٤٦٥

باسمه تعالی

فهرستبرگه منابع چاپ سنگی ـ اداره مخطوطات

شماره ثبت: ٤٤١٥

رده‌بندی دیویی: ١٣١٧ پ ٥٦٢ ن ٦١٥,١

سرشناسه: نفیسی، علی‌اکبر، ١٢٦٣ ـ ١٣٤٣ ق.

عنوان قراردادی:

عنوان: پزشکی‌نامه

کاتب: عبدالله بن محمدباقر قزوینی تاریخ کتابت:

محل نشر: تهران ناشر: مطبعه طهران تاریخ نشر: ١٣١٧ ق.

صفحه شمار: ٦٦، ٨٨٧ ص. مصور☐ درسی☐ گراور یا افست☐

زبان: فارسی ابعاد: ٣٤×٢٢ نوع خط: نسخ

روش تهیه: وقفی☐ اهدایی☐ خریداری☑ ارسالی☐

توضیحات: از اشخاص تاریخ ثبت: آبان ١٣٨٠

یادداشتها: تتمه عنوان: در علم تراپوتیک ـ ماتیر مدیکال در این کتاب همه ادویه مستعمل در طب قدیم و جدید و ماهیت و خواص و ترکیبات و طریقه ساختن و مقادیر شربت و مصادر و مصالح ←

موضوع(ها): ١. داروشناسی. ٢. داروسازی. ٣. گیاهان دارویی. ٤. پزشکی اسلامی. ٥. پزشکی سنتی.

شناسه(های) افزوده: الف. قزوینی، عبدالله بن محمدباقر، کاتب. ب. عنوان.

فهرستنگار: [signature] تاریخ فهرستنگاری: خرداد ٨٩

٤٦٥

و طریقه استعمال آنها در امراض ذکر شده.
در ابتدای کتاب تقریظ از محمد حسین اصفهانی ملقب به
ذکاء الملک و متخلص به فروغی آمده.
منضم به فهرست مطالب مفصل در ٦٦ صفحه

کتابخانه مرکزی و مرکز ...

نام کتاب: پزشکی نامه
مؤلف متن: میرزا علی اکبر خان حکیم باشی — محشی:
شارح: — مترجم:
چاپ سنگی طهران
تاریخ تحریر: ۱۳۱۷ — نوع خط: نستعلیق — تعداد سطر:
موضوع: طب — زبان: فارسی — عدد اوراق: ص ۸۸۸
طول: ۳٤ — عرض: ۲۲ — شمارهٔ عمومی: ٤٤١٣
وقفی / خریداری: آستان قدس رضوی از بابت الخمس
تاریخ وقف: آبان ۱۳۸۰ — نام کاتب:
ملاحظات:

۹۱۰۲

اثر عهد همایون السلطان الاعظم والخاقان الاکرم مظفر الدین شاه شاهنشاه ایران

پزشکی نامه

در علم تراپوتیک — ماتیر مدیکال

در این کتاب همه دواهای مستعمله در طب قدیم و جدید با ماهیت و خواص و ترکیبات و طریقه ساختن دواها و مقادیر شربت و مضار و مصالح و طریقه استعمال آنها در امراض و غیره ذکر شده

تصنیف جناب میرزا علی اکبر خان حکیم باشی ناظم الاطباء طبیب حضور همایون

شاهنشاهی از اعضای انجمن معارف و رئیس مدرسه شرف

شهر جمادی الاولی سنه ۱۳۱۷ هجری مطابق اردیبهشت یزدگردی سال ۱۲۶۹ و مهر ماه جلالی سال ۸۲۱

و سپتامبر ماه فرانسه سال ۱۸۹۹ میلادی

بدون اجازه مصنف کسی را حق طبع این کتاب نیست

مطبعه طهران

کتابخانه آستان قدس مشهد
شماره ثبت ۲۴۰۴۷۳
تاریخ ۸۰/۷

بسمه تبارک و تعالی

تقریض ذیل را جناب جلالتمآب دانشمند جامع فرزانهٔ بارع خلّاق المعانی کمال الدین ثانی میرزا محمد حسینخان اصفهانی ملقب به ذکاء الملک متخلص بفروغی مدیر دار الترجمهٔ مبارکهٔ دولتی و صاحب امتیاز روزنامهٔ تربیت دام اقباله العالی برای کتاب مستطاب نوشته

تقریض

پیغمبر گفت علم علمان … علم الابدان علم الادیان

در ناف دو علم بوی طیب است … آن هر دو فقیه یا طبیب است

علم طب که بلطف قریحهٔ بقراط ابداع شده و از همت بلند پاسترّ بدرجهٔ کمال رسیده اشرف علوم جهانی است و ستون خیمهٔ زندگانی و حکیم دانا روح انجمن انسانی و طبیب حاذق درمان درد ناتوانی تاریخ طب احسن القصص و تراجم احوال اطبّا موروث مزید آگاهی و اطلاع خاص و اخص قانون حکمت سلامت و شفا و وسیلهٔ آسایش و برء مرضی امّا آدمیزاده تا مبتلا بعلّت گردد و نیازمند صحت نشود معنی این سخن نداند و تمیز صحیح و سقیم این مطلب نتواند افسانه‌های لاطایل خواند و از مسطورات خامه و کلک بقراط پاستر سطری نخواند بلی شخص چون از فرات تندرستی سیراب است کی در اندیشهٔ دریا و فکر سراب است و بی رنج استقا مزهٔ چه در آب است و بزرگان گفته‌اند صحت افسری است بر سر تندرستان لکن دیدن آن مخصوص بیماران باشد و مستی جنونی است عارض میخواران که محسوس هشیاران شود و ما آن مستانیم که از بیخودی هزار دستانیم دور از ارواح مکرّم بی اندازه میلافیم و چشم و پنبه هرچه میخواهیم هم میبافیم ولی اگر بپرسند پاستر سکال چه گفت میگوئیم العلم عند الله یا بچه کرد یقین خبط و اشتباه از آنجا که اتفاقی بدانش طبیعی نیست نیوتن کیست و با عدم احتیاج تجزیه و ترکیب شیمی لاوازیه چیست هوا وزن دارد در صورتی که خفت عقل بگذارد الکتریسیتهٔ موجبهٔ و منفیه را در موجودات اثر است جز اینکه روح بسیاری از اینهم بیخبر است فهم تشریح بچه کار آید خاصه که آدمی رقیق القلب نماید گیاه شناسی و خواص ادویه و قدر شربت و طریق استعمال آنها را امید آبیار و نشو موی خبر شرح اسباب امراض و اعمال بدن را از تنفس و تغذیه و هضم و ترشح و تناسل خوانده اید یا فقط قد عمل است و لاغیر مختصر در دیاری که تمدّن ذلیل است و تربیت علیل جهل مختار باشد و علم خوار اگر ماهم بقدر ملت فرانسه اعتنا بفضل و هنر کرده بودیم همانقدر ترقی و پیشرفت مینمودیم حکیمی مثل پاستر داشتیم و درد ها را بی درمان

نمی‌پنداشتیم یا از بر زهر دندان سنگ‌ها را بدست می‌آوردیم و فساد تخم کرم ابریشم را رفع میکردیم زیرا که از استعداد چیزی کم نداریم بلکه از فرط هوش بر سر جالینوس میگذاریم شاهد صادق من مصنف دانشمند این کتاب مستطاب است و مدوّن این فصول و ابواب که با موانع و عوایق خاک و آب مشرق با فضلای مغرب راه مسابقه می‌سپارد و برای آنکه از احدی واپس نماند در کار دانش همت میگمارد در علم طب ید بیضا دارد و در فنون دیگر ید طولی طبیب عیسوی هش است آدمی کش و ادیب با فرهنگ است نه اهل رنگ و نیرنگ و من بنده در میان صحبت و تحقیق علمی معتقد بمبالغه و اغراق نیستم که بگویم کار مسیحا میکند و مردگان را احیا مینماید اما میگویم جناب جلالتمآب طبیب اعلم و حکیم امجد میرزا علی اکبر خان کرمانی ملقب بناظم الاطبا صاحب القاب شامخه و مصنفات جلیله دام علاه و بقاه نه تعالی ما یتمناه که این کتاب مستطاب رشحهٔ از رشحات کلک دُر رسلک اوست باتفاق دشمن و دوست بحر زاخر دانش است و عین زاهر بینش جامع فضایل است و مجمع اخبار و آثار اواخر و اوایل در فنون قدیم و جدید فریده و وحید و با رای اصیل سدید مرد میدان تعمق و تحقیق است و اهل تدرّب و تدقیق دورهٔ محیط طب از استادان کامل درست دیده و مطالب حکمت را بگوش هوش شنیده در حسن تقریر و بیان سرآمد امثال و اقران و در آداب معاشرت سرمشق سران و سروران معیار معرفت و مقیاس کمال او این کتاب مستطاب و همین فرد انتخاب که سپهرداری و سمار معالی است با ثواقب شهب و نجوم متلالی و صریح میگویم که بعد از این فریضهٔ ذمّهٔ معالج و طبیب است که مکرر این کتاب را بخواند و قدر این گنج شایگان را که رایگان بدست آمده بداند چه بفرمودهٔ بزرگان

قرنها باید که تا یک مشت پشم از پشت میش … عارفی را خرقه گردد یا حماری را رسن

سالها باید که تا یک پنبه دانه از زمین … شاهدی را حلّه گردد یا شهیدی را کفن

دورها باید که تا صاحبدلی پیدا شود … بایزیدی از خراسان یا اویسی از قرن

ابن سینائی از خاک بخارا یا زکی شیراز و میرزا علی اکبر خانی از کرمان جنت طراز و اگر این تصنیف منیف قدر و منزلتی تمام نداشت خواجهٔ بزرگ دانا بهمه عظمت و شأن بآن نمیگذاشت و روشنان آسمان همی دانند که حضرت مستطاب اشرف ارفع معظم اجلّ امجد افخم مولی المواهب و المکارم و انعم میرزا علی اصغر خان صدر اعظم متعنا الله بطول بقائه و طول لقائه نقادی خبیر است خبره عمل و روشن ضمیر بهمت و عبث تمام مخارج طبع این کتاب را از کیسهٔ نوال و عطای خویش نداده و خوانی که برای فیض و فایدهٔ خاص و عام گسترده و نهاده

مانده ایست که از عالم بالا آمده زیاده از داده های حاتم طائی و معن زائده و البته هرکس بر سر سفره احسان و اطعام حضرت صدر الصدور کریم افتخار آل ابراهیم نشیند در اطعمه بهشتی بیند و از نهالهای آسمانی فواکه معانی چینند با قشره حقایق و معارف کلوتر نماید و با نصیحه عوارف و عواطف بسر منزل مقصود آید و بیش از این من چگویم که در صدر این کتاب مستطاب باشد و مصنف نگوید و این آن مشکی است که خود ببوید بلی بهتر آن بود که در ثنا و دعای خواجه اشرف ارفع یعنی بندگان رفیع الشان معظم صدر اعظم مد ظله العالی و دام لطفه المتعالی اطناب و بسط کرایم و در این پهنه وسیع بیشتر جولان نمایم اما چکنم که این اقیانوس را کرانی نیست و این قاموس را پایانی نه

خواجه بالاتر از ثنای من است　　برتر از دانش و دهای من است

حضرتش بی نیاز و مستغنی　　از ثنای من و دعای من است

تا فضایل و معالی زینت جهان است و تن عالم را علم جان و آسایش روان صحت ابدان صدر اجل اعظم که قلب جهان معرفت است و جان جسد فتوت و مرکز دایره کرامت و محیط پهناور مکرمت بر دست صدارت و وزارت پاینده باد و دلها بوجود با جودش مسرور باد

(العبد الراجی الجانی محمد حسین الاصفهانی)

مصنفین معتبر فرنگ مسقط الراس شیخ الرئیس را حوالی شیراز دانسته و نوشته اند و از آن جمله است مصنف مشهور فرنگیه که شرح حال حکما و بزرگان دنیا را از عهد قدیم تا عصر جدید در پنج جلد نوشته و میتوان گفت بهترین تاریخ الکائی است که تا کنون تالیف شده

اما نویسنده های شرق که از جمله ابن خلکان باشد تولد حکیم اعلم را در قریه خرمیثن از اعمال بخارا می نویسند این است که در تقریظ و سطور فوق میان فارس و بخارا تردید شده

شیخ الرئیس حسین بن عبد الله بن سینا ملقب بشرف الملک بوده و مادرش ستاره بستاره از اهالی قریه افشنه نزدیک به خرمیثن

هو الله تعالی

این کتاب که محض نفع عامه ناس و خیر دور و نزدیک تالیف و طبع شده چون نتیجه توجه و تفقد سامیان جناب مستطاب اجل اکرم کریم السجایا جمیل الشیم مخزن المعالی و معدن العوارف آقای نیر الملک وزیر علوم و معارف ادام الله اقباله العالی میباشد بآن بزرگوار اختصاص و تعلق مخصوصی دارد

فی شهر جمادی الاولی سنه ۱۳۱۷

فهرست الفبائی کتاب پزشکی نامه

در این فهرست اسامی همه ادویه و مواد فارسی و عربی و فرانسه و لاطینی و یونانی بترتیب حروف ذکر میشود و نیز بیان میکنیم اسامی حکمای عالیمقداری را که در این کتاب از ایشان ذکری شده است

حرف الف

ابا		ابزن سرد	۲۶۳	اب گازدار	۵۴۵
		ابزن قابض	۴۴۰	اب کرلن	۳۲۳
اب د. اکلر	۳۲۳	ابزن ملین	۶۴۱	ابگوشت ملین	۵۱۴
اب الیود	۷۹۵	اب زیبقی ساده	۳۱۱	ابگوشت نباتی	۵۱۴
اباثر	۹۶	اب سدشوتس	۸۰۶	اب گوگردی	۷۶۸
اباهك	۱۹۸	اب سدلیس	۸۰۲ و ۸۰۶	اب لاجوردی	۷۹۵
اباهن	۲۸	اب سدلیس مصنوعی	۵۳۹	اب لیرمیر	۲۲۸
اباپسوم	۸۰۶	اب سرخ	۲۶۳	اب لوس	۱۱۰
اباسپا	۳۲	اب سفید	۴۵۸	اب لیتین	۷۷۷
اباوسات	۸۰۶	اب سنت البان	۳۲	اب لیمو	۸۲
اباوکسژنه	۴۰۴	اب سولفوکربونه	۷۷۳	اب منجمد	۶۹۰
ابرومودە	۱۵۴	اب سیاه	۳۲۳	اب منجمد وداهن	۸۶۶
اب بوساك	۳۲	اب شاهی ترپانتینی	۲۳۰	اب منجمد دوده	۸۷۷
اب پولناد	۸۰۶	اب د. صداع	۱۱۳	اب متانبرك	۳۲۴
اب پولنای مصنوعی	۵۴۳	اب طلا	۳۹۲	اب محلل	۵۴۳
اب تدان	۷۶۲	اب غوره	۸۸	اب مدنگازدار	۱۹۱
اب تنباکو	۸۲۰	اب فلوس خیارشنبر	۳۵۵	اب مرکب اهك	۱۹۹
اب د. جرب	۸۲۰	اب فکر	۵۸۸	اب مرکب الومین	۴۴۰
اب جرحی تدان	۷۶۲	اب فوردشواودزا	۳۲۱	اب مرکب دوده	۲۰۰
ابجهری انهالت	۲۲۲	اب قابض روشیری	۵۳۶	اب مسدد الدم	۴۸۰
اب حدیدی منجر	۳۲ و ۳۵	اب قاطع الدم	۴۷۹ و ۲۶۹ و ۴۴۰	اب مسکن	۱۱۳
اب ض. خنازیر	۷۴	اب قرمز	۳۲۳	اب مسهل گازدار	۵۸۲
اب داغ	۶۶۲	اب قطران	۶۰۲	اب مشروب	۶۶۵
اب وابل	۴۹ و ۷۶۲	اب د. قمل	۳۲۳	اب مشروب بدی	۸۷۲
اب د. دمل	۴۲۶	اب د. قوباء	۳۲۴	اب معدنی	۵۴۰
ابروس پرکاتودیوس	۵۲۳	اب کافوری	۱۹۱	اب معدنی مارك	۳۲
ابزن پیش	۲۰۱	اب کالبیر	۳۲	اب مقلس	۳۵۵
ابزن سبوس	۶۴۱	اب کلوردار	۶۶۶	اب مقطر	۶۶۴
ابزن د. سرمازدگی	۲۸۰	اب کلوروفورمه	۶۷۹	اب ملحی مسهل	۵۴۲ و ۸۰۱

اب منیری	۸۵۱	ارکوروس	۸۳۵	اکرکره	۱۳۵
اب نافع الجرح قرمز	۱۴۲	ارمواذ	۴۹	اکرفتر	۸۰۸
اب نان	۷۸۰	ارموراسپا	۴۱۴	اکلیف	۴۱۱
اب نبات معدنی	۴۵۹	اروندو	۶۱۲	اگاریك	۵۷۵
اب ض. نقرسی گازدار	۷۷۷	اروندوبامبوس	۶۱۲	اگاریکون	۵۷۵
اب ویلیرخانم	۴۱۲	اروندودوناکس	۶۱۲	الاکانك	۳۹۶
اب ویلناد (مصنوعی)	۷۷۷	اروندوساکاریفرا	۶۱۸	الثابا	۵۲۳
اب هوسون (دوائی)	۶۹۱	اریستول	۸۸۲	الثیا	۵۲۳
ابی	۸۶	اریستولوك	۳۶۶	الدهید	۶۸۵
ابیس		اریستولوکیا	۳۶۶	الدهیدفورمیك	۵۹۱
اپولیزین	۲۶۰	اریل	۳۵۲	الو	۳۵۱
اپیول	۱۲۹	ازافوئیدا	۱۲۱	الونس	۵۲۴
اپیوم پتروسلینوم	۱۲۸	اس	۹۶	الوئ	۵۲۴
ادراکانتین	۵۳۴	اسبولین	۶۰۹	الونین	۵۲۵
ادیانتوم	۲۱۵	اسبوله	۶۰۹	الوبالو	۸۶
اذان الحمار	۲۷۵	اسپاواذین	۳۹۳	لوبالوی وبرشینی	۸۶
اذیبو	۲۱۸	اسپاراگوس	۳۹۳	الوطان	۴۳۶
اذیون	۵۹۹	اسپرژ	۳۹۳	الون	۴۳۶
ارااوروت	۸۲۶	اسپلنوم	۲۱۵	الزالین	۵۹۸
ارابین	۵۳۲	اسپیدوسپرمین	۱۰۷	الیماپلاتاگو	۷۲۴
ارادوبا	۶۱۱	اسپیدیوم فیلیکس	۴۶۳	الیماسه	۷۲۴
اراشید	۶۳۹	استپاراپتریدین	۲۶۲	الیوم	۴۰۸
اربوتوس	۲۷۵	استوتنون	۲۵۸	الیوم اسکالونیکوم	۴۰۸
ارتانیالونگانا	۶۴۵	اسفودل	۲۵۶	الیوم اسکورودوپرازوم	۴۰۸
ارترسیوده	۵۷۲	اسفودلوس	۲۵۶	الیوم پوردم	۴۰۸
ارتمیسیا	۴۹	اسکلپیاده	۵۵۷	الیوم ساتیوم	۴۰۸
ارتشو	۵۱۱	اسکلپیاس	۸۴۹	الیوم سپا	۴۰۸
ارد	۸۲۹	اشبلامبل فولیوم	۹۵	الیوم شونوپرازوم	۴۰۸
ارژان	۸۳۵	افتاب گردان (پرست)	۵۹۹	امادو	۵۷۵
ارژانتوم	۸۳۵	افنتیون	۹۲	امانتیا	۵۷۳
ارکاترلیا	۱۲۸	اقطی	۲۸۲	امانتیوس	۵۷۳
ارکتیوم لاپا	۵۱۳	اکانتوپترژین	۷۸۳	اماند	۵۰۴
ارکتیون	۵۱۳	اکه	۲۸۴	[illegible]	[illegible]

امراسنرا ۲۹۳
امبرکری ۲۹۳
امبربون ۷۸۰
امپلاترِاستاتمس ۷۹۶
امپلاتردیکورد ۳۳۴
امپلاترذیتی ۳۳۳
امپلاترکندی ۷۹۷
امپلاتردمنجه ۷۹۷
امپلاترض.ودم صلب ۳۳۳
امپلاتروبگو ۳۳۳
امپوا ۸۲۶
امولون ۸۲۵
اموم ۳۶۰
اموم زنتریی ۳۶۱
امیدواسِت پاوافنتیدین ۲۶۲
امیدونیزین ۵۹۲
امیدون ۸۲۵ و ۸۲۶
امیگدالون ۵۰۴
امیلن ۶۸۴
امیلوم ۸۲۵
انِت ۱۲۷
انتراسن ۸۳۴
انتراکس ۶۰۸
انتراکوکالی ۲۰۳ و ۶۱۰
انتروپوموردون ۱۶۹
انیلمنیک ۳۲۵
انتیمبرپیرترم ۱۳۵
انتیمس نوبیلیس ۱۳۶
انتوم ۱۲۷
انتوم نوبیکولوم ۱۲۷
انتون ۱۲۷
انتی پیرین ۲۶۰
انتیسپتیک ۵۸۶
انیفرین ۲۶۱
انتیموان ۱۱۴
انتیموتوم ۱۱۴
اندوسپرم ۷۸۰
انزلیک ۱۲۸
انژلیم امارگوزا ۶۱۱
انسانس ۳۳۸
انسانس داو ۴۹۵
آنگروکوم فراگرانس ۸۳۵
آنگوزا ۵۹۶
آنگوستور ۲۷۶
انزیت بوردو ۳۵۸
انیلین ۵۹۷
انیلین ۵۹۶ و ۵۹۷
اویشن ۱۴۲
اهک ۷۳ و ۱۹۹ و ۲۰۰
۱۹۲ و ۱۹۸
اهن ۲۵
اثبات وجود اهن در خون ۴۱
اهن احیاشده ۲۶ و ۳۴
اکسید اهن ۲۶
البومینات اهن ۲۶
براده اهن ۲۶
پپتونات اهن ۳۰
پیروفسفات اهن ۲۷
سیانور مضاعف اهن ۵۰۱
سیترات اهن ۲۶
سیترات اهن وکنین ۳۰
طرطرات اهن ۳۲
طرطرات اهن وپتاس ۲۷
کربونات اهن ۲۶
کربونات اهن قندی ۳۸
کلورور اهن ۳۷
لکتات اهن ۲۶
والریانات اهن ۲۷
اهوی مشک ۲۹۲
ابل ۴۰۸
اوفوربیون ۴۱۲

اباب

ابرة الراعی ۸۸۵
ابرمرده ۶۵۴
ابنت ۹۲
ابنت سوسی ۲۴
ابینتوم ۹۲
ابسنتین ۹۳
ابنوس ۶
ابوالحسن بن زید ۲
ابوخلسا ۵۹۶
ابوالصلت ۸
ابوعلی شیخ الرئیس ۲
ابوعلی یحیی ۲
ابهل ۴۴۴

اباپ

اپیوم سالت ۸۰۲
اپور ۷۵۸
اپورد ۳۸۱
اپوزم د. کرم ۴۶۸
اپوزم مسهل ۴۶۸
اپوزم مقوی ۷۲۵
اپوسباسه ۴۷
اپوسینه ۵۶
اپوسنوم ۴۷
اپوکودنین ۴۸
اپومورفین ۴۷
اپوژ ۶۵۴
اپکا ۴۴ و ۷۲۲

اپیوم ۲۳۵
اپیون ۲۳۵
اپن وینت ۸۷

ابات وث

اتالدهید ۲۵۳
اتر ۳۴۸ و ۳۶۹
اترامیل نیترو ۵۱
اترازوتیک ۵۱
اتراستیک ۵۱
اتراونانتیک ۳۷۰
اتربرومیدریک ۱۵۵
اتربلسانی ۳۴۰
اتربکلوره ۶۸۳
اتردی میتیل الدهیدیک ۲۵۷
اتردونی ۴۲۴
اترزنس ۴۲۴
اترسولفوریک ۴۸
اترسولفوریک الکلیزه ۴۹
اترفوسفوره ۵۸۴
اترکلوریدریک کلوره ۶۸۳
اترکینیک ۷۴۱
اترگوگردی ۴۸
اترکاکولدیلنیک ۶۵۰
اترمتیل گالیک ۲۶۷
اترنیتریک ۵۱
اتروپابلادونا ۱۵۷
اتروپین ۱۶۳
اترهیدراتیک ۴۸
اتریدیدریک ۸۶۵
اتن ۴۶۹
اتوکریکافنین ۶۲۸
اتیل سولفات سود ۵۴۱
اتیلنات کاکول ۶۵۰
اتوپ انتمونی هوکرام ۳۱۳
اتوپ مرتجی ۳۷
اثمد ۱۱۴

اباج وخ ود وذ

اجاس ۳۵۱
اخلاط ادویه ۲۳
اختناق ۶۱۱
ادونیدین ۸۰
ادونیس ۸۰
اذارقی ۵۶

ابار

ارتماس ۷۴۸
ارز ۷۸۰
ارزیز ۴۶۹
ارش ۴۴۴
ارسطاطالیس ۵
ارسطولوخیا ۳۶۶
ارسینات اهن ۶۸
ارسینات استریکنین ۶۱
ارسینات پتاس و سود ۶۷
ارسینات سود ۶۶
ارسینات کنین ۷۱ و ۲۴۰
ارسنیت کنین ۲۴۰
ارسنیک ۶۳
ارسنیکوم ۶۳
ارغوان کاسبوس ۵۴۸
ارگوتیسم ۴۷۶
ارگوتین ۴۸۰
ارگوتینین ۴۷۷
ارگوددیگل ۴۷۵
ارل مرتیل ۲۸۲
ارمودا کتولوس ۶۹۶
ادریوم ۵۵۶
آرنیسین ۷۵
ارنیکا ۷۵
ارودرودانون ۵۹۸
اروفن ۸۸۷
ارول ۱۷۹
اریترونترین ۵۹۷
اریتروفلئین ۵۵
اریتروفلوم ۵۵
اریتروکرنلوم ۵۳
اریتروکرنلم ۵۳
اریژیوم ۹۵
اریژیوم ناربارا ۹۵
اریژدون کاناداتس ۳۶۶
اریپا ۶۵۹
اریسیمون ۹۵

اباز

ازادوم ۴۶
ازدو ۵۳۱
ازدیی ۷۷
ازره ۷۷
ازوتات استریکنین ۶۱
ازوتات نقره ۸۳۸ تا ۸۴۵
ازول کبیر ۳۸۱

اباس

اسارون ۴۶
اسانس ۱۴۸
اسانس پترول ۸۳۱
اسانس سنا ۴۸۶
اسانس سیب زمینی ۶۸۴
اسانس عنبر ۵۵۸
اسانس کائوچوت ۱۴۹
اسانس معطر ۳۴۸
اسانس وارد ۱۱۳

اسث

اسباب كاده	۶۶۱
اسپارادراپ ترباك	۲۴۵
اسپارادراپ سريشم ماهى	۷۵۴
اسپارادراپ منقط	۴۰۱
اسپارتئين	۸۰
اسپارتو	۸۰
اسپرزه	۷۷۴
اسپرس تلخ	۳۰۰
اسپرس چاى	۱۴۵
اسپرس د.سعال	۱۴۵
اسپرس صدرى	۵۲۴
اسپرس قابض	۲۷۷
اسپرس د.لين	۴۸۶
اسپرس عرق	۵۵۸
اسپرس معطر	۱۴۵
اسپرس ملين	۴۸۶
اسپغول	۷۷۴
اسپوگوس	۶۵۴
اسپولون	۱۴۲
اسپونژيا	۶۵۴
اسپرواو ملاريا	۵۱۶
اسپرتوس وفى	۳۶۸
اسپرتلى	۳۷۸
اسپكانارد	۴۹۰
اسپيلانتوس	۴۱۶
استانامانياك	۱۰۸
استات روى	۴۲۱
استات سرب	۴۵۵
استات كنين	۷۴۱
استات منزى	۸۰۵
استافوس	۸۱۴
استافوله	۸۸
استافرگر	۸۱۴

(۱۵) اسث

استانوم	۴۶۹
استانيليد	۲۶۱
استثر	۸۰۸
استرات زيبق	۳۳۵
استرات كينين	۷۳۶
استراكالوس	۵۳۳
استراهوان	۱۶۷
استرزول	۵۹۴
استرنك	۱۶۹
استروتين	۲۱۸
استروشنون مانيكون	۱۶۷
استرحفانوس	۷۹
استروفانتين	۸۰
استرونسيان	۸۴۶
استرونسيوم	۸۴۶
استريكنوس	۵۶
استريكنه	۵۵
استريكنين	۵۸
استريكنيا	۵۸
استمداد شخصى	۲۳
استفانيسا الونكانا	۶۴۵
استفراغ دم	۳۹۴
استنشاق ض. ودم حلقوم	۱۰۴
استوپتريا	۴۳۶
استوراكس	۳۳۷
استوكاس رابيك	۱۴۲
استوم	۹۰
آستون	۵۱
استيت	۱۱۴
استيبوم	۱۱۴
استيراكس	۳۳۷
استمت	۱۱۵
استينر	۱۸۰

اسى

اسبل	۵۶۵
اسطوخودوس	۱۴۲
اسفنج	۶۵۴
اسقيل	۵۶۵
اسكابيوز	۲۷۶
اسكارول	۶۲۸
اسكاموم	۲۸۵
اسكامونه	۲۸۵
اسكبنه	۱۲۳
اسكرپول	۲۰
اسكندرتالى	۶
اسكوال	۷۸۷
اسكوپارين	۸۱
اسكورديوم	۱۴۴
اسكوردودن	۴۰۸
اسكولاپ	۵
اسكولوس	۲۹۹
اسكولين	۱۰۵ و ۲۹۹
اسكلا	۵۶۵
اسكين	۵۵۳
اسميلاسين	۵۵۲
اسميلاكس	۵۵۲ و ۵۵۳
اسيد بقولكى	۸۱
اسيد آرتانتيك	۶۴۵
اسيد امبيتروئيك	۵۱۶
اسيد ارسينو	۶۵
اسيد انزوئيك	۴۰۳
اسيد استيك متبلر	۹۲
اسيد اكسليك	۸۱ و ۸۹
اسيد انزوئيك	۳۳۶
اسيد اودوسالسيليك	۱۵۰
اسيد بوديك	۱۵۰
اسيد پرمنگنيك	۳۹

اسى

اسيد ابيروسيك	۴۹۷
اسيد پوكاليك	۲۶۶
اسيد پيكريك	۶۵۰
اسيد ترى نترو فنيك	۶۵۰
اسيد تنيك	۲۶۵
اسيد تميك	۱۳۸
اسيد جبروموكاليك	۱۵۵
اسيد رنيك	۶۱۰
اسيد رد باربابيك	۶۱۰
اسيد زرنيخيك	۵۶۳
اسيد ساليسيليك	۵۱۶
اسيد سولفورو	۷۶۳
اسيد سولفوروينيك	۳۸۴
اسيد سولفوريك	۷۶۰
اسيد سولفوريك نابدار	۷۶۱
اسيد سولفوريك الكلى	۷۶۲
اسيد سولفيدريك	۷۶۳
اسيد سيانيدريك	۴۹۷
اسيد سيانيدريك كتامپوزانه	۵۰۰
اسيد سيانيدريك طبى	۴۹۹
اسيد فنيك	۵۸۷
اسيد فوسفوريك	۵۷۹
اسيد فيتولاكسيك	۶۰۰
اسيد كاراميليك	۶۱۴
اسيد كاربازوتيك	۶۵۰
اسيد كاربوليك	۵۸۷
اسيد كامفوريك	۶۳۶
اسيد كربوازوتيك	۱۰۷
اسيد كربونيك	۸۴
اسيد كرويك	۴۰۴ و ۴۰۵
اسيد كريزوفانيك	۶۱۰
اسيد كريزيليك	۶۰۶
اسيد كلوريدريك	۶۶۹

(۱۶) افى

اسيد لكتيك	۸۹
اسيد لنيمك	۶۰۰
اسيد مارتن دقلو ئيستيك	۶۰۵
اسيد مودياتيك	۶۶۹
اسيد مودياتيك اكسژنه	۶۶۵
اسيد نتروپيكريك	۶۵۰
اسيد نتروفنيك	۶۵۰
اسيد نتروموديانيك	۶۷۱
اسيد نتريك	۴۰۳
اسيد واليريانيك	۴۹۳
اسيد هيدروسولفوريك	۷۶۳
اسيد هيدروسيانيك	۴۹۷
اسيد هيدروكلوريك	۶۶۹
اسيد يديدريك	۸۶۲
اسيد يديك	۸۶۲
اسيدوم سيانيدريكوم	۴۹۷
اسيدوم نتريكوم	۴۰۳

ابش ض

اشالوت	۴۰۸
اشنج	۱۲۲
اشراس	۷۵۶
اشق	۱۲۲
اشنان	۲۱۸ و ۲۱۹
اشر	۱۲۲
اضراس الكلب	۴۷۵

ابف ق

افسنتين	۹۲
افشره سترات سود	۱۹۷
افشره مسكن	۱۹۳
افشره ض ودم	۱۹۲
افنى چوبه	۵۸
افان سر	۱۴۵
افيون	۲۳۵

الب

اقاقيا	۲۷۱
اقحوان	۱۳۷
اقونيطون	۹۷

ابك ك

اكاسيا	۲۷۱
اكر الزين	۲۶۲
اكسيد انتيمون	۱۱۵
اكسيد بيسموت	۱۷۴
اكسيد دتيل	۴۸
اكسيد دوفر باليزه	۲۶
اكسيد روى	۴۱۹
اكسيد سياه آهن	۲۶
اكسيد فرو زوفريك	۳۷
اكسيد قرمز	۳۸
اكسيد منگنز	۳۹
اكسيد نقره	۹۴۶
اكسيد هوارد دوفر	۲۶
اكسيدوم منگنيوم	۷۹۸
اكبترن	۳۷۴ و ۳۷۵
اكسيتل كنيزين متيله	۲۶۰
اكليل الجبل	۱۴۲
اكليل الملك	۲۸۲ و ۲۸۳
اكونيت	۹۷
اكونيتين	۹۹
اكيوم دوبروم	۵۹۶
اكرتوكى	۳۶۱

ابال

الاترين	۳۴۵
الاتريون	۳۴۴ و ۳۴۵
البود	۳۴۷
البود وامريك	۳۹۳
البودوس	۳۴۷
البومان	۷۸۰

ال ك

البومین	۱۸۰
البومینات آهن	۲۶
القرمزنایع اتبالیانی	۳۶۲
الکرون	۲۹۴
الکبرض‌اسم	۲۲۱
الکبرانتی سپتیک	۷۲۰
الکبرد.تب (صبردار)	۷۳۵
الکبرترش معطر	۷۶۲
الکبرتلخ	۳۰۱
الکبرجنطیانا	۳۰۱
الکبرجشانه نارنج	۳۰۱
الکبرد.حمی	۵۳۰ و ۷۲۱
الکبرخاصر	۵۳۰
الکبرد.خنازیر	۳۰۰ و ۳۰۱
الکبرد.درددندان	۱۳۶ و ۱۳۷
الکبرداد کلیف	۵۲۹
الکبرحمی	۲۹۱
الکبرد ولن	۱۴۷
الکبرسنونی	۵۹۱
الکبرض سوزاك	۲۳۳
الکبرشاتودنکبر	۱۴۰
الکبرکافوری هارتمان	۶۳۵
الکبرکاروس	۳۶۲
الکبرهبارك	۴۳۵ و ۵۳۰
الکبرد.خاط	۲۸۷
الکبرهسکرد وبلن	۲۴۰
الکبرمعدی ستوغتون	۹۴
الکبرتن مفصلی	۴۵۱
الکبرمقوی	۳۵ و ۳۰۱ و ۷۲۱
الکبرمقوی ودافع بلغم	۲۹۰
الکبرمنتن	۲۹۵ و ۴۹۶
الکبرهالی	۵۷۰ و ۷۶۲
الکبرض ونزین	۳۱۲

(۱۳) امر

الکبرد تریولیك	۷۶۲
الکلاتر	۱۷۳
الکل	۳۶۸ تا ۳۷۴
الکل امیلیك	۶۸۴
الکل نتریك	۵۱
الکونول	۲۶۸
الکولاتورامانیاکی معطر	۱۰۹
الکولاتورانغوزه (مرکب)	۱۲۳
الکولاتوربوست ریشه انار	۴۷۱
الکولاتورعاقرقرحا	۱۳۶
الکولاتورفوداوانتی	۲۲۸
الکولاتورکوکنار	۴۱۷
الکولاتورگاروس	۳۶۷
الکولاتورنافع الجرح	۱۴۶
اللیسفاکوس	۱۴۳
املین	۲۳۰
النیون	۲۱۸
الوان بدوی	۶۰۰
الومنول	۴۴۲
الومینوم	۴۳۶
الهنا	۵۹۵

ابام

اماناك	۱۰۷
امانوریس	۷۹۱
امبرابریس	۸۷
امتحان قاروره	۶۱۹
امتوکاتارتیك	۱۱۷ و ۵۴۳
امیتیك	۱۱۵ و ۱۱۶
امتین	۴۴ و ۲۲۲
اجرانلین	۵۹۷
املاح قلیانی	۱۹۰
املاح منجر	۷۷۷
اموسون اشق	۱۲۴

ان د

امولسیون انزروت	۱۲۴
امولسیون انغوزه	۱۲۴
امولسیون بادام تلخ	۵۰۷
امولسیون جلب	۲۸۸
امولسیون دیتمارتس	۵۴۵
امولسیون زیبقی	۳۲۴
امولسیون ساده	۷۸۱
امولسیون سکبنج	۱۲۴
امولسیون عربی	۷۸۱
امولسیون قاطع حمی	۵۰۸
امولسیون مسکن	۶۳۳
امولسیون موم	۸۱۱
آموناك	۱۰۷
اموناکوم گومی	۱۲۲
اموناکون	۱۲۲
آمونیوم	۱۰۷

ابان

انار	۸۷
انالوژین	۲۶۰
انبله	۳۴۹
انبوبرض اسم	۵۶۱
انتاریس توکرهادیا	۵۸
انتیمون	۱۱۴
انتیمونات کنین	۷۴۰
انتیمون رناجی	۱۱۵
انتیمون معرق	۱۱۵
انجبار	۲۲۵
انجدان	۱۲۱ و ۱۲۵ و ۱۲۸
انجره	۷۶
انجیر	۵۶۳ و ۵۶۴
اندبرین	۵۹۷
اندیگو	۵۹۴
اندیگوتین	۵۹۵

اور

اندیگوتین	۵۹۵
اندیگوفرا	۵۹۵
انزروت	۱۲۲
انغوزه	۱۲۱
انفحه	۹۱
انفیه مخدر	۲۴۷
انگبین	۳۵۱
انگلوبن	۱۸۸
انگور	۸۸
انگورفرنگی	۹۵
انگوم	۵۳۱
انگبار	۵۱۱
انیس	۱۲۶
انیس توالر	۳۵۸
انیرد وردن	۱۲۶
انیسون	۱۲۶

اباو

اوربیون	۴۱۱
اوبلانش	۴۵۸
اوپاتوریوم	۵۵۶
اوپاس	۵۸
اوپاناکز	۱۲۳
اوپوتراپی	۷۸۸
اودداركودوس	۳۰۳
اودوکولونی	۱۴۶
اور	۵۴۶
اورات کنین	۷۴۱
اوراتیاسر	۸۳
اوراث	۸۳
اوربیان	۷۶۷
اورتان	۲۵۷
اورتی	۷۶
اورتیکا	۷۶

(۱۳) اول

اوریکاسیون	۷۷
اورث	۷۷۹
اوردول	۸۳۴
اورفلا	۸۳۶
اورکانت	۵۹۶
اورکیه	۷۸۲
اورکیس	۷۸۳
اورگال	۶۷۱
اودم	۵۵۴
اوروزنا	۷۸۰
اوروم	۵۴۶
اوروژن	۵۷۳
اوریزا	۷۸۰
اوریکانوم دیکتاموس	۹۶
اوریکانوم ماژورانا	۱۴۵
اوزیر	۱۰۴
اوزیل	۵۱۴
اوسپوس	۱۴۴
اوسموند	۴۶۳
اوفورب	۴۱۲
اوفوربیا	۴۱۲
اوفوربیالاتریس	۳۸۱
اوفوربیوم	۴۱۲
اوکالیپتوس	۱۰۲
اوکالیپتول	۱۰۳
اوکرفس	۹۰
اوکرنکرا	۹۰
اوکرنکراتون	۹۰
اوکرتودیکلات بیموت	۱۷۹
اولنات دوی	۴۲۲
اولئاق اگرانس	۶۲۴
اولاندرین	۵۰۷
اولئواسترات زیبق	۳۳۵

اون

اوتر	[illegible]
اولوس	۵۵۴
اولیانوم	۳۳۸
اولیویر	۲۹۹
اولیوین	۲۹۹
اومسلیفر	۱۳۵
اوملابا	۴۱۰
اونات کروکاتا	۵۵
اونس	۲۰
اونگان تکاوس	۸۱۳
اونگان النا	۸۱۳
اونگان بازیلیکوم	۸۱۲
اونگان باسلیقون	۸۱۲
اونگان بوریکه	۱۵۰
اونگان د.جرب	۸۱۹
اونگان خاکستری	۳۲۵
اونگان دکلامرتیکل	۴۶۲
اونگان روی	۴۲۶
اونگان زیبقی	۳۲۵ و ۳۲۶
اونگان ساده	۸۱۰
اونگان سفید	۴۶۰
اونگان قهوه رنگ	۳۱۹
اونگان کشنه یاداوزت	۸۱۶
اونگان کندش	۸۱۶
اونگان لیمونی	۳۳۲
اونگان مدد	۹۲۱
اونگان مسقط	۱۶۲
اونگان منضج	۳۴۳
اونگان موم	۸۱۵
اونگان مونتپلیر	۸۱۲
اونگان مبیه	۸۱۲
اونگان د.دردم کیسه دمعه	۳۲۶
اونگان ویلکسون	۸۱۹

اونوسماآكونس ۶۰۶
اوپر ۲۱۸
اوپ ۸۸
ووااورسی ۲۷۵
اوپوس تروپودپودوز ۳۸۵
اوپنین ۳۸۵
اوپلت ۶۳۹
اوپون ۷۵۸

ا ب ی

اپكاكوانا ۴۴
پتئا ۱۰۴
اپوس ۴۴۴
اپسا ۶۵۸
اپرنه ۶۵۸
اپرینین ۶۵۹
اپرزین ۶۵۹
اپرس ۶۵۸
اپروناندراگونا ۶۵۲
اپکتوکول ۷۵۳
اپکتول ۶۰۷
اپکتارپوم ۵۷۵
پلکس ۱۰۴
پلکس ماتر ۶۲۷
اپلسوم انزاتوم ۳۵۸
اپوکاکامپا ۲۱۸
اپناپناامارا ۵۸

حرف با

ب ا ا

بابونج ۱۳۴
بابونه ۱۳۴
بابونه گاوچشم ۱۳۷
باپیزباپنكتوریا ۵۹۵
باپیزب ۵۹۵

بادام ۳۲۸و۵۰۴
باداورد ۵۱۰
بادنجویه (بادرنگبویه) ۱۳۸
بادستر ۲۹۱
بادیان ۳۵۸
بادیان رومی ۱۲۶
بادیان سبز ۱۲۷
بادیان خطائی ۳۵۸
بادیان مائی ۱۳۳
بارتنگ ۷۷۳
بارتنگ آبی ۷۷۴
بارهنگ ۷۷۳
باریت ۷۳
باریوم ۷۳
بازیل یوسپوره ۵۷۲
باسورین ۳۳۸
باقلای توبکا ۸۳۵
باقلای سنتاپنیاك ۵۸
باقلای کالابار ۷۷
باقلای مکزیك ۵۳۷
باکاژونپری ۵۳۷
بالااوستیا ۸۷
بالساموداندروم ۲۲۴
بالن ۸۰۹
بالنك ۸۳
بالوستا ۸۷
بالوما ۵۲۰
بامبو ۶۱۷
بئوتوروون ۷۸۷
باهشتان ۳۶۵
بایکودو ۵۱۴

ب ا ث خ د

بت ۶۱۸
بز ۶۱۸
بزاو ۶۱۸
بتول ۸۳۴
بخوراتریدوفورمه ۸۸۲
بخورفنکه ۵۹۰
بخورکبوتی ۶۶۶
بخورمحرك ۹۴و۱۱۳
بخورمعطر ۱۴۸
بخوربدوره ۸۷۳
بدلیوم (بدلیون) ۳۳۸

ب ا ر

براتوس ۴۴۴
براده آهن ۲۶
براسکا ۴۱۶
براسکاناپوس ۴۱۶
بربریده ۸۷
بربرین ۸۵و۸۷
برشعثا ۱۶۹
برگاموت ۸۳
برگ باباآدم ۵۱۳
برموراهن ۱۴۵
برموراتیل ۱۵۵
برموراماپوم ۱۵۳
برمورتپاسیوم ۱۵۳
برمورسودیوم ۱۵۳
برموردوی ۱۵۵و۴۲۰
برمورسرب ۴۵۷
برمورکافور ۱۵۵
برمورکلسیوم ۱۵۳
برمورلیتیوم ۱۵۵
برمورلیتین ۷۷۷
برنج ۷۸۰
برنجاسف ۹۴

بروندت ۱۰۶و۱۴۶
بروسین (بروسینا) ۶۲
بروم ۱۵۲
بروموفوردم ۱۵۲
برومول ۱۵۲
برومیدرات اماناك ۱۵۳
برومیدرات سنکونیدین ۷۴۲
برومیدرات سکوتین ۱۳۲
برومیدرات کنین ۷۳۷و۷۳۸
بریت ۷۳
بریون (بریونیا) ۳۴۶
بریونین ۳۴۶

ب ا ز و س

بزرالخم ۹۵
بزرقطونا ۷۷۴
بزرکتان (بزرك) ۶۴۰
بزرداربعه حاره ۱۲۷
بزورکاسرالریاح ۱۲۷
بزرالهوه ۹۵
بسباسه ۳۵۷
بستر ضاسهال ۱۷۶
بسفایج ۴۷۵
بسکماج اولیوز ۸۳۰
بسکماج د.کرم ۳۲۰
بسکماج مسهل ۲۹۰
بسکماج بدوره ۸۷۷

ب ا ط و ق و ك

بطری ترزتپلور ۱۴۲
بقراط ۵
بقس ۵۱۵
بقلة الملك ۵۱۲
بقلة الیهود ۶۲۸
بکرائی ۸۳

بکون ۷۵۰

ب ا ل

بلان دسفهان ۴۵۵
بلان دوبالن ۸۰۹
بلادن ۱۵۲تا۱۶۳
بلسان بقول کلی ۳۳۵
بلسان اذنی ۲۳۰
بلسان انسونی گوگرد ۷۶۵
بلسان اوپودلدك ۱۴۸
بلسان پرد ۳۳۷
بلسان تربانتینی گوگرد ۷۶۵
بلسان تلو ۳۳۷
بلسان الحیوة انگلیسی ۲۲۹
بلسان الحیوة موفمان ۱۴۷
بلسان الحیوة هولاند ۷۶۵
بلسان ض دومانیم ۲۲۹
بلسان ژنوبو ۸۱۳
بلسان ژبلوذوسالومون ۳۹۸
بلسان ساکسی ۱۴۷
بلسان ساری ۳۷۴
بلسان سبز ۷۹۶
بلسان شیرون ۸۱۲
بلسان عصبی ۱۴۸
بلسان فیورآوانتی ۲۲۹
بلسان گوزگوم ۲۳۴
بلسان گوذون ۳۶۲
بلسان گوگرد ۷۶۵و۷۶۶
بلسان لوکاتل ۸۱۲
بلسان مسکن ۱۷۴و۲۴۵
بلسان ض مفصلی ۱۴۸
بلسان مکی ۲۲۴
بلغور ۷۸۰
بلوط ۲۹۹

بلوط الارض ۱۴۴
بلد ۷۸۰

ب ا ن

بن ۶۲۲
بنج ۱۶۸
بندق ۶۳۶
بندهای جراحی ۶۵۶
بنزانبلید ۲۶۱
بنزوات آهك ۱۹۷و۱۹۸
بنزوات اماناك ۱۰۹
بنزوات بیسموت ۱۷۹
بنزوات گاکول ۶۵۰
بنزوات لتین ۷۷۶
بنزوات نفتول ۸۳۴
بنزوئیل سولفونیك ئیمید ۶۱۷
بنزونذول ۶۵۰
بنزونفتول ۸۳۴
بنزین ۸۳۲
بنژوان ۳۳۶
بنفشه ۲۱۵و۳۱۶
بنك ۱۶۸

ب ا و و ه

بوانژانتیل ۴۱۰
بونیس ۵۱۵
بوتیروم ۷۸۷
بوذ ۷۸۷
بوراتاماناك ۱۴۹
بورات تپاس ۱۴۹
بورات جوه ۱۴۹
بورات سود ۱۴۹
بوراکس ۱۴۹
بورات لتین ۷۷۶
بوراژینه ۷۴۹

بودانس ٧٠١
بوداگو ٧٤٩
بودانيم ٢٧٠
بودزون دوساپن ٥٣٦
بودوستراث منزي ١٥٢
بوده ١٤٩
بو[illegible] ٦٨٥
بو[illegible]فالك ٣٣٤
بوسرول ٢٧٥
بوشو ٤٤٦
بوشه ٥٥٩
بوتماق ٥١١
بوكروس ٥٠٥
بوكرين ٥١٥
بوكو ٦٤٦
بول (امتيان) ٤١٩
بولاغ اوتي ٤١٥
بولبوس ٥٢٣
بولدو ٢٩٩
بولس »
بولندو ١٠
بولوزين ٥٢٣
بولوس ادكاردانام ٧٢٨
بوله ٥٢٣
بولدوملز ٥٧٥
بوم ٣٣٥
بوم ادران ٩٤
بومباكس ٤٥٥
بوم تراجل ١٧٤
بوم دوال ١٤٨
بولنت ٥٥٤
بهر ٨٢
بهاسر ٨٢

[illegible]دوزابوز ٥٣٦

ب ای

بتفرين ٢٩٢
بنج بنفشه ٦٥٩
بنج تفت ١٢٩
بد ١٠٣
بد اتجر ٣٨٢
بد اتجر خطافي ٣٧٩
بد اتجر كرزيهانه ٣٨٥
بدحتت ٣٥٢
بدستر ٢٩٠
بدكاه ٧٧٨
بزتلج ٣٠١
بستورت ٢٧٥
بسمال ١٧٩
بسموت ١٧٤
ساليسلات بسموت ١٧٩
سوكيونات بسموت ١٧٨
سونترات بسموت ١٧٥
كلات بسموت ١٧٨
سيتلن دي كلات بسموت ١٧٩
بي سولفات سود ٨٥
بيش ٩٧
بيشا ١٠
بيض ١٨٠
بيضه حمل (قوح) ٧٨٩
بيقلك (كرد) ١٨٠
بي كرومات پتاس ٤٠٤
بي كلوردرجوه ٣٠٦
بي كلوردرجوه البومني ٣١١
بي كلوردرمتيلن ٦٨٣
بيمالوا ٥٢٣

حرف پ

پ ا

پاپاين ١٨٧
پاپاوز ٢٣٥
پاپاوزراداتكوم ٢٥٠
پاپاوراسه ٢٣٥
پاپاوردرود ٢٥٠
پاپاورين ٢٥٠
پاپاوه ٢٣٥
پاپاز ١٨٧
پاپن ١٠
پات دولوب ٦٥٦
پادان ٧٥٠
پارااوكسي تيل استانيليد ٢٦٢
پارازيتسيد ٨١٤
پاراآكرزالول ٦٠٦
پاراكرزيلول ٦٠٦
پاراگواي دوكس ١٣٦
پارالد هيد ٢٥٣
پارانفتول ٨٣٤
پارتنون ١٣٧
پارچه زنبكر ٥٨٩
پاركلين ٥٥٢
پاستانس ٥١٣
پاشوبه زيبقي ٣٢٤
پالامود ٨٢٨
پالمولا ٥٦٤
پان ٢١٦
پانكراتين ١٨٨
پانيكوم داكتيلون ٧٧٨
پانيت ٢٠

پ ا پ و ت ا د

پپتون ١٧٩ و١٨٠
پپتونات اهن ٣٠

پترت ٣٤٢
پپسين ١٨٦ و١٨٧
پپسين نباتي ١٨٧
پتاس ١٨٩
پتاسيوم ١٨٩
پتراوكاربوس ٢٦٨
پتروس ٤٦٣
پتروكاربوس ٥٣٥
پترول ٨٣١
پدوفيلوم ٢١٣
پدوفيلين ٢٠٣ و٢١٤
پدكولاريا ٨١٤

پ ا ر

پراسيوم (پراسون) ١٤٥
پراكسيد اهن سرتهي ٦٥
پرتواكسيد ازوت ٦٨٢
پرتوپلاسما ٤٣
پرتوفوسفات اهن ٢٧
پرتوكلورور اهن ٢٧
پرتوكلورور جيوه ٣٠٥
پرزور ٩١
پرسياوشان ٢١٥
پرسيتيه پلان ٣٠٥
پرسيل ١٢٨
پركا ٦٥٢
پركلورور اهن ٢٢
پركلورور دوفورسيل ٦٧٨
پرل بد دوفودم ٨٨٤
پرمنغنات اهن ٤١
پرمنغنات پتاس ٤٠
پروپوليس ٨٠٨
پروپيلامين ١٥٨ و٢٥٨
پروسيات زيبق ٥٠٣

پرونو ٣٥١
پرونوس ١٥٣ و٥٠٥
پريسيم ٧٨٠

پ اس ش ك

پسته زميني ٢٣٩
پسابون ٧٧٤
پشگال ٥٥٤
پكانوس ٤٤٦

پ ال م ن

پلاتر ٦٥٧
پلاتين (پلاتينوم) ٥٥٠
پلاتاديته ٧٧٣
پلانتاگو ٧٧٣
پلانتن ٧٧٣
پلانتن داو ٧٧٤
پلانتر سابل ٧٧٤
پلبل ٣٦٢
پلتيرين ٤٦٨
پلومب ٤٥٢
پلومبارين ٤٢٢
پلومبوم ٤٥٢
پلين ٥٩٩
پمپنلا آنيسوم ١٢٦
پراپنون ٥٣٥
پنبر ٦٥٥
پنبرروي ٤١٩
پنبر بدوفودمي ٨٨٢
پنبر بدي ٨٦٠
پنج رشه مذ روشتي ١٢٩
پنرك ٥٢٣
پنرماهي ٩١
پوادو ٤٠٨
پوادو ٣٦٢

پواونآكو ٢٦٣
پوپوليوم (پوماد) ٢٤
پوتارسناكي ١٢٩
پودردودرود [illegible]
پودتكانوفن ٨٣
پودنر ١٤٠
پودنكومي ١٣٨
پورپورس ٥٩٧
پورتزون ٣٥
پوردوس ٧٨٠
پوست پاپاما ٢١٩
پوست كاسالينا ٣٥٦
پوست گردو ٢٧٣
پوست گرگر ٧٠٩
پوست وتير ٣٥٢
پوسيون ضد دعهاى نفس ١١٥
پوسيون ضد اسم ٤١٢ و
و٨٧٤ و٨٧٥
پوسيون انتلمنتيك ٣٧٦
پوسيون انتي دبيوتيك ٧٧٠
پوسيون انتي سپتيك ١١١
پوسيون ازگو ٤٨٠
پوسيون ازتات نقره ٨٤٥
پوسيون استات دوي ٤٢٤
پوسيون د. استقاى دقى ٨٧٤
پوسيون د. استقاى دقى واسم ٨٧٤
پوسيون استولز ١٩٩
پوسيون استهل ١١١
پوسيون استيپه ١١٨ و١١٩ و١٢٥
پوسيون د. اسكوربوت ٩٢ و٢١٨
پوسيون ضد اسهال ١٧٥
١٧٦ و٢٤١
پوسيون اسپير دسبك ٥٠٨

٢٤٠٤٧٣

پ‌س

پوسپون ض. البومین وری ۵۹۸
پوسپون البومینی ۴۳۷
پوسپون امانیاك ۱۱۰ و ۱۱۱
پوسپون امتیك ۱۱۷ و ۱۱۹
پوسپون س. [illegible] ۸۷۵
پوسپون انگلیسی مسهل ۴۸۵
پوسپون بارایز ۱۰۹
پوسپون برموری نقره ۸۴۵
پوسپون برموره ۱۵۳ و ۱۵۴
پوسپون د. برونشیت ۱۶۰
پوسپون بل ۳۸۹
پوسپون بلادنکویت ۱۲۰
پوسپون بلسانی ۳۴۰
پوسپون بومت ۸۴۹
پوسپون پرکلورور دو زاهن ۳۰
پوسپون تامسون ۲۴۲
پوسپون د. تب (الکلی) ۷۳۲
پوسپون د. تب (طرطیری) ۷۳۳
پوسپون د. تحیر ۷۲۰
پوسپون ترش اوده مونی ۲۶۳
پوسپون تر وزان ۵۷۰
پوسپون ض. تشنج ۵۰ و ۱۲۷
و ۲۹۲ و ۴۹۲
پوسپون د. تنبا ۴۶۸ و ۴۷۱
پوسپون جاذب ۲۰۰
پوسپون د. حبس طمث ۸۷۴
پوسپون حسن لبر ۳۴۰
پوسپون د. حمی ۶۲۵
پوسپون د. حمای تیفوئید ۱۹۴
و ۲۲۶ و ۵۸۹
پوسپون د. خنازیر ۲۷۴ و ۳۰۲
و ۶۶۹ و ۸۲۴ و ۸۷۵
پوسپون ض. خناق ۱۱۷

پوس

۱۹۵ و ۱۹۹ و ۲۹۴
پوسپون دونوان ۷۱ و ۸۶۴
پوسپون دهن شرل ۳۸۳
پوسپون ض. دیفتری ۱۹۵
و ۲۲۰۲ و ۴۴۹
پوسپون س. دوسطاریا ۲۷۶ و ۵۸۲
و ۹۹ و ۲۴۰
پوسپون رازوری ۱۱۸
پوسپون د. رمل او ربك ۷۷۷
پوسپون رویز ۴۵۷
پوسپون س. دوسانتیم ۶۸۹
و ۶۹۰ و ۸۷۴ و ۸۷۵
پوسپون زنتی ۶۴۲
پوسپون د. سرفه اخلاجی ۳۸۹
پوسپون د. سل ۷۷۰
پوسپون د. سوء طمث ۱۱۱
پوسپون ض. سوزاك ۲۳۲
پوسپون سیاه ۳۰۲
پوسپون ض. سیاه سرفه ۱۰۱
و ۱۷۰ و ۲۵۸
پوسپون صادق الحوضر ۸۳
پوسپون د. صداع ۱۰۱ و ۲۴۷
و ۷۳۰
پوسپون صدری ۱۲۴ و ۵۰۸
پوسپون ض. صرع ۱۱۰
پوسپون د. طپش قلب ۲۵۴
پوسپون د. طمث ۲۵۳
پوسپون عرق النسائی ۲۲۶
پوسپون د. عسر النفس ۲۵۵
پوسپون د. عسر النفس قلبی ۸۷۴
پوسپون د. غانغرایا ۱۹۴
پوسپون ض. فارنژیتیم ۱۹۵
پوسپون فاقدالحس ۲۵۴

پوس

و ۲۵۵
پوسپون د. فالج نیم اسفل ۵۴
پوسپون د. فواق ۶۹۰
پوسپون فوسفوری ۵۸۴ و ۵۸۵
پوسپون [illegible] ۲۷۰ و ۲۷۷
و ۴۳۸
پوسپون فالج الدم ۲۷۸ و ۴۷۹
پوسپون د. قرحه معده ۱۷۶
پوسپون د. قطرب ۱۱۸
پوسپون قلبی ۳۷۴
پوسپون قلیائی صمغی ۱۹۹
پوسپون ض. قولنج ۲۴۰
پوسپون قهوه مسهل ۴۸۵
پوسپون د. قی ۸۴
پوسپون کارمینتیل ۲۲۶
پوسپون کاسر الریاح ۱۲۶ و ۲۴۰
پوسپون کز ۳۳
پوسپون کربونات امانیاک ۱۱۰
پوسپون د. کرم ۳۲۶ و ۳۲۸
پوسپون کرمس ۱۱۹ و ۲۲۰
پوسپون کلور ۶۶۷
پوسپون کلورور دامانیاک ۱۱۱
پوسپون کلکینا ۷۲۶
پوسپون کوکلنارنا (لیموی) ۹۳
پوسپون ض. کولیرا ۲۵۳
پوسپون کولیس ۱۹۳
پوسپون د. گاستر الژی ۶۰ و ۲۴۷
پوسپون گولیس ۸۰۱
پوسپون لیرزنش ۱۹۸
پوسپون لیللو ۴۵۷
پوسپون لعاب کامو ۲۳۲
پوسپون لکیك ۹۰
پوسپون محرك ۱۴۳ و ۴۹۵

پ وس

پوسپون ض. محرك ۱۱۸ و ۱۱۹
پوسپون محلل سود بود ۴۳۳
پوسپون مدر ۱۱۹ و ۱۹۱ و ۳۸۸
و ۶۴۷ و ۶۹۵ و ۶۹۱
پوسپون مدر حیض ۴۴۶
پوسپون مدر و مسکن ۱۹۹ و ۳۸۹
پوسپون د. مستی ۱۱۰
پوسپون مسکن ۱۵۹ و ۱۹۳
و ۲۶۱ و ۳۸۹ و ۵۰۸
پوسپون مسکن استهال ۱۹۳
پوسپون مسکن برتیز ۲۵۲
پوسپون مسکن دابوتو ۲۵۴
پوسپون مسکن کدکس ۲۴۰
پوسپون مسهل ۲۸۴ و ۲۸۸
و ۳۵۳ و ۳۵۴ و ۳۸۰ و ۳۸۳
و ۴۱۵ و ۴۸۹
پوسپون مسهل شیرخشت ۳۵۳
پوسپون مسهل و دافع کرم ۴۷۱
پوسپون مسهل نفاشان ۳۵۴
پوسپون مسهل و نیر ۴۸۴
پوسپون مسهل الولاده ۴۷۸
پوسپون معرق ۱۱۰ و ۱۱۱
پوسپون معطر ۱۴۷ و ۱۴۹
پوسپون مفتت حصاة ۱۵۰
پوسپون د. مفصلی ۵۱۸
پوسپون مقوی ۱۸۰ و ۷۲۶
پوسپون مقوی و مخدر ۲۴۰
پوسپون مقوی معده ۲۱۴
پوسپون مقیی ۴۴ و ۱۱۶
پوسپون مقیی مسهل ۱۱۷
پوسپون ملین ۲۱۴
پوسپون منفث ۵۳۷
پوسپون منقی ۴۸۹

پ ون

پوسپون منوم ۲۵۴
پوسپون موذلی ۴۲۴
پوسپون مولد ۴۷۸
پوسپون موم ۸۱۱
پوسپون موثرنو ۲۲۱
پوسپون نحاسی ۷۹۳
پوسپون د. نزف الدم ۷۶۲
پوسپون د. نزف الدم رحم ۵۸۰
پوسپون د. نفث الدم ۳۸۸
و ۵۸۵
پوسپون ض. نقرس ۶۹۱
پوسپون نترات سود ۱۹۲
پوسپون نترات نقره ۸۴۵
پوسپون واند ۱۹۳
پوسپون د. ورم دهان ۱۹۴
پوسپون د. ورم حلق ۱۹۵
و ۶۷۳
پوسپون ودوم ۲۵۷
پوسپون ویدال ۲۳۴
پوسپون ویزیر ۲۵۷
پوسپون هوشارد ۲۵۷
پوسپون د. هیپرتروفی قلب ۸۷۵
پوسپون ض. هیستری ۵۰ و ۲۹۴
و ۴۹۵ و ۵۰۸
پوسپون یدور پتاسیوم و دوتیتال ۸۷۴
پوسپون یدوره ۸۷۴ و ۸۷۵
پوسپون یدی ۸۵۹
پوکردس ۵۱۵
پولاك ۱۱
پولژیوم (مانتا) ۱۴۰
پولیود ۴۷۵
پولیپودیوم (پولیپودیون) ۴۷۵
پولیپودیوم فیلکس ۴۶۳

پ وه

پولبود ۵۷۵
پولیوردس ۵۷۵
پولیتریکون ۲۱۵
پولیسولفور پتاسیوم ۷۶۸
پولیسولفور سودیوم ۷۶۸
پولیکالا ۲۱۷
پولیکونوم بیستورتا ۲۷۵
پولیکونه ۴۳۰
پولیتیا ۲۶۹
پولبو (مانت) ۱۴۰
پوم ۸۹
پوماد د. اکله ۳۳۱
پوماد انتراکوکالی ۲۰۳
پوماد د. اثرلود ۴۶۰
و ۷۱۶ و ۸۱۳
پوماد اصکی ۸۰۲
پوماد ازوبین ۱۶۶
پوماد د. احتراق ۵۵ و ۸۸۷
پوماد اسانس بادام تلخ ۵۰۹
پوماد استریکنین ۶۱
پوماد اسپیر ۱۲۰
پوماد اکسید جیوه ۳۲۷
پوماد اکسید روی ۴۲۷
پوماد اکسیژنه ۴۰۴
پوماد د. آکنه ۱۷۸ و ۲۸۱ و ۳۳۲
پوماد امانیاکی کدکس ۱۱۲
پوماد ض. امپتیکو ۸۱۳
پوماد انغوئن ۱۲۵
پوماد اوتانزیت ۱۲۰
پوماد د. اوزن ۸۸۳
پوماد بازد ۷۶۸
پوماد بانیر ۳۳۰
پوماد برادران ماهون ۸۲۱

پوسپور

بومادبکارت ۲۸۱
بومادبلادن ۱۶۲
بومادض.بواسیر ۲۸۱ و۴۴۱
و۸۷۶ و۸۸۳
بومادبوابه ۸۱۱
بومادبودیکر ۸۱۳
بومادبومت ۴۲۹
بومادد.پارازیت ۷۳ و۸۱۵
بومادپرکلورودزیبق‌امانیاکی ۳۳۰
بومادپرکلورودزاهن ۳۱
بومادپرنگل ۳۴۸
بومادد.پرودبو ۳۰۶ و۸۸۴
بومادض.پسوریازیس ۳۲۲
و۵۰۶ و۸۳۲
بومادپلومبازین ۴۲۲
بومادض.پیتریازیس ۳۳۲
بومادد.تب ۷۳۵
بومادتریدمعدنی ۸۲۲
بومادتس ۲۸۱
بومادض.تیج‌غنا ۳۳۲
بومادخالی ۸۱۱
بومادض.جرب ۳۲۹ و۳۹۲
و۸۱۳ و۸۱۶ و۸۱۷ و۸۱۸ و۸۱۹
بومادجقه‌جرب‌کردن‌لنها ۶۲۳
بومادحرام‌مغزگاو ۸۱۳
بومادد.حکر ۵۵ و۶۲۵
بومادض.حمای‌تیریکولی ۶۴۹
بومادد.جرح ۳۳۰ و۶۴۹
بومادد.خوارش ۴۶۱
بومادخیار ۳۴۵
بومادد.داءالثعلب ۳۰۲
و۸۱۳

بومادددورزی ۲۰۲
بوماددحانی ۸۱۳
بومادسوب‌سفید ۳۳۰
بومادض.رمد ۳۲۵ و۳۲۷
و۳۲۸ و۴۶۰ و۵۹۶ و۷۹۳ و۸۴۳ و
۸۷۶
بومادرمدی ۳۳۱ و۸۴۲
بومادروست ۳۳۰
بومادروغن‌کاد ۸۲۲
بومادد.زبرتندو ۴۶۰
بومادزمرد‌قانوری ۴۶۱
بومادزردبرادران‌کوم ۷۲
بومادض.زکام ۱۴۲
بومادد.زکام‌مزمن ۸۴۳
بومادزیبقی ۳۲۵ و۳۲۶
و۳۲۷ و۳۲۸
بومادژاژد ۸۱۹
بومادژامس ۵۰۰
بومادژاتن ۴۲۷
بومادژباکومنی ۴۶۱
بومادژبروکس ۵۰۴
بومادسالسید ۸۱۳
بومادض.سعفه ۸۲۴ و۸۳۳
بومادسفیدار ۱۷۴
بومادس.سنس‌البول ۶۹۰
بومادسلطانی ۸۱۱
بومادسناندره ۳۲۷
بومادسولفورجوه ۳۲۹
بومادسولفوری ۷۶۹
بومادسولفوسیانوردزیبق ۳۳۱
بومادد.سیابک ۶۹۶
بومادسیانوریتاسیوم ۵۱۰
بومادسیانوردوی ۶۳۰

بومادسیانوردزیبق ۳۳۱
بومادسربلو ۳۳۱
بومادض.سفلیس ۲۴۴
و۳۲۸ و۳۲۹
بومادد.شانکر ۸۸۳
بومادد.شجش ۸۱۵
بومادض.شقاق ۲۸۱ و۳۴۰
بومادد.شقاق‌بستان ۸۱۱
بومادد.شقاق‌دست ۵۱۹
بومادد.مقعدشقاق ۸۴۳
و۸۸۳
بومادشنجرف ۳۲۹
بومادشوکه ۴۰۴
بومادض.صداع ۵۱۰ و۶۴۲
بومادطوطیا ۴۲۷
بومادض.عرق‌النسا ۱۰۱
بومادعنبی ۶۱
بومادفازدینک ۴۴۵
بومادفنیکه ۸۱۳
بومادفوریز ۳۲۶
بومادفوسفات‌زیبق ۳۳۳
بومادفوسفور ۵۸۵
بومادقابض ۲۸۱ و۴۲۶
بومادض.قرحه‌دوالی ۳۲۹
بومادد.قروح‌خنازیری ۴۶۰
بومادد.قروح‌مزمن ۸۸۴
بومادقطران‌زیبق ۳۳۱
بومادقلبان‌د.سعفه ۸۲۳
بومادد.قوبا ۳۳۰ و۳۳۳
بومادقهوه‌لاری ۳۲۷
بومادض.کاردیالژی ۶۹۶
بومادکازقاو ۲۰۲
...دکافورتاکسیدجوه ۳۲۸

بومادد.کجلی ۶۱۰
بومادکربونات‌مس ۸۲۴
بومادکرولبوس ۸۲۰
بومادکشنده‌پارازیت ۸۲۴
بومادکشنده‌شپش ۸۱۴
بومادکلل ۳۲۹
بومادکارود ۴۲۹
بومادکوکردی ۷۶۶
بومادکونده‌ره ۱۱۲
بومادکلوت ۶۰۴
بومادض.لوپوس ۳۳۲
بومادلیمونی ۳۳۲
بومادلیون ۳۲۷
بومادمحرق ۱۱۲ و۳۲۸
بومادمحلل ۳۲۶ و۳۳۰
و۴۶۱ و۵۹۶ و۷۲۹ و۸۷۰ و۸۷۶
بومادمسکن ۱۳۲ و۶۳۱
و۶۴۸
بومادمنفط ۳۸۱ و۴۰۱
و۴۱۱
بومادد.منجر ۴۰۶
بومادنحاسی ۷۹۵
بومادد.نورالژی ۹۹ و۱۶۲
و۴۶۰ و۴۶۱ و۴۹۴ و۵۹۶ و۶۹۶
بومادنیترات‌زیبق ۳۳۳
بومادنیترات‌نقره ۸۴۲
بومادد.واژنیسم ۸۸۴
بومادورلوف ۳۲۹
بومادض.ورم ۸۴۳
بومادد.ورم‌بیضه ۸۸۳
بومادد.ورم‌جفن ۱۰۴ و۳۲۸
و۴۲۷
بومادض.ورم‌گوش ۳۳۲

بومادض.ورم‌ملتحمه ۶۰۷
بومادض.ورم‌جهبل ۲۸۱
بومادولس ۳۲۷
بومادددفازنیز ۴۶۰
بومادوبلان ۳۲۹
بومادهانش ۴۲۷
بومادهانای ۳۳۱
بومادض.هرپس ۳۲۹ و۳۳۰
و۳۳۲ و۳۳۳ و۷۶۷
بومادهلرش ۸۱۷
بومادهوپ ۴۰
بومادهیدروسولفوروز ۷۶۹
بومادیدویدارسنیک ۷۲
بومادیدوزجوه ۳۳۲
بومادیدوزه ۸۷۶
بومادیدوفورم ۸۱۳ و۸۸۳
بومادیدوهیدرارژی ۳۳۲
بومادیوت ۴۶۱
پونش ۳۷۳
پیاز ۴۰۸
پیازدشتی ۵۶۵
پیازسک ۶۸۶
پیازکوهی ۴۰۸
پیازموش ۵۶۵
پیرژ ۳۶۲
پیرآنکوستفولیوم ۶۴۵
پیرانتراتوم ۶۴۳
پیرازین ۷۷۸
پیراسه ۶۴۵
پیرالونکاتوم ۶۴۵
پیرکونیا ۶۴۳
پیرکوداتوم ۶۴۳
پیرمنستکوم ۳۶۳

پیرمن ۳۶۲ و۳۶۳
پیتا ۶۰۱
پیخ‌وپیل ۷۷۸
پیرتیو ۱۳۵
پیرترم‌پارتنیوم ۱۳۲
پیرتریو ۱۳۵
پیزدین ۷۹۳
پیروتوئید ۶۵۱
پیرودین ۲۶۲
پیروس‌سیدونیا ۸۶
پیروفوسفات‌آهن ۲۲
پیریدین ۶۰۶
پیستاوربا ۶۰۱
پیستالیت ۶۲۸
پیشی ۱۲۳
پیکرونوکریکون ۱۲۳
پیکرونوکرین ۱۱۳
پیکس‌لیکدا ۶۰۱
پیکانوم‌البکوم ۵۹۴
پیلوکارپوس ۴۴۲
پیلوکارپین ۴۴۷ و۴۴۸
پیم ۴۴۵
پیمان ۳۶۴
پینوس‌پیسا ۵۳۵
پینون ۵۳۵
پینون‌کبیرهندی ۳۸۵
پیه ۸۰۸
پیه‌حسرلیه ۸۰۸
پیه‌مذاب ۸۰۸

حرف تا

ت با ا

تاسیتانیس ۶۲۳
تاسه ۶۴۳

توبروما ۶۳۷
توبرومین ۶۳۸
توثلون ۶۱۸
تبن ۶۲۴ و ۶۲۶
تاباشیر (تاباکیر) ۶۱۸
تاباك ۱۶۹
تاپیا ۴۱۳
تاتوره (تاتوله) ۱۶۷
تاجریزی ۱۷۱
تاج الملوك ۹۷
تارتاروس ۵۳۸
تارتی ۵۳۸
تافتهٔ انکلیسی ۷۵۴
تالك ۶۵۷
تامارکن ۳۴۹
تاماریندوس ۳۴۹
تامارهند ۵۹۶
تامپون مهبلی ۸۶۱
تامپون ض. ورم مهبل ۲۳۰
تانوفورم ۲۶۷

تـ باب ب و پ

تب بقول کلی ۶۹۷ تا ۷۰۱
تباشیر ۶۱۷
تیزپاسه ۶۳۷
تب هفتو ۷۰۲
تپیوکا ۸۲۶
تیرابود و بیرول ۸۸۶
تیرونال ۲۵۹

تـ باب خ و د

تخم مرغ ۱۸۰
تداوی بالاب ۷۴۳ تا ۷۴۹
تداوی باعصیر (التداوی مع العصیر) ۷۸۹
تدخین بااسید سولفورو ۷۶۳
تدخین حسن لبه ۳۴۰
تدخین معطر ۳۴۱

تـ باب ر و س

تراب ۵۱۰
تراکراسین ۶۲۹
تراکراکوم ۶۲۸
تراکاکانتا ۵۳۳
تربانتین ۲۲۴ و ۲۲۵
و ۲۲۶
تربد ۲۸۶
تربد معدنی ۳۰۷
ترب دشتی ۴۱۴
ترب سیاه ۴۱۵
ترب متعارف ۴۱۵
تربیت ۲۸۶
ترپین ۲۳۵
ترپینول ۲۲۵
ترشك ۵۱۴
ترف ۸۹
ترکب سوده ۱۹۷
ترنجبین ۳۵۲
تروپوکوکانین ۵۵
تره تیزك ۴۱۵
تریاك ۲۳۵
پادزهر تریاك ۲۳۷
تری برمونول ۱۵۲
تریدیب ۷۸۸
تریتیکوم ۷۸۰
تریتیکوم ریپانس ۷۷۸
تریپاس ۲۵۱
تری سولفور پتاسیوم ۷۶۸
تری سولفور سودیوم ۷۶۸
تری کلورور دونورمیل ۶۷۸
تری کلورور دوکربون ۶۸۴
تردکوسپوده ۵۷۲
تری متیلامین ۱۰۸ و ۲۵۸
تری نیترین ۵۲
تریونال ۲۵۹
تشا ۷۸۰
تسمم بواسطهٔ ابخرهٔ ردیه و بخار ذغال
۴۱۱

تـ باب ع

تعرق بقول کلی ۵۶۱
تعفین انتی سپتیك ۷۲۱
تعفین اتری یکلورور داهن ۳۲
تعفین اتری جند ۲۹۲
تعفین اسانس ۱۴۱
تعفین اسیلانت ۱۳۶
تعفین استرکنین ۶۰
تعفین امانیاکی تریاك ۲۳۸
تعفین اریکون ۴۵۱
تعفین اودانتیل ۳۰۱
تعفین بستوشیف ۳۲
تعفین بلسانی ۳۴۲
تعفین پاریگوریك ۲۳۷
تعفین پاناما ۲۱۹ و ۶۰۵
تعفین تانیك ۲۳۸
تعفین تریاك کافوری ۲۴۰
تعفین جنطیانا (امانیاکی) ۳۰۰
تعفین جنطیانا (مرکب) ۳۰۱
تعفین حسن لبه ۳۰۶
تعفین خلی تریاك ۲۳۸
تعفین سرخس ۴۶۳
تعفین سنا ۴۸۵ و ۴۸۶
تعفین سنبل الطیب امانیاکی ۱۰۵
تعفین سناپوری پارانت ۳۰۷

تعفین صابون ۸۱۳
تعفین صبر ۵۲۹ و ۵۳۰
تعفین عاقرقرحا ۱۳۶
تعفین عصارهٔ تریاك ۲۳۸
تعفین فوسفور (اتری) ۵۸۴
تعفین کافور (اتری) ۵۵
تعفین کلوروت ۳۲
تعفین کنکینا ۷۲۰ و ۷۲۱
تعفین کوسو ۴۷۱
تعفین کولتاری پاناما ۶۰۵
تعفین ماروبیز ۳۰۱
تعفین مبارك ۵۳۰
تعفین مرکب افسنتین ۹۴
تعفین مرکب جلب ۲۸۷
تعفین مرکب رفود ۴۱۷
تعفین مرکب ریوند ۴۳۴
تعفین مرکب کافور ۲۴۰
تعفین مرکب کنین ۷۳۰
تعفین لوند ۱۴۶
تعفین مرکب هیل ۳۶۷
تعفین مرنج طرطیری ۳۳
تعفین معطر ۱۴۷
تعفین معطر سولفوریك ۷۶۲
تعفین منتن ۲۹۵ و ۴۹۶
تعفین نافع الجرح ۱۴۷
تعفین هاتقیلید ۴۵۲
تعفین ید ۸۵۸
تعفین ید مورفینی ۸۶۱
تعفین ید یدوره ۸۶۱

تـ باب ف و ق و ك و ل

تفاح ۸۰۹
تقدم بحفظ سیاه سرفه ۱۰۱
تکاسپوده ۵۷۲
تیکان ۷۸۰
تلین ۲۵۹

تـ باب م

تمر ۵۶۴
تمرهندی ۳۴۹ و ۳۵۰
و ۳۵۱
تمریخ د. انزلود ۴۵۹ و ۶۳۶
تمریخ امکی ۲۰۳
تمریخ اتروپین ۱۶۶
تمریخ استرکنین ۶۱
تمریخ استکوس ۲۲۹
تمریخ امانیاکی ۱۱۳
تمریخ امانیاك کافوری ۱۱۳
تمریخ انکلیسی ۲۴۵
تمریخ د. بدشکلی نقرس ۲۲۸
تمریخ بلسانی ۳۳۹
تمریخ ض. بواسیر ۲۲۹
تمریخ حمائی ۲۲۹
تمریخ ض. جرب ۸۲۰ و ۸۳۳
تمریخ داء الثعلب ۴۴۹ و ۸۲۳
تمریخ دل ۱۴۹
تمریخ دوزان ۱۴۸
تمریخ رئشادهن ۱۱۳
تمریخ رنت واهکی ۲۰۳
تمریخ سپاتیکی ۲۲۹
تمریخ د. شقاق پستان ۶۰۷
تمریخ صابون ۲۰۲
تمریخ صابون انکلیسی ۲۲۹
تمریخ صابون و تریاك ۲۰۳
تمریخ صابون و کافور ۲۰۳
تمریخ فوسفور ۵۸۵
تمریخ قابض ۴۲۷
تمریخ کافوری تریاك ۱۱۳
تمریخ محرك ۱۱۳
تمریخ محرك پتیت ۲۲۹
تمریخ محرك مخرش ۳۸۱
تمریخ محرك بلیکان ۶۰
تمریخ محلل پوت ۲۲۹
تمریخ مقدر ۱۷۰
تمریخ مسکن ۱۷۴
تمریخ ض. مفصلی ۲۲۹
تمریخ د. نزله مزمن انف ۸۸۳
تموش ۸۶

تـ باب ن

تنباکو ۱۶۹
تنباکوی هندی ۱۵۶
تنزیب بوریکه ۱۵۰
تنزیب سالول ۵۹۱
تنزیب نسکه ۵۸۹
تنزیب یدوفورمی ۸۸۱
تنکار (تنکال) ۱۴۹
تنات پلتیرین ۴۶۸
تنات سرب ۴۵۶
تنات کینین ۷۳۸
تنن ۲۶۴ و ۲۶۵
تنیا ۴۲۲ تا ۴۲۴
تنفوذ خانم نوفر ۴۶۳
تنفوذ رمونانك ۴۶۷

تـ باب و و ه

توبیك سولفور پتاسیه ۳۸۴
توپینامبور ۵۹۹
توت (نوث) ۸۸
توت رنگرزان ۸۸
توت فرنگی ۸۸
تودری ۹۵
تودری وحشی ۹۵

توزمانتیل ۲۱۰
تورنیول [illegible]
توربون ۳۵۳
توسیلاژ ۷۵۰
توکربوم کامدرس ۱۴۴
تولکوبا ۸۵۰
تولیپیر ۱۰۵
توموس ۱۳۸
ته ۶۲۳

ت با ی

تیرالین ۵۹۷
تیراوُشدن ۷۸۹
تیراوُپروتئید ۷۸۹
تیروشدن ۷۸۹
تیزاب ۴۰۳
تیزاب فاروق ۶۷۱
تیزیاستات پتاس ۱۹۱
تیزن د. اسکوربوت ۴۱۷
تیزن امانیاکی ۱۱۱
تیزن باداورد ۵۱۱
تیزن بلغور ۷۷۹
تیزن پرتغالها ۴۱۰
تیزن ض. پیوباذرس ۵۱۵
تیزن پولینی ۵۶۰
تیزن ض تشنج ۲۸۳
تیزن تلخ ۳۰۰
تیزن حنطیانا ۳۵۵
تیزن جو ۷۷۹
تیزن خردل ۴۱۷
تیزن خشک ۱۹۰
تیزن ض خنازیر ۸۴۸
تیزن دوسر ۷۷۹
تیزن د. ذ. سنطا... ۴۳۳

تیزن دِفود (مرکب) ۴۱۶
تیزن د. دمل کلیه و نقرس ۲۲۲
تیزن زیتمان ۵۵۹
تیزن زیرمان ۴۳۳
تیزن سیاطانی ۴۸۳
تیزن ض. سیفلیس ۵۱۴
و ۵۵۹ و ۵۶۰
تیزن ض صداع ۴۹۲
تیزن صدری ۵۲۴
تیزن عشبه و بدو دیپاسیوم ۸۷۲
تیزن کاث ۲۷۷
تیزن ککنیا ۷۲۰
تیزن ماسکانی ۱۹۷
تیزن مبرد ۹۰
تیزن مدر ۱۹۱ و ۱۹۷
و ۳۸۷ و ۳۸۸ و ۴۰۴ و ۵۱۵
تیزن معرق ۱۷۲ و ۴۱۱
و ۴۵۲ و ۵۱۵ و ۵۵۵ و ۵۵۷ و ۵۵۹
تیزن نیرنج ۷۷۹
تیزن نشاسته ۸۲۷
تیزن ض ورم مفصل ۵۵۹
تیزن ض ویرین ۲۷۳
تیزن ونگارو ۵۶۰
تیزن وبناش ۵۶۰
تیزن ض. هریس ۵۱۴ و ۴۱۰
تیزن بدوده ۸۷۳
تیلول ۲۸۲ و ۲۸۳
تبلیا اوریا ۲۸۲
تیم ۱۳۸
تملنا ۴۱۰
تموس ۱۳۸
تمول ۱۳۸
تین ۵۶۳

حرف ثا

ثابت بن قره ۶
ثوم ۴۰۸
ثیل ۷۷۸
ثیل لعاب شوده ۱۹۱
ثیودوروس ۶

حرف جیم

ج با ا

جالینوس ۶ و ۲۶۳
جاورس هندی ۷۸۲
جاوشیر ۱۲۳

ج با ر و ز

جرجیر ۴۱۵
جرجیر پارا ۴۱۶ و ۱۳۵ و ۱۳۶
جرجیر مکزیکی ۴۱۶
جرجیر هندی ۴۱۶
جزر ۶۱۸

ج با ص و ع و ک

جص ۶۵۷
جعدة القناة ۲۱۵
جعفری ۱۲۸
جگر انتیمون ۱۱۵
جگر گوگرد ۷۶۸
جگر گوگرد آهکی ۷۶۷

ج با ل و م و ن

جلاب بالومبنی ۴۳۷
جلاب بامتیکی ۱۱۸
جلاب تلخ ۳۰۲
جلاب ض. ذوسنطاریا ۴۶
جلاب درابک ۷۲۶
جلاب ض. گاسترالژی ۲۴۸
جلاب ض. مخرانی ۱۱۸
جلاب مسکن ۱۵۹ و ۲۴۰

جلاب مسکن هضمی ۲۴۰
جلاب منفث ۲۲۰
جلب ۲۸۵
جشیدکش ۱۵۷
جند ۲۹۰ و ۲۹۱
جنطیانا ۲۹۶

ج با و

جو ۷۷۹
جواشیر ۱۲۳
جوزبوا (جوزبویا) ۳۵۷
جوز المائل ۱۶۷
جوشانده برگ گردو ۸۱۵
جوشانده تلخ ۳۰۰
جوشانده صدری ۲۲۰
جوشانده صدری جو ۷۷۹
جوشانده عنصل (مرکب) ۵۶۹
جوشانده عشبه (مرکب) ۵۵۷
جوشانده قابض ۲۷۷
جوشانده مدر ۲۸۴ و ۵۶۹
جوشانده معرق ۵۵۷
جوهر اسطوخودوس ۱۴۶
جوهر امانیاک ۱۰۹
جوهر پپرمنت ۱۴۱
جوهر جاد ۴۱۷
جوهر سیلوبوس ۱۰۹
جوهر شوره ۴۰۳
جوهر عشبه ۵۵۸
جوهر گنه گنه ۷۳۱
جوهر گوگرد ۷۶۰
جوهر نمک ۶۶۹
جوهر نوشادر ۱۰۷

ج با ه و ی

جهاز گچی ۶۵۸

جیوه ۳۰۳
استات جیوه ۳۰۸
آکسید قرمز جیوه ۳۰۸ و ۳۲۶
پتونات جیوه ۳۰۷
پتونامانیاکی جیوه ۳۰۸
جیوه جوانی ۳۱۱
دوتوکلورور محلول جیوه ۳۱۱
سالیسیلات جیوه ۳۰۸
سیانور جیوه ۳۰۸
جیوه صمغی پلانک ۳۱۳
جیوه فلزی ۳۲۰
جیوه محلول هانمان ۳۰۲ و ۳۰۸
جیوه نباتی ۵۵۶
نترات جیوه ۳۰۸

حرف چه

چ با ا

چادروا ۵۲۴
چای ۶۲۳
چای پاراگوه ۶۲۷
چای تونها ۱۴۶
چای سنت ژرمن ۴۸۴
چای سوئیسی ۱۴۶
چای گاو ۱۸۱
چای مادگاسکر ۸۳۵
چای نوازی ۴۷۸
چای هالر ۱۴۵

چ با ر و غ و ل و م

چربی ترباتین ۲۲۹
چرخله ۵۱۱
چغندر ۶۱۸
چلغوزه ۵۳۵
چماز ۴۶۳

چ با و و ی

چوب انفی ۵۸
چوب بتیرا
چوب چینی ۵۵۳
چوبک ۲۱۹
چوب کاسیا ۲۹۷
چوبهای معرق ۵۵۲
چوه ۲۱۹
چیلک ۸۸

حرف حا

ح با ا و ب

حاشا ۱۳۸
حافظ اطفال ۴۱۱
حبارا ۳۴۹
حباجی ۳۱۵
حب د. اسم ۱۶۰
حب اسپائی ۶۸
حبانت سیوم ۵۲۸
حبانت سیتیک ۶۳۴
حب اندرسون ۵۲۷
حب اهن صریح ۳۷
حب اهن جزئی ۳۷
حب اهن وکیا ۸۶۹
حب د. احتلام ۸۴۸
حب د. اخلاط ۳۴۳
حب ارگو واهن ۴۸۰
حب ارگو و دیتال ۴۷۹
حب ارگو و شوکران ۴۸۱
حب ارگو و بدو وداهن ۴۸۱
حب ازوتات نقره ۸۴۴
حب د. استسقا ۳۲۰ و ۵۶۷
حب استو یوسفات مس ۲۹۷
حب د. اسکوربوت ۳۱۵
حب د. اسهال ۲۴۲

حب اسید بنزوئیك ٣٤٠
حب اسید غالیك ٢٧٨
حب افیون پروتویدور جیوه ٣١٨
حب د. اکزما ٣١٤
حب اکوسی ٥٢٧
حب امتیك ١١٩
حب انتیمونی جیوه ٣١٥
حب ازدوت وانغوزه مرکب ١٢٣
حب انزدوت مرکب ١٢٤
حب انغوزه ١٢٤
حب اوریُن ٣١٦
حب اوده موری ٥٢٩
حب اونگان زیبقی ٣١٥
حب بارتون ٦٩
حب بلانکارد ٨٦٧
حب بلسانی ٣٣٩ و ٣٤٠
و ٣٤١ و ٧٦٥
حب بلود ٢٨
حب بلوست ٣١٤
حب ض. بول بر فراش ١٦٠
حب بومت ٤٩٥
حب بونتیوس ٥٢٧
حب د. بی اشتهائی ٥٧
حب بیت (زیبقی) ٣١٥ و ٣١٧
و ٣١٨
حب بیلیموت ١٧٧
حب پارانت (ساپونور جیوه) ٣١٧
حب پرکلورو دماهن ٣١
حب پرنگل ٢٢٤
حب پلانك ٣١٥
حب پلوچر ٣١٦
حب د. تب ٧٣٥
حب الجنر ٣٦٠

حب د. ترشح شیر ١٩٤
حب تروسو ١٧٧
حب ترباك وكافور ٢٤٠
حب ض. تشنج ١٢٣ و ٤٢٣
و ٤٩ و ٢٤٨ و ٢٩٥ و ٦٣٤
حب تلخ ٥٢٨
حب تن ٢٧٩
حب د. تنیا ٤٦٤
حب د. تنج ٢٠١
حب جاودانی ٥٢٩
حب د. جرب ٣١٦
حب جیوه ٣١٤
حب جیوه هاهنمان ٣١٨
حب د. حبس طمث ١٠٥
حب جدیدی ٣٤ و ٣٥ و ٣٦
حب د. حمی ٣٧
حب د. حمی ترنزه ٧٢٦
حب د. حیات ٣٧٦
حب الحیوة ٥٢٧ و ٥٢٨
حب د. خرشف ٦٨
حب خلید نیون (مسهل) ٣٢٠
حب د. خنازیر ٥٥٦ و ٨٧٦
حب دربستیك ٢٨٩ و ٣٨٠
و ٥٢٨ و ٥٢٥ و ٣٤٥
حب دوبل (زیبقی) ٣١٧
حب دوپوئیترن (زیبقی) ٣١٢
حب دوپوئیترن (عنصلی) ٥٧٠
حب د. دیابیطوس ٨٨٥
حب دیقوریدوس ٦٩
حب دیکسون ٥٢٩
حب د. ذات الریه ٣٨٩
حب د. ذوسنطاریا ٢٧٤
و ٣٢٩ و ٣١٦

حب د. رطوبات ٢٤٣
و ٣٤٤ و ٣٤٥
حب روفوس ٥٢٧
حب ریغینی ٧٥
حب ریکورد (زیبقی) ٣١٨
حب زیبقی ساده ٣١٥
حب زاوفرا ٢٣٤
حب ساتیریازیس ٥١٤٨
حب سدیلوت (زیبقی) ٣١٥
حب سفید ٣٢٠
حب سیگار گوته ٤٢٩ و ٤٨٠
حب سیگوند ٣١٧
حب د. سل ٨٨٥
حب السلاطین ٣٧٩
حب السلامه ٥٢٧
حب د. سلس البول ٥٨
حب د. سوء طمث ٦٣٤
حب سودی ٣١٦
حب سیودبود ٥٢٩
حب ض. سوزاك ٢٣٤ و ٥٢٨
و ٥٣٦
حب سولفات منگنز ٤٥
حب سرعصاره ١٧٣
حب ساپونور پتاسیوم ٥٠٩
حب ساپونور دوی ٤٢٤
حب ساپونو بزورسودیوم وسالیسیز ١٠٥
حب د. سیاه سرفه ٧٣٤
حب سترات آهن ٢٩
حب سبکوته ١٣١
حب سیوگوس ٧٧٤
حب شاه بلبل ٦٣٤
حب شموشیر ١٢٤

حب شوره

حب شوره وكافوری ١٩٣ و ١٩٤
حب شومیل ٣١٧
حب صابونی زیبقی ٣١٥
حب صبر واهن ٣٧
حب د. صداع ٢٤٢
حب صدری ١٢٣ و ١٢٤
حب د. صرع ١٦١ و ١٦٧
و ١٧٧ و ٢٩٥ و ٤٢٣ و ٤٢٤ و
٤٥٨ و ٤٩٢ و ٤٩٣ و ٤٩٦ و ٤٩٧ و ٧٩٣
حب د. صفرا ٣٤٤ و ٥٢٩
حب طرطرات فريكو پتاسيك ٣٢
حب د. عرق ٢٥٣
حب عصاره افارافی ٥٨
حب عصاره ربت وسقری سرخس ٤٦٤
حب عنصل ٥٧٠
حب مركب عنصل ٥٦٩
حب عنصل ودژنبال ٣٩٠
حب الغار ٣٦٦
حب فرد (ساليسيلات جيوه) ٣١٧
حب د. فواق ١٦١
حب فودمی ٣٧
حب فوسفور ٥٨٣ و ٥٨٤
حب فولر (جید) ٤٩٦
حب فوثرژیل ٥٢٩
حب فیشرا ١١٢
حب قابض ٢٧٩ و ٤٢٤
و ٤٣٨ و ٤٤١
حب قاطع بلغم ٢٢٣
حب قاطع حمی ٦٣٤
حب د. قطرب ٢٨٩ و ٥٠٨
حب د. قولنج ٢٦١
حب كاتوليك رودبوس ٣٤٣

حب كاديث ١٢٠
حب كامپاردون ٢٩٨
حب كاوارا ٢٧٩
حب كربونات آهن ٢٨
حب د. كرم ٣٢١ و ٤٧٢
حب كلمل ٣١٥
حب كلمل (مركب) ٣١٥ و ٣١٦
حب كلورور دو آهن ٣٧
حب د. كلوروز ٣٤٤
حب كندر ٣٤١
حب كوئوپ ٤٥٨
حب كوپاهوی آهنی ٢٣٤
حب كولر زيبقی ٣١٧
حب د. كولرين ٧٣٩
حب كونيز ٣٧
حب كيرز ٣١٩
حب د. گاستر الژی ٢٤٢
حب گاما ٣١٦
حب گراهام ٤٢٤
حب گلوتنی دار اشكنه ٣١٦
حب گوگرد ترسيبی ٧٦٦
حب گوگرد قلبائی ٧٦٥
حب لاديتك ٦٩١
حب لسان الكلب ٧٧٤
حب لكتات آهن ٢٩
حب لگروس ٨٨٥
حب لگره ٣٩٩
حب لوپولين وكتب ٢٥٣
حب ليتين ٧٧٧
حب مادی ٣١٨
حب ماثندی (زيبقی) ٣١٨
حب محلل ٣١٦
حب محدد ٢٤٢ و ٢٧٩

حب مدر ٥٦٧ و ٥٧٠
حب مدر حيض ٣٦ و ٤٤٤
و ٤٢٧ و ٤٦١ و ٨
حب مدر زيبقی ٣١٦
حب مركب خطل ٣٤٣
حب مركب سقمونيا ٢٩٥
حب مرنجی ٣٦
حب مسكن ١٢٣ و ١٩٣ و ٣٥٥
و ٣٨٩ و ٣٩٠ و ٤٨٠ و ٤٩٧ و
٥٠٩
حب مسكن د. نعوظ ٨٤٨
حب مسكن ومقوی ٢٤٢
حب مسهل بوت ٥٢٨
حب مسهل تر ٥٢٧
حب مسهل تروسو ٢١٤ و ٢٨٩
و ٢٩٥ و ٣٢٠ و ٥٢٧
حب مسهل رات ٤١٤
حب مسهل لندن ٧٥٧
حب مسهل لبون ٤٣٥
حب مسهل مدر ٣٤٣
حب مسهل مورتيون ٥٢٧
حب مسهل ض. هستری ٥٢٨
حب مصطكی ٣٤١
حب مصفی ٨٦٩
حب معرق ١٧٣ و ٢٤٢
حب مغنيسيا وآهن ٤٥
حب ض. مفصلی ٤٥٢
حب مقدس ٢٩٥
حب مقوی ٣٣ و ٣٠٣ و ٣٣٨
حب مقوی باه ٥٨٥
حب مقوی وض. خنازير ٧٤
حب مگلن ١٦٨ و ٤٢٣
حب ملين ١٦١

حب

حب ملبن زانل ۵۲۶
حب ملبن مصنف ۴۳۵
حب ملبن و مسهل مصنف ۳۷۰
حب ملبن هوفلاند ۴۳۵
حب منفث ۱۲۲ و ۲۲۳
حب منفح ۷۷۲
حب موزلی ۴۳۵
حب ناپولی مارتن ۳۱۵
حب ض. نزف الدم ۲۳۴
حب د. نزله ۱۲۳ و ۱۲۴ و ۲۲۳
و ۲۴۸
حب ض. نزله مثانه ۲۳۴
حب د. نفث الدم ۴۷۹
حب د. نقرس ۱۷۳ و ۶۹۰
و ۶۹۱ و ۶۹۲ و ۶۹۳ و ۷۳۴
حب ض. نوبالرثی ۱۰۰ و ۱۶۷
و ۱۶۸ و ۴۲۳ و ۴۹۱ و ۷۳۴
حب د. نوبالرثی سفیلیسی ۸۸۵
حب نترات نقره ۸۴۴
حب والت ۲۸
حب والربانات ناص ۳۱
حب والربانات روک ۴۲۴ و ۴۲۵
حب والش ۷۴
حب د. وجع معده ۱۷۷
حب د. وجع مفصل ۳۱۶
حب د. ورم ماتحجّس ۳۸۹
حب ورتری ۵۲۹
حب وبنانت ۴۰۶
حب وکیل ۲۵۶
حب هیر ۷۶۹
حب هووری ۳۷
حب هوفمان ۳۱۵ و ۳۱۷
حب مولوده ۵۲۸

حقن

حب ض. هیستری ۲۹۵ و ۴۲۴
و ۴۹۶ و ۱۶۱
حب د. بوست ۲۱۴ و ۵۲۸
حب یدور وادسنک ۶۹
حب یدور و یدور وره جوه (دوتو) زبیر
۳۱۱
حب یدور وفودم ۸۸۵
حب د. یرقان ۳۱۴ و ۳۱۵
حبش الاعسم ۷

ح با ث و ج و د و ر

حوه ۵۹۹
حجامت بزرک ژونود ۶۶۰
حجر الرحن ۷۹۳
حجر النیران ۸۳۸
حدید ۲۵
حرارت ۳۷۴ و ۴۰۲
حرشف ۵۱۱
حرشفر ۶۵۴

ح با س و ش و ص

حسن لبه ۳۳۶
حشیشة الجرب ۲۷۶
حشیشة السعال ۷۵۰
حشیشة العطارد ۳۸۴
حشیشة الفقراء ۴۸۹
حشیشة المعالق ۴۱۵
حشیشین ۲۵۳
حصبه ۷۰۲
حصرم ۸۸
حصی لبان ۳۳۶

ح با ق

حقنه انتلمنتیک ۳۷۸
حقنه انتی سپتیک ۶۳۵
و ۷۲۷

حقن

حقنه اهکی ۱۹۹
حقنه د. اختلاج ۲۵۵
حقنه ارسنکی ۷۰
حقنه استرکنین ۶۱
حقنه استیک ۹۱
حقنه د. اسکاربد ۷۰ و ۳۲۱
حقنه امتیک ۱۲۰
حقنه انغوزه ۱۲۵
حقنه بلادن ۱۶۳
حقنه بومیت ۲۵۶
حقنه پرکلورور دواصن ۳۱
حقنه د. تب ۷۳۵
حقنه ض. تشنج ۴۹۳
حقنه تنباکو ودند ۳۸۱
حقنه ض. خناق ۷۳۵
حقنه د. دوسنطاریا ۴۵۸
و ۸۷۶
حقنه داتانیا ۲۷۹
حقنه سرتیمی ۷۵۵
حقنه سفیداب ۴۵۸
حقنه سنا وگلیسرین ۷۵۲
حقنه سولفات کنین ۷۳۴
حقنه سونترات بیسموت ۱۷۸
حقنه د. سیاتیک ۲۳۰
حقنه ض. شقاق ۲۸۱
حقنه صبر ۵۳۱
حقنه فنکر ۵۸۹
حقنه قابض ۲۸۰
حقنه د. کرم ۴۷۲ و ۷۳۵
حقنه کتینا ۷۲۷
حقنه محرک ۳۷۴
حقنه مدر ۳۹۰ و ۵۷۱
حقنه مسکن ۱۲۶

حقنه

حمرا

حقنه مسکن نقاشان ۵۵۳
حقنه مسهل ۴۸۶ و ۵۴۲
و ۵۴۵
حقنه مسهل نقاشان ۳۵۵
حقنه مغذی ۱۸۱
حقنه مقوی ۱۸۰
حقنه ملین ۳۸۴ و ۴۸۶
حقنه ض. کرم ۳۲۱ و ۳۷۶
حقنه کوپاهو ۲۳۴
حقنه کوناد ۲۴۳
حقنه گالواس ۲۵۶
حقنه لودانم دار ۲۴۳
حقنه نشاسته ۲۴۳
حقنه نترات نقره ۸۴۴
حقنه د. قولون (وردی) ۱۷۸
حقنه ض. هیستری ۴۹۲
حقنه د. یبوست عصبانی ۱۲۵
حقنه یدی ۸۶۱

ح با ل و م

حلتیت (حلتیث) ۱۲۱
حماض ۵۱۳
حمام ارسنکی ۷۰
حمام باژد ۷۶۸
حمام بخار حسن لبه ۳۴۰
حمام بخار معطر ۱۴۸
حمام داداشکنه ۳۲۴
حمام زیبقی ۳۲۵
حمام سرتیمی ۲۵۵
حمام سولفور فلنانی ۷۶۸
حمام صابون ۲۰۲
حمام کوکردی ۷۶۸ و ۷۶۹
حمام معطر ۱۴۸
حمام نشاسته ۸۲۸

حنزمر

حمام یدور دپتاس ۸۶۹
حمام یدوره ۸۷۷
حمی بقول کلی ۶۹۷ تا ۷۰۱
حمای دائم متصل و حمای نائب مختلط
۷۰۱
حمای متصل دائم ۷۰۲
حمای نائب مختلط ۷۰۴

ح با ن و و

حنا ۵۹۵
حناء الغول ۵۹۶
حنطه ۷۸۰
حنظل ۳۴۲ و ۳۴۳
و ۳۴۴
حنین ۶
حوصرا ۳۴۹

حرف خاء

خ با ا و ب

خانق الذئب ۹۷
خانق الکلب ۵۵۶ و ۶۸۶
خاویار ۷۵۳
خبازی ۵۲۳

خ با ر و س و ش

خربع ۵۱۱
خربق ۳۴۷ و ۳۴۸
خربق امریکانی ۳۹۳
خردل ۴۰۶ تا ۴۰۸
خردل شیطان ۴۰۹
خرزهره ۵۰۷
خرما ۵۶۴
خروع ۳۸۲
خس ۲۵۰
خس الحمار ۵۹۶
خسرودادو ۳۶۰

دات

خشخاش ۶۳۹

خ با ص و ط و ل

خصی الثعلب ۷۸۲
خطمی ۵۲۳
خل ۹۰

خ با م

خمان ۲۸۲
خمان صغیر ۲۸۴
خمان کبیر ۲۸۳
خمر ۳۶۹
خمیر د. احتراق ۴۶۱
خمیر انتیمونی کانکوان ۴۲۸
خمیر برادران کوم ۷۱
خمیر محرق ۴۲۸
خمیر مزیل الشعر بلانک ۷۳
خمیر مزیل الشعر عثمانیها ۷۳

خ با ن و و

خنق ۷۵۶
خولنجان ۳۶۰
خون ۴۲ و ۱۸۱
خون سیاوشان ۲۶۹

خ با ی

خیار ۳۴۵
خیار چنبر ۳۴۸
خیار دمتی ۳۴۴
خیار شنبر ۳۴۸ و ۳۴۹
خیرو ۵۲۳
خیزران ۶۱۷

حرف دال

د با ا و ب و ح

دات ۵۶۴
داتورا استرامونیوم ۱۶۷
[illegible] ۱۶۷

داراسکنه ۳۰۶
دارتو ۵۳۸
دارچینی ۳۵۵ و ۳۵۶
و ۳۵۷
دارصینی ۳۵۵
داروی خانم نوفر ۷۵۲
داروی ض. جراح ۶۰۷
داروی د. درد دندان ۵۳ و ۱۳۷
داروی دوراند ۲۲۲
داروی ض. سعفه ۸۲۱
داروی محلل ومسکن ۸۶۲
داروی ناپلیون ۵۴۳
داروی د. ودم بیضه ۸۴۵
داروی ض. ودم ملتحمه ۳۸۴
داروی یدی ۸۶۲
داغ سولفوسافرانه ۷۶۱
داغ سولفوکربونیك ۷۶۱
دافناسه ۴۰۹
دافن گنیدیوم ۴۱۰
دافنلائون ۳۶۵
دافن لوریولا ۴۱۰
دافن مزرئوم ۴۱۰
دافنه ۳۶۵ و ۴۰۹
دافنین ۴۰۱
داکولوس ۵۶۴
دانه بهشت ۳۶۰
دبق ۵۶۴
دخان ۶۰۹

دبارش

دراکونتیوم فوتیدم ۱۷۱
دراگم ۲۰
درخت انار (پوست ساقه وریشه) ۴۶۸
درخت بلوط ۲۹۹
درخت زیتون ۲۹۹
درخت شابلوط هندی ۲۹۹
دِرْماتول ۱۷۸
درمنه ۳۷۵ تا ۳۷۷
دُرُونیدار وتوند یفولیا ۴۱۳
دژیتال ۳۸۶ تا ۳۹۰

دباف دق دك دل

دفلی ۵۰۲
دقیق ۸۲۹
دِکسترا ۸۲۲
دِکسترین ۸۲۲
دِلفین ۸۱۴
دِلفینیوم ۸۱۴

دبام دن

دم الاخوین ۲۶۹
دم پلیتره ۶۶۰
دمنه ۷۰۲
دمیدن ۶۶۰
دند ۳۷۹ تا ۳۸۱

دباوده

دوای پراوه ۲۰۱
دوای تلخ ۵۳۰
دوای سفید ۷۹۹
دوای سیاه ۴۸۴
دوای صدری ۶۴۲
دوبواز یاموبورونید ۱۷۱
دوبوازین ۱۷۱
دوتوکلورور دومرکور ۳۰۶
دوده ۶۰۹
دوساژ ۱۷۲
دوسر ۴۷۵
دوش ۷۴۹
دوش رحمی ۴۸۲
دوش معطر ۱۴۸
دوکوس کاروتا ۶۱۸
دولکامارا (سولانوم) ۱۷۲
دولکامارتین ۱۷۲
دولکامارین ۱۷۲
دهن فرار بادام تلخ ۵۰۵
دهن فرار کاژپوت ۴۹۴
دهن د. کرم ۴۷۱

دبای

دیابیطوس ۶۱۹
دیاتیل اندیامین ۷۷۸
دیاتیل سولفون دیاتیل متان
۲۵۹
دیاتیل سولفون دی متیل متان
۲۵۸
دیاتیل سولفون متیل اتیل متان
۲۵۹
دیاستاز ۱۸۷
دیاکسینزین ۵۹۲
دیاگوراس ۲۳۵
دیاموم ۸۸
دیتونات منزی ۸۰۵
دیژیتال ۳۸۶
دیژیتالین ۳۹۰ و ۳۹۱
دیسقوریدوس ۶
دیکام بلان ۹۶
دیکام کریت ۹۶
دیکاموس ۹۶
دیکامیا ۸۲۸
دی متیلات دومتیلن ۲۵۷
دی متیل فنیل پیرازولون ۲۶۰
دیوسما ۶۴۶

حرف ذال

ذرادیج ۳۹۶ تا ۴۰۲
ذرّه ۷۸۲
ذرّة الماء ۴۱۵
ذرور د. انتریتکو ۴۲۶
ذرور د. تعفن ۵۱۷
ذرور د. عفونت ۵۸۸ و ۶۰۶
ذرور دژیتال وکافور ۵۷۱
ذرور زغال وکنکینا ۲۲۲
ذرور ژاکوت ۴۳۸
ذرور سالول ۵۹۱
ذرور فاژدنیك ۴۴۵
ذرور قاطع الدم ۲۳۰
ذرور ض. لکوره ۱۷۸
ذرور د. نموهای سیفلیسی ۴۴۱
ذهب ۵۴۶

حرف راء

ربا

رِالگار ۷۶۷
راباربادوم ۴۳۰
راپونتیکوس ۴۳۰
راتانیا ۲۶۸
راتیانج ۲۳۰
راحت الحلقوم ۸۲۸
رادیس دوز ۴۱۵
رادیس نواد ۴۱۵
رادیکس ازاری ۴۶
رادیکس برازیلیانسیس ۴۴
رادیکس ورنی ۴۳۰
رادیکس کینا ۵۵۳
رازی ۲
رازیانج ۱۲۷
رازیانج الرومی ۱۲۶
رازیانه ۱۲۷
رازیانه غلط ۴۱۳
راسُخت ۷۱۹
راسَن ۲۱۸
رافانوس ۴۱۵
رامنوس ۴۸۸
راو ۴۱۵
راوند ۴۳۰
رئوم ۴۳۰

ربابجود

ربّ رمود ۵۶۰
ربّ اقطی ۲۸۴
ربّ بونبو ولاتکور ۵۵۸
ربّ ربوند ۷۵۶
ربّ السّوس ۵۲۲
ربّ السوس صمغی ۵۲۱
ربّ لاتکور ۵۶۰
ربّ مصفّی ۵۱۵
ربّ مصلح ۴۱۱
ربّ زِرپون ۴۸۸
رجل الحمام ۷۵۰
رجل الدّب ۳۴۷
رجل العقاب ۳۴۷
رِدُول ۵۵

رزرسرش

رَز ۸۸
رزك ۸۴۷
رزن سیك ۵۶۴
رِزُرسین ۵۹۲
رسوب سفید ۳۰۵
رسوب قرمز ۳۲۶
رشاد ۴۱۵
رشّ بارد ۲۶۴
رِشکَن ۱۲۵

رصرض

رصاص ابیض ۴۶۹
رصاص اسود ۴۵۲
میرزا رضای دکتر ۱۱

رفاف دك دم دن

رفاده بلبنانی ۳۴۰
رفاده د. سالك ۷۹۶
رفود ۴۱۴
رفود خروع ۴۱۵
رِکن ۷۸۷
رِکلیس ۵۲۱
رمّان ۸۷
رنِ دِیره ۵۱۶
رنك کاسر ۳۸

رباو

رو ۴۴۵
روباوب ۴۳۰
روباه تریك ۱۷۱
روبوس ۸۶
روبیاتنکتوروم ۵۹۸
روبیان ۵۹۸
روبین ۱۱۵
روپاس ۱۷۱
روتا ۴۴۵
روتاسه ۴۴۵
روتیلرا ۴۷۵
روته کانون ۴۴۵
روح افسنتین ۹۴
روح النبیذ ۳۶۸
رودانك ۵۹۸
روزا ۲۷۱
رُوزانیلین ۵۹۷

روزدرپرتس ٤٧١
روندرژ ٢٧١
روزو ٦١٧
روزوارومانیك ٣٦١
روزواسوكر ٦١٨
روزواكنوی ٦١٧
روزولان ٥٩٧
روزولیس ٤١٣
روس ٦٢
روسماربنوس ١٤٢
روغن اوپودلدوك ١٤٨
روغن اولیوت ٦٣٩
روغن اوبلت ٦٣٩
روغن بابونه تربانتینی ٢٢٩
روغن بادام شیرین ٦٣٩
روغن بنه بحیر ٣٨٢ تا ٣٨٤
روغن پترول ٨٣١
روغن تخم مرغ ٨٥٩
روغن جگر اسكوال ٧٨٤
روغن جگرره ٧٨٤
روغن جگرمورو ٧٨٣ تا ٧٨٧
روغن جگرمورو (خوش بو غیر منتن) ٥٥٥
روغن جند ٢٩٢
روغن خاكستری ٣٣٥
روغن زیتون ٦٣٩
روغن فندق ٦٣٩
روغن كاد ٦٠٦
روغن كاد در مداوای سعفه ٨٢١
روغن كاغذ ٦٥١
روغن كراورونه جگرمورو ٦٤٨
روغن كرچك ٣٨٢
روغن كرچك مصنوعی ٣٨٥

روغن كولزا ٦٣٩
روغن گردو ٦٣٩
روغن لیمونه ٣٣٢
روغن ماهی ٧٨٣
روغن یدوفورمی جگرمورو ٨٨٢
روغن یدی جگرمورو ٨٦٠
روفس ٦
روكامبول ٤٠٨
رومارن ١٤٢
رومكس ٥١٣
روناس ٥٩٨
رونس ٨٦
روی ٤١٩ تا ٤٢٩

ره وری

ره ٧٨٧
ریزش سرد ٢٦٤
ریتن ٣٨٢
ریسینوس كومونیس ٣٨٢
ریكولیت ٤٠٨
ریكولن ٦٨٥
ریوند ٤٣٠ تا ٤٣٥

حرف زاء

زا

زاج ٤٣٦ تا ٤٤١
زاج مكلس ٤٣٧
زاوج ٨٧
زاغ ٤٣٦
زالزالك ٢٨٢
زامانئیس ٧٨٢

زب وج ود

زبان گنجشك ٩٦
زبده ٧٨٧
زبیب ٥٦٤

زبیب الجبل ٨١٤
زحل ٤٥٢
زدوارنا ٣٦٠
زدوئر ٣٦٠

زار

زر ٥٤٦
زراقپراواز ٦٦٢
زراوند ٣٦٦
زردچوبه ٣٦١
زرشك ٨٧
زرق انتی سپتیك ٣٢٢
زرق اذنی ٣٣٩
زرق استات روی ٨٤٢
زرق استات سرب ٤٥٨
زرق اكسیجنوه ٣٢٦ و ٣٢٧
زرق امانیاكی ١١٢
زرق د. اوزون ٢٥٥
زرق بلسانی ٢٣٤
زرق بورنیس ٥٣١
زرق پركلوردواهن ٣٠
زرق پرنگل ٤٢٦ و ٤٤٠
زرق پپكو ٦٥٠
زرق تاجرنی ٢٤٤
زرق تحت جلدی ٦٦٢
زرق تحت جلدی اكونیتین ١٠٠
زرق تحت جلدی اوكالیپتول ٧٥٥
زرق تحت جلدی اوكالیپتول ویدوم
وتیمول وتربانتین وسولفوركربون
وفنول وفوسفور وكلوروفورم
ویدویدوفورم ٧٥٦
زرق تحت جلدی د. مرض ریا ١٦٥
زرق تحت جلدی مانتول ٧٥٥
زرق تحت جلدی ید وپتاسیوم جوه ٨٧٥

٨٧٥
زرق تحت جلدی ید وپتاسیوم یدوره ٨٧٦
زرق تحت جلدی یدوفورم ٨٨٢
زرق تربانتینی ٢٢٨
زرق تریاكی ٢٤٣
زرق د. تعفن ٤١ و ٣٢٢
و ٧٧٥
زرق تنن ٢٨٠
زرق حزی ریكورد ٣٧٤
زرق رحمی ٢٧٤
زرق روغنی لودانم دار ٤٢٦
زرق زحلی ٤٥٨
زرق د. زكام ٤٢٦
زرق زیبقی ٣٢٢ و ٣٢٣
زرق زیت اهكی ٤٥٩
زرق زیتانز ٢٠١
زرق سرب وفتر ٤٥٩
زرق د. سرطان ١٠٣ و ٢٥٥
زرق د. سوزاك ٤١ و ١٧٧
و ٢٥٥ و ٤٣٦ و ٥١٨ و ٨٦٩
و ٨٨٢
زرق سولفات كنین (تحت جلدی)
٧٣٦
زرق سونیترات بیسموت ١٢٧
زرق سپانوری ٣٢٢
زرق ض. سفیلیس ٣٠٧
زرق قابض ٢٨٠ و ٤٢٦
و ٤٤١ و ٨٤٢
زرق گل سرخ ٢٨٥
زرق متخمر ٣٠
زرق مثانه استركنین ٤١
زرق مجرای بولی ریكورد ٤٥٩

زرق مسقط سوزاك ٨٤١
زرق مسكن ٢٤٣ و ٤٥٩
زرق مسكن وقابض ٤٤٠
زرق منقح ٥٣١ و ٩٥٩
زرق مهبلی ریكورد ٤٥٩
زرق د. نزف الدم رحم ٨٦٠
زرق نشاسته ٨٢٨
زرق نیترات نقره ٨٤١
زرق د. ورم مهبل ٨٦٠
زرق هراذد ٨٦٠
زرق ید ٨٥٨ و ٨٦٠
زرق یدوره ٨٦٠
زرق یونك ٤٥٩
زرومیت ٣٦٠
زرنباد ٣٦٠
زرنیخ ٦٣ و ٧٦٧

زع وغ وف

زعفران ٤٤٣ و ٤٤٤
زعفران فلزی ١١٥
زغال ٦٠٨
زغال یدوفورم ٨٨٤
زفت ٢٣٦

زن وو وه

زنجبیل ٣٤١ و ٣٦٢
زنجبیل شامی ٢١٨
زنك ٤١٩
زنكوم ٤١٩
زنگار ٤٢٤
زنگار ٧٩٢
زوفا ١٤٤
زوكرفن ٥٦٣
زهره ٧٩٠
زهره گاو ٢٩٩

زبای

زیبق ٣٠٣
زیبق حلو ٣٠٥
فوسفات زیبق ٣٣٣
زیت ٦٣٩
زیت اثری سرخس ٤٦٣
زیت استركنین ٦١
زیت بابونه ٧٥٥
زیت بلسانی ٣٤٠
زیت خاكستری ٣١٩
زیت سقزی سرخس ٤٦٣
زیت شوكران ١٣٣
زیت فنیكه ٥٩٠
زیت فوسفوری ٥٨٣
زیت كوگرد ٧٦٥
زیت معدنی ٨٣١
زیت وازلینی ٧٥٥
زیتون بن ٢٩٩
زیت هادلم ٦٠٧
زیت یدی ٨٥٩
زیت یدی پرسون ٨٦٠
زیت یدوفورم ٨٨٢
زیلدوس ٢٥
زیلیون ٨٧
زیره سبز ١٢٧
زیره كرمانی ١٢٧
زیرفون ٢٨٢
زیزیفوس ٥٦٣
زیگرپیرنس ٣٦١
زیبوم ٨٣٩

حرف ژ

ژا

ژابوراندی ٤٤٧ ژی

ژاتروفا الاسپکا ۶۵۲
ژاتروفا کونکاس ۳۸۵
ژاتروفا مانیوك ۸۲۶
ژاسمن ۱۰۷
ژاسمینوم ۱۰۷
ژاسمنه ۱۰۷
ژالاپا ۲۸۵
ژالپ ۲۸۵
ژانتیانا لوتا ۲۹۶
ژانسیان ۲۹۶
ژانیود ۵۳۷

ژ با ت ر ك

ژتالاما ۶۵۳
ژرانیوم ۸۸۵
ژرمانذره ۱۴۴
ژروفل ۳۵۹
ژکربتی ۵۲۳
ژکربتیزماذ ۵۲۳

ژ با ل و م و ن

ژلاتن ۷۵۲
ژلسمیوم ۱۰۶
ژلسمن ۱۰۶
ژلبیق ۱۰
ژماابتیس ۵۳۶
ژنتاسکوپارین ۸۱
ژنژ (ادرار) ۱۵
ژنژامبر ۳۶۱
ژنسانگ ۳۹۹
ژنوبر ۵۳۶
ژنیستا ۸۱

ژ با و ی

ژوبارب ۸۱۱
ژودبپال ۵۵

ژوژوب ۵۶۳
ژوسکام ۱۶۸
ژونیپروس ۴۴۴ و ۵۳۶
ژونیپروس اکزسیلوس ۶۰۶
ژیروفل ۳۵۹
ژیروفله ۳۶۰

حرف سین

س با ا

سابادیل ۶۹۲
سابن ۴۴۴
ساپن ۵۳۵
ساپوته ۶۵۳
ساپوناریا ۲۱۸
ساپونر ۲۱۸
ساپونر دوبان ۲۱۸
ساپونین ۲۱۸
ساتودن ۴۵۲
ساتورنوس ۴۵۲
سافران ۴۴۳
ساکارات ناهك ۶۱۶
ساکارودوپاکلیاری ۳۱
ساکارودوکازئین ۳۸۳
ساکارودوکالی ۲۰۰ و ۶۱۶
ساکاروم (ساکارون) ۶۱۲
ساکاروم اوفیسنادوم ۶۱۸
ساکارین ۶۱۷
ساکاپنوم (ساکاپنون) ۱۲۳
ساگو ۸۲۷
سالاسیتول ۵۱۹
سالامونیاکوم ۱۰۸
سالپ ۷۸۲
سالسپاریل ۵۵۲
سالسپارین ۵۵۲

سالوفن ۵۱۹
سالول ۵۱۹
سالوپا ۱۴۳
سالیپرین ۲۶۳
سالیکس ۱۰۴
سالیسیلات داستیلپارامید وفنول ۵۱۹
سالیسیلات داتیپرین ۲۶۳
سالیسیلات سود ۵۱۶ تا ۵۱۸
سالیسیلات فنول ۵۱۹
سالیسیلات کرزنلول ۶۰۶
سالیسیلات کین ۷۳۸
سالیسیلات لیتین ۷۷۶
سالیسیلات نفتول ۸۳۴
سالیسیلات ستول ۵۱۹
سالینفتول ۸۳۴
سالیسین ۱۰۴
سالیسینه ۱۰۴
سامبوکوس ۲۸۳ و ۲۸۴
سانتال ۵۳۴
سانتالوم ۵۳۴
سانتورابیندیکا ۵۱۰
سانتوره (سنت) ۲۹۶
سانتودوم ۲۹۶
سانتولین ۵۳۵
سانتونیکوم ۳۷۵
سان دراکون ۲۶۹
سانگینادیا ۴۳۵
سانگینارین ۴۳۵

س با ب پ ت د

سبزچینی ۵۹۵
سبیست ۵۲۴
سبوس ۸۳۰

سبوم

سبوم ۸۰۸
سپ ۵۷۳
سپستان ۵۶۴
سترادین ۲۱۹
ستوان ۳۹۹
ستین ۸۰۹
سداب ۴۴۵
سدرا ۸۳
سدلینز پاودرس ۵۴۴

س با ر

سرا ۸۰۷
سرادوس ادیوم ۸۶
سرادوم ۸۵
سراسیون ۸۵
سرالین ۷۸۰
سرب ۴۵۲ تا ۴۶۲
سرژین (سرجبنین) ۷۸۸
سرپاتر ۳۶۶
سرپوله ۱۴۲
سرپلوم (تموس) ۱۴۲
سرخس ۴۶۳
سرداتوکا ۵۱۱
سرکه ۹۵
سرکه بولی ۹۱
سرکه تریاك ۲۳۸
سرکه عنصل ۵۶۶
سرکه فرامبواز ۹۱
سرکه فنیکه ۵۸۸
سرکه فنیکه کافوری ۵۸۹
سرکه کافوری ۹۱
سرکه لوبلیا ۵۶۱
سرکه معطر ۹۱ و ۱۴۸
سرکه منفط ۳۹۹

سرق ۱۴۵
سرنج ۴۵۵
سرود ۴۵۵
سروسا ۴۵۵
سروکوهی ۵۳۶
سرولین ۸۰۷
سروعیل ۸۰۸
سرزن ۸۵
سرش ۷۵۶
سریشم ۷۵۲
سریشم ماهی ۷۵۳
سریشم نباتی ۸۲۹
سرین ۸۰۷

س با ز و ع

سزکونه کلورودورکربون ۶۸۴
سعتر ۱۴۲
سعلب ۷۸۲

س با ف

سفرجل ۸۶
سفوف ض. اسم ۲۲۲
سفوف اسباط ۲۸۸
سفوف د. اسهال ۴۲۳
سفوف الهوت ۲۸۹
سفوف ض. انی ۵۸
سفوف اوالد ۸۳۴
سفوف اودری ۱۷۶
سفوف ایرشل ۱۳۴
سفوف ایونه ۲۸۹
سفوف بزونک ۲۷۸
سفوف د. تب ۷۲۶ و ۷۳۲
سفوف ض. ترشی معده ۱۷۶
سفوف ض. تشنج ۱۷۷ و ۱۹۳ و ۲۹۲ و ۴۲۳

سفوف تلخ شلزیر ۵۷
سفوف ض. جرب ۸۱۸
سفوف د. حبس طمث ۳۵ و ۳۹۹
سفوف ض. جمای تیفوئید ۸۳۳
سفوف راگولو ۴۹۵
سفوف دوشباش ۸۳۲
سفوف سانتنی ۶۵۵
سفوف ستیرادین ۳۰۲
سفوف د. سوء هضم ۵۷ و ۱۸۸ و ۲۴۶
سفوف ض. سیاه سرفه ۱۵۹ و ۲۲۲
سفوف سیفر ۳۱۸
سفوف د. سیلان دم ۴۸۰
سفوف د. صرع ۵۲۳
سفوف د. عرق ذوبانی ۴۵۷
سفوف فاد ۲۷۸
سفوف فرنول ۷۹۳
سفوف فوناتیل ۶۸
سفوف قابض تریاك دار ۴۳۷
سفوف ض. قطرب ۲۴۱ و ۲۵۳
سفوف د. قوباء ۷۶۵
سفوف د. قالدم ۴۵۷
سفوف ض. کاردیالژی ۲۴۱
سفوف کاردیکان ۴۹۶
سفوف کاسرالریاح ۱۲۷
سفوف کامپاردون ۲۹۸
سفوف کاهلس ۱۵۲
سفوف کربونات منزی ۲۰۰
سفوف کربونات منزی و سود ۲۰۰
سفوف ض. کرم (نیتی) ۳۲۵ و ۳۲۱
سفوف د. گاستر الژی ۸۰۰ و ۸۰۱

سفوف دَ. کوتر ۶۵۵
سفوف گوگرد و صبری ۷۶۴
سفوف مبرّد ۳۸۹
سفوف مدّر ۸ و ۵۵۵ و ۵۷
سفوف مدّر حیض ۴۴۵
سفوف ض. محرّك ۱۹۳
سفوف محرّك و مدّر ۳۹۸
سفوف مرکّب جلب ۲۸۸
سفوف مرکّب سقمونیا ۲۸۸
سفوف مسکّن ۱۵۹ و ۲۴۱ و ۲۵۲
سفوف مسهل ۲۸۸ و ۲۸۹ و ۴۳۲
سفوف مسهل وقد. دیدان ۳۱۹
سفوف مسهّل الولاده ۴۷۹
سفوف مفتت حصاة ۱۰۸
سفوف منفث ۲۲۲ و ۷۶۵
سفوف منقّی ۲۸۹
سفوف موکرا ۱۸۷
سفوف ض. نزله معده ۱۷۶
سفوف نغول ۸۳۳
سفوف دَ. نفث الدم ۴۳۸
سفوف دَ. نقرس ۱۹۸
سفوف دَ. بوزالی سفلیسی ۸۸۴
سفوف والریانات روی ۴۲۴
سفوف ض. ودم روست ۱۹۴
سفوف هاضم ۱۷۶ و ۱۸۸
سفیدابشج ۴۵۵
سفیده ۱۸۰
سفیدۀ الومینی ۴۴۱

س با ق

سقزالمی ۲۳۰
سقزسقمونیا ۲۸۷

سقزکاك ۴۵۱
سقمونیا ۲۸۵

س با ك و گ

سکال ۴۷۵
سکبینج ۱۲۳
سُکرّ ۶۱۲
سکرالزحل ۴۵۵
سکنجبین ۹۰
سکنجبین سیر ۴۰۹
سکنجبین صدری ۱۲۴ و ۲۲۲
سکنجبین عنصل ۵۶۶
سکنجبین مدّر ۳۹۰ و ۵۶۷
سگل ۴۷۵
سِگرگوته ۴۷۵ تا ۴۸۰

س با ل و م

سِل آمونیاك ۱۰۸
سلانه (طایفه) ۱۵۶
سلق ۶۱۸
سِلَن ۴۹۵
سلنیوم ۴۹۵
سلیخه ۳۵۶
سماروغ ۵۷۱
سماق ۶۲
سم الحمار ۵۰۷
سم الفار ۶۳
سمفیتوم ۲۷۵
سمن کونترا ۳۷۵
سمنو ۱۸۷
سمی هومو ۱۶۹

س با ن

سِن ۳۹۶
سناء ۴۸۲ تا ۴۸۸
سنای حینی ۳۸۹

سنبل الطیب ۴۸۹ و ۴۹۰
سنبوا ۴۱۰
سنتونین ۲۷۷
سنجد ۲۷۱
سندل ۵۳۴
سنکوند ۷۰۹
سنکونین ۷۴۱
سنگ جهنّم ۸۳۸
سنگ خارق عادت ۷۹۳
سنگ خدا ۷۹۳
سنگ قابض ۷۹۲
سنون آنتی سپتیك ۱۵۰
سنون اسود ۷۳
سنون تنّاد ۱۵۱
سنون زائل ۲۵۵
سنون قابض ۴۳۹
سنون کلورات پتاس ۱۹۵
سنون کوکائین ۵۵
سنون مسکّن ۱۵۲
سنون نتح ۴۳۹
سنون دَ. ورم لثه ۲۵۵
سنه ۴۸۲

س با و

سوادبل ۶۹۲
سونون گلوسا ۷۲۴
سوئی ۶۰۹
سونیف ۸۰۸
سوبلیمه ۳۰۶
سوداپاوُدیش ۸۴
سود (بنزوات) ۱۹۷ و ۱۹۸
سود (لکات) ۱۹۹
سورب ۲۷۱
سورنجان ۶۹۶

سورنجان

سورنجان غلط ۶۵۹
سورو ۲۸۳
سوری ۲۷۱
سوزن زدن ۶۵۹
سوزنستات سرب ۴۵۶
سوژ ۱۴۳
سوس ۵۲۱
سوس رتی ثامانیك ۵۲۳
سوفر ۷۵۸
سوکن ۲۹۴
سوکینوم ۲۹۴
سول ۱۰۴
سولانوم ۱۷۱
سولانین ۱۷۱
سولدانل ۲۸۶
سولفات اتروپین ۱۶۴ و ۱۶۵
سولفات استرکنین ۵۹
سولفات آلومین ۴۴۱ و ۴۴۴
سولفات پتاس ۵۴۲
سولفات روی ۴۲۱
سولفات سنکونیدین ۷۴۲
سولفات سنکونین ۷۴۱
سولفات سود ۵۳۹
سولفات کدمیوم ۴۲۹
سولفات کنین ۷۳۱ تا ۷۳۶
سولفات مس ۷۹۲
سولفات مس در دفع خناق ۷۹۳
سولفات منگنز ۳۹
سولفات منیزی ۸۰۲
سولفور ۷۵۸ و ۷۶۶
سولفور آهن ۷۷۱
سولفور ارسنیك ۷۶۷
سولفور آمانیوم ۷۶۷

سولفور آنتیمون ۱۱۵
سولفور جیوه ۳۰۴ و ۷۷۲
سولفور سودیوم ۷۶۷
سولفور قلع ۷۷۲
سولفور کربون ۷۷۲
سولفور کلسیوم ۷۶۷
سولفوریسنات سود ۳۸۴
سولفوطرطرات کنین ۷۳۴
سولفوکاربول ۵۹۲
سولفونال ۲۵۸
سولفووینات سود ۵۴۱
سولفووینات کنین ۷۴۰
سولفیدرات متبلّر سود ۷۶۷
سوماك ۶۲
سوئن ۸۳۰
سونیترات بیسموت ۱۷۵
سوهیدروسولفات انتیمون ۱۱۵
سویلا ۹۴

س با ی

سیانور آهن (مضاعف و هیدراته) ۵۰۱
سیانور پتاسیوم ۵۰۱
سیانورتوم پتاسیکوم ۵۰۱
سیانورتوم هیدرارژیریکوم ۵۰۳
سیانور روی ۴۲۰
سیانور زیبق ۵۰۳
سیانوژن ۴۹۷
سیانوفرّات فرّیك ۵۰۱
سیانیدرارژیرات دویدوردوپتاسیوم ۸۰۲
۳۰۸
سیاه آلو ۴۸۸
سیب ۸۹
سیب زمینی ترشی ۵۹۹

سیترات آهن ۲۶
سیترات آهن آمانیاکی ۲۹
سیترات آهن وکنین ۳۰
سیترات روی ۴۲۲
سیترات سود ۵۴۱
سیترات لیتین ۷۷۶
سیترات منیزی ۸۰۳
سیترات منیزی منجّر ۸۰۴
سیترونیل ۴۶۷
سیتروس ۸۳
سیترون ۸۳
سیترونل ۱۳۸
سیدُر ۸۹
سیدر مصنوعی ۸۵
سیر (سیر مزروع) ۴۰۸
سیبادون (سبادوم) ۶۱۹
سیسمبریوم ناستورتیوم ۴۱۵
سیکران ۱۶۸
سیکرنون ۳۴۵ و ۳۶۷
سیکونا ۱۲۹
سیکوتین ۱۳۰ و ۱۳۲
سیگارت ارسنیکی ۷۰
سیگارت استراموان ۱۶۸
سیگارت حب لبه ۳۴۱
سیگارت زیبقی ۳۳۴
سیگارت شوره ۴۰۴
سیگارت ض. فالج ۱۶۸
سیگارت معطّر ۴۰۴
سیگو ۱۲۹
سیلیکات پتاس (محلول) ۶۵۸
سیم ۸۳۵
سیمادوبا ۲۹۷
سیمینوم ۱۲۷

ش ا

سیابر ۷۷۲
سیابیس ۴۰۶
سیابیم ۴۰۷ و ۴۰۸
سیا اسکولبوس ۵۱۱
سیادین ۵۱۱
سیامومین ۳۵۶
سبودودون ۲۷۱
سبوگلوس (سبوگلوسوم) ۷۷۴
سبوت ۴۰۸
سوکوکا انگیفوکا ۵۱۹
سبوم ۶۱۹

حرف شین

ش ا

شاخ گوزن ۲۹۴ و ۷۵۴
شادبون ۶۰۸
شاردون ۵۱۰
شاردونت ۵۱۱
شامینون ۵۷۱
شانوذ ۲۵۲
شاهتره ۵۱۳
شاهدانه ۲۵۲
شای ۶۲۳

ش ا ب ج

شب ۴۳۶
شبت ۱۲۷
شبدرابی ۲۹۶ و ۲۹۷
شبه ۴۱۹
شحم ۸۰۸

ش ا ر

شراب ۳۶۹
شرابهاندوداروان ض. نقرس ۶۸۹
شراب د. استسقا ۳۹۰
شراب اسنجبه ۱۱۶

شرا (۳۸)

شراب د. اسکوربوت ۴۱۷
شراب افتیمونج ۱۱۶
شراب بالاردینی ۴۷۸
شراب بغام ۷۲۴
شراب بوذود ۷۲۵
شراب تریاک (مرکب) ۲۳۸
شراب جنطیانا ۳۰۱
شراب حدیدی ۳۲
شراب داوچینی (مرکب) ۳۷۴
شراب دژیتال (مرکب) ۵۶۸
شراب دوبواس ۲۲۵
شراب ذرادیج ۳۹۸
شراب ض. روماتیسم ۶۹۰
شراب رنبوله ۶۸۹
شراب سگن ۲۷۶ و ۷۲۴
و ۷۲۵
شراب سیادوبا ۳۰۱
شراب سنا (مرکب) ۴۸۶
شراب صبر ۵۳۰
شراب عنصل (مرکب) ۵۶۸
شراب عنصل لودانم داد ۵۶۹
شراب قلبی ۳۷۴ و ۳۹۲
شراب کاسنا ۳۰۱
شراب کالبیه ۳۲
شراب کلشک (افیونی) ۶۹۱
شراب ککنیا ۷۲۳ و ۷۲۴
و ۷۲۵
شراب ککنیای حدیدی ۳۱
شراب مدر ۳۸۲ و ۵۶۹
شراب مدر تلخ ۵۶۸ و ۵۶۹
شراب مدر حیض ۴۴۴
شراب مدر و مستفرغ ۵۶۸
شراب مدر و مسهل ۲۹۴

شرب

شراب مرکب کوکا ۵۴
شراب مسهل ۲۹۰
شراب معطر ۱۴۷
شراب موسون ۶۸۹
شراب ید وره ۸۷۳
شربت آلوبالو ۸۵
شربت آمک ۲۰۵
شربت اسپرنافع السعال ۱۴۸
شربت ض. اسکوربوت ۳۰۲
و ۳۱۳ و ۴۱۸
شربت اسید آزوتیک ۴۰۴
شربت اسید سولفوریک ۴۰۴
شربت اسید ستریک ۸۲
شربت اسید طرطریک ۸۲
شربت اسید فنیک ۵۸۸
شربت اسید فوسفوریک ۴۰۴
و ۵۸۵
شربت اسید کلوریدریک ۴۰۴
شربت اناد ۸۵
شربت اودوقا ۷۸۱
شربت بادام ۷۸۱
شربت بلیت ۳۱۲
شربت دلبان تلو ۳۳۹
شربت بنج ۱۵۸
شربت بنزوات اهک ۱۹۶
شربت بوتینی ۳۱۰
شربت بوره ۱۵۱
شربت به ۸۵
شربت بی کربونات سود ۳۰۰
شربت پکلورو و اهن ۳۱
شربت پوست نارنج ۳۰۲
شربت پیروفوسفات اهن ۳۱
شربت پیرپل ۴۱۱

شرب

شربت تاتوره ۱۵۸
شربت تریاک ۲۳۸
شربت تریداس ۲۷۸
شربت تریدو ۶۴۵
شربت تنان اهن ۳۳
شربت توت ۸۵
شربت جرجیر ۴۱۶
شربت جرجیرپارا ۴۱۸
شربت جنطیانا ۳۰۱
شربت چوب چینی ۵۵۸
شربت حدیدی ۳۱ و ۳۲ و ۳۳
شربت ض. خنازیر ۸۷۲
شربت دیاکود ۲۳۸
شربت داتانیا ۲۷۷
شربت رفود (مرکب) ۴۱۸
شربت رفود یدی ۸۶۱
شربت رفود ید و راهنی ۸۶۹
شربت د. رمل حراره ۲۰۰
شربت ض. روماتیسم ۴۵۰
شربت ریوند (مرکب) ۴۳۲
شربت ذوشک ۸۵
شربت زیبقی دوزذی ۳۱۳
شربت ذبیر ۳۱۵
شربت ساده ۶۱۶
شربت سفید ۶۱۶
شربت سولفات استرکنین ۶۰
شربت ض. سیاه سرفه ۱۵۸
و ۲۲۱ و ۲۴۱
شربت سترات اهن ۲۹
شربت سترات اهن و منزی ۳۲
شربت ستریک ۸۲
شربت ض. سفلیس ۳۱۰
و ۳۱۱ و ۵۶۰

شرب (۳۹)

شربت صافراس ۵۵۸
شربت صدری ۲۲۲ و ۲۴۱
و ۳۳۹
شربت صدری انگلیسی ۲۱۵
شربت صدری بلیانی ۲۲۱
شربت صمغی جوه ۳۱۲
شربت ضریسی ۴۴۴
شربت طرطرات اهن اتاناکی ۳۲
شربت طرطریک ۸۳
شربت عسل توت ۸۸
شربت عنبر ۵۵۷ و ۵۵۸
شربت عنصل (مرکب) ۵۷۰
شربت غارنگلاسی ۵۰۷
شربت فرامبواز ۸۵ و ۹۱
شربت فولد ۲۵۴
شربت قلیای دوزدی ۱۹۹
شربت کات ۲۷۷
شربت کاذابه ۷۷۵
شربت کالکاد ۴۷۹
شربت کالبیه ۳۳
شربت د. کرم ۳۷۶ و ۳۷۸
شربت کلم ۴۱۶
شربت کنکینا ۷۲۲ و ۷۲۳
شربت کوئنزینی ۵۵۸
شربت کوکلیاریا ۴۱۶
شربت کوکاد ۲۳۸
شربت کهربائی ۷۷۵
شربت ض. گاسترالژی ۲۴۲
شربت ض. گرفتگی صدا ۵۰۸
شربت گردزیل ۸۵
شربت د. گریپ ۱۵۹
شربت گیلاس ۸۵
شربت کلادی ۳۱۳

شرب

شربت لکات اهن ۲۹
شربت لکات سود ۱۹۹
شربت لکنیک ۹۰
شربت لتین ۷۷۷
شربت لیمو ۸۲
شربت مرکب اپکا ۲۲۱
شربت مرکب بومادران ۹۵
شربت مرکب تودری ۹۵
شربت مرکب کاسنی ۴۳۳
شربت مرکب کنکینا ۴۵۰
شربت مسکن ۱۵۹ و ۲۴۱
و ۲۵۲
شربت مسهل قهوه ۴۸۵
شربت مصفی ۲۱۹ و ۵۱۵
شربت مصفی حدیدی ۸۶۸
شربت مصفی قلیائی ۲۱۹
شربت معرق ۱۱۱ و ۵۵۸
و ۵۶۰
شربت ض. مفصلی ۴۵۰
شربت مقوی ۳۰۲
شربت منقح ۵۵۹ و ۵۶۱
شربت موزیاک ۳۱۰
شربت مونوسولفور سودیوم ۷۶۸
شربت نارنج ۸۲
شربت نباتی ولنو ۳۱۲
شربت د. نقرس ۲۸۹
شربت وردمکرر ۲۷۲
شربت ض. ورم ۲۴۰
شربت ویدال ۳۱۰
شربت ض. هرپس ۹۶۸
شربت ید واهن ۸۶۱
شربت ید و اهن و ید ور پتاسیوم
۸۶۹

شربت بدووده ۹۷۱
شربت بدوفره ۹۶۱
شرچی ۶۵۶
شروی ۶۱۹

ش با ع و ق

شعر الارض ۲۱۵
شعر الجن ۲۱۵
شعیر ۷۷۹
شقایق ۲۵۰

ش با ک و ل و م

شک ۶۳
شکاعی ۵۱۱
شکر ۶۱۲
شلغم ۴۱۶
شلبدونیوم ۴۳۵
شمشاد ۵۱۵
شمع ۸۰۷
شمعدانی ۸۸۵
شمع فالک ۳۳۴

ش با ن

شن ۲۹۹
شنجرف ۳۰۴ و ۳۳۳
و ۷۷۲
شنک ۵۱۶
شنوبود ۴۹۵
شنوپودیوم ۲۸۲ و ۲۸۳
و ۳۷۹
شنوپودیوم امبروزیوئید ۴۹۵
شنوی ۲۵۲

ش با و و ه

شو ۴۱۶
شُو ۷۳
شوت (شوِد) ۱۲۷
شوکابوس ۴۱۶
شیوزنوبل ۵۵۴
شوره ۱۹۲
شوس ۵۱۰
شوکر البیضا ۵۱۰
شوکران ۱۲۹
شوکران مائی ۱۳۳
شوکولای بلوط ۳۰۰
شوکولای ض. کرم ۳۲۰
شوکولای مسهل منزی ۸۰۰
شهاب الدین سهروردی ۸
شهد ۳۵۱

ش با ی

شیاف د. اسکاربد ۳۲۱
شیاف د. بواسیر ۸۱۲
شیاف ض تشنج ۲۹۲
شیاف دانانیا ۲۷۹
شیاف سولفات کنین ۷۳۵
شیاف صبر ۵۳۱
شیاف کوپاهو ۲۳۴
شیاف مجرای بول اولیمان ۸۴۵
شیاف مسکن ۱۶۳
شیاف مسهل ۵۳۱
شیاف مقوی ۲۸۱
شیاف مهبلی مستقیمی ۲۵۶
شیاف بدوفودم ۸۸۲
شیح ۳۷۵
شیر ۱۸۲
شیر امانیاکی ۴۲۱
شیر انتوس منزی ۳۶۰
شیر بادام ۷۸۱
شیر باکره ۳۴۰
شیر بریلا ۱۸۴
شیر بریلا تمرداد ۳۵۰
شیر بریلا شوره ۱۹۱
شیر بریلا ودبس ۴۸۷
شیر پیاز ۴۰۹
شیر بیتر ۷۸۲
شیر خشت ۳۵۲ تا ۳۵۴
شیر خشت اوسترالی ۱۵۲
شیر د. کرم ۳۷۸
شیر کلوروبروموبدووده ۸۷۵
شیر کب ۷۸۳
شیر گاک ۴۵۱
شیر مسهل ۲۸۸
شیر مصنوعی ۱۸۵
شیر منزی ۸۰۰
شیر موم ۸۱۱
شیر بدووده ۸۷۵
شیرین بیان ۵۲۱
شکوره ۶۲۸
شکوربوم ۶۲۸
شیلان ۵۶۳
شمافلا ۵۲۰
پشندان ۷۷۸

حرف صاد

ص با ا

صابون ۸۰۹
حب صابون ۲۰۱
صابون بادامی ۵۴۵
تعفین صابون ۲۰۲
جوهر صابون ۲۰۲
صابون جلب ۲۸۷
صابون حیوانی ۸۰۹
صابون دهنی شکل ۲۰۲
صابون زیبقی ۳۲۵

صابون رکی

صابون ستارکی ۲۲۶
صابون طبی ۲۰۰ و ۵۴۵
صابون کوگردی ۸۱۹
صابون لوزی ۲۰۰ و ۵۴۵
صابون نباتی ۱۹۹
صاصفراس ۵۵۴

ص با ب ع و ف

صبارا ۵۲۴
صبّاغه ۶۰۰
صبر ۵۲۴
صعتر ۱۴۲
صفرای گاو ۲۹۹
صفصاف ۱۰۴

ص با م و ن

صمغ ۵۳۱
صمغ بومی ۵۳۲
صمغ چینی ۲۶۸
صمغ سنگال ۵۳۲
صمغ عربی ۵۳۲
صمغ لادن ۶۵۲
صندل ۵۳۴
صنوبر ۵۳۵

حرف ضاد

ضرم ۱۴۲
ضماد انتی سپتیک ۷۲۷
ضماد ض. سیاتیک ۴۰۸
ضماد شوکران ۱۳۳
ضماد محلّل ۱۲۵
ضماد محمّر ۳۶۳
ضماد مدّر ۵۷۱
ضماد معرّق ۹۱
ضماد مقیّح ۶۴۳
ضماد ملیّن ۶۴۲
ضماد نشاسته ۹۲۷

حرف طاء

ط با ا و ب

طایفه خانجی ۴۱۴
طباشیر ۶۱۸

ط با ر

طرطرات آهن و پتاس ۲۷
طرطرات بریکوپتاسیک ۵۴۰
طرطرات پتاس ۵۳۸
طرطرات پتاس و انتیمون ۱۱۵
طرطرات پتاس و سود ۵۳۹
طرطرات پروتواکسید آهن ۳۲
طرطرات سود ۵۴۴
طرطرات فریکوپتاسیک ۲۷
طرطرات مرجی محلول ۳۳
طرطرات منزی ۸۰۳
طرطرات استیبه ۱۱۵
طرطرات امتیک ۱۱۵
طرطیر ۵۳۸ و ۵۳۹
طرطیر زجاجی ۵۴۲
طرطیر محلول ۵۴۰ و ۵۴۱
طرطیر مصفی ۵۴۳
طریقه استعمال امتیک در خناق ۱۱۷
طریقه استعمال امتیک حقنه ۱۱۶
طریقه استعمال امتیک در قطرب ۱۱۸
طریقه تقدم عطسه از اسکرلتین ۱۶۰
و ۱۶۴
طریقه مداوای خناق با بروم ۱۵۴
طریقه مداوای صرع ۱۶۱ و ۱۶۴

ط با ل و و

طلا ۵۴۶ تا ۵۵۰
طلای سفید ۵۵۰
طلق ۶۵۷
طوطیا ۴۰۱
طولوزان ۱۱

حرف عین

ع با ا و ب

عادت ۳۲
عاقرقرحا ۱۳۵
عبدالرحمن ۷

ع با ج

عجین بادامی ۶۴۱ و ۶۴۳
عجین بلسانی ۶۴۴
عجین ترناک ۲۴۴
عجین ض سوزاک ۲۳۳ و ۶۴۴
عجین سوس ۵۲۵
عجین صدری بلسانی ۲۲۳
عجین صدری شش گوساله ۲۲۳
عجین صدری کدکس ۲۲۳
عجین عصلی د. موش ۸۱۶
عجین کاهو و کابه ۶۴۵
عجین د. کلودوز ۳۸
عجین گوگرد ۷۶۴
عجین گوگرد و منزی ۸۰۱
عجین لازّی ۲۳۳
عجین لعوقی ۶۴۱
عجین د. لوکوره ۲۷۹
عجین محرک ۷۶
عجین معدی ۳۶۸
عجین هاضم ۳۶۸

ع با ر

عرعر ۵۳۶
عرقاقطی ۲۸۴
عرق انغوزه (مرکب) ۱۲۳
عرق بادام تلخ ۵۰۵
عرق جریر ۴۱۷

عرق غار

ع ص ی

عرق غازیکلاسی ۵۵۶
عرق الکافور ۳۶۰
عرق کشمش ۳۶۸
عرق کوکلنارپا ۴۱۷
عروق الصباغین ۳۶۱ و ۵۹۸
عروق الصفر ۳۶۱

ع با س و ش

عسجد ۵۴۶
عسل ۳۵۱
عسل بوره ۱۵۱
عسل زیبقی ۳۲۵
عسل منقط ۷۹۷
عسل وردی ۲۷۲
عشبه ۵۵۲
عشقه ۱۴۵

ع با ص

عصاره افسنتین ۹۳
عصاره باداورد ۵۱۲
عصاره بوثران ۴۷۹ و ۴۸۰
عصاره تریاك ۲۳۷
عصاره خون ۱۸۱
عصاره ریوند ۷۵۶
عصاره زهره گاو ۳۰۰
عصاره سرخس (اتری) ۴۶۳
عصاره سقز وصابونی ۴۵۲
عصاره سوس (صمغی) ۵۲۲
عصاره سگرگوته ۴۷۹ و ۴۸۰
عصاره کات ۲۷۷
عصاره کاهو ۲۵۱
عصاره کاهوی سمی ۲۵۲
عصاره کلکیا ۷۲۱ و ۷۲۲
عصیرة اسکوربوت ۴۱۶
و ۴۱۷

(۴۲) ع ا

عصیرة الزحل ۴۵۶
عصیر جرجیر ۴۱۶
عصیر کوکلنارپا ۴۱۶
عصیر مصفی ۵۱۴
عصیر معدی سك ۷۸۹
عصیر نباتات مدر ۱۹۲
عصیر نباتات محلل ۱۹۲
عصیر نباتی مسهل ۵۴۵
عصیر ض. ودم ۱۹۳

ع با ط و ف و ق و ك

عطر ۸۸۶
عفص ۲۶۷
عقبان ۵۴۶
عکوب ۵۱۱

ع با ل و م

علاج سوختگی ۲۰۳
علقما ۱۴۵
علم بن فرحان ۷
علی اکبر ۱۲
علیق ۸۶ و ۱۴۵
میرزا علی نقی (والی) ۱۱
عمل بیهوش کردن ۶۲۴ تا ۶۷۸

ع با ن

عناب ۵۶۳
عناصر اصلیه ۶۱۲
عنب الثعلب ۱۷۱
عنب الدب ۲۷۵
عنبر ۲۹۳
عنبر ضایع ۳۳۷
عنصل ۵۶۵ تا ۵۷۱
عنقر ۱۴۵

ع با و

عوامل دافع العفونه ۵۸۶

غ ر غ

عوامل د. دیدان ۳۷۵ و ۴۶۲
عوامل فاقدالحس موضعی ۵۲
عوامل فاقدالحس عمومی ۶۸۴
عوامل قابضه ۲۶۴
عوامل قاتل پارازیت ۳۰۳
عوامل محرك ۲۲۴ و ۳۵۵
عوامل محمر ومنفط ۳۹۵
عوامل مدر حیض ۴۴۲
عوامل مسکن ومبرد ۳۸۵
عوامل مسهل بقول کلی ۲۰۴
عوامل مصفیه ۵۱۲
عوامل معرق ۳۰۳
عوامل مقوی ۲۹۵
عوامل مقیئه نباتی ۴۳
عوامل ملینه ۵۲۱
عوامل منبهه ۵۵
عوامل موقظه ۵۵
عودالوج ۳۶۱

حرف غین

غ با ا

غار ۳۶۵
غادح ۵۷۱ تا ۵۷۴
غادطرابوردونی ۵۰۵
غارنگلاسی ۵۰۵
غاریقون ۵۷۵

غ با د

غدهٔ پیتونیتر گوساله ۷۸۸
غدهٔ تیموس ۷۸۹
غدهٔ ورقی گاو ۷۸۹

غ با ر

غرغرهٔ انتی سپتیك ۶۷۳
غرغره بورات سود ۱۵۰
غرغره بوره ۱۵۱

غرغره تربانتینی

غ ر و

غرغره تربانتینی ۲۲۸
غرغره ترش ۹۱
غرغره جالی ۵۶۲
غرغره خردل دار ۴۱۹
غرغره داراشکنه ۳۲۲
غرغره دافع العفونه ۱۱۲
غرغره سته ۲۶۱
غرغره سکنجبین ۹۱
غرغره ض. سفلیس ۳۲۲ و ۸۶۰
غرغره د. سیلان براق ۲۷۹
غرغره عسل وردی ۲۷۹
غرغره د. عفونت ۱۱۲ و ۳۴۲
غرغره قابض ۴۳۹
غرغره کلورات پتاس ۱۹۴
غرغره محلل ۱۰۲
غرغره مسکن ۵۴ و ۲۴۳
غرغره ملین ۵۲۴
غرغره منقح ۲۷۲ و ۷۲۷
غرغره مونتر ۷۲۷
غرغره یدوره ۸۷۶
غرغره یدی ۸۶۰
غری ۷۵۲
غری الجلود ۷۵۲
غری السمك ۷۵۳

غ با س

غسول انتی سپتیك ۶۶۸
غسول استات سرب ۴۵۸
غسول اسید کرومیك ۸۲۵
غسول امانیاکی کافوری ۱۱۳
غسول بیت ۲۰۱ و ۴۲۶
و ۵۰۹
غسول بی کلورور جیوه ۸۲۲
غسول ضد. تیریازیس ۷۵۶

(۴۳) غ س و

غسول تریاك ۲۴۴
غسول تکاد ۱۵۲
غسول تنن ۲۸۰
غسول د. جرب ۸۲۰
غسول د. حکه ۲۵۶
غسول خربق ۸۲۰
غسول خلی ۹۱
غسول دافع العفونه ۴۱
غسول زیبقی ۳۲۳
غسول سرد ۲۶۳
غسول ض. سرطان ۲۴۴ و ۵۰۲
غسول ض. سعفه ۸۲۴
غسول د. سفلید فرجی ۱۰۳
غسول ض. شانکر ۲۴۵
غسول شراب ۳۷۴
غسول شراب وتریاك ۲۴۴
غسول د. عرق متن ۲۵۶
غسول فنیکه ۵۸۸
غسول قابض ۴۴۰
غسول قلیائی ۲۰۱
غسول کاناناو ۶۷۱
غسول کافور وگوگرد ۷۶۶
غسول کشنده پارازیت ۸۲۳
غسول کلورورودوی ۴۲۸
غسول کلکیا ۷۲۷
غسول گوگردی ۷۶۸ و ۷۶۹
غسول مازندی ۵۰۹
غسول محرك ۶۶۷
غسول محلل ۷۷۰ و ۸۷۶
غسول مجفف ۲۴۴
غسول معطر صابون ۷۰۲
غسول معرق ۳۲۳
غسول هانهبی ۳۲۳

ف ر

غسول ض. هرپس تونسوران ۸۲۵
غسول هیپوکلوریت سد.. (ید دار)
۶۷۱

غ با م و و

عمامه ۶۵۴
غمریت ۴۱۶
غوناغنیا ۷۵۶
غولیلوس ۹
غوره ۸۸

حرف فاء

ف با ا

فابانا امریکانا ۱۷۲
فابانین ۱۷۲
فاراجه ۷
فاربیتیس نیل ۲۸۶
فارفارا ۷۵۰
فارین (فارینا) ۸۲۹
فاشرا ۳۴۶
فاغیه ۵۹۶
فاقدالحس موضعی ۵۲
فالوده ۸۲۶ و ۸۲۸
فاهام ۹۳۵

ف با ج و ح و خ

فجل بری ۴۱۴
فحم ۴۰۸
فخر رازی ۸

ف با ر

فر ۲۵
فراسیون ۱۴۵
فراکوس ۵۶۳
فراکزینل ۹۶
فراکزینوس اکیلیوز ۹۶
فراکادرباد سکا ۸۸

فرام

فراصیاد ۸۶
فرهاره ۷۶
فرجون ۴۱۱
فرد بالنزه ۲۶
فرد ... ۲۶
طریقه ساختن فرد دوی ۳۴
فردوبیرن ۲۷
فرد وستاو دریک ۵۰۱
فرعم ۲۵
فرزوم انکسیکوم ۶۸
فرج ۸۸
فرجی ۲۱۵
فرویران ۱۵۶
فرجون ۱۱ و ۴۱۲
فرن ۹۶
فرنک اوزومی ۸۵
فرو سیانیدرات کین ۷۳۹
فرکوس دامون ۲۶۵
فرومان ۷۸۰

فاس وض وط

فستوکا فلونیتانس ۷۷۸
فصد ۸۳۵
فطر ۵۷۱

فاق

فقاع د. اسکودیوت ۴۱۸
فقاع انکلیسی ۳۰۲
فقاع انکلیسی مسهل ۴۸۶
فقاع تلخ ۳۰۱
فقاع سفالی انکلیسی ۴۹۳
فقاع صداع ۴۱۸
فقاع مدر ۴۱۸ و ۵۳۷
فقاع مسهل ... ۴۳۴
فقاع موندی ۷۲۵
فقاع وان موتس ۹۳

فاک ول

فکول (مکولا) ۸۲۵
مکولا میلاسه ۸۲۶
فلاندری ۱۳۳
فلاندریوم اکواتیکوم ۱۳۳
فلاندرین ۱۳۳
فلفل ۳۶۲ و ۳۶۳
فلفل دراز ۶۴۳
فلفل السودان ۳۶۴
فلفل زنکی ۳۶۴ و ۳۶۵
فلفل هندی ۳۶۴
فلواودول ۵۹۱
فلواودزین ۱۰۵
فلواوذیلیکات دوسود ۵۹۱
فلونیدانس ۲۰
فلونیدراکم ۲۰

فان

فنات سود ۵۹۰
فنات کوکائین ۵۳
فناستین ۲۵۹
فنامتین ۵۹۷
فنجبون (فنجریون) ۷۵۰
فندق ۶۳۹
فندقا فندون کران ۸۴۸
فنوویل ۱۲۷
فنوکول ۲۶۲
فنول ۵۹۷
فنولاکین ۲۶۲
فنولسالیل ۵۸۸
فنول سوده ۵۹۰
فنول کربزیلیک ۶۰۶
فنلامین ۵۹۷

فاو

نو ۴۸۹
فوددوستانیاك ۵۸
فورفورامید ۸۳۰
فورفوردول ۸۳۰
فورم الدهید ۵۹۱
فورمول ۵۹۱
فورموم تناکس ۵۵۴
فونذ ۴۶۳
فوزردوس ۴۷۵
فوسفات امك ۵۸۱
فوسفات امانیاك ۱۰۹
فوسفات زیبق ۳۳۳
فوسفات سود ۵۸۲
فوسفات کین ۷۴۰
فوسفات مس ۷۹۸
فوسفور ۵۷۷ تا ۵۸۶
فوسفوریدوی ۵۸۵
فوسفوکلیسرات ۵۸۲
فوشین ۵۹۸
فوکی ۱۱
فوکوس ویلتوکودتوس ۳۷۷
فولکو ۶۰۹
فولکوکالی ۲۰۳ و ۶۱۰
فومادنیا ۵۱۲
فومیتر ۵۱۲
فوتری ۵۷۱
فونیکولوم ۱۲۷
فوه ۵۹۸

فای

فیرین باته ۹۲۹
فیتولاك ۶۰۰
فیتولاکا دکاندرا ۶۰۰

فرالبس اللاکانری ۱۷۳
فرالبن ۱۷۳
فرمستحاوینودقم ۷۷
فیکوس ۵۶۳
فیک ۵۶۳
فیلپوس ۶
فیل دوتر ۵۱۲
فیل کوش ۵۱۳
فیلورا ۲۸۲
فیلیکس فاودیدا ۳۲۳
فیموتیون ۴۵۵

حرف قاف

قابا

قاتل پارازیت ۸۱۴
قاتل الکلب ۵۵۶ و ۶۸۶
قاتل میکروب ۸۳۳
قاعده (امتحان) ۶۱۹
قاشق ۱۹
قاشقاوتی ۴۱۵
قاقله ۳۶۰
قاووت عرج ۸۲۸

قاب وث ود

قبضه ۱۹
قبضه مسهل ۸۰۰
قثاء ۳۴۵
قثاء الحمار ۳۴۴
قدومه ۹۵

قار

قراصیا ۸۵
قراقروت ۸۹
قرص اسپیرل ۲۴۲
قرص اسپیلان ۳۵۴
قرص اسپیرانسکی ۶۹
قرص البومین بیدی ۸۶۱
قرص لیسان تلو ۳۳۹
قرص بیموت ۱۷۷
قرص د کربونات سود ۲۰۰
قرص پارسون ۱۷۷
قرص پیرمه ۱۴۱
قرص پیسین ۱۸۷
قرص تنکار ۱۵۱
قرص حدیدی ۳۴
قرص ح. پاکاردنامی ۲۸۹
قرص حنیمی ۱۶۸
قرص ح. دکام ۲۲۲
قرص ح. بیوحلو ۳۲۵
قرص بیوسکری ۳۱۴
قرص بیتی معنبر ۳۱۴
قرص ح. سرفه ۴۴۸
قرص ح. سرفه عصبانیه ۲۲۳
قرص سیاه صدری ۳۳۹
قرص ستراتاهن ۲۹
قرص شوکولا فی مدیدی کون ۳۴
قرص صدری ۲۲۳
قرص صدری سوبیه ۵۲۳
قرص ح. صرع ۳۹۹
قرص طرطرات اهن امانیاکی ۲۹
قرص د. عطش ۸۹
قرص ح ات ۲۷۸
قرص کاشونه ۲۹۴
قرص کالاباد ۳۵۳
قرص ح. کرم ۳۲۰
قرص کرمس معدنی ۲۲۲
قرص کلل ۳۱۹
قرص کلورات پتاس ۱۹۵ و ۶۲۳
قرص کنکینا ۷۲۳
قرص کودیل (اینبیق) ۳۱۸
قرص کوکرد ۷۰۴
قرص لکتات اهن ۲۹
قرص لکتات ... ۱۸۷
قرص ... ۱۹۹
قرص محرق ۳۳۴
قرص معطر ۳۹۹
قرص منزی ۸۰۱
قرص د. نزله ۲۲۲
قرص نیل پیوسی ۵۰۹
قرص الوندا ۵۲۳
قرص ونبنی ۲۰۰
قرع ۴۶۷
قرمزدانه ۵۹۳
قرمزدکی ۵۹۳
قرمل ۳۵۹
قرنفل ۷۶

قاص وط

قصب ۶۱۷
قصب السکر ۶۱۸
قطرات لشکری ۸۴۲
قطران ۶۰۱ تا ۶۰۴
قطران منقال سنك ۶۰۴
قطن ۶۵۵
قطور اتروپین ۱۶۴
قطور انکلیسی ۲۳۹
قطور تلخ بومه ۵۸
قطور ض. دیدان ۲۷۴
قطور سفالی انکلیسی ۴۹۶
قطور سفید ۲۴۷
قطور ض. سل ۸۶۰
قطور سونفات روی ۴۲۵
قطور ... ۴۵۰

قطودقرمز ۲۳۹
قطورقیفالی ۲۹۵
قطورض.کولرا ۲۴۱
قطورد.گاستراژی ۵۸
قطورد.لکرقرنیه ۱۲۰
قطورمسکن ۲۹۵و۴۹۶
قطورض.مفصلی ۴۵۱

قاف ول دم

قفر ۳۳۸
قلع (قلعی) ۴۶۹
قلم انجرهسکو ۸۴۴
قلم بارال ۸۴۳
قلم تتن ۲۸۱
قلم نقره (اذوتات) ۸۳۹
قلم یدوفودم ۲۸۱و۸۸۲
قلیانیات ۱۹۶
افشره قلیائی ۱۹۷
پاشویه قلیائی ۲۰۲
پوماد قلیائی ۲۰۲
تیزن قلیائی ۱۹۲
قطور قلیائی ۱۹۷
قلیای طیار ۱۰۷
قمر ۸۳۵

قان وه

قنب ۲۵۲
قند ۶۱۲
قند تبلرناپذیر ۶۱۵
قند دغال سنک ۶۱۷
قند شیر ۶۱۵
قند غیر قابل تبلر ۶۱۵
قند قابل تبلر ۶۱۳
قند قلیائی ۲۰۰
قند کلیکوز ۶۱۵
قندمیوه جات ۶۱۵
قند پیدار ۸۶۱
قنطودیون ۲۹۶
قو ۵۷۵
قهوه ۶۲۲
قهوه بلوط ۳۰۰

ق با ی

قیروطی انتی سپتیک ۶۰۹و۷۲۲
قیروطی بلادن ۱۶۲
قیروطی تریاکدار ۲۴۴
قیروطی توتیه ۴۲۷
قیروطی جالینوس ۸۱۰
قیروطی سوب سفید ۳۳۰
قیروطی زحل ۴۶۰
قیروطی زرد ۸۱۰
قیروطی زیبقی ۳۲۵و۳۲۹
قیروطی ساده ۸۱۰
قیروطی سیاه نوزیبق ۳۳۱
قیروطی طلائی ۷۹۷
قیروطی کاکاو ۶۴۳
قیروطی کوکردی ۷۶۶
قیروطی لعاب دارزیبق ۳۳۳
قیروطی لودانم دار ۲۴۴
قیروطی جهه مس کردن ۸۱۰
قیروطی مسکن ۵۰۸
قیروطی مقوی ۷۲۷
قیروطی وردی ۶۴۳
قیروطی ض.هرپس ۳۲۹
قیروطی هوفلاند ۴۲۷
قیروطی هیدروسیانیک ۵۰۹
قیصوم ۹۵

حرف کاف

ک با ا

کاآکوئیس ۶۷۷
کاآکاذو ۶۲۷
کاآمبری ۶۲۷
کاآنثنا ۵۱۹
کااوتچو (کااوتشو) ۶۵۲
کااوتچوی زبانتینی ۲۲۷
کانترین ۲۶۲
کاباره ۴۶
کاپسیسین ۳۶۴
کاپسیک ۳۶۴
کاپسیکوم انوم ۳۶۴
کاپورا ۶۲۹
کاپوسن ۶۲۸
کاپیلر ۲۱۵
کات کبود ۷۹۱
کانگوت ۵۸۹
کات مصفی ۲۷۷
کات هندی ۲۶۷و۲۷۸
کاج ۵۳۵
کاد ۶۰۶
کارامل ۶۱۴
کاربو ۶۰۸
کارتسیوس ۹
کاردامندوم کاپوسین ۴۱۶
کاردامومم ۳۶۰
کاردونوس ۵۱۰
کاردینال بلو ۵۵۶
کارمن ۵۹۳
کارواوفولون ۳۵۹
کاروت ۶۱۸
کاروتین ۶۱۸
کاردوم ۱۲۷
کاروی ۱۲۷
کاریکاپاپا

کاریکاپاپایا ۱۸۷
کاربوفیلوم ۳۵۹
کاربوفیلین ۳۵۹
کاس ۳۴۸و۳۴۹
کاساو ۸۲۷
کاستور ۲۹۰
کاستوریوم ۲۹۰
کاستوریون ۲۹۱
کاسرالریاح ۲۹۵و۴۹۶
کاسکاراساگرادا ۲۱۴و۲۱۵
کاسکاریل ۳۵۸
کاسنی ۶۲۸
کاسیا ۲۹۷
کاسیتروس ۴۶۹
کاسین ۲۹۸
کاشو ۲۶۷
کاشوی بولونی ۲۷۸
کاسونه ۲۹۴ میرزاکاظم ۱۲
کاغذاتروپین ۱۶۶
کاغذتورنسول ۶۰۰
کاغذشونه ۴۰۴
کاغذکشنه مکس ۸۱۵
کاغذمعرف ۶۰۰
کاغذمنفط ۴۰۱و۴۱۱
کافئین ۶۲۶
کافور ۶۲۹تا۶۳۶
کافه ۶۲۲
کاکاو ۶۳۷
کاکوتس ۵۶۴
کاکتیر ۵۶۴
کاکنج ۱۷۳
کالاباد ۷۷تا۷۹
کالادانا ۲۸۶
کالاموس ارومانیکوس ۳۶۱
کالناس ۴۶۷
کالبانه ۱۲۳
کالستروپا ۵۱۰
کالکوس ۷۹۰
کالوف ۲۵
کامادوم ۹۷
کامالا ۴۷۰
کامبودژین ۷۵۷
کامیدریس ۱۴۴
کامفر ۶۲۹
کامفورا ۶۲۹
کامیلاسازانکوا ۶۲۴
کامومیلوم ۱۳۴
کاموميل ۱۳۴
کان ادوماتیک ۳۶۱
کاناسوکر ۶۱۸
کانابیس ۲۵۲
کاناریا ۳۹۶
کانادیین ۳۹۲و۳۹۹
کاناریس ۳۹۶
کان دوپروانس ۶۱۷
کانشالاکوا ۲۹۶
کانل ۳۵۵
کانل آلبا ۳۵۶
کاوا ۳۶۳
کاواین ۳۶۳
کاهو ۲۵۰

ک با ب وپ

کابه ۶۴۳
کبراکوبانکو ۱۰۶
کبریت ۷۵۸
کپسول دنت فوسفور ۵۸۴
کپسول سرتیپی ۷۵۳
کپسول عصاره زیت وسقز مع سرخس ۴۶۶
کپسول فوق کلبه کوساله وکوسفند ۷۸۸
کپسول کبوت ۶۰۲
کپسول وزیر ۶۵۰
کپسول هماتیک ۱۸۱
کپسول یدوفورم ۸۸۴

ک با ت ث ج

کتان ۶۳۹
کتیرا ۵۳۳
کثیرا ۵۳۳
کچوله ۵۶

ک با ح

کحل اسمانکونی ۷۹۴
کحل ت.اتاع ۷۹
کحل استات سرب ۴۵۸
کحل الومینی ۴۳۹
کحل امانیاکی ۱۱۳
کحل برون ۵۳۱
کحل بلادن ۱۶۲
کحل تربانتینی ۲۲۸
کحل تریاکی ۲۴۳
کحل تنکار ۱۵۱
کحل ض.تومور دمعه ۸۴۰
کحل تن ۲۸۰
کحل حجرالرحمن ۷۹۴
کحل خشک ۳۲۷و۴۲۵
کحل دانانیا ۲۸۰
کحل رادع ۴۵۸
کحل ض.رمد ۲۷۴و۴۲۵
و۴۲۹و۴۵۸و۷۹۵و۹۴۰

ك ج ل

كحل ض. دمه خانه‌يى ۶۱۰
كحل روى كافورى ۴۲۵
كحل ژانق ۴۲۵
كحل سركه والكلى ۳۷۴
كحل سولفات مس ۷۹۴
كحل سپانورنپاسيوم ۵۰۹
كحل سپانورذيبق ۳۲۲
كحل سپانيدسيك ۵۰۹
كحل ض. سفيليس ۳۲۲
كحل ض. سيلان دمعه ۱۵۴
كحل ض. عشاوت ۷۸
كحل فارسى ۱۲۲
كحل فرويمولو ۴۲۹
كحل قابض ۴۲۵ و ۴۲۰
و ۴۵۸ و ۷۹۴ و ۸۴۰
كحل د. كرانيت ۳۲۲
كحل كرمانى ۱۲۲
كحل كين ۷۳۶
كحل گالزوسكى ۴۴۹
كحل گودرون ۴۲۹
كحل لاورانس ۷۹۶
كحل لانفرانك ۷۲
كحل د. لكه قرنيه ۲۰۱ و ۳۲۷
و ۵۳۱
كحل منجر ۱۱۲
كحل محلل ۴۵۸ و ۷۹۵
كحل محدد ۱۶۷
كحل مسقط ۳۲۲
كحل مسكن ۲۴۳ و ۲۴۸
و ۳۲۲
كحل منقى ۴۲۵ و ۴۲۷
و ۷۹۴
كحل يقم ۸۳۹ و ۸۴۰ و ۸۴۱

ك ر س

كحل د. ورم جفن ۳۲۲
كحل فانوذانس ۷۴
كحل مانذرسون ۶۱
كحل يدوره ۸۷۷
كحل يدى ۸۶۰

ك ا د

كدميوم ۴۲۹
كدو ۴۶۷

ك ا ر

كرانتين ۶۵۷
كرانوت (كراوذوت) ۶۴۷
كرامه ۴۱۶
كرافزيانر باندرا ۲۶۸
كرانتون ۴۱۴
كراونوتال ۶۴۹
كراولين ۶۰۴
كربوركلود ۶۷۸
كربورگوگرد ۷۷۷
كربورين ۷۷۲
كربونات ناهن ۲۰۶
كربونات ناهن قندى ۳۸
كربونات امانياك ۱۰۸
كربونات دوفرسوكره ۳۸
كربونات گاكول ۶۵۰
كربونات منگنز ۴۰
كربونات منزى ۸۰۱
كرچك ۳۸۲
كرچك هندى ۳۷۹
كرذالول ۶۰۶
كرذول ۶۰۶
كرذيل ۶۰۴
كرذبلول ۶۰۶
كرسون ۴۱۵

ك ا ل

كرسون دوپاپا ۴۱۶
كركوس ۴۴۳
كركوس انفكتوريا ۲۶۸
كركوس دبود ۲۹۹
كرم ۴۱۶
كرهة البيضاء ۳۴۶
كرم دونارتر ۵۳۸ و ۵۴۰
كرمز انمال ۵۹۳
كرس معدنى ۱۱۵
كرياتا ۶۴۶
كرب ۴۱۶
كروتون ۳۸۲
كروتون تنكتوريوم ۵۹۹
كروتون تيگليوم ۳۷۹
كروتون كاسكاريلا ۳۵۸
كروس ۸۰۷
كروسوس ۵۴۶
كروسفر ۴۱۴
كروم ۵۵۱
كروموم ۵۵۱
كره ۷۸۷
كريته ۷۷۹
كريزالين ۵۹۷
كريزوكول ۱۴۹
كربون داغى ۴۰۳

ك ا ز ر ش ف و ك

كزبره ۱۲۸
كزبرة البئر ۲۱۵
كشمش كولايان ۸۱۴
كفير ۱۸۵
ككمود ۸۴۷

ك ا ل

كلاه زفت ۸۲۱

ك ل و

كپوره ۱۴۳
كلسيوم ۷۳
كلسيوم (نيزوات) ۱۹۷
كلشيسين ۶۸۷ و ۶۹۲
كلشيك ۶۸۶ تا ۶۹۲
كلشيكاسه ۶۸۶
كل كوهى ۲۸۲
كلم ۴۱۶
كلاس ۳۰۵
كلمل ۳۰۵ و ۳۰۶
و ۳۲۷ و ۳۳۴
كلوي ... ۱۲۸
كلودبرناد ۱۵
كلور ۵۰۶ و ۶۰۶
كلوراتها ۶۷۲
كلورات پتاس ۱۹۴ و ۶۷۲
كلورات سود ۱۹۵ و ۶۷۳
كلورال (الكولات) ۲۵۶
كلورال (كروتون) ۲۵۶
كلورال (هيدرات) ۲۵۳
كلورالاميد ۲۵۷
كلورالفورماميد ۲۵۷
كلورالور ۲۵۷
كلورودين ۲۳۹
كلورود ۶۶۷
كلورودآهك ۶۶۷
كلورور زاهر و باريوم ۳۵
كلورورانتيمون ۱۱۵
كلورورانتيمونيك ۱۱۵
كلورودورمركور ۳۰۵
كلورورودى ۴۲۰
كلوروسوديوم ۶۶۹
كلورو نقره ۸۴۵

ك ن ك

كلورورمتيل ۶۶۹
كلوروسترنيوم ۸۰۲
كلوروفورم ۶۲۸ تا ۶۸۲
كلوروفورم بدوفورمى ۸۸۱
كلوروم ۶۶۵
كلوريت سود ۶۶۷
كلوريدو كربون ۶۷۸
كلوريدات كنين ۷۳۷
كلوريدروفوسفات آهك ۵۸۲
كلوريد كربونو ۶۸۴
كلبدوان ۴۱۴
كلبدنيوم ۴۱۴
كلنوسپوره ۵۷۲

ك ا م

كمادمحلل ۱۱۴
كمادريون ۱۴۴
كمون ۱۲۷

ك ا ن

كنب ۲۵۲
كنب كانادانى ۴۷
كنتانزابنت ۹۴
كنو ۳۸۲
كنجيه ۱۲۲
كندر ۳۳۸
كندرانى ۴۹۵
كنش ۶۹۲
كندن موها بانكنت ۸۲۱
كندن موها باپنس ۸۲۲
كنكينا ۶۹۷ و ۷۰۹
كنكينا (اثر بر بيولوژى وترابوتيكى)
۷۱۴
كنكينا (تاريخ انكشاف) ۷۱۲
كنكناى خقيقى ۷۰۹

ك و ر

كنكناى خاكسترى ۷۱۵
كنكناى زرد ۷۱۰
كنكناى سرخ ۷۱۱
كنكناى غلط ۷۰۹
كنكناى قرمز ۷۱۱
ككر ۵۱۱
ككربيتانه (فرنكى) ۵۱۱
كندو ۷۶
كيسين ۵۱۰
كنكوس ۵۱۰
كين ۷۲۹

ك ا و

كواس ۸۲۷
كرب ۸۴
كوبت ۶۴۳
كوبين ۶۴۳
كوناميو ۲۳۰ تا ۲۳۳
كوپروس انفكوس ۱۰۱
كوپرنيك ۱۰
كوپروم ۷۰۹
كوپولفر ۶۳۹
كوتوين ۳۶۵
تونوكوتو ۳۶۵
كوتون ۶۵۵
كودانرا ۸۵۰
كودنس ۲۴۹
كودبا ۲۳۵
كودار ۱۴۵
كوداليوم ۶۵۸
كوداى ۶۵۸
كوريكس سپاموى ۳۵۵
كوريكس وتري ۳۵۷
كورز ۴۶۷

کودکوما	۳۰۱
کودیاندر	۱۲۸
کودیاندروم	۱۲۸
کودیالیس بولوناری	۵۱۲
کوشن	۴۸۲
کوسو	۴۶۶
کوسپن	۲۷۶
کوشپل	۵۹۳
کوقا	۶۲۲
کوکا	۵۳
کوکاشن	۵۳
کوک دولوان	۱۷۳
کوکلوکینیوم	۴۱۰
کوکلنارنا	۴۱۵
کوکلبکو	۲۵۰
کوکار	۲۳۵
کوکوبیتا	۴۶۷
کوکس	۵۹۳
کوکومیس	۳۴۵
کوکومیس کولوکنتیس	۳۴۲
کول	۷۵۲
کولا	۶۲۵
کولوبتر	۳۹۶
کولت	۷۵۲
کولتار	۶۰۴
کولدکرم	۸۱۱
کولسکون	۶۸۶
کولشیک	۶۸۶
کولشکوم	۶۸۹
کولا	۷۵۲
کولودبون	۶۰۱ و ۶۰۲
کولودبون تنقاد	۲۸۰
کولودبون مدبلی	۳۱

کولودبون زیتی	۳۳۴
کولودبون د. شقاق پستان	۵۹۱
کولودبون محرق	۳۳۴
کولودبون مودیفی	۳۴۸
کولودبون یدوفورمی	۸۸۱
کولوفان	۲۳۰
کولوکنت	۳۴۲
کولوکنتیس	۳۴۲
کولومبو	۲۹۸
کولوده	۳۴۶
کولوده دوریژینی	۳۶۶
کولپر	۱۲۱
کوماروتا	۱۳۵
کوماریش	۱۳۵
کومیریش	۶۵۶
کومن	۱۲۷
کومیس	۱۸۵
کومینوم (کومینوس)	۱۲۷
کوندورنگو	۵۵۷
کونود	۲۲۵
کونکومبر	۳۴۵
کونکومبر سواژ	۳۴۴
کونوالاریا	۳۹۲
کونوالارین	۳۹۲
کونیس	۶۰۱
کونولولاکسیر (طلیفه)	۲۸۵
کونولوولوس	۲۸۶
کونیئین	۱۳۰ و ۱۳۲
کونیفر	۲۲۴
کونیون	۱۲۹

ک با هی

کهربا	۲۹۴
کی	۴۰۲

کیتونی	۸۷
کرش	۸۶
کیتوس	۱۴۵
کلاباشا بونارنا	۲۱۹
کیان کیپن	۲۴۱
کیو	۲۶۸
کیبوتانجه	۱۰۲
کیولنین	۲۴۲
کینن (کینا)	۲۲۹
کیپوم	۲۲۸

حرف گاف فارسی

گ با ا

گاداش	۵۹۸
گادوم جدعا	۲۸۳
گاکامبا	۴۱۳
گارد	۴۰۹ تا ۴۱۱
گازولن	۶۸۶
گاداکوم	۴۴۹
گالانگا	۳۶۰
گالانگل	۲۶۲
گالانیلد	۲۶۲
گالبانوم	۱۲۲
گالیومول	۱۵۵
گالول	۲۶۲
گالون	۲۰
گاد دودوان	۳۶۵
گالینا	۲۷۶
گالیوت	۱۳۳
گالیسن	۴۶۲
گالپلد	۱۵
گاوزبان	۲۴۹
گاوشیر	۱۲۳
گچ	۶۵۲

گ با ر

گراتیول (گراتیولا)	۴۸۹
گراتیولین	۴۸۹
گرامینه	۶۱۷
گرانول منزی	۸۰۰
گرانتی سپتیک	۵۹۰ و ۸۸۷
گرانتی سپتیک و جاذب	۸۸۴
گرداهکی	۳۶۸
گرداهن مغنیسیا	۴۰
گرد اپیکاک کمل تریاک دار	۳۱۶
گرد استات مس	۷۹۶
گرد استیبر تریاکی	۱۲۰
گرد د. اسهال	۱۷۶
گرد د. آکنه	۸۸۷
گرد الهود	۲۸۷
گرد انتیموفن ژاسش	۱۲۰
گرد باقلای سنتانیاک	۵۷
گرد برادران ماهون	۸۲۲
گرد بوانت	۱۱۴
گرد بورات سود	۱۵۰
گرد ج. طراز پتاس	۵۴۳
گرد پاترسون	۱۷۶
گرد پلوچر	۳۱۶
گرد پودر تلاند	۳۰۲
گرد د. تب	۷۳۳
گرد ض. ترشی معده	۱۷۶
گرد تونکن	۲۹۳
گرد د. تهیج خنازیری گردن	۱۱۴
گرد تیزن وان	۸۸۷
گرد تیزن شویسی	۱۹۰
گرد جلب	۲۸۷
گرد جوی تریاک دار	۳۱۳
گرد جوی ماهان	۳۱۳

گرد حفظ انش	۵۹۰
گرد ض. خناق	۳۱۳ و ۷۹۶
گرد خون	۱۸۱
گرد د. خیارک متفرح	۸۸۴
گرد دارچینی	۳۶۸
گرد دوبواس	۷۱
گرد دوپوشتری	۷۲
گرد دور	۲۳۸
گرد ض. داشتیم	۳۶
گرد دوسلوت	۷۱
گرد د بوند مدبلی	۳۶
گرد د. زکام	۱۹۵
گرد ریتیو مدتی	۳۳۴
گرد د. تو ستاموند	۷۲
گرد ساده هاضم	۳۶۷
گرد سدلیس	۵۴۴
گرد ض. سرطان	۸۸۴
گرد سیلس	۸۴
گرد ض. سوء هضم	۱۷۶
گرد شاه تره	۱۱۵
گرد غاز قرها	۱۳۷
گرد قلیائی تلخ	۳۰۲
گرد قلیائی صمغی	۱۹۹
گرد قند	۶۱۶
گرد قند شیر	۶۱۷
گرد کاپوسین	۶۹۳
گرد کاربنیان	۲۹۵
گرد کاربناو	۷۲
گرد کانوری شوره	۱۹۱
گرد کالانا (مرکب)	۲۸۷
گرد کشنده موش	۵۷۱
گرد ککتیا	۷۲۰
گرد گازدار مسلین	۵۴۴

گرد کاسترالشی	۱۷۷
گردگوا	۶۱۱
گرد ض. گواتر	۸۷۵
گرد لزون	۱۱۳
گرد مادر شیل	۳۶
گرد مانیز	۳۵
گرد مثبج جدیدی	۳۶
گرد مترو	۱۹۱
گرد مترو و مسلین گازدار	۵۴۳ و ۵۴۴
گرد محرق	۳۳۴ و ۷۹۶ و ۸۴۳
گرد محرک	۳۶۷
گرد محلل	۳۱۳
گرد مدتی	۳۴۱
گرد مدر	۱۹۰
گرد مسکن	۱۹۱
گرد مسهل	۸۴ و ۲۸۷ و ۳۱۹
گرد معطر	۳۶۷
گرد معطی	۱۳۷ و ۲۸۰ و ۲۸۵
گرد مقی	۴۵
گرد مقی و مسهل	۴۵
گرد منفث بلسانی	۷۶۵
گرد منزعی د بوند	۸۰۱
گرد مولد گاز	۵۴۳ و ۸۵۵
گرد مین	۱۸۹
گرد ید و دپتاسیوم	۸۷۵
گرد ید و ماند	۶۵۵
گرد و (برگ و پوست سبز)	۲۲۳
گرد کومفند و خوک	۷۸۹
گرم	۱۸ و ۱۹
گرن	۲۰

ک با ی

[illegible] ۸۷
[illegible] ۷۵۲
کرداد ۷۸۰
کردبل ۸۵
کرسولادن ۸۵

ک با ش

[illegible] ۶۱۸
[illegible] ۷۶
[illegible] ۱۲۸

ک با ل

[illegible] [illegible]
[illegible] ۸۱۹
[illegible] [illegible]
[illegible] ۳۳۶
[illegible] ۲۶۱
[illegible] ۲۰۱
[illegible] ۲۷۱
[illegible] ۱۴۲
[illegible] ۲۷۱
کلکوماهی باشا ۱۴۵
کل‌کوکرد ۷۴۳
کل‌میمک ۳۶۰
کلوبول ۳۲
کلوبولاد ماالبوم ۵۷۶
کلوبولیتو دیت ۵۷۶
کاتین ۸۲۹
کلوتیدوم ۷۵۲
[illegible] ۸۲۹
[illegible] ۵۲۲
کل[illegible] ۵۸۲
کلیسرواسید فنیک ۵۸۹
[illegible] ۴۲۷
[illegible]اکسیجوه ۳۲۷

ک ن ه (۵۲)

کلیسرو اکسید دوی ۴۲۶
کلیسرو بوره ۱۵۱
کلیسرو تخم مرغ ۷۵۱
کلیسرو ترسبولفو دیتاس ۷۶۹
کلیسرو تنن ۲۸۱
کلیسرو سوکرات آهک ۲۰۳
کلیسرو صبر ۵۳۱
کلیسرو قابض ۴۵۸
کلیسرو قاتل پارازیت ۸۱۶
کلیسرو کراوزوت ۵۱۹
کلیسرو کلورودروی ۴۲۷
کلیسرو [illegible] ۷۴۶
کلیسرو [illegible] ۱۷۸
کلیسرو محرق ۷۹۶و۵۸۷
کلیسرو مونوسولفور سودیوم ۷۶۹
کلیسرو نشاسته ۷۵۱
کلیسرو هرپس ۷۶۹
کلیسرو ید ۸۶۰و۸۵۹
کلیسرو ید و دپتاسیوم ۸۷۶
کلیسرو ید و دپتاسیوم ید دعه ۸۵۹
کلیسرو ید و فودم ۸۸۲
کلیسرو هیزاکلابرا ۵۲۱
کلیسرین ۵۲۲
کلیسرین ۷۵۱
کلیسرین معطر ۷۵۱
کلیکو جوانی ۶۱۴
کلیکونین ۱۵۱

ک با ن

کنا ۴۰۸
کنم ۷۸۰
کندم ترکی ۷۸۲
کندم هندی ۴۲۷
کنکنه ۳۲۷

ک و ص

ک با و

کوادانا ۲۶۹
کوادانیم ۲۷۰
کوادانین ۶۲۶
کواکو ۵۵۶
کوانو ۱۰۹
کوناپرکا ۶۵۲
کونافزیدا ۷۵۶
کوت ملیتز ۸۴۲
کود ۷۸۲
کوددون ۶۰۱
کوسیپیوم ۶۵۵
کوشت خام ۱۸۰و۱۷۰
انکوشت ۱۸۱
انکوشت ملزون ۱۸۵
انکوشتافوش ۱۸۵
عسرکوشت ۱۸۱
معجون کوشت ۱۸۰
کونوس ۶۰۱
کوکرد ۷۵۸
کوکرد اسم اللون ۷۶۰
کوکرد ترسیبی ۷۶۴
کوکرد طلائی انتیمون ۱۱۶
کوکرد مصعد ۷۶۴
کوکرد نباتی ۶۵۷
کولتریا ۵۲۰
کوم ۵۳۱و۵۳۲
کوم ادراکانت ۵۳۳
کوم الاستیک ۶۵۲
کوم اموناک ۱۲۲
کوم کوت ۷۵۶
کوم لاک ۵۹۴
کومی ۵۳۱

ل ان

کونیاسبره ۶۵۲
کومی‌تاکاکانا ۵۳۳
کومی‌کوتا ۷۵۶
کومی‌لاکا ۵۹۴
کون ۵۳۳
کوند ۲۹۰
کوند لباتو رنفورتو ۵۱۱

ک با ی

کیاک ۴۴۹
کیاکول ۶۴۹
کیاه‌پاراکوایا ۱۴۶
کیاه‌مقدس ۱۴۴
کیپسوم ۶۵۷
کیلون ۶۶۶
کیلاس ۸۵
کیلاس (ظرف) ۱۹
کیلاس جهودان ۱۷۳
کیاه هادوی ۱۰
کیموتو ۵۲۳

حرف لام

ل با ا

لاک (لاکا) ۵۹۴
لاکتو ۲۵۰
لاکتوز ۶۱۵
لاکتوفنین ۲۶۲
لاکتوفوسفات آهک ۵۸۱
لاکتیکاردیوم ۲۵۰و۲۵۱
لاکتین ۶۱۵
لاابردی ۵۹۴
لاک‌لاکه ۵۹۴
لاک هندی ۵۹۴
[illegible] ۲۵۰
لاوزابن ۸۱۰

ل ع ا (۵۳)

لاوسونیا اسپینوزا ۵۹۶
لاوسونیا انرمیس ۵۹۵
لئونتودون ۶۲۸

ل با ب پ ت

لبان ۳۳۸
لبلاب ۱۴۵
لب (طایفه) ۱۳۷
لبناندرا ۷۵۸
لپیدیوم ساتیوم ۴۱۵
لتو ۲۵۰

ل با ح خ

لحیة التیس ۵۱۶
لخلخه دافع العفونه ۱۰۴

ل با ر ز

لروانک الکل سریشم ماهی ۷۵۴
لوزانک به ۸۷
لوزانک سیب ۸۷
لوزانک شاخ کوزن ۷۵۴
لوزانک لیکن وکلنکیا ۷۲۳
لوزانک نارنجی ۷۵۴
لوزانک نشاسته ۸۲۸
لزاق الذهب ۱۲۲

ل با س

لسان الثور ۷۴۹
لسان الحمل ۷۷۳
لسان العصافیر ۹۶
لسان الکلب ۷۷۴

ل با ع

لعاب بزرک ۶۴۰
لعاب بهدانه ۶۴۰
لعاب تخم پسیلیوم ۶۴۰
لعاب تخم‌دار ۲۸۱
لعاب سوده ۱۹۳

ل ع ه

لعاب سوده کافوری ۱۹۳
لعاب قابض ۲۳۲
لعاب کوپاهو ۲۳۴
لعوق بلبانی ۳۳۹
لعوق رئتی ۶۴۱و۶۴۲
لعوق سبز ۶۴۲
لعوق سفید ۶۴۱
لعوق صدری ۳۲۱و۶۴۲
لعوق خشخاش محرک ۱۹۱
لعوق مسهل ۳۸۲

ل با ف

لفت ۴۱۶

ل با ک گ

لک ۵۹۴
لکات آهک ۱۶۶
لکات آهن ۲۶
لکات دوی ۳۲۱و۴۲۲
لکات کینین ۷۳۸
لکومین ۷۸۰

ل با ن

لن ۶۳۹

ل با و

لوبلیا ۵۵۵
لوپولن ۸۴۷
لوپولوس ۸۳۷
لوپولیت ۸۳۷
لوپولین ۸۴۷
لودانم روسو ۲۳۸
لودانم سیدنم ۲۳۷و۲۳۸
لودانت ۹
لودنول ۶۱۰
لودوز ۵۰۷
لوروبیرانوس ۵۵۵

ل ی ك

لوروس ستاموموم ۳۵۵
لوروس صاصفراس ۵۵۴
لوروس کاسیا ۳۵۶
لوروس کامفورا ۶۲۹
لوروس کولیلادان ۳۵۶
لوروس مالاباتروم ۳۵۶
لوروس نوبیلیس ۳۶۵
لوری کاسیا ۳۵۶
لوبیه ۳۶۵
لوبیه بدوز ۵۰۷
لوبیه سرز ۵۰۵
لوز ۵۰۴
لوف ۵۱۳
لوند ۱۴۲
لوندولا ۱۴۲
لونیرا ۵۵۴
لوولوز ۷۷۸

ل بای

لباتوس ۳۳۸
لبادو ۴۵۵
لبادیربوم ۴۵۵
لبادگودوس ۴۵۵
لتر ۱۹
لتوسپرموم ۵۹۶
لتین ۷۷۵ تا ۷۷۸
لتریدیستر ۱۴۵
لتربواندروم ۱۰۵
لتریدن ۷۷۸
لیستول ۷۷۸
لیکن ۲۱۹ و ۲۲۰
لیکنین ۲۱۹
لکوپود ۶۵۶
لکوپود باسه ۶۵۶

ل ی م

لیکوراص شوده ۳۳
لیکورانیسونه اماناك ۱۱۰
لیکور دارچینی ۳۶۷
لیکور کهربانه شاخ گوزن ۲۹۴
لیکور کلاویل (ض. نقرس) ۶۹۱
لیکور مادام امفوکس ۳۶۷
لیکور مسکن شوده ۵۱
لیکور مورباك ۳۱۲
لیکور ض. نفریت ۱۹۲
لیکور وازیاتن ۳۱۱
لیکور هوفمان ۴۹
لیکور هولاندیا ۶۸۳
لیکدامبار ۳۳۷
لیگنوس ۶۰۹
لیلیوم کونوالیوم ۳۹۲
لیم ۸۳
لیمو ۸۳
لیمون ۸۳
لیموناد ۸۱
لیموناد الومینی ۴۳۷
لیموناد تارترو بوراته ۵۴۴
لیموناد خشك ۸۴
لیموناد خری ۳۷۴
لیموناد خری طرطریك ۸۳
لیموناد د. دوماتیم ۱۹۱
لیموناد سولفوریك ۷۶۱
لیموناد سترات منزی ۸۰۳ و ۸۰۴
لیموناد ستریك ۸۲
لیموناد صمغ و کوکاد ۲۴۱
لیموناد طرطرات سود ۵۴۳
لیموناد طرطرات منزی ۸۰۴
لیموناد طرطیر محلول ۵۴۴
لیموناد فوسفوریك ۵۸۰

م ا ب

لیموناد لکتیك ۹۰
لیموناد لیمو ۸۱
لیموناد معدنی ۷۶۱ و ۷۶۲
لیموناد نارنج ۸۲
لیموناد نتریك ۴۰۴
لینوکروستیس ۳۸۴
لینوم (لینون) ۶۳۹
لیوز ۲۰

حرف میم

م ا ا

ماء الجوة المانی ۲۸۷
ماء الجوة گراو ۵۳۰
ماء الشعیر ۷۷۹
ماء الشعیر ترش ۶۷۰
ماء العسل ۳۵۲
ماء العسل منفث ۲۱۸
ماتیس ۷۸۲
ماتریکاریا ۱۳۷
ماتریکر ۱۳۷
ماته ۶۲۷
ماتیسین ۶۴۵
ماتیکو ۶۴۵
ماده دماغی ۷۸۸
مارانتا اندیکا ۸۲۶
مارانتا کالانگا ۳۶۰
مارچوبه ۳۹۳
ماردرخت ۹۵
مارروب ۱۴۵
ماررویبوم ۱۴۵
مارزولین ۱۴۵
مارس ۲۵
مارملاد ۳۵۲ و ۶۴۲
مارونیز ۲۹۹

م ت ا

مازدیون ۴۱۰
مازو ۲۶۷
ماژیستر دو بیسموت ۱۷۴
ماستیك ۳۳۸
ماستیکر ۳۳۸
ماسیس ۳۵۷
ماسکوت ۴۵۵
ماکوش ۶۵۳
مالاباتروم ۳۵۶
مالاکونتر پرتین ۷۸۳
مالانوکا کاژپوتی ۴۹۴
مالت ۱۸۷
مالتین ۱۸۸
مالش با پارچه مرطوب ۷۴۹
مالوا ۵۲۳
مالواسر ۵۲۳
مالوم ۸۹
مالوم سید و نبوم ۸۶
مالیکودیوم ۸۷
مامیران ۴۱۴
مانت (مانتا، مانشه) ۱۴۰
مانتول ۱۴۱
ماندراگور ۱۶۹
ماندراگوراس ۱۶۹
مانیانت ۲۹۶
مانیکت ۳۶۰
مانیوك ۸۲۷
ماهی زهره ۱۷۳
مایع برونیکارد ۷۸۹
مایع ضربی ۱۳۶

م ا ت ث ج

متادی آکسینز دول ۵۹۲
متاسس ۲۶۲

م ح ل

متر ۱۸
متسع نمودن ۶۶۰
متکی ۵۲۱
متیل استانبلید ۲۶۲
متیل اسنون ۲۵۸
متیلال ۲۵۷
متیل برونیل ۲۵۸
متیلن دی گلات بیسموت ۱۷۹
مترودبطوس ۲۳۹
مچوکان ۲۸۶

م ا ح

محرق سولفات دوی ۴۲۹
محرق کلورور دوی دکونارکا ۴۲۸
محرق نقره ۸۳۹
محلل افونی ۲۲۸
محلل پلانك ۲۲۸
محلل تریاك دار ۲۴۴
محلل زیبقی ۲۲۸ و ۳۲۶
محلل ساده ۲۲۷
محلل قوی ۲۲۸
محلوج هید دوفیل ۶۵۶
محلول د. اسم ۸۷۲
محلول انتی سپتیك ۶۰۵ و ۷۷۰
و ۷۹۶
محلول ض. اتژین ۱۶۰
محلول اتری یدوفورم ۸۸۵
محلول ارسنیکی د. اسم ۶۹
محلول ازوتات نقره ۸۴۳
محلول استیپیه ۱۲۰
محلول اسیدفوسفوریك ۵۸۰
محلول الکلی یدوفورم ۸۸۴
محلول د. اکزما ۱۵۱ و ۲۰۱
و ۸۲۹

م ح ل

محلول د. انفلوانزا ۲۶۱
محلول د. اودین ۸۶۱
محلول بیت (ارسنیکی) ۶۷
محلول پارسون (ارسنیکی) ۶۶
محلول پارسویت دو فلنك ۶۲۱
محلول پرکلورور دواهن ۳۱
محلول پول ۸۴۶
محلول تریاك وشوکران ۲۴۴
محلول تکار ۱۵۱
محلول جهة ساختن حب ۵۹۲
محلول حافظ امراض مقاربتی ۴۴۰
محلول حدیدی ض. جرب ۳۷
محلول حدیدی دیکورد ۲۸
محلول د. حکه فرج ۲۰۱
محلول د. خشکریشه ۲۳۴
محلول دارا شکنه (غلیظ) ۳۲۴
محلول دافع العفونه ۷۷۰
محلول دافع العفونه فنیك یدی ۵۸۹
محلول دونری (ارسنیکی) ۶۷
محلول دونوان ۷۱
محلول د. زکام ۱۹۵
محلول زیبقی و نوت ۳۰۸
محلول سشه ۸۴۶
محلول د. سپتیسمی ۴۱
محلول د. سرطان ۶۷
محلول ض. سرطان رحم ۲۵۶
محلول سحیل ۲۴
محلول ض. سیفیلیس ۸۸۴
محلول د. شانکر ۳۱
محلول ض. شقاق ۲۸۱
محلول تیمال ۷۹۹
محلول د. صرع ۸۷۲
محلول طبی جوء ۳۰۲

م ح ل

محلول فوسفور ۵۸۴
محلول فولر (ارسنیکی) ۶۷
محلول فهلنگ ۲۱ و ۶۲۲
محلول قابض ۲۴۲ و ۷۹۵
محلول قاطع الدم ۲۶۱ و ۴۸۱
محلول د. قروح ۱۹۴ و ۲۵۶
و ۵۸۶
محلول کشته آنیکت ۸۱۵
محلول کشته پارازیت ۸۱۵
محلول کشته هوام ۸۱۵
محلول کلورودوردی ۴۲۸
محلول گوتاپرکا ۶۵۳
محلول گولاند ۳۲۶
محلول لاباراك ۶۶۷
محلول د. لکه‌های مخاطی ۸۴۳
محلول لیسفرانك ۷۴
محلول محرق ۸۴۳ و ۸۶۱
محلول محلل ۱۱۱
محلول مسدّد نخ ۷۰
محلول د. نتن نفس ۶۱۷
محلول ض. نقرس ۳۴۴
محلول نیترات الومین ۴۴۲
محلول نیترات نقره ۸۴۱ و ۸۴۲
محلول د. ورم حلق اسکرلتینی ۸۷۲
محلول د. ورم گوش ۴۴۱
محلول د. ورم مجرای بول ۴۲۸
محلول ویلات ۷۹۵
محلول ویلیت ۲۲۷
محلول د. هرپس ۴۵۹
محلول موشاره ۵۲
محلول ید (مائع) ۸۵۹
محلول یدی ض. سنامیل مفصلی ۸۱۶
محلول یدی دافع فالج ۸۷۲

م خ ل (۵۶)

محلول ید و دارسنیك و جیوه ۷۱
محلول یدور پتاسیوم ۸۷۲
محلول یدور دو ذیبق هاردی ۳۱۱
محلول یدوره ۸۵۸ و ۸۵۹
و ۸۷۱ و ۸۷۳
محلول یدول ۸۸۷
محلول ید و هیدرات دو ذرات ۳۱۲
محموده ۲۸۵

م با خ

مخروط د. کك ۸۱۶
مخلوط ض. اسم ۱۱۰۰ و ۵۶۱
مخلوط انتی سپتیك ۸۳۴
مخلوط اهکی ض. اسهال ۲۴۱
مخلوط اهکی انگلیسی ۲۰۰
مخلوط اذنی ۳۳۹
مخلوط د. استسقا ۴۸۹
مخلوط اسکومادود ۶۹۲
مخلوط ض. اسهال ۲۴۰ و ۸۱۱
مخلوط د. اکزما ۵۱۸
مخلوط د. اکنه ۷۶۶
مخلوط د. اوزن ۸۸۷
مخلوط بزیلی ۲۳۳
مخلوط بلسانی ۲۳۳
مخلوط بیث ۱۱۴ و ۳۲۴
مخلوط پرژو ۵۰۸
مخلوط ض. تشنج ۱۲۴ و ۴۲۳
و ۴۹۶ و ۷۲۶
مخلوط د. تینا ۴۶۵
مخلوط ض. توبرکول ۸۷۵
مخلوط د. جرب ۸۱۹ و ۸۲۰
مخلوط ض. داء الثعلب ۸۲۴
مخلوط دافع العفونه ۱۰۴
مخلوط د. درد دندان ۲۵۸

م خ ل

مخلوط د. درد دندان (انتی سپتیك)
۱۴۱
مخلوط د. درد گوش ۲۵۸
مخلوط د. دیفتری ۶۰۵
مخلوط د. روماتیسم ۱۰۶
مخلوط زیبقی ۳۲۳
مخلوط زیت و سقزی ۲۳۲
مخلوط سالی ۶۴۹
مخلوط ض. سرمازدگی ۳۳۹
مخلوط سقز و صابون ۴۵۲
مخلوط د. سلس بول ۳۹۸
مخلوط د. سیاه سرفه ۲۲۷
مخلوط د. سفیلیس ۳۲۶ و ۴۱۱
مخلوط ض. سیلان شیر ۸۷۳
مخلوط ض. شقاق ۱۵۲
مخلوط ض. شقاق مقعد ۶۸۱
مخلوط صدری ۲۲۱
مخلوط صمغی ۷۸۱
مخلوط د. عرق پا ۴۱
مخلوط فاقد الحس ۱۰۱
مخلوط د. فالج ۴۸۰
مخلوط فرانترل ۶۴۹
مخلوط فرراند ۸۴۹
مخلوط قلیائی بیث ۱۹۹
مخلوط د. کاردشانستان ۶۸۱
مخلوط د. کچلی ۶۱۵
مخلوط کربونات امانیاك ۱۱۱
مخلوط کرو بهر ۵۰۸
مخلوط کلاروس ۷۴
مخلوط ض. کولرا ۲۴۱
مخلوط د. کاستر الژی ۱۰۱
مخلوط گراوس ۲۴۰
مخلوط گلیسرینی ید و فودم ۸۸۳

مخلوط د.

م دا

مخلوط کواتر ۸۷۴
مخلوط لالاری ۴۵۹
مخلوط ماناکر ۸۲۴
مخلوط مبرد ۶۶۲
مخلوط محرق ۷۹۶
مخلوط محلل ۱۱۴ و ۵۴۵
مخلوط مدّر ۶۹۲
مخلوط مدّر بول ۳۹۸
مخلوط مدّر حیض ۷۷۳
مخلوط مسقط ۲۸۰
مخلوط مسکن ۹۹ و ۱۶۲
مخلوط مسکن و قابض ۴۵۸
مخلوط مسهل ۲۸۸ و ۳۸۰
و ۳۸۳
مخلوط مقوّی ۳۴
مخلوط مقوّی و محرّك ۷۲۶
مخلوط مولّد ۴۷۸
مخلوط نزله ۷۲
مخلوط ض. نقرس ۶۹۱
مخلوط د. نورالژی ۱۴۲ و ۲۵۶
مخلوط ض. هیستری ۱۲۳
مخلوط یدی ۸۶۱

م با د

مداوای پیوورپانیس ۲۳۱
مداوای تشنج عنق مثانه ۲۲۹
مداوای تینا ۴۶۵ و ۴۶۶
و ۴۰۵ و ۴۷۲
مداوای جرب ۴۱۶ تا ۴۲۰
مداوای خناق ۳۰ و ۶۷۱
مداوای دیفتری ۸۷۷
مداوای سعفه ۸۲۰ تا ۸۲۵
مداوای شرنه ۳۵۴
مداوای مدّر دهان ۲۲۷

م ر ك (۵۷)

مداوای نوائب باد سنبك ۶۹

م با ر

مربای د. اسکوربوت ۴۱۸
مربای بادام ۷۸۱
مربای سپوردودون ۲۲۳
مربای کوکلیاریا ۴۱۸
مربای معطر ۳۶۸
مربای هباست ۳۶۸
مرجان ۵۵۹
مرداسنگ (مرداسنك) ۴۵۵
مرّ ۳۴۱
مرزنجوش ۱۴۵
مرغ ۷۷۸
مرکب د. داء الشداد ۱۹۱
مرکب زعفران ۳۶۸
مرکب محلل موتزل ۱۹۲
مرکود ۳۰۳
مرکودیال ۳۸۴
مرکودیالیس ۳۸۴
مرکوربوس ۳۰۳
مرگ موش ۹۳
مرهم زنگار ۷۹۶
مرهم سفیداب فنکه ۵۹۰
مرهم د. عفونت ۵۳۱
مرهم مصری ۷۹۷
مرهم فاتنه ۵۹۰
مرتخ ۲۵
مرهم نخودی ۱۴۳
مرهمه ۱۴۳
مرزنتون ۴۱۰

م با س

مس ۷۹۰ تا ۷۹۷
مسك ۲۹۲

م ش م

مسکه ۷۸۷
مسکه انتیمون ۱۱۵
مسهل لودوا ۲۸۷

م با ش

مشت ۱۹
مشتری ۴۶۹
مشروب فوسفوریك ۵۸۰
مشروب کاسرالریاح ۱۴۶
مشروب ض. مخدر ۶۲۵
مشروب مسهل ۴۸۵
مشك ۲۹۲ و ۲۹۳
شمع استیبه ۱۲۰
شمع اسمرالتون ۴۶۲
شمع اشق ۱۲۵
شمع انزروت ۱۲۵
شمع انغوزه ۱۲۵
شمع بلادن ۱۶۳
شمع بسیتی ۲۴۴
شمع چسبنده ۴۶۲
شمع دیاپالم ۴۶۱
شمع دیاشیلون صمغی ۴۶۲
و ۴۶۴
شمع دانك ۱۳۳
شمع ساده ۴۶۱
شمع د. سیاه سرفه ۱۲۰
شمع شوکران ۱۳۳
شمع صابون ۸۱۲
شمع فنکه ۵۹۰
شمع کافوری صابون ۸۱۲
شمع محلل ۸۷۰
شمع محلل و مسکن ۱۶۳
شمع مرکب ید دوده ۸۷۷
شمع مسکن ۱۷۴

م غ ا

مشمع منعط ۴۰۰ و ۴۰۱
و ۴۰۲
مشمع موم ۸۱۲
مشمع نوکت ۴۶۰
مشمع دبگو ۳۳۳
مشمع ض. هبسری ۱۲۵
مشمع بدوره ۸۷۷
مشوکان ۲۸۶

م با ص

مصطکی ۳۳۸
مصل ۸۹

م با ض

مضمضه انتی سپتیک ۶۶۸
مضمضه د. اسکوربوت ۳۴۲
و ۴۱۸ و ۴۱۹
مضمضه بوران سود ۱۵۱
مضمضه د. درد دندان ۱۳۷
مضمضه قابض ۲۷۹
مضمضه کوارن ۳۱۸
مضمضه لافرانس ۷۹۶
مضمضه مفتح ۴۰۴
مضمضه د. موز ۱۵۱

م با ط

مطبوخ سنبل الطب ۵۵
مطبوخ مرکب جنطیانا ۳۰۰
مطبوخ مرکب کات ۲۷۷
مطبوخ کاسر الریاح ۳۵۴
مطبوخ ض. کرم ۶۲۵
مطبوخ گل سرخ (خری غلیظ) ۲۸۰
مطرقه مثود ۴۰۲

م با ع

معالجه اسکوربوت و بوپیما ۹۲
[illegible] د. دفع خناق ۳۰

م ع ج (۵۸)

معجون الو ۴۸۷
معجون انتموان ککنیا ۷۲۸
معجون برشعثا ۱۶۹
معجون بلبانی ۳۳۹
معجون ض. بواسیر ۳۵۳
معجون تربانتین ۴۷۱
معجون ض. تشنج ۴۹۲
معجون حدیدی الین ۳۸
معجون دافع حمی ۳۰۲ و ۷۲۶
و ۷۲۸
معجون د. پاسکوردیوم ۲۳۹
معجون دیافونیکس ۲۸۷
معجون د. دوسنطاریا ۳۰۲
معجون رضائی ۳۴
معجون ض. روماتیسم ۴۵۱
معجون زغال ۶۰۹
معجون زیتی ۶۴۲
معجون ژاپونی ۲۷۸
معجون سنا ۴۱۲ و ۴۸۸
معجون ض. سوزاک ۲۳۳ و ۳۴۱
و ۶۴۴
معجون صبر ۵۳۰
معجون ض. صرع ۲۲۲ و ۴۹۲
معجون فولز ۷۲۷
معجون قابض ۲۳۹ و ۲۴۸
و ۲۷۸ و ۲۷۹
معجون کالیکوم ۴۳۴
معجون کاهو وکتابه ۶۴۴
معجون کربونه ۶۰۹
معجون د. کرم ۴۶۵ و ۴۷۱
معجون کوادن ۷۲۷
معجون کودتوم ۱۹۲
معجون گوگرد ۷۶۴ و ۷۶۵

م ل ح

و ۷۶۶
معجون گوگرد طرطری ۵۴۴
معجون محرک ۷۶
معجون مرکب ریوند ۴۳۴
معجون مسهل ۲۸۹ و ۳۵۱
و ۳۵۴
معجون منزی ۲۰۰
معجون موم ۸۱۱
معجون مویز ۴۸۸
معجون د. نورالژی ۳۴

م با غ

مغذانوس ۱۲۸
مغز سرخ استخوان ۷۸۸
مغلی سفید سیلم ۷۵۴
مغلی عشبه ۵۵۹
مغلی کنکینا ۷۲۰ و ۷۲۵
و ۷۲۷
مغنیا ۳۸

م با ف و ق

مفتت الحصاة ۳۹۸
مفرح القلب ۱۳۸
مقل ۳۳۸
مقیی و مسهل الدوا ۴۸۸

م با ک و گ

مکون ۲۳۵
مکون دوباس ۲۵۰
مکون بون ۲۳۵
مگر سیلان ۴۰۰

م با ل

مل ۳۵۱
ملح اپسوم ۸۰۲
ملح ایرانی ۱۴۵
ملح تولد ۱۹۴

م ن ی

ملح بوتینی ۳۰۹
ملح دونوبوس ۵۴۲
ملح الزحل ۴۵۵
ملح سنیت ۵۳۹
ملح سلطانهام ۵۴۵
ملح کابوت ۳۰۸
ملح کرگوری ۲۴۶
ملح گندد ۵۴۳
ملح گلوبر ۵۳۹
ملح لاردوشل ۵۳۹
ملح نباتی ۵۳۹
ملطف سبا مرلنک ۳۲۴
ملغمه روی ۴۲۲
ملکا ۱۸۴
ملک اوتی ۱۲۸
ملکه چن ۵۱۶
ملوخیا ۵۲۳
ملون ۸۹
ملی ۳۵۱
ملیتوز ۱۰۲
ملیس (ملیسا) ۱۳۸
ملیسوفولون ۱۳۸
ملیلو ۲۸۲
ملیلوتوس ۲۸۲

م با ن

منّ (منّا) ۳۵۲
منگانزیوم ۳۸
منگنز ۳۸
منبت ۳۵۳
منزی ۷۹۸ تا ۸۰۲
منزی سفید ۸۰۱
منزی مایع ۸۰۱
منزی منجمد ۸۰۲

م و م (۵۹)

منزیوم ۷۹۸
منیسپرم (طایفه) ۱۷۳
منیسپرمین ۱۷۳

م با و

مواد دسمه ۶۳۷
موتارد ۴۰۶
مودنین ۵۹۷
مور ۸۸
مورّا ۳۴۱
مورد ۹۶
مورفین ۲۴۵
مورفین (استات) ۲۴۹
مورفین (برومیدرات) ۲۴۹
مورفین (کلوریدرات) ۲۴۶
مورفین (سولفات) ۲۴۸
مورل ۱۷۱
موردو ۷۸۳
موروس ۸۸
مورون ۸۸
موره ۸۸
موریات انتمون ۱۱۵
موساش ۸۲۷
موس دوکورس ۳۷۷ و ۳۷۸
موسک ۲۹۲
موسکاد ۳۵۷
موسکوس ۲۹۲
موسی ۴۰۸
موکرا ۴۰۳
موکرتس ۵۷۱
موکرس ۴۰۳
موکه ۳۹۲
مولوسدوس ۴۵۲
موم ۸۰۷

م ی و

موم سبز ۷۹۶
مومو ردیکا الاتریوم ۳۴۴
موزیا ۲۷۰
موزین ۲۷۰
مونیرا ۳۴۷
موّو ۵۲۳
مویز ۵۶۴
مویزج (مویزک) ۸۱۴

م با ه

مهر طلا ۸۴۹
مهرگاه ۱۶۹
مهک ۵۲۱

م با ی

می ۳۶۹
میخک ۳۵۹
میر ۳۴۱
میرت ۹۶
میرتاسه ۹۶
میرتوس ۹۶
میرها ۳۴۱
میریستیکا ۳۵۷
میرسین ۸۰۷
میعه ۳۳۷
میکانیا ۵۵۶
میکروسیدین ۸۳۳
میل ۳۵۱
میل پرتونی ۲۸۲
میلتوس ۴۵۵
میل فویل ۹۵
مینیم ۲۰
مینوم ۴۵۵
میوهای صدری ۵۶۴

حرف نون

ن با ا و ب
نایلین ۱۰۰
نارکنوس ۹
نارد ۴۹۰
ناردان ۸۷
ناردسلتیك ۴۹۰
ناردوس ۴۱۰
نارنج ۸۳
نارنجاد ۸۲
نارنج (جادوبرکه) ۲۸۲
و ۲۸۳
ناروین ۵۵۴
ناصرالدین شاهنشاه ۱۰
نان ۸۳۰
نان گلوتین ۸۳۰
نانا ۱۴۰
ناوه ۴۱۶
نباتات مولد سپانوژن ۵۰۴
ن با ج و ح و خ
نجوان ۴۴۳
نجیل ۷۷۸
نحاس ۷۹۰
نخاله ۸۳۰
نخ نخیرانتوسپتیك ۵۸۹
نخودداغی سپانك ۲۴۵
ن با ر
نربردن ۴۸۸
نرشین ۲۵۰
نربوم اولاندیز ۵۰۷
ن با ش
نشا ۸۲۵
نشاسته ۸۲۵
نشاسته سپیدمی ۸۲۶
نشاسته شوره ۸۶۳
نشاسته علاك ۸۲۶
نشاسته مانیوك ۸۲۷
نشاسته شرقی ۸۲۸
نشاسته نیتریك ۸۶۳
نشادر ۲۵۴
نشوقاتی سپتیك ۲۲۶
نشوق د. دكام ۱۷۸ و ۵۹۰
و ۵۹۲
نشوق زیبقی ۳۲۲
ن با ط
نطول د. اثرلو ۱۵۲ و ۴۶۵
و ۶۶۷ و ۶۷۱
نطول استان سرب ۴۵۹
نطول آكونیتین ۱۰۱
نطول امانیاکی سودبود ۱۱۳
نطول امانیاکی كافوری ۱۱۴
نطول ض. برنك ۱۵۱
نطول بلادن ۱۶۳
نطول د. تب ۷۳۵
نطول تودنبول ۱۵۱
نطول زحیر ۲۸۴
نطول دلفین ۱۰۱
نطول دیوژدی ۳۰۹
نطول د. دیفتری ۵۱۸
نطول ض. دمل ۳۳۰
نطول زیبقی ۳۲۴
نطول ژوستاموند ۱۱۴
نطول سپانو دیپاسوم ۵۰۹
نطول ض. سیفلیس ۷۹۷
نطول صابون ۸۱۳
نطول عینی ۶۱ و ۱۱۲
و ۱۴۶
نطول قابض ۲۸۰
نطول ض. كولرا ۶۹۶
نطول گرانف ۱۱۴
نطول مجاد ۴۰۸
نطول محرك ۵۸ و ۱۴۳
و ۱۴۹ و ۲۲۸
نطول محرك و محلل ۲۲۹
نطول محلل ۱۱۴ و ۲۲۸
و ۴۵۹ و ۵۷۱
نطول مدر ۵۷۱
نطول مسكن ۱۶۲ و ۵۰۹
نطول مقوی ۲۲۹
نطول منفط ۸۶۱
نطول ض. نوراثری ۱۶۲
نطول نوشادر ۱۱۴
نطول وراترین ۱۰۱
نطول یدوفودم ۸۸۳
ن با ع و ف
نعناع ۱۴۰
نعناع فلفلی ۱۴۰
نفت ۸۳۱
نفتالول ۸۴۴
نفتالین ۸۳۲
نفتول ۸۳۲
نفتولات بیسموت ۸۴۴
نفتول سولفات دكومین ۴۴۲
نفوخ د. غلظت قرنیه ۳۲۷
نفوخ یدوفودم ۸۸۳
ن با ق
نقره ۸۳۵ تا ۸۴۶
نقره (ازوتات) ۸۳۸
نقره (آكسید) ۸۴۶
نقره (كلورور) ۸۴۵

نقل جدیدی دبیکه ۳۱
نقل ژلدس وکونته ۲۹
نقل کات ۲۷۸
نقوع تلخ ۳۰۰
ن با م
نمك اپسوم ۸۰۲
نمك طعام ۶۶۹
نمك فرنگی ۵۳۹ و ۸۰۲
ن با و
نوادوکال ۲۶۷
نوادپرون ۴۸۸
نوازیت ۶۳۹
نواومیك ۵۶
نوروزین ۵۸۲
نوره ۷۳
نوشادر ۱۰۸
نوکس موسکاتا ۳۵۷
نوکس وومیکا ۵۶
نونادین ۸۴۹
ن با ی
نی ۶۱۷
نیترات استریکنین ۶۱
نیترات آکونیتین ۱۰۰
نیترات پتاس ۱۹۰
نیترات زیبق (اسید) ۳۳۴
نیترات سود ۱۹۰
نیترات نقره ۸۳۸ تا ۸۴۵
نیترات نقره (اسید) ۸۴۴
نیتروگلیسرین ۵۲
نیتریت دامیل ۵۱
نیله ۱۸۷
نی شکر ۶۱۸
نیکوتی ۱۶۹
نیکوتیانا ۱۶۹
نیکوتین ۱۷۰
نیل (نیلج) ۵۹۴
نیوطن ۹
نی هندی ۶۱۷
حرف واو
و با ا
وازلین ۷۵۵
وازلین بوریکه ۱۵۰
وازلین یدوفورمه ۸۸۴
والادای ۸۵۰
والریان (والریانا) ۴۸۹
والریانات تروپین ۱۶۶
والریانات امانیاك ۴۹۴
والریانات دوی ۴۲۲
والریانات کنین ۷۳۹
واندلیا دیفورا ۴۶
وانیلا اروماتیکا ۳۵۹
وانیون ۳۰۸
و با ج و د و ر
وج ۳۶۱
ورالمبارم ۲۹۳
وراتروم آلبوم ۳۴۷
وراتروم سابادیلا ۶۹۲
وراتروم ویرید ۳۹۳
وراترین ۶۹۳ تا ۶۹۶
ورد ۲۷۱
وردوس ۸۸
ورق المغز ۵۵۴
ورمبسید ۳۷۵
ورموفوژ ۳۷۵
ورملون ۷۷۲
ورفی لبسان تلو ۸۶۷
و با س و ش
وسمه ۵۹۵
وشنج ۱۲۲
و با ل و ن
ولار ۰۵
ولارین ۸۰۰
ون ۳۶۹
ون ۹۶
ونترا اروماتیکا ۲۵۷
ونترگرین ۵۲۰
ونیل ۳۵۹
و با و
وولتانیت ۶۵۳
وومیکه ۵۶
و با ی
ویپرین ۳۶۶
ویتریول بلو ۷۹۱
ویتریول دوکیپر
ویلبرد پنیفرا ۸۸
وینت ۸۷
وینگر ۹۰
وینوس ۳۶۹
وینوم ۳۶۹
وینیفر ۸۸
ویولا ۲۱۵
ویولت ۲۰۸
ویولیر ۱۰۷۰
ویوبن ۱۰۶
ویولین ۵۹۷
حرف هاء
ه با ا
هارمالین ۵۹۷
هاماملیس ویرژینیکا ۸۴۸

(۴۲)

هوا

هامامِلیس ۸۴۹ و ۸۴۸

ه با د و ر و ز

هلیزادوم گانژتیکوم ۸۴۹
هراکلوم لاناتوم ۸۴۹
هرباوپوس ۷۷۴
هرباوشانتر ۹۵
هرباپاداگوایا ۴۶
هرموداك ۶۹۶
هرموداکتیلوس ۶۹۶
هزارفشان ۳۴۶

ه با ل

هِل ۳۶۰
هلبوروس ۳۴۷
هِلِنین ۲۱۸
هلو (شکوفه و برگ) ۵۷۶
هلونیاس اونیسیتالیس ۶۹۲
هلیانت ۵۹۹
هلیانتوس ۵۹۹
هلیوتروپ ۵۹۹
هلیوتروپیوم ۵۹۹
هلیون ۳۹۳

ه با م و ن

هماتوزین ۴۳
هماتین ۴۳
هموگلوبین ۴۳
همیدسموس اندیکوس ۸۴۹
هندبا ۶۲۸
هندوانه ابوجهل ۳۴۲
هِنّه ۵۹۵

ه با و

هواچوبه ۵۹۵
هوآکو ۵۵۹
هوانگنان ۶۳

هوی

هوای متخلخل ۶۶۰
هوای منضغط ۶۶۰
هوبلون ۸۴۷
هوینن ۸۴۹
هوچوبه ۵۹۶
هوردِنوم ۷۷۹
هوردِنین ۷۷۹
هوسیامین ۱۶۸
هوفاریقون ۲۸۳ و ۲۸۲
هوکس ۱۰۴
هوماتروپین ۱۶۶
هومولوس لوپولوس ۸۴۷

ه با ی

هیبل ۲۸۴
هیپریکوم ۲۸۲
هیپنال ۲۶۱
هیپنون ۲۵۸
هیپوسولفات منیزی ۸۰۵
هیپوسولفیت سود ۷۶۹
هیپوسولفیت سولفوره ۷۶۹
هیپوفوسفیت آهك ۵۸۶
هیپوفوسفیت سود ۵۸۵
هیپوفیز سربرال ۲۸۸
هیپوکاستانوم ۲۹۹
هیدرات امیلن ۲۵۹
هیدرات دکسید تیل ۳۶۸
هیدرالثریس ۳۰۳
هیدرالدئیدروم کوم کرتا ۳۱۱
هیدراستن ۸۵۰
هیدراستیس کانادانسیس ۸۴۹
هیدراستین ۸۵۰
هیدراستینین ۸۵۰
هیدرانژا اربورسانس ۸۵۰

هی

هیدروبی کربور کلور ۶۸۳
هیدروتراپی ۷۴۳ تا ۷۴۹
هیدروزامیل ۶۸۵
هیدروژن سولفوره ۷۶۳
هیدروسولفات انتیمون ۱۱۵
هیدروسیانات پتاس ۵۰۱
هیدروکربونات منیزی ۸۰۱
هیدروکوتیل ۸۵۰ و ۸۵۱
هیدرومل ۳۵۲
هیدرویدات آهك ۸۶۵
هیدرویدات پتاس ۸۷۱
هیراپیکرا (ایارج) ۵۳۰
هیرسین ۸۰۸
هیزوپ ۱۴۴
هیسپوس اسپیکاتا ۱۴۴
هیوس سیاموس ۱۶۸
هیوسین ۱۶۸
هیوسیامین ۱۶۹
هیل ۳۶۰

حرف یاء

ی با ا

یاس ۱۰۷
یاسمن ۱۰۷
یاسمن بری ۱۷۲
یاسمن زرد ۱۰۶
یاسمن کازولین ۱۰۶
یاقوت کبود ۳۶۸

ی با ب و خ

یبروج الصنم ۱۶۹
یخ ۲۶۳

ی با د و ر و ع و و

ید ۸۵۲ تا ۸۶۲
ید (اثر سمی) ۸۵۷

ید (پادزهر)

(۴۳)

ید و

ید (پادزهر) ۸۵۷
یدات پتاس ۸۶۲
یدات سود ۸۶۲
ید محرق ۸۶۰
یدوتنیك ۲۶۶
یدور آهن ۸۶۵ و ۸۶۹
یدور آهن و کنین ۷۴۰ و ۸۶۹
یدور اتیل ۸۶۵
یدور ارسنیك ۸۶۴
یدور ارسنیك و جیوه ۷۷۱ و ۸۶۴
یدور استرونسیوم ۸۷۸
یدور امانیوم ۸۶۳
یدور ازوبوتیل ۸۸۷
یدور باریوم ۸۶۴

ید و

یدور پتاسیوم ۸۷۱
یدور تامیدن ۸۶۲
یدور دوی ۸۷۸
یدور زیبق ۳۰۸ و ۳۰۹
یدور سرب ۴۵۶ و ۸۷۰
یدور سودیوم ۸۷۷
یدور کلبتوم ۴۲۹
یدور کلسیوم ۸۶۵
یدور کلورور مرکور ۳۰۹
یدور گوگرد ۸۷۸
یدور لیتین ۷۷۷
یدور منگنز ۸۶۹
یدور نشاسته ۸۶۲
یدور یدیدات استرکنین ۶۱

ی و ح

یدوفرم تنیك ۲۶۶
یدوفنیکه ۵۹۲
یدوفورم ۸۷۳ تا ۸۸۵
یدول ۸۸۶
یدوهیدرارژیرات و یدور دوپتاسیوم ۳۰۹ و ۳۱۰
یدو یدیدات کنین ۷۳۹
یدیدرات آماناك ۸۶۳
یدیدرات اتیل ۸۶۴
یدیدات کنین ۷۴۰
ید نیم خراجی ۸۵۵
یرلاسی ۵۹۹
یعقوب ۷
یوحنا ۷

بتوسیط جناب فضائل‌مآب معارف‌اکتساب افتخار الحکما و اعتضاد الاطبا آقا میرزا احمد حسن طبیب طالقانی
اداره الله توفیقه مقابله این کتاب مستطاب انجام رسید
حرره عبد الله
فی سنه ۱۳۱۷

غلطنامه

از ارباب کتاب خواهش میکنیم که اول از روی غلطنامه کتاب خود را تصحیح کرده بعد بمطالعه آن بپردازند

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۱۶	۱۲	کیفیت توالا	کیفیت توالد	۱۱۲	۱۲	نفاقات	نفاطات
۲۲	۲۸	ازقبیل تریاك	ازقبیل تریاق ۰	۱۱۷	۲۷	دذصورت	درصورت
۲۵	۱۶	بدووا	بدورا	۱۱۸	۸	همین جبهای بین	همین بین جبهای
۲۶	۱۶	قروح میزمنه	قروح مزمنه	۱۳۱	۱۶	منبّه	منبّه
۲۶	۱۸	زیراکه	زیرا	۱۳۱	۳۱	اب گرم اهك	اب اهك
۲۹	۸	۲۰۰	۲۰۰ گرم	۱۴۰	۱۱	نعناع مجعه	نعناع مجعّد
۳۴	۹	اگرم ترکی	اگر ترکی	۱۴۱	۱۸	نعناع مجعّه	نعناع مجعّد
۳۴	۱۰	تانگرم ونیم	تا اگرم ونیم	۱۴۷	۲	پانزده	پانزده روز
۳۵	۶	صغرازاتش	صغرذ زاتش	۱۴۷	۱۸	ودذقولنج	ودر دفع قولنج
۳۹	۲۱	اثرمینماید	اثرمینمایند	۱۵۵	۱۹	وباکپسول	ویا درکپسول
۴۵	۱۱	عضاءزم دودذحمام	عضاءزم دذحمام	۱۶۰	۲۲	هرهشب	هرشب
۴۵	۲۶	شراب کرمس	شراب کرمِس	۱۷۱	۳۰	اگرم باودم	اگر باودم
۵۲	۱۵	دافع سلس البول	دفع سلس البول	۱۷۴	۱۸	فلانی	فلانلی
۵۹	۳	درد بل میکند	درد میکند	۱۸۰	۲۴	سیکند	میکند
۶۱	۲	مپونوپز	مپولوپز	۱۸۱	۱۵	بمقدریکه	بمقداریکه
۶۱	۲۴	محلول میدارند	معمول میدارند	۱۸۳	۲۷	یك پپای	یك پیاله
۶۳	۱۲	عروض مقص	عروض مغص	۱۸۷	۲۹	دستاز	دیاستاز
۷۲	۲۰	ذغال حیوانی وسحوق	ذغال حیوانی مسحوق	۲۰۳	۵	بگیراب	بگیرند اب
۷۵	۲۶	کذاینده	گذاینده	۲۰۸	۸	سببانها	سببان
۷۸	۲	ان بواسطه	انرا بواسطه	۲۰۸	۱۱	مواد	واین مواد
۷۸	۶	وابراین	وبراین	۲۱۲	۲۳	بواستعمال	بواسطه استعمال
۷۸	۸	متبلّرها	تبلّرها	۲۱۶	۲۴	چون مقبر	خواص مقبّه
۷۸	۱۰	مجرای ومعوی	مجرای معوی	۲۱۷	۱	رزوده زخم	زرده زخم
۸۲	۲۵	گرم شربت را	گرم این شربت را	۲۱۷	۱۶	ریشه هائی سقزی	ریشه های سقزی
۸۵	۲۸	وبادرظرف	بادرظرف	۲۲۰	۱۸	ریشه سوس	ریشه سوس
۸۷	۱۱	بوجی ازسواحل	بوجی سواحل	۲۲۳	۳۰	دسی	دسی گرم
۹۲	۲۱	متبلّرهای	تبلّرهای	۲۲۶	۱	مینماید	مینماید
۹۴	۱۰	ازاوجود	ازاین وجود	۲۲۷	۲۰	بهترانست	بهتر است
۹۵	۱۷	میکنند	میکند	۲۲۸	۱۲	حادحزمن	حادوحزمن
۹۹	۲۳	مجتوان	بتوان	۲۳۱	۳	وددراستعمالات	در استعمالات
۱۰۲	۲۲	قوی الاثراند	قوی الاثراست	۲۴۳	۲۸	۲۳۰ گرم	۲۵۰ گرم
۱۰۴	۲۸	۳۲ گرم وپوست	۳۲ گرم پوست	۲۴۷	۱۱	ومحلول مائی	چون محلول مائی
۱۰۶	۱۳	مادّه سمی	مادّه است سمی	۲۴۷	۱۳	ولهذا	لهذا
۱۰۶	۲۱	بطور ویا پوسون	بطور حب ویا پوسون	۲۵۰	۳	متدرجا	کم متدرجا
۱۰۶	۲۲	فونیز	فوردنیز	۲۶۲	۲۱	هر ۲۵	هر دفعه ۲۵

صفحه	سطر	غلط	صحیح	صفحه	سطر	غلط	صحیح
۲۶۶	۶	بدء اگرم	بدء	۴۳۲	۲۱	بنامند	بیاشامند
۲۷۰	۱	کوبیده	کوبید	۴۴۶	۴	ودرروی	درروی
۲۷۱	۹	دارای عامل	دارای مادّه عامل	۴۴۹	۱	بواسطه	بواسطه انکه
۲۷۵	۲	فوقکه ما	فوقا استکه ما	۴۵۹	۱۶	انتوروس	انتورس
۲۸۴	۱۹	عرقاقطی بتلول	عرق بتلول	۴۶۹	۱۸	ازتات	ازتات
۲۸۵	۲۹	ثانیا	ثالثا	۴۷۰	۱	بندت	بندرت
۲۸۶	۷	پوست	پیوست	۴۷۲	۱۷	نواد واست	نوادراست
۲۹۹	۵	شابلوطاست	شابلوط اسباست	۴۷۴	۲	باحساس	بااحساس
۳۰۳	۸	نقره مایع میباشد	نقره مایع (سیما) میباشد	۴۷۴	۱۶	ولیگوشت	ولی گوشت
۳۰۷	۲۵	درمحلول	محلول	۴۸۷	۷	تاه است	تاه گرم است
۳۰۹	۲۹	درصفت اول	درصفحه اول	۴۸۷	۱۰	شراب کرمِس	شراب کرمس
۳۰۹	۳۱	متبلّرهای	تبلّرهای	۴۹۲	۳	باشایر	وباشایر
۳۱۲	۲	امانیاك	نمك امانیاك	۵۰۰	حاشیه	اخلات	اخلالات
۳۱۵	۲۱	سولفوروسیاکوگرد	سولفورسیاه جیوه	۵۰۱	۲۱	ودربین	ودراین بین
۳۳۲	۷	دوبلور	دوتوبلور	۵۰۲	۱۰	فطول	مطول
۳۳۵	۲۹	توالی وبولی	توالد وبولی	۵۰۳	۲۱	ومتبلّرهارا	وتبلّرهارا
۳۴۰	۱۲	تریاق خاروق	تریاق فاروق	۵۲۰	۱۲	نالمانید	تناول نمائید
۳۴۱	۳۱	بگیرند اسرکه ءا	بگیرند ، اسرکه ءا	۵۲۳	۲۲	الیا	الیا
۳۴۲	۲۰	الاثرذرطب	الاثر ودرطب	۵۲۵	۲۵	درطورتی	درصورتی
۳۴۲	۲۴	برخی	وبرخی	۵۲۶	۱۸	وادرار	وادرار حیض
۳۵۱	۶	ودروسود	وسود	۵۳۰	۲۸	مکد ۳۰ گرم	مکد ۳۰۰ گرم
۳۵۴	۲۶	ودرصورتیکه	درصورتیکه	۵۴۱	۲۶	شربت مزه	شربت ترش مزه
۳۵۸	۷	انیس التوالا	انیس التواله	۵۴۲	۸	ندارد	نداد
۳۶۰	۱۰	ماروش	مارثوس	۵۵۲	۱۳	پای تخت	پای تختان
۳۷۰	۱۵	بااتراونانتیك	مااتراونانتیك	۵۵۳	۱۶	واین	واین گرد
۳۷۵	۵	غانغراپائی	غانغرایا	۵۵۴	۲۷	مینمانند	مینمایند
۳۷۷	۲	بگیرند اجزء	بگیرند درمنه اجزء	۵۵۷	۱۶	عشبه گاك	عشبه وگاك
۳۸۸	۱۵	هرپنساعت	هرپنج ساعت	۵۶۴	۵	عامل قند	عامل قندی
۳۹۲	۲۰	ودرساختن	وساختن	۵۶۵	۷	واین مخروطی	واین پیاز مخروطی
۴۰۹	۷	میسانند	میسازند	۵۷۲	۱۶	مرض کجلی	مرض کچلی
۴۱۰	۶	کمینامند	مینامندکه	۵۸۴	۳۱	اتوفوسفوده اگرم	اتوفوسفوره اگرم
۴۱۰	۱۰	ودانشمندان	دانشمندان	۵۹۰	۲۹	درددفع	ودفع
۴۱۱	۱	این	این تیزن	۵۹۷	۱	برلب	لب
۴۲۱	۲۶	مقدار شربتان	مقداران	۶۰۶	۱۱	ازبوئی	ازبوی
۴۲۳	۷	ومرهشت	درهرهشت	۶۰۹	۹	ذغال	ذغال را
۴۲۸	۶	باین	بااین	۶۱۴	۱۹	وحرارت	وچون حرارت
۴۲۸	۶	فاژوینك	فاژدنیك	۶۲۳	۲۷	وسایر مجدّد	وسایر سموم مجدّد
۴۳۰	۳	قسم	اقسام	۶۲۴	۱۱	جای بکو	جای پکو

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۶۳۷	۲۷	ازکلمه	ازدوکلمه
۶۴۲	۲۶	لوله های	لوله هائی
۶۶۶	۲	درتعامل	دراین تعامل
۶۷۰	۲۷	۱۷/۱ادوجه	۱۷/۱ادوجه ۱
۶۷۱	۲۹	ودرساختن	درساختن
۷۰۴	۳۱	ودرازتر	درازتر
۷۱۹	۲۴	لکوسی	کلوسی
۷۲۲	۱۵	ککینا بدست	عصاره بدست
۷۳۱	۱۴	صاف	صاف نمانید
۷۵۱	۲۹	بگیرند ۴۰ گرم	بگیرند گلیسرین ۴۰ گرم
۷۶۵	۵	۵ اسانتی گرم	۵ اسانتی گرم
۷۷۰	۲۴	۴	۴ گرم
۷۸۱	۷	۲۰	۲۰ گرم
۷۸۹	۳۱	دارای دو ۱۰ سانتی گرم	۱۰ سانتی گرم
۸۰۷	۴	این ملح یکی	این ملح که یکی
۸۱۷	۱۰	هلرش	هِلرش

صفحه	سطر	غلط	صحیح
۸۲۱	۱۴	زیادتر اول	زیادتر از اول
۸۲۱	۲۶	بعد انگشتها	بعد با انگشتها
۸۲۴	۱۵	سرشراب	سرشیر
۸۲۴	۲۸	مذکول	مذکور
۸۲۵	۱۶	ناپذیرند	ناپذیر
۸۲۸	۵	اب دارای	اب که دارای
۸۳۵	۷	درجوش بو	درخوش بو
۸۳۹	۳	کلمه بطور در چاپ حك شده و جای ان سفید مانده است	
۸۴۲	۱۸	دویمان را	دویمان
۸۴۳	۱۰	بثوری	بوژی
۸۵۸	۱	الکلوئید	الکلوئیدها
۸۶۶	۱۴	وصاف را	وصافی را
۸۷۱	۱۰	ازاتا ۱۰	ازاتا ۱۰
۸۷۱	۱۱	ونیزه ۱۰	ونیزه ۱۰ گرم

معذرت در لغت لاطینی **ازا** بمعنی **حلتیت** است ملیت طب را **ازادولسیس** که عبارت از انجدان (کلوی) باشد میدانند و حلتیت متبن را که عبارت از نغوزه بود **ازافوتیدا** میگویند پس آنکه ازلیك انجدان گفته ایم و حسن را ازادولسیس اشتباه مصنفین مباشد غلط و محققا ازا دولسیس کلوی است لاغیر

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان
(بسم الله الرحمن الرحیم)

بنام ایزد بخشاینده بخشایشگر مهربان

سپاس بیکران مر خداوند دانا و توانائی را سزد که مردم و جهان را از نیستی بهستی آورد و ما را به نیروی دانش بر دیگر جانوران برتری بخشید و بافسر پهلوی سرافرازی داده بر همراهان فرمان روا کرد و درود بی بیرون از شمار بر فرزانگان بارگاه یزدانی و دانشوران درگاه خدائی که پزشکان رنج نادانی و درمان ده دردهای نادانی اند و بزه کاران را که در گرداب نادانی فرو رفته و در دام گرفتاری نافرمانی غوطه ور شده اند رهائی داده دستگیری میکنند به پایه بلند و فرمایه ارجمند انوشه روان باشند ویژه نیایش ما ایرانیان سزاوار نخستین کامه هستی و سرمایه خدا پرستی پایان فرستادگان و رهنمای افتادگان شت سترگ پیمبر تازی و نبار و نژاد پاک او باد که برگزیدگان کردگار و پیشوایان مردم هوشیار نیکو منجار اند

سپس گرد آورنده این نامه گرامی علی اکبر کرمانی چنین مینگارد که سالهای دراز میگذرد برخی از دوستان هموار از من خواهش و پژوهش می نمودند که در شناختن داروهای پزشکی نامه نگارم و چگونگی آمیغ و کار و نشون نهاد را باز نمایم این داروها که رستنی و کانی و جانی باشند ساده و کامود و خلیس و آشکود بوند و فروزه های رستنی و کیمیائی هر یک را نهاد را باز گویم و خوی و منش و کود آنها را آشکار نمایم و دیگر آنها را ابوییم و راه آسایش و چند و چون نهاد را آشکار کنم و برای هر یک از زهرها پادزهری یاد نمایم تا نوکاران از پزشکان را دستور کردار و رسیدگان را یادآور باشد تا انگریشت و دود و درد کار بیمار داروکردن بیماران داروها بود دیجوران بودم و دمی آسایش نداشتم و دیدم خواهش دوستان را فرام نکردن کاهی است بس بزرگ که ایزد دانا و توانا هرگز از آن در نمیگذرد و انگهی این کار بهادی مردمان پارسی زبان ویژه ایرانیان پرستاری بزرگی است چرا که نامه های پزشکی در دارو در همه بزبان مردمان فرنگ نوشته شده و بزبان پارسی تاکنون نامه که آمیغ داروها و چگونگی آنها را آن درست نوشته باشند نیست چنان سزاوار دیدم که آغاز این گرامی نامه را بنام نامی شاهنشاه جم جاه سکندر دستگاه انجم سپاه فرخ گاه دادگستر دانش پرور شاهزاد گیتی ستان فرشته پاسبان **مظفرالدین شاه قاجار** که بخشش باو ابر بخش بر او بخش هموار پاینده باد آذین داده تا در پیشگاه بندگان خرد دستگاه بلند پایگاه خداوندگار یزدانی فرهاد هوشمند دادگستر فرجاد دانشمند هرچه فرزانه فرزانه مهین دستور خواجه بزرگمهر خدایگان با فر و توان **صدر اعظم** که بخت بلندش همیشه برجا و اندیشه هوده کیش گادش در جهان هموار و کار فرمانبرداری باد و سایه بلند پایه اش از سر ما ایرانیان کاسته و کوتاه مباد و گسند پسند آید

کران (بفتح اول انتها) نیرو (بکسر اول زور و قوه) پهلوی (تمدن) فرزانه (حکیم و عالم) درگاه (حضرت) پزشک (طبیب) بزه کار (مجرم) ویژه (خصوص) نیایش (تحسین و دعا) ازدر (تضرع و زاری) کامه (مقصود) رونهان (شفیع) شت (حضرت) سترگ (بزرگ) پیمبر (پیغمبر) تازی (عرب) نبار (ال) نژاد (اولاد) پژوهش (خواهش) آمیغ (حقیقت) نشون (اثر) رستنی (نباتی) کانی (معدنی) جانی (حیوانی) کامود (مفرد) خلیس (دو چیز در هم آمیخته) آشکود (مرکب) خوی (طبع) منش (طبیعت) پادزند (شوهت) روند (صورت و هیکل) زهر (سم) دستورکار (دستورالعمل) نوکار (مبتدی) رسیده (فارغ التحصیل) همادی (کلی) پرستاری (خدمت) آغاز (ابتدا) آذین داده (زینت داده) بزرگمهر این لفظ را تعریب کرده بوذرجمهر بلکه ابوذرجمهر گفته اند هوده (حق)

بخط رضا

بخواست خدا این نامه را بدو بخش کردم در بخش نخست گفتارهائی که سزاوار فلج نامه ها بود باز مینمایم و در بخش دوم کردار یک صد و ده دارو داروهای پزشکی را آمیغ و چگونگی نهاد را یاد میکنم و از خردمندان خورده بین درخواست مینمایم و امیدوارم که در هرجای این نامه غلت و لغزشی ببینند و نادرستی و شکستگی از آن یابند از آن درگذرند و چشم پوشند

فلج (اول) غلت (غلط)

نخستین گفتار
در باز نمودن سفرنگ گزارش و نمیرا فروزش خدایگان بزرگ و خواجه خرد بین سترگ صدر اعظم

سفرنگ نمیرا فروزش (توصیف) (شرح و تفسیر)

این گرامی نمیسار فرهت بار کامکار روزگار فرخ یگانه نیکو منجار پیروزی پرگار خورشید انوشروی انجم فرزانگی بالا جایگاه ستوده دستگاه راست کار درست کردار دارا نژاد مهر نهاد برافراشته پایگاه خدائی سرها پاسوده گی زیر دستان ارمگان ده مندگان راستی نشان که خداوندش بد دستی و راستی آراسته و از کوتهی و کاستی پیراسته دستور بزرگ و خواجه سترگ شه بزرگمهر **میرزا علی اصغرخان امین السلطان صدر اعظم** که خواستارش هموار آراسته و دشمنش از دورش همیشه از جهان برخواسته باد فروزه های نیکش به پایه است که در چنین نامه ها نگنجد و در این برگها نباید و اگر یکی از هزاران را که از دریای سالامال بخشش و اسپریس بیکران دانش او را بخواهیم نگاریم سالهای دراز و نامه های بیرون از شمار باید تا از هم نگارشمان برشته کاری کشد و جز کاستی و کوتهی چیزی بکار نیفتد

زایش این بزرگوار در سالمه هزار و دویست و هفتاد و چهار هجری است که در این سال خداوند مهربان بنهال برومند ویژه و فرزند ارجمند فروصبه دوده ستوده بتمام مردم ایران گرایش نموده و بخششها ارزانی فرموده پدر والا گهرش نوشین روان **آقا ابراهیم امین سلطان** دستور دربار خسروی از مردمان نیک و چاکران سترگ دولت بودی و در استواری و کاردانی بر دیگر چاکران شاهنشاهی برتری جسته و از همه آنان پیشی گرفته و در پرستاری بر دین و دولت جان فشانیها نموده و در آسایش زیر دستان و پروردن چاکران راستی نشان خودداری دریغ نداشته و هموار شاهنشاه والا جاه او را از کابنه مهرانگیز خود دور نکرده و پیشرفت کار کشور و لشکر را کشاد و گشایش نیک بود و سود رستاد وابسته چالش و کوشش او میدانست که بی دستیاری او آسایش کشور پیکره نبندد و در روزگار همادی سومه بهدینان از دست اندازی دشمنان که هموار در کمین بودند دمی آسایش نداشت و گوئی بی بود او دولت مانند خانه بی بنیاد نمودی بی بود و نمایشی بی سود بود

بادی این بزرگوار از آغاز زندگانی به خداشناسی و پیروی دانش و دین خو گرفته و چند سالی از او نگذشت که در همادی دانشها و ویژه در دانش بخشهای فرهنگ و دانش زبان آموز پارسی و تازی و دانش سفرنگ کراسه تابناک یزدانی و بازمانده دانشهای دینی و دانش فرزان منشی تازی و یونانی و دانشهای کیهانی و منشی و کنگهای زمین و درود شان جهان و آمیزش و آگنش آخشیجان کوشش کرده و در اندک زمان کرش همه را آموخت و پلاتون توان و دستونشان گردید و در نبشتن سمیره و ساختن و پیراستن نگارش بالاتر از میر و درویش شده در سامان دادن نوام و دازه و سنجیدن پساوند های شایگان و پرداختن برکنبه و سنجیده و سرودن سرواد و چامه و چکامه بر همه استادان برتری گرفته و استواره و بهتر از همه آنان چامه می سراید و در آرایش و پیرایش سخن و سرود به آزاد همه دانشمندان در دیوان هیچ ادش تراز سخن پردازی بدین نمایش و آرایش نامه نمی نگارد در سال هزار و سیصد که شاهنشاه گردون جایگاه به جوهر خراسان

نمیسار (جناب) فرهت (شان و شوکت) راد (حکیم دانشمند) منجار (راه و روش) انجم (خرد و عقل) ارمگان (ترتیب) دشمیر (ضد و نقیض) فروزه (صفت) برگها (اوراق) اسپریس (میدان) زایش (تولد) سالمه (تاریخ) ویژه (مقدس) فروصبه (خردمند عاقل) گرایش (توجه) دوده (دودمان) نوشین روان (مرحوم) دستور دربار خسروی (وزیر دربار اعظم) کابنه (نظر) سود رستا (عموم رعایا) چالش (رفتار) کشاورز (دهقان) کاربند (بوزینگر) پیکره (صورت) سومه بهدینان (سرحد مسلمان) همادی دانشها (کلیه علوم) بخشهای فرهنگ (اقسام ادب) زبان آموز (علم صرف و نحو) دانش سفرنگ کراسه (علم تفسیر قرآن) منشی (طبیعی) کنگهای زمین (خطوط ارضیه) آخشیجان (عناصر) پلاتون (افلاطون) سمیره (خط) نوام (لفظ) دازه (کلمه) پساوند (قافیه) برکنبه سنجیده (منظوم) سرواد (نظم) سرود (نثر)

مقدمه

پهنای راه (عرض راه) باچنامه (لقب) مهرخوان
موده شناس (حق شناس) پوشش
شاهی (خلعت)
دستوری کارداد پیمان ناشان
(وزارت امور خارجه) بست (رتق)
گشاد (فتق) دستوری کشور
(وزارت داخله) دهناد (نظم)
رهمدی (شرف)
نغ (درجه) سامه (خاصه)
چراغواره (مشکوه) فرهوهر (روح)
کرده (ناطقه)
زمان (زمان) ون (بل) فلج (اول)
نویم (محض) بادرام (رعیت) شکال
(ترفیه) شکال (تمام) سورستاد
(عموم رعایا) فراورن (ترقی) فرسند
(امت) پرپروشان (ملت) پاداش
(مجازات) پاداش (مکافات) درند
(مدت متمادی) دانشمندان (علما)
فرزانگان (حکما) کارهای پهلوی
(امور تمدن) اندام (اعضاء)
سراینده (مصنف) دیثی (منظور)
کامه (مقصود) فرهنش (ادب نمودن)
مزگت (این لفظ را تعریب کرده مسجد
گفته اند) بنلاد (اصل و ریشه)
نشون (اثر) زنواد (عدالت)
دهیه (شخص) هرنیر (قرار)
فروهیده (باشیان)
تفنود (مجدت) فرهاد (حکم) فرجام
(فاضل)
تراج (امین)

مرف در پهنای راه پدر بزرگوارش بدرود این جهان کرد شاهنشاه موده شناس باچنامه پدرش را که کنار از مهر
خوان **امین سلطان** بود باو ارزانی فرموده و پایهٔ آن خدایگان بزرگ کرد او را به دستوری دربار خسروی با پوشش
شاهی برافراشته و یکسره چاکران با هوش و توان دربار و دستوران راستی نشان خسروی را باو سپرده و گروهمان را
بزرگ و فرمانروا کرد

یک دو سالی بیش نگذشت که دستوری کارداد پیمان ناشان و بست و گشاد کارهای درونهای همپیمان و دستوری
کشور و دهناد لشکر را نیز بوی واگذار فرمود و او را بدین پایهٔ بلند و مایهٔ ارجمند سرافراز کرد

در سال هزار و سیصد و شش که پرستاری شاهنشاه جمجاه به جرمز فرنگستان رفت و همراه آن فرو بوم را گردش
نموده و رهمدی دربار را و لنهای بزرگ بنام بزرگمهری سری دستوران با فر و توان پذیرفته شده و انچه در خور فرهنگ
و بزرگی او بود از نشانهای نغ نخستین و دیگر چیزها که سامهٔ بزرگمهران مهین دستوران است درباره او رکذاد
گردید و در سال هزار و سیصد و ده شاهنشاه والاجایگاه چراغواره دوده دانش و فرهوهر کرده بینش این خدایگان
بزرگ و خواجه سترک را از میان همه دستوران دربار برگزیده و روی را به باچنامه ارجمند و مهرخوان بلند **صدر
اعظم** سربلند کرد و از آن زمان تاکنون که سال هزار و سیصد و سیزده است و تا آغاز زندگانی و فلج کودکان
بلند اوانش همیشه پناه دانشمندان و سایه بان نیازمندان است نویم ادامش را بدام و شناس فرهنگ و فراورن پروسان
از برای آسایش شکال سورستاد همه ایران خواب و خوراک را از خود دور کرده و شب و روز آسایش میگذارد
خواهی پرورستان ندارد و چالش رنج درین دولت را بر تن آسایش میگزیند تا کارها با یکخواه ساخته و ناپکاری و
ناهنجاری از این مرز و بوم پرداخته آید و در کارهای خود پاداش و پاداشی جز بندگی خدا و فرمان برداری سایهٔ خدائی ن
خواهد و در این درند همواره از بخشش خاسته جامه درباره درویشان و فروافتادگان خودداری نکرده و دانشمندان و فرزانگان
را دستگیری نموده و گرامی داشته و در راه فراورن فرهنگ و پیشرفت کارهای پهلوی کرانبها فرموده و بندها بخشیده است
و اندام انجمن دانش را که من بنده سراینده یکی از پست‌ترینانم همواره سرافراز کرده و در پیشرفت کارها که دیرو کام خرد فرهنگ
کودکان پارسی زبان ندارند فرهنگش را بخواست خدا از این خداوند دانش خواستار میباشند همه گونه همراهی میفرماید
و گذشته از اینها در ساختن و پرداختن مزگتها و جایگاه پرستش یزدان کوششی بسزا مینماید و نگهداری پرورش و دادگستری که
بنلاد هرگونه بزرگیهاست و یکی از نشانهای بی‌بهاست که یزدان نیکوئی رسان بدو شناخته دوستان را است انگار
روا میدارد و درخواست و نالش دادخواهان و ستم رسیدگان را نیکوی زنواد دادرسی مینماید

هرکه در این خانه شبی داد کرد   خانه فردای خود آباد کرد   دادرسی این کارها را بر دیگر خود هرنیر نهاده تا از کم و کاست
باز ماند

من بنده شرمنده نگارنده و سراینده این گرامی نامه سالهای درازاست که از خوان خویش ادیده دوش یافته و در سایه بلند
پایه اش از مژگان جسته همواره در پرستاری این دوده ستوده و خانواده فرخنده بسر برده و پس از مهربانیهای بزرگیهای
برادر والاگهرش گرامی نیمیا داشت یار بلند پایه گرانمایه تفنود همراه بزرگ دستگاه بالاجایگاه رادمرد فرزانه زاده فرهاد فرجام
محمد قاسم خان غزالسلطان که بدانش با دو دودگان شرع را در درست بهره بخشش پاینده باد در بارگاه خداوند
سپاس میگذارم و از یزدان نیکوئی رسان مهربان پایداری این دوده ستوده را خواستارم و امیدوارم که تا پیمن ملا پایند
و پاینده باد   تراج

ابن‌جن

تعریف و تاریخ طب

د
خلیس (دو چیز درهم آمیخته)
درمایه (فهم و ادراک)
نواد (لغت)

این چند برگ را از برای نمونه و نویم پارادوری دانشمندان و دبیران بپارسی ساده بی آمیزش تازی نگاشتیم و سپس هرچه مینگارد
بخواست خدا بپارسی کنونی خلیس خواهد بود که آمیخته با نوادهای گرفته شده از زبان تازی باشد چه نگارشش آسان تر و به
درمایه نزدیکتر است

در همین گفتار

در تعریف علم طب و مختصری از تاریخ آن و شرح حالات بعضی از حکمای عالی مقدار و مجملی از حالات مصنف کتاب

طب (مثلثه) در لغت عرب بمعنی پزشکی و دارو درمان جسم و دارو دوای نفس هر دو میباشد و در اصطلاح علمی را گویند که بواسطه
آن صحت و اعتلال ابدان بشری شناخته میشود و غرض از آن حفظ صحت است در صورتیکه حاصل بود و استرداد آن هرگاه زایل
شده باشد و بیطره علم به تداوی امراض چارپایان است و بندقه علم به تداوی امراض مرغان

در ابتدای تمدن در میان نوع انسانی گفتگوئی از این علم شریف نبود و آنچه در دست مردم بود ماخوذ از استقرا و تجارب بود
و چنین میگویند اول گروهی که شروع در این علم نمودند اهالی شهر بابل (نخست شهری است که در روی زمین پس از طوفان
نوح بر پا شده) بودند و دأب آنان بر این بود که بیماران را در گذرگاههای مشهور شهر می‌آوردند و نگاه میداشتند تا در مدارا
انها از عابرین سبیل کسب استفاده کنند و این عابرین یا خودشان مبتلی باین درد شده و بعضی تجارب حاصل کرده و شفا یافته
بودند و یا از دیگری که مبتلی شده بود استطلاع حاصل نموده بودند و آنچه عابرین سبیل در سبب شفای این علت میگفتند
ضبط کرده و شخص معلول را بر آن برده عمل مینمودند و همچنین معمول اهالی این شهر این بود که اسامی داروهای حتمی الاثر
و طریق استعمال آنها را بر لوحهای چند نوشته در هیکلی که از خدای رب النوع طب میدانستند معلق مینمودند و بسیاری
از مردم دیگر مانند مصریها در این باب اقتدا به بابلیها میکردند و در آن زمان طبیب کسی بود که عالم به بعضی تجارب بود و هر
طبیبی جز یک مرض بیشتر مداوا نمینمود و کم کم این تجارب صحیحه را با اوهام فاسده و قیاسات باطله مخلوط نمودند

در سال ۶۰۰۰ قبل از میلاد اخراج دم از عرق بواسطه فصد معمول گشت و در سال ۴۰۰۰ استعمال مقیی و در سال
۱۰۹۴ استعمال ضمادات متداول شد در میان عبریها و بنی اسرائیل حضرت سلیمان که پس از پدرش حضرت داود در
سال ۱۰۱۴ قبل از میلاد بر تخت سلطنت جلوس کرد اول کسی است که در خواص نباتات و حیوانات سخن رانده است گروه
اسنیه در ۲۰۰ سال قبل از میلاد مشغول به تعلیم و تعلم علم طب بودند و از قوه مولده نباتات و جمادات گفتگو میکردند

در یونان بنی اقلیموس که قبل از بقراط بودند خلفا عن سلف مشغول به مداوای امراض بودند ولی در میان آنان
تعلیم این علم شفاهی بود و کتبی در آن باب تدوین نکردند گویا این طایفه این علم را از شخصی که موسوم به اسکولاپ بود و پدر پولون
اخذ کرده بودند و اسکولاپ از شخص دیگری مسمی به شیرون قنطوری آموخته و از این جهه بود که یونانیان این دو نفر
طبیب را در ردیف خداهای خود میدانستند و مخصوصا هیکل اسکولاپ را که بگمان آنان خدای رب النوع طب بود
محترم میداشتند تا آنکه در ۴۶۰ سال قبل از میلاد **بقراط** در یونان ظاهر گشت و کتبی چند در این صناعت نوشت
و چون این دانشمند بزرگوار نخست کسی است که تجربیاتی را که در دست مردم بود ضبط نموده و مدون کرد و بعضی قواعد اساسی
در نظر باحوال مرضا و تجربیات اختراع نمود و بنیاد بسیار بناهای چند ترتیب ساخت لهذا اختراع طب را باو نسبت میدهند و او را
ابوالاطبا و امام الاطبا مینامند و در سال ۳۸۴ قبل از میلاد فیلسوف بزرگ **ارسطاطالیس** که معلم اسکندر

بقراط
ارسطاطالیس
مقدونیه

حالات بعضی از حکمای عالیمقدار

مقدونیه بود ظاهر گشت و به امر این پادشاه و نفقه او شروع در تشریح حیوانات و فحص از طبایع و خصوصیات آنها نمود و این فیلسوف اول کسی است که بسیاری از مسائل فلسفیه و فلکیه و طبیعیه را بیان نمود و ثقل هوا را او معین کرد و نیز ثابت نمود که تولید اصوات بواسطه تموج هواست و چون کاملاً متبحر در علوم نبود عده عناصر را در چهار که خاک و آب و باد (بیاد) و آتش باشند منحصر نمود و در مائه سوم قبل از میلاد در مدرسه بطلمیوس اسکندریه مصر دو نفر معلم موسوم به **هروفیلوس** و **فیلپوس** شروع در تشریح اجسام بشر نمودند و در اوائل میلاد حضرت مسیح **دیسقوریدوس** ظاهر گشت و کتبی چند در ادویه مفرده نگاشت

هروفیلوس و فیلپوس
دیسقوریدوس

در سال ۵۰ بعد از میلاد حضرت مسیح **جالینوس** ظاهر شد دائره طب را وسعت داده و کتبی چند در طب تصنیف کرد و در همین زمان نیز **روفس** و بعضی دیگر ظاهر شدند و دائره طب را وسعت دادند و معتقد شدند باینکه فلک را مدخلیتی در طب است و گمان کردند که اجرام سماویه در امراض بشریه دخیل اند و در اجسام ایشان مؤثر و بقراط میگوید هر طبیبی که عالم به علم نجوم نیست نشاید اعتماد نمودن به او طبیب لازم است بهترین وقتی را در دادن دوا به مریض اختیار کند و جالینوس نیز بر همین عقیده است و هر دو دانشمند چنان گمان کرده اند که بحران مریض در روز هفتم و چهاردهم و بیست یکم از مرض حاصل بجهه در این ایام قمر از حالی بحالی انتقال میابد بلکه جسم انسانی را بمنزله عالم صغیر میدانند و قلب را در آن بمنزله شمس در افلاک و دماغ را بمنزله قمر فرض کرده اند و چنان گمان بوده اند که مشتری در به را تولیت میکند و مریخ کبد و زحل مراره و زهره کلیتین و عطارد آلات تناسل را و از این قبیل فرضیات زیاد دارند که تا این زمان نیز بعضی از اطبای جاهل این عقاید فاسده باقی میباشند

جالینوس
روفس

در زمان قیاصره روم تا زمان خلفای عباسی اطبای بزرگ و دانشمندان سترگ ظاهر شدند چنانچه در مائه پنجم بعد از میلاد **ثودورس پرسیان** چهار جلد کتاب بزبان یونانی در طب تصنیف نمود جلد اول در ادویه مسهله عامه جلد دوم در معرفت امراض جلد سوم در امراض مخصوصه زنها جلد چهارم در تجربات طبیعیه و این مجلدات از یونانی به لاطینی ترجمه کرده اند و تقریباً پنجاه سال بعد از این دانشمند **البیوس** نیز کتابی تالیف نمود و پیروی جالینوس را در این کتاب کرده و علاوه بعضی اوهام باطله در آن مندرج ساخت و معتقد به تاثیر طلسمات و سحر و اوهام باطله دیگر بود و چنین میگویند که از قدمای اطبا بعد از بقراط و جالینوس **اسکندرالی** است صاحب دو تالیف مشهور یکی در داء دیده و دیگری رساله است متعلق به دود احشاء و این مصنف در این دو کتاب جز تجربه و اختبار چیز دیگری استدلال نکرده و در مائه هفتم بعد از میلاد **بولس** نام هم انواع مسائل طبیه را تلخیص کرده و جمع نمود و آن کتاب بخصوص جزء هفتمش که در تشریح است مقبول عامه اطبا گردید و از متقدمین اول کسی که در فن ولادت گفتگو کرده این دانشمند است

ثودورس
البیوس
اسکندرالی
بولس

در زمان دولت اسلام و غلبه عرب بر اکثر ممالک متمدنه خلفای اموی و عباسی بعضی از اطبای یهود و نصارا از قبیل جبرئیل یهودی و بختیشوع نصرانی را استخدام کردند و ترویج این فن شریف را می نمودند و خلیفه هارون الرشید و پسرش عبدالله مامون را در طلب علوم فلسفیه و طبیه رغبتی تمام بود و مامون بیشتر از پدرش در این امر تشویق علما و اصحاب معارف را میکرد و از اطراف و اکناف عالم حکما را جمع آوری نمود و آنها را بسیار گرامی میداشت و دارالخلافه را از اجتماع ایشان زینتی بی نهایت بود و کمال جد و جهد را در ترجمه کتب فلاسفه یونانی بزبان عربی داشت و مترجمینی که بر آنها اعتماد بسیار می نمود چهار نفر بودند **حنین** بن اسحق عبادی و **یعقوب** بن اسحق کندی و **ثابت**

حنین و یعقوب و ثابت

حالات بعضی از حکمای عالیمقدار

بن قره حرانی و **علی** بن فرحان طبری و مولفات فیثاغورس و افلاطون و ارسطاطالیس و بقراط و جالینوس را از زبان یونانی بزبان عربی ترجمه نمودند و همچنین عبدالرحمن اموی ملقب بناصر در اندلس نیز در ترجمه این علوم نهایت راغب بود و در این قرن فلاسفه بزرگ در اسلام ظاهر شدند که از جمله آنان یکی **یعقوب** بن اسحق کندی است که یکی از چهار نفر مترجم مذکور میباشد و چنین میگویند این فیلسوف زینت دولت معتصم عباسی بود و بعد از او **ابوالنصر محمد** بن طرخان بن اوزلغ فارابی بود که اصل وی ترک و مولدش شهر فاراب و از اکابر فلاسفه مسلمین شمار میاید این فیلسوف کتاب ارسطو را در علم منطق تلخیص کرده مسمی بشمانیه نمود و تعلیقاتی چند بر آن نگاشت و اختراع قانون که یک نوع سازی است از او است و در شهر دمشق در سال ۳۳۹ هجری وفات کرد و از جمله اطبای بزرگ یکی **یوحنا** پسر ماسویه است که در نزد هارون الرشید منزلتی تمام داشت و طبیب مخصوص وی بود و این دانشمند دارای مولفات کثیره است مانند کتاب برهان و کتاب بصره و کتاب حمیات و کتاب فصد و حجامت و کتاب جذام و کتاب اغذیه و کتاب معده و کتاب ادویه مسهله و شاگرد وی که حنین بن اسحق عبادی بود و یکی از مترجمین اربعه است در نزد خلیفه مامون تقرب زیادی داشت نیز دارای مولفاتی است از قبیل کتاب اغذیه و کتاب تدبیر ناقهین و کتاب ادویه مسهله و علاوه بر این سوال و جواب کتابی در فن نظری و فن عملی طب تالیف کرده معروف بمسائل حنین و یکی از شاگردانش که خواهرزاده اش بود مسمی به **حبیش الاعسم** بن الحسن برخی مطالب مهمه بر آن افزوده و شیخ **عبدالرحمن** بن احمد بن ابی صادق نیشابوری که از فحول اطبا میباشد شرح مبسوطی در دو مجلد بر آن نوشته و از کتب عمده طب شمار میاید بالجمله پس از آنکه کتب بقراط و جالینوس را ترجمه نمودند اطبای اسلام پیروی خیالات و استنباطات این دو دانشمند را کرده و مولفات بسیاری تالیف نمودند و از جمله آنان یکی **ابوبکر محمد** بن زکریای رازی است که در فن طب و منطق و هندسه و موسیقی مهارتی بکمال داشت و طب را از حکیم **ابوالحسن** بن زبل طبری صاحب کتاب فردوس الحکمه اخذ کرده بود مطالب مهمه کتب بقراط و جالینوس را جمع کرده در قریب بسی مجلد آنها را ایراد نمود و اسم آن کتاب را حاوی کبیر گذاشت و اکنون در میان معاصرین ما شهرت تمامی دارد و از این جهه است که گفته اند علم طب معدوم بود بقراط او را ایجاد نمود و مرده بود جالینوس احیا نمود و متفرق بود رازی جمعش نمود و ناقص بود شیخ الرئیس ابن سینا تکمیلش کرد بالجمله محمد زکریای رازی در سال ۳۲۰ هجری پس از آنکه کور شده بود وفات کرد رحمة الله علیه و در سبب کوری ان چنین مینویسند که در اثبات صناعت کیمیا از برای امیر منصور بن امیر نصر سامانی کتابی تالیف نمود امیر منصور فرمان داد تا چیزهایی که از برای این دعا از آلات و ادوات و غیره لازم است جهة وی مهیا و حاضر کنند تا انجه ادعا کرده و ضمانت نموده است بعمل بیاورد و چون حکیم عاجز شد فرمود گمان نمیکنم که شخص حکیم راضی شود به تخلید کذب و کتبی که آنها را به حکمت نسبت داده است پس فرمود تا از یانه بر سر او زدند و نیز همان کتاب را بقدری بر سرش زدند تا پاره شد و بواسطه این صدمه چشمش آب آورده و کور گردید

پس از رازی شیخ بزرگوار **ابوعلی حسین** بن علی بن سینا در بخارا ظاهر شد و چون بر همه حکمای سلف تفوق یافت به شرف الملک شیخ الرئیس ملقب گردید و این دانشمند را مولفات کثیره است که از جمله آنها کتاب اوسط است که در گرگان تالیف کرده و نیز کتاب قانون و کتاب شفا و نجاة است و بزرگواری و بیش از آن است که در این اوراق گنجد و در سال ۴۲۸ هجری در همدان وفات نمود و در صورتیکه مترنم باین بیت بود ومتّا دلیس لنا حاصل سوی علمنا انّنا لا نعلم رحمة الله علیه رحمة واسعة کثیرة و بعد از این بزرگوار **ابوعلی یحیی** بن عیسی صاحب کتاب منهاج ظاهر شد و در این کتاب بر ترتیب

علی بن فرحان
یعقوب
فاراب
یوحنا
حبیش عبدالرحمن
رازی
حکیم ابوالحسن
شیخ الرئیس
ابوعلی

ابوالصلت

حروف تهجی جابر و عقاقیر را دو بیت را ذکر نموده و در سال ۴۹۳ هجری وفات کرد و پس از او **ابوالصلت امیه**
بن عبدالعزیز بن ابی الصلت اندلسی ظاهر گشت در کتابی در ادویه مفرده تصنیف نموده در سال ۵۲۹ هجری وفات کرد

فخر رازی

بعد از شیخ الرئیس فیلسوف بزرگی که در اسلام ظاهر شد **امام فخرالدین رازی** ابو عبدالله محمد بن عمر التمیمی
البکری الطبرستانی بوده در علم اصول و کلام و معقولات بر همه معاصرین خود تفوق جسته و در بسیاری از فنون علمی دارای
تصانیف معتبره است و بر کلیات قانون شیخ الرئیس شرحی نوشته که معروف است و این فیلسوف بزرگ میگوید المرء
مادام حیاً یستهان به و یعظم الرزء فیه حین یفقد در شهر هرات در سال ۶۰۶ هجری وفات کرد رحمة الله علیه
در این ایام حکمای اسلام علاوه بر تکمیل فنون هندسه و فلکیه و طبیعیه و منطق و معرفت باحوال حیوانات و نباتات و غیره
در علم کیمیا و تقطیر عقاقیر و تجربهای نهایت ساعی بودند و جد و جهدی بکمال داشتند و در بیشتر ممالک اسلامیه بخصوص
در بغداد که دارالخلافه بود مکاتب و مدارس کثیره و بیمارستانهای عدیده برپا شده و انواع علوم مذکوره را در آنها تحصیل
مینمودند تا زمان غلبه ترک بر بیشتر ممالک اسلامیه و قتل و نهب و تخریب مدارس و غارت کتابخانهها که در تواریخ مسطور است
و در این مدت یعنی از مائه ششم تا مائه یازدهم میلادی اهالی اروپا و ممالک غرب در دریای جهل و نادانی غریق شده و در
بدترین حالتی گرفتار بودند و از علوم فلسفه و فلکیه و طبیعیه و غیره بی خبر و اثری از این علوم در میان آنان نبود تا اواخر مائه
یازدهم میلادی که جهة استخلاص اراضی مقدسه از ید مسلمانان اهالی فرنگ اجماع نموده و شروع در جنگ صلیب نمودند که ابتدای
آن در سال ۱۰۹۶ میلادی بود و در این وقت که عساکر صلیب به اورشلیم (بیت المقدس) وارد شده اراضی با خضرت و
نضرت مشاهده کردند بهتر از اراضی خودشان هم از حیثیت زراعت و هم از حیثیت آبادانی و در ممالک اسلامیه تمدنی دیدند
که بر تمدن ممالک اروپا از همه جهة تفوق داشت و ملتفت شدند که سبب این برتری علوم و فنونیست که خلفای عباسیه
موسس بوده اند و هم چنین در شهر قسطنطنیه حسن تربیت و تمدن و پیشرفت امور صنایع و تجارت را معاینه دیدند
و همه آنها را از ترتیب علوم و فنون متنوعه مذکوره دانستند و فهمیدند که بدون اکتساب این علوم و معارف نمیتوان با
عساکر اسلام برابری کرد اول باید کسب معرفت و دانش نموده و تحصیل کرد تا بتوان با دشمن دانا مقابلی نمود و این مسئله
سبب هیجان امرا و ملوک اروپا گردید و علوم و معارف کم کم رو بترقی گذاشته و منتشر گردید و کار آن بجائی رسید که
اکنون مشاهده میکنید و معاینه می بینید و ما مردم مشرق زمین یا اهالی ایران بدبختانه پس از آن برتری و دانائی صد مرتبه
پست تر از حالت هزار سال قبل از این مردم فرنگ در خواب غفلت مانده و اسیر جهل و نادانی گشته و در دریای بی علمی
غوطه وریم و هیچ جا از این خواب بیدار نشده و در سبب استخلاص خود نمیکوشیم و جهل و نادانی را عین علم و دانائی میبینیم

بالجمله در مائه دوازدهم و سیزدهم از تاریخ مسیحی مکاتب و مدارس ملل اسلامیه در همه عالم شهرتی عظیم حاصل
نموده هر کس طالب فلسفه و سایر معارف بود ناچار از حکمای اسلام که مؤلفات آنها نوعاً بزبان عربی بود میبایست
اخذ کند و از فلسفه ارسطاطالیس اسمی در میان دانشمندان عالم برده نمیشد و در میان فلاسفه اسلام فارابی معتقد به انقراض
انواع شد ولی شیخ الرئیس در رساله خود که به حی بن یقظان (زنده پور بیدار) موسوم است این قول را رد میکند و **یحیی** بن حبش

شهاب الدین سهروردی

بن امیرک ملقب به شهاب الدین سهروردی که در علم شعبده مسلم عصر بود معتقد به ازلیت عالم شده و در رساله خود موسوم
به غربة الغربیه حدوث نفس و ما یتعلق بها را اثبات میکند و این حکیم را در سال ۵۸۷ هجری کشتند و هم چنین در همه فرنگستان
بعد از جنگ صلیب و بیداری ملل فرنگ از خواب جهل و نادانی طب منحصر به طب ابن سینا بود و کتاب قانون وی را در تمام
مدارس تدریس میکردند و بزبان لاطینی شرحها بر آن نوشتند و در سال ۸۷۶ هجری مطابق با ۱۴۷۱ مسیحی در عصر لوئی

یازدهم

یازدهم از سلاطین فرانسه انجمن طبی در شهر پاریس برپا شده و مؤلفات فخر رازی را تدریس مینمودند و تبیره و قوانین ابن سینا
بودند و همین که فن طباعت در سال ۸۴۰ هجری مطابق با ۱۴۳۶ مسیحی اختراع شد و نوع کتب علمی بنای انتشار گذاشت نسخههای
متعدد از قانون ابن سینا بزبان لاطینی چاپ کردند و مدارس بزرگ و کوچک جهة تحصیل فن طب برپا نمودند و مدرسین را
درهنگ جهة تدریس محصلین در این مدارس برقرار نمودند و در ایطالیا بخصوص در مملکت ناپل اشتهار معارف بیشتر
از سایر ممالک فرنگ بود و بتدریج طب ابن سینا را که مخلوط با بعضی اوهام و تخیلات بود و مرکب با برخی مطالب نجومی

لورانت

تنقیح کرده و تلخیص نمودند بخصوص در شهر توسکولوم (فراسکاتی) **لورانت** نام در سال ۱۴۷۲ مسیحی مطابق
۸۷۷ هجری بیشتر از سایرین در تهذیب و تخلیص طب از اوهام باطله و ترقیات بدرجه کمال سعی و کوشش نمود و هم چنین در
سایر فنون معارف نیز حکمای بزرگ و دانشمندان سترگ در سایر ممالک فرنگ ظاهر شدند چنانچه در هولاند در سال

کارتسیوس

۱۵۹۶ مسیحی مطابق با ۱۰۰۵ هجری شخصی از فلاسفه متولد شد مسمی به **کارتسیوس** و طایفه که پیروی این
شخص را مینمودند **کارتسیانی** نامیده شدند و این شخص در تحصیل علوم اجتهادات کرد و معقولات طبیعیه را
حمل بر تجربیات و تفحصات نمود و قیاسها در آنها دخالت داد و آنها را موافق قوانین هندسه موزون کرد و اختراع اسلوب
جدیدی نمود مخالف با اسلوب متقدمین و بیشتر مردم پیروی این شخص را کرده و در فلمنک و فرانسه و انگلیس و اکثر ممالک
در زمانی شهرتی تمام یافت

نادیکوس

بعد از کارتسیوس در سال ۱۶۳۲ مسیحی مطابق ۱۰۴۲ هجری در شهر امستردام پایتخت هولاند **نادیکوس**
نام ظاهر شد که در اول متدین بدین یهود بود و بعد نصرانیت را اختیار کرد و در آخر وجود الوهیت را منکر شد و مبادی
فلسفه کارتسیوس را بطریق هندسی مبرهن نمود

نیوطن

طولی نکشید که بواسطه ظهور معلم معروف **اسحق نیوطن** فلسفه کارتسیانی بکلی باطل گردید و این دانشمند
که از حکمای انگلیس است در سال ۱۶۴۲ مسیحی مطابق ۱۰۵۲ هجری متولد شد و فلسفه ان بکلی مخالف با فلسفه کارتسیوس
میباشد زیرا که کارتسیوس میگوید مادامی که معرفت باحوال علل حاصل نشود نمیتوان فحص از مفاعیل طبیعی نمود
بر خلاف نیوطن میفرماید از معلومات و معقولات طبیعی باید پی بحقیقت علل برد و ترقی بحالت علل حاصل نمود
مگر از مفاعیل طبیعی بر وجه اطلاق فیلسوف نمیتواند تعیین علت کند تا دامیکه حقیقتاً آنرا مبرهن نکرده باشد با برهان
عقلی یا با اختبار حسی و بواسطه این قاعده که نیوطن وضع کرد تخیلات کارتسیوس بکلی باطل گردید و انواع اسالیبی که این
دانشمند در مبادی هندسی و علوم نظریه وضع کرد مقبول عامه علما و فضلا گردید بنحوی که اکنون کسی نیست که انکار
کند مبادی که این دانشمند در علوم تجربیه حسیه و مساحة و جبر و مبادی هندسه و فلسفه وضع کرده است و در تخیلات
این فیلسوف چنین روایت میکنند که روزی در زیر درخت سیبی خوابیده بود دید یک دانه سیب از درخت ساقط شد بر زمین
افتاد و از سقوط آن قوه جاذبه عالم را که موجب انتظام تمام عالم است دریافت کرده و پی بحقیقت آن برد

غولیلموس

در همین زمان یعنی در سال ۱۶۴۶ مسیحی مطابق ۱۰۵۶ هجری در آلمانیا **بکوتوفردوس غولیلموس**
لیبنیتوس در شهر لیپسیا متولد شد و بسیاری از مبادی فلسفه سکولاستیکی را طرح کرد و بیشتر
قواعد آنرا اصلاح نمود و آنچه از این قواعد مغلق بود و بصور مختلطه بیان شده واضح و آشکار کرد و الفاظ لغویه
معنی را که متقدمین بیان کرده بودند تبیین نمود و بجای آنها اسلوبهای هندسی برقرار کرد و مخصوصاً در منطق
و علوم طبیعی مطالب را به عبارات کافی و وافی بیان نمود و عیبی که در بیانات این دانشمند است قیاسات آن میباشد

کرد

که بیشتر از لازم قیاس کرده و طایفهٔ **لیبنسیانی** از فلاسفه گردد که ما اینها شهرت دادند و مخصوصاً در علوم طبیعی اشتهار ایشان بیشتر است منسوب باین دانشمند میباشند از جملهٔ ایشان یکی **بولفیو** است که در همهٔ اقسام فلسفه و هندسه علامه دارای تالیفات کثیره است

در سال ۱۴۷۳ مسیحی (۸۷۸ هجری) در شهر تورنیوم از بلاد لهستان معلم معروف **کوپرنیک** متولد شده و این فیلسوف اول کسی است از حکمای مغرب که معتقد بحرکت ارض و سکون شمس میباشد

در سال ۱۵۶۴ مسیحی (۹۷۲ هجری) **گالیله** فیلسوف معروف ایطالیائی متولد شد و این دانشمند که در علم حساب و فیزیک و نجوم کمال مهارت را داشت اول کسی است که تلسکوپ (دوربین) را در اجرام سماوی استعمال نموده و ثابت کرد که زمین بدور شمس دوران مینماید در سال ۱۶۴۲ میلادی (۱۰۵۲ هجری) وفات نمود

از جملهٔ معارف متاخرین از اطبای فرنگ یکی **بیشا** است که در سال ۱۷۷۱ میلادی مطابق با ۱۱۸۵ هجری در فرانسه متولد شد و این دانشمند که سی و یک سال بیشتر عمر نکرد و تشریح عمومی را اختراع نمود در ۱۸۰۲ میلادی (۱۲۱۷ هجری) وفات کرد و از حکمائی است که در راه علم شهید شده و دیگری **کلود برنار** است که در سال ۱۸۱۳ میلادی (۱۲۲۹ هجری) متولد شده و در حقیقت مخترع و مکمل علم فیزیولوژی است و در این مائهٔ اخیر یعنی مائهٔ نوزدهم مسیحی عدهٔ حکما و دانشمندان در هر علم بقدری زیاد است که در شرح حال آنان کتابها باید تالیف نمود

باری چون نیک بنگریم و در حالات حکما و دانشمندان و امرا و سلاطین مغرب زمین بدقت غور رسی نمائیم معاینه می بینیم چند چیز است که سبب انتشار علوم و معارف و تکمیل تمدن در ممالک آنها شده اول ثبات رای حکما و دانشمندان در مطالب فرضیهٔ خود مثل اینکه **گلیوم هاروی** طبیب انگلیسی که در سال ۱۵۷۸ میلادی (۱۰۸۹ هجری) متولد شد در سال ۱۶۱۹ بخیال دوران دم در بدن انسانی افتاد و مدت سی سال مشغول باین خیال بود و امتحانات و اختبارات میکرد تا در سال ۱۶۲۸ که نهایت وثوق را در خیال خود حاصل نمود اظهار کرده و منتشر نمود دوم اتفاق کلمه و اتحاد رای و اجماع دانشمندان در مسائل علمیه بدون ابراز اغراض شخصی چنانچه **ولبیر** طبیب ملکه انگلیس در سال ۱۴۶۷ مسیحی (۸۷۲ هجری) قوهٔ الکتریسیته را کشف نمود و دانشمندان بعد با رای ثابت پیروی او را کرده و در فواید و خواص آن تفحصات چند نموده تا در سال ۱۸۴۴ مسیحی (۱۲۶۱ هجری) تلگراف را اختراع کرده و فواید بسیار در امور تمدن از آن حاصل نمودند و هم چنین **پاپن** دانشمند فرانسوی که در سال ۱۶۴۷ مسیحی (۱۰۵۷ هجری) متولد شده در سال ۱۶۹۰ (۱۱۰۲ هجری) آلات بخاری را اختراع کرد و دانشمندان بعد پیروی او را نموده و کار را بجائی رسانیده اند که اکنون مشاهده مینمائید این همه کارخانجات و کشتیهای بخار و راه آهن و غیره که فایده انهار در امور تمدن بیش از آنست که بتوان شرح داد اختراع نمودند سوم ترویج سلاطین و امرا و ولاة را نیز در پیشرفت علوم و معارف و انتشار آنها مدخلیتی بکمال است و تا آنان از حکما و دانشمندان ترویج نکنند و اسباب اشتیاق آنها را فراهم ننمایند علوم و معارف پیشرفت نکرده و امور تمدن تکمیل نمی یابد چنانکه **ادوارد ژنر** که در سال ۱۷۴۸ مسیحی (۱۱۹۰ هجری) متولد شده کوبیدن آبله گاوی (واکسین) را اختراع کرد دولت انگلیس ۳۰ هزار لیره که اسرلین معادل با صد و پنجاه هزار تومان پول خالصهٔ ما باو انعام کرد با آنکه کوبیدن آبله رسمی از سال ۱۷۱۳ مسیحی (۱۱۲۵ هجری) در میان مردم منتشر و شایع بود

بحمد الله در مملکت ما شاهنشاه شهید سعید **ناصرالدین شاهنشاه قاجار** انار الله برهانه که در سال ۱۲۴۷ هجری (۱۸۳۱ میلادی) تولد یافته و در سال ۱۳۱۳ هجری (۱۸۹۶ میلادی) شهادت یافت و یکی از دانشمندان

در تاریخ شهادت او لعاش سعیداً و مات شهیداً گفت در انتشار علوم و معارف و تکمیل امور تمدن در مدت چهل و نه سال سلطنت خود کوتاهی نفرموده و حکما و دانشمندان را همیشه گرامی داشته و انعامها میفرموده و خلعتها میداد چنانچه در سال سوم سلطنت خود یعنی در سال ۱۲۶۷ هجری (۱۸۵۰ میلادی) بنای مدرسه مبارکه دارالفنون را گذاشته و از ممالک اروپ حکما و دانشمندان چند اجیر کرده و جهت تدریس در این مبارک بنا حاضر ساخت و حکم فرمودند تا ابنای رجال و امرا و شاهزادگان از دارالخلافه در این مدرسه حاضر کنند و نیز به ولات و حکام ممالک ایران فرمانها صادر کرد که هر یک از ابنای دانشمندان و زادگان که دارای طینت پاک و استعداد فطری باشند روانه دارالخلافه نمایند علاوه بر فنون طبیعی و ریاضی از قبیل حساب هندسه و جغرافی و جبر و فیزیک و کیمیا و تشریح و فیزیولوژی و تاریخ طبیعی (معرفت الارض و معرفت النبات و معرفت الحیوان) و پاتولوژی (علم امراض داخله و خارجه) و تراپوتیک و دوا سازی و علم معدن و راه سازی و فنون حربیه از قبیل علوم متعلق بتوپخانه و پیاده و سواره و غیره و غیره مشغول تحصیل گردند و پس از تکمیل تحصیل در راه خدمت بدین و دولت حاضر باشند و خود آن اعلیحضرت به نفس نفیس همایون در سالی چند نوبت تشریف فرمای این مبارک دبستان شده و شاگردان را در حضور انور امتحان مینمودند و هر یک را علاقه در تحصیلات تام انعامها میفرموده و خلعتها میداد و بیشتر اوقات با جدی وافی و جهد کافی در تشویق آنان میکوشید و از هیچگونه مرحمت و لطف مضایقه نمی فرمود و دریغ نمیکرد و از جملهٔ حکما و دانشمندان که جهت تعلیم علوم طبیعی احضار فرموده بود یکی **دکتر پولاک** نمساوی معلم علوم متعلق به طب و دیگری **فوکتی** معلم علوم طبیعی و دیگری دانشمند بی نظیر **دکتر طولوزان** فرانسوی که پس از دکتر پولاک معلم علوم متعلق به طب گردید و پس از چندی بریاست اطبای حضور و طبابت مخصوص آن اعلیحضرت مفتخر آمد و بعد از شهادت آن شاهنشاه شهید سعید تا چندی در این دار فانی زیست کرد و در شهر صفر ۱۳۱۶ هجری (۱۸۹۷ مسیحی) در گذشت و وفات نمود بالجمله برحسب فرمان آن شاهنشاه شهید سعید نور الله مضجعه در سال ۱۲۷۵ هجری (۱۸۵۹ مسیحی) چهل و دو نفر از شاگردان این دبستان مبارک را که از حیث تحصیل بخوبی برآمده و گوی سبقت از همگنان ربوده جهت تکمیل تحصیل در فنون شتی بریاست عبد الرسول خان نواده مرحوم حاجی محمد حسین خان صدر اعظم اصفهانی روانه پاریس پای تخت دولت فرانسه نمودند که در مدارس علمیه آن شهر تحصیلات خود را تکمیل کنند از جمله آنان پنج نفر جهت تحصیل علوم متعلق به طب و یک نفر مخصوص بعضی از شعب طبیعی از قبیل فیزیک و کیمیا و دواسازی و غیره بود و یکی از آن پنج نفر میرزا علینقی پسر آقا اسمعیل پیشخدمت باشی سلام (جناب جلالتماب حکیم الممالک و والی مشار السلطان که اکنون در بغداد بسمت قونسولگری دولت علیه تشریف دارد) و دیگری میرزا رضا پسر میرزا مقیم مستوفی علی آبادی (معلم این بندهٔ مصنف) و سومی میرزا حسین پسر میرزا احمد طبیب افشار و چهارمی میرزا عبد الوهاب کاشانی و پنجمی میرزا آقا بزرگ نواب و شخص ششم میرزا کاظم پسر میرزا احمد محلاتی (نیز معلم این بندهٔ مصنف)

میرزا رضا پس از فراغت از تحصیل در سال ۱۲۷۷ هجری (۱۸۶۰ میلادی) روانه دارالخلافه شده و پس از تشرف بخاکپای فرقدان سای اشرف اقدس اعلی چند سالی در دارالخلافه ماند و در فارس در خدمت نواب مستطاب اشرف ارفع شاهنشاهزادهٔ معظم سلطان مسعود میرزای یمین الدوله ظل السلطان ادام الله اقباله مدتی بود و در سال ۱۲۸۳ هجری (۱۸۶۶ میلادی) برحسب فرمان همایون شاهنشاهی بمعلمی علوم متعلق بر طب در مدرسهٔ مبارکهٔ دارالفنون سرافراز گشت و کمال جد و جهد را در تعلیم علوم و معارف و تربیت شاگردان خود داشت تا در سال ۱۲۹۴ هجری (۱۸۷۷ میلادی) روح پرفتوحش از این دار فانی بعالم باقی شتافت رحمة الله علیه رحمة واسعة

ذکر حال مصنف کتاب

میرزا کاظم

میرزا کاظم پدر پدر از فراغت تحصیل در سال ۱۲۷۸ هجری (۱۸۶۱ میلادی) روانه دارالخلافه شده و بعد از بوسیدن عتبه علیه مورد تفقدات همایونی گشته بمعلمی علوم طبیعی دارالفنون مفتخر گردید و چندین سال با کمال حرارت مشغول تدریس فیزیک و کیمیا و دواسازی بود و چون علاوه بر فنون طبیعی در علوم ادبیه مهارتی بکمال داشت و شعر را نیکو می سرود و از شعب فلسفه متقدمین آگاه بود اصطلاحات چندی در علوم مذکوره وضع نموده که اکنون در میان دانشمندان و فرزانگان معمول و متداول است و در ترجمه کتب علمیه فرانسه بزبان فارسی عموم دانشمندان پیروی او را میکنند و مرجع میدانند و ذوی میدانند و در حقیقت میتوان گفت که اول شخص مترجم این عصر او است تا در سال ۱۳۱۳ هجری (۱۸۹۶ میلادی) درگذشت و روح پر فتوحش بجانب جنان خرامید تولد این دانشمند در سال ۱۲۵۰ هجری (۱۸۳۴ میلادی) بوده اللهم ارحمه واحشره مع محمد و آله الطیبین الطاهرین

مصنف کتاب

اقل الخلیقه بل لاشیء فی الحقیقه خادم الحکماء چاکر آستان ملایک پاسبان شاهنشاهی **علی اکبر** بن محمد حسن بن علی اکبر بن محمد علی بن محمد کاظم بن ابوالقاسم بن محمد کاظم بن الحکیم الطبیب میرزا سعید الشریف غفر الله لهم وحشرهم مع ساداتهم محمد و آله الطیبین الطاهرین مصنف این کتاب و مؤلف این خطاب در شرح حال خود چنین میگذارد که مولد این بنده شهر گواشیر کرسی مملکت کرمان در ماه ربیع اول سال ۱۲۶۳ هجری (۱۸۴۶ میلادی) بوده و از خانواده هستم معروف به صناعت طب و مادرم صبیه مرحوم شهید سعید ملا محمد کوهبنانی که از معارف علماء و عرفای آن دیار بوده در اوائل زندگانی پس از تحصیل مقدمات و ادبیات مشغول به تحصیل حکمت الهی و فلسفه بودم و چندان مایل و راغب بر فنون طبی که خانواده ام معروف بآن صناعت اند نبودم مرحوم محمد اسمعیل خان وکیل الملک که در آن اوان حاکم مملکت کرمان بود بر تحصیل طب مجبورم کرد و پس از چند سالی که در نزد پدر بزرگوار در فن نظری و عملی طب تحصیل کرده روانه دارالخلافه اقدام نمودم تا در مدرسه مبارکه دارالفنون این فن شریف را تکمیل نمایم در اوائل سال ۱۲۸۳ هجری وارد دارالخلافه و در مدرسه مبارکه داخل شدم و در خدمت معلمین این دارالعلم بخصوص استادان بزرگوار میرزا رضای دکتر و میرزا کاظم محلاتی زبان فرانسه و تشریح و فیزیک و شیمی و تاریخ طبیعی و فیزیولوژی و تراپوتیک و دواسازی و جراحی و کحالی و غیره را بقدر وسع خود تحصیل نمودم و پس از چند ماه تحصیل در این دبستان سمت خلافت استاد بزرگوار خود را حاصل نمودم و در سال ۱۲۸۵ از جانب اولیای دولت ابد مدت مأمور بسرپرستی فوج مهندس و مداوای مرضای آن گردیدم و در سال ۱۲۹۰ که موکب همایون شاهنشاه شهید سعید از سفر اول فرنگ مراجعت فرمود و ببینک بیمارستانهای فرنگ حکم بتأسیس بیمارستانی نمود من بنده مأمور آن شدم و مدتها سرپرستی آن زحمتها کشیدم و در سال ۱۲۹۸ که از ریاست بیمارستان دولتی استعفا کردم در خدمت مرحوم حاجی میرزا حسین خان سپهسالار اعظم روانه مملکت خراسان و آستان بوسی آستان مبارک حضرت ثامن الائمه و ضامن الامه علی بن موسی الرضا علیه الاف التحیه والثناء شدم و در آن شهر مقدس برحسب اراده سپهسالار اساس بیمارستان رضوی را که استحکامی نداشت و در تحت قانون نبود منظم کردم و در اوائل سال ۱۲۹۹ مجدداً وارد دارالخلافه شده و مدتی مشغول معالجه و مداوای عموم مرضای این پای تخت و خدمت بر ابنای وطن بودم و در این مدت همواره از مراحم و الطاف مرحوم مغفور میرزا یوسف مستوفی الممالک و صدر اعظم اعلی الله مقامه و رفع فی الخلد اعلامه متشکر بودم تا پس از فوت آن مرحوم در سال ۱۳۰۳ هجری برحسب احضار نواب مستطاب اشرف ارفع امجد والا شاهنشاهزاده اعظم ظل السلطان روانه اصفهان بهشت نشان شده و دو سالی در آن شهر در خدمت شاهنشاهزاده معظم بسر بردم و در اواخر سال ۱۳۰۹ و اوائل ۱۳۱۰ که مرض کولرا در شهر دارالخلافه و باقی شد

غرض از تصنیف کتاب

توقف در شهر و مداوای مرضا را اختیار کرده و با خود گفتم طبیبی که از وبا فرار کند مانند صاحب منصبی است که از جنگ فرار کرده باشد لهذا با کمال قوت قلب قریب دو ماه شب و روز را نیاسوده و مشغول مداوا و معالجه عموم مرضا بودم و از آنچه لازمه خدمت به ابنای وطن بود بهیچ وجه کوتاهی ننموده و فروگذار نکردم و در همان سال بحسب فرمان اعلیحضرت اقدس شهریار عادل و خسرو باذل شاهنشاه شهید سعید ملازم رکاب همایون گردیدم و در سلک خدام آستان مبارک منسلک شدم و نهایت لطف و مرحمت را از آن شاهنشاه عادل باذل در سفر و حضر دیدم و درجه محرمیتم بپایه رسید که محسود امثال و اقران گردیدم خداوند روح پرفتوح آن شهریار دادگر مهرپرور را در درجات عالیات بهشت با محمد و آل محمد صلوات الله و سلامه علیهم محشور فرمایاد

سیومین گفتار
در غرض از تصنیف این کتاب مستطاب

در اواسط سال یک هزار و سیصد و یازده هجری که در رکاب شاهنشاه شهید سعید نور الله مضجعه به شکارگاه جاجرود بودم شبی یکی از دوستانم گفت در این ایام که دانشمندان فرنگ شیمی الی را اختراع کرده اند هر روزه ترکیب جدید و دوائی تازه میسازند و ترتیب میدهند و اطبای مملکت ما نه از ماهیت آن دوا اطلاع دارند و نه خواص و مقدار شربت و مضار آن را میدانند و علی العمیا این قبیل دواها را استعمال کرده و نفوس محترمه را که ودیعه پروردگارند در معرض تلاف می آورند و علاوه بر آن بعضی کتب ما از قبیل تحفه حکیم مؤمن و مخزن الادویه و بعضی دیگر قرابادینها در ماهیت و خواص ادویه مفرده نوشته اند ناقص و مطابق با واقع نیست و هیچ گیاهی را نمیتوان موافق صفاتی که از آن نوشته مطابق با خارج نمود چه شود که کتابی در ماهیت و خواص و مقدار شربت و مضار همه ادویه و عقاقیری که در این زمان معمول به اطبای کره ارض است بنویسی و از خود یادگار بگذاری و خدمت بزرگی بعالم تمدن کرده باشی و همه آن ادویه را از مفرده و مرکبه بعدد اسم مبارک حضرت امیرالمؤمنین یعسوب الدین علی ابن ابی طالب علیه الصلوة والسلام در یک صد و ده باب مندرج سازی گفتم این مطلب بسی سهل است چه رسول اکرم صلوات الله و سلامه علیه فرموده انا مدینة العلم و علی بابها منم شهر علم و علیم در است درستی این سخن قول پیغمبر است چون مسلم باشد که شهر علم رسول اکرم و علی باب آن شهر است و در هیچ شهری نمیتوان داخل شد مگر از باب پس باب شهر علم طب که عقاقیر و ادویه بود یک صد و ده بیش نخواهد بود چه عدد اسم مبارک آن حضرت یک صد و ده است و همه امراض و علل نوع بشر را بواسطه این باب مداوا میتوان کرد یکی از حضار بطور سخریه گفت این الزام محال و غیر ممکن است چه عدد ادویه مستعمله در طب از مفرده و مرکبه شاید بیست و دو هزار باشد چگونه میتوان آنها را در یک صد و ده باب مندرج ساخت گفتم من در این باب بباطن آن بزرگوار متوسل میشوم و شروع در آن میکنم و امید دارم از یک صد و ده بیش نشود و از آن روز شروع در تصنیف این کتاب مستطاب کردم تا بحمد الله و حسن توفیقه در ماه رمضان سال یک هزار و سیصد و چهارده هجری باتمام رسید و تمام ادویه مفرده و مرکبه مستعمله در طب از قدیم و جدید بترتیب حروف تهجی در یک صد و ده در مندرج شد و این نیست مگر از اعجاز آن بزرگوار صلوات الله و سلامه علیه ابد الآبدین و دهر الداهرین

چهارمین گفتار
در فهرست کتاب و بیان مطالب مندرجه در آن

مقدمه

پوشیده نباشد که در این کتاب ادویه را باسم اشهر عنوان نموده و اسامی فارسی و عربی و یونانی و لاطینی و فرانسه آنها را ذکر نموده‌ایم و نوعاً مصنفین قرابادین در بیان عقاقیر دو سبک اختیار نموده‌اند بعضی ادویه را بترتیب حروف ذکر کرده و برخی موافق خواص تراپوتیکی آنها را بر چند گروه نموده مثلاً ادویه مرممه را در یک دسته و مقویات و محرکها و ادویه مسکنه را و ادویه ضد تشنج و غیره و هر گروهی را در بابی بیان نموده‌اند و ما در این کتاب سبکی اختیار نموده‌ایم که جامع هر دو سبک است اولاً موافق خواص تراپوتیکی و تبانیکی ادویه را بچند نوع تقسیم نموده‌ایم و در هر نوعی آن دوائی که در این خاصیت اقوی و کثیر الاستعمال تر بوده عنوان قرار داده و سایر ادویه مشابه را بعد بیان کرده‌ایم ثانیاً در بیان این ادویه ترتیب حروف تهجی را اختیار نموده‌ایم مثلاً در حرف الف ابتدا آهن را در درس اول ذکر کرده و در همان درس مغنیسیا را که نیز از ادویه مرممه بدن است بیان نموده‌ایم و در درس دوم ابتدا اپیکا را بیان کرده و بعد سایر ادویه مقیئه نباتی را ثالثاً علاوه بر ذکر ماهیت و صفات تبانیکی عقاقیر و خواص فیزیولوژی و تراپوتیکی و طریقه استعمال آنها در امراض و مقدار شربت هر یک از آنها در ضمن هر یک از سموم ترکیکولوژی (علم سموم) و نشریات ... الجمع هر یک را از ادویه را بیان کرده‌ایم رابعاً تمام ترکیبات هر یک از ادویه و صفات کیمیائی و طریقه ساختن و نسخه‌های متداوله آنها را علی التفصیل بیان نموده‌ایم خامساً در ضمن بعضی از ادویه بمناسبت مقام شرحی از بعضی امراض و علامات و رقاد و طریقه تشخیص و طریقه مداوای آنها را ذکر نموده‌ایم مثلاً در کنکینا حبات بقول کلی و حبات متداوله در ایران را مفصلاً ذکر کرده‌ایم سادساً طریقه اجرای بعضی اعمال را در ضمن ذکر بعضی از ادویه کما ینبغی بیان نموده‌ایم مثل اینکه در کلوروفورم طریقه بیهوش کردن و سوانح محتمل العروض در این عمل را مفصلاً ایراد کرده‌ایم سابعاً ترتیبی که در ایراد ادویه در یکصد درس اختیار کرده‌ایم از این قرار است

حرف الف

در درس اول آهن و مغنیسیا و محصولات آنها و طریقه اثبات وجود آهن در خون و بیان گلبول در درس دوم اپیکا و محصولات آن و کائوچو پایاگوایا و اسارون و اپومورفین و اپوکودئین و اپوسینوم کانابینوم در درس سوم اتر و اتر سولفوریک و سایر اقسام اترها و عوامل فاقد الحس موضعی و کوکا و کوکائین و تروپوکوکائین و ... در درس چهارم اذاراقی (کچوله) و باقلای سنت اینیاک و اواپاس بتوته و استرکنین و بروسین و سماق سمی در درس پنجم ارسنیک و محصولات آن و کلسیوم و باریوم در درس ششم اریکا و انجره در درس هفتم ازدرین و باقلای کالابار در درس هشتم اسپرم فانوس و ادونیس و ادونیدین و اسپارتئین و ذئبت (گل طاووسی) در درس نهم اسید بقول کلی و اسید استیک (جوهر سرکه) و اسید سیتریک (جوهر لیمو) و اسید طرطریک (جوهر طرطیر) و اسید لکتیک (جوهر قره قروت) و اسید کربونیک و آبهای گازدار مصنوعی و لیموناد و ترش گرو ذیل و غوره و انگور و فرامبواز و انار و زرشک و گلاس و توت فرنگی و توت سفید و سیاه و سیب و به و سرکه و پنیرمایه در درس دهم افسنتین و بومادران و قیصوم و تودری (قدومه) و تودری وحشی و زبان گنجشک و ون و دیکتام کرت و موینه در درس یازدهم اقسام آکونیتون و آکونیتین در درس دوازدهم اوکالیپتوس و هوکس و بید و سالیسین و فلواوریزین و اسکولین و تولیپیر و ذلمیوم و ذلمین و تایین و اسپید و سپرین و اسید کربوازوتیک در درس سیزدهم امانیاک و محصولات آن و نوشادر در درس چهاردهم انتیمون و محصولات آن در درس پانزدهم انغوزه و اشق و انزروت و جاوشیر و سکبینج در درس شانزدهم انیسون و زیره کرمانی و زیره سبز و رازیانه و شوید و گشنیز و انزلیک و جعفری و اپیول و شوکران و شوکران کبیر و سیکوتین (کونیسین) و شوکران مائی

حرف با

در درس هفدهم بابونه رومی (شیرازی) و بابونه منتن و عاقرقرحا و جرجیر و باداورد و قنطوریون در درس هیجدهم بادرنجبویه و ماشا و نعناع و نعناع فلفلی و پودنه و مانتول و اولئین و لوند متعارفی و لوند کبیر و اسطوخودوس و اکلیل الجبل و مریم نخودی و زوفا و کمادریوس (بلوط الارض) و اسکوردیوم و فراسیون و لبلاب و مرزنجوش و

اسانس

فهرست کتاب

اسانس بقول کلی در درس نوزدهم بوراتها و اسید بوریک و بوره در درس بیستم برم و برمورها و اتر برومیدریک در درس بیست و یکم بلادن و اتروپین و داتوره و بنج و تنباکو و هیوسیامین و نیکوتین و مهرگیاه و کاکنج و یاسمن بری و ناجرنگی و سیب زمینی و بادنجان و پیشی در درس بیست و دوم برزاپیو و بوشید و دراکونتیوم و پوتیدوم و بیکر دوم (عنب الثعلب مجنن) و سولانین و ماهی زهره و بیکر و توکرین در درس بیست و سوم بیسموت و محصولات آن و بیمال و ایدول و درماتول

حرف پ

در درس بیست و سوم پپتون و استینه و گوشت و خون و شیر و شیر بده و کومیز و شیر مصنوعی در درس بیست و چهارم پپسین و کاریکا پاپایا و پاپائین و دیاستاز و مالتین و انگلوین و پانکراتین در درس بیست و پنجم پتاسیوم و پتاس و نیترات پتاس و نیترات سود و شوره و کلورات پتاس و کلورات سود و کربونات پتاس و کربونات سود و تیروات سود و تیروات کلسیوم و اهک و لکتات اهک و لکتات سود و ساکاروکالی و کربونات منیزی و انتراکوکالی و فولیگوکالی در درس بیست و ششم پودوفیلین و بیان عوامل مسهله بقول کلی و اثر تراپوتیکی آنها و استعمال آنها در امراض و کاسکاراساگرادا و پودوفیلوم پلتاتوم در درس بیست و هفتم پرسیاوشان و بنفشه و بنفشه فرنگی و پولیگالا و داسن (زنجبیل شامی) و اشنان و اذربو و کیلایا ساپوناریا و لیکن و بعضی نسخه‌های صدری و منفث

حرف تا

در درس بیست و هشتم تربانتین و اسانس آن و اتانج و زفت سفید و زفت بورگونی و سقراطی و کوپاهو و تربین و تربینول و بلسان گورگوم در درس بیست و نهم تریاک و کودئین و کودئین و نرسئین و شقایق و کاهو و لاکوکاریوم و تربیدئین و کاهوی سمی و کنب (شاهدانه) و حشیشین و پاپاورین و هیدرات دوکلرال و کروتون کلورال و کلورالامید و کلورالوزو و میتلال و اوریتان و پوپیلامین و سولفونال و هیپنون و تترونال و هیدرات امیلن در درس سیم تنین و فاسئین و انتی پیرین و اپولیزین و سالیپیرین و کانیرین و لاکتوفنین و متاستین و اکزالژین و فوکول و بیرودین و انتی فبرین و نیراتیلید و هیپنال و یخ و غولاب سرد (ابزن سرد) و دوش سرد در درس سی و یکم تنن و اسید پیروگلیک و مازو و کات هندی و داتابیا و کینو و خون سیاوشان و گوادانا و موزیا و اقاقیا و گل سرخ و سنجد و سینورودون و برگ و پوست گردو و ریشه انجبار و عنب الدب و اذان الحمار و حشیشه الجرب و انگوستورصادق و ادل مریتل (زالزالک) در درس سی و دوم تیلول و شوپودیوم و هوفاریقون و ملیلو (اکلیل الملک) و بهارنارنج و ختمی کبیر (راعطی) و ختمی صغیر

حرف جیم

در درس سی و سوم جلب و سقمونیا (محموده) و تربد و سوالیل و محوکان و کالادانا در درس سی و چهارم جند و مشک و عنبر و کهربا در درس سی و پنجم جنطیانا و قنطوریون و کاسکاگواو شبد ذابی و کاسیا و سیمارو با و کولومبو و بلوط و زیتون و اسکولوس و زهره گاو و بولدو در درس سی و ششم جوهر و ترکیبات و محصولات آن

حرف حا

در درس سی و هفتم حسن لبر و بلسان پرو و صمغ لیکید امبار و مصطکی و کندر و مقل و مرمکی در درس سی و هشتم حنظل و قثاء الحمار و الاترین و خیار و فاشرا

حرف خا

در درس سی و نهم خربق سیاه و خربق منتن و خربق سبز و خربق مشرقی و ذمین و خربق سفید در درس چهلم خیارشنبر و تمر هندی و آلو و عسل و شیرخشت و ترنجبین و منبت و مداوای بادران شربت در دفع قولنج نقاشان

حرف دال

در درس چهل و یکم دارچینی و سلیخه و پوست کاسیالیقنا و مالاباتردم و جوزبوا و بسباسه و پوست دنتیرد و بادیان خطائی و کاسکادیل و دونیل و قرنفل و گل میخک و هیل و مانگت و زرنباد و خولنجان و زردچوبه و اگیرکی و زنجبیل و فلفل سیاه و فلفل سفید و پیرپن و کاوا و فلفل فرنگی (ریمان) و غار و زراوند و زراوند پرینی و زراوند طویل و زراوند مدحرج و الکل (عرق شراب) و شرابها اقسام

شرابها

شراب‌ها و اثر و نابتیك و حرارت و اکسیژن در چهل و دوم درمنه ترکی و سنتونین و موسیر و کودس و اسپرت الشتنیك
در چهل و سیوم دندوا پودر (ازدول کبیر) و بیدانجیر و ساکادو و کاذئین و حشیشة العطار و دوتوپیك سولفودیند
و بیدانجیر امریکائی و ادونیمین در چهل و چهارم دیژیتال و دیژیتالین و موکر و مادیو بیرداسپاراژین و خربق امریکائی
و طریقه استفراغ دم و ذالو در چهل و پنجم ذراریح و ذرنانك و کانتاریدین و
حرف ذال
حرارت و کی و اقسام آن و اسید ازوتیك (جوهر شوره) و اسید کرومیك و بی کرومات پتاس و خردل سیاه و خردل
سفید و سیر و پیاز و گندنا و پیاز کوهی و سیر کوهی و دافنه گاد و وما ذریون و فرفیون و تاپسیا و دود و لیره و او فود
با بیلولیفرا و مامیران در چهل و ششم دفود و کوکلنادیا و جرجیر و جرجرابی و
حرف ذا
جرجیر بستانی و جرجیر مکزیکی و جرجیر آبی و کلم و شلغم در چهل و هفتم دوی کلسیوم و محصولات و ترکیبات آنها در
چهل و هشتم دیوند و سائیکینا در چهل و نهم زاج سفید و الومین و سایر محصولات
حرف ذا
الومین و الومول در پنجاهم زعفران و اهل و سداب در پنجاه و یکم زابوراندی و
حرف ذ
پیلوکارپین و کاك در پنجاه و دوم سرب و محصولات آن در پنجاه و سیوم
حرف سین
سرخس و کوسو و تخم کدو و کامالا و پوست ریشه و ساقه انار و پلتیرین و قلع و اقسام آنها و کیفیت تولا و مداوای آن
و بسفایج در پنجاه و چهارم سگرگوته و محصولات آن و دوسرو ادگوتینیم و ادگوتینین و دوش دحمی در پنجاه و پنجم
سنا و زیره و دیگراتبول در پنجاه و ششم سنبل الطیب (سنبل هندی) و سنبل الطیب کبیر و ناردو اسید والریانیك
و والریانات آمانیاك و روغن فرادکا ذیوت و سیلن حرابی و شنیو پود در پنجاه و هفتم سیانوژن و اسید سیانید
ریك و نیل پروسی و سیانور پتاسیوم و سیانور دزینق و بادام و بادام تلخ و غار گلاسی و خرزهره
حرف شین
در پنجاه و هشتم شاردون و باداورد و شاردون مادی و شاردون بواسیری و کنگر و شکاعی
و ادتیشو (کنگر بستانی) در پنجاه و نهم شاهتره و لوف و اقسام حماض با بکو بود در شصتم شمشاد در شصت و یکم شنك
و اسید سالیسیلو و اسید سالیسیلیك و سالیسیلات سود و سالاسیتول و سالوئین و کاتنسا و بالوتا و شیما فیلا و
گولتریا در شصت و دوم شیرین بیان و خطمی و خبازی و پنیرك
حرف صاد
در شصت و سیوم صبر
در شصت و چهارم صمغ و کتیرا و انگوم در شصت و پنجم صندل در شصت و ششم صنوبر و کاج و عرعر
حرف طا
در شصت و هفتم طرطیر و طرطرات سود و سولفات سود و سترات سولفو و بنات و سولفات پتاس
و صابون طبی در شصت و هشتم طلا و محصولات آن در شصت و نهم طلای سفید و کروم و محصولات آنها
حرف عین
در هفتادم عشبه و چوب چینی و صاصفراس و فو و مبوم ناکس و شور فوبل و نادون و لوبلیا
و گواکو و کوندورانگو و بیان تعریق بقول کلی در هفتاد و یکم عناب و انجیر و انجیر فرنگی و خرما و موز و سپستان در
هفتاد و دوم عنصل
حرف غین
در هفتاد و سیوم غارج و اقسام آن و تسمیم بواسطه غارچها
سمی در هفتاد و چهارم غاریقون و غاریقون سفید و غاریقون درخت بلوط و غاریقون مگس و گلو بولی توربیت و
شکوفه و برگ درخت هلو
حرف فا
در هفتاد و پنجم فوسفور و محصولات آن در هفتاد و ششم
فنول (اسید فنیك) و کاتکوت و فنات سود و سالول و فلواوفنول و فلواوزبلیکات دوسود و فورمول و
ذودرسین و سولفوکاربول
حرف قاف
در هفتاد و هفتم قرمز دانه و اقسام لاك و نیل و وسمه
و حنا و هواچیره و انکونا و لتوسیرموم داوفوسما اکوشیرین و آکوم دو بردم و اسلین و نوشین و دوناس و تورنسول

و ملیات وادربون و سیب زمینی و زنی و هلو و ترو پ و توردنسول کیمیائی و کاغذ تورنسول و فنولاك و بیان الوان آبی و
در هفتاد و هشتم قطران و کولتار (قطران زغال سنگ) و مواد محصوله از تقطیر زغال سنگ و کرئوزول و کرئالول و
بیرپدین و روغن کادو ابکیول و زغال و دوده و اسید کرپزو فانیك و کرگوا و تسمیم بواسطه انجیره و دمه و انجره زغال
در هفتاد و نهم قند و بیان عناصر اصلیه و ساکارین و کاداریل و قند کلیکوز و قند میوه خان و لاکوز (قند شیر) و
ترکیبات قندی و خیزران و طباشیر و نی شکر و چغندر و گزند (ندرك) و سیاه دون و بیان دیابیطوس قندی و طریقه
امتحان قادوره در هشتادم قهوه و کافئین و چای و تیئین و کوا و انین و کولا و ماته
حرف کاف
در هشتاد و یکم کاسنی و پیسانلیت در هشتاد و دوم کافور و محصولات آن و اسید کامفوریك در هشتاد و سیوم
کاکائو و مسکر کاکائو و روغن بادام شیرین و اداسید و خشخاش و فندق و روغن زیتون و روغن کولزاوکان در هشتاد و
چهارم کابیرو و ماتیکو و بوشو در هشتاد و پنجم کرئوزوت و کرافنه مال و گایاکول و اسید پیکریك و روغن کاغذ در هشتاد و
ششم کولودیون و کائوچو و گوتاپرکا و ماکنوش و وولکانیت و اسفنج و پنبه و شریط بندهای جراحی و کومپرس لکوبود و
طلق و گچ و کاتین و سلیکات پتاس و مرجان و اپسا و بعضی اعمال فزیکی و مکانیکی متعلق به ترابوتیك مانند سوزن
زدن و هوای منضغط و هوای متخلخل و دمیدن و متسع نمودن و برودت و ادرار و ورق تحت جلدی و بیان
محلولات مائی در زرق تحت جلدی و آب مقطر و آب مشروب و استعمالات غذائی و دوائی در هشتاد و هفتم کلور و محصو
لات کلور و دهانمك طعام و اسید کلوئیدریك و کلوداتها و کلورات پتاس در هشتاد و هشتم کلور و فورم و عوامل فاقد
الحس و عمل بیهوش کردن و پروتواکسید ازوت و بکلور و ومتیلن و لیکور مولاندها و اتر کلوریدریك کلوره و سرکوئی
کلور و در کربون و امیلن و صید دو و امیل و کرود و لین و دیکولین و الدهید در هشتاد و نهم کلشیك و کلشیین در
نودم کندش و دراترین و سورنجان در نود و یکم گنگنا و قولکلی و بیان حمی و اسباب مولده و مداوای آن و بیان حمای
متصل دائم و حمای نائب مختلط و ذکر علامات و دفاع و تشخیص و مداوای آنها و اقسام کنکینا و تاریخ اکتشاف آن و آثار
فیزیولوژی و ترابوتیکی آن و محصولات آن و الکلوئیدهای آن و کنولین و بیان هیدروترابی (تداوی با آب) و آثار
برودت و مالش با پارچه مرطوب و دوش
حرف گاف
در نود و دوم گاوزبان و حشیشة
السعال در نود و سیوم گلیسرین و سرنیم و خاو بادرو و ازلین و سرلیش و شاخ گوزن در نود و چهارم گوم گوت و
لیتانذرا در نود و پنجم گوگرد و محصولات آن و اسید سولفوریك و سولفورها و هیپوسولفیت و سولفودکربون
حرف لام
در نود و ششم لسان الحمل و بردقطونا و البسماپلاتنا در نود و هفتم لسان الکلب و
شربت کادابه در نود و هشتم لیتین و محصولات آن و پیپرازین
حرف میم
در نود و نهم مرغ و
جو و گندم و بلغور و برنج و ذرت و خصیة الثعلب در یکصدم مو و روغن جگران و مسکر و ادپوترابی و کپسول
نوق کلیه گوساله و گوسفند و غده پیتوئیتر گوساله و ماده دماغی و مغز سرنج استخوان و تریپسین و غده ذی گاود
گرده گوسفند و خوك و بیضه حمل و غده تیموس و تیراویدین و عصیر معدی سك و تیروئیدین در یکصد و یکم مس
و محصولات آن در یکصد و دوم مبری و محصولات آن و آبهای معدنی که دارای سولفات منیزی و سولفات سود اند
در یکصد و سیوم موم و پیه گوسفند و پیه خوك و حوام مغز گاو و ستین و روغن تخم مرغ و لانولین در یکصد و چهارم
مومیج و بعضی محصولات دافع پاراذیت و مداوای جرب و مداوای سعفه
حرف نون
در یکصد و پنجم نشاسته و نشاسته سیب زمینی و آرارود و ت و تپیوکا و موساش و ساگو و ادره و گلوتن و سبوس

دریکصد و ششم نفت و روغن پترول و بنزین و نفتالین و نفتول و محصولات آن و نیز و نفتول و انتراسین و بتول ند
یکصد و هفتم نقره و استرونسیوم و محصولات آنها حرف ها دریکصد و هشتم هوبلون و لوبولن
و هاماملیس و هیرازوم و هراکلوم و همید سموس اندیکوس و هوسین و هید راستیس و هید راستین و هید را
ستینین و هید رات آربوو سانین و هید رو کوتیل حرف یا دریکصد و نهم ید و ترکیبات
آن دریک صد و دهم ید و فورم و ید و انیوم و ید ول و ایود و فین و اد پستول
در خاتمه کتاب یعنی پس از ذکر ابواب یکصد و ده گانه سه گفتار بیان مینمائیم گفتار اول در بهرین ترا پوتیک گفتار دوم
در داد و مواد ترا پوتیک گفتار سیوم در سرد ترا پی یعنی مداوای با سرم

پنجمین گفتار
در بیان اوزان و کیله های طبی مستعمل در این کتاب

اکنون در بیشتر ممالک متمدنه عالم وزنه گرم متداول و معمول است و بواسطه این وزنه در نهایت دقت مقدار بسیار
کمی از ادویه را میتوان سنجید لهذا علمای طب نیز گرم و مشتقات آنرا اختیار کرده و بر سایر اوزان ترجیح میدهند و چون
ماخذ این وزنه متر است که اندازه معمولی کنونی بیشتر ممالک متمدنه باشد و از روی این وزن را تتبع کرده اند بدین جهة
اکاهی مبتدیان ابتدا متر و مشتقات آنرا بیان مینمائیم بعد گرم و سایر مشتقاتش را
متر مشتق از مترون میباشد که در لغت یونانی بمعنی اندازه است و در سال ۱۲۰۵ هجری (۱۷۹۰ میلادی) دو نفر
از دانشمندان فرانسه مسمی به **دلامبر** و **مشن** دایره نصف النهار کره ارض را به چهل ملیون قسمت کرده هر
قسمی را متر نامیدند و آنرا واحد اندازه ابعاد قرار دادند و سلسله متری را که اکنون متداول است از آن مشتق نمودند و
اضعاف آنرا باسم دکامتر و هکتومتر و کیلومتر و میریامتر نامیدند یعنی مضروب متر را در ده ۱۰ **دکامتر** و مضروب دکامتر را
در ده ۱۰ (مضروب متر در ۱۰۰) **هکتومتر** و مضروب هکتومتر را در ده ۱۰ (مضروب متر در ۱۰۰۰) **کیلومتر**
و مضروب کیلومتر را در ده ۱۰ (مضروب متر در ۱۰۰۰۰) **میریامتر** و کسور آنرا دسیمتر و سانتیمتر و میلیمتر یعنی حاصل
تقسیم متر را بر ده **دسیمتر** و حاصل تقسیم دسیمتر را بر ده ۱۰ (متر را بر ۱۰۰) **سانتیمتر** و حاصل تقسیم سانتیمتر را
بر ۱۰ (متر را بر ۱۰۰۰) **میلیمتر** و بعبارة دیگر متر عبارتست از یک ده ملیون جزء ربع دایره نصف النهار کره
ارض و دکامتر از ده متر و هکتومتر از صد متر و کیلومتر از هزار متر و میریامتر از ده هزار متر و یک دسیمتر عبارتست از
یک جزء از ده جزء متر و سانتیمتر یک جزء از ده جزء دسیمتر یا از یک صدم متر و میلیمتر یک جزء از ده جزء سانتیمتر و یا از
صد جزء دسیمتر و یا از یکهزارم متر
چنانچه ذکر کردیم واحد اوزان مستعمله در غالب ممالک متمدنه گرم است و این لفظ مشتق از گراما میباشد که در لغت
یونانی بمعنی وزنه کوچک بوده و عبارتست از وزن یک سانتیمتر مکعب آب مقطر ۴ درجه حرارت در تحت فشار
طبیعی ۷۶ سانتیمتر اتموسفر و تقریباً معادلست با وزن ۵ نخود و خمس نخود و در صورتیکه ۲۴ نخود یک مثقال
بوده هر گرم تقریباً معادل با ۲۰ نخود خواهد بود زیرا که ۱۰۰ گرم بطور دقت معادلست با ۲۱ مثقال و ۱۷ نخود
در صورتیکه ۲۰ نخود ۵ گرم باشد ۲۱ مثقال و ۱۶ نخود میشود پس در هر ۱۰۰ گرم یک نخود علاوه میباشد علی
هذا بطور دقت هر گرم معادل با ۲۰ نخود و خمس گندم خواهد بود در صورتیکه چهار گندم یک نخود بوده هر ۱۰۰۵

گرم معادل ۲۱۷ مثقال و ۲۰ نخود است یعنی ۱۳ سیر و ۹ مثقال و ۲۰ نخود در صورتیکه ۱۶ مثقال یک سیر باشد
اضعاف گرم عبارتند از **دکاگرم** یعنی ۱۰ گرم و **هکتوگرم** یعنی صد گرم و **کیلوگرم** یعنی هزار
گرم و کسور آن از **دسیگرم** و **سانتیگرم** و **میلیگرم** پس هر یک دسیگرم یعنی ده یک گرم
عبارتست از ۲ گندم و هر یک سانتیگرم یعنی صد یک گرم عبارتست از یک ده یک دسیگرم و یا خمس گندم
و هر یک میلیگرم یعنی هزار یک گرم از یک ده یک سانتیگرم و یا صد یک دسیگرم و یا پنجاه یک گندم
کیله های معمول در طب که مادر این کتاب ذکر کرده ایم از این قرارند **لیتر** عبارتست از ۱۰ دسیمتر مکعب آب و
معادلست با ۱۰۰۰ گرم **قاشق** قاشق های چای خوری قاشق کوچکی را میگوئیم که محتوی ۵ گرم مایع بود و قاشق شربت
خوری ۱۰ گرم و قاشق آش خوری (سوپ خوری) ۱۵ تا ۲۰ گرم **گیلاس** منظور از آن ظرف کوچکی است که محتوی
۵ قاشق آش خوری مایع باشد یعنی ۱۲۰ گرم **مشت** یک مشت جو و امثال آن معادل ۵۰ گرم و یک مشت بزد
کان معادل ۵۰ گرم و یک مشت در بزرگان ۱۰۰ گرم است **قبضه** منظور از یک قبضه گل بابونه و یا گل خطمی
و امثال آنها دو گرم است و از یک قبضه گل ادریسا و یا گل خبازی و امثال آنها یک گرم
باید دانست که وزن مایعات در پیمانه کردن خیلی تغییر میکند و از این جهة است که طبیب همیشه باید وزن آنها را بواسطه
سنگیدن معین نماید نه پیمانه کردن ولی عادت اطبا بر این جاری شده که تعیین وزن غالب ادویه مایع را با کیله می
کنند مثلاً میگویند ۱۰ قاشق چای خوری شربت و یا ۵ قاشق ترشی خوری شراب و هم چنین لهذا لازم است که طبیب
بطور دقت بر حقیقت این اختلاف آگاه باشد و ما بقول لکلی بعضی از آنها را ذیلاً می نگاریم یک قاشق سوپ خوری از
مشروبات مائی و یا خمری معادلست با ۱۵ گرم و از مشروبات الکلی ۹۰ درجه ۱۲ گرم و از جلاب های صمغی و پوسیونها
۱۸ گرم و از شربتها ۲۱ گرم و از دنتها ۱۲ گرم و یک قاشق ترشی خوری از مشروبات مائی و یا خمری ۱۲ گرم از مشروبات
الکلی ۹۰ درجه ۹ گرم و از جلابهای صمغی و پوسیونها ۱۳/۵ گرم و از شربتها ۱۵ گرم و از دنتها ۹ گرم و یک قاشق چای
خوری از مشروبات مائی و یا خمری ۴ گرم و از مشروبات الکلی ۹۰ درجه ۳ گرم و از جلابهای صمغی و پوسیونها
۴/۵ گرم و از شربتها ۵ گرم و از دنتها ۳ گرم
علاوه بر کیله های مذکور تعیین وزن بعضی از ادویه مایع را نیز بواسطه قطره میکنند و این طریق از تعیین وزن بیشتر
در ادویه مایع قوی الاثر استعمال میشود لهذا باید بطور دقت قطرات را شمرد و با قطره چکانی تعیین قطره نمود که
قطر خارجی آن سه میلیمتر باشد و در این صورت هر ۲۰ قطره آب مقطر ۱۵ درجه حرارت معادل با یک گرم است
در این لوحه عده قطراتی از مواد مذکوره را ذکر میکنیم که معادل یک گرم باشد

اسید ازوتیک متداول	۲۳	اترسولفوریک الکلی (مایع هوفمان)	۷۲
اسید ازوتیک الکلی	۵۴	گلیسرین	۲۵
اسید کلوریدریک متداول	۲۱	قطور یومر	۵۳
اسید سیانیدریک طبی (۱ در ۱۰۰)	۲۰	قطور سیاه انگلیسی	۳۷
اسید سولفوریک متداول	۲۶	روغن زند	۴۸
اسید سولفوریک الکلی (آب ذابل)	۵۴	لودانم دروسو	۳۵
الکل ۹۰ درجه	۶۱	لودانم سیدنم	۳۳

الکل ۹۰ درجه	۵۲	لیکور دو فولد (ادر ۱۰۰)	۲۳
الکولاتور برگ و دیشه آکونیت	۵۳	تعفین برگ و دیشه آکونیت	۵۳
امانیاک	۲۲	تعفین بلادن و تعفین کلشیک	۵۳
کلوروفودم	۵۰	تعفین دیژیتال و تعفین تریاک	۵۳
محلول معمولی پرکلورودوفر	۲۰	تعفین سنبل الطیب	۵۳
کرادزوت مأخوذ از درخت هتر	۴۳	تعفین ید	۶۱
اترسولفوریک	۹۰	تعفین زاراق	۵۷

ششمین گفتار

در بیان اوزان کیله‌های معمول انگلیسها و معمول علمای قدیم فرانسه و تحویل آنها بگرم

در ممالک المان و اتریش و بلژیک و دانمارک و اسپانیول و هولاند و ایطالیا و نروژ و سوئد و سویس سلسله اعشاری را که دانشمندان فرانسه اختراع کرده و مفصلاً از اینان نمودیم قبول کرده اند و وزنهای معمول این ممالک همان گرم و مشتقات آن میباشد ولی در انگلستان و ایالات متحده امریک هنوز اوزان قدیمه را معمول میدارند و این اوزان عبارتند از **لیور** که ۱۲ اونس باشد و **اونس** ۸ دراکم و **دراکم** ۳ اسکروپول و **اسکروپول** ۲۰ گرن و **گرن** انگلیسی عبارتست از ۰/۰۶۴۸ گرم و گرن امریکی ۰/۰۶۴۷۹ گرم و چون این وزنها را بسلسله اعشاری مبدل کنیم لوحه ذیل حاصل میشود

	لیور	اونس	دراکم	اسکروپول	گرن (گندم)
انگلیس	۴۵۳/۵۹۲ گرم	۲۸/۳۴ گرم	۳/۸۸۸ گرم	۱/۲۹۶ گرم	۰/۰۶۴۸ گرم
امریک	۳۷۳/۲۴ گرم	۳۱/۱۵۳ گرم	۳/۸۸۸ گرم	۱/۲۹۵ گرم	۰/۰۶۴۷۹ گرم

و کیلهای طبی انگلستان و ایالات متحده از این قرار است

	گالون	پاینت	فلوئید انس	فلوئید دراکم	مینیم
انگلیس	۴/۵۴۳ لیتر	۰/۵۷۸ لیتر	۲۸/۳۹ سانتیمتر مکعب	۳/۵۴ سانتیمتر مکعب	۰/۰۵۹ سانتیمتر مکعب
امریک	۳/۷۸۵ لیتر	۰/۴۷۳ لیتر	۲۹/۷۰ سانتیمتر مکعب	۳/۶۹ سانتیمتر مکعب	۰/۰۶۱ سانتیمتر مکعب

اما وزنهای قدیم معمول علمای فرانسه عبارتست از لیور یا ۱۶ اونس معادل با ۵۰۰ گرم و از نصف لیور یا ۸ اونس معادل با ۲۵۰ گرم و از ربع لیور و یا ۴ اونس معادل با ۱۲۵ گرم و از اونس معادل با ۳۰ گرم و نصف اونس معادل با ۱۵ گرم و از گروس و یا ۷۲ گندم معادل با ۴ گرم و از نصف گروس معادل با ۲ گرم و از اسکروپول معادل ۱/۲۷۴ گرم و نصف اسکروپول معادل با ۰/۶۳۷ گرم و از گندم معادل با ۵ سانتیگرم و نصف گندم معادل با ۲۵ میلی گرم

هفتمین گفتار

در بیان مقدار شربت ادویه و طریقه دادن آنها بیان تحمل ابدان از آنها و کیفیت تأثیر اخلاط ادویه و شرایط اخلاط

منظور از مقدار شربت اندازه ادویه میباشد که پس از استعمال و تأثیر بدن از آن خاصیت دوائیکه مطلوب را ظاهر سازد و برای هر یک از ادویه مقدار اقل و اکثری معین کرده اند و نوعاً اثر دوا در درجات مقادیر شربت آن تغییر میپذیرد مثلاً امتیک بمقدار ده تا ۱۵ سانتیگرم مانند مقیات اثر میکند ولی چون باندازه ۳۰ تا ۶۰ سانتیگرم استعمال شود مدتی حال مریض از آن تحمل نموده و جزء مسکنات محسوب میگردد و همچنین کلمل بمقدار یک دسیگرم تا یک گرم اثر مسهلی ظاهر مینماید و بمقدار کمتر یعنی یک تا پنج سانتیگرم مانند داروی ضد سفلیس اثر مینماید و اگر آن را بمقادیر منقسم و فواصل منظم مثلاً هر نیم ساعت فاصله ۵ میلی گرم تا یک سانتیگرم تجویز کنند اثر مسهلی آن حتمی میگردد و در صورت عروض بعضی عوارض که ممکن است از استعمال مقدار زیاد آن حاصل شود نمیگردد و ممکن است بواسطه تغییر شکل استعمال دوا خاصیت آن را مختلف نمود چنانچه امتیک بمقدار ده تا ۱۵ سانتیگرم در فواصل منظم قی میآورد ولی اگر در مقدار در یک آب همین مقدار را حل کنند و بمریض بنوشانند اثر مسهلی می بخشد و همچنین ایپکا را چون بدون تغییر شکل استعمال کنند قی میآورد ولی مطبوخ آن دفع اسهال کرده و قبض مینماید

اثر دوا و مقدار شربت آن نیز بواسطه بعضی اختصاصات شخصی تغییر میکند و اول چیزی که در این باب طبیب باید مراعات کند سن مریض است چنانچه هر چه سن مریض کمتر باشد یعنی هنوز بانتهای نمو نرسیده باشد مقدار دوا را باید کم کرد و باندازه که سن او زیاد میشود یعنی رو بانحطاط و حالت شیخوخت میرود نیز باید از مقدار دوا کاست و از برای تبصره مبتدیان لوحه ذیل را که منسوب به **گوبیوس** است و در تعیین مقادیر ادویه در اسنان مختلفه نگاشته و در بیشتر کتب علمی ضبط است می نگاریم

کمتر از یک سال	۱/۱۶	تا ۱/۲۰
بیشتر از یک سال	۱/۱۵	تا ۱/۱۲
بیشتر از دو سال	۱/۸	
بیشتر از سه سال	۱/۶	
بیشتر از چهار سال	۱/۴	
بیشتر از هفت سال	۱/۳	
بیشتر از چهارده سال	۱/۲	
از ۲۰ تا ۶۰ سال	۱	

پس از آنکه سن مریض از شصت سال متجاوز شد باید بهمان اندازه که مقدار دوا را بالا برده پایین آورد ولی نباید طبیب خود را مجبور سازد که حدود لوحه فوق تجاوز ننماید زیرا که مستثنیات بسیار در درجات تحمل مرضا مختلف چنانکه برخی از ادویه را مانند کلمل اطفال بیشتر از شبان تحمل میکنند و در این صورت در آنان بمقدار زیادتر میتوان آنرا استعمال کرد و نوعاً در تأثیر ادویه زنان حساس ترند تا مردان

بعضی مسائل مهمه دیگر را نیز باید طبیب معالج در نظر داشته و مراعات کند اولاً مزاج مریض ثانیاً مقدمات حالات او ثالثاً آب و هوای مملکت رابعاً بعضی انفعالات نفسانی در برخی حالات واهی خوف و رجاء او از بعضی ادویه که این فقرات در تأثیر اثر ادویه بنهایت مدخلیت دارند

عادت و تحمل چون مریض مدت متمادی بر دوای واحدی مداومت نماید کم کم طبیعتش معتاد بآن شده اثر مطلوب هویدا نمیگردد و در این صورت طبیب ناچار است بر مقدار شربت دوا بیفزاید تا اثر مطلوب ظاهر گردد مثلاً فرض میکنیم مریضی تریاک نیاشامیده و در اول از شرب ۲ تا ۵ سانتیگرم اثر شافی و کافی ظاهر میشود ولی این اثر هر روز نقصان می یابد و جهة آنکه این نقصان روی ندهد هر روزه باید بر مقدار دوا افزود چنانکه در بعضی مرضا بهمین ترتیب تا روزی ۱۰ گرم و بیشتر تریاک استعمال کرده اند

تحمل را با عادت نباید مشتبه نمود و فرق کلّی مابین آن دو دارد و یکی از دانشمندان در تعریف تحمّل میگوید تحمّل عبارت است از عدم تأثر بدن نسبت به عوامل زیاد یا کم سمی مثلاً طرطر استیبیه چون بمقدار ۵ سانتیگرم استعمال شود موجب قی میگردد و اگر بمقدار زیادتر و بفواصل نزدیک بهم استعمال کنند عاقبت بدن تحمّل میکند و دیگر موجب قی نمیشود و از جذب آن حصول آثار ترابویتکی مختلف ظاهر میگردد و اگر چه تحمّل گاه منتج از عادت است ولی باشد که بدواً از اولین وهله استعمال دوا ظاهر گردد چنانکه غالباً چنین است بر خلاف عادت که حصول آن تدریجی است و فرق دیگری که بتوان مابین عادت و تحمل مقرر داشت آنست که عادت از طول مدت استعمال دوا زیاد میشود در صورتیکه تحمّل غالباً بدون هیچ مقدمه نوعاً از مریض سلب میگردد و تأثر بدن از اثر دوا دوباره بظهور میرسد فرق دیگر عده دواهای قابل تحمّل محدود و قلیل ولی طبیعت بر عده زیادی از ادویه میتواند عادت کند و **بوشارد** در باب عادت بادویه این قاعده را بیان کرده است اولاً موادی که در همه طوایف موجودات جز اثر سمی ظاهر نمیسازند اعتیاد بآنها ممکن نیست ثانیاً بمواد سمی طبیعت میتواند عادت کند که بر خلاف در بعضی از موجودات جز اثر سمی از آنها ظاهر نشود و در بعضی دیگر این اثر بروز نکند

استعداد شخصی درجات مختلف استعداد ابدان را از اثرات ادویه استعداد شخصی مینامیم و این خصائص در برخی از اشخاص بسیار زیاد و در بعضی بالعکس خیلی کم و گاه هیچ است و نوعاً اختصاصاتی که در آثار امزجه ظاهر میشوند بغایت مختلف و بنهایت زیاد اند و اصول آنها را در دو سلسله بیان میکنیم

اولاً استعداد شخصی در مقادیر شربت در بعضی اشخاص مشاهده مینمائیم که استعمال مقدار کمی روغن کرچک و یا سولفات منیزی مثلاً ۱۰ تا ۱۵ گرم کار مسهلی مکفی مینماید و در برخی مقدار آنها را باید به ۵۰ تا ۶۰ گرم رسانید تا همان اثر ظاهر گردد و هم چنین ۲ تا ۳ سانتیگرم تریاک در بعضی از مرضا موجب تسکین فوری و کافی میشود و در دیگری ۱۰ تا ۱۵ سانتیگرم را این اختلاف درجات تأثر در جلد نیز مشهود میگردد چنانکه در بعضی اشخاص محرکات جلدی خیلی بطئ الاثر اند و مدتی باید تا آثار آنها ظاهر شود و بر خلاف در برخی بقدری سریع الاثر واقع میشوند که پس از استعمال آنها طبیب مجبور باستعمال مسکنات میگردد

ثانیاً استعداد شخصی در آثار محصوله عموماً مردم معتقدند بعضی دوای مختلط الترکیبی از قبیل تریاک بنوشانند آثار محصوله و منتجه که عبارت از حاصل جمع اثر هر یک از مواد مرکبه آن دوای مختلط الترکیب باشد بروز میکند ولی در بعضی اشخاص گاه دیده میشود که مجموع این آثار بروز نمینماید و نیز گاه دیده شده بشخصی جهة تسکین وجع تریاک نوشانیده اند ولی بعکس اثر بخشیده و تحریک نموده بلکه گاه هم موجب بروز تشنجات گشته است و گاه باشد برخی آثار فوق العاده از استعمال ادویه

نامنتظره

ناشی شود که معالج را مجبور بر ترک استعمال آن دوا نماید مثل زکام عارض از استعمال یدور دو پتاسیوم و یا بروز بثور جلدی از استعمال برمور دو پتاسیوم و بالاخره انطباق شمع ذراریح بروی جلد تا باشد سبب ظهور ورم در مثانه گردد

جهة آنکه دوائی مجذوب بدن شود یا باید بمجاورت اغشیه مخاطی در آید و یا در اعماق عناصر تشریحی انتشار واقع گردد و لهذا طرق جذب ادویه را بر هفت قسم کرده اند که بترتیب سرعت جذب و شدت تأثیر آنها را بیان میکنیم ۱ جذب ریوی ۲ جذب بواسطه تزریق تحت جلدی ۳ جذب بواسطه نسج ذنبوری (غشاء گلاند) عریان ۴ جذب بواسطه معاء مستقیم ۵ جذب بواسطه لثه و غشاء مخاط چشم ۶ جذب معدی ۷ جذب جلدی

اختلاط ادویه اغلب اوقات طبیب دوای کامل الاثری که مناسب مزاج مریض و درجه استعداد شخصی او بود در میان عقاقیر محصوله از موالید ثلاث بدست نمی آورد علاوه گاه لازم میشود بر قوت دوائی بیفزاید و یا از قوت آن بکاهد و اثر آنرا تعدیل کند و مناسب مزاج مریض گرداند در این صورت مجبور میگردد که از عناصر این سه مولود ترکیبی ترتیب دهد و دوای مرکبی حاصل نماید که دارای اغراض مذکوره بود و چنین ترکیبی را اختلاط ادویه میگویند و از این اختلاط باید نتایج ذیل حاصل شود

اولاً ازدیاد اثر و قوت دوا مثل افزودن عصاره کنکینا بر مطبوخ آن

ثانیاً نقصان اثر تحریشی بعضی ادویه و یا برطرف نمودن آن اثر مثل اختلاط صبر زرد و یا سقمونیا با صابون

ثالثاً دفع بعضی معایب از یک دوائی مثل اختلاط محصولات حدید با منیزی و یا ریوند

رابعاً حصول آثار مختلفه در زمان واحد مثل اختلاط سولفات سود با امتیک

خامساً حصول بعضی آثار که از استعمال جداگانه هر یک از آن دواها بدست نمی آید مثل اختلاط ایپکا در تریاک در گرد معروف به پودر دوور

عدم تناسب مواد مختلطه عدم تناسب در اصطلاح طبی عبارت است از اینکه از اختلاط دو یا چند دوا مخلوط ناقص بود و یا موجب بعضی عوارض غیر مطلوبه شود و عدم تناسب را بچهار قسم تقسیم کرده اند

اولاً عدم تناسب فیزیکی هرگاه ناقل و محلل دوائی را بقدر کفایت استعمال نکرده باشند میگویند در این مرکب عدم تناسب فیزیکی موجود است

ثانیاً عدم تناسب دواسازی مثلاً حبوبیکه محتوی ید و جیوه و غیره باشند نباید آنها را مفضض کرد و اگر مفضض کنند میگویند عدم تناسب دواسازی موجود است و هم چنین چون کافور را با بعضی مواد مخلوط کنند که آنها را نرم مینماید عدم تناسب دواسازی موجود خواهد شد

ثالثاً عدم تناسب فیزیولوژی مثل استعمال عوامل مقویه با ادویه ئی و استعمال تریاک با دوای قی زیرا که اثر فیزیولوژی هر یک متضاد با دیگری است

رابعاً عدم تناسب کیمیائی در اختلاط ادویه هرگاه سه قسم اول را مراعات نکنند چرا که از درجه علمی شخص عامل کاسته عیب بزرگی وارد نمی آورد ولی مراعات این قسم آخر خیلی مهم است و شخص عامل در اختلاط ادویه با نهایت دقت باید آنرا مراعات کند زیرا در صورت عدم مراعات ممکن است موجب بروز خطرهای فاحش شود و مریض بیچاره را در هلاکت اندازد و این قسم آخر که باسم **مانعة الجمع** معروف است چون خیلی اهمیت دارد لهذا در ذکر هر یک از ادویه مانعة الجمع را می نگاریم تا موجب بصیرت اطبای جوان که بتجربه گردد و آنان را از راه غلط دور کند و در

اخلاط ادویه از نتایج مشئومه محفوظ مانند

هشتمین گفتار

پس از ذکر این مقدمات بعون الله تعالی وحسن توفیقه شروع در ابواب یک صد و ده گانه مینمائیم وجهة اختصار علامات و رموزی چند اختراع کرده ایم از این قرار

پ	علامت پارسی	ل	لاطینی
ت	ترکی	مکد	ازمرکب
ر	رجوع نمائید	م	ملاحظه کنید
ع	عربی	ه	هندی
ف	فرانسه	ی	یونانی

بسم الله الرحمن الرحیم

حرف الف

در اول آهن و مغنیسا

وَاَنزَلنَا الحَدِیدَ فِیهِ بَاسٌ شَدِیدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ

پ آهن ع حدید ف فِر ل فرّوم ی کالوف (زیدیروس) باصطلاح کیمیا مرّیخ رف مارس)

یکی از اجسام مفرده است و از قدیم الایام شناخته شده و فلزیست که خداوند عزوجلّ در موالید ثلاث (معدن و نبات و حیوان) انرا منتشر و پراکنده کرده است و یکی از دانشمندان کیمیا میگوید در خون هر شخصی بقدری آهن وارد شده که در ساختن مدالی لازم میشود و جسمی است خاکستری آبی رنگ و دارای نسج لیفی و خیلی صلب و خیلی سخت و مخصوصاً قابلیت انطراقش زیاد است و بوی آن مخصوص و طعمش قابض و وزن مخصوص آن ۷/۶۵ است و تقریباً هفت مقابل و نیم سنگین تر از آب است و در ۱۵۰ درجه میزان النار وِدژوود ذوب میکردد و در هوای مرطوب باسانی اکسید میشود و در حرارت قرمز اب را تجزیه کرده و اکسیژن انرا ضبط میکند و در حرارت متعارف در اب مقطر و اب بی هوا هیچ اثری نمی نماید و مقناطیس انرا جذب میکند و بسهولت مقناطیس میشود

آهن یکی از بهترین عوامل مرممه و مقویه است و بعضی از مصنفین انرا دوا مخصوص کلوروز تصور نموده اند و در ابتدا باید محصولات غیر محلول از قبیل براده و اکسید و کربونات و بعد محصولات محلوله مانند لکتات و طرطرات و ابهای حدیدی و کلورور و یدور را استعمال نمود و هرگاه از استعمالش یبوستی در طبع عارض شود انرا با صبر ترکیب نمایند و چون موجب سهال گردد مقداری تریاک بان مخلوط میکنند

املاح محلول آهن را خیلی کمتر از املاح غیر محلول معمول میدارند و چون املاح محلوله قابض اند در اقسام نزف الدم و لوکوره (طمث سفید) استعمال میشوند و گاهی انها را در دفع تبهای کهنه بکار میبرند

شرایط انتخاب محصولات آهن از اینقرار است اولاً باید آهن بحالت پروتو اکسید باشد و یا بحالت فلزی زیرا که آهن فلزی در معده بملح پروتو اکسید مبدل میگردد ثانیاً پروتو اکسید باید با اسید کربونیک و یا بایک اسید آلی از قبیل اسیطریک و لکتیک متحد شده باشد تا بتواند جذب گردد ثالثاً همه املاح پرواکسید آهن و همه ترکیبات حدیک که اصل انها اسید غیر آلی قوی مانند کلوریدریک و سولفوریک و فسفوریک باشد بصعوبت جذب میشوند و لهذا بالخصوصه مانند قابضات استعمال میکنند

موادّ مانعة الجمع تنن و اجسامیکه دارای تنن اند مانند مازو و پوست بلوط و دارچینی و کنکینا و کاشو و غیره و تلیاثیات و کربوناتهای القا و بسیاری از املاح فلزی را نباید با املاح آهن استعمال نمود

در بیان محصولات آهن

براده آهن صلایه شده یکی از محصولات حدیدیه بسیار نیکو است و مقدار شربت آن از یک دسی گرم تا یک گرم است که بطور حب و یا معجون استعمال میکنند

فر رُدُوئی (آهن احیا شده) نیز از محصولات نیکو است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ سانتیگرم است که بطور سفوف و حب و معجون و قرص وغیره معمول میدارند

اکسید دوفر (اکسید سیاه آهن) چون این اکسید را بطریقهٔ مرطوب اخذ کرده باشند یکی از محصولات نیکو خواهد بود و مقدار شربتش مانند براده آهن است

پراکسید آهن بشکل گرد سرخ قهوهٔ رنگ میباشد و چون کم اثر است تقریباً استعمال آن متروک و لیکن بحالت هیدرات سرشیمه بهترین تریاق ارسنیک است

اکسید دو فر دیالیزه (فر دیالیزه) (فر براوه) بشکل مایع قرمز تیره است و مقدار شربت آن ۷ قطره است در نصف پیاله شربت قند که قبل از هر غذا بیاشامند

کربونات آهن پروتوکربونات آهن مثل آنکه در حب والت موجود است یکی از محصولات بسیار مفید است که دخل بسیار محصولات حدیدیه ندارد و مقدار شربت آن از یک تا ۴ گرم است بطور حب و قسمی از کربونات آهن که در تجارت معروف بزعفران الحدید شبیه میباشد و قسمی دیگر که بهمان اسم کربونات معروف است محتمل الاثر میباشند و مقدار شربت آنها از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است بطور حب و در خارج این قسم کربونات را بر وجوه قروح متعفنه زیاده میکنند

لکتات آهن چون براده آهن را در اسید لکتیک ابدار بریزند تولید لکتات میشود که یکی از محصولات حدیدیه نیکو میباشد و جامع دو شرطی است که سابقاً ذکر کردیم زیرا که ملحی است که بر آن پروتواکسید اسید شرکت میباشد و در مدت هضم بسهولت جذب میگردد و مقدار شربت آن از یک دسی گرم است تا ۵ گرم بطور حب و نیز شربت و قرص و دراژه از آن میسازند

سیترات آهن پروتوسیترات و پرسیترات آهن هر دو معمولند ولی پروتوسیترات را که تا اوقات کمتر معمول بود غالب علما بهتر از پرسیترات میدانند بلکه بر لکتات هم ترجیح میدهند و طریقهٔ ساختن آن از قرار ذیل است

بگیرند صراحی بلوری و آنرا از قطعات آهن خالص پر کنند و بقدر یکه جا دارد اسید سیتریک و آب از هر کدام یک جزء بروی آن بریزند و ۴۰ درجه حرارت وارد آورند و چند روز بگذارند بماند سیترات پروتواکسید آهن بشکل تبلرهای سفید حاصل میگردد و این تبلرها را از آب ماده جدا کرده و با آب مقطر بشویند و خشک کنند و مقدار شربت این ملح از یک دسی گرم است تا ۳ گرم که بطور حب و قرص وغیره معمول دارند

البومینات آهن حاصل میشود از اثر البومین تخم مرغ در محلول پرکلورور آهن و رسوبی که در این عمل حاصل میشود بشویند و بفشرند و مجدداً در آب مقطر یکه بواسطهٔ اسید کلوریدریک ترش شده باشد حل کنند و مقدار شربت آن ۵۰ سانتیگرم است در روز و امروز چندان استعمال نمیشود

پروتوکلورو

پروتوکلورور آهن این محصول حدیدی چون بسهولت تغییر کرده و مبدل به پرکلورور میگردد ترجیحی بر سایر محصولات ندارد و بشدت قابض است و مقدار شربت آن ۵ تا ۱۵ سانتیگرم است بصورت حب و یا شربت

پرکلورور آهن این محصول حدیدی محلول حقیقی است و از ادویهٔ قاطع الدم میباشد که قویاً و بسرعت اطمینان اثر میکند و چون آنرا بروی جراحات نطول کنند احساس وجع شدیدی میگردد و زرقات آن در مهبل جهت دفع لوکوره سودمند است و در داخل جهت دفع کلورز و خنازیر و حمره و سیفلیس و نقاهت حماهای تیفوئید و پورپورا استعمال آن مفید میباشد و نیز در دفع سوء هضمی آنرا استعمال میکنند و نطول آن در حلق جهت دفع دیفتری و خناق بسیار سودمند است مقدار شربت آن از ۵ تا ۲ سانتیگرم الی ۱ گرم است مخلوط در یک پوسیون

والریانات آهن حاصل میشود بانکه اسید والریانیک را با آب بروی براده آهن بریزند و این ملح دارای خواص سنبل الطیب و آهن هر دو میباشد و از اینجهة در دفع کلورز یکه با عوارض هیستری مرکب بود سودمند است و مقدار شربت آن از یک تا ۵ دسی گرم بطور حب است

پروتوفوسفات آهن یکی از محصولات نیکو است و مقدار شربت آن از ۳ دسی گرم تا یک گرم است و میتوان پروتوفوسفات آهن را بواسطهٔ تجزیه و ترکیب مضاعف حاصل نمود باین طریق بگیرند فوسفات خشک سود و سولفات آهن مکرر ۱ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و با مقدار کافی عسل ۱۰ حب سازند و روزی از یک تا ۱۰ حب استعمال نمایند

پیروفوسفات دوفر سیترو آمونیاکال (پیروفوسفات آهن و آمونیاک) بگیرند پرکلورور مایع آهن ۱۵۵ پیروفوسفات متبلور سود ۸/۴ اسید سیتریک ۲/۶ آمونیاک بقدری که این اسید را اشباع کند مخلوط کنند و از این ترکیب شربتی مانند حاصل میشود که چندان طعمی ندارد و مقدار شربت آن تا ۳ دسی گرم است

پیروفوسفات آهن بگیرند آب مقطر ۵۰۶ گرم پیروفوسفات سود ۳۵ گرم سولفات آهن خالص ۲۲/۳۹ گرم مطابق معمول حل کنند و دقت نمایند که زیاده از ۱۵ درجه حرارت بر محلول وارد نیاید و مقدار شربت این محلول نیز تا ۳ دسی گرم است و این دو محلول را بصورت شربت و دراژه و شراب استعمال میکنند و بخصوص در ضعف با خیلی سودمند

طرطرات فریکوپتاسیک (طرطرات آهن و پتاس) چندان طعمی ندارد و مقدار شربت آن ۱ تا ۲ گرم است بصورت حب و یا شربت

فروپیرین ترکیب انتی پیرین را با آهن که کرد بست قرمز و متبلور و محلول در ۵ جزء آب باین اسم نامند و این جسم که بهیچ وجه محرق نیست از عوامل قابضه میباشد و ۲ جزء از آن در ۱۰۰ جزء آب حل کرده مانند محلول پرکلورور آهن در خارج استعمال میکنند و در داخل ۵ تا ۱۵ سانتیگرم بطور حب و یا پسیون مانند سایر محصولات حدیدیه قابض معمول میدارند

در بیان نسخ متداوله محصولات آهن

آب آهن یک مشت میخ زنگ زده آهن را در ۱۴ سیر آب جوش بریزند و در مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد آب صاف آنرا بردارند و از ۲ تا ۴ پیاله در عرض روز بیاشامند

محلول حدیدی معمول ربگورد بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم طرطرات فریکو پطاسیک ۳۰ گرم مخلوط نموده حل کنند در دفع شانکر اکال روزی سه قاشق غذاخوری این محلول را بیاشامند و از طرف دیگر بگیرند طرطرات فریکو پطاسیک ۱۰۰ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم حل کرده و شربی را در آن آلوده نموده بروی جراحت رفاده نمایند و در روزی دو دفعه عوض کنند

حب حدیدی بلود بگیرند مسحوق سولفات پروتواکسید آهن خالص و خشک ۳۰ گرم کربونات پتاس خالص و خشک ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵ گرم آب ۳۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم در کپسول چینی باعانت حمام ماریه صمغ را در آب حل کنند و شربت و سولفات آهن را بیفزایند و چند لحظه بهم زنند تا مخلوط متحد القوام گردد و بعد کربونات را که بخوبی صلایه کرده باشند بیفزایند و با تیغهٔ آهنی بهم زده کنند و متصل حرارت دهند تا محصول بقوام حب گردد و اگر قدری قوامش بیشتر بود بهتر است و از روی آتش برداشته ۱۲۰ حب سازند و چهار ساعت در گرمخانه بخشکانند و مفضض کنند و در صراحی حفظ کرده دهان را محکم ببندند و تقریباً هر یک از این حبها دو نخود وزن خواهد داشت و از ۲ تا ۱۵ عدد هر روز بیاشامند و در این حبوب آهن کما ینبغی بحالت پروتواکسید محفوظ میماند

حب حدیدی والت مطابق کدکس بگیرند پروتوسولفات آهن خالص و متبلور ۱۰۰۰ گرم کربونات سود متبلور ۱۲۰۰ گرم عسل قند شیر مکدر ۳۰۰ گرم قند سفید مقدار کافی از یک طرف در ۲۰ جزء آب یکجزء قند حل کرده و بجوشانند تا هوای آن خارج شود و سولفات را در این آب بقدری که در انحلال آن لازم است حل کنند و از طرف دیگر کربونات را نیز بهمین طریق در آب قنددار بی هوا حل نمایند و این دو محلول را در صراحی مخلوط نموده و دقت کنند که آن صراحی پر شود و در آنرا بگیرند و بهم زنند و بگذارند تا کربونات آهن رسوب کند و آب روی آنرا دور ریخته و بجای آن مجدداً آب قنددار بی هوا بریزند و بهم زنند و بگذارند ته نشین شود و این عمل را مکرر کنند تا آنکه در مایع ملحی قلیلائی یافت نشود و بعد پارچهٔ محکم سفیدی را بشربت قند آلوده کرده و کربونات محصول را بروی آن بریزند و فشار منظمی بروی وارد آورند و بعد کربونات را در کپسولی ریخته و عسل را بروی آن بریزند و در این وقت مشاهده میشود که از عسل در آب محتوی در کربونات مخلوط متجانسی حاصل میکند و قند شیر را بیفزایند و بسرعت محصول را در حمام ماریه بغلظت عصاره قوام آورند

جهت ساختن حب بگیرند چهار جزء از محصول مذکور و یک جزء گردی که مرکب از اجزاء متساوی اصل السوس و ریشهٔ خطمی بود مخلوط کنند و حبهائی سازند که وزن هر یک ۲۵ سانتی گرم باشد و آنها را مفضض کرده در صراحی حفظ کرده و هر حبی تقریباً دارای ۵ سانتی گرم پروتواکسید آهن است و از ۲ تا ۱۲ حب هر روز بنوشند

این حبوب را چون بطریق مذکور بسازند قند و عسل مانع میشوند از فساد پروتوکربونات آهن که بخوبی در زیر شیرهٔ معده محلول شده و نمیگذارند مبدل به پراکسید گردد که چندان محلول نیست

حب کربونات آهن معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات

آهن

آهن متبلور و خالص ۱۰ گرم کربونات سود ۷ گرم قند و عسل مکدر ۵ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی تقریباً ۱۲ گرم سولفات را با قند مخلوط کرده نرم صلایه کنند و بعد کربونات را بیفزایند و بدقت مخلوط نمایند و عسل را اضافه نموده و بعد ۶ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی افزوده و بگذارند دو ساعت بماند و در این مدت گاه گاه بهم زنند و پس از اینمدت بقدری مسحوق ریشهٔ خطمی بر محصول علاوه کنند که شایستهٔ حب گردد و از آن ۲۰۰ حب نمایند و هر حبی که ۲ دسی گرم وزن دارد دارای ۲ سانتی گرم کربونات آهن است و بعضی از علما این حب را بر حب والت مطابق نسخهٔ کدکس ترجیح میدهند

شربت لکتات آهن معمول کاپ بگیرند لکتات آهن ۴ گرم آب مقطر جوشان ۲۰۰ قند سفید ۴۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و لکتات آهن در کمتر از ۴۰ جزء آب جوش حل نمیگردد و لهذا مقدار زیاد از آن در شربت نمیتوان داخل نمود

حب لکتات آهن بگیرند لکتات آهن مسحوق ریشهٔ خطمی مکدر ۱ گرم عسل مقدار کافی ۲۰ حب سازند

قرص لکتات آهن مطابق کدکس بگیرند لکتات آهن ۵۰ گرم مسحوق قند ۱۰۰۰ گرم قند و نیل دار ۳۰ گرم لعاب کتیرا ۱۰۰ گرم لکتات را با ۲۵۰ گرم قند بدقت صلایه کنند و با لعاب و باقی مانده قند و قند و نیل دار خمیر سازند و قند آهن دار را بیفزایند و با این محصول قرصهای یک گرمی سازند هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم لکتات آهن است و بهمین طریق میسازند **قرص سیترات آهن و طرطرات آهن امانیاکی** را

ایضاً قرص لکتات آهن بگیرند لکتات پروتواکسید آهن ۲۵ گرم اسانس نعناع ۱ گرم قند ۵۰۰ گرم عرق نعناع مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ دسی گرمی سازند و در دفع کلوروز و سوانح عارضه از آن از ۶ تا ۱۲ قرص در ۲۴ ساعت بیاشامند

نقل ثلیس و کونتر بگیرند لکتات آهن ۱۰۰ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشهٔ خطمی و لعاب آن ۲۰۰۰ حب کوچک ساخته و این حبها را نقل کنند

حب سیترات آهن بگیرند سیترات آهن ۵ گرم عسل ۱ گرم مسحوق ریشهٔ خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۱۰ حب در روز بیاشامند

قرص سیترات آهن بگیرند سیترات آهن اسید سیتریک مکدر ۱۰ گرم اسانس لیمو ۲۰ قطره قند ۲۰۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ دسی گرمی سازند و مقدار شرب آنها از ۵ تا ۶ قرص و زیاد تر است و این قرصها از محصولات جدید میباشند که هم گوارا و هم قوة الاثر اند

سیترات آهن امانیاکی معمول بریال بگیرند آب مقطر ۲۰۰۰ گرم اسید سیتریک متبلور ۸۷۵ گرم امانیاک مایع ۳۵۰ گرم در ظرف طلای سفید حل کنند و در روی آتش گذارند و همینکه جوش آمد تدریجاً ۶۰۰ گرم پراکسید آهن هیدراته که هنوز نم داشته باشد بیفزایند و تبخیر کنند تا بقوام شربت رسد و بعد محصول را در روی صفحه‌های نازک گسترانیده در گرمخانه بخشکانند

شربت سیترات آهن معمول کدلس بگیرند شربت ساده ۹۵۰ گرم

سیترات آهن و کینین

پپتونات آهن

سیترات آهن امانیاکی با آب ۲۵ گرم آب مقطر ۲۵ گرم مطابق معمول حل کنند

سیترات آهن و کینین یکی از ترکیبات توام است که از ۹۰ جزء سیترات آهن و یک جزء سیترات کینین حاصل میشود و بشکل فلسهای شفاف است محلول و خیلی تلخ و سبز رنگ و بواسطهٔ شدت تلخی بیشتر انرا بطور حب استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۳۰ تا ۶۰ سانتی گرم است

پپتونات آهن بگیرند پپتون خشک ۵ گرم آب مقطر ۵۰ گرم محلول پرکلورور آهن ۱۲ گرم پپتون را در آب حل کرده و محلول پرکلورور را افزوده و مادهٔ منعقده که حاصل میشود در محلول ذیل حل کنند به گیرند کلورید رات امانیاک ۵ گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کرده و بعد ۷۵ گرم گلیسرین و مقداری آب قند افزا که ۲۰۰ گرم محصول بدست اید و این محصول که از عوامل محمل الاثر است یک قاشق کوچک ان دارای یک سانتی گرم آهن فلزی میباشد

زرق متحرّ موافق دستور العمل پراواز بواسطه زرق چند قطره پرکلورور آهن خیلی غلیظ میتوان خون را در عروق شریانی متکاثف و متحر نمود و اینعمل را باید بتوسط سرنگ و کارتلیتا بازیک طلا و یا پلاتین اجری کرد باینطریق که ابتدا از راه زبان متصل کنند که پیستونش دارای پیچ بود تا بدون تزلزل با کمال دقت مایع مزروق را باندازهٔ که منظور است بتوان زرق نمود و لازم است لوله سرنگ را از جدار شریان مو رباً و مانند متّه عبور دهند و توقف جریان خون در عرق باید موقتی باشد

معالجه معمول اوبرون در دفع خناق بگیرند محلول پرکلورور آهن ۲۰ تا ۴۰ قطره آب سرد یک گیلاس مخلوط کنند و هر ۵ دقیقه به ۵ دقیقه فاصله یک قاشق ترشی خوری بنوشند و اقلاً مدت سه روز بران مداومت کنند و پس از هر قاشقی یک جرعه شیر بیاشامند و در مدت شب هر چهار ساعت فاصله یک قاشق و یکی از دانشمندان در دفع دیفتریت پرکلورور آهن را بمقدار زیاد تر استعمال کرده و فواید نیکو حاصل نموده است و طریقهٔ استعمال ان از اینقرار است بگیرند پرکلورور آهن ۵ گرم شربت قند ۱۲۵ گرم حل کنند و موافق سن مریض یک قاشق آش خوری و یا چایخوری در روز و شب هر ده دقیقه فاصله بیاشامند

پوسیون پرکلورور آهن بگیرند پرکلورور آهن مایع که وزن مخصوص ان ۱/۲۵ بود از ده گرم تا ۱ گرم آب مقطر ۱۲۵ گرم شربت دارچینی ۳۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع نفث الدم و اسهال پیفوئیدی با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

پوسیون پرکلورور آهن در دفع حمی معمول مالی بگیرند پرکلورور آهن ۳۰ درجهٔ ۲۵ قطره عرق کاهو ۵۰ گرم عرق نعناع ۲۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم پوسیون سازند و هر نیم ساعت با فاصله دو قاشق آش خوری بیاشامند

زرق پرکلورور آهن معمول ساندراس بگیرند پرکلورور آهن ۳۰ درجهٔ ۵ تا ۲۰ گرم مطبوخ خطمی ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع لوکوره زرق نمایند

محلول دافع شانکر معمول رول بگیرند آب ۲۴ پرکلورور آهن ۳۰ درجهٔ ۱۲ اسید سیتریک ۴ مطابق معمول حل کنند و روزی چندین دفعه بروی شانکر تطول نمایند

ایضاً نسخهٔ دیگر بگیرند اسید کلوریدریک اسید سیتریک پرکلورور آهن مکدر ۴

اب مقطر ۳۲ حل کنند روزی چندین دفعه بروی شانکر و سایر قروح تطول نمایند

شربت پرکلورور آهن بگیرند پرکلورور ۳۰ درجه ۱۵ گرم شربت ساده ۹۸۵ گرم مطابق معمول عمل کنند این شربت معمول کدکس است

حب پرکلورور آهن بگیرند پرکلورور مایع ۵ گرم با مقدار کافی گرد بی اثری که موجب تجزیهٔ پرکلورور نشود ۱۰۰ حب سازند و هر حبی دارای ۲۵ میلی گرم پرکلورور خشک است

تنبیه شربت پرکلورور آهن را نباید خشک نمود مگر کم کم و باندازهٔ که لازم میشود و حب انرا باید باموادی بعضی ساخت و مفضض نمود و پوماد ان بسرعت فاسد شده و تند میگردد

محلول پرکلورور آهن جهة زرق و غسول بگیرند پرکلورور مایع ۳۰ درجهٔ ۳۲ تا ۱۲۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و این محلول در ۳۰ گرم از ۱ تا ۴ گرم پرکلورور دارد و قوت اثران موافق مقصود عامل تغییر میکند و رول در تعلیم بحفظ عوارض سیفلیسی غسول انرا معمول میدارد و نیز در مجرای بول بجهة انمقصود انرا باید زرق کرد

حقنه پرکلورور آهن بگیرند پرکلورور ۳۰ درجهٔ ۲ گرم آب ۵۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع دوسنطاریا و اسهال مزمن و نزف الدم معوی حقنه نمایند

پوماد پرکلورور آهن بگیرند پرکلورور ۳۰ درجهٔ ۱ تا ۴ گرم پیه حسن لبه ۳۰ گرم پوماد سازند و در دفع اختلالات جلدی لبکنی شکل محدود و مبرم و هنگام ازمان امراض متر شحهٔ جلدی و اختلالات فلسی و قشری و پسوریازیس و غیره تمریخ ان مستعمل و مفید است

کولودیون حدیدی معمول اران بگیرند پرکلورور آهن ۱۰ گرم کولودیون ارتجاعی ۹۰ گرم مخلوط کنند

ساکارور پاکلیاری بگیرند پرکلورور آهن خشک ۱ گرم قند ۵۰ گرم مطابق معمول گرد متحد الاجزائی سازند و مقدار شربت ان یک قاشق چایخوری است که دارای یک دسی گرم پرکلورور است

حب والریانات آهن بگیرند والریانات آهن ۱ گرم با مقدار کافی عسل و مسحوق ریشهٔ خطمی ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در دفع اختلالات عصبی که باکلوروز مرکب باشند در عرض روز بیاشامند

شربت حدیدی معمول روبیکه بگیرند پیروفوسفات و فرسیترو امونیاکال (پیروفوسفات آهن لیموئی امانیاکی) ۱۰ گرم شربت ساده ۹۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۱۰۰ گرم مطابق معمول شربت حل سازند و با قدری تعفین قرمز دانه انرا رنگین کنند و هر یک گرم از این شربت دارای یک سانتی گرم ملح آهن است و هر قاشق آش خوری ۲ دسی گرم دارد

شربت پیروفوسفات آهن معمول کدکس بگیرند پیروفوسفات آهن ۱۰ آب مقطر ۲۰ قند ۹۷۰ مطابق معمول شربت سازند

نقل حدیدی ایضاً معمول روبیکه بگیرند پیروفوسفات لیموئی و امانیاکی آهن ۵ گرم مطابق معمول ۵۰۰ نقل سازند و هر نقلی یک دسی گرم ملح آهن دارد

شراب کنکینا حدیدی ایضاً معمول روبیکه بگیرند پیروفوسفات

دو فرسبنر و امونیاکال ۱۰ گرم عصارهٔ کنکینای خاکستری ۵ گرم شراب سفید اعلی ۱۰۰۰ گرم ملح اهن و عصاره را بحالت بروده در شراب حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و هر قاشق سوپ خوری این شراب دارای ۱۵ دسی گرم ملح اهن و ۷۵ سانتی گرم عصارهٔ کنکینا میباشد

حب طرطرات فریکوپتاسیک معمول میال بگیرند طرطرات اهن و پتاس ۳ دسی گرم شربت صمغ تقریبا ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب مفضض سازند و از ۲ تا ۵ حب در دفع یبوست کلوروزی مستعمل و مفید است

شربت حدیدی ایضا معمول میال بگیرند طرطرات اهن و پتاس ۱۵ گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱ تا ۵ قاشق کوچک بیاشامند

موافق دستور العمل **کدکس** شربت حدیدی را باین طریق باید ساخت بگیرند طرطرات فریکوپتاسیک فلسی ۲۵ اب مقطر ۲۵ شربت ساده ۹۵۰ و یک قاشق از این شربت خوری این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم ملح اهن و **شربت طرطرات امانیاکی اهن** را نیز بهمین طریق میسازند

اب حدیدی مجز معمول کدکس بگیرند طرطرات پتاس کربنات سود متبلور ۰/۶۵ گرم کلورور سدیوم خالص ۰/۱۶ گرم سولفات اهن خالص ۰/۱۸ گرم اب مجز ساده ۶۵۰ گرم مطابق معمول عمل کنند

ایضا اب حدیدی مجز معمول تروسو بگیرند طرطرات اهن و پتاس ۱۵ سانتی گرم اب مجز ساده ۶۵۰ گرم ابتدا ملح را در اب متعارفی حل کرده و بعد بخار اسید کربونیک را در ان داخل نمایند و مقدار شربت این اب در یک استکان کوچکی مزمزه ۲۵ تا ۵۰ گرم است با هر غذا و این اب را میتوان بجای ابهای معدنی **اسپا و بوساک و سنت الیان و فورژ و اورزا** و غیره استعمال نمود

اب کالیبه (حدیدی) بگیرند سولفات اهن متبلور ۵ سانتی گرم در ۵۰۰ گرم ابیکه عاری از هوا باشد حل کنند

اب معدنی معمول مارک بگیرند سولفات اهن ۲ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب حل کرده و ۱۰ گرم اولئوساکاروم نارنج بیفزایند و در دفع حباب تا به یک پیاله کوچک بیاشامند

تعفین اتری پرکلورور اهن (تعفین بستوشف) تعفین دکتور کلوپروت) بگیرند پرکلورور جامد اهن ۶ لیکور هوفمان ۲۸ ملح اهن را در صراحی در بسته با الکول مخلوط کرده و از روشنائی حفظ نمایند و از ۶ تا ۲۰ قطره این مخلوط را در یک پیاله شربت قند داخل نموده بیاشامند و از محصولاتیست که این اوقات استعمال ان متروک است

شراب حدیدی (شراب کالیبه) بگیرند سیترات اهن امانیاکی ۵ گرم شراب سفید ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و **سوبران** بعوض سیترات طرطرات پرتواکسید اهن استعمال کرده و یک گرم اسید طرطریک بران میافزاید

طرطرات پرتواکسید اهن بگیرند پرتوسولفات اهن را با یک برابران طرطرات پتاس خشک ممزوج کنند و رسوب را بسرعت با اب جوشیده بشویند و در روی پارچه ریخته بقوت بفشرند و در حمام ماریه

خشک

خشک کنند

تعفین مریخ طرطیری بگیرند برادهٔ اهن ۱۰۰ طرطیر ۲۵۰ اب ۳۰۰۰ مطابق معمول عمل کنند و تبخیر نمایند تا ۳۲ درجه و بر این محصول بیفزایند الکل ۵۰ و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۲۰ گرم است

طرطرات مریخی که معمول کدکس است عبارتست از ۴ جزء این تعفین و یک جزء طرطرات پتاس خشک و **شارلو** از ۱ تا ۲ قطره این طرطرات با ۳ گرم شراب جنطیانا و یا شراب **سنت رفائیل** مخلوط کرده قبل از غذا استعمال نماید و یکی از عوامل بسیار مفید است

شربت تنات اهن معمول برال بگیرند شربت سرکه فرامبوان ۱۲۵ گرم شربت ساده ۳۷۵ گرم سیترات اکسید اهن مانیتیک ۱۰ گرم عصارهٔ مازو ۴ گرم مطابق معمول شربت سازند و **تروسو** این شربت را در صورتی استعمال می نماید که عوامل قابض و عوامل حدیدی هر دو را باهم خواسته باشد معمول دارد

شربت سیترات اهن و منیزی معمول کورپوت بگیرند سیترات اهن و منیزیه ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم شربت ساده ۱۸۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و این شربت دارای طعم مطبوع و گوارائی است و موجب یبوست طبع نمیگردد

شربت کربونات اهن معمول دالیسی بگیرند از یکطرف سولفات پرتواکسید اهن ۶۵ گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم قند ۶۰ گرم بجوشانند تا حل شود و با کاغذ صاف کنند و از طرف دیگر کربونات سود ۸۰ گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم قند ۶۰ گرم نیز بجوشانند تا حل شده و با کاغذ صاف نمایند و دو مصفی را پس از سرد شدن مخلوط کنند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند تا کاملا راسب گردد و اب روی این رسوب را بواسطهٔ انحراف دور بریزند و بعد بگیرند قند ۸۰ گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و رسوب را در این محلول در حالیکه سرد باشد مخلوط کرده بهم زنند و بگذارند ته نشین شده و بواسطهٔ انحراف اب روی ان را دور بریزند و بعد این رسوب را بطریق مذکور با شربت قند بشویند و بار دفعهٔ دیگر رسوب را بهمان طریق در محلول قند در اب مقطر مخلوط نموده و چند روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و بالاخره شربت ساده حلی سازند از ۱۲۰۰ گرم قند و ۶۰۰ گرم اب مقطر و ان مخلوط حدیدی برا این شربت افزوده و بغلظت ۳۰ درجه قوام اورند و بعد با مادهٔ معطره ان را معطر کنند

شربت حدیدی معمول دیکورد بگیرند شربت تلو ۵۰۰ گرم کربونات اهن عصاره را نباتی مکدر ۱۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و در دفع سوء القنیه و ترشحات مخاطی از ۲ تا ۴ قاشق کوچک در روز بیاشامند

شربت کالیبه (حدیدی) معمول ویلیس بگیرند سولفات اهن ۵ گرم در ۱۰ گرم اب جوش حل کرده و صاف نموده با ۷۰۰ گرم شربت صمغ داخل نمایند و مانند عوامل مقویه قابضه روزی از ۳ تا ۶ گرم از این شربت بیاشامند

پوسیون کر بگیرند سیترات پرتواکسید اهن ۸ قطره عرق تبلول ۲۰۰ گرم شربت ساده ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع اسهال مزمن تا ۸ قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

لیکور اهن شورهٔ معمول دواسازی ژرمن بگیرند اهن سبد ۱۷/۱۲۵

نیترات غلیظ ۸۹/۴۴ حل کنند و بقدری آب بر محلول بیفزایند که مجموع ۱۴۹/۰۵ گردد

مخلوط مقوی معمول هرک بگیرند پرتوکلورور آهن ۰٫۲ سانتی گرم مشک ۰٫۲۵ سانتی گرم آب مقطر ۲ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط نمایند و در رفع ملاست معده هر ساعت فاصله یک قاشق چایخوری بیاشامند

معجون دافع نور الثرپ بگیرند کربونات آهن ۴ گرم سولفات کینین ۸ دسی گرم عصاره نوبالک ۸ سانتی گرم شربت قند مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند این معجون را ۴ قسمت کرده روزی ۵ قسمت بیاشامند

معجون رضائی معمول دکتر رضا استاد مصنف بگیرند سولفات آهن ربوند چینی ۱ گرم پرکی جنطیانا مکده ۱۰ گرم با مقدار کافی عسل مصفی معجون سازند مقدار شربت این معجون از ۱ گرم تا ۱٫۵ گرم و نیم است در روز

حب حدیدی معمول مصنف بگیرند کلورور آهن امانیاکی ۵ گرم عصاره ربوند چینی ۲ گرم با مقدار کافی عصاره جنطیانا ۶۰ حب سازند که هر حبه بقدر یک نخود باشد روزی ۲ حب نهار و ۲ حب شام قبل از غذا میل نمایند

قرص حدیدی بگیرند طرطرات فریکو پتاسیک ۵ قند ۱۰۰ قند و نیل دار ۳۰ با مقدار کافی لعاب کثیرا قرصهای یک گرمی سازند و مقدار شربت این قرصها از ۵ تا ۱۰ دانه است در روز

قرص شوکولائی معمول کون بگیرند آهن احیا شده بواسطه هیدروژن ۵ سانتی گرم اشوکولای ونیل دار ۱ قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم آهن است و مقدار شربت در ابتدا دو قرص است و بعد هر دو روز یکقرص بیفزایند تا ۴ قرص و باید این قرصها را در هنگام غذا بیاشامند که در این هنگام عصیر معدی بواسطه عمل هضم بمقدار زیاد ترشح شده و موجود است

تذییل کون که یکی از دانشمندان بزرگست ثابت کرده میگوید که چون ۵۰ سانتی گرم آهن احیا شده را در ۱۰۰ گرم عصیر معدی داخل نمایند ۱۵ میلی گرم آن حل میشود و از ۵ سانتی گرم براده آهن مسحوق زیاده از ۳۵ میلی گرم حل نمیگردد و علی هذا النسبة قابلیت انحلال این دو محصول حدیدی مانند نسبت ۱۰ به ۷ خواهد بود پس آهن احیا شده بهتر از براده آهن است و بر آن ترجیح دارد در صورتیکه براده آهن را چنانکه در اول این در ذکر گردیم بر سایر محصولات حدیدی ترجیح باید داد و از اینجهة لازمست که طرز ساختن و کیفیت خلوص و دلائل رجحان آهن احیا شده را بیان نمائیم

طریقه ساختن آهن احیا شده (فردوی) بواسطه هیدروژن بگیرند پر اکسید آهن که از پرکلورور بواسطه امانیاک و تکلیس راسب شده باشد بقدر منظور و در لوله چینی داخل نمایند و از ابطور افقی در اوجاغی قرار دهند و این لوله را از یکطرف مرتبط کنند با منبع هیدروژن خالص و خشک و از طرف دیگر باید منتهی شود بیک رأس طویل و باریکی و از حرارت دهند بحرارت قرمز تاریک تا آنکه بخار آب از رأس باریک لوله متصاعد گردد و بگذارند سرد شود در حالیکه جریان هیدروژن را قطع نکرده و علی الاتصال در لوله داخل نمایند و آهنی را که باینطریق احیا کرده اند خارج نموده و صلاکرده در ظرف سر بسته در دار حفظ کنند

آهن احیا شده که در تجارت متداول است اغلب اوقات مغشوش و غیر خالص میباشد و دارای مقداری گوگرد و فوسفور

دکون.

و کربون و سیلیسیم و ارسنیک است و چون از آبا حرارت زیادی ساخته باشند ممکن است فی الجمله اکسید شده باشد و چون حرارتی که بر آن وارد آورده باشند ممکن است غیر خالص بوده و هرگاه از استعمال آهن احیا شده آروغهائی متعفن مانند تخم مرغ گندیده عارض شود دلیل بر عدم خلوص آنست و یکی از دانشمندان سبب اظهار آن سبب میدهد به سولفور آهنی که در آن بوده و با ملاقات عصیر معدی موجب تولید اسید سولفیدریک شده است و دیگری میگوید که حصول این اسید بواسطه ترکیب هیدروژن است با گوگرد محتوی در مواد پروتئینی که در معده موجود ند بهر جهة آهن احیا شده که مغشوش نباشد و علاوه از ساخته باشند بکلی بلا دلیل بر سایر محصولات آهن رجحان دارد و بواسطه نرمی و کثرت صغر از آن بسهولت با اسیدهای عصیر معدی مخلوط شده و منظماً و بارامی در انفاحل گشته و موجب حصول املاح میگردد ثانیاً بمقدار بسیار کم مؤثر است ثالثاً مانند املاح آهن که در انساج آلبه اثر میکند اثر موضعی در معده نمیکند و موجب تغیرات نمیگردد رابعاً در سایر محصولات حدیدی طعمی شبیه بطعم مرکب تحریر موجود است و هرچه قابلیت انحلال محصول بیشتر باشد بیشتر دارای این طعم است که مکروه مرضا میباشد و آهن احیا شده اینطعم را ندارد بطوریکه قرصهای آن اشخاص زکی الحس در حالت ناشتا بخوبی میاشامند

حب حدیدی مرکب معمول برتونو بگیرند آهن احیا شده ۰٫۴ سانتی گرم سولفات کینین مسحوق زنجبیل مکده ۱۰ سانتی گرم عصاره کنکینا زرد عصاره مرکب ربوند مکده ۰٫۳ سانتی گرم صبر سقوطری ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و این حبوب از عوامل مرتبه میباشند که موجب یبوست نمیگردند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۴ حبست و در رفع کلورز و انمی و سوء هضم عارض از انمی و حمیات نائبه مزمنه و انمی سیفیلیسی مستعمل و مفید میباشند

نقل آهن معمول کون بگیرند آهن احیا شده ۲/۵ قند سفید ۱۲/۵ مطابق معمول نقلهائی سازند که هرکدام ۵ سانتی گرم آهن داشته باشد و مقدار شربت این نقل مانند قرص آهن معمول کون ابتدا دو نقل است و بعد هر دو روز یک نقل بیفزایند تا ۴ نقل و این نقلها و هم قرصهای مذکور مدتی بدون فساد محفوظ میمانند

الکسیر مقوی معمول سل بگیرند عصاره کاسکاریل عصاره جنطیانا مکده ۱۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم عرق نعناع فلفلی مخلوط کرده بیفزایند تفیین فایض حدیج ۰٫۴ گرم و با کاغذ صاف کنند و در ضعف آلات هضم و لوکوره روزی چند قاشق کوچک بیاشامند

سفوف جلس طمثی معمول فوکیر بگیرند کربنات آهن ۲۴ دسی گرم عصاره خشک کنکینا ۱۲ دسی گرم مسحوق دارچینی ۶ دسی گرم مطابق معمول سفوف سازند و باید این سفوف را ۳ قسمت کرده در سه دفعه قبل از هر غذا بیاشامند و بعد دو قسمت کرده در دو دفعه و بالاخره یک دفعه قبل از غذا بیاشامند

گرد مانرز بگیرند از یکطرف سولفات آهن خالص ۲ دسی گرم قند ۵ گرم مسحوق دارچینی ۵ سانتی گرم سولفات را نرم ساییده و با مسحوق قند و دارچینی مخلوط کرده و در کاغذ آبی بپیچند و روی آن نمره ۱ بنویسند و از طرف دیگر بگیرند بی کربنات سود مسحوق ۲ دسی گرم در کاغذ سفید بپیچیده و روی آن نمره ۲ بنویسند و بسته نمره ۱ را در نصف گیلاس آب داخل نموده بهم زنند و بعد بسته نمره ۲ را افزوده و بهم زده بلا فاصله بنوشند

آب حدیدی مجزی معمول کولومبا بگیرند از یکطرف سولفات آهن خالص ۲ گرم اسید طرطریک ۴ گرم قند ۱۲ گرم نرم ساییده و مخلوط کرده در ۱۲ بسته کاغذ آبی بپیچند و از طرف دیگر بی

کربنات سود ۸ گرم قند ۵ گرم نرم ساشده و مخلوط نموده در ۱۲ بسته کاغذ سفید به بندند و یک بسته آبی و یک بسته سفید را جداگانه در نصف گیلاس آب حل کرده و دو محلول را مخلوط نموده در هنگام جوش بیاشامند در دفع کلوروز سودمند است

گرد مجرّ حدیدی کسنویل معمول کدکس

بگیرند بی کربنات سود ۵ گرم اسید طرطریک ۸ گرم سولفات آهن خالص ۳ گرم قند ۴ گرم اسید طرطریک و بی کربنات را نرم ساشده و سایر را نیم کوبکرده مخلوط نمایند و یک قاشق چایخوری از این مخلوط را در ظرف آب در داریکه محتوی ۲۵۰ گرم شربت قند باشد حل نمایند و بعبارهٔ دیگر ۴ گرم این مخلوط را در ۱۰۰ گرم شربت قند حل کنند

گرد مارسیل معمول دورولت

بگیرند کاشو آهن قند مکرد ۱۰ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۵ گرم در کلوروز و اختلالات مزمن معده بیاشامند

گرد ضد راشیتیسم معمول تامپل

بگیرند اکسید سیاه آهن ریوند مکرد ۱ گرم قند ۴ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی به بندند و یک بسته صبح و یکی عصر بیاشامند

گرد ریوند و منیزی حدیدی معمول مصنف

بگیرند مسحوق ریوند آهن احیا شده مکرد ۴ دسی گرم منیزی مکلس ۴ دسی گرم مخلوط کرده در ده بسته مساوی به بندند و در کلوروز انیمی ناشی از نوائب طولانی که با یبوست و عدم اشتها همراه باشد یک بسته ناهار و یکی شام در نصف پیاله آب سرد مخلوط کرده بلافاصله قبل از غذا بیاشامند

حبّ مرّیخی معمول سیدنم

بگیرند مسحوق براده آهن ۴ گرم عصارهٔ افسنتین نقد کافی مطابق معمول ۳۶ حب سازند و روزی سه چهار حب صبح و سه چهار حب عصر بیاشامند

حبّ حدیدی معمول اندرال

بگیرند مسحوق دیژیتال ۴ دسی گرم براده آهن ۲ گرم زیدباس ۲ گرم مطابق معمول ۳۶ حب سازند و در دفع کلوروز روزی دو تا سه حب بیاشامند و مندرجاً مقدار ازانرا زیاد نمایند

حبّ مدرّ طمث معمول سیشل

بگیرند اشوکربنات آهن صبر سقوطری مکرد ۵ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و روزی ۲ تا ۴ حب غفرها یکساعت قبل از غذا بیاشامند و هرگاه بدن تحمل کند بر مقدار آن بیفزایند و این حبوب در سوء طمث و یبوست عادی بسیار مستعمل و مفید اند

حبّ مقوّی قابض معمول والش

بگیرند ترباتین و نیز عصارهٔ جنطیانا مکرد ۱۰ گرم سولفات آهن کینو مکرد ۵ گرم مطابق معمول حبهای دو گندمی سازند و در سوزاک ولوکره مزمن روزی سه یا چهار دفعه هر دفعه چهار حب بیاشامند

گرد ریوند حدیدی معمول ساش

بگیرند براده آهن ریوند مسحوق مکرد ۵ گرم قند مسحوق ۱۰ گرم مطابق معمول در ۱۵ بسته مساوی به بندند و در دفع راشیتیسم در ابتدا روزی یک بسته بعد مندرجاً زیاد کنند تا روزی سه تا چهار بسته

حبّ مقوّی و ضد تشنج

بگیرند عصارهٔ سنبل الطیب پر تو سولفات آهن کربنات پتاس مکرد ۵ گرم سولفات کینین ۲ گرم مسحوق سنبل الطیب مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و در کلو

که با بعض

که با بعض عوارض عصبانی همراه باشد از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند و از عوامل قویه الاثر است

حبّ هوپر

بگیرند سولفات آهن آب مکرد ۲۵۰ گرم صبر زرد ۱۰۰۰ گرم دار چینی سفید ۲۰۰ گرم مرمکی ۲۰۰ گرم جاوشیر ۱۵ گرم مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند در کلوروز و حبس طمث استعمال این حبوب متداول است

حبّ صبر و آهن معمول دواسازی ژرمن

بگیرند سولفات آهن خشک کرده صبر زرد مکرد اجزاء مطابق معمول بالکل حبهای ۱۲ سانتی گرمی سازند

حبّ لونیر

بگیرند پرتوکلورور آهن ۴ گرم صبر زرد ۵ سانتی گرم صابون طبی ۱ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و در رفع امور و نزمزمن روزی ۱۰ حب ۵ حب ظهر و ۵ حب شام بلافاصله بعد از غذا بیاشامند

حبّ فورمی

بگیرند عصارهٔ کنکینا کلورور آهن امانیاکی ریوند چینی زاج سفید مکرد ۲ گرم اسانس دارچینی ۴ قطره مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در دفع حالت ضعف عمومی که پس از نزف الدم شدید عارض شود از ۳ تا ۴ حب صبح و عصر بیاشامند

حبّ کلورور آهن

بگیرند کلورور آهن خشک ۱ گرم مسحوق صمغ مسحوق اصل السوس مکرد ۵۰ سانتی گرم با مقدار کافی آب ده حب سازند و مانند حب بلانی آهن اطاراز براده آهن بپوشانند

حبّ دافع حمّائی مارک

بگیرند مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم پرتو سولفات آهن ۵ گرم با مقدار کافی عسل ۲۰ حب بزرگ سازند و در حمیات نائبه ساده و با مردابی در هنگام فترهٔ دو حمله هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حبّ آهن مرّی معمول دواسازی بلژیک

بگیرند مرمکی ۱۰ گرم کربنات سود سولفات آهن مکرد ۵ گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و در حبس طمث و کلوروز از ۳ تا ۸ حب در روز بیاشامند

حبّ آهن صبری

بگیرند مسحوق براده آهن ۲۰ گرم مسحوق دار چینی ۱۰ گرم مسحوق صبر سقوطری ۵ گرم با مقدار کافی شربت معطر حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۶ حب در روز بیاشامند

محلول حدیدی ضد جمره

بگیرند سولفات آهن ۴ گرم آب ۱۰۰ گرم حل کنند و جوشانیده این محلول را در محلی که مبتلی بجمره باشد رفاده نمایند و روزی دو مرتبه از هر طرف میسازند

پوماد مرّیخی معمول ولپو

بگیرند سولفات آهن ۱۰ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و ولپو در صورت امکان در محل مبتلی بجمره محلول ۱۰ گرم سولفات آهن در ۵۰ گرم آب را رفاده می نمایند که پارچه را بآن آلوده نموده در محل معلول منطبق میکنند و چون استعمال این پارچه معذور و غیر ممکن بود پوماد مذکور را استعمال مینماید و یکی از دانشمندان در دفع امپتیگو پومادی استعمال میکند که ده مقابل کمتر از پوماد مذکور دارای سولفات آهن است یعنی ۱ در ۴۰ و در دفع رونا ۳ مقابل کمتر یعنی ۱ در ۱۲

اتیوپ مرّیخی

(کلمهٔ اتیوپ مشتق از اتیوف یونانی است و مرکب از دو کلمه است یکی ایتو یعنی میسوزانم و دیگری اوف که بمعنی صورت است و عموماً اکسید و سولفورهای سیاه را باین اسم نامند) که اکسید فرّوزو فرّیک نیز نامیده میشود طریق ساختن ان مطابق دواسازی انگلستان از این

فراراست بگیرند از یک طرف سولفات فرو متبلر ۷ سولفات ذرنیک خشک ۲۵ اب مقطر و نیم گرم ۲۰۰ حل کنند و از طرف دیگر کربنات دو سود متبلر ۸ اب مقطر جوش ۲۰۰ نیز حل نمایند و محلول اول را بسرعت در محلول دوم داخل نمایند و رسوب سبزی که حاصل میشود بواسطه عمل انحراف بشویند و ضبط کنند و انبوب مرهمی که بانطریق ساخته شده باشد چون بسهولت در عصیر معده حل میگردد از محصولات حدیده نیکو میباشد و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است

عجین دافع کلوروز بگیرند انبوب مرهمی مسحوق دارچینی مکدا عسل مصفی ۲۵ مخلوط کنند و از ۱ تا ۴ قاشق چایخوری (۵ تا ۲۰ گرم) هر روز قبل از غذا بیاشامند و هر ۵ گرم این عجین ۲ دسی گرم انبوب دارد و چون ۵ جزء مسحوق کنکینای زرد و یا خاکستری بر این عجین بیفزایند از عوامل مرمه و مقویه و مرممه محسوب خواهد شد

معجون حدیدی ملین معمول جزویت عیسوی بگیرند انبوب مرهمی ۵ مسحوق دارچینی مسحوق ریشه جلب مکدا مسحوق کنکینای زرد ۲ عسل ۲۴ مخلوط کنند و در دفع کلوروزی که با یبوست طبع همراه باشد از ۵ تا ۱۵ گرم قبل از غذا بیاشامند

کربونات اهن قندی ف کربونات دوفر سوکره مطابق دواسازی ژرمن بگیرند قرعی که گردن ان دراز و باریک بود و در ان داخل کنند کربنات سود ۶ اب نیم گرم ۵۰ و حل نمایند و بعد بگیرند سولفات اهن خالص ۵ اب مقطر داغ ۲۰ و حل کنند و در قرع بر روی محلول مذکور بریزند پر بود و قرع را از اب مقطر جوش پر نمایند و بگذارند ۵ ساعت بماند و بعد با سیفون مایعی که در روی رسوب واقع است بردارند و مجددا قرع را از اب مقطر جوش پر کرده و بهم بزنند و مجددا اب روی ان بردارند و باز همین عمل اجرا کنند تا انکه اب غساله بواسطه ازتات دو باریت کدر نشود و بالاخره در کپسول چینی ۸ جزء مسحوق قند پخته و رسوب خمیری که در قرع میباشد روی ان بریزند و در حمام ماریه بدرجه یبوست تبخیر نمایند و محصول را زود کوفته حفظ کنند و این محصول ۲۵/۱۰۰ وزنش کربونات اهن است و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است که بطور حب و یا پوسیون استعمال نمایند و بهتر انست که از اد راب مشروب مریض داخل کنند

مغنیسا پ زنک کاسه ف منگنز ل منگانزیوم ع منغنیز

فلزی است جامد و سفید خاکستری رنگ شبیه بچدن که در سال ۱۷۷۴ میلادی کشف شده و شکننده و خیلی سخت میباشد و سوهان در ان اثر نمیکند و برخلاف فولاد هرچه بهتر اب داده باشند خط مینماید و کاملا قابل پرداخت و جلا میباشد و چون از اد در روی ورقی پلاتین حرارت دهند مانند فولاد قبل از اکسید شدن رنگین میگردد و وزن مخصوص ان از ۸ / ۱۳۸ / ۷ تا ۲۰ / ۷ تغییر مینماید و در ۱۶۰ درجه میزان النار **ودژوود** ذوب میگردد و در ۱۰۰ درجه اب را تجزیه میکند و صلابت این فلز بدرجه ایست که با قطعه از ان که صاحب زاویه حاده باشد بجای الماس میتوان شیشه را برید و نیز در قطع کردن فولاد و سایر فلزات بکار میرود و بدین جهت قابل جلا میباشد که از اد در ... (علم ابصار) استعمال میکنند و مانند اهن گداخته بسهولت میتوان از قالب ریخت و مقناطیسی نمیشود و مقناطیس از اجذب نمیکند و اسیدها در ان اثر مینمایند و با اکسیژن مرکب شده و محصول حاصل مینماید پروتو

اکسید که اکسید منگنو نیز نامیده میشود و **اکسید قرمز و با اکسید**

منگنوز

منگنوزو منگنیک سزکوئی اکسید و با اکسید منگنیک و پراکسید و با بی اکسید دو منگنز و اسید منگنیک و اسید پرمنگنیک و در میان این محصولات ذکر مینمائیم پروتواکسید را که بر املاح منگنز است و اسید پرمنگنیک را که چون با پتاس مرکب شود تولید ملحی کند که خیلی مستعمل است و نیز بی اکسید را

پروتواکسید دو منگنز تنها اکسیدی است که با اسیدها مرکب شده و ترکیبات مستحکم بوجود میاورد و رنگ ان سبز روشن است و در اتش ثابت میباشد و در اب غیر محلول است و در هوا اکسید شده و سیاه میگردد و بسهولت و بدون جوش در اسیدها حل گشته و تولید املاح بی رنگ میکند

بی اکسید (پراکسید) دو منگنز در طب این اکسید را که غیر محلول است در دفع کلوروز و در دفع اسهال ضعفی و مانند مدر اثر حیض استعمال میکنند و بحالت طبیعی بقدری وافر است که محتاج بمصنوعی ان نیستند و فقط انرا تصفیه کرده استعمال مینمایند و بکوفت این اکسید یکی از ترکیبات معدنی اهن مصنوعی میکردند و بشکل منشورهای مستطیلی است که دارای شفافیت فلزی میباشد و نوعا مانند قطعات است سیاه رنگ و این اکسید را در ساختن کلور و اکسیژن و هیپوکلوریتهای قلیائی استعمال میکنند و نیز از اد در سفید کردن شیشه بکار میبرند و از این جهت است که به صابون شیشه گران موسوم شده است و یک صدم این اکسید را چون در شیشه ذوب شده داخل نمایند رنگ بنفش بسیار قشنگی حاصل میگردد

اسید پرمنگنیک این اسید را چون با پتاس مرکب کنند ملحی حاصل میگردد موسوم به پرمنگنات دو پتاس

پروتواکسید دو منگنز با اسیدهای مختلف مرکب شده و تولید املاحی مینماید که عمده انها عبارتند از کربنات و ازتات و سولفات و لکتات دو منگنز

بقول کلی محصولات مغنیسا از عوامل مرمه و مقویه میباشند و مخصوصا استعمال میشوند در دفع اختلالاتی که موجب ضعف و دم کم شده باشند و مانند محصولات حدیدی اثر مینمایند و اغلب اوقات اینها را عامل با اهم مرکب کرده معمول میدارند و از اینجهت است که ما مغنیسا را در اهن بیان مینمائیم

پرمنگنات دو پتاس را که بدوا دانشمندان امریکا و بعد دانشمندان انگلیس و المان استعمال نمودند یکی از عوامل دافع العفونه قویه است و مخصوصا مشرحین جهة دفع تعفنات نعشی دستهای خود را در محلول ان الوده مینمایند و در دفع تعفن جراحات قوی الاثر است فلهذا محلول انرا در دفع تعفن جروح سرطانی رحم و مقعد اسفل و قروح خنازیری و ضعفی و جروح غانغرایائی و جروح اکال و غیره استعمال میکنند

سولفات دو منگنز یک جزء از این ملح در یک جزء اب ۵۰ درجه حل میشود و در الکل چندان محلول نیست و از عوامل دافع کلوروز و مدر طمث میباشد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۵۰ سانتی گرم است بطور حب و در خارج ۱ جزء انرا در ۳۰ جزء ماده دسم داخل کرده مانند پوماد استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع ماین املاح محلول اهک و قلیائیها و کربوناتهای انها و سولفور با سولفات منگنز نباید نمود

حبّ سولفات منگنز بگیرند سولفات آهن سولفات منگنز مکدر ۴۰ گرم عصاره شیلغم کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

گرد آهن و مغنیسا بگیرند کربونات سود نیم کوب ۲۰ گرم اسید طرطریک ۲۵ گرم قند مسحوق ۲۵ گرم سولفات آهن مسحوق ۱۵ دسی گرم سولفات منگنز مسحوق ۷۵ سانتی گرم مخلوط کرده و در شیشه در بسته حفظ کنند و یک قاشق چایخوری این مخلوط را در یک گیلاس آب یا شراب حل کرده بیاشامند و این گرد موسوم است به گرد مجز آهن و مغنیسا

حبّ مغنیسا و آهن بگیرند سولفات آهن متبلور خالص ۷۵ گرم سولفات منگنز خالص ۲۵ گرم کربونات سود متبلور ۱۲۰ گرم عسل ۶۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده حبهای دو دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۱۰ حب در روز بیاشامند

پوماد هوپ بگیرند سولفات منگنز ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در رفع جات کهنه غده‌ها تمریخ نمایند

کربونات منگنز مطابق دستور العمل **کدکس** بگیرند سولفات منگنز متبلور ۱۰۰ کربونات سود متبلور ۱۲۰ هر یک از این دو ملح را جداگانه در آب گرم حل کنند و محلولها را صاف نمایند بعد مخلوط کرده بگذارند ته‌نشین شود و بواسطه عمل انحراف آب بعد از برداریند و رسوب را مکرر با آب داغ بشویند و خشک کنند و مقدار شربت این ملح از ۵ سانتی گرم تا ۵ دسی گرم است بطور حب

گرد جهت ساختن آب مجز معمول پیترگن بگیرند کربونات سود ۲۰ گرم اسید طرطریک ۲۵ گرم قند مسحوق ۵۰ گرم مسحوق سولفات آهن ۱۲۵ گرم مسحوق سولفات منگنز ۷۵ سانتی گرم مخلوط کنند و یک قاشق چایخوری در یک گیلاس آب یا شراب مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند

پرمنگنات پتاس مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی‌اکسید منگنز ۸ مسحوق کلورات پتاس ۷ پتاس کستیک ۱۰ آب مقطر مقدار کافی پتاس را در مقدار لازم کمی آب حل کنند و مقدار آب هم چه کمتر باشد بهتر است و بی‌اکسید و کلورات را مخلوط کرده و محلول پتاس را بر مخلوط بیفزایند و در بوته آهنی داخل نموده حرارت دهند تا خشک شود و باز بر محصول حرارت وارد آورند تا از حرارت قرمز تاریک مدت یک ساعت نگاه دارند و بعد بگذارند سرد شده و نرم بکوبند و مسحوق را در قرع زجاجی با ۱۰۰۰ اجزاء آب جوش مخلوط کنند و بهم زنند و بگذارند ته‌نشین شود و بواسطه انحراف صاف روی آن را بردارند و با آزبست یا بلور کوبیده صاف نمایند و مصفی را با مقدار کافی اسید ازوتیک آب دار خنثی کنند و بعد با حرارت ملایم تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده متبلور گردد و متبلورها را در روی آجری ریخته بخشکانند

چنانچه ذکر کردیم پرمنگنات پتاس یکی از عوامل دافع العفونه و انتی‌سپتیک قوی میباشد و چون اثر با مواد متعفن مجاور کنند انجره منتن اظهار بحرفی مینماید در حالتی که اکسیژن بحال خود باقی میماند و یک جزء این ملح در ۱۵ اجزاء آب سرد حل میشود و مخصوصاً اثر او در دفع اخلاط الات بغرغره استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم است محلول در ۱۰۰۰ گرم آب و در خارج محلول او در ۵۰۰ و یا او در ۱۰۰۰ این ملح را بطور غسول و زرق معمول میدارند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین همه مواد آلی و الکل و گلیسرین و قند و همه مطبوخات نباتی و غیره

بایرمنگنات

با پرمنگنات پتاس نباید نمود

زرق دافع العفونه معمول مالز بگیرند پرمنگنات پتاس ۱ آب مقطر ۱۰۰ حل کنند در ورم مزمن و دبه مثانه ۱۰۰ گرم از این محلول را زرق کنند و این زرق را روزی یک دبار و یا چند دفعه اجرا نمایند

زرق دافع سوزاک معمول دیدای بگیرند پرمنگنات پتاس ۲۰ سانتی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کرده زرق نمایند

مخلوط دافع عرق پا معمول مارتن بگیرند پرمنگنات پتاس ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم تیمول ۵۰ سانتی گرم حل کنند

محلول دافع سپتیسمی معمول کورپوت بگیرند پرمنگنات پتاس ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم حل کنند و در عرض ۲۴ ساعت با قاشق آش‌خوری مقدار جا بنوشند

غسول دافع العفونه معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند پرمنگنات متبلر پتاس ۱ آب ۱۰۰۰ حل کنند و در صراحی سر بسته حفظ نمایند و این غسول را در دفع جراحات متعفن و دفع عرق متن پاها استعمال مینمایند و نیز پس از اعمال تشریح دستها را بآن میشویند و همچنین ظرفهای آلوده به مواد برازی را بآن شستشوی میدهند و نیز در دفع تعفن سرطان رحم روزی سه دفعه از این محلول زرق مینمایند

پرمنگنات آهک این ملح بشدت محلول در آب است و در خواص مشابه پرمنگنات پتاس می‌باشد و دو نفر از دانشمندان موسوم به **بورداس و ژیرارد** این ملح را در عقیم کردن آبهای مشروب استعمال میکنند

موافق قول بعضی از مصنفین چون کلوروز با محصولات حدیدی مقاومت نماید دلیل بر فقدان منگنز خون است زیرا که این فلز بمقدار لیستاکم بحالت ترکیب در خون طبیعی موجود است و لهذا باید با استعمال آن استمداد جست ولی بعضی دیگر میگویند که منگنز در ترکیب گلوبول خونین مدخلیتی ندارد

در باب وجود آهن در گلوبول و سایر آلات اگرچه شبهه نیست ولی بهتر آنست که دلایل وجود او را در آلات حیوانی ذکر کنیم

در بیان اثبات وجود آهن در خون و سایر آلات حیوانی

آهن یکی از عناصر موجوده در آلات حیوانی میباشد و بواسطه احتراق و تکلیس نعش میتوان وجود او را ثابت نمود از این جهت است رنگ قرمز قهوه‌ئی خاکستر آلات نعشی و هر گاه بعوض آنکه تمام نعش را بسوزانند هر یک از آلات مختلفه را جداگانه سوزانده و دقت نمایند مشاهده خواهند کرد که آهن در همه آلات بیک اندازه پراکنده و موجود نیست و یکی از عناصر متشکله خون و بخصوص گلوبول قرمز است و حاصل میشود یک جزء از ماده ملونه آن یعنی **همو گلوبین** را بجهت اثبات وجود آهن در هر آلتی باید بدقت خون محتوی در آن را خارج کنند تا وجود و عدم وجود

آهن بطور حقیقت ثابت شود و مطابق این تجربه ثابت کرده اند وجود طبیعی آهن را در عصیر معده و در موهای دی پرمنتاطبو و در سفیده و زرده تخم ماکیان و در کیلوس و در لنف و در صفرا و در حصات صفراوی و در سیاهی چشم بالاخره در شیر و در بول ولی بمقدار کم و تنها خون است که مقدار معتدبه آهن دارد ولی نه باندازه که بتوان از این آهن میخ و قداره و حلقه انگشتری ساخت چنانکه مانتیوس تصور کرده است و با آنکه با آهن خون اشخاص مشهور و نامدار مدال از تربیت داد مثل آنکه جمعی دیگر تصور نموده اند

در لوحه ذیل که موافق تجربه یکی از دانشمندان است بیان حجم نمائیم مقدار اکسید آهنی را که در ۱۰۰ اجزاء خون حیوانات مختلف موجود است

مرد	۰٫۸۳۲	زن	۰٫۷۷۹	سگ	۰٫۸۳۳
غاز	۰٫۸۲۲	خوک	۰٫۷۸۲	ماکیان	۰٫۷۶۵
گاو	۰٫۷۱۷	اسب	۰٫۶۹۷	غوچ	۰٫۶۱۷
گربه	۰٫۶۱۰	بوقلمون	۰٫۵۶۸	بز	۰٫۴۶۹

چون بخاطر آوریم که ۰٫۸ اکسید آهن شامل ۰٫۵۵۹ آهن فلزی است و وزن متوسط بدن انسان ۷۰ کیلو گرم است و یک یازدهم جزء از وزن بدن خون است و بدقت حساب نمائیم معین میشود که بطور متوسط در بدن انسانی ۳٫۴۹۹ آهن فلزی میباشد

در بیان خون و گلوبولهای خون

دخول آهن در بدن حیوانات واضح است که بواسطه ماکول و مشروب خواهد بود و از این راه همه روزه بقدری در مجرای هضمی داخل میشود که میتوان از مواد برازیه آنرا استخراج نمود ولی مجرای خروج آن از آلات بدن هنوز بتحقیق مشخص و معین نشده است و چون صفرا دارای مقدار زیادی آهن است و حصات صفراوی اغلب اوقات صاحب هسته میباشد که حاصل شده است از اجسام کوچکی از خون فاسد شده جمعی از مصنفین صفرا را مجرای خروج آهن تصور کرده اند و میگویند آن آنچه است وجود آهن در امعاء و در بقایای هضمی و مواد برازیه ولی این مسئله هنوز ثابت نشده و آنچه مسلم است اینستکه آهن دارای قوه مولد النسج است در عناصر متشکله خون یعنی بواسطه آن قوه عناصر متشکله خون تولید میگردند و چون خون و بخصوص گلوبولها موضوع امراضی میباشند که در تداوی آنها باید باستعمال آهن استمداد جست لهذا لازم است که خون و گلوبولهای خونین را موافق انکشافات جدیده معاصرین توصیف کرده و خواص آنها را بیان نمائیم

پس میگوئیم **کلود برنارد** بیان میکند که خون یکی از آلاتی است که از جانب داخل سایر آلات را احاطه کرده است و عمل آن تغذیه عناصر هیستولوژی میباشد و مانند محاط خارجی دارای اعتبارات مخصوصه است و نیز مانند آن بیک نسج نیست یعنی همانطور که محاط خارجه عموماً در آلات مختلف متفاوت است همچنین خون در هر یک از آنها تفاوت میکند و لهذا بطور مفرد خون نباید گفت بلکه بصیغه جمع خونها گفت چنانکه خون وریدی در خروج از یک آلت و هم در خود آن آلت با خون وریدی آلت دیگر متفاوت است و نیز در حالت عطالت آلات و در صورت صدور اعمال از آنها در خونشان تفاوت فاحش مشاهده میگردد و ثابت کرده است مثلاً که خون عضلات قلبیا ثنیه بیشتر و خون عضلات

درحین

در حین صدور اعمال قلبیا ثنیه کمتر است و نیز ثابت نموده که در یک سلسله دوران حصول قلبیا ثنیه در بعضی نقاط موجود است و برخلاف در بعضی نقاط دیگر قلبیا ثنیه تخریب شده و ضایع میگردد و دانشمندان بعد از **کلود برنارد** بیانات از این روی کرده و روز بروز در تکمیل آنها میکوشند

سنه میگوید گلوبول قرمز عبارت از یک قسم سلولی است ولی چنانکه بعضی تصور کرده اند دارای صفات مؤسسه که آنها را لازمه سلولها دانسته اند نیست و این صفات عبارتند از وجود غشاء محاطه و ماده محتوی و هسته و بعضی وجود هسته را در گلوبول خونین فرعی دانسته اند و میگویند ممکن است دارای غشاء محاط نباشد و حقوق آنرا مانند حجره حیوانات پست میدانند و میگویند تحدید آن بواسطه تکاثف زیادی است که در طبقات محیط خود حاصل کرده است و هسته که بعضی در آن تصور نموده و از اجزاء بدوی سلول دانسته اند نیست مگر ماده محتوی و از آن **پروتوپلاسما** موسوم کرده اند و دیگری از دانشمندان ثابت میکند که گلوبول خونین دارای حجره مخصوصی است و نیز اینستکه از مواد محتوی در پلاسما بواسطه قوه اندوسموز حاصل گردد و از این جهت است که در آن نه فیبرین موجود است و نه البومین در حالتی که این دو ماده در پلاسما موجودند و برخلاف محتوی ماده متبلوری است موسوم به **هماتین** که در پلاسما موجود نیست و لهذا میگوید گلوبول آلتی است مستقل و ارتباطی با پلاسما ندارد و اگر کسی ایراد کند که گلوبول دارای مواد ملحی میباشد که در پلاسما موجودند میگوئیم باید بخاطر آورد تجارب **گراهان** را این دانشمند میگوید از خواص بعضی اغشیه است که نمی گذارند مواد کولوئیدی از آنها عبور نمایند و برخلاف مواد ملحی را بقوت جذب میکنند و علاوه گلوبول خونین همانطور که مواد البومینی را از پلاسما اخذ میکند نیز مواد ملحیه را از آن اخذ خواهد کرد و تجزیه شیمیائی ثابت میکند اختلاف کلی را که در میان گلوبول و محاط آن موجود است و ثابت مینماید که گلوبول دارای آهن است و پلاسما نیست و گلوبول مخصوصاً دارای فوسفات و مقدار کمی کلورور است و حال آنکه پلاسما خیلی کمتر کلورور دارد و مقدار فوسفات آن نسبتاً مقابل کمتر از گلوبول است و نیز پتاس در گلوبول موجود و در پلاسما بزحمت دیده میشود و گلوبول که محاط آن پلاسما است دارای حجره مخصوصی است مثل آنکه آلات حیه که محاط آنها اتموسفر اند دارای حجره مخصوصی میباشند و اصل و بنیاد ترکیب گلوبول از **هموگلوبین** است و هموگلوبین که عبارت از ماده ملونه خون باشد بدواً آنرا مانند **هماتین** و یا **هماتوزین** تصور کرده بودند و حال آنکه هماتین یکی از اجزاء مرکب کننده هموگلوبین است و بعد بواسطه امتحانات و انکشافات جمعی از دانشمندان حقیقت آن معلوم و مکشوف گردید بالاخره علاوه بر خواص فیزیکی و کیمیائی گلوبول خونین دارای خواص حیاتی است که امروز موسوم بخواص **بیولوژی** (مبحث الحیوة) میباشند و یکی از دانشمندان ثابت کرده است قابلیت تنفس از او نیز ثابت شده است که ممد میگردد و همین خاصیت برهان حقیقی است بر حیوان و بواسطه جریان شدید الکتریک و غیره دوکریون کشته میشود و کیفیت تولد گلوبولها مسئله ایست که هنوز کما ینبغی محقق نشده

در دوم

آپیکا و بعضی عوامل قیئیه نباتی

ادویه مقیئه عبارتند از عواملی میباشند که از استعمال آنها قی عارض میشود هرگاه که آنها را جهت حصول قی استعمال کنند و **بوشاردا** در تعریف عوامل مقیئه این شرط را لازم میداند تا آنکه سموم و مخدرات را شامل نشود زیرا که بیشتر سموم و اغلب مخدرات را چون در دوران داخل کنند موجب حصول قی میگردند **و بقول کلی** عوامل مقیئه بر دو قسم اند عوامل مقیئه نباتی و عبارتند از اپیکا و گیاه پاراگوآیا و پولیگالا و بنفشه و اسارون و اپوسینوم کانا

بیتومو ایپوکودئین و ایپومورفین دعوامل مقیئه معلی که عبارتند از طرطر استیبیه و سایر محصولات انتیمونی و سولفات
دوزنگ و سولفات مس میباشند و دراین درد ذکر میکنیم ایپکا و گیاه پاراگوایا و اساروم و ایپومورفین و ایپوکودئین و ایپوستی
کانابینوم و ادپولیگالا و بنفشه را در تحت سیاه و شاه در ضمن عوامل منفثه بیان خواهیم کرد و طرطر استیبیه و محصولات
انتیمونی را در درد انتیمون و سولفات دوزنگ را در درد روی و سولفات مس را در درد مس بیان خواهیم نمود

پ آپیکا ف اپیکاکوانا ل رادیکس برازیلیانسیس

سه قسم ریشه است که بومی برزیل و بعضی دیگر ممالک جنوبی امریک میباشند باین اسم موسوم میگردند و از نباتات طایفهٔ
روبیاسه حاصل میشوند و این سه قسم عبارتند از ایپکای حلقهٔ و ایپکای مخطط و ایپکای سفید و در
خواص مشابه یکدیگرند و گویا این اختلاف بواسطهٔ سن نبات و بواسطهٔ اختلاف اراضی باشد نه آنکه اختلاف ماهوی در رنگ
ریشهٔ این نبات ممکن است موثر بوده و ایپکائی که بیشتر در تجارت متداول است حلقهٔ میباشد و مخلوطی است از ایپکای حلقهٔ
خاکستری قرمزرنگ و ایپکای حلقهٔ خاکستری سفیدرنگ

موافق تجزیهٔ بعضی از علمای کیمیا ایپکا دارای امتین و صمغ و موم نباتی و ماده دسم زیبقی شکل و مادهٔ عصارهٔ میباشد
امتین عبارت از مادهٔ است که بحالت ملحی در ریشه ایپکا موجود و بشکل فلسهائی است قهوه قرمزرنگ نیم شفاف و
طعم آن تلخ و در اب گرم بشدت محلول و در اب سرد کمتر محلول و تقریباً در ۵۰ درجه حرارت ذوب میگردد و جهة
ساختن آن بگیرند یک جزء ایپکای مسحوق را و در ۴ جزء الکل ۹۰ درجه مدت چند روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده
و با کاغذ صاف کنند و ثفاله را تجدیداً در ۳ جزء الکل بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و مصفی ها را مخلوط
کرده تقطیر کنند تا الکل خارج گردد و محصول را در ۱۰ جزء اب سرد حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در گرمخانه
بدرجهٔ یبوست تبخیر نمایند و محصول عبارتست از امتین غیر خالص که امتین طبی و امتین قهوه رنگ نیز نامیده میشود
و مقدار شربت ان مانند مقیی ۲ دسی گرم است که در دو دفعه استعمال کنند و امتین خالص در طب غیر مستعمل است
ایپکا یکی از ادویه بسیار متداوله است و علاوه بر خواص مقیئه دارای خواص مخرجهٔ بلغم و منفثه نیز میباشد و از عوامل است
که در تغییر مقدار شربت و طریقهٔ استعمال خواص ان نیز تغییر میکند و در خواص مقیئه مانند طرطر استیبیه نیست و مثل
آن تحمل عروض بعضی سوانح نمیباشد و در استعمال ان هیچ خطری متصور نیست و مخصوصاً انرا استعمال میکنند در دفع درد
صفاق و سوء هضم و کولرای تشنجی و اسهال و دوسنطاریای مزمن و یکی از دانشمندان در دفع نفث الدم و بعضی اقسام
نزف الدم از استعمال ان تمجید مینماید

گرد ایپکا موافق دستور العمل کدکس بگیرند ریشهٔ ایپکا مقداری منظور
شده مقشر کرده و در گرمخانه ۴۰ درجه بخشکانند و لازم یکوبند و از موی یا ابریشم سرپوش دار که نمرهٔ ان ۱۲۰ باشد
بگذرانند و از ۱۰۰ اجزاء ریشه ۷۵ جزء گرد باید بدست اورد و ساختن اینگرد از اعمال خطره است
گرد ایپکا را بطور مقیی بمقدار ۱ تا ۳ گرام استعمال میکنند که در ۲ یا ۳ دفعه بفاصلهٔ ربع ساعة بیاشامند و جهة سهولت
قی مشروب با آب نیم گرم بمقدار زیاد باید بیاشامند و عموماً آب نیم گرم و یا مطبوخ بابونه ۵ در ۱۰۰۰ را معمول میدارند و جهة
تعرق و سهولت اخراج نفث مقدار شربت ان ۵ سانتی گرام است هر دو یا سه ساعة فاصله
پوسیون مقیی معمول بیمارستان لشکری بگیرند گرد ایپکا ۱ گرام آب نیم گرم

۱۰۰ گرم

۱۰۰ گرام مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند
ایضاً نسخهٔ دیگر بگیرند گرد ایپکا ۱ گرام امتیک ۵ سانتی گرام اب مقطر نیم گرم ۱۰۰ گرام مخلوط کرده یکدفعه یا
در دو دفعه بفاصله ربع ساعة بیاشامند و جهة سهولت قی مشروب نیم گرم بمقدار زیاد معمول دارند
عصارهٔ الکلی ایپکا معمول کدکس بگیرند ریشهٔ ایپکای نیم کوب کرده ۱ الکل
۹۰ درجه ۶ ایپکا را با ثلثی الکل مخلوط کرده و در آلت دپلاسمان ریزند و در آلت را بپوشانند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند
و بعد باقی ماندهٔ الکل را استعمال کنند و بواسطهٔ تقطیر الکل را از محصول بگیرند و در حمام ماریه بقوام عصاره منجمد نمایند
از ۱ تا ۳ دسی گرام این عصاره مقیی و از ۵ میلی گرام تا ۵ سانتی گرام ان مخرج بلغم است
عصارهٔ ایپکا معمول بیمارستان لشکری بگیرند گرد ایپکا ۱۰۰ الکل ۶۰ درجه
۵۰۰ گلیسرین ۱ گرد را در آلت دپلاسمان داخل کنند و قدری الکل بروی آن ریزند و در آلت را به بندند و پس از دوازده ساعت
مایعی که در ان اجتماع کرده بردارند و مابقی الکل را استعمال کنند و مایعات را جمع کرده و الکل انرا بواسطهٔ تقطیر بگیرند
و بعد گلیسرین را افزوده بقوام عصارهٔ نرم و در حمام ماریه تبخیر نمایند
تعفین ایپکا مطابق دستور العمل کدکس بگیرند ریشه ایپکای نیم کوب کرده ۱
الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این
تعفین را بمقدار ۵ تا ۲۰ گرام در پوسیونی داخل کرده مانند مقیی در دو یا سه دفعه بیاشامند و چون ۲ تا ۵ گرام ازاین
در پوسیونی مخلوط نموده هر دو ساعة فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند مانند مغرق و مخرج بلغم اثر مینماید
شربت ایپکا معمول کدکس بگیرند عصارهٔ ایپکا ۱ الکل ۶۰ درجه
۳ اب مقطر ۴۰ قند سفید ۱۰۰ عصاره را باعانت حرارت ملایمی در الکل حل نمایند و قند را خورد کرده در قرع ریزند
و این محلول و اب مقطر را روی ان ریخته در حمام ماریه حل کنند و صاف نمایند و ۲۰ گرام این شربت دارای ۲ سانتی گرام عصارهٔ ایپکا است
و بهترین عوامل مقیئه است که در اطفال استعمال میشود و در طفل سه ساله ۱۰ گرام از ان در دو دفعه بیاشامند
شراب ایپکا معمول دواسازی بلژیک بگیرند ایپکای مسحوق ۶
الکل ۶۰ درجه ۳ شراب مالاگا ۹۳ در آلت دپلاسمان تعفین خربی سازند و ۱۰۰ اجزاء محصول بدست اورند و ۱۰۰ گرام
این شراب دارای ۶ دسی گرام اجزاء محلوله ایپکا میباشد و بطور مقیی از ۱۰ تا ۳۰ گرام این شراب را مخلوط با پوسیونی نموده در یک
یا دو دفعه بیاشامند و مانند مخرج بلغم از ۱ تا ۵ گرام نیز مخلوط با پوسیون مندرجاً یا قاشق کوچک بنوشند و مانند مغرق و
ضد محرک ۲ تا ۱۲ گرام مخلوط با پوسیون نیز با قاشق کوچک مندرجاً بیاشامند
شراب ایپکا معمول دواسازی انگلیس بگیرند ریشهٔ
ایپکای نیم کوب کرده ۵ شراب کرس ۱۰۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند
گرد مقیی بگیرند گرد ایپکا ۱۵ دسی گرام امتیک ۵ سانتی گرام مخلوط کرده سه قسمت کنند و هر ربع ساعة
فاصله یک قسمت را با قدری اب گرم مخلوط نموده بیاشامند و هرگاه دو قسمت اول کفایت کرد قسمت سوم را استعمال نکنند
و جهة سهولت قی اب نیم گرم بمقدار زیاد بیاشامند و اینگرد بهترین مقیئات معموله است
گرد مقیی و مسهل بگیرند گرد ایپکا ۶ گرام مسحوق ریوند ۸ گرام مخلوط نمایند و از ۵ سانتی گرام تا ۱
گرام انرا بیاشامند

گرد مسهل معمول برد بگیرند زغال چوب ۵ دسی گرم تا ۱ گرم مسحوق ریوند ۲ دسی گرم مسحوق ایپکا ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و در هنگام خواب بیاشامند و در اختلالات معدی اطفال مرکب با وجود بدان خیلی مستعمل است

جلاب ضد ذوسنطاریا بگیرند ایپکای خاکستری ۵ گرم نیم کوب کرده مدت ربع ساعت در ۱۵۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده ۵۰ گرم شربت بهار نارنج بیفزایند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

حقنهٔ ایپکا بگیرند ایپکای نیم کوب کرده ۲۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم آب را سه قسمت کنند و هر قسمت را بطور تناوب روی ایپکا ریخته بجوشانند و صاف کنند و جوشانده ها را مخلوط کرده باز بجوشانند تا ۲۰۰ گرم محصول بدست آید و آن را دو قسمت کنند هر قسمتی جهت یک حقنه و ۴ قطره لودانم در هر قسمتی مخلوط نمایند ولی برای اطفال مقدار دوا را نصف کنند و لودانم نیفزایند و حقنهٔ اول را دو ساعت قبل از غذای نهار و حقنهٔ دوم را سه ساعت بعد از غذای شب معمول دارند و این حقنه در اسهال کولرائی مشکل مزمن و اسهال مسلولین مفید و مستعمل است

پوسیون ضد ذوسنطاریا معمول اسپیلمان بگیرند ایپکا ۸ گرم آب ۵۰۰ گرم آب را سه قسمت کنند و هر قسمتی را بطور تناوب روی ایپکا ریخته بجوشانند و صاف کنند و مصفی ها را مخلوط نمایند و مقدار محصول باید ۵۰۰ گرم باشد و ۶۰ گرم شربت صمغ بیفزایند و هر سه ساعت فاصله یک ثلث از آن در دفع ذوسنطاریا و اسهال مزمن بیاشامند و این پوسیون از عوامل قوی الاثر است

مخلوط ایپکا و اهک معمول هوپر بگیرند گرد ایپکا ۵ - ۲ سانتی گرم در ۵ گرم شربت دیاکود مخلوط کرده و ۱۰ گرم الکولاتور دارچینی و ۵ گرم مخلوط اهکی بیفزایند و در یک دفعه بیاشامند و هر چهار ساعت فاصله همین مقدار را استعمال نمایند در دفع اسهال و ذوسنطاریای مزمن سودمند است

پوسیون ضد ذوسنطاریا معمول هلوتیوس بگیرند ایپکای نیم کوب کرده ۸ گرم در سه گیلاس کوچک آب داغ مدت دوازده ساعت دم کنند و صاف روی آن ابر دارند و هر ربع ساعت یک گیلاس کوچک بیاشامند و حصول فی را بواسطهٔ آشامیدن آب نیم گرم آسان کنند و مجدداً یک مقدار آب جوش بروی تفالهٔ ریخته فردای آن روز صاف کرده میل کنند و مدت پنج روز میتوان بر این عمل مداومت کرد

گیاه پاراگوایا ف. هرب پاراگوایا ل. واندلیا دیفوزا یکی از نباتات طایفهٔ **اسکروفولاریه** و خیلی شبیه به نعناع میباشد و دارای ساقه های مربعی است که در بحبوحهٔ مستعمل و این نبات بدون زراعت در ممالک حاره و در امریک مرکزی و در کولومبی و در ماداگاسکر و در مارتینیک و در ژاماییک و در گایان انگلیس و در سورینام و در برزیل و در گایان فرانسه و در مانیلا هالی این ممالک معمول است که یک مشت از گیاه تازه را در نیم لیتر آب بجوشانند و صاف کرده هر ده دقیقه فاصله یک پیاله بیاشامند تا آنکه فی حاصل شود و چنین میگویند که این گیاه در حصول فی مطمئن تر از ایپکا است ولی بواسطهٔ تلخی و بد طعمی بر آن ترجیح داده نمیشود

ع. پ. اسارون ف. ازاروم ر. کابارم ل. راد یکس ازاری نباتی است طویل العمر از طایفهٔ **آریستولوکیه** در ریشهٔ فیئی از آن که موسوم به اسارون فرنگی (رشیمه) است در طب مستعمل است و این نبات در حوالی پاریس بخصوص در جنگلهای انبوه کوه الپ و در جنوب فرانسه میروید و ریشهٔ این نبات خاکستری رنگ و باندازهٔ قلمی میباشد چهار پهلو و در فواصل معین دارای گره هائی است که ریشه های باریک سفیدی از آن

اطفا خارج

اطفا خارج میگردد و طعم این ریشه فلفلی و بوی آن تند و شبیه ببوی سنبل الطیب بخصوص در موقعیکه ریشه های باریک را در مابین انگشتها خورد کنند و در طب فقط برگ و ریشهٔ این نبات را استعمال میکنند و بعضی از دانشمندان از ریشهٔ اسارون دهن فرار و دهن ثابت خیلی حاد و ماده قهوه رنگ حاد و مهوع و محلول در آب و ماده نشاسته و نشادر و املاح آهک استخراج کرده اند و این ریشه را در حصول فی از ۱ تا ۲ گرم میتوان بدل ایپکا استعمال نمود و از ادویهٔ معطر است و طریقهٔ استعمال آن بطور گرد و یا مطبوخ است و گرد برگ اسارون از ۶ تا ۱۲ دسی گرم مانند مقیئات استعمال میشود و مطبوخ ۴ گرم اسارون در ۲۵۰ گرم آب هم فی میاورد و هم اسهال

گرد ریشهٔ اسارون مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ اسارون مقدار منظور نرم کوفته و از موبیز ابریشمی نمره ۸۰ بیرون کنند و مقدار ۵ سانتی گرم از آن مانند معطسات بینی استنشاق نمایند و مقدار ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور مقیئی بیاشامند و چون ریشهٔ اسارون بواسطهٔ خشک شدن از قوتش کاسته میشود لهذا استعمال آن متروک میباشد

گرد معطس معمول کدکس بگیرند برگ اسارون برگ بتوان برگ مرزنجوش گل گل مکه یک جزء خشک کرده و نرم کوفته از موبیز مویی نمره ۳ بیرون کنند و جهت تحریک غشاء مخاطی بینی از ۱ تا ۲ دسی گرم نشوق نمایند

اپوسیون مکانا بینوم ر. کنب کانادائی نباتی است از طایفهٔ **اپوسینا سه** که ریشهٔ آن را در طب استعمال میکنند و این ریشه مقیئی و مسهل و مدر بولست و ماده عامل آن جسمی است مسمی به **اپوسینین** و یا **اپوسینیین** و مقدار شربت گرد آن جهت فی و اسهال از ۱ تا ۲ گرم است و نیز ۲۰ گرم از آن را در ۱۰۰۰ گرم آب بطور جوشانده استعمال نمایند و مقدار شربت از تنتور الکلی آن را در ده از ۱ تا ۳ گرم و از عصارهٔ آن مائی ۶ تا ۷ سانتی گرم است

اپومورفین چون در لوله های در بسته مورفین را با مقدار زیادی اسید کلوریدریک مخلوط کرده و از ۱۴۰ تا ۱۵۰ درجه حرارت وارد آورند مبدل به کلور و رمثیل نمیشود بلکه نمک دیگری حاصل کرده و تولید الکلوئیدی میگردد که با مورفین متفاوت است و $C_{17}H_{17}AzO_2$ ترکیب آن از این قرار است H_2O کمتر از آن دارد و موسوم است به اپومورفین و معمول در طب کلوریدرات اپومورفین میباشد

طریق ساختن کلوریدرات اپومورفین بگیرند مورفین ۱ اسید کلوریدریک ۱۷ - ۲۰ درجه ۱۲ در لولهٔ تخت داخل کرده و در آن را با اعانهٔ لامپ مسدود کنند و در حمام زیتی ۱۵۰ درجه مدت سه ساعت حرارت دهند و بعد بگذارند سرد شود و مایع محتوی در آن را بواسطهٔ بی کربونات سود خنثی کنند و بگذارند ته نشین شود و رسوب را در کلوروفورم حل نمایند و بقدر کفایت اسید کلوریدریک بر کلوروفورم افزایند و بگذارند تا در اطراف ظرف نبلورهای کلوریدرات اپومورفین منعقد گردد و آب ماده را بواسطهٔ عمل انحراف بردارند و نبلورها را در آب جوش حل کرده و بواسطهٔ برودت بگذارند دو دفعه متبلر گردد

کلوریدرات اپومورفین از عوامل مقیئهٔ نسبتاً مطمئنه است و پس از عروض فی موجب نوم عرفی میگردد و بعضی اوقات سوانح خطرناک از استعمال آن بروز مینماید و از اینجهت است که آن را استعمال نمیکنند مگر در صورتیکه شرب سایر عوامل مقیئه ممکن نبود و در اینوقت یا بطور زرق تحت جلدی و یا زرق معوی استعمال میشود و از ۱ تا ۲ دسی گرم شربتاً بطور پوسیون

ایپومورفین

و با احتیاط استعمال میگردد و مقدار آن در هر دفعه تحت جلدی ۵ تا ۱۰ میلی گرم است

محلول کلوریدرات اپومورفین در زرق تحت جلدی معمول سیبرت

بگیرند کلوریدرات اپومورفین ادیسه گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم این محلول را که دارای ۵ تا ۱۰ میلی گرم ملح است تحت جلد زرق مینمایند و مانند مقیات بسیار قوی اثر میکند و در تسمیم استعمال این زرق مفید

اپوکودئین

این جسم مانند اپومورفین مقیئ و منفث است و کلوریدرات او را در زرق تحت جلد از ۵ تا ۲۰ میلی گرم و بطور پوسیون از ۱ تا ۲ سانتی گرم استعمال میکنند

زرق تحت جلدی

بگیرند کلوریدرات اپوکودئین ۲ سانتی گرم آب مقطر ۲ گرم حل کنند و از نصف سانتی متر مکعب تا یک سانتی متر مکعب که از ۷ میلی گرم و نیم تا ۱۵ میلی گرم ملح اپوکودئین دارد زرق کنند

درس سیم اتر و بعضی عوامل مشابه آن

در زبان یونانی اتر بمعنی هواست و اصلاً اسما را باین اسم مینامیدند و بعد طبیعیون یونان این کلمه را اطلاق نمودند بر روح فرضی که موافق اعتقاد شان موجب حیوة کلیه عالم است و منقدمین از دانشمندان کیمیا از برترکیب الکل و اسید سولفوریک اطلاق کردند و بواسطه فراریت این مایع و قابلیت اشتعال و بوی نافذ و مطبوعش باین اسم اتر موسوم نمودند و چندی بعد دانشمندان پیروانها مشاهده کردند بسیاری از اسیدها دیگر از اینهمان خاصیت اسید سولفوریک میباشند و با الکل نیز تولید اتر مینمایند و چون بنای ما در این مختصر رساله بر شرح و بسط مسائل کیمیائی نیست لهذا ذکر اقسام اتر و کیفیت تولید الهاصر ف نظر کرده فقط بطور اختصار میگوئیم که همه اقسام الکل از قبیل الکل شراب و الکل نشاسته و الکل چوب و غیره ممکن است تولید سه جنس اتر نمایند جنس اول مثلاً از الکل شراب ممکن است اتری تولید شود که حاصل شده باشد از هیدروژن کربونه و یک معادله آب که اکسید دتیل نیز نامیده میشود و اتر سولفوریک از این جنس است جنس دویم نیز از الکل شراب اتری ممکن است تولید گردد که مرکب باشد از هیدروژن کربونه و یکی از هیدراسیدها یعنی ترکیب اتیل با یکی از میتلوئیدها و از کلوریدریک و بدریک و سولفیدریک و از این جنس اند جنس سیوم نیز از الکل شراب یک جنس اتری تولید میگردد دارای اسید است که بکار میرود در حصول آن و مرکب میشود با از جنس اول مانند اترینتریک که دارای اسید نیتریک دارد از جنس اول است و همه اترهائی که بواسطه اسیدهای آلی تولید شده از این جنس سیوم محسوب میگردند

در بیان اقسام اترهای مستعمل در طب

اتر سولفوریک (اتر کوگردی) اتر هیدراتیک) اکسید دتیل)

مایعی است بیرنگ و طعمش شیرین و تند و نافذ و وزن مخصوص آن ۰٫۷۲ و در ۳۸ درجه حرارت جوش میاید و در حرارت منعادی بسرعت تبخار میگردد و باشکال در آب حل میشود مثلاً هرگاه یک حجم مثلاً از آب مقطر و اتر را مخلوط کنند و بهم زنند پس از سکون و راحت دو مایع از هم جدا شوند اتر که فوقانی است و مقداری از آب را حل کرده است در طبقه فوقانی میایستد و طبقه تحتانی عبارت از آبی که یک نهم وزنش اتر است و نوعاً بهر مقداری در الکل محلول و در کلوروفورم و کلیسرین غیر محلول است

اب دابل (الکل سولفوریک)

عبارت از مخلوط است از سه جزء الکل ۸۵ درجه و یک جزء اسید سولفوریک ۶۶ درجه و بنابراین محصول را مانند مخلوط شأ فرض نمود زیرا که دارای اسید سولفوریک است (یعنی سولفات دکسید دتیل) و از نتیجه است که پس از مدتی دارای بوی اتری شده زرد میگردد و رنگ قرمز آن بواسطه برگهای گل شقایق است که در آن داخل کرده اند

اتر سولفوریک را میتوان هم از عوامل محرکه و هم از عوامل ضد تشنج محسوب نمود و دارای خواص است که شامل هر دو قسم گردد و در داخل جهة دفع سوانح مختلفه که از اختلالات حاصله از عوارض هیستری بروز میکند از او استعمال مینمایند و اغلب اوقات در دفع بحة الصوت و نوروز معده مستعمل و سودمند است و تسکین میدهد تشنجات و حرکات اختلاجیه و نیز نوائهائی را که در مرض سکته نهویئید و کولرای آسیائی و بعضی دیگر امراض عارض میشوند و نطولات در خارج دفع مینماید اوجاع عصبیه و بخصوص صداع را و استنشاق آن بر طرف مینماید سنکوپ و ضعف و اغما و غیره را و چون ۶ تا ۸ قطره اتر را در گوش بچکانند کری را رفع میکند

چون بخار اتر را با عالت مخصوصی یک مدتی بدون انقطاع استنشاق نمایند شخص را بطوری بحس میکند و از هوش میبرد که میتوان اعمال بزرگ جراحی را در او اجرا نمود بدون انکه احساس الم نماید و فزع کند و همینکه استنشاق اتر را ترک کردند این حالت هولناک بسهولت بر طرف میگردد و کشف این خاصیت را باید بدکتر ژاکسون نسبت میدهند و نیز استنشاق اتر ممکن است موجب تعویق اوجاع ضربولوئی وضع حمل گردد بدون آنکه معوق شود انقباضات رحمی و انقباضات غیر ارادی عضلات بطن را (ملاحظه نما در کلوروفورم را) و چون بواسطه آلت مخصوص بخار اتر را بزیر قسمت تحتانی معده وارد کنند موجب انسداد از فالدم رحمی که پس از وضع حمل عارض شود و بسبب انعطال رحم باشد میگردد اتر سولفوریک را در داخل بصورت شربت و پوسیون و کپسول استعمال میکنند و مقدار شربت آن ۱ تا ۴ گرم است و نیز در زرق تحت جلدی استعمال میشود

اتر سولفوریک الکلیزه (لیکور هوفمان) مطابق دستور العمل کدکس

بگیرند اتر سولفوریک خالص ۱ الکل ۹۰ درجه مکرر یک جزء در صراحی در داری بدقت مخلوط کرده و در ایزاء اکم بگیرند این لیکور از عوامل محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۲ گرم است بطور پوسیون که با شیء کوچک مندرجا با شامند

زرق تحت جلدی اتر معمول بارث

یک زرافه پر او از که تقریباً یک گرم از او میگیرد اغلب کفایت میکند که دو دفعه در روز استعمال کنند و در بعضی حالات خطرناک میتوان تا چهار زرافه استعمال نمود و در استعمال لازم است دقت کنند که سوزن زرافه را مورباً فرو برند بطریقیکه بعضلات برخورد نکند و خیلی بسرعت از فرو بردن و یک دفعه بیرون کشند و پس از بیرون آوردن انگشت را بمحل آن منطبق سازند تا مانع شود خروج اتر را و انتشار اتر او استعمال مؤثر است در نجات مرضائیکه مشرف بموت شده و در کار هلاک میباشند

شربت اتر معمول کدکس

بگیرند شربت ساده سفید ۷۰ آب مقطر ۲۳ الکل ۹۰ درجه ۵ اتر سولفوریک ۲ مطابق معمول مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای یک گرم اتر و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم در روز باید در است در عرض روز

پوسیون اتری

بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم شربت ساده سفید ۳۰ گرم اتر سولفوریک الکلیزه ۱ گرم در صراحی در داری مخلوط کنند این پوسیون از عوامل ضد تشنج است و با قاشق اش خوری مندرجا از او باشامند

مفلّل اتر الکلیزه را هستوا تا به ۸ گرم استعمال نمود

پوسیون ضدّ تشنّج معمول کدکس بگیرند شربت بهار نارنج ۳۰ گرم عرق تیلول ۹۰ گرم عرق بهار نارنج ۳۰ گرم اتر سولفوریک الکلیزه ۴ گرم در صراحی در دارای مخلوط کنند و مفلّل اتر الکلیزه را میتوان باد کرد تا ۸ گرم و مقدار جا این پوسیون را با قاشق کوچک بیاشامند و **پوسیون ضدّ تشنّج افیونی** همین پوسیون است هرگاه ۸ دسی گرم لودانم سیدنهام بر آن بیفزایند

پوسیون ضدّ تشنّج معمول بیمارستان لشکری بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم شربت شاه ۳۰ گرم اتر سولفوریک الکلیزه ۲ گرم لودانم سیدنهام ۴ دسی گرم لودانم و عرق و شربت را مخلوط کرده و اتر را بیفزایند و در صراحی را محکم به بندند و با قاشق کوچک مقدار جا بیاشامند و موافق آثار حاصله فاصله خوردن ها را کم و زیاد کنند

پوسیون ضدّ تشنّج معمول دلپو بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم عرق بهار نارنج ۴۰ گرم عرق بادرنجبویه ۶۰ گرم شربت تیلو ۳۰ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم مخلوط کنند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند

پوسیون ضدّ هیستری معمول کدکس بگیرند شربت مرکب آرمواز ۳۰ گرم تعفین جند ۲ گرم عرق سنبل الطیب عرق بهار نارنج مکد ۶۰ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم تعفین را با شربت در صراحی کوچک در دارای مخلوط کرده و عرق ها را افزوده و بعد اتر را بیفزایند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند

پوسیون ضدّ تشنّج معمول بیمارستان بگیرند شربت تریاک عرق بهار نارنج مکد ۱۵ گرم شربت شاه ۱۵ گرم اتر سولفوریک ۱ گرم آب مقطّر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده مقدار جا بیاشامند

پوسیون مسکّن و ضدّ تشنّج بگیرند شربت باکوده ۲۰ گرم مطبوخ تیلول ۱۲۰ گرم اتر سولفوریک ۱ گرم مخلوط کرده هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

کپسول اتر معمول کلرتیان (اتر مرواریدی) در کپسولهای کوچک صمغ و قندیه شفاف اتر را داخل مینمایند تا آنکه بخوبی محفوظ مانده و در معده بسهولت داخل شود و هر کپسولی دارای ۵ قطره اتر است و از یک تا ده کپسول در دفع تشنّجات و سوانح هیستریه و گاستر الژیه و قولنج کبدی استعمال مینمایند

حقنه اتر معمول لافون بگیرند اتر سولفوریک ۴ گرم آب مقطّر ۱۲۵ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

تعفین اتری کافور بگیرند کافور ۱ اتر الکلی ۹ حل کنند این تعفین از عوامل منبّه و ضدّ تشنّج و ضدّ باه است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ گرم است بصورت پوسیون

پوسیون اتری افیونی معمول گیبور بگیرند شربت لیمو ۳۰ گرم آب لیمو عرق بهار نارنج مکد ۱۵ گرم عرق تیلول ۶۰ گرم لودانم سیدنهام ۴ گرم اتر سولفوریک ۱ گرم مخلوط کرده بیفزایند بی کربونات پتاس ۲ گرم و در صراحی را فوراً به بندند و در دفع فهاق تشنّجی در سه چهار دفعه بیاشامند

نطول اتر جهة فقدان حس در سطح ظاهر کفایت میکند که مثل نیم دقیقه اتر را نطول نمایند و اینعمل در گشودن دملها

ودراعمال

و در اعمال یدی سطحی و کم دوام و در کشیدن دندان و در ردّ فتق و در کندن موها معمول است زیرا موقتاً حس را مفقود کرده و احساس الم نمی شود و نیز در دفع قطرب نطول اتر بروی فقار مستعمل و سودمند است و هم چنین نطول آن در دفع نزف الدم رحمی و ضع حمل

اتر نیتریک (اتر نیتریک) که دارای خواص اتر سولفوریک و در همان مواقع و همان مقدار استعمال میشود عبارت از مایعی است سفید زرد رنگ و دارای بوئی است شبیه ببوی سیب و طعم تند و سوزان و وزن مخصوص آن ۹۰۶ر۱ و چون خالص باشد در ۲۱ درجه حرارت بجوش میاید ولی اتر نیتریک معمول در دواسازی اغلب مخلوط با الکل میباشد اتر نیتریک بواسطه شدت فراریتی که دارد محافظتش خیلی مشکل و مانند سیر دات گاهی نطول از آن در دفع صداع استعمال میکنند

الکل نیتریک (اسید ازتیک الکلیزه) بگیرند اسید ازتیک ۲۹ر۱ درجه ۳۰ الکل ۹۰ درجه ۵۰ آب مقطّر ۱ اسید را در آب بخوبی مخلوط کنند و الکل را بیفزایند و در صراحی در بسته دو ماه حفظ نمایند و در روزهای اول گاه گاهی در صراحی را باز کنند تا بخارات حاصله خارج گردند و در ۵ جزء این مخلوط ۷ جزء محصول بدست میآید و از محصولات گوارایی مدرّ و ضدّ تشنّج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم که در تیزن و یا پوسیون داخل مینمایند

اتر ازتو الکلیزه (لیکور مسکّن شون) معمول سو بران از عوامل ضدّ تشنّج و مدرّ است و استعمال آن در انگلستان شایع و مقدار شربتش از ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

اتر استیک (اتراستیک) مایعی است بی رنگ و دارای بوی خوش شبیه ببوی اتر سولفوریک و اسید استیک و وزن مخصوص آن ۸۹۰ر۰ و در ۷۴ درجه حرارت بجوش میاید و چون خالص باشد بدون فساد محفوظ میماند و اگر مخلوط با آب بود کم کم مبدّل به اسید استیک و الکل میگردد

اتر استیک از عوامل منبّه و ضدّ تشنّج است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۴ گرم بطور پوسیون و در خارج نطول آن در دفع روماتیسم مستعمل

بلسان اتر استیک معمول پلنیر بگیرند اتر استیک ۶۰ گرم صابون حیوانی ۵ گرم در حمّام ماریه حلکرده صاف نمایند و از ۲ تا ۴ گرم و زیاده در دفع اوجاع روماتیسمی نطول نمایند

بلسان اتر استیک کافوری معمول تروسو بگیرند صابون حیوانی کافور مکد ۸ گرم اتر استیک ۶۰ گرم دهن فرار حاشا ۲ قطره صابون را نرم کرده و در صراحی در داری با کافور در اتر بحالت برودت حلکرده و دهن فرّار را افزوده ممزوج نمایند

اتر آمیلنیترو (نیتریت دامیل) در جمله هائی آسم و آنژین دو پواترین و صرع و سیاه سرفه و نورالژیه و صداع و کزاز و تسمم بواسطه استریکنین و سنکوپ و سنکوپ کلوروفورمی استنشاق این اتر مستعمل و مفید است و متداول چنانستکه حبابهائی بلوری میسازند هریک دارای ده قطره از امیلنیتر و در هنگام حاجتی از انها را میان پرده سمال خودخورد کرده استنشاق مینماید

استون (استون) عبارت از جسمی است فرّار و از مواد آلیه چند از استخراج مینمایند و بشکل مایعی است بی رنگ و دارای بوی مخصوص شبیه ببوی کلوروفورم و مرکب است از ۳ معادله کربون و ۶ معادله هیدروژن و دو معادله اکسیژن و در بدن انسان این جسم بواسطه انقلاب مواد آلیه بخصوص قند انگور تولید میگردد و ثابت شده است که در اشخاصی که مبتلی

بمنزله معلی باشند تولید استسون خیلی سهل است زیرا چون ترشح بلغم در این صورت زیاد است این بلغم فاسد شده موجب تخدیر مخصوصی میگردد درجه وزن مخصوص آن ۱۴۰۸ میباشد و محلول در همه مایعات است در طب از مانند عوامل فاقد الحس وضد کرم استعمال میکنند و مقدار شربت آن در دفعه دادن از ۵ تا ۳۰ قطره است که در مطبوخ معطری گرم مخلوط کرده درسته یا چهار دفعه در عرض روز بنوشند

پوسیون استسون بگیرند استسون ۲ گرم الکولا تور نارنج ۵ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم عرق تیلول ۱۲۰ گرم مخلوط کنند هر قاشق سوپخوری این پوسیون دارای ۲۰ سانتیگرم استسون است

تربنتین رینیر و گلیسرین) جسمی است که حاصل میشود از اختلاط اسید نیتریک و گلیسیرین در سال ۱۸۴۷ **سوبرو** نام از اکشف نمود و در آثار مشابه نیتریت دامیل میباشد و یکی از دانشمندان دراثر این دو پوائز این آثار را بکو از آن بیان میکنند **کدلس** محلول الکلی (را در ۱۰۰) از معمول میباشد و از عوامل ضد مبسیری و ضد تشنج و ضد نور الرثه است و مقدار شربت از این محلول از ۱ تا ۴ قطره است در عرض روز

محلول معمول هوشارد بگیرند محلول الکلی تربنتین (را در ۱۰۰) ۳۰ قطره آب مقطر ۳۰۰ گرم مخلوط کرده روزی سه قاشق سوپخوری بنوشند

چون استعمال از دو فقدان حس عمومی و موضعی هر دو متداول است ولی بیشتر در فقدان حس عمومی کلوروفورم را استعمال میکنند لهذا عوامل فاقد الحس موضعی را در این درد ذکر میکنیم و عوامل فاقد الحس عمومی را در در کلوروفورم ملاحظه نمایند در حرف کاف در کلوروفورم را

در بیان عوامل فاقد الحس موضعی

اولاً جهة بی حس کردن انگشتهای دست و پا مخلوطی از یخ و نمک استعمال میکنند و این مخلوط گاه گاه باعث دردهای شدید کرده و موجب انجماد و تخرش و بروز غانغرایا میشود ثانیاً بواسطه تبخیر اثر و بالک مایع دیگری که خیلی فرار باشد فقدان حس موضعی ظاهر میگردد اگرچه اثر دکلوروفورم هیچ اثری در فقدان حس موضعی ندارند و فقط بواسطه تولید برودت و سرعت تبخیر شان است که موجب ظهور بی حسی در جلد میگردند و چون کلوروفورم را بدون انقطاع بروی جلد منطبق سازند موجب حرقت و بروز طاولهای چند میشود

اثر مستعمل در فقدان حس باید خالص باشد و وزن مخصوص آن از ۰٫۷۲ تجاوز نکند و چون این اثر را استعمال کنند موجب نقصان حرارت تا به ۱۵ درجه میگردد و همین که رنگ جلد باخته شد و از فرو بردن سوزن احساس الم نگردید علامت حصول بی حسی است و در این وقت باید استعمال دوا را ترک کرد زیرا چون زیادتر استعمال شود محتمل حصول تخرش و انجماد و عروض غانغرایا میباشد و در اجرای اعمال بزرگ بی حسی موضعی کفایت از فقدان حس عمومی نمیکند و فقط بی حسی موضعی در گشودن دملها و اعمال سطحی که از جلد تجاوز نکند مکفی است و نباید فراموش نمود اطاقی را که در آن اجرای عمل میکنند بی آتش باید بل تجدید هوا باشد و چون بخار اثر سریع الاشتعال است همیشه در هنگام عمل از مجاورت اشیاء مشتعله هرچه باشند باید احتراز کرد

ثالثاً بیشتر در فقدان حس موضعی بخصوص در کحالی به محصولات کوکا استمداد میجویند و لهذا افراد در این درد بیان نمی نمائیم

کوکا را ریتروکزیلوم) نباتی است از طایفه **اریتروکزیله** را این طایفه فقط دارای همین یک جنس نبات است) و از محصولات آمریک جنوبی و درخت کوچکی است که از ۲ تا ۳ متر طول دارد و تنه ابتدا خشن دارای پوستی است ناصاف و بدون پرز و برگ آن که از ۴ تا ۱۰ سانتیمتر طول و ۲ تا ۴ سانتیمتر عرض دارد بیضی شکل و فی الجمله بلند و سطح فوقانی آن سبزتر از سطح تحتانی آن است و چون این برگها را خشک کنند خیلی زود شکننده میگردند بطریقی بسهولت میتوان آنها را نرم کرده و غبار نمود و وحشیهای آمریک جهة تحمل اعمال شاقه این برگ را در دهان گذاشته مکیده و آب دهان را بیرون میریزند و طوری استعمال در میان آنها شایع و معتاد است که تا هنگام مرگ این عادت را ترک نمی کنند مخصوصاً در وقت یک مسافرت بادیه پیما هندیها به پیمایند و با عمل پرمشقتی مرتکب شوند و مدت چند روز جز چند مثقال ذرت بو داده چیزی نمیخورند و بیشتر اوقات برگ کوکا را می جاوند طاقتی با آنها میدهد که اعمال شاقه و بی غذائی مردم را تحمل نمایند و در طب برگ کوکا را مانند عوامل مقوی معده و مسکن و مغذی استعمال میکنند و مقدار شربت آن مسحوق برگ آن از ۴ تا ۸ گرم است بطور معجون و یا قرص و یا سفوف و از عصاره آبی و الکلی آن از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون و از تعفین الکلی ۵ تا ۱۵ گرم و از الکسیر و شراب ۱۵ تا ۳۰ و از چای ۵ تا ۱۰ گرم برگ کوکا را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده استعمال مینمایند

یکی از دانشمندان در ۳ سال قبل الکلوئیدی از برگ کوکا استخراج نمود و آن را کوکائین اسم گذاشت

کوکائین الکلوئیدی است سفید فی الجمله مایل بزردی و بشکل بلورهای کوچک منشوری ابریشمی و بوی آن مطبوع و شبیه بوی کوکا و تقریباً غیر محلول در آب سرد و فی الجمله محلول در آب جوش و بسهولت محلول در الکل و در اثر جوهری محلول است و در طب بیشتر کلوریدرات و هم سولفات آن را که محلول ترند استعمال میکنند.

کوکائین از عوامل فاقد الحس موضعی میباشد بخصوص در کحالی بیشتر استعمال میشود و محلول ۱٫۱۰۰ آن بی حس میکند قرنیه و ملتحمه را در صورتی که عنبیه حس مخصوص خود را از یاد با کم حفظ مینماید و نیز از برای فقدان حس موضعی حلق و حلقوم و غشاء مخاط معده و مستقیم و آلات تولید استعمال میکنند و این فقدان حس موقتی است و از ۵ تا ۱۰ دقیقه بیشتر طول نمیکشد و مقدار شربت کلوریدرات و یا سولفات آن ۲ تا ۱۰ سانتیگرم است بطور محلول و در زیر جلد نیز همین مقدار استعمال میشود

داروی دافع درد دندان بگیرند کلوریدرات کوکائین مانول مکدار گرم مسحوق ریشه ... گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و لعاب صمغ عربی گلوله های کوچکی سازند که هر یک ۳ سانتیگرم کوکائین داشته باشد و در جوف دندان کرم خورده بگذارند

محلول کلوریدرات کوکائین معمول کولر بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ آب مقطر ۲۰ حل کنند و جهة حصول فقدان حس موضعی در اعمال کحالی بروی ملتحمه قطور نمایند و در استعمال لارنگوسکوپ بروی حلق نطول کنند و نیز زرق آن جهة بحث کردن مجرای بول و مهبل مستعمل است و در اعمال سطحی جهة حصول بی حسی این محلول را در تحت جلد زرق می نمایند و مقدار آن از ۲ تا ۱۵ گرم است

فنات کوکائین بعضی از دانشمندان در استعمالات موضعی این ملح را بر کلوریدرات

مبدا اند و انرا بشکل محلول الکلی و یا اثری در استعمال این موضع اداره و در زرق تحت جلدی از درصد ۱ استعمال میکنند

محلول قوی کلوریدرات کوکائین بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ گرم آب مقطر ۲ گرم حل کنند و در مقدار حس موضعی استعمال نمایند

محلول ضعیف کلوریدرات کوکائین معمول کدکس بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ گرم آب مقطر ۹ گرم حل نمایند و در زرق تحت جلدی بکار برند

محلّل دافع العفونه کوکائین معمول ترانل بگیرند کلوریدرات کوکائین ۵ دسی گرم بی کلورور جیوه ۲ میلی گرم آب مقطر داغ ۱۰ گرم حل کرده صاف نمایند این محلّل مسکّن و فاقد الحس است و قبل از اعمال بدانرا در چشم قطور کرده و در ما بین اجفان قطور هنمایند و از ترکیبات است که فاسد نمی شود

محلول کوکائین جهة دفع مرض دریا بگیرند کلوریدرات کوکائین ۵ سانتی گرم الکل مقدار کافی آب مقطر ۱۵ گرم حل کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق چایخوری بیاشامند

بخور کوکائین جهة دفع سیاسرفه بگیرند کلوریدرات کوکائین ۵ تا ۱۵ گرم آب مقطر ۶۵ گرم کلورات پتاس اسانس بادام تلخ مکدر ۵ سانتی گرم حل کنند

زرق تحت جلدی کوکائین معمول لاگرانژ بگیرند محلول اسید فنیک (۳ در ۱۰۰) ۵ سانتی گرم کلوریدرات کوکائین ۵ سانتی گرم حل کنند و در درد ضلع اراده دندان زرق نمایند

غرغره مسکّن بگیرند برگ کوکا ۲ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند در مصفی ۱ تا ۳ سانتی گرم کلوریدرات کوکائین و ۲۰ گرم عسل ورد افزوده غرغره نمایند

وازلین کوکائین دار بگیرند وازلین ۲۰ گرم کوکائین ۱ گرم مخلوط کنند

الکولاتور کوکا بگیرند برگ تازه کوکا مقدار مسطور خیلی نرم بکوبند و هم وزن آن الکل ۹۰ درجه افزوده مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند این الکولاتور محرک و مسکّن است و مقدار شربتش از ۱ تا ۲ گرم بطور پوسیون و در خارج غسول و زرق محلول مائی آن ۵ در ۱۰۰ معمول است و بجای کلوریدرات کوکائین که خیلی گران است میتوان استعمال کرد

مطبوخ کوکا بگیرند برگ خشک کوکا ۱ آب مقطر ۱۵ بجوشانند تا نصف جزء باقی ماند و بگذارند سرد شده صاف کنند و این مطبوخ را میتوان بجای محلول کلوریدرات کوکائین استعمال نمود

الکسیر کوکا معمول فورنیر بگیرند مسحوق برگ کوکا ۱۰ گرم الکل ۸۵ درجه ۷۰ گرم قند سفید آب مکدر ۳ گرم مخلوط کنند

غرغره مسکّن معمول روا ولت بگیرند فنول خالص ۳ گرم تعفین کوکا تعفین حنظل مکدر ۵ گرم مطبوخ کوکا (۲ در ۱۰۰) ۲۹۰ گرم مخلوط کرده غرغره نمایند

پوسیون دافع فالج نیمهٔ اسفل معمول واردینی بگیرند برگ کوکا ۲ تا ۵ گرم سگل انگور ۱ تا ۲ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۲۵ گرم شربت پوست نارنج افزوده بتدریج بنوشند

شراب مرکّب کوکا معمول ایوون بگیرند برگ کوکا ۵۰ گرم چاپ سیاه

رحبایی قره) ۱۰ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم شراب لونل ۸۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم مطابق معمول شراب سازند

ریح ریکاب (در حاشیه)

اریترو فلوم رتروی بسیال) یکی از نباتات طایفه **لگومینوز** است که بومی افریقا میباشد و دارای ماده عاملی است موسوم به **اریترو فلیئین** و این ماده را در امراض چشم بدل کوکائین استعمال میکنند ولی اثرش کمتر و چون محرّش است موجع میباشد

پوماد دافع حکّه معمول بسنیر بگیرند کوکائین ۳۰ سانتی گرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع حکّه مقعده که سیلان اکزما باشد تدهین نمایند

پوماد دافع احتراق معمول واند بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱ گرم لانولین آب مقطر مکدر ۷ گرم چربی بالن ۲۰ گرم پوماد سازند

سنون کوکائین بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱۰ سانتی گرم تعفین زعفران ۱۰ قطره شربت ساده ۱۰ گرم مخلوط کنند و چندین دفعه در مدت روز بروی لثه طول نمایند

نسخهٔ دیگر بگیرند کلوریدرات کوکائین ۱۰ سانتی گرم گلیسرین ۱۰ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مانند سنون فوق بروی لثه ها طول نمایند

تروپو کوکائین عبارت از الکوئیدی است که از برگ کوکا مانند کوکائین استخراج میکنند و منها شربت این الکوئید تا ۲۵ میلی گرم است و محلولان مدتی محفوظ میماند

مطبوخ سنبل الطّیب بگیرند سنبل الطیب ۳۰ آب ۱۰۰ نیم ساعت بجوشانند و صاف کنند و بایّد را با این مطبوخ آلوده کرده بروی جراحات رضّی و جمره رفاده نمایند دفع وجع نموده و عفونت را نیز برطرف میسازد و این مطبوخ چون دافع الوجع است عوامل فاقد الحس موضعی را با آن ختم نمودیم

در چهار اذاراقی و عوامل مشابه آن

بوشارد نباتات طایفه **اسیترکینه** را که از عوامل منبهه سلسله عضلانی (عوامل منبهه اعصاب محرکه عضلات) و یا موقظه میباشند دو بهره کرده (رمورت الکران) نامیده و عبارتند از عواملی که بطریق مخصوص در نخاع اثر کرده و موجب بروز تقلصات تشنجی حاد و موقتی میگردند و گاهی ممکن است این تقلصات با کمال شدت ظاهر گشته و بحالت جمود کزازی منجر شود و اگرچه اثر سمّی بسیاری از سموم دیگر از قبیل هیدرات و طایفه کولشیکاسه و خربق سیاه و **ردول داو ناتت کرو کاتا** و اقسام شوکران در نخاع ظاهر میشود ولی در طریقه اثر با دوبهره کزازی اختلاف دارند و لهذا نمیتوان آنها را از یک جنس فرض نمود

نباتات طایفه استرکینه که ماده عامل آنها استرکنین است عبارتند از اذاراقی و باقلای سنت ایگناس و اوپاس تویته و ماده این دو را در این سه دوا با الکوئید های آنها ذکر میکنیم و سماق سمی اگرچه از دو بهره کزازی نیست ولی چون مخصوصاً در نخاع اثر میکند و از عوامل موقظه است در آخر این درد ذکر خواهیم نمود

اذاراقی پ کچوله ع خانق رقاتل الکلب ف نواوومیک ل نوکس وومیکا کچوله عبارتست از تخم درخت وومیکه ل استریکنوس

که از محصولات هندوستان شرقی و جزیره سیلان میباشد و از طایفه پوسینه (استریکنه) و میوه این درخت مدور و بحجم نارنج و محتوی گوشه است ابدارو در ان ۱۲ تا ۱۵ دانه مدور و مسطح موجود میباشد شبیه بدگمه هاے پولکی و رنگ انها خاکستری و پرزدار و صلب و فرنی و مغز شان عموماً سفید و نیم شفاف و گاه سنباو کثیف است و این دانه ها که موسوم به کچوله (اذاراقی) بوئی ندارند و طعمشان بسیار تلخ و تند و موافق تجربه دانشمندان داراے دو ماده عامل میباشند موسوم به استریکنین و بروسین و این دو ماده قلیائی را در انها بحالت ملح مانند مرکب با اسید ایگازوریک و چون این دو ماده با ایگازورین مرکب باشند بسهولت در اب الکل حل میگردند ولے در صورتیکه ازاد باشند چندان در اب محلول نیستند

در بیان اثار سمی اذاراقی

حکماے بزرگ اسلام اذاراقی را ذکر کرده و عالم بخواص ان بوده اند و حکماے فرنگستان که از دویست سال است که بخواص ان برده اند و یکی از سموم قتاله قویه است و سمیت استریکنین از همه سموم که تا بحال شناخته شده بیشتر و ده سانتی گرام ان ممکن است شخص را هلاک سازد و علامات سمیه که پس از استعمال اذاراقی بمقدار زیاد بروز میکند از اینقرار اند مدت کمی پس از هضم سم شخص احساس دوار میکند و نمیتواند راه برود و بعد اوجاع خفیف و حالت علاج مطاوعه در عضلات عنق و عضلات حوالی فکین ظاهر شده و ضیق شدیدی در حلق احساس شود و عضلات صلب و بطن مانند حالت طبیعی منعطف و متحرک نمیگردند و علامات مذکوره کم کم اشتداد میابند و مریض که در ابتدا این علل مطاوعه عضلات چیزی حس نمیکرد بسرعت حالت اختلاج بسیار هولناکی در خود می بیند و در ابتدا ازلولات اختلاجی و کزازی که چندان مهم نیستند ظاهر شده و بسرعت برطرف گشته مجددا با اشتداد بیشتر بروز میکند و مبدل به شوند بتزلزلات کزازی خطیره که چند لحظه فی الجمله تسکین یافته و بعد در نهایت شدت با بروز اوجاع شدیده ظاهر میگردند و فکین بر روی هم منضغط شده و سر بروی پشت برگشته و اطراف صلبی بشدت ممتد شده و بحرکه بجانب اسفل و بخود پیچیده و ساقها نیز ممتد میگردند و بروز جمود کزازی غیر ممکن العلاج فرا میگیرد همه عضلات حتی حنجره را و نیز این حالت جمود در عضلات مخصوص تنفس عارض شده و اشعار انحلال میکند و نقصان و تنزل نبض دلالت دارد بر اینکه این تشنجات اختناق نیز در قلب بروز میکنند و مراکز عارض میشود در این حالت حرارت و بی حسی کامل و در این مرض مانند کزاز و هیدروفوبی و سائر امراض عصبانی مشاهده میگردد که باندک تاثیرے تشنجات و اوجاع اشتداد میابند

چون مقدار سم چندان زیاد نباشد علامات مذکوره بیک درجه ضعیفی ظاهر شده و باز برطرف میگردند و پس از دوازده تا بیست و چهار ساعت باقی نمیماند مگر خستگی شدیدی در عضلات و مدتی دوام میکند بباید دانست اذاراقی بمقدار کم ممکن است موجب حصول تشنج مرگ گردد چنانکه مشاهده شده یک گرم و نیم گرد ان که در دو دفعه استعمال شده بود دختر جوانی را کشت و نیز در یک دختر دیگری ۵ سانتی گرام ان موجب هلاکت گردید و از ۳ تا ۵ سانتی گرام استریکنین در حالت سلامتی در صورتی که یکدفعه استعمال شود در حصول مرگ کفایت میکند

فادزهر

فادزهر اذاراقی و استریکنین

تا کنون فادزهرے که بتواند استریکنین را خنثی کند بدست نیامده و چنانچه در دوا کوئیت ذکر خواهیم نمود باید در ابتدا هرچه زودتر ممکن شود فی او و ند و بعد محلول یک گرم ید و دو یا سه یا سیم روم ید و ید ید که در ۵۰۰ گرام اب استعمال نمایند تا ید و ید ید ات دو استریکنین که کمتر است تولید گردد

خاصیت اذاراقی بواسطه استریکنین و بروسین محتوی در آنست و از در همان مواقعی که انها را استعمال میکنند معمول میدارند ملاحظه نمایند استریکنین و بروسین را

گرد اذاراقی مطابق کدکس

بگیرند اذاراقی مقدار منظور را باب سرد بشویند و در روی موی بریزند و بخار اب جوش را بان برسانند و خورد کرده در هاون آهنی و یا آسیا کوچک دستی که جهة نرم کردن قهوه معمول است آنرا نرم کنند و در گرمخان بخشکانند و از موی بیز بیرون نمایند اینگرد از عوامل مره مقویه قوی است و چنانچه گفتیم از سموم موثر کزاز است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۲۵ سانتی گرام بطور حب و یا سفوف میباشد و از بروز اثار سمیه باید مراقبت کنند

گرد ناقلاے سینت اینیاک

را نیز بهمین طریق میسازند

تعفین اذاراقی معمول کدکس

بگیرند اذاراقی سوهان کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ۱۰ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این تعفین را بمقدار ۵ تا ۱۰ قطره مخلوط با پوسیون در تقویت معده و دافع سلس البول استعمال میکنند و مانند عوامل محرکه و منبه اعمال نخاع از ۱ تا ۵ گرم نیز مخلوط با پوسیون بتدریج بیاشامند و در اینصورت باید مراقب اثار سمیه باشند

عصاره الکلی اذاراقی ایضاً معمول کدکس

بگیرند اذاراقی نیم کوب کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۸ مدت سه روز با ۶ جزء الکل اذاراقی را بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و تفاله را با ۶ جزء دیگر الکل نیز مدت سه روز بخیسانند و نیز از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مصفا ها را مخلوط کرده و در حمام ماریه تقطیر نموده تا الکل خارج گردد و بعد در همان حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر کنند استعمال ان از ۱ تا ۲ سانتی گرم مانند عوامل مقویه مره استعمال مینمایند و مانند عوامل منبه و محرکه در دفع فالجی که بسبب اختلال مراکز اعصاب نباشد از ۲ سانتی گرم تا ۲ دسی گرم روزیاد در بصورت حب معمول میدارند و کم کم باید بر مقدار ان افزود تا بروز عوارض خفیفه کزازی و نیز در دفع سلس البول بمقدار ۲ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم مستعمل است و از عوامل سمیه میباشد که همیشه باید از اثار ان مراقبت کنند

سفوف تلخ معمول شلزنر

بگیرند گرد اذاراقی ۵ سانتی گرام قند شیر ۵ گرم مطابق معمول در ۱۰ بسته به بندند و در حماے تیفوئیک هر سه ساعت فاصله یک بسته بیاشامند و در دفع کاستر الژی با هر غذا یک بسته

حب دافع بی اشتهائی معمول کاف

بگیرند عصاره الکلی کچوله ۱ گرم ریوند ۴ گرم اهلت ۳ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مطابق معمول ۶۰ حب سازند و ۱ تا ۲ حب با هر غذا بیاشامند

سفوف دافع سوء هضم معمول تراستور

بگیرند گرد کچوله ۱ تا ۳ گرم گرد کاسیا لینا ۲ گرم کربونات اهلت ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی به بندند و از ۱ تا ۲ بسته در روز استعمال کنند

حبّ عصارۀ الکلی اذاراقی معمول فوکیر بگیرند عصارۀ الکلی کچوله ۵ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند در دفع فالج ابتدا از ۱ تا ۲ حب در روز بخورانند و بعد مقدار مقدار افزایند تا ۹ حب در روز

حبّ دافع سلس البول معمول موندیر بگیرند عصارۀ الکلی کچوله ۵ دسی گرم ایثوب مربّی ۵ گرم ۳۰ حب سازند در ابتدا روزی یک حب بخورانند و متدرّجاً بر مقدار آن بیفزایند

پوسیون دافع دوسنطاریا معمول دیشتر بگیرند عصارۀ الکلی اذاراقی ۲ دسی گرم آب ۱۰۰ گرم لعاب ۵۰ گرم شربت خطمی ۵۰ گرم پوسیون سازند و هر ساعت دو قاشق کوچک بخورانند

قطور دافع گاستر الژی معمول نیمیر بگیرند تنتور اذاراقی تنتور جندبیدستر بیک جزء مخلوط کنند و در دفع گاستر الژی ۱۲ قطره این مخلوط را در یک پیاله مطبوخ سنبل الطیب داخل کرده بنوشند

نطول محرّک معمول مارتندی بگیرند تنتور اذاراقی ۶۰ گرم امونیاک ۱۰ گرم مخلوط کنند و در فالج عضوی نطول نمایند و نیز اطراف فالج شده را با تنتور اذاراقی بطور خالص نطول نمایند

باقلای سنت اینیاک ف**فو دو سنت اینیاک** ل **اینیاتیا اماررا**

میوه نباتی است از طایفه **لوگانیه** و این میوه بحجم زیتون و مدوّر و یک طرف آن محدب و طرف دیگر صاحب زوایا و دارای سه یا چهار سطح است و در یکی از دو انتهای آن علامه الصاقش نمایان و ماده داخلی این میوه قرنی و نیم شفاف و زیاد یا کم قهوه رنگ و خیلی صلب و طعم آن بشدت تلخ و بوئی ندارد و تخم‌ها در یک غلاف خشبی و تخمی که بحجم گلابی بزرگ است بیست دانه از این میوه‌ها محتوی میباشند باقلای سنت اینیاک دارای همان مواد عامل اذاراقی میباشد و عموماً نسبه مقابل استریکنین آن بیشتر از اذاراقی و لی بروسینش کمتر و از این جهت است که مقدار شربت آن دو تا سه مقابل کمتر از اذاراقی است

قطور تلخ معمول بومه بگیرند الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ گرم باقلای سنت اینیاک ۵۰۰ گرم کربونات پتاس ۵ گرم دوده خالص ۱ گرم در حمام ماریه مدت ۵ روز دم گذارند و با فشار از پارچه بیرون کرده با کاغذ صاف نمایند و از ۱ تا ۸ قطره این قطور را در سوء هضم و گاستر الژی و قولنج ریحی در یک پیاله مطبوخ تلخی مخلوط کرده بخورانند

سفوف ضدّ ایمی معمول اسمان بگیرند گرد باقلای سنت اینیاک ۵ سانتی گرم لکنات آهن ریوند مکی ۵ سانتی گرم اولئو ساکرور نعناع ۳۰ سانتی گرم مخلوط کرده در دو بسته به بندند و در روز بخورانند

اوپاس ماده سمّی که اهالی جزایر سوند در مسموم کردن تیرها بخود بکار میبرند باسم اوپاس نامیده میشود و این ماده بقدری سمیت دارد که یک مقدار بسیار کمی از آن فوراً موجب هلاکت میگردد و بر دو قسم است **اوپاس انتیار** که از درخت **انتیاریس توکزیکاریا** که از طایفه **اورتیسه** است عمل میاید و **اوپاس تیوته** که یک قسم از استریکنوس است و سمّی است که مورث حمله‌های کزازی شدید شده و قلب را فالج کرده و مخصوصاً در نخاع اثر میکند **چوب افعی (رافع چوبه)** نیز نامیده میشود

استریکنین ل **استریکنینا** عبارت از الکلوئیدی است که از اذاراقی و سایر اقسام استریکنوس مانند باقلای سنت اینیاک و اوپاس تیوته و غیره استخراج میشود و موافق تجزیه یکی از دانشمندان مرکب است از ۷۶٫۰۴ کربون و ۶٫۵۰ هیدروژن و ۸٫۳۸ ازت و ۱۱٫۰۵ اکسیژن و جسمی است جامد و سفید و متبلّر

بشکل

بشکل بلّورهای مثمن الوجوه یا منشوری در صورتی که بخودی خود متبلّر شده باشد و در نهایت شدت تلخ و قابل ذوب و قابل تبخیر نیست و در مابین ۳۱۲ تا ۳۱۵ درجه حرارت تجزیه میگردد و در ۲۵۰۰ جزء آب جوش و ۶۸۷۰ جزء آب سرد حل میگردد و در الکل متعارفی و اتر و ادهان تا اندازه کمی محلول است و بسیاری از ترشهای آلی قلیائی را در دبل میکند و چون خالص باشد باید بواسطه اسید نیتریک ملوّن بلون قرمز نشود چه این حصول تلوّن بواسطه اختلاط آن با بروسین است و چون در محلول اسید خیلی رقیق آن بخار کلور را عبور دهند رسوب سفیدی حاصل میگردد

طریق ساختن استریکنین بگیرند اذاراقی کوبیده ۱۰ الکل ۹۰ درجه ۴۰ آب ۱۰ امونیاک مایع متداول اسید سولفوریک ابدار مکلّس مقدار کافی اذاراقی را در الکل جوش بخیسانند و صاف کنند و بعد بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را خارج سازند و باقی مانده را در اسید سولفوریک ابدار حل کنند و صاف نمایند و آهک را شکفته کرده و در آب مخلوط نموده بر مصفّی بیفزایند و رسوبی که حاصل میشود جمع کرده و خشکانیده در الکل داغ حل کنند و صاف نمایند و محلول الکلی را بواسطه تقطیر تغلیظ نمایند و بگذارند سرد شود تا استریکنین در گرد و این استریکنین دارای مقدار بسیار کمی بروسین است و مقدار زیاد بروسین در آب ماده محلول میماند و این استریکنین غیر خالص را در آب مقطّر مخلوط کنند و اسید ازتیک ابدار یعنی از ده ۱ یک بر این مخلوط افزایند تا استریکنین حل گردد و محلول را در حمام ماریه تغلیظ نمایند و بعد بگذارند متبلّر شود ازتات استریکنین متبلّر شده و بروسین در آن ماده باقی میماند و بلّورها را در آب حل کنند و زغال حیوانی را که خالص باشد بر محلول افزوده و مدّت چند لحظه بجوشانند و بعد صاف کنند و بر محلول پس از سرد شدن امونیاک افزایند تا رسوب نماید و رسوبها را در روی صافی جمع نمایند و پس از خشکانیدن در الکل ۸۵ درجه که در حالت جوش باشد حل کنند و محلول را بگذارند سرد شده تا استریکنین متبلّر گردد

استریکنین از عوامل مقوّیه مرّه بسیار قوی الاثر است و اصل سموم مورث الکزاز میباشد و بواسطه قلّت انحلالش کمتر از آن استعمال میکنند و املاح آن از قبیل کلوریدرات و ازتات و سولفات را ترجیح میدهند بخصوص سولفات را بیشتر استعمال مینمایند زیرا که محلول‌تر است و تعیین مقدار استریکنین را بهتر و آسان‌تر میتوان حاصل نمود

طریق ساختن سولفات استریکنین بگیرند استریکنین مسحوق ۲ آب مقطّر ۵ اسید سولفوریک ابدار ادره ۱ مقدار کافی استریکنین را در آب مقطّر که بحالت جوش باشد مخلوط کرده و بقدری اسید افزایند تا کاملاً حل گردد و محلول باید خنثی باشد و آن را صاف کنند و بگذارند سرد گشته و متبلّر شود سایر املاح استریکنین را نیز بهمین طریق میسازند

سولفات استریکنین را از ۱ تا ۲ میلی گرم قبل از غذا چون استعمال کنند مانند عوامل مقوّیه اثر میکند و از ۲ تا ۱۰ میلی گرم مانند عوامل محرّک و منظّم اعمال نخاع و در صورت اخیر باید بمقدار منقسم استعمال شود و هر دفعه زیاده از ۱ تا ۲ میلی گرم استعمال نگردد و چون از سموم قویّه است از بروز آثار آن مراقبت نمایند و بروز حکّه در سر و عروض تقلّص و حالت جمود موقتی در عضلات عنق و فکین که قبل از نقصانات کزازیه ظاهر میشوند دلیل بر ترک استعمال دوا میباشد

بقول کلّی استریکنین را استعمال میکنند در مداوای فالجی که بسبب تغییرات آلی مراکز عصب نباشد و در فالج عارض از دفتریت و در قطرب و در جنون خمری و در آموروز و در آتروفی عصب باصره و در صرع و در ضعف عمومی شدید و نیز در قولنج سربی و عوارض منتجّه از آن و در یبوست طبع و در اسهال و در آمعنزمیری و در فتقهای عصبانی و در گاستر الژی مزمن و در عنّت و در سیلان منی و اسپرماتوره و در گلیکوزوری و در التهاب

باقلای سنت اینیاک
استریکنین

وهمچنین در استسقا ضعف اذارفی سودمند است ونیز استریکنین و سولفات آنرا در طریقهٔ تحت جلد (زیر جلدی) استعمال میکنند که بر روی شمع ذراریح کوچکی ٥ میلی گرم آن را ذره ذره میپاشند و میتوان مقدار آنرا تا ٥ و ٢ میلی گرم زیاد کرد و هم چنین در زرق تحت جلدی مستعمل است

حبّ استریکنین معمول مارشدی بگیرند استریکنین خالص ١ دسی گرم گل قند ١٠ گرم ٢٠ حب سازند در دفع فالج یک یا دو حب صبح و عصر بپاشامند و مقدار را بتدریج زیاد کنند

ایضاً معمول فورناری بگیرند استریکنین ١ دسی گرم عصارهٔ سنبل الطیب مقدار کافی ٣٢ حب سازند در دفع آموروز در مدت پنج روز یک حب صبح ناشتا بیاشامند و بعد یک حب صبح و یکی شب بنوشند

تعفین استریکنین بگیرند استریکنین ١ الکل ٩٠ درجه ١٠٠٠ حل کرده صاف نمایند و یک گرم این محلول دارای ١ میلی گرم استریکنین است و مقدار شربت آن از ١ تا ٥ گرم است بطور پوسیون دادن ١٠ تا ١٥ گرم آنرا نطول مینمایند

تمریخ محرک معمول نلیگان بگیرند استریکنین ١ روغن زیتون ٥ و ٢ حل کنند در فالج و آموروز فالجی استعمال این تمریخ سودمند است و ١٢ قطره آنرا روزی سه یا چهار دفعه بر روی شقیقه ها تمریخ نمایند

حبّ سولفات استریکنین بگیرند سولفات استریکنین ١٠ میلی گرم گل قند مقدار کافی ١٠ حب سازند در تقویت معده و سوء هضم و سلس البول ١ تا ٢ حب قبل از هر غذا بپاشامند و در فالج بعد از تغییرات آلی و در انتظام اعمال نخاع از ٢ تا ١٠ حب در روز استعمال نمایند

محلول سولفات استریکنین بگیرند سولفات استریکنین ٥ دسی گرم آب مقطر ١٠٠ گرم حل کنند و هر یک گرم این محلول که عبارت از ٢٠ قطره باشد دارای ٥ میلی گرم سولفات استریکنین است و در زرق تحت جلدی از ١ تا ٢ قطره و هم زیادتر بدفعات استعمال میکنند ولی در هر دفعه زیادتر از ٥ قطره نباید استعمال کرد و آثار حاصله را باید مراقب بود

شربت سولفات استریکنین معمول کدکس بگیرند سولفات استریکنین ٥ سانتی گرم شربت ساده ١٩٥ گرم آب مقطر ٤ گرم سولفات را در آب حل کرده و با شربت مخلوط کنند و ٢٠ گرم این شربت دارای ٥ میلی گرم سولفات استریکنین است **تروسو** این شربت را در دفع قطرب با بنظر تو استعمال میکند در ابتدا ٢٠ گرم که دارای ٥ میلی گرم سولفات استریکنین است ١ یا ٤ قسمت کرده در ٤ یا ٢ ساعت بیاشامانند و هر روزه ٥ گرم اضافه میکند تا بروز حکه در سر و ظهور تقلصات خفیفه در عضلات عنق و فکین و بعد آن را میتماید و یا کم میکند و مجدداً شروع مینماید و زیاد میکند تا بروز همین آثار تا آنکه تقریباً قطرب بر طرف گردد و در این وقت چند روزی مقدار آنرا متوقف میسازد بعد کم میکند و بالاخره همینکه حرکات قطربی خفیفه جزئی باقی نماند استعمال آنرا بیکلی ترک مینماید و براین حرکات خفیفه نباید وقعی گذاشت زیرا که غالباً مبتلایان بقطرب تعمّد در صدور آنها میکنند و نیز این شربت را در تقویت معده و دفع سلس البول بمقدار ٥ تا ١٠ گرم قبل از هر غذا استعمال نمایند

پوسیون ضدّ گاسترالژی معمول بودن بگیرند استریکنین ٣ سانتی گرم آب ١٢٠ گرم اسید کلوریدریک ١ قطره شربت نعناع ٣٠ گرم پوسیون سازند و هر دو ساعت بفاصلهٔ یک قاشق کوچک بیاشامند

حقنه

حقنهٔ استریکنین معمول لوپر بگیرند سولفات استریکنین ٥ و ٢ میلی گرم آب ٢٥٠ گرم حل کنند و در دو دفعه حقنه نمایند و خودداری کنند تا برنگردد و این حقنه را مولوپر در سهولت ردّ فتق مختنق استعمال کرده و فواید نیکو از آن ذکر مینماید

کحل هاند یسون بگیرند استریکنین ١ دسی گرم اسید استیک آبدار ٤ گرم آب مقطر ٣٢ گرم حل کنند این کحل در دفع آموروز مستعمل است

نطول عینی معمول سیشل بگیرند استریکنین ٥ و ٢ سانتی گرم در ١٠ گرم اثر سولفوریک حل کنند در دفع آموروز روزی سه یا چهار دفعه بر روی جبهه نطول نمایند

پوماد عینی ایضاً معمول سیشل بگیرند قیروطی پوماد گاروهکد ٢ دسی گرم استریکنین ١ سانتی گرم مخلوط کنند در معالجهٔ آموروز این پوماد را بجای مشمع ذراریح که بر روی جبهه منطبق کرده اند بر فاده نمایند مقدار استریکنین را میتوان متدرجاً زیاد کرد تا به ٥ سانتی گرم

پوماد استریکنین معمول ساندراس بگیرند استریکنین ١ گرم پیه مذاب ٣٠ گرم پوماد سازند و در اطراف فالج شده تمریخ نمایند

زرق مثانه بگیرند سولفات استریکنین ١ سانتی گرم آب ١٠٠ گرم حل کنند و در سلس البول و فالج مثانه پس از تخلیه مثانه بواسطهٔ سوند این محلول را بمثانه زرق نمایند و مقدار سولفات را میتوان موافق آثار حاصله متدرجاً زیاد کرد

تمریخ استریکنین معمول فورناری بگیرند روغن زیتون ١٢٠ گرم امانیاک مایع ٨ گرم بلسان فیورانتی ١٥ گرم استریکنین ٥٠ سانتی گرم مطابق معمول عمل نمایند در دفع آموروز بر روی جبهه و شقیقه ها نطول کنند

زیت استریکنینی معمول گونیر بگیرند روغن زیتون ٣٠ گرم استریکنین ١ گرم مخلوط کنند در دفع آموروز روزی چهار دفعه هر دفعه ١٢ قطره تمریخ نمایند

ارسینات استرکنین این ملح در آب محلول و الکل هم و میباشد و در خواص و مقدار شربت مانند سولفات است

ازوتات استرکنین این ملح در آب محلول و در الکل کثیر محلول و در اثر غیر محلول و در خواص مانند سولفات ولی اقوی از آنست و بخصوص پوماد آنرا استعمال میکنند و نوعاً یک جزء آنرا در ٨ جزء مادهٔ دسم حل کرده بطور پوماد محلول میکنند

پوماد نیترات استریکنین بگیرند یم ذوال ٨ گرم ازتات استریکنین ١٠ تا ٢٥ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند و ٤ گرم این پوماد را در روی ستون فقری تمریخ نمایند

پوماد نیترات استریکنین بگیرند نیترات استریکنین ٥ سانتی گرم پیه مذاب ٨ گرم پوماد متحد الاجزائی سازند نیترات استریکنین را یکی از دانشمندان نوبهٔ تراین عوامل آن را پوتیکی میداند چون آنرا انخارج در دفع اختلالات مفصلی ستون فقرات استعمال نمایند و از پوماد مذکور ٤ گرم بر روی ستون فقرات تمریخ کنند

یدور یدرات استریکنین این ترکیب حاصل میشود در صورتیکه محلول یدور یدور پتاسیوم یدوره را بر روی محلول یکی از املاح استریکنین بریزند رسوبی حاصل میگردد خیطی شکل و برنگ شابلوط رو شن

وابتر سو برا خشک کرده و در الکل ۸۵ درجه که در حالت جوش باشد حل کنند پس از سرد شدن بلورهای بدروبدرات
استریکنین حاصل میگردند و بشکل سوزنهای نیم شفاف میباشند که رنگشان قرمز یا قهوهٔ تیره است و این ترکیب در الکل
دائر محلول و در آب باشکال باشد غیر محلولست

بوشاردا میگوید این ترکیب را بمقدار ۱/۳ دسی گرم در چند سال استعمال کردم تسمم از آن در این حیوانات مانند استریکنین
بود ولی علامت تسمم خیلی طولانی تر بروز نمود و بقول مصنف مذکور برتری این ترکیب این است که سمیتش کمتر از استریکنین و
دوام اثرش بیشتر از آن است

حب بدروبدرات استریکنین معمول بوشاردا بگیرند بدروبدرات
استریکنین ۱/۳ دسی گرم گلقند بمقدار کافی مطابق معمول سی حب سازند و روزی یک حب بیاشامند و بتدریج میتوان مقدار آنرا
افزیاد کرد

بروسین — **بروسین** (ل) **بروسینا** بواسطه اسید اکسالیک بجای ماده الکلی که در ساختن استریکنین بکار رفت
امده اشباع نمایند و بعد در حمام ماریه تبخیر نموده بگذارند سرد شود اکسالات بروسین متبلور میگردد و این بلورها را با
الکل خالص و سرد بشویند و بعد در آب جوش حل کنند و قدری زیادتر آهک نشکفته بر محلول افزایند و بروسین حاصل شود
عبارت از بروسین و آهک و از آن بخشکانند و در الکل ۹۰ درجه که در حالت جوش باشد حل کنند و صاف کرده بگذارند سرد
شود بروسین متبلور گردد و بواسطه عمل تبلور مجدد باز تصفیه نمایند و تبلورهای بروسین بشکل منشورهای بزرگ و در
۵۰۰ جزء آب جوش و ۸۵۰ جزء آب سرد حل میگردند و در الکل محلول تر و در اتر غیر محلولند
بروسین که عبارت از ماده عامل انگوستوری کاذب باشد و کچوله و باقلای سنت اینیاس نیز یافت میشود و مانند استریکنین
اثر میکند ولی اثرش از ۵ تا ۱۰ مقابل کمتر از آنست و در دفع اختلالات مذکوره بخصوص در دفع فالج سر پا و فالج اسفل
بدن و فالج نصف آن که بواسطه سکته عارض شده باشند استعمال میشود و یکی از دانشمندان میگوید بروسین را در
مداوای فالج منتج از سکته قبل از آنکه کمتر از ده ماه از آن گذشته باشد هرگز نباید استعمال نمود و همین دانشمند اول
در ابتدا بمقدار ۱ سانتی گرم استعمال میکند و بعد هر روز ۱ سانتی گرم میافزاید تا بروز اختلاجات و دیگر زیاد نمیکند و انتظار
میکشد تا انقباضات کلی در اعضا ظاهر شود و مجددا روزی ۱ سانتی گرم بر مقدار آن میافزاید

حب بروسین بگیرند بروسین خالص ۳ دسی گرم گلقند ۲ گرم بدقت مخلوط کرده ۲۴ حب سازند
روزی یک حب صبح و یکی شب بیاشامند

سماق سمی — **سماق سمی** (ف) **سوماک وننو** (ل) **روس توکزیکودندرون** (**روس
رادیکان**) و **سماق بوته** (ی) (ل) **روس** بقول **کلی سماق** درخت
کوچکی است از طایفه **تربانتاسه** و سماق بوته در بیشتر ممالک ایران فراوان است و همچنین **سماق
شکی** (ف) **سوماک د کوریوا یور** (ل) **روس کوریاریا** در ممالک ایران
و جنوب فرنگستان عمل میاید و در طب برگ سماق را مانند عوامل قابضه و دافع ایچه بکار میبرند و میوه آن دارای
ترشی است مطبوع و گوارا و قابض و در اغذیه داخل میکنند
سماق سمی درخت کوچکی است نیز از طایفه تربانتاسه که در امریک شمالی عمل میاید و دارای عصیری است خیلی حاد
و سمی و محرق که در ملاقات با جلد موجب بروز حمره میگردد و بخارات متصاعد از این درخت سمی و استنشاق آنها خطرناک است

وچنان

و چنان میگویند در مدت روز بخارات این درخت منتشر میسازد و در مدت شب پس از غروب آفتاب بخار هیدروژن
کربنه مخلوط با ماده سمی و فراری از آن متصاعد گردد و برگ تازه این درخت یعنی **روس توکزیکودندرون**
(روم) و همچنین برگ تازه **روس رادیکان** را که قسمی از آنست در طب جهت دفع جرب و فالج
استعمال میکنند و **تروسو** بیشتر روس رادیکان را استعمال مینماید و صورت دوائی این درخت که معمول این مصنف
است سفوف گرد و تنتور و عصاره و نقعیات الکلی برگ آن است

عصارهٔ روس رادیکان در ساختن این عصاره کمال احتیاط را باید مرعی داشت که شخص
عامل دستکش بپوشد و دهان و بینی را به بندد تا دستها بآن آلوده نشده و ابخره متصاعده را استنشاق نکند
بگیرند برگ تازه روس رادیکان مقدار منظور بهاون مرمر یا سنگ چینی بکوبند و قدری آب بیفزایند و با فشار عصیر را
گرفته و در بشقاب گسترانیده و در گرمخانه بخشکانند و ۵ گرم این عصاره را ۱۰۰ حب کنند و در دفع فالج موافق دستور
العمل **تروسو** از یک حب شروع کرده و روزی یک حب اضافه کنند تا به ۱۰ حب برسد که خیلی سودمند است و باید این
حبوب را قبل از غذا بلافاصله استعمال نمایند و این مصنف میگوید از استعمال این عصاره هیچ عارضه عصبانی بروز نمیکند مگر
آنکه گاه ممکن است تشنج در مثانه ظاهر شده و بواسطه عروض مقص مریض محتاج به تبول زیاد گردد و این حالت بسهولت
بواسطه استعمال حقنه ملینه و استحمام در آب گرم برطرف میگردد

تنتور روس رادیکان بگیرند برگ تازه روس رادیکان ۱۰۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف
کنند

هوانگنان — **هوانگنان** عبارتست از غبار قرمز رنگی که از پوست **استریکنوس گولتریانا** حاصل میشود و دو
عامل آن بروسین و استریکنین است و در دفع امراض جلدی استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۵ تا ۲۵ سانتی گرم است

حب هوانگنان بگیرند زاج سفید ۱/۵ گرم زرنیخ هوانگنان مکلس ۲/۵ گرم مطابق معمول حبهای یک
گندمی (۵ سانتی گرمی) سازند و از ۵ سانتی گرم شروع کرده و مستمرا زیاد کنند تا ۲۰ سانتی گرم و زیادتر تا ۵۰/۱ گرم و
باید مراقب آثار آن باشند

دریچه پنجم
ارسنیک و بعضی عوامل آن

ارسنیک — (پ) **زرنیخ سفید** (**مرگ موش**) (ع) **شک** (**سم الفار**) (ف) **ارسنیک**
(ی) **ارسنیکون** (ل) **ارسنیکوم** (لفظ ارسنیکون مرکب است از دو کلمه
ارسن یعنی مرد یا مذکر و **نیکون** یعنی کشتن) آنچه را که قدما باسم ارسنیک مینامیدند عبارتست از
اکسید سفید ارسنیک و یا سولفوران
ارسنیک یکی از اجسام مفرده است و در سال ۱۷۳۳ میلادی **براندل** نام آنرا کشف نمود و در طبیعت بحالت خلوص
و بحالت اکسید سفید و بحالت سولفور و بحالت ارسنیور کوبالت و نیکل و آهن و بیسموت و انتیمون یافت میگردد و نیز
در بعضی آبهای معدنی وجود آن ثابت شده و جسمی است جامد و برنگ فولاد و شکننده و کسارهٔ آن دانه دانه و گاه
ورقه ورقه و تازه آن دارای شفافیت فلزی و در مجاورت هوا کدر میگردد و طعم ندارد و چون آنرا مابین دستها مالش

دهند بوی مخصوصی از آن استشمام میگردد و چون در تحت فشار متعارفی اتموسفر ۱۸۰ درجه حرارت بر آن وارد کنند بدون ذوبان متصاعد شده و مانند تبلورهای مربع الوجوه متبلور میگردد و اگر زیاد تر حرارت وارد اورند مبدل باسید ارسنیو شود و بوی تندی شبیه بسیر متصاعد میگردد و اسید نیتریک فوراً آنرا مبدل باسید ارسنیک میکند وزن مخصوص ان ۵/۷۵ است

چون ارسنیک یکی از عوامل معتبره و قاتل پارازیت و میکروب است (ملاحظه نمائید در حرف جیم در جوه را) و بار و مکلسیوم یعنی کلورورهای القلی در این خاصیت و در خواص ضد خنازیری مشابه اند لهذا در این دو پس از ذکر ارسنیک و محصولات ان بذکر این دو ماده می پردازیم

اول کسیکه محصولات ارسنیکی را در طب استعمال کرد **دیسقوریدوس** بود و باسم **ارسنیکون** زرنیخ زرد (سولفور زرد ارسنیک) و باسم **ساندارک** زرنیخ قرمز (سولفور قرمز) را بیان نمود و این مصنف بزرگ ساندارک را از جهة انکه سمیتش کمتر است بر زرنیخ زرد ترجیح میداد و انرا بطور حقنه در کشتن کرمهای معوی و مداوای امراض بطنی استعمال میگردد و هم چنین **جالینوس** و مصنفین پیروی ان تا زمان حکمای اسلام خواص زرنیخ زرد و بخصوص زرنیخ قرمز را میدانستند و دانشمندان مائه شانزدهم میلادی ارسنیک را در خارج جلد استعمال میکردند و در مائه هیفدهم استعمال داخلی ان متداول شد و بخصوص در مداوای حمیات نائبه از استعمال مینمودند و بعد مدتی متروک گشت تا انکه در مائه اخیره **فولر** و جمعی دیگر از دانشمندان انگلیس استعمال ارسنیک را تجدید نمودند امروز یکی از عواملی است که استعمال ان شایع و متداول است

ارسنیک فلزی بلا واسطه نمیتواند جذب شود پس بخودی خود دارای سمیتی نیست ولی در مجاورت هوا مبدل باسید ارسنیو که محلول است بسهولت جذب میشود میگردد و این تبدل در مجاورت کلورورهای القلی سهل تر و زود تر حاصل میشود و لهذا چون در بدن حیوانی این شرایط موجود ند از استعمال ان اثار سمیه مهلکه بروز میکند و همین حکم است سمیت دو محصول غیر محلول ان یعنی زرنیخ زرد و زرنیخ قرمز بخصوص در صورتیکه این دو سولفور خالص باشند بخودی خود دارای سمیتی نیستند ولی از مجاورت هوا و کلورورهای قلیائی مبدل باسید ارسنیو شده و سمی میگردند محصولات محلول ارسنیک از سموم مهلکه اند و ابتدا در موضع تحریک میکنند و چون جذب شوند اول موجب بروز هیجان شدیدی میگردند و این هیجان بسرعت مبدل بضعف زیاد و افتادگی خطری میشود و اطراف بدن سرد گشته و عضلهای موجب بروز مینمایند و مانند کولرای اسیاتی این ضعف و افتادگی منجر بانعکاس مشکوک و مبهمی میگردد و مع هذا محصولات ارسنیکی را در داخل استعمال میکنند ولی نهایت دقت را در استعمال انها باید مرعی داشت و همیشه از مقدار بسیار کم مثلاً ۰ ملیگرم شروع نمود و مواقع استعمال انها از قرار ذیل است اولاً در حمیات نائبه مزمنه و در انیمی و ذوسیه ثانیاً در امراض جلدیه مزمنه ثالثاً در اسم (داء البهق) و نیز در نقرس کهنه و در سیفیلیس و در نزله ریوی و در بر و نشیت شعریه تا حصول تونکل (دمامیل کوچک) و یکی از دانشمندان ادو ارتیز دیواتین و درگاسترالژیه و دیگری در کنر سیون مکنه محصولات ارسنیکی را استعمال میکند

فاد زهر ارسنیک و محصولات ان در ابتدا امتیک استعمال کنند تا فی البدو انچه از سم در معده موجود است دفع شود و جهة خنثی کردن سم در همین زمان هیدرات پراکسید اهن سر لیشه بکار برند و انرا کم کم بمریض بیاشامند و غالباً از ۶ تا ۸ گرم کفایت میکند و چون سم بسرعت جذب میشود در استعمال

از جمله عجله باید نمود و نیز از استعمال منیزی دکربنات هیدراته کبکی مکلس شده باشد در دفع سم ارسنیک فواید زیاد برده اند و فاد زهر بسیار خوبی است

خیلی کم اتفاق میافتد که طبیب بموقع رسیده و جذب سم را منع نماید و غالباً وقتی حاضر می شود که سم جذب شده است در هر صورت پس از استعمال هیدرات پراکسید اهن لازم میگردد سوانح ثانویه را که از جذب شدن سم منتج میگردند دفع نماید و در این عمل سه طریقه معمول است اولاً استفراغ دم ثانیاً استعمال ادویه مقویه و محرکه ثالثاً استعمال ادویه مدره و هر یک از این سه طریقه در موقع خود شان ممکن است بر دیگری ترجیح داشته باشند چنانچه هرگاه عمل انعکاسی بر ظاهر شود و هنگام برودت و ضعف بطول انجامد واضح است باید ادویه مقویه و محرکه از قبیل قهوه و پونش استعمال نماید و اگر برخلاف عمل انعکاس بطور شدت بروز کند باید استفراغ دم نماید تا مقدار ماده سمیه را که باشکال و بطوء از بدن خارج گردد کم نماید و بر طرف کند عوارض منجره از او لیکن و فی است که در مسموم ارسنیک فصد موافقت نماید اگر چه نمو کلیه نه در این سم و نه در سایر سموم این مطلب را نمی توان بیان کرد و طبیب معالج خود باید متصرف باشد و چون یکی از سموم متداوله است و غالباً مسمومان دیده میشود لهذا ذکر مینمائیم طریقه ساختن پراکسید اهن هیدراته سر لیشه را که پادزهر است

طریق ساختن پراکسید اهن هیدراته سر لیشه بگیرند سولفات اهن خالص ۱۰۰۰ اسید سولفوریک ۶۶ درجه ۲۰۰ اب صاف ۴۰۰۰ اسید نیتریک مقدار کافی سولفات را در اب حل کنند و اسید سولفوریک را بیفزایند و محصول را در کپسول چینی جوش اورند و بعد کمی اسید نیتریک در ان ریزند بخار قرمز طلائی متصاعد میگردد همینکه متصاعد ان بخار موقوف شد قدری دیگر بریزند و هم چنین تا ان افزودن ان دیگر بخار قرمز متصاعد نگردد و این علامة انستکه تمام اهن مبدل به پراکسید شده است و انوقت بگذارند سرد شود و بیست مقابل وزن ان اب افزایند و بعد بواسطهٔ افزودن امونیاک بمقدار زیاد اکسید اهن را راسب کنند و رسوب را که قرمز سر لیشه است با اب زیاد بشویند و بواسطه عمل انحراف اب را دور ریزند و مجدداً بشویند تا اب غساله نه دارای بوی امونیاک باشد و نه طعم ان و محصول را روی صافی ریزند تا اب ان تقطیر شود و قبل از اینکه میتوان انرا استعمال نمود و باید دانست اثر هیدرات اهن سر لیشه در دفع سم ارسنیک هر چه زود تر ساخته شده باشد مطمئن تر و بهتر است و هرگاه هیدرات پراکسید اهن تازه ساخته شده موجود نبود میتوان زعفران الحدید مشهور بجای ان استعمال کرد که دارای همان اثر است ولی مقدارش ۶ مقابل پادزهر باید باشد و عموماً ۵۰ تا ۲۰۰ گرم از دارو باید ولی بشربت قند مخلوط کرده به اشامانند

در بیان محصولات ارسنیک

ارسنیک با اکسیژن مرکب شده و سه ترکیب حاصل مینماید اولاً پروتواکسید خاکستری سیاه رنگ که بعضی از دانشمندان کیمیا از مخلوط از ارسنیک فلزی و اکسید سفید میدانند ثانیاً اسید ارسنیو ثالثاً اسید ارسنیک و قسم اول که پروتواکسید باشد در طب استعمالی ندارد و با گوگرد تولید دو سولفور میکند

اسید ارسنیو

اسید ارسنیو در تجارت بدو شکل مختلف دیده می شود گاه مانند گرد سفید رنگ و گاه بشکل پارچه های سفید و کدر که کسارهٔ انها زجاجی است و این پارچه ها اگر چه در ظاهر کدرند ولی جوفشان شفاف و بندرت

کند میباشد د نوعاً این جسم در ابتدای طعم است ولی پس از لحظه در عقب حلق موجب برونحدث میگردد و فزا روبی بو و بوی سیر بکه در ارسنیک ذکر کردیم از ان احساس نه شود زیرا که این بو در این فلزه در مدت اکسید شدن استشمام میگردد و در اب سرد کی محلول و در اب جوش زیاده محلول است

اسید ارسینو را در طب بطور سفوف و حب و محلول ها استعمال میکنند و نیز پومادان مستعمل است در لوحه ذیل بیان میکنیم مقدار ارسنیک فلزی را که محتوی در ۱۰۰ اجزه ترکیبات ارسنیکی میباشد

اسید ارسینو	٧٥/٧٥	ارسنیت سود بی آب	٤٦/٥٨
ارسنیت سو متبلر	٢٤/٥٣	ارسنیت پتاس متبلر	٤١/٦٦
ارسنیت آهن	٤٥/١٥	محلول فولر	٠/٧٧

ارسنیات سود هرگاه در ۱۰۰ درجه حرارت خشک شده باشد ٤٦/٣٣

در این لوحه مقادیری از ترکیبات ارسنیکی یاد کرده کنیم که معادل ۵ میلی گرم اسید ارسینو میباشند

ارسنیت سو متبلر	٢ سانتی گرم	ارسنیت پتاس	١١ میلی گرم
حب اسیائی	یک دانه	حب ارسنیت سو (بیت و دوورژه)	یک دانه
محلول فولر	٥ دسی گرم	محلول کلمانس	٥ دسی گرم
محلول دو اسانگلند	٢ سانتی گرم	محلول بودن	٥ گرم
محلول پارسون	١٠ گرم	محلول دوورژی	١١ گرم

ارسنیات سود بگیرند ازتات سود ۲۰۰ اسید ارسینو ۱۱۹ نرم کوفته و مخلوط کرده در بوته را حل کنند و حرارت دهند تا تصاعد ابخره موقوف گردد و محصول را در اب گرم حل کنند و صاف نمایند و در مصفی بقدری محلول کربنات سود بزنند تا تعامل قلیائی حاصل گردد و بعد بواسطه حرارت محصول را تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلر شود و مقدار شربت این ملح در امراض جلدی مبرماز ۵ تا ۲۵ میلی گرم است

تنبیه مقدار اب تبلر ارسنیات سو موافق درجه حرارتی که در ان درجه متبلر شده تغییر میکند و علاوه بسهولت شکفته میشود پس بطور دقت مقدار ماده عامل ان که عبارت از ارسنیک باشد ثابت نیست و ارسنیات مضاعف پتاس و سود دارای این محذور نیز باشد و علاوه ارسنیات سود که در ۱۲۰ درجه حرارت خشک شده باشد و معمول دوا سازی انگلستان است همیشه مقدار ارسنیک ان ثابت است و هرگز تغییر نمیکند و مقدار شربت ان نصف مقدار مذکور در فوق است

محلول ارسنیکی پارسون مطابق کدکس بگیرند ارسنیات سو متبلر ۱ اب مقطر ۶۰۰ حل کرده صاف کنند و در ۶ گرم این محلول ۱ سانتی گرم ارسنیات سود موجود و مقدار شربت ان ۳ تا ۱۵ گرم است

محلول ارسنیات سود معمول دوا سازی انگلستان بگیرند ارسنیات سود خشک شده در ۱۲۰ درجه حرارت ۹۱ سانتی گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده صاف نمایند و این محلول ۶ مقابل قوی تر از محلول **پارسون** مذکور در فوق است

حب ارسنیات سود معمول بیت و دوورژی بگیرند ارسنیات سو ۵ سانتی گرم عصاره شوکران ۵۰ سانتی گرم مسحوق ریشه ختمی شربت بهار نارنج مکرر مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند

دوش

و در اختلالات جلدی سراجه از ۱ تا ۵ حب در روز بیاشامند

شربت ارسنیات سود معمول بوشو بگیرند ارسنیات سود ۱ اب مقطر ۲۰ شربت ساده ۹۸۰ ملح را در اب حل کرده و با شربت مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ میلی گرم ارسنیات است و در اختلالات سراجه و مرلیس از ۱ تا ۵ قاشق خوری در عرض روز بیاشامند

ارسنیات پتاس و سود بگیرند نوبالت ارسنیکی مسحوق ۱۵ اکلورات پتاس ۱۲ اب مقطر ۶۰ اسید ازتیک ۱ مخلوط کرده و ۹۰ درجه حرارت وارد آورند تا بوی کلور استشمام نشود و انوقت بیفزایند کربونات سود متبلر ۹۸ و محصول را در ۶۰ جزء اب مقطر حل کنند و صاف کرده تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلر گردد و متبلرها را با کمی اب مقطر بشویند

این ملح در مجاورت هوا فاسد نمیشود و یکی از دانشمندان از ارسنیات سود متبلر که در مجاورت هوا بسهولت شکفته میگردد و ارسنیات پتاس که جاذب الرطوبه است ترجیح میدهد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۲۵ میلی گرم است

محلول ارسنیات پتاس معروف بمحلول فولر بگیرند اسید ارسینو کربونات پتاس مسحوق مکرر ۱ اب مقطر ۱۰۰ اسید ارسینو را نرم سائیده و با کربونات پتاس مخلوط کرده در ظرف زجاجی با اب مقطر بجوشانند تا کاملاً حل گردد و بگذارند سرد شده و بیفزایند الکولا تو مرکب بادرنجبویه ۳ بعد بقدری اب مقطر بمحصول افزایند که وزن ان بطور دقت ۱۰۰ گرم گردد و این محلول که مطابق دستور العمل **کدکس** است یک صدم وزنش اسید ارسینو میباشد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۵ قطره است که در پیاله شربت قند مخلوط کرده سه دفعه در عرض روز بیاشامند **وودورژی** از ۲ تا ۱۲ قطره در عرض روز در دم گلیکوزوری استعمال مینمایند و چون هم وزن نیز اب مقطر داخل نمایند از ۲ تا ۱۵ قطره در روز در قرحه جلدی استعمال میگردد

محلول ارسنیکی دوورژی بگیرند اسید ارسینو کربونات پتاس مکرر ۶ میلی گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم الکولاتو بادرنجبویه ۳ گرم تعفین ابوخلسا ۵/۱ مقدار کافی اسید ارسینو و کربونات را در اب مقطر بجوشانند تا کاملاً حل گردد و بگذارند سرد شده الکولاتو و تعفین را بیفزایند و اگر لازم باشد قدری اب مقطر فزایند تا وزن محصول ۱۰۰ گرم شود و این محلول سی مقابل کم قوت تر از محلول فولر است و یک گرمش تقریباً معادل یک قطره ان و مقدار شربتش از ۶ تا ۳ گرم است

محلول ارسنیات پتاس برومدار معروف بمحلول کلمانس بگیرند اسید ارسینو کربونات پتاس خالص مکرر ۶ بروم ۲ اب مقطر ۳۷۲ در صراحی در بسته تا ربک مخلوط کنند تا چند روز هم دوزه بهم زنند تا کاملاً حل شده و محصول بی رنگ گردد و بعد حفظ کنند و از ۳ تا ۶ قطره در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده صبح و عصر در دفع ورم جلد حکه مزمن بیاشامند و ازاده به خطرناک است

محلول داءالسرطان معمول کاپلر بگیرند اکسید سفید ارسنیک ۵ سانتی گرم در ۵۰۰ گرم اب مقطر حل کنند و از یک قطره در هر روز شروع کرده و مدت جاز یاد نمایند تا یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر

محلول ارسنیکی بیت بگیرند ارسنیات امانیاک ۶ دسی گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و مقدار شربت این محلول از ۱۲ قطره تا ۶ گرم روز یاد مر است و در اغلب امراض مزمنه جلد و اکزما و پیتیکو و لیکن و غیره مستعمل است و بخصوص در اختلالات سبوی و لپرو پسوریاز و لس بیشتر استعمال میگردد

سفوف فوتانل بگیرند مسحوق ارسنیک سفید مسحوق تریاك خالص هکدام ۱ دسی گرم مسحوق زنجبیل ۹ دسی گرم مسحوق صمغ عربی ۱ گرم مسحوق قند ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۴ بسته متساوی ببندند و در دفع حمیات نائبه روزی یك بسته سفوف نمایند

حب اسیائی مطابق کدکس بگیرند اسید ارسنیو ۵ سانتی گرم مسحوق فلفل سیاه ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۱ گرم اب مقطر مقدار کافی دواها را مخلوط کرده و مدت مدیدی صلایه کنند و با اب خمیر کرده ۱۰۰ حب سازند و هر حبه ۵ میلی گرم اسید ارسنیو دارد و در دفع امراض جلدی مبرم بخصوص در صورتیکه با حکه همراه باشد و لیکن و اکزما از ۱ تا ۲ حب قبل از غذا بیاشامند و نیز بهمین مقدار و در همین موقع مانند عوامل مقویه و مرمته استعمال میگردد

ارسنیات اهن معمول سوبران (کدکس) بگیرند از یك طرف ارسنیات سود متبلر ۵ اب مقطر ۵۰ حل کنند و از طرف دیگر سولفات اهن خالص و متبلر ۱ اب مقطر ۸ انرا نیز حل کنند و دو محلول را مخلوط نمایند و رسوب را با اب مقطر بشویند و بسرعت خشك کرده در صراحی در داری حفظ کنند و در انرا محکم ببندند

ارسنیات اهن معمول ثیبت بگیرند ارسنیات سود ۵۰ اب مقطر ۲۰۰۰ بجوشانند تا حل شود و بعد بیفزایند سولفات اهن ۷۰ اب مقطر ۱۰۰ امدت ۵ دقیقه بجوشانند و بگذارند تا رسوب نماید و رسوب را بواسطه عمل انحراف بشویند و در روی صافی بریزند و در هوای ازاد بخشکانند و بعد در گرمخانه که حرارتش زیادتر از ۵۰ درجه نباشد مجدداً محصول را خشك کند

ارسنیات اهن ازاد و بیمحرق است و در قروح سرطانی و اختلالات جلدی مبرم و اختلالات خنازیری جلدی و جزام استعمال میگردد و از عوامل مرمته و دافع الحمی میباشد و مقدار شربتش از ۳ تا ۲۵ میلی گرم است در عرض روز و تا ۲ دسی گرم هم میتوان تجویز نمود

ارسنیات اهن معمول و یتستن (فرروم ارسینیکوم) بگیرند از یك طرف سولفات اهن ۳ اب مقطر ۶ حل کنند و از طرف دیگر ارسنیات سود خشك ۲ اب مقطر ۴ نیز حل کنند و دو محلول را مخلوط نمایند و بگذارند ته نشین شود و رسوب را بواسطه عمل انحراف بشویند و بعد در هوای ازاد بخشکانند و سپس نرم سائیده حفظ نمایند و این ملح را در المانیا بمقدار ۲ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم مانند عوامل مقویه و مرمته و دافع مرض استعمال میکنند

حب ارسنیات اهن معمول بیت بگیرند ارسنیات اهن ۳۰ میلی گرم عصاره هوبلون ۱ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و شربت بهارنارنج ۵ حب سازند هر حبه دارای ۳ میلی گرم ارسنیات است و از ۱ تا ۵ حب در اکزمای مزمن و لیکن مزمن و اختلالات سبوسی جلدی مانند لپروسی و پسوریازیس و نیز در لوپوس استعمال مینمایند

حب دافع حرشف معمول دوپارك بگیرند ارسنیات اهن ۵ سانتی گرم با مقدار کافی مسحوق صمغ عربی ۲۰ حب سازند و موافق سن مریض و مزاج ان در عرض ۲۴ ساعت از ۱ تا ۵ حب متدرجاً در دفع امراض جلدی سبوسی بیاشامند

حب دیسقوریدوس معمول مانیل بگیرند اسید ارسنیو ۱ سانتی گرم منبت خالص ۴ گرم عسل خالص مقدار کافی در هاون چینی اسید ارسنیو را با منبت مخلوط کنند و مدتی صلایه نمایند و با عسل خمیر متحد الاجزائی سازند و از اصد قسمت کرده ۵۰ اگرانول سازند و انها را در مسحوق قند شیر بغلطانند و مقدار شربت این گرانولها که هر یك دارای یك میلی گرم اسید ارسنیو میباشند از ۵ تا ۱ عدد است و در دفع سل مستعمل اند و پس از ۲ روز مداومت استعمال انها را باید ترك نمود

حب بارتون بگیرند ارسنیك سفید و مسحوق ۱ دسی گرم تریاك خالص ۴ دسی گرم صابون طبی ۱۱ دسی گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در دفع حمیات نائبه مبرم از ۲ تا ۵ حب بیاشامند

قرص استیبیر ارسنیکی معمول بوشاردا بگیرند اسید ارسنیو ۱ دسی گرم پرتواکسید انتیمون ۵ دسی گرم خمیر شوکولای وانیل دار ۵۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ اقرص سازند هر قرصی دارای یك دهم میلی گرم اسید ارسنیو و ۵ دهم میلی گرم پرتواکسید انتیمون است و در اختلالات توبانی مبرم از ۵ ا تا ۲۰ قرص در عرض روز بیاشامند و نیز در دفع عوارض مزاجی سیفلیس که محصولات زیبقی و یدی مقاومت نمایند و همچنین در حمیات نائبه و در اقسام نورالژی و اسم و سل استعمال انها مفید است

حب یدور ارسنیک معمول تامس بگیرند یدور ارسنیك ۵ سانتی گرم عصاره شوکران ۱ گرم مطابق معمول ۵ حب سازند و هر هشت ساعت فاصله یك حب در سرطان پستان و لپر و امپتیگو و غیره استعمال نمایند

محلول ارسنیکی دافع اسم معمول تروسو بگیرند ارسنیات سود ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ اگرم تعفین قرمز دانه مقدار کافی حل کنند و یك قاشق چایخوری این محلول را که تقریباً دارای دو میلی گرم و نیم ارسنیات است بلا فاصله قبل از نهار و شام بیاشامند

طریقه مداوای حمیات نائبه بواسطه ارسنیك موافق دستور العمل بودن

اولاً هرگاه امتلاء معده و فقدان و یا نقصان اشتها موجود باشد یك مقیی از ۱ گرم اپیکا و ۱ دسی گرم طرطیر استیبیه معمول دارند و پس از قطع تب نیز یك مقیی دیگر بدهند تا قوه شاهیه کاملاً رجعت نماید و بتوان بمقدار زیاد اغذیه مقویه و مغذیه معمول داشت

ثانیاً اسید ارسنیو را چندین دفعه و بمقدار منقسم استعمال کنند بطریقیکه اخرین مقداری که جذب میشود اقلاً دو ساعت قبل از موعد نوبه باشد و مقدار ان موافق استعداد مخصوص حمیات یعنی استعدادیکه موافق اماکن و فصول و اشخاص تغییر پذیر است تفاوت میکند و در ابتدای مداوا باندازه که ممکن است بدن تحمل نماید باید معمول داشت و عموماً در شبانه روزی تا ۵ سانتی گرم میتوان استعمال نمود که هر ربع ساعت ۱ میلی گرم (یك گرم از محلول مذکور در ذیل) و بدرجه که تحمل بدن کم میشود متدرجاً از مقدار ان بکاهند و در هر حال باید دوا را منقسماً استعمال نمود و بالاخره در صورت حاجت میتوان قدری از ان و یا همه انرا از راه مستقیم در بدن داخل کرد و بقول کلی هرگاه بدن از راه معده تحمل یك سانتی گرم نماید از ۵ تا ۱ سانتی گرم و زیادتر از راه مستقیم تحمل

مبتلا به و شرب دواء در روز فره بهتر از دو روز یک‌هست و مدت استعمال دوا موافق اده ان مرض و مقاومت ان با
مداوای سابق تغییر میکند و گاه صعوبتی که دراول این معالجه مرض شروع باین مداوا کرده باشند اقلا مدت هشت
روز پس از قطع کلیه حمی باید بران مداومت نمود و در حمیات کهنه و مبرم مدت سی و چهل و پنجاه روز و در صورت
لزوم مدتی متمادی میتوان بر استعمال اسید ارسنیو مداومت کرد

تا اثر کلی این مداوا است که حتما امکان اغذیه مقویه و مغذیه بمقدار زیاد استعمال کند یعنی باندازه که قوه اشتها
خواهش مینماید و قوه هاضمه هضم میکند و کباب گوشت گوساله و گوسفند را بر سایر اغذیه باید ترجیح داد و
شراب را باید بدرجه که مریض میتواند تحمل کند بیاشامد و از مشروبات مائی احتراز نمود و بالاخره جهة دفع امتلاء معده
که موجب نقصان و یا فقدان اشتها میگردد دائم از انکه بد وی بود و یا مبرم و گاه امتداد مرض همراه باشد و یا بواسطه
اشباع اسید ارسنیو عارض شده باشد مقیی استعمال کند و اسید ارسنیو را همیشه بمقدار منقسم استعمال نمایند
و بر استعمال ان بدون انقطاع مدتی که لازم است مداومت کنند و دوا را بر حسب انتخاب و تصرف طبیب یا از
راه دهان و یا از راه مستقیم و یا از راه جلد در بدن داخل نمایند و مریض را بر استعمال اغذیه مغذیه بدرجه که
میتواند تحلیل برد و قوه جاذبه اش جذب کند ترغیب نمایند

۱ **محلول ارسنیکی (محلول معدنی)** بگیرند اسید ارسنیو ۱ گرم اب مقطر ۱۰۰۰
گرم مدت ربع ساعت بجوشانند و ۵ گرم این محلول دارای ۵ سانتی گرم اسید ارسنیو میباشد

۲ **پوسیون ارسنیکی** بگیرند محلول ارسنیکی ۲۵ گرم شراب قرمز ۵ گرم شربت ساده ۲۵ گرم
مخلوط کند و ۵ قسمت کرده نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک قسمت بیاشامند تا سه ساعت قبل از موعد حمله
نوبه

۳ **حقنه ارسنیکی** بگیرند محلول ارسنیکی ۵ گرم اب گرم ۵ گرم و لازم است که در ابتداء
بواسطه حقنه متعارفی مستقیم را خالی کرده و بعد این حقنه را استعمال نمایند و **حقنه دافع اسکاربد**
لومبر بکو ئید عبارتست از ۱ سانتی گرم اسید ارسنیو و یا ۲ سانتی گرم ارسنیات سود ۵ ۱
گرم اب **سیگارت ارسنیک معمول تروسو** بگیرند ارسنیات سود ۱ گرم اب
مقطر ۲۰ گرم حل کند و پارچه کاغذی که باندازه بیست سیگارت بود در ان الوده نموده و بعد خشک
کرده به بیست سیگارت تقسیم نمایند و هر سیگارتی دارای ۵ سانتی گرم ارسنیات خواهد بود و مریض بواسطه
کشیدن دود را در دهان داخل کرده و بعد بواسطه تنفس طبیعی در شعب قصبه فرو می برد و در ابتداء روزی
دو یا سه دفعه هر دفعه چهار یا پنج نفس میکشد و بدرجه که معتاد میشود بر عدد نفسات میافزاید این سیگارها
در سل ریه استعمال میکند و هرگاه مریض احساس تضییق شدیدی در صدر نماید میتوان برگ تاتوره را در
این سیگارها داخل نمود

سیگارت ارسنیکی معمول بودن بگیرند اسید ارسنیو ۱ سانتی گرم نرم صلایه
کرده و در روی کاغذی که باندازه سیگارت باشد بریزند و چند قطره اب که جهة حل کردن دوا و تر نمودن کاغذ
لازم است روی ان ریخته و کاغذ را خشک کرده لوله نموده بکشند

حمام ارسنیکی معمول لنو بگیرند ارسنیات سود ۲ تا ۱۰ گرم در یک حمام اب حل

کند و در دفع دو یا سه عقده مدت یک ساعت مریض در ان استحمام نماید

ارسنیات کینین این ملح را حاصل میکنند باینکه بواسطه جوش متمادی محلول اسید ارسنیک را
از کینین اشباع مینمایند و تقریبا وزن اسید ارسنیک و وزن کینین باید مساوی باشد و این ملح بصورت ماده
بی شکل ظاهر میشود و موافق قول یکی از دانشمندان در بعضی صور جنون که مرتبط با تغییرات الی نباشد مانند ضعف
عصبانی و حرارت محتمل الاثر است و مقدار شربت از ۵ تا ۱ میلی گرم است

یدور ارسنیک و جیوه یکی از دانشمندان موسوم به **دونوان** ترکیب یدور جیوه
و یدور ارسنیک را در دفع برص و لوپوس و پسوریازیس مفید میداند

محلول دونوان (محلول یدور ارسنیک جیوه) بگیرند یدور ارسنیک
۲۰ سانتی گرم اب مقطر ۲۰ ۱ اگرم در قرع زجاجی با اعانت حرارت حل کند و بیفزایند یدور جیوه ۴۰
سانتی گرم یدور دوپتاسیوم ۳ یا ۴ گرم و صاف کرده در صراحی قهوه رنگ در بسته حفظ نمایند این محلول
که صاف و کاهی رنگ میباشد ۵ گرمش تقریبا دارای ۵ میلی گرم یدور ارسنیک و ۱۲ میلی گرم یدور جیوه
است و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ قطره است که در ۵ ۱ گرم اب مقطر داخل کرده و در سه دفعه در عرض
روز بیاشامند و هر روز یک یا دو قطره بیفزایند و در مدتی که این محلول را استعمال میکنند باید از حموضات
احتراز نمود و ناشتا ان را استعمال نکرد و جمع ما بین ان و مخدرات نه نمود

پوسیون دونوان بگیرند محلول یدور ارسنیک جیوه ۴ گرم اب مقطر ۵ گرم شربت
زنجبیل ۱ اگرم مخلوط کند و روزی ۳ تا چهار قاشق کوچک بیاشامند

در بیان استعمالات خارجی ارسنیک

محصولات ارسنیکی را چون در خارج استعمال کنند موجب حصول اسکارهای محدود میگردند بواسطه
سرعت جذب دارای این خطر و میباشند که هرگاه انها را در سطح وسیعی منطبق سازند ممکن است خالک
تسمم بروز کند مثل انکه از دهان در بدن داخل شده باشند و لهذا با نهایت احتیاط در روی قروح و یا سرطانها
کم وسعت این محصولات را منطبق مینمایند

گرد ارسنیکی جهة حصول اسکار ضعیف (گرد روسلو)
(گرد دوبواس) بگیرند شنجرف مسحوق ۴ ۱ خون سیاوشان ۱ ارسنیک سفید و مسحوق
اید قت صلایه کنند تا مخلوط گردند و حفظ نمایند و در هنگام استعمال با لعاب دهان و لعاب صمغ خمیر
کنند

خمیر ارسنیکی برادران کوم بگیرند ارسنیک سفید ۱ گرم شنجرف ۵ گرم
اسفنج مکلس ۲ گرم صلایه کرده مخلوط کنند و این نسخه که مقبول **کلکس** است یک هشتم ارسنیک
دارد و در هنگام استعمال محصول را با قدری اب مخلوط نمایند که بقوام فرنی شود و با اعانت قلم مو بروی
سطوح متقرحه یک طبقه که ثخن ان متوسط باشد گسترانیده و بعد این طبقه را بر یاشته طبقه مجددی

بگسترانند تا سم جذب نگردد و بعد از پارچه غار یقون ترکرده آنرا بپوشانند واین پارچه غاریقون از ۱۰ الی ۲۰ ده ۳۰ روز دوگاهی دیرتر منفصل شده و با اسکار ساقط میگردد و پس از سقوط اسکار دبا **پوماد زرد**

برادران کوم قرحه را رفاده نمایند بگیرند موم زرد ۳۰ گرم زیت وردی ۶۰ گرم کافور ۵ گرم عصیرة الزحل ۱۰ اگرم پوماد سازند وقدری از آن را بر روی پارچه کشیده در روی جراحت منطبق نمایند تا طبقه سفید رنگی که آنرا پوشانده است بر طرف گردد و پس از این عمل گاه نموهای غارچی شکل دوباره بروز نماید مجدداً خمیر مذکور را منطبق سازند تا تخریب کامل ماده سرطانی

تنبیه خیلی لازم است که این خمیر همه امتداد قرحه را فرا گیرد و هرگاه قرحه از ۳ سانتی مطر مربع بزرگتر باشد باید قرحه را دو قسمت کرده و هر قسمت را یک دفعه داغ نمایند تا از انطباق دواد در سطح وسیع سم جذب نشود وابتداء یک قسمت از قرحه را داغ کرده و پس از سقوط اسکار قسمت دیگر را داغ کنند و چون کنارهای قرحه صلب باشند باید بواسطه استعمال شمع منفط آنها را مجروح نمایند زیرا که داغ مذکور اثر نمیکند مگر در گوشت برهنه و مرطوب

گرد ارسنیکی معمول ذوستامونند بگیرند مسحوق اکسید سفید ارسنیک ۲۰ گرم مسحوق انتیمون خام ۶۰ گرم مخلوط کرده و در بوته ذوب کنند و محصول را نرم بسایند و موافق حکم طبیب بیفزایند مسحوق عصاره تریاک ۱۰ اگرم واین گرد را در روی نموهای زائد وقروح غارچی شکل میرم ذرور نمایند

گرد ارسنیکی معمول دوپوئیترن بگیرند اسید ارسنیو ۱ دسی گرم کامل ۳۰ گرم مخلوط کنند و در قروح لوپوس استعمال نمایند واین نسخه مطابق دستور العمل ملیت است وبعضی از مصنفین بجای ۱ دسی گرم ۲ گرم اسید ارسنیو استعمال میکنند

گرد ارسنیکی کازناو بگیرند اکسید سفید ارسنیک ۵ سانتی گرم سولفور رجوه ۲۵ دسی گرم زغال حیوانی مسحوق ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و مقدار کمی از این گرد را در یک ظرفی با آب مخلوط کرده و خمیر روانی سازند و باعانت تبغه پهنی بروی جلد بی بشره باندازه یک دانه صاحبقران بگسترانند و دقت کنند که از این اندازه تجاوز ننماید واستعمال این خمیر بلا فاصله موجب حصول وجع شدید نمیشود ولی پس از مدت کمی وجع شدید بروز کرده و پس از چند ساعت پنج جوشکی ظاهر میگردد و کم کم این پنج زیاد میشود و عوارض مذکور چندان طول نمیکشد و مفقود میگردند ویک کورهٔ قهوه رنگ خیلی صلب و ملتصقی باقی میماند واغلب اوقات تا یکماه دوام میکند

پوماد بدور ارسنیك بگیرند یدور ارسنیک ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۲۵ گرم پوماد سازند و در بعضی قوباهای اکال وتوبرکولی از ۲ تا ۴ گرم نطول کنند

مخلوط ازله (کحل لانفرانك) بگیرند زرنیخ ۵ اگرم زنگار ۱۰ اگرم مرمکی صبر زرد مکی ۵ گرم مخلوط کرده در ۳۰۰ گرم گلاب و ۱۰۰۰ اگرم شراب سفید صلابه کنند و حفظ نمایند و در وقت استعمال بهم زنند و بد وخشکاندن شانکرو قروح مقاربتی قلم موئی را در این مخلوط آلوده کرده و بلا واسطه بروی آنها نطول نمایند و بعد از شربی خشک آنها را بپوشانند و در دفع رمد ربیعی نیز با قلم موئی در داخل اجفان

نطول

نطول کند

خمیر مزیل الشعر معمول عثمانیها (نوره) بگیرند آهک نشکفته ۴۰ گرم زرنیخ ۵ گرم نرم سائیده و با زردهٔ تخم مرغ و محلول صابون پزی (آب خاکستر) خمیر کنند و در روی اجزائی که مراد ستردن موی آنها باشد نطول نمایند و بگذارند تا نیم خشک شود و بعد با آب زیاد بشویند و یکی از دانشمندان این خمیر را در کچلی استعمال میکند

نوره معمول ایران بگیرند آهک نشکفته ۱۰ زرنیخ ۵ نرم سائیده و مخلوط کرده با آب خمیر کنند و جهة ستردن مو نطول نمایند و پس از چند دقیقه با آب زیاد بشویند

مزیل الشعر پلانك بگیرند مسحوق آهک نشکفته ۶۰ گرم مسحوق نشاسته ۶۰ گرم مسحوق سولفور ارسنیک ۴ گرم مخلوط کنند و با آب خمیر نرمی سازند و بروی اجزائیکه مقصود زایل نمودن موی آنها باشد منطبق سازند

پوماد ارسنیکی دافع پارازیت بگیرند پیه مذاب ۱۲ گرم گرد **روسلو** ۵ گرم مخلوط کنند **سنون اسود معمول مصنف** بگیرند زرنیخ ۱ پوست بادام ۱ برگ حنا ۱ کربونات سود ۱ در کوزهٔ آب ندیده مخلوط کرده و در آن را گرفته یک شب در تون حمام گذارند و بعد بیرون آورده پس از سرد شدن نرم صلابه کنند و بگیرند آسفرزه ۲ مانند قهوه بو داده و نرم سائیده با گرد مذکور مخلوط نمایند و در روزی یک دفعه سنون نمایند **باریوم** فلزی است سفید نقره رنگ وفی الجمله قابل انطراق و آب را تجزیه میکند و هیدرژن متصاعد شده و با اکسیژن مرکب گشته اکسید میگردد و این فلز در مجاورت هوا بسرعت فاسد میشود و با اکسیژن تولید پرتواکسیدی میکند موسوم به **باریت** و نیز دو تواکسیدی حاصل مینماید که با اسیدهای ضعیف چون مرکب شود مبدل به پرتواکسید شده و اکسیژن را به آب میدهد و **باریت** از همه اکسیدهای خاکی وزین تر است و در سال ۱۷۷۴ میلادی مکشوف شد وجسمی است جامد و متحلل و سفید خاکستری و محرق و بی بو و شربت بنفشه را سبز و زرد چوبه را قرمز مینماید و چون آنرا با آب تر کنند گرم میشود و صدای سفیری شنیده شده و مبدل به گرد سفیدی میگردد و چون قدری آب زیادتر بر آن افزایند ممکن است متبلر شود و تولید هیدرات باریت نماید

کلسیوم (این لفظ مشتق از کالس است که در زبان عربی بمعنی آهک باشد) فلزی است که در سال ۱۸۰۸ میلادی کشف شده و با اکسیژن مرکب گشته تولید **آهک** نشو مینماید و رنگ آن سفید نقره و سنگین تر از آب و در مجاورت هوا بسهولت مشتعل شده و تولید آهک میکند و با اکسیژن آب مرکب گشته و اکسید میگردد

چنانکه در اول این دو ذکر کردیم کلورور باریوم و کلورور کلسیوم از عوامل مغیره و قاتل پارازیت و ضد خنازیر میباشند و کلورور باریوم را چون بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرشه قویه اثر میکند ولی کلورور کلسیوم سمیتی ندارد و در سایر خواص این دو ماده شبیه بیکدیگرند و در یک موقع استعمال میشوند

فاد زهر کلورور باریوم محلول سولفات سود یا سایر سولفاتهای محلول است

باریوم

کلسیوم

طریقهٔ استعمال

طریقهٔ استعمال کلورور باریوم در اختلالات برزخی افوق و سمو العمل یا بانن

در ١٠٠ گرم اب مقطر از ٥ تا ١٠ و ٥ سانتی گرم کلورور باریوم حل میکنند و هر دو ساعت بلا دو ساعت فاصله یك قاشق کوچك بمریض میدهند و هر دو یا سه روز فاصله مقدار ٥ سانتی گرم کلورور را زیاد مینمایند و همچنین تا انکه در شبانه روزی ٣٠ سانتی گرم کلورور بمریض داده باشند و بدون بروز ضرر و صدمه شدید تا بادد علامات مرض بهبودی حاصل میگردد

پوسیون ضد خنازیر معمول بوشاردا بگیرند کلورور باریوم ١٠ سی گرم اب مقطر ٢٠٠ گرم شربت ساده ٥٠ گرم مخلوط کنند و روزی سه تا چهار قاشق کوچك بیاشامند

محلول کلورور باریوم معمول سیشل بگیرند کلورور باریوم ٢ گرم اب صاف ٥٠ گرم حل کنند و از ٥ تا ١٥ قطره در یك گلاس شربت قند مخلوط کرده در ورمهای خنازیری و سایر اخلالات مشابه ان بیاشامند

اب ضد خنازیر معمول ریغینی بگیرند کلورور کلسیوم ٤ گرم شربت سوس کوزس ٥٠ گرم اب مقطر ٣٠٠ گرم مخلوط کنند و در عرض روز در سه دفعه بیاشامند

محلول کلورور باریوم معمول لیسفرانك بگیرند کلورور باریوم ٣٠ سانتی گرم اب مقطر ١٢٠ گرم حل کنند و در مدت شبانه روز جز یك ساعت قبل از غذا و دو ساعت بعد از ان هر یك ساعت فاصله یك قاشق خوری بیاشامند و هر هشت روز فاصله مقدار ٣٠ سانتی گرم کلورور را اضافه نمایند و این محلول را **لیسفرانك** در دفع تومورهای سفید استعمال میکند و مریض باید در مدت این مدا و افقط اب خالص بیاشامد و جز اغذیه نباتی چیزی نخورد

کحل باریومی معمول هارژانس بگیرند کلورور باریوم ١ گرم عرق گل سرخ ١٠٠ گرم حل کنند و در دفع التهاب قرنیه هر ساعت فاصله چند قطره در چشم قطور نمایند

مخلوط باریومی معمول کلاروس بگیرند کلورور اهن امانیاکی ١ گرم کلورور باریوم ١ گرم اب مقطر ٥٠ گرم حل کنند و این مخلوط را در دفع اخلالات خنازیری و وجع خاصره و گواتر و بعضی اقسام سل و ابتدای داءالشیهم و تومورهای سفید و تومورهای غده غبغب روزی دو یا سه دفعه ٢٠ تا ٣٠ قطره بیاشامند

حب کلورور باریوم معمول والش بگیرند کلورور باریوم ١ گرم لعاب کتیرا و مسحوق ریشه خطمی بمقدار کافی مطابق معمول ٢٠٠ حب سازند و در ابتداء روزی سه حب بیاشامند و مدت بمدت زیاد کنند تا ٤ و ١٠ و ١٢ و ٢٠ که چندین دفعه در روز استعمال شود و **والش** این حبها را بعد از غذا استعمال میکند تا در معده تحریك نکرده و موجب هیجان ان نشوند و با این احتیاط میتوان مورد یات باریت را نیز استعمال کرد

حب مقوی و ضد خنازیر بگیرند کلورور باریوم عصاره جنطیانا بمقدار ٥ گرم مسحوق

جنطیانا بمقدار کافی ١٠٠ حب سازند و روزی ٢ حب صبح و ٢ حب عصر بیاشامند

حب محلل معمول ریغینی بگیرند عجین حب **والت** ٤ گرم کلورور باریوم ١ گرم سقز جلب ٣ گرم مطابق معمول ٤٠ حب سازند

کلورور اهن و باریوم بگیرند کلورور متبلر باریوم معادل ٥٢٣/٥ ١ سولفات متبلر اهن ½ معادل ٩٨٦/٣٢ هر یك را نرم کرده و ملح را بقدری که ممکن است در مقداری کم از اب حل کنند و دو محلول را مخلوط نمایند و در قرع و انبیق تجزیه تبخیر کنند و در پناه هوا بگذارند سرد شده و متبلر گردد و حفظ کنند این ملح توام از عوامل ضد خنازیر است و مقدار شربت ان از ٥ سانتی گرم تا ٢ دسی گرم است که بطور پوسیون و یا حب استعمال نمایند و چون مطبوخ حب استعمال شود باید در هر حبی از ١ تا ٢ سانتی گرم براده اهن افزایند تا ملح اهن فاسد نگردد

در شیشم ارنیکا و انجره

ارنیکا یا **ارنیکا مونتانا** نباتی است از طایفه **سینانتره** و در کوهستان فرنگستان بخصوص المان و سویس و کوهستان امریك و کوههای دشت مروید و ریشه این گیاه لیفی و قرمز و برگهای اصلی آن عریض و از میان انها ساقه خارج میشود که ٣٠ سانتی متر طول دارد و این ساقه که دارای برگهای کوچکتری است منتهی میشود بیك گل زرد قشنگی و در مرکز این گل غلافی است محتوی تخم و در نوك این غلاف خار کوچکی موجود است و این گیاه دارای بوی است مخصوص و تند و طعم تلخ و چون خواسته باشند گلهای خشك ان را استعمال کنند باید انها را با دقت بدست بمالند تا این خارهای کوچك بدست ملصق شده و موجب تحریش و تحریك اغشیه مخاطی نگردند و حصول قی از استعمال تیزن صاف نکرده ارنیکا بواسطه همین خارها است که بحلق می چسبند و یکی از دانشمندان الکلوئیدی از ارنیکا استخراج نمود موسوم به **ارنیسین** و مواد عامله ارنیکا در اب و الکل حل و محلول است

گل ارنیکا از عوامل محرکه و منبهه قویه است و بدوا در جهاز هضمی اثر کرده و موجب بروز تهوع و قولنج میگردد و بعد در سلسله عصبانی اثری نماید و نوعاً از اثر مانند عوامل مسقطه در مفسده در دفع روماتیسم مزمن و فالج و امورور استعمال میکنند و همچنین در دفع حمیات دنبلك (ضعفی) موثر است و یکی از دانشمندان از اکلینای فقرات نامیده و للجره در حمیات ضعفی و سرسامی در سایر اقسام اثری ندارد و نیز در دفع سیاه سرفه موثر است و از ادویه است که استعمال ان در دفع سوانح منتجه از سقطه و ضربه در میان عامه مردم شایع و متداول است باین طریق که یك قبضه کوچك گل ارنیکا را در یك گلاس اب جوش دم کرده صاف نموده بمحل معلول نطول مینمایند و از استعمال ریشه ارنیکا در دفع جذب دم ی تجمدات کرده اند

تعفین ارنیکا بگیرند گل ارنیکا ١ الکل ٤٠ درجه ٥ مدت ده روز بخیسانند و بعد انرا از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این تعفین از ٢ تا ١٠ گرم است بطور تیزن و یا پوسیون و در خارج این تعفین را مطبوخ خالص هرگز نباید استعمال نمود و در غسولات باید با مقداری اب مخلوط کرد و چون پارچه مبلول در این تعفین را که خالص و بی اب باشد بروی جلد منطبق سازند موجب بروز نفاطات میشود

الکولاتور گل ارنیکا بگیرند گل شکفته و تازه ارنیکا الکل ٩٠ درجه بمقدار مکفی یك جزء گلها را بکوبند

و در ظرف در بسته با الکل مخلوط کرده مدت ده روز بخیسانند وگاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این الکولاتور از ۶ تا ۱۲ گرم است بطور پوسیون

مطبوخ مرکب ارنیکا معمول دواسازی مادرید بگیرند برگ ارنیکا گل ارنیکا مکد ۴ گرم اب ۷۵۰ گرم دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت لیمو ۶۰ گرم و محصول را چهار قسمت نموده هر دفعه یک قسمت را بیاشامند و این مطبوخ در دفع نزله مزمن ریه که بدون تب در مشایخ خیلی زیاد دیده میشود بسیار سودمند است و نیز در فالج اطراف و در بعضی اقسام ضعفهای عصبانی اثر مفید جی دانند

حبّ محرّک بگیرند کافور گل ارنیکا معجون تریاق مکد ۱ گرم مطابق معمول حب کرده ۱۲ قسمت کنند و روزی از ۲ تا ۶ قسمت بیاشامند

معجون محرّک بگیرند مسحوق ریشه ارنیکا ۵ گرم مسحوق تنباک ۵ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند و ۱۲ قسمت کنند و در دفع جذب رحمی هر ساعت یک قسمت بیاشامند

تقطیر معطر ارنیکا بگیرند گل ارنیکا ۵ گرم دارچینی قرنفل زنجبیل مکد ۱۰ گرم انیسون ۱۰۰ گرم الکل ۱۰۰۰ گرم مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در دفع عوارض حاصله از سقطه و ضرب روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق کوچک در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و یکی از ادویه است که در دفع درد دندان موثر است

پوسیون ارنیکا معمول هونر بگیرند گل ارنیکا ۲ و ۶ تا ۴ گرم اب ۱۰۰ گرم شربت پولیگالا ۱۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع ترشحات سرزی عارض در اطفال و ترشحات جنبی در سیع هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

انجره (گزنه) ع **قریض** ف **اورتی** ل **اورتیکا** ی **کنیدو** از ادویه محرکه و محرشه موضعی است و طایفه **اورتیکاسه** منسوب باین نبات است و دو قسم از ان در طب مستعمل میباشد

اولاً **انجره کبیر** ل **اورتیکا دیوئیکا** ساق ان مربع الاضلاع و از ۶۰ تا ۹۰ سانتی مطر طول دارد و مشعر و بشدت لیفی است و برگهای ان در مقابل یکدیگر واقع اند و رمحی و قلبی شکل میباشند و دندانه های اطراف این برگها بزرگتر از انجره صغیر اند و حدت برگهای این قسم بقدر انجره صغیر نیست و گل های این نبات دیوئیک (ثنائی المسکن) اند یعنی مذکر در یک بوته و مونث در بوته دیگر است و مانند خوشه میباشند و تخم های ان زیتی اند و شاخه های نورسته انجره کبیر ماکول اند و در مملکت فرانسه طیور اهلی را با یک نوع خمیری غذا میدهند که یک جزء ان نورسته های انجره کبیر است

ثانیاً **انجره صغیر** ل **اورتیکا اورانس** طول ساق این قسم از ۳۰ تا ۶۰ سانتی مطر است و برگهای ان در مقابل یکدیگر و بیضی شکل اند و این نبات دارای دنباله های طویلی است که منتهی میشوند بگل های مونوئیک (متحد المسکن) یعنی مذکر و مونث هر دو در همین دنباله واقع اند و این گلها مانند خوشه های کوتاهی میباشند که در مقابل یکدیگر واقع اند و همه اجزاء این نبات پوشیده میشوند از پرزهای بسیار گزنده و محرق و بوی انجره صغیر بقدر انجره کبیر نیست و جزو گیاهها و اراضی مزروع در جای دیگری رویید بر خلاف

انجره کبیر

انجره کبیر که در اراضی غیر مزروع و اماکن مخروبه نیز عمل میاید بهر جهت اثر تخریش و تحریک اقسام انجره مختلف است و در یک درجه نیست و سبب بروز این اثر انست که هر یک از این پرزها مجوف اند و دارای مجرائی میباشند متصل بجوفی مملو از مایعی زیاد یا کم محرق که چون با جلد مماس شوند در ان فرو رفته و ان مایع را در تحت بشره داخل میکنند و موجب ورم حکه و وجع و سوزش شدید میگردد ولی طبیعت این مایع هنوز محقق نشده است

انجره را در داخل جهت سد نزف الدمهای داخلی و در دفع امراض مزمن جلد استعمال میکنند و در خارج مانند محمرات معمول میدارند و موافق دستور العمل **تروسو** یک دسته برگها را مانند تازیانه بیدن زنند در حله های نزله مختوم که باسر نجه مرکب میشوند مفید و سودمند است و این عمل را **اورتیکاسیون** مینامند

عصیر انجره در دفع امراض جلد بمقدار ۳۰ تا ۱۰۰ گرم مستعمل است

عصاره انجره معمول براا و بگیرند عصاره عصیر انجره گل گوگرد مکد ۳ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند در روزی از ۲ تا ۶ حب بیاشامند و در مطبوخ انجره استحمام کنند و این مداوا در دفع هرپس و اکزما و اکنه این مصنف موثر میداند

در هفتم ازرین یا باقلای کالابار

باقلای کالابار عبارتست از تخم **فیزوستیگما ونینوزوم** که از طایفه **لگومینوز** میباشد و این باقلا دارای ۲۰ میلی مطر طول و از ۱۰ تا ۱۵ میلی مطر تقریباً عرض و وزن متوسط ان ۳ گرم است و بی طعم و بی بو میباشد و پوست ان شکننده و فی الجمله اسمر اللون و مغز ان دارای یک دشیم و دو فلقه (لپه) ملتصق بهم است که در میان انها جوفی بوجود امده و ۳۰ اجزاء این باقلا دارای ۳۰ جزء قشر و ۷۰ جزء مغز میباشد و یکی از دانشمندان انگلیس **دانیل** نام در سال ۱۸۴۶ میلادی این باقلا را بیاموخت ولی خواص سمی ان در سال ۱۸۵۵ بواسطه **کریستیزون** مکشوف گشت و این باقلا در ممالک مختلفه افریقا بخصوص در **گینه** و سواحل رودخانه **کالابار** عمل میاید و نبات ان تا ۱۵ مطر ارتفاع حاصل میکند و برگهای ان عریض و کند و مرکب از سه برگ کوچک و گلهای ان پروانه میباشند و ثمر این نبات عبارت از غلافی است که رنگ ان اسمر تیره است و ۱۵ تا ۲۰ سانتی مطر طول دارد و محتوی سه دانه باقلا میباشد و اهالی افریقا این باقلای **ازره** مینامند یعنی باقلای امتحان زیرا که بواسطه سمیّت ان امتحان میکنند اشخاصی را که بجنایتی متهم شده باشند تا معلوم نمایند بیگناهی یا گناه انها را بهر جهت این باقلا دارای الکلوئیدی است جامد و متبلر که فی الجمله تلخ است و در اتر و الکل و کلوروفورم و اسیدها محلول میباشد و یکی از دانشمندان موسوم به **وئه** انرا کشف نموده و به **ازرین** موسوم ساخت باقلای کالابار و الکلوئید ان که ازرین باشد متضاد اترکینین اند و لهذا انها را از عوامل مخصوصه در دفع کراز میدانند و صد و راعمال نخاعی را بر طرف نموده و حس انعکاسی را کم میکند و فالج مینمایند قلب و عضلات تنفس را و در دفع اتساع حدقه خیلی موثر اند و در این خاصیت متضاد با اتروپین میباشند

طریقه ساختن ازرین مطابق دستور العمل گدکس بگیرند مسحوق باقلای کالابار ۱۰۰۰ اسید طرطریک ۹ بی کربونات سود خالص الکل ۹۰ درجه اتر سولفوریک مکد مقدار

باقلای کالابار

ازرین

کلرغ درجام

کافی در حمام ماریه مسحوق باقلا را با ۳۰۰ جزء الکل بخیسانند و ۳ جزء اسید طرطریک بیفزایند و بعد صاف نموده
آن بواسطه عمل انحراف بردارند و آنچه باقی مانده همین عمل را دو دفعه دیگر اجری نمایند و مایعات الکلی را مخلوط
کرده با کاغذ صاف نمایند و بواسطه تقطیر الکل آنها را بگیرند و محصول را بگذارند سرد شود و از آن در مقدار
کمی آب مقطر حل کنند و محلول را با کاغذ صاف نمایند تا مواد سقزی آن گرفته شود و مصفی را با اتر سولفوریک
خالص مخلوط کرده بهم زنند و بگذارند ته‌نشین شود و بواسطه عمل انحراف اتر را از آن بگیرند و چندین دفعه این عمل را
مکرر کنند تا آنکه اتر هیچ رنگین نشود و بر این محصول بقدری بی‌کربونات سود افزایند که تعادل قلیائی ظاهر گردد
و چندین دفعه این محصول را با اتر مخلوط کرده بهم زنند تا تمام ازدین در آن حل شود و این محلول اتری را با کاغذ
صاف نمایند و بگذارند اتر بخودی خود بخار شده و متبلرهای ازدین حاصل گردد و این متبلرها را بواسطه انحلال
مجددی در اتر تصفیه نمایند و باین طریق از ۱۰۰۰ گرم باقلای کالابار یک گرم ازدین عمل میاید

ازدین یکی از سموم قویه است و از آن در دفع کزاز و قطرب و ضعف مجرای و معوی استعمال میکنند و مقدار شربت
آن از نیم میلی گرم تا ۲ میلی گرم است و بعضی از مصنفین تا ۴ میلی گرم هم نوشته‌اند و از عواملی است که در دفع
اتساع حدقه خیلی مؤثر است و موافق قول یکی از دانشمندان برطرف میکند فشار داخل مقله و نزف الدم جلدی
را و نیز کم مینماید ترشح ملتحمه را و همین دانشمند از آن در ضعف بصر الکلی و پس از عمل کاتاراکت استعمال مینماید و در
دماسل محیط قرنیه و در ورم عنبیه از آن با اتروپین متناوباً معمول میدارند

برومیدرات ازدین مطابق کدکس بگیرند ازدین مقدار منظور و اسید برومیدریک
مایع مقدار کافی ازدین را با اسید اشباع نمایند و در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام شربت و بگذارند متبلر گردد
برومیدرات ازدین مانند خود ازدین تأثیر میکند و مقدار شربت آن از ۲ تا ۴ میلی گرم است

سولفات ازدین ایضاً مطابق کدکس محلول الکلی ازدین را بواسطه اسید
سولفوریک آبدار اشباع نمایند و اثر این ملح و مقدار شربت آن مانند خود ازدین است

کحل برومیدرات ازدین معمول ژانل بگیرند برومیدرات ازدین
۲ دسی گرم در ۱۰ گرم آب مقطر جوشیده حل کرده و ۱ گرم گلیسرین بیفزایند و در دفع اتساع حدقه در چشم قطور
نمایند

کحل ضد غشاوت معمول گالزوسکی بگیرند برومیدرات ازدین
۱ دسی گرم گلاب ۱۰ گرم حل کنند و روزی یک یا دو دفعه بچشم بچکانند

کحل سولفات ازدین معمول بیمارستانهای لشکری
بگیرند سولفات ازدین ۱ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند در دفع رمد صراحیه و دفع اتساع حدقه در چشم
قطور کنند

گرد باقلای کالابار یکی از دانشمندان از ۱ تا ۲ سانتی گرم گرد کالابار را در دفع کزاز
استعمال مینماید و دیگری از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم در دفع قطرب و اختلاجات بکار میبرد

عصاره باقلای کالابار بگیرند مسحوق باقلای کالابار ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مسحوق باقلا را
در حمام ماریه قرع انبیق با هم وزنش الکل در یک حرارت ملایم مدت دو ساعت بخیسانند و بعد آنرا در الت

دپلاسمان ریخته و مایع الکلی را بحالت جوش روی آن بریزند و محصول الکلی را تقطیر کنند تا تمام الکل از آن گرفته شود و در
حمام ماریه عمل تبخیر را بانجام رسانند و متصل بهم زنند تا محصول عصاره متحد القوام گردد و تقریباً از ۱۰۰ اجزاء باقلا
۲۵ تا ۳۰ جزء عصاره بدست میاید و مقدار شربت این عصاره ۱ سانتی گرم است در هر دفعه و چندین دفعه در عرض
روز میتوان آنرا استعمال نمود و **بوشاردا** یک جزء از این عصاره را در ۱۰ اجزاء گلیسرین حل میکند و جهت انقباض
حدقه قلم موئی کوچکی را باین محلول آلوده نموده با راحتی در کنار این دو جفن نطول مینماید و میگوید در این عمل قوی
الاثر است

کاغذ کالابار معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند عصاره الکلی
باقلای کالابار ۲ دسی گرم آب مقطر ۲ گرم اسید استیک ۲ قطره حل کنند و یک قطعه کاغذ **برزلیوس**
را که یک دسی متر مربع بود یعنی از هر طرف ۱۰ سانتی متر باشد در این محلول فرو برند و در هوای آزاد بخشکانند
و مجدداً آنرا فرو برده و باز بخشکانند تا محلول تمام گردد و بعد این کاغذ را به سانتی متر مربع تقسیم نمایند که هر
سانتی متر مربع دارای ۲ میلی گرم عصاره خواهد بود و یک ربع از هر سانتی متر مربع جهت حصول انقباض حدقه کفایت
میکند و **کاغذ کالابار هانبوری** را باین طریق میسازند که ۲ دسی گرم عصاره الکلی کالابار
را ۱ گرم گلیسرین حل میکنند و یک دسی متر مربع کاغذ **برزلیوس** را در آن فرو میبرند و ۲ میلی متر این
کاغذ در حصول انقباض حدقه کفایت میکند و یکی از دانشمندان بجای کاغذ ورقه نازکی از ژلاتین استعمال
مینماید

گلیسره عصاره کالابار معمول ژیرالدس بگیرند عصاره کالابار ۱ گلیسرین
۵ حل کنند و جهت منقبض نمودن حدقه یک قطره در میان اجفان قطور نمایند

کحل دافع اتساع معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند عصاره
کالابار ۱ آب مقطر ۱۰۰ حل کنند و مقدار عصاره را ممکن است تا ۵ جزء رسانند

در هشتم — استروفانتوس و دیگر بعضی عوامل قلبی

استروفانتوس یکی از محصولات بذور **استروفانتوس کومبه** که از نباتات
اپوسینه است و کاهی آنرا از بذور **استروفانتوس هیسپیدوس** اخذ
مینمایند و از عوامل قوی الاثری است که در خواص مشابه دیژیتال است (ملاحظه کنید در حرف دال دیژیتال را)
و موافق قول **فرانز** از جهة آنکه در بدن جمع نمیشود بر دیژیتال ترجیح دارد و **سه** میگوید استروفانتوس
قلب را قوت داده و فعالیت آنرا زیاد میکند و در همه سلسله عروق فشاری وارد میاورد و ترجمه استروفانتین
بلا واسطه موجب ازدیاد ترشح بول میگردد ولی مورث پولیوری نمیشود و از آن در ضیق نفس سرپوشیده و گواتر
استعمال میکنند و در عدم کفایت اورطی مستعمل نیست و در دفع اتساع قلب و هیپرتروفی آن مستعمل است
و موافق قول **سه** در دفع اثرین و پواترین حقیقی و در دفع نفریت یا بی اثر است و یا مضر و از عوامل
است که نگاه میدارد و محافظت میکند اعمال قلب را

تعفین استروفانتوس — فرانزر تعفینی میسازد که یک بیستم وزنش استروفانتوس است و ۵ قطره ان مقابل ۱ میلی گرم عصاره نرم **کاتیلون** میباشد و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۱۰ قطره است مخلوط با قدری شربت قند که سه دفعه در عرض روز بیاشامند — **بومت** نیز تعفینی میسازد که یک پنجم وزنش استروفانتوس است و چهار مقابل قوی تر و غلیظ تر از تعفین **فرانزر** است و مقدار شربت این تعفین ۳ تا ۴ قطره است که دو دفعه در روز استعمال کند

عصاره نرم استروفانتوس معمول کاتیلون از ۱۰۰ اجزء برود استروفانتوس کومبه ۵ اجزء عصاره اخذ میکند و این عصاره را بصورت گرانول و باجب که هر یک دارای ۱ میلی گرم باشند بکار میبرند و روز اول از ۲ گرانول میلی گرمی شروع کرده و متدرجاً زیاد میکند تا ۳ و یا ۴ گرانول **استروفانتین** عبارت از گلیکوزیدی است که از عصاره استروفانتوس کومبه اخذ میشود و ده مقابل قوی تر از عصاره نرم کاتیلون میباشد و منتهی مقدار شربت ان در عرض روز تا ۱ دهم میلی گرم است که بصورت محلول مائی و یا گرانول استعمال مینمایند و گرانولهای استروفانتین هر یک دارای یک دهم میلی گرم میباشد و موافق قول **سه** استروفانتین موجب حصول پولیوری نمیگردد و در تجارت باسم استروفانتین گلیکوزیدهای مختلفی منتشر شد که قوت و اثر انها مختلف است

ادونیس ورنالیس یکی از نباتات طایفه **رنونکولاسه** است و برگ و ساقه انرا در طب جهت منظم کردن ضربانات قلب استعمال میکند و از عواملی است که فشار شریانی را زیاد کرده و موجب ازدیاد ترشح بول میگردد و ماده عامل ان اسید ادونیتیک و ادونیدین میباشد

مطبوخ برگ ادونیس بگیرند برگ ادونیس ۵ گرم در ۲۰۰ گرم اب دم کنند و صاف نمود روزی ۲۰۰ گرم این مطبوخ را در ۲۴ ساعت بتدریج بیاشامند

عصاره برگ ادونیس از برگ ادونیس عصاره میسازند و ۱ گرم انرا در ۲۴ ساعت استعمال میکنند **ادونیدین** عبارت از گلیکوزیدی است که از ادونیس اخذ میکنند و جسمی است محلول در اب و الکل و غیر محلول در اتر بی اب و کلوروفورم و اسانس تربانتین و بنزین و مقدار شربت این گلیکوزید از ۵ تا ۱۰ میلی گرم است که بطور خالص و یا با تئین ترکیب کرده حب میسازند و تئانات انرا تا ۲ سانتی گرم تجویز مینمایند **اسپارتئین** یکی از الکلوئیدهائی است که از **ژنیت** اخذ میشود و زرد رنگ است و مانند ستاره متبلر میگردد و در طب سولفات انرا استعمال میکند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است و از عوامل قلبی میباشد و کم اثرتر از دیژیتال و استروفانتوس و ادونیس است و فی الجمله مدر میباشد و از ادرار امراض قلب وقتی استعمال میکند که برودتها تازه بوده و هنوز موجب اختلال اعمال ان نشده باشد و نیز استعمال ان در ضعف قلبی که با مانیای مورفینی همراه باشد مفید و سودمند است

شربت اسپارتئین معمول بوشاردا بگیرند سولفات اسپارتئین ۳۰ سانتی گرم شربت ۵ دیشره ۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و روزی ۳ تا ۴ قاشق کوچک بیاشامند

زرق تحت جلدی اسپارتئین بگیرند سولفات اسپارتئین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم

اب مقطر ۱ گرم حل کند و در سکوپ مانیای مورفینی در تحت جلد زرق نمایند

حب اسپارتئین معمول سه بگیرند سولفات اسپارتئین ۱ گرم مسحوق ریشه ختمی مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بیاشامند

ژنیت اسکوپارین ژنیستا اسکوپاریا و بلغت اهالی اسپانیول **اسپارتو** نامیده میشود و اسپارتئین که الکلوئید ان است ماخوذ از این لفظ میباشد و گل ان رنگ ان مانند گل **طاوسی** مینامند نباتی است از طایفه **لگومینوز** و در جنگلهای فرنگستان زیاد میروید و در طب گلهای ژنت را مانند معرقات و مدرات استعمال میکنند و در بعضی ممالک روس یک قسم از انرا که موسوم به ژنت رنگرزان است در دفع کلب الکلب استعمال مینمایند

مطبوخ مرکب ژنیت بگیرند شاخه های گل دار ژنیت ۶۰ گرم ریشه بیانلت مکد ۱۳ گرم اب ۱۲۵۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم مطبوخ بدست اید و صاف کند

درنهم — اسید و عوامل محوّله

لفظ اسید را اطلاق میکنند بر هر جسم مرکبی که متصف به صفات ذیل بود اولاً دارای طعمی ترش باشد اعم از انکه قوی بود و یا ضعیف ثانیاً قرمز کند رنگ ابی تورنسول و رنگ بنفش بنفشه را ثالثاً قلیائیات و اکسیدهای فلزی را کاملاً و یا غیر کاملاً اشباع نماید رابعاً میل زیاد در حل و انحلال بجانب قطب مثبت به برد و اسیدهای متعارفی عبارتند از **اسید استیک** (جوهر سرکه) و **اسید اوکسلیک** (جوهر ترشک) و **اسید سیتریک** (جوهر لیمو) و **اسید طرطریک** (جوهر طرطر) و **اسید لکتیک** (جوهر قراقروت) و **اکسلات اسید پتاس** و این اسیدها را چون بحالت غلظت و بدون اختلاط با اب استعمال کنند مانند سموم محرقه و محرشه اثر مینمایند ولی چون بقدر کافی اب بر انها افزایند که طعمشان ترش مزه و مطبوع گردد از مشروبات مبرده محسوب میشوند و در امراض دموی و اسکوربوت و یرقان اصفر استعمال انها مفید و سودمند خواهد بود و عموماً حرارت را کم کرده و بر طرف میسازند تا شدت هیجان بدن را مانند عوامل مبرده و ضد محرک اثر مینمایند و ما در این در ذکر میکنیم اسید های مذکور و اسید کربونیک را با تمام گازدار مصنوعی و میوه جاتی را که دارای اسیدهای مذکور میباشند مانند لیمو و نارنج و تمر و گریزبل و غیره و فرامبوازوانار و زرشک و گیلاس و فرنگ و توت سیاه و سیب و به و ترشک را در ذیل در شاهتره ذکر خواهیم نمود و اسید فوسفوریک اگرچه از عوامل مبرده و ضد محرک است در ذکر فوسفور از ان بیان خواهیم نمود

فادزهر اسید ها پادزهر اسید ها بخصوص اسید اوکسلیک املاح اهکی میباشند

مواد مانعة الجمع جمع مابین اسید ها با گربونات های قلیائی و قلیائیات و عموماً املاح انها و شربت نباید نمود

لیموناد عمومی مطابق کدکس بگیرند لیموی ترش ۲ دانه اب جوش ۱۰۰۰ گرم قند ۷۰ گرم اول قند را بر روی پوست لیموها مالش دهند تا دهن فرار انرا جذب نماید و بعد لیموها را از وسط ببرند

و بواسطه فشار آب آنها را در ظرف چینی بگیرند و قند و آب جوش را افزوده مدت نیم ساعت دم کنند و صاف نموده بگذارند سرد شود این لیموناد از عوامل مبرده است و مقدار جاد در عرض روز از آن میاشامند و بقول کلی هم شربتها مبرده را باید بمقدار زیاد و سرد استعمال نمود و چون در هنگام تب آنها را میاشامند موجب حصول عرق می گردند

نارنجاد (**لیموناد نارنج**) بگیرند نارنج ۲ دانه آب جوش ۱۰۰۰ گرم قند ۷۰ گرم مانند لیموناد مذکور عمل نمایند و میتوان این نارنجاد را مانند لیموناد ذیل در حالت برودت ساخت

لیموناد لیمو معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند لیموی ترش یک دانه شربت ساده ۶۰ گرم آب صاف ۹۵۰ گرم لیمو را از وسط بریده و تخمهای آنرا بیرون آورده و آب آنرا باعانت منگنه چوبی بگیرند و با آب مخلوط کرده شربت را بیفزایند و صاف کنند

آب لیمو بگیرند لیموی ترش مقدار منظور پوست و تخمها را خارج کند و بفشرند و ۲۴ ساعت بگذارند ته نشین شود و با کاغذ صاف کند آب لیمو از عوامل مبرده است و دکتر رو ما تیسم مفصلی حاد بمقدار ۱۲۰ تا ۱۵۰ گرم با شربت قند مخلوط کرده قاشق قاشق در عرض روز بیاشامند و آب نارنج را نیز بهمین طریق میگیرند

آب لیموی مصنوعی معمول دورووُلت بگیرند اسید ستریک ۱۲ گرم آب صاف ۱۹۲ گرم اسانس لیمو ۱ تا ۲ قطره حل کند این آب لیمو مانند آب لیموی طبیعی از عوامل مبرده است

لیموناد ستریک مطابق کدکس بگیرند شربت لیمو ۱۰۰ آب صاف ۹۰۰ مخلوط کند و مانند مبردات استعمال نمایند و چون بعوض شربت لیمو شربت نارنج بکار برند موسوم به **لیموناد نارنج** میگردد

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید ستریک ۱ عرق لیمو ۲۰ شربت ساده ۶۰ آب صاف ۹۰۰ مخلوط کند

شربت اسید ستریک مطابق کدکس بگیرند اسید ستریک متبلر ۱ آب مقطر مکدر ۱ شربت ساده ۹۰ حل کرده مخلوط نمایند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را در مقدار زیادی آب موافق میل مریض حل کرده مانند مبردات بیاشامند و **شربت اسید طرطریک** را بهمین دستور العمل ساخته و در همین موقع و بهمین مقدار میاشامند

شربت لیمو مطابق کدکس بگیرند شربت اسید ستریک ۱۰۰۰ الکلاتور لیمو ۲۰ مخلوط کند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم شربت را موافق میل مریض در مقدار کم یا زیادی آب حل کرده مانند مبردات استعمال نمایند و چون بجای الکلاتور لیمو الکلاتور نارنج استعمال کنند موسوم به **شربت نارنج** میگردد

شربت ستریک صمغی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید ستریک ۲ صمغ عربی ۴ آب مقطر ۱۰ شربت ساده ۱۰۰ اول صمغ را در آب حل کنند و بعد اسید ستریک را و شربت را بیفزایند و از ۵۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در ۱۰۰۰ گرم مشروب مریض حل کرده مانند مبردات استعمال نمایند

لیموناد ستریک صمغی بگیرند شربت مذکور در فوق ۶۰ آب صاف ۱۰۰۰ الکلاتور

لیمو ۱ مخلوط کند و این لیموناد که نیز معمول بیمارستانهای پاریس است در ۱۰۰۰ گرم آن ۲۰ اسید ستریک و ۶۰ شربت صمغ عربی میباشد **لیمو** ع **لیمون** ت **ستِرون** لا **سیتروس** میوه یکی از اشجار طایفه **اورانتیاسه** (مرکبات) را باین اسم مینامند و عموماً نوع لیمو را دارای دو قسم عمده است یکی **نارنج** ت **اورانژ** لا **سیتروس اورانتیوم** و دیگری **لیمو** ت **سیترون** دوم که **لا سیتروس مدیکا** و این قسم اخری نیز بر سر جنس است اول **لیموی آب** ت **لیمون** (**سیترون**) لا **سیتروس لیمونوم** که مدور یا مستطیل است و پوستان صاف یا زرد رنگ و شان خیلی ترش میباشد دوم **بالنک** ت **سِدرا** لا **سیتروس سِدرا** که از محصولات بومی ایران است و درختان آنرا از این مملکت بفرنگ برده اند و عبارت از میوه است حجیم و مستطیل و طولش و وزنان گاه تا به ۳ و یا ۱ کیلوگرم دیده شده است و در فرنگ معروف به لیموی یهودان میباشد و قشر زردان دارای اسانس است خیلی خوش بو و جزء سفیدان پوست از آنکه ثخین است مربا ساخته و مانند غذا استعمال میکنند و این میوه چندان گوشت ندارد و بیشتر آن پوست است و آب آن اکثر ترش است در طب استعمال نمیکنند و نیز در فرنگ آنرا باسم سیب ایران و یا سیب مدی مینامند و دارای اقسام مختلفه چندی است سوم **بکرامی** ت **لیم** لا **سیتروس لیمتا برگاموت** که دارای اسانسی است خیلی خوش بو و سنگین تر اما اسانس لیمو یک قسم از این جنس است

شربت طرطریک بگیرند اسید طرطریک ۱۰ ادهن فرار لیمو ۳ الکل ۹۰ درجه ۵ شربت ساده ۱۰۰۰ در یک بطری دهن فرار را با الکل مخلوط کرده حل کند و شربت را افزوده بشدت بهم زنند و اسید طرطریک را در ۲۰ اجزاء آب داغ حل نموده و مخلوط کرده بهم زنند

لیموناد خمری طرطریک بگیرند شربت طرطریک ۶۰ گرم شراب قرمز ۱۰۰ گرم در مقدار کافی آب داخل کنند که وزن محصول ۱۰۰۰ گرم شود و این لیموناد را مانند مبردات در نقاهت امراض استعمال نمایند

پوسیون صادق الحموضه بگیرند اسید طرطریک اسید ارتبه الکلیزه مکدر ۱ گرم شربت ساده ۶۰ گرم آب ۱۰۰ گرم اسید طرطریک را در آب حل کرده و باسایر مخلوط نمایند این پوسیون از مبردات مطبوع است و آنرا مقدار جا قاشق قاشق بیاشامند

گرد مولد گاز ت **پودر گازوژن** بگیرند از یک طرف سیحوق بی کربونات سود ۴ گرم در بسته کاغذ آبی ببندند و از طرف دیگر سیحوق اسید طرطریک ۴ گرم در بسته کاغذ سفید ببندند و دو بسته را مخلوط کرده و در یک بطری آب صاف حل نموده و در آنرا بلافاصله محکم ببندند و در وقت استعمال آب گازداری که فی الجمله ترش است خواهند داشت و چون این گرد را در یک بطری لیموناد و یا شراب سفید طبیعی مذکور حل کنند دارای لیموناد گازدار و یا شراب گازدار خواهند بود در هر صورت در این مشروب با طرطرات سود یک از تعامل اسید طرطریک در بی کربونات سود حاصل میگردد محلول است و از این جهت است که بطبع لینت میدهند و مخصوصاً از عوامل ضد محرک میباشند زیرا که طرطرات سود پس از جذب شدن در خون محترق میگردد و مبدل به کربونات سود میشود پس گرد مولد گاز بدواً مانند مبردات و ثانیاً مانند ملینات و ضد محرکات تأثیر میکند و استعمال آن در اختلالات حمائی و امتلاء معده سودمند خواهد بود و این گرد دارای

اسید طرطریک زیاد است که معادل ۱/۱۰ وزنش میباشد

گرد خشتای مولد گاز (گرد سیلس) مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی کربونات سود ۲ گرم در کاغذ ابی بپیچند مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم در کاغذ سفید بپیچند ابتدا بسته کاغذ ابی را در نصف پیاله اب حل کنند و در هنگام استعمال بسته کاغذ سفید را افزوده بهم زده بیاشامند و این گرد مبرد و فی الجمله ملین است و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ خوراک است و باید دانست که این گرد در صورتی خنثی خواهد بود که در ۲ جزء اسید طرطریک ۲/۳ جزء بی کربونات سود استعمال کنند

گرد قلیائی مولد گاز (سودا پاودرس) بگیرند مسحوق بی کربونات سود ۲ گرم در بسته کاغذ ابی بپیچند مسحوق اسید طرطریک ۱/۳ گرم در بسته کاغذ سفید بپیچند ابتدا بی کربونات سود را در نصف گلاس اب حل کنند و در وقت استعمال اسید طرطریک را افزوده و بهم زده بیاشامند این گرد نیز مبرد و قدری ملین است و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ خوراک است

گرد اسید مولد گاز (لیموناد خشک) معمول ژانل بگیرند بی کربونات سود مسحوق ۲۵ گرم قند مسحوق ۵۰۰ گرم اسید طرطریک نیم کوب ۲۴ گرم اسانس لیمو ۲ قطره مخلوط کند این گرد نیز مبرد و فی الجمله ملین است و مقدار شربتان یک قاشق اش خوری کوچک است که در یک گلاس اب حل کرده ساعت بساعت بیاشامند

پوسیون گازدار (پوسیون دافع قی) معمول کدکس بگیرند از یک طرف بی کربونات تپاس ۲ گرم اب صاف ۵۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم حل کرده مخلوط نمایند و این را پوسیون قلیائی مینامند و از طرف دیگر بگیرند اسید سیتریک ۲ گرم اب صاف ۵۰ گرم شربت ساده ۱۵ گرم حل کرده مخلوط نمایند و این را پوسیون اسید مینامند و در بیمارستانهای لشکری بجای اسید سیتریک اسید طرطریک و بجای بی کربونات تپاس بی کربونات سود استعمال میکنند ولی بنظر ما چونکه این تعویض اهمیتی ندارد و طریقه استعمال این پوسیون باین نحو است که یک گلاس اب یک قاشق اش خوری کوچک از هر یک از دو پوسیون مخلوط کرده و بهم زده بلافاصله بیاشامند و یا آنکه ابتدا یک قاشق از پوسیون قلیائی اشامیده و بلا فاصله بعد از آن یک قاشق دیگر از پوسیون اسید بیاشامند و استعمال این پوسیون در دفع قیهای تشنجی گاهی سودمند است

اب مصنوعی سلس معمول لفور بگیرند کلورور دو کلسیوم مذاب ۰٫۲۰ میلی گرم کلورور دو منیزیوم ۰٫۲۵ میلی گرم کلورور دو سدیوم ۰٫۹۰۲ میلی گرم کربونات سود متبلور ۰٫۲۷ میلی گرم مسحوق براده اهن ۰٫۴ میلی گرم ابی که دارای ۵ حجم اسید کربونیک باشد ۰٫۶۲۵ میلی گرم املاح را در یک بطری که سیفونی بان نصب کرده باشند داخل نمایند و از اب گازدار کنند و عموما بجای اب گازدار ساده اب مصنوعی سلس را استعمال میکنند و در بطریهای موسوم به سیفون که در بازار میفروشند اب گازدار ساده مصنوعی میباشد

اسید کربونیک بگیرند مرمر سفید خورد کرده ۱۰۰ اب صاف ۵۰ اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۱۱ مرمر را در صراحی که دارای دو دهانه بوده و تا نصف از اب باشد داخل کنند و لوله که جهت اخذ گاز لازم

اسید کربونیک

است بان متصل نمایند و بواسطه لوله قیفی شکل که دارای دو اعوجاج باشد اسید کلوریدریک را بروی ان بریزند تا تصاعد بخار اسید کربونیک برقرار گردد و این بخار را در ساختن ابهای گازدار مصنوعی بکار میبرند

گرد مولد گاز جهت ساختن اب سلس در حالت موسوم به پریت موند و لوت بگیرند نمره ۱ اسید طرطریک نیم کوب ۱۸ گرم نمره ۲ بی کربونات سود مسحوق ۲۱ گرم و این دو مقدار را باهم در مخزن تحتانی الت داخل کنند و همینکه در اب حل شدند تقریبا تولید ۵ لیتر بخار اسید کربونیک مینمایند و این مقدار بخار در ساختن یک لیتر اب مصنوعی سلس کفایت میکند و اگر خواسته باشند صرفه جوئی کنند میتوان بجای ۱۸ گرم اسید طرطریک ۳۵ گرم بی سولفات سود استعمال نمود

بی سولفات سود

بی سولفات سود را موافق دستور العمل **دوروولت** باین طریق باید ساخت بگیرند سولفات سود خشک ۱۰۰ اسید سولفوریک ۱/۸ درجه ۱۸ درجه تا وه میناداری مخلوط کرده در فی الجمله حرارت دهند و در قالب ریخته و با ورقه بقاب بگسترانند

سید رمصنوعی بگیرند بی کربونات تپاس ۵ دسی گرم بی کربونات سود ۲۲ دسی گرم الکل ۹۰ درجه شراب ۳۰ گرم شربت صمغ ۵۰ گرم الکل بتریک ۵ دسی گرم اسید طرطریک متبلور ۵ دسی گرم اب صاف یک بطری مخلوط کرده و در بطری سربسته بهم زنند و محصول را مانند مبردات مطبوع استعمال مینمایند

گروزیل

ق گروزیل پ انگور فرنگی ت فرنک اوزوحی میوه یکی از نباتات طایفه گروسولاریه است و عبارت از حبه هائی است که مانند خوشه واقع شده اند و ترشی مطبوعی دارند و علاوه بر اسید ملیک و اسید سیتریک و پکتین دارای ماده غذائی میباشند و در طب مانند مدرات و مبردات استعمال میشوند

عصیر گروزیل بگیرند گروزیل قرمز ۲۰ گیلاس ۲ الوبالو ۱ میوه ها را پاک نموده و در روی صافی موئی خورد کرده بفشرند و مصفی را اخذ نموده ۲۴ ساعت در سرداب بگذارند تا حالت تخمیر در ان بروز کند و بعد در روی صافی ریخته بگذارند تا مصفای ان تقطیر شود و حفظ کنند و یا انکه بلا فاصله از ان شربت سازند و این عصیر از عوامل مبرده است و در ساختن عصیر گروزیل فرامبوازی ۲ جزء فرامبوان اضافه نمایند

شربت گروزیل بگیرند عصیر مصفای گروزیل ۱۰۰ قند سفید تقریبا ۱۸۵ در ظرف مسی قلعی نشده بجوشانند و حفظ کنند و در حالت جوش این شربت باید ۱/۲۶ درجه نشان دهد و وزن مخصوص عصیر گروزیل از ۱٫۰۲ تا ۱٫۰۲۵ ممکن است تغییر کند و لهذا مقدار قند زیاد یا کم میشود و **شربت زرشک و شربت گیلاس و شربت الوبالو و شربت به و شربت فرامبواز و شربت انار و شربت توت** را نیز بهمین طریق باید ساخت و باید دانست که چون شربت گروزیل و سایر را در ظرف مسی قلعی شده بپزند طعم غیر مطبوعی حاصل میکند و از این جهت انها را باید در ظرف مسی قلعی نشده و یا در ظرف مینادار و یا در ظرف مسی مفضض شده ترتیب میدهند و همه این شربتها را از عوامل مبرده اند

لیموناد گروزیل بگیرند شربت گروزیل ۱۰۰ اب صاف ۹۰۰ مخلوط کرده مانند مبردات استعمال نمایند

گیلاس

گیلاس ع قراصیا ف سریز ل سرازوم ی سراسیون میوه درختی

استاذهم

است از طایفه **روزاسه** و برد و قسم است قسمی قرمز که باسم عام **گیلاس** نامیده میشود و قسمی سیاه موسوم به **آلوبالو** لـ **سرازوس آویوم** و کرتیش المانیها عبارت است از تخم عصیر آلوبالو و مطبوخ دمباله گیلاس را مانند مدرات استعمال میکنند و پوست درختان قاطع حمی و دافع نقرس است و عرق برگ آلوبالو چون دارای اسید پروسیک است از عوامل مسکنه محسوب میشود و قسمی از درخت آلوبالو است که در امریک شمالی فراوان است و انرا درخت **آلوبالوی ویرژینی** مینامند و پوست این درخت بصورت تعفین و شربت و شراب و گرد و مطبوخ و عصاره مایع مانند مقویات و مسکنات در دفع سل معمول اهالی ان ممالک است و نیز انرا در دفع تب استعمال مینمایند

عصیر گیلاس مطابق کدکس بگیرند گیلاس ۱۰ آلوبالو ۱ در روی موی بیز موئی
میوه ها را خورد کرده و بفشرند و مصفی را اخذ نموده مدت ۲۴ ساعت تقریبا در سردابی گذارند بماند تا حالت تخمیر
بروز کند و بعد بروی پارچه صافی ریزند تا صاف و تقطیر گردد و این عصیر که از مرباهات است در ساختن شربت
گیلاس بکار میرود

لیموناد گیلاس بگیرند شربت گیلاس ۱۰۰ آب ۹۰۰ مخلوط کنند از مرباهات مطبوع است

تیزن گیلاس خشک بگیرند گیلاس خشک ۵۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم آب مقدار کافی بجوشانند
تا گیلاسها پخته شوند و صاف کرده شربت را بیفزایند و پس از صاف کردن وزن مطبوخ باید ۱۰۰۰ گرم باشد این
تیزن مبرد مطبوعی است

تموش ع **علیق** ف **رونس** لـ **روبوس** درخت کوچکی است از طایفه **روزاسه**
و در کوهستان ایران و در بیشتر ممالک فرنگ در دیوار باغها را از این درخت بنا میکنند و دارای چند قسم است قسمی
را بزبان فرانسه **رونس نوار** لـ **روبوس فروتیکوزوس** مینامند و
عبارت از همین تموشی است که در شمیران ری فراوان است و مطبوخ برگ انرا مانند قابضات سطور غرغره استعمال
میکنند و این قسم را چون دارای تنن است در ردیف تنن در ضمن عوامل قابضه ذکر خواهیم نمود و قسمی دیگر که بزبان
فرانسه **فرامبواز** لـ **روبوس ایدوئوس** مینامند مانند سایر عواملی که در این
در ذکر میکنیم ملین و مدر و مبرد است و از میوه های مطبوع و گران بهای فرنگستان میباشد

عصیر فرامبواز بگیرند فرامبواز ۹ گیلاس ترش ۱ در روی موی بیز موئی میوه ها را خورد کرده
بفشرند و مصفی را مدت ۲۴ ساعت در سردابی بگذارند تا حالت تخمیر در آن بروز کند و بعد بروی پارچه صافی
ریخته بگذارند تا مصفای آن تقطیر شود و محصول را حفظ کنند و چنانچه در گیلاس ذکر کردیم با آن شربت سازند

و **عصیر توت سیاه** را نیز بهمین طریق میسازند

به (آبی) ع **سفرجل** ف **کوان** لـ **مالوم سیدونیوم** و درخت به را بزبان
لاتین **پیروس سیدونیا** مینامند این درخت که از طایفه **روزاسه** است دارای
میوه است زرد و پرزدار و بوی آن تند و خوش و طعم آن مخصوص و گوارا و تخم به که موسوم به **بهدانه** است
دارای مقدار زیادی ماده لعابی میباشد و از مطبوخ آن گلهای ملطفه ترتیب میدهند و در طب عصیر به را
استعمال مینمایند و با آن شربت میسازند

عصیر به

عصیر به بگیرند بهی را که هنوز خوب نرسیده باشد و باعانت پارچه خشنی پرزهای انرا پاک نمایند و بعد
رنده کنند و عصیر انرا بواسطه فشار خارج سازند و بگذارند چندی بماند تا حالت تخمیر در آن ظاهر شود و چنانچه در
عصیرهای فوق ذکر نمودیم باعانت صافی مصفای این عصیر را بدست آورند و حفظ نمایند و بطریقیکه در شربت
گیلاس ذیل بیان نمودیم با این عصیر شربت سازند و این شربت چون فی الجمله قابض است در شیرین کردن مشروبات
مقویه را که در دفع اسهالهای مزمن تجویز مینمایند بکار میرود

لرزانک به معمول گیبور بگیرند به ۳۰ آب ۶۰ پرزهای به را با پارچه خشنی پاک کنند و
از چهار پارچه کرده تخمها و پرده مابین آنها را بیرون آورند و بجوشانند تا کاملا پخته شود و بدون فشار صاف
کنند و بیفزایند قند سفید ۲۰ و بجوشانند و با سفیده تخم مرغ تصفیه کنند و بجوشانند تا پس از سرد شدن مانند
لرزانک به بشود این لرزانک مبرد مطبوعی است که فی الجمله قابض است و **لرزانک سیب** را بهمین
طریق میسازند

انار ع **رمان** ف **گرناد** میوه درخت کوچکی است از طایفه **میرتاسه** که بومی از سواحل افریقا
میباشد و امروزه در همه ممالک جنوبی فرنگستان انرا عمل آورده اند و در ایران از محصولات قدیمه است و گل انرا
یونانیان **کیتینوئی** و **بالاوستیا** و رومانیها **بالوستیا** مینامند و میوه انرا که
انار باشد یونانی **ریدیون** و به رومی **مالیکوریوم** میگویند و پوست ریشه انار
زمان **دیسقوریدوس** تاکنون مانند عوامل دافع دیدان معمول اطبا بوده و در هند و
استعمال ان خیلی قدیم است ولی در فرنگستان در سال ۱۸۰۷ میلادی **بوشانان** نام اول کسی است
که انرا استعمال نمود و طریقه استعمال پوست ریشه انار و پوست ساقه ان و پلتیرین را در دیسرخس بیان
خواهیم نمود و گل انار و هم گلنار که گل انار نر باشد از عوامل قابضه قویه میباشند و بعضی از دانشمندان اسلام
عصیر انار و عصیر پوست و برگ انرا از عوامل قاطع الحمی میدانند و **ناردان** عبارت است از دانه خشک
کرده انار جنگلی و از عوامل قابضه و مبرده معمول ممالک ایران و عصیر انرا در اغذیه مرضای مبتلی باسهال حاد
داخل مینمایند

عصیر انار دانه های انار را از پوست و پرده های داخلی پاک کنند و انرا در روی موی بیز موئی با
دست بفشرند و مصفی را گرفته بگذارند بواسطه پروز تخمیر صاف گردد و بواسطه عمل تحراف و استعمال صافی
انرا صاف کنند و حفظ نمایند این عصیر را چنانچه در گیلاس ذیل ذکر کردیم در ساختن شربت انار بکار میبرند

زرشک (**زارج**) ع **امبرباریس** ف **اپین وینت** لـ **بربریس** **وولگاریس** نیم درختی است از طایفه **بربریدئه** و دارای میوه هائی است قرمز و بیضی شکل
که محتوی اسید ملیک آزاد و ملاتهای اسید میباشند و طعم ترش آنها بواسطه همین اسیدها است و از آنها شربت
ورب و قرصهای مبرد میسازند و برگ این درخت نیز دارای عصیری است ترش مزه و تخمهای انرا در معجون
دیاسکوردیوم داخل مینمایند و در پوست ریشه درخت زرشک ماده عامل تلخ و متبلر موجود است که انرا
بصورت عصاره مایع آب و الکلی مانند عوامل قاطع الحمی استعمال مینمایند و از خود زرشک شرابی ترتیب میدهند
و از این جهت است که در زبان فرانسه انرا **وینت** میگویند و ماده عامل زرشک را **بربرین** مینامند

واز عوامل

وازعوامل دافع الحمی است **عصیر زرشک** این عصیر را مانند عصیر گیلاس میسازند وچنانچه در گروه ذکر کردیم با این عصیر شربت مبردی ترتیب میدهند که مقدار شربت ان نسبه بمیل مریض است واب زرشکی که در بازار طهران میفروشند یک نوع عصیر ان است وباعتقاد مصنف دارای مقداری الکل میباشد که در حین تخمیر دران تولید شده است **غوره** ع **حصرم** ف **وِرژُوس** عبارتست از میوهٔ نارس رز ومیوهٔ رسیدهٔ انرا **انگور** ع **عنب** ل **اووا** ی **اِستافولِ** میناسند و **رز** را **ویتیس وینیفرا** که درخت معروفی است از طایفهٔ **وینیفر** میباشد وطعم ترش غوره بواسطه طرطرات اسیدی است که دران موجود است وشربت غوره از عوامل مبرده قویه است ومیتوان از ابجای شربت طرطریک استعمال نمود بلکه ازان قوی وبهتر است وبواسطه وجود همین طرطرات اسید است که از عوامل مدره محسوب میگردد ودر عرق النسا حاد ودوماتیسم حاد گاه منفعت بین میکند

عصیر غوره (اب غوره) این عصیر را مانند عصیر گیلاس میسازند وشربت از ابد بشوید العلی که در فصل گروه ذیل ذکر کردیم باید ساخت

توت فرنگی ت **چیلک** ف **فِرِز** ل **فراگار یا وِسکا** میوهٔ یکی از نباتات طایفهٔ **روزاسه** وماکول ومطبوع وترش مزه میباشد ودر طب شربت انرا مانند مبردات استعمال میکنند وریشه ان مرکب است از طبقات یکه طولشان از ع تا ۷ سانتیمتر است ودر جانب تحت باهم متحد شده وریشه های بسیار باریکی تولید مینماید واین ریشه از جانب خارج اسمرالون وداخل ان خرمائی ودارای طعمی است فی الجمله قابض ومطبوخ ۳۰ گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب مانند مفتحات ومدرات استعمال میکند واین مطبوخ دارای رنگ قرمز قشنگی است که اهن را سیاه میکند ودم کرده برگهای جوان توت فرنگی را جهه تحریک ترشح بول معمولی دارند

شربت توت فرنگی بگیرند قند ۶ اب ۲ توت فرنگی ۳ قند را باعانت حرارت در اب حل کند وتوت را بیفزایند وچند جوش داده صاف کند این شربت مبرد مطبوعی است و مقدار شربت ان نسبه بمیل مریض است و **شربت فرامبواز** را اگر باین قاعده بسازند بهتر خواهد بود

توت ع **توث** ف **مور** ل **مورُوم** ی **مورُون** ثمر درختی است از طایفهٔ **مورِه** وبر دو قسم است **توت سفید** ل **موروس البا** و **توت سیاه** ل **موروس نیگرا** وقسم اول را توت کرم ابریشم نیز مینامند ومیوهٔ ان شیرین وماکول واز اغذیهٔ مطبوع میباشد وقسم دوم که ثمرش دارای ترشی مطبوعیست از ان شربتی میسازند ترش وقابض ومخصوصا غرغرهٔ ان در دفع امراض حلق مستعمل ومفید است وپوست ریشهٔ این قسم از عوامل دافع تنیا ومسهل وهم چنین است پوست ریشهٔ توت سفید وقسم دیگر از توت که در جزایر انتیل ودر مکزیک عمل میاید موسوم است به **توت رنگرزان** ودرختان خیلی بزرگ وچوبشان در جانب خارج قهوهٔ زرد رنگ ودر جانب داخل زرد تیره ودر رنگرزی بکار میبرند

عصیر توت این عصیر را مانند عصیر فرامبواز باید ساخت وچنانکه در فصل گروه ذیل بیان کردیم شربت توت را با این عصیر میسازند

دیامورُوم (شربت عسلی توت) معمول دواسازیه

اسپانیول بگیرند عصیر توت سیاه ۱ عسل سفید ۲ بقوام شربت برسانند وحفظ کنند وشرب این شربت مانند مبردات اثر میکند وغرغرهٔ ان در دفع امراض حلق مستعمل ومفید ومقدار شربت ان نسبه بمیل مریض میباشد

سیب ع **تفاح** ف **پوم** ل **مالوم** ی **ملون** میوهٔ معروفی است که دارای اقسام مختلفه حیدی میباشد وهمه اقسام ان ماکول ومغذی اند وترشی انرا اسید ملیک مینامند وشروبی ازان ترتیب دهند موسوم به **سیدر**

تیزن سیب بگیرند سیب اعلا ۱ یا ۲ دانه چهار پارچه کرده در مقداری اب بجوشانند که ۱۰۰۰ گرم محصول بدست اید وصاف کرده بیفزایند شربت ساده ۵۰ گرم این تیزن از عوامل مبرده گوارا میباشد

گرد اسید اکسلیک مطابق کدکس در عماون چینی اسید را نرم بسایند واز موی ابریشمی بیرون کنند وساختن این گرد خطرناک است وشخص عامل باید از غبار متصاعد ان احتراز نماید مقدار ۴ گرم اسید اکسلیک تقریبا سم است وبطور خطا وغلط نسبت تبرید وضد ورم به محلولات رقیقه اسید اکسلیک داده اند وگفته اند که در این خاصیت اقوای از اسید سیتریک میباشد نه اکه مانند سایر اسیدها یکه ذکر کردیم در اورگانیسم بدن محترق نمیگردد

قرص دافع عطش معمول سوبران بگیرند اسید اکسلیک مسحوق ۴ گرم مسحوق قند سفید ۲۵۰ گرم اسانس لیمو ۱۲ قطره با مقدار کافی لعاب کثیرا قرصهای ۱ دسی گرمی سازند ودر دفع عطش گاه گاه یک قرص که دارای ۱ سانتی گرم اسید اکسلیک است بیاشامند

اسید لکتیک پ **ترِف** (**قراقوروت**) ع **مصل** این اسید را در فرنگستان **شیئل** نام از شیر بریده ترشیده استخراج نمود وبشکل مایعی است رب مانند وبی رنگ وبی بو وطعم ان تند ترش واب والکل بهر مقداری انرا حل میکند ودر عصیر معدی بمقدار کم با اسید کلوریدریک یافت میگردد وتعامل اسیدی که در معاء دقاق غالب اوقات پس از تغذیه بنباتی ظاهر میشود بواسطهٔ این اسید است ونیز یافت میشود در دماغ ودر عضلات ودر بعضی الات غده ودر کبد ودر طحال ودر تیموس ودر غده زائده ودر پانکراس وگاهی در بول نیز یافت میگردد ودر حالت مرضی در خون مرضائی که مبتلی بجای وضع حملی به پوهی دیالوسمی باشند نیز دیده میشود وهم چنین در عظام بعضی مرضای مبتلی به اوستئومالاسی دیده شده است ودر ایران استعمال قراقوروت که عبارتست از اسید لکتیک غیر مصفی باشد از قدیم الایام متداول بوده وگاه غذاها را بان ترش میکند وخیلی لذیذ میشود وقسمی ازان که خالص تر از قراقوروت است در کرمان وتوابع باسم ترف نامیده میشود وگذشته از انکه بطور تنقل انرا استعمال مینمایند در غالب اشها وخورشها داخل میکنند ودر کتب دانشمندان ایران باسم مصل ذکر شده ودر دفع عطش والتهاب معده واسهال صفراوی وحمیات صفراوی واورام حاره استعمال میگردد واز عوامل مبرده اش بشمار میاورند ومضمضه وغرغره محلول انرا در دفع اورام حاره دهان وحلق بکار میبرند وبشر طلای ان در دفع قوبا وسعفه مستعمل است بهر جهه دانشمندان فرنگ در این اوقات پی بخواص ترف برده ودر دفع اسهال وکولرا انرا استعمال میکنند ودر دفع غشاء کاذب دیفتریت غرغره انرا موثر میدانند

غرغره اسید لکتیک بگیرند اسید لکتیک ۵ اب صاف ۱۰۰ حل کرده در دفع دیفتریت غرغره نمایند ومیتوان این محلول را در الت بخور داخل کرده وباعانت بخار انرا بروی غشاء کاذب رسانند

شربت لکتیک دافع اسهال اطفال بگیرند اسید لکتیک ۲ گرم شربت ساده ۹۸ گرم اسانس لیمو ۱ قطره مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ قاشق چای خوری در روز بطفل بیاشامانند

پوسیون لکتیک معمول هانفیلد بگیرند اسید لکتیک ۱۰ تا ۲۰ قطره آب ۱۰۰ گرم مخلوط کنند در عسر هضم و با هضم غیر کامل با غذا بیاشامند

پوسیون لکتیک معمول هایم بگیرند اسید لکتیک ۲ تا ۴ گرم شربت قند ۳۰ گرم آب صاف ۵۰ گرم مخلوط کنند و در اسهالی که مدفوع سبز باشد استعمال نمایند

لیموناد لکتیک معمول بیمارستان اطفال بگیرند آب صاف ۱۰۰۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم اسید لکتیک ۴ تا ۸ گرم مخلوط کرده بعد از هر غذا یک گیلاس کوچک بنوشند

ایضاً معمول بومت بگیرند اسید لکتیک خالص ۵ تا ۲۰ گرم عرق معطر ۲۰ تا ۳۰ گرم آب چشمه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده و تقریباً ۱۰۰ گرم مخلوط را در عرض روز بنوشند

سرکه ع **خل** ف **وینگر** ل **استوم** ی **اوکزوس** عبارت از مایعی است که حاصل میشود از انقلاب خلی شراب و علاوه بر اسید استیک دارای اسید ملیک و طرطرات اسید تپاس و آهک و ماده ملونه است و الکل نیز قابلیت انقلاب خلی را دارد و از این جهت است که بسیاری از لیکورها چون انقلاب حاصل شود ممکن است حالت خلی و یا اسید استیکی در آنها ظاهر گردد و سرکه مخلوط با آب از عوامل مبرده است و در دواسازی در حل کردن مواد چندی آنرا استعمال میکنند و این محلولات را سرکه طبی مینامند

سکنجبین عسلی بگیرند سرکه سفید ۵۰۰ عسل سفید ۲۰۰۰ بقوام شربت برسانند و ۵۰ گرم این سکنجبین را در ۱۰۰۰ گرم آب مخلوط کرده مانند تیزن بیاشامند و میتوان از آن در تیزنی دیگر داخل نمود

شربت سرکه (سکنجبین) مطابق کدکس بگیرند سرکه ۱۰۰ قند ۱۷۵ حل کرده صاف کنند و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم مانند مشروبات مبرد بیاشامند

اوکزیکراتون (اوکزیکرا) (سرکه مخلوط) معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سرکه ۳۰ آب ۱۰۰ مخلوط کنند از مبرداتی است که شرباً و غسولاً استعمال میشود و میتوان بهمین میزان بعوض سرکه خالص سرکه وردی و یا سرکه معطر استعمال نمود

لیموناد سرکه بگیرند سرکه سفید ۳۰ گرم آب ۸۷۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و مانند مبردات بیاشامند و چون سرکه فرامبواز را بجای سرکه سفید استعمال کنند لیموناد گواراتر خواهد بود

تیزن ضد ورم (تیزن مبرد) معمول ستول بگیرند شربت سرکه ۱۰۰ گرم ماء الشعیر ۱۰۰۰ گرم ازتات تپاس ۴ تا ۱۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند و در روماتیسم مفصلی حاد و ورم حلق و حمای دائم هر ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

شربت اسیتیک معمول لباتارد بگیرند شربت سرکه ۳۲ گرم شربت دیاکود ۳۲ گرم اسانس آنانانک ۱۵ گرم شربت عرق بهار نارنج ۳۲ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در دفع کولرا این شربت را با مطبوخ اقطی مخلوط کرده استعمال نمایند

غرغره سرکه بگیرند سرکه ۲۰ گرم عسل وردی ۵۰ گرم ماء الشعیر ۲۰۰ گرم مخلوط کرده غرغره نمایند

غرغره ریش بگیرند ماء الشعیر ۲۵۰ گرم عسل وردی شربت توت مکه ۲۰ گرم اسید کلوریدریک ۲ گرم مخلوط کرده در ورم ردی حلق و یا غانغرایای آن غرغره نمایند

سرکه فرامبوازی بگیرند فرامبواز پاک کرده ۳ سرکه سفید ۲ مدت ده روز بخیسانند و بدون فشار از پارچه گذرانند و با کاغذ صاف کنند این سرکه از عوامل مبرده است و بطور تیزن و غرغره آنرا استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۳۰ گرم است

شربت سرکه فرامبوازی بگیرند شربت سرکه شربت فرامبواز مکرر ۱ جزء مخلوط نمایند و بمقدار ۲۰ تا ۱۰۰ گرم مانند مبردات بطور تیزن استعمال کنند

سرکه کافوری (سرکه معطر) بگیرند سرکه سفید ۸۳ کافور اسید استیک متبلور مکرر ۱ کافور را باعانت اسید نرم کنند و در سرکه حل نمایند و پس از چند روز با کاغذ صاف کنند این سرکه محلل و دافع العفونه است و با آب کم یا زیادی مخلوط کرده بطور غسول استعمال نمایند

غرغره سکنجبین عسلی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند جو درسته ۵ گرم سکنجبین عسلی ۵۰ گرم آب صاف مقدار کافی جو را در مقداری آب بجوشانند که ۲۰۰ گرم ماء الشعیر بدست آید و با سکنجبین مخلوط کرده غرغره نمایند

غسول خلی ایضاً معمول بیمارستانها بگیرند سرکه سفید ۲۵۰ گرم آب سرد ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند و میتوان بجای سرکه سفید سرکه معطر استعمال نمود و در این صورت غسول آن در تسکین حکه و دفع گرانولاسیون عنق رحم خیلی سودمند است و چون آب را بقدر شایسته با اسید تتریک ترش کنند موافق اعتقاد یکی از دانشمندان بهترین غسولات در تقدم بحفظ از عروض اختلالات جماعی خواهد بود و ۵ اجزاء اسید تتریک را که در ۳۰۰ تا ۵۰۰ جزء آب حل کنند قوی ترین غسولات است در دفع شانکر متقرح

حقنه اسیتیک معمول فرانک بگیرند سرکه ۵ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم مخلوط کرده در حمای تیفوئید احتقان نمایند

ضماد معرق بگیرند ضماد آرد بزرکان ۲۵۰ گرم سرکه ۵۰ گرم مخلوط کرده بلاواسطه در روی جزء معلول ضماد کنند

سرکه بولی معمول دوروولت بگیرند اود وکلنی ۱۰۰ گرم صبغ حسن لبه ۱۰ گرم جوهر سرکه (اسید استیک) ۵۰ گرم مخلوط کنند

پنیرمایه

پنیرمایه (ع انفحه ف پرزور) مایع معمول ویسلن بگیرند معده گوساله ۱۰ اجزاء کلورور سدیوم ۳ جزء الکل ۹۰ درجه ۱ جزء آب ۴ اجزاء اغشیه معده را با مقراض خورد خورد کنند و آنها را با نمک و پنیرمایه که در جوف این آلت یافت میشود عجین نمایند و در ظرف سفالی ریخته در جای سردی بگذارند بماند و بقدری باید در آن محل باشد تا بوی غیرمطبوعی که شبیه بوی پنیر است و در ابتداء از آن متصاعد میشود مبدل گردد ببوی پنیرمایه و مدت این تعامل از یک تا دو ماه است و بعد این محصول را بدقت با آب مخلوط نمایند و الکل را افزوده با کاغذ صاف کنند

معالجه اسکوربوت

معالجهٔ اسکوربوت و پیوره موافق دستور العمل شرلا

همه روزه مریض باید سه دانه لیموی یک دسته تازه ترک و ترش بخورد و نیز هر روز صبح و عصر نصف گیلاس از شراب ذیل بیاشامد و با آن غرغره کند

بگیرند کنکینای زرد ۵۰ گرم ریشهٔ رفوردد ۲۰۰ گرم برگ کوکلیاریا ۱۲ مشت عرق کشمش ۲۵۰ گرم شراب سفید اعلا ۲۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و این شراب در دفع اسکوربوت قوی الاثر است

پوسیون ضد اسکوربوت معمول فرانک بگیرند مطبوخ کنکینا ۱۵۰ گرم الکولاتور دارچینی ۴۰ گرم شربت کوکار سفید ۳۰ گرم عصارهٔ کنکینا ۲۵ گرم پوسیون سازند در دفع اسکوربوت شدید که به منتهی درجه رسیده باشد هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون لیموئی کوکلیاریا معمول وُوِثل بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم الکولاتور کوکلیاریا ۱۰ گرم آب لیمو ۴۰ گرم شربت شفایق ۴۰ گرم پوسیون سازند و در دفع اخلاط اسکوربوتی هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

اسید اسیتیک متبلّر (اسید اسیتیک خالص) بگیرند استات سود متبلّر ۱۲۵ اسید سولفوریک ۵۰ در حمام شن استات سود را خشک کند و پس از سرد شدن نرم بسایند و در قرع انبیق داری دهنه و انبیق و قابله را بآن متصل کند و قابله باید متصل در آب سرد باشد و بواسطهٔ انبوبه اسید سولفوریک را یک دفعه داخل نمایند و در انبوبه را بگیرند و بواسطهٔ تعامل این دو ماده تولید حرارت شده و یک مقدار زیادی اسید اسیتیک بلا واسطه تقطیر میگردد و همینکه تصاعد بخار رو بکمی گذاشت با آتش زیر قرع را آتش کنند تا مقدار محصول مقطر تقریباً زیادتر از ۶۰ جزء شود و این مقطر را مجدداً در روی ۴۰ جزء استات سود خشک کرده در بخته تقطیر نمایند تا بکلی خالص گردد و در این صورت دارای اسید اسیتیکی خواهد بود که ۱/۱۰۶۳ وزن مخصوص آن میباشد و میزان الحموضه ۲۰ نشان میدهد و میتوان بجای استات سود استات سرب متبلّر استعمال نمود و در این صورت در مقابل جزء اسید سولفوریک ۳ جزء استات سرب بکار باید برد و این قسم اسید اسیتیک از عوامل محمّره و محرقه است و فلاکون نمک انگلیسی که نوعاً در جیب میگذارند محتوی متبلّرهای سولفات پتاس است که آنها را آلوده باین اسید کرده اند و در حین استشمام انجره اسید اسیتیک متصاعد شده و تحریک شدید در غشاء مخاطی بینی میکند و نیز استشمام این انجره در هیجان و در دفع مرضای متبلی به سنکوپ مستعمل است

در ذکر افسنتین و بعضی از عوامل محرّکهٔ دیگر

عوامل محرّکه بقول کلی را در دفتر ثانی ذکر خواهیم نمود و در این دفتر میخواهیم افسنتین و بودوان و قیصوم و تودری و زبان گنجشک و وِنِ ودیکام و مودرا

افسنتین پ مروه ع خترق ت ابسنت ل ابسنتیوم ی افنثیون

افسنتین

افسنتین معرّب **افنثیون** میباشد که مشتق از دو کلمهٔ یونانی است یکی ا که کلمهٔ نفی است و دیگری فنثیون مشتق از **فنثوس** که بمعنی حلاوت است و شرنبات را که از طایفهٔ **سینانتره** اند باین اسم مینامند

اوّل **افسنتین معارفی (افسنتین کبیر)** ل ارتمیزیا ابسنتیوم

دوّم **افسنتین بحری** ل ابسنتیوم ماریتیموم سوّم **افسنتین رومی (افسنتین صغیر)** ل ابسنتیوم پونتیکوم و برگ و شاخه های گل دار این اقسام را در طب استعمال میکنند و دارای بوی نافذ تندی میباشند و طعم آنها تلخ و معطّر است در سوء هضم جهت هیجان قوای هضمیه و در کلوروز و در حبس طمث و در تب های دائره استعمال میشوند و اثر آنها در دفع دیدان محل شبهه نیست و از عوامل محرّکه و مقوّی و دافع دیدان محسوب میشوند و مادهٔ عامل افسنتین ۱ اسانس است ۲ ابسنتین که عبارت از مادهٔ تلخ آن بود

مواد مانعة الجمع جمع ما بین املاح آهن و املاح روی و استات سرب با افسنتین نباید نمود

عصارهٔ افسنتین مطابق کدکس بگیرند شاخه های گل دار افسنتین ۱ آب مقطر جوش ۶ شاخه ها را نرم کوفته مدت ۱۲ ساعت در ۴ جزء آب جوش دم کند و با فشار صاف نمایند و ثفاله را در باقی مانده آب دم کنند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بقوام عصارهٔ نرم تبخیر نمایند و حفظ کنند و مانند عوامل مقویه و محرکه و ضد کرم بمقدار ۵ دسی گرم تا ۵ گرم استعمال نمایند

ابسنتین عبارت است از مادهٔ عامل و تلخ افسنتین که **دوکِسنِل** کشف نمود و این ماده را در دفع تب سوز و بطوء هضم استعمال میکنند و مقدار شرب آن از ۱۰ ده تا ۵۰ سانتی گرم است که بطور حب در هنگام خوردن غذا استعمال شود

عرق افسنتین مطابق کدکس بگیرند شاخه های گل دار و تازه افسنتین ۱ آب مقدار کافی تقطیر کنند و در قابله فلورانس (قابله لوله دار) مقطر را جمع کنند تا یک جزء بدست آید و دهن فراید اخذ نمایند و این عرق را در پوسیون های محرّکه و ضد کرم داخل مینمایند و دهن فرار افسنتین را بمقدار ۱۰ قطره بروی حبه قندی چکانیده و یا در پوسیون داخل کرده میآشامند

تعفین افسنتین بگیرند شاخه های گل دار افسنتین ۱ الکل ۴ درجه ۵ شاخه ها را نرم کوبیده مدت ده روز در الکل بخیسانند و صاف کنند و مقدار ۵ تا ۳۰ گرم این تعفین را بطور پوسیون و یا مخلوط در شراب مانند عوامل مقوی و محرّکه و ضد کرم بیاشامند

شراب افسنتین بگیرند برگ خشک افسنتین ۳ الکل ۴ درجه ۵ شراب سفید ۱۰۰ مدت ۲۴ ساعت افسنتین را در الکل بخیسانند و شراب را افزوده ده روز بگذارند بماند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند این شراب از عوامل مقویه و محرکه است و در تقویت معده و ضد کرم استعمال میشود و مقدار شرب آن از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

نقاع افسنتینی معمول وان مونس بگیرند برگ تازه افسنتین ۱ نقاع قوی ۴ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کنند و در تقویت معده و دفع کرم

از آنتام

از ۱ تا ۲ گلاس بیاشامند

تعفین مرکب افسنتین (الکسیر معدی ستوغتون) بگیرند افسنتین بلوط الارض ریشه جنطیانا پوست نارنج ریوند مکدام ۲۵ صبر سقوطری کاسکاریل مکدام ۱۵ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کند و مقدار شربت این الکسیر از ۵ تا ۲۰ گرم است

تیزن افسنتین معمول بیمارستانها

پارلیس بگیرند شاخه‌های گل‌دار و خشک افسنتین ۶ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم کرده صاف نمایند

روغن افسنتین بگیرند شاخه‌های گل‌دار و خشک افسنتین ۱ روغن زیتون ۱۰ مخلوط کرده و در روی آتش مدت دو ساعت دم کند و گاه‌گاه بهم زنند و بعد مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و ۲۰ گرم این روغن را در دفع قولنج هرگاه عروض آنرا وجود دیدان حدس زنند بروی شکم تمریخ نمایند

اسانس افسنتین یا بنتی معمول دواسازهای مبورک بگیرند برگ خشک افسنتین ۴۰ اسانس تربانتین ۱ آب صاف مقدار کافی تقطیر کند و بواسطه قابل فلورانتین اسانس را جدا نمایند و از عوامل دافع دیدان است و مقدار شربت آن ۳ دسی گرم تا ۱ گرم و در خارج تمریخ آن نیز مستعمل

مربای افسنتین بگیرند قند سفید مسحوق ۵۰۰ گرم افسنتین ۲۰ گرم عرق افسنتین مقدار کافی مطابق معمول مربا سازند و بمقدار ۱۰ تا ۲۰ گرم این مربا را در عرض روز بیاشامند

ابسنت سویسی بگیرند افسنتین کبیر ۱۰۰۰ گرم افسنتین صغیر ۲۰۰ گرم ریشه انژلیک اگر تک مکدام ۴۰ گرم بادیان خطائی ۳۰ گرم دبکام کریت ۱۵ گرم الکل ۲۰ درجه ۹۰۰۰ گرم تقطیر کند تا ۹۵۰۰ گرم الکولاتور بدست آید و بوزن ۴ گرم اسانس انیسون افزایند و محصول را با مخلوط از نیل هندی و زردچوبه و یا با عصاره اسفناج رنگین نمایند و این محصول از عوامل مقوی معده و محرک است و در دفع کرم نیز استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۲۰ گرم است مخلوط با نصف گلاس شربت قند

کنتسانس ابسنت (روح افسنتین) بگیرند شاخه‌های گل‌دار افسنتین کبیر ۲۰۰ گرم شاخه‌های گل‌دار افسنتین صغیر ۲۰۰ گرم قرنفل ۱۰ گرم (قند ۱۰۰ گرم) الکل ۶۰ درجه ۳۰۰۰ گرم مدت هشت روز بخیسانند و صاف نمایند و در تقویت معده بمقدار ۳۰ گرم بیاشامند

بخور محرک بگیرند افسنتین بوماداران مکدام ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم بوماداران را خورد کرده با افسنتین در آب جوش داخل نمایند و در ادرلیت و با سهولت جریان بخار متصاعد را بالات تناسلی برسانند

بوماداران (برنجاسف) ع **سوبلات** ت **اریموان** ل **آرتمیزیا** ی **آرتمیسیا** نباتی است از طایفه **سیناتره** و ارتفاع آن تا یک متر و ساقه آن سفید رنگ و دارای شیارهای سرخ کم رنگ و برگهای آن شکل قلم تراشیده و از طرف فوق سبز و از طرف تحت سفید پرزدار و گلهای آن مانند دسته و بوی آنها معطر و طعم آن تلخ و در طب برگ و گل و ریشه این نبات را مانند عوامل محرک و ضد هیستری و مدر حیض استعمال میکنند و بعضی در خواص آنرا مشابه افسنتین میدانند ولی میگویند بقوت

آن نیست و در آلمان ریشه آنرا در دفع صرع تجویز مینمایند و مطبوخ ۱۵ گرم بوماداران را در ۱۰۰۰ گرم آب بطور تیزن مانند مدرات طمث معمول میدارند و مقدار شربت از مسحوق آن بطور سفوف از ۲ تا ۴ گرم است در دفع صرع

عصاره برگ بوماداران بگیرند برگ خشک بوماداران ۱ آب مقطر جوش ۶ برگها را نیم کوب کرده مدت ۱۲ ساعت در ۴ جزء آب دم نمایند و با فشار صاف کند و تفاله را در باقی مانده آب دم کرده صاف نموده و دو مصفی را مخلوط نمایند و در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام آورند و مقدار شربت این عصاره که مشابه عصاره افسنتین است از ۱ تا ۵ گرم میباشد

شربت مرکب بوماداران بگیرند شاخه‌های گل‌دار و تازه بوماداران ۲۰۰ ریشه تازه راسن ۲۰ ریشه انجدان رومی ۲۰ ریشه رازیانه ۲۰ شاخه‌های گل‌دار و تازه پودنه ۲۰۰ شاخه‌های گل‌دار فوه ۲۰۰ شاخه‌های گل‌دار ابهل ۲۰۰ شاخه‌های گل‌دار مرزنجوش ۱۰۰ شاخه‌های گل‌دار زوفا ۱۰۰ شاخه‌های گل‌دار اقحوان ۱۰۰ شاخه‌های گل‌دار سداب ۱۰۰ شاخه‌های گل‌دار باسلیقون ۱۰۰ انیسون ۲۵ دارچینی ۲۵ شربت عسل ۱۲۵ الکل ۹۰ درجه ۲۵۰ آب ۳۰۰۰ قند ۲۵۰۰ مطابق معمول شربت سازند و این شربت دارای خواص محرک است و در حبس طمث استعمال میشود و مقدار شربت آن ۶۰ گرم است

قیصوم ف **میل فویل** ل **اشیلامیل فولیوم** یکی از نباتات طایفه **سیناتره** است شبیه بوماداران که فقط دارای یک ساقه است و برگهای آن خیلی متعدد و باریک و گلهای آن کوچک و سفید و گاه وردی و متعدد و مانند خرمه واقع شده اند و بوی آنها معطر و در طب مطبوخ قیصوم و عصاره آنرا در دفع تومورهای بواسیری استعمال میکنند و یکی از دانشمندان از ۲ تا ۵ گرم شاخه‌های گل‌دار قیصوم را در سه پیاله آب دم کرده در عرض روز استعمال میکند و در دفع بواسیر آنرا قوی الاثر میداند هر چند قیصوم از عوامل محرکه است و در دفع سیلانات پیسو بواسیر که بواسطه دوالی و ضعف اورده مستقیم عارض شده باشد استعمال آن مفید و سودمند است بخصوص در صورتیکه کثرت سیلان موجب ضعف زیادی شده باشد

تودری (قدومه) (ماردرخت) ع **بزرالخمخم (بزرالهوه)** ت **ولار (هرب اوشانتر)** ل **ارزیموم** ی **ارسیمون** نباتی است از طایفه **کروسیفر** و برگهای آن غیر منظم و گلهای آن زرد و کوچک و در کنار جاده‌ها میروید و از عوامل محرکه و دافع سعال و دافع اسکوربوت است و ۱۰ گرم برگ آنرا در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده استعمال مینمایند

شربت مرکب تودری بگیرند جو مقشر مویز ریشه شیرین بیان مکدام ۲۰ برگ خشک گاوزبان برگ خشک کاسنی ریشه راسن مکدام ۱۰۰ تودری تازه ۱۵۰۰ پرسیاوشان کانادا ۲۵ شاخه‌های گل‌دار اکلیل الجبل اسطوخودوس مکدام ۲۰ انیسون ۲۵ قند ۲۰۰۰ عسل سفید ۵۰۰ مطابق معمول شربت سازند و این شربت را در دفع برونشیت مزمن بمقدار ۶۰ گرم معمول میدارند

یک قسم از تودری موسوم به **ارزیموم باربارا (تودری وحشی)** را در طب مانند عوامل ضد اسکوربوت استعمال میکنند و عبارت از نباتی است بی بو و طعم آن گزنده و فی الجمله تلخ و

گلهای ان زرد و کوچک و بشکل خوشه مستطیل و این قسم در جنگلها و دیگر مواضع مرطوب و در کنار رودخانها
می روید و ازاد در دفع اسکوربوت بجای جرجیر استعمال مینمایند ولی مقدارش باید دو مساوی جرجیر باشد و در
خارج مانند بخلات در محل مرضوض استعمال میشود و بروزن مانند مفتحات اثر مینماید

زبان گنجشک ع لسان العصافیر ف فراکزنیل (دیکابلا ت ن)
ل دیکاموس البوس نباتی است از طایفه روتاسه و برگهای ان خیلی شبیه به برگ
فرن پ ون و از این جهت است که ان را فراکزنیل مینامند زیرا فرن را که از طایفه یاسمینه است
فراکزینوس اکسلسیور نیز میگویند و درخت زبان گنجشک در جنگلهای کوهستان فرانسه
و سویس و المان میروید و ازاد در باغها بواسطه قشنگی خوشه های گلش که سفید و یا ابی اند غرس مینمایند و همه
اجزاء این درخت معطر و ریشه ان سفید و پیچیده و بحجم انگشت کوچک و نیز معطر در فرنگ این ریشه را از تجارت
هندی میاورند و دیگر طب مانند معرقات و عوامل ضد دیدان و ضد هستیری و ضد صرع استعمال میگردد و مقدار
شربت از مسحوق ان از ٢ تا ٤ گرم است و برگ فرن پ ون را که بمقدار ١ تا ٢ گرم در دو پیاله اب دم کنند
در دفع نقرس و روماتیسم مؤثر میدانند و هم چنین سفوف مسحوق ان را نیز استعمال مینمایند

مطبوخ برگ ون معمول ژانیل بگیرند برگ خشک ون ١٠ تا ٥٠ گرم اب جوش ١٠٠٠
گرم دم کرده بگذارند سرد شده و صاف نمایند و دیگر عرض روز متدرجا بیاشامند مانند عوامل ضد نقرس و مسهل
اثر مینماید

تیزن برگ ون معمول پوژه بگیرند برگ ون ٣٠ گرم اب ٥٠٠ گرم بجوشانند و صاف
کرده پیاله پیاله در عرض روز بیاشامند

تنبیه دیکتام سفید را که عبارت از زبان گنجشک باشد با دیکتام کرت ل اوریگانوم
دیکاموس نباید مشتبه نمود ٢ لبیه و شبیه به اویش است و چون در کوه دیکت که در جزیره
کریت (کرید) واقع است میروید باین اسم موسوم شده و ساقه های قرمز رنگ پرزدار دارا که
مخلوط اند با برگهای کوچک مدور و سفید پنبه مانندی که بوی انها معطر و بلسانی است در طب مانند محرکات و
مدرات حیض استعمال میکنند

مورد ع اس ت مرت ل میرتوس کومونیس ی مورتوس
درختی است کوچک از طایفه میرتاسه یعنی این طایفه منسوب باین نبات میباشند و از اشجار قشنگ
ممالک حاره و دیگر باغها از اغرس میکنند و برگ و میوه مورد از عوامل قوی و محرک و دافع تنبا میباشند و
مقدار زیادی تنن دارند و عرق گل و برگ ان که باسم اب انژ نامیده میشود از محصولات گران بها است
یک قسم از مورد که بوی استرالی است چند سالی است در جنوب ایطالیا از اعمال اورده اند
و برگهای ان دارای مقداری طرطیر و اسید طرطریک میباشند و میتوان ان را مانند سرچشمه اسید طرطریک
تصور نمود

دریازدهم اکونیت

ف اکونیت ع اقونیطون ل اکونیتوم ی اکونیتون نباتی است از طایفه
رنونکولاسه و دارای چندین قسم و لفظ اکونیت مشتق از اکونه است که در لغت یونانی یعنی
تخته سنگ بود و چون این نبات در کوههای مرتفع میروید باین اسم یونانیان ان را نامیده اند و دیگر این اوقات باصطلاح
باغبانهای طهران تاج الملوک نامیده میشود و اقسام ان عبارت اند از ف اکونیت فروس
پ ع بیش ل اکونیتوم فرکس و اکونیت گراند فلور ع خانق
الذئب ل اکونیتوم لیکوکتنوم (کامار وم) و اکونیت ناپل
پ اکونیت شلغمی (اکونیت لاله) ل اکونیتوم ناپلوس و
این قسم اخیر را در طب بیشتر استعمال میکنند و یکی از دانشمندان موسوم به براندس ماده عاملی در برگ و
بخصوص در ریشه اکونیت یافته است موسوم به اکونیتین
اکونیت یکی از سموم مخدره است و جلی ان اقوی و سمیت اکونیت تازه بیشتر از اکونیت خشک و بخصوص برگ و ریشه
اکونیت ناپل را در طب استعمال مینمایند و چون بمقدار کم استعمال شود از عوامل مدره و معرقه محسوب میگردد
و دیگر دفع سیفلیس مزاجی و روماتیسم مزمن و اموده و اختلالات سرطانی و استسقاء از اثر ان تمجید کرده اند
و بعضی از دانشمندان متأخرین اکونیت را بسیار استعمال میکنند در دفع نورالژیهای صورتی کونژستیوی ان را اقوی
الاثر میدانند و نیز اکونیت را در صداع عصبانی و دیگر روماتیسم حاد و مزمن و ورم حلق و برونشیت و ستایسرفه
و حمای وضع حملی استعمال مینمایند و هم چنین در امراض موجعه که سبب انها ترشح رطوبت سرد زکام و بار و ماتیسم
بود مستعمل است و بالاخره اکونیت در اعمال جلد اثر میکند و دیگر این غشاء دارای خاصیت مخرجه مخصوصی است
و لهذا استعمال ان سودمند است در همه امراضی که بواسطه فساد عمل جلد عارض شوند بخصوص در ماعیار و حمای زکام
و گریپ و ورم حلق و نزله حاد ریه و روماتیسم مفصلی و عضلانی مخصوصا اگر این روماتیسم با تب و حمای همراه
بود و دیگر عوارض و در حمی هرگاه که حمی چندان اشتداد نداشته باشد و دیگر نورالژی و روماتیسمی و نقرس و غیره
و دیگر حصبات ثبوری از قبیل سرخچه و ابله و اسکرلاتین و سوت میلیر و نبات اللیل و حمره و غیره

مواد مانعة الجمع اکونیت این مواد عبارتند از مواد مانعة الجمع طایفه سلانه ملاحظه نمائید
در بلادن را پادزهر اکونیت مانند سایر عوامل مخدره شرط اول اخراج ماده سمی است از بدن
و هر چه زودتر خارج سازند بهتر است و دیگر اجرای این مقصود باید مقیئی ذیل را استعمال نمود بگیرند مسحوق ایپکا
١٢ گندم امتیک ١ گندم در یک پیاله اب نیم گرم مخلوط کرده بیاشامند و مقدار مذکور را سه تا چهار دفعه مکرر استعمال
نمائید و فاصله هر دفعه یک ربع ساعت باید باشد و یا انکه ٢٠ گندم سولفات دوزی و یا ٤ گندم سولفات مس را در
یک پیاله اب نیم گرم حل کرده بیاشامند و جهت سهولت قی و سهولت اخراج سم پس از عروض هر دفعه قی معده را از اب
نیم گرم و یا یک مایع دیگری پر کنند و دیگر این اوقات جهت تخلیه معده و اخراج سم بیشتر تلمبه متنفس را بکار میبرند که ابتدا
معده را از مایع نیم گرمی پر کرده و سوند خری را به تلمبه متصل ساخته معده را خالی میکنند و بقول کلی پادزهری که
خنثی کند سموم مخدره را تا کنون شناخته نشده ولی باید بخاطر اورد هر وقت یک سمی از قلیاییات نباتی داخل معده
شود استعمال محلول تنن و یا مطبوخ مازو سودمند است و دیگر این اواخر ثابت شده که بهترین پادزهر یکه در عموم
سموم مخدره اثر کند محلول ید و ید و تیاسیوم بود و ان است موافق نسخه ذیل بگیرند ید و ید و تیاسیوم ٥ گندم ید ٥

گرم اب صاف تقریباً ۱۲ اسیر حل کرده نصف فنجان نصف فنجان بیاشامند

الکولاتور اکونیت مطابق کدکس بگیرند برگ تازهٔ اکونیت شلغمی در ابتدای گل کردن یک جزء الکل ۹۰ درجهٔ یک جزء برگها را نرم کرده والکل را افزوده بگذارند مدت ده روز بماند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت این الکولاتور در دفع نورالژی و نوروز و غیره از ۱ تا ۵ گرم است که بطور پوسیون متدرجاً با قاشق کوچک بیاشامند و از بروز عوارض عارضه مراقبت نمایند (ملاحظه نمایند اکونیتین را) والکولاتور ریشهٔ اکونیت را نیز بهمین طریق میسازند

اگرچه بعضی از مصنفین مسحوق اکونیت و نیز تعفین انرا استعمال میکنند ولی چنانچه ذکر کردیم ماده عامل اکونیت در خشک شدن این نبات کم کم نقصان یافته تا بکلی مفقود میگردد پس استعمال این دو محصول را اکثر اطبا مطمئن نیست باید ترک نمود والکولاتور را بر انها ترجیح داد و یکی از دانشمندان موسوم به **هوتوت** در تمام محصولات اکونیت بعوض برگ ریشه را استعمال مینماید و میگوید مقدار اکونیتین در ریشه زیادتر است و چندان تغییر پذیر نیست

عصارهٔ برگ اکونیت ایضاً مطابق کدکس بگیرند برگ خشک اکونیت ۱ اب مقطر جوشیده برگها را نیم کوب کرده در ۶ جزء اب مدت ۱۲ ساعت دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را در دو جزء دیگر اب دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند و این عصاره چون تازه ساخته شده باشد قوی الاثر است ولی چون زمانی بران بگذرد فاسد شده و کم کم بی اثر میگردد بهرجهة از این در روماتیسم و نورالژی بمقدار ۱ تا ۲ سانتی گرم استعمال مینمایند

عصارهٔ الکلی ریشهٔ اکونیت ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ اکونیت ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ ریشه را نیم کوب کرده و با قدری الکل مخلوط نموده در الت دپلاسمان ریزند و در الت دالبته مدت ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را استعمال نمایند و محصول را در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره نرم و بهتر انست که در خلاء عمل تبخیر را اجری کنند و این عصاره نیز متدرجاً قوتش کم میگردد والکولاتور برگ را که قوتش ثابت است باید ترجیح داد و این عصاره در دفع روماتیسم و نورالژی بمقدار ۱ تا ۳ سانتی گرم استعمال میشود

الکولاتور ریشهٔ اکونیت بگیرند ریشهٔ تازه اکونیت ۱ الکل ۹۰ درجه مکرر ۱۰۰ ریشه را کوفته و خمیر ان ترتیب داده و در ۳۰ درجه حرارت مدت ۸ ساعت بگذارند بماند و بعد در صراحی ریخته با الکل داخل نموده قدری از محکم ببندند و پس از دو روز مصفی را بواسطه عمل انحراف برداشته و با کاغذ صاف کرده حفظ نمایند و این الکولاتور را از ۱ تا ۵ گرم در دفع تعفین دمی و حمره جرحی و نزف الدم رحمی استعمال مینمایند

حب اکونیت معمول بیت بگیرند عصاره الکلی اکونیت ۲ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه ختمی ۴۰ حب سازند و صبح و عصر از ۱ تا ۲ حب در دفع سفلیس و اوجاع عظمی بیاشامند

پوسیون اکونیت معمول بوشاردا بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ گرم مطبوخ بادرنجبویه ۱۰۰ گرم شربت دباکوده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نورالژی و نوروز و زهیر و ساعت فاصله

یک قاشق اش خوری بیاشامند و موافق اثار حاصله مقدار الکولاتور را زیاد کنند

مخلوط مسکن معمول گنو بگیرند الکولاتور مرکب بادرنجبویه ۴ الکولاتور اکونیت ۲ کلوروفورم ۱ مخلوط نمایند و در دفع نورالژی ضرسی پنبه محلوج را بان الوده نموده بروی لثه مالیده نمایند

پوسیون اکونیت دافع دوسنطاریا معمول ماربوت بگیرند عصارهٔ الکلی اکونیت ۱۰ سانتی گرم اب ۱۰۰ گرم حل کنند و در ۲۴ ساعت با قاشق اش خوری کوچک بیاشامند و پس از استعمال این پوسیون با ایپکا و با کلیل موافق تصریح طبیب استعمال نمایند

پوسیون اکونیت و گنه گنه معمول تارشتی بگیرند سولفات کنین ۲ گرم الکولاتور اکونیت ۴ گرم اب صاف ۱۲۰ گرم اب **رابل** مقدار کافی مطابق معمول حل کنند و در دفع تعفین دمی با قاشق کوچک در عرض شبانه روز بیاشامند

شربت اکونیت مطابق کدکس بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ شربت ساده ۹۹ مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ دسی گرم الکولاتور است و در دفع نورالژی و نوروز و حملهای نقرس از ۱۰ تا ۵۰ گرم این شربت را مانند پوسیون بمقدار منقسم بیاشامند و از اثار حاصله مراقبت نمایند

پوماد ضد نورالژی معمول ترالئ بگیرند الکولاتور اکونیت ۱ کلوروفورم ۱ پیه مذاب ۴ مخلوط کنند این پوماد را در تسکین اوجاع تمریخ نمایند و محل موجع را پس از تمریخ از محلوج بپوشانند و بعد از تافته مشمع و یا ورقه گوتاپرکا محاط سازند

اکونیتین

طریقهٔ ساختن اکونیتین موافق دستور العمل هوتوت

بگیرند ریشهٔ اکونیت نابل ۱۰۰۰ گرم الکل ۹۵ درجه اسید سولفوریک منیزی مکلس ازخالص مکرر مقدار کافی ریشه را نرم بکوبند و در مقدار کافی الکلی که با قدری اسید سولفوریک ترش کرده باشند و وزن ان تقریباً ۳۰۰۰ گرم بوده هشت روز بخیسانند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و محصول مائی را که در بیک تقطیر باقی میماند بگذارند سرد شود و روغن سبزی را که در روی ان شناور است بگیرند و بعد بقوام شربت تبخیر نمایند و تبخیر شده را با قدری اب مخلوط کرده بهم زنند تا باقی مانده روغن سبز را میتوان از ان گرفت و بعد ان را باب از حل کنند و با عانت منیزی مکلس مخلوط با کمی اب [illegible] محصول را خشک نمایند و پس از این عمل محصول را چندین دفعه با [illegible] اتر [illegible] درجه مخلوط کرده بهم زنند و این محلول اتری را بگذارند بخودی خود تبخیر شود و ان چیزیکه پس از این تبخیر باقی میماند عبارتست از اکونیتین غیر خالص و انرا در اسید سولفوریک اب دار حل کنند و زغال حیوانی افزوده صاف نمایند تا رنگ ان گرفته شود و بر مصفی بقدر کفایت امونیاک افزایند تا رسوب نماید و بعد بجوشانند و رسوب را که عبارت از اکونیتین باشد در روی کاغذ صافی جمع نمایند و بخشکانند و در اتر مجدداً حل کنند و محلول را تا درجه پوست تبخیر نمایند و بعد در مقدار کمی اسید سولفوریک اب دار حل کنند و بر محصول که عبارت از محلول سولفات اکونیتین باشد قطره قطره امونیاک افزایند و اول رسوبی که حاصل میشود و عبارت از اکونیتین غیر خالص است بروی کاغذ صافی جمع کنند و بعد عمل رسوب را بانجام رسانند و این رسوب عبارتست از اکونیتین خالص که مانند گردی است بی شکل و کاملا

سفید رنگ و مقدار شربتا کوئنیتینی که باین قاعده ساخته شده از نصف میلی گرم تا ۱ میلی گرم است و یکی از دانشمندان
میگوید تا کنون دیده نشده است نورالژی ذوج پنجم بتواند با این کوئنیتین مقاومت نماید و نیز در دفع نورالژی
عصب سرصورتی قوی الاثر است و بعضی اوقات از استعمال ان برخی سوانح قلبی بروز مینماید

کدکس اکوئنیتین متبلر را که قوی الاثر است ترجیح میدهد و مقدار شربت ان از ربع میلی گرم تا نصف
میلی گرم است و چون حتمی الاثر نیست **بوشاردا** اکوئنیتین هوتوت را بران ترجیح میدهد

تعفین اکوئنیتین بگیرند اکوئنیتین ۱ دسی گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰ گرم حل کنند و هر یک گرم از
این محلول دارای ۱ میلی گرم اکوئنیتین است و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون که
متدرجا با قاشق کوچک بیاشامند و در خارج از ۲ تا ۱۰ گرم از ان تطول نمایند

نیترات اکوئنیتین معمول کدکس بگیرند اکوئنیتین متبلر مقدار منظور
اسید ازتیک خالص اب مقطر مکید مقدار کافی اکوئنیتین را در ۵ مقابل وزن اب مخلوط کنند و در ظرف دیگر
اسید ازتیک را با ۵ مقابل وزن اب مخلوط کرده و این مخلوط بقدری در روی اکوئنیتین بریزند که کاملا اشباع
گردد و محصول را در حمام ماریه تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلر شود و مقدار شربت ان از ربع میلی گرم تا
نیم میلی گرم است چه بطریق زرق تحت جلدی و چه بطور حب و یا گرانول و **دوکسنیل** نیترات اکوئنیتین
را در دفع نورالژی که از اثر برودت عارض شده باشد و عموم نورالژیهای مبرم که عرضی نباشند قوی
الاثر میداند

زرق تحت جلدی اکوئنیتین معمول مونیر بگیرند اکوئنیتین متبلر ۱ میلی
گرم کلورودو فودم ۱ گرم و از این مایع ۴ گرم حل کنند و در دفع نورالژی باز داقه **پراواز** که ما دارای یک
خمس میلی گرم اکوئنیتین خواهد بود زرق نمایند

گرانول اکوئنیتین متبلر معمول شامپنی بگیرند اکوئنیتین متبلر
۱ گرم قند شیر ۴ گرم صمغ عربی ۱ گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ گرانول سازند و هر گرانول
دارای یک عشر میلی گرم اکوئنیتین متبلر است و گرانول نیترات اکوئنیتین را بهمین طریق میسازند

ناپلین عبارتست از الکالوئیدی است که **دوکسنیل** از اکوئنیت استخراج نمود و سمیت و خطر ان
خیلی کمتر از اکوئنیتین متبلر و در دفع نورالژی قوی الاثر است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۵ سانتی گرم که
بطور حب و یا بطریق زرق تحت جلدی استعمال کنند

گرانول ناپلین معمول گرونیو بگیرند ناپلین ۲۵ میلی گرم با مقدار کافی مایه
بی اثری از قبیل قند شیر ۱۰ گرانول سازند و هر دو ساعت فاصله یک گرانول بیاشامند

حب اکوئنیتین معمول هوتوت بگیرند اکوئنیتین امورف ۱ سانتی گرم مسحوق
اصل السوس ۲ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۵۰ حب سازند و هر حبی دارای یک خمس میلی گرم اکوئنیتین است
و از ۲ تا ۱۰ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد نورالژی معمول لابورد بگیرند نیترات اکوئنیتین ۱ میلی
گرم برومید دو کینین ۵۰ سانتی گرم شربت ککنا مقدار کافی ۵ حب سازند و در ۲۴ ساعت از ۲ تا ۶ حب

باشامند

گرانول ازنات اکوئنیتین بگیرند ازنات اکوئنیتین ۵ سانتی گرم با مقدار کافی لاکتین
و صمغ عربی و شربت ساده مطابق معمول ۱۰۰ گرانول سازند و انها را مفضض کنند و هر گرانولی دارای ربع
میلی گرم اکوئنیتین است و از یک گرانول شروع نمایند

پوماد اکوئنیتین بگیرند اکوئنیتین ۱۰ سانتی گرم الکل ۶ قطره پیه مذاب ۴ گرم مطابق معمول
پوماد سازند و روزی سه یا چهار دفعه تمریخ نمایند و میتوان مقدار اکوئنیتین را تا ۱۵ و ۲۰ سانتی گرم
زیاد کرد و این تمریخ این پوماد بروی سطوح بی بشره باید اجتناب نمود

نطولات تورنبول ۱ نطول اکوئنیتین بگیرند اکوئنیتین ۱ گرم الکل خالص
۲۰ گرم حل کنند **۲ نطول وراترین** بگیرند وراترین ۱ گرم الکل خالص ۴ گرم حل کنند **۳**
نطول دلفین بگیرند دلفین ۱ گرم الکل خالص ۴ گرم حل نمایند و بطور تناوب در هر سه چهار روز
روزی سه دفعه یکی از این نطولات را مدت ربع ساعت بروی جبهه نطول کنند در دفع و دم عنبیه و امور دیگر
که تازه عارض شده باشد فواید زیاد از استعمال انها ذکر کرده اند

پوسیون دافع صداع بگیرند الکولاتوره اکوئنیت ۱ گرم شربت ساده ۲۰ گرم الکولاتوره
دارچینی ۱ گرم اب ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون دافع سیاه سرفه بگیرند الکولاتوره اکوئنیت ۲۵ سانتی گرم بد و بیا سوم ۱ گرم
شربت تلو ۶ گرم پوسیون سازند و موافق سن مریض از ۱ تا ۶ قاشق چای خوری در عرض روز بیاشامند

طریقه تقدم بحفظ سیاه سرفه مطابق دستور العمل داور
بگیرند لعاب صمغ عربی ۲۰۰ گرم عصاره اکوئنیت ۵ سانتی گرم عرق غار گلاسی ۴ گرم شربت اپیکا ۳۰ گرم مخلوط
کنند در طفل یک ساله ساعت بساعت یک قاشق چای خوری استعمال نمایند و در طفل بزرگتر از سه سال هر دفعه
دو قاشق و در جوانان هر دفعه یک قاشق شوربا خوری مدت ده روز مداومت نمایند

مخلوط دافع گاستر الژی معمول سیمون بگیرند تعفین کولومبو ۱
گرم تعفین بلادن تعفین اکوئنیت الکبر مسکن مکید ۵ گرم مخلوط کنند و قبل از هر غذا از ۵ تا ۱۰ قطره بیاشامند

پوماد ضد عرق النسا معمول دبورژ بگیرند پوماد عرق النسا ۴۰
گرم عصاره اکوئنیت ۵ گرم مخلوط کرده و در معبر عصب تمریخ نمایند

مخلوط فاقد الحس بگیرند تعفین اکوئنیت ۴۰ گرم اود وکلنی ۲۰ گرم کلورودو فودم ۱۰ گرم
مخلوط کنند و مدت چند دقیقه بروی لثه ها برای اخی نطول نمایند

در بیست و سیم در ذکر اوکالیپتوس و بعضی دیگر از عوامل قاطع الحمی

در این در ذکر میکنیم اوکالیپتوس و موکس و بید و سالیسین و فلوادیزین و اسکولین و تولیپیرودینیوم
و ترلیمین و باس واسپید و سیرمین و اسید کربوازوتیک را

اوکالیپتوس

اوکالیپتوس درختی است از طایفه **میرتاسه** و بومی استرالی و تاسمانی و مرتفع ترین اشجار
عالم و زیادتر از ۱۵۰ قسم و قسمی از آن موسوم به **اوکالیپتوس امیگدالینا** (اوکالیپتوس
بادامی) که ارتفاع آن به ۱۲۰ متر میرسد و **اوکالیپتوس کاره** که ۴۵ متر ارتفاع دارد و یک قسم
از آن عبارت از **اوکالیپتوس روبوستا** (اوکالیپتوس قوی الجثه) میباشد که اوکالیپتوس
هولاند جدید نیز نامیده میشود دارای چوبی است صلب و معرق متحجر شبیه بمرمر و یک قسم دیگر **اوکالیپتوس
رزینیفرا** (اوکالیپتوس سقزی) که اهالی استرالی از پوست آن خانهای خود را میپوشانند و دارای
سقزی است قابض موسوم به **کینو بوتانی بی** و نیز قسمی دیگر عبارت است از **اوکالیپتوس
پیپریتا** (اوکالیپتوس نعناعی) که از برگ آن دهن فراری میسازند و بدهن فرار نعناع فلفلی شباهت تامه
دارد و **اوکالیپتوس سیتریودورا** (اوکالیپتوس لیموئی) که بوی دهن فرار آن شبیه
بوی لیمو میباشد و **اوکالیپتوس مانیفرا** (اوکالیپتوس شیرخشتی) که از برگ این ماده مترشح
میشود شیرین و موسوم به **ملیتوز** در شیرخشت استرالی نیز از آن میباشد و بالاخره **اوکالیپتوس
گلوبولوس** (اوکالیپتوس دانه) است که فقط ذکر آن و پیک استعمال میگردد و این قسم را در سال
۱۸۵۶ میلادی بفرنگ ورده در اسپانیول و جنوب فرانسه و در جزیره کورس و نیز در افریقا بخصوص در الجزایر
فرانسه آن را غرس کرده عمل آورده اند و اکنون کرورها از این درخت در این ممالک موجود است و درختی است همیشه
سبز و بسیار قشنگ و برگهای آن دارای عطر مطبوع گوارائی است و قوه جاذبه که خداوند عالم در این نبات قرار داده در
هیچیک از دیگر نباتات نیست چنانچه یک شاخه از آن که ۱۲ ساعت در آب فرو برند سه مساوی وزن آن آب جذب
میکند و اهالی بومی استرالی در حین عبور از بیابانهای وسیع بی آب هرگاه محتاج به آب شوند ریشه های این
درخت را که همیشه بطور افقی میباشند قطع کرده بقدری آب از آنها جریان مییابد که آنان را سیراب میکند و از
جمله خواص عجیبه این درخت است که مانند قرع و انبیق بواسطه ریشه هایش از زمین برمیدارد گازهای مهلکه را
که در آن تولید شده و آنها را مبدل به بخارات بلسانی اکسیژن داری کرده و بواسطه برگهایش در هوا منتشر میسازد
و علاوه برگهای این درخت دارای یک نوع دهن فراری میباشند که در کشتن میکروبها و حیوانات بسیار صغیره
که موجب فساد و تعفن اهویه مستنشقه میگردند قوی الاثر اند و این اسانس معطر در همه اجزاء مختلفه این درخت
بمقدار زیاد موجود است و یکی از دانشمندان میگوید در ۱۰۰ جزء برگ نیم خشک آن ۶ جزء اسانس است و نیز برگ
آن دارای کمی سقز و مقدار زیادی تانن است و این تانن پر املاح آهن را برنگ سیاه در میکند بهرجهت درخت اوکالیپتوس
در جودت و نظافت و سلامتی اهویه اثر مخصوصی دارد و در هر مملکتی که تعداد آن زیادتر درخت باشد هوای آن نظیف
تر و سالم تر است

برگ اوکالیپتوس گلوبولوس را در دفع تبهای نائبه و توبرکول حمائی که با کثرت ترشح عرق همراه باشد و اسهال مزمن
و اختلالات نزله استعمال میکنند و از عوامل دافع العفونه است و مقدار شربت از سفوف سحیق این برگ از ۲ تا ۱۵
گرم است در عرض روز و ۲۰ گرم این برگ را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده و یا جوشانده و صاف کرده متدرجاً در دفع
اختلالات نزله بیاشامند و ۱۰۰ گرم از آن در ۱۰۰۰ گرم آب طبخ داده در دفع تعفنات بطور غسول و یا زرق استعمال
نمایند

تعفین برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ برگها را نیم کوب کرده در
ظرف در بسته مدت ده روز در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم بزنند و با فشار از پارچه گذرانده با کاغذ صاف نمایند
و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۴ گرم است بطور پوسیون و از عوامل قاطع حمی و دافع نزله است (**کدکس**)

عرق برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۱ آب ۴ تقطیر
کنند تا مقطر به ۴ جزء رسد و بهتر آنست که در قابله فلورانسی مقطر را جمع نمایند تا بتوان دهن فرار آن را اخذ نمود و این
عرق را مایع پوسیون های حمائی و صدری و معدی قرار میدهند (**کدکس**)

الکولاتور برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ تازه اوکالیپتوس الکل ۹۰ درجه هر یک یک جزء
برگها را کوفته و در ظرف در بسته مدت ده روز با الکل بخیسانند و گاه گاه بهم بزنند و با فشار از پارچه گذرانند
با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت این الکولاتور مانند تعفین از ۱ تا ۴ گرم است و در همان موقع
و بهمان طریق استعمال میشود (**کدکس**)

شراب برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۳ شراب گرناش ۱۰۰ برگها را نیم کوب کرده
در ظرف در بسته مدت ده روز در شراب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانده با کاغذ صاف نمایند و مقدار
شربت این شراب در حمیات و اختلالات نزله از ۳۰ تا ۱۵۰ گرم است

شربت برگ اوکالیپتوس بگیرند برگ اوکالیپتوس ۱ آب مقطر ۵ قند سفید مقدار کافی
برگها را نیم کوب کرده مدت ۶ ساعت در آب مقطر جوش دم کنند و با فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود
و صاف روی آن را بواسطه عمل انحراف برداشته و بنسبت ۱۰ در ۱۹ قند افزوده و جوشانده قوام آورند و حفظ
کنند و مقدار شربت این شربت از ۳۰ تا ۱۵۰ گرم است (**کدکس**)

پوسیون اوکالیپتوس معمول بوکو بگیرند الکولاتور اوکالیپتوس ۴ گرم
شربت دیاکوه ۲۰ گرم شربت قند ۱۰۰ گرم مخلوط کرده متدرجاً بیاشامند

غسول دافع سیفلیس فرجی معمول مارتینو بگیرند آب مقطر ۱۰۰۰
گرم هیدرات کلرال تعفین اوکالیپتوس هر یک ۱۰ گرم حل کرده غسول نمایند

زرق دافع سرطان رحم بگیرند تعفین اوکالیپتوس ۴۵ گرم اسید سالیسیلیک ۱ گرم
سالیسیلات سود ۲۰ گرم سرکه ۳۰۰ گرم مخلوط کنند و از ۱ تا ۵ قاشق آش خوری در ۱۰۰۰ گرم آب نیم گرم
مخلوط کرده زرق نمایند

اوکالیپتول مایعی است غیر ثابت و بی رنگ و بوی آن مانند بوی کافور و نعناع و در ۱۷۴ درجه
حرارت جوش میاید و غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و روغن های ثابته و فراره

اسانس اوکالیپتوس این اسانس دارای خواص اسانس کاژپوت و در همان مواقع استعمال
میشود و از آن کپسولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ سانتی گرم اسانس اند و از ۵ تا ۲۰ عدد آنها را
در دفع برونشیت و سل استعمال مینمایند و بعبارة دیگر مقدار شربت این اسانس از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است
و نیز از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم اوکالیپتول را در ۲۰ گرم روغن مایع حل کرده در زرق تحت جلدی بکار میبرند

استنشاق اوکالیپتوس بگیرند دهن فرار اوکالیپتوس ۵ گرم الکل

۹۰ درجه ۲۵ گرم اب ۱۰۰ گرم حل کرده دو دفتری حلقوم استنشاق نمایند

استنشاق ضد ورم مزمن حلقوم معمول موسلر بگیرند اسانس اوکالیپتوس ۳ تا ۵ گرم الکل خالص ۷۵ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم مخلوط کرده و روزی ۳ تا ۴ دفعه بخور داده استنشاق نمایند ومدت هر استنشاقی ۱ تا ۵ دقیقه باشد ودر مدت عمل محصول را هم زنند

پوماد ضد ورم جفن جرگالی معمول هوبر بگیرند روغن بولو اسانس اوکالیپتوس مکد ۰/۵ گرم وازلین ۱۰ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

مخلوط (مخلخه) دافع العفونه معمول سمیت بگیرند اسانس اوکالیپتوس فول مکد ۱۵ گرم اسانس تربانتین ۱۰۰ گرم مخلوط کرده وو درنزدیک بستر مریض گذارند تا بخار شود ونیز پارچه‌ها چندان الوده کرده در اطاق مریض اویزان کنند

ف **هوکس** ل **ئیلکس** نباتی است از طایفه **رامنه** ودارای دو قسم یکی **هوکس کومون** ل **ئیلکس اکوئیفولیوم** پ **هوکس متعارفی** وقسم دیگر **هوکس ومیتیف** ل **ئیلکس ومیتوریا** پ **هوکس مقیئی** برگهای قسم اول تلخ وقابض می وبرگهای قسم دوم مقیئی وقسم اول را یک وقتی در دفع حمیات نائبه خیلی استعمال میکردند ولی امروز چندان استعمالی ندارد مقدار شربت از مسحوق این برگها ۱۵ گرم است که با قدری شراب سفید مخلوط کرده بیاشامند

مغلی هوکس متعارفی بگیرند برگ هوکس ۲۰ گرم در ۴۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۲۵۰ گرم باقی ماند وصاف کرده در سه دفعه بیاشامند

شراب هوکس معمول روسو بگیرند مسحوق برگ هوکس متعارفی ۱۰ گرم شراب سفید ۲۰۰ گرم مخلوط کرده مدت ده دوازده ساعت بگذارند بماند . وصاف کرده یک دفعه بیاشامند

بید ع **صفصاف** ل **سالکس** ف **سول** (**اوزیر**) ی **ئیتیا** درختی است معروف واز طایفه **سالیسنه** ودارای چندین قسم و پوست یک قسم ازان موسوم به بید سفید ل **سالکس البا** در طب استعمال میشود واین پوست تلخ وفی الجمله قابض وموافق تجزیه **پلتیر وکاوانتو** دارای ماده دسم سبز وماده ملوّن زرد وتلخ وتنن وماده عصاره سفری وماده صمغی وملح منیزی واسید الی میباشد ودر سال ۱۸۳۰ میلادی **لروکس** نام ماده ازان استخراج نمود و **سالیسین** اسم گذاشت واین ماده سفید ومتبلر ومحلول در اب ودر ۱۲۰ درجه حرارت ذوب میگردد وچون شکلا کمال شباهت را به سولفات کینین دارد خیال میکردند در دفع حمیات بدل ان واقع میشود بهرجهت سالیسین در دفع نوائب خفیفه بی اثر نیست ولی چون نوبه شدت نموده ومستحکم گردد بکلی بی اثر است واثران در کوچک کردن طحال شکوک ودر نوائب ردیه هیچ اثری ندارد ومقدار شربت ان در نوائب از ۱ تا ۴ گرم ودر دفع روماتیسم مفصلی حاد چون در هر دو تا سه تا چهار ساعت فاصله ۱ گرم استعمال نمایند قوی الاثر است و ۳۲ گرم وپوست شاخه‌های جوان بید را در دفع حمیات بعوض کنکینا بطور سفوف استعمال مینمایند ونیز از ۳۰ تا ۶۰ گرم این پوست را در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانند تا یک ثلث باقی ماند وصاف کرده در دفع نوائب معمول میدارند

طریقه ساختن سالیسین بگیرند پوست بید ۵۰۰۰ گرم در مقداری کافی اب مکرر بجوشانند

تاجوشانده غلیظی بدست اید واز پارچه صاف کنند وبقدری شراهک دقیق ومصفی افزایند که ماده ملونه رد گردد ومحصول را با کاغذ صاف کنند ومصفی را بقوام شربت رقیقی تبخیر نمایند وبقدری الکل ۳۶ درجه افزایند که تا صمغ درد شود وتجدیدا از اصاف کنند وبواسطه تقطیر الکل را از مصفی بگیرند ومحصول را بقدری که لازم است تبخیر نمایند ودر جای سردی بگذارند سالیسین بشکل سوزنهای چندی متبلر میشود وجهت خالص کردن ان را در اب جوش حل نموده ومقداری کمی زغال حیوانی بر محلول افزوده وصاف نموده بگذارند مجددا متبلر گردد وسالیسین خالص بشکل سوزنهای باریک چینی است سفید مروارید وطعم ان تلخ شبیه بتلخی بید وجسمی است نه اسید ونه قلیائی وبواسطه لاسپ پلاتین محترق شده وازان چیزی باقی نمی ماند و ۱۰۰ جزء اب سرد ۶ تا ۷ جزء ازرا حل مینماید وبهر مقداری در اب جوش واتکل محلول است وتنن وکلاتین وسوزنسات سرب محلولات ان را در نمیکند وبواسطه اسید سولفوریک غلیظ رنگ قرمزی حاصل مینماید وفلواوریزین درهمه این صفات مانند سالیسین است

شربت سالیسین بگیرند سالیسین ۵ گرم در ۵۰ گرم اب جوش حل کنند و ۱۰۰ گرم قند سفید در محصول حل نموده در دفع نوبه اطفال با قاشق کوچک مقدار ربع با نیم بیاشامند

حب سانوفرو دسود یوم وسالیسین بگیرند سانوفرو دسود یوم ۱۲۹ سالیسین ۱۴۳ سانوفرو را در اب حل کنند وسالیسین را بیفزایند ومحصول را بجوشانند وتبخیر کنند تا چون قدری ازرا بگذارند سرد شود مانند ماده غلیظی گردد وبعد این محصول را در گرمخانه بخشکانند وحفظ نمایند واز این ملح توام قدری بر دارند وحبهائی ترتیب دهند که هر یک دارای ۲۰ سانتی گرم ملح باشد وموافق قول دو نفر از دانشمندان **هالماگراند** و **دوپالد** هر یک ازاین حبوب در اثر معادل ۱۰ سانتی گرم سولفات کینین اند

حب دافع حبس طمث معمول کنو بگیرند سالیسین مسحوق ۱ گرم ریوند مسحوق ۵۰ سانتی گرم با مقدار کافی گلقند ۱۰ حب سازند واز ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

سفوف سالیسین معمول اسیکاپه بگیرند سالیسین ۱ گرم طرطر استیبیه ۵ سانتی گرم قند ۴ گرم مطابق معمول مخلوط کرده در ده لفته مساوی به بندند ودر دفع نوائب هر دو ساعت فاصله یک لفته سفوف نمایند

شربت سالیسین بگیرند سالیسین ۵ گرم نعنعین خطائی ۲۰ گرم حل کرده ۹۵ گرم شربت کنکینا بیفزایند وهر قاشق غذاخوری این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم سالیسین میباشد

فلواوریزین این ماده را از پوست تازه ریشه درخت سیب استخراج میکنند باینکه پوست ریشه سیب را در الکل ضعیف خیسانیده وصاف کرده بعد الکل را بواسطه تقطیر ازان میگیرند وچنانچه ذکر کردیم این ماده در خواص شیمیائی کمال مشابهت را با سالیسین دارد وتجارب دانشمندان ثابت کرده است اثر این ماده را در دفع حمیات نائبه که چندان اشتدادی نداشته باشند و **بوشاردا** فلواوریزین را مانند سالیسین در همان موقع وهمان صور وهمان مقدار استعمال میکند

اسکولین عبارت از ماده عامل شابلوط هندی است ودر دفع حمیات نائبه دگا سر الزی دانثر الزی مرداب مستعمل ومقدار شربت ان از ۵۰ سانتی گرم تا ۲ گرم

تولپیر ل **لیرپودانندروم تولیپیفرا** درختی است از طائفه **ماینولیا** سمه

و بومی امریک جنوبی و در ایالات متحده امریک پوست شاخه های جوان و مخصوص پوست ریشه از اکر تلخ و معطر است مانند عوامل قاطع حمی و محرک و مقوی استعمال میکند و مقدار شربت از مسحوق این پوست بطور سفوف از ۲ تا ۸ گرم است در عرض روز و از عصاره الکلی ان ۱ گرم و بوشاردا شراب تولیپیر را بر سایر محصولات ان ترجیح میدهد موافق نسخه ذیل

شراب تولیپیر معمول بوشاردا بگیرند پوست تازه تولیپیر ۱۰۰ گرم خورد خورد کرده با ۱۰۰ گرم الکل مخلوط نموده و ۱۰۰۰ گرم شراب سفید اعلا بیفزایند و مدت هشت روز بگذارند بماند و بعد صاف کند و صبح ناشتا در هنگام نوبت یک گیلاس بیاشامند و استعمال این شراب در ایالات متحده امریک خیلی شایع است

ژلسمیوم سامپر ویرانس (یاسمن کارولین) (یاسمن زرد) نباتی است از طایفه **لوگانیاسه** و در امریک جنوبی در اطراف رودخانه ها و در سواحل اقیانوس فراوان است و گل ان زرد و دارای بوئی شبیه ببوی یاسمن و ریشه ان که دارای طعم بسیار تندی است در دفع حمای اصفرا استعمال میکنند و نیز اهالی ایالات متحده تعفین این ریشه را بمقدار ۱۰ و یا ۱۲ قطره در دفع اوجاع روماتیسمی بطول میدهند و اکنون در طب پوست این ریشه را در دفع تب و در دفع اقسام نورالژی معمول میدارند و ماده عامل ان **ژلسمین** است که ماده سمی و مقدار شربت گرد پوست این ریشه ۲۰ سانتی گرم و گاه ۴۰ سانتی گرم استعمال میکند و تعفین انرا از ۱۰ تا ۵۰ قطره یعنی از ۲۰ سانتی گرم تا یک گرم تجویز میدهند ولی با ابتدا از اقل بود

حب ژلسمیوم بگیرند گرد ژلسمیوم ۵ گرم عصاره شیل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و هر حب دارای ۵ سانتی گرم گرد است و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

مخلوط دافع روماتیسم معمول ژونس بگیرند تعفین ژلسمیوم تعفین لوبلیا مکد ۴ گرم برمور پتاسیوم ۱۵ گرم اب ۳۰ گرم مخلوط کنند و هر سه ساعت فاصله ۴ قطره این مخلوط را در قدری اب مخلوط کرده بیاشامند

عصاره ژلسمیوم معمول کدکس این عصاره را در الکل ۶۰ درجه ساختن زیرا جزء ریشه ژلسمیوم و ۶ جزء الکل ۶۰ درجه میسازند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۴ دسی گرم است بطور و یا پوسون

تعفین ژلسمیوم معمول فونیر ریشه ژلسمیوم نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ۵ روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم

ژلسمین عبارت از الکلوئیدی است که چون خالص بود بشکل گرد سفید امورفی است و از عوامل قوی الاثر خطیره و مقدار شربت ان یک میلی گرم ولی اهالی امریک باسم **ژلسمین** مخلوطی از این الکلوئید تعمیر را مینامند که قوت ان خیلی کمتر از ژلسمین خالص است

کیراکو بیانکو درختی است از طایفه **ابوسینه** و بومی **شیلی** امریک و در طب پوست این درخت را مانند عوامل دافع حمی و دافع تعفن استعمال میکند و مقدار شربت از عصاره مائی ان ۱ تا ۲ سانتی گرم و از گرد ان ۳۰ تا ۵۰ سانتی گرم و از تعفین (۱ در ۵) ۱ تا ۳ گرم و ماده عامل انرا **اسپید و سرمین** یا **اسپید و سپرماتین** مینامند

پوسیون کیراکو بگیرند عرق نعناع ۳۰ گرم تعفین کیراکو ۱ تا ۲ گرم اب ۵۰ گرم شربت ساده ۱۰ گرم

یاسمین

کراکو

مخلوط کرده

مخلوط کرده در عرض روز بتدریج بنوشند

اسپید و سپرمین خود این جسم در اب غیر محلول ولی سولفات و کلورید ان محلول اند و از عوامل دافع الحراره است که ۱۰ سانتی گرم از ادر زرق تحت جلدی با احتیاط استعمال میکند

محلول جهت زرق تحت جلدی بگیرند اب مقطره ۲۰ گرم اسپید و سپرمین ۱ گرم مخلوط کرده بقدری اسید سولفوریک اضافه کنند که حل شود ولی محلول باید خنثی باشد و هر یک سانتی متر مکعب این محلول دارای ۲ سانتی گرم ماده عامل است

نسخه دیگر بگیرند اب مقطره ۱ گرم کلورید رات اسپید و سپرمین ۴۰ سانتی گرم حل کند و هر سانتی متر مکعب دارای ۴ سانتی گرم ملح است

یاس یا یاسمن یا ژاسمن یا ژاسمینوم درختی کوچکی است از طایفه **ژاسمینه** و بومی اسیا و مدتها است که در فرنگ غرس ان متداول و گلهای ان سفید و از انها اسانس و یا عصاره می گیرند که در زینت استعمال میشود

اسید کربوازوتیک این اسید و هم کربوازوتات اهن و امانیاک را مانند عوامل قاطع حمی در انمی و مالیخولیای مراقی استعمال میکنند و از انها حبهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ تا ۱۰ سانتی گرم باشد و در روزی سه حب در سه دفعه استعمال مینمایند تقریبا پس از مداومت هفت روز بر این محصولات رنگ زردی در جلد بدن میکند شبیه برنگ یرقانی که پس از سه روز ترک دوا بر طرف میگردد

در بیست و دوم در امانیاک و محصولات امانیاک اند

امانیاک یا اموینیاک یا اموینیوم عبارت است از ترکیب دو حجم ازت با ۶ حجم هیدروژن بخاری است بی رنگ با بوئی تند و نافذ و طعم ان حاد و سوزنده و بی نهایت قابل انحلال در اب ولی میل ترکیبش با اب کم و علی الاتصال از محلول مائی خود متصاعد میگردد بطریقیکه چون در شیشه این محلول را باز گذارند پس از چند زمانی جز مقدار کمی امانیاک در ان نخواهند یافت و امانیاک مایع که **قلیای طیار و جوهر نوشادر** نیز نامیده میشود عبارت است از محلول مائی ان

چون امانیاک مایع را در داخل بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرقه بسیار قوی اثر میکند ولی هرگاه بمقدار کم استعمال شود و حدتش را بواسطه اب و یا مایع دیگری بکاهند در بدن تحریک عمومی بسیار سریعی میکند و جلد را از عرق میپوشاند و در تشنج کلیه و اغشیه مخاطی را زیاد مینماید و در دفع سمیت اسید ها و در دفع نفخ شکم حیوانات نشخوارکن که از خوردن بونجه سبز عارض شود انرا استعمال میکنند و نیز در رمیات ثوری و حمای تیفوئید و روماتیسم استعمال ان سودمند است

امانیاک مایع را بمقدار ۱۰ تا ۲۰ قطره در دفع مستی و سوانح خطره قطره بالکلی تجویز میکند و در صرع الکلی نیز تجدید زیادی از استعمال ان کرده اند و بخار امانیاک را در معالجه بعضی دمه های مزمن معمول میدارند و نیز در دفع اسم عصبانی و ورم حلقوم مزمن که با گرفتگی صدا همراه باشد و در ورم مزمن حلق و یا بحة حاد عارض در اشخاص خاک

یاس

اسید کربوازوتیک

امانیاک

که در طفولیت

که در طفولیت مبتلی بورم حاد حلق شده باشند و نیز در زکام کهنه و مزمن و در امور و زنانه و ساده مفید شود ضد
است و بخصوص اثر ان در امراض مذکوره زیادتر میگردد هرگاه استعمال ان را با انداختن شمع پرنده در شقیقه و قسمت
حاجبی توام کند و طریقه استعمال ان در مواقع مذکوره از این قرار است در جلو چشمهای نیم باز شده و یا در جلو
بینی و دهان در هنگام دخول نفس در شیشه امانیاک مایع را بسرعت باز کرده نگاه دارند و این امانیاک باید دارای
۲۰ تا ۳۰ درجه باشد

مواد مانعة الجمع امانیاک این مواد عبارتند از اسیدها و املاح اسید

پوسیون امانیاک بگیرند امانیاک قوی ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کرده هر ساعت فاصله
یک قاشق کوچک بیاشامند

کربونات امانیاک

کربونات امانیاک یکی از عوامل محرکه و منبهه و معرقه قوی الاثر است و بمقدار زیاد مثل امانیاک مانند
سموم محرقه اثر میکند و در همان مواقعی که امانیاک را استعمال مینمایند استعمال میشود و علاوه در خناق و علی
الخصوص در سکرلتین و در اختلاجات عارضه اطفال هنگام بیرون امدن دندان استعمال ان سودمند است
و **بوشارد** کربونات امانیاک را در دفع گلیکوزوری مفید میداند

پوسیون کربونات امانیاک بگیرند کربونات امانیاک ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم
مخلوط کند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پروپیلامین

پروپیلامین (تریمتیلامین) این محصول عبارتست از امانیاک مرکبی است ماخوذ از اب
نمکی که هارنگ را در ان حفظ کرده اند و یکی از دانشمندان این محصول را در دفع اختلالات روماتیسمی حاد و
مزمن موثر میداند و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۳۰ قطره است بطور پوسیون **کلوریدرات تریمتیلامین**
این محصول را در دفع روماتیسم مفصلی حاد استعمال میکند و **بومت** از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم بطور
پوسیون تجویز مینماید

پوسیون پروپیلامین بگیرند پروپیلامین خالص ۲۰ قطره اب مقطر ۱۲۰ گرم الکولاتور نعناع
۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کند و در دفع اختلالات مختلفه که مبدا انها روماتیسم بوده هر دو ساعت
فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

استات امانیاک

استات امانیاک از عوامل محرکه و منبهه است و در تاثیر شبیه به امانیاک ولی مقدار تاثیر خیلی
زیادتر و نیز از عوامل معرقه سریع الاثری است که استعمال ان شایع و چون بمقدار کم استعمال شود مانند
عوامل ضد تشنج اثر میکند و در سوء طمث مستعمل و مفید و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم است مخلوط با
پوسیون و یا تیزن مناسب

نوشادر

نوشادر (سل امونیاک، امونیاکوم) (سال) عبارتست از کلوریدرات امانیاک و از عوامل
محرکه تونیه و در دفع برونشیت وقتی باید استعمال شود که حالت حاد نباشد و مقدار شربت ان در اختلالات
ریه عموما از ۱ تا ۵ گرم در نشوقان در ورم حلق دانه و برونشیت مزمن و اسم و سیاه سرفه مستعمل و مفید
نوشادر را از خارج مانند محللات و مسکنات در ورم ظاهری و تومورهای ... در استعمال میکنند و در قروح
غانغرایانی و ادنیت تحت حاد و تهیجات لبنی شکل غسول محلول غلیظ نوشادر و یا ذرور و مسحوق ان معمول و

مقدار شربت

مقدار شربت ان در امراض غده و نی از ۱ تا ۱۰ گرم که در پوسیون و یا تیزن مناسبی مخلوط کرده در عرض روز
متدرجا بیاشامند و از ۱ تا ۳ گرم ان را در برونشیت و صداع استعمال مینمایند.

پوسیون بادایر بگیرند عرق نعناع ۶۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۳ گرم شربت پوست نارنج ۲۵ گرم
پوسیون سازند و در دفع صداع این پوسیون را سه قسمت کرده هر نیم ساعت فاصله یک قسمت بیاشامند
و در دفع روماتیسم مفصلی با قاشق کوچک متدرجا در عرض روز میل کنند

فوسفات امانیاک

فوسفات امانیاک این ملح را در دفع نقرس و ریگهای ادره و یا فوسفاتی و روماتیسم سودمند میدانند
و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ گرم

افشره فوسفات امانیاک بگیرند فوسفات امانیاک ۵ تا ۲۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم تعیین خلال نارنج
اسید طرطریک ۱ گرم قند ۵۰ گرم مطابق معمول افشره سازند و متدرجا بیاشامند
یکی از دانشمندان ثابت مینماید قوت فوسفات امانیاک را در دفع نقرس و روماتیسم و مقدار شربت ان را در این امراض
۲۰ گرم ذکر میکند

گوانو

گوانو عبارتست از طبقات خاکی است که حاصل شده اند از فضول مرغهای بحری و از محصولاتی است که از مملکت
پرو می اورند و ضماد این ماده را در دفع تومورهای مفصلی موجع مفید میدانند و نیز در دفع اختلالات هرپسی
از ۵۰ تا ۵۰۰ گرم ان را در یک حمام داخل کرده استحمام مینمایند

نترات امانیاک

نترات امانیاک این ملح را که علمای پروس استعمال میکنند حاصل میشود از اینکه باعانت حرارت
امانیاک مایع را با اسید نیتریک خالص اشباع کرده و صاف نمایند و هنوز استعمال ان در نزد دانشمندان فرانسه
مقبول نشده و ملحی است خنثی و بشدت محلول در اب و در مجاورت هوا و هم در مجاورت اب یعنی در محلولات مائی
یک جزء از امانیاک ان برطرف شده و مبدل به نترات اسید میگردد بهر جهة ان را در دفع اسم و زکامات عارضه در
مشایخ بمقدار ۱ تا ۱۰ گرم معمول میدارند

الکولاتورا امانیاک معطر (جوهر سیلوپوس) بگیرند پوست تازه نارنج پوست لیمو مکی
۱۰۰ اونیل ۳۰ دارچینی ۱۵ میخک ۱۰ نوشادر کربونات پتاس عرق دارچینی الکل ۹۰ درجه مکی ۵۰۰ مطابق معمول
الکولاتور سازند و از ۳۰ تا ۶۰ قطره در یک پیاله مطبوخ معطری مخلوط کرده جهة تحریک و تعریق بیاشامند

جوهر امانیاک معمول دواسازی لندن بگیرند الکل خالص اب صاف مکی
۱۵۰۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۳۰۰ گرم کربونات پتاس ۵۰۰ گرم مخلوط کرده تقطیر کنند و محصول مقطر باید
۱۵۰۰ گرم باشد و مقدار شربت این جوهر از ۱ تا ۲ گرم است مخلوط در پوسیون

جوهر طیب امانیاک ایضا معمول دواسازی لندن بگیرند دارچینی
میخک مکی ۱۰ گرم پوست لیمو ۱۲۰ گرم کربونات پتاس ۲۵۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۱۵۰ گرم الکل خالص اب
صاف مکی ۲۰۰۰ گرم مخلوط کرده تقطیر کنند تا محصول مقطر به ۳۰۰۰ گرم رسد و این جوهر محرک و ضد تشنج است
و استعمال ان متداول و مقدار شربتش ۱ گرم مخلوط در پوسیون

جوهر منتن امانیاک ایضا معمول دواسازی لندن بگیرند نوشادر
۳۰۰۰ گرم کربونات پتاس ۵۰۰ گرم الکل خالص اب صاف مکی ۱۵۰۰ گرم انغوزه ۵۰ گرم مخلوط کرده با اب

تقطیر کنند

تقطیر کنند تا محصول مقطر به ۳۰۰۰ گرم رسد و این جوهر در دفع تشنج قوی الاثر است و مقدار شربتان ۴ گرم مخلوط در پوسیون

لیکور انیسونی امانیاک مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند الکل ۲۴ و اسانس انیسون ۳ امانیاک خالص ۲۴ مخلوط کنند در روزی چهار دفعه هر دفعه ۱۰ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

پوسیون امانیاکی معمول ماروت بگیرند امانیاک مایع ۳۰ قطره لودانم سیدنم ۲۵ قطره پوسیون صمغی ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و در دفع حالت اختناقی که در سل حلقوم بروز میکند و نیز در گزیدگی مار هر ده دقیقه فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون امانیاکی معمول کدکس بگیرند اب صاف ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم امانیاک مایع ۵ سانتی گرم مخلوط کنند

تعفین سنبل الطیب امانیاکی معمول دواسازی لندن بگیرند سنبل الطیب ۵۰ گرم جوهر طیبا امانیاک ۱۰۰ گرم مدت چهارده روز بخیسانند و صاف کنند و حفظ نمایند و این تعفین در دفع تشنج قوی الاثر است و مقدار شربتان از ۱ تا ۲ گرم مخلوط با پوسیون و بمقدار ۵ تا ۲۰ گرم نیز بطور پوسیون در دفع تشنج و دفع بیستری نیز استعمال میشود

اب لوس بگیرند امانیاک مایع ۲۲ درجه ۲۰ گرم و با تعفین ذیل مخلوط کنند بگیرند الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم روغن کهربا ۱ دسی گرم صابون سفید بلسان مکه مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول عمل کنند مقدار شربت این اب از ۱۰ تا ۲۰ قطره است مخلوط در یک گیلاس اب صاف

پوسیون ضد روغنهای ترش معمول شوالیر بگیرند اب مقطر ۱۵۰ گرم عرق نعناع ۲۰ گرم امانیاک مایع ۳ قطره مخلوط کنند و در دفع روغنهای ترش در دو دفعه بیاشامند و چون بعوض ۳ قطره ۱۲ قطره امانیاک داخل کنند عبارت از **پوسیون دافع مستی** خواهد بود

پوسیون ضد صرع معمول لیر بگیرند عرق بتلول ۶۰ گرم عرق عاقرقرحا ۱ دسی ۱۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۰ گرم امانیاک مایع ۱۲ قطره مخلوط کنند در روزی سه قاشق کوچک بیاشامند بعضی از دانشمندان ۱۵ قطره امانیاک را در یک گیلاس اب مخلوط کرده در دفع جنون خمری استعمال مینمایند

پوسیون کربونات امانیاک معمول هامیلتون بگیرند کربونات امانیاک ۱ گرم در ۱۰۰ گرم عرق نعناع فلفلی حل کرده و ۱۰ گرم شربت گل سرخ افزوده در دفع اسهال مزمن در دو دفعه بیاشامند

پوسیون معرق معمول بوشاردا بگیرند کربونات امانیاک ۲ تا ۵ گرم شربت ساده مکد ۲۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم پوسیون سازند دو قسمت کنند یک قسمت صبح ناشتا و قسمت دیگر یک ساعت قبل از شام در دفع گلبکوزوری بیاشامند

مخلوط دافع اسم معمول وانزباتن بگیرند کربونات امانیاک ۵ گرم عرق سداب ۲۵۰ گرم شربت دباکوده ۵۰ گرم مخلوط کنند و در حمله های اختلاجی اسم هر ده دقیقه فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

تنزن امانیاکی معمول دلاکرواس بگیرند امانیاک مایع ۱ تا ۸ گرم شربت پوست نارنج ۵۰ گرم مطبوخ سرد شده بابونه ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در تبهای تیفوئید هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و از استعمال اغذیه غلیظ احتراز نمایند

پوسیون امانیاکی ایضا معمول دلاکرواس بگیرند مطبوخ سرد شده بابونه ۱۲۵ گرم شربت پوست نارنج ۲۵ گرم اتر نیتریک ۱ گرم امانیاک ۵ دسی گرم در هنگام برودت کولرامریع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون انتی سپتیک (دافع العفونه) معمول بوشاردا بگیرند ندا وند و پرژینی کنکینای زرد مکد ۱۰ گرم در ۲۰۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت ساده ۵۰ گرم اسانس امانیاک ۲۰ گرم و هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون سوء طمث معمول راسپورسکی بگیرند مطبوخ گل اقطی ۱۲۰ گرم اسانس امانیاک شربت تریاک شربت بهارنارنج مکد ۱۵ گرم پوسیون سازند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

ایضا پوسیون سوء طمث معمول دلیو بگیرند اسانس امانیاک ۵ تا ۱۰ گرم عرق بهارنارنج ۴۰ گرم عرق بادرنجبویه ۶۰ گرم شربت زعفران ۳۰ گرم پوسیون سازند

پوسیون استهل بگیرند کربونات امانیاک ۸ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم شربت خطمی ۴۰ گرم پوسیون سازند و در دفع اسکرلتین عصبانی و سرسامی هر دو ساعت فاصله نصف قاشق اش خوری بنوشند و **مخلوط کربونات امانیاک معمول بودن** که در اسکرلتین زندی استعمال میکرده عبارت از همین نسخه است ولی بجای ۲۰۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم استعمال میکند

پوسیون کلورور امانیاک معمول دلو بگیرند عرق تبلول ۲۰۰ گرم کلورور امانیاک از ۱ تا ۳ گرم شربت خشخاش سفید ۴۰ گرم پوسیون سازند و در دفع برونشیتی که با مرض قلبی همراه باشد هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

محلول محلل معمول کپن بگیرند اب صاف ۳۰۰ گرم کلورهیدرات امانیاک ۶ گرم حل کنند و در دفع تهیجات رحم یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر در یک پیاله مطبوخ تبلول مخلوط کرده بنوشند

پوسیون معرق معمول بوشاردا بگیرند اسانس امانیاک ۱۰ گرم شراب سفید ۱۵۰ گرم الکولاتور دارچینی ۱۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم پوسیون سازند و در عرض روز با قاشق کوچک مدتجا بیاشامند

شربت پیربل بگیرند اب صاف ۱۰۰۰ گرم برگ بادرنجبویه ۱۲۰ گرم سنامکی ۱۵ گرم مدت یک ساعت با حرارت ملایمی دم کنند و صاف نمایند و بگیرند از این مطبوخ ۳۵۰ گرم قند ۷۰۰ گرم حل کرده بیفزایند کربونات امانیاک ۴ گرم و در سیفلیس هر شش ساعت فاصله نصف گیلاس کوچک بیاشامند

شربت معرق معمول کازناو بگیرند سوکربونات امانیاک ۱۰ گرم شربت معرق ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و کلیه **کازناو** امراض جلدی قشری از قبیل پسوریازیس و قوباء وغیرها با سوکربونات

امانیاک مداوا مینماید و از شربت مذکور روزی از ۶ تا ۸ قاشق کوچک استعمال میکنند هرگاه سوء هضم
عارض شود استعمال از او ترک مینماید

حبّ فلیشر بگیرند کلورید رات امانیاک ۱۵ سانتی گرم گوگرد مصعد و مغسول ۲۵ سانتی گرم عصّاره
باسمرنی مقدار کافی یک حب سازند و در نزلات مزمن د ر هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

در بیان استعمالات خارجی امانیاک

پوماد گوندره (محرّق امانیاکی) بگیرند پیه مذاب ۴۰ امانیاک مایع ۲۵ درجه ۶۰ پیه را
باعانت حرارت ملایم در صراحی سمباده دار ذوب کنند و امانیاک را افزوده در صراحی را ببندند
و بهم زنند تا کاملاً سرد شود و این پوماد را **پوماد امانیاکی کدکس** نیز مینامند و در دفع
امور و نزجه قدامی سرّ ابتر اشند و مدت چند روز متوالیاً با پوماد **گوندره** تمریخ کنند و **بوشادا**
میگوید بطریق مذکور چندین نفر از مبتلایان بامورو زرا که مرض بسیار مزمن است مداوا کرده ام و لهذا
پوماد مذکور را در دفع این مرض مطمئنا قوی الاثر میداند **مصنّف** میگوید اصل نسخه پوماد **گوندره**
عبارت است از ۳۲ پیه گوسفند و ۳۲ پیه خوک و ۶۴ امانیاک و از جهة نجاست پیه خوک بعوض آن پیه گوسفند
باید استعمال نمود و بهمین مناسبت است که در تمام نسخه های متداوله هر کجا پیه خوک معمول دانشمندان
فرنگ بود پیه گوسفند نوشته ام

مایع منفّت معمول گین بگیرند امانیاک قوی اجزء زیت کافوری ۲ جزء پنبه محلوج را
باندازهٔ که میخواهند بهمین کنند و یک طرف آنرا در مایع مذکور بدقت آلوده نمایند و از همین طرف بروی محل
مقصود منطبق سازند پس از ۵ تا ۱۵ دقیقه اثر تحریق ظاهر شده و نفاطات بروز میکند

غرغرهٔ محلّل معمول بوشاردا بگیرند نوشادر ۵ گرم اب صاف ۲۰۰ گرم سکنجبین ۵۰
گرم حل کرده غرغره کنند

غرغرهٔ محلّل معمول مصنّف بگیرند نوشادر از ۵ تا ۱۰ گرم شربت ورد مکرر ۵۰ گرم اب
صاف یک بطری حل کنند و او را در مزمن حلق غرغره نمایند

غرغرهٔ دافع العفونة معمول بوشاردا بگیرند نوشادر کافور مکرر ۲ گرم مخلوط
کرده صلاّیه کنند و ۲۰۰ گرم مطبوخ کنکینا مدّرجا بیفزایند

زرق امانیاکی معمول نیزاتو بگیرند ماء الشعیر ۴۰۰ گرم لعاب صمغ عربی ۲۰ گرم
امانیاک مایع ۴۰ قطره مخلوط کنند و در حبس طمث روزی ۴ دفعه در مهبل زرق نمایند

نطول عینی بگیرند اثر سولفوریک ۱۰ گرم امانیاک محرق روغن زیتون مکرر ۵ گرم مخلوط کنند و در
وقت استعمال بهم زنند و در دفع امور و روزی سه یا چهار دفعه بروی پیشانی نطول نمایند

کحل منجر معمول فورناری بگیرند اب مقطر ۴۰ گرم اثر سولفوریک امانیاک مکرر ۱۰
گرم مخلوط کنند و در دفع خیالات چشم و صلاح عینی این مخلوط را در تحت چشم بمالند

کحل امانیاکی (گرد لزون) بگیرند اهک شکفته ۳۲ مسحوق نوشادر ۴ مسحوق زغال مسحوق دارچینی
مسحوق میخک مکرر ۱ مسحوق گل ارمنی ۲ در صراحی دار خلوط کرده و در آن محکم ببندند و از بخار امانیاکی
که متصاعد میشود بچشم برسانند فالجمله تحریکی در آن مینماید و در دمدهای مزمن مستعمل و مفید است

بخور محرک چشم معمول گین بگیرند امانیاک قوی ۵ گرم الکل کافوری ۱۰ گرم اثر سولفوریک
۵ گرم در صراحی زسمباده مخلوط کنند و این مخلوط بواسطهٔ اثر تحریکی موجب حصول اشک میگردد

غسول امانیاکی کافوری (اب دافع صداع) (اب مسکّن) معمول کدکس بگیرند امانیاک مایع ۶۰ درجه ۶۰ الکل کافوری ۱۰ الکل و در سود یوم ۶۰ اب مقطر ۱۰۰۰ اول
نمک را در اب حل کنند و صاف نمایند و الکل کافوری را افزوده و بعد امانیاک را بیفزایند و حفظ کنند در وقت
استعمال بهم زنند تا پارچه را در آن آلوده کرده بروی پیشانی منطبق سازند

اسانس وارد جهة درد سر بگیرند کافور ۶ گرم امانیاک مایع ۲۰۰ گرم الکولاتو راسطو
خودوس ۵۰۰ گرم امانیاک را با الکولاتو مخلوط کرده و باعانت حمام ماریه تقطیر کنند و کافور را بر مقطر
بیفزایند و در دفع صداع بروی پیشانی نطول نمایند

اب مسکّن معمول راسپیل بگیرند امانیاک مایع ۶۰ گرم اب مقطر ۹۰۰ گرم نمک طعام
۲۰ گرم کافور ۲ گرم اسانس گل سرخ مقدار کافی مطابق معمول حل کنند پارچه را در محلول آلوده کرده در موضع
اذ سر که مریض از الم درد میداند منطبق سازند و پیشانی را با دستمالی ببندند تا مانع از دخول محلول در چشم گردد

اب مسکّن معمول کدکس بگیرند امانیاک مایع ۶۰ گرم اب مقطر ۱۰۰۰ گرم نمک طعام ۶۰
گرم الکل کافوری ۱۰ گرم حل کنند

تمریخ امانیاکی کدکس بگیرند روغن بادام شیرین ۹۰ گرم امانیاک ۱۰ گرم در بطری در بسته مخلوط کنند
و بهم زنند و در دفع روماتیسم تمریخ نمایند

تمریخ امانیاکی کافوری کدکس بگیرند زیت کافوری ۹۰ گرم امانیاک ۱۰ گرم در صراحی
در بسته مخلوط نموده و بهم زنند و در دفع روماتیسم تمریخ نمایند

تمریخ محرّک معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند بلسان **فیوراوانتی**
روغن زیتون مکرر ۶۰ گرم الکل کافوری امانیاک مکرر ۵ گرم مخلوط کنند و نیز در روماتیسم تمریخ نمایند

تمریخ کافوری تربائی معمول لواشر بگیرند الکل کافوری ۱۰۰ گرم امانیاک مایع
لودانم سیدنم مکرر ۲۰ گرم و این تمریخ که معمول دانشمندان جراحان بیل است در دفع عوارض کزاز سودمند است

تمریخ رلیشاردن بگیرند کافور امانیاک مایع مکرر ۲۰ گرم الکل خالص ۳۰۰ گرم اسانس بابونه اسانس
عرعر مکرر ۳ گرم مخلوط کنند و در دفع سرمازدگی تمریخ کنند

فیروطی رشوکن بگیرند فیروطی جامد ۶۰ گرم کربونات امانیاک ۵ گرم دهاون مرمر سریع و بدقت
مخلوط کنند و هر ربع ساعت فاصله بمقدار ۴ گرم در دفع خناق و ورم حلق بروی گلو تمریخ نمایند

نطول امانیاکی معمول سیودیور بگیرند کربونات امانیاک ۳۰ گرم در ۵۰۰ گرم
اب حل کنند و ۲۰۰ گرم الکل بیفزایند پارچه را در این محلول آلوده کرده در روی محل مرضوض و یا بروی لکه‌ها

اکیمو نطول کند و چون بعوض الکل خالص الکل کافوری استعمال نمایند عبارت میشود از نطول **کافوری**

امانیاکی معمول بیمارستانهای المان

کاد محلل بگیرند نوشادر را مثل شکفته مکدر ۵ گرم مخلوط کند و در میان دو قطعه پنبه این مخلوط را قرار دهند و بعد از آن در پارچه ململ بپیچند و بگردن مریض مبتلی به گواتر ببندند

نطول محلل معمول بوشاردا بگیرند نوشادر ۵۰ گرم در ۲۰۰ گرم سرکه و ۲۰۰ گرم الکل حل کند

نطول گرانف بگیرند کلورید رات امانیاك ۱۵ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم سرکه عنصل ۵۰ گرم حل کند و در دفع تومورهای خونین اطفال جدید الولاده نطول نمایند

مخلوط محلل معمول کاروس بگیرند کلورید رات امانیاك تعفین انیسا مکدر ۱۵ گرم عرق سداب ۳۰۰ گرم سرکه سداب ۱۵۰ گرم حل کند و در دفع قیل الماء اطفال بروی خصی نطول نمایند

نطول ژوستاموند بگیرند کلورید رات امانیاك ۳۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم عرق اکلیل الجبل حل کند و در دفع تومورهای غیر موجع پستان که پس از تهیجات شیری باقی میمانند نطول نمایند

نطول نوشادر معمول ریکورد بگیرند نوشادر ۱۵ گرم آب ۲۵۰ گرم حل کرده و جهة تحلیل جارك نطول نمایند

مخلوط معمول پیت جهة تغسیل بگیرند اسانس امانیاك ۱۰۰ گرم الکل ۲۰ گرم گلاب ۱۵۰ گرم هر وقت خارش شدیدی در لکن ظاهر شود قطعه اسفنجی باین مخلوط آلوده کرده بثورات را بشویند

محلول امانیاکی محلل معمول دیبرن بگیرند نوشادر عرق کافور مکدر ۵ گرم آب چشمه ۴۰۰ گرم حل کند در دفع بعضی سلعه ها و هیگرومای زانو پارچه بندگی باین محلول بدقت آلوده کند در محل معلول گذاشته محکم ببندند

گرد معمول بوانت جهة دفع تهیجات خنازیری گردن بگیرند سولفات مسحوق آهن کلورید رات امانیاك مکدر ۳ گرم نشاسته سیب منی ۲۵۰ گرم مخلوط کند و در کیسه داخل نموده بروی غده های متهیج منطبق ساخته ببندند

پوماد محلل معمول کپن نمره ۱ بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کلورید رات امانیاك ۲ گرم یدید سرب ۱ گرم پوماد سازند

نمره ۲ بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کلورید رات امانیاك ۴ گرم کافور ۱ گرم پوماد سازند و این دو پوماد را در دفع راشیتیسم و اختلالات نخاعی تمریخ نمایند و هر وقت خواسته باشند بروز التهابی در محل معلول حرارتی ظاهر گردد نسخه ذیل را استعمال کند

نمره ۳ بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کربونات امانیاك ۵ گرم کافور ۱ گرم پوماد سازند

در چهاردهم انتیمون و محصولات آن

با انتیمون ع آنتیمون ف انتیموان ل انتیمونیوم (استیبیوم) ی استیبت

(**استیبت**) انتیمون که یکی از اجسام مفرده است فلزی است سفید برنگ نقره و درخشنده و در مجاورت هوا کدر نمیگردد و خیلی شکننده است و چون از آن در میان دو انگشت مالش دهند بوی محسوسی استشمام میشود و وزن مخصوص آن ۶،۷۰۲ و انتیمون فلزی در طب چندان استعمالی ندارد و پومادی که از یک جزء مسحوق آن و دو جزء پیه مذاب میسازند که شبیه است به پوماد امتیك و نیز جبّی از آن ترتیب میدادند که اکنون استعمال متروك است و محصولات مستعمله آن عبارتند از اکسید و سولفور و کلورور و املاح و باید دانست انتیمون در حالت طبیعی همیشه دارای مقدار کمی ارسنیك است و خالص آن بدست نمیاید مگر در امتیك و کرمس و یکی از دانشمندان میگوید چون انتیمون را با طرطیر ذوب کند الیاژی از پتاسیوم و انتیمون حاصل میگردد که تجزیه میکند آب را و هر گاه دارای ارسنیك باشد بخار هیدروژن ارسنیه متصاعد شده و بواسطه استشمام بوی سیر یا سیر مانند میتوان از شناخت و ما در این درد ابتدا محصولات کیمیائی انتیمون را ذکر میکنیم و بعد بذکر خواص طبی و نسخ متداوله آنها میپردازیم

اکسیدهای انتیمون چهار قسم اکسید از انتیمون بوجود میاید یکی سوز اکسید که طبیعتش مشکوك است و دیگری پروتو اکسید که با اسیدها میتواند مرکب گردد و دو اکسید دیگر که مانند اسید عمل میکنند عبارتند از اسید انتیمونیو و اسید انتیمونیك و گل انتیمون و گل نقره انتیمون عبارتند از پروتو اکسید آن

سولفورهای انتیمون این سولفورها بر سه قسم اند پروتو سولفور و دتو سولفور و تری سولفور و در طب فقط پروتو سولفور معمول است که رنگ آن خاکستری و دارای شفافیت فلزی و بشکل منشورهای سوزنی طویل متبلور میگردد

کرمس معدنی (**هیدرو سولفات انتیمون**) **سو هیدرو سولفات انتیمون** (**اکسید هیدراته انتیمون**) **سولفور هیدراته انتیمون شارتروز** چون شارتروز نام طبیب اول کسی است که خواص آن را منتشر ساخته **گرد شارتروز** نیز نامیده میشود عبارت از گردی است قرمز تیره و سبك و مخملی و بواسطه اشعه آفتاب رنگ آن تغییر میکند

اکسید انتیمون و سولفوران سولفور انتیمون با اکسید آن مرکب شده محصولات چندی حاصل میشود که ترکیبشان خیلی مختلف و عبارتند اولاً از **انتیمون زجاجی** که علاوه بر اکسید انتیمون مقدار کمی اکسید آهن و سیلیس دارد ثانیاً **جگر انتیمون** (**زعفران فلزی**) ثالثاً **روبین** که از حیثیت ترکیب شبیه به انتیمون زجاجی است ولی گوگردش قدری بیشتر

کلورور انتیمون (**کلورور انتیمونیك**) **موربات انتیمون** (**مسکه انتیمون**) جسمی است جامد و سفید و نیم شفاف و خیلی محرق و در ۱۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد

انتیمون معرق از روی عدم حقیقت **اکسید سفید انتیمون** نامیده شده عبارت از گردی است سفید و غیر محلول در آب و مرکب از انتیمونیت پتاس و انتیمونات پتاس و بواسطه اختلاف مقدار شوره که در ساختن آن بکار میبرند نسبت این دو ملح با هم تغییر میکند

طرطرات پتاس و انتیمون (**طرطر استیبیه**) (**طرطر امتیك**) **امتیك** (عبارت است از انتیمون مقیی) جسمی است بی بو و بی رنگ و دارای طعم تند و غیر مطبوع و بشکل اجسام چهار سطحی و یا هشت سطحی متبلور میگردد و در مجاورت هوا شکفت میشود و در آب محلول و آب چاه و عموم آبهائیکه

دارای کربونات املاح و کربونات منیزی باشند بطور بطوء ازاد رد کرده و اکسید انتیمون تولید مینمایند و چون این ابهاد در حالت جوش بوند بسرعت این عمل حاصل میشود و نیز همه مواد نباتی قابض که دارای تنن باشند مانند کینا و مازو محلولات امتیک را رد کرده و رسوب غیر محلولی حاصل میکند و علی هذا طبیب عامل باید در اختلاط امتیک با سایر ادویه ملتفت این مسئله باشد

در بیان خواص طبی انتیمون و نسخ استعمال آن

امتیک را چون در خارج استعمال کنند مانند عوامل منفطه و محرضه قویه اثر میکند و چون در داخل استعمال شود یا مانند عوامل مقیئه و مسهله و یا مانند عوامل معرقه و مبدله و یا مانند عوامل ضد محرکات اثر مینماید

در بیان محصولات انتیمونی چون مانند عوامل مقیئه و مسهله اثر کنند

امتیک یکی از مقیئات بسیار مساعد و کثیر الاستعمال است مخصوصا در وقتی استعمال میشود که استفراغ کامل و سریعی لازم بود و چون از عوامل محرضه قویه است هرگاه بی موقع و بدون مناسبت در بعضی اشخاص استعمال شود ممکن است حدوث سوانح خطیره گردد

مواد مانعة الجمع امتیک چنانچه ذکر کردیم این مواد عبارتند از تنن و صابون و اجسام تنن دار از قبیل مطبوخات قابضه و کنکینا و کاشو و غیره و نیز جمع مابین اسیدها و املاح اسیدی قلیائیات و کربوناتها و سولفاتهای قلیائی در بوند و شربت صمغ و اب اهک و اب گل طباشیر با امتیک نباید نمود و تریاک از اثر امتیک میکاهد **پادزهر امتیک** مطبوخ کنکینا و مطبوخ مازو ... پادزهرهای امتیک اند

کرمس گوگرد طلائی انتیمون (گوگرد طلائی انتیمون گردی است که راسب میشود از افزودن اسید ضعیفی با بماده کرمس و مخلوطی است از سولفور انتیمون ۲ و اکسید انتیمون) را هرگاه در مقابل امتیک استعمال کنند دارای خواص مقیئی گردند و لهذا اکثر انها را جهت حصول این مقصود استعمال مینمایند

طریقه استعمال امتیک جهت قی بگیرند امتیک ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در یک پیاله اب نیم گرم حل کنند و در یک یا دو دفعه بفاصله ربع ساعت بنوشند در مدت عمل اب نیم گرم بمقدار زیاد بیاشامند

شراب انتیمونی (شراب استیبیه) اولا معمول علمای فرانسه بگیرند طرطرات پتاس و انتیمون (امتیک) ۲ جزء شراب مالاگا ۵۰۰ جزء حل کنند و هر ۳۰ گرم این شراب دارای یک دسی گرم امتیک است و مقدار شربت ان جهة حصول قی ۳۰ گرم

ثانیا معمول علمای انگلیس بگیرند امتیک ۰٫۲۵ شراب کریس ۲۰۰٫۰۰ حل کنند

ثالثا معمول علمای ژرمن بگیرند امتیک ۱ شراب اسپانیولی ۲۴۰ حل کنند

پوسیون مقیی بگیرند امتیک ۱ دسی گرم عرق نعناع ۵۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم شربت ایپکا ۵۰ گرم پوسیون سازند و در سه دفعه بفواصل نیم ساعت بیاشامند

پوسیون امتیک معمول کابول بگیرند امتیک ۱ دسی گرم عرق بابونه ۱۵۰ گرم شربت ایپکا ۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم پوسیون سازند و در دو یا سه دفعه بفواصل نیم ساعت بیاشامند

پوسیون دافع خناق بگیرند امتیک ۱ دسی گرم شربت ایپکا ۳۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم مطبوخ پولیگالا ۱۰۰ گرم جهت سهولت دفع غشاء کاذب با قاشق کوچک مدتی بیاشامند و این پوسیون معمول بیمارستان اطفال است

ایضا پوسیون دافع خناق معمول آلبرس بگیرند کانفور ۲۵ ملی گرم طرطر استیبیه ۵ سانتی گرم شراب ایپکا ۳۰ گرم لعاب ۱ گرم شربت خطمی ۲۵ گرم اب مقطر ۶۰ گرم پوسیون سازند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و در فواصل ان اب نیم گرم بنوشند

طریقه استعمال امتیک در دفع خناق موافق دستور العمل لاروک بگیرند امتیک از ۵ و ۱۰ تا ۱۵ سانتی گرم اب صاف ۱۰۰ گرم حل کنند و در مدت یک ساعت بیاشامند و مجددا شروع در استعمال ان نمایند تا انکه غشاء کاذب دفع گردد و تا چندین دفعه میتوان مقدار مذکور را استعمال نمود و در این بین پاشویه های خردل دار معمول دارند و منفطات از قبیل مشمع ذراریح بکار برند و در اطفال ضعیف این طریقه را با احتیاط کامل باید معمول داشت **بوشو** میگوید طفل را باید غذا داد ولی مشروبات کمتر استعمال نمود

پوسیون مقیی و مسهل (امتوکاتارتیک) بگیرند امتیک ۱ دسی گرم سولفات سود ۱۵ گرم اب گرم ۲۵۰ گرم حل کنند و سه قسمت کرده هر ربع ساعت فاصله یک قسمت بنوشند

محصولات انتیمونی در صورتیکه مانند عوامل ضد محرک اثر کنند

محصولات انتیمونی در صورتی مانند ضد محرکات اثر میکنند که بمقدار خیلی زیاد استعمال شوند و اغلب اوقات در ابتدای استعمال بدن تحمل نمیکند و حالت قی بروز مینماید ولی بعد حالت تحمل مقرر میگردد و در این وقت تا مدت چند روز بدون عروض هیچ سانحه میتوان بر انها مداومت نمود

استعمال محصولات انتیمونی بمقدار ضد محرک در ذات الریه و نزف الدم جرم ریه و قطرب و ورم ریه و ورم کبد و روماتیسم مفصلی حاد مفید سود مند است و نیز از استعمال انها در امراض دیگر ... تجدید کرده اند و در ذات الریه مخصوصا وقتی استعمال میشوند که از استفراغ دم حالت بهبودی در مریض ظاهر نشده باشد و در میان محصولات انتیمونی ضد محرک اول امتیک است که از همه موثرتر و بعد کرمس و بعد انتیمون معرق مغسول و سایر اکسیدهای غیر محلول و از اکسیدها و انتیمونها این اوقات نیز تجدید میکنند و مقدار شربت هر یک از انها ۵ تا ۳۰ سانتی گرم است بطور پوسیون و یا قرص کرمس را غالبا مانند عوامل منفثه و مخرج بلغم مخلوط با یک لعوق و یا پوسیونی بمقدار ۲ تا ۱۰ سانتی گرم معمول میدارند و نیز بطور ضد محرک بمقدار ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم در لعوق و یا پوسیونی داخل مینمایند و اثر ضد تحریک کرمس در برونشیت در صورتیکه بواسطه اسکولتاسیون تغییری در صورت دخول نفس شنیده نشود از مسلمات است و لهذا در برونشیت حاد از استعمال میکنند و هر چند بگیرند هنگام بروز عرض استعمال شود اثر زیادتر و مطمئن تر است و نیز استعمال میشود در صورت حاد در دم حلقوم ساده بمقدار ۵ تا ۱۵ سانتی گرم و زیادتر

تا ۰٫۰۲ سانتی گرم در عرض بیست و چهار ساعت

یکی از دانشمندان معاصر امتیک را در مداوای استسقای مفصلی استعمال میکند و پوسیونی مرکب از ۱۲۰ گرم مطبوخ تیلول و ۳۰ گرم شربت دیاکود و مقدار امتیک را ابتدا از ۰٫۲ سانتی گرم تجویز میکند و بعد متدرجاً زیاد مینماید تا ۱ گرم و برای پوسیون از هشت تا ده روز باید مداومت نمود

دیگری از دانشمندان در معالجه تومور سفید ابتدا شرط کرده و بعد طرطر استیبیه را در جزء معلول داخل مینماید

جُلاب امتیکی معمول رازوری
بگیرند امتیک ۳ دسی گرم مطبوخ برگ نارنج ۱۵۰ گرم شربت ساده ۴۰ گرم حل کند و در دفع قطرب هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و تا هنگام شفا همه روزه استعمال این جُلاب را مکرر کنند و در همین جهت حب دافع قطرب را معمول دارند

حب دافع قطرب
بگیرند عصارهٔ جلب سقمونیا مکد ۰٫۱۵ گرم ده حب سازند و روزی یک حب بیاشامند

جُلاب ضدّ محرّک معمول لَئِیک
بگیرند امتیک ۳ دسی گرم مطبوخ برگ نارنج ۱۵۰ گرم شربت صمغ ۴۰ گرم مخلوط کنند و در دو دم ریه و ورم کبد و عموم اورام جرمی تنها هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون اِستیبیه معمول رایر
بگیرند محلول صمغ ۱۲۵ گرم طرطر استیبیه ۰٫۱۵ سانتی گرم شربت دیاکود ۱۶ گرم حل کنند و در ذات الریه و ورم تیم مفصلی حاد هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند و در همین فصد کنند

پوسیون استیبیه معمول لوئی
بگیرند امتیک ۳ دسی گرم مطبوخ تیلول و نارنج ۱۵۰ گرم دیاکود ۳۰ گرم مخلوط کنند و در ذات الریه هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون ضدّ محرّک معمول دِلیو
بگیرند طرطر استیبیه ۰٫۰۵ سانتی گرم عرق بهار نارنج عرق نعناع عرق دارچینی یک ۱۵ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم مطبوخ تیلول ۱۵۰ گرم پوسیون سازند و هر یک ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و چون قی عارض شود ترک کنند و پس از آنکه تهوع موقوف گشت دوباره استعمال نمایند

پوسیون رازوری معمول فونساگریو
بگیرند طرطر استیبیه ۰٫۱ سانتی گرم شربت دیاکود ۶ گرم عرق غار گیلاس ۱ گرم آب ۱۲۰ گرم پوسیون سازند و در دفع اختلالات حمائی آلات تنفس استعمال آن مداومت نمایند

طریقهٔ استعمال امتیک در قطرب مطابق دستور العمل بولی
بگیرند طرطر استیبیه ۰٫۵ سانتی گرم جلاب ۱۲۰ گرم حل کنند و دو قسمت کرده در جوانان بفاصله یک ساعت یک قسمت را معمول دارند و اگرچه این مداوا خیلی قوی است ولی خیلی مؤثر است

پوسیون دافع قطرب معمول ژیلِت
بگیرند پوسیون صمغ ۱۲۵ گرم امتیک ۰٫۲ سانتی گرم حل کنند و هر یک ساعت و یا هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند بطریقی که تحمّل قرار گیرد و فردای آن روز مقدار امتیک را ۰٫۳ سانتی گرم و پس فردا ۰٫۴ سانتی گرم قرار دهند و بعد تا سه روز مریض را راحت گذاشته پوسیون را استعمال نکنند و بعد مجدداً مدت سه روز استعمال نمایند روز اول ۰٫۳ روز

انتیمون

دوم ۰٫۴ روز سیوم ۰٫۵ سانتی گرم و باز سه روز ترک کنند و مجدداً اثر مدت سه روز مداومت نمایند روز اول ۰٫۴ روز دوم ۰٫۵ روز سیوم ۰٫۶ سانتی گرم و مدت مداوا هفده روز است و همینکه حرکات قطربی برطرف شد بعد اشلم حامهای گوگردی و ورزش قلع ماده مرض را کرده علاج را مستحکم نمایند

پوسیون اِستیبیه معمول بِرِشیت
بگیرند عرق تیلول ۱۵۰ گرم طرطر استیبیه ۰٫۳ سانتی گرم شربت دیاکود ۱۵ گرم اسانس انیسون ۲ قطره پوسیون سازند و در دفع پوستول ردی که با علامات سرسامی خطیره همراهی کند هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون اِمتیکی
بگیرند امتیک ۲ دسی گرم مطبوخ ادنکا ۱۵۰ گرم شربت دیاکود ۳۰ گرم مخلوط کنند و در مداوای کُزاز هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون استیبیه ترباکی معمول کولن
بگیرند امتیک ۰٫۲ سانتی گرم تعفین ترباک ۳۰ قطره آب صاف ۱۲۰ گرم شربت قند ۱۵ گرم پوسیون سازند و در دفع اکلامپسی هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مدّر معمول وُرمُس
بگیرند مطبوخ الفطی ۳۰۰ گرم نترات پتاس ۱ گرم طرطر استیبیه ۰٫۱ سانتی گرم عسل مصفی ۶ گرم پوسیون سازند و در دفع استسقای جنب و استسقای غشای خارجی قلب هر ساعت فاصله دو قاشق اش خوری کوچک بیاشامند

حب اِمتیک معمول بوده
بگیرند امتیک ۱ دسی گرم کبرا ۱ دسی گرم صمغ دیشه خطمی ۱ گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و **بوده** این حب را بر پوسیون امتیک ترجیح میدهد نظر آنکه مانند آن دراول موجب تحریک مجاری هضم نمیشوند

لعوق ضدّ محرّک معمول بوشاردا
بگیرند لعوق سفید **کدکس** ۱۵۰ گرم کرمس معدنی ۱ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون ضدّ محرّک کرمس ایضاً معمول بوشاردا
بگیرند مطبوخ برگ نارنج ۱۲۰ گرم کتیرا ۲ گرم کرمس معدنی ۱ گرم شربت ساده شربت دیاکود مکی ۲۰ گرم مخلوط کنند و متدرجاً در عرض روز با قاشق کوچک بیاشامند و در دو وقت استعمال بهم زنند

پوسیون کرمس معمول دِلیو
بگیرند کرمس معدنی ۰٫۲ سانتی گرم عرق غار گیلاسی ۱ گرم شربت تلو ۳۰ گرم لعاب صمغ ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

لعوق ضدّ محرّک معمول تروسو
بگیرند لعوق سفید **کدکس** ۱۵ گرم انتیمون معرق مغسول ۴ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و در دو وقت استعمال بهم زنند

محصولات انتیمون در صورتیکه مانند عوامل مغیره اثر کنند

امتیک را هرگاه بمقدار منقسم استعمال نمایند ممکن است مانند عوامل مغیره عمل نماید و در این صورت در دفع حبّ نایبه و سل و برونشیت مزمن مستعمل و سودمند است و از عوامل کبیرالفایده میباشد

پوسیون استیبیه ترباکی معمول پکسون بگیرند امتیك ترباك مکد ۵ سانتی گرم کتیرا ۱ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم اب ۲۰۰ گرم پوسیون سازند و در دفع حیات نائبه هر نیم ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون استیبیه معمول پرزیوزی بگیرند امتیك ۵ سانتی گرم صمغ عربی ۲ گرم شربت لیکن ۴۰ گرم اب ۱۵۰ گرم در دفع سل ریه همه روزه این پوسیون را با قاشق کوچك متد و جا بیاشامند

حب کادری بگیرند امتیك ۵ سانتی گرم عصارهٔ الکلی دیتال تر بداس مکد ۱۰ سانتی گرم عصارهٔ بولیگالا ۱ گرم مطابق معمول ۱۲ حب سازند و در دفع سوانح ودی مسلولین هر دو ساعت فاصله یك حب بیاشامند

گرد استیبیه ترباکی معمول بوشاردا بگیرند عصارهٔ ترباك امتیك مکد ۱۰ سانتی گرم قند شیره ۵ گرم قند سفید ۱۰۰ گرم مطابق معمول گرد سازند و در ۱۲ بسته مساوی به بندند و در یك و نیم شب و صل دوزی یك بسته صبح و یکی عصر در یك پیاله آب حل کرده بیاشامند

گرد انتیمونی ژامس بگیرند اکسید ترسیبی انتیمون ۱ جزء فوسفات اهك ۲ جزء باد قت مخلوط کند **وکدکس** از ۳ تا ۵ دسی گرم این گرد را بطور حب مانند ضد محرك استعمال مینمایند

محصولات خارجی متمایك

پومادا استیبیه معمول کدکس (پوماداو تارتریت) بگیرند امتیك ۱ پیه خوك ۳ کاملاً مخلوط نمایند و در ذکام و سیاه سرفه جهة انصراف ماده تمریخ نمایند و در دفع کاسرالژی بقدر یك فندق بروی قسمت معده بمالند

شمع استیبیه بروی شمع زفت بمقدار نه که لازم باشد از ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم طرطر استیبیه باشند و در محل منظور منطبق سازند مصرف است کثیر الاستعمال وکثیر الفایده

ایضاً شمع استیبیه معمول میال بگیرند زفت سفید ۴ گرم دیابانج موم مکد ۵ گرم ترباتین روغن زیتون مکد ۵ گرم امتیك ۱ گرم مطابق معمول شمع سازند این شمع از محللات قویه است

شمع دافع سیاه سرفه معمول کورسن بگیرند شمع شوکران ۱۰ گرم شمع زفت ۵ گرم شمع دیاشیلون صمغی ۵ گرم مخلوط کرده و بروی پارچه پوستی که باندازهٔ یك صدد بناری باشد بکشند و در وسط آن ۵۰ سانتی گرم امتیك بپاشند

شمع استیبیه معمول ریکورد شمع شوکران را بروی پارچه که باندازهٔ کف دست باشد بکشند و از ۱ تا ۲ گرم امتیك روی آن بپاشند و جهة تحریك خبایث غیر موجع استعمال نمایند

محلول استیبیه بگیرند امتیك ۱ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم حل کنند و در بعضی امراض جلدی تا تعسیل دهند نمایند

قطور دافع لکه قرنیه معمول ولپر بگیرند شراب استیبیه ۳۰ گرم لودانم سیدنم ۱ گرم تعفین صبر ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع لکه قرنیه بعد از سرد شدن هر دفعه یك قطره در چشم قطور نمایند

حقنهٔ امتیك بگیرند امتیك ۵ سانتی گرم دنه ۳۰۰ گرم مطبوخ ازنیکا حل کرده در دفع سکته و انتفاخ احتقان نمایند

انغوزه

در بارزدهم انغوزه و عوامل مشابه آن

در این در بیان میکنیم صمغهای سقزی که در طب مستعمل اند و عبارتند از انغوزه واشق وازروت وجاوشیر وسکبینج وهمهٔ این صمغها را از نباتات طایفهٔ چتریه اخذ میکنند

انغوزه ع حلتیت منتن ف ازا فو تیدا عبارت از صمغ سقزی است که از یکی از نباتات طایفهٔ چتری موسوم به **انجدان سیاه (کماة)** اخذ میشود واز **انجدان سفید (کولری)** صمغ سقزی اخذ مینمایند موسوم به **حلتیت طیب** در شام ولیبی وایران وغیره عمل میاید و از محصولات ضد تشنج قویه است و در سوانح عصبانی که بواسطه اختلالات هیستری و در حمی شکل عارض میگردند استعمال آن سود مند ونیز مفید است در قولنجهای بطنی که با یبوست طبع همراه باشند وبخصوص در اختلالات عصبانی آلات تنفس وا سم و سیاه سرفه وخناق وغیره مستعمل ومفید

انغوزه بر سایر صموغ سقزی تفوق دارد وبواسطه بوی نامطبوع ومکره اش اغلب بطور حب یا حقنه استعمال میشود ومیتوان بوی آنرا بواسطه اختلاط با عرق غار گیلاسی ویا اسانس بادام تلخ پوشانید ومقدار آن شربا وبطور حب از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم ونیاد تر در بعض ودر زدن احتقانا از ۴ تا ۸ گرم

انغوزه مصفی مطابق کدکس بگیرند انغوزه مقدار منظور الکل ۸۰ درجه مقدار کافی با عانت حرارت ملایمی حل کنند وصاف نمایند ومصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا الکل گرفته شود وچون قدری از آن را در آب سرد بریزند قوامی حاصل کرده وبانگشتها نچسبد واز ۱۰۰ اجزاء انغوزه ۸۰ جزء مصفی بدست میاید انغوزه مصفی از عوامل ضد هیستری وضد تشنج ومدر حیض وضد نزله ومحرك ومقوی معده وامعا میباشد ومقدار شرب آن ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب ویا پوسیون و ۴ گرم آنرا بطور حقنه استعمال مینمایند

گرد انغوزه بگیرند انغوزه مقدار منظور در دیگ خان ۲۵ درجه بخشکانند وبواسطه صلایه نرم کنند واز موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون نمایند ومقدار شرب این گرد از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب ویا پوسیون واز ۱ تا ۴ گرم بطور حقنه

حب انغوزه معمول بوشاردا بگیرند انغوزه ۱ گرم عصاره کاهو ۳ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند وهر دو ساعت فاصله یك حب بیاشامند

ایضاً معمول ژانل بگیرند انغوزه ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی ۱ گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند واز ۵ تا ۲۰ حب در عرض روز بیاشامند

شیر انغوزه معمول دواسازی لندن بگیرند انغوزه ۱ جزء اب صاف ۳۰ جزء در کهاون چینی صلایه کنند تا مثل شیر شود ودر دفع تشنج ودفع هیستری از ۵ تا ۱۰ گرم بیاشامند

عرق انغوزه معمول هارژ بگیرند انغوزه ۱ اب صاف ۳۲ الکل ۹۰ درجه ۳ تقطیر کنند تا ۴ اجزاء مقطر بدست اید واز ۲ تا ۱۰ گرم این عرق را در دفع تشنج وهیستری بطور پوسیون بیاشامند

حقنهٔ انغوزه معمول ژانل بگیرند انغوزه ۲ تا ۴ گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه مطبوخ ریشه

خطمی ۵۰ - ۲۵ گرم انغوزه را با زرده صلایه کند و کم کم مطبوخ خطمی را بیفزایند ومیتوان ۲ تا ۴ گرم مسحوق سنبل الطیب را ان افزود و در قولنج رحم و سوء طمث ونوبة الرئی هیستری حقنه نمایند

تعفین انغوزه مطابق کدکس بگیرند انغوزه نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ در ظرف در بسته مدت ده روز بجنبانند وگاه گاه بهم زنند وبافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این تعفین از عوامل محرک وضد تشنج وضد هیستری است ومقدار شربت ان از ۱ تا ۸ گرم بطور پوسیون ودر حقنه از ۲ تا ۱۰ گرم استعمال میشود

تعفین اتری انغوزه ایضاً مطابق کدکس بگیرند انغوزه ۱ اتر الکلیزه ۵ (اتر ۷۵ ۰۷ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ در صراحی در بسته مدت ۱۰ روز بجنبانند وگاه گاه بهم زنند ودر قیف سرپوش داری با کاغذ صاف کنند این تعفین از عوامل ضد تشنج وضد هیستری است واز ۱ تا ۸ گرم تنها بطور پوسیون واحتقاناً استعمال میگردد

اشق (اشه) ع اشنج (وشج) (لزاق الذهب) ف گوم امونیاک ل اموُنیاکوم گومی ی اموُنیاکون یکی از صموغ سقزی است که در ایران ولیبی از یکی از نباتات طایفه **چتری** اخذ میشود ودر اب خیلی کم محلول ودر الکل خالص وسرکه در حالت جوش بهتر از ان حل میکند و بهترین محللات ان الکل ۳۲ درجه است، واز محصولات ضد تشنج قویه وبعد از انغوزه برسایر صموغ سقزی تفوق دارد واز عوامل منفث ومخرج بلغم ومخصوصاً در اسم اصلی مرطوب که حمله های ان بخروج نفث وافر منتهی گردند مؤثر است باینکه خروج نفث را اسان کرده ومدت حمله ها را کم میکند وهم چنین سودمند است در نزله شعری مزمنی که با امفیزم همراه باشد وضمادان با شراب وسرکه در تهیجات بارده مؤثر

اشق مصفی مطابق کدکس بگیرند اشق نیم کوب کرده بمقدار منظور الکل ۶۰ درجه مقدار کافی باعانت حرارت حل کنند ومحلول را با فشار از پارچه بگذرانند وبواسطه تبخیر در حمام ماریه الکل را بگیرند تا چون قدری از ان را در اب سرد ریزند منجمد گردد وبانگشتها نه چسبد واشق مصفی را بمقدار ده سی گرم تا ۴ گرم مانند عوامل ضد تشنج وضد نزله استعمال میکنند

گرد اشق اشق را خورد خورد کرده ودر گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند وباعانت صلایه گرد کنند از موئین ابریشمی نمره ۱۰ بیرون نمایند بدون انکه تفاله باقی ماند

حب منفث ومسهل معمول ژانل بگیرند اشق ریوند مسحوق صابون طبی مکدا ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند ودر دفع نزله ریوی که با یبوست طبع وعدم اشتها همراه باشد از ۱ تا ۶ حب در روز بیاشامند

تعفین اشق مطابق کدکس بگیرند اشق خورد کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مدت ده روز بجنبانند وگاه گاه بهم زنند وبافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند وچون الکل اشق را بخوبی حل نمیکند از این جهت در ۵۰ اجزاء تعفین ۱۰ اجزاء اشق بیش نخواهد بود واین تعفین را مانند محرکات ومنفثات بمقدار ۱ تا ۸ گرم بطور پوسیون استعمال مینمایند

انزروت (کنجده) ع کحل فارسی (کحل کرمانی) ف گالبانوم

ی **کالبانم** یکی از صموغ سقزی است ماخوذ از طایفه **چتری** واز محصولات ایران وشام واز عوامل محرک وضد تشنج وضد نزله

انزروت مصفی مطابق کدکس انزروت را مانند انغوزه تصفیه میکنند رجوع نمائید بفصل انغوزه ومقدار شربت این مصفی از ده سی گرم تا ۲ گرم

جاوشیر (گاوشیر) (جواشیر) ف اُوپوپاناکس وسکبینج (اِسکبینه) ل ساگاپنوم ی ساگاپنون این دو ماده از صموغ سقزی میباشند مثل انغوزه ولی کم اثرتر از ان

در بیان نسخه ها متداول صمغهای سقزی

عرق مرکب انغوزه معمول هانُوِر بگیرند انغوزه ۱ ریشه ارلیک اگر بر کی مکدا ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ اب صاف مقدار کافی تقطیر کنند تا ۴ اجزاء مقطر بدست اید ودر دفع تشنج ودفع هیستری از ۲ تا ۱۰ گرم این عرق را بطور پوسیون استعمال نمایند

مخلوط ضد هیستری معمول دوا سازی لندن بگیرند انغوزه اجزای نعناع ۱۲ تعفین اثانیاکی سنبل الطیب ۲ تعفین جند ۳ اترسولفوریک ۱ انغوزه را با تعفینها واتر صلایه کنند وبعد عرق را بیفزایند ودر دفع تشنج ودفع هیستری با قاشق چای خوری ساعت بساعت بیاشامند

حب مسکن معمول ژانل بگیرند سولفات مرفین ۰۵ میلی گرم انغوزه ۱ گرم مطابق معمول ده حب سازند ومقدار شربت این حب که مخدر وضد تشنج وضد هیستری میباشد از ۱ تا ۵ دانه است در عرض روز

حب ضد تشنج معمول دبرن بگیرند کافور وانغوزه مکدا ۲۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۱ سانتی گرم مطابق بلست معمول حب سازند ودر دفع هیستری وقطربا از ۱ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند

حب مرکب انزروت وانغوزه معمول هانُوِر بگیرند انزروت ۵۰ سانتی گرم مرمکی سکبینج مکدا ۷۵ سانتی گرم انغوزه ۲۵ سانتی گرم صابون طبی ۷۵ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند ودر دفع تشنج ودفع هیستری از ۵ تا ۲۰ حب بیاشامند

الکولاتو مرکب انغوزه معمول دوا سازی المان بگیرند انزروت ۸ انغوزه ۱۲ مرمکی ۴ سنبل الطیب زدنباد مکدا ۴ ریشه ارلیک ۴ برگ نعناع ۱۲ برگ اویشن ۸ گل بابونه ۴ جند بیدستر ۱ الکل ۹۰ درجه ۴۰۰ اب صاف ۳۰۰ مدت یک روز بجنبانند وتقطیر کنند تا ۸۰۰ جزء مقطر بدست اید مقدار شربت این الکولاتو در دفع هیستری از ۱ تا ۵ گرم است چه خالص استعمال کنند یا مخلوط با پوسیون

حب صدری معمول ژانل بگیرند اشق گوگرد مصعد ومغسول مکدا ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند ودر دفع نزله های مزمن وبرونکوره از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد نزله معمول تروسو بگیرند تربانتین ۴ گرم اشق ۱ گرم بلسان تلو ۵۰ سانتی گرم عصاره تریاک ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند ودر دفع نزله مزمن شعب قصبه وباشانز ۴ تا ۱۲ حب در روز بیاشامند

حب صدری ایضاً معمول ژانل بگیرند اشق ۱ گرم حب لبره ۷۵ سانتی گرم مرمکی ۵ سانتی گرم مسحوق زعفران ۰٫۳ سانتی گرم بلسان گوگرد انیسونی ۱۵ سانتی گرم شربت بلوسمی و اصل السوس مکد مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در دفع نزله های مزمن از ۲ تا ۵ حب در روز بیاشامند

پوسیون صدری اشق معمول دواسازی المان بگیرند اشق ۱۵ گرم عرق نوفا ۱۵ اگرم مخلوط کرده بیفزایند اسانیا مانیاك مایع ۰٫۳۹ اد جره ۳ گرم شربت تودری ۶۰ گرم و این پوسیون را در دفع نزله مزمن به هر دو ساعت فاصله یك قاشق اش خوری کوچك استعمال نمایند

امولسیون اشق معمول دواسازی لندن بگیرند اشق ۴ گرم اب ۱۲۵ گرم اشق را با کمی اب مخلوط کرده صلابه کنند تا مثل شیر شود و اب صاف روی ان را بواسطه انحراف بردارند و قدری دیگر اب ریزند و همین عمل را مکرر کنند تا بکلی با اب مخلوط گردد و **امولسیون نغوزه و انزروت و سکبینج** را بهمین طریق میسازند

سکنجبین صدری معمول دواسازی ادمبورك بگیرند عسل سفید ۵۰۰ اشق ۶ داسن ابرسا مکد ۳ اب ۱۲۵ اسرکه ۱۸ ریشه ها را در اب بجوشانند تا ۲۲ جزء مصفی بدست اید و اشق را در سرکه حل کنند و صاف نمایند و دو مصفی را با عسل مخلوط کرده بجوشانند تا بقوام شربت و حفظ کنند و این سکنجبین را در نزله های مزمن به از ۱۱ تا ۶۰ گرم بطور پوسیون استعمال مینمایند

حب انغوزه کافوری معمول بوشاردا بگیرند انغوزه ۱۵ گرم کافور ۲ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۶۰ حب سازند و از ۵ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب انغوزه سنبل الطیبی ایضاً معمول بوشاردا بگیرند انغوزه مسحوق سنبل الطیب مکد ۱۰ اگرم شربت صمغ مقدار کافی ۱۰۰ حب سازند و از ۵ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب انغوزه یدور اهنی ایضاً معمول بوشاردا بگیرند انغوزه سنبل الطیب ید ور اهن مکد ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در کلوروز مرکب با عوارض هیستری از ۵ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب مرکب انزروت معمول موزای مطابق دواسازی لندن بگیرند انزروت ۲ مرمکی سکبینج مکد ۳ انغوزه ۱ شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرم سازند و از ۳ تا ۶ حب در دفع هیستری بیاشامند

حب دافع نزله معمول البرس بگیرند انغوزه ۴۰ گرم اکسید بیسموت دمن فراد سنبل الطیب گلقند مکد ۵ گرم مطابق معمول حبهای بلد سه گرم سازند و در نکاردیالژی عارض در هیستری هر دو یا سه ساعت فاصله از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند

حب شموشیر بگیرند سکبینج انزروت صابون طبی مسحوق اصل السوس مکد ۳۰ گرم دیوند ۳ گرم ۱۰ مثقال گرم مطابق معمول حبهای ۰٫۶ سانتی گرمی سازند و این حبوب را در سوانح معدی که اغلب اوقات با امور وذ مرکب میگردند استعمال نمایند

مخلوط ضد تشنج بگیرند امانیاك مایع ۵ گرم تنتور عفص حند تعفین انغوزه مکد ۲۰ گرم مخلوط کنند و

نصف قاشق چای خوری در یك پیاله شربت قند مخلوط کرده قاشق قاشق در عرض روز بیاشامند

حقنه انغوزه معمول میلار بگیرند انغوزه ۸ گرم دهن زیتون ۸ گرم مطبوخ ریشه خطمی ۹۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در دو دم ملق با تشنج حقنه نمایند

حقنه دافع یبوست عصبانی معمول لیپش بگیرند انغوزه ۱۲ گرم سرکه ۳۰ گرم عسل ۶۰ گرم ماء الشعیر ۳۰۰ گرم زرده تخم مرغ مقدار کافی مطابق معمول امولسیون سازند و دو قسمت کرده هر قسمت را یك دفعه حقنه نمایند

ضماد محلل بگیرند ضماد دیاقلن ۲۰۰ گرم انزروت ۱۰ گرم مخلوط کرده ضماد نمایند

پوماد انغوزه معمول ریکن بگیرند گرد انغوزه ۵ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کنند و این پوماد را در دفع سیاه سرفه روزی دو دفعه بروی شکم و سینه و ستون فقرات و کف پاها تمریخ نمایند

شمع انزروت معمول کدکس بگیرند انزروت مصفی ۲ گرم موم زرد زفت زبانتین مکد ۱۰ گرم مطابق معمول شمع سازند و **شمع اشق** را بهمین طریق میسازند و بعوض انزروت اشق استعمال میکنند

شمع ضد هیستری بگیرند انزروت ۲۰ گرم انغوزه زفت سفید موم زرد مکد ۱ گرم مطابق معمول شمع سازند و در هیستری و قولنجهای بطنی استعمال نمایند

شمع انغوزه بگیرند انغوزه شمع سرب مکد ۳۲۳ گرم انزروت موم زرد مکد ۶۱۸ گرم الکل ۸۳ درجه ۱۲۶۰ گرم انغوزه و انزروت را با عانت حمام ماریه در الکل حل کنند و محلول را در حالتی که گرم است صاف نمایند و مصفی را بقوام عسل تبخیر کنند و شمع و موم را با هم ذوب کرده بر محصول افزایند و تبخیر نمایند تا بقوام شمع و علی الاتصال بهم زنند

در بیان یازدهم آن بعضی دیگر نباتات طایفه چتری

طایفه چتری (اومبلیفر) که در این درس بیان میشوند بر دو قسم اند طایفه چتری معطر از قبیل انیسون و شبت و زیره کرمانی و زیره سبز و ازلیك و گشنیز و رازیانه و جعفری و طایفه چتری سمی مانند شوکران محصولات طایفه چتری معطر که در طب استعمال میگردند عبارتند از تخم انیسون و ریشه و تخم ازلیك و ریشه و تخم رازیانه و تخم زیره کرمانی (کمون) و تخم گشنیز و تخم شبت و تخم زیره سبز و عصیر جعفری و ریشه ان و انها را مانند محرکات استعمال مینمایند و نیز از عوامل کاسر الریاح میباشند و در دفع اوجاع عصبانی معده و امعا که با نفخ و دفع همراه بوند سودمند ند و باد یان خطائی که از طایفه **مانیولیاسه** است نیز دارای همین خواص و در همین مواقع استعمال میشود و دیگر دیاد چینی در ضمن عوامل محرکه از ابن خواهیم نمود و طریقه استعمال طایفه چتری معطر بطور مطبوخ و با تیزان است و سفوف و عرق و دهن فرار انها را نیز استعمال میکنند و کولپر (انجدان) و **رشکك** نیز از طایفه چتری معطر میباشند و در ایران از برگ و گل باز نشده و ساقه کولپر و برگ و ساقه رشکك ترشی میسازند و در تلذیذ اغذیه و تحریك اشتها استعمال مینمایند

در بیان بعضی از نباتات طایفه چتری معطر فردا فردا

انیسون پ بادیان رومی ع رازیانج الرومی ف انیس ل پمپینلا انیسوم ی **انیسون** چنانچه گفتیم از طایفهٔ چتری معطر و از عوامل ضد تشنج است و مانند سایر نباتات این طایفه در این خاصیت مشابه انغوزه و گفته‌اند خواص بیشتر نباتات طایفه چتری از جنبت زمینی که در آن نمو میکنند مختلف میگردد چنانچه هرگاه در زمین خشک نمو نمایند از عوامل محرک و اگر در زمین مرطوب از عوامل مخدر و مسکن محسوب میگردند و در این صورت خاصیت حقیقی در آنها ظاهر میشود و بقول کلی خاصیت تحریک و ضد تشنج این طایفه بواسطه دهن فرار محتوی در آنها است

گرد انیسون مطابق کدکس بگیرند تخم انیسون مقدار منظور و غربال کنند و با دست اجسام خارجه را برچینند و در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و در هاون نرم بکوبند و از موبیز نمره ۱۲۰ بیرون نخاله بیرون کنند و این گرد را بمقدار ۲ دسی گرم تا ۲ گرم در تقویت و تحریک معده و تعدیل عمل مسهلات استعمال نمایند

نقل انیسون (انیس دو وردون) یکی از صور معمولهٔ انیسون است که میتوان در طب استعمال کرد ولی چون این نقلها را قنادان میسازند مقدار انیسون آنها معین نیست

تیزن انیسون معمول کدکس بگیرند انیسون ۱۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند این تیزن از محرکات مطبوعه است و در قولنج ضعفی و ریحی استعمال میشود و تیزن سایر بذور چتری معطر را بهمین طریق میسازند

مطبوخ انیسون معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند انیسون ۵ گرم اصل السوس ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند تا سرد شود و صاف کنند و میتوان بعوض اصل السوس ۵۰ گرم شربت ساده استعمال نمود این مطبوخ را که محرک مطبوعی است در عرض دو نمد ریحی بیاشامند

عرق انیسون معمول کدکس بگیرند انیسون و اب مقدار کافی در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۴ جزء مقطر بدست آید و هرگاه خواسته باشند دهن فرار انیسون را اخذ کنند باید مقطر را در قابله فلورانسیه جمع نمایند در صورتیکه مقدار آن بیش از ۳ جزء نباشد و آنرا سرد کرده و بعد بواسطه سیفون دهن فرار را جدا نمایند

اولئوساکورا انیسون مطابق کدکس بگیرند اسانس انیسون ۱ قند سفید ۲۰ مخلوط کرده صلایه کنند و در تحریک معده و امعا و قولنجهای ریحی عصبی و ضعفی و تعدیل عمل مسهلات از ۲ تا ۱۰ گرم استعمال نمایند

تعفین انیسون ایضا مطابق کدکس بگیرند انیسون نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و از ۲ تا ۲۰ گرم این تعفین را در تحریک و تقویت معده و دفع قولنج ریحی بیاشامند و تعفین تخم گشنیز و تخم رازیانه و زیره کرمانی و زیره سبز را نیز بهمین طریق میسازند

الکولاتور مرکب انیسون معمول دواسازی لندن بگیرند تخم انیسون تخم انجلیک مکد ۱ الکل ۶ درجه ۸ مدت دو روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند تا تمام الکل تقطیر شود و در تقویت و تحریک معده از ۸ تا ۳۰ گرم و زیادتر بیاشامند

شربت انیسون معمول کدکس بگیرند عرق انیسون ۱۰۰ قند سفید جبه کرده ۱۹۰ قند را در عرق بحالت برودت حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و در تحریک معده از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم بنوشند

پوسیون کاسرالریح معمول انسلیک بگیرند اسانس انیسون ۱۲ قطره قند

سفید ۴ گرم تعفین زنجبیل ۸ گرم عرق نعناع فلفلی ۱۲۵ گرم پوسیون سازند و از ۱۵ تا ۶۰ گرم در دفع قولنج ریحی بیاشامند

پوسیون انیسون معمول ژانل بگیرند پوسیون ساده ۱۵۰ گرم تعفین انیسون ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع قولنج ریحی قاشق قاشق بنوشند

پوسیون ضد تشنج بگیرند اسانس انیسون ۱۰ قطره اتر سولفوریک ۲۰ قطره لودانم سیدنم ۱۲ قطره شربت ساده ۵۰ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم پوسیون سازند و در قولنج ریحی تشنجی تدریج بیاشامند

زیره کرمانی ع **کمون** ف **کومن دپره** ل **کارو کاروی (کاروم)** از طایفه چتری میباشد و کرویا که صاحب مخزن مینویسد همین کاروی است و تخم آن کوچکتر از رازیانه و قهوه رنگ و بوی آن تند و معطر و طعم آن گرم و گزنده و مقطع‌های آن دارای اسید فورمیک و اسید استیک و یکی از زیوداوی بعد حاد متداوله است و در خواص مشابه انیسون و محرک و کاسرالریاح و در ایران و عربستان و انگلستان و المان در تلدید اغذیه بکار میرود و **دهن فرار** زیره را مانند دهن فرار انیسون میسازند و بدل آن استعمال میکنند و سایر محصولات آن نیز مانند انیسون و در همان مواقع استعمال میگردند

زیره سبز ع **کمون** ف **کومن** ل **کومینوم (سیمینوم)** ی **کومینون** نیز از طایفه **چتری** و در خواص مشابه زیره کرمانی و در طب کمتر استعمال میشود و اهالی المان در خوش بو کردن نان آنرا داخل مینمایند و در بیطاری زیره سبز را باد و سرجهة تحریک و هیجان اشتهای اسبها مخلوط میکنند و دهن فرار و سایر محصولات آنرا مانند انیسون میسازند

رازیانه (بادیان سبز) ع **رازیانج** ف **فنوویل** ل **فونیکولوم وولگار (انتوم فونیکولوم)** یکی از نباتات طایفه چتریه است و در طب ریشه و برگ و تخم آنرا استعمال میکنند و ریشه آن بحجم مانند انگشت و ساقه آن دارای شاخه‌های زانو شکل و برگهای آن خیلی منشعب و دارای قطعات شعری و تخم آن بیضوی فی الجمله منحنی و دارای پنج کاو برامده و سبز زرد رنگ

گرد رازیانه و عرق و دهن فرار آنرا مطابق دستور العملی که در انیسون ذکر کردیم میسازند و در همان مواقع استعمال میکنند و در شمال فرنگستان رازیانه را مانند ادویه بغذائی خیلی استعمال مینمایند

بذور کاسرالریاح (بذور حاره اربعه) مطابق کدکس بگیرند تخم انیسون زیره کرمانی تخم گشنیز تخم رازیانه مکد یک جزء مخلوط کنند و از ۸ تا ۲۰ گرم این مخلوط را در ۱۰۰۰ گرم اب دم نمایند و صاف کرده در تحریک معده مانند تیزن بیاشامند

سفوف کاسرالریاح معمول کوپلاند بگیرند مسحوق انیسون مسحوق رازیانه مکد ۱ دسی گرم مسحوق زعفران ۵ سانتی گرم منیزی مکلس مسحوق قند مکد ۴ دسی گرم مخلوط نمایند و دو قسمت کنند و در دفع قولنج ریحی و ضعفی یک قسمت را سفوف کنند و پس از یک ساعت قسمت دیگر را

شود (شوت) ع **شبت** ف **انت** ل **انتوم** ی **انتون** نیز از طایفه **چتری معطر** است و کمال مشابهت را به رازیانه دارد و تخم آن تند رنگ و مسطح و مستطیل و اضلاع عشائی شکل و بوی آن تند و نافذ و فی الجمله غیر مطبوع و از عوامل محرکه معده و کاسرالریاح و در بعضی از ممالک مانند ادویه بغذائی استعمال میگردد و در ایران برگ شود را مانند غذا بسیار استعمال مینمایند و شود

باقلا پلا و خورش شود باقلا از اغذیه اسپانیا لذیذه میباشند

گشنیز

گشنیز ع **کزبره** ت **کورباندر** ل **کوریاندروم** ی **کوریون** نیز از طایفه **چتری** است و دارای چندین قسم و در طب **گشنیز متعارفی** (ل **کوریاندروم ساتیووم**) را استعمال میکنند و تازه تخم گشنیز دارای بوی مکرهی است شبیه بوی کنه و از این جهت است که در زبان یونانی آنرا **کوریون** مینامند یعنی **شوهر کنه** چه این لفظ مشتق از دو کلمه است یکی **کوریس** بمعنی کنه و دیگری **انر** بمعنی **مرد** ولی خشک آن دارای بوی معطر و مطبوعی میگردد و در طب آنرا مانند عوامل معدی و محرک و کاسر الریاح استعمال میکنند و نیز در اغذیه داخل مینمایند و در الوری از بقا مخلوطی درست میکنند از تخم گشنیز و فلفل و نمک و گوشتهائی را که میخواهند حفظ نمایند از این مخلوط مالش میدهند و مقدار شربت تخم گشنیز بطور سفوف از ۲ تا ۴ گرم و بطور مطبوخ از ۸ تا ۱۶ گرم و در ایران برگ گشنیز را در بعضی اغذیه مخصوص پخته اندر صادخل مینمایند

اتریلک

اتریلک ی **ملک اوبی** ل **انژلیکا ارکانژلیکا** (گویا اتریلک انجدان است که کلوپا شد) نباتی است طویل العمر از طایفه **چتری** که در همه باغهای فرنگ زراعت میکنند و تمام اجزاء آن معطر و در طب استعمال میشوند و ریشه این نبات حجیم و مستطیل و لحمی و خیلی منشعب و از طرف خارج سیاه رنگ و مغز آن سفید و ساقه آن استوانه و حجیم و راست و منشعب و مجوف و مخطط و بدون پرزند پوشیده شده است از گردی سبز رنگ و بلندی این ساقه از ۵۰ تا ۱۳۰ سانتی متر است و گل این نبات خیلی بزرگ و چتری و متعدد و دو ذنب دارای درو باسه دهن است و تخم آن بیضی و مستطیل و دارای دهن فراز دو سفر جاد و ماده تلخ و بواسطه بوی معطر و مطبوعی که این نبات دارد فرنگیان آنرا **انژلیک** نامیده اند چه انژلیک مشتق از **انژلوس** لاتینی است که بمعنی **فرشته** باشد بهر صورت ساقهای نیم رس و ریشه های یک ساله این نبات را بیشتر استعمال میکنند اگرچه خواص طبی در آنها کم نموکرده و مربا و مشروبات معطر دگوارای چندی با آنها ترتیب میدهند و نیز نقلهای مطبوعی از آنها درست میکنند

انژلیک در خواص مشابه انیسون است و علاوه دارای خواص مقویه میباشد و مخصوصا در اختلالات مخاطی و حبات نزله و در تقویت استعمال میگردد

هیدرولای مرکب انژلیک معمول دواسازی المان بگیرند ریشه انژلیک ۱۰ سنبل الطیب میوه عرعر مکد ۳ الکل ۵۸ درجه ۴۸ اب ۲۴ مدت یک روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند و ۴۰ جزء مقطر بردارند و یک جزء کافور در آن حل کرده صاف نمایند و این هیدرولا محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون

ایضا نسخه دیگر معمول دواسازی ژرمانی بگیرند ریشه انژلیک ۴ سنبل الطیب میوه عرعر مکد ۴ الکل ۹ درجه ۵ اب مکد ۱۰ و یک روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کرده ۱۰۰ جزء مقطر بردارند و ۲ جزء کافور در آن حل کرده و صاف نموده حفظ کنند و این هیدرولا که الکولاتو نیز نامیده میشود محرک و ضد تشنج است و مقدار شربتش از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون و در خارج غسول با آن نیز مستعمل

جعفری

جعفری ت **معدانوس** ف **پرسیل** ل **اپیوم پترو سلینوم** نباتی است

انطایفه

از طایفه **چتری معطر** در دربستانها جهة استعمالات غذائی از زراعت میکنند و ریشه آن نیز از ریشه انگشت سفید و معطر و یکی از پنج ریشه مشهی و مفتح و محرک و مدر و باد شکن است از درد تهیجات احشاء بطنی و استسقاء و غیره استعمال میکنند و در دفع اسهال حقنه نصفه از مطبوخ ۲۰ گرم ریشه جعفری در ۵۰۰ گرم اب مداول است و تخم جعفری را که خیلی معطر و دارای دهن فرار است یکی از دانشمندان از جدار بعه حاره میداند و بعوض تخم گشنیز استعمال میکند و مطبوخ آنرا مانند عوامل کاسر الریاح معمول میدارند و از این جهة در دفع کاسترالژی ریحی سودمند است و ضماد کوبیده برگ تازه جعفری در دفع تهیجات خارجی بخصوص تهیج پستان وقتیکه چندان ورمی نباشد محلل نیکوئی است و جمعی از دانشمندان جعفری را از عوامل مقویه و ضد نوبه میدانند و در این خواص **اپیول** را بر خود جعفری باید ترجیح داد

سفوف جعفری برگهای تازه جعفری را بدقت بخشکانند و نرم بسایند و ۲ گرم از این مسحوق را سفوف کند

عصیر جعفری برگ تازه جعفری را کوفته و عصاره آنرا بگیرند و از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم در عرض روز بیاشامند

شربت جعفری این شربت را با عصیر جعفری مطابق قاعده کلیه میسازند و از ۳ تا ۴ قاشق چای خوری در اطفال و ۴ قاشق خوری در جوانان استعمال مینمایند

عصاره جعفری عصیر جعفری را در حمام ماریه بغلظت عصاره تبخیر کنند و از آن حبهائی سازند بقدر یک نخود و مقدار شربت این عصاره از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است

اپیول عصیر تخم جعفری را که ماده عامل آن است اپیول مینامند و این ماده را دو نفر از معلمین کشف کرده و خواص آنرا بتجربه تعیین نمودند و جسمی است مایع و زرد رنگ و دهنی شکل و مانند مواد دسمه کاغذ را لکه میکند و بوی آن مانند بوی کوبیده برگ جعفری و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم در دفع حمیات نایبه که چندان شدت نداشته باشند موثر و نیز در اداره طمث و دفع سوء طمث بمقدار ۳۰ سانتی گرم در بادی قوی الاثر است و آنرا بیشتر بشکل کپسولهای کوچکی استعمال میکنند موسوم به **حروارید اپیول**

پنج ریشه مدر و مشهی بگیرند ریشه خشک رازیانه ریشه هوکس صغیر ریشه کرفس ریشه مارچوبه ریشه جعفری مکد ۱ جزء مخلوط کنند

تیزن مفتح و مدر بگیرند پنج ریشه ۱۲ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت ربع ساعت دم کرده صاف کنند و ۱۰۰ گرم شربت پنج ریشه افزوده در عرض روز مانند مدرات بیاشامند

شربت پنج ریشه معمول کدکس بگیرند ریشه کرفس ریشه رازیانه ریشه جعفری ریشه مارچوبه ریشه هوکس صغیر مکد ۱۰۰ جزء قند ۲۰۰۰ جزء اب ۳۰۰۰ جزء مطابق معمول شربت سازند و ۱۰۰ گرم این شربت را در تیزنهای مدره داخل میکنند و جهة ازدیاد عمل دوا در هر ۲۰ گرم شربت ۱ گرم استات پتاس می افزایند

در بیان بعضی از نباتات طایفه چتری سمی

شوکران

شوکران ع **بیش** ت **تفت** ف **سیگو** ل **سیکوتا** ی **کونیون** نباتی است از طایفه **چتری** و چهار قسم آن در طب مستعمل است اول شوکران کبیر دوم شوکران سمی سوم شوکران مائی که

فلاندری

ملاندری نیز نامیده میشود چهارم شوکران صغیر

شوکران کبیر کونیوم ماکولاتوم (شوکران سقراط) گیاهی است دو ساله وارتفاع آن از یک تا دو قدم و ساقه‌اش مجوف و بخصوص در وقتی که جوان بود خالهای قرمز قهوه رنگ در آن دیده میشود و این گیاه دارای بوی موش متعفنی است و گلهای سفید چتری و مرطوب و با سنگلاخ مرویید میشود در سرطان واسد گلهای وبرگ و تخم از آن در طب استعمال میکنند دارای ماده عاملی است موسوم به **کونیین که سیکوتین** نیز نامیده میشود و مراد از مطلق شوکران همین قسم است

چون شوکران را بمقدار زیاد استعمال کنند موجب بروز تهوع و صداع و دوار خفیف و حرارت گشته و در ابتدا اعضای ارادی را فالج میکند و بعد عضلات تنفسی صدر و بطن و بالآخره عضله دیافراغما را فالج مینماید و حالت اختناق عارض شده و موجب مرگ میگردد و چون بمقدار کم استعمال شود مانند عوامل مسکنه اثر میکند و نوعاً محصولات شوکران را در دفع اقسام سرطان معمول میدارند و در اقسام تومورهای اسقیروسی و خنازیری گاه آثار قوی از استعمال آنها بروز مینماید و نیز در دفع اسم و سیاه سرفه و سرفه‌های مبرم و فرنهوس و بیشتر اختلالات عصبانی سودمند اند و در دفع سل ریه استعمال میشوند

مواد مانعة الجمع و فاد زهر شوکران مانند سولانه سمی است ملاحظه نمایند و بلادن را

مقدار شربت گرد شوکران ۲ دسی گرم است بطور حب و عصارهٔ مائی آن اگر اثرش مطمئن نیست نیز ۲ دسی گرم بطور حب استعمال میشود و مقدار شربت عصاره عصیر مصفای شوکران و عصیر غیر مصفای آن که باعتقاد **بوشاردا** بهترین محصولات آن است ۵ سانتی گرم میباشد که بصورت حب استعمال میکنند و هم چنین است عصاره الکلی آن و تعفین الکلی را تا ۱ گرم در یوسیون داخل مینمایند و الکولاتوران که از محصولات نیکو است و تعفین اتری که اکنون غیر مستعمل است نیز بهمین مقدار استعمال میشوند

پولپ شوکران معمول کدکس بگیرند برگ تازه شوکران مقدار منظور در دیگ هاون مرمر نرم بکوبند و از موی بیز موئی بیرون کنند این پولپ را در تسکین اوجاع سرطانی ضماد مینمایند

گرد برگ شوکران بگیرند برگ شوکران مقدار منظور در دیگ خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی بیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند تا سه ربع آن بیخته شود و باین طریق از ۱۰۰ اجزاء برگ ۶۰ جزء گرد بدست میآید

تعفین برگ شوکران معمول کدکس بگیرند برگ شوکران نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند

عصارهٔ عصیر مصفای برگ شوکران مطابق کدکس بگیرند برگ تازهٔ شوکران در هنگام گل کردن مقدار منظور برگها را نرم بکوبند و بفشرند و عصیر آنها را اخذ کنند و این عصیر را گرم نمایند تا البومین آن منعقد گردد و بعد صاف کنند و مصفی را در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ثلث حجمش باقی ماند و بگذارند سرد شده مدت ۲۴ ساعت بماند و ته نشین شود و صاف روی آن را برداشته در حمام ماریه تبخیر نمایند تا بقوام عصاره نرم و از ۱۰۰ اجزاء برگ ۲ جزء عصاره بدست میآید و مقدار شربت این عصاره را که مجدد راست بعضی از مصنفین از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم نوشته اند

عصارهٔ الکلی تخم شوکران ایضاً معمول کدکس بگیرند مسحوق تخم شوکران

شوکران

الکل ۹۰ درجه ۶ آب مقطر مقدار کافی مسحوق را مدت ۶ ساعت در نصف الکل بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را نیز مدت ۶ ساعت در نصف دیگر الکل بخیسانند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف کنند و بواسطه تقطیر الکل را بگیرند و باقی مانده را در حمام ماریه بقوام شربت رقیقی قوام آورند و محصول را با چهار مقابل وزنش آب مقطر سرد مخلوط کرده و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را نیز در حمام ماریه بغلظت عصاره قابل حب تبخیر کنند و مقدار شربت این عصاره که مجدد راست از ۵ سانتی گرم تا ۵ دسی گرم نوشته اند

تنبیه ماده عامل شوکران که عبارت از کونیین باشد جسمی است فرار لهذا در مدت عمل یعنی در هنگام تغلیظ عصیر و یا در هنگام انحلال بردن الکل قدری از آن بخار میگردد پس از کیفیت اثر این عصاره ها نمیتوان مطمئن بود و بدین جهة الکولاتور را بر آنها ترجیح میدهند هرگاه از برگ شوکران در وقتی ساخته باشند که این ماده در برگ نبات متغیر نشده باشد

الکولاتور برگ شوکران ایضاً معمول کدکس بگیرند برگ تازه شوکران در هنگام گل کردن الکل ۹۰ درجه مکعب یک جزء برگها را بکوبند و مدت ده روز در ظرف در بسته با الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند این الکولاتور از عوامل مخدره است و مقدار شربتش از ۱ تا ۲ گرم مخلوط با یوسیون

حب شوکران معمول استورک بگیرند عصاره عصیر غیر مصفای شوکران ۱ گرم گرد برگ شوکران مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۱ تا ۴ عدد در روز بیاشامند

حب شوکران بدوره معمول بوشاردا بگیرند عصاره عصیر غیر مصفای شوکران ۵ گرم ریوند و داهن ۱۰ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب بزرگ سازند و در دفع تومور اسقیروسی و خنازیری روزی یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند و در سل ریه از ۱ تا ۱۰ حب متدرجاً در عرض روز بیاشامند

حب سیکوتا نمره ۱ بگیرند تخم شوکران ۱ گرم نرم سائیده و باندازهٔ قند مسحوق و شربت ساده با آن مخلوط کنند که قابل حب کردن گردد و ۱۰۰ حب سازند این حبوب را مانند نقل از قند بپوشانند هر حبه دارای یک سانتی گرم تخم شوکران است که معادل ۰٫۰۲۵ کونیین باشد در اشخاصی که معتاد باستعمال شوکران نباشند و مزاجشان ضعیف بود این حبوب را استعمال مینمایند و از روزی دو حب شروع کرده و هر روز یک حب زیاد میکنند تا ۱۰ و ۱۵ و ۲۰ و در این وقت حب نمره ۲ را بجای آن میتوان استعمال نمود

نمره ۲ بگیرند تخم شوکران ۵ گرم نرم سائیده با مقداری قند و صمغ مخلوط کنند که قابل حب کردن شود و ۱۰۰ حب سازند و مانند نمره ۱ آنها را نقل کنند هر حبه ۵ سانتی گرم تخم شوکران دارد که معادل ۰٫۱۲۵ کونیین باشد

شربت کونیین معمول بوشاردا بگیرند تخم شوکران ۲۵ گرم الکل ۷۰ درجه ۹۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و در ۳۰۰ گرم شربت معطری داخل نمایند و ۹ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم تخم شوکران است که معادل ۰٫۱۲۵ کونیین باشد و نصف قاشق خوری این شربت را که عبارت از ۹ گرم بود در مریضی که حبوب نمره ۲ را میآشامد میتوان استعمال نمود

محلول کونیین جهة زرق بگیرند الکولاتور تخم شوکران ۱۰۰ گرم آب گرم آهک ۱۰۰ گرم

مخلوط کرده پس از چند لحظه صاف نمایند

کونیسین

کونیسین (سیکوتین) مایعی است زیتی و زرد رنگ و طعمش حاد و بویش تند و شبیه ببوی شوکران و تنباکو و در آب چندان محلول نیست و در الکل و اتر بیشتر محلول و اسیدها را خنثی کرده و املاح قابل تبلور بوجود میاورد و بکربنهولت فاسد میگردند و این ماده که مجاور هوا تولید امانیاک و ماده سقزی میکند و یکی از قلیائیات البه است عبارت است از ماده عامل شوکران و از از برگ شوکران میگیرند اگرچه بمقدار زیاد در تخم آن یافت میشود و از عوامل مخدره و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ میلی گرم

طریق ساختن کونیسین بگیرند تخم شوکران کبیر و با محلول دقیق پتاس کستیک تقطیر کنند و تا هنگامی که مقطر بوی شوکران میدهد عمل تقطیر را امتداد دهند مایع مقطر را با اسید سولفوریک اشباع نمایند بقوام شربت تبخیر کنند و بر محصول مخلوطی از دو جزء الکل و یک جزء اتر افزایند تا سولفات امانیاک راسب گردد و الکل را بواسطه تبخیر بگیرند و باقیمانده را در قرعی ریخته با محلول خیلی غلیظ پتاس کستیک مخلوط نمایند و مجدداً تقطیر کنند و در این وقت کونیسین بحالت هیدرات تقطیر میشود و جهة خلوص از ان روی کلورور دو کلسیوم تقطیر نمایند

مخلوط کونیسین بگیرند کونیسین ۳ قطره الکل ۹۰ درجه ۱۵ گرم مخلوط کنند و از ۵ تا ۱۵ قطره در قدری شربت قند داخل کرده در رفع رمد خنازیری و اسم و سیاه سرفه و عرض روز سه دفعه بیاشامند

برومیدرات سیکوتین ملحی است ثابت و متبلر بشکل سوزنهای منشوری بی رنگ و طعم کمی دارد و محلول در ۲ جزء آب و الکل و از را حاصل میکنند باینکه کونیسین سفید را با اسید برومیدریک آب دار اشباع مینمایند

بومیت برومیدرات سیکوتین را در سرفه های اختلاجی و اسم و سیاه سرفه و بعضی صور فواق و ورم حلقوم تشنجی و بایرو نشبت تشنجی و نوبه الری اختلاجی و عسر البلع دقی سودمند میدانند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ میلی گرم و صور دوائی آن که این مصنف استعمال میکند از قرار ذیل است

۱ **مخلوط برومیدرات سیکوتین جهة زرق تحت جلدی** بگیرند برومیدرات سیکوتین متبلر ۵ دسی گرم الکل ۵ و ادسی گرم عرق غار گلاسی ۳۳ گرم حل کنند و یک گرم این محلول دارای ۲ سانتی گرم ملح متبلر است و یک قطره از آن شامل یک میلی گرم

۲ **شربت برومیدرات سیکوتین** بگیرند شربت ساده که موافق تصرف طبیب معطر باشد ۹۹۹ گرم برومیدرات سیکوتین متبلر سفید و خالص ۱ گرم مطابق معمول حل کنند و ۱۰ گرم این شربت دارای یک سانتی گرم ملح و یا ۱۰ میلی گرم سیکوتین خالص است

۳ **گرانول برومیدرات سیکوتین** بگیرند برومیدرات سیکوتین متبلر ۲ گرم قند شیر صمغ عربی مکی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰۰ گرانول سازند و هر گرانولی دارای ۲ میلی گرم ملح است

۴ **محلول برومیدرات سیکوتین** بگیرند برومیدرات سیکوتین متبلر ۲۰ سانتی گرم عرق نعناع ۵۰ گرم آب مقطر ۲۵۰ گرم مطابق معمول حل کنند و هر قاشق خوری این محلول دارای یک سانتی گرم ملح است و میتوان این محلول را بفواصل نزدیک استعمال نمود مثلاً هر دو ساعت فاصله یک سانتی گرم ولی باید با دقت زیاد عوارض حاصله را مراقب کرد

۵ **پوماد محلل** بگیرند برومیدرات سیکوتین ۲۵ سانتی گرم پوماد خیار ۲۰ گرم مخلوط کنند و در تومورها

سرطانی و سایر ... ۲ گرم این پوماد را بطور اراحی و طولانی تطول نمایند

پوماد مسکن معمول پوت بگیرند مسحوق شوکران ۲۰ گرم پیه بلسانی ۵۰ گرم مخلوط کنند و ۱۰ تا ۲۰ گرم این پوماد را در امراض خنازیری که با ورم همراه باشند و در مرض پوت تطول نمایند

پوماد مسکن معمول رونیتا بگیرند عصارهٔ شوکران صغیر عصارهٔ بانوره مکی ۱ گرم عصاره بلادن ۱ گرم پیه ودی ۵۰ گرم مخلوط کنند و در نزله رحم قدری از این پوماد را بر عنق رحم مالیده و بزیر شکم ترنیج نمایند

زیت شوکران بگیرند برگ تازه شوکران ۱ روغن زیتون ۲ برگها را کوفته و با روغن مخلوط کرده بجوشانند تا آب آنها بکلی بخار گردد و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و تمریخ این زیت مانند مخدرات اثر میکند

مشمع شوکران بگیرند گالبنوت (قسمی از سقز شبیه بر اتیانج) ۹۴۰ نفت سفید ۴۴۰ موم زرد ۴۴۰ زفت شوکران ۱۳۰۵ برگ سبز شوکران ۲۰۰۰ اشق ۵۰۰ مطابق معمول مشمع سازند و این مشمع را مانند عوامل محلله استعمال میکنند

مشمع معمول رانک بگیرند مشمع شوکران مشمع دیاشیلون صمغی مکی ۵۰ گرم مخلوط کرده با حرارت ملایمی نرم کنند و بعد بیفزایند کافور مسحوق ۴ گرم گوگرد مسحوق ۲ گرم و مشمع متحد القوامی سازند و بروی تکه پارچه عریضی که تمام شکم را فرا گیرند بکشند و رانک اثر این مشمع را در دنبونید مسلم میداند

ضماد شوکران بگیرند شوکران ۵۰ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا ربع آن باقی ماند و قدری آرد بزرک اضافه کنند که قابل تضمید گردد و در رفع قروح خنازیری استعمال نمایند

ایضاً ضماد شوکران معمول تروسو بگیرند شوکران مسحوق ۲۰۰ گرم آب داغ مقدار کافی در سل دیری روی سینه ضماد نمایند

شوکران مائی

شوکران مائی (بادیان مائی) ف فلاندری ل فلاندریوم اکواتیکوم نباتی است از طایفهٔ چتری که در آب نمو میکند و ساقه آن حجیم و استوانهٔ و مخطط و مجوف و در جانب فوق منشعب و برگهای آن بزرگ و مرکب از برگهای کوچک قشنگ و بی پرز و سبز تیره و بوی این نبات شبیه ببوی کرفس و تخم آن مانند عوامل مشهی و مدر بول و مدر حیض و مخرج بلغم و مسکن استعمال مینمایند و در سل و برونشیت سودمند و از عواملی است که مخصوصاً مسکن غشاء مخاط شعب قصبه میباشد و ماده عامل این نبات را که **فلاندرین** مینامند مشابه سیکوتین و فرار است و محل خروج آن از بدن سطوح ریوی میباشند

گرد تخم فلاندریوم مطابق کدکس این گرد را مانند گرد انیسون میسازند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم و زیادتر که در مغز نان مخلوط کرده و یا با عسل و یا شربت ساده عجین نموده در چهار یا پنج دفعه در عرض روز بیاشامند

معجون فلاندریوم معمول ساندراس بگیرند گرد تخم شوکران مائی ۱ تا ۲ گرم شربت ساده مقدار کافی معجون کرده صبح و عصر بیاشامند و ساندراس میگوید چون مسلول مشتبه در استعمال این معجون مداومت کند احساس بهبودی در خود مینماید باینکه مشاهده میکند که نفث بلغم دفعه کم شده و خروج آن آسان گشته و حمی نقصان یافته و یا مفقود میشود و اسهال برطرف گشته و اشتها رجعت نموده و خواب برقرار میگردد و عموماً در نزله های مزمن ریوی چون فلاندریوم را منظماً استعمال کنند تخفیف کلی در آنها مشاهده میشود

مطبوخ تخم فلاندریوم معمول بیماردستانها بگیرند تخم فلاندریوم ۱۰ گرم

کافور و چند بید سرخ را استعمال میکنند مطبوخ بابونه مؤثر و مفید است

گرد بابونه مطابق کدکس بگیرند گل بابونه مقدار منظور در گرمخانه ۲۵ درجه بخشکانند نرم بسایند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بگذرانند این گرد را مانند مقویات و عوامل معدی از ۱ تا ۲ گرم وزن یادتر استعمال میکنند

عرق گل بابونه (کدکس) بگیرند گل بابونه را آب ۴ در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۳ جزء مقطر بدست اید و این عرق را مایع پوسیونهای محرک و ضد کرم قرار میدهند و مقدار شربت ان از ۲۵ تا ۱۰۰ گرم است و جهة اخذ دهن فرار محصول مقطر را در قابله فلورانتین باید جمع کرد همینکه دهن فرار جمع شد عمل تقطیر را موقوف نمود و انرا در شیشه حفظ نمایند و مقدار شربت دهن فرار بابونه که مقوی و محرک است از ۱ تا ۱۰ قطره میباشد

تیزن بابونه (کدکس) بگیرند گل بابونه ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و این تیزن را در تقویت معده استعمال مینمایند و نیم گرم ان چون مهوع است در تسهیل عمل قی پس از استعمال مقیی پیاله پیاله استعمال میگردد

عصاره بابونه (کدکس) بگیرند گل خشک بابونه را آب جوش ۸ گلها را نیم کوب کرده در ۶ جزء آب مدت ۱۲ ساعت دم کنند و بافشار از پارچه بگذرانند و تفاله را در باقیمانده آب دم نمایند و صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند و این عصاره مقوی معده و قاطع لحمی است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ گرم

شربت بابونه (کدکس) بگیرند گل خشک بابونه را آب مقطر ۱۰ قند سفید مقدار کافی گلها را نیم کوب کرده مدت ۶ ساعت در آب دم کنند و بافشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا برداشته و به نسبت ۱۰ در ۱۰ قند بیفزایند و بجوشانند تا قوام اید و حفظ کنند و در تقویت معده استعمال نمایند

زیت بابونه (کدکس) بگیرند گل خشک بابونه را ۱ روغن زیتون ۱۰ مخلوط کرده در پهلوی اتش مدت دو ساعت بگذارند دم کشد و گاه گاه بهم زنند و بعد بگذارند مدت ۲۴ ساعت بماند و بافشار از پارچه گذرانده با کاغذ صاف نمایند و تقریبا ۹ جزء روغن باید بدست اید و این روغن از دو به صدا و لذا است که در قولنج ریحی از ابروی شکم تمریخ نمایند و میتوان قوتا انرا زیاد کرد با افزودن دهن فرار بابونه به نسبت ۱ در ۲۰

زیت کافوری بابونه (کدکس) بگیرند کافور مسحوق ۱ زیت بابونه ۹ حل کرده صاف نمایند و این روغن که محرک و ضد تشنج و کاسر الریاح است تمریخ ان متداول میباشد

عاقرقرحا

ع **عاقرقرحا** ه **اکرکره** ت **پیرتر (راسین سالیوس)** ل **انتمیس پیرتروم** ف **پودرتروون** نباتی است از طایفه **سینانتره** و ریشه ان در طب مستعمل و در فرنگستان این ریشه را از تجارت تونس می اورند و بحجم انگشت و طویل و استوانه است و بعضی اوقات دارای عده کمی ریشه های کوچک است و این ریشه از طرف خارج خاکستری و خشن و جوفان سفید رنگ و طعم سوزانی دارد که ترشح بزاق را تحریک میکند و لهذا از عوامل مدر بزاق محسوب میگردد و محتوی ماده سقزی است که طعمش تند و سوزنده و غیر محلول در آب و محلول در اتر والکل و در جوهر سرکه و ادهان ثابت و فرار بسیار محلول و **پیرترین** نامیده میشود

ریشه عاقرقرحا یکی از عوامل محرکه قویه است و مضمضه از ان درد دندان باد ترشح بزاق خیلی استعمال میکنند و از ان تعفینها(؟) چندی ترتیب میدهند که در دفع درد دندان مؤثر اند و بخصوص اثر ان بیشتر است در دردهائیکه سبب درد دندان خالک ضعفی در لثه ها باشد و **جرجیر پا را** که در خواص مشابه عاقرقرحا است در همین مواقع استعمال میکنند (رجم در دندان فودوا)

نیزه

آب جوش ۱۰۰ گرم دم کرده صاف کنند در برونشیت و نزله مزمن ریه و سل و اسم در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

شربت فلاند ریوم معمول تیلو بگیرند تخم شوکران مائی ۱۹۲ گرم شراب سفید اعلا ۲۰۰ گرم قند سفید ۳۰۰۰ گرم ابتدا تخمها را با شراب تقطیر کرده و بعد با قند شربت سازند و ۳۲ گرم این شربت دارای ۲ گرم فلاندریوم است و از ۱ تا ۲ قاشق کوچک در برونشیت و سل در عرض روز بیاشامند

حب فلاندریوم معمول روت بگیرند گرد تخم شوکران مائی ۵ سانتی گرم کلورید دو آمانیاک ۲ سانتی گرم عصاره شاه دونه چند مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در صراحی در شیشه حفظ کنند و در تسکین سرفه های نزله از ۶ تا ۱۲ حب در عرض روز بیاشامند

سفوف ایرشیل بگیرند مسحوق قند شیر ۴ گرم مسحوق صمغ عربی حصیة الثعلب مسحوق مکده ۳ گرم مسحوق تخم فلاندریوم ۵ گرم مخلوط کنند و در روزی سه چهار دفعه هر دفعه یک قاشق چای خوری در فنجان شربت قند مخلوط کرده بیاشامند در زکام و سل مستعمل و مفید است

حرف ب

در هیفدهم بابونه و اقسام آن

بابونه که از طایفه **سینانتره** است چهار قسم ان در طب مستعمل اول بابونه رومی دوم بابونه منتن سوم عاقرقرحا چهارم اقحوان و بر تمام این اقسام لفظ **کاموميل (بابونه)** اطلاق میشود

بابونه

بابونه ع **بابونج** ف **کاموميل رومن** ل **انتميس نوبيليس (کامومیلوم)** نباتی است از طایفه **سینانتره** از جنس **کورمبيفر** و طویل العمر و دارای قبه هائی که در انتهای انشعابات ان واقع شده اند و در محیط این قبه ها نیم گلهائی موجود اند سفید که کاملا باز شده اند و در مرکز این قبه ها گلهای جوان کوچکی میباشد کوتاه تر و باز نشده و اغلب اوقات قبه های بابونه رومی (بابونه شیرازی) در صورتیکه مزروع باشد بواسطه تبدل نیم گلهای مرکزی به گل کاملا سفید میباشد و این گلها بوی معطر تند و مطبوعی دارند و طعم انها گرم و قی الجلا تند و تلخ و **بابونه بدبو انتميس کوتولا** که در کنارهای مزروع و در کنار کوه الهامیه بدست اید دارای همین صفات است سوای انکه بوی ان مکره و غیر مطبوع و بدل بابونه رومی میباشد و کلیه بابونه مزروع و بستانی بهتر از بری و گل ان دارای ماده عامل تلخی است محلول در آب و الکل و علاوه دهن فراری دارد لزج که بواسطه رنگ ابی تیره اش در صورتیکه از مجاورت هوا محفوظ باشد قابل ملاحظه است

قدمای اطبا بابونه را در دفع حمیات خیلی استعمال میکردند و تا قبل از پیدا شدن کنکینا از ادوای مخصوص نوائب می دانستند اگرچه **بقراط** و **سلس** از این خاصیت اطلاعی نداشتند ولی **جالینوس** از ان در دفع حمیات استعمال میکرده و مخصوصا **دیسقوریدوس** سفوف مسحوق گل بابونه را در دفع نوائب مؤثر میداند هر چند مطبوخ گل بابونه در تقویت معده و دفع ریاح بطنی و تقویت اعصاب و دفع تشنج کثیر الاستعمال و مفید و در انگلستان مطبوخ غلیظ بابونه را مانند مقیی استعمال میکنند و تمریخ روغن بابونه و حقنه مطبوخ ان در نفخ طبلی شکم سودمند و نیز درد و سطاء با و اسهال مطبوخ گل ان مستعمل است و هم چنین در داد با ادخنث در تغیان موا فقی که

کافور

در بیان محصولات عاقرقرحا جرجیر پارا وغیره

الکولاتور عاقرقرحا بگیرند ریشهٔ عاقرقرحا ٣٢ الکل ٣٠ درجه ٤٠ آب ٣٢ بخیسانند و تقطیر کنند تا ١٠٠ اجزاء مقطر بدست آید

تعفین الکلی قوی عاقرقرحا بگیرند ریشهٔ عاقرقرحا ٣٢ الکل ٨٣ درجه ١٢٥ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین دارای همهٔ اجزاء حاده عاقرقرحا میباشد و ٤ گرم از آن در ١٢٠ گرم آب مخلوط کرده مضمضه نمایند

تعفین الکلی ضعیف عاقرقرحا بگیرند ریشهٔ عاقرقرحا ٣٢ جوهر اکلیل الجبل ٥٠٠ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین چندان دارای اجزاء حاده عاقرقرحا نیست و در بزك و دندان استعمال میگردد

تعفین اتری عاقرقرحا بگیرند ریشهٔ عاقرقرحا ٣٢ اتر سولفوریك ١٢٥ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین خیلی حاد است و قدری پنبه را بآن آلوده کرده در سوراخ دندان کرم خورده میگذارند

الکسیر مرکب عاقرقرحا بگیرند دارچینی ٥ و نیل تخم گشنیز قرنفل بسباسه قرمزدانه نوشادر مکی ٤ الکولاتور عاقرقرحا ٧٨٠ مدت ١٥ روز بخیسانند و صاف کرده بنفراینداسانس انیسون اسانس لیمو مکی ١ اسانس اسطوخودوس اسانس نعنا تعفین عنبر مکی ٠٫٤٥ عرق بهار نارنج ٤ مخلوط کرده صاف نمایند و این الکسیر را در بزك استعمال میکنند و قدری از آن را با آب مخلوط کرده جهت پاك کردن دهان بکار میبرند

تعفین اسپیلانت معمول دواسازی ثرمن بگیرند جرجیر پارا ٢ عاقرقرحا ١ الکل ٥٠ تعفین سازند

پاراگوای روکس این محصول در تسکین اوجاع دندان استعمال میشود بگیرند برگ و گل اینولا بنفرون ١٠ گرم گل جرجیر پارا ٤٠ گرم ریشهٔ عاقرقرحا ١٠ گرم الکل ٣٣ درجه ٥٠ گرم مدت پانزده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند

پاراگوای روکس کرئوزوته بگیرند پاراگوای روکس ١٠ گرم کرئوزوت ١٥ گرم مخلوط کنند

الکسیر دافع درد دندان معمول لروا بگیرند کنگ ١٥ گرم عاقرقرحا جوز بوا مکی ٤ گرم میخك ٢ گرم دهن فرا اکلیل الجبل ١ قطره دهن قرادبرکاموت ٤ قطره الکل ٤٢ درجه ١٠٠ گرم مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند و یك قاشق چای خوری این الکسیر را در یك پیاله آب مخلوط کرده در دهان نگاهدارند

مایع ضرسی معمول ثاندرن بگیرند الکولاتور دیفوده ٢٥٠ گرم الکولاتور نعناع ٥٠ گرم صابون پتاس و روغن بادام ٢٥ گرم قرمزدانه مقدار کافی مخلوط کنند و مسواك را در مخلوط آلوده نموده بروی دندانها بمالند

الکسیر دافع درد دندان معمول دسفورژس بگیرند کنگینای نیم کوب کرده ١٠٠ گرم کنگ ٥٠ گرم عاقرقرحا ١٠٠ گرم میخك ٢٠ گرم پوست نارنج ٨ گرم زعفران ٢ گرم حسن لبه ٨ گرم الکل ٣٢ درجه ١٠٠٠ گرم مدت پنج شش روز بخیسانند و صاف کرده حفظ کنند و از ٤ تا ٨ گرم این الکسیر را در یك پیاله آب مخلوط کرده در دهان نگاهدارند

مضمضه دافع

مضمضه دافع درد دندان معمول پلانك بگیرند عرق اسطوخودوس سرکهٔ مقطر مکی ٤٠ گرم ریشهٔ عاقرقرحا ٨ گرم کلوریدرات امونیاك ٤ گرم عصارهٔ تریاك ١ دسی گرم مدت چند روز بخیسانند و صاف کنند در دفع درد دندان کرم خورده و درد دندان دوما تیسمی یك قاشق کوچك مضمضه نمایند

الکسیر دافع درد دندان معمول بوزلیس بگیرند عاقرقرحا ٤ گرم جوهر اسطوخودوس ٥٠ گرم کلوریدرات امونیاك ٢ گرم چند روز بخیسانند و صاف کنند

داروی دافع درد دندان معمول بوشاردا بگیرند تعفین جرجیر پارا الکولاتور نعناع فلفلی مکی ٥ گرم الکل ٣٢ درجه ١٠٠ گرم کرئوزوت ٢ گرم مخلوط کنند قدری پنبه را این مخلوط آلوده کرده بروی دندان موجع بگذارند و اگر احساس تحریك شدیدی کند پنبه را که لازم است با دخال آن نمایند

گرد گل عاقرقرحا معمول کدکس بگیرند گل عاقرقرحا مقدار منظور در گرمخانه ٢٥ درجه بخشکانند و نرم کوفته بدون نخاله از موبیز ابریشمی نمره ١٢٠ بیرون کنند و از ١٠٠ اجزاء گل ٩٠ جزء گرد بدست آورند و جهت کشتن کنه در شکافهای بستر این گرد را نفوخ نمایند و ٤ گرم جهت یك بستر کفایت میکند و در سالی دو دفعه عمل را باید تجدید نمود و گرد را تازه بتازه باید ساخت

گرد ریشهٔ عاقرقرحا مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ عاقرقرحا مقدار منظور نرم کوفته از موبیز ابریشمی نمره ١٢٠ بیرون کنند و این گرد که معطس است در کشتن شپش و کك معمول است

گرد معطس معمول ژانل بگیرند ریشهٔ عاقرقرحا تخم موبرج زنجبیل دار فلفل مکی یك جزء هر یك را جداجدا نرم کوفته مخلوط کنند و این گرد از عوامل معطسهٔ قویه است

ع **اقحوان** پ **بابونهٔ گاوچشم** ف **ماتریکر ماتریکاریا (پیرتروم پارتنیوم)**

ی **پارتنیون** نباتی است از طایفهٔ **سینانتره** و خیلی شبیه به بابونهٔ رومی و گلهای آن که بوی عطر مطبوعی است بابونهٔ رومی نیست در تقویت معده و ادرار حیض و ضد تشنج و دفع کرم استعمال میشود و مقدار شربت مطبوخ آن ٥ گرم است و قدما از آن در اوراد طمث خیلی استعمال میکردند چنانچه از تسمیهٔ لاتینی و یونانی آن پیداست زیراکه **ماتریکاریا** مشتق از **ماتریس** است که بمعنی رحم باشد و **پارتنیون** مشتق از **پارتنوس** که بمعنی باکره بود

دره هیجدهم در تجویف ادویه بعضی دیگر نباتات طایفهٔ لبیه

باید در تجویف از نباتات طایفهٔ **لبیه** است و چون بیشتر اقسام این طایفه در خواص مشابه یکدیگرند لهذا نخست بقول کلی خواص آنها را ذکر کرده سپس بشرح هریك فرداً فرداً میپردازیم و ذکراخراین در اسانس را ذکر مینمائیم

در بیان خواص نباتات طایفهٔ لبیه بقول کلی

نباتات طایفهٔ **لبیه** حشیش مانندند و بوی آنها پس از خشك شدن باقی است و این بو در تمام اجزاء نبات موجود و پراکنده و معطر و تند و طعم آنها تلخ و گزنده و گرم و این صفات بواسطهٔ جوهر دهنی شکل زیادی که محتوی در غده‌ها و مطبوع

وزنکولی میباشد ظاهر میگردند واین جوهر تقریباً در همه این طایفه وجود دارد و علاوه مقدار زیادی کافور در انها مشاهده میشود و نیز بعضی از انها دارای ماده عامل تلخ میباشند و عمده خواص دوائی انها با همین ماده نسبت میدهند و بیشتر این طایفه در تزیین تره و در تلذذ با غذا بکار میروند

در میان خواص کیمیائی نباتات طایفه **لبیه** و خواص تراپوتیکی انها ارتباط تامی موجود است چنانچه بعضی از این طایفه مانند بادرنجبویه بواسطه ماده عاملی محتوی در انها که عبارت از دهن فرار بود اثر میکند و خواص تراپوتیکی انها با همین ماده باید نسبت داد و بعضی دیگر مانند نعناع دارای مقدار زیادی کافور میباشند محتوی و محلول در دهن فرار و علاوه بر خواص این دهن خواص کافور نیز در انها مشاهده میگردد و قسمی دیگر مانند بلوط الارض و فراسیون و لبلاب علاوه بر دهن فرار مقدار زیادی ماده عامل تلخ در انها موجود است و در این قسم اگرچه مقدار کمی کافور هم وجود دارد ولی اثرشان مرکب است از خواص ادهان معطره و خواص متعلقه به مواد مره و بالاخره قسم چهارم از نباتات طایفه لبیه مانند مریم نخودی بواسطه دهن فرار دیگر محتوی در انها است مقوی اعصاب و بواسطه کافوری که دارند مضاد تشنج و مسکن و بواسطه ماده عامل تلخ مقوی میباشند

دربیان بعضی از نباتات طایفه لبیه فرداً فرداً

حاشا (بالفرانسه) **حاشا پ پودنه کوهی** ف **تیم** ل **تیموس** ی **توموس** نباتی است از طایفه لبیه و دارای بوئی معطر و تند و مطبوع و مطبوخ ان از داخل بمقدار ۱۰ تا ۱۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش استعمال میکنند و عرق و دهن فرار ان مانند عرق و دهن فرار نعناع میسازند (رجوع به نعناع شود)

تیمول (اسید تیمیک) عبارت است از ماده عامل حاشا و جسمی است متبلور با بوئی مطبوع و از جنس **فنول** و طعم ان تند و محرق و در الکل بشدت محلول و در اب چندان محلول نیست و مقدار شربتان ۱ سانتی گرم و در خارج مانند اسید فنیک بهمان مقدار و در همان مواقع استعمال میشود بخصوص در وقتی که مریض از بوی اسید فنیک کراهت داشته باشد

حب تیمول بگیرند اسید تیمیک ۲۰ سانتی گرم صابون طبی ۵ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و روزی یک حب استعمال نمایند

غسول اسید تیمیک معمول بوشلون بگیرند اسید تیمیک ۱ الکل ۵ درجه ۱۰ حل کرده بعد اب ۹۹۵ بطور رفاده و تغسیل و دافع العفونه استعمال میشود

پوماد اسید تیمیک ایضاً معمول بوشلون بگیرند اسید تیمیک ۱ لانولین ۵۰ پیه مذاب ۵۰ پماد سازند و در قروح غانغرانائی متعفن و قروح دیفتریتی رفاده نمایند

گلیسره تیمیک ایضاً معمول بوشلون بگیرند اسید تیمیک ۱ گلیسرین نشاسته ۱۰۰ مخلوط کنند و در قروح غانغرانائی بوتریدی و قروح اکال و قروح ضعفی و امراض جلدی مرهم مطول نمایند

بادرنجبویه (بالفرانسه) **پ بادرنجبویه (بادرنگبویه) ع مفرح القلب ف ملیس (ستروئل) ل ملیسا ی ملیسو فولون** نباتی است از طایفه لبیه و زنبور عسل چون میل زیادی باین گیاه دارد

وانرا بر سایر گیاهها ترجیح داده و غالباً بروی ان می نشینند لهذا یونانیان انرا **ملیسو فولون** که بمعنی برگ زنبور عسل است نامیده اند و یکی از مصنفین میگوید جهة گرفتن زنبور عسل برگ بادرنجبویه را خورد کرده در جائیکه میخواهند این زنبورها را بگیرند بریزند

بادرنجبویه دارای چندین قسم است و ان قسمی که بوی بادرنگ (لیمو) از ان متصاعد میشود و چون برگ انرا در میان انگشتها کمی مالش کنند انگشت نیز بوی بادرنگ میگیرد بر سایر اقسام ترجیح دارد و در طب بیشتر استعمال میشود و وجه تسمیه ان در زبان فارسی همین خاصیت است و طعم بادرنجبویه گرم و گزنده و معطر میباشد و ماده عامل ان دهن فراری است که رنگ ان سفید و در اب و الکل محلول است

بادرنجبویه را قدما ازاد و به مقوی اعصاب و دماغی و مفرح میدانند ولی اکنون مانند سایر نباتات طایفه لبیه در جزء ادویه محرکه و ضد تشنج و معرقه ضعیفه استعمال میشود و مخصوصاً این نباتات در دفع اختلالات عصبانی بومی سودمند اند و جهة تحریک بدن پس از اثر بوده استعمال میشوند و در دفع کولیکهای نیز مفید اند و بادرنجبویه اگرچه ضعیف الاثر تر از بیشتر انها است ولی بواسطه گوارائیش کثیر الاستعمال تر و بیشتر اوقات مطبوخ انرا استعمال مینمایند که یک قبضه شاخه های گل دار بادرنجبویه را در یک پیاله اب جوش دم کرده و با قند شیرین نموده می اشامند و نیز استعمال بادرنجبویه سودمند است در دفع ضعف عضلانی و کندی حواس که در نقاهت امراض طولانی مشاهده میشوند و در صداع عارضی در اشخاص ذکی الحس و دوار و طنین عارضی در اشخاص کثیر الفکر در موردیکه سبب انها از دیاد خون نباشد و مخصوصاً در مشایخ سمین و قبل استعمال دم کرده بادرنجبویه صبح ناشتا خیلی سودمند است و تغسیل چشم با مطبوخ ان در ابتدای ضعف بصر مستعمل و مفید و تمریخ دهن فرار بادرنجبویه در اوجاع متاوبی و رماتیسمی و اوجاع مبهم اطراف و مفاصل مفید و نیز تمریخ ان در عرق النساء و در و ماتیسم عضلانی موثر فی الجمله هرگاه در جلد شده و وجع را تسکین میدهد و چون قطعه پنبه را با این دهن الوده کرده در گوش گذارند درد انرا ارام میکند و هرگاه محل گزیدن عقرب و افعی و زنبور و سایر حیوانات زهردار را با عرق بادرنجبویه بشویند سودمند خواهد بود و جالینوس در خواص مذکوره فراسیون را بدل بادرنجبویه میداند

تیزن بادرنجبویه مطابق کدکس بگیرند بادرنجبویه ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن از عوامل محرکه و معرقه است و در عرض روز پیاله پیاله با بدان را اشامید

عرق بادرنجبویه مطابق کدکس بگیرند شاخه های گل دار و تازه بادرنجبویه ۱ اب مقدار کافی در حمام ماریه تقطیر کنند تا محصول هم وزن بادرنجبویه شود و جهة اخذ **دهن فرار بادرنجبویه** محصول مقطر را در قابله فلورانسی جمع کنند و عرق بادرنجبویه را مایع بوسه های محرکه قرار میدهند

مطبوخ مرکب بادرنجبویه معمول کوبلاند بگیرند برگ خشک بادرنجبویه ریشه شیرین بیان مکد ۱۰ گرم انیسون را زیانه تخم گشنیز مکد ۲ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دواها را نیم کوب نموده مدت یکساعت دم گذاشته صاف نمایند و مانند محرکه و معرق پیاله پیاله بیاشامند

الکولاتور ساده بادرنجبویه بگیرند شاخه های گل دار و تازه بادرنجبویه ۱ جزء الکل ۹۰ درجه ۳ جزء عرق بادرنجبویه ۱ جزء مدت چهار روز بخیسانند و بعد تقطیر کرده ۲ جزء و نیم الکولاتور خنک

الکولاتور مرکب بادرنجبویه (عرق بادرنجبویه کارم) مطابق کدکس

بگیرند شاخه‌های گلدار و تازه بادرنجبویه ١٨٠ پوست زرد و تازه لیموی ترش ٣٠ دارچینی قرنفل جوز بوا مکد ٤ تخم گشنیز و ریشه انژلیک مکد ١ الکل ٩٠ درجه ١٠٠٠ ادویه را خورد کرده و مدت ٤ روز در الکل بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند و ١٣٣ جزء مقطر بردارند و این الکولاتور اکثر از عوامل محرک و کاسر الریاح است از ٥ تا ٢٠ گرم در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و در خارج نطول آن خالص و یا مخلوط با آب مستعمل است

الکسیر شارتروز کبیر معمول دو دولت بگیرند برگ تازه بادرنجبویه برگ تازه زوفا مکد ٨ جزء ریشه تازه انژلیک ٤ جزء دارچینی ٢ جزء زعفران جوز بوا مکد ٥ جزء الکل ٨٥ درجه ٢٥٠ جزء مدت ٢٤ ساعت دواهای خشک را در الکل بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند تا تمام الکل تقطیر شود و دواهای تازه را مدت ٨ روز در این مقطر بخیسانند و بافشار صاف نمایند و ١٩ جزء قند سفید مصفی حل کرده با کاغذ صاف کنند و این الکسیر از عوامل محرکه است که در سپهر استعمال آن شایع و در حقیقت الکولاتوری است که کمی قند دارد

نعناع

نعناع ع نعناع پ نانا ف مانت ل مانتا ی مانتیه یکی از نباتات طایفه لبیه است و دارای چندین قسم و اقسام مستعمل در طب عبارتند از نعناع سبز و نعناع مجعد و پودنه و نعناع جنگلی و نعناع فلفلی و همه این اقسام دارای اسانس و بوی شان مطبوع و طعمشان تلخ و معطر و فی الجمله شبیه به بوی کافور که در ابتدا دهان را گرم کرده و بعد تازه و سرد نموده و قدری ترا میگزند

نعناع فلفلی

نعناع فلفلی ف مانت پواوره ل مانتا پیپریتا را بیشتر از سایر اقسام استعمال میکنند و از عواملی است که در معده تحریک کرده و عمل هضم را تقویت مینماید و ریاح مجتمعه در معده را از بالا و پایین دفع میکند و بواسطه عمل انعکاسی در سلسله عصبانی تحریک مینماید و تنفس را سریع کرده و حرارت بدن می افزاید و کم میکند ترشح اغشیه مخاطی را و نیز موجب نقصان ترشح شیر میگردد بر خلاف گاهی بر ترشح بول و تعریق جلد می افزاید لهذا از آن در اختلالات ضعفی و عصبانی معده و قولنجهای ریحی و هنگام برودت کولرای آسیائی استعمال میکنند و از ادویه محرکه است که اوتیش نزدیک بیاد و نیز ضد تشنج است و بیشتر مطبوخ آنرا استعمال مینمایند که یک قبضه نعناع خشک را در یک پیاله آب جوش دم کرده صاف نموده با قدری قند شیرین کرده بیاشامند

پودنه

پودنه ع فوتنج ف مانت پولیو ل مانتا پولژیوم در طب شاخه‌های گلدار پودنه را مانند عوامل محرکه منتشره و مقوی معده و ضد تشنج استعمال میکنند

تیزن برگ نعناع بگیرند برگ خشک نعناع ٥ گرم آب جوش ١٠٠٠ گرم دم کرده صاف نمایند و در عوض چای در فنجان فنجان مانند محرکات و معرقات بنوشند

تیزن مرکب نعناع مطابق دواسازی لندن بگیرند برگ خشک نعناع ٨ گرم آب جوش ٢٥٠ گرم یک ربع ساعت دم کنند و صاف نموده بیفزایند قند ٨ گرم تعفین مرکب هیل ١٥ گرم این تیزن را در دو قسمت کرده در دو دفعه مانند عوامل محرکه و کاسر الریاح بنوشند

هیدرولیه نعناع معمول بیمارستانها بگیرند دهن فرار نعناع ١ قند سفید الکل ٩٠ درجه مکد ٥ آب مقطر ١٠٠ قند و دهن فرار را در هاون بلور صلایه کنند و الکل را افزوده نیز صلایه کنند و بعد آب را بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و این هیدرولیه را مایع پوسیونهای محرک و ضد تشنج قرار میدهند و مقدار شربت آن از ٣٠ تا ١٠٠ گرم است و بمطبوعیت عرق نعناع نیست

عرق نعناع

عرق نعناع مطابق کدکس این عرق را از نعناع فلفلی مطابق دستور العملی که در بادرنجبویه ذکر کردیم میکشند و **دهن فرار نعناع** را نیز مانند دهن فرار بادرنجبویه اخذ مینمایند و عرق نعناع را مایع پوسیونهای محرک و ضد تشنج قرار میدهند و مقدار شربت آن از ٣٠ تا ١٠٠ گرم است و مقدار شربت دهن فرار نعناع که محرک معده و ضد تشنج و مسکن است از ١ تا ١٢ قطره میباشد بطور پوسیون و یا اولئوساکر و در خارج بطور نطول بتنهائی از آنها میتوان آنرا استعمال کرد

تعفین اسانس نعناع (جوهر نعناع) مطابق کدکس بگیرند اسانس نعناع ١ الکل ٩٠ درجه ٤ مخلوط کرده صاف نمایند و بهمین طریق میسازند **تعفین اسانس انیسون و سایر نباتات** طایفه **چتری و تعفین اسانس برگاموت و سدر او لیمو و عرعر و نارنج و بهار نارنج و اکلیل الجبل و سایر** طایفه لبیه را

تعفین نعناع (جوهر پپرمنت) مطابق دواسازی انگلستان بگیرند الکل ٩٠ درجه ٥٠٠ اسانس نعناع ٥ برگ تازه اسفناج ١٠ بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و برگ اسفناج را جهة رنگین کردن این تعفین استعمال مینمایند و این تعفین محرک و کاسر الریاح و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ١ و ٢ تا ٥ گرم مخلوط در یک پیاله شربت قند

قرص نعناع فلفلی (قرص پپرمینت) بگیرند مسحوق قند سفید ١٠٠ اسانس نعناع ١ لعاب صمغ عربی ١٠ اسانس را با ١٠ جزء قند مخلوط کرده و با باقی قند و لعاب خمیری سازند و مخلوط نمایند و قرصهای یک گرمی سازند و این قرصها گوارا میباشند محرک و ضد تشنج اند و در اصلاح بدبوئی نفس استعمال میشوند و مقدار شربت آنها از ٢ تا ١٠ عدد است

الکولاتور مرکب نعناع معمول اسپلان بگیرند برگ تازه نعناع مجعد ٢٥٠ افسنتین ٩٠ باسیلیق پودنه مکد ٤ اکلیل الجبل اسطوخودوس مکد ٨ دارچینی ١٥ میخک تخم گشنیز مکد ٤ الکل ٨٥ درجه ١٨٠٠ عرق نعناع ١٢٧٥ ادویه را با هم کوب کرده مدت هشت روز در الکل بخیسانند و عرق نعناع را افزوده در حمام ماریه تقطیر کنند تا تمام مایع تقطیر شود و مقدار شربت این الکولاتور که محرکی است قوی و ضد تشنج از ٥ تا ٣٠ گرم بطور پوسیون

مانتول

مانتول عبارت است از کافور اسانس نعناع فلفلی و بشکل بلورهای شفاف و بیرنگی است که در ٤٢ درجه حرارت ذوب میگردد و محلول در الکل و اتر و کلوروفورم و لیکن در آب کم محلول و از عوامل انتی سپتیک و دافع نورالژی میباشد و کپسولهائی از آن ترتیب میدهند که هر یک دارای ١٥ سانتی گرم اند و در برونشیت مزمن و نزله مثانه ناسور کپسول در عرض استعمال مینمایند و دیگر در دفع نورالژی این ماده مانند سایر ادهان فراره موجب فالج انتهای احساس اعصاب میشود و از آن قلمی میسازند که در دفع صداع نطول آن متداول است

مخلوط

مخلوطهای انتی سپتیک جهة تسکین اوجاع دندان نمره ١ بگیرند مانتول تیمول مکد یک جزء مخلوط کنند نمره ٢ مانتول اسید فنیک مکد یک جزء مخلوط نمایند نمره ٣ مانتول هیدرات کلورال مکد یک جزء مخلوط کنند نمره ٤ مانتول ٣ کافور ٢ مخلوط نمایند نمره ٥ مانتول ٢ کروتون کلورال ١ مخلوط کنند و این مخلوطها را در مداوای اختلالات بینی و حلق نیز معمول میدارند

مخلوط جهة مداوای موضعی یورالژی معمول سابانانی بگیرند مانتول کافور مکد ۱ گرم الکل خالص ۱۰ گرم مخلوط کنند و با عانت قلم مو بمحل موجع نطول نمایند

پوماد ضد صداع بگیرند مانتول ۲ گرم روغن زیتون ۱ گرم لانولین ۵٫۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد زکام معمول کالوت و پیر بگیرند مانتول کلورهیدرات کوکائین مکد ۱۰ سانتی گرم اسید بوریک ۳ گرم وازلین ۲۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

اولیشن ع صعتر ف سرپولم ل تیموس سرپیلوم ی اسپولون (املای صعتر با سین است نه صاد و چون در نسخه های اطبا با شعر مشتبه میشد لهذا جهة عدم التباس با صاد نوشتند مثل انکه نواصیر که جمع ناسور باشد با سین بود جهة عدم اشتباه با بواسیر با صاد نوشته میشود) یکی از نباتات طایفه لبیه است و گیاهی است کوچک و گلهای ان قرمز و دارای عطر مطبوعی و از عوامل محرکه است و مطبوخ ۱۰ گرم ان در ۱۰۰۰ گرم اب که با قند شیرین کرده و قدری مسحوق صمغ عربی بران افزوده باشند در دفع سیاه سرفه و سرفه های تشنجی و اختلاجی و کریپ سودمند است و یکی از دانشمندان عرقاویش را در زرد واهای چشم بگلاب ترجیح داده و امراض تابع انها قرار میدهد

لوند سه قسم از نباتات طایفه لبیه را باسم لوند مینامند ۱ لوند متعارفی ل لوند ولاورا که در بستانها زراعت میکنند ساقه ان با ریک و مربع و ارتفاع ان گاه بیک ذرع و برگهای ان مخطط و سفید رنگ و گلهای ان کوچک و ابی رنگ و دارای عطر تند کافوری ۲ لوند کبیر (لوند مذکر) ل لوند ولا اسپیکا این قسم در کوههای غیر مزروع الژری میروید ۳ اسطوخودوس ع ضرم ف استوکاس ا دابیک ل لوند ولا استوکاس که بیشتر در اطراف دریا میروید و گلهای ان سنبله مانند اند و همه اقسام مذکوره در خواص مشابه یکدیگر اند و از عوامل محرکه و مقوی اعصاب میباشند

الکولا تور لوند این الکولا تور را مانند الکولا تور باد رنجبویه میسازند

دهن فرار لوند مانند دهن فرار باد رنجبویه ساخته میشود

تعفین مرکب لوند معمول دواسازی انگلستان بگیرند اسانس لونده اسانس اکلیل الجبل ا دارچینی جوز بوا صندل سرخ مکد ۱۰ الکل ۸۵ درجه ۴۴ ۹ بعد از ان اسانسها سایر دواها را مدت هشت روز در الکل بخیسانند و بافشار صاف کنند و بروی تفاله بقدری الکل ۸۵ درجه بریزند که محصول ۱۰۰۰ جزء شود و اسانسها را بعد بیفزایند و این تعفین از عوامل محرک و ضد تشنج است و مقدار شربتان از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون

سرکه لوند بگیرند سرکه خیلی تند الکولا تور لوند مکد ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری از این مخلوط را در یک پیاله اب داخل کرده در دفع درد دندان مضمضه نمایند

اکلیل الجبل ت دومارن ل روسمارینوس اوفیسینالیس و گل سرخ بحری نیز نامیده میشود نباتی است از طایفه لبیه و ختمی که در بستانها زراعت میکنند ولی بالطبع در سواحل دریا میروید همه اجزاء این نبات سفید رنگ و دارای بوی معطر کافوری تندی و برگهای ان مخطط و گلهای ان کوچک و بنفش رنگ و این نبات مانند سایر نباتات طایفه لبیه محرک و ضد تشنج و معرق

منعفی است و اهالی زاب (از ممالک جنوبی الژری افریقا) جراحت ختنه را از مسحوق برگ اکلیل الجبل میپوشانند

الکولا تور اکلیل الجبل بگیرند شاخه های گل دار و تازه اکلیل الجبل ۱۰۰۰ گرم الکل ۸۰ درجه ۳۰۰۰ گرم عرق اکلیل الجبل ۱۰۰۰ گرم مدت چهار روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند تا محصول مقطر به ۴۰۰۰ گرم رسد

دهن فرار اکلیل الجبل مانند دهن فرار باد رنجبویه ساخته میشود

پوسیون محرک معمول بوشاردا بگیرند اسانس نارنج ۴ قطره اسانس اکلیل الجبل ۴ قطره در ۱۰ گرم الکل حل کنند و با ۵۰ گرم شربت صمغ و ۱۵۰ گرم اب مخلوط نمایند و با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

نطول محرک ایضاً معمول بوشاردا بگیرند اسانس اکلیل الجبل ۱۰ گرم اسانس لیمو ۲ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم مخلوط کنند

مریم نخودی (کلپوره) ع مرهمیه ف سوژ ل سالویا ی اللیسفاکوس دانه ذکر کردیم مرهمیه از قسم چهارم نباتات طایفه لبیه است و بر دو قسم است مرهمیه صغیر و مرهمیه کبیر و مستعمل اطبا فرانسه قسم صغیر است و اطبای انگلیس و المان مرهمیه کبیر را نیز استعمال میکنند و هر دو قسم محرک و ضد تشنج و مسکن و مقوی میباشند

مطبوخ برگ و شاخه های گل دار مرهمیه صغیر را که خیلی معطر اند بطور تیزن و استحمام و غسول و بخور معمول میدارند و نیز تدخین انها مستعمل است و اهالی کرمان یک قبضه کوچک شاخه های گل دار کلپوره را گرفته و کف مال کرده در دفع قولنج ریحی سفوف میکنند

یکی از دانشمندان شراب مرهمیه را در دفع عرقهای لیلی که در نقاهت امراض عارض میشوند و مورث ضعف زیاد میگردند موثر میداند و میگوید در این حالت سرعت نبض را کم میکند و نیز از اخیلی مفید میداند در دفع سیلان شیر که پس از انا رضاع در بعضی زنها باقی میماند و گاه منجر به حمای دق میگردد و مرهمیه در این خواص اگرچه با نعناع توام است ولی بواسطه انکه تقویت و قبضش بیشتر مطمئن تر است

استعمال مرهمیه در قروح ضعفی ساق سودمند است که چون ان را با عسل در شراب بجوشانند و پارچه را در این مطبوخ الوده کرده بروی قروح رفاده نمایند موجب سرعت حصول سیکاتریس و اندمال قرحه میگردد و همین اثر نیز در مطبوخ مائی ان میباشد و هم چنین رفاده ان در قروح گونه موثر است و چون دانه های برفک عارض دهان اطفال و حوامل را با مطبوخ خمری مرهمیه نطول کنند بزودی برطرف میشوند و اثر ان زیادتر میگردد هرگاه علاوه بر نطول دو سه چند قاشق کوچک از مطبوخ ان بطفل بیاشامانند و مضمضه ان در ملاست لثه و ترشح خون مفید است

تیزن مرهمیه معمول کدکس بگیرند برگ خشک مرهمیه ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و جهة تحریک و تعریق میتوان چاد عرض و از بیاشامند

دهن فرار مرهمیه مطابق کدکس مانند دهن فرار باد رنجبویه ساخته میشود و اگرچه در طب استعمالی ندارد ولی در عطرسازی بکار میرود

تدخین مرهمیه معمول دیترن بگیرند برگ خشک مرهمیه و خورد کرده در چپق بریزند و بکشند و پس از کشیدن دهان و بینی را ببندند و نفس را بشدت از بینی خارج کنند تا دود در شیپور استاخی داخل گردد و چندین دفعه و عرض روز این عمل را مکرر نمایند در کری که بعد از اختلالات نزله و اورام حلق عارض میگردد

نافع وسودمند است

زوفا، زوفا یابس، هیزوپ لاتین هیسوپوس اسپیکاتا (اوفیسینالیس)

یا **اوسوپوس** وعبریها آنرا **گیاه مقدس** مینامند نباتی است کوچک واز طایفهٔ لبیه وبرگها

ان مخطط وگلهایش آبی ببنفش رنگ ودارای بوی معطر وعلاوه بر دهن فرار مقدار زیادی ماده عامل تلخ و

مقدار کمی کافور دران موجود وبدین جهة تقویتش بیشتر از سایر است واثر ان مانند فراسیون ولبلاب در امراض

مزمن ریه بخصوص نزله وسل مجرب ونیز در اخرین هنگام ذات الریه ودر اسم چون انرا استعمال کنند سرفه را کم

کرده وخروج نفث را اسان میکند وپوسیون زوفا در اسم مشایخ واشخاص مسن بنزله مفید ومستعمل

ومقدار شربت ان چندگرم است

تیزن زوفا مطابق کدکس بگیرند زوفای خشک ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

ومتدرجا در عرض روز بیاشامند مانند عوامل محرک وضد نزله اثر میکند

عرق زوفا (هید رولای زوفا) معمول کدکس این عرق را مانند عرق بابونه

میسازند وبیشتر اوقات انرا مایع پوسیونهای محرک وضد نزله قرار میدهند

شربت برگ زوفا بگیرند برگ خشک زوفا ۱ اب مقطر ۵ قند مقدار کافی برگها را نیم کوب کرده مدت ۶

ساعت در اب مقطر جوش دم کنند وبافشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود ومصفی را برداشته بر نسبت ۱۸ در ۱۰

قند افزوده قوام اورند وحفظ کنند واین شربت از عوامل مخرج نفث میباشد

بلوط الارض کامذریون) لاتین تُرماندره لاتوکریوم کامدریس این نبات

که از طایفهٔ لبیه است دارای چندین قسم میباشد وهمهٔ انها در طب مستعمل اند وعلاوه بر دهن فرار مقدار

زیادی ماده عامل تلخ دارد ودر امراض مزمن کبد استسقاء وسوء القنیه نوائب طولانی وضعف مجاری هضم و

صلابت طحال وعسر البول واستسقاء منتج از ان مفید ومستعمل ومخصوصا سفوفان در دفع حمای ربع سودمند

است واطباء یونان وایران از اثر بلوط الارض در احشاء بخصوص در طحال تمجید کرده اند ویکی از دانشمندان معاصر

مطبوخ انرا در نقاهت صورت ضعف حمای تیفوئید وهمهٔ امراض حاده که منجر بعدم توانائی وفساد اعمال بدن شوند

مجرب میداند وبیشتر مطبوخ ان مستعمل ومقدار شربتش چندگرم میباشد

اقسام متداوله این نبات که بیشتر استعمال میشوند عبارتند اولا از **تُرماندره متداولی (بلوط**

الارض صغیر) وبلوط الارض مطلق عبارت از او است ومقدار شربت ان از ۱۰ تا ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم

اب که بطور تیزن استعمال شود ثانیا **تُرماندره مائی که اسکوردیوم** نیز نامیده میشود ومعجون

دیاسکوردیوم (مثرودیطوس) از اسم ان مشتق است ثالثا **تُرماندره ایوت**

که مقدار شربت ان بطور تیزن از ۱۰ تا ۲۰ گرم است در ۱۰۰۰ گرم اب جوش

عصارهٔ کامدریس (کامذریون) مطابق کدکس بگیرند برگ خشک کامذریون ۱ اب

مقطر جوش ۵ برگها را نیم کوب کرده در ۴ جزء اب مدت ۱۲ ساعت دم کنند وبافشار صاف نمایند وبگذارند

ته نشین شود وباقی مانده انرا بروی تفاله ریخته نیز صاف کنند ودو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت

عصارهٔ نرم قوام اورند ومقدار شربت این عصاره در تقویت معده از ۲ تا ۱۰ گرم است

فراسیون یا فنان سرکورار، علقمان ماروب لاتین ماروبیوم

(پراسیوم) یونانی پراسیون نباتی است از طایفهٔ لبیه وقطنی شکل وسفید رنگ کرک دار حاوی ماده عاملهٔ

فراوان میرویند وعلاوه بر دهن فرار دارای مقدار زیادی ماده عامل تلخ است ودر امراض مزمن ریه بخصوص نزله

وسل ودر هنگام اخر ذات الریه استعمال ان مفید ومانند زوفا سرفه را کم کرده وخروج نفث را اسان میکند ومقدار شربت

ان چندگرم است وتیزن انرا مانند زوفا از ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش ترتیب میدهند

لبلاب، علیق (عشقه) لاتین لیرترِستر، گلِکوما هِدِراسا، کبوس

نباتی است خوشبو از طایفهٔ لبیه ومانند فراسیون علاوه بر دهن فرار دارای مقدار زیادی ماده عامل تلخ است وشاخه ها

گل دار انرا که معطر اند ومحرک غشاء مخاطی ریوی در دفع نزلات مزمن استعمال میکنند بخصوص در نزله وسل ودر اخرین

هنگام ذات الریه که مانند فراسیون سرفه را کم کرده وخروج نفث را اسان میکند ومقدار شربت ان چندگرم است

بطور مطبوخ وتیزن

مرزنجوش (مرزنگوش، سرمق (عنقر) لاتین ماژورِلِن لاتین اوریگانوم

ماژورانا نباتی است از طایفهٔ لبیه که در بستانها زراعت میکنند وعلاوه بر دهن فرار مقدار زیادی

کافور دارد ویکی از عوامل محرکه ومعطر است

گرد مرزنجوش مطابق کدکس بگیرند برگ مرزنجوش را پاک کرده خشک کنند ونرم بکوبند

واز موی بیز ابریشمی نمره ۵۰ بیرون نمایند واستعمال این گرد بجهت عطسه اوردن منتسب به تصرف طبیب است

در بیان نسخه‌های متداول نباتات طایفهٔ لبیه

اسپیس معطر بگیرند برگ وگل افسنتین برگ وگل زوفا برگ وگل نعناع فلفلی برگ وگل مرزنجوش برگ

وگل اکلیل الجبل برگ وگل مریمیه صغیر برگ وگل ویش برگ وگل حاشا مکرر بک جزء مخلوط کنند و ۵۰ گرم این اسپیس را

مدت یکساعت در ۱ لیتر اب جوش دم کنند وبافشار صاف کرده در یک حمام داخل نمایند واستحمام در این ابزن

در اطفال خنازیری که علامات خراجی وفساد بنیه را عوارض موضعی غلبه دارد ونیز در نقاهت وسوء القنیه مزمن

وطولانی اختلالات بنیوی اطفال مستعمل وسودمند است

اسپیس دافع سعال بگیرند برگ خشک پرسیاوشان کاناد برگ خشک لبلاب برگ خشک اسکولوپاندر

برگ خشک ودو بنک گل زوفا کوکارید ون تخم مکرر یک جزء بدقت مخلوط کنند و ۲ گرم این اسپیس را در ۱۰۰۰ گرم

اب بجوشانند وصاف کرده مانند تیزن در دفع سرفه بیاشامند

اسپیس چائی بگیرند ودو بنک لبلاب برگ مامیثا برگ فنجیون (حشیشة السعال) مکرر ۵۰ گرم برگ

بادرنجبویه برگ مریمیه مکرر ۱۰ گرم دواها را خرد کرده وبدقت باهم مخلوط نمایند ودو گرم از این اسپیس را مانند

چای در یک پیاله اب جوش دم کرده بیاشامند

چای هالر بگیرند گل مریمیه گل بومادران گل لبلاب گل بادرنجبویه گل زوفا گل قنطوریون دقیق

گل غالبون گل بابونه مکرر یک جزء بدقت مخلوط کنند و ۲ گرم این مخلوط را در یک پیاله اب جوش دم کرده صاف

نموده در دفع ریاح معدی بنوشند

چای سوئیسی بگیرند برگ گل دار افسنتین برگ گل دار قنطوریون دقیق برگ گل دار فرنجمشک برگ گل دار بلوط الارض برگ گل دار زوفا برگ گل دار لبلاب برگ گل دار بومادران برگ گل دار حرز بیهوش برگ گل دار بیدمشک برگ گل دار اکلیل الجبل برگ گل دار ستاخیکل برگ گل دار مریم برگ گل دار اسکولوپاندر برگ گل دار اسکوردیوم برگ گل دار حاشا برگ گل دار ودونیک گل دینکا گل پیده و شاگل ماميثا گل فنجیون مکدیک جزء بجوبی مخلوط کند و ۲۰ گرم از این مخلوط را در یک پیاله اب جوش دم کرده صاف نموده مانند عوامل محرک و کاسر الریاح بیاشامند

چای توبها بگیرند گل اکلیل الملک ۱۰ گرم گل بابونه گل اقطی گل توبرتس مکدر ۲۰ گرم مدت هشت روز در ۲۰۰۰ گرم الکل ۲۰ درجه بخیسانند و صاف کنند و ۵۰ گرم این مصفی را با ۱۰۰ گرم شربت پرسیاوشان مخلوط نمایند و ۵۰ گرم از این مخلوط را در ۵۰۰ گرم اب صاف داخل کنند و مانند عوامل کاسر الریاح و محرک استعمال نمایند

مشروب کاسر الریاح بگیرند گل بابونه ۵ گرم انیسون بادیان خطائی تخم گشنیز مکدر ۲ گرم اب جوش ۱۰۰ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و ۵۰ گرم قند بیفزایند و یک پیاله از ان در دفع نفخ شکم بیاشامند

الکولاتور نافع الجرح بگیرند برگ تازه ریحان (شاهسفرم) برگ فرنجمشک برگ زوفا برگ مرزنجوش برگ بابونه برگ نعناع برگ اکلیل الجبل برگ مریمیه برگ صعتر برگ حاشا برگ افسنتین برگ اترلیک برگ رازیانه برگ سداب هیپریکوم (علف چای) لوند مکدر ۱۰۰ الکل ۸۰ درجه ۵۰۰۰ مطابق معمول الکولاتور سازند و حفظ کنند و این الکولاتور را ادویهٔ محرکه است که خیلی از ان تمجید میکنند و مقدار شربتش ۸ گرم است مخلوط با نصف پیاله شربت قند نطولات در ضغطه و ضربه و رضّ اعم از انکه خالص استعمال شود و یا مخلوط با هم وزنش اب محلل بکوبند

تعفین مرکب لوند معمول دواسازی انگلستان بگیرند اسانس لوند ۴/۷۱ اسانس اکلیل الجبل ۴/۷۰ دارچینی ۹/۷۲ جوزبوا ۹/۷۲ صندل سرخ ۱۹/۴۴ الکل ۹۴۴/۱ بخیسانند و صاف کنند و ۹۴۴ جزء مصفی باید بدست اورند و از ۳ تا ۴ گرم مانند عوامل محرک استعمال میکنند

اودوکولونی (جوهر اسطوخودوس) معمول کدکس بگیرند دهن فراد برگاموت دهن فراد پرتغال مکدر ۱۰ دهن فراد لیمو دهن فراد اکلیل الجبل دهن فراد بهارنارنج مکدر ۲ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ حل کرده صاف نمایند این محصول را مانند الکولاتور بادرنجبویه استعمال میکنند و یکی از دانشمندان در تفریس این محصول را گرم کرده و بادچه را با ان الوده نزدیک محل ورم رفاده مینهاد و متصلاً تجدید میکند

نسخهٔ دیگر بگیرند اسانس لیمو اسانس نارنج اسانس لوند مکدر ۲ اسانس برگاموت اسانس بالنک مکدر ۵ الکل ۱۰۰۰ مخلوط کنند

ایضاً نسخهٔ دیگر که قوی‌تر از دو نسخهٔ مذکوره است بگیرند اسانس برگاموت اسانس نارنج مکدر ۱۰ اسانس لیمو ۵ اسانس بالنک ۳ اسانس اکلیل الجبل ۱ تعفین عنبر تعفین حسن لبه مکدر ۵ الکل ۱۰۰۰ مخلوط کنند

اودوکولونی متعارفی بگیرند اسانس برگاموت اسانس بالنک مکدر ۵ اسانس نارنج اسانس بهارنارنج مکدر ۲ اسانس لوند اسانس اکلیل الجبل اسانس لیمو مکدر ۱۰ الکل ۲۰۰۰ مخلوط کنند و در این دو نسخه توجه باید دقت نمایند که اسانسها خیلی تازه باشند

نطول عینی معمول سیشل بگیرند الکولاتور ۵ گرم الکولاتور فیورانتی ۲۰ گرم اب اکلیل الجبل

۵ گرم مخلوط کنند و در دفع امور مذکوره روی جبهه نطول نمایند

تعفین معطر بگیرند جوزبوا میخک مکدر ۴ دارچینی کلنا مکدر ۸ الکل ۸۰ درجه ۵۰۰ مدت پانزده بخیسانند و صاف کنند چند قطره این تعفین را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده مانند محرکات استعمال نمایند و نیز نطولات معمول است

تعفین نافع الجرح (اب نافع الجرح قرمز) بگیرند برگ تازه ریحان برگ تازه فرنجمشک برگ تازه زوفا برگ تازه مرزنجوش برگ تازه بادرنجبویه برگ تازه نعناع برگ تازه اکلیل الجبل برگ تازه سائر برگ تازه مریمیه برگ تازه اویشن برگ تازه حاشا برگ تازه افسنتین برگ تازه اترلیک برگ تازه رازیانه برگ تازه سداب برگ تازه هیپریکوم برگ تازه لوند مکدر ۱۰۰ الکل ۸۰ درجه ۳۰۰۰ بخیسانند و صاف کنند و این تعفین در خواص مشابه الکولاتور نافع الجرح است

بطری قرمز تیلور بگیرند الکل ۵۵ درجه ۳۰۰ گرم قرمزدانه ۱۰ گرم اسانس مرزنجوش ۴ گرم مطابق معمول عمل کنند و مانند محرکات یک قاشق چای خوری این محلول را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

الکسیر دولن بگیرند ریشهٔ جنطیانا ریوند پوست نارنج افسنتین بلوط الارض برگ سنا مکدر ۱۰ گرم کاسکاریل صبر سقوطری مکدر ۲ گرم الکل ۵۵ درجه ۱۰۰۰ گرم مدت هشت تا ده روز بخیسانند و با کاغذ صاف کرده حفظ کنند و مقدار شربتش خوری کوچک قبل از نهار و یکی قبل از شام بیاشامند و اگر از شرب این دو قاشق طبیعت چندان عملی نکرد فردای ان روز نیز دو قاشق دیگر بهمین طریق میل کنند

بلسان الحیوة هوفمان معمول دواسازی اوستریا بگیرند اسانس لوند اسانس مرزنجوش اسانس لیمو اسانس میخک مکدر ۱/۴ اسانس جوزبوا اسانس دارچینی دهن فراد کهربا مکدر ۲/۷۳ الکولاتور مرکب بادرنجبویه ۲۰۰ مخلوط کنند و در دفع قولنج های ریحی از ۱۰ تا ۲۰ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

بلسان ساکسی بگیرند روغن جوزبوا ۱۲۵ گرم دهن فراد لوند دهن فراد کهربا مکدر ۶ گرم دهن فراد مرزنجوش دهن فراد مریمیه دهن فراد اکلیل الجبل مکدر ۴ گرم دهن فراد جوزبوا دهن فراد نعناع دهن فراد سداب مکدر ۲ درهم گرم مخلوط کنند در سستی اطراف اطفال و در سوء هضم ۳ تا ۶ قطره روی حبه قند چکانیده بیاشامند و از ۲ تا ۴ و نیز ۱۰ گرم از ان از خارج نطول نمایند

شراب معطر بگیرند شراب قرمز ۸۷۵ الکولاتور نافع الجرح ۱۲۵ مخلوط کرده صاف نمایند و مانند عوامل مقویه در محلل نطول کنند

سرکهٔ معطر معمول کدکس بگیرند سرکهٔ سفید ۸۷۵ الکولاتور نافع الجرح ۱۲۵ مخلوط کرده مانند شراب معطر استعمال نمایند

سرکهٔ معطر معمول بیمارستانها بگیرند بادرنجبویه نعناع اکلیل الجبل مریمیه مکدر ۲۵ لوند ۵۰ سیر ۱ سرکهٔ سفید ۲۰۰۰ مطابق معمول عمل نمایند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم این سرکه را در ۲۰۰ گرم اب مخلوط کرده در دفع خوارشی که با بسیاری از امراض جلدی همراه است نطول نمایند

پوسیون معطر معمول کدکس بگیرند شربت گل میخک ۳۰ الکولاتور دارچینی ۱۰ ازبابه

باتوت ۵ اسانس نعناع فلفلی ۵ عرق بهار نارنج ۵۰ مخلوط کرده هرساعت یک قاشق کوچک بنا شامند

شربت اسپس نافع السعال بگیرند اسپس نافع السعال ۱۰۰ اب ... قند ۲۰۰۰ ... شربت بهار نارنج ۵۰ عصاره تریاک ۰٫۳ مطابق معمول شربت سازند

حمام معطر معمول بیمارستانها بگیرند اسپس معطر ۵۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم کرده صاف نموده در یک حمام داخل نمایند

حمام بخار معطر ایضًا معمول بیمارستانها بگیرند اسپس معطر ۶۰ گرم اب مقدار کافی مطابق معمول بخور دهند

دوش معطر معمول پلانک بگیرند اسپس معطر ۲۰۰ گرم حب الغار حب العرعر هر یک ۵۰ گرم اب صاف ۳۰۰۰ گرم مدت ربع ساعت بجوشانند و صاف کنند و ۱۲۰ گرم نوشادر و ۵۰۰ گرم جوهر عرعر مصفی بیفزایند

بخور معطر بگیرند اسپس معطر ۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول بخور دهند

بلسان (روغن) اوپودلدوک بگیرند صابون حیوانی ۳۰ کافور ۲۴ امانیاک ۶ دهن فرار اکلیل الجبل ۶ دهن فرار حاشا ۲ الکل ۹۰ درجه ۲۵۰ مطابق معمول عمل کنند و تطولا این بلسان در دفع روماتیسم سودمند است

بلسان مایع اوپودلدوک بگیرند صابون اسپانیولی سفید و خشک ۵۰ گرم کافور ۴۵ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم اسانس حاشا ۵ گرم اسانس اکلیل الجبل ۱۰ گرم امانیاک مایع و محرق ۱۰ گرم مخلوط کرده حل کنند و صاف نموده مصفی را بسرعت در صراحی داخل نموده و درانرا با دقت محکم بربندند

بلسان ضد مفصلی بگیرند صابون حیوانی ۲۰ گرم در ۵۰ گرم ادو کولونی حل کرده بیفزایند کافور ۵ گرم اسانس نعناع فلفلی اسانس دارچینی اسانس لوند اسانس جوزبوا اسانس قرنفل اسانس ماصفراس هر یک ۱ گرم اتراستیک ۲۰ گرم مخلوط کرده در صراحی ریخته درانرا محکم بربندند و از ۵ تا ۱۵ گرم در دفع نقرس و اختلالات روماتیسمی تطول کنند

بلسان عصبی (بوم نروال) بگیرند حرام مغز گاو ۳۵۰ روغن بادام شیرین ۱۰۰ دهن ثابت جوزبوا ۴۵۰ دهن فرار اکلیل الجبل ۳ دهن فرار قرنفل ۶ کافور مسحوق ۶ بلسان تلو ۳۰ الکل ۸۰ درجه ۶ مطابق معمول بلسان سازند در دفع روماتیسم و اوجاع عصبانی مرهم تمریخ نمایند

تمریخ دوزان معمول کدکس بگیرند الکولاتورعرعر ۹۰ گرم اسانس قرنفل روغن جوزبوا هر یک ۵ گرم مخلوط کنند این تمریخ در قولنج اطفال مستعمل است که روزی دو دفعه کم بروی ستون فقرات ریخته دوا تطول نمایند بعضی از دانشمندان این تمریخ را در تقطیر مؤثر میدانند و روزی سه دفعه هر دفعه یک قاشق چایخوری تمریخ میکند

در بیان اسانس

اسانس را که دهن فرار نیز مینامیم عبارت از مایعی است بدون لزوجت و فرار و اکثر از نباتات طایفه لبیه اخذ

میشود و مانند عوامل محرک و ضد تشنج استعمال میگردد و عمومًا استعمال آن در اختلالات عصبانی معده که بواسطه ضعف عارض شده باشد و در قولنجهائی که با نفخ شکم همراه بوند سودمند و بیشتر اسانس اوند و اکلیل الجبل را بکار میبرند و اسانس افسنتین و بابونه را نیز معمول میدارند و **اسانس کاژپوت** در دفع سوء هضم و کولرین و دردندان فاسد شده و کرمهای معوی مفید است و اسانس طایفه مرکبات نقبیل لیمو و برگاموت و بالنگ و ترنج و نارنج و غیره نیز دارای همین خواص اند

پوسیون معطر بگیرند اسانس نارنج ۶ قطره اسانس اکلیل الجبل ۶ قطره در ۱۰ گرم الکل حل کرده و ۵۰ گرم شربت صمغ و ۱۰۰ گرم اب بر محلول افزوده با قاشق کوچک متدرجًا بیاشامند

تطول محرک بگیرند اسانس اکلیل الجبل ۱۰ گرم اسانس لیمو ۲۰ گرم الکل خالص ۱۵۰ گرم حل کرده تطول نمایند

تمریخ رل بگیرند روغن غاره ۱۰ گرم روغن جوزبوا ۵ گرم دهن فرار منتخ ۲ گرم بلسان پرو ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع فالج جفن اعلی بروی شقیقه و جفن تمریخ نمایند

در نوزدهم — بوره‌ها و اسید بوریک

بوره (تنکار) بورات دوسود (کریزوکول) و ملح ایرانی نیز نامیده میشود عبارت است از بورات سود که در بعضی از دریاچه‌های (دریاچه‌ها) آسیا و چین و تبت و هندوستان بطور محلول موجود است و آب این دریاچه‌ها را تبخیر کرده و بوره را اخذ میکنند و نیز مصنوعًا آنرا حاصل مینمایند از ده جزء اسید بوریک و ۱۲ جزء کربنات سود متبلر که آنها را در آب جوش حل کرده و محلول را تغلیظ مینمایند دو قسم بورات سود متبلر میگردد یکی بورات منشوری که در صنایع مستعمل است و دیگری بورات منشوری بشکل که در طب معمول و عبارت است از تنکار طبیعی

بورات سود در ۲۲ جزء اب و ۲ جزء گلیسرین حل میشود و در الکل غیر محلول است و از عوامل محلله و قابض محسوب میگردد و در دو قسم کر بومو و پتاسیوم در صرع بی اثر ماند یکی از دانشمندان اثر بورات سود تمجید میکند و در یک شبانه روز از ۱ تا ۲ گرم شروع کرده و بتدریج مقدار را زیاد مینماید تا به ۶ گرم و با شربت پوست نارنج مطبوخ پوسیون استعمال میکند و نوعًا مقدار شربت بورات سود از نیم تا ۳ گرم تا ۶ گرم و زیادتر است و جمع مابین آن و اسیدهای قوی و کاوستی اهک و منیزیوم و پتاسیوم نباید نمود

بعضی دیگر اقسام بوراتها مانند **بورات امانیاک و بورات پتاس و بورات جیوه** در طب استعمال میشوند ولی استعمال آنها چندان شایع نیست و بیشتر بورات سود را استعمال مینمایند

بورات سود را در خارج در دفع اختلالات برفکی و کثرت براق بطور غرغره و در دفع حکه و دفع پارازیت و دفع تعفن بطور پوماد استعمال میکنند و در داخل بمقدار ۵ گرم جهة تسکین وادار طمث و سهولت وضع حمل معمول و خیلی مؤثر است و بورات امانیاک را نیز بهمین مقدار در دفع رمل کلیه قوی الاثر میدانند و اسید بوریک از ۲ تا ۱۰ گرم در دفع پارازیت بی ضرر بلکه خیلی مؤثر میباشد و محلول مائی اسید بوریک بنسبت ۱ در ۲۴ از عوامل انتی سپتیک (دافع العفونة) مثلا در اول لست کرام و خیلی استعمال میشود و بورات سود دارای این خاصیت کمتر

اسید بوریك

از اسید بوریك نیست

اسید بوریك یك جزء از این اسید در ۲۵ جزء اب و در ۵ جزء گلیسرین و در ۱۵ جزء الکل ۹۰ درجه حل میگردد و منزی مکلس موجب کثرت درجهٔ انحلال ان در اب میشود یعنی ۱۲ جزء ان را در ۱۰۰ جزء اب حل میکند و اسید بوریك از عوامل مسکنه و محلله و مانع تخمر است و مقدار شربت ان از ۲۵ سانتی گرم تا ۲ گرم میباشد و در خارج از ابطوق ذرق و پماد و غسول استعمال میکنند

اب اسید بوریك معمول دلیکر بگیرند اسید بوریك ۴۰ گرم اب مقطر جوشیده ۱۰۰۰ گرم حل کنند

ترتیب بوریکه معمول کدکس هر ۱۰۰ جزء از این پارچه باید دارای ۱۰ جزء اسید بوریك باشد

سنون انتی سپتیك معمول لوژاندر بگیرند مسحوق اسید بوریك ۲/۵ گرم مسحوق کلورات پتاس ۷۵ سانتی گرم مسحوق کناکنه ۱/۵ گرم مسحوق گل طباشیر ۴ گرم مسحوق کربونات منزی ۴ گرم اسانس گل سرخ ۱ قطره مخلوط کنند

وازلین بوریکه مطابق کدکس بگیرند مسحوق اسید بوریك ۱ وازلین ۹ مخلوط کنند و مسحوق اسید بوریك در این محصول باید خیلی نرم باشد

اسید بوروسالیسیلیك بگیرند اسید بوریك ۱۲ اسید سالیسیلیك ۴ اب ۱۰۰۰ حل کنند و مانند دفاده انتی سپتیك بجای محلول سوبلیمه استعمال نمایند

ذرق اسید بوریك معمول گیون بگیرند اسید بوریك متبلر ۱ اب ۵۰ حل کنند در ورم مثانه مزمن و بول ماینا که روزی ۳ یا ۴ دفعه در مثانه ذرق نمایند و نیز در شقاق پستان تغسیل کنند و مقدار اسید بوریك را میتوان کمتر یا زیادتر نمود و عموماً ۲۴ جزء اب را ۱ جزء اسید بوریك را بشرط حل نمی کند و در اب سرد کمتر از این مقدار محلول است

پماد اسید بوریك معمول کان بگیرند اسید بوریك ۱ اسپرمسیت ۱ و یا وازلین ۳ مخلوط کرده صلایه نمایند تا حل شود و جراحت را رفاده کنند

اونگان بوریکه معمول لرژون بگیرند اسید بوریك متبلر ۶ موم ۳ پارافین ۶ روغن بادام شیرین ۱۲ ذوب کنند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند این اونگان که دافع العفونه است در رفاده جراحات بکار میرود

پوسیون مفتت حصاة معمول بیکر بگیرند بورات امانیاك ۸ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مخلوط کنند در قولنج کلیه و سنگ مثانه هر دو ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

سفوف مفتت حصاة معمول دِرِوبِث بگیرند بوره مسحوق ۱ گرم مسحوق بی کربنات سود مسحوق نترات پتاس مکدام ۵ دسی گرم مخلوط کرده در یك بسته ببندند در دفع رمل کلیه از ۱ تا ۳ بسته در عرض روز با یك پیاله اب سرد سفوف نمایند و باید مشروب زیاد بنوشند

گرد بورات سود مطابق کدکس در ورم حلق بولیه و برفك و موگر بورات سود را خیلی نرم بسایند و قطعه پنبه را بان الوده کرده بروی محل معلول بمالند و یا انکه باعانت انبوبه بروی ان نفوخ نمایند

غرغره بورات سود مطابق کدکس بگیرند برگ گل سرخ ۱۰ اب جوش ۲۵۰ بورات سود ۵ عسل

وردی ۳ بیفزایند و اورام حلق و برفك و موگر غرغره نمایند

غرغره بوره معمول بیمارستانها بگیرند بوره ۱۰ گرم ماء الشعیر یك بطری حل کرده بطور نیم گرم غرغره نمایند

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برات دو سود ۵ گرم اب ۲۰۰ گرم عسل وردی ۳۰ گرم حل کنند و در اورام حلق و برفك و موگر غرغره نمایند

عسل بورهٔ بگیرند بوره مسحوق ۴ گرم عسل مصفی ۳۰ گرم مخلوط کرده بروی دانه های برفك نطول نمایند

شربت بوره بگیرند بوره ۱۵ گرم شربت ساده ۳۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در عرض روز از ۲ تا ۱۰ قاشق کوچك متدرجاً بیاشامند در دفع نزله حلقومی سودمند است و باید دقت نمود که این مقادیر در عرض روز بفواصل زیاد استعمال شوند

نطول ضد برفك بگیرند مسحوق بوره ۵ گرم در ۲۰ گرم گلاب حل کرده و ۴۰ گرم عسل وردی ۲۰ گرم تعفین قرمکی افزوده با قلم موی بروی دانه های برفك نطول نمایند

مضمضه بورات سود بگیرند بهدانه ۳۲ گرم اب صاف ۷۵۰ گرم بجوشانند تا دو ثلث باقی ماند صاف کرده بیفزایند برات سود ۱۲ گرم عسل وردی ۶۰ گرم در دفع کثرت براق زیبقی و سایر امراض دهان ساعتی یك دفعه مضمضه نمایند

مضمضه دافع موگر بگیرند بوره ۱۰ گرم اب صاف ۲۰۰ گرم اسانس نعناع تعفین عاقرقرحا مکدام ۱۰ قطره حل کرده مضمضه نمایند و این مضمضه را بدون قند و بدون عسل باید استعمال نمود

سنون تنکار بگیرند تنکار مسحوق ۵ گرم عسل وردی ۲۰ گرم مخلوط کرده در دفع اورام دهان سنون نمایند

قرص تنکار بگیرند تنکار ۱۰ گرم قند ۶۰ گرم تعفین حب لیبر ۱ گرم لعاب بهدانه مقدار کافی مطابق معمول قرصهائی یك گرمی سازند و این قرصها را در برفك و موگر و کثرت براق زیبقی و ورم حلق و ورم زبان بمقدار ۴ تا ۱۰ عدد استعمال مینمایند و جهت اطفال شیرخواره بعوض قرص سفوف معطری از قند ترتیب دهند که یك دهم وزن ان تنکار باشد و انگشت را تر کرده و باین سفوف الوده نموده در دهان طفل گذارند تا بمکد

گلیسره بوره معمول بلاش بگیرند بوره مسحوق ۱ گلیسرین و یا گلیسره نشاسته ۳ مخلوط کنند و در دفع ورم دهان و برفك و موگر قلم مو را الوده باین مخلوط کرده بمحل معلول نطول نمایند

کحل تنکار بگیرند تنکار ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم عرق غار گلاسه ۵ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم مطابق معمول حل کرده صاف نمایند و مصفی را نیم گرم کرده در رمد ساده چشم را مکرراً با ان بشویند

کحل تنکار معمول مصنف بگیرند تنکار ۱ گرم گلیسرین ۲۰ گرم عرق غار گلاسه ۶ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده در رمد منزله روزی ده دفعه چشم را بشویند

محلول تنکار بگیرند تنکار ۴۰ گلاب ۳۷۵ حل کنند و تغسیل با این محلول در لکه های کلف و قوباء سبوسی سودمند است

محلول ضد اکزما بگیرند ادوکولونی ۱۲۰ گرم اسید فنیك ۴ گرم تنکار ۵ گرم گلیسرین ۶۰ گرم مخلوط کرده نطول نمایند

غسول تنکار بگیرند بورات سود ۲ گرم گلاب عرق بهار نارنج مکد ۲۰ گرم حل کرده روزی سه چهار دفعه خالهای کک مک را با این محلول تر نمایند

نطول ضد اثر لورد التهابیکه بواسطهٔ اثر برودت در دست و پا بخصوص در انگشتان عارض میگردد بگیرند بورات سود ۱۰ گرم انگان ودری ۴۰ گرم مخلوط کنند و هر شب قبل از خوابیدن بمحل معلول نطول نمایند

مخلوط ضد شقاق بگیرند تنکار ۳ گرم گلیسرین خالص ۴۰ گرم اب صاف ۱۵ گرم حل کرده در شقاق جلد نطول نمایند

سنون مسکن بگیرند مسحوق زعفران ۵ سانتی گرم مسحوق بوره ۱ گرم گلیسرین نشاسته ۱ گرم تعفین مرمکی ۱ قطره مخلوط کنند و در دفع خوارشی که از بیرون امدن دندان در لثه ها عارض میشود نطول نمایند

بورو سیترات منیزی معمول مادسن بگیرند کربنات منیزی ۱ گرم اسید سیتریک ۲ گرم بورات سود ۲ گرم اب جوش ۳ گرم ابتدا اسید سیتریک را در اب جوش حل کنند و بعد کربنات و بورات را بیفزایند و تبخیر نمایند و از ۵ تا ۱۰ گرم این ملح را در ۱۰۰ گرم اب حل کرده در دفع رملهای ادراری بیاشامند

در بیستم — بروم و برومورها

بروم یکی از شبه فلزات است و بمقدار کم در ابهای دریا یافت میشود و مانند ید در بیشتر نباتات بحری بمقدار زیاد موجود است و نیز بعضی ابهای معدنی مقدار زیادی بروم دارند و جسمی است مایع و در حجم زیاد قرمز سیاه رنگ و در حجم کم مانند یاقوت زرد است و در هوا بخره درخشنده از آن متصاعد میگردند و بوی ان تند و طعم ان مکروه است و وزن مخصوص ان ۳/۹۳۳ میباشد و در اب بمقدار کم محلول است و در ۱۸ تا ۲۲ درجه زیر صفر جامد میگردد و در ۶۳ درجه بالای صفر جوش میاید و مانند ید از سموم محرقه است و قوی تر از ان

بروم را در اوادم مفصلی خارجاً استعمال مینمایند و مقدار شربت ان ۶ قطره است مخلوط در ۱۰۰ گرم اب که سه قسمت کرده در عرض شبانه روز در سه دفعه بیاشامند و تا ۲۴ قطره از ان هم میتوان استعمال نمود

تعفین بروم بگیرند بروم ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ جزء این تعفین را در ۱۰۰ اجزاء اب مخلوط کرده جراحات غانغرانی و متعفن را تغسیل نمایند و نیز در قان مستعمل است و بروم را مانند کلور جهت دفع تعفن اطاق بیمارستانها و غیره بکار میبرند و بواسطه مبعانش سهل الاستعمال میباشد

برومول (تری برومو فنول) شکل گردی است سفید زرد رنگ و دارای بوی مخصوصی و غیر محلول در اب محلول در الکل و اتر و از عوامل انتی سپتیک و بدل یدوفورم میباشد

برومو فورم جسمی است مشابه یدوفورم و حاصل میشود از اثر بروم در الکل متیلیک با پتاس و یا از اثر قلیائی در کربن و مال کرمعاین کلورال است و این جسم مایع و بی رنگ و وزن مخصوص ان ۲/۹۰ و در ۱۵۰ درجه حرارت جوش می اید و دارای بوی مطبوع و طعم شیرینی است و در فقدان حس قوی و خطرناک و بعضی از مصنفین انرا در دفع سیاه سرفه استعمال میکنند و مقدار شربتش در اطفال از ۵ تا ۱۰ قطره بطور پوسیون و در شبان از ۱۰ تا ۱۵ سانتی گرم بطور کپسول که هر کپسوله دارای ۵ سانتی گرم باشد و از عوامل قویه است که باید مراقب اثران بود

محصولات بروموری را مانند عوامل مضعفه باه در دفع اسپرماتوره و سوزاک و نعوظهای موجع استعمال میکنند و نیز در دفع صرع و اختلاجات و عسر البلع و بیخوابی و سیاه سرفه و اکلامپسی در ضع حملی و اسم و نوائب دکرشیوندیماغ و دیابیتوس و امراض نزله موجع و نورالژی و تهیجات مزمن دبفری و تسمم زیبقی بطنی مستعمل و مفیداند و بروموراتی مستعمله در طب عبارتند از برومور پتاسیوم و برومور امن و برومور سودیوم و برومور لیتیوم و برومور امانیوم و برومور کافور و برومور استرنسیوم و برومور روی

برمور پتاسیوم یکی از عوامل است که در دفع صرع خیلی مؤثر است و از ۲ تا ۶ گرم در عرض روز و حتماً باید استعمال نمود و تا مدت یک سال هر روز میباید بران مداومت کرد و در سال دوم هر سه ماه پانزده روز باید اشامید و در اکلامپسی و فی مسلولین و در و بای بمقدار کثیر مستعمل و سودمند و هم چنین نافع است در بیخوابی اطفال و قطرب و دیابیتوس قندی

از استعمال برمور پتاسیوم محتمل است گرفتگی در مجاری تنفس عارض شود که با صداع و بی حسی اغشیه مخاط و ضعف زیاد همراهی نماید و هر گاه خواسته باشند بمقدار زیاد برای استعمال برمور مداومت نمایند بهتر انست که بجای برمور پتاسیوم تنها مخلوطی از برمور پتاسیوم و برمور سودیوم و برمور امانیوم بهمان مقدار برمور پتاسیوم بکار برند و چون مدتی بر برمور مداومت کنند باید گاه گاه یکی از عوامل مدره را استعمال نمود تا مانع از اجتماع برمور در بدن و بروز بثورات اکنه بروموری گردد و بواسطه ضدیت و دقابتی که در میانه ید و بروم است همیشه باید در استعمال برمور پتاسیوم دقت نمود که مخلوط با ید و نباشد و مقدار شربت برمور پتاسیوم در تحلیل تهیجات مزمنه از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم و در تسکین و ابطال حس و دفع شهوت باه و دفع صرع و قطرب از ۲ تا ۵ و ۱۰ گرم و در صداع ۲ گرم

مواد مانعة الجمع مواد مانعة الجمع ید و د پتاسیوم را

برمور سودیوم علاوه بر صفات برمور پتاسیوم این برمور جاذب الرطوبه میباشد و در اب محلول تر و مانند ان در الکل و اتر و کلور و فورم غیر محلول است و تلخی طعم ان کمتر و در سایر خواص مشابه ان و مقدار شربتش از ۳ تا ۱۲ گرم است که در عرض روز متدرجاً استعمال شود

برمور امانیوم (برومید دامانیاک) این برمور شکل د و برمور مذکور است و تیزه هایش شبیه بانها و طعمش تلخ و گزنده و در صرع و هیستری و سیاه سرفه استعمال میگردد و مقدار شربت ان از ۵ دسی گرم تا ۴ گرم در عرض روز

برمور کلسیوم این ملح شکل جسم سفید بلوری متشکل میباشد و محلول در اب و در مجاورت هوا پس از چند ثانیه بسرعت تجزیه میگردد و محلول مائی ان در ابتدا بیرنگ ولی بواسطه تجزیه شدن و ازاد گشتن مقداری از بروم بزودی زرد رنگ میشود و طعم ان شبیه به برمور پتاسیوم ولی گزنده تر و نا مطبوع تر از ان و در ۱۰۰ اجزاء ۷۹/۵ بروم دارد و بواسطه عدم استحکام و عدم ثبات ترکیب کمتر انرا استعمال میکنند و بیشتر در دفع عوارض موجعه معده ۱ گرم برمور کلسیوم را در قدری اب حل کرده قبل از نهار و ۱ گرم قبل از شام تجویز میکنند

پوسیون برموره بگیرند برمور پتاسیوم ۵ گرم اب صاف شربت کلرال مکد ۶ گرم حل کنند و یک دانه زرده تخم مرغ را در یک پیاله شیر مخلوط کرده و یک قاشق ترشی خوری از محلول فوق را در ان داخل نموده در دفعات اولیه که با مدیان همراه باشد بیاشامند

محلول برمور پتاسیوم در دفع صرع بگیرند برمور پتاسیوم ٢٠ آب صاف ٢٠٠ حل کنند دیك قاشق ترشی خوری صبح ویکی عصر بیاشامند هر دو روز یك قاشق بیفزایند تا به ٥ قاشق برسد در دفع صرع اصلی مستعمل و مفید است

ایضًا محلول برمور در دفع صرع موافق دستور العمل شارکوت بگیرند برمور پتاسیوم ٨ گرم برمور امانیوم ٤ گرم آب صاف ٢٠٠ گرم حل کنند در هفته اول چهار قاشق ترشی خوری و در هفته دویم شش قاشق ترشی خوری در عرض دو روز بیاشامند

برمور امانیوم و برمور سودیوم چون این دو برمور با هم بمقدار زیاد استعمال شوند اسان تر و بهتر بدن تحمل انها را مینماید و اثر انها بلاواسطه و بلا انقطاع است و مورث هیچگونه ضعف و سستی نمیشوند علاوه در مواقعی که برمور پتاسیوم بی اثر میماند اثر قوی از انها ظاهر میگردد و طریقه استعمال انها در دفع صرع موافق دستور العمل **بال** از قرار ذیل است

بگیرند برمور امانیوم برمور سودیوم مکرر ١٠ گرم آب صاف ٣٠٠ گرم حل کنند و یك قاشق ترشی خوری این محلول را در یك پیاله مطبوخ سنبل الطیب داخل کرده بیاشامند و از ٤ قاشق در عرض روز شروع کرده و متدرجًا زیاد کنند تا به ٨ و ١٠ قاشق

طریقه مداوای خناق با برمور موافق دستور العمل یرود قبل از شروع در این مداوا مقیئی از شربت ایپکا معمول دارند **اولا پوسیون** بگیرند برمور پتاسیوم ٥ آب صاف ٨٠ شربت ساده ٢٠ حل کنند و هر نیم ساعت فاصله یك قاشق چای خوری بیاشامند ثانیًا **غرغره** بگیرند برمور پتاسیوم ٥ اعسل ٤ آب صاف ١٠٠ حل کرده غرغره نمایند ثالثًا **نطول** قطعه اسفنجی را تر کرده و در محلول برمور پتاسیوم الوده نموده هر دو ساعت فاصله یك دفعه بروی حلق نطول نمایند رابعًا **زرق در تجاویف بینی** بگیرند برمور پتاسیوم ٥ آب صاف ١٠٠ حل کنند هر سه ساعت فاصله یك دفعه در تجاویف بینی زرق کرده و باستنشاق نمایند

پوسیون برموره اوزانام بگیرند آب برموره ٥ تا ٥ سانتی گرم پوسیون صمغی ١٥٠ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در پناه روشنائی نگاه دارند و در دفع خناق و موگه متدرجًا بیاشامند

طریق ساختن آب برموره بگیرند بروم برمور پتاسیوم مکرر ١٠ سانتی گرم آب مقطر ١٠ گرم حل کنند

کحل ضد سیلان دمعه معمول شامبرون بگیرند برمور پتاسیوم ١ گرم آب صاف ٣٠ گرم حل کرده در چشم قطور نمایند

گلیسره برمور پتاسیوم بگیرند گلیسرین ٢٠ برمور پتاسیوم ٤ حل کنند و یك قاشق کوچك از این محلول را در یك حقنه دبعی داخل نمایند و در دفع تشنجات پارچه را بان الوده نموده در موضع زفاده کنند

پوماد برمور پتاسیوم بگیرند برمور پتاسیوم ٢ گرم مرهم ساده ٢٠ گرم کافور ٢٠ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند و استعمال این پوماد در دفع خوارش قوی الاثر است

برتو برومور آهن — محلول برمور آهن بگیرند براده آهن ٢ آب مقطر ١٠ بروم برمید مس

٢ اول آب را در قرع داخل نموده بعد برم را و براده را کم کم بیفزایند و بحرارت ملایمی حرارت دهند تا انکه مایع سبز رنگ گردد در صراحی رسیده در حالتیکه دارای آهن زیادتی است حفظ کنند و یك ثلث از وزن این محلول برمور آهن است از اد و مرهنه بدن و دافع کلوروز میباشد و جامع است خواص محصولات حدیدی و برموری را و مقدار شربت ان مانند بدو را هن از ٥ سانتی گرم تا ٥ دسی گرم است و بهتر انست که برمور سودیوم را با یکی از محصولات حدیدی مخلوط کرده استعمال نمایند

سزکوئی برومور آهن ملحی است موروف و جاذب الرطوبه و دارای اجزاء دارای ٧ اجزاء آهن و ٤ اجزاء بروم و از عوامل مرهنه و مسکنه است و مقدار شربت ان ١٠ تا ٥ سانتی گرم

نقل سزکوئی برومور آهن معمول بلکه بگیرند سزکوئی برومور آهن ٥ گرم با مقدار کافی گرد اصل السوس و شربت ساده جهانی سازند که هر یك دارای ٥ سانتی گرم ملح آهن باشد و انها را نقل سازند و از ٣ تا ١٠ عدد در یك روز بنوشند گالو برومول

گالو برومول (اسیدی برومو گالیك) این جسم بشکل سوزنهای سفید متبلور میگردد و محلول در الکل و اتر و لیکن در آب بمقدار کم حل میشود و یکی از دانشمندان این جسم را بمقدار ٥ تا ١٠ گرم بدل برمور پتاسیوم استعمال میکند ولی کم اثرتر از انست برمور روی

برمور روی در دفع صرع بخصوص در صورت اختلاجات مستعمل و سودمند است و مقدار شربت ان از ٥ دسی گرم تا ٤ گرم و بصورت شربت و یا حبات استعمال میکنند و این برمور از برمور پتاسیوم اقوی است و مانند ان موجب سوء القنیه برموری نمیگردد برمور کافور

برمور کافور — برمور دو کامفر (کامفر مونو برومه) از اد و یه منومه و مضاد تشنج است و در هستری و صرع و دوار صرعی و نفوماتی استعمال میشود و مقدار شربت ان از ٢ دسی گرم تا ٢ گرم و زیادتر و انرا بشکل حب و یا دراژه و یا کپسول داخل کرده استعمال مینمایند و نیز با ٣٠ گرم روغن زیتون و یك دانه زرده تخم مرغ مخلوط نموده حقنه مینمایند برمور لیتیوم

برمور لیتیوم این برمور در سنگ مثانه و در درد مل اوره کلیه و در صرع استعمال میشود و مقدار شربت ان از ٢ تا ٥ گرم در عرض روز که بطور گرانول و یا محلول در آب استعمال نمایند برمو اتیل

برمو اتیل (اتر برومید ریك) جسمی است اتری شکل و فرار و بوی ان کی ناموضوع را در عوامل فاقد الحس عمومی و موضعی در استعمال ترموکو ترجیح و فقدان حس موضعی تنها همین اتر را معمول میدارند در مدت طول عمل بدون انقطاع باید ان تنجیر نمایند و در هستری و صرع نیز استعمال میشود و مکرر باید ان استنشاق کرد و از ٤ تا ٥ گرم بروی پارچه تنجی ریخته و تمام صورت را بپوشانند

طریق ساختن برمو اتیل مطابق کدکس بگیرند مسیرق برمور پتاسیوم متبلر اسید سولفوریك متداولی مکرر ١٢٠ الکل ٩٥ درجه ٧ الکل را در قرعی در یزند که نیم لیتر ظرفیت ان باشد و انرا در آب سرد فرو برده و کم کم اسید را افزوده بهم زنند و پس از انکه مخلوط سرد شد نیز برمور را کم کم اضافه کنند و بهم زنند و در این مدت قرع باید در آب سرد باشد و بعد به گردن قرع الثر مرده **لیبیك** را وصل نموده و انرا با صراحی که دارای مقدار کمی آب بود مربط کنند و پس از انکه چند ساعت بر مخلوط مذکور گذشت در حمام شنی

کلروفرم

که تقریباً ۱۲۵ درجه حرارت آن باشد تقطیر نمایند و مایع محتوی در صراحی را با محلول پتاس (۵ در ۱۰۰) مخلوط کرده بهم زنند و مایع روی آنرا بواسطهٔ عمل انحراف بر دارند و مایع آنرا که شکل داکرد رو بمعرض ظرف باقی میماند با ۳ یا ۴ مقابل حجمش اب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و مخلوط را در قیفی که دارای شبری باشد ریخته و در صراحی کلورور دوپتاسیوم مذاب داخل نموده و صفی را بروی آن ریزند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند بعد آنرا بواسطهٔ عمل انحراف بر داشته و در قرع انبیق طوقی داخل کنند و یک دهم وزنش روغن بادام شیرین اضافه کرده و در حمام ماریه که ۳۰ درجه حرارت آن بیشتر نباشد تقطیر نمایند و محصول مقطر را در صراحی ریخته و در آنرا محکم نموده و از اثر روشنائی محفوظ دارند و این تر پس از چند زمانی بخودی خود فاسد میگردد

دربیست و یکم — بلادن و ریشهٔ نباتات طایفهٔ سلانه

طایفهٔ سلانه شامل عدهٔ زیادی از نباتات میباشد و آنچه در طب از این طایفه استعمال میکنند بعضی بشدت مخدر و سمّی اند عبارت از بلادن و تاتوره و بنج و تنباکو و مهرگیاه و بعضی دیگر سمیّتی ندارند و فی الجمله مخدر میباشند مانند کاکنج و یاسمن بری و قسم سوم ماکول اند مانند تاجریزی و سیب زمینی و بادنجان و عموماً مراد از سلانه سمی تاتوره و بلادن و بنج میباشد و ریشه و برگ و تخم هر این سه نبات سم و مستعمل در طب است و اثر آنها تقریباً مشابه یکدیگر و فقط اختلاف در شدت و ضعف آن اثر است چنانچه تاتوره اقوای آن دو و بعد بلادن و بالاخره بنج اضعف از همه است و چون بمقدار زیاد آنها را استعمال کنند دوار و خشکی و اختلال در بینائی عارض شده و حدقه بشدت وسیع میگردد و حالت اضطراب و هذیان و هلوسیناسیون بروز میکند و چون بمقدار سمی دوا را استعمال کرده باشند اضطراب شدت کرده و منجر به افتادگی و برد اطراف گشته و بالاخره مرگ عارض میگردد

در طب سلانه سمی را هم در داخل و هم در خارج استعمال میکنند و در دفع نورالژی و قولنجهای خشک و درد تشنجی او جاعی که با بسیاری از امراض همراه میباشند و در دفع سیاه سرفه و بول و براز بر فراش مستعمل و مفید و نیز در تقدم بحفظ از اسکرلاتین و در دفع تقلصات تشنجی بعضی آلات مانند عنق رحم و مقعده و مجرای بول و درد بسیاری از رمد ها جهت حصول اتساع حدقه استعمال سلانه سمی سودمند است و هم چنین در دفع سرطان و صرع و جنون و کزاز و قطرب و آسم و درد ماتیسم مفصلی و کولرا و پیچش و مغص عارض در دوسنطاریا

مواد مانعة الجمع بسیاری از مواد دود میکنند محصولات سلانه سمی را ولی مانعة الجمع حقیقی آنها عبارت از محصولات کلوروئید میباشد

پادزهر سلانه سمی در ابتدا باید ماده سمی را باعانت قی و اسهال از معده و امعا خارج کرد و بعد جهت خنثی کردن مقداری از ماده سمی که استفراغ نشده آب یدوره استعمال نمود و بالاخره سوانح عارضه را بواسطهٔ استعمال مطبوخ چای و باقهوه تسکین داد و بهتر از آنها تریاک است که اثرات مخاصم و متضاد اثر سلانه سمی است رجوع نمائید فصل آکونیت و ملاحظه کنید فصل تریاک را

دربیان هر یک از نباتات طایفهٔ سلانه فرداً فردا

بلادن یا **آتروپا بلادونا** نباتی است از طایفهٔ **سلانه** و طویل العمر و بومی فرنگستان که در مواضع سایه دار و در طول دیوارهای کهنه و مخروب میروید و دیگر جوزانانا اسکل میکند و ساقهٔ آن خشن مانده راست و منشعب و استوانه و بطول ۳۰ سانتیمتر تا یک متر و برگهای آن بیضی و حاد و بزرگ و کج رود و رنگ شاخه ها توام و رنگشان سبز تیره و گلهای آن بزرگ و قرمز خرمائی و منفرد و معلق و ابطی اند و کاسهٔ گل مرکب از پنج برگ حاد و کاسه خود گل جرسی شکل و دارای پنج آلت تذکیر که حشفهٔ آنها بیضی میباشد و میوهٔ آن مدور و دارای دو ولیه و رنگ آن ابتدا سبز و بعد قرمز و در آخر تقریباً سیاه میگردد و این میوه چون از حیثیت شکل شبیه به گیلاس سیاه است لهذا غالباً بان مشتبه شده و بعوض آن خورده میشود و موجب تسمم میگردد اما میوه بلادن مدور و در قاعده اش محاط از گل است چسبیده بان و دارای شیاری است در محاذات پرده داخلی که در میان دو ولیه آن واقع شده و محتوی عده زیادی تخمهای گرده شکل و بر عکس گیلاس میوه ای است لحمی و در وسط دارای شیاری نیست و بن گل آن ساقط شده و محتوی یک هسته میباشد از همین جهت است که اهالی مازندران میوه بلادن را **جمشید کش** میگویند چه جمشید نامی بعوض گیلاس این میوه را خورده و از اثر تسمم آن مرده است بهر جهه این نبات موافق تجزیه یکی از دانشمندان محتوی مواد ذیل میباشد ملات اسید آتروپین ۱٫۵ صمغ ۸٫۳۳ نشاسته ۱٫۲۵ کلورونیل سفری ۵٫۸۴ ماده خشبی ۱۳٫۷ و دو ماده عصاره از آن داد نیز از آن استخراج شده یکی موسوم به فیلوما کولا و دیگری پود و توکزین

عمده خواص دوائی بلادن بواسطهٔ آتروپین است و این ماده در ریشه و برگ و ساقهٔ آن وجود دارد (ملاحظه نمائید آتروپین را) و همه اجزاء آن بخصوص برگش در طب استعمال میشوند

گرد برگ بلادن مطابق کدکس بگیرند برگ بلادن مقدار منظور در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیز ابریشمی نمره ۱۲۰ بیزند تا سه ربع آن بیخته شود و باین طریق از ۱۰۰ جزء برگ ۷۰ جزء گرد بدست میاید و این گرد بمقدار ۵ میلی گرم تا ۱ دسی گرم مخلوط با قند مسحوق و یا بطور حب مخدر و ضد تشنج است و چون از ۲ تا ۵ سانتی گرم گرد برگ بلادن را صبح ناشتا با قدری آب سرد بنوشند بواسطهٔ سستی و رخاوتی که در الیاف عضلانی امعا حاصل میکند موجب تلیین طبع میگردد

گرد ریشهٔ بلادن ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ بلادن مقدار منظور قطعه قطعه کرده در گرم خانه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیز ابریشمی نمره ۱۴۰ بیرون کنند و از ۱۰۰ جزء ریشه ۸۸ جزء گرد بدست آورند گرد ریشهٔ بلادن مانند گرد برگ آن بمقدار ۵ میلی گرم تا ۱ دسی گرم مخدر و ضد تشنج است

ذرق جهبلی مسکن معمول تروسو بگیرند برگ خشک بلادن برگ خشک تاتوره مکد ۱۵ آب ۲۵۰ بجوشانند تا ۱۰۰ جزء باقی ماند و صاف کرده ببفر اهند لودانم ۲ در تسکین اوجاع سرطان رحم ذرق نمایند و مقدار لودانم را میتوان زیاد کرد تا ۱۰ جزء و نباید این ذرق را بطور حقنه استعمال نمود زیرا که در حالت احتقان دو امعا موجب بروز سمیت میگردد

عصارهٔ برگ بلادن مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ تازه بلادن در هنگام گل کردن در هاون کوفته و صاف کنند و مصفی را حرارت دهند تا البومین آن منعقد گردد و مجدداً صاف کنند و عصیر مصفی را در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ثلث آن باقی ماند و بعد برداشته بگذارند سرد شده و دوازده ساعت بماند و مجدداً در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصارهٔ نرم و از ۱۰۰ جزء دو جزء عصاره

حاصل میگردد و این عصاره مخدر و ضد تشنج است و چون چند میلی گرم از آن در چشم داخل کنند بقوت حدقه را متسع سازد و مقدار شربت آن در داخل از ۱۲ سانتی گرم تا ۶ دسی گرم بطور پوسیون و باید در حین استعمال از اتساع حدقه و عرض مذبان بر گونه مراقبت کنند که چون عوارض مذکوره ظاهر شوند استعمال دوا را ترک نمایند و مراد از مطلق عصارهٔ بلادن همین عصاره است

عصارهٔ الکلی ریشهٔ بلادن بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ آب مقطر مقدار کافی ریشه را در نصف الکل مدت ۶ ساعت بخیسانند و بافشار صاف کنند و نصف دیگر الکل را بر وی تفاله ریخته ۶ ساعت بگذارند بماند و صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده و صاف نموده و بواسطهٔ تقطیر الکل را بگیرند و در حمام ماریه بقوام شربت رقیقی قوام آورند و محصول را با ۴ مقابل وزن آب مقطر سرد مخلوط نموده و صاف کنند و مصفی را بقوام حب مجدداً در حمام ماریه قوام آورند و چون این عصاره را از ریشه نبات جوان بسازند یک نصف قوی تر از عصارهٔ برگ خواهد بود

حب عصارهٔ بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن ۲۵ سانتی گرم عسل ۵ سانتی گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی ده حب سازند هر حبه ۲۵ میلی گرم عصاره دارد

گلیسره عصارهٔ بلادن بگیرند عصاره بلادن ۱ گلیسرهٔ نشاسته ۹ آب صاف ۱ عصاره را در آب ساییده و با گلیسرین مخلوط نموده تمریخ کنند

پوماد بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن ۲ آب مقطر ۱ پیه مذاب ۱۲ عصاره را در آب ساییده و با پیه مخلوط نمایند

نسخهٔ دیگر بگیرند عصارهٔ بلادن ۱ پیه مذاب ۴ عصاره را با نصف وزنش گلیسرین نرم کنند و در پیه مخلوط نمایند این پوماد را جهت تسکین اوجاع بطور تمریخ و ضماده استعمال مینمایند

تعفین برگ بلادن بگیرند برگ بلادن ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ برگ را نیم کوب کرده در الکل مدت ده روز بخیسانند و بافشار صاف نمایند

الکلاتور برگ بلادن بگیرند برگ بلادن الکل ۹۰ درجه مکد یک جزء برگها را خورد کرده مدت ده روز در ظرف در بسته در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند این الکولاتور از عوامل مخدر و ضد تشنج است و در داخل بمقدار ۲ تا ۵ دسی گرم بطور پوسیون مستعمل و در خارج مقدار آن خیلی تغیر میکند و استعمال این الکلاتور را بر تعفین مذکور بایستی ترجیح داد

تعفین اتری برگ بلادن بگیرند برگ بلادن نیم کوب شده ۱ اتر سولفوریک الکلیزه (اتر سولفوریک ۷۰ الکل ۹۰ درجه ۳۰) ۵ بواسطهٔ عمل لیکسیویاسیون تعفین سازند این تعفین نیز از عوامل مخدر و ضد تشنج است و مقدار شربت آن ۲ تا ۵ دسی گرم بطور پوسیون

شربت بلادن موافق کدکس بگیرند تعفین بلادن ۷۵ گرم شربت ساده ۹۲۵ گرم مطابق معمول شربت سازند ده گرم از این شربت (یک قاشق چای خوری) مقابل است با ۳۷ سانتی گرم تعفین بلادن و ۱۲ میلی گرم عصارهٔ الکلی و مقدار شربت آن ۱۰ تا ۲۰ گرم است مخلوط در پوسیون

شربت بنج و تاتوره را نیز بهمین طریق باید ساخت

شربت دافع سیاه سرفه معمول تروسو بگیرند شربت اتر شربت تریاک شربت بلادن شربت

بهار نارنج مکد ۲۰ گرم مخلوط کنند و ۱۰ تا ۲۰ گرم در عرض روز منقسماً با قاشق چای خوری کوچک بیاشامند

شربت مسکن بگیرند عصارهٔ تریاک ۱۵ سانتی گرم عصارهٔ بلادن ۱۵ سانتی گرم شربت پرسیاوشان ۶۰ گرم مطابق معمول شربت سازند سه قاشق چای خوری در ۲۴ ساعت منقسماً بیاشامند در هیجانات عصبانی و مخصوصاً در سرفه های هیجانی مفید و سودمند است

شربت دافع گریپ بگیرند شربت شقایق ۶۰ گرم تعفین بلادن ۵ گرم مطابق معمول حل کنند و از ده تا ۶ قاشق کوچک در عرض روز بیاشامند

سفوف مسکن و ترزیر بگیرند مسحوق اصل السوس ۴ گرم مسحوق ریشه بلادن ۱ گرم بدقت مخلوط کرده و در ده ۶ بستهٔ مساوی قسمت کنند در سیاه سرفه اطفال و سرفه عصبانی شبان مستعمل و مفید است و در اطفال کمتر از یکسال یک بسته صبح و یکی عصر استعمال نمایند و در اطفال کمتر از دو سال روزی سه بسته بیاشامانند و موافق سن مریض منقسماً مقدار را از زیاد نمایند تا دوازده بسته در ۲۴ ساعت میتوان استعمال نمود

سفوف دافع سیاه سرفه معمول ساندراس بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی گرم قند مسحوق ۲۰ سانتی گرم مخلوط کنند و در سه بستهٔ متساوی قسمت نمایند و یک بسته را دو قسمت کرده یک قسمت صبح و یک قسمت عصر در اطفال بزرگتر از یک سال و دو بسته یکی صبح و یکی عصر در اطفال از دو تا سه سال و چهار بسته در اطفال بزرگ و هشت بسته در شبان منقسماً بیاشامانند

ایضاً معمول بیسر بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۲۰ سانتی گرم پودر دوور ۵ سانتی گرم گل گوگرد ۴ گرم قند مسحوق مقدار کافی مخلوط کرده در ۲۰ بستهٔ متساوی قسمت نمایند و از ۱ تا ۲ بسته همه روزه سفوف کنند و چون سیاه سرفه با بیخوابی همراه باشد بلادن را با شربت کلوکادیوم بیاشامانند

سفوف کاهلیس بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۲ دسی گرم پودر دوور ۵ دسی گرم قند مسحوق ۱۰ گرم گوگرد مغسول ۳ گرم در بیست بستهٔ متساوی قسمت کنند در دفع سیاه سرفه در اطفال دو ساله هر سه ساعت فاصله یک بسته بنوشند

سفوف دافع سیاه سرفه معمول ویریسل بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی گرم مسحوق قرمزدانه بی کربونات سود مکد ۴ دسی گرم قند مسحوق ۸ گرم مخلوط کرده در ده ۱۰ بستهٔ مساوی قسمت کنند و روزی یک بسته سفوف کنند

ایضاً معمول براشت بگیرند عصارهٔ تریاک عصاره بلادن مکد ۳ سانتی گرم قند شیر ۱ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در هشت بستهٔ مساوی قسمت کنند و در ۲۴ ساعت یک یا دو بسته را در قدری شیر مخلوط کرده بیاشامند و این سفوف علاوه بر سیاه سرفه در همه اقسام سرفه مسکن میباشد

جلاب مسکن بگیرند کیرازی مسحوق ۴ دسی گرم عصارهٔ عصیر بلادن ۱ دسی گرم عصارهٔ مائی تریاک ۲ سانتی گرم مطبوخ گلهای نافع الصدر ۱۰۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مطابق معمول جلاب سازند در دفع سیاه سرفه هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مسکن بگیرند آب مقطر ۱۲۰ گرم عرق بهارنارنج ۸ گرم شربت پیوان ۳۰ گرم شربت بلادن ۲۰ گرم امانیاک ۶ قطره پوسیون سازند در دفع سیاه سرفه هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون بلادن مرکب با اکونیت بگیرند تعفین بلادن تعفین اکونیت مکد ۲۰ قطره عرق سنبلول و ۱۵ گرم شربت پرسیاوشان و ۵۰ گرم مخلوط کنند درصورت خطره حمای تیفوئید هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون بلادن معمول داود بگیرند عصاره بلادن ۰٫۰۵ سانتی گرم شربت بالو ۲۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم پوسیون سازند هر نیم ساعت فاصله از نصف تا یک قاشق غذاخوری در تسهیل دفع محنو بیاشامند

پوسیون دافع برونشیت بگیرند تنتور ۲۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۵ سانتی گرم عصاره شوکران ۵ سانتی گرم مطبوخ سناء مکی ۹۰ گرم عرق دارچین ۵۰ گرم شربت خطمی ۵۰ گرم مخلوط کنند هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

محلول ضد اریزن بگیرند عصاره الکلی بلادن ۵ سانتی گرم آب صاف ۳۰۰ گرم حل کنند در ابتدا موافق اشتداد مرض از ۲ و نیز ۳ قاشق کوچک هر یک ساعت فاصله بیاشامند و بعد باندازه که اشتداد مرض کم میشود فواصل را بیشتر نمایند

طریقه تقدم بحفظ از اسکرلتین بواسطه بلادن

۱ **معمول هانیمان** بگیرند عصاره عصیر مصفای بلادن ۱ دسی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند جهت حفظ از عروض اسکرلتین ۲ قطره این محلول را چهار دفعه در عرض روز با طفال ۵ ساله بیاشامانند و نیز در تقدم بحفظ از ابله مستعمل است

۲ **طریقه معمول گودل** اولاً بگیرند عصاره بلادن ۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند در اطفال یکساله و یا دیگری ۲ یا ۳ قطره صبح و عصر بدهند در اطفال ده ساله و یا دیگری ۳ تا ۴ قطره و موافق سن طفل عده قطرات را زیاد کنند و از ۱۵ قطره که در کشیدن استعمال میشود نباید تجاوز نمود

دویم بگیرند مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی گرم قند مسحوق ۸ گرم بدقت مخلوط کرده ده بسته مساوی قسمت کنند در طفل یکساله از دو تا سه بسته در عرض روز بیاشامانند و موافق سن طفل بر عدد بسته ها بیفزایند

۳ **طریقه معمول سیتونارت** از طفل یک ساله تا طفل سه ساله ۲ قطره تعفین الکلی بلادن را در پوسیون مخلوط کرده در عرض روز بیاشامانند در سه ساله تا شش ساله ۳ قطره و بعد برای هر یک سال یک قطره بیفزایند تا پانزده ساله

حب دافع اسم بگیرند عصاره عصیر مصفای بلادن ۱ گرم تریاک مسحوق ایپکای مسحوق مکد ۲ گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند روزی یک حب صبح یکی ظهر و یکی شب بیاشامند

حب ضد بول بر فراش یکی از دانشمندان میگوید در دفع بول بر فراش که در اطفال و مراهقین زیاد مشاهده میشود و خیلی عسر العلاج است مرکب ذیل را استعمال میکنم که مرکب است از نیم تا یک سانتی گرم عصاره بلادن و از یک تا دو سانتی گرم مسحوق ریشه آن

مصنف میگوید که زیاده از بیست سال است که حبوب ذیل را در دفع بول بر فراش اطفال و مراهقین استعمال کرده و فواید زیاد مشاهده نموده ام **نسخه** بگیرند عصاره بلادن ۵ سانتی گرم مسحوق برگ بلادن ۱۰ سانتی گرم مسحوق

ریشه خطمی مقدار کافی ده حب سازند در اطفال بزرگ از ۵ سال شبی یک حب و در اطفال مراهق شبی دو حب بعد از شام استعمال نمایند

حب دافع صرع معمول دیبرن بگیرند عصاره مائیه بلادن ۶ گرم مسحوق صمغ عربی ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی ۱۲۰ حب سازند روز اول یک حب و روز دویم ۲ حب و هکذا یک حب زیاد کنند تا در شبانه روزی به ۶ حب ۲ حب صبح ۲ حب ظهر ۲ حب شب برسد و وقت استعمال حب یک یا دو ساعت قبل از غذا باید باشد و تا اختلال فاحشی در عمل ابصار بروز نکرده بر این حبوب مداومت باید نمود و همینکه اختلالی ظاهر شد اعداد حبوب را باید کم کرد و یا انکه بکلی استعمال آنها را مدتی ترک نمود و هرگاه هیچ اختلالی در ابصار و دیگر سایر آلات بدن مشاهده نشود میتوان عدد آنها را به ۸ و یا ۱۰ حب رسانید و در این صورت در عرض روز ۶ سانتی گرم و زیادتر عصاره بلادن استعمال کرده اند و هر روزه ما را سکه این حبوب را استعمال میکنند باید بر ترین سبل الطبیه مداومت نمود

طریقه معمول تروسو در معالجه صرع بگیرند عصاره بلادن ۱ سانتی گرم مسحوق برگ بلادن ۱ سانتی گرم برای یک حب در ماه اول هر شب یک حب بعد از شام وقت خواب بیاشامند در ماه دویم دو حب بجای یک حب در ماه سوم سه حب در ماه چهارم چهار حب و هم چنین در ماه پنجم و ششم وغیره هر ماه یک حب زیاد کند و همیشه باید حبها را یک دفعه بیاشامند نه متدرجاً و هرگاه چنان بنظر اید که مقدار دوا زیاد شده و اختلالی در عمل ابصار ظاهر گشته و احساس تندی در حلق شود باید مقدار او را موقف ساخت و هر دو ماه یک حب زیاد کرد باین طریق پس از یکسال به هفت یا هشت حب میرسد در اوقات اثر دوا ظاهر میگردد و در این مدت که طبیب بلادن را بطریق مذکور استعمال مینماید باید امر کند یکی از کسان مریض هر روزه عده حملها و صورت و اشتداد آنها و حالت دوا را ثبت بر دارد و بهر جهت پس از یک سال استعمال دوا مشاهده خواهد شد که صورت مرض تغییر کرده و عده حمله ها کم شده است و چون این حالت بهبودی مشاهده گردید مدت دو و سه و چهار سال متوالیاً بر استعمال دوا باید مداومت نمود در حالتیکه هر دو و یا سه ماه یک سانتی گرم بر مقدار آن افزوده تا بحد اشباع و تحمل بدن

یکی از دانشمندان میگوید چون آتروپین اقوی از عصاره بلادن است و اثرات مطمئن تر لهذا من بجای عصاره بلادن آتروپین را استعمال مینمایم و از نیم میلی گرم شروع کرده و متدرجاً تا سه میلی گرم مقدار او را میرسانم

حب ملین بگیرند عصاره بلادن ۰٫۳ سانتی گرم ریوند مسحوق عصاره صبر مکد ۱ گرم و ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول دوازده حب سازند در دفع یبوست معتاد یک شب در میان یک یا دو حب بعد از شام در وقت خواب بیاشامند

حب ضد صرع بگیرند لکات دودی ۲۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۵ سانتی گرم یک حب سازند قبل از هر غذا استعمال نمایند

حب دافع فواق اختلاجی بگیرند عصاره بلادن ۲ گرم کافور ۱۵ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند روز اول دو حب یکی صبح و یکی شب روز دویم سه حب یکی صبح یکی ظهر و یکی شب بیاشامند

حب دافع هیستری بگیرند کافور ۱۲ گرم انغوزه ۱۲ گرم عصاره بلادن ۳ گرم عصاره تبائیک ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی ۱۲۰ حب سازند روز اول یک حب روز دویم دو حب و هم چنین روزی یک حب زیاد کنند تا به ۶ حب در شبانه روز برسد که دو حب صبح و دو حب ظهر و دو حب شب دو ساعت قبل از هر غذا استعمال نمایند

معالجه صرع

کحل بلادن بگیرند عصاره مصفای بلادن ۱ گرم در مقداری آب بسایند که قوام آن مانند ادب گردد و در گرمی
موجب و در تقلص تشنجی حدقه دو اطراف چشم با قلم مو نطول کنند و کحل با توره و کحل بنج را نیز بهمین طریق ساخته در همین
مواقع استعمال مینمایند

کحل بلادن معمول دیماردس بگیرند برگ بلادن برگ بنج مکی ۵۰ گرم در یک لیتر آب دم کرده
عصارهٔ مصفی بلادن ۲۰ گرم مخلوط نموده صاف کنند و ظرف را بر روی یخ گذارند و فوتانه عنبیه ام از انکه جرحی بود
و یا نتیجه فرو رفتن قرنیه باشد مشروط بر اینکه ثقبه مفتوق بزرگ بود پارچه را با ان الوده کرده بروی چشم افاده کنند و هر
پنج دقیقه فاصله عوض نموده و یک قطره از ان در چشم بچکانند در مریض را بعد مسلما راحت کند

حقنه مسکن بگیرند عصارهٔ مائی بلادن ۱ دسی گرم اب صاف ۲۰۰ گرم حل کرده در قولنج ایلاوس احتقان نمایند
مخلوط مسکن بگیرند عصارهٔ بلادن ۱۰ گرم اب اهک ۲۵۰ گرم روغن بادام ۱۰۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند
و سطوح متورم اکزما و اینگو را با ان تمریخ کنند

پوماد بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن ۴ گرم پیه بلسانی ۲۴ گرم اب صاف ۲ گرم مطابق معمول پوماد
سازند در تقلص تشنجی عنق رحم حقنه اتساع ان تمریخ کنند و مقدار عصاره را میتوان زیاد کرد و بهم وزن پیه رسانند
و نیز این پوماد محلل مستعمل است در ورم غده های گانگلیون و ورم زائده بیضه و ورم خود بیضه و نیز در دفع
فموزیس و پارافموزیس بوی الاثر است

ایضا پوماد بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن ۴ گرم پوماد ستین ۱۰ گرم مخلوط کند اطراف لبان را در
تهیج شهری نطول نمایند

فتروطی بلادن بگیرند عصارهٔ بلادن فتروطی مکی ۱۰ گرم مخلوط کند اطبا انگلیس در دفع تومور سفید
و تضیق تشنجی مجرای بول این فتروطی را تمریخ مینمایند

پوماد ضد نورالژی بگیرند عصارهٔ مائی بلادن ۱۲ گرم پیه مذاب ۱۲ گرم مخلوط کنند و با چند قطره
دهن فرادخاشا معطر نمایند و باندازه یک فندق کوچک از این پوماد را روزی سه دفعه صبح و ظهر و شب با مرفق
کرده که دخیلی شدت کند نطول نمایند و مدت پنج تا شش دقیقه نطول را طول دهند و با انکه بقدری مالش دهند
تا کاملا جذب گردد

انگان مسقط بگیرند روغن خاکستری مضاعف ۱۰ گرم عصارهٔ بلادن تریاک خالص مکی ۵ گرم جهت
سقط داخل استعمال نمایند

نطول مسکن بگیرند عصاره بلادن ۴ گرم لودانم سیدنم ۳ گرم کلوروفورم ۴ گرم مخلوط کنند روزی
سه یا چهار دفعه بروی اجزاء مبتلی به نورالژی و یا مبتلی بورم حاد نطول کنند

نطول مسکن معمول ریکورد بگیرند روغن بنج ۲۰۰ گرم کافور لودانم روسو عصارهٔ بلادن
کلوروفورم مکی ۴ گرم مخلوط نمایند در دفع اوجاع نورالژی و اختلالات روماتیسمی حاد و یا مزمن و در روماتیسم
نقرسی روزی چندین دفعه نطول کند

نطول ضد نورالژی بگیرند بم ترانکیله ۱ گرم عصارهٔ بلادن عصاره بنج مکی ۵ سانتی گرم لودانم
سیدنم ۴ گرم کلوروفورم ۱۰ گرم مخلوط کند یک بار و قاشق چای خوری بروی محل موجع نطول کرده بعد از آن

پنبه محلوج

پنبه محلوج بپوشانند

پوماد مسکن معمول دوپوئیترن بگیرند مسحوق اسفان سرب ۵ گرم عصاره بلادن ۳ گرم
پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کند شیاف فتیله مانند از پنبه ساخته و با ان الوده کرده در مقعده داخل کنند و روزی دو مرتبه
شیاف بیفزایند در ناسور مقعده سودمند است

مشمع بلادن بگیرند عصاره الکلی بلادن ۹۰ گرم سفر المی ۱۰ گرم مشمع دیاشیلون صمغی ۲۰ گرم سقز مشمع
را ذوب کند و عصاره را داخل نمایند این مشمع را چون بروی تومورهای موجع منطبق سازند در تسکین وجع قوی
الاثر خواهد بود و نیز چون بروی معده منطبق گردد حالت قی را تسکین خواهد داد و بهمین طریق میسازند مشمع تاتوره و بنج
و شوکران را و مشمع عصارهٔ مائی تریاک نیز بهمین طریق ساخته میشود

نطول بلادن معمول سوردیت بگیرند عصارهٔ بلادن ۵۰ گرم آب سولفو دیک ۱۰۰ گرم حل
کنند در سهولت رد فتق مختنق مکرر را نطول نمایند و در اثنا صدر هر دو نطول ماده مفتوق را از ضماد ملین محلل بپوشانند

مشمع محلل مسکن معمول دوپوئیترن بگیرند مشمع ویگو زیبقی ۲۰ گرم عصارهٔ بلادن
۵ گرم مخلوط کنند بروی پارچه کشیده در روی تهیجات اسفروسی منطبق سازند و یا انکه بلاواسطه بروی جلد
بگسترانند

حقنه بلادن معمول ریکورد بگیرند عصارهٔ الکلی بلادن ۱ سانتی گرم مطبوخ بابونه
۱۲۵ گرم در سهولت رد فتق احتقان نمایند هر دو ساعت فاصله حقنه را مکرر کنند

پوماد محلل معمول ریکورد بگیرند عصارهٔ بلادن کافور لودانم دوسو مکی ۴ گرم روغن خاکستری
مضاعف ۳۰ گرم مخلوط کنند در دفع تهیجات مزمن مخصوص تهیج ضمیمه بیضه تمریخ نمایند

شیاف مسکن معمول لابوردیت بگیرند موم سفید ۵ گرم پوماد سفیداج ۴۰ گرم
عصاره میوه بلادن ۵ گرم مطابق معمول ۱۰ شیاف سازند در بواسیر معمول و سودمند است و این مصنف عصارهٔ
میوه بلادن را خیلی اقوی از عصاره برگ ان میداند

اتروپین

اتروپین

عبارت است از ماده عامل بلادن و از قلیانیات نباتی میباشد و همه خواص سلانه سمی در ان مشاهده میگردد بشکل
سوزنهای کوچک بریشمی سفید متبلر میشود و بی بو و طعم ان تلخ و تند و یک جزء ان در ۳۰۰ جزء آب سرد و ۳۰ جزء
اب جوش و ۱ جزء الکل ۹۰ درجه و ۲۵ جزء اتر محلول میگردد و محلولات ان کاغذ تورنسل قرمز را آبی میکند

طریق ساختن اتروپین مطابق کدکس بگیرند ریشهٔ تازه بلادن ۵۰ پتاس کستیک مقدار
کافی کلوروفورم ۱ الکل ۹۰ درجه مقدار کافی ریشه را کوفته و با کمی اب مخلوط کرده بفشرند و تفاله را نیز با مقدار
جدیدی اب کوفته بفشارند صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی را برداشته بجوشانند تا
ماده ثاشته جدا گردد و با کاغذ صاف کنند و بگذارند سرد شود و بقدری پتاس افزایند که محصول قلیائی گردد نصف
کلوروفورم را بیفزایند و بهم زنند و بگذارند ته نشین شود و محلول کلوروفورمی را جدا کنند و باقی کلوروفورم را
بر جزء راسب شده افزوده بهم زنند پس از ته نشین شدن محلول کلوروفورمی را نیز جدا کنند این دو محصول کلوروفورمی را

مخلوط کرده با کاغذ صاف کند و جهت اخذ کلوروفورم تقطیر نمایند و باقی مانده از تقطیر را با مقدار کافی الکل بجوشانند و بعد با ذغال حیوانی محصول را بی رنگ نمایند و با کاغذ صاف کنند و مصفی را در ده یا ء مقابل وزن آب سرد مخلوط نموده بهم زنند اتروپین بصورت اموروفی راسب میشود و طولی نمیکشد که متبلور میگردد و این عمل را باید در مقدار زیاد دیگر بلادن اجری نمود تا مقدار معتنی به اتروپین بدست آمده و صرف مخارج واسازدا داشته باشد و کمتر از نسبت مقادیر من دانسته صرف برای دوا ساز ندارد

اتروپین از ادویه قوی الاثر است و استعمال یک سانتی گرام آن در انسان موجب بروز همه سوانح سلانه سمی از قبیل هذیان و برودت جلد و سنکوپ و اختلال ابصار و فقدان صوت میگردد و داروی سم مقابل قوی آن است مقدار شربت اتروپین از نیم میلی گرم تا دو میلی گرم است اتروپین با بعضی اسیدها چه معدنی و چه نباتی مرکب میگردد دامرد سولفات و والریانات آن را داخل و خارج بهمان مقدار اتروپین استعمال میکنند

بواسطه سهولت طریقه استعمال و اطمینان از مقدار شربت اتروپین است که از بلادن و سایر سلانه سمی ترجیح میدهند و در همه مواقعی که انها را باید استعمال کنند از معمول میدارند مثلا در صرع و هلوسیناسیون و قطرب و میتری و کزاز و صداع و نورالژی و درد مانیم و تسکین اوجاع سرطانی و تقدم بحفظ اسکرلتین و دفع بول بفراش و عرق وافر و ازدیاد ترشح براق و نیز اتروپین در راسم و سیاه سرفه و بعضی بدون نشیمهای عصبانی مستعمل و مفید است و یکی از عواملی است که اثران در اتساع حدقه مسلم و بسرعت و قوت از امتسع میسازد و در کدمد هائی که با کرنیه ترشح دمعه همراه اند فواید زیاد از آن مشاهده شده و نیز در دفع تقلص تشنجی بعضی الاثات از قبیل عنق رحم و مقعد و مجرای بول مستعمل و مفید است

مواد مانعة الجمع ما بین تن و ید و کلوروفورم و سایر مواد مانعة الجمع الکلوئیدها با اتروپین جمع نباید نمود

ذرق تحت جلدی سولفات اتروپین بگیرند سولفات اتروپین ۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کند و با عانت زراقه پراوازه قطره از این محلول را که شامل یک میلی گرم سولفات اتروپین است در تحت جلد ذرق نمایند در دفع نورالژی بخصوص عرق النسا مفید است و اگر سوانح اتروپینی ظاهر گردند بواسطه تریاک انها را دفع کند

ایضاً ذرق تحت جلدی بگیرند کلوریدرات مرفین ۱۰ سانتی گرم سولفات اتروپین ۱ سانتی گرم عرق غار گلاسی ۲۰ گرم حل کند ۲۰ قطره این محلول دارای نیم میلی گرم اتروپین است و مانند ذرق مذکور استعمال میشود

تعفین اتروپین (قطور اتروپین) بگیرند اتروپین ۱ دسی گرم الکل ۹۰ درجه ۲۰۰ گرم حل کند مقدار شربت ۲ تا ۵ قطره است و در تقدم بحفظ اسکرلتین این قطور را استعمال میکنند باین طریق که یک قطره از آن در نصف گلاس شربت قند مخلوط کرده در روز به طفل ۵ ساله میخورانند و دو قطره بطفل ده ساله و ۳ قطره بطفل پانزده ساله و ۵ قطره در شخص جوان و در تسکین درد دندان فاسد شده (کرم خورده) یک یا دو قطره از آن در جوف دندان قطور نمایند

طریقه معمول مارشر در علاج صرع بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم در ۵۰ قطره الکل خالص حل کند و ۵ تا ۱۰ قطره این محلول را (نیم میلی گرم تا یک میلی گرم اتروپین) صبح تا شب یک دفعه استعمال

نمایند

نمایند و قبل از آن نه چای و نه قهوه و نه کاکائو نباید استعمال نمود زیرا که این مواد اثر دوا را باطل میکند و براین مقدار مدت شصت تا نود روز مداومت کند و ۳ تا ۴ روز استعمال آن را ترک کرده دو دفعه شروع کند

شربت اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم در ۱۰ گرم آب با عانت یک قطره کوچک اسید کلوریدریک حل کند و با ۹۹۰ گرم شربت ساده مخلوط نمایند و ۱۰۰ گرم این شربت نیم سانتی گرم اتروپین دارد و از آن بمقدار ۱۰ تا ۳۰ گرم تجویز میکنند

انفیه اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم قند ۱۰ گرم مخلوط کرده مدتی صلایه کنند و در ۲۰۰ بسته مساوی قسمت نمایند هر بسته دارای ربع میلی گرم اتروپین است جهت دفع سیاه سرفه یک یا دو بسته را در طفل هشت ساله در عرض روز استعمال نمایند

حب اتروپین بگیرند اتروپین ۱۰ سانتی گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی در عمل ۲۰۰ حب درگرد میسازند هر حبی دارای نیم میلی گرم اتروپین است و در صرع و قطرب و سایر امراض عصبانی و عرقهای حرضی روزی یک تا چهار حب متدرجاً استعمال نمایند و این حبوب را تازه بتازه باید ساخت

گرانول اتروپین چون حبوب مذکوره را از یک طبقه قند محاط سازند باسم گرانول و یا نقل موسوم میگردند و گرانولهائی که موافق دستورالعمل کدکس فرانسه ساخته میشوند هر کدامی دارای یک میلی گرم اتروپین میباشند

کحل اتروپین جهت اتساع حدقه بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم با عانت یک قطره کوچک اسید کلوریدریک حل کند و چند قطره این محلول را چون در چشم قطور کنند حدقه را متسع میسازند

کحل اتروپین معمول دسمارس بگیرند اتروپین ۱ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کند و محلول را در فلاکونی ریخته و از درکمان یخ کنار نهند در فوتالمی عنبیه و قروح قرنیه هرگاه ثقبه مخوف بوده که بود پارچه را آلوده باین محلول کرده بروی چشم نهاده نمایند و گاه گاه عوض نمایند و هر ده دقیقه فاصله یک قطره از آن را در چشم بچکانند

سولفات اتروپین مطابق کدکس بگیرند سم قاتل اتروپین مقدار منظور را سید سولفوریک ابداً بمقدار کافی اتروپین را در زدود و مقابل وزن آب مقطر مخلوط کند و بقدری اسید سولفوریک ابداً دار افزایند که الکلوئید حل شده ولی محصول فی الجمله بحالت قلیائی باقی ماند و بعد در گرم خان ۴۰ درجه محصول را بحالت جفاف تبخیر کند و حفظ نمایند

سولفات اتروپین

سولفات اتروپین در آب بشدت محلول و در الکل نیز محلول و در اتر کمتر محلول است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ میلی گرم است بطور پوسیون و در ذرق تحت جلدی محلول ۱ در ۵۰۰ ترتیب داده و از ۲ تا ۱۰ قطره این محلول را ذرق مینمایند

ذرق تحت جلدی دافع مرض دربا معمول اسکینر بگیرند سولفات اتروپین سولفات استریکنین مکدم ۲ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کند و هر سانتی مطر مکعب این محلول دارای یک میلی گرم از هر یک این دو الکلوئید است و ابتدا یک سانتی مطر مکعب ذرق کند و اگر لازم شود پس از دو ساعت فاصله یک سانتی مطر دیگر و الا فلا

کحل سولفات

کحل سولفات اتروپین معمول سیشل در بعضی اوقات که میخواهند حدقه را موقتاً متسع سازند مثلاً در امتحان چشم با اوفتالموسکوپ و باد رازد باد عارضی عمل بصارد را شحام متبلی به کاتارا نارسی غیر کامل محلول ۱ سانتی گرم سولفات اتروپین در ۱۰ گرم اب مقطر کفایت میکند و چون خواسته باشند دوام اتساع بیشتر بود مثلاً در ضیق طبیعی حدقه و با تقلص مرضی ان در دو دم عنبیه و در التصاق عنبیه با پرده قدامی جاجیه محلولی از ۲ سانتی گرم سولفات و ۱۰ گرم اب استعمال مینمایند فقط در این مواقع یعنی در سیستم شی خلقی منبسط و شدید و در بندهای غشاء کاذب ملصق که واقع شوند در ما بین عنبیه و کپسول قدامی جاجیه و در انسداد کامل حدقه لازم است که ۳ سانتی گرم سولفات در ۱۰ گرم اب استعمال کند

کحل سولفات اتروپین معمول دیسمادس بگیرند سولفات خنثای اتروپین ۵ سانتی گرم اب مقطره ۱ گرم در قرحه حاد قرنیه که بسرعت ترقی نماید و تقیح در حرکات بروز کند که نزدیک بود در کمپانها اجفان نظور نماید

کاغذ اتروپین محلولی از ۱ سانتی گرم سولفات اتروپین و ۳۰ گرم اب ترتیب دهند و کاغذ بزولوس را در ان الوده کند بطریقی که هر یک سانتی مطر مکعب دارای یک قطره از این محلول بود و از ان در داخل جفن تحتانی منطبق سازند

پوماد اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۵ گرم بدقت مخلوط کند باندازه یک سرسنجاق صبح یکی عصر در دفع التصاقات عنبیه و زجاجیه در ما بین اجفان داخل نمایند

تمریخ اتروپین بگیرند اتروپین ۵ سانتی گرم دوغن بیتون ۱۲ گرم حل کند و چند قطره محلول را بروی اجفان تمریخ نمایند موجب اتساع ثابت حدقه میگردد

پوماد ضد نورالژی صورتی بگیرند اتروپین ۲۵ سانتی گرم پیه مذاب ۱۲ گرم اسانس گل سرخ ۱ قطره حل کند دو دفعه یا سه دفعه هر دفعه باندازه یک نخود تمریخ نمایند

والریانات اتروپین مطابق کدکس بگیرند اتروپین مقدار منظور اسید والریانیک را مقدار مکفی مقدار کافی اتروپین را در اتر حل کرده و بقدری اسید والریانیک افزایند که محلول خنثی گردد و بعد محصول مجاور هوا گذارده تا اتر تبخیر شده و متبلور گردد و این ملح مانند سولفات بشدت محلول در اب و در الکل نیز محلول و در اتر کمتر محلول است و از ان گرانولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ربع تا نصف میلی گرم والریانات اند و این ملح را در خارج مانند خود اتروپین استعمال میکنند و در داخل جهت دفع اختلالات اختلاجی بخصوص صرع و هستری و قطرب و اسم و سیاه سرفه معمول میدارند مقدار شربتان از نیم میلی گرم تا دو میلی گرم است در ۲۴ ساعت و از دو میلی گرم نباید تجاوز نمود و در ابتدا در هفته اول نیم میلی گرم و در هفته دوم یک میلی گرم و پس از دو هفته مداومت استعمال را ترک کند تا دو هفته و بعد باز شروع کرده مدت دو هفته دیگر مداومت نمایند و مجدداً دو هفته ترک کند و همچنین بطریق مذکور هر گاه صرع را مداوا کند مدت علاج از دو تا شش ماه خواهد بود

پوسیون والریانات اتروپین بگیرند والریانات اتروپین ½ تا ۱ میلی گرم عرق نیلوفر ۱۲۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع هذیان مستی با قاشق کوچک در عرض ۲۴ ساعت بیاشامند

هوماتروپین عبارت است از ترکیب اتروپین و اسید اکزیتولوئیک و در اب چندان محلول نیست برودیدرات ان را نیز استعمال میکنند و این جسم نیز مانند اتروپین حدقه را متسع میسازد و ۵ سانتی گرم این جسم را در ۱۰ گرم اب

مقطر حل کرده و یک قطره محلول را در چشم جهت اتساع حدقه وضع نمایند

ناتوره (تاتوله) ع جوزالماثل ت استراموان ل داتورا استرامونیوم ی استروشنون ماینکون گیاهی است بوی کریه دارا ضی غیر مزروع نمو میکند و همه اجزاء ان در طب استعمال میشود و دارای ماده قلیائی است موسوم به **داتورین** و این ماده بیشتر در برگ و تخم ان موجود است و بشکل منشورهای درخشنده بی رنگ و مجتمع متبلور میگردد و فی الجمله فرار است و یک جزء ان در ۲۸۰ جزء اب سرد و ۷۲ جزء اب جوش حل میگردد و در الکل بیشتر از اتر محلول است و با اسیدها مرکب شده املاحی بوجود میاید که بخوبی متبلور میگردند و چنانچه ذکر کردیم در اثار مشابه اتروپین و در مقابل اقوی از ان میباشد

در همان مواقعی که بلادن را استعمال میکنند ناتوره استعمال میشود ولی قوت ان تقریباً ضعف بلادن است و صورد وائی ان عبارتند از گرد و عصاره و تعفین الکلی و الکلاتور و تعفین مائی و مقدار شربت الکولاتوران ۵ تا ۳۰ قطره و عصاره الکلی ۱ تا ۱۰ سانتی گرم و عصاره مائی ۲ تا ۲۰ سانتی گرم و گرد ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و تعفین الکلی ۵ تا ۳۰ قطره تعفین اتری نیز ۵ تا ۳۰ قطره و شربت ۱ تا ۳۰ گرم است

عصاره تخم ناتوره بگیرند تخم ناتوره ۵۰۰ گرم الکل ۶۰ درجه ۵۰۰۰ گرم تخمها را اسیا کند و با احرارت ملایم مدت چند ساعت در قدری اب دم نمایند و با فشار صاف کند و تفاله را در الکل بخیسانند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده از کاغذ صافی بگذرانند و بغلظت عصاره قوام اورند و پس از قوام در چهار مقابل وزنش اب سرد حل کند و با کاغذ صافی نمایند و مصفی با مجدداً تبخیر کرده بقوام حب قوام اورند و بهمین طریق باید ساخت عصاره بزر البنج و بزر بلادن و بزر کلشیک و بزر شوکران را و این عصاره ها را اگرچه علمای فرانسه کمتر استعمال میکنند ولی بر سایر اقسام بواسطه اثر ثابتی که دارند بخصوص در زیر تحت جلدی ترجیح داده میشوند و مقدار شربت عصاره بزر البنج ۵ سانتی گرم است در عرض روز و عصاره بزر بلادن نصف ان یعنی ۲۵ میلی گرم و عصاره بزر ناتوره ربع ان یعنی ۱۲ میلی گرم

حب دافع نورالژی معمول تروسو بگیرند عصاره ناتوره عصاره تریاک مکرر ۵ دسی گرم اکسید روی ۵ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۵ حب در عرض شبانه روز استعمال نمایند و باید دقت کنند که مقدار حبها را بدرجه ای نرسانند که موجب بروز اختلال در عمل بصارد گردد و پس از دفع اوجاع ابتلا بان را نیز روز بر استعمال این حبوب باید مداومت نمود

حب ناتوره معمول برتونو بگیرند عصاره ناتوره ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند در یبوستی که با سوء هضم همراه است مدت سه روز یک حب بیاشامند و مدت پنج روز دو حب اگر شکم براز ادی عمل نکند میتوان تا سه حب استعمال نمود

حب دافع صرع معمول لوره بگیرند عصاره ناتوره عصاره بلادن مکرر ۱ گرم کافور بلهی مکرر ۵ دسی گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند روزی یک حب بیاشامند و متدرجاً زیاد کنند با رعایت احتیاط تا پانزده و بیست حب و این حبوب در دفع صرع گاهی قوی الاثر میباشند

کحل مخدر بگیرند عصاره عصیر ناتوره ۲ دسی گرم عصاره تریاک ۱ دسی گرم گلاب ۱۰۰ گرم حل کرده در رمدهای موجع معمول و سودمند است

حب ضد نورالژی معمول اوسترلن بگیرند تخم تاتوره تخم بلادن سولفات کنین مکید اگرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

قیروطی تاتوره بگیرند عصارهٔ تاتوره اگرم قیروطی ساده ۹ گرم مخلوط کنند

مشمع تاتوره معمول پلانش بگیرند عصارهٔ الکلی تاتوره ۹ گرم سقزالبی ۳ گرم موم سفید اگرم مطابق معمول مشمع سازند

سیگارت ایسرامووان معمول کدکس یک گرم برگ تاتوره را در یک سیگارت داخل کنند

سیگارت ضد تشنج معمول تروسو بگیرند برگ خشک تاتوره ۳۰ گرم و با مخلوط ذیل ترکنند عصارهٔ مائی تریاک ۲ گرم آب ۲۵ گرم و بخشکانند و در کاغذ نخیره مانند سیگارت بپیچند و در دفع اسم و سرفه های حمله استعمال نمایند

ایضاً معمول هیرس بگیرند عصارهٔ تاتوره ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۵ گرم برگ تنباکو ۱۰۰ گرم بلادونا یاسوم نیترات پتاس مکید ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ سیگارت سازند

بنج

بنج (بنگ) ع **سیکران** ن **ذوسکیام** ل **هیوسیاموس** ی **اوسکوامو س (اوسکواموس** در لغت یونانی بمعنی باقلای خوک است چه **اوس** خوک و **کواموس** باقلا رامینامند) نباتی است بوجی که در اراضی غیر مزروع فراوان است و همه اجزاء ان بخصوص تخمش که موسوم به بزرالبنج است که در طبابت استعمال میشود و دارای دو ماده قلیائی است یکی **هیوسیامین** دیگری **هیوسین** موسوم و اجزاء بنج عبارتند از گرد و عصاره و تنفیس مائی و تنفیس الکلی و الکلاتور و تنفیس اثری و مقدار شربت الکولاتور ۱ تا ۴ گرم عصارهٔ مائی ۱ تا ۱۰ سانتی گرم و گرد ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم و تنفیس الکلی ۱ تا ۴ گرم و تنفیس اثری نیز ۱ تا ۴ گرم و شربت ۲۰ تا ۶۰ گرم و مطبوخ اگرم در ۱۰۰ گرم است و گلیسره بنج را از ده او دیتا از ادرم ۳ میسازند

حب بنج مرکب بابد و اهن معمول زنترالک بگیرند عصاره بنج ۳ گرم براده اهن ۲ گرم بلادونا ۵ سانتی گرم بلادونا یاسوم اگرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند از ۲ تا ۶ حب در هیپر تروفی طحال معمول دارند

حب بنج مرکب با شوکران بگیرند عصارهٔ عصیر مصفای بنج عصارهٔ شوکران مکید اگرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند از ۱ تا ۲ حب در تسکین اوجاع سرطانی بکار برند

حب معمول مگلن بگیرند عصارهٔ بنج عصارهٔ سنبل الطیب اکسید دوی سکید ۲ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند در قطرب و سایر امراض عصبانی از یک حب شروع کرده و متدرجاً زیاد نموده تا انکه دوا در خفقی بروز کند و بوشاد را بجای نسخه فوق این نسخه را استعمال مینماید

نسخه معمول بوشاردا بگیرند والریانات دوی ۱۰ گرم اتروپین ۵ سانتی گرم عسل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند که هر حبی نیم میلی گرم اتروپین دارد مانند حبوب فوق از یک تا دو حب شروع کرده متدرجاً تا بروز دوا زیاد کند

قرص بنج معمول رنغینی بگیرند شکر مصفی ۶ گرم عصارهٔ بنج اگرم و ۳۰ سانتی گرم با لعابی که با عرق کاهو ساخته باشند ۶۴ قرص سازند از ۵ تا ۱۲ قرص در عرض روز در دفع سرفه های عصبانی بکار

برند و قرص بلادن را که در دفع سلس البول استعمال میکنند نیز بهمین طریق میسازند

معجون برشعثا

معجون برشعثا بگیرند فلفل سفید بزرالبنج مکید ۲۰ جزء تریاک ۱۰ جزء زعفران ۵ جزء فربیون عاقرقرحا سنبل الطیب مکید ۱ جزء عسل ۱۵۰ جزء مطابق معمول معجون سازند در تسکین اوجاع و دفع سیلانات از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ سانتی گرم و زیادتر استعمال نمایند

هیوسیامین

هیوسیامین (هیوشیامین) ماده ایست سفید و بشکل سوزنهای ابریشمی متبلور میگردد و در اب بخوبی محلول است و بواسطهٔ کلور و طلا در دم میگردد ولی کلور و پلاتین از ادر دم نمیکند و این ماده دارای خواص بنج است و موجب خشکی حلق و اتساع حدقه میشود و در دفع وجع اقسام نورالژی و امراض عصبانی تشنجی و اختلاجی و ارتعاش عصبانی و قطرب هیری و فالج اضطرابی مستعمل و مفید است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ میلی گرم که بطور زرق تحت جلدی و یا بطور حب متدرجاً استعمال شود و یکی از دانشمندان از استعمال ۵ میلی گرم هیوسیامین سوانح خطیره مشاهده کرده است

حب هیوشیامین بگیرند هیوشیامین ۵ سانتی گرم مسحوق ریشهٔ خطمی اگرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۵ حب سازند از ۱ تا ۴ حب متدرجاً در عرض روز بنوشند

شربت هیوشیامین مانند شربت اتروپین از ان سازند در دفع بروننشیت تشنجی از یک تا سه قاشق کوچک در ۲۴ ساعت متدرجاً استعمال نمایند

مهرگیاه

مهرگیاه (اسرنگ) ع **یبروح الصنم** ن **ماندراگور** ی **ماندراگوراس** ریشهٔ این گیاه سفید و طویل و بزرگ مانند چغندر سفید و اغلب دو شعبه است بطریقی که مانند دو ران انسان ظاهر میگردد و از این جهة است که آنرا **انتروپوموروفون** مینامند چه انترو پوس در لغت یونانی بمعنی انسان و موروفون بمعنی شکل و صورت است یعنی شبیه بانسان و نیز **سمی هومو** نامیده میشود زیرا که در لغت لاطین سمی بمعنی نصف و هومو بمعنی انسان است یعنی شبیه به نصف انسان و ما نقول حکایت میکنند که یکی از ضایع اهالی ایتالیا است که ریشه مهرگیاه را بشکل انسان میسازند و میوه این نبات بقدر سیب کوچکی است موسوم به سیب مهر گیاه و مصنفین قدیم مهرگیاه نر گفته اند ان قسمی را که میوه اش مدور است و مهرگیاه ماده قسمی که میوه اش مسطح بود مهرگیاه از عوامل مخدره است و همه اجزاء ان سم و در زمان البرت کبیر بواسطه مهرگیاه شخص را بیهوش میکردند مثل انکه در این زمان بواسطهٔ اتر بیهوش میکنند و مقدار شربت از مسحوق ریشه ان مثل ان گرم است ولی بیشتر از ۱ تا ۵ دسی گرم استعمال نمیکنند و در تومورهای خنازیری و اسقیروسی ضماد ان مستعمل و مفید است

تنباکو

تنباکو ن تاباك (نیکوتیانا) لفظ تنباکو مشتق از تاباکو میباشد که یکی از شهرهای امریک است و اهالی اسپانیول ابتدا در ان شهر کشف این نبات را نمودند و این نبات را نیز نیکوتیانا مینامند زیرا **نیکوت** نام که در ۱۵۶۰ مسیحی مطابق با ۹۶۸ هجری سفیر فرانسه در پرتغال بود سبب ادخال تنباکو به اروپ گردید و بقول صاحب مخزن که آنرا ازاد و بزفلیم دانسته نباید اعتنا نمود و این نبات که از طایفهٔ سلانه است دارای چندین قسم است و همه انها در خواص شبیه بیکدیگرند و دارای ماده عاملی میباشند موسوم به نیکوتین

تنباکو بواسطهٔ اثر تخدیرش شبیه بسایر سلانه سمی است ولی بواسطهٔ خواص محرک شدیده که از ان مشهود میگردد با انها متفاوت و در طب برگ انرا بطور حقنه در اختناق و فالج و فتق مختنق استعمال مینمایند ولی از دود به است که نباید

بران اعتماد نمود و در خارج از او در دفع جرب (گل) و بثعفه و ساير امراض جلدی معمول میدارند اگرچه در این مواقع
امروز بندرت استعمال میشود

پاد زهر تنباکو مانند سایر سلانه سمی است رجوع نمائید به فصل آکونیت ملاحظه کنید فصل تریاک را

حقنه تنباکو معمول ایرکرومبی بگیرند برگ خشک تنباکو ۱ گرم اب صاف ۲۵۰ گرم دم کرده صاف کند ایرکرومبی و فولیخ ایلادس بجهة رد و دشکل کرو و زکند این حقنه را یکی از وسائط قوی الاثر میدانند بقول کلی حقنه تنباکو را در دفع کراز غالباً استعمال کرده و موثر میدانند و مقدار تنباکو را از ۲ و ۳ تا ۵ گرم و زنا تر در همان مقدار اب استعمال میکنند

نیز حقنه تنباکو را در سهولت دفع جسم خارجی که در مری مانده باشد بکار میبرند

حقنه تنباکو معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برگ خشک تنباکو ۲۰ گرم اب جوش ۵۰۰ گرم امتیک ا دسی گرم مطابق معمول حقنه سازند این حقنه را باید هرگز استعمال نمود مگر در صورتی که خیلی لزوم بهم رساند و مقدار تنباکو و امتیک را زیادتر از انچه ذکر کردیم نیز نوشته اند ولی احتیاط در انست که از ۱ تا ۵ گرم تنباکو زیادتر استعمال نکند

پوسیون ضد سیاه سرفه بگیرند تنباکو ۱ گرم در ۲۰۰ گرم اب صاف دم کنند و صاف کرده ۸ شربت ساده ۳۰ گرم بیفزایند در طفل یکساله تا دو ساله هر ساعت یک قاشق چای خوری و در طفل بزرگتر از دو سال هر ساعت دو قاشق چای خوری در طفل هشت تا ده سال یک قاشق ترشی خوری استعمال نمایند

پوسیون ضد فالج بگیرند ریشه ارنیک ۱۰ گرم برگ تنباکو ۵ گرم اصل السوس ۱۵ گرم اب جوش ۲۵۰ گرم دم کرده صاف نمایند هر نیم ساعت فاصله یک قاشق ترشی خوری بیاشامند

تعفین تنباکو بگیرند برگ خشک تنباکو ۷ گرم الکل خالص ۳۰ گرم چند روز بخیسانند و با کاغذ صاف کرده حفظ کنند در دفع نفث الدم از ۱ تا ۲ قطره استعمال نمایند

تمریخ مدر معمول اسمیت بگیرند برگ خشک تنباکو برگ خشک دیژیتال مکد ۱۰ گرم در ۱۰۰ گرم اب جوش دم کند و پس از سرد شدن بیفزایند عصارهٔ عنصل اسانس تربانتین مکد ۵ گرم زرده تخم مرغ ۲ دانه مطابق معمول تمریخ سازند روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق کوچک در قسمتهای کلیه تمریخ نمایند در استسقای دقی معمول و سودمند است

تکمید تنباکو معمول ماننات بگیرند برگ تنباکو ۶ گرم اب صاف ۵۰۰ گرم مدت چند دقیقه بجوشانند صاف کرده بیفزایند کربنات پتاس ۸ گرم در دفع کلی حلقه و کلی فادوسی پس از تراشیدن گیسوها تکمید کند

نیکوتین مایعی است دهنی شکل در ابتدا بی رنگ و پس از مجاورت هوا قرمز قهوه تیره میگردد و شعاع را در اطراف نیکوتین
لیار منکسر میکند و با هر نسبتی با اب و الکل و اتر و ادهان و سمر و ادهان فراده مخلوط میشود و یکی از بزهای قوی است که خنثی میکند همهٔ اسیدها را و در دمیناید اکسیدهای فلزی را از محلولات ملحی انها و با اسید طرطریک و اسید اکلیک و اسید فسفریک املاح متبلر بوجود میاورد که خیلی جاذب الرطوبه اند و این املاح نیز در الکل محلول میباشند و با اسید سولفوریک و اسید استیک املاح غیر متبلور تشکیل میکند و همهٔ اجزاء تنباکو بخصوص برگ ان دارای

نیکوتین میباشد نیکوتین یکی از سموم قویه است و نباید انرا استعمال کرد ولی در کراز از ۱ تا ۳ قطره ان تجویز میکنند

تعفین نیکوتین بگیرند نیکوتین ۱ گرم الکل ضعیف ۵۰ گرم مخلوط کرده و پارچه را بان الوده نموده در محل موجع جهة تسکین وجع منطبق نمایند

دوبوازیا موپوروئید یکی از نباتات طایفهٔ **سولانه** است و مستعمل در طب برگ ان دوبوازیا موبوروئید را از این گیاه الکلوئیدی اخذ میکنند موسوم به **دوبوازین** و این الکلوئید اکر بدل اتروپین است در رفع گواتر اگزوفتالمی و عوارض عصبانی مرض **بازدو** استعمال مینمایند مقدار شربت سولفات دوبوازین از ½ دوبوازین میلی گرم تا ۱ میلی گرم است و ۵ سانتی گرم از ان در ۱۰ گرم اب حل کرده بطور کحل استعمال مینمایند

کحل دوبوازین معمول گالزوسکی بگیرند سولفات دوبوازین ۵ سانتی گرم اب مقطر جوشیده ۱۰ گرم حل کنند

گرانول دوبوازین از سولفات دوبوازین گرانولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ½ میلی گرم سولفات اند

زرق تحت جلدی معمول پومت بگیرند سولفات دوبوازین ۱ سانتی گرم اب مقطر جوشیده ۲۰ گرم حل کنند و هر سانتی متر مکعب دارای ½ میلی گرم سولفات است

دیاکونتیوم فوتیدوم گیاهی است از طایفهٔ **ارونیده** و مستعمل در طب بیخ ان و از دیاکونتیوم عوامل مجدد و محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت انگردار بیخ بطور سفوف از ۵۰ سانتی گرم تا ۲۰/۱ گرم است که سه یا چهار دفعه در عرض روز استعمال نمایند

تاجریزی (روباه تربک) روپاس) ع عنب الثعلب مورل سولانوم نباتی است از طایفهٔ **سلانه** یعنی این طایفه را باین نبات نسبت داده اند دارای چندین قسم است تاجریزی و دانشمندان فرنگستان قسمی را استعمال میکنند که میوهٔ ان پس از رسیدن سیاه میگردد و انرا **سولانوم نیگروم** ع **عنب الثعلب مجنن** مینامند و این نبات دارای الکلوئیدی است موسوم به **سولانین** و از عوامل مخدره و ملینه و مسکنه محسوب میشود و در این ایام عنب الثعلب مجنن را در داخل استعمال نمینمایند و فقط در استعمالات خارجی متداول است و ۵۰ گرم از ان در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده بطور زرق معمول میدارند

مطبوخ تاجریزی و کوکنار بگیرند برگ خشک تاجریزی سیاه پوست کوکنار مکد ۱۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم نموده با فشار صاف نمایند

زرق برگ تاجریزی بگیرند برگ خشک تاجریزی سیاه ۱ گرم اب جوش ۲۰ گرم مدت یکساعت دم کرده با فشار صاف کند

سولانین جسمی است بشکل منشورهای کوچک بی رنگ و طعم ان فی الجمله تلخ و در اب بمقدار کم محلول سولانین و در الکل زیادتر محلول است و انرا از تاجریزی و یاسمن بری و جز تومر سیب زمینی اخذ میکنند و از عوامل مخصوص به عصب و مسکن است و در اقسام نورالژیهای کهنه بخصوص اگر با ورم عصب همراه باشند سودمند و اوجاع برقی و عوارضی که از هیجان اعصاب محرکه بروز میکند بخوبی تسکین میدهد و یکی از دانشمندان

موسوم به **ساردا** نبته‌های ترتیب میدهد که هریک دارای ۵ سانتی‌گرم سولانین اند و از ۲ تا ۴ و ۶ بستر در عرض روز بطور سفوف استعمال میکنند بعضی از ۱۰ تا ۳۰ سانتی‌گرم سولانین در ۲۴ ساعت تجویز میکند و بیاید دانست که قوت سولانین موافق جسمی که از ان استخراج شده مثلا تاجریزی و یا سیب زمینی تغییر میکند پس احتیاطا لازم است در ابتدا بمقدار کم شروع و استعمال ان کنند و گرانولهای سولانین هرکدام دارای یک سانتی‌گرم میباشند.

پیشی **ل فابیانا امبریکاتا** نباتی است بوتهٔ بزیل و از طایفهٔ **سولانه** و جزء خشبی ان دارای ماده عاملی است موسوم به **فابیانین** و علاوه محتوی سقز تلخ میباشد اهالی شیلی این گیاه را مانند مدر ان در دفع نزله مثانه و رمل کلیه و اودام مثانه استعمال میکنند و ۳۰ گرم نوک شاخه های انرا خورد کرده و در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند و صاف نموده در عرض روز در چهار دفعه معمول میدارند و از عوامل مفتت الحصات که از اثر ان سنگها خورد شده و بواسطه بول خارج میگردند و نیز این گیاه را در امراض کبد استعمال مینمایند و مقدار شربت از عصاره مایع ان از ۲ تا ۴ قاشق خوری است در عرض روز

یاسمن بری ن **دوس امرل سولانوم دولکامارا** از نباتات بوتهٔ طایفهٔ سلانه و از جنس تاجریزی است و در طب ساقه را استعمال میکنند و ساقه های این نبات چون تازه باشد بوی تند غیر مطبوعی دارند ولی چون خشک شوند بی بو میگردند و طعمشان در ابتدا کمی تلخ و در اخر طعم شیرینی از ان ها محسوس میگردد

یاسمن بری از ادویهٔ منبه معرق است و در مداوای جرب رطب و جذام و خنازیر مستعمل و مفید و نیز در اختلالات سیفلیس مزاجی و امراض مختلفه جلدی که چون مخفی شوند و موجب تجزم مرضا گردند مفید و سودمند لهذا از ان عوامل مصفی و مصلح بدن میدانند در خاصیت تخدیری خیلی پست تر از تاتوله و بلادن و بنج است اگرچه همه اجزای این نبات تقریبا در خواص مشابه هم میباشند ولی در طب ساقه های انرا بطور جوشانده و دم کرده و سفوف و عصاره استعمال میکنند مقدار شربت جوشانده و دم کرده از ۲۰ تا ۱۲۵ گرم است در ۱۰۰۰ گرم و سفوف مسحوق و عصاره انها را از ۵ سانتی‌گرم تا ۸ گرم استعمال مینمایند یکی از دانشمندان میگوید در استعمال یاسمن بری از مقدار خیلی کم باید شروع کرده و متدرجا زیاد کنند تا فی الجمله اختلالی در عمل ابصار بروز نموده و دوار و تهوع ظاهر شود و در این صورت مقدار انرا متوقف ساخته و پس از دفع مرض هم مدتی بران مداومت کند ماده عامل یاسمن بری را **سولانین** (**دولکامارین**) و **دولکامارتین** مینامند

شربت یاسمن بری بگیرند ساقه خشک یاسمن بری ۲۰۰ گرم قند ۱۰۰۰ گرم اب مقدار کافی مطابق معمول شربت سازند از ۳۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در تیزانی مخلوط کرده متدرجا بیاشامند

تیزن یاسمن بری بگیرند ساقه نیم کوب یاسمن بری ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کرده صاف نمایند و ۱۰۰ گرم شربت شاهتره بیفزایند و متدرجا در عرض روز استعمال نمایند

تیزن معرق بگیرند یاسمن بری ۱۰ گرم صاصفراس گل افطی مکد ۵ گرم مدت دو ساعت در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده ۱۰۰ گرم شربت نعناع بیفزایند در عرض روز متدرجا بیاشامند

اسانس یاسمن بری بگیرند ساقه یاسمن بری کوبیده ۲۰۰۰ گرم اب جوش مقدار کافی ساقه هارا سه قسمت کرده هر قسمت را مدت دو ساعت دم کرده و صاف نموده قسمت دوم را در مصفی نیز مدت دو ساعت

دم نمایند و صاف کرده قسمت سوم را نیز مدت دو ساعت در همان مصفی دم کرده صاف کنند مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند تا وزن ان به ۱۰۰۰ گرم برسد بعد ۲۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه و ۳۰ قطره اسانس کالاموس معطر داخل نمایند و صاف کنند و یک وزن از این اسانس مقابل یک وزن ساقه یاسمن بری است

حب معرق بگیرند عصارهٔ یاسمن بری گوگرد مصفی مغسول مکدم ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و ۴ تا ۱۲ حب در علل جلدی و دوماتیسم استعمال کنند

حب سه عصاره بگیرند عصاره یاسمن بری ۱۲ گرم عصاره عشبه ۱۰ گرم عصاره اکونیت ۲ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و روزی ۲ تا ۶ حب در روماتیسم و سفلیس بیاشامند

کاکنج ن **الکاکانژ** ل **فیزالیس الکاکانژی** (**گیلاس جهودان**) از نباتات بوتهٔ طایفهٔ سلانه و میوه تازه ان خیلی شبیه به گیلاس است و چون خشک شود شبیه میگردد به عناب کوچک خشک شده و طعم ان فی الجمله ترش و در طب فقط میوه کاکنج را استعمال میکنند چون برگ این میوه ها تلخ است لهذا باید ابتدا از برگ جدا نموده و پاک کرد

میوهٔ کاکنج از عوامل مدره و مدره ضعیف است و دانشمندان فرنگ کمتر انرا استعمال میکنند و یکی از دانشمندان این میوه را در دفع تب استعمال مینماید یکی از اجزاء شربت مرکب کاسنی میباشد و ماده عامل انرا **فیزالین** مینامند و مقدار شربت از عصاره کاکنج ۴ تا ۶ گرم و از مسحوق ان ۵ تا ۲۰ گرم و از شراب ان جهة ادرار بول از ۱۰ تا ۳۰ گرم و جهة دفع تب از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم است و در خارج غسول و بخور و ضماد کاکنج (۳۰ تا ۱۲۰ در ۱۰۰۰ اب) مستعمل است

حب ضد نقرس معمول لاویل بگیرند عصارهٔ کاکنج ۳ محلول سیلیکات سود (۱ در ۱۰۰) ۱ مسحوق کاذریون مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۳۰ سانتی‌گرمی سازند و از ۶ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

ماهی زهره ن **کوک دولوان** ی **پیکروتوکزیکون** این نبات از طایفهٔ **منیسپرم** میباشد و در خواص نزدیک به نباتات طایفهٔ سلانه

ماهی زهره میوه نیم درختی است موسوم به منیسپرموم کوکولوس که در هندوستان میروید و بقدر فندق کوچک است مدور و سیاه رنگ شبیه به میوهٔ غار و طعم ان تند و تلخ و دارای الکلوئیدی است موسوم به پیکروتوکزین و عموما در مست کردن ماهیهای رودخانه‌ها استعمال میگردد تا باسانی بتوان انها را صید نمود و از ادویهٔ سمیه است که در دفع کزاز و صرع استعمال میشود و نیز از عوامل دافع دیدان و قاتل پارازیت میباشد و خوردن ماهیهائی که بواسطه این دوا مست شده باشند هیچ خطری ندارد

پیکروتوکزین (**منیسپرمین**) عبارت است از ماده عامل ماهی زهره و مقدار شربت ان از نیم میلی‌گرم تا ۳ میلی‌گرم است و در دفع صرع و قطرب و فالج و اکلامپسی اطفال استعمال میشود

تعفین ماهی زهره بگیرند ماهی زهره ۱۰۰ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و در دفع صرع و غیره از دو قطره شروع کرده و بعد زیاد کنند تا به ۳۰ قطره

محلول پیکروتوکزین بگیرند پیکروتوکزین ۳ سانتی‌گرم الکل ۱۰ گرم اب ۱۱۰ گرم مخلوط کند

ودو وذی نصف قاشق چای خوری ددو دفعه بنوشند

در بیان بعضی نسخه‌های متداوله طایفه سلا

بوم ترانکیل (بلسان مسکن) بگیرند برگ تازه بلادن برگ تازه بنج برگ تازه تاجریزی برگ تازه کو برگ تازه کوکنار برگ تازه تاتوله مکی ۲۰۰ گرم دهن فرادافستین دهن فراد دو فاد دهن فراد مرزنجوش دهن فراد نعنا دهن فراد سداب دهن فراد اکلیل الجبل دهن فراد مریمبه دهن فراد خاشامکیه ۵ سانتی گرم روغن زیتون ۵۰۰۰ گرم برگها را خورد کرده و با روغن در ظرف مسی مخلوط نموده بروی آتش ملایمی حرارت دهند تا ابنها تمام گردد و آن وقت آتش را کم کنند تا روغن سبز خوشرنگی حاصل شود بعد صاف نمایند و بگذارند ته‌نشین شده صاف آنرا بواسطه عمل انحراف جدا کنند و بعد ادهان فراد را بیفزایند و در کاغذ بگذارند در دفع درد و جاع از هر قبیل که باشد بخصوص روماتیسم مزمن موضع را تمریخ کنند

بوم ترانکیل

پوماد پوپولئوم (پوماد سفیدار) بگیرند نو دسته خشک کرده سفیدار ۶۰۰ گرم برگ تازه کوکنار برگ تازه بلادن برگ تازه بنج برگ تازه تاجریزی مکی ۲۵۰ گرم پیه مذاب ۲۰۰۰ گرم برگها را خورد کرده و با پیه بروی آتش ملایمی طبخ دهند تا ابنها تمام گردد و نو دسته‌های سفیدار را نیم کوب نموده بیفزایند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند در پهلوی آتش بماند و بعد صاف کرده بگذارند سرد شود و بواسطه تیغ آهنی طبقه بطبقه صاف روی آنرا بردارند و در دنا صاف را دو مرتبه مجدداً ذوب کنند این پوماد از عوامل مسکنه است و در دفع درد موضعی رفاده کنند و در بواسیر متورم تمریخ نمایند

پوماد پوپولئوم

تمریخ مسکن بگیرند پوماد پوپولئوم بوم ترانکیل مکی ۵ عصاره بلادن لودانم دو سوم مکی ۱ عصاره را در لودانم مخلوط کرده و کم کم پوماد و بوم را بیفزایند کلروفورم ۱ داخل نمایند در دفع اوجاع روماتیسمی بود اگر باعانت قطعه فلانل تمریخ کنند و آنرا در همان محل موجع منطبق نموده و از پارچه شمع مومی بپوشانند

شمع مسکن بگیرند عصاره بنج عصاره کوکنار عصاره شوکران مکی ۳۰ گرم موم سفید ۲۵۰ گرم زیت ودری ۳۰ گرم مطابق معمول شمع سازند بروی سفر و سی که نمیتوان آنرا بیرون آورد منطبق نمایند

در بیست و دویم بیسموت و محصولات آن

بیسموت فلزی است سفید و کمی قرمز رنگ و وزن مخصوص آن ۹/۸ و در درجه ۲۶۴ درجه حرارت ذوب میگردد و اسید کلوریدریک و اسید سولفوریک در آن اثر نمیکنند مگر آنکه غلیظ و در حالت جوش باشند بر خلاف اسید ازتیک که بسهولت آنرا مبدل به ازتات بیسموت مینماید و این ازتات چون مخلوط در آب بود مبدل میشود به ازتات اسید که محلول در آب است و به سوازتات که غیر محلول است و آنرا شسته و خشک میکنند و بک وقتی موسوم به ماژیستر و بیسموت بود (اکسید و بیسموت)

بیسموت

چون بیسموت تقریباً همیشه دارای ارسنیک و گوگرد است جهة تخلیص باید دو یا سه دفعه آنرا با بیستم وزنش ازتات

پتاس ذوب کنند بحرارت قرمز بسا آنکه ارسنیک و گوگرد بحالت ارسنیات پتاس و سولفات پتاس در کف جدا میماند و بیسموت خالص میشود و بقول کلی در طب بیشتر سونیترات بیسموت و کربنات آنرا استعمال میکنند

مواد مانعة الجمع جمع مابین سولفورهای محلول و کرمس و گوگرد با محصولات بیسموت نباید نمود

سونیترات بیسموت بشکل گردی است سفید مرکب از تبلورهای کوچک درخشنده و بی طعم و بو و کمی محلول در آب و آنرا حاصل میکنند بآنکه در مقدار زیادی آب قطره قطره محلول نیترات بیسموت را میچکانند رسوبی که راسب میشود عبارتست از سونیترات و آنرا بدقت با آب میشویند

سونیترات بیسموت از عواملی است که در بیشتر امراض معده خیلی سودمند است و مخصوصاً مؤثر است در استحاله عمل هضمشان فاسد باز حمت و موجع باشد همراهی کند با آروغهای بدبو شبیه ببوی تخم مرغ گندیده و نیز در دفع حمی اطفال کوچک خیلی مؤثر است که از ۱ تا ۵ سانتی گرم آنرا با قدری عسل مخلوط کرده بآنها مانند و یکی از دانشمندان تا ۳۰ گرم و زیادتر استعمال کرده ولی بهتر آنست که از ۱ تا ۴ گرم سونیترات بیسموت خالص را بمقدار منقسم شده بیچ در عرض روز استعمال کنند و مخفی نماناد که سونیترات بیسموت هرچه نرمتر باشد اثران زیادتر خواهد شد و در صورتیکه بدقت زیاد آنرا اصلاً به کرده و نرم نموده باشند از ۱ تا ۲ گرم همان اثر ۳۰ گرم را میتوان حاصل کرد بهر جهة این دوا قوی الاثر است در دفع اقسام اسهال و کولرین و سیلانات صفراوی و بلغمی و دوسنطاریائی و قروح مزمن معاء علاوه بخصوص در وقتیکه این امراض همراهی کند با تحول و دفع مواد متعفنه و بهترین عوامل دافع العفونه جهاز هضمی میباشد و اثران در اسهالیکه مقدمه کولرا بود مطمئن است و نیز آنرا استعمال میکنند در اسهالهای سرزی با تب دیفتری که عارض میشوند در این امراض حاصل پس از اعمال جراحی سببش جذب سم و یا مواد دیمی باشد و در اسهال داخلی هضمی که پیروی میکند کولرا و حمای تیفوئید و بعضی دیگر چنانکه در دقیقهای اطفال در هنگام بیرون آمدن دندان اعم از آنکه با ملاست غشاء مخاط معده همراه باشد و یا آنکه بواسطه افراط در تغذیه بروز نموده و یا با موگر مرکب شده باشند مطمئن الاثر است

استعمال سونیترات بیسموت بواسطه بی‌طعمی که دارد خیلی سهل است در جوانان با قدری قرص داخل میکنند و در اطفال با یک شربت و یا قرص و یا عسل و بهتر اختلاطش با انگوشت و با شربت و نیز میتوان از آن قرصی ساخت شبیه بر شیرینی تا اطفال با کمال میل بخورند و مقدار شربت آن در جوانان از ۱ تا ۴ گرم است و در اطفال از ۱ تا ۵ دسی گرم اگرچه چنانچه ذکر کردیم یکی از دانشمندان تا ده مقابل این مقدار را استعمال میکند و حتی‌الامکان باید آنرا در وقت غذا استعمال کرد در صورتیکه تشنجات معده و اوجاع آن در مدت شب یا صبح زود عارض شوند بهتر است که در هنگام رفتن برختخواب استعمال شود و در سود و اسهال تیفوئیدی عُمر که پس از قطع حمی باقی میماند از ۲ تا ۶ گرم سونیترات بیسموت را در عرض روز استعمال کرده و خیلی مفید میدانند بخصوص در وقتیکه از ۱ تا ۵ گرم آب املح بران افزوده باشند و میگویند اگر بامرحوم داکی از آن مقدار بسیار کمی تریاک داخل نکنند ممکن است بکلی بی اثر ماند

سونیترات بیسموت مانیل این دوا ساز یادیمی سونیترات بیسموت خالص را با ام وزنش قند مدت مدیدی صلابه کنند و گرانول میسازد و لبه‌های ترتیب میدهد که هر یک دو گرم گرانول که ما یک یک گرم سونیترات بوده دارا میباشند

پوسیون دافع اسهال معمول سیمون بگیرند سونیترات بیسموت ۴ گرم لودانم

سبدنم ۲ قطره لعاب صمغ عربی ۵۰ گرم آب آهك ۱۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کنند و اطفال ساعتی یك قاشق کوچك بیاشامند

مخلوط سونیترات بیسموت معمول تروسو بگیرند سونیترات بیسموت ۲ گرم بیکربونات سود مکرر ۲ گرم لودانم سیدنم ۵ قطره لعاب صمغ ۱۰۰ گرم مخلوط کرده دو قسمت کنند و دو ساعت پس از هر غذا یك قسمت را بنوشند

بسته ضد اسهال معمول دلیو بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم عصاره تریاك ۱ سانتی گرم مخلوط کرده در یك بسته بپیچند در هر ساعت فاصله یك بسته سفوف نمایند

پوسیون دافع اسهال معمول بومیت بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره عرق نعناع ۱۰ گرم مطبوخ ریشه انجبار ۷۰ گرم شربت راتانیا ۳۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و سه قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بنوشند

پوسیون دافع قرحه معده معمول ایشتپ بگیرند سونیترات بیسموت ۳ گرم کلوروفورم ۱ گرم آب ۵۰ گرم مخلوط کنند هر دو یا یك ساعت فاصله یك قاشق غذاخوری بنوشند

سفوف ضد نزله معده مسلولین معمول پتر بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم مسحوق تریاك ۱ سانتی گرم مخلوط کرده در ۵ بسته مساوی بپیچند و قبل از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

سفوف معمول اودری بگیرند منزی کلسینه قند مسحوق مکرر ۵ گرم سونیترات بیسموت ۵ گرم مطابق معمول بسته های یك گرمی سازند در وجع معده و سوء هضم هر سه ساعت فاصله یك بسته را سفوف نمایند

سفوف هاضم معمول مصنف بگیرند سونیترات بیسموت کربونات سود منزی کلسینه ظراژات پپاس سالول مکرر ۱ گرم مطابق معمول در پنج بسته مساوی بپیچند هر سه ساعت فاصله یك بسته را سفوف کنند بهترین عوامل دافع العفونه مجرای هضم است

گرد ضد سوء هضم بگیرند سونیترات بیسموت مسحوق کنکینای زرد مکرر ۲۰ گرم مسحوق کولومبو ۱ گرم مسحوق تریاك ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته بپیچند و یك ساعت قبل از هر غذا یك بسته بیاشامند

گرد جاذب و ضد ترشی معده بگیرند سونیترات بیسموت ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم منزی مکلس ۵۰ سانتی گرم مسحوق تریاك ۱ سانتی گرم مخلوط کرده در ده بسته بپیچند و قبل از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

گرد دافع اسهال معمول تروسو بگیرند سوکربونات آهن ۱۰ سانتی گرم عین السرطان ۲ گرم سونیترات بیسموت مسحوق قند مکرر ۳ گرم لودانم سیدنم ۱ قطره در یك بسته بپیچند هر دو ساعت یکبسته بیاشامند

ایضا گرد دافع اسهال بگیرند گل طباشیر سونیترات بیسموت مکرر ۱۰ گرم مسحوق تریاك ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته بپیچند و یك ساعت قبل از هر غذا یك بسته بیاشامند

گرد دافع اسهال معمول دبه بگیرند سونیترات بیسموت مسحوق زغال مکرر ۴ گرم مسحوق کنکینای زرد ۳ گرم مخلوط کرده در ۲ بسته بپیچند از ۲ تا ۳ بسته در عرض روز میل کند

گرد بیسموت و منزی معمول پاترسون بگیرند سونیترات بیسموت منزی مکرر ۵۰ سانتی گرم مسحوق قند ۱ گرم مخلوط کرده در یك بسته بپیچند و یك ساعت بعد از هر غذا یك بسته سفوف نمایند

سفوف دافع تشنج بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم منزی مکلس قند مسحوق مکرر ۵ گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی بپیچند از ۲ تا ۴ بسته در عرض روز سفوف کنند

قرص بیسموت معمول تروسو بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم قند ۹۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یك گرمی سازند قرصی دارای ۱۰ سانتی گرم سونیترات است و مخصوص اطفال استعمال میشود و چون این قرصها سیاه میگردند بهتر آنست که بشکل نقل آنها را بسازند

قرص امریکائی (قرص پاترسون) بگیرند سونیترات بیسموت ۶ عدد رائب منزی مکرر ۵ گرم قند مسحوق صلایه شده ۴۵ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یك گرمی سازند

مژودبطوس **حب معمول تروسو** بگیرند سونیترات بیسموت ۵۰ گرم دیاسکوردیوم ۱۰ گرم عصاره تریاك ۱ گرم لعاب غلیظ صمغ ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند هر حبی ۵۰ سانتی گرم سونیترات و ۱ سانتی گرم عصاره تریاك دارد این حبوب در بیمارستانهای پاریس معمول میباشند

حب دافع وجع معده معمول ژاذیو بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم عصاره سنبل الطیب ۲ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند هر روزی یك یا دو حب بیاشامند

حب دافع صرع معمول والرانذ بگیرند سونیترات بیسموت ۱ گرم عصاره ککنبا ۱ گرم عصاره نبج ۵ دسی گرم ۱۲ حب سازند روزی دو حب استعمال نمایند

حب بیسموت معمول بومیت بگیرند سونیترات بیسموت معجون دیاسکوردیوم (مثرودیطوس) مکرر ۵ گرم مخلوط کرده ۲۰ حب سازند و در عرض روز بتدریج بنوشند

گرد دافع گاسترالژی بگیرند سونیترات بیسموت ۵ گرم مسحوق ریوند مسحوق سنبل الطیب مسحوق کولومبو مکرر ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۵ بسته بپیچند و یك بسته در بین غذا میل کند

استعمالات خارجی سونیترات بیسموت

شرط اثر سونیترات بیسموت در استعمالات خارجی مانند استعمالات داخلی نرمی آن است که اقلاً مدت یکساعت آنرا صلایه کرده باشند مؤثر است در دفع اخلالات مرهم الات تو الد البول و دولوکوره که متصف بود به ترشح بلغم دیمی اسید و نیز در ورم مجرای بول که بهمین صفت متصف باشد در سیلانات مزمن مهبل که سببش قرح عنق رحم بود

زرق سونیترات بیسموت معمول کابی بگیرند سونیترات بیسموت ۳۰ گرم گلاب ۲۰۰ گرم مخلوط کرده در هنگام استعمال بهم زنند

زرق ضد سوزاك معمول میدی بگیرند تنن ۲ گرم لودانم سیدنم ۵ گرم سونیترات بیسموت ۱۰ گرم شراب سفید ۱۲۵ گرم مخلوط کرده زرق نمایند

گلیسره سونیترات بیسموت بگیرند سونیترات ۱۰ گرم گلیسرین خالص ۱۰۰ گرم مدت یك ساعت سونیترات را صلایه کرده بعد با گلیسرین مخلوط کنند

گلیسره معمول گیون بگیرند سونیترات بیسموت اکسید دوی مکده ۵ گرم گلیسره نشاسته ۶۰ گرم مخلوط کند

ذرور ضد لکوره معمول گالارد بگیرند نشاسته ۶۰ گرم سونیترات بیسموت ۱۰ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند

مخفی نماند که بیسموت را در ترکیب اغلب ذرورهای جاذب داخل میکنند و در ذروره شیح جلد اطفال استعمال مینمایند گرد نشاسته و یا گرد برنج و یا بهتر لیکوپود را ولی اغلب خانمها بواسطه خشکی که از اثر رنگ زرد لیکوپود در صورت و گردن حاصل میشود از استعمال آن کراهت دارند و گردهای سفید مانند گرد برنج را ترجیح میدهند و گاهی بجای آن گرد نشاسته خیلی نرم را که مخلوط با سونیترات بیسموت باشد استعمال میکنند

نشوق دافع زکام معمول فریر بگیرند کلوریدرات مورفین ۰٫۱۰ سانتی گرم سونیترات بیسموت ۲۳ گرم صمغ عربی ۸ گرم مخلوط کنند و گاه گاه مانند انفیه بر بینی کشند

نسخه دیگر معمول ایوون بگیرند سونیترات بیسموت ۲۰ گرم تنن ۶ گرم مسحوق حسن لبه ۱۰ گرم کلوریدرات مورفین ۰٫۵ سانتی گرم مخلوط کرده نیز مانند انفیه نشوق نمایند

حقنه سونیترات بیسموت معمول موزه بگیرند سونیترات بیسموت ۲۰ گرم لعاب صمغ (۱ در ۲۰) ۵۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

حقنه دافع ورم قولون معمول راویلیود بگیرند سونیترات بیسموت سالیسیلات بیسموت مکده ۱۰ گرم لعاب بهدانه ۵۰۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

سوکربنات بیسموت این ملح مانند سونیترات در آب غیر محلول و اثرش مشابه آن است و از جهاتیکه در عصیر معدی حل میشود بر آن ترجیح دارد زیرا که سونیترات بواسطه عدم انحلال موجب سنگینی معده میگردد بر خلاف سوکربنات و علاوه سوکربنات کمتر یبوست میاورد و مدفوع را کمتر از سونیترات رنگین میکند و بدون خسته شدن جهاز هضمی مدتی میتوان بآن مداومت نمود بر خلاف سونیترات و در این وقت مانند عوامل مقویه اثر میکند و بخصوص در مبتلایان بسوء هضم که حالت هیجان در معده آنها بوده و باد شان قرقره و منقطع باشد و هضم غذا موقوف بوده و با آروغهای بدبو و ترش همراهی کند استعمال سوکربنات بر سونیترات ترجیح دارد زیرا که اسید هارا خنثی کرده و اوجاع معدی را تسکین داده و قی و اسهال را موقوف کرده و اشتها را مفرح نموده و اعمال هضم را بحالت طبیعی برقرار مینماید و مقدار شربت آن در جوانان از ۱ تا ۳ گرم و در اطفال از ۰٫۱۰ تا ۰٫۶۰ سانتی گرم است در عرض روز که در قدری آب و یا شربت غلیظی مخلوط نمایند و در اطفال بهتر اختلاط آن است با انگوشت و یا شیر

درماتول (گلات بزیک بیسموت) سوگلات بیسموت جسمی است غباری شکل و بی بو و زرد زعفرانی و شبیه به یدوفورم و در مجاورت هوا و نور تجزیه نمیشود در غیر محلول در آب و الکل و اتر و سایر محللات متداوله و چون غیر محلول است از سطوح بشره جذب نمیگردد و از اینرو در زخم و قروح و جروح و غیره بجای یدوفورم و یدول و ارسیتول استعمال میکنند و در خشکاندن جراحات مؤثر است و مانند قابضات اثر میکند

پوماد دافع اکنه سباسه معمول بارتلی بگیرند درماتول ۲ اکسید دوی مکده ۵ ۰٫۲۰ طلق و وازلین

لانولین ۱۰ و مطابق معمول پوماد سازند و شبانگاه بروی بثور منطبق کنند

بروات بیسموت گردی است سفید و بی طعم و تقریبا غیر محلول در آب و در خواص و مقادیر شربت مانند سونیترات است

سالیسیلات بیسموت یکی از ترکیبات بسیار نیکو است و از اینرو این طریق میسازند بگیرند ازتات اسید بیسموت متبلور ۱ سالیسیلات سود ۳ آب مقطر ۵۰۰ محلول غلیظ سود ۱ سالیسیلات را در آب مقطر حل کنند و محلول سود را بیفزایند و بعد بیفزایند ازتات را و بگذارند رسوب کند و رسوب را سه دفعه بواسطه عمل انحراف با آب مقطر بشویند و در روی پارچه صافی ریخته و در گرم خانه بحرارت ۴۰ درجه بخشکانند و مقدار شربت این ملح از ۲ تا ۱۰ گرم است بطور یبوست و مخصوصا در اسهال تیفوئیدی و در و سنطاریای و ماتیسم سودمند است

بیسمال (متیلن دیگلات بیسموت) این جسم که قابض است مخصوصا در اسهالهای مزمن که با پیچ همراه بود سودمند است و از آن بسته هائی ترتیب میدهند که هر یک از ۰٫۱۰ تا ۰٫۳۰ سانتی گرم محتوی این دوا باشند و هر سه تا چهار ساعت فاصله یک بسته سفوف کنند

ایرول (اوکزیودیدگلات بیسموت) گردی است بی طعم و بی بو و خاکستری سبز رنگ و غیر محلول در محللات متداوله و در مجاورت نور فساد ناپذیر ولی در مجاورت مایعات حیوانی تجزیه شده و به محصول بزرگی قرمز رنگ مبدل میگردد و ایرول را در تراپوتیک مانند انتی سپتیک بسیار قوی استعمال می کنند و مخصوصا در خشکاندن جراحات مؤثر است و نه موجب تخریش میشود و نه سمیت دارد و از اینرو آن بدل یدوفورم و در همان مواقع و بهمان مقدار استعمال مینمایند

حرف پ

در پپتون و پپتونهای ما — پیپسین و پپسین و آگوئو و شیر و نهای مخصوصه آن

پپتون این ماده را در وقت استعمال باید ساخت چرا که پپتون متداول در تجارت هم فاسد است و محتوی مقدار زیادی گلیسرین و یا سالیسیلات سود میباشد

موافق نسخه کاتیلون پپتون را باین طریق میسازند بگیرند ۱۰۰۰ گرم گوشت گاو بی چربی و خیلی ریز قیمه کنند در ۵۰۰۰ گرم آب و ۲۰ گرم اسید کلوریدریک خالص و ۳۰ گرم پپسین معمول کدکس مدت ۱۲ ساعت بحرارت ۴۵ درجه دم نمایند و مخلوط را بهم زنند و دقت کنند که حرارت در همان ۴۵ درجه ثابت باشد و کم کم مخلوط صاف حاصل میکند و پس از یک زمانی که مختلف میشود از ۲ تا ۶ ساعت و زیادتر موافق قوت پپسین محصول شفاف میگردد و بعد از ۱۲ ساعت این محصول را صاف کنند و مایع مصفی بواسطه جوشیدن و با افزودن اسید ازتیک نباید خلل پذیرد و از آن با بی کربونات سود را اشباع نمایند و در حمام ماریه تبخیر کنند تا نیم مایع گردد و وزن مخصوص محلول اشباع شده پپتون ۱٫۱۵ است و دارای نصف وزنش پپتون جامد

شربت پپتون معمول کاتیلون بگیرند محلول اشباع شده پپتون ۱۲۵ گرم قند ۹۰ گرم شراب پوست نارنج ۳۵ گرم مطابق معمول شربت سازند

سوکربنات بیسموت
درماتول
بروات بیسموت
سالیسیلات بیسموت
بیسمال
ایرول
پپتون
شربت پپتون

حقنه پپتون بگیرند محلول اشباع شده پپتون ۶۰ گرم (سر قاشق) آب ۲۵۰ گرم بی کربونات سود ۰/۳۰ سانتی گرم لودانم سیدنم ۳ یا ۴ قطره مخلوط کرده احتقان نمایند روزی دو یا سه دفعه استعمال این حقنه را مکرر کنند

پپتونات اهن بگیرند پپتون جامد ۵ گرم اب مقطر ۵ گرم محلول پرکلرور اهن ۱۲ گرم مخلوط کنند و ماده منعقد را در کلورید ات امانیاک ۵ گرم اب ۵۰ گرم مجدداً حل کنند و بعد به محلول ۷۵ گرم گلیسرین و مقداری اب افزایند که مجموع ۲۰۰ گرم گردد یک قاشق کوچک این محلول دارای یک سانتی گرم اهن فلزی است و از محصولات محتمل الاثر میباشد

تخم مرغ (اسپنه) ع بیض وزن متوسط تخم ماکیان ۶۰ گرم است و غذای جامعی است بسیار سهل الهضم بخصوص در وقتی که بواسطه طبخ بسته نشده باشد و زرده تخم ماکیان جهة اخلاط دوغن یبون یا ادهان نباتی و مواد دسم و سفری و بلسان تا اب بسیار استعمال میشود و تقریباً ۲۰ گرم وزن انست و سفیده ان اکر

البومین نیز مینامند در تصفیه شربتها بکار میبرند و تقریباً وزن یک سفیده ۴۰ گرم است و در ذوسنطاریا و سموم فلزی استعمال میگردد

اب سفیده بگیرند سفیده تخم ماکیان بکدانه در ۱۰۰۰ گرم اب ۱۰ گرم عرق بهار نارنج مخلوط کنند در تسمم املاح ذیبق و مرض غیره و در ذوسنطاریا پیا لهها بیاشامند

پوسیون مقوی بگیرند زرده تخم ماکیان ۲ دانه سرشیر ۱۰۰ گرم عرق دارچینی ۲۰ گرم قند ۳۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در نقاهت امراض مستعمل و مقدار شربت ان نسبت بمیل مریض است و غذائی است گوارا

حقنه مقوی بگیرند زرده تخم ماکیان یک دانه خصیه الثعلب سحوق ۱ یا ۲ گرم ابگوشت بی نمک ۱۲۵ گرم خصیه الثعلب را در ابگوشت بجوشانند و بگذارند نیم گرم شود و زرده را داخل کرده حقنه نمایند در وقتیکه علاوه بر تغذیه مقصود تحریک هم بوده ۵۰ گرم شراب قرمز بران بیفزایند

گرد بیفتک بگیرند گوشت عضلانی بی چربی و عاری از اغشیه مقدار منظور گوشت را قیمه کرده در گرم خان ۵۰ درجه بخشکانند نرم بکوبند و حفظ کنند این گرد از اغذیه مرتبه و مساوی چهار مقابل وزنش گوشت تازه میباشد و مقدار شربت ان از ۵۰ تا ۳۰۰ گرم است گرد را ابگوشت و یا شربت مخلوط کنند خواه مقداری رُم یا کرش بران بیفزایند یا نیفزایند و اغلب اوقات این محصول را با عانت لوله **فوشر** در تغذیه مصنوعی داخل در معده میکنند **گرد گوشت اسب** که در خواص مشابه این گرد است نیز بهمین طریق ساخته میشود

گوشت خام بگیرند گوشت گاو را نرم قیمه کنند و از ان گلوله های کوچکی سازند و انها را در قند کوبیده یا شربت غلیظی بغلطانند و یا این گوشت قیمه کرده را با ابگوشت سیب زمینی و عدس و لوبیا و یا با سرشیر مخلوط نمایند و یا بعضی ادویه موافق خواهش مریض از قبیل نمک و فلفل و سیر و یا موسیر و غیره معطر کنند و هر اکه سبب ان نشو بر داشتن قبل از موقع بود و در تحول کلیکوز وری وسل و اسهالهای مزمن استعمال مینمایند و مقدار شربت ان از ۱۰۰ تا ۲۰۰ گرم است در عرض روز و میتوان خیلی زیادتر استعمال نمود

معجون گوشت بگیرند ۱۰۰۰ گرم گوشت پشت مازه گاو را و اغشیه و مواد دسم را بدقت از ان جدا کنند و خیلی ریز قیمه نمایند و در هاون چوبی نرم بکوبند و بران بیفزایند قند سحوق ۲۰ گرم کاوه

سحوق ۱۵ گرم کلورور دو پتاسیوم سحوق ۵ گرم سحوق فلفل سیاه ۲ گرم مطابق معمول معجون سازند و میتوان بجای گوشت پشت مازه گاو گوشت ماهی و یا گوشت جوجه و یا گوشت گوساله استعمال نمود در نقاهت امراض و اسهالهای ضعفی و سوء هضم مستعمل و مفید و مقدار شربت ان موافق میل مریض است که با قاشق چای خوری گاه گاه بنوشند

عصیر گوشت بگیرند گوشت گاو اعلای چربی و الیاف و اغشیه گرفته ۲۵۰ گرم نرم قیمه کرده و بکوبند و با هم وزنش اب گرم و یا ابگوشت مخلوط کرده مدت دو ساعت بخیسانند بعد با فشار صاف کنند و موافق میل مریض ان را معطر نمایند و بمقدار ۵۰ تا ۳۰۰ گرم در اسهال و نقاهت و تحول بیاشامند و این عصیر گوشت که بدون حرارت ترتیب داده شده است در ۱۰۰ جزء دارای ۴٫۲۵ جزء مواد جامد است و چای گاو که با حرارت ترتیب داده میشود در ۱۰۰ جزء شامل ۲٫۵ جزء میباشد و میتوان گوشت گوسفند را در این موقع بجای گوشت گاو استعمال نمود

حقنه مغذی بگیرند گوشت گاو نرم قیمه کرده ۱۵۰ گرم پانکراس (لوز المعده) گاو نرم قیمه کرده ۵۰ گرم اب گرم ۱۰۰ گرم گوشت و پانکراس را در هاون نرم بکوبند و اب را کم کم افزوده صلایه کنند در سرطان معده ضیق مری و اتنی و نقاهت این حقنه سودمند است

ابگوشت (حریره گوشت) بگیرند گوشت گاو و یا گوساله و یا جوجه ۲۵۰ گرم اب صاف ۲۵۰ گرم اسید کلوریدریک خالص ۴ تا ۵ قطره کلورور دو سدیوم ۴ گرم گوشت را نرم قیمه کنند و با سایر مدت یک ساعت بخیسانند و از موبیز موئی صاف کرده و بروی تفاله ۲۵۰ گرم اب یخ بریزند و نیز مدت یک ساعت بخیسانند و بدون فشار صاف کنند و دو محصول را مخلوط نمایند در نقاهت امراض بمقداریکه مریض مایل است بیاشامد

این محصول غذای خوش مزه مؤثر و سریع النفوذی است بشکل ابگوشت و از دو دم معده موجی که با استفراغ دم داده و بمسکنه و عوامل محللی موضعی مقاومت کرده باشد باید استعمال نمود و هر گاه لازم شود بعضی ادویه مقویه معده مانند پوند و کلومبو و تریاک میتوان با ان استعمال کرد

چای گاو بگیرند گوشت گاو بی چربی نرم قیمه کرده اب سرد و یا ابگوشت مکدر یک جزء مخلوط کرده با زاء حرارت دهند تا درجه جوش برسانند و بیرد دو دقیقه از پارچه محکمی بگذرانند نفشرند و بگذارند سرد شود و مصفی را مجدداً از پارچه بگذرانند تا چربی ان گرفته شود و موافق میل مریض از امعطر کنند در سوء هضم و نقاهت فتجان فنجان بیاشامند و یا حقنه نمایند

خون یک وقتی خون حیوانات را در صورتیکه گرم بود و تازه از عرق خارج شده مانند عوامل مقویه و مرمم استعمال میکردند و اگر چه غذای جامعی است ولی هضم ان عسر و بطئی است زیرا که اول باید منعقد شده و پس از ان در معده کیموس گردد و خواص مغذیه ان ظاهر نمیشوند مگر در هضم دوم و عصیر خون الود گوشت و چای گاو و گوشت خام بمراتب بر ان ترجیح دارند و نوعاً خون گاو و یا گوساله و یا طیور خانگی را استعمال میکنند

عصاره خون خون گاو را گرفته و فیبرین از خارج نموده در حمام ماریه ۶۰ درجه تبخیر نمایند و از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم این عصاره را مانند عوامل مرممه استعمال میکنند

گرد خون خون گاو و یا سایر حیوانات مذکوره را در گرم خان بخشکانند و نرم کوفته حفظ نمایند

کپسولهای هماتیک هر کپسولی محتوی ۲۰ تا ۳۰ سانتی گرم عصاره خون و یک دهم وزن این عصاره فوسفات سود است و مقدار شربت انها از ۲ تا ۴ کپسول

شیر

تغذیه طفل با شیر گاو

شیر شیر غذای جامعی است دارای همه مواد غذائی که از صد و ۱۰۰۰ اجزاء شیر گاو خالص محتوی اجزاء مفصل ذیل است
از ۳۰ تا ۲۷ ه مسکه از ۳۰ تا ۴۰ کازئین از ۳۰ تا ۵ ه البومین از ۳ تا ۴ لاکتوز از ۴ تا ۵ ه املاح از ۶ تا ۷

طریقه تغذیه طفل با شیر گاو

بگیرند شیر گاو تازه ۱۰۰۰ گرم در ظرفی که جزء تحتانی آن دارای شیری باشد بریزند و بگذارند از ۳ تا ۴ ساعت بماند و بعد یک ربع از آن را بواسطه شیر تحتانی بردارند و بجای آن ۲۵۰ گرم آب سرد نجوشیده بریزند و ۳۰ گرم قند اضافه کرده حل نمایند کازئین این مخلوط کمتر از شیر گاو خالص است و ترکیبات نزدیک بشیر زن و آنرا باید نیم گرم بطفل داد و تا ممکن است در وقت استعمال آنرا بسازند و عموماً شیر گاوی که بطفل میدهند همین مخلوط است که یک ربع وزن آن آب است و در هزار جزء ۳۰ جزء قند خالص در آن حل کرده‌اند و یکی از دانشمندان معاصر علاوه در هزار گرم شیر ۲ گرم نمک طعام حل میکند و دیگری در هزار گرم ۵ دسی گرم نوسفات آهک تری با نیک سیرقا اضافه مینماید و خیلی لازم است که در پاکیزه‌گی ظروف و پاک و نیم گرم بودن شیر دقت بسیار کنند بطور متوسط مقدار شیری که اطفال شیرخوار در هر روز میآشامند قرار ذیل است

روز اول ۳۰ گرم روز دوم ۱۵۰ گرم روز سوم ۴۰ گرم پس از ماه اول ۴۵۰ گرم پس از ماه سوم ۷۵۰ گرم پس از ماه چهارم ۸۵۰ گرم از ماه ششم تا ماه نهم ۹۵۰ گرم

بواسطه شیر دادن طبیعی و یا مصنوعی است که وزن طفل هر روز زیاد میگردد و شرح این ازدیاد را ذیلاً مینگاریم

جدول ازدیاد وزن اطفال سالم در سال اول بطور متوسط

	ماه اول	ماه دوم	ماه سوم	ماه چهارم
ازدیاد متوسط در هر روز	۲۵ گرم	۳۲ گرم	۲۲ گرم	۲۰ گرم
وزن متوسط بعد از هر ماه	۴٫۰۰۰ کیلو	۴٫۷۰۰ کیلو	۵٫۳۵۰ کیلو	۵٫۹۵۰ کیلو
	ماه پنجم	ماه ششم	ماه هفتم	ماه هشتم
ازدیاد متوسط در هر روز	۱۸ گرم	۱۷ گرم	۱۵ گرم	۱۳ گرم
وزن متوسط بعد از هر ماه	۶٫۵۰۰ کیلو	۷٫۰۰۰ کیلو	۷٫۴۵۰ کیلو	۷٫۸۵۰ کیلو
	ماه نهم	ماه دهم	ماه یازدهم	ماه دوازدهم
ازدیاد متوسط در هر روز	۱۲ گرم	۱۰ گرم	۸ گرم	۶ گرم
وزن متوسط بعد از هر ماه	۸٫۲۰۰ کیلو	۸٫۷۰۰ کیلو	۸٫۸۵۰ کیلو	۹٫۰۵۰ کیلو

خواص ترا پوتیکی شیر

ازاول

از اول اختراع علم طب خواص دوائی شیر مکشوف بوده و اطبا اغلب آنرا تجویز می کرده و مخصوصاً در حمای دق و حمای دمویات عرضی مثل انکرامر هم امروز استعمال میشود و معمول میداشته‌اند و در سایر امراض از قبیل یرقان و حصبات صفراوی و اسهال و اقسام استسقا معمول قدما بوده ولی حکمای عرب چندان استعمال نمیکردند و امروز استعمال میشود در قرحه ساده معده و سرطان آن و در یرقان و انسداد مجاری صفرا و دوسنطاریا و اسهال مزمن و استسقا لحمی عرضی و امراض بریت و استسقاء لحمی مربوط بامراض قلب و استسقاء زقی و سایر استسقاها و نقاهت امراض و یکی از دانشمندان در سرطان معده مدتی مقدار شیر را زیاد میکند و تا ۴ و ۶ لیتر در عرض روز استعمال مینماید و میگوید باید مقداری آب **ویشی** بر آن افزوده و گاه گاهی مقداری بیکربنات نقره در داخل استعمال نمود و مسلم است که شیر یخ کرده فقط غذائی است که مبتلایان بسرطان معده میتوانند تحمل کنند **تروسو** میگوید چون امتحان کنند مدفوع بیمارانی که اطفال شیرخوار را مشاهده میشود که این مدفوع چندان رنگین نیست و مقداری صفرای زرد از رنگین کرده ولی همینکه اطفال از شیر بگیرند و گوشت و انگوشت و سایر مواد غذائی جوانی بآنها بخورانند مدفوع محتوی مقدار زیادی صفرا خواهد بود و رنگ آن مایل بقهوه میگردد و علی هذا در اشخاصیکه مبتلی بانسداد مجاری صفرا چه بواسطه حصاة و چه بواسطه دمل شده‌اند استعمال شیر مفید و سودمند خواهد بود و تجربه هم این مسئله را ثابت کرده و هیچ چیز بسرعت شیر در صورتیکه آب **کارلسباد** بر آن افزوده باشند دفع کثرت شبون کبد را نمیکند علی الخصوص اگر مجاری صفرا مسدود باشند و همین اثر را شیر در دوسنطاریا دارد که در این مرض مدفوع اغلب اوقات بلغم و خون است و چندان صفرائی در آن نیست و رجعت وجود صفرا در آن دلیل بر حصول شفا میباشد بهر جهة استعمال شیر در دوسنطاریا و اسهال مزمن امر مسلم است و باید بمقدار منقسم و فواصل منظم آنرا استعمال نمود که هر یک و یا دو ساعت فاصله یک مقداری شیر آشامید و بهترین اقسام شیر گاو طبیعی است قبل از سرد شدن و **سیلنم** شیر بریده یعنی شیر بکر عاری از کازئوم باشد ترجیح میدهد بعضی دیگر آب آهک بآن مخلوط میکنند و یکی از دانشمندان کمی نمک طعام بر آن می‌افزاید در همه اقسام دوسنطاریا یعنی دوسنطاریای گرم و دوسنطاریای ومانتیسمی و دوسنطاریای تعفنی استعمال شیر مفید و سودمند است

یکی از دانشمندان میگوید شیر حفظ میکند حامل مبتلی به البومین را و وی را از عوارض اکلامپسی و نیز از تأثیر سمی شیر در دفع البومین اوری تمجید مینماید در مخصوصین مسلول که غذا را نمیتوانند هضم کنند و میل بآن ندارند شیر بکیر دارای مسکه زیاد باشد فایده می بخشد

شیر الاغ مستعمل است در نقاهت امراض و تندی سرا ازتی و اثر الرتی مرض و در اغلب اقسام قحول و در تب تشنج مزمن و شیر میش و شیر بز اعم از آنکه خالص بود و یا قدری نمک طعام بر آن افزوده باشند در مسلولینی که اشتها ندارند مفید و بخصوص در اقسام قحولیکه (قحول تب) ترشح ادرار صفرا شدت در آن نقصان یافته باشد موثر است

طریقه استعمال شیر هر دو ساعت فاصله یک پیاله چای خوری شیر بکیر ثلث آن آب باشد بیاشامد و در ایام دو و نمسه مدتی بتدریج مقدار شیر بیفزایند هرگاه مریض بخوبی تحمل نماید میتوان مقدار شیر را تا بدو و سه لیتر در عرض روز رسانید و همینکه آثار خوبی از بهبود ظاهر شده و مرض تغییر کلی نمود باید اذن داد که کمی نان با شیر خورده شود و مقدار نان را مدتی بتدریج زیاد کنند تا باستعمال غذاهای سبک بتواند مریض خود را برساند شیر خام که تازه دوشیده شده باشد اعم از آنکه گرم بود و یا سرد عموماً بهتر هضم میشود تا شیر جوشیده اگر چه در بعضی

طریقه استعمال شیر برای مریض

امتحام

اشخاص خلاف آن دیده میشود

شیر برید

شیر برید شیر بریده را که جالینوس **ملکا** نامیده یکی از اجزاء متشکله شیر است و آنرا حاصل میکنند از تخمیص شیر بواسطه پنیرمایه و یا اسید طرطریک و یا اسید استیک و عموماً در کارخانهای شکر شیر بریده میسازند هر وقت مقداری کمی خواسته باشند باید یکی از اسیدهای مذکوره و اگر مقدار زیاد باشد پنیرمایه استعمال مینمایند و شیر بریده در صورتی خوب است که خشک باشد و چندان احساس ترشی در آن نشود و صاف و سبز رنگ و بالجمله کمی طعم آن مایل بشیرینی بود و لازم است که بکلی عاری از ترشی باشد و در این عمل تقریباً تمام مسکه و کازئوم از شیر گرفته میشود و شیر بریده فقط محتوی آب و قند و املاح است و شاید فی الجمله مسکه و کازئومی در آن موجود بود و خوانا تنها این مایع را از شیرها اخذ میکنند عبارتند از گاو و بز و میش و الاغ و چون شیر این حیوانات با هم اختلاف دارد و بالملازمه بریده آنها هم مختلف خواهد بود و موافق قول **بکرل** شیر الاغ بیشتر از سایرین دارای آب است و پس از آن بترتیب شیر گاو و شیر بز و شیر میش و نیز شیر الاغ زیادتر قند است و پس از آن شیر میش و بعد شیر گاو و بالاخره شیر بز کمتر از همه دارد و املاح اقسام شیرها از قرار تفصیل ذیل است یک لیتر شیر میش دارای ۷۰/۱ خاکستر است و یک لیتر شیر گاو ۶۰/۸ و یک لیتر شیر بز ۸۰/۱ و یک لیتر شیر الاغ ۵۰/۲۴ خاکستر دارد بهر جهت وزن مخصوص شیر بریده ۱۰۲۷۵ و در یک لیتر محتوی ۶۰ گرم مواد ثابته میباشد و این مواد عبارتند از ۵۰ گرم لاکتین و ۱۱ گرم کازئوم محلول و ۶ گرم گلیسرین و املاح و این املاح عبارتند از فوسفات آهک و فوسفات سود و فوسفات پتاس و فوسفات منزی و فوسفات آهن و کلورور سدیوم و کلورور پتاسیوم وغیره ٭

شیر بریده مغذی و ملین و مدر است و لاکتین آن علاوه بر آنکه از عوامل حاصل کننده حرارت است موجب سهولت صلاحیت آن در اعمال لابقه میشود و عصیر هضمی لازم نیست که بر همه مواد محتوی در آن اثر کرده تا قابل جذب شده و مخصوص به تغذیه گردد و کازئین محلول بواسطه پنیرمایه که در ساختن شیر بریده استعمال میکنند تغییر مینماید و املاح آن بهترین موادی هستند که وجودشان بالطبع در حصول دگانیسم لازم است

شیر بریده گاهی ملین واقع میشود و این در صورتی است که عصیر معدی بقدر کفایت حل آن نباشد چون وزن مخصوص آن بالاتر از ۱۰۲۲ است جذب آن آسان میباشد و مدر واقع میشود بواسطه آبیکه در بدن داخل میکند و هم بواسطه املاح پتاس که تحریک میکند و می افزایند عمل دافعه کلیه‌ها را و استعمال شیر بریده بمقدار خیلی زیاد گاهی موجب قی و قولنج میگردد و سنگین میکند جهاز هضمی را زیرا که همیشه بسرعت جذب نمیشود و در این وقت باید آنرا با مقداری آب مخلوط کرد

شیر بریده در ابتدای سلی که تصادف کند با حاذیر و یا از تعاقبات برونشیت بوده باشد خیلی مفید و مؤثر است و نیز از برای دفع عوارض حاده که در بعضی صور این مرض عارض میشوند بسیار استعمال کرده و سودمند میدانند و نیز محققاً مؤثر است در برونشیت مزمن و اختلالات شعب و ریوی که شبیه به توبرکول میباشند و در این امراض باید ترجیح داد شیر بریده مشروب در صورت عدم وجدان شیر بریده را

تهیجات کبد و طحال و صورت بطئی مالیخولیای مراقی و بواسیر و یبوست عاصی و سمن مفرط و بعضی اختلالات جلدی متعلق به خنازیر و یاسن بواسطه استعمال شیر بریده برطرف میگردند و اختلالات عارضه در زنان و اطفال که سابقاً ضعف قوی باشد و نقاهت امراض شدیده و ضعفی که سبب آن زیادی سن بود و هیستری و اختلالات

عصبانی که بواسطه ضعف تمام بدن عارض میشوند نیز از استعمال شیر بریده بکلی رفع میشوند

طریقه ساختن و مقدار شربت شیر بریده بگیرند ۱۰۰۰ گرم شیر گاو خالص تازه دوشیده شده را بجوشانند و از محلول یک جزء اسید سیتریک در ۸ جزء آب کم کم روی آن بریزند تا بخوبی منعقد گشته و بعد در پارچه ریخته با فشار صاف کنند و یک دانه سفیده تخم مرغ را در کمی آب حل کنند و با مصفی مخلوط نموده بهم زنند و مجدداً روی آتش گذاشته بجوشانند و در حین جوش کمی آب سرد در آن بریزند تا در حد جوش پایین آمده سرد شود و همین که مایع روشن و صاف شد با کاغذی که از ابتدا با آب جوش شسته باشند صاف کنند و این ترتیب که موافق دستور العمل کدکس فرانسه میباشد بهترین اقسام بریدن شیر است و شیر بز و میش و الاغ را نیز بهمین دستور العمل باید برید و طریقه استعمال آن از قرار ذیل است

صبح ناشتا ۱۲۰ گرم شیر بریده را بیاشامند بهتر آنست که در همان وقت تازه بریده باشند و مدت یک ربع ساعت گردش کند و بعد ۱۲۰ گرم دیگر بیاشامند و نیز یک ربع ساعت و زیادتر گردش کنند در ابتدا همین دو شربت کفایت میکند و هرگاه اختلال هضمی و معوی بروز نکند میتوان مقدار آنرا تضعیف کرده تا چهار و پنج شربت که هر کدام ۱۲۰ گرم باشد بخورد برسانند و نیز باید فاصله هر دو شربت مدت یک ربع ساعت با گردش نمود در مسلولین که شیر بز و یا میش را می‌آشامند سه شربت که فاصله هر یک نیم ساعت باشد کفایت میکند و مدت مداوا و اقلاً ۶ تا ۸ هفته است و معمول اطبای ممالک ما آن است که از اغذیه غلیظ و بطئ الهضم در مدت مداوای شیر بریده مریض را پرهیز میدهند حتی نان را از او منع میکنند تا در جهاز هضمی اختلالی بروز نکرده و مریض بخوبی تحمل مداومت بر آن نماید و فصل استعمال آن در مملکت ما از اواسط حمل است تا اوایل سرطان

کومیس

کومیس عبارت است از مشروب تخمیر شده که حاصل شده است از تخمیر الکلی و لاکتیکی شیر مادیان و یا شیر گاو و یا هم جنس محلول مائی اشباع شده لاکتین مخلوط است و آنرا استعمال میکنند در اقسام نحول و مخصوص در سل و در دابیطالهای مزمن و از آن تمجید میکنند و مقدار شربت آن از یک تا چهار بطری است در عرض روز و مدت مداوا بر آن ۶ هفته است و زیادتر

کفیر

کفیر مشروبی است که حاصل شده است از تخمیر شیر گاو و مانند کومیس آنرا استعمال میکنند

شیر مصنوعی

شیر مصنوعی بگیرند آرد گندم ۵۰ گرم آرد مالت (آرد سمنو که از جو میسازند) ۵۰ گرم آب ۳۰۰ گرم شیر سر شیر گرفته ۵۰۰ گرم محلول بی کربونات پتاس ۳ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و محلول بی کربونات پتاس از ۱ جزء بی کربونات در ۱۱ جزء آب میسازند

ابگوشت معمول بوش بگیرند گوشت گوساله و یا گوسفند ۱۵۰ گرم شلغم زرد رنگ و تره تیزک مکد ۳۰ گرم کلم قرمز قیمه شده ۲۰۰ گرم آب صاف ۱۵۰۰ گرم با حرارت ملایم بجوشانند تا ۷۵۰ گرم باقی ماند و بدون فشار صاف کرده بیفزایند شیر گاو ۱۵۰ گرم در اختلالات مزمن معده و صدر موافق میل و رغبت مریض پیاله پیاله بیاشامند

ابگوشت حلزون بگیرند حلزون ۱۲۰ گرم پر سیاوشان ۵ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم جوشانیده صاف کنند در اختلالات صدری مانند تیزن استعمال نمایند

در بیست و چهارم — پپسین و بعضی عوامل مشابه آن

پپسین

پپسین عبارت از ماده عامل هضم معدی میباشد و دکتر کوروپزار اول کسی است که خواص تراپوتیکی او را مکشوف ساخت و از عواملی است که بسرعت فاسد میگردد و حفظ آن مشکل و موادی که محتوی پپسین اند اثرشان تغییرپذیر است وجه ساختن آن بگیرند شکمبه چهارم گوساله و یا گوسفند بلافاصله بعد از ذبح و تا سرد نشده آنرا شکافته و خالی کرده بسرعت با آب زیادی بدون مالش بشویند و در روی میزی بگسترانند بطوری که سطح داخلی آن بالا باشد باعانت کارد کند و یا بروس (ماهوت پاک کن) شیبدان غشاء مخاطی را از روی آن بردارند و ماده نیم مایعی حاصل خواهد شد آنرا با ٥ مقابل وزنش آب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و مدت پانزده دقیقه بحرارت ٣٥ درجه بگذارند بماند و تقریبا در ١٠٠ گرم این مخلوط دو قطره اسید کلوریدریک بیفزایند با پارچه نازکی صاف کنند و محصول را بگذارند ساکن بماند تا صاف گردد و مصفی را بواسطه عمل انحراف جدا کرده و در بشقاب گسترانیده در حرارت ٤٥ درجه بخشکانند و این محصول را پپسین خالص مینامند

دکتر **کوروپزار** ماده نیم مایع را بطریقی که ذکر کردیم حاصل کرده و بلاواسطه در روی بشقابها گسترانیده و بحرارت ٤٠ درجه میخشکاند و بعد تحمیض نموده با نشاسته داخل میکند و پپسین طبی که پپسین نشاسته نیز نامیده میشود عبارت است از مخلوطی از پپسین خالص با نشاسته به نسبت ٣ با ٥ که در ٨ جزء دارای ٣ جزء پپسین و ٥ جزء نشاسته میباشد

طریقه امتحان پپسین بگیرند پپسین طبی ٥ دسی گرم آب مقطر ٤ گرم اسید کلوریدریک ٤ دسی گرم مغسول فیبرین تازه خوک (میتوان بجای آن فیبرین گوسفند را استعمال نمود) ١٠ گرم مواد را در فلاکون دهان گشادی داخل کرده و آن فلاکون را در دیگر خانه گرم که حرارتش ٥٠ درجه باشد مدت ٦ ساعت بگذارند بماند و غالبا آنرا بهم زنند فیبرین باید کاملا حل گردد و ١٠ سانتی متر مکعب این مایع را چون بگذارند سرد شده و صاف کنند بواسطه افزودن ٣٠ تا ٣٠ قطره اسید ازتیک نباید رسوب دهد و برخلاف بواسطه الکل رسوب سفید زیادی باید حاصل کند

پپسین خالص را بهمین طریق باید امتحان نمود ولی بجای ٥ دسی گرم پپسین طبی فقط ٢ دسی گرم پپسین خالص باید استعمال نمود

پپسین را استعمال میکنند در دفع عسرت هضم و سوء هضم و کلالت امعاء و عدم اشتها و نیز در امراض ضعف در نقاهت بطئی امراض در وقتی که باقی و اسهال همراهی نمایند و در هر وقت که پپسین را استعمال میکنند لابد باید با غذا استعمال شود ثانیا پس از چند روز استعمال باید او را ترک نمود هرگاه اختلال هضمی مراجعت کرد دو دفعه استعمال نمود و مقدار شربتش آن ١ گرم است که در مغز نان گذاشته ببلعند و یا با یک قاشق سوپ و یا اش و با غذا مخلوط کرده بیا

الکسیر پپسین معمول کدکس بگیرند پپسین طبی ٥٠ آب ٥٠٤ الکل ٥٠ درجه ١٥ شربت ساده ٤٠٠ اسانس نعناع و یا یک عطر دیگری بمقدار کافی مطابق معمول پپسین را در آب مخلوط کرده و اسانس را در الکل حل نموده و باهم مخلوط کرده شربت را بیفزایند و پس از ٢٤ ساعت صاف کنند مقدار شربت آن یک قاشق چ

خوری و یا یک گیلاس کوچک است که در مدت غذا بیاشامند

شراب پپسین معمول کدکس بگیرند پپسین طبی ٥٠ شراب سفید ٩٥٠ مطابق معمول حل کرده صاف کنند بلافاصله بعد از هر غذائی یک قاشق کوچک بیاشامند

الکسیر پپسین معمول ویزبر بگیرند پپسین طبی ٥٠ آب مقطر ٣٣٥ شربت ساده ٤٠٠ رم ٤٠ درجه ٢٠٥ مخلوط کرده پس از ٢٤ ساعت صاف کنند از ١٥ تا ٣٠ گرم قبل از هر غذا بیاشامند

تنبیه در نسخه های فوق میتوان بجای ٥٠ جزء پپسین طبی ٢٠ جزء پپسین خالص استعمال نمود

زرق تحت جلدی پپسین معمول لوتون و کاسترو بگیرند پپسین نشاسته اسید ١ آب مقطر ٢٠ حل کرده و صاف نموده آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و ٢ گرم این مصفی را در تحت نموده های **گانگلیونی** صلب زرق نمایند

قرص پپسین معمول برته در مقدار کافی لعاب غلیظ کتیرا و قند سحوق ٤٥ سانتی گرم پپسین نشاسته بیفزایند و یک قرص سازند و در گرمخانه ٤٠ درجه بخشکانند مقدار شربت روزی چهار قرص است

حب پپسین معمول هوک این حبوب بر سه قسم اند یا فقط دارای پپسین اند یا هم دارای پپسین فردوی و یا ید و راهن دارند مقدار شربتش ٥ حب بدوز

قرص لکتات و پپسین بگیرند لکتات سود لکتات منیزی مکد ٢ پپسین نشاسته قند سحوق ٤ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

سفوف معمول موکرا بگیرند پپسین نشاسته دیاستاز مکد ١٥ سانتی گرم مخلوط کرده در یک لته به بندند از ٢ تا ٣ لته در ابتدای غذا سفوف نمایند

پاپایر

پاپائین

کاریکا پاپایا (پاپایر) نباتی است از طایفه **بیکزاسه** و عصیر شیری شکلی که از همه این نبات خارج میشود مانند عوامل دافع دیدان و هاضم استعمال میکنند ماده عامل آن **پاپائین** میباشد مقدار شربت از این عصیر جهت دفع دیدان در اطفال هفت هشت ساله نصف قاشق چای خوری است و در کلان یک قاشق چای خوری که عصیر را در مقداری آب پخته و بعد مقداری عسل و روغن کرچک افزوده بیاشامند و اگرچه دافع دیدان است ولی آزاد و بی خطرناک میباشد مقدار شربت **پاپائین** در دفع سوء هضم از ١٠ تا ٤٠ سانتی گرم است بصورت شراب و یا شربت و یا الکسیر و یا سفوف و یا نقل استعمال کنند پاپائین را که **پپسین نباتی** نیز نامیده میشود بجای پپسین میتوان استعمال نمود و چون پپسین اغلب اوقات متعفن و فاسد است پاپائین بر آن ترجیح دارد

سمنو

مالت (سمنو، بنیه) عبارت است از جو نیش زده و خشک کرده که در کارخانجات آبجو سازی عمل میآورند

دیاستاز

دیاستاز حاصل میشود در مدت انتاش (نیش زدن) در اطراف ریشه‌ها و عبارت از یک نوع فرمان (ماده مخمر) است که دارای خواص مالت است و تولید میگردد از مجاورت نان با آب در یک حرارتی که زیاده از ٧ درجه نباشد براق و رطوبت پانکراتیک (لوز المعده) دارای دیاستازی میباشند معا این با دستان جوشش زده (منتشر) و همانطور که وجود پپسین در هضم مواد البومینی لازم است وجود دیاستاز در هضم مواد نشاسته لازم میباشد علی هذا در سوء هضمی که سببش فشار ترشح براق بود مفید سود مند خواهد بود و چون ساختن

نقاع برمالت زیاده از ۵۷ درجه حرارت وارد میاورند لهذا دیاستاز نخواهد بود
عصارهٔ مائی مالت را که مالت تکثیف شده میامند دارای مواد البومینی و دیاستاز و گلیکوز مالت میباشد و مخصوصا
در هضم مواد نشاسته‌ای انرا زیاد استعمال میکنند و در اقسام سوء هضمی که منتج از عدم حرکت و در یا ضعف و از توقف در
هواهای نوبه‌دار دائمی باشند مفید است و مقدار شربت ان یک قاشق ترشی خوری است مخلوط در یک گیلاس
اب و یا شیر که سه دفعه در عرض روز استعمال شود و مالت هو بولون را بهمین مقدار در سل و در اسکوربوت
استعمال میکنند

مالتین

مالتین عبارت است از فرمان جو نیش زده و جهة ساختن ان نقوع غلیظ جو منتشه را در دو مقابل وزنش
الکل ۹۰ درجه می خیسانند و مقدار شربت ان از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است که با غذا استعمال کنند و در سوء هضم
اطفال شیرخواره مستعمل و مفید است

سفوف دافع سوء هضم بگیرند مالتین مسحوق ۱ گرم بی کربونات سود مسحوق قند مکرر ۵ سانتی گرم
منیزی مکلس ۱ دسی گرم مخلوط کنند و در یک بسته ببندند و در سوء هضم نشاسته بعد از هر غذا یک بسته سفوف نمایند
مالتین را میتوان با پپسین نشاسته مخلوط کرده استعمال نمود

شربت مالت بگیرند ارد مالت ۲۵۰ گرم اب ۵۰ درجه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده مدت یک ربع ساعت
بخیسانند و بافشار صاف کرده و تفاله را با ۵۰۰ گرم اب گرم مخلوط نموده نیز بافشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط نمایند
و باید وزن انها ۱۰۰۰ گرم باشد و با کاغذ صاف کنند و ۱۹۰۰ گرم قند سفید افزوده و ۵۰ درجه حرارت وارد اورند تا
حل شود در سوء هضم مواد نشاسته این شربت مستعمل و مفید و مقدار شربت ان یک قاشق ترشی خوری است قبل از
هر غذا و یا بعد از ان

سفوف هاضم بگیرند مالت مسحوق ۱ گرم پپسین نشاسته ترش ۵ سانتی گرم کلورور سودیوم ۲ گرم مخلوط
کرده در یک دسته ببندند این سفوف که در سوء هضم مفید است مقدار شربت ان یک یا دو بسته است قبل از هر غذا و
یا بعد از ان و میتوان این سفوف را با قدری شربت ساده خمیر کرده و در کپسول داخل نموده اشامید

انگلووین

انگلووین عبارت از ماده‌ای است شبیه به پپسین که از سنگدان طیور استخراج میکنند و در خواص نیز مشابه
ان است و مقدار شربتش از ۵ سانتی گرم تا ۰/۵ گرم است که بروی لقمه نان ریخته بلا فاصله بعد از غذا میل کنند

پانکراتین

پانکراتین بگیرند پانکراس (غده لوز المعده) تازه ۱ اتر سولفوریک خالص ۱ پانکراس را خورد کرده و در صراحی
بلوری که در ان سه ماده بود داخل کرده اتر را بر ان افزوده در صراحی را محکم ببندند و مدت ۲۴ ساعت در حرارت
۴۵ درجه مخلوط را بگذارند بماند و بعد صاف نموده و مصفی را در گرم خانه ۴۰ درجه تبخیر نمایند محصول عبارت
از پانکراتین میباشد که شکل گردی است سفید مایل بزردی و تقریبا بتمامه محلول در اب و یک جزء پانکراتین ۱۵
جزء مواد دسمه را مبدل بر امولسیون میکند و ۸۹/۰ جزء نشاسته را مبدل بقند می نماید و ۵۰ جزء فیبرین و ۲۰ جزء
گوشت عضلانی و ۳۳ جزء البومین متمر را منهضم میسازد و از عوامل دافع سوء هضم است و مقدار شربت ان از ۵ دسی
تا ۲ گرم که بطور حب و یا محلول در شراب معمول میدارند و روغن جگر ماهی را با ان امولسیون نموده استعمال میکنند
و سایر صور دوائی ان مانند پپسین است و نیز عصیر پانکراس را در حجم تومورهای دردی ذق نمایند و نیز ندق
پپسین

در بیست و پنجم — پتاس و قلیائیات

پتاسیوم

پتاسیوم عبارت از فلزی است سفید درخشان مشعشع و خیلی نرم و سبکتر از اب و وزن مخصوص ان ۰/۸۶۵
و در مجاورت هوا بزودی فاسد میگردد و از این جهة است که انرا در نفت محافظت مینمایند و چون در اب اندازند
بروی ان شناور شده و میسوزد و در وسط میزند و مبدل میشود به پتاس (اکسید پتاسیوم) در حالتیکه اب را تجزیه کرده
و اکسیژن انرا جذب مینماید و هیدروژن بخار شده و فی الفور مشتعل میشود و پتاسیوم به تنهائی در طب استعمال نمیشود

پتاس که عبارت از پروتوکسید پتاسیوم بود و اکسید پتاسیک نیز نامیده میشود جسمی است سفید و خیلی محرق و
در طب بحالت انیدر استعمال نمیشود چون با اب مرکب گردد هیدرات پتاس تولید شده و باسم مطلق پتاس نیز موسوم
گشته در طب بنام استعمال میشود

هیدرات پتاس سفید خاکستری رنگ است و بشدت محرق و خیلی محلول در اب و در الکل و بلت هوا را بشدت جذب
میکند و مرکب است از ۸۴ پتاس و ۱۶ اب پتاس خالص (پتاس الکلی) حاصل میگردد با اینکه پتاس محرق مسحوق را در دو
وزنش الکل ۹۶ درجه ریخته و خیلی بهم زنند تا پتاس حل گردد و بواسطه تقطیر الکل را جدا کرده و تفاله را که در قعر
باقی میماند ذوب نموده بروی صفحه نقره بریزند تا بزودی سرد گردد

پتاس اهکی

پتاس اهکی که پتاس کستیک (محرق) نیز نامیده میشود رنگ ان سفید چرکینی است و بشدت محرق و خیلی
محلول در اب و در مجاورت هوا بسرعت مبدل میگردد به سوکربونات میلول و موافق دستور العمل کدکس انرا
باین طریق میسازند بگیرند کربونات پتاس بازاری خالص ۲۰۰۰ گرم اهک نشکفته ۱۰۰۰ گرم اب صاف ۲۵۰۰۰ گرم اهک
را بشکفند و باده با ۶ مقابل وزنش اب مخلوط نموده و کربونات را در مقداری اب حل کنند و محلول را در دیگ اهنی
جوش اورند و شیر اهک را کم کم مخلوط نمایند بطریقی که جوش قطع نشود و مخلوط را با کپسول اهنی بهم زنند و مدت نیم
ساعت عمل جوش را ممتد سازند و باندازه‌ای که بخار میشود اب بران افزایند و بعد انرا بروی پارچه صافی ریخته تا کربونات
اهک نامحلول جدا گردد و تفاله را با دقت بشویند و صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در ظرف نقره بجوشانند و
باید جوش ان شدید و سریع بود تا بدرجه بیوست و محصول را حرارت دهند تا بدرجه ذوب ناری دارد و قفا با قاشق
نقره ناودار ی محصول را برداشته بروی صفحه مرمری که فی الجمله چرب باشد قطره قطره بچکانند بطریقی که قطعات
کوچکی مدور شبیه به ساچمه حاصل گردد و انها را در شیشه‌های در بسته حفظ نمایند و میتوان انرا باشکال دیگر
مشکل نمود از قبیل عصی و استوانه و دایره وغیره و بیشتر بعوض پتاس کستیک اهکی گردوین را استعمال میکنند
که بهمان درجه دارای خاصیت تحریق است و محذورات انرا ندارد

گردوین

گردوین بگیرند پتاس کستیک اهکی ۵ گرم اهک نشکفته ۶ گرم هر یک از این دو را جداگانه در هاون که
انرا گرم کرده باشند نرم بسایند و ان دو مسحوق را بسرعت و دقت مخلوط نمایند و در ظرف دهان گشاد سربسته
حفظ کنند و چون خواسته باشند این محرق را استعمال نمایند انرا با الکل مخلوط کنند بطریقیکه خمیر نرمی حاصل
گردد و با عاث کاردی این خمیر را بروی جزئیکه میخواهند داغ کنند منطبق سازند و این خمیر مانند پتاس متعارفی
جریان ندارد و برخلاف ان یک جزء محدودی از جلد را داغ میکنند و بهترین طریق استعمال انرا ذاکر قرار داست

در وسط قطعه کوچک شمع دیاشیلون سوراخی وا دعی او رند کوچکرا از اندازه که میخواهند داغ کنند وان شمع
را بروی جلد منطبق مینمایند و خرد بن را باعانت کاردی در درون آن سوراخ منطبق میکنند و قطعه دیاشیلون
بزرگتری بروی آن چسبانیده وبادستمال ازا می بندند پس از چند دقیقه بنای خوارش میگذارد و بعد احساس حرقت
شدیدی میشود که سه تا چهار ساعت طول میکشد و یکی از دانشمندان جهة کم کردن این وجع و حرقت خرد بن را
با ربع وزنش کلوریدرات مرفین مخلوط مینماید و دیگری جهة آنکه اثر این خرد مطمئن باشد پتاس و آهک را در قاشق
آهنی ذوب میکند بهر جهة چون در این وقت آنرا بردارند در جلد لکه خاکستری مشاهده میشود که مرکزش فی الجمله نرم
و محیطش برخلاف صلب و سخت است واین لکه عموما همه ثخن جلد را فرا میگیرد و چهار یا پنج برابر بزرگتر است از قطر
قطعه خردی که منطبق کرده اند وطبیب باید ملتفت این مسئله باشد و هرگز آنرا فراموش نکند (مصنف میگوید دو
دفعه اولی که من خرد بن را بروی جلد جوان مبتلی بتمل کبد منطبق نمودم این نکته را فراموش کرده ودر تحدید و تشخیص نکته
افتادم) اسکار حاصله در ابتدا نرم و مرطوب میباشد و بزودی خشک شده و رنگ تیره حاصل میکند و هرگاه
بروی جلد قطعه دیاشیلون ویا چیز دیگری که بلت از آنجا بگذارد منطبق سازند این اسکار تا هنگام سقوط نرم
خواهد بود و مدت سقوط این اسکار یعنی قطعه جلد داغ کرده مختلف خواهد بود هرگاه جلد هوا شده باشد پس از ۱۲
تا ۱۵ روز ساقط خواهد شد ولی چون جلد ثخین بود و جدا نشده باشد ممکن است تا دو ماه بر بینجامد

ریکورد بواسطه خرد بن خیلی از شانکرهای بدوی را سقط کرده است وعموما اسکار آن در روز چهارم
ساقط شده و سکاتریس آن هم از ۱۵ تا ۲۰ روز کاملا حاصل شده است

تنبیه در استعمالات خارجی سود و پتاس هیچ اختلاف وتفاوتی نیست ولی در استعمالات داخلی مابین سود
واملاح آن با پتاس واملاحش خیلی تفاوت است وخواصشان باهم مختلف

نیترات پتاس ونیترات سود واملاح قلیائی خفی

نیترات پتاس ونیترات سود واغلب املاح قلیائی خفی از قبیل سولفات سود وسولفات پتاس وسولفات منیزی وکربنات
واسیتات وطرطرات وسیترات آنها را چون بمقدار کم در داخل استعمال کنند جذب میشوند و بعد بواسطه بول دفع
میشوند واغلب موجب ازدیاد ترشح آن میگردند و بواسطه این اثر فیزیولوژیکی است که تمام این املاح را مانند مدر
باید ملاحظه نمود ولی شوره را که عبارت از نیترات پتاس باشد بیشتر از سایر در این موقع استعمال میکنند و اثر حشیشة
الزجاج در ادرار بواسطه شوره است که در آن محتوی میباشد و اسیتات پتاس را مانند عوامل محلله ونیز در سوزاک
استعمال میکنند و همچنین اسیتات سود را در همین مواقع بمقدار ۱ تا ۱۰ گرم محلول در تیزن ویا پوسیون تجویز مینمایند و
محلول اشباع شده شوره در دفع ماساگر قوی الاثر است وچون شوره را مانند عوامل مدره استعمال نمایند بمقدار بیست
انا از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم است محلول در یک لیتر تیزن و کاو در وپا سوم از ۱ تا ۲ گرم

گرد مدر (تیزن خشک) بگیرند صمغ عربی ۵۰ گرم نیترات پتاس ۱۰ گرم ریشه خطمی ۱۰ گرم اصل
السوس ۲۰ گرم قند شیر ۵۰ گرم نرم سائیده مخلوط کنند یک قاشق چای خوری در یک گیلاس آب مخلوط نموده بیاشامند

گرد تیزن معمول شوسیر بگیرند شوره ۵۰ گرم قند سفید ۵۰۰ گرم عصاره اصل السوس عصاره

شیر مکید ۲۰۰ گرم صمغ عربی ۱۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند ویک قاشق چای خوری این گرد را در یک گیلاس آب
مخلوط کرده در دفع ورم حاد مجرای بول بیاشامند

گرد مسکن بگیرند صمغ عربی قند شیر مکید ۱۰۰ گرم نیترات پتاس ۲۵۰ گرم تریداس خشک اسید بنزوئیک
مکید ۲۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در دفع سوزاک حاد ۱۵ گرم این مخلوط را در یک لیتر آب حل کرده بیاشامند

گرد مبرد مدر بگیرند ریشه خطمی مسحوق اصل السوس مسحوق مکید ۱ گرم شوره ۲ دسی گرم کافور ۵ سانتی
گرم قند شیر قند سفید مکید ۱۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در عرض روز شش دفعه هر دفعه همین مقدار را در
۲۰۰ گرم آب مخلوط کرده بیاشامند و در کسانیکه مبتلی باشند باورام حاد مجاری بول بهترین محصولات است

گرد شوره کافوری بگیرند شوره مسحوق ۵ دسی گرم کافور مسحوق ۲ دسی گرم صمغ عربی مسحوق
۲ گرم مخلوط کرده سه قسمت کنند و در سه دفعه بیاشامند مسکن و مدر است

گرد مدر و مسکن بگیرند ططیر شوره مکید ۱ گرم قند شیر صمغ عربی قند سفید مکید ۱۰ گرم مطابق
معمول مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی ببندند و هر بسته را در یک لیتر آب حل کرده بیاشامند

شربت شوره بگیرند شوره ۱ گرم شربت مصفی ۱۰۰ گرم حل کرده در عرض روز بتدریج بیاشامند

ثیل لعابی شوره بگیرند تیزن ثیل لعاب ساده مکید ۵۰۰ گرم شوره ۲ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مطابق
معمول حل کنند در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

تیزن مدر بگیرند مطبوخ ثیل ۱۰۰۰ گرم اسیتات پتاس شربت پنج ریشه مکید ۲ گرم مطابق معمول مخلوط
کنند در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

تیزن اسیتات پتاس معمول فورژه بگیرند اسیتات پتاس از ۵ تا ۲۰ گرم تیزن ثیل یک
لیتر حل کنند در دفع استسقای نفی که با البومین اوری همراه باشد بیاشامند

پوسیون مدر معمول فوکیر بگیرند اسیتات پتاس از نیترات پتاس مکید ۴ گرم آب مقطر ۱۵ گرم
شربت پنج ریشه ۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع ذات الجنب هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

مرکب دافع داء السداد ماساریقائی بگیرند تنفین ریوند چینی ۳۰ گرم اسیتات پتاس
مایع معمول کدکس ۸ گرم شراب اسیلیه معمول کدکس ۴ گرم مطابق معمول مخلوط کنند روزی سه دفعه صبح
وظهر وعصر چند قطره این مخلوط را در یک قاشق چای خوری شربت قند داخل کرده بطفل بخورانند و عده قطرات
با سن طفل باید متناسب باشد اقل عده آنها ۱۰ و اکثر ۳۰ قطره است

لیموناد دافع روماتیسم معمول نیکولسون بگیرند اسیتات پتاس ۴ تا ۵ گرم لیموناد
۵۰۰ گرم حل کرده در دفع روماتیسم در عرض روز بیاشامند

شراب شوره بگیرند شراب سفید ۵۰۰ گرم شوره ۴ گرم حل کنند در عرض روز بتدریج بیاشامند

آب کافوری مدر معمول فولر بگیرند نیترات پتاس ۳۰ گرم در ۵۰۰ گرم عرق حشیشة
الزجاج حل کرده کافور ۱۰ گرم در ۱۲۰ گرم الکل نموده و دو محلول را مخلوط کرده بعد اسید اسیتیک ۳۰ گرم
وبهم زنند و صاف کنند در دفع استسقا ساعت بساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

آب مدر گازدار معمول دشامپ بگیرند سولفات منیزی ۴ گرم سرکه کلشیک

۶ گرم اب ۱۲۰ گرم حل کرده صاف کند و در بطری ریخته روی آن از آب گازدار پر نمایند در نقرس و روماتیسم مفید و مستعمل است

پوسیون نیترات سود معمول راد ماشر بگیرند نیترات سود ۶ تا ۲۰ گرم پوسیون زیتی ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در عرض روز منقسماً استعمال نمایند

لیکور ضد نقرس معمول لادم بگیرند کوکا ۱۰۰ گرم مدت نیم ساعت در ۳۰۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند نیترات پتاس ۱۰ گرم حل کرده ده گرم از این محلول را در یک پیاله مطبوخ ملغور مخلوط نموده صبح و همین مقدار را عصر در اختلالات موجع مجاری بول بیاشامند

عصیر نباتات مدر بگیرند برگ تازه گاوزبان برگ تازه حشیشة الزجاج برگ تازه کاسنی برگ تازه سرفویل مکد یک جزء مطابق معمول ۱۲۰ گرم عصیر حاصل کرده بیفزایند استات پتاس ۵ گرم و حل کنند

عصیر نباتات محلل معمول هوبوره بگیرند کاسنی بستانی کاسنی بری کاهو سرفویل مکد یک جزء مطابق معمول ۱۲۰ گرم عصیر حاصل کنند و صبح ناشتا بیاشامند و این عصیر در دفع قولنج کبدی قوی الاثر است و بعضی اوقات ۵ گرم استات پتاس بر آن می افزایند

مرکب محلل معمول موتزل بگیرند آب ۲۵۰ گرم طرطرات پتاس عصاره خطبانا عصاره قنطوریون مکد ۱۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند در انسداد کبدی هر دو ساعت فاصله ۲۰ گرم بیاشامند

پوسیون مدر بگیرند مطبوخ حشیشة الزجاج ۱۰۰ گرم استات پتاس ۱۰ گرم شربت پنج ریشه ۴۰ گرم سکنجبین کاشلد ۱۰ گرم الکل نیتریک ۲ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

معجون کورتوم بگیرند مغز ریشه کوکلشادیا ۱۰۰ گرم عصاره مرغ عصاره کاسنی بری مکد ۵۰ گرم استات پتاس ۴۰ گرم مطابق معمول معجون سازند روزی چهار دفعه هر دفعه یک قاشق چای خوری در دفع خنازیر شده کبدی بیاشامند

دربیان شوره که در صورتیکه مانند عوامل ضد محرک اثر کند

شوره را چون بمقدار زیاد در داخل استعمال کنند مانند عوامل ضد محرک قوی اثر میکند و بخصوصه مستعمل است در امراض ورمی که نسوان محصولات التهابی داده و آنها استعمال نمود مانند هنگام ورم های تیفوئید و ابلرو اسکرلتین و در روماتیسم مفصلی و غیره و مقدار شربتان در روماتیسم مفصلی حاد ۲۰ گرم است در یک لیتر تیزان ولی باید طبیب مراقب آثار باشد زیرا که دیده شده با این مقدار گاه آثار تسمیم از آن بروز کرده است

افشره ضد ورم معمول استول بگیرند ماء الشعیر ۱۰۰۰ گرم سکنجبین ۱۰۰ گرم نیترات پتاس ۶ گرم حل کنند در حمیات ورمی هر یک ساعت یک پیاله کوچک بیاشامند و نیز **مسکن استول** عبارت از همین مشروب است

ترکیب شوره بگیرند نیترات پتاس ۱۰ گرم عسل مصفی ۲۰ گرم در ۵۰۰ گرم اب حل کرده در عرض روز ... نصف پیاله بیاشامند

افشره

افشره مسکن بگیرند شوره ۵ گرم شربت تمشک ۱۰۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کرده تدریج در عرض روز بیاشامند

عصیر ضد ورم معمول گوبیوس بگیرند عصیر مصفای کاسنی عصیر مصفای کاهو عصیر مصفای کاسنی بری عصیر مصفای شاهتره مکد ۵۰ گرم عصیر مصفای اسکورسونر ۱۵۰ گرم شوره ۶ گرم مخلوط کرده حل کنند در صورت ورمی حاد بلد در هر ساعت از دو زده ۳۰ گرم بیاشامند

لعاب شوره بگیرند لعاب قند ادرو معطر ۱۰۰۰ گرم شوره ۵ دسی گرم حل کنند در هنگام ورمی امراض بولی منقسماً در عرض روز بیاشامند

لعاب شوره و کافوری بگیرند لعاب ۵۰۰ گرم کافور ۵ دسی گرم شوره ۲ گرم شربت نارنج ۵۰ گرم مطابق معمول عمل کنند در هنگام ورمی امراض بولی منقسماً بیاشامند

پوسیون مسکن معمول سیدنم بگیرند عرق کاهو عرق خرفه مکد ۱۰۰ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم شربت بنفشه ۲۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم شوره ۵ دسی گرم مطابق معمول مخلوط کنند در امراض ورمی قاشق قاشق در عرض روز بیاشامند

پوسیون معمول واند بگیرند طرطرات پتاس ۸ گرم نیترات پتاس ۲ گرم در ۱۲۰ گرم ماء الشعیر حل کرده و ۵۰ گرم شربت توت سیاه بیفزایند در اطفال از ۶ تا ۸ سال که مبتلی بحمای تیفوئید باشند ساعت بساعت در عرض روز یا قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون معمول کوللس بگیرند مطبوخ ریشه خطمی مطبوخ ریشه شیرین بیان مکد ۵۰ گرم نیترات پتاس ۲ گرم سکنجبین ساده ۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در ذات الریه اطفال مستعمل است کودک طفل دو ساله یک قاشق خیلی کوچک هر ساعت استعمال کند و چون ورم بنای تحلیل را گذاشت بجای نیترات پتاس از ۵ تا ۱۰ گرم استات امانیاک در پوسیون داخل نمایند

گرد مسکن معمول استاهل بگیرند سولفات پتاس و نیترات پتاس و سولفور زرنیخ جزء ۲ مطابق معمول گرد سازند و از ۱ تا ۵ گرم در عرض روز استعمال نمایند

سفوف ضد محرک بگیرند کالل ۱ گرم نیترات پتاس ۵ گرم مطابق معمول در ۹ بسته ها قسمت کنند و دهید و سفالها و بستهای از امراض ضعفی هر دوازده ساعت فاصله یک بسته بیاشامند و چنان میگویند که افزودن نیترات پتاس به کالل منع تشنج براق را میکند

سفوف ضد تشنج معمول دوبل بگیرند برگ نارنج ۲ دسی گرم شوره ۵ دسی گرم دیژیتال ۳ دسی گرم مطابق معمول سفوف سازند در طپش قلب عصبانی بیاشامند و هر روزه همین مقدار را استعمال کنند

حب شوره و کافوری معمول کدکس بگیرند شوره ۲ گرم کافور ۱ گرم گلقند ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و روزانه دو حب صبح و دو حب عصر بیاشامند

حب مسکن بگیرند شوره کافور مکد ۱۰ گرم عصاره تریاک ۱ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند روزانه از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند

حب شوره

در پیش و پنجه

حب شوره و کافوری معمول مصنف بگیرند شوره ۱۰ گرم کافور ۱ گرم عصاره تریاک ۲ گندم مسحوق اصل السوس مقدار کافی با قدری عسل ۱۰ حب سازند در قولنج کلیه والتهاب ومعص مثانه و مجرای بول هر یک ساعت فاصله یک حب بپاشامند

سفوف ضد ورم معمول روست بگیرند نیترات پتاس بی طرطرات پتاس مکرر ۸ گرم قند مقدار کافی مطابق معمول در ۱۲ بسته مثل ای ببندند هر یک ساعت و با مرور ساعت فاصله یک بستر را با یک پیاله ماء الشعیر بلعو در سفوف نمایند

حب دافع ترشح شیر بگیرند نیترات سود ۱۰ گرم کافور شوره مکرر ۴ گرم رب قطی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و حب صبح و دو حب عصر بیاشامند

کلورات پتاس (ملح بر تولت) یک جزء از این ملح در ۱۲ جزء اب سرد ۱۵ درجه و ۳۰ جزء گلیسرین حل میشود و در الکل دا تر و کلوروفورم غیر محلول است دارو در دفع غانغرایای دهان و ورم دهان زیبقی و قروح عشائی و برفک و فاژدنیسم و موگه و اسکوربوت و خناق و اختلالات دیفتریتی و برقان و دمامیل مفصلی حاد که ذکر شد جلدی و اقسام رمد و سوانح خروج دندان و احتراز از سقط اجنه با فواید بسیار استعمال مینمایند مقدار شربت ان از ۲ تا ۸ گرم است در عرض روز و قلت انحلال شرب را باعث بعضی اشکالات در استعمال ان میگردد و عموماً یک پوسیون صمغی در حرارت ۱۵ درجه از ۲ تا ۴ گرم کلورات پتاس را به سهولت حل میکند قبل از انکه مواد حلوه را به پوسیون بیفزایند و ملح را با اب حرارت در اب حل میکنند مثلا ۴ گرم در پوسیون اطفال و بعد از ان شربت میمایند و این صورت گوارا و مطبوع طفل میشود و بچه را از ان می اشامد میتوان کلورات پتاس را با قند مخلوط کرده سفوف نمود و نوعاً از محلول ۵ گرم کلورات پتاس در ۱۰۰ گرم اب ۱۵ درجه پوسیون میسازند

نطول کلورات پتاس معمول کدکس بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم عسل ورد ۲۰ گرم مخلوط کرده به روی قروح دهان نطول کنند

پوسیون دافع غانغرایا معمول هونت بگیرند کلورات پتاس ۲ گرم شربت ساده ۱۵ گرم اب صاف ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع قروح غانغرایائی در عرض شبانه روز با قاشق کوچک بتدریج بیاشامند

محلول دافع قروح فاژدنیسم معمول سابل بگیرند کلورات پتاس ۲ گرم پرد پتاسیوم ۱۰ سانتی گرم اب صاف ۲۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در عرض روز با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند و قروح را با اسید ازتیک مداوا نمایند

پوسیون دافع ورم دهان زیبقی بگیرند کلورات پتاس از ۲ تا ۴ گرم شربت لیمو ۱ شربت تمشک ۳۰ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند هر گاه خواسته باشند مقدار ملح را زیاد کنند جهت احتراز از احساس نامطبوع ان در دهان مقدار اب را نیز زیادتر کنند

غرغره کلورات پتاس معمول کدکس بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم اب مقطر ۲۵۰ گرم شربت توت سیاه ۵۰ گرم کلورات را در اب حل کرده صاف نموده شربت را بیفزایند

پوسیون دافع حمای تیفوئید معمول بلاندانی بگیرند لعاب تخم صمغ

کلورات سود

عربی ۶۰ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم کلورات پتاس ۲ گرم پوسیون سازند هر روز یک گرم کلورات را زیاد کنند تا به ۶ گرم در ۲۴ ساعت برسد جهت مشروب مریض اب زیاد استعمال نمایند هر روز یک حقنه از اب سرد کنند و بر روی شکم پارچه مبلول در محلول ذیل را که سرد باشد منطبق سازند کلورات پتاس ۳۲ گرم اب صاف ۱۰۰۰ گرم اسید کلوریدریک ۱۰ گرم

پوسیون دافع ورم حلق اسکارلاتینی معمول رودر بگیرند کلورات پتاس ۱ گرم شربت توت ۳۰ گرم عرق کاهو ۶۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در عرض روز بتدریج بنوشند

پوسیون ضد دیفتری معمول والدانبورک بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم تعفین اتری پرکلورور دوفر ۵ گرم شربت تمشک ۲۵ گرم اب ۱۵۰ گرم پوسیون سازند و بتدریج بنوشند

پوسیون ضد خناق معمول بیمارستان اطفال بگیرند امتیک ۵ سانتی گرم شربت ایپکا ۳۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم کلورات پتاس ۴ گرم مطبوخ پولیگالا ۱۵۰ گرم مخلوط کرده با قاشق خوری متدرجاً بنوشند

پوسیون ضد فاژدنیسم معمول گالواس بگیرند کلورات پتاس ۲ گرم پد ور پتاسیوم ۱۰ گرم شربت کنکینا ۵۰ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و از ۱ تا ۲ قاشق کوچک در روز بنوشند

قرص کلورات پتاس معمول دثان بگیرند قند مسحوق ۹۰ گرم کلورات پتاس ۱۰ گرم اب معطر با بلسان تلو کثیرا مکرر مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند که هر قرصی ۱۰ سانتی گرم کلورات دارد در ورم دهان زیبقی و ورم لوزه و اختلالات اسکوربوتی دهان و دیفتریت و قروح ان کدکس از ده تا ۲۰ قرص تجویز میکند

سنون کلورات پتاس ایضاً معمول دثان بگیرند قنفانا هل مسحوق ۸ جزء طرطیر مسحوق ۴ جزء زاج سفید مسحوق ۱ جزء کلورات پتاس مسحوق ۱ پوست سای مسحوق مکرر ۲ جزء کادمن عسل اسانس نعناع مکرر مقدار کافی مطابق معمول سنون و یا مضمضه سازند در قروح دهان و سایر امراض ان مفید و سودمند است

محلول دافع زکام معمول هانری بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم اب صاف ۵۰ گرم حل کنند و مکرراً در بینی نشوق نمایند و یکی از دانشمندان گلیسرین را در این محلول بر اب ترجیح میدهد و گلیسرین کلورات پتاس می سازند بهمان میزان فوق عموماً محلول غلیظ کلورات پتاس را در دفع کانکروئید و قروح فاژدنیسم استعمال میکنند

گرد دافع زکام معمول دبوت بگیرند سونیترات بیسموت ۱۰ گرم کلورات پتاس ۱ گرم مطابق معمول گرد سازند و در بینی نشوق نمایند

کلورات سود قابلیت انحلال این ملح در اب خیلی بیشتر از ملح پتاس است و یک جزء ان در دو جزء اب حل میگردد و خواص این ملح و طرق استعمال ان مانند کلورات پتاس است و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم در عرض روز

محلول کلورات سود معمول بادتز بگیرند کلورات سود ۴ گرم اب صاف ۳۰ گرم حل کنند و در تراکوتومی معمول در خناق مکرراً در قصبه قطور نمایند

در استعمال داخلی قلیائیات بطور کلی و اثر بولی آنها

مقصود ما در این جا از ادویه قلیائی ترکیبات ذیل میباشند آهک پتاس محرق و سود محرق و اهک محرق ثانیاً کربنات پتاس و کربنات سود و کربنات لیتین ثالثاً بی‌کربنات پتاس و بی‌کربنات سود و صابون و سیترات و ملات و خشای پتاس و سود و بیترترات اهک و غیره وسوم مخفی نماند که صابون لوزی و سیترات پتاس و سود و ملات و طرطرات و لکتات آنها و میوه جاتی که دارای این املاح اند مانند کربناتهای قلیائی اثر میکنند زیرا که در هنگام تمثل و تبدل بدماء متحلل و تجزیه شده و مبدل بآنها میگردند این املاح را بمقدار زیاد اگرم استعمال میکنند اسید بنزوئیک مبدل میکند اسید اوریک را باسید هیپوریک

قلیائیات محرقه مانند سموم محرقه خیلی قوی اثر میکنند و در استعمال داخلی آنها دقت زیادی لازم است و کربناتهای پتاس و سود اگر چه تحریق و تسمیمشان کمتر است ولی باز استعمال داخلی آنها بی خطر نیست لهذا بعوض آنها بی‌کربناتهای پتاس و سود را که بدون هیچ محذور و دوستی میباشند استعمال کرده و بر آنها ترجیح میدهند علاوه خیلی بسهولت جذب میشوند و ترکیب خون را که ملاً تغییر میدهند مقدار زیادی از آنها بواسطه بول از بدن خارج میگردد و مخصوصاً استعمال میشوند در علاج اختلالات حصاتی هرگاه که با کثرت اسید اوریک مربوط باشند و نیز استعمال بی‌کربناتهای قلیائی مفید است در اختلالات نقرسی و اوجاع معدی که بواسطه کثرت ترشح اسیدها عارض شوند و هم چنین در اقسام استسقاها و تهیجات حشائی و اقسام خنازیر مفید و مستعمل اند ولی چون پلاستیسیته و قوام خون را کم میکنند و مستعد مینمایند شخص را بعروض ترشحات و انتشارات سلولی که موجب ورم و دوام میشوند لهذا آنها را باکمال احتیاط باید استعمال نمود استعمال قلیائیات موثر است در علاج امراض بولی و امراض قشری جلد [illegible] در دفع لیکن و نیز دفع میکنند عفونتی را که بسبب وجود بلغم مهبلی ترشی باشد و بی‌کربنات پتاس موثر است در دفع رماتیسم مفصلی حاد و در دفع ورم مثانه نزلاوی و آنرا در دفع خناق و ورم دهان زیبقی و غانغرانا و اسکوربوت بمقدار ۱ تا ۴ گرم تجویز مینمایند

از خواص ادویه قلیائی در صورتیکه مقدار اسید اوریک در بول زیاد باشد تحلیل و تفتیت حصات است ولی تا این وقت از استعمال آنها نتایج خوب حاصل میگردد ولی اجرای بعضی شرایط لازم است تا آنکه موفق بحصول این نتایج گردند و این شرایط عبارتند اولا از کم کردن اسباب محصوله اسید اوریک که مریض ریاضت داده و اورا بتحلیل پرهیز وادار کند ثانیاً بی‌کربناتهای قلیائی را در مقدار آب زیادی حل کند و در این صورت بلا فاصله طبیعت بول تغییر میکند و اسید مبدل به قلیا میشود و بعوض اسید اوریک فوسفات اهک و فوسفات امونیاکو منیزی و نیز کربنات اهک حاصل میگردد و گفته اند که آب بهترین عوامل مفتته حصات اوریک است و اشخاصیکه آب زیاد میاشامند هرگز مبتلی به حصات اوریک نمیشوند محلول قلیائی که استعمال میکنند نباید چندان غلیظ باشد زیرا که مشروبات غلیظه که محتوی مقدار زیادی ماده دوائی بوند بسهولت جذب نمیگردند و علاوه بواسطه نفرتی که طبیعت از شرب آنها دارد نمیتوان همه روزه بقدر کفایت بمریض اشامانید و آب ولیتی زیاد تر از قدر لازم دارای ماده قلیائی است و یک گرم بی‌کربنات پتاس در یک لیتر آب بخوبی کفایت میکند و همیشه در این مواقع باید بی‌کربناتها را تجویز کرد و استعمال

قلیائیات محرق دارای بعضی محذورات است از قبیل تحریش جهاز هضمی و هرگاه که معده خسته شود و دیگر نتواند تحمل محلول بی‌کربنات پتاس و یا سود را نماید میتوان بجای آنها محلول سیترات پتاس و یا سود را استعمال نمود زیرا که در تمثل و تبدل بدماء تحلل هم چنان که ذکر کردیم مبدل به بی‌کربنات میشوند همان اثر را در تجزیه بول میکند موافق دستور العمل **بوشاردا** مشروباتیکه در این مواقع میتوان استعمال نمود از قرار ذیل اند

افشره قلیائی و نیل دار بگیرند بی‌کربنات پتاس ۲ گرم اب صاف الترقند ۵۰ گرم تعفین و نیل ۵ گرم حل کنند و میتوان بطور تنا و بمواقع میل مریض تعفین و نیل را بدل نمود بیک گرم تعفین دارچینی و یا تعفین دارانسر و یا الکلاتور نارنج و یا الکلاتور لیمو و بی‌کربنات پتاس را به بی‌کربنات سود و یا بمقدار مضاعف سیترات پتاس و یا سیترات سود و کلیه باید بمریض مشروبی داد که خوش اینده باشد و معده اش را خسته نکرده موجب نفرت نشود و اثر بیشتر ابهای معدنی در دفع حصات بواسطه آنست که معده بسهولت آنها را تحمل میکند و مریض مقدار زیادی از آنها میتواند بیاشامد

تیزن قلیائی بگیرند بی‌کربنات سود ۲ گرم تعفین دارچینی تعفین و نیل مکرر ۱ گرم شربت شاه ۱۰۰ گرم اب ۵۰۰ گرم حل کنند و روزی از ۱ تا ۳ لیتر این تیزن را در دفع رمل و حصات اسید اوریک بیاشامند

افشره قلیائی معمول رو بیکر بگیرند بی‌کربنات سود متبلر ۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و در عرض شبانه روز ۲ لیتر از این افشره را در دفع حصات اسید اوریک استعمال نمایند

تیزن قلیائی معمول بیت بگیرند کربونات سود ۲ گرم ماء الشعیر ۵۰۰ گرم حل کنند و در دفع لیکن و پرورینگو و غیره استعمال نمایند

افشره سیترات سود بگیرند بی‌کربونات سود ۲ گرم اسید سیتریک ۳ گرم قند ۵۰ گرم اب ۷۰۰ گرم در بطری مخلوط نموده در انرا محکم کرده حل کنند و در سل استعمال نمایند

تیزن مدر بگیرند بی‌کربونات پتاس ۵ گرم نیترات پتاس ۱ گرم مطبوخ میوه عرعر ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند

تیزن ماسکانی بگیرند بی‌کربونات پتاس ۱ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب صاف حل کرده بیفزایند شربت صمغ عربی ۶۰ گرم در دندان الوبه مزمن و در اشتیصم با قاشق کوچک تدریج بیاشامند

قطور قلیائی معمول هامیلتون بگیرند کربونات پتاس ۵ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و در اختلالات اطفال البانیه ۳ تا ۶ قطره در عرض روز استعمال نمایند محلول کربونات پتاس **دونانسز** عبارت از همین قطور است

بنزوات سود

بنزوات سود ملحی است محلول در ۲/۵ جزء اب و در الکل بمقدار کم حل میشود **طریق ساختن ان مطابق کدکس** بگیرند اسید بنزوئیک متبلر مقدار منظور سود کستیک مایع مقدار کافی اسید را با کمی اب داغ مخلوط کنند با دقت سود را تا حد اشباع بیفزایند و محصول را در روی کپسولیکه محتوی اسید سولفوریک مونوهیدراته باشد گذاشته و بعد در تحت سرپوش برده بگذارند تا متبلر شود

بنزوات اهک

بنزوات کلسیوم (اهک) یک جزء این ملح در ۲۰ جزء اب سرد حل میگردد **طریق ساختن ان مطابق کدکس** بگیرند اسید بنزوئیک مقدار منظور شیر اهک مقدار کافی

اسید را در شیر اهك امتحان کنند و مدت چند دقیقه بجوشانند و صاف کرده و مصفی را باعانت حرارت تغلیظ نمایند و اگر لازم باشد مجددا اضافه کنند و بگذارند متبلور شود و آب مادر را بواسطه عمل انحراف بر دارند و بلورها را در روی کاغذ آبکش سفید بچینند و در گرم خانه بخشکانند

این ملح را در دفع فساد تنفس و دیکی و دفع نقرس و رمل و در بکی قوی الاثر میدانند نیزوات سود را در دفع سیاه سرفه و موگر و دیفتری استعمال کرده و تمجید مینمایند و در دفع دیفتری از ۵ تا ۲ گرم تجویز میکنند و یکی از دانشمندان در دفع حمره از ۵ تا ۲۰ گرم آنرا در ۲۴ ساعت استعمال میکند و عموما مقدار شربت نیزوات سود و نیزوات اهك از ۲۰ سانتی گرم تا ۲ گرم است که تدریج بیاشامند نیزوات سود را بصورت سفوف و محلول و شربت و حب استعمال مینمایند

سفوف دافع نقرس معمول بریو بگیرند نیزوات سود ۳ گرم نوشادر ۲ گرم و اگر یبوست در طبع باشد سنا مکی ۳ گرم نرم سائیده مخلوط کنند و ۲۵ سانتی گرم صبح و ۲۵ سانتی گرم یک ساعت قبل از شام بیاشامند کم کم مقدار آنرا زیاد کنند تا ۲ گرم برسد

پوسیون لیتزدیش بگیرند نیزوات سود ۵ گرم عرق نعناع آب مقطر مکرر ۴۰ گرم شربت پوست نارنج ۱۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع سیاه سرفه هر ساعت یک قاشق چای خوری بیاشامند

طریقه استعمال نیزوات سود در دفع موگر انگشت سبابه را با پارچه کرباس پاک بپوشند و محلول نیزوات سود آلوده شده باشد بپیچند و آنرا بر روی غشاء مخاطی دهان بمالند بطریقی که بیشتر از موجودات پارازیتی برداشت شود و هر دو ساعت فاصله قلم مو را در این محلول آلوده کرده در روی زبان و اطراف دهان گردش داده تطول نمایند و بهتر است که نیزوات سود را بمقدار ۳ تا ۵ گرم در داخل هم استعمال نمایند

شربت نیزوات اهك بگیرند نیزوات اهك ۱۰ گرم شربت ساده ۳۹۰ گرم مطابق معمول حل کنند در هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم ملح است

نیزوات اهك گرانولی مانیل بگیرند نیزوات اهك ۱۰۰ گرم قند ۹۰۰ گرم مطابق دستور العمل گرانول سازند و روزی ۲ تا ۳ دفعه هر دفعه از یک تا ۲ گرم این گرانولها را با یک پیاله آب سرد بیاشامند بوشادا میگوید استعمال این گرانولها در دفع حصات اسید اوریك و حصات اکسلات اهك و بول الدمی که عرض راها بود قوی الاثر اند و نیز مؤثر اند در دفع نقرس و در دفع تعفن بول مانیاکی

آب اهك اهك شکفت نشده را در ظرفی ریخته و کم کم آب بر روی آن بریزند تا شکفت گردد و مبدل بغبار سفید میشود موسوم به اهك شکفت شده و اهك صد دانه و بعد یک جزء از آنرا در ظرف شیشه بزرگی بریزند و از ۳۰ تا ۴۰ جزء آب صاف بر روی آن ریخته بهم زنند و بگذارند ته نشین شود تا اگر احیانا پتاسی در آن باشد در آب حل گردد بخصوص اگر اهك را با هیزم پخته باشند و بواسطه عمل انحراف آب را دور بریزند و بعد ۱۰۰ جزء دیگر آب صاف بر روی آن اهك بریزند و مدت چند ساعت بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و پس از چند ساعت بواسطه عمل انحراف آب صاف روی آنرا برداشته در ظرفی ریخته در آنرا محکم ببندند تا با اهك را اخراج کند استعمال مینمایند و مقدار شربت آن در داخل از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است مخلوط با ۵۰ گرم آب و یا شیر چه شربا و چه احتقانا و سودمند است در دفع ترشه معده

قلیائیا

خفه اهکی معمول فریر بگیرند ۵۰۰ گرم آب اهك و در دفع اسکاربد نها احتقان نمایند

آب مرکب اهك معمول کارمیشل بگیرند کاك نداشته ۱۰۰ گرم سا سفراس ندشته ۱۰ گرم اصل السوس نداشته ۲۰ گرم تخم گشنیز ۵ گرم مدت دو روز در ۱۰۰۰ گرم آب اهك بخیسانند و صاف کنند و روزی یک گیلاس در اختلالات خنازیری و جلدی بیاشامند

لکتات اهك ازاد و تبرحه بدنیاست و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ گرم

لکتات سود ملحی است شدت محلول در آب و در دفع سوء هضم مستعمل و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵۰ سانتی گرم است

قرص لکتات سود و منیزی معمول پیترکن و بورن بگیرند لکتات منیزی ۱ گرم ساکاروز لکتات سود ۴ گرم مسحوق قند ۹۵ گرم با مقدار کافی لعاب کثیرا ۱۰۰ قرص سازند و از ۱ تا ۲۰ قرص در عرض روز بنوشند

شربت لکتات سود بگیرند لکتات سود ۵ گرم شربت بهار نارنج ۲۰۰ گرم حل کنند هر قاشق غذاخوری این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم ملح سود است

پوسیون قلیائی صمغی بگیرند کربونات پتاس ۵ دسی گرم پوسیون صمغی ۲۵ گرم شربت باکود ۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند دمادم در صفاق و ضعف حلق ساعت بساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون دافع خناق معمول بارون بگیرند کربونات سود ۳ گرم مطبوخ خطمی ۱۰۰ گرم شربت صمغ عربی ۳۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و مریض جا در عرض روز بیاشامند بعوض آب مشروب آب و شیر استعمال کند

پوسیون معمول استولز بگیرند بی کربونات پتاس ۱۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم در دفع کزاز در شروع دفعه در دوازده ساعت بیاشامند و کم کم مقدار بی کربونات را تا ۱۵ گرم برسانند و شرب این پوسیون را با شربت یاک متناوب نمایند مقدار تریاک از ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم خواهد بود در ۲۴ ساعت که مدتها بیاشامند یبوست را بواسطه حقنه سبوسی دفع کند

شربت قلیائی معمول دیوردی بگیرند بی کربونات سود ۱۵ گرم شربت ساده ۲۵۰ گرم حل کنند و یک قاشق ترشی خوری صبح و یکی عصر در نیم پیاله آب مخلوط کرده بیاشامند در اطفال یک قاشق چای خوری استعمال نمایند در دفع لکن و اختلالات قشری و پاپولی معمول است

مخلوط قلیائی معمول ببت بگیرند شربت شاهتره ۵۰۰ گرم بی کربونات سود ۱۰ گرم مخلوط کنند دو قاشق ترشی خوری یکی صبح ناشتا و دیگری بعد از شام وقت خواب در دفع اکزما و لکن و پسوریازیس بیاشامند

پوسیون مدر و مسکن معمول ژاهن بگیرند روغن بادام ۲۰ گرم صمغ عربی مسحوق ۱۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه ۵ گرم شربت باکود ۳۰ گرم آب اهك ۱۰۰ گرم پوسیون سازند هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک در دفع حبس البول و عسر البول بیاشامند

گرد قلیائی صمغی (صابون نباتی) بگیرند بی کربونات پتاس ۵ گرم صمغ عربی مسحوق ۴۰ گرم مخلوط کرده مدتی طولانی صلایه کنند و از ۲ تا ۳ گرم این گرد را در قدحی آب مخلوط کرده در دفع تحجرات احشاء بطنی بیاشامند

ساکارو کالی (قند قلیائی) معمول بلوند و بگیرند قند ۱۰۰۰ گرم بی کربونات سود ۲۰ گرم قرمز دانه بقدر رنگ کردن مخلوط کرده صلابه کنند ۲۰ گرم این مخلوط را در یک لیتر آب حل نمایند

سفوف کربونات منیزی باکربونات سود بگیرند اصل السوس مسحوق ۱ گرم کربونات منیزی کربونات سود زنجبیل مسحوق مکی ۲ دسی گرم مخلوط کرده در دو دفع کاددبالری سفوف نمایند

سفوف کربونات منیزی معمول فرانک بگیرند کربونات منیزی ۲ گرم دبند مسحوق ۵ دسی گرم دارچینی مسحوق ۵ دسی گرم مخلوط کنند و دو قسمت نموده در دو دفع کاددبالری قبل از غذاهای ترش دو دو دفعه سفوف نمایند

مخلوط اهکی معمول علمای انگلیس بگیرند کربونات آهک صمغ عربی مکی ۷۰/۰ شربت شاه ۸۵/۱ عرق دارچینی ۲۱۲/۵۰ مطابق معمول مخلوط کنند در دفع کاددبالری و سوزاذ ۳۰ تا ۶۰ گرم دو عوض و دنیا شامند

پوسیون جاذب معمول سیدیود بگیرند دیوند مسحوق ۱ گرم بی کربونات سود ۲ گرم شربت شاه ۵ گرم عرق نعناع ۲۰۰ گرم پوسیون سازند در دفع از دو غذاهای ترش و سوزدکاددبالری روزی سه دفعه هر دفعه دو قاشق کوچک بیاشامند

آب مرکب دوده معمول کلودر بگیرند دوده براق ۱ گرم کلورید را تا مانیا (کربونات پتاس ۱ گرم) گرم عرق فلفل ۲۰۰ گرم مدت دوازده ساعت بخیسانند و با کاغذ صاف کنند در دفع نقرس روزی از ۳۰ تا ۶۰ قطره بیاشامند

شربت آهک معمول تروسو بگیرند شربت شاه ۱۰۰ گرم آهک شکفته ۱ گرم آب صاف ۱۰ گرم آهک را در آب مخلوط کرده و شربت را بیفزایند و بجوشانند و با کاغذ صاف کنند در مصفی ۴۰۰ گرم شربت شاه دیگر بیفزایند و حفظ کنند در اسهالهای عرض مزمن مستعمل است

شربت بی کربونات سود بگیرند بی کربونات سود ۱ گرم آب مقطر ۵ گرم نبات ۱۰ گرم مطابق معمول شربت سازند

شربت دافع رمل حراره بگیرند حب دیوند کربونات پتاس مکی ۱۲ گرم در ۱۵۰ گرم آب دم کنند و صاف نموده با ۲۵۰ گرم قند و ۵۰ گرم تعفین پوست نارنج شربت سازند یک قاشق غذاخوری صبح بیاشامند

قرص بی کربونات سود معروف بقرص ویشی بگیرند بی کربونات سود ۵ قند ۹۵ العاب کتیرا ۱۰ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و روزی از ۶ تا ۱۲ عدد استعمال نمایند و این قرصها را موافق میل مریض با یکی از مواد معطره ذیل باین نسبت معطر میکنند اسانس انیسون ۰/۲ اسانس لیمو ۳/۰ اسانس نعناع ۲/۰ اسانس ترنج ۱/۰ اسانس گل سرخ ۱/۰ تعفین ونیل ۲/۰

معجون منیزی بگیرند کربونات منیزی ۲۰ گرم انیسون مسحوق ۱۰ گرم زعفران مسحوق ۵ گرم شربت مرکب دیوند مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند از ۲ تا ۵ گرم در عرض روز بیاشامند

صابون طبی (صابون لوزی) موافق دستور العمل کدکس از ۱ تا ۱۰ گرم این صابون را بطور حب استعمال میکنند که هر حبی ۲۰ سانتی گرم باشد پر از حب کردن باید در مسحوق نشاسته این حبوب را

نفرس

صابون طبی

بغلطانند صابون طبی را در مفرح کردن هضم و دفع قولنج کبدی تجویز مینمایند و اغلب او را با صبر زرد و صفرای گاو و عصاره های تلخ مرکب میکنند

حب صابون بگیرند صابون طبی ۲۰ گرم مسحوق ریشه خطمی ۴ گرم نیترات پتاس ۲ گرم مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند در سنگ کبدی از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند

حب دافع تهیج بگیرند صابون طبی ۲۰ گرم اشق ۱۰ گرم بد ودا من عصاره شوکران عصاره اکونیت مکی ۵ گرم مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند در دفع تهیج غدد فرمن از ۱ تا ۵ عدد در روز استعمال نمایند

حب ملین معمول مصنف بگیرند صابون طبی عصاره صفرا مکی ۱ گرم عصاره ریوند چینی ۲ گرم عصاره نواد میک ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در یبوست طبعی که سبب آن ضعف کبد قلت ترشح صفرا بوده عدد بعد از شام وقت خواب بیاشامند

در استعمالات خارجی قلیائیات

کحل دافع لکه قرنیه معمول دیمبرنات بگیرند پتاس آهکی ۱ دسی گرم آب مقطر ۲۰ گرم حل کنند روزی سه دفعه هر دفعه از ۱ تا ۲ قطره در چشم قطور نمایند

ذرق معمول دیرتانر بگیرند پتاس کستیک ۵ دسی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم تریاک خالص ۲ دسی گرم حل کنند در سوزاک و طمث سفید ذرق نمایند

کحل دافع لکه قرنیه معمول مترداان بگیرند پتاس کستیک مسحوق ۵ دسی گرم روغن گردو ۱۰ گرم حل کنند و با قلم مو بروی لکه قرنیه بمالند

غسول قلیائی معمول کدکس بگیرند کربونات پتاس ۵ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم حل کرده صاف کنند

غسول معمول بیت بگیرند سوکربونات پتاس ۱۰ گرم گلاب ۲۰۰ گرم حل کنند در لکه و پر زنگو تغسیل نمایند

محلول دافع اکزما بگیرند کربونات سود از ۵ تا ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم حل کنند

محلول دافع حکه فرج معمول ذیلپو عرق غار گلاسی ۶۰ گرم کربونات پتاس ۵ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم حل کنند در دفع حکه آلات تولد تغسیل نمایند

آبزن پلنس بگیرند سود پا سبوم ۱ گرم کربونات آهک ۱ گرم کربونات سود ۳۰۰ گرم فوسفات سود ۵ گرم سولفات سود ۵ گرم سولفات الومین ۱ گرم سولفات آهن ۳ گرم دهن فرا داسطو خودوس ۱ گرم دهن فرا داکلیل الجبل ۱ گرم دهن فرا دما شا ۱ گرم تعفین موبزج ۵ گرم

دوای پرادیر در دفع نقرس بگیرند بلسان مکی ۲۴ گرم کنکینای قرمز ۳۲ گرم زعفران ۱۲ گرم مریم نخودی ۳۲ گرم عشبه ۳۲ گرم الکل خالص ۱۰۱۲ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند صاف کنند و این مصفی را تعفین پرادیر خوانده بود و آن را با ۳۰۰۰ گرم آب آهک مخلوط نمایند و ۶۰ گرم از این مایع را بر دو قطعه

و بعضی ضماد بر کتان بریزند و بمحل تقرّح منطبق سازند و هر ۲۴ ساعت فاصله آنرا تجدید نمایند

پاشویه قلیائی بگیرند کربونات سود بازاری ۱۲۰ گرم آب گرم مقدار کافی حل کنند

پوماد قلیائی معمول بیت بگیرند سوکربونات پتاس ۱ گرم پیه بلبانی ۳۰ گرم مخلوط کنند
در اختلالات با بولی دیود بگو تمریخ نمایند که در دفع حکه آلات تناسل و هرپس و اکزمای این آلات و حکه عارضه
در اطراف مقعد اول با مطبوخ سبوس محل معلول را بشویند و بعد با این پوماد نطول کند

ایضاً پوماد قلیائی بگیرند سوکربونات سود ۱۰ گرم پیه ۳۰ گرم شراب مرکب تریاک ۵ گرم مخلوط نمایند
و مانند پوماد مذکور در همان مواقع تمریخ کنند

پوماد قلیائی مرکب معمول بیت بگیرند سوکربونات سود ۱۰ گرم عصاره تریاک ۵ دسی گرام
آهک شکفته شده ۵ گرم پیه ۹۰ گرم مخلوط کنند که در بعضی اقسام پرودیگو نطول نمایند

پوماد ویدی بگیرند کربونات پتاس ۴ گرم آهک ۲ گرم پیه ۳۰ گرم مخلوط کنند و مصنف مذکور میگوید
از اثر این پوماد و حمامهای قلیائی مریضی که پوست آن مانند فلس ماهی قهوه رنگ شده بود شفا یافته و پوشش نرم
و املس گردید

پوماد معمول کازناو بگیرند کربونات سود ۱۰ گرم آهک ۵ گرم پیه ۴۰ گرم مخلوط کنند که در پرودیگو
نطول نمایند

صابون دهنی شکل بگیرند پیه مذاب ۱۰۰۰ گرم و کم کم بدان بیفزایند محلول پتاس کستیک ۳۰۰ گرم و مدت
یک ربع بدفعه بهم زنند که وزن مخصوص محلول پتاس ۱٫۳۳۳ باید باشد و در اختلالات پسوریازیس بعوض صابون
سبز که دارای بوی متنفری میباشد نطول نمایند

تعفین صابون بگیرند تعفین صابون بادامی خشک ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۵۰۰ حل کرده صاف کنند

جوهر صابون معمول علمای ژرمن بگیرند صابون ۱ الکل ۷۰ درجه ۳ گلاب ۱ حل
کرده صاف نمایند

غسول معطر صابونی بگیرند صابون سفید رنده شده ۷ گرم در ۱۰۰ گرم الکل خالص حل کنند
و ۵۰ گرم اسانس اسطوخودوس بیفزایند که ۴ گرم این محلول را در دفع جرب نطول نمایند که مفید سودمند
خواهد بود

ایضاً غسول صابون بگیرند صابون بازاری سفید ۴ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم باعانت حرارت
حل کنند در دفع جرب مستعمل است

ایضاً بگیرند صابون بازاری سفید ۸ گرم آب ۵۰ گرم باعانت حرارت حل کنند

حمام صابون بگیرند صابون بازاری سفید ۵۰۰ گرم آب مقدار کافی صابون را باعانت حرارت در ده یا ۵
لیتر آب حل نموده و محلول را در آب حمام مخلوط کنند

تمریخ صابونی بگیرند تعفین صابون ۵۰ گرم روغن بادام شیرین ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۴ گرم مخلوط
کرده بهم زنند و این نسخه معمول **کدکس** است
چون بجای الکل خالص الکل کافوری استعمال کند **تمریخ صابون و کافوری کدکس** حاصل

میگردد **تمریخ صابون و تریاکی** عبارتست از ۹۰ جزء روغن بادام شیرین ۵۰ جزء صابون رنده شده
ده جزء تعفین تریاک

ضماد محلل بگیرند آرد جو فاده برنگان مکه ۲۰۰ گرم در آب بقوام ضماد بپزند و ۱۲۰ گرم صابون رنده شده
داخل نموده ضماد نمایند

تمریخ آهکی بگیرند آب آهک ۱۰۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم مخلوط کنند که در سوختگی تمریخ نمایند

گلیسره سوکرات آهک (**تمریخ زیت و آهکی**) بگیرند آهک شکفته ۲۰۰ گرم قند مکوف
۴۰۰ گرم آب ۲۰۰۰ گرم گلیسرین ۴۰۰ گرم قند و آهک را در هاون صلایه کنند تا خوب مخلوط شوند و کم کم آب بیفزایند
و صلایه کنند و مخلوط را در شیشه درداری بریزند و درش را ببندند و مکرر آنرا بهم زنند و پس از ۲۴ ساعت صاف
کنند و بر مصفی که عبارتست از محلول سوکرات آهک بود گلیسرین افزایند و تبخیر کنند تا یک لیتر باقی ماند و بعوض تمریخات
آهکی بهتر آنست که محلولی از دو جزء آب و یک جزء گلیسره مذکور را استعمال نمایند و نسخه ذیل را در احتراقات شدید
وجه صورت استعمال مینمایند

نسخه بگیرند روغن زیتون ۲۰۰ گرم گلیسره سوکرات آهک ۱۰ گرم آب صاف ۳۰ گرم

علاج سوختگی معمول پاین ابتدا سطوح محترقه را از تمریخ آهکی میپوشاند و بعد یک
طبقه ثخین پنبه حلوج نرم بروی آنها منطبق نموده و با نوار می بندد و تا چند روز آنرا باز نمیکند و این طریقه بخصوص
سودمند است در اطفال جدید الولاده

انتراکوکالی

انتراکوکالی عبارتست از کرابودتیاسبوم را با این طریق میسازند بگیرند زغال سنگ مسحوق ۱۶۰ گرم
در ۲۲ گرم محلول پتاس خالص بجوشانند تا بدرجه یبوست و محصول را نرم بسایند و مقدار شربت انتراکوکالی
خواه ساده و با سولفور باشد ۱۰ سانتی گرم است مخلوط با ۲۵ سانتی گرم مسحوق اصل السوس یا کربونات منیزی
که روزی سه یا چهار دفعه همین مقدار را بیاشامند در دفع امراض جلدی بخصوص جرب سودمند است

پوماد انتراکوکالی معمول ژیبرت بگیرند انتراکوکالی ۱ گرم پیه ۳۰ گرم مطابق معمول
مخلوط کنند روزی دو دفعه اجزاء معلوله را با آن تمریخ نمایند و این پوماد محلل است و تحریکات کمتر از پومادهای
بدوره را دارا کی میباشد

فولیکوکالی را مانند انتراکوکالی میسازند ولی بجای زغال سنگ گوگرد استعمال میکنند و در همان مواقع
با همان شرایط استعمال میگردد

در بیست و ششم — پودوفیلین

عبارتست از عصاره الکلی که از ریشه پودوفیلوم پلتاتوم اخذ میکنند و پودوفیلوم پلتاتوم که از نباتات امریکا
است بعضی آنرا از طایفه بربریداسه و بعضی از طایفه رنونکولاسه میدانند و از زمان قدیم وحشیهای امریک
جنوبی آنرا استعمال میکردند تقریباً پنجاه سال قبل دانشمندان امریک شمالی بخواص آن پی برده و او در کتابخانه
داخل نمودند و یکی از دو تبه مسهل مطمئن الاثر میباشد که این در بهتر آنست که ابتدا بقول کلی بیان مختصری

از اقسام عوامل مسهله بوده و بعد خواص پودوفیلین و عوامل مشابه انرا ذکر نمائیم

در بیان عوامل مسهله بقول کلی

بقول کلی مسهل هر دوائی را میگویند که اسهال اورده و امعا را تخلیه کند هر گاه عوارض اسهال ادام و بدون قولنج باشد لاکزاتیف و مسهل ملین مینامند و چون شدید و با قولنج بود درستیک و مسهل قوی و اگر عمل ان در میانه این دو باشد مینورا تیف و مسهل برفق اگرچه مقصود قدمای مصنفین از لفظ مسهل تحقیق معین نیست چه بعضی در در دیف مستفرغ انرا استعمال کرده اند زیرا که مواد برازی و بولی و حیضی را مانند مواد فاسده غیر صالحه خبیثه تصور نموده و عوامل دافع انها را نیز مسهل گفته اند و این در زمانی بود که اطبا معتقد بوجود اخلاط بوده و نشو و غلبه انها را شرط حصول امراض میدانستند و میگفتند این اخلاط فاسده با بول و براز مخلوط شده و بواسطه عوامل مدره و بخصوص مسهله دفع می گردند و این عوامل را باسم عام مسهل و یا مستفرغ مینامیدند ولی امروز این بیانات قدما و اساتید قبل از ما در نظر حالیه محل تعجب است و لفظ مسهل را استعمال نمیکنند مگر در عواملی که شکم را از اذکرده و اسهال اورند بدون انکه مقصود دیگری از این لفظ داشته باشند

برتونو دانشمند پیروان در باب عوامل مسهله تجاربی کرده اند که بواسطه انها بخوبی اثر مسهلات را میتوان دریافت نمود

این دانشمند بیان میکند که چون در روی جلد یا بشره و غشاء مخاطی که بتوان از دید اقسام عوامل مسهله را منطبق سازند بعضی فی الجمله تحریکی در انها کرده و بزودی اثرشان برطرف میگردد و بعضی دیگر با نفوذ الت موجب تورم میشوند و برخی چنان بنظر میاید که مانند مطبوخ ملینی بی اثر باشند املاح خنثی از قسم اول شمرده میشوند و مسهلات طایفه انودیباسه از قسم دوم و از قسم سوم مسهلات مخاط و عصری و بیشتر مسهلات درستیک قوی الا ثر مانند گم گوت و صبر و جلب و سقمونیا و تربد و سنا و غیره و غیره

علی هذا پس اثر عوامل مسهله با هم مختلف و متفاوت است طایفه انودیباسه در غشاء مخاط معده و معا موجب تورمی میشوند مشابه تورمی که در جلد حاصل میکنند و بالملازمه ترشح کبد و پانکراس و غشاء مخاط را از یاد مینمایند و طایفه کونولو و کلاسه امثال انمو روث هیچ تحریکی در غشاء مخاط نمیگردند و اثر مسهلیت انها را باید بیک سبب دیگری نسبت داد و املاح خنثی موجب اجتماع موقتی مواد بلغمی و صفراوی و پانکراسی در مجرای غذائی شده و فقط تحریک غیر ثابتی در کار اعشیه داخل میکنند

هر گاه ترشحات موضعی را با عواملی که موجب ازدیاد انها میگردند مقایسه و مرتبط کنیم طریقه اثر اقسام مسهلات را بخوبی میتوانیم تصور نمائیم چنانکه مشاهده میشود که بعضی عوامل مدره لعاب اثر نمیکنند مگر در صورتیکه موجب تورم لثه ها و باقی غشاء مخاط دهان گردند از قبیل محصولات زیبقی و همه عوامل موضعی قابل تورم موضع و مسهلات مشابه انها عبارتند از طایفه انودیباسه و محصولات انتیموانی و اپیکا و بنفشه و غیره و غیره و در این حالت بواسطه تورم اثنا عشر و کبد و پانکراس تحریک شده و ترشح انها زیاد میگردد مثل انکه باد ترشح غدد براز از اثر ورم و تقرح دهان و بعضی دیگر عوامل مدره لعاب اگرچه اثرشان سطحی است ولی بشدت در غشاء مخاط تحریک

میکنند مانند بعضی املاح و تنباکو و فلفل و عاقرقرحا و غیره و مسهلات مشابه انها عبارتند از املاح خنثی و خردل و غیره و بالاخره بعضی عوامل دیگر بشدت ترشح غدد براق را تحریک کرده و انرا زیاد میکنند بدون انکه خاصیت تحریک موضعی را انها باشد در غشاء مخاط دهان هیجانی اورند و از این قبیل اند همه موادی که بشدت لذیذ و مطبوع عند مانند قند نیز و ترنج تلخ و پیمان و بسیاری از دهنهای فرار از همین قبیل شمرده میشوند و مسهلات مشابه انها عبارتند از مسهلات بلغم و صفرا (مخاط و عصری) مانند جلب و صبر و سنا و غیره و غیره و ارتباط معده و معا با کبد و پانکراس مانند ارتباط دهان است با غدد براق

قطع نظر از هر سببی فقط بواسطه مداخله اعصاب ممکن است کثرت ترشح براق حاصل گردد و مثل انکه از اثر یادآوری اغذیه و میل داشتن با انها مشاهده میگردد که اب در دهان حاصل میشود و از همین قبیل است یک سبب نفسانی مانند شعف و بخصوص حزن که ممکن است موجب حصول اسهال ناگهانی شود و شدید تر از اسهالی بود که از اثر مسهل درستیکی عارض میگردد و عرقی را که بواسطه انفعالات نفسانی بروز میکند و ممکن است یک دفعه از سطح تمام بدن سیلان نماید باید بهمین سبب نسبت داد و لهذا میگوئیم که مانند اسهال عصبانی عرق عصبانی نیز ممکن الوقوع است و این مسئله را یکی از دانشمندان بواسطه قطع همه اعصابی که بیک حلقه روده میروند یعنی جدا کردن گانگلیونهای واقع در تحت غشاء مخاط معوی را از سلسله عصبانی عمومی ثابت کرده است و جهه ایجاز و احتراز از تطویل کلام بهمین مختصر اکتفا کرده و تجارب این دانشمند بزرگ و سایرین را بیان نمیکنیم و فقط میگوئیم که تخریب گانگلیونهای مسادیقائی سمپاتیک که موجب بروز اسهال خونینی شده و دوسنطاریای حقیقی حاصل میکند

استعمال تراپوتیکی عوامل مسهله

اولاً باید دانست که چون یبوستی در طبع عارض شود بدوا مریض و طبیب غیر مجرب بخیال استعمال مسهل میافتند و اگرچه از جهتی این خیال صحیح است و بواسطه استعمال مسهل یبوست دفع شده و مرض برطرف میگردد ولی از جهات دیگر ممکن است ضرر نماید پس لازم است که در ابتدا علامات و اسباب یبوست طبع را بیان نمائیم تا معلوم شود که استعمال مسهلات اگر در یک موقعی نافع و لازم باشد در خیلی از مواقع دیگر مضر خواهد بود

یبوست طبع ممکن است عارض شود از اثر ممانعت مکانیکی در عبور مواد ثفلی و هر گاه این مانع در ارتفاعی واقع شود که نگذارد مواد ثفلی بمستقیم رسند واضح است که باید وسائطی استعمال نمود که این مواد را میعان داده تا بتوانند از معبر تنگی عبور نمایند و چون مانع در مجاورت انتهای مستقیم واقع گردد باید بدوا مانع را مرتفع ساخت و عوامل مسهله مانند وسائط متسعه طبیب را در این موقع اعانت مینمایند ولی اغلب اوقات بروز یبوست از اثر ضعف امعاء غلاظ است که بواسطه اسباب چند ظاهر میگردد و این حالت ضعف ممکن است فقط در غشاء مخاط بروز کند و یا انکه در غشاء عضلانی و مخاطی هر دو دفعة ظاهر شود و ضعف غشاء عضلانی بواسطه اثر اسباب زیادی بروز میکند که عمده انها احتباس مواد ثفلی است و احتباس این مواد را ابتدا ارادی است و بخصوص در کودکان مشاهده میگردد زیرا که انان معتاد اند باینکه مقاومت کنند اراده نفس را در اخبار بلزوم تخلیه و اغلب برای این عمل حاضر نمی شوند مگر در صورت الزام مصرانه نفس و از این عمل و محذور نتیجه میگردد یکی عدم قابلیت حس انتهای مقعدی

مستقیم که متمدد جای باد میشود و دیگری اجتماع غیر طبیعی براز در امعاء غلاظ اگرچه در زنان نزائست که همیشه این سوء اراده موجب عروض یبوست در ابتدا گردد بلکه یکی از اسباب محصوله ان نمو رحم است در مدت حمل که چون در حوضه کوچک مستقیم را منضغط میکند ابتداء نمیگذارد مواد ثفلی نازل شده و تقلص الیاف نهائی این روده را تحریک نمایند و بعد در فوق تنگه که در اینجا بروی جزء حاضره قولون تکیه میکند مانع میشود از عبور مواد ثفلی بجانب مقعد جابجا شدن رحم و تهیج مزمن ان در حصول یبوست مانند حمل اثر میکند و علاوه اثری از انها ظاهر میشود که بیان ان اهمیت دارد و عبارت از این است که زن در این مواقع نمیتواند در دفع فضول بدون ازدیاد مرض قوت بکار برد و بدون انکه عاقبت مشئوم این کار را ملتفت باشد در دفع انها خودداری میکند و این عمل منجر میشود باینکه تقلص قوی عضلات بطن مفقود میگردد پس مواد ثفلی باید بدون تقلصات غشاء عضلانی دفع گردند و لهذا روده هرگز کاملاً خالی نمیشود و در این صورت غشاء عضلانی متمدد شده و معاء غلیظ شکل بشره سبحه میگردد و اعوجاجاتش نمو کرده و مانند معاء غلیظ حیوانات سم دار میشود

یکی از قواعد مبحث الحرکات فیزیولوژی است که بواسطه تمدد مکانیکی الیاف عضلات قوتشان باطل میگردد بقسمیکه چون این الیاف را بی نهایت متمدد سازند مبدل میشوند بیک نوع غشائی که قابلیت تقلص ان بزحمت مشهود میگردد و در تشریح نعش اشخاصیکه مدت مدیدی به یبوست طبع مبتلی بوده اند مشاهده شده است که معاء غلیظ مانند کیسه گشاد نرم و متمدد بدون صلابت و استحکام و حال انکه در اشخاصیکه تقاضای طبیعتشان همه روزه برقرار بوده ظرفیت این روده کاملاً بجا و مستحکم مانده و بروی مواد دیگر محتوی میباشد مانند قالب ریه میشود و نیز یک جزء از معاء غلیظ است که میتواند محل تساعی واقع شود مشابه بانچه ذکر کردیم و این جزء عبارت است از ان جزء مستقیم که در فوق عضلات منطبقه واقع شده و بطریقی متمدد میشود بدون حصول شکل معینی که عنقش عبارت از جزء فوقانی مستقیم و بطنش از جزء تحتانی ان که اماس کرده و قدمش عبارت از خود مقعد بود و این اختلال نسج روده بواسطه اسباب چندی عارض میشود که مشابه اند با ان اسبابیکه در فوق ذکر کردیم

چون مواد ثفلی بجانب مستقیم نازل شدند و در دفع انها شخص خودداری کرده و به تقاضای حاجت نرفت این مواد بمقدار زیادی در انجا جمع میشوند و بطور مکانیک روده را متمدد میسازند بخصوص اگر ضیقی در مقعد موجود باشد اعم از انکه این ضیق بواسطه حلقه بواسیری بود و یا بواسطه صلابت اسفنکتری و یا بواسطه اختلال سفلیسی و یا ضیق تشنجی باشد که سبب ان وجود شقاق بود واضح است جهت مداوای این عارضه یعنی یبوست مسهلات را همیشه استعمال کرده و میکنند و بلاواسطه اثر کرده و شخص را اسوده مینمایند ولی استعمال مسهل بخودی خود مورث یبوست میگردد زیرا ان تونیکه بدن بکار میبرد و بواسطه ان فضول را دفع میکند همیشه با تکرار عمل انها نسبت معکوس دارد بقسمیکه استعمال عوامل مسهل بالاخره منجر میشود باینکه غشاء مخاط مجرای هضمی بامتداد بی حس نماید و عمل این عوامل مانند عوامل طبیعی میگردد که علی الاتصال با امعاء غلاظ مجاور اند و هیچ جسم بدن متاثر از انها نیست پس گذشته از انکه مسهلات دفع یبوست کنند بر ان میافزایند

یبوستی که بواسطه عادت کردن و مقاومت نمودن باخبار تخلیه عارض شده باشد موجب عروض عادت برخلاف میگردد یعنی طبیعت هر وقت فی الجمله احساسی بلزوم تخلیه کند کاملاً شخص را بتقاضای حاجت میفرستد ولی این اخبار بلزوم موجب اگاه کردن بر اراده مکفی طبیعت نمیشود و اراده مکفی حقیقی انست که استعداد عملی را برای الاتی دهد که انرا از انها مفقود کرده

بودند و در بیان این مطلب تفصیل ذیل را مینگاریم

اعمال اثر الکی از قبیل اجرای حرکات ارادی و حرکات حسی فقط تابع اراده نیستند و هم چنین است قوه شامه که اگر تابع اراده بود پس چرا میتوان انرا در تحت عادت اورد و بالملازمه تا بیک حدی مطیع اراده ساخت که حاکم بر عادات است چنانکه ما نوع انسانی عموماً زندگی خود را محدود کرده ایم باینکه در مدت شانزده یا هیفده ساعت می اشامیم و می خوریم یعنی در فاصله که ما بین شام امشب و نهار فردا است و در این فاصله طویل الزام باشامیدن و خوردن بهیچوجه احساس نمیگردد و اگر فی المثل عادت دیگری اختیار کنیم که صبح بعد از بیدار شدن چیزی بخوریم و هم چنین عصر پس حس جوع در شبانه روزی چهار مرتبه ظاهر خواهد شد و حال انکه قبل از این عادت دو مرتبه بیش نبود و همچنین است عادت بخواب و عادت شهوت بمقاربت علی هذا پس الزام بر قضای حاجت ممکن است عادت شده و در ساعات معینه احساس گردد مثل الزام به عادت خوردن و در حصول باین مقصود باید اراده را حفظ کرده در اجرای ان مراقبت نمود

پس شرط اصلی در علاج یبوست انست مرضا را مجبور کنند که همه روزه در ساعت معین ولو فقط یک دفعه خود را بر تخلیه عرضه نمایند مدتی در ان محل توقف کرده و تا فوق طاقتشان نشده است قوت بکار برند و هرگاه دو روز متوالی این عمل را نمودند و طبیعت تخلیه نکرد حقنه دیگر از روغن زیتون و یا سایر روغنهای نباتی که سرد باشد حقنه سهولت لغزش مواد برازی معمول دارند و چون بر این وسایط مداومت نمایند بندرت دیده میشود یبوست طبعی که سبب ان اختلالی نبود بر طرف نشده و دفع نگردد

هرگاه از این وسایط نتیجه حاصل نشود یعنی رخاوت و عدم استحکام غشاء عضلانی بدرجه بود که نتوان بقدر لازم قوت بکار برد تا اعانت کند عمل قوه دافعه عضلات بطنی را باید عوامل مسهله را استعمال نمود و ملتفت بود که این عوامل همان وسائطی میباشند که اعانت بر عمل کرده و تخلیه مینمایند روده را و غشاء عضلانی را متغیر میکنند در ان ظاهر شود انقدر از قابلیت تقلص که در ان باقی مانده است ولی در همین زمان باید وسائطی استعمال کرد که قابل ازدیاد قوه متقلصه غشاء عضلانی روده باشد و این وسائط عبارت اند یا از محصولات مقویه این غشاء و یا از محصولات مبرّان مانند کوچوله و احقان اب سرد در مستقیم و عوامل قابضه نیز در این موقع مفید و سودمند اند ولی طریقه اثرشان با وسائط مذکوره اختلاف دارد

چنانکه ذکر کردیم ممکن است یبوست بواسطه ضعف غشاء مخاط عارض گردد و ضعف این غشاء بخصوص ظاهر میشود از افراط در محرکات موضعی که موجب استهلاک حرکات دودیه ان شده و احساس اثر مغیرات طبیعی را کم مینماید و حقنه های گرم و مسهلات اغلب سبب عروض این ضعف میگردند زیرا که چون بواسطه اثر استعمال حرارت و عوامل مسهله متمادیاً تحریک در ترشح این غشاء شود همین که اثر وارد نیاید ان ترشح حاصل نمیگردد و یبوستی در این غشاء بروز میکند که مانع لغزش مواد برازی میگردد و در این صورت باید ترک اسباب محصوله را نموده و باستعمال حقنه های سرد مقوی غشاء مخاط چاره مرض را نمود

ثانیاً در این فصل جهة توضیح مطلب ابتدا اقسام اسهال را بیان کرده و بعد اثر عوامل مسهل را در انها ذکر میکنیم پس میگوئیم محل اسهال ممکن است یا در اثنا عشر و یا در امعاء دقاق و یا در امعاء غلاظ بود اسهال اثنا عشری تقریباً همیشه با امتلاء معده ارتباط دارد و بواسطه ازدیاد تحریک غشاء مخاط این روده عارض میشود و این زیاد تحریک در ابتدا موجب ازدیاد ترشح فولیکولها که در این روده خیلی وافر اند میگردد و بعد مورث کثرت ترشح کبد و پانکراس میشود و این قسم همان

اسهالی است که متاخرین انرا اسهال صفراوی نامیده اند و چون معده هم همیشه در این مرض معلول است اشتها نیست واگر مریض چیزی بخورد باقی میشود و یا از مجرای معوی عبور کرده بدون انکه از عمل هضم متاثر گردد دفع میشود و این حالت ورمی اغلب اوقات از معده و اثنا عشر تجاوز کرده همه امعاء دقاق را فرا میگیرد و در این صورت ممکن است ترشح قولنجی بزیادی ترشح غدد گردد و مقدار مدفوع خیلی زیاد شود

بر خلاف چون ورم فقط در دقاق بود از زیادی ترشح غدد ها مشاهده نمیشود و مدفوع با اسهال مواد مترشحه قولنجی است و لهذا مقدارش کم است و چندان صفراوی نیست زیرا که بواسطه تورم اثنا عشر است که ترشح مواد کبدی و پانکراسی و تورم معده و دقاق اثری در ازدیاد ترشح این دو غده ندارد

عدد اسهالیکه سببش ورم امعاء غلاظ بود همیشه کم است و چندان زیاد نیست اگرچه گاه بود که قولنج موجود باشد مدفوع زیاد بود

نباید وقعی گذاشت بر قول کسانیکه گفته اند تورم غشاء مخاط معده و اثنا عشر و باقی امعاء دقاق میتواند سبب هیجان کبد و پانکراس گردد و بر ترشح انها بیفزاید مواد مترشحه چون از امعاء غلاظ عبور کرده موجب تورم غشاء مخاط انها شود و در حقیقت صفرا را سبب ورم امعاء دانسته اند

باید دانست که مقصود ما در این جا از ورم حاد ورم حادی است که غشاء مخاط است نه ورم پوستولی و مزمن و ورم ساطحی که ذکر میکنیم در حالت اول موثر اند و در حالت دوم چندان اثری ندارند

بهر جهة اسهال حادی که همراهی دارد با بروز علاماتی مشابه بعلامات امتلاء معده و عموماً متصف و متمایز است بعروض حمای دمیتیانی که گاه خیلی شدید است بواسطه مقیات و بخصوص امتو کا ردیتیك (مقیی و مسهل) بلا واسطه منجر بشفا میشود و محتاج باستعمال سایر وسائط نیست و چون همین صورت ظاهر شود بدون انکه قی و اوجاع معدی و حمی شدتی داشته باشند استعمال مسهلات کفایت میکند و محتاج باستمداد مقیات نیست و بالاخره هرگاه حالت تمامی عمومی خیلی قوی بوده و علامات حمای ورمی موجود باشند اخراج دم بواسطه فصد غیره موافقت کرده و بواسطه استعمال مسهل شفا حاصل میگردد و باعتقاد ما در اینجا استعمال مسهل که فقط استفراغ صفرا مینماید کفایت نمیکند زیرا در دفع تحریك موضعی که ممکن است مبدل بورم شود چاره جز استفراغ دم نیست و انتخاب مسهل در این جا اهمیت دارد و نباید مسهلی استعمال کرد که عمل ان قوی بوده و پس از استعمال اثر شدتی باقی بماند و مخصوصاً در این موقع املاح خنثی را باید استعمال کرد و از مسهلاتیکه بشدت تحریك میکنند و عموماً موجب ازدیاد تورم معده و امعاء میشوند اجتناب نمود زیرا که املاح خنثی بر خلاف انها تا بیک اندازه که لازم است غشاء مخاط را تغیر داده و التهاب را خاموش مینماید

بلی وقتی معتقد بودند که در دوسنطاری (اسهال بوتونی) که در بین ابله و حصبه و اسکارلاتین و سایر بثورات عارض میشود و در دفع انها اثر سوئی دارد نباید مسهل استعمال کرد ولی تحقیقات بعضی از معاصرین رفع این شبهه را کرده و بتجربه ثابت نمودند که مسهلات اگرچه نمو بثورات در دوسنطاری متوقف نمیسازند ولی حالت عمومی مریض را بنحوی تغیر میدهند چه بواسطه انکه مقابلی میکنند با عمل موضعی ورمی که میتواند ممتد شود در تحت غشاء مخاطیکه انرا احاطه کرده است و چه بواسطه انکه مواد صفراوی و پانکراسی و مخاطی را استفراغ کرده و مقدار انها را کم میکند و مانند عوامل ضد ورم اثر مینمایند و چه بواسطه اینکه این مواد صفراوی و پانکراسی و مخاطی را تجدید کرده و مانع توقف و فساد انها در امعاء میگردند و کم مینمایند تحریك انها را در این محل در هر حال ما اگر این تجارب و تحقیقات را قبول نکنیم قول سایرین را که

عوامل مسهله

میگویند استعمال مسهلات در حمای تیفوئید خطرناك و کشنده است نیز قبول نخواهیم کرد و میگوئیم مسهلات قویه را که بشدت تحریك میکنند نباید در این مرض استعمال کرد و املاح خنثی را هر وقت بدون محذور میتوان استعمال نمود و همیشه مشاهده کرده ایم که ورم حاد و ادنتی شکل امعاء بواسطه استعمال مسهل ملحی بر طرف شده و در ورم قولنجی هیچ جراثی نکرده ولی ممکن است که ورم امعاء غائر باشد بدون رفتار شوم مانند دوسنطاریا

اثر مسهلات در معالجه دوسنطاریا مشکوك نیست ولی چون ورم در این مرض غائر و خیلی شدید است اثر ظاهری و سطحی مسهلات ضعیف در دفع ان کفایت نمیکند و باید دوائی استعمال نمود که بتواند با اشداد مرض مقاومت کند و املاح خنثی را اگر استعمال میکنند باید مکرر استعمال نمود پس بهتر انست که مسهلات قویه از قبیل کلمل و گرم گوت استمداد جویند و با انکه حقنه نیترات دارژان و عوامل مشابه انرا استعمال نمایند و در این صورت ورم دوسنطاریائی که خیلی غائر است اسان تر از استمداد به مسهلات ملحی دفع میگردد

فایده مسلم عوامل مسهله در معالجه دوسنطاریا انست که این علت را باسهال صفراوی مبدل مینمایند که گویا مرض مرگ بوده است اگرچه بعضی اوقات دیده شده که مبدل باسهال صفراوی ورمی گردیده است

وقتیکه ورم دوسنطاریائی فی الجمله غائر بود و حمی چندان شدید نداشته باشد از دوسنطاریای صفراوی مینامند در این صورت استعمال مسهلات ملحی کفایت میکند و چون ورم خیلی شدید و غائر باشد و اختلال حمائی قوی بود انرا دوسنطاریای صفراوی ورمی مینامند در این وقت استعمال عوامل ضد ورم و مخدرات لازم است و بعد مسهلات و هرچه تعامل عمومی شدید تر باشد بر قوت مسهلات باید افزود و ابتدا عوامل ضد ورم را استعمال کرد و بعد مسهلات قوی الاثر را که سر امد همه انها کلمل است که دفعتاً اثر میکند و بواسطه خواص موضعیش از عوامل مبدله و بواسطه خواص مغیره اش از عوامل ضد ورم محسوب میشود انچه را که در باب یبوست طبع ذکر کردیم شامل تومورهای ثفلی نمیشود و این تومورها که از سوانح خطیره عامه میباشند همه روزه موجب اشکالات شده و در تشخیص انها خطاهائی ظاهر میگردد که مورث غلطهای تراپوتیکی میشوند و ابتدا باید سبب انها را دانست و این سبب واضح است که اجتماع مواد ثفلی است که مانند شوکی اثر کرده و موجب بروز علامات ورمی میشود که اغلب اوقات خیلی شدید اند و چون این مواد مجتمعه ثفلی که مانند کلوله میباشند روده را ممتد کرده و موجعاً در ان تحریك مینمایند دفع شدند همه عوارض بر طرف میگردد و لهذا باید در دفع انها باستعمال مسهلات امداد جست

ظهور تومورهای ثفلی در زنان ناهوبی خطرناك است و با انکه نوعاً یبوست طبع مبتلی میباشند اندك سببی موجب تحریك و هیجان این تومورها شده و مورث عروض سوانح ورمی خیلی خطیره در انان میگردد و چون مواد ثفلی عموماً در اعور و در سین قولون مجتمع میشوند و این الات در مجاورت رحم و ضمیمه های ان واقع شده اند بس ورمی که در انها بروز میکند اشتداد داده تباطی زیادی حاصل مینماید زیرا که بسرعت میتواند سرایت کند و فراگیرد رحم و بیضه ها و صفاق و نسج لحافی خوشه را و از این جا است قانونیکه عموم اطبا انرا قبول کرده اند و عبارت است از انکه در زنان ناهو باید شکم را چه باعانت ملینات و چه باعانت حقنه ها ازاد نگاه داشت

چون مواد ثفلی چه بواسطه مسامحه خود مریضه و چه بواسطه غفلت و اهمال طبیب مجتمع شده و بلافاصله اوجاع شدیده در قسمت خاصره ایمن و یا ایسر ظاهر گردید نباید بدوا بجبال فلغمونهای خاصره و یا ورم مبیض و یا ورم رحم و صفاق که لازمه بروز انها احساس وجع شدیدی در محل مرض است افتاد بلکه ابتداء باید دفع سبب کرده و این مواد مجتمعه را

اخراج نمود و بعد اگر سوابع باقی ماندند بدفع آنها کوشید و جهت دفع این مواد ثقلی استعمال مسهلات لازم است در
صورتیکه درد و خفقان بدوا اصالتاً در زنان ظاهر و متورم شوند بدون ارتباط با اجتماع مواد ثقلی نیز استعمال این عوامل
جایز است

اگرچه شکی نیست در اینکه از اجتماع مواد ثقلی اغلب اوقات ورم یک جزء از صفاق و یا فلغمونهای گودال خاصره
و یا فلغمونهای مبیضی بروز میکند ولی عروض این عوارض ممکن است بسبب دیگری بود و بعضی اوقات دیده شده
است که پس از عروض چند روز اسهال ظاهر شده اند و لهذا میگوئیم استعمال عوامل مسهله در این عوارض سودمند
نخواهد بود مگر در وقتی که قبل از عروض آنها یبوست عاصی و مزمنی بروز داشته باشد

خلاصه میتوانیم بگوئیم که استعمال مسهلات در زنان زا هو در هر عارضه که در آنان عارض شود مخصوصاً مستعمل
و مفید است و چنین بیان میکنیم عوامل مسهله بلاواسطه اثر میکنند که دفع ورم موضعی چه بواسطه عمل مبدل لکه
از آنها ظاهر میشود و چه از جهه اینکه بر طرف میسازند سببی را که موجب نمو ورم شده و باین جهه باید آنها را مانند عوامل
ضد ورم فرض کرد و در صورتیکه بموقع استعمال شوند مانند استفراغ دم از عوامل مطمئنه ضد ورم محسوب میگردند
زیرا بهمان طریق و در همان جهه اثر میکنند چه اگر بواسطه استفراغ دم از ابدان جسه مواد غاذیه و مرمته را خارج مینمایند
و مقابل میکنند مهاجمه سیلانی را که از اثر فرط نمو ورم حاصل شده مسهلات واضح است که بهمین طریق نیز اثر
مینمایند در ابتدا بر میگردانند از سلسله دوران الکبد مقدار زیادی از خون را که در آنجا جمع شده و موقتاً یک
مقداری از آن را کم میکنند و بعد ترغیب مینمایند بر استفراغ و تخلیه مقدار زیادی از محصولات مترشحه یعنی محصولاتیکه
مواد آنها لابداً از خون گرفته شده است

اثر مسهلات را در دفع مهاجمه خونین از آلات هضم چون بنظر علمی پاتولوژی نظر کنیم مانند اثری که از ضماد خردل و سایر
مخرشات در جلد بروز میکند نیست زیرا که تخریش جلدی بطریقه دیگر در بدن اثر میکند غیر از آن طریقه که مخرشات غشاء
مخاط معضی عمل مینمایند مخرشات جلدی موجب بروز تعامل با قوت میگردند و مخرشات قسم دوم بسرعت ضعیف
میکنند و تقریباً موجب سقط قوای امزاجی نمیشوند

چون مقصود عامل دفع ورمی بود که سطحی و غیر مستحکم باشد مانند حمره و اقسام اختلالات درمانیه استعمال عوامل
ضد ورم مسهلی بر عوامل ضد دم خالص ترجیح دارد زیرا که مقصود ما بتوسط یکی از استعمال هر دو قسم حاصل میگردد
ولی فقدان قوه را استعمال قسم اول کمتر است تا قسم دوم علاوه همین که استعمال مسهلات را ترک نمودند بدن کاملاً
ما یلزم خود را بواسطه اعمال معضی جذب کرده وجود را مرمت مینماید

ثالثاً بلتور (امتلاء) بر سه قسم است خونی و سرزی و عصبانی از بلتور عصبانی در این فصل گفتگو نمیکنیم و
فقط میگوئیم که بلتور خونی و سرزی اغلب اوقات باهم مشتبه میشوند و اطباء غیر مجرب اهمال کار اغلب این دو قسم را
از هم تمیز نمیدهند چنانچه هرگاه مشاهده کنند شخصی را که چشمهای آن برآمده و ممتلی و گونه هایش قرمز مایل به بنفشی بود
و اورده گردن منتفخ و قوه شاعره اش کاهل و تنفس عسیر و نبض آن صلب و منضغط و یا عریض و شاهق باشد یقین
به بلتور خونی نموده و یکی از اورده را باز کرده فصد مینمایند بلاواسطه تخفیف در عوارض مذکوره حاصل شده
و علیل از طبیب تحسین میکند پس از چند روز عوارض مذکوره رجعت نموده و لابداً الطبیب باز فصد مینماید در
ابرام عوارض متحیر و متعجب میماند و ناچار باز فصد میکند تا آنکه بالاخره تقریباً خون سرزی میشود و استسقای لحمی

حامی و مریض بیچاره بروز میکند همین که در اورده جواب رنگینی باقی نماند آنوقت طبیب متنبه شده و عدم صحت بلتور
خونین را تصور مینماید لهذا بطور تفصیل علامات و عوارض این دو قسم امتلاء را در ذیل بیان میکنیم تا اطبای عامل
متدین متذکر شده و موجب اتلاف نفوس و ضایع بر دو کار خود نگردند و براه غلط نیفتند

در امتلاء خونین عموماً از زیادتی بمقدار خون مشاهده نمیشود و فقط افراطی در نسبت عناصر مرمته حاصل میگردد
و سمن مفرط اغلب بواسطه امتلاء سرزی و هزال بواسطه امتلاء خونی حاصل میشود

و دیگر خون را ای مقدار زیادی از عناصر مرمته بود در دماغ و قلب و غده ها و انساج اصلیه شدت تحریک میشود
و اشباع عملی در آنها مشاهده میگردد یعنی همه اقسام انساج مسلط بر مواد ممثله که در بدن لما تحلل لازم دارند نیستند
و بواسطه کثرت وجود آنها در خون گویا حالت تخمه و سوء عملی در اعمال این انساج روی داده و لهذا اختلالات غیر معدوده
بروز میکند که هم از کثرت قوت اند نه ضعف و تعامل ورمی شدیدی ظاهر میشود و در این صورتست که این امتلا
خونین نامیده اند فصد مشروبات مائی و مواد قلیائی را با فایده بسیار میتوان در این وقت استعمال نمود

در امتلاء سرزی همیشه عروق ممتلی میباشند و این امتلاء عرقی بواسطه کثرت رطوبت سرزی است که منضم بماده
ملونه خون شده و این قسم از بلتور در امراض آلی قلب و در تب بادی از امراض کبد و کلیه و در بعضی اختلالات روی
و در کلورونور و در هیپوکوندری (مالیخولیای مراقی) و در اغلب سوء القنیه ها غالباً مشاهده میگردد

سبب امتلاء خونین استعمال اغذیه لذیذه مقویه و خیلی خشک و استعمال عوامل مقویه مغذیه مانند آهن و غیره میباشد
و هرگز بواسطه اختلال آلی بروز نمیکند

در امتلاء سرزی در صورتیکه ورید را باز کنند است است که یک مقداری از رطوبت سرزی دفع میگردد ولی
در همان زمان ماده ملونه خون که بدن بکمال احتیاج را بآن دارد نیز دفع میشود و احتیاج بدن باین ماده بقدری است
است که این قسم از امتلاء عموماً یکی از علامات سوء القنیه محسوب میشود که در حقیقت عبارتست از نقصان ماده
ملونه خون و رطوبت سرزی بسهولت بجای خود بر میگردد زیرا که این عنصر خون که چندان آلی نیست شبیه است به عناصر
غیر آلیه و آب پس بعد از چند زمانی عوارض مرض که بواسطه نقصان رطوبت سرزی تخفیف یافته بودند دوباره بر می
گردند بلکه بدرجه اشد از اول

لهذا باید بعوامل دافع استمداد جست که جزء سرزی خون را کم کرده و بالملازمه عرق را تخلیه کند بدون آنکه از عناصر
مرمته چیزی بکاهند و استعمال عوامل مدره در این موقع بهترین تدابیر است و هر وقت که این عوامل غیر مکفی باشند
و باید اثر مانند باید استمداد بعوامل مسهله نمود که تقریباً همین اثر از آنها ظاهر میشود و اینکه تقریباً گفتیم بواسطه آنست
که بقول کلی اثر این دو قسم عوامل یکی نیست عوامل مدره بهیچ جزء از مواد مغذیه چیزی از بدن خارج نمیسازند و میتوان
مدتی آنها را بدون آنکه بدن متاذی شود و ضرری بر آن وارد آید استعمال نمود ولی عوامل مسهله علاوه بر آنکه
اعمال هضمی را مختل میسازند که مبدء همه اعمال مرمته بدن اند یک مقدار زیادی از رطوبت سرزی و از صفرا و از
رطوبت پانکراسی و از بلغم را استفراغ میکنند که همه آنها دارای عناصر مرمته الات میباشند

پس عوامل مسهله در بلتور سرزی در اقسام استسقائیکه منتج از آن بود خیلی موثراند و در اقسام این عوامل آن
قسمی که موسوم به مسهل درستیک است بیشتر و بهتر استفراغ رطوبات سرزی را میکند و لهذا بدافع الرطوبه
نیز موسوم شده است

عوامل مسهله نیز مانند عوامل مصلحه و مقصبه دم اثر میکنند همانطوری که عوامل معرقه در این باب ذکر کرده در عناصر عرقیه را که بواسطه عروق حمل شده اند از بدن خارج میسازند این عوامل نیز همان اثر مینمایند و در اشخاصیکه معده شان قوی باشد استعمال عوامل مسهله بر داغ و خوش و مقطعات از قبیل شمع و دانا دیع و غیره ترجیح دارد

نیز عوامل مسهله بواسطه انکه ترشحات بطنی را زیاد کرده و انها را استفراغ مینمایند از وسائط مستعمل در داد حیض محسوب میشوند چنانکه مشاهده شده که چون در فردای ان روزی که حیض تمام گشته در دن مسهل استعمال نموده اند مجدداً سیلان طمثی ظاهر شده و از این جهة است که در موقعی که خوف از عروض نزف الدم رحمی باشد نباید هرگز مسهل استعمال نمود و خواص مسقط جنین عوامل در دستیک همین سبب است و نیز مسهلات را در ظهور نزف الدم بواسیری که مدتی قطع شده باشد استعمال مینمایند و اثر انها در دفع کرسبون انهای معوی مسلم است

در بیان یبوست طبع و وسائطی که بخصوص پودوفیلین و کاسکارا ساگرادا

یبوست طبع در صورتیکه معتاد شود مرضی است مزمن و مزاجی و متعلق است بمزاج مریض و طریقه تغذیه و طریقه زندگانی ان و امراضیکه سابقاً بانها مبتلی شده و اغلب اوقات در ابتدای ورود این مرض بواسطه اختلال قوه حساسه غشاء مخاط است یعنی این غشاء سلسله عصبانی را مجبور نمیسازد تا حکم کند بتخلیه فضول و گاه سبب بروز ان ضعفی است که در عمل قوه گریزان از مرکز بروز میکند مثل یبوستی که در فالج نصف اسفل بدن عارض میشود و گاهی سبب ان ضعف عضلات معوی است و گاه عدم کفایت ترشح امعاء بهر جهة چون همه اعمال صلبه مختل شده و فاسد گشته پس از چندی بسیار مشکل میشود که بتوان تعیین نمود اختلال بدوی را که بواسطه ان مدتی این اعمال مفقود شده اند و این اختلال را بچند طریق میتوان دفع نمود اولا جهة تنقیط قوه حساسه غشاء مخاط مستقیم اجسام خارجی که زیاد باعث تحریک نمایند مانند شیاف استعمال میکنند از قبیل شیاف چوب یا یکی که از پنبه محاط شده باشد چنانکه متداول است در اطفال رضیع انرا بکار میبرند و یا شیاف کره کاکائو و یا شیاف صابون طبی و یا شیاف عسل هرگاه که بواسطه بحتن سخت شده باشد و یا حقنه نیم گرم و یا حقنه سرد ثانیاً طریقه دیگر که بواسطه ان اختلال ترشحات معوی را تلافی میکنند عبارت است از استعمال حقنه هائی که اقلاً محتوی ٥٠٠ گرم مایع باشند از بعضی مواد لعابی مانند مطبوخ بزرکتان و یا مطبوخ ریشه خطمی و یا زرده تخم مرغ و یا یکی از روغنهای نباتی و نیز بواسطه مسهلات میتوان بلا واسطه تحریک نمود ترشح معوی را و نوعاً در این موقع مسهلات ملحی را باید استعمال کرد که بیانها سود بود و بعضی اوقات کلیل و یا روغن بیدانجیر را هم استعمال مینمایند و بالاخره ترشح معوی را میتوان زیاد کرد بواسطه استعمال اغذیه که مرکب باشند از بعضی مواد نباتی مانند سبزیهای الات وکل و بادنجان و غیره در صورتیکه نپخته باشند و نان سبوس دار و انجیر و خاکشی و خردل و شیر قهوه و غیره ثالثاً طریقه سومی که مخصوصاً اثر میکند در عناصر عضلانی امعاء عبارت است از استعمال مسهلات دستیک مانند صبر و حنظل و کم کوت و ریوند و غیره اگرچه بعضی از مرضا بواسطه استعمال تنباکو تحریک میکنند تقلصات معوی را و انها متنبه میسازند چنانکه غالب اشخاصیکه غلیان و چپق و سیگار میکشند صبح پس از بیدار شدن اگر یکی از انها را نکشند طبیعت تقاضا نخواهد کرد و بعضی دیگر تقلصات معوی را حاصل میکنند باینکه همه روزه در ساعت معین به بیت الخلاء رفته و جهة دفع فضول قوت زیادی بکار میبرند را بعاً طریقه

چهارمی که نیز در عناصر عضلانی اثر میکند ولی تقلص انها را تحریک نمینماید بلکه برطرف میکند تشنج این عناصر را عبارت است از استعمال بلادن خامساً کاهی دیده میشود که همه این وسائط منکوره بی اثر مانده و مریض شفا نمییابد و مجبور میشود جهة تقاضا همه روزه استعمال حقنه نماید چنانکه در بیشتر زنهائی که در شهرهای بزرگ زیست مینمایند همین عادت مجری و معمول است و بعضی مرضا پس از تداوی اطبا و استعمال نسخ مجربا نها مجبور میگردند که به نسخه های زنانه رجوع کرده و در کتب طبی تفحص نموده و بعضی تصرفات نمایند و یا انکه بتداوی متطببین رجوع کرده و اسباب هلاکت خود را فراهم کنند و در این صورت اگر باستعمال پودوفیلین و کاسکارا ساگرادا بپردازند از این مهلکه و یبوست عاصی نجات خواهند یافت و ترجیح پودوفیلین و کاسکارا بر سایرین است که بدون عروض اسهال شخص را به تقاضا میفرستند چون مریض یک حب انها را در وقت خواب بخورد فردا هنگام صبح به تقاضا رفته و مدفوع مانند طبیعی خواهد بود و این دو دوا اگرچه در دفعه اول و یا دوم اثر نکرده در دفعه سوم حکماً موثر خواهند بود و گاه موجب عروض قولنج خفیفی میشوند ولی چندان دوامی نخواهند داشت و الات را خسته نمیکنند و بدون اینکه اثر انها مدتی میماند و مخصوصاً کاسکارا ساگرادا قوت میدهد عناصر عضلانی امعاء را و علاوه پودوفیلین را کاملا معده تحمل میکند و مخصوصاً موثر است در سوء هضمی که بواسطه یبوست عارض شده باشد و مانند صبر در رحم عملی ندارد و لهذا بخوبی میتوان انرا در یبوستی که با حمل همراه است و نیز در یبوستیکه در اختلالات رحمی عارض میشود استعمال نمود و از همین جهة است که بدون محذور استعمال ان در هنگام طمث جایز است و اثر سایر مسهلات که در مرضائیکه ملازم بستر اند و نمی توانند راه روند مانند مفلوجین کم است ولی پودوفیلین بخوبی در انها اثر میکند و چون همیشه تقاضا بودوفیلین در وقت و ساعت معین است لهذا میتوان عمل تقاضا را در مفلوجین بواسطه استعمال ان منظم نگاه داشت که در ساعت معین انها را به بیت الخلاء برده و یا کره کرده در بستر او را وادار بدون انکه خود را ملوث کند و هم چنین در پیرها اثر نیکوئی دارد که دفع میکند کرسبون دماغی و هیجانی را که بسبب ظهور یبوست عارض میشوند

بعضی از دانشمندان پودوفیلین را با بلادن مرکب نموده استعمال میکردند چون بلادن موجب عروض خشکی در حلق میشد ترک نمودند و بهتر است که از ابتدای تنهائی استعمال کند و با مسحوق زنجبیل و یا بلبسانی مخلوط نموده حب سازند و مقدار شربت ان در جوانان از ١ تا ٣ سانتی گرم است

پودوفیلوم

پودوفیلوم پلتاتوم

مسحوق ریشه پودوفیلوم دارای بوئی است شبیه ببوی مسحوق ایپکا و طعم ان در ابتدا فی الجمله تلخ و بعد تند و سوزنده است و چون زیاد که داخل استعمال کنند موجب عروض اسهال قوی میگردد شبیه باسهالیکه از استعمال جلب عارض میشود و دانشمندان امریکائی از چند جهة بر جلبه ترجیح دهند یکی انکه اثرش مطمئن تر و دیگر انکه عروض قولنج در استعمال ان کمتر از جلب است و مانند جلب و سایر مسهلات موجب عروض یبوست منتهی نمیگردد و لهذا میتوان با استعمال ان مدتی مداومت نمود و چون انرا بمقدار ٥٠ سانتی گرم تا ١ گرم استعمال نمایند بطور مطمئن اسهال میاورد و مدفوع صفراوی و مقدار ان زیاد است و چون از ١ گرم و ٥٠ سانتی گرم تا ٣ گرم استعمال کنند مانند مسهلات دستیک اثر کرده و موجب تقلصات شدید و موجع عضلات معوی میگردد و نیز اغلب قی میاورد

علمای امریک چون مشاهده کردند که پودوفیلوم بسرعت تخلیه مواد فضلیه را مینماید لهذا در ادرام معوی که با مغص و وجع قطاع همراه باشد انرا استعمال نمودند و نیز در حمیات نائبه و صفراوی تجویز میکنند و جهة تخفیف و تسکین

قولنجی که از استعمال آن عارض میشود با ظرطیر اثرا مخلوط مینمایند و یکی از دانشمندان جهت دفع بلغم و بطنی پودوفیلوم را بمقدار یک گرم و زیاد تر در چهار دفعه استعمال میکند

استعمال پودوفیلوم بمقدار کم یعنی از ۰٫۱ تا ۰٫۳ سانتی گرم در دفع برونشیت و استسقا محتمل الاثر است و بواسطه تحریکی که در مجرای معوی میکند میتوان آنرا مانند مصرفات در امراض ربوی استعمال نمود و بالاخره چون بمقدار منقسم مدتی بر آن مداومت کنند مانند عوامل مغیر مزاج اثر میکند و لهذا در دفع خنازیر و سایر اختلالات غدد موثر میباشد پس از آنکه ماده عصاره سقزی موسوم به پودوفیلین از پودوفیلوم استخراج نمودند استعمال آن تقریباً متروک شد و این ماده را که در مقابل قوای از خود پودوفیلوم است بجای آن استعمال مینمایند

پودوفیلین چنانچه ذکر کردیم عبارت از ماده عصاره سقزی است محتوی پودوفیلوم پلتاتوم و در دفع یبوست طبع و حصات صفراوی مستعمل و مفید و مقدار شربت آن از ۰٫۱ تا ۰٫۳ سانتی گرم که با بیست مقابل آن قند مخلوط کرده بطور سفوف استعمال نمایند

حب پودوفیلین بگیرند پودوفیلین زنجبیل مسحوق مکی ۰٫۳ گرم عسل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ دانه هر شب استعمال کند

حب دافع یبوست بگیرند پودوفیلین ۰٫۵ سانتی گرم عصاره بلادن ۰٫۱ سانتی گرم عصاره بنج ۰٫۳ سانتی گرم مطابق معمول ۳۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب شبها هنگام استعمال نمایند

ایضاً حب پودوفیلین بگیرند پودوفیلین ۰٫۴ سانتی گرم صابون طبی ۲ گرم اسانس دارچینی ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب در دفع یبوست عاصی بیاشامند

حب مسهل معمول تروسو بگیرند پودوفیلین ۰٫۴ سانتی گرم عصاره بلادن مسحوق دیژیتال مکی ۰٫۲ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب استعمال نمایند

تعفین پودوفیلین معمول دوبل بگیرند پودوفیلین ۰٫۵ سانتی گرم اسانس زنجبیل ۵ گرم الکل ۵۰ گرم تعفین سازند و یک قاشق چای خوری در یک گیلاس آب مخلوط کرده شب بیاشامند

کاسکاراساگرادا عبارت است از پوست گیاه **رامنوس پورسیانوس** از فصیلهٔ رمنه در دستبک برفق میباشد مقدار شربت از مسحوق آن از ۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم بطور سفوف و از عصاره خشک آن از ۱ سانتی گرم تا ۵ سانتی گرم و بهترین بدل پودوفیلین است و جهاتی از مسحوق کاسکاراساگرادا ترتیب میدهند که هریک دارای ۲۰ سانتی گرم میباشند و مقدار شربت آنها از ۲ تا ۵ دانه است و از عصاره مایع که از هم وزن گیاه ساخته شده باشد از ۲ تا ۵ گرم است بطور پوسیون

الکسیر کاسکارا بگیرند عصاره مایع کاسکارا ۹۰ گرم گلیسرین ۹۰ گرم اسانس نارنج ۲ قطره اسانس بادیان چینی ۳ قطره الکل ۹۰ درجه ۲۰۰ گرم شربت ساده ۴۰۰ گرم آب مقطر که محصول ۱۰۰۰ گرم شود مخلوط کنند یک گیلاس کوچک با هر غذا بنوشند

پوسیون مقوی معده و ملین بگیرند تعفین زرافی ۲ گرم عصاره مایع کاسکارا ۲۰ گرم شربت شاه عرق غار گیلاسی مکی ۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و از ۳ تا ۴ قاشق چای خوری در روز بنوشند

پوسیون ملین بگیرند عصاره مایع کاسکاراساگرادا ۸ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و از ۳ تا ۴

قاشق چای خوری در روز بنوشند

حب کاسکاراساگرادا معمول مصنف بگیرند مسحوق عصاره خشک کاسکاراساگرادا ۰٫۵ سانتی گرم مسحوق ریشه ختمی ۲ گرم اسانس رازیانه ۱ قطره عسل مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در یبوست طبع و دفع کرهبون دماغی از ۱ تا ۲ حب بعد از شام بیاشامند

در بیست و هفتم — پرسیاوشان و بعضی عوامل منفثهٔ دیگر

پرسیاوشان ع **کزبرة البئر** (**شعر الارض**) **شعر الجن** **جعدة القنا**) ف **کاپیلر** ل **ادیانتوم** (**اسپلنوم**) ی **پولیتریکون** چند قسم ساقه برگدار که از طایفه **فوژر** اند در داروسازی باین اسم مینامند و این اقسام عبارتند ۱ از پرسیاوشان سیاه که برگهای آن کوچک و تقریباً مثلثی شکل (مخروطی شکل) و آلات ثمره در روی سطح تحتانی آنها واقع شده اند و این قسم چندان معطر نیست و قلیل الاستعمال است ۲ پرسیاوشان کانادا رنگ آن قهوه تیره و دنباله های آن طویل و منتهی میشوند به هشت یا ده شاخه کوچک دراز و برگهای آن نیز کوچک و شکل دوزنقه و نازک و آلات ثمره در روی ضلع وحشی آنها واقع شده اند ۳ پرسیاوشان مونت پلیه که دنباله های آن کوتاه تر و از اطراف منشعب میشوند و برگهای آن نیز کوچک و تقریباً مثلثی شکل و آلات ثمره در دو طرفشان واقع شده اند

پرسیاوشانی که در دواخانه ها بفروش میرسد اغلب مخلوطی است از این دو قسم اخیر و دارای عطر ضعیفی و مطبوع و طعم آن فی الجمله عفص و تلخ است و نوعاً پرسیاوشان از دو به صدری معرق و مخرج نفث و فی الجمله محرک است

تیزن پرسیاوشان بگیرند پرسیاوشان ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم تیزن سازند و در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

شربت پرسیاوشان بگیرند پرسیاوشان کانادا ۱ آب ۵ قند سفید مقدار کافی مدت شش ساعت دم کنند و با فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بردارند و در ۱۰ جزء این مصفی ۱۸ جزء قند افزوده شربت سازند این شربت یکی از محصولات صدری مطبوع است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم

شربت صدری انگلیسی بگیرند پرسیاوشان کانادا کوکا و ریشه ختمی مکی ۱۲۵ گرم عناب ۵۰ گرم خرما ۱۰۰ گرم آب مقدار کافی بجوشانند و صاف کنند و به مصفی ۴۰۰۰ گرم قند افزوده قوام آورند

تنبیه چون پرسیاوشان از عوامل صدری میباشد لهذا میگوئیم که عوامل منفثه و صدری که عوامل دافع و یا قاطع بلغم نیز نامیده میشوند عبارتند از دوائیکه محرک گرد و تمام بدن تحریک کرده و بعد بیک طریق مخصوصی در غشاء مخاط جهاز ربوی اثر میکنند و سهولت مینمایند خروج مواد محتوی در مجرای شعب قصبه را و بیشتر عوامل منبه عمومی که در همه بدن تحریک مینمایند از این قبیل اند و عواملی که در این در ذکر خواهیم کرد عبارتند از بنفشه ف پولیگالا و داسن و اشنان دارو و بوکلا باسا یونا و لیکن و بعضی ترکیبات صدری

بنفشه ع **بنفسج** (**فرفیر**) ف **ویولت** ل **ویولا اودوراتا** این گیاه از طایفه **ویولاریه** است و بیشتر همه نباتات این طایفه مقیئی میباشد و میتوانند بدل اپیکا واقع گردد و اقسام معروف

ن یکی **ویولا اودوراتا** که بنفشه معمولی است و دیگری **ویولا تریکولور** که عبارت از بنفشه فرنگی بود و نوع آن باسم **پانسه** نامیده میشود

در طبیعت ماده مقیئه ریشه طایفه ویولا به اختلاف کرده اند بعضی از ماده امتین دانسته اند ولی یکی از دانشمندان ماده مخصوصی از این ریشه ها استخراج کرده و **ویولین** نام گذاشته و عبارت از گردی است سفید که طعم آن تلخ و تند و در آب چندان محلول نیست و در الکل محلول و در اتر اصلا محلول نیست

بنفشه که در بازار بفروش میرسد عموما مخلوطی است از بنفشه بومی و بنفشه فرنگی و بهتر آنست که شخص خود گلهای تازه بنفشه را گرفته بخشکاند

شربت بنفشه بگیرند گل بنفشه تازه منزوع الاغماع ۱۰۰ گرم آب مقطر بمقدار کافی قند ۱۸۰ گرم گلهای بنفشه را از غربال بیرون کنند و مدت ۱۲ ساعت با ۲۰۰ گرم آب مقطر جوش دم نمایند و از پارچه که آن را با آب داغ شسته باشند بافشار صاف کنند و بگذارند ته نشین شده و صاف روی آن را بردارند و در حمام ماریه قند را در آن حل کنند و ظرفیکه این اعمال را در آن اجری میکنند باید ظرف قلعی یا رنگی باشد و این شربت منفث و فی الجمله ملین است مقدار شربت از ۲۰ تا ۵۰ گرم و بود در تعریف قلیانات بکار میرود

تیزن بنفشه بگیرند گل بنفشه خشک پاک کرده ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند و این تیزن منفث و فی الجمله ملین است

بنفشه عسلی بگیرند گل بنفشه تازه و غیر منزوع الاغماع اجزء عسل سفید ۳ جزء گل ها را در دو مساوی وزن شان آب جوش دم کنند و با عسل مخلوط کرده بقوام غرپا برزند و از ده ۳۰ تا ۱۲۰ گرم این محصول را بطور حقنه ماسد ملینات استعمال میکنند

بنفشه فرنگی در خواص مشابه بنفشه بومی است و برگ و ساقه آن را استعمال میکنند و شربت آن را مانند عوامل مصفی دم استعمال مینمایند

ریشه بنفشه بومی را معتواً مانند ایپکا جهت حصول قی استعمال نمود که دو گرم از مسحوق آن را چون بیاشامند یک دفعه قی و سه دفعه اسهال میاورد و ۳ تا ۴ گرم آن ممکن است تا ده دفعه قی آورد و گفته اند که ریشه بنفشه مانند ایپکا دارای خواص ضد دسنطاریائی نمیباشد و گل بنفشه بومی را چون کف مال کرده و از ۱۰ تا ۲۰ گرم سفوف کند مانند مسهلات اثر میکند و اگر چه خیلی مهوع میشود ولی مطمئن الاثر است

ریشه بنفشه فرنگی نیز مانند بنفشه بومی دارای چون مقیئ است و موافق قول **برتوس** چون ۴ اجزاء این نبات را طبخ داده و صاف کرده بیاشامند اسهال میاورد و گاهی هم موجب حصول قی میگردد و در سودیکه خشک نشده باشد مسهل تر بوده ملایمی است جهة اطفال و مطبوخ آن را بمقدار ۱۰ گرم در نصف لیتر آب باید استعمال کرد

برگ و ساقه بنفشه فرنگی را مخصوصا در دفع امراض جلدی مزمن قوی الاثر دانسته اند و یکی از دانشمندان که تجارب زیادی نموده ثابت کرده و اثر او ثابت میکند که در دفع اختلالات جلدی خیلی موثر است و بخصوص آن را تجویز میکند و در آن اختلالات جلدی اطفال که نسبت شیرخوار هندی بوده شان را نخوردن طعام مفید میدانند بلکه بر خلاف موجب ضعف و خشکی طفل شده و هر چه زود تر معالجه شوند بهتر خواهد بود و در آن اختلالات عبارتند از

گ

گورم (سعفه مخاطی) و امپتیگو و اکزما (ذرده دخم) ولیکن در سعفه جلدی سر و غیره و چون بواسطه بنفشه فرنگی ترزع در مداواکنند در ابتدا مرض جلدی اشتداد یافته و در اگرم ضا فارووده بوی تیناد منتنی حاصل میکند و این بوی نتن یا بواسطه بحران است که طبیعت مواد مرضی را از مجاری بول دفع مینماید و یا از اثر خود این نبات مثل آنکه از اثر تربانتین قارووده بوی بنفشه میگیرد و در این مداوا بهتر آنست که ۵ گرم بنفشه فرنگی را در ۲۰۰ گرم آب بجوشانند تا بیشتر آن تبخیر گردد و بعد با مقدار شیری که در عرض روز جهة تغذیه طفل لازم است مخلوط نموده بجوشانند و بیاشامانند و میتوان با این شیر فرنی و سایر اغذیه ترتیب داد و نیز ممکن است ۳۰ گرم بنفشه فرنگی خشک و یا یک مشت بنفشه فرنگی تازه را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانیده تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و آن را مانند تیزن استعمال نمایند و جهة معطر کردن این جوشانده در صورتیکه حالت جوشیده باشد آن را بروی انیسون و یا تخم گشنیز و یا دار بیزند و مقدار شربت گرد این نبات از ۵ تا ۱۰ گرم است مخلوط با عسل و از عصاره آن از ۵ تا ۱۰ گرم و از عصیر تازه از ۱۲۵ و ۲۰۰ تا ۲۵۰ گرم در عرض روز

پولیگالا نباتی است طویل العمر از طایفه **پولیگالا** ره و در طب فقط ریشه پولیگالای ویرژینی (ویرژینی یکی از ممالک متحده امریک است) که پولیگالای سیگانیز نامیده میشود مستعمل است و اگر چه ریشه پولیگالا پوایان که از پری پل و پولیگالا کلراند و لوزا که از پرو میاورند نیز بطور مقیئات استعمال میکنند و این دو قسم اخری میتوانند بدل ایپکا واقع شوند

صفات مشابه پولیگالای ویرژینی از این قرار است این ریشه که حجم قلمی است بطور غیر طبیعی محاط میباشد از ساقه گیاهای صلب و از طرف فوق منتهی میشود به حدبه بشکل دندان ملاحظه میگردد ریشه هائی را مدنه که بر گرد میکند هر اطراف ریشه را از نقطه تا بانتها و پوست این ریشه خاکستری و سطبر است مانند ریشه هائی سفرجی مغز آن خشبی و سفید و شکننده و بوی آن مهوع و طعم آن در ابتدا نفرد و بعد تند و محرک و تحریک سرفه کرده و ترشح آب دهان را زیاد میکند

ریشه پولیگالا یکی از عوامل منبهه قوی الاثر است و چون بمقدار زیاد استعمال شود موجب حصول قی میگردد و استعمال میشود در دفع ذات الریه و سایر امراض ریه بخصوص در هنگام اخیر برونشیت و در استسقای صدری و در خناق و در اختلالات روماتیسمی و دفع رمدهای شدیدیکه عوامل ضد ورم غالبا در آنها بی اثر میمانند و مانند عوامل مدر و طمث نیز استعمال میشود

مقدار شربت گرد پولیگالا از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم و از عصاره آن از ۵ تا ۶ دسی گرم تا ۱ گرم و از تعفین آن از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم و تیزن آن هم در تقریبا غیر مستعمل است و عصاره الکلی آن را مانند عصاره الکلی کنکینا میسازند

پوسیون پولیگالا بگیرند پولیگالا ۵ گرم در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت تلو ۳۰ گرم و مقدار آن در عرض روز با قاشق کوچک بیاشامند

حب پولیگالا بگیرند مسحوق پولیگالا ۵ گرم صابون طبی ۵ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

شربت پولیگالا بگیرند پولیگالای ویرژینی ۱۰۰ گرم مدت ۱۲ ساعت در مقداری آب جوش دم کنند که مصفای آن ۹۰۰ گرم باشد و ۱۸۰۰ گرم قند در این مصفی حل کرده حفظ نماید و مقدار ۳۰ گرم در پوسیون داخل نموده مانند عوامل دافع بلغم استعمال کنند

س

داسن (زنجبیل شامی) فر **اونر (هلنین)** لا **اینولا کامپانا ای الینون**

نباتی است از طایفه **سیناتره** و در کتب ما هم از انواع راسن میکنند و ریشه آنرا که در طب استعمال مینمایند طویل و ضخیم و لحمی است و رنگ آن از طرف خارج خاکستری و در داخل سفید و بوی آن تند و فلفلی و طعم آن معطر و تند و تلخ است و در تجارت آنرا بطور قطعات طویل و با حلقه قطع کرده و خشک میکنند و این ریشه از عوامل مقویه و محرکه است و در اسهالهای مزمنی که بواسطه ضعف مجرای هضمی عارض میگردند غالبا استعمال میشود و نیز در برنشیت مزمن و بعضی استسقاهای عرضی مستعمل است و از عوامل مسکنه قوی الاثر میباشد و مخصوصا استعمال میشود در تولد غرمینی که با تهیج و تب همراه باشد و نیز استعمال آن در ضعف عمومی و در اواخر طمث در دختر هائی که حایض نشده اند مفید و سودمند است

این ریشه دارای ماده سفری تندیست موسوم بر **هلنین** که در خواص شبیه خود راسن است و مقدار شربت مسحوق راسن بطور سفوف از ۱ تا ۱۰ گرم و از عصاره آن از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم و از تعفین آن از ۴ گرم تا ۱۰ گرم و نیز مقدار شربت مربای آن از ۴ تا ۱۰ گرم است و مقدار شربت هلنین از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم

شراب راسن بگیرند ریشه راسن ۳۰ الکل ۶۰ درجه ۶۰ شراب سفید ۱۰۰۰ اول ریشه را قطعه قطعه کنند و ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بعد شراب را افزوده ده روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند این شراب در تحریک معده بمقدار ۵۰ گرم تا ۱۰۰ گرم مستعمل و مفید است

حب راسن و عنصل بگیرند عصاره راسن ۱۰ گرم عنصل مسحوق ۱ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز جهت سهولت خروج نفث و تقطیع بلغم بیاشامند

ذرق تحت جلدی هلنین معمول مونیر بگیرند هلنین ۱ گرم و از لین مایع ۱۰ گرم حل کنند هر سانتی گرم این محلول دارای ملیگرام است و در تحت جلد ذرق نمایند

ماء العسل منفث بگیرند ریشه راسن لیلاب الارض دارمکی ۴ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده ۶۰ گرم عسل سفید بیفزایند در برونشیت مزمن در عرض روز بیاشامند

اشنان فر **ساپونر** لا **ساپونا ریا اوفیسینالیس** گیاهی است از طایفه **دیانتر** و بومی و در مواضعی که فی الجمله مرطوب باشد میروید و ساقهای بند بند و برگهای آن با هم مقابل و در حجم شکل و گلهای آن بطور دسته و سفید و گلی و با برگها احداث زاویه میکند و این نبات محتوی ماده مخصوصی است موسوم **ساپونین (استروتین)** و عبارت از گلیکوزیدی است سفید و غیر متبلور بهر مقداری محلول در آب و مانند صابون در آب کف میکند و با کمی الکل با مواد دسمه و مواد سفری مرکب میشود و گرد آن معطس است و در طب ریشه اشنان را مانند مقویات و عوامل ضد خنازیر و ضد سفلیس استعمال میکنند و در ریشه آن بحجم قلم و از یک قشر نازک که فی الجمله قرمز رنگ است پوشیده میشود و گدابانو های خانه این نبات را بجای صابون استعمال میکنند و در طب از برگ آن نیز میسازند بر نسبت ۱۰ در ۱۰۰ اکه فی الجمله معرق است و نیز ریشه آن که ۳۰ در ۱۰۰۰ باشد مقوی معده و مصفی خون و معرق است و شربت اشنان را مانند شربت جطبانا میسازند و بمقدار ۲۰ تا ۳۰ گرم مثل عوامل مقویه و ضد هرپس استعمال میکنند

ازدیوب ساپو نر دربان در فرنگستان بواسطه تجارت مشرق زمین ریشه میفروشند که

طویل و حجیم مانند بازوی طفلی میباشد و مقدار زیادی ساپونین دارد و در صنعت گازو پارچه های پشمین بخصوص شال کشمیری بکار میرود و موسوم است بر ساپونر دربان و گویا این ریشه همان از دیوی ممالک ما میباشد که چوبک (چوه) نیز مینامیم **کیلایا ساپونا ریا** نیز بواسطه تجارت امریک ریشه دیگری میاورند موسوم کیلایا ساپونا ریا و این ریشه نیز دارای مقدار زیادی ساپونین است و پوست آنرا در گازرگری استعمال میکند و چون از پانا ما آنرا میاورند لهذا **پوست پاناما** نیز نامیده میشود و این ریشه در خواص شبیه بولیگالا میباشد و مطبوخ از ۵ گرم پوست این ریشه در ۲۰۰ گرم آب ترتیب میدهند که سطوع تر از مطبوخ پولیگالا است و آنرا در عرض روز با قاشق کوچک باید آشامید

شربت مصفی بگیرند شربت اشنان شربت کوهی و نیز شربت بنفشه فرنگی ریحی مکه ۱۰ گرم یدور پتاسیوم ۱۰ تا ۲۰ گرم مخلوط کنند و از ۳ تا ۴ قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

شربت اشنان بگیرند نیم کوب کرده ریشه اشنان ۱ آب مقطر ۱۰ قند مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و بعد صاف کنند و بگذارند ته نشین شده صاف روی آنرا بردارند و بنسبت ۱ در ۱۰ قند افزوده بجوشانند و حفظ نمایند مانند عوامل مقویه و دافع هرپس از ۲۰ تا ۶۰ گرم بنوشند

عصاره اشنان این عصاره را مانند عصاره کاسبا اماده میسازند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت مصفی و قلیائی بگیرند بی کربونات سود ۱۵ گرم شربت اشنان ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده از ۲ تا ۳ قاشق خوری در روز بنوشند و میتوان بجای بی کربونات ۱۰ گرم نیترات سود معمول داشت

تعفین پاناما بگیرند پوست ریشه پاناما ی نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ در ظرف دربسته مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین را در گازرگری استعمال میکنند

لیکن دارای چندین قسم است که همه آنها از نباتات **مخفی اللقاح** میباشند و نوعا مرکب است از فلاخهای ممتدی بشکل غشاء که زیاد با کم منشعب اند و دان دان و با شکل برگ اند و آلت تناسل در آنها واقع شده و بک را قسام آن مهلک نیستند همه آنها محتوی ماده لاتینی و مقدار زیادی نشاسته میباشند و از عوامل غاذیه محسوب میشوند و بعضی از آنها از عوامل صدری ملطف اند و بعضی دیگر قاطع حمی و دافع دیدان ولیکنی که از جزیره ایسلاند میاورند و معروف است به لیکن ایسلاند بیشتر از سایر در طب استعمال میشود و این قسم در سوئد و در فرانسه نیز یافت میگردد و فلاخهای آن سفید خاکستری و عریض و بیقاعده و مانند پوست حیوانات و در همه سطحشان خالهای سفید اردی شکل موجودات و در انتهای آنها لکه های بیضی شکل قهوه رنگ دیده میشود و طعم این قسم لیکن مانند کنکینا تلخ است ولی مثل آن عفوصت ندارد

لیکن ایسلاند دارای دو ماده عامل است یکی که موسوم به **ستر ارین** عبارت است از ماده تلخ آن و از عوامل مقویه و قاطع حمی است و دیگری موسوم به **لیکنین** که یک قسم نشاسته مخصوصی است و دارای خواص غاذیه میباشد

تیزن لیکن بگیرند لیکن ایسلاند ۱۰ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم لیکن را در آب مدت کمی بجوشانند و آن ابرا دور بریزند و با آب سرد بشویند تا ماده تلخ آن گرفته شود و بعد بقدر یکصد آب ریخته مدت یک ساعت بجوشانند

که ۱۰۰۰ گرم مطبوخ بدست اید و صاف کند و اگر طبیب خواسته باشد ماده عامل تلخ محفوظ بماند باید لیکن را بدون شستن دو دو بجوشانند و مقدار لیکن را میتوان تا ۶۰ گرم رسانید و این تیزن را که در عرض روز فنجان فنجان باید بیاشامند از عوامل ملین و صدری میباشد و موافق مقدار مادهٔ تلخی که در ان حفظ کرده اند مقوی معده است و هرچه بیشتر دارای این ماده باشد زیادتر تقویت از معده میکند

ساکارو و لیکن بگیرند لیکن ایسلاند قند سفید مکرر یک جزء اب مقدار کافی لیکن را چندین دفعه با اب سرد بشویند تا تلخی ان گرفته شود و با مقدار کافی اب مدت یک ساعت بجوشانند و با فشار صاف کند و بگذارند ته نشین شود و صاف دوی انرا برداشته و قند را بران افزوده در حمام ماریه تبخیر کند تا بقوام خمیر سخت گردد و در تشتها گسترانیده در گرم خان بخشکانند و نرم بسایند و در استعمالات طبی بکار برند

تیزن ساکارو و لیکن بگیرند ساکارو و لیکن ۲۰ تا ۶۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم حل کنند در نزله ریوی در برونشیت مزمن در عرض روز متدرجاً استعمال کند

لوزانک لیکن بگیرند ساکارو و لیکن قند سفید مکرر ۲۰ گرم اب صاف ۱۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم ساکارو و قند و اب را مخلوط کرده بجوشانند و در ظرفی اول عرق بهار نارنج را ریخته و بعد این مطبوخ را روی ان ریزند و این لوزانک را مانند عوامل صدری استعمال میکنند

قرص لیکن بگیرند ساکارو و لیکن ۵۰ گرم قند ۱۰۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵ گرم اب صاف ۱۵ گرم با اب و صمغ و کمی قند لعاب سازند و ساکارو را بران افزوده و بعد باقی مانده قند را و خمیر متحد الاجزائی سازند و با این خمیر قرصهائی بوزن یک گرم ترتیب دهند و مانند عوامل صدری استعمال نمایند

در بیان بعضی ترکیبات صدری و منفث

جوشانده صدری بگیرند گل خطمی ۲۰۰ گرم ریشه خطمی ۱۵۰ گرم ریشه پولیگالا ریشه سوس مکرر ۵ گرم گل بوتون سفید برگ کوکا قرمز مکرر ۲۵ گرم دواها را خورد کرده و مخلوط نموده چهار قسمت کنند و هر یک قسمت را در یک لیتر اب بجوشانند و باراده طبیب و میل مریض شیرین نمایند و در برونشیت مزمن در عرض روز استعمال کند

جلاب منفث بگیرند فلفل سفید ۱ گرم ریشه پولیگالا دوفا مکرر ۵ گرم در ۲۰۰ گرم اب جوش دم کنند و صاف کرده بیفزایند شربت تلو ۵۰ گرم و در پیرهائی که به نزله مزمن ریه مبتلی باشند و خروج نفث باشکال بود در عرض روز با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامانند

ایضاً جلاب منفث معمول ساند داس بگیرند جلاب دافع سعال ۱۰۰ گرم شربت پاکود ۲۰ گرم طرطر استیبیه ۵ سانتی گرم در برونشیت مزمنی که صورت حادی گرفته باشد بخصوص وقتی که سرفه خشک و زیاد و با عسر النفس همراه بود و موجب هیجان شدیدی در شعب قصبه گردد متدرجاً هر یک ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون کرمسی بگیرند مسحوق کبرا ۱ گرم کرمس معدنی ۱ دسی گرم شربت تلو ۵۰ گرم مخلوط

کرده

کرده بیفزایند مطبوخ زوفا ۲۰۰ گرم ساعت بساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون معمول موتزنو بگیرند چای هیوان لبلاب الارض مکرر ۵ گرم بوبون سفید ۳ گرم ایرسا ۲ گرم اب جوش ۲۰۰ گرم شربت تلو شربت تودری مکرر ۲۰ گرم تعفین دارچینی ۱ گرم رم ۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند در دفع اسم دگرفتگی صدا با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

لعوق صدری معمول پرزبوزی بگیرند عرق قاطی ۱۵۰ گرم روغن بادام شیرین پولیگالا مکرر ۵۰ گرم صمغ عربی ۱۵ گرم شربت بنفشه ۳۰ گرم کرمس معدنی ۱ دسی گرم مطابق معمول لعوق سازند در دفع سل ریه با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

مخلوط صدری بگیرند اشق ۳ گرم با سکنجبین عنصل ۲ گرم صلایه کرده بیفزایند شربت زوفا ۲۰ گرم عرق زوفا ۱۲۵ گرم در دفع اختلالات نزله مزمن هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند این مخلوط را که بعضی از مصنفین **شیرامانیاک** نامیده اند از دوئیست که شربتان خیلی ناگوار است و همچنین است مخلوط ذیل

مخلوط صدری معمول کوارن بگیرند عرق زوفا ۲۵۰ گرم سکنجبین عنصل شربت زوفا مکرر ۵۰ گرم اشق ۵ گرم زرده تخم مرغ یک دانه عصاره داسن ۳ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در سکسکه که با سرفه همراهی کند هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

الکسیر ضد اسم بگیرند الکل خالص ۲۵۰ گرم اصل السوس ۶ گرم اکر ترکی داسن مکرر ۲ گرم ایرسا اندیون مکرر ۲ گرم کافور ۳ دسی گرم ریشه اسارون ۱ گرم مطابق معمول الکسیر سازند در دفع اسم مرطوب ۱۰ تا ۳۰ قطره این الکسیر را در یک پیاله مطبوخ چای و یا تیزن مناسبی مخلوط کرده بنوشند

شربت مرکب ایپکا بگیرند ایپکای خاکستری ۳۰ سنا مکی ۱۰۰ اوئش ۳۰ شقایق ۱۲۵ سولفات منیزی ۱۰۰ شراب سفید ۷۵۰ عرق بهار نارنج ۷۵۰ اب صاف ۳۰۰۰ قند سفید ۳۰۰۰ شربت سازند و این شربت که معمول **کدکس** است در اختلالات نزله اطفال مستعمل و مفید و مقدار شربتان یک قاشق چای خوری است که در روزی سه یا چهار دفعه مکرراً استعمال شود

شربت ضد سیاه سرفه معمول بولائی بگیرند ایپکای مسحوق ۴۸ گرم کنکینای نیم کوب شده ۳۲ گرم در قمعی ریخته و کم کم روی انها اب ریزند تا از روی انها عبور کرده در ظرفی جمع شود و مجموع ۱۸۰۰ گرم گردد و از طرف دیگر بگیرند ترپاک خالص ۴ گرم در مقدار کافی اب سرد حل کند که پس از تصفیه ۲۰۰ گرم وزن مصفی باشد و این دو مایع را مخلوط نمایند و بگیرند شربت ساده ۹۰۰۰ گرم مخلوط با انها کرده بروی تبخیر نمایند تا ۲۰۰۰ گرم از وزن ان که عبارت از دو وزن ۲۰۰۰ گرم مایعات فوق باشد کاسته شود و بگذارند نیم گرم شده و بران بیفزایند شربت بهار نارنج ۷۵۰ گرم و در ظرفی حفظ کنند این شربت را در دفع سیاه سرفه مقدار یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر در طفل یک ساله تا دو ساله استعمال کرده و خیلی موثر و مفید میدانند

شربت صدری بلسانی بگیرند قند خورد کرده ۱۰۰۰ گرم مطبوخ شقایق ۶۰ گرم شراب قرمز ۵۰ گرم تعفین بلسان تلو ۲ گرم ایپکای نیم کوب کرده ۱۰ گرم عصاره ترپاک ۱ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۲۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در یک پیاله مطبوخ صدری مخلوط کرده در دفع سرفه های عامی بیاشامند

شربت ...

شربت صدری معمول لاموُرُو بگیرند شش گوساله یک عدد لیکن اسیلاند عناب اصل السوس خرما مکد ۲۵۰ گرم بولوئرِ (حشیشة الربه) ۱۲۵ گرم گل شقایق گل بنفشه گل خبازی گل خطمی مکد ۱۰۷ گرم عصاره صمغ ترپاک ۲۴ گرم قند ۵۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند در دفع امراض مزمن صدر از ایام ناشی کوچک در عرض روز بیاشامند

شربت صدری معروف به ووکلن بگیرند شش گوساله یک عدد لیکن اسیلاند ۲۰۰۰ گرم کوکا ۵۰۰ گرم گلهای دافع السعال ۵۰۰ گرم چهار میوه صدری ۲۰۰۰ گرم صمغ سنگال (صمغ عربی) ۲۰۰۰ گرم برگ تودری ۵۰۰ گرم ریشه خشک قنطوریون کبیر ۵۰۰ گرم عصیر غلیظ کاهو ۱۲۵ گرم شربت ساده ۴۰۰۰۰ گرم شربت بنفشه ۶۰۰۰ گرم شربت تلو ۳۰۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و در ۳۰ گرم این شربت ادسی گرم تریداس (عصیر کاهو) و ۵ سانتی گرم عصاره کوکا موجود است

سکنجبین صدری که دراد منبورغ معمول است بگیرند عسل ۲۵۰ گرم اشق ۳۰ گرم داسن ایرسا مکد ۱۵ گرم مطابق معمول شربت سازند در اختلالات نزله روزی ۳۰ تا ۴۵ گرم در تیسبوی مناسب مخلوط کرده بیاشامند

سفوف ضد سیاسرفه بگیرند کرمس معدنی ادسی گرم اپکای مسحوق ۲ دسی گرم مسحوق ریشه بلادن ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۲ بسته مساوی قسمت کنند و هر چهار ساعت فاصله یک قسمت را سفوف نمایند

سفوف منفث بگیرند مسحوق عنصل ۱ گرم مسحوق زنجبیل مسحوق اپکا مکد ۲ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی قسمت کنند در نزله های بوی مزمن و اواخر ذات الریه روزی ۲ دو تا چهار بسته بدفعات سفوف نمایند

سفوف ضد اسم (سفوف قاطع بلغم) بگیرند مسحوق عنصل ۵ گرم قند مسحوق ۲۰ گرم گوگرد مصعد و مغسول ۱۰ گرم مخلوط کنند و ۳ دسی گرم تا ۱ گرم از این سفوف را در دفع زکام و سایر نزلات بکار برند

قرص اپکا بگیرند اپکای مسحوق ۱۰ جزء قند سفید مسحوق ۹۹۰ جزء لعاب کثیرا که با عرق بهار نارنج ساخته باشند مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و این قرصها که از عوامل مفتح شاهیه میباشند از چهار تا شش عدد انها را چون متدرجا بیاشامند در سهولت خروج نفث اثر عجیبی خواهند داشت و مخصوصا در برونشیت مزمن استعمال میشوند

قرص منفث امتین بگیرند قند مسحوق ۳۰ گرم امتین ۴ دسی گرم لعاب کثیرا مقدار کافی مطابق معمول ۲۰۰ قرص سازند دقت کنند که قرصها متساوی باشند و جهت سهولت خروج نفث در نزله مزمن برونشها سرفه مزمن و با سه ساعت فاصله یک یا دو دانه بیاشامند

قرص کرمس معدنی بگیرند کرمس معدنی ۱۰ جزء قند سفید ۹۰۰ جزء صمغ عربی ۴۰ جزء عرق بهار نارنج ۴۰ جزء مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و این قرصها را اگرچه بخوبی نمیتوان حفظ کرد ولی از ادویه منفثه بسیار نیکو میباشند و مقدار شربت انها سه تا ۶ دانه است در عرض روز

قرص ضد زکام معمول لیر بگیرند قند مسحوق ۵۰۰ گرم ریوند مسحوق ۳۰ گرم زعفران مسحوق ۲ گرم لعاب کثیرا مقدار کافی قرصهای ۳ دسی گرمی سازند و سه تا ۶ عدد در عرض روز بیاشامند

قرص دافع نزله بگیرند اسید بنزوئیک ۱ گرم قند مسحوق ۱۰۰ گرم مسحوق ایرسا ۱۵ گرم مسحوق صمغ عربی

۵۰ گرم نشاسته ۱۳۰ گرم آب مقطر ۱۲ گرم مطابق معمول قرصهای ۱۲ دسی گرمی سازند

عجین صدری بلسانی معمول رِنبوُلد بگیرند چهار گل ۵۰۰ گرم صمغ عربی ۳۰۰۰ گرم تعفین بلسان تلو ۴۲ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مطابق معمول عجین سازند و بهتر انست که ۲۵۰۰ گرم قند بر این عجین بیفزایند

عجین صدری معمول کدکس بگیرند جوشانده صدری ۱۰۰ آب صاف ۳۰۰۰ صمغ عربی ۳۰۰۰ قند ۲۰۰۰ عرق غار گیلاسی ۱۰۰ عصاره تریاک ۱/۵ اول جوشانده را در آب حل کنند و بعد صمغ را در آن حل نمایند و عصاره تریاک را در عرق حل کرده با قند بی محصول افزایند و صد گرم این عجین تقریبا دارای ۲ سانتی گرم عصاره تریاک است

عجین صدری شش گوساله بگیرند ۱۰۰ گرم شش گوساله را از ده ۳۰۰۰ گرم آب جوش بشویند و این را دو درند و بعد در ۲۰۰۰ گرم آب جوش دیگر با آتش ملایم مدت شش ساعت بجوشانند و صاف نمایند و بهتر انست که در حمام ماریه قلعی این عمل را اجری کنند و از طرف دیگر در ۲۰۰۰ گرم آب ۵۰۰ گرم انجیر ۵۰۰ خرما مدت یکساعت بجوشانند و صاف کنند و بر این مصفی ۵۰۰ گرم شربت کوکا سفید ۳۰۰۰ گرم صمغ سفید خالص ۱۲۵۰ گرم قند سفید افزوده و مصفای اول را در آن داخل نمایند و با قوام عجین تبخیر کنند و در اخر عمل چند انه سفید تخم مرغ را در ۹۲ گرم عرق بهار نارنج حل کرده با ۶ گرم تعفین بنل بیفزایند

قرص دافع سرفه عصبانی معمول لیر بگیرند قند مسحوق ۵۰۰ گرم اپکای مسحوق ۸ گرم کافور ۱ گرم مطابق معمول قرصهای ۵۰ سانتی گرمی سازند

قرص صدری قاطع بلغم بگیرند قند مسحوق ۵۰۰ گرم شیر خشت ۱۵۰ گرم تریداس ۱۰ گرم اپکای مسحوق ۱۰ گرم عنصل مسحوق ۵ گرم با مقدار کافی لعاب کثیرا حسب متحدا لاجزائی سازند و از ان قرصهای یکگرمی ترتیب دهند و در دفع زکام و نزله های مزمن روزی ۶ تا ۸ قرص متدرجا بیاشامند

حب قاطع بلغم و منفث بگیرند مسحوق عنصل مسحوق اپکا مکد ۱۰ گرم عصاره بلادن ۲ گرم کره کاکاو ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت صمغ حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در نزله های مزمن یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب ضد نزله معمول بالی بگیرند مسکه کاکاو ۶ گرم کثیرا زعفران عسل مکد ۲ گرم رب السوس بلسان گوگرد انیسونی مکد ۱ گرم عصاره بنج ۳ دسی گرم استات مرفین ادسی گرم مطابق معمول ۳۰ حب بزرگ سازند که قوام انها قدری نرم بود و هر سه یا چهار ساعت یکدانه بیاشامند

حب ضد نزله و مسکن معمول پتی بگیرند مسکه کاکاو صمغ عربی مکد ۳ گرم عصاره تریاک ۱ گرم با مقدار کافی شربت اپکا خمیر کرده ۲۰ حب سازند و این حبوب را در دفع نزله های مزمنی که موجب اختلال خواب میگردند معمول میدارند

حب منفث معمول کودُپوت بگیرند اشق عصاره داسن گوگرد مغسول مکد ۴ گرم عصاره حشیشة الکلب مقدار کافی مطابق معمول حبهای یک دسی گرمی سازند و در نزله دیرینه ان استعمال نمایند

حب ضد نزله بگیرند کثیرا ۵ دسی امتیک تریاک مکد ۵ سانتی گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۶۰ حب سازند یک حب صبح و یکی عصر در دفع نزله های کهنه بیاشامند

حب زنگل بگیرند تریاق ۲ گرم اپیکا ادسه گرم طباشیر مقدار کافی چهار حب بزرگ سازند دو حب صبح و دو حب عصر در دفع زوله های مزمن و ذوسنطاریای مزمن استعمال نمایند

حرف ت

در بیست و هشتم — تربانتین عوامل و بعضی امثال آن

تربانتین عبارت است از حسیر صمغی مخصوص طیار که بخودی خود و یا با اعانت شکاف از بعضی اشجار طایفه **تربنتاسه** و یا **کونیفر** (مخروطی) جریان می یابد و صفات متمایزه اقسام آن از هر درختیکه گرفته شده باشند از این قرار است نوعاً تمام مایع و لزج و شفاف اند و در نگشان زرد سبز رنگ و یا قرمز رنگ و طعمشان تلخ و تند و بویشان تند مانند و چون آنها را بنوشند

بول بوی بنفشه میگیرد و غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و ادهان ثابت و طیار

در تجارت چندین قسم تربانتین متداول است که موافق اشجاری که از آنها اخذ میشوند و ممالکی که از آنجا می آورند مختلف میگردند اولاً تربانتین مکی که بلسان مکی نیز نامیده میشود و از مکه و فلسطین می آورند و از درخت **بالسامودا ندروم** او **بوبالسامودم** که از طایفه تربنتاسه است جریان می یابد ثانیاً تربانتین و نیز از درخت **ملز** از ارس درخت حاصل میگردد که از طایفه کونیفر است در کوهستان جنوب فرانسه و سویس و ایتالیا عمل می آید و تربانتین اعلا و سایر اقسام بهتر و گران تر و در تجارت خالص آن کمتر یافت میشود و جهت اخذان ساقه درخت را با مته سوراخ میکنند و ناودانی بآن سوراخ منطبق کرده و در زیر آن ظرفی میگذارند تا تربانتین در آن ظرف جمع شود و همینکه دیگر تربانتین جریان ننمود آن سوراخ را تا مدت پانزده روز می بندند و بعد باز کرده مقدار زیادی تربانتین مجدداً خارج میشود و از هر درختی در عرض سال از ۲ تا ۵ لیوری تربانتین ممکن است اخذ کنند ثالثاً تربانتین استراسبورغ که تربانتین ووسژ (ووسژ سلسله کوهستانی است در شمال شرقی فرانسه) و تربانتین کاج نیز نامیده میشود زیرا که از درخت کاج که از طایفه کونیفر است اخذ میکنند و این قسم تربانتین شفاف و مایع تر و کم رنگ تر از سایر اقسام و دارای بوی مطبوعی است شبیه ببوی لیمو و لهذا این تربانتین لیموئی نیز میگویند و جهت اخذان در ساقه درخت کاج قطعه های عرضی وارد می آورند و آنگاه تربانتین سفید امریک که از بوستون و از کارولین می آورند خاصه تربانتین بوده و که خیلی رنگین و غلیظ است و بوی نامطبوع و طعم تند و مهوعی دارد سادساً دو قسم تربانتین دیگر در تجارت متداول است یکی تربانتین شیو و دیگری تربانتین کانادا و انگلیسها غالباً این دو قسم را بعوض تربانتین مکی میفروشند

کلیه چون تربانتین را تقطیر کنند یک هشتم وزنش روغن فراری میدهد موسوم به اسانس تربانتین و تفاله که باقی میماند عبارت است از یک ماده جامد خشک و سقزی موسوم به راتیانج (کولوفان)

همه اقسام تربانتین از عوامل محرکه میباشند و بقول کلی این عوامل عبارتند از موادی که زیاد میکنند قوت اعمال حیوتی را و موجب بروز یک نوع حمای موقتی میگردند و عوامل محرکه عمومی عواملی را میگویند که جهت و راه مخصوصی در خروج از بدن ندارند و در همه آلات اثر میکنند و آنها را منقسم کرده اند بعوامل محرکه منتشره و عوامل محرکه غیر منتشره قسم اول اثرشان با یک سرعت زیادی ظاهر میشود و قسم دوم بطوء بطوء اثر میکنند و عوامل محرکه منتشره ابتدا در دماغ اثر کرده و قوی و اعمال آن را می افزایند و چون بمقدار زیاد تر استعمال شوند علاوه موجب بروز کرختی و خونریزی در دماغ و یک

حالت مرضی میگردند موسوم به مستی و بعد بصورت ظهور بیحسی میشوند ولی عوامل منبهه این اثر را در دماغ نمیکنند و هرگز موجب عروض مستی حقیقی نمیشوند پس مابین عوامل محرکه و عوامل منبهه فرق بینی است و عوامل محرکه منتشره عبارتند از شراب و الکل و اتر و غیره و غیره

ما در این در ذکر میکنیم اولاً تربانتین و اسانس آن و استعمالات داخلی و خارجی آنها را با راتیانج و نفت سفید و نفت بودکو و سقز المی و کوپاهو و او بلسان تلو و غیره را در فصل حسن لبه ذکر خواهیم کرد ثالثاً در اخر این در ذکر مینمائیم تربین و تربینول را

تربانتین اقسام تربانتین را از زمان بقراط تا کنون استعمال کرده میکنند و چون در داخل آنها را تجویز نمایند مانند محرکات قویه اثر کرده و بخصوص در غشاء مخاط جهاز تولد و بولی اثر مخصوصی ظاهر مینمایند و ترشح آنها را کم میکند و این مواد در دفع زوله های مزمن مثانه و مجرای بول و در بعضی اسهالهای مخاطی کثیر الفایده اند و نیز از اثر آنها در دفع زوله مزمن ریه و تعویق ذوبان توبرکولی در مسلولین تمجید نیاد کرده اند و از خارج اغلب اوقات آنها را در دفع پلورودینی و وجع عصبانی بین الضلعی) و در روماتیسم عضلانی استعمال مینمایند و بلسان مکی و بلسان کانادا و تربانتین شیو و تربانتین و نیز و تربانتین لیموئی و تربانتین بوردو اگرچه در تجارت قیمت آنها خیلی مختلف است ولی در خواص طبی مشابه یکدیگر اند و مقدار شربت هر یک از آنها یکی است و تمام تجار تربانتین را که با تربانتین کاج و با تربانتین ملز ترتیب میدهند در دفع روماتیسم مزمن و در روماتیسم سوزاکی استعمال مینمایند

اسانس تربانتین از عوامل محرکه قویه است و در دفع سیاتیک (عرق النسا) و سایر نورالژیها مفید و سودمند است و اثار و نیز است که در کشتن پاراریتها قوی الاثر و بخصوص در دفع تنیا و سایر کرمهای معوی دارای خواص ثابته میباشد و نیز از اثر آن در دفع ترشح صفرا و دفع کزاز و ورم صفاق و ضع حملی و ترشح نزاق ذیبقی و حصبات ناشیه و حمای تیفوئید و اقسام نزف الدم و تسمم بواسطه فوسفر و زوله مثانه تمجیدات کرده اند و نیز از عوامل قاتل پارازیتی میباشد که در هنگام بروز امراض مسریه از قبیل اسکارلتین و سرخجه شدید و حمای تیفوئید و دیفتریت و کولرا و حمای زرد و غیره مطمئناً و بدون ایراث ضرر با فواید زیاد میتوان آنرا استعمال کرد و چون شربت آن خیلی مکره و نامطبوع است لهذا بیشتر بصورت کپسول آنرا استعمال میکنند و مقدار شربت این کپسولها هر دو تا شش ساعت فاصله یک دانه است و بعبارة دیگر از ۱ تا ۶ دانه است مند رجاً که با اعانت قدری آب ببلعند

محصولات تربانتین جهة استعمال داخلی

تربانتین پخته تربانتین ملز را در آب بجوشانند تا تقریباً تمام اسانس آن تبخیر گردد و بعد حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب در روز استعمال نمایند

آب تربانتینی بگیرند تربانتین لیموئی ۱۰۰۰ گرم آب صاف ۲۰۰۰ گرم آب را در حین جوش بروی تربانتین بریزند و بهم زنند و بگذارند سرد شده و صاف کنند و در امراض مجاری بول و در برونشیت مزمن از یک تا دو پیاله در عرض روز بیاشامند و در خارج این را مانند عوامل قاطع الدم استعمال میکنند

شربت تربانتین معمول کدکس بگیرند تربانتین لیموئی ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰۰ گرم در حمام ماریه مخلوط کرده مدت دو ساعت دم کنند بیشتر اوقات بهم زنند و بگذارند سرد شده و با پارچه چشمه

گشادی صاف نمانند و تر و سواد ۵ تا ۱۰ گرم این شربت را در دفع نزله های مزمن مثانه و بیرا استعمال مینمایند

الکولاتور اسانس تربانتین (جوهر دافع الیرقان) بگیرند اسانس تربانتین ۵۰ گرم الکل خالص ۲۵۰ گرم مخلوط کرده تقطیر کنند و اسانس زیادی را از آن بگیرند و ۱ گرم الکولاتور را در قدری شربت قند مخلوط کرده در دفع امراض کبد بیاشامند

صابون ستارکی بگیرند کربونات پتاس خشک اسانس تربانتین تربانتین نیز مکدر ۱ گرم اند کربونات را صلایه کنند کم کم اسانس را بآن مخلوط نمایند و بعد تربانتین را و صلایه کنند تا بقوام عسل غلیظی گردد و این صابون را بمقدار ۱ تا ۳ سانتی گرم بصورت حب مانند عوامل محلله استعمال میکنند

پوسیون دافع حمای تیفوئید بگیرند اسانس تربانتین ۶ گرم روغن بید انجیر ۹ گرم آب صاف ۵۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند و هر سه ساعت فاصله شکم را با تنقیه ذیل حقنه نمایند بگیرند روغن زیتون ۱۲۰ اسانس تربانتین ۱۲ مخلوط کنند

مخلوط تربانتین معمول رایر بگیرند لعاب نشاسته ۶۰ گرم اسانس تربانتین ۳۰ قطره شربت دیاکود ۲۰ گرم در دفع عرق النسا شب وقت خواب یک دفعه بیاشامند و مقدار اسانس را میتوان متدرجاً زیاد کرد تا ۴ گرم ولی بر مقدار شربت دیاکود نباید افزود

عسل تربانتینی معمول مارتینه بگیرند اسانس تربانتین ۱ گرم عسل وردی ۱۵۰ گرم مخلوط کنند و سه قاشق کوچک در روز بیاشامند و مقدار اسانس را متدرجاً باید زیاد نمود بعضی از دانشمندان این عسل را در دفع وجع ورک و دیگری در دفع نورالژیها بخصوص عرق النسا استعمال مینمایند

لعوق تربانتینی ایضاً معمول مارتینه بگیرند اسانس تربانتین ۱ گرم زرده تخم مرغ ۲ دانه مخلوط کرده کم کم بیفزایند شربت نعناع ۶۰ گرم شربت بهار نارنج شربت بادام تلخ ۳۰ گرم تعفین دارچینی ۲ گرم در عرق النسا روزی ۳ قاشق کوچک یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر بیاشامند

پوسیون کارمیشل بگیرند اسانس تربانتین ۱ گرم زرده تخم ۱ دانه مخلوط کرده و بیفزایند لعاب نشاسته ۱۲۰ گرم شربت پوست نارنج ۶۰ گرم اسانس دارچینی ۳ قطره در دفع درد عنبیه مزمن و ورم شبکیه مزمن با قاشق شیرخوری بیاشامند

پوسیون عرق النسائی معمول شنیدر بگیرند اسانس تربانتین مسحوق صمغ عربی مکدر ۱ گرم عرق نعناع ۱۲۰ گرم قند سفید ۱ گرم شربت نعناع فلفلی ۳۰ گرم پوسیون سازند روزی سه دفعه هر دفعه دو قاشق شیرخوری بیاشامند و دو بتی که پوسیون را استعمال میکنند باید روزی چندین دفعه بر روی اجزاء موجعه تمرخ ذیل را مالید بگیرند اسانس تربانتین ۱ جزء تمرخ کافوری فرار ۲ جزء

معجون تربانتین معمول تامسون بگیرند اسانس تربانتین ۲۰ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند روزی سه دفعه شب قبل خوابیدن در دفع حب القرع بیاشامند

معجون تربانتینی بگیرند تربانتین ۶ گرم اسانس نعناع ۱ دسی گرم کربونات منیزی مقدار کافی در هاون مخلوط کرده صلایه کنند و روزی سه دفعه هر دفعه حجم یک فندق بیاشامند

ایضاً معجون تربانتینی معمول مارتینه بگیرند مسحوق صمغ عربی ۵ گرم مسحوق قند ۲۹

گرم مخلوط کرده کم کم بیفزایند اسانس تربانتین ۱ گرم شربت بهار نارنج ۶۰ گرم در مداوای اقسام نورالژی روزی ۱۲ گرم در سه دفعه بیاشامند

معجون ضد صرع معمول تسیر بگیرند صمغ عربی آب صاف مکدر ۱ گرم عسل سفید اسانس تربانتین مکدر ۶۰ گرم کربونات منیزی مقدار کافی مطابق معمول معجونی سازند که قوامش نرم باشد و روزی ۲ تا ۱۰ گرم این معجون را در جوف مغز نان گذاشته بیاشامند و هرگاه یک مقدار کمی تریاک و یا ۱ تا ۲ قطره لودانم روسو بر این مقدار بیفزایند سودمندتر خواهد بود

کاوچوی تربانتینی معمول هامون بگیرند اسانس تربانتین ۲۵ گرم کاوچو ۶۰ گرم حل کرده با ۶۰ گرم پنبه قطنی که با اسانس بادام تلخ معطر شده باشد مخلوط نمایند از ۱ تا ۲ قاشق چای خوری این مخلوط را در دفع سل در عرض روز بیاشامند

حب تربانتینی معمول فور بگیرند تربانتین کاج ۴۰ گرم هیدروکربونات منیزی ۶۰ گرم مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۳ تا ۶ عدد در عرض روز استعمال نمایند

حب مدر معمول دهان بگیرند تربانتین ۲ گرم اصل السوس مسحوق مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و هر یک ساعت فاصله یک حب با یک پیاله مطبوخ اصل السوس که دارای قدری شراب سفید بود بیاشامند و مداوای مدر **دهان** عبارت از همین است

محلول ویلت بگیرند ترسولفوریک ۶۰ گرم اسانس تربانتین ۱ گرم حل کنند و در مدت چندین ماه همه روزه از ۱ تا ۲ قطره این محلول را در یک قاشق کوچک شربت قند داخل کرده بیاشامند و روی آن یک فنجان شربت و یا ماء الشعیر نوشند در دمل صفراوی مفید و سودمند است

داروی دو راند (اتر تربانتینی) بگیرند اسانس تربانتین ۱ گرم در ده ۱ گرم اتر سولفوریک حل کنند و از ۲ تا ۶ گرم این محلول را در یک پیاله آبگوشت مخلوط کرده در دفع دمل صفراوی و قولنج کبدی بیاشامند و هرگاه بجای این محلول ادویه را بیدی و کپسول اسانس تربانتین را معاً استعمال کنند بهتر است و ۶ گرم این محلول را در ۲۵۰ گرم مطبوخ بزرگان داخل نموده حقنه نمایند

آب جوهری انهالت بگیرند الکل ۲۵۰۰ گرم تربانتین ۲۰۰ گرم قرنفل جوز بوا کابه دارچینی مکدر ۲۰۰ گرم لبان (کندر) ۵۰ گرم دار بانه حب الغار مکدر ۱۵ گرم چوب صبر زعفران مکدر ۱۵ گرم مشک ۷۵ سانتی گرم مطابق معمول تعفین سازند و از ۲ تا ۱۲ گرم با یک نیزن مناسبی جهة تحریک و دفع سستی و ضعف زیاد بکار برند

محصولات تربانتین که با استعمال آنها حاجت

تربانتین و بلسانها از عوامل پیاست که بالاصاله مؤثر اند و از قدیم الایام آنها را در تعفیر جروح و قروح ردی الطبعه استعمال کرده و میکنند و بطول اسانس تربانتین در دروی ستون فقار جهة دفع اختلاجات اطفال و کزاز و ضربات نافذ مستعمل و مفید است در دفع حمره و ورم صفاق و تسحیر بیمارستانی قوی الاثر

محلل ساده بگیرند تربانتین مرغ ۶۰ گرم زرده تخم مرغ ۲۰ گرم روغن زیتون ۱ گرم تربانتین را با زرده صلایه

کند و کم کم روغن را مخلوط نمایند (کدکس)

محلل قوی بگیرند محلل ساده صابون شائر مکرر یک جزء مخلوط کنند (کدکس)

محلل قوی معمول لیسترانک بگیرند محلل شاه ۱۰ گرم پتاس محرق ۳ گرم مخلوط کنند و فتیله را بان الوده کرده در معبرهای ناصوری گذارند و در جراحات مزمن نیز این محلل را دفاده مینمایند

محلل زیبقی بگیرند محلل ساده انگان زیبقی مکرر ۱۲۵ گرم مخلوط کنند

محلل افیونی بگیرند تریاک ۵ گرم محلل ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

محلل پلانک بگیرند تربانتین ونیز ۴۰ گرم ب ۲۰ گرم زرده تخم مرغ و ۱۰۰ گرم الکل و ۴۰ گرم عسل و ۵۰ گرم اب صلابه کنند

غرغره تربانتینی معمول ژدنک بگیرند لعاب صمغ عربی ۲۵۰ گرم اسانس تربانتین ۱۰ گرم مخلوط کرده بهم زنند در دفع ترشح براق زیبقی غرغره نمایند و هر وقت که میخواهند غرغره کنند مخلوط را بهم زنند

کحل تربانتینی معمول لوزیر بگیرند تربانتین ونیز ۲۰ گرم اسانس تربانتین ۱۰ گرم حل کنند در دفع رمد نزله حاد مزمن و کرانیت سه چهار قطره صبح و سه چهار قطره عصر در زیر اجفان قطور نمایند

ذرق تربانتینی معمول دیتارنک بگیرند صابون طبی ۲۰ گرم تربانتین ونیز ۵ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و بیفزایند تعفین حسن لبره گرم جهة دفع کری در عرض روزانه ۲ تا ۴ دفعه در گوش زرق نمایند

الکولاتور فیوراوانتی (بلسان فیوراوانتی) بگیرند تربانتین مرتی ۵۰۰ گرم سقز الی ۱۰۰ گرم سقز کاماك ۱۰۰ گرم کهربا ۱۰۰ گرم صمغ سائله ۱۰۰ گرم باریجه ۱۰۰ گرم مرمکی ۱۰۰ گرم صبر ۵۰ گرم حب الغار ۱۰۰ گرم خولنجان ۵۰ گرم زرنباد ۵۰ گرم زنجبیل ۵۰ گرم دارچینی ۵۰ گرم قرنفل ۵۰ گرم جوزبوا ۵۰ گرم برگ دیکتام (زبان گنجشک) ۵۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۳۰۰۰ گرم مطابق معمول الکولاتور سازند (کدکس) در مقدار ۴۰ گرم این الکولاتور را مانند عوامل محرکه نطول نمایند

تمریخ دافع بدشکلی نقرسی بگیرند اسانس تربانتین کلوروفورم مکرر ۱۰ گرم بهم تراکیل ۳۰ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

نطول محرک معمول فیوره بگیرند الکولاتور فیوراوانتی ۵۰ گرم اسید کلوریدریک ۵ گرم مخلوط کنند یک قاشق کوچک صبح و یکی عصر در محل سرما زدگی نطول نمایند

اب لیرمیر بگیرند الکولاتور فیوراوانتی ۳۰۰ گرم الکولاتور نافع الجرح ۱۰ گرم مخلوط کنند و از ۵ تا ۶ گرم در زیادتر در محل مخصوص در روماتیسم نطول کنند و یا پارچه را بان الوده کرده دفاده نمایند

نطول محلل بگیرند الکولاتور فیوراوانتی الکولاتور مرکب بادرنجبویه مکرر یک جزء مخلوط کنند در دفع روماتیسم نطول نمایند و نیز در اشخاص دود بین بر روی اطراف حجاج نطول نمایند

نطول محرک معمول روکس بگیرند الکولاتور فیوراوانتی الکولاتور اکلیل الجبل مکرر ۴۰ گرم امانیاك مایع ۳ تا ۵ گرم در رمدهای تودیبه چند قطره در کف دست ریخته در جلو چشم نگاه دارند تا بخار گرد و این عمل را در روزی ۵ تا ۶ دفعه مکرر کنند و در دفع روماتیسم و نیورالژی نطول نمایند

نطول محرک و محلل بگیرند الکولاتور فیوراوانتی الکولاتور اکلیل الجبل مکرر ۵ گرم تعفین ذراریح ۱ گرم مخلوط کنند داخل الات روماتیسمی رمدهای تودیبه مستعمل است

نطول مقوی معمول دوبل بگیرند الکولاتور فیوراوانتی تعفین کنکینا الکل خالص عرق کافوری مکرر ۵ گرم عرق بادرنجبویه کارم ۳۰ گرم تعفین اپزی دیرنبال ۴۰ گرم مخلوط کرده نطول نمایند

بلسان ضد روماتیسم معمول فونتین بگیرند بلسان فیوراوانتی ۲۵۰ گرم صابون ۳۰ گرم کافور ۳۲ گرم امانیاك ۸ گرم اسانس اکلیل الجبل ۶ گرم اسانس خاشا ۲ گرم مطابق معمول عمل نمایند و در دفع اوجاع روماتیسمی نطول کنند

تمریخ محرک معمول پیتت بگیرند اسانس تربانتین امانیاك مایع مکرر ۵ گرم مخلوط کرده در کولرا و دیگر ادبروی ستون فقار تمریخ کرده و پارچه را بان الوده نموده بر روی ان منطبق سازند

تمریخ استوکس بگیرند اسانس تربانتین ۱۰۰ گرم اسید استیک ۲۰ گرم اسانس لیمو ۸ گرم زرده تخم مرغ یکدانه مخلوط کرده در دفع صرع تمریخ نمایند

تمریخ صابونی (بلسان الحیوة انگلیسی) بگیرند صابون صلب ۸۲٫۲۰ کافور ۴۳٫۳۵ اسانس اکلیل الجبل ۵٫۶ الکل ۴۲۵٫۵۷ اب مقطر ۲٫۶ مطابق معمول عمل نمایند و در دفع تومورهای بارده و اوجاع مفاصل نطول کنند

تمریخ ضد بواسیر معمول اندری بگیرند روغن بتون عسل تربانتین اعلی مکرر ۵ گرم مخلوط کنند ۴ گرم از این مخلوط را تمریخ نمایند و در وقت استعمال بهم زنند

تمریخ محلل معمول پوت بگیرند اسانس تربانتین ۲۰ گرم اسید کلوریدریک ۱ گرم مخلوط کنند در دفع روماتیسم و تومورهای مفصلی و سرما زده گیهای پا تمریخ نمایند

تمریخ سیاتیکی معمول لومبارد بگیرند روغن بتون ۲۵۰ گرم اسانس تربانتین ۴۰ گرم امانیاك مایع ۴ گرم تعفین ذراریح ۱۵ گرم مخلوط کنند روزی دو دفعه در دفع عرق النسا تمریخ نمایند

تمریخ ضد مفصلی معمول هوم بگیرند کافور ۵ گرم اسانس تربانتین ۱ گرم صابون سیاه ۳۰ گرم تومونو وال ۱۵ گرم کمون ۱ گرم کربونات امانیاك ۱ گرم مخلوط کرده در عوارض روماتیسمی تمریخ کنند

تمریخ حمائی معمول بلکونتر بگیرند اسانس تربانتین ۱۲۰ گرم لودانم دو سو ۴ گرم روزی دو قاشق کوچك در دفع حمی یك قاشق صبح و یکی عصر بر روی ستون فقار تمریخ نمایند

روغن بابونه تربانتینی بگیرند بابونه خشك ۱۵۰ گرم اب داغ ۲۰۰۰ گرم بگذارند بجوشد ۱۲۵ گرم اسانس تربانتین افزوده تقطیر کنند و در دفع اوجاع مفصلی تمریخ نمایند و **کدکس** این روغن را از یك جزء اسانس تربانتین و یك جزء روغن بابونه میسازد

مداوای تشنج عنق مثانه بگیرند اسانس تربانتین ۳۰ گرم زرده تخم یك دانه مرغ ۴۰ گرم صلابه کنند و کم کم در حین صلابه بیفزایند عرق نعناع فلفلی ۴۰ گرم در قسمتهای ادبیه تمریخ نمایند

چربی تربانتین معمول دبرن بگیرند اسانس تربانتین ۸ گرم امانیاك ۱۰ گرم الکل کافوری ۴۰ گرم پیه مذاب ۳۲۰ گرم مخلوط کنند و در دفع عرق النسا تمریخ کرده و لعوق تربانتینی مارتینر را با شامند

بلسان اذنی بگیرند الکولاتور فورا وانتی ۵ گرم روغن بادام شیرین ۱۰ گرم صفرای گاو ۲۰ گرم مخلوط
کرده و چند قطره از آن بروی پنبه چکانیده در گوش گذارند

آب شافی تربانتین معمول ودیز بگیرند تربانتین ونیز ۱۰۰۰ گرم کربونات سود
۲۵ گرم آب مقطر ۵ لیتر مدت ۵ روز دیجیسیون ساز نمایند بعد صاف نمایند زخمهای جرحی را از آن رفاده کنند

حقنه دافع سیاتیک معمول مصنف بگیرند اسانس تربانتین یک قاشق چای
خوری زرده تخم مرغ یک دانه آب گرم ۱۵۰ گرم اسانس را با زرده صلایه کرده کم کم آب را بیفزایند و صبح پس از قضای
حاجت و تخلیه امعاء در دفع عرق النسا حقنه نمایند و مقدار اسانس را مدتها میتوان زیاد کرد تا ۴ قاشق چای خوری

داتیانج کولوفان چنانچه ذکر کردیم عبارت است از سقز خشکی که پس از تقطیر تربانتین در قرع باقی
میماند و غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و بنزین است و انرا در قطع الدم جرحی مسحوق داتیانج را ذرور کرده و یک
قطعه از قو بقوت بروی آن می چسبانند

ذرور قاطع الدم معمول بونافوکس بگیرند داتیانج مسحوق ۵۰ گرم صمغ عربی مسحوق
کاشومکد ۲۵ گرم مخلوط کرده بروی سطوح خونالود ذرور نمایند

زفت بورگونی و زفت سفید از عوامل محمره میباشند و چون مشمع آنها را بروی جلد
منطبق سازند در آن تحریک کرده و از آن قرمز میکند و موجب بروز خارش و جوششهای کوچک میشوند و در
دفع روماتیسم مزمن و پلورودینی و اختلالات نزله و ذات الجنب مزمن مشمع زفت مستعمل و مفید است و نیز در
دفع پوستول زردی از استعمال آن تمجید کرده اند

مشمع زفت بگیرند زفت سفید و یا زفت بورگونی ۳۰ موم زرد ۱ با حرارت ملایمی ذوب کرده از روی آتش
بردارند این مشمع از عوامل محلله ضعیفه است و در ذات الجنب مزمن مستعمل

قیروطی زفت سفید بگیرند موم زرد ۴ زفت سفید ۲ پیه گوسفند تربانتین مکی ۱ با حرارت ملایم
ذوب کرده در قالبهای کاغذی ریزند و در رفاده جراحات استعمال نمایند

سقز المی یک نوع سقزی است که از امریک میاورند و از اقسام مختلف نباتات طایفه **بورسیراسه**
بخصوص کانار یوم استخراج مینمایند و دارای چندین قسم و بهترین اقسام سقز المی بر ذیل است که در ابتدا نرم
و پس از چندی سخت و شکننده میگردد و نیم شفاف و سفید زرد رنگ مخلوط با نقاط سبز رنگ و بوی آن مطبوع
شبیه ببوی رازیانه و محلول در الکل جوش و پس از سرد شدن ماده را سبب میشود موسوم به **المین** و این سقز
در خواص مشابه زفت بورگونی میباشد و در همان مواقع استعمال میگردد

کوپاهو چون بلسان (بوم) عبارت از هر ماده سقزی جامد یا مایعی است که محتوی اسید بنزوئیک باشد لهذا
این ماده بغلط معروف به بلسان کوپاهو شده زیرا که محتوی اسید بنزوئیک نیست و ماده است ذیت و سقزی که
بخودی خود و یا باعانت شکاف دادن ساقه چندین قسم درخت طایفه لگومینوز جریان مییابد و بیشتر از جنس کوپائیفرا
(نیسینالیس) اخذ میکنند که عبارت از اشجار مرتفعی باشند در امریک و در برزیل که از ممالک جنوبی امریک است تا
مکزیک که از ممالک شمالی است این اشجار بطور فراوان دیده میشود
کوپاهو عبارت از ماده است بقوام روغن زیتون و شفاف و رنگ آن زرد لیموئی و بوی آن تند و غیر مطبوع و طعم آن

حاد و تلخ و با نفرت و در الکل خالص و اتر بخوبی محلول و نوعاً محلول آن فی الجمله شیری است و چون این محلول را بگذارند بتدریج
مقدار کمی سقز و یا دهن ثابتی در آن راسب میشود و بسهولت کوپاهو با قلیات ترکیب میگردد و صفات مذکوره
نوعاً متعلق به کوپاهوی برزیل میباشند و یک قسم دیگر آنکوپاهو که موسوم به کوپاهوی کاین است و در استعمالات
داخلی بنا بر قول یکی از دانشمندان بر قسم مذکور ترجیح دارد و بوی آن مطبوع و شبیه ببوی عود و طعم آن نفرت انگیز
و چندان هم دوام نمیکند و رنگ آن زرد تیره و شفاف و در تجارت اغلب کوپاهو را با روغن کرچک و سایر ادهان
ثابته و تربانتین مغشوش میکنند

کوپاهو از عوامل محرکه است و خواص آن مشابه تربانتین است و علاوه اثر مخصوصی در جهاز بولی دارد و بیشتر
از آن در دفع سوزاک استعمال میکنند و نیز از آن در دفع لوکوره مبهم و برونکوره و برونشیت و بعضی اسهالها و خناق
و پسوریازیس استعمال مینمایند و آب مقطر کوپاهو بطور زرق مستعمل است
مقدار شربت کوپاهو در دفع سوزاک از ۵ تا ۲۰ گرم در عرض و ذکر در ده دفعه استعمال شود و از ۲ تا ۱۰ گرم در دفع
لوکوره و از ۱ تا ۲ گرم در دفع برونکوره

یکی از دانشمندان باشرف انگلیسی مبلول در کوپاهو جراحات را رفاده مینماید و از برای سخت کردن گرانولهای جراحت
این رفاده را بر مرهم های محلل و سایر مواد مشابه ترجیح میدهد

عرق (آب مقطر) کوپاهو معمول دوروولت بگیرند کوپاهو مقدار منظور
آب صاف مقدار کافی مخلوط کرده تقطیر کنند تا تقطیر اسانس تمام گردد و بعد این اسانس را بواسطه عمل ابحراف محصول
مقطر جدا کنند و این مقطر را از ۵ تا ۲۰۰ گرم در عرض روز بطور زرق استعمال مینمایند

مداوای پسوریازیس بواسطه کوپاهو یکی از دانشمندان معاصر در دفع پسوریازیس
شروع میکند بدوا از سه گرم کوپاهو و بعد ۴ گرم و بالاخره به ۶ گرم مقدار آنرا میرسانند و صبح ناشتا و عصر در
فاصله دو غذا آنرا تجویز مینماید و این مداوا در دفع پسوریازیس قوی الاثر است

کپسول کوپاهو معمول موتس و راکن در کپسولهای کوچکی که از ژلاتین و یا گلوتن و یا
خمیر عناب میسازند کوپاهو را داخل مینمایند و تقریباً هر کپسولی دارای ۳۰ دسی گرم کوپاهو میباشد و باین طریق
طعم و بوی آن که گاهی فوق تحمل مریض است پوشیده میشود و مریض بآسانی آنرا میاشامد و ژلاتین و سایر موادی که
از آنها کپسول ساخته اند همینکه وارد معده شد منحل میگردند و کوپاهو را آزاد مینمایند و مقدار شربت این کپسولها از ۶
تا ۳۰ عدد است در هر روز و در این صورت دوائی ناگوار و قابل تمجید است میتوان بدل نمود بصورت دیگری و آنرا
در جوف معزیان گذاشته بیاشامند و گاه بعد از شرب کوپاهو دوغهائی عارض میشوند که فوق طاقت غالب مرضا می
باشند و در این صورت میتوان بلباسی که مطبوع مریض باشد آنرا داخل نمود و کپسولهای موتس که از ژلاتین ساخته
شده اند دارای کوپاهوی تنهائی میباشند ولی کپسولهای **راکن** دارای کوپاهوئی میباشند که با شیره کلسینه نیم
جامد شده و قشر این کپسولها که بنیاد نهاده استاد **گلوتن** ساخته میشود

نقل کوپاهو معمول فورتن بگیرند کوپاهوی خالص ۳۰ گرم منیزی کلسینه ۱۰ دسی گرم
بدقت مخلوط کنند و ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد ۲۰ قسمت نموده و با غبار نگشته آنها را گرد کرده مطابق معمول
نقل سازند و روزی از ۵ تا ۲۰ نقل استعمال نمایند

پوسیون کوپاهو بگیرند کوپاهو الکل ۸۰ درجه شربت تلو مکد ۵۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم الکل نیتریک ۲ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع سوزاک از ۳ تا ۴ قاشق کوچک سه دفعه در عرض روز بیاشامند در دفع نفث الدم از ۲ تا ۴ قاشق چای خوری در عرض روز نیز مفید و مستعمل است

پوسیون ضد سوزاک معمول لانگلبرت بگیرند عرق کوپاهو ۳۰۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده پوسیون سازند و در یک یا دو روز بنوشند

پوسیون ضد نفری معمول برژدون بگیرند کوپاهو ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم الکل ۱۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰ گرم پوسیون سازند و هر دو ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون لعابی کوپاهو معمول دوروولت بگیرند عرق نعناع ۱۲۵ گرم کربونات سود ۲ گرم کوپاهو شربت صمغ مکد ۳۰ گرم اتر سولفوریک ۲ گرم مخلوط کرده بهم زنند و در عرض روز از ۴ تا ۵ قاشق خوری مندرجا بنوشند

لعاب کوپاهو بگیرند کوپاهو عرق بهارنارنج عرق کاهو شربت کوکنار سفید مکد ۳۰ گرم صمغ عربی ۱۰ گرم مطابق معمول لعاب سازند از ۳ تا ۴ قاشق کوچک سه دفعه در عرض روز بیاشامند

لعاب قابض معمول کاده بگیرند صمغ عربی شربت تلو مکد ۴۰ گرم در هاون چینی صلایه کرده کم کم بیفزایند ابتدا سقز کوپاهو ۳۰ گرم و بعد گلاب ۲۰۰ گرم جوهر شوره تند داد ۴ گرم و نصف این لعاب را صبح و باقی مانده را عصر در مدت پنج تا شش روز بیاشامند

لعاب کوپاهو معمول ریغینی بگیرند بلسان کوپاهو ۳۰ گرم عصاره راتانیا ۵ گرم زرده تخم مرغ یک دانه اسید نتریک الکلی ۱۰ گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم مطابق معمول لعاب سازند و در مدت ۳ تا ۴ روز بیاشامند

شربت کوپاهو معمول پوش بگیرند کوپاهو ۸۰ گرم صمغ مسحوق ۲۰ گرم آب صاف ۸۰ گرم اسانس نعناع فلفلی ۱۲ قطره شربت ساده ۴۰۰ گرم ابتدا با کوپاهو و آب و صمغ لعاب متحد الاجزائی سازند و بعد اسانس و شربت را افزایند و از ۵ تا ۶ گرم مقدار شربت آن است

این شربت را معده بهتر از سایر محصولات کوپاهو تحمل میکند چون موجب رودل و اسهال شود در ۵۰ گرم آن سی گرم کلوریدرات مرفین باید افزود و یکی از دانشمندان شربت کوپاهو و شربت کابه را با فواید زیاد در دفع خارش مهبل استعمال

مخلوط زیت و سقزی معمول رام بگیرند روغن بید انجیر ۱۰ گرم تربانتین ملز کوپاهو مکد ۲۰ گرم مخلوط کنند در حبس البول که بواسطه اختلال ترشح عارض شده باشد ۶۰ قطره آنرا در شیر مخلوط کرده سه دفعه در عرض روز بیاشامند

کوپاهوی منجمد معمول میال بگیرند کوپاهو ۵۰ گرم منیزی کلسینه ۳ گرم مخلوط کنند و مدت هشت روز باید بماند تا انجماد بخوبی حاصل گردد و چون در حمام ماریه آنرا گرم کنند چند ثانیه نرم میگردد و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم است که در میان مغزان گذاشته سه دفعه در عرض روز بیاشامند اگرچه این ترکیب از محصولاتی است که بخوبی میتوان آنرا آشامید ولی قوت کوپاهو در آن کاسته شده و **روسن** ۱۲ جزء کوپاهو را با یک جزء موم سفید را با هم مخلوط کرده و منجمد می سازد

ایضا کوپاهوی منجمد بگیرند کوپاهو ۵۰ گرم کربونات منیزی مقدار کافی بقدری که کربونات در کوپاهو

داخل نمایند که بقوام معجون گردد و مانند معمول فوق بهمان مقدار در دفع سیلان مستعمل است

معجون کوپاهو معمول بوتینی بگیرند کوپاهو ۱۰ گرم بادام شیرین نرم کوفته روغن گرفته ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاک در سه دفعه در عرض روز بیاشامند

معجون ضد سوزاک بگیرند کوپاهو ۵ گرم اسانس نعناع ۱ گرم کلوریدرات مرفین ۵ سانتی گرم بادام شیرین نرم کوفته روغن گرفته مقدار کافی مخلوط کرده نه قسمت نمایند و در عرض سه روز روزی سه قسمت در سه دفعه بیاشامند

عجین ضد سوزاک معمول وان مونس بگیرند سقز کوپاهو ۲۵ گرم قند مسحوق ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و کم کم بیفزایند شربت ساده و لعاب صمغ عربی مکد مقدار کافی و خمیر متحد الاجزائی بقوام عجین سازند و از ۵ تا ۱۰ گرم صبح و عصر بیاشامند

عجین کوپاهوی آهن دار معمول تروسو بگیرند کوپاهو ۱۰ گرم کابه چینی ۲ گرم طرطرات آهن و پتاس ۲ گرم آب ۲ گرم شربت به مقدار کافی مطابق معمول عجین سازند و از ۵ تا ۲۰ گرم در دفع سوزاک که با کم خونی همراه باشد بیاشامند

عجین لاردی بگیرند کوپاهو قند مکد ۲۰۰ گرم لاک قرمز ۵ گرم صمغ عربی ۵۰ گرم عرق نعناع فلفلی مقدار کافی مطابق معمول عجین سازند از ۵ تا ۱۰ گرم صبح و عصر بیاشامند و در دفع سوزاک مزمن مفید و مشهور است

عجین ضد سوزاک معمول بیران بگیرند کوپاهوی خالص ۳۰ گرم منیزی کلسینه ۳ گرم مسحوق کات هندی ۵ گرم کابه مسحوق ۴۰ گرم اسانس نعناع اسانس دارچینی مکد ۵ قطره مخلوط کنند و از نصف تا ۴ قاشق چای خوری به قدری مغزان گذاشته یک ساعت قبل از غذا و سه ساعت بعد از غذا بیاشامند

کپسول کوپاهو با قطران بگیرند کوپاهوی خالص ۲۲۰ گرم قطران نروژی ۲۰ گرم منیزی کلسینه ۱۵ گرم مخلوط کرده در ۴۰۰ کپسول داخل نمایند و روزی ۵ دانه بیاشامند

الکسیر ضد سوزاک معمول لمورت بگیرند الکل خالص ۱۰۰ گرم کوپاهو ۴۰ گرم سقز کباب ۱۰ گرم دهن فرار ساسافراس ۲ گرم مخلوط کرده صاف کنند و از ۵ تا ۱۰ گرم در روز بیاشامند

مخلوط برزیلی معمول لپر بگیرند بلسان مکی غلیظ ۱۵ گرم بلسان کوپاهوی غلیظ ۴۰ گرم عصاره زعفران ۱ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاک ۳۲ گرم این مخلوط را باید در دو دفعه در روز بیاشامند و میتوان بعوض بلسان مکی تربانتین ملز را استعمال نمود و مراد از بلسان غلیظ آنست که بلسان را در آب بجوشانند تا یک جزء از اسانس آن بخار گردد

مخلوط بلسانی معمول فولر بگیرند بلسان کوپاهو ۲ گرم با یک زرده تخم مرغ صلایه کرده کم کم بیفزایند شربت تلو ۵ گرم شراب سفید اعلا ۲۰۰ گرم روزی یک قاشق سوپ خوری صبح و یکی عصر در دفع نزله مزمن مثانه و نزله مزمن رحم و مجاری بول و مثانه بیاشامند

حب کوپاهو بگیرند کوپاهوی منجمد مقدار منظور حبهای ۳۰ سانتی گرمی سازند و آنها را در کربونات منیزی بغلطانند و در دفع سوزاک از ۱۰ تا ۳۰ عدد در روز بیاشامند

حب کوپاهو معمول کاده بگیرند کوپاهو ۵ گرم منیزی مهیه و کربنات مقدار کافی

مطابق معمول جهای سردسیگرمی سازند و در دفع سوزاك از ۵ تا ۶ حب به دو دفعه در روز بیاشامند و این حبها را میتوان
از یك قشری از دکلاتین پوشانید و یا انکه انها را نقل ساخت

حب ضد سوزاك معمول موست بگیرند تربانتین و نیز عصارهٔ خطبا تا کنوسو لقات
امن مکد ۱۰ گرم مطابق معمول جهای ۱۰ سانتی گرمی سازند این جهارا در دفع سوزاکی استعمال میکنند که بواسطهٔ حالت
ضعفی که سبب ابرام و اصرار در مداوای ضد و دم باشد مستحکم گشته است و مقدار شربتها از ۶ تا ۸ عدد است که
سه دفعه صبح و ظهر و عصر استعمال کنند

حب ضد نزف الدم معمول گال بگیرند کوپاهوی منجمد شده بواسطهٔ منزی ۵۰ گرم جهای
دودسی گرمی سازند ابتداء و بعد ۸ و ۱۰ و ۱۲ سه دفعه در روز بیاشامند

حب ضد سوزاك ایضاً معمول گال بگیرند کوپاهوی منجمد شده بواسطهٔ منزی ۵۰ گرم
ریوند سیموئی ۱۰ گرم مخلوط کرده جهای دودسیگرمی سازند ۶ حب صبح و ۶ حب ظهر و ۶ حب عصر بیاشامند و مقدار را
زیاد کرده تا به ۱۰ و ۱۲ حب هر دفعه برسد

حب ژاوفروا بگیرند کلقند ۱۰۰ گرم کوپاهو ۲۰ گرم خون سیاوشان ۱۰ گرم کمل ۳ گرم حبهای سه دسی گرمی
سازند و در اخر سوزاك از ۶ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب ضد نزله مثانه معمول گال بگیرند کوپاهو تربانتین بوند و مکد ۱۰ گرم منزی
مقدار کافی جهای ۲ دسی گرمی سازند و ۳ تا ۴ حب صبح و ۳ تا ۴ ظهر و ۳ تا ۴ عصر بیاشامند

حب کوپاهوی اهنی معمول برنکیر بگیرند کوپاهو مبدات پراکسید اهن مکد ۱۰ گرم
کربونات منزی مقدار کافی جهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و در دفع سلسل بول دودی از ۲ تا ۱۰ حب استعمال کنند

لعاب کوپاهو معمول ژانل بگیرند کوپاهو ۴ گرم کربونات سود متبلور و مسحوق ۲۰ گرم آب
مقطر ۹۴۰ گرم در شیشه که ظرفیتش دو مساوی این مخلوط باشد داخل نموده بهم زنند و این لعاب را در قهای
ضد سوزاکی استعمال مینمایند

زرق بلسانی ضد سوزاك معمول ژانل بگیرند لعاب کوپاهو ۳۰ گرم
اب مقطر ۶۰ گرم لودانم سیدنم ۱۲ قطره مخلوط کنند این مخلوط یك صدم وزنش کوپاهو میباشد و در نزله مثانه مستعمل است

حقنه کوپاهو معمول ریکورد بگیرند کوپاهو ۲۰ گرم زردهٔ تخم مرغ یکدانه عصارهٔ
صمغی تریاك ۵ سانتی گرم اب صاف ۲۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و این حقنه را در وقتی استعمال میکنند که
نتوان شربا کوپاهو را استعمال نمود

حقنه کوپاهو معمول ولپو بگیرند کوپاهو ۸ گرم یك دانه زردهٔ تخم مرغ و ۵۰۰ گرم مطبوخ
خطمی و یك گرم لودانم سیدنم مخلوط نمایند

شیاف کوپاهو معمول کولومبا بگیرند کوپاهوی منجمد مسکه کاکاو مکد ۵ گرم عصارهٔ
تریاك ۲ سانتی گرم یك شیاف سازند و در دفع سوزاك و لوکوره مزمن یك شیاف صبح و یك شیاف عصر استعمال نمایند

بلسان گورگوم در خواص و محل استعمال و مقدار شربت مانند بلسان کوپاهو میباشد

پوسیون معمول ویدال بگیرند بلسان گورگوم مسحوق صمغ عربی مکد ۴ گرم شربت ساده

بلسان گورگوم

۱۲ گرم

۱۲ گرم مطبوخ بدیان خطائی ۶۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته در دفع سوزاك معمول دارند

تامپون ضد ورم حهبل معمول ویدال بگیرند بلسان گورگوم ۱ گرم آب آهك
۲ گرم مخلوط کرده مطابق معمول تامپون سازند

ترپین از عواملی است که تغییر بدی در ترشح شعب قصبه را و نفث دمی را بسرعت موقوف میکند و مقدار شربت
ان از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است در عرض روز و انرا بشکل حب و یا بشکل کپسول استعمال مینمایند و نیز در ابتدای سل و نزله
شعب قصبه مستعمل است

الکسیر ترپین معمول ویژیه بگیرند ترپین ۲ گرم گلیسرین ۲۸ گرم الکل ۹۰ درجه ۲۸ گرم
شربت عسل و نیل داد ۲۸ گرم مخلوط کنند

ترپینول استعمالات ترپینول مانند ترپین است ولی عمل ان مطمئن تر و در اختلالات مجاری بول چندان
اثری ندارد و **بومیت** انرا بشکل کپولهای **کلرتان** که هر یك محتوی ۱۰ سانتی گرم ترپینول میباشد استعمال
میکند و مقدار شربت این کپولها از ۶ تا ۱۲ عدد است در عرض روز

حب ترپینول معمول تانرت بگیرند ترپینول ۱۰ سانتی گرم بنزوات سود ۵ سانتی گرم
قند مقدار کافی یك حب سازند

در بیست و نهم — تریاك و محصولات ان و سایر عوامل مغیر عصب

تریاك ع **افیون** فل **اوپیوم** ی **اوپیون (مکونیون)** عبارت است از عصیر
منجمدی که از **کوکنار** ف **پاوول پاپاور** ی **مکون (کودیا)** اخذ میشود و کوکنار که از طائفه
پاپاوراسه است از نباتات بومی مشرق زمین میباشد و **ابقراط** معرفتی بخواص ان داشته
وانرا استعمال نمیکرده ولی **دیاگوراس** معاصر **ابقراط** عالم به اثر تریاك در اعمال دماغ و نخاعی بوده
وانرا استعمال کرده است و **جالینوس** هم در باب تریاك مختصر بیانی نموده و در حقیقت حکمای بزرگ اسلام
از قبیل شیخ الرئیس **ابوعلی رازی** و غیرهما اول کسی میباشند که پی بخواص ان برده و در ترابوتیك انرا
داخل نموده اند و امروز اهمیت ان در ترابوتیك بدرجه است که گفته اند بدون تریاك و جیوه و کنکینا و امتیك طبابت
محال است و دانشمندان بزرك فرنکستان تا چند سال قبل انرا در عداد عوامل مخدره و منومه محسوب میداشتند
ولی **بوشاردا** در عداد عوامل نوروستنیك (مقوی عصب) تریاك را بیان میکند و این لفظ که عمومیت داد علاوه
بر تریاك و کلورال شامل بسیاری از عوامل میشود و ما در این درس علاوه تریاك و مورفین و سایر محصولات انرا بیان میکنیم
و بعد سایر مغیرات عصب از قبیل الکوکا دیوم و کاهو و حشیش و حشیشین کلورال و پارالدهید و هیپنون و اورتان
و سولفونال و پیروپیلامین و تیرونال و غیره و مخدرات طایفه سلانه را در بلادن مفصلا بیان کرده ایم

در بیان تریاك و محصولات و ترکیبات ان

جوزبویا

فهرست

چون تریاک را بمقدار خیلی کم استعمال کنند یک نوع حالت ارامی و سکونی میاورد که منجر بخواب میگردد و اگر بمقدار زیادتر استعمال گردد ابتدا در بدن تحریک کرده و بر اعمال روح می افزاید و بعد موجب نوم غرق و مضطرب میشود و این در صورتی است که اختصاصی در تحمل ان نباشد چه در بعضی حالات مخصوص بدن میتواند تحمل مقدار زیادی از تریاک را نماید بدون عروض عارضه و بیشتر اطبا انرا تجویز میکنند در دفع بی خوابی در تسکین اوجاع و جهة نقصان ازدیاد حس که اغلب اوقات با بسیاری از امراض الی هزمن همراهی دارد و از عواملی است که در دفع جنون خیلی مؤثر است بخصوص هرگاه پس از استعمال ان یک نوع هیجانی در علامات مرضی ظاهر گردد و در دفع اقسام نورالژی نیز مستعمل و مفید است و بهترین معینی است هر عوامل ضد سیفلیس را و در اقسام برونشیت و در بسیاری از اختلالات امراض جهاز تنفسی از محصولات تریاکی فوائد زیاد برده اند و اثر محصولات تریاکی در دفع بسیاری از امراض جهاز هضمی مسلم است و لهذا انرا استعمال میکنند در دفع گاسترالژی و اقسام اسهال و کولیرا و قیهای دیابتی حوامل و نیز در دفع دوسنطاریا قوی الاثر است و یکی از دانشمندان بزرگ (میرزا ابراهیم خان طبیب حضور همایون شاهنشاهی) میگوید که نقدیة المغز در دوسنطاریا در صورتی خطرناک است که محصولات تریاکی در ان بی اثر مانند و مقدار شربت تریاک خالص از نیم سانتیگرم تا ده سانتیگرم است

در استعمال محصولات تریاکی در اطفال و حوامل و مقدار شربت انها بسیار احتیاط باید نمود چنانکه استاد بزرگوار دکتر تما در نصایح بشاگردان خود میفرمود که گاه دیده شده است یک دو قطره لودانم جنین و مادر هر دو را کشته است و چون مدتی بر تریاک و محصولات ان مداومت نمایند اشتها کم میشود و ممکن است قحول عارض گردد و هیچ دوائی نیست که بسهولت تریاک و محصولات ان عادت شود و لهذا طبیب همیشه باید این مسئله را در مد نظر داشته باشد و یکی از دانشمندان فرانسه ثابت کرده است فواید ترکیب تریاک را با عوامل قویه که معده و امعاء باشکال انها را تحمل میکند از قبیل تعفین ذراریح اسانس تربانتین طرطر استیبیه و غاریقون سفید و ترکیبات ذیبقی و غیره

بهترین تریاکها تریاکی است که در ۱۰۰ جزء دارای ۱۰ جزء مورفین باشد و دواسازها باید در این فقره دقت کرده و اهتمام نمایند در تجارت فرنگستان چندین قسم تریاک معمول است که مقدار مورفین انها را ذیلا بیان مینمائیم اولا تریاک مصری از ۳ تا ۴ جزء در ۱۰۰ جزء مورفین دارد و علاوه مورفین ان با نرکوتین مخلوط است ثانیا تریاک قسطنطنیه در ۱۰۰ جزء دارای ۱۲ جزء مورفین است ثالثا تریاک ازمیر از ۱۳ تا ۱۴ جزء در ۱۰۰ جزء مورفین دارد و مورفین ان بهتر از مورفین دو قسم مذکور و سفید میباشد و بسهولت متبلور میگردد رابعا تریاک ایران در ۱۰۰ جزء ۸ تا ۱۲ جزء مورفین دارد خامسا تریاک هندوستان پست تر از تریاک ایران است و ثابت شده که تریاکی از یک جنس کوکنار اخذ میکنند ممکن است بواسطه نضج و عدم نضج کوکنار مقدار مورفین ان مختلف گردد هرچه کوکنار رسیده تر و نضجش بیشتر گردد مقدار مورفین تریاک ان کمتر میشود و یکی از دانشمندان فرانسه **اوبرژیه** نام ثابت کرده که کوکنار سفید که خشخاش گرد باشد بهترین اقسام کوکنارها است و این دانشمند میگوید از همین جهة است خشخاش سبز که نارس است قوای از خشخاش عطاری دارد که در وقتی چیده شده که دانه های ان رسیده و نضج گرفته اند و بیان میکند که تریاکی که دفعه اول اخذ میکنند در ۱۰۰ جزء دارای ۱۰/۳۰ جزء مورفین است و تریاک دوم که از همان کوکنار اخذ شود ۵/۵۳ و تریاک سوم ۳/۲۲ مورفین دارد و این دانشمند تریاکی از کوکنار سفید اروپائی اخذ میکند و باسم افیون انرا موسوم کرده است و این افیون **اوبرژیه** در ۱۰۰ جزء دارای ۱۰ جزء مورفین میباشد

اقسام تریاک

پادزهر

پادزهر تریاک چنانچه در فصل اکونیت و بلادن ذکر کردیم در ابتدا بواسطه امتیک و یا بواسطه مقیات باید سم را از بدن خارج کرد و بعد از نواختن بوده و استعمال مطبوخ خیلی غلیظ قهوه شربا و احتقانا خیلی ممدوح است و اثرهای قوی از ان بیان کرده اند بمناسبت وقت و محل مسموم را چوب یا تازیانه بزنند و مالشهای خشک بر بدن ان وارد اورند و شمع خردل بر ان اندازند و بعباره دیگر را میکربول دارای مورفین است هر واسطه و وسیله که باشد مسموم را باید دنگاه دارند و مانع از خواب ان شوند و استنشاق گاز اکسیژن در مسموم تریاک مفید و مستعمل است ر بفصل اکونیت

در بیان محصولات مشکله از اجزاء اعظم تریاک است

عصاره تریاک بگیرند تریاک ۱ جزء اب مقطر ۱۲ جزء تریاک را خورد کرده و با ۸ جزء اب مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و تفاله را با ۴ جزء دیگر اب مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر کنند و محصول را در ۱۰ جزء اب سرد مجددا بخیسانند و چند ساعتی بگذارند بماند و با کاغذ صاف کرده در حمام ماریه بقوام عصاره منجمد تبخیر نمایند و در ۱۰۰ جزء این عصاره ۲۰ جزء مورفین باید باشد و از نرکوتین نباید اثری در ان بوده و باین طریق از ۱۰۰ جزء تریاک ۵۰ جزء عصاره اخذ میشود و این عصاره از عوامل مخدره است و مقدار شربت ان از ۲ سانتیگرم تا ده سانتیگرم که بطور حب و یا پوسیون استعمال نمایند و در خارج بمقدار مختلف در غسولات و در ضمادها و غرغره ها و کحلها داخل میگردد

عصاره خمری تریاک بگیرند تریاک اعلا ۱ جزء شراب سفید ۶ جزء تریاک را خورد کرده در ۴ جزء شراب بخیسانند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و تفاله را در ۲ جزء دیگر شراب بخیسانند و پس از چند ساعت با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده از کاغذ صافی بگذرانند و در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر نمایند و این عصاره اگرچه امروز کمتر استعمال میشود ولی مانند عصاره فوق و بهمان مقدار میتوان انرا استعمال کرد

لودانم سیدنم بگیرند تریاک خالص ۴۰ زعفران ۲۰ دارچینی ۳ قرنفل ۳ شراب قرمز ۳۲۰ دواها را نیم کوب کرده در صراحی دربداری مدت ۱۵ روز در شراب بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کرده از کاغذ صافی بگذرانند از ۱۰۰ جزء اجزائیکه استعمال کرده ۷۸ جزء لودانم بدست میاید و این محصول از عوامل مخدره و ضد تشنج است در داخل و خارج استعمال میشود و مقدار شربت ان در داخل از نیم دسی گرم است تا ۲ گرم که بطور پوسیون استعمال کنند و در خارج مقدار ان مختلف میگردد و در غرغره ها و کحلها و پمادها و غسولها و غیره انرا داخل مینمایند و در کتاب جرحی جراحت را با اب لودانم داری که از ۲ تا ۳ جزء لودانم در ۱۰۰ جزء اب داخل کرده باشند استفاده مینمایند ولی باید عامل مراقب جذب لودانم و اثار ان باشد و ۲۰ قطره این لودانم ۱ گرم وزن دارد و ۵ سانتیگرم ان دارای ۵ سانتیگرم عصاره تریاک میباشد

تنبیه نسخه های لودانم در دواسازی های ملل مختلفه اختلاف دارد و نسخه که در فوق ذکر کردیم معمول در فرانسه است و لودانم انگلیسها عبارتست از ۱ جزء تریاک و ۱۰ جزء شراب و لودانم پروسها ۱ جزء تریاک و ۱۰ جزء شراب و لودانم ئدمنها ۱ جزء تریاک و ۹/۵ جزء شراب و لودانم نمسه ها ۱ جزء تریاک و ۹ جزء شراب و لودانم بلژیکیها ۱ جزء عصاره تریاک و ۱۵ جزء شراب اهالی اسپانیول تعفینی میسازند موسوم به **تعفین پارگوریک** که دارای یک جزء تریاک خالص در ۱۲۰ جزء الکل ضعیف است

لودانم سیدنم

شراب

لودانم سیدنهم

شراب مرکب تریاک ایضاً موسوم به لودانم سیدنهم بگیرند تریاک خالص ۲ زعفران ۱ دارچینی ا قرنفل ا شراب قرمز ۱۲۵ مدت پانزده روز بخیسانند و بافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و در ۱۰۰ اجزاء شرابیکه در این محصول استعمال کرده اند ۱۰ جزء لودانم بدست می اید این لودانم معمول مصنفاست و در دواخانه های طهران همین نسخه را استعمال میکنند و مقدار شربت این لودانم با لودانم سابق الذکر چندان اختلافی ندارد

لودانم روسو

لودانم روسو بگیرند تریاک ازمیر ۵ عسل سفید ۱۵ اب گرم ۵ کف فقاع ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ تریاک را در اب گرمی که ۲۰ درجه حرارت داشته باشد حل کند و عسل و کف فقاع را بیفزایند و در صراحی دهنه بجا ادل ۲۵ درجه ان را نگاه دارند و بگذارند تا انقلاب تخمیرش تمام شود و با کاغذ صاف نمایند و در حمام ماریه تبخیر کنند تا از همه حصه وزن ان ۵ اجزء گردد و پس از سرد شدن الکل را بیفزایند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و مجدداً با کاغذ صاف نمایند و ۴ گرم این لودانم مقابل ۱ گرم تریاک خالص یا ۵ دسی گرم عصارهٔ تریاک است و از لودانم سیدنهم دو مقابل قوی تر است و فقط دارای همان عمل مخدر تریاک میباشد و مانند لودانم سیدنهم بواسطهٔ زعفران و دارچینی و قرنفل این عمل تعدیل نشده مقدار شربت لودانم روسو در داخل از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون و در خارج مقدار ان خیلی متغیر است

تعفین عصارهٔ تریاک (تعفین تبائیک) بگیرند عصارهٔ تریاک ۱۰ گرم الکل ۶۰ درجه ۱۲۰ گرم مدتی بخیسانند تا خوب حل گردد و با کاغذ صاف کنند و ۱۰ قطره این تعفین تقریباً دارای ۵ سانتی گرم عصارهٔ تریاک میباشد

تعفین امانیاکی تریاک بگیرند تریاک اعلا ۸ گرم گل حسن لبه ۱۲ گرم زعفران ۱۲ گرم دهن فرار انیسون ۲ گرم امانیاک مایع ۲۰ اگرم الکل ۹۰ درجه ۶۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و ۴ گرم این تعفین را در پوسیون داخل می نمایند

شربت تریاک بگیرند عصارهٔ تریاک ۲ گرم اب ۸ گرم شربت ساده ۹۹۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۴ سانتی گرم عصارهٔ تریاک است

سرکهٔ تریاک (تعفین خلّی تریاک) بگیرند تریاک اعلا ۳۲ گرم سرکهٔ خلّی تند ۱۹۲ گرم الکل ۸۰ درجه ۱۲۵ گرم مطابق معمول تعفین سازند و مقدار شربت ان ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون

شربت دیاکود

شربت دیاکود در زبان یونانی **دیا** بمعنی با و **کود** مشتق از کودیا است بمعنی کوکنار و چون سابق این شربت را با کوکنار می ساختند باین اسم موسوم شده بگیرند عصارهٔ تریاک ۵۰ سانتی گرم اب مقطر ۴/۵۰ گرم شربت ساده ۹۹۵ گرم عصاره را در اب مقطر حل کنند و با کاغذ صاف کرده و مصفی را با شربت مخلوط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای یک سانتی گرم عصارهٔ تریاک است و قوت ان چهار مرتبه کمتر از شربت تریاک و از عوامل منوّم ضعیف و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۲۰ گرم است

شربت کوکنار بگیرند کوکنار رس بدون تخم ۳ اب صاف ۱۸ الکل ۸۰ درجه ۲ مخلوط کرده مدت دو روز بگذارند بماند و بافشار از پارچه گذرانیده و صاف کنند و بگیرند از این مصفی ۱۲ جزء قند سفید ۱۹ جزء مطابق معمول حل کنند و این شربت نیز از عوامل منوّم ضعیف میباشد و مقدار شربت ان از ۱۵ تا ۳۰ گرم بطور پوسیون

گرد معمول دوور

گرد معمول دُوِرْ (پودر دُودُووِر) بگیرند مسحوق سولفات پتاس مسحوق نترات پتاس مکدام ۴ مسحوق ایپکا مسحوق تریاک مکدا یک مخلوط کنند و ۳ تا ۶ دسی گرم این گرد را مانند معرّقات

دمسکان در عرض روز دو نوبت یا شامگاه دهند و ۵۰ سانتی گرم ان دارای ۵ سانتی گرم تریاک است که معادل با ۲ سانتی گرم و نیم عصارهٔ تریاک بود و یکی از دانشمندان معاصر این گرد را باده مقابل وزنش موم زرد مخلوط کرده رکاسیر الزئه موجع استعمال میکند مصنف را نیم وزنش نشاسته مخلوط نموده حبهای ۲۰ سانتی گرمی میسازد و دو دندو سط دو تا ۲ حب در عرض روز استعمال مینماید

مثرودیطوس

معجون دیاسکوردیوم لفظ دیاسکوردیوم مرکب از دو کلمهٔ یونانی است یکی **دیا** بمعنی با و دیگری **اِسکُورْدِیوم** که عبارت از توم تیغ (موسیر) باشد و این معجون همان **مثرودیطوس** است که در کتب متقدمین به نسخه های مختلف بیان شده است بگیرند برگ خشک توم تیغ ۶ گل سرخ ۲ ریشهٔ انجبار ۲ جنطیانا ۲ ریشهٔ تورمانتیل ۲ مستر دوشک ۲ زنجبیل اکابه ۱ دارچینی ۴ دیکتام ۲ حسن لبه ۲ بادیه ۲ صمغ عربی ۲ گل ارمنی ۸ عصارهٔ تریاک ۱ عسل رودی ۱۲۰ شراب قرمز ۲ و بعضی بجای حسن لبه بلسان پرو استعمال میکنند عسل رودی را تبخیر کنند تا ۱۰۰ اجزاء باقی ماند و عصارهٔ تریاک را در شراب حل کرده کم کم بران افزایند و سایر دواها را نرم کوفته مخلوط کنند و یک گرم از این معجون تقریباً دارای ۶ سانتی گرم عصارهٔ تریاک است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم و در دفع اسهال یکی از محصولات بسیار نیکو میباشد

معجون قابض معمول سُوِنْدِرْش بگیرند معجون دیاسکوردیوم ۲۲ مسحوق دارچینی مسحوق کات هندی مسحوق راج سفید مکدا ۲ مسحوق خون سیاوشان ۲۲ شربت ساده مقدار کافی مخلوط کنند و قوت قبض این معجون بیشتر از دیاسکوردیوم میباشد و سه مقابل کم عصارهٔ تریاک دارد و در اقسام اسهال و نزف الدم ها استعمال و سودمند است و مقدار شربت ان از ۴ تا ۱۰ گرم است

معجون قابض معمول فُوِلِرْ بگیرند معجون دیاسکوردیوم ۱۵۰ مسحوق گل ارمنی ۷۰ مسحوق خون سیاوشان ۵۰ مسحوق گلنار ۲۰ گلقند ۲۰۰ اسانس جوز بوا اسانس دارچینی مکدا ۱ شربت گل سرخ ۳۰۰ مخلوط کنند و قوت قبض این معجون نیز بیشتر از معجون دیاسکوردیوم است و ۴ دفعه کمتر تریاک دارد و در اسهال و نزف الدم و نفث الدم مستعمل و مقدار شربتان از ۲ تا ۱۰ گرم است

قطور انگلیسی سیاه بگیرند تریاک ازمیر ۱۰۰ گرم جوز بوا ۲۵ گرم زعفران ۸ گرم جوهر سرکه ۶۰ گرم اب مقطر ۶۰۰ گرم قند ۵۰ گرم مدت یک ماه بخیسانند و بعد تبخیر کنند تا ۳۰۰ گرم باقی ماند و با کاغذ صاف نمایند و از ۲ تا ۴ قطره در پوسیون داخل نمایند و این قطور نصف وزنش تریاک و در بعضی عصارهٔ تریاک است و یک جزء از ان معادل دو جزء لودانم روسو و چهار جزء لودانم سیدنهم میباشد و در دفع اوجاع عصبانی معدهٔ مفید و مستعمل

قطور قرمز معمول لِکُووانْتْ بگیرند تا بونه ۶۰ گرم تریاک اعلا ۸ گرم زعفران ۲ گرم قرنفل دارچینی مکدا ۱ گرم الکل ۶۰ درجه ۳۰۰ گرم مطابق معمول قطور سازند و از ۲ تا ۴ قطره این قطور را بروی حبه قندی چکانیده در دفع کاسترالژی و اسهال سردی و کولرا چندین دفعه در عرض روز بدهند

کلورودین

کلورودین بگیرند کلورهیدرات مرفین ۰/۰۰۶ تعفین کنب هندی ۰/۰۳ کلوروفورم ۰/۱۳ دهن فرار نعناع فلفلی ۰/۰۰۲۵ تعفین کاپسیکوم (فلفل فرنگی) ۰/۰۰۲۵ اسید سیانید ریک طبی اب دار ۰/۰۱۲ الکل ۰/۳ گلیسرین ۰/۲۴ مطابق معمول عمل کنند این نسخه مطابق است با نسخه که **بوشارداً** مینویسد و تقریباً همان کلورودین انگلیسی است که نسخه ان هنوز مخفی است و از عوامل ضد تشنج و ضد اوجاع عصبانی میباشد که در انگلستان استعمال ان شایع و متداول

متداول است و مقدار شربت آن در داخل از ۲ تا ۴ قطره است که در قند یا شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و در خارج
بطور تنطول از ۲ تا ۵ گرم در نیم بادیه استعمال میگردد

مخلوط گراوس بگیرند تعفین کلمبو تعفین کاسیا تعفین جنطیانا تعفین کنکینا مکدونه ۵ گرم کلورید دامونیم
۱ گرم مطابق معمول مخلوط کند و سه قاشق چای خوری در نصف پیاله مطبوخ چای مخلوط کرده در دفع بیخوابی هیجانات
عصبانی بخصوص در مجرمین در عرض روز استعمال کند

الکسیر مسکن دوبلن بگیرند عصاره خشک تریاك ۳۰ گرم اسید بنزوئیك ۳ گرم کافور ۲ گرم روغن انیسون
۴ گرم مدت هفت هشت روز در ۵۰۰ گرم الکل ۶۰ درجه بخیسانند و با کاغذ صاف کرده در صراحی در دار حفظ
کند و ۲۰ تا ۳۰ قطره این الکسیر را بروی حبه قند بچکانند و یا در قدری شربت و یا مایع دیگر مخلوط کنند و در عرض روز
بیاشامند و **تعفین تریاك کافوری کدکس** که **تعفین مرکب کافور** نیز نامیده
میشود عبارت از همین الکسیر است

مخلوط ضد اسهال معمول هوفمان بگیرند تعفین تانیك تعفین دارچینی مکدونه ۳ گرم
تعفین اذراقی ۱ گرم مخلوط کند و ۱ تا ۵ قطره در عرض روز بیاشامند

شربت ضد ورم بگیرند شقایق ۱۰۰ گرم در مقدار آب جوش دم نمایند که مصفای آن ۲۰۰ گرم بود و در این
مصفی حل کند عصاره تریاك ۲ گرم عصاره اپیکا ۵ گرم و با کاغذ صاف کرده در ۲۰۰۰ گرم شربت ساده که در حین جوش
باشد مخلوط نمایند و بجوشانند تا بقوام شربت غلیظی گردد و بگذارند سرد شد بیفزایند الکولاتو رباربنا ۵ گرم و حفظ نمایند
و از ۲ تا ۳ قاشق ترشی خوری در برونشیت و سایر اختلالات و حمی صدر استعمال کند و طبیب میتواند این شربت را بجای
شربت ضد ورم **تربانت** معمول دارد

پوسیون مسکن کدکس بگیرند صمغ عربی ۱۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰ گرم آب
مقطر ۱۰۰ گرم پوسیون سازند و هر ساعت یك قاشق کوچك بیاشامند

جلاب مسکن بگیرند شربت تریاك ۱۵ گرم شربت ساده ۱۰ گرم گل تیلول ۴ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مطابق معمول
جلاب سازند و با قاشق کوچك متعدد جا بیاشامند

لعوق مسکن بگیرند لعوق سفید ۱۵۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچك در عرض روز بنوشند

جلاب صمغی مسکن بگیرند جلاب صمغی ۱۵۰ گرم شربت دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچك متعدد جا
بنوشند

پوسیون کاسرالریح معمول لهان بگیرند لودانم سیدنم ۵ دسی گرم عرق دارچینی ۳۰
گرم لعاب قند داده ۲۰۰ گرم پوسیون سازند هر ربع ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون مقوی و مخدر بگیرند کلمبو ۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند
لودانم سیدنم ۱ گرم شربت تلو ۳۰ گرم در دفع سوء هضم و اسهال مزمن هر ساعت یك قاشق کوچك بنوشند

پوسیون ضد قولنج معمول کوفر بگیرند شربت دیاکوده ۱۰ گرم شربت به ۲۰ گرم عرق
نعناع ۶۰ گرم آب صاف ۵۰ گرم مخلوط کند و در دو یا سه دفعه بفاصله ربع ساعت بنوشند

پوسیون ضد ذوسنطاریا معمول رکن بگیرند عرق تیلول ۱۰۰ گرم شربت

تریاك ۳۰ گرم سفیده تخم مرغ ۲ دانه پوسیون سازند در عرض روز با قاشق ترشی خوری بنوشند

لیموناد صمغ و کوکا معمول پوادرن بگیرند کوکا دمکنانند در یك لیتر آب بجوشانند صاف
کرده بیفزایند شربت لیموناد صمغی ۶۰ گرم در مرض وبا پیاله پیاله بیاشامند و در دفع اسهال و ذوسنطاریا و مقدمات
کولرا قوی الاثر است

پوسیون ضد اسهال معمول گوبر بگیرند شربت راتانیا ۶۰ گرم تعفین کات هندی ۱۵
گرم کربونات امك ۵ گرم لودانم سیدنم ۲۵ قطره عرق نعناع ۱۵۰ گرم پوسیون سازند و هر نیم ساعت یك قاشق
چای خوری بیاشامند

مخلوط الهکی ضد اسهال بگیرند مغنول کربونات امك ۳۰ گرم عرق دارچینی ۶۰ گرم شربت
ساده ۶۰ گرم لودانم سیدنم ۴ قطره مخلوط کند و در عرض روز با قاشق کوچك بیاشامند و یکی از دانشمندان تمجید بادی
ازاین محصول میکند

قطور ضد کولرا معمول فرانسی بگیرند تعفین ساده تریاك ۵ گرم عصاره صبر ۴ گرم
حل کند و از ۱ تا ۳ قطره در یك قاشق شراب مخلوط کرده بیاشامند

مخلوط ضد کولرا معمول سیرو گونوف بگیرند تعفین اتری سنبل الطیب تعفین
کوچوله مایع هوفمان مکدونه ۸ گرم تعفین ادنیکا ۶ گرم اسانس نعناع ۲ گرم تعفین تریاك ۶ گرم تعفین اکونیت ۱۲ گرم
مطابق معمول مخلوط کند و این مخلوط را در کولرا وقتی باید استعمال کرد که بدن سرد و نبض ساقط شده باشد مقدار
شربتانی از ۱۰ و ۲۰ تا ۲۵ قطره است وگاهی از ۳۰ تا ۴۰ قطره در یك گیلاس کوچك شراب اعلا داخل کرده بیاشامند
و این مقدار را دو یا سه دفعه نیم ساعت به نیم ساعت تجدید میکند تا عمل انعکاس شروع نماید

سفوف ضد قطرب معمول بونو بگیرند براده صلابه شده آهن ۱ سانتی گرم عصاره
تریاك ۱ یا ۲ سانتی گرم عصاره خشك کنکینا ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده صلابه کند و صبح سفوف نماید و بهمین مقدار
نیز عصر سفوف کند و متدرجا بر مقدار آهن و عصاره تریاك بیفزایند

سفوف مسکن معمول هاردونك بگیرند اولئوساکارو دو ذبانه ۲۵ گرم کرمس معدنی
عصاره بنج مکدونه ۱ سانتی گرم تریاك ۵ سانتی گرم مطابق معمول در دو نیستر ساوی بربندند که در دفع سرفه عصبانی
شبی یك نیستر را با یك پیاله مطبوخ تیلول در وقت خواب سفوف کند

سفوف ضد کاردیالژی معمول مارك بگیرند عصاره تریاك ۵ سانتی گرم مسحوق
صمغ عربی ۱ دسی گرم مسحوق کلمبو ۲ گرم قند مسحوق ۵ گرم اسانس نعناع ۱ دسی گرم مخلوط کرده دو قسمت کند و یك
قسمت صبح و یکی عصر سفوف نمایند

شربت مسکن بگیرند شربت دیاکوده ۱۵ گرم شربت بادام ۲۵ گرم نیترات پتاس ۱ گرم مطابق معمول عمل
کند و در هنگام حاد سودالك این شربت مستعمل است و غالباً بتزین بزرگان و یا مرغ را با این شربت شیرین میکند

شربت ضد سیاه سرفه بگیرند شربت تریاك ۵ گرم شربت کنکینای شراب دار ۵۰ گرم شربت اپیکا
۵۰ گرم مخلوط کند و یك قاشق چای خوری صبح و یکی عصر بنوشند

شربت صدری بگیرند شربت دیاکوده ۵۰ گرم شربت تلو ۱۰۰ گرم مخلوط کند یك قاشق چای خوری صبح

ویکی عصر بیاشامند
شربت ضد گاستralژی معمول پادبولو بگیرند شربت بهارنارنج ۱۵۰ گرم عصارهٔ
ماءِ تریاک ۵ سانتی گرم عصارهٔ آکونیت ۵ سانتی گرم مطابق معمول مخلوط کنند روزی یک قاشق چای خوری نهار و یکی شام
بلافاصله بعد از غذا بیاشامند
حب مسکن و مقوی بگیرند عصارهٔ تریاک ۵ سانتی گرم مسحوق دارچینی ۳ دسی گرم شربت ساده
مقدار کافی ۲ حب سازند ویک ماسه حب در روز بیاشامند
حب دافع اسهال معمول لیبرت بگیرند عصارهٔ کلمبو ۲ گرم عصارهٔ کوچوله ۲ سانتی گرم
عصارهٔ تریاک ۲۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند ویک حب صبح ویکی عصر بیاشامند
ایضا حب دافع اسهال معمول سولاری بگیرند عصارهٔ تباشیر ۲ سانتی گرم
مسحوق ایپکا نرکات هندی مکد ۶۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب مفضض سازند و هر دو ساعت فاصله یک
حب بیاشامند وچون برازدادی خون باشد **بوشاردا** ۵ سانتی گرم عصارهٔ راتانیا اضافه میکند
حب معرق بگیرند معجون تریاق ۶ گرم عصارهٔ تریاک ۲ سانتی گرم کربونات امانیاک ۲ گرم مخلوط کرده ۶ حب
بزرگ سازند و در تمدادای گلکو نود و در شب بیاشامند
حب تریاک و کافور معمول ریکورد بگیرند کافور ۳ گرم عصارهٔ تریاک ۴ دسی گرم
لعاب مقدار کافی مطابق معمول ۴ حب سازند و در دفع نعوظ و هیجان عوقمانه دو یا سه حب هر شب بیاشامند
حب دافع صداع معمول بروسیس بگیرند عصارهٔ بنج عصارهٔ بلادن مکد ۲ سانتی گرم
عصارهٔ کاموه دسی گرم عصارهٔ تریاک ۵ سانتی گرم مسکه کاکاو ۵ گرم مطابق معمول ۳۰ حب مساوی سازند و هر
روز یک حب صبح ویکی عصر در دفع صداع کهنه بیاشامند
حب دافع گاسترالژی معمول دلارو بگیرند عصارهٔ تریاک ۳ سانتی گرم سوسرکونی
کربنات امن ۶ سانتی گرم منیزی ۱۲۰ سانتی گرم شربت صمغ مقدار کافی ۶ حب سازند در روزی دو حب یک حب دو
ساعت قبل از نهار ویکی سه ساعت بعد از شام بنوشند
حب مخدر معمول بارتز بگیرند عصاره تریاک عصارهٔ بلادن مکد ۲ سانتی گرم تریاس ۳۰
سانتی گرم مسحوق ریشهٔ خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۲ حب سازند در اطفال ده ساله که مبتلی بقطرب شدید
باشند روزی میتوان تا سه حب تدریج استعمال کرد و متدرجا بر مقدار آن باید افزود
قرص تریاک اسپتزله بگیرند انیسون مسحوق ۳ گرم قند مسحوق ۵۰ گرم صمغ عربی ۴ گرم عصارهٔ
تریاک ۵ سانتی گرم کثیرا در با لسوس مکد ۸ گرم مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

در بیان استعمالات خارجی مخصوص تریاک

عصاره صمغی تریاک را بر روی نافته باندازه های مختلف ماننده شمع می گسترانند و جهت تسکین اقسام نورالژی ها
جلد منطبق می سازند و نیز معجون تریاق را بر روی نافته و یا پارچهٔ دیگری کشیده و باندازه که می خواهند بر روی معده یا

شکم

شکم جهت تسکین اوجاع شدیده منطبق مینمایند ولودانم رو سو را بمقدار چند قطره در چشم قطور میکنند و تسکین میدهد
اوجاعی را که بواسطه ورم شدیدی در آن عارض شده باشند و اغلب اوقات لودانم رو سو یا لودانم سیدنم را جهت تسکین
اوجاع بر روی ضمادات ملین نطول میکنند و نیز تریاک و لودانم را در ضمادات داخل می نمایند ولی باید در استعمال آنها مراقب
بود زیرا ممکن است بسرعت جذب شوند
غرغره مسکن بگیرند عصارهٔ تریاک ۵ سانتی گرم در ۵۰۰ گرم آب جوش حل کرده و ۲۰ گرم الکل افزوده در دفع
قروح موجعه زبان و باد هان مضمضه نمایند
ایضا غرغره مسکن بگیرند کوکنار خورد کرده ۲۰ دانه بند کان ۵ گرم در ۱۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده
۲۰ گرم شربت عسل بیفزایند و در قروح کوفتی خیلی موجع غرغره کنند
مضمضه مسکن بگیرند عصارهٔ تریاک ۲ دسی گرم در ۱۲۰ گرم آب حل کرده ۲۰ گرم عسل سفید بیفزایند در
اورام موجعه دهان و زبان و یا حلق مضمضه و غرغره کنند
کحل تریاکی معمول کدکس بگیرند گلاب ۱۰۰ گرم عصارهٔ تریاک ۲ دسی گرم حل کرده صاف کنند
و در رمدهای موجع در چشم قطور نمایند
کحل مسکن بگیرند تغفین زعفران ۲ گرم گلاب ۱۰۰ گرم لودانم سیدنم ۱ گرم مخلوط کرده در چشم قطور نمایند
ایضا کحل مسکن بگیرند عصارهٔ بنج ۱ گرم در ۱۰۰ گرم گلاب حل کرده ۱ گرم لودانم رو سو بیفزایند
حقنهٔ کوکنار معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند کوکنار ۲۰ گرم آب جوش
۵۰۰ گرم کوکنار را خورد خورد کرده و تخمهای آنرا دور بریزند و در آب جوش ریخته مدت دو ساعت دم کند و صاف
کرده حقنه نمایند و چون ۱ گرم نشاسته مسحوق در آن مخلوط کنند به **حقنه کوکنار نشاسته** موسوم
میگردد و این حقنه را در بیمارستانها جهت تسکین اسهال بسیار استعمال میکنند
حقنه لودانم دار بگیرند لودانم سیدنم ۶ دسی گرم مطبوخ خطمی ۲۵۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند و چون
۶ گرم نشاسته بر آن افزوده به **حقنه نشاسته لودانمی** موسوم میگردد که در تسکین اسهال خیلی مستعمل
و مفید است
حقنه دافع اسهال معمول دوستان بگیرند کثیرا ۱ گرم نشاسته ۸ گرم لودانم سیدنم
۲۰ قطره آب ۲۰۰ گرم مطابق معمول حقنه سازند
حقنه تریاک و کافوری بگیرند کافور ۵ دسی گرم عصارهٔ تریاک ۳ سانتی گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه
آب ۲۰۰ گرم مطابق معمول حقنه سازند و در دفع نعوظ مستعمل و مفید است
زرق مسکن معمول گرن بگیرند تریاک خالص ۶ دسی گرم صمغ عربی ۱۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب
صاف حل کرده صاف کنند در سوزاک موجع زرق نمایند
زرق تریاکی معمول ریکورد بگیرند تریاک خالص ۵ گرم آب صاف ۲۳۰ گرم حل کنند
و در فیموزیس وقتی که ورم خیلی زیاد باشد و حدس بر وجود شانکر فاژدنیک نمایند زرق کنند
زرق مسکن بگیرند لودانم رو سو ۵ گرم مطبوخ بزرکان ۵۰۰ گرم مخلوط کرده در سوزاکهای
خیلی موجع زرق نمایند

زرق تاجریزی بگیرند برگ تاجریزی ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و **کدکس** زرق کوکنار سفید و بلادن و شوکران و بنج و کرد و داتورا بهمین دستور میسازد

غسول مخدر تریاکی معمول بیمارستانها بگیرند تریاک خالص ۲ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم تریاک را نرم کوب کرده در آب جوش ریزند و دو ساعت دم کنند و گاه گاه بهم زنند و صاف کرده بگذارند ته‌نشین شود صاف روی آنرا برداشته تغسیل نمایند

غسول مخدر کوکناری ایضاً معمول بیمارستانها بگیرند کوکنار تاجریزی ۵۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم کوکنار را خورد کرده و تخمهای آنرا دور ریزند و با تاجریزی مدت دو ساعت در آب جوش دم کنند و صاف کرده چشم را با آن بشویند

غسول شراب و تریاک معمول دیکورد بگیرند شراب معطر ۲۵۰ گرم عصاره تریاک ۲ گرم حل کنند در تنقیه شانکر و قرحه استعمال نمایند

غسول ضد سرطان معمول روست بگیرند عصاره کالاندولا عصاره بابونه مکیده ۱ گرم در ۲۵ گرم عرق غار گیلاسی حل کرده بیفزایند تعفین تریاک ۴ گرم در تغسیل و تنقیه قروح سرطانی استعمال نمایند

غسول تریاکی بگیرند عصاره صمغی تریاک ۵ گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کنند قروح شانکری و سیفلیسی موجع را با آن بشویند

عجین تریاکی معمول تانشو تریاک خالص را مدت ۲۴ ساعت در مقداری آب بخیسانند که خمیر نرمی حاصل گردد در روی یک پاره دو دفعه قروح سرطانی را به سطبری ۲ یا ۳ میلیمتر از این عجین بپوشانند

محلول تریاک و شوکران بگیرند عصاره مائی تریاک ۲ گرم عصاره مائی شوکران ۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و تومورهای زیاد سیفلیسی را بشویند

قیروطی لودانم دار معمول بیمارستانها بگیرند قیروطی جالینوس ۹۰ گرم لودانم سیدنهام ۱۰ گرم مخلوط کنند و یک گرم آنرا در تنقیه قروح و شانکرهای موجع **کدکس** استعمال میکند

روغن تریاک معمول نوبرت بگیرند تریاک مسحوق ۴ گرم روغن بنج ۱۰۰ گرم مدت چند روز بخیسانند و بعد آنرا فشار داده صاف کنند

قیروطی تریاک دار معمول لانیو بگیرند عصاره تریاک ۱ گرم در ۱ گرم آب حل کرده در ۹۸ گرم قیروطی جالینوس داخل نمایند و قروح و شانکرهای موجع را تنقیه نمایند

پماد ضد سیفلیس بگیرند پماد زیبقی قیروطی تریاک دار مکیده ۵ گرم مخلوط کنند و قروح سیفلیسی متوقف را تنقیه نمایند

مرهم مخدر و یا مسکن بگیرند مرهم ترانکیل ۹۰ گرم لودانم سیدنهام قیروطی جالینوس مکیده ۱۰ گرم مخلوط کنند و این مرهم معمول **کدکس** است

محلل تریاک دار معمول بیمارستانها بگیرند محلل ساده ۱۰۰ گرم لودانم سیدنهام ۱۰ گرم مخلوط کنند

مشمع پلیسیر بگیرند روغن بزرکتان ۱۰۰ گرم شنجرف سفیداب شیخ موم زرد مکیده ۲۰ گرم تربانتین ۱۰ گرم

تریاک ۳۰ گرم مطابق معمول مشمع سازند در تسکین اوجاع سرطانی و تقدم بحفظ از تفرح آن استعمال نمایند

بلسان مسکن معمول بابت بگیرند صابون سفید ۶۰ گرم تریاک خالص ۱۵ گرم مدت سه روز در ۵۰۰ گرم الکل ۳۳ درجه و ۲ گرم کافور و ۱۰ گرم اسانس اکلیل الجبل بخیسانند و از ۶ تا ۱۲ گرم این بلسان را در دفع اوجاع مزمن تطویل نمایند

غسول ضد شانکر معمول لانگلبرت بگیرند عرق کاموه ۱۰۰ گرم لودانم روسو ۵ گرم مخلوط کنند و روزی سه دفعه ابتدا شانکر را تغسیل نموده و بعد بتکه پارچه مبلول در آن رفاده نمایند

نخود داغی ضد سپاتیک بگیرند عصاره تریاک عصاره بلادن مکیده ۲ گرم با مقدار کافی مسحوق کاک و یک لعاب بیست نخود سازند که هریک دارای ۱۰ سانتی گرم ماده عامله باشد

مرهم انگلیسی معمول مایه بگیرند ماساک ۲۵ درجه ۱۵ گرم کلودیون ۱۵ گرم کافور ۵ گرم تعفین تریاک ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۷ گرم مخلوط کنند و بروی قطعه فلانل ریخته و در دفع نورالژی در محل موجع منطبق سازند

اسپارادراپ تریاک معمول شاوفل بگیرند عصاره صمغی تریاک و بابونه مسحوق و صمغ عربی مخلوط کنند و بقدری آب افزایند که بقوام شربت غلیظی گردد و تافته سیاه محکم و سطبری را بچهار چوبه (کاه) کشیده و با اعانت قلم مو سه طبقه از این مخلوط بروی آن بگسترانند و در محل خشکی این تافته را حفظ کند

در بیان الکلوئیدهای تریاک و املاح یا محصولهای آنها

در الکلوئیدهای تریاک سه عمل مختلف و متمایز ظاهر میگردد تنویم و تنبه و یا اختلاج و تسمیم و یکی از دانشمندان بزرگ فزیولوژی موسوم به **کلود برنارد** این سه عمل را با این ترتیب در آنها بیان کرده است اولاً عوامل منومه عبارتند از نرسئین و مورفین و کودئین و سایر الکلوئیدها دارای خواص منومه نیستند ثانیاً عوامل منبهه و با تخلیج عبارتند از تبائین و پاپاورین و نرکوتین و کودئین و مورفین و نرسئین ثالثاً عوامل مسممه عبارتند از تبائین و کودئین و پاپاورین و نرسئین و مورفین و نرکوتین و فقط در طب مورفین و کودئین و پاپاورین و نرسئین را استعمال میکنند و ما آنها را بترتیب ذکر میکنیم و سایر الکلوئیدها در طب استعمالی ندارند

مورفین و املاح آن مورفین و املاحی که از آن ترتیب میدهند دارای خواص منومه تریاک میباشند مورفین خالص را بواسطه عدم انحلال در آب کمتر استعمال میکنند و بیشتر کلورئیدرات و سولفات و لکتات و برمئیدرات و استات و گاه سیانیدرات آنرا معمول میدارند از ۱ تا ۲ سانتی گرم استات و برمئیدرات و سولفات و کلورئیدرات را بجای ۵ سانتی گرم عصاره تریاک میتوان استعمال نمود و بقول کلی املاح مورفین را بصور مختلف استعمال کرده و از طریق جلد نیز آنها را در بدن داخل مینمایند و جای مشمع زراریح را پس از برداشتن بشره از ۱ تا ۲ و ۳ تا ۵ سانتی گرم کلورئیدرات و یا لکتات و یا سولفات مورفین در دور مینمایند و نیز آنها را مانند ترویح در زیر جلدی بمقدار ۱ تا ۲ سانتی گرم استعمال میکنند و مخصوصاً در دفع نورالژی و اسهال مسلولین و عسرالنفس و اوجاع و دفع حملات اکلامپسی موثر و مفید اند و در دلیریوم (مالیخولیای سبعی) ۵ سانتی گرم استعمال میکنند

مورفین

واستعمال متمادی املاح مورفین موجب بروز مورفینیسم که مشابه الکلیسم است میگردد

طریق ساختن مورفین

بگیرند تریاک قطعه قطعه کرده ۱۰۰ کلورور دکلسیوم خالص ۱۲ اسید کلوریدریک ما بناک مکو مقدار کافی تریاک را در آب سرد حل کرده و در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر کنند و این عصاره را نیز در آب سرد حل کنند و با کاغذ صاف کرده مجددا در حمام ماریه بقوام شربت رقیقی تبخیر نمایند و کلورور را در ۲۰ جزء آب حل کرده و با ۱۰۰ جزء آب سرد مخلوط نموده بر محصول در حالتی که گرم است بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند تا یک ثلثش بماند بگذارند سرد شده و با کاغذ صاف نمایند و مجددا تبخیر کنند تا بقوام شربت و بعد محصول را با کمی اسید کلوریدریک ترش نموده بگذارند چند روز بماند تا در میان آب ماده سیاه و متبلرهای چند ظاهر شوند و این مواد متبلر را در پارچه ریخته بفشرند و بعد آنها را در مقداری آب جوش هر چه کمتر ممکن شود حل کنند و بگذارند سرد شده تا مجددا متبلر گردد و آنها را مجددا در پارچه ریخته بفشرند و این متبلرها عبارتند از کلوریدرات مضاعف و غیر خالص مورفین و کودئین و آنها را در آب داغ حل کرده و بوزن نان ذغال حیوانی مغسول در این محلول داخل نمایند و بگذارند چندی بماند و مواظب باشند که حرارت از ۵۰ درجه تجاوز نکند و بعد با کاغذ صاف کرده و مصفی را تغلیظ نمایند و بگذارند سرد شده تا مجددا متبلر گردد

و این مواد متبلر که سفیداند عبارتند از کلوریدرات مضاعف موسوم به **ملح گرگوری** و این ملح را در آب جوش حل کنند و بقدر کفایت امونیاک افزایند مورفین رسوب شده و کودئین بحالت انحلال باقی می ماند و از کاغذ صافی او آنکه گذرانند و مورفین را که در روی صافی باقی مانده است گرفته و با آب سرد شسته در الکل جوش حل کنند بگذارند سرد شده تا متبلر گردد

حب مورفین

بگیرند مورفین ۱ دسی گرم صمغ و اصل السوس ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی ۱۰ حب سازند و شبی از ۱ تا ۲ دانه بیاشامند

کلوریدرات مورفین

بگیرند مورفین مسحوق مقدار منظور اسید کلوریدریک آب مقطر مکرر مقدار کافی مورفین را در آب گرم مخلوط کرده و اسید کلوریدریک را با هم حجمش آب مخلوط کرده کم کم بر آن بیفزایند تا کاملا حل گردد و صاف کرده در حمام ماریه تبخیر کنند تا غلیظ گردد و بگذارند سرد شده و متبلر شود و متبلرها را فشار داده خشک کانند و ۱۰۰ جزء کلوریدرات مورفین دارای ۹۵ جزء مورفین متبلر و با ۷۵/۹ جزء مورفین فی آب میباشد و این ملح مورفین است که بیشتر از سایر املاح مورفین مستعمل است ترجیح دارد و از عوامل منومه است و در اقسام نورالژی و حمله های آسم مستعمل و مفید است و مقدار شربتان از ۵ میلی گرم تا ۳ سانتی گرم بمقدار منقسم بطور حب و یا پوسیون و یا شربت و یا بطور زرق تحت جلدی و با بطریق جلدی و در جنون بخصوص در صورتیکه با ملوسینا سیون همراه باشد از ۲ تا ۳ سانتی گرم در عرض روز بطور زرق تحت جلدی مستعمل است

گرانول کلوریدرات مورفین معمول کدکس

بگیرند کلوریدرات مورفین متبلر ۱ گرم قند شیر مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ گرانول سازند و مقدار شربتها از ۵ تا ۲۰ گرانول است نظر به آثاری که بروز میکند

سفوف دافع سوء هضم معمول بوشه

بگیرند سوبنیترات بیسموت ۳ گرم کلوریدرات مرفین ۱ تا ۵ میلی گرم مخلوط کرده و در ده بسته مساوی قسمت کنند در بعضی اقسام سوء هضم عصبانی و گاسترالژی هر بسته را در کمی شربت قند مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند

قطور سفید

قطور سفید معمول گالارد

بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ سانتی گرم عرق نعناع گلاسی ۵ گرم حل کنند و در دفع گاسترالژی یک یا دو قطره بروی حبه قندی چکانیده قبل از غذا بیاشامند و این قطور را میتوان در زرق تحت جلدی بکار برد

انفیه مخدره معمول دمبرت

بگیرند قند مسحوق ۴ گرم کلوریدرات مورفین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مخلوط کنند و هر دو یا سه ساعت فاصله بقدر یک قبضه مابین دو انگشت در دفع نورالژی صورتی و تحت حجاجی و صداع عصبانی استنشاق نمایند و باید مراقب آثار مورفین باشند

محلول کلوریدرات مورفین جهت زرق تحت جلدی مطابق کدکس

بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ گرم آب مقطر ۵۰ گرم حل کنند و ۵ قطره از این محلول دارای یک سانتی گرم کلوریدرات مورفین است در نورالژی و اوجاع شدیده و ضعف حمل و اسهال مسلولین و کولرا و اکلامپسی عارض در بین البومینوری و عسر النفس در این محلول مستعمل و مفید است

و محلول مائی کلوریدرات مورفین در چند روز فاسد میگردد و میتوان بواسطه افزودن ۱/۱۰ کلرال و یا الکولاتور نعناع و یا عرق نعناع گلاسی آنرا حفظ کرده و مانع از فساد شد و لهذا نسخه های ذیل را باید ترجیح بر نسخه مذکور داد

محلول کلوریدرات مورفین و کلرال جهت زرق تحت جلدی

بگیرند آب مقطر ۱ گرم کلوریدرات مورفین ۱ سانتی گرم کلرال هیدراته ۲ سانتی گرم حل کنند و این محلول را میتوان تا مدت چند ماه بدون فساد نگاهداشت و علاوه دارای دو ماده عامل است

محلول کلوریدرات مورفین مطابق دواسازی انگلیسها

بگیرند کلوریدرات مرفین ۲ جزء آب مقطر ۱۰ جزء الکل ۹۰ درجه ۵ جزء حل کرده صاف کنند و این محلول تقریبا یک هشتم وزنش کلوریدرات مورفین و فساد ناپذیر میباشد و از ۲ تا ۶ قطره از آن بطور پوسیون یا زرق تحت جلدی استعمال میکنند

شربت کلوریدرات مورفین

بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ آب مقطر ۲۰ شربت ساده ۱۹۸۰ مطابق معمول شربت سازند و هر ۲۰ گرم این شربت (یک قاشق سوپخوری) دارای یک سانتی گرم کلوریدرات مورفین است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۶۰ گرم است و با آنکه هر ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند و این شربت را بجای شربت سولفات مورفین و یا استات آن که نیز بهمین طریق ساخته میشوند استعمال میکنند و بر آنها ترجیح دارد

پوسیون دافع صداع معمول بوالو

بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ سانتی گرم مطبوخ قهوه ۱۰۰ گرم حل کرده یک دفعه بیاشامند موجب شعف و فی الجمله کیفی میشود بدون سنگینی سر

پوسیون دافع گاسترالژی معمول ساندراس

بگیرند آب ۴۰ گرم قند ۵ گرم کلوریدرات مورفین ۱ سانتی گرم حل کنند و یک قاشق چای خوری بیاشامند و موافق اشتداد و ابرام وجع قاشق های بعد و مقدار آنها را تعیین کنند

پوسیون معمول تامسون

بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ سانتی گرم بی کربنات سود ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم آب ۹۰ گرم حل کنند و احتیاس بول هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند

حب کلوریدرات مورفین

بگیرند کلوریدرات مورفین ۱ دسی گرم قند شیر ۴ گرم

عسل سفید

عمل مفید مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و شبی یک دانه بنوشند

حب دافع نزله معمول ویلیام بگیرند صمغ عربی ۱ گرم کربنات امانیاک ۱ گرم ایپکای مسحوق ۲۵ سانتی گرم کلورید دات مورفین ۵ سانتی گرم لعاب صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند در روز نیز یک دانه صبح و یکدانه شب بیاشامند

حب ضد تشنج معمول سمنف بگیرند کلورید دات مورفین عصاره الکلی اذاراقی مکی ۵ سانتی گرم عصاره سنبل الطیب ۲ گرم ۱۰ حب سازند و یک حب صبح و یک حب شام بنوشند

قرص ضد سرفه معمول لیر بگیرند قند ۵۰ گرم کلورید دات مورفین ۵ دسی گرم مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و در روزی از ۴ تا ۸ قرص در کرور نشت استعمال نمایند

کحل مسکن معمول فورناری بگیرند مطبوخ زعفران مطبوخ شقایق مکی ۸ گرم کلورید دات مورفین ۵ سانتی گرم نعمیص مرمکی ۱۲ قطره مخلوط کنند و هر دو یا سه ساعت فاصله چند قطره در چشم قطور نمایند یا پارچه باان تر کرده بروی اجفان منطبق سازند در رمد فلغمونیائی مستعمل و مفید است

معجون قابض بگیرند کلورید دات مورفین ۳ سانتی گرم تنن ۵ سانتی گرم نعمیص بلسان تلو ۱۰ قطره گلقند ۸ گرم مسحوق نوسفانا هک ۳ گرم معجون سازند مانند معجون یاسکورد بوم در دفع اسهال بمقدار ۲ تا ۸ گرم در ۲۴ ساعت استعمال میشود

حلاب ضد گاستر الژی معمول گالواس بگیرند شربت پوست نارنج شربت کلورید دات مورفین شربت اتر مکی یک جزء مخلوط کنند در گاستر الژی هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند تا درد ساکت شود

کولودیون مورفینی بگیرند کولودیون تجارتی ۳۰ کلورید دات مورفین ۱ حل کنند در دفع نورالژی بروی جزء معلول تطلی نمایند

پوماد مسکن بگیرند کلورید دات مورفین ۱ پیه مذاب حسن لیر از ۱۰ تا ۲۰ مخلوط کنند در دفع نورالژی در دو ماتیسم تمریخ نمایند

شیاف مورفینی بگیرند مسکه کاکائو ۵ گرم مسحوق کلورید دات مورفین ۲ سانتی گرم مسکه را ذوب کرده و ملح را افزوده بگذارند نیم جامد شود و بواسطه قالب یک شیاف سازند داخلالات موجع رحم و مثانه مستقیم شیاف نمایند واز عوامل منوم است

سولفات مورفین بگیرند مورفین مسحوق مقدار منظور اسید سولفوریک ابدار (اددهٔ ۱۰) مقدار کافی مورفین را در کم وزن اب مقطر گرم مخلوط کنند و بقدری اسید سولفوریک ابدار افزایند که مورفین حل گردد و بقوام شربت رقیقی تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده و متبلور گردد ۱۰۰ جزء این ملح دارای ۷۵ جزء مورفین بی اب است واز عوامل مخدره میباشد و مقدار شربت ان از ۵ میلی گرم تا ۳ سانتی گرم

حب دافع بی خوابی معمول گرن بگیرند لعوق ۱ گرم سولفات مورفین ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند واز ۱ تا ۴ حب عصر و یا شب بیاشامند

حب سولفات مورفین بگیرند سولفات مورفین ۱ گرم گلقند ۴ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار

کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و طرف عصر یکدانه بیاشامند

برومید دات مورفین

برومید دات مورفین بگیرند مورفین مسحوق مقدار منظور اسید برومیدریک محلول مقدار کافی مورفین را در کم وزن اب مقطر گرم حل کنند و بقدری اسید برومیدریک افزایند تا حل شود و باید محلول کاملا خنثی باشد و در حمام ماریه تبخیر کنند تا غلیظ گردد و غلظت ان بقدر کفایت باشد و انرا در تحت سرپوشی بروی ظرفی که محتوی اسید سولفوریک غلیظ و یا کلورور دو کلسیوم خشک بود بگذارند و ۱۰۰ جزء این ملح دارای ۷۸٫۸ جزء مورفین است و از عوامل مخدری است که بعضی انرا بر کلورید دات ترجیح میدهند و این مسئله هنوز مشکوک است که ایا این مقداری از اسید برومیدریک که در این ملح موجود است میتواند مصدر عمل مخصوصی شود و یا نمیتواند و مقدار شربت برومیدرات مورفین مانند کلورید دات ان است

استات مورفین

استات مورفین بگیرند مورفین متبلر مسحوق ۲ اسید استیک ۱٫۰۵۹ در حصه ۱ مخلوط کرده صلایه کنند و محصول را ۲۴ ساعت بحال خود گذارند و بعد صلایه کرده بگذارند در هوا خشک شود و در صراحی در بسته انرا حفظ کنند این ملح را چون بخوبی حفظ نمایند و مدتی بماند اسید استیکش بخار شده و غیر محلول میگردد و از این جهت است که کلورید دات را بران ترجیح میدهند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۳ سانتی گرم است بطور حب و شربت و یا پوسیون یا بطریق زرق تحت جلدی

شربت استات مورفین بگیرند استات مورفین ۵ سانتی گرم شربت ساده سفید ۹۹ گرم استات را در ۲ گرم اب که قدری اسید استیک در ان داخل کرده باشند حل کنند و با شربت مخلوط نمایند و بهمین طریق میسازند

شربت کلورید دات شربت سولفات مورفین را

هر ۲۰ گرم این شربتها دارای ۱ سانتی گرم ملح مورفین است و مقدار شربتها از ۱۰ تا ۴۰ گرم بطور پوسیون

حقنه مورفینی معمول بابلی بگیرند نشاسته ۱ گرم در ۵۰۰ گرم اب منحله و ۲ سانتی گرم استات مورفین افزوده در دفع اسهال حقنه نمایند

کودئین

کودئین این ملح بطور انحلال در مایعی که بواسطه امانیاک مورفین را رد کرده باشند باقی میماند در حصول ان بگیرند این مایع را و تبخیر کنند و بگذارند سرد شود کلورید دات کودئین و کلورید دات امانیاک متبلر میگردند و این بلورها را بواسطه عمل انحراف از اب ماده جدا نمایند و در اب جوش حل کنند و بگذارند سرد شود کلورید دات کودئین بشکل رشته های ابریشمی متبلر میگردد ولی مخلوط با قدری کلورید دات مورفین جهت خلوص این مواد متبلره را در محلول پتاس کستیک ریخته صلایه کنند مورفین حل میشود ولی کودئین ابتدا بشکل ماده لزج که بزودی مانند غبار میگردد در میاید و بواسطه عمل انحراف انرا از مایع جدا نموده و با اب بشویند و بعد در اتر جوش حل کنند و ۱/۱۰ اب بیفزایند و بگذارند بخودی خود تبخیر شود کودئین متبلر میگردد

بقول **کلود برنارد** کودئین را چون بمقدار کم استعمال کنند چندان اثری نخواهد داشت ولی بمقدار زیاد موجب بروز تشنجات شده و خطرناک میگردد و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم است و در سیاه سرفه و بولیموس (جوع الکلب) و گاستر الژی مستعمل و چون از حیثیت قیمت خیلی گران است میتوان بعوض ۵ سانتی گرم ان ۱ سانتی گرم یکی از املاح مورفین را استعمال نمود

حب کودئین بگیرند کودئین تریداس مکی ۲ دسی گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب

سازند و روزی یک حب بیاشامند

شربت کودئین بگیرند کودئین الکل ۹۰ درجه ۵ شربت ساده ۹۷۵ کودئین را در الکل حل کرده و شربت بیفزایند ۲۰ گرم این شربت دارای ۴ سانتی گرم کودئین از عوامل منوم است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۵۰ گرم بطور پوسیون متدرجا استعمال شود و باید مراقب آثار حاصله بود و **برتر** مقدار کودئین را کم کرده بنحوی که هر ۳۰ گرم شربت دارای ۲۵ میلی گرم کودئین است و علاوه با عرق غار گیلاسی آن را معطر میکند

پاپاورین یکی از الکلوئیدهای منوم تریاک میباشد الیاف عضلانی را سست میکند و موجب هبوط و وادی گردد و آثار آن بطور بطوء ظاهر میشود و در مجانین مضطرب خواب را دائمی میکرد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ سانتی گرم جهت شربا استعمال شود و یا بطریق تحت جلدی

نرسئین نیز یکی از الکلوئیدهای تریاک است و مانند مورفین مریض را آرام کرده و خواب میآورد ولی مانند آن موجب صداع متنجر نمیشود و در برونشیت و سل و نودالژی مستعمل و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ سانتی گرم است بطور حب و با شربت

شربت نرسئین بگیرند نرسئین ۵ سانتی گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱ تا ۴ قاشق کوچک هر روز بیاشامند

شقایق لاله ع **شقایق النعمان** ت **کوکلیکو** **پاوو روژ** **پاپاور رُا** **تیکوم** ی **مِکون دُوباس** نباتی است از طایفه **پاپاوراسه** و دارای گلهای سرخ مشعشع و چون این گلها تازه باشند بوی تریاک از آنها متصاعد میگردد هرگاه برگ و کاسه شقایق تیغ زنند عصیری شیری شکل خارج شده و مانند تریاک متحجر میشود ولی در این عصیر بواسطه تجربه وجود مورفین ثابت نشده و اعراب جهت دفع بی خوابی دانه‌های شقایق را با عسل نرم کوفته مکرر در عرض روز می‌خورند و در طب گل شقایق را مانند دو سه صدری استعمال میکنند و مقدار شربت این مطبوخ از ۵ تا ۱۰ گرم است در ۱۰۰۰ گرم آب نیم گرم و شربت گل شقایق را معمول میدارند

شربت شقایق مطابق کدکس بگیرند گل شقایق ۱ آب ۵ قند مقدار کافی گلها را نیم کوب کرده مدت ۳ ساعت در آب دم کند و با فشار صاف نموده بگذارند ته‌نشین شود و صاف روی را برگرداشته و نسبت ۱۰۰ در ۱۹۰ قند افزوده در حمام ماریه قوام آورند و با ۲۰ تا ۴۰ گرم این شربت مشروبات را شیرین کرده در دفع برونشیت و حصول خواب بیاشامند

کاهو ع **خس** ت **لیتو** **لاکتوکا** نباتی است از طایفه **سینانتره** و دارای دو قسم یکی کاهوی بستانی که مأکول و مطبوع و سهل الهضم و مبرد و دیگری کاهوی سمی که تخدیر را است و در جراحی بیشتر از کاهوی بستانی در چون کاهوی بستانی را بگذارند بر منتهای نمو رسد و بر ساقه آن شکافهای چند وارد آورند عصیر غلیظی سفید که فی الجمله تلخ و قدری لزوجت دارد جریان مییابد موسوم به لاکتوکاریوم و این عصیر را چون بگذارند بروی ساقه نبات منجمد شود قهوه رنگ شده و دارای بوئی میگردد شبیه بوی تریاک و چون ساقه‌های این نبات را بکوبند و با فشار عصیر آنها را گرفته و بواسطه عمل تبخیر عصاره سازند محصول را با اسم تریداس موسوم مینمایند و در طب شیره تخم کاهو و عرق کاهو و نیز آب برگ کاهو را بمقدار ۵ گرم مانند مسکنات ضعیفه تجویز مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین لاکتوکاریوم و تریداس با قلیائیات نباید نمود

عرق کاهو بگیرند ساقه و برگ تازه کاهو ۵۰۰ جزء آب ۱۰۰۰ جزء ساقه و برگ را بکوبند و با آب مخلوط کرده تقطیر کنند تا مقطر به ۵۰۰ جزء رسد و این عرق را اب بیشتر بو سبوها ممکن قرار میدهند

لاکتوکاریوم

لاکتوکاریوم نوعی از تریداس است و فرد و را مانند جوامل مسکنه استعمال میکنند و طریقه ساختن عصاره الکلی لاکتوکاریوم موافق دستورالعمل **اوبرژیر** از قرار ذیل است

عصارهٔ الکلی لاکتوکاریوم بگیرند لاکتوکاریوم مقدار منظور نیم کوب کرده مدت چند روز با سه مقابل وزنش الکل ۶۰ درجه بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و در دو دفعه دیگر نیز همان مقدار الکل را ریخته بخیسانند و مجددا با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده و بواسطه تقطیر تمام الکل را بگیرند و باقی مانده را در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر نمایند و در گرم خانه بخشکانند و **اوبرژیر** از این عصاره گرانولهای ۵ سانتی گرمی میسازد و روی آنها را از یک طبقه شیره شکر میپوشاند و بعد مفضض میکند مقدار شربت این گرانولها از ۲ تا ۱۰ عدد است در گذر روز

تعفین افیونی لاکتوکاریوم معمول فالیر بگیرند عصاره الکلی لاکتوکاریوم ۲ عصاره تریاک ۱ الکل ۶۰ درجه ۹۰ عصاره لاکتوکاریوم را نرم کوفته و با عصاره تریاک در الکل مدت ۸ روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند صافی را با مقدار الکل بشویند و باید ۹۵ جزء محصول بدست آید

شربت لاکتوکاریوم افیونی معمول کدکس بگیرند عصاره الکلی لاکتوکاریوم ۵ عصاره تریاک ۲ قند سفید ۱۰۰۰ عرق بهارنارنج ۷۵ آب مقطر مقدار کافی اسید سیتریک ۳ ابتدا یک طرف عصاره تریاک را در عرق بهارنارنج حل کند و از طرف دیگر عصاره لاکتوکاریوم را در آب مقطر جوش بیندازند و بگذارند سرد شده صاف کنند و قند را در این محلول اخیر حل کند و بقدریکه جهت انحلال قند لازم است آب مقطر اضافه کند و اسید سیتریک را افزوده و با سفیده تخم مرغ صاف نمایند و بجوشانند تا وقتی که بوزن محلول عصاره تریاک در عرق بهارنارنج که متعفین کاسته شود و آنوقت این محلول را بیفزایند و حفظ کنند و تقریبا ۱۰۰۰ جزء آب مقطر در ساختن این شربت لازم میباشد هر ۳۰ گرم این شربت را ۵ میلی گرم عصاره تریاک میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز

ایضا شربت لاکتوکاریوم افیونی معمول فالیر بگیرند تعفین افیونی لاکتوکاریوم ۱۰ شربت بهارنارنج ۲۰ شربت قند ۳۶۰ اسید سیتریک ۱ اسید را در ۲ جزء عرق بهارنارنج حل کرده و با دو شربت سابق الذکر و تعفین مخلوط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۱ سانتی گرم عصاره لاکتوکاریوم و ۳ میلی گرم عصاره تریاک است که در آن محلول میباشند

معجون لاکتوکاریوم بگیرند معجون عناب ۱۰۰ گرم عصاره الکلی لاکتوکاریوم ۱ گرم شربت بلسان تلو ۲ گرم مطابق معمول معجون سازند و از ۳ تا ۶ گرم در برونشیت استعمال نمایند

سفوف لاکتوکاریوم معمول گومیرش بگیرند لاکتوکاریوم ۲ سانتی گرم قند ۵ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در چهار بستر متساوی قسمت کنند و در هنگام دو یم و سوم سیاه سرفه هر دو ساعت فاصله یک بستر را سفوف نمایند

تریداس (**عصارهٔ کاهو**) کاهو بستانی را در نزدیکی گل کردن گرفته و برگهای آن را دور کنند و ساقه‌ها را بکوبند و با فشار عصیر آنها را بگیرند و در آفتاب بگذارند و در گرم خانه خشک کنند مانند عصاره شوکران

شربت تریداس بگیرند تریداس ۲۵ شربت ساده ۹۷۵ تریداس را در ۵۰ جزء آب مقطر جوش حل کنند و با شربت داغ آمیخته بجوشانند تا ۱۰۰۰ جزء باقی ماند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۵۰ سانتی گرم تریداس است از عوامل

منومه خفیفه میباشد ومقدار شربت ان از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم

عصاره کاهوی سمی در ساقه های کاهوی سمی در هنگام گل کردن شکافهای چند داده و در ده عصیره که جریان مییابد اخذ کند و در ظرفها گذارده در گرمخانه خشک کند و این عصاره را بیشتر اوقات کم استعمال مینمایند و بعوض ان لاکتوکاریوم که مطبوع الاثر است استعمال میکند

الکولاتور کاهوی سمی بگیرند عصیر کاهوی سمی اجزء الکل ۱ در درجه اجزء مخلوط کرده بگذارند چند روز بماند و صاف کند

کنب یا قنب یا شاهدانه کانابیس او رتیسه نباتی است از طایفه ارتیسه و از محصولات بومی ایران و هندوستان و تخم ان را **شاهدانه یا شنوی** مینامند و از همه اجزاء این نبات بوی مخصوصی متصاعد میگردد که مسکر است ولهذا از توقف در مزارع کنب مخصوص در هنگام گل کردن اثر مخصوصی در دماغ ظاهر میگردد و شاخه های گلدار کنب هندی را جهت حصول مستی مخصوصی با بعضی بذرها از قبیل تخم گشنیز و تخم کاهو و غیره در اب مخلوط کرده مدتی بطریق مخصوص ملایه میکند و صاف نموده می‌اشامند و ان را بنگاب می‌نامند و نیز از ان شاخه‌ها ماده اخذ میکنند موسوم به چرس و با اسرار و با حشیش و ان را خالصا و یا مخلوط با تنباکو میکشند و نیز با قند و با عسل و بعضی نباتات معطر مخلوط کرده می‌اشامند و اثر مالوف و معتادان عبارت است از اینکه یک درجه زیاد خیالات را که در هنگام استعمال ان موجود بوده اند ترقی داده و انها را مجسم میکند و روح را مایل مینماید بر خیالات مضحک و اغلب اوقات موجب خنده های قهقهه میشود که دوام شان از سه تا چهار ساعت است یعنی مادامیکه روح از اثر ان متاثر میباشد و بقول کلی اعتیاد به استعمال ان مورث حماقت میگردد

حشیش را در دفع دوماتیسم و قطرب و اقسام نورالژی و اقسام نزف و صداع ذوالدم رحمی و ضع حملی و کولرا مفید و موثر میدانند و از عوامل محرک ان را محسوب میکند

تعفین کنب بگیرند شاخه های گلدار کنب هندی اجزء الکل ۱ در درجه جزء مانند تعفین کنکینا تعفین سازند و از ۱۰ تا ۱۰ گرم مطبوخ بوسیون مانند مخدرات و عوامل ضد تشنج بکار برند و باید مراقب اثار حاصله ان بود

عصاره کنب بگیرند شاخه گلدار کنب هندی الکل ۱ در درجه اب مقطر مطابق انچه در عصاره کنکینا ذکر خواهیم کرد عصاره سازند و از ۵ سانتی گرم تا ۵ دسی گرم و زیادتر موافق اثار حاصله بطور حب در دفع اثار حس در اقسام نزف و داء جماع و روماتیسم و نقرس های موجع و لیلی و سوء طمث و از دیاد طمث و استسقاء استعمال کند

بوسیون مسکن معمول بریتیر بگیرند عصاره الکلی کنب هندی ۵ سانتی گرم مطبوخ دقیق قهوه ۵ گرم قند مقدار کافی مخلوط کند و در دو یا سه دفعه ساعت بساعت بیاشامند و میتوان متدرجا مقدار عصاره را زیاد کرد تا یک گرم در تسکین مانیا دهلوسیناسیون مستعمل است

شربت مسکن بگیرند برمور پتاسیوم هیدرات کلورال مکرر ۱۰ گرم عصاره کنب هندی عصاره بنج مکرر ۱ سانتی گرم شربت پوست نارنج ۱۰ گرم مطابق معمول حل کند و هر ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند تا خواب اورد

سفوف مسکن معمول کوربوت بگیرند عصاره کنب هندی ۱ سانتی گرم لوپولین تازه ۲ گرم قند ۵ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و چهار قسمت کنند در دفع نعوظ سوزاکی شبی یک یا دو قسمت را

بفاصله یک ساعت سفوف نمایند

بوسیون دافع از دیاد طمث معمول دانیو بگیرند تعفین کنب هندی ۲ قطره کرا ۱ گرم کلوروفوم ۲ گرم اب ۵ گرم مطابق معمول بوسیون سازند و در دو دفعه بیاشامند

حب لوپولین و کنب معمول دبوت بگیرند عصاره کنب هندی ۱ سانتی گرم لوپولین ۲۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب هر شب در دفع سوء طمثی که با اوجاع و با صداع در هنگام حیض همراه باشد بیاشامند

حب دافع عرق مسلولین بگیرند عصاره کنب هندی ۱ گرم اسید گالیک ۲ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب شبا هنگام نوشند

سفوف ضد قطرب معمول فردلیش بگیرند عصاره کنب هندی لوپولین تا ۲ قند مکرر ۲ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و در ده بسته مساوی قسمت کند و یک قسمت صبح و یکی عصر سفوف نمایند

حشیشین شاخه های گلدار حشیش را در الکل ۳ درجه جوش بجوشانند و صاف کرده در حمام ماریه تقطیر کند تا سه ربع از الکل که استعمال کرده اند تقریبا تقطیر شود و باقی مانده را در کپسول نا و داری در یزند و بقدر دو برابر اب سرد بر ان در یزند که کپسول پر شود و ماده سقزی که عبارت از حشیشین باشد در اب بطور اغشیه ظاهر میگردد و از ۶ تا ۲۰ دفعه ظرف راسب میشود و اب روی ان رسوب را دور ریخته و چندین دفعه با اب صاف بشویند و بعد در افتاب بخشکانند و مقدار شربت حشیشین تا ۱ سانتی گرم است و ۵ سانتی گرم ان موجب بروز هلوسیناسیون میشود

بوسیون ضد کولرا معمول گاستینل بگیرند تعفین حشیشین ۶ تا ۱۰ قطره مطبوخ گرم بابونه ۹۰ گرم شربت ساده ۳۲ گرم مخلوط کرده در هنگام برودت کولرا یک دفعه بیاشامند

پارالدهید (پارالدهید) جسمی است مایع و بی رنگ و خنثی و دارای بوی اثری مخصوصی و طعم ان سوزان و در ۱۲ درجه حرارت قابل انجماد و محلول در ۸ مقابل وزن خود اب سرد و قابل اختلاط با الکل و اتر و پاراد لدهید مقبل را در دفع بیخوابی و امراض عقلی و جنون حری و مورفینومانی و نوبه های اختلاجی و اکلامپسی و تسمم استرکنین و اقسام نورالژی استعمال میکنند و از ۳ تا ۶ گرم ان را میتوان یکدفعه استعمال نمود

الکسیر پارالدهید معمول یون بگیرند پارالدهید ۱۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۴۰ گرم تعفین ونیل ۲ گرم شربت ساده ۶۰ گرم مطابق معمول الکسیر سازند و هر قاشق سوپ خوری این الکسیر دارای یک گرم پارالدهید است

حقنه پارالدهید بگیرند پارالدهید ۲ گرم زرده تخم مرغ یکدانه لعاب خطمی ۱۲۰ گرم حقنه نمایند

محلول پارالدهید جهت زرق تحت جلدی بگیرند پارالدهید ۵ گرم عرق غار گیلاسی ۶ گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کند و هر یک گرم این محلول دارای ۲۰ سانتی گرم پارالدهید است

هیدرات کلورال (کلورال هیدراته) هیدرات کلورال خالص را چون در داخل استعمال کند ابتدا مانند عوامل محدر و بعد مانند عوامل فاقد الحس ضعیف اثر میکند و بدون عروض تهوع و صداع بسرعت خواب می‌اورد و در دفع بیخوابی و اختلال دماغی اصلی که موجب جنون شود و اوجاع نقرسی و قولنج کلیه و تسکین درد دندان کاری شده و تسکین سوزش و درد احتراق مستعمل و مفید است و نیز در دفع قطرب و جنون

خری وکزاز حرمی دتسمم استریکنین ویاتدای کالابار واکلامپسی وداء وحرض دربا از استعمال این ماده تمجید کرده اند
نباید براستعمال ان مدتی مداومت نمود ویکی از دانشمندان ثابت کرده است که کلورال چون در عروق داخل شد وباخون که
قلیائی است مجاور گردد تجزیه گشته وکلوروفورم واسید فورمیک حاصل میشوند پس در این صورت بجای انکه کلوروفورم را
بواسطه استنشاق استعمال کنند ودر بدن داخل نمایند در داخل او بمقدار منقسم استعمال کرده اند وهمان تأثیر را در قلب هم
نماید ولهذا در اختلالات الی قلب که با اسیستولی (عدم انقباض) همراه باشند باید از استعمال ان احتراز نمود
هیدرات کلورال از عوامل محرقه میباشد ومقدار شربت ان از ۲ تا ۵ گرم است محلول در اب زیاد

مواد مانعة الجمع
جمع مابین کلورال هیدراته با قلیائیات وکربوناتهای قلیائی نباید نمود

پوسیون کلورال هیدراته بگیرند کلورال هیدراته ۲ تا ۵ گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم شربت ساده
۳۰ گرم پوسیون سازند ودر دو یا سه دفعه در عرض ۲۴ ساعت بیاشامند

شربت کلورال بگیرند هیدرات کلورال متبلور ۵ گرم اب مقطر ۴۵ گرم شربت ساده که بدون حرارت ساخته
شده باشد ۹۵ گرم تعفین اسانس نعناع ۵ گرم کلورال را در اب حل کرده وباشربت واسانس داخل نمایند ۲۰ گرم این شربت
دارای ۱ گرم کلورال ومقدار شربت ان از ۱ تا ۵ قاشق کوچک است وزیادتر ودر مرض دیا مستعمل ومفید ومنوّم وفاقد
الحس میباشد

پوسیون مسکن معمول رابوتو بگیرند کلورال هیدراته ۵ گرم کلوریدرات مورفین
ایا ۲ سانتی گرم جلاب صمغی ۲۰۰ گرم پوسیون سازند این پوسیون را که قویاً مخدر وفاقد الحس است متدرجاً با قاشق شربت
خوری بیاشامند وفواصل قاشقها را موافق اثار حاصله زیاد یا کم کنند

پوسیون فاقد الحس معمول بوشو بگیرند هیدرات کلورال از ۲ تا ۴ گرم شربت تمشک اب مکد
۲۵ گرم مخلوط کرده در یک دفعه بنوشند

پوسیون دافع طپش قلب در مبتلایان به ارتریوسکلروز معمول سیما کوسکی بگیرند هیدرات کلورال برومور سودیوم مکد ۴ گرم کودئین ۱ سانتی گرم اب شربت پوست نارنج
مکد ۴۵ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق شربت خوری بنوشند تا عوارض مرض تسکین یابند

پوسیون منوّم معمول شارکو بگیرند هیدرات کلورال ۲ گرم برومور سودیوم ۴ گرم
شربت کودئین ۴۰ گرم عرق غافگلاسی ۳۰ گرم عرق تنبول ۴۰ گرم مخلوط کنند وهر یک ساعت فاصله یک قاشق شربت خوری
تا حصول نوم بنوشند

ایضاً پوسیون منوّم بگیرند هیدرات کلورال ۲ تا ۵ گرم برومور سودیوم ۱ تا ۳ گرم شربت کودئین ۱۵
تا ۲۰ گرم شربت غافگلاسی ۱۵ تا ۲۰ گرم اب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در یک یا دو دفعه بنوشند

شربت فوله بگیرند هیدرات کلورال ۴۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم اب مقطر ۳۸۰ گرم قند ۷۰۰ گرم اسانس نعناع
۲۰ قطره مطابق معمول شربت سازند وهر قاشق شربت خوری این شربت یک گرم وهر قاشق چای خوری ۲۵ سانتی گرم کلورال دارد
واز ۱ تا ۵ قاشق شربت خوری در عرض روز متدرجاً بنوشند

پوسیون مسکن معمول دیولافوا بگیرند شربت کلورال شربت مورفین عرق تنبول مکد
۳۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم مخلوط کرده در بروز نشب سغری هر ساعت فاصله یک قاشق بیاشامند

پوسیون دافع عسر النفس قلبی معمول سِئه بگیرند کلورال هیدراته ۲ تا ۴ گرم
یدور پتاسیوم ایا ۳ گرم جلاب صمغی ۱۲۰ گرم پوسیون سازند وهر دو ساعت فاصله یک قاشق بیاشامند

پوسیون فاقد الحس معمول تِرلات بگیرند کلورال هیدراته ۴ گرم شربت مورفین ۴۰
گرم حل کنند وانرا ۳۰ تا ۴۰ دقیقه قبل از اجرای عمل ید یک دفعه بیاشامند واگر لازم شود چند نفس از کلوروفورم استنشاق
نمایند که اثرات پس از استعمال کلورال خیلی بسرعت ظاهر میشود واین پوسیون موجب بی حسی مکفی میگردد که در اجرای
اعمال یدوی لازم است وپس از ۳۰ تا ۴۰ دقیقه از شرب این پوسیون کاملاً اجر مفقود میشود

روغن جگر موروباکلورال بگیرند هیدرات کلورال ۱۰ گرم روغن جگر موروه ۱۰۰ گرم حل کنند
واز ۱ تا ۴ قاشق شربت خوری طرف عصر بنوشند

زرق کلورال در اورده بگیرند کلورال ۱۰ گرم اب ۱۰ گرم حل کرده برای دفع کزاز حرمی وداء الکلب
(الکلب) در ورید زرق نمایند و **ولپیان** ۱۰ گرم کلورال را در ۵۰ یا ۱۰۰ گرم اب حل کرده زرق مینماید ودر این
عمل باید احتیاط کرد ووریدی را که تحت جلد باشد واز شریان دور بود مانند کحل وقیفال وباسلیق و **ولپیان**
سفارش میکند که در وقت زرق کلورال در ورید باید ماشین الکتریک حاضر باشد وسیم دواکتیاتور را با فاصله دو دائم
قرار بدهند یکی را در روی عضلات گردن ودیگری بر روی عضلات شکم

در استعمال خارجی کلورال

کلورال هیدراته در خارج مانند یدوفورم اثر میکند واز عوامل انتی سپتیک (دافع العفونه) وپاره ای بیسید (قاتل
خشکبندها) وفاقد الحس میباشد و **بومت** ۱ جزء کلورال در ۵ تا ۱۰ جزء اب حل کرده قروح وجروح ضعفی
واوزن را رفاده مینماید ودیگری از دانشمندان ۱ جزء کلورال و ۳۰ جزء گلیسرین و ۵۰ جزء اب در رفاده قروح ضعفی
استعمال میکند ونیز ۱ جزء کلورال را در ۳ جزء گلیسرین حل کرده وبروی غشاء کاذب دیفتریت نطول مینمایند و ۱ تا ۲
گرم کلورال را در یک دسی متر مربع مشمع زفت داخل نموده مانند محللات ومنفطات استعمال میکنند

سنون معمول ژانل بگیرند هیدرات کلورال ۲ گرم گلیسرین خالص ۲۰ گرم حل کرده نطول لثه ها نمایند

سنون دافع ورم لثه بگیرند الکولاتور کوکلیارپا ۱۵ گرم هیدرات کلورال ۵ گرم حل کنند وبروی
لثه های متورم نطول کنند

زرق دافع سوزاک معمول پاسکوا بگیرند هیدرات کلورال ۱ گرم گلاب ۱۲۰
گرم حل کرده روزی دو دفعه زرق نمایند

زرق دافع سرطان رحم معمول مارتینو بگیرند هیدرات کلورال ۱۰ گرم اسانس
اوکالیپتوس ۱ گرم الکل ۵۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده زرق نمایند

زرق دافع اوزن معمول کرِکوی بگیرند کلورال هیدراته ۵ گرم اب ۵۰۰ گرم
حل کرده در بینی زرق نمایند

حقنه دافع اختلاج بگیرند مشک ۲۰ سانتی گرم کافور ۱ گرم هیدرات کلورال ۵۰ سانتی گرم

تا ۱۰ گرم زرده تخم مرغ بگیرد از آب ۱۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده حقنه نمایند

حقنه معمول گالواس بگیرند کلورال هیدراته ۲ تا ۵ گرم عرق کاهو ۱۰۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول مخلوط کرده حقنه نمایند

حقنه معمول بومت بگیرند هیدرات کلورال ۵ گرم آب ۵۰ گرم حل کرده و یک گیلاس بند که شیر ملک دانه زرده تخم مرغ افزوده امالر نمایند

غسول دافع پتیریازیس معمول مارتینو بگیرند هیدرات کلورال ۳۰ گرم لیکور دانو باتن ۱۰۰ گرم آب ۷۰۰ گرم تغسیل کند و همین که خوارش برطرف شد غسول ذیل را استعمال نمایند بگیرند هیدرات کلورال ۲۵ گرم آب ۵۰۰ گرم حل کند

غسول دافع حکه معمول ویدال بگیرند کلورال هیدراته ۵ تا ۱۰ گرم آب ۲۵۰ گرم مخلوط کند

غسول دافع حکه فرج معمول ژله بگیرند کلورال هیدراته ۱۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کند

غسول دافع عرقهای منتن معمول اودترا بگیرند هیدرات کلورال ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کند

پوماد دافع حکه معمول بولکلی بگیرند کافور هیدرات کلورال مکد ۴ گرم اونگان وردی ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده تمریخ کند

محلول انتی سپتیک معمول مارتینو بگیرند محلول کلورال هیدراته (۱ در ۱۰۰) ۵۰۰ الکولاتورا سانز ادکالیپتوس ۵۰ مخلوط کند

محلول ضد سرطان رحم معمول فلشر بگیرند هیدرات کلورال ۷ آب ۹۰ حل کنند

محلول ضد قروح ضعفی معمول والن بگیرند کلورال هیدراته ۱ گلیسرین ۳ آب مقطر ۲۰ مخلوط کند

شیاف مهبلی و مستقیمی کلورال بگیرند هیدرات کلورال ۱ گرم مسکه کاکاو ۳ گرم عصاره افیون ۱ تا ۲ سانتی گرم جهت ساختن یک شیاف

نسخه دیگر معمول مایر بگیرند هیدرات کلورال الجرفی بالن مکد ۲ یا ۳ گرم مسکه کاکاو ۲ گرم شیاف سازند

الکولات کلورال حد طعم این ملح قدری کمتر از هیدرات است و در خواص و طریقه استعمال مشابه آن

کروتون کلورال (کلورال کروتونیک) این جسم مانند کلورال در مجاورت آب تولید هیدرات جامدی میکند و در آب سرد بمقدار کم حل میشود و در آب داغ بیشتر محلول است و در الکل و ابکرداری گلیسرین باشد محلول است و از عوامل فاقد الحس دماغ و منوم میباشد و مقدار شربت آن از ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و مواد مانعة الجمع آن مانند کلورال هیدراته است

مخلوط دافع نورالژی معمول بارده بگیرند کروتون کلورال ۴ گرم الکل ۹۰ درجه ۴۰ گرم عرق غاذکیلاسی ۳۰ گرم اسانس نعناع ۴ قطره آب مقطر ۵۰ گرم مخلوط کند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری در قدری شربت داخل کرده و قدری تقدار در آن بیاشامند

حب معمول ویل بگیرند کروتون کلورال گرد اصل السوس گلقند مکد ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند

الکولات کلورال

کروتون کلورال

در دو جهه

متیلال

دو در چهار یا پنج دفعه این حبوب را بیاشامند

پوسیون معمول وودرم بگیرند کروتون کلورال ۱ گرم گلیسرین خالص آب مکد ۵ گرم اسانس نعناع ۳ قطره شربت ساده ۲۵ گرم کروتون کلورال را در گلیسرین آب صلابه کرده سایر را بیفزایند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

کلورالامید (کلورالفورمامید) این جسم عبارتست از ترکیب کلورال انیدر با فورمامید و بشکل تبلورهای بی رنگی میباشد و طعم آن تلخ است و محرق نیست و محلول در ۲۰ اجزاء آب و در ۱/۵ جزء الکل است و آنرا بطور پوسیون و یا سفوف بجای کلورال استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۲ تا ۳ که در یک دفعه آشامیده شود

کلورالوز (انیدرو گلوکو کلورال) چون کلورال انیدر و گلوکوز خشک را بوزن مساوی ترکیب کنند و جسم حاصل میشود یکی کلورالوز دیگری پاراکلورالوز و در طب فقط کلورالوز را استعمال میکنند که جسمی است متبلر بشکل سوزنهای باریک و در ۱۸۴ تا ۱۸۶ درجه حرارت ذوب میگردد در آب سرد چندان محلول نیست و در آب داغ و الکل بیشتر محلول و از عوامل فاقد الحس و منوم قوی الاثر میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ سانتی گرم است که بطور سفوف استعمال کنند و پس از برطرف گشتن اثر دوا و بیدار شدن مریض نه اختلال هضمی مشاهده میگردد و نه صداع

اورتان عبارتست از اترایتیل اسید کربونیک و بشکل تبلرهای سفید میباشد و بوی آن ضعیف و طعم آن مخصوص و بشدت محلول در آب و الکل و اتر و از عوامل منومه است و چنین میگویند اثر تنویم اورتان در مبتلیون و یا در الد هید با طبیعتا کلورال نیست و مقدار شربت اورتان از ۳ تا ۴ گرم است

پوسیون معمول هوشارد بگیرند اورتان ۳ تا ۴ گرم عرق تبلول ۴۰ گرم شربت بهار نارنج ۱۵ گرم مخلوط کرده و در شب هنگام خوابیدن یک دفعه بنوشند

نسخه دیگر بگیرند عرق تبلول عرق بهار نارنج شربت ساده مکد ۲۰ گرم اورتان ۷۵ سانتی گرم مخلوط کرده در اطفال کوچک هر دو ساعت فاصله یک قاشق مربای خوری بنوشانند

پوسیون معمول ویژیه بگیرند اورتان ۴ گرم آب ۶۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم مخلوط کرده و یک دفعه بنوشند

محلول معمول هوشارد بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم اورتان ۲۰ گرم حل کند و هر قاشق چای خوری این محلول دارای ۱ گرم اورتان است و از ۳ تا ۴ قاشق چای خوری در مطبوخ بهار نارنج مخلوط کرده شبها هنگام بیاشامند

نسخه دیگر معمول ویژیه بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم اورتان ۱۰ گرم حل کند و هر قاشق چای خوری دارای ۵۰ سانتی گرم اورتان است

متیلال (دیمتیلات دومتیلن اتر دیمتیل الدهید یک) این جسم محلول در آب و الکل و اتر و کلوروفورم و روغنهای ثابته و فراره است و از عوامل منومه قویه و انتی سپتیک و ضد تشنج میباشد و مقدار شربت آن ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم و اندیا تا ۵ گرم از راه خارج استعمال میکنند

حقنه متیلال بگیرند لعاب صمغ عربی ۱۲۵ گرم متیلال ۱ گرم حل کرده حقنه نمایند

تمریخ متیلال بگیرند روغن بادام شیرین ۵۰ گرم متیلال ۵ گرم مخلوط کرده تمریخ کند

نسخه دیگر بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۱۰ گرم اسانس لوند ۵ گرم متیلال ۱۰ گرم مخلوط کرده منطول نمایند

کلورالامید

کلورالوز

اورتان

متیلال

مخلوط دافع

مخلوط دافع درد دندان بگیرند تنتور کوکائین ۵ گرم منتلال ۲ گرم مخلوط نمایند
ایضاً مخلوط دافع درد گوش بگیرند تنتور اپیوم ۸ گرم منتلال ۲ گرم مخلوط کنند
پوماد منتلال بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم موم ۳ گرم منتلال ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند
پوسیون منتلال بگیرند شربت صمغ ۴۰ گرم منتلال ۱ گرم آب مقطر ۱۱۰ گرم مخلوط کرده تدریج بنوشند
شربت منتلال بگیرند منتلال ۰٫۱ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند
پروپیلامین (تری متیلامین) عبارت از الکلوئید مصنوعی است مشابه آمونیاک که از تقطیر زنوتین با پتاس حاصل میکنند و جسمی است مایع بی رنگ و شفاف و قلیائی و دارای بوی آمونیاک و از ۱۰ تا ۳۰ و نیز ۴۰ قطره از آن در ۱۲۰ گرم آب مقطر مخلوط کرده و یک قطره اسانس نعناع معطر نموده در دفع روماتیسم حاد و مزمن هر دو ساعت فاصله یک قاشق خوری می‌آشامند و نیز در دفع نقرس آن را مفید میدانند و مقدار شربت کلورید دات پروپیلامین از ۰٫۵ سانتی گرم تا ۱ گرم است بطور پوسیون
پوسیون پروپیلامین معمول بومیت بگیرند پروپیلامین ۲۰ قطره آب مقطر ۲۰۰ گرم الکولاتور نعناع ۱ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند
دانشمندان روس پروپیلامین را دوای مخصوص نقرس و اختلالات روماتیسمی میدانند
ایضاً حب معمول بومیت بگیرند کلورید دات تری متیلامین ۲ گرم گرد ریشه خطمی ۱ گرم گرد صمغ عربی ۰٫۵ سانتی گرم ۲۰ حب سازند و از ۵ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند
سولفونال (دی اتیل سولفون دی متیل متان) چون اتیل مرکاپتان را با **استون** ترکیب کرده و اکسید نمایند این جسم حاصل میشود و جسمی است متبلور بشکل منشورهای کوچک و بی رنگ و بی بو و بی طعم و در ۱۲۵ درجه حرارت ذوب میگردد و تقریباً محلول در ۵۰۰ جزء آب سرد و ۱۵ جزء آب جوش و ۵۰ جزء الکل است و یکی از دانشمندان موسوم به **کاست** این جسم را کشف نمود و از عوامل منومه است و موافق اعتقاد این مصنف در این اثر قوی‌تر از پارالدهید و همچنین کلورال است ولی بسرعت کلورال اثرش ظاهر نمیشود اگرچه امتدادش بیشتر است و یکی از دانشمندان میگوید اثر سولفونال در اشخاص معتاد باستعمال مخدرات نیز آشکار میگردد و مانند آنها عادت نمیشود و مقدار شربت آن در جوانان از ۱ تا ۳ گرم و در اطفال از ۰٫۱ تا ۰٫۵ سانتی گرم که بطور سفوف و یا امنجه در آب بپاشامند و اثر آن بعد از نیم ساعت تا ۱ ساعت پس از شرب ظاهر شده و خوابیکه حاصل میدارد از ۴ تا ۹ ساعت طول میکشد
پوسیون ضد سیاه سرفه معمول المنیدا بگیرند سولفونال ۲۰ سانتی گرم کرانفه چوب ۲۵ سانتی گرم شربت بلوه ۱۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند
هیپنون (متیل بنزوئیل) متیل استون) استوفنون) جسمی است غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و گلیسرین و اسانسها و از منومها و مسکن و مخدر است و در اختلالات قلبی استعمالش ممنوع و مقدار شربت این جسم که مایع است از ۱ تا ۴ قطره است (۵ تا ۲۰ سانتی گرم) و ۵ سانتی گرم هیپنون را استعمال کرده‌اند با مطبوخ معطری داخل کرده بیاشامند و نیز آن را مخلوط با الکل و یا ذیت و بادام استعمال میکنند و کپسولهای **کلرتان** که هر یک محتوی ۵ سانتی گرم هیپنون اند بهترین صورت استعمال آن میباشند
شربت هیپنون بگیرند هیپنون ۲۰ قطره شربت بهار نارنج ۲۵ گرم مخلوط کنند هر قاشق چای خوری این شربت دارای چهار قطره هیپنون است و از ۱ تا ۴ قاشق در عرض روز بنوشند

تترونال (دی اتیل سولفون دی اتیل متان) تریونال (دی اتیل سولفون متیل اتیل متان) این دو جسم را که دو نفر از دانشمندان مسمی به **بومان کاست** کشف نمودند از جنس سولفونال میباشند و تریونال سولفونالی است که در آن بجای یک اتوم اتیل یک اتوم متیل واقع شده و در تترونال بجای دو اتوم متیل دو اتوم اتیل واقع گشته و مانند سولفونال هر یک از این جسم دارای خواص مسکنه و منومه میباشند و چون یک گرم از آنها را بیاشامند از ۶ تا ۸ ساعت خواب می‌آورد و در جهات ذیل بر سولفونال ترجیح دارند اولاً مقدار شربت آنها خیلی کمتر از سولفونال است ثانیاً اثر آنها از ۱۰ تا ۲۰ دقیقه ظاهر میشود پس سریع الاثرتر از آن میباشند ثالثاً و ثانیاً سولفونال بی اثر مانند این دو جسم مؤثر خواهند بود و علاوه خوابیکه بواسطه تریونال عارض میشود نوعاً عمیق‌تر و دوامش بیشتر از خواب سولفونال و همچنین است خواب تترونال بهرجهت این دو جسم که بی بو و متبلورند باشکال در آب حل میگردند (یک جزء تریونال در ۳۲۰ جزء آب حل میشود) و محلول آنها تلخ و معطر است و آنها را با آب امنجه کرده و یا بطور سفوف استعمال میکنند
هیدرات امیلن یکی از عوامل منومه است که قوتش کمتر از کلورال و زیادتر از پارالدهید و مانند سولفونال اثر نامساعدی در سلسله عروق ندارد و بمقدار ۳ تا ۴ گرم که یک دفعه در شب استعمال شود خواب می‌آورد و آن را در آبیکه بشدت معطر باشد حل کرده استعمال مینمایند تا آنکه طعم نامطبوعش را بپوشاند
پوسیون هیدرات امیلن معمول جرنک بگیرند هیدرات امیلن ۳ یا ۴ گرم کلورید دات مورفین ۱ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم عصاره سوس ۵ گرم پوسیون سازند

دربیست و نهم تلین و عوامل مشابه آن

تلین و عوامل مشابه آن یا بالخاصه و یا از جهت آنکه پاراز [illegible] (قاتل حشکند ها) میباشند از عوامل دافع الحراره و دافع الوجع محسوب میشوند و این عوامل عبارتند از کنین و اسید سالیسیلیک و دیتال و طرطر استیبیه و استفراغ و دم دادن بسرد و ادویه جدیده از قبیل تلین و فناستین و انتی پیرین و سالول و انتی فبرین و غیره و ما در این در بیان میکنیم تلین و ادویه جدیده مشابه آن و دیگر از خواص و طریقه استعمال آب سرد را بیان خواهیم نمود
تلین از عوامل دافع الحراره قویه میباشد و بیشتر املاح آن از قبیل سولفات و طرطرات را استعمال میکنند **داکو** وصیت میکند که املاح تلین را نباید از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم زیادتر استعمال کرد و چون از ۱۰ سانتی گرم تجاوز نمایند باید از حرارت بدن مراقبت نمود و اگر یک گرم آنها در ۲۴ ساعت استعمال کنند خالی از خطر نخواهد بود و عموماً از ۱۰ تا ۳۰ سانتی گرم این املاح را بطور سفوف و یا حب در کرده و یا چندین دفعه ساعت بساعت استعمال نمایند و املاح تلین در دفع تبهای مرداب اثری ندارند
فناستین ماده است متبلور و غیرمحلول در آب و بی طعم و از عوامل دافع الحراره قویه میباشد چون بمقدار ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم آن را بیاشامند از ۲ تا ۳ درجه حرارت بدن را پائین می‌آورد و چون بمقدار ۱ تا ۱ گرم و نیم در ۲۴ ساعت استعمال کنند دافع الوجع میباشد و **بومیت** آن را بطور سفوف و یا بشکل قرص بمقدار منقسم استعمال میکند

که هر سفوف و یا قرصی محتوی ۳۰ سانتی گرم وزن باید تر باشد **مصنف** میگوید فناستین از عوامل مسکن و دافع الوجع است و قویاً موثر میباشد و مخصوصاً درد و مائیم مفصلی کرسا البسلان سودی از بود موثر است و نیز در دو مائیم عضلانی اثرهای خوب از آن مشاهده کرده ام و ۱ تا ۳ گرم انرا در ۲۴ ساعت در دفع روماتیسم عضلانی استعمال کرده و فواید تام برده ام و سفوف بهترین صورت استعمال آنست.

سفوف فناستین معمول مصنف بگیرند فناستین ۲ گرم قند ۲ گرم مخلوط کرده مدت نیم ساعت صلابه کرده در ۴ بسته مساوی قسمت کنند و هر شش ساعت فاصله یک بسته را سفوف نمایند

ابولیترین یکی از ترکیبات مشابه فناستین است و گردی است سفید در دو رنگ و قدری ترش مزه و محلول در ۵۵ جزء اب سرد و هم چنین در گلیسرین و الکل حل میشود و در دفع ذات الریه و اسکرلتین و گریپ و سیاتیک و صداع و غیره تجدید از آن میکنند و مقدار شربت آن ۱ تا ۶ گرم است در عرض روز که بطور سفوف و مقدار منقسم استعمال شود و در هر دفعه از ۵۰ سانتی گرم تا ۱/۵ گرم بیاشامند

انتی پیرین (انالژزین) اوکسیمتیل کینیزین متیله) دیمتیل فنیل پیرازولون) معنی انتی پیرین ضد اثر است چه انتی در لغت یونانی بمعنی ضد و پیرین مشتق از پیر و سر که بمعنی آتش باشد و چون در اطفاء حرارت تب قوی الاثر است باین اسم موسوم شده و انالژزین یعنی دافع الوجع زیرا که ان در لغت یونانی کلمه نفی است و الژزین مشتق از الگوس بمعنی وجع و چون مسکن اوجاع است نیز باین اسم موسوم گشته بجهة اثرات در اطفاء حرارت حمی لبرعت ظاهر شده و بزودی برطرف میگردد و فقط در همان حرارت حمیات از قبیل حمای تیفوئید و حمای سلی و حمای ذات الریه و حمای نابته و غیره موثر است و چون بمقدار زیاد انرا استعمال نمایند موجب بروز عرقهای زیاد میشود و هر دو شب بدیماران ۵۰ سانتی گرم انرا در دفع حمای سلی استعمال میکنند و یکی از دانشمندان بزرگ در ابتدای حمی تا شش گرم بمقدار منقسم هر ساعت فاصله یک گرم استعمال میکند و دیگری در زندق تحت جلدی از ۳۰ تا ۵۰ سانتی گرم و سر از ۲ تا ۳ گرم تجویز مینماید و انرا بهترین عوامل میداند در دفع وجع و مائیم مفصلی و نقرس حاد و اوجاع عارضه در منذوقین و قولنج کبدی کلیه و اوجاع قلبی و همه اقسام نورالژی و نورالژی صورتی و عرق النساء مخصوص اگر بطور زندق تحت جلدی استعمال شود و نیز بطور زندق تحت جلدی در مانیای موضعی خیلی موثر است و بالاخره بمقدار کم یعنی از ۱ تا ۱ گرم و ۵۰ سانتی گرم در دفع صداع موثر میباشد **بقول کلی** مقدار شربت انتی پیرین در حمیات در هر دفعه از ۵۰ دسی گرم تا ۲ گرم است سر یا احقاناً و موافق انتقاص حرارت استعمال انرا تجدید کنند و بعضی از دانشمندان ۱ تا ۵ گرم در عرض روز استعمال مینمایند و طریق استعمال آن در داخل یا بطور سفوف است و یا در کپسول و بهتر محلول مائی است که پس از شربت آن جهة دفع بدطعمی قدری شربت قند یا شامند و در زنها مخصوصاً شربت انتی پیرین موجب حصول بعضی ثورات میشود و در این وقت باید مدتی استعمال انرا ترک نمود و بعد هر وقت که استعمال میشود در هر دفعه زیاده از ۵۰ سانتی گرم معمول ندارند در دالبومین وری و اختلالات الی کلیه استعمال انتی پیرین موافق قول **هوشارد** جایز نیست و سهم از ۱ تا ۲ گرم انتی پیرین و ابزین ۲ تا ۳ گرم برمور پتاسیوم مخلوط کرده در دفع صرع استعمال میکند و نیز از ۱ تا ۲ گرم انتی پیرین و ۱ تا ۲ گرم برمور پتاسیوم در اختلالات قلبی تجویز مینماید

الکسر انتی پیرین بگیرند انتی پیرین ۱۲/۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰۰ گرم اب مقطر ۱۲۵ گرم مطابق معمول الکسر سازند و هر قاشق اش خوری این الکسر دارای ۵۰ سانتی گرم انتی پیرین است

محلول دافع انفلوانزا معمول کاپیتان بگیرند انتی پیرین ۲ گرم کلورید رات مورفین ۵ سانتی گرم کلوریدرات کوکائین ۱۵ سانتی گرم اب مقطر ۶۰ گرم حل کنند و ۲ قاشق چای خوری در قدری پونش مخلوط کرده بیاشامند

پوسیون مسکن بگیرند انتی پیرین ۲ گرم شربت پونش ۴۰ گرم عرق کاموه ۸۰ گرم مخلوط کرده هر ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند

غرغره معمول سئروکاپیتان بگیرند انتی پیرین ۲ گرم ید و دپتاسیوم ۱ گرم تنفین ید ۲۰ قطره اب ۲۵۰ گرم حل کنند

حب دافع قولنج معمول سئروکاپیتان بگیرند انتی پیرین ۱۰ سانتی گرم نفتالین ۵ سانتی گرم ید و فورم ۲ سانتی گرم تن ۱۰ سانتی گرم جهة ساختن یک حب دارند ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

حقنه انتی پیرین بگیرند اب نیم گرم ۱۲۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه انالژزین ۲ تا ۴ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

پوسیون انتی پیرین بگیرند انتی پیرین ۱۰ گرم شربت نعناع ۳۰ گرم اب صاف ۱۲۰ گرم پوسیون سازند و هر قاشق اش خوری این پوسیون یک گرم انتی پیرین دارد و از ۲ تا ۴ قاشق در دفع قطرب مستعمل است

زرق تحت جلدی انتی پیرین بگیرند انتی پیرین ۵ گرم اب مقطر ۲ گرم حل کنند هر سانتی متر مکعب این محلول دارای ۵۰ سانتی گرم انتی پیرین است و چون انتی پیرین را در هم وزن خود اب مقطر حل کنند میتوان در هم زدن دفعه **پاراواز** ۱ سانتی گرم کوکائین حل نمود تا انکه بواسطه زرق چندان وجع احساس نشود

محلول قاطع الدم معمول هنوک بگیرند انتی پیرین ۵ تا ۱۰ جزء اب ۵۰ جزء حل کنند و سطوح خون الود را با این محلول بشویند و پارچه را با ان الوده نموده رفاده نمایند

شیاف انتی پیرین معمول هوشارد بگیرند انتی پیرین ۵ دسی گرم تا ۱ گرم کره کاکائو ۵ گرم یک شیاف سازند و در دفع جریان خون بواسیری معمول دارند

هیپنال (مونوکلرال انتی پیرین) عبارت از جسمی است متبلور و حاصل میشود از ترکیب یک معادل کلرال با یک معادل انتی پیرین و در ۶۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در ۶ جزء اب حل میشود و در الکل محلول تر است و طعم ان محرش و غیر مطبوع نیست و از محصولات منوم و مسکن میباشد و مقدار شربت متوسط ان یک گرم است در یک یا دو دفعه و تا ۲ گرم هم میتوان استعمال کرد و هر صورت در داساختن ان سفوف و کپسول و پوسیون و شربت و الکسر میباشد

انتی فبرین (استانیلید) انتی فبرین یعنی دافع الحمی چه انتی چنانکه ذکر کردیم بمعنی ضد و فبرین مشتق از فبرس که در لغت یونانی بمعنی حمی است از عوامل دافع حرارت و مقوی عصب میباشد و **بومت** انرا در همان مواقع انتی پیرین استعمال مینماید و موافق قول **سئر** چون استعمال ان موجب حصول سیانوز و تخریب هموگلوبین میگردد از او بی خطره است و مقدار شربت ان از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم در عرض روز و نکه بمقدار منقسم استعمال شود و در هر دفعه زیاده از ۵۰ سانتی گرم نباید استعمال گردد و طریق استعمال ان یا بطور سفوف و یا محلول در الکل است

الکسر انتی فبرین بگیرند الکسر **گاروس** ۱۷۰ گرم استانیلید ۵ گرم مطابق معمول حل کنند

بنزانیلید عبارت از جسمی است که حاصل میشود از انیلید بنزوئیک و یا کلورور بنزوئیل در انیلین و بشکل فلسهای کوچکی است درخشنده و غیر محلول در اب و محلول در الکل و این جسم در خواص مشابه استانیلید است و مقدار شربت ان از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم بطور سفوف و یا محلول در الکل

کائرین

کائرین یکی از مشتقات **کینولئین** است و عبارتست از کلورید رات اکسی هیدرو متیل کینولئین و بشدت محلول در آب و الکل و غیر محلول در اتر و در گلیسرین نیز محلول است و از عوامل دافع الحراره میباشد و مقدار شربتان بطور سفوف و یا محلول ۰٫۵ سانتی گرم است که در هر ساعت استعمال کنند و زیادتر از ۲ گرم نباید استعمال نمود و این جسم از ادویه خطره است زیرا که چون بمقدار زیاد استعمال شود خون را متغیر نموده و بواسطه فاسد کردن هموگلوبین رنگ جلد را سیاه مینماید

لاکتوفنین

لاکتوفنین (فنولاکتین) تفاوتیکه این جسم با فناستین دارد در این است که بجای اسید استیک اسید لاکتیک داخل شده و جسمی است متبلور و بی رنگ و طعمش فی الجمله تلخ و محلول در ۵۰۰ جزء آب و ۹ جزء الکل و از عوامل منوم و مسکن و دافع حرارتست و مقدار شربتان جهة دفع حرارت ۰٫۵ سانتی گرم و جهة تنویم ۱ گرم و از ۱ تا ۵ گرم در عرض روز بطور سفوف میتوان استعمال کرد

متاستین

متاستین (استپارا انیزیدین) عبارتست از **پارا اوکسیمتیل استانیلید** و چون **انیزیدین** را با اسید استیک مخلوط کرده حرارت دهند این جسم حاصل میشود و **انیزیدین** را از احیا کردن **نیترو انیزول** که مشتق از **پارا نیترو فنول** است بدست میآورند

متاستین بشکل گردی است متبلور و بی بو و رنگ آن مایل به ورد و محلول در آب و الکل و از عوامل دافع الحراره است که اثرات آن مشابه فناستین است و در اطفال گویا بهتر از آن اثر کند و مقدار شربتش در اطفال از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم و در جوانان از ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم که چندین دفعه در عرض روز استعمال شود

اکزالژین

متیل استانیلید (اکزالژین) این جسم مشتق از **متیل استانیلید** است و جسمی است سفید که بلورهای آن کوچک و بشکل سوزن و یا صفحه های عریض میباشند و طعم آن فی الجمله تلخ و محلول در ۱۰۰ جزء آب و در آبیکه دارای مقدار کمی الکل بود و نیز در خود الکل بشدت حل میشود و از عوامل مسکن قوی الاثر است و با آنکه جلی کمتر از انتی پیرین استعمال میشود در اثر تسکین فوق آن میباشد و موجب اختلال دوران نمیگردد و معده و سایر آلات هضم بخوبی آنرا تحمل مینمایند و از اثرات آن در دفع نورالژی بخصوص نورالژی صورتی و اوجاعی که قبل از عروض طمث ظاهر میشوند و فالج مضطرب تمجید میکنند و مقدار شربت آن از ۲۵ تا ۴۰ سانتی گرم در یک دفعه و یا ۴۰ تا ۶۰ سانتی گرم در دو دفعه در مدت ۲۴ ساعت است و دکتر **دیسنوس** بمقدار منقسم در عرض شبانه روز تا ۱٫۷۵ گرم در هر ۲۵ سانتی گرم استعمال مینماید و نوعاً بطور سفوف و یا پوسیون استعمال میشود

پوسیون اکزالژین بگیرند اکزالژین ۱ گرم الکل ۹ و در جره گرم شربت پوست نارنج ۲۰ گرم آب ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و هر قاشق غذاخوری این پوسیون دارای ۲۵ سانتی گرم اکزالژین است

فنوکول

فنوکول (امیدو استپارا فنتدین) عبارتست از ترکیب فنتدین و **گلیکوکول** و در طب کلورید رات آنرا که جسمی است متبلر بشکل سوزنها و یا مکعبات بی رنگ و محلول در ۱۶ جزء آب سرد استعمال مینمایند و از عوامل دافع الحراره و مسکن و مخصوص به عصب و دافع روماتیسم و دافع نوبه میباشد و مقدار شربت آن بطور سفوف در دفع حرارت و در روماتیسم از ۱ تا ۲ گرم و در دفع نورالژی و سایر عوارض عصبانی و دفع نوبه از ۱ تا ۳ گرم نیز بطور سفوف است

پیرودین

پیرودین جسمی است سفید و متبلر و محلول در آب سرد و مشتق از **استیل فنیل هیدرازین** و از عوامل دافع الحراره و دافع الحمای تیفوئید است و سفوفات مستعمره در اطفالی حرارت ۵ سانتی گرم از او در عرض روز

در شخص جوان معمول میدارند و در وقتی که حمی شدید بوده و بهولت برطرف نشود تا ۵ سانتی گرم میتوان استعمال نمود و زیادتر از ۱۰ سانتی گرم جایز نیست و بهترین طریق استعمال این دوا آنست که ۵ سانتی گرم از آن یک ساعت قبل از موعد شروع حمی بطور سفوف بیاشامند و در صورتیکه حمله حمی خیلی شدید بوده و طبیب خواسته باشد ۱۰ سانتی گرم استعمال کند باید آنرا دو قسمت کرده یک قسمت را چنانچه ذکر کردیم بنوشانند و قسمت دیگر را چهار ساعت بعد و زیادتر از مقداری که ذکر کردیم چون پیرودین را استعمال کنند موجب حصول تسمم میگردد

سالیپرین

سالیپرین (سالیسیلات دانتیپیرین) عبارتست از ترکیب یک معادله انتی پیرین با یک معادله اسید سالیسیلیک و بشکل گردی است متبلر و طعم آن فی الجمله شیرین و محلول در ۲۰۰ جزء آب سرد و در الکل و اتر و کلوروفورم محلول است و از عوامل دافع الحراره و مسکن است که در روماتیسم مزمن و نورالژی موثر میباشد و مقدار شربتان از ۱ تا ۶ گرم است در مدت روز که بطور سفوف هر دو ساعت فاصله یک گرم استعمال نمایند

آب سرد و یخ

آب سرد و یخ از اول اختراع علم طب تاکنون دانشمندان نیک آب سرد را از عوامل مبرده استعمال کرده اند چنانکه **ابقراط** بیاناتی کافی در استعمال آب سرد دارد و **سلس** از اطبای روم که معاصر با ابتدای تاریخ میلادی است نیز شرحی در استعمال آب سرد مینویسد و **جالینوس** معروف معاصر با **مارک اورل** امپراطور روم که مانع خیالات فیلوسوفی بوده در استعمال آب سرد بیاناتی شافی دارد و حکمای بزرگ اسلام از قبیل شیخ الرئیس **ابو علی** نیز فواید آب سرد را بیان کرده اند و امروز **بقول کلی** ورود را یکی از عوامل مسکنه قویه میدانند که علاوه بر اثر تسکین بلاواسطه آثار عوامل مقویه از استعمال آن ظاهر میشود و لهذا نیز آنرا از عوامل مقویه قوی الاثر محسوب میدارند و چون آب سرد و یخ از عواملی میباشند سهل الاستعمال که از استعمال آنها آثار عوامل مسکنه ظاهر میشود لهذا در این موارد غالباً اوقات آنها را استعمال میکنند و طریقه استعمال آنها را در امراض مختلفه ذیلاً مینگاریم

یخ

یخ هر وقت مریض احساس حرارت شدیدی کند و از استعمال اشربه مبرده تسکین نیابد یخ را مانند قطعات کوچک خورد کرده مکرراً و متدرجاً ببلعد و گاه سودمندتر است که یخ را کوبیده و با قند و کمی شراب مالاگا و یا شامپنی مخلوط کرده بیاشامند و در تبهای عارضه و ورم صفاقی فواید زیاد از استعمال یخ دیده شده است و در دفع اختلالات اختلاجی از قبیل صرع و قطرب و ورم حلقوم تشنجی و در هنگام اول کولرا و در حمله های متداخل صرع و غیره یخ را خورد کرده در کیسه طولانی کائوتچو داخل کرده در امتداد ستون فقرات منطبق سازند قویاً موثر خواهد بود و از عوامل ضد ورم و ضد تشنج میباشد و در دفع احتباس بول تشنجی شیاف یخ در مقعد خیلی موثر است و مثانه گاهی ممتلی از یخ را در دفع ورم حاد مانند بجس و صداع عاصی بروی سر منطبق میسازند و چون یک جزء یخ و یک جزء نمک را مخلوط کنند فاقد الحس موضعی نیکوئی خواهد بود ~~~ به دارای

جهة محافظت یخ که مقدارش کم باشد آنرا در ظرفی گذاشته در میان دو بالش موئی قرار دهند و یک قسم ظرفیکه موسوم است به دیک نورودی بهترین ظرف است جهة محافظت یخ

غسول و ابزن سرد

غسول سرد و ابزن سرد در حمای تیفوئید و در اسکرلتین ردی و در اکلامپسی زنان زاهو و غیره ابزن و غسول آب سرد منتج و مفیداند و طریقه استعمال آنها از این قرار است که مریض را در ابزنی قرار دهند و از ۱۰ تا ۱۵ من تبریز آب ۲۰ و یا ۲۵ درجه بروی آن ریزند و با آنکه همه سطح بدن مریض را با آبیکه حرارت مذکور داشته باشد بشویند و بعد بدنش خشک کرده و آنرا در رختخواب وارده بپوشانند و موافق اشتداد عوارض مرض این عمل را در روزی سه تا چهار دفعه تجدید

وطبقهٔ تحتانی عبارت است از محلول مائی تنن که تقریباً مانند شربت است وچون قدری آب بر محصول افزایند این دو طبقه را که متداخل اند بخوبی از هم جدا مینمایند و بواسطهٔ شیری که در پائین این ظرف قرار داده اند مایع تحتانی را جدا کنند و از او دگر خان بحرارت ۵۵ درجه تبخیر نمایند واگر مسحوق مازو را با ۲ جزء آب چند روز قبل از عمل مخلوط کنند بهتر است وتننی که باین قسم ساخته شده از همه مواد قابضه نباتی اقوی است وتننی که از سایر نباتات قابضه اخذ کرده باشند بواسطهٔ اختلاطش با مواد عصارهٔ و نشاسته وغیره ضعیف الاثر میباشد و مقدار شربت این قسم تنن از ۱۰ سی گرم تا ۱ گرم است

بدوتینك

محلول یدوتینك بگیرند تنن و آب مقطر و احل کرده بیفزایند ید ۱ گرم حل کنند و با کاغذ صاف نمایند واین محلول قابض و منخرد و قاطع الدم است و زدن چند قطره آن در مداوای دوالی مؤثر و ۵ تا ۲ قطره آن در قطع نزف الدم افواه از ۲ تا ۳ قطره پکلو دو مایع آهن است و نظول آن در دفع خالهای مولودی و تومورهای متنغط مستعمل میباشد و در این ترکیب ید بواسطهٔ اختلاط با آب در د نمیشود اگر چه مقدار آب خیلی زیاد بود

محلول یدوفره تننی بگیرند از یك طرف تنن خالص ۶ گرم اسید ستریك ۳ گرم گلاب ۱۲۰۰ گرم حل کنند و از طرف دیگر ید ۴۸ سانتی گرم براده آهن ۵ دسی گرم آب مقطر ۵ گرم حل کنند و صاف نمایند و دو محلول را مخلوط کنند و این محلول را مانند قابضات بخصوص در دفع سوزاك بطور زرق استعمال می نمایند

شربت یدوتینك معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ید ۱ گرم تنن ۴ گرم شربت راتانیا ۵۰ گرم شربت ساده ۹۴۰ گرم ید و تنن را باعانت حرارت در ۳۰ گرم آب مقطر حل کنند و بگذارند سرد شده صاف کنند و محلول را در شربت راتانیا داخل کنند و در حمام ماریه تبخیر نمایند تا ۶۰ گرم باقی ماند و شربت قند را بیفزایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ سانتی گرم ید میباشد در گواتر و خنازیر و لوکوره و سل مستعمل و مقدار شربت از ۱۰ تا ۶۰ گرم است

شربت یدوتینك را نیز باین طریق میتوان ساخت اید محلول الکلی ید را با محلول مائی عصارهٔ که در شربت میباید داخل نماید مخلوط کنند و بهمین طریق میسازند شربت ید وتینك برگ گردو و شربت ید وتینك پوست نارنج و شربت ید وتینك کنکینا وغیره را

شربت یدوتینك معمول پرانس بگیرند از یك طرف ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ حل کنند و از طرف دیگر تنن ۵ الکل ۶۰ درجه ۲۰ حل کنند و دو محلول را مخلوط نموده بیفزایند شربت ساده ۲۵۰ و کمی بجوشانند تا الکل بخار گردد

سایر محصولات تنن را در بیان محصولات قابضه مختلفه بیان خواهیم کرد

اسید پیروگالیك

اسید پیروگالیك جسمی است طیار و قابل تبلّر و حاصل میشود از تجزیهٔ اسید گالیك که چون ۲۱۵ درجه حرارت بر آن وارد آورند تجزیه شده تولید اسید پیروگالیك و اسید کربونیك مینماید و این جسم بشدت محلول در آب و در طب استعمال داخلی ندارد و در خارج بصورت پوماد و یا محلول و یا ذرور استعمال میگردد

پوماد اسید پیروگالیك بگیرند اسید پیروگالیك ۵ تا ۱۰ پیه مذاب ۱۰۰ پوماد سازند و بروی پارچه کشیده اجزاء مبتلی به پسوریازیس را بپوشانند

محلول اسید پیروگالیك بگیرند اسید پیروگالیك ۱ آب صاف ۱۰۰ حل کنند و پارچه و قطعه محلوجی را در آن آلوده کرده بروی جزء مبتلی به پسوریازیس نهاده نمایند

ذرور اسید پیروگالیك بگیرند اسید پیروگالیك ۱ نشاسته ۲ مخلوط کرده بروی شانکر نرم ذرور نمایند

پوماد اسید پیروگالیك معمول ویدال بگیرند پیه مذاب و یا وازلین ۳۰ گرم اسید پیروگالیك ۲ گرم مخلوط کنند در رفادهٔ شانکر فاژدنیك استعمال نمایند

گالانول

گالانول (گالول) گالانیلید جسمی است متبلّر و حاصل میشود از تعامل اسید گالوتنیك در انیلین و اجزاء آن در ۱۰۰۰ جزء آب حل میگردد **کازنوو** که این جسم را اختراع کرده بجای اسید کریزوفانیك و اسید پیروگالیك در مداوای پسوریازیس و اکزما استعمال نموده و تمجید میکند و مانند آنها جلد را لکه نمی نماید و از او بطور ذرور خالصاً و یا مخلوط با طلق و محلول میدارند و نیز پوماد از ۲ تا ۱۰ در ۱۰۰ مستعمل است

گالیسین

گالیسین (اترمتیل گالیك) جسمی است متبلّر بشکل سوزنهای باریك و در حالت حرارت محلول در آب و الکل و از او مانند کحل ابیض در دفع رمد و کراتیت و رمد فلیکتنی استعمال کرده و تمجید مینمایند

تانوفورم

تانوفورم چون اسید گالوتنیك را با فورمالدهید مخلوط کرده تغلیظ نمایند این جسم حاصل میگردد و عبارت از گرد است سبك و رنك آن سفید مایل به سرخی و محلول در الکل و غیر محلول در سایر محللات الکالی و در آب و از عوامل مجففه قوی الاثر است و بخصوص در جراحات ضعیفی و جراحاتی که از اثر به پشت افتادن مریض مدت متمادی حاصل میشوند موثر است و از او خالصاً یا مخلوط با ۴ جزء نشاسته در رفاده جراحات استعمال می نمایند

مازو

مازو یا عفص یا نوا دوگال عبارت است از دانهٔ بحجم فندق و کوچکتر و یا بزرگتر و مدوّر و دور که دارد صلب و سنگین و سبز رنگ و یا سفید رنگ و این دانه که نمو زایدی است مانند لحم زاید حاصل میشود در روی برگهای یك نوعی از بلوط انایز گزیدن قسمی از هوام موسوم به **سیفیپس** و این بلوط که از طایفهٔ **اماناسه** است **کرکوس انفکتوریا** نامیده میشود و درخت کوچکی است تقریباً بارتفاع دو ذرع در دراسیای صغیر و سواحل بحر الروم و در ایران بمقدار زیادی عمل میآید

چنانچه ذکر کردیم مازو دارای مقدار زیادی تنن است و علاوه اسید مخصوصی دارد موسوم به اسید گالیك که در طب چندان استعمالی ندارد و موافق تجزیهٔ **برزلیوس** مازو دارای تنن و کمی اسید گالیك و یك ماده موسوم به تنن فاسد شده که ترکیبی است از اسید پکریك و تنن غیر محلول در آب سرد و نبات و گالات پاس و آهك و علاوه بکی از دانشمندان اسید الاژیك در آن یافته است

مازو را در طب مانند قابضات بشکل گرد و تنتور و غیره در زرق و پوماد و ضماد استعمال میکنند و نسخه های متداول از او در ضمن محصولات قابضه مختلفه بیان خواهیم نمود

کات هندی

کات هندی یا کاشو (گل ژاپونی) عبارت است از عصاره که بمقدار زیاد دارای تنن است و از او در هندوستان شرقی میسازند و چوب قاقیای کاتچو را که از طایفهٔ لگومینوز است در آب جوشانیده این عصاره را حاصل مینمایند

بهترین کاتها آنست که بی بو باشد و رنك آن قهوه قرمز رنك بود و دارای طعم قابض مخصوصی باشد و تلخی و بعد شیرینی مطبوعی پس از مضمضه در دهان احساس شود و قطعات کاتی که در تجارت متداول اند عبارتند از قطعات کرمدوّره و یا پهن اند و از ۱۰ تا ۱۲۵ گرم وزن دارند و کساوه آنها خاکی و مواج و اغلب مانند حجر است

اثر او بوتیکی کات هندی خیلی نزدیك به تنن است ولی نمیتوان از آن در همه مواقعی که تنن را استعمال میکنند استعمال نمود

و مخصوصاً استعمال میشود در سوء هضمی که با اسهال همراه بود و در ترفا الدم و اسکوربوت و لوکوره و از عوامل است
بیبا نکوکه جامع خواص قابضه و مقویه هر دو میباشد

مواد مانعة الجمع همان موادی که در تنن ذکر کردیم با کات نیز مناقض میباشند

مسحوق کات هندی از ۱ الی ۲ گرم تا ۵ گرم مسحوق کات را بطور حب و با معجون استعمال مینمایند

راتانیا عبارت است از پوست ریشهٔ تحت ارضی نیم درختی موسوم به **کرامریا تریاندرا** که از اشجار طایفه
پولیگالا است و چون **کراجر** نام گیاه شناس آلمانی اول کسی است که در سال ۱۷۷۹ میلادی (۱۱۹۴ هجری) این
نیم درخت را در مملکت پرو کشف کرد لهذا باسم ان موسوم شده

ریشه راتانیا خشبی است و منشعب میشود به ریشه های کوچکی استوانه و طویل و حجم ان باندازه قلم تا باندازه ابهام و مرکب میباشد
از پوستی قرمز قهوه و فی الجمله لیفی که طعم ان خیلی عفص و لی تلخی ندارد و از مغزی کاملاً لیفی و خیلی صلب و در دندان ترد و باخته
و مایل بزردی و چون مغز این ریشه کم طعم تر و خواص طبی اش ضعیف تر از پوست است لهذا باید انتخاب نمود ریشه های
کوچکتر را که مغزشان کمتر از ریشه های بزرگ است

در طب این ریشه را که دارای تنن زیاد است و در خواص مشابه ان بصورت گرد و عصاره و شربت و شیاف و تعفین و تنتور
استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیاثیات و کربوناتهای انها و البومین و املاح سرب و املاح جیوه و املاح اهن
با محصولات راتانیا باید نمود

گرد راتانیا مطابق معمول این ریشه را کوبیده گرد سازند اگر چه این صورت از محصولات نیکو نیست زیرا که بیشتر
ان عبارت از مواد بی اثر است

عصاره راتانیا بگیرند ریشه راتانیای نیم کوب ۱ اب مقطر ۸ مدت ۱۲ ساعت در ۲۵ جزء اب مقطر بخیسانند
و با فشار صاف کرده تفاله را با باقی ماندهٔ اب مقطر خیسانیده صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود
و صاف روی ان را برداشته در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند از ۱۰۰۰ جزء ریشه ۱۲۵ جزء عصاره حاصل میشود
و این عصاره که از عوامل قابضه است مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون و یا حب و در خارج بمقدار مختلف
بطور پوماد و شیاف و محلول استعمال میشود و بقول کلی در ۱۰۰ جزء عصاره راتانیا ۵ جزء تنن موجود است

تعفین راتانیا بگیرند ریشه راتانیای نیم کوب ۱ الکل ۸ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و صاف نمایند
و این محصول مانند عصاره از عوامل قابضه است و مقدار شربتش از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون

کینو (صمغ چینی) عبارت از عصیرهای خشک شده قرمزی را که فی الجمله باسم کینو مینامند و این
عصیرها را در ممالک مختلفه ارض از اشجار مختلفة الطایفه استخراج میکنند از قبیل طایفه لگومینوز و طایفه میرتاسه
و طایفه روبیاسه و طایفه پولیگونه و کینوی هندوستان را که از **پترا وکارپوس مارسوپیوم**
که از طایفه لگومینوز است میگیرند و بهترین اقسام است **گلکس** انرا قبول کرده عبارت از قطعات کوچکی است
سیاه و درخشنده که هر یک از انها حاصل شده اند از ورقه های نازکی شفاف و سرخ یاقوتی و این قسم کینو خیلی شکننده و بی
بو است و چون انرا در دهان گذارند نرم شده و به دندانها می چسبد و بزاق را برنگ قرمز رنگین میکند و بسهولت در
اب سرد و الکل سرد حل میشود و هر چه کهنه تر باشد قابلیت انحلالش در انها کمتر و سایر اقسام کینو عبارتند از **کینوی افریقا**

(سنگال) که نیز از طایفه لگومینوز و **کینوی ژامائیک** از طایفه پولیگونه و **کینوی استرالی**
از **اوکالیپتوس روسترانا** که از طایفه میرتاسه است اخذ میشوند

امتیاز کینو از کات هندی انست که خیلی سرخ تر و پررنگ تر میباشد و مانند ان در اخر مزه شیرینی ندارد ولی مثل ان
تنن زیادی دارد و با املاح اهن رنگ سبز در میکند

تقریباً کینو را در همان مواقع کات هندی استعمال مینمایند و چون کمیاب تر است گرانتر بفروش میرسد و در خواص ضعیف
تر از ان میباشد و بیشتر کینو را با خون سیاوشان و قفر الیهود مخلوط کرده مغشوش مینمایند و بعوض کینو میتوان عصاره
راتانیا استعمال نمود و در طب تعفین کینو و گرد انرا مانند تعفین کات و گرد ان و بهمان مقدار استعمال میکنند و مقدار
شربت کینو از ۱ تا ۴ گرم است

مواد مانعة الجمع مانند تنن جمع مابین امتیک و اسید ناودیک تنین و املاح نقره و املاح اهن با کینو نباید نمود

تعفین کینو بگیرند کینوی نیم کوب ۱ الکل ۸ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف
کنند و تعفین کات را نیز بهمین طریق میسازند

سفوف مرکب کینو معمول دواسازی لندن بگیرند کینو ۱۵ دارچینی ۴ تریاک
خالص ۱ هر کدام را جداگانه صلایه کرده مخلوط کنند و از عوامل قابضه قاطع الدم است و ۱ گرم ان دارای ۵ سانتی گرم
تریاک خالص و یا ۵ میلی گرم عصاره تریاک است و مقدار شربت این سفوف هر سه ساعت فاصله ۱ گرم است

خون سیاوشان یا **دم الاخوین** یا **سان دراگون** عبارت از عصیر جامدی
شکننده است بی بو و بی طعم که پارچه های انکوبیده ان سرخ تیره و تقریباً قهوه رنگ اند ولی چون انرا بکوبند برنگ خون قرمز
میگردد و دارای چندین قسم است که هر یک را از یک طایفه از اشجار اخذ میکنند ۱ خون سیاوشان قصبی که انرا از درخت
کالاموس دراکو که از طایفه نخلات هندوستان عربی است اخذ میشود ۲ خون سیاوشان مخروطی که از پتراوکارپوس
سانتالینوس که نیز از طایفه نخلات است گرفته میشود ۳ خون سیاوشان قطعه که قطعات ان از ۱۲ تا ۵ کیلوگرام وزن
دارند و انرا از پتراوکارپوس دراکو اخذ مینمایند و موافق اعتقاد اغلب از مصنفین بیشتر خون سیاوشان که در تجارت متداول
است از یکی از نباتات طایفه اسپارادینه اخذ میشود و همه این اقسام تقریباً در خواص و ترکیب باطنی مشابه یکدیگر اند در اغلب از انها
در انها بعضی اجسام خارجی که عبارت اند از خورده های پوست و برگ و تخم درختی که از ان گرفته شده اند مشاهده میگردد
و چون انها را بسوزانند بوی سقزی فی الجمله معطری استشمام میشود

خون سیاوشان را در طب کمتر استعمال مینمایند و سایر عوامل قابضه را بر ان ترجیح میدهند ولی از در بعضی ترکیبات
متقدمین که امروز نیز مستعمل اند از قبیل مشمع ایودلدیک و حبوب قابضه و غیره داخل مینمایند و مقدار شربت ان ضعف
مقدار شربت کینو یعنی از ۲ تا ۸ گرم است

اب قاطع الدم تیرراند بگیرند خون سیاوشان تربانتین و سقز مکی ۱۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مدت
۱۲ ساعت بخیسانند و صاف کنند

گوارانا (پولینیا) عبارت است از خمیری خشک که از میوه نیم درختی موسوم به پولینیا سوربیلیس
از طایفه ساپیندا سه گرفته میشود و این نیم درخت از محصولات بومی شمال برزیل در حوالی امازون میباشد و
رنگ گوارانا سیاه و شبیه برنگ شوکولا که حاصل شده است از خشکانیدن ان در حرارت بخاری ان نیز و قشر

ماندی بر روی ان حاصل کرده و طعم ان تلخ و فی الجمله قابض شبیه بطعم راتانیا و بعموت میتوان گوارانا را نرم کوبیده و ذرد
کاده ان فرجه های کوچکو شامه میشود و یکی از دانشمندان در تجزیه ان مواد ذیل را یافته است آ صمغ ٢ نشاسته ٣ ماده
سفری قهوه قرمز رنگ ٤ زیتی و سمی که بواسطه کلورور دوفیل سبز میگردد ٥ تنی که محلول اهن را سبز میکند ٦ ماده قابل تبلور
که دارای خواص شهنانه کافئین است
دانشمندان برزیل گوارانا را در دفع ذوسنطاریا خیلی با قدر میدانند و دانشمندان فرنگ ٣ گرم از ان را در یك پیاله آب جوش
دم کرده در دفع اسهالهای مزمن استعمال میکنند و از عوامل مقویه قابضه میباشد و مقدار شربت مسحوق ان از ٢ تا ١٠
گرم که بطور سفوف و یا در جوف مغزنان گذاشته بیاشامند

تعفین گوارانا بگیرند گوارانا ١٠٠ گرم الکل ٥ ٨ درجه ٥٠٠ گرم مطابق معمول تعفین سازند و از ١٠ تا ٣٠ گرم
در پوسیون و یا تیزن مناسبی داخل کرده در دفع سوء هضم و اسهال مزمن و ذوسنطاریا بیاشامند
بعضی از دانشمندان گوارانا را بصورت حب و شربت و پوماد استعمال میکنند و نسخه این محصولات و طریقه استعمال انها
مطابق است با نسخه محصولات مونزیا که بجای عصاره مونزیا عصاره گوارانا را استعمال مینمایند م مونزیا را

مونزیا باین اسم پوست درخت **بورانیم (گوارانیم)** را مینامند و عبارت از درختی است متوسط
القامه از اقسام **کریزوفیلوم** و از طایفه **ساپوتاسه** در در **برزیل** که پای تخت برزیل است
عمل میاید و پوست این درخت را که از برزیل بفرنگستان می آورند سرخ قهوه رنگ تیره میباشد و در برزیل عصاره از ان
میسازند که رنگش قهوه تیره نزدیك بسیاهی و کناره ان نسکد و رنك کاشوو نه بد بخشند کی کنو و کاملا محلول در آب است
و طعم ان ابتدا شیرین و بعد قابض و در اخر حدت زیادی دارد که مدتی در دهان دوام میکند
عصاره مونزیا را در همان مواقعی استعمال میکنند که سایر عوامل قابضه را مانند نفث الدم و سیلانات مخاطیه یا دموی
و نزف الدم رحم و همه اقسام اسهال و ذوسنطاریا و در خارج در قروح جلدی و رمد رمدی و ورم دهان و بواسیر و شقاق
مقعد و از استعمال ان فوائد زیاد حاصل کرده اند و مقدار شربت ان از ٥ تا ١٥ گرم است که بطور حب و یا شربت و یا تعفین
استعمال شود و ماده عامل مونزیا را **مونزین** مینامند و مقدار شربت ان سه سانتی گرم است

حب مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ٥ گرم مطابق معمول ٢٥ حب سازند و هر حبی دارای ٢٠ سانتی گرم عصاره
است و از ٥ تا ١٠ حب در عرض روز بیاشامند

شربت مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ٥ گرم شربت ساده ٥٠٠ گرم اب مقدار کافی مطابق معمول شربتی
سازند که یك صدم وزنش عصاره بود و از ١ تا ٢ قاشق در عرض روز بیاشامند

تعفین مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ٢٥ گرم الکل ٢٢ درجه ٥٠٠ گرم حل کرده با کاغذ صاف کنند و از ١٠
تا ٢٠ گرم این تعفین را با قدری شربت قند مخلوط کرده در عرض روز بیاشامند

پوسیون قابض بگیرند عصاره مونزیا عصاره راتانیا مکدر ٢ گرم سونیترات بیسموت ٢ تا ٤ گرم
الکسرپارکوریك ١٠ گرم شربت صمغ ٣٠ گرم عرق تبلول ١٢٠ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در عرض روز
بتدریج بنوشند

پوماد مونزیا بگیرند عصاره مونزیا ٥ گرم پیه مذاب ٣٥ گرم گلیسرین ٥ گرم مطابق معمول پوماد سازند
و این پوماد یك هشتم وزنش عصاره است

اقاقیا

اقاقیا آکاسیا دو قسم عصیر منجمد را باین اسم مینامند و لا اقاقیای صادق که اقاقیای مصری نیز نامیده میشود (زرد اقاقیا)
عبارتست از عصاره غلافهای سبز میوه مغیلان (مغیلان از طایفه لگومینوز است و صمغ عربی را از ان میگیرند) و این غلافها را کوبیده و عصیر انها
را گرفته تا بعد بپوست بتخیر میمانند و قطعاتی از ان ترتیب میدهند که ١٣٥ تا ٢٥٠ گرم وزن دارند و سیاه رنگ و طعم انها قابض
و قابض است ثانیاً اقاقیای کاذب که در فرنگستان و بخصوص در آلمان تهیه مینمایند بطریق مذکور از الوچه که از طایفه روزاسه
است ساخته میشود و رنگ ان قرمز قهوه و طعم ان شبیه بطعم الوی نادرس و هر این دو قسم را از ١ تا ٤ گرم مانند عوامل
قابضه استعمال میکنند و بدل کات هندی میباشند

گل سرخ (سوری) ع **ورد** ت **رونروژ (روزدوپروفنس)** ل **روزا** (گل سرخ — کاتنی بر مغاسیه)
روزاسه گل سرخ از طایفه روزاسه است یعنی این طایفه را که بزرگترین طوایف نباتی است باین نبات داده و باسم ان موسوم کرده
و بیشتر نباتات این طایفه قابض اند اگرچه ترکیب شیمیائی و خواص طبی انها با هم خیلی متفاوت است و دارای عامل قابضی میباشند
که کاه قوی الاثر است و در همه الات مختلفه این نباتات بخصوص در پوست و ریشه انها این ماده موجود است و در میان این طا[یفه]
ریشه صنف **دریاده** از قبیل فرامبواز و تمشک و حبالك و تورمانتیل و پوتانتیل دارای خواص قابضه قوی الاثری میباشد
و فوائد زیاد از استعمال ریشه این صنف در عمل قبض برده اند و مطبوخ ریشه حبالك را مانند عوامل قابضه نیز استعمال
کرده و میکنند
همه برگهای طایفه روزاسه دارای خواص قابضه میباشند و برگ گل سرخ و برگ تمشک و برگ غافث را جزو اعظم غرغره های
قابض قرار میدهند
گلهای این طایفه را در طب کمتر استعمال میکنند گل سرخ که از عوامل قابضه است مانند شکوفه هلو و شکوفه بادام نیز
مسهل میباشد و گل **برایرا انتلمنتیکا** که از محصولات حبشه میباشد و بکوسو موسوم است در تراپوتیك
اهمیت زیادی دارد و در دفع تنیا (حب القرع) قوی الاثر است م در سرخس را

گلاسهای طایفه روزاسه نیز دارای خواص قابضه میباشند و میوه **گل سرخ بری** را که یونانی **سینو**
رودون ع **وردالکلب** مینامند در طب استعمال میکنند و از ان مربائی میسازند که قابض قوی الاثر (گل سرخ بری)
است میوه های طایفه روزاسه مربائی دارای خواص دوائی عمده میباشند از قبیل سنجد و الی و فرامبواز و تمشک و غیره
و همه میوه های این طایفه بمقدار زیاد یا کم اسید ملیك و قند و پکتین و صمغ و ماده ازته دارا میباشند

سنجد سورب از عوامل قابضه و مدره و دافع اسکوربوت است که دانشمندان فرنگ امروز کمتر (سنجد)
استعمال میکنند ولی حکمای اسلام انرا از عوامل ضد ذوسنطاریا دانسته و استعمال مینمایند

تورمانتیل از عوامل قابضه قوی الاثر و یکی از اجزاء دیاسکوردیوم میباشد و انرا در داخل جهت (نعناع انتیل)
نزف الدم و سیلانات مختلف و در خارج مانند راتانیا و مازو استعمال میکنند و مقدار شربت مسحوق ان از ١ گرم تا
٤ گرم است و از مطبوخ ان از ٤ تا ١٥ گرم در یك لیتراب
گل سرخ خاصیت قبضش بواسطه تنن و اسید گالیکی است که در پرهای این گل موجود است و مطبوخ ان را در
خارج بطور تحلیل و غرغره در زدق قابض استعمال میکنند و در داخل عسل وردی و گلقند و بعضی ترکیبات دیگر
از ان مانند عوامل قابضه ضعیفه و یا مسهل معمول میدارند (گلقند)

گلقند معمول کدکس بگیرند مسحوق گل سرخ ١ گلاب ٢ مسحوق قند سفید ٥ گلیسرین ٥

مسحوق گل را

مسحوق گل را با گلاب مخلوط کرده دو ساعت بگذارند بماند و بعد قند و گلیسرین را بیفزایند و بدقت مخلوط نمایند از عوامل قابضه گوارا میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم و زیادتر است

عسل وردی معمول کدکس

بگیرند گل سرخ خشک و مسحوق ۱۰ عسل سفید ۶۰ الکل ۳۰ درجه مقداری کافی مسحوق گل را در ظرفی ریخته و بقدری الکل روی آن بریزند که ۷ جزء تغفین حاصل شود و در حمام ماریه این تغفین را تبخیر کنند تا ۱۵ جزء باقی ماند و عسل را افزوده بجوشانند و کف آن را گرفته با کاغذ صاف نمایند

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند مسحوق گل سرخ ۱۰ آب جوش ۸۰ عسل سفید ۹۰ مسحوق گل را مدت دوازده ساعت با ۶۰ جزء در ظرف دربسته دم کنند و با فشار صاف کرده و باقی مانده آب مجدداً گل را دم کنند و صاف کرده مصفی را قوام آورند و عسل را افزوده چند دقیقه بجوشانند و مصفای اول را بر آن بیفزایند و بجوشانند و کف آن را بگیرند این محصول از قابضات ضعیفه است و در غرغره و مضمضه بمقدار ۲۰ تا ۶۰ گرم استعمال میگردد

مطبوخ خمری گل سرخ

بگیرند گل سرخ ۶ شراب قرمز ۱۰۰ گل را با شراب در ظرف در داری ریخته و نزدیک بحرارت جوش حرارت دهند و بعد از روی آتش برداشته مدت یک ساعت بگذارند دم کشد و در صافی ریخته و بقوت فشرده صاف نمایند اغلب از ۶ تا ۲۵ جزء الکل ۸۵ درجه بر این محصول می افزایند و این محصول از عوامل مهیجه قابضه است و در مداوای قیل الماء مانند تغفین بدانرا زرق مینمایند

شراب گل سرخ

بگیرند گل سرخ ۶ الکل ۹۰ درجه ۸ شراب قرمز ۱۰۰ در ظرف در داری مخلوط کرده مدت ده روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زده و بعد از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این محصول از عوامل مقویه قابضه است و بخصوص در مواد خارجی استعمال میگردد

سرکه گل سرخ معمول کدکس

بگیرند گل سرخ خشک نیم کوب کرده ۱۰ اسید استیک متبلور ۲ سرکه ۹۸ مخلوط کرده مدت ۸ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند این محصول از عوامل قابضه مبرده است و مقدار شربت آن از ۱۰ تا ۳۰ گرم است سرکه را نیز بهمین مقدار آب در غرغره استعمال مینمایند

غرغره منقح معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند عسل وردی ۳۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و از قوابض ضعیفه است و چون ۱۵ تا ۳۰ گرم سرکه وردی بر این غرغره بیفزایند قوی الاثر می گردد

ایضاً غرغره منقح

بگیرند عسل وردی ۶۰ گرم آب صاف ۲۵۰ گرم الکل سولفوریک آب داده ۲۰ گرم مخلوط کنند در ورم گلوی مزمن و ورم دهان متقرح و موگ و دیفتریت معمول و مفید است

تنبیه

بجای عسل وردی مصنف شربت ورد مکرر را در این موارد استعمال مینماید

شربت ورد مکرر

بگیرند گل سرخ تازه ۴ جزء آب جوش ۵ جزء شکر سفید ۸ جزء گل را ۴ قسمت کرده و هر قسمت را در آب بجوشانند تا یک جزء از آب بخار گردد و صاف کنند و قسمت دیگر را افزوده بجوشانند تا باز یک جزء دیگر آب بخار گردد و همچنین باقی قسمتها را افزوده و صاف کنند و بعد شکر را داخل کرده قوام آورند و ۶۰ گرم این شربت مسهل نیکوئی است و تا ۱۵۰ گرم میتوان استعمال نمود

مربای سبز گردو

بگیرند سبز گردو درشت مقدار منظور و قند سفید مقداری کافی میوه ها را تر کنند و پوست سبز روزهای داخل آنها را بگیرند و کمی شراب سفید بروی آنها ریخته در ظرف درسته گذارند تا نرم شوند در هاون مرمری بکوبند و از مویی بیرون کرده در قند خرد محصول سه جزء قند مسحوق داخل نموده در حمام ماریه حرارت دهند و مخلوط را از برودت کنند تا خمیر متحداً لاجزائی حاصل گردد و بگذارند سرد شود این مربا را که قابض و مقوی و گوارا است اهالی آلمان مانند غذا استعمال میکنند

پوست سبز و برگ گردو

درخت گردو از اشجار بومی ایران است و از این مملکت بفرنگ منتشر شده و از طایفه اماناسه است و آن جزئی از آن که در طب بیشتر مستعمل میباشد اولاً برگ آنست و این برگها اعم از آنکه سبز و تازه باشند یا خشک در داخل و خارج استعمال میکنند ثانیاً پوست سبز خود گردو و از ۵ تا ۲۰ گرم برگ سبز گردو را در یک لیتر آب دم کرده در داخل استعمال مینمایند و از ۶۰ تا ۲۰۰ گرم برگ خشک را در یک لیتر آب جوشانده در استعمالات خارجی بکار میبرند و از برگ تازه آن عصاره میسازند که مقدار شربت آن از ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم و زیادتر است و از برگ خشک دو قسم عصاره میسازند یکی مائی و دیگری الکلی و عصاره الکلی بهتر محفوظ میماند از عصاره برگ خشک گرد و جهانی میسازند که هر یک دارای ۳۰ سانتی گرم عصاره و مقدار کافی مسحوق برگ گردو باشد و آنها را از ۲ تا ۶ عدد در عرض روز تجویز میکنند و نیز ۱ تا ۵ گرم این عصاره را در پوسیون صمغی داخل مینمایند جوشانده برگ سبز یا خشک گردو را بطور زرق و غسول و تنقیه استعمال مینمایند و نیز این برگها را اعم از آنکه خشک باشند یا تازه در ضمادات داخل مینمایند عصاره پوست سبز گردو را مانند عوامل مقوی معده و ضد بلغم استعمال میکنند و این عصاره چون سریع الفساد است باید در حین استعمال آن را ساخت

تیزن ضد فرنگ معمول پولینی

بگیرند پوست سبز خشک شده گردو ۱۰۰ گرم عشبه چوب چینی مسحوق سولفور دانتیمون سنگ پونس (خارا) مکدر ۶۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود در دفع امراض زهروی مستعمل است

تیزن برگ گردو

بگیرند برگ خشک گردو ۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب دم کنند و صاف نموده با عسل یا شربت گردو شیرین نمایند

شربت گردو

بگیرند عصاره برگ گردو ۱ گرم شربت ساده ۹۹ گرم حل کنند مقدار شربت آن در شبانروز ۳۰ تا ۶۰ گرم

غسول گردو

بگیرند برگ خشک گردو ۳۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند و صاف کنند قروح خارجی را شستشو و پارچه بآن آلوده نموده رفاده نمایند

شربت گردو معمول نگریر

بگیرند عصاره برگ گردو ۲ گرم در مقدار کمی آب حل کرده در ۳۰۰ گرم شربت جوش بیفزایند در اطفال کوچک از ۱۰ تا ۲۰ قاشق چای خوری بنوشانند و در نشان از ۶۰ گرم نباید تجاوز نمود و مقدار شربت متوسطان ۳۰ گرم است

پماد گردو

بگیرند عصاره برگ گردو ۳۰ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم اسانس برگاموت ۱ گرم مخلوط کنند در دو دفعه مدت یک ربع ساعت با آن تدهین کنند

کحل ضد رمد خنازیری بگیرند غسول گردو ۲۰۰ گرم عصاره بلادن ۱ گرم لودانم دو سوا گرم مخلوط کرده در چشم تطور نمایند

قطور ضد دندان بگیرند عصاره پوست گردو ۸ گرم عرق دارچینی ۱۰۰ گرم مخلوط کرده ۱۰۰ قطره در عرض روز بیاشامند

حب دافع دوسنطاریا معمول بیمارستانهای لیون بگیرند عصاره پوست گردو والبومین خالص مکدا جزء حبهای ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرمی سازند

زرق رحمی بگیرند برگ خشک گردو ۲۰۰ گرم در مقدار آب بجوشانند که ۱۰۰۰ گرم مطبوخ بدست اید این مطبوخ را در دفع بسیاری از امراض مزمن رحم زرق مینمایند

خواص پوست و برگ گردو

در بیان خواص پوست و برگ گردو و کلیه محصولات او

محصولات گردو را بعضی از مصنفین در ضمن عوامل مر که بیان کرده اند و اکثر انها را از عوامل تبرید دانسته و مانند عوامل قابضه مقویه و مفتحه استعمال میکنند و بخصوص در دفع علل خنازیری بتجدیدات زیاد انها بوده اند دیک قی انها را دوای مخصوص خنازیری میدانسته یکی از دانشمندان زیو اول کسی است که تیزن برگ گردو را در دفع تهیجات لمفا استعمال نمود و بعد از او دیگری از اهالی فرانسه تیزن و غسول و ضماد برگ گردو را در دفع قروح کهنه خنازیری استعمال کرده و فواید نیکو حاصل نمود و **نگریر** فرانسه برگ گردو را تقریبا دوای مخصوص خنازیری دانست و تجارب زیاد در استعمال ان نموده و منتشر ساخت و بیان کرد که از استعمال داخلی عصاره برگ گردو بدوا اثار رعوتی ظاهر شده و چندی بعد اثار موضعی بروز میکند و ثابت کرد که اثر این دوا عموما بطوء بطوء ظاهر میشود و اغلب بعض طبیعت علاج مرض را ده تا پنج روز طول میکشد تا اثران محسوس گردد و در غدد های متورمه نرم شدن متفرجه مدتی لازم دارد که اثران ظاهر شود و در قروح و جروح نواصیر اعم از انکه اصلی باشند و یا بواسطه کاری عظام عارض شده باشند زود تر تاثیر میکند ولی مدتی مدیدی باید تا کاملا شفا حاصل گردد و همین مصنف ایضا بطور کحل در دفع رمد های خنازیری با فواید زیاد استعمال نمود و پس از ان بسیاری از دانشمندان مطبوخ برگ گردو را بطور زرق در مداوای لوکوره و اورام مزمن رحم استعمال کرده اند اگرچه بعضی دیگر از قبیل **برتونو** بیان نموده اند که زرق مطبوخ گردو در رحم ممکن است از راه شیپور های رحم بجوف صفاق داخل شده و موجب ورم صفاق مهلک گردد و بعضی دیگر غرغره مطبوخ برگ گردو را در ابتدای ورم لوزه استعمال کرده و معتقد اند باینکه اغلب اوقات این ورم را ساقط مینماید بهر جهة موافق تجارب **نگریر** و جمعی دیگر از دانشمندان ثابت شده است که برگ گردو در اختلالات خنازیری فواید زیاد دارد و از عوامل محلله و منقیه میباشد که در مداوای قروح کهنه بخصوص زخمهای مزمن اعشیه مخاطی موثر است

خواص قابضه پوست سبز گردو را نسبت میدهند به تنن و اسید تنیک و اسید ملیکی که در ان موجود است و از همین جهة است که مانند پوست بلوط و کینا اثر میکند و علاوه دارای ماده عامل تلخی است که مانند عوامل مره قابضه اثر مینماید و لهذا در ضعف معده که سبب ان ورم مزمن باشد پوست سبز گردو را استعمال مینمایند و **ابقراط** و **دیسقوریدوس** پوست سبز گردو را مانند عوامل ضد دیدان استعمال مینمودند و در این موقع بهتر

است که عصاره پوست سبز گردو را از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم استعمال کند

بدلایل مذکوره در فوق که ما محصولات گردو را در این ذکر نمودیم اگرچه بعضی از مصنفین محصولات گردو را از عوامل ضد سیفلیس دانسته اند ولی ما گمان نمیکنیم که دارای ماده باشند که بتواند بهیچوجه و بهیچ وجه با سموم مقابلی کرده و انها را در این مورد غیر مستعمل نمایند

انجبار

انجبار بیستورت و **پولیگونوم بیستورتا** یکی از نباتات طایفه **پولیگونه** است در طب ریشه انرا استعمال میکنند و این ریشه بی بو و در داخل قرمز رنگ و به شدت عفص و مطبوخ ان خیلی قرمز میباشد و اهن ثلاثی را در و میکند و بهمین جهة است که وجود تنن در ان ثابت میشود و نیز دارای نشاسته و اسید گالیک است و در طب تیزن و زرق ریشه انجبار را استعمال مینمایند و عصاره ان نیز مستعمل و این عصاره و یا تیزن غیره را با اب نیم گرم باید ساخت تا انکه نشاسته ان حل نشود زیرا که چون نشاسته حل شود با تنن ترکیب غیر محلولی بوجود می اورد و در سیبیر بواسطه نشاسته زیادی که در ریشه انجبار موجود است از مدت طولانی طبخ داده و مانند غذا استعمال میکنند

مواد مانعة الجمع جمع مابین املاح اهن و البومین و ژلاتین و امولسیونها با ریشه انجبار نباید نمود

عصاره ریشه انجبار بگیرند ریشه انجبار ۱ اب مقطر ۸ ریشه را نیم کوب کرده مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء اب مقطر بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را با باقی مانده اب بخیسانند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا برداشته در حمام ماریه بقوام عصاره تغلیظ نمایند و این عصاره از عوامل قابضه است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم

تیزن ریشه انجبار بگیرند ریشه انجبار از ۱۰ تا ۲۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم ریشه را نیم کوب کرده در اب نیم گرم بخیسانند و صاف کنند و چنانچه ذکر کردیم اب جوش نباید استعمال نمود

زرق ریشه انجبار بگیرند ریشه انجبار از ۳۰ تا ۶۰ گرم اب نیم گرم ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

عنب الدب

عنب الدب و **اووا اورسی (بوسرول)** و **اربوتوس** از نباتات طایفه **اریکاسه** میباشد و برگ ان شبیه به برگ شمشاد و مانند مدرات در اختلالات مخاطی مزمن مثانه استعمال میگردد و از عواملی است که خواص انرا به تنن و اسید گالیکی که دارا میباشد باید نسبت داد و بواسطه این دو ماده است که در بعضی ممالک شمالی انرا در دباغی پوستها و ساختن مرکب استعمال میکنند و ماده عامل انرا **اربوتین** مینامند و این ماده که محلول در اب و الکل و اتر میباشد از عوامل مدره است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۶ سانتی گرم که در چهار دفعه در عرض روز بنوشند و در این اواخر بعضی از دانشمندان عنب الدب را بهترین بدل سکل دکوتو در دفع نزیف دانسته اند که مانند ان تقلصات رحمی را زیاد کرده و نزف الدم را موقوف میسازد و مقدار شربت مسحوق برگ ان از ۳ تا ۸ گرم و بیشتر عصاره انرا از ۵۰ سانتی گرم تا ۳ گرم در سه چهار دفعه در عرض روز استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین البومین و امولسیونها و ژلاتین و املاح اهن با عنب الدب نباید نمود

تیزن عنب الدب بگیرند برگ عنب الدب ۳۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و مانند عوامل قابضه ضعیفه استعمال میشود و در اختلالات بول نیز این تیزن را تجویز مینمایند

اذان الحمار

اذان الحمار و **کونسود** و **سمفیتوم اوفیسینال** از طایفه **بوراژینه**

میباشد و درختهای مرطوب بمقدار زیاد عمل میاید و در کرطب ریشه ان مستعمل و این ریشه از طرف خارج سیاه و از جانب داخل سفید و بحجم انگشتی و طعم ان شیرین و لعابی و در تجارت بشکل قطعات خشک بفروش میرسد و دارای مقدار زیادی ماده لعابی است و در بعضی ممالک شاخه های گلدار و ریشه اذان الحمار را مانند ماکولات میخورند و ریشه ان از عوامل قابضه ضعیفه است که در دفع نفث الدم و اسهال بکار میرود و بطور مطبوخ و نقوع استعمال میگردد و نیز شربت ان مستعمل است و بعضی از مصنفین این ریشه را از عوامل ملینه میدانند

تیزن ریشه اذان الحمار بگیرند ریشه خشک اذان الحمار ۲۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

شربت اذان الحمار بگیرند ریشه خشک و قطعه قطعه اذان الحمار را اب مقطر ۶ شربت ساده ۳۰ ریشه مدت ۱۲ ساعت در اب بخیسانند و بدون فشار صاف کنند شربت را افزوده بجوشانند تا قوام اید و از عوامل قابضه ضعیفه است

حشیشة الجرب

حشیشة الجرب ف **اسکابیوز** این نبات از طایفه **دیپساسه** و دارای چندین قسم میباشد که انها فی الجمله قابض و تلخ و از عوامل مصفیه اند و انها را در دفع امراض جلدی بخصوص جرب استعمال میکنند و از همین جهت است که باسم اسکابیوز نامیده میشوند زیرا که **اسکابی** در لغت لاطین بمعنی جرب است و از انها تیزن و عصاره و شربت ساخته استعمال مینمایند

تیزن حشیشة الجرب بگیرند برگ حشیشة الجرب ۱۰ اب ۱۰۰۰ دم کرده صاف کنند

انگوستور

انگوستور صادق ف **انگوستور وره** ل **گالیپافبریفوگا** باسم انگوستور پوست دو درخت مختلف را موسوم مینمایند ۱ انگوستور صادق عبارت است از پوست درخت **گالیپا کوسپوریا** که درخت بزرگی است از طایفه **روتاسه** و در امریک جنوبی در سواحل رود اورنوک کرد و انجا جنگلهای بزرگ موجود است عمل میاید این پوست صلب شکننده و زرد قهوه رنگ و بشکل قطعاتی است که سطبری و درازی انها مختلف و نوعاً از ۱۵ تا ۲۰ سانتیمتر زیادتر طول ندارند و تقریباً مسطح و صاف و اضلاع انها نازک و بریده و دارای بوی تندی میباشند و طعم انها بشدت تلخ و این پوست دارای **کوسپین** و نوعی از سفر دهنی فرار است و مسحوق ان مشابه مسحوق ریوند و از عوامل قابضه مقویه و دافع الحمی و یک وقتی از اثران در دفع حمی و دوسنطاریا مبالغه زیاد مینمودند و در هوا مشابه کاسیاد سیمارو با و کولومبو حجم در دخطیانا و مقدار شربت ان تا ۴ گرم

مواد مانعة الجمع اسیدهای غلیظ و مطبوخ عوامل قابضه و سولیمه کوروزیف و سولفات اهن و سولفات مس از مواد مانعة الجمع انگوستور میباشند

شراب دافع الحمای سگن بگیرند تعفین کنکینای زرد ۲۵۰ گرم تعفین تریاک کاسیا امارا مکدی ۴ گرم انگوستور صادق ۱۰ گرم شراب مالاگا ۱۵۰۰ گرم شراب سفید ۱۵۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم در دفع حمای نایبه بنوشند

۲ انگوستور کاذب از سموم قویه است و از طایفه اذاذاقی و تفاوتش با انگوستور صادق در این است که اضلاع ان بریده نیست و بی بو و تلخ تر از انگوستور صادق است

در بیان مخصوص لات قابضه مختلف

عصاره کات

عصاره کات هندی (کات مصفی) بگیرند کات خورد کرده ۱۰۰ جزء اب جوش ۱۰۰۰ جزء مدت بیست و چهار ساعت دم کنند و صاف دوی نوار برداشته در حمام ماریه بقوام عصاره تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۵۰ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب

اسپس قابض بگیرند ریشه انجبار دستان کرده ۱۰۰ جزء تورمنتیل پودر شده ... ۲۰ جزء خورد کرده مخلوط کنند

تیزن کات معمول بیمارستانها بگیرند کات خورد کرده ۱ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم کرده صاف نمایند این تیزن از عوامل قابضه است و در اسهال های مزمن خیلی مستعمل تیزن راتانیا و انجبار و تورمنتیل نیز دارای همین خواص میباشند

تیزن برنج و کات بگیرند تیزن برنج تیز کرده ... تیزن را با ۴ گرم شربت اذان الحمار شیرین میکنند

مطبوخ مرکب کات بگیرند عصاره کات ۲۴ گرم دارچینی خورد کرده ۴ گرم اب جوش ۵۰۰ گرم مدت یک ساعت دم کرده صاف نمایند

جوشانده قابض بگیرند اسپس قابض ۲۰ گرم گل سرخ ۱۵ گرم مدت دو ساعت در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کند و صاف نموده ۱۰۰ گرم شربت راتانیا بیفزایند و در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

پوسیون قابض تنن دار بگیرند اب صاف ۵۰ گرم خرف بهاره دنج ۲۰ گرم تنن ۵ دسی گرم تعفین تریاک ۲ گرم شربت قرنفل ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدمهای بیسوم هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

پوسیون قابض گامبا بگیرند تنن ۱ گرم عرق افسنتین شربت خمری زعفران شراب مالاگا مکدی ۲۰ گرم پوسیون سازند این پوسیون را در دفع لوکوره و قلت خون کرسببان ضعف رحم بود و در مجاری مضم التهاب و هیجانی نباشد استعمال مینمایند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۶ قاشق سوپ خوری است در عرض روز

پوسیون قابض معمول فرادل بگیرند تنن ۱ گرم اب کافوری ۲۰۰ گرم شربت عصاره راتانیا شربت صمغ عربی مکدی ۲۰ گرم پوسیون سازند این پوسیون را در دفع بعضی اسهالها و نیز در اواخر سوزاک در صورتیکه حالت معده و امعا اقتضا نماید از ۱ تا ۱۲ قاشق کوچک در عرض شبانه روز استعمال مینمایند

مخلوط دافع سیاه سرفه معمول سیرگوندی بگیرند تنن خالص ۵۲ دسی گرم عصاره بلادن ۵ سانتی گرم عصاره شوکران ۵ سانتی گرم مطبوخ سناء ۶ گرم عرق رازیانه ۶۳ گرم شربت خطمی ۲۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله نصف قاشق اش خوری بیاشامند

تعفین کرامریا معمول اطبای انگلستان بگیرند راتانیا ۸۷/۷۵ الکل ۶۰ درجه ۵۰۰/۱۸۵ مطابق معمول ۳۱ تعفین حاصل نمایند

پوسیون قابض معمول کدکس بگیرند عصاره راتانیا ۵ اب صاف ۱۰۰ شربت بر ۵۰ پوسیون سازند

شربت راتانیا بگیرند عصاره راتانیا ۲ شربت ساده ۹۷۵ مطابق معمول شربت سازند

شربت کات را نیز بهمین طریق میسازند و هر این دو شربت را بمقدار ۳۰ تا ۶۰ گرم در تیزنها و پوسیونهای قابضه داخل مینمایند و هر ۲۰ گرم انها ۵ سانتی گرم عصاره دارد

شربت تریداس را بطر بوتهن کود میسازند

معجون قابض بگیرند تنن ۵۰ دسی گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره گلقند ۱۰ گرم در دفع اسهالهای عاصی سرفت کرده در سر دفعه بیاشامند

معجون ڈاپونی (معجون مرکب کات) بگیرند مسحوق کات ۶۰ گرم مسحوق کنو ۶۰ گرم مسحوق دارچینی مسحوق جوز بوا مکد ۱۵ گرم مخلوط کنند و ۳۰ گرم تریاک را در مقدار کافی شراب حل کرده بیفزایند و نیز ۴۵۰ گرم شربت گل سرخ افزوده معجون سازند واز عوامل قابض و مقوی معده میباشد و در دفع اسهالهای مزمن بمقدار ۲ تا ۵ گرم استعمال مینمایند

قرص کات هندی بگیرند کات مسحوق ۵۰ گرم قند سفید ۴۰۰ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند واز ۷ تا ۱۰ دانه در روز استعمال کنند

قرص کات ومنزی بگیرند منزی خالص ۶۰ گرم کات مسحوق ۳۰ گرم قند مسحوق ۴۰۰ گرم لعاب کتیرائی که باعرق دارچینی ساخته باشند مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۱۰ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۶ عدد در روز استعمال نمایند

نقل کات بگیرند کات مصفی ۶ گرم قند ۲۵۰ گرم مخلوط کرده بایک لعاب خمیر متحد الاجزائی سازند و باعانت دست نقلهای کوچکی ساخته خشک کند و این نقلها اگرچه دارای بوئی نیستند ولی اغلب آنها را باعطر گل سرخ و یا عطر دارچینی و یا وینیل و یا تعفین عنبر و یا عطر بنفشه یا هر یک که خواسته باشند معطر میکنند و بعضی دیگر لعاب را با گلاب و یا عرق دارچینی میسازند و کمی تعفین وینیل بر آن می افزایند و بعضی دیگر ۸ گرم مسحوق ایرسا در خمیر داخل مینمایند

کاشوی بولونی معمول دوُرُولت بگیرند رب السوس اب مکد ۱۰ گرم در حمام ماریه حل کرده بیفزایند مسحوق کات هندی ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۵ گرم و تبخیر کنند تا بقوام عصاره و تعلگرد های ذیل را که خیلی نرم باشند داخل نمایند مسحوق مصطکی مسحوق کاسکاریل مسحوق ذغال مسحوق ایرسا مکد ۲ گرم و اد دو را تبخیر داشته بیفزایند هن فرادنعاع انگلیسی ۲ گرم تعفین عنبر تعفین مشک مکد ۵ قطره در روی صفحه مرمر چرب بریزند و با وردنه بکلفتی درهم شاهی پهن کنند و بگذارند سرد شود و پس از سرد شدن با قوت کاغذی بی مهره گی در سطح آن بمالند تا درست بگیرند شود و سپس این سطوح را کمی تر کرده و ورقه نقره بر روی آنها گسترانند و بگذارند خشک شده بشکل قرص و یا گرانول و یا شکلی دیگر که خواسته باشند محصول را قطع کنند ۲ تا ۳ قرص جهت معطر کردن و تازه نمودن دهان کفایت مینماید و این محصول بوی طرف میکند گند نفسی را که بسبب اختلالات معدی و یا دندانهای فاسد شده بود

سفوف فاو بگیرند پوست سبز بلوط گرم جوز اسفنجی میوه گل سرخ بری ۱ گرم مسحوق عنصل ۲ گرم وینیل ۵ سانتی گرم نشاسته ۲ گرم مطابق معمول سفوف سازند این سفوف را در الجزیره افریقا در دفع دوسنطاریا استعمال میکنند و مقدار شربتان در ۲ تا ۵ گرم است که دو دفعه در عرض روز استعمال شود

سفوف بزو ئیك معمول ژرُل بگیرند اسید بزوئیك تس مکد ۱ گرم قند ۱۰ گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی بپیچند که در هنگام انحطاط سیاه سرفه هر دو ساعت فاصله یک بسته در اطفال سه ساله استعمال نمایند

حب اسید گالیك بگیرند اسید گالیك ۳ گرم بامقدار کافی لعاب ۲۰ حب سازند و در پودر و البومین

او ری هر سه ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب کاوارا بگیرند مسحوق تنن ۳۰ دسی گرم مسحوق صمغ عربی ۶ دسی گرم قند مسحوق ۷ گرم بامقدار کافی شربت ساده کنفر ۳ دسی گرم باشد حبهای دو دسی گرمی سازند روزی یک تا دو حب صبح و یک تا دو حب عصر در دفع بیماری از قبیل استحاله و توقف سوانح متنجران استعمال کنند

حب تنن معمول شارُوت بگیرند تنن خالص ۱ گرم بامقدار کافی گلقند ۳۰ حب سازند در دفع عرقهای لیلی ۱ تا ۲ حب هر شب بیاشامند

حب قابض معمول شوِدِیور بگیرند مسحوق نرم کنو ۶ گرم بلسان کانادا ۸ گرم مخلوط کرده بامقدار کافی مسحوق تور ماتیل حبهای ۲۵ سانتی گرمی سازند و ۶ حب صبح و عصر در دفع سوزاک عاصی استعمال کنند

حب قابض معمول کاپورُون بگیرند کات هندی ۶ گرم زاج سفید ۳ گرم تریاک ۱ گرم مخلوط کرده بامقدار کافی شربت گل سرخ ۶۰ حب سازند روزی ۱ تا ۲ حب در اواخر سوزاک استعمال نمایند

حب محدد قابض معمول دومارس بگیرند تنن ۲ گرم عصاره تریاک ۵ سانتی گرم بامقدار کافی گلقند ۲۰ حب سازند در دفع نزف الدم رحمی هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا عوارض مرض برطرف شوند

حب دافع دوسنطاریا معمول ویلیس بگیرند موم زرد ۱۵ گرم بستین (مغز بادام) ۵ گرم مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب کنند و در مذاب کات هندی مسحوق ۴ گرم اسانس دارچینی ۱۲ قطره داخل نمایند و مطابق معمول حبهای ۳ دسی گرمی سازند و از ۳ تا ۶ حب در عرض روز استعمال نمایند

معجون قابض بلسانی معمول بارتز بگیرند گلقند ۵۰ گرم شربت لو ۴۰ گرم شربت کوکا ۱۰ گرم معجون سازند در دفع نفث الدم بیوسته ۶ تا ۱۲ گرم بیاشامند

عجین دافع لوکوره معمول تیسُوت بگیرند گلقند ۱۰۰ گرم خرنوب اکلیل الجبل ۵۰ گرم مخلوط کرده و در محصول بدقت داخل نمایند مسحوق کنکینا ۵ گرم مسحوق بباسه ۲ گرم مسحوق کات هندی ۲ گرم اسانس دارچینی ۳ قطره و هشت گرم این عجین را صبح و عصر استعمال نمایند

مضمضه قابض معمول ڈانارت بگیرند تنن ۲ گرم عسل وردی ۵۰ گرم اب مقطر ۱۰ گرم گلاب ۵۰ گرم این مضمضه را جهت سد سیلان ذبیقی استعمال میکنند ولی نباید تنها استعمال نمود مگر در هنگام انحطاط سیلان غده براقی و نیز جهت اصلاح لهات ولوزه غرغره آن مستعمل است

غرغره دافع سیلان بزاق بگیرند مازوی نیم کوب کرده ۵ گرم مدت ۱۲ دقیقه در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کنند و صاف کرده ۵۰ گرم عسل افزوده غرغره نمایند

غرغره عسل وردی معمول بهارستانها بگیرند جو دسته ۵ گرم عسل وردی ۳۰ گرم جو را در مقدار آب بجوشانند که پس از تکفتن ۲۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده عسل وردی را بیفزایند

حقنه راتانیا جهت دفع شقاق مقعد معمول بری تونو بگیرند عصاره راتانیا ۱ گرم الکل ۱ گرم اب صاف ۱۲۵ گرم مطابق معمول حقنه ترتیب سازند و همه روزه اول حقنه ملینی استعمال کرده و بعد این حقنه را معمول دارند

شیاف راتانیا معمول کدکس بگیرند عصاره راتانیا ۱ گرم مسکه کاکائو ۳۰ گرم مطابق معمول

ده شیاف سازند

کولودیون تنن دار مطابق دواسازی فرمانیا بگیرند تنن ١٠ جزء کولودیون کرچکی ٥٠ جزء مطابق معمول مخلوط کنند با قلم مو منطبق نمایند که از عوامل قابض و قاطع الدم و دافع العفونه میباشد

حقنه قابض بگیرند تنن ١ گرم آب ٣٠٠ گرم لودانم سیدنم ٤ قطره در دفع اسهال و دوسنطاریا احتقان نمایند

ایضاً حقنه قابض بگیرند ریشه انجبار گل سرخ مکی ١٠ گرم در ٣٠٠ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده و بیفزایند لودانم سیدنم ٤ قطره در اسهالهای مزمن احتقان نمایند

زرق تنن معمول ریکورد بگیرند شراب قرمز مدی ١٥٠ گرم تنن خالص ١ گرم زرق نمایند در زرق مهبلی مقدار تنن را باید مضاعف نمود و مدتی هم موافق افتاده خاصه بر آن مقدار افزوده **مطبوخ خمری غلیظ گل سرخ** را نیز مانند عوامل قابضه در زرق مهبلی استعمال مینمایند

غسول تنن بگیرند پوست بلوط ٥ گرم آب جوش ٥٠٠ گرم مدت دو ساعت دم کرده صاف نمایند و این غسول را نیز در زرق استعمال میکنند

زرق خمری گل سرخ بگیرند گل سرخ ٥٠ گرم شراب قرمز ٥٠٠ گرم مدت یکساعت دم کرده با فشار صاف نمایند و اغلب از ٥٠ تا ١٠٠ گرم الکل بر آن می افزایند و این زرق را بطور نطول نیز استعمال میکنند

نطول قابض بگیرند ریشه انجبار پوست درخت انار مکی ٥٠ گرم در ٥٠٠ گرم شراب قرمز گرم مدت یکساعت بجوشانند و صاف کرده ١٠ گرم کلورید دالومنیاک بیفزایند

مخلوط مسقط معمول هومول بگیرند تنن خالص ١ گرم تعفین حسن لبه ٢٠ گرم مخلوط کنند و جهت احتراز از بروز شوراب در محل منظور نطول نمایند

گرد معطس معمول لیشل بگیرند تنن ١ گرم مسحوق گل سرخ ٢٠٠ گرم مسحوق قند ٥٠٠ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و نشوق این گرد قابض و معطس است

ابزن دافع سرمازدگی معمول ژانیوت بگیرند پوست بلوط ٥٠٠ گرم زاج سفید ٥٠ گرم آب صاف و یا شراب قرمز ٥٠٠ گرم پوست بلوط را در آب و یا شراب بجوشانند تا دو ثلث باقی ماند و صاف کرده زاج را بیفزایند و همینکه در محل سرمازدگی احساس خارش نمودند دو یا سه دفعه بفاصله نیم ساعت این ابزن را استعمال کنند و در صورتیکه آن محل متقرح شود چندان مؤثر نخواهد بود

زرق قابض بگیرند مسحوق کاشو مسحوق مرمکی ٥ گرم در ٢٠٠ گرم آب آهک صلایه کنند و صاف نمایند در دفع لوکوره و سوزاک مزمن زرق کنند

کحل تنن معمول دسمارس بگیرند آب مقطر ١٠٠ گرم تنن خالص ١ گرم عرق غار گیلاسی ٢٠ گرم مطابق معمول حل کنند و در هنگام دوم رمدهای نزله در چشم قطور نمایند و **سیهاتون** چند قطره از محلول ٥ جزء تنن در ١٠٠ جزء آب قطور مینمایند

کحل راتانیا ایضاً معمول دسمارس بگیرند ریشه راتانیا ٢ گرم در ١٢٠ گرم آب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند گلاب ٥٠ گرم لودانم روسو ١٢ قطره لعاب صمغ عربی ٢ گرم

این دو کحل را در رمدهائیکه با سیلان دم مرکب باشد پس از آنکه وسایط ضد ورم را بطور شایسته معمول

داشته

داشته استعمال میکنند و یکی از دانشمندان مطبوخ ١٥ گرم راتانیا را در ٥٠ گرم آب که در دفع کرامپ معمول میدارد

لعاب تنن دار معمول هربون بگیرند تنن خالص ٥ گرم آب مقطر ٢٠ گرم در هاون مخلوط کرده صلایه کنند تا حل شود و ١٠ گرم صمغ عربی مخلوط کرده بدقت صلایه نمایند

گلیسره تنن بگیرند تنن ١٠ جزء گلیسره نشاسته ٥٠ جزء مخلوط نمایند **کرکس** گلیسره تنن را مانند پوماد تنن از اجزاء مساوی گلیسرین و تنن میسازد و در دفع شقاق حلمه با فواید زیاد استعمال میکند

پوماد تنن بگیرند پیه بلسانی ٥٠ گرم تنن از ٥ تا ١٠ گرم آب خالص ٥ گرم تنن را در آب حل کرده و با پیه مخلوط نمایند و این پوماد را در دفع ضعف جراحات و سستی بعضی آلات و نیز در دفع ورم مهبل و ورم عنق رحم بکار میبرند و نیز در دفع اطفال و در دفع شقاق مقعد و شقاق حلمه مؤثر است و **کازناو** در داکرها و هرپس تونسو را ما نیز استعمال میکند

پوماد ضد اکنه معمول رودیت بگیرند پیه معمول ٥٠ گرم گوگرد مصعد ٤ گرم تنن عرق غار گیلاسی مکی ٥ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد ورم مهبل معمول تریلون بگیرند وازلین ٥٠ گرم نشاسته ١٥ گرم تنن ٥٠ گرم پوماد سازند

پوماد دافع بواسیر معمول وار بگیرند مسحوق مازو ١٠ گرم مسحوق کافور ٥ گرم موم مذاب ٤٠ گرم تعفین تریاک ٤ گرم مطابق معمول پوماد سازند در دفع بواسیر ٥ گرم صبح و ٥ گرم شب با یا حی نطول نمایند

پوماد بکارت کونتیس بگیرند سولفات دوی ٤٠ گرم مازو جوز السرو پوست انار مکی ٢٠ گرم برگ مورد سماق مکی ٣٠ گرم اجزاء را نرم سائیده با مقدار کافی انگان و دری مخلوط نمایند در تضییق مهبل مستعمل است

پوماد ضد شقاق مقعد معمول پرن بگیرند انگان پوپولئوم ٢٠ گرم عصاره مورد با ٤ گرم استات منبلر سرب ٤ گرم عصاره بلادن ٢ گرم روغن بادام شیرین مقدار کافی پوماد سازند که قوام سیتیر باشد

پوماد قابض معمول بلاکر بگیرند عصاره راتانیا ١ گرم کاکائو ١٥ با مقدار کافی روغن بادام شیرین پوماد سازند و در دفع شقاق پستان روزی سه چهار دفعه تمریخ نمایند

حقنه ضد شقاق مقعد ایضاً معمول پرن بگیرند آب صاف ٣٠٠ گرم عصاره مورد با عصاره راتانیا الکلی مکی ٥ گرم مطابق معمول حقنه سازند و باید خودداری نمود که این حقنه بماند

محلول ضد شقاق مقعد معمول هولسبک بگیرند گلیسرین ٥٠ گرم تنن ١ گرم حل کرده و فتیله را بآن آلوده نموده عمل نمایند

قلم تنن معمول بکرل بگیرند تنن ٢٠ گرم مسحوق صمغ عربی ٥ سانتی گرم با آب مقطر و گلیسرین قلمهائی سازند که ٥ میلی متر قطر و ٣ سانتی متر طولشان باشد و با نهایت دقت این قلم را در جوف رحم باید داخل نمود

قلم یدوفورم را نیز بهمین طریق میسازند

شیاف مقوی معمول رس بگیرند مسحوق توره مانند مسحوق بلوط مکی ١٠ گرم با مقدار کافی عسل ده شیاف سازند این شیافها را در سقوط مستقیم و ضعفی که از اثر نزف الدم در آن عارض شده باشد

استعمال

استعمال مینمایند

ادل مرتیل (ادل موردی) یا کل کوهی (ذالزالک) درخت کوچکی است ذالزالک
از طایفه **ارتیکاسه** و در جنگلهای فرنگستان فراوان و برگهای آن شبیه برگ شمشاد و با مورد میباشد و
میوه آن عبارتست از حبه ای ارغوانی رنگ وطعم آن ترش مزه و گوارا و عفونت کمی دارد و در بعضی ممالک فرنگ عصیر
و رب و قرص و شربت ادل را استعمال میکنند

در طب میوه ادل را جهت دفع اسهال و دوسنطاریا و نفث الدم و اختلالات کبد و اسکوربوت معمول میدارند و یکی از
دانشمندان این ماده را در دفع اسهال قوی الاثر میداند

تعفین مرتیل بگیرند میوه تازه ادل مرتیل ۵۰ گرم عرق کشمش ۱۰۰۰ گرم مدت ۱۵ روز خیسانیده صاف
کند و مقدار شربت آن یک گیلاس کوچک است

عصاره مرتیل عصیر میوه ادل مرتیل را گرفته و بقوام عصاره تبخیر کند و حبهای ۲۰ سانتی گرمی ترتیب
داده از ۴ تا ۶ عدد در روز استعمال نمایند

شربت مرتیل بگیرند عصاره مرتیل ۵ گرم در مقدار کمی آب حل کرده ۱۰۰۰ گرم شربت جوش بیفزایند هر
قاشق کوچکی از این شربت محتوی یک دسی گرم تقریباً عصاره میباشد و از ۲ تا ۴ قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

درس سی و دوم — تیلول و عوامل امثال آن

تیلول یا **زیزفون** یا **تیلیا** و با **فیلورا** (زیزفون با دو زاء نقطه دار و فاء گویا اصح از ززفون
ریزفون با زاء نقطه دار و راء مهمله و قاف باشد که صاحب مخزن مینویسد) از طایفه **تیلیاسه** و درختی است
که در جنگلهای فرنگستان عمل میاید و گل آنرا در طب مانند عوامل ضد تشنج و معرق استعمال میکنند و **بهار و برگ** بهار و برگ نارنج
نارنج نیز در خواص مشابه تیلول اند و در دفع تشنج بسیار متداول و معمول و عرق گل تیلول و عرق بهار نارنج را مانع
پوسیونهای دافع تشنج قرار میدهند **شنو پود یوم امبروزیوئید** که از طایفه اسفناج است و **میلر**
پرتوئی ل **هیپریکوم پرفوراتوم** که عبارتست از **هوفاریقون** باشد و از طایفه **هیپریسینه** هوفاریقون
است و **میلیلوتی** **میلیلوتوس** که از طایفه **لگومینوز** است و عبارتست از **اکلیل الملک** اکلیل الملک
بود نیز در خواص مشابه گل تیلول و بهار نارنج میباشند و هم معرق و هم ضد تشنج اند و چون **اقطی (خمان)** علاوه بر
خواص معرق و ضد تشنج پوست و ریشه آن دارای خواص مسهل اند ذکر این در جداگانه ذکر میشود

نسخه مستعمله تیلول و نارنج و عوامل مشابه آنها

تیزن گل تیلول بگیرند گل تیلول ۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند از عوامل محرک و ضد تشنج است
و عموماً در این مطبوخ گلها را از بن گل جدا نمیکنند

تیزن گل تیلول و برگ نارنج بگیرند گل تیلول برگ نارنج مکدام ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت

دم کرده صاف کنند و مانند عوامل محرک و ضد تشنج استعمال نمایند

عرق تیلول بگیرند گل خشک تیلول مقدار منظور و آب مقدار کافی تقطیر کنند تا ۴ جزء مقطر در یک جزء گل
بدست آید و این عرق را مانع پوسیونهای ضد تشنج و مسکن قرار میدهند

حمام تیلول بگیرند گل تیلول ۵۰۰ گرم آب ۱۰ لیتر مدت یکساعت دم کرده و با فشار صاف کنند و در یک حمام آب
داخل نمایند و این حمام چندان قوتی ندارد و جهت آنکه قوی تر گردد میتوان مقدار گل را سه مساوی مقدار مذکور نمود و
استحمام در این حمام مضاد تشنج و محرک است

سفوف برگ نارنج برگ نارنج را در گرمخانه که تقریباً حرارت آن ۲۵ درجه بود خشک کند و نرم کوفته از موی
بگذرانند و از ۲ تا ۴ گرم این مسحوق را مانند عوامل مقوی معده و محرک و ضد تشنج سفوف کنند

تیزن برگ نارنج بگیرند برگ خشک نارنج ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند این تیزن محرک و ضد تشنج
میباشد و میتوان بعوض ۵ گرم برگ خشک ۲۵ گرم برگ تازه استعمال نمود و بجای برگ نارنج برگ سایر مرکبات را
میتوان معمول داشت

مطبوخ برگ نارنج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ نارنج
۵ گرم اصل السوس ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده بگذارند سرد شود و صاف کنند و میتوان بجای اصل السوس
۵۰ گرم شربت ساده استعمال نمود و این مطبوخ را پیاله پیاله متدرجاً معمول دارند

مطبوخ بهار نارنج بگیرند بهار نارنج ۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند از عوامل ضد تشنج
گوارا میباشد

عرق بهار نارنج بگیرند بهار تازه نارنج ۱ جزء آب صاف ۳ جزء بهار را در جزء فوقانی دیک تقطیر قرار دهند
بدون آنکه آنها را در روی صفحه مشبک روی هم بریزند و از هر یک جزء بهاری که استعمال کرده اند و جزء مقطر بدست آورند و
بهتر است که بعوض بهار نارنج بهار ترنج استعمال کنند و این مقطر از عوامل ضد تشنج بسیار مطبوع است و آنرا در معطر
کردن بیشتر شربتها و پوسیونها استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۲ تا ۳۰ گرم است

شربت بهار نارنج بگیرند عرق بهار نارنج ۱۰ قند سفید خورد کرده ۱۸ در برودت حل کرده و با کاغذ صاف
نمایند و جهت دفع تشنج بمقدار ۱۵ تا ۶۰ گرم استعمال میشود

تیزن ضد تشنج بگیرند گل تیلول گل بابونه برگ نارنج مکدام ۲ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده
۱۰ گرم شربت ساده افزوده ساعتی یک پیاله بیاشامند

روغن هوفاریقون بگیرند گل خشک هوفاریقون ۱ روغن زیتون ۱۰ مخلوط کرده مدت دو ساعت
روی آتش گذاشته گاه گاه بهم زنند و بعد بگذارند ۲۴ ساعت بماند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کنند و تمریخ این روغن
جهت دفع تشنج مؤثر است و در بعضی ممالک آنرا مانند عوامل نافع الجرح استعمال میکنند

تیزن شنو پود یوم معمول بادرتز بگیرند شنو پود یوم امبروزیوئید ۴ گرم در ۵۰۰ گرم آب
جوش دم کرده صاف نموده ۵۰ گرم شربت بهار نارنج بیفزایند و در دفع قطر با لطفال بیاشامند

عرق اکلیل الملک بگیرند گل اکلیل الملک ۱ آب ۴ با بخار تقطیر کنند تا ۴ جزء مقطر بدست آید خمان

خمان بر دو قسم است کبیر و صغیر **خمان کبیر (اقطی)** یا **سوروس سامبوکوس نیگرا** اقطی

ی آکتر درختی است از طایفه کاپریفولیاسه که گلها از کم اطبا اغلب اوقات شناسند معرفتات و هم چنین میوه
انرا استعمال میکنند و نطول مطبوخ گل ان مانند محللات اثر میکند و برگ و پوست دوم ان دارای خواص مسهله قویه میباشند
واز قدیم الایام اطبا برگ خمان کبیر را مانند مسهل استعمال کرده اند چنانکه ابقراط در استسقاء استعمال نموده و ۳۰
تا ۴۰ گرم برگ خمان را در آب و یا شیر جوش داده جهت حصول اسهال بمریض میخورانید و اهالی نورن جهت حصول اسهال
برگ خمان کبیر را مانند سالاد میخورند پوست دوم خمان کبیر در حصول اسهال قوی تر است و مانند برگ ان در صورتیکه
تازه باشد دارای بوی مهوع و طعم خیلی نامطبوعی است و چون خشک شود بی بو و بی طعم میگردد در حالتیکه خواص
مسهله در ان باقی است بهر جهت پوست دوم خمان کبیر و برگ ان از مسهلات در سنبک قویه میباشند و در استسقا
لحمی دقی معمول اند عصیر دیشه ان بمقدار ۵ تا ۶ گرم مورث اسهال مائی میگردد که مدفوع سهل الخروج است و اثر
ان زیادتر از ۲ تا ۳ ساعت بطول نمی انجامد و عموماً پوست دوم انرا بمقدار ۱۵ تا ۳۰ گرم در ۲۵۰ گرم اب جوشانده
بمریض میخورانند و بیشتر دانشمندان پوست خمان را بر ریشه و برگ ان ترجیح میدهند و مقدار شربت گل خمان کبیر یک
قبضه است که در یک فنجان اب دم کرده بخورانند عرق است نیکو و نیز برگ انرا بمقدار ۵ گرم با یک پیاله شربت جهت حصول
عرق میخورانند و مقدار شربت عصاره میوه خمان که معروف به رب اقطی است جهت تعریق از ۱ تا ۱۰ گرم است بطور حب
و مقدار شربت عصیر پوست خمان از ۳۰ گرم تا ۱۵۰ گرم و بهترین عوامل است در دفع استسقاء

عسول و یا نطول خمان معمول کدکس بگیرند گل خمان ۵۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم
دم کرده صاف کنند

نطول دافع حمره بگیرند غسول خمان ۵۰۰ گرم الکل کافوری ۳۰ گرم مخلوط نمایند

رب اقطی (عصاره میوه خمان) بگیرند عصیر تخمیر نشده میوه اقطی مقدار منظور در حمام ماری
بغلظت عسل غلیظ تبخیر نمایند و حفظ کنند

عرق اقطی مانند عرق اقطی بطول انرا ترتیب دهند در پوسیونهای ضد تشنج و معرق داخل نمایند

پوسیون مسهل معمول کوبوس بگیرند عصیر پوست تازه اقطی ۳۰ گرم شربت بنفشه
۱۵ گرم مخلوط کرده در دفع استسقاء بخورانند

جوشانده مدر معمول وان درُبرغ بگیرند پوست متوسط اقطی ۱۰ گرم میوه عرعر ۳۰
دسی گرم در مقداری اب بجوشانند که ۵۰۰ گرم جوشانده بدست اید و ۳۰ گرم عصاره عرعر افزوده هر ساعت فاصله
یک قاشق کوچک بخورانند

شراب مدر و مسهل بگیرند قهوه که کمی بو داده باشند ۵۰۰ گرم تقدری شراب در ان دیزند که
پس از صاف کردن ۱۰۰۰ گرم مصفای ان باشد و ۴۰۰ گرم عصیر پوست دوم خمان کبیر بان افزوده با کاغذ صاف کنند
وانرا سه قسمت کرده روزی یک قسمت بخورانند و هرگاه مورث اسهال شدید گردد مقدار شرا کم کنند

خمان صغیر هیبل سامبوکوس ابولوس قسمی است از خمان که ساقه اش علفی
مانند است در اطراف جادها بمقدار زیادی میروید برگ و ساقه و دیشه ان مانند خمان کبیر دارای خواص مسهله
میباشند و مطبوخ برگ انرا مانند مقویات در جراحات کهنه استعمال مینمایند و انها حاد کرده و تعجیل در حصول
سیکاتریس میکند

حرف ج

درس سی و سوم — جلب و سایر عوامل مسهله طایفه کونولولاسه

جلب ژالپ ژالاپا عبارتست از ریشه یکی از نباتات طایفه کونولولاسه و اسم این ریشه
مشتق از لفظ ژالاپا است که یکی از شهرهای مکزیک بود زیرا که در حوالی این شهر بمقدار زیادی این نبات میروید عموماً
این ریشه بشکل شلغمی است که جزء فوقانیش ممتد باشد و وزن ان از ۲۰ تا ۵۰۰ گرم است و اغلب اوقات انرا دسته دسته
بتجارت میاورند و گاه بشکل قطعات مدوری می برند و سطح ان ناصاف و خاکستری است و در ان رگهای سیاه مشاهده
میشود و چون ان خاکستری تیره و کناره ان صلب و مواج و بوی ان مهوع و طعم ان تند
از اغلب ریشه های طایفه کونولولاسه ماده سقزی استخراج میکنند که مسهل است و سقز جلب قهوه سبز رنگ و کناره
ان زجاجی است و طعم ان تند و مهوع و محلول در الکل و غیر محلول در ادهان ثابت و فرار و ۱۰۰ جزء ریشه جلب دارای
۸ تا ۱۴ جزء این ماده سقزی است که عبارتست از ماده عامل ان باشد و این ماده را حاصل میکنند از اختلاط یک جزء جلب
و ۴ جزء الکل ۹۰ درجه
جلب یکی از عوامل مسهله قویه و مطشه میباشد و چون بمقدار زیاد انرا بخورانند موجب تحریک و هیجان شدید
در جهاز معده و معا میگردد و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ گرم و مقدار شربت سقز جلب از ۳۰ دسی گرم تا ۱ گرم است
چون سقمونیا و تربد و محوقان و سولدانل از طایفه کونولولاسه میباشند و در خواص مشابه جلب لهذا ابتدا انها را
جدا جدا ذکر کرده و بعد نسخ متداوله هر یک را بیان مینمائیم

سقمونیا محموده اسکامونه اسکامونیوم اسکامونیا (اسکاموُنیون) عبارتست از ماده صمغ و سقزی یکی از نباتات طایفه کونولولاسه و این عصیر منجمد را باین طریق
اخذ میکنند که شکافهای چندی عمق ریشه این نبات وارد اورده و عصیر مترشح را در قطعه صدفی جمع کرده در آفتاب
می خشکانند و بهمین جهت است که انرا سقمونیای صدفی مینامند و در تجارت چندین قسم سقمونیا معمول است
اولاً سقمونیای حلب که سقمونیای سوریه نیز نامیده میشود و بهترین اقسام است عبارت از قطعاتی است غیر منظم
الشکل خاکستری سیاه رنگ که از گرد سفیدی پوشیده شده و شکسته و کناره انها سیاه درخشنده و دارای فرجهای
کوچکی است با اشعه شفاف و چون قدری از انها را در دهان گذارند فوراً بچه احساس میکند و بوی کمی دارند و
مسحوق انها سفید خاکستری است
قسم دیگر از سقمونیای حلب است که با قسم مذکور اختلاف کلی دارد و خیلی صلب و وزین و چنان بنظر میاید که انرا
با آتش خشک کرده باشند و این قسم خیلی پست تر از قسم مذکور است
ثانیاً سقمونیای ازمیر که از جنس سقمونیای حلب است و عبارت از قطعات کوچکی است متخلخل خاکستری قرمز
رنگ و کناره انها خاکی و کدر و با اب دهان لعابی حاصل میکنند زرد سبز رنگ و بویش نامطبوع تر از سقمونیای
حلب و طعمش کمتر از ان و این قسم سقمونیا هم بشکل صدفها است و هم مانند قطعات مسطح و اغلب مغشوش است
ثالثاً سقمونیای خرمائی رنگ انهم که نیز بشکل صدفها است و عبارت از پارچهائی است متخلخل و شکننده

وکناره انها شفاف و زجاجی و ناصاف و قطعات نازک ان زرد و شفاف و با اب دهان لعاب سفیدی حاصل میکند که
چون خشک شود چرکین میگردد این قسم سقمونیا دارای بوی تندی است و با شعله چراغ میسوزد و مشتعل میگردد
رابعًا سقمونیای خرمائی رنگ طرابوزان عبارت از قطعات بزرگ است خاکستری تا زرد رنگ و چسبنده
بزحمت میتوان انها را شکست و کناره انها ناصاف و قطعات نازک انها شفاف و مانند سقمونیای حلب دارای بوی
مسکه بچه و با اب دهان لعاب خاکستری چرکینی حاصل میکند و با شعله میسوزد
سقمونیای خوب ۷۰ تا ۹۰ جزء دارای ۱۰۰ جزء سقز است و باید نشاسته در ان نباشد و از عوامل مسهله در بسیط مطمئن الاثر
است که مواد برازی مرزی را بسهولت و بمقدار زیاد دفع میکند و لهذا در بوست عاصی در استسقاء لحمی و سایر اقسام
استسقاء مفید و مستعمل و از عواملی است که از قدیم الایام در طب مستعمل بوده و دانشمندان یونان و حکمای اسلام
انرا استعمال میکردند بواسطه بی طعمی که دارد مسهل نیکوئی است در اطفال و مقدار شربت ان در شخص جوان از ۴
تا ۱۰ دسی گرم

تربد = تور بیت = کونولولوس توربیتوم

نیز ریشه یکی از نباتات طایفه کونولولاسه
است که در هندوستان غربی و در اسیا و در جزیره سیلان عمل میاید و این ریشه که اسطوانه است حجم ان باندازه قلم و پوست
ان سطبر و از جانب خارج قرمز رنگ و از طرف داخل سفید رنگ و خشبی میباشد و سوراخهای کوچک متعددی در ان
مشاهده میشود که محل انذار ماده سقزی بشکل قطرات بسیار کوچک زرد رنگ و این ریشه بی بو و طعم ان در ابتدا چندان
محسوس نیست ولی پس از چندی طعم تلخ مهوعی از ان محسوس میگردد و مانند جلب دارای ماده سقزی مخصوصی است
که ماده عامل ان است و خواص مسهله اش بواسطه وجود همین ماده است و محصولات تربد مشابه محصولات جلب و مقدار
شربت سقز تربد مانند سقز جلب از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم است

سولدانل = کونولولوس سولدانلا

نباتی است از طایفه کونولولاسه که در سواحل
دریاهای فرنگ می روید و یکی از متاخرین پی بخواص ان برده و بیان نموده که ریشه سولدانل در خواص مسهله مشابه جلب
و تربد و سقمونیا و نیز مانند جلب دارای سقزی است که ماده عامل ان است و مقدار شربت از مسحوق ریشه سولدانل از
۰٫۳۰ و ۱٫۳۰ و ۲٫۰ تا ۵٫۰۰ سانتی گرم است موافق سن و نوع مریض و از سقز ان از ۰٫۳ و ۰٫۵ تا ۱٫۰۰ سانتی گرم و طریقه استعمال
ان مانند جلب است

چوکان = مشوکان = کونولولوس مشوکانا

نیز ریشه یکی از نباتات کونولولاسه
است که در امریک میروید و در تجارت اغلب انرا با ریشه بریون مغشوش میکنند و عمومًا ریشه چوکان مدور و پهن
و مقشر و سفید زرد رنگ میباشد گاه خطوط مرکزی در ان مشاهده میگردد و در ابتدا چندان طعمی ندارد و بعد تندی
از ان احساس میشود و در سطح خارج این ریشه لکهای قهوه رنگ و نقاط خشبی مشاهده میگردد که از ریشه های کوچک
حاصل شده اند و بهمین صفت میتوان انرا از ریشه بریون و غیره تمیز داد و خواص مسهله ریشه چوکان چندان مطمئن
نیست و اغلب محتمل الاثر است و لهذا امروز استعمال انرا در طب ترک کرده اند و جلب و تربد و سولدانل که مطمئن الاثر
اند بران ترجیح دارند

کالادانا (فاربیتیس نیل)

تخم این گیاه را که از طایفه **کونولولاسه** است در طب مانند
عوامل مسهله و بجای جلب استعمال میکنند و مقدار شربت از عصاره الکلی ان ۰٫۳ تا ۰٫۴ سانتی گرم و از تعفین الکلی ۴

تربد
سولدانل
چوکان
فاشرا
کالادانا

تا ۶ گرم است

در بیان نسخه‌های متداول طایفه کونولولاسه

گرد جلب بگیرند ریشه جلب مقدار منظور خورد خورد کرده در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موئینه
ابریشمی بیزند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۳ گرم است مخلوط با قند یا بگوشت بی چربی

گرد مرکب جلب معمول اطبای اسپانیول بگیرند جلب و طرطیر منزی کلسینه
مکه یک جزء نرم کوفته مخلوط کنند و از ۲ تا ۴ گرم این مخلوط را مانند مسهل استعمال نمایند

گرد الهود معمول گبود بگیرند جلب ۲ سقز کالک ۸ سقمونیا ۴ صبر ۳ گرم گوت ۴ سنا ۰٫۵ هر دوا
را جدا جدا نرم ساییده مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ گرم ان مسهل است

گرد مسهل معمول کوپلود بگیرند مسحوق جلب ۱۲ کلمل بخاری ۴ مسحوق زنجبیل ۱ مخلوط کنند
و مقدار شربت ان از ۴ دسی گرم تا ۱ گرم است

گرد مرکب کالادانا بگیرند گرد تخم کالادانا ۸ بی طرطرات پتاس ۴ مخلوط کنند و مقدار شربت این گرد از ۳
تا ۴ گرم است

معجون دیافونیکس بگیرند خرمای بی هسته ۲۵۰ گرم بادام شیرین مقشر ۱۱۲ گرم مسحوق زنجبیل مسحوق
فلفل سیاه مسحوق بسباسه مسحوق دارچینی مسحوق دوکوس جزء کربه مسحوق دارانه مسحوق سداب مکه ۸ گرم مسحوق
زعفران ۳ دسی گرم مسحوق تربد ۱۲۵ گرم مسحوق سقمونیای حلب ۴۸ گرم مسحوق قند ۲۵۰ گرم عسل مصفی ۱۰۰۰ گرم
مطابق معمول معجون سازند و از ۴ تا ۳۰ گرم این معجون را در بوسونی مخلوط کرده در مداوای قولنج نقاشان با شامند

تعفین مرکب جلب معروف به ماء الحیوه المانی بگیرند جلب ۰٫۴ تربد ۱۰ سقمونیا
حلبی ۰٫۲ الکل ۹۰ درجه ۶۰۰ مطابق معمول تعفین سازند و از ۲ و ۵ تا ۱۰ گرم این تعفین را در یک مایع مناسبی با ۱۰
گرم با شربت سنا دیا شربت نرپرون بیاشامند

سقز سقمونیا بگیرند سقمونیا ۱ الکل ۹۰ درجه از غال حیوانی مقدار کافی مطابق معمول عمل کنند و مقدار
شربت این سقز ۵ سانتی گرم است

مسهل لورووا بگیرند سقمونیای حلب ۰٫۶ گرم ریشه تربد ۳۰ گرم جلب ۲۵۰ گرم ان را مدت ۲۴ ساعت
در الکل ۶۰ درجه ۴۰۰ گرم بخیسانند و صاف کنند و شربت ذیل را بران بیفزایند بگیرند سنا مکی ۲۵ گرم در مقدار
اب دم کنند که مصفای ان ۱۰۰ گرم باشد پس از صاف کردن ۱۲۵۰ گرم قند در ان حل کنند و مقدار شربت این مسهل
از ۱ تا ۴ قاشق کوچک است در عرض روز و از مسهلات در سبک میباشد

الکسیر دافع مخاط بگیرند سقمونیا جلب مکه ۲۰ گرم ریوند اگریکی میوه عرعر مکه ۵ گرم نیترات پتاس
۱۰ گرم قند ۲۵۰ گرم الکل ۸۰ درجه ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول الکسیر سازند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ قاشق سوپ خوری

صابون جلب بگیرند مسحوق سقز جلب ۵ گرم صابون طبی نرم کرده ۱۰ گرم در مقدار کافی الکل ۳۲ درجه
باعانت حرارت ملایمی حل کنند و بقوام حب تبخیر نمایند و در ظرفی حفظ کنند و مانند مسهل از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم در

معجون دیافونیکس
سقز سقمونیا
مسهل لورووا
صابون جلب
اطفال

المفال استعمال کنند

امولسیون جلب بگیرند مسحوق جلب ۵ دسی گرم در نصف زرده تخم مرغ مخلوط کرده بیفزایند آب ۱۲۰ گرم قند ۳۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم و **کنکس** ۵ قطره الکلاتور لیمو بران می افزاید واین امولسیون را مانند مسهل یک دفعه بیاشامند

شیر مسهل معمول پلانش بگیرند سقمونیا ۵ دسی گرم قند ۱۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و ۱۲۰ گرم شیر کم کم بران افزوده و ۵ گرم عرق غار گیلاسی اضافه کرده یک دفعه بیاشامند مسهل گوارائی است که در جوانان استعمال میشود

مسهل شیری بگیرند سقمونیای حلب ۱ گرم شیر گاو ۱۲۰ گرم قند سفید ۱۵ گرم عرق غار گیلاسی ۵ گرم یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل معمول باراتو از یک طرف بگیرند بادام شیرین مقشر ۵ دانه قند ۲۰ گرم آب ۱۰۰ گرم امولسیون سازند و از طرف دیگر بگیرند سقز جلب ۵ دسی گرم قند ۱ گرم بادام شیرین مقشر ۱ دانه مسحوق صمغ عربی ۵ گرم سقز را با قند صلایه کنند و بعد بادام را افزوده نیز صلایه نمایند و بعد صمغ را بیفزایند و کم کم امولسیون را مخلوط نمایند و یک دفعه بیاشامند

مخلوط مسهل معمول اندری بگیرند سقمونیای مسحوق ۳ دسی گرم الکلاتور اکلیل الجبل ۲ گرم در هاون چینی صلایه کنند و کم کم بیفزایند عرق بهار نارنج شربت شکوفه هلو مکی ۵۰ گرم و صبح ناشتا یکدفعه بیاشامند

پوسیون مسهل بگیرند برگ سنای مکی ۱۰ گرم در ۱۲۰ گرم آب جوش ربع ساعت دم کنند و صاف کرده ۱۵ گرم سولفات سود در آن حل نموده ۲ گرم مسحوق جلب بیفزایند و صبح ناشتا در دو دفعه بیاشامند

مخلوط درستیک معمول اندرال بگیرند ماء الجبوه المانی شربت زیرپودن مکی ۳۰ گرم مخلوط کنند و صبح ناشتا یک دفعه بیاشامند بدون قولنج و بدون آنکه درد و در آن عمومی انعکاسی حاصل شود موجب حصول اسهالهای وافر میگردد

پوسیون مسهل بگیرند ماء الجبوه المانی ۱۰ گرم شربت زیرپودن ۲۰ گرم آب صاف ۶۰ گرم الکلاتور لیمو ۲ گرم مخلوط کنند و صبح ناشتا یک دفعه بیاشامند

سفوف اسباط بگیرند مسحوق سقمونیای حلب ۱۲۵ مسحوق بی طرطرات پتاس ۱۲۵ انیسون معطر مخلول ۱۲۵ مخلوط کنند و ۳ دسی گرم تا ۲ گرم بطور مسهل استعمال نمایند

سفوف مرکب جلب بگیرند جلب ۱۰۰ گرم بی طرطرات پتاس ۲۰۰ گرم زنجبیل ۱۰ گرم مطابق معمول سفوف سازند و بمقدار ۴ گرم مسهل نیکوئی است

سفوف مسهل بگیرند مسحوق جلب ۱۵ دسی سولفات سود ۲۰ گرم مخلوط کرده و سه قسمت کنند و هر نیم ساعت فاصله یک قسمت را بیاشامند تا بروز اسهال و هر قسمت را در یک ساله انگوشت نی چیف مخلوط کنند مسهلی است قوی الاثر

سفوف مرکب سقمونیا معمول انگلستان بگیرند سقمونیا ۱۱۳/۴ جلب ۸۵/۵۵ زنجبیل ۲۸/۳۵ مخلوط کنند و از ۳ تا ۵ دسی گرم با مشروب مناسبی مخلوط کرده بیاشامند مانند مسهلات

درستیک عمل میکنند

سفوف مسهل بگیرند مسحوق جلب ۱ دسی گرم مسحوق ریوند ۵ سانتی گرم مسحوق دارچینی ۵ سانتی گرم مخلوط کنند و در اطفال یک دفعه بیاشامانند

سفوف الهوت بگیرند سقمونیا ۵ گرم دوده زاج پانج مکی ۱۵ گرم مخلوط کرده ۲۰ گرم انرا مانند مسهل درستیک استعمال نمایند

سفوف ایروئه مطابق تجربه دل بگیرند مسحوق جلب ۲۰۰ گرم سقز جلب ۱۰۰ گرم کالالعلی ۵ گرم مسحوق زنبد ۱۰۰ گرم مسحوق ابرساره ۵ گرم قند ۴۰ گرم مطابق معمول مخلوط نمایند و بسته های ۵ گرمی از این ترتیب دهند مسهلی است قوی الاثر

سفوف منقی بگیرند جلب سقمونیا مکی طرطیر ۲ مخلوط کنند و از ۲ تا ۴ گرم بطور مسهل استعمال نمایند

قرص باکارنامی بگیرند سقمونیا ۱۲ سنا ۸ ریوند ۴ قرنفل ۴ قرنای پوست لیمو ۳ قند ۲۱۵ با مقدار کافی لعاب کثیرا با عرق دارچینی ساخته باشند قرصهای ۱ گرمی سازند

قند نارنجی مسهل معمول کاده بگیرند اسانس نارنج ۵ گرم قند ۴۶۰ گرم جلب مسحوق ۴۰ گرم طرطیر محلول ۴ گرم مخلوط کنند و ۵ گرم این مخلوط را در شربتی تغال مخلوط کرده بیاشامند

شربت دافع نقرس بگیرند عصاره کالک عصاره الکل عشبه سقز جلب مکی ۵ گرم در ۱۰۰ گرم الکل ۳۱ درجه بدقت مخلوط کرده در ۱۰۰۰ گرم شربت ساده داخل نمایند و بروی آتش خیلی ملایمی گذاشته و متصل بهم زنند تا الکل بخار گردد و حفظ کنند و یک قاشق کوچک این شربت را در یک پیاله آب مخلوط کرده بیاشامند و پس از لحظه باز قاشق کوچک دیگری بیاشامند و همچنین تا اثر اسهال ظاهر گردد و این شربت را میتوان بجای شربت **بوبیر** استعمال نمود

معجون مسهل معمول فوکیر بگیرند سقمونیای حلب جلب مسحوق عنصل مکی ۱۰ گرم سقز جلب ۵ گرم مخلوط کرده و بقدر کفایت شربت زیرپودن بیفزایند و مقدار شربت از ۴ تا ۱۲ دسی گرم است در دفع استسقاء

ایضا معجون مسهل معمول گوارن بگیرند ربخمان صغیر رب میوه عرعر مکی ۴۰ گرم سکنجبین عنصل ۴۰ گرم مسحوق جلب ۱۰ گرم سولفات پتاس ۵ گرم با مقدار کافی شربت زیرپودن معجون سازند و بفاصله های خیلی نزدیک چند دفعه هر دفعه ۵ گرم این معجون را بیاشامند تا تخلیه کامل حاصل گردد

ایضا معجون مسهل معمول دکن بگیرند مسحوق ریشه جلب ۱ گرم کلمل بخاری ۲۵ سانتی گرم مسحوق قند مسحوق ریشه شیرین بیان مکی ۱ گرم عسل سفید ۱۰ گرم گردها را مخلوط کرده و با چند قطره آب تر کنند و عسل را بیفزایند و یک دفعه بیاشامند

حب مسهل محلل معمول سفر بگیرند سقمونیا ۱۰ گرم زهره گاو ۱۵ گرم عصاره حنظل ۲۰ گرم با مقدار کافی مسحوق حنظل ۱۰۰ حب سازند و در روزی ۴ عدد بیاشامند

حب درستیک معمول رایه بگیرند جلب مسحوق سقمونیای مسحوق مکی ۲ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت ساده ۱۲ حب سازند و در دفع یبوست عارض در قولنج سربی بکار برند از ۲ تا ۴ حب متدرجا بیاشامند تا تخلیه کامل حاصل گردد

حب دافع قطرب معمول رازوری بگیرند عصاره جلب سقمونیا مکی ۱۵ سانتی گرم

ترسی

مخلوط کرده دو حب سازند و تا هنگام شفا روزی یک حب بیاشامند

حب مسهل معمول التوف بگیرند سقز حلب صابون طبی مکد ۵ گرم الکل ۱۰ گرم ابتدا سقز را بعد صابون را در الکل حل کند و بادامی بنجر نمایند تا بقوام عصاره درآید از آن حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند دو حب شب وقت خواب و ۲ حب فردا صبح آن بیاشامند

حب مسهل معمول شامپوبون بگیرند سقز سقمونیا ۱ سانتی گرم گوت ۱۵ سانتی گرم روغن دندانهم قطره سیلیتین (اسقیلیتین) ۱ سانتی گرم اسید طرطریک ۱ دسی گرم قند شیر مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و یک دفعه بیاشامند

بسکاج مسهل بگیرند سقز سقمونیا ۱ گرم در مقداری خمیر داخل کنند که جهت ۵ بسکاج لازم است و هر بسکاجی ۲ دسی گرم سقز سقمونیا دارد و در طفل هفت ساله یک بسکاج استعمال نمایند

الکسیر مقوی و دافع مخاط معمول دورولت بگیرند مسحوق کلمبو ۹۰ گرم مسحوق ایسا ۹۰ گرم مسحوق جنطیانا ۸ گرم مسحوق حلب ۵۰ گرم مسحوق صبر ۱۲ گرم مسحوق زعفران ۴ گرم مسحوق صندل ۳۰ گرم سولفات کنین ۱۵ گرم امتیک ۱۲ گرم ازتات پتاس ۱۵ گرم شربت ساده که قوامش زیاد و بواسطه زیادتی قوام قدری رنگین شده باشد ۱۱۰۰۰ گرم الکل مونپلیه ۲۲ لیتر آب مقطر ۲۲ لیتر گردها را مدت یک روز در الکل بخیسانند صاف کنند و ازتات پتاس و سولفات کنین و امتیک را در آب حل کنند و محلول را با نقوع الکلی مخلوط کرده یک روز بگذارند بماند بعد شربت را افزوده دو روز بگذارند بماند و بعد با کاغذ صاف کرده حفظ کنند این الکسیر از عوامل مسهله است و مقدار شربتان از ۱۵ تا ۶۰ گرم و یک قاشق کوچک آن تقریبا دارای ۲۵ سانتی گرم عوامل مسهله میباشد

حب مرکب سقمونیا معمول بیمارستانهای لندن بگیرند سقمونیا گرم گوت عصاره بنج عصاره مرکب حنظل صابون طبی مکد ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ عدد در روز بیاشامند

شراب مسهل بگیرند ابرسا پوست داخلی خمان کبیر مکد ۳۰ گرم ریشه زنجبیل شامی برگ سنامکی مکد ۶۰ گرم ریشه حلب ۱۵ گرم شراب سفید اعلا ۱۰۰۰ گرم مدت ۲ روز بخیسانند و صاف کنند و در دفع استسقا یک گیلاس کوچک صبح ناشتا بیاشامند

ایضا شراب مسهل معمول دبرن بگیرند حلب خرد کرده عنصل خرد کرده مکد ۱۰ گرم نیترات پتاس ۱۵ گرم شراب سفید ۱۰۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و روزی سه قاشق کوچک در ساعت بعد از غذا یکی صبح دیگری ظهر و یکی شب بیاشامند و پس از دو روز ۶ قاشق کوچک دو قاشق صبح دو تا ظهر دو تا شب و نیز پس از دو روز دیگر ۹ قاشق کوچک ۳ قاشق صبح و سه قاشق ظهر و سه قاشق شب و این مداوا در استسقاهای مبهم مفید و مستعمل است

درس چهارم — جند و عوامل به و بعضی امثالشان

۶ **جند (گوند)** فر جند کاستورئوم ل کاستورئوم ی کاستوریون

عبارتست از کیسه غده مانند که واقع است در تحت جلد شکم حیوانی موسوم به **بیدستر** در ما بین ریشه دم و جزء خلف ران و این کیسه که زوج است در نر و ماده این حیوان هر دو موجود میباشد محتوی ماده مترشحه است

موسوم

بیدستر

موسوم به کاستوریوم که ما این ماده را نیز جند مینامیم و **بیدستر (بادستر)** ل **کاستور** عبارت از حیوانی است از طایفه حیوانات قاضمه و ذات المعاشین که قدری از گربه اهلی بزرگتر است و سر آن مدور و پوزه آن پهن و گوشهای آن کوتاه و پنجه های آن از هم جدا و دم آن تیز پهن و از هر طرف کلواک در آنجا که مقعد و آلات تناسل و بول منتهی میشوند دو زوج کیسه غده مانندی واقع اند که فقط زوج فوقانی محتوی کاستوریوم میباشد و مابقی که از غده های واقعه در جانب خارج این دو کیسه مترشح میشود در آنها میریزد و این دو کیسه را که ممتلی از مایع مذکورند از این حیوان استخراج کرده در تجارت باسم جند بیدستر میفروشند

جندی که در تجارت متداول است عبارت از دو ماده گلابی شکل ممتدی میباشد که از طرفین فی الجمله منضغط شده اند و اتحادشان باهم بواسطه دستهای است تنگ شبیه به خورجین کوچک ترکی و رنگ خارجی آن قهوه چرکینی و چون یکی از کیسه ها را سطحا بشکافند مشاهده میگردد که یک ماده غلیظی شبیه به موم در آنها متشکل شده و این ماده عبارت از پرده هائی است که از سطح داخلی کیسه خارج گشته و در میان آنها مایع خشک شده زرد رنگ واقع میباشد و این مایع خشک شده گاهی کاملا جامد گشته و مانند سقز میگردد و گاهی بعینه در صورتیکه جند تازه بود نرم و شبیه بموم میباشد و رنگ آن زرد و قهوه رنگ و بوی آن تند و مابین بوی زنند و بوی مشک و طعم آن تند و تلخ

عموما جند را از سیبیری و کانادا می آورند و جند سیبیری بهتر و با قیمت تر از جند کانادا میباشد و بوی مخصوصی دارد که نسبت میدهند آنرا به پوست درخت **بولو** که بیدستر از آن تغذیه مینماید و جند کانادا و سایر ممالک امریک کوچکتر از جند سیبیر و نازکتر و مستطیل و بسیار چین دار و بوی آن خیلی شبیه به بوی سقز است زیرا که در این ممالک بیدستر از پوست درخت کاج و صنوبر تغذیه مینماید و بقول کلی جند دارای دهن فرار و کاستورین و سقز و البومین و ماده دسم و ماده مخاطی و کربونات امونیاک و اورات و بنزوات و سولفات سود و پتاس میباشد و بعضی خواص جند را نسبت به کاستورین و بعضی دیگر به دهن فرار داده اند چون ماده عامله آن مشکوک میباشد بهتر آنست که خود جند را بطور حب و یا پیسوار استعمال کنند و یا تعفین الکلی و اتری آنرا زیرا که الکل و اتر همه مواد آنرا حل میکنند

جند از عوامل دافع تشنج میباشد که در خواص مشابه انغوزه و سنبل الطیب است و در همان مواقعی که آنها را استعمال میکنند نیز استعمال میشود و مخصوصا مفید و مستعمل است در حبس طمث که همراهی کند با تهیجات موجع و طبل شکم و در قولنجهای عصبانی که چنان بنظر آید محل آنها در امعاء دقاق بود و آسان میکند وضع حمل و خروج جفت و تسکین میدهد شدت قولنجهای بعد از وضع حمل را و مقدار شربت آن از مسحوق آن از ۱ تا ۴ گرم بطور حب و تا ۸ گرم نیز استعمال کرده اند و از تعفین آن از ۴ تا ۱۵ گرم و بهترین طریق استعمال آن کپسول زرین **کلرتان** میباشد که از ۲ تا ۴ عدد بیاشامند و تعفین آنرا نیز بطور حقنه استعمال مینمایند

تعفین جند بیدستر بگیرند جند مسحوق ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند از عوامل محرک و ضد تشنج و ضد هیستری و مدر طمث میباشد و مقدار شربت آن از ۴ تا ۱۲ گرم

تعفین زعفرانی جند معروف بالکسیر رحمی معمول کرولیوس بگیرند جند ۶ عصاره بوماد ران ۴۰ زعفران ۱۵ کربونات پتاس ۴ اسانس انیسون ۲ اسانس زیره ۲ اسانس ارلیک ۴ الکل ۸۰ درجه ۷۵۰ مواد جامد را مدت ۸ روز در الکل بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و

استنشاق آنها را بیفزایند این محصول از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری میباشد و مقدار شربتان از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون

تعفین اتری جند بگیرند جند مسحوق ۱ اتر الکولیزه (اتر سولفوریک ۱ الکل ۹۰ درجه ۲) ۵ در کمپوزیسیون را حکم دارد

داری مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و در قمع سر پوشیده صاف کنند این تعفین از عوامل ضد تشنج و

ضد هیستری است و مقدار شربتان از ۲ تا ۱۰ گرم

روغن جند معمول بر آل بگیرند جند ۱ روغن بادام شیرین ۱۰ در حمام ماریه مدت چهار ساعت

دم کنند و صاف نمایند جهة دفع هیستری و دفع تشنج بروی شکم تدهین نمایند

سفوف ضد تشنج بگیرند جند ۵ گرم دارچینی ۱ گرم قند ۱۰ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در بیست

بسته مساوی ببندند و ساعتی یک بسته سفوف نمایند

پوسیون ضد تشنج بگیرند تعفین جند ۵ گرم مطبوخ بادرنجبویه ۱۵۰ گرم شربت اسطوخودوس ۴۰

گرم پوسیون سازند و متدرجا بیاشامند

شیاف ضد تشنج بگیرند مسحوق جند ۲ گرم مسکه کاکاو ۱۰ گرم مطابق معمول یک شیاف سازند

مشک فر. **مُسک** انگ. **موسک** لا. **موسکوس** ی. **موسکوس** عبارت از ماده

مشک

است محتوی در کیسه که واقع است در ما بین ناف و آلات تولید یک قسم آهوی بی شاخی موسوم به آهوی مشک

و این ماده در حیوان زنده نیم سیال ولی پس از ترک حیوان خشک شده و جامد میگردد و شبیه برنگ خون خشک

شده و مخلوط با ماده دسمی و رنگ آن قهوه تیره و طعم آن تلخ و بوی آن خیلی تند و بسیار منتشر و دارای فراریت زیاد

آهوی مشک از حیوانات طایفه مجتره (نشخوارکن) است و شاخ ندارد و در تبت و چین زندگی میکند

آهوی مشک

و از آهوی متعارفی قد دی کوچکتر و موهای آن قهوه و سخت و خشن و شکننده اند و نر این حیوان دو دندان فوقانی دارای

دو ناب است که انتهای آن خارج شده و بمنزله آلت دافعه وی میباشند و در تحت شکم این حیوان در قدام علفه کیسه

است هنی که در آن خلط منجمدی موسوم به مشک مترشح میگردد و فولیکول مولد المشک تقریبا از ۵ تا ۶ سانتیمتر طول

و از ۱ تا ۵ سانتیمتر محیط دارد و در طرف داخل مفروش شده است از بشره خشک و املس و ماده مترشحه چنانچه ذکر کردیم

در حیوان زنده دارای قوامی است شبیه بقوام سیر و مشک متداول در تجارت در همان کیسه اصلی که از حیوان جدا کرده

اند محتوی میباشد و بر دو قسم است مشک تونکن و مشک کاباردن و مشک تونکن با قدرت و محتوی در کیسه است

که موهای آن کوچک و خرمائی اند و مشک کاباردن در کیسه که موهای آن سفید رنگ اند و مشک خالص تقریبا همه

آن در آب داغ حل میشود و نیز محلول در الکل و اتر و زرده تخم مرغ میباشد وجود مواد ذیل بواسطه تجزیه در آن ثابت

شده امانیاک دهن فرار استئارین و الئین کولسترین دهن اسیدی مرکب با امانیاک کلاتین البومین فیبرین ماده محلول

در آب و غیر محلول در الکل کلوریدرات امانیاک و املاح چند

بواسطه گران بهائی مشک است که اغلب آن را مغشوش میکنند بشن و سرب و خون خشک شده و قفر الیهود و غیره و

آن مخلوط مینمایند و در آلمان یک قسم مشک مصنوعی میسازند و عبارت از ماده سقزی رنگ دی است که دارای بوی

مشک است و آن را از روغن کهربا با اسید ازتیک ترتیب میدهند

مشک از عوامل ضد تشنجی است خیلی گران بها و محتمل الاثر و آن را مانند سایر عوامل دافع تشنج استعمال میکنند مخصوصا

در دفع سوانح عصبانی خطیر مانند اغما و سبات و حرکات غیر ارادی و نادر که بعضی اوقات با تبهای اذائی مزمن و ...

از قبیل ذات الریه و تیفوئید و غیره مرکب میشوند آن را با فایده میدانند یعنی در صورتیکه این سوانح از عوارض مرض باشند

نه آنکه خود مرض اصلی بوده باشند در دفع اسم و سیاه سرفه مفید و مستعمل است و مقدار شربتان از مسحوق مشک از ۱۰ سانتی

گرم تا ۱ گرم است و بعضی از مواد مخصوص کافور و بادام تلخ بوی مشک را برطرف مینمایند

تعفین مشک بگیرند مشک ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ

بگذرانند این تعفین از عوامل محرک و دافع تشنج است و مقدار شربتان از ۲ تا ۱۰ گرم

و تعفین اتری مشک را مانند تعفین اتری جند میسازند و نیز از عوامل ضد تشنج است و مقدار شربتان از ۱ تا ۴ گرم

بطور پوسیون

گرد تونکن بگیرند مشک مسحوق ۴ گرم سنبل الطیب مسحوق ۴ گرم کافور مسحوق ۲ گرم مخلوط کنند و از ۲۰ تا

۳۰ سانتی گرم این گرد را مخلوط در آب یا با عسل و یا بطور حب در دفع هیستری و صرع بیاشامند

پوسیون مشک معمول در لیو بگیرند تعفین مشک ۴ گرم عصاره مانی کنکیا ۴ گرم شراب

قرمز ۴۰ گرم لعاب صمغ ۶۰ گرم شربت تلوه ۳۰ گرم پوسیون سازند که در دفع صورت سرسام و ضعفی تیفوئید متدرجا

بیاشامند

پوسیون افیونی مشک معمول کادری بگیرند مشک ۳۰ سانتی گرم شربت تریاک

۲۰ گرم مطبوخ صندری ۱۲۰ گرم پوسیون سازند و در صورت سرسامی ذات الریه با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

حب مشک معمول هونتر بگیرند مشک ۵۰ سانتی گرم کافور ۲۵ سانتی گرم بادو قطره عرق

کشنیز مخلوط کرده صلایه کنند و با مقدار کافی گلقند مخلوط نموده ۱۲ حب سازند و این حبوب را مانند عوامل دافع

تشنج در عرض روز بیاشامند

حب ضد تشنج بگیرند مشک عصاره سنبل الطیب مکدر ۱ گرم عصاره تریاک ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول

ده حب سازند و از ۱ تا ۲ حب بیاشامند

حقنه مشک بگیرند مشک ۱ گرم در نصف زرده تخم مرغ مخلوط کرده و ۲۵۰ گرم مطبوخ بزرکتان افزوده

حقنه نمایند

حقنه مشک و کافور بگیرند مشک کافور مکدر ۱ گرم در یک دانه زرده تخم مرغ صلایه کرده و ۲۵۰

گرم مطبوخ بزرکتان افزوده حقنه نمایند کافور را تا ۲ گرم در این حقنه استعمال مینمایند

عنبر فر. **امبرگری** انگ. **امبر اسیرا** (**ور امبادوم**) در باب طبیعت عنبر عقاید مصنفین

عنبر

و دانشمندان مختلف است و آنچه گویا به حقیقت نزدیکتر بوده است که مدفوع منجمد و متغیر نیمی از کاشالوت که

از حیوانات بحری طایفه سیتاسه است این ماده را متشکل میسازد

عنبر عبارت است از قطعات ذات ذاتی که اغلب مرکب از چندین طبقه اند و رنگ آن خاکستری سیاه و خطوط زرد رنگ

با خیره چندی در آن مشاهده میشود و قوام آن شبیه بقوام موم و فی الجمله سختتر از آن و چون در کجا و در هوا واقع

شود نرم میگردد و قابل اشتعال و در آب غیر محلول ولی در الکل گرم و اتر و ادهان ثابت و فرار محلول و بوی آن بخوب

مطبوع و با این جهة در زینت بیشتر از ادوی استعمال میگردد و طعم آن مکره و شبیه به چوب مانده

عنبر در خواص مشابه مشک است و در همان مواقع و همان صور و همان مقدار استعمال میشود

کهربا

کهربا

کهربا سوکسن (امبرژون) ل سوکسینوم (الکتروم) ی الکترون چنان بنظر می‌اید که طبیعت کهربا نباتی باشد و یک نوع سقز صمغ‌مانندی است که در زمین دفن شده و همیشه در آن اراضی مجاور دریا که پوشیده شده اند از طبقات خشبی موسوم به اخشاب معدنی از ما پیدا میشود که در جوف آن طبقات متمکن است و قبل از آنکه این اعتقاد را در باب آن حاصل کنند در حقیقت و اصل آن گمانهای بسیار مختلف میبردند بهرجهت عبارت از جسمی است صلب و نیم شفاف و سبک و شکننده و زرد رنگ و طعم آن تند و غیر مطبوع و بواسطه مالش تولید الکتریسیته نموده و اجسام سبک را جذب میکند و بواسطه همین خاصیت است که یونانیان آنرا الکترون (کاه ربا) نامیده اند و در نزدیک حرارت زیادی مشتعل میشود و بدون آنکه میعان بپذیرد متهیج شده و شعله زرد و سبزی حاصل مینماید با بوئی بسیار تند کهربا مرکب است از دو سقز و کمی روغن فرار و اسید سوکسنیک و این اسید را که فرار است با امونیاک استعمال کرده و باسم

لیکور کهربائی شاخ گوزن مینامند

کهربا را در طب یک وقتی بصورت روغن و تعفین استعمال میکردند ولی امروز بکلی متروک و مطرود شده و نمیتوان نه بجای خبث نه مشک و نه عنبر آنرا استعمال نمود و در میان عوام متداول است که بگردن طفل گلوبند کهربا می‌بندند و نیز در دست او کهربا آویزان میکنند که با آن بازی کرده و در دهان خود ببرد و با این تدبیر طفل را از عروض اختلاجات محفوظ میکنند و اگرچه دلیل و برهان این مسئله عجیب در نظرها و سایر اطبا مجهول است ولی در صحت اثر آن حرفی نیست و یکی از دانشمندان بزرگ فرانسه میگوید شخصی از اهالی انگلستان که مبتلی بفساد بنیه عصبانی بود و تشنجات هولناک داشت و خفگی و طپش قلب و فالج جزئی و موقتی در دعوی بروز میبود من بآن شخص حکم کردم که در اطراف سینه و دست و پا و گردن رشته کهربا ببندد پس از دو ماه شخص مریض کاغذی بمن نوشت و از سلامتی و شفای مرض خود اطلاع داد و نیز بیان میکند زن جوانی را که مبتلی بیاسم بود بواسطه بستن منطقه تسبیح کهربا باطراف سینه جمله های آن مرض دائم گشت بهرجهت میتوان این آثار ترابوتیکی عجیب را بخواص الکتریکی کهربا نسبت داد

کاشوئی

قرص معروف بکاشونده مطابق نسخه دوروولت بگیرند گلادمنی ۵ کهربا ۲۵ مشک عنبر مکد ۳ عود ۱۰ کربونات منیزی ۲۳ صندل زرد ۵ صندل سرخ ۱۰۰ مصطکی اگر ترکی خولنجان (قسط) دارچینی صبر زرد ریوند چینی هلیله افسنتین مکد ۳ عاج مکلس ۹۰ هریک را جداگانه نرم کوفته مخلوط نموده بیفزایند شراب موسکات ۵ گلاب ۲۵ خوب مخلوط نمایند و در آخر ۲۴۰ جزء قند اضافه نموده و با مقدار کافی لعاب کتیرا خمیر سازند و مطابق معمول قرصهای ۶ دسی گرمی سازند و حفظ کنند و از ۶ تا ۸ قرص در عرض روز مانند مقویات معده و منبهات بیاشامند

چون در این درس بعضی از عوامل دافع تشنج را بیان کردیم بهتر آنست که نسخه های متداول مخلوط دافع تشنج را نیز ذکر کنیم

درباره مخصوصات مخلوط دافع تشنج

پوسیون ضد هیستری بگیرند شربت مرکب بومادران ۲۰ گرم تعفین جند بیدستر ۲ گرم عرق سنبل الطیب عرق بهار نارنج مکد ۶۰ گرم اترسولفوریک ۲ گرم پوسیون سازند و هرساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

و این نسخه مطابق **کدکس** است

قطور مسکن المانی بگیرند تعفین انغوزه ۲۰ گرم تعفین جند ۱۵ گرم تعفین تریاک ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع هیستری از ۱۰ تا ۲۰ قطره روی پارچه قندی چکانیده و یا در آب سرد مخلوط کرده بیاشامند

قطور قیفالی انگلیسی بگیرند جوهر ابریشم خام ۱۵۰ گرم اسانس لوندر ۵ گرم الکل ۳ سیر و جوهر ۲۰ گرم در قرعی مخلوط کرده باد و جوهر پوست نقطیر نمایند و از ۵ تا ۶ قطره در مایع مناسبی مخلوط نموده بیاشامند

الکسیر منتن فولد بگیرند الکل خالص ۱۵۰ گرم جند بیدستر ۲۰ گرم انغوزه ۱۰ گرم جوهر شاخ گوزن تریاک مکد ۵ گرم مخلوط کرده مدت چهار روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند در دفع هیستری ۴ گرم در شربت مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین منتن دوده بگیرند دوده ۱۰ گرم انغوزه ۵ گرم الکل ۲۲ درجه ۱۰۰ گرم مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند در دفع تشنج اطفال از ۵ تا ۶ قطره در گیلاس کوچکی شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

کاسر الریح دالبی بگیرند تعفین تریاک ۵ گرم تعفین انغوزه اسانس نعناع مکد ۱۰ گرم اسانس زیره بری مرزنجوش کلسنبر مکد ۵ گرم تعفین جند ۲۵ گرم عرق کشمش ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم مطابق معمول عمل نمایند و یک قاشق چای‌خوری در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

گرد کاربنیان بگیرند گرد گونیت ۲۵۰ گرم کهربای مسحوق ۳۷۵ گرم مرجان قرمز ۱۲۵ گرم گل مختوم ۱۲۵ گرم شنجرف ۱۲ گرم کرم معدنی ۱۲ گرم عاج سوخته ۱۲ گرم مطابق معمول سفوف سازند و در نیمه‌های ۵ سانتی گرمی ببندند و در امراض اختلاجی اطفال از ۱ تا ۶ بستر در عرض روز استعمال نمایند

حب مقدس فولر بگیرند صبر سقوطری انغوزه ۲ بارزد ۲ مر ۲ زعفران ۱ اسپاسر اسولفات آهن ۱۲ روغن کهربا ۱ شربت بومادران مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و مانند عوامل ضد هیستری استعمال نمایند

حب دافع صرع معمول پودرکا بگیرند نیل ۵ گرم انغوزه ۱ گرم جند ۰٫۵ گرم مطابق معمول ۲۰۰ حب سازند و هرساعت فاصله یکدانه بیاشامند

حب ضد هیستری معمول سل بگیرند بارزد انغوزه مکد ۵ گرم عصاره انولیک جند زعفران مکد ۴ گرم تریاک ۲ گرم اسانس جند مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۱ دسی گرمی سازند و از ۵ تا ۶ عدد دو دفعه در عرض روز استعمال کنند

حب ضد تشنج معمول لوم بگیرند انغوزه ۱۲ گرم مسحوق براده آهن ۴ دسی گرم مسحوق جند ۱۳ دسی گرم عصاره کتیرا مقدار کافی مطابق معمول ۶ حب سازند و در دفع تشنج معده استعمال نمایند

عوامل مقوی

درس بیست و پنجم — جنطیانا و عوامل مشابه آن

جنطیانا در عوامل مشابه آن از عوامل مقویه مره میباشند چه عوامل مقویه عبارتند اولا از عوامل مقویه بقول خاص که عوامل نافع تناوب و قاطع الحمی نیز نامیده میشوند از قبیل کنکینا و محصولات آن و سایر عوامل قاطع الحمی و دافع التناوب و اثر این عوامل بشرط ظاهر میگردد هرگاه که بیک سبب مرضی تناوبی هجوم آورده و از آن بطرف نمو

فاسد سازند ثانیاً عوامل مقویه معدیه که چون جذب شده وداخل در دوران گشته خون وبخصوص مواد جامده انرا تعدیل
مینمایند از قبیل محصولات حدیدی منگنز واغذیه مقویه ومغذیه وغیره ثالثاً عوامل مقویه مره که بواسطه دستگاه هاضمه
تحریک نموده واثری میکند که منجر بازدیاد اشتها وسهولت عمل هضم میگردد واین عوامل عبارتند از دو دسته از قبیل
جنطیانا وقطوریون دقیق وکانشالاگوا وشبدرابی وکاسیا وسیماروبا وکلومبو وستراوبن ولیکن ابسلاند وانگوستورد
بلوط بوباده وپوست نارنج وبرگ وپوست درخت زیتون واسکولوس وزهره گاو وبولدو وچون ستراوبن ولیکن و
انگوستورد قبلاً ذکر شده اهم مابقی را در این درذ کرخواهیم نمود

جنطیانا ژانسیان **ژانسیانا لوتا** کامی است بومی فرنگستان از طایفه **ژانسیانه** و مستعمل
در طب در ایران است وانچه در تجارت متداول است ریشه است کلفت وساده ویا منشعب که رنگش زرد تیره و اسفنجی
وطعمش بسیار تلخ وبویش تند وغیر مطبوع واین ریشه بهترین عوامل مره متداوله میباشد واز اسلطان ادویه
تلخ مینامند وماده عامل مقوی ان که بخوبی شناخته نشده مرکب است با یک ماده عامل دیگری که مانند محرکات سلسله
عصبانی اثر میکند وبقول کلی محصولات ریشه جنطیانا را جهت تحریک اشتها وهیجان قوی دائمی وکلوروز واختلال
خاذبری وحمیات نائبه ورماتیسم مزمن ونقرس استعمال مینمایند وقبل از انکشاف کنکینا این ریشه را مانند عوامل
دافع تاوب خیلی زیاد استعمال میکردند واضح است که طریقه ایرانیان با اثر کنکینا مختلف وبا طمینان نیست
جنطیانین را مانند ماده عامل جنطیانا ملاحظه کرده اند ومقدار شربت از گرد جنطیانا ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است قبل از غذا

تعفین جنطیانا بگیرند ریشه جنطیانای نیم کوب ۱ الکل ۵۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند وبا فشار
صاف کرده از کاغذ بگذرانند ومقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم است مخلوط در پوسیون ویا در شراب وهر گز به
تنهائی نباید استعمال شود

عصاره جنطیانا بگیرند ریشه جنطیانای نیم کوب ۱۰۰۰ گرم اب مقطر مقدار کافی مانند عصاره کاسیا
عصاره سازند واز محصولات معدی است ومقدار شربت ان از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب

قطوریون دقیق **نبتیت سانتوره** **سانتوریوم** نیز از طایفه **ژانسیانه**
میباشد ومستعمل در طب شاخه های گلدار ان وطعم ان خیلی تلخ واز عوامل مقویه مره مستعمل است ومانند معین
کنکینا در دفع حمیات نائبه خیلی زیاد استعمال میگردد ومطبوخ وجوشانده ان معمول ومقدار شربت گرد ان از ۱ تا
۴ گرم وجوشانده ان تا ۱۰ گرم

عصاره قطوریون بگیرند شاخه های گلدار وخشک قطوریون دقیق ۱ اب مقطر جوشیده ۵ شاخه
ها را مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء اب دم کنند وبا فشار صاف نمایند وبگذارند ته نشین شود وتفاله را در باقی اب مانده
اب دم نموده وصاف کنند ودو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند وحفظ کنند
ومقدار شربت این عصاره از ۳ دسی گرم تا ۵ گرم است

کانشالاگوا (قطوریون دقیق شیلی) مانند قطوریون از طایفه ژانسیانه است
ودر زبان شیلی انرا کانشالاهون مینامند یعنی علف دافع درد پهلو واز عوامل مره مقویه است وقوی تر از قطوریون
ومقدار شربتان بطور مطبوخ ده گرم

شبدرابی **ترفل دواو** **(مانیانت)** نباتی است از طایفه **ژانسیانه** که در چمنهای

مانده وجرداهای فرنگستان میروید ودر خواص نزدیک به قطوریون دقیق واختلاف ان با ان در این است که گاه موجب
تهوع میشود واین نبات را در دفع اسکوربوت ونقرس وامراض جلدی وصداع وورم حلقوم کوتر سپونده خرهاء
جوان استعمال مینمایند ومقدار شربت ان ۵ سانتی گرم است که در یک پیاله اب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند

عصاره شبدرابی بگیرند برگ خشک ونیم کوب شبدرابی ۱ اب مقطر جوش ۶ مدت ۱۲ ساعت در
۶ جزء اب دم کرده با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود وتفاله را در باقی اب دم کرده صاف کنند ودو مصفی را
در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند وضبط کنند این عصاره از عوامل مقویه معدی است ومقدار
شربتان از ۱ تا ۱۰ گرم

کاسیا امارا و **کاسیا سیماروبا** عبارتند از دو درخت از طایفه **روتاسه** از جنس **سیماروبه**
کاسیا امارا یعنی کاسیای تلخ که بطور مطلق کاسیا نیز نامیده میشود عبارت از درخت کوچکی است
که از دو تا سه ذرع ارتفاع دارد وپوستش خاکستری وبسیار تلخ ودر طب ریشه انرا استعمال میکنند که **چوب سورینام** نیز نامیده میشود وریشه کاسیائی که در تجارت متداول است عبارت از ریشه است استوانه مختلف الحجم
وخاکستری ودر جانب خارج منقط ودر داخل سفید رنگ وبی بو وبشدت تلخ وماده تلخی که کاسین نامیده
عبارت از ماده است محلول در اب والکل

چند مدتی است که در تجارت چوبی می اورند موسوم به **چوب کاسیا امارا** که عبارت از چوب
پیترا بود واز اشجار جزیره سنت ماریتن وجزایر مجاور ان واز طایفه روتاسه وجنس سیماروبه میباشد واز ان
ماده خشائی استخراج میکنند که کاملاً متبلور وموسوم به **پیترین** واز عوامل قاطع تب میباشد واین چوب اکنون
در دواخانه های طهران ودیگر عرفا طبای این شهر معروف به چوب کاسیا است

تیزن کاسیا بگیرند چوب کاسیای رنده کرده ۱۰ اب ۱۰۰۰ مدت دو ساعت بخیسانند وصاف کنند این تیزن
از عوامل مقوی معده است که پیاله پیاله بیاشامند

تعفین کاسیا بگیرند کاسیا امارا ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند وصاف کنند نیز از عوامل
مقوی معده است ومقدار شربت ان از ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

عصاره کاسیا بگیرند کاسیا امارا ۱ اب مقطر ۸ مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء اب بخیسانند وبا فشار
صاف کنند وتفاله را در باقی مانده اب خیسانیده وصاف نمایند ودو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و
صاف دوی را در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند این عصاره از عوامل معدی است ومقدار شربت ان از
۱ تا ۵ دسی گرم

کاسیا سیماروبا که بطور مطلق سیماروبا نامیده میشود عبارت از درخت بزرگی است که از ۲۰ تا ۲۴ متر
ارتفاع دارد وپوست ریشه انرا در طب بصورت گرد وتیزن استعمال میکنند

گرد سیماروبا بگیرند پوست ریشه سیماروبا بمقدار منظور ونیم کوب کرده در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند
ونرم صلایه کرده از موی بیز خارج کنند بطریقی که جز ماده خشبی بی طعم چیزی باقی نماند ومقدار شربت این گرد از ۵ دسی
گرم تا ۲ گرم

تیزن سیماروبا بگیرند پوست ریشه سیماروبا ۵ اب ۱۰۰۰ مدت ۶ ساعت بخیسانند وصاف کنند

ودر تقویت معده بالرینا الرینا شامند

کاسین این جسم عبارتست از ماده عامل کاسبا اماداد بردو قسم است کاسین اموُرُف وکاسین متبلر **کاسین متبلّر** بشکل قطعات کوچک که مربع متساوی الاضلاع اند متبلر میباشد ودر ۲۰۰ جزء اب و ۳۰ جزء الکل و ۲ کلورو فورم حل میگردد واز عوامل است که بر ترشح بزاق و بر ترشح کبد وکلیه عمل فراید ومنبه میباشد در عمل الیاف عضلانی مجرای هضم و مقدار شربت کاسین اموُرف از ۵ میلی گرم تا ۲۰ سانتی گرم وکاسین متبلر ۲ میلی گرم تا ۲ سانتی گرم

حب مرکب معمول کامپاردون بگیرند هر حاشیه ۱۰ گرم عصاره جنطیانا ۴ گرم کاسین اموُرف ۱/۵ تا ۲ گرم دبوند چینی ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند واز ۲ تا ۶ حب قبل از غذا بنوشند

سفوف معمول کامپاردون بگیرند کاسین اموُرف ۳ تا ۵ سانتی گرم بی کربونات سود ۵ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بستر متساوی ببندند و یک بستر قبل از غذا سفوف نمایند

کولومبو که درخت کوچکی است از طایفهٔ **منیسپرمه** واز محصولات این درخت فقط همان دلشر ان در طب مستعمل واین دلشر را در تجارت بطور قطعات میاورند قرص مانند که از ۲ تا ۱ سانتی متر قطر دارند پوست انها قهوه سبز رنگ و ثخین و خشن وداخل انها حاصل شده است از طبقات مرکزی و بوشان نامطبوع وطعم شان تلخ

گرد کولومبو بگیرند کولومبو مقدار منظور خود کرده در کرم خانه ۶۰ درجه بخشکانند ودر هاون نرم کوفته از موبین بیرون کنند واین گرد را ۵ دسی گرم تا ۴ گرم در اختلالات ضعفی و عصبانی الات هضم استعمال میکنند

گرد کاسبا امادا نیز بهمین طریق میسازند واز ۵ دسی گرم تا ۲ گرم در تقویت معده بکار میبرند

عصارهٔ کولومبو بگیرند مسحوق کولومبو ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ مدت ده روز با ۶ جزء الکل بخیسانند و بافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و تفاله را مدت ۳ روز با باقی ماندهٔ الکل بخیسانند ونیز بافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند و دو مصفی را مخلوط کرده ودر حمام ماریه الکل را تقطیر نموده بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند در تقویت معده از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم این عصاره را استعمال مینمایند

تعفین کولومبو مانند تعفین کاسبا امارا ساخته میشود و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون

شراب کولومبو بگیرند کولومبوی نیم کوب ۳ شراب قرمز ۱۰۰ در ظرف در بسته مدت ۵ روز بخیسانند و بافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند این شربت از عوامل مقوی معده است و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ گرم

بقول کلی کاسبا وسیما دوبا و کولومبو وانگوستو واز عوامل میباشند که در خواص کلی بهم شباهت دارند و میتوان هریک را بجای دیگری استعمال نمود و بدون اختلاط با ماده قابضی اثر تقویت انها ظاهر میشود واستعمال میشوند جهت تحریک و هیجان قوی ضعیف شده در دائم اختلالات خنازیری واسکوربوتی و حمیات ناشه مرم و نیز در سدا اسهالهائی که بواسطه ضعف جهاز هضمی عارض شده اند و در دفع نفخهای تشنجی که همراهی میکند بعضی از امراض ضعفی را نتایج نیکو از استعمال انها حاصل شده است مصنف میگوید بوسیون قنوسیما دوبا را در دفع اسهالی که بواسطه ضعف جهاز هضمی عارض شده بود مکرر را استعمال کرده و فواید زیاد برده ام

زهره گاو (صفرای گاو) از ادویهٔ تلخ و مقوی معده و دافع دیدان است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ گرم بطور حب و در این ایام کمتر استعمال میشود

ماروینیر اسکولوس (هیپوکاستانوم) (درخت شابلوط هندی) درخت قشنگی است بومی اسیا و در ممالک شاندرم میلادی این درخت را که از طایفهٔ **هیپوکاستانه** میباشد از قسطنطنیه بپاریس اورده اند واسم هیپوکاستانوم را که معنی شابلوط اسب است از ان جهت باین درخت داده اند که میوه انرا اهالی قسطنطنیه نرم سائیده و با سبوس مخلوط کرده باسب میخورانند و مستعمل در طب پوست این درخت است واین پوست از حیثیت شکل شبیه به کنکینای زرد وطعم ان قابض و کمی تلخ است و پوست شاخه های جوان درخت شابلوط هندی را خشک کرده و نرم سائیده بمقدار ۱ تا ۲۰ گرم مانند بدل کنکینا استعمال میکنند و مطبوخ ۵ جزء از ان در ۱۰۰ جزء ارطانند انتی سپتیک در جراحات غانغرایائی بکار میبرند و یکی از دانشمندان ماده از پوست میوه این درخت استخراج کرده موسوم به اسکولین

اسکولین عبارتست از ماده است فی الجمله تلخ و تقریبا غیر محلول در اب سرد و در اب جوش والکل محلولتر است وماده عامل شابلوط هندی میباشد و در حمیات نائبه و گاسترالژی و انترالژی مزمنه مستعمل و مفید و مقدار شربتش ان ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم

اولیویر (درخت زیتون) زیتون بن) از طایفهٔ **یاسمینه** واز نباتات بومی اسیا است که در یونان خیلی زیاد و در جنوب فرنگستان نیز این درخت را عمل اورده اند واز غلاف زیتون روغنی میگیرند بسیار با فایده که هم در غذا و بیشتر و هم در صنایع بکار میبرند و برگ و پوست درخت زیتون را در طب مانند عوامل قاطع الحمی استعمال میکنند و یکی از دانشمندان از برگ زیتون ماده عامل تلخی استخراج کرده موسوم به **اولیوین** و یکی دیگر از دانشمندان عصاره ماء والکلی از برگ زیتون میگیرد که قاطع حمی و دافع نورالژی است واز ۱ تا ۲ گرم بطور حب و با شربت استعمال میکنند واز عوامل قوی الاثر میباشد

شن (درخت بلوط) از طایفهٔ **امانتاسه** است و بلوطی که در طب مستعمل میباشد **کرکوس روبور** نامیده میشود و در همه فرنگستان فراوان است و پوست شاخه های جوان این درخت بواسطه تنین که دارد از عوامل قابضه قویه محسوب میگردد و بلوط بو داده را که قهوه بلوط نیز مینامند مانند مقویات در اختلالات خنازیری و در گاسترالژی و انترالژیها استعمال میکنند

بولدو درختی است از طایفهٔ **مونیمیاسه** و بومی شیلی و بعضی از دانشمندان از برگ این درخت الکلوئید مخصوصی استخراج کرده اند موسوم به **بولدین** واین الکلوئید محلول در اتر و الکل وکلورو فورم و قلیلا محلول و در اب کمی محلول است و برگ این درخت را که از عوامل مقویه تلخ است در امراض کبد و مجاری بول و تقویت معده استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۲ تا ۳ سانتی گرم واز تعفین ان از ۱ تا ۲ گرم واز شراب ان که مخصوصا مقوی معده و محرک است از ۵ تا ۱۰ گرم و تعفین برگ **بولدو** را مانند تعفین دارچینی و **شراب** انرا مانند شراب **کولومبو** میسازند

شربت بولدو بگیرند برگ تازه و کوفته بولدو ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰ گرم ۶ ساعت دم کرده و صاف نمایند ودر ۱۸۵ گرم قند مصفی اذابه کنند

شراب بولد و معمول وِرُن بگیرند نیم کوب کرده بولد و ۳۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۶۰ گرم شراب مادره ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول شراب سازند و مقدار شربتان از ۶۰ تا ۱۲۰ گرم است

در بیان نسخه‌های مختلف و متداول عوامل مقویه مره

اسپس تلخ بگیرند برگ خشک بلوط الارض ۳۲ شاخه های گلدار قنطوریون دقیق ۳۲ شاخه های گلدار افسنتین ۳۲ مخلوط کنند

تیزن تلخ معمول بیمارستانها بگیرند اسپس تلخ ۸ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یکساعت دم کرده صاف نمایند

تیزن جنطیانا معمول بیمارستانها بگیرند ریشه جنطیانای نیم کوب کرده ۴ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کرده صاف کنند

مطبوخ مرکب جنطیانا معمول انگلستان بگیرند جنطیانا ۷/۰۹ پوست نارنج ۱/۹۴ تخم کشنیز ۱/۹۴ الکل ۹۰ درجه ۵۱/۸۲ اب مقطر ۲۲۶/۷۹ مطابق معمول عمل نمایند

جوشانده تلخ بگیرند جنطیانا ۵ گرم بابونه ۲ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم شربت افسنتین ۵۰ گرم مطابق معمول عمل کرده مانند عوامل مقوی معده در عرض روز فنجان فنجان بیاشامند

جوشانده مقوی و تلخ بگیرند کاسیا قنطوریون دقیق مکده ۵ گرم اب ۵۰۰ گرم شربت افسنتین ۵۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و با پیاله های کوچک در عرض روز در دفع ضعف مجاری هضم بیاشامند

نقوع تلخ معمول پلیسون بگیرند پوست کنکینا ۱۰ گرم ریشه کولومبو ریشه ریوند انیسون نمکد ۶ گرم برگ افسنتین ۲ گرم منیزی ۱۵ ادسی گرم اب سرد ۱۰۰۰ گرم مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و با کاغذ صاف کنند در روزی یک گیلاس بزرگ قبل از نهار و یکی قبل از شام در دفع سوء هضم و عدم اشتها بیاشامند

پوسیون افیونی سیمارو با معمول لمارشاند بگیرند پوست سیمارو با ۶ تا ۸ گرم اب ۴۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و صاف کرده بیفزایند لودانم سیدنم ۳۰ قطره در دفع دوسنطاریای حاد در روز دو نمره صبح و عصر بیاشامند

پوسیون کولومبو معمول هانز بگیرند نیم کوب کرده کولومبو ۳ دسی تا ۱ گرم اب ۵۰ گرم بجوشانند و صاف کرده بیفزایند شربت پوست نارنج ۵ اگرم در اسهال مرمن اطفال استعمال نمایند

قهوه بلوط بگیرند بلوط بو داده ۶ اگرم مدت ربع ساعت در ۱۰۰ اگرم اب بجوشانند و صاف کرده ۵۰ گرم قند بیفزایند **شوکولای بلوط** را باین طریق میسازند که نصف کاکائو را بلوط بو داده قرار دهند

عصاره زهره گاو بگیرند زهره تازه گاو صاف کرده بغلظت عصاره تبخیر کنند و مانند عوامل مقویه از ۱ تا ۶ گرم استعمال کنند

تعفین امانیاکی جنطیانا (الکسیر ضد خنازیر) بگیرند جنطیانا ۱۰ کربونات امانیاک ۲۰ الکل ۹۰ درجه ۲۰۰۰ مطابق معمول تعفین سازند مقدار شربتان از ۱۰ تا ۵۰ گرم است

عصاره زهره گاو

الکسیر ضد خنازیر معمول پیئریت (تعفین مرکب جنطیانا) بگیرند جنطیانا ۱۰ اکربونات سوده ۳۰ الکل ۹۰ درجه ۳۰۰۰ تعفین سازند و نیز از ۱۰ تا ۵۰ گرم مقدار شربتان است

تعفین مرکب جنطیانا معمول انگلستان بگیرند جنطیانا ۴۲/۵۲ پوست نارنج ۲۱/۲۶ هیل ۷/۰۹ الکل ۹۰ درجه ۵۱۸/۵ مطابق معمول عمل نمایند و ۵۳۰ محصول باید بدست اید

الکسیر تلخ معمول دوبواس بگیرند جنطیانای کوبیده ۵۰ گرم عرق کشمش ۱۰۰۰ گرم مدت پنج شش روز بخیسانند و ۵ گرم کربونات پتاس افزوده و صاف کرده حفظ کنند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم در نهار از برای مواتوسن مریض در دفع خنازیر استعمال نمایند

الکسیر جنطیانا معمول دیستامپ بگیرند مسحوق جنطیانا ۸ گرم مسحوق کربونات امانیاک ۶ اگرم الکل ۸۲ درجه ۵۲۸ گرم اب ۱۰۵۰ اگرم مدت هشت روز بخیسانند و صاف کرده در ۶ جزء مایع اجزء قند حل کرده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربتان مانند الکسیر پیئریت از ۱۰ تا ۵۰ گرم است

الکسیر حشائی نارنج معمول هوفمان (شراب تلخ الکلی) بگیرند پوست نارنج ۱۵ اگرم شراب اسپانیول ۱۰۰۰ اگرم مدت هفت هشت روز بخیسانند و صاف کرده در مصفی حل کنند عصاره کاسکاریل عصاره ترمکی عصاره بادآورد عصاره قنطوریون دقیق عصاره جنطیانا مکد ۱۰ اگرم و دو روز دیگر بماند و با کاغذ صاف نمایند و این الکسیر را مانند عوامل مقوی معده و دافع کرم و قاطع حمی معمول میدارند مقدار شربتانان از ۱ تا ۶ گرم در روز که با یک شربت مناسبی بیاشامند

الکسیر مقوی معمول ژاندرن بگیرند عرق نعناع ۲۵۰ گرم عصاره کاسکاریل عصاره افسنتین عصاره جنطیانا عصاره ترمکی مکد ۶ گرم گل بابونه ۶ گرم پوست نارنج ۱۰ اگرم سوکربونات پتاس ۱۵ گرم مطابق معمول الکسیر سازند و در سوء هضمی که با ریاح بطنی همراه باشد یک قاشق چای خوری در نصف گیلاس اب مخلوط کرده ربع ساعت قبل از غذا بیاشامند

تعفین مارونیر معمول ژوبرت بگیرند پوست مارون هندی ۱۰۰ اگرم الکل ۵۶ درجه ۴۰۰ گرم مدت پانزده روز بخیسانند و صاف کنند در دفع کاسر الری ضعیف یک قاشق اش خوری در ربع گیلاس بزرگ مطبوخ کاسنی بری مخلوط کرده صبح ناشتا بیاشامند

تعفین اورانتیل معمول انگلستان بگیرند پوست نارنج ۶/۷۰ الکل ۵۶ درجه ۱۸/۵ مطابق معمول تعفین سازند و باید ۵۲۰ محصول بدست اید

شراب جنطیانا بگیرند جنطیانا ۳۰ الکل ۶۰ درجه ۶۰ شراب قرمز ۱۰۰۰ مطابق معمول عمل نمایند و این شراب از عوامل مقویه است و مقدار شربتان ۶۰ تا ۱۲۰ گرم

شراب سیمارو با و شراب کاسیا را نیز بهمین طریق میسازند

بیر (فقاع) تلخ بگیرند نو دسته های صنوبر ۱۵ اگرم برگ افسنتین ریشه جنطیانا مکد ۱۰ اگرم خورد کرده مدت سه روز در ۲۵۰۰ گرم فقاع بخیسانند و صاف کرده حفظ کنند از عوامل مقوی معده است در کرد امراض ودی استعمال میشود

شربت جنطیانا بگیرند نیم کوب کرده جنطیانا ۱ اب مقطر ۵ قند مقدار کافی مطابق معمول مدت

۴ ساعت دم کرده و با فشار صاف کرده بگذارند ته‌نشین شود و صاف روی آن را برداشته با قند به نسبت ۱۸ در ۱۰ مخلوط نموده
شیره بپزد و حفظ کند این شربت از عوامل مقوی معده است و مقدار شربت آن ۱۰ تا ۱۰۰ گرم

نقاع انگلیسی معدی معمول کاده بگیرند نیم کوب کرده جنطیانا ۴ پوست تازه لیمو ۱۱
نیم کوب کرده دارچینی ۱ نقاع ۱۰۰۰ مدت ۲ روز بخیسانند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند این نقاع مقوی
معده میباشد و مقدار شربت آن ۱۰۰ تا ۵۰۰ گرم که در روز دو دفعه قبل از غذا استعمال شود

شربت پوست نارنج بگیرند پوست خشک نارنج ۱۰ آب جوش ۱۰۰۰ الکل ۶ در درجه ۱۰۰ قند مقدار
کافی مطابق معمول عمل کنند و این شربت مقوی معده است و مقدار ۱۰ تا ۱۰۰ گرم اثر آن در پوسیونها داخل مینمایند

شربت ضد اسکوربوت معمول در برن بگیرند شربت خری کنکینا ۱۰۰ گرم شربت یوند
۵۰ گرم تعفین جنطیانا ۱ گرم مخلوط کنند و در طفل بزرگتر از چهار سال دو قاشق چای خوری در روز استعمال کنند
در مدت سه ماه بر آن مداومت باید نمود

شربت مقوی معمول برشت بگیرند بلوط بو داده مسحوق ۵۰۰ گرم در مقداری آب جوش بریزند
که بواسطه عمل لیکسیویاسیون ۱۰۰۰ گرم محصول بدست آید و در آن ۲۰۰۰ گرم قند حل کرده و ۳۰ گرم ید و دیاسپوسیون بیفزایند
و در سفیلیس درجه سیوم روزی سه قاشق کوچک بیاشامند

جلاب تلخ (پوسیون سیاه) بگیرند برگ سنا ۳۰ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده
بیفزایند عصاره پیسانلیت ۱۵ گرم عصاره شبدر آبی ۲ گرم طرطرات استیبیراسانسیت گرم وصل کنند و ۲۰ گرم عرق نعناع
داخل نمایند و خمیر این جلاب را هر روز فاصله در وقت خواب بعد از شام بیاشامند در اختلالات مزمن اعمال معده
و امعاء و مخصوصاً در امراض کبد و [illegible] در مالیخولیا و تهیج ضعفی غده های [illegible] مستعمل و مفید است

پوسیون دافع خنازیر بگیرند کربونات سود ۵ گرم در ۱۰۰ گرم عرق بابونه حل کرده و ۳۰ گرم شربت جنطیانا
و ۵ گرم تعفین کنکینای زرد بیفزایند و با قاشق کوچک در عرض روز بیاشامند

گرد پوتلاند بگیرند ارستولوک (زراوند) جنطیانا بلوط الارض قنطوریون صغیر کاج زرد مکد ۱ جزء نرم کوفته
و مخلوط کنند و تا مدت سه ماه هر روزه ناشتا ۴ گرم بیاشامند و سه ماه دیگر روزی ۳ گرم و بالاخره تا مدت یکسال
روزی دو گرم در دفع نقرس تمجیدات زیاد از آن کرده‌اند

سفوف سترایین معمول مولر بگیرند سترایین صمغ عربی مکد ۱ گرم قند ۵ گرم مخلوط کرده در
۶ بسته مساوی ببندند و در هنگام فترهٔ حمی هر دو ساعت فاصله یک بسته سفوف کنند و این ماده در دفع حمیات نائبه
قوی‌تر از سالیسین میباشد

گرد قلیائی تلخ معمول هم بگیرند ذغال ۲۴ گرم کاسیا کربونات منیزی مکد ۴ گرم مطابق معمول
گرد سازند و روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق چای خوری در دیسوزن و فقدان مینی استعمال نمایند

معجون دافع ذوسنطاریا معمول وبلک بگیرند انگوستورا مسحوق ۴۰ گرم دارچینی
مسحوق ۵ گرم عسل سفید مقدار کافی معجون سازند ده گرم صبح ده گرم عصر بیاشامند

معجون دافع حمی معمول تیسوت بگیرند مسحوق قنطوریون ۲ مسحوق [illegible] مکی مسحوق
افسنتین مکد ۵ گرم [illegible] ۱۲ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت افسنتین معجون سازند ۴ گرم صبح

و ۴ گرم عصر بیاشامند

حب مقوی مسکو بگیرند عصاره کولومبو عصاره جنطیانا عصاره کاسیا عصاره ذهره‌گا و مکد ۱
گرم مسحوق جنطیانا مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در تقویت معده بعد از غذا یک
حب بیاشامند

جیوه

درس سی و ششم — جیوه و محصولات آن

جیوه زیبق مرکور هیدرارژیروس (مرکوریوس) یا اودرارگوروس (در زبان یونانی **اودر** بمعنی آب و **ارگوروس** بمعنی نقره است پس معنی تحت اللفظ **اودرارگوروس** نقره مایع میباشد) فلزی است معروف و در حرارت متعارفی مایع و بی‌بو و بی‌طعم و رنگ آن
سفید نقره‌گی فی الجمله مایل به آبی و وزن مخصوص آن ۱۳/۵۹۸ و در طبیعت بچهار حالت یافت میشود بحالت خلوص و
ملغم با نقره و مرکب با کلور و عموماً بحالت سولفور و از اسپانیا و مکزیک و پرو و چین و غیره می‌آورند این اوقات
در حوالی تولوز معدن جدید آن یافت کرده‌اند و هرگاه این فلز را در تحت برودت ۴۰ درجه قرار دهند جامد
گشته و قابل چکش خوردن میگردد و در ۳۶۰ درجه حرارت بخار میشود چون جیوه از عوامل مغیره و قاتل پارازیت
و مبدل است لهذا اول بقول کلی این عوامل را بیان نموده و بعد به ذکر آن و محصولاتش می‌پردازیم

عوامل مغیره قاتل پارازیت

در بیان عوامل مغیره و قاتل پارازیت و مبدله بقول کلی

عوامل مغیره عبارتند از ادویه که چون مدتی آنها را استعمال کنند بدون ظهور اثر بلاواسطه محسوسی طبیعت خون
و سایر اخلاط را بیک طرز ثابت و دائمی تغییر میدهند و بیشتر این مواد عبارتند از سموم و به که قدما این خاصیت را
در آنها تصور نکرده بودند و بواسطه اکتشافات و امتحانات متأخرین ثابت شده که چون آنها را بمقادیر بسیار کوچک استعمال
کنند اگرچه اثر محسوس و فوری ظاهر نمیسازند ولی پس از مدتی یک تغییر و تبدل ثابتی در بدن وارد می‌آورند و این
سلسله ادویه اگرچه تا کنون چنانچه شاید معرف نشده‌اند و در بسیاری از عوامل دیگر که بالاصاله متعلق به سلسله
دیگری میباشند این خاصیت مشاهده میشود ولی **بوشاردا** که از دانشمندان بزرگ است عوامل مغیره را باین
نحو ترتیب مینماید محصولات زیبق و ارسنیک و طلا و پلاتین و نقره و مس و ید و باریوم در تصورتیکه آنها را بمقدار مغیر
استعمال کنند و در این سلسله اجماعی از عوامل مشاهده میشوند که مشهود و حسن دلیل بر اثر آنهاست و کم علم و عموماً
آنها را مانند عوامل مغیره بقول عام میتوان دانست و چنین ثابت کرده‌اند که این عوامل خنثی میکند و برطرف میسازند
ویروسی را که در بدن داخل شده و بسهولت نمیتواند خارج گردد و بدون اعراض رعشه زیادی از اختلالات یا از نبی
از قبیل سیفلیس و سفونید و غیر عوامل مغیره مانند محصولات زیبقی وارسنیکی و یدی اگرچه پاره از آنها را میکشند
ولی بر آلات طبیعی اصلی مانند عماسبها و لوکوسیتها تبرخورد کرده و امراض تسممی حقیقی بنا میکند
در امراض مزمنه از استعمال عوامل مغیره مخصوصاً آثار نیکو ظاهر میشود چنانکه در دفع اختلالات خنازیری محصولات

جیوه و بید دیاد یوم واد سینیك استعماد میجویند و همراه این عوامل را بطور تناوب در دفع صور خیلی مختلف دمکاثر سفیلیس تجویز میکنند و هرگاه یکی از آنها بی اثر ماند بدیگری استمداد میجویند و امراض جلدی مبرم را با محصولات جیوه و بید و ادسینیك دفع میکنند و هرگاه بنظر کلی تا اداین وسایط قویّه ترا پوتیکی را ملاحظه کنیم مشاهده خواهیم نمود که چون بمقدار زیاد آنها را استعمال کنند که همه مواد الی بدن مانند سموم اثر کرده و مجرای مخصوصی که خروج از بدن نخواهند داشت و چون بمقداد منقسم یعنی بمقدار صغیر در بدن داخل شوند دهم سلسله ها اثر کرده و از مجاری مستقر غدد جلد و کلیه و غدد های بزاق و غیره باین سرعت زیاد با کی خارج میشوند و در حالتی که تبدلات را منزلزل میکند صورت امراض حقیقی موقتی میگردند اثر فاحشی در بدن میمانند و استبدالی را سبب میشوند که تغیر اشکاری در این اختلالات بطیئه موقع میدهد و این تغیر و تبدل جز بطریق القای فساد بنحو دیگر ممکن نخواهد بود و اثر قوی که این عوامل در قتل پارازیتها دارند امر و زمسلم و مبرهن است و ثابت شده است که همه امراض مسریه پارازیتی میباشند

در بیان محصولات زیبقی

محصولات زیبقی

در امراض و زیرین هیچ یك از عوامل ترا پوتیکی بقدر محصولات جیوه استعمال نمیشوند و اثر و فایده انها در سفیلیس عموماً امروز مقبول عامه اطبا است و منکری ندارد اگر چه مسئله انحصار استعمال و احتراز از سوء استعمال انها را نباید فراموش کرد سوانح بدوی سیفلیس ممکن است گاه بدون استعمال جیوه برطرف شوند ولی از طرف دیگر باید بخاطر اورد که چون سوانح بدوی را با زیبق مداوا نکرده باشند ممکن است بلرهای منتجر خیلی عمومیت حاصل کنند بهر جهت چون سوانح سیفلیسی منتجر و خراجی ظاهر شدند تأمل باید با استعمال جیوه استمداد جست و بمقداری که بدن تحمل میکند معمول داشت ولی این استعمال ان نباید مداومت نمود بلکه در فواصل منظم ترك نموده و مریض را راحت کرد و بعضی از اطبا زیبق را بمقدار زیاد در مدت چند روزی استعمال میکنند تا انکه سوانح منتجر ثانوی مفقود شوند و انوقت استعمال انرا ترك مینمایند و بعضی دیگر بمقدار بسیار کم مدت مدیدی که عبارت از شش ماه تا سه سال باشد گاهی انرا استعمال کرده و گاهی ترك میکنند و محصولات زیبقی در دفع سموم سیفلیس اثری ندارند علاوه بر امراض و زیرین محصولات زیبقی را در دفع اورام اغشیه سرخی در ذم صفاق و صید و سفال حاد و تومورهای سفید و تهیجات حسایه بخصوص تهیج کبد و بسیاری از امراض جلدی و کشتن پارازیتهای جلدی با فواید زیاد استعمال میکنند و باید دانست که محصولات زیبقی غیر محلول محصولات یدی را با هم نباید استعمال کرد و یکی از دانشمندان ثابت کرده است که تمام محصولات زیبقی در صورتی که بواسطه کلورید دات امنیاك و پاکلورور دوسدیوم که بدن از انها اشباع شده و در ان موجودند مبدل به پرکلورور شوند

پاد زهر محصولات زیبقی اب البومینی و اهن احیا شده بواسطه هیدروژن و یا مخلوطی از ده جزء براده اهن و یك جزء روی و پر سولفور اهن پاد زهر محصولات جیوه میباشند

سولفور جیوه اولاً سولفور قرمز (**شنجرف**) تقریباً همیشه انرا در خارج استعمال میکنند که بطور دود در اکزه و سنود و قرحه های سیفلیسی بکار میبرند و بعضی اوقات در امراض جلدی مبرم استعمال میشود و اگر خواسته باشند در داخل انرا استعمال کنند بمقدار دو تا ده سی گرم میتوان استعمال کرد ثانیاً سولفور سیاه جیوه بعضی اوقات در داخل مانند عوامل ضد گرم و مسهل استعمال میشود و مقدار شربت ان از دو سی گرم تا یك گرم است

شنجرف

کلمل بخاری

طریق ساختن کلمل

پرتوکلرور و رزیبق یا **پرتوکلرور و رتطاهری زیبق** که **کلرور و رمرکور و روزیبق حلو و کلمل و کلملاس و کلمل بخاری** نیز نامیده میشود جسمی است غیر محلول در آب و الکل و اجسام دسم و از عوامل مغیّره و ضد دیدان و معرّق و محلّل و مدرّ لعاب و مسهل و ضد سفیلیس میباشد

طریق ساختن ان مطابق کدکس بگیرند سحوق دوتوکلرور زیبق (دارا شکنر) ۳ ذیتی فلزی ۲ دارا شکنه را ترکرده و با زیبق در هاون چینی مخلوط نموده ملایم کنند تا مخلوط متحدالاجزائی حاصل شود در گرم خانه بخشکانند و در قرعی که دهان پهن باشد تا نصف از این مخلوط بریزند و در حمام شنی انرا حرارت دهند بعد بگذارند سرد شود و قرع را بشکنند و مخلوط را بیرون اورده در ماسوره گلی که یك طرفش را با گل حکمت مسدود کرده داخل نمایند و در اوجاغ طولانی انرا قرار دهند بطریقی که انتهای باز ان بواسطه سوراخی که قطرش مساوی ماسوره بود بطول ۲ سانتی متر خارج از اجاغ باشد و بعد خمره را که در یك ثلث فوقانیش سوراخی بود با نوك باز ماسوره بواسطه ان سوراخ منطبق نمایند و با گل حکمت درزهای ماسوره را با اوجاغ و با خمره بخوبی مسدود نمایند و صفحه فلزی مضاعفی مابین اجاغ و خمره قرار دهند و در خمره را با چوب بگیرند و اطرافش را با کاغذ بچسبانند و در وسط این چوب سوراخ تنگی قرار دهند جهة خروج مواد انوقت ماسوره را حرارت دهند بحرارت قرمز و دقت نمایند که از طرفیکه نزدیکتر بخمره است اوّلاً ترکند و پرتوکلورور بشکل غبار بسیار نرم در خمره که بمنزله قابله است جمع میشود و باید انرا اب مقطر جوش بشویند تا انکه اب غساله با سولفید رات امنیاك سیاه رنك نشود و در یك ماسوره که ۱۰ سانتی متر قطر و ۵۰ سانتی متر طول ان بود در مدت دو ساعت ۵۰۰ گرم پرتوکلرور زیبق میتوان ساخت و ظرفیت خمره باید ۵۰۰ لیتر باشد و چون بمقدار کم خواسته باشند پرتوکلورور سازند میتوان در قرع افلاطونی بلور گردن کوتاهی که با قابله بسیار بزرگ بلوری متصل کرده باشند اجرای عمل نمود و بواسطه این عمل **کلمل بخاری** حاصل میشود و همیشه در داخل همین قسم کلمل را باید استعمال کرد و تکلیف دوا ساز است چه طبیب قید بکند یا نکند در داخل غیر از کلمل بخاری کلمل دیگری ندهد و مقدار شربت این کلمل در سفیلیس از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم است در غرض دو ذکر بطور حب استعمال کنند و جهة اسهال و دفع کرم از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم بطور سفوف و یا قرص و یا پوسون و نیز کلمل را مانند عوامل ضد محرك از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم که با مسحوق قند مخلوط کرده و به بیست قسمت نموده متدرجاً با شامند استعمال میکنند و کلمل از محصولات زیبقی است که بسرعت موجب ازدیاد ترشح بزاق میگردد و در خارج از دود ان جهة دفع سفیلیس در مرهم استعمال مینمایند

رسوب سفید

طریق ساختن رسوب سفید

مواد مانعة الجمع کلمل را هرگز با عرق غار گلاسی و محصولات بادام تلخ و سیانورها نباید استعمال نمود زیرا که تولید سیانور زیبق که از سموم قوی است میگردد و نیز با اغذیه شور و مایعات قلیائی از قبیل کربوناتها و بی کربوناتها نباید استعمال کرد چرا که بسهولت تولید بی کلرور (دارا شکنر) میشود و هم چنین جمع ما بین کلمل دکردهای فلزی و اهن و سولفور انتیمون و اسیدها و کلورور و برومورها و یدورهای محلول نباید نمود

ثانیاً پرتوکلرور و رد و مرکور ترسیبی که کلرور زیبق رسوبی و رسوب سفید (پرسیپیته بلان) نیز نامیده میشود

طریق ساختن ان بگیرند ازتات دو مرکور متبلر ۳ اسید کلورید ریك متداولی ۱۱ اسید ازتیك متداول اب مقطر مکد مقدار کافی ازتات را در مقدار زیادی اسید ازتیك اب دار یعنی بر نسبت ۱ در ده ۱ حل

کند واسید کلوریدریک ابدار به نسبت ادرع بیفزایند و بگذارند ته‌نشین شود رسوب را با اب مقطر جوش بواسطهٔ عمل انحراف بشویند تا انکه اب غساله بواسطه سولفید دامانیاک سیاه رنگ نشود واین قسم کلمل که معروف برسوب سفید است قوی‌تر از کلمل بخاری است در داخل بدن دنا استعمال میشود در دفع سیفلیس مقدار شربت ان از ۲ تا ۴ سانتی گرم است بطور حب در عرض روز جهة اسهال در دفع کرم از ۵ سانتی گرم تا ۶ دسی گرم بطور قرص وحب و پوسیون ودر ضد تحریک ۵ سانتی گرم با قند مسحوق در ۲۰ بسته مقدار شربت انست واین قسم کلمل را در خارج بیشتر از کلمل بخاری استعمال میکنند

سفوف کلمل معمول مصنف

بگیرند کلمل بخاری ۲۰ سانتی گرم تریاک مسحوق ۵ سانتی گرم قند مسحوق ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی بربندند و در درجهٔ دوم سیفلیس در عرض شبانه روز از دو یک سه بسته شروع کرده وهر روز یک بسته اضافه کنند وهمینکه عوارض مرض متوقف شد مقدار دوا را نیز متوقف سازند و چون مرض رو با نحطاط گذاشت از مقدار دوا نیز بکاهند

سفوف کلمل بمقدار منقسم معمول رانی

بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم قند مسحوق ۱ گرم مخلوط کرده در ۵ بسته ببندند وهر دو ساعت فاصله یک بسته در دفع اکلرشا نکری استعمال نمایند

ایضا سفوف کلمل بمقدار منقسم معمول بوشاردا

بگیرند کلمل ۳۰ سانتی گرم منیزی ۵ ادسی گرم مخلوط کرده در سه بسته ببندند ودر دفع اکلامپسی در عرض روز بیاشامند

سفوف افیونی کلمل معمول ریمارس

بگیرند کلمل ۶ سانتی گرم تریاک مسحوق ۲ سانتی گرم قند مسحوق ۲ گرم مخلوط کرده در ۶ بسته بربندند وهر سه ساعت به سه ساعت فاصله جهة تسکین واحتراز از ورم پس از عمل کاتاراکت یک بسته را سفوف نمایند

بی‌کلرور دیتوکسولیمه کوروزیف ودوتوکلرور دومرکور وکلورور مرکوریک ودارشکنه

نیز نامیده میشود **طریق ساختن ان** بگیرند سولفات دوبی‌اکسید دومرکور مسحوق ۱۰ کلرور دسدیوم مشوی ومسحوق ۱۰ مخلوط کنند ودر قرعی که تا ان پهن باشد تا نصفه از این مخلوط دهند ومدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند وبعد قرع را تا گردن در حمام شنی فرو برند وحرارت دهند در همان نوا باز گذارند تا بخاراتی که تولید میشود خارج گردد وچون دیگر بخار اب خارج نشد دهان نرا بگیرند وشن را از نصف فوقانی ان پر کنند واتش را زیاد نمایند در اخر عمل حرارت زیادی وارد ا درند وبگذارند بارامی سرد شود قرع را شکسته وملح تبیقی را خارج سازند واین عمل را در بخاری شمپانه باید اجرا نمود تا بخارات سمی که در هنگام عمل یعنی در وقت شروع بگرم کردن شن حمام مینمایند تولید میشوند از راه بخاری خارج شده وصدمه بر شخص عامل وارد نیاید بی‌کلورور دوجیتی است سمی در محلول در ۱۵ جزء اب و۳ جزء الکل ۹۰ درجه و۴ جزء اتر و۱۴ جزء گلیسرین واز عوامل ضد سیفلیس وانتی سپتیک ومولد اسکار است ودر دفع تعفن قوی الاثر ومقدار شربت ان از ۲ تا ۵ میلی گرم ودر خارج محلول مائی از او معمول میدارند واین محلول را تا ۲ در ۱۰۰۰ استعمال میکنند

بی‌کلورور جیوه بمقدار ۱ تا ۲ دسی گرم از سموم محرقه بسیار قوی است وچون بمقدار صغیر یعنی از ۵ میلی گرم تا ۲ سانتی گرم استعمال کنند خواصی که در باب محصولات تبیقی بیان کردیم از ان مشهود میشود واز عواملی است که در استعمال ان باید احتیاط زیاد نمود در خواص مشابه سایر محصولات محلول جیوه از قبیل سیانور دوپوتیزاپیک واستات وغیره

دارشکنه

است وسود دو توسولفات نیتوکه معروف به **تربد معدنی** میباشد ونیترات امانیاکو مرکوریک که موسوم به **جیوه محلول هاهمان** بود عبارتند از محصول تبیقی غیر محلول که امروز کمتر انها را استعمال میکنند **تربد معدنی** مقیی ومسهل مرد میباشد

مواد مانعة الجمع جمع ما بین قلیاثیات کربوناتهای قلیائی وسولفور وبدور وبرمورهای قلیائی وصابون وامتیک وفلزات ومطبوخات قابضه والبومین با دارشکنه نباید نمود

پادزهر دارشکنه اب البومینی وامراحا بشده سفید دوزنا است

زرق تحت‌جلدی اولا معمول لیژواس

بگیرند اب مقطر ۹۰ گرم دارشکنه ۲ سانتی گرم کلورید رات مورفین ۵ سانتی گرم در یک دراقه **پاراواز** که یک گرم ظرفیت ان است تقریبا ۵ میلی گرم دارشکنه خواهد بود در دفع سیفلیس هر روزه صبح دو دراقه در نسج لحمانی پشت بکار برند

ثانیا معمول برلیشتو بگیرند یدور دومرکور دوسدیوم ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند

ثالثا معمول کوت این دانشمند محلول البومینی دارشکنه را با عانت کلرور دوسدیوم وامانیوم ترتیب میدهد ودر زرق تحت‌جلدی بکار میبرد بطریقی که هر ۱ قطره محلول دارای ۵ میلی گرم سوبلیمه باشد

رابعا معمول استوب بگیرند سوبلیمه ۱/۲۵ کلرور دومونیوم ۱/۲۵ کلرور دوسدیوم ۱/۱۵ سفیده تخم مرغ ۱ اب مقطر ۲۵۰ حل کنند

خامسا معمول سئر این دانشمند بزدک محلول دارشکنه را در گلیسرین ترجیح میدهد وبنحوی این محلول را ترتیب میدهد که در هر دراقه ۱ تا ۲ سانتی گرم سوبلیمه باشد

زرق ضد سیفلیس معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند بی‌کلورور جیوه ۱۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند

زرق تحت‌جلدی معمول اوالد

بگیرند بی‌کلورور دوزیبق ۲ تا ۲۰ سانتی گرم کلورور دوسدیوم ۲ گرم تا ۲/۵ گرم در مقداری اب مقطر حل کنند که محصول ۵ سانتی مطر مکعب شود در هر سانتی مطر مکعبی از ۴ تا ۵ میلی گرم سوبلیمه دارد

محلول پپتونات جیوه معمول بامبرژه

محلولی از سوبلیمه با اب میسازند به نسبت ۵ در صد ومحلول دیگری از کلورور دوسدیوم به نسبت ۲۰ در صد ویک گرم پپتونات گوشت را در ۵ سانتی مطر مکعب اب مقطر حل کرده ومحصول را با کاغذ صاف مینمایند در این محلول مصفی ۶۰ سانتی مطر مکعب از محلول سوبلیمه ۵ صدم می‌افزایند ورسوبی که حاصل میشود با مقدار کافی (تقریبا ۵۰ تا ۶۰ سانتی مطر مکعب) در محلول کلورور دوسدیوم حل مینمایند در این محلول را در ظرف استوانهٔ درجه داری میریزند وبقدری اب مقطر بران می‌افزایند که جملتان ۱۰۰ سانتی مطر مکعب گردد وهر سانتی مطر مکعب این مخلوط دارای یک سانتی گرم جیوه است مرکب با پپتون ودر این ظرف استوانه را که محتوی محلول است میپوشانند ومیگذارند چند روز بماند وبعد با کاغذ صاف میکنند وزرق این محلول کم وجع‌تر از سایر زرقها است ووجع ان در امشرکمتر ونیم سانتی مطر مکعب این محلول را که زرق کنند معادل نیم سانتی گرم (۵ میلی گرم) سوبلیمه خواهد بود ویک دراقه پاراواز که نصفه باشد چون زرق کنند نوعا مورث چندان وجعی نمیشود ومرضی میتوانند انرا تحمل نمایند وچیزیکه در این عمل هست انست که خیلی زیاد باید زرقها را تجدید نمود

پپتونات جیوه

محلول تبیقی

محلول زیبقی جهة ذرق تحت جلدی معمول بئون بگیرند یدور زیبق ۱ گرم یدور دو پتاسیوم ۱ گرم فوسفات سودی با ذیك سود ۲ گرم اب مقطر مقدار کافی یعنی هر ۲ سانتی گرم یدور دارد ۱ سانتی مطر مکعب اب مقطر حل نمایند

پپتون جیوه امانیاکی معمول دلپش بگیرند بی کلورور زیبق ۱ گرم پپتون خشک کاسیلون ۱ گرم کلورور امانیوم ۱ گرم مطابق معمول عمل نمایند و هریك گرم این جیوه دارای ۲۵ سانتی گرم سوبلیمه است

محلول پپتون جیوه امانیاکی جهة ذرق تحت جلدی بگیرند پپتون جیوه امانیاکی ۱۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۲ گرم حل کنند و یك ذره قدر که ظرفیتان یك گرم و ۱۰ سانتی گرم از این محلول باشد دارای ۱ میلی گرم سوبلیمه خواهد بود داین محلول تا چند دوز بدون فساد محفوظ میماند و ترکیب نسخه ذیل مستحکم تر از محلول مذکور است بگیرند پپتون جیوه امانیاکی ۱۰ سانتی گرم اب مقطر ۲ گرم گلیسرین خنثی ۲ گرم حل کنند و بهمان مقدار محلول مذکور را استعمال کنند یکی از دانشمندان موسوم به **مارتینو** ترکیب ذیل را مستحکم تر از همه میداند بگیرند گلیسرین خنثی ۱۲ گرم پپتون جیوه امانیاکی ۱۰ سانتی گرم حل کنند ابتدا بطوری ذرق نمایند که یك میلی گرم جیوه در بدن داخل کرده باشند و بعد متدرجا زیاد کنند تا ۲ و ۵ میلی گرم و میگوید مکرر این عمل را کرده ام و مشاهده نموده ام نه وجع و نه اختلال موضعی نه هیچ نوع اثار زیبقی و همین مصنف محلول **دلپش** را بواسطه مجرای معدی باین طریق استعمال میکند بگیرند پپتون جیوه امانیاکی ۱ گرم گلیسرین ۲ گرم اب مقطر ۲۰ گرم حل کنند دو قاشق چای خوری این محلول دارای ۵ میلی گرم سوبلیمه است و معده اگرچه این محصول را بخوبی تحمل میکند ولی اثر ان بسرعت و اطمینان ذرق تحت جلدی نیست

بعضی ترکیبات زیبقی — اکسید قرمز جیوه از محصولات تو به و سمیه است و خیلی بندرت در داخل استعمال میشود و مقدار شربت ان از ۵ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم در استعمالات خارجی از در استعمالات خارجی محصولات زیبقی بیان خواهیم کرد

سیانور جیوه مانند دار شکنه از محصولات سمی است (ملاحظه نمائید دسیانور در ار را)

سیانید دار زیرات دو ید ورد و پتاسیوم (ملح کایوت) مقدار شربت ان مانند سوبلیمه است

محلول زیبقی معمول ونوت بگیرند **ملح کایوت** ۳۰ سانتی گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم حل کنند و یك قاشق کوچك صبح و عصر بیاشامند

پرتونیترات جیوه از محصولات بسیار خطرناکی است که بندرت استعمال میشود و مقدار شربت ان مانند دار شکنه است

استات جیوه تقریبا مانند محصولات سابق الذکر سمی است و مقدار شربتش مانند انها است

سالیسیلات جیوه سمیتش کمتر از محصولات مذکور است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ سانتی گرم

جیوه محلول هاهمان یکی از محصولات غیر محلول میباشد و کم اثرتر از محصولات مذکور و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ سانتی گرم بطور حب

یدور زیبق یا **پرتو یدور د و مرکور که یدور د مرکورو** نیز نامیده میشود **طریق ساختن ان** بگیرند جیوه فلزی ۱۰۰ ید فلزی ۸ الکل ۹۰ درجه مقدار کافی جیوه و ید و الکل را در هاون چینی

صلایه کنند و بقدری الکل دریزند که مخلوط مانند خمیر شود و بر صلایه مداومت نمایند تا جیوه بکلی مفقود گردد و محصول زرد سبز رنگ شود و انرا در قرعی ریخته و با الکل جوش بشویند تا اگر تولید بی یدوری شده باشد از ان گرفته شود و با حرارت ملایمی بخشکانند و در پناه روشنائی حفظ کنند و پرتو یدور را هرگز بمقدار زیاد نباید ساخت زیرا در هنگام ترکیب تولید حرارت زیادی میگردد و این محصول از دو یدور مرکور است که جامع خواص ید و جیوه هردو میباشد اگرچه بواسطه سرعت فسادش بعضی از ان تکذیب کرده اند و در داخل بمقدار ۱ تا ۵ سانتی گرم بطور حب استعمال میگردد و بعضی از اطبا متدرجا تا ۱۰ سانتی گرم و زیادتر هم تجویز مینمایند

دو توید ورد و مرکور که بی ید ورد و مرکور نیز نامیده میشود **طریق ساختن ان** بگیرند بی کلورور زیبق ۸ ید ورد و پتاسیوم ۱۰ اب مقطر ۲۵۰ بی کلورور را در ۱۵۰ اجزاء اب مقطر حل کنند و یدورد و پتاسیوم را در ۱۰۰ اجزاء دیگر حل کنند و محلول اول را بروی محلول دوم بریزند و مخلوط کنند و رسوبی که حاصل میشود عبارت از بی یدور است با اب مقطر بشویند و با حرارت ملایمی در تاریکی خشك کنند و در پناه روشنائی حفظ نمایند و از ۳ جزء موادی که استعمال کرده اند ۸ جزء محصول بدست می اید و دو توید ورد خواص شبیه به پرتو یدور دارد و همان خواص را ظاهر میسازد ولی خیلی قوای از ان است و نباید انرا استعمال کرد مگر بمقادیر بسیار کوچك و مقدار شربت از ۵ تا ۲۵ میلی گرم است

ید و دکلرور مرکورو (ملح بوتینی) جهة حصول این ملح بگیرند بی کلورور زیبق ۳۷/۴ بی یدور زیبق ۶۲/۶ مخلوط کرده صلایه کنند

حب ید و دکلرور مرکورو بگیرند ید و دکلرور مرکورو ۲۵ سانتی گرم صمغ عربی ۱ گرم مغز نان ۹ گرم عرق بهار نارنج مقدار کافی ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ عدد در روز بیاشامند

پوماد ید و دکلرور مرکورو بگیرند ید و دکلرور مرکورو ۲۵ تا ۵۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط نمایند و سه روز پی در پی روزی یك دفعه دواکثر مرض منطول کنند و سه روز بعد فقط با پیه چرب کنند و چندین دفعه این عمل را مکرر نمایند این پوماد از عواملی است که در اکثر مرض خیلی مفید است و بخوبی تاثیر میدهد بخصوص اکثر یا بکلی تا اگرچه نسخه بوتینی ۵ سانتی گرم در ۴ گرم است

نطول ید و دکلرور مرکورو ید معمول دو رئی بگیرند ید و دکلرور مرکورو ۲/۵۰ گرم ید ورد و پتاسیوم ۴ گرم اب مقطر ۴ گرم گلیسرین ۴ گرم ید و دکلرور مرکورو را با ید ورد و پتاسیوم صلایه کنند و اب مقطر را قطره قطره بیفزایند و از کاغذ صافی بسیار کوچکی بگذرانند و بعد گلیسرین را بیفزایند و هر شب با قلم مو بروی سطوح معلوله نطول کنند و فردا صبح اگر چیزی از ان بروی ان سطوح باقی مانده با اسفنج و اب بشویند و پاك کنند این نطول نیز در اکثر مرض معمول است

ید و هید رار زیرات دو ید و رد و پتاسیوم ترکیب بی ید ورد و مرکور با ید ورد و پتاسیوم یکی از عوامل زیبقی بسیار مطمئن و خیلی سهل الاستعمال را بنا میکند و بواسطه تجارب متکاثره که در این باب کرده اند ثابت شده است که از جهة قوت اثر در صف اول ترکیبات زیبقی واقع است و قوی الاثر است در دفع سوانح ثالثی و جهة ساختن ان یك جزء بی ید ورد مرکورو یك جزء ید و رد و پتاسیوم را گرفته و مخلوط کرده و بقدری اب مقطر می افزایند تا حل شوند و بعد عاب احتیاط محلول را تبخیر میکنند و متبلور ها سود

کرنگشان زرد است مبتلا میگردند

محصولات ید و هیدرارژیرات ید رد و پتاسیوم معمول لاموت

اولاً **محلول** بگیرند ید و هیدرارژیرات ید و رد و پتاسیوم از هر یک سی گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و مقدار شربت این محلول از ۱۰ تا ۴۰ گرم است که مدت رجاد در ۲۴ ساعت استعمال شود ثانیاً **حب** بگیرند ید و هیدرارژیرات ید رد و پتاسیوم از هر یک سی گرم قند شیر ۶/۵ گرم مطابق معمول ۳۲ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب مدت رجاد در عرض روز بیاشامند ثالثاً **پوماد** بگیرند ید و هیدرارژیرات ید و رد و پتاسیوم از ۱ تا ۴ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم پوماد سازند و در بعضی مواقع میتوان بر مقدار ید و هیدرارژیرات افزود و این پوماد در اول که ساخته میشود کاملاً سفید است و بعد پس از چند زمانی زرد قهوه رنگ میگردد رابعاً **غرغره** بگیرند ید و هیدرارژیرات ید و رد و پتاسیوم ۱ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم غرغره کند و این محلول را نیز میتوان در بینی تزریق نمود

شربت ضد سفلیس ید و هیدرارژیرات معمول پوش بگیرند ید و هیدرارژیرات ید و رد و پتاسیوم ۱ گرم نقیع زعفران ۱۰ گرم شربت ساده ۴۸۹ گرم شربت سازند و این شربت را در سفلیس کهنه بمقدار ۲۵ تا ۱۰۰ گرم مخلوط با تیزن مناسبی در روز میاشامند و هر ۲۵ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم ید و رهیدرارژیرات میباشد

شربت ژیبر و یدال در آن تغییری داده بگیرند بی ید و رد و مرکور ۳۰ سانتی گرم ید و رد و پتاسیوم ۳۰ گرم اب مقطر ۵۰ گرم شربت ککنا ۹۵ گرم این شربت را باید صاف کرد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم است در روز

حب ید و هیدرارژیرات ید و رد و پتاسیوم معمول پوش بگیرند بی ید و رد و مرکور و ید و رد و پتاسیوم مکد ۴ دسی گرم قند شیر ۳ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۳۲ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز در دفع اخلاط الامزاجی سفلیس بیاشامند

شربت دوتوید و رد و مرکور ید و ره معمول بوتنی و ژیبر بگیرند بی ید و رد و مرکور ۱ گرم ید و رد و پتاسیوم ۵۰ گرم اب ۵۰ گرم حل کرده و با کاغذ صاف کنند و بعد ۲۴۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ درجه بیفزایند و مقدار شرب این شربت یک قاشق سوپ خوری است که دارای ۱ سانتی گرم بی ید و رد و مرکور و ۵۰ سانتی گرم ید و رد و پتاسیوم میباشد

شربت ید و هیدرارژیک و شربت ید و رد و پتاسیوم معمول موزولا

نمره ۱ بگیرند بی ید و رد و هیدرارژیک ۱ سانتی گرم ید و رد و پتاسیوم ۵ و ۱۰ و ۱۵ تا ۲۰ گرم شربت ساده و یا شربت پوست نارنج و یا اب مقطر ۲۰۰ گرم

نمره ۲ بگیرند ید و رد و پتاسیوم ۲۰ گرم شربت ساده و یا شربت پوست نارنج و یا اب مقطر ۲۸ گرم

در نسخه نمره ۱ مقدار بی ید و رد و ماده حامل آن ثابت است ولی مقدار ید و رد و پتاسیوم متغیر است و ثابت نیست و در سفلیسهای بد وی مفرح باید این شربت را دستور بنکه محتوی منتها مقدار ید و رد و پتاسیوم باشد یعنی ۲۰ گرم بمقدار ۲ تا ۳ قاشق کوچک و بعضی اوقات زیادتر استعمال نمود که هر قاشق محتوی ۲ گرم ید و رد و پتاسیوم است و وقتی که مرضا نتوانند دیگر تحمل ید و رد و پتاسیوم را نمایند چنانچه اغلب مشاهده میشود باید جداگانه زیبق و ید و رد را

استعمال نمود و در نسخه نمره ۲ هر قاشق ترشی خوری محتوی یک گرم ید و رد و پتاسیوم است که اقل مقدار آن بود

محلول ید و زیبق معمول هاردی بگیرند ید و رد و پتاسیوم ۱۰ گرم بی ید و رد و مرکور ۵ تا ۱۰ سانتی گرم اب ۲۵۰ گرم مطابق معمول حل کنند و در قسم ثالث سفلیس توبرکولی هر روز یک قاشق ترشی با یک پیاله مطبوخ هوبلون بیاشامند

حب دوتوید و رید و ره جیوه معمول ژیبر بگیرند بی ید و رد و مرکور ۱۰ سانتی گرم ید و رد و پتاسیوم ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۵۰ سانتی گرم با مقدار کافی عسل خمیر متحد الاجزائی سازند و ۲۰ حب کنند و روزی دو حب صبح ناشتا بیاشامند

شربت ضد سفلیس معمول بازن بگیرند بی ید و رد و مرکور ۲۰ سانتی گرم ید و رد و پتاسیوم ۱۰ گرم شربت اشنان ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و در روزی دو قاشق کوچک شروع کرده و تا ۴ قاشق برسانند

در بیان محصولات مختلفه زیبقی

هیدرارژیروم کوم کرتا معمول انگلستان بگیرند جیوه ۲۸/۳۵ آهک ۷/۶۵

اب زیبقی ساده بگیرند زیبق ۱۰۰ گرم اب ۴۰۰ گرم در قرعی مخلوط کرده مدت دو ساعت بجوشانند و بواسطه عمل انحراف اب صاف روی آنرا بردارند و غسول این اب در دفع شپشهای عانه مفید است و نیز در داخل از اما نند عوامل ضد کرم جهت دفع اسکاریدها و جانا استعمال میکنند و مقدار شربت آن در طفل دو ساله ۳۰ گرم است

بی کلرورد و مرکور البومینی (جیوه حیوانی) بگیرند سفیده تخم مرغ ۲ دانه در ۵۰۰ گرم اب مقطر حل کنند و ۶ گرم دارشکنه را در مقدار کافی اب مقطر حل کرده و محلول سفیده را بر روی آن بریزند و رسوبیکه حاصل میشود جمع کرده با اب مقطر بشویند و در دگرم خانه خشک کنند و این محصول جزء اعظم و اصلی بستاج اولبویر است

حب جیوه حیوانی بگیرند جیوه حیوانی مسحوق در نیشه خطی مکده ۶ گرم با مقدار کافی شربت صمغ ۱۰۰ حب سازند و ابتدا روزی یک حب استعمال کرده و مدت رجاد باد نمایند

دوتوکلرورد و مرکور محلول (لیکور وانزباتن) بگیرند دارشکنه ۱ اب خالص ۹۰۰ الکل خالص ۱۰۰ دارشکنه را در الکل حل کرده و بعد اب مقطر را بیفزایند و این نسخه که مطابق دستور العمل **کدکس** است یک هزارم وزنش دارشکنه میباشد و در بعضی نسخه ها در ۱۰۰ گرم محلول ۲۵ میلی گرم دارشکنه موجود است یعنی ۱ در ۴۰۰ ۱۱۵۲ هر چند مقدار شربت لیکور وانزباتن کدکس یک قاشق کوچک است مخلوط در یک پیاله شربت قند و یا ماء الشعیر باشد

محلول دارشکنه ۱ در ۵۰۰۰ تا ۱ در ۱۰۰۰ را در دفع سوانح وضع حمل بطور زرق مهبلی استعمال میکنند و در دوم داخلی رحم که از عوارض وضع حمل باشد ۱ در ۵۰۰۰ معمول میدارند و پس از آن مقدار زیادی اب زرق میکنند و بکی اندازه آن در این محلول دو گرم دارشکنه ۵ گرم اسید طرطریک می افزایند تا مانع از ترسیب دارشکنه

بواسطهٔ مواد البومینی گردد

محلول طبیعی جیوه معمول میال بگیرند آب مقطر ۵۰۰ گرم نمک طعام امانیاک مکد ۱ گرم سفیدهٔ تخم مرغ ایرانه دارشکنه ۳۰ سانتی گرم اول سفیده را در آب مقطر حل کرده و صاف نمایند و بعد سایر مواد را حل نموده مجدداً صاف کنند و هر ۱۰ گرم این محلول که عبارتست از یک قاشق کوچک بود دارای ۱ سانتی گرم داراشکنه است

لیکور موردیاک بگیرند بی کلرور جیوه ۱ گرم الکل ۹۰ گرم شربت مورفین ۲۵۰ گرم عرق بهارنارنج ۱۰۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم الکولاتو نعناع ۴ گرم مطابق معمول عمل نمایند و یک قاشق کوچک این محلول دارای دو سانتی گرم دارشکنه است

محلول یدوهیدرارژیرات پتاسیوم معمول پوش بگیرند بی یدور دو جرکوریدور و یدور پتاسیوم مکد ۴ دسی گرم آب مقطر ۲۵۰ گرم حل کنند و از ۱۰ تا ۲۰ گرم این محلول را در مواقع که لیکور وان ذیاتن را استعمال میکنند در ۲۴ ساعت استعمال نمایند

الکسیر ضد ونرین معمول ودیغ بگیرند مسحوق سفرگالک ۲۴ گرم ژنا وند و پی ثبنی نیم کوب کرده ۱۲ گرم تریاک خوید خورد کرده ۴ گرم مدت سه چهار روز در ۱۰۰۰ گرم الکل ۲۲ درجه بخیسانند و با پالا صاف کرده ۲ گرم دارشکنه در مصفی حل نموده بعد با کاغذ صاف نمایند و در دفع سفیلیس ۳۰ گرم این الکسیر را در یک لیتر تیزن عشبه مخلوط کرده در عرض روز بیاشامند و مدت بیکماه بر آن مداومت نمایند

تعفین سیانوری معمول پارانت بگیرند سیانور دو جرکور (اکسید و سیانور) ۱۲ دسی گرم کلوریدرات امانیاک ۱۲ گرم عصارهٔ شمشاد ۱۰۰ گرم عصارهٔ اکونیت ۱۲ گرم دهن فرانیسون ۴ گرم آب مقطر ۴۴۰ گرم الکل ۹۵ درجه ۲۲۰ گرم سیانور را در آب حل کنند و بعد نمک امانیاک و عصاره ها و الکل را بیفزایند و چند ساعت بگذارند بماند و با کاغذ صاف نموده دهن فرار را بیفزایند و باید ۷۵۰ گرم محصول بدست آید و در دفع سفیلیس ۵ گرم صبح و ۵ گرم عصر در شربت مناسبی مخلوط کرده بیاشامند و تا ۳۰ گرم از این تعفین در عرض روز میتوان آشامید

شربت صمغی جیوه معمول لانیو بگیرند جیوه ۱۳ دسی گرم مسحوق صمغ عربی ۳۰ گرم شربت مرکب ریوند ۳۰ گرم مخلوط کرده در هاون بلوری صلایه کنند تا جیوه کشته شود و کاملا حل گردد و بعد ۴۰ گرم دیگر شربت مرکب ریوند را بیفزایند و مقدار شرب این شربت از ۵ تا ۳۰ گرم است در دفع سفیلیس

شربت نباتی معمول ولنو بگیرند ریشه لوف ۶۰ گرم ریشهٔ بیبانلیس برگ سبز نعناع مکد ۳۰ گرم سنای مکی تخم گشنیز ریشهٔ شیرین بیان مکد ۱ گرم آب ۷۵۰ گرم قند ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و در ۵۰۰ گرم این شربت موافق تجویز طبیب و تصرفات ۱ سانتی گرم دارشکنه و زیادتر و یا کمتر حل کنند و مقدار شربیان بسته بحکم طبیب است و از عوامل ضد سفیلیس میباشد

شربت بلیث (این نسخه تصحیح شده نسخه اصل است) بگیرند ازتیتر یک ۲ گرم در ۵۰۰ گرم شربت ساده مخلوط نمایند و یک قاشق کوچک در یک پیاله آب و یا تیزنی داخل کرده صبح بیاشامند

این شربت را باید واساز حاضر داشته باشد و هر وقت طبیب تجویز شربت بلیث ذیبقی میکند باید مقدار و طبیعت ترکیب ذیبقی را توضیح نماید مثلا بنویسد ۱ سانتی گرم دارشکنه در ۳۰ گرم شربت بلیث و این ترکیب

مذکور در اطفال خیلی مناسب است که با قاشق چای خوری بطفل بخورانند

شربت لاردی (این نسخه بعضی اضافات بر نسخه اصل دارد) بگیرند شربت منتقی لاردی ۵۰۰ گرم دوتو کلورور جیوه کلوریدرات امانیاک عصارهٔ ماتی تریاک مکد ۵ سانتی گرم لیکور **هوفمان** ۲ گرم مطابق معمول عمل نمایند و ۲۰ تا ۶۰ گرم در دفع سفیلیس استعمال کنند

شربت ضد اسکوربوت پورتال بگیرند ریشه خطیانا ۲۰ گرم ریشه گارانس ۱ گرم پوست ککینا کالیزایا ۵ گرم ریشه دیفوره ۳۰ گرم برگ تره تیزک برگ کوکلیاریا مکد ۱۰ گرم قند سفید ۱۱۰۰ گرم آب ۵۰۰ گرم در هاون مرمری نخود و برگها را کوفته و با فشار دو قوت عصیر آنها را گرفته صاف کنند و پوست ککینا و ریشه ها را نیم کوب کرده مدت دوازده ساعت در آب دم کنند و صاف نمایند و مقدار این مصفی ۵۰۰ گرم و مصفای عصیری ۱۲۰ گرم باید باشد و دو مصفی را داخل هم کنند و با حرارت ملایمی قند را در آنها حل نموده بگذارند سرد شود و موافق دستور العمل و حکم طبیب در ۵۰۰ گرم این محصول ۵ سانتی گرم دارشکنه حل کنند و این شربت از عوامل مصفیه است و در اختلالات جلدی و سفلیسیه ها بمقدار ۵۰ گرم مستعمل

شربت ذیبقی معمول دورشی نمره ۱ بگیرند ید و ذاهن ۲ گرم یدور پتاسیوم ۱۰ گرم بی یدور دو هیدرارژیر ۱۲ سانتی گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم

نمره ۲ بگیرند یدور دوفر ۲ گرم یدور دو پتاسیوم ۱۰ گرم بی یدور دو هیدرارژیر ۱ دسی گرم محلول فولر ۱۰ گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم

هر یک از مواد را منفرداً در چند قطره آب حل کنند و محلولها را در شربت داخل نمایند و بعد محلول فولر را بیفزایند و در سوانح ثالثی سفیلیس این شربت ها را استعمال میکنند

اتیوپ انتیمونی هوکزام بگیرند جیوه ۱۲۵ گرم سولفور انتیمون ۱۰۰ گرم گل گوگرد ۶ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند تا هیچ ذره از جیوه مشاهده نگردد و این محصول را بمقدار ۱ گرم در دفع سفیلیس و تهیجات لمفاتیکی و کرمهای معوی استعمال میکنند

جیوه صمغی پلانك بگیرند جیوه ۱ گرم مسحوق صمغ عربی ۳ گرم شربت باکود ۴ گرم در هاون چینی صلایه کنند تا جیوه بکلی کشته شود و در مداوای اختلالات سفیلیسی ۲ گرم این محصول را با یک شربت مناسبی و یا بطور معجون و یا حب استعمال مینمایند

گرد جیوه تریاک دار معمول روست بگیرند کلمل ۲ گرم تریاک ۵ سانتی گرم دیگر نبات ۶ دسی گرم اولیوساکرور دارچین ۸ گرم مطابق معمول گرد سازند و در ۱۲ بسته مساوی بسته بندند و در دفع صدروقالی از ۱ تا ۲ بسته در روز بیاشامند

گرد جیوه هاهمان بگیرند تریاک مسحوق ۱ گرم جیوه محلول هاهمان ۱ گرم مسحوق کرا ۱۰ گرم مخلوط کرده مطابق معمول گرد سازند و ۳ دسی گرم در سفیلیس معمول دارند

گرد ضد خناق معمول وبر بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم شکر ۵ دسی گرم مسحوق قند ۱ گرم مخلوط کرده بفاصله نیم ساعت در کودک دفعه بیاشامند و بعضی اوقات از ۵ تا ۱۰ مقدار شربت لازم میشود

گرد محلل معمول دوپیوش بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم طرطر استبیبه ۵ سانتی گرم لودانم

سیدنم ١٠ قطره مسحوق قند سفید ١٠ گرم مخلوط کرده وبدقت صلایه کند وگرد متحد الاجزائی سازند ودرگرده بسته
مساوی بربندند ودر تحلیل ورام الات حشوی هر دو ساعت فاصله یك بسته بپاشانند

قرص زیبقی سکری معمول لانیو

بگیرند مسحوق قند ٢٨٠ گرم جیوه ٢٠ گرم مسحوق صمغ عربی ٢٠ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا جیوه کشته شود وبعد ٢ گرم مسحوق ونیل فزوده وبا مقدار کافی اب خمیر کرده قرصهای ٤ دسی گرمی سازند ودر دفع اختلالات سفلیسی از ١ تا ٢ قرص در روز بپاشانند

قرص زیبقی مغتر

بگیرند خمیر شوکولای ونیل دار ٥٠٠ گرم کلمانس معمول ١ گرم مطابق معمول ١٠٠ قرص سازند وهر قرصی دارای یك میلی گرم کلمانس است ودر دفع اختلالات سفلیسی روزی ده قرص بپاشانند که یك سانتی گرم کلمل استعمال کرده باشند

حبهای جیوه معمول مور یالك

اولا بگیرند پر تو ید و جیوه ٥ سانتی گرم عصاره تبانیك ١ سانتی گرم عصاره کنکنا ٤ سانتی گرم برای یك حب باین طریق ٥٠ حب سازند
ثانیا بگیرند دارسکنه عصاره تبانیك مکد ١ سانتی گرم عصاره کنکنا ٤ سانتی گرم برای یك حب نیز باین طریق ٥٠ حب سازند

بقول کلی

اولا باید جیوه را از مقداری کم شروع نمود تا معده وامعا ان را قبول کرده وتحمل نمایند ثانیا بر مقدار ان مندرجا باید افزود که باید روز فاصله انمقدار را زیاد کرد تا اثر کافی وشافی دوا ظاهر گردد وتعیین مقدار جیوه و محصولات ان عموما غیر ممکن است وکلیتا استعمال مقدار کمتر بهتر وقابل جذب بتر وسریع الاثر تر از مقدار زیاد است و بهترین دلیل بر اثر دوا ظهور تهیج در لثه ها وغشاء مخاط دهان است که دلیل بر جذب زیبق وهم بیان میکند که اعمال جسم بدن بقدر کفایت اشباع شده واثر شافی بروز خواهد نمود ودر سفلیسها خفیف وسطحی مانند بثورات جلدی مجدد و مخاطی ضعیف تعدی نباید جیوه استعمال نمود که در لثه ها تهیجی ظاهر نشود و لهذا مصنف استعمال حبوب ذیل را ترجیح میدهد

حب جیوه معمول مصنف

بگیرند پر تو ید و زیبق ١ گرم عصاره تبانیك ٢٥ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی بمقدار کافی مطابق معمول ٥٠ حب سازند روز اول و دوم یك حب صبح ویکی عصر ودر روز سوم وچهارم دو حب صبح ویکی عصر ودر پنجم وششم دو حب صبح و دو حب عصر وهم چنین هر دو روز یك حب زیاد کنند تا انکه بروزات سفلیسی متوقف شوند وانوقت مقدار دوا را نیز متوقف سازند وهمینکه رو با نحطاط گذاشت از عدد حبوب بکاهند وکلیتا کمتر اتفاق میافتد که محتاج بزیاد تر از ٥ حب در روز شوند

حب زیبقی بلوست

بگیرند جیوه مسحوق صبر زرد مکد ٥٠ مسحوق ریوند چینی ٣٠ مسحوق سقمونیا ٢٠ مسحوق فلفل سیاه ١٠ عسل ٥٠ مطابق معمول خمیر متحد الاجزائی ترتیب داده وازان حبهای ٢٠ سانتی گرمی سازند و ١٢ عدد از این حبوب را مانند مسهل استعمال میکنند ودر اختلالات جلدی وسفلیسی هر دو روز ٢ حب معمول میدارند و هر حبی محتوی ٣ سانتی گرم جیوه و ٣ سانتی گرم صبر ٢ میلی گرم سقمونیا است

حب دافع اکزما معمول بیت

بگیرند خمیر بلوست سابق الذکر ٢٠ گرم صابون طبی ٥ گرم مخلوط کرده مطابق معمول ٥٠ حب سازند ودر روزی ٢ و ٣ حب در اکزمای مزمن استعمال کند

حب دافع یرقان معمول سنو زلك

بگیرند عصاره شوکران ٥ گرم خمیر بلوست ١ گرم مطابق معمول ٥٠ حب سازند واز ٢ تا ٣ حب در روز استعمال نمایند

حب اونگان زیبقی معمول لانیو

بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ٤ گرم مسحوق ریشه خطمی ٣ گرم مطابق معمول ٤٠ حب سازند ودر دفع سفلیس روزی ٣ حب استعمال کند ونیز در دفع سل ریوی از استعمال این حبوب تمجید کرده اند

حب زیبقی معمول سدیلوت ودریه

بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ٣ گرم صابون طبی ٢ گرم مسحوق اصل السوس ١ گرم مطابق معمول حبهای ٢ دسی گرمی سازند واین حبوب را حب زیبق صابونی کدکس نیز میامند ومقدار شربت در مردان ٣ ودر زنان ٢ عدد است وچون بمقدار ٥ تا ٤ حب استعمال کند بسرعت موجب سیلان بزاق میگردد

حب زیبقی معمول بیت

بگیرند اونگان زیبقی مسحوق عشبه مکد ٥ گرم مطابق معمول ٥٠ حب سازند واز ١ تا ٥ حب در روز در دفع سفلیس بپاشانند

حب پلانك

بگیرند جیوه عصاره شوکران مکد ٥ گرم عسل مسحوق اصل السوس مکد ١٠ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا جیوه مضمحل گردد وحبهای ١ دسی گرمی سازند واز ٢ تا ٤ حب در عرض روز استعمال کند

حب ناپولی معمول مارتن سولون

بگیرند اونگان زیبقی ٥ گرم عصاره شوکران ٣ گرم عصاره تریاك ٢ گرم مطابق معمول ١٠٠ حب سازند واز ٢ تا ٥ حب در روز در دفع سفلیس مزاجی و جرب مبهم استعمال نمایند وهر حبی دارای ٥٠ میلی گرم اونگان زیبقی است

حب زیبقی ساده معمول کدکس (حب ابی)

بگیرند زیبق ٥ گرم گلقند ٧/٥ گرم مسحوق اصل السوس ٢/٥ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا جیوه کشته شود ومطابق معمول ١٠٠ حب سازند وهر حبی دارای ٥ سانتی گرم جیوه است واز ١ تا ٣ حب در روز استعمال کند

حب دافع اسکوربوت معمول بودلوك

بگیرند سولفور سیاه جیوه ١ دسی گرم منیزی ٥ سانتی گرم مسحوق شوکران ١ دسی گرم برای یك حب ابتدا روزی یك حب صبح ویکی عصر وبعد مندرجا مقدار را زیاد کنند تا ١٠ حب در عرض روز

حب انتیمونی جیوه معمول شاین

بگیرند سولفور انتیمون سولفور سیاه گوگرد مکد ١ گرم مخلوط کرده باقدری مربای ناردنج دو حب بزرگ سازند یکی صبح ویکی عصر در دفع خنازیر بپاشانند

حب کلمل

بگیرند کلمل مسحوق ریشه خطمی مکد ١ گرم با مقدار کافی عسل ٢٠ حب سازند وهر ربع ساعت فاصله یك حب مانند عوامل مغیره وضد محرك استعمال کند

جبهای کوچك هوفمان

بگیرند کلمل مغزنان مکد ٢ گرم مخلوط کرده باقدری اب ٢٠٠ حب سازند

حب دافع یرقان معمول کورولی

بگیرند عصاره اشان ١٠ گرم کلمل ٥ گرم ١٠٠ حب سازند واز ٣ تا ٤ حب در روز بپاشانند

حب مرکب کلمل معمول ریکورد

بگیرند کلمل بخاری ١ گرم مسحوق تریاك شوکران ٢ گرم صابون طبی ٢ گرم مطابق معمول ٢٠ حب سازند این حبوب را در دفع تهیج مری که بعد از دم بیضه سوزاك باقی میماند استعمال مینمایند وابتدا از یك حب شروع کرده ودر هر پنج روز یك حب زیاد میکنند تا بشش حب برسد ودر صورتیکه سوانح زیبقی عارض شوند مقدار ان را باید کم نموده یا بکلی ترك کرد

حب زیبقی مدرّ معمول کرو ولیر بگیرند کلمل ۱ گرم مسحوق عنصل ۵ سانتی گرم شربت زیرون مقدار کافی مطابق معمول ۱۲ حب سازند در ذات الجنب مرض در وقتی که جذب مایع مجتمع خیلی بطئ بود از ۱ تا ۲ حب در روز استعمال نمایند

حب اوبرین بگیرند کلمل ۵ سانتی گرم تریاک ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و هر سه ساعت بر ساعت فاصله یک حب بخورانند و همین که تشنج براق ظاهر شد استعمال آنرا ترک کنند در دفع تومور سفید مستعمل است

حب شوکران و کلمل معمول گاما بگیرند عصارهٔ شوکران ۴۰ گرم پروتوکلورور زیبق ۳۰ گرم مطابق معمول ۴۰۰ حب سازند و این حبها را بمقدار ۱ تا ۶ در روز با فواید نیکو در دفع ورم مزمن بیضه استعمال مینمایند

گرد پلوجر بگیرند کلمل ۱ گرم گوگرد طلائی انتیمون ۲ گرم مطابق معمول گرد سازند و در دفع امراض خنازیری و ورنین از ۳ تا ۵ دسی گرم در عرض روز استعمال نمایند

حب پلوجر بگیرند گوگرد طلائی انتیمون کلمل اسمکد ۳ گرم سقز کاک ۲ گرم با قدری شربت صمغ حبهای ۳ دسی گرمی سازند و در دفع هیجانات احشاء بطنی از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بخورانند و بعضی از معلمین بجای سقز کاک عصارهٔ اصل السوس استعمال میکنند

حب دافع جرب معمول گال بگیرند عصارهٔ شبدر آبی عصارهٔ مائی کاک مکد ۴ گرم سولفور انتیمون کلمل مکد ۱ گرم مسحوق ریوند مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در دفع جرب و هیجانات احشاء بطنی از ۵ تا ۴ حب بخورانند

حب مرکب کلمل معمول واسازی انگلستان بگیرند کلمل ۵/۳ ۲۸ سولفور انتیمون ۵/۳ ۲۸ سقز کاک ۷/۶ ۵ دوغن کرچک ۸/۶ ۲۶ مطابق معمول حبهای ۳ دسی گرمی سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز بخورانند و این حبوب تقلید حبوب **پلوجر** میباشند

حب محلل معمول روست بگیرند کلمل ۶ دسی گرم سولفور طلائی انتیمون ۱۲ دسی گرم عصارهٔ شوکران عصارهٔ کالاند و لامکد ۱ گرم مسحوق دارچینی مقدار کافی مطابق معمول حبهای یک دسی گرمی سازند و در دفع اورام صلبه و مزمن روزی سه حب در سه دفعه بخورانند

حب معمول اطبای سوئد بگیرند کلمل ۶ گرم سولفور سیاه جیوه ۶ گرم کهربا معدنی ۴ گرم با مقدار کافی مغز نان ۴۰ ۱۲ حب سازند و مانند عوامل ضد سفلیس از ۳ تا ۴ حب در عرض روز بخورانند

حب ضد وجع مفصل معمول ویک دازیر بگیرند صابون طبی رنده کرده ۴ گرم عصارهٔ ذهره گاو ۲ گرم مخلوط کرده بیفزایند سقز کاک کلمل مسحوق کاک مکد ۱ گرم و حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۱ تا ۲ حب صبح و همین مقدار عصر بخورانند

گرد ایپکا و کلمل تریاک دار معمول الیس بگیرند کلمل ۱ گرم تریاک ۵ سانتی گرم ایپکا ۵ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند و در هشت بسته مساوی ببندند در دفع دوسنطاریا ساعتی یک بسته بخورانند

حب دافع دوسنطاریا معمول بودن بگیرند ایپکا کلمل مکد ۱۲ دسی گرم عصارهٔ تریاک ۶ سانتی گرم سه حب سازند و در دفع اسهال و دوسنطاریا بخصوص در ممالک حاره ساعتی یک حب بخورانند

حب سگوند بگیرند مسحوق ایپکا ۶ سانتی گرم کلمل ۲ سانتی گرم عصارهٔ مائی تریاک ۵ سانتی گرم با مقدار کافی شربت زیرون یک حب سازند و در دفع دوسنطاریای ممالک حاره در عرض روز هر دو ساعت فاصله یک حب بخورانند و در صورت لزوم مدت ۳ یا ۴ روز استعمال این حبوب را مکرر مینمایند

حبهای بزرگ هوفمان بگیرند دارشکنه ۱ گرم مغز نان ۱ گرم با قدری آب مقطر ۲۱ حب سازند در اختلالات سفلیسی یک حب صبح و یکی عصر بخورانند

حب ضد سفلیس معمول دو پوئیترن (حب بی کلرور دو مرکور افیونی کدکس) بگیرند دارشکنه ۱ دسی گرم عصارهٔ صمغی تریاک ۲ دسی گرم عصارهٔ کاک ۴ دسی گرم ده حب سازند و این حبوب را اغلب اوقات در دفع اختلالات سفلیس جراحی تجویز میکنند و مقدار شربتها از ۱ تا ۳ حب است در عرض روز و هر حبی دارای ۱ سانتی گرم دارشکنه و ۲ سانتی گرم عصارهٔ تریاک است

حب زیبقی شومل بگیرند دارشکنه عصارهٔ صمغی تریاک مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و هر حبی ½ سانتی گرم دارشکنه دارد در ابتدا روزی یک حب صبح و یکی عصر بخورانند و پس از پانزده روز یک حب بیفزایند که سه حب در عرض روز استعمال شود و پس از پانزده روز دیگر روزی ۴ حب که منتها مقدار شربت است یعنی دو سانتی گرم دارشکنه استعمال کرده اند و بر این چهار حب از ۵ تا ۶ ماه باید مداومت نمود در این معالجه که معمول **شومل** است هرگز سوانح منتج جیوه بروز نمیکند بر خلاف دیگر سایر طرق استعمالات جیوه که لابد سوانح منتجه بروز خواهد کرد

حب دارشکنه با گلوتن بگیرند دارشکنه ۱ گرم گلوتن تازه ۱۵ گرم مسحوق صمغ ۶ گرم مسحوق ریشه خطمی ۸ گرم مطابق معمول ۴۰۰ حب سازند و هر حبی تقریباً دارای ۴ میلی گرم دارشکنه است در دفع سفلیس از ۱ تا ۲ استعمال نمایند

حب زیبقی معمول کولریه بگیرند دارشکنه ۱ گرم آرد گندم ۱۵ گرم مسحوق صمغ ۲ گرم با قدری آب مقطر حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند و روزی دو حب صبح و دو حب عصر بخورانند

حب زیبقی معمول دوبل بگیرند عصارهٔ الکلی آکونیت ۱ گرم دارشکنه ۱ دسی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع جرب و ورنینی و باخازیری روزی یک حب صبح و یکی عصر بخورانند

حب دارشکنه و آکونیت معمول بیت بگیرند عصارهٔ الکلی آکونیت ۱ دسی گرم دارشکنه ۱ دسی گرم مسحوق ریشه خطمی ۴ دسی گرم هشت حب سازند و در سفلیس از ۱ تا ۴ حب استعمال نمایند

حب سالیسیلات زیبق معمول فرد بگیرند سالیسیلات جیوه ۱ گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره عصارهٔ جنطیانا مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند که هر حبی ۱ سانتی گرم سالیسیلات جیوه دارد و یکی از دانشمندان مدعی است که این ملح سریع الاثر و قوی الاثر از پروتویدور جیوه است و از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در صور خطیره سفلیس که مستلزم مداوای سریع الاثری باشند و استعمال تمریخ زیبقی غیر ممکن بود در عرض روز استعمال میکنند و در این صورت نهایت مراقبت را از آثار حاصله باید نمود

حب سیانور جیوه معمول پارانت بگیرند سیانور زیبق ۱ گرم عصارهٔ شهدانه ۵ گرم عصارهٔ آکونیت نمتا ماناک مکد ۱۰ گرم اسانس انیسون ۲۰ قطره مطابق معمول ۴۰۰ حب سازند و در

اخلالات سفیلیسی یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب افیونی پرتوید ورجیوه بگیرند پرتوید ورزیبق ۵ گرم عصارهٔ تریاک ۲ گرم مسحوق اصل السوس ۵ گرم با قدری عسل ۱۰۰ حب سازند واین حبوب معمول **کدکس** میباشند

حب پرتوید ورزیبق وگیاک معمول بیت بگیرند پرتوید ورزیبق ۲ گرم عصارهٔ گیاک ۶ گرم تریداس ۳ گرم شربت عشبه مقدار کافی خمیر متحد الاجزائی سازند و ۷۲ حب از آن ترتیب دهند ودر دفع سفیلس ابتدا یک وبعد دو حب بیاشامند

حب پرتوید ورجیوه معمول ریکورد (اولین نسخه) بگیرند پرتوید جیوه تریداس مکد ۳ گرم عصارهٔ تبائیک ۱ گرم عصارهٔ شوکران ۶ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند واین نسخه را این اوقات **ریکورد** بر سایر نسخه ها ترجیح میدهد وشبی یک حب پنج ساعت بعد از شام استعمال مینماید وچون خواسته باشند مقدار حب را زیاد کنند یک حب صبح ویک حب شام بیاشامند **(دویمین نسخه)** بگیرند پرتوید ورجیوه تریداس مسحوق برگ ملادن مکد ۵ گرم عصارهٔ تبائیک ۱ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند واین حبوب را در ورم عنبیه سفیلیسی استعمال میکند

حب دی وتوید ورجیوه معمول مائزندی بگیرند دی وتوید ورجیوه ۵ سانتی گرم عصارهٔ میوه عرعر ۵ دسی گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی مطابق معمول ۸ حب سازند وابتدا دو حب صبح ودو حب عصر وبعد ۳ حب صبح و ۳ حب عصر بیاشامند

سفوف سیفر بگیرند دی ید ورجیوه ۵ سانتی گرم الکل ۲ قطره حل کرده بیفزایند کلسلاس بخاری ۴ سانتی گرم صلایه نموده ۱۰ گرم قند مسحوق افزوده صلایه کنند تا گرد متحد الاجزائی حاصل شود ودر ۳۲ بسته مساوی به بندند ودر دفع صید وسفلس حاد در اطفال سه ساله تا ۶ ساله یک بسته صبح ویکی ظهر ویکی شب سفوف نمایند

قرص پرتوید ورجیوه معمول کوربل لانبو بگیرند پرتوید ورزیبق ۲ گرم استات مورفین ۳ سانتی گرم خمیر شوکولای نیل داده ۳ گرم مطابق معمول ۲۴ قرص سازند واز ۱ تا ۲ قرص در علامات متنوع سفیلیس استعمال نمایند

حب جیوهٔ هاهمان بگیرند جیوه **هاهمان** ۲ گرم تریداس مقدار کافی مخلوط کرده ۴۰ حب سازند واز ۱ تا ۳ حب در سفیلیس استعمال نمایند

حب جیوه محلول هاهمان معمول کازناو بگیرند جیوه محلول **هاهمان** ۱ گرم تریداس ۳ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند وابتدا یک وبعد دو حب در روز بیاشامند و **کازناو** دکر روز علامات بدوی سفیلیس اغلب اوقات جیوه **هاهمان** را استعمال میکند وهیچ جراذیاد تو شح بزاق را مشاهده نکرده است

حب سنت مادی بگیرند پرتونیترات متبلر جیوه ۵ دسی گرم رب السوس ۲ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند ودر دفع سفیلیس وبعضی اخلالات جلدی از ۲ تا ۵ حب در روز بیاشامند

حب زیبقی معمول بیت بگیرند فوسفات زیبق ۲ گرم عصارهٔ شاهتره ۶ گرم مطابق معمول ۴۸ حب سازند ودر دفع سفیلیدها از ۱ تا ۲ حب در روز بیاشامند

حب کرنر بگیرند استات پرتواکسید زیبق ۵ دسی گرم شیرخشت ۱۲ گرم مخلوط کرده ۳۲ حب سازند ودر اخلالات سفیلیسی ۲ حب صبح و ۲ حب شام بیاشامند ومدت جا مقدار را زیاد کنند

زیت خاکستری جهت زرق تحت جلدی معمول لانگ بگیرند جیوه لانولین مکد ۴ جزء روغن زیتون ۴ جزء ابتدا هاون را بواسطهٔ شعلهٔ آتش استریلیزه (عقیم) نمایند وبعد جیوه را با لانولین مخلوط کرده صلایه کنند تا کشته شود وبعد روغن زیتون را بتدریج بیفزایند و ۳ عشر سانتی مطر مکعب از این زیت را در یک هفته زرق نمایند واز ۲ تا ۵ هفته بران مداومت کند وقواعد انتی سپتیک را جهت احتراز از عروض ما یمل مراعات نمایند ویکی از دانشمندان نسخهٔ ذیل را بجای نسخهٔ مذکور معمول میدارد بگیرند جیوه مصفی ۲۰ گرم نعفین اتری حس لبره ۵ گرم وازلین مایع ۳۵ گرم وازلین جامد ۱۰ گرم جیوه را با نعفین حس لبر بکشند وبعد وازلین ها را مخلوط کنند وطریق استعمال این محصول مانند محصول فوق است

زیت خاکستری معمول وثریر بگیرند وازلین جامد وسفید ۵ گرم ادکان زیبقی ۲ گرم جیوه ۳ گرم هاون را ابتدا با شعلهٔ الکل استریلیزه (عقیم) کنند وبعد مواد مذکوره را در آن مخلوط کرده مدت یک ربع ساعت صلایه نمایند وبیفزایند وازلین جامد وسفید ۱۲ گرم وازلین مایع ۴ گرم و ۱۰ جزء این محصول دارای ۴ جزء جیوه است ودر هر هفته ۲ عشر سانتی مطر مکعب این محصول را که معادل ۸ سانتی گرم جیوه است زرق مینمایند ومدت دو ماه بر این زرق مداومت باید کرد ونیز دانشمند مذکور نسخهٔ ذیل را ترجیح میدهد بگیرند کلمل ۱ گرم وازلین مایع ۱۰ گرم مخلوط کنند و ۶ زرق ۱۰ سانتی گرمی که فاصلهٔ هر یک از ۱۰ تا ۱۵ روز باشد استعمال نمایند وجهت احتراز از حصول ما یمل عوامل انتی سپتیک تو بیر باید معمول داشت

در بیان محصولات مسهل کلمل بتو فرنب

چنانچه ذکر کردیم کلمل یکی از مسهلات بسیار نیکو ومطمئن الاثر است واز عوامل مسهل صفرا وضد محرک ولی مدامت بران جایز نیست زیرا هیچیک از محصولات زیبقی بسرعت کلمل موجب ازدیاد ترشح بزاق نمیگردند ومقدار شربت آن مطبو ومسهل از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم وبهترین طریق استعمال آن این است که ۱ گرم کلمل را در ۱۰ گرم عسل سفید جامد مخلوط کرده بیاشامند وبواسطهٔ ثقالت وسنگینی کلمل است که نمیتوان آنرا بطور پوسیون استعمال کرد

سفوف مسهل ودافع دیدان معمول پرنگل بگیرند مسحوق ریوند ۵ دسی گرم کلمل ۱ گرم مخلوط کرده سفوف نمایند ودر جنابات صفراوی ودفع دیدان معوی مستعمل است

قرص کلمل معمول کدکس بگیرند کلمل بخاری ۵ گرم قند سفید ۱۰ گرم قرمزدانه ۵ سانتی گرم لعاب کتیرا ۱۵ سانتی گرم مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند وهر قرصی دارای ۵ سانتی گرم کلمل واز عوامل مسهل ودافع صفرا ودافع کرم وضد محرک است ومقدار شربت این قرصها از ۱ تا ۳ عدد

گرد مسهل معمول براند بگیرند کلمل بخاری ۵ سانتی گرم مسحوق سقمونیا مسحوق جلب مکد ۱ دسی گرم قند سفید ۲ گرم مخلوط کرده در یک بسته به بندند ودر هر دو ساعت فاصله همین مقدار سفوف نمایند تا آثار اسهال بروز نماید ومیتوان بعوض سقمونیا وجلب ۲ دسی گرم ریوند مسحوق استعمال کرد

درس ششم

حب مسهل معمول البرت بگیرند سقز جلب کلمل صابون طبی مکد ۵ گرم اسانس پوست نارنج ۸ قطره حبهای ۲ دسی گرمی سازند و هر نیم ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا آثار اسهال بروز کند

حب سفید معمول مصنف بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم نشاسته ۱ گرم با قدری لعاب کتیرا ۲۰ حب سازند و اطفال کوچک از ۱ تا ۲ حب جهت حصول اسهال استعمال نمایند و در جوانان تا ۴ حب میتوان استعمال کرد

حب دافع استسقا بگیرند کلمل ۵ دسی گرم مسحوق عنصل مسحوق ریوند مکد ۲ دسی گرم شربت پنج ریشه مقدار کافی چهار حب ساخته در عرض روز بیاشامند

حب ملین و مسهل معمول مصنف بگیرند کلمل بخاری سقز جلب صابون طبی مکد ۱ گرم عصاره ریوند ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و شبانگام وقت خواب از ۲ تا ۳ حب بیاشامند

حب مسهل خلیدنیون معمول زات بگیرند عصاره خلیدنیون عصاره ریوند مکد ۵ سانتی گرم کلمل بخاری ۵ سانتی گرم سقز جلب ۶ سانتی گرم با مقدار کافی مسحوق ریوند خمیر متحد الاجزائی ساخته ۵ حب کنند و آنها را در مسحوق قاریسا بغلطانند و تا ۵ حب متدرجا بیاشامند که هر دو ساعت فاصله یک حب تا آثار اسهال بروز کند و این حبوب که عملشان ملایم و سریع است در اختلالات صفراوی استعمال میشوند

جوه فلزی جوه فلزی را در دفع یبوستهای عاصی مبرم و ایلاوس استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۳۰۰ گرم است که چندین دفعه در ۲۴ ساعت استعمال شود و بواسطه وزن مخصوصش بطور مکانیک اثر میکند و اگرچه **بسیدنم** و **مورگانی** از این مداومت کرده اند زیرا که گاه موت تسمم زیبقی خطرناک را بخراق دوده میگردد ولی بیشتر اوقات فواید نیکو از استعمال آن حاصل شده

در بیان مخصوصات ضد دیدان

قرص زبیقچلو (قرص دافع کرم) بگیرند کلمل بخاری ۵ گرم قند سفید ۹۰ گرم قرمزی قرمزدانه ۵ سانتی گرم با مقدار کافی لعاب کتیرا قرصهای یک گرمی سازند و اطفال دو ساله یک قرص در روز استعمال نمایند و این قرص تقریبا همان قرص کلمل معمول است که سابقا ذکر شد

بسکاچ دافع کرم بگیرند کلمل بخاری ۹ گرم در خمیری که جهت دوده و جین بسکاچ معمول کافی باشد داخل نمایند و هر بسکاچی ۳ دسی گرم کلمل دارد و موافق سن مریض از ۱ تا ۲ بسکاچ استعمال نمایند و اغلب بعوض کلمل در هر بسکاچی ۲ گرم مسحوق درمنه داخل میکنند

ایضا بسکاچ دافع کرم معمول استوری بگیرند کلمل ۱ گرم جلب ۵ گرم زنجبیل ۲ گرم قند سفید ۳۰ گرم شنجرف نقد رنگین کردن با مقدار کافی شربت ساده ده بسکاچ سازند

سفوف زیبقی ضد کرم معمول بومه بگیرند قند مسحوق ۲ گرم جوه فلزی ۲۰ گرم سولفور سیاه جوه ۲۰ گرم جوه را با سولفور صلایه کنند تا کشته شود و قند را بیفزایند و مقدار شربت این سفوف از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است

شوکولای ضد کرم بگیرند سولفور سیاه زیبق ۵ گرم در ۱۰۰ گرم خمیر گرم شوکولا داخل نمایند

درهمه

و قرصهای یک گرمی سازند

سفوف ضد کرم معمول گوللیس بگیرند کلمل ۱ دسی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم مسحوق رازیانه ۲ گرم مسحوق قند ۶ گرم مخلوط کرده ۱۲ قسمت کنند و یک قسمت را در یک قاشق کوچک آب مخلوط کرده استعمال نمایند و موافق تصرفات طبیب میتوان زیادتر از یک بسته معمول داشت و فایده رازیانه در این سفوف آنست که بوی سنبل الطیب را که غالبا مکروه است میپوشاند بدون آنکه در خواص آن تغییری بدهد و زنان و اطفال بسهولت آن را میآشامند

سفوف دافع کرم معمول بیمارستانها بگیرند مسحوق موس مسحوق درمنه مکد ۲۰ گرم کلمل ۵ گرم مطابق معمول سفوف سازند و از ۵ تا ۱۰ دسی گرم جهت دفع کرم سفوف نمایند

سفوف ضد کرم بگیرند مسحوق درمنه ۱ گرم کلمل ۱۰ سانتی گرم مخلوط کرده در سه بسته مساوی ببندند و یک بسته شب وقت خواب و یک بسته دیگر فردا صبح آن شب و بسته سوم پس فردا پس از خواب برخاستن هر بسته را با یک قاشق کوچک عسل مخلوط کرده در دفع اسکارید و حبات بیاشامند

حب ضد کرم بگیرند مسحوق درمنه ۱ گرم کلمل بخاری ۵ گرم عصاره افسنتین مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۲ دسی گرمی سازند و در طفل ۴ ساله ۲ حب و در جوانان ۱۰ حب معمول دارند

حقنه ضد کرم معمول راسپیل بگیرند صبر زرد تنباکو انغوزه مکد ۵ سانتی گرم روغن کافوره ۱ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مطابق معمول حقنه ساخته احتقان نمایند

نسخه‌های دافع اسکارید در اطفال معمول روسو

شیاف اولا بگیرند پیه ۱ گرم کره کاکائو ۴ گرم کره را ذوب کرده و بگذارند نیم سرد شود و پیه را افزوده صلایه کنند و در قالب کاغذی ریخته شیاف سازند

ثانیا بگیرند لیمو و زیبق ۵ سانتی گرم کره کاکائو ۴ گرم چنانچه در فوق ذکر کردیم شیاف سازند

حقنه اولا بگیرند دوده الک کرده چوب ۲۵ گرم مدت ربع ساعت در ۲۰۰ گرم آب بجوشانند و بگذارند نیم گرم شود و نیم ساعت قبل از خوابیدن طفل حقنه نمایند و چند روز متوالی بر آن مداومت کنند

ثانیا بگیرند کلمل ۳۰ سانتی گرم لعاب بزرکتان ۱۲۵ گرم کلمل را در لعاب مخلوط کرده صبح و شب حقنه نمایند

ثالثا بگیرند بی بید و جوه ۲ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و احتقان نمایند و این حقنه و حقنه فوق را با آلت بلوری باید احتقان نمود

رابعا بگیرند بی بید و جوه ۱ سانتی گرم بید و دیپاسیوم ۱۱ دسی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم بی بید و رو بید و را با چند قطره آب صلایه کنند تا بی بید و رد و بید و حل گردد و مابقی آب را افزوده حقنه نمایند

خامسا بگیرند اسید ارسنیو ۱ سانتی گرم آب مقطر ۶۰ گرم با اعانت حرارت حل کنند ابتدا روده را با اعانت حقنه ساده خالی نمایند و بعد محلول را با آلت بلوری در مستقیم داخل کنند مثل آنکه در حقنه دارسنیک ذکر نمودیم

دربیان

در بیان محصولات زیبقی جهة استعمالات خارجی

غرغره ضد سیفلیس بگیرند ماء الشعیر گندم ۱۰۰ گرم عسل ۲۰ گرم محلول وانریاتن ۱۰ گرم در قروح سیفلیسی حلق غرغره کنند

غرغره دارشکنه معمول ریکورد بگیرند مطبوخ شوکران وتاجریزی ۲۰۰ گرم دو تو کلورور زیبق ادسی گرم مقدار دارشکنه رامیتوان زیاد کرد تا به ۵ سانتی گرم در ۲۰۰ گرم مایع ود قروح سیفلیسی حلق پس از انقضاء هنگام حدت غرغره نمایند

غرغره سیانور زیبق معمول پارانت بگیرند سیانور زیبق ۵ دسی گرم مطبوخ ریشه خطمی ۲۵۰ گرم حل کنند در قروح سیفلیسی جوف دهان روزی ۵ تا ۶ دفعه غرغره نمایند ودقت کنند که فرو نرود

کحل ضد سیفلیسی بگیرند دارشکنه ۵ سانتی گرم در ۲۰۰ گرم گلاب حل کنند

کحل دافع کراتیت متقرح وورم غنبیه هرپی معمول گلوت بگیرند بی کلرور زیبق ۵ تا ۲۰ سانتی گرم اب مقطر ۳۰ گرم موافق تصرفات طبیب مقدار دوا تغییر میکند و روزی چهار دفعه در چشم قطور نمایند

کحل زیبقی مسکن معمول کوزادی بگیرند دارشکنه ۲۵ میلی گرم مسحوق کثیرا ۵ دسی گرم در ۶۰ گرم گلاب حل کرده و ۹ قطره لودانم بیفزایند این کحل در رمدهای سیفلیسی معمول است

کحل دافع ورم اجفان معمول سیشل بگیرند دارشکنه ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم لودانم سیدنم ۵ دسی گرم لعاب بهدانه ۱۰ گرم روزی سه تا چهار دفعه هر دفعه ۱ تا ۲ قطره در میان اجفان قطور نمایند

کحل مسقط معمول تیلمان بگیرند بی کلرور زیبق ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۸۰ گرم لودانم سیدنم ۴ گرم مطابق معمول عمل نمایند در ابله کونفلوانت روزی شش دفعه هر دفعه مدت یک ساعت بر چشم منطبق نمایند

زرق انتی سپتیک (دافع تعفن) معمول پاناس بگیرند بی یدور زیبق ۱ دسی گرم الکل ۱۰۰ گرم اب ۱۹۰۰ گرم حل کنند واز ۱ تا ۲ سانتی متر مکعب در جوف چشم زرق قطور نمایند

نشوق زیبقی دسماریس بگیرند گرد سنانر اولیو ساکروم نارنج کافورمکد ۱۰ گرم سیانور زیبق ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند ودر قروح سفیلیسی حلق وجوف خلف حلق نشوق کنند

زرق سیانوری بگیرند سیانور زیبق ۳ سانتی گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند

کحل سیانور زیبق معمول دسمارس بگیرند سیانور زیبق ۵ سانتی گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند در ورم جفن غده که در اشخاص خنازیری عارض میشود پس از استعمال ملینات این کحل را استعمال نمایند

زرق زیبقی تریاک دار بگیرند محلول وانریاتن ۵۰۰ گرم شراب مرکب تریاک ۵ گرم مخلوط کنند

ودر دفع قروح سیفلیسی مهبل ومجرای بول زرق نمایند ودر تنگی مجرای بول گاه لازم میشود که هم وزن این محلول اب مقطر داخل کنند ونیز گاهی باید این محلول را با ۱ تا ۲ مقابل از اب مقطر داخل نمود

زرق زیبقی معمول لانبو بگیرند پوماد زیبقی مضاعف ۵ گرم روغن زیتون ۴۰ گرم مخلوط کرده ودر وقت استعمال بهم زنند در دفع شانکر وقرحه سیفلیسی مجرای بول ومهبل زرق نمایند

اب دافع قمل معمول کاده بگیرند گلاب ۲۰ گرم اب زیبقی ۱ گرم مخلوط کنند

گلیسره زیبقی معمول ویدال بگیرند گلیسره نشاسته ۳۰ گرم تنن ۱ گرم کلمل ۱ گرم مخلوط کرده بروی اکزمای خشکی که با خوارش همراه باشد صبح وعصر منطبق نمایند

اب دافع اکله بگیرند دارشکنه ۶ دسی گرم در ۱ گرم اب خالص حل کرده و ۱۲۰ گرم اب اهک بیفزایند ودر وقت استعمال بهم زنند در تغسیل شانکر وقروح بی وجع مستعمل است

اب سیاه دافع اکله بگیرند کلمل ۴ گرم مسحوق تریاک ۲ گرم اب اهک ۳۰۵ گرم مخلوط کرده ودر وقت استعمال بهم زنند ومانند اب مذکور استعمال میشود ولی کم اثرتر از ان است

مخلوط زیبقی معمول ولپو بگیرند کلمل ۵ گرم لعاب خطمی ۱۰۰ گرم مخلوط کرده ودر وقت استعمال بقوت بهم زنند پارچه را بان الوده کرده در دفع شانکر بروی جزء معلول رفاده نمایند

غسول مغیر معمول بوارها او بگیرند دارشکنه ۲ دسی گرم گلاب ۱۲۰ گرم حل کنند مواضع را که دارای شپش وساير پارازیتها باشند صبح وعصر بشویند

غسول زیبقی معمول بومیس بگیرند دارشکنه ۱ گرم گلاب ۱۵۰ گرم او دو کلنی ۱۰ گرم حل کنند ودر دفع کوپرز واکنه وبثورات وزنکولی وغیره تغسیل نمایند

غسول هانزی بگیرند بی کلرور زیبق ۲ سانتی گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم الکول اتور نعناع ۵ گرم حل کنند ودر دفع خوارشهای شدید تغسیل نمایند

غسول زیبقی معمول روست بگیرند بی کلرور زیبق ۵ تا ۳۰ گرم اب مقطر مقدار کافی حل کرده بیفزایند عصاره شوکران عصاره بابونه مکد ۴ گرم تعفین تریاک ۴ ۲ دسی گرم عسل وردی ۵ گرم در قروح سیفلیسی خلف دهان وبینی والات تناسل زنان روزی سه دفعه با قلم مو منطول نمایند

اب گرولن بگیرند بی کلرور زیبق ۱ سانتی گرم عرق غار گیلاسی گل هلو ۵۰۰ گرم عصیر ذحل ۲۵ گرم تعفین حس لبه ۱۵ گرم الکل ۹۰ گرم تعفین را بر الکل افزوده وباساير مخلوط نمایند وبروی خالهای قرمز بمالند هانگی در دفع خالهای قرمز صورت غسول ذیل را استعمال میکنند بگیرند اب ۲۵۰ گرم سولفات دوزنک ۲ گرم استات سرب ۲ گرم دارشکنه ۵ سانتی گرم در مقدار کافی الکل حل کنند

غسول زیبقی معمول کازناو بگیرند بی کلرور زیبق ۶ سانتی گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم الکل ۲۰۰ گرم کافور ۲ گرم حل کرده در دفع خوارش استعمال کنند

اب قرمز معمول البرت بگیرند دتو کلرور زیبق ۴ گرم در ۵۰۰ گرم اب مقطر حل کرده ومدت ربع ساعت ۴ گرم ریشه هواچوبه در ان بجوشانند وصاف نمایند و ۵ گرم از این اب را در جراحتهای سیفلیسی تغسیل نمایند

آب مثانبرک بگیرند دارشکنه ۴ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب صاف و ۳۰۰ گرم اسید کلوریدریک الکل دار حل کنند و در دفع جرب تغسیل نمایند

نطول زیبقی معمول باتمان بگیرند دوتوکلرور زیبق ۱ دسی گرم آب مقطر ۱۳۰ گرم جوهر مرکب اسطوخودوس ۳۰ گرم حل کرده در دفع جرب نطول نمایند

محلول غلیظ دارشکنه معمول بکورد بگیرند دارشکنه ۱ گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند و جهت داغ کردن سطوح منقطر خارک استعمال نمایند

محلول دافع خشکریشه معمول فرنبرک بگیرند کافور ۲ گرم بی کلرور زیبق ۴ گرم الکل خالص ۳۰ گرم حل کنند در دفع کوندیلوم و نموهای سفلیسی استعمال نمایند

محلول زیبقی تریاک دار بگیرند دوتوکلرور جیوه ۵ دسی گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم حل کرده با لودانم سیدنم مخلوط نمایند و با قلم مو بروی قروح سفلیسی بمالند و در دفع نموهای سفلیسی ذکر دوزی چهار دفعه بن الت داد را بن محلول فرو برند و میتوان مدّرجاً مقدار دارشکنه افزود

امولسیون زیبقی بگیرند بادام تلخ ۵۰ گرم در هاون حجری صلایه کرده و کم کم ۵۰۰ گرم آب مقطر بیفزایند و صاف کرده ۱۳ دسی گرم دوتوکلرور جیوه در مصفی حل نموده در دفع اختلالات جلدی غسول نمایند

محلول گولاند بگیرند دوتوکلرور زیبق ۱ دسی گرم نمک امانیاک ۱ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۲۰۰ گرم حل نمایند و در سعفه استعمال کنند

ایضاً بگیرند دارشکنه ۱ نمک امانیاک ۱ امولسیون بادام ۵۰۰ حل کنند

مخلوط معمول بیت جهت غسول بگیرند اسید کلوریدریک طبی ۵ گرم دارشکنه ۱ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۵۰۰ گرم در بثورات فرهنه که با خارش همراه باشد تغسیل نمایند

ملطف سباجر لنک بگیرند مقشر بادام شیرین ۳۰ گرم مقشر بادام تلخ ۱۵ گرم عرق آلو بالو ۳۰۰ گرم مطابق معمول امولسیون ساخته بیفزایند دوتوکلرور زیبق ۳ دسی گرم تعفین حسن لبه ۲۰ گرم آب لیمو ۱۵ گرم در بثورات پوستولی بلدا استعمال کنند

آب دافع قوبا معمول لوئیس بگیرند گلاب ۲۵۰ گرم سوکربونات سرب ۱۵ گرم دارشکنه ۱۵ گرم دارشکنه ۶ گرم سفیده تخم مرغ یکدانه مطابق معمول عمل نمایند و پارچه را در آن آلوده کرده با احتیاط بروی اجزاء مبتلی بقوبا منطبق نمایند

پاشویه زیبقی بگیرند دوتوکلرور زیبق ۲ دسی گرم در ۱۰۰۰ گرم آب صاف حل کرده در دفع اکزوستوز در نمودهای سفلیسی پاشویه نمایند

حمام دارشکنه معمول بومر بگیرند دوتوکلرور زیبق ۲۰ گرم کلوریدرات امانیاک ۲۰ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و با مقدار کافی آب در حمام چوبی داخل نمایند و میتوان مدرجاً مقدار دارشکنه را زیاد کرده تا به ۵۰ گرم برسانند و **کدکس** این حمام را در امراض فرهنه جلد و سفلیسی مزاجی با بچه زیاد استعمال میکند و یکی از دانشمندان در حمام زیبقی از ۴ گرم دارشکنه شروع کرده تا به ۳۲ گرم مدرجاً میرساند و پس از استعمال هر دو حمام ۲ گرم می افزاید

حمام زیبقی معمول ویدکند بگیرند بی کلرور زیبق کلوریدرات امانیاک مکرر ۱۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب مقطر حل کرده و با مقدار کافی آب در حمام چوبی داخل نمایند در دفع شپشهای بدن این حمام را استعمال میکنند و **تروسو** در مداوای اختلالات مزاجی سفلیسی معمول میدارد

حمام زیبقی معمول مصنف بگیرند دارشکنه ۱ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده در حمام چوبی و یا حمام فلزی که با روغن کمان اندود شده باشد دریخته و بقدر کفایت آب صاف در آن داخل نمایند و طفل جدید الولاده را که مبتلی به سفلیسی مولودی باشد هفته دو دفعه هر دفعه مدت نیم ساعت در این حمام بگذارند و باندازه که طفل بزرگ میشود مقدار دارشکنه را مدرجاً زیاد کنند تا ۲ گرم و زیادتر

عسل زیبقی بگیرند زیبق حلو ۵ گرم عسل سفید ۵۰ گرم مخلوط کنند و در قروح سفلیسی حلق و لالا تو الله نطول نمایند

عسل پرتوید و رجیوه معمول بیت بگیرند عسل ۱۲۰ گرم پرتوید و رزیبق ۱۵ گرم مخلوط کنند و به آرامی بروی قروح سفلیسی نطول نمایند

پوماد زیبقی (اونگان زیبقی مضاعف) بگیرند زیبق فلزی ۵۰۰ گرم پیه حسن لبه ۴۶۰ گرم موم سفید ۴۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و از ۱ تا ۵ گرم در دفع سفلیس تمریخ نمایند این محصول زیبقی قوی الاثر و کثیر الاستعمال است و یکی از دانشمندان در سفلیس دماغی همه روزه از ۵ تا ۱۵ گرم این پوماد را تمریخ میکند و در همین زمان از ۵ تا ۱۰ گرم یدور پتاسیوم می آشاماند

پوماد زیبقی ساده (اونگان خاکستری) بگیرند پوماد زیبقی مضاعف ۱۲۵ گرم پیه مذاب حسن لبه ۳۷۵ گرم مخلوط کنند و در دفع پارازیتها تمریخ نمایند

صابون زیبقی معمول بئون بگیرند صابون سیاه دختی زیبق فلزی مکرر یک جزء مخلوط نمایند

قیروطی زیبقی معمول کدکس بگیرند اونگان زیبقی قیروطی جالینوس مکرر ۳۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و شانکر و قروح سفلیسی را پانسمان نمایند

پوماد زیبقی تریاک دار بگیرند قیروطی تریاک دار پوماد زیبقی مضاعف مکرر ۵۰ گرم مخلوط کنند در هنگام دوم و درم صفاق و ضع حملی بخصوص در وقتی که اونگان زیبقی تحریک شدیدی کرده باشد دوزی دو یا سه دفعه هر دفعه ۴ گرم از این پوماد بروی شکم تمریخ نمایند

پوماد ضد رمد معمول سیشل بگیرند اونگان زیبقی ۱۵ گرم در رمد مخلی خادودی ۵ یا ۶ دفعه هر دفعه بقدر یک فندق بروی جزء فوقانی پیشانی تمریخ کند

ایضاً پوماد ضد رمد بگیرند اونگان زیبقی ۴ گرم لودانم دوسو ۲ گرم مخلوط کنند و در رمد موجب بدن سیلان دمعه مانند پوماد مذکور تمریخ نمایند

ایضاً پوماد ضد رمد معمول سیشل بگیرند اونگان زیبقی عصاره بلادن مکرر ۱۵ گرم ذبت مقدار کافی پوماد نرم و متحد الاجزائی سازند و در رمدهای شدیده که با سیلان دمعه شدید همراه باشد تمریخ کند

اونگان دافع ورم کبد معمول گالزوسکی بگیرند اونگان هیدرار
ژیره ۵ گرم وازلین ۲۰ گرم کافور ۲۵ سانتی گرم اول با این اونگان قسمت کبد را چرب کرده و بعد از ضماد دادبرنج بپوشانند

پوماد زیبقی بلادنی بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۳۰ گرم عصاره بلادن ۴ گرم مخلوط کرده در دفع تهیجات لمفاتیکی تمریخ نمایند و این پوماد را یکی از دانشمندان در دفع زونا مفید میدانند

پوماد زیبقی معمول پلانش بگیرند جیوه نذری ۵ گرم با ۲ قطره روغن تخم مرغ در هاون مخلوط کرده صلایه کنند تا کشته شود و بعد با ۵ گرم مسکه کاکائو مخلوط نمایند و مانند اونگان زیبقی مضاعف استعمال کنند

محلل زیبقی معمول بیمارستانها بگیرند اونگان زیبقی محلل ساده مکد یک جزء مخلوط کنند بحر یک شانکر هر موضع استعمال نمایند

مخلوط دافع سفلیس معمول پهودل بگیرند اونگان زیبقی ۳ جزء سولفور امک ۱ جزء مخلوط کنند هر شب دو وقت خوابیدن ۴ گرم از این مخلوط را بروی جزء انسی ساقها و بازوی جزء قدامی ساعدها تمریخ نمایند و فردا صبح با آب سبوس و یا آب صابون بشویند

اونگان زیبقی مرکب بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۴۰ گرم آهک شکفته شده ۱۰ گرم نمک امانیاک گوگرد مصعد مکد ۱۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد محلل معمول دوپوئیترن بگیرند مسحوق نمک امانیاک ۸ گرم پوماد زیبقی ۱۰ گرم مخلوط کنند و در تهیجات خنازیری روزی یک دفعه (صبح و یک دفعه) شب باندازه یک فندق بمالند و نسخه ذیل را دار کرو سو جرمی در تومورهای کردن اطراف رحم در اشخاصی که مدتی در زانو می نشینند بروز میکند تمریخ نمایند بگیرند نمک امانیاک ۱۰ پوماد زیبقی ۳۰ گرم مخلوط کنند

پوماد زیبقی بلادنی معمول مینیوت بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۴۰ گرم عصاره الکلی بلادن ۸ گرم بلسان مایع پرو ۸ گرم مخلوط کنند و در دفع بوبون مرکب با سفلیس را شدا استعمال نمایند و چون از پانزده گرم عصاره صمغی تریاک بر این پوماد بیفزایند در دفع بسیاری از امراض قوی الاثر میگردد در دفع تومورهای بواسیری دوای نیکوئی است

اونگان زیبقی قطرانی معمول گیلوت بگیرند زیبق ۱۰۰ گرم قطران ۵۰ گرم هم چنانکه در اونگان زیبقی بیان کردیم عمل نمایند و در سعط ابلا این اونگان استعمال میشود

پوماد فورنیر بگیرند اونگان زیبقی مضاعف ۵۰ گرم اونگان باسلیقون ۲۰ گرم مسحوق ذراریح ۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند و در لسع حیوانات سم دار این پوماد را بروی شرحه کشراینده جراحت و محل لسع را روزی دو دفعه رفاده نمایند

اکسید قرمز جیوه (رسوب قرمز) بکار دی کیات بسیار دستی زیبق است و در تخریب گوشتهای زائد چرکین و تحریک قروح سفلیسی ضعیف و کشتن شپش وغیره استعمال میشود و نیز در کوپوماد های رمدی استعمال میگردد

رسوب قرمز

ذرق اکسید زرد جیوه بگیرند اکسید زرد جیوه ۱ گرم صمغ عربی ۲۵ سانتی گرم آب مقطر ۲۰ گرم مطابق دستور العمل **واترایسروسکی** در مقعد یک سانتی مطر مکعب زرق نمایند

ایضاً زرق اکسید زرد جیوه بگیرند وازلین ۱۰ گرم اکسید زرد جیوه ۱ گرم مخلوط کنند **اسکارانزیو** از ابتداء ماه مرده دو زرق یک سانتی مطر مکعب در قسمت سرین زرق مینماید یعنی هر دفعه یک دسی گرم اکسید جیوه داخل بدن میکند

کحل خشک معمول دوپوئیترن بگیرند قند سفید ۱۰ گرم دوتواکسید جیوه ۵ دسی گرم توتیا ۱ گرم مطابق دستور العمل **کدکس** گرد خیلی نرم و متحد الاجزائی سازند

کحل ضد لکه قرنیه ایضاً معمول دوپوئیترن بگیرند کحل تجاری نبات مکد ۵ گرم نرم صلایه کرده مخلوط کنند و **کدکس** یک قبضه مابین دو انگشت از این کحل را در تمامی اجفان که التهاب ازمه باز کرده باشند نفوخ مینماید و این کحل از کحل سابق الذکر کم حدت تر و مستعمل تر است

کلمل ضد رمد یک قبضه کوچک مابین دو انگشت کلمل را گرفته در تمامی اجفان دود نمایند

نفوخ دافع غلظت قرنیه بگیرند رسوب قرمز غاریقون سفید مکد ۲ گرم قند سفید ۳۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و در چشم نفوخ نمایند

پوماد اکسید قرمز جیوه بگیرند وازلین ۱۰ گرم مسحوق رسوب قرمز ۱ گرم مخلوط کرده بروی کناره جفن اسفل باندازه سر سنجاق روزی دو یا سه دفعه تطول کنند و **پوماد اکسید زرد** را نیز بهمین طریق ساخته و همین طور را استعمال مینمایند و هر این دو پوماد در ورم مزمن جفن مستعمل اند

گلیسره اکسید زیبق بگیرند رسوب قرمز ۱ گرم گلیسره نشاسته ۸ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و در ورم مزمن جفن استعمال نمایند

پوماد سنتاندره بگیرند استات مبلور سرب ۲۰/۵ گرم کلورید را تامانیاک ۸ سانتی گرم توتیا ۳۰ سانتی گرم اکسید قرمز جیوه ۲۰/۵ گرم کره مغسول با گلاب ۳۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و نیز در ورم مزمن جفن استعمال کنند

پوماد لیون بگیرند اونگان وردی ۱۵ گرم رسوب قرمز ۱ گرم مخلوط کرده با دقت صلایه کنند **پوماد قهوهٔ لادی** عبارت است از اینکه بجای پوماد وردی اونگان باسلیقون معمول دارند

پوماد ضد رمد معمول سیشل بگیرند پیه مذاب ۲ گرم رسوب قرمز ۲۰ سانتی گرم مخلوط کنند و گاهی ۱ دسی گرم سولفات کادمیوم بر این مخلوط می افزایند و در کوچک کردن [illegible] قرنیه استعمال مینمایند

پوماد زیبقی معمول ولپر بگیرند اکسید زیبق ۲۵ سانتی گرم لودانم سیدنهم ۲ گرم پیه مذاب ۵ گرم در دفع لکه قرنیه روزی یک یا دو دفعه باندازه سر سنجاق تطول کنند

پوماد ضد رمد بگیرند اکسید قرمز جیوه ۲۵ سانتی گرم سولفات روی ۵ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و مانند پوماد فوق استعمال نمایند

پوماد معمول ولش بگیرند بدو دوتپاسیوم ۵ سانتی گرم اکسید زرد جیوه ۱۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در غلظت قرنیه معمول دارند

پوماد ضد رمد معمول سنت ئیوس بگیرند رسوب قرمز اکسید روی مکد

۱ گرم

۱ گرم کافور و ۳ دسی گرم دوده ۵ گرم موم و ۳۰ گرم مسکه تازه مخلوط کنند و مانند پومادهای فوق معمول دارند

پوماد ضد رمد معمول گرانجو بگیرند رسوب قرمز ۵ گرم قیروطی ۳۰ گرم پوماد سازند

ایضاً پوماد رمدی بگیرند اونگان ورودی ۲۰ گرم رسوب قرمز ۱ گرم پوماد سازند و این پوماد از پوماد **گرانجو** کم حدت تر و ملایم تر است

پوماد ضد رمد معمول رژانت بگیرند اکسید قرمز زیبق و استات متبلر سرب مکد ۱۰ گرم کافور ۱ گرم وازلین ۱۸ گرم مخلوط کرده در روی سنگ صلابه بدقت صلابه کنند

پوماد دافع رمد معمول کاده بگیرند مسکه تازه مغسول ۳ گرم رسوب قرمز ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم کافور ۱۵ سانتی گرم ابتدا رسوب قرمز و کافور را در روی سنگ صلابه بدقت مدتی صلابه نمایند و یک قطره روغن بادام افزوده و بعد مسکه را افزایند و نیز صلابه کنند و در روی کاره اذ پلکهای چشم باندازه یک گندم شب وقت خواب منطبق سازند و **دسمارس** در کراتیت عرقی عرض کرده اشخاص خنازیری عارض میشود و در لکه‌های قرنیه که هنوز مستحکم نشده باشد این پوماد را مفید و مؤثر میداند

پوماد رمدی معمول کونیر بگیرند رسوب قرمز ۲ دسی گرم روغن جگر ماهی ۴ گرم قیروطی ۲ گرم مخلوط کنند و این پوماد را مخصوصاً در رمدهای قروح قرنیه استعمال میکنند و **کونیر** از استعمال این پوماد در غبار سفید قرنیه که منتج از پانوس عرقی شده باشد و در پانوس سلولی و قروح ضعیفه وغیره نتایج نیکو حاصل کرده است

پوماد دافع رمد معمول درولت بگیرند اکسید قرمز جیوه اکسید مصعد روی زاج مکلس استات سرب مکد ۱ گرم دوتوکلرور زیبق ۱۵ سانتی گرم پوماد ورودی ۸ گرم مخلوط کرده در روی سنگ صلابه سحق نمایند

پوماد زیبقی کراوزوتی معمول تانسویل بگیرند مسحوق اکسید زیبق ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم کراوزوت ۱۰ قطره پوماد سازند و در امراض مزمن ملتحمه استعمال نمایند و **تانسویل** در این امراض اغلب پوماد کراوزوت ساده را استعمال میکند

پوماد دافع ورم جفن معمول گوپن بگیرند اکسید قرمز جیوه ۵ سانتی گرم کلد ۱ سانتی گرم کربونات سرب ۱۵ سانتی گرم پیه مذاب ۵ گرم مخلوط نمایند

پوماد ضد سفلیس معمول ژیبرت بگیرند قیروطی تریاک دار ۵۰ گرم رسوب قرمز ۱ گرم مخلوط کنند این پوماد را در قروح سفلیسی مرهم در صورتیکه خون از تحریک ورم نباشد فایده بسیار نماید

پوماد محرق معمول کر بگیرند اکسید قرمز زیبق ۲ گرم سولفات مایع سرب ۳۰ گرم روغن بادام ۴۰ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم مخلوط کرده مدتی صلابه کنند و در ورم مزمن جفن بروی کاره اجفان مقدار کمی از این پوماد تمریخ نمایند

پوماد کافوری و تواکسید زیبق معمول مونود بگیرند اکسید قرمز زیبق ۲ گرم کافور ۵ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در سفلیدها و اختلالات مزمن جلدی که با خوارش همراه باشند و اختلالات پاپولی صورت تمریخ نمایند

اونگان قهوه رنگ بگیرند اونگان باسلیقون ۵۰ گرم رسوب قرمز ۳ گرم مخلوط کنند و در شانکر غیرموجع مانند محرک و محرق خفیف فایده نمایند

گرد دافع اوزن معمول تروسو بگیرند کلمل ۶ جزء رسوب قرمز ۴ جزء قند ۱۵ جزء مخلوط کرده گرد بسیار نرمی سازند و اوزن و اختلالات قوبائی تجاویف انفی روزی ۵ یا ۶ دفعه بطور انفیه بینی بکشند

پوماد سولفور زیبق معمول بیت بگیرند سولفور زیبق ۲ گرم کافور ۵ دسی گرم قیروطی ساده ۲۵ گرم پوماد سازند و در بثورات وزیکول و پاپولی مزمن تمریخ کنند و این پوماد را **قیروطی ضد هرپسی الیبرت** می‌نامند

پوماد ضد قرحه دوالی معمول هاردی بگیرند قیروطی ۳۰ گرم سرنج شنجرف مکد ۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ویلان بگیرند کربونات پتاس اسانس برگاموت مکد ۱۵ گرم سولفور قرمز جیوه گلاب مکد ۳۰ گرم گوگرد مصعد پیه مذاب مکد ۲۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و ویلان این پوماد را در دفع جرب استعمال می‌نماید

پوماد شنجرف بگیرند مسحوق بسیار نرم شنجرف ۱ گرم کلورید رانامنیاک ۲ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده و ۱۰ گرم گلاب گرم بیفزایند و از ۵ تا ۱۰ گرم در دفع حکه قملی تطول نمایند

قیروطی زیبقی معمول لر بگیرند کلمل ۵ گرم قیروطی ۴۰ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۳ گرم در سیفلیس و جرب تطول نمایند

پوماد کلمل بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم پیه مذاب حسن لبه ۹ گرم مخلوط کنند و در دفع قروح خبازکی و قروح سفلیسی و خنازیری استعمال نمایند و **بیت** در اغلب بثورات مزمن و اواخر اختلالات قشری این پوماد را استعمال میکند

پوماد مرکب کلمل معمول کازناو بگیرند کلمل بخاری ۲ گرم کافور ۳۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در دفع مرض صورت که بسرعت بحالت زمان در آمد این پوماد را خیلی استعمال میکند

پوماد کلمل معمول بیمارستانها بگیرند کلمل بخاری ۱ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده صلابه کنند و **ریکورد** بجای پیه قیروطی تریاک دار را استعمال میکند

پوماد ورلوف بگیرند کلمل ۱۰ گرم اونگان ورودی ۸ گرم مخلوط کرده در جرب استعمال نمایند

پوماد ضد جرب معمول ول بگیرند کلمل ۱۰ گرم روغن بادام ۴۰ گرم موم سفید ۱۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و ده قسمت کرده هر دفعه یک قسمت را تطول نمایند

پوماد ضد سفلیس معمول وست بگیرند کلمل ۴ گرم تریاک مسحوق ۲ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کرده در قروح جلدی درجه دوم سفلیس معمول دارند

پوماد ضد هرپس بگیرند کلمل گوگرد مصعد مکد ۵ گرم عرق غار گیلاسی ۵ گرم پیه مذاب ۶۰ گرم پوماد سازند و در جوشهای لیکنی شکل و پیتیریازیس تطول کنند

نطول ضد رمد معمول وست بگیرند کلر عصاره ترباك مكد ۱۵ تا ۲۰ سانتی گرم با آب هان مخلوط کرده در اطراف چشم بمالند دردفع رمد مزمن دموجع مستعمل است

پوماد پرتوکلرور زیبق امانیاکی معمول بیت بگیرند پرتوکلرور زیبق امانیاکی ۴ گرم کافور ده دسی گرم قروطی بادامی ۳۰ گرم مخلوط کنند و در داکنه و سیکوزیس استعمال نمایند

پوماد محلل ایضاً معمول بیت بگیرند پرتوکلرور زیبق استات سرب مکد ۲ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم کافور ده دسی گرم پوماد سازند و مانند محللات تو بر کولی استعمال نمایند

پوماد رسوب سفید بگیرند رسوب سفید ۱۵ گرم پیه حسن لبه ۹۰ گرم مخلوط کنند در دفع اخلالات قوبائی که با مکرشه پیهمراه باشد قوی الأثر است

پوماد دافع قوبا معمول کوربل لانیو بگیرند رسوب سفید ۱ گرم مسکر کاکائو ۳۰ گرم بلسان پرو ۲ گرم مخلوط کنند رفو با سطحی و لکه های جلدی و بثور انکر دیگو ندپس از وضع حل عارض میشوند دانها را بشر نیست مبد منداین پوماد سود مند است

ایضاً پوماد دافع قوبا معمول کوربل لانیو بگیرند روغن بادام ۵۰ گرم چربی بالن ۳۰ گرم موم سفید ۱ گرم گلاب ۵ گرم رسوب سفید ۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد رسوب سفید معمول بکورد بگیرند قروطی ترباك دار ۳۰ گرم رسوب سفید ۲ گرم عصاره دانانیا ۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در بعضی اقسام سوزاك كه با هیپر تروفی لثه مجاری بول همراه باشد استعمال میشود که باعانت میل گم الاستیك و یا میل موم موم و نی نیک یاد و دفعه تدریجاً از ان راه مجری داخل کنند و میلی که داخل مینمایند باید باندازه باشد که اتساع تدریجی د مجری حاصل کند و مدت توقف ان یك ساعت بود

قروطی رسوب سفید معمول ثبرت بگیرند کلد کرمی که فی الجمله بلبانی بود ۳۰ گرم رسوب سفید ۲ گرم شنجرف ۱ گرم کلورید رات مورفین ۲۵ سانتی گرم مخلوط کنند و در پوستولهای مسلح و قروح سفیلیسی استعمال کنند

پوماد روست بگیرند رسوب سفید ۲۰ سانتی گرم لودانم سیدنم ۵۰ سانتی گرم عصیر الزحل ۵۰ سانتی گرم پیه مذاب ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند و یکی از دانشمندان در ورم غده مزمن جفن از استعمال این پوماد تمجید میکند

پوماد دافع حمره معمول السیو بگیرند مسحوق زاج سفید ۳۰ گرم رسوب سفید ۱ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند تا خوب مخلوط شود و در صراحی ریخته ۹۰ تا ۱۰۰ گرم گلسرین اضافه کرده هوا را حرکت دهند تا مخلوط قوام سرشیر حاصل نماید و در روزی سه با ۴ دفعه روی محل مبتلی بحمره تمریخ نمایند

پوماد بانیر بگیرند مرداسنگ ۶ گرم زاج مکلس کلل مکد ۵ گرم زرنیخ ۲۵ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و **بیلت** روزی ۱۰ گرم این پوماد در سعفه استعمال مینماید

پوماد دافع هرپس معمول ثبرت بگیرند کلورور امانیاکی زیبق کالومل مکد ۵ دسی گرم پیه مذاب ۲۰ گرم پوماد سازند و در رمد قوبائی استعمال نمایند

پوماد سیرپلو بگیرند سوبلیمه ۴ پیه مذاب ۳۲ مطابق معمول پوماد سازند و در قوبا سرم و اخلالات سفلیسی استعمال نمایند و در استعمال این پوماد احتیاط زیاد باید نمود

پوماد دافع اکله معمول دوشن دو پارك نمره ۱ بگیرند بعد سائده پیه مذاب مغسول ۹۰ گرم دارشکر امتك مکد ۴ گرم تعفین زاد ادیح فربیون مسحوق مکد ۲ گرم مطابق معمول پوماد متحد الاجزائی سازند نمره ۲ بگیرند بعد سائده ۱۲۰ گرم پیه مذاب مغسول ۶۰ گرم دارشکر امتك مکد ۸ گرم تعفین زادایح فربیون مسحوق مکد ۴ گرم نیز مطابق معمول پوماد متحد الاجزائی سازند

پوماد هانای بگیرند طرطر استبیه ۸ گرم دارشکر ۳۰ سانتی گرم پیه مذاب ۴۵ گرم با کمال دقت پوماد سازند

پوماد ساپونور زیبق معمول پارانت بگیرند ساپونور زیبق ۲ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده در شانکر دفاده نمایند

ایضاً پوماد ساپونور زیبق معمول بیت بگیرند ساپونور زیبق ۹ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم دهن قرا لیمو ۶ دسی گرم پوماد سازند و در بعضی اقسام قوبای قشری که با ترطوبت یا ورم و خورش همراه بود از ۲ تا ۴ گرم بدادامی تمریخ نمایند

ایضاً پوماد ساپونور زیبق معمول بیت بگیرند ساپونور زیبق ۲ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کند و در قروح سفلیسی تمریخ نمایند

پوماد ساپونور زیبق معمول کازناو بگیرند ساپونور زیبق ۳۰ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در بعضی امراض جلدی که با خورش همراه باشد مستعمل است

قروطی افیونی ساپونور زیبق معمول بکورد بگیرند قروطی افیونی ۳۰ گرم ساپونور زیبق از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند و این پوماد را در هنگام تراید بعضی از صور قروح سفلیسی جهت تغیر دادن طبقه غشاء کاذب استعمال میکند و از محصولات بکواست و در تصور بکر قرحه مستعد هیجان باشد باید در استعمال ان مراقبت نمود زیرا که گاهی از اوقات استعمال ان موجب ورم و اوجاع زیاد و حصول ورم میگردد اگرچه ساپونور زیبق را بمقدار کم استعمال کرده باشند

پوماد سولفو ساپونور زیبق معمول لوت بگیرند سولفو ساپونور زیبق ۱ دسی گرم پیه مذاب ۵ گرم مخلوط نمایند این پوماد در دفع پسوریازیس قوی الاثر است

پوماد قطرانی زیبق معمول ریکورد نمره ۱ بگیرند قروطی گوگردی ۳۰ گرم زیبق معقد ۱ گرم قطران ۴ گرم پوماد سازند

نمره ۲ بگیرند قروطی گوگردی ۳۰ گرم کلمل بخاری ۲ گرم قطران ۴ گرم پوماد سازند و در دفع پسوریازیس و اکتیوز ولیکن دلپیر استعمال نمایند

پوماد رمدی معمول گارون دوبلارد بگیرند پیه جگر ۳۰ گرم ساپونور اصن ۱ گرم ساپونور زیبق ۴ گرم دهن فرا داسطوخودوس ۴ قطره مخلوط کرده بروی سنگ سماق صلایه کنند و در رمد مزمن خنازیری مقدار یك نخود را دکمی بطول نمایند

پوماد ضد ورم مزمن گوش معمول منیر بگیرند پرتوبدور دزیبق ۱ گرم کلوردیدرات مورفین ۲ دسی گرم پوماد خیار ۲۰ گرم مخلوط کند وقطعهٔ پنبه را باین پوماد آلوده کرده در گوش گذارند

پوماد پرتوید ور جیوه بگیرند پرتوبدور جیوه ۱ گرم پیه مذاب حسن لبر ۲۰ گرم مخلوط کرده صلایه کند وموافق دستورالعمل **کدکس** بلکه گرم این پوماد را نطول نمایند

پوماد دافع داء الثعلب سفیلیسی معمول لانگلبرت بگیرند پرتوبدور زیبق ۱ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم تعفین ذرادیح ۲ تا ۵ گرم مخلوط کند ودر روزی دو دفعه تمریخ نمایند

پوماد دوتوید ور جیوه معمول بیت بگیرند دوبدور زیبق ۵ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند ودر سفیلیدها واختلالات قرنی خشک ومزمن تمریخ نمایند و **بقول کلی** پوماد دوتوبدور خیلی قوی‌تر از پرتوبدور است وباید از آن در روی سطوحی که چندان وسیع نباشند تمریخ نمود پوماد بکرا از اجزاء دوتوبدور ۵ ۲ جزو پیه ساخته باشند چون بطریق ذیل استعمال شود دافع گواتر قوی الاثر خواهد بود مدت ده دقیقه پوماد را بمالند وباپارچهٔ نازکی بروی گردن ناند آخر ومدت نیم ساعت درمقابل آفتاب اندازند پس از یک ساعت بر خذ طاول میشود وبا قروطی طاولها را رفاده نمایند

پوماد ضد تهیجات غده بگیرند دوتوبدور زیبق ۲ دسی گرم هیدروئیدات پتاس ۱ دسی گرم پیه مذاب ۱۲٫۵ گرم پوماد سازند ودر روزی دو دفعه نطول نمایند

پوماد ضد پسوریازیس معمول بوانیت بگیرند پرتوبدور زیبق ۴ گرم پیه مذاب ۳۲ گرم مخلوط کند ودر روزی یک دفعه نطول نمایند

پوماد ضد اکنه وردی ایضاً معمول بوانیت بگیرند پرتوبدور زیبق ۲ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم مخلوط کند صبح وعصر تمریخ نمایند ودر همین بین مداوای مزاجی که شاید سبب باشد بر هم اجری کند

پوماد ضد پتیریازیس معمول میال بگیرند پیه مذاب ۴۰ گرم پرتوبدور زیبق ۱٫۳۰ گرم بی‌سولفور زیبق ۱۵ سانتی گرم اسانس گل سرخ ۵ قطره پوماد سازند

پوماد ضد لوپوس معمول کازناو بگیرند مسحوق بی‌یدور زیبق ۲۰ گرم پیه مذاب روغن زیتون مکید ۱ گرم در روی سنگ سماق مخلوط کرده صلایه کند ودر دفع لوپوس متقرح توبرکولی وهرپس فرفیسی ... بطول دو بتفاصل یا عانت قلم مویک مقعر نازکی از این پوماد بر وی آن منطبق سازند ونیز در دفع لوپوس ادیتمی مستعمل است یدور دوتوبدور زیبق را چون با لعاب کثیرا مخلوط کند مانند محرق در دفع لوپوس توبرکولی استعمال مینمایند

پوماد یدور هیدرارژیر پتاس وزیبق معمول میال بگیرند یدور دوپتاسیم پرتوبدور دور مرکور مکرر ۲ گرم کلوریدرات مورفین ۴ دسی گرم پیه مذاب ۳۲ گرم مطابق معمول پوماد سازند در رفاده قروح مستعمل است

پوماد دافع هرپس معمول کولریر بگیرند ترید سفید لودانم مکید ۱ گرم گوگرد مصعد ۵ گرم پیه مذاب ۱۰ گرم پوماد سازند ودر قوبائی که رفی الجمله حاد باشد نطول نمایند

پوماد لیموئی (روغن لیموئی) (اونگان لیموئی) بگیرند پیه گوسفند ۴۰۰

روغن زیتون ۴۰۰ جیوه ۳۰ اسید نتریک ۵۰ مطابق معمول عمل نمایند ودر دفع جرب ۳۰ گرم این پوماد را قسمت کرده در هشت دفعه تمریخ نمایند وچون این پوماد را اول با آب مقطر بشویند وبعد بکار برند در دفع توبا موثر خواهد بود

پوماد پرتونیترات پیو معمول بیت بگیرند پرتونیترات زیبق ۲ گرم پیه مذاب ۳۵ گرم مخلوط کند ودر اکنه وپسوریازیس تمریخ نمایند

پوماد ضد قوبا بگیرند پوماد خیار ۳۰ گرم نیترات اسید زیبق ۱۵ قطره مخلوط کند ودر دفع حکه صفن ومقعد تمریخ نمایند

پوماد ضد هرپس معمول دوپوشترن بگیرند پرتونیترات زیبق ۲۰ گرم پیه مذاب ۸۰ گرم زیت وردی ۱۵ گرم مخلوط کند ودر دفع ماناگر تمریخ نمایند

پوماد دافع قوبا بگیرند کلرور دامک ۲۰ گرم ترید مکید ۱۵ گرم روغن بادام شیرین ۳۰ گرم پیه مذاب ۵ گرم مخلوط نمایند

پوماد فوسفات جیوه بگیرند دوتوفوسفات زیبق ۱۵ گرم پیه مذاب ۱۱۰ گرم مخلوط کرده صلایه کند این پوماد در تحلیل خیارک مستعمل است واز ۲ تا ۸ گرم عموماً در حصول شفا کافی است

دوتوفوسفات زیبق را باید از دوتونیترات زیبق وفوسفات سود باید ساخت

اونگان منضج معمول کانکوان بگیرند مطبوخ خل گاو وشیرهٔ شکر روغن زیتون مکید ۵۰ گرم زهرهٔ گاو ۱۵ گرم مخلوط کرده بقوام عسل غلیظ منجر نمایند وبعد اینها اونگان باسیلیقون اونگان کامفر مکید ۵۰ گرم مسحوق سونیترات زیبق ۴ گرم این اونگان را در توموروهای اسقیروسی وجمع که رنگشان قرمز بنفش بود منطبق می‌سازند

قروطی لعاب دار زیبق معمول دورولت بگیرند روغن بادام ۲۵۰ گرم موم سفید ۸۰ گرم شیر بادام تلخ ۱۸۰ گرم دارشکنه ۵ دسی گرم الکل بقدر حل دارشکنه مطابق معمول عمل نمایند واین قروطی که از حیثیت ترکیب نزدیک بر غسول **گولاند** است مانند آن در اختلالات قوبائی مستعمل ومفید

امپلاتر زیبقی (امپلاتر ویگو) بگیرند امپلاتر ساده ۲۰۰۰ موم زرد ۱۰۰ ذفت مصفی ۱۰۰ اشق ۳۰ مقل ازرق ۳۰ کندر ۳۰ مرمکی ۳۰ مسحوق زعفران ۲۰ زیبق ۶۰۰ تربانتین ۱۰۰ میعه سائله مصفی ۳۰۰ دهن قرارسطوخودوس ۱۰ مطابق معمول امپلاتر سازند

مشمع ویگو معمول گاریل بگیرند امپلاتر ویگو روغن زیتون مکید اجزاء در حمام ماریه ذوب کرده بر روی پارچه بی آهاری بکشند وموافق دستورالعمل **کدکس** مانند عوامل مسقط را بلدرو ذونابی روی جلد منطبق سازند

امپلاتر ضد اورام صلبه مزمنه معمول روست بگیرند امپلاتر زیبقی ۱۵ گرم با حرارت ملایمی نرم کرده بیفزایند تریاک مسحوق کافور مسحوق مکید ۶ سانتی گرم مخلوط نمایند

تدخین بشنجرف معمول بیمارستانها بگیرند شنجرف ۳۰ گرم مطابق معمول تدخین نمایند

تدخین کلمل معمول هورتلوپ بگیرند کلمل ۱۲ سانتی گرم مریض را در روی صندلی پستی که مثقوب باشد بنشانند و همه بدن او را از قطیفه بزرگی بپوشانند بطریقی که سرش خارج بود و کلمل را کپسولی بچینند و در تحت صندلی بگذارند و با چراغ الکل تبخیر نمایند و این عمل در لکه های مخاطی وامپتیگو و اکتیمای هم مفید و مستعمل است

گرد زیبقی مدخن بگیرند زیبق حلو ۵ گرم مسحوق تند مسحوق حسن لبه مکد ۲۰ گرم مخلوط کنند و از ده تا ۱۵ گرم این مخلوط را تدخین استعمال نمایند و دخان آنرا بروی قروح مزمن حلق عبور دهند

سیگارت زیبقی معمول تروسو بگیرند دارشکنه اسید نیتریک مکد ۱ گرم آب ۲۰ گرم حل کنند و در روی کاغذی که ۲۰ سانتی مطر طول و ۱۵ سانتی مطر عرض داشته باشد بگسترانند و انرا بخشکانند و مانند سیگارت به پیچند و در روزی چند نفس در نفس فرو برده نفس از این سیگارتها خیلی براحتی بکشند و در اختلالات سفلیسی حلق و حلقوم مستعمل است

امپلاتر دافع اوجاع عظمی و پریوستو و اکزوستوز و ورم بیضه سفلیسی معمول بکورد بگیرند امپلاتر و بگو عصارهٔ شوکران مکد اعصارهٔ صمغی تریاک ۱ ۱۰ مطابق معمول امپلاتر سازند

بوژی (شمع) فالک بگیرند ترباتین ونیز ۴ گرم مسحوق لاک ۱۲ گرم مخلوط کرده در روی آتش ذوب کنند و بعد ابتدا امپلاتر زیبقی ۵ گرم کلمل مسحوق ۸ گرم مسحوق اکسید قرمز زیبق ۲ د ۳۰ گرم مطابق معمول بوژی سازند

کولودیون محرق معمول ماک بگیرند کولودیون انجاعی ۳۰ گرم بی کلرور زیبق ۱ گرم حل کنند و در دفع ذونات و خالهای سفلیسی با قلم مو منطبق سازند و پس از ۵ روز اسکاران کنده میشود

کولودیون زیبقی معمول شوبیر بگیرند دارشکنه ۱ گرم کولودیون ۲۵ گرم حل کنند و در دفع نیوریاد بس کفی استعمال نمایند

کولودیون زیبقی معمول دلیو بگیرند کولودیون معمول **ککس** ۵ گرم ترباتین دنیز ۳ گرم دارشکنه ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول عمل نمایند و در سقط پوستولهای ابلدی وی همه صورت منطبق سازند

قرص محرق بگیرند دارشکنه ۸ نشاسته ۸ العاب کثیرا مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ سانتی گرمی سازند

قرص محرق سریع بگیرند دارشکنه ۵ سریع ۴ مغز نان ۳۲ آب مقطر مقدار کافی مطابق معمول قرصهای ۵ سانتی گرمی سازند

گرد محرق معمول پلانک بگیرند اکسید قرمز جیوه مسحوق زاج مکلس مکد ۱۵ گرم مسحوق دارشکنه ۵ گرم بدقت مخلوط کنند و در دفع گوشتهای زیادی غادجی شکل و غیره ذرور نمایند

نیترات اسید زیبق یکی از بهترین محرقات مستعمل است و در بیمارستانهای پاریس خیلی زیاد استعمال میشود و در قوبا اکال و قرحه سرطانی عنوح حرم استعمال ان مفید سود منکو مصنف در دنوهای غادجی شکل سالک از استعمال ان فواید زیاد برده است و با قلم مو بر وی جزء معلول انرا منطول کرده و بعد از ان شرح جزء معلول را می پوشانند و جهة انکه باجزاء سالم سرایت نکند بهتر انست که اطراف جزء معلول را از خمیر محاط سازند وجهة

نیترات اسید زیبق

ساختن ان بگیرند زیبق ۱۰۰ اجزاء اسید نیتریک ۵۰ درجه ۲۰۰ جزء حل کنند و محلول را تبخیر نمایند تا یک ربع از وزنش بخار شده و ۳ ربع باقی ماند یعنی ۲۲۵ جزء

اولئوا استرات بی اکسید زیبق معمول ژانل بگیرند از یک طرف جیوه فلزی ۲۰ اسید ازوتیک ۱/۳۲ درجه ۴ با عانت حرارت ملایمی حل کنند و از طرف دیگر صابون سفید ۱۰۲ آب مقطر نیم گرم ۱۵۰۰ حل کرده بگذارند سرد شود و در محلول را مخلوط نمایند و در روی پارچه صاف رسوب سفیدی که حاصل میشود جمع کنند و انرا با آب بادی بشویند تا آب غساله بکلی بی طعم شود و بعد حفظ نمایند و این محصول را زیاد تر از چند هفته نمیتوان حفظ کرد و در ابتدا متحد الاجزاء و سفید شفاف است ولکن از چندی زرد و سیاه میگردد

پوماد دافع هرپس معمول ژانل بگیرند اولئوا استرات جیوه پیه حسن لبه مکد یک جزء مخلوط کنند و در دفع اکزما و اکتیمای سفلیسی و امپتیگو صبح و عصر تمریخ کنند باین طریق که ابتدا اجزاء معلوله را با آب گرم صابونی بشویند و بعد تمریخ نمایند و این پوماد پس از چند هفته فاسد میشود

استرات بی اکسید جیوه ایضاً معمول ژانل بگیرند اسید استریک متبلور ۶۰ بی اکسید خالص جیوه ۱۳ آب مقطر ۲۵۰ در دیکسولی چینی مخلوط کرده و بجوشانند و بهم زنند تا اکسید و اسید حل شود و بگذارند سرد شده آب روی انرا بواسطه عمل انحراف برداشته و بخشکانند و ترکیب این ملح مستحکم است

پوماد استرات بی اکسید جیوه ایضاً معمول ژانل بگیرند استرات بی اکسید جیوه ۱ پیه حسن لبه ۲ هاون چینی را با آب جوش داغ کرده و ملح را در ان ریخته صلایه کنند تا نرم شود و بعد پیه را افزوده نیز صلایه نمایند تا پوماد متحد الاجزائی حاصل شود و این پوماد را در دفع اکزما و اکتیمای سفلیسی و امپتیگو صبح و عصر تمریخ نمایند و مصنف مذکور این پوماد را بر پوماد زیبقی ترجیح میدهد

حرف ح

درس هفتم — لسه فی امثل بانها حسن عوامل مناسب

دانشمندان فرنگ باسم **بوم** که در اصطلاح ما بلسان بود مواد سفری جامد یا مایعی را موسوم مینمایند که دارای اسید نیز و ئیک باشند مانند بلسان تلو و بلسان پرو و غیره و لهذا حسن لبه را از اقسام بلسانها نشمار نمی ووند و بلسانها متداوله عبارتند از بلسان تلو و بلسان پرو و حسن لبه و میعه و همه این مواد مانند تربانتین از عوامل محرکه میباشند و قدمای از دانشمندان مانند **دیسقوریدوس** عالم بخواص بعضی از انها بوده اند مثل آنکه همین دانشمند بلسان مکی و مرمکی را اگر شیر از انکه در تداده جروح و قروح استعمال کرده در مداوای بسیار از امراض حشائی من که طبعاً مشابه قروح اند از قبیل تومورهای غده و بعضی اقسام نواصیر در داخل نیز بکار برده و مخصوصاً بخود این عوامل را در حبس طمث و لوکوره و هستری و هم سیلانات مخاطی و امراض مزمن نزله و عصبانی ربه و بعضی اختلالات ملفوی مکرراً استعمال کرده است و **بقول کلی** تربانتینها و بلسانها که هر دو از عوامل مخرّه و معدله امراض نزله و تقرحی اغشیه داخلی اند اثر تراپوتیکی انها را میتوان باین نحو بیان کرد که تربانتینها چنانچه در فصل تربانتین ذکر کردیم دارای اثر شافی مخصوصی میباشند و در نزلات و تقرحات غشاء مخاطی آلات توالی و بولی و بلسانها

دارای اثر تراپوتیکی مخصوصی در نزلات و اورام مزمنه غشاء مخاط معده و ریه میباشند و مخصوصاً در این قسم امراض غشاء مخاط جهاز تنفسی دارای اثر آشکاری هستند و کترد وائی در دفع نزلات ریوی مزمن و اورام مزمنه حلقوم دارای این اثر است و لهذا بعضی از مصنفین آنها را در ضمن عوامل مخصوص بجهاز تنفس محسوب کرده اند و در دفع سل توبرکولی از اثر بلسانها بعضی دیگر از مصنفین تمجیدات زیاد نموده اند که ذکر اقوال و تجارب آنها موجب تطویل است ولا بقا این مختصر نیست و ما در این درس بیان میکنیم حسن لبه و اسید بنزوئیک و بلسان تلو و بلسان پرو و میعه و مصطکی و کندر و مرمکی و مقل ازرق را که همه این مواد از صموغ سقزی متشابه الاثر میباشند و بلسان مکی را در تفصیل ترباتین ذکر نموده ایم.

حسن لبه — حصی لبان — بنزوان — ازاد ولسیس (بنزو)

حسن لبه حصی لبان بنزوان ازاد ولسیس (بنزو)

عبارت است از یک قسم بلسانی که حاصل میشود بواسطه شکافهائی که بر پوست درختی است اکسر بنزوان وارد میاورند و این درخت از طایفه ابناسه است در سوماترا و جاوه و مملکت سیام و ممالک جنوبی آمریک و غیره میروید در تجارت دو قسم حسن لبه میاورند یکی حسن لبه اشکی که مانند قطعات جامدی است سفید و مدور شکل و شکننده و کناره آنها صاف و درخشنده و قسم دوم که نیز بهمان شکل است کناره هایش قهوه قرمز رنگ و غیر خالص اند و عموماً حسن لبه دارای بوئی خوش و طعمی در ابتدا شیرین و در آخر تندی در حلق میاورد و محلول در الکل و این محلول بواسطه آب و اسید ها درد میگردد و بواسطه عمل تصعید و هم بطریق مرطوب اسید بنزوئیک را از آن اخذ میکنند

اولاً اسید بنزوئیک بواسطه عمل تصعید (گل حسن لبه)

بگیرند حسن لبه نیم کوب کرده شن ماسه مکدر اجزاء در کوزه دهن گشادی مخلوط کنند و در اطراف دهانه این کوزه یک دایره از کاغذ کبود بچسبانند و در روی آن مخروط طویلی از مقوای سفید قرار دهند و دقت کنند که با اضلاع کوزه درست منطبق باشد و با بندهای کاغذی آن را چسبانند که ثابت و برقرار بماند و قعر کوزه را مدت دو ساعت حرارت دهند و منفذی که در راس مخروط مقوائی قرار داده اند موجب تصاعد بخارهای سفید میگردد و اگر تصاعد این بخره شدید باشد باید آتش را کم نمود و چون چندان بخار متصاعد نگردد باید آن را زیاد کرد و بخارهای اسید بنزوئیک که از حلقه کاغذی عبور مینمایند در اطراف داخلی مخروط مقوی متبلر میگردند و از این عمل از ۱۰۰ اجزاء حسن لبه ۴ جزء اسید بنزوئیک حاصل میشود

ثانیاً اسید بنزوئیک بواسطه طریقه مرطوب

بگیرند حسن لبه مسحوق ۲ آهک شکفته ۱ آب مقدار کافی آهک و حسن لبه را در ۱۲ جزء آب مخلوط کرده مدت نیم ساعت بجوشانند و از پارچه بگذرانند و تفاله را در مقداری آب باز بجوشانند و صاف کنند و مجدداً نیز تفاله را در آب جوشانده و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده تبخیر نمایند تا به ۱۰ اجزاء رسد و بمقداری اسید کلوریدریک بر آن بیفزایند تا حالت اسیدی بروز کند و بگذارند سرد شده و متبلر گردد و تبلرها را بواسطه انحلال در آب مقطر جوش خالص کنند و مجدداً متبلر سازند

حسن لبه دارای خواص محرکه است که در سایر صموغ سقزی نیز موجود است و آن را در خارج بشره از داخل استعمال میکنند و در دفع تومورهای غیر موجع و امراض جهاز تنفسی بتدخین و تعفین آن مستعمل و تدخین آن چون دارای اسید بنزوئیک است بشدت محرک میباشد و بطول تعفین آن در دفع شقاق پستان قوی الاثر و اسید بنزوئیک در نقرس و ورم مثانه آمونیاکی و حصات بول و نزله مزمن ریه مستعمل و مفید است

مقدار شربت تعفین حسن لبه ۲ گرم مخلوط در پوسیون و اسید بنزوئیک از ۱ تا ۴ گرم

بلسان تلو

عبارت از ماده صمغ و سقزی است که از درخت میروکزیلوم تولوئیفروم جریان مییابد و این درخت که از طایفه لگومینوز است از محصولات آمریک جنوبی و ماده است جامد و قرمز رنگ و چون تازه بود نرم و خمیری و چون قدری کهنه گردد خشک و شکننده و بوی آن بلسانی و مطبوع شبیه ببوی لیمو و طعم آن اگرچه شیرین است ولی دهان را گرم میکند و این بلسان موافق تجزیه یکی از دانشمندان مرکب است از سقز و دهن فرار سینامین و اسید سینامیک

بلسان پرو

مانند بلسان تلو ماده است صمغ و سقزی از درخت میروکزیلوم پروئیفروم که نیز از طایفه لگومینوز است جریان مییابد و این درخت از محصولات ممالک پرو و برزیل و کولومبی میباشد و در تجارت دو قسم پرو متداول است اولاً بلسان پروی نارجیلی چون این قسم را در پوست نارجیل داخل کرده و روی آن را از ماده سقزی میپوشانند باین اسم موسوم شده و این قسم کم یاب نادر الوجود است رنگ آن قهوه تیره و غیر شفاف و طعم آن شیرین و بوی آن تند و مطبوع ثانیاً بلسان پروی مایع که بلسان سیاه نیز نامیده میشود و این قسم که بغلظت شربت غلیظی است رنگ آن قرمز قهوه پررنگ و شفاف و بوی آن تندتر از قسم اول و طعم آن حاد و تلخ و تحمل ناپذیر و این قسم بلسان را چنانچه مدتی گمان میکردند از مملکت پرو نمیاورند بلکه از مملکت سان سالوادور که عبارت از جمهوری گواتمالا بود میاورند و در تجارت اغلب بالکل خالص نبوده بعضی از دهان ثابته و بلسان کاپاهو و غیره آن را مغشوش میکنند

بلسان تلو و بلسان پرو از عوامل محرکه میباشند که در خواص تراپوتیکی شبیه با اقسام ترباتین اند و در همان مواقع میتوان آنها را استعمال نمود و مخصوصاً در برونشیت مزمن و نزله ریه و اوائل سل مفید و مستعمل اند و در بیشتر ترکیبات صدری آنها را داخل مینمایند و نیز از عوامل میباشند که در نزلات مثانه مفید اند و مانند عوامل نفثی مخصوص بلسان تلو اثر مینماید و مقدار شربت این دو قسم بلسان در نزله مثانه از ۱ الی ۲ گرم تا ۱۰ گرم است بطور حب مقدار شربت تعفین آنها از ۴ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون

میعه

میعه بر دو قسم است قسمی موسوم به میعه یابسه (استوراکس استیراکس کالامیت) و قسم دیگر موسوم به میعه سائله (استیراکس لیکید) و از اقوال مصنفین فرنگ در حقیقت آنها مختلف است و هر دو قسم را از یکی از نباتات طایفه ابناسه (طایفه ابنوس) اخذ میکنند و قول صاحب مخزن در حقیقت این دو ماده صمغ و سقزی گویا به حقیقت نزدیکتر باشد و این دانشمند این طور مینویسد که آنچه خود بخود از درخت تراوش کند مانند صموغ دیگر بهترین آنها صاف است و رنگ آن اشقر مایل بزردی و بقوام عسل میباشد و آنچه از فشردن اجزای درخت اخذ مینمایند مایل بسرخی و غلیظ تر میباشد و این متوسط است و آنچه اجزای درخت را در آب طبخ میدهند و میمالند و صاف میکنند پس از آن میجوشانند تا غلیظ میگردد سیاه و ثقیل میباشد و این مسمی به میعه یابسه است بهر جهت در تجارت چند قسم میعه متداول است اولاً میعه که بشکل دانه های شفاف است و سفید زرد رنگ و یا زرد قرمز رنگ و کناره آنها سقزی و درخشنده و بواسطه حرارت نرم میگردند و بوی آنها مانند حسن لبه و طعمشان گرم و تلخ ثانیاً قسمی دیگر که بشکل قطعاتی است خشک و شکننده و قهوه قرمز رنگ و در کناره این قسم قطعات بادامی شکل مشاهده میگردد و بوی آن خوش و شبیه ببوی وانیل و مطبوع تر از سایر اقسام و طعم آن شیرین و معطر

لیکید امبار (عنبر مایع)

عنبر مایع قسمی است از میعه سائله که از مکزیک میاورند و بوی آن شبیه

بوی حسن‌لبه و طعم آن بلسانی و گرم و محلول در الکل و کلوروفورم و ادهان ثابته
میعه سائله از عوامل محرکه است و بیشتر در خارج استعمال میگردد و گاه در داخل مانند مدرات نیز گاه استعمال میشود و میعه یابسه را بیشتر در بوهای خوش بکار میبرند و گاه بعضی از ترکیبات قند مانند داخل میگردد و این دو قسم میعه را نباید باهم مشتبه نمود

مصطکی

مصطکی ع مُصطِکی ف ماستیک ل ی ماستیکز عبارتست از ماده صمغ و سقزی یکی از نباتات طایفه تربنتاسه موسوم به پیستاسیا لانتیسکولوس که در افریک شمالی و بعضی جزایر ارشیپل یونان که موسوم اند به جزایر مصطکی و عثمانیها آنها را جزایر سقز مینامند عمل میاید و گاه جوانهای چنبی این درخت را داده و گاه واسطه اسد مصطکی را اخذ میکنند

مصطکی بشکل پارچه‌های اشکی کوچک بیضی و زرد رنگ میباشد که نیم شفاف اند و دارای بوی خوشی هستند و چون آنها را بجاوند در زیر دندان نرم شده و طعم معطری حاصل میکند مصطکی کاملاً در الکل محلول نیست ولی در اسانس تربانتین و اتر و بنزین کاملاً محلول است و الکل ۹۰ درجه چون بحالت جوش بود از ده جزء مصطکی نه جزء را حل میکند و یک ماده سفیدی باقی میماند که محلول در اتر و الکل خالص جوش میباشد و این ماده را ماستیسین مینامند و دانشمندان المان مصطکی را مانند عوامل منفثه در سل ریه خیلی زیاد استعمال میکنند و دانشمندان مشرق زمین مطبوخ انرا در دفع اسهال اطفال که در هنگام بیرون آمدن دندان عارض میشود معمول میدادند و محلول اتری انرا در پر کردن موقتی دندان کاری شده مطابق نسخه ذیل معمول است

مصطکی دندانی بگیرند مصطکی اشکی ۲ اتر سولفوریک خالص ۱ حل کنند و در قمع مسدود با غانت پنبه محلوج محلول را صاف نمایند و قدری پنبه محلوج را بان الوده کرده با غانت میله در جوف دندان کاری شده بگذارند و میتوان بجای اتر سولفوریک کلوروفورم استعمال نمود

کندر

کندر ع لبان ف انسانس ل اولیبانوم ی لیبانوس عبارتست از ماده صمغ و سقزی که گویا از نباتات طایفه تربنتاسه اخذ میشود و در تجارت دو قسم کندر متداول است یکی را از افریقا و دیگری را از هندوستان میاورند کندر افریقا بشکل قطعات اشکی است و با یکدیگر بقدر شاه بلوط و کندر اشکی برنگ کاه و مستطیل و یا منحنی بود و در زیر دندان نرم میگردد و کناره آن کدر و مانند موم و کندر شاه بلوطی قرمز رنگ و غیر خالص و کندر هندوستان بشکل پارچه‌های اشکی است بزرگتر از کندر افریقا و رنگ آنها زرد و نیم کدر و مدور و نوعاً کندر دارای بوی و طعم معطری میباشد شبیه ببوی و طعم سقز کاج و مانند سایر صموغ سقزی از عوامل محرکه و منفثه است و گاه بمبانی کندر را جهت دفع نزله در اطاق دود میکنند و هم اجزاء کندر در الکل محلول نیست ولی در اتر محلول است

مقل

مُقل ع مقل ف بدلیوم ی بدلیون یکی از صموغ سقزی است که از قدیم الایام شناخته شده و از نباتات طایفه تربنتاسه گرفته میشود و در افریقا و عربستان و هندوستان شرقی عمل میاید و بشکل قطعات جامدی است عموماً قرمز رنگ و یا سبز رنگ و کناره انها کدر و شبیه بموم و بوی ان معطر شبیه ببوی قرمکی و طعم ان تند و تلخ و دارای سقز و صمغ محلول و صمغ غیر محلول موسوم به **باسورین** و دهن طیار است و از عوامل محرکه و منفثه است که در داخل کمتر استعمال میشود و در دیاشیلوم صمغی و بعضی دیگر ترکیبات

خارجی نیز داخل مینمایند

در بیان ترکیبات بلسانها و بعضی صموغ سقزی

شربت بلسان تلو بگیرند بلسان تلو ۵ آب خالص ۵۰۰ قند سفید مقدار کافی (تقریباً ۱۰۰۰) بلسان را با آب مخلوط کرده مدت ۱۲ ساعت در حمام ماریه سرپوش داری دم کنند گاه گاهی بهم زنند و بعد صاف کنند و ضعف وزن مصفی قند سفید افزوده با حرارت ملایمی در ظرف سرپوش داری حل کنند و محلول را با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و از ۳۲ تا ۶۴ گرم این شربت را در تیزن و پوسیون داخل نمایند

قرص بلسان تلو بگیرند بلسان تلو ۱ قند ۲۰۰ با مقدار کافی لعاب کثیرا قرصهای یک گرمی سازند و در مداوای نزلات از ۵ تا ۱۰ قرص در عرض روز بیاشامند

قرص سیاه صدری معمول دواسای بلرئیک بگیرند بلسان تلو ۱ بوسا مکه ۱۸ کثیرا ۴ قند ۵۰۴ رب السوس ۶۰ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند

لعوق بلسانی بگیرند بلسان سیاه پرو ۱ قطره با ۱۵ گرم روغن بادام شیرین در هاون مخلوط کرده ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی افزوده صلایه کنند و کم کم بیفزایند شربت ساده ۵۰ گرم لعاب ۲۰۰ گرم و در برونشیت مزمن با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

شربت صدری معمول پرکن بگیرند شربت تلو شربت پر سیاوشان قند مکرر ۵۰ گرم مخلوط کنند و در برونشیت با قاشق چای خوری متدرجاً بیاشامند

معجون بلسانی بگیرند بلسان تلو ۱۰ گرم کاهو ۵۰ گرم با اعانت حرارت ملایمی مخلوط کرده و با مقدار کافی عجین بادام شیرین معجون سازند و ۲۵ قسمت کنند و در مداوای سوزاک از ۳ تا ۶ قسمت در عرض روز استعمال نمایند

حب بلسانی معمول شابرلی بگیرند بلسان تلو ۸ گرم مصر ۶ گرم کربونات منیزی مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در دفع سلس البول ۶ حب در عرض روز متدرجاً بیاشامند

ذرق اذنی معمول البرت بگیرند بلسان پرو ۱۰ قطره مطبوخ موفاریقون ۱۰۰ گرم تعفین مشک ۲ دسی گرم اسانس گل سرخ ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در دفع کری عارضی در روز و با سرنگ در گوش ذرق نمایند

مخلوط اذنی معمول بشتر بگیرند بلسان پرو ۵ گرم زهره تازه گاو ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع سیلانات منتن در گوش قطور کنند

مخلوط ضد سرمازدگی معمول ماژولن بگیرند بلسان پرو ۵ گرم در ۱۲۵ گرم الکل حل کرده و ۴ گرم اسید کلوریدریک و ۱۵ گرم تعفین حسن لبه افزوده روزی چندین دفعه روی اجزاء معلول منطول نمایند

تمریخ بلسانی محرك معمول درل بگیرند بلسان سیاه پرو و روغن حب الغار مکرر ۸ گرم روغن موسکاده ۵ گرم اسانس قرنفل ۱ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

درس هفتم

رفاده بلسانی معمول مینیوت بگیرند بلسان مایع پرو ۴ گرم الکل ۹۰ درجه ۳۰ گرم مخلوط کند و بروی پارچه دبیتر دوزیج دو دفعه بروی جراحات تازه انگشتان رفاده کنند بعد از آن پارچه را عوض نمایند

اتر بلسانی معمول مورو بگیرند مسحوق بلسان تلو ۱ گرم اترسولفوریک ۵۰ گرم حل کنند در بدوشیت و ورم حلقوم بخور این اتر مستعمل و مفید است

حب بلسانی مورتون بگیرند مسحوق خفقا ۲ مسحوق اشق ۳ گل حسن لبه ۲ مسحوق زعفران ۴ بلسان خشک تلو ۴ بلسان انیسون گوگرد ۴ مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۶ حب در اختلالات مزمن صدر در عرض روز بیاشامند

پوسیون حسن لبه بگیرند فوسفات سود ۲ گرم اسید بنزوئیک ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم پوسیون سازند و در نزلات مزمن و در حصات اوریک و در نقرس با قاشق کوچک در عرض روز بیاشامند

حب اسید بنزوئیک معمول فران بگیرند اسید بنزوئیک ۵ گرم با مقدار کافی گلقند پنجاه حب کنند و در سلس البول و بول امانیاکی ابتدا یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند و متدرجا زیاد کنند تا ۴ حب صبح و ۴ حب عصر و **بوشارد** بعوض گلقند ترپانی خار وقا استعمال میکند

تدخین حسن لبه بگیرند حسن لبه ۱۵ گرم نرم کوفته در روی زغال افروخته دریزند و بخارهای متصاعد را با پارچه پشمینی جمع کرده وان پارچه را بروی جزء معلوله مالش دهند

حمام بخار حسن لبه بگیرند حسن لبه ۵۰ گرم با اعانت حرارت بخاران را متصاعد سازند وان بخارها را در ظرف مخصوصی جمع کرده و در ان آلت معلول را استحمام کنند

پوماد دافع شقاق معمول برون بگیرند موم زرد ۱۵ گرم روغن بزرکتان ۳۲ گرم تعفین حسن لبه ۱ گرم گلیسرین ۱۲ گرم اسانس اسطوخودوس مقدار کافی پوماد سازند و در دفع شقاق ساده و شقاق متقرح معمول دارند

تعفین حسن لبه معمول کدکس بگیرند حسن لبه ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانند و با کاغذ صاف کنند و این تعفین از عوامل ضد نزله است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۱۰ گرم مطبوخ پوسیون و در بیشتر ترکیباتیکه در خارج استعمال میکنند آنرا داخل مینمایند و نیز در شقاق پستان استعمال ان مفید است و از ادویه معمول در زینت محسوب میشود

تعفین مرکب حسن لبه معمول در اسازی لندن بگیرند حسن لبه ۱۱۰ گرم میعه مصفی ۲۵ گرم بلسان تلو ۶۰ گرم صبر زرد ۲۰ گرم الکل خالص ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین را با اب مخلوط کرده در درجه اول احتراق و بعضی امراض خفیفه جلد معمول دارند

شیر باکره بگیرند تعفین حسن لبه ۱۵ گرم گلاب و اب فاکلیل الملک ۴۰۰ گرم مخلوط کرده بهم زنند و این شیر را در زینت بکار میبرند

زیت بلسانی بگیرند روغن بادام ۵۰ گرم بلسان تلو حسن لبه مکی ۱ گرم اسانس لیمو اسانس کادپو مکی ۲ قطره بلسان و حسن لبه و روغن را مخلوط کرده و ۶۰ درجه حرارت وارد اورند و بعد بگذارند سرد شود و اسانسها را بیفزایند و صاف نمایند و در قاین زیت در امراض گوش مستعمل و مفید است و به تریح ان در جره

و بجهة نرم کردن جلد معمول

گرد مدخن بگیرند مسحوق کندر مسحوق مصطکی مسحوق کهربا مکی ۲۰ گرم مسحوق میعه یابس ۱۰ گرم مسحوق حسن لبه لودانم مکی ۵ گرم مخلوط کنند و قدریکه لازم است بروی زغال افروخته دریزند و بخار متصاعد را از روی اجزائیکه با وجاع روماتیسمی مبتلی باشند عبور دهند

سیگارت حسن لبه (سیگارت بلسانی) بگیرند یک ورق کاغذ بی آهار سطبر و ازاد در محلول شیرات پتاس فرو برده و بعد بخشکانند و در روی ان یک طبقه از تعفین حسن لبه بگسترانند و مانند سیگارت بپیچند و این سیگارت را در دفع بحة الصوت استعمال میکنند

تدخین معطر معمول برن بگیرند حسن لبه میعه اشق مکی ۵ گرم مخلوط کنند و قدریکه لازم است در روی زغال افروخته بریزند و مدت ربع ساعت ادرام تهیجی مفاصل را در روی بخار متصاعد نگاهدارند

معجون ضد سوزاک بگیرند کندر مسحوق بلسان کوپاهو مکی ۵ گرم گلقند سینو رودون ۳۰ گرم با مقدار کافی شربت بلسان تلو معجون سازند و ۴ گرم این معجون را در ورد و با سه دفعه در عرض روز بنوشند

حب کندر معمول لیو بگیرند کندر صابون مکی ۵ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و از ۲ تا ۱ حب در برونشیت مزمن استعمال کنند

حب مصطکی معمول بوت بگیرند مصطکی اشکی ۲ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۴۰ حب بزرگ سازند و این حبوب را در دفع سلس البول اطفال بزرگتر از ده سال در مدت چهار روز بیاشامند

مر (مر مکی مرهای مور) یکی از صموغ سفریه است که از نباتات طایفه تربنتاسه اخذ میشود و درخت آن در جنگلهای عربستان و نوبه و حبشه عمل میاید و این ماده عبارت از قطعه های اشکی است و زرد قرمز و بیقاعده و کساره انها شکننده و درخشنده و در کساره قطعه های بزرگ خطوط سفیدی مشاهده میگردند شبیه با اثر ناخن و دارای طعمی است تند و تلخ و بوی تند و مرکب است از سفریه صمغ و ماده لعابی و اسانس و املاح وغیره و در داخل این ماده را مانند عوامل مقویه و محرکه استعمال میکنند و مخصوصا در گاستر الژی و کلوروز و حبس طمث و نزلات مزمن و هنگام اول سل و اسکوربوت مستعمل و مفید است و نیز در اثر بن غانغرانی و سیاه سرفه و غانغرانا استعمال میگردد مقدار شربت از مسحوق مر ۵ دسی گرم تا ۲ گرم و از تعفین ان از ۱ تا ۴ و ۸ گرم و از عصاره الکلی ان از ۵ سانتی گرم تا ۵ گرم

تعفین مر بگیرند مر ۱ الکل ۵ درجه مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانند و با کاغذ صاف کنند و از عوامل مقوی و محرک و دافع نزله است و در بسیاری از ترکیبات متداوله دواسازی داخل میگردد و در دفع سیاه سرفه از ۵ تا ۱ قطره این تعفین را در یک قاشق کوچک شراب کنکینا داخل نموده هر ساعت بیاشامند

حب معدی معمول ترونکن بگیرند مر ۱ گرم عصاره قنطوریون دقیق ۵ گرم بلسان پرو ۲ گرم حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در گاستر الژی از ۵ تا ۲ حب در روز بیاشامند

شراب مر معمول لیو بگیرند مر ۲۰ گرم پوست نارنج ۱۵ گرم شراب گرناش ۵۰۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و در گاستر الژی و قاشق اش خوری در روزی دو دفعه بیاشامند

سرکه مر بگیرند سرکه مر ۱ مطابق معمول حل کند با چهار مقابل اب مخلوط کرده مانند غرغره در تحرکات اسنعمال نمایند

غرغره دافع العفونه بگیرند ماء الشعیر ۱۰۰ گرم تعفین مر ۱۰ گرم شربت عسل ۱۰ گرم مخلوط کرده در هنگام استعمال بهم زنند

مضمضه دافع اسکوربوت بگیرند تعفین مر تعفین دارچینی مکی ۴ گرم تعفین چوب گیاه ۸ گرم الکولاتور کوکلئاریا ۳۰ گرم مخلوط کنند و دو قاشق چای خوری این مخلوط را با دو قاشق بزرگ آب داخل نموده مضمضه نمایند

تعفین بلسانی بگیرند ریشه آرنیک ۱۰ هوفاریقون ۲۰ الکل ۸۰ درجه ۲۲۰ مر کندر مکی ۱۰ بلسان تلو حسن لبه مکی ۲۰ صبر سقوطری ۱۰ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین را که معمول **کدکس** است مانند نطولات محلله استعمال میکنند و در دفع درد ضربه و سقطه بطور خالص و یا مخلوط با دو مقابل وزنش آب معمول میدارند

حب بلسانی بگیرند عصارهٔ کنکینا ۱۰ گرم عصارهٔ شوکران ۱ گرم تعفین بلسانی ۵۰ قطره مسحوق ریشه ختمی مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و در دفع سل ساده دو با هر غذائی یکی بیاشامند

بلسان گوژون بگیرند بلسان گوژون صمغ عربی مکی ۴ گرم مطبوخ دازیانه ۶۰ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاک و ورم مهبل لیرد و دفعه قبل از غذا در عرض روز بیاشامند

درس هشتم — حنظل و عوامل مشابه آن

طایفه **کوکوربیتاسه** (کدو) دارای عوامل مسهله جدی میباشد که عمده آنها حنظل و قثاء الحمار و فاشرا است و چون این عوامل از یک طایفه‌اند و در خواص مشابه یک دیگر لهذا آنها را در یک درس بیان مینمائیم

ع حنظل پ هندوانه ابوجهل ن کولوکنت ل کوکومیس کولوکنتیس

از نباتات بومی مشرق زمین است و میوه آن بشکل و حجم نارنج و پوست این میوه صلب و نازک و درخشنده و زرد سبز رنگ و شحم آن که جزء مستعمل آنست خشک و دارای فرجه هائی است که دارای عده زیادی تخمهای مسطح زرد رنگ محتوی میباشد و این شحم بشدت تلخ و مانند مسهلات درستیک قوی الاثر نزد اطبا استعمال میگردد و موافق تجربه یکی از دانشمندان مرکب است از دهن دسم و سقر تلخ و ماده عصارهٔ تلخ موسوم بر کولوکنتین و صمغ و اسید پکتیک و ماده عصارهٔ صمغی و املاح

حنظل از عوامل درستیک و محرش قوی الاثر است و از اینرو نباید استعمال نمود مگر در صورتیکه خواسته باشند جهاز معده و امعا را بشدت تخلیه کنند چنانچه در بعضی اقسام استسقاء برخی سیلانات مزمن عاصی این عمل را جاری میکند و همیشه باید از اثرات آن مراقبت نمود و چون اثر مخصوصی در معاء غلاظ و بطور مجهول در رحم دارد لهذا در عداد عوامل مدر طمث محسوب میگردد

مقدار شربت از گرد حنظل از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم است که باید گرد بی اثری داخل کرده مانند عوامل درستیک بیاشامند و بطریقه تحت جلدی ۳۰ سانتی گرم گرد حنظل را مانند مسهل استعمال میکنند و مقدار شربت از عصارهٔ حنظل از ۱ تا ۳ دسی گرم است بطور حب

مواد مانعة الجمع جمع ما بین قلیائیات و املاح آهن با حنظل نباید نمود

گرد حنظل شحم حنظل را از پوست و تخم عاری کنند و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون نرم بسایند و از مو بیزند و آنکه نخاله باقی ماند بیرون نمایند

عصارهٔ الکلی حنظل بگیرند مسحوق شحم حنظل ۱ الکل ۶۰ درجه ۸ مدت ده روز شحم حنظل را در ۶ جزء الکل بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را با مابقی الکل ۳ روز بخیسانند و نیز با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صافی صاف کرده و در حمام ماریه بواسطه تقطیر الکل را اخذ کنند و بقوام عصارهٔ نرم تبخیر نمایند و چنانچه ذکر کردیم مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۳ دسی گرم است

عصارهٔ ماء و الکلی حنظل بگیرند شحم حنظل خشک و بی تخم ۱ الکل ۵۸ درجه آب صاف مکی ۶ مدت سه روز بخیسانند و با فشار صاف کرده تفاله را در الکل ۵۸ درجه و آب صاف مکی ۴ نیز مدت ۳ روز بخیسانند و با فشار صاف نموده و دو مصفی را مخلوط کرده از کاغذ بگذرانند و مصفای ثانوی را در حمام ماریه تا بدرجه رب سوست تبخیر نمایند و مانند عصاره فوق مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ دسی گرم است

تعفین حنظل بگیرند شحم حنظل ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مطابق معمول تعفین سازند و از ۶ تا ۲۰ قطره این تعفین را در قدری شربت قند مخلوط کرده جهت تقدم بحفظ از نزف الدم دماغی بیاشامند و در این موقع اغلبا برومور پتاسیوم و تعفین بیخ مخلوط میکنند

عصارهٔ مرکب حنظل معمول بریتانی بگیرند شحم حنظل بی تخم ۱/۱۷۰ عصاره صبر سقوطری ۲/۳۴۰ مسحوق سقمونیا ۴/۱۱۳ صابون مسحوق ۸۵ مسحوق مغز هیل ۳/۲۸ الکل ۶۰ درجه ۶/۴۱۴۴ شحم حنظل را مدت چهار روز در الکل بخیسانند و با فشار صاف کنند و عصارهٔ صبر و سقمونیا و صابون و مغز هیل را بیفزایند و تا سه روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و صاف کرده از کاغذ بگذرانند و در حمام ماریه بقوام عصاره حبی تبخیر نمایند و از این عصاره حبهای ۲ دسی گرمی سازند و مانند مسهلات قوی از ۱ تا ۵ حب استعمال نمایند

عصارهٔ مرکب حنظل معمول جرمانی بگیرند عصاره ماء و الکلی حنظل ۳ صبر سقوطری ۱۰ سقمونیا ۸ عصارهٔ ریوند ۵ مخلوط کرده در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و نرم بسایند و مانند مسهلات درستیک از ۱ تا ۵ دسی گرم استعمال نمایند

حب مرکب حنظل (حب دافع الرطوبات) بگیرند مسحوق صبر زرد مسحوق شحم حنظل مسحوق سقمونیا مکی ۱۰ گرم دهن قرنفل ۲ دسی گرم با مقدار کافی عسل ۲۰۰ حب سازند و مفضض کنند و هر حبی از مرکبات این سه ماده مسهل ۵ سانتی گرم دارد و **کدکس** این حبوب را بجای حب **کاتولیک ف دیوس حب دافع الاخلاط قدما** و غیره استعمال مینماید و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۴ عدد است و در تهیجات لمفاتیکی و استسقاهای عرضی استعمال میشوند و از عوامل قوی الاثر میباشند

حب مسهل و مدر معمول فرانک بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل مسحوق گم گوت مکی ۱ گرم کمل مسحوق ۵ دسی گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت زنجبیل ۱۲ حب سازند و در استسقاء

۶ حب صبح و ۶ حب شب بیاشامند

حب دافع صفرا معمول بارکله بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل ۶ گرم سقمونیا ۴ گرم صابون بادام ۶ گرم تنباکو ۱۲ گرم امتیک ۴ دسی گرم اسانس میوه ۴ اسانس به اسانس اکلیل الجبل مکدام ۴ قطره مخلوط کرده بامقدار کافی شربت بروجهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۱ تا ۶ حب در روز استعمال کنند

حب دافع کلوروز معمول هامیلتون بگیرند مسحوق سقمونیا ۲ گرم کمل مسحوق عصارهٔ مرکب حنظل مکدام ۱ گرم بامقدار کافی شربت زنجبیل ۱۳ حب سازند و از ۳ تا ۴ حب در روز استعمال نمایند

حب مسهل معمول پیتشاف بگیرند عصارهٔ مرکب حنظل ۱ گرم اسانس مورفین ۵ سانتی گرم بدقت مخلوط کرده و بیست حب سازند و در شب یك حب استعمال کنند در بعضی مواقع فردای آن شب پس از بیدار شدن نیز یك حب بیاشامند و این حبوب در مشایخ مستعمل اند

حب دافع الرطوبات معمول واسای لندن بگیرند مسحوق عنصل عصارهٔ حنظل مکدام ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند

مطبوخ حنظل بگیرند حنظل ۵ گرم مدت پنجه دقیقه در ۵۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند شربت پوست نارنج ۵۰ گرم اتر سولفوریك الکلی ۵ گرم در دا استسقاء هر دو ساعت فاصله ۳ قاشق کوچك بیاشامند و در عرض روز مواففق اثری که حاصل میشود از ۶ تا ۱۲ قاشق کوچك میتوان استعمال کرد

شراب حنظل بگیرند حنظل ۵ گرم شراب مالاگا ۱۰۰ گرم مدت چهار روز بخیسانند و صاف کنند و هر یکساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند تا اثر اسهال مکفی بروز کند

محلول ضد نقرس معمول لاویل بگیرند شراب مالاگا ۵۰۰ گرم الکل خالص ۲۰ گرم عصارهٔ الکلی حنظل ۱۰ گرم کینیوم ۵ گرم مطابق معمول حل کنند از ۲ تا ۵ گرم این محلول را در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

حقنهٔ حنظل معمول کلود بگیرند یك ثلث از یك دانه حنظل و در ۲۰۰ گرم آب داغ مدت ۲۴ ساعت در ظرف سرپوشدار بخیسانند و صاف کنند در طفل هشت ساله ابتدا از حقنه ساده احتقان نموده و بعد این حقنه را عمل نمایند و در دفع لوکوره مستعمل است و این مداوا اگرچه شدید و با قوت است ولی از اثرش تمجید کرده اند

پوماد حنظل معمول کیستین بگیرند پیه مذاب ۲۰ گرم مسحوق حنظل ۵ گرم پوماد سازند و در مداوای صور مختلفه مانیا بروی شکم تمریخ کنند و این عمل را در صورتیکه اثر اسهال بروز نکند مکرر نمایند تا بروز اسهال

قثاء الحمار خیار دشتی کوکومبر سوواژ موموردیکا الاتریوم ا لاتریون یکی از نباتات طایفه کوکوربیتاسه است که از قدیم الایام در طب معمول بوده و در فرانسه و بخصوص در انگلستان جهة استعمالات طبی زراعت میکنند و میوه این نبات باندازه نصف لیموو بیضی شکل و در ابتدا سبز و پس از رسیدن زرد میگردد و عصیری که از این میوه اخذ میکنند سبز سیاه رنگ و یا سفید خاکستری رنگ و خشك و شکننده و بشدت تلخ است و نوعاً از الاتریوم میدانند و طریقه

خیارشنبر

ساختن آن از قرار ذیل است

عصارهٔ الاتریوم بگیرند میوه رسیدهٔ خیار دشتی مقدار منظور میوه ها را خورد کرده و تخمهای آنرا بیرون آورده و آنها را بکوبند و با فشار عصیر آنرا گرفته و جهة تصفیه حرارت دهند و بعد تبخیر کنند تا بقوام عصاره و بخارهائی که در هنگام تبخیر متصاعد میگردند چون بشدت محرك و محرش اند باید از آنها احتراز نمود

این عصاره از عوامل دستیك قوی و دافع رطوبات و در دفع استسقاء مفید و مستعمل و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۵ میلی گرم و خیلی بندرت ۵ سانتی گرم آنرا میتوان استعمال نمود و باید دانست که در ساختن این عصاره هرچه کمتر حرارت وارد آورند اثر آن زیادتر خواهد بود و لهذا دانشمندان انگلیس با حرارت خیلی ملایمی آنرا تبخیر میکنند

حب دافع الرطوبات بگیرند عصارهٔ الاتریوم مسحوق عنصل مکدام ۱۵ گرم اسید سوکسینیك ۴ گرم کوگرد طلائی انتیمون ۲ گرم مطابق معمول حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و روزی سه حب مانند مسهل جهة انصراف حالت اختناق استعمال کنند

حب دستیك ترباك دار معمول لانگلی بگیرند عصارهٔ خیار دشتی ترباك مکدام ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در قولنج سربی هر یکساعت یك حب بنوشند و مراقب اثر آن باشند

الاتریون عبارتست از ماده عامل الاتریوم میباشد و از عوامل دستیك بسیار قوی الاثر و در استعمال آن کمال احتیاط را باید مرعی داشت و جسمی است غیر محلول در آب و در اتر کمی و در الکل تیلیك جوش و سولفور دکربون و کلوروفورم محلول

گرد الاتریون معمول بریت بگیرند الاتریون ۲۰ سانتی گرم طرطیر ۴۰ گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی بر بندند هر دو یا سه ساعت فاصله یك بسته موافق اثری که ظاهر میشود بیاشامند بواسطه استعمال این گرد مواد مائی و سرزی بمقدار زیاد بطور اسهال دفع میگردند بدون آنکه با قولنج و وجع همراه باشند و از مسهلاتی است که در دودم کلیه البومینی مستعمل و مفید است

تعفین الاتریون بگیرند الاتریون ۵ سانتی گرم الکل ۲۰ گرم اسید نتریك ۲ دسی گرم مطابق معمول تعفین سازند و از ۴ تا ۴ قطره در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده مانند عوامل دستیك بیاشامند

حب الاتریون مرکب بگیرند الاتریون ۵ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم صبر زرد ۵ سانتی گرم جهة ساختن یك حب

خیار متعارفی چون با قثاء الحمار و سایر عوامل مشابه آن از یك طایفه است لهذا در این جا از آن نیز ذکر میکنیم

خیار قثاء کوکومبر کوکومیس سیکزووتون از محصولات بومی مشرق زمین است و در ایران و قسم آنرا زراعت میکنند خیار بالنك و خیار شنك و هر دو دارای شحم ابداد و بی طعمی میباشند و از اغذیه قلیل الغذیه محسوب میگردند و در طب دنده کرده خیار را مانند نطولات مبرد بکار میبرند و تخم آن یك جزء از بزور اربعه بارده و عصیر خیار را مانند غسول در دفع حکه قوبائی معمول میدارند و پوماد خیار را مانند تمریخات ملین در زینت استعمال میکنند و معروف است که جلد را خنك و سرد مینماید

پوماد خیار بگیرند پیه گوسفند ۵۰۰ پیه گوساله ۳۰۰ بلسان تلو ۱ گلاب ۵ عصیر خیار ۵۰۰ پیه ها را در حمام ماریه ذوب کنند و بلسان تلو را که در مقدار کافی الکل حل کرده باشند بیفزایند و نیز گلاب را اضافه

نموده بهم زنند و بگذارند سرد شود و ۲۰۰ جزء از عصیر خیار افرنج در مدت چهار ساعت متصل بهم زنند و اجزاء
ان با دسومت مخلوط نشده باشد بواسطه انحراف خارج سازند و ۲۰۰ جزء دیگر را بیفزایند و نیز چهار ساعت متصل
بهم زنند و بواسطه انحراف عصیر مخلوط نشده را خارج کنند و بهمین طریق ۲۰۰ جزء سوم را افزایند و بعد در حمام
ماریه مخلوط را داخل کرده ذوب نمایند و مدت ۳ تا ۴ ساعت بگذارند بحالت خود باقی بماند و کف انرا گرفته بالاخره
با اسپاتول چوبی معمول را بقدری بهم زنند که مواد ان داخل شده و جسم مضاء می گردد

ه فاشرا (کرمة البیضا) پ هزار فشان (کشان) ف بریون (کولوره) ل بریونیا دیوئیکا (بریونیا البا) چنانچه ذکر نمودیم فاشرا از طایفه کوکوربیتاسه و ریشه
ان که مستعمل در طباست حجیم و دوکی شکل و لحم دار میباشد و رنگ جوفش سفید مایل بزردی و از طرف
خارج مخطط بخطوط دایره و طعم ان تند و محرق و بوی ان مهوع و این ریشه دارای سفرج و نشاسته و صمغ
و ماده عامل بسیار تلخی موسوم به بریونین و بعضی املاح و در همان مواقعی که حنظل و قثاء الحمار را بکار
میبرند انرا استعمال میکنند و دارای خواص مسهله قویه است و پولیپ این ریشه را در خارج گاهی مانند عوامل محمره
معمول میدارند و چون بمقدار زیاد انرا استعمال کنند مانند سموم نباتی خطرناک میکند و بریونا حرید
عبارت از مجوکان میباشد

گرد ریشه فاشرا بگیرند ریشه تازه فاشرا مقدار منظور رنده کرده و در گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند
و در هاون آهنی نرم کوفته از موی بیرون کنند و از ۱ تا ۴ گرم این گرد را بطور حب مانند مسهلات در تسهیل
استعمال نمایند

الکولاتو ریشه فاشرا بگیرند ریشه فاشرا الکل ۹۰ درجه مکلف یک جزء ریشه را خورد کرده
در الکل مدت ۱۰ روز در ظرف در داری بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ
صاف کنند و این الکولاتو را بمقدار ۲ تا ۴ گرم مانند عوامل دستیک معمول دارند

الکولاتو مرکب فاشرا (اب مرکب فاشرا) که معمولی و اساسی بلژیک است
بگیرند چند نیم کوب کرده ۷ الکل ۸۰ درجه مقدار کافی مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند باید الکل
بقدری باشد که پس از تصفیه ۹۰ جزء مصفی بدست اید در تقطیر این مصفی را با مواد ذیل داخل نمایند بگیرند برگ
تازه سداب ۱۰ برگ تازه اهلبرگ تازه پودنه برگ تازه باسلیقون برگ تازه افیون برگ تازه فوفکس ۲
پوست نارنج مرکی مکی ۱۰ ریشه تازه فاشرا ۱۸ الکل ۹۰ درجه ۲۳ اب ۲۰۰۰ مدت ۳ روز بخیسانند
و در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۹۵ جزء مقطر بدست اید انرا با ۹۰ جزء مصفای الکلی جدید مخلوط کنند و این
الکولاتو از عوامل محرک و دافع تشنج و دافع هستریا است و مقدار شربتان از ۱ تا ۴ گرم که خالص و یا
در پوسوند داخل کرده بیاشامند

حرف خ

درس نهم — اقسام خربق

در گیاه شناسی باسم خربق اقسام پنجگانه ذیل را موسوم مینمایند

خربق سیاه
ا خربق سیاه ع خربق اسود ف الیبور ل هلبوروس نی الیبوروس
عبارت است از ریشه نباتی موسوم به ورد المیلاد (ورد الشتا) و در کوههای فرنگستان میروید و رنگ این ریشه
مایل به سیاهی و جوفش سفید رنگ و مانند قطعاتی است بضخامت انگشت و غیر منتظم الشکل که ریشه های باریک
طویل و مختلط از ان رسته و بوی ان مهوع و طعمش تند است

خربق منتن
۲ خربق منتن ف الیبور فتید ل هلبوروس فوتیدوس که در فرانسه رجل الدب و رجل العقاب نیز نامیده میشود و این قسم از خربق را در بیطاری مانند عوامل دافع
الدیدان استعمال میکنند

خربق سبز
۳ خربق سبز ع خربق اخضر ف الیبور ورد ل هلبوروس وریدیس
گاه این قسم دارای گلهای سبز رنگ است و در جنگلهای حوالی پاریس میروید و مانند خربق منتن در ماه اول بهار
گل میکند و این قسم خربق را در امراض جلدی استعمال میکنند

خربق مشرق زمین
۴ خربق مشرق زمین ف الیبور دوریان ل هلبوروس اوریانتالیس
گویا این قسم همان خربقی است که متقدمین در جنون استعمال میکرده اند و همه اقسام مذکوره از طایفه رنونکولاسه
میباشند

خربق سفید
۵ خربق سفید ع خربق ابیض ف الیبور بلان ل وراتروم البوم این
قسم از طایفه کولشیکاسه است و در کوههای مرتفع فرنگستان میروید و ریشه که باین اسم از سوئیس می آورند شکل
قطعاتی است خفیف الوزن و خاکستری رنگ که جوف انها سفید و بعضی دارای ریشه های باریک و بعضی دیگر
عاری از ان ریشه ها میباشند و طعم انها در ابتدا شیرین و بعد تلخ و تند میگردد
خربق سفید چون دارای وراترین است دارای خواص مشابه ان میباشد (رجوع کنید بکلمه وراترین را) و مانند ان
از عوامل مقیی و مسهل است و خربق سبز نیز دارای وراترین میباشد و ۴ قطره تنطور انرا که از ۱ جزء خربق و
۴ جزء الکل ساخته باشند در دفع اختلالات ورمی و ماتیسمی و نوری و حمای اصفر و ساعت به ده ساعت
فاصله استعمال کرده اند و یکی از دانشمندان معاصر از اهالی فرانسه در این اوقات تنقیع خربق سبز را از ۱ تا ۳ قطره
در دفع اکلامپسی بطور زرق تحت جلدی استعمال میکند و اثر انرا بواسطه تجارب عدیده ثابت مینماید و خربق سیاه
مشرق زمین از عوامل دستیک دافع الرطوبات میباشد و در دفع استسقاء و نوبات صرع و سائل استعمال میکردند
و مخصوصا خربق سیاه مستعمل و مفید است

گرد خربق سفید بگیرند خربق سفید مقدار منظور خورد کرده در گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند
و نرم سائیده و از موی ابریشمی سرپوش داری بیرون کنند و از ۱۰۰ جزء خربق ۹۸ جزء گرد باید بدست اورد و این گرد
از عوامل مقیی و مسهل است و یک وقتی در دفع جنون انرا استعمال میکردند و در اقسام استسقاء نیز مستعمل
و مقدار شربتان از ۱ تا ۴ دسی گرم اگرچه این اوقات غیر مستعمل است

تنقیع خربق سفید بگیرند نیم کوب کرده خربق سفید ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند
و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ صاف کنند و از عوامل مقیی و مسهل است و این اوقات

غیر مستعمل

غیر مستعمل میباشند

پوماد خربق سفید بگیرند گرد خربق سفید ۲۰ گرم پیه مذاب ۹۰ گرم مخلوط کرده ۲ گرم اسانس لیمو بیفزایند و این پوماد را مدت ۱۰ روز در دفع جرب تمریخ نمایند

پوماد پرنگل بگیرند گرد خربق سفید ۱۰ گرم کلورید دات ما بالک ۵ گرم پیه مذاب ۸۰ گرم پوماد سازند و در دفع جرب و حکه تمریخ نمایند

حب مقوی باشر بگیرند ریشه خشک خربق سیاه ۵۰۰ کربونات پتاس خالص ۱۲۵ الکل ۲۱ درجه شراب سفید مکه ۲۰۰۰ مطابق معمول عصاره سازند که قوام ان غلیظ باشد و بگیرند از این عصاره ۴ عصاره مر ۴ مسحوق باذاورد ۳۲ خمیر متحد الاجزائی ترتیب داده وحبهای ۲ دسی گرمی سازند و در صراحی دربداری حفظ کنند و مقدار شربت انها از ۱ تا ۲ حب مانند عوامل مقویه واز ۳ تا ۵ حب است مانند عوامل در سیک

اسانس معطر و مسهل بگیرند ریشه خربق سیاه ریشه جلب مکه ۱۰ اسقمونیا ۵ دارچینی قرنفل اگریکی مکه ۲ الکل ۸۵ درجه ۱۲۵ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون

عصاره خربق سبز بگیرند مسحوق ریشه خربق سبز ۱ الکل ۹۰ درجه ۶ در دالت دپلانسمان تعفین الکلی سازند و بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را بگیرند و بعد محصول را در حمام ماریه بغلظت عصاره تبخیر نمایند و این عصاره از عوامل ضد محرک است و مقدار شربتان بطور حب و یا گرانول از ۱ تا ۵ سانتی گرم در عرض روز دو شربان در امراض حاد از قبیل ذات الریه و روماتیسم حاد موجب تنزل حرارت الی شده و سرعت نبض و تنفس را کم میکند

درختها — خیار شنبر و عوامل مشابه ان

فلوس خیار شنبر و عوامل مشابه ان از قبیل تمر هندی و عسل و شکوفه هلو و گل سرخ و غیره از مسهلات برقی و ضعیف الاثر میباشند و مخصوصا اطفال را در امراض دومی و قتی استعمال میکنند که از اد بودن شکم و تلیین ان فقط مقصود بود و دیگر این درخت خیار شنبر و تمر هندی و عسل را ذکر میکنیم و شکوفه هلو و گل سرخ را که بیشتر در امراض اطفال استعمال میشوند در دستن بیان نمودیم و چون اثر شیر خشت در عمل اسهال نزدیک باثر فلوس خیار شنبر است پس از ذکر عوامل مذکوره ان را بیان خواهیم نمود و در اخر این دسته دوای برادران شربتیه را در دفع قولنج سربی ذکر خواهیم کرد

خیار شنبر خیار چنبر کاس عبارت است از میوه درخت کاسیا فیستولا (کاسیا فیستولا) و این درخت بزرگ و قشنگ و شبیه بدرخت گردو و از طایفه لگومینوز است و چون میوه های ان که مستطیل و شبیه بخرنوب اند باد حرکت دهد و انها را بهم زده و متصادم نماید صدائی حاصل میگردد که از فواصل دور شنیده میشود و این درخت در ممالک حاره از قبیل مصر و عربستان و جزایر انتیل و هندوستان عمل میاید و خیار شنبر که بشکل خرنوب است و به ضخامت ابهام از ۲۰ تا ۶۰ سانتی متر طول دارد و در جوف ان بلسهائی است نیم خشبی و سیاه رنگ و امکن که در فواصل معین قرار گرفته و فرجه های چند بوجود میاورند و این فرجه ها ممتلی از ماده میباشند

پولپی شکل و قرمز سیاه رنگ که طعم ان شیرین مایل بترشی و در وسط ان تخمی است تقریبا مربع و زرد رنگ و این پولپ عبارت از ماده طبی خیار شنبر است و هر چه خیار شنبر تازه تر باشد و بهتر انرا حفظ کرده باشند مقدار پولپ ان زیادتر خواهد بود و در این صورت نصف وزن خیار شنبر این پولپا است و لهذا باید خیار شنبری منتخب کرد که چون انرا حرکت دهند صدا نکند و دانشمندان یونان و سایر معرفتی بخواص خیار شنبر نداشته اند و حکمای بزرگ اسلام رضوان الله علیهم اول کسی میباشند که انرا در ترا پوتیک داخل نموده اند مانند تمر هندی از عوامل مسهل برقی است و مقدار شربتان از ۱۵ تا ۶۰ گرم و مانند سنا اوجاع قولنجی و دیاح بطنی چند حاصل میشماید ولی کم اثر تر از ان است و مثل ان موجب اسهالهای زیاد نمیگردد و چون خواسته باشند که موجب اسهال شدیدی گردد باید بعضی مواد مسهله قویه را ضمیمه ان کنند و جهت دفع این قولنج معمول دانشمندان مشرق زمین است که مطبوخ فلوس خیار شنبر را با مقداری روغن بادام شیرین مخلوط میکنند

یک قسم از خیار شنبر است موسوم بخیار شنبر صغیر امریک و درختان خیلی کوچکتر از درخت کاسیا فیستولا و خرمائی رنگ و طعم ان تفه و فی الجمله قابض و چون تازه بود بوی مشک میدهد و از محصولات بومی پانامه محسوب میگردد

پولپ خیار شنبر مطابق کدکس بگیرند خیار شنبر مقدار منظور قلمهای خیار شنبر را در امتداد طولشان بشکافند و با کارد نوک کندی پولپ و تخم و فلسها را بیرون اورند و انها را جمع کرده در ظرف چینی با مقدار کافی اب مخلوط نموده و در حمام ماریه داخل کرده و گاه گاه زیر و رو کنند تا محصول بخوبی نرم شود از موئی بیرون نمایند و مصفی را در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر کنند و این پولپ از عوامل مسهل برقی است و مقدار شربتان از ۳۰ تا ۶۰ گرم

تیزن فلوس خیار شنبر بگیرند پولپ خیار چنبر ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده صاف نمایند و این تیزن را مانند مسهلات برقی بعوض مایع مشروب بمریضها استعمال میکنند و مقدار پولپ را زیاد کرد تا بر ۶۰ گرم و موافق تصرف طبیب ۵۰ گرم شربت گلاس میتوان بران افزود

دربای فلوس خیار شنبر بگیرند پولپ خیار شنبر ۵۰ گرم اب مقطر ۵۰ گرم مسحوق قند سفید ۱۲۰ گرم فلوس را با اب مخلوط کرده و قند را بیفزایند و تبخیر کنند تا وزن محصول به ۲۰۰ گرم برسد و این دربا مسهلی است برقی و مقدار شربتان از ۶۰ تا ۱۲۰ گرم

معجون خیار شنبر معمول دوا سازی لندن بگیرند پولپ خیار شنبر شربت ورد مکه ۴ شیر خشت ۲ پولپ تمر هندی ۱ موافق معمول معجون سازند این معجون از مسهلات برقی است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۶۰ گرم

عصاره خیار شنبر بگیرند خیار شنبر ۱۰۰۰ اب مقطر ۱۰۰۰ قلمه های خیار شنبر را بشکافند و باعانت کارد نوک کندی پولپ و تخم و فلوسها را در اورده و انها را در ۵ برابر اب مقطر سرد مخلوط کرده و بدون فشار از موئی صاف نمایند و تفاله را که در روی موئی باقی مانده با ما بقی اب مقطر سرد بشویند مایعات را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره و از ۱۰ تا ۳۰ گرم این عصاره را مانند مسهلات برقی معمول داشته اند

تمر هندی (انبلی) ع حبار (حوحرا) ت تاماریند تاماریندس ایندیکا

تمر درخت تامارندیر و از طایفه لگومینوز میباشد و این درخت که از محصولات بومی مصر است از انجا به هندوستان شرقی و به جزایر انتیل حمل شده و کلیتاً در منطقه های محترقه و در ممالکی که تا به ۳۰ درجه عرض شمالی واقع اند عمل میاید و میوه این درخت بشکل غلافی است سیاه رنگ و مسطح و منحنی مانند شمشیر که طول ان از ۱۱ تا ۱۲ سانتیمتر و در جوفان ۳ یا ۴ هسته مربع الاضلاع قرمز رنگ واقع است و گوشت این غلاف پولپی و زرد رنگ و ترش و مایل به شیرینی و سه بند لیفی خشبی از میان این گوشت عبور مینماید و جهة ساختن تمرهندی میوه ها را شکافته و گوشتها را با هسته ها بیرون میاورند و در ظروف چوبی بزرگی این گوشت و هسته ها را روی هم میریزند و شربت ساده را که بحالت جوش باشد بروی انها میریزند که تا بعمق انها نفوذ کند و در بعضی ممالک پولپ تمرهندی را در دیگهای مسین فی الجمله طبخ میدهند تا سیاه رنگ نشود و از این جهة است که بعضی اقسام تمر دارای مس اند و در تجارت تمر را از افریقا و از اسیا و از امریکا میاورند و تمر امریکا بر سایر اقسام ترجیح دارد و تمر اعلا اگر خوب رسیده و تازه بود دارای طعمی است شبیه بطعم انگور و شیرین ترش مزه و خیلی مطبوع و رنگ ان قهوه مایل به قرمزی

تمرهندی را چون بتنهائی بمقدار ۵۰ تا ۱۲۰ گرم استعمال کنند مانند مسهلات برقی عمل خواهد کرد و مخصوصاً تیزنش را در خانه باید استعمال نمود که مقصود طبیب استعمال ترشی و مسهل هر دو بود

تمرهندی را بطور مسهل کمتر بتنهائی تجویز میکنند و بیشتر بپ سبوری از ان ترتیب میدهند که دارای ۲ تا ۵ گرم طرطیر باشد و بایک ماده دیگری که مستقیما در ترشح امعا اثر کند و چون بتنهائی انرا استعمال کنند مانند عوامل مبرده اثر خواهد نمود و طبیب در واسازها باید از عدم وجود مس در تمر مطمئن باشد و چنانچه ذکر کردیم تمری که در تجارت میدا ولاست اغلب دارای مس است و جهة حصول این اطمینان باید تیغه اهنی را دران فرو برد اگر دارای مس باشد ان تیغه برنگ مس قرمز میگردد و نیز تمر را گاهی با گوشت الو و اسید طرطریک مغشوش میکنند و کشف این تقلب که چندان عیبی بران وارد نمی اورد مشکل است

تمرهندی دارای اسید سیتریک و اسید طرطریک و اسید ملیک و طرطیر و قند و پکتین و ماده حشوی میباشد

پولپ تمرهندی مطابق کدکس بگیرند تمرهندی مقدار منظور در مقدار کافی اب بخیسانند تا کاملا نرم گردد و از موبیز موئی بیرون کنند در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند و این پولپ از عوامل مبرده و ملینه است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۶۰ گرم

مربای تمرهندی بگیرند پولپ تمر اب مکید ۲ قند مسحوق ۵ پولپ را با اب مخلوط کرده و زیرورو کنند تا خمیر متحد الاجزائی حاصل گردد و قند را از فوده در حمام ماریه تبخیر نمایند تا وزن مخلوط به ۶ جزء رسد و این مربا یک ربع وزنش پولپ تمر میباشد و از عوامل مبرده و مسهل برقی است و مقدار شربتان ۵۰ تا ۲۰۰ گرم

تیزن تمرهندی بگیرند تمر ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده مدت یکساعت دم کنند و از موبیز صاف نمایند و ظرفیکه تمر را دران دم میکنند نقره و یا چینی باید باشد و این تیزن را مانند عوامل مبرد و یا مسهل مفرد جا در عرض روز پیاله پیاله بنوشانند

شربت تمردار بگیرند تمرهندی ۵۰ تا ۶۰ گرم شربت جوش ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم تمر را در شربت مخلوط کرده بگذارند سرد شود و صاف نمایند این محلول مبرد و مسهل است و انرا پیاله پیاله بنوشانند تا اثر اسهال بروز کند

شربت تمر معمول در سشامپ بگیرند تمرهندی بی هسته ۲۷۵ بادیان سبز ۲۲ اب ۹۰۰

در ظرفی مخلوط کرده و ان ظرف را مدت ۳ ساعت در حمام ماریه گذارند تا دم کشد و بعد بگذارند سرد شود و با فشار از پارچه گذرانیده و صاف نمایند و بگیرند از این مصفی ۴ قند سفید خورده کرده ۷ در حمام ماریه حل نموده بگذارند سرد شود و ضبط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۶/۲ گرم اجزاء محلوله تمر ۱۰ دسی گرم اجزاء محلوله بادیان است و این شربت را میتوان در تیزنها و پوسیونهای مسهل مانند معدل و مصحح استعمال کرد و مبرد و مسهل گوارائی است و مقدار شربت ان ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

معجون مسهل بگیرند پولپ تمرهندی ۱۲ مسحوق طرطیر ۱ مسحوق طرطرات توام پتاس و دو سود (ملح سینت) ۲ شیرخشت ۴ شربت ورد ۵ معجون سازند و ۱۵ تا ۳۰ گرم مقدار شربت ان است

الو اجاص تیری و نودی و نوس از میوه جات غذائی است که چون مطبوخ انرا استعمال کنند دارای عمل مسهلی خواهد بود شبیه بعمل فلوس خیارشنبر و تمرهندی

مربای الو معمول در واسازی اسپانیول بگیرند پولپ الو ۱ قند مسحوق ۲ مخلوط کرده در حمام ماریه بقوام مربا تبخیر نمایند این مربا از مسهلات برقی است و مقدار شربتان از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

مربای مسهل الو ایضاً معمول در واسازی اسپانیول بگیرند مربای الو ۵۰۰ گرم مسحوق ریشه جلب ۳۰ گرم مسحوق طرطیر ۶۰ گرم گرد ها را مخلوط کرده و با انیم کنند و مربا را در حمام ماریه گرم نموده بر انها بیفزایند و بدقت زیرورو کنند تا مخلوط متحد الاجزائی حاصل گردد و این مربا از عوامل مسهله است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۳۰ گرم

پولپ الو مطابق کدکس بگیرند الو مقدار منظور با بخار بخته و در هاون بکوبند و با اسپاتول چوبی از موبیز موئی بیرون کنند و با الکلاتو دارچینی و با الکلاتو ونیل معطر نمایند و با مقدار کافی شربت ساده شیرین کنند و این پولپ که ملین و مسهل است مقدار شربتش از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم

تیزن الو معمول بیمارستان بگیرند الو ۶۰ گرم مدت یکساعت در مقدار کافی اب بجوشانند که یک لیتر محصول حاصل شود و از موبیز صاف کنند و این تیزن که ملین و مسهل است از انرا مایع بعضی مسهلات از قبیل سنا و طرطیر محلول طرطرات توام سود و پتاس و غیره قرار میدهند

عسل ع شهد (انگبین) ف میل ل مل ع ملی زنبور عسل از روی گلها و برگهای بعضی نباتات ماده عصری لزج و قندی جذب کرده و در معده خود داخل مینماید و بعد این ماده را در فرجه های که از موم ساخته است بنها را شان استفراغ میکند و این ماده که جسمی است مخاط و عصری عبارتست از عسل و جهة استخراج ان جدارهای مومی کوچکی که این فرجه ها را بنا نموده شکسته و بعد در افتاب گذاشته شیره جریان می یابد سفید رنگ و موسوم بعسل سفید و چون جریان این شیره تمام شد جدارها را خورد کرده و حرارتی بر انها وارد می اورند شدیدتر از حرارت افتاب مجدداً شیره جریان می یابد موسوم بعسل زرد و بالاخره بواسطه فشار عسلی خارج میگردد قرمز قهوه رنگ که غیر خالص است و بقول کلی عسل عبارتست از ماده زیاد یا کم زرد رنگ و نوعاً دارای بوی ذات مشابه بان نباتی که زنبور از ان نبات عسل را ساخته و بهترین عسلها عسلی است که از نباتات طایفه لبیا اخذ شده باشد و بواسطه اختلاف نباتات طعم شیرین عسل تغییر پذیر است و اختلاف طبیعت این نباتات موجب اختلاف طبیعتان نیز میگردد چنانچه چون زنبور از نباتات سمی عسل را اخذ کرده باشد بالملازمه ان عسل سمی خواهد بود

واز این جهت است اختلاف عسلهای اماکن مختلف که از ذکر آنها موجب تطویل است و لایق این مختصر نیست و

موافق تجربه **سوبران** عسل یک نسبت تغییرپذیری مخلوط است از گلوکز متبلور که شعاع را بطرف یمین منکسر

مینماید و از گلوکز غیرمتبلور که بالعکس شعاع را بطرف یسار منکسر میکند بهر جهت عسل محلول در آب و الکل هر دو

میباشد و از قدیم الایام اطبا به خواص آن پی برده اند و **ابقراط** نیز آن را در طب استعمال کرده و مانند شکر سفید

و شیره شکر از عوامل ملینه و مسهلهٔ ضعیف است و از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم عسل را در شیرین کردن تیزانها بکار میبرند بخصوص

در وقتی که خواسته باشند شکم آزاد باشد و از ۵۰ تا ۱۲۰ گرم عسل با شکر سفید و با شیره شکر را در آب و یا شیر حل

کرده جهت تلیین بطن احتقان میکنند و معمول عموم دانشمندان ایران است که در حقنه های مفتح و ملین تا ۱۲۰

گرم شکر سرخ و یا گزانگبین علفی داخل مینمایند و این حقنه ها تقلص معاء و غلاظ را محکم نموده و دفع میکنند پوستهای

مرهم رعاصی را و عسل را در سکنجبین های عسلی و معاجین داخل مینمایند و چون عسل را گرم کنند تا بقوام نبات گردد

در دفع شقاق جلد و طولان مفید و مستعمل است و نیز عسل را در تعدیل طعم بعضی غرغرها و مضمضه ها داخل نمایند

شراب عسل معروف به ماء العسل (هیدرومل) بگیرند عسل ۲۵۰

اب ۱۲۵۰ کف نقاع مقدار کافی (تقریباً ۵) در خمره مخلوط کرده و در محلی گذارند که از ۱۵ تا ۲۵ درجه حرارت داشته

باشد تا آنکه حالت تخمیر بروز کند و بعد در بطریها حفظ نمایند و این شراب از مشروبات متداوله اهالی شمال فرنگستان است

شیرخشت (ترنجبین) و **مَنّ** و **منّا** شیرخشت عبارت است از عصاره حلو منجمدی

که از دو قسم درخت زبان گنجشک حاصل میگردد یکی موسوم به فراکزینوس اورنوس و دیگری فراکزینوس رتوندیفولیا

و این دو درخت که از طایفه یاسمین میباشند مخصوصاً در سیسیل و کالابر و بعضی ممالک ایران عمل میآیند و فراکزینوس

روتوندیفولیا خیلی نزدیک به درخت زبان گنجشک است و چنانچه بعضی از مصنفین گفته اند شیرخشت ممکن

است بواسطه گزیدن انسکت مخصوصی جریان یابد ولی این قسم شیرخشت قلیل المقدار است و بقدری جریان

مییابد که همان انسکت میخورد و عموماً شیرخشت بخودی خود از ساقه درخت ترشح میکند و یا باعانت شکافی که

بران وارد آورند و نیز از برگهای درخت ممکن است ترشح نماید به هر جهت در تجارت سه قسم شیرخشت متداول است

اول شیرخشت اشکی از آن بدین طریق اخذ میکنند شکافهای چندی بر پوست ساقه و یا شاخه های باریک درخت شیرخشت

وارد می آورند از این شکافها عصیری خارج شده و بشکل قطرات اشکی مستطیل منجمد میگردد و این قسم شیرخشت خالص

تر و سفیدتر از سایر اقسام و طعم آن شیرین و گوارا ولی فی الجمله مکره و نوعاً این قسم شیرخشت در تجارت سیسیل

متداول است دوم شیرخشت تخته عبارت از قطعاتی است زرد و چرکین ملتصق بهم و غیرخالص و طعم این قسم اگرچه

شیرین است ولکن خیلی مکره تر از قسم مذکور و بعضی اوقات مخلوط سوم شیرخشت چرب (دسم) این قسم از شیرخشت

تخته غیرخالص تر است و در حقیقت شیرخشت تخته میباشد که فاسد شده بالاخره یک قسم دیگر از شیرخشت است

که از گیاه خارشتر اخذ میشود و در فرنگستان آنرا از تجارت ایران و اسیای صغیر میآورند و عبارت است از **ترنجبین**

و نیز از بعضی اقسام اسپیدان و از سفیدان یک نوع شیرخشت مایع جریان مییابد موسوم به **بیدخشت**

که دارای قندی است شبیه به قند شکر

شیرخشت یکی از عوامل مسهله کثیر الاستعمال است و اثر آن اگرچه دیر ظاهر میگردد ولی مدتی دوام میکند و موجب

هیچ نوع هیجانی نمیشود و مانند سایر مسهلات موجب یبوست منتج نمیگردد و لهذا از استعمال آن سقوط اشتها

بروز میکند و از عواملی است که در اطفال و در زنان حامله بسیار مستعمل و مفید است و نیز در بروز نشیء مزمن استعمال

آن متداول و شیرخشت اشکی بمقدار ۱۵ تا ۵۰ گرم مسهل رقیقی است در اطفال و مشایخ و شبان و عموماً در شب

از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم آنرا استعمال میکنند و در آب و یا شیر و یا سایر مایعات حل کرده میاشامند و در امتلاء معوی دکام

نافع و سودمند است و شیرخشت تخته را بمقدار ۱۵ تا ۵۰ گرم مخصوصاً بطور حقنه استعمال مینمایند و شیرخشت

چرب را کمتر استعمال میکنند

مَنّیت عبارت از جزء مسهل شیرخشت میباشد و جسمی است سفید و بی بو با طعمی شیرین و گوارا و محلول

در آب و آنرا بدین طریق میسازند که شیرخشت اشکی را با الکل ۸۳ درجه در حمام ماریه حرارت میدهند و محلول را در

حالت جوش صاف مینمایند و میگذارند سرد شده تا منیت حاصل گردد و بعد منیت را فشرده و خشک کرده نرم میکوبند

و قوّت اسهال منّیت مانند شیرخشت است و تفاوت آن در این است که دارای طعم مطبوع شیرخشت نیست و ماده غیر

متبلوری که موسوم است به ماده دسم شیرخشت اثر اسهال آن مانند منیت نیست

پوسیون مسهل شیرخشت بگیرند شیرخشت اشکی ۵۰ گرم شیر بریده ۱۰۰ گرم حل کرده در یک

دفعه بیاشامند،

پوسیون منّیت بگیرند منّیت ۱۵ گرم اب ۱۰۰ گرم قند ۲۰ گرم الکلاتور لیمو ۵ قطره حل کرده صاف

نمایند و در اشخاص ذی الحس یکدفعه استعمال نمایند

مارملاد مسهل قهوه بگیرند شیرخشت اشکی فلوس خیارشنبر مخدر روغن بادام شیرین قند خود

کرده مکرر ۵۰ گرم مطبوخ غلیظ قهوه ۲۰ گرم شیرخشت را در مطبوخ قهوه حل کنند و صاف نمایند و مطابق معمول

سایر مواد را بیفزایند و بخوبی مخلوط کنند و در بین دو نشیء مزمن دو قاشق چای خوری صبح و همان قدر شب سر ساعت

بعد از غذا بیاشامند

پوسیون مسهل فرنل بگیرند شیرخشت اشکی ۳۰ گرم در ۱۰۰ گرم اب حل کرده صاف نمایند و ۳۰

گرم فلوس مخدر و ۳۰ گرم روغن بادام شیرین افزوده صبح ناشتا هر نیم ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری بیاشامند

تا یک یا دو مجلس عمل تخلیه حاصل گردد

معجون ضد بواسیر معمول درویس بگیرند شیرخشت اشکی ۵۰ گرم سولفات پتاس

نیترات پتاس گوگرد مرطوب مکرر ۱۰ گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند که قوام آن متوسط

بود و از ۵ تا ۱۵ گرم در دو دفعه استعمال نمایند

شربت شیرخشت معمول لااشامبر بگیرند شیرخشت اشکی ۵۰ گرم اب ۱۲ یا ۱۵ ادبه

۵۰ گرم مخلوط کرده بهم زنند تا شیرخشت حل شود و محلول کاملاً صیقلی حاصل نماید با کاغذ صاف نموده ۱۵۰ گرم

قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و با موی بز صاف نمایند

قرص شیرخشت بگیرند شیرخشت ۲۰۰ قند مسحوق ۷۵۰ صمغ عربی ۵۰ عرق بهارنارنج ۷۰ مطابق

معمول قرصهای یک گرمی سازند و از ۵ تا ۱۵ قرص در روز بیاشامند

قرص شیرخشت مانفردی (قرص کالابر) بگیرند ریشه خطمی ۱۰۰ گرم مدت ۲۴

ساعت در ۲۰۰۰ گرم اب بخیسانند و صاف کنند و ۲۰۰ گرم شیرخشت در مصفی حل کرده و صاف نموده ۳۰۰۰ گرم

تدارفزوده و ۶۰ دسی گرم عصاره تریاك در کمی آب حل کرده نیز بیفزایند و بقوام معجون جامدی تبخیر کنند و ۱۰۰ گرم عرق بهارنارنج و ۱۰ گرم اسانس برگاموت در محصول داخل نمایند و باید قوام این محصول کافی قرص باشد و در روی کاغذ نعتی که چرب بوده پهن کنند و قرصهای یك گرمی ترتیب دهند و در کام و توله از ۶ تا ۱۲ قرص بیاشامند

قرص شیرخشت و طرطیر معمول اسپیلمان

بگیرند طرطیر (بی طرطرات تپاس) ۱ شیرخشت ۲۵ آب ۵۰ طرطیر را در آب گرم حل کرده و شیرخشت را افزوده و حل کرده صاف نمایند و تبخیر کنند تا غلیظ شود و قابل قرص گردد و قرصهای ۵ دسی گرمی سازند و این قرصها در نقرس مستعمل اند و از عوامل ملینه میباشند و مقدار شربتها از ۲ تا ۶ عدد

معجون مسهل معمول فرانك

بگیرند شیرخشت تشکی عسل سفید مکه ۱۰۰ شیرخشت ۱۳ معجون سازند و ۲۰ گرم صبح ناشتا بیاشامند

پوسیون مسهل معمول بیمارستان

بگیرند برگ سنا ۸ گرم سولفات سود متبلر ۱۰ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۹۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کنند و با فشار صاف نموده سولفات و شیرخشت را حل کرده نیز صاف نمایند و در یك یا دو دفعه بیاشامند

مطبوخ کاسر الریاح شیرخشت معمول دواساری اسپانیول

بگیرند شیرخشت ۳۰ گرم سنا ۷ گرم طرطرات تپاس انیسون مکه ۴ گرم آب ۵۰۰ گرم سنا و انیسون را در آب جوش دم کنند و شیرخشت و طرطرات را افزوده صاف نمایند این مطبوخ از عوامل مسهله است و مقدار شربت آن هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله نصف گیلاس

مداوای ابتدائی برای دفع قولنج نقاشان

روز اول طرف صبح حقنه مسهل نقاشان را معمول دارند و در عرض روز آب فلوس را بیاشامند و در شب اولا حقنه مسکن نقاشان را معمول دارند ثانیا پس از حقنه حب مسکن را میل کنند روز دوم صبح آب مقدس را در دو دفعه که فاصله آنها یك ساعت بود بیاشامند و در عرض روز تیزن معرق (دم کرده شاه تره) و در شب حب مسکن

روز سوم صبح پوسیون مسهل نقاشان را بیاشامند و در عرض روز تیزن معرق مسهل (دم کرده عشبه را) و در شب اولا حقنه مسکن ثانیا حب مسکن

روز چهارم مانند روز سوم عمل کنند

روز پنجم در عرض روز تیزن معرق ساده و طرف عصر اولا در ساعت چهار بعد از ظهر حقنه مسهل ثانیا در ساعت شش حقنه مسکن ثالثا در ساعت هشت حب مسکن

هرگاه پس از تداوی مذکور مرض برطرف نشود مجددا شروع باستعمال آن نمایند و در صورتیکه استعمال آب مقدس را ترك کنند و اصرار بر استعمال مسهلات نمایند تا اوجاع بطنی بکلی برطرف شده و تقاضای طبیعت منظما برقرار گردد

پوسیون مسهل نقاشان معمول بیمارستانها

بگیرند معجون دیافونیکس ۳۰ گرم مسحوق جلب ۴ گرم سنا ۸ گرم شربت نرپروون ۳۰ گرم آب جوش ۱۲۵ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

آب فلوس خیارچنبر

بگیرند مغز خیارچنبر ۶۰ گرم سولفات منزی ۳۰ گرم امتیك ۱۵ سانتی گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و طرف صبح پیاله پیاله بیاشامند

آب مقدس (پوسیون مقیی) معمول بیمارستانها

بگیرند امتیك ۳ دسی گرم آب ۲۵۰ گرم حل کنند این آب از مقیات قویه است و یك جزء از تداوی قولنج نقاشان میباشد

حقنه مسکن نقاشان ایضا معمول بیمارستانها

بگیرند روغن گردو ۲۰۰ گرم شراب قرمز ۴۰۰ گرم مخلوط کرده احتقان نمایند

حقنه مسهل نقاشان ایضا معمول بیمارستانها

بگیرند معجون دیافونیکس ۳۰ گرم مسحوق جلب ۴ گرم برگ سنا ۸ گرم شربت نرپروون ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم سنا را در آب دم کرده صاف نموده شربت و مسحوق جلب و معجون را افزوده احتقان نمایند و این حقنه یك جزء از تداوی قولنج نقاشان است

حب مسکن نقاشان

بگیرند تریاق فاروق ۴ گرم مسحوق تریاك ۵ سانتی گرم حبهای بزرگ ساخته بیاشامند

تفصیل معالجه مشهور برادران **شریته** در دفع قولنج نقاشان (قولنج سربی) بطور اختصار همین بود که ذکر کردیم و این تداوی که مرکب است از استعمال مقیات و مسهلات قویه و معرقات مخدره اغلب اوقات در دفع این مرض قوی الاثر است

حرف د

درچهل یکم — دارچینی و عوامل مشابه آن

بقول کلی دارچینی یکی از عوامل محرکه و منبهه معتبره است و در تنبیه و تیقظ قوای الی و مخصوصا در تنبیه جهاز هضمی و در هیجان عموم قوای ساقط شده و در دفع کاسر الریاح غیر موجع استعمال آن مفید و مستعمل و ماده است که بوی آن گوارا و مطبوع است و لهذا با بسیاری از ادویه مکره و غیر مطبوع آنرا مخلوط کرده تا موجب رغبت و عدم کراهت طبع گردد و بسیاری از مواد دیگر در خواص مذکوره کمال مشابهت را با دارچینی دارند و عبارتند از عوامل که شرح آنها را در این درس بیان خواهیم نمود از قبیل سلیخه و کاسیا الیگنیا و ملابا تروم و دارچینی زنجفلی و دارچینی سفید و جوزبوا و بسباسه و پوست **ونتر** و بادیان ختائی و کاسکاریل و سنبل و قرنفل و قاقله صغار و قاقله کبار و مانیگت و زرنباد و خولنجان و زردچوبه و اگیر ترکی و زنجبیل و فلفل و کاوا و غار و فلفل فرنگی و کوتو و کوتوئین و چوبا الکل و شراب در خاصیت تنبیه و تیقظ نزدیك بدارچینی میباشند لهذا پس از ذکر عوامل مذکوره این دو عامل را با بیان مینمائیم و حرارت و اکسیژن را که اصل عوامل محرکه و منبهه اند در اخر این درس ذکر خواهیم کرد

دارچینی ع دارصینی ف کانل و سیلان ل کورتکس سینامومی

عبارتست از پوست معطری که از درخت **لوروس سینامومومم** اخذ میکنند و این درخت که از طایفه **لورینه** است در هندوستان و سوماترا و جزیره سیلان و جزایر انتیل وجزیره

دارچینی سیلان

کاپان وغیره عمل میاید ودر تجارت چندین قسم دارچینی متداولست **۱ دارچینی سیلان** درخت آن زاد در این جزیره غرس کرده وعمل میاورند واین قسم دارچینی عبارتست از پوست شاخه‌های سه چهار ساله این درخت مانند لوله‌های تودرتوئی میباشد که تقریبا ۳۳ سانتیمتر طول دارند وصلب وشکننده ولیموئی قرمز رنگ اند وطعم انها معطر وفی الجمله گزنده واین قسم بهترین اقسام است

سلیخه

۲ دارچینی چین یا سلیخه لوری کاسیا عبارتست از قطعاتی است سطبرتر از دارچینی سیلان که لوله نیستند وپر رنگ‌تر از آن وطعم انها گزنده‌تر ولی چندان مطبوع نیست ودرخت این قسم را **لوروس کاسیا** مینامند ودر ممالک برمه وجزایر سوند ودر کوشنشین ودر ایالت کوانکسی از ممالک چین عمل میاید

دارچینی کاپان

۳ دارچینی کاپان در جزایر امریک جنوبی عمل میاید وازحیثیت بو وطعم نزدیک به دارچینی سیلان ولی رنگ آن باخته وتقریبا سفید رنگ ودر دهان بواسطه مکیدن بسهولت نرم میگردد

دارچینی ناصاف

۴ دارچینی ناصاف این قسم عبارتست از پوست تنه درخت دارچینی سیلان وکساده لیفی مانند کلکنای زرد ودرخشنده است در تمام اقسام مذکوره پوست را سلخ کرده وبشره انرا برمیدارند

پوست کاسیالینیا

پوست کاسیالینیا وبرگهای هندی معروف به **مالاباتروم** که از درخت **لوروس مالاباتروم** اخذ میکنند نیز یک قسم از دارچینی میباشند ودر خواص نزدیک به دارچینی چین

دارچینی قرنفلی

دارچینی قرنفلی عبارتست از پوست درخت **لوروس کولیلاوان** دم چینی

دارچینی سفید

دارچینی سفید یا کانل البا که نیز از همین طایفه است در طب چندان استعمالی ندارند بقول کلی همه اجزای اقسام درخت دارچینی محتوی مقدار تغیر پذیری کافور میباشند وپوست این درخت دارای دهن زرد وتنن وماده لعابی وماده ملونه واسید سینامیک ونشاسته است ودارچینی چین اگرچه مانند دارچینی سیلان محتوی دهن فرار است ولی کم عطرتر وچندان خوش طعم وگوارا نیست ویکی از دانشمندان ماده از دارچینی استخراج کرده موسوم به **سیناموموین** که بشکل تیغه‌های سوزنی زرد متبلور میگردد ومحلول در آب والکل است

گرد دارچینی بگیرند دارچینی سیلان مقدار منظور نیم کوب کرده ودر گرم خانه ۳۰ درجه بخشکانند ونرم سائیده از موپیز بیرون کنند وباید از نقد دی‌شب باشد که در تحالیه باقی ماند جز ماده خشبی بی طعم چیزی دیگر نباشد واین گرد از ادویه است که در تلذیذ اغذیه بسیار بکار میرود واز عوامل محرکه ومقوی معده میباشد ومقدار شربتان از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم

عرق دارچینی بگیرند دارچینی سیلان مقدار منظور آب مقدار کافی دارچینی را نیم کوب کرده مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند وبعد تقطیر کنند تا از هر جزء دارچینی که استعمال کرده اند چهار جزء مقطر بدست اید وجهة گرفتن دهن فرار بهتر آنست که در قابله فلورانسی (لوله دار) مایع مقطر را جمع کنند وعرق دارچینی را بمقدار ده تا ۱۲۵ گرم در پوسیونهای محرکه داخل مینمایند ومقدار شربت دهن فرار از ۱ تا ۱۲ قطره است بطور پوسیون

عرق الکلی دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۱ الکل ۸۰ درجه ۱ آب صاف ۱۰ در حمام ماریه تقطیر کنند تا ۵ جزء مقطر بدست اید واین عرق از عوامل محرکه ومضر است واز ۲ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون استعمال میشود

تعفین دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ دارچینی را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند وگاه گاه بهم زنند وبافشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند وضبط کنند واین تعفین از عوامل

محرک ومقوی معده است واز آن در پوسیون وبا شراب داخل مینمایند وهرگز بتنهائی نباید استعمال شود مقدار شربتش از ۴ تا ۲۰ گرم

الکلاتور دارچینی (جوهر دارچینی) بگیرند دارچینی نیم کوب ۱ الکل ۸۰ درجه ۴ مدت چهار روز بخیسانند ودر حمام ماریه تقطیر کنند تا همه الکل تقطیر شود واین الکلاتور از محرکات قوی الاثر است ومقدار شربتان از ۴ تا ۲۰ گرم که در تیزن وبا پوسیون وبا شراب داخل نمایند وهرگز بتنهائی نباید استعمال شود

شربت دارچینی بگیرند عرق دارچینی ۱۰۰ قند سفید جبر کرده ۱۸۰ قند را در عرق بحالت برودت حل کنند وبا کاغذ صاف نمایند واین شربت را مانند محرکات ومقویات معده بمقدار ۵ تا ۶۰ گرم در پوسیون وبا تیزن وبا شراب داخل کرده بیاشامند

تیزن دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند

جوزبویا

جوزبویا یا جوزبوات موسکاد یا نوکس موسکاتا عبارتست از ثمر درخت **میریستیکا اروماتیکا** دار از محصولات جزایر ملوک ودر جزیره بوربون که متعلق بدولت فرانسه است ودر جزایر انتیل انرا غرس میکنند واین درخت که از طایفه **میریستیسه** است ثمر آن دارای یک هسته میباشد مانند زردالو وغیره ولی کلا بی شکل ودر آن سه طبقه مشخص ملاحظه میگردد اولا پوستی که بمنزله قشر خارجی است ودر صورتیکه میوه رسیده باشد بدو مصراع لحمی منقسم میگردد ثانیا قشر دومی که تیک ترک است ودر صورتیکه تازه بود قرمز خوش رنگ وچون خشک شود زرد میگردد واین قشر است که **بسباسه یا اریل ماسیس** نامیده میشود ثالثا هسته که دارای قشری است نازک وقهوه رنگ وشکننده واین قشر می پوشاند بادامی را که در تجارت معروف است به جوزبویا واین بادام از طرف خارج شبیه بمرمر قرمز ودر جانب داخل سفید ودر سطح خارج ان شیارهای کم عمقی موجود است وعموما در تجارت دو قسم جوزبویا متداول میباشد یکی جوزبویای ماده (جوزبویای مزروع) که از درخت **میریستیکا موسکاتا** حاصل میگردد دیگری جوزبویای نر که بزرگتر است وبسباسه ان ترک ترک نیست واز درخت **میریستیکا تومانتوزا** حاصل میشود وقسم اول بدون تردید قسم دوم برتر است ودر طب بادام جوزبویا وبسباسه هردو را استعمال میکنند واین دو ماده دارای دهن فرار ودهن ثابت اند ومقدار شربت از مسحوق جوزبویا از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم واز عوامل محرکه معده است وبیشتر جهة تلذیذ غذا استعمال میگردد

مسکر جوزبویا بگیرند جوزبویا مقدار منظور نرم کوفته وبروی صوبری ریخته وبخار آب جوش را بان برسانند وبعد در کیسه محکمی ریخته وان کیسه را در مابین دو قطعه آهنی که سوراخ سوراخ بوند وباب جوش انها را گرم کرده باشند گذاشته وبفشرند تا روغن ان خارج گردد واین روغن را در مابین کاغذ ولائی بخشکانند وبعد در حمام ماریه باغانت کاغذ از اصاف نمایند این مسکر را در رفع روماتیسم تمریخ میکنند ودر بعضی ترکیبات متداوله داخل مینمایند

قیروطی جوزبویا یا معمول زرمن بگیرند موم زرد ۱ روغن زیتون ۲ مسکر جوزبویا ۶ بحرارت ملایمی ذوب کنند ودر قالبهای کاغذی قالب نمایند در تمریخ این قیروطی در خراش وشقاق جلد مستعمل ومفید است

پوست وینتر

پوست وینتر یا کورتکس وینتری عبارتست از پوست درخت **وینترا اروماتیکا** از طایفه **مانیولیاسه** واین درخت در دماغه ماژلان که از ممالک جنوبی امریک است عمل میاید وپوست مذکور

در تجارت عبارت از قطعاتی است لوله که ۳۰ سانتیمتر طول و از ۵ تا ۷ میلیمتر قطر دارند و سطح خارج انها کدر و نرم کرده است خاکستری قهوه رنگ و بعضی خالهای قرمز بیضی شکل در ان مشاهده میشود و سطح داخل انها قهوه سیاه رنگ و کناره انها کثیف و ورقه ورقه است و نیز دارای بوئی است بشدت معطر که گویا مخلوطی است از بوی باسلیق و فلفل و طعم ان تند و گزنده و دارای دهن فرار و سقز و فی الجمله ماده عصاره و تنن و بعضی املاح و مانند دارچینی از عوامل مقوی و محرک است و عموما انرا بطور سفوف و یا تیزن در طب استعمال میکنند (از ۲ تا ۴ گرم در ۵۰۰ گرم)

بادیان ختائی

بادیان خطائی ت **بادیان (انیس اتوالا)** عبارت است از ثمر درخت **ایلیسیوم انیزاتوم** از طایفه **مانیولیاسه** و این درخت قشنگ و همیشه سبز است و از محصولات چین و ژاپون میباشد و دارای ۸ تا ۱۲ پره است مانند ستاره و این پره ها خشبی و قهوه مایل بسرخ رنگ و هر یک محتوی هسته میباشد بیضی و درخشنده برنگ بادیان خطائی دارای دهن فرار و دهن دسم سبز و حار و سقز و تنن و ماده عصاره و صمغ و اسید تنیک و بعضی املاح است و خواص ان تا بو تنکی از اینکه دهن فرار و دهن دسم نسبت میدهند و در این خواص شبیه است به بادیان سبز و دهن فرار انرا در مشروب بکه موسوم است به **انیزت بردو** داخل مینمایند و اهالی چین بادیان خطائی را محترم میدارند و انرا پس از صرف غذا میخورند و در محضر بتها میسوزانند

عرق بادیان خطائی مانند عرق دارچینی ساخته میشود (ر دارچینی را) و در بوسونهای محرک این عرق را داخل مینمایند

تیزن بادیان خطائی بگیرند بادیان ۱۰ گرم اب ۵۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و در عرض دو روز بیاله پیاله بیاشامند

کاسکاریل

کاسکاریل ع **قشر عنبر (کنکینای معطر)** عبارت است از پوست درخت **کروتون کاسکاریلا** که از اشجار جزایر انتیل و بعضی ممالک جنوبی امریک و از طایفه **اوفوربیاسه** میباشد و کاسکاریل متداول در تجارت عبارت از قطعاتی است که از ۸ تا ۱۲ سانتیمتر طول دارند و زیاد تا کم پیچیده و قهوه و صلب اند و کناره انها سفید و شعاعی و بوی انها خیلی مطبوع بخصوص در وقتی انها را گرم کنند و طعمشان تند و تلخ و معطر و بشره این پوست خشن و ناصاف و شباهت دارد مانند کنکینا و کاسکاریل دارای دهن فرار سبز رنگ و ماده عصاره تلخ و ماده سقزی و ماده لعابی است و ماده عامل ان محلول در اب و الکل و از ادویه مقوی و محرک و دافع حمی و دافع قی میباشد و ۱۰ گرم انرا در ۵۰۰ گرم اب دم کرده استعمال مینمایند

گرد کاسکاریل بگیرند کاسکاریل مقدار منظور خورد کرده و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم بکوبند تا جز ماده خشبی چیزی باقی نماند و از موبیز بیرون کنند و این گرد را بجای گرد دارچینی استعمال مینمایند و مقدار شربتا ان از ۱ تا ۴ گرم است

تعفین کاسکاریل مانند تعفین دارچینی این تعفین را میسازند (ر دارچینی را) و بجای ان استعمال میکنند و مقدار شربتا ان از ۴ تا ۳۰ گرم است

مخلوط دافع عرق مسلولین معمول گرا و بگیرند مطبوخ کاسکاریل ۹۰ گرم سولفات کنین ۱۵ سانتیگرم اسید سولفوریک ابدا ۲ گرم تعفین بنج ۱۵ گرم مطابق معمول مخلوط

کند و سه قسمت کرده در عرض دو روز سه دفعه بیاشامند

ونیل

ونیل عبارت است از ثمر **وانیلا اروماتیکا** که از نباتات پاراذیت (خشکر بند) و باطراف درختها پیچیده و بانها متشبث میگردد و از طایفه **اورشیده** است و در مکزیک و پرو عمل میاید و ثمر این نبات غلافی است سه پهلو که از ۱۰ تا ۲۰ سانتیمتر طول دارد و باریک و قهوه رنگ و پولپی و معطر و محتوی دانه های کوچک زیادی است سیاه و درخشنده و این نبات ثمر نمیدهد مگر پس از هفت سال و در تجارت سه قسم ونیل متداول است که گویا هر یک متعلق بیک قسم از این نبات باشند و موافق تجربه یکی از دانشمندان ونیل محتوی دهن دسم و سقز نرم و عصاره تلخ و قند و ماده نشاسته شکل و کومارین است و در تقطیر دهن فرار از ان متصاعد میشود و مواد عامل ان در اب و الکل محلول اند و ونیل از عوامل محرک و ضد تشنج است و در خواص مبادی باه مجرب و در تقویت باه خیلی موثر و بیشتر انرا در معطر کردن حریرها و شربتها و نانهای قندی استعمال میکنند و عطر ان بسیار گوارا و مطبوع و بهترین صورت واقعی ان مسحوق با قند است که از ۲۵ سانتیگرم تا ۲ گرم استعمال مینمایند

سفوف ونیل بگیرند ونیل ۱ قند ۹ ونیل را قطعه قطعه کرده و با یک جزء از قند در هاون نرم بکوبند و از موبیز ابریشمین بیرون کنند و تفاله را با یک جزء دیگر از قند نیز کوفته و از موبیز بیرون نمایند و هم چنین تا دیگر تفاله باقی نماند و بیخته ها را مخلوط نمایند

قرص ونیل بگیرند ونیل ۳۰ گرم قند ۲۰۰ گرم صمغ عربی ۲ گرم اب مقدار کافی مطابق معمول قرصها ۵۰ سانتیگرمی سازند و هر قرصی دارای ۵ سانتیگرم ونیل است

تعفین ونیل بگیرند ونیل ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ مدت هشت روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانند و با کاغذ صاف کنند

نسخه دیگر بگیرند ونیل ۱ قند ۱ اب مقطر ۱ درجه ۳ الکل ۹۰ درجه ۷ قند و ونیل را با هم کوبیده و اب گرم و بعد الکل را افزوده مدت ۸ روز بگذارند بماند و با فشار صاف کرده از کاغذ بگذرانند

شربت ونیل بگیرند ونیل خورد کرده ۵۲ الکل ۳۰ درجه ۴۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و بعد در حمام ماریه ۴۰ درجه مدت دو ساعت دم کنند و بگذارند سرد شده و صاف نمایند و بگیرند از این مصفی ۵ قند خورد کرده ۸ در حمام ماریه حل کرده و بگذارند سرد شده صاف کنند و حفظ نمایند این شربت را مانند عوامل محرک و ضد تشنج و مقوی باه بمقدار ۲۰ تا ۴۰ گرم استعمال مینمایند و هر ۲۰ گرم ان محتوی ۱ گرم اجزاء محلوله ونیل است

قرنفل

قرنفل پ **میخک** ت **ذیروفل (ژیروفل)** ل **کاریوفیلوم** ی **کاریوفولون** عبارت است از گل نشکفته (غنچه) نیم درختی موسوم به **کاریوفیلوس اروماتیکوس** از طایفه **میرتاسه** و همیشه سبز میباشد و در جزایر ملوک و جزایر انتیل عمل میاید و محتوی دهن فرار و تنن و صمغ و سقز و ماده عصاره و **کاریوفیلین** قرنفل را بتنهائی در طب کمتر استعمال میکنند و صورد دوائی ان عبارتند از گرد و تعفین و گاهی دهن فرار انرا استعمال مینمایند

دهن فرار قرنفل و تعفین قرنفل را مانند دهن فرار دارچینی و تعفین ان میسازند (ر دارچینی را) و تعفین قرنفل که از عوامل محرک معدی است در بعضی ترکیبات دافع درد دندان داخل میشود و نیز در زینیا انرا استعمال مینمایند

گل مینک ت دِیرُ وُفلِرَ ل شِیرانتوس شری (وِ یُولِیرِ) نباتی است معروف از طایفه **کروسیفر** که در دنیا بسیار زراعت میشود و در طب بلت وقتی مانند عوامل مسقط جنین استعمال میگردید و گل آن از عوامل عاقی و قلبی و مسکن و مضاد تشنج است

هیل ع قاقلهِ ف کاردامومِ ل فروکتوس کاردامومی عبارت از میوه چندین قسم نباتی است که نوعاً آنها را **اموم** مینامند و مخصوصاً از قسم **اموم کاردا موموم** از طایفه **اموماسه** حاصل میگردد و در داوا و مالاباد هندوستان و غیره عمل میاید و در تجارت سه قسم هیل متداول است اولاً هیل دسمی ع قاقله صغار ل کاردا موموم مینوس و هیل مالابار نیز نامیده میشود و طول آن از ۱ تا ۲ میلی متر بیشتر نیست منفخ و مثلث و محتوی دانه هائی است قهوه رنگ و بوی آن شبیه بوی ترپانتین و با قیمت‌تر از سایر اقسام ثانیاً هیل متوسط ل کاردا موموم میدیوم که طولش کمتر از هیل غراب و در سایر صفات مشابه آن است ثالثاً هیل غراب ع قاقله کبار ل کاردا موموم ماژور که هیل سیلان نیز نامیده میشود طول این قسم از ۲ تا ۳ سانتی متر و عرضان از ۱ تا ۲ میلی متر و مثلث شکل و انتهایش دارای دم کم است و دانه‌های آن متعدد و خرمائی قهوه رنگ و مخطط میباشند و عموماً هیل یکی از ادویه معطره است که یک وقتی آنرا مانند عوامل معدی و کاسر الریاح و محرک استعمال میکردند و در هندوستان و ایران در ادویه غذائی آنرا داخل میکنند و هیل دسمی محتوی دهن فرار و دهن دسم و نشاسته و ماده ملونه و ماده ازت دار و لعاب و الیاف و املاح میباشد

گرد هیل بگیرند هیل مقدار منظور در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته و بدون نخاله از مو بیرون کنند این گرد از ادویه غذائی ایران دهند و محرک معده و مقدار شربتش ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است

مانیکت (دانه بهشت) **جنة الجنة** عبارت است از ثمرهات موسوم به **اموموم گرانوم پارادیزی** از محصولات سیلان و ماداگاسکر و این دانه براق و سیاه رنگ و مدور و دفی الجمله بزرگتر از ارزن و طعم آن تند و سوزان و شبیه بطعم فلفل و بوی آن کافوری و خیلی مطبوع و آنرا در عطریات داخل میکنند و از عوامل محرکه میباشد

زرنباد ع عرق الکافور ف زدوئر ل زرومبت (زدواریا) ریشه نباتی است از طایفه **زنژیبراسه** که در هندوستان و جزایر ملوک عمل میاید و دو قسم از آن متداول که هر دو از عوامل محرک و ضد تشنج اند یکی زرنباد مدور و دیگری زرنباد طویل و زرنباد مدور متداول در تجارت عبارت از قطعات نیم و یا چهار یا پاره است که شبیه اند به تخم مرغ در صورتیکه آنرا دو نصف و یا چهار پاره کنند و در طرف محدب این قطعات نقاط شوک مانندی مشاهده میگردند و عبارتند از باقی مانده ریشه‌های کوچک و این زرنباد از طرف خارج سفید خاکستری رنگ و در جانب داخل خاکستری و اغلب قرمز و دارای طعمی تلخ و بوئی بشدت کافوری است

گرد زرنباد بگیرند زرنباد مقدار منظور دلخواه کرده و در گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیرون کنند و مانند محرکات معده استعمال نمایند و مقدار شربتش از ۱ تا ۴ گرم است

خولنجان ت خسرو دارو ف گالانگا ل مارانتا گالانگا عبارت از ریشه یکی از نباتات طایفه **اموم** میباشد و در تجارت دو قسم آن متداول است یکی خولنجان کبیر که خولنجان هندی

و باذاوانی نیز نامیده میشود و بشکل قطعاتی استوانه که از ۴ تا ۵ سانتی متر طول دارند و رنگ آنها قهوه قرمز رنگ و بوی آن شبیه بوی هیل و طعمشان گزنده و معطر است و دیگری خولنجان صغیر که خولنجان چینی نیز نامیده میشود عبارت از پارچه هائی است که از ۲ تا ۴ سانتی متر طول و ۱ تا ۲ میلی متر قطر دارند و رنگ آنها قهوه با خته و بوی و طعمشان معطر شبیه بوی و طعم زنجبیل و یک قسم دیگر خولنجان در تجارت می آورند که خولنجان کاذب است و از خولنجان صغیر بزرگتر و از خولنجان کبیر کوچکتر و پوستان نا خته و کم رنگ و دارای بوی و طعم ضعیفی و بواسطه سبکی که دارد از خولنجان صحیح تمیز داده میشود و خولنجان محرک و مقوی معده است و جائیدن آن در تسکین درد دندان مؤثر

گرد خولنجان بگیرند خولنجان مقدار منظور دلخواه کرده در گرم خان بخشکانند و نرم کوفته از مو بیرون کنند و از ۲ تا ۴ گرم در تقویت معده استعمال نمایند

زردچوبه ع عروق الصفر (عروق الصباغین) ف کورکوما ل ترا مِرِ ایتا و اهالی فرانسه آنرا زعفران هندی و ریشه زعفران نیز مینامند و **دیسقوریدوس** آنرا باسم **کوپیئروس آندیکوس** ذکر کرده عبارت است از ریشه **کورکوما لنگتورپا** که از طایفه **اموم** میباشد و در هندوستان شرقی و چین عمل میاید و در تجارت دو قسم آن متداول یکی زردچوبه طویل و دیگری زردچوبه مدور که زردچوبه چینی نیز نامیده میشود قسم اول از انگشت کوچک قدری بزرگتر و کم طول تر و بشکل استوانه است زیاد یا کم پیچیده و دارای قشری نازک و خاکستری و مغز آن زرد نارنجی پر رنگ و آب دهان را زرد میکند و بوی آن شبیه بزنجبیل و طعم آن گرم و تلخ و معطر و قسم دوم به بزرگی تخم کبوتر و در حالت طبیعی دارای زوائدی استوانه و پوستان خاکستری و در سایر صفات مشابه قسم اول است و این قسم در تجارت کمتر یافت میشود و ماده زرد در زردچوبه در نزد علمای کیمیا اهمیتی دارد زیرا که قلیائیات را برنگ قرمز خون رنگین میکند و لهذا تعفین زردچوبه را کاغذ از معرفات خیلی مستعمل میباشد و زردچوبه از عوامل معطره و محرکه و مدره است و در هندوستان و ایران آنرا در تلذیذ بعضی اغذیه بکار میبرند

اگرتکی ع وُج (عود الوج) ف کانا دُوماتیک (رِزوا دُوماتیک) ل کالاموس اروماتیکوس عبارت است از ریشه نباتی از طایفه **آراسه** که حجم آن بقدر انگشت و اسفنجی و خارج آن قهوه رنگ و داخلش وردی و دارای بوئی مطبوع و طعمی معطر و گزنده و در طب بیشتر تعفین آنرا استعمال مینمایند و مانند دارچینی از عوامل محرک و مقوی معده است

تعفین اگرتکی مانند تعفین دارچینی ساخته میشود و در همان مواقع استعمال میگردد (رد دارچینی)

زنجبیل ف ژنژامبر ل اموموم زنژیبر از ادویه است که از قدیم الایام شناخته شده و **دیسقوریدوس** باسم **زیگژیبریس** ذکر کرده و عبارت است از ریشه **اموموم زنژیبر** از طایفه **اموم** و از نباتات بومی هندوستان است و در مکزیک و جزایر انتیل آنرا عمل آورده اند و در تجارت دو قسم زنجبیل متداول است یکی خاکستری و دیگری سفید قسم اول بحجم انگشت و عبارت از گره‌های متصل بهم و بعضی دارای بشره خاکستری زرد رنگ و مغز آن سفید و یا زرد رنگ و در آن نقاط قهوه مایل بقرمزی مشاهده میگردند و بوی آن معطر و طعم آن فلفلی و خیلی تند و گزنده قسم دوم زنجبیل

سفید باشد بهتر بوده دار تر و بادیگر از زنجبیل خاکستری و پوستان که عموماً به دا شتر میشود در کر رنگ
و مخطط و خود ریشه تقریباً سفید و سبک تر و شکننده تر از زنجبیل خاکستری و بوی ان کم عطر تر و طعم ان تند
تر و گزنده تر است

زنجبیل موافق تجربه محتوی سفری است نرم که عبارت از ماده عامل ان بود و ماده شبیه بسقز و دهن فرار و ماده
عصاره و صمغ و نشاسته و ماده ازت دار

گرد زنجبیل بگیرند زنجبیل مقدار منظور نرم کوفته از موی بیزند و تا انکه نخاله باقی ماند بیرون کنند
این گرد از عوامل محرک و مقوی معده و قوی الاثر است و در هندوستان و ایران و انگلستان و المان بانواع
بطور دوا و هم مانند ادویه غذائی استعمال میکنند و در سوء هضم ضعفی استعمال ان شایع و مفید و از عوامل
معدله مسهلات و مدر لعاب میباشد و ضماد ان جهة تحلیل قوی الاثر و مقدار شربت ان از نیم دسی گرم
تا ۲ گرم

شربت زنجبیل بگیرند زنجبیل را بعد مقدار کافی زنجبیل را در اب دم کرده و صاف
نموده و ضعف مصفی قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و ۳۰ گرم این شربت محتوی ۵ سانتی گرم
ماده محلول در اب است

تعفین زنجبیل این تعفین را مانند تعفین دارچینی میسازند (ر دارچینی را) و از عوامل
محرک قوی الاثر است و مقدار شربت ان از ۲ تا ۱۰ گرم بطور دو پوسیون

اسانس زنجبیل بگیرند زنجبیل ۱ پوست خشک لیمو ۳ الکل ۵ درجه ۹۰ مدت چهار روز
بخیسانند و از پارچه گذرانیده صاف کنند از عوامل محرک است مقدار شربت ۲ تا ۱۰ گرم بطور دو پوسیون

فلفل

فلفل پ پلپل پوا ور ل پیپری پیرت عبارت است از **پیپر نیگروم** که ثمر درختی
است از طایفه **پیپراسه** و از محصولات ممالک حاره و بخصوص در هند شرقی عمل میاید در تجارت دو قسم
فلفل متداول است فلفل سیاه ل **پیپر نیگروم** و فلفل سفید ل **پیپر البوم** و فلفل سیاه عموماً
دارای قشری است چین دار و سبز سیاه رنگ و این هیئت دلالت میکند بر اینکه ثمر انرا نارس چیده اند زیرا که چون
بگذارند کاملا برسد از درخت ریخته و تلف میگردد و در رنگ مغز این قسم فلفل زرد باخته و فلفل سفید همان فلفل سیاه
است که در اب جوش اورده تخمیر و جزء خارجی قشری و لحمی را از ان جدا کرده و فقط مغز باقی مانده است و از این جهت
است که حدت و عطر ان کاسته شده مصنف میگوید در کرمان که وطن من است در بعضی خانه ها درخت فلفل
عمل میاورند و ثمر ان قدری کوچک تر از فلفل سیاه و چین دار نیست و رنگ این ثمر سفید کدر و حدت و عطرش
خیلی کمتر از فلفل سیاه بهر جهت فلفل از عوامل است خیلی معطر و لسباقند و موافق تجربه دانشمندان محتوی
پیپرین و دهن ثابت و دهن فرار و بلسانی و ماده صمغی و ماده عصاره و اسید ملیک و اسید طرطریک و
نشاسته و باسورین

پیپرین

پیپرین چنان بنظر میاید که ماده عامل فلفل باشد و جهة ساختن ان ابتدا عصاره الکلی از فلفل میسازند و
محلول ۲۰ درصد پتاس محرقا افزوده و تعذاب میافزایند تا پیپرین رسوب شود و با کاغذ صاف میمانند ماده که روی
کاغذ صافی میماند گرفته و بدقت با اب شسته در الکل گرم انرا حل میکنند تا پیپرین متبلور حاصل گردد

گرد فلفل بگیرند فلفل مقدار منظور نرم کوفته و بدون انکه نخاله باقی گذارند از موی بیزند بیرون کنند و این گرد
از ادویه غذائی است که در همه عالم متداول و از عوامل مقوی و محرک معده و مقوی باه و موجب جریان خون بواسیر
میگردد و نیز از عوامل ضد نزله و قاطع الحمی و ضد سودالک و قابل ارت و محلل و محمر است و مقدار شربت ان از ده
دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب و یا مخلوط با شراب سفید و در کشتن باد ازبت کثرانرا استعمال میکنند و بهتر است
گرد خواص محلله بجای گرد فلفل گرد عاقرقرحا و در خواص محرکه محصولات امانیاکی و در خواص محمره گرد خردل
را استعمال نمایند

معجون فلفل معمول واسازی لندن بگیرند فلفل سیاه زنجبیل شامی هر یک ۳۲۰
گرم رازیانه ۱۱۱۰ گرم قند عسل هر یک ۹۶۰ گرم دواها را نرم سائیده و مخلوط کرده با عسل خمیر کنند و در روزی دو یا
سه دفعه از ۴ تا ۸ گرم بنوشند

حب پیپرین بگیرند پیپرین کلر هر یک ۵ سانتی گرم عصاره اذاراقی ۲ سانتی گرم سولفات کنین ۵ سانتی
گرم عصاره مرغ مقدار کافی مطابق معمول ۳۰ حب سازند و در تب های مزاج عادی یک حب صبح و یکی عصر
میل کنند

پوماد فلفل بگیرند فلفل سیاه نرم سائیده ۱ پیه مذاب ۴ مخلوط کنند و مانند محرکات موضعی استعمال نمایند

ضماد محمر معمول ترسو بگیرند جو دیا دو سر بو داده و مسحوق ۱۲۰ گرم سرکه ۳۰ گرم سفیده تخم
مرغ ۳ دانه اب مقدار کافی در حالت برودت مخلوط کرده و خمیر معتدل القوامی سازند و بروی پارچه کشیده و ۳۰
گرم فلفل مسحوق بروی ان بپاشند و استعمال نمایند

تعفین فلفل بگیرند فلفل ۱ الکل ۸۰ درجه ۴ مدت پانزده روز بخیسانند و صاف کنند

کاوا عبارت است از ریشه **پیپر متیستیکوم** که در اخر ماده از ان استخراج کرده موسوم
به **کاوائین** و عبارت از ماده است متبلور و خنثی و بعضی این ریشه را در خواص مشابه بفلفل میدانند

کاوا

در بیان اثرات تراپوتیکی فلفل و کاوا

سلس رومی و **دیسقوریدوس** یونانی که هر دو از دانشمندان بزرگ مائه اول میلادی
میباشند فلفل را بخصوص در حمیات نائبه استعمال کرده اند اگرچه انکشاف این خاصیت را باید بر دانشمندان
مشرق زمین نسبت داد و متاخرین از حکمای فرنگ اقتباس به دانشمندان مشرق زمین نموده اثر انرا در حمیات
نائبه استعمال کرده و فواید ان یاد برده اند یکی از انها موسوم به **لوئی فرانک** هفتاد نفر مریض مبتلی به
نوبه را بر فلفل مداوا نموده و اثر انرا در دفع نوبه مانند گنگنا میداند و بعد جمعی دیگر پیروی این دانشمند را کرده
و مکرر انرا امتحان و اختبار نموده و تمجیدات زیاد کرده اند و علاوه بر حمیات نائبه فلفل را در امراض ضعفی مجاری
هضم نیز استعمال میکنند و طریقه استعمال ان با همان طور در است و یا بطور گرد و استعمال در سته انرا بر گرد
ترجیح میدهند و **پیپرین** را که ماده عامل فلفل است و **ارستید** نام از علمای کوپنهاک انرا کشف
کرده در دفع حمیات نائبه بمقدار ۲ و ۴ و ۶ تا ۸ گرم در بیست و چهار ساعت بطور حب و یا سفوف استعمال

میشود و کاوارا دکه دفع نوبه مانند فلفل معمول میدارند

بوشود را نام دیگر پولوژی تراپوتیکی کاواچنین میگوید کاواسفری است که از **پیپرمتیستیکوم**

استخراج میشود و در غشاء مخاطی و نسج لحمانی مانند کوکائین موجب فقدان حس موضعی گشته و بدل آن استعمال میگردد

و چون بمقدار زیاد در داخل کاوارا استعمال کند حالت خوش و سکونتی میاورد و در قوای بدن هیچ صدمه وارد

نمی آورد و بر قوت روح می افزاید و اگر بمقدار زیاد استعمال شود در شخص یک حالت بیقیدی اندوهی ضعف

می آورد و او را در خیالات سوفسطائی می اندازد و اعمال ارادی را متدرجاً ضعیف کرده و حرکات منظم را مختل میسازد

و اگر بمقدار سمی استعمال شود کسالت عمومی و صداع و استرخاء اطراف و ارتعاش عصبانی عارض میگردند

چون مدت متمادی باستعمال کاوا مداومت شود عمل جلد مختل گشته و بثورات ذری در اکیتو زو پیتیریازیس شاده

در همه سطح آن بروز مینماید و یک حالت فالج مرکزی ظاهر میشود و این حالت ابتدا در عناصر محرکه در ماده خاکستری

قرنهای قدامی نخاع واقع اندیروز نموده و بعد یعنی پس از چندی فرا میگیرد عناصر حساس این ماده را هر چه در دفع

سوزاک و ودم مهبل عصاره مائی و الکلی کاوا را بطور حب با فواید زیاد استعمال کرده و از این عصاره بقدری باید

استعمال نمود که معادل یک گرم کاوا باشد

فلفل فرنگی (فلفل هندی) ع فلفل السودان ف پیمان (کاپسیک)

ل کاپسیکوم انوم عبارت از نباتی است سنوی و بومی هندوستان شرقی و امروز در تمام عالم زراعت

آن معمول و متداول و ثمر آن که طویل و در ابتدا سبز و پس از رسیدن قرمز میگردد تند و حریف است و بخصوص

در ممالک حاره از برای تلذذ با غذا بکار میبرند

بباید دانست باسم **پیمان** چهار ماده مختلف را موسوم کرده اند اولاً **پیمان ژامائیک** که پیمان انگلیسی

و فلفل ژامائیک نیز نامیده میشود عبارت است از ثمرهای خشک شده **میرتوس پیمانتا** که از طایفه

میرتاسه و در ژامائیک میروید و این ثمرها دانه های کوچکی میباشند خاکستری قرمز یک درجه از دیگری

بزرگتر از فلفل متعارفی و بوی آنها مانند بوی دارچینی و قرنفل است ثانیاً **پیمان تاباگو** که تندی آن کمتر

از پیمان مذکور و گویا از همان جنس درخت عمل میاید و بواسطه اختلاف محل آن فی الجمله اختلافی حاصل کرده

و این قسم پستی و کم قیمت تر است ثالثاً **پیمان بستانی** که پیمان قرمز و فلفل گینه و فلفل هندی و فلفل

ترکی و مرجان بستانی و فلفل کاین و **کاپسیکوم انوم** نیز نامیده میشود و از طایفه **سلانه** است

و ثمر این قسم پیمان قرمز و درخشنده و مستطیل و دکمه دار و بحجم ابهام و مثلث و دارای عده زیادی تخمهای پهن شبیه

به قرص و سفید رنگی میباشد که طعم تند و شدت سوزانی دارند و حدت آنها زیادتر از حدت غلاف این ثمر است

و همین قسم پیمان است که در استعمالات طبی بکار میرود و حدت آن را نسبت میدهند به ماده مخصوصی موسوم

به **کاپسیسین** که عبارت از ماده است زیتی و باسفری و الکلوئیدی مشابه الکلوئید شوکران پیمان

بستانی را در بسیاری از اغذیه داخل میکنند و در طب در دفع سوء هضم و فالج و نقرس ضعفی مستعمل و مفید و

از عوامل محرکه قویه است و اعراب نژاد رعاد عوامل مقوی باه و دافع دوسنطاریا داخل نموده و بسیار استعمال

میکنند و یکی از دانشمندان نژاد میگوید در طوایفی که فلفل هندی زیاد میخورند بواسیر خیلی بندرت مشاهده

میگردد و از این جهت آنرا از عوامل دافع این مرض میدانند و بهترین محصولات طبی آن اول عصاره مائی است و بعد

گردان که بشکل حب استعمال شود و مقدار شربت از عصاره مائی ۰٫۵ تا ۰٫۱ سانتی گرم و از گرد ۰٫۲ سانتی گرم تا ۱ گرم

که نصف صبح و نصف عصر باشامند و نیز تعفین آنرا از ۱ تا ۲ گرم در پوسیون داخل مینمایند و اینها **پیمان**

سلطانی (رگاله او دوران) از طایفه **امانتاسه** و ثمر آنرا مانند فلفل استعمال میکنند

و دارای دهن سمی و جامدی است موسوم به **موم (مسکه) پیمان سلطانی ف سیو**

(بور) دو گاله

گرد فلفل فرنگی بگیرند فلفل فرنگی مقدار منظور در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته

از مو بیز بیرون کنند این گرد از ادویه غذائی معمول در انگلستان و المان است و مانند فلفل سیاه از عوامل

محرک معدی

حب فلفل بستانی معمول الکثر بگیرند گرد فلفل فرنگی ۲ گرم عسل مسحوق اصل

السوس که مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع بواسیر موجع و ملتهب از ۵ تا ۲۰ حب باشامند

نصف صبح و نصف عصر و میتوان بعوض گرد عصاره مائی بکار برد و در این صورت مقدار آنرا نصف باید کرد

کوتوکوتو عبارت است از پوست درخت **پالیکوراد انسیفلورا** که بومی **بولیوی**

(بولیوی مملکت جمهوری است در امریک جنوبی که دارای معادن نقره است) و از طایفه **لوراسه** و

پوست درختی که از مملکت مذکور بفرنگ می آورند بر دو قسم است **کوتووروم و پاراکوتو**

قسم اول را که دارای الکلوئیدی است موسوم به **کوتوئین** در طب مانند عوامل محرک و مقوی معده

استعمال میکنند و نیز در دفع اسهال بخصوص اسهال اطفال و اسهال مسلولین و حمای تیفوئید و اسهال اطفال

مبتلی به راشیتیسم و اسهال مبتلایان به پلاگر و غیره تعفین کوتو و کوتوئین سودمند است و مقدار شربت

کوتوئین از ۰٫۵ تا ۰٫۲ سانتی گرم و تعفین کوتو را (در ۱۰) ۶ تا ۱۰ قطره هر یک ساعت فاصله در اطفال و ۱۵ تا

۳۰ قطره در جوانان

حب کوتوئین بگیرند گرد کوتوئین ۲/۱ گرم عصاره جنطیانا ۴ گرم گرد اصل السوس مقدار کافی ۴۰

حب سازند و روزی ۴ تا ۶ حب بنوشند

پوسیون کوتوئین بگیرند کوتوئین ۰٫۶ سانتی گرم بی کربونات سود ۱ گرم گلیسرین ۲۰ گرم آب

۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و این پوسیون را نیم گرم باید باشامید

پوسیون تعفین کوتو بگیرند تعفین کوتو ۶ قطره عرق غاد گیلاسی ۲۰ گرم آب ۱۰۰ گرم

زرده تخم مرغ یکدانه شربت ساده ۲۰ گرم پوسیون سازند و با قاشق اش خوری در ۲۴ ساعت تدریج بنوشند

سفوف کوتوئین بگیرند گرد کوتوئین ۰٫۲ سانتی گرم در چهار دسته مساوی به بندند و هر سه

ساعت فاصله یک دسته سفوف نمایند

غار پ باهشتان ف لورید لوروس نوبیلیس ی دافنه روغن حب

الغار را یونانی **دافنلایون** مینامند درختی است از طایفه **لورینه** و بومی مشرق زمین که

در فرنگستان عمل آورده اند و در طب برگ و میوه آنرا که موسوم به حب الغار است استعمال میکنند و

حب الغار عبارت از میوه است بحجم گیلاس سیاه رنگ و خیلی معطر و دارای دهن سمی سبز و نیم جامد

وجندی است که گرد برگ غار را مانند قاطع حمی دافع نزله عوامل و باستعمال میمایند

دوغن حب الغار بگیرند حب الغار خشک مقدار منظور را سیاکند و در دو دیگ مویزی دیجته بخار آب جوش را بان برسانند و بعد در کیسه محکمی بریزند و آن کیسه را در میان دو قطعه آهن سوراخ سوراخ که با آب جوش آنها را گرم کرده باشند قرار دهند و بفشرند و روغنی که خارج میشود در حمام ماریه با کاغذ صاف کنند و اگر خواسته باشند حب الغار تازه را روغن گیرند هسته آنرا خارج کرده و پولپ را ۵۰ درجه حرارت دهند و بفشرند و صاف کنند چنانکه در فوق ذکر کردیم و این روغن در ترکیب بعضی از ادویه متداوله داخل میگردد

ادیژرون کانادانس نباتی است از طایفه **کومپوزه (مرکبه)** در دهند برگ و شاخه‌ها گل آن را از جهت دفع بواسیر و دفع اسهال استعمال میکنند و ۵/۱۰ گرم برگ و شاخه گل را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده در عرض روز بتدریج مینوشانند مقدار شربت گرد ادیژرون در هر یک ساعت فاصله از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است

ذراوند عربی **ارسطولوخیا** فرانسه **اریستولوک** لاتین **اریستولوکیا** لفظ اریستولوکیا که یونانی است مرکب است از دو کلمه یکی اریستوس یعنی خیلی خوب و دیگری لوکیا که بمعنی خون نفاس است نباتی است از طایفه **اریستولوکیه** و یونانیها اقسام این نبات را باین اسم از آن جهت موسوم کرده‌اند که سهل میکند خروج خون نفاس و خون حیض را

اول **ذراوند ویرژینی** فرانسه **سرپانتر (ویرژین) (کولوورهٔ دووپرژینی)** لاتین **اریستولوکیا سرپانتاریا** عبارت از ریشه‌ایست باریک و دارای الیاف دقیق مختلط و خارج آن قهوه رنگ و مغز آن زرد رنگ و دارای بوئی تند و نافذ و کافوری و طعمی تلخ و تند و معطر و از محصولات امریک جنوبی و کارولین و ویرژینی وغیره و این ریشه مرکب است از طبقات غیر منظم و برند داست و بواسطه تجربه در آن دهن فرار و سقز نرم و ماده عصارهٔ تلخ و ماده عصارهٔ صمغی و البومین و نشاسته و املاح چند یافته‌اند و بعضی از دانشمندان خواص او را بر ماده عصاره و بعضی دیگر به دهن فرار و سقز داده‌اند و ذراوند ویرژینی را در طب بطور مشروب و باتیزن بمقدار ۸ تا ۱۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب استعمال مینمایند

دوم **ذراوند طویل** لاتین **اریستولوکیا لونگا (ذراوند نر) و ذراوند مدحرج (مدوّر)** لاتین **اریستولوکیا روتوندا (ذراوند ماده)** از قدیم الایام در طب استعمال شده و دارای خواصی مشابه خواص ذراوند ویرژینی میباشند و در همان مواقع استعمال میگردند و ذراوند مدحرج بزرگ و درکمد دارد و زین و محکم است و سطح آن خاکستری و مغزش زرد رنگ و طعمش تلخ و بویش نامطبوع و ذراوند طویل با آن اختلافی ندارد مگر از جهت شکل که استوانه است و گاهی درازی آن بقدر یک قدم میباشد

گرد ذراوند ویرژینی بگیرند ذراوند ویرژینی مقدار منظور خورد کرده و در دیگر حرارت ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون در دستهٔ نرم صلایه کنند و از موی نرم خارج نمایند این گرد از عوامل محرکه معرق است و مقدار شربت آن ده دسی گرم تا ۲ گرم

تیزن ذراوند ویرژینی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشه ذراوند ویرژینی ۴ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت دو ساعت دم کنند و صاف نموده بگذارند ته

نشین شود

نشین شود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا برداند

پوسیون ذراوند ویرژینی معمول انگلند بگیرند ذراوند ویرژینی ۱۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نمایند و پس از سرد شدن مصفی و گرم شربت و ۲۵ گرم شربت بلسان پرو اضافه کنند و بطور پوسیون مدتی بیاشامند

در بیان بعضی ترکیبات متداوله که دارچینی از عوامل آن است

لیکور دارچینی بگیرند دارچینی سیلان ۱۰۰ عرق اعلای کشمش ۱۰۰۰ مدت هشت روز بخیسانند و در حمام ماریه تقطیر کنند و ۱۰۰۰ گرم شربت ساده اعلا و سفید بر مقطر بیفزایند لیکور بسیار اعلا حاصل خواهد شد که معروف است به **لیکور مادام امفوکس** و از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم این لیکور در هیجان قوای زایل شده مستعمل و مفید است

این لیکور را میتوان با سایر مواد مذکوره در این دو رسم بهمین طریق ساخت و در همین موقع و بهمین مقدار استعمال نمود

الکولاتورگاروس بگیرند صبر سقوطری ۵ مرمکی ۲ زعفران ۵ دارچینی ۲۰ قرنفل ۵ جوز بویا ۱۰ الکل ۸۰ درجه ۵۰۰۰ عرق بهارنارنج ۲۰۰ مطابق معمول الکولاتور سازند و چون ۲/۵ زعفران و ۵ ونیل و ۵۰۰۰ شربت بر سیاوشان بر این لیکور بیفزایند **الکسیرگاروس** حاصل خواهد شد از ۳۰ تا ۶۰ گرم این الکولاتور یا الکسیر را مانند مقویات محرکه استعمال مینمایند

القرمز مایع ایتالیائی بگیرند دارچینی ۲۰ گرم بسباسه ۱۰ گرم جوز بویا ۴ گرم قرنفل ۴ گرم الکل ۳۳ درجه ۴۰۰۰ گرم مدت ۵ روز بخیسانند و تقطیر کنند و بر مقطر بیفزایند قند ۴۰۰۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم گلاب ۲۵۰۰ گرم و محصول را با تعفین ملایم در زاجی قرمز دانه رنگین کرده و با کاغذ صاف نمایند و از ۱۶ تا ۳۲ گرم این القرمز را بعد از غذا در ضعف معده بیاشامند

تعفین مرکب هیل معمول دواسازی انگلستان بگیرند هیل ۲/۰۱ زیره ۳/۰۹ انگور بدون هسته ۵۶/۲ دارچینی ۱۲/۱۷ قرمز دانه ۳/۲۹ الکل ۶۰ درجه ۱۸۰/۵ موافق قاعده دیپلاسمان عمل کنند

گرد ساده هاضم معمول دوک بگیرند مسحوق دارچینی ۳۰ گرم مسحوق قند ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و از ۸ تا ۱۲ گرم با غذا میل کنند

گرد محرک بگیرند زنجبیل کاسکاریل هکدام ۱۰ گرم دارچینی ۲۰ گرم انیسون ۴۰ گرم نرم کوفته مخلوط نمایند و بسته‌های ۶ دسی گرمی ترتیب دهند و در سوء هضم یک یا دو بسته در روز بیاشامند

گرد معطر انگلیسی بگیرند دارچینی ۱۱۳/۴ جوز بویا ۸۵/۰۵ زعفران ۸۵/۰۵ قرنفل ۴۲/۵۲ هیل ۲۸/۳۵ قند ۴۵۳/۶ مطابق معمول مخلوط کنند و از ۲ تا ۵ گرم این گرد را در سوء هضم بدون حرارت و ریاح معطی دار و غ و حالت ضعفی سفوف نمایند

گرد معطر رمانی بگیرند دارچینی قاقله صغار هکدام ۵ زنجبیل ۲ مطابق معمول گرد سازند

گرد دارچینی

بواسطه ماده محلوله چوب بلوط است زیرا که آن عرق را در خمره‌های چوب بلوط حفظ میکنند پس از مدتی رنگین میشود و نیز عرقی را از نی شکر و از سیب زمینی و گندم و غیره میگیرند مخصوصا عرقهائیکه باسم تفیاك و یا پوندی از بمبائی میاورند تماما از نی شکر ساخته شده اند و بقول کلی الکل مرکب است از کربون و هیدروژن و اکسیژن و با اسیدها مرکب میشود و در این ترکیب مقداری آب تولید شده و مولود جدیدی متولد میگردد که نیز خنثی است و عبارت از اِتِر الکل از عوامل محرکه منتشره قوی الاثر است (د به دربی باشتن) و چون باندازه ای که لازم است با آب مخلوط نمایند در هنگام ضعف و افتادگی بسیاری از امراض بخصوص کولرای اسیائی و کولرین و حمیات تائبه مفید و مستعمل است و نیز از استعمال مواد الکلی رفع ذات الریه و سل و سیاه سرفه و غیره بتجربات زیاد کرده اند و در خارج نیز الکل را مانند مواد مغیره و معدله قوتیه معمول میدارند (رجوع اتر با پوتکی الکل را)

شراب پ می ع خمر ف وَن ل وینوم ی وینوس شراب بواسطه الکلی که دارد مانند عوامل محرکه منتشره و بواسطه تَنن و مواد ملونه اش مانند عوامل مقویه اثر میکند و در حقیقت از عوامل مرکب القوی محسوب میشود و لهذا اثرات در صور بسیار مختلف است دکلو و بخصوص انمی حاصل از نقاهت تب ها و حاصل از سوء تغذیه و از حمل و در حمیات تائبه و در هرم استعمال میکنند و مخصوصا در هیجان قوائیکه بواسطه طول مرض و یا از انهضام اغذیه غلیظ و عسر الهضم ضعیف شده باشند مؤثر است و مقدار شربت آن یک گیلاس کوچک است در آخر هر غذا

بقول کلی شراب مشروب الکلی است که از عصیر انگور حاصل میگردد و انگور عبارت است از میوه رز ل ویتیس وینیفرا که درخت کوچکی است از جنس مهانت و از نباتات بومی اسیا و عموما در جنوب انگلستان انواعش کرده عمل میاورند و انگور هر مملکتی دارای عطر و بوی مخصوصی است و هر چه آن مملکت گرمتر بود بوی انگور آن مطبوع تر است و این بو را بوکه مینامند و از این جهت است اختلاف بوکه های شرابهای مختلف که ازمنه و بواسطه اختلاف خواص اقسام شرابها است که آنها را به سه جنس عمده تقسیم کرده اند اولا شرابهای قابض از قبیل شراب الیکانت و شراب بُردو و شراب کِرِدِین و شراب مادِر و غیره و شراب سیاه طهران و اصفهان از همین جنس است و سبب این عفوصت تنن کمی است که در آنها محتوی میباشد ثانیا شرابهای شیرین از قبیل شراب مالاگا و شراب روتا و شراب دیونالت و شراب لونل و غیره و شراب زردآلوئی طهران و شراب شیراز نیز از همین قبیل اند ثالثا شرابهای کف دار مانند شامپنی و در این جنس اخیر یک مقداری اسید کربونیک محلول است و معمول چنان است که این جنس شراب را قبل از اتمام عمل تخمیر در بطری میریزند و چنانچه ذکر کردیم شراب بواسطه الکلی که دارا است از عوامل محرکه منتشره میباشد و کلیه هر چه رنگ شراب زیادتر بود الکل آن کمتر و هر چه کم رنگتر باشد الکل آن زیادتر خواهد بود پس لازم است تعیین مقدار الکل اقسام شرابها و کیفیت تحریک و انتشار را نهاد و بدان و در لوحه ذیل مقدار الکل بعضی شرابها را بیان مینمائیم در صورتیکه حجم شراب را ۱۰۰ فرض کرده ایم

اسامی شرابها	مقدار الکل آنها	اسامی شرابها	مقدار الکل آنها
لیسا	۲۳/۴۱	مالُو وازی دِ مادِر	۱۶/۴۰
مارسالا	۲۴/۰۹	لونِل	۱۵/۵۲
اُوپُورتو	۲۳/۹۹	بُورُدو	۱۵/۱۰

شراب

ادمانی

مادر

گرد دارچینی معمول دواسازی لندن بگیرند دارچینی ۶۰ گرم هیل ۴۰ گرم زنجبیل ۳۰ گرم دارفلفل ۱۵ گرم مخلوط کرده و خیلی نرم صلایه کنند و ۱ گرم این گرد را مانند مقویات سفوف نمایند

گرد آهکی مرکب معمول دواسازی لندن (گرد آهکی معطر) بگیرند گرد معطر انگلیسی ۱۳۶/۵۸ کربونات آهک ۱۵۳/۶ مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ گرم در دفع اسهالهای مزمن سودمند است

گرد آهکی مرکب تریاک دار معمول انگلستان بگیرند گرد آهکی معطر ۶/۷۶ مسحوق تریاک ۷/۰۹ مخلوط کنند و بمقدار ۱ گرم در دفع اسهالهای مزمن مفید و مستعمل است

مربای معطر معمول دواسازی لندن بگیرند دارچینی جوز بویا زعفران مکی ۶۰ گرم میخک ۳ گرم هیل ۱۵ گرم آهک مهیا شده ۴۸۰ گرم قند مصفی ۷۲۰ گرم دواها را خیلی نرم کوفته در ظرف در بسته حفظ کنند و در هنگام استعمال بقدری که لازم است برداشته و با مقدار کافی آب مخلوط کنند

مربای هیاسنت (یاقوت کبود) بگیرند گل مختوم عین السرطان مکی ۶۰ گرم دارچینی ۳۰ گرم دیکتام دکرت صندل سفید صندل سرخ مرمکی مکی ۱۰ گرم مطابق معمول گرد بسیار نرمی سازند و ایضا بگیرند عسل ۲۴۰ گرم شربت بنفشه فرنگی ۴۸۰ گرم عسل را بروی آتش بسیار ملایمی ذوب کنند و ۱۰ گرم زعفران مسحوق در آن داخل کرده مدت ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد گرد و شربت را بیفزایند و این محصول یکی از دوائی قدیم است و در اختلالات ضعفی جهاز هضمی خیلی مستعمل و سودمند و کدکس آنرا باسم معجون مرکب زعفران بیان میکند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم است که یک یا دو دفعه در روز بیاشامند و گاهی سه چهار قطره لودانم سیدنم بر این مقدار میافزایند

عجین معدی معمول پادمانتیر بگیرند منیزی مکلس ۴ دسی گرم مسحوق زعفران ۳ دسی گرم دارچینی مسحوق ۱ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده عجین سازند و در ضعف آلات هضمی و ریاح بطنی در مدت روز بیاشامند

عجین هاضم معمول شمید بگیرند گرد معطر انگلیسی ۱ گرم ایپکا ۱ دسی گرم با مقدار کافی شربت دارچینی عجین سازند و دو قسمت کنند و در رفع سوء هضم شبی یک قسمت را در هنگام خواب بیاشامند

الکل پ عرق کشمش (جوهر شراب) ع روح النبیذ ف الکوئول ل اِسپیریتوس وینی عبارت است از هیدرات دکسید اِتیل و جسمی است خنثی و مایع و سبک و طیار و قابل اشتعال و حاصل میشود از عمل تخمیر قند و موادی که دارای قند باشند و هر مقداری محلول در آب است و حل میکند بسیاری از مواد غیر محلول در آب را مانند زیتها و سقزها و کافور و اغلب از مواد ملونه و یک مقداری گوگرد و فوسفور را نیز حل میکند و املاح آهکی و صمغ و البومین و قند شیر و غیره محلولات آنرا رد میکند و چون کاملا آنرا تصفیه کنند یعنی آب و اسید استیک و ذیت و ماده عصاره را که محتوی است از آن بگیرند الکل مطلق و ۱۰۰ درجه نامیده میشود و عرق کشمش متعارفی زیاده از ۵۰ درجه ندارد و بهترین عرق است که از تقطیر شراب و یا کشمش حاصل شده باشد و عرقیکه در مملکت ما معروف به کنیاک است و از فرنگ میاورند همان عرق ۵۰ درجه است که رنگ زرد طلائی آن بواسطه کاراملی است که بر آن افزوده اند و یا

الکل

مادر	۲۲/۲۷	سوترن	۱۴/۲۲
کرِدیش	۱۹/۱۲	بورگونی	۱۴/۵۷
تنریف	۱۹/۷۹	شامپنی	۱۳/۸۰
لاکریما کریستی	۱۹/۷۰	شامپنی کف دار	۱۳/۶۱
کونستانس سفید	۱۹/۷۵	گراو	۱۲/۲۷
کونستانس قرمز	۱۸/۹۲	فرونتینیان	۱۲/۸۹
موسکات	۱۸/۲۵	کوت رُوتی	۱۲/۳۲
روسیلون	۱۸/۱۳	شراب رن	۱۲/۵۸
مالاگا	۱۷/۲۶	توکه	۹/۸۸
ارمیتاژ سفید	۱۷/۲۶		

اگرچه الکل ماده عامل شراب است ولی نه آنست که فقط حصول مستی بواسطه اثر آن در بدن حیوان باشد بلکه بسایر موادی که در شراب محتوی میباشند در حصول مستی بی اثر نیستند مثل آنکه مشاهده میشود که حصول مستی در شرابهای سفید زودتر و شدیدتر است از شرابهای قرمزی که همان مقدار الکل دارند و این اثر را نسبت میدهند بوجود اتر اونانتیک چنانکه یکی از دانشمندان ثابت نمود وجود اسید اونانتیک را در این قسم شرابها و واضح کرد که باندازه که شراب کهنه میشود این اسید مبدل میگردد باتر اونانتیک

اثر قبض شرابهای قرمز بواسطه تنن زیادی است که محتوی میباشند و مقدار این تنن بالعکس در شرابهای سفید خیلی کم است و علاوه شرابهای قرمز دارای ماده ملونه آبی رنگی میباشند که بواسطه اسیدها قرمز میگردد و در شرابهای سفید ماده ملونه زردی موجود است و بالاخره همه اقسام شرابها محتوی مقادیر تغییرپذیری بی طرطرات پتاس و اسید ملیک و اسید استیک و املاح چند هستند

در بیان اثر فزیولوژی الکل و مواد الکلی

الکل معمول در طب باید چندان غلیظ نباشد و عموماً عرق و یا دوم را استعمال مینمایند که غالباً درجه آن ۶۰ است و چون الکل متعارفی را بطور خالص در روی جلدیکه پوشیده از بشره بود منطول نمایند ابتدا بواسطه عمل تبخیر موجب احساس برودتی میگردد و از آن خنک میکند و بعد حالت انعکاس پیدا کرده و انساج را گرم مینماید و چون الکل را بروی مخاط و یا جلد عاری از بشره و یا جراحت منطبق سازند موجب بروز وجع گشته و مانند محرق اثر میکند و در ابتدا عروق شعریه را فشرده و انساج را کم رنگ مینماید و ممکن است سطح آنها را ضایع کرده و اسکار نازکی متشکل گردد در همین بین رطوبات واقعه در سطح را منعقد میسازد و هرگاه الکل را با آب مخلوط نمایند این آثار نقصان یافته و بعوض حس وجع حرارت زیاد یا کم شدیدی بروز میکند که خفت و اشتداد آن بسته بخفت و اشتداد عمل انعکاس است و بعد موجب تقبض و انضغاط عروق میشود

هرگاه عرق را در داخل استعمال کنند همین آثار در غشاء مخاطی که با آن برخورد میکند بروز مینماید و در هنگام فرو بردن

حرارت شدیدی در حلق احساس میشود و چون در معده داخل شده در آن نیز احساس حرارت شده و ممکن است احساس حرقت و سوزش گردد و اثر آن در عمل هضم موافق مقدار و درجه حدت و عادت تغییر میکند چون غلیظ و حاد باشد و بمقدار زیاد را شامیده شود غشاء مخاط را تحریش کرده و رطوبت مخاطی معده را منعقد ساخته پپسین را ضایع نموده و عمل هضم را متوقف کرده مدتی مناورد و برخلاف چون غلیظ و حاد نبوده و بمقدار معتدل آشامیده شود از عوامل محرکه محسوب خواهد شد که در ترشح عصیر معدی تحریک نموده و عمل هضم را آسان میکند و نیز موجب تیقظ و تحریک قلب و دوران محیطی میگردد

دانشمندان معاصر ثابت کرده اند که بواسطه معده جذب میشود ولی چون مقدار آن زیاد باشد از معده عبور کرده و در معاء داخل شده و بیشتر آن بواسطه اورده و کمتر بواسطه عروق ماساریقا جذب میگردد و در اینکه الکل در خون تاثیر میکند شبهه نیست ولی طریقه اثر آن هنوز مشکوک و غیر مسلم است و چیزی که ثابت شده آنست که تبدل غلوبولهای در مجاورت اکسیژن کلیة نقصان یافته و کم میگردد و اثر الکل در عمل تنفس نیز مسلم است که چون بمقدار معتدل استعمال شود و عمل دوران را قوت دهد نیز دخول نفس را وسعت داده و آنرا سریع تر میکند و مقدار اسید کربونیک نقصان میباید و اثر آن در سلسله عصبانی از قدیم معلوم بوده و معین شده است چنانچه از حدیث شریف که از اهل عصمت و طهارت صادر شده میتوان پی باثر آن در سلسله عصبانی برد و ما اول این حدیث شریف و ترجمه آنرا ذکر کرده و بعد بزبان فزیولوژی اثر الکل را در سلسله عصبانی بیان خواهیم نمود صاحب مجمع البحرین میگوید ان آدم علیه السلام لما غرس الکرمة جاء ابلیس فذبح علیها طاوساً فشربت دمه فلما طلعت اوراقها ذبح علیها قرداً فشربت دمه فلما طلعت ثمرتها ذبح علیها اسداً فشربت دمه فلما انتهت ثمرتها ذبح علیها خنزیراً فشربت دمه فلهذا شارب الخمر تعتریه هذه الاوصاف الاربعة و ذلک انه اول ما یشربها و تدب فی اعضائه یزهو کما یزهو الطاوس فاذا جاء مبادی السکر لعب و صفق کما یفعل القرد فاذا قوی سکره جاءت الصفة الاسدیة فیعبث و یعربد و یهذی بما لا فائدة فیه ثم ینقعص کما ینقعص الخنزیر یطلب النوم و تنحل عری قوته انتهی الحدیث و ترجمه حدیث شریف بفارسی آنست که حضرت آدم علیه السلام وقتی که غرس نمود درخت تاک را ابلیس آمد و طاوسی در پای آن ذبح کرد و از خون او مشروب ساخت هنگامی که برگ تاک رستن آغاز نمود میمونی بر پایش سر برید و از خون او مشروبش کرد و زمانیکه ثمر از آن پدید شد شیری ذبح کرد و از خون آن مشروبش داد پس در زمانهای رسیدن ثمر خوکی سر برید و از خونش آبیاری کرد لهذا شرابخواره قصد میکند که باین چهار صفت زشت مرتکب شود این است که در اول شان شراب همینکه سرایت باعضای او کرد بر خود مینازد و تکبر میکند چنانکه طاوس بال و پر را زاید و خودنمائی مینماید همین که ابتدای مستی پیش آمد مانند میمون شوخ چشم و بی باک میگردد بازی میکند دست بدست میزند و نیکه مستی قوت گرفت صفت شیری پیدا کرده عربده میکند هذیان و بی فایده میگوید و چیزها را بیکدیگر بهم میزند بالاخره مانند خوک بدخوی میشود و دندانها را در یک دیگر فرو میبرد و بکراهت منظر میگراید و طلب خواب میکند و قوی تحلیل میرود و در تاری از قوت میگردد

بنابر آنچه ذکر کردیم ابتدا الکل موجب تحریک جزئی در قوای نفسانی شده و آنها را تقویت میکند و یک نوع فرحی ظاهر میسازد که شخص را شبیه بطاوس مینماید و بعد بیشتر تحریک در این قوی کرده و حالت شعفی در آن بروز میکند شبیه بمیمون و بعد این تحریک زیادتر شده و حالت عربده در شخص ظاهر گشته شبیه بشیر و بالاخره حالت خدار

و تب حمی و اغمائی در آن ظاهر میگردد و مانند خوک در حالت بی حسی میافتد و در سه هنگام اوّل بر عمل دوران افزوده میشود و یکی از دانشمندان در این وقت جمجمه را سوراخ کرده و مشاهده نمود که دماغ بحالت فتق از این سوراخ خارج میگردد و در هنگام اخری دماغ سست شده و کم خون و ضعیف میشود و حرارت پیروی میکند تغیرات مذکوره را و بقول کلی چون الکل بمقدار کم استعمال گردد حرارت زیاد شده و صعود میکند و چون بمقدار زیاد تر باشد موجب نقصان حرارت میگردد و لهذا چون الکل را بمقدار معتدل بیاشامند غذای حقیقی خواهد بود که بر عمل تغذیه افزوده و وزن بدن را زیاد مینماید ولی افراط در آن موجب سوء هضم و فساد عمل تغذیه میگردد و اشخاص مبتلی بالکل امراض جرحی و سایر دیگر مقاومت میکنند و امروز مسلم شده است که چون الکل را بمقدار کم بیاشامند محترق شده و بالملازمه غذای حقیقی خواهد بود و اگر بمقدار زیاد آشامیده شود همان محترق نمیگردد و یک جزء از آن از بدن بواسطه مجاری تنفس و مجاری جلد و بول خارج میشود و بعبارة دیگر مقدار معتدل الکل و یا شراب مسهل میکند عمل هضم را و قوت میدهد عمل دوران محیطی را و تحریک میکند قوای عضلانی را و بر ترشح بول میافزاید و بر خلاف افراط در آن موجب سوء هضم و تخمه شده و مستی آورده و حرارت بدن را کم میکند

در بیان اثر تریاکی الکل و موادّ الکلی

چنانچه ذکر کردیم الکل بدوا حرارت حیوانی را زیاد کرده و مانند عوامل محرکه منتشره اثر مینماید و در آخر حرارت را کم نموده و ضربانات قلب و تنفس را بطئی میکند و تعریق مدام اتالی را و از عوامل قوی الاثری است که در دفع اختلالات حمائی حاد و حمیات ردی و تیفوس مفید و مستعمل است و مخصوصا هر وقت که قوی مایل بسقوط باشند باید از استعمال نمود و طریقه استعمال آن بمقدار منقسم باید باشد بطوری که مستی نیاورد و نفس بوی الکل نگیرد و هر چه حالت حمائی شدیدتر و انضغاط قوی بیشتر باشد طبیعت زیادتر تحمل آن را میکند و لهذا مقدار شربت آن تفاوت مینماید موافق اشتداد علامات ضعفی و الکل میتواند حالت بدنی ضعیف شده را ترقی دهد و نبض منخفض گشته را شاهو کند و از سرعت آن بکاهد و تنفس را بطئی نماید و خواب و عرق آورد و اشتها را زیاد کند و بر ترشح بول بیفزاید و بر طرف کند اغما و هذیان را و استعمال خارجی مواد الکلی یعنی زفاده آنها مساعدت مینماید و سهل میکند التیام بلا واسطه جراحات را و مانع میشود بر و ز فلغمونهای شاعی و اورام سینوپالی و تاردوا و تفکسون پور و ولانت و ورم ورید و ورم عقود جذابیه را و در جراحات تازه زفاده مواد دسم و ضمادات را که تا چندی قبل معمول و متداول بود باید ترک نمود و با مواد الکلی آنها را زفاده کرد و یکی از دانشمندان تعفین الکلی پوست سبز گردو را بر سایر محصولات الکلی در این موقع ترجیح میدهد و مقدار شربت الکل ۵۰ درجه که معروف بعرق است و هم چنین روم از ۶۰ گرم است تا ۱۰۰ گرم در عرض روز اعم از آنکه خالص استعمال کنند یا با شربت قند مخلوط نمایند و الکل ۹۰ درجه را در زرق تحت جلدی که تا بر تخن تو مورها بر سانند بمقدار ۲ تا ۵ گرم مانند محللات محرکات استعمال مینمایند

در بیان نسخ مندا اوّله الکل و موادّ الکلی

بخور الکلی معمول بیمارستان بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم بحالت جوش آورند و مریض را در رختخواب برده و سرانرا بیرون گذارند و بخور متصاعد را در تحت رختخواب برسانند و این عمل معرّق و محرّک جلد است

لیموناد الکلی معمول بیمارستان بگیرند الکل ۹۰ درجه شربت اسید طرطریک مکدر ۵۰ گرم آب ۸۰۰ گرم مخلوط کنند و **لیموناد عرق کشمش** و **لیموناد روم** را نیز بهمین طریق میسازند

پوسیون معمول تود بگیرند عرق کشمش و یا روم ۴۰ گرم شربت ساده ۳۸ گرم تعفین دارچینی ۵ گرم آب مقطر ۷۰ گرم مخلوط کنند

پوسیون الکلی معمول تراستو بگیرند آب ۱۰۰ گرم کونیاک ۸۰ گرم شربت کنکینا ۳۰ گرم مخلوط کنند این پوسیون در نقاهت التوئیه که در اشخاص ضعیف و نقیه عارض شود در ادمی مفید و سودمند است و هر ساعت یک قاشق ترشی خوری میآشامند و مقدار کونیاک را در صورت لزوم میتوان مضاعف نمود

پوسیون الکلی معمول ژاکود بگیرند شراب قرمز ۱۰۰ گرم الکولاتور دارچینی ۸ گرم عصاره مانی کنکینا ۳ یا ۴ گرم کونیاک ۳۰ تا ۱۰۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم عصاره را در شراب حل کرده باسایر مخلوط نمایند و در حمای تیفوئید و سلّ حاد هر دو یا سه ساعت فاصله یک قاشق ترشی خوری بیاشامند

پوسیون قلبی معمول کدکس بگیرند شراب بانیول ۱۱۰ گرم شربت پوست نارنج ۴۰ گرم تعفین دارچینی ۱۰ گرم مخلوط نمایند

پونش مطابق نسخه بوشاردا بگیرند چای ۱۰ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم دم کرده و صاف نموده بیفزایند روم و یا عرق و یا کونیاک ۱۵۰ گرم شربت ساده ۱۵۰ گرم لیموی ترش قطعه قطعه کرده یک عدد این مخلوط مانند محرکات استعمال میشود و در دفع کولرا و هنگام برودت حمیات رد بیه و غیره و در تسمیم ارسنیک متداول است و از اینطور گرم استعمال مینمایند و مقدار شربت آن هر ربع ساعت فاصله یک پیاله چای خوری است تا انعکاسی که لازم است رجعت نماید و نیز مفید است در دفع خماری که با حالت ضعف و ارتعاش و قی و اختلاج همراهی کند و در این وقت اگر سرد استعمال شود معده بهتر آن را تحمل میکند

شربت جهت پونش معمول ورولت بگیرند قند ۱۵۰۰ گرم آب ۸۰۰ گرم چای هیسون ۸ گرم اسید سیتریک ۱ گرم لیموی ترش تازه ۱ عدد روم ژامائیک ۵۰۰ گرم با قند و آب شربت سازند و لیمو را قطعه قطعه کرده و با چای با این شربت در صورتیکه بحالت جوش باشد بیفزایند و مدت ۱۵ دقیقه بجوشانند و اسید سیتریک را نیز کوفته و در ظرفی ریخته و محصول را بر روی آن ریزند و بگذارند سرد شود و بعد روم را بیفزایند و صاف کنند و حفظ نمایند و میتوان بجای روم کونیاک استعمال نمود و چون خواسته باشند با این شربت پونش بسازند یک جزء از آن و یک جزء آب جوش گرفته مخلوط کنند

مخلوط الکلی ایضاً معمول ورولت بگیرند کونیاک عرق دارچینی مکدر ۹۰ گرم زرده تخم مرغ ۲ دانه مسحوق قند سفید ۱۵ گرم همه را داخل کرده با قاشق بهم زنند تا مخلوط گردد این مخلوط از عوامل محرکه قلبی است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم است و در صورت لزوم میتوان این مقدار را تجدید کرد و این محصول تقلید تقریبی است از **اک فلیپ** که در انگلستان استعمال آن متداول و مخلوطی است

از نقاع و ورده تخم مرغ و قند و بعضی عرقهای معطّر

لیموناد خمری معمول بیمارستان بگیرند شراب قرمز ۱۰۰ گرم شربت اسید طرطریک ۵۰ گرم آب ۷۰۰ گرم مخلوط کنند و همه تیزنهای خمری را بهمین نسبت باید ساخت

شراب شکری بگیرند شربت ساده ۲۰ گرم شراب قرمز ۱۰۰ گرم مخلوط نمایند

شراب مرکب دارچینی بگیرند شراب قرمز ۱۰۰ گرم تعفین دارچینی ۸ گرم الکولاتور مرکب بادرنجبویه ۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب قلبی معمول بیمارستان بگیرند شراب قرمز ۹۰ گرم تعفین دارچینی ۱۰ گرم مخلوط کند این شراب را مانند محرکات معدی استعمال مینمایند

پوسیون قلبی معمول بیمارستان بگیرند شراب قلبی ۱۲۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند و نیز مانند محرکات معدی استعمال نمایند

محلول سرکه و الکلی معمول پیسکارپا بگیرند سرکه ۳۰ گرم الکل ۲۲ درجه ۱۵ گرم گلاب ۵۰ گرم تعفین زعفران ۱ گرم مخلوط کنند و جراحات تا خشک شدن روزی چندین دفعه با آن بشویند

زرق خمری مجرای بول معمول بکورد بگیرند گلاب ۱۰۰ گرم شراب قرمز ۵۰ گرم مخلوط کنند و کم کم بر مقدار شراب افزوده و از گلاب بکاهند تا آنکه هرگاه تحریش نکند فقط شراب را زرق نمایند

غسول شراب معمول کدکس بگیرند شراب قرمز عسل مکرر ۱۰۰ گرم در حالت برودت حل کنند و در جراحات ضعیفه استفاده نمایند

بلسان ساحری معمول تورنامیرا بگیرند روغن زیتون شراب قرمز مکرر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده تبخیر کنند تا به نصف رسد و در جراحات و سوختگی استعمال نمایند

حقنه محرّک بگیرند شراب سفید عرق کشمش آب گرم مکرر ۱۰۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند این حقنه در سنگو معمول است و محرّکی است که بعد از نزف الدم استعمال میشود

حرارت و اکسیژن چنانچه در اوّل این در گفتیم حرارت اصل و مبدء عوامل محرکه است و بواسطه وسائط چندی میتوان آن را بالات بدن رسانید و این وسائط در استعمالات خارجی عبارتند از هوای گرم و حمام بخار و حمام عمومی و یا موضعی آب گرم و نیز حمام عمومی و یا موضعی شن و کماد با پارچه های خشک و گرم و سایر کمادهای گرم و ضمادات و نطولات گرم و بطریهای ممتلی از آب داغ و سنگ ریزه و آجر داغ و غیره و نیز محمرات جلدی و منفطات و اشیائی از وسائطی میباشند که تولید حرارت زیادی در موضع مینمایند و **ترموکوتر** نیز مانند کی اثر میکند و در استعمال داخلی مشروبات گرم از عوامل محرک و معرّق قوی میباشند

در امراض کزیسوفی از قبیل ذات الجنب و نفث الدم و روماتیسم و غیره جهت منظم کردن اعمال عصبانی کیسه مستطیلی از کائوچو را پر از آب داغ کرده در طول ستون فقرات منطبق مینمایند و در اختناق اطفال جدید الولاده حمام ۵۰ درجه که از ۲ تا ۵ دقیقه مدت آن بود مستعمل و سودمند است و در استسقاء غرض مفصل ابتدا مفصل را از طبقه ضخیمی پنبه محلوج میپوشانند و بعد کیسه را از شن نرم که خیلی گرم باشد پر کرده بروی آن منطبق مینمایند و با پارچه کتانی آنها را میبندند و در کمادهای پوستول در تماس داغ نقطه آهن قرمز شده و یا ترموکوتر معمول و مفید است

اکسیژن بگیرند کلورات پتاس مذاب و مسحوق ۲ جزء اکسید منگنز مسحوق که دارای مواد البر نباشد ۱ جزء مخلوط کنند در قرع بلوری که دارای لوله اطمینان اجتماع گاز بود با آتش تند حرارت دهند و ۱۰۰ گرم کلورات پتاس تقریباً ۲۷ لیتر اکسیژن حاصل مینماید استنشاق بخار اکسیژن با عانات مخصوصی در دفع کلودوانمی و قیهای باری و خناق و تسمیم مباسمی و آسم و سنکوپ و اختناق بواسطه اسید سولفیدریک و گاز دو شنائی و اکسید و کربون و نیز اختناق بواسطه غرق و غیره مفید و سودمند و هم چنین حمام موضعی بخار اکسیژن در دفع غانغرانائی نیز مستعمل و مفید است و آبهای گازدار مصنوعی که با اکسیژن ساخته شده باشند یعنی ۳ تا ۴ مقابل حجم آب بخار اکسیژن را در آن حل کرده از مشروبات نیکو میباشند

در چهل و نهم در بعضی از منسّنه در دفع عوامل اشنانی

عوامل دافع دیدان را نوعاً **انتلمنتیک** یا **انتلمنتیکوس** مینامند و این لفظ مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **انتی** بمعنی ضد و دیگری **المنس** یعنی دود (کرم) و این عوامل عبارتند از دوائی که میکشند و دفع میکنند کرمهای معوی را عوامل قاتل دیدان **ورمیسید** و دافع آنها را **ورمیفوژ** مینامند و در میان عوامل قاتل دیدان آنهائی که مسهل اند نیز دیدان را پس از کشتن دفع میکنند و عوامل دافع دیدان را نمیتوان یک سلسله معنی از دو مرتبه دانست زیرا اهم مسهلات دارای خاصیّت دفع دیدان میباشند نه آنکه بواسطه عمل مخصوصی این اثر از آنها ظاهر شود بلکه چون مسهلات بر ترشحات معوی افزوده و حرکات دوری امعا را زیاد میکنند در این عمل آنچه در جوف روده بود از کرم و غیره دفع مینمایند و عموماً موادی که در دفع دیدان استعمال میشوند عبارتند از جوه و ارسنیک و انتیمون و قلع و اسانس تربانتین و پوست ریشه انار و سرخس و دوده و کامالا و کوسو و اتر و اسید فنیک و تخم کدو و افسنتین و درمنه و اسپیژلی و موس و غیره و غیره

عوامل مذکوره بعضی مخصوص بدفع **تنیا (حبّ القرع)** میباشند از قبیل اتر و تربانتین و پوست ریشه انار و کوسو و سرخس و غیره و بعضی دیگر سایر اقسام کرمها را دفع میکنند و در دفع تنیا قلیل الاثر اند مانند درمنه و موس و غیره و لهذا ما آنها را بدو صنف تقسیم مینمائیم صنف اوّل عوامل دافع تنیا که **تنیفوژ** نامیده میشوند و در دو سرخس آنها را ذکر خواهیم نمود صنف دوم را **ورمیفوژ** مینامند و در این در بعضی از آنها را که درمنه و سنتونین و موس و کورس و اسپیژلی و شنوپودیوم باشند بیان میکنیم و افسنتین و محصولات زیبقی دافع دیدان را بیان نموده ایم (رجوع به افسنتین و در جیوه را)

نتره

درمنه شیح تسمین کونترا ساتونیکوم نباتی است از طایفه **سینا** از جنس **ارتمیزیا** و در فلسطین و ایران و ترکستان عمل میاید و آنچه در تجارت فرنگستان باسم درمنه متداول است عبارت از مخلوطی است از اقسام **ارمواز** مشرق زمین (رجوع به افسنتین را) که عبارتند از گل های درمنه شرقی که درمنه اسکندریه نیز نامیده میشود و این قسم چون تازه بود سبز رنگ و چون کهنه شود قهوه رنگ میگردد و دارای بوئی است تند و معطر و طعمی تلخ و گرم و گلهای آن بند رت شکفته اند ثانیاً درمنه بربری بوی این قسم کمتر از بوی قسم مذکور بود و رنگ آن بواسطه غنچه هائی که از پرز مخصوصی پوشیده شده اند و نشکفته مانند

دانه میباشند خاکستری رنگ است و عموماً درمنه دارای ماده عاملی است تلخ و سفر بلسانی تندی و علاوه ماده عصارهٔ انان استخراج کرده اند که بمقداری کمتر از مسحوق و مطبوخ درمنه دارای همان اثری است که در ان میباشد و نیز ماده متبلری دارد موسوم به **سنتونین** و درمنه چون در خواص **انتلمنتیکی** از سایر عوامل مشابه خود قوی تر است لهذا ان را در صف اول انها قرار داده اند و بواسطه طعم غیر مطبوعش خوش ایند اطفال نیست و در دفع حیات واسکاریدیدورمیکولر استعمال میگردد

گرد درمنه بگیرند درمنه مقدار منظور با دقت پاك كند و اجزاء خارجه را دور ریزند و در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و در هاون کوفته از موبیز بیرون کنند و از ۱۰۰ اجزاء درمنه ۹۰ جزء گرد باید بدست اورند و این گرد بهترین محصولات درمنه است و در دفع حیات و دود الخل بمقدار ۱ تا ۶ گرم مخلوط با عسل و یا مربا و با شیر و یا مغز نان صبح ناشتا استعمال میشود و مدت سه روز باید بر ان مداومت نمود

پوسیون دافع کرم بگیرند درمنه ۱۰ گرم در ۱۰۰ گرم اب جوش دم کرده و صاف نموده بیفزایند شربت دافع کرم بولاکی ۳۰ گرم صبح ناشتا هم از این دفعه بیاشامند

پوسیون انتلمنتیك معمول بیمارستانهای لیون بگیرند گرد درمنه ۲ گرم شربت گل هلو ۳۰ گرم عرق کاهو ۱۵۰ گرم مخلوط کرده بیاشامند

مطبوخ درمنه معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گرد درمنه ۱۰ گرم اب جوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف کند و در دفع کرم دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

پوسیون دافع کرم معمول سوبران بگیرند درمنه از ۴ تا ۸ گرم اب جوش ۱۲۵ گرم دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت پوست نارنج ۳۰ گرم و در دو یا سه دفعه بیاشامند

شربت دافع کرم معمول بوبلون بگیرند عرق درمنه که دارای اسانس بود ۱۱۲۵ گرم اسانس درمنه ۴ گرم قند سفید ۲۱۲۵ گرم سفیده تخم مرغ ۲ دانه سفیده را با عرق مخلوط کرده بهم زنند و ۱۰۰۰ گرم قند را مخلوط کرده بروی اتش ملایمی حل کند و اسانس را با باقی مانده قند مخلوط نموده و همین که شربت بحالت جوش امد این مخلوط را افزوده و از روی اتش بردارند و در اتش بگذارند و چون سرد شد صاف کرده حفظ نمایند و سه یا چهار روز یك قاشق ترشی خوری صبح و یکی عصر بیاشامند و در روز چهارم و یا پنجم مسهل روغن کرچك بنوشند

شربت دافع کرم معمول کرو ویر بگیرند سنامکی و پوند چینی و درمنه ترکی موسردوکورس تازه افسنتین صغیر افسنتین بحری مکه ۵ گرم در مقداری اب جوش دم کنند که مصفای ان ۲۵۰ گرم باشد و باعانت حرارت ملایمی ۴۲۵ گرم قند در مصفی حل نمایند و هر روز صبح یك قاشق ترشی خوری بیاشامند

حب دافع حیات و دود الخل معمول پتشاف بگیرند گرد درمنه ۵ گرم عصاره افسنتین ۵ گرم با مقدار کافی شربت پوست نارنج حبهای ۲۵ سانتی گرمی سازند و روزی ۲ تا ۶ عدد بیاشامند

معجون انتلمنتیك معمول وکلر بگیرند درمنه ۸ گرم ریشه جلب ۴ گرم دارچینی ۲ گرم پرتقال ۳۰ گرم ۳۰ درسی گرم شربت گل هلو مقدار کافی معجون سازند و در اطفال شش ساله ۲ گرم استعمال نمایند

حقنه دافع کرم بگیرند درمنه ۲ تا ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند

در دفع حیات احتقان کند

عرق درمنه و دهن فرار (اسانس) ان بگیرند ۱ جزء اب مقدار کافی با بخار تقطیر کنند و مقطر را در قابله لوله داری جمع نمایند تا دهن فرار نیز بدست اید و مقدار شربت این دهن فرار از ۲ تا ۱۰ قطره است

سنتونین درمنه دارای دو ماده عامل است که در دفع حیات موثرند یکی دهن فرار و دیگری سنتونین و سنتونین را که عبارت از زنگلیکوزید بود چون طعمی ندارد بر دهن فرار ترجیح میدهند و طریق ساختن ان از قرار ذیل است بگیرند درمنه ۱۰ اهك شكفته شده ۳ الكل ۹۰ درجه اب مکید ۲۰ مخلوط کند و پس از چند ساعت اخلاط را در حمام ماریه داخل کرده تقطیر نمایند تا ۱۰ جزء الکل تقطیر شود و تفاله را بگذارند سرد گردد و الکل تقطیر شده را بروی ان بریزند و بهم زنند و با فشار صاف نمایند و بروی تفاله نیز ۳۰ جزء الکل ۹۰ و ۲۰ جزء اب بریزند و مجدداً تقطیر کنند تا ۱۰ جزء الکل تقطیر شود و باقی مانده را با فشار نیز صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده و بواسطه تقطیر الکل انها را بگیرند و باقی مانده مائی را از کاغذ صاف نمایند و بواسطه تبخیر در حمام ماریه انرا به نصف رسانند و بقدری اسید استیك افزایند که حالت اسیدی در ان ظاهر شود و بگذارند متبلر گردد و تبلرها را با الکل ۹۰ درجه بشویند و در ما بین کاغذ بی اما رد ولائی انها را خشك کند و با ربع وزنشان زغال حیوانی بکوبند و در ۸ مقابل الکل افزوده بجوشانند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و تبلرها را در ما بین کاغذ بی اما رد ولائی بخشکانند سنتونین را در دفع حیات و دود الخل و اسهال کوشنشین و بعضی اقسام امور و زو بعضی حیات تنادی استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم است و مصنف در دفع حیات ۲۰ سانتی گرم صبح و ۲۰ سانتی گرم عصر و ۲۰ سانتی گرم بعد از شام وقت خواب استعمال نموده و فردای ان روز مسهل روغن کرچك معمول میدارد و در بعضی اشخاص سنتونین اثر مخصوصی در عمل ابصار میکند که پس از استعمال ان شخص همه اشیا را سبز می بیند و این اثر که موقتی است سبب ان تا کنون کما ینبغی بیان نکرده اند

قرص سنتونین معمول کالود بگیرند سنتونین ۱۰ قند ۱۰۰۰ لعاب کتیرا ۴۵ مطابق معمول قرصهای یك گرمی سازند و هر قرصی دارای یك سانتی گرم سنتونین است و در اطفال از ۲ تا ۴ و در بزرگان از ۵ تا ۳۰ قرص استعمال نمایند

نقل سنتونین معمول گارنیر بگیرند سنتونین خالص ۵۰ گرم قند ۹۵۰ گرم مطابق معمول ۲۰۰۰ نقل سازند و هر نقلی دارای ۲۵ میلی گرم سنتونین است و از ۲ تا ۴ نقل باطفال بخورانند در دفع کرم دوای بسیار نیکوئی است

حقنه سنتونین بگیرند سنتونین ۵ تا ۳۰ سانتی گرم الکول اتو دنخاع ۱۰ گرم حل کرده بیفزایند اب نیم گرم ۲۰۰ گرم در دفع دود الخل حقنه نمایند

موسردوکورس (فوکوس هلمنتوکورتون) عبارت از نباتی است که در جزیره **کورس** و در **ساردنی** و در **سیسیل** از روی تخته سنگهائی که در سواحل دریا واقع اند جمع میکنند و موسردوکورسی که در دواسازی استعمال مینمایند همیشه مخلوط است با سایر نباتات بحری که در خواص مشابه اند و این نبات از عواملی است که در دفع دیدان خیلی مستعمل است بخصوص در مداوای اطفال زیرا که بدون کراهت و تنفر محصولاتی را که ماده عامله این نبات است میاشامند و مخصوصاً

در دفع حبات مؤثر است

تیزن موس د وکورس بگیرند موس د وکورس ۳۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یکساعت دم کند و با فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود صاف رویه را بردارند این تیزن که از عوامل انتلمنتیک است و در دفع حبات مستعمل نیز ضد تشنج میباشد در اطفال کمتر استعمال تر و مقدار شربت آن از ۱۰۰ تا ۵۰۰ گرم در عرض روز که در ۲ و ۳ و یا ۴ دفعه آشامیده شود و میتوان آنرا با شربت موس د وکورس شیرین نمود و در این صورت بر اثر و قوت آن افزوده میشود

پوسیون ضد کرم معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند موس د وکورس ۳۰ گرم شربت ساده ۱۲۰ گرم اب جوش مقدار کافی مدت یکساعت دم کرده و با فشار صاف نمایند و مصفی باید ۱۰۰ گرم باشد و بعد شربت را بیفزایند و همه این پوسیون را در ۲ یا ۳ دفعه بیاشامند

شیر دافع کرم معمول بوشاردا بگیرند موس د وکورس ۵ گرم شیر جوش ۱۰۰ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و ۲۰ گرم قند در آن حل کنند و صبح ناشتا یک دفعه بطفل یک تا ۵ ساله بیاشامانند

شربت دافع کرم معمول بولای بگیرند موس د وکورس پاک کرده ۱۰۰ گرم در ۵۰۰ گرم اب بجوشانند تا نصف شود و بعد از آن بدون صاف کردن در حمام ماریه با اگرتک و اتیلیک و سنامکی هر کدام ۱۲۰ گرم داخل کرده مدت ۱۲ ساعت بگذارند دم کشد و با فشار صاف کنند و در مصفی ۱۰۰۰ گرم قند حل کند و با سفیده تخم مرغ تصفیه نمایند و حفظ کنند و در اطفال ۲ تا ۶ ساله یک تا قاشق ترشی خوری استعمال نموده و سر در زبان مداومت کند

شربت موس د وکورس معمول کدکس بگیرند موس د وکورس ۲۰ اب جوش مقدار کافی قند ۱۰۰ مدت ۶ ساعت موس د وکورس را با ۵ جزء اب جوش دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با قدری اب جوش بشویند و صاف کنند و بر مصفای اول بیفزایند و از همه جهت مایع مصفی ۲۵ جزء باید باشد و در حمام ماریه قند داخل کنند این شربت مخصوصا در دفع حبات استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم در روز

لرزانک موس د وکورس ایضا معمول کدکس بگیرند موس د وکورس پاک کرده ۸ قند سفید ۴ شراب سفید ۱۲ سریشم ماهی ۱ موس د وکورس را با اب سرد بشویند و مدت نیم ساعت در مقداری اب مقطر بجوشانند که ۶ جزء مطبوخ بدست اید و با فشار صاف کنند و سریشم را در ۶ جزء اب سرد بخیسانند بطوری که خوب نرم شود و این نرم شده سریشم و شراب و قند را بر مصفی افزوده و بپزند تا چون قدری از آنرا بردارند و سرد کنند مانند لرزانک شود و انوقت از روی آتش برداشته از مویز بگذرانند و باید ۲۵ جزء لرزانک حاصل شود و این لرزانک که از عوامل انتلمنتیک است مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۶۰ گرم

حقنه انتلمنتیک بگیرند موس د وکورس ۱۲ گرم اب ۲۲۵ گرم مدت ۲۰ دقیقه بجوشانند و صاف کرده بیفزایند روغن کرچک ۳۰ گرم و در دفع حبات حقنه نمایند

اسپیژلی انتلمنتیک نباتی است از طایفه **ژانسیانه** که در امریک جنوبی و نیز ذیل و کاتان عمل میاید و برگهای خشک شده آن سبز تیره و بوی آنها مشابه بوی دیشه ارسیکا و طعم تلخ و طعم شان اند

و تلخ است و استعمال اسپیژلی در جزایر انتیل خیلی متداول و از عواملی است که در کشتن کرمهای معوی قوی الاثر میباشد

مطبوخ اسپیژلی بگیرند اسپیژلی ۳۲ گرم نرم کرده و در ظرف سرپوشداری مدت ربع ساعت در مقدار اب بجوشانند که پس از صاف کردن ۲۵۰ گرم مصفی حاصل شود و این مصفی را بگذارند ته نشین شده صاف روی انرا بردارند و ۶۰ گرم شربت شکوفه هلو یا شربت توت افزوده بیاشامند

شنوپود یوم انتلمنتیک در اتازونی امریک (ممالک متحده) روغن شنوپود را در دفع حبات استعمال میکنند و نسخه متداول شنوپود از این قرار است

بگیرند روغن شنوپود ۱۰ قطره شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کرده بیاشامند

درس چهل و سوم — دند و سایر مسهلات اوفوربیاسه

بسیاری از نباتات طایفه **اوفوربیاسه** دارای خواص مسهله قویه میباشند و عمده آنها عبارتند از دند و ایپودوبیا نجرو حشیش العطارد و بیدانجیر امریکائی

دند (حب السلاطین) بیدانجیر خطائی (کرچک هندی)

کروتون تیگلیوم عبارت از تخم درختی است که در هندوستان شرقی و سیلان و در جزایر ملوک میروید و میوه آن بقدر فندق و دارای سه پوست که هر یک محتوی یک دانه است بیضی مستطیل و تقریبا دارای اضلاع و پوست این دانه صلب و زرد رنگ و دارای خالهای قهوه و در طول این پوست برآمدگیهای چندی مشاهده می شوند که دو تای طرفی ظاهرتراند و در قاعده این دانه با هم متحد شده اند و قبل از اتحادشان مانند وصله میباشند سفت اصلی این دانه اند و بواسطه آنها بسهولت از بیدانجیر تمیز داده میشوند و چون یکی از این سه دانه را خارج سازند دو تای دیگر شبیه بدانه های قهوه میگردند که از سطح داخلی هم ملصق شده اند و دانشمندان از متاخرین بواسطه تجزیه مواد ذیل را در این انرها یافته اند اسید کروتونیک زیت قهوه رنگ سفرناده دسم سفید ماده قهوه رنگ ماده سرنیتی کروتونین صمغ و البومین نباتی و خواص محرق و مسهل روغن دند را با سید کروتونیک و سفرنیت داده اند و روغن دند که عبارت از مایعی است صاف براق و در رنگ آن قهوه و یا زرد مانند بیخی و بوی آن غیر مطبوع و بشدت مهوع و طعم آن بنهایت تند و مهیج و این روغن غیر محلول در اب و محلول در الکل و اتر و در دهنهای ثابته است

طریقه ساختن روغن دند بگیرند حب السلاطین مقشر مقدار منظور دانه ها را با الکل بشویند و در روی غربال خشک کنند و بکوبند و با اتر ۷۵۸/۰ در مجمر خمیری سازند و این خمیر را در والک در پلاسمان قرار داده و مجدد اتر بروی آن بریزند و اتر زیاد را با بواسطه تقطیر و یا تبخیر از مصفی بگیرند و محصول را با کاغذ صاف کنند و بواسطه این عمل در ۱۰۰ جزء ۳۲ جزء روغن بدست میاید و هر گاه مقدار زیادی حب السلاطین را خواسته باشند روغن بگیرند آنها را آسیا کرده و در کیسه محکمی ریخته و آن کیسه را در بین دو قطعه آهن مشبکی که قبل از عمل آنها را با اب جوش گرم کرده باشند قرار دهند و بقوت بفشرند روغنی که خارج میشود با کاغذ صاف نمایند و کلیه این عمل از اعمال خطیره است و شخص عامل باید بدن خود را از بخور این روغن و بخارات متصاعد از آن حفظ نماید و لهذا یکی از دانشمندان طریقه ذیل را ترجیح میدهد بگیرند حب السلاطین و آنرا خورد کرده در سولفور

دو کربون و یا نفت سفید و مصفی بخیسانند روغن بسهولت خارج شده و محلول میگردد و محصول را صاف کنند و بکنار دیگ سولفور و یا نفت بخودی خود بخار شود

روغن دند یکی از محرشات بسیار قویه است و در استعمال ان کمال احتیاط باید نمود و مسهلی است که اغلب تکرار استعمال ان جایز نیست و بواسطه کثرت عمل و قوت انست که چون خواسته باشند مجرای معوی را کاملاً تخلیه نمایند استعمال میکنند و از مسهلات مخصوص قولنج سربی است و در درمانهای سببی و تعصبی استسقاهای عرضی و صداع مبرم استعمالش شایع و متداول است و بقول کلی هر وقت که خواسته باشند مسهلی قوی استعمال کنند و خوف از تحریش غشاء مخاط معده و امعاء نباشد استعمال ان جایز است و مقدار شربت ان از ۱ تا ۲ قطره است مخلوط با پوسیون صمغی و باید نحوی که نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و عموماً یک قطره ان مورث چندین دفعه اسهال میگردد و همینکه اثر اسهال ظاهر شد باید آبگوشت سبزی داده بیاشامند

حب دستیک بگیرند روغن دند ۵ سانتی گرم (۱ قطره) با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و یک لعاب چهار حب سازند و هر ربع ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا اثر اسهال ظاهر گردد

حب دند بگیرند روغن دند ۵ سانتی گرم (۱ قطره) با مغز نان یک حب ساخته بیاشامند

مخلوط مسهل معمول شومل بگیرند روغن بادام شیرین ۶۰ گرم شربت صمغ ۶۰ گرم روغن دند ۲ قطره (۱۰ سی گرم)

قرص دند بگیرند شوکولای دنبل داده ۱۰ گرم قند ۲ گرم روغن دند ۱۰ قطره (۵ دسی گرم) قند و روغن دند را مخلوط کرده و بسرعت با خمیر شوکولای داخل کنند و با حرارت ملایمی مخلوط را نرم نمایند و بیست قرص سازند روزی از ۱ تا ۳ قرص بیاشامند

صابون دند معمول کاوانتو بگیرند روغن دند ۱۰ گرم مایع صابون سازان ۵ گرم مخلوط کنند و چون قوام مخلوط حاصل شده در قالبهای مقوائی بریزند و تا حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب در حصول اسهال کفایت میکند و این صابون بهترین صور استعمال روغن دند است

قرص روغن دند بگیرند روغن دند ۲۵ سانتی گرم (۵ قطره) در هاون چینی با ۱ گرم نشاسته و ۵ گرم قند مخلوط کرده صلایه کنند و ۱۰ گرم خمیر شوکولای دنبل داده بیفزایند و بدقت صلایه کنند و محصول را بر روی صفحه اهن حلبی پهن کنند و به ۱۲ قرص تقسیم نمایند و هر قرصی ½ قطره روغن دند دارد و از ۱ تا ۱۲ قرص مورث اسهالها شدید میگردد

پوسیون دند بگیرند روغن دند ۱ دسی گرم (۲ قطره) در هاون چینی با ۲۰ گرم قند و ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی صلایه کنند و کم کم ۲ گرم تعفین دارچینی و ۱۰۰ گرم آب مقطر بیفزایند و هر ساعت یک قاشق چای خوری بیاشامند تا بروز اسهال

تعفین دند بگیرند روغن دند ۱ گرم الکل خالص ۳۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند و از ۱۰ تا ۲۵ قطره این تعفین را با ماده که مناسب دانند مخلوط کرده بیاشامند و ۳۰ قطره این تعفین کمتر از یک قطره روغن دند دارد

روغن کرچک مصنوعی معمول هوفلاند بگیرند روغن خشخاش ۳۰ گرم روغن دند ۵ سانتی گرم (۱ قطره) بدقت مخلوط کنند و این روغن مصنوعی مانند روغن کرچک حقیقی است

پوسیون مسهل معمول بوشو بگیرند سقز سقمونیا سقز جلب مکد ۲۵ سانتی گرم

روغن دند ۲ قطره شربت مرکب کاسنی ۴۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم عرق بهار نارنج ۴ گرم سقزها و روغن را با شربت صلایه کنند و عرقها را بیفزایند این پوسیون از مسهلات بسیار قویه است و مقدار شربت ان یک قاشق اش خوری است هر نیم ساعت فاصله

حقنه تنباکو و دند معمول مول بگیرند برگ خشک تنباکو ۵ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۸ گرم روغن دند ۵ قطره تنباکو را مدت ۱۰ دقیقه در آب جوش دم کنند و صاف نموده با قدری از آن مطبوخ و صمغ لعاب سازند و روغن دند را افزوده و کم کم باقی مانده مطبوخ را مخلوط نمایند و این حقنه در ابلاوس و یبوست طبع عاصی و تومورهای ثقلی مستعمل و مسهلی است بسیار قوی و خطرناک

تمریخ روغن دند روغن دند را بمقدار ۱ تا ۳ قطره مانند محرکات و محللات در نواحی سفونیه و کل تونوزان (قسمی از سعف) تمریخ مینمایند

باید دانست که چون روغن دند را بجلد بمالند مورث بروز جوشهای بسیار کوچکی میشود و هرگز موجب بروز اسهال نمیگردد و نیز ۲۵ گرم از آن در یک حمام لعابی عمومی داخل کرده اند موجب تحریشهای شدیده و صفن و ذکر و مقعد شده و هیچ وجه اسهال نیاورده است

تمریخ محرک و محرش بگیرند روغن دند ۱ گرم دنبه سفید ۱۰ گرم مخلوط کنند

مشمع دند بگیرند مشمع دیاشیلوم صمغی ۱۰۰ گرم روغن دند ۲۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده مشمع سازند و این مشمع را مانند محللات بروی سینه در دفع برونشیت مزمن و بروی شکم در دفع ورم معاء مزمن منطبق مینمایند

پوماد منفط معمول باستیلائی بگیرند پیه تازه ذوب شده ۲۵ گرم موم سفید ۲ گرم روغن دند ۴ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

طریقه استعمال روغن دند در دفع سعفه معمول لادره بگیرند اجزاء مساوی از روغن دند و موم و کره کاکائو و مطابق معمول مخلوط کرده بشکل قلمی سازند که دو سانتی متر قطر و ۱۰ سانتی متر طول داشته باشد و جهة محافظت انگشتهای شخص عامل این قلم را از ورقه قلعی محاط سازند و مواضع معلوله را بتراشند و بروی انها مکرراً بمالند تا انکه از یک طبقه از این مخلوط پوشیده شوند و این مواضع را که باین طور اندود کرده اند از پارچه بپوشانند و بعد از دو یا سه روز محل معلول پوشیده میشود از کوره زیادی که بخش و بواسطه استعمال ضماد نشاسته سبب شستن انکوره دا بر طرف کنند و عموماً بعد از ۸ تا ۹ روز یعنی پس از هشت روز از استعمال دوا کوره ها ساقط میشوند و جلد پاک میگردد بطریقی که عامل ملاحظه میکند اگر لازم است مجدداً دوا را استعمال نمایند و الا فلا

اونگان روغن دند بگیرند مسکه کاکائو و موم مکی ۱ روغن دند ۲ موم را با یک حرارت ملایمی ذوب کرده و مسکه و روغن را افزوده و بهم زنند تا تقریباً سرد گردد و محصول را بشکل قرص در قالب بریزند و هر قرصی را از ورقه قلعی بپوشانند و در دفع هر نوع تونسوران و سعفه هر چند روز یک دفعه تطول کنند و چندین دفعه این عمل را مکرراً باید استعمال کرد

اپونده (ادول کیبی) د اوفوربیا لاتیریس از طایفه اوفوربیاسه

وصنوبری بومی فرانسه میباشد و در جنوب فرانسه در مواضع غیرمزروع میروید و میوه این نبات کوچکتر از بید انجیر و سیاه رنگ و دارای طعمی تند و سوزان و موافق تجربه **سوبران** دانه این بوته دارای دهن ثابت زردرنگ داستریس در دهن قهوه حاد و ماده مبلور و سقز قهوه رنگ و ماده عصاره ملون و البومین نباتی است و روغن ایورثه که در طب مستعمل است سبک و زرد رنگ و شفاف و بی بو و تقریباً بی طعم و مانند روغن بید انجیر موجب بروز حرارت حاد و سوزان در عقب حلق نمیگردد و در الکل کاملاً غیر محلول و این روغن هم در عرض اسهال کم اثرتر از روغن دند است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ قطره که بصورت پوسیون و یا حب استعمال نمایند

لعوق مسهل بگیرند روغن ایورثه ۱۰ قطره روغن بادام شیرین ۲۰ گرم با ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی مخلوط کرده و مندرجاً بیفزایند شربت ساده ۶۰ گرم آب ۱۰۰ گرم الکولاتو ولیمو ۱ گرم و صلایه کنند تا لعوق متحد الاجزائی حاصل گردد و این لعوق را یک دفعه بیاشامند و چون بجای ۱۰ قطره روغن ایورثه یک قطره روغن دند استعمال کنند موسوم به **لعوق مسهل دند** میگردد

بیدانجیر (کرچک) (کنتو) خروع دِرِیسِن دِریسینوس کومونیس

تی کروتون چنانچه گفتیم بیدانجیر از طایفه **افوربیاسه** است و از نباتات بومی افریقا و هندوستان و اکنون در همه مواضع کره زمین آنرا زراعت میکنند و عموماً در ممالک معتدل و سردسیر مانند گیاه یکسالی و در ممالک حاره از جمله درختها محسوب میگردد چنانچه خود مصنف در خبیص که از توابع کرمان است درختهای بیدانجیر دیده خیلی بزرگ و در زمستان سبز و خرم و میوه این نبات بیضی شکل و باندازه لوبیا و از یک طرف مقعر و محدب و از طرف دیگر مسطح و در قاعده اش دارای زائده است و سطح این میوه املس و براق و خاکستری و مخطط با خطوط قهوه و مغز آن محاط از یک غشاء نازک سفیدی و طعم آن در ابتدا شیرین و پس از لحظه حدت زیادی در دهان حاصل میکند و نیز دارای ضمیمه است لحمی و چون دانه بیدانجیر از محصولات مختلطی است که مطبوخ شده تجزیه شده و یکی از دانشمندان بواسطه تقطیر در حرارت زیاد از روغن آن استخراج کرده که بواسطه بروودت متبلور میگردد و در دیگ تقطیر ماده جامدی باقی میماند که سه ربع و ثلث وزن روغنی است که جهة تقطیر بکار برده اند و بواسطه عمل صابون کردن سه اسید سمی در روغن بیدانجیر یافته اند و عبارتند از اسید ریسینیک و اسید الاپودیک و اسید گاریک

روغن بیدانجیر رنگ بسیار کمی دارد و بی بو و خیلی لزج است و طعم آن شیرین و قدری تند غیر مطبوع و محلول در الکل ۹۰ درجه و غیر محلول در آب

طریقه ساختن روغن بیدانجیر مطابق کدکس اگرچه در بیشتر شهرهای ایران کارخانجات مخصوص جهة گرفتن روغن بیدانجیر موجود و در بسیاری از خانه ها زنهای کدبانو روغن سفید بوسیله آن میزنند که خیلی بهتر از روغنی است که از تجارت فرنگ میاورند ولی طریقه ذیل را که مطابق دستورالعمل کدکس است جهة بصیرت دواسازان بیان میکنیم بگیرند دانه بیدانجیر هر قدر منظور دارند برای جدا کردن پوسته ها آنرا بفشرند تا قشر صدفی آنها خورد گردد و غربال کنند و با دست بعضی خورده ریزه ها که باقی مانده است برچینند و آنها را در کیسه محکمی داخل کرده و این کیسه را در ما بین دو قطعه آهن مشبکی بقوت فشار دهند تا روغن خارج گردد و بعد تفاله را نرم کوفته و بشکل خمیر نمایند و مجدداً بفشرند و محصولات را جمع کرده در ۲۰۰ درجه حرارت با کاغذ صاف نمایند

روغن بیدانجیر مسهل نیکوئی است کثیرالاستعمال و اثر اسهال آن بسرعت ظاهر شده و عموماً از سه تا چهار ساعت بعد از شرب بروز میکند و ۵ تا ۶ ساعت دوام مینماید و نیز از عوامل انتلمنتیک است و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۶۰ گرم و در طبیعت غالب مرضا مقدار کمتر روغن بیدانجیر بهتر و بیشتر از مقدار زیاد ترا اسهال میاورد و بهترین طرق استعمال آنست که با یک پیاله مطبوخ چای و یا آبگوشت بیچربی که نیم گرم بوده آنرا مخلوط کرده بیاشامند و میتوان با قدری آب نارنج مخلوط کرده آشامید و طریقه استعمال مصنف از این قرار است بگیرند روغن بیدانجیر ۳۰ گرم در غوری کوچکی با همان مقدار آب داغ مخلوط نمایند تا روغن باز شده و بسهولت بتوان آنرا فرو برد و صبح ناشتا بیاشامند و پس از آن تا دو ساعت هیچ نیاشامند بعد از دو ساعت چند پیاله گلاب نبات نیم گرم بفاصله بیاشامند و پس از آنکه چند دفعه عمل نمود دو سه پیاله آبگوشت بیچربی (نخوداب) میل کنند و باید دانست که نه مغز بیدانجیر و نه امولسیونی که با این مغز ساخته یعنی مغزها را نرم کوفته و در آب مخلوط کرده باشند هیچکدام نمیتوانند بدل روغن بیدانجیر در عمل اسهال واقع شوند و موجب قی و اسهالهای شدید خطرناک میگردند

امولسیون روغن بیدانجیر معمول دواسازی لندن بگیرند عرق نعناع ۳۰ گرم روغن بیدانجیر ۲۴ گرم محلول پتاس ۱/۰۵۵ در درجه ۶ گرم مخلوط کنند و بقوت بهم زنند و ۲ گرم کربونات پتاس و یا کربونات سود جهة حصول امولسیون کفایت میکند و بهتر محلول پتاس کستیک است که انگلیسها استعمال مینمایند و این امولسیون را یک دفعه باید آشامید

ایضاً معمول لِژِر بگیرند ساکارور کازئین ۳۰ گرم روغن کرچک ۳۰ گرم با ۱۰ گرم آب امولسیون سازند و بعد ۱۰۰ گرم آب و ۵ گرم عرق غار گیلاسی بیفزایند و بیاشامند

ساکارور کازئین را باین طریق میسازند که کوزند دو لیتر شیر را بواسطه اسید استیک در ده کنند و این دردرا که عبارت از کازئین (لور) بود با آب بشویند و بعد بفشرند و جهة حصول ساکارور ۱۰۰ گرم قند و ۶ گرم بیکربونات سود و ۱۰۰ گرم کازئین خشک داخل نمایند

پوسیون مسهل معمول کرووییِر بگیرند روغن بادام شیرین روغن بیدانجیر شربت خطمی یکی ۳۰ گرم مخلوط کنند در دو دم و ضمن صفاق در یک مرتبه و یا دو مرتبه بیاشامند

پوسیون روغن بیدانجیر معمول بَغینی بگیرند روغن کرچک خالص ۳۰ گرم زرده تخم مرغ یکدانه مطبوخ قهوه ۱۲۰ گرم قند ۳۰ گرم پوسیون سازند

پوسیون دهنی مسهل معمول کوترو بگیرند روغن کرچک ۱۵ تا ۴۵ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم عرق نعناع ۱۵ گرم مخلوط کنند و یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل معمول دِبِرن بگیرند روغن بیدانجیر شربت اپکا شربت بونه مکدا ۱ جزء مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بیاشامند

مخلوط مسهل معمول دُوُ بگیرند روغن بیدانجیر ۳۰ گرم گلیسرین ۳۰ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مخلوط نمایند

حقنه روغن بیدانجیر معمول بیمارستانها بگیرند روغن بیدانجیر ۲۰ گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه مخلوط کرده و ۵۰۰ گرم مطبوخ ملینی کم کم افزوده بهم زنند و میتوان مقدار روغن را ۶۰ گرم

قرار داده و ۳۰۰ تا ۴۰۰ گرم شیره شکر یا عسل افزود

ایضاً حقنه روغن بیدانجیر بگیرند روغن بیدانجیر ۵۰ گرم مطبوخ خطمی ۳۰۰ گرم مخلوط نمایند

تورپیك سولفوریسینه (اسید سولفوریسینیك) سولفوریسینات دوسود) چون اسید سولفوریك خالص را با اجرای بعضی شرایط در روغن کرچك داخل کنند جسمی حاصل میشود در دیره که قوامش مانند شربت بسیار غلیظی است و عبارتست از اسید سولفوریسینیك که سولفوریسینات دوسود طبی نیز نامیده میشود و این جسم با اب تولید امولسیون میکند و علاوه بر این اجسام داخل مینماید بخصوص فنول (۱۵ در ۱۰۰) و کرئوزوت (۱۰ در ۱۰۰) و سالول (۱۵ در ۱۰۰) و اسید فنیك (۲۰ تا ۴۰ در ۱۰۰) و این محلولات نیز با اب تولید امولسیونهای کامل مینمایند و نیز این جسم را در ساختن مایعات انتی سپتیك و پوماد ها و اونگانها بکار میبرند چنین و هم در مداوای توبرکول متقرح حلقوم و اوزن و دیفتریت و ورم ملتحمه غشاء کاذب و غیره و غیره استعمال میشود

داروی ضد ورم ملتحمه غشاء کاذب معمول بورژواس بگیرند تورپیك سولفوریسینه ۲۰ گرم فنول ۱ تا ۲ گرم مخلوط کنند

حشیشة العطارد تحر کوریال تحرکوریالیس لینوکزستیس نباتی است از طایفه **اوفوربیاسه** و بر دو قسم است یکی حشیشة العطارد سنوی تحرکوریالیس **انوا** که همه اجزاء نباتات در طب مستعمل اند و دیگری حشیشة العطارد سمی **تحرکوریالیس پرنیس** قسم اول در اراضی مزروع و در اطراف منازل میروید و دارای بوی غیر مطبوع و مهوعی میباشد و محتوی ماده عامل تلخ و ماده لعابی و البومین و ماده دسم بی رنگ و مقداری کمی مرکوریالین و بعضی املاح است و مسهلی است بی نفع و مطبوخ ۵۰ گرم از او در ۵۰۰ گرم اب شرباً و احتقاناً استعمال مینمایند و نیز عصیر غیر مصفای تازه ان مستعمل است و قسم دوم که حشیشة العطارد سمی بوده در جنگلهای انبوه میروید و مخصوصاً مقدار زیادی از ان در مواضع مرطوبه و تاریك جنگلها دیده میشود و این قسم در عمل اسهال قوی تر از قسم اول و در دستیك است و تروسو میگوید محل تعجب است که در اطبا انرا استعمال نمیکنند

عصیر حشیشة العطارد بگیرند حشیشة العطارد تازه مقدار منظور کوفته با فشار از پارچه بیرون کرده و با کاغذ صاف نمایند و از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم این عصیر را در حقنه های ملین داخل مینمایند و موافق دستور العمل **تروسو** چون خواسته باشند با عصیر حشیشة العطارد شربت عسلی سازند باید عصیر غیر مصفی را استعمال نمود از قرار ذیل بگیرند عصیر غیر مصفای حشیشة العطارد عسل مکرر از هر یك جزء مخلوط کرده بقوام شربت بپزند و البومین این عصیر که موجب تصفیه این شربت میگردد بواسطه حرارت منعقد میشود

شربت عسلی حشیشة العطارد بگیرند حشیشة العطارد خشك ۱ اب مقطر جوش ۱۲ عسل سفید ۱۲ حشیشه را در اب دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شده صاف روی انرا بردارند و عسل را بیفزایند و شربت سازند و با کاغذ صاف کنند و این شربت را از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در حقنه ملین استعمال مینمایند

حقنه ملین موافق کدکس بگیرند شربت عسلی حشیشة العطارد ۱۰۰ گرم اب ۴۰۰ گرم مخلوط کنند و یك از دانشمندان ۳۰ گرم نمك بر این حقنه می افزاید و در دفع تبهای کولرائی در این صورت قوی الاثر است

بیدانجیر کبیر امریکائی نیم درختی است از طایفه **اوفوربیاسه** و انرا **ژاتروفا کورکاس** مینامند و این نیم درخت که همیشه سبز است در ممالك حاره امریك در مواضعی که فی الجمله مرطوب باشند میروید و دانه های ان که باسم **پینیون کبیر هندی** موسوم اند شبیه اند به دانه های بیدانجیر و دندولی خیلی بزرگتر و سیاه رنگ و حاصل شده اند از قشری ثخین و جامد و مغزی سفید و جسیم و حدت این مغز و قوه اسهالش بیشتر از بیدانجیر و کمتر از دند است و روغن انرا از این طریق میسازند که دانه ها را مقشر کرده در اسیا نموده و با فشار روغنی خارج میگردد و تقریباً بی رنگ و مایع و غیر محلول در الکل و بواسطه برودت مقداری استئارین رد میشود

اوفوربیون عصاره ماء ذالکلی **اوفوربیوس اتروپورپوروز** را که از طایفه **سلاستراسه** است باین اسم مینامند و این عصاره دارای سه قسم اسم و سبز و مایع است و مخصوصاً قسم اسم را مانند مسهلات دافع صفرا استعمال میکنند و مقدار شربتانرا از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم

حب اوفوربیون بگیرند اوفوربین اسم ۱ گرم عصاره بنج ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب هر شب بیاشامند

حب معمول بلوندو بگیرند اوفوربین اسم ۵ سانتی گرم عصاره بنج ۵ سانتی گرم مطابق معمول دو حب سازند و یك حب صبح و یك حب شب بیاشامند

در فصل چهارم — در دیژیتال و بعضی عوامل مشابه

دیژیتال را بعضی از مصنفین از عوامل مسکن و مبرد (ضد محرك) دانسته اند و بعضی دیگر از عوامل مخصوص جهاز دوران محسوب کرده اند ولی در اثر تسکین و تبریدان جای هیچ شك و شبهه نیست و **بقول کلی** عوامل مبرد و ضد محرك عواملی را گویند که کم میکنند هیجانات مرضی و حرکات حمائی را اگرچه هرگاه با دقت در اثار فزیولوژی بسیاری از عوامل تراپوتیکی تعمق و تفکر کنند مشاهده خواهند نمود که اثار تحریك و تنبه حالت فتور و یا سقوطی در قوی عارض میشود که بعضی اوقات این حالت بخودی خود منجر بانعکاس حمائی میگردد و موافق غلبه یکی از این دو اثر متضاد میتوان ماده عامل را یا در عداد محرکات و منبهات و یا بر خلاف در عداد مبردات و ضد محرکات محسوب نمود

همه عوامل مذکوره اصلی و مقابل را چون بمقدار زیاد استعمال کنند مانند مبردات و ضد محرکات تاثیر خواهند نمود ولی نمیتوان انها را بجای یکدیگر استعمال کرد زیرا که هر یك دارای موقع مخصوصی میباشند چنانکه مخصولات انتیمونی را مخصوصاً در دفع اورام حاده الات تنفس تجویز میکنند و غصل و دیژیتال را در دفع امراض مزمنه الات دوران و نیترات پتاس را بمقدار زیاد در دفع علامات وجعی و ماتیسم مفصلی حاد و حمای مطبقه که موسوم بحمای وجعی میباشد و کلور و ور یا برومور را مانند عوامل ضد محرك قوی الاثر در دفع سوانح وجعی که در امراض خنازیری بروز میکنند تجویز مینمایند

ما در این دو بیان میکنیم عوامل مسکن و مبرد و مخصوص بجهاز دوران را مانند دیژیتال و موگر و مار چوبه

و خون امر بکانی دیگر را از این در طریقه استفراغ دم را ذکر خواهیم نمود و استروفانتوس و بعضی از عوامل مدره جدید را و آب سرد را بیان کرده‌ام

دیژیتال — دیژیتال نباتی است دوساله و از طایفه **اسکروفولاریه** و در لغت لاتین دیژیتال بمعنی انگشتانه خیاطی است و چون این گل این نبات شبیه بان است باین اسم موسوم شده و این نبات در مواضع سنگلاخ و شن‌زار میروید و در جوزا و سرطان گل میکند و از محصولات بومی فرنگستان است و این گل آن ثابت و دارای تقسیمات غیر متساوی است و برگهای این گل بعضی شکل و حاد اند و برگهای خود گل مانند سرپوش و بطن و صاف و کوتاه و مورب و دارای چهار قسمت غیر متساوی و منفرج و قسمت فوقانی اغلب بریده شده و دارای چهار آلت تذکیر ثنائی القوه و یک ابره و کپسول آن بیضی و جوف بطن برگهای خود گل دارای لکه‌هائی است شبیه به چشم و ساق این نبات ساده و دارای دو ... و برگهای آن خشن و مستطیل و حاد و از طرف فوق قهوه سبز رنگ و از طرف تحت سفید رنگ و گلهای این نبات ارغوانی و از یک طرف ساقه روئیده و معلق اند دیژیتال بهترین عوامل تقویه قلبی است و چون بمقدار زیاد استعمال شود موجب اسهال شده دق حیا و درد و بمقدار کم موجب بروز و اثر میگردد و اولا در دلالات دوران و ثانیا در ترشح بول اثر میکند و بسیاری از مصنفین چنان گمان کرده‌اند که دیژیتال بلاواسطه موجب بطوء دوران میگردد ولی بعضی دیگر ثابت نموده‌اند که بدوا بر عده نبضات شریانی افزوده و حرارت بدن را زیاد میکند و ثانیا از این عمل نتیجه میشود حالت بطوء بسیار مرئی در آن نبضات و منجر میگردد باینکه عده انها را به ۵۰ و کمتر هم رسانیده‌اند و دیده شده که تا ۳۰ و ۲۲ عده انها در مدت یک دقیقه رسیده است و بواسطه اثران در عمل دوران است که در هیپرتروفی قلب و در طپش عصبانی آن مفید و مؤثر است و از جهة اثران در دلالات بول است که در استسقاء لحمی و سایر اقسام استسقا اغلب اوقات انرا استعمال مینمایند و در نفریت (ورم کلیه) استعمال انرا منع کرده‌اند بهر جهة دیژیتال را در دفع نوبه و صرع و حمای وضع حمل و عطالت رحم و نزف الدم رحمی و هذیان مرتعش و حمای تیفوئید و اسپرماتوره و نیز در دفع ورم مجرای بول و ماتیا و ذات الریه و روماتیسم مفصلی استعمال مینمایند و مصنف میگوید در روماتیسم مفصلی حاد هر وقت طبیب مشاهده نماید که حرارت حمائی از ۳۹ تجاوز کرده و به ۴۰ رسید باید باستعمال دیژیتال استمداد جسته و مانع از ترکیبات قلبی گردد در هر صورت بر طبیب لازم است که در استعمال دیژیتال کمال دقت را نموده و مراقب آثار آن باشد زیرا چون بمقدار زیاد استعمال شود و یا مدتی بر استعمال ان مداومت کنند علامات اشباع و عدم تحمل از قبیل تهوع و گرفتگی و تقبض معده و قولنج و صداع و اغماء و غیره غالبا بروز مینمایند و در این صورت باید استعمال انرا مدت ۸ روز ترک نموده تا عوارض مذکوره برطرف شوند و اگر لازم شود دو دفعه تجویز کنند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین املاح آهن و املاح نقره و سرب و مغلیات قابضه با دیژیتال نباید نمود

مربای دیژیتال بگیرند برگ تازه دیژیتال ۱ قند ۳ مخلوط کرده صلایه نمایند و در گرمخان بخشکانند و مقدار شربت این مربا از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است

گرد برگ دیژیتال مطابق کدکس بگیرند برگ دیژیتال مقدار منظور بخشکانند و در هاون مهر یا دسته چوبین بکوبند و از موی نرم موئی بیرون کنند تا پنهانی که در سطح تحتانی برگها میباشند جدا گردند و محصول را مجددا در گرمخان بخشکانند و در هاون تا هنین نرم بکوبند و با موی ابریشمی ۱۲۰ به بیزند و در این عمل باید برگهای سال دوم را در هنگام گل کردن اختیار کرد و رگهای میانه برگ را خارج نمود و در گرمخان ۴۰ درجه انها را خشک

گرد دیگر را

گرد دیگر را در ظرف در بسته از روشنائی و رطوبت محفوظ داشت و گرد دیگر که زیاده تر از دو ماه بر آن گذشته باشد استعمال نکرد زیرا که اثران کم میشود و یکی از دانشمندان میگوید برگ خورد کرده دیژیتال قوی الاثر تر از گرد آنست و مقدار شربت این گرد از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور مطبوخ که مدت نیم ساعت در ۱۰۰ گرم آب مقطر ۷۰ درجه دم کرده صاف نموده با قدری قند شیرین کرده ساعت بساعت یک قاشق سوپخوری بیاشامند

عصاره دیژیتال مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند برگ دیژیتال نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ آب مقطر ۱ برگها را در آلت دپلاسمان ریخته و الکل را در روی انها بریزند و مصفی را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و آب مقطر را در روی باقیمانده ریخته گاه گاه بهم زنند و پس از ۱۲ ساعت صاف کنند و مصفی را در حمام ماریه بقوام عصاره جبی تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب

تعفین دیژیتال مطابق کدکس بگیرند برگ دیژیتال نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و صاف کنند و از ۱۰۰ جزء الکل که استعمال کرده اند ۹۰ جزء تعفین بدست میاید و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ گرم است بطور پوسیون و تطول یک جزء تعفین دیژیتال و یک جزء تعفین عنصل را اغلب مانند عوامل مدره استعمال مینمایند

تعفین مرکب دیژیتال معمول هیلدبراند بگیرند تعفین دیژیتال تعفین پیاز کلشیک مکی ۱۰ گرم اتر نیتریک الکولیزه ۵/۱ گرم مخلوط کرده ۲۰ قطره صبح و ۲۰ قطره عصر در دفع استسقاء صدری بنوشند

الکولاتور دیژیتال ایضا مطابق کدکس بگیرند سرشاخه‌های گل دار و تازه دیژیتال ۱ الکل ۹۰ درجه مکی یک جزء سرشاخه‌ها را کوفته و با الکل در ظرف در بسته مخلوط کرده مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است بطور پوسیون و باعتقاد **ژانل** هرگاه این الکولاتور را با گرد برگ دیژیتال ساخته باشند بهترین محصولات آن خواهد بود

شراب مدر معمول تروسو مطابق کدکس بگیرند شراب سفید ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۱۰ برگ خشک دیژیتال ۵ پیاز عنصل ۵ میوه عرعر ۲۵ استات خشک پتاس ۵ دیژیتال و عنصل و میوه عرعر را بکوبند و مدت پانزده روز در شراب و الکل بخیسانند و بعد بافشار صاف کنند و در مصفی استات پتاس داخل کرده با کاغذ صاف نمایند و این شراب یکی از محصولات نیکو میباشد و در دفع استسقاء روزی یک تا دو قاشق کوچک بیاشامند

تعفین اتری دیژیتال مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده برگ دیژیتال ۱ اتر الکولیزه (اتر ۰/۷۲۴ درجه ۲ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ موافق عمل لیکسیویاسیون تعفین سازند و مقدار شربت این تعفین از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است بطور پوسیون

تیزن مدر معمول فوا بگیرند برگ تازه دیژیتال ۲ گرم قند سفید ۱۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و صلایه شده را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشیده داخل کرده و بعد صاف نموده و ۱۰۰ گرم شربت ساده بیفزایند و در عرض روز

پیاله پیاله

پیاله پیاله میل کنند

تیزن مدر معمول بوشاردا بگیرند برگ دژیتال ۲ گرم با ۲۰ گرم قند صلایه کنند و صلایه شده را در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم نمایند و صاف کرده بیفزایند سکنجبین کلشیک ۵۰ گرم و در دفع استسقاهای مزمن با پیاله کوچک در عرض روز مدتی بجا بیاشامند

پوسیون دژیتال معمول هرارد بگیرند برگ دژیتال از ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم در یک پیاله آب سرد بخیسانند و در دفع استسقا بچندین دفعه در ۲۴ ساعت بیاشامند

پوسیون مدر معمول اسمیت بگیرند گل خشک دژیتال ۱ گرم حنظل تا ۲ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم سکنجبین عنصل بیفزایند و در دفع استسقاء ذقی هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

ذرور مرکب دژیتال معمول شابرلی بگیرند گرد دژیتال ۵ گرم کافور مسحوق ۳ گرم نشاسته مسحوق ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تهیج عارض در رنا (؟) تهین این ذرور مجرب و مفید است

مطبوخ دژیتال معمول ژاکود بگیرند گرد دژیتال ۵۰ سانتی گرم آب داغ ۱۲۰ گرم شربت دژیتال ۳۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده و صاف نموده در عرض دو نسبد ریج بیاشامند

مطبوخ دژیتال معمول مصنف بگیرند برگ دژیتال ۱ گرم در چهار قهوه خوری آب جوش مدت نیم ساعت دم کرده صاف نموده نترات پتاس ۲ گرم حل کرده بگذارند سرد شود و هر نیم ساعت فاصله یک قهوه خوری بنوشند

شربت دژیتال مطابق کدکس بگیرند تعفین دژیتال ۱ شربت ساده ۳۱ مخلوط کنند و ۲۰ گرم این شربت مقابل ۵ دسی گرم تعفین دژیتال و با ۳۳ میلی گرم عصاره الکلی آن است و مقدار شربت این شربت از ۲۰ تا ۱۲۰ گرم است که بمقدار منقسم استعمال شود و شربتی که با الکولاتور دژیتال ساخته باشند بر این شربت ترجیح دارد

شربت دژیتال معمول دواسنای اسپانیول بگیرند برگ خشک دژیتال ۷ گرم آب جوش مقدار کافی قند ۹۰ گرم برگها را در آب جوش دم کرده و با فشار صاف کنند و بگذارند ته نشین شود و صاف دوی اولی برگردانند و مقدار مصفی باید ۳۴۰ گرم بود و قند را با اعانت حرارت ملایم در مصفی حل کنند و ۳۰ گرم این شربت دارای ۲ دسی گرم اجزاء محلوله دژیتال است و مقدار شربت از ۳۰ تا ۹۰ گرم

شربت دژیتال معمول لابلونی بگیرند عصاره آب و الکلی برگ خشک دژیتال ۲ گرم شربت ساده ۱۱۲۵ گرم مطابق معمول شربت سازند و ۳۰ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم عصاره است

مخلوط مدر معمول هال بگیرند شراب کلشیک ۶ گرم تعفین دژیتال ۱۵ گرم ید ور پتاسیوم ۱۰ گرم شربت مرکب عشبه ۵۰ گرم آب مقطر ۷۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده و روزی چهار قاشق چای خوری بتدریج بنوشند

پوسیون دافع نفث الدم معمول لیبر بگیرند برگ دژیتال ۱/۵ گرم در ده ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند عصاره راتانیا ۲ تا ۴ گرم عصاره تریاک ۵ تا ۱۰ سانتی گرم شربت اسید

سیتریک ۳۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق کوچک بتدریج بنوشند

پوسیون بل بگیرند تعفین دژیتال ۱ گرم عرق تیلول ۵۰ گرم شربت ساده ۱۰ گرم مخلوط کرده در عرض روز مدتی جاد در دفع سل بیاشامند و تعفین دژیتال را هر روزی ده قطره زیاد کنند و میگویند تا به ۱۰۰ قطره میتوان مقدار تعفین را رسانید

پوسیون دژیتال معمول پیدانیل بگیرند مطبوخ گل تیلول ۱۲۰ گرم شربت دیاکود عرق بهار نارنج مکدر ۱۰ گرم گرد دژیتال ۴۰ سانتی گرم مخلوط کنند در دفع نقصان داوجاعی که پس از وضع حمل عارض میشوند هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون مدر و مسکن معمول بوشاردا بگیرند دژیتال ارغوانی ۶ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و بیفزایند نترات پتاس ۸ گرم عرق غار کلاسی ۱۰ گرم شربت خطمی ۴۰ گرم در دوران اصلی و حاد قلب هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

سفوف مبرد بگیرند گرد دژیتال ۱ گرم مسحوق شوره ۵ گرم مسحوق قند ۲۰ گرم مخلوط کرده در شش بسته مساوی به بندند و در اختلالات قلبی و روماتیسم مفصلی حاد روزی یک بسته سفوف نمایند

پوسیون مسکن معمول فوکیر بگیرند گرد دژیتال ۲ دسی گرم سورنجان ۵ قطره شربت بهار نارنج ۴۰ گرم مطبوخ شقایق ۲۰۰ گرم در هیپرتروفی قلب در عرض روز با قاشق کوچک مدتی جا بیاشامند و در گوت استعمال هم زنند

پوسیون دافع ذات الریه معمول میله بگیرند لعوق سفید ۱۲۵ گرم کرمس معدنی عصاره الکلی دژیتال مکدر ۲ دسی گرم شربت دیاکود ۱۰ تا ۵ گرم شربت ساده ۱۵ تا ۲۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق ترشی خوری بیاشامند

پوسیون مسکن معمول لالیر بگیرند عصاره تریاک ۲ تا ۵ سانتی گرم تعفین دژیتال ۱۰ تا ۲۰ قطره شربت ساده ۳۰ گرم آب صاف ۱۵۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون دافع سرفه اختلاجی و اسم معمول شولان بگیرند دژیتال ۲ گرم ایپکا ۱ گرم در ده ۱۲۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند شربت خطمی ۲۵ گرم مایع امانیاک انیسونی ۲/۵ و مخلوط کرده با قاشق کوچک بتدریج بنوشند

حب دافع ورم ما نجض توبرکولی معمول گولیس بگیرند گرد دژیتال ۱۰ سانتی گرم کلمل ۶ سانتی گرم اکسید روی ۱۲ سانتی گرم با مقدار کافی عصاره مرغ ۱۲ حب سازند و از ۶ تا ۱۲ حب در عرض روز بنوشند

حب دافع ذات الریه معمول میله بگیرند کرمس عصاره الکلی دژیتال مکدر ۲ دسی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر ساعت یک حب بنوشند و مدتی در امقدار کرمس و عصاره را زیاد کنند تا ۱ گرم

حب مسکن معمول براشه بگیرند سکر الزحل ۲ گرم عصاره دژیتال ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع طپش قلب و هیپرتروفی آن یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند و میتوان مقدار دواها را ضعف نمود .

حب دیژیتال معمول ویترنگ بگیرند گرد دیژیتال مسحوق انفوزه مکد ۵ گرم با شربت بنج ریشه مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند ابتدا یک حب و بعد دو حب بیاشامند و کم کم مقدار را زیاد کنند

حب مسکن معمول بوشاردا بگیرند دیژیتال مسحوق ۵ گرم کلورهیدرات مورفین ۳۰ دسی گرم کافور ۲ گرم با مقدار کافی گلقند ۱۰۰ حب سازند ابتدا روزی دو حب بیاشامند و شدت حاجت زیاد کنند

ایضاً حب مسکن بگیرند گرد دیژیتال اجزاء حب سینوگلوس مکد ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و استعمال این حبوب در دفع سرفه که با طپش قلب همراهی کند خیلی شایع است و مقدار شربت آنها از ۲ تا ۴ حب است در روز

حب عنصل و دیژیتال بگیرند گرد عنصل گرد دیژیتال مکد ۲ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و در مرض ترددی قلب از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

شراب دافع استسقا معمول لوابه بگیرند پوست متوسط اقطی ۵۰ گرم برگ خشک دیژیتال ۱۰ گرم اسان تپاس ۱۵ گرم مدت ۲۴ ساعت در مقدار کافی الکل بخیسانند و ۸۰۰ گرم شراب سفید اضافه نموده و صاف کرده در مصفی ۱۳۰ گرم شربت پنج ریشه اضافه نمایند و از ۲ تا ۴ قاشق سوپ خوری در عرض روز بیاشامند

سرکه دیژیتال معمول ناس بگیرند برگ دیژیتال ۱۰ گرم سرکه تند ۱۲۰ گرم مدت سه روز بخیسانند و صاف کنند و حفظ نمایند و از ۲۰ تا ۱۰۰ قطره این سرکه را چون با تپاس مرکب کرده استعمال نمایند تحریک ترشح بول را مینماید و **شربت خلی دیژیتال** را از یک جزء سرکه دیژیتال و یک جزء و نیم قند میسازند

سکنجبین مدر معمول گوبلر بگیرند تعفین الکلی دیژیتال عصاره ماده سقیل ادکو تره مکد ۱۰ گرم برومور پتاسیوم عرق غار گلاسی مکد ۳۰ گرم اسید گلیک ۵ گرم شربت گلاس ۴۰۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و از ۲ تا ۳ قاشق کوچک با قدری آب مخلوط کرده در عرض روز بنوشند

حقنه مدر معمول بوشاردا بگیرند دیژیتال عنصل مکد ۲ گرم مدت ده دقیقه در مقدار کافی آب بجوشانند و صاف کرده ۱۰ قطره لودانوم روسو افزوده حقنه نمایند

حقنه دیژیتال بگیرند گرد دیژیتال ۰/۲۵ تا ۱ گرم آب جوش مقدار کافی مخلوط نموده مدت نیم ساعت دم کند و دو یا سه قسمت کرده و هر دفعه یک قسمت را حقنه نمایند و در وقت استعمال بهم زنند مانند مدرات اثر می کند

مشمع عصاره دیژیتال مطابق کدکس بگیرند عصاره دیژیتال ۱ سفرالی مصفی ۱ مشمع دیاشیلون صمغی ۲ سقز و مشمع را ذوب کرده و بعد عصاره را بر مذاب در حالتیکه نیم مایع باشد بیفزایند این مشمع مانند محللات و مدرات اثر میکند

طریق ساختن دیژیتالین مطابق کدکس بگیرند مسحوق برگ دیژیتال ۲۰۰ استات سود مایع سرب ۵۰ کربونات متبلور سود ۸ فوسفات آمونیاکی سود ۴ تنن ۶ مرداسنگ ۵ زغال حیوانی ۱۰ الکل ۹۰ درجه کلوروفورم آب مقطر مکد مقدار کافی مسحوق دیژیتال را در ذات دپلاسمان داخل کرده و آب مقطر را روی آن بریزند و مایع محصول ۸۰۰ گرم باید باشد و وزن مخصوص آن ۱۰۵۰ و استات سرب را بر محصول بیفزایند و با کاغذ صاف کنند و بر مصفی ابتدا کربونات سود را افزوده و بعد فوسفات آمونیاکی را در مقدار کافی آب مقطر حل کرده بیفزایند و با کاغذ صاف کنند و بالاخره تنن را در مقدار کافی آب مقطر حل کرده بر آن بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند

دیژیتالین

ودسوب

ودسوب حاصل از تنن را که دارای دیژیتالین است با مرداسنگ و زغال حیوانی مخلوط نمایند و محصول مخلوط را با حرارت ملایمی خشک کنند و در الکل ۹۰ درجه حل نمایند و با کاغذ صاف کنند و محلول الکلی را در حمام ماریه بخسکانند و بعد با آب مقطر بشویند و مجدداً در الکل ۹۰ درجه حل نمایند و با کاغذ صاف کرده مجدداً در حمام ماریه خشک کنند و این محصول خشک شده را در کلوروفورم حل کرده با کاغذ صاف نمایند و بگذارند کلوروفورم تبخیر شود دیژیتالین آموروف (غیر متشکل) حاصل گردد دیژیتالین آمورفیکه باین طریق ساخته شده باشد و طریقه **هومول کوون** فی الجمله اختلافی دارد موافق اعتقاد **بوشاردا** و جمعی دیگر از دانشمندان بر سایر اقسام ترجیح دارد زیرا که اثر تراپوتیکی آن نزدیک است باثر تراپوتیکی خود دیژیتال و در نسخه هائی که دیژیتالین متبلر قید نمیشود باید دیژیتالین آموروف را استعمال کرد مقدار شربت دیژیتالین آموروف از ۱ تا ۸ میلی گرم است در عرض روز که بطور گرانول و شربت و غیره استعمال نمایند و آثار حاصله را باید مراقب بود

گرانول دیژیتالین مطابق کدکس بگیرند دیژیتالین ۱ گرم مسحوق قند شیر ۴۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ گرم عسل مصفی مقدار کافی دیژیتالین را با قند شیر هدیتی صلایه کنند و کم کم مسحوق صمغ را افزوده بصلایه نمایند بعد عسل را بیفزایند و به ۱۰۰۰ گرانول تقسیم نمایند و هر گرانولی دارای یک میلی گرم دیژیتالین است و این گرانولها بر گرانولی که شربیه سازان با اعانت حرارت میسازند ترجیح دارند و مقدار شربت آنها از ۱ تا ۸ عدد است در روز و از آثار حاصله باید مراقبت نمود

تعفین دیژیتالین بگیرند دیژیتالین آموروف الکل ۵۰ درجه ۵۰۰ حل کنند و هر یک گرم این تعفین دارای ۲ میلی گرم دیژیتالین است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۳ گرم بطور پوسیون و یا زرق تحت جلدی

محلول دیژیتالین جهة زرق تحت جلدی معمول گوبلر بگیرند دیژیتالین هومول و کوون ۱ گرم الکل ۹۰ درجه آب مقطر مکد ۲۵ گرم حل کنند و هر ده قطره این محلول یعنی ۵۰ سانتی گرم آن معادل ۱ میلی گرم دیژیتالین است

شربت دیژیتالین بگیرند دیژیتالین آموروف ۱ شربت ساده ۱۰۰۰۰ الکل ۹۰ درجه مقدار کافی دیژیتالین را در الکل حل کرده و با شربت مخلوط کنند و هر ۲۰ گرم این شربت ۱ میلی گرم دیژیتالین دارد و مقدار شربت آن از ۱ تا ۶ قاشق (۲۰ تا ۱۲۰ گرم است) در عرض روز اعم از آنکه خالص استعمال شود و یا مخلوط با یک مطبوخ مناسبی

پوسیون دیژیتالین معمول هومول کوون بگیرند دیژیتالین ۵ میلی گرم عرق کاهو ۱۰۰ گرم شربت بهارنارنج ۲۵ گرم دیژیتالین را در چند قطره الکل حل کرده و با سایر مخلوط نمایند و هر دو یا سه ساعت فاصله یک قاشق سوپ خوری بیاشامند

دیژیتالین ناتول (دیژیتالین متبلر) مقدار شربت این قسم دیژیتالین مطابق کدکس از نیم میلی گرم تا ۲ میلی گرم است و همه دانشمندان تراپوتیک در قوت اثر این قسم دیژیتالین متحد القول نیستند

تنبیه — بندرت بعضی اشخاص مشاهده میشوند که استعداد شخصی شان بطریقی است که زیادتر از ۱ تا ۲ میلی گرم دیژیتالین را تحمل نمیکنند و چون زیادتر از ۲ میلی گرم در این اشخاص استعمال شود موجب تحریک و هیجان مجاری هضم میگردد و بر عکس نیز بندرتاً بعضی اشخاص مشاهده میگردند که تا ۶ میلی گرم آنرا تحمل مینمایند بدون آنکه آثار هیجانی در مجاری هضم مشاهده شود و عموماً در نزد هم اشخاص حد متوسط استعمال دیژیتالین

ادبا

از ۲ تا ۳ میلی گرم واعمال بدن نمیشود وبقول کلی هیش پس از یک هفته مداومت استعمال دیژیتالین باید از تول کرد
و پس از چند روز دوباره شروع در استعمال آن اگر لازم باشد نمود و بواسطه تحریک و تحریشی که دیژیتالین در جلد پیدا
میکند از استعمال آن بطریق فوق جلدی صرف نظر کرده اند

پوماد دیژیتالین بگیرند دیژیتالین ۵ سانتی گرم در چند قطره الکل حل کرده و در ۱۰ گرم سر بلسانی مخلوط نمایند
و در استسقاء لحمی تدهین نمایند

پوماد دافع جرب معمول دومونت بگیرند دیژیتالین ۱ دسی گرم سولفور قرمز جوهر ۲۵
دسی گرم رسوب سفید ۱۰ گرم تفخیف خالص تر یاله ۶۰ گرم کولدکرم ۱۲۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند

موگه کونوالاریا مایالیس (لیلیوم کونوالیوم) نباتی کوچک واز طایفهٔ **اسپاراژینه**
و سمی و گل و ریشه آن از عوامل معطسه میباشد و اهالی المان عرق آن میگیرند موسوم به **اب طلا** که مانند
عوامل مسکن و مضاد تشنج از آن استعمال مینمایند و یکی از دانشمندان دو ماده متبلور از آن استخراج نموده است یکی را
کونوالارین و دیگری را **کونوالامارین** نامیده و این دو گلیکوزید بواسطه اثر ترشهای ابداد
تجزیه شده اولی مبدل به قند و کونوالاریتین و دوم مبدل به قند و کونوالامارتین میگردد و موافق قول گرمیسه
عصاره که از همه اجزاء این نبات گرفته باشند بمقدار یک گرم تا یک گرم و نیم در عرض روز یکی از عوامل قویه قلبی است
که ضربانات قلب را بطئی کرده و بر قوت آن می افزاید و ضربانات شریانی را منظم میکند و اثر آن در ازدیاد ترشح بول ثابت و
محقق است و این دانشمند خفقانی که منتج از ضعف اعصاب مبهم بود و در عدم انتظام حرکات قلب اعم از آنکه با اختلالات
ثقبه ها و یا سرپوشها همراه باشد و یا نباشد و نیز در ضیق ثقبه سرپوش سرگوشه و در اتساع قلب و در همه اختلالات
قلبی که موجب استسقای عام و یا تهیج اطراف شده باشد مایالیس را استعمال میکند و میگویند که اسم قلبی چون مایالیس
را باید در ردیف دیژیتال کذاشت در شرتی موجب مرگ استعمال کند کثیر الفایده تر خواهد بود و مقدار شربت کونوالامارین از ۱ تا ۵ سانتی گرم است
بطور حب و یا محلول الکلی و در جوانان تا ۱ سانتی گرم هم میتوان استعمال نمود

گرد موگه مطابق کدکس بگیرند ریشه موگه بمقدار منظور نرم کوفته از موی ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند
و این گرد را مانند معطسات استعمال مینمایند

عصارهٔ عصیر موگه مطابق کدکس بگیرند ساقه و گل تازه موگه ۳ برگ و ریشه تازه موگه مکدا ۱ ید
هاون حرکت بکوبند و با فشار از پارچه بگذرانند و مصفی را تا ۸۰ درجه حرارت دهند و صاف کنند و مصفای دوم را
در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تغلیظ نمایند

عصاره مائی موگه ایضاً مطابق کدکس بگیرند ساقه و گل خشک موگه ۳ برگ و ریشه خشک
موگه مکدا ۱ بکوبند و در ۶ مقابل وزن آنها آب مقطر مدت ۱۲ ساعت دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را مجدداً
در همان مقدار آب مقطر دم کنند و نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند
و محصول را در مقدار کافی آب مقطر سرد حل کرده و با کاغذ صاف نموده مجدداً در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر
نمایند و این عصاره را بدل دیژیتال استعمال میکنند و نیز در هیپرتروفی قلب از آن قوی تر میدانند

شراب قلبی معمول ترزون بگیرند کونوالامارین ۲ دسی گرم بهدو پیاسیوم ۳ گرم شراب گرناش
۱۵۰ گرم حل کنند این شراب که مقوی قلب است بر سایر محصولات موگه ترجیح دارد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۴ قاشق

اشخوری

اش خوری است

پوسیون موگه معمول سئه بگیرند عصاره موگه ۱۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰۰ گرم شربت
دیاکوده ۳۰ گرم مخلوط کنند و روزی سه قاشق اش خوری متدرجاً بنا شامند

مارچوبه یا هلیون یا اسپرژ یا اسپاراگوس وفیسینالیس نباتی است ماکول و
طویل العمر از طایفهٔ **اسپاراژینه** و در بستانها از او زراعت میکنند و در طبابت ریشه خشک آن را استعمال
مینمایند که عبارت از دسته الیافی است بحجم قلم و رنگ آن قرمز مایل بزردی و بی بو و دارای طعمی مایل بشیرینی تا شاخه ها
نورسته جوان را مانند دوا و غذا هر دو معمول میدارند و این شاخه ها عبارتند از مارچوبه که در سبزی ها ورند
و چون آنها را بخورند بول بوی تند مخصوصی میگیرد و ریشه مارچوبه یکی از پنج ریشه مفتح و از عوامل مدر ضعیف
الاثر و مسکن قلب است و شاخه های نورسته آن که **توریون** نامیده میشوند محتوی مادهٔ میباشند موسوم
به اسپاراژین

اسپاراژین مادهٔ است که بمقدار زیاد ازت دارد و بشکل منشورهای مستقیم و بالوزی شکل متبلور میشود و بی
رنگ و بی بو و در آب بمقدار کم محلول و در الکل غیر محلول و دارای طعم سرد و حموضی است و نه اسید است و نه قلیاد
این ماده در ریشه ختمی و در قطور یون کبیر و در عصیر اصل السوس و در زرد ک و در لاکتوکاریوم و در پلادن و در
شاخه های نورسته هوبلون نیز وجود دارد و از عوامل مدره ضعیفه میباشد و در فرانسه استعمال آن معمول
نیست ولی در ایطالیا مستعمل است

تیزن ریشه مارچوبه مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند ریشه مارچوبه
۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند عوامل مدر و مسکن قلب پیاله پیاله بنوشند

شربت شاخه های نورسته مارچوبه مطابق کدکس بگیرند ۲۰ جزء عصیر شاخه ها
نورسته مارچوبه که با حرارت صاف شده باشد و در حمام ماریه ۸ جزء قند در آن حل کنند و حفظ نمایند و این شربت را
بمقدار ۲۰ تا ۱۰۰ گرم مانند مسکنات قلب و مدرات استعمال مینمایند

خربق امریکائی یا الیوردامریک (وراترم وریید) نباتی است از طایفهٔ **ملانتاسیه**
و در ممالک متحده باسم خربق امریکائی و خربق سبز موسوم و ریشه این نبات طویل العمر و ثخین و لحمی است و از طرف
تحتش ریشه های کوچکی میرویند سفید با قدری زرد رنگ و ساقه آن سنوی و مشعر و از ۲ تا ۳ قدم ارتفاع دارد
و یک قدم که از زمین بالا آمده برگهای طویل و عریضی از آن میرویند که بیضی و معصب اند و به نقطه منتهی میشوند و
رنگشان سبز تیره و پرز دار و گلهای این نبات بطور دسته واقع شده و رنگ آنها زرد مایل بسبزی است و برگها زند
و دارای شش برگ و شش آلت تذکیر اند و آلت تانیث آنها بدوی و اصلی است و این گیاه در بیشتر اراضی ممالک متحده و
ارکانادا تا بر کارولین عمل میاید و در مواضع مرطوب و نزدیک به آب و در چمنها میروید و از گیاههای پیش رس است
که در اواسط حوت سبز میشود و تمام اجزاء این گیاه دارای طعمی تند و سوزان میباشند و در طب فقط ریشه آن را استعمال
میکنند و این ریشه دارای بوی مکرهی است که پس از خشک شدن برطرف میشود و طعم آن در ابتدا شیرین و بعد تلخ
و چون آن را بجوی بجا بشند احساس تندی و سوزندگی در دهان میگردد که چندین ساعت دوام میکند و مسحوق این
نبات از معطسات است و موافق تجزیه دانشمندان امریک این ریشه دارای صمغ و نشاسته و قند و ماده ذیتی

وماده

و ماده ملون و اسید گلیک و ماده الکلوئیدی مشابه و دانترین و ماده خشبی و املاح آهک و پتاس است و این ماده قلیائی غیر محلول در آب و کمی محلول در اتر و در الکل خالص کاملاً محلول است و چون آن را در نزدیکی شعله آتش او نند در ابتدا میعان پیدا میکند و بعد منتفخ شده و بدون خاکستر میشود و در گرد هان موجب احساس حرقت و حدتی میشود که چند ساعت دوام میکند و مانند عوامل معطسه قوی اثر مینماید و موجب عطسه های شدیدی میگردد که از نیم تا یک ساعت پس از ادخال در آن و در منخرین دوام مینماید

یکی از دانشمندان بواسطه تجارب متعدده ثابت کرده است اثر خربق امریکائی را در ذات الریه و میگوید که ابتدای ذات الریه چون هر یک ساعت فاصله یک سانتی گرم سفرز و اترون و برید را استعمال کنند تا عرض تهوع و قی پس از ۶ تا ۸ ساعت حمی ساقط میگردد و دیگری از دانشمندان اثر آن را در ذات الریه حاد و روماتیسم مفصلی حاد و ذات الجنب و حمی تیفوئید نیز ثابت کرده و میگوید در استعمال آن اولاً حالت قی و اسهال عارض میشود ثانیاً نبض بطئی میگردد و از ۳ تا ۴ ساعت پس از استعمال آن از ۲۰ تا ۵ قرعه از سرعت نبض کاسته میشود ثالثاً حرارت بدن را کم میکند که در مدت یک روز دو روز استعمال آن از نیم تا دو درجه حرارت بدن نقصان میپذیرد

ترو سو میگوید اثر خربق امریکائی در انحطاط درجه حرارت تا پایدار است و پس از دو یا سه ساعت بر میگردد پس جهة انحطاط کامل حرارت باید دو یا سه روز بر استعمال آن مداومت نمود و در ذات الریه حاد و خالص بسرعت اثر کرده و منجر بسلامتی در مدتی کمتر حد متوسط آن پنج روز و نیم است میگردد و در ذات الریه مرکب کمتر اثر میکند و بلاواسطه در حالت موضعی اثر نمینماید و چون حمی را ساقط میکند حالت موضعی چندان اشتدادی نیافته بلکه بعضی اوقات بسرعت منجر بشفا میشود و در روماتیسم مفصلی چندان مؤثر نیست و اگرچه در بعضی اوقات بسرعت حرارت مرضی را کم میکند ولی در جهة مرض مفصلی تغییری را در می‌آورد و در ذات الجنب اثر این دوا محسوس نیست هرگاه جهة سقز خربق امریکائی را بمقدار ۱ سانتی گرم هر ساعت باید استعمال نمود تا ظهور تهوع و یا حصول شفا **اولمونت تعفینی** از اجزاء ریشه این خربق و ۱۰ اجزاء الکل ۵۰ درجه که مدت ده روز بخیسانند میسازند و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۲۰ قطره است

عصاره الکلی خربق امریکائی بگیرند مسحوق ریشه خربق ۱ الکل ۵۰ درجه ۶ آب مقطر بمقدار کافی مسحوق ریشه را در نصف الکل مدت ۶ ساعت بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را در نصف دیگر الکل نیز مدت ۶ ساعت خیسانیده با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف کنند و بواسطه تقطیر الکل آنها را بگیرند و بعد در حمام ماریه بغلظت شربت رقیقی تبخیر نمایند و محصول را در چهار مقابل وزنش آب مقطر سرد مخلوط کنند و با کاغذ صاف نمایند و بعد در حمام ماریه بقوام عصاره جبی تغلیظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۲ تا ۴ سانتی گرم است بطور حب

در بیان طریقه استفراغ دم

استفراغ دم

طریقه معمول بو بود فرض میکنیم خواسته باشیم در درجه اول و یا دوم ذات الریه از یک جوانی که قوه مزاجش معتدل باشد و ابتلا و اشتدادی دوم درجه متوسط بود فصد نمائیم

روز اول از یکی از بازوها صبح چهار فنجان و عصر از سه تا چهار فنجان خون میگیریم (مقصود از فنجان ظرف کوچکی است که ۱۲ مثقال و نیم خون بگیرد) در فاصله این دو فصد در پهلوی وجع سی زالو باید انداخت و یا آن محل را حجامت کرد بطریقی که تقریباً سه فنجان خون خارج گردد

روز دوم فصد سومی از بازو کنند و بمقدار دو فصد مذکور خون خارج سازند و هرگاه درد پهلو باقی باشد بیست زالو در محل درد انداز زند و یا حجامت نمایند

روز سوم فصد چهارمی در بازو نمایند و بمقدار فصد اول خون خارج کنند و اگر درد باقی باشد روز دوم باز زالو انداز زند و یا حجامت نمایند

روز چهارم خیلی بندرت اتفاق می افتد که در این صورت ذات الریه تا روز چهارم دوام کند خواه شروع در فصد در درجه اول کرده باشند یا در درجه دوم و چون دوام کند میتوان در این روز نیز فصد کرد ولی بهتر ترک فصد و استعمال مشمع ذراریح عریضی است در محل معلول

بقول کلی استفراغ دم از التبه نباید ترک کرد مگر هنگامی که انعکاس حمائی بتمامه موقوف گشته و عسر النفس و وجع کاملاً بر طرف شده باشند و این قاعده کلی مانند همه قواعد کلیه دارای استثنائی میباشد ولی استثناهای آن خیلی نادر اند **بوشار** میگوید که من در این قول با **بو بود** متفقم که این طریقه اجرای فصدها چند در عقب یکدیگر یکی از وسائط قوی است و وسائط قویه را نباید اجرا نمود مگر با احتیاط زیاد و هرگز با اشخاص غیر تمام کرد ستشان در اجرای فصد چندان قابل نیست نباید اعتماد نمود

بودن میگوید ممکن است با انکه فصد در موقع و با فایده بود مریض وضعی حاصل کند که مبتلی به سنکوپ شود و از اثران بدن نمدار شده و سرد گردد در این صورت باید مریض را بزودی در بستر او رده و حتی الامکن او را بلند نگاه داشت و از بالا پوشهای متعددی بدن او را بپوشانند و بواسطه مشروبات نیم گرم ترشح عرق را سهل نمود و میگویند بواسطه اجرای فصد عرض سنکوپ عارض نخواهد شد اگرچه مریض ضعیف باشد و نقصان خون بیهوده بود

حجامت باشرط حجامتهای باشرط را در اعمال طبی میتوان بعوض استعمال زالو معمول داشت و ترجیح مسلمی که بر آن دارند تعیین مقدار خون است که در حجامت باشرط مقدار خون مخرجه را میتوان معین نمود و مخصوصاً حجامت باشرط را استعمال میکنند بروی پهلوها و سینه در ذات الجنب و ذات الریه و بروی شکم در ورم صفاق و بروی جزء فوقانی و انسی رانها جهة ادرار حیض

زالو زالو را در همه مواضع و در همه مواقعی که بیان کردیم میتوان استعمال نمود و آن در خلف گوش جهة دفع کوری سیون دماغی و در اطراف چشم جهة دفع رمدهای و رمی و در مقعده مانند وسائط مصرفه بسیار مستعمل و مفید است

حرف ذ

در چهل و پنجم در ذراریح و بعضی عوامل مثل آن

چون ذراریح یکی از عوامل محمره و منفطه است لهذا بقول کلی میگوئیم عوامل محمره و منفطه و محرقه عبارت از اندادویه که چون آنها را بروی جلد منطبق سازند موجب قرمزی و حرقت و سایر علامات ورمی در موضع میشوند

داگر اثر انها دائم و متصل بود موجب حصول التهاب سرخی در تحت بشره گشته بطریقی که بشره را از روی جلد بلند نموده و نفاطات و طاولهای چند حاصل گردند و در این صورت باسم عوامل منفطه موسوم میشوند و هرگاه اثر انها بطریقی بود که موجب فساد الیان جزئی از بدن شوند که بروی ان منطبق بوده اند انها را عوامل محرقه مینامند و زائل این عوامل را باین ترتیب بیان میکند ۱ آمونیاک ۲ الکل خالص و اسیدهای غلیظ (اسید سولفوریک خالص اسید ازوتیک اسید کرومیک اسید استیک و سرکه) ۳ قلیائیات محرق ۴ ازتات نقره ۵ ید ۶ اسید ارسنیو و سایر محصولات ارسنیکی ۷ املاح محرق جیوه ۸ کلورور دوزنک و کلورور دانتیمون ۹ سولفات مس و استات ان ۱۰ خردل و اسید تاونیه دیک ... ۱۱ ذراریح و تاپسیا ۱۲ افربیون و دید و طرطر استیبیه و تاپسیا و بیمان را اهل و در بیان این عوامل ما الکل و اسید استیک و سرکه و قلیائیات محرق و محصولات ارسنیکی و املاح محرق زیبق و کلورور دانتیمون و گرنه و دند و طرطر استیبیه و بیمان را ذکر کرده ایم و اسید سولفوریک و اسید کلورئیدریک و ازتات نقره و ید و کلورور دوزنک و سولفات و استات مس را در دیگر گوگرد و کلورور نقره و ید و دید و مس در عفران ذکر خواهیم نمود در این در بیان میکنیم ذراریح و حرارت و اسید ازوتیک و اسید کرومیک و خردل و اقسام سیر و پیاز و اقسام داتوره و ماد دیون و کارد ... فربیون و تاپسیا و در اخر این دو ما ... را ذکر میکنیم

۱ **ذراریح پسین تالاکلنگک دکانتاریدلی کانتاریس** عبارت از حیوانی است از نوع **کولئوپتر هتروهر** و از طایفه **تراکلید** و از قسم ذراریح و طایفه **تراکلید** بواسطه شکل سرهای انها باین نوع متمایز اند که سر انها مثلث و با شکل قلب در روی یک نوع گردنی واقع شده و بدن انها عموماً نرم و دارای **الیترون** های منعطف و غیر مخطط و اغلب اوقات خیلی کوتاه و فکهای انها هرگز دارای ظفر نیست در این هوام اغلب اوقات در روی نباتات زندگی کرده و برگ انها را خورده و ضایع میکنند (نوع هوام موسوم به **کولئوپتر** یعنی مغطی الجناح دارای دو زوج بال میباشند زوج فوقانی صلب و ... چندان در پرش انها مداخله ندارد بلکه جهت پوشاندن و محافظت کردن زوج تحتانی که مخصوص به پرش است خلق شده و این زوج فوقانی را باصطلاح حیوان شناسی **الیترون** مینامند) و ذراریحی که ما از ان گفتگو میکنیم یکی از شش قسم **تراکلید** است که شاخهای ان طویل و منعطف و خیلی شکل اند و چنگالهای دو شعبه دارای انقسامات غائری است و عموماً ذراریحی که در طب استعمال میکنند سبز طلائی است و رسغ و شاخهای ان سیاه و از ۵ تا ۱۲ خط طول و ۲ تا ۳ خط عرض دارد و بوی ان غیر مطبوع و بیشتر در روی سفیدار و یاس و ترونن و اقسام گل سرخ منزل میکنند ولی درخت ون را بر سایر اشجار ترجیح میدهد

ذراریح را باید در فصل تابستان گرفت باین طریق که صبح قبل از طلوع آفتاب پارچه در تحت درخت بگسترانند و شخصی که تمام بدن حتی سر و صورت و گردن را پوشیده و دستها را دستکش کرده درخت را بقوت تکان میدهد این هوام را که در روی پارچه ریخته جمع میکنند و با بخار سرکه یا بلها انها را کشته و در گرم خانه خشک میکنند و یکی از دانشمندان میگوید چون مدتی بر این هوام حرارت وارد کنند یک جزء از ماده عامل انها بخار میگردد پس در خشک کردن انها نباید حرارت زیاد و متمادی وارد کرد

ذراریح بواسطه جمعی از دانشمندان تجزیه شده و وجود کانتاریدین را در ان کشف نموده اند و موافق تجزیه وجود مواد ذیل را در ان ثابت نموده اند ۱ ذنبی سبز غیر محلول در اب و محلول در الکل که منفط نیست ۲ ماده سیاه و محلول در

کانتاریدین

اب و غیر محلول در الکل و غیر منفط ۳ ماده زرد و محلول در اب و الکل ۴ ماده عاملی ذنبی شکل و فرار و منفط که بوی انرا ذراریح بواسطه این ماده است ۵ **کانتاریدین** که عبارت از ماده عامل ذراریح است و جسمی است سفید و بشکل تیغه های بلورین چون مخلوط با ماده زرد باشد محلول در اب و اگر خالص بود غیر محلول و در الکل جوش حل میشود ولی پس از سرد شدن رسوب میگردد و در روغنها و اتر بشدت محلول است ۶ اوسمازوم ۷ اسید اوریک و اسید فوسفوریک و اسید استیک ۸ کیتین عبارت از ماده است که اسکلت این هوام را تشکیل میدهد ۹ فوسفات اهک و منیزی

ذراریح را چون قدری زیادتر از مقدار شربت استعمال کنند مانند سموم محرشه بسیار قویه اثر میکنند و در ابتدا تحریک بسیار شدیدی در مجرای معده و امعاء کرده و بعد در الت تناسل و بول بشدت اثر نموده و موجب هیجان شدیدی در ان میشود بطریقی که ممکن است منجر بورم گردد و قاروره اغلب دارای البومین شده و چون بگذارند رسوب نماید اغشیه کاذب چندی در ان مشاهده میشود و همیشه در استعمال غیر محتاطانه ذراریح مسمومین را بادی شاهد میگردند و با وجود این اثار سمیه که از ان دیده میشود از داخل استعمال میکنند و از عوامل مهیجه مستعمل است که موجب تحریک و تنبه قوای الت تناسل میگردد و در دفع سلس بول و در دفع سیلانات سوزاکی مزمن و در صرع و در کلب الکلب و در بعضی امراض جلدی مستعمل است و تعفین ذراریح را در دفع البومین اوری خوش میدانند و نیز در دفع قروح ضعیفی مستعمل و مفید است زیرا که سبب این قروح تولید انداهای لحمی با جنبه و مسترخی بوده و با نقصان دارند انها و هرگز ذراریح را بطور گرد و سفوف نباید استعمال کرد زیرا که ذرات ان ممکن است در بعضی نقاط مجرای غذائی ملصق شده و موجب بروز سوانح موضعی در ان نقاط شوند

گرد ذراریح مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ذراریح خشک مقدار منظور پاک کرده و در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و در هاون در پوشیده نرم بکوبند و از موی پوشیده موئی نمره ۳ و نمره ۹ بدون تخاله بیرون کنند و یا انکه موی ابریشمی نمره ۱۰ را در بیختن این گرد بکار برند در این وقت با این موی دوای دیگری نباید بیخت بلکه مخصوص به ذراریح باید باشد و در ساختن این گرد در هوای متحرک خطرناک است و این گرد در ساختن بسیاری از محصولات منفطه بکار میرود و مقدار داخل مقدار شربت ان از ۲ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم است و از محصولات خطرناک میباشد

طریق ساختن کانتاریدین مطابق کدکس بگیرند گرد ذراریح مقدار منظور کلوروفورم خالص سولفور کربون خالص مکرر مقدار کافی گرد ذراریح را در الت پلامیان با کلوروفورم داخل کنند و محصول را در حمام ماریه جهت اخذ کلوروفورم تقطیر نمایند و عصاره کلوروفورمی را با سولفور کربون بشویند و مجدداً در کلوروفورم گرم حل کنند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد

تعفین ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و این تعفین را در خارج مانند محمرات و منفطات و ضد روماتیسم استعمال میکنند و در داخل مقدار شربت ان از نیم تا ۲۰ قطره است بطور پوسیون و بعضی از مصنفین تا ۲ گرم استعمال مینمایند و از عوامل محرکه و مهیجه است

تعفین اتری ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب کرده ۱ اتر استیک ۱۰ مطابق

قاعده لیکر یوپاسیون تعفین سازند واین تعفین را مانند تعفین الکل در خارج مانند محمرات و منفطات و ضد دومانیتسم و در داخل بمقدار ۵ تا ۲۰ قطره بطور یوسیون مانند محرکات و مبهیات استعمال مینمایند

عصارهٔ الکلی ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۸ ذراریح را مدت ۱۰ روز با ۶ جزء الکل بخیسانند و بفشارند و از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و در مصفی را داخل کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ سانتی گرم است و در خارج مانند منفطات استعمال میشود

در بیان نسخ اولی ذراریح در استعمالات داخلی

مخلوط ذراریح معمول دکتر بئر بگیرند محلول صمغ عربی ۱۲۵ گرم تعفین ذراریح ۱۲ قطره لودانم سیدنم ۱۰ قطره مخلوط کنند و در فالج مثانه در شبانه روز با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

مخلوط مدر بول ایضا معمول دکتر بئر بگیرند مطبوخ درفوره ۱۲۰ گرم تعفین ذراریح ۸ قطره لودانم سیدنم ۱۲ قطره شربت ساده ۱۵ گرم مخلوط کنند و در استسقای منتج از ورم کلیه البومینی مزمن در سه دفعه در عرض شبانه روز بیاشامند و مقدار تعفین را متدرجا میتوان تا ۶ قطره رسانید در صورتیکه مقدار لودانم را تا ۱۸ قطره برسانند و مصنف میگوید در شخص ۵ ساله که مبتلی بود بورم کلیه البومینی مزمن مقدار تعفین ذراریح را تا به ۶ قطره و مقدار لودانم را تا به ۳۰ قطره رسانیدم و مدت یک هفته براین مقدار مداومت مینمود تا البومین بول کم شده و تهیجات مفقود گشت

سفوف دافع حبس طمث بگیرند مسحوق ذراریح ۱ گرم اکسید سیاه آهن مسحوق صبر زرد مکی ۱/۵ گرم گرد دارچینی ۵ گرم مخلوط کرده در ۵ بسته مساوی بر بندند و از ۱ تا ۲ بسته در عرض روز سفوف نمایند

مفتت الحصات تولپ بگیرند ذراریح ۵ گرم قاقله صغار ۳ گرم الکل ۴۰ گرم اسید نتریک ۲۰ گرم بخیسانند و صاف کنند و ۱۲ قطره این مصفی را در نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده متدرجا بنوشند

شراب ذراریح بگیرند ذراریح ۱ شراب سفید اعلا ۵۰۰ مطابق معمول شراب سازند و از ۱ تا ۲ گرم این شراب را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده متدرجا بیاشامند

مخلوط دافع سلس بول بگیرند تعفین ذراریح ۵ گرم شربت دارچینی شربت صمغ مکی ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری بعد از شام وقت خواب بنوشند و متدرجا مقدار را زیاد نمایند

سفوف محرک و مدر بگیرند گرد ذراریح ۲ دسی گرم کافور ۵ دسی گرم قند شیر ۱ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در ۶ بسته مساوی بر بندند و هر سه ساعت فاصله یک بسته را سفوف نمایند و این سفوف از محصولات خطرناک است

بلسان ژیلو و سالومون بگیرند هل دارچینی مکی ۳۰ گرم بلسان مکی ۲ گرم تعفین ذراریح ۱ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم قند ۱۰ گرم مطابق معمول بلسان سازند و یک قاشق چای خوری این بلسان را در شراب اعلا داخل کرده در نعوظ بنوشند

قرص ژنسانک بگیرند قند مسحوق ۲۵۰۰ گرم و نیل مسحوق ۱۰ گرم ژنسانک مسحوق ۲۰ گرم مخلوط کرده بیفزایند تعفین ذراریح ۱۰ گرم دهن فرار دارچینی ۲ قطره تعفین عنبر ۱ قطره و بدقت مخلوط نمایند و با لعاب کتیرا خمیر کرده قرصهای یک گرمی سازند و از ۵ تا ۱ قرص در دفع عنن بیاشامند

ژنسانک نباتی است از طایفه ارالیاسه که در چین و ژاپون میروید و معطر و تلخ و از عوامل محرک و مقوی میباشد و مطبوخ ریشه آنرا از چند گرم تا ۱۵ گرم و زیادتر استعمال کنند و یک قسم از آنرا که از مملکت کره می آورند بخوبی مال چین و ژاپون نیست

قرص معطر بگیرند فوسفات آهن ۵ گرم تعفین ذراریح ۱ گرم قند مسحوق ۲۰۰ گرم لعاب کتیرا با اسانس دارچینی معطر شده باشد مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و در دفع عنن و ضعف و زی یکقرص بنوشند

حب الکره بگیرند گرد ذراریح ۵ دسی گرم عصاره گاوزبان ۱ گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و شبی یک حب در دفع سلس البول بیاشامند این حب از محصولات خطرناک است

قرص دافع صرع معمول الکیم بگیرند گرد ستوان طلائی ۵ گرم والریانات روی ۲۵ دسی گرم قند مسحوق ۱۵ گرم اسانس نعناع ۲ قطره با مقدار کافی لعاب صمغ ۵۰۰ قرص سازند و یک قرص صبح و یکی عصر بیاشامند **ستوان** یکی از اقسام ذراریح است

کانتاریدین این جسم را در ساختن کاغذها و پارچه های منفط بکار میبرند و **دکتر لیبریش** این جسم را بجای لنف کوخ تجویز مینماید این نسخه بگیرند کانتاریدین ۲۰ سانتی گرم پتاس کستیک خالص ۴۰ سانتی گرم در مقداری آب مقطر حل کنند که محصول ۱۰۰۰ سانتی متر مکعب باشد و هر سانتی متر مکعبی دارای ۲ دهم میلی گرم کانتاریدین است و از ۱ تا ۲ سانتی متر مکعب میتوان در یک روز بطور زرق تحت جلدی استعمال کرد و گاهی کانتاریدات پتاس را مانند منفطات استعمال میکنند و این ملح در ده ۲۵ جزء آب سرد محلول است

در بیان نسخه های اولی ذراریح در استعمالات خارجی

کاغذ ذراریحی کاغذ موسوم به کاغذ یوسف را در تعفین ذراریح بخیسانند و خشک کنند و این کاغذ را جوهر در جلد منطبق سازند موجب حصول نفاطات میشود و لهذا میتوان آنرا بعوض همه شمعهای منفط استعمال نمود

اسید استیک ذراریحی (سرکه منفط) معمول دواسازی لندن بگیرند ذراریح نیم کوب ۱ اسید استیک ۱/۰۷۳ درجه ۱۰ مدت هشت روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با کاغذ صاف کنند و پارچه را در این محصول آلوده کرده و بر روی جلد منطبق سازند و روی آنرا با قدری صمغی و یا اسپاراد راپ بپوشانند پس از چندی قیر موجب حصول طاولهای چند میگردد و **هاژر** نسخه ذیل را استعمال میکند ذراریح مسحوق ۵ فربیون ۱ اسید استیک غلیظ ۴۰ مطابق معمول خیسانیده صاف کنند و این دو محصول را در حصول نفاطات بجای امانیاک مایع استعمال کرده و بهتر از آن میباشد اگرچه اسید استیک غلیظ بتنهائی و بدون آنکه ذراریح در آن خیسانیده باشند موجب حصول طاول میگردد

زیت ذراریح مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب ۱ روغن زیتون ۱۰ در ظرف در بسته مدت

شش ساعت در حمام ماریه دم کنند و خیلی بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این ذبت محروض
در ما ئتیم و منفط است

مخلوط ذراریحی بگیرند گرد ذراریح گلیسرین مکند ۵ مخلوط کرده مدت یک ساعت در ده ۵ درجه حرارت دم
نمایند و بگذارند سرد شده بیفزایند الکل ۸۵ درجه ۴ اتراستیک ۱ و مدت هشت روز بگذارند بماند و بعد بافشار از پارچه
گذرانیده در قیف در بستر با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این محصول را بروی هر شمعی که بگسترانند از منفط مکند
و چون ان را بروی شمع منفط در هنگام استعمال بکشند اثر ان مطمئن میشود و اتر و الکل بخار شده و جز گلیسرین ذراریحی
که شمع را نرم و چسبنده میکند چیزی باقی نمیماند

شمع منفط مطابق کدکس بگیرند سقز الی ۵ روغن زیتون ۲ انگان باسلیقون ۱ و موم زرد
۲۰ گرد ذراریح ۲۱ سقز را در روغن ذوب کنند و موم و انگان را بیفزایند و از روی اتش برداشته گرد ذراریح را مخلوط
کرده تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و این شمع از عوامل منفط است و در تحلیل خراج و خنازیر سفلیسی ان را
بروی جلد منطبق میسازند و موافق حالت جلد از ۶ تا ۱۲ ساعت طول میکشد تا اثران بروز کرده و نفاطات ظاهر شود
و اغلب اوقات شمع منفط را در کاغذ پوستی مبلول در زیت کافوری میپوشانند و بواسطه انحلال کانتاریدین
در زیت اثر نفاطه شمع باز ظاهر میگردد و بهتر انست که شمع منفط کافوری استعمال کنند باین طریق که به صد اشباع
کافور را در اتر حل نمایند و قدری از ان محلول بروی شمع منفط بریزند اتر بخار شده و یک طبقه کافور بسیار نرم
بروی شمع باقی میماند و در اثر کافور از محافظت در مثانه ذراریحی نباید شبهه نمود ولی بهترین تدبیر در این باب
انست که شمع را قبل از انکه بثره شروع به بلند شدن نماید بردارند یعنی از ۶ تا ۸ ساعت ان را بروی جلد منطبق نموده
تا بروز حرارت وان وقت ان را برداشته و ضمادی بجای ان اندازند بواسطه عمل انعکاس بعد از ان عرض و جمیع طاول
ظاهر میگردد و در مزاجهای عصبانی بسیار حساس و اشخاص مبتلی به دیابیتوس و البومین اوری و اختلالات
تیفوئیدی نباید استعمال شمع ذراریح نمود

شمع منفط معمول مصنف بگیرند موم زرد ۱ سقز سفید ۱ پیه مذاب در تابستان ۱
در زمستان ۲ گرد ذراریح ۱ موم و سقز را در پیه ذوب کنند و بگذارند نیم مایع شده گرد ذراریح را بیفزایند و مدت
بهم زنند و در وقت استعمال بروی پارچه کشیده قدری اتر کافوری که در نسخه قبل ذکر کردیم بروی ان بریزند تا
اتر بخار شده و شمع از یک طبقه کافور بسیار نرم پوشیده شود و اثر این شمع از ۶ تا ۸ ساعت ظاهر میگردد

مگسهای میلان مطابق کدکس بگیرند زفت بورگونی موم زرد گرد ذراریح مکند ۵۰ تربانتین
ملزر ۱ اسانس لوندا اسانس حاشا مکند ۱ موم و زفت را باهم ذوب کنند و ذراریح را افزوده در حمام ماریه مدت
دو ساعت بگذارند دم کشد و تربانتین را افزوده و بعد اسانسها را داخل نمایند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند
و گلوله های کوچکی بسازند که ۶ سانتیمتر قطر هر یک انها بود و انها را از تافته سیاهی محاط سازند و این مگسها را
مانند منفطات استعمال میکنند

ایضا نسخه دیگر معمول واسنای ایتالیا بگیرند سقز الی مصر سائل مکند ۲۵ موم
زرد ۳۰ کافور مسحوق ۶ ذراریح مسحوق ۵۰ سقز و موم را باهم ذوب کرده و صمغ را افزوده و بعد ذراریح را
داخل نمایند و در روی اتش ملایمی مدت نیم ساعت بحالت ذوب نگاه دارند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم

زنند و قبل از انکه کاملا منجمد شود کافور را بان مخلوط نمایند و در روی یک پارچه محکمی که چشمه های ان تنگ بود ما نند
یک طبقه نازکی بکشند و مانند منفطات استعمال نمایند

شمع منفط انگلیسی بگیرند شمع موم (موم زرد پیه مکند ۳ نفت ۱) پیه مذاب ذراریح مسحوق
مکند اجزاء شمع و پیه را با حرارت ملایمی ذوب کنند و گرد ذراریح را بیفزایند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند ۷

اسپارادراپ منفط مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکر
بگیرند موم زرد زفت سیاه را تیانج مکند ۵ ۲ مخلوط کرده ذوب کنند و بیفزایند روغن زیتون ۲ گلیسرین تربانتین
ملزر مکند ۴ و بعد مسحوق ذراریحی که چندان نرم نباشد ۴ داخل کرده و در حمام ماریه مدت نیم ساعت بگذارند بماند
و حفظ کنند و بروی پارچه مومی بگسترانند

شمع منفط ژانن بگیرند مصطکی تربانتین مکند ۱۹ فرفیون شمع دیاشیلون صمغی مکند ۳ مخلوط
کرده ذوب کنند و بیفزایند گرد ذراریح ۶ و حفظ کنند و این شمع را مدت چند روز در محلی که باید منطبق میسازند
و جلد تحتان متقرح میگردد و چون خواسته باشند ان را بردارند بشره را با خود با کمال درد بر میدارد

پوماد منفط سبز مطابق کدکس بگیرند گرد ذراریح ۱ انگان پوپولئوم ۲۸ موم سفید ۴ موم را
در حمام ماریه ذوب کنند و انگان را افزوده و بعد ذراریح را داخل نمایند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند و با این پوماد
محل شمع منفط را جهة تولید ریم رفاده مینمایند و این محل را متورم کرده و باندازه در ان تحریک میکند که موجب
حصول غشاء کاذب میگردد

پوماد منفط زرد ایضا مطابق کدکس بگیرند ذراریح نیم کوب ۵ پیه مذاب ۲۱۰ موم زرد ۳۰
زردچوبه دهن فرادلیمو مکند ۱ در حمام ماریه پیه و ذراریح را مدت چهار ساعت دم کنند و گاه گاه بهم زنند و از پارچه با
فشار بگذرانند و محصول را با زردچوبه مسحوق مخلوط کرده مجددا مدت یکساعت در حمام ماریه دم نمایند و در رقیقی که در
حمام ماریه واقع شده باشد با کاغذ صاف کنند و موم ذوب شده را با محصول مخلوط نمایند و تا هنگام سرد شدن بهم
زنند و قبل از انکه کاملا سرد شود دهن فرادلیمو را بیفزایند و با این پوماد محل شمع منفط را جهة حصول ریم رفاده
کنند و اغلب اوقات تحریک شدیدی در ان محل مینماید
در بیمارستانهای لشکری فرانسه یک جزء گرد ذراریح را با ۱۰۰ جزء انگان باسلیقون مخلوط کرده و صاف نموده در
رفاده محل شمع منفط جهة حصول ریم بکار میبرند

کاغذ منفط مطابق کدکس بگیرند پیه ساده ۴۲ پیه حسن لبه ۳۶ ذراریح نیم کوب ۱۰ در حمام
ماریه مدت دو روز دم کنند و بافشار از پارچه گذرانیده و در رقیقی که در حمام ماریه واقع شده باشد با کاغذ صاف
نمایند و حفظ کنند و جهة ساختن کاغذ منفط نمره ۱ بگیرند از پوماد فوق ۴ پیه حسن لبه ۵ پیه ساده ۱۰ موم سفید
۶ پیه ساده و موم را باهم ذوب کنند و با پوماد و پیه حسن لبه مخلوط نمایند و بگیرند ترشه های کاغذ باندازه که شایسته
بود و یک روی انها را از محصول مذکور در حالتیکه بواسطه حرارت ملایمی انرا نیم مایع کرده باشند بگسترانند
و بگذارند سرد شوند و این ترشه ها را به قطعات مستطیلی که ۱۸ سانتیمتر طول و ۶ سانتیمتر عرض شان
بود تقسیم نمایند
جهة ساختن کاغذ منفط نمره ۲ بگیرند پوماد مذکور ۵ پیه حسن لبه ۴ پیه ساده موم سفید مکند ۶ بطریقی که

در ساختن کاغذ نمره ۲ ذکر کردیم عمل نمایند

جهة ساختن کاغذ منفط نمره ۳ بگیرند پوماد مذکور ۱۰۰ موم سفید ۲۰ بطریق مذکور عمل کنند

این کاغذها را در عوض محل شمعهای منفط استعمال مینمایند و استعمال آنها سهل تر و مساعدتر از پومادهای مذکور است

کولودیون زراریحی معمول هش در دالته پلاسمان ۱۰۰ گرم زراریح نیم کوب و ۱۰۰ گرم اتر سولفوریك و ۱۰ گرم اتر استیك را داخل نمایند و محصول که بدست می آید عبارت است از محلول اشباع شده زراریح و رنگ آن سبز و در ۶۰ گرم این محصول ۱ گرم پنبه باروطی حل کنند

شمع منفط معمول پرتونو بگیرند گرد زراریح ۱۰ گرم و با قدری روغن زیتون مخلوط نمایند که خمیر نرمی حاصل شود و پارچه کاغذی را گرفته وسط آنرا باندازه که میخواهند سوراخ نمایند و آن کاغذ را بروی قطعه از اسپارادراپ منطبق سازند و با اسپاتول از خمیر مذکور بروی آن سوراخ بگسترانند و در محل مقصود منطبق نمایند

حرارت یکی از عوامل محرقه قویه متداوله است و تحقیق باعانت آن داغ مینامیم و در طب این عمل را بوسائط چند اجری میکنند اولاً بواسطه فلزی که بحرارت قرمز داغ شده باشد ثانیاً بتوسط فلزی که باعانت آب جوش از داغ کرده باشند و این دو نوع را کی مینامیم ثالثاً عمل داغ را ممکن است بواسطه یکی از مواد الیه قابل اشتعال اجری کنند و این عمل را **موکزای موکزیس** مینامند و داغ با فتیله یکی از اقسام این نوع است

کی اصلی عبارت از داغی است که بواسطه آهن قرمز شده وارد آورند و بهترین و قوی ترین اقسام داغ بلا شبهه همین قسم است که مکوات آهنی را بقدری بتابند تا قرمز گردد و هر چه حرارت آن زیادتر باشد احساس وجع کمتر میگردد و این عمل را در لسع حیوانات مبتلی به داء و حیوانات سم دار و پوستول ردی اجری میکنند و باید چند مکوات (داغی) در آتش گذاشته حاضر باشند تا چون یکی سرد شود بلا فاصله داغ دیگری را بردارند و در دستکره معادی باجرای این عمل باشد داغ آهن بهترین و مطمئن ترین اقسام داغها است

یکی از دانشمندان باسم کی حقیقی داغی از پلاتین استعمال میکند که آنرا بحرارت قرمز نزدیک به سفیدی داغ کرده باشند و این داغی را در سطح معلول برده و خود میچرخانند تا هر چه ممکن شود آن سطح معلول را فرا گیرد و در قروح غادجی و انژلودهای متقرح و مبرم و تهیجات بارده و غیره استعمال مینماید

مطرقه میور این مکوات را که شبیه بمطرقه است و دو سر آن مسطح و مدور اند در آب جوش فرو میبرند و در محلی که میباید داغ کنند منطبق میسازند بشره بلند شده و در چند دقیقه فلیکتن های چند حاصل میگردند و یکی از دانشمندان بواسطه تجارب ثابت میکند در مرضائیکه بحالت نزع باشند بواسطه استعمال مطرقه میور در مدت چند دقیقه میتوان حیوة را رجعت داد

بوشاردا میگوید مطرقه میور را با فواید زیاد جهة هیجان قوای ضعیف شده که سبب آنها تغیرات علاج ناپذیر آلات اصلیه حیوة نباشد میتوان استعمال نمود و نیز آنرا مفید میداند در خنق و در غرق و در اختناق بواسطه استنشاق بخره مهلك و همچنین در تسمم بواسطه اسید سیانیدریك و بواسطه استریکنین و بواسطه شوکران و غیره از استعمال آن تمجید میکند و میگوید استعمال مطرقه میور در نوائب ردیه سبب میشود از برای

اکتساب زمانی جهة جذب کینین یعنی زمان قدرت را زیاد کرده و عوض جمله اتیر را به تعویق می اندازد و برای طبیب زمانی جهة استعمال کینین و جذب آن حاصل میکند

موکزای موکزیس این عمل را بواسطه کاغذ نازك و یا پنبه محلوج و یا مغز آقطی و یا پوذبومادان چینی اجری میکنند و جهة اینکه مواد مذکوره بخوبی قابل احتراق شده و اثر شان قوی تر گردد آنها را در محلول بیکرومات پتاس و یا کرومات آن فرو میبرند و این داغ در داء شتیسم و در کاری فقرات و در دمامیل کونژسیونی و امراض کبد و امراض کبد و تومورهای سفید و اقسام نورالژی و غیره مفید و مستعمل است و بهترین موکزا ما فوق شوره است که آنرا مانند استوانه لوله کنند

کربون داغی معمول پرتونو بگیرند زغال ۶۰ از نیترات پتاس ۳ کتیرا ۱ آب صاف ۶۰ با کتیرا و آب لعابی سازند و نیترات را در آن حل کنند و زغال را بکوبند ولی نه چندان نرم و بر محصول بیفزایند و استوانه هائی سازند که طولشان یک دسی متر باشد و قطرشان باندازه که میخواهند چون یکی از این استوانه ها را در محلی که مقصود باشد منطبق سازند و نوك آنرا آتش زنند بخودی خود و بطور بطوء میسوزد و داغ اثنی جدی حاصل میکند

موکزای مارموروال بگیرند کاغذ بی آهار مقدار منظور و سونیترات مایع سرب مقداری کافی کاغذ در مایع فرو برند و بخشکانند و ترشیه هائی از آن سازند که ۲ سانتی متر عرضشان باشد و این ترشه ها را لوله کنند و استوانه هائی سازند که تقریباً قطرشان یک سانتی متر بود و با آهار کمی سر این ترشه ها را بر چسبانند تا لوله باز نشود و این موکزا بطور بطوء و منظماً میسوزد بدون آنکه محتاج بدمیدن باشد

موکزای اتری معمول هولهارد جهة تخلیه کردن هوای شاخ حجامت دو قطره اتر در آن میریزند و آنرا نزدیک محلی که میخواهند منطبق سازند می برند و مشتعل میکنند و خلاء کامل بقدر امکان حاصل میگردد و میتوان محل این حجامت را شرط نمود و باندازه که میخواهند خون گرفت

اسید ازتیك (اسید نتریك) جوهر شوره (تیزاب) اسید دم نتری نیکوم این اسید را میگویند یکی از دانشمندان در سال ۱۲۲۵ میلادی از تقطیر مخلوطی از شوره و خاك رس استخراج نمود ولی گویا اکتشاف آن بواسطه حکمای اسلام در زمانه هشتم میلادی بوده و اسید ازوتیك در تجارت متداول است مرکب با مقداری آب است و جسمی است مایع و بی رنگ و چون خیلی غلیظ بود دارای بوی تند مخصوص است و بشدت محرق و در درجه ۸۶ درجه حرارت جوش می آید و چون مواد البیه را حل کند اغلب اوقات زرد رنگ میگردد و وزن مخصوص آن ۱٫۵۱ و مرکب است از ۳۵٫۴۱ ازت و ۱۰۰ اکسیژن

اسید ازوتیك چون خالص بود یکی از سموم محرقه بسیار قوی است و چون بمقداری آب در آن مخلوط کنند که ترشی آن مطبوع گردد در عده زیادی از امراض از قبیل دیابیتوس و اسکوربوت و امراض کبد و غیره مفید و مستعمل است

هوزان ۱۰ قطره اسید ازوتیك را در ۲۰۰ گرم پوسیون مخلوط کرده و ۲ گرم اتر نیتریك الکلی بر آن افزوده در دفع البومین اوری استعمال مینماید و اسید ازوتیك خالص را در حصول اسکار معمول میدارند ولی استعمال آن خیلی موجع است

اسید نتریك الکلی بگیرند اسید نتریك متعارفی ۱۸ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ آب مقطر ۲۲ در ظرفی در بسته مخلوط کرده حفظ کنند

اب اکسیژنه معمول الیون بگیرند اسید ازوتیک خالص ۲ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند و ۲ تا ۳ پیاله صبح ناشتا در سفلیس و جرب و گلیکوروزی بیاشامند

لیموناد نیتریک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۹۰ گرم و بقدری اسید ازوتیک افزایند تقریبا ۱۳ قطره که ترشی ان مطبوع گردد و این لیموناد را در دفع جوششهای با خارش و لیکن و اکزما و بعضی سفلیدها استعمال میکنند و در گرفتگی صدای اواز خوانها تجدید یاد از استعمال ان کرده اند

نسخه دیگر مطابق کدکس بگیرند اسید نیتریک اب دار (اد د ۱۰) ۲۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند

تیزن مدر بگیرند اسید ازوتیک الکلی ۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کنند

شربت اسید ازوتیک بگیرند اسید ازوتیک خالص ۱۵ گرم شربت ساده ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند و ۵۰ گرم این شربت را در ۱۰۰۰ گرم اب مخلوط کرده متدرجا بیاشامند و میتوان بجای شربت ساده شربت فرامبواز استعمال نمود

دبهمین طریق میسازند **شربت اسید کلوریدریک شربت اسید فسفریک شربت اسید سولفوریک** را و در این شربت ها قند مبدل به گلیکوز و لوولین میگردد

مضمضه منضج بگیرند اسید ازوتیک الکلی ۲ گرم اب ۲۰۰ گرم شربت توت عسل و ردی مکد ۲۰ گرم مخلوط کرده مضمضه نمایند

کاغذ شوره ضد اسم معمول التوفر و مطابق کدکس بگیرند کاغذی که نه چندان ثخین باشد و خیلی متخلخل بوده زیاد سخت نباشد در محلول ۱۲۵ گرم شوره در ۱۰۰۰ گرم اب فرو برند و بهتر است که بعوض اب خالص مطبوخ برگ تاتوره استعمال نمایند و ازاد گرم خانه بخشکانند و باندازه ده و سی مطر در ده و بیست مطر ببرند و در جای خشک حفظ کنند و بگیرند یک قطعه از این کاغذ ها را و در روی نعلبکی در مابین لحاف و تشک مریض بسوزانند و این کاغذ با یک شعله تندی میسوزد و دود غلیظی میدهد که پر میکند همه فضائی را که در مابین انها واقع است و چون حمله اسم در نیمه شب ظاهر گردد و تنفس کوتاه و با صفیر و مضطرب شود این چنین را در هنگام خوابیدن جهة تقدم بحفظ از عروض ان معمول دارند و اگر عروض حمله در ابتدای خواب بود همینکه یک قطعه از کاغذ شوره را بسوزانند عسر النفس مفقود گشته و خواب راحتی عارض شده و تنفس بطئی میگردد

سیگارت شوره دافع اسم بگیرند نیترات پتاس ۵ گرم در ۳۰ گرم اب حل کرده و یک قطعه کاغذ بر زلبوس را در ان بخیسانند و خشک کنند و به ۲۰ سیگارت تقسیم نمایند و میتوان در محلول شوره مذکور برگ بادنجان بیه و برگ مریمیه و بابونه انیسون را خیسانیده و با این مخلوط سیگارهای ضد اسم ساخت و چون اسپس معطر را در این محلول غلیظ شوره بخیسانند و سیگارت سازند موسوم به **سیگارت معطر** میگردد

پوماد شوره (پوماد اکسیژنه) بگیرند پیه گوسفند ۵۰۰ اسید نیتریک ۴۰ مطابق معمول پوماد سازند و در دفع جربهای خفیف استعمال نمایند

اسید کرومیک و بی کرومات پتاس اسید کرومیک را در سال ۱۷۹۷ میلادی

یکی از دانشمندان موسوم به **وکلن** کشف نمود و جسمی است جامد و قرمز یاقوتی و متبلر بشکل منشورهای چهار گوشه و جاذب الرطوبه و بشدت محلول در اب و الکل ضعیف و الکل بی اب از ان مبدل به سبز کونی اکسید کروم میکند و دارای طعمی است خیلی تند و قابض و محرق و با اجسام مایل بر اکسیژن خیلی بسهولت تجزیه میشود و از این جهة است که در شیمی جهة اکسید کردن بکار میرود و خواص خشک بوده و با در حالت تولید از انفعال اسید سولفوریک در بی کرومات پتاس باشد

طریقه ساختن اسید کرومیک مطابق کدکس بگیرند بی کرومات متبلر ماین ۱۰۰ اب صاف ۱۰۰ اسید سولفوریک ۸۴٪ ادرجه ۲۰ ملح را در اب گرم حل کنند و کم کم اسید را افزوده و بهم زنند و بگذارند سرد شود و پس از ۲۴ ساعت بواسطه عمل انحراف مایع روی ان را بردارند و بلورهای اسید کرومیک را در روی قطعات بلوری بخیر و در روی قیف گذارند اب انها بچکد و بعد در گرم خانه ۳۰ درجه در روی اجری ریزند و بخشکانند و از ۱۰۰ جزو بی کرومات ۵ جزو اسید کرومیک حاصل میشود و با این اسید محلول اسید کرومیک متداول در طب را میسازند

اسید کرومیک و بی کرومات پتاس از عوامل مبدله و محرقه قوی اند و در امراض مقاربتی در داخل و خارج مرد استعمال میکردند و محلول غلیظ اسید کرومیک را در حصول اسکار معمول میدارند و بی کرومات را در درجه دوم سفلیس استعمال کرده و از اثرات ان غالب اوقات عوارض مرض برطرف میشوند و چون مقدار زیاد استعمال گردد در جهاز هاضمه موث فی الجمله تحریکی در الات هضم میشود و در ابتدا نوع حی اورده و بعد اثار سمیه حاصل از جذب ظهور میکند و یکی از دانشمندان میگوید از وجهة بی کرومات پتاس بر محصولات زیبقی تفوق دارد و لکن مانند انها موجب زیادتی ترشح بزاق نمیگردد تا انها مثل انها دارای خواص مضعف قوی نمیباشد و فقط در ورم عنبیه سفلیسی است که معالجه زیبقی را باید بر ان ترجیح داد زیرا علاوه بر اثر مخصوص در دفع مرض در ورم دهان زیبقی نیز مانند عوامل مصرفه اثر مینماید بهر جهة تجویز بی کرومات پتاس در دفع سفلیس ارو و زخندان مستعمل اطبا نیست

اسید کرومیک خالص معمول وارنگون بگیرند اسید کرومیک متبلر معمول کدکس بمقدار منظور را در اب مقطر مقدار کافی حل کنند و بقدری محلول بی کرومات باریتا افزایند تا بواسطه اسید سولفوریک اسید کرومیک خالص رد شود ولی باید دقت کند که اثر زیادتی بی کرومات باریت ظاهر نگردد و محلول را با امیانت (پنبه کوهی) صاف کرده و مصفی را در حمام ماریه بقوام شربت تبخیر نمایند و عمل تبخیر را در تحت سرپوشی که در ان کپسول محتوی اسید سولفوریک غلیظ بوده با نجام رسانند و بگذارند اسید کرومیک خالص متبلر گردد بواسطه عمل انحراف این تبلرها را از اب مادر جدا نمایند

نطول اسید کرومیک خالص در ورم حاد و مزمن ضریح و ورم عظم و ضریع دو ره اوداره و دندان و ورم حاد و مزمن لثه و برفک و قروح دهان و بنوبلاسم و غیره مستعمل و مفید است و از ابان طریق استعمال مینمایند که در نوله چوب باریکی پنبه خشک بپیچند و در اسید کرومیک که محرق است فرو برده بر روی محل معلول نطول نمایند

محلول اسید کرومیک مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید کرومیک متبلر اب مقطر یکدا جزء حل کنند و قطعه امیانتی را در محلول فرو برده و با احتیاط بر روی نموهای فرحی و حشفه و منخر و اپیتلیوما نطول نمایند و نیز نطول این محلول برادامی و بعد از کم در تغییر دادن ورق

دهان مستعمل است واگر امانت حاضر نباشد با میله بلوری میتوان نطول کرد وبعضی از دانشمندان این محلول را با م
ودر شراب مخلوط کرده نطول مینمایند وبعضی دیگر یک جزء اسید کرومیک خالص را در ۹ جزء اب حل کرده در قروح
سفلیسی ولکه هائی که در روی زبان وحلق وحلقوم از اثر سفلیس بروز میکند باعانت اسفنج یا لانگوسکوپ
وانبر حلقوم نطول مینمایند

حب دپیانت بگیرند بی کرومات پتاس عصاره تریاک مکی اگرم مطابق معمول صد حب سازند دوزی دو
حب یکی چهار ساعت بعد از نهار ویکی چهار ساعت بعد از شام بنوشند وهر سه روز یک حب زیاد کنند تا ۵ و ۶
حب که رسید در قسم دوم سفلیس مفید است

پوماد دافع منیچ بگیرند پیه مذاب ۵ اگرم بی کرومات پتاس ۵ اسانس گرم مخلوط کرده نطول نمایند

خردل ت **موتارد** ل **سیناپیس** نباتی است از طایفه **کروسیفر** دو قسم است
سفید وسیاه ونقط تخم هر دو قسم در طب استعمال میشود

خردل سفید ل **سیناپیس البا** تخم این قسم خردل حجیم تر از خردل سیاه است وپوستان کاملا
املس نیست وچون با لوپ مشاهده گردد دیده میشود که قدری دندانه است ودارای ماده است موسوم بسولفو
سیناپزین ودر خردل سیاه این ماده وجود ندارد وگوگردی که بواسطه تجزیه شیمیائی از خردل سفید استخراج
کرده اند در این ماده میباشد واین ماده جسمی است تلخ وبی بو ومحلول در اب والکل واتر وعلاوه خردل سفید
دارای دهن فرار نیست ودهن جامد وثابتی که در بعضی مواقع از ان استخراج کرده اند موافق اعتقاد بعضی از مصنفین
حاصل میشود در تحت اثر سولفوسیناپزین وقتی که خردل سفید را با اب مخلوط نمایند وتخم خردل سفید را همان
طور درسته در طب استعمال میکنند که یک یا دو قاشق کوچک تناول نمایند

خردل سیاه ل **سیناپیس نیگرا** تخم این قسم خیلی کوچک وقرمز رنگ است واغلب اوقات از
گرد سیاهی پوشیده شده وخردل سیاهی که از استراسبورغ ونیکاردی میاورند دیگران ترو بهترین خردلها است موافق
تجزیه شیمیائی خردل سیاه دارای مواد ذیل میباشد دهن ثابت شیرین البومین نباتی قند مرد زین اسید مرد سینک ماده
صمغی ماده ملونه سبز زرد ماده دسم مروا بدی اسید ازاد وبعضی املاح وموافق اعتقاد بعضی از دانشمندان تخم
خردل دارای دهن فرار نیست ومواد دیگر موجب حصول ان میگردند بهیچ جه حدتی ندارند وبواسطه تعامل
بعضی از عناصر ان است در بعضی دیگر که این ماده خاد ودهن فرار تولید میگردد ووجود اب شرط لازم تشکیل
این ماده است ودرجه حرارت اب اثر محسوسی در تکوین این ماده دارد اولا این ماده یعنی دهن فرار در اب جوش متشکل
نمیگردد ثانیا چون حرارت اب زیادتر از ۶۰ درجه باشد با تشکیل این دهن مقاومت مینماید ودر ۱۰۰ درجه نمیتواند
بخوبی متشکل گردد ثالثا اسید سولفوریک ضعیف بقول کلیه اسیدهای معدنی مقاومت میکند در حصول
این ماده واهم چنین است حالتا اسیدهای نباتی بهر جهت اسید مرونیک محتوی همه عناصر متشکله دهن فرار خردل
میباشد ومیروزین عبارت از ماده است شبیه بالبومین وامولسین و ۱۰۰ جزء دهن فرار خردل محتوی عناصر
ذیل است کربون ۴۹/۸۴ هیدروژن ۵/۰۹ ازت ۱۴/۱۴ گوگرد ۲۰/۴۰ اکسیژن ۱۰/۴۸
ماده عامل همه نباتات طایفه **کروسیفر** گوگردی است که در انها محتوی میباشد وچون این نباتات
را در داخل استعمال کنند خواص محرکه قوی از انها مشهود میگردد واستعمال میگردند در دفع سوائح مختلفه که

خردل

در حالت خنازیری واسکوربوتی عارض میشوند ونیز در بعضی اقسام سوء هضم واستسقاء وبعضی امراض جلدی
تجویز میگردند وبیشتر این نباتات بخصوص خردل سفید وسیاه دارای خواص محرکه میباشند وخردل سفید را در دفع
یبوست طبع معمول میدارند باین طریق که از ۵ تا ۶ گرم تخم خردل سفید را درسته قبل از غذا ویا بعد از شام
وقت خواب با قدری اب بیاشامند ابتدا بواسطه سیناپزین در معده تحریک کرده وتقویت از ان مینماید وبعد از
جهت انکه در مجاورت رطوبت منتفخ شده ولعاب زیادی میدهد عمل هضم معوی را تحمل کرده وموجب لینت طبع
میگردد وبواسطه تحریکی که در مجاری هضمی دارد چون حالت هیجانی در این مجاری باشد نباید انرا استعمال کرد

ارد خردل مطابق کدکس ومعمول بیمارستانهای لشکری خردل را پاک
کنند ودر گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند ودر هاون اهنی نرم بکوبند واز موبیز مونی نمره ۲۵ بیز بیزند وحفظ کنند از
۱۰۰ جزء خردل ۹۰ جزء ارد بدست میاید واین ارد زیاد تر از ۱۵ روز تا بیکماه نمیتوان حفظ کرد

پاشویه خردل دار مطابق کدکس بگیرند ارد خردل ۱۵۰ گرم اب گرم بقدری که در یک پاشویه لازم
است این پاشویه مانند مصرفات اثر میکند وچنانچه ذکر کردیم نباید اب زیادتر از ۵۰ درجه استعمال کرد زیرا که از خواص
محرکه خردل کاسته میشود

پاشویه ویا دستشویه خردل دار معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند
خردل مسحوق ۱۰۰ گرم اب سرد ۲۵۰ گرم خردل را با اب مخلوط کرده وربع ساعت بگذارند بماند وانرا در ابزنی که
گرم باشد مخلوط نمایند

ابزن خردل دار بگیرند ارد خردل ۱۰۰۰ گرم اب گرم مقداری کافی ارد را در کیسه که پارچه اش محکم بود
داخل کنند ودر ابزن اندازند وبخوبی خیس کرده وبا فشار انرا خالی نموده وبا اب ابزن مخلوط نمایند واین ابزن را باید
از پارچه ماهوتی بپوشانند تا صورت مریض محفوظ بماند ودر بیمارستانهای اطفال ابزن را ترتیب میدهند از
۳۰ گرم ارد خردل و ۴۰۰۰ گرم اب گرم این ابزن در هیجان وتنقط حرارت اطفال تازه زائیده خیلی ضعیف که نمیتوانند
پستان بگیرند موثر است وسبب گرفتن پستان میشود

سیناپیسم یکی از اقسام موثره عوامل مصرفه میباشد وانرا در بسیاری از مواقع استعمال میکنند ومخصوصا
در درد ومالیسم ونقرس وکولیرا وورم الات رئیه معمول است وانرا در کف دست ودر روی عوزک ودر جنب
انسی دان ودر سایر اجزاء بدن بلا واسطه منطبق میسازند ویا انکه خردل را خمیر کرده در میان دو پارچه کشیده استعمال
مینمایند ومدت مکث سیناپیسم از ۱۰ تا ۲۰ و ۳۰ دقیقه الی دو ساعت است ودر حین استعمال باید مراقب ان باشند

ضماد خردل بگیرند ارد خردل ۲۰۰ گرم اب گرم مقداری کافی ارد را با اب مخلوط کرده وخمیری سازند که قوام ان
شایسته بود ودر این خمیر باید از استعمال اب خیلی داغ وسرکه والکل اجتناب نمود وچنانچه ذکر کردیم در مجاورت ارد
خردل با اب گرم تعاملی بروز میکند وموجب حصول دهن فرار که ماده عامل خردل است میگردد وچون این ضماد را
از ۱۰ تا ۲۰ دقیقه بر روی جلد منطبق سازند موجب بروز حمرت میشود ودر اشخاصی که جلدشان بی حس است باید
مراقب اثر این ضماد باشند همینکه حمرت ظاهر شد انرا بردارند زیرا که در استعمال ضمادی ان نفاطات واسکارها
میگردد وچون بر روی ضماد ململی از خردل را بپاشند مانند سیناپیسم قوی اثر میکند ونباید ضماد خردل را از
پارچه ململی بپوشانند

کاغذ خردل (رینگولوت) مطابو کدکس دهن ثابت ادخردل را باغانت سولفو کربون میگیرند و پارچه کاغذی را از محلول تا او تیجود رسولفو دکربون اند ودمیکنند وانرا دعادی از دهن ثابت رابروی این کاغذ با عانت صمغ گسترانیده وملصوق میسازند وکفایت میکند که درمدت چند ثانیه کاغذ خردلی را در اب گرم فرو برده در بیرون اورده بروی جلد منطبق سازند مانند سیناپیسم بسیار قوی اثر مینماید و اد خردلی که دهن ثابت انرا گرفته باشند بمجاورت هوا خیلی زود فاسد میگردد و علاوه از اد خردل متعارفی قوی الاثر تر است

اسانس خردل مطابو و اسنای دُرمانی بگیرند اد خردل اجزاء با قوت بفشرند تا نقدیکه ممکن است دهن ثابتان خارج گردد وتفاله را نرم نمایند و ۴ جزء اب صاف بران فزایند ومدت ۱۲ ساعت بگذارند بماند وبعد تقطیر کنند وحصول مقطر را جمع نمایند وبواسطه عمل تجزیه دهن فرار را اخذ کنند ودر صورت لزوم این دهن را با کاغذ صاف نمایند ومصفی را جهة استعمالات خارجی حفظ کنند ودر این عمل الان مس و سرب نباید بکار برد وموافق دستور العمل **پیشوت** طریقه استعمال دهن فرار خردل از این قرار است بگیرند قطعه مربعی از پارچه نازک که اندازه ان ۸ سانتیمتر مربع باشد ودر نعلبکی گذاشته چند قطره اسانس خردل بروی ان بریزند و بروی جزء انسی ان و یا بروی عضو منطبق سازند وپارچه چهار تا کرده و بروی ان گذاشته بر ببندند و پس از یک ربع ساعت بردارند

تعفین اسانس خردل مطابو و اسنای دُرمانی اسانس خردل ۱ الکل ۵ درجه ۹۰ مخلوط کنند وقطعه فلانلی را در ان الوده کرده بمحل مقصود منطبق سازند وهرگاه وجع شدیدی ظاهر شود چند قطره اتر در محل تحریک شده بریزند

سیناپیسم قوی بگیرند ضماد خردل ۲۵۰ گرم سرکه ویده فلفل کوبیده مکن ۲۰ گرم مخلوط کنند

سیناپیسم فلفل بگیرند اد جو بو داده ۵۰۰ گرم سرکه تند ۱۵۰ گرم سفیده تخم مرغ ۶ دانه مخلوط کرده بروی پارچه بگسترانند و ۱۰۰ گرم مسحوق فلفل سیاه بروی ان بپاشند و ضماد نمایند

ضماد سیاتیکی معمول وبلس بگیرند اد خردل ۲۵۰ گرم مسحوق فلفل سفید مسحوق زنجبیل مکن ۵ گرم با مقدار کافی سکنجبین مخلوط کرده در دفع سیاتیک (عرق النسا) ضماد نمایند

نطول معمول جار بگیرند کافور مسحوق اد خردل مکن ۴۰ گرم پیمان مسحوق سرکوبیده مکن ۲۰ گرم گرد ذراریح ۱۵ گرم مدت ۲۴ ساعت در سرکه ۵۰ گرم الکل خالص ۱۹۰ گرم بخیسانند ودر دفع کولرا نطول نمایند

سیر ثوم نا اُبل لا الیوم ی اِسکورودون نباتی است از طایفه **لیلیاسه** و دارای چندین قسم که همه انها را در تلذیذ اغذیه بکار میبرند و این اقسام عبارتند اولا از **پیاز** که **وانیون** لا **الیوم سپا** ثانیا **کندنا** که **پوارو** لا **الیوم پورّوم** ثالثا **سوت** لا **الیوم شونوپرازوم** رابعا **سیر** ز دوعی لا **الیوم ساتیوم** خامسا **پیاز کوهی** که **روکامبول** لا **الیوم اسکورودون پرازوم** سادسا **موسیر** که **اشالوت** لا **الیوم اسکالونیکوم** و این قسم اخیر را **دیسقوریدوس** باسم **اِسکورودون** ذکر کرده و بصل سه قسم اخیری با هم مشابهت تامی دارند ولی موسیر دارای طعمی است شیرین تر و بوئی مطبوع تر از دو قسم دیگر و بهر حقه سیر یکی از محصولات زرعی دوع در تابستانها میباشد و بصل ان مرکب است از چندین بصل کوچک موسوم بدندانه

وانرا در داخل مانند محرکات و منبهات و عوامل دافع حمی و قاتل دیدان میمانند ودر خارج مانند محمرات و محرقات و منفطات اثر میکند و عصیر انرا در دفع صمغ و جرب و کچلی و کری معمول میدارند و یکی از عوامل انتی سپتیک (دافع العفونه) متعارفی است ودارای دهن فراری گوگردی میباشد که در تبخیر شدن نقصان یافته و خواص محرکه ان نیز کم میگردد وازسیر شربت و سکنجبین و سرکه و ضمادات چند ترتیب میدهند و چون انرا با پیه ودوغن زیتون مخلوط کرده بکوبند مرهمی حاصل میشود که در تحلیل تومورهای بارد قوی الاثر است و موسوم به **خردل شیطان** میباشد و اعراب سیر را بر بالای جراحات از لسع حیوانات سم دار میدانند و انرا جهة دفع سم بروی این جراحات منطبق میسازند و نیز جهة دفع نزف الدم بواسیری ضماد مینمایند و نیز در دفع روماتیسم وردک مستعمل است و در مشرق زمین در دفع روماتیسم استعمال ان خیلی شایع واهالی یونان سیر را با بادروت مخلوط کرده در دفع اختلالات جلدی بکار میبرند

پیاز در خواص محرکه و منبهه خیلی شبیه به سیر ولی کم اثر تر از ان است و این اوقات در امراض قلب بعضی از دانشمندان فرنگ انرا خیلی استعمال میکنند و اعراب انرا از عوامل منبهه میدانند و پیاز خورد کرده مخلوط با سرکه را در بر طرف کردن لکه های کلمک نطول میکنند و اعراب بدوی جهة تسکین عطش در صحرا ها پیاز را در دهان گذاشته میمکند ودر دفع استسقای مبیضه خیلی مفید است که نصف پیاله اب پیاز را با یک پیاله شیر و قدری قند مخلوط کرده صبح بیاشامند و همین مقدار را عصر

شیر و پیاز در معالجه استسقای لحمی هر سببی که عارض شده باشد یکی از دانشمندان از رژیم شیر و پیاز تمجیدات میکند یا بنکه ماکول و مشروب مریض را منحصر کند بنان و بخود و در عوض شبانه روز سه دفعه بمریض شیر با قدری قند بدهند و پس از اشامیدن شیر یک انار پیاز خام و با بد مریض را از همه مشروبات منع کنند و میگویند هرگاه ماکول و مشروب مریض مبتلی به استسقای لحمی منحصر به شیر شود اگر چه سبب مرض امراض قلب بوده بزودی بر طرف میگردد

پولپ سیر مطابو کدکس بگیرند سیر مقدار منظور رنده کرده وازمو بیز موئی بیرون کنند مانند ضماد محمر از استعمال نمایند و **پولپ پیاز** را نیز بهمین طریق میسازند

سکنجبین سیر معمول اهالی ممالک متحده امریک بگیرند دندانه های سیر ۱۸۰ گرم اسید استیک اب دار ۵۰۰ گرم قند جبه کرده ۷۵۰ گرم سیر را خورد کرده ودر ۲۵۰ گرم اسید استیک اب دار مدت چهار روز در ظرف بلوری بخیسانند و با فشار صاف کنند و ما بقی اسید استیک را بروی تفاله بریزند و نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کنند و وزن انها باید ۵۰۰ گرم باشد و قند را با مصفی در صراحی زجاجی مخلوط کرده و بهم زنند تا حل شود و مقدار شربت این سکنجبین از ۲۰ تا ۳۰ گرم است

دافنه چند قسم گیاه طایفه **دافناسه** را باین اسم موسوم مینمایند و بقول کلی این نباتات عبارتند از درخت کوچکی که ارتفاع ان از ۵۰ سانتیمتر تا یک متر است و شاخه های فوقانی ان دارای برگهای باریک و حادی میباشند بدون دنباله و گلهای ان کوچک و سفید و چرکین اند و دارای برگی هستند انبوبه و رباعی الاقسام و هشت الت تذکیر و یک بزه کوتاه و یک استیگمات دارند و میوه این نباتات یک بزری است و همه اقسام انها محتوی ماده عامل حاد و منفطی میباشند و استعمال سه قسم انها در طب متداول است اولا **گارو**

مازریون

(سنوا) دافن گنیدیوم کرموه ازانك دفنی کوکگوگنیدیوم مینامیدند و گویا اوملا یاء یونانیان و تیملئاء تراگوس همین میوه باشند یا مازریون و بوا ژانتیل دافن مزریوم یعنی مزریون و این قسم را دیسقوریدس کاملایا نامیده ثالثاً لوریئول دافن لوریئولا و در میان این اقسام ثلاثه گارو از همه مستعمل تر است و مازریون را در بستانهای فرنگ زراعت میکند

گارو

گارو باین اسم قطعات پوست نازك درخت دافنه را که مینامند طول آنها از ۱ تا ۲ قدم وعرض شان از ۱ تا ۲ ابهام است و سطحها شکستن آنها بسیار مشکل واین قطعات پوستی پوشیده میشوند از بشره نیم شفاف کربواسطه خشکیدن متقلص شده و در آن خالهای سفید کوچکی میباشند که در تحت این بشره الیاف طولی مشاهده میکردند که خیلی محکم اند و پوشیده شده اند از پرزهای خیلی باریك وسفید و براق و رنگ جوف این پوست زرد بلخ است موافق تجربه مواد ذیل را دانشمندان کیمیا در پوست گارو یافته اند ماده متبلر سفری شکل بدون حدت وماده شبیه به سفر وبطعم و ماده سبز رنگ و نیم مایع وخیلی حاد وبعضی دیگر نیز بواسطه تجربه وجود این مواد را در آن ثابت کرده اند موم و سفر حاد و دافنین و ماده زرد و ماده عصاره قندی و ماده عصاره غیر قندی و صمغ و خواص این پوست را بایدبه **دافنین** نسبت داد و ماده سبز رنگ نیم مایعی که در تجربه اول ذکر کردیم نیست مگر دافنین که در نکلو رو دبیل محلول است وغالباً در استعمالات ترا پوتیکی همین دافنین غیر خالص را معمول میدارند گارو و مازریون را بیشتر در خارج استعمال میکنند و مانند عوامل محمره و منفطه و بخصوص مانند داع اثر مینمایند و در داخل بصورت تیزن و شربت در دفع عوارض سفلیسی واختلالات جلدی مزمن استعمال آنها متداول است

عصاره اثری گارو مطابق کدکس

بگیرند پوست گارو ۱ الکل ۸۰ درجه ۷ اترسولفوریك متداولی ۱ پوست گارو را نیم کوب کرده و با الکل در آلت دپلاسمان ریخته ومصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا الکل ان خارج گردد و محصول را در صراحی با اتر مخلوط نمایند و بهم زنند و مدت ۲۴ ساعت بگذارند بمانند و صاف وی از اتر را نیز در حمام ماریه جهت اخذ اتر تقطیر نمایند و عمل تبخیر را تا بغلظت عصاره بانجام رسانند واین عصاره که منفط است در ساختن پوماد منفط گارو و کاغذ منفط بکار میرود

تیزن مازریون معمول کدکس

بگیرند پوست مازریون ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۸۰۰ گرم مصفی بدست اید و ۶۰ گرم اصل السوس در آن بجوشانند وصاف کرده در دفع سفلیس مانند تیزن در عرض روز بیاشامند

تیزن دافع هرپس معمول بیرت

بگیرند عشبه ۶۰ گرم پوست مازریون ۴ گرم تخم گشنیز اصل السوس مکد ۶۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند وصاف کرده در عرض روز نصف پیاله نصف پیاله بنوشند

تیزن معمول دانشمند اپرتغال

بگیرند کاك رنده کرده ۳۰ گرم مازریون خورد کرده ۱۵ گرم عشبه خورد کرده ۱۰۰ گرم سولمو رانتیمون در کیسه پیچیده ۶۰ گرم در ۸۰۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۴۰۰۰ گرم محصول بدست اید انرا در حالت جوش صاف نموده در روی مواد ذیل بریزند صندل سرخ خورد کرده صندل سفید خورد کرده مکد ۱۰۰ گرم اصل السوس خورد کرده ۱۵ گرم چوب گل سرخ صاصفراس مکد ۳۰ گرم

و بعد صاف نمایند مقدار شرب این تا ۵۰۰ گرم است در عرض روز

تیزن معرق معمول کازناو

بگیرند عشبه ۴۰ گرم اب ۱۲۵۰ گرم بجوشانند تا یك ثلث باقی ماند و ده دقیقه قبل از اتمام جوش ۱۰ گرم مازریون افزوده و بعد صاف کنند و ۶۰ گرم شربت چوب چینی بیفزایند ومقدار شرب این تیزن سه پیاله است در عرض روز

شربت مازریون ایضاً معمول کازناو

بگیرند عصاره الکلی مازریون ۱ دسی گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در سفلیس از ۳۰ تا ۶۰ گرم در روز بنوشند

مخلوط ضد سفلیس ایضاً معمول کازناو

بگیرند شربت مازریون ۱۰۰ گرم شربت تلو ۲۰۰ گرم سوکرنیات امانیاك ۵ گرم مخلوط کنند و در سفلیس مزاجی یك قاشق کوچك صبح و یکی عصر بیاشامند

رب مصلح

بگیرند عشبه ۳۰۰ گرم مازریون ۱۵ گرم در مقداری اب جوش دم کنند که مصفای ان ۲۰۰۰ گرم باشد و ۶۰۰۰ گرم قند و ۳۵ گرم پرتوید و در آن مصفی حل نمایند و در سفلیس مزاجی از ۲ تا ۴ قاشق کوچك در روز بیاشامند

پوماد منفط گارو مطابق کدکس

بگیرند عصاره اثری گارو ۴ پیه مذاب ۹۰ موم سفید ۱۰ الکل ۹۰ درجه ۹ موم و پیه را در حمام ماریه ذوب کنند و عصاره را در الکل حل کرده بر ان افزایند و حرارت دهند تا الکل بتمامه بخار گردد و با پارچه صاف کنند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند و با این پوماد محل شمع منفط را جهت حصول ریم دفاده نمایند و تحریك این پوماد خیلی کمتر از پوماد زراریح است

کاغذ منفط گارو ایضاً مطابق کدکس

بگیرند عصاره اثری گارو ۱ موم سفید ۱۰ روغن بالن ۴ روغن زیتون ۸ تربانتین ملز ۲ عصاره را در سه جزو الکل ۹۰ درجه حل کنند و با سایر مواد مخلوط کرده ذوب کنند و حرارت را در حالتیکه بهم میزنند امتداد دهند تا الکل بخار شود و بعد از روی اتش بردارند و بگیرند تر پیشه های کاغذ را و انیك دو این پوماد را بگسترانند و آنها را بر قطعات مستطیلی که ۸ سانتیمتر در ۶ سانتیمتر اندازه شان باشد ببرند

کاغذ سابق الذکر را کاغذ نمره ۱ میگویند و در کاغذ نمره ۲ همین پوماد را استعمال میکنند و علاوه یك ربع مقدار عصاره اثری گارو زیادتر است و این کاغذها را که منفط اند در افاده محل شمع منفط بکار میبرند ج جوع نمایند فصل زراریح را

پوماد گارو معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند پیه مذاب ۲۰ موم زرد ۲ پوست خشك گارو ۵ الکل ۸۰ درجه مقدار کافی پوست گارو را با الکل تر کنند و در هاون اهنی بکوبند تا مبدل به پولپ لیفی گردد و در حمام ماریه با پیه مخلوط کرده مدت ۱۲ ساعت بگذارند دم کشد و بعد با فشار زیاد در پارچه بگذرانند و بگذارند تا باری سرد شود و پوماد را از مواد راسبه جدا نمایند با اینکه با اسپاتول طبقه بر طبقه از او بردارند و موم را ذوب کرده و این پوماد را بر ان افزایند و مخلوط کنند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و بجای ازالکل از ۱۰۰ جزء مواد مستعمله ۹۰ جزء پوماد بدست می آید و این پوماد را در افاده محل شمع منفط استعمال میکنند

فرفیون

فرفیون (فربیون) ب او بربیون ع اکل بنفسه (حافظ اطفال)

تـ اوفوربـ لا اوفوربیوم ی الاوفوربیون این ماده عبارت از صمغ سقز است که از سه قسم نبات طایفه اوفوربیاسه حاصل میگردد دیسقوریدوس آنرا باسم اوفوربیوم ذکر کرده و این سه قسم عبارتند اولاً از اوفوربیا اوفیسینا روم که درخت کوچکی است از محصولات افریقا ثانیاً اوفوربیا انتیکئورُوم که از محصولات هندوستان است ثالثاً اوفوربیا کانا ریانسیس که در جزایر کاناری عمل میاید و بهترین اقسام فرفیون آن قسمی است که از موگادور که یکی از شهرهای مراکش است میاورند و جهت اخذ فرفیون شکافهای چندی بساقه نباتات مذکور وارد میکنند مایعی شیری شکل جریان یافته در قاعده خارها منجمد میگردد و فرفیونیکه در تجارت متداول است گاه تخته تخته ولی اغلب اوقات بشکل اشکهای کوچکی است که در آنها سوراخهای مخروطی مشاهده میگردند و این سوراخها از تکه خارها نشان میدهند و رنگ آن زرد باخته و تقریباً بوئی ندارد و طعم آن در ابتدا چندان محسوس نیست ولی پس از زمانی طعم تند و محرق محسوس میشود غبار کردن فرفیون خطرناک است اگرچه فرفیون را در عداد صموغ سقزی بیان میکنند ولی صمغی در آن وجود ندارد و بعوض آن دارای موم است و لهذا باید آنرا موم سقزی گفت و ۵۰ اجزاء فرفیون از ۳۲ تا ۴۰ جزء سقز و از ۱۴ تا ۱۹ اجزاء موم دارد و علاوه دارای کائوچو و باسورین و در من فرا و املاح چند بخصوص ملات است و خواص محرکه آن بواسطه ماده است موسوم به اوفوربین که با سقز متحد است

فرفیون یکی از عوامل محرکه و محرشه بسیار شدید است و آنرا استعمال نمیکنند مگر مانند عوامل محمّره و مفطر خارجی و این ماده بتنهائی موجب حصول نفاطات نمیشود و آنرا در مشمع منفط ژانن داخل مینمایند و عصیر تازه اوفوربیا ویلوزا (فرفیون پرزدار) را در برطرف کردن منجم استعمال میکنند و در سایر اقسام فرفیون نیز این خاصیت موجود است

گرد فرفیون این گرد را در دهان و مو بینی سرپوش داری در پناه جریان هوا باید ساخت تا مورث خطری نگردد

تعفین فرفیون مطابق کدکس بگیرند فرفیون ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ فرفیون را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین را مانند محمّرات استعمال میکنند و چون ۲ گرم از آن در روی مشمع ذفت بود گونه بریزند اثرش مطمئن تر میشود و مانند مصرفات تو بیراثر مینماید

پوماد فرفیون معمول نلیگان بگیرند فرفیون مسحوق ۱ پیه مذاب حسن لیه ۲۰ مخلوط کنند و نیلگر را بان الوده نموده در معبر ناسور جهت حصول تورم داخل نمایند

اوفوربیا پیلولیفرا نیز از طایفه اوفوربیاسه است و در طب همه اجزاء این نبات را مانند عوامل دافع عسر النفس استعمال میکنند و ۵ گرم این نبات را در ۲۰۰۰ گرم آب جوشانده و صاف کرده و ۵۰ گرم الکل اضافه کرده مانند تیزن معمول میدارند و مقدار شربت از عصاره مائی آن ۰ تا ۱۰ سانتی گرم و عصاره مایع ۲ تا ۴ گرم و تعفین الکلی ۱۰ تا ۲۰ قطره است

پوسیون ضد اسم معمول بلر بگیرند عصاره مایع اوفوربیا پیلولیفرا عصاره مایع

گرندلیا روبوستا شربت را چنین میکنند ۱۵ گرم از ونتاستر یکینن ۵ میلی گرم مطابق معمول پوسیون سازند در ۲ قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند

دِروزِرا روتوندیفولیا (رُوزُولیس) نباتی است از طایفه دِروزِراسه داران عصیر مترشح میگردد که کال والبومین را حل کرده و گوشت را منجمد میگرداند در طب همه اجزاء این نبات را مانند عوامل ضد تشنج در دفع سیاه سرفه استعمال میکنند و نیز در دفع سفیلیس بعضی اختبارات در این گیاه نموده اند و مقدار شربت از تعفین الکلی آن از ۵ تا ۲۰ قطره است و عصاره آن غیر مستعمل

تاپسیا (گارگانیکا) (رازیانه غلط) نباتی است از طایفه چتری و در دماغه الجزایر خاصه بخصوص در الژری و در سیسیل فراوان است و دیسقوریدوس و دانشمندان قبل از او از قبیل تئوفراستوس عالم بخواص آن بوده اند و دیسقوریدوس میگوید چون این نبات را اول در جزیره تاپسوس کشف نمودند لهذا باسم تاپسیا موسوم گشت و گارگانیکا از این جهت بآن میگویند که در دماغه گارگانوم به ایتالیا بطور فراوان میروید و گارگانوم بمعنی دماغه است بهر جهت ریشه این نبات خیلی تند و خیلی تلخ است و تنک و قتی از ابدال تربد در خواص مسهله استعمال میکردند و از پوست ریشه آن بواسطه الکل جوش سقزی زرد و نرم استخراج میکنند که از محمّرات شدیده است و موسوم به سقز تاپسیا و با این سقز کولودیون و شمع و تافته میسازند که بشدت محمّر اند

سقز تاپسیا مطابق کدکس و معمول بیماستانهای لشکری بگیرند پوست ریشه تاپسیا مقدار منظور الکل ۹۰ درجه مقدار کافی پوست ریشه را خورد کرده و با آب نیم گرم بشویند و بخشکانند و نیم کوب کنند و در حمام ماریه سرپوش دار با دو مثل وزنش الکل بخیسانند و صاف نمایند و مجدداً همان قدر الکل روی آن ریخته و نیز در حمام ماریه دم کنند و با فشار صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کرده و در حمام ماریه الکل را بواسطه تقطیر اخذ نمایند و محصول را که عبارت از تفاله بود با آب گرم بشویند و در حمام ماریه آب آنرا بخار نمایند این سقز از عوامل مصرفه است و چون آنرا بر روی جلد منطبق سازند ابتدا جلد را قرمز میکند و بعد موجب نفاطات و طاولها میگردد و آنرا مانند سقز فرفیون و با دو غیر در ند ه ر مشمع منفط داخل مینمایند و بیشتر بعوض آنها استعمال میشود

اِسپارادراپ تاپسیا مطابق کدکس بگیرند موم زرد ۱۸ را تا پنج ذفت سفید تربانتین پخته مکرر ۳۰ تربانتین میلز گلیسرین عسل سفید مکرر ۱۰ سقز تاپسیا ۵ پنج ماده اول را ذوب کنند و از روی آتش بردارند و بحرارت ملایمی نگاه دارند و باقی مواد را افزوده بخوبی مخلوط نمایند و در روی پارچه مانند مشمع بگسترانند و معمول در سازی است که این مشمع را بر روی پارچه رنگینی میکشند تا با مشمع ملتهم مشتبه نشود مشمع تاپسیا از عوامل مصرفه فرنگی است و چند سالی است که استعمال آن شایع شده و انطباق آن بر روی جلد موجب حصول جوشهای کوچک اکزمائی و خارش میگردد و کمتر موجب حصول درم میشود و پس از انطباق باید بقدری بر روی جلد بماند که اثر مکفی آن ظاهر گردد

اِسپارادراپ تاپسیا معمول بیماستانهای لشکری بگیرند را تا پنج ۱۰۰۰ سقز الی مصفی ۲۵ موم زرد ۳۰ ذفت سقزی تربانتین ۱۰۰ سقز نرم تاپسیا ۷۰ را تا پنج و موم را مخلوط کرده ذوب نمایند و سقز و تربانتین را بیفزایند و در آخر سقز تاپسیا را داخل نمایند و از روی آتش برداشته از پارچه بگذرانند و حفظ

کنند بروی پارچه صفه نازکی آنرا بگسترانند

مامیران یا **کلیدوان** یا **کلیدونیوم مائوس** یا **کلیدون** نباتی است از طایفه **پاپاوراسه** دارای گلهای زرد و خاجی شکل و در کنار دیوارها و مواضع سایه دار میروید و از همه اجزای این نبات مخصوص ریشه اش عصیری میگیرند زرد و حاد و در طب این عصیر را مانند عوامل مسهل و مولد اسکار استعمال میکند و ماده عامل آن گاه حسمی است موسوم به **کلیدونین** و در داخل عصاره مامیران را از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم و گرد ریشه اش را از ۲ تا ۳ گرم مانند مسهلات معمول میدارند و عصیر مامیران در تخریب و اضمحلال لکه قرنیه قوی الاثر است و عرق مامیران مخصوصا در امراض چشم موافق اعتقاد یونانیان اختصاصی دارد زیرا همی تصور میکردند که پرستو این گیاه را به بچه های خود میدهد تا چشم آنها از عروض امراض محفوظ ماند و از این جهت است که این گیاه را کلیدون نامیده اند چه کلیدون در زبان یونانی اسم این مرغ است و دوستی چشم پرستو را بیان این مطلب میدانستند

حب مسهل معمول ات بگیرند عصاره مامیران عصاره ریوند چینی هر یک ۵ سانتی گرم کندر بخاری ۵ سانتی گرم سقز حلب ۵ سانتی گرم گرد ریوند مقدار کافی مطابق معمول ۵ حب سازند و تا ۵ حب ساعت فاصله یک حب بنوشند تا اثر اسهال ظاهر شود

حرف د

در فصل ششم در وصف بعض نباتات طایفه کروسیفر

طایفه کروسیفر (خاجی) (کلمه کروسیفر در لغت لاتین بمعنی خاج دار است چون این طایفه برگهای گلشان مانند خاج واقع شده آنها را کروسیفر یعنی خاجی نامیده اند) از نباتات دو لپه ای میباشند و صفات شماره آنها از این قرار است بن گلشان دارای چهار برگ ساقط و برگهای گل آنها که چهار عدد اند بطور خاج واقع شده و برگهای بن گل در تعاقب آنها قرار گرفته و مذکر در حالت تانیث میباشند و دارای شش آلت تذکر اند که دوتای آنها کوتاه تر است و در داخل گل بطور آزاد واقع گشته و در روی آن یک پایه و یک اسیگمات ثابتی میباشد و ثمر این نباتات خرنوبی است و تخم آنها بدون غشاء مخصوص و برگهای آنها در تعاقب یکدیگر قرار گرفته و گلشان عموما مانند خوشه و در انتهای شاخه واقع است

نباتات طایفه خاجی حشیش مانند اند و تقریبا همه آنها از مواد ماکوله میباشند و در طب مانند عوامل ضد اسکوربوت استعمال میشوند و این خاصیت را نسبت میدهند به مروات پتاس محتوی در آنها و این ماده در همه اجزاء نبات وجود دارد و علاوه دارای ماده الی از تی داری میباشند و مقدار مروات بواسطه زراعت نقصان یافته و بجای آن ماده لعابی و یا ماده قندی تولید میشود چنانکه در کلم و شلغم مشاهده میگردد ولی در تخم خردل و در ریشه ترب و غیره مقدار این ماده ثابت میماند و اثر تحریک آنها در وقتی ظاهر میشود که در مروات حالت انقلاب بروز کند

نباتات خاجی مستعمل در طب عبارتند از ترب و کوکلیاریا و اقسام جرجیر و کلم و شلغم و ترب و تودری و خردل و تودری را در گرد افشتین و خردل را در گرد بذرها ذکر کرده ام و ما بقی را در اینجا بیان خواهم نمود

ترب (کرانسون) یا **ترب** شتی یا **فجل بری** یا **ارموراسیا** نباتی است

از طایفه خاجی و بومی فرنگستان و ساق آن مجوف و مستقیم و شیار دار و ارتفاعش یک قدم و نیم و برگهای آن بزرگ و دمی و مضرس اند و ریشه آن شکننده و تر و سفید و دارای طعمی حاد و سوزان و چون آنرا بشکنند بوی گزنده بسیار تندی از آن متصاعد میشود که در بینی و چشم تحریک مینماید و مستعمل در طب ریشه تازه آن است و ریشه خشک چندان استعمالی ندارد

ریشه ترب دارای سقز تلخ گوگردی و نشاسته و البومین و دهن فرار طابع میباشد که رنگ آن زرد روشن و خیلی متن و شدت محرش است و علاوه این ریشه دارای اسیات و سولفات آهک و ماده خشبی و غیره است و بقول کلی همه نباتات طایفه خاجی دارای گوگرد اند و بعضی از دانشمندان ثابت کرده اند که دهن فرار در ریشه ترب وجود ندارد و بواسطه یک قسم تعاملی در حین شکستن ریشه تولید میگردد و مانند دهن فرار خردل و بادام تلخ تولید آن در تحت اثر آب حاصل میشود و در اینجا آبیکه در این تعامل اثر مینماید همان آب نباتی است رجوع نمائید به فصل خردل بهر جهت ریشه که شایسته استعمال طبی بود ریشه یک ساله است و ریشه که زیاده از دو سال بر آن گذشته باشد نباید استعمال کرد

ترب دو نوع (ترب سیاه) یا **رادیس نوار** یا **رافانوس ساتیووس** که فرانسه ها **ترب پارسی** نیز مینامند از همین طایفه و نیز از عوامل ضد اسکوربوت میباشد **ترب متعارفی** یا **راوتربچه قرمز** یا **رادیس روز** نیز از طایفه خاجی میباشد و در دهن شبیه به ترب

کوکلیاریا یا **حشیشة الملعقة** یا **قاشقوتی** یا **کوکلیاریا اوفیسینالیس** گیاهی است از طایفه خاجی و دو ساله و بومی فرنگستان و در سواحل دریا میروید و نیز در بستانها زراعت میکنند و برگهای آن گرده شکل و نوک آنها مایل دار و مقعر و شبیه به قاشق و از این جهت است که آنرا گاه قاشقی مینامند چه **کوکلیار** در لغت لاتین بمعنی قاشق است و گلهای آن سفید و شبیه بخوشه و چون برگهای این نبات را خورد کنند بوی فرار بسیار حادی مانند بوی ترب از آنها متصاعد میگردد و در طب ساقه و شاخه های گلدار تازه این نبات را استعمال میکنند و ترکیب کیمیائی آن مانند ترب است و مانند آن دارای دهن فراری است محرک و در امراض لثه برگ آنرا مضغ مینمایند و مقدار تنتور الکولاتور ساده و مرکب کوکلیاریا از ۵ تا ۳۰ گرم و از شربت آن ۵۰ گرم و از عصاره ۲ تا ۵ گرم و از شربت ۲۰ تا ۶۰ گرم و از عصیر ۱۰ تا ۳۰ گرم و از عصیر آن ۳۰ تا ۶۰ گرم و از نقوع ۲۰ تا ۵۰ گرم برگ آنرا در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده استعمال مینمایند

جرجیر یا **کرسون** چهار قسم نبات مستعمل در طب را باین اسم مینامند اولا **جرجیر الماء** یا **بولاغ اوتی** یا **کرسون دوفونتن** (**کرسون دائی**) یا **سیسمبریوم ناستورتیوم** که نباتی است طویل العمر و بومی فرنگستان و از طایفه خاجی و در کنار رود خانه ها بخودی خود میروید و در طب برگ و ساقه آنرا استعمال میکنند و این نبات دارای نشاسته والبومین و ماده لعابی و دهن فرار و مقدار دهن فرار آن کمتر از ترب و کوکلیاریا است

ثانیا **جرجیر بستانی** یا **تره تیزک** یا **رشاد** یا **کرسون الوا** (**کرسون دوزاردن**) یا **لپیدیوم ساتیوم** نیز از طایفه **خاجی** است و در خواص

مشابه جرجیر ابی
نالنا جرجیر مکرنکی (جرجیر هندی) لـ کاردامندوم کاپوسین
نباتی است از طایفه ترو پوولیه و در خواص مشابه دو قسم جرجیر مذکور
دایعا جرجیر پارا (پارا یکی از شهرهای برزیل است) تـ کرسون د و پارا لـ اسپیلانتوس
اولراسا نباتی است از طایفه سینانتره و بومی امریک جنوبی و دارای هر فراد خاد و ماده و زرد رنگ
و صمغ و املاح بتاس و طعم ان گرم و تقریبا سوزان و فلفلی و از عوامل است که در دفع اسکوربوت مفید است
و نیز مدر بزاق و قاتل دیدان و مسکن اوجاع دندان و جزء اعظم پاراگوا روکس است
کلم (کرم) (غمریت) ع کرنب تـ شو لـ براسیکا ی کرامده دارای چندین
قسم که همه انها از طایفه خاجی میباشند و بیشتر اقسام انرا در اغذیه استعمال میکنند از قبیل کلم غمریت و کلم برگ
و کلم گل و غیره و در طب فقط کلم سرخ را استعمال مینمایند که قسمی از کلم پیچ فـ شو کابوس است و این
قسم کلم را در دفع اسکوربوت مفید میدانند و بلی وقتی انرا در دفع اوجاع مزمن ریه استعمال میکردند
شلغم (برشاد) ع شلجم (لفت) تـ ناوه لـ براسیکا ناپوس مانند کلم
یکی از محصولات طایفه خاجی میباشد و از عوامل دافع اسکوربوت و بیشتر انرا بطور غذا معمول میدارند و
مانند عوامل صدری نیز استعمال ان در دفع هیجانات ریوی متداول است
بقول کلی چنانچه در فصل خردل ذکر کردیم همه نباتات طایفه خاجی بلکه محتوی گوگرد اند در داخل مانند عوامل
محرکه قویه استعمال میکنند و مخصوصا در دفع سوانح عارضه در خنازیر و اسکوربوت استعمال انها سودمند
است و در بعضی اقسام سوء هضم و بعضی اقسام استسقاء بخصوص استسقای منتج از البومین اوری و بعضی
امراض جلدی شربا انها را مفید میدانند

در بیان نسخه های اول مستحضرات نباتات طایفه خاجی

عصیر جرجیر بگیرند جرجیر مقدار منظور در هاون مرمر بکوبند و بواسطه فشار عصیر انرا اخذ نمایند و در حالت
برودت با کاغذ صاف کنند و این عصیر چون بدون اعانت اتش ساخته شده است دارای همه خواص جرجیر میباشد
و مخصوصا تلخی ان برقرار است و عصیر کوکلئاریا را نیز بهمین طریق میسازند
شربت جرجیر بگیرند عصیر جرجیر ۱۰ قند ۱۰۰ در حمام ماریه با اعانت حرارت حل کند و حفظ نمایند و شربت
کوکلئاریا را نیز بهمین طور میسازند و همچنین شربت کلم سرخ را
عصیر دافع اسکوربوت معمول بوارها و بگیرند عصیر ترشک و پیسانلیت
۱۰ گرم با عصیر یک دانه لیمو مخلوط کرده و ۱۰۰ گرم قند افزوده حل کنند و در دفع اسکوربوت هر سه ساعت فاصله
یک قاشق بیاشامند
تیزن مرکب فور بگیرند رفود بری تازه ۵۰ گرم خورد کرده در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کنند و صاف
نموده ۱۰۰ گرم شربت دافع اسکوربوت بیفزایند و در البومین اوری با پیاله کوچک متدرجا بنوشند

تیزن دافع اسکوربوت معمول بیمارستان بگیرند اسپرس تلخ ۵ گرم تعفین دافع
اسکوربوت ۱۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم اسپرس را در اب دم کنند و صاف کرده تعفین را افزایند و متدرجا بنوشند
تیزن خردل بگیرند تخم خردل سیاه ۵۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم شیر بمدت یک دقیقه بجوشانند و صاف کنند
و در دفع استسقای ذاتی منتج از حصبات نابرده در مرض و زمند متدرجا بیاشامند
تیزن ضد اسکوربوت مطابق کدکس بگیرند ریشه خشک لوف ریشه خشک پاسیان
مکد ۱۰ گرم شربت دافع اسکوربوت ۱۰۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم در ظرف سرپوشدار بمدت دو ساعت دم کنند
و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا برداشته با شربت مخلوط نمایند
عرق کوکلئاریا بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۱ جزء اب مقدار کافی مخلوط کرده تقطیر کنند یک جزء محصول
مقطر بر دارند و عرق جرجیر را نیز بهمین طریق اخذ میکنند
الکولاتور کوکلئاریا بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۹ جزء الکل ۸۰ درجه ۶ جزء در حمام ماریه تقطیر کنند
۵ جزء مقطر اخذ نمایند و الکولاتور جرجیر را نیز بهمین طور اخذ میکنند و در این الکولاتورها ماده عامل
حاد و فراری که در خود نبات است موجود میباشد و الکولاتور کوکلئاریا را که جوهر کوکلئاریا نیز مینامند در ترکیب
اب و دیلیر خانم داخل مینمایند و این الکولاتور را در دفع اسکوربوت بمقدار ۲ تا ۵ گرم در تیزن مناسبی
داخل کرده بیاشامند
الکولاتور مرکب کوکلئاریا (جوهر حاد) بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۲۰۰۰ گرم ریشه
تازه رفود ۲۰۰ الکل ۸۰ درجه ۲۵۰۰ گرم رفود را دقه کنند و با کوکلئاریا بکوبند و در حمام ماریه با الکل مخلوط کرده
دو روز بگذارند بماند و بعد تقطیر کنند و این جوهر را بطور مضمضه در اسکوربوت استعمال میکنند و ۲ گرم
انرا در تیزن و یا پوسیون مناسبی مخلوط کرده میاشامند
اب و دیلیر خانم بگیرند برگ تازه و پاک کرده کوکلئاریا ۲۵۰ گرم دارچینی خورد کرده ۴۰ گرم پوست تازه
لیمو ۵۰ گرم گل سرخ خشک ۳۰ گرم میخک ۲۰ گرم مدت پنج شش روز در ۱۵۰۰ گرم الکل ۳۲ درجه بخیسانند و در
حمام ماریه تمام مایع را تقطیر نمایند و این اب را با حجم مقابل و نیز اب صاف مخلوط کرده در امراض لثه مضمضه نمایند
عصیر دافع اسکوربوت بگیرند برگ تازه تره برگ کوکلئاریا برگ شبدر ابی مکد یک جزء در هاون
مرمر بکوبند و با فشار عصیر را اخذ کرده با کاغذ صاف نمایند و ۱۰ گرم ان مصفی را در دفع اسکوربوت و اختلالات
خنازیری بنوشند
تعفین مرکب فور بگیرند ریشه رفود ۲۰۰ گرم خردل سیاه ۱۰۰ گرم نوشادر ۵۰ گرم الکل ۶۰ درجه
۴۰۰ گرم الکولاتور مرکب کوکلئاریا ۴۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند و حفظ کنند و از ۲ تا ۳ گرم این
تعفین را در تیزن و یا پوسیون مناسبی مخلوط کرده بیاشامند
شراب دافع اسکوربوت بگیرند ریشه تازه رفود ۳۰ برگ تازه کوکلئاریا برگ تازه جرجیر برگ تازه
شبدر ابی تخم خردل سیاه نیم کوب شده مکد ۱۵ نوشادر ۷ شراب سفید اعلا ۱۰۰۰ الکولاتور مرکب کوکلئاریا ۱۰ مطابق
معمول مدت سه روز بخیسانند و بعد صاف کنند و این شراب از دیرباز مستعمل است و مقدار شرب ان در
دفع عوارض خنازیری و اسکوربوتی از ۳۰ تا ۱۲۵ گرم

فقاع دافع اسکوربوت معمول ساپینت بگیرند دیشرد فور ۴۰ برگ کوکلئاریا ۸۰ نور سترهای کاج مکی ۳۰ فقاع تازه ۲۰۰۰ مدت چهار پنج روز بخیسانند وصاف کرده حفظ نمایند

فقاع دافع صداع معمول انگلیسها بگیرند دیشر سنبل الطیب ۱۵۰ تخم خردل درشته ۱۰۰ اکلیل الجبل ۵۰ زداوند و بزرینی ۲۰ مدت دو سه روز در ۲۰۰۰ جزء فقاع سفید تازه بخیسانند وصاف کرده حفظ نمایند این فقاع در دفع صداع و هیستری مستعمل است

فقاع مدر انگلیسی بگیرند تخم دسته خردل میوه خود کرده عرعر مکی ۱۲۵ گرم تخم گزر ۱۰ گرم مدت دو سه روز در ۲۰۰۰ گرم فقاع بخیسانند وصاف کرده حفظ نمایند و در روزی سه چهار گیلاس از این فقاع را در دفع نزله مثانه و استسقا بنوشند

شربت دافع اسکوربوت (شربت مرکب فور) بگیرند برگ تازه کوکلئاریا برگ تره تیزک دیشر تازه ردفور مکی ۵۰۰ برگ تازه شبدر آبی ۵۰ پوست نارنج ۱۰۰ دارچینی ۲۵ شراب سفید ۲۰۰۰ قند ۲۵۰۰ برگ ها را بکوبند و دیشر را خورد کنند و پوست را قطعه قطعه نمایند و دارچینی را نیم کوب کنند و همه آنها را مدت دو روز در شراب بخیسانند و بعد در حمام ماریه تقطیر نمایند و ۵۰۰ جزء مایع مقطر معطر اخذ کنند و تفاله را که در حمام ماریه است بفشرند وصاف نموده بگیرند و با غلظت سفیده تخم مرغ تصفیه نمایند و این مصفی را با ۱۵۰۰ اجزاء قند در روی آتش مخلوط کرده بجوشانند تا بقوام شربت برسد و از طرف دیگر باقی مانده قند را با مقدار کافی آب شربت غلیظی بسازند و با شربت اول مخلوط نمایند و بگذارند نیم گرم شود و مایع معطر را افزوده در ظرف را بگیرند و همینکه بخوبی سرد شد در بطری ریخته در آنرا محکم ببندند و این شربت در صورتیکه تازه ساخته شده باشد دارای طعم بسیار نامطبوعی است که اطفال در نهایت کراهت و اشکال می آشامند ولی پس از آنکه چندی ماند طعم مطبوع و گوارائی حاصل میکند و مقدار شربت آن در دفع خنازیر ۵۰ گرم است

شربت جرجیرالماء معمول برال بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم الکولاتور جرجیرالماء ۱۰۰ گرم در ظرف نقره مخلوط کرده حرارت دهند تا تمام الکل بخار گردد و ۲۰ تا ۳۰ گرم این شربت را در مشروب مناسبی مخلوط کرده مانند عوامل ضد اسکوربوت و محرک بیاشامند

پوسیون دافع اسکوربوت بگیرند شربت کنکینا ابلیمو مکی ۵۰ گرم عرق نعناع ۱۵۰ گرم الکولاتور کوکلئاریا ۱۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

مربای دافع اسکوربوت معمول سل بگیرند کوکلئاریا جرجیر شبدر آبی عصیر تازه ردفور نارنج مکی ۵ گرم قند مقدار کافی مطابق معمول مربا بسازند و در دفع اسکوربوت و خنازیر از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم بنوشند

مربای کوکلئاریا مطابق کدکس بگیرند برگ تازه کوکلئاریا ۱ قند ۳ مربا بسازند

مضمضه دافع اسکوربوت معمول بیمارستان بگیرند اسپس تلخ ۵ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم شربت عسل ۶۰ گرم تعفین دافع اسکوربوت ۳۰ گرم اسپس را در آب جوش مدت یک ساعت دم کرده وصاف نموده شربت و تعفین را بیفزایند و مضمضه کنند

مضمضه گوارن بگیرند نوشادر ۱۰ گرم عاقرقرحا مرهم مکی ۵ گرم در ۲۵۰ گرم آب بخیسانند

وصاف کرده جوهر کوکلئاریا ۲۵ گرم عسل ۱۵ گرم بیفزایند و در فالج زبان مضمضه کنند

مضمضه دافع اسکوربوت معمول گرامر بگیرند زاج سفید ۲ گرم در ۲۵۰ گرم شراب سفید حل کرده تعفین کنکینا ۱۵ گرم تعفین مرمکی ۵ گرم عسل وردی ۵۰ گرم لودانم سیدنهم دو سه گرم بیفزایند و مضمضه نمایند

غرغره خردل دار معمول فلوری بگیرند خردل ۱۵ گرم کاو زبان سودیوم (نمک طعام) ۵ گرم سرکه ۱۰ گرم آب داغ ۲۰۰ گرم بخیسانند و (وصاف کنند) و در دفع ادرام حلق غرغره نمایند و قوت این غرغره را موافق اختلاف سن و نوع و مزاج مریض و حالت موضعی مرض میتوان زیاد یا کم نمود و هفت و هشت دفعه در عرض دو روز دو سه دفعه در مدت شب باید غرغره کند

در چهل هفتم — روی و ترکیب‌های آن

روی (شبه روی زنک زنکوم) فلزی است سفید کبود رنگ و قابل انطراق و چندان صلابت ندارد و دارای طعم فلزی متمایزی است و در ۴۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در شدت حرارت قرمز سفید مبدل به بخار میشود و وزن مخصوص آن ۷ است و در طبیعت همیشه بحالت ترکیب با گوگرد و یا با اکسیژن و یا با اکسیژن و سیلیس یافت میگردد و گاه بحالت کربونات و یا سولفات میباشد و بطور خلوص دیده نمیشود و روی فلزی در طب استعمالی ندارد و همیشه دارای مقدار کمی آهن و ارسنیک است و ما در ابتدا ترکیبات طبی آن و خواص آنها را بیان مینمائیم و بعد بذکر نسخ متداوله آنها میپردازیم

اکسید روی (پنبه روی) جسمی است بسیار سفید و بی طعم و بی بو و در الکل غیر حل و در مجاورت هوا بسهولت مبدل بسوکربونات میگردد و در تیزاب و سود و آمونیاک محلول است و در اسید کلوریدریک بدون جوش باید حل گردد و چون روی را در مجاورت هوا حرارت دهند مبدل باین اکسید میگردد این اکسید که اغلب اوقات غیر خالص است باسم **طوطیا** موسوم میگردد و در ترکیبات مختلفه دواسازان آنرا استعمال میکنند و یکی از دانشمندان میگویند چون این اکسید غالباً دارای ارسنیک است نباید آنرا استعمال نمود

اکسید ترسیبی روی (اکسید روی بواسطه طریقه مرطوب) که عاری از ارسنیک است بگیرند سولفات روی خالص و متبلور ۳۰۰ گرم کربونات سود متبلور ۳۵۰ گرم آب مقطر ۲۰۰۰ گرم هر یک از دو ملح را جداگانه در نصف آب حل کنند و محلول کربونات را در کپسول بزرگ چینی ریخته متدرجاً حرارت دهند و همینکه بحالت جوش آمد محلول سولفات را کم کم داخل نمایند و علی الاتصال بهم زنند و در چینی که بخار اسید کربونیک متصاعد میگردد و رسوب سفیدی که عبارت از هیدرو کربونات روی است حاصل میشود و مدت یک ربع ساعت عمل جوش را امتداد دهند تا حالت رسوب شیرمی بیرون رفته رسوب بخوبی ظاهر شود و بعد از روی آتش برداشته بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف مایع روی آنرا دور ریزند و رسوب را چندین دفعه با آب مقطر بشویند تا آب غساله بواسطه کلرور باریوم درد نشود و معمول را در روی پارچه صافی بریزند تا آب آن بچکد و بعد در گرم خان بخشکانند و بوته گلی را از آن پر کرده در حرارت کم حرارت دهند تا باندازه که

چون مقداری کمی از محصول را زمانی بوته برده شد و در اسید سولفوریک آب دار حل کنند جوشد و انوقت بوته را
از روی آتش برداشته بگذارند سرد شود و محصول را در صراحی دردار در بسته ریخته در انرا محکم به بندند

اکسید روی را اعم از آنکه بطریقه خشک و یا بطریقه مرطوب ساخته باشند در داخل در دفع همه اقسام نوبه‌ها بخصوص
صرع و هیستری و شیاسفر و سرفه اختلاجی و در اسهالهای مزمن علی الخصوص در اطفال استعمال میکنند و از عوامل
ضد تشنج و ضد هیستری متداول است و مقدار شربت آن از ۱ دسی گرم تا ۱ گرم است بطور سفوف و یا حب در حالت
در عده زیادی از پمادهای عینی آنرا داخل مینمایند و نیز در دفع بسیاری از امراض جلدی استعمال خارجی آن
مفید و سودمند است

برمور دروی یکی از ترکیبات جدید است و مطابق قول بعضی از دانشمندان در صرع بخصوص در صرع
اختلاجی آن سودمند است و مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۴ گرم است که بطور شربت و یا حب استعمال کنند و آنرا
قوی‌تر از برمور سدیوم میدانند و میگویند مانند آن مورث سوء القنیه برمور نمیگردد

سیانور روی مطابق دستور العمل کدکس بگیرند سولفات روی خالص مقدار
منظور سیانور پتاسیوم خالص مقدار کافی هر یک از دو ملح را جداگانه در ده مقابل وزن آن آب مقطر حل کنند
و محلول سیانور را کم کم در محلول سولفات بریزند تا سیانور روی رسوب کند بگذارند ته نشین شده آب صاف
روی آنرا دور بریزند و رسوب را با آب مقطر جوش چندین دفعه بشویند بعد محصول را در روی کاغذ صافی ریخته
تا آب آن چکیده شود و بواسطه کاغذ آبخوار آنرا خشک کند و بعد در گرم خانه گذاشته تا بخوبی خشک گردد و این
سیانور غیر محلول در آب و الکل و محلول در آمونیاک است
سیانور روی از عوامل ضد نوبه‌ای و ضد صرع است و عمل آن نزدیک بعمل اسید سیانیدریک میباشد و مانند آن
سمیت دارد و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ سانتی گرم است بمقدار منقسم و بطور حب که در هر دو نمره میلی گرم استعمال کنند

مواد مانعة الجمع جمع ما بین اسیدها و یدورها با سیانور روی نباید نمود

کلورور روی (کلوریدرات و هیدروکلورات) کمسکرده
تر نامیده میشود جسمی است سفید متبلور و بشدت محلول در آب در قدری پائین‌تر از ۱۰۰ درجه حرارت ذوب
میگردد و در حرارت قرمز بخار میشود و مرکب است از ۴۷/۶۷ روی و ۵۲/۳۳ کلور

طریق ساختن کلورور روی مطابق کدکس بگیرند ورقه روی مقدار منظور
اسید کلوریدریک ۱/۱۷ درجه مقدار کافی اسید را در دو مقابل وزنش آب مخلوط کند و بقدری از این مخلوط در
روی ورقه‌های روی بریزند تا تعامل بروز کرده و تصاعد بخار هیدروژن موقوف گردد و چون قطعه از روی در
آن اندازند دیگر حل نشود و بگذارند محصول چندی آرام بماند و بعد ظرف را منحرف کرده صاف روی آنرا بردارند
و آنرا در ظرف مستطیلی بریزند بخار کلور را در آن عبور دهند و متصل بهم زنند پس از مدت کمی پروتوکلورور
آهنی که در مایع موجود است مبدل به سزکوئی کلورور میگردد و محلول را مجدداً در کپسول ریخته حرارت دهند
تا زیادی کلور بخار شود و بعد در ۱۰۰ جزء محلول ۱ جزء اکسید روی وارد نمایند تا آهن مبدل به سزکوئی اکسید شده
و رسوب کند و با امیانت (پنبه کوهی) آنرا صاف کند و مصفی را تبخیر نمایند تا بحدی که چون قدری از آن بگذارند سرد شود
جامد گردد و آنوقت آنرا در روی سنگ مرمر که باد و غن بتون چرب کرده باشند بریزند تا منجمد شود و هرگاه بخواهند خالص

را اسید کلوریدریک متداولی را در ساختن کلورور روی استعمال کنند فقط پس از انحلال باید تصفیه نموده و ملح را
منجمد سازند کلورور روی از عوامل موثر اسکار است و در حصول اسکار و انعقاد خون موجب وجع بسیار شدید
میگردد بدون عروض تورم و الم

سولفات روی ملحی است سفید رنگ بی بو و دارای طعم بسیار قابض در گرد و مقابل وزنش آب سرد حل
میشود و در ۱۰ مقابل وزنش آب گرم کاملا حل میگردد و مرکب است از ۵۰/۱۰ اکسید روی و ۴۹/۹۰ اسید سولفوریک

طریق ساختن آن مطابق کدکس بگیرند روی ساچمه خالص ۲۰ اسید سولفوریک خالص
۱/۸۴ درجه ۲۵ آب ۱۵۰ مخلوط کنند تا حل شود و همینکه حالت جوشش تمام شد محلول را صاف نمایند و مصفی را
بواسطه جوشانیدن تغلیظ کنند و بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و جهة سهولت تبلورهای سولفات روی پس از
آنکه محلول سرد شد در آن بریزند
سولفات روی یکی از عوامل قابضه قوی است که در خارج آنرا استعمال میکنند و مقدار آنرا از ۱ تا ۵ دسی گرم است
در ۱۰۰ گرم مایع اعم از آب و غیره و این محلول را هم بطور تحلیل و هم بطور تزریق استعمال میکنند و در مرهمهای مزمن
قطور آن در چشم خیلی سودمند است و نیز از عوامل دافع العفونه میباشد
چون سولفات روی را در داخل بمقدار زیاد استعمال کنند مورث حصول قی میگردد و در سموم مستعمل است
و بمقدار کم مانند قابضات و عوامل ضد تشنج اثر میکند و آنرا در دفع سل تجویز مینمایند و مقدار شربت آن جهة حصول
قی ۵ دسی گرم است محلول در ۱۰۰ گرم آب

پادزهر سولفات روی بی کربونات سود اثر سولفات روی را خنثی میکند
مواد مانعة الجمع قلیاییات و کربوناتهای قلیایی و املاح سرب و تنن و موادنباتی که
دارای تنن اند با سولفات روی نباید استعمال شوند
سولفات کدمیوم و استات روی در خواص مذکوره بدل سولفات روی اند و مانند آن اثر میکنند و مقدار شربت و
مورد استعمال آنها مانند همان است

استات روی جسمی است سفید رنگ بی بو و دارای طعمی بسیار تلخ و بسیار قابض و بشدت محلول در آب و در
در آب گرم بیشتر از آب سرد حل میگردد و مرکب است از ۴۳/۹ اکسید روی و ۵۶/۱ اسید استیک

طریق ساختن آن مطابق دستور کدکس بگیرند هیدروکربونات روی ۲۷ آب مقطر ۵۰ اسید
استیک آبدار ۱/۰۴۰ درجه ۱۰۰ مخلوط کرده باعانت حرارت حل کنند و محلول را با کاغذ صاف نمایند و مصفی را با حرارت
ملایمی تبخیر کنند تا درجه تبلور و تبلورها را در زمانی و یا در کاغذ بوسفی خشک نمایند استات روی یکی از عوامل قابضه
است و در داخل آنرا استعمال نمیکنند و در خارج بخصوص در انگلستان مستعمل است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۵ دسی گرم
است در ۱۰۰ گرم مایع اعم از آب و غیره و این محلول را بطور تحلیل و تزریق استعمال مینمایند

لکتات روی مطابق کدکس بگیرند اسید لکتیک هیدره و کربونات روی مکرر مقدار منظور
آب مقطر مقدار کافی هیدروکربونات را اشوبند و با حالت غلیان محلول اسید لکتیک را باعانت حرارت بواسطه
آن اشباع نمایند و محصول را با کاغذ صاف کنند و مصفی را بواسطه حرارت تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلور
گردد و چون چند قطعه تبلورهای لکتات روی به محلول سرد شده بیفزایند موجب سهولت عمل تبلور میگردد همچنین

است هرگاه مقدار کمی اسید ستریک نیم گوب بر ان افزایند

لکتات روی که ملحی است محلول در ۵ جزء اب سرد مانند اکسید ان در دفع همه اقسام نوروز و مخصوصا در دفع صرع و هیستری و سیاه سرفه و سرفه های اختلاجی نیز و اسهالهای مزمن بخصوص در اطفال استعمال کنند و مقدار شربت ان از ۱ دسی گرم است تا ۲ گرم و زیادتر بطور سفوف و یا حب که دو یا سه دفعه در عرض روز استعمال شود و چون بطیء الاثر است مدتی باید بر شربت ان مداومت نمود

طریق ساختن لکتات روی مطابق دستور واسای درمانی

بگیرند از یک طرف مسحوق قند شیر ۲۴ شیر تازه ۸ محلول کنند و از طرف دیگر سولفات روی ۹ و کربونات سود خالص ۲۰ اب مقدار کافی مخلوط کرده بگذارند مدت ۱۰ تا ۱۵ روز بحرارت ۲۵ تا ۳۰ درجه بماند گاه گاه بهم زنند و سوب که حاصل میگردد عبارتست از سولفات و کربونات روی و این رسوب را بر محلول فوق بیفزایند و محلول را تغلیظ کنند و در اب گرم حل نموده و صاف نمایند و مصفی را بطریقی که در فوق ذکر کردیم متبلور سازند

والریانات روی

والریانات روی

این ملح را باید و ایکی از شاهزادگان بونوپارت ساخت و شکلا شبیه با سید بوریک است و بوی ان متصاعد میگردد شبیه ببوی اسید والریانیک و در الکل بمقدار کم محلول است و دارای طعم فلزی میباشد نصف وزن ان اسید والریانیک است و از عوامل محرک ضد تشنج و ضد هیستری محسوب میگردد اثرا با فواید تیاد در دفع اختلالات مختلفه عصبانی از قبیل نورالژی و هیستری و صداع و مغصهای معدی و صرع و سائر تیادیس استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب یا سفوف در عرض روز و کرم در از ۲ تا ۵ سانتی گرم استعمال نمایند

طریق ساختن والریانات روی مطابق کدکس

بگیرند اسید والریانیک ۱ از مقطر ۴۰ صد و کربونات روی مغسول و مرطوب مقدار کافی اسید و اب را مخلوط کنند و کم کم صد و کربونات بیفزایند و بهم زنند همه مقدار ان قدری زیادتر انچه حل میشود باید باشد حرارت دهند محلول را در حالتیکه گرم است با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در گرم خانه بگذارند تا بخار شده و متبلور گردد

ستراتروی

ستراترات روی

این ملح را که کاملا در اب حل نمیشود بمقدار ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم در دفع صرع استعمال میکنند

اولئات روی

این ملح را بطور پوماد در دفع اگزماهای مزمن استعمال میکنند

پوماد اولئات روی مطابق دستور واسای برتانی

بگیرند اولئات روی پارافین نرم مکدر یک جزء در حرارت ملایم خوب کنند و بهم زنند تا سرد شود

در بیان نسخه های مستعمل محصولات روی

ملغم روی

ملغم روی بگیرند اسید کلوریدریک ۳۰ محلول اشباع شده بی کلورور دوزیبق ۲ ربتوفلزی ۱۵ مخلوط کنند و ورقه های روی را در ان فرو برند با برُوس (ماهوت پاک کن) مالش دهند تا جیوه زیادی برود و این ورقه ها که موسوم اند بروی ملغم شده یعنی از یک طبقه نازک جیوه پوشیده شده اند در پیل **بونسن**

مانند اساس بوتسن استعمال میشوند

سفوف دافع اسهال معمول بوناس

بگیرند اکسید دوی ۳/۵ گرم بیکربونات سود ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۴ بسته مساوی ببندند و در عرض ۲۴ ساعت هرچند ساعت فاصله یک بسته را سفوف کنند

سفوف دافع صرع معمول هرپن

بگیرند اکسید دوی ۳ گرم قند مسحوق ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی ببندند در جوانان روزی سه بسته در سه دفعه که بعد از هر غذائی بفاصله یکساعت یک بسته سفوف نمایند و هرگاه معده بخوبی این سفوف را تحمل کند و هر هشت روز فاصله روزی یک گرم بر مقدار اکسید بیفزایند تا مقدار ان در روز به ۲ گرم و ۲۵ سانتی گرم برسد و **هرپن** لکتات روی را بر اکسید ان ترجیح میدهد و در یک هفته از ۲ تا ۳ گرم استعمال مینماید و مدتی چند بر مقدار ان می افزاید تا به ۱۵ گرم در یک هفته و انرا بطور سفوف و حب هر دو تجویز میکند و در صرع تا نه فواید زیاد از استعمال ان برده است

سفوف ضد صرع معمول هارت

بگیرند لکتات روی ۴۰ سانتی گرم عصاره بلادن ۱۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ده بسته مساوی ببندند و قبل از هر غذا یک بسته سفوف نماید

مخلوط ضد تشنج معمول بلاش

بگیرند اکسید روی ۲ گرم کلمل بخاری گرد سنبل الطیب ۱ گرم مخلوط کرده در ۲۵ بسته مساوی ببندند در اختلاجات صرعی شکل اطفال از ۲ تا ۴ بسته در عرض روز بنمایند

حب ضد تشنج معمول مونوار

بگیرند اکسید روی ۲ گرم با مقدار کافی گلقند ۲۰ حب سازند و در صرع و هیستری و غیره روزی یک حب صبح و یکی عصر بنمایند

حب ضد صرع معمول کامیر

بگیرند اکسید روی ۵ سانتی گرم کافور عصاره بلادن مکدر ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند یک حب صبح و یکی عصر بنمایند و در این حب منفعت برنده در روی اجزاء مختلفه بین که متعلق به فالج و با حس عملی میباشند استعمال نماید و باسطه این مداوا مرض متدرجا شفا یابی گردد

ایضا حب ضد صرع معمول بورد

بگیرند نیل پروسی اکسید روی مکدر ۱۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند روزی یک حب صبح تا شش دو هفته اول بخورند

سفوف ضد تشنج معمول هنتر

بگیرند مسحوق صمغ عربی ۲۰ گرم اکسید سفید روی ۱ گرم مسحوق سنبل الطیب ۵ سانتی گرم بدقت مخلوط کنند و بسته های ۵۰ سانتی گرمی سازند و در امراض که با تشنجات عصبانی همراه اند روزی سه بسته در سه دفعه سفوف نمایند

حب معمول مگلن مطابق کدکس

بگیرند عصاره الکلی زرالنبع عصاره الکلی سنبل الطیب اکسید روی که بواسطه طریقه بالا ساخته شده باشد مکدر ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند در نورالژی و هیستری و اختلاجات تشنجی از ۲ تا ۱۰ حب متدرجا در عرض روز بنمایند

حب ضد نورالژی معمول تروسو

بگیرند عصاره ناتوره عصاره تریاک مکدر ۱۲ سانتی گرم اکسید روی ۵ دسی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند روزی از ۱ تا ۵ حب متدرجا بخورند

سفوف ضد تشنج

بگیرند سیانور روی ۲ سانتی گرم منیزی مکلس ۲ دسی گرم مسحوق دارچینی ۱۵ سانتی گرم مخلوط کرده سفوف نمایند متدرجا میتوان سه چهار مقابل مقدار مذکور را در عرض روز استعمال کرد

حب سپانوردوی معمول لوتون بگیرند سپانوردوی ۱ گرم مسحوق ریشه خطمی ۵ گرم با مقدار کافی شربت صمغ عربی ۶۰ حب سازند و در دوماتیسم مفصلی از ۱ تا ۶ حب در عرض روز بیاشامند و یکی از دانشمندان میگوید که زیاده تر از ۵ سانتی گرم سپانوردوی را نباید استعمال نمود

پوسیون معمول موزلی بگیرند سولفات دوی ۶ گرم زاج سفید ۶ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم تعفین ترنجانه مقدار کافی حل کنند و یک یا دو قاشق آش خوری نزدیک صبح دو ساعت قبل از خروج از بستر بیاشامند و موافق عقیده یکی از دانشمندان در دفع سل بسیار مؤثر است و در صورتیکه نفث الدم موجود باشد مقدار مذکور را پنج تا شش دفعه در عرض شبانه روز میتوان استعمال کرد

حب معمول گراهام بگیرند سولفات دوی تربانتین مکد ۳ گرم با مقدار کافی صنبری مکلس ۱۸ حب سازند در دفع سوزاک مزمن و لوکوره مزمن سه حب در عرض شبانه روز بیاشامند

حب قابض مسکن معمول دوپوئیترن بگیرند عصاره تریاک ۱ دسی گرم سولفات دوی ۲ دسی گرم مخلوط کرده دو حب سازند و در دفع سیلان مخاطی و موجع مجرای بول و مهبل و در دفع اسهال یک حب صبح و یکی عصر بنوشند

پوسیون استات دوی معمول هر بگیرند استات دوی ۳۰ سانتی گرم آب صاف ۲۵۰ گرم حل کنند و در صورت سرسامی جمای تیفوئید هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

حب ضد هیستری معمول مصنف بگیرند اکسید دوی والریانات دوی عصاره سنبل الطیب عصاره جنطیانا مکد ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در دفع هیستری از ۱ تا ۱۰ حب متدرجا در شبانه روز بنوشند

حب ضد صرع معمول دوپوئیترن بگیرند اکسید دوی ۹۰ سانتی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱۴۰ سانتی گرم مسحوق جندبیدستر ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و روزی دو حب استعمال نمایند و موافق آثار حاصله متدرجا بر مقدار آن بیفزایند و **وائل** نسخه ذیل را استعمال میکند بگیرند اکسید دوی عصاره سنبل الطیب مکد ۱ دسی گرم مسحوق جندبیدستر ۵ سانتی گرم جهة ساختن یک حب

حب ضد صرع معمول هارت بگیرند لکتات دوی ۲۰ دسی گرم عصاره بلادن ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و قبل از هر غذا یک حب بیاشامند

زنگار اترزنسه (اتر روئی) معمول هارد بگیرند کلورور دوی ۲۰ گرم در ۶۰ گرم الکل خالص ۸۰ گرم اتر سولفوریک حل کنند و پس از چند روز صاف روی محلول را بواسطه عمل انحراف برداشته حفظ نمایند و از ۶ تا ۱۶ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده در عرض روز بنوشند

حب والریانات دوی بگیرند والریانات دوی ۶ دسی گرم مسحوق کتیرا ۲ گرم مطابق معمول ۱۲ حب سازند و یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

سفوف والریانات دوی بگیرند والریانات دوی ۶ دسی گرم مسحوق قند ۳ گرم مخلوط کرده ۲۴ بسته متساوی قسمت کنند و از ۱ تا ۴ بسته در عرض روز سفوف نمایند

پوسیون والریانات دوی بگیرند والریانات دوی از ۱ تا ۶ دسی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم شربت

ساده ۳۰ گرم

ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تشنج مزمن هر ساعت یک قاشق بنوشند و در دفع صرع هم پوسیون را در دو دفعه بیاشامند

حب مرکب والریانات دوی نسخه اول بگیرند والریانات دوی عصاره ککینا عصاره جنطیانا مکد ۱ گرم عصاره بلادن ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و مفضض کنند و در دفع نورالژی متصل و نوبتی شدید یک حب صبح و یکی عصر بیاشامند

نسخه دوم بگیرند والریانات دوی والریانات کنین مکد ۵ سانتی گرم عصاره ککینا عصاره جنطیانا مکد ۱ گرم عصاره بلادن ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در نورالژی متصل که با حمله‌های غیر منظم همراه بود یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند و در نورالژی تناوبی دو حب بفاصله چند ساعت بیاشامند بطوریکه حب آخری از ۵ تا ۶ ساعت قبل از حمله مرض استعمال شود

حب والریانات دوی معمول بوشاردا بگیرند والریانات دوی ۱۰ دسی گرم اتروپین ۵ میلی گرم با مقدار کافی عسل ۱۰ حب سازند و در دفع نورالژی از ۱ تا ۱۰ حب متدرجا بیاشامند

در بیان نسخه‌های خارجی مخصوص لاروی

کحل خشک بگیرند طوطیا مسحوق ابرسا مسحوق نبات مکد ۵ گرم مخلوط کرده صلایه کنند تا گرد متحد الاجزائی حاصل شود و قدری از آن در چشم ذرور نمایند

ایضا کحل خشک معمول کولریر بگیرند قند سفید طوطیا شوره مکد ۵ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند و در دفع لکه کهنه قرنیه چشم ذرور نمایند

قطور سولفات دوی بگیرند سولفات دوی ۵ سانتی گرم گلاب ۱۰ گرم حل کرده در چشم قطور نمایند

کحل منقی معمول بیمارستانها (آب کحلی) بگیرند گلاب ۳۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم مسحوق ابرسا نبات مکد ۶ دسی گرم سولفات دوی ۵ دسی گرم سولفات و نبات را در آب مقطر حل کرده و گلاب را افزوده و مسحوق ابرسا را مخلوط نمایند

کحل قابض و محلل بگیرند سولفات دوی ۲۵ سانتی گرم در ۱۰۰ گرم مطبوخ اقطی حل کنند

کحل ثانی بگیرند سولفات دوی ۲۵ سانتی گرم در ۱۲۰ گرم لعاب اسفرزه حل کرده ۱۵ گرم لعاب بهدانه افزوده و در وقت استعمال بهم زنند

کحل قابض تریاک دار بگیرند عصاره تریاک ۱ دسی گرم سولفات دوی ۲ دسی گرم در ۱۰۰ گرم گلاب حل کنند

کحل دوی کافوردار بگیرند سولفات دوی ۱ گرم کافور ۵ سانتی گرم آب ۱۰۰ گرم کافور را نرم کنند و در آب مخلوط کرده و حرارت داده بهم زنند تا حل شود و صاف نموده سولفات را حل کنند

کحل دافع رمد معمول سیشل بگیرند سولفات دوی ۶ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم

آب مقطر ۱۰ گرم

آب مقطر ١٠ گرم لودانم سیدنم ٤ تا ٥ قطره حل کند

آب دافع رمد معمول لوش بگیرند عرق اکلیل الملک آب مقطر مکد ١٥٠ گرم الکل خالص ٥ گرم زاج سفید سولفات روی مکد ١ گرم تعفین صبر ٥ دسی گرم مطابق معمول حل کرده صاف نمایند و پارچه را در محلول آلوده نموده در شبانه روزی دو تا چهار دفعه بروی چشم منطبق کنند و این عمل در رمد مزمن و سیلان دمعه و قروح اجفان مستعمل و مفید است

ذرق دوائی لودانم دار معمول بیمارستانها بگیرند سولفات روی ١٥ دسی گرم آب مقطر ٢٠٠ گرم لودانم سیدنم ٢ گرم حل کرده در سوزاک مزمن ذرق نمایند

ذرق قابض معمول بوت بگیرند گلاب ٢٠٠ گرم عصاره راتانیا ٢ گرم لودانم سیدنم سولفات روی مکد ١ گرم حل کنند و روزی سه دفعه ذرق نمایند

ذرق قابض معمول میک بگیرند سولفات روی ٢ گرم آب مقطر ٢٠٠ گرم استات متبلور روی ٤ گرم لودانم سیدنم تعفین کاشو مکد ٨ گرم مطابق معمول عمل کنند و در دفع سوزاک ذرق نمایند و در وقت استعمال بهم زنند

غسول معمول بیت بگیرند سولفات روی استات سرب مکد ٢ گرم گلاب ٢٠٠ گرم لعاب بهدانه ٣٠ گرم حل کنند در بعضی اقسام اکزما و امپتیگوی عارض در صورت و گوش تغسیل نمایند

ذرق معمول پرنگل بگیرند سولفات روی زاج مکلس مکد ١٠ گرم در ٥٠٠ گرم آب صاف حل کنند و در دفع لوکوره مزمن ذرق نمایند

ذرق دافع زکام معمول پریت بگیرند سولفات روی ٥ سانتی گرم آب صاف ٣٠ گرم حل کنند و در ذرافه که ظرفیت آن ٣٠ گرم باشد داخل کرده در روزی یک یا دو دفعه در هر یک از منخرین ذرق نمایند

ذرق دافع سوزاک کهنه معمول وست بگیرند سولفات روی ٢ دسی گرم آب مقطر ٣٠ گرم تعفین تریاک ٤ گرم عرق غار گلاسی لعاب صمغ عربی مکد ١٥ گرم مخلوط کنند در روزی دو دفعه ذرق نمایند و در وقت استعمال بقوت بهم زنند

ذرور دافع انترتریگو معمول هاردی بگیرند اکسید روی ٢٠ گرم کافور ١ گرم نشاسته ٤٠ گرم مطابق معمول گرد سازند و در دفع انترتریگو ذرور نمایند (ورم حمره شکلی که از اصطکاک دو جزء بدن بیکدیگر حاصل گردد در لغت یونانی **انترتریگو** نامیده میشود و نیز تبثوری که در جلد از اثر تمادی بول و یا عرق بروز کند باین اسم موسوم میگردد)

پوماد قابض بگیرند اکسید روی ٥ گرم قیروطی و یا وازلین ٤٠ گرم پوماد سازند و در دفع شقاق دکمه پستان و بعضی اختلالات مرئی ضعیفا استعمال کنند

گلیسره اکسید روی مطابق کدکس بگیرند اکسید روی ١ گرم گلیسره نشاسته ٢ گرم مخلوط کنند

انگان روی مطابق دواسنای لندن بگیرند اکسید روی ٣٠ گرم پیه مذاب ٢٠٠ گرم مخلوط کنند و در دفع بسیاری از اختلالات جلدی بمقدار ٥ تا ١٠ گرم تمریخ نمایند

پوماد اکسید روی مطابق کدکس بگیرند اکسید روی ١ گرم پیه حسن لبنه ٩٠ گرم مخلوط کنند و در دفع اکزمای تحت حاد که رطوبت مترشحه چندان زیاد نباشد تمریخ کنند

تمریخ قابض معمول بوشادا بگیرند مسکه کاکائو ٦٠ گرم روغن بادام شیرین ٥ گرم اکسید روی نکار مکد ١٥ سانتی گرم اسانس برگاموت ٣٠ سانتی گرم مخلوط نمایند و در دفع شقاق پستان و دست تمریخ کنند

پوماد (انگان) طوطیا بگیرند طوطیای مسحوق ٥ گرم مسکه معمول با گلاب انگان وردی مکد ٤٥ گرم مخلوط کنند و در رمد مزمن بر چشم کشند

قیروطی توزیر بگیرند موم سفید ١٠ گرم در ٣٠ گرم روغن زیتون ذوب کنند و ١٠ گرم طوطیای مسحوق بیفزایند و در احتراق و شقاق استعمال نمایند

قیروطی هوفلاند بگیرند قیروطی ساده ٤٠ گرم اکسید روی معمول لیکوپود مسحوق مکد ١ گرم مخلوط کنند و در قروح اجفان استعمال نمایند

پوماد هانش بگیرند مسکه تازه ٣٠ گرم اکسید روی ٢ گرم تریاک مسحوق ٥ سانتی گرم مخلوط کنند و در دفع امپتیگوی مزمن تمریخ نمایند

پوماد پلومبائین معمول مارک بگیرند پلومبائین ٥ گرم سولفات روی ٢ گرم پیه مذاب ٣٠ گرم مخلوط کنند (**پلومبائین** عبارت از ماده ایست معدنی که با آن مداد میسازند و هیچ جزء طبیعی با سرب ندارد و یک قسم زغال طبیعی است که ترکیب شیمیائی آن با زغال چوب فی الجمله اختلافی دارد)

پوماد ژانن بگیرند کلمل ٥ گرم مسحوق طوطیا مسحوق گل ارمنی مکد ١٠ گرم پیه مذاب ٣٠ گرم مخلوط کنند و در رفع لکه روی قرنیه استعمال نمایند

پوماد دافع ورم جفن معمول هوبرت بگیرند وازلین ١٠ گرم اکسید روی سوب سفید مکد ٥ سانتی گرم مخلوط کنند و روزی سه دفعه در روی کنارهای جفن تمریخ نمایند

گلیسره دافع اکزما معمول ژنتر الث بگیرند اکسید روی ١٠ گرم کلمل ٥ گرم گلیسرین ١٢٥ گرم مخلوط کنند

کحل منضج معمول اسکارپا بگیرند طوطیا ٤ گرم صبر سقوطری کلمل مکد ١ دسی گرم مسکه تازه ١٥ گرم مخلوط کنند و در لکه روی قرنیه استعمال نمایند

پوماد سیانور روی معمول کونیر بگیرند سیانور روی ١٢ سانتی گرم پیه مذاب که کاکائو مکد ٥ گرم مطابق معمول پوماد سازند و هر ربع ساعت فاصله بقدر یک دانه لوبیا بروی جبهه و اجفان و شقیقه‌ها تمریخ نمایند

گلیسره کلورور روی معمول هرزونو بگیرند کلورور روی ١ گرم گلیسرین ١٠٠ گرم مخلوط کنند و این گلیسره قابض و فی الجمله محرق است و در قروح ضعیفه و سرطانی دابان افاده نمایند

در بیان محصولات محرقه روی

بعضی اوقات سولفات دوی را در قروح غیر موجعه استعمال میکنند ولی محصول محرقی که بیشتر استعمال مینمایند عبارت است از کلورور دوی

محلول اشباع شده کلورور دوی معمول کلووت بگیرند اب ١٠ کلورور دوی ٢٠ در صراحی مخلوط کرده بهم زنند تا حل شود و در استعمالات متعارفه کفایت میکند اما اینکه در صراحی در داری یک جزء اب و سه جزء کلورور دوی داخل نمایند و زیادتی کلورور که بطور غیر محلول میماند موجب حرارت و ابقای تمکر در و باین محلول داغ میکنند قروح سفلیسی و شانکر نرم و شانکر فاژدنیک ولکه های مخاطی را و بواسطه این عمل سکاتریس حاصل میگردد و لباس هم لکه نمیشود و گاه لازم میشود که این عمل را مکرر بکنند و باعانت ذراقه **پراواز** از ١ تا ١٠ قطره این محلول را در لیپوم و گواتر و اقسام کیستها و اقسام تومورها ذرق مینمایند و از این عمل تموت ماده نتیجه میشود و بسرعت و سهولت استیصال ان ممکن میگردد

خمیر محرق کلورور دوی معمول کانکوان و مطابق کدکس بگیرند کلورور دوی مذاب ١ اکسید دوی ٢ ارد گندم که در گرم خان ١٠٠ درجه خشک کرده باشند ٣ اب مقطر ١ کلورور دوی را در حالت برودت در اب حل کنند و اکسید و ارد را افزوده بدقت مخلوط نمایند و خمیری سازند و بهر ضخامتی که میخواهند در روی سنگ مرمر بگسترانند و بهر اندازه که میخواهند قطع کنند و یا از ان سطوانه ها سازند و این قطعات را در صراحی در داری که محتوی اهک زنده باشد حفظ نمایند و چون این قطعات را بروی جلد بی بشره منطبق سازند پس از چند دقیقه احساس حرارت موجعی گشته که منجر به احساس حرقت میشود و اسکاری که بواسطه خمیر کانکوان حاصل شده پس از هشت تا ده روز ساقط میگردد و این اسکار سفید و صلب و ثخین میباشد و خمیر کانکوان در روی جلد با بشره اثری نمیکند

خمیر انتیمونی کانکوان بگیرند کلورور انتیمون ١٠ گرم کلورور دوی ٢٠ گرم ارد گندم و ٥ گرم مطابق معمول خمیر سازند و در تومورهای سرطانی استعمال کنند

محرق کلورور دوی و گوتاپرکا معمول ویکر بگیرند گوتاپرکا کلورور دوی مکرر یک جزء گوتاپرکا را ذوب کنند و کلورور دوی را در مذاب داخل نمایند و محصول را بطور قرص و یا اسطوانه و یا شکل دیگری مرتب کنند و در وقت استعمال این قطعات را با الکل تر نمایند

غسول کلورور دوی معمول موژگان بگیرند کلورور دوی از ١ تا ٥ اب ١٠٠ حل کنند و صاف نمایند و جهت منع از حصول دم سطح جراحات را بشویند

محلول دافع ورم مجرای بول معمول گودریوت بگیرند کلورور دوی مایع دوی ٢٥ قطره اب مقطر ١٠ گرم حل کنند و روزی دو یا سه دفعه ذرق نمایند و محلول کلورور دوی را در ١٠٠٠ را در دفع سوزاک استعمال میکنند

محلول کلورور دوی معمول بوژنیت بگیرند کلورور دوی ١٠ گرم اب ٥٠ تا ١٠٠ گرم حل کنند و روزی یک یا دو دفعه بقاده جراحات را تجدید کنند و از بدو تا پاک نموده با این محلول بشویند

محلول کلورور دوی معمول فوول بگیرند کلورور دوی ١ گرم اب ١٠٠ گرم

حل کنند و در ورم حلق نزله و قروح خفیفه کمی از این محلول ملطول کنند

محرق سولفات دوی بگیرند سولفات انیدر دوی ٣٠ گرم گلسیرین ٤ گرم مخلوط نمایند و بروی شرپی مانند خمیر این مخلوط را گسترانیده استعمال کنند

کدمیوم

کدمیوم فلزی است که در سال ١٨١٨ میلادی مطابق ١٢٣٤ هجری یکی از دانشمندان بدوا از دو معدن اکسید دوی کشف نمود و جسمی است جامد سفید مانند قلع و بی بو و بیطعم و خیلی درخشنده و قابل انطراق و بسهولت ذوب میگردد در شروع بخار زیاد و حرارتیکه قدری بالاتر از حرارت جوشیدن بخار باشد منمایند چون با زیاد در هوا ازاد حرارت دهند مشتعل شده و با یک دود زرد قهوه رنگی میسوزند و اکسیدان تشکیل میگردد که زرد رنگ و یا قهوه است و هیدراتان محلول در امونیاک ولی در کربونات امونیاک هیچ حل نمیشود و بواسطه همین صفت از مس و دوی تمیز داده میشود و اکسیدان با بعضی اسیدها مرکب شده و تولید ترکیبات ملحی قابل تبلور مینماید و این املاح در صورتیکه محلول در اب باشند بواسطه سولفید دو ایدروژن رسوب زردی میدهند که عبارت است از سولفور کدمیوم و حال انکه املاح دوی رسوب سفیدی حاصل مینمایند و کدمیوم فلزی در طب استعمالی ندارد و فقط سولفات و یدور و او را در خارج استعمال مینمایند

سولفات کدمیوم

سولفات کدمیوم ملحی است بیرنگ و جاذب الرطوبه و متبلور بشکل منشورهای چهار وجهی متوازی الاضلاع و محلول در اب و نسبتا قابض و مانند سولفات دوی اثر میکند ولی در مقابل اقوی از ان است و بعضی از دانشمندان این ملح را در دفع اورام چشم که سبب انها سوء مزاج بود استعمال مینمایند و بعضی دیگر از ان در دفع لکه قرنیه و کدورت ان بکار میبرند و زرق ان در دفع ورم گوش و سوزاک نیز معمول میدارند

کحل معمول فرنمولر بگیرند سولفات کدمیوم ٥ سانتی گرم گلاب ٤٥ گرم لودانم سیدنم ٢ تا ٤ قطره حل کنند و در دفع قرحه قرنیه در چشم قطور نمایند

کحل دافع رمد معمول سیشل بگیرند سولفات کدمیوم ٥ سانتی گرم اب مقطر ١٠ گرم لودانم سیدنم ٤ قطره حل کنند و روزی سه یا چهار دفعه هر دفعه ١ یا ٢ قطره در ما بین اجفان قطور نمایند

کحل قابض تریاک دار معمول وست بگیرند سولفات کدمیوم ٥ سانتی گرم تنطور تریاک ٥ گرم اب مقطر ٢٥ گرم مخلوط کنند و در لکه قرنیه و رمد مزمن چند قطره در ما بین اجفان بچکانند

کحل معمول گودرون بگیرند سولفات کدمیوم از ٥ تا ١٥ سانتی گرم لعاب صمغ عربی ١٥ گرم حل کنند

یدور کدمیوم

یدور کدمیوم ملحی است سفید و مروارید و نسبتا درخشنده و خیلی محلول و در مجاورت هوا فاسد نمیشود و این یدور از عوامل مقشر و محلل است و مقدار شربت ان از ٥ تا ١٠ سانتی گرم و با مواد دسمه پوماد هائی از ان میسازند که در مجاورت هوا رنگین نمیگردند

پوماد معمول گارود بگیرند یدور کدمیوم ١٢ گرم پیه مذاب ٦ گرم پوماد سازند

پوماد معمول بومت بگیرند یدور کدمیوم ١ پیه مذاب و تازه ٨ و ید یک ساعت صلابه کرده با پیه مخلوط کنند و این پوماد را مانند پوماد ید و در سرها استعمال مینمایند

در چهل و هشتم — ریوند

پ ریوند ع راوند ف روبارب ل رادیکس ری ریشه چندین قسم ریباس را که همهٔ آنها (ریوند)
از طایفهٔ پولیگونه (کثیرالاضلاع) میباشند ریوند مینامند و این قسم عبارتند از ریباس مواج
ل ریوم اوندولاتوم و ریباس پن ل ریوم پالماتوم و ریباس صلب ل ریوم
کومپاکتوم و ریباس جنوبی ل ریوم اوسترال و ریوند هائی که در تجارت متداولند عبارت
از اقسام ذیل میباشند اولاً ریوند مسکو بشکل قطعات غیر منظمی است که رنگ آنها زرد تیره است و (ریوند مسکو)
کناره آنها مانند مرمر سفید و قرمز و زرد و بوی آنها مطبوع و طعمشان تلخ و قابض و براق را بشدت مانند زرد
زعفران رنگین میکند و چون آنها را بجایند در زیر دندان صدا مینمایند و این قسم که گران بهاتر از سایر اقسام است بومی
تاتارستان چین میباشد و از آنجا به سیبریه حمل میکنند و مامورین حکومت روس با دقت ریوند اعلا را جدا کرده و
جهة نشانه سوراخهای کوچکی که در آن موجود بوده بزرگ مینمایند زیرا که حکومت قبول نمیکند مگر ریوند بسیار
اعلا را و از این جهة است که بهترین علامت ممیزه این قسم ریوند وجود سوراخهای بزرگ صاف در آن میباشد
ثانیاً ریوند چینی بشکل پارچه هائی است مدوّر و رنگ آنها زرد چرکین و دارای صلابت خیلی زیادی از قسم (ریوند چینی)
مسکو و طعمشان تلخی مخصوصی دارد و در زیر دندان بشدت صدا میکنند و رنگ مسحوق آنها زرد نارنجی و در یکی
از انتهاهای این پارچه ها اغلب اوقات سوراخ کوچکی موجود است که در آن قطعات بندی که بآن کشیده شده اند
دیده میشود
ثالثاً ریوند ایرانی که ریوند مسطح نیز نامیده میشود رنگ این قسم ریوند کدر و نسج آن مستحکم و مانند ریوند (ریوند ایرانی)
چینی دارای سوراخ است و این قسم ریوند را از تبت از راه روسیه و یا هند بفرنگ میبرند و بشکل قطعات مستطیلی
میباشد که از یک طرف مسطح و از طرف دیگر محدب اند و خیلی گران بها است
رابعاً ریوند فرانسه بشکل پارچه های قرمز رنگی است که دارای خالهای چند اند و بصعوبت براق را (ریوند فرانسه)
رنگ زرد رنگین میکند و در زیر دندان چندان صدا نمینماید و این قسم پست ترین اقسام است
باید دانست که متقدمین از دانشمندان یونان باسم راپونتیکوس ریشه را مینامیدند که بواسطه مردمان
بیابانی ممالک آسیا یعنی بربرها حمل و نقل میشد و لفظ راپونتیکوس مرکب است از دو کلمه یکی را که بمعنی
آن ریشه است و دیگری پونتیکوس که مشتق از پونت اوکزن بود بمعنی دریای سیاه و در زبان
لاتینی آنرا رابار باروم مینامند و روبارب که بمعنی راوند باشد مشتق از این لفظ است
و مصنف میگوید چون در لفظ راوند تفکر و تعمق نمائیم همین معنی استنباط میشود چه کلمه وند در پارسی
بمعنی مردمان بیابانی است مثل آنکه مردمان چادرنشین بیابانی را باین لفظ موصوف کرده و مینامند مانند احمد
وند و بیرانوند و سگوند و غیره پس لفظ راوند مرکب از دو کلمه پارسی است یکی را بمعنی ریشه و دیگری وند
بمعنی مردمان بیابانی چنانکه در تحقیق لفظ راپونتیکوس ذکر شد بهر جهة چون ریوند اغلب اوقات کرم میزند و آنرا سوراخ
میکند حفری میسازند گرد ریوند را با آب و این سوراخها را بآن میگیرند پس در وقت خریدن احتیاطاً پارچه ها

ریوند را باید شکست تا این تقلب مکشوف شود
دانشمندان کیمیا که ریوند را تجزیه کرده در وجود مواد ذیل در آن متحد القول اند ۱ مادهٔ تلخ موسوم به راپونتیسین
۲ مادهٔ ملونه موسوم به ریئین یا رابار بارین ۳ آهک و پتاس ۴ اسید اوکسالیک و اسید ملیک و اسید سولفو
ریک ۵ صمغ و نشاسته ۶ تنن ۷ ماده سلولی و ماده خشبی ۸ آب و اسید اوکسالیک در ریوند بحالت کلسی
و کلسات آهک میباشد و تبلّرهای آن در وقت جاییدن در زیر دندان خورد شده و صدا میکنند و یک ثلث وزن
ریوند چینی و ریوند ایرانی این ملح است و ریوند مسکو کمتر این ملح را دارد و ریوند غیر نوع در انگلستان تقریباً در ۱۰۰
جزء دارای ۱۰ جزء این ملح است و ماده ملونه و مادهٔ نشاسته در این قسم بیشتر از اقسام تجارتی
چنین میگویند که ریوند بواسطه حرارت متمادی خواص مسهلهٔ اش مفقود میگردد و از این جهة است که یک وقتی ریوند
بو داده را مانند عوامل مقویه استعمال میکردند و طریق ساختن ریوند بو داده باین نهج است که گرد ریوند را در
ظرف نقره ریخته حرارت دهند تا اسمر اللون شود
ریوند کاملاً بواسطه عمل هضم تجزیه نمیشود و ماده ملونه و ماده تلخ آن در خون داخل میگردد و از این جهة است
رنگ زرد قاروره اشخاصی که ریوند آشامیده اند و نیز عرق این اشخاص اغلب زرد رنگ میشود و هم چنین
است شیر مرضعات که علاوه بر اکتساب رنگ زرد دارای تلخی گشته و خاصیت تلیینی نیز در آن موجود میگردد
و این خاصیت در بعضی مواقع در اطفال بی فایده نیست
سفوف گرد ریوند در شربت دم کرده و یا جوشانده آن موجب بروز اسهال برقی میگردد و مورث قولنج نمیشود و
معده و امعاء را خسته نمیکند و سایر مسهلات عموماً اشتها را کم کرده و مورث یک نوع کسالت مزاجی میشوند
برخلاف ریوند اعمال معده را قوت داده و بر هیجان بدن می افزاید و بواسطه تجربه ثابت شده است که ماده مسهل
ریوند با تنن و یک عنصر تلخی ترکیب یافته و از این جهة است آثار مقویه که از آن بروز میکند زیرا که هر این دو ماده مانند
عوامل مقویه اثر مینمایند و نیز بواسطه تجربه ثابت کرده اند که ریوند بدواً اسهال می آورد و بعد الآن هضم را مستحکم
میکند و این اثر مثل آنکه یک وقتی معتقد بودند نه بواسطه قبض است بهر جهة قدمای از دانشمندان چون آثار
خواص مقویهٔ ریوند را مشاهده کردند آنرا مانند مسهلات حاره که استعمال آنها را در امراض ورمی خطرناک می
دانستند تصور نمودند و در امراض ضعفی که شرایط استعمال مسهلات موجود بود استعمال ریوند را جایز
میدانستند و در چندی قبل در استعمال ریوند مبالغه نموده و از آن در غالب امراض معمول میداشتند ولی امروز
فقط استعمال آن منحصر در دفع امراض جهاز هضمی است و مخصوصاً استعمال میشود در سوء هضمی که بدون
حمی بود و نتیجه امراض حاده نباشد و با تلخی دهان و احساس وجع خفیفی در قسمت فوق معده و یبوست طبع همراه
بوده و نیز در سوء هضمی که بسبب آن عدم حرکت و نشستن در یک محل باشد و سوء هضم زنان و پیران و در سوء
هضمی که مشاهده میشود در اشخاص مبتلی به کلوروز و در زنان عصبانی و در اشخاص مبتلی به مالنخولیای مراقی
و نیز از آن در اسهال صفراوی استعمال میکنند بعضی آن قسمی از ورم حاد معا که بدون حمی بود و با قرمزی زبان
همراه نباشد مریض در حالت افتادگی نبوده و از اشتداد و ازدیاد مرض طبیب مخوف نباشد و نیز ریوند را در
ذوسنطاریای وبائی معمول میدارند بعضی در همه امتداد مرض و بعضی دیگر تجویز نمیکنند مگر در ابتدای مرض
وقتی که مدفوع چندان خون آلود نبود و در دفع دیدان معوی نیز ریوند موثر است بخصوص در صورتیکه با کلمل

مرکب شده باشد

گرد ریوند را چون از ۰٫۱۰ تا ۰٫۵ سانتی گرم با هر غذا بیاشامند مانند مقویات اثر میکند و از ۰٫۱۳ دسی گرم و ۲ گرم تا ۴ گرم مانند مسهلات و مقدار شربت مطبوخ آن بطور مسهل از ۵ تا ۶ گرم است که در ۵۰۰ گرم آب دم کنند و چون نقوع آنرا خواسته باشند استعمال نمایند باید مقدارش را ضعف کرد و عصارهٔ مائی ریوند و عصارهٔ الکلی آن بمقدار ۰٫۵ دسی گرم تا ۱ گرم مثل مسهلات در سیستم عمل میکند و بعضی از اطبا مضغ ریوند را تجویز می کنند که مریض آنرا جائیده و آب دهان را فرو برد و این طریقه بر سایر طریقه ها ترجیح داده بود

مواد مانعة الجمع جمع ما بین آب آهک و امتیک و مطبوخات قابضه با ریوند و محصولات آن

در بیان محصولات ریوند و نسخه های مستعمله آنها

گرد ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند چینی مقدار منظور نیم کوب کرده در گرم خان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و از موی ابریشمی نمرهٔ ۱۲۰ بیرون بیزند و نخاله خشبی که باقی میماند دور بریزند و از ۱۰۰ اجزاء ریوند ۹۲ جزء گرد باید بدست آورند و مقدار شربت این گرد مانند مقویات معده از ۱ تا ۵ دسی گرم و مانند مسهلات از ۴ دسی گرم تا ۴ گرم است

سفوف مسهل معمول فوردیس بگیرند ریوند ۲۵ سانتی گرم نمک سینیت ۵ دسی گرم نرم سائیده مخلوط کنند و در یک بسته بریزند و از ۴ تا ۱۲ بسته در عرض روز بیاشامند

گرد مرکب ریوند معمول واسای ادمبورک بگیرند ریوند ۲۵ منیزی مکلس ۷۵ زنجبیل ۱۲ نرم سائیده مخلوط کنند و از ۲ تا ۱۰ گرم سفوف نمایند مانند مسهلات عمل میکند

حب صابونی ریوند معمول واسازی اسپانیول بگیرند گرد ریوند ۵ دسی گرم صابون طبی ۰ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده ده حب سازند و از ۱ تا ۵ حب بطور مسهل و تقویت معده بنوشند

تیزن ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند چینی ۵ گرم نیم کوب کرده در ۱۰۰۰ گرم آب بخیسانند و صاف کرده در حصول اسهال و تقویت معده پیاله پیاله بیاشامند

تیزن مسهل ریوند بگیرند ریوند ۱۵ گرم نیم کوب کرده در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف کرده جهة حصول اسهال طرف صبح پیاله پیاله بیاشامند

شربت ریوند بگیرند ریوند ۱۰۰ آب ۵۰۰ قند ۱۰۰۰ ریوند را نیم کوب کنند و مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و قند را در مصفی حل کنند و ۳۲ گرم این شربت دارای مواد محلوله ۲ گرم ریوند است و مقدار شربت آن از ۴ تا ۳۲ گرم

شربت مرکب ریوند بگیرند ریوند ۲۰۰ گرم ریشه خشک کاسنی ۲۰۰ گرم برگ خشک کاسنی ۳۰۰ گرم برگ شاهتره ۱۰۰ گرم برگ سرخس ۱۰۰ گرم میوه کاکنج ۵۰ گرم دارچینی ۲۰ گرم صندل سفید ۲۰ گرم قند ۳۰۰۰ گرم آب مقطر مقدار کافی ریوند و دارچینی و صندل را نرم بکوبند و ۱۰۰۰ گرم آب در مدت دو روز بخیسانند و آنها

را بجهة مدت ۶ ساعت بگذارند دم کشد و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و در ۱۰ جزء این مصفی ۱۸ جزء قند بدحالت بیرون حل کنند و از طرف دیگر سایر مواد را نرم کوفته و با تفاله مصفای مذکور در ۵۰۰۰ گرم آب جوش داخل کنند و بگذارند ۱۲ ساعت دم کشد و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نموده و مصفی را با باقی مانده قند شربت سازند و در هنگام قوام شربت اول را داخل نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای مواد محلوله ۹۹ سانتی گرم ریوند است و این شربت که از عوامل مقوی معده است باسم **شربت مرکب کاسنی** نیز نامیده میشود و در حصول اسهال در اطفال خیلی مستعمل است و مقدار شربت آن یک قاشق چای خوری است که در عرض روز دو سه دفعه بطفل بخورانند و در بزرگان از ۱۰ تا ۴۰ گرم آنرا استعمال میکنند و بعضی از دانشمندان جهة محافظت این شربت $\frac{15}{1000}$ تعفین دارچینی و $\frac{15}{1000}$ تعفین صندل بر آن می افزایند

قرص ریوند بگیرند گرد ریوند ۳۲ مسحوق قند ۴۰۰ با مقدار کافی یک لعابی قرصهای ۶ دسی گرمی سازند و مقدار شربت آنها از ۵ تا ۴ عدد است

ریوند گرانولی مانتل بگیرند ریوند مسکو ۱ قند ۳ مطابق معمول گرانول سازند

پوسیون مسهل ریوند بگیرند ریوند ۵ گرم در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف نموده ۲۰ گرم شربت مرکب کاسنی بیفزایند و بیک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل شیرخشت و ریوند معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ریوند نیم کوب ۴ گرم شیرخشت ۵۰ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم ریوند را در آب جوش مدت ۲۰ دقیقه دم کنند و شیرخشت را حل کرده صاف نمایند و در یک یا دو دفعه بیاشامند

مطبوخ قلیائی ریوند معمول واسای اطریش بگیرند ریوند نیم کوب ۶ کربونات متبلر سود ۲ آب مقطر ۱۰۰ مخلوط کرده چند لحظه بجوشانند و بعد بگذارند سرد شود و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این مطبوخ از ۲ تا ۵ گرم مقوی معده و از ۱۰ تا ۵۰ گرم مسهل است

تیزن دافع دوسنطاریا معمول زیمرمان بگیرند ریوند نیم کوب ۴ گرم طرطیر آبی ۳۰ گرم جو ۶ گرم آب ۲۵۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و در دفع دوسنطاریا پیاله پیاله بیاشامند

پوسیون محلل معمول سیودبور بگیرند گرد ریوند ۱۰ گرم بی کربونات سود ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم عرق نعناع ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و هر قاشق سوپ خوری این پوسیون تقریباً دارای ۵ دسی گرم ریوند است و در دفع برسوز و نفخ شکم و یبوست طبع از ۲ تا ۵ قاشق سوپ خوری در عرض روز بیاشامند

شراب مرکب ریوند بگیرند شراب مادر ۵۰۰ گرم گرد ریوند ۶ گرم مسحوق دارچینی ۴ گرم مدت هفت روز بخیسانند و صاف کنند و از ۳ تا ۶ گرم این شراب را در دفع اسهال استعمال میکنند

شراب ساده ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند نیم کوب ۶ شراب گرناش ۱۰۰ مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این شراب بمقدار ۲ تا ۳ گرم مقوی معده و بمقدار ۵ تا ۵۰ گرم مسهل است

شراب ریوند مطابق واسای دانمارک بگیرند ریوند نیم کوب ۹ پوست نارنج ۲

فاقد صغاد شراب اسپانول ۱۰۰ مدت ۳ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده بر محصول بیفزایند
قند ۱۲ حل کرده با کاغذ صاف نمایند و این شراب بمقدار ۲ تا ۵ گرم مقوی معده و بمقدار ۵ تا ۳۰ گرم مسهل است

فقاع مسهل معمول سیدنم مطابق نسخهٔ بوشاردا بگیرند ریوند نیم
کوب ۱۰ گرم مدت دو روز در ۱۰۰۰ گرم فقاع بخیسانند و بعد صاف کنند اطفال مسهل بسیار خوبی است

فقاع مسهل سیدنم مطابق نسخهٔ ژانل بگیرند بسفایج ۱۰ ریشهٔ ریوند بستانی
(راپونتیك) برگ سنامونی خشك مکده برگ تازه کوکلشا یا برگ مرمیر مکده ۳۰ ریوند ریشه تازه رفود مکده
۱۵ نانخواه دانه فقاع تند ۹۰۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و از ۵۰
تا ۳۰۰ گرم این فقاع را مانند مسهل استعمال نمایند

معجون مرکب ریوند (معجون کاتولیکوم) مطابق کدکس بگیرند
ریشه بسفایج ۱۰ ریشه کاسنی ۴۰ برگ غافث برگ سرخس مکده پولیپ فلوس خیارشنبر پولپ تمر هندی مسحوق
ریوند چینی مسحوق سنامکی مکده مسحوق اصل السوس ۲۰ مسحوق دانهٔ بادیان مسحوق تخم گل و مکده ۳۰ قند ۱۲۸ آب مقطر
۲۰۰ ریشه‌ها و برگها را خورد کنند و با آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند تا یك ثلث باقی ماند و با فشار صاف کنند و قند را
بر مصفی افزوده بمجددا حرارت دهند تا محصول بقوام شربت غلیظی گردد و از روی آتش برداشته اول پولپ فلوس
و تمر را داخل کنند و بعد گردها را و بدقت مخلوط نمایند و این معجون یك هضم و ملین مواد مسهله میباشد و مقدار شربت
آن از ۵ تا ۲۰ گرم است

عصارهٔ ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند چینی نیم کوب کرده ۱ آب مقطر ۵ ریوند را در
۵ جزو آب مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و تفاله را که باقی مانده خیسانیده نیز با فشار صاف
نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنها را برداشته در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ
نرم قوام آورند و مقدار شربت این عصاره در تقویت معده از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم و از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم
آن مسهل است

عصارهٔ الکلی ریوند بگیرند ریوند نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه مقدار کافی ریوند را در الکل
بخیسانند تا تمام مواد محلوله آن حل شود و بعد صاف کرده مصفی را در حمام ماریه تقطیر نمایند تا الکل گرفته شده
و محصول بقوام عصاره گردد

عصارهٔ مرکب ریوند مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند از یك طرف عصارهٔ
ریوند ۳ عصاره صبر زرد ۱ آب مقطر ۴ باعانت حرارت ملایمی حل کنند و از طرف دیگر صابون جلب ۱ الکل ۹۰
درجه ۴ نیز حل کنند دو محلول را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر نمایند و این عصاره که مسهل است مقدار
شربتش از ۲ تا ۵ دسی گرم میباشد

تعفین ریوند مطابق کدکس بگیرند ریوند نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده
روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و از ۱۰۰ جزء الکلی که استعمال کرده ۹۰ جزء
تعفین بدست میآید و مقدار شربت این تعفین که مسهل است از ۲ تا ۱۵ گرم بطور پوسیون میباشد

تعفین مرکب ریوند مطابق دواسازی انگلستان بگیرند ریوند

نیم کوب ۱۰۰ هیل نیم کوب تخم گشنیز نیم کوب زعفران خورد کرده مکده ۱۵ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ مدت چهارده روز
بخیسانند و صاف کنند و در روی تفاله نیز بقدری الکل بریزند و صاف کنند که محصول ۱۰۰۰ گرم گردد و مقدار
شربت این تعفین در تقویت معده از ۱ تا ۳ گرم و بطور مسهل از ۳ تا ۱۵ گرم که مانند پوسیون بیاشامند

الکسیر مبارك (تعفین ریوند مرکب با صبر) مطابق دواسازی انگلستان بگیرند ریوند نیم کوب ۴۰ صبر ۲۰ هیل ۱۵ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ مدت هشت روز بخیسانند
و با کاغذ صاف نمایند و در تقویت معده از ۲ تا ۴ گرم و بطور مسهل از ۱۰ تا ۲۵ گرم استعمال نمایند

گرد مرکب ریوند مطابق دواسازی ژرمانی بگیرند هید روکربونات منیزی
۶۰ قند ۴۰ ریوند ۱۵ اسانس رازیانه ۱ مخلوط کنند

گرد ریوند و منیزی بگیرند منیزی مکلس گرد ریوند مکده ۵ گرم مخلوط کرده در ۱۵ بسته مساوی
بر بندند و در دفع برسو و گاستر الژی قبل از هر غذا یك بسته بیاشامند

گرد اهك و ریوند معمول نیکولائی بگیرند گرد مرکب اهك ۵ گرم گرد ریوند
۵ دسی گرم مخلوط کنند و در دفع برسو و وجع معده شبها هنگام سفوف نمایند

گرد ریوند و تریاك بگیرند گرد ریوند ۵ گرم مسحوق تریاك خالص ۱ دسی گرم مخلوط کرده در
۱۵ بسته مساوی بر بندند روزی یك بسته قبل از غذا در دفع گاستر الژی ضعفی سفوف نمایند و هرگاه
در معده ترشی زیادی تولید شود بر نسخهٔ فوق ۵ گرم منیزی مکلس بیفزایند و در این صورت آنرا **گرد
ریوند و منیزی تریاك دار** میگویند

حب ملین معمول هوفلاند بگیرند عصاره صفرای گاو صابون طبی ریوند مسحوق
مکده ۵ گرم عصارهٔ بیلادنت مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند و در دفع یبوستی
که سبب آن اختلال ترشح صفرا بود صبح و عصر از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند

حب ملین معمول مصنف بگیرند عصارهٔ ریوند ۲ گرم عصارهٔ زهرهٔ گاو ۲ گرم
صابون طبی ۱ گرم عصارهٔ اذاراقی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و در دفع یبوست طبعی
که سبب آن قلت ترشح صفرا و تنبلی روده بود شبی از ۵ تا ۱۰ حب بعد از شام بنوشند

حب مسهل معمول بیمارستانهای لیون بگیرند گرد ریوند گرد جلب مکده
۲ گرم طرطرات اسید پتاس ۴ گرم مطابق معمول حبهای ۴۰ سانتی گرمی سازند

حب موزلی بگیرند مسحوق ریوند چینی مسحوق زنجبیل مکده ۵ گرم با مقدار کافی شربت دارچینی
۴۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

سانگنارین عبارت از الکلوئیدی است که از ریشه **سانگینار یا کانادانسیس**
که از طایفهٔ **پاپاوراسه** است استخراج میکنند و نیز آنرا از ریشه و برگ **شلیدونیوم
ماژوس** اخذ مینمایند و جسمی است غیر محلول در آب و در الکل بمقدار کم محلول و در بنزین سولفور
کربون و کلوروفورم و پترول محلول‌تر است و از عواملی است که بمقدار کم چون استعمال شود محرك و
مقوی و بمقدار زیادتر مسهل و مقیئی میباشد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ سانتی گرم است بطور حب

حرف ز

در فصل پنجاه و نهم — زاج و سایر محصولات الومینیوم

زاج سفید

الومینیوم فلزی است که در سال ۱۸۲۷ میلادی بواسطهٔ **وُهلِر** نام کشف گردید و این فلز از حیثیت ترکیباتش در مابین منیزیوم و گلسینیوم واقع میشود ولی بواسطهٔ خواص اصلی و حقیقیش نزدیک به نقره است وزن مخصوص ان ۲/۵۶ تا ۲/۶۷ است و رنگ ان سفید شبیه به نقره و مانند طلا و نقره دارای قابلیت انطراق و مانند نقره دارای ارتجاعیت و مانند بلور صوت را منعکس میکند و در حرارتی بالاتر از درجه حرارت ذوبان روی ذوب میگردد و مذاب ان مایعی است از جنس که در قالبهای شنی و فلزی میتواند ریخته شود و این فلز حرارت و الکتریسته را بخوبی هدایت میکند و چون خالص بود در مجاورت اب گرم و اب سرد و هوای خشک و مرطوب فاسد نمیگردد ولی اکثر ان فساد پذیر است و بخار گوگرد و بخار هیدروژن سولفوره و اسید سولفوریک خالص و بااید در ان اثر نمیکند و اسید ازتیک با اشکال در ان اثر مینماید ولی اسید کلوریدریک انرا حل میکند و محلولات پتاس و سود و کلوردهای سدیوم انرا حل کرده بخار هیدروژن متصاعد گشته و تولید الومینات مینماید و با غالب فلزات تولید الیاژ میکند

الومینیوم خالص در طب استعمال ندارد و فقط سولفات الومین و پتاس (زاج سفید) و سولفات الومین دامنیاك و سولفات الومین در طب استعمال میشوند

زاج سفید (ز ـ زاغ) ع شب ف الون ل الومان ی اِستوپتریا

عبارتست از سولفات الومین و پتاس و ملحی است بی رنگ و بی بو و تبلرهای ان مثمن الوجوه و طعم ان مایل به شیرینی و قابض و ترش و کاغذ تورنسول را قرمز میکند و در الکل خالص غیر محلول و در هم وزن اب ۹۰ درجه و ۱۸ مقابل وزن اب سرد حل میگردد و در ۹۲ درجه حرارت در اب تبلر خود ذوب میشود و در تجارت چندین قسم زاج متداول است اول زاج رومی که از ایتالیا بخصوص از تولفا می اورند و این قسم دارای کمی سیلیس و اهن است دوم زاج روشن که اسم یکی از شهرهای سوئد است سوم زاج شرقی بشکل قطعات غیر منظمی است که از یك طبقه قرمز رنگ بسیار نازکی پوشیده شده اند چهارم زاج انگلیسی بشکل قطعات بزرگ سفید رنگی است که کناره انها مانند خاك است پنجم زاج لیژ از سایر اقسام غیر خالص تر است و دارای سولفات اهن میباشد ششم زاج پاریسی از همه اقسام مذکوره خالص تر است و بواسطهٔ تکلیس گل رسی که در یك اکسید کردن اهن بکار برده اند ساخته میشود باین طریق که گل رس تکلیس شده مذکور را در اسید سولفوریك حل کرده و سولفات پتاس را بر محلول می افزایند و در مملکت ما یعنی ایران در دکاکین قزوین و دکاکین طارم کارخانجات چندی جهة ساختن زاج موجود است و مبالغی در سال از این کارخانجات زاج بخارج حمل میکنند و این زاجها دارای صفاتی میباشند که در زاج شرقی ذکر کردیم

زاج سفید را در داخل چون بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم اثر میکند و بمقدار طبی یکی از عوامل بسیار مفید داروهای قابض است و در داخل انرا در دفع سیلانات مخاطی مزمن و دفع نزف الدمهای پیسیو و اسهالهای

مزمن و قولنج سربی تجویز مینمایند و در خارج بطور فندق و غسول و غرغره در دفع اقسام رمد و سیلانهای مزمن را دادم مرهم حلق استعمال میشود و نه انست که اثران منحصر به قبض باشد بلکه از عوامل تحریش و معوضی محسوب میگردد که از جمله اثاران یکی تبض است و به تنهائی زاج مکلس را در خارج جهة حصول خشکریشه بکار میبرند در دفع نموهای غاریچی شکل و در دانسداد نزف الدمها استعمال ان متداول است

پادزهر کربونات سود را در دفع سمیت زاج سفید استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع قلیائیات و کربوناتهای انها و اغلب املاح فلزی و شیر و غیره را با زاج نباید استعمال کرد

در بیان نسخجات اول زاج و سایر محصولات الومین

زاج مکلس (سولفات الومین و پتاس خشك شده) مطابق کدکس

بگیرند سولفات متبلر پتاس و الومین مقدار منظور در بوته بزرگی داخل کرده و تا ۲۰۰ درجه حرارت بران داده کنند این ملح ذوب شده و خیلی منتفخ میشود و حرارت را امتداد دهند تا دیگر بخار ابی از ان متصاعد نگردد و ۱۰۰ جزء زاج متبلر ۵۵ جزء محصول بدست می اید و این محصول محرق خفیف و قابض است و انرا در دفع ورم حلق و دانه و ورم مزمن حلق در حلق نفوخ میکنند و در دوران در جراحات غاریچی و نموهای زیادتی و نموهای بواسیری مستعمل و مفید است

گرد زاج سفید مطابق کدکس

زاج را در هاون چینی یا دسته چوبی نرم صلایه کنند و از موئی نمره ۱ ابریزند و از ۱۰۰ جزء زاج ۹۸ جزء گرد حاصل میشود و این گرد را بطور نفوخ در اورام مزمن و اورام دانه حلق و سقوط لهات خیلی زیاد استعمال میکنند و نیز در روی جراحات ضعیفی دور میپاشند

سروم زاجی معمول ماراك

بگیرند زاج ۸ گرم در ۵۰۰ گرم سروم مصفی حل کنند در دفع اسهالهای مزمن و نزف الدمهای پیسیو با فنجان کوچك متعدد جا در عرض روز بیاشامند و **شربت زاجی معمول پارسون** مخابر همین سروم زاجی است و **تیزن زاجی معمول دوریل** عبارت است از ۵۰۰ گرم سروم و ۴ گرم زاج

لیموناد الومینی

بگیرند زاج ۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کنند و مانند شربت در تقدم بحفظ قولنج سربی بیاشامند

جلاب الومینی معمول کاپلر

بگیرند جلاب صدری ۱۵۰ گرم زاج سفید ۱۰ گرم حل کنند و در مداوای قولنج سربی هر ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند و میتوان زاج را تا ۱۵ گرم استعمال کرد و این جلاب مدتی است که دانشمندان المان استعمال میکنند و از عوامل بسیار قوی الاثر است

پوسیون الومینی

بگیرند زاج ۴ گرم گلاب ۱۵۰ گرم شربت ساده شربت یا کود مکد ۲۰ گرم حل کنند و در دفع نزف الدم پیسیو دم با قاشق کوچك متعدد جا بیاشامند

سفوف قابض یا لئد ار

بگیرند زاج سفید قند مکد ۱۰ گرم تریاك ۲ دسی گرم مطابق معمول در ۲۰ بسته مساوی ببندند و در دفع اسهالهای مزمن و نزف الدمهای پیسیو روزی ۳ تا ۶ بسته از این سفوف

سنون زاج وکنکینا معمول شوئیس بگیرند زاج مکلس مسحوق ۲ گرم کنکینای مسحوق ۳۰ گرم مخلوط کنند در دفع سیلان براق زیبقی و عدم بروفنان سنون نمایند

حب زاجی معمول هلوتیوس مطابق کدکس بگیرند زاج ۲ گرم گرد خون سیاوشان عسل مکدر ۱ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در دفع نفث الدم ونزف الدم معوی از ۲ تا ۲۰ حب در عرض و دفعه جابجا باشامند

حب قابض معمول دبرن بگیرند زاج مسحوق کاشوی مسحوق مکدر ۴ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند در نزف الدم ... ونزف الدم رحمی و اسهال از ۱ تا ۱۲ حب در عرض و دفعه جابجا باشامند

حب قابض معمول کاپولون ورکامیر بگیرند مسحوق زاج ۶ سانتی گرم مسحوق کاشو ۱۲۰ سانتی گرم مسحوق تریاک خالص ۲ سانتی گرم با مقدار کافی شربت گل سرخ ۱۰ حب سازند و در دفع نفث الدم ونزف الدم معوی هر دو ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب قابض معمول کولان بگیرند مسحوق خون سیاوشان ۱۰ گرم مسحوق زاج سفید ۵ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب کنند در دفع نزف الدم رحم وبول الدم و غیره ساعتی یک حب بیاشامند

حب قابض بگیرند گلقند ۵ گرم عصارهٔ راتانیا ۲ گرم زاج سفید ۵ دسی گرم تریاک ۱ دسی گرم با مقدار کافی مسحوق کاشو ۲۰ حب یکدنگ سازند و هر سه یا چهار ساعت فاصله دو حب بنوشند

حب زاج وتریداس معمول کامبر بگیرند زاج تریداس مکدر ۱ گرم مطابق معمول ۸ حب سازند در سوء هضم و کاسترالژی خیلی عاصی دو روزی از ۱ تا ۶ حب بیاشامند

سفوف زاجی معمول ثاهن بگیرند زاج سفید ۵ گرم دارچینی ۲ گرم تریاک مصفی ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول گرد ساخته و چهار قسمت کنند و در دفع نزف الدم ضعفی رحم هر چهار ساعت فاصله یک قسمت سفوف نمایند

حب مقوی معمول گال بگیرند کنکینا ۲ گرم گرد زاج سفید ۱۰ گرم با یک لعابی مطابق معمول حبهای ۱۵ سانتی گرمی سازند و در دفع سرطان رحم ۵ حب در عرض روز بیاشامند

نفوخ زاج معمول پرن بگیرند زاج مسحوق قند مسحوق مکدر ۱۰ گرم مخلوط کنند در دفع ورم حلق گوتورال نفوخ نمایند

ذرور زاج معمول کامیر بگیرند زاج مسحوق ۱۰ گرم نشاسته ۱۰۰ گرم مخلوط نموده در دفع خراشهای مهبلی ذرور کنند

ذرور معمول ثاکوت بگیرند نشاسته ۵۰ گرم مسحوق کنکینا ۱۰۰ گرم مسحوق زاج سفید ۲۰ گرم مخلوط کنند و در سرطان اتروفی شده متقرح ذر داده نمایند

سفوف دافع نفث الدم معمول بامرژد بگیرند زاج سفید ۱ گرم تریاک دزینال ۲ سانتی گرم کلوریدرات مورفین ۵ سانتی گرم قند ۵ گرم مطابق معمول گرد سازند و ده بسته مساوی ببندند و هر دو ساعت فاصله یک بسته سفوف نمایند

پوسبون

پوسیون قابض معمول ثانل بگیرند زاج مسحوق ۲ تا ۴ گرم آب مقطر ۱۴۰ گرم شربت ساده ۴۰ گرم مخلوط کنند در دفع نفث الدم ونزف الدم معوی هر ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری بیاشامند

پوسیون قابض ایضاً معمول ثانل بگیرند زاج مسحوق ۵ دسی گرم عصارهٔ راتانیا ۵ گرم مطبوخ (۱ در ۱۰۰) گل سرخ ۱۵۰ گرم شربت گل سرخ شربت کاشو مکدر ۳۰ گرم آب دارچین ۱۵ قطره مطابق معمول پوسیون سازند در دفع نزف الدم ونفث الدم هر ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری بنوشند

محلول زاج جهة استنشاق معمول فیبر بگیرند زاج سفید مسحوق ۵ دسی گرم تا ۴ گرم آب ۱۰۰ گرم حل کنند و صاف نمایند در اختلالات مزمن مجاری تنفس و اورام مزمن حلق و غیره استنشاق ونیز محلول را در آلت بخور داخل کرده مایع بخار شده را تنفس نمایند

غرغره قابض مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند گل سرخ خشک ۱۰ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم زاج متبلر ۵ گرم عسل وردی ۵۰ گرم گل را در آب جوش مدت نیم ساعت دم کنند با فشار صاف نموده زاج را حل کرده و عسل وردی را بیفزایند در هنگام انحطاط اورام حلق غرغره نمایند

غرغره قابض معمول بیمارستانها بگیرند زاج متبلر ۳ گرم آب ۲۰۰ گرم عسل وردی ۳۰ گرم حل کنند و مقدار زاج را میتوان تا ۶ گرم زیاد کرد در اورام مزمن حلق و ورم دائمی حلق غرغره کنند

غرغره قابض معمول بنانی بگیرند زاج سفید ۵ گرم ماء الشعیر ۳۰۰ گرم شربت دیاکوده ۲۰ گرم حل کنند این غرغره در ضعف آلات صوت بسیار مستعمل و قوی الاثر است و مقدار زاج را میتوان زیاد کرد و رسانید تا ۲۰ گرم رسانید واغلب اوقات ۳۰ گرم شربت توت و یا عسل وردی بر این غرغره می افزایند

غرغره قابض معمول کولومبات بگیرند گلاب ۲۵۰ گرم زاج سفید ۴ گرم عصارهٔ تریاک ۲ دسی گرم عسل وردی ۳۰ گرم حل کنند و این غرغره در دفع گرفتگی کهنه صدا که سببش ضعف غشاء مخاط حلق بود مستعمل است و مقدار زاج را تدریجاً باید زیاد نمود تا ۳۰ گرم

غرغره قابض معمول پترکن بگیرند ماء الشعیر ۲۰۰ گرم زاج سفید ۲ گرم عسل وردی ۴۰ گرم حل کنند و در دفع کری غرغره نمایند

سنون قابض معمول پریسات بگیرند زاج سفید ۶ گرم تنن ۴ گرم عسل سفید ۳۲ گرم گلاب ۶۴ گرم حل کنند و در دفع برفک و قروح مبرم لثه سنون نمایند

سنون منفج معمول پرنگل بگیرند زاج سفید ۹ گرم در ۱۲۰ گرم مطبوخ گل سرخ حل کرده ۵۰ گرم عسل وردی افزوده در اختلالات اسکوربوتی سنون نمایند

مضمضه زاج معمول پکورد بگیرند عرق کاهو ۲۵۰ گرم زاج سفید ۲ گرم عسل وردی ۴۰ گرم حل کنند در اختلالات برفکی و ورم دهان زیبقی که چندان اشتداد نداشته باشد مضمضه نمایند

سنون قابض معمول بیمارستانها بگیرند مسحوق زاج متبلر ۴ گرم عسل ساده ۲۵ گرم مخلوط کرده سنون نمایند

کحل الومینی بگیرند زاج سفید ۱ گرم گلاب عرق بارتنگ مکدر ۳۰ گرم حل کنند و در رمدهای مبرم در چشم قطور کنند

نیترات

زرق زاج جهت دفع سوزاك معمول ریکورد بگیرند گلاب ۲۰۰ گرم زاج سفید ۱ گرم حل کرده در دفع سوزاك مزمن زرق کنند
زرق جهبلی زاج ایضاً معمول بکورد بگیرند زاج سفید ۱۰ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کنند موافق اثر تجربتی که زاج در سطوح معلوله مینماید میتوان مقدار شرا زیاد کرد تا ۵۰ گرم
زرق زاجی معمول ژاکوت بگیرند زاج سفید ۱۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم حل کنند در سوزاك رحمی و ورم مزمن جهبل استعمال این زرق مفید است وگاه در سرطان نیز فایده میکند
محلول زاج معمول سوداموُر بگیرند مطبوخ گل سرخ ۵۰۰ گرم زاج سفید ۱۰ گرم حل کنند و در دفع نزف الدم رحمی زرق نمایند
زرق مسکن قابض معمول گال بگیرند تاتوره ۱۵ گرم مدت ۲۰ دقیقه در ده ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کنند و صاف کرده ۱۵ گرم زاج سفید در مصفی حل نموده در دفع سرطان رحم زرق نمایند
غسول قابض معمول کین بگیرند الکل کافوری ۲۰ گرم زاج سفید ۲ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم حل کنند و پارچه را در محلول الوده کرده هر وقت مریض احساس حرارتی در چشم کند ان پارچه را بروی چشم منطبق سازند وگاهی بعوض الکل کافوری ۲ گرم عصاره بلادن استعمال میکنند
اب قاطع الدم پاگلیاری معمول بیمارستانهای الشکری بگیرند حسن لبه ازاج متبلر ۱ اب ۲۰ مخلوط کرده در ظرف بلوری مدت ۶ ساعت بجوشانند و متصل بهم زنند و باندازه که بخار میشود اب افزایند و بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و این اب عبارت است از محلول اشباع شده زاج که با حسن لبه معطر شده است وخون را متحجر میسازد و در ایتالیا خیلی مستعمل است و یکی از دانشمندان میگوید که اب پاگلیاری را چون از نمك طعام اشباع کنند و بعد صاف نمایند خیلی قوی الاثر تر میگردد
محلول حافظ از امراض مقاربتی معمول ژانل بگیرند زاج متبلر ۱۰ اسولفات اهن سولفات مس مکد ۱ اب کولونی ۱۰ اب صاف ۱۰۰۰ املاح را در اب حل کرده و اب کولونی را بیفزایند و این محلول را بطور غسول و زرق در دفع ورم حشفه و لوکوره و اکله عنق رحم استعمال میکنند و جهت انکه زرق جهبلی بخوبی اثر کند میباید زن به پشت بخوابد و بالشی در زیر کمر گذاشته تا حوض مرتفع شود و این محلول لباس را رنگین نمینماید
اب مرکب زاج (زرق معمول برنگل) مطابق دواسازی لندن
بگیرند زاج متبلر ۵ سولفات دوی ۱۲ اب گرم ۱۰۰۰ حل کرده صاف نمایند و این اب را بطور زرق و غسول مکرر در دفع لوکوره و ورم گوش بعد سوراخ شدن صماخ معمول دارند و در دفع رمد مزمن قطور در چشم نیز مستعمل است
اب مرکب الومینی مطابق دواسازی لندن بگیرند زاج متبلر سولفات منیزی ۱ مکد ۱۳ اب گرم ۱۰۰ حل کرده صاف کنند و بطور زرق و غسول مکرر در دفع لوکوره معمول دارند و این محلول اگرچه قوی الاثر است ولی کلیه محلولهائی که ذکر یافت از انها در ۱۰۰۰ سولفات اهن داشته باشند لباس را لکه میکنند
ابزن قابض معمول هوست بگیرند زاج سفید ۲۰۰ گرم در ۶ تا ۸ سطل اب سرد حل کنند و یك سطل شیر بیفزایند و این ابزن را وقتی استعمال میکنند که بیشتر بدن مبتلی به احتراق شده باشد

و مدت توقف مریض در ان نباید کمتر از نیم ساعت بود و مقدار زاج را میتوان ضعف نمود
پوماد دافع خوارش معمول ژبرت بگیرند زاج ۱ گرم کافور ۰.۲ سانتی گرم پیه ۳۰ گرم مخلوط نمایند
پوماد دافع بواسیر معمول والز بگیرند عصاره اقطی ۱ گرم زاج مکلس ۰.۵ سانتی گرم انگان پوپولیوم ۶ گرم مخلوط کنند و روزی چهار دفعه هر دفعه بقدر یك فندق مقعد را چرب نمایند و هرگاه بوستی در قطع باشد ملین برفق استعمال کنند
سفیده الومینی بگیرند زاج مسحوق ۰.۵ دسی گرم سفیده تخم مرغ یك دانه گلاب ۴۰ گرم مطابق معمول حل کرده در دفع رمد استعمال نمایند
ذرور دافع نموهای سفیلیسی معمول پدال بگیرند مسحوق زاج ۲ گرم اهل مسحوق ۱ گرم مخلوط کنند و بروی نموهای باتئی ذرور نمایند و هرگاه شخص غیر مختون بود پوست حشفه را برگردانیده و ذرور را استعمال نمایند و در این وقت همان رطوبت مترشحه مخاطی جهت چسبیدن گرد کفایت میکند و روزی دو دفعه این رفاده را تجدید کنند
ضماد قابض معمول سود بور بگیرند مسحوق سولفات اهن مسحوق زاج مکلس ۱۸ گرم گل سفید ۳۰ گرم اب ۳۰۰ گرم سرکه ۶ گرم مغز نان مقدار کافی مطابق معمول ضماد سازند و در جروح ضعفی استعمال نمایند
سولفات الومین بگیرند زاج سفیدی که اهن نداشته باشد کربونات سود مکد ۱۲۵ گرم اسید سولفوریك ۱،۸۴ درجه ۱۶ گرم اب مقدار کافی هریك از زاج و ملح را جداگانه در ۱۶ گرم اب جوش حل کنند و کم کم محلول زاج را بروی محلول کربونات دو سود ریزند و مجدداً حرارت دهند تا تصاعد بخار اسید کربونیك موقوف شود و رسوب را که عبارت از الومین است بروی صافی دیخته و با اب مقطر چندین دفعه بشویند تا اغشا بواسطه کلورور باریوم در رد ندهد و بعد باعانت حرارت محصول را در اسید سولفوریك مخلوط با ۲۰۳۵ گرم اب حل کنند و محلول را صاف نمایند و مصفی را بروی اتش گذاشته تبخیر کنند تا نیم جامد شود و بعد از روی اتش برداشته عمل تبخیر را در حمام ماریه بانجام رسانند و متصل بهم زنند تا کاملاً خشك شود و در ظرف در بسته حفظ نمایند
سولفات الومین از عوامل قابضه است و در همان مواقع و بهمان مقادیر زاج سفید استعمال میگردد
زرق قابض و دافع تعفن بگیرند سولفات الومین ۲ گرم هیدرات کلورال ۱ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و در دفع ورم گوش روزی چندین دفعه زرق نمایند و میتوان مقدار سولفات الومین و کلورال را تا حصول شرایط زیاد نمود
حب قابض معمول بیمارستانها بگیرند سولفات الومین ۰.۳ سانتی گرم کاشو ۱ گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و در عرض شبانه روز تدریج بنوشند
محلول دافع ورم گوش معمول بوشرون بگیرند سولفات الومین ۵ گرم هیدرات کلورال ۳ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و روزی ۵ دفعه گوش را از این محلول پر کنند

سولفات الومین

محلول الومین حسن لبه (سولفات الومین حسن لبه) معمول مانتیل بگیرند سولفات الومین ۱۰ آب ۲۰ هیدرات الومین سرشتی مقداری کافی مسحوق حسن لبه ۱ سولفات را در آب حل کنند و بواسطه هیدرات الومین محلول را اشباع نمایند و حسن لبه را بیفزایند و مدت ۲ ساعت ۸۰ درجه حرارت بر محصول وارد کنند و گاه گاه بهم زنند و بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و این محلول از قابضات قویه و قاطع الدم است و بطور دفاده و زرق و غرغره استعمال میشود و خالص آنرا مانند عوامل قاطع الدم بکار میبرند و ۱ تا ۱۰ جزء آنرا در ۱۰۰ جزء آب مقطر حل کرده مانند عوامل قابض استعمال مینمایند و در سرطان متقرح و جروح فاژدنیک و در دی الطبیعه و غانغرانای هرجی و سایر امراض تعفنی دفاده آن و تبرید آن در لوکوره بسیار مفید است و در قروح عنق رحم که با سیلان متن همراهی کند نطول خالص آن تغییر میدهد سطح این قروح و ترشح آنها را و در دفع ورم حلق اعم از آنکه حاد بود و یا مزمن قلم مو را در محلول آن آلوده کرده به محل ورم نطول مینمایند

محلول قابض معمول در واسای اسپانیول بگیرند سولفات روی و سولفات الومین و تیاس هکدام ۱ گلاب ۲۴ حل کرده صاف نمایند این محلول را مانند غسول استعمال میکنند

محلول نیترات الومین بگیرند نیترات الومین ۴ تا ۶ آب ۳۰۰ حل کنند و مانند قابضات در دفع حکه فرج غسول این محلول مستعمل است

الومنول (نفتول سولفات دلومین) گردی است سفید و محلول در آب و گلیسرین دارد عوامل قابض و انتی سپتیک و ۱ جزء تا ۵ را جزء آنرا در ۱۰۰ جزء آب حل کرده در ژینکولوژی و تغسیل جراحات استعمال میکنند و محلول قوی تر یعنی ۱۰ در ۱۰۰ را در گدمامیل با صوری بکار می برند و نیز در امراض جلدی نطول آن متداول است

درس پنجاهم — زعفران و بعضی دیگر مدرات حیض

مدرات حیض عواملی را مینامند که از اثر آنها بالخاصه خون حیض جریان مییابد و مدرات حیض بقول خاص آن دارو هائی را گویند که در رحم اثر مخصوصی دارند اگر چه در ادرار حیض اغلب اوقات بی اثر باشند و عواملی که در ادرار حیض حتمی الاثر اند عبارت اند از عوامل چندی که از راههای مختلف در بدن تاثیر میکنند مثلا چون سبب انسداد حیض ضعف عمومی و یا عیبی در ترکیب خون بود استعمال مقویات از قبیل آهن و گوشتهای سیاه و ادویه تلخ و غیره بهترین عوامل مدر حیض خواهد بود بنحوی که در عده زیادی از مواقع باید با استمداد جست و این عوامل اگر چه در حصول جریان حیض اثر مخصوص و مشخصی ندارند اما بدن را در یک حالتی میاورند که این عمل را میتواند بخوبی اجری کند پس بر این ملاحظه آهن و سایر مقویات از عوامل حقیقی ادرار حیض شمرده میشوند و نیز صبر زرد و سایر مسهلات در سبیل ادرار در حصول این مقصود استعمال مینمایند و همچنین است محصولات بد و طلا که در مواقع مخصوص استعمال میگردند و نیز استفراغ دم و بخار آب و ضمادات را در ادرار حیض بکار میبرند و علیهذا مدرات حیض عبارت از وسائطی میباشد که با هم تباین کلی دارند و بوشارد در ادویه مدر حیض

اقسام ذیل

اقسام ذیل را بیان میکند

قسم اول که مدرات حیض بقول خاص نامیده میشوند عبارت اند از بعضی محرکات عمومی از قبیل زعفران و بومادران که قلیل الاثر اند و افسنتین که قوی الاثر است

قسم دوم شامل ادویه میشود که آنها را مسقط جنین نیز میگویند و در میان آنها بعضی مواد سمی یافت میگردد و این قسم عبارت است از اهل و سداب و ابرج و نبات دارای دهن فرار و ماده سفری میباشند بشدت محرک و در موجودات مثل سم اثر مینمایند

قسم سوم عبارت از عواملی است که در رحم تحریک کرده و موجب تقلص آن میشوند و از این جهت است که در وضع حمل بطئی که سبب آن عطالت رحم بود اثرهای شافی میکنند و این عوامل عبارت اند از عنب الدب و سیگل گونه د اهست این قسم اخیر از و زید رحم است که موجب جلب دقت اطبا عامل شده است

ما در این درس زعفران را باهل و سداب را ذکر مینمائیم و بومادران و افسنتین و عنب الدب را بیان کرده ایم و سیگل گونه از عواملی است که لیاقت دارد در درس مخصوصی ذکر شود

زعفران پ بخوان ف سافران ل کروکوس ی کروکوس با این اسم مینامند استیگمات را برهای کروکوس ساتیووس را که از طایفه ایریده است و از نباتات بومی مشرق زمین و امروزه در فرانسه و اسپانیول نیز از زراعت میکنند و از این جهت است که در فرنگ باسم زعفران شرقی معروف است و برهای زعفران عبارت اند از تارهای طویلی پیچیده بروی خود و قابل انعطاف و رنگ آنها قرمز نارنجی و طعمشان حاد و تلخ و دارای بوی تند مخصوصی و نور در زعفران اثر کرده و همه خواص آنرا باطل میسازد و از این جهت است که آنرا در پناه روشنائی باید حفظ نمود و ماده عامل آن عبارت است از دهن فرار و علاوه دارای دهن ثابت و البومین و املاح میباشد و نه است که خاصیت زعفران فقط ادرار حیض بود بلکه بمقدار کم مانند عوامل معدی استعمال میشود و در سلسله رحمی اثر نمیکند مگر بمقدار زیاد و یکی از عوامل محرک عمومی است که در ترکیب بسیاری از محصولات مرکب داخل میگردد و نیز از عوامل کاسر الریاح و ضد تشنج و ضد هستری است و در اشخاص عصبانی و سریع التاثر استنشاق آن اغلب اوقات خطرناک است و ممکن است در آنها حالت خدارت و یک نوع مستی آورد که بعضی اوقات بدون خطر نخواهد بود و در ممالک مشرق زعفران را در بعضی اغذیه و بیشتر خورشها و پلاوها جهت تلذیذ و رغبت طبع داخل میکنند

گرد زعفران مطابق کدکس بگیرند زعفران مقدار منظور در گرمخانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند بدون تخاله و از ۱۰۰ جزء زعفران ۸۵ جزء گرد بدست می آید و این گرد از عوامل محرک و ضد تشنج و مدر حیض است و مقدار شربت آن از ۱۰ سی گرم تا ۲ گرم است و جهت تلذیذ در اغذیه از آن داخل مینمایند

تعفین زعفران ایضا مطابق کدکس بگیرند زعفران خرد کرده ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و این تعفین محرک و ضد تشنج و مدر حیض است و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲۰ گرم

عصاره الکلی زعفران ایضا بو کدکس بگیرند زعفران خرد کرده ۱ الکل

۸۰ درجه

۸۰ درجه ۵ مدت ده روز زعفران را با ۵ جزء الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده باکاغذ صاف کنند و تفاله را سه روز دیگر باقی ماندهٔ الکل بخیسانند و با فشار نیز از پارچه گذرانیده باکاغذ صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بواسطه تقطیر الکل آنها را بگیرند و بغلظت عصاره تبخیر نمایند و این عصاره را بمقدار ۵ دسی گرم تا ۱ گرم مانند عوامل ضد تشنج و مدر حیض استعمال میکردند ولی امروز غیر مستعمل است

تیزن زعفران ایضاً مطابق کدکس

بگیرند زعفران ۳ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده و صاف نمایند و این تیزن را با شربت زعفران شیرین کنند و در اسوء طمث روزی دو پیاله پیاله بنوشند و میتوان مقدار زعفران را ضعف و زیادتر نمود و باید دانست که همه مشروبات گرم و محرک مدر حیض اند

شربت زعفران ایضاً مطابق کدکس

بگیرند زعفران خورد کرده ۲۵ شراب گرنارش ۴۲۰ قند سفید ۵۰۰ مدت ۲۴ ساعت زعفران را در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله با قدری شراب بشویند که مجموع مصفاها ۴۲۰ گردد و با کاغذ صاف کنند و قند را افزوده در حمام ماریه حل کنند و بگذارند سرد شده حفظ نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای اجزاء محلوله ۵ دسی گرم زعفران است و از عوامل محرک و ضد تشنج و مدر حیض میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۵۰ گرم

شراب مدر حیض

بگیرند شراب سفید ۳۰۰ تعفین زعفران ۲۰ استات امانیاك ۲۰ شربت بومادران ۱۲۵ مخلوط کنند و مقدار شربت این شراب ۳۰ گرم است

شربت ضرسی معمول در لابار

بگیرند عصیر هندی ۴۰ گرم مطبوخ زعفران (۳۱ در ۱۰۰) ۸ گرم عسل سفید ۴۰ گرم تعفین نیل ۱ گرم مخلوط کنند و بروی لثه ها نطول نمایند

مخلوط زعفران

بگیرند مسحوق زعفران ۵ تا ۵ سانتی گرم عسل سفید ۱۰ گرم مخلوط کنند و با قلم مو بروی لثه ها جهة دفع وجع خروج دندان نطول نمایند

نسخه دیگر معمول نیوون

بگیرند عسل وردی ۵۰ گرم عسل حشیشة العطارد تعفین زعفران مکه ۲۰ گرم تعفین جر ۱۰ گرم تعفین و نیل تعفین کوکا مکده ۵ گرم مخلوط کنند و نیز در دفع وجع عارض از خروج دندان با قلم مو بروی لثه نطول نمایند

حب مدر حیض

بگیرند اکسید سیاه آهن ۵ دسی گرم مسحوق زعفران مسحوق دارچینی مکه ۱ گرم شربت بومادران مقدار کافی مطابق معمول ۵ حب کنند از ۲ تا ۴ حب در روز بیاشامند

ابهل (اوُرس ایرس) ژونیپرس سابینا

درخت کوچکی است از طایفهٔ کونیفر (مخروطی) و بر دو قسم است صغیر و کبیر برگهای قسم صغیر شبیه ببرگ درخت سرو هندی و برگهای قسم کبیر مانند برگ سرو و هر دو قسم همیشه سبز اند و نوعاً ارتفاع ساقه درخت ابهل از ۵ تا ۶ متر و نیم است برگهای آن کوچک و در روی ساقه از تعاقب بلند بگرد قرار گرفته و گلهای آن ثنائی المسکن و مانند دم گربه و میوه آن مخروطی عنبی شکل و سیاه رنگ و دارای دو هسته کوچک و برگ و شاخه های باریک این درخت را در طب استعمال میکنند و دارای بوئی میباشند بسیار تند و شبیه ببوی تربانتین و طعم آنها بسیار تند و تلخ و از آنها بمقدار زیاد دهن فراری اخذ میکنند که بسیار

قوی الاثر است

ابهل مانند سداب دارای خاصیت ادرار حیض است و هر این دو ماده دارای خاصیت قوی الاثراند و اثر ابهل بدرجه است که گاه موجب کونژسیون و خرش شدیدی در رحم میگردد بطریقی که ممکن است نزف الدم بسیار شدیدی در ان بروز کند و در اسقاط جنین نیز قوی الاثر است و از او تجویز مینمایند در ضعف رحم و در نزف الدمهای مبهم آن و چون آنرا جهت سقط جنین استعمال کنند ممکن است موت تسمم شود و بیشتر سفوف گرد آنرا بمقدار ۱ گرم تا ۱ گرم و ۵ دسی گرم در بیست و چهار ساعت تجویز مینمایند

گرد ابهل

بگیرند برگ ابهل مقدار منظور در گرم خانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی نایلون نمره ۱۲۰ بیرون کنند و از ۱۰۰ اجزء برگ ۹۰ جزء گرد حاصل میشود و این گرد را نساج جوانی را می پرانند بدون آنکه تارها الی را باطل سازد و میخچه را زایل میکند و قروح ضعفی را قوت میدهد و از عوامل قاتل پا رازیت است و در ادرار حیض قوی الاثر و دهن فرار ابهل را بر آن ترجیح میدهند

دهن فرار ابهل

این دهن فرار را مانند دهن فرار نعناع میسازند و ماده فاعل ابهل در این دهن جمع دارد و از عوامل مدر طمث و محرك و ممیت میباشد و استعمال آن خطرناک است و مقدار شربتش از ۲ تا ۱۰ قطره بطور پوسیون و از سموم محسوب است که در حین استعمال باید از آثار محصوله اش مراقبت نمود

عصاره الکلی برگ ابهل

بگیرند برگ نیم کوب کرده ابهل ۱ الکل ۸۰ درجه ۶ برگ را با قدری الکل باندازه که تر شود مخلوط کنند و در آلت دپلاسمان داخل کرده در آن را به بندند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد مابقی الکل را داخل نمایند و مصفی را جهة اخذ الکل در آلت تقطیر ریخته تقطیر کنند و بعد در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم و از عوامل مدر حیض و مسقط جنین است و چون شربش خطرناک میباشد استعمال آن در این ایام متروک گشته

ذرور فاژدنیك معمول لانگلبرت

بگیرند گرد ابهل زاج مکلس مکده ۵۰ کلمل ۲ بدکلوروجیوه ۱ مخلوط کنند و در تخریب نموهای بادی روزی یک دفعه ذرور نمایند

پوماد ابهل مطابق و اسای انگلستان

بگیرند برگ تازه ابهل ۸ موم زرد ۳ پیه مذاب ۱۶ ابر گها را با کمی الکل بکوبند و پیه را افزوده در حمام ماریه مدت ۱۲ ساعت محصول را بگذارند بماند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده بگذارند تا کمی سرد شود تا مواد راسبه رسوب کند و صاف شده روی آنرا بردارند و در حمام ماریه با موم ذوب کنند و این پوماد از اکثر محرك است و نگاهداری حصول دیم از محل شمع منفط بکار برند

پوماد فاژدنیك (آکله) معمول بومیر

بگیرند مسحوق برگ ابهل مسحوق زاج سفید کلمل بخاری مکده ۱ پیه حسن لبه ۸ مخلوط کنند و در تخریب نموهای نابتدد روزی یک دفعه صبح و یکدفعه عصر تدهین کنند و هرگاه اجزاء اسانس ابهل بر آن بیفزایند اثرش خیلی زیاد میگردد

سفوف مدر حیض

بگیرند گرد ابهل گرد زنجبیل مکده ۵ گرم قند و نیل از ۲ ده گرم مخلوط کرده در ۶ بسته مساوی بربندند و روزی ۱ تا ۲ بسته سفوف نمایند

سُداب پیم در رو و رو تای رو ته پگانون

نباتی است از طایفهٔ روتاسه (سداپیر) و دارای چندین قسم و قسم مستعمل در طب عبارتست از سداب معطر

د رواو دُ و دانت از روتاگراو نولانس و منقدمین از دانشمندان یونان باسم **پگانون اُورِیْنون** سداب بستانی و **پگانون اگریون** سداب برّی را نامیده اند
بهرجهة سداب معطّرگیاهی است که در بستانها زراعت میکنند وارتفاع ساقه ان از ۲ تا ۴ قدم و رنگ ان سبز و برگهای
ان منتشر و مرکب و نیز سبز رنگ و عدّه زیادی اجسام غدّه شکل و در روی این برگها و هم در روی ساقه و شاخه ها
واقع شده اند گلهای این گیاه زرد و مانند دسته و خوشه شکل و دارای یک برگ زهری میباشند و بن گل انها ثابت
و دارای چهار تقسیم و برگهای گل ظرفه شکل و حشفه های ان دارای حجم و بیضی شکل و ابره ان مرکزی و کوتاه تر
از الات تذکیر و استگمات ان ساده و ثمر این گیاه مانند کپسول و مرکب از چهار یا پنج قطعه که در نصف تحتانی
باهم ملتحم شده اند و هر یک از انها در طرف انسی جزء ازاد شان دارای شوکی میباشند و این چهار یا پنج شوک بطور
انفی بجانب مرکز میوه عبور کرده و در انجا باهم ملصق شده و بنا میکنند یک ستون عمودی متحدی را و در طب
همه اجزاء این نبات بخصوص برگش را استعمال میکنند
سداب دارای بوئی تند و معطّر و بواسطه دهن فرّار زیاد طعمی گرم و تلخ دارد و از عوامل محرّک معده و مقوّی
اعصاب و معرّق و ضدّ تعفن و دافع دیدان و مدّ حیض و مسقط جنین است و نیز در دفع جرب و دفع حصابات
استعمال میگردد

گرد شاخه های گلدار سداب مطابق کدکس بگیرند شاخه های گلدار
سداب مقدار منظور در گرم خان ۲۵ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی موی نمره ۱۰۰ بگذرانند و مقدار
شربت این گرد که دارا ی حیض قوی الاثر است از ۱ تا ۲ گرم و زیادتر و سداب از نباتاتی است که بواسطه
خشک شدن مقدار زیادی از ماده عاملش تلف میشود

عرق سداب دهن فرّار بگیرند شاخه های گلدار و تازه سداب را با ب ۳ شاخه ها
در روی صفحه مشبک بخار و ازاد جزء فوقانی دیگ تقطیر قرار دهند و محصول مقطر را در قابله فلورانسی
جمع کنند و تقطیر کنند تا دو جزء مقطر بدست اید دهن فرّار ان در قابله در روی مایع جمع میگردد و این دهن
فرار از عوامل محرّک و مدّ حیض است و ۲ تا ۴ قطره از ان در روی حبّه قند چکانیده بنوشند و چون از محصولات
خطرناک است امروز کمتر استعمال میشود

عصاره الکلی سداب مانند عصاره الکلی اهل ساخته میشود و از عوامل محرّک و ضدّ
تشنج و مدّ حیض است و مقدار شربتان از ۱ تا ۵ دسی گرم

تیزن سداب بگیرند برگ تازه سداب ۴ گرم یا برگ خشک ان ۲ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم
کرده صاف کنند و با قند شیرین نموده مدّتی جا بیاشامند و **تیزن اهل** را نیز بهمین طریق میسازند

پوسیون مدّر حیض معمول سُب بگیرند قند ۳۰ گرم دهن فرار سداب
دهن فرار اهل هر یک ۴ قطره مخلوط کرده صلایه کنند و بیفزایند عرق بومادران ۱۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم
دهر دو ساعت فاصله یک قاشق سوپ خوری بیاشامند

پوسیون مدّر حیض معمول بیمارستانها بگیرند عرق بومادران ۱۲۰ گرم عرق
بهار نارنج ۱۵ گرم دهن فرار اهل دهن فرار سداب هر یک ۴ قطره شربت زعفران ۳۰ گرم مخلوط کرده در

سه دفعه در عرض روز بیاشامند

معجون سداب مطابق دواسای لندن بگیرند مسحوق حبّ الغار مسحوق زیره
مسحوق برگ سداب هر یک ۴۵ گرم مسحوق فلفل سیاه ۵ گرم سکنجبین ۱۵ گرم با مقدار کافی عسل سفید معجون
سازند و از ۴ تا ۸ گرم جهة ادرار حیض و دفع سوء طمث تشنجی بیاشامند

حبّ مدّر حیض معمول کورنی بگیرند مسحوق برگ سداب مسحوق برگ اهل مسحوق
سگلر گوتّه هر یک ۱ گرم مسحوق صبر زرد ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حبّ سازند و در دفع حبس طمث
اصلی روزی سه دفعه هر دفعه از ۱ تا ۳ حبّ بنوشند

حبّ سداب و اهل معمول بو بگیرند گرد سداب ۵۰ سانتی گرم گرد اهل ۵۰ سانتی
گرم با مقدار کافی شربت ساده ۶ حبّ سازند یک حبّ صبح و یک حبّ شب در دفع نزف الدم رحم بیاشامند
و **بو** این حبوب را در دفع این مرض خیلی قوی تر از سگلر گوتّه میداند و در دائمی منبع از نزف الدم پیوده رحم
اهن و گرد سداب را مرکبا استعمال میکند بنحوی که در روز از ۱ تا ۲ سانتی گرم گرد سداب استعمال شود و
میگوید جهة احتراز از عود مرض مدّتی بر این ترکیب باید مداومت نمود

حرف ژ

در بنجاه و یکم ژابوراندی و بعضی از امثال ان

در این درد ذکر مینمائیم بعضی نباتات معرّق طایفه روتاسه از قبیل ژابوراندی و کتانک را **ژابوراندی**
عوام الناس مملکت برزیل باسم ژابوراندی سلسله مختلف الطایفه از نباتات را مینامند که معطّر و محرّک و
معرّق و مدّ لعاب باشند از قبیل **مونیرا تریفولیاتا** که از طایفه روتاسه است و اقسام **هرست**
که از طایفه اسکروفولاریه اند و اقسام **فلفل** مانند فلفل نودونوم و فلفل ستیریفولیوم و فلفل
ریتیکولاتوم ولی دانشمندان از اطبا این اسم را اطلاق میکنند بر ماده که قوّة دارای خاصیت تعریق و ادرار
لعاب باشد و این ماده عبارت است از **پیلوکارپوس پیناتوس** که درختچه کوچکی
است از طایفه **روتاسه** (**سدابیه**) در بومی برزیل و سنت پول و برگهای این نبات
کد و مرکب و مانند ریشهای قلم مو واقع شده اند و گلهای ان بطور خوشه طویل و قابل انعطاف که
طول ان نیم متر و گاه زیادتر از یک متر و دیشه ان استوانه و تقریبا دوکی شکل و قطرش نزدیک به ۱ سانتی
متر و میوه ان مرکب از پنج قطعه که فقط دو یا سه تای انها میرسند و یکی از دانشمندان ماده عاملی از ان بدست
استخراج نموده موسوم به **پیلوکارپین** و این ماده الکلوئیدی است محلول در کلوروفورم
و اب و غیر محلول در الکل خالص و در اتر و با کلورور طلا ملح مضاعفی تولید میکند که بخوبی متبلر میگردد
برگ پیلوکارپوس پیناتوس یا که ژابوراندی مینامند از عوامل است قوی الاثر دارد عرق و
بزاق و مقدار شربتش از ۲ تا ۴ گرم که در ۲۵۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده چند ساعت بعد از
غذا بیاشامند و این برگ را در دفع درد و مانیسم و نورالژی فاسد و نزله و ربوی و در ورم نسبت حاد و حصبات

بثور یك بخصوص در وقتی كه بر و زشو ر بتعویق افتد و نیز در ذات الجنب و استسقاء تجویز مینمایند و یکی از دانشمندان
املاح پیلوكارپین را بر ثابوراندی ترجیح میدهد

مطبوخ ثابوراندی معمول كوتنهو

بگیرند ثابوراندی ۴ تا ۸ گرم اب داغ ۱۵۰ گرم مدت ربع ساعت دم كند و صاف نمایند و این مطبوخ در ادرار عرق و ادرار لعاب قوی الاثر است و اترا سرد كرده یك دفعه بیاشامند و اگر گرم بودن در حصول اثر ان مدخلیتی ندارد و در دفع اسم و نزلات ربوی و برونشیت حاد و استسقاء وحیات بثوری در صورتیكه بروزشو ر معوق مانده باشد مفید است

عصاره ثابوراندی مطابق كدكس

بگیرند ثابوراندی نیم كوب ۱ الكل ۶۰ درجه اب مقطر ۱ در التدریج بلاسمان الكل را با ثابوراندی داخل كند و مصفی را جهت اخذ الكل در حمام ماریه تقطیر نمایند در دوی محصول اب مقطر بر ده تجیر و ۱۲ ساعت بگذارند نمایند دگاه گاه بهم زنند و بعد با كاغذ صاف كند و مصفی را در حمام ماریه بغلظت عصاره جی تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۲ تا ۵ دسی گرم است كه در پوسته مخلوط كرده یك دفعه بیاشامند و املاح پیلوكارپین را بر این عصاره ترجیح دارند

شربت ثابوراندی مطابق كدكس

بگیرند ثابوراندی نیم كوب ۱ اب مقطر ۹ قند مقدار كافی ثابوراندی را مدت ۶ ساعت در اب مقطر دم كند و با فشار از پارچه گذرانیده بگذارند ته نشین شود و صاف روی انرا بوزن دارند و بر نسبت ۱۹۰ در ده ۱۰ قند افزایند و بجوشانند و حفظ كند و مقدار شربت ان از ۳۰ تا ۱۵۰ گرم است

ازتات پیلوكارپین مطابق كدكس

بگیرند برگ و یا ریشه پیلوكارپوس مقدار منظور الكل ۹۰ درجه اسید كلوریدریك اسید ازوتیك كلوروفورم ملح مقدار كافی برگ و یا ریشه را نرم بكوبند و با الكل اسید كلوریدریك از (۸ در ۱۰۰۰) بخیسانند صاف كند و بعد بواسطه تقطیر الكل را از مصفی بگیرند و محصول را تبخیر نمایند تا بغلظت عصاره و این عصاره را در اب مقطر حل كند و با كاغذ صاف كرده و تقدری امانیاك بر مصفی افزایند كه تعامل قلیائی بروز كند و بعد كلوروفورم افزایند و بهم زنند و محصول را صاف نمایند و تفالرا نیز در كلوروفورم حل نموده صاف كند و مجددا باقی مانده را در كلوروفورم حل نمایند تا سه دفعه و محلولات كلوروفورمی را مخلوط نمایند و قدری اب مقطر با انها افزوده بهم زنند و بعد بقدری اسید ازتیك بر محصول بیفزایند تا اثر قلیائی بالجمله خوشی ظاهر گردد و بعد انرا صاف كند و در حمام ماریه تبخیر نمایند تا بدرجه یبوست و این محصول عبارتست از ازتات پیلوكارپین و انرا در الكل ۹۰ درجه كه بحالت جوش باشد حل نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و جهت خالص كردن ان این عمل را چندین دفعه معمول دارند
ازتات پیلوكارپین را بواسطه قابلیت انحلال در اب بطور زرق تحت الجلدی استعمال مینمایند و دارای خواص ثابوراندی است ولكن خیلی قوی تر است و مقدار شربتان از ۱ تا ۴ سانتی گرم و از عوامل سمیه است كه اثر سمیتش در قلب بروز میكند

پیلوكارپین خالص ایضا مطابق كدكس

بگیرند ازتات پیلوكارپین مقدار منظور امانیاك مایع كلوروفورم ملح مقدار كافی ازتات را در ده مقابل وزنش اب مقطر حل كند و بقدری امانیاك بر محلول افزایند كه تعامل قلیائی بروز كند و بعد بقدری كه پیلوكارپین حل شود كلوروفورم افزایند و بهم زنند و بگذارند بمانند و صاف كرده تبخیر نمایند و مایع شربتی شكل بی رنگی كه باقی میماند عبارتست از پیلوكارپین

ازتات پیلوكارپین

پیلوكارپین

پیلوكارپین خالص بواسطه قابل تبلر نیست در طب استعمال نمیشود و كلیه پیلوكارپین و املاح ان خواص رقیب اتروپین اند و اثرشان ضد یكدیگر

كلوریدرات پیلوكارپین

بگیرند پیلوكارپین مقدار منظور اسید كلوریدریك اب مقطر ملح مقدار كافی اسید كلوریدریك را با سه مقابل حجمش اب مقطر مخلوط كند و تا بحد اشباع پیلوكارپین را در ان حل نمایند و صاف كند و در خلاء یا در تحت سرپوش و در فوق ظرفیكه دارای اسید سولفوریك غلیظ باشد تبخیر نمایند و این ملح قدری قوی تر از ازتات پیلوكارپین است و بهمان مقدار و در همان مواقع استعمال میشود و نیز از سمومی است كه در قلب اثر میكند و موافق قول **وولپیان** كلوریدرات و یا نترات پیلوكارپین بمقدار ۱ تا ۳ سانتی گرم كه بطور حب استعمال شود موجب تعریق و ترشح بزاق میگردد و در زرق تحت الجلدی بمقدار ۱ سانتی گرم استعمال كنند و پس از چندی میتوان ۲ سانتی گرم بكار برد

كحل معمول گالزوسكی و برانثر

بگیرند كلوریدرات پیلوكارپین ۲۰ سانتی گرم عرق غار گیلاسی ۵ گرم حل كند و در دفع گلوكوم حاد و مزمن و ورم عنبیه و اجسام مواج از ۵ تا ۶ قطره این محلول را در چشم قطور نمایند

پوسیون گوتامان در دفع دیفتریت

بگیرند موافق سن طفل كلوریدرات پیلوكارپین از ۲ تا ۴ سانتی گرم پپسین از ۶ تا ۱۰ سانتی گرم اسید كلوریدریك ۲ قطره اب مقطر ۸۰ گرم حل كند و هر ساعت یك قاشق چای خوری بطفل بیاشامانند و در شب بیشتر از روز استعمال نمایند و هر دو ساعت فاصله قدری شیر گرم و قهوه یا اب گوشت بطفل بخورانند و هرچه طفل مایل باشد اب سرد و هم اب یخ بمقدار زیاد بان بدهند و دفاده های سرد در اطراف عنق بكار برند

تمریخ دافع داء الثعلب معمول باردتولو

بگیرند عصاره مایع ثابوراندی تعفین ذاریح مكدر ۲۵ گرم تمریخ صابونی معطر ۱۰۰ گرم مخلوط كرده تمریخ نمایند

گاك (گاژاكوم) درختی است از طایفه روتاسه (سدابیه)

كه در نسنت دومنگ و ژامائیك عمل میاید و در طب چوب و پوست و ریشه این درخت را استعمال میكنند و چوب گاك كه در تجارت متداول است عبارت از قطعات بزرگی است بشكل چوبهائی كه جهت سوزاندن در بخاری تراشیده شده اند و بعضی از این چوبها گاه از پوست خاكستری رنگی پوشیده شده اند و صلب و سفری و دارای طعمی تلخ میباشند و در جوف انها تبلرهای درخشنده بسیاری است كه عبارتند از اسید بنزوئیك و كلیه چوب گاك بسیار سخت و سنگین است و دارای مغزی است سبز اللون مایل بسبزی و قشری زرد كه صلابتش كمتر است و دارای بوئی است كه در وقت سوزاندن و رنده كردن متصاعد میگردد و موافق تجزیه یكی از دانشمندان چوب گاك محتوی سقز مخصوص ۲۶ است بمقدار زیاد و بمقدار كمتر سقز دیگری دارد محلول در امانیاك و علاوه مواد عصاره و مواد مخاطی نیز دارد و پوستان از حیثیت تركیب مشابه خود چوب است و ماده عامل هر دو همان سقز است
محصولات گاك و سقز انرا چون در داخل استعمال كنند مانند عوامل محركه عمومی اثر میكند و دارای خاصیت تعریق میباشند و انها را در دفع اختلالات سیفلیسی و نقرسی و روماتیسمی و خنازیری معمول میدارند

كلوریدرات پیلوكارپین

گاك

و بقول کلی گناك یکی از ادویهٔ کثیر الفایده قویه است

تیزن گناك بگیرند رنده کرده چوب گناك ۵۰ گرم مدت یک ساعت در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۱۰۰۰ گرم بود و پس از صاف کردن بگذارند ته نشین شده و صاف روی آن را بردارند و مانند محرکات و معرقات پیاله پیاله بیاشامند و گاهی در این تیزن ۱۰ گرم اصل السوس اضافه میکنند

گرد گناك این گرد را مانند گرد کاسیا مینامند و تقریبا غیر مستعمل است

تیزن معرق معمول الیس بگیرند رنده کرده چوب گناك ۴۰ گرم آب ۱۵۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و صاف کند و مصفی را سه قسمت نموده روزی سه قسمت یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر در دفع نقرس و روماتیسم بیاشامند

تیزن مرکب گناك معمول شوسیر بگیرند گناك رنده کرده ۵۰ گرم مویز سیاه ۳۰ گرم در ۲۵۰۰ گرم آب بجوشانند و صاف کند و در مصفی ۱۵ گرم ساسافراس رنده کرده و ۱۵ گرم اصل السوس دم نموده مجددا صاف نمایند و تا ۲۰۰۰ گرم این مصفی را در اختلالات سفلیسی و مفصلی مانند تیزن در عرض روز متعدد جا بیاشامند

عصارهٔ گناك بگیرند چوب گناك رنده کرده ۱ آب مقطر ۱ چوب را در ۵ جزء آب مدت یک ساعت بجوشانند و صاف کند و تفالهٔ آن را در ۵ جزء دیگر نیز مدت یک ساعت بجوشانند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و صاف روی آن را برداشته با مصفای اول مخلوط کند و تبخیر نمایند تا بغلظت عصاره نرم و بعد ۱/۸ الکل ۹۰ درجه افزوده و بخوبی مخلوط نمایند و مجددا بقوام عصاره تبخیر نمایند و حفظ کند و مقدار شربت این عصاره که معرق و ضد روماتیسم است ۱ تا ۱۰ گرم است بطور حب

شربت گناك مطابق کدکس بگیرند رنده کرده چوب گناك ۳ قند ۱۰ آب مقطر مقدار کافی چوب را در ۳۰ جزء آب بجوشانند و صاف کند و تفاله را نیز در ۳۰ جزء دیگر آب جوشانده صاف نمایند و مصفی را مخلوط کرده تبخیر کنند تا ۶ جزء بماند و بعد قند را افزوده بغلظت ۱/۲۶ درجه قوام آورند و این شربت نیز معرق و ضد روماتیسم است مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۵۰ گرم

شربت ضد روماتیسم (شربت مرکب کنکینا) مطابق دواسازی اسپانیول بگیرند کنکینای زرد نیم کوب کرده عشبه شکافته و خورد کرده مکد ۹۰ گرم گناك رنده کرده صندل سرخ مکد ۳۰ گرم قند سفید ۱۳۰۰ گرم آب مقدار کافی پوست و ریشه و چوبها را مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و بعد یک ساعت بجوشانند و از مویز صاف نمایند و مقدار آب باید بقدری باشد که مصفی ۱۰۰۰ گرم شود و بعد قند را افزوده بجوشانند و با سفیدهٔ تخم تصفیه نموده قوام آورند این شربت نیز معرق و ضد روماتیسم است و مقدار شرب آن از ۲۰ تا ۸۰ گرم

شربت ضد مفصلی معمول دبواس بگیرند از یک طرف عشبه شکافته خورد کرده گناك رنده کرده مکد ۶۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۵۰۰ گرم بماند و صاف نموده ۱۰۰۰ گرم قند افزایند و بجوشانند تا قوام آید و بگذارند سرد شود و از طرف دیگر بگیرند عصارهٔ تریاك ۶ دسی گرم سفر گناك ۴ گرم کربونات پتاس ۱۲ گرم تعفین کلشیك (۱ در ۳) ۵ گرم اسانس لیمو ۳ قطره همه را مخلوط کرده صلایه

کنند که هر شربت مذکور در حالتیکه سرد باشد بیفزایند و صاف نمایند و این شربت را بمقدار ۲۰ تا ۶۰ گرم در روماتیسم مزمن استعمال میکنند

گرد سفر گناك مطابق کدکس بگیرند سفر گناك مقدار منظور نرم صلایه نموده و بعد از موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کند و این گرد را در دفع روماتیسم بمقدار ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون و یا حب تجویز مینمایند

تعفین سفر گناك مطابق کدکس بگیرند سفر گناك ۱ الکل ۸۰ درجه ۵ سفر را نیم کوب کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این تعفین را در دفع روماتیسم از ۲ تا ۸ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند

الکسیر ضد مفصلی (تعفین ادریکون) معمول کاده بگیرند سفر گناك ۱ تافیا ۴ (تافیا عبارت از عرقی است که از نی شکر میگیرند) حل کرده صاف نمایند و ۱۰ تا ۲۰ گرم این الکسیر را در دفع روماتیسم و دفع نقرس هر روزه صبح بیاشامند

امولسیون سفر گناك (شیر گناك) بگیرند مسحوق سفر گناك ۲ مسحوق صمغ عربی ۵ شربت ساده ۳۰ آب صاف ۱۰۰ سفر و صمغ را مخلوط کنند و شربت را افزوده صلایه نمایند و بعد متدرجا آب را بیفزایند و نیز صلایه کنند و در دفع نقرس و روماتیسم هر دو ساعت فاصله یک قاشق خوری بیاشامند

تعفین امونیاکی گناك مطابق دواسازی المان بگیرند سفر گناك ۲ الکل ۹۰ درجه ۱۰ امونیاك مایع ۰/۹۶ درجه ۵ سفر را در الکل حل کرده امونیاك را بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این تعفین که معرق و ضد روماتیسم است از ۱ تا ۴ گرم است بطور پوسیون

قطور ضد مفصلی معمول گروف بگیرند پتاس الکلی (پتاس محرق) ۱ الکل ۸۰ درجه ۶ ۵ تعفین امونیاکی گناك ۷ تریاك خالص ۲ مدت چهار روز بخیسانند و با کاغذ صاف کند و مقدار شربت این قطور از ۱۰ تا ۲۰ قطره است سه دفعه در عرض روز

معجون ضد روماتیسم مطابق دواسازی انگلستان بگیرند سفر گناك ۴۰ گرم ریوند چینی ۸ گرم گوگرد مصعد ۶۰ گرم جوز بویا یک دانه طرطیر ۳۰ گرم عسل سفید ۵۰۰ گرم مطابق معمول معجون سازند و این معجون ضد روماتیسم و ملین است و از ۱۰ تا ۳۰ گرم از آن دو دفعه در روز استعمال مینمایند

معجون مرکب گناك معمول فرناندز بگیرند سفر گناك ۱۵ گرم ریوند ۱۰ گرم طرطیر ۲۵ گرم گوگرد مصعد و مغسول ۵۰ گرم جوز بویا یک دانه عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند و اطبای اسپانیول این معجون را که ملین است در دفع روماتیسم مزمن استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۲۰ گرم است صبح و عصر

الکسیر ضد مفصلی جزیره فرانس بگیرند عرقی ۳۰ سفر گناك صبر سقوطری مکد ۴ الکل ۵۲ درجه ۳۰۰ هر یک از مواد را جداگانه در ۱۰ جزء الکل حل کند و محلولها را مخلوط نموده با کاغذ صاف نمایند و از ۱۰ تا ۳۰ گرم این الکسیر را در دفع روماتیسم و نقرس هر روز صبح بیاشامند و ۱۵ گرم این الکسیر چون دارای ۲ دسی گرم صبر میباشد ناچار اثر اسهال از آن بروز خواهد کرد

حب ضد مفصلی معمول گروف بگیرند گرم صمغ عصاره اکونیت مکدم ٤ سانتی گرم عصاره یاسمین بری سفرگاك مکدم ٥ سانتی گرم بلسان پرو مقدار کافی مطابق معمول ٢٠ حب سازند در هر سه یا چهار ساعت فاصله از ١ تا ٢ حب بیاشامند

امولسیون سفرگاك معمول کولن بگیرند سفرگاك ١ گرم صمغ عربی ٥ گرم مخلوط کرده ملایم کنند و کم کم ١٥٠ گرم آب بیفزایند و در دفع نقرس هر ساعت دو قاشق کوچک بیاشامند

تیزن معرق معمول ثمل بگیرند آب جوش ١٢٥٠ گرم رنده کرده چوب گاك خورد کرده دیشه شیرین بیان مکدم ١٥ گرم گل خشک اقطی گل خشک شقایق مکدم ٥ گرم مطابق معمول تیزن سازند و روزی چهار پیاله بعد غذات بیاشامند

تعفین هاتفیلد بگیرند چوب گاك صابون مکدم ١٠ گرم الکل ١٠٠ گرم مطابق معمول تعفین سازند و در دفع نقرس و روماتیسم یک قاشق چای خوری این تعفین را در یک پیاله تیزن مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

قطور منسوب به عضویت علیسوی بگیرند سفرگاك ٢٠٠ گرم صاصفراس ١٥ گرم بلسان پرو ١٥ گرم الکل خالص ١٠٠٠ گرم مطابق معمول عمل کنند و در دفع نقرس و سفلیس یک قاشق چای خوری این قطور را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بنوشند

مخلوط سفرو صابونی معمول پلانك بگیرند سفرگاك صابون بادام مکدم ٥ گرم در ١٢٠ گرم الکل خالص حل کنند و در دفع نقرس و روماتیسم روزی ٤ گرم این محلول را در یک پیاله مطبوخ مناسبی مخلوط کرده بیاشامند و **عصاره سفرو صابونی پلانك** عبارت از همین محلول است در صورتیکه از اید حجم بوست تبخیر کرده باشند

حرف س

در مبحث دوم سرب و محصولات آن

سرب ع **رصاص اسود** ت **پلومب** ل **پلومبوم** (**ساتورنوس**) ی **مولوسدوس** و باصطلاح دانشمندان کیمیا **زحل** ت **ساتورن** عبارت از فلزی است سفید کبود رنگ و چون از ابر برنده ادای تشعشع زیادی میباشد ولی بسرعت در مجاورت هوا کدر میگردد و از اشکال ورقه های بسیار نازك میتوان پهن کرد و چندین دفعه این ورقه ها بر جهات مختلف تا می شوند بدون آنکه بشکند و بقدری نرم است که با ناخن میتوان بر روی آن خط نمود و وزن مخصوص آن ١١/٤٣ میباشد و در ٣٢٢ درجه حرارت ذوب میگردد و در حرارت قرمز سفید بخار میشود و با اکسیژن بسهولت ترکیب شده تولید سه اکسید مینماید و محصولات مستعمل در طب عبارتند از سرب فلزی و مرداسنگ و سرنج و کربونات و استات و سوزستات و نات و ازتات و یدور و برومور آن

بقول کلی استات و کربونات سرب را چون بمقدار زیاد بیاشامند مانند سموم محرشه اثر میکنند و بمقدار کم چون مدتی و با تمام مداومت نمایند ممکن است موجب قولنج سربی گردند ولی نوعاً موورث عروض سانحه

نمیشوند و مانند قابضات قویه اثر مینمایند و استات خنثای سرب را شربا در دفع اسهالهای خونی و نزف الدمهای پسیو و عرقهای شبانه مسلولین و ذات الریه و اختقانات در دفع ذوسنطاریا استعمال میکنند و نیز آنرا در دفع اقسام نورالژی بکار میبرند و در استعمالات خارجی مانند سوزستات میباشد و سوزستات مایع سرب را مانند قابضات دیاعواسل معوضه در دفع دمدمها و اورام سطحی جلد و احتراق و اقسام رضوض خارج معمول میدارند و در استعمال استات سرب در کحلها باید احتیاط نمود زیرا بهانی که دارای املاح سرب میباشند اثر نامساعدی در قروح قرنیه میکنند و بدون آنکه اثر مساعدی در سطح معلول نمایند ترشح آنرا یا کم کرده و یا بکلی موقوف میکنند و در روی سطح قرحه یک طبقه سفید رنگی تولید نموده یعنی کربونات سرب در روی آن متحجر گشته و موجب کدورت قرنیه میشود

در بیان اثر فیزیولوژی سرب و محصولات آن

چون استعمال محصولات سرب در صنایع و در طب هرروز شایع است لازم میاید بقول کلی آثاری را که از آنها در شخص سالم بروز میکند بیان نمائیم پس میگوئیم در عمله جات کارخانه جات سرب و در اشخاصی که ترکیبات آنرا استعمال مینمایند اغلب اوقات علامات تسمم سربی ظاهر میگردند و بخصوص این تسمم بیشتر بروز میکند در اشخاصیکه سفیداب و سرنج و غیره را بکار میبرند و ممکن است این تسمم نتیجه استعمال تراپوتیکی محصولات سربی گردد بهرجهة بعضی عوارض بطور مقدمه بروز مینمایند و عبارتند از تلون اسنان و غشاء مخاط دهان و عروض طعم فلزی در دهان و نتن سربی تنفس و زردی لون بشره و هزال و بطوء دوران و بعد یکی از امراض اصلیه که عبارتند از قولنج و نورالژی و فالج و اختلاج بود ظاهر میگردد و اول علامتی که ظاهر میشود تلون اسنان است و این تلون که عبارت از رنگ خاکستری باشد بیشتر در بیخ دندان بروز میکند یعنی در محل التصاق لثه بر دندان و ممکن است تمام دندان را فرا گیرد بخصوص در اشخاصی که دهان را نشسته و مسواك نمیکنند و نیز گاه میشود این رنگ خاکستری در لثه ها بروز نماید بدون آنکه موورثا خلالی در نسج آنها گردد و هم چنین در غشاء مخاط گونه ها و لبها گاه ظاهر میگردد و عروض آن فقط بواسطه استنشاق بخارات سربی است نه بواسطه جذب آنها و حصول تسمم بلکه بیان میکند امکان تسمم را و در همین زمان که غشاء مخاط متلون بر لون مذکور شد بوی نفس تغییر کرده و نتن شدیدی حاصل میکند و علامت اثر سرب در خون و حصول تسمم ظهور لون مخصوصی است در جلد و مانند جلد اشخاص مبتلی به سرطان زرد مخصوصی حاصل مینماید که کم رنگتر است از زردی یرقان و عمله جات و مرضائیکه مدتی در تحت اثر محصولات سربی واقع میشوند رنگ اصلی بدنشان تغییر کرده و مبدل باین رنگ میگردد و در باب اثر سرب در عروق و آلت دورانی در آن عقیده دانشمندان مختلف است بعضی میگویند در انتساج این آلات اثر میکند و جمعی دیگر فقط اثر آنرا در اعمال آنها ثابت مینمایند و در اینکه ظرفیت عروق و قلب کم میشود و یک نوع حالت ضیقی در آنها بروز میکند شبهه نیست و از همین است که در اشخاص مبتلی به تسمم سربی عموماً صوت سوفل عرقی شنیده میشود و نبض صغیر و دقیق و گاه بطئی میگردد اگرچه عروض این علامات را میتوان نسبت داد

به اثر سرب در سلسله عصبانی بدون انکرا دتباطی با اختلال الحالات در دان داشته باشد باری تسمم سربی عمل تغذیه را نیز مختل میکند و از این جهت است عروض هزال بخصوص در صورت

در میان امراض منتجه از تسمم سربی قولنج از همه شایع تر است و عبارتست از یک نوع نورالژی معوی میباشد که همراهی میکند با بروز اوجاع در اطراف دقی و یبوست طبع و تقبض بطن وغیره و بعد از آن نورالژی است که متصف است به بروز اوجاع حاد در امتداد اطراف و در ستوره و در سر و این نورالژی اغلب اوقات با منصه‌ها چند و گاه با فالج همراهی دارد و ممکن است فالج پس از آن عارض شود و بالعکس و فالج سربی که شیوعش کمتر از قولنج و نورالژی است خطیرتر از آن دو میباشد و اغلب اوقات بقدری مبرم است که با همه وسائط تداوی مقاومت مینماید و بیشتر اوقات در عضلات منبسطه انتها‌های بدن بروز میکند و فقدان حس نیز از قسّا همین فالج است و نه آنست که همیشه محل آن در اطراف بود بلکه آلات حواس ظاهره را گاه مبتلی مینماید و یکی از صور آن اموروزس سربی است

دیگری از صور تسمم سربی البومینوری است و این مرض قبل از آنکه سرب مزاج را فاسد سازد ممکن است ظاهر گردد و یکی از دانشمندان سبب آنرا نسبت میدهد به خروج سرب از بدن بواسطه کلیه‌ها و این مسئله را بواسطه امتحان در حیوانات ثابت کرده و این قسم البومینوری ممکن است موقتی بود و یا ثابت ماند و مرض برایت را با هم علامات ونا بحش که خطیرتر از همه او میباشد بنا کند و هنوز محقق نشده که حمله‌های صرعی شکل مسموم سرب یا بسبب اثر بلاواسطه این سم در دماغ است که بروز مینمایند و یا عروض شان بواسطه البومینوری سربی است بالاخره نه آنست که اثر شوم تسمم سربی فقط در کسانی اثر کند که در کارخانه‌جات سرب کار میکنند بلکه در نتایج انها نیز اثر مینماید چنانچه یکی از دانشمندان مشاهده کرده که تسمم بطئی سرب موجب مرگ جنین در رحم مادر شده و هم چنین در سه سال اول حیوة خارج رحمی اطفال را کشته و این اطفال چون متولد شوند مبتلی به حمله‌های صرعی میباشند

از آنچه ذکر کردیم نباید شخص عامل مخوف شده از استعمال محصولات سربی در دفع امراض اجتناب نماید زیرا بروز سوانح مذکوره در عمله‌جات کارخانجات که لاینقطع در میان تصاعدات سربی واقع میباشند به حدّه زیاد است که در اشخاصی که طبیب انها را در تحت اثر محصولات سربی می‌آورد کم است و چنانچه در اول این درد بیان نمودیم از استعمال داخلی املاح سرب خیلی بندرت ممکن است قولنج بروز کند و بروز سایر عوارض در صورتیکه شخص عامل خبطی در تشخیص مرض نکرده باشد بقدری کم است که میتوان انرا هیچ پنداشت و **تروسو** میگوید استات سرب را مدت متمادی بمقدار زیاد استعمال کرده‌ام و هرگز جز قولنج موقتی که شبیه به قولنجهائی است که از اثر مسهلات برفق مانند منزی بروز میکند سانحه دیگری مشاهده نکرده‌ام علی هذا محصولات سرب را داخلاً و خارجاً در تراپوتیک بدون خوف باید استعمال کرد

فاد زهر محصولات سرب اثر سمّی محصولات سرب بدو طریق مختلف در بدن ظاهر میشود یا چنانچه ذکر کردیم بتدریج در بدن اثر کرده و مورث عروض سوانح مذکوره میگردند و گاه میشود ملح دفعةً مقدار زیادی از انها را در معده داخل نمایند و در این صورت مانند سموم محرّشه اثر میکنند و پادزهر انها اب گوگردی و زاج سفید و سولفور دو سود است (مداوای براداران شربت اکر مخصوص به قولنج

سربی است در ذدر خارشنر بیان کرده‌ام)

مواد مانعة الجمع این مواد عبارتند از اسید سولفوریک و اسید فسفوریک و اسید کلوریدریک و املاح محلول این اسیدها و تنن و ید و رهای قلیائی و بوره و صبر و شیره محصولات افیونی

در بیان محصولات و نسخه‌های سرب متداول انها

سرب فلزی سرب فلزی را در خارج بشکل قطعات نازک جهت پوشاندن و فشار دادن قروح کهنه اطراف سافله بکار میبرند و مصنف قطعه نازکی از سرب را که وسعتش قدری زیادتر از وسعت قرحه بود بر روی آن منطبق نموده و با نوار طرف معلول را منظماً می‌پیچد و باین طریق بسیاری از قروح کهنه و مبرم اطراف سافله را مداوا مینماید

اکسیدهای سرب دو قسم اکسید سرب در طب استعمال میشود یکی مرداسنگ و دیگری سرنج **مرداسنگ (مرداهنگ)** ن **لیتارژ (ماسیکوت)** آ **لیتارد پروتوکسید ری لیتارگوروس** در کلمه لیتارگوروس مرکب از دو لفظ است یکی **لیتوس** یعنی سنگ و دیگری **ارگوروس** یعنی نقره) عبارتست از پروتواکسید سرب و فقط همین اکسید است که میتواند با اسیدها مرکب شود و انرا از اکسید شدن سرب در قال گذاشتن نقره حاصل میکنند و انچه در تجارت از ان بفروش میرسد کم خالص است و هرگز در طب بتنهائی استعمال نمیشود و در ترکیب مشمعها و امکان دو لایر داخل میگردد

سرنج (اسرنج) فا **مینیوم** ی **میلتوس** ترکیبی است از پروتواکسید و براکسید سرب و باین طریق ساخته میشود که مرداسنگ ذا یا کربونات سرب را نرم کوفته و در مجاورت هوا حرارت شدیدی بان وارد کنند و رنگ ان قرمز نارنجی بسیار قشنگی است و هر چه پر رنگ‌تر بود خالص‌تر است و در ترکیب بعضی مشمعها داخل میگردد و در میان که بانوهای ایران متداول است که سرنج را در پشت گوش و کشاله ران اطفال شیرخواره جهت خشکانیدن جراحت می‌پاشند

سفیداب شیخ ع **اسفیداج** ت **سیروز (بلان دسفهان)** آ **سروسا ی فیموتیون** عبارتست از کربونات سرب و ملحی است سفید و چون خوب ساخته شده باشد شفاف است و بی بو و بی طعم و کمی محلول در آب و در سطح سرب فلزی که مجاور با هوای مرطوب بود بالطبع تولید میگردد و از این جهت است خطر استعمال ابهای محتوی در ظروف سربی و در طب فقط در استعمالات خارجی بکار میرود

استات خنثای سرب ع **سکر الزحل (ملح الزحل)** ملحی است سفید و دارای طعمی شیرین و قابض و خیلی محلول در آب یعنی ۱۰۰ جزء اب ۱۵ درجه ۵۹ جزء این ملح را حل میکند در کارخانجات بواسطه حل کردن مرداسنگ در اسید استیک انرا میسازند و از عوامل قابضه است که داخلاً در دفع اسهال و عرقهای دق و بازی استعمال میگردد و مقدار شربت ان از ۱ تا ۱۰ سانتی گرم

وزیاد تر بطور حب در استعمالات خارجی سوزنستات را بر ان ترجیح میدهند

سوزنستات متبلر سرب ملحی است سفید و بشکل تیغه های کدر متبلر میگردد طریق ساختن ان موافق دستور العمل **ذانل** از این قرار است بگیرند استات متبلر و خشای سرب ۱۵ مرداسنگ انگلیسی ۵ اب مقطر ۱۰ استات را با مرداسنگ مخلوط کرده صلایه کنند و محصول را در کپسول چینی ریخته و اب را بیفزایند و حرارت دهند تا جوش اید و در ۱۰۳ درجه حرارت جوش میاید و متصل بهم زنند و قیف را در حمام ماریه گرم کرده و با کاغذ محصول را در ان قیف صاف نمایند و مرداسنگ در ۶۰ درجه حرارت شروع با نحلال میکند و در درجه جوش تمام ان حل میگردد و در این وقت مایع بواسطه انکه دارای کمی کربونات سرب است شیری شکل میشود و چون یک جزء سوزنستات مذکور را در دو جزء اب مقطر حل کنند محلول را باسم سوزنستات مایع سرب که دارای ۱/۳۲ درجه است موسوم مینمایند

سوزنستات مایع سرب (عصیرة الزحل) مطابق کدکس بگیرند استات متبلر سرب ۳ مرداسنگ مسحوق ۱ اب مقطر ۲۵ در کپسول چینی اجزاء را مخلوط کنند و در حمام ماریه حرارت دهند تا مرداسنگ حل شود و صاف کنند و این محلول دارای ۱/۳۲ درجه است و میتوان این عمل را در ظرف مسی اجرا نمود بشرط انکه چند ساچمه و یا یک تیغه سرب در ان بریزند تا مانع اکسید شدن مس گردد

سوزنستات مایع سرب معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات متبلر سرب ۳ مرداسنگ مسحوق ۱ اب مقطر ۷ در قرعی مخلوط کرده وگاه گاه بهم زنند و بعد از ۲۴ تا ۳۶ ساعت صاف نمایند و مصفی نیز دارای ۱/۳۲ درجه خواهد بود

تنات سرب ملحی است سفید و تقریبا غیر محلول در اب و انرا حاصل میکنند از اختلاط محلول تنن با محلول استات خشای سرب تنات سرب رد میشود و رسوب را گرفته خشک مینمایند

تنات هیدراته سرب مطابق واسازی درمانی بگیرند پوست بلوط نیم کوب کرده ۱ جزء مدت نیم ساعت در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ۴۰ جزء بود و بر این مصفی ۴ جزء سوزنستات مایع سرب بیفزایند رسوبی حاصل میشود که عبارت است از تنات سرب و انرا در کپسولی با یک جزء الکل ۹۰ درجه داخل نمایند و این تنات را در رفاده اسکارهای ضفن استعمال مینمایند

یدور سرب مطابق کدکس بگیرند نیترات سرب یدور پتاسیوم مکد یک جزء هر یک از دو ماده را جدا گانه در ده مقابل وزن ان اب مقطر حل کنند و محلول نیترات را در محلول یدور داخل نمایند رسوبی حاصل میشود عبارت است از یدور سرب بگذارند بخوبی ته نشین شده اب روی انرا دور کنند و رسوب را با اب مقطر بشویند و در گرم خان خشک کنند و یدور پتاسیومی که در اینجا استعمال میکنند باید خشی بود و هر گاه دارای کربونات پتاس باشد باید انرا با مقدار کافی اسید ازتیک اشباع نمود و اگر مقدار یدور پتاسیوم را قدری زیادتر کنند ترکیب یدور سرب کامل تر میگردد بجهت انکه یدور سرب را در محلول غلیظ استات سود که در حالت جوش باشد و با اسید استیک از قدری ترش کرده باشند حل کنند و بگذارند سرد شود یدور سرب بشکل فلسهای زرد قشنگ متبلر میگردد یدور سرب یکی از عوامل قابضه و محلله ضد خنازیر است

سوزنستات سرب

عصیرة الزحل

تنات سرب

یدور سرب

یدور سرب

یدور سرب معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات خشی سرب ۱۱ یدور پتاسیوم ۱۰ اب مقطر ۲۰۰ اسید استیک ۱/۰۰۰ درجه ۲ هر یک از دو ملح را جدا گانه در ۱۰۰ جزء اب مقطر حل کنند و صاف نمایند و اسید استیک را بر محلول استات بیفزایند و انرا بروی محلول یدور بریزند و رسوب زردی که حاصل میشود بر روی صافی جمع نمایند و در گرم خان و یا در هوای ازاد بخشکانند و از ۱۰ جزء استات سرب که استعمال کرده اند ۱۰ جزء یدور حاصل میگردد

برموره سرب این ملح را از تجزیه مضاعف یکی از املاح سرب و برمور پتاسیوم حاصل میکنند و کمتر در طب استعمال میشود و فقط موافق نسخه ذیل حبی از ان میسازند که در دفع نعوظهای موجع مستعمل است

حب برموره سرب مطابق کدکس بگیرند برموره سرب از ۲ تا ۵ سانتی گرم عصاره بلادن از ۲ تا ۵ سانتی گرم لوپولین ۵ سانتی گرم جهت یک حب از این قرار ۶ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بیاشامند

پوماد یدور سرب مطابق کدکس بگیرند یدور سرب ۱ پیه حسن لبه ۹ مخلوط کنند و در دفع ادنیت مزمن و هیجات خنازیری تمریخ نمایند

حب استات سرب معمول فوکیر بگیرند استات متبلر سرب ۱ گرم با مقدار کافی مسحوق ریشه خطمی و شربت ساده ده حب سازند و در دفع عرقهای ذوبانی از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بیاشامند

حب تریاک دار استات سرب مطابق واسازی انگلستان بگیرند استات متبلر سرب ۹۶ سانتی گرم مسحوق تریاک خالص گلقند مکی ۱۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۵ حب سازند و در دفع عرقهای ذوبانی از ۱ تا ۴ حب در شب بیاشامند و در وسط روز با هر دو ساعت فاصله ۱ یا ۲ حب بنوشند

سفوف دافع عرقهای ذوبانی مطابق واسازی پروس بگیرند استات متبلر سرب مسحوق تریاک خالص مکی ۱ مسحوق قند ۴ مخلوط کرده صلایه کنند و در دفع عرق ذوبانی مسلولین و اسهال انان از ۱ تا ۴ سانتی گرم صبح و از ۱ تا ۴ سانتی گرم عصر سفوف نمایند و این سفوف از محصولات خطرناک است

سفوف دافع قی الدم معمول دانتون بگیرند استات سرب ۲ دسی گرم عصاره شوکران ۳ دسی گرم مخلوط کرده صلایه کنند و ۱۲ قسمت نمایند و هر دو ساعت فاصله یک قسمت سفوف نمایند

پوسیون معمول دوبر بگیرند استات سرب ۵ سانتی گرم در ۱۰۰ گرم گلاب حل کرده و ۱۰ گرم شربت بنفشه بیفزایند و در دفع سیاه سرفه هر ربع ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون ضد سل معمول املونک بگیرند استات سرب ۱ دسی گرم عصاره بنج ۵ سانتی گرم در ۲۰۰ گرم اب مقطر حل کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون معمول لدلو بگیرند استات سرب ۱۰ سانتی گرم تعفین تریاک ۴ گرم سرکه ۴۵ گرم اب مقطره ۶ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدم شدید رحم هر ربع ساعت فاصله یک قاشق خوری کوچک بیاشامند

برموره سرب

مخلوط مکن

مخلوط مسکن و قابض معمول مونن بگیرند استات سرب ۲ دسی گرم آب مقطر ۵۰ گرم عصاره تریاك ۱ دسی گرم مخلوط کنند و در دفع دوسنطاریا هر دو ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

حب ضد صرع معمول دکامپر بگیرند عصاره مائی تریاك ۵ سانتی گرم استات سرب ۲ دسی گرم گرد پنج ۴ دسی گرم مطابق معمول ۸ حب سازند و یك دانه صبح و یك دانه شب بیاشامند

حب دکتر کوتوپ بگیرند مسحوق استات سرب ۲ دسی گرم مسحوق تخم فلاند دیوم ۲ گرم درد ۴ گرم عصای قصوم داخل کرده حبهای ۱ دسی گرمی سازند و در دفع هیستری و صرع در روزی ۵ حب بنوشند

حقنه سفیداب معمول دو وزی بگیرند استات سرب ۱۱ دسی گرم کربونات سوده ۵ سانتی گرم هر یك از دو ملح را جداگانه در مقدار خیلی کمی آب حل کنند و محلولها را در ۲۵۰ گرم مطبوخ بزرکتان داخل نموده و ۴ قطره لودانم رو سو بیفزایند و در دفع اسهال مسلولین حقنه نمایند

حقنه ضد دوسنطاریا معمول بادتر بگیرند اب ۱۰۰ قطره عصیرة الزحل و در ۵۰۰ گرم آب نیم گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

ذرقات استات خشای سرب (ذرق زحلی) معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات سرب متبلر آب مقطر ۱۰ حل کرده صاف کنند در دفع ورم مجرای بول و ورم خصیه و لوکوره ذرق نمایند و نباید دانست اعتبار این ذرقهائی که جزء اعظم آنها استات سرب باشد ممنوع است زیرا یکی از اسباب تسمم سرب مداومت باین ذرقها است

کحل استات خشای سرب استات خشای سرب را خیلی نرم صلایه کنند در دفع گرانولهای ملتحمه ۵ سانتی گرم این مسحوق را باعانت قلم نقاشی بروی جفن بگسترانند

کحل محلل معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گلاب ۱۲۰ گرم سو دستات مایع سرب ۴ گرم الکولاتو دجرحی ۸ گرم مخلوط کنند

کحل رادع معمول گوبوس بگیرند گلاب عرق بادرنك مکد ۵۰ گرم استات متبلر سرب ۵ دسی گرم حل کنند و در ابتدای ورم اجفان استعمال نمایند

کحل قابض معمول سکاریا بگیرند استات مایع سرب ۴ قطره عرق بادرنك ۲۰۰ گرم لعاب صمغ عربی ۳۰ گرم مخلوط کنند و در وقت استعمال بهم زنند

کحل دافع رمد معمول سیشل بگیرند استات متبلر سرب ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱ اگرم مخلوط کرده در دفع رمد ساده و باتولر استعمال کنند

گلیسره قابض معمول مولر بگیرند مسحوق استات سرب ۱ گلیسره نشاسته ۳۰ مخلوط کنند و در دفع اریتم واکزمای مزمن و رمد مزمن و سیلان دمعی تمریخ کنند

غسول استات سرب (آب سفید و آب بلانش) مطابق کدکس بگیرند سودستات مایع سرب ۱ آب صاف ۴۵ الکولاتو دجرحی ۴ مخلوط کرده بهم زنند و این غسول قابض و محلل است و در دواسازی تدماتی بعوض الکولاتو الکل ۶۰ درجه استعمال مینمایند و میتوان بعوض آب صاف گلاب استعمال کرد

آب نبات و معدنی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سودستات مایع سرب ۵ گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم مخلوط کنند

آب نبات و معدنی معمول گولارد بگیرند سودستات مایع سرب ۱۵ گرم آب مقطر ۱۰۰۰ گرم الکولاتو دجرحی ۶۰ گرم مخلوط کنند

محلول دافع اختلالات هرپسی مجرای گوش معمول منیر بگیرند سودستات مایع سرب ۱ گرم لودانم روسو ۲ گرم آب مقطر ۱۳ گرم مخلوط کنند و از ۱ تا ۱۵ قطره شب وقت خواب در گوش بچکانند و سوراخ گوش را با قطعه پنبه مسدود نمایند

ذرق مهبلی استات سرب معمول ریکورد بگیرند آب ۱۰۰۰ گرم استات متبلر سرب ۱۰ گرم مخلوط کنند و مقدار استات را متدرجاً زیاد نمایند تا ۵۰ گرم

ذرق مجرای بولی استات سرب ایضاً معمول ریکورد بگیرند گلاب ۱۵۰ گرم استات متبلر سرب ۳ گرم مخلوط کنند

نطول استات سرب ایضاً معمول ریکورد بگیرند آب صاف ۲۵۰ گرم استات سرب ۵ گرم مخلوط نمایند و در دفع ورم حشفه و ورم فرج تغسیل کنند و نیز در نیش زنبور مستعمل است

نطول محلل معمول ژانل بگیرند کلورید رات ماساك ۲ گرم آب ۴۵ گرم الکل ۶۰ درجه ۵ گرم سودستات مایع سرب ۱ گرم نوشادر را در آب حل کنند و صاف نموده الکل و سودستات را بیفزایند و در دفع اسودوس و کوفتگی نطول نمایند

ذرق مسکن معمول تریانی بگیرند تریاك خالص ۱ گرم آب ۳۰۰ گرم سودستات مایع سرب ۱ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع سوزاك اعم از آنکه با ورم و یا بدون ورم باشد ذرق نمایند

ذرق معمول یونك بگیرند عصیرة الزحل ۱۰ گرم سرکه مقطر ۲۵ گرم گلاب ۷۵۰ گرم حل کنند و در دفع لوکوره مزمن که با وجع همراه نباشد ۳۰ گرم این محلول را دو با سه مرتبه در روز ذرق نمایند

ذرق سرب و جوهر معمول فرانك بگیرند استات سرب ۵ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کرده بیفزایند تنتور تعفص جوهره ۵ گرم تعفص تانك ۳۰ گرم در دفع ترله مزمن در روزی ۵ تا ۶ دفعه ذرق نمایند

ذرق زیتاهکی معمول ویوئترن بگیرند آب آهك ۱۲۰ گرم روغن زیتون ۱۵ گرم سودستات مایع سرب ۳۰ قطره مخلوط کنند و در دفع ورم غده وذی و مجرای بول ذرق نمایند و در وقت استعمال بهم زنند

غسول معمول بیت بگیرند مطبوخ خطمی ۵۰۰ گرم سودستات مایع سرب ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع لیکن واکزمای مزمن تغسیل نمایند

مخلوط محلل معمول لاری بگیرند عصیرة الزحل الکل کافوری سفیده تخم مرغ مکد ۵۰ گرم آب مقدار کافی مخلوط کنند و آلات ذکر نیابد عوض کرد با آن آلوده نمایند

تمریخ دافع اثر لوپ معمول بریتون بگیرند الکولاتو رفیورا و انتی ۲۰۰ گرم سودستات مایع سرب روغن زیتون مکد ۳۰۰ گرم اسید کلوریدریك ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و قبل استعمال چند زمانی

مخلوط را بهم زنند و در شب اجزاء معلول را با آن چرب نموده و قطعه کاغذ ابریشمی را نیز با آن آلوده کرده بروی

آنها منطبق ساخته ببندند

نطول دافع اثرلو ر معمول مپاله بگیرند عصرة الزحل عرق کافوری مکب ۵ گرم

مخلوط کنند و این نطول را در دفع اثرلو اگر چه قدری متقرح هم شده باشد با فواید ثابت استعمال میکنند و جزء

معلول را هر روزه صبح و عصر نطول کرده و بعد با پارچه را در آن آلوده نموده بروی محل معلول منطبق کرده ببندند

قیروطی زحل معمول گولارد بگیرند قیروطی جالینوس ۹۰ سوزنستات سرب ۱۰ مخلوط کنند

و در خشکانیدن جراحات استعمال نمایند

قیروطی زحل و کافوری بگیرند موم زرد ۱۰ گرم زیت زردی ۴۰ گرم موم را در روغن با عانت

حرارت ملایمی ذوب کنند و ۲۰ گرم عصرة الزحل و ۱۰ گرم کافور در آن مخلوط نمایند این قیروطی کرانتی سپتیک

(ضد تعفن) است جراحات را می خشکاند

پوماد دافع قروح خنازیری معمول گس بگیرند سوزنستات مایع سرب و روغن

مو رومکد ۲۵ گرم زرده تخم مرغ یک دانه مطابق معمول مخلوط کنند و پس از آنکه اضلاع قرحه را قطع کردند

با این پوماد با عانت شربی رفاده نمایند

پوماد دافع اثرلو ر معمول کنوارزن بگیرند تنباک ۱۰ گرم کافور ۵ گرم کربونات

امانیاک ۱۰ گرم استات سرب ۲۰ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم مخلوط کنند

پوماد دافع ریزش گیسوان معمول دوپوئیترن بگیرند حرام مغز گاو

۱۰۰ گرم استات متبلر سرب ۵ گرم بلسان سیاه پرو ۲۰ گرم الکل ۲ درجه ۵ گرم تعفین ذرادیح ۲ گرم تعفین

میخک داچینی مکب ۱ قطره مخلوط کنند و هر شب گیسوها را باندازه یک فندق چرب نمایند

پوماد دافع نور الزی (اونگان سفید) معمول ازس بگیرند

پیه حسن لبه ۲۵ گرم کربونات سرب ۵ گرم مخلوط کنند و این پوماد از عوامل مجفف است و تمرینی ۴ گرم آن

در دفع نور الزی صورتی مفید است

قیروطی زحل و کافوری مطابق و اسازی لندن بگیرند موم

۴۲ سوزنستات مایع سرب ۳۲ روغن زیتون ۱۲۵ کافور ۱ موم را با عانت حرارت ملایمی در ۱۰۰ جزء روغن

ذوب کنند و کافور را در باقی مانده حل نمایند و محلول کافوری را با قیروطی مخلوط کرده و در آخر عمل سوزنستات را

بیفزایند و صلایه کنند و این قیروطی را در رفاده جراحات ضعفی استعمال نمایند

پوماد دافع رمد بگیرند مسکه تازه ۴ گرم سرنج ۱ گرم استات متبلر سرب ۳ گرم مطابق معمول

پوماد سازند و این پوماد معروف است به پوماد ووفارنی و در رمد ملتحمه و کراتیت مزمن و رمد

فولیکولهای جفن و کراتیت متقرح و مزمن و در دلکه قرنیه از آن استعمال میکنند

شمع معمول نوکیت بگیرند شمع دیاپالم موم سفید مکب ۵ گرم مخلوط کرده با عانت حرارت

ملایمی ذوب کنند و بعد مسحوق ۵ گرم دوتواکسید سرب را افزوده و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند

و این شمع محلل و مجفف است

خمیر دافع احتراق معمول التشول بگیرند گل سفید روغن زیتون و بادروغن بزرگان

مکب ۱۲ گرم سوزنستات سرب ۲۰ گرم بد و فودم از ۱۰ تا ۱۲ گرم مخلوط کنند و بروی محل احتراق به گسترانند و بعد

از پنبه هیدروفیل پوشانده و با ورقه گوتاپرکا ببندند

پوماد معمول بوت بگیرند تنات سرب ۱۰ گرم پیه بلسانی ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع آبله

های غانغرانائی استعمال نمایند

اونگان تنات سرب مطابق و اسازی رمانی بگیرند تنات

هیدراته سرب ۱ پیه مذاب ۲ مخلوط کنند و در رفاده جراحات ضعفی بکار برند

پوماد محلل معمول بومتس بگیرند قیروطی ساده ۶۰ گرم عصرة الزحل ۱۰ گرم

کافور ۱ گرم مطابق معمول پوماد سازند و شانکر غیرموجع و اثرلو ر متقرح را با این پوماد رفاده نمایند

پوماد زحل و کافوری ایضاً معمول بومتس بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم

عصرة الزحل ۱۰ کافور ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در دفع لکه هائی که از سفلیدیا پولی و غیره

نتیجه میشوند این پوماد را استعمال مینمایند

پوماد معمول ثپاکومینی بگیرند پیه مذاب تازه ۱۶ گرم عرق غاد گلاسی استات سرب

مکب ۴ گرم پوماد سازند و در دفع اورام خارجی بخصوص اثرلو ر از آن استعمال کنند و در اجزاء متورمه هم

و همچنین در دفع حکه مقداری از این پوماد را تمریخ نمایند

ازتات سرب در دفع ناخن منجر هر روزه مسحوق ازتات سرب را پاشند و از آن از پنبه محلوج و پارچه

خشکی بپیچند

شمع ساده مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند مرداسنگ پیه مذاب روغن زیتون مکب ۱۰ آب صاف ۲۰ در ظرف مسی مخلوط کرده و بجوشانند و

متصل بهم زنند تا مواد دسمه کاملاً حالت صابونی حاصل کرده و مرداسنگ مفقود گردد و این حالت پس از

چندین ساعت بروز میکند و در این وقت اگر قدری از محصول را در آب سرد بریزند منجمد میگردد و از روی

آتش برداشته بگذارند نیم سرد شود و بفشرند تا آبیکه محتوی گلیسرین است خارج گردد و بشکل استوانه

لوله کنند و ۱۳ جزء شمع باید بدست آید و در بیمارستانهای لشکری بجای پیه ساده پیه حسن لبه استعمال

مینمایند و این شمع که جزء اعظم بسیاری از شمعهای مرکب است مفرداً کمتر استعمال میشود

شمع دیاپالم مطابق کدکس بگیرند شمع ساده ۱۰۰ موم سفید ۵ سولفات روی ۲۵

آب داغ ۲۰ سولفات را در آب حل کنند و شمع و موم را با هم ذوب کرده و محلول ملحی را بر مذاب بیفزایند حرارت

دهند تا آب کاملاً تبخیر گردد و این شمع را دیاپالم بدین جهت میگویند که در وقتی بجای آب مطبوخ

خوشه خرما را استعمال مینمودند زیرا که دیا در لغت یونانی بمعنی با و پالم بمعنی شاخه خرما میباشد در حقیقت

همان شمع ساده است که بواسطه سولفات سرب سفید شده است و سولفات سرب بواسطه تجزیه

مضاعف سولفات روی و ملح دسم سرب در این شمع تولید میگردد

شمع دیاشیلون صمغی مطابق کدکس بگیرند از یک طرف مرداسنگ مسحوق

پیه مذاب روغن زیتون مکد ۲۰ اب صاف ۱۲۵۰ مطابق آنچه در شمع ساده ذکر کردیم عمل نمایند و در آخر عمل بواسطه حرارت ملایمی بخار آبی که در شمع میباشد تبخیر کند ولی گلیسرین را باید باقی گذارند و از طرف دیگر بگیرند اشق انزروت مکد ۱۰ اسانس تربانتین ۶ اب صاف ۱۰۰۰ در حمام ماریه مخلوط کنند و حرارت دهند و متصل بهم زنند تا صموغ سقزی با اب حالت شیری حاصل نمایند و انوقت انرا با پارچه صاف کرده و مصفی را بقوام عسل غلیظ تبخیر نمایند و بعد بگیرند موم زرد زفت سفید مکد ۱۲۰ تربانتین ملن ۱۰۰ مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب کنند مذاب را از پارچه گذرانند و شمع و صموغ سقزی را با آن مخلوط نموده و روی آتش ملایمی بگذارند و بهم زنند و حرارت دهند تا چون سرد شود بتوان آنرا مانند استوانه لوله نمود

شمع دیاشیلون صمغی معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند شمع ساده ۵۰۰ موم زرد ۲۵۰ زفت سفید ۱۰۰ تربانتین ۱۵۰ سقز الپی مصفی ۹ روغن زیتون ۵۰ اشق مصفی انزروت مصفی مکد ۲۵ در حمام ماریه ذوب کرده و صاف کنند و مصفی را بقوام در حمام ماریه تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا قابل لوله کردن شود و از ان استوانه های ۵۰ گرمی سازند

شمع چسبنده

شمع چسبنده مطابق دواسازی باوی

بگیرند سریش ۴۵ روغن زیتون ۳۵ موم زرد ۵ را تا پنج ۲ تربانتین بود و ۱۵ روغن را تا به ۲۰۰ درجه حرارت داغ کنند و سریش را با غایت مو بیزی دران ریخته و با تیغه آهنی بهم زنند و حرارت دهند تا کف کند و بوی سوختگی از ان متصاعد شود و از روی آتش برداشته و متصل بهم زنند تا کفان بخوابد و انوقت سایر مواد را افزوده و بهم زنند تا کاملا حل شوند و این شمع خیلی چسبنده است

اونگان دو لامرتیکل

شمع اسمر اللون (اونگان دو لامرتیکل) مطابق کدکس

بگیرند روغن زیتون ۱۰ موم زرد مسکه مسحوق مرداسنگ پیه گوسفند پیه خوک مکد ۵ زفت سیاه مصفی ۱ (چون پیه خوک نجس است استعمال ان جایز نیست بعوض ان نیز پیه گوسفند داخل نمایند) پیه و مسکه و موم و روغن را داخل هم نموده و حرارت دهند تا شروع به تصاعد دود نماید و انوقت مرداسنگ را افزوده و نیز حرارت دهند و با اسپاتول چوبی بهم زنند تا محصول رنگ اسمر تیره حاصل کند و در این وقت زفت را بیفزایند و از روی آتش بردارند و این شمع محرک و منضج است و در دواسازی بیمارستانهای لشکری فرانسه بجای مسکه پیه استعمال میکنند و موم را با نفت حل کرده در آخر عمل میافزایند

در پنجاه و سوم سرخس و بعضی عوامل مشابه آن

عوامل دافع دیدان

در درس دهم بیان کردیم که عوامل دافع دیدان بر دو صنف اند صنف اول دافع تنیا و صنف دوم دافع سایر اقسام دیدان و بعضی از عوامل صنف دوم را در درس دهم ذکر نمودیم و در این درس بیان مینمائیم بعضی از عوامل صنف اول را که عبارتند از سرخس و کوسو و تخم کدو و کامالا و پوست ریشه و ساقه انار و پللتیرین و قلع و در اخر این درس بقول کلی اقسام تنیا و کیفیت توالد و طریق مداوای انها را ذکر میکنیم و بسفایج اگرچه در خواص مشابهتی به سرخس ندارد ولی چون از همان طایفه است پس از ذکر تنیا انرا بیان مینمائیم

پس سرخس

سرخس

پ سرخس (چار) ف فوژر مال ل پولیپودیوم فیلیکس ماسکولا

و دیسقوریدوس یونانی انرا پتریس (پتریس) نامیده است یکی از نباتات مخفی اللقاح از طایفه فوژر میباشد و دارای سه قسم است سرخس مذکر که مذکور شد و سرخس مونث ف فوژر فمل ل اسپیدیوم فیلیکس فمینا و سرخس سلطانی ف فوژر دو آپال (اوسموند) ل فیلیکس فلوریدا (اوسموندا رگالیس)

و بیخ سرخس مذکر را که عبارت از ساقه تحت الارضی ان بود جزء اصلی ان میدانند و موافق تجربه یکی از دانشمندان دارای مواد ذیل است دهن فرار دهن دسم اسید استیک اسید گلیک قند مایع تن نشاسته ماده سریشمی ماده خشبی و شاخه های نورسته ان محتوی این مواد میباشند دهن فرار دسقز قهوه رنگ ماده دسم و جامد دهن دسم مواد ملونه سبز قرمز رنگ و ماده عصاره

طبیعت ماده عامل سرخس مذکر زیت و سقزی میباشد و چون بخوبی در اتر محلول است در استخراج ان اتر استعمال میکنند و معمول دانشمندان فرانسه بیخ این نبات است و متقدمین اطبا سرخس مذکر را در دفع تنیا (حب القرع) قوی الاثر میدانند ولی باعتقاد معاصرین در تنیای غیر مسلح که بندهای کوتاه است قوی الاثر و در تنیای مسلح بی اثر است و پوست ریشه انار و بخصوص کوسو را در تنیای مسلح قوی الاثر میدانند بهر جهت مقدار شربت بیخ سرخس مذکر از ۸ تا ۱۲ گرم بلکه از ۳۰ تا ۶۰ گرم است که در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند تا نصف شود و صاف کرده با شربتی یا بدون شربتی بنوشند و بهتر است که فقط تنیا را دفع میکند بلکه سایر کرمها که در مجرای غذائی مسکن دارند خارج میسازد و گرد بیخ سرخس مذکر را بمقدار ۸ تا ۱۶ گرم نیز در دفع تنیا استعمال میکنند و پس از شرب این گرد باید مسهل روغن کرچک را بالکل استعمال نمود

تعفین نورسته های سرخس مذکر معمول پشیر

بگیرند نورسته های تازه سرخس مذکر ۵۰ گرم اترسولفوریک ۳۰۰ گرم مدت ۵ تا ۶ روز بخیسانند و صاف و اتر انرا بواسطه عمل انحراف بردارند و حفظ کنند و ۲ گرم این تعفین را در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و نیز اثر سرخس این تعفین ترجیح دارد و قوی الاثر تر است

گرد سرخس مذکر مطابق کدکس

بگیرند بیخ سرخس مذکر بمقدار منظور و سر و ته این ریشه را بزنند و انرا بطور قطعات نازک قطعه قطعه کنند و پوستش را خارج سازند و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و نرم بکوبند و از موی یا ابریشمی نمره ۵۰ بیرون کنند و مقدار شربت این گرد در دفع تنیا از ۴ تا ۸ گرم است و در ساختن گرد سرخس باید دقت کنند که این بیخ تازه باشد و همینکه از زمین بیرون اورند بلافاصله گرد سازند

تنفوژ خانم نوفر

بگیرند گرد سرخس مذکر ۶ تا ۸ گرم اب ۱۲۵ گرم مخلوط کرده صبح ناشتا یکدفعه بیاشامند و یک ساعت بعد معجون ذیل را بنوشند بگیرند کمل بخاری مسحوق سقمونیا مکد ۶ دسی گرم گم گوت ۳ دسی گرم با مقدار کافی عسل معجون سازند

عصاره اتری (زیت سقزی) (زیت اتری) سرخس مذکر مطابق دستور العمل بوشاردا

بگیرند بیخ سرخس مذکر تازه و خشک کرده ۱۰۰۰ گرم اترسولفوریک ۲۰۰۰

گرم ریشه

گرم ریشه را نیم کوب نمایند و در آلت پرلاسمان با اثر مخلوط کرده و محصول مصفی را در ظرف در بسته جمع کند و با عانت حرارت ملایمی در حمام مادیه اسباب تقطیری که کوچک بود تقطیر نمایند و هم چنانکه در تقطیر اثر متداول است تا بکاراد تباط اتش با قابل احتراز کنند و سایر شرایط را نیز اجری نمایند و آنچه در حمام اسباب تقطیر باقی میماند در کپسولی ریخته و چند زمانی در آن حمام گذارند و متصل بهم زنند تا هرچه اثر در محصول باقی مانده بخار گردد و این محصول را که عبارت از عصاره اتری است در صراحی در بسته حفظ کنند

عصاره اتری سرخس مذکر بعد از کردان بهترین محصولات سرخس است و بخوبی دفع میکند تنیای عریض را و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم است که در مغز نان داخل کرده بیاشامند و اگر در کپسول داخل کنند بهتر است دو ساعت بعد مسهلی از روغن بیدانجیر بنوشند در هر صورت چه گرد سرخس مذکر را استعمال نمایند و چه زیت اتری اثر هر دو باید تازه ساخته باشند و باید مریض را دو روز قبل از استعمال دوا پرهیز دهند که بغیر از شوربای رقیق چیز دیگری نخورد و پس از دو روز صبح ناشتا با عصاره اتری و یا حبوب ذیل را بنوشد و در عوض همان روز مسهل روغن بیدانجیر بیاشامد

حب دافع تنیا بگیرند زیت اتری سرخس مذکر ۲ گرم با مقدار کافی گرد سرخس یک لعابی ده حب بزرگ سازند و صبح ناشتا در مدت یک ساعت این حبوب را بنوشند و بعد یک پیاله مطبوخ سرخس میل کند و چنانچه ذکر کردیم در عوض این روز باید مسهل روغن کرچک استعمال نمود

مطابق دستور العمل ترسو ۴ گرم عصاره اتری سرخس مذکر را در چهار دفعه بفاصله ربع ساعت بنوشند و این مقدار دوا دو روز متوالی استعمال کنند در این دو روز مریض بجز شیر هیچ چیز نباید بخورد و پس از این دو روز صبح ۵ گرم شربت اتر و با ۲ گرم اثر محتوی در کپسول بیاشامد و بعد از نیم ساعت لعوقی که محتوی ۱ تا ۳ قطره روغن دند باشد استعمال نمایند

مطابق دستور العمل البرس سه روز متوالی مریض را سخت پرهیز دهند در روز سیوم طرف عصر یک بطری آب سدلیتر بان بیاشامانند و فردای آن شب ۳ گرم عصاره اتری سرخس مذکر را در دو دفعه بفاصله یک ساعت میل کند و دو ساعت بعد از شرب قسمت اخری ۳۰ گرم روغن بیدانجیر بنوشند

حب دافع تنیا معمول پشیر بگیرند عصاره زیت و سفری سرخس مذکر ۲ گرم گرد سرخس مذکر ۵ گرم با مقدار کافی گلقند ۱۰ حب بزرگ سازند و یک دفعه بیاشامند دو روز قبل از استعمال این حبوب مریض جز شوربای رقیق چیزی نباید بخورد و بلا فاصله پس از شرب حبوب یک پیاله مطبوخ سرخس (۳۰ در ۱۰۰۰) بنوشد و دو ساعت بعد ۳۰ گرم روغن کرچک بیاشامد

حب عصاره زیت و سفری سرخس معمول مابت بگیرند عصاره اتری سرخس مذکر ۴ گرم مسحوق صمغ عربی آب مکد ۱ گرم گرد سرخس مذکر مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع تنیا ۱۰ حب شب وقت خواب بیاشامند و ۱۰ حب فردا صبح آن شب و یک ساعت نیم بعد ۴۵ گرم روغن کرچک و هرگاه تنیا دفع نشود چند روز مریض را راحت گذاشته و بعد مجدداً بهمین دستور العمل نیز حبوب را استعمال نمایند ولیکن ۴۰ گرم روغن کرچک ۸ گرم اسانس تربانتین سفرا شد

حب دافع تنیا معمول بتهم بگیرند عصاره اتری سرخس مذکر عصاره پوست

ساقو انار مکد ۱۰ گرم مسحوق حلب ۳ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و یک روز مریض را پرهیز داده و داده ۱۰ تا ۲۰ حب بان بیاشامانند و یک حقنه مسهل استعمال کند و در روز دوم باقی مانده حبوب را در مدت ۲ تا ۳ ساعت بنوشانند

مخلوط دافع تنیا معمول بروئوکس بگیرند کلوروفورم عصاره اتری سرخس مذکر مکد ۴ گرم روغن بیدانجیر از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم مخلوط کند و پس از آنکه ۲۴ ساعت مریض روزه گرفته و هیچ نخورد این مخلوط را بنوشد و اگرچه در دفع تنیا قوی الاثر است ولی خیلی نامطبوع و مکره میباشد و لهذا استعمال کوسو را بر این مخلوط ترجیح دارد

طریقه مداوای تنیا بواسطه زیت اتری سرخس مطابق دستور العمل کواندل و ترسو چند روز قبل از استعمال دوا باید مریض را پرهیز داده و آشها و انگوشتهای خیلی چرب بان بخورانند و بعد حبوب ذیل را دو قسمت کند یک قسمت شب در وقت خواب و قسمت دیگر را فردا صبح استعمال کند

بگیرند زیت اتری سرخس مذکر کلل بخاری مکد ۲۵ دسی گرم گرد سرخس تازه مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند

دو ساعت بعد از شرب قسمت اخری حبوب ۶۰ گرم روغن بیدانجیر بیاشامند و اندک مدتی نخواهد گذشت که مریض تمام کرم را دفع خواهد نمود

ترسو از ۴ تا ۱۰ کپسول که هریک دارای نیم گرم عصاره زیت و سفری سرخس باشند استعمال مینماید که هر ده دقیقه به ده دقیقه فاصله یک کپسول بمریض میدهد و پس از یک ساعت و تا چهار کپسول اثر و پس از دو ساعت ۳۰ گرم روغن بیدانجیر و بواسطه این طریقه تنیای غیر مسلح خیلی بسهولت دفع میگردد

معالجه تنیا موافق دستور العمل دوزل این مصنف میگوید هرگز نمیشود که از استعمال سرخس مذکر موفق بر دفع تنیا نشوند و بطریق ذیل این دوا را استعمال میکند ریشه تازه سرخس را نرم سائیده با شربت گل هلو معجون کند و قسمتهای یک گرمی سازند و در مدت ربع ساعت از ۲ تا ۳ قسمت بنوشند و پس از دو ساعت مسهلی از ۶۰ گرم روغن کرچک بیاشامند

موافق دستور العمل گرهل شب را مریض جز شوربای ساده چیز دیگری ندهند و فردا صبح عجین ذیل را با و بخورانند بگیرند گرد ریشه حلب گرد گم گوت نیتو حلو مکد ۳۵ سانتی گرم با مقدار کافی گلقند عجین کند و یک ساعت بعد از شرب این عجین بگیرند گرد ریشه سرخس مذکر ۱۲ گرم عرق تیلول ۶۰ گرم مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند و هرگاه پس از چهار تا پنج ساعت کرم دفع نشود چند قاشق روغن کرچک بمریض بدهند

معجون دافع کرم موافق دواسنای باد بگیرند مسحوق سرخس مذکر مسحوق سنبل الطیب مسحوق درمنه ترکی مسحوق سولفات پتاس مکد ۲ عسل ۶ معجون سازند و این معجون دافع تنیا و مسهل است و مقدار شربتش از ۶ تا ۱۲ گرم

کپسول عصاره زیت و سقزی سرخس مذکر معمول ترو سو

هر کپسولی دارای ۵ دسی گرم عصاره مذکور است و در دفع تنیا از ۶ تا ۱۰ کپسول هر ده دقیقه به ده دقیقه فاصله استعمال میکنند یک ساعت بعد از شرب آخرین کپسول از ۲ تا ۴ عدد کپسول تا دو ساعت بعد از آن ۳۰ گرم روغن کرچک معمول میدارند

کوسو

کوسو درختی است از طایفه **روزاسه** از محصولات بومی کوهستان حبشه که از ۲۵۰۰ تا ۳۵۰۰ مطر ارتفاع آن کوهستانها است و در مابین عرض ۱۳ تا ۱۵ درجه واقع شده اند و ارتفاع این درخت از ۶ تا ۲۰ مطر دیده و دو قسم است مذکر و مؤنث و گل این درخت را در دفع کرم بخصوص تنیا که در حبشستان شایع است قوی الاثر میدانند و اهالی حبشه گل کوسوی ماده را که کوسوی سرخ مینامند بر گل کوسوی نر که کوسوی خر نامیده میشود ترجیح میدهند استعمال کوسو این اوقات جهت دفع تنیا در فرنگ خیلی متداول و در ممالک ما یعنی ایران چند سالی است که متداول شده و کوسو در زبان مردمان حبشه یعنی تنیا است و چون این ماده آنرا اکثر دفع میکند باین اسم موسوم شده

کوسو که از تجارت حبشه بفرنگ می آورند هیئت آن شبیه بر گل تبلول خورد شده و طعم آن در ابتدا تفه و لعابدار و بعد تند و بوی آن که در کجا و دتان گرم متصاعد میشود فی الجمله شبیه ببوی گل اقطی است و نوعا کوسو را بطور گرد استعمال میکنند که از ۱۵ تا ۲۰ گرم این گرد را در ۲۵۰ گرم آب جوش داخل کرده و مدت نیم ساعت بگذارند دم کشد و بعد از آن از آتش برداشته بگذارند نیم گرم شود و بدون صاف کردن تمام محصول یعنی گرد و آب هر دو را بمریض بیاشامانند و اگر پس از شرب آن عطش بمریض غالب شود تنها چیزی بیاشامد و جهت تسکین عطش قدری لیموی ترش بمکد و در حبشستان معمول است که کوسو را با یک مسهلی استعمال میکنند ولی **ترو سو** میگوید این عمل در بسیاری از اوقات غیر لازم است زیرا این ماده بخودی خود غالبا موجب تخلیه میشود و اگر احیانا حالت تخلیه ظاهر نشد چنانچه ممکن است گاهی اتفاق افتد یک ساعت پس از شرب آن یک بطری آب سدلیتز بنوشند بهرجهت کوسو از عواملی است که شرب آن نیز موجب حمی میشود و نیز قولنج و سر تنیا که مانند تار باریک و نازکی است و شبیه باسباب حجامت عموما دفع نمیگردد مگر با تخلیه سوم و یا چهارم و اغلب اوقات یک خوراکش کفایت میکند و اگر لازم شود میتوان بدون هیچ عارضه مکرر آنرا استعمال کرد و چون کوسو دارای طعم چقوعی است که بعضی اشخاص بعسرت آنرا میآشامند **مانتل** دواساز پاریسی با قند کوسو گرانولهائی میسازد مطبوع بنحوی که اطفال بخوبی آنها را میخورند

طریقه استعمال کوسو در دفع تنیا موافق دستور العمل ساندراس

همینکه مریض وجود تنیا را مشاهده نمود باید شبی که فردای آن کوسو را استعمال میکند پرهیز کرده هیچ نخورد و فردا صبح در دوی ۲۰ گرم گل کوسوی نیم کوب کرده ۲۵۰ گرم آب گرم بریزند و بگذارند ربع ساعت بماند و بعد محصول را بدون آنکه چیزی باقی گذارد بیاشامد و پس از یک مدتی بعد از شرب دوا باید مریض دهان خود را شسته و بخوبی پاک کرده بد طعمی بآن غالب میشود که علامت اثر دوا است و باید منتظر خروج تنیا باشد و تقریبا یک ساعت پس از آشامیدن دوا در مریض حالت تخلیه بدون عروض قولنج ظاهر گشته به بیت الخلا میرود و ابتدا مواد موجوده در امعاء دفع شده و بعد چند دفعه متوالیا مواد بازی خارج گشته و در آخر خود

کوسو بدون آنکه با ماده مخلوط بود دفع میگردد و غالبا در تخلیه اول بعضی قطعات تنیا دیده میشود و در تخلیه سوم و یا چهارم تمام کرم خارج میگردد و در همراه این تخلیه ها نه درد و نه خستگی و نه تب هیچکدام عارض نمیشوند و پس از شش ساعت مریض مهیای خوردن غذا میباشد

کوسوی مانتل بگیرند گرد کوسو ۱۰ گرم قند ۳۲ گرم مطابق معمول گرانول سازند و این گرانولها را با یک پیاله مطبوخ سرد تیلول بیاشامند و این طریقه بهترین صور کوسو و مطمئن ترین عوامل دافع تنیا میباشد

گرد کوسو مطابق کدکس بگیرند گل کوسو مقدار منظور در گرم خان ۳۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته بدون نخاله از موبیز موئی نمره ۱۰ بیرون کنند

اپوزم کوسو مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند گرد کوسو ۲۰ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و در دفع تنیا تمام محصول را یکدفعه بیاشامند و این اپوزم را نباید صاف نمود

پوسیون کوسو معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گل کوسو ۲۰ گرم قند سفید ۳۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم گل را خشک کرده و با قند نرم بسایند و با حرارت ملایمی در آب بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و با فشار صاف کنند و در دفع تنیا در دو یا سه دفعه بیاشامند

کدو

کدو ع قرع ف کورژ (سیترویل) ل کوکوربیتا سیکرفون

یک نوع از نباتات طایفه **کوکوربیتاسه** را که از بقولات ماکول است باین اسم مینامند و تخم این نبات از عوامل دافع تنیا میباشد و تخم کدوی تنبل را ل **کوکوربیتا پپو** و تخم کدوی صراحی (قلیانی) ل **کوکوربیتا لاژناریا (کالباس)** ترجیح میدهند و قریب پنجاه سال است که دانشمندان فرنگ در تخم کدو خاصیت دفع تنیا را یافته اند و ابتدا یکی از دانشمندان بموده و در تخمین طی انکشاف این خاصیت را اظهار نمود و بعد سایر دانشمندان بواسطه تجارب متعدده ثابت نمودند که لعوق مرکب از ۱۰۰ گرم تخم کدوی تنبل و ۳۰ گرم روغن بیدانجیر تنیا را بخوبی دفع میکند و مخصوصا در اطفال لعوق مزبور مؤثر است بگیرند از ۵ تا ۴۰ گرم مغز تخم کدو نرم کوفته و با لعوق مخلوط کرده بطفل بخورانند و پس از دو ساعت از ۱۰ تا ۱۵ گرم روغن بیدانجیر استعمال نمایند

تینفوژ معمول رمونانک بگیرند تخم کدو ۴۰ گرم روغن بیدانجیر عسل مکرر ۳۰ گرم تخمها را مقشر کنند و نرم بکوبند و با روغن و عسل مخلوط نمایند و در یک پیاله شیر داخل نموده در ظرف بوی سفال و تنهای غیر صیقلی یک دفعه بیاشامند و دو ساعت بعد مخلوط ذیل را در یک پیاله آب سرد داخل کرده بنوشند بگیرند روغن کرچک با همو عسل مکرر ۳۰ گرم مخلوط نمایند و تا وقتی که تنیا بکلی دفع نشود مریض باید چیزی نخورد و در استعمال این دوا قولنج و اسهال عارض میگردد

معجون تخم کدو معمول برونیت بگیرند تخم کدوی مقشر قند مکرر ۶۰ گرم نرم بکوبند تا خمیر متحد الاجزائی حاصل گردد و این معجون را در دفع تنیا استعمال میکنند و در شبی که فردای آن مریض این معجون را باید بخورد ۳۰ گرم روغن بیدانجیر را با یک پیاله آبگوشت بی چربی داخل کرده میآشامد و فردا صبح تمام این معجون را یکدفعه میل میکند و یک ساعت بعد از شرب معجون نیز ۳۰ گرم روغن بیدانجیر مینوشد تا

۲۴ ساعت

۲۴ ساعت باید هیچ غذائی نخورد و تخم خشک کرده کدو قوی الاثرتر از تازه است

پوسیون دافع تنیا معمول دوپون بگیرند تخم کدوی مقشر ۵۰ گرم قند ۳۰ گرم شیر ۴۰ گرم تخمها را با قند نرم بکوبند و کم کم شیر را افزوده ضلابه کنند و با فشار صاف نمایند و صبح ناشتا بیاشامند و دو ساعت بعد ۳۰ گرم روغن کرچک بنوشند

۲۴۰ گرم تخم کدو دارای ۵۰ گرم مغز است

درخت انار

پوست ساقه درخت انار یکی از دانشمندان ثابت نمود که پوست تازه ساقه درخت انار مانند پوست ریشه آن دافع تنیا میباشد

پوست ریشه درخت انار بعد از کوسو در میان عوامل دافع تنیا پوست ریشه انار از همه قوی تر است و بخصوص در دفع تنیای مسلح استعمال میشود و پوست ریشه تازه مطمئن تر از ریشه خشک است و چون ریشه خشک را ۱۲ ساعت در آب بخیسانند مانند ریشه تازه میگردد و پوست ریشه درخت و هم پوست ساقه آن دارای چندین الکلوئید است و دو تای از این الکلوئیدها که عبارت از پللتیئرین و ایزوپللتیئرین باشند در دفع تنیا مؤثر اند

ایوزم دافع کرم معمول هرات بگیرند پوست تازه ریشه انار ۶۰ گرم آب صاف ۷۵۰ گرم با حرارت ملایم بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند و مصفی را سه قسمت کرده نیم ساعت به نیم ساعت یک قسمت بنوشند و در بعضی مواقع پس از شرب قسمت اول قی عارض میشود در این صورت دو قسمت دیگر را باید آشامید و گاه لازم میشود که چند روز برای ایوزم مداومت نمایند و بعضی از اطبای عامل هم قبل از استعمال این دوا و هم بعد از آن مسهل روغن کرچک استعمال مینمایند و چنانچه گفتیم استعمال پوست ریشه تازه بر پوست ریشه خشک ترجیح دارد و مطمئن تر است و پوست ریشه اناری که در گرمسیر عمل آید مؤثرتر از انار سردسیری است و موافق قول **ژانل** مقدار پوست ریشه خشک را اگر مضاعف کنند همان اثر ریشه تازه را خواهد کرد

عصاره الکلی پوست ریشه انار مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده پوست ریشه انار را الکل ۶۰ درجه ۴ جزء پوست ریشه را با الکل تر کنند و در دالت در بلا سیمان ریزند و دالت را بگیرند و ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را بریزند و مصفی را گرفته در حمام ماریه جهة استخراج الکل تقطیر کنند و محصول را بغلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و از ۱۰۰ جزء پوست ریشه ۱۴ جزء عصاره بدست می آید و مقدار شربت این عصاره در دفع تنیا ۲۵ گرم است بطور پوسیون

پوسیون دافع تنیا بگیرند عصاره الکلی پوست ریشه انار ۲۵ گرم آب لیمو عرق نعناع عرق بتلول مکه ۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع تنیا هر نیم ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند و هر قاشق تقریبا دارای ۶ گرم عصاره میباشد و اگرچه این پوسیون مطبوع تر از ایوزم سابق الذکر است ولی اثر ایوزم مطمئن تر از آن است

تنات پللتیئرین

تنات پللتیئرین بگیرند پوست خشک ریشه انار ۱۰۰۰ گرم آهک نشکفته ۶۰ گرم کلوروفورم ۳۷۵ گرم مسحوق بی کربنات سود اسید سولفوریک آبدار ده ۱ مکرر مقدار کافی سود کستیک مایع

۳۳۲/۱ درجه ۱۰ گرم تنن مقدار کافی آهک را بشکفند و با آب مخلوط کنند بقسمی که مانند شیر غلیظی گردد و پوست ریشه را نیم کوب نمایند و با شیر آهک مخلوط کنند و ضلابه نمایند تا ماده متحد الاجزائی حاصل گردد و بقدری آب مقطر روی آن ریزند و ضلابه کنند تا مجموع ۲۰۰۰ گرم شود و محصول را با ۲۰۰ گرم کلوروفورم مخلوط کرده و بشدت بهم زنند و بعد مدتی بگذارند ساکن بماند تا الکلوئیدهائی که بواسطه آهک آزاد شده اند در آن حل گردند و انوقت بواسطه قیف شیردار این کلوروفورم را جدا نمایند و ۶۰ گرم آب مقطر در آن مخلوط کرده بهم زنند و کم کم اسید سولفوریک آبدار ده ۱ بر محصول افزایند تا فی الجمله تعامل اسیدی ظاهر شود و الکلوئیدها مبدل به سولفات گردند و باندازه که مواد راسب محصول حل میشوند مسحوق بی کربنات سود افزایند و الکلوئیدهای عادی از خواص مانع تنیا میباشند آزاد میگردند و بواسطه بهم زدن مجددا در کلوروفورم حل میشوند لهذا این کلوروفورم را از محصول گرفته و بجای آن کلوروفورم مجددی ریزند و بعد ۱۰ گرم سود کستیک مایع افزایند و بشدت بهم زنند بواسطه این ماده قلیائی دو الکلوئید دافع تنیا که عبارت از پللتیئرین و ایزوپللتیئرین باشند منفرد مانده و بعد در کلوروفورم حل میگردند و این کلوروفورم را جدا کرده با ۶۰ گرم آب مقطر مخلوط نموده بهم زنند و کم کم اسید سولفوریک آبدار ده ۱ افزایند تا فی الجمله تعامل اسید ظاهر گردد و در این حال دو الکلوئید دافع تنیا مبدل بر سولفات میشوند و این محلول مائی را گرفته و در زیر سرپوشی که اسید سولفوریک غلیظ در آن بود تبخیر نمایند و سولفات پللتیئرین و سولفات ایزوپللتیئرین متبلور میگردند و جهة تبدیل این سولفات ها به تنات محصول را وزن کنند و در آب مقطر حل نمایند و تنن را جداگانه در آب مقطر حل کنند و در محلول سولفات محلول تنن افزایند بقسمی که در هر یک گرم سولفات ۳ گرم و ۲۰ سانتی گرم تنن داخل گردد و باشند و بواسطه افزودن امانیاک مخلوط را بدقت خنثی نمایند و رسوب را در روی صافی بشویند تا آب غساله بواسطه ازتات برییت فاسد نشود و انوقت محصول را در گرمای ۲۵ درجه بخشکانند و این محصول که مخلوطی است از تنات پللتیئرین و تنات ایزوپللتیئرین بجهة اختصار تنات پللتیئرین نامیده میشود و از عوامل دافع تنیا میباشد و مقدار شربت آن از ۱ گرم تا ۱ گرم و ۶۰ سانتی گرم است که این مقدار را نرم کوبیده و در ده ۵۰ مقابل وزنش آب مخلوط کنند و بقدری محلول اسید طرطریک افزایند تا حل شود و یک ساعت بعد از شرب این محلول مریض باید یک مسهلی بیاشامد

پوسیون پللتیئرین معمول برانژ فرود بگیرند سولفات پللتیئرین ۳۰ سانتی گرم تنن ۵۰ سانتی گرم پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کرده در فاصله نیم ساعت بدو دفعه بیاشامند و بعد ۱۰ گرم سنامکی را در ۱۵۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده ۵۰ گرم شربت پوست نارنج افزوده جهة دفع تنیا بنوشند

قلعی

قلعی (ارزیز) ع رصاص ابیض (قلع) ف اِتَن ل اِستانوم ی کاسیتروس

در اصطلاح علمای کیمیا **مشتری** فلزی است قابل انطراق و قابل اکسید شدن و در طبیعت کمتر بحالت خلوص یافت میشود و بیشتر بحالت اکسید یا سولفور است و وزن مخصوص آن ۷/۲۹۱ و رنگ آن شبیه بنقره ولی از آن کدرتر و از سرب صلب تر و قابل انطراق تر و شفاف تر و از همه فلزات قابل انطراق تر و سریع الذوب تر است و در ۲۲۸ درجه حرارت ذوب میگردد و در یک حرارت مرتفعی اکسیژن را جذب میکند و

مجاورت هوای مرطوب در حرارت متعارفی اکسید میگردد و ارزیزی که در تجارت متداول است بند تخالص و
اغلب دارای مس و آهن و بخصوص سرب است و بهترین ارزیزها ارزیزی است که از ملاکا می آورند و در طب اداره
و مسحوق آنرا استعمال میکنند و از عوامل دافع تنیا میباشد ولی اثر آن خیلی مشکوک است

مسحوق ارزیز مطابق کدکس بگیرند قلع خالص مقدار منظور در تاوه آهنی ذوب کنند و
در هاون آهنی گرمی بریزند و با دسته که گرم باشد صلایه نمایند تا جامد گردد و از مو بیز ابریشمی بگذرانند و این
مسحوق را در دفع تنیا استعمال میکنند ولی در نزد دانشمندان فرانسه غیر معمول است و مقدار شربت آن
از ۵ تا ۲۰ گرم مخلوط با عسل و چنین میگویند مقدار کمی از مسحوق قلع ممکن است در اسید عصیر معدی حل شود
و مبدل به کلورور قلع گردد که در دفع کرم مؤثر است

معجون ارزیز بگیرند مسحوق ارزیز عسل مکرر ۵ گرم مخلوط کنند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم این معجون را در دفع
تنیا و سایر اقسام کرم استعمال مینمایند

کامالا عبارت از گرد بسیار نرمی است که حاصل میشود از میوه **روتلرا تنکتوریا** که از طایفه
اوفوربیاسه و از عوامل دافع تنیا و در دفع بوتریوسفال مؤثر است و یکی از دانشمندان انواع آن را نقل
ذیل استعمال میکند بگیرند گرد کامالا ۱۲ گرم سه قسمت نموده هر نیم ساعت فاصله یک قسمت را در مغز نان
داخل کرده بیاشامند

در بیان بعضی نسخه های دافع تنیا

مداوای تنیا موافق دستور العمل ماتیو و گونتر — معجون آ
بگیرند براده ارزیز ۳۲ گرم گرد سرخس ۲۴ گرم گرد درمنه ۱۵ گرم گرد جلب سولفات پتاس مکرر ۴ گرم عسل
مقدار کافی معجون سازند

معجون ب بگیرند جلب سولفات پتاس مکرر ۲۴ دسی گرم سقمونیا ۱۳ دسی گرم گم گوت ۵ دسی گرم
عسل مقدار کافی معجون سازند
هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری از معجون آ میدهند و مدت دو یا سه روز بر آن مداومت مینمایند
تا در امعا احساساتیکه از وجود کرم باید ظاهر شود محسوس گردند آنوقت معجون **ب** را بهمین طریق استعمال
میکنند تا کرم خارج گردد و در صورتیکه کرم دفع نشود خروج آنرا تحریک میکنند بواسطه شرب چند قاشق روغن
کرچک و یا حقنه ۳۰ گرم این روغن و عموما در مقدار شربت این معاجین باید ملاحظه سن و نوع و مزاج
مریض را نمود

موافق دستور العمل دیوپیس در ساعت شش از نصف شب نصف گرد ذیل را بیاشامند بگیرند براده قلع ۱۵ دسی گرم قلع خالص گم گوت مکرر ۵ گرم اولئو ساکروم کاژپوت ۲۵ سانتی
گرم بدقت مخلوط کنند و نصف دیگر را پس از نیم ساعت فاصله بنوشند و بعد از هر قسمتی دو پیاله مطبوخ
خیلی غلیظ قهوه و بدون شیرینی باید بیاشامند و هرگاه تهوع بر مریض مستولی گردد چند قطره اتر استیک

بنوشند

کامالا

اقسام مداوای تنیا

بنوشند و بعد از دو ساعت طبیعت بنای عمل را میگذارد و در بین این عملها کرم دفع میگردد و پس از دفع
کرم جهت قطع عمل لازم است که مریض مجددا دو پیاله مطبوخ خیلی غلیظ قهوه بیاشامد

موافق دستور العمل ورزو — ۱ معجون ریشه سرخس و تخم کدو
بگیرند مسحوق ریشه خشک سرخس مذکر تخم کدوی مقشر قند سفید مکرر یک جزء مغزها را با قند نیم کوفت
خمیر متحد الاجزائی سازند و مسحوق ریشه را داخل نمایند

۲ **الکولاتو پوست ریشه انار** بگیرند پوست تازه ریشه انار الکل ۹۰ درجه مکرر یک جزء پوست
ریشه را خورد کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف کنند

۳ **تعفین کوسو** بگیرند گل خشک کوسو الکل ۹۰ درجه مقدار کافی گلها را نیم کوب کنند و در آلت
دپلاسمان بقدری الکل روی آنها بریزند که ۴ جزء تعفین بدست آید

۴ **عصاره زیت و سقری سرخس مذکر** مطابق دستور العمل **بوشاردا**
بگیرند ۵ گرم معجون نمره ۱ و از الکولاتو نمره ۲ و تعفین نمره ۳ مکرر ۵ گرم بیفزایند و مخلوط کنند و خمیر
نرمی سازند و ۴ گرم عصاره زیت و سقری نمره ۴ افزوده بدقت مخلوط نمایند و این مخلوط را در یک پیاله مطبوخ
قهوه داخل کرده و با قند شیرین کنند و مریض صبح ناشتا نصف آنرا بیاشامد و پس از نیم ساعت نصف دیگر را
و پس از سه ساعت از شرب قسمت دوم پوسیون ذیل را یکدفعه بنوشد

پوسیون مسهل و دافع کرم بگیرند روغن کرچک ۴۰ گرم الکولاتو نمره ۲ تعفین نمره ۳ ۳۰
مکرر ۱۰ گرم آب صاف ۶۰ گرم مخلوط کنند و این مداوا که قوی ترین سایر مداواهای دافع تنیا است و معمول
حکمای لیون خیلی مجرب و مؤثر است انتهی

دهن دافع کرم معمول شابرت بگیرند دهن شاخ گوزن ۱۰ گرم دهن تربانتین
۳۰۰ گرم مخلوط کنند و پس از سه روز در قرع زجاجی داخل کرده در حمام شن تقطیر نمایند تا سه ربع مخلوط
تقطیر شود و مقطر را در صراحیهای کوچک در بسته حفظ نمایند و از ۱ تا ۲ قاشق کوچک این مقطر را در عرض
روز در دفع تنیا استعمال نمایند

معجون تربانتین معمول تامسون بگیرند اسانس تربانتین ۱ عسل سفید ۲
مخلوط کنند و در دفع تنیا از ۱۰ تا ۳۰ گرم شب هنگام خواب بنوشند

پوسیون دافع تنیا معمول لواشر بگیرند روغن کرچک ۴۰ گرم اسانس تربانتین با
۱۵ گرم عرق نعناع ۶۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ گرم مسحوق و صمغ را با شربت مخلوط کرده
بهم زنند و روغن کرچک و اسانس را افزوده و کم کم عرق را داخل نمایند و صبح ناشتا تمام این پوسیون را یک
دفعه بیاشامند

معجون ضد کرم معمول برمسر بگیرند درمنه و باگل تازه ۱۰ گرم مسحوق سنبل
الطیب بری ۸ گرم مسحوق ریشه جلب سولفات پتاس مکرر ۴ گرم با مقدار کافی سکنجبین عنصل معجون
سازند و در دفع بوتریوسفال و تنیا مدت چندین روز از ۲ تا ۳ قاشق چای خوری در روز بیاشامند و
بعد دهن دافع کرم **شابرت** را استعمال نمایند باین طریق که از ۱ تا ۲ قاشق کوچک این دهن را صبح و عصر

نامدرب

با قدری شربت لیمو مخلوط کرده بنوشند و همینکه مریض ۱۰۰ گرم از این دهن را شامید گرده مسهل ذیل را باید بنوشد

بگیرند جلب ۱۳ گرم سنا ۲ گرم سولفات پتاس ۴ گرم مطابق معمول گرد سازند و سه قسمت کند و هر ساعت یك قسمت را بنوشند و پس از این مسهل مجدداً شروع باستعمال دهن مذکور نمایند تا ۲۲۴ گرم از این دهن را استعمال کرده باشند و این مداوا اگرچه طولانی است ولی **برمیر** انرا موثر میداند

در دفع اسکاریده صبح و عصر ۱ یا ۲ قاشق کوچك از دهن مذکور و معجون دافع کرم استعمال مینماید و بعد گرده مسهل مذکور را تجویز میکند

در دفع ترپکوسفال و دودالخل مدت چندین هفته صبح و عصر یك قاشق چای خوری معجون دافع کرم تجویز نموده و حقنه ذیل را نیز صبح و عصر معمول میدارد

حقنه دافع کرم معمول برمیر

بگیرند افسنتین سنبل الطیب مکده ۵ گرم تخم نازی پوست نارنج مکده ۱۵ گرم دو اها را خورد کرده مخلوط کنند و دو قاشق شوری از این مخلوط را در ۵۰۰ گرم اب جوش در مدت شب دم کنند و فردا با فشار صاف کرده دو قسمت نمایند و در هر قسمتی یك قاشق کوچك دهن دافع کرم مخلوط نموده یك قسمت صبح و یکی عصر حقنه نمایند

حب دافع کرم معمول برمیر

بگیرند مسحوق صبر سقوطری مسحوق نازی مکده ۲ گرم دهن فراسداب ۶ دسی گرم مطابق معمول ۱۱ حب سازند و در مدت دو یا سه روز انها را بیاشامند

در بیان اقسام تنیا و کیفیت توالد و طرق ابتلاء انسان و علایم بطور کلی

تنیا (در لغت یونانی بمعنی نوار است) عبارتست از نوع **انتوزوئر سستوئید** و اندام ان مسطح و مرکب از عده زیادی بندهای متصل بهم و اغلب اوقات دارای چندین متر طول میباشد و سر این حیوان که در جانب قدام واقع خیلی باریك و دکمه است و دارای چهار ثلث ماصر بسیار کوچك و در میان این الات بر امدگی است که محاط از تاج و از چنگالهای قابل تقلص است و در انسان بیرون دارای سه قسم تنیا ممکن است تولید گردد ۱ تنیای مسلح که تنیای منفرد و حب القرع نیز نامیده میشود ۲ تنیای غیر مسلح که تنیای بدون چنگال نیز مینامند ۳ بوتریوسفال عریض

عنق تنیای منفرد ابتدا خطی شکل است و کم کم عریض شده و باندام متصل میگردد و عرض اندام از نصف ملی متر تا ۷ یا ۹ میلی متر و زیادتر و اخرین بندی که در اندام این حیوان دیده میشود عبارتست از تخمدان که از سایر بندها جدا شده و منفرد گشته و معروف بحب القرع است و در هر حیوانات نقادی این نوع کرمها تولید میگردند و عموماً در معاء دقاق تمکن گشته و در جدار این معاء بواسطه چنگالهای قابل تقلص و سرشان ملصق میشوند و نیز طفل یازده ماهه دیده شده است که مبتلی بتنیا گشته و مرد و ماه با انکه چند متر از ان دفع شده است و چون این کرم تمامه دفع نشود تقریباً هر دو ماه فاصله علامات عمومی مندرج بوجود ان ظاهر شده و در این بین بعضی قطعات ان که شبیه به تخم کدو میباشند از مقعده خارج میگردد

ویا مواد

ویا با مواد برازی دفع میشوند و عموماً تنیای منفرد بیش از یك عدد تولید نمیشود اگرچه گاه تا هفت عدد دیده شده است و طفل در مدت ترضیع که بغیر از شیر مادر هیچ چیز نخورد مبتلی بتنیا نمیگردد و تنیای مسلح و تنیای غیر مسلح در افریقا و بعضی ممالك اسیا فراوان شیوع دارند

بوتریوسفال (این کلمه مشتق از دو لفظ یونانی است یکی بوتریون یعنی حفره کوچك و دیگری سفال یعنی سر) یك قسم از تنیا است نواری شکل و بند بند و بعضی از مصنفین انرا کرم مسلح و خاکستری و بعضی دیگر تنیای عریض مینامند و طول ان از ۲ تا ۷ متر و عرضش از ۱ تا ۵ میلی متر است و اندام ان سفید خاکستری یا زرد رنگ و سرش کوچك و مستطیل و محی شکل و در هر طرف دارای فرورفتگی ممتد که عبارتست از نقبه های این حیوان است و گردن این حیوان کوتاه بقسمیکه بخوبی واضح نیست و بندهای ان در ابتدا مربع و بعد عریض و طویل میگردند و در وسط هر یك از بندها یعنی در سطح تحتانی مسامهای توالدی واقع گشته بر خلاف تنیا که این مسام در اضلاع ان واقع شده و مبیضه این حیوان که در هر یك از بندها واقع میباشد بشکل انبوبه است طویل و پیچیده و تخمهای ان خیلی متعدد و اهلیلجی و محتوی دانهای چند و نوعاً این حیوان اگرچه خیلی شبیه به تنیا میباشد ولی با ان تفاوت بسیار دارد و در یك مملکت هر دو با هم دیده نمیشوند و عموماً در لهستان و روسیه بوتریوسفال زیاد است و در سویس و فرانسه و المان و انگلستان و ایران اقسام تنیا

طریقه توالد تنیا نادر است بقسمی که چون انسان بلع تخمهای نوزاد تنیا یا محتوی دیوکوتیس را این تخمها تولید نمیکنند مگر کرمهای وزیکولی سیستیسرك و کونورو یا اشینوکوك را که عموماً در کبد و دماغ و گاه در داخل چشم ثابت میمانند و در خوك تعدد این کرمها خیلی بسهولت حاصل میشود که کرمهای وزیکولی در عضلات و در نسج سلولی تحت مخاط و مخصوصاً در تحت زبان ان متمکن میگردند و هرگاه بر عکس در مجاری تغذیه انسان کرمهای وزیکولی سیستیسرك حیوانات علفخوار مانند گاو و خوك داخل شوند در روده ان شخص یك عدد تنیا تولید میگردد یعنی نوعاً یك عدد و گاه دو عدد و زیادتر هم دیده شده است هر جهه عموماً تنیا در انسان بواسطه گاو و خوك حاصل میشود و یکی از دانشمندان ثابت میکند که تنیای مسلح از خوك و تنیای غیر مسلح از گاو و از گوساله تولید میگردند و چنین میگویند یکی از اسباب شیوع تنیای غیر مسلح در فرنگ استعمال گوشت خام در تراپوتیك است (در فرنگ گوشت خامی که استعمال میکنند منحصر بگوشت گاو و یا گوساله است) و یکی دیگر از اسباب تولید ان است که مردم به خوردن گوشتهائی که کم پخته شده اند راغب گشته اند یعنی اطباء انها را ترغیب کرده و میکنند و از همین جهه است که در مردم لشکری کم جز با گوشت یوضع دیگر گوشت را نمی خورند تنیا هرگز دیده نمیشود و در این مدعی دلایل دیگری اقامه مینمایند که همه صحیح و بلا جواب است مصنف میگوید در شهر طهران صانها الله عن طوارق الحدثان در سوابق ایام یعنی در بیست سال قبل خوردن گوشت گاو معمول نبود و در زمستان در همه این شهر روزی اگر یك دو گاو کشته میشد و تنیا بقدری کم بود که در چند سال اگر یك نفر مبتلای باز مشاهده می نمودم و در این اوقات که خوردن گوشت گاو شایع شده خیلی از مردم مبتلای به تنیا میباشند و علاوه بر بزرگان در اطفال شیرخواره دیده میشود باری در صورتیکه تمام کرم و یا اقلاً سر از طبیب بر بیند بسهولت تنیای غیر مسلح را از تنیای مسلح تمیز داده و تشخیص میکند و عموماً بواسطه علامات مذکوره در ذیل حدس بوجود تنیا مینماید

وبعضی جیبی

مریض احساس با اختلالات عصبانی در مجرای هضم میکند و کاستر الژی و بولیموس (جوع الکلب) و قولنج عارض میشوند و ظهور وجع در نقاط ثابته است و همراهی مینماید با احساس حرکات در و دی و اختلاجات چند در این نقاط که گویا کرم در لغزش است و نیز دوار عارض شده و جلو چشم را مانند ابر چیزی میگیرد و بعضی اوقات سرفه شبیه به سرفه هیستری بروز میکند و چون بروز علامات مذکوره با ظهور خوارش در اطراف دهان و مقعد همراه بود حدس بر وجود تنیا قوی تر میگردد بخصوص اگر حمله های صرعی شکل عارض شوند و در وقتی این حدس صحیح شده و مطابق با واقع میگردد که مریض بخودی خود یا از اثر یک مسهلی بندهائی مشاهده کند شبیه به تخم کدو و یکی از دانشمندان میگوید هرگاه مریض در خارج از وقت تخلیه مشاهده نماید که بندهای منفرد تنیا از او خارج میگردند معلوم میشود که مبتلی به تنیای غیر مسلح است زیرا که تنیای مسلح خارج نمیگردد مگر در هنگام تخلیه و با مواد برازی و بطور قطعات بزرگتر و بندهای آن عریض اند و مساماتهای توالدی که در روی اضلاع آنها واقع اند منظماً در تعاقب هم نمیباشند و ده تا عده در یک طرف واقع شده اند و بعد چندین عدد در طرف دیگر بخلاف در تنیای غیر مسلح که این مسامات توالدی منظماً یکی در طرف یمین واقع شده و یکی در طرف یسار و هم چنین و علاوه تخمهای این کرم در تنیای غیر مسلح بیضی و در تنیای مسلح دایره شکل میباشند

پس از آنکه وجود تنیا محقق شد و جنس آن مشخص گردید باید در دفع آن زمانی را اختیار کرد که از مریض بخودی خود دفع شود و هرگاه جزء اعظم این کرم بواسطه مداوائی که تازه کرده اند دفع شده باشد باید چند ماه صبر نمود تا مجدداً این کرم نمو خود را بکند و در وقتی که میخواهند دوای دافع کرم استعمال کنند باید مجرای هضمی را تخلیه نمود و لهذا در شبی که فردای آن این دوا را استعمال میکنند بمریض پرهیز شربتی باید داد و ناشود بای نقیق ولی گوشت و بادام بادان خورانید و فردا قبل از استعمال دوای دافع کرم حقنه کاملی استعمال نمود

تروسو میگوید دوای دافع کرمی که من بیشتر استعمال میکنم عصارهٔ اتری شاخهای نو رسته و یا بیخ تازهٔ سرخس مذکر است که با مقداری کمل نواماً استعمال شود و یکی از دانشمندان کپسولهائی ترتیب میدهد که هر یک دارای ده سانتیگرم عصارهٔ سرخس و ده سانتیگرم کمل اند و ۱۴ عدد این کپسولها را بمریض میدهد یعنی یک گرم عصارهٔ سرخس و ده سانتیگرم کمل بجاری با این طریق که هر ده دقیقه به دقیقه دو کپسول استعمال میکند و در ساعت هفت از نصف شب شروع در این مداوا نموده و در ساعت نه تمام میشود و دو ساعت بعد از تمام مصرف به بیت الخلا میرود و عموماً در فاصلهٔ دو ساعت چهار تا پنج دفعه حالت تخلیه بروز میکند و در تخلیه دوم یا سوم کرم دفع میشود و هرگاه احتیاط ذیل را مراعات کنند کرم بسهولت و یکدفعه بتمامه خارج میگردد باید صطلی را پر از آب کرده و در وقت تخلیه مریض روی آن بنشیند بطریقی که آن جزء از کرم که بدواً خارج میگردد در آب تموج نموده و ثقلش بر آن جزئیکه هنوز در روده است اثر نکرده و آنرا بخود نکشد تا پاره گردد و باین طریق باقی ماندهٔ آن با سرش بسهولت خارج میشود و اگر این احتیاط را اجرا نکنند معلوم نمیشود که سر این حیوان دفع شده و یا نشده است زیرا گاه دیده شده پس از دفع کرم بتمامه علامات عصبانی باقی مانده اند پس در صورتیکه این احتیاط اجرا نشده باشد معالج در تحیر و میافتد و نمیداند که آیا لازم است مجدداً استعمال دوای کرم و یا لازم نیست و در دفع عوارض عصبانی چه تدبیر باید معمول دارد تا یکی بعد از دو ساعت عمل دوا با تمام میرسد و یک ساعت پس از آن میتوان مریض را بطور معتاد غذا داد

بسفایج اضراس الکلب **پولیپود (فوژر دوس) پولیپودیوم**

پولوپودیون بیخ نباتی است از طایفهٔ **فوژر** و مخفی اللقاح و حجم آن تقریباً باندازه و درازی انگشت است چند و از این جهت است که یونانیان آنرا پولوپودیون نامیده اند که مشتق از دو کلمه است یکی پولوس یعنی بسیار و دیگری پودوس یعنی پا و این بیخ را که نوعاً در شهر میباشد مضرس و اسمر اللون است و طعم آن شیرین مخلوط با گرندگی و از عوامل دافع نزله و امروز دانشمندان فرنگ کمتر آنرا استعمال مینمایند و بعضی آنرا ملین و مفتح میدانند

تریاق‌نامه‌ها — سگلر گوته و محصولات آن بقیهٔ اشیای استعمال

در لغت فرانسه **دوسرت چاودار** را **سکال** و **سگل** مینامند و **ارگو** ته مشتق از **ارگو** میباشد که بمعنی ناخن حادی است در خلف پنجه بعضی طیور از قبیل خروس و بواسطهٔ مشابهتی که شکلاً این ماده با ناخن این حیوانات دارد آنرا **سگلر گوته** و یا **ارگود و سگل** نامیده اند

آرد دوسر را بطور ضماد مانند محللات استعمال میکنند و دانه های درسته آنرا با قدری مسکر بو داده و نرم کوفته مانند قهوه جوشانده معمول میدارند

سگلر گوته عبارت است از محصول غیر طبیعی که در خوشهٔ بعضی غلات بخصوص سگل (دوسر) نمو مینماید و عقیدهٔ مصنفین در حقیقت ارگو مختلف است بسیاری از دانشمندان طبیعی آنرا یک نوع غارچ موسوم به **اسکلروتیوم کلاووس** (**سفاسلیا سگتوم**) فرض کرده اند و بعضی دیگر این محصول غیر طبیعی را محصول بد حیوانی که عبارت از یک قسم انسکت بود گمان نموده اند و این حیوان مایعی از ترکیبات خود را بروی دانهٔ دوسر گذاشته و ارگو از آن حاصل میکند و چنین میگویند در روی دانه های دوسر در هنگامی که این دانه ها نه خیلی زرد و از حالت رسیدن باشند و نه نزدیک اگر این مایع را بریزند همهٔ این دانه ها را مبدل به ارگو میکند بالاخره بسیاری از مصنفین ارگو را یک قسم مرض سگل فرض نموده اند که بواسطهٔ ظهور یک نوع غارچ این مرض بروز مینماید و در طبیعت این غارچ اقوال آنها با هم متحد نیست و یکی از دانشمندان میگوید قبل از ظهور ارگو عصیری شبیه به عسل تولید میشود و نمو میکند غارچی را که موسوم به **سفاسلیا سگتوم** است و ابتدا این غارچ در نقطهٔ بیضه تولید شده و آنرا فاسد مینماید بطریقی که دیگر تولید مثل نمیتواند کند و علیهذا ارگو نیست مگر یک محصول مرضی که پس از تحریک بیضه بروی ذنب می پیوندد در هر صورت سگلر گوته در سالهائی که مرطوب بیشتر تولید میگردد عبارت از دانه است نوعاً مستطیل و شباهتی تامی به ناخن حاد خروس دارد و اسمر اللون و سطح خارج آن سیاه مایل به بنفشی و مغز آن قدری سفیدتر و نیز مایل به بنفشی و بوی آن مطبوع و طعم آن فی الجمله قابض است و نباید دانست که ارگو فقط در دوسر بروز میکند بلکه در گندم و سایر غلات نیز بروز مینماید و گاه در طایفهٔ **سپراسه** و طایفهٔ **نخلات** نیز دیده میشود

سگلر گوته از عوامل دافع حمی میباشد و در حماهای نائبه و حماهای تیفوئیدی و ورم چشم و جفن استعمال میگردد و در صورت عطالت رحم تحریک میکند تقلصات آنرا و این خاصیت از مسلمات است که بیشتر

سکلر گوته را با فواید زیاد در این موقع استعمال مینمایند ولی مشروط بر انکه در هنگام وضع حمل تقلص تشنجی در عنق رحم موجود نبود و رحم شروع در عمل خود کرده باشد و در صورتیکه وضع حمل بطئی بود تعجیل در خلاص میکند و خونهای منجمد را خارج میسازد و بخصوص موجب انسداد نزف الدم رحمی میگردد و چون سکلر گوته از عوامل موثره است همیشه از ادر این موقع با احتیاط زیاد باید استعمال نمود زیرا ثابت و محقق است که چون نا بی قاعده و در غیر موقع اگر استعمال کنند موجب هلاک جنین و مادر هر دو میگردد و نیز سکلر گوته را در انسداد سایر نزف الدمها و در دفع سلس بول و اوکوره و سوزاک مزمن و دیابیطوس غیر قندی و فالج سربی و سل بمقدار نیم ساتی گرم تا ۱ گرم تجویز میکنند

در بیان اثر نولوژی سکلر گوته و ارگوتیسم

ارگوتیسم

چون شخص سالم مدتی در تحت اثر سکلر گوته واقع شود یعنی نانی که مینخورد دارای چاودار و سرو با گندم ارگو شده بود بواسطه اثر متصل و متمادی این ماده حالت مرضی را بروز میدهد که موسوم به **ارگوتیسم** و اول علامتی که در این اشخاص بروز مینماید یک نوع حالت مستی مخصوصی است و این مستی از همه جهت شبیه است به مستی مواد الکلی و دارای سرخوشی مخصوصی است بدون خماری یعنی کسالت و بدحالی که از افراط در مشروبات الکلی عارض میشود و این سرخوشی دوی نمیدهد با انکه این اشخاص ملتفت اند که عروض این مستی بواسطه نانی است که خورده اند طوری بران عادت کرده و خوش ایند شان میگردد که مانند اشخاص تریاک کش بهیچوجه مایل بر ترک ان نیستند و این حالت مستی مخصوص در سنواتی ظاهر میگردد که بیشتر غله مبتلی به ارگو شده باشد و اگر دارای کمی ارگو بود هیچ سانحه محسوسی عارض نمیشود باری چند زمانی پس از ظهور این مستی بعضی اختلاجات ظاهر میگردد و مریض احساس به حرکات غیر ارادی در انگشتهای دست و پا میکند و این حرکات از این الات نیز بدن منتشر میشوند و تقلصات چند عارض میگردند که انگشتها بروی کف دست منقلص شده و نمیتوان انها را ممتد ساخت مگر با قوت زیاد و ساعد بروی عضد و دست بروی سینه و نیز انگشتهای پا بجانب کف قدم منعطف میگردند و مفصل قدم و زانو به سختی منقبض میشود و عضلات صدر و بطن و دیافراغما متقلص شده و مریض بزحمت نفس میکشد و در عضلات حلقوم این تشنج بطور تناوب بروز میکند و در مریض قسمی از حمله های باسم تموسی (تشنج خرطار) ظاهر میگردد و نیز این تقلصات مختلف در عضلات صورت بروز مینمایند و هم چنین در سلسله عضلانی غیر ارادی گاه ظهور این تقلصات مشاهده شده و مریض مبتلی بقولنج میگردد و نبض صغیر و نا موزون میشود و هرگز حالت تب مشاهده نشده است و عمل هضم بطئی و شکم تنبل میگردد و اشتها غالبا بحالت طبیعی و گاه زیادتر میشود و قاروره طبیعی میباشد اگرچه قدری رنگین تر است و یکی از علامات مهمه فقدان حس است که مخصوصا در نوک انگشتهای دست و پا ظاهر میگردد و گاه در بیشتر سطح بدن بروز کرده و ممکن است همه انرا فرا گیرد و پس از بروز تقلصات بیک درجه زیاد با کمی هیجان این فقدان حس ظاهر شده و در حقیقت منتج از انها میشود و چون مریض مبتلی به فقدان حس گشت گاه غانغرایای موضعی که چندان وسعتی ندارد بروز مینماید و سایر الات حواس ظاهره نیز مختل میشوند که کوری حاد و موقتی و فقدان شم و کری و فقدان ذوق

عارض میگردند و یک زمان زیاد یا کم ممتدی دوام کرده و بر طرف شده و دو دفعه بطور تناوب رجعت مینمایند و فالج نیمه بدن تا اکنون یک دفعه بیش مشاهده نشده است و نوع حاد قه متسع شده و بدرت غیر متساوی و ناصاف میگردد و تا این زمان در بعضی از ممالک فرنگ این مرض چندین دفعه بطور وبائی بروز کرده و جمع کثیری را مبتلی نموده و هلاک ساخته است و در این وباها علامات مرض محدود به اختلالات اختلاجی نبوده بلکه عوارض غانغرایائی نیز بروز داشته و در بعضی از این وباها این عوارض سطحی و کم وسعت بوده اند و علامات اختلاجی برانها غالب ولی در برخی دیگر جز حرکت غیر عروض تقلصات و فقدان حس و اختلال سایر حواس و شعور در حقیقت مقدمات عروض غانغرایا بوده اند بهر حال سبب عروض غانغرایا را در این جا یکی از دانشمندان کم شدن ظرفیت عروق میداند که بواسطه تقلص جدران انها عارض میگردد

در بیان تجزیه سکلر گوته و محصولات طبی ان و نسخ اوزانها

مواقق تجزیه یکی از دانشمندان معاصر سکلر گوته دارای مواد ذیل است فوترین ٧٦/٤٥ مواد دسمه (اولیئین و مارگارین و سرین) ١٨/٢٤ ادهن فرار قدری کلوروفیل ٠/١٥ ماده ملونه بنفش ٠/٠٨ سقرایم اللون (ارگوتین یا سکالین) ١/١٥ البومین نباتی ٠/٠٤ صمغ ٠/٢٥ میکوز ٠/١٤ تریمتیلامین و امانیاک ٠/١٠ اسید فورمیک قدری ازتات و قدری تیاس ١/١٧ اسود ١/٠٨ اهک ٠/٣٢ اهن قدری اسید فوسفوریک ٠/٨٠ سلیس ٠/٣٢ و دیگری از دانشمندان **تانرت** نام در این اواخر الکلوئیدی از ان استخراج نموده موسوم به **ارگوتینین** و عبارت است از ماده عامل سکلر گوته و مقدار شربتا از ¼ میلی گرم تا نیم میلی گرم است و بمقدار زیادتر گاهی موثر فی میگردد و از عواملی است که چون پس از وضع حمل استعمال شود موجب تقلص رحم گشته و نزف الدم را در صورت وجود سد مینماید و مانع از بروز ان میگردد و بیشتر از ادر زرق تحت جلد استعمال میکنند

ارگوتینین

شربت ارگوتینین معمول تانرت بگیرند ارگوتینین ٥ سانتی گرم اسید لاکتیک ١٠ سانتی گرم اب مقطر ٥ گرم شربت بهار نارنج ٩٩٥ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و ٢٠ گرم این شربت دارای ١ میلی گرم ارگوتینین است یعنی هر قاشق چای خوری ان ربع میلی گرم دارد و از ١ تا ٤ قاشق چای خوری استعمال مینمایند

محلول ارگوتینین جهة زرق تحت جلدی ایضا معمول تانرت بگیرند ارگوتینین ١ سانتی گرم اسید لاکتیک ٢ سانتی گرم عرق غار گیلاس ١٠ گرم حل کنند و هر سانتی متر مکعب این محلول دارای ١ میلی گرم ارگوتینین است و در دفع نفث الدم و سایر نزف الدمها از نیم تا ١ قطره از ان یکدفعه زرق میکنند و در صورتیکه لازم شود میتوان همین مقدار را مجددا زرق نمود

گرد سکلر گوته مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند سکلر گوته مقدار منظور در کرخان بخشکانند و در هاون اهنی نرم بکوبند و بدون تخاله از موی بیز موئی نمره ۱ بیرون کنند و چون هاون را گرم کنند و قدری فنا فزایند عمل صلایه خیلی سهل میگردد و این گرد سریع الفساد است

و بمقدار ۲ تا ۳ گرم از آنچه در ۳۰ تا ۴۰ گرم شربت قند و یا شراب سفید مخلوط کرده بفاصله ربع ساعت در دو سه دفعه بنوشند موجب تقلصات رحمی میگردد و نیز وقتی باید آنرا استعمال کرد که ثقبه رحم کاملاً متسع شده باشد و از اقطار جمجمه وضع جنین بتوان معین کرد که وضع حمل طبیعی است و در غیر این موقع یعنی در وقتی که ثقبه رحم کاملاً متسع نشده باشد و وضع جنین غیر طبیعی بود استعمال آن بسیار خطرناک است و چنانچه سابق بیان نمودیم موجب هلاکت جنین و مادر هر دو میگردد و بمقدار ۱ تا ۴ گرم بطور پوسیون پس از وضع حمل موجب انسداد نزف الدم رحمی در صورت وجود میگردد و اگر موجود نباشد منع از بروز آن میکند و این پوسیون را با قاشق آش خوری هر ربع ساعت فاصله بنوشند و موافق آثار حاصله اگر لازم شود فواصل را زیادتر نمایند و نیز بمقدار ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون در ۱۲۰ گرم مایع مانند عوامل دافع تب در دفع حمای ناشبه و حمای تیفوئید و ورم چشم و حفر استعمال میشود که هر دو یا سه ساعت فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند

میتوان در مواقع مذکوره بعوض ارگوی ده وسارگوی گندم استعمال نمود

پوسیون مولد معمول سوبران بگیرند گرد سگلرگوته ۲ گرم شربت ساده ۳۰ گرم عرق نعناع ۱۵ گرم مخلوط کند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بنوشند و در وقت استعمال بهم زنند

ایضاً پوسیون مولد معمول اِستانس بگیرند گرد سگلرگوته ۲ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کنند و هر ده دقیقه فاصله یک قاشق آش خوری بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

پوسیون قاطع دم بگیرند گرد سگلرگوته ۴ گرم عرق دارچینی ۱۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کند و در دفع نزف الدم رحم مخصوص بعد از وضع حمل و جهت خلاص هرگاه که رحم بهیچ وجه متقلص نباشد هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک آش خوری بیاشامند و در وقت استعمال بهم زنند

مخلوط مولد معمول گوپیل بگیرند گرد سگلرگوته ۵ گرم شربت ساده ۵۰ گرم جوهر نعناع ۵ گرم مخلوط کند و با قاشق آش خوری کوچک هر ده دقیقه به ده دقیقه بنوشند و در هنگام استعمال بهم زنند

مخلوط معمول دِوِس بگیرند مسحوق سگلرگوته ۲ گرم قند ۱۰ گرم عرق دارچینی ۴۰ گرم مخلوط کند و سه قسمت نموده هر ده دقیقه فاصله یک قسمت را جهت هیجان تقلصات رحم بنوشند

چای نوازی بگیرند مسحوق سگل ارگوته ۳ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت ساده بیفزایند و دو قسمت کرده در دو دفعه بنوشند

پوسیون مُسهل الولاده معمول شارل بگیرند شربت ساده ۱۰۰ گرم مسحوق سگل ارگوته ۴ گرم لودانم سیدنم ۲۰ قطره اسانس برگاموت ۲ قطره مخلوط کند و در دو و یا سه دفعه بیاشامند

شراب بالاردینی بگیرند مسحوق سگلرگوته ۲ گرم شراب سفید ۱۰۰ گرم مخلوط کند

و هر ده دقیقه فاصله بهم زده یک قاشق کوچک بنوشند

حقنه سگلرگوته بگیرند مسحوق سگلرگوته ۴ تا ۵ گرم آب جوش ۳۷۵ گرم مدت ده دقیقه دم کرده صاف نمایند و در وقتی که شرب میسر نباشد این حقنه را تجویز نمایند

عصاره سگلرگوته مطابق دواسازی رمانی بگیرند گرد سگلرگوته ۱ آب مقطر ۲ مدت ۶ ساعت بخیسانند و با فشار صاف کنند و روی تفاله ۲ جزء آب مقطر دیگر بریزند و ۶ ساعت بگذارند بمانند و نیز با فشار صاف کنند و مصفی را مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و این مصفای ثانوی را بقوام شربت رقیقی تبخیر کنند و بر محصول اجزاء الکل ۷۰ درجه افزایند و بشدت بهم زنند و مدت یک روز بگذارند بمانند و بعد بقوام عصاره تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است بطور پوسیون و یا حب و این عصاره کمال مشابهت را با عصاره معمول **بونژان** که موسوم به ارگوتین است دارد

پوسیون قاطع الدم بگیرند عصاره سگلرگوته ۴ گرم عرق دارچینی ۱۰ گرم شربت دیژیتال شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کند و هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

آب قاطع الدم بگیرند سگلرگوته نیم کوب کرده ۱۰۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم موافق عمل لیکسویاسیون عمل کند و بر محصول ۵ گرم الکولاتور لیمو افزایند و این آب را جهت قطع دم در خارج استعمال مینمایند

سفوف مُسهل الولاده معمول اِسمیت بگیرند مسحوق سگلرگوته برات سود ولیو ساکروم یا بوره مکد ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول سفوف سازند و ۶ قسمت کنند و هر ربع ساعت یک قسمت را سفوف نمایند

شربت کالکار (سگلرگوته) معمول مارتن بگیرند سگلرگوته ۱۰۰ گرم آب ۷۵۰ گرم در ظرف در بسته مدت نیم ساعت بجوشانند و صاف کرده بیفزایند قند سفید ۱۰۰۰ گرم و حرارت دهند تا ذوب شود و صاف نموده ۵۰ گرم تعفین سگلرگوته بیفزایند و **تعفین سگلرگوته** را با ۱۰۰ گرم سگلرگوته و ۲۵۰ گرم الکل ۵۵ درجه میسازند

شربت کالکار مطابق نسخه تروسو بگیرند گرد سگلرگوته ۴ گرم شراب سفید ۳۵۰ گرم قند ۵۰۰ گرم مدت ۸ روز سگلرگوته را در شراب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و قند را در آن حل نمایند و بقوام شربت تبخیر کنند و ۲۳ گرم این شربت دارای ۲ گرم سگلرگوته است

حب ارگو و دیژیتال بگیرند گرد دیژیتال ۱ گرم گرد سگلرگوته ۴ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۲۸ حب سازند و در دفع نزف الدم و نفث الدم و نزف الدم رحم از ۴ تا ۸ حب در عرض روز بیاشامند. و بعضی از دانشمندان از این حبوب تمجید مینمایند

حب دافع نفث الدم معمول موسی بگیرند سگل ارگوته ۳ گرم دیژیتال ۵۰ سانتی گرم عصاره بنج ۲۵ سانتی گرم عصاره راتانیا ۴ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند و از ۴ تا ۸ حب در عرض روز بیاشامند

حب سگلرگوته بگیرند گرد تازه سگلرگوته ۲ گرم عصاره تریاک ۲ سانتی گرم شربت صمغ مقدار

کافی مخلوط کرده ۶ حب سازند و در روزی ۲ و حب در دفع لوکوره و دیابیطوس غیر قندی بنوشند

مخلوط دافع فالج معمول پیان بگیرند سگلر گوته ۱ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم دم کرده و صاف نموده ۱۵۰ گرم شربت ساده بیفزایند و در دفع فالج اطراف سافله و مثانه و مستقیم و قسمت نموده یک قسمت صبح و یکی عصر بیاشامند و میتوان سگلر گوته را تا ۲ گرم استعمال نمود

پوسیون ارگو معمول بودن بگیرند سگلر گوته ۱۵ دسی گرم آب ۵۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و سه قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و این مصنف پوسیون مذکور را تجویز مینماید ۱ در اسهال مزمنی که با ضعف مستقیم همراه بود ۲ در فالج مستقیم و باعطالتان ۳ در فالج مثانه ۴ جهة دفع سنگهای مثانه کوچک ۵ در ضعف و فالج اطراف سافله و نیز این مصنف حقنه رحمی از همین مقدار سگلر گوته استعمال میکند

سفوف دافع سیلان دم معمول لازوسکی بگیرند گرد سگلر گوته ۴ گرم زعفران الحدید مشهی ۵ گرم گرد و نیل کافور مسحوق مکد ۰٫۲۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۲۰ لیتر مساوی بر بندند و روزی یک لیته صبح ناشتا و یک لیته شب در وقت خواب سفوف کنند

حب مسکن معمول دسرویل بگیرند سگلر گوته ۱ گرم عصارهٔ بنج ۰٫۵ سانتی گرم نیترات پتاس ۱ گرم کافور ۰٫۱۵ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر دو ساعت فاصله دو حب در دفع ورم جزء و ذی مجرای بول بیاشامند و این حبوب تسکین میدهند کثرت تقاضای تبول و نعوظهای موجع را

حب سگلر گوته معمول روبرت بگیرند سگلر گوته ۱ گرم کافور ۰٫۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع احتلام یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

حب ارگو و آهن معمول گریمود بگیرند برادهٔ آهن ۰٫۲۵ سانتی گرم سگلر گوته ۰٫۳ سانتی گرم یک حب کنند و در دفع سلس بول بیاشامند

آب مسدد الدم نلز البن بگیرند خند بیدستر عنبر اشهب مکد ۰٫۳۰ گرم سگلر گوته ۱۲۵ گرم بلسان مکی ۱۲ گرم بلسان کانادا ۰٫۵ گرم دارچینی ۰٫۴۲۰ گرم گل اکلیل الجبل ۰٫۲۵۰ گرم شاخه های گل ادرنغا فلفلی ۰٫۲۰۵ گرم دهن کاذیوت ۱۵ گرم الکل خالص ۵۰۰ گرم آب مقدار کافی مواد جامده را خورد کنند تا سایر مواد مدت ۱۲ ساعت در الکل و قدری آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند و با بمقدار آب تقدی باشد که ۸۷۵۰ گرم مقطر بدست آید

ارگوتین (عصاره مائی سگلر گوته) معمول بونژان و مطابق کدکس عبارتست از عصاره که البومین ندارد و بطور غلط از ارگوتین نامیده اند زیرا که الکلوئید است و ترکیب معینی وجهه ساختن آن بگیرند سگلر گوته ۱ آب مقطر سگلر گوته را اسیا کرده و با دو مقابل وزنش آب مقطر در آلت پلاسمان بریزند و پس از ۱۲ ساعت محصول مصفی را برداشته و در حمام ماریه حرارت دهند و مواد منعقده را از آن بگیرند و باقی مانده آب مقطر را نیز در آلت پلاسمان روی تفاله بریزند و مصفی را تبخیر کنند تا بقوام شربت و بعد مصفای اول را بر روی آن بریزند و در صراحی که ظرفیتش ضعف محصول باشد بقدری الکل ۹۰ درجه افزایند که شفافت مایع موقوف شده و شروع به رکد ورت نماید و تعلیم زنند و بگذارند

ارگوتین

ته نشین شده صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و بغلظت عصارهٔ نرم تبخیر نمایند

ارگوتین از عواملی است که اثر مخصوصی در نزف الدم ریوی و رحمی وغیره دارد و مقدار شربت آن از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم است و زیادتر که بطور پوسیون و یا حب استعمال میشود و ۱ جزء آنرا در ۱۰ جزء آب مقطر حل کرده و ۱ گرام این محلول را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

بباید دانست که هیچیک از محصولات ارگو مانند گرد تازه ساخته شده آن موثر نیستند و هم از آن پست ترند

پوسیون ارگوتین بگیرند ارگوتین از ۱ تا ۲ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدم با قاشق کوچک در عرض روز مصرف نمایند و در حالت عطالت رحم هر ربع ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند تا اوجاع دافعه را بروز داده و حالت وضع حمل را هیجان آورند و در فقدان حس برقی که پس از وضع حمل عارض میشود از ۵ تا ۱۰ گرم ارگوتین را در این پوسیون داخل کرده و با قاشق کوچک بفاصلهای بسیار کوتاه استعمال مینمایند

شربت ارگوتین بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم ارگوتین ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۳۰ گرم مخلوط کنند و ۳۰ گرم این شربت دارای ۶۰ سانتی گرم ارگوتین است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۴ قاشق آشخوری کوچک است

حب ارگوتین معمول ارنال بگیرند عصارهٔ مائی سگلر گوته ۳۰ سانتی گرم گرد گوگرد معمول ۲۰ سانتی گرم چهار حب سازند و در تقرح عنق رحم متدرجاً بنوشند

حب شوکران و ارگو ایضاً معمول ارنال بگیرند عصارهٔ مائی سگلر گوته ۳۰ سانتی گرم عصارهٔ شوکران ۲۰ سانتی گرم چهار حب سازند و در درد و دفعه در عرض روز بیاشامند و این حبوب را در صورتی استعمال میکنند که از استعمال سگلر گوته تنها اثری عارض شود

حب ارگو و بید و آهن ایضاً معمول ارنال بگیرند بید و آهن عصارهٔ ارگو مکد ۲۰ سانتی گرم چهار حب کنند و در عرض روز بیاشامند و این حبوب را در زنهای مبتلی به کلوروز و لمفاتی مزاج و یا زنهائی که مبتلی به نزله رحم باشند استعمال میکنند

محلول قاطع الدم بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم ارگوتین ۱۰ گرم حل کرده صاف کنند و در سدّ نزف الدم قطعه پنبه را در این محلول آلوده کرده استعمال نمایند

محلول ارگوتین جهة دفع نزف الدم رحم معمول تریر بگیرند گلیسرین آب مقطر مکد ۱۵ گرم ارگوتین ۴ گرم حل کنند و ۲۰ قطره این محلول را در زرق تحت جلدی بکار میبرند

زرق تحت جلدی ارگوتین معمول ولمبرلک بگیرند ارگوتین ۱۰ سانتی گرم الکل گلیسرین مکد ۴ گرم حل کنند و از ۶ تا ۱۰ قطره این محلول مقابل ۳ تا ۶ میلی گرم ارگوتین است

شیاف ارگوتین معمول لیبرش بگیرند ارگوتین ۲۵ تا ۵۰ سانتی گرم مسکه کاکائو ۲ تا ۵ گرم مطابق معمول شیاف سازند و در نزف الدم رحم و فیبروم رحمی و نزف الدم بواسیر استعمال نمایند

طریقهٔ استعمال دوش رحمی و اثر آن

چون دوشهای فاتر را باعانت ذراقر اگیزیر و یا کلیز و پومپ (حقنه تلومبه) با قوت بر روی عنق رحم وارد کنند در حصول وضع حمل قبل از موقع تو با مؤثر میباشند و این عمل را در تنگی حوضه و در تقبضهای و بادی شدید معمول میدارند و مدت هر دوشی تقریباً ده دقیقه باید باشد و در عرض ونسر و چهار تا پنج دفعه این عمل را مکرر میکنند و هرگاه لوله الاستیک را در عود جهبل داخل کرده و جریان آب گرم را مدت پنج دقیقه امتداد دهند و پس از یک ساعت مجدداً شروع باین عمل کنند و هم چنین تا انکه تقلصات رحمی مقرر گردد جنین با سانی خارج میگردد و یکی از دانشمندان دوش رحمی را با نتایج حسنه در حصول وضع حمل مصنوعی و قبل از موقع استعمال مینماید و با تلومبه با غلب اجزای این عمل بهتر است نیز اموافق میل و اراده عامل میتوان قوت مایع مدفوع را زیاد یا کم نمود و حرارت آب بکر در این دوش استعمال میکند اگر ۴۰ درجه باشد بقوت موجب انقباض رحم شده و دفع جنین را سهل و مختصر میکند

درس پنجاه و پنجم — سنا و عوض بعضی از مسهلهای دیگر

سنا (سینه) **سنا** برگ و دانه چند قسم درخت کوچک از نوع **کاسیا** و از طایفه **لگومینوزن** را باین اسم موسوم مینمایند و این نباتات در مصر علیا و در حجاز و در شام و در ممالک جنوبی فرنگستان عمل میایند و در تجارت سه قسم سنا متداول است ۱ سنای اطالیا که برگهای آن بیضی معکوس و دانه های آن سیاه رنگ و محتوی ۷ تا هشت تخم اند ۲ سنائی که در مصر و نوبه و غیره عمل میاید برگهای آن حاد و دانه های آن بیضی شکل و دارای ۶ تا ۷ تخم میباشند ۳ سنای طرابلس که برگهای آن نقد برگهای سنای قسم دوم ممتد نیستند و نیز مانند آنها حاد نمیباشند و دانه های آن محتوی سه تا ۵ تخم اند و عموماً سنای بازاری مخلوطی است از دو سه قسم و مصنف میگوید در خبیص که از بلوک گرمسیر کرمان است یک قسم سنائی عمل میاید که بزبان اهالی انجا **کوسنی** نامیده میشود و برگهای آن ممتد و حاد اند و قوی العمل تر و مطمئن تر از سنای بازاری میباشد

در بیان اثر تریاکی سنا

سنا یکی از مسهلات کثیر الاستعمال و مطمئن الاثر است و مقدار مواد مدفوعه بواسطه آن زیاد است و باسانی دفع میشوند و موجب بروز قولنجهائی میگردد که در سایر مسهلات از این جنس باین شدت بروز نمیکند هرچه پیوست طبع بیشتر و مریض مستولی باشد عوارض این قولنجها شدید تر خواهد بود و مواد مستفرغه مثل سایر مسهلات سرزی نیستند و مانند انها در غشاء مخاط مجرای هضمی بلاواسطه تحریک نمیکند و چنان بنظر میاید که در این وقت حرکات دودی امعا را زیاد کرده و ترا نهامی اقرایند بنحوی که هر مواد محتوی در معاد تا ق را بسرعت بیرون میدهد

بدون انکه

بدون انکه مقدار زیادی صفرا و عصیر پانکراسی و عصیر مخاطی را بروی انها بریزند و این حالت سبب کثرت قولنج میگردد و نیز در وقتی که معاء غلاظ از مواد برازی سخت شده ممتلی گردد تقلص سطح عضلانی قولون سبب عروض فشارهای زیاد یا کم موجع میشود و سایر عضلات حوزه الکه در حوضه واقع شده اند از قبیل مثانه و رحم پیروی مینمایند قوه دافعه و متقلصه را که از اثر سنا در امعا بروز میکند و از همین جهة است تقلص شدید مثانه و ماماها بواسطه حقنه مطبوخ سنا تحریک مینمایند هنگام وضع حمل و یا پس از آن تقلصات ضعیف شده رحم را

ثابت شده است که منقوع سنا و مطبوخ ان گذشته از انکه مطبوع تر از مغلی اند قوی الاثر تر میباشند و نیز ثابت شده است که ماده عامل سنا در الکل تند غیر محلول است و لهذا چون برگهای سنا را در الکل ۸۵ درجه بخیسانند و بعد خشک کرده استعمال نمایند از عمل انها چیزی کاسته نمیشود و عروض قولنج کمتر میگردد و نیز ماده عامل سنا در شیر مرضعات داخل شده و بلاواسطه در اطفال شیرخواره اثر میکند و چون مطبوخ سنا را بروی شکم نطول نمایند ممکن است موجب بروز اسهال گردد و مقدار شربت برگ و دانه های سنا از ۴ تا ۸ گرم است که در ده ۲۰ گرم اب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند و جهة کم کردن اشتداد قولنج غالباً سنا را با بعضی مواد معطر از قبیل انیسون و تخم گشنیز و زنجبیل و دارچینی و هیل مخلوط میکنند و رسم اطبای ایران است که غالباً سنا را با گل سرخ و گاه با قرنفل دم کرده استعمال مینمایند

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیائیات و کربوناتهای انها و املاح اسید ابا هک و امتیک با سنا و محصولات ان نباید نمود

در بیان محصولات سنا و نسخه‌ها و مبدلهای انها

گرد سنا بگیرند برگ پاک کرده سنا مقدار منظور در گرم خانه ۴۰ درجه خشک کرده نرم کوفته از موی ابریشمی نمره ۱۳۰ بیرون کنند و این گرد از عوامل مسهله است که موجب قوع و قولنج میگردد و نیز موث سیلان نزف الدم بواسیری و نزف الدم رحم و عروض تقلصات رحمی میشود و در حوامل استعمال آن خطرناک است و حالت مسهلی به شیر مرضعات میدهد و مقدار شربت آن از ۴ تا ۱۰ گرم است

برگ سنای مغسول بالکل مطابق دواسازی رومانی بگیرند برگ سنا ۱ الکل ۸۵ درجه ۴ مدت دو روز بخیسانند و بعد صاف کرده برگها را بخشکانند چون برگ سنا را بطریق مذکور با الکل بشویند چنانچه ذکر کردیم خواص موثره قولنج آن برطرف شده و عمل مسهلی آن باقی میماند

عصارهٔ سنا بگیرند برگ نیم کوب کرده سنا ۱ اب مقطر جوش ۸ مدت ۱۲ ساعت سنا را در ۶ جزء آب دم کرده و با فشار صاف کنند و بگذارند ته نشین شود و ۲ جزء دیگر آب را بروی تفاله ریخته دم کرده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط نمایند و در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تبخیر کنند و این عصاره از عوامل مسهله است که در بسیاری از ترکیبات دواسازی داخل میگردد و مقدار شربت آن ۲ گرم است

تیزن سلطانی مطابق کدکس بگیرند برگ سنا سولفات منیزیم سود مکد ۱۵ گرم

انیسون

انیسون تخم گشنیز مکه ۵ گرم برگ تازه جعفری ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم لیموی قطعه کرده یک دانه مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند و این تیزن را مانند مسهل پیاله پیاله بیاشامند

مطبوخ مرکب سنا معمول دواسای بریتانی

بگیرند برگ سنا ۱۴ گرم زنجبیل ۲ گرم آب مقطر جوش ۲۸۴ گرم دم کرده بگذارند سرد شود و صاف نمایند و این مطبوخ مسهل استعمال را در یک یا دو دفعه بنوشند اغلب از آنکه با شربت زیرون و با شربت مسهل دیگری شیرین کرده و با نکنند

پوسیون مسهل و نیز (مطبوخ مرکب سنا مطابق دواسای بمسه)

بگیرند برگ سنا ۲۵ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم شیرخشت اشکی ۳۵ گرم سنا را مدت نیم ساعت در آب جوش دم کنند و صاف نموده شیرخشت را در صورتیکه مصفی نیم گرم شود حل نمایند و با کاغذ صاف کنند و در دو یا سه دفعه بیاشامند

مطبوخ مرکب سنا مطابق دواسای رومانی

بگیرند برگ خورد کرده سنا ۲۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده با فشار صاف نمایند و ۲۰ گرم طرطرات سود و ۳۰ گرم شیرخشت در مصفی حل نموده مجدداً صاف نمایند و مصفای ثانوی باید ۱۵۰ گرم باشد همه یا نصف آنرا در دو یا سه دفعه مانند مسهل بیاشامند

چای سنت ژرمن

بگیرند گل اقطی ۱۵ گرم رازیانه ۶ گرم انیسون طرطیر مکه ۵ گرم برگ سنا ۲۴ گرم سنا را مدت ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بدون حرارت بگذارند الکل بخار شده و ساخته گردد و آنرا با سایر مواد مخلوط کرده نیم کوب کنند و بسته های ۵ گرمی از این مخلوط ترتیب دهند هر روز صبح یکی از بسته ها را در یک پیاله آب جوش دم کرده صاف نموده بیاشامند

کرکس

چای مذکور را بطریق ذیل ترتیب میدهند بگیرند سنا ۱۲۰ اقطی انیسون رازیانه مکه ۵ بطرطرات پتاس ۳۰ مخلوط کرده نیم کوب کنند و بسته های ۵ گرمی ترتیب داده و هر بسته را در یک پیاله آب جوش دم نموده میل نمایند

اپوزم مسهل

بگیرند ریشه ختمی ریشه پاسیانس ریشه ثیل (مرغ) ریشه شیرین بیان مکه ۱۵ گرم برگ کاسنی ۷ گرم مدت ده دقیقه در سه بطری آب که تقریباً ۲۲۵ گرم باشد بجوشانند و بعد برگ سنا ۲۰ گرم ریوند نیم کوب سولفات متبلر سود مکه ۶ گرم افزوده بگذارند مدت دو ساعت دم کشد و با موم صاف نمایند این اپوزم مسهلی است که در حومه شهر پاریس خیلی استعمال میشود و مقدار شربتان چند پیاله است که در ظرف صبح پیاله پیاله بیاشامند و موافق آثار حاصله از ۲ تا ۳ روز بران مداومت نمایند

اپوزم مسهل (پوسیون مسهل) معروف بدوای سناه مطابق کدکس

بگیرند برگ سنا ۱۰ گرم سولفات متبلر سود ۱۵ گرم ریوند نیم کوب ۵ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم سنا و ریوند را مدت نیم ساعت در آب دم کنند و با فشار صاف نموده سولفات و شیرخشت را افزوده و با ارای حرارت دهند تا حل شوند و بگذارند ته نشین شده بواسطه عمل انحراف

صاف دوی آن را بر دارند و این اپوزم مسهلی است قوی و آنرا در دو یا سه دفعه باید آشامید و بدرقه آن آبگوشت سبزی دار استعمال میکنند و اگر آنرا بقوام شربت تبخیر کرده و در کپسول داخل نمایند دارای همین اثر خواهد بود

پوسیون قهوهٔ مسهل

بگیرند قهوه بو داده ۱۵ گرم برگ سنا ۱۰ گرم آب جوش ۱۲۰ گرم مدت یک ساعت دم کرده و صاف نموده بیفزایند سولفات منیزی ۱۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم این پوسیون مسهلی است مطبوع و یک دفعه آنرا باید آشامید

قهوه سنادار مسهل

بگیرند سنا ۱۲ تا ۲۰ گرم قهوه بو داده ۱۰ تا ۱۵ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم دم کرده و صاف نموده بیفزایند شیر گرم ۱۲۰ گرم قند ۴۰ گرم و این محصول مسهل مطبوعی است و صبح ناشتا همه آنرا یکدفعه بیاشامند و از مسهلاتی است که موجب هیچ تحریکی نمیشود و یبوستی که نتیجه سایر مسهلات است در آن نیست و استعمال غذا را با شرب این مسهل نباید ترک نمود و در اطفال و اشخاصی که از شرب دوا کراهت دارند بطور رگول میتوان این مسهل را استعمال نمود زیرا که طعم آن گوارا و بوی آن بعینه مثل بوی شیر قهوه است

شربت مسهل قهوهٔ معمول لابی

بگیرند سنا قهوه بو داده مکه ۱۰۰ در مقداری آب جوش دم کنند که ۲۵۰ جزء مصفای آن باشد و ۵۰۰ جزء قند افزوده در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند و از ۳۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را در شیر و یا مایع مناسب دیگری مخلوط کرده مانند مسهل بنوشند

تعفین مرکب سنا مطابق دواسای بریتانی

بگیرند برگ سنا ۱۳۴ مویز بدون هسته ۱۰۹ کادوپا (کرویا) تخم گشنیز مکه ۲۷ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ بواسطه خیسانیدن و عمل دیپلاسمان تعفین سازند و با فشار صاف نمایند و بدوی تقاله بقدری الکل بریزند که محصول ۱۰۰۰ جزء شود و مقدار شربت این تعفین بطور مسهل از ۱۰ تا ۵۰ گرم است که در پوسیون داخل کنند و اغلب اوقات این تعفین را با سایر مواد مسهله تجویز مینمایند

پوسیون انگلیسی مسهل

بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم شیرخشت ۳۴ گرم آب ۱۲۵ گرم سولفات منیزی ۲۴ گرم عرق دارچینی ۱۵ گرم تعفین مرکب سنا ۸ گرم مطابق معمول پوسیون سازند

پوسیون مسهل معمول بیمارستانهای پاریس

بگیرند برگ سنا ۸ گرم سولفات سود ۱۰ گرم شربت زیرون ۳۰ گرم آب جوش ۱۴۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته و صبح ناشتا یک دفعه بیاشامند

پوسیون مسهل شیرخشت دار ایضاً معمول بیمارستانها

بگیرند سنا ۶ گرم سولفات سود ۱۰ گرم شیرخشت ۶۰ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته صبح ناشتا یک دفعه بنوشند

مشروب مسهل چای دار

بگیرند سنا چای مکه ۱۰ گرم سولفات منیزی ۱۵ گرم آب ۳۰۰ گرم مدت چند دقیقه بجوشانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت ساده افزوده بنوشند

مشروب مسهل

بگیرند سنا ۱۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب آلو بخارا دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم

عسل سفید

عسل سفید افزوده طرف صبح پیاله پیاله بیاشامند

تحفین سنا مطابق کدکس بگیرند برگ سنای نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ در آلت دیپلاسمان کم کم الکل را بروی مسحوق سنا بریزند و بعد بقدری الکل افزایند که مصفی ۵ جزء گردد و **کدکس** فقط مسحوق سنا را مدت ده روز در الکل خیسانیده و صاف مینمایند و مقدار شربت این تحفین بطور مسهل از ۵ تا ۱۵ است که در پوسیون مخلوط کرده و یا با شربتی بیرون داخل نموده بیاشامند

فقاع انگلیسی مسهل معمول کاده بگیرند سنای ۶ قطور یون ۵ تبرک ۱ افنتین مکد ۶۵ صبر سقوطری ۸ فقاع تند ۲۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و این فقاع مسهل خفیفی است و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۲۰۰ گرم

شراب مرکب سنا معمول دواسازی سود بگیرند برگ نیم کوب کرده سنا ۱۲۰ تخم گشنیز نیم کوب کرده رازیانه نیم کوب کرده مکد ۸ شراب کرمس ۱۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و بعد ۹۰ جزء مویز مالاگا افزوده باز مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این شراب ملینی است گوارا و مقدار شربت آن از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

اسانس سنا معمول سلوه بگیرند سنا ۱۰۰ گرم کربونات سود ۱۰ گرم در ۴۰۰ گرم الکل ۳۱ درجه دم کنند و صاف نموده ۱۵۰ گرم قند افزوده حل نمایند و ۶۰ گرم این اسانس مانند مسهل اثر میکند

شربت سنا بگیرند سنا ۱۵۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کرده و با فشار صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه بقوام شربت تغلیظ کند و بعد ۱۰۰۰ گرم شربت ساده که در حالت جوش باشد بر آن افزوده و از آتش برداشته ۱۵۰ گرم دوم بر محصول افزایند و حفظ کنند و ۳۰ گرم این شربت را در طفل چهار ساله جهت حصول اسهال استعمال نمایند

حقنه مسهل مطابق کدکس بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات متبلور سود ۱۵ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کرده و با فشار صاف نموده سولفات را حل کنند

ایضاً حقنه مسهل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات سود ۲۰ گرم امتیک مسحوق ۲ دسی گرم سنا را در مقداری آب بادامی بجوشانند که مصفای آن ۵۰۰ گرم باشد و سولفات داخل کرده و با فشار صاف نموده امتیک را بیفزایند

حقنه ملین بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم گلیسرین ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم سنا را مدت ربع ساعت در آب جوش دم کرده و با فشار صاف نموده گلیسرین را بیفزایند

ایضاً حقنه ملین بگیرند برگ سنا ۱۵ گرم سولفات سود ۱۵ گرم مغلی ملین (مغلی تیره خطمی) ۵۰۰ گرم سنا را در مغلی بر آتش بجوشانند و سولفات را افزوده با فشار صاف کنند

اسپیس ملین مطابق دواسازی رمانی بگیرند برگ سنای مغسول با الکل ۹ الکل قطعی ۱ رازیانه انیسون مکد ۵ دواها را کوفته و مخلوط کنند و در حین استعمال ۳ جزء مسحوق طرطرات پتاس افزایند و ۴ و ۳ گرم این اسپیس را در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده پیاله پیاله بیاشامند

اسپیس دافع اللبن ویس معمول کیبور بگیرند برگ سنا ۳ گرم گل هوفاریقون

۳ گرم

۲ گرم گل زرد غالیون گل اقطی مکد ۱ گرم دواها را کوفته مخلوط کنند و این اسپیس که مسهل است فی الجمله قابض میباشد و آنرا در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده جهت حصول اسهال و ترشح ادرار و منع ترشح شیر در دو یا سه دفعه بنوشند

شیر بریده ویس مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند برگ سنا سولفات منیزی مکد ۲ گرم شاخه های گلدار هوفاریقون شاخه های گلدار غالیون گل اقطی مکد ۱ گرم شیر بریده ۵۰۰ گرم شیر بریده را جوش آورده و دواها را در آن مخلوط کرده مدت نیم ساعت بگذارند دم کشد و صاف نمایند و این محصول مانند اسپیس مذکور مسهل خفیف و مدر است و در منع ترشح شیر از آن تجویز مینمایند که تمامش را در دو یا سه دفعه بیاشامند

شربت مرکب سنا و شیرخشت مطابق دواسازی لندن بگیرند سنا ۵ ۷ رازیانه ۶ در مقداری آب جوش دم کرده که مصفای آن ۵۰ ۳ جزء باشد و بگذارند سرد شده با فشار صاف کنند و ۱۰۰ اجزاء شیرخشت و ۵۰ جزء قند بر مصفی افزوده و در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند و از ۳۰ تا ۱۰۰ گرم این شربت را مانند مسهلات خفیفه استعمال مینمایند

ایضاً شربت سنا و شیرخشت مطابق دواسازی رمانی بگیرند برگ سنا ۱۰ رازیانه ۱ نیم کوب کرده در ۵۰ جزء آب جوش دم کنند تا آنکه سرد شود و بعد ۱۵ اجزاء شیرخشت افزوده حل نمایند و صاف کنند و در هر ۵۰ جزء این محصول ۹۰ جزء قند سفید حل نمایند و این شربت بمقدار ۳۰ تا ۱۰۰ گرم ملین است

معجون سنا بگیرند مسحوق سنا ۸ مسحوق تخم گشنیز ۴ فلوس خیارشنبر ۱۶ تمر هندی ۱۰ آلو بخارا ۷ انجیر ۱۲ قند نیم کوب ۵۰ آب ۳۰ آب مقدار کافی در حمام ماریه و در ظرف در بسته مدت سه ساعت فلوس و تمر و آلو و انجیر را در ۶۰ جزء آب بخیسانند و با دست هم زده و بعضی اجزاء دیگر آنها را بگیرند و ابتدا از مویز مویی که چشمهای آن گشاده بود از بیرون کنند و بعد از مویز دیگر که چشمهای آن تنگ باشد و در دو نفاله ۱۵ اجزاء دیگر آب بخته بگذارند در حمام ماریه چند لحظه بمانند و از آنچه ذکر کردیم از مویز بیرون کنند و محصول را مخلوط نمایند و در حمام ماریه قند را در آنها داخل کرده و حل کنند و تبخیر نمایند تا آنکه وزن آنها به ۹۲ رسد بعد از آن سنا و تخم گشنیز را داخل کرده و صلابه کنند تا خوب مخلوط شوند و وزن تمام این محصول باید ۱۰۰ باشد و مقدار شربت آن جهت حصول اسهال از ۲۰ تا ۶۰ گرم است

معجون سنا مطابق دواسازی رمانی بگیرند مسحوق برگ سنا ۱۰ مسحوق تخم گشنیز ۱ در ۱۸ ۴۰ جزء شربت ساده داخل کرده و ۶۰ اجزاء پولپ تمر هندی بیفزایند و در حمام ماریه تغلیظ کنند تا بقوام معجون و مقدار شربت این معجون جهت حصول اسهال از ۱۰ تا ۳۰ گرم است

معجون آلو بگیرند برگ سنا ۳۰ آب جوش ۱۰۰ دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند و بر مصفی ۹۰ جزء قند افزوده بجوشانند تا در حالت جوش ۴۰ ۲ را درجه نشان دهد و بعد ۲۵ جزء پولپ آلو افزایند و تبخیر کنند تا بقوام معجون و مقدار شربت این معجون مطبوع مسهل از ۲۵ تا ۱۰۰ گرم است و میتوان این معجون را مانند شیرینی که بعد از غذا میخورند استعمال نمود

معجون

معجون مویز بگیرند برگ سنا ۲۵ آب جوش ۴۰۰ دم کنند تا سرد شود و با فشار صاف نمایند و بر مصفی ۱۰۰ جزء مویز افزوده و بجوشانند تا قوام پولپ را از مویز بیرون کند و ۱۰۰ جزء شربت الو افزوده و تا قوام معجون تغلیظ نمایند و در آخر ۳ جزء اولئوساکاروم لیمو بیفزایند و این معجون نیز مسهل است و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۴۰ گرم — معجون موویز

معجون مسهل سنا (معجون ملین) مطابق کدکس بگیرند جو مقشر ۱۲ بسفایج ۱۲ برگ تازه حشیشة المعالق ۲۴ برگ تازه اسکولوپاندر و مویز ۱۲ عناب ۹ برگ سنا ۱۲ قند ۲۴۰ پولپ تمرهندی پولپ فلوس خیارشنبر پولپ الو مکدام ۴۰ مسحوق دانه های سنا ۳۰ رازیانه مسحوق انیسون مسحوق اصل السوس مسحوق مکدام ۲ آب مقطر مقدار کافی ابتدا جو را در آب بجوشانند تا شکفته شود و بعد بسفایج و اسکولوپاندر و حشیشة المعالق و میوه ها را بجوشانند و با فشار صاف نمایند و برگ سنا را جداگانه با حرارت ملایمی در آب بجوشانند و صاف نمایند و دو جوشانده را مخلوط کرده تبخیر نمایند تا وزن آنها به ۵۰۰ رسد و قند را افزوده شربتی سازند که ۲۷/۱ درجه نشان دهد و در این شربت اول پولپها را داخل نمایند و بعد گردها را و این معجون مسهل است و امروز تقریبا شربتی غیر مستعمل و لهذا از ۱۵ تا ۳۰ گرم از آن بطور حقنه استعمال مینمایند — معجون سنا

مقیی و مسهل معمول لوروا بگیرند شراب سفید ۱۲۵ برگ سنا ۱۰ امتیک ۱ سنا را مدت سه روز در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند و بروی تفاله قدری شراب بریزند و صاف کنند که وزن مصفاها ۱۲۵ گردد و امتیک را افزوده و حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و ۱۲/۵ گرم این شراب دارای ۱ دسی گرم امتیک است و مقدار شربت آن جهة حصول قی و اسهال از ۵ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شربت قند و امروز غیر مستعمل میباشد

زرپرون (نوارپرون) سیاه الو. رامنوس. رامنوس درخت کوچکی است خاردار از طایفه **رامنه** و دارای چند قسم است آن **زرپرون مسهل** یا **رامنوس کاتارتیکوس ۲ رامنوس الاترنوس ۳ رامنوس فرانگولا ۴ رامنوس تنکتوریا** و برگهای قسم دوم را اگر رامنوس الاترنوس باشد مانند تابضات استعمال میکنند و پوست درخت قسم سوم که رامنوس فرانگولا بود دارای خواص مسهله است و میوه و پوست رامنوس تنکتوریا را در رنگرزی بکار میبرند و در طب بیشتر رامنوس کاتارتیکوس را که بطور مطلق زرپرون مینامند و عبارت از رامنوس مسهل بود استعمال مینمایند و میوه های این قسم کوچک و باندازه میوه عرعر و در ابتدا سبز و پس از رسیدن سیاه و محتوی عصیر قرمز بنفش رنگ تیره میباشند و بوی این میوه ها غیر مطبوع و طعمشان تلخ و تند و مهوع و بمقدار بیست تا سی عدد موجب اسهال شدید میگردند و عصیر میوه زرپرون را در دواسازی استعمال میکنند و از آن شربتی میسازند موسوم به شربت زرپرون که ۵۰ گرم آن مسهلی است قوی و این شربت را منفردا کمتر استعمال میکنند و بیشتر در پوسیونهای مسهل جهة اعانت بر عمل اسهال داخل مینمایند و این عصیر معرف بسیار خوبی است جهة شناختن اسیدها و قلیاها در صورتیکه آزاد باشند و شربت آن بمقدار ۱۵ تا ۳۰ گرم موجب حصول اسهالهای مائی میشود و لهذا در استسقاء مفید و سودمند است و **رب زرپرون** عبارت از همین عصیر است که بقوام عصاره تبخیر شده باشد — زرپرون

عصیر میوه زرپرون مطابق کدکس بگیرند میوه زرپرون مقدار منظور و میوه ها را با دست خورد کرده و هسته آنها را بگیرند و بگذارند سه چهار روز بمانند تا حالت انقلاب در آنها بروز کند و بعد بفشرند و از موبیز صاف نمایند و از ۱۰۰ جزء میوه ۷۰ جزء عصیر حاصل میگردد و چنانچه ذکر کردیم از این عصیر عصاره و شربت میسازند

شربت زرپرون ایضا مطابق کدکس بگیرند عصیر زرپرون قند مکدام ۱ جزء مخلوط کرده بجوشانند تا در حالت جوش ۱/۲۷ درجه نشان دهد و از موبیز صاف نمایند و این شربت بمقدار ۱۵ تا ۳۰ و ۵۰ گرم مسهل است و نوعا در پوسیونهای مسهل داخل میشود

پوسیون مسهل معمول بانسلی بگیرند شربت زرپرون ۱۵ گرم تعفین سنا تعفین ریوند مکدام ۴ گرم عرق تخم شبت ۱۵ گرم مخلوط کرده یک دفعه بیاشامند و میتوان بعوض عرق تخم شبت عرق انیسون استعمال کرد

پوسیون منقی معمول لیبر بگیرند پوست کهنه رامنوس فرانگولا ۳۰ گرم در مقدار آب بجوشانند که مصفای آن ۵۰۰ گرم باشد و بر این مصفی بیفزایند سیترات منیزی شربت انیسون پوست نارنج مکدام ۳۰ گرم و طرف عصر یک گیلاس از این پوسیون را بیاشامند

مخلوط دافع استسقا معمول روست بگیرند شربت زرپرون رب میوه عرعر رب اقطی مکدام ۶۰ گرم مخلوط کنند و در دفع استسقای حاد هر دو یا سه ساعت فاصله نصف قاشق کوچک بنوشند

گراتیول. گراتیولا او فیسینالیس نباتی است از طایفه **اسکروفولاریه** و از آن **حشیشة الفقراء** و **سنای چمنی** نیز مینامند و ماده عامله آن موسوم به **گراتیولین** است و شاخه های گلدار این گیاه را بمقدار ۵ دسی گرم تا ۱/۵ گرم مانند مسهلات قویه استعمال میکنند و از عوامل ضد نقرس میباشد — گراتیول

ده پنجاه و ششم سنبل الطیب و بعضی دیگر از عوامل ضد تشنج

در قرابادین باسم **والریانا** چند گیاه را که از طایفه **والریانه** اند ذکر مینمایند و ما در این ده ابتدا ذکر میکنیم اقسامی از آنرا که در طب بیشتر استعمال میشوند و بعد بیان مینمائیم دهن فرار کاژپوت و سلفور دوکربن را

سنبل الطیب (سنبل هندی). والریان سوواژ. والریانا او فیسینالیس. دیسقوریدوس باسم **فو** سنبل الطیب را ذکر کرده عبارت از نباتی است حشیشی مانند که برگهای آن کوچک و دارای دندانه های متعدد خیلی کوتاه که قبل از رسیدن بنجابت داخل پیچیده شده اند و گلهای آن صاحب پنج برگ و در مجموع غیر منظم و در قاعده محدب است و دارای سه آلت تذکیر و یک ابره میباشد و ثمر این نبات دارای یک تخم است و از طرف فوق انشعابات برگ گل مانند تاجی — سنبل الطیب

احاطه کرده و ساقه این نبات که پرزدار و مدور و مخطط است از یک تا دو متر ارتفاع دارد و برگهای آن جناحی فرد و دو بحی شکل اند و گلهای آن که دارای الت تذکیر و تانیث هر دو میباشند قرمز رنگ و یا سفید و مانند خوشه اند

در طب فقط ریشه این نبات را استعمال میکنند و این ریشه عبارت از دسته الیافی است شحیم و سفید رنگ و محور که پوشیده شده اند از الیاف کوچکی خیلی باریک و پیچیده و در وقتی که تازه بود تقریبا بی بو است و چون خشک گردد بوی نافذ و متعفنی حاصل مینماید

از ریشه خشک سنبل الطیب یکی از دانشمندان مواد ذیل را استخراج نموده دهن فرار اسید والریانیک سقز ماده عصاره مانی ماده مخصوص نشاسته و بعضی از دانشمندان چنین میگویند مانند اسانس بادام تلخ و اسید سیانیدریک اسانس سنبل الطیب اسید والریانیک در این ریشه موجود نیستند و بواسطه باب و هوا از اثر یک نوع انقلابی موجود میشوند و از همین جهت است که ریشه تازه سنبل الطیب دارای بوئی نیست و بعضی دیگر این عقیده را باطل میدانند بهر جهت این قسم از سنبل الطیب را **سنبل الطیب صغیر** مینامند

سنبل الطیب کبیر ف **گراند والریان** ل **والریانا فو (سنبل الطیب بستانی)** این قسم را در بستانها زراعت میکنند و ریشه این بزرگتر از سنبل الطیب صغیر و در خواص مشابه ان ولی کم اثرتر و کم بوتر است

ناردن ی **نارد وس** چندین قسم نبات را باین اسم مینامند که در خواص مشابه سنبل الطیب صغیر اند یکی **نارد سلتیک** ل **والریانا سلتیکا** و عبارت از ریشه است که از سوئیس و ادیتو ول می آورند و این ریشه را مانند دسته های مدور می بندند و مخلوطی است از ریشه و برگ مختلط ناتمن و طعم این ریشه تلخ و بوی ان نامطبوع و در ترکیب تریاق انرا داخل مینمایند

دیگری **نارد هندی (اسپیکانارد)** و **والریانا ژاتامانسی** نیز نامیده میشود عبارت از ریشه است که از هندوستان می آورند و از طایفه **گرامینه** میباشد و این ریشه بشکل باریک است بسیار کوتاه و در سران دسته الیاف قرمز رنگی واقع شده و این الیاف عبارت اند از بن برگهائی که احاطه کرده اند عنق این ریشه را و این باقی مانده برگها دارای بوی تند و مطبوع و طعم تلخ و معطری میباشند

سنبل الطیب از عواملی است که در دفع بسیاری از عوارض عصبی مخصوصا که در تحت اثر اختلالات عصبانی موسوم به هیستری بروز میکنند سود مند و کثیر الاستعمال است و نیز از او در دفع صرع و دوار و قطرب و اختلاجات صرعی شکل اطفال و پولیدیپسی (کثرت عطش) استعمال مینمایند و استاد بزرگوار مرحوم دکتر رضا سنبل الطیب را دوای مخصوص پولیوری (دیابیطوس غیر قندی) میداند و این مسئله را در کتاب نیز خود ثابت میکند

گرد سنبل الطیب مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ریشه سنبل الطیب صغیر مقدار منظور خورد خورد کرده و در گرم خان

۴۰ درجه بخشکانند و نرم صلایه کنند و از موی حریر لیمی سرپوش دار نرم و ۱۲۰ بیرون ببیزند و از هر ۱۰۰ جزء ریشه ۹۹ جزء گرد بدست می آید و این گرد از عوامل محرک و ضد تشنج است و مخصوصا در زنان استعمال میشود مقدار شربت آن از ۱ تا ۱۰ گرم است که بطور حب یا مخلوط با مغزنان بیاشامند

عجین سنبل الطیب بگیرند گرد سنبل الطیب ۱ گرم گرد دارچینی ۳۰ سانتی گرم عسل مقدار کافی عجین سازند و چهار قسمت کرده در دفعات متوالی تناول نمایند و این عجین را نباید مقابل مقدار مذکور میتوان استعمال نمود و شاید انسب دارچینی کاملا بوی و طعم سنبل الطیب را میپوشانند و هم چنین است نعناع در رازیانه

سفوف سنبل الطیب معمول مصنف بگیرند گرد سنبل الطیب گرد رازیانه مکی ۳ گرم قند سحوق ۲۰ گرم مخلوط کرده چهار قسمت کنند و از صبح تا شام در چهار دفعه بیاشامند

عرق سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب مقدار منظور آب صافی مقدار کافی سنبل الطیب را خورد خورد کرده مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا از هر جزء سنبل الطیبی که استعمال کرده اند ۴ جزء مقطر بدست آید و جهت اخذ اسانس مایع مقطر را در قابله فلورانسی جمع نمایند و این عرق را مایع پوسیونهای ضد تشنج قرار میدهند

تیزن سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کنند و صاف نمایند این تیزن از عوامل ضد تشنج است و مریض بعوض آب مشروب انرا باید بیاشامد و غالب مرضا از شرب ان کمال کراهت را دارند

عصاره الکلی سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ سنبل الطیب را خورد خورد کرده و در آلت پلاسمان با قدری الکل تر کنند و در آلت را بسته و مدت دوازده ساعت بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را استعمال نمایند و مصفی را گرفته جهت اخذ الکل تقطیر نمایند و محصول را در حمام ماریه بقوام عصاره نرم تغلیظ کنند و از ۱۰۰ اجزء سنبل الطیب ۱۸ اجزء عصاره بدست می آید مقدار شربت این عصاره که ضد تشنج است از ۱ تا ۲ گرم است بطور حب

تعفین سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند سنبل الطیب ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ سنبل الطیب را خورد خورد کرده مدت ۱۰ روز در الکل بخیسانند و بعد صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت ان از ۲ تا ۲۰ گرم است بطور پوسیون

تعفین اتری سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۱ اتر الکولیزه (اتر ۶۵ درجه ۷۵/۰ الکل ۹۰ درجه ۳) ۵ بواسطه عمل لیکسیویاسیون تعفین سازند و مقدار شربت این تعفین از ۲ تا ۶ گرم است بطور پوسیون و **کلرتان** این تعفین را در کپسول داخل میکند و از ۳ تا ۶ کپسول در عرض روز باید بیاشامید

حب ضد نورالژی معمول رایه بگیرند عصاره سنبل الطیب اکسید دوزنک ... باردنه مکی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و روزی سه حب یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر بیاشامند

شربت سنبل الطیب مطابق کدکس بگیرند عصاره سنبل الطیب ۴ عرق سنبل

الطیب ۱۰۰ قند سفید ۱۰۰ عصاره را در عرق حل کنند و در حمام ماریه در ظرف در بداری قند را در محلول داخل کرده حل نمایند و این شربت محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم که متدرجا با قاشق کوچک بیاشامند و از دوا به مخصوص بر هیستری میباشد

تیزن ضد صداع معمول تیسیو

بگیرند برگ خشک مانیانت ۵ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم شربت سنبل الطیب ۲۰ گرم برگها را مدت دو ساعت در آب جوش دم کرده و صاف نموده شربت را بیفزایند و در ابتدای حمله مرض یک دفعه بیاشامند

حقنه ضد هیستری

بگیرند گرد سنبل الطیب ۱۰ گرم مسحوق کافور لودانم سیدنم مکد ۱ گرم زرده تخم مرغ یکدانه آب گرم ۲۰۰ گرم کافور را در زرده مخلوط کرده و گرد را افزوده و بعد آب لودانم را داخل نموده حقنه نمایند

اسانس سنبل الطیب

این اسانس را بر ابر رنه دفع خذارت و نعاس و اغمای عارض در تبحیات شدیده مفید میدانند و نزد هیستری و اسم اصلی استعمال میکند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ قطره است که بر روی حبه قند چکانیده میل کنند و یا از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم در پوسیون زیتی شکل مخلوط کرده هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

تیزن سنبل الطیب و کنکینا

بگیرند کنکینای زرد سلطانی ۲۰ گرم در ۱۲۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و محصول را در حالت جوش بر روی ۱۰ گرم نیم کوب کرده سنبل الطیب بریزند و بگذارند سرد شده صاف کنند و این تیزن در نقاهت طولانی امراض که در اشخاص ضعیف و عصبانی مشاهده میشود مفید است

پوسیون ضد تشنج معمول واند

بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نموده بیفزایند مشک ۶ سانتی گرم تعفین عنبر ۱ گرم شربت بهار نارنج ۲۰ گرم خوب مخلوط کنند و در رفع و دم حلقوم تشنجی هر نیم ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند و در این بین چند حقنه از انغوزه بکار برند

معجون سنبل الطیب

بگیرند گرد سنبل الطیب ۵۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و باندازه یک فندق صبح و یکی عصر در تمغزان بسحده بنوشند

معجون ضد تشنج معمول سودیور

بگیرند گرد سنبل الطیب گرد برگ نارنج مکد ۲۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۶ تا ۱۲ گرم این معجون را روزی ۲ و یا ۳ دفعه بنوشند

معجون ضد صرع معمول ماد

بگیرند گرد کنکینای مسحوق از زیر گرد سنبل الطیب مکد ۵۰ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و مدت سه ماه هر روز ۱ گرم صبح و عصر بیاشامند و هر پانزده روز مدت ۴۸ ساعت استعمال شربت را ترک نمایند

حب سنبل الطیب

بگیرند عصاره سنبل الطیب ۵ گرم جند بیدستر زیباس مکد ۲ گرم کافور ۱ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۶ حب در روز بیاشامند

حب دافع صرع جرجی معمول میشل

بگیرند عصاره تریاک ۱ دسی گرم

مسحوق بنج هندی ۱ دسی گرم عصاره سنبل الطیب عصاره کنکینا مکد ۱۲ دسی گرم مطابق معمول ۲۴ حب سازند و در عرض روز ۱ حب بمریض خورانند و صبح و عصر یک پیاله مطبوخ ابیکا بوی بیاشامند

حب ضد صرع معمول کوارن

بگیرند گرد سنبل الطیب ۳ گرم براده آهن ۱۲ گرم شمکی عصاره تورمانتیل کندر مکد ۶ گرم مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در رفع صرعی که بواسطه استمنی (جلق) عارض شده باشد در شبانه روزی از ۵ تا ۱۰ حب در سه دفعه بیاشامند

حقنه ضد تشنج معمول منیوت

بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۲۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۵ سانتی گرم عصاره صمغی تریاک در مصفی حل نمایند و پس از سرد شدن ۳ گرم اتر سولفوریک افزایند و این حقنه را در زردی فوق استعمال میکنند یکی از دانشمندان طول اثر دا بر روی ماده مفتوق در این بین تمدبر در دفق میداند

حقنه ضد تشنج قلیائی معمول میال

بگیرند سنبل الطیب ۱۰ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش مدت نیم ساعت دم کنند و صاف کرده کربونات پتاس ۵ دسی گرم انغوزه ۱ گرم زرده تخم مرغ ۱ دانه بیفزایند باینکه انغوزه را با کربونات بکوبند و با زرده مخلوط کرده صلابه نمایند و کم کم مطبوخ را بیفزایند این حقنه در نورالژی و قولنج رحمی و هیستری سودمند است

حقنه دافع تشنج

بگیرند گرد سنبل الطیب گرد برگ نارنج مکد ۴ گرم در ۲۰۰ گرم آب مخلوط کرده در دفع قولنج و سوء طمث و اقسام نورالژی حقنه نمایند

اسید والریانیک

یکی از دانشمندان پیرلوت نام وجود این اسید را در ریشه تازه سنبل الطیب ثابت میکند و میگوید در ریشه تازه بیشتر از ریشه خشک موجود است و رد مینماید قول اشخاصی را که میگویند این اسید مانند اسید سیانیدریک در ریشه تازه موجود نیست و بواسطه انقلاب که از مجاورت آب و هوا حاصل میشود تولید میگردد در هر جهت اسید والریانیک عبارت از مایعی است در رنگ بی شکل و فرار و محلول در ۳۰ جزء آب و بهر مقداری محلول در الکل و اتر و ماده عامل حقیقی سنبل الطیب است و خواص دافع تشنج آن بواسطه همین اسید میباشد و آن را خالصا بمقدار ۲ تا ۶ قطره در پوسیون داخل کرده استعمال مینمایند ولی بیشتر اوقات بحالت والریانات از قبیل والریانات روی و آهن و کینین و امانیاک و مورفین استعمال میگردد

طریق ساختن اسید والریانیک مطابق کدکس

بگیرند ریشه سنبل الطیب خورد کرده ۱۰۰ اسید سولفوریک ۸۴٪ از درجه ۱۰ بی کربونات پتاس ۱۰ آب صاف ۵۰۰ در ۵۰۰ جزء آب بی کربونات را حل کنند و اسید را افزوده و بعد ما بقی آب را داخل نمایند و محصول را در روی ریشه مدت ۲۴ ساعت بگذارند بمانند و بعد تقطیر کنند و ۱۲۵ جزء مقطر بردارند و مجددا تقطیر نمایند تا مقطر هیچ دارای حالت اسیدی نباشد و محصول مقطر را با مقدار کافی کربونات سود اشباع نمایند و بقوام شربت تبخیر کنند و مقدار کمی اسید سولفوریک ابدار بر محصول افزایند و در ظرف ریخته بگذارند ساکن بماند اسید والریانیک مانند طبقه زیتی شکلی در روی آن جمع میشود و بواسطه عمل اخراج آن را اخذ کنند و در قرع زجاجی تقطیر نمایند تا خالص گردد

والریانات مایع امانیاک (محلول والریانیک) معمول بیمار ستانهای پاریس بگیرند اسید والریانیک کربونات امانیاک عصارهٔ الکلی سنبل الطیب مکید ۲۰ اب مقطر ۱۰۰ عصاره را تقریباً در ۱۰۰ جزء اب حل کنند و از طرف دیگر اسید را با کمی اب مقطر مخلوط کرده و کربونات را خورد خورد کرده اشباع نمایند و همینکه تصاعد بخار موقوف گشته و مایع را مخلوط کنند و بقدری اب مقطر افزایند که ۱۰۰ جزء گردد و با کاغذ صاف کنند و ۵۰ گرم این محلول دارای ۱ گرم عصارهٔ سنبل الطیب و ۱ گرم والریانات متبلر امانیاک است

والریانات امانیاک (حاشیه)

والریانات امانیاک مطابق دستور العمل انجمن طبی بگیرند اسید والریانیک مونوهیدراته و خالص بطور طبقه نازکی در کپسول چینی که دارای سرپوش باشد بگسترانند و بخار امانیاک آبید را در تحت سرپوش داخل کنند تا اسید والریانیک اشباع گردد و در صراحی‌های کوچک درباری حفظ نمایند و در آنها را محکم ببندند و والریانات امانیاک از عوامل محرک و ضد تشنج است و قویاً موثر و نیز دافع هیستری میباشد و مقدار شربت آن از ۳ گرم تا ۱ گرم و زیادتر که بطور حب پوسیون و یا مخلوط با شربت استعمال مینمایند

والریانات امانیاک مطابق دستور العمل انسی بگیرند نیم کوب کرده سنبل الطیب ۵ الکل ۹۰ درجه ۴ امانیاک مایع ۱ را در ۱۰۰ جزء سنبل الطیب را در دالت پلاسمان در حل نموده و الکل و امانیاک را مخلوط کرده بر روی ان ریزند و همینکه مایع الکلی قلیائی از سنبل الطیب عبور کرد بجای ان بقدری الکل ۹۰ درجه ریزند که وزن تعفین امانیاکی مساوی وزن سنبل الطیب شود و این محصول را با غایت حرارتی که از ۶۰ درجه نباید تجاوز کند تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا بقوام عصارهٔ نرم رسد و حفظ نمایند و این عصاره از عوامل ضد تشنج و ضد هیستری است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم که در کپسول داخل کرده بطریقی که هر کپسولی دارای ۵ دسی گرم باشد و نیز بطور معجون استعمال کنند

نقاع سفالی انگلیسی معمول کاده بگیرند نیم کوب کرده ریشهٔ سنبل الطیب ۳ نیم کوب کرده خردل سیاه ۱ برگ خشک اکلیل الجبل برگ خشک مریم مکی ریشه زراوند ۸ ژینی ۸ نقاع سفید ۱۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت آن در دفع تشنج از ۱۰۰ تا ۵۰۰ گرم است

والریانات امانیاک معمول پیرلوت بگیرند اب مقطر ۹۰ گرم اسید والریانیک ۳ گرم مخلوط کرده و بقدری کربونات امانیاک افزایند که خنثی گردد و بعد ۲ گرم عصارهٔ الکلی سنبل الطیب بیفزایند و از ۴ تا ۱۲ قطره این محلول را در ۱۲۰ گرم پوسیون داخل کرده در دفع هیستری و صرع بنوشند

دهن فرار کاژپوت (حاشیه)

دهن فرار کاژپوت این دهن را حاصل میکنند از تقطیر برگ و شاخه درخت کوچکی موسوم به **ملالوکاکاژپوتی** که از محصولات جزایر ملوک و از طایفه **میرتاسه** است و این دهن که کاملاً محلول در الکل و اتر سولفوریک میباشد دارای بوی نافذ شدیدی است شبیه بر بوی مخلوط از تربانتین و کافور و نعناع فلفلی و گل سرخ و وزن مخصوص آن در ۱۲ درجه سانتیگراد از ۰٫۹۱۴ تا ۰٫۹۱۹ تغییر میکند و نوعاً این دهن دارای مقداری مس میباشد و سبزی رنگش بواسطه آنست و لهذا باید

از تجدید

از تجدید انقطیر کرده و تصفیه نمود تا عاری از مس گشته و خالص گردد

دهن فرار کاژپوت از عوامل محرک و معرق است و از ۲ تا ۱۰ قطره در دفع کولرای تشنجی و نوروزالات هضم استعمال میشود و نیز از او مرهم منفرداً و مخلوط با کلکیا در دفع حمیات نائبه روماتیسمی تجویز میکنند و سطول آن در دفع اوجاع روماتیسمی موثر است و از اکثر خالص استعمال شود و با مخلوط با زیت و یا مایع الکلی

پوسیون محرک بگیرند دهن فرار کاژپوت ۱ گرم اتر سولفوریک الکولیزه ۴ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم شربت بهارنارنج ۴۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

سفوف راکولو بگیرند مسحوق سنبل الطیب ۲ گرم مسحوق نوشادر سبزی در هر کاژپوت مکید ۲۰ سانتی گرم مخلوط کرده سفوف نمایند و در دفع صرع هر روزه از یک تا سه مقابل مقدار مذکور را در یک یا سه دفعه سفوف کنند و این سفوف در المان خیلی شهرت دارد

حب معمول بومت بگیرند دهن فرار کاژپوت ۱ گرم عصارهٔ جنطیانا ۳ گرم مسحوق برگ نارنج مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند و میتوان بجای مسحوق برگ نارنج منزی استعمال کرد

سلن مردابی (حاشیه)

سلن مردابی (کندرابی) تسلن د ماده (انسانرداو) آل سلنوم

نباتی است از طایفه **چتری** و در مردابهای جنوبی فرنگستان عمل میاید و در قدیم در دفع صرع و هیستری و قطربت سایر اقسام نوروز خیلی استعمال میگردید و مدتی استعمال ان متروک بود تا در این اواخر دکتر **هرپن** ریشه این را مجدداً در دفع صرع با فواید زیاد استعمال کرد و این ریشه فقط جزئی است از این نبات که اکنون استعمال میگردد و لحمی میباشد و دارای الیافی است ثخین و طویل و رنگ ان از طرف خارج اسمر تیره و در داخل سفید شیری و بوی ان تند و معطر و طعمش حاد و گزنده و در خشک شده ان این بوی و طعم باقی است و رنگ مسحوق این ریشه زرد روشن مایل بخاکستری است

مقدار شربت گرد ریشه سلن در دفع صرع از ۱ تا ۵ گرم است که در نصف گیلاس شربت قند نیم گرم مخلوط نموده و یک قاشق چای خوری رُم و یا عرق کشمش در ان داخل کرده شب هنگام خواب بیاشامند و همین مقدار صبح و همین مقدار عصر نیز بطریق مذکور بنوشند

شنوپود (حاشیه)

شنوپود (شنوپودیوم امبروزیوئید) (چای مکزیک)

نباتی است از طایفه **شنوپوده** و در طب شاخه‌های گلدار او را مانند عوامل ضد تشنج استعمال میکنند و بیشتر مطبوخ ۲ تا ۱۰ گرم از او را در ۱۰۰۰ گرم اب تجویز مینمایند

تیزن شنوپود معمول بارتز بگیرند شنوپودیوم امبروزیوئید ۴ گرم در ۵۰۰ گرم اب جوش دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت بهارنارنج بیفزایند و در قطرها اطفال استعمال نمایند

در بیان نسخه‌های ضد تشنج مختلف

پوسیون ضد هیستری مطابق کدکس بگیرند شربت مرکب بومادران

۳۰ گرم

۳۰ گرم تعفین جند ۲ گرم عرق سنبل الطیب عرق بهارنارنج مکرر ۶۰ گرم اترسولفوریک ۴ گرم پوسیون سازند هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

مخلوط ضد تشنج معمول سیدنم بگیرند تعفین سنبل الطیب ۲ گرم تعفین جند ۵ گرم اترسولفوریک ۱۵ قطره عرق تخم شبت ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در ضعف آلات صوت با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

قطور مسکن المانی بگیرند تعفین انغوزه ۲۰ گرم تعفین جند ۱۰ گرم تعفین تریاک ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع هیستری از ۱۰ تا ۲۰ قطره در پوسیون مناسب و یا در قدری آب سرد مخلوط کرده بیاشامند

قطور سفالی انگلیسی بگیرند جوهر ابریشم خام ۱۵۰ گرم اسانس لوند ۵ گرم الکل ۳۰ درجه ۲۰ گرم در قرع بلوری داخل کرده و تا ده روز بپوست تقطیر کنند و از ۵ تا ۶ قطره در مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

الکسیر منتن فولد بگیرند الکل خالص ۱۵ گرم جند بید ستر ۲ گرم انغوزه ۱۰ گرم جوهر شاخ گوزن تریاک مکرر ۵ گرم مدت هشت روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و در دفع هیستری ۴ گرم در مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین منتن دوده بگیرند دوده ۱۰ گرم انغوزه ۵ گرم در ۱۰۰ گرم الکل ۲۲ درجه مدت ۸ روز بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و در دفع اختلاجات اطفال از ۵ تا ۶ قطره در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده بنوشند

کاسر الریاح ذالبی بگیرند تعفین تریاک ۱۵ گرم تعفین انغوزه اسانس نعناع مکرر ۱۰ گرم اسانس گردو نامبری کلسنه مکرر ۵ گرم تعفین جند ۲۵ گرم جوهر شراب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده بیاشامند

سفوف کاربگان بگیرند کرد گوت ۲۵۰ گرم کهربای مسحوق ۳۷۵ گرم مرجان قرمز گل مختوم مکرر ۱۲۵ گرم شنجرف کرمس معدنی عاج سوخته مکرر ۱۲ گرم مطابق معمول سفوف ساخته و در بسته های ده سانتی گرمی تقسیم کنند در امراض اختلاجی اطفال از ۱ تا ۴ بسته در عرض روز سفوف نمایند

حب ضد هیستری بگیرند جند بید ستر عصارهٔ سنبل الطیب مکرر ۳ گرم انغوزه انزروت مکرر ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند در ابتدا روزی یک حب و بعد در تا سه حب بیاشامند

حب جید فولر بگیرند صبر زرد سنامکی ۴ انغوزه ۲ انزروت ۲ مرمکی ۲ زعفران ۱ ایسا اسولفات آهن ۱۲ دهن کهربا ۱ با مقدار کافی شربت بومادران حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند این حبوب را مانند عوامل دافع هیستری استعمال میکنند

حب ضد صرع معمول پودرکا بگیرند بنگ هندی ۵ گرم انغوزه ۱ گرم جند بید ستر ۵ گرم مطابق معمول ۲۰۰ حب سازند و هر ساعت فاصله یک حب بیاشامند

حب ضد تشنج معمول هونوره بگیرند عصارهٔ سنبل الطیب عصارهٔ کنگینا مکرر ۵ گرم با مقدار کافی گرد سنبل الطیب ۲۰ حب سازند و از ۶ تا ۱۰ حب در هیستری کلوروز استعمال نمایند

حب مسکن معمول گنتر بگیرند انغوزه عصارهٔ سنبل الطیب مکرر ۵ گرم عصارهٔ بلادن ده سانتی گرم اکسید مصعد روی ۱ گرم جند بید ستر ۱ گرم مخلوط کرده خمیر متحد الاجزائی ساخته و حبهای ۱۰ سی گرمی ترتیب دهند و این حبوب را در دفع قطرب بکار برند در صورتیکه مرض مبرم بوده با سایر وسائط معموله مقاومت کرده باشد از استعمال این حبوب نتایج سریع حاصل میشود و مقدار شربتا نقاه ۵ حب صبح و ۵ حب ظهر و ۵ حب عصر است

درس پنجاه و هفتم سیانورها و عموماً املاحی که مشتق از اسید سیانیدریک اند

سیانوژن

سیانوژن (مشتق از دو لفظ یونانی است یکی **سوانوس** یعنی نیلگون و دیگری ژنائو یعنی تولید میکنم) عبارت از جسمی است بخاری شکل و مرکب از یک حجم بخار کربون و یک حجم ازت در حالتیکه این دو حجم متکاثف شده و یک حجم حاصل کرده اند و از این جسم ترکیبات چندی تولید میگردند عبارتند از اسید سیانیدریک و اقسام سیانورکه در اوائل معروف به اسید پروسیک و پروسیات بودند طبعاً این جسم در بادام تلخ و برگهای عدهٔ زیادی از نباتات طایفهٔ **روزاسه** موجود است و ما در این درس ابتدا اسید سیانیدریک و اقسام سیانورها را بیان میکنیم و بعد به ذکر نباتاتی که دارای سیانوژن اند میپردازیم و در آخر نسخ متداوله سیانوژن را ذکر میکنیم

اسید سیانیدریک

اسید سیانیدریک (اسید پروسیک اسید هیدروسیانیک اسید هیدروسیانیک) اسید زوتیک این جسم را دو نفر از معلمین **شیل گلوساک** کشف نموده اند و جسمی است مایع و بی رنگ و بوی آن خیلی نزدیک ببوی بادام تلخ و طعم آن فی الجمله حاد و وزن مخصوصش ۰٫۷۰۵ و در ۲۶ درجه حرارت جوش میاید و در آب بمقدار کم محلول است و این اسید از اجسامی است که خیلی بسرعت تجزیه میگردد و گاه دیده شده که در چند ساعت تجزیه گشته و فاسد شده است و یکی از اسباب سرعت فسادش اثر نور میباشد و نیز مجاورت با آب سبب تجزیه اش میگردد و هم چنین است اختلاط آن بالعرق و تیزن و شربت و سایر صور ردواسازی و ندانسته که استشمام بوی بادام تلخ دلیل بر عدم تجزیه آن بود زیرا ممکن است که بوی بادام تلخ بشدت متصاعد گشته و اسید کاملاً تجزیه شده باشد و بهترین علامتی برای فساد و تجزیه آن تغییر رنگ است یعنی حصول رنگ قهوه ای

اثر معالجاتی اسید سیانیدریک

در بیان اثر فیزیولوژی اسید سیانیدریک و مداواهران

اثر اسید سیانیدریک خالص بقدری قوی است که جهة حصول سوانح عصبانی خطره از قبیل دوار و احساس تقبض و صداع و غیره استنشاق بخار آن کفایت میکند و چون بحالت خلوص از راه داخل استعمال کند بسرعت برق موجب حصول آثار خطره میگردد و **ترسو** در دوات تجربه ذیل را اجری نموده قطعه پنبه را به یک قطره اسید سیانیدریک خالص آلوده کرده در دماغ نها گذاشت پس از یک ثانیه مشاهده نمود

که حیوان مثل مرده افتاده و در مدت یک ساعت عوارض عصبانی خطیره مانند اختلاج و تشنج و دوار و فالج و
خدارت دران بروز داشت و هرگاه یک قطره اسید سیانیدریک خالص را بر روی زبان و یا ملتحمه چشم سگی
بریزند و یا در تحت جلدش داخل نمایند پس از چند ثانیه آن حیوان از پا افتاده و پس از چند دقیقه میمیرد و نیز **روسو**
میگوید در مردی که مبتلی به هیدروفوبی بود ۳۰ قطره اسید سیانیدریک **شیل** یک دفعه استعمال نمودم
ده ثانیه پس از استعمال این مرد مثل مرده افتاد ولی کم کم بحال اول خود رجعت کرد و پس از دو ساعت مجدداً
قطره دیگر استعمال کردم در این دفعه بمحض اینکه دوا بروی زبان مریض رسید مانند شخص برق زده افتاد
و چند دقیقه بهمین حالت باقی ماند و بعد اختلال در حواسش ظاهر گشت و نیز همین مصنف ذکر میکوید
در سه نفر مسموم اسید سیانیدریک که هر سه نفر مرده بودند هیچ جا اختلاجی بروز نداشت و در ابتدا حالت
خدارت عمیق و بطلان کامل آثار حیوة حیوانی ظاهر بود و نبض در شرائین زندی و صدغی غیر محسوس و در
شبانها محسوس و در کسالدران بزحمت احساس میشد و تنفس خیلی سریع و گاه گاه تنفس طولانی عارض میگشت
و بوی بادام تلخ بطور وضوح از نفس آنها استشمام میشد

یکی از دانشمندان موسوم به **کولون** که اختبارات زیادی در شخص خود در باب اسید سیانیدریک کرده
اسید پروسیک **شیل** را متدرجاً از ۲ و ۳ و ۴ و ۵ و ۶ و ۷ تا ۸ قطره با آب مخلوط نموده شامیده
است میگوید پس از شرب مقدارهای اخری چند دفعه یک نوع جوشی با ازدیاد ترشح بزاق بمقدار زیاد عارض
شد و میگوید ممکن است این کثرت ترشح بزاق بواسطه یک نوع بوده باشد و نبض در مدت ده دقیقه از ۷۰ که
حالت طبیعی آن بود بالا رفته تا ۱۰۰ فرعه رسید و پس از یک ساعت بحالت اول برگشت و در مدت چند
دقیقه احساس ثقل سر و فی الجمله صداع مینمود و بالاخره در مدتی زیادتر از ۶ ساعت احساس تلفی در حوالی
قلب میکرد

بعضی اشخاصیکه مکرراً اسید پروسیک **شیل** را از ۱۰ تا ۱۲ قطره در مدت ۲۴ ساعت در مرضای
خود استعمال کرده اند فقط علامتی از آثار آن مشاهده نموده اند صداع و حالت فتور و بعضی اوقات حالت
عدم راحت بواسطه اختداد عصبانی بوده است و همچنین در الات دوران و الات ترشح اثری از آن ندیده اند
بکرل که یکی از دانشمندان بزرگ فزیولوژی است در باب اثر فزیولوژی اسید سیانیدریک میگوید
چون بمقدار مناسب این دوا را استعمال کنند آثار حاصله از آن چندان اهمیتی ندارند و عبارتند از احساس
حرارت در قسمت معدی معوی و بعضی اوقات بی وزا سهال جزئی و طپش قلب و در نبض تغییر محسوسی
مشاهده نمیشود و چون مقدارش را قدری زیادتر کنند حرارت جلد زیاد میشود و بعضی اوقات عسر
النفس جزئی و دوار و ارتعاش سر و صداع جزئی و خستگی و میل بخواب بروز مینماید

فادزهر اسید سیانیدریک سوانح حاصله از اثر اسید سیانیدریک بقدری
سریع العروض اند که بندرت میتوان از بروز آنها جلوگیری نمود و باید دانست که این ماده سمی چون فوراً
موجب هلاکت نشود بدن متدرجاً آنرا دفع کرده و حالت سکون دائمی مقرر میگردد و کربونات امنیاک
را فادزهر این ماده سمی دانسته اند و همچنین است استنشاق بخار کلور و ریختن اب سرد در طول تمام فقار
بخصوص فقار عنقی و این دو واسطه بقدری موثراند که در حیوان مبتلی به تسمم اسید سیانیدریک بروز

علامات

علامات هنگام سموم میتوان بواسطه آنها حیوة را رجعت داد و نیز استنشاق بخار امانیاک و استعمال پارچه
های مبلول در سرکه کلوردار بروی ستون فقار سودمند است و یکی از دانشمندان موسوم به **اسمیت**
کربونات فرّو و فریک را بهترین تریاقهای اسید سیانیدریک میداند مشروط بر آنکه در هنگام استعمال
ساخته شود و این ملح را باین طریق میسازند بواسطه کربونات سود رد میکنند مخلوطی از سولفات پرتو
اکسید اهن و سولفات سزکوئی اکسید آن را و چون شرط اثر این دوا است که تازه ساخته شده باشد و عوارض
تسمم اسید سیانیدریک خیلی بسرعت بروز میکند پس مجالی برای طبیب در استعمال آن نخواهد بود

اثر تراپوتیکی اسید سیانیدریک

در بیان اثر تراپوتیکی اسید سیانیدریک و طرز ساختن و استعمال آن

چنانچه سابقاً بیان کردیم اسید سیانیدریک خالص یکی از سموم بسیار خطرناک است و مصنفین این
اسید و ترکیبات آن و محصولات سیانوژنی را در تعداد عوامل مخدره ذکر کرده اند لیکن از چند جهت تباین
کلی در میان آنها موجود است و بطور وضوح مشاهده میکنیم که اثر ترکیبات سیانوژنی کاملاً با اثر مخدرات
اختلاف دارد و اگرچه مانند مخدرات مسموم میکنند انسان و سایر حیوانات را که سلسله عصبانی آنها خیلی
بزرگ است اما در حیوانات پست و در نباتات که وجود سلسله عصبانی در آنها مشکوک است اثر سمی ترکیبات
سیانوژنی خیلی قوی تر است و بقول کلود برنارد میتوان گفت صحیح است آنست که این ترکیبات فاسد میکنند
حیوة را در همه موجودات حتی در آن موجوداتیکه حیوتشان فقط بیک سلول ساده تعلق دارد و موقوف
میسازند عمل تغذیه و هماتوز را و معلق نگاه میدارند هر نوع انقلابی را و از این جهت است که از عوامل انتی
سپتیک محسوب میشوند و نیز این سموم از مخدرات متمایزاند باینکه هرگز عادت نمیشوند
اگرچه مصنفین ادویه سیانوژنی را خیلی مدح کرده اند ولی در استعمال آنها احتیاط را نباید از دست داد و اسید
سیانیدریک را مانند مسکنات در دفع سرفه مزمن و قی مزمن و اسم و سیاه سرفه و گاستر الژی مزمن استعمال
میکنند و در خارج در دفع اختلالات جلدی که با حکه شدید همراه باشند از استعمال آن تمجید زیادی کرده اند

مواد مانعة الجمع کلور و بیشتر املاح فلزی و سولفورها و اکسید ها را با اسید سیانیدریک
نباید جمع نمود

اسید سیانیدریک طبی

اسید سیانیدریک طبی (اسید پروسیک طبی) این اسید را چون بقاعده
ککس بسازند میتوان مدتی نگاه داشت بدون آنکه فاسد شود و باید آنرا در صراحی در سمباده
و در پناه روشنائی حفظ نمود

طریقهٔ ساختن آن مطابق ککس بگیرند سیانور فرو و سیانور دو پتاسیوم ۱۰ گرم
اسید سولفوریک متعارفی ۵ گرم اب مقطر ۱۰ گرم فرو سیانور را در قرعه ریخته و آب و اسید را
مخلوط کرده بروی آن بریزند و باعانت انبوبه زانو داری آلت مبرد **لیبیک** را بآن متصل کنند بطریقی
که انتهای این آلت در صراحی درجه داری واقع شود که محتوی ۵۰ گرم اب مقطر باشد و این صراحی را
باید در آب سرد گذارند و قرعه را با دقت حرارت دهند محصول مقطر از انبوبه و آلت مبرد عبور کرده در هوا

داخل میشود

داخل میشود و همینکه حجم مایع محتوی در صراحی به ۱۰۰ سانتی مطر مکعب رسید عمل تقطیر را موقوف سازند و محصول را بدقت مخلوط نمایند و بعد در یک ظرفی تقریباً دو سانتی مطر مکعب محلول پتاس کستیک ۱/۱۰ ریزند و یک سانتی مطر مکعب از مایع مقطر با چند قطره محلول کلورور دسودیوم و از ۶ تا ۷ سانتی مطر مکعب آب مقطر بر آن بیفزایند و باعانت شیشه درجه داری محلول ازتات نقره را که ۱۷ گرم ازتات خالص در ۱۰۰۰ سانتی مطر مکعب آب ۱۵ درجه بود قطره قطره بروی آن مخلوط بچکانند و متصل بهم زنند تا رنگ آن برگشته و فساد ثابتی متشکل گردد و از حجم محلول نقره که بکار برده اند باید مقدار اسید سیانیدریک محتوی در مایع را معین نمود و باید دانست که یک سانتی مطر مکعب این محلول مطابقه میکند با ۰٫۰۰۵۴ یعنی ۵۴ دهم میلی گرم اسید سیانیدریک خالص در آن وقت باید حساب کرد و بر محصول مقطر بقدری آب مقطر افزود و محلولی حاصل کرد که هر یک گرم آن دارای یک سانتی گرم اسید سیانیدریک باشد و این محلول را در صراحی های بلوری سیاه که در آنها سنباده بود حفظ کنند

اسید سیانیدریک متداولی که بطریق مذکور ساخته شده باشد از عوامل مسکن سلسله عصبانی است و بخصوص مؤثر است در دفع تشنجهای موجی که با اوجاع و امتلاء دموی همراهی مینمایند و اثر آن کم دوام است و عادت نمیشود و از سموم بسیار خطرناک است و مقدار شربتش از ۲ تا ۵ گرم که در ۱۲۰ گرم پوسیون داخل کرده با قاشق خوری کوچک متدرجاً بیاشامند و این مقدار دارای ۲ تا ۵ سانتی گرم اسید سیانیدریک است از قبیل اکزماها و لیکن و پروریگو بطور غسول استعمال مینمایند که از ۱۰ تا ۳۰ جزء آنرا در ۱۰۰۰ جزء آب داخل کرده تغسیل نمایند و عرق غار گلاسی و بادام تلخ را در این موقع بجای آن استعمال میکنند و باید دانست که مایع پوسیون اسید سیانیدریک باید با آب خالص بوده بدون قند و غیره و اگر این شرط را اجرا کنند آخرین قاشق این پوسیون دارای همان اثر و قوت اولین قاشق خواهد بود و الا بواسطه مجاورت با قند و غیره فاسد گشته و اثرش زایل میشود

اسید سیانیدریک اکستامپورانه مطابق انجمن دواسازی لندن

بگیرند سیانور نقره ۱۳/۴ اسید کلوریدریک ۱۸/۱ از درجه ۱/۱۵ آب مقطر ۳۰ مخلوط کنند و این مخلوط دارای مقداری کلورور نقره است که محلول نیست و در ۹۸ جزء آب ۲/۲ اسید سیانیدریک دارد یعنی در ۱۰۰ اجزء ۲/۲ جزء پس از اسید سیانیدریک متداولی که ۲ در ۱۰۰ دارد خیلی قویتر است (جهت تعیین مقدار اسید سیانیدریک در هر مایعی که باشد ملاحظه نمایند عرق غار گلاسی را)

اسید سیانیدریک اکستامپورانه معمول بیمارستانهای لندن و ممالک متحده امریک

بگیرند اسید طرطریک ۱۰ آب مقطر ۲۵ سیانور پتاسیوم ۴ اسید و آب را در صراحی در سنباده داخل کرده و حل نمایند و بعد سیانور را بیفزایند و در صراحی را بگیرند و بهم زنند و بگذارند بمانند تا بی طرطرات پتاسی که تولید شده است ته نشین گردد و پس از آنکه صاف سرد شد بواسطه عمل انحراف مایع مصفی را در صراحی بلور سیاه بریزند و حفظ کنند و این اسید ۱/۳۰۰ وزنش بی طرطرات پتاس با طول محلول نگاه میدارد و در ۱۰۰ جزء این محلول ۲/۱۷ اسید سیانیدریک خالص موجود میباشد و از اسید سیانیدریک طبی به نسبت ۲/۱۷ به ۱ قوی تر است

سیانور مضاعف و هیدراته آهن (نیل پروسی) سیانوفرات فریک) فرو سیانور فریک)

این ملح حاصل میشود از ترکیب پروتوسیانور آهن با دو توسیانور آن و جسمی است جامد و بی طعم و بی بو و دارای رنگ آبی قشنگی و در آب و الکل و اتر غیر محلول و در صنایع بمقدار زیاد ساخته میشود و جهت استعمالات طبی باید آنرا تصفیه نمود باین طریق بگیرند نیل پروسی تجارتی را و نرم کوفته و در اسید کلوریدریک و یا اسید سولفوریک آب دار بریزند مدتی بگذارند بمانند تا آلومین و اکسید آهنی که ممکن است در آن باشد حل گردد و بعد شسته و خشک کنند

در بیان اثر تراپوتیکی نیل پروسی

اثر سمی نیل پروسی خیلی مشکوک است و اسید سیانیدریک آن آزاد نمیگردد مگر بواسطه حرارت بسیار شدید و کولون ثابت کرده که نیل پروسی سمیت ندارد مگر آنکه بمقدار خیلی زیاد استعمال شود و آنرا در بسیاری از امراض استعمال میکنند و یکی از دانشمندان حمیات نائبه را باین طریق مداوا مینماید در ابتدا یک مسهل بمریض میدهد و بعد در زمان فترت حمی هر ربع ساعت سفوف ذیل را استعمال میکند بگیرند هیدروسیانات آهن ۱ گندم فلفل و یا خردل کوبیده ۲۴ گندم در اولین فترت حمی از ۶ تا ۸ دفعه این سفوف را معمول میدارد و در روزهای بعد ۳ و ۴ دفعه و یکی دیگر از دانشمندان بملاحظات ذیل نیل پروسی را بر سولفات کنین ترجیح میدهد ۱ آنکه دارای هیچ طعمی نیست ۲ هم در زمان شدت حمی و هم در زمان فترت هر دو میتوان آنرا استعمال کرد ۳ استعمال این ملح بمقدار کم مکفی است یعنی از ۲۰ تا ۳۰ سانتی گرم که دو یا سه دفعه در عرض روز استعمال شود ۴ از دخول این ملح در معده نه تنگی در تنفس عارض میشود و نه ضعف ۵ چون حمای نائبه را با این دوا مداوا کنند کمتر نکس میکند تا آنکه با گنه گنه مداوا شده باشد ۶ بقول کلی اثر این دوا در دفع حملهای مرض خیلی سریعتر از اثر گنه گنه ظاهر میگردد و نسخه که این مصنف استعمال میکند عبارت از این نسخه است بگیرند مسحوق هیدروسیانات آهن مسحوق نبات مکید ۱ گرم مخلوط کرده به سه قسمت کنند و در سه دفعه در عرض روز بیاشامند و همین مصنف این دوا را نیز در دفع اسهال مزمن تجویز مینماید و در این وقت مقدارش را در عرض روز به یک گرم و نیم میرساند و یکی از دانشمندان شهر انورس صرع را بواسطه استفراغ دم معالجه مینماید و در بین روز از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم نیل پروسی استعمال میکند و دیگری از دانشمندان شهر برد و قطرب را بطریق مذکور مداوا مینماید و علاوه حمامهای نصفه و نطولات مبرد بروی سر معمول میدارد بهر جهة نیل پروسی از عوامل ضد صرعی است که امروز استعمالش شایع است و مقدار شربتش از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب که ۳ یا ۴ دفعه در عرض روز استعمال شود

سیانور پتاسیوم (هیدروسیانات پتاس) سیانور دو پتاسیوم

جسمی است سفید و پس از ساخته شدن بی بو ولی در مجاورت اسید کربونیک هوا قدری از آن تجزیه شده و بشدت بوی بادام تلخ استشمام میگردد و این جسم در الکل سرد بمقدار کم محلول و در الکل جوشیده محلول و در آب محلول تر و طعم آن خیلی تند و قلیائی و تلخ است

طریق ساختن سیانور دپتاسیوم مطابق کدکس

بگیرند مسحوق فروسیانور پتاسیوم مقدار منظور در کرم خان بخشکانند و در بوته دو بانی که دارای سرپوش باشد داخل کنند و تا حرارت قرمز تکلیس نمایند تا دیگر چندان بخاری از آن متصاعد نشود و بواسطه یا بندا اهنی گرد فوق بوته واقع شده مادهٔ ذوب شده را صاف نمایند و مصفی را حرارت دهند تا کربور اهنی که در آن معلق است جدا گردد و چون سرد شود سیانور پتاسیوم بشکل مینای سفید بلوری متبلور میگردد و هر چه غیر از مادهٔ سفید در آن یافت شود جدا کنند

اثر سیانور پتاسیوم مانند اسید سیانیدریک است و از آن سهل الاستعمال‌تر و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ سانتی گرم در زیاد تر که بطور پوسون استعمال کند و چون اسید کربونیک هوا تجزیه میکند سیانور پتاسیوم را و اسید سیانیدریکش را متصاعد میسازد لهذا ترکیبات دواسازی آن خیلی سریع الفساد خواهد بود و انها را نباید ساخت مگر در هنگام استعمال و در خارج محلول مائی سیانور پتاسیوم را از قرار از ۵ تا ۱۰ بطور غسول و قطول استعمال میکنند و نیز قیروطی و پومادان مستعمل است و مانند اسید سیانیدریک از سموم خطرناک است

در بیان انتیرپولوژی و اثر درپوتیکی سیانور پتاسیوم

سیانور پتاسیوم را با فروسیانور پتاس نباید مشتبه نمود زیرا که مانند اسید سیانیدریک از عوامل قوی الاثر است و در استعمال آن نهایت احتیاط را باید مرعی داشت و حال آنکه فروسیانور را بمقدار زیاد بدون عروض هیچ سانحه میتوان استعمال نمود

اثر سمی سیانور پتاسیوم مانند اثر سمی اسید سیانیدریک است رجوع نمایند به اثر فیزیولوژی اسید سیانیدریک و فاد زهر و اثر تراپوتیکی آن چون در داخل استعمال شود نیز مانند اسید سیانیدریک است و در استعمالات خارجی بر همهٔ محلولات سیانور نفوق دارد و شرط استعمال خارجیش آنست که بروی جلد بشره دار منطبق گردد و هرگز بروی جلد عاری از بشره نباید استعمال شود و اگر چه محلول مائی و الکلی و اتری از ادر استعمالات خارجی بکار میبرند ولی بیشتر محلول مائی معمول است زیرا که این مایع بهتر سیانور پتاسیوم را حل میکند و در این موقع از ۶ تا ۵ سانتی گرم در یک درم کفایت میکند و سیانور را در هر مائی که حل کرده باشند باید پارچه و یا پنبه محلوج را بدقت در آن الوده نموده و بروی مواضع معلوله منطبق کنند و همین که خشک شد بزودی عوض نمایند و در بعضی حالات لازم میشود که پس از انشفاد و یا سرد و زمستعمال دوا را ترک نکنند بهر جهت چون محلول سیانور پتاسیوم را بروی هر یک از اجزاء جلد منطبق سازند احساس برودت بسیار شدیدی در آن موضع میگردد تا تعادل مقرر شود و نیم ساعت بعد احساس بر نخس و یک قسم حکه میشود که چندان مکره طبع نیست و مادامی که دوا بروی جلد منطبق است این احساس برقرار میباشد و جلد بخصوص در وقتیکه محلول الکلی استعمال شده باشد سرخ میگردد و چون استعمال دوا را موقوف سازند این حالت ادنی مفقود میشود خاصه در صورتیکه انطباقش با جلد زیاد تر از ۲۴ یا ۴۸ ساعت نباشد ولی اگر مقدار دوا زیاد بود و مدت پنج شش روز آنرا استعمال کنند ممکن است درتیم و اکزما و یا فلیکتن بروز کرده و ثابت بمانند و قطع نظر از علامات موضعی مذکوره ممکن است علامات عمومی از قبیل

بطوء نبض و تنفس بروز نماید و این حالت بطوء در عموم بین تغیر پذیر است ولی در اشخاصی که صحتشان هنوز مختل نشده ثابت میباشد **تروسو** که خود محلول سیانور پتاسیوم را در خودش امتحان کرده میگوید علاوه بر بطوء در دوران احساس برودت در اجزاء مختلف بدن و میل بخواب نیز بروز مینماید

از محلول مائی سیانور پتاسیوم بروی جبهه ممکن است چند قطره در فیما بین اجفان داخل گردد و موجب بروز وجع شدیدی در چشم شود بخصوص هرگاه که محلول الکلی را استعمال کرده باشند ولی این حس وجع کر بندرت یک دقیقه طول میکشد هرگز موجب حصول سانحه در چشم نمیشود

چون مسحوق سیانور پتاسیوم را بطور خالص و یا مخلوط با قیروطی بروی جلد بی بشره منطبق سازند موجب وجع بسیار شدیدی در آن محل میگردد که مدت چندین ساعت دوام میکند و اسکاری حاصل میشود شبیه به اسکار حاصل از پتاس محرق و از این جهت است که استعمال سیانور پتاسیوم را بروی جلد عاری از بشره منع کرده اند

مواد مانعة الجمع

جمع فیمابین اسیدها و بیدورها و املاح امن و املاح زیبق با سیانور پتاسیوم نباید نمود

سیانور زیبق (پروسیات زیبق) سیانور توم هیدرار

ژیریکوم ملحی است بی رنگ و بشکل منشورهای لوزی شکل متبلور میگردد و طعم آن تند و فلزی در آب بخوبی محلول و در الکل بمقدار کم حل میشود

طریق ساختن آن مطابق کدکس

بگیرند بی اکسید زیبق ۳ نیل پروسی خالص ۴ آب مقطر ۲۰ بی اکسید و نیل را نرم صلایه کنند و در کپسول چینی با ۲۵ جزء آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و همینکه حصول رنگ قهوه حاصل نمود از روی آتش برداشته بگذارند ته نشین شود و بواسطهٔ عمل انحراف مصفای روی آنرا برداشته با کاغذ صاف نمایند و تفاله را با ۵ جزء دیگر آب مقطر بجوشانند و بگذارند ته نشین شده مصفای آنرا نیز بواسطهٔ عمل انحراف برداشته و با کاغذ صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده در کپسول چینی تبخیر نمایند تا قشر نازکی روی آن بر بندد و بعد بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و متبلورها را از آب ماده جدا کرده در گرم خان بخشکانند و آب ماده را نیز تبخیر نموده و مجددا متبلر سازند و اگر خواسته باشند نیل پروسی غیر خالصی که در تجارت متداول است استعمال نمایند باید اول آنرا با اسید کلوریدریک و بعد با آب مقطر بشویند

سیانور جیوه یکی از سموم قویه است و مقدار شربت و طریق استعمال آن مانند دارشکنه (رجوع نمایند در درجیوه بی کلورور زیبق را)

محلول سیانور جیوه مسمول ماندوزا

بگیرند سیانور جیوه از ۲ تا ۵ سانتی گرم لودانم سیدنم از ۲ تا ۵ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم حل کنند و یک قاشق اتر خوری کوچک صبح و یکی عصر در یک پیاله تیزن مخلوط کرده بیاشامند

سیانور روی

در درد روی ذکر شد

در بیان نباتاتیکه از انها سیانور حاصل مینمایند

از عده زیادی نباتات اسید سیانیدریک حاصل میشود اعم از آنکه این ماده در آنها بالطبع متشکل شده و موجود بوده و یا آنکه فقط مواد اصلیه اش در نبات موجود بوده و بواسطه تعامل و فعل و انفعال در هم تولید گردد و عموماً اسید سیانیدریک در این مواقع با دهن فراری همراه است که بوی شبیه به بوئی است که مثلاً از برگ غار گیلاسی و یا گل عوسج متصاعد میگردد و مخصوصاً نباتات طایفه **روزاسه** دارای این اسید و دهن فرار میباشند و بوی معطر عرق هسته های تلخ و کیرش المانیها بواسطه همین اسید است و عموم هسته های تلخ از قبیل هسته زردالو و هسته آلوبالو و اقسام گیلاس و آلو و هلو و غیره نیز دارای اسید سیانیدریک و دهن فراری هستند موسوم به دهن فرار بادام تلخ زیرا که بیشتر آنرا از بادام تلخ اخذ میکنند ولی جهة حصول این اسید در مواد مذکوره یک انقلاب تابتی لازم است چه مواد اصلیه آن در آنها موجود میباشد و برخلاف برگ غار گیلاسی و برگ اقسام گیلاس و برگ و گل هلو در وقتی که بروی درخت میباشند بوی متمایزی از آنها متصاعد میگردد که در هسته های مذکور این بو مشاهده نمیشود مگر در تحت اثر بعضی شرایط یعنی انقلاب تابتی که ذکر کردیم و همچنین گلهای بسیاری از اقسام **روزاسه** و بعضی نباتات دیگر که از این طایفه نیستند مانند گل خرزهره (دفلی) نیز دارای بوی اسید سیانیدریک و اسانس بادام تلخ میباشند پس در این مواد اخیر طبعاً اسید سیانیدریک وجود دارد و در حصول آن انقلابی لازم نیست

ما در این درس بادام تلخ و غار گیلاسی را منفرداً بیان میکنیم و اثر هسته های تلخ را بر بادام تلخ و برگ و گلهای مذکور را بر غار گیلاسی باید قیاس نمود

بادام لوز اماند امیگدالوس امیگدالون بر دو قسم است بادام شیرین را **امیگدالوس دولسیس** و بادام تلخ را **امیگدالوس امارا** در هر دو قسم ثمر درختی میباشند از طایفه **روزاسه** و از جنس **امیگدالوس** و موافق تجزیه یکی از دانشمندان مغز بادام شیرین دارای اجزای ذیل است آب ۵/۳ ماده قشری ۵ ذرت ۵۴ البومین ۲۵ قند مایع ۶ صمغ ۳ نسج نباتی ۴ اسید و تلف عمل ۵/۵ و مغز بادام تلخ علاوه بر مواد مذکوره دارای ماده زرد رنگی است موسوم به **امیگدالین** دیک سفری زند و حاد و اسید سیانیدریک و دهن فراری که در محصولات بادام تلخ مشاهده میشوند بالطبع در آن موجود نیستند و تولید میگردند از تعامل البومین محتوی در آن که امولسین و سیناپتاز نیز نامیده میشود در ماده متبلوری موسوم به امیگدالین و این تعامل حاصل نمیشود مگر بوساطت آب یعنی چون مغز بادام تلخ مجاور با آب شود این تعامل حاصل میگردد و علاوه بر دهن فرار و اسید سیانیدریک در این تعامل اسید فورمیک و قند نیز تولید میشوند

دهن فرار بادام تلخ مانند دهن فرار غار گیلاسی بیرنگ است و طعم آن تلخ و سوزان و بوی آن مانند بوی اسید سیانیدریک

بادام شیرین

بادام شیرین از عوامل ملینه است و ترکیبات آنرا در درس دیگر بیان خواهیم نمود و بادام تلخ که از عوامل مسکن اعصاب و ضد تشنج میباشد ماده عامله اش عبارت است از دهن فرار و اسید سیانیدریک

مواد مانعة الجمع اسیدهای معدنیه و سولفات آهن و گوگرد و کلور و نیترات نقره و ید و دها اکسیدهای جیوه و کلل را با محصولات بادام تلخ نباید جمع نمود

عرق بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند تفاله بادام تلخ مقدار منظور را با مقدار کافی مخلوط کنند و در قرع انبیق تقطیر داخل کرده مدت دوازده ساعت بگذارند بماند و بعد در حمام ماریه و یا با غاز بخار تقطیر کنند تا وزن مایع مقطر ضعف وزن تفاله بادامی شود که استعمال کرده اند و دهن فراری که بر روی مایع شنا و راست از آن بگیرند و در ۱۰۰۰ گرم این مایع ۵ میلی گرم اسید سیانیدریک باید موجود باشد (مثلاً نماید عرق غار گیلاسی را) و مقدار شربت این عرق که از عوامل مسکن سلسله عصبانی و ضد تشنج است از ۴ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و در این اوقات کمتر آنرا استعمال میکنند

موافق دواسازی فرانسه در ۱۰۰۰ جزء عرق بادام تلخ و یا عرق غار گیلاسی از ۰/۲۰ تا ۰/۳ اسید سیانیدریک باید موجود بود

دهن فرار بادام تلخ مطابق کدکس بگیرند تفاله بادام تلخ را با آب صاف ۳ تفاله را در آب سرد مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد در حمام ماریه تقطیر کنند تا محصول مقطر دارای فی الجمله بوئی بود و این محصول را در حمام ماریه مجدداً تقطیر نمایند و در قابله فلورانسی جمع کنند و دهن فرار را اخذ نمایند و در این عمل علاوه بر دهن فرار عرق بادام تلخ نیز حاصل میشود

دهن فرار بادام تلخ که از عوامل مسکن است در خارج مانند پماد استعمال میگردد و چندان اختلافی با دهن فرار غار گیلاسی ندارد

روغن غیر متعفن و خوش بوی جگر مورو موافق دستور العمل ثانی بگیرند روغن جگر مورو ۱۰۰ گرم دهن فرار بادام تلخ از ۵ تا ۱۰ قطره (۵ دسی گرم) مخلوط کنند و میتوان بجای این دهن فرار ۵ گرم عرق غار گیلاسی استعمال نمود و بقوت بهم زنند و بگذارند ساکن بماند و بعد بواسطه عمل انحراف مایع زیادتی را دور بریزند و این مقدار اسانس و یا عرق موجب هیچ اثر نامساعدی نمیگردد

غار گیلاسی (غار طرابوزونی) لوریه سریز لوروسرازوس (پرونوس) درخت کوچکی است از طایفه **روزاسه** و از جنس **دروپاسه** از نباتات بومی آسیای صغیر و حوالی طرابوزان و در اواسط مائه شانزدهم میلادی این درخت را بممالک فرنگ برده و اکنون در همه باغهای فرنگستان بواسطه قشنگی برگ و کثرت استعمالات طبی و غیره بمقدار زیاد موجود است و طول این درختان ۳ تا ۶ متر و برگهای آن همیشه سبز و تقریباً بدون دنباله و کشیده و صلب مانند پوست آهو و گلهای آن مانند خوشه های ابطی و قائم و طول این خوشه از ۶ تا ۱۰ سانتیمتر و رنگ گل سفید و کوچک و بسیار معطر و میوه این درخت لحمی و دارای هسته و بیضی شکل و قدری مستطیل و بشکل و رنگ گیلاس و طعم آن مایل بر شیرینی و تفه است

دیوگیلاس

در برگهای این درخت دهن فرار و اسید سیانیدریک و تنن و کلورفیل و ماده عصاره و ماده عامل تلخ مخصوص موجود است و بواسطه تقطیر از این برگها دهن فراری اخذ میکنند که دارای مقدار زیادی اسید سیانیدریک است و این دهن در صورتیکه خالص بود بی رنگ است و بشدت بوی اسید سیانیدریک از آن متصاعد میگردد و طعم آن تلخ و سوزان

مقدار دهن فراری که در برگهای غار گیلاسی موجود است در همه امتداد سال یکی نیست و موافق اختبارات یکی از دانشمندان و اسازی موسوم به **سوبران** در سرطان و اسد مقدار این دهن زیادتر از سایر ایام سال است و نیز چون این برگها را بخشکانند خواص آنها خیلی کم میگردد

عرق غار گیلاسی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای الشکر

بگیرند برگ تازه و خورد کرده غار گیلاسی ۱۰ و آب ۳۰ تقطیر کنند تا ۱۵ جزء مقطر بدست آید و این مقطر را بشدت بهم زنند تا دهن فرار بخوبی حل گردد و با کاغذی که از آن تر کرده باشند صاف نمایند

این عرق از عوامل مسکن و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۲۰ گرم بطور پوسیون و بمقدار ۲ تا ۳ گرم در تعدیل ادویه و حصول مطبوعیت آنها استعمال میشود چنانچه در فصل بادام تلخ ذکر کردیم و با کلمل تولید سیانور دو ژیوکه از محصولات سمی بسیار قوی است مینماید و از این جهة است که این دو دوا را نباید باهم استعمال کرد

همه محصولات سیانوژنی بر طرف میکنند بوی نافذ و غیر مطبوع مشک و انغوزه را و نیز دفع مینمایند بوهای منتن و متعفن را و از این جهة است که از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیک محسوب میگردند

عرق غار گیلاسی که بقاعده مذکور اخذ شده باشد نوعاً در ۱۰۰ جزء دارای ۰٫۵۵ تا ۰٫۷۰ اسید سیانیدریک میباشد و باید بقدری آب مقطر بر آن افزایند که در ۱۰۰ گرم دارای ۵۰ میلی گرم اسید سیانیدریک گردد و جهة تعیین مقدار اسید سیانیدریک این مایع محلولی سازند از سولفات مس (کات کبود) که ۲۳٫۰۹ گرم سولفات را در ۱۰۰۰ سانتیمتر مکعب آب مقطر حل کنند و در قرعی که در آن مسطح بود و از زیر روی کاغذ سفیدی گذاشته باشند ۱۰۰ سانتیمتر مکعب عرق غار گیلاسی که میخواهند امتحان کنند بریزند و ۱۰ سانتیمتر مکعب امونیاک مایع بر آن افزایند و بعد شیشه درجه داری که یک دهم سانتیمتر مکعب را نشان دهد از محلول سولفات مس پر کنند و بروی مایع محتوی در قرع کم کم بواسطه این شیشه از محلول سولفات بریزند و بهم زنند تا رنگ آبی محلول سولفات مس امونیاکی بواسطه بهم زدن مفقود نشود و هر یک دهم سانتیمتر مکعب از محلول سولفات مس مقابلی میکند با یک میلی گرم اسید سیانیدریک مثلا هرگاه در ۱۰۰ سانتیمتر مکعب عرق غار گیلاسی ۶ تقسیم از شیشه درجه دار را بکار برده باشند معلوم میشود که دارای ۶۰ میلی گرم اسید سیانیدریک است و جهة تبدیل کردن آن بر تبه ۵۰ میلی گرمی ضرب کنند حجم مایع مقطر یعنی ۱۰۰ را در رتبه که یافته اند یعنی ۶۰ و بره ۵۰ تقسیم نمایند خارج قسمت عبارت از حجمی خواهد بود که مایع مقطر باید داشته باشد بالملاحظه مقدار ابیکه باید بر آن افزود معین میشود

$6000 = 60 \times 100$ و $120 = \frac{6000}{50}$ یعنی حجمی که مایع مقطر باید داشته باشد

پس ۲۰ حجم آب باید بر آن افزود و این قاعده را در تحویل عرق بادام تلخ بر تبه ۵ میلی گرمی هر محلول بکار

عرق غار گیلاسی

ذا...

از اسید سیانیدریک میتوان بکار برد موافق دواسازی رمانی در ۱۰۰۰ جزء عرق غار گیلاسی ۰٫۲۰ تا ۰٫۳۰ اسید سیانیدریک موجود است یعنی از عرق غار گیلاسی **کدکس** قدری زیادتر از ضعف دارد عرق غار گیلاسی چون در مجاورت هوا فاسد میگردد لهذا اگر بیشتر از یک سال بر آن گذشته باشد نباید استعمال شود

خرزهره و دفلی (سم الحمار) نلوریه دوفلوروز (نریوم ولاندر)

درخت کوچکی است از طایفه **اپوسینه** و در همه بستانهای فرنگ بواسطه قشنگی گلش از اغرس میکنند و در کوهستان جزیره کورس و ایتالیا و الجزایر افریقا عمل میاید و در بلوک خبیص کرمان بمقدار زیاد موجود است و اهالی این بلوک از آن **کیش** مینامند و اکنون در طهران در بیشتر خانهها و بستانها از آن عمل میاورند و برگ این درخت در تجربه مشهور است و از مواد سمیه میباشد و هم چنین است گل آن و مطبوخ مائی و زیتی برگ آن از بطور نطول در دفع خشکریشه استعمال مینمایند و مسحوق برگ آن را با پیه مذاب مخلوط نموده در دفع جرب تمریخ میکنند

دفلی یکی از عواملی است که قلب را مسموم مینماید و یکی از دانشمندان معاصر موسوم به **پلیکان** اثر سمی آن را مانند دیژیتال میداند و میگوید که داستعمالات تراپوتیکی میتوان مانند دیژیتال از عوامل آن استعمال کرد و دیگری از دانشمندان الکلوئیدی از آن استخراج کرده یکی را کودادین غلط نامیده و چندان موثر نیست و دیگری **اولاندرین** اسم گذاشته و ماده است سمی و قوی الاثر و در هندوستان پوست این درخت را در دفع ذوسنطاریا و در دفع نوبه استعمال میکنند و اعراب الجزیره افریقا عصیر برگ آن را در دفع درد دندان بطور مضمضه معمول میدارند

در بیان نسخهای مستعمل محصولات سیانوژنی

شربت غار گیلاسی مطابق کدکس

بگیرند عرق غار گیلاسی ۱۰۰ قند سفید خورد کرده ۱۸۰ در حالت برودت قند را در عرق حل کنند و با کاغذ صاف نمایند این شربت از عوامل مسکن و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۱۵ تا ۶۰ گرم

امولسیون بادام تلخ مطابق کدکس

بگیرند مغز بادام تلخ و مقشر قند سفید مکرر ۵۰ آب ۱۰۰۰ مغزهای بادام را با ثلث قند و قدری آب بکوبند و با باقی مانده آب مخلوط کنند و با فشار از موبیز بگذرانند و ما بقی قند را بیفزایند و در این امولسیون چون مقدار اسانس بادام تلخ غیر معلوم است بهتر آنست که امولسیون را با بادام شیرین ساخته و بعد بقدری که طبیب تجویز میکند اسانس بادام تلخ بیفزایند

غسول ضد سرطان معمول کیستون

بگیرند برگ تازه غار گیلاسی ۱۲۵ آب گرم ۱۰۰۰ مدت نیم ساعت دم کرده و ۱۲۵ جزء عسل بیفزایند این غسول گاهی موجب تسکین اوجاع سرطانی میشود

زهرم

پوسینه...

باشد حفظ نمایند و در ۲ ساعت دو حب استعمال کنند

حب سپانوریتاسیوم معمول بالی بگیرند سپانوریتاسیوم ۱د سی گرم با مقدار کافی نشاسته و شربت صمغ ۴ حب سازند و هر حبی دارای ۵ میلی گرم سپانورات و در دفع انقباض نفریك حب صبح و یك حب شب بیاشامند

حب مسکن معمول دوڤیر بگیرند سولفات دودنین ۱۵ سانتی گرم سپانوریتاسیوم ۳۰ سانتی گرم با مقدار کافی یك لعابی ۲۴ حب سازند و در ابتداد وذی ۴ حب هر شش ساعت فاصله یك حب بنوشند و مدتی جابر عدد حبوب بیفزایند و میتوان تا دوازده حب در روز استعمال نمود

قرص نیل پروسی معمول ودریکز بگیرند نیل پروسی خالص ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۴ گرم مسحوق قند ۸ گرم مسحوق دارچینی ۲ ادسی گرم شربت پوست لیمو مقدار کافی مخلوط کرده و خمیر متحد الاجزائی سازند که قوام ان شایسته قرص ساختن باشد و به بیست قرص متساوی تقسیم نمایند و در حمیات نائبه اطفال از ۳ تا ۶ قرص در عرض روز استعمال کنند

غسول معمول مارندی بگیرند اسید هیدروسیانیك طبی ۴ گرم عرق کاهو ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و این غسول در دفع حکه خشکی بشره و وجع سرطان متقرح مفید و مستعمل است

نطول مسکن معمول تامسون بگیرند اسید پروسیك طبی الکل خالص مکدد ۴ گرم آب ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و پارچه را بان الوده کرده در روی الات موجعه نطول نمایند و در وقت استعمال مخلوط را بهم زنند

محلول سپانوریتاسیوم جهة نطول بگیرند سپانوریتاسیوم ۲ دسی گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و پارچه را بان الوده نموده در نورالژی و روماتیسم و مخصوصا صداع بروی محل موجع منطبق نمایند

غسول معمول بیت بگیرند سپانوریتاسیوم ۵ دسی گرم امولسیون بادام تلخ ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و در بثورات مزمنه که با خارش همراه باشند تغسیل نمایند

کحل سپانید دیك معمول کونیر بگیرند اسید سپانیدریك طبی ۱ گرم عرق بلادن ۱۰۰ گرم حل کنند و در ترس و شنائی شدید که باسیلان دمعه و تشنج اجفان همراه بود چند قطره این کحل را در مابین اجفان قطور نمایند و قطعه ململی را در ان الوده کرده بروی اجفان منطبق نموده و هر نیم ساعت فاصله تجدید کنند

کحل سپانوریتاسیوم ایضا معمول کونیر بگیرند سپانوریتاسیوم ۲۰ سانتی گرم عرق بلادن ۳۰ گرم حل کنند و مانند کحل مذکور در همان موقع استعمال نمایند

پوماد اسانس بادام تلخ بگیرند اسانس بادام تلخ مسکه کاکاو مکدد ۵ گرم مخلوط کنند و در درد گلو کوم و در دم عنبیه بروی جبهه و شقیقه ها ساعت به ساعت باندازه یك فندق بادامی بمالند

قیروطی هیدروسیانیك معمول بیت بگیرند اسید هیدروسیانیك طبی ۱ گرم قیروطی ۴۰ گرم مخلوط کرده در قروح سفلیسی استعمال نمایند

پوسیون مسکن معمول مارندی بگیرند سپانوریتاسیوم ۱د سی گرم عرق کاهو ۶۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مخلوط کنند و این پوسیون از عوامل مخدره قویه است و در دفع نورالژی و تهیج عصبانی و اختلالات زنانه استعمال میکنند و مقدار شربتش هر دو ساعت بر دو ساعت فاصله یك قاشق چای خوری است

قیروطی مسکن معمول اندرسون بورژیس بگیرند سپانوریتاسیوم ۱د سی گرم روغن بادام ۱ گرم قیروطی ساده ۱۵ گرم مخلوط کنند در دفع اکزما ولیکن و پرورگو و نورالژی تمریخ کنند

پوسیون صدری معمول مارندی بگیرند اسید پروسیك طبی ۱۵ قطره مطبوخ لبلاب ۱۰۰ گرم شربت خطمی ۳۰ گرم مخلوط کنند و هر سه ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند

پوسیون اسید پروسیك معمول بوشاردا بگیرند اسید پروسیك طبی ۲۰ قطره پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم در صراحی در بسته مخلوط نمایند و با قاشق کوچك متدرجا بیاشامند

پوسیون صدری ایضا معمول بوشاردا بگیرند مطبوخ اسپس صدری ۱۰۰ گرم شربت تلو ۲۰ گرم اسید پروسیك طبی ۲۰ قطره نیز در صراحی در بسته مخلوط نموده با قاشق کوچك متدرجا بنوشند

پوسیون مسکن ایضا معمول بوشاردا بگیرند عرق کاهو ۱۰۰ گرم عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم شربت باکوده ۳۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچك متدرجا بنوشند

پوسیون مسکن و ضد تشنج ایضا معمول بوشاردا بگیرند عرق غار گیلاسی ۱۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۰ گرم عصاره غیر مصفای بلادن ۵ سانتی گرم اتر سولفوریك ۲ گرم مخلوط کرده هر ساعت یك قاشق کوچك بیاشامند

مخلوط کروئیهر بگیرند عرق غار گیلاسی ۴ گرم تعفین کچوله ۲ قطره مخلوط کنند و هر روز صبح و عصر ۱۰ قطره این مخلوط را در دفع قیهای ناشتا استعمال نمایند

مخلوط پیژو بگیرند الکل ۳۲ درجه ۱۸ گرم عرق غار گیلاسی ۶ گرم آب ۲۴۰ گرم قند ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و بعد از هر غذا یك قاشق اش خوری بنوشند و میتوان بجای این پوسیون مخلوطی از یك جزء کرش و یك جزء شربت ساده استعمال نمود

امولسیون قاطع الحمی معمول میلیوس بگیرند مغز بادام تلخ ۱۰ گرم آب ۱۰۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم امولسیون ساخته و در یك مرتبه بیاشامند

پوسیون ضد هیستری معمول ژوزات بگیرند سپانوریتاسیوم ۵ سانتی گرم عرق کاهو ۶۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۲ گرم مخلوط کرده با قاشق اش خوری متدرجا بنوشند

شربت ضد گرفتگی صدا معمول میال بگیرند عرق غار گیلاسی شوره مکدد ۱۰ گرم شربت تلو شربت پرسیاوشان مکدد ۵۰ گرم شربت صمغ ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و تدریجا بیاشامند و هر دفعه یك قاشق اش خوری این شربت را در یك پیاله مطبوخ گرم بادرنجبویه داخل نموده بنوشند

حب دافع قطرب معمول ژوزات بگیرند سپانوریتاسیوم ۲ دسی گرم مسحوق سنبل الطیب ۱ گرم با مقدار کافی شربت ساده هشت حب سازند و در توطی که از ذغال کوبیده

پوماد سیانوریتاسیوم ایضا معمول بیت بگیرند روغن بادام تلخ ۸ گرم سیانوریتاسیوم ۴ گرم قیروطی جالینوس ۵۰ گرم مخلوط کنند ولکن ویرو ویکو در صورتیکه جلد خیلی خشك وحكه شدید بنود تمریخ نمایند

پوماد ژامیس بگیرند سیانس غار گیلاسی ۱۰ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم مخلوط کنند و در تسکین اوجاع ناخسر سرطان تمریخ نمایند

پوماد ضد میگرن (صداع) معمول کازناو بگیرند کلورو فورم ۱۲ گرم سیانوریتاسیوم ۱۰ گرم پیه مذاب تازه ۴۰ گرم موم بقدری که مخلوط قوام پوماد حاصل کند مطابق معمول پوماد سازند

حرف ش

در پنجاه و هشتم شرح ساق بعضی دیگر از نباتات سیناتره

در قرابادین چندین گیاه را که از طوایف مختلفه اند باسم شاردون مینامند و ما بعضی از انها را ذیلا مینگارم

شاردون بنیت یا **بادآورد** ع **شوکة البیضاء** ل **کنیکوس بندیکتوس** (**سانتورا بندیکتا**) نباتی است از طایفه **سیناتره** و از جنس **سینادو سفال** (خوشفیه) و ساقه این نبات دارای شاخه های متعددی است که مشعر اند و برگهای ان نیم مرتجع و دارای فصهای مدور و فی الجمله شوکی و قمه های ان منفرد و در نزد و مرکب از گلهای کوچك و این نبات دارای بوی نامطبوعی است که چون خشك شود بر طرف میگردد و طعم ان بی نهایت تلخ است و در سال ۱۸٤۱ میلادی یکی از دانشمندان موسوم به **ناتیول** ماده مخصوصی از ان استخراج کرد و انرا **کنیسین** اسم گذاشت و این ماده جسمی است حتی و بشکل سوزنهای تنك سفید متبلر میگردد در اب سرد کمی محلول و در اب جوش بیشتر محلول و در الکل بخوبی محلول و طعم ان بی نهایت تلخ است کنیسین را در مداوای حمیات نائبه تجویز میکنند و قوتی الاثر تر از سالیسین است و چون سه دسی گرم ان موجب حصول قی میگردد از این جهت بمقدار مکفی نمیتوان انرا استعمال نمود

مغلی تخم بادآورد بگیرند تخم بادآورد ۱۵ گرم در ۲۵۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده هر نیم ساعت فاصله یك قاشق خوری کوچك در دفع نزف الدم رحمی بنوشانند و **تعفین الکلی تخم بادآورد** را از ۵ تا ۲۰ قطره در همین موقع استعمال مینمایند

شاردون ماری ل **کاردوئوس ماریانوس** نیز از طایفه **سیناتره** و از جنس **سینادو سفال** است و نباتی است شوکی و قمه های ان قرمز و در امتداد جاده ها فراوان و یك وقتی برگ و تخم این نبات را مانند معرقات و عوامل دافع الحمی استعمال میکردند و نیز مطبوخ و تعفین تخم انرا در دفع بواسیر تجویز می نمودند

شاردون اتوالد (شوس تراپ) ل **سانتورا کالسیتراپا**

نیز از طایفه **سیناتره** است و در همه فرنك وافر و دیشه انرا مانند مدرات و در دفع ورم کلیه استعمال میکنند و تمام اجزاء این نبات از عوامل دافع الحمی میباشند و یکی از دانشمندان کنیسین را از ان استخراج نموده و دیگری ماده زیتی شکلی استخراج کرده و انرا **اسید کالسیتراپیك** نامیده است

شاردون بواسیری ل **سراتولا اروانسیس** بواسطه مشابهتی که مابین کمه های بواسیری و دکمه های قرمز رنگی که در ساق این نبات از گزیدن بعضی هوام حاصل میشوند موجود میباشد قدمای از اطبا بتصور بحفظ از مرض بواسیر با این نبات نسبت داده و انرا در دفع این مرض استعمال مینمودند

چرخله ع **شکاعی** ت **بوقناق** یك قسم از شاردونا است که دارای قمه های بنفش میباشد و دهاقین از مردم اذربایجان جوشانده ۲۰ تا ۳۰ گرم ساقه و ریشه تازه این گیاه را در دفع حمیات نائبه استعمال میکنند و این جوشانده که بسیار مهوع و مکره طبع است مورث یك دو دفعه قی و چندین دفعه اسهال صفراوی و سرفی میگردد در صورتیکه مریض را بحال وسست میکند و بعضی از اطبای شهر دار الخلافه بطور اغراق انرا دوای مخصوص سم ملاریا تصور کرده و هر یك اکتشاف این خاصیت را بخود نسبت میدهند و حال انکه این گیاه مانند سایر اقسام شاردون بخصوص بادآورد دارای کنیسین است و بهمان درجه در دفع حمیات نائبه اعم از انکه انها را بسم ملاریا نسبت دهند یا بماده دیگر موثر است بهر جهت مقدار شربت از ریشه خشك این نبات از ۵ تا ۲۰ گرم است که نیز بطور جوشانده استعمال میکند و مورث یك دو دفعه قی و چندین دفعه اسهال میشود

کنگر ع **حرشف** (**عکوب خربع**) ت **شاردونت** ل **گوندلیا توزنفوری** نباتی است از طایفه **سیناتره** و دانشمندان فرنگ کمتر انرا استعمال میکنند و از اد و تیه مدره است و در ممالك مشرق بخصوص در ایران از ساقه های نو دستران که تازه از خاك بیرون امده باشند خورشها و بوراني مطبوع و گوارا ترتیب میدهند

ارتیشو پ **کنگر بستانی** (**کنگر فرنگی**) ت **انگنار** ل **سینارا اسکولیموس** نباتی است از طایفه **سیناتره** که در بستانهای فرنك زراعت میکنند و قمه های نشکفته انرا طبخ داده مانند غذا میخورند و خیلی مطبوع و خوش مزه است و در ایطالیا و المان برگ و ساقه این نبات را در دفع دوما بتیسم استعمال میکنند و برگ ارتیشو را که با شراب سفید طبخ داده و صاف کرده باشند در دفع حمیات نائبه معمول میدارند و عصاره تازه ان در دفع اسکوربوت و استسقا و یرقان مزمن مستعمل است و **سینارین** که ماده فاعله انست و یکی از دانشمندان فرانسه انرا کشف کرده از عوامل دافع الحمی میباشد و مقدار شربت عصاره ان از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است

عصاره ماء و الکلی ارتیشو که در همه ت و از حیثیت طعم و کشاره زجاجی مانند صبر زرد است دارای مقدار زیادی سینارین میباشد

تیزن بادآورد مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند برگ بادآورد ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و متدرجا بیاشامند

عصارهٔ بادآورد مطابق کدکس بگیرند برگ خشک و نیم کوب بادآورد ۱ آب مقطر جوش ۱۰ برگها را مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء آب دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی ماندهٔ آب نیز دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند
عصارهٔ بادآورد و تیزن آن بر دلیلی که ذکر کردیم امروز غیر مستعمل اند

در پنجاه و نهم — شاهتره و لوف و بعضی عوامل مشابه آن

بوشاورد اشاهتره و لوف و حماض و کاسنی و پیسانلیت و اشنان را از عوامل مقویه قلیل الاثر میدانند و انها را در تعداد عوامل معرقه بیان میکنند و بعضی دیگر در عداد عوامل مصفیه ذکر مینمایند و نوعا انها را بیشتر اوقات مانند عوامل مصفیه در مداوای امراض جلدی و اختلالات سفلیس مزاجی و دفع نقرس و روماتیسم و یرقان و غیره استعمال میکنند و ما در این جا علاوه بر شاهتره لوف و اقسام حماض را بیان میکنیم و اشنان را در ذکر پرسیاوشان ذکر کرده ام و کاسنی و پیسانلیت را در حرف کاف بیان خواهیم نمود

شاهترهٔ شاهترج (بقلة الملک) فومترل فوماریا اوفیسینالیس نبات کوچکی است از طایفهٔ **فوماریاسه** در اراضی مزروع فراوان و تمام اجزاء این نبات دارای تلخی مکرهی میباشند و از این جهت است که اهالی فرانسه از **فیل دو تر** یعنی زهره زمین نیز مینامند شاهتره را مانند عوامل مقویه و مصفیه در دفع امراض جلدی صفرایی مخصوص تازه از آن در فصل بهار استعمال میکنند و بیشتر عصیر آن از ۵۰ تا ۲۵۰ گرم تجویز مینمایند اعم از آنکه چکیده و مصفی باشد و یا غیر مصفی که دارای ماده سبز نباتی بود و مدت ۲ و تا سه ماه باید آن مداومت نمود و بهمین مقدار و در همین موقع نیز عصیر کاسنی و پیسانلیت را استعمال مینمایند و علاوه تیزن و عصاره و شربت شاهتره نیز در طب مستعمل است و در ریشه یک قسم شاهتره را که موسوم به شاهتره بصلی **کوریدالیس بولبوزا** میباشد مانند عوامل تلخ و مدر حیض استعمال میکنند و در ممالک متحده امریکا جوشاندهٔ این ریشه و سفوف و مسحوق آن را در دفع سفلیس و بعضی امراض جلدی معمول میدارند

تیزن شاهتره مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند شاهتره خشک ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن کمی تلخ است از عوامل سهل بی ضرر و خنثی میباشد

عصارهٔ شاهتره مطابق کدکس بگیرند شاهتره خشک و نیم کوب ۱ آب مقطر جوش ۱۰ شاهتره را مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء آب دم کنند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی ماندهٔ آب نیز دم نموده صاف کنند و دو مصفی را مخلوط کرده بغلظت عصاره نرم قوام آورند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت شاهتره ایضا مطابق کدکس بگیرند شاهتره خشک و نیم کوب ۱ آب مقطر ۱۰ قند سفید مقدار کافی شاهتره را مدت ۶ ساعت دم کنند و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود

و صاف روی آن را بر داشته و بر نسبت ۱۰ بر ۱۸ قند افزوده بجوشانند تا قوام آید و حفظ کنند این شربت که از عوامل مقویه تلخ است بمقدار ۲۰ تا ۱۰۰ گرم در دفع خنازیر و دفع مرض اسقربوط استعمال میشود

فیل گوش لوف بارزدان آرکتیوم لاپا آرکتیون نباتی است از طایفهٔ **سینانتره** و ارتفاع آن تا یک متر و زیادتر و برگهای آن خیلی بزرگ و بشکل دل و برگهای فوقانی سبز تیره و برگهای تحتانی سفید رنگ و دارای پرزی شبیه به پنبه و گلهای آن سرخ بنفش رنگ و مرکب از گلهای کوچک چند و این گیاه در اطراف جاده ها و اراضی غیر مزروع فراوان است و از مردم طهران **برگ بابا آدم** مینامند و در طب ریشه و برگ و تخم این نبات را استعمال مینمایند و در ریشه آن بحجم ابهام و در طرف خارج سیاه رنگ و در داخل سفید و طعم آن شیرین و بوی آن مهوع است و این ریشه دارای اینولین و کربونات و نیترات پتاس و ماده موم و رزینی شکل سبز رنگ میباشد و در خاصیت تعریق مشهور است و برگ آن را چون بکوبند و بر روی جراحات ضعفی بطول نمایند موجب هیجان و حدت آنها میشود و در سعفه بطول آن مستعمل است و از این جهت است که اهالی فرانسه از آن گیاه کچلی مینامند و در خاصیت تعریق و ادرار بول این برگ قوی تر از ریشه است و یکی از دانشمندان مخلوطی از یک جزء عصیر برگ فیل گوش و یک جزء روغن زیتون در دفع قروح استعمال میکند و خیلی موثر میباشد و تخم فیل گوش را در ادرار بول قوی تر از ریشه آن میدانند و از آن نطو را مولسیون معمول میدارند

تیزن فیل گوش مطابق کدکس بگیرند برگ فیل گوش ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در دفع سوریازیس و سفلیس و هرپس استعمال میکردند و اکنون غیر مستعمل است

گرد فیل گوش ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه فیل گوش مقدار منظور را نده کرده و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون آهنین نرم بکوبند و از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کشند و این گرد اکنون غیر مستعمل است

عصارهٔ ریشهٔ فیل گوش ایضا مطابق کدکس بگیرند ریشه لوف ۱ آب مقطر ۶ ریشه را قطعه قطعه کنند و مدت ۱۲ ساعت در ۶ جزء آب بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را در ما بقی آب خیسانیده و نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آن را بر داشته در حمام ماریه بقوام عصارهٔ نرم تبخیر کنند و این عصاره که از عوامل مقویه است مقدار شربت آن از ۱ تا ۱۰ گرم میباشد

حماض پاسیانس رومکس چندین قسم نبات را که از طایفهٔ **پولیگونه** اند باسم پاسیانس مینامند یکی **پاسیانس متداول رومکس پاسیانسیا** و عبارت از حماض کبیر است و در مواضع مرطوب میروید و در ریشه آن دوکی شکل و در جانب خارج اسمر و داخل آن زرد رنگ و بوی مخصوصی دارد و طعم آن تلخ و قابض و از عوامل مصفیه و ضد اسکوربوت و از ۱۵ تا ۲۰ گرم آن را در ۵۰۰ گرم آب جوشانده استعمال میکنند و نیز از آن عصاره اخذ مینمایند و دیگری **رومکس کرسپوس** در خواص مانند قسم مذکور است و سوم **پاسیانس برّی رومکس اکوتوس** و این سه قسم را غالبا بجای هم استعمال میکنند

یك جنس دیگر رومکس را به لاطینی **رومکس اوکزالیس** و **اوزیل** مینامند و به فارسی **ترشك** و این جنس که نیز از طایفه **پولیگونز** است بر دو قسم است یکی **ترشك متداول** **رومکس استوزا** و دیگری **ترشك مدحرج** **رومکس سکوتاتوس** و برگ هر این دو قسم از اغذیه ماکوله میباشد و ابگوشت مسهل را با ان میسازند و ترشی این برگ بواسطه اکسلات اسید پتاسی است که در ان محتوی میباشد و از عوامل مبرده است و ریشه ترشك از عوامل مدره است و ۲۰ گرم از ان در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کرده مانند تیزن استعمال میکنند

یك قسم دیگر از ترشك است که **ترشك ابی** **رومکس اکواتیکوس** نامیده میشود و از قابضات شدیده است و در دفع اسکوربوت انرا تجویز مینمایند

قسم دیگر که عبارت از **ترشك سرخ** **پاسیانس** سانگون **رومکس سانگینوز** بوده نیز از قابضات است

این اوقات ریشه باسم **پاپکور** و از مملکت برزیل امریك بفرنك می آورند که از جهتی شبیه پاسیانس و از جهتی شبیه بانجبار است و صفات نباتی ان هنوز معین نشده و موافق تجربه بعضی از دانشمندان دارای بیاست و در داخل مانند عوامل قابض و دافع الحمی و در خارج مانند محللات استعمال میشود

تیزن پاسیانس مطابق کدکس بگیرند پاسیانس ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و سفیلیس و جرب مستعمل است

گرد و عصاره پاسیانس را نیز مانند گرد و عصاره فیل گوش میسازند

تیزن مرکب ترشك (ابگوشت ملین) ابگوشت نباتی بگیرند برگ تازه ترشك ۴۰ برگ تازه کاهو ۲۰ برگ تازه نعناع فلفلی برگ تازه سرفویل مکد ۱۰ نمك طعام ۲ مسکه تازه ۵ اب صاف ۱۰۰۰ برگها را بشویند و بجوشانند تا پخته شوند و نمك و مسکه را افزوده صاف نمایند و این تیزن را در رفع قبوضات پیاله پیاله تناول مینمایند و ترکیب ان در ممالك مختلفه و فصول متنوعه تغییر داد

در بیان بعضی نسخ مصفیه

تیزن ضد سیفلیس معمول کازن بگیرند لوف ۲۵۰ گرم شراب سفید ۱ مکد ۱۰۰۰ گرم سنا ۲۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند و دو تا سه پیاله صبح ناشتا بنوشند

تیزن ضد هرپس بگیرند ریشه فیل گوش و ریشه پاسیانس و ریشه اشنان پوست نارون شاه اسمن قی مکد ۴ گرم اب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا خمس ان بخار گردد و بعد صاف کرده بیفزایند شربت شاهتره ۱۰۰ گرم در امراض جلدی در یك شبانه روز پیاله پیاله بنوشند

عصیر مصفی بگیرند برگ کاسنی برگ شاهتره برگ جرجیر برگ کاهو مکد یك جزء در هاون جرم بکوبند و با فشار عصیر انها را گرفته و در محل مرطوب با کاغذ صاف نمایند و ۱۲۰ گرم این مصفی را مانند عوامل مصفیه در اقسام پسوریازیس و دو ماتیس در یك دفعه بیاشامند و مدتی بران مداومت کنند

شربت مصفی معمول مازولت بگیرند شراب قرمز ۱۲۰۰ ریشه اشنان برگ ارنیکا برگ شبدر ابی برگ شاهتره مکد ۱۲ عدد ریشه کارپر چوب چینی گل اقطی چوب کاك چوب صاصفراس مکد ۶ پیردووم (رجل البقر) ۳ مخلوط کرده بجوشانند و ۷۵۰ جزء شکر سفید بیفزایند و صاف کنند و در حمام ماریه بقوام شربت تبخیر نمایند و حفظ کنند و در هر ۱۰۰۰ گرم این شربت پس از ساخته شدن ۲ گرم امانیاك مایع افزایند و از ۸ تا ۶۴ گرم در دفع اقسام خناز یر استعمال مینمایند

رب مصفی معمول دو ورژی بگیرند لوف پاسیانس برگ اشنان چوب رنده کرده کاك مکد ۱۰۰۰ گرم سنا ۲۵۰ گرم عسل قند مکد ۵۰۰۰ گرم اب ۵۰۰۰ گرم مطابق معمول رب سازند در اختلالات سفلیسی و ذی سرقاشو کوچك بیاشامند

تیزن معرق بگیرند اب جوش ۱۰۰۰ گرم گاوزبان بادرنجبویه مکد ۵ گرم مدت یك ساعت دم کرده و صاف نموده ۵۰ گرم شربت شقایق افزوده متدرجا بنوشند

تیزن ضد پسوریازیس بگیرند ریشه لوف ریشه پاسیانس مکد ۱۰ گرم یاسمن بری ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش مدت چهار ساعت بخیسانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت عسل افزوده متدرجا در عرض روز بیاشامند

تیزن مدر بگیرند فیل گوش پاسیانس مکد ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کنند و صاف کرده ۱۰۰ گرم شربت ساده و ۲۰ گرم استات امانیاك افزوده در عرض روز بتدریج بنوشند

در شصتم شمشاد

شمشاد (شمشار) ع **بقس** ن **بوئیس** ل **بوکزوس** ی **پوکزوس** درختی است از طایفه **اوفوربیاسه** همیشه سبز و در بستانها انرا غرس میکنند و در غالب جنگلها نیز دارای بوی سمی غیر مطبوعی از ان متصاعد میگردد و در طب چوب و ریشه و پوست ریشه و برگ این درخت را مانند معرقات در دفع سفیلس مزاجی دو ماتیسم استعمال میکنند و از بدل گاك میدانند و غالبا مغلی پوست این درخت را تجویز مینمایند که ۵۰ گرم از ان در ۱۰۰۰ گرم اب میجوشانند و استعمال میکنند و در ۱۸۲۹ میلادی یکی از دانشمندان الکلوئیدی از ان استخراج نمود موسوم به **بوکزین** و در ممالك ایطالیا سولفات الکلوئید را بدل سولفات کینین استعمال مینمایند و یکی از مصنفین می نویسد که برگ شمشاد مسهل و چوب و ریشه ان معرق است

عصاره ریشه شمشاد بگیرند ریشه شمشاد ۱ الکل ۶ درجه ۶ ریشه را نیم کوب کرده و با ۳ جزء الکل خمیر کنند و پس از ۱۲ ساعت بفشرند و باقی مانده الکل را روی تفاله ریخته نیز پس از ۱۲ ساعت بفشرند و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط کنند و بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را بگیرند و بعد تبخیر نمایند تا بغلظت عصاره نرم

در شصت و یکم شنگ و بعضی عوامل مشابه آن

در این در بیان مینمائیم شنگ و اسید سالیسیلو و اسید سالیسیلیک و ترکیبات آن و سالاستول و سالوفن و کاتنسا و بالوتاد شما فیلاد و گولتریا

شنگ ع لحیة التیس ت اولمر (رن دیره ملکه چمن) لا اسپیره اولماریا نباتی است از طایفه **روزاسه** و از جنس **اسپیراسه** و گیاه شنگی است که در جنها و اراضی مرطوب و کنار رود خانه‌ها فراوان است و همه اجزاء این نبات را در طب مانند مدرات در دفع استسقای مفصلی و سایر اقسام استسقا که مربوط با امراض قلب باشند استعمال میکنند بخصوص گل و اسانس او را

اسانس شنگ که اسید سالیسیلو نیز نامیده میشود عبارت از مایعی است بی رنگ و بوی نام تلخ از آن متصاعد میگردد و در آب به مقدار کم محلول است ولی در الکل و اثر بخوبی حل میشود

عرق شنگ بگیرند شاخه‌های خشک و گلدار شنگ ا جزء بقدری آب سرد بریزند که روی آنها بگیرد و بگذارند چند ساعت بماند و بعد تقطیر کنند و دو جزء مقطر اخذ نمایند

تیزن شنگ معمول او بریوت بگیرند برگ و گل شنگ ۱۰ تا ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در استسقا پیاله پیاله بنوشند

شربت شنگ معمول تروسو بگیرند از یک طرف برگ و ساقه و گل شنگ ۹۰ گرم آب مقدار کافی مدت چند ساعت بخیسانند و بعد تقطیر کنند و ۱۰۰۰ گرم مقطر اخذ نمایند و تفاله را که در حمام ماریه اسباب تقطیر میباشد تبخیر کنند تا به ۶۰۰ گرم رسد و در حالتی که داغ است صاف نمایند و محصول مقطر را بر این مصفی بیفزایند و در ظرف در بسته در بخته و در حمام ماریه ۲۹۰۰ گرم قند در آن حل نمایند

اسید سالیسیلیک (اسید امینوئیک) این اسید محلول در ۵۰۰ جزء آب و ۲/۵ جزء الکل و ۲ جزء اتر و از عوامل انتی سپتیک قویه میباشد و در درجه حرارت بدن را تنزل میدهد و در دفع روماتیسم حاد و نقرس حاد بمقدار ۶ تا ۸ گرم در عرض روز مستعمل و از ۲ تا ۴ گرم در دفع روماتیسم گرهی مزمن و نقرس مزمن نیز مستعمل است و آنرا باین طریق استعمال میکنند در هر دفعه از ½ گرم تا ۲ گرم در یک پیاله آب سرد و یا شربت قهوه حل کرده مینوشانند و یکی از دانشمندان این اسید را در روماتیسم مفصلی سوزاکی و ترکیبات حاد روماتیسم و نقرس با اثر میداند و در حمیات تیفوئید و حمیات حرابی و ذوسنطاریا بمقدار ۵ تا ۷ گرم نیز مستعمل و مفید است

سالیسیلات سود این جسم که محلول در دم و در ثلث آب سرد است در خواص مذکوره در فوق مانند اسید سالیسیلیک بلکه اقوای از آن میباشد و بهمان مقدار در همان مواقع استعمال میشود و یکی از دانشمندان میگوید سالیسیلات سود را بمقدار زیاد مثلاً هر ربع ساعت فاصله یک گرم باید

استعمال نمود تا بخوبی اثر کند و طریقه استعمال آن نیز مانند اسید سالیسیلیک محلول در آب سرد و یا تربت قند و یا سرد و یا شربت قهوه است و طبیب باید در استعمال سالیسیلات سود همواره مراقب باشد و زیاده از ۶ تا ۸ روز بدون انقطاع بر آن مداومت نکند و در امراض کلیه آنرا تجویز ننماید زیرا که در این صورت خروج آن از این معبر غیر ممکن خواهد بود و بواسطه پر کلورور آهن وجودش را در بول میتوان معاینه نمود که چون چند قطره این ملح را در بولی که دارای سالیسیلات سود باشد بریزند بول بنفش رنگ میگردد یکی از دانشمندان در دفع حمره ۶ گرم سالیسیلات سود را در مدت ۲۴ ساعت استعمال کرده و تمجید مینماید و در همین حین با محلول آن محل متورم را تغسیل میکند و مصنف در دفع ذات الجنب و ورم بیضه سوزاکی بمقدار ۶ گرم و زیادتر در عرض شبانه روز اثرهای نیکو از اثر این ملح مشاهده کرده است

اسید سالیسیلیک در دفع تعفن قوی‌تر از اسید فنیک است و علاوه بوی متعفن ندارد و مانند آن محرق نیست و در خارج گرد آنرا بروی پنبه محلوج پاشیده و جراحات بخصوص شانکر ساده را دفاع مینمایند و محلول الکلی و گلیسرینی آنرا از ۱ در ۱۰ و یا ۱ در ۱۰۰ بطور مضمضه و غرغره و زرق و تغسیل استعمال میکنند

در بیان نسخ اولیه اسید السالیسیلیک و سالیسیلات سود

پوماد سالیسیلیک معمول واکنز بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ پیه مذاب ۱۰ اسید را با الکل مخلوط نموده و با پیه داخل نمایند و جراحات عفونی متعفن را دفاع کنند

محلول سالیسیلیک معمول مولر بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ گلیسرین ۲۹ آب ۹۰ اسید را در گلیسرین حل کرده و آب را بیفزایند و جراحات عفونی متعفن را با این محلول شسته دفاع نمایند و در ورم دهان جراحی (قرحه دهان) و مو که مضمضه و غرغره کنند

پوسیون سالیسیلیک معمول موری بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ گرم مسحوق صمغ عربی قند مکرر ۱۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم قند و صمغ را مخلوط کرده و اسید را بیفزایند و بعد آب مقطر را افزوده صلایه کنند و در آخر عرق را مخلوط نمایند و در این پوسیون اسید تماماً حل نمیگردد و مقدار اسید را میتوان ۴ گرم و زیادتر نمود و در اختلالات تعفنی با فاشوقهای خوری متدرجاً بنوشند

محلول مرکب سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ فوسفات سود ۳ آب صاف ۵۰ مخلوط کرده صلایه کنند و چون جراحات را با این محلول دفاع نمایند سکاتریس بزودی حاصل میگردد

ذرور دافع تعفن معمول ثائل بگیرند اسید سالیسیلیک ۳ نشاسته مسحوق ۱۰ طلق مسحوق ۸۷ مخلوط نمایند و در عرق متعفن پاها ذرور کنند

پنبه سالیسیلیک عساکر المان بگیرند اسید سالیسیلیک ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰۰ گلیسرین ۴۰ حل کنند و پنبه محلوج را در محلول آلوده کرده برای آن بفشرند و در روی طناب کتان انداخته تا بخشکد و هر سربازی باید از ۲ تا ۳ گرم این پنبه را که در حقه کوچکی محفوظ است با خود داشته باشد

محلول سالیسیلیک بوره بگیرند اسید سالیسیلیک سوبرات سود مکدم ۵ آب ۱۰۰ مخلوط کرده صلایه کنند و جراحات متعفن را با این محلول شستشو داده نمایند و در قرحه دهان و غانغرایای ان و موگرد هان را بشویند

محلول سالیسیلیک معمول ژانل بگیرند اسید سالیسیلیک ۵ الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ حل کنند و در دفع پسوریازیس صبح و عصر تغسیل نمایند

ذرور دافع سوزاک بگیرند اسید سالیسیلیک ۱ تعفین عصاره تریاک ۴ گلاب ۱۵۰ اسید را در تعفین حل کرده و گلاب را بیفزایند و پس از هر دفعه که مریض شاش میکند ذرور نمایند

مطول دافع دیفتری معمول سیمون بگیرند اسید سالیسیلیک ۶ سانتی گرم مغلی ادکالیپتوس ۶ گرم گلیسرین ۳۰ گرم الکل ۱۲ گرم مخلوط کنند و با شربت با اعانت پنس و یا خرای مبتلی به غشاء کاذب مطول نمایند

مخلوط دافع اکزمای سر معمول لاسار بگیرند اسید سالیسیلیک ۲ گرم تعفین حسن لبره ۲ گرم و از لین ۱۰۰ گرم و میتوان ۵ گرم اکسید دوی بقدری نشاسته بر این مخلوط افزود که غلظت حاصل کند و در دفع امپتیگو بجای وازلین میتوان لانولین استعمال نمود

گلیسره سالیسیلیک معمول شوبیر بگیرند اسید سالیسیلیک ۵ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم جوهر هاند یا ۲۵ گرم در دفع اکزمای جلدی دا تدریج کنند

شربت سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک خالص ۳ شربت بهار نارنج ۴۰۰ شربت ساده

شراب سالیسیلیک بگیرند اسید سالیسیلیک خالص ۳ شراب موسکا ۱۰۰ مخلوط کنند

قرص سالیسیلیک این قرص را مطابق معمول هم با اسید سالیسیلیک و هم با سالیسیلات سود میسازند بطریقی که هر قرصی ۲۵ میلی گرم اسید و یا ۵۰ میلی گرم سالیسیلات دارا بود

پوسیون سالیسیلات سود (پوسیون ضد مفصلی) معمول ژانل بگیرند سالیسیلات سود ۴ تا ۶ گرم آب صاف ۶۰ گرم شربت شاه دانه ۳۰ گرم دوم با کنیاک ۲۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند در دفع روماتیسم مفصلی و حاد روماتیسم عضلانی حاد و با مزمن نوداری و بول دیمی آمانیا که هر ساعت یک قاشق اش خوری با نصف پیاله شربت قند مخلوط کرده بیاشامند میتوان در ابتدا ۹ گرم سالیسیلات استعمال کرد بشرط آنکه ادرار های آن مرد روزی یک گرم کسر نماید

پوسیون سالیسیلات سود معمول مصنف بگیرند سالیسیلات سود ۴ گرم بیکربونات سود ۲ گرم آب مقطر کافی شربت پوست نارنج ۶۰ گرم ابتدا بیکربونات را در مقدار کمی آب حل کرده و بعد سالیسیلات را افزوده حل نمایند و با شربت مخلوط کنند و محصول را چهار قسمت کرده هر دو ساعت فاصله یک قسمت بنوشند و مصنف این پوسیون را در وقتی معمول میدارد که معده تحمل سالیسیلات سود را نکند

محلول سالیسیلات سود معمول سه بگیرند سالیسیلات سود ۳۰ گرم آب صاف ۳۰۰ گرم حل کنند و در نقرس حاد و روماتیسم حاد روزی چهار قاشق و نیم از آن قاشق اش خوری

بیاشامند و هر قاشق را در هنگام آشامیدن با نصف پیاله آب سرد مخلوط کنند و پس از آنکه اوجاع برطرف شد ندیک قاشق کم کنند پس از هشت تا پانزده روز دو قاشق کسر نمایند و در نقرس مزمن سه قاشق در عرض روز استعمال کنند و تا زمانی که تهیجات تمام شده و اوجاع برطرف گردند بر این سه قاشق مداومت نمایند و پس از آن تا یک زمانی روزی دو قاشق بیاشامند و بهتر است که سالیسیلات را در هنگام غذا استعمال نمایند و هرگاه موجب تهوع شود جهت دفع آن قهوه و یا کمی عرق کشمش بنوشند

سالیسیلات بیسموت را در حرف با در ذیل بیسموت بیان کرده ام و سالیسیلات فنیل را در حرف فا و سالیسیلات کینین را در حرف کاف و سالیسیلات لیتین را در حرف لام ذکر خواهم نمود

سالاسیتول (سالیسیلاستول) این جسم را که بشکل سوزنهای کوچک متبلور میباشد از موکا و اسیتون در دوی سالیسیلات سود حاصل میکنند و غیر محلول در آب و محلول در الکل است بخصوص در صورتیکه گرم باشد و مخصوصاً از عوامل آنتی سپتیک معوی است و اثران بالاثر از سالول و در امعا تجزیه شده و مبدل به اسید سالیسیلیک و استول میگردد و مقدار شربت آن از ۲ تا ۳ گرم است در عرض روز که در ۲۰ تا ۳۰ گرم روغن بید انجیر حل کنند و در دفع اسهالهای کولرائی شکل و روماتیسم مفصلی حاد از اثران تمجید مینمایند

سالوفن (سالیسیلات دااستیلپارامیدو فنول) بشکل قطعات کوچکی است متبلور و بی رنگ و بی بو و تقریباً غیر محلول در آب سرد و محلول در الکل و بواسطه قلیات به عناصری که از آنها مرکب شده است تجزیه میگردد و مانند سالول و بنزونفتول از عوامل آنتی سپتیک معوی است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ گرم بطور سفوف

کائنا عبارت است از ریشه **سپوکوکا انگیفوگا** که درخت کوچکی است از طایفه **روبیاسه** و در برزیل و جزایر آنتیل عمل میاید و این ریشه منشعب و مرکب از ریشه های کوچکی استوانه که طول آنها تقریباً یک قدم است و پوست این ریشه ها اسمر اللون و کمی ضخیم و دارای شکافهای سطحی و احاطه میکند جسم خشبی را که سفید رنگ است و کساده این جسم را چون در زیر لوپ نگاه کنند سوراخهای کوچک در آن دیده میشود و بسهولت این جسم را از پوستش میتوان جدا کرد و بوی ریشه کائنا فی الجمله شبیه بوی ریشه جلب است و طعم آن بشدت تیز و تلخ و خیلی مکروه بخصوص پوست آن کائنا موافق تجزیه بعضی از دانشمندان دارای مواد ذیل است ماده دسم سبز و اسید کائنسیک و ماده زرد عصاره تلخ و ماده ملونه لزج و اسید کائنسیک که مرکب از اکسیژن و کربون میباشد عبارت است از ماده عامل کائنا

ریشه کائنا را در مملکت برزیل مانند مدرات استعمال میکنند و یکی از عوامل مدره در ستیک است و در امراض استسقا مفید و نتایج نیکو از شربهای در این امراض ذکر کرده اند و مقدار شربت مسحوق کائنا از ۱/۵ گرم تا ۲ گرم که در عرض روز بصورت حب استعمال میکنند و تیزان و عصاره و تعفین و شراب کائنا را در طب تجویز مینمایند

تیزان کائنا معمول فرانسوا بگیرند پوست ریشه کائنا ۵ گرم آب سرد ۵۰۰ گرم

مدت هشت ساعت بخیسانند و بعد چند دقیقه جوشانده صاف کنند و روزی دو دفعه بنوشند

عصاره کائنا بگیرند ریشه کائنا ۱ الکل ۵۰ درجه ۵ مطابق معمول عصاره سازند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۵ دسی گرم است مطبوخ

تعفین کائنا بگیرند ریشه کائنا ۱ الکل ۵۰ درجه ۶ ریشه را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این تعفین از ۵ تا ۲۰ گرم است

شراب کائنا بگیرند ریشه کائنا ۱ شراب مالاگا ۱۰ مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند و از این شراب در عرض روز با قاشق کوچک گاه گاه بیاشامند

شربت کائنا بگیرند شربت ساده ۵۰۰ گرم عصاره الکلی کائنا ۵/۳ گرم عصاره را در کمی آب حل کرده صاف نمایند و با شربت در صورتیکه در حالت جوش بود مخلوط کنند و بگذارند سرد شود ۳۲ گرم این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره است

معجون کائنا معمول فوکیر بگیرند مسحوق کائنا ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۵/۱ گرم عسل مقدار کافی معجون سازند و در یک یا دو دفعه در عرض روز تناول نمایند و **فوکیر** از شرب این معجون در دفع اقسام استسقا تمجیدات زیادی میکند و میگوید از اثر آن عرض نقصان یافته و شفا حاصل میگردد و در استسقای نخاعیکه منتج از ضعف بوده بخصوص اسکارلتین باشد و نیز در صورت استسقا با ورم معده و یا امعا همراه بود استعمال این معجون را منع مینماید

بالوتا لاناتا (بالوتای مخملی) نباتی است از طایفه **لبیه** و بومی سیبریه که در المان نیز زراعت میکنند و اطبای المان و روس از آن در دفع نقرس تجویز مینمایند و از آن دیر است که مدر و معرق هم میباشد و نیز از آن در دفع روماتیسم و ذات الجنب استعمال میکنند و بیشتر تیزان این نبات را بمقدار ۱۵ گرم در ۵۰۰ گرم آب بکار میبرند و یکی از دانشمندان المانی در دفع استسقای اسکارلتین از آن تمجید مینماید

بالوتا نیگرا (بالوتای سیاه) که در اطراف جاده ها بطور فراوان میروید در دفع هستری و مالیخولیای مراقی معمول یکی از دانشمندان است

شیما فیلا او مبلاتا این گیاه که از طایفه **پیرولاسه** است از برگهای تازه آن بوی مخصوصی متصاعد میگردد و طعم آنها عفص و تلخ ولی خیلی مطبوع است و در ریشه و ساقه این گیاه دارای طعم حادی میباشند و چون برگ آن را نیم کرده بروی جلد منطبق سازند مانند محمرات اثر میکند و جوشانده این برگ را مانند مدرات و مقویات استعمال مینمایند

مغلی شیما فیلا بگیرند برگ شیما فیلا ۳۰ گرم آب ۶۰۰ گرم بجوشانند تا ۵۰۰ گرم باقی بماند و صاف کنند و از ۳۰۰ تا ۶۰۰ گرم این جوشانده را سه تا چهار دفعه در عرض روز بیاشامند

گولتریا (ونترگران) از نباتات طایفه **اریکاسه** و بومی **نول ژرسی** و دارای اسانسی است که مانند مدرات اثر میکند و **تی و سو** اثر این اسانس را مانند سالیسیلات متیلن میدانند

در شصت و دوم شیرین بیان و بعضی از عوامل ملینه

بقول کلی عوامل ملینه اغذیه را گویند که انساج را نرم کرده و نیز لینت و ملایمت بآنها بخشیده و از تقلص شان کاسته و حساسیت شان را کم کند و این عوامل هم از سلسله نباتی و هم از سلسله حیوانی میباشند دارای دو صنف متمایز اند یکی عوامل ملینه لعابی و دیگری عوامل ملینه دهنی و عوامل ملینه نباتی عبارتند از صمغ عربی و کثیرا و بزرکتان و خطمی و خبازی و پنیرک و گاوزبان و بنفشه و حشیشة السعال و سوس و جو و شیلم و برنج و بلغور و قند و اقسام نشاسته و اقسام زیت و عوامل ملینه حیوانی عبارتند از شحوم و سریشم و سفیده تخم مرغ و روغن تخم مرغ و عسل و شیر و گلیسرین وغیره

ما در این فصل سوس و خطمی و خبازی و پنیرک را بیان میکنیم و صمغ و کثیرا را در حرف صاد و قند را در حرف قاف و کتان و شیلم و جو و برنج و بلغور را در حرف کاف و گلیسرین و سریشم و اقسام زیت و شحوم را در حرف کاف و هم چنین گاوزبان و حشیشة السعال را در حرف کاف و نشاسته را در حرف نون ذکر خواهیم نمود بنفشه را در حرف با و زرده و سفیده تخم مرغ و شیر را نیز در حرف یا و زیتون بیان کرده ایم و عسل وانجیر و مویز نیز از عوامل ملینه نباتی میباشند و آنها را در حرف عین ذکر خواهیم نمود

شیرین بیان (جهک متکی) سوس ریگلیس گلیسر هیزا گلابرا نباتی است از طایفه **لگومینوز** و در بیشه های شمال ایران و در جنوب فرنگستان فراوان و در بیشه زار که معروف به **اصل السوس** است بخارج اسم اللون جوفان نکند و دارای طعم شیرین گوارائی است که قدری تیزی دارد و یکی از دانشمندان وجود مواد ذیل را در آن ثابت کرده گلیسیریزین نشاسته اسپاراژین زیت سقزی البومین املاح و **سوبران** تیزی این ریشه را نسبت به زیت سقزی میدهد

گرد اصل السوس مطابق کدکس بگیرند اصل السوس خشک مقدار منظور و بطور قطعات نازک ببرند در گرمخان خشک کنند و نرم بکوبند از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند و تفاله را از موبیز موئی نمره ۵۰ خارج نسازند و از ۱۰۰ جزء ریشه از گرد نمره اول ۸۸ جزء و از نمره دوم ۹۲ جزء بدست میاید و این گرد از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است و بیشتر از آن در ساختن حبوب و پوشاندن طعم ادویه تلخ و مهوع بکار میبرند

تیزن شیرین بیان ایضا مطابق کدکس بگیرند اصل السوس قطعه قطعه کرده ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت ۶ ساعت بخیسانند و صاف نمایند و میتوان در این تیزن بجای اصل السوس از ۴ تا ۵ دسی گرم گلیسیریزین استعمال نمود که مقدار مذکور را در ۱۰۰۰ گرم آب حل کرده مانند تیزن استعمال نمایند و هر صورت تیزن اصل السوس از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است

عصاره اصل السوس مشهور به رب السوس مطابق کدکس

بگیرند اصل السوس قطعه قطعه کرده ۱ آب مقطر ۶ ریشه را مدت ۱۲ ساعت در ۵ جزء آب بخیسانند با

فشار صاف کنند و تفاله را که باقی مانده آب خیسانیده نیز با فشار صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کنند و بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطهٔ عمل انحراف بر داشته در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم تبخیر نمایند و این عصاره نیز از عوامل ملینه است که فی الجمله مدر است

گلیسیریزین (گلیریزین) امانیاکی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اصل السوس ۱۰۰۰ آب ۳۰۰۰ اسید سولفوریک تقریباً ۲ امانیاک مایع تقریباً ۱۰ اول دفعه را در آب بخیسانند و مقدار آب هرچه کمتر باشد بهتر است و بعد با فشار صاف نمایند مصفی را بجوشانند و بگذارند سرد شود و بعد صاف کنند و مقداری اسید سولفوریک ابدا بر مصفی افزایند و بگذارند رسوب کند و این رسوب را با آب سرد شسته و بعد در آبی که دارای مقداری امانیاک بود حل نمایند و محلول را صاف نموده و در بشقابها گسترانیده در گرم خان تبخیر نمایند حفظ کنند و محصول عبارت است از گلیسیریزین امانیاکی خالص که امورف و رنگ آن اسمر تیره است و موافق قاعده مذکوره از ۱۰۰ جزء ریشه از ۶ تا ۷ جزء گلیسیریزین بدست می آید

گلیسیریزین را که گلیریزین نیز مینامند در همه استعمالات و اثار میتوان بجای رب السوس استعمال نموده و دیده گرم آنرا در ۱۰۰۰ گرم آب حل کنند طعم شیرینی بر آب میدهد مثل آنکه ۲ گرم رب السوس را حل کرده باشند و بمقدار چند دسی گرم در نهایت خوبی طعم ادویهٔ تلخ و مطبوع را میپوشانند و ۳ جزء آن تلخی یک جزء سولفات کینین را باطل مینماید

عجین اسمر اللون سوس مطابق کدکس

بگیرند رب السوس ۱۰۰ صمغ عربی ۱۵۰۰ قند ۱۰۰۰ آب ۲۵۰۰ عصارهٔ تریاک ۲٫۵ رب السوس را در آب حل کنند و بدون فشار صاف نمایند و تند و صمغ را در مصفی فرو ده و بعد عصاره را در مقداری آب حل کرده بیفزایند و محصول را در حمام ماریه تبخیر نمایند و متصل بهم زنند تا بقوام عجین غلیظی برسد و بروی سنگ مرمری که قدری چرب باشد بریزند و بشکل قطعات مربع کوچک ببرند و حفظ کنند و این عجین که از عوامل مسکن است در نزله و نفث استعمال میشود و ۱۰۰ گرم آن تقریباً دارای سه سانتی گرم عصارهٔ تریاک است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم

عجین اسود اللون سوس (رب السوس صمغی) ایضاً مطابق کدکس

بگیرند رب السوس ۱ صمغ عربی ۶ قند ۴ آب ۷ رب السوس را در آب حل کنند و بدون فشار صاف نمایند صمغ را در مصفی حل کرده و بعد قند را بیفزایند و در حمام ماریه حرارت دهند و بهم زنند تا حل گردد و کف آنرا بگیرند و بعد بروی سنگ مرمری که قدری چرب بود بگسترانند و بشکل قطعات مربعی که ۵ میلی متر قطرشان باشد ببرند و میتوان این عجین را با ۱۲ هزارم وزنش مسحوق ایرسا معطر نمود و این مسحوق را قبل از انجام عمل باید بر آن افزود و یا آنکه نصف هزارم اسانس انیسون و یا اسانس لیمو را در قدری الکل حل کرده و قطعات عجین را در قوطی ریخته و محلول را در آن داخل نموده حفظ کرده و این عجین نیز از عوامل ملینه است که در نزله و نفث مستعمل است

عصارهٔ صمغی سوس معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اصل السوس نیم کوب کرده ۲۰ آب مقطر هرقدر مقدار کافی صمغ سنگال ۱ مسحوق ریشه را در آلت دپلاسمان داخل کرده و آب مقطر را روی آن بریزند و آخرا بکرد در روی آن میریزند برداشته و صمغ را در آن حل کنند

و محصول را در حمام ماریه بغلظت عصارهٔ نرم قوام آورند و محلول صمغ را بر آن افزوده نیز تبخیر نمایند تا بقوام عصارهٔ غلیظی برسد و بعد بشکل استوانه های ۱۰ گرمی این عصاره را ترتیب داده و در گرم خان تخشکانند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۲۰ گرم است

قرص الوزدا (قرص صدری سویسی) مطابق دستور العمل بیمارستان

بگیرند مسحوق ایرسا ۵ مسحوق انیسون ۱۰ مسحوق اصل السوس ۶ رب السوس ۱۲۵ مسحوق دارنانه ۶ قند ۸۷۵ آب مقدار کافی مطابق معمول خمیر متحد الاجزائی سازند و قرصهای ۶ تا ۵ دسی گرمی از آن ترتیب دهند

سوس بری ثامانیک ثرکیریتی ابروس پرکاتوریوس

از نباتات طایفهٔ لگومینوز که از جنس پاپیلیوناسه است باین اسم نامیده میشود و در طب تخم این نبات را در دفع ورم ملتحمه دانه مزمن استعمال میکنند و مادهٔ عامل آنرا ژکیریتین یا ماز مینامند

غسول ژکیریتی

بگیرند تخم ژکیریتی ۵ گرم آب ۵۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف کرده چندین دفعه در عرض روز چشم را بشویند

خبازی پنیرک موول مالوای الثاییا

نباتی است از طایفهٔ مالواسه و بر دو قسم است صغیر و کبیر قسم صغیر را باسم عام خبازی پنیرک و ل مالوا روتوندیفولیا مینامند و قسم کبیر را هلو خبازی پنیرک ل مالوا سیلوستریس نامیده میشود و بیشتر قسم کبیر را در طب استعمال مینمایند و هر دو قسم از عوامل ملینه و ملطفه میباشند و برگ آنها که یک جزء از اسپرس ملین است بشکل مغلی ملین و ضماد استعمال میگردد و گل آنها که یکی از ادویهٔ غوانی میباشد یکی از چهار گل صدری است و عموماً اجزاء این نبات را مغلی و تیزن و غسول و نطول و حقنه معمول میدارند

تیزن خبازی مطابق کدکس

بگیرند گل خبازی ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات صدری تند ریج بنوشند و آب صمغ را بر این تیزن ترجیح میدهند

خطمی گیموو ل الثاا و فیسینالیس (بیمالوا)

نباتی است از طایفهٔ مالواسه دیسقوریدوس باسم عام الثیا آنرا ذکر کرده است و ریشهٔ خطمی دارای صمغ و نشاسته و مادهٔ ملونه زرد و البومین و اسپاراژین و قند متبلر و دهن ثابت میباشد و در طب ریشه و برگ و گل آنرا استعمال میکنند و در خارج ریشه و برگ خطمی را در ترکیب غسولات و نطولات و کحلها و حقنه ها و ضمادها داخل مینمایند و اینگاه چون در آب مقدار زیادی لعاب میکند لهذا در دفع اوجاع از آنها میریزند و مخصوصاً در دفع زکام مستعمل است و چون ریشهٔ خطمی را خوب شسته و پاک کنند و یا آنکه از آن حب سازند در دست اطفال شیرخواره دهند تا بجایند اعانت بر خروج دندان مینماید

گرد ریشهٔ خطمی مطابق کدکس

بگیرند ریشهٔ خطمی مقدار منظور مقشر کنند و بشکل قطعات نسبتاً نازک ببرند و در گرم خان خشک کنند و نرم بکوبند و از مو بیز ابریشمی ۱۲۰ عبور نمایند و تفاله خشبی که باقی میماند دور بریزند و محصول را حفظ کنند و از ۱۰۰ جزء ریشه ۸۰ جزء گرد بدست

تیزن گل خطمی مطابق کدکس بگیرند گل خطمی ١٠ گرم اب جوش ١٠٠٠ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات صدری تدریج بنوشند واب صمغی را از این تیزن نباید ترجیح داد

تیزن ریشهٔ خطمی ایضًا مطابق کدکس بگیرند ریشه خطمی ١٠ گرم اب جوش ١٠٠٠ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملینات تدریج بیاشامند

نطول خطمی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشه خطمی ٣٠ گرم نیم کوب کرده و مدت نیم ساعت در مقداری اب بجوشانند که ١٠٠٠ گرم جوشانده بدست اید صاف کنند و این نطول یکی از ملینات بسیار مستعمل است

نقوع ریشهٔ خطمی معمول مصنف بگیرند ریشه خطمی ١٠ گرم اب سرد ١٠٠٠ گرم ریشه را مقشر کرده خورد خورد کنند و در اب سرد ریخته در ذو سطاریای صاف روی انرا بعوض اب کم کم بنوشند

شربت خطمی مطابق کدکس بگیرند ریشه خشک خطمی ٥ اب ٣٠٠ شربت ساده ١٥٠ ریشه را خورد کرده و مدت ١٢ ساعت در اب سرد بخیسانند و بدون فشار صاف کنند و مصفی را با شربت مخلوط نموده بجوشانند تا در حالت جوش ١/٢٦ درجه نشان دهد وحفظ نمایند واین شربت از عوامل ملینه است

غرغرهٔ ملین بگیرند ریشه خطمی ٥ گرم عسل مصفی ٣٠ گرم ریشه را نیم کوب کرده و در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ٢٠٠ گرم بود و عسل را بر مصفی بیفزایند و این غرغره از ملینات بسیار مستعمل است

قرص خطمی مطابق کدکس بگیرند گرد ریشه خطمی ١٠ قند مسحوق ٩٠ لعاب کتیرا ٥ گرم خطمی را با مو دقند مسحوق مخلوط کرده و از مو بیز موئی بیرون کنند و لعاب باقی مانده قند را مخلوط نموده خمیر متحد الاجزائی سازند و قرصهای یک گرمی ترتیب دهند این قرصها از ملینات صدری میباشند

اسپیس صدری بگیرند گل خبازی گل خطمی برگ گل شقایق گل بید و شاگل حشیشة السعال گل بوبون سفید گل بنفشه مکی ١ جزء مخلوط کنند

تیزن صدری معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسپیس صدری ١٢ گرم اب جوش ١٠٠٠ گرم دم کرده صاف نمایند و ٥٠ گرم شربت ساده افزوده تدریج بنوشند

حرف ص

درس شصت وسیوم — صبر و محصولات ان

ع صبر (صبارا) پ صبر (چادروا) ف الوئس لی الوئه عبارت است از عصیر جامدی که از چندین قسم نبات موسوم به **الوئه** استخراج میکنند مخصوص از **الوئه فولیاتا** واین نبات در عربستان و در هندوستان و در افریقا و در امریکا میروید سایر اقسام **الوئه** که این ماده را از انها اخذ مینمایند عبارتند از **الوئه اسپیکاتا** و **الوئه لنگوا فورمیس** و **الوئه**

الونگانا وغیره وهمهٔ این اقسام از طایفهٔ **لیلیاسه** اند و برگهای اصلی انها ثخین ولحمی واضلاعشان مضرس وخاردار ودارای عروق مخصوصی میباشند ممتلی از عصیر تلخ که خشک شده ان عبارت از صبر است و گل این نباتات انبوبه واغلب دو شفتین ومانند سنبله است بر روی نبال درازی که از مرکز برگها خارج شده وطریقهٔ استخراج صبر بخوبی معلوم نیست و در ممالک مختلفه که انرا حاصل میکنند مختلف است ونوعاً در تجارت سه قسم صبر متداول میباشد یکی صبر سقوطری ودیگری صبر باباد وسیمی صبر کاپ

صبر سقوطری عبارت از عصیری است غلیظ وثخین وانرا از برگهای **الوئه سوکوترینا** که نباتی است از طایفهٔ **لیلیاسه** واز محصولات جزیره سقوطره استخراج مینمایند واین قسم صبر نرم وبا خشک وشفاف وباکدر (صبر جگری) است وصبر خشک شکننده وقرمز یاقوتی وصبر شفاف قرمز رنگ وصبر کدر جگری رنگ وعموماً صبر سقوطری دارای بوی مطبوعی است شبیه به بوی مُر وطعم ان بسیار تلخ وکناره ان مثل بلور وگرد ان زرد طلائی واین قسم صبر کاملاً در الکل محلول است ونباید انرا با صبر کاپ مشتبه نمود زیرا که این قسم برنگ تر از صبر سقوطری است ودو شناخ سبزرنگی در ان دیده میشود شفافیت بقدر صبر سقوطری نیست وحدت بوی بیشتر ومطبوعیتش کمتر است وصبر باباد که صبر دامانیک نیز انرا میگویند دارا از **الوئه وولگاریس** دارا **الوئه سینو وانا** اخذ میشود جامد وتقریبا کدر وکمی شکننده است ورنگ ان قرمز خاکی شبیه برنگ جگر وچون مدتی بر ان بگذرد تقریبا سیاه میگردد وکناره ان کدر وکمی درخشان وبوی ان خیلی تند وشبیه به بوی مُر در صورتیکه قدری بیده دان داخل کرده باشند وگرد ان زرد مایل بقرمزی وکدر واین قسم صبر کاملاً در الکل حل نمیشود

بعضی از دانشمندان از صبر مادهٔ استخراج کرده وانرا **الوئین** نام گذاشته اند واین جسم که عبارت از مادهٔ عامل صبر بود جسمی است زرد کم رنگ ومتبلور وکمی محلول در اب وچهار تا پنج مقابل دارای اثر قوی تر از صبر است

در بیان اثر فیزیولوژی صبر

صبر یکی از ادویهٔ مسهله بسیار قدیم است واثرات در امعا غلاظ قدمای از اطبا میدانستند ولی بسیار از شرح متاخرین بیان نموده اند وچون این دوا را بمقدار کم یعنی از ٥ تا ٣٠ سانتی گرم در یک یا دو نفر در عرض دو روز استعمال کنند ابتدا مورث بیرون قولنجهای ضعیفی شده وبعد یک یا چندین دفعه اسهال عارض میگردد و عموماً اثر این دوا خیلی بطور بطوء ظاهر میشود ونادر است که زودتر از پنج شش ساعت بروز کند واغلب اوقات پس از ٢٤ ساعت ظاهر میگردد واول علامتی که از استعمال این دوا بروز میکند از دیاد دفعات تخلیه وسهولت انها میباشد ودر طوریکه بطوء عمل هضم بواسطهٔ اختلال الی معده یعنی در مدت زمان نبودن مورث تحریک اعمال معدی میگردد وهرگاه مدتی بر استعمال این دوا مداومت کنند علامات میل و غلبه خون در الات کردن حوضه واقع اند مشاهده میشود که احساس حرارت وحکه ونیز احساس ثقل در منتها الیه روده ها شده والات تولد را به هیجان اورده وشهوت ومیل به مقاربت را زیاد کرده ودر احتباس بول می افزاید ودر زنان احساس وجع وثقل در رحم وادبیه وکلیه ظاهر گشته وبر ترشح رطوبت مهبلی افزوده

در مورت قولنجهای رحمی بسیار موجع در هنگام حیض میشود و ترشح خون حیض را زیاد میکند و چون صبر را بمقدار زیاد استعمال نمایند مانند سایر مسهلات در رکتوم اثر میکند و الوئین در آثار مذکوره چهار تا پنج مقابل اقوی از صبر میباشد و ۹۰ جزء صبر دارای ۸۰ جزء الوئین است

در بیان آثار تراپوتیکی صبر و محصولات آن

صبر یکی از مسهلات در رکتوم بسیار نیکو است که در آن موضع چندان تحریکی نمیکند و چنانچه گفتیم مداومت بر آن مورث میل خون باحشاء واقع در حوض میشود و عروق بواسیری را شکننده میکند و از مسهلات مقوی است که در دفع یبوست طبع و یرقان و مالیخولیای حراقی استعمال آن خیلی شایع و هر گاه انسداد خون بواسیر مورث عروض سوانح خطیره گردد بهترین دواها جهت افتتاح آن صبر است و در دفع احتباس طمث خیلی نافع و یکی از عوامل مصرف است که در دفع کوتر سیون دماغی و ربوی بسیار سودمند است و نیز از عوامل دافع دیدان است و در زنان مسن که رحم شان از کار باز مانده و در حوامل و در اشخاص مبتلی بمرض کلیه و مبتلی باحتباس بول نباید استعمال شود

گرد صبر مطابق کدکس بگیرند صبر بمقدار منظور خورد خورد کرده و در گرما بخشکانند و صلایه کنند و بدون نخاله از موی یا ابریشمی نمره ۱۰۰ بگذرانند و حفظ کنند و ذرات این گرد بخصوص در تابستان پس از چندی بهم چسپیده و گلوله گلوله میشود و مقدار شربت این گرد جهت تقویت معده از ۵ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم و جهت اسهال و ادرار حیض و انصراف خون و میل آن بعروق بواسیری و دفع کرم از ۲ تا ۴ دسی گرم است

حب صبر مطابق کدکس بگیرند صبر ۱ گرم عسل مقدار کافی مخلوط کرده ده حب سازند و در تقویت معده ۱ یا ۲ حب قبل از غذا بیاشامند و جهت اسهال و ادرار ۲ تا ۵ حب استعمال نمایند و در بیمارستانهای لشکری فرانسه صبر را بدون عسل با کمی الکل ۹۰ درجه صلایه کرده و حبهای یک دسی گرمی میسازند

حب صبر و صابون ایضا مطابق کدکس بگیرند صبر صابون طبی مکد ۱ گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۲ تا ۴ حب جهت اسهال استعمال کنند

حب ملین معمول ثانل بگیرند صبر سقوطری عصاره بلادن مسحوق برگ بلادن مکد ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب کوچک سازند و آنها را نقل کنند و در دفع یبوست طبع صاحبان عروق یک حب صبح و یک حب شب استعمال کرده و مدتی بر آن مداومت نمایند

حب صبر و ریوند صابونی معمول بوشان بگیرند صبر مسحوق ریوند صابون طبی مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۶ حب بنوشند و مصنف مذکور این حبوب را در دفع یرقان و تهیج کبد استعمال مینماید

حب صبر و کلمل صابونی معمول بورداش بگیرند صبر کلمل بخاری

صابون طبی مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و جهت حصول اسهال و دفع کرم از ۱ تا ۵ حب بیاشامند

حب صبر و مر زعفرانی معمول ثانل (حب روفوس) بگیرند صبر ۱ گرم مر مکی ۵ سانتی گرم زعفران ۲۵ سانتی گرم عصاره افسنتین مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و این حبوب را جهت تقویت معده و حصول اسهال و ادرار حیض از ۱ تا ۵ عدد در روز استعمال مینمایند

حب السلامه مطابق انجمن داروسازی بوردو بگیرند مسحوق صبر مسحوق جلب مکد ۴ سانتی گرم مسحوق ریوند ۲ سانتی گرم الکل ۹۰ درجه مقدار کافی مطابق معمول ۱ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب قبل از غذا بنوشند و یکی از دانشمندان میگوید حب السلامه دکتر فرانک مرکب است از صبر زرد و عصاره اصل السوس که آنها را بقوام عصاره حبی تبخیر نمایند

حب الحیوه معمول داروسازی المان بگیرند صبر ۱ گرم مسحوق جلب ۵ سانتی گرم مسحوق ریوند زعفران مصطکی صابون سفید مکد ۱ سانتی گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۱ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب یک دفعه قبل از نهار و یک دفعه قبل از شام بنوشند

حب اندرسون (حب اکوسی) مطابق کدکس بگیرند صبر زرد بادرم گوت مکد ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۴ سانتی گرم عسل سفید مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۴ حب بیاشامند و در دفع یبوستی مزمن هر چند شب فاصله از ۱ یا ۲ حب بعد از شام هنگام خواب بنوشند

حب بونتیوس ایضا مطابق کدکس بگیرند صبر زرد بادرم گوت اشق مکد ۵ سانتی گرم سرکه سفید مقدار کافی اول هر یک را کوب کرده و با غاسل حمام ماریه در سرکه حل کنند و ثانیا صاف کرده نیز در حمام ماریه بغلظت عصاره حبی مصفی را تبخیر نمایند و محصول را ده حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مسهل اند از ۳ تا ۵ عدد است

حب مسهل تر و سو بگیرند صبر عصاره ریوند گم گوت مکد ۵ سانتی گرم عصاره حنظل ۱ سانتی گرم عصاره بنج ۲ سانتی گرم اسانس انیسون ۴ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و آنها را مفضض کنند و روزی یک دانه قبل از غذا بنوشند و هر گاه موجب اختلال عمل هضم گردد بعد از شام در هنگام خواب استعمال نمایند

حبوب مسهل مورلیسون نمره ۱ بگیرند صبر ۵ سانتی طرطیر محلول عصاره سنا مکد ۳ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۱ تا ۴ حب بیاشامند

نمره ۲ بگیرند صبر ۶ سانتی گرم طرطیر محلول مسحوق جلب مکد ۲ سانتی گرم مسحوق حنظل مسحوق کرکون مکد ۳ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب بنوشند

حب مسهل پتر بگیرند صبر سقوطری مسحوق جلب مسحوق سقمونیا گم گوت کلمل بخاری مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مسهل در رستیک اند از ۱ تا ۴ عدد است در روز

حب صبر و آهن مطابق دستور واسازی انگلستان بگیرند صبر ۵ سانتی گرم آهن مکی ۲۵ سانتی گرم مسحوق زعفران ۱۲ سانتی گرم گلقند ۶۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و این حبوب را در تقویت معده از ۱ تا ۲ و جهت حصول اسهال از ۲ تا ۴ عدد استعمال میکنند

حب صبر و انغوزه (حب مسهل ضد هیستری) معمول واسازی انگلستان بگیرند صبر انغوزه صابون طبی گلقند مکی ۵ سانتی گرم مطابق معمول ده حب کنند و از ۱ تا ۴ حب بنوشند

حب انت سیبوحم بگیرند صبر کاپ ۱۰ عصاره کنکیناه کرده دارچینی ۲ عسل مقدار کافی حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۱ تا ۲ حب قبل از غذا استعمال نمایند

حب دافع یبوست معمول بوشادا بگیرند صبر باربادو ۲ گرم سوبنترات بیسموت ۴ گرم سوبنترات را خیلی نرم سائیده و صبر را با جسم ۶ اثری مخلوط کرده نیز نرم بسایند و با مسحوق سوبنترات مخلوط کرده و خمیر متحد الاجزائی ساخته چهل حب کنند و حفظ نمایند و از ۱ تا ۳ حب شب در هنگام غذا بنوشند و بران مداومت کنند تا عمل تخلیه منظم گردد و هرگاه این مقصود حاصل نشود ۱ گرم بود و فیلین علاوه کنند

نسخهٔ دیگر بگیرند صبر باربادو لکاتا من مکی ۱ گرم مسحوق کنکینای کالایاداك ۲ گرم عصاره کچوله ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۲ قطره مطابق معمول ۴۰ حب سازند و هر شب که یك دانه از این حبوب بیاشامند قرینه آن طبیعت یك مرتبه تقاضا خواهد نمود

حب دافع سوزاك معمول ساندراس بگیرند صبر ۵ گرم تریداس ۲ گرم گرد خطمی مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و صبح و شب از ۱ تا ۳ حب بنوشند که در دفع سوزاك حاد و بخصوص سوزاك مزمن خیلی مؤثر است

حب الحیوة بلزری بگیرند صبر ۴ گرم آهن مکی ۲۰ گرم مصطکی ۱۰ گرم زعفران ۵ گرم ریوند چینی کباب‌چینی مکی ۲۵ سانتی گرم سرکه مقطر مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و نسخهٔ اصلی حب الحیوة همین نسخه است و سایر نسخه‌ها مشتق از این میباشد

حب هولووه بگیرند صبر ۴ گرم ریوند ۱۲ دسی گرم فلفل ۴ سانتی گرم زعفران ۲۰ سانتی گرم سولفات سود ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۴۴ حب سازند

حب رستیك معمول بوشادا بگیرند سقمونیای خاکستری جلب که سبك و شکننده و شربت معطر بود کم گوت مسحوق خنظل مکی ۲ گرم صبر باربادو ۱ گرم مطابق معمول حبهای ده سانتی گرمی سازند و آنها را مفضض کنند و هر یك از دو شب را جداجدا باید خیلی نرم بسایند و مقدار شربت این حبوب از ۲ تا ۳ عدد است که با غذای مقوی از قبیل گوشت و شراب اعلا تناول کنند و مقدار شربت این حبوب را طوری باید منظم نمایند که طبیعت شخص از ۲ تا ۵ دفعه هر روزه تقاضا کند

حب تلخ معمول گال بگیرند عصارهٔ شبدرابی عصارهٔ ریوند مکی ۵ گرم گرد صبر ۲ گرم با مقدار کافی گرد ریوند حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در امتلاء امعاء روزی ۳ حب بنوشند

حب مسهل معمول بوت بگیرند صبر عصاره ریوند مکی ۳ گرم عصارهٔ الکل

کوچوله ۲ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و بعد از شام هنگام خواب یك حب بنوشند و فردا هنگام بیدار شدن طبیعت یك بار و دو دفعه کاملاً تقاضا میکند

حب مقوی و مسهل معمول سیودیور بگیرند آکسید سیاه آهن ۱۰ گرم صبر سقوطری ۵ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در کلو روز یك بار و دو دفعه هر دفعه ۲ تا ۴ حب بنوشند

حب فوتزیل بگیرند صبر سقمونیا عصارهٔ خنظل مکی ۳ گرم انیمون معرق معمول ۲ گرم بدقت مخلوط کرده و حبهای ۶ سانتی گرمی سازند و این حبوب را از ۵ تا ۱۰ دانه بطور مسهل در اخلاف جلدی استعمال مینمایند

حب دافع صفرا معمول هاروی بگیرند صبر دیشه جلب ریوند عصارهٔ خنظل مکی ۱۰ گرم شربت نرپرون مقدار کافی مطابق معمول حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و جهة حصول اسهال از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

ایضاً معمول دیکسون بگیرند صبر سقمونیا ریوند مکی ۱۰ گرم امتیك ۱ گرم مطابق معمول حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و از ۲ تا ۳ حب بطور مسهل در روز استعمال نمایند

حب جاودانی بگیرند صبر ۵ گرم جلب ۱۰ گرم امتیك ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب هر روز استعمال نمایند

حب سوسی معمول ویتزیر بگیرند صبر ۱۰ گرم عصارهٔ خنظل ۱ گرم گرد جنطیانا ۳ گرم با قدری آب خمیر کرده بیست حب سازند

حب صبر معمول اودهووی مطابق دستور العمل بوشاردا بگیرند گرد صبر کاپ ۲ گرم گرد طرطیر ۱ گرم صابون بادام ۴ گرم گرد صمغ عربی ۳ گرم شربت ساده ۵ قطره گرد‌ها بدقت با صابون مخلوط نمایند و شربت را بیفزایند و خمیر متحد الاجزائی ساخته ۴۰ حب کنند و آنها را مطلا نمایند

بوشاردا میگوید موافق حساسیت آلات هضم یك بار دو بار چند بر اندازه این حبوب را با یك بار دو یا سه دفعه در وقت غذا استعمال مینمایم اثری که از صبر مطلوب است یعنی تقاضای هر روزه از استعمال آنها ظاهر میگردد و این مصنف از صبر کاپ بیشتر از سایر اقسام آن تمجید میکند

تعفین سادهٔ صبر بگیرند صبر کاپ ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ بخیسانند و صاف کنند و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۱۰ گرم

تعفین مرکب صبر (الکسیر مطول العمر) مطابق کدکس بگیرند صبر کاپ ۴۰ جنطیانا ریوند زرنباد زعفران غاریقون سفید تریاق مکی ۵ الکل ۶۰ درجه ۲۰۰۰ دواها را نیم کوب کرده مدت ده روز در الکل بخیسانند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف نمایند و ۱۰ گرم این تعفین دارای ۲ دسی گرم صبر و ۲۵ میلی گرم ریوند و ۵ میلی گرم غاریقون سفید و غیره است و از عوامل مسهل و مدر حیض و دافع دیدان است و مقدار شربت از ۲ تا ۱۰ گرم

الکسیر رادکلیف بگیرند صبر ۳۲ ریوند ۴ دارچینی زرنباد قرفه دانه مکی ۳ شربت نرپرون ۹۰ الکل ۸۵

در درجهٔ ۷۰ آب مقطر و ۱۵ الکل را با آب مخلوط کنند و بجز شربت سایر دواها را در آن مدت ۸ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و شربت را بر مصفی بیفزایند و بعد با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و ۱۰ گرم این الکسیر دارای ۵۰ سانتی گرم صبر و از عوامل مسهل مقوی است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم

تعفین مرکب صبر مطابق دواسازی ادمبورک
بگیرند صبر سقوطری ۲ زعفران ۱ تعفین مر ۱ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف نمایند و این تعفین را در تقویت معده از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم و جهت حصول اسهال از ۱ تا ۴ گرم استعمال میکنند

ماء الحیوة مسهل معمول گراو
بگیرند پوست نارنج صبر دارچینی مکه ۸ ریوند ۳ الکل ۵ درجهٔ ۱۰۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در تقویت معده از ۲ تا ۴ گرم و جهت حصول اسهال از ۴ تا ۱۵ گرم این تعفین را در قدری شربت قند مخلوط کرده بنوشند

شراب صبر
بگیرند صبر ۸ هیل نجیل مکه ۱ شراب اسپانیول ۷۸۰ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و از ۸ تا ۲۵ گرم مانند مسهل استعمال نمایند

ایضا شراب صبر (تعفین مبارک)
بگیرند شراب اسپانیول ۴۰۰ صبر ۳۰ فلفل فرنگی زنجبیل مکه ۴ مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کنند و در دفع سوء هضم و تخمه و غیره یک قاشق شوربخوری این شراب را در یک پیاله مایع مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

تعفین مرکب صبر (دوای تلخ)
بگیرند گرد صبر سقوطری ۵۰۰ گرم ترمکی حسن لبه مصطکی مکه ۲۵۰ گرم ریشهٔ کولومبو ریشه جنطیانا ریشه انژلیک مکه ۱۲۰ گرم زعفران ۶۰ گرم مدت هفت هشت روز در ۱۰۰۰۰ گرم عرق کشمش متعارفی بخیسانند با پارچه صاف کرده و ۴۰۰ گرم عرق قرنفل را نیز داخل و با کاغذ صاف نموده حفظ کنند و از ۱ تا ۴ گرم این تعفین را در پوسیون مناسبی مخلوط کرده در ابتدای کولرای آسیائی استعمال نمایند

الکسیر صبر دافع حمی معمول کامپر
بگیرند گرد صبر سقوطری قرمکی مکه ۴ گرم و ۱۵۰ گرم الکل ۸ درجه ۲۰ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و صاف کنند و در مصفی ۵ گرم سولفات کینین که قدری اسید سولفوریک زیادتی داشته باشد حل نمایند و بالآخره ۲ گرم لودانم سیدنهم بر آن افزایند و حفظ کنند و مقدار شربت این الکسیر یک قاشق شوربخوری است

الکسیر مبارک
بگیرند ریوند ۴ گرم صبر سقوطری ۲۰ گرم هیل کوچک ۵ گرم الکل ۶۰ درجه ۹۰۰ گرم مدت سه روز بخیسانند و صاف کنند و ۲۰ گرم این الکسیر را مانند مقویات معمول میدارند و در انگلستان این الکسیر را بجای الکسیر طول العمر فرانسه‌ها استعمال میکنند

الکسیر خاصه معمول پاراسلس
بگیرند تعفین مر ۴۰ گرم تعفین زعفران تعفین صبر مکه ۳۰ گرم مخلوط کرده صاف کنند و از ۱ تا ۲ گرم این الکسیر را جهت ادرار حیض استعمال میکنند و از اهویه بسیار قوی‌تر است

معجون صبر (هیراپیکرا)
بگیرند صبر ۱۲۵ دارچینی بیاسه ریشه اسارون زعفران مصطکی مکه ۵ عسل ۵۰۰ مطابق معمول معجون سازند و ۲ گرم این معجون را جهت حصول اسهال و ادرار

حیض استعمال میکنند و این معجون را در دو نجیل نیز داخل است

حقنه صبر معمول کلراک
بگیرند گرد صبر ۸ گرم در ۳۰۰ گرم مطبوخ دو سر حل کنند و در دفع اسکاریدها و افتتاح خون بواسیر حقنه نمایند

ایضا حقنه صبر معمول اوران
بگیرند صبر کاپ صابون طبی مکه از ۲ تا ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰ گرم حل کنند و در دفع ترله رحمی حقنه نمایند

شیاف صبر مطابق کدکس
بگیرند گرد صبر ۸ دسی گرم مسکه کاکائو ۲/۷۵ گرم مسکه را ذوب کنند و در روی آتش بر داشته همینکه نیم سرد شد مسحوق صبر را افزوده صلایه کنند و در قالب ریخته در افتتاح خون بواسیر و کشتن اسکاریدها و مریکوئیدها و داخل استعمال این شیاف معمول است

شیاف مسهل معمول بیمارستانهای لیون
بگیرند صبر ۱ گرم موم سود ۱ گرم مخلوط کرده نرم صلایه کنند و در مقدار کافی عسل داخل نمایند و بریزند و در قالب کاغذی مخروطی بریزند و بگذارند سرد شود

کحل دافع لکه قرنیه
بگیرند صبر سقوطری ۱۰ دسی گرم قند ۴ گرم نرم صلایه کنند و مخلوط نمایند اجفان را باز کرده و یک قبضه ما بین دو انگشت در میان آنها داخل کنند

کحل برون
بگیرند گرد صبر جگری ۴ گرم مدت ربع ساعت در ۳۰ گرم شراب سفید بجوشانند و ۳۰ قطره تعفین زعفران بیفزایند و در وقت استعمال بهم زنند و این کحل در قروح اجفان مستعمل است

زرق منقح معمول کوبوس
بگیرند عسل رودی ۳۰ گرم صبر ۵ دسی گرم نوشادر ۲ دسی گرم عرق را زیانه ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در سوزاک سفلیسی روزی سه تا چهار دفعه زرق نمایند

زرق بوریس
عبارت از همین زرق است الا اینکه بجای عرق رازیانه گلاب استعمال میکند

مرهم دافع العفونه معمول بوئی
بگیرند تریانتین ۵ گرم زرده تخم مرغ یک دانه روغن باسلیقون ۵ گرم صبر ۱ گرم مخلوط کنند و جراحات ردی الطبیعه را مداوا نمایند

گلیسره صبر معمول شوزیت
بگیرند صبر باربادو ۱۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم حل کنند و در مداوای شقاق و قرحه‌هائی که بیشتر اوقات بالکل مرکب میشوند طول نمایند بخصوص هرگاه این قروح در سطح خلفی فاصل سلامیات وجه و مفاصل بزرگ باشند بیشتر مؤثر است

تنبیه باید دانست که استعمال خارجی صبر در بیطاری خیلی شایع و مؤثر است ولی در طب انسانی چندان معمول به اطباء نیست

در چهار صد و شصت و یکم صمغ کتیرا

ع صمغ پ انگوم (ازدو) ت گوم ترا گوکانت ل گومی ترا گوکنی عبارت از ماده‌ایست که بالطبع و یا بواسطه شکافهای مصنوعی از چندین قسم گیاهی که نوعاً متعلق به طایفه لگومینوز اند ترشح میگردد و اگرچه از بعضی نباتات طایفه روزاسه مانند درخت گیلاس و زردآلو و غیره نیز ماده ترشح

میکند که از اثر صمغ میباشند و قسم اول عبارتاست از صمغ عربی و صمغ سنگال و کتیرا و قسم دوم را صمغ بومی
لـ **گومی نوستراس** میباشند و در مملکت ما مراد از مطلق صمغ صمغ عربی و صمغ سنگال است و از مطلق
انگوم صمغ نباتات طایفهٔ روزاسه

صمغ عربی پـ **ازدوی تازی** فـ **گوم ارابیك** لـ **گومی اکاسیا**
(گومی ارابیکوم) یـ **گومی ایستیس اکاسیا** عبارتاست از صمغی است که از چندین
قسم درختان اقاقیا (مغیلان) بخصوص **اقاقیا ورا** اخذ مینمایند و چنانکه در دیتن ذکر نمودیم این
درختان از طایفهٔ **لگومینوز** و از جنس **میموزه** است و در عربستان عمل میاید و صمغ عربی
متداول در تجارت بشکل دانه‌های اشکی و یا پارچه‌های کوچك مبالهٔ داری میباشد و رنگ آنها سفید و یا
مایل بزردی و در دستهٔ آنها که دو کنارهشان درخشنده و مخطط بخطوط سفید است

صمغ سنگال این قسم صمغ را نیز مانند صمغ عربی از اقسام اقاقیا بخصوص درخت اقاقیا ورا اخذ میکنند
و چون آنرا از سنگال می‌آورند باین اسم موسوم شده (سنگال اسم رودخانه‌است در افریقای غربی و کولونی فرانسه
در اطراف آن شهرهائی بنا کرده اند که یکی از آنها شهر **سن لوئی** میباشد)
هر این دو قسم صمغ دارای ارابین و بعضی املاح بخصوص ملات اسید آهك میباشند و **ارابین** ماده‌است
که ترکیبات مانند قند است و صمغ عربی کاملاً محلول در آب میباشد و هیچوجه طعمی ندارد و صلابت آن کمتر از
صمغ سنگال و این دو قسم صمغ را که با هم چندان اختلافی ندارند بجای یکدیگر استعمال مینمایند و در طب بیشتر
صمغ پاك کرده مغسول را معمول میدارند و آنرا باین طریق حاصل میکنند که اول با غلتاق و سطح ظاهر قطعات
صمغ را تراشیده و بعد آنها را در آب سرد ریخته و فالش داده و در روی موئی ریخته بخشکانند و صور دوائی
صمغ عبارتاست از تیزن و پوسیون و شربت و غیره
در تجارت باسم صمغ عربی یك قسم صمغ مصنوعی میفروشند که آنرا دکسترین مینامند و این تقلب را بواسطه
اسید ازتیك میتوان کشف نمود زیرا که این اسید با صمغ عربی اسید موسیك و با صمغ مصنوعی اسید اکسلیك
تولید مینماید

انگوم (صمغ بومی) لـ **گومی نوستراس** این قسم صمغ از تنهٔ درختهای مختلف
طایفهٔ **روزاسه** بخصوص درخت گیلاس بخودی خود تراوش میکند و دارای **سرازین** میباشد
و این ماده اختلافی که با ارابین دارد فقط در این است که در آب سرد حل نمیشود ولی چون آنرا در آب بجوشانند
در ذرات آن تغییری حاصل شده و مبدل به ارابین گشته و محلول میگردد

مواد مانعة الجمع جمع مانعین بوده و برکلو رو دهاهن و الکل و استات سرب با صمغ نباید نمود

گرد صمغ عربی مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال پاك کرده و مغسول
مقدار منظور نیم کوب کرده و در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته و از موئی ابریشمی ۱۰۰ عبور دهند
و از ۱۰۰ جزء صمغ ۹۰ جزء گرد حاصل میشود و این گرد را در محصولات مختلف بکار میبرند

گرد صمغی مطابق دواسازی ترمانی بگیرند گرد صمغ عربی ۳ گرد ریشهٔ اصل
السوس ۲ گرد قند ۱ مخلوط کنند و این گرد از عوامل ملینه و مدره است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم است

کرده ۱۰۰۰ گرم آب را حل کرده و با پارچه صاف نموده مانند تیزن بکار برند

تیزن صمغ (آب صمغی) مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال مغسول
۲۰ گرم آب سرد ۱۰۰۰ گرم حل کنند و صاف نمایند و این تیزن را مانند ملینات استعمال میکنند

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند صمغ سنگال ۱۵ گرم آب سرد
۹۰۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم صمغ را نیم کوب کرده و بشویند بعد در آب حل کنند و صاف کرده شربت
را بیفزایند

شربت صمغ مطابق کدکس بگیرند صمغ سفید مغسول ۱۰ آب مقطر ۱۳ قند نخود
کرده ۹۰ صمغ را در آب بحالت برودت حل کنند و قند را افزوده و در حمام ماریه حل نمایند و یك دهم وزن
این شربت صمغ است

ایضاً معمول دواسازی ترمانی بگیرند صمغ مغسول ۱ آب مقطر ۲ حل کرده و
صاف نموده بیفزایند شربت ساده که در حالت برودت ساخته شده باشد و حفظ کنند

پوسیون صمغی (جلاب صمغی) مطابق کدکس بگیرند گرد صمغ عربی بهار
نارنج مکرر ۱۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم گرد را با شربت صلایه کرده و سایر را بیفزایند
این پوسیون که ملین است مایع عمده زیادی پوسیونهای مرکب میباشد

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند صمغ سنگال ۱۰ عرق بهار
نارنج ۵ شربت ساده ۳۰ آب ۱۱۰ صمغ را شسته در آب حل کرده صاف نمایند و شربت و عرق را بیفزایند

لعاب صمغ بگیرند صمغ عربی مغسول و مسحوق ۱ آب سرد ۱ در هاون چینی مخلوط کرده صلایه نمایند

عجین صمغ عربی مطابق کدکس بگیرند صمغ عربی و یا صمغ سنگال ۱۰۰۰ گرم قند سفید ۱۰۰۰
گرم آب صاف ۱۰۰۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰۰ گرم سفیدهٔ تخم مرغ ۱۲ دانه صمغ را پاك کرده و بشویند و در آب
با غلتاق حمام ماریه حل کنند و از پارچه بگذرانند و قند را بر مصفی افزوده و بر محصول حرارت ملایمی وارد
آورند و متصل بهم زنند و تبخیر نمایند تا بقوام عسل غلیظ شده گردد و سفیدهٔ تخم را با عرق بهار مخلوط
کرده بهم زنند تا مثل برف سفید شود و کم کم این محصول را بر محصول اولی افزوده و با کمال شدت متصل
بهم زنند تا چون قدری از آنرا با اسپاتول برداشته و به پشت دست گذارند ملصوق نشود و بعد گرد ۲۰ از
جزء نشاسته و یك جزء قند ساخته و در قالبها پاشیده و محصول را در آنها بریزند و این عجین از عوامل
ملینه است

کتیرا پ **کتیرا** ع **کثیرا** ف **گوم ادرا گانت** لـ **گومی تراگاکانتا** یـ **تراگاکانتا**
(تراگاکانتا بمعنی شوك المعز است و مشتق از دو لفظ یکی **تراگوس** یعنی بز و دیگری **اکانتا**
بمعنی خار) عبارتاست از عصیر منجمدی است که از چندین قسم گیاه موسوم به **گون** لـ **استراگالوس**
که از طایفهٔ **لگومینوز** میباشد جریان مییابد و این گیاهها عبارتند از **استراگالوس**
گومیفر و **استراگالوس ورِوس** و **استراگالوس کرِتیکوس** و در
تجارت دو قسم کتیرا متداول یکی کتیرای نرد که مانند نوارها و یا نوارهای پیچیده و دودی شکل است

وانرا گوما از آستراگالوس کرتیکوس اخذ میکنند و دیگری کتیرای سفید که بشکل پارچه‌های عریضی است که
اطراف و بامرکز آنها برآمده است و این قسم را گوما از آستراگالوس ورس اخذ مینمایند و یکی از دانشمندان از کتیرا
دو مادهٔ عامل صمغی استخراج کرده یکی که در آب سرد غیرمحلول است **آدراگانتین** نامیده و دیگری که
محلول و دارای همهٔ صفات صمغ عربی است عبارت است از آرابین و در تراپوتیک کتیرا را مانند صمغ عربی
بشکل گرد و لعاب و شربت وغیره استعمال مینمایند

گرد کتیرا مطابق کدکس این گرد را مانند گرد صمغ عربی میسازند و از ۱۰۰ جزء کتیرا ۹۲ جزء گرد بدست
می آورند و در محصولات مختلف داروسازی استعمال میکنند

لعاب کتیرا مطابق کدکس بگیرند کتیرای درشت و پاک کرده ۱ آب سرد ۹ و مدت ۱۲ ساعت
بخیسانند و با فشار صاف نموده و مصفی را بخوبی مخلوط کنند و این لعاب را در ساختن قرصها بکار میبرند

درس شصت و پنجم — صندل

صندل (ع) صندل **سندل** (پ) سانتال (ف) **سانتالوم** (ل) در قرابادین سه مادهٔ خشبی را باین اسم
مینامند صندل زرد و صندل سفید و صندل سرخ

صندل زرد (صندل لیموئی) عبارت از قطعات چوب بی پوستی است که طول آنها
از ۰٫۵ سانتیمتر تا ۱ متر و قطرشان ۱۰ سانتیمتر و زیادتر است و دارای الیاف راست و سخت اند و رنگ این
قطعات زرد با خرمائی و بوشان مرکب از بوی گل سرخ و مشک و لیمو و خیلی مطبوع و طعمشان تلخ و سبک
تر از آب

صندل سفید با قسم مذکور تفاوتی ندارد جز آنکه کم رنگتر و کم بوتر و گویا همان صندل زرد است
که جوانتر میباشد و این قطعات چوب نوعاً مانند صندل زرد عاری از پوست اند
این دو قسم صندل عبارتند از چوب درخت **سانتالوم آلبوم (سیریوم میرتیفولیوم)**
از طایفه **سانتالاسه** و این طایفه که شبیه به طایفه **لوراسه** است دارای گلهای کوچکی
است ملتصق به غلاف و برگهای آن صاحب ۴ تا ۵ قسمت و تخمهای آن متحد المسکن و میوه‌های آن غیر منفجر
و دارای یک تخم و گاه لحمی میباشند
هر این دو قسم صندل در اغشیهٔ مخاطی متورم ریه و مثانه و رحم اثری میکند شبیه به اثر تربانتین و اسانسی
از آنها استخراج مینمایند که معطر است و در خواص مشابه خود آنها ولی صندل سفید را در طب چندان
استعمال نمیکنند

اسانس صندل زرد رنگ این اسانس نیز زرد است و سنگین تر از آب و در ۳۰۰ درجه حرارت
جوش می آید و آنرا بمقدار ۱ تا ۴ قطره در ۳ گرم الکل حل کرده و سه قسمت نموده در دفع سوزاک در عرض
روز در سه دفعه تجویز مینمایند

کپسول اسانس صندل کپسولهای **پاناس** هر یک دارای ۰٫۲ سانتی گرم اسانس اند

ومقدار

و مقدار شربت آنها ۸ تا ۱۰ عدد در عرض روز و کپسولهای **کلرتان** که هریک ۰٫۳ سانتی گرم اسانس دارند
مقدار شربتشان تا ۱۲ عدد

پوسیون اسانس صندل معمول لوبر بگیرند اسانس صندل ۴٫۵ گرم
اسانس نعناع ۱۲ قطره شربت ساده ۶۰ گرم مخلوط کرده سه قسمت کنند و در دفع سوزاک در سه دفعه در
عرض روز بیاشامند

گرد صندل زرد مطابق کدکس بگیرند چوب صندل زرد مقدار منظور ریز کرده
و در گرم خانه ۴۰ درجه بخشکانند و در هاون آهنی نرم بکوبند و از موی ابریشمی نمره ۱۲۰ بیرون کنند و
حفظ نمایند و این گرد از عوامل محرک و معطر است و تقریباً امروز استعمال آن متروک و در بعضی ترکیبات
متداول و بعضی عطرها آنرا داخل مینمایند

صندل سرخ عبارت از قطعات چوبهاست که وزنشان مختلف است و سطح خارج آنها اسمر و
جوفشان بسرخی خون و دارای عطر کمی و لیفی و سفری و سنگین و متکاثف اند و الیاف آنها گاه مستقیم و گاه
بروی هم پیچیده شده و یکی از دانشمندان ماده از صندل سرخ استخراج کرده و **سانتولین** اسم گذاشته
و این ماده که دارای رنگ قرمز مخصوصی است تقریباً غیرمحلول در آب و محلول در الکل و اتر و قلیائیات و اسید
استیک و اسانسهای اکثر نیز
صندل سرخ عبارت است از چوب درخت **پتروکارپوس سانتالینوس** که از طایفه
لگومینوز است و در سیلان و کوروماندل عمل میاید
در ممالک مشرق صندل را مانند عطرها خیلی استعمال میکنند و صندل سرخ دارای فی الجمله قبضی است
و در نقاشی بیشتر از طب استعمال میشود و **گرد صندل سرخ** را مانند گرد صندل زرد میسازند
و بعضی از دانشمندان هر سه قسم صندل را از عوامل معرقه میدانند

درس شصت و ششم — صنوبر و بعضی عوامل مشابه آن

در این درس بعضی نباتات طایفهٔ مخروطی از قبیل صنوبر و کاج و غیره را ذکر مینمائیم
صنوبر (پ ع) صنوبر **ساپن** (ف) **آبیس** (ل) درختی است از طایفهٔ **مخروطی** و همیشه سبز و ارتفاع
آن تا ۵۰ متر و یک قسم تربانتین را از آن اخذ مینمایند و در طب جوانه و دسته‌های این درخت را مانند عوامل
محرکه و منبهه استعمال میکنند
درخت صنوبر دارای چند قسم است قسمی که باسم عام صنوبر معروف است عبارت از قسم مذکور میباشد
و قسم دیگر عبارت است از **کاج چلغوزه** (ف) **پن آپینیون** (ل) **پینوس پیسا**
که دارای میوه است موسوم به **چلغوزه** (ف) **پینیون** و این میوه دارای غلافی است عظمی و
مغزی موسوم به بادام چلغوزه که سفید و دسم است و طعم مطبوعی دارد و در طب بطور امولسیون معمول
است و قسم سوم عبارت است از **کاج وحشی** (ف) **پن سوواژ** (ل) **پینوس سیلو**

کاج

ستریس

سُتریس و نودسته‌های این قسم را اگرچه استعمال میکنند ولی نودسته‌های قسم اول بر اینها ترجیح دارد

نودسته‌های صنوبر = بورژون دُ ساپن = تُرِیُنا ابیِتیس

در فرنگ این نودسته‌ها را بیشتر اندوشیری میدهند و آنها را بطور مطبوخ در داخلا لاتکلو روزی و اسکوربوت و روماتیسم و درم مزمن مثانه استعمال میکنند و چون دارای تربانتین اند خاصیتشان را بان نسبت میدهند

تیزن نودسته‌های صنوبر بگیرند نودسته‌های صنوبر ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت سه ساعت دم کنند و صاف نموده بگذارند ته نشین شود و صاف دوی آنرا برداشته تدریج بنوشند و این تیزن را در رفع لوکوره و روماتیسم استعمال مینمایند

تیزن مدّر معمول تروسو بگیرند نودسته‌های صنوبر ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده بیفزایند شراب سفید ۲۵۰ گرم نیترات پتاس ۱ گرم و مانند تیزن بیاشامند

شربت نودسته‌های صنوبر بگیرند نودسته صنوبر الکل ۶۰ درجه مکد ۵۰ آب صاف ۵۰۰ قند سفید مقدار کافی نودسته‌ها را مدت ۱۲ ساعت در الکل بخیسانند و بعد در ظرف دربسته ریخته و آب بحالت جوش را روی آن ریزند مدت شش ساعت بگذارند دم کشد و بعد با فشار جوشانده از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و در مصفی به نسبت ۱۰۰ در ۱۹۰ قند افزوده و در ظرف دربسته در حمام ماریه حل کنند

آب قابض وُشِری بگیرند چوب خرد کرده صنوبر مقدار منظور مدت ۱۲ ساعت در دو مقابل وزنش آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا بوزن چوبیکه استعمال کرده‌اند محصول مقطر بدست آید و دهن فرار را از محصول جدا نمایند و این آب را در قطع نزف الدم خارجا و داخلا استعمال مینمایند و مقدار شربت آن باندازه میل و رغبت مریض است و میتوان بعوض نودسته صنوبر نودسته کاج استعمال کرد

تیزن نودسته‌های کاج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نودسته‌های کاج اصل السوس خرد کرده مکد ۱۰ گرم مدت نیم ساعت در مقداری آب جوش دم کنند که مصفای آن ۱۰۰۰ گرم باشد و این تیزن مقوی و محرک و دافع نزله است

عرق نودسته‌های صنوبر مطابق کدکس بگیرند نودسته‌های صنوبر مقدار منظور آب صاف مقدار کافی نودسته‌ها را مدت ۱۲ ساعت در آب بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا چهار مقابل وزن نودسته که استعمال کرده محصول مقطر بدست آید و جهة گرفتن دهن فرار محصول مقطر را در قابله فلورانتین جمع نمایند

تیزن نودسته‌های کاج مطابق کدکس بگیرند نودسته‌های کاج ۳۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند و این تیزن مانند تیزن نودسته صنوبر مقوی و محرک و دافع نزله است که مریض بعوض آب از آن می‌آشامد

عرعر = سرو کوهی = ژنوِیِر = ژونیپروس کومونیس درختی است از طایفه **مخروطی** و در طب فقط ثمر آنرا استعمال مینمایند که بفرانسه **بَه دو ژانیور**

عرعر

آ باکا ژو

لَ باکَا ژونیپِری نامیده میشود و عبارت از میوه است کروی شکل و در صورتیکه رسیده باشد رنگ آن اسمر مایل بسیاهی و دارای سه هسته کوچک عظمی که محاط شده اند از پولپ معطر سقزی و کمی شیرین و از این پولپ بواسطه تخمیر یک نوع عرق و بواسطه تقطیر دهن فرار و بواسطه طبخ جوهری استخراج مینمایند

میوه عرعر از عوامل است که در رفع بعضی اقسام استسقا که با ضعف مجاری هضم همراه بوند مستعمل و مفید است و نیز در نزلات مزمن مثانه استعمال میشود و این ایام تدخین آن را در رفع اوجاع روماتیسم عضلانی و وجع ورک و اوجاع مبهم اطراف و تهیجات موضعی خیلی استعمال میکنند

میوه عرعر

عصاره ژانیور (میوه عرعر) معمول تروسو بگیرند میوه عرعر که تازه خشک شده باشد ۱ آب مقطر ۳ در جزء میوه‌ها را در هاون مرمر نیم کوب کنند و در نصف آب مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و با فی الجمله فشاری از پارچه بگذرانند و نصف دیگر آب را بروی تفاله ریخته و بعد از دوازده ساعت نیز صاف کنند هر یک از این دو مصفی را جداگانه مجدداً از پارچه پشمی بگذرانند و در حمام ماریه مصفای اول تبخیر نمایند تا بقوام شربت و بعد مصفای دوم را افزوده نیز تبخیر کنند تا بقوام عصاره و **کدکس** این عصاره را مانند عصاره کاسیا میسازد و از ۱۰۰ جزء میوه عرعر ۲۰ جزء عصاره حاصل میکند مقدار شربت عصاره میوه عرعر از ۲ تا ۵ گرم و محرک معده و دافع نزله میباشد و اگرچه استعمال آن امروز تقریبا متروک است و بیشتر این عصاره را در حب کردن محصولات مقویه بکار میبرند و تقریبا ۲۵۰ گرم از آن در تدخین استعمال میکنند

دهن فرار ژانیور مطابق کدکس این دهن را مانند دهن فرار بادرنجبویه میسازند و از عوامل محرک و دافع نزله است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ قطره بطور حب و یا پوسیون اگرچه استعمال آن امروز نیز متروک است

پوسیون منفّث بگیرند مطبوخ دو فا ۱۵۰ گرم عصاره میوه عرعر ۱۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجا بیاشامند

نقاع مدّر انگلیسی معمول کاده بگیرند میوه عرعر خردل سیاه مکد ۲۵ تخم زردک ۱۵ نقاع ۳۰۰۰ مدت سه روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این نقاع که مدّر است از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم

الکولاتور مرکب ژانیور (جوهر مرکب میوه عرعر) مطابق دوا سازی لندن بگیرند میوه عرعر ۵۰ دارچین کروپا مکد ۶ الکل ۸۵ درجه ۶۰۰ آب ۱۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و بعد تقطیر کنند تا ۶۰۰ جزء مقطر بدست آید و این الکولاتور از عوامل محرک و مدّر است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۳۰ گرم که با شربت مخلوط کرده مانند پوسیون بنوشند و از مشروبات متداوله مردم فرنگ میباشند و در ادویه منزل غالبا حاضر است

مطبوخ میوه عرعر بگیرند میوه عرعر ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف کنند و با شربت تلو مصفی را شیرین کرده در دفع نزله و تقویت معده پیاله پیاله بنوشند

تدخین میوه

تدخین میوه عرعر بگیرند میوه عرعر ۲۵۰ گرم منقلی را از ذغال افروخته پر کرده و میوه ها را روی ان ریخته بستر مریض را دود دهند

حرف ط

در شصت و هفتم — طرطیر و بعضی از عوامل به املاح ان

در این درس ذکر میکنیم طرطیر و بعضی املاح مسهله از قبیل طرطیر محلول و طرطرات سود و سولفات سود و سیترات و سولفووینات و سولفات پتاس و محصولات انها و صابون طبی را و فوسفات سود را در درس نوسفر و محصولات منزی داده و منزی بیان خواهیم کرد

طرطیر

طرطیر یا دارتوی تارتر تارتاروس عبارت از دردی است که در اطراف خمره شراب در حین تخمیر و یا در اطراف ظرفیکه شراب را در آن حفظ کرده اند راسب میشود در صورت اخری هر چه عمر شراب زیادتر باشد مقدار ان بیشتر خواهد بود و رنگ این درد موافق رنگ شرابیکه از ان حاصل شده سرخ و یا سفید میباشد و هر دو قسم دارای مقدار زیادی بی طرطرات پتاس و مقدار کمی سیلیس و طرطرات آهک و آلومین و اکسید اهن و اکسید منزی اند و علاوه دارتوی سرخ مقدار کمی مواد ملونه دارد و عموماً چون دارتو را با ورذ نیترشوره تکلیس کنند مذاب سفید و اگر با نصف وزنش تکلیس نمایند مذاب سیاه نامیده میشود و دارتوی خالص در طب استعمالی ندارد ولی چون ان را در اب حل کنند و بعد تبخیر نمایند تشرعی و یعان محلول منجمد میگردد موسوم به طرطیر مصفی و مرکب است از ۱۰۰ جزء بی طرطرات پتاس و ۲۰ تا ۵ جزء طرطرات آهک

طرطیر مصفی

طرطیر مصفی کرم دو تارتر (بی طرطرات پتاس) طرطرات اسید پتاس عبارت از ملحی است بی رنگ و بی بو و کمی ترش مزه و متبلور و در مجاورت هوا فساد ناپذیر و در اب چندان محلول نیست ولی در الکل محلول است و بی طرطرات پتاس متداول در تجارت چندان خالص نیست و چنانکه ذکر کردیم دارای مقدار کمی طرطرات آهک است

طرطیر مصفی از عوامل مسهله برفقی است که مطمئن الاثر نیست و بیشتر از ادرار تبخیر و با مطبوخ تمر و یا شیره فلوس خیار شنبر حل کرده در دفع اختلالات صفراوی و اقسام استسقا و امراض کبد و غیره مانند ملین طبع استعمال مینمایند و بواسطه ترشی که در ان موجود است علاوه بر خاصیت تلیین طبع مانند عوامل مبرده و قاطع الدم اثر میکند لهذا بعضی خواص مخصوص از ان مشهود میگردد چنانکه همه مسهلات زیاد میکنند ترشح خون حیض و خون بواسیر را مگر طرطیر مصفی که خون را غلیظ کرده و ترشح انرا موقوف مینماید مثلاً هرگاه زنی مبتلی به نزف الدم رحمی باشد و استعمال مسهل لازم شود باید طرطیر مصفی را استعمال نمود که علاوه بر تلیین طبع مورث انسداد نزف الدم نیز میشود و ۵ گرم ان مانند مسهلات اثر میکند ولی در تلیین طبع شرب ۲۰ گرم کافی است و چون چندان محلول در اب نیست کمتر انرا در تیزنها داخل مینمایند و بیشتر در مطبوخ آلو و یا تمر هندی حل کرده میاشامند و مقدار شربت طرطیر مصفی جهت تبرید و تغلیظ دم از ۲ تا ۱۰ گرم است و طرطرات خنثای پتاس را این ایام کمتر استعمال میکنند و مقدار شربت ان بطور مسهل

از ۵ تا ۲۰ گرم و طرطرات پتاس و سود را جهت حصول اسهال بیشتر استعمال مینمایند و مقدار شربت ان از ۲۰ تا ۶۰ گرم

طرطرات محلول

طرطرات خنثای پتاس (طرطیر محلول) ملح نباتی ملحی است سفید و طعم ان تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای قائم الزوایا متبلر میگردد و در اب بخوبی محلول است و در اب داغ بیشتر از اب سرد حل میشود و جهة ساختن ان در محلول طرطیر مصفی بقدری کربونات پتاس افزایند تا کاملاً خنثی گردد و طریق استعمال ان را در فوق ذکر کردیم

طرطرات پتاس و سود (ملح سنیت) ملح لاروشل عبارت از ملحی است بی رنگ و بی بو و طعم ان کمی تلخ و در مجاورت هوا شکفت میگردد و در اب داغ بیشتر از اب سرد محلول است و انرا مانند طرطرات خنثای پتاس میسازند که محلول طرطیر مصفی را با کربونات سود اشباع میکنند و چنانکه ذکر کردیم این ملح مسهل است و مخصوصاً در اطفال استعمال ان شایع

سولفات سود

سولفات سود (ملح گلوبر) نمک فرنگی ملحی است سفید و بی رنگ و دارای طعمی تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای طویل متبلر میگردد و سولفات سودی که در تجارت متداول است دارای تبلرهای کوچک سوزنی میباشد و انرا از بهای معدنی که دارای این ملح اند بدست میاورند اگرچه بیشتر اوقات سولفات سود را از تجزیه نمک دریائی (نمک طعام) بواسطه اسید سولفوریک حاصل مینمایند

سولفات سود از عوامل مسهله است که اثران بسرعت ظاهر میشود و عموماً پس از سه تا چهار ساعت اسهال مائی و در مواد مستفرغه عبارت اند از مواد مائی و صفراوی و عمل اسهال نوعاً پس از هشت تا ده ساعت بعد از استعمال دوا موقوف میگردد و چون مدتی با استعمال این ملح مداومت نمایند مورث هیچ گونه تحریک و تحرشی در معده و امعا نمیشود مگر خیلی بندرت و از این جهة جایز است مداومت بشرب ان در هر حال سولفات سود هم چنین سولفات منزی را در حمای تیفوئید و اسهالهای صفراوی در درد و سنطاریای حاده و در امراض مزمن جلد و در کونژسیون دماغ و غیره تجویز مینمایند و بمقدار منقسم در دفع استسقای زقی مستعمل و مفید است و بواسطه مزه بد و تلخی این ملح است که در اطفال استعمال ان جایز نیست ولی در جوانان شایع و متداول است و مقدار شربت ان از ۲۰ تا ۶۰ گرم و نوعاً شرب این مقدار مورث ده مرتبه استفراغ میشود و دانشمندان فرنگ نمک فرنگی را عوض از سولفات سود و با سولفات منزی در اب گازدار حل کرده و باسم **اب سدلیس مصنوعی** موسوم نموده استعمال میکنند و بیشتر ملح **گلوبر** را در اب آلو و یا ابگوشت سبزیجات و با مطبوخ بنفشه و یا فقط در اب صاف حل نموده بکار میبرند و در ترکیب بسیاری از پودرهای مسهل داخل میشود و هر وقت فقط مقصود طبیب تلیین طبع باشد بهترین دواها از ۵ تا ۱۰ گرم ملح **گلوبر** است

هرگاه ۲۰ گرم ملح گلوبر را بمقدار منقسم استعمال کنند مانند عوامل مدره اثر نموده و مورث حصول اسهال نمیشود

سولفات مصفای سود مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات سود بازاری اب مقطر میکند یک جزء مخلوط کرده و

۳۳ درجه حرارت وارد آورند تا حل شود و با کاغذ صاف نموده بگذارند سرد شده و متبلور گردد و بواسطهٔ عمل انحراف آب مادهٔ را خارج سازند و متبلرها را در میان دو لا کاغذ بی مهره ریخته تا خشک شوند و همینکه این متبلرها شروع به شکفت شدن نمودند آنها را حفظ نمایند

سولفات مصفای سود از عوامل مسهله است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ گرم که در آب زیادی حل کرده بیاشامند

بقول کلی سولفات سود چون شکفت گردد بواسطهٔ تبخیر آب متبلر در ۱۰۰ جزء ۵۵/۷۲ جزء از وزنش کاسته میشود پس خیلی قوی الاثرتر از سولفات متبلر خواهد بود و ۴۴/۲۳ سولفات شکفت شده معادل ۱۰۰ سولفات متبلر میباشد

لوحهٔ آبهای معدنیکه دارای سولفات سود اند

در این لوحه بیان میکنیم مقدار سولفات سود را در ۱۰۰۰ جزء آب

آب معدنی میر واقع در ولایت لو از ایالات فرانسه	۲/۶۷
آب سنت ژروه واقع در ولایت ساووا از ایالات فرانسه	۲/۰۳
آب شاتل گیون واقع در ولایت پوی دو دوم از ایالات فرانسه	۱/۷۵
آب بریذ واقع در ولایت ساووا از ایالات فرانسه	۱/۰۳
آب اولوس واقع در ولایت اریژ از ایالات فرانسه	۱/۰۱
آب او واقع در ولایت کروز از ایالات فرانسه	۰/۷۰
آب برن واقع در ولایت ووسژ از ایالات فرانسه	۰/۲۸
آب پلومبیر واقع در ولایت ووسژ از ایالات فرانسه	۰/۰۸
آب فریدریکال واقع در مملکت ساکس	۷/۳۰
آب مارین باد واقع در مملکت بوهم	۴/۹۱
آب فرنسنس باد واقع در مملکت بوهم	۳/۱۸
آب اگر واقع در مملکت بوهم	۲/۶۱
آب پیرمنس باد واقع در مملکت سوئد	۲/۵۰
آب کارلسباد واقع در مملکت بوهم	۲/۳۷

طرطیر محلول یا کرم دو تارتر سولوبل (طرطرات بوریکو پتاسیک) معمول پدرو بگیرند ۲ کربونات متبلر پتاس ۶ اسید طرطریک متبلر ۶ اسید بوریک ۲ آب ۲۴ کربونات را در آب در حالتیکه گرم باشد حل کنند و ۳ جزء اسید طرطریک را کم کم بیفزایند محلول خشائی حاصل میشود و بعد اسید بوریک را افزوده و حل کنند و بعد باقی ماندهٔ اسید طرطریک را و پس از حل شدن این دو اسید محصول را با کاغذ صاف نمایند و مصفی را بقوام شربت تبخیر کنند و بعد روی بشقابها گسترانیده در گرمخانه خشک نمایند و در این عمل از ۱۰ تا ۱۹ جزء طرطیر محلول بدست خواهد

طرطیر محلول مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی طرطرات پتاس ۱ اسید بوریک ۱ آب ۱۰ مخلوط کرده بجوشانند تا محصول غلیظی بدست آید و بعد در گرمخانه بخشکانند

طرطیر محلول اعم از آنکه موافق دستور العمل **پدرو** و یا **کدکس** ساخته شده باشد از عوامل مبرد مسهل و ضد تحرک است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۶۰ گرم که در آب حل کرده بیاشامند و از ۶ تا ۱۵ گرم آن مانند مدر اثر میکند

ستیرات سود ملحی است سفید و قابل شکفت شدن و خیلی محلول در آب و جهة ساختن آن محلول غلیظ کربونات سود را که بکلی عاری از سولفات باشد بواسطهٔ محلول اسید ستریک اشباع کند زیرا اگر دارای مقدار کمی سولفات بود طعم محصول مکره و غیر مطبوع میگردد و نوعا در ساختن ۱۰۰ جزء ستیرات سود متبلر ۵۰/۷۰ اسید ستریک و ۷۵/۵۰ کربونات سود استعمال مینمایند و دو نفر از دوا سازان مخاصی ستیرات سود را بجای ستیرات منیزی استعمال کرده و میگویند از این رو جهة برتری دارد و لکن ستیرات سود تقریبا هیچ طعمی ندارد بر خلاف ستیرات منیزی ثانیا ستیرات منیزی در بدن متبدل بفوسفات منیزی اما تباکی میشود و عناصر این ملح ابدا زین بگردد بر خلاف ستیرات سود و ۶۰ گرم ستیرات سود را در یک بطری آب جهة ساختن لیموناد حل میکند (ملاحظه نمائید در منیزی را) لهذا جهة رد دفع را بیطوس ستیرات سود را بجای بی کربونات آن استعمال مینمایند ماند آن موجب اختلال هضم معدی نمیشود زیرا که اسید های عصیر معدی را خنثی نمیکند و مقدار شربت آن در این موقع از ۲۰ تا ۱۰ گرم آنهم متوالیا ستیرات سود را بجای طرطرات آن بهمان مقدار استعمال نمود

طریق ساختن ستیرات سود مطابق دستور العمل ژانل

بگیرند کربونات متبلر سود ۳۳ اسید ستریک ۱۰ و آب مقطر نیم گرم ۵۰ مخلوط کرده حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و حفظ کنند و این مصنف میگوید ستیرات سود در بدن محترق شده و بحالت بی کربونات خارج میگردد

سولفو وینات سود (اتیل سولفات سود) ملحی است سفید بشکل صفحه های هشت زاویه متبلر میگردد و در ۱۰۰ اجزء ۱۰ اجزاء آب متبلر دارد و در آب و الکل ضعیف انحلال این ملح بیشتر از سولفات سود است چنانچه آبی که ۱۸ درجه حرارت داشته باشد در ۱۰۰ اجزء زیاده از ۱۷ اجزء سولفات را حل نمیکند و حال آنکه از سولفو وینات مساوی وزن خود حل مینماید و سولفو وینات دارای طعم خنکی است که نمیگزد دهان را و هیچوجه تلخی ندارد و مطبوع میباشد و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۳۰ گرم که در مقداری آب حل کرده و قدری شربت گرفته و یا ترش و یا شربت دیگری افزوده بنوشند و عمل اسهال آن مانند سایر مسهلات قلیائی است و یکی از دانشمندان ۲۵ گرم سولفو وینات سود را در دو سه گلاس آب سلتز حل کرده استعمال مینماید

طریق ساختن سولفو وینات سود موافق دستور العمل لیموزن

بگیرند اسید سولفو وینیک ۶۶ درجه ۱۰۰۰ گرم الکل ۹۸ درجه ۱۰۰۰ گرم با غایت دقت که یکی جهة اسید و دیگری جهة الکل بوده و مایع مذکور را در قیف سیومی که بروی صراحی واقع باشد

داخل نمایند و این صراحی را با دو مخلوط مبرد و یا در آب سرد جاری قرار دهند و جهة آنکه جریان این دو
مایع در قیف سوم منظم بود باید آن دو قیف را از خورده بلور و یا امیانت پر کنند و پس از آنکه بطریق مذکور
دو مایع را در صراحی مخلوط کردند مدت ۴ تا ۵ روز در حرارت ۲۵ تا ۳۰ درجه بگذارند بماند و بعد ۵ تا
۶ لیتر آب مقطر با آن مخلوط کنند و ۱۵۰۰ گرم کربونات برت خالص را با مقدار کافی آب مقطر آمیخته و محصول
مذکور را با آن اشباع نمایند و همینکه اشباع حاصل شد و سولفو وینات برت تولید گشت محصول
را که عبارت از محلول سولفو وینات برت بود صاف کنند و از ۸۵۰ تا ۹۰۰ گرم کربونات سود خالص را
در ۶ لیتر آب مقطر حل کرده بر محصول مذکور کم کم بیفزایند تا تجزیه شده و سولفو وینات سود تولید
گشته و کربونات برت در رد گردد و چون محصول بواسطه افزودن محلول قلیائی دیگر درد نماید و در کاغذ
تورنسول اثر نکرد علامت اتمام عمل است و در این وقت بواسطه عمل انحراف آب صاف وی درد آبیرا اشتم
و با کاغذ صاف نموده و مصفی را در حمام ماد بر تبخیر نمایند تا ۳۸ درجه میزان الملح نشان دهد و بعد بگذارند
متبلور شود و بواسطه انحراف تبلورها را از آب ماده جدا کنند و در گرم خان بخشکانند و چون بطریق مذکور
عمل نمایند دارای ۱۰۰۰ گرم سولفو وینات سود خواهند بود
سولفو وینات سود گاه دارای سولفات سود و سولفو وینات برت است و جهة کشف این غش آنرا
در آب مقطر حل کنند و کلورور باریوم و اسید سولفوریک بر محلول آن افزایند در صورت خلوص
به هیچوجه رسوب حاصل نمیشود

سولفات پتاس (طرطیر زجاجی) ملح دوبوس

ملحی است سفید و بی رنگ و دارای طعمی تلخ و غیر مطبوع و بشکل منشورهای کوچک شش الزوایا متبلور میگردد و
در آب داغ بیشتر از آب سرد محلول است و در الکل غیر محلول و این ملح را در صنایع میسازند و در بازار بحالت
خلوص یافت میشود و میتوان بلاواسطه از اشباع اسید سولفوریک با کربونات پتاس ساخت و
تبلورهای کوچک سولفات پتاس را در فلاکونهای سرکه انگلیسی داخل میکنند و فایده آنها حفظ اسید
استیک و منع از تبخیر آن است
سولفات پتاس از عوامل مسهله است که چون بمقدار زیاد استعمال شود خطرناک خواهد بود و مقدار
شربتش از ۴ تا ۱۵ گرم است که بطور محلول بیاشامند و در کم کردن ترشح شیر شهرت نوعاً متداول و این
اثر اختصاص بر سولفات پتاس ندارد و همه مسهلات این اثر را میکنند

دستورالعمل مسهلات طرطیر که بعضی اوقات عمل میکنند

اب ملحی مسهل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات متبلور
سود ۳۰ گرم آب ۶۰۰ گرم حل کنند و هر نیم ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

حقنه مسهل ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ سنا
۱۵ گرم سولفات متبلور سود ۱۰ گرم معلی ملین ۵۰۰ گرم مخلوط کرده مدت چند دقیقه بجوشانند و با فشار

صاف کنند و حقنه نمایند

ملح گندر معمول کاده وسوبران و هاتز و دورو ولت

بگیرند سولفات سود شکفته شده ۲۰ گرم از تات پتاس ۳۰ گرم امتیک ۵ سانتی گرم نرم کوفته و مخلوط
کنند و در ۵۰۰ گرم آبگوشت سبزی را حل نمایند و جهة حصول اسهال هر ربع ساعت فاصله نصف پیاله
بیاشامند

امتوکاتارتیک بگیرند امتیک ۵ سانتی گرم سولفات سود ۳۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم آبگوشت سبزی
را حل کنند و جهة حصول قی و اسهال هر ربع ساعت فاصله یک پیاله بیاشامند

اب محلل بگیرند سولفات سود ۳۰ گرم نترات پتاس ۵ دسی گرم امتیک ۵ میلی گرم در ۱۰۰۰ گرم آب
حل کنند و جهة حصول اسهال برفق ساعت بساعت یک پیاله بیاشامند

داروی ناپلیون معمول کوروبزار بگیرند طرطیر محلول ۳۰ گرم امتیک ۲۵
میلی گرم قند ۶۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول حل کنند این دوا مسهل و ضد تحرک است و هر نیم ساعت فاصله
یک پیاله بیاشامند تا عوض اسهال نقد کفایت

اب پولینای مصنوعی بگیرند سولفات سود متبلور ۱۰ گرم سولفات منیزی ۲۱ گرم کلورور
منیزیوم ۳۰ گرم کلورور کلسیوم کلورور سدیوم مکد ۱ گرم آب که دارای ۵ مقابل حجم خود اسید کربونیک بود ۶۲۵
گرم حل کنند و مانند مسهلات هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک پیاله بنوشند

لیموناد طرطرات سود معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند
اسید طرطریک ۲۰ گرم بی کربونات سود ۲۲ گرم عرق پوست لیمو ۳۰ گرم شربت ساده ۶۰ گرم آب صاف ۴۰۰
گرم ۵ گرم از اسید را بحالت تبلور نگاه دارند و مابقی را در کمی آب حل کنند و بی کربونات را در باقی مانده آب مخلوط
کرده و کم کم محلول اسید طرطرات بیفزایند و همینکه تفاعل تمام شد محصول را در بطری محکمی بریزند و عرق و
شربت را افزایند و بعد ۵ گرم اسیدی که نگاه داشته بودند مخلوط کرده در بطری را با چوب پنبه محکم بگیرند و با
مفتول ابزار به ببندند و گاه گاه بهم زنند تا اسید کاملاً حل شود و این مقدار اسید و بی کربونات که بکار برده اند معادل
۳۰ گرم طرطرات سود متبلر خواهد بود و این لیموناد مسهلی است گوارا که پیاله پیاله از آن باید بیاشامید

گرد بی طرطرات پتاس (طرطیر مصفی) بگیرند بی طرطرات پتاس مقدار منظور
در هاون چینی صلابه کرده از موی بیز موئی نمره ۱ بیرون کنند و در ۹۰ اجزاء ۶ جزء گرد بدست میآید و این گرد
از عوامل مبرده و ملینه است و چون در آب بخوبی محلول نیست کمتر استعمال میشود و گرد **طرطرات**

خنثای پتاس و هم چنین گرد **طرطرات پتاس و سود** و نیز گرد **طرطیر**
محلول و گرد **سولفات پتاس** را بهمین طریق میسازند

گرد مبرد و ملین گازدار بگیرند گرد بی تارترات پتاس ۷۲ مسحوق قند ۶۰
مسحوق بی کربونات سود ۱۲ الکولاتور لیمو ۱ گردهای ملحی را با گرد قند متوالیاً مخلوط نمایند و الکولاتور را
بیفزایند و حفظ کنند و مقدار شربت این گرد هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری است که در نصف
پیاله شربت قند حل کرده بیاشامند از عوامل مبرده و ملین و ضد تحرک است

گرد سدلیس

سیدلیتز پاوودرس (گرد سدلیس) گرد گازدار ملین) مطابق کدکس بگیرند از یک طرف مسحوق بی کربونات سود ۲۰ گرم مسحوق طرطرات پتاس و سود ۶۰ گرم مخلوط کنند و در ده بسته مساوی که کاغذ آنها آبی باشد به بندند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۲۰ گرم در ده بسته مساوی که کاغذ آنها سفید بود به بندند و در نصف گیلاس آب سرد ابتدا یک بسته کاغذ سفید را حل کرده و بعد بسته کاغذ آبی را افزوده بهم زنند و همینکه جوش آن نزدیک باخر رسید بیاشامند و این گرد از عوامل مسهل و مبرد و ضد تحرک است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۶ خوراک و معمول مصنف است که هر بیست دقیقه فاصله یک خوراک استعمال مینمایند تا اثر اسهال ظاهر شود و نوعاً پس از خوراک چهارم اثر اسهال ظاهر میگردد و نادراست که مریض محتاج به پنج و شش خوراک شود

گرد مبرد و ملین معمول ژانل بگیرند مسحوق طرطرات پتاس و سود ۵۰ گرم مسحوق قند ۱۰۰ گرم مسحوق بی کربونات سود ۲۲ گرم مسحوق اسید طرطریک ۲۰ گرم اسانس لیمو یک قطره مخلوط کنند این گرد ملین و ضد تحرک است و مقدار شربت آن یک قاشق کوچک که تقریباً ۱۰ گرم باشد در نصف پیاله شربت قند حل کرده ساعت به ساعت بیاشامند

طرطرات سود گرانولی مبخر معمول ناربیر بگیرند از یک طرف مسحوق اسید طرطریک ۶۰ بی کربونات سود ۷۵ آب مقطر ۳۰ اسید را با بی کربونات مخلوط کرده و کم کم آب مقطر را بیفزایند و با اسپاتول چوبی بهم زنند و بعد روی موبیزی ریخته و از اودگرم خانه ببرند طرطرات سودی که در این عمل حاصل میشود بواسطه زیادتی اسید منتفخ شده در تحت اثر حرارت در حین خشک شدن مبدل به گرانول میگردد و بعد این گرانولها را غربال کنند و گرانولهای متحد الحجم را جمع نمایند

از طرف دیگر بگیرند اسید طرطریک ۶۰ بی کربونات سود ۷۵ آب مقطر ۲۳ بطریقی که در فوق ذکر کردیم عمل کنند طرطرات سود گرانولی که دارای بی کربونات زیادتی است در مقابل طرطرات سودی که دارای اسید زیادتی میباشد حاصل میگردد و بعد این دو محصول را مخلوط نمایند

لیموناد طرطیر محلول (لیموناد تارتر و بوراته) مطابق کدکس بگیرند طرطیر محلول ۲۰ گرم آب جوش ۹۰۰ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم طرطیر را در آب حل کرده و بعد شربت را بیفزایند و این لیموناد مبرد و ملین و ضد تحرک است از یک پیاله تا سه پیاله بیاشامند و در بعضی نسخه‌ها مقدار طرطیر را ۳۰ گرم می‌نویسند و بعوض شربت عسل استعمال میکنند

معجون گوگرد طرطیری بگیرند گوگرد مصعد و مغسول ۱۰ مسحوق طرطیر ۳۳۳ اسانس لیمو ۱ عسل مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند این معجون مسهل و مبرد و ضد هرپس است و مقدار شربت آن از ۵ تا ۳۰ گرم

گرد سدلیس معمول پلانش بگیرند از یک طرف مسحوق سولفات منیزی ۱۰ گرم و بی کربونات سود ۳ گرم بدقت مخلوط کنند و از طرف دیگر مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم و هر یک از این دو را در کاغذ علیحده به بندند و در وقت استعمال آنها را مخلوط کرده در ۲۵۰ گرم آب سرد حل نمایند و در حین جوش بیاشامند

عصیر نباتی

عصیر نباتی مسهل بگیرند عصیر گاوزبان و کاسنی ۱۲۵ گرم سولفات سود ۱۵ گرم حل کرده صبح ناشتا بیاشامند

مخلوط محلل معمول موتزر بگیرند آب صاف ۲۰۰ گرم طرطرات پتاس ۱۵ گرم عصاره قنطوریون صغیر عصاره جنطیانا مکده ۵ گرم حل کنند و در دفع ورم کبد مزمن و در دم طحال مزمن و استحاله در احشاء بطنی هر دو ساعت فاصله ۱۵ گرم بیاشامند

امولسیون ملحی معمول دسمارس بگیرند امولسیون ۲۵۰ گرم سولفات پتاس ۱۰ گرم حل کنند و در دفع اسکلروتیت در عرض دو روز بیاشامند

صابون بادامی

ملح مرکب شیلتانهام بگیرند سولفات سود سولفات منیزی نمک طعام مکده ۱۰۰ گرم جدا جدا صلابه کرده و مخلوط کنند و ۴۰ گرم این مخلوط را مانند مسهل معمول میدارند

حقنه مسهل بگیرند سولفات سود ۳۰ گرم مغلی خطمی ۵۰۰ گرم حل کرده حقنه نمایند و بعضی اوقات مقدار سولفات را ضعف میکنند

آب گازدار طرطرات سود معمول تروسو بگیرند مسحوق بی کربونات سود ۲ گرم در کاغذ آبی به بندند مسحوق اسید طرطریک ۲ گرم در کاغذ سفید به بندند و در وقت استعمال ابتدا بسته کاغذ سفید را در نصف گیلاس آب سرد حل کنند و بعد بسته کاغذ آبی را افزوده بهم زنند و در حین جوش بنوشند این محلول را مانند مسهل خفیف از ۲ تا ۶ خوراک استعمال مینمایند

صابون بادامی (صابون طبی) مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سود کستیک مایع ۱۰ / ۳۳۳ درجه ۱۰ روغن بادام شیرین ۲۱ مخلوط کرده گاه گاه بهم زنند تا بقوام خمیر نرمی گردد و بعد در قالب بریخته بگذارند کاملاً جامد شود و پس از آنکه جامد شد تقریباً مدت دو ماه بگذارند در مجاورت هوا بماند یعنی بقدری باید در مجاورت هوا باشد که کلیه اجزاء آن ترکیب شوند

صابون طبی مسهل و مدر است و مقدار شربتش از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم و در حقنه از ۲ تا ۱۰ گرم آنرا استعمال میکنند و چون صابون طبی را بشکل شیاف بتراشند و در مقعده داخل کنند گاه در دفع یبوست طبع مؤثر خواهد بود

گرد صابون مطابق کدکس بگیرند صابون طبی سفید مقدار منظور رنده کرده در گرم خانه بخشکانند و بکوبند و از موبیز ابریشمی نمره ۱۰۰ بیرون کنند و این گرد در ساختن بعضی ترکیبات صیدلی و غیره متداول و بکار میرود

حقنه صابون معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند صابون سفید خورد کرده ۱۵ گرم آب داغ ۵۰۰ گرم حل کنند و مانند مسهل در دفع یبوست عامی حقنه نمایند

درس شصت و هشتم — طلا

در طلا

پ طلا (زر) ع ذهب (عقیان) عسجد ت اوروم ی کریسوس فلزیست معروف و رنگ آن زرد و دارای تشعشع فلزی شدیدی و قابلیت ذوبان کمتر از نقره و مس و وزن مخصوص ۱۹/۲۵۷ و در ۳۲ درجه میزان النار وگوود که تقریباً معادل ۱۲۰۰ درجه میزان الحراره متعارفی است ذوب میشود و بلاواسطه با اکسیژن مرکب نمیشود و اکسید نمیگردد ولی بواسطه میتوان آنرا با اکسیژن مرکب نمود و تولید دو یا سه اکسید کرد

متقدمین از دانشمندان مخصوص حکمای اسلام چندان معرفتی بر خواص طلا نداشتند ولی پس از آنکه دانشمندان کیمیا در خیال پیدا کردن اکسیر افتادند و درجه خلوص و دوام این فلز را مشاهده نمودند چنان تصور کردند که هرگاه این فلز را در بدن انسانی داخل نمایند بواسطه آنکه از تمام ادویه خالص‌تر و تواناتر است میتواند بدن را از تمام اخلاط فاسده و همه امراض خلقی و مکتسبی تصفیه نماید و چون حصول این مقصود ملتفت شدند که شرط اثر آن در بدن انحلال آنست ولهذا پس از زحمات زیاد تیزاب سلطانی را اختراع نموده و طلا را در آن حل کرده و با یکی از دهان فرّاره مخلوط نموده استعمال میکردند و در دفع بعضی از امراض فواید نیکو حاصل مینمودند ولی چون نسخه آن مخفی و منحصر به بعضی خانواده‌ها در دست برخی متطببین بود نوعاً اطبا ضد آنان برخواستند و طلا را سم خواندند و اگر بعضی از اطبا طلا را با جیوه ملغمه نموده و یا با بعضی از محصولات زیبقی مخلوط کرده و در دفع کوفت و سایر اخلاط که اثر محصولات زیبقی را در دفع آنها نمیتوان انکار نمود استعمال میکردند غالب دانشمندان عصر این آثار را به جیوه نسبت داده و اثر طلا را انکار مینمودند تا در اواخر کریستین نام از دانشمندان فرانسه و بعضی دیگر از دانشمندان زحمت زیادی کشیده و این فلز نفیس را در عداد عوامل تراپوتیکی داخل کرده و خواص و طریقه استعمال آنرا مکشوف نمودند

در بیان آثار فیزیولوژی و آثار تراپوتیکی طلا

چون محصولات طلا را در داخل استعمال کنند علاوه بر آثار عمومی موجب تحریک و تحریش شدیدی در موضع میگردند ولی اگر آنها را بر روی زبان و با لثه‌ها و یا سطح داخلی گونه‌ها مطول کنند بنحوی که جذب شوند موجب حصول تغییرات چندی در بدن میگردند و ذیلاً این تغییرات را که با تحریش موضعی هیچ جهت ارتباطی ندارند و آثار حتمیه آنها ظاهر میگردد مینگاریم

اولاً اعمال معدی را قوت داده و آنها را منظم میکنند و عمل هضم را سریع کرده و اشتها را زیاد مینمایند و بروز این آثار نه آنست که فقط در اشخاص سالم بود بلکه معده‌هائی را که از اثر امراض طولانی و پرهیز متمادی و مداومت بر عوامل ضد ورم ضعیف شده باشند نیز قوت داده و بر اعمال آنها می افزایند و در زنان زکی الحس هرگاه دوا را ناشتا استعمال کرده باشند ممکن است مورث تحریش معده گردد ولهذا همیشه لازم است که قبل از استعمال دوا قدری شیر و یا ماده لعابی دیگری میل نمایند و یا آنکه بعد از غذا آنرا مطول کنند مرحجه نوعاً از اثر محصولات طلا یبوست عارض میگردد و علاوه بر آثار مذکوره استعمال طلا بطریق مذکور موجب هیجان اعمال بدن میشود و بر تمام اعمال می افزاید علی الخصوص بر اعمال آلات مولده که گاه مورث تحریک و تنبه

آنها گشته و مخصوصاً در هذیان مانند عوامل مقوی تأثیر نموده و گاه موجب حصول نقطه‌های موجع میگردد و از این جهت است که در سوزاک حاد که غالباً با نقطه‌های موجع همراه است استعمال محصولات طلا را منع میکنند و در زنان نیز در آلات مولده تحریک کرده ولی بقدری که در ادرار حیض و ترشح خون از رحم اثر مینماید در شهوت آنان اثر نمیکند و مانند بعض از عوامل قویه مدر حیض محسوب میگردد و همچنین در عرق و بواسیر اثر نموده و ترشح آنرا زیاد مینماید و یکی از دانشمندان ثابت میکند که استعمال طلا مانند جیوه موجب حصول حمی میگردد چنانکه هرگاه مدتی بر استعمال محصولات زیبقی مداومت کنند لثه‌ها متورم شده و حمائی بروز میکند موسوم به حمای زیبقی همچنین اگر همه روزه در مدت دو سه و یا چهار هفته متوالیاً بر استعمال محصولات طلا مداومت نمایند پس از یک زمانی که نوعاً چندان طولانی نیست حمائی عارض میشود که همراهی دارد با بروز عرقهای وافر و ازدیاد ترشح بول و اغلب اوقات ازدیاد ترشح بزاق ولی در حمای طلائی برخلاف حمای زیبقی لثه‌ها و غشاء مخاط دهان متورم نمیشوند و موجع نمیگردند و کثرت ترشح بزاق ارتباطی با تورم آنها ندارد و یکی از دانشمندان میگوید از استعمال کلورور طلا و سودیوم ممکن است عروض بعضی علامات از قبیل احساس حرارت داخلی و صداع و خشکی دهان و حلق و احساس تنگی در صدر و تحریش معده و امعاء و سرعت نبض و حمی و بعضی سوانح دیگر نیز نسبت باستعمال محصولات طلا داده‌اند که ما چندان وقعی بآنها نداده و از ذکر آنها صرف نظر مینمائیم

در هر صورت چون محصولات محلول طلا را بمقدار زیاد استعمال کنند مانند سموم محرقه در بدن تأثیر مینمایند

و در میان محصولات غیر محلول طلا استعمال طلای فلزی و اکسید طلا و ارغوان کاسیوس و سیانور طلا متداول است و از ترکیبات محلول کلورور طلا و بخصوص کلورور طلا و سودیوم را بیشتر استعمال میکنند و این ملح اخیر سهل الاستعمال‌تر و مطمئن الاثرتر است و مداومت بر استعمال این محصولات در دفع اخلاط سفلیسی اعم از آنکه تازه باشند و یا کهنه و خراجی بوده سودمند است و نیز آنها را در دفع بسیاری از امراض سل لنفاتیکی و خنازیر و گواتر و اقسام قوبا مزمن و غیره معمول میدارند و همچنین در دفع امراض مجاری هضم و حبس طمث مستعمل بعضی از اطبا میباشند و در هر وقت کمال احتیاط را در استعمال محصولات طلا باید داشت

در بیان محصولات طلا و نسخ متداوله آنها

طلای فلزی — طلای فلزی: طلای خالص را در طب بشکل گرد استعمال مینمایند و گرد طلا را بدو طریق میسازند

اولاً ورق طلا را با هفت و یا هشت مقابل وزنش سولفات پتاس و یا قند مخلوط کرده و صلابه کنند تا آنکه ذرات طلا چندان محسوس نشود و بعد محصول را در آب گرم حل و یا قند حل شده و طلای مسحوق راسب میگردد

ثانیاً در محلول کلورور طلا بقدری محلول سولفات پروتواکسید آهن بریزند که طلا رد شود و ۲۴ ساعت بگذارند تا آنکه طلا بشکل گرد بسیار نرمی رد میشود و آنرا بواسطه عمل انحراف اخذ کرده و با آب شسته و خشک کرده حفظ نمایند و از این گرد شربتی میسازند موسوم به شربت طلا و همچنین پمادی از آن ترتیب میدهند و اثر گرد طلا در بدن مشکوک است

حب طلا بگیرند گرد طلا ۵ دسی گرم عصاره اشنان ۴ گرم مخلوط کرده ۵۰ حب سازند و مقدار شربت این حبوب از ۱ تا ۱۲ و تا ۱۵ حب است در عرض روز

پوماد گرد طلا بگیرند گرد طلا ۱ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند در قروح سفلیسی مرهم را در فاده نمایند

اکسید طلا

اکسید طلا از ترکیب طلا با اکسیژن دو اکسید حاصل میگردد یکی پروتوکسید دیگری بی اکسید یا پراکسید و پروتوکسید عبارت از گرد سبز است که ترکیبات چندان استحکامی ندارد و بسهولت مبدل به طلای فلزی و پراکسید میگردد و در طب استعمال نمیشود و پراکسید که اسید اوریک نیز نامیده میشود در غرفها طبا باسم اکسید طلا معروف است چون خشک باشد رنگ آن اسمر و اگر مرطوب بود زرد تیره رنگ است و بواسطه اثر نور بسهولت تجزیه میگردد و از این جهت است که در صراحی مخاط از کاغذ سیاه باشد امر باید حفظ نمود و با قلیانیات مرکب میشود ولی با اسیدها ترکیبی حاصل نمیکند و در آب غیر محلول است و آنرا باین طریق مهیا سازند که در محلول کلورور طلا مقداری محلول بی کربونات پتاس افزایند که دیگر جوش نکند و رسوبی که حاصل میشود عبارت است از اکسید طلا

ارغوان کاسیوس

حب اکسید طلا معمول پیرکن بگیرند اکسید طلا ۳ دسی گرم عصاره گادو ۱ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بیاشامند

ارغوان کاسیوس (اکسید قلعی طلا) استانات طلا) ترکیبات خوب معین نشده و همین قدر ثابت کرده اند که دارای طلا و اکسیژن قلع است و بیشتر از دانشمندان آنرا مرکب از پروتوکسید طلا و بی اکسید قلع میدانند

کلورور طلا

کلورور طلا (پرکلورور طلا) (موریات طلا) مطابق کدکس بگیرند براده طلا ۵ اسید ازتیک متعارفی ۴ اسید کلوریدریک ۱/۱۷ درجه ۲۰ آب مقطر ۱۰ اجزاء را در ذوعی مخلوط کنند و در حمام شن برای حرارت دهند تا طلا حل شود و بعد محصول را در کپسول چینی بریزند مجددا در حمام شن حرارت دهند تا زیادی آب و اسید بخار گشته و جزئی از کلور بخار کلوری متصاعد شود و چون محصول سرد شود متبلور گردد و مقدار شربت این ملح از ۲ تا ۵ میلی گرم است و سمی میباشد و امروز کمتر آنرا استعمال میکنند **و بقول کلی** املاح طلا بواسطه نباتات آلی مبدل به طلای فلزی میگردند و طریقه خروج آنها از بدن معین نشده و بعضی از دانشمندان قوت آنها را منکر شده اند و بهر جهة کلورور طلا ملحی است بشدت محلول در آب والکل واتر

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیانیات و عصیرهای نباتی و اسیدها و اقسام قند و پروتوکسید امن و پروتوکسید قلع با کلورور طلا و همچنین با کلورور طلا و سودیوم نباید نمود

کلورور طلا و سودیوم

پوماد کلورور طلا معمول کریستین بگیرند کلورور طلا ۱ پیه حسن لبنه ۵۰ مخلوط کنند و در قروح سفلیسی مرهم در رویا را فاده این پوماد سودمند است

کلورور طلا و سودیوم (موریات طلا و سودیوم) کلورو دواورات سود) مطابق کدکس بگیرند براده طلا ۱۰ اسید ازتیک متعارفی ...

اسید کلوریدریک ۱/۱۷ درجه ۶۰ کلورور سدیوم ۳ آب مقطر ۲ بطریقی که در ساختن کلورور طلا ذکر کردیم عمل کنند و زیادتی اسید را بواسطه حرارت بخار نمایند بر محصول که مایع است بقدر وزنش آب افزایند و بعد کلورور سدیوم را از قدوه بهم زنند و در حمام شن تغلیظ نمایند تا قشر نازکی روی آن ببندد و بعد بگذارند سرد شده تا متبلور گردد و حفظ کنند و مقدار شربت این ملح از ۲ تا ۵ میلی گرم است

گرد موریات طلا و سودیوم معمول کریستین بگیرند الکوپودونا از مغسول بالالکل ۱ دسی گرم موریات طلا و سدیوم ۵ سانتی گرم مطابق معمول گرد سازند و این گرد را آن ۱۵ و بعد ۱۴ و ۱۳ و ۱۲ تا ۶ قسمت مساوی تقسیم نمایند و هر قسمت را در یک بسته بندند و هر روز یکی از این بسته را بر روی زبان و لثه ها مطول کنند و بهترین طریق استعمال کلورور طلا و سودیوم در دفع سفلیس همین طریق است **گرد سیانور طلا** را بهمین نحو ساخته و بهمین طریق استعمال نمایند

شربت کلورور طلا و سودیوم معمول کریستین بگیرند کلورور طلا و سودیوم ۵ سانتی گرم شربت ساده ۲۰۰ گرم ابتدا ملح را در کمی آب مقطر حل کرده و بعد با شربت مخلوط کنند و مقدار شربت آن ۳ قاشق کوچک است در عرض روز

قرص کلورور طلا و سودیوم ایضا معمول کریستین بگیرند کلورور طلا و سودیوم ۲۵ سانتی گرم قند ۳۰ گرم با مقدار کافی لعاب کتیرا ۳۰ قرص سازند و از ۱ تا ۲ عدد در روز استعمال کنند

حب کلورور طلا و سودیوم ایضا معمول کریستین بگیرند کلورور طلا و سودیوم ۲۰ سانتی گرم نشاسته سیب زمینی ۲ دسی گرم صمغ عربی ۵ گرم آب مقطر مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در روز بیاشامند و مریض باید ابتدا حب را با ناخن خورد کرده و بروی لثه ها مالیده و بعد بلعد

محلول کلورور طلا معمول ماتینو بگیرند آب ۱۰۰۰ گرم کلورور طلا کلورور سدیوم مکلس ۱ گرم حل کنند و از ۱ تا ۲ قاشق چای خوری در عرض روز بیاشامند و قروح سفلیسی کهنه که با معالجات متعارفی مقاومت کرده و مداوا نشده باشند بواسطه استعمال این محلول بسهولت میتوان مداوا نمود

پوماد کلورور طلا و سودیوم معمول نیل بگیرند کلورور طلا و سدیوم ۵ دسی گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند این پوماد را بواسطه طریقه تحت جلدی در مداوای خراجی و اقسام خنازیر استعمال میکنند

پوماد دافع نور الژی معمول کادیر بگیرند کلورور طلا و سدیوم ۱ گرم قیروطی جالینوس ۵۰ گرم مخلوط کنند و در ابتدای اقسام نورالژی بروی محل معلول تطول کنند

سیانور طلا

سیانور طلا عبارت از گردی است غیر محلول در آب و آنرا حاصل میکنند از اینکه در محلول کلورور طلا مقداری اسید بود سیانور پتاسیوم افزایند

حب سیانور طلا معمول کریستین بگیرند سیانور طلا ۵ سانتی گرم

عصاره حنظل؟

عصارهٔ جنطیانا ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع حبس طمث از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

حب سیانور طلا معمول بورشر بگیرند سیانور طلا ۵ سانتی گرم عصارهٔ مادرون ۱۳ سانتی گرم مسحوق دیشر خطمی بمقدار کافی ۱۰ حب سازند ابتدا یک و بعد دو تا سه حب در عرض روز بیاشامند و در دفع سفیلیس و خنازیر و حبس طمث مستعمل است

تروسو میگوید اختلاط محصولات طلا با مواد البیه هرچه باشد موجب سرعت فساد آنها میگردد و از این جهت است که استعمال آنها در داخل غالباً محتمل الاثر است و لهذا بعضی از مصنفین فقط آنها را بطور گرد و یا محلول استعمال میکنند

محلول کلورور طلا و امانیاک بگیرند کلورور طلا و امانیاک ۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰۰ گرم الکل ۳۰ درجه ۳۰۰ گرم حل کنند و در دفع حبس طمث و سوء طمث یک قاشق چای خوری صبح ناشتا و یکی عصر بیاشامند

برومور طلا گرانولهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ تا ۱۰ میلی گرم برومور طلا میباشند و آنها را مانند کلورور طلا استعمال مینمایند و در وقتی که برومور دیتاسیوم بی اثر ماند با گرانولهای یک میلی گرمی این برومور و یا محلول آنرا مطابق نسخهٔ ذیل استعمال میکنند

محلول برومور طلا بگیرند برومور طلا برومور سودیوم مکرر ۲۰ سانتی گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم حل کنند و هر قاشق چای خوری این محلول دارای ۲ میلی گرم ملح طلا میباشد

فهرست دهم — طلای سفید و کروم

طلای سفید پلاتین (پلاتینوم) پلاتین مشتق از پلاتینا میباشد که در لغت اسپانیولی بمعنی نقره پست بود) عبارت از فلزی است که در سال ۱۷۴۱ میلادی یکی از دانشمندان موسوم به **وود** کشف نموده در رنگ و شفافت مانند نقره و از نقره قدری تیره تر و برنگ خاکستری مایل ترو بی نهایت قابل انطراق و قابلیت تحمه شدنش قدری کمتر از طلا است و چون کاملاً خالص بود نرم تر از نقره است ولی اگر بمقدار بسیار کم با فلز دیگر مخلوط باشد خیلی سخت تر از آن خواهد بود و از این جهت است صلابت و سختی پلاتین متداول در تجارت زیرا که ۱۰۰ اجزاء آن دارای $\frac{1}{2}$ جزء ایریدیوم و یا پالادیوم است

پلاتین از همهٔ اجسام عالم سنگین تر و وزن مخصوص آن ۲۱/۱۰ است و در حرارت کوره های متداوله ذوب نمیگردد و آنرا بواسطه شعله که از اختلاط اکسیژن و هیدروژن حاصل میشود و یا بواسطه پیل **وولتا** ذوب مینمایند و باعانت حرارت سفید بسیار شدید میتوان پلاتین را مانند آهن نرم کرده و آنرا بر روی هم جوش لحیم نمود و این فلز مانند طلا در تجاورت هوا و سایر مواد تاثیر ناپذیر است و اکسید نمیگردد و نیز مانند آن در تیزاب سلطانی حل میشود و علاوه تیزاب سلطانی فلوئور و بروم آنرا حل میکنند و اسید ارسنیک در پلاتین اثر نمیکند مگر در صورتیکه دارای مقداری نقره باشد و در طب کلورور پلاتین و کلورو پلاتینات سدیوم را استعمال مینمایند آثار ترابوتیکی پلاتین تاکنون بتحقیق ثابت نشده و بعضی از متقدمین دانشمندان معاصر امتحانات چندی

در آثار ترابوتیکی محصولات آن نموده و در دفع سفیلیس آنها را موثر میدانستند ولی دانشمندان پیروان آنان یا بواسطه قلت اثر و یا بواسطه عدم دقت در امتحانات صرف نظر از آنها کرده و در کتب دواسازی این محصولات را بیان ننموده اند و چون این محصولات هنوز مقبول عامه نشده طریق ساختن آنها را بیان نمیکنیم و فقط نسخه های ذیل را که معمول **هوفر** است ذکر مینمائیم

پوسیون پلاتین بگیرند پرکلورور خشک پلاتین ۱۰ سانتی گرم پوسیون صمغی معمول کدکس ۱۲۰ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در مدت ۲۴ ساعت با قاشق کوچک تدریج بنوشند

پومادپلاتین بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم پرکلورور پلاتین ۱ گرم عصارهٔ بلادن ۲ گرم مخلوط کنند و در قروح غیر موحی نطول نمایند

حب پلاتین بگیرند پرکلورور پلاتین ۵ دسی گرم عصارهٔ گایاک ۴ گرم مسحوق اصل السوس بمقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ و ۳ و نیز تا ۴ حب صبح و عصر بیاشامند

پوسیون کلورور پلاتین و سدیوم بگیرند کلورور پلاتین ۳ دسی گرم کلورور سدیوم خالص که کاملاً عاری از املاح پتاس باشد ۵ دسی گرم پوسیون صمغی کدکس ۲۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و با قاشق کوچک در مدت ۲۴ ساعت تدریج بنوشند

زرق کلورو پلاتینات سدیوم بگیرند کلورو پلاتینات سدیوم ۲ گرم مطبوخ کوکا ده ۲۵ گرم حل کرده زرق نمایند

کروم کروموم (در لغت یونانی کروما بمعنی رنگ است و این فلز چون با غالب اجسام ترکیبات متلونه مینماید لهذا آنرا کروم نامیده اند) عبارت از فلزی است قابل اسید شدن و در سال ۱۷۹۷ میلادی **ووکلن** نام ابتداء بحالت اسیدی در سرب قرمز سیبری و بعد بحالت اکسید در اقسام مختلفه زمرد آنرا کشف نموده و مادهٔ ملونهٔ این قسم جواهر همین فلز است و رنگ این فلز در حالت خلوص سفید مایل بخاکستری است و زود شکننده و خیلی بعسرت ذوب میگردد و در حالت اکسید سبز و در حالت اسید قرمز است و چون در اسیدها آنرا حل کنند رنگ سبز الحاصل مینماید و در طب اسید کرمیک و بی کرومات پتاس را مانند عوامل مغیره و تیرخانها و داخلاً در دفع عوارض سیفلیسی استعمال میکنند و بی کرومات پتاس را در هنگام دوم سیفلیس غالباً بکار میبرند و عوارض آنرا اثر این ماده اغلب اوقات بسرعت بر طرف میشوند و یکی از دانشمندان میگوید چون بی کرومات پتاس نه موجب ازدیاد ترشح بزاق میگردد و نه مورث ضعف و بیحالی میشود باین جهت بر محصولات زیبقی ترجیح دارد ولی در دم عنبیه سیفلیسی بدرجه دهان زیبقی در صورتیکه چندان استعداد خلشه باشد علاوه بر اثر زیبق و دفع سیفلیس مانند مصرفات در دفع این دم اثر مینماید در هر صورت هرگاه بی کرومات پتاس و اسید کرمیک را بمقدار زیاد بیاشامند مانند محرفات ضعیفه اثر کرده و موجب تهوع و برودت اطراف میگردند لهذا در استعمال آنها باید مراقبت نمود

بی کرومات پتاس از عواملی است که در دفع سفیلیس اغلب در ذکر استعمال میشود و باید تعیین دوا بعضی نسخه های متداوله را ذکر کرده ام در ذیل درج شد

جمعه خاتم

بعهده

در هفتادم — عشبه و بعضی عوامل مشابه آن

در ترابادین باسم چوبهای معرّق بعضی مواد حتی اعم از چوب و بار و ریشه را ذکر مینمایند که نباتات مختلف الطایفه حاصل میگردند و عبارتند از عشبه و چوب چینی و صاصفراس و فورمبوم ساکرو شیو دو بلدولن و تابو دانه و گایاک و زفت

ما در این کتاب در حروف الف در دواسرو فانتوس زفت و در حرف تا تابو داندی و گایاک را بیان نموده ایم و ما بقی را در این جا ذکر خواهیم کرد و علاوه اقسام لوبلیا و اقسام گواکو و کوندرانگو را نیز در این جا بیان میکنیم و در اخر این در بقول کلی تعریق را ذکر مینمائیم

ریج عشبه سالسپارئیل **اسمیلاکس ساساپاریلا** چندین قسم ریشه را که از نوع **اسمیلاکس** و از طایفه **اسپاراژینه** اند باین اسم موسوم مینمایند و همه انها از نباتات بومی امریک جنوبی میباشند و در تجارت سه قسم عشبه متداول است ۱ عشبه متداولی ۲ عشبه سرخ ۳ عشبه کاراکاسی

عشبه متداولی که عشبه **هوندوراس** نیز نامیده میشود (**هوندوراس** مملکت جمهوری است واقع در امریک مرکزی و پای تخت **کوماپاگوا**) این قسم مانند سایر اقسام از نباتات ثابتی المسکن است (باصطلاح گیاه شناسی ثابتی المسکن هر گیاهی را میگویند که نر آن در یک بته و ماده آن در بته دیگری بوده مانند کنف و نخل) و ساقه آن گره دار و صاحب خارهای چند و برگهای آن بیضی مستطیل و بشکل قلب بی پرز و به نقطه منتهی میشوند دارای گلهای چتری و نوعاً از قبایل در آنها مشاهده میشود و ریشه این گیاه که عبارت از جزو مستعمل در طب بوده لیفی و چندین پا طول دارد و حجم ان قدری باریکتر از قلم تحریر و استوانه و قابل انعطاف و چون ماده خشبی قشر این ریشه که در تحت بشره واقع شده است در حین خشک شدن منقبض میگردد و بشره بحال خود باقی میماند شیارهای چند در سطح ان مشاهده میگردند و بشره این ریشه را که اغلب اوقات از گل سیاه رنگی پوشیده شده اگر پاک کنند خاکستری رنگ خواهد بود و قشر این ریشه سفید و دودی است و در ما بین ان و مغز ریشه که سفید است ماده خشبی و دوایر زردرنگی واقع میباشد

عشبه متداولی تقریباً بوئی ندارد و دارای طعم لعابی تلخی است که بقشر آن نسبت داده شده و جزء مخرج ان نشاسته و موافق قول یکی از دانشمندان این ماده نشاسته بی اثر است

ماده عامل همه اقسام عشبه عبارت از جسمی است خشبی و متبلور بشکل تیغهای شعاعی و بی بو و بی رنگ و طعم ان گزنده و تلخ و کمی محلول در آب و در الکل داغ بیشتر از الکل سرد حل میگردد و در آب کف میکند و یکی از دانشمندان انرا **سالسپارین** و دیگری **اسمیلاسین** و سیومی **پاریگلین** نامیده و علاوه بر ماده مذکور عشبه دارای صمغ و ماده سفری گزنده و تلخ و ماده دهنی و ماده عصاره و مقدار زیادی نشاسته و بالاخره دارای البومین است

عشبه سرخ که عشبه **ژامائیک** نیز نامیده میشود (**ژامائیک** یکی از جزایر **انتیل**

کبیر است متعلق به انگلیس) این ریشه نرم تر از سایر اقسام و شکافتن ان اسانتر از انها و چنانچه در عشبه متداولی گفته گردید از گل پوشیده نشده و بشره ان قرمز نارنجی مخصوصی است اگرچه بعضی اقسام ان خاکستری و سفید رنگ اند و بهترین اقسام عشبه میباشد و در مملکت ما معروف به عشبه مغربی است

عشبه کاراکاسی (**کاراکاس** پای تخت **ونزوئلا** از ممالک امریک جنوبی است) رنگ این ریشه خاکستری تا خرمائی در ظرف خارج فی الجمله سرخ رنگ و اغلب اوقات دارای ریشه های خیلی باریک شبیه بمو میباشد و مغز ان خیلی سفید رنگ قسم از این عشبه است که ریشه های ان بسیار کوتاه و قابل انعطاف اند و بصعوبت شکافته میشوند و نوعاً عشبه کاراکاسی ضعیف الاثرتر از دو قسم دیگر است

بقول کلی عشبه از عوامل محرک ضعیف است و از عوامل معرّق محسوب میباشد و بمقدار زیاد در دفع عوارض ثالثی سیفلیس استعمال میگردد و در این مواقع بیشتر انرا با محصولات زیبقی تجویز میکنند و اثر انها را مضاعف مینماید و بعضی اوقات در دفع روماتیسم و نقرس استعمال میشود و در دفع سرطان از سفوف ۵ الی ۲۰ گرم مسحوق ان در هر روز تجویز کرده اند و میگویند در دفع عوارضی که از افراط در شرب محصولات زیبقی عارض شده باشد استعمال عشبه مفید است و قسمی از عشبه که بومی فرنگستان است و انرا **اسمیلاکس اسپرا** مینامند دارای خواص مذکوره میباشد

گرد عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه مقدار منظور بطور قطعات نازک قطعه قطعه کنند و در گرمخان بخشکانند و نرم بکوبند و از مویبز ابریشمی نمره ۱۲۰ و مویبز موئی نمره ۳۰ بیرون کنند فقط ۱۰۰ جزء ۸۸ جزء گرد بدست اورند و این از عوامل معرّق محسوب میشود

عصارهٔ الکلی عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه نیم کوب کرده ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ عشبه را با الکل تر کرده و در آلت پلاسمان داخل نمایند و در آلت را بسته مدت ۱۲ ساعت بگذارند بمانند بعد ما بقی الکل را بر روی ان بریزند و بواسطه تقطیر الکل را از مصفی اخذ کنند و محصول را اندکی تمام ماده بقوام عصاره نرم تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره که از عوامل ضد سیفلیس و معرّق است ۱ الی ۵ گرم میباشد و انرا بطور حب یا محلول در تیزن معطر گرما استعمال مینمایند

تیزن عشبه مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند عشبه ۵۰ گرم اب صاف مقدار کافی مدت دو ساعت عشبه را تقریباً در ۱۰۰۰ گرم اب بخیسانند بعد بروی اتش گذارند تا جوش اید و همینکه جوش امد از روی اتش برداشته بگذارند مدت دو ساعت بماند بعد صاف روی انرا بواسطه عمل تحرافتر دارند و مقدار این مصفی باید ۱۰۰۰ گرم باشد

چوب چینی (**اسکین** **رادیکس کینا** **اسمیلاکس کینا**) نباتی است متفاوت (متفاوت هر نباتی را میگویند که ساق ان بدون عمود نه ایستد و بر زمین افتد مانند درخت مو) و با عشبه از یک طایفه و در خواص شبیه بان و از محصولات بومی چین و امریک جنوبی و در طب ریشه انرا استعمال میکنند و این ریشه بحجم مشت و خشن و سنگین و گره دار و محکم و خیلی سخت و از قشری املس و قرمز اسمر پوشیده شده و مغز ان رنگین و تیره و بوئی ندارد و طعم ان عفص

چوب چینی در خواص شبیه عشبه است و در همان مواقع استعمال میگردد و انرا بطور تیزن بکار میبرند ولی

بندرت تنها استعمال میشود و همیشه با سایر ریشه‌های معرق از ترکیب میکنند

تیزن چوب چینی بگیرند چوب چینی نرم کرده ۲۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مدت سه ساعت دم کنند و بگذارند سرد شده بواسطه عمل اعتراف صاف و آنرا بر دارند مانند معرقات و عوامل ضد سفیلیس بتدریج بنوشند

صاصفراس لوروس صاصفراس درختی است از طایفه **لوریته** در بومی امریک شمالی و در طب چوب پوست و ریشه این درخت را استعمال میکنند و پوستان قرمز اسمر و به کلفتی یک خط و در سطح آن بعضی قطعات کوچک لبه که خاکستری رنگ اند مشاهده میشوند و سطح خارج آن اسفنجی و سطح داخلش املس و دارای بوی تند و معطری است و طعم آن تند و گزنده و چوب این درخت خاکستری و سبک و دارای رگهای مرکزی و بوی آن مطبوع و تقریبا طعمی ندارد و بواسطه اسید نتریک قرمز میگردد و از این جهت است که از اجلات این چوب مینامند

صاصفراس از عوامل محرکه معرقه است و در خاصیت تعریق قوی تر از چوب چینی و ضعیف تر از عشبه و بواسطه بوی خوشی که دارد مطبوع میباشد و کمتر تنها استعمال میشود و غالبا با گایاک و عشبه و چوب چینی از او مرکب کرده معمول میدارند و دهن فراری از آن اخذ میکنند که مقدار شربتش چند قطره است

تیزن صاصفراس بگیرند چوب صاصفراس از ۳۰ تا ۶۰ گرم آب از ۵۰۰ تا ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نموده بتدریج بنوشند

فودمیوم تناکس عبارت از ریشه یک قسم کاغ است که در استرالی عمل میاید و در خاصیت تعریق بدل عشبه میباشد و مقدار شربتش از گرد آن بطور سفوف از ۱ تا ۴ گرم و ۳۰ گرم این ریشه را در ۲۵۰ گرم آب جوشانده و صاف نموده نیز استعمال میکنند

شودفویل (ورق المغر) لونیسرا کاپریفولیوم نباتی است از طایفه **کاپریفولیاسه** و بومی فرنگستان و در طب مطبوخ برگ آنرا مانند غرغره‌های قابض استعمال میکنند و با گل آن شربت صدری میسازند و در آلمان ساقه‌های این نبات را که **لونیسرا اپیکیوم** مینامند در دفع عوارض بدوی و ثانوی سفیلیس استعمال مینمایند

نادرون (لثگال) دافنه مزرئوم د اولوس کامپستریس درختی است از طایفه **اولماسه** و در طب پوست داخلی درخت نادرون مخروطی را مانند معرقات و مقویات استعمال میکنند و این پوست که بشکل تسمه‌های طویل و باریکی است که آنها را بطور دسته‌های چند لوله کرده اند در بازار باسم قشر نادرون مخروطی نامیده میشود و یکی از دانشمندان **دوریژی** نام این قشر را در مداوای امراض الات تنفسیه بخصوص در صورتیکه در امزجه لمفاتیکی عارض شوند استعمال مینماید و نیز در دفع اکزمای مرکب با امپتیگو و خود امپتیگو علی الخصوص در صورتیکه زمان آنها دور و دوتی که سطح بزرگی را فرا گرفته باشند و با نفخ خمیری جلد همراه بوند چنانکه در اشخاص خنازیری مشاهده میشود از استعمال قشر نادرون مخروطی تمجید مینماید

تیزن نادرون مخروطی معمول دوریژی بگیرند پوست نادرون مخروطی ۳۰ گرم

آب ۱۲۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی بماند و با فشار صاف کنند و با شربت ساده شیرین نموده بتدریج بنوشند

ایضاً معمول بیت بگیرند پوست نادرون مخروطی ۱۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا نصف شود و در دفع اختلالات حنکریه دو تا سه گیلاس بنوشند

تیزن معرق معمول بیرا بگیرند پوست نادرون مخروطی ۸ گرم ریشه پاسانس ۳۰ گرم ۲ نقدری که پس از چند جوش ۱۵۰۰ گرم محصول بدست آید و این تیزن را بمیل و اراده مریض باید شیرین نمود مقدار شربتش از ۱۲۰ تا ۱۵۰ گرم است که در دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

عصاره آبی الکلی نادرون بگیرند قشر داخلی نادرون مخروطی را الکل ۶۰ درجه ۶ قسمت نرم کرده و با قدری الکل آلوده نموده ۱۲ ساعت در آلت پلاسمان بگذارند بماند و بعد ما بقی الکل را بکار برده و بروی تفاله قدری آب بریزند و مصفاها را جمع کرده و در حمام ماریه جهت اخذ الکل تقطیر نمایند و بعد محصول را در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره و حفظ کنند

شربت نادرون مخروطی معمول سوبران مطابق کدکس بگیرند عصاره آبی الکلی نادرون مخروطی ۲ گرم شربت ساده ۹۸۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و ۱۰ گرم این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره است که معادل ۱۲ دسی گرم پوست باشد و مقدار شربت آن در ابتدا یک قاشق آش خوری صبح و یکی عصر و هر دو روز یک قاشق اضافه کنند تا بروزی ۴ قاشق

لوبلیا قسمی از نباتات طایفه **کامپانولاسه** و از جنس **لوبلیاسه** بواسطه **لوبل** نام گیاه شناس معروف که از اهالی **فلاندر** است (**فلاندر** یکی از ایالات شمالی بلژیک میباشد) باسم **لوبلیا** موسوم شده و این قسم شامل چندین نبات میباشد که دو تای از آنها در طب استعمال میگردند یکی لوبلیا انتی سیفیلیتیکا و دیگری لوبلیا انفلاتا

لوبلیا انتی سیفیلیتیکا (لوبلیای ضد سفیلیس) و جیوه نباتی نیز نامیده میشود نباتی است حشیش مانند و دارای تنوع و بوی مخصوصی دارد و بومی جنگلهای امریک شمالی و در فرانسه نیز از زراعت کرده و باسم **کاردینال بلو** موسوم مینمایند و اطبای امریک در مداوای سفیلیس کمال اعتماد را باین دوا دارند ولی دانشمندان فرانسه یک وقتی بجای عشبه از آن خیلی استعمال میکردند و این اوقات متروک شده و یکی از مسافرین دانشمند میگوید اهالی بومی **کانادا** امراض سفیلیسی را بزبانی بواسطه این دوا مداوا مینمایند باین طریق که ۴ تا ۶ عدد ریشه لوبلیا را در آب میجوشانند و مریض بقدر امکان از این جوشانده میاشامد نوعا تا پانزده روز مداوا میشود و قروح سفیلیس را نیز با همین جوشانده رفاده مینمایند

لوبلیا انفلاتا که تنباکوی هندی نیز نامیده میشود این قسم در ممالک متحده امریک در انگلستان مرد بکه بزبان عوام این ممالک گاه اسم نامیده میشود و در فرانسه نیز از زراعت میکنند و این قسم نیز مانند قسم مذکور دارای عصیر شیری شکل حادی است که شرب مقدار زیادی از آن سمیت دارد و در امریک تمام اجزای این نبات را استعمال میکنند و لوبلیا انفلاتای معمول در تجارت بشکل قطعات مکعب طویلی میباشد که بشدت منضغط شده اند و وزن آنها از ۲۵۰ تا ۳۰۰ گرم است و این لوبلیا سبز زرد رنگ و دارای بوئی فی الجمله مهوع و طعمی گزنده و قدری شباهت به تنباکو دارد و بعضی از دانشمندان الکلوئیدی از آن استخراج نموده و **لوبلین**

نام نهاده اند و عبارت از ماده است مایع و زرد دلزج و بودار و فرار و غیر مشتعل و بشدت قلیائی و سبک‌تر از آب
و این الکلوئید در تخم لوبلیا بیشتر وجود دارد تا سایر اجزاء آن

مطبوخ لوبلیا انفلاتا را بمقدار ۵ گرم در دفع اسم و هیجانات عصبانی و اختلالات که با عوارض عسر النفس همراه
باشد اکنون استعمال مینمایند

مغلی لوبلیا سفیلیتیکا معمول سویدیور بگیرند لوبلیا سفیلیتیکا ۱۵
گرم در ۵۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۳۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده موافق میل مریض مصفی را شیرین کند
در دفع سفیلیس ثانوی از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم مدتی جامریض بیاشامانند

تعفین لوبلیا انفلاتا بگیرند لوبلیا انفلاتا الکل ۵۰ درجه ۵ مدت هشت روز بخیسانند
و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و یکی از دانشمندان در دفع اسم از ۲۰ تا ۳۰ قطره این تعفین را در
یک پیاله مطبوخ بابونه مخلوط کرده نیم ساعت به نیم ساعت فاصله استعمال مینماید و انرا خیلی موثر میداند و
ژانل میگوید مقدار شربتهای این تعفین در دفع اسم از ۱ تا ۵ گرم است بطوریکه هر ساعت بساعت
یک قاشق کوچک بیاشامند ولی باید از اثرات مراقبت نمود

گواکو در امریکای مرکزی و امریک جنوبی و هندوستان غربی باسم عام **گواکو** یا **هواکو** چندین
قسم گیاه را که از طایفه **اوپاتوریا** سه اند مینامند و این نباتات کم و بیش نزدیک به شصت عدد میباشند
در خواص مشابه یکدیگراند و از عوامل معرقه محسوب میشوند و اهالی بومی ممالک مذکوره در دفع لسع مار های
سمی و هم در تقدم بحفظ از اثر سم انها عصیر این نباتات را با بوم مخلوط کرده نطول میکنند و نیز ریشه انها را
با عرق کشمش تقطیر کرده و محصول مقطر را نطول مینمایند و جمعی از دانشمندان فرنگ این اثر را که نسبا بانها داده‌است
بطور مشهود ثابت میکنند و نوعا این نباتات از جنس **میکانیا** اریزبوم و ارپستولوکیا
میباشند و جنسی که در حقیقت دارای خاصیت مذکور بود جنس **میکانیا** است که گلهای ان شبیه به
گل ارسکا و مانند ان منشعب اند و تخم یک قسم این نباتات را که برگهای ان شبیه به برگ کنبا است و انرا **اوپاتور**
یوم کانابینوم مینامند هم حوالی مسکو در دفع را استعمال میکنند و قسمی دیگر که موسوم به **اوپا**
توریوم آیاپانا میباشد یکی از بهترین ادویه هاضمه است و عموما مانند چای انرا دم کرده استعمال مینمایند
هر جمعه ۵ گرم از شاخه های گلدار گواکو را در یک پیاله اب جوشیده دم کرده و در دفع لسع مار دسک دیوانه و
نیز در دفع تبهای بروز تب و دو ما تیسم و گربه نطولا و شربا معمول میدارند و هم چنین است **بونست**
که عبارت از **اوپاتوریوم پرفولیاتوم** بود و نیز گواکو را در دفع کولرای اسیائی و سفلیس
استعمال میکنند

تیزن گواکو بگیرند گواکو از ۱۰ تا ۳۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و تیزن سایر اقسام
اوپاتوریوم را نیز بهمین طریق میسازند

تعفین گواکو بگیرند ساقه گواکو ۱ دوم و با عرق کشمش ۵ مطابق معمول تعفین سازند و این تعفین
در مداوای جراحات و قرحه های سفلیسی و غیره قوی الاثر است و نیز این تعفین را با عصیر تازه نبات مخلوط
کرده نطول مینمایند

کوندورانگو

کوندورانگو

کوندورانگو نبات است بومی جمهوری اکواتور و سایر ممالک امریک جنوبی و از طایفه **اسکلپیاده**
در کتب پوست این نبات را که دارای چندین گلیکوزید است بصورت مغلی با عصاره مانند عوامل ضد نوراژی
و ضد روماتیسم و در دفع ورم معده استعمال میکنند و نیز در دفع سرطان ان را تجدید مینمایند مقدار شربت از عصاره
ان ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم و از شراب ان ۳۰ گرم است و نیز ۱۵ گرم این پوست را در ۳۰۰ گرم اب میجوشانند تا ۱۰۰ گرم
باقی ماند و در دفع سرطان معده مغلی ان را استعمال مینمایند

شراب کوندورانگو موافق دستور العمل بوشو بگیرند مسحوق پوست کوندورانگو
۲/۵ جزء مدت ۲ روز در ۱۰ جزء اب سرد بخیسانند و صاف کنند و تفاله را در همان مقدار اب مخلوط کرده و مدت
یک ساعت بروی اتش ملایم بجوشانند و بگذارند سرد شده صاف کنند مجددا تفاله را مدت ۲ روز در ۵ جزء الکل
بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و این مصفای الکلی را جهت اخذ الکل تقطیر کنند و محصول
باقی مانده را با دو مصفای مائی مخلوط نمایند و مخلوط را باعانت حرارت ملایمی بقوام عصاره رب مانند تبخیر کنند
و این محصول عصاره را در ۲/۵ شراب ملاگا حل کرده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند شراب کوندورانگو
تلخ است ولی مطبوع و مرضا بخوبی طعم انرا تحمل میکنند

[illegible]

جوشانده معرق (تیزن معرق) معمول بیمارستانهای پاریس
بگیرند چوب گایاک رنده کرده ۶۰ گرم عشبه ۶۰ گرم ریشه ساسافراس ۱۰ گرم اصل السوس ۲۰ گرم ریشه ماخوذ
کند و مدت یکساعت عشبه گایاک را در مقدار کافی اب بجوشانند و بعد ساسافراس و اصل السوس را افزوده
بگذارند مدت ۲ ساعت دم کشد و بعد صاف کند و بگذارند ته نشین شود و صاف وی انرا بواسطه عمل
انحراف بگذارند و مقدار مصفی باید ۱۰۰۰ گرم باشد و این تیزن را پیاله پیاله در عرض روز بنوشند

جوشانده مرکب عشبه (تیزن فلتز) معمول کدکرو بیمارستانهای پاریس بگیرند عشبه ۶۰ سریشم ماهی ۱۰ مسحوق سولفور طبیعی انتیمون ۸۰ اب صاف ۴۰۰۰
سولفور را در پارچه بپیچند و در ۲۰۰۰ جزء اب بمدت یک ساعت بجوشانند و این اب را دور بریزند و بعد
بسته سولفور را با عشبه و سریشم در ۲۰۰۰ جزء دیگر اب باعانت حرارت ملایمی بجوشانند تا نصف شود و صاف
کرده بگذارند ته نشین گردد و بواسطه عمل انحراف مصفی را بر داشته و در ظرف غیر فلزی حفظ کنند و در دفع
سفلیس و دفع هر پیراز ۱ تا ۲ گیلاس در عرض روز بنوشند

تنبیه ترکیب سولفور طبیعی انتیمون مختلف است گاهی دارای ارسنیک است و گاهی نیست و در صورتیکه
دارای ارسنیک بود بواسطه جوش متمادی در اب یک مقدار اسید ارسنیو تولید شده و در اب حل میگردد
در هر حال مقدار بسیار کم و تغییر پذیری انتیمون بصورت ملحی در اب حل میشود و علی هذا بر تیزن **فلتز**
ازاد و یه است که ترکیب ان بطور معین معلوم نمیشود

شربت عشبه مطابق کدکس بگیرند عشبه پاک کرده و خورد کرده ۱۰ قند

سعید ۲۵

سفید ۲۰ آب مقدار کافی مدت ۱۲ ساعت عشبه را تقریباً با ۵ جزء آب ۸۰ درجه دم کند و صاف کرده تفاله را مجدداً مدت ۱۲ ساعت دیگر نیز در ۵ جزء آب ۸۰ درجه دم نموده و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا بردارند و کم کم این مصفای ثانوی را در ظرفی ریخته و تبخیر نمایند تا آنکه از هر حصه ۱ جزء باقی ماند و بعد با سفیده تخم مرغ تصفیه کرده از پارچه بگذرانند و بعد قند را بیفزایند و شربتی سازند که در حالت جوش ۲۷/۱ درجه نشان دهد و این شربت از عوامل ضد مفصلی و ضد هرپس و ضد سفلیس و ضد خنازیر میباشد و نوعاً از عوامل مصفیه و منضجه دم است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم در

شربت چوب چینی را نیز بهمین طریق ساخته و در همین مواقع و بهمین مقدار استعمال مینمایند

شربت مرکب عشبه مطابق کدکس (شربت کوئیزینیی) شربت معرق) شربت منضج) بگیرند عشبه پاک کرده و خورد کرده ۱۰۰ گل خشک گاوزبان گل سرخ خشک برگ سنا بادیان سبز مکد ۶ آب مقدار کافی قند سفید عسل مکد ۱۰۰۰ ابتدا بروی عشبه بقدر کفایت آب ۸۰ درجه بریزند که روی آنرا بگیرد در همان مقدار آب ۸۰ درجه دم کرده صاف نمایند و مجدداً تفاله را با مساوی آنها مدت ۱۲ ساعت در مقدار کافی آب ۸۰ درجه دم کند و با فشار صاف نمایند و دو مصفای اول را مخلوط کرده و تبخیر نمایند تا یک ربع باقی ماند و بعد مصفای سوم را افزوده و تبخیر نمایند تا از هر حصه وزن آن به ۲۰۰۰ جزء رسد و با سفیده تخم مرغ تصفیه نموده و با پارچه صاف کرده و قند و عسل را بیفزایند و شربتی سازند که در حالت جوش ۲۷/۱ درجه نشان دهد و این شربت ضد سفلیس و معرق و ملین است و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم در

زائل میگوید این شربت چنانا خلاف با **رُب بوئیو و لافکتور** ندارد و بعضی از دانشمندان چهاردسی گرم سوبلیمه را در ۲ گرم الکل حل کرده و با ۵۰۰ گرم این شربت مخلوط مینمایند و در این صورت مقدار شربت آن از ۲ تا ۳ قاشق کوچک است در عرض روز

(بجای ۱) وبعد از آن مدت ۱ ساعت در پتیله بجا گذارند و صاف کنند و تفاله را نیز مدت ۱ ساعت (۲)

شربت صاصفراس مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده ریشه صاصفراس ۱ آب مقطر ۵ قند سفید مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شده و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنرا بردارند و بعد به نسبت ۱۰ آن ۱۸ قند افزوده شربت سازند و حفظ کنند و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است در عرض روز

اِسپس معرق مطابق کدکس بگیرند رنده کرده چوب گایاک ریشه عشبه چوب چینی ریشه صاصفراس مکد ۱ عشبه را از میان شکافته و خورد کنند و چوب چینی را نیز خورد کرده و با رنده شده گایاک مخلوط نمایند و این مواد را چون نباید جوشانید مخلوط کنند ولی صاصفراس را چون نباید جوشانید بلکه باید دم کرد علیحده بگذارند و مقدار شربت این اسپس از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مطبوخ در ۱۰۰۰ گرم آب

اسپس معرق معمول اِسمیت بگیرند عشبه ۳۰ چوب چینی اصل السوس گایاک مکد ۱۰ عشبه را از میان شکافته و خورد کنند و چوب چینی و اصل السوس را نیز خورد کنند و گایاک را رنده نمایند و بدقت تمام مخلوط کنند و ۳۰ گرم این اسپس را در ۱۰۰۰ گرم آب دم کرده صاف نموده متدرجاً بنوشند

اسانس عشبه (جوهر عشبه) بگیرند عشبه ۵۰۰ گرم صاصفراس ۱۰۰ گرم الکل ۵۵ درجه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده در ۶۰ درجه حرارت مدت ۲ روز بخیسانند و صاف کنند و بروی تفاله ۱۰۰۰ گرم آب

جوش دهند بتحریک و بعد بگذارند بماند و صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صاف کنند و ۱۰۰۰ گرم شربت ساده افزوده حفظ نمایند و مقدار شربت این اسانس یک قاشق کوچک است مخلوط با یک پیاله آب سرد

تیزن معرق بگیرند اسپس معرق ۶۰ گرم مدت ۲ ساعت در ۱۰۰۰ گرم آب داغ بخیسانند و صاف کرده ۶۰ گرم شربت مرکب عشبه افزوده متدرجاً بیاشامند

تیزن معرق و ملین بگیرند رنده کرده چوب گایاک ۳۰ گرم عشبه سنا مکد ۱۵ گرم صاصفراس اصل السوس مکد ۸ گرم در مقدار کافی آب جوش دم کنند که ۶۰۰ گرم مصفی بدست آید و این تیزن مخصوص بر مداوای برادران شربتی است (که نمایشه در بیمارستان سنبرهداوای شربتی را)

بوشه ساده بگیرند رنده کرده گایاک عشبه چوب چینی صاصفراس مکد ۸ گرم ریشه فرفیون (توت فرنگی) ۱۶ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول تیزن سازند

بوشه مسهل بگیرند سنا ملح اپسوم (سولفات منیزی) مکد ۱۶ گرم شیرخشت ۶۰ گرم تخم بادیان پیاله بوشه ساده دم کرده صاف نموده بطور مسهل بنوشند

مغلی مرکب عشبه مطابق دواسازی انگلستان بگیرند عشبه ۸۷/۷۰ گرم صاصفراس گایاک اصل السوس مکد ۷/۰۹ گرم مازریون ۳/۸۹ گرم آب مقطر جوش ۸۵۰/۲۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند و ۵۶۷/۰۶ گرم مصفی بدست آورند

ایضاً مطابق دواسازی لندن بگیرند عشبه ۲۵۰ گرم در ۶۰۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و بعد ۵۰ گرم رنده کرده چوب گایاک و ۱۶ گرم خورد کرده پوست گاد و افزوده بگذارند مدت نیم ساعت دم کشد و در آخر صاصفراس خورد کرده اصل السوس خورد کرده مکد ۶۰ گرم بیفزایند و دم کرده صاف نمایند و این جوشانده را در دفع اختلالات سفلیسی در عرض روز چند پیاله تا چهار پیاله بیاشامند

تیزن ضد سفلیس معمول دوپوئیترن بگیرند چوب چینی گایاک عشبه مکد ۱۰ گرم هر یک را جداجدا خورد کرده در ۱۵۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده ۱۲۰ گرم شربت کوئیزینیی بیفزایند و بطور تیزن تدریج بنوشند

تیزن ضد ورم مفاصل معمول کوارن بگیرند عشبه خورد کرده ۱۲۰ گرم سنگ انتیمون پیچیده در پارچه ۲۰۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم بجوشانند تا نصف شود و در حالت جوش بروی ۲۰ گرم اصل السوس منقی و ۶ گرم بادیان سبز بریزند و بگذارند ده دقیقه بماند و صاف کنند و در عرض روز چند پیاله پیاله بیاشامند

تیزن زیتمان نمره ۱ بگیرند عشبه ۴۰۰ گرم مدت ۲۴ ساعت در ۲۴۰۰۰ گرم آب بخیسانند و بعد قند زاج (زاج سفید ۶۰ کنو ۱) ۶۰ گرم کلل ۱۵ گرم شنجرف ۵ گرم افزوده بجوشانند تا یک ثلث باقی ماند و آنوقت بیفزایند برگ سنا ۱۰۰ گرم اصل السوس ۶۰ گرم انیسون رازیانه مکد ۱۵ گرم و بگذارند مدت چند لحظه دم کشد و صاف کنند و حفظ نمایند و در روز ۶۰۰ گرم این تیزن را صبح و عصر بیاشامند

تیزن زیتمان نمره ۲ بگیرند تفاله مغلی فوق و علاوه ۲۰۰ گرم عشبه و در ۹۰۰۰ گرم آب بجوشانند و بیفزایند پوست لیمو هیل دارچینی اصل السوس مکد ۱۰ گرم و پس از آنکه چند لحظه بحالت دم ماند صاف

کند و حفظ نمایند و ۵۰ گرم این محلول را در وسط روز بنوشند و از استعمال این دو تیزن در دفع عوارض مزمن سفیلیس نتیجات زیاد میکنند و یکی از دانشمندان موسوم به **کازناو** تیزنهای مذکور را بهترین دواها در دفع سفیلیس میداند و قبل از شروع باستعمال آنها حب مسهل ذیل را تا یک اشامید بگیرند سقمونیا ۱ دسی گرم گوم گوت ۲۵ میلی گرم صبر زرد ۲ دسی گرم مخلوط کرده یک حب سازند و صبح بیاشامند

تیزن ویناش بگیرند عشبه خورد کرده چوب چینی خورد کرده گایاک رنده کرده مکدام ۶۰ گرم سولفور انتیمون محتوی در پارچه ۶۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده ۱۲ ساعت بخیسانند و بعد بجوشانند تا یک ثلث باقی ماند و در آخر بیفزایند صاصفراس سنامکی ۱۵ گرم و بگذارند یک ساعت بحالت دم بماند و صاف کنند و صاف وی را بواسطه عمل انحراف اخذ نمایند این تیزن را که مسهل و معرق است در عوارض جلدی سفیلیس استعمال میکنند

تیزن ویگارو بگیرند عشبه ۲۰۰ گرم چوب گایاک رنده کرده چوب چینی خورد کرده سولفور انتیمون پیچیده در پارچه زداوند طویل راوند مدحرج جلب بسفایج گردوی تازه خورد کرده که پوست سبزش همراه باشد مکدام ۶۰ گرم همه دواها را در ۶۰۰۰ گرم آب و ۲۰۰۰ گرم شراب سفید بجوشانند تا ۵۰۰۰ گرم باقی ماند و این جوشانده را در حالت جوش بروی ۱۰۰ گرم سنا و ۶۰ گرم صاصفراس خورد کرده و ۶۰ گرم ابرسا و ۶۰ گرم بادیان سبز بریزند و بگذارند چهار ساعت دم کشد و صاف کرده ۶۰ گرم طرطیر مصفی در آن حل کنند و حفظ نمایند و بروی آن نمره ۱ بنویسند و بعد تفاله را در روی تفاله ۱۲۰۰ گرم شراب و ۶۰۰۰ گرم آب ریخته بطریق مذکور عمل نمایند و حفظ کنند و روی آن نمره ۲ بنویسند در عرض روز ۲ تا ۳ گیلاس تیزن نمره ۱ و از ۵ تا ۶ گیلاس تیزن نمره ۲ بیاشامند

تیزن ضد سفیلیس (ربارمود) بگیرند سولفور انتیمون محتوی در پارچه ۶۰ گرم عشبه چوب گایاک پوست شمشاد پوست گاو سرپشم ماهی مکدام ۸ گرم آب ۱۵۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف کنند در دفع سفیلیس مزمن پیاله پیاله بنوشند

تیزن پولینی بگیرند عشبه خورد کرده چوب چینی خورد کرده مسحوق سنگ پونس مکدام ۶۰ گرم سولفور انتیمون ۱۰۰ گرم خشک کرده پوست سبز گردو ۳۵۰ گرم سولفور را در پارچه بسته و با سایر دواها در ۷۰۰۰ گرم آب بجوشانند تا ۳۵۰۰ گرم باقی ماند و صاف کرده بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف برگردانند و حفظ کنند و در اختلالات سفیلیسی و اختلالات جلدی مبهم هر ساعت فاصله نصف گیلاس بنوشند

شربت معرق معمول پکورد بگیرند عشبه خورد کرده گایاک رنده کرده مکدام ۲۵۰ گرم آب صاف ۲۰۰۰ گرم ۲۴ ساعت بخیسانند و بعد با آتش ملایمی بجوشانند تا نصف شود و با فشار صاف کنند و با ۱۰۰۰ گرم قند شربت سازند و از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز بنوشند

شربت ضد سفیلیس معروف به رُب لافکتور مطابق نسخه بوشاردا بگیرند عشبه ۲۰۰۰ گرم برگ سنا ۱۰۰ گرم انیسون دارچینی مکدام ۵۰ گرم رب اقطی ۱۰۰ گرم قند ۴۰۰۰ گرم آب مقدار کافی عشبه قطعه قطعه کرده و نیم کوب کنند و با سنا در آلت دپلاسمان بریزند و با مقدار کافی آب ۶ دفعه عمل را اجری کنند و در درجه حرارت آب دو فن نمایند و مصفی را باعانت حرارت ملایمی تبخیر کنند تا ۲۰۰۰ گرم باقی ماند و بعد رب اقطی را افزوده و با سفیده تخم مرغ تصفیه نموده قند را در مصفی حل نمایند و دارچینی و انیسون را نیم کوب کرده و در پارچه بسته محصول را در حالتی که داغ باشد بروی آن بریزند و بعد

ضبط نمایند و مقدار شربت این رب از ۵ تا ۶ قاشق کوچک است در عرض روز و هر قاشق را با یک گیلاس تیزن مناسبی مخلوط کرده بیاشامند

شربت منقح معمول کرُودُرن بگیرند شربت عشبه ۶۰۰ گرم شربت سنا ۵۰۰ گرم رب اقطی مقدار کافی مطابق معمول مخلوط نمایند و قوام محصول باید خیلی بقاعده باشد و در دفع سفیلیس مزاجی از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم این شربت را بدل رب لافکتور استعمال میکنند

شربت منقح معمول لارُی بگیرند عشبه ۲۰۰۰ گرم میوه خشک اقطی ۱۰۰ گرم چوب گایاک ۵۰ گرم چوب چینی صاصفراس مکدام ۵۰ گرم سنا گل گاوزبان مکدام ۶۰ گرم قند ۱۲۰۰۰ گرم آب مقدار کافی مطابق معمول شربت سازند و حفظ کنند و گاهی در ۵۰ گرم این شربت ۲۵ سانتی گرم عصاره صمغی تریاک و سوبلیمه و کلورید رات امنیاک هم افزایند و این افزایش بسته به تصرف و حکم طبیب است و این شربت را در دفع سفلیس مزاجی استعمال میکنند

سرکه لوبلیا بگیرند لوبلیای نیم کوب کرده ۱۲۵ گرم اسید استیک آبدار مقدار کافی لوبلیا را با ۲۰۰ گرم اسید استیک آبدار آلوده کنند و در آلت دپلاسمان بلوریه داخل نمایند و کم کم بقیه اسید استیک آبدار بقدری بریزند که ۱۰۰۰ گرم محصول بدست آید این سرکه از عوامل ضد اسم است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور پوسیون که با قاشق کوچک متدرجاً بیاشامند

مخلوط ضد اسم معمول گرین بگیرند سُغل پولیگالا (۳۰ در ۱۰۰۰) ۱۰۰ ید دو پتاسیوم ۸ تعفین لوبلیا تعفین کافور تعفین تریاک مکدام ۲۵ مخلوط کنند و در دفع حمله های اسم از ۴ تا ۱۰ گرم این محصول را در پوسیون مخلوط کرده و در ۴ یا ۵ دفعه با قاشق کوچک بیاشامند

انبوبه ضد اسم معمول سنت ژرژ بگیرند برگ خشک بنج ۳ برگ خشک تاتوره ۵ شاخه های گلدار دوفاسیا ۳ آب جوش ۲۰۰ مخلوط کرده بگذارند سرد شود و با فشار آنرا از پارچه بگذرانند و ۳ جزء از نیترات پتاس افزوده حل کنند و صاف نمایند و بر مصفی بیفزایند تعفین بلسان تولو ۲ تعفین لوبلیا انفلاتا ۴ اسانس امنیاک ۲ و بعد ورقهای کاغذ آب خشک کن را در محصول خیسانیده و بیرون آورده خشک کنند و این کاغذها را بطور قطعاتی که ۱۳ میلی متر طول و ۵ میلی متر عرض داشته باشند قطع کنند و این قطعات را مانند انبوبه لوله کرده و باعانت قدری لعاب صمغ بچسبانند در هنگام حمله های اسم یکی از این انبوبه ها را آتش زده دودش را بکشند

در بیان تعریق بقول کلی

حرارت یکی از بهترین عوامل محرکه و معرقه قویه است و در دیدار چینی در ضمن عوامل محرکه شطری از آن بیان کرده ایم و در اینجا میگوئیم در صورتیکه حرارت جو زیاد باشد و هوا گرم گردد بواسطه اندک حرکت و ورزش حالت تعریق عارض شده و شخص عرق فراوانی میکند و اگر چندان حرارتی در هوا موجود نباشد و شخص خود را به حرکات و ریاضات وادارد نیز عرق خواهد کرد چنانکه در حالت مشی سریع و ورزش و دیگر اعمالی که در صدد و انها بکار برند

توت لازم است عرق عارض میشود و هم چنین است عرق و غیر عرق بواسطه استعمال کمادهای گرم خواه خشک باشند و یا مرطوب و حمامهای گرم و پوشاندن بدن از قطیفه های گرم و غیره و عمل صید روترا پی قوی ترین عوامل معرقه است و در سیکنکیا در فصل حی بخواست خدا بیان خواهد شد و نیز آشامیدن اشربه گرم دارای خواص تعریق میباشند

نوعا در حصول تعریق چند قسم از وسایط معرقه را باهم استعمال میکنند مثل آنکه مریض را در قطیفه داغ پیچیده اشربه گرم اعم از آنکه دارای مواد معرقه نباتی و یا معدنی باشند و یا نباشند با چای آشامانند و هم چنین است استعمال این اشربه در حین پاشویه های گرم

در میان مواد نباتی عوامل معرقه اصلی عبارتند از کاک و عشبه و تابو راندی و نیز بعضی نباتات دیگر دارای این خاصیت اند از قبیل گاوزبان و اوتلیک و مریمیه و ندا و ند دی نبی و کونترا یروا و اقسام اسکلپیاس مانند کوندورانگو و استراگولوس و صندل قرمز و حشیشه الجرب و کاسیرو غیره غیره و نیز بعضی از عوامل محرکه منتشره مانند الکل و شراب و چای و استات امانیاک و کربنات آن و انتیمون و غیره از عوامل معرقه میباشند

در باب تعریق شرایط کثیره ذکر کرده اند و شرایط بقراطی را اولین شرایط میدانند زیرا این شرایط که عبارتند از مراکز بحران باشند در امراض بحرانی از قبیل حمیات یومی و حمیات دموی و زکام و ورم حلق و ورم حلقوم و ورم قصبه و ورم شعبات و ذات الریه و ذات الجنب و گریپ و غیره همیشه موجوداند و در ایام مخصوصه به بحران بواسطه استعمال مشروبات گرم و مطبوخات و غیره معرقه که با سایر وسایط توام شوند عرق بسهولت عارض میگردد

در امراض مزمنه از قبیل اوبرنیته و اقسام استسقای موضعی و عمومی استسقای لحمی قلبی و کلیه و استسقای ذقی و استسقای مفصلی و غیره عوامل معرقه را مانند عوامل مستفرغه استعمال میکنند و در بعضی دیگر مانند اختلالات مزمن احشاء و روماتیسم عضلانی و سیاتیک آنها را مانند عوامل مسکنه بکار میبرند و چون عوامل معرقه ترشح جلد را زیاد مینمایند گاهی مانند عوامل مصفیه دم و منقیه بدن تاثیر میکنند و از این جهة است استعمال اینها در سفیلیس و بعضی خارجی و نزف الدم بواسیری و غیره

بهر جهة طبیب باید در استعمال معرقات کثرت تعریق و مدت آن را با اثری که از آن در حالات مریض حاصل میشود مقایسه نماید و اول شرط استعمال معرقات تحمل حالات است یعنی باید حالات را خسته کنند زیرا که اگر خسته شد معرقات را تحمل نیست و جلد باید بر قوت خود باقی باشد و ضعیف و چین دار نشود و در صورت اجرای شرایط از عمل تعریق فواید بسیاری حاصل میگردد و خیلی از امراض خطیره صعب العلاج را بواسطه استعمال معرقات میتوان مداوا نمود

درس هفتادویکم — در عناب و بعضی دیگر از میوه های صدری

در این درس ذکر مینمائیم عناب و انجیر و خرما و مویز را که موسوم به چهار میوه صدری میباشند و سپستان را که نیز ملین و نافع صدر است در این درس بیان میکنیم

عناب

بـ شیلان (عنّاب) فر عنّاب ذ ژوژوب لـ زیزیفوس عبارتست از میوه درخت کوچکی از طایفه **رامنه** و از جنس **زیزیفوس** و این درخت را که خار دار است در جنوب فرنگستان غرس میکنند و در الژری افریقا و بعضی از ایالات ایران و هندوستان بمقدار زیاد عمل می آید و از ادویه است که در قدیم الایام شناخته شده و اطبای اسلام آن را استعمال مینمودند عناب خوبیجم زیتون میباشد و سطح خارج آن قرمز و دارای گوشت نکند رنگ اسفنجی است و طعم آن شیرین و قندی و لعابی و در وسط هسته دارد مستطیل و عظمی و از چوب عناب عصاره مائی اخذ میکنند که دارای ماده عاملی است متبلور و موسوم به **اسید زیزیفیک** و نیز دارای تنن و مقدار کمی قند است و این عصاره در خواص مشابه کاشو میباشد و اعراب خاکستر چوب عناب را با سرکه مخلوط کرده در دفع لسع افعی بروی جراحت منطبق مینمایند

عناب از عوامل ملین و نافع الصدر است و یکی از چهار میوه صدری میباشد و ۵۰ گرم آن را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانده بطور تیزن استعمال مینمایند

تیزن عناب معمول مصنف بگیرند عناب ۱۲ دانه جو مقشر ۲۵ گرم آب مقدار کافی عناب را پارچه پاره کنند با جو مخلوط کرده بجوشانند تا جو شکفته شود و مقدار آب باید بقدری باشد که پس از جوشیدن ۱۰۰۰ گرم تیزن بدست آید و بگذارند ته نشین شده صاف روی آن را بواسطه عمل انحراف بردارند و در حمیات حاده پیاله پیاله بنوشند

انجیر

انجیر ع تین ت فیک لـ فیکوس (فراکتوس) ی زوکرون میوه درختیست از طایفه **اورتیکه** و از محصولات بومی **کاری** (کاری از ممالک قدیم آسیای صغیر است) و از این مملکت درخت انجیر را بفرنگ برده اند و این میوه که لحمی و شیرین و گوارا است از حیثیت حجم و خوبی موافق ملکی که در آنجا عمل می آید و موافق جنس درخت مختلف میباشد و از شاخه های درخت انجیر عصیر شیری خارج میشود که محرق است و در دفع ثبیج آن را استعمال میکنند و در داخل مانند مسهلات تاثیر مینماید و مغلی شاخه ها نورسته درخت انجیر را در دفع اقسام استسقا بکار میبرند و عربها مغلی برگ انجیر را قوام آورده و در دفع درد دندان استعمال میکنند و نیز خاکستر چوب آن را با سرکه مخلوط کرده و جراحت حاصل از لسع افعی را با آن رفاده مینمایند و عصیر شیری درخت انجیر دارای کائوتچو میباشد

در بازار فرنگ سه قسم انجیر خشک بفروش میرسد یکی انجیر زرد که آن را انجیر چرب مینامند و دیگری انجیر سفید و سومی انجیر بنفش که انجیر طبی نیز نامیده میشود و انجیر سیاه که در ممالک ما علاوه بر اقسام مذکوره موجود میباشد گویا در فرنگستان نیست بهر حال دانشمندان فرنگ انجیر بنفش و انجیر چرب را بر قسم دیگر آن ترجیح میدهند و کلیه انجیر خشک را از عوامل ملین صدر و ملین طبع میدانند و مطبوخ آن را بطور مضمضه در دفع اوجاع دهان و ضماد پخته آن را در انضاج دمامیل استعمال مینمایند و یکی از چهار میوه صدری میباشد

قهوه انجیر را که با مشوی انجیر بو داده میسازند در دفع ذات الریه حاد و نزله و برونشیت و سیاه سرفه تجویز میکنند

غرغره جالی بگیرند انجیر زرد ۵۰ گرم مدت ربع ساعت در ۵۰۰ گرم شیر بجوشانند و صاف کرده و موافق میل حریض مصفی را شیرین کنند و در اوقات دوام حلق غرغره نمایند

انجیر اسپانیولی (انجیر بربری) و کلکادهای طهران انرا **انجیر فرنگی** مینامند عبارت است از میوه **کاکتوس اوپونتیا** که در الژری و افریقا خیلی زیاد است و بواسطه خار های بسیاری که دارد اهالی انجا دیوار مزرع صحرائی و باغات خود را از ان قرار میدهند در مدت تابستان عمده غذای اهالی همین میوه است و سربازهای فرانسه که مامور الژری میشوند بسیار از ان میخورند این میوه دارای ماده عامل قابضه است که مورث یبوست میشود و از این جهت است که اهالی الژری انرا در دفع اسهال و دوسنطاریا استعمال میکنند

خرما ع **تمر** ف **دات** ل **پالمولا (داکتیلوس)** ی **داکتولوس (فرینیکس)** عبارت است از میوه نخل که از طائفه **پالمیر (نخیلات)** میباشد دارای چندین قسم است و از محصولات بومی اسیا و بعضی ممالک افریقا است و در جنوب ایران فراوان و خرمای خوبی دارد در فرنگ از تجارت افریقا مخصوص طونس می اورند بحجم ابهام و قدری از ان درازتر و اهلیلجی شکل و دارای قشره نازک و سرخ زرد رنگ و گوشت جامد و طعم شیرین گوارا و هسته عظمی و مستطیل که از یک طرف صاحب شیاری است غائر و از طرف دیگر محدب در دیگر ممالک ما چندین قسم خرما یافت میشود و رطب عبارت از خرمای تازه بود از میوه های گرمسیری مطبوع ایران است

خرما دارای مقدار زیادی قند و نشاسته و ماده لعابدار است و از اغذیه ماکول و گوارا و یکی از چهار میوه نافع الصدر میباشد ۵۰ گرم خرما در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده و صاف نموده مانند تیزن استعمال میکنند

مویز ع **زبیب** ف **رزن سیک** عبارت است از انگور خشک کرده (انگور را در ردیف دار چینی در فصل شراب بیان کرده ام) و یکی از چهار میوه نافع الصدر میباشد و در فرانسه سه قسم مویز متداول است که انها در طب استعمال میکنند اول مویز **کاس** که در جنوب فرانسه عمل میاید دوم مویز **کورنت** که در شهر کورنت عمل میاورند (کورنت یکی از شهرهای یونان است واقع در تنگه کورنت) سیوم مویز **دمشق** که از شام می اورند ولی در ممالک ما چندین قسم مویز معمول است و کلیه از انگور خشک کرده هسته دار دا مویز و بی هسته را کشمش مینامند

چهار میوه نافع الصدر بگیرند خرمای مقی (بی هسته) عناب انجیر خشک مویز مکه ۳۲ مخلوط کرده و در ظرف سربسته محفوظ کنند

تیزن میوه های صدری بگیرند چهار میوه نافع الصدر ۵۰ گرم در مقداری اب بجوشانند که پس از صاف کردن ۱۰۰۰ گرم تیزن بدست اید

سپستان ع **دبق** ف **سبست** ل **سبستینا** عبارت است از میوه خشک کرده درخت **کوردیا سبستینا** از طائفه **بوراژینه** و از محصولات گرمسیری در بلاد فارس و بحرین کثیر الوجود است و این میوه شبیه بالوی کوچکی است سیاه رنگ و شیرین لعابی و فی الجمله ملین و دانشمندان فرنگ این اوقات کمتر انرا استعمال میکنند و بیشتر بجای ان عناب بکار میبرند و در ایران استعمال سپستان در اورام حاده صدر و امعا شایع و متداول است و در جوشانده ها از ۱۰ تا ۳۰ عدد انرا داخل مینمایند و مانند عناب از عوامل ملین و نافع الصدر است

در هفتاد و دوم عنصل و محصولات ان

عنصل

عنصل ع **اسقیل (عنصلان)** ف **پیاز دشتی (پیاز موش)** ت **اسیسل** ل **اسیلا ماریتیما** ی **اسکیلا** گیاهی است بصلی و از طائفه **لیلیاسه** و در سواحل دریای مدیترانه (بحر الروم) و اقیانوس میروید و از نباتاتی است که برگهایش رنگین و دارای شش تقسیم خیلی غائر یا زود ساقط است و صاحب شش الت تذکیر اند که تارهای انها مسطح میباشد و یک پرچه و یک کپسول سه مرتبه دارند و گل عنصل عریان است و با یک برگ کوچک منعطفی که گویا منفصل از ان است همراهی دارد در طب استعمال نمیکنند مگر پیاز انرا و این مخروطی و خیلی حجیم و مرکب است از پرده های مستحکم و بروی هم پیچیده و پرده های اولی سرخ و خشک و نازک و شفاف اند و تقریبا چون عاری از ماده عامل حاد و تلخ عنصل میباشند دور انداخته میشوند و پرده های بیرونی که از قشره سفید و زردی محتوی شیره لعابی ... ولی پرده های متوسط که مستعمل در طب اند بر خلاف حجیم و ثخین میباشند و پوشیده میشوند از قشره سفید و زردی و محتوی عصیر لزجی هستند بی بو ولی خیلی تلخ و تند و چون عنصل را خشک کنند قدری از خواص ان کاسته میشود

در فرنگ عنصل را بیشتر از اسپانیول و جزایر بحر الروم می اورند و دانشمندان فرانسه عنصل سرخ و دانشمندان انگلیس عنصل سفید را که کم قوت تر است استعمال مینمایند و در ایران پیاز عنصل را از بوشهر و بعضی سواحل دریای عمان می اورند

موافق تجربه بعضی از دانشمندان پیاز عنصل دارای مواد ذیل است ماده فرار موسوم به **اسیلیتین** سفر صمغ تنن سیترات اهک ماده قندی ماده دسم و در ۱۰۰ اجزاء عنصل یک جزء اسیلیتین موجود است و عبارت از ماده است سفید و غیر متبلور و طعم ان تند و تلخ و محلول در اب و در الکل و غیر محلول در اتر خالص و در حیوانات قوی الاثر است و ۵ سانتی گرم ان جهة کشتن سگی کافی است

پیاز عنصل از ادویه خیلی قدیم میباشد و **فیثاغورس** یک مجلد کتاب در خواص طبی ان نگاشته و سرکه عنصل از مخترعات او است و **بقراط** داخلا و خارجا انرا استعمال میکرده و **دیسقوریدوس** باسم اسکیل انرا ذکر کرده است بهر حال امروز یکی از عوامل مدره و منفثه قوی الاثر است که استعمال ان شایع و چون بمقدار زیاد ان اشامیده شود مانند سموم محرشه اثر میکند ولی بمقدار کم مدری است نیکو و مطمئن الاثر که در اقسام استسقا و اختلالات طحال مفید و موثر است و مخصوصا در اخراج نفث لزجی که مسدود نمایند شعب قصبه را خیلی موثر است و مادر دیر سیاوشان در ضمن عوامل منفثه بعضی نسخه های انرا بیان نموده ام و جهة ازدیاد ترشح بول بیشتر عنصل را با دژیتال مرکب کرده استعمال مینمایند

گرد عنصل مطابق کدکس بگیرند پرده های متوسط پیاز عنصل بمقدار منظور در گرمخان ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی ابریشمی ۱۲۰ ابگذرانند و در ۱۰۰ جزء ۹۰ جزء گرد بدست اورند و این گرد چون بشدت جاذب الرطوبه است باید پس از ساختن مجددا انرا در گرمخان خشک کرده در محافظه ان دقت نمود و از عوامل مدره میباشد مقدار شربت ان از ۱ تا ۳ دسی گرم است بطور حب

پولپ پیاز عنصل مطابق کدکس بگیرند پیاز عنصل مقدار منظور رنده کرده و از مو بیرون کنند و ضماد این پولپ جهة ازدیاد ترشح بول متداول است

عصاره الکلی عنصل ایضاً مطابق کدکس بگیرند پرده‌های متوسط عنصل ۱ الکل ۶۰ درجه ۴ پرده‌ها را خورد کرده و با ۳ جزء الکل مدت ۶ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و تفاله را که باقی مانده الکل مدت سه روز بخیسانند و نیز با فشار از پارچه گذرانیده صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده و بواسطه تقطیر در حمام ماریه الکل را اخذ کنند و بعد عمل تبخیر را امتداد دهند تا محصول بقوام عصاره نرم رسد و حفظ کنند و این عصاره از عوامل مدره و منفثه است و مقدار شربت آن از ۲ سانتی گرم تا ۱ دسی گرم در روز در عرض مستعمل است

تعفین عنصل مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند پرده‌های متوسط عنصل ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ پرده‌ها را خورد کرده و در الکل مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند در ۱۰۰ اجزاء الکلی که استعمال کرده‌اند ۹۰ جزء تعفین بدست می‌آید و این تعفین که مدر است در داخل از ۱ تا ۵ گرم در ۱۲۵ گرم پوسیون استعمال میگردد و در خارج غالباً آنرا با تعفین دژیتال مخلوط میکنند و از ۱ تا ۲ گرم در زیاد ترنطول می‌نمایند

ایضاً مطابق دواسازی انگلستان بگیرند پرده‌های متوسط عنصل ۱۲۵ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ عنصل را خورد کنند و در الکل [illegible] با الکل بخیسانند و با فشار صاف نمایند و در روی تفاله مجدداً بقدر الکل ۶۰ درجه بریزند که مجموع مصفاها ۱۰۰۰ اجزاء شود و این تعفین را داخلاً و خارجاً بهمان مقدار تعفین کدکس استعمال میکنند

شراب عنصل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند تعفین عنصل ۱ شراب سفید ۱۰۰ مخلوط کنند و از ۵ تا ۱۵ گرم این مخلوط را مانند مدرات استعمال میکنند

ایضاً مطابق کدکس بگیرند پرده‌های متوسط و خشک کرده عنصل ۶ شراب کرناش ۱۰۰ مدت ۶ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این شراب که نیز مدر است از ۲۰ تا ۶۰ گرم

سرکه عنصل مطابق کدکس بگیرند پرده‌های متوسط و خشک کرده عنصل ۱ اسید استیک متبلور ۱ سرکه سفید ۱۰۰ عنصل را نیم کوب کرده و در ظرف بلوری با سایر مخلوط نموده مدت ۸ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند این سرکه منفث و مدر است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ گرم بطور پوسیون

سکنجبین عنصل (سکنجبین عسل عنصل) مطابق کدکس بگیرند سرکه عنصل ۱ عسل سفید ۴ در ظرف چینی یا نقره بپزند تا ۱/۲۶ درجه نشان دهد یا هم وزن عسلی که استعمال کرده‌اند سکنجبین بدست آورند و مقدار شربت این سکنجبین که مدر و منفث است از ۵ تا ۲۰ گرم مخلوط در پوسیون و تیزان

عسل عنصل بگیرند پرده‌های متوسط و خشک کرده عنصل ۱ آب جوش ۱۶ عسل سفید ۱۲

عنصل را در آب جوش دم کنند و صاف نموده عسل را بیفزایند و بقوام شربت بپزند و مقدار شربت این عسل از ۱۰ تا ۴۰ گرم است مخلوط در پوسیون

در بیان نسخه‌هائی که عنصل و دژیتال با بعضی [illegible]

پوسیون ترش مزه عنصل بگیرند [illegible] ۳۰ گرم اسید ازتیک الکلی ۱ گرم سکنجبین عنصل ۱۵ گرم آب جوش ۱۵۰ گرم [illegible] مدت ربع ساعت در آب دم کنند و صاف نموده اسید و سکنجبین را بیفزایند و این پوسیون را که مدر و منفث است با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

حب عنصل معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گرد عنصل ۱ گرم اشق ۲ گرم سکنجبین عنصل مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و مانند عوامل منفثه در نزله مزمن از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بتدریج بنوشند

سکنجبین مدر معمول گوبلر بگیرند تعفین دژیتال عصاره مانی سگل ارگوته مکد ۱۰ گرم اسید گالیک ۵ گرم [illegible] پتاسیوم عرق نعناع گلاسی مکد ۳۰ گرم شربت گیلاس ۴۰۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۵۰ گرم عصاره را در عرق حل کرده و ابتدا شربت و سکنجبین را افزوده و بعد سایرها را مخلوط نمایند و بهم زنند و مقدار شربت این سکنجبین از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مخلوط در تیزن شلغم یا اصل السوس

شربت عنصل و دژیتال معمول دوژرد بگیرند شربت دژیتال ۴ سکنجبین عنصل ۳ مخلوط کنند و در آلبومین اوری از ۵ تا ۶ گرم این مخلوط را در یک گیلاس محلول شوره (۱ در ۱۰۰۰) داخل کرده در عرض روز بنوشند

حب دافع استسقای صدری معمول ویونیترن بگیرند عصاره شده [illegible] گرد عنصل گرد دژیتال مکد ۶۰ سانتی گرم انغوزه ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و مقدار شربت این حبوب که مدر و مسکن قلب اند از ۱ تا ۱۰ عدد است در عرض روز

حب مدر و مسهل معمول بوشاردا بگیرند گرد عنصل گرد دژیتال مسحوق سقمونیا مکد ۱ گرم شربت صمغ مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع استسقاء از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بنوشند

حب مدر معمول برن بگیرند گرد دژیتال ۱ گرم گرد عنصل مسحوق سقمونیا مکد ۵۰ سانتی گرم عصاره میوه عرعر مقدار کافی مطابق معمول ده حب سازند و در استسقای عرضی قلبی که شرابهای مدر اثری نکنند از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بیاشامند

پوسیون مدر معمول ویژد بگیرند عرق کاهو ۶۰ گرم سکنجبین عنصل ۱۰ گرم تعفین دژیتال ۱۰ قطره شربت صمغ ۳۰ گرم مخلوط کنند و در آلبومین اوری و استسقای لحمی عارض در اطفال هر دو ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

شراب معطر عنصل معمول دواسازی تاتاو بگیرند پرده‌های متوسط

حب مرکب عنصل مطابق دواسازی بریتانی بگیرند گرد عنصل ۶ سانتی گرم مسحوق زنجبیل اشق صابون طبی مکید ۴ سانتی گرم شیره شکر ۶ سانتی گرم مطابق معمول ۲ حب سازند جهة ترشح بول از ۲ تا ۴ عدد در روز بیاشامند

پوسیون مدّر معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سکنجبین عنصل ۱۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۳۰ گرم اسید ازتیک الکلی ۲ گرم اب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجا بنوشند

کدکس در این پوسیون بعوض عرق نعناع عرق زوفا استعمال میکند

ایضا پوسیون مدّر بگیرند برگ دژیتال نیم کوب کرده ۵ دسی گرم اب گرم ۱۲۰ گرم مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و صاف کرده بیفزایند سکنجبین عنصل ۲۵ گرم اسیتات پتاس ۴ گرم و با قاشق خوری متدرجا بنوشند

شراب عنصل لودانم دار معمول تیسیر بگیرند شراب سفید ۵۰۰ گرم گرد عنصل ۴ تا ۸ گرم لودانم ۲۰ تا ۳۰ قطره مطابق معمول عمل کنند و در ابتدا روزی یک قاشق خوری کوچک صبح ناشتا یک قاشق دیگر سه ساعت بعد از غذای شب در یک سیکار اب خالص و یا قند دار مخلوط کرده بیاشامند هر گاه معده بخوبی تحمل کند میتوان پس از چند روز بر مقدار دوا افزود و از سه تا چهار قاشق استعمال نمود در روز دوم یا سوم اثر دوا ادرار دیاد ترشح بول ظاهر میگردد

شراب مدّر تلخ معمول کوروزار بگیرند شراب سفید ۴۰۰۰ گرم الکل ۳۰۰ ... پوست لیمو پوست ونتر مکید ۶۰ گرم گرد کنکینا ریشه اسکلپیاد ریشه انژلیک عنصل مکید ۶۰ گرم میوه عرعر بسباسه مکید ۱۰ گرم برگ خشک افسنتین برگ خشک بادرنجبویه مکید ۲۰ گرم دواها را نیم کوب کرده و با شراب و الکل مدت ۲۴ ساعت در حمام شن بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده و با کاغذ کود صاف کنند و مصفی را در صراحیهای کوچک ریخته و در انها را محکم ببندند روزی چهار قاشق کوچک این شراب را در ضعف آلات هضم و استسقا متدرجا بنوشند

شراب مدّر انگلیسی بگیرند مسحوق دارچینی ۱۲ گرم زرنباد ۸ گرم کربنات پتاس ۶ گرم پیه های متوسط و خشک عنصل مسحوق ریوند خورد کرده میوه عرعر مکید ۴۰ گرم شراب سفید و کهنه ۱۰۰۰ گرم مدت ۶ بخیسانند و صاف نمایند و در استسقا از ۳ تا ۴ گیلاس در عرض روز بدفعات بیاشامند

جوشانده مرکب عنصل بگیرند عنصل ۱ گرم میوه عرعر ۵ گرم پولیگالا ۱۰ گرم نیم کوب کرده و در ۵۰۰ گرم اب بجوشانند تا ۲۵۰ گرم باقی ماند و صاف نموده بیفزایند اترنیتریک ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم در دفع البومین اوری جهة ازدیاد ترشح بول هر دو ساعت فاصله یک قاشق کوچک بیاشامند

جوشانده مدّر معمول هوف بگیرند پیه های متوسط عنصل ۲ گرم در مقداری اب بپزند که ۱۵۰ گرم محصول بدست اید و بعد ۸ گرم سنبل الطیب افزوده از روی اتش بردارند و بگذارند سرد شود و صاف کنند و بر مصفی بیفزایند لعاب صمغ عربی ۱۲ گرم مسحوق سفر کانک تغفین تلیانه مکید ۸ گرم لودانم سیدنهم ۲۰ قطره اترنیتریک ۸ قطره شربت پوست نارنج ۳۲ گرم و این مخلوط را مانند پوسیون استعمال نمایند

پوسیون مدّر قوی معمول بیمارستانهای لیون بگیرند مطبوخ

دوده ۱۰۰

عنصل میوه عرعر مکید ۱ اگر زکی ۲ شراب سفید ۶۰ و مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و مقدار شربت این شراب که مدّر است از ۲۰ تا ۶۰ گرم در دو یا سه دفعه

شراب مدّر و مستفرغ صغیر معمول دیبرن بگیرند میوه عرعر ۳۰ ازتات پتاس ۶ شراب سفید ۵۰۰ میوه را نیم کوب کرده مدت ۵ روز در شراب بخیسانند و با فشار صاف کنند و در مصفی ازتات را حل نموده با کاغذ صاف نمایند و از ۵ تا ۲۵ گرم این شراب را جهة ادرار بول در دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

شراب مدّر و مستفرغ کبیر ایضا معمول دیبرن بگیرند جلب پیه های متوسط و خشک کرده عنصل مکید ۸ ازتات پتاس ۱۵ شراب سفید ۱۰۰۰ جلب و عنصل را نیم کوب کرده با ازتات مدت ۲۴ ساعت در شراب بخیسانند و صاف کنند در روز اول سه قاشق خوری کوچک دو ساعت قبل از هر غذا بیاشامند و در روز دوم ۴ قاشق و همچنین هر روز سه قاشق اضافه کنند و در این بین باید از عده دفعات تخلیه و حالت مجاری هضم مراقبت نمایند که اولا عرض این دفعات منظم بود ثانیا در عرض روز از هفت تا هشت مرتبه تجاوز نکند

شراب مرکب دژیتال معمول هوتیل دیو مطابق نسخه تروسو بگیرند شراب سفید ۱۸۰۰ الکل ۲۰۰ درجه ۲۰۰ برگ خشک دژیتال ۱۰ پیه های متوسط عنصل ۱۰ میوه عرعر ۵۰ استات پتاس خشک ۱۰۰ مواد نباتی را نیم کوب کرده و با شراب در ظرف در بسته بخیسانند و الکل را بیفزایند و تا مدت ۱۵ روز گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار صاف کرده و استات را بر مصفی افزوده با کاغذ صاف نمایند و نسخه این شراب مطابق اراء معلمین مختلف است بهر جهة مقدار شربت ان از ۱۵ تا ۶۰ گرم است که در چندین دفعه اشامیده شود

شراب مرکب عنصل (شراب مدّر تلخ معمول شریته) مطابق کدکس بگیرند ریشه اسکلپیاد ریشه انژلیک پیه های متوسط و خشک کرده عنصل مکید ۳۰ پوست کنکینای خاکستری پوست ونتر مکید ۱۲ برگ افسنتین برگ بادرنجبویه مکید ۶ میوه عرعر بسباسه مکید ۳۰ پوست تازه لیمو ۶ الکل ۶۰ درجه ۶۰ شراب سفید ۵۰۰ دواها را نیم کوب کنند و مدت ۶ روز در شراب و الکل بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این شراب که مدّر است از ۱۰ تا ۶۰ گرم است که در چندین دفعه استعمال شود

شراب مرکب عنصل معمول فولر بگیرند پوست قطی پوست ونتر پیه های متوسط عنصل مکید ۳۰ ریشه راسن ۱۵ ریشه ایرسا ریشه خربق ریشه جلب مکید ۴ غاریقون سفید برگ سنا مکید ۲ شراب سفید ۱۰۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مانند مدّرات از ۲۰ تا ۶۰ گرم این شراب را در دو یا سه دفعه در عرض روز بیاشامند

سفوف مدّر معمول او زیاندر بگیرند پیه های متوسط عنصل ۱ گرم برگ دژیتال ۵۰ سانتی گرم طرطیر مصفی ۲۰ گرم مطابق معمول در ۱۰ بسته مساوی ببندند و در روزی سه بسته را در سه دفعه سفوف نمایند

جعبه

دفوده ١٥٠ گرم سکنجبین عنصل و ٣٠ گرم تعفین دژیتال ٢٠ قطره مخلوط کنند و در عرض دو روز در دو یا سه دفعه بنوشند

پوسیون مدّر معمول گریسان بگیرند شربت مادچوبه سکنجبین عنصل مکدّ ٤٠ گرم نیترات پتاس ٥ دسی گرم جوشانده مرغ ١٠٠ گرم مخلوط کرده ساعت بساعت یك قاشق کوچك بنوشند

پوسیون تروزان بگیرند الکسیرتش هالر ١٠ گرم آب ١٨٠ گرم سکنجبین عنصل ٥ گرم مخلوط کنند در دفع استسقائی که ابتدای بروز آن از آلات تنفس باشد هر دو ساعت فاصله یك قاشق خوری کوچك بیاشامند

الکسیرتش هالر بگیرند اسید سولفوریك ٤ درجه الکل خالص مکدّ یك جزء مخلوط کنند و از ٢ تا ٥ گرم این الکسیر را در یك گیلاس شربت قند مخلوط کرده با قاشق کوچك متدرّجا بنوشند

سفوف مدّر معمول سیزلکی بگیرند گرد دژیتال گرد عنصل مکدّ ١ گرم اولئوساکروم ع ع ١١ گرم مطابق معمول در ٢٠ نسبت مساوی بر بندند در استسقای پسیو هر ساعت فاصله یك بستر سفوف نمایند

شربت مرکب عنصل مطابق دواسازی انگلستان بگیرند عنصل پولیگالا مکدّ ٣٠ گرم طرطر استیبیه ٢٥ دسی گرم آب ١٢٥٠ گرم قند ١٧٥٠ گرم مطابق معمول شربت سازند و این شربت را گاهی نیز معمول است و مقدار شربت از ٥ تا ١٠ گرم

حب مدّر بگیرند گرد عنصل ١ گرم گرد دژیتال کلمل مکدّ ٥ دسی گرم با شربت صمغ ٢٠ حب سازند و از ٢ تا ٤ حب در عرض روز بیاشامند

حبّ عنصل معمول پارمنتیر بگیرند صابون طبی ١٠ گرم اشق شوره گرد عنصل سرشت سادة مکدّ ٥ گرم مطابق معمول حبّهای ٢ دسی گرمی سازند و از ٢ تا ٤ حب مانند مدّرات استعمال کنند

حب دژیتالین و عنصل و سقمونیا بگیرند دژیتالین **هومول** ٥ سانتی گرم گرد عنصل ٥ گرم سقمونیای حلب که خاکستری و سبك و شکننده و شیرین و معطّر بوده ٥ گرم دواها را داخل هم نموده و مدتی صلایه کنند تا بدقت مخلوط شوند و با مقدار کافی شربت صمغ خمیر نمایند و بصد حب تقسیم کنند و آنها را مفضض نمایند و در استسقائی که مرتبط با امراض قلب و با اختلالی در عمل دوران بود ابتدا دو حب و بعد ٤ و ٥ تا ٦ حب در عرض روز استعمال کنند

حب مدّر معمول رولاند بگیرند عصاره ثابوراندی عصاره عنصل سقر جلب سقر سقمونیا مکدّ ٥ گرم مطابق معمول ١٠٠ حب سازند و مدت ٤ تا ٥ روز از ٤ تا ٥ حب در عرض روز بنوشند

حب دیویترن مطابق نسخه بوشاردا بگیرند عنصل دژیتال دغوائی انغوزه عصاره شدابی مکدّ ٥ گرم مطابق معمول صد حب سازند و این حبوب در استسقای صدری که با اسم و طپش قلب همراه بود قوی الاثر اند و مقدار شربتا نهاد و حب صبح و دو حب عصر

حب عنصل و دژیتال حدیدی معمول شومل بگیرند گرد

عنصل گرد

عنصل گرد دژیتال مکدّ ٢ گرم براده آهن ٤ گرم چهل حب سازند و در البومینوری مرکب با کلوروفنا ٢ تا ٤ حب در روز بیاشامند

حقنه مدّر بگیرند دژیتال عنصل مکدّ ٢ گرم مدت ٥ دقیقه در مقدار کافی آب بجوشانند و صاف کرده بیفزایند لودانم دو سوم ٤ قطره و حقنه نمایند

ضماد مدّر بگیرند پیاز عنصل ١٠٠ گرم شوره ١٠ گرم ضماد ساخته و بر روی شکم منطبق نمایند

نطول مدّر بگیرند تعفین عنصل تعفین دژیتال مکدّ ٥٠ گرم مخلوط کرده در دفع استسقا بر روی شکم و پایان نطول نمایند و در بیمارستانهای پاریس بجای تعفین عنصل شرابهای آنرا استعمال میکنند

نطول محلّل معمول بکر بگیرند الکل کافوری الکولاتورع مکدّ ١٠٠ گرم سرکه عنصل ٥٠ گرم مخلوط کنند و در دفع تومورهای خونیری که در سر اطفال تازه زائیده شده بروز میکند روزی سه تا چهار دفعه پارچه را با این مخلوط آلوده کرده بر روی آنها منطبق سازند لکن باید مخلوط نیم گرم باشد

نطول مدّر معمول گیبر بگیرند تعفین عنصل تعفین دژیتال تعفین پیاز کلشیك مکدّ ١٢ ذبت کافوری ٤٠ امانیاك مایع ٥ مخلوط کرده نطول نمایند

نطول مدّر دیگر بگیرند گرد عنصل ٥ گرم عصیر معده گوساله ٥٠ گرم مخلوط کرده بر روی تهیگاهها نطول نمایند

نطول مدّر معمول شوبار بگیرند برگ دژیتال ١٠ گرم آب جوش ٥٠ گرم مخلوط نموده بگذارند سرد شود و صاف کرده بیفزایند اسانس تربانتین ٣٠ گرم عصاره عنصل ٥ گرم زرده تخم مرغ ٢ دانه در دفع استسقا بر روی قسمت تحت معده شکم و سطح داخلی رانها نطول کنند

اونگان مدّر بگیرند گرد عنصل ٢ گرم اونگان زیبقی ٥ گرم مخلوط کرده بر روی تهیگاهها تمریخ نمایند

ذرور دژیتال و کافور معمول شابرلی بگیرند گرد دژیتال ٥ گرم کافور مسحوق ٣ گرم نشاسته مسحوق ٣٠ گرم مخلوط کنند و در دفع تهیج ناقهین استعمال این ذرور مؤثر است

گرد کشنده موش معمول الوسیمنی بگیرند گرد عنصل ٥ گرم دوده ٢٥ گرم پنیر بودار و با کوکو مخلوط کنند و این مخلوط بر روی موشها را میکشد

حرف غ

در هفتاد و سوم — اقسام غارچ

غارچ (سماروغ) فطر شامپینیون فونژی موکرتس یك سلسله از نباتات عدیم الفلقه و مخفی اللقاح را (در گیاه شناسی تمام نباتات برّی و بحری و بستانی و جبلی و غیره را بدو قسمت بزرگ تقسیم مینمایند عدیم الفلقه و وحید الفلقه و ذات الفلقتین و در بیشتر نباتات آلات توالد واضح و آشکار اند و در بعضی پنهان و مخفی و قسم اخیر را مخفی اللقاح مینامند) که از حیثیت شکل و آلات تام اختلاف کلّی دارند باین اسم موسوم مینمایند و این نباتات که برّی و متغیر اند بشکل طور و خیطی و یا حجیم و لحمی و یا قشری و صلب میباشند و بی رنگ و سفید و یا سیاه و یا بنفش و یا خرمائی و یا اسمر و یا زیتونی و یا نارنجی و یا سرخ اند و بعضی از آنها

عارتند

عبارتند از یک سلول نسبةً کوچک اعم از آنکه این سلول منفرد بوده و یا چند سلول دیگر در پهلوی آن مجتمع شده و یا آنکه سلولهای زیادی بهم متصل گشته و تولید خیطهای چندی کند و در این صورت اجزا غالب اوقات با یک میسلیومی همراه است یعنی خیطهای حاصل از یک سلول ممتد شده و منشعب گشته (لفظ سلول مشتق از سلولا لاتینی است که مصغر سلا بوده و سلا بمعنی حجره و جوف کوچک است) و بعضی دیگر عبارتند از اجسام کروی دارای سطوح نامنظم و مخروطی و نامتعین لحمی و یا قشری و حرکت نداده و گاهی که نوعاً محدب است و در سطح تحتانی آن قطعات عمودی شعاعی و لوله‌ها و فرجه‌های چندی میباشند و یا آنکه از میان مرکزی و یا طرفی و در حوالی اساس این دم به غشاء دایره موجود است که ممتد میشود تا به محیط کلاه و در اینجا مثل آنکه پاره شده باشد منتهی میگردد و در اطراف دم مثل حلقه‌ای است در شمار این قسم اجزاء را کرده است حلقه نامند و این اقسام اخیره غارچ اغلب اوقات قبل از نمو شان پوشیده میباشند در یک کیسه کامل و یا غیر کاملی که آنرا ولوا میگویند

آلات توالد عموم غارچها را اسپور میدانند و نوعاً بشکل غبار بسیار نرمی هستند و تخم آنها گاه برهنه و عریان و گاه محتوی در کپسول کوچکی است غشائی شکل و گاهی این تخمها با هم متحد شده و غشائی متشکل مینمایند که سطح غارچ را فرا میگیرد

در بیان اجناس غارچ

اجناس غارچ

عموماً غارچها را به پنج جنس تقسیم میکنند ۱ جنس **ارتروسپوره** دارای یک سلول است اعم از آنکه آزاد بوده و یا با سلولهای دیگر مخلوط باشد و یا صاحب یک جیب کوچک و یا چندین جیب کوچک است که مانند تسبیح بهم متصل شده اند از قبیل آکوریون (آکوریون عبارت از غارچهائی است که در مرض کچلی مشاهده میگردند) **۲ تریکوسپوره** این جنس متشکل میباشد از سلولهای خیطی شکلی که سر شان بهم متصل گشته است و تخمهای این جنس عریان و منفرد و یا در نقطه خیطها و یا شعبه‌های آنها مجتمع شده اند از قبیل موسکاردین و غیره (موسکاردین عبارت از مرض مسری است در کرم ابریشم و سایر انسکتها و یکی از دانشمندان موسوم به **باسی** این مرض را کشف نمود) **۳ کلینوسپوره** این جنس صلب قشری و یا لحمی میباشد و آلات مولده آن عریان و لحمی و یا قرنی و غالباً اند از قبیل ارگوی شکل و پوکسینی (پوکسینی یک قسم غارچی است که در نباتات طایفه گرامینه و طایفه کوئنولولاسه عارض میشود) **۴ تکاسپوره** این جنس صلب و قشری و یا لحمی است و تخمهای آن یا در سطح محل اجتماع و یا در تخمدان واقع شده اند و در هر صورت محتوی در کپسول غشائی شکل میباشند مانند میلان **۵ بازیدیوسپوره** این جنس قشری و صلب یا لحمی است و تخمهای آن در روی بازید و در سطح محل اجتماع و یا در تخمدان واقع شده اند (بازید عبارت از جسم کوچکی است برآمده که در سطح محل اجتماع تخمهای غارچ واقع شده و اغلب اوقات نقطه دارای یک سلولی است مدور و یا بیضی و یا مستطیل که در دو سر یک یا چندین نقطه مخروطی واقع است و در انتهای آنها تخمی مخروطی شکل که آزاد و عریان است نمو میکند) و این جنس شامل میشود اقسام غاریقون (حم در غاریقون را) و بوله و اوروتر و غیره را و اقسام غارچهای ماکول را که از این جنس اند بعداً مینگاریم

در بیان اقسام غارچهای ماکول و سمی

بوله یک نوع از غارچهای بازیدیوسپوره را باین اسم موسوم مینمایند و صفت ممیزه این نوع است که محل اجتماع تخمها لحمی و دارای لوله‌های متوازی و متمایز و مشخص میباشد و **بوله ماکول** یا **بولتوس ادولیس** که **سپ اوردینر** نیز نامیده میشود کلاه آن حرمائی رنگ و لوله‌های آن طویل و زرد رنگ و گوشت آن ابتدا با خره و بعد و زرد میگردد و دم آن در قاعده اش کمی ماس کرده و دارای چند رگی است که مشبک اند و قسمی دیگر از بوله ماکول است که **بوله برنجی** (**سپ سیاه**) نامیده میشود و کلاه این قسم قهوه‌ای رنجی قشنگی است و دم آن بزرگ و منتفخ و دارای برآمدگیهای کوچک قرمزی و گوشت آن سفید لیکن چون مجاور هوا شود کمی قرمز میگردد و باید از **بوله کبود** که سمی میباشد احتراز کرد و گوشت این قسم در مجاورت هوا آبی رنگ میشود

اورونژ (**امانیت نارنجی**) یا **امانیتا اورانتیاکا** یا **امانیتوس** (در زبان یونانی **امانوس** اسم کوهی است در **سیلیسی** که در آنجا این قسم غارچ فراوان میروید و سیلیسی اسم قدیم مملکتی است در آسیای صغیر که امروز معروف به **آدانا** میباشد) عبارت است از یک نوع غارچ ماکول از جنس بازیدیوسپوره و صفت ممیزه آن این است که دارای کلاهی است خیلی جذب و رنگ آن زرد نارنجی قشنگ و مخطط و عرض آن از ده تا پانزده سانتیمتر و دم آن اش استوانه و مصمت و زرد و دارای گردن بندی است غشائی و پائین افتاده و نیز برگهائی دارد غیر متساوی و ضخیم و زرد و این نوع غارچ در اول که نمو میکند کاملاً محاط شده است از ولوای سفید و بشکل تخم مرغ میباشد ولی این ولوا بزودی شکافته شده و جزء فوقانیش به چندین قطعه منقسم میگردد و کلاه و دم آن بسرعت نمو میکند

یک قسم از اورونژ است که آنرا **اورونژ غلط** یا **امانیتا موسکاریا** یا **آگاریکوس پسدو اورانتیاکوس**) مینامند و چون این قسم خیلی سمی است لازم است که با اورونژ حقیقی مشتبه نشود و مشابهتش با آن در هیکل و رنگ است ولی ولوای اورونژ غلط غیر کامل و مانند اورونژ حقیقی کامل نیست و کلاه آن دارای خالهای زرد رنگ بیقاعده است و دم آن و قطعات آن سفید اند و مانند اورونژ حقیقی هیچوقت زرد نمیباشند و ماده سمی این قسم غارچ را که ماده‌ای است متبلور و بواسطه یکی از دانشمندان موسوم به **بودیر** کشف شده **بولوزین** مینامند

بقول کلی بواسطه تجربه در غارچهای جنس بازیدیوسپوره وجود مقدار زیادی مواد البیه از قبیل ثابت شده و نیز ماده سلولی در آنها یافته اند موسوم به **فونژین** و چنانچه ذکر کردیم ماده سمی و مفسد آنرا **بولوزین** نامیده اند و علامتی که بتوان بواسطه آن غارچهای سمی را از غارچهای ماکول تمیز داد هنوز بدست نیامده و چنین میگویند که علم دارای علامت حتمی و مطلقی نیست که بواسطه آن بتوان حد معین و محدودی در مابین غارچهای ماکول و غارچهای سمی قرار داد و نوعاً باید استعمال کرد هر غارچی را که دارای بوی متنی باشد و طعم آن گزنده و تلخ و یا ترش و گوشت آن قشری و صلب و خشک و یا لینی و آبدار بود و چون

[illegible]

از آب بشکند و رنگش تغییر کند و میگویند هرگاه غارچی را که مشکوک بود چون مدت ربع ساعت و زیادتر در آب بجوشانند ممکن است ماده سمی آن بر طرف گردد و نیز چون غارچ را در سرکه و الکل و آب نمک و محلول قلیائی بخیسانند ماده سمی آن در این مایعات کاملاً حل میشود و غارچ بی ضرر میگردد و در شمال فرنگستان که غارچ را در آب نمک حفظ میکنند بدون استثنی همه اقسام آن را بکار میبرند در هر ۵۰۰ گرم غارچ قطعه قطعه کرده هزار گرم آب استعمال مینمایند که دارای ۳ و یا سه قاشق سرکه و یا دو قاشق نمک طعام بود و نیز میتوان مدت ۲ ساعت کامل غارچ را در آب خالص خیسانیده و بعد با آب زیاد شسته و پس از شسته شود دو مرتبه در آب سرد داخل نموده بجوش آورده و بعد از نیم ساعت جوش از آب بیرون آورده گذاشته تا زیادتی آب بخار شود و در این صورت غارچ را از هر قسمی که باشد میتوان مانند غذا استعمال کرد و واضح است که باید آبهای غساله را دور ریخت و از استعمال آنها اجتناب نمود زیرا در صورتی که غارچ سمی بود ممکن است دارای ماده سمی باشند

دانشمندان فرنگ غارچ را بطور دوا استعمال نمیکنند و در تراپوتیک اسمی از آن مذکور نیست ولی مردم ایران غارچ ماکول را خشک کرده و نرم سائیده و روزی ۱۵ گرم از این مسحوق را با ۲ گرم مسحوق تخم گشنیز مخلوط نموده در دفع حبات سفوف مینمایند و از عواملی است که در دفع حبات قوی الاثر و در دفع سایر اقسام دیدان بی اثر و غیر مستعمل است

در بیان تسمم بواسطه غارچهای سمی

از اثر خوردن غارچهای سمی علامات ذیل بروز میکند حالت هیجان و مستی و دوار ظاهر گشته و حالت نعاس و تمایل بروز مینماید و تنفس سریع شده و ضربانات قلب غیر منتظم و حالت سنکوپ عارض میشود و عمل ابصار مختل و هذیان و حدادت و با خستگی و رنگ و عرقهای سرد ظاهر میگردند و غارچهائی که بیشتر موجب تسمم میشوند عبارتند از بولو **کبود (بولر ردی) را اورونژ شوکرانی (امانیت بصلی) را اورونژ غلط و غاریقون مبالغ و غاریقون قاتل و غاریقون کاوی و غاریقون تلخ و غاریقون محرق**

علاج — باید بدوا بسرعت امتیک و بعد روغن کرچک و یا امنوکا را تیک استعمال نمود تا هرچه از ماده سمی در معده و امعا باقی مانده است دفع گردد و بعد مطبوخ غلیظ قهوه و چند قطره اترسولفوریک یا شامید و یا پوسیون ذیل را که معمول **ژانل** است هر نیم ساعت فاصله یک قاشق استعمال کرد بگیرند پوسیون صمغی ۱۳۰ گرم روغن بادام شیرین اترسولفوریک مکی ۱۰ گرم مخلوط کنند و عموماً از استعمال اترسولفوریک بمقدار زیاد اثرهای نیکو ظاهر میشود و از استعمال تانن نیز نتیجه میگیرند اعم از آنکه ۲ گرم از آن بطور خالص معمول دارند یا مرکب با کتی بود و یا صابون و نیز محلول یدور پتاسیوم یدوره (ردتر تالک و اکونیت را) و شراب الکلی گرم و از ۲ تا ۵ گرم تعفین دارچینی مستعمل و سودمند است و اگرچه بعضی از مصنفین مشهور بات ترشح خصوص آب سرکه دارد را جهة خنثی کردن ماده سمی تجویز میکند ولی بعقیده بسیاری از مصنفین باید از استعمال آنها اجتناب نمود زیرا که ماده سمی را حل کرده و بر اثر سمیت آن میافزایند

تنبیه مشهور است که هرگاه قاشق نقره را در آب جوشی که غارچ را در آن می جوشانند فرو برند اگر سیاه نشد

غارچ جن

غارچ خوب و ماکول است و اگر سیاه گردید در دی سمی این مسئله بکلی بی اصل است زیرا که همه روزه مشاهده میشود که در جوشانده غارچهای بسیار سمی قاشق نقره را فرو میبرند و اصلاً سیاه نمیگردد

در هفتاد و چهارم — اقسام غاریقون و بعضی عوامل مسهله

پ **غاریقون** ن **آگاریک** ل **آگاریکوم** ی **آگاریکون** سه قسم نبات محفی اللقاح را که از طایفه غارچ میباشند در قرابادین باین اسم ذکر مینمایند

آغاریقون سفید (غاریقون طبی) غاریقون مسهل) ن **پولیپور (بوله د ملز)** ل **پولیپوروس او فیسینالیس بولیتوس لاریسیس**

یک قسم غارچی است که در روی درخت ملز زندگی میکند (ملز درخت تشکی است از طایفه مخروطی و یک قسم تربانتین را از آن اخذ میکنند **ر** دو ترنانتین را) و آنچه در دواسازی متداول است عاری از قشر میباشد و بشکل قطعاتی است بزرگ شبیه به و بزرگتر و غیر منظم الشکل و رنگ آنها سفید مایل بزردی و نسجشان اسفنجی و بی بو و طعمشان در ابتدا تفه و بعد تلخ و تند و حموضی میگردد و موافق تجزیه یکی از دانشمندان ۱۰۰ جزء غاریقون سفید دارای ۳۲ جزء سقز مخصوص ۲ جزء ماده عصاره تلخ و ۶ جزء فونژین است و خواص مسهله آن را نسبت به ماده سقزی میدهند

غاریقون سفید اگرچه از مسهلات در ستیک قوی است ولی امروز کمتر آن را بطور مسهل استعمال میکنند و بیشتر در دفع عرقهای لیلی مسلولین و دفع ترشح شیر استعمال میگردد و در این دو موقع گرد آن را بمقدار ۲ تا ۳ دسی گرم شب در هنگام خواب سفوف مینمایند و یا آنکه با عصاره تلخی حب کرده استعمال میکنند و مخصوصاً در کم کردن ترشح شیر خیلی موثر است

گرد غاریقون سفید مطابق کدکس بگیرند غاریقون سفید مقدار منظور قطعه قطعه کنند و در گرم خان بخشکانند و نرم صلابه نموده از مو نیز ابرشمی ۱۰۰ بیرون کنند بدون آنکه نخاله باقی گذارند و این گرد مسهلی است قوی و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم بطور حب

حب درستیک معمول بور داش بگیرند غاریقون سفید ۱ گرم لعاب صمغ عربی ۵ حنطیانا مکد مقدار کافی ۲۰ حب سازند و در دفع عرقهای لیلی و مذیب که در مسلولین بروز میکند از ۴ تا ۸ حب شبها هنگام بنوشند و یکی از دانشمندان میگوید در صورتی این حبوب عرقهای مسلولین را قطع می کنند که ماده مرض را با معا منتقل سازند

حب ترپا کی غاریقون سفید معمول داپُه بگیرند غاریقون سفید ۱ گرم عصاره صمغی تریاک ۵ ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و در دفع عرقهای وافر و مذیب مسلولین ابتدا شبی یک حب بعد دو حب استعمال کنند

۲ غاریقون درخت بلوط (غاریقون جراحی) (قو) ن **آگاریک دوشن (امادو)** ل **ابگینا ریوم** عبارت از غارچی است پارازیتی که در روی تنه های

غاریقون سفید

کفندر درخت

کنه درخت بلوط ودرخت هِترمی مروید (هِترد درختانِ دگی است جنگلی وَدَر کوهستان طالش فراوان است و اهالی انجا الش مینامند) وَدَر جنگلهای فرنگستان زیاد است وجهت استعمال طبی جزء متوسط این غاریچ را می گیرند وباآب تر کرده وباطوقماق میکوبند تا نرم واسفنجی شود

دَر جراحی تودا قطعه قطعه نموده وَدَر آب تا بحالت تخمیر میخسانند وبعد شسته وباطوقماق میکوبند ومانند اسفنج زخمهای موجع رابان میشویند وَدَر انسداد نزف الدم های خفیف وانسداد خون زلو انرا بکار میبرند وچون تودا دَر محلول شوره فرو برده وخشک کنند واتش زنند خیلی خوب میسوزد ودَر این صورت مانند کی استعمال میگردد

۳ غاریقون مِگَس (او روی غلط) یا آگاریک موش لَ آگاریکوس موسکاریوس

عبارت از غاریچی است که دَر جنگلهای فرنگستان میروید وجوشانده ان باشر کشنده مگس است ویکی از دانشمندان مادّه ازان استخراج نموده موسوم به **امانتین** وخواص سمیه قویه و مهلکه این غاریچ را باین ماده نسبت میدهند وچنین میگویند که این قسم غاریچ کرنسبت بحالت ماسم است حرثم تنهالی مانند تریاک وحشیشی که اهالی شرق استعمال میکنند ازان میخورند بهر جهت این غاریچ را دَر طب دردفع فالج و زبان وعضلات گردن وصرع وقطرب تجویز میکنند ونیز قروح سرطانی را بان زفاده مینمایند

دَر این دَر نیز ذکر میکنیم گلوبولِر وشکوفه وبرک درخت هلو را

گلوبولِرتوربیت لَ گلوبولاریا الیپوم

نباتی است از طایفهٔ گلوبولاریه وَدَر اسپانیول وایطالیا وجنوب فرانسه عمل میاید وبواسطه تجارب بعضی از دانشمندان ثابت شده که برک این گیاه مسهلی است ارام ومطمئن وبهترین بدلهای سنا میباشد ومقدار شربت ان از ۲۰ تا ۲۵ گرم است که مدت چند لحظه دَر یک ودو یا سه گیلاس اب بجوشانند وصاف کرده با ۲۵ یا ۳۰ گرم عسل ویا شکر بنوشند

شکوفه وبرک درخت هلو

درخت هلو که از طایفهٔ روزاسه واز جنس امیگدالم میباشد برک وشکوفه ان مانند مسهلات خفیف اثر میکند ولی دَر صورتیکه این دو ماده تازه باشند ضعیف الاثر خواهد بود ولهذا همیشه برک وشکوفه خشک را استعمال مینمایند که عملشان زیادتر ومطمئن تر است و مقدار شربت انها از ۱۵ تا ۳۰ گرم است که دَر ۲۵۰ گرم اب جوش دم کنند

شربت شکوفه هلو مطابق کدکس

بگیرند شکوفه خشک هلو ۱۰ اب مقطر ۱۰ قند سفید مقدار کافی مدت ۱۲ ساعت شکوفه را دَر اب جوش دم کنند وبا فشار صاف کرده بگذارند ته نشین شود وَدَر صاف روی ان بر نسبت ۱۰ و ۱۸ قند افزایند وحل کرده حفظ نمایند و **سوبران** شکوفه تازه را ترجیح میدهند زیرا که شربت بواسطه بوی بادام تلخ گواراتر خواهد بود واین شربت که مسهلی است برفق دَر طب اطفال خیلی استعمال میشود ومقدار شربت ان از ۱۰ تا ۳۰ گرم است ونیز سطبوخات دایم کرمی را که دَر اطفال استعمال میکنند باین شربت شیرین مینمایند

حرف ف

دَرهفتادوپنجم — فوسفور ومحصولات آن

فوسفور لَ فوسفوروس (لفظ فوسفور که بمعنی حامل النور است مشتق از دو کلمه یونانی است یکی فوس یعنی نور ودیگری فوروس یعنی حامل وچون دَر تاریکی از این جسم نور پراکنده ومنتشر میگردد باین اسم موسوم شده) جسمی است مفرد وجامد قابل احتراق وغیرفلزی وبی رنگ ویا مایل برنگ عنبر وبوئی دارد شبیه بوی سیر وبواسطه ناخن میتوان بروی ان خط کرد وچون خالص باشد قابل انعطاف وچون محتوی مقدار کمی گوگرد ویا کربون بود شکننده ووزن مخصوص ان ۱/۷۷ ووزن مخصوص بخاران ۴/۳۵۵ ودر اب غیرمحلول ودَر اتر وبخصوص دَر سولفور کربون محلول است واین جسم را دَر سال ۱۶۶۹ امیلادی **براند** نام از کیمیاگران هامبورک دَر بول انسانی بدوا کشف نمود وچندی بعد یکی از دانشمندان سوئد موسوم به **گاهن** دَر سال ۱۷۷۰ امیلادی انرا از استخوان استخراج کرد وطریقه که امروزه دَر استخراج ان متداول است از قرار ذیل میباشد

طریقهٔ ساختن فوسفور

استخوان را چون بحدی تکلیس کنند که سفید گردد دارای فوسفات ترباک اهک وکربونات ان وقدری کربونات منیزی وسلیس میباشد

بگیرند استخوان تکلیس شده سفید مقدار منظور نرم کوفته وبامقداری اب اغشته کنند که مانند فرنی رقیقی گردد وبعد دکفایت اسید سولفوریک با ادیبران افزایند یعنی باندازه که ماده متکلس صلب گردد وتقریبا ۲۴ ساعت بگذارند بماند وبعد دراب جوش محصول راحل نموده وباکاغذ صاف نمایند ومصفی را بقوام شربت غلیظ کنند وبگذارند سرد شود وسولفات اهک متبلر گردد واین بلورها را از مایع جدا نمایند وانرا بقوام عصاره نرمی تبخیر کنند وبعد با مقداری زغال چوب مخلوط کرده بدقت بخشکانند واین محصول را دَر قرع اطلاطونی سفالی داخل کرده وقرع دیگری مسی که دهانش گشاد باشد بان متصل کنند واین قرع ثانوی را دَر اب فرو برده وازیک طبقه از زغال مسحوق بپوشانند انوقت شروع دَر عمل تقطیر نمایند واب واکسید کربون واسید کربونیک وهیدروژن فوسفوره وفوسفور متصاعد میگردند وهمینکه تصاعد بخار موقوف گشت عمل تقطیر بانجام رسیده است وَدَر این عمل فوسفور دَر اب متکاثف میشود واین فوسفور را گرفته دَر قطعه از پوست اهو بربندند واین بسته را دَر اب جوش فرو برند وباعانت انبر انرا بفشرند تا فوسفور خالص گردد وبعد این فوسفور را دَر اب جوش ذوب کنند وبواسطه تنفس دَر لوله بلور داخل نمایند واین لوله ها را دَر اب سرد فرو کنند وباین طریق فوسفور را بشکل لوله متشکل میسازند وبعد این لوله ها را دَر صراحی بلوری که ممتلی از اب جوشیده باشد حفظ میکنند وجهة منع از رسیدن اشعه نور باید صراحی را از کاغذ سیاه محاط سازند ودَر قوطی حلبی انرا محفوظ نمایند وچون فوسفور دَر مجاورت هوا مشتعل میشود مردم نخواسته باشند قدری از ان بردارند باید دَر هان اب لوله را قطع کنند فوسفور دَر ۴۲/۲ درجه حرارت ذوب میشود ودَر ۲۹۰ درجه بخار میگردد واز اثر اشعه افتاب اعم از انکه دَر اب انرا حفظ کرده باشند ویا دَر خلاء برنگ قرمز ملون میگردد واین تغییر رنگ راکه تغییر الوتروپی مینامند بخصوص حاصل میشود دَر وقتی که ان از ۲۳۰ تا ۲۵۰ درجه حرارت وادار دَرند این فوسفور قرمز بمیزان کمتر است ودَر سولفور کربون

حل نمیکرد و بواسطه همین خاصیت است که فوسفور متعارفی را که غالباً با فوسفور قرمز مخلوط است تصفیه کرده
وخالص مینمایند و در فوسفور و حالات الوتروپی دیگر نیز موجود میباشد یکی فوسفور سفید که در دو دیگری
فوسفور سیاه

فوسفور بلاواسطه با اکسیژن مرکب شده و پنج ترکیب حاصل میکند که عبارتند از اکسید فوسفور اعم از اینکه قرمز باشد
یا نباشد و اسید هیپو فوسفور و اسید فوسفور و اسید هیپو فوسفوریک که اسید فوسفاتیک نیز نامیده میشود و
اسید فوسفوریک و این اسید اخری با آنید راست و با مونو هیدراته و بای هیدراته و با تری هیدراته و نیز با
هیدروژن مرکب شده و تولید سه ترکیب مینماید یکی جامد و دوم مایع و سوم بخاری شکل

فوسفور را در داخل چون بمقدار زیاد استعمال کنند یکی از سموم مهلکه بسیار خطرناک خواهد بود ولهذا در استعمال
داخلی ان همه احتیاطاتی را که ذکر خواهیم کرد باکمال دقت باید اجرا نمود وانرا تجویز میکنند در حمیات ضعفی که با سقوط
قوی همراه باشند و نیز در بسیاری از اختلالات عصبانی چشم و در گلوکوم مزمن و در ضعف بینائی امورونکی
و نیز در فالج عضلانی بخصوص در اتکزی لوکوموتریس تدریجی و هم چنین در بعضی دیگر اقسام فالج و در اختلالات
دماغیه و در ضعف باه مستعمل و مفید است وطبیب باید همیشه در خاطر داشته باشد که فوسفور یکی از ادویه
بسیار خطرناک است که نهایت دقت را در استعمال ان باید کرد و میباید محصولات محلول انرا بر محصولات غیر محلول
ترجیح داد و چون از ادویه سریع الفساد است میباید محصولات انرا زود بزود تجدید کرد و چنانچه ذکر نمودیم فوسفور
قرمز که فوسفور اموروف نیز نامیده میشود سمیتش کمتر از فوسفور سفید است و مقدار شربت فوسفور از ۱ تا ۱۰
میلی گرم است

در بیان اثار سمیه فوسفور و پادزهر ان

علامات حاصله از تسمم فوسفور عبارتند از احساس وجع در حلق و تهیج زبان و احساس حرارت در قسمت فوق
معده واحساس کسالت شدید و اضطراب و عروض تهوع اعم از انکه با عروض قی همراه بوده یا نباشد و شکم موجع
و نبض بطئی و صغیر و منضغط و یرقان و صداع و سهر و عروض مغص در مثانه و احتباس بول و اغلب اوقات براز بدون
اراده دفع میشود و در بعضی مسمومین علامات عصبانی و در بعضی دیگر علامات نزف الدمی غلبه دارند

پادزهر فوسفور از زمانیکه کبریت کیمیائی (کبریت فرنگی) اختراع شده و فوسفور در دست
مردم افتاده هر روزه مسمومین ان بیشتر از سایر سموم مشاهده میگردند و سوانح عارضه ان بسیار خطیر میباشند
و تا چندی قبل علمای تراپوتیک پادزهری پیدا نکرده بودند که با این سم مهلک بتواند مقابلی کند تا در چند سال
قبل یکی از دانشمندان فرانسه موسوم به **اندان** پادزهری بدست اورد که بخوبی با اثر سمیت ان مقابلی میکند
و قبل از این دانشمند ثابت کرده بودند که بخار اسانس تربانتین مانع اکسید شدن فوسفور میگردد و باین جهت در
بعضی کارخانجات کبریت سازی در سینه عمله جاتیکه دستشان الوده به خمیر فوسفور میشد یک قوطی از حلبی
که محتوی اسانس تربانتین بود اویزان کرده بودند و میگفتند بواسطه این تدبیر میتوان عمله جات را از عوارض
نکروز فک محافظت داشت ولی از طرف دیگر جمعی بواسطه ترس از احتراق میگفتند عوض یک ماده قابل احتراق

که فوسفور باشد دو ماده در کارخانجات معمول شده است و همچنین از انان در این خیال نبودند که این ماده را
میتوان پادزهر فوسفور قرار داد و چنین حکایت میکنند در سال ۱۸۶۸ مسیحی شخص عمله خانه کوئی که از زندگانی خود سیر
شده بود در خیال کشتن خود افتاد و سه قوطی کبریت فرنگی را برداشته و سر کبریتها را که از خمیر فوسفور اندود
شده اند گرفته و بتدریج خورد و بعد از چند [illegible]
اسانس تربانتین که حاضر داشت خورد پس از خوردن این ماده در تمی بعضی اختلالات هضمی و اوجاع معدی
و معوی مشاهده نمود بدون انکه قی و اسهالی عارض گردد و فقط عطش شدید و حرارت زیادی در سر و چشم
احساس میکرد و **اندان** سابق الذکر این شخص را بواسطه مسهلی از ۳۰ گرم منیزی کلسینه مداوا نمود و بعد
از ان دانشمندان با فطانت اسانس تربانتین را در چندین نفر مسموم دیگر امتحان کرده و انها را مداوا نمود و جمعی
دیگر از دانشمندان که او را پیروی کردند همین نتیجه و اثر را حاصل نمودند باری مقدار اسانس تربانتین که در این موقع
باید استعمال کرد موافق معمول **اندان** و پیروان او ۴ گرم است مطابق ذیل
بگیرند پوسیون صمغی ۱۰۰ گرم شربت بهارنارنج ۳۰ گرم اسانس تربانتین ۴ گرم کتیرا ۲ سانتی گرم مخلوط کنند و در
وقت استعمال هم زده و در مدت یک ساعت در چهار دفعه بنوشند

پس بنابر انچه ذکر کردیم پوسیون اسانس تربانتین پادزهر فوسفور است ولی باید از نظر محو نکرد ملاحظاتی را که در
باب سموم سابقاً ذکر نموده ایم که بدوا طبیب باید حتی الامکان ماده سمیه را از معده خارج سازد و اول کاری که
میکند و انگشت را در دهان مریض برده و دغدغه نموده حالت قی را تحریک نماید و در سموم محرقه از قبیل
فوسفور مسلماً این عمل بر استعمال مقیئات ترجیح دارد زیرا که در این قسم تسمم چون در معده بواسطه وجود سم
خراشی حاصل شده و مجروح گشته است استعمال عوامل مقیئه یقیناً بر تحریش ان میافزاید

یکی دیگر از دانشمندان در باب تسمم بواسطه فوسفور میگوید مواد دسمه فوسفور را حل میکند و موجب
سهولت جذب ان میشوند از قبیل مواد دسمه نباید استعمال کرد و از این جهت مریض را در این تسمم از اشامیدن
شیر و روغن کرچک منع میکنند و میگوید اگر ابگوشت استعمال میکنند باید بکلی بی چربی باشد یعنی ابگوشت را
بگذارند سرد شده و چربی ان بسته و صاف کرده بمریض بیاشامانند بهر جهت اسانس تربانتین را بطور کپسول
نیز میتوان استعمال نمود و از اب سفیده تخم مرغ و منیزی مکلس نیز تجربیات کرده اند در دفع تسمم فوسفور
مجرب دانند

در بیان محصولات فوسفور و نسخه‌های متداول انها

اسید فوسفوریک

اسید فوسفوریک متداول مطابق کدکس بگیرند فوسفور قرمز ۱۰۰ اسید ازتیک
متداول ۱۱۰۰ اب مقطر ۱۰۰۰ از یک طرف اسید و اب را مخلوط کرده و در قرع افلاطونی انبوبه داری داخل کنند و
بگردن قرع قابله متصل نمایند که دارای لوله طویلی باشد تا بخارات حاصله در ان جمع گردند و این قرع را بطور
اعتدال گرم کنند و از طرف دیگر فوسفور را بطور قطعات یک گرمی خورده نمایند و انها را از سوراخ انبوبه
در قرع داخل کنند و همینکه فوسفور در اسید حل شد اب ترشی که در قابله جمع شده است برداشته در قرع

دریزند و بجوشانند و بعد محصول را که محتوی دو قرع است بر داشته و در کپسول طلای سفید و یا چینی و تغلیظ نمایند تا ازیاد تی اسید ازوتیک بخار گردد و بر محصول بقدری اب افزایند که ۳۵٫۰ درجه نشان دهد که عبارت از اسید فوسفوریك طبی خواهد بود و چون اینکه در این عمل وارد می اورند بایداز ۱۰۰ درجه تجاوز نکند

اسید فوسفوریك طبی را در دمل و فوسفاتی کلیه و داشیتیم و تیفوس و اسکرلتین و ابلد ولفا دینوم استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۲ دسی گرم تا ۴ گرم است بطور حب یا مخلوط در مایع مناسبی

مواد مانعة الجمع جمع نماین املاح اهك و املاح بیموت و املاح اهن و قلیاتیات و کربوناتهای انها با اسید فوسفوریك نباید نمود

لیموناد فوسفوریك مطابق کدکس بگیرند اسید فوسفوریك ابداره ۱ گرم عرق پوست لیمو ۳۰ گرم شربت ساده ۶۰ گرم اب ۹۰۰ گرم در ظرف چینی مخلوط کنند و اسید فوسفوریك ابدار عبارت است از ۱ جزء اسید ۳۵٫۰ درجه و ۹ جزء اب

این لیموناد را بمقدار ۱۰۰۰ گرم تا ۲۰۰۰ گرم در دیابیطوس و ضعف باه و هیستری و دمل و فوسفاتی کلیه استعمال میکنند و از عوامل مبرده انرا میدانند

شربت فوسفوریك معمول هوفمان بگیرند جوشانده خصیة الثعلب (۱۵ در ۱۰۰۰) ۱۰۰ گرم نعنعین تریاك ۱ تا ۲ گرم شربت تلو ۲۰ گرم عرق عاد گلاسی ۵ گرم اسید فوسفوریك خشك ۲ تا ۴ گرم مخلوط کنند و در نفث الدم هر دو ساعت فاصله یك گیلاس بنوشند

پوسیون دافع نفث الدم ایضاً معمول هوفمان بگیرند اسید فوسفوریك مایع ۴ گرم جوشانده گیلاس (گیلاس خشك ۵۰ اب ۱۰۰۰) ۱۵۰ گرم شربت گیلاس ۵۰ گرم مخلوط کنند دو ساعت فاصله یك قاشق کوچك بنوشند

محلول اسید فوسفوریك بگیرند اسید فوسفوریك ابدار ۲۰ گرم جوشانده خطمی ۱۰۰ گرم شربت خطمی ۱۲۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت بدو ساعت فاصله از ۱۰ تا ۱۵ قطره بنوشند

یکی از معلمین این محلول را در هنگام اول تیفوسی که بصورت بطنی و یا بصورت محصبه بروز نماید استعمال میکند و میگوید بواسطه این مداوا نقاهت مریض جودت حاصل مینماید و خالت زبان موجب عدم استعمال ان نمیگردد و ۱۰۰ جزء این محلول دارای ۲۵ جزء اسید فوسفوریك اب دار است (ر لیموناد فوسفوریك کدکس را)

پوسیون دافع نزف الدم رحم معمول او زیکی بگیرند جوشانده خصیة الثعلب (۲۰ در ۱۰۰) ۲۰۰ گرم اسید فوسفوریك ۵ گرم شربت فرامبواز ۲۰ گرم مخلوط کنند و هر نیم ساعت فاصله یك قاشق اشخوری کوچك بیاشامند و در این لیمونادهای سرد استعمال کرده و در هواهای خوب گردش نمایند

حب مقوی باه معمول و ویز بگیرند اسید فوسفوریك طبی مسحوق پوست کنکینا مکد ۱ گرم مسحوق کا فور ۳۰ سانتی گرم عصاره کاسکاریل مقدار کافی مطابق معمول ۲۵ حب سازند در دفع اسپرماتوره و ضعف باه از ۴ تا ۱۰ حب زیادتر در عرض روز بنوشند

شربت اسید فوسفوریك بگیرند اسید فوسفوریك طبی ۱۵ شربت فرامبواز ۱۰۰۰ مخلوط کنند

این شربت از عوامل مبرده و دافع حمی است و در تیفوس استعمال میشود و مقدار شربت ان از ۳۰ تا ۶۰ گرم است مخلوط با ۱۰۰ گرم لیموناد فوسفوریك

فوسفات خشائی اهن

فوسفات خشائی اهن مطابق کدکس بگیرند فوسفات سود ۱۰۰ گرم کلورور متبلر کلسیوم ۶۵ گرم اسید کلوریدریك طبی ۳ سانتی مطر مکعب اب مقطر مقدار کافی در یك طرف حل کنند فوسفات سود را در مقداری اب که با سه سانتیمطر مکعب اسید کلوریدریك ۲۰۰ سانتی مطر مکعب محلول داشته باشند و از طرف دیگر کلورور کلسیوم را در مقداری اب حل نمایند که محلول ۳۰۰ سانتی مطر مکعب شود و این دو محلول را بحالت برودت مخلوط کنند و بگذارند چند ساعت بماند و گاه گاه بهم زنند و رسوبی که حاصل میشود بواسطه عمل انحراف بشویند و بعد انرا در روی صافی جمع کرده و در هوای ازاد و یا در گرم خان بخشکانند و میتوان بجای ۶۵ گرم کلورور متبلر کلسیوم ۳۲ گرم کلورور مذاب کلسیوم بکار برد و در این صورت باید قبل از انکه محلول را اندازه گرفته و ۳۰۰ سانتی مطر مکعب شود بقدری اسید کلوریدریك بر ان افزایند که بطور دقت حمضی گردد

بی فوسفات اهن

فوسفات مونو کلسیك (بی فوسفات اهك) ایضاً مطابق کدکس بگیرند مسحوق استخوان تکلیس شده سفید ۶۰۰ گرم اسید سولفوریك متداولی ۶۰۰ گرم اب مقطر مقدار کافی استخوان مکلس را در دو مقابل وزنش اب مخلوط کنند و اسید سولفوریك را داخل کرده با اسپاتول چوبی بهم زنند و بعد بقدری اب افزایند که محصول مانند خمیر روانی گردد و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد در مقداری اب جوش انرا مخلوط کنند و این محصول را در روی پارچه صافی بریزند و رسوب را چندین دفعه با اب بشویند تا انکه اب غساله چندان اسید نباشد و مصفی را باعانت حرارت بقوام شربت تبخیر نمایند و بعد بگذارند سرد شود و سولفات اهك در درد گردد و این درد را بواسطه عمل انحراف از محصول جدا کنند و انرا با کمی اب سرد بشویند و این اب غساله را داخل مایع محصول کنند و باعانت حرارت تا بقوام شربت غلیظ تبخیر نمایند و بعد بگذارند سرد شده و فوسفات اسید اهك متبلر شود و حفظ کنند

سوفوسفات اهن

فوسفات تری کلسیك (سوفوسفات اهك) (فوسفات تریبك اهك) بگیرند استخوان تکلیس شده سفید ۱ اسید کلوریدریك ۱ امونیاك مایع مقدار کافی استخوان مکلس را نرم صلایه کرده از مو بیز موئی نمره ۱ بیرون کنند و اسید را با قدری اب بر مسحوق بیخته شده بیفزایند که محصول مانند خمیر مایعی گردد و مدت سه ساعت گاه گاه بهم زنند و بعد با ۵۰ تا ۶۰ جزء اب مخلوط نمایند و بگذارند ته نشین شده و مایع روی انرا بواسطه عمل انحراف برداشته با کاغذ صاف کنند و بر این مایع بقدری امونیاك افزایند که محصول فی الجمله قلیائی گردد و بعد مدت یك دقیقه بجوشانند و بگذارند ته نشین شود و رسوب را بواسطه عمل انحراف از مایع جدا کنند و با اب جوش انرا بشویند و در شستن نیز عمل انحراف بکار برند و بعد این رسوب را در روی صافی بریزند تا ابان بچکد و بعد خشك کنند

فوسفات اهك یکی از عوامل مغذیه است که بالاصاله در تغذیه عظام بکار میرود و در حمل و خنازیر و راشیتیسم و عظام منکسره که صلابت حاصل نکرده باشند مستعمل و مفید است و مقدار شربت همه اقسام ان از ۱ تا ۱۰ گرم است

محلول لاکتو فوسفات اهك مطابق کدکس بگیرند فوسفات تریکالسیك

۱۷ گرم اسید لاکتیک متداولی و ۱۹ گرم اب مقطر ۹۰ گرم حل کرده صاف نمایند و ۱۹ گرم اسید که ذکر کردیم تقریبی است باید بقدری اسید افزایند که فوسفات حل شود و ۱۵ گرم این محلول دارای ۲۵ سانتی گرم فوسفات جی کلسیک است و این محلول بر فوسفات اهک ترجیح دارند و مقدار شربتان از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است مخلوط با یک شربت معطری

محلول کلوریدری فوسفات اهک بگیرند فوسفات تریکالسیک ۱۲ اسید کلوریدریک تقریباً ۱۵ اب مقطر ۹۲۳ فوسفات را با اب مخلوط کرده اسید را بیفزایند و حل کنند و با کاغذ صاف نمایند و ۱۵ گرم این محلول نیز دارای ۲۵ سانتی گرم فوسفات تریک است و این محلول نیز مانند محلول سابق الذکر بر فوسفات اهک ترجیح دارد و مقدار شربتها از ۵ دسی گرم تا ۵ گرم است مخلوط با یک شربتی معطری

شربت کلوریدری فوسفات اهک مطابق کدکس بگیرند فوسفات تریکالسیک ۱۲/۵ گرم اسید کلوریدریک طبی مقدار کافی اب مقطر ۳۴۰ گرم قند ۶۳۰ گرم الکولاتور لیمو ۱۰ گرم فوسفات را در اب مخلوط کرده و بقدری اسید بر ان افزایند که حل شود (تقریباً ۱۸ گرم کافی است) و بعد قند را نیم کوب کرده در محلول داخل نمایند و باعانت حرارت ملایمی حل کنند و همین که این محلول در نیم سرد شد الکولاتور را افزایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲۵ سانتی گرم فوسفات تریک است

شربت لاکتوفوسفات اهک را نیز بهمین طریق میسازند و بجای اسید کلوریدریک تقریباً ۱۴ گرم محلول اسید لاکتیک که ۱/۲۱ درجه داشته باشد استعمال میکنند

شربت فوسفات اسید اهک را نیز همین نحو میسازند تقریباً ۲۲ گرم اسید فوسفوریک طبی که ۱/۳۵ درجه داشته باشد بجای اسید کلوریدریک بکار میبرند

فوسفات متبلر سود از ۳۰ تا ۶۰ گرم این ملح اگر چندان طعمی ندارد بطور محلول مانند مسهل استعمال مینمایند و مانند سایر مسهلات قلیایی اثر میکند و ۵ تا ۱۰ گرم انرا در مشروبی داخل کرده در ضعف الات و راشتیسم و دیاسطوس و سل معمول میدارند

اب مسهل گازدار معمول بوشاردا بگیرند فوسفات سود ۴۰ گرم ابی که دارای ۵ حجم اسید کربونیک باشد ۶۲۵ گرم حل کنند مسهلی است خوش طعم تر و قوی تر از اب سدلیتز و مقدار شربتان یک بطری است که در سه تا چهار دفعه اشامیده شود و هرگاه در این مشروب از ۵ تا ۲۰ گرم اب لیمو بیفزایند گوارا تر خواهد بود

گلیسرو فوسفات (فوسفوگلیسرات) این ترکیب یکی از صور جدیداد ویه فوسفات میباشد و در طب گلیسرو فوسفات پتاس و سود و منیزی و اهک و اهن را استعمال میکنند و گلیسرو فوسفات اهک را که **نوروزین** نیز مینامند بیشتر از سایر استعمال مینمایند یک جزء ان در ۱۵ اجزاء اب حل میگردد و در زیر تحت جلدی ۵ جزء از گلیسرو فوسفات اهک و پتاس و یا منیزی را در ۱۰۰ اجزاء اب مقطر حل کرده و از ۱ تا ۱۵ سانتی متر مکعب محلول را که معادل ۵ تا ۵ سانتی گرم ملح بود در عرض دو زند زرق مینمایند و گلیسرو فوسفات سود را ۲۰ در ۱۰۰ اب مقطر حل کرده و نیز از ۱ تا ۱۰ سانتیمتر مکعب که معادل ۲۰ سانتی گرم تا ۲ گرم ملح باشد زرق میکنند و مقدار شربت گلیسرو فوسفات اهک و سود و پتاس و منیزی از ۳ دسی گرم تا ۱ گرم است و گلیسرو فوسفات

فوسفات متبلر سود

گلیسرو فوسفات

اهن از ۲ تا ۳ دسی گرم است از انکه این املاح را بصورت سفوف و یا گرانول و یا شربت و یا حب استعمال کنند و **روبن** که اول کسی است که این املاح را در تراپوتیک استعمال نمود اقسام گلیسرو فوسفات را با مقویات مانند کولا و موادی که دارای استریکنین اند مخلوط کرده معمول میدارد و نسخه هایی که در ذیل بیان میکنیم تماماً از مخترعات این مصنف است

سفوف بگیرند گلیسرو فوسفات اهک و ۳۰ سانتی گرم گلیسرو فوسفات منیزی ۱۵ سانتی گرم گلیسرو فوسفات اهن ۵ سانتی گرم گرد باقلای سنت اینیاک ۳ سانتی گرم پپسین ۱۵ سانتی گرم مالتین ۵ سانتی گرم حقه یک بسته و روزی یک بسته نهار و یکی شام قبل از غذا سفوف نمایند

حب حدیدی بگیرند گلیسرو فوسفات اهن ۵ تا ۱۰ سانتی گرم گرد ریوند ۵ سانتی گرم عصاره کنکینا ۱۵ سانتی گرم حقه ساختن یک حب و از ۲ تا ۳ حب با غذا بنوشند

شربت بگیرند گلیسرو فوسفات اهک ۶ گرم گلیسرو فوسفات سود گلیسرو فوسفات پتاس گلیسرو فوسفات منیزی گلیسرو فوسفات اهن مکدر ۲ گرم تعفین باقلای سنت اینیاک ۳۰ قطره پپسین ۳ گرم مالتین ۱ گرم تعفین کولا ۱۵ گرم شربت گلاس ۲۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و یک قاشق اش خوری در وسط نهار و یکی در وسط شام بنوشند

زیت فوسفوری مطابق کدکس و معمول بهو بگیرند فوسفور ۱ گرم روغن بادام شیرین مقدار کافی روغن را در کپسول چینی بنجر مدت چند لحظه ۲۵۰ درجه حرارت بران وارد کنند و بعد بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و بابر طریق روغن را بی رنگ کنند یک مراحی در سمباده که بخوبی خشک باشد و دارای ۱۲۰ گرم ظرفیت بود از این روغن پر نمایند و یک گرم فوسفور خشک و شفاف را در ان داخل کنند و در مراحی را بگیرند و در حمام ماریه انرا گرم نمایند و در این بین و با سه دفعه در انرا باز کنند بدون انکه مراحی را حرکت دهند تا هوایی که در جوف مراحی است و بواسطه حرارت متسع میشود بتواند خارج گردد و همینکه حرارت به ۸۰ درجه رسید صراحی را حرکت داده تا فوسفور حل شود

روغن بادام را چون به ۲۵۰ درجه حرارت گرم نمایند و صاف کنند از هر مواد خارجه که موجب رنگ ان شده اند عاری گشته و بی رنگ میگردد زیرا این مواد نوعاً موجب سهولت فساد فوسفور میشوند بخصوص بواسطه اثر نور این زیت فوسفوری کاملاً مستحکم و فساد ناپذیر است و یک صدم ان فوسفور و ۱۰ گرم انرا با مقدار کافی مسحوق در یشه خطمی ۲۰۰ حب میسازند و هر حبی دارای ½ میلی گرم فوسفور است و مقدار شربت این حب بار ۲ تا ۱۰ عدد چون خواسته باشند زیت فوسفوری از ۱۰۰۰ را که معمول کدکس است بسازند ۱۰ گرم زیت فوسفوری مذکور را که از ۱۰۰ است با ۹۰ گرم روغن بادام که بطریق مذکور گرم کرده باشند مخلوط مینمایند و این زیت ثانوی در یک گرم یک میلی گرم فوسفور دارد و تعیین مقدار فوسفور ان سهل تر از زیت از ۱۰۰ است و میتوان انرا در لعوق سفید و یا پوسیون مولسیونی داخل نمود

حب فوسفور معمول دانیی بگیرند فوسفور ۱ گرم سولفور کربون ۱۰ گرم مسکر کاکاو ۱۰۰ گرم مسحوق اصل السوس مقدار کافی فوسفور را در سولفور کربون حل کرده و با مسکه مخلوط نموده و مسحوق اصل السوس را افزوده ۱۰۰۰ حب سازند هر حبی یک میلی گرم فوسفور دارد و این حبوب را پس از ساختن چند ساعتی باید مجاور هوا گذاشت تا بوی سولفور کربون دیگر از انها متصاعد نشود

حب فوسفور معمول ماندل کوبلی بگیرند فوسفور ۱ دسی گرم سولفور کربون

زیت فوسفوری

۴۰ قطره روغن بادام شیرین ۱ گرم منیزی مکلس مقدار کافی مطابق معمول صدحب کند وانها را از یک پرده سرشم محاط سازند هر حبی یک میلی گرم فوسفور دارد و این حبوب در دفع حیات ضعفی و فالج عضلانی و نوبالژی و صرع و خنازیر استعمال میشوند و مقدار شربت انها از ۱ تا ۵ حب است در عرض روز باید طبیب مراقب اثر انها باشد

حب فوسفور معمول تاوینوت

بگیرند فوسفور ۵ سانتی گرم روغن بادام شیرین مسکه کاکائو مکیده گرم مخلوط کرده و ۵۰ درجه حرارت وارد نمایند تا فوسفور حل شود و بعد بقدری که لازم است مسحوق ریشه خطمی افزوده و ۱۰۰ حب سازند وانها را از یک پرده سرشم محاط کنند و این حبوب را در دفع گلوکوم و ضعف بصر امورتی و فالج عضلانی از ۱ تا ۶ عدد در عرض روز استعمال میکنند

تعفین اتری فوسفور (اتر فوسفوره)

بگیرند فوسفور ۱ اتر سولفوریک خلی خالص ۲۰۰ اتر را در صراحی در سنباده دیخته وانرا از کاغذ سیاهی بپوشانند و فوسفور را بقطعات کوچک خورد کرده در ان داخل نمایند و در صراحی را محکم بگیرند و مدت یک ماه بگذارند بماند و در این مدت گاه گاهی انرا بدقت بهم زنند پس از یکماه محصول را در صراحی های کوچک داخل کرده و در انها را محکم گرفته و با کاغذ سیاه انها را محاط سازند و این محلول تقریبا در هر ۳۰ گرم اتر ۲ دسی گرم فوسفور دارد و مقدار شربتان سر با چهار قطره است که در کرد و قاشوآب مخلوط کرده بیاشامند و در پاسه دفعه بفاصله ده دقیقه همین مقدار را مکرر استعمال کنند

تنبیه میزان اتر و فوسفور در تعفین اتری ممالک مختلفه مختلف است مثلا در کردوا سازی پروس او ۵ و دوا سازی ساکسون او ۵ است ولی هر چه باشد میزان انها همیشه مقدار فوسفور محلول در اتر تقریبا ۱ در ۱۵۰ است و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور پوسیون

کپسول زیت فوسفور معمول اینمیت

یکی از محصولات بسیار نیکوی فوسفور است و هر کپسولی یک میلی گرم فوسفور دارد و مقدار شربت این کپسولها از ۱ تا ۵ عدد است

اتر فوسفوره معمول لوبلیوس

بگیرند فوسفور ۱ دسی گرم اتر ۱۵ گرم اسانس نعناع ۲۴ قطره حل کند و دو قطره این محلول را روی حبه قند چکانیده هر دو ساعت فاصله میل کنند

محلول کلوروفورمی فوسفور معمول گلوبر

بگیرند کلوروفورم ۲۰ فوسفور ۱ حل کنند و در دفع حمای تیفوئید از ۲ تا ۴ قطره این محلول را با ۴ گرم اتر در یک گیلاس پورتو و یا بهتر شراب بورگونی مخلوط کرده بنوشند و در عرض روز دو دفعه استعمال نمایند

محلول فوسفور در روغن جگر مورو معمول گلوبر

بگیرند فوسفور ۵ میلی گرم روغن جگر مورو ۳۰ گرم حل کنند و در خنازیر و سل استعمال نمایند

پوسیون فوسفوری معمول سوبران

بگیرند زیت فوسفوری ۱ در ۱۰۰۰ از ۱ تا ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۵ گرم شربت ساده ۴۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم صمغ را با شربت مخلوط کرده و زیت را افزوده و کم کم عرق را داخل نموده صلایه کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق خوری کوچک بنوشند و مراقب اثار فوسفور باشند

پوسیون فوسفوری ایضا معمول سوبران

بگیرند اتر فوسفوره ۱ گرم

عرق نعناع ۱۰۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مخلوط کنند و هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند این دو پوسیون که معمول سوبران اند از محصولات نیکو و مطمئن الاثر میباشند و میتوان انها را با کمال اطمینان استعمال نمود

پوسیون فوسفور معمول تاوینوت

بگیرند روغن بادام شیرین ۱۰ گرم فوسفور ۱ سانتی گرم شربت صمغ ۹۰ گرم صمغ ۲ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع فالج عضلانی چشم ابتدا یک بعد دو و در اخر سه قاشق چای خوری در روز بیاشامند

پوماد فوسفور مطابق کدکس

بگیرند فوسفور ۱ پیه مذاب ۵۰ در صراحی بلوری که دهان ان گشاد باشد و دارای در سنباده بود مخلوط کنند و در حمام ماریه صراحی را حرارت دهند و در صراحی را بگیرند در حالتیکه جهت خروج هوائی که در جوف انا است و بواسطه حرارت منبسط میشود مخرجی قرار دهند و گاه گاه بهم زنند تا فوسفور کاملا حل شود و بعد در صراحی را محکم گرفته و در هنگام سرد شدن نیز بهم زنند تمریخ این پوماد مانند محرکات اثر میکند اگرچه اثران بخوبی معین نشده و بعضی در ۵۰ جزء این پوماد یک جزء اسانس تربانتین داخل مینمایند تا منع از اکسید شدن فوسفور کرده و ترکیب پوماد را مستحکم نماید ولی در این صورت ممکن است بی اثر گردد بهر جهت مطابق دستور العمل کدکس از ۲ تا ۴ گرم این پوماد را باید تمریخ کرد

تمریخ فوسفور معمول تاوینوت

بگیرند روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم نفت ۲۵ گرم فوسفور ۲۰ سانتی گرم مخلوط کنند و در دفع فالج عضلانی چشم هر شب بروی جبهه تمریخ نمایند

تمریخ فوسفور معمول ثردزان

بگیرند فوسفور ۳۰ سانتی گرم روغن کمر با (روغن حیوانی دیپل) ۱۰ گرم حل کرده در دفع فالج جزئی بمقدار ۱ گرم در روزی دو یا سه دفعه تمریخ نمایند

فوسفور روی

این جسم بصورت خالت مشاهده میشود با متبلور یا شکفت شده و با مذاب و جسمی است شکننده و کسائی ان خاجی و دارای تشعشع فلزی و یکی از دانشمندان موسوم به **ویژیه** فوسفور روی را باین طریق میسازد که بخار فوسفور را بروی روی که در حالت جوش باشد میرساند و این عمل را در جریان صید روشن خشک باید اجری کرد

اثر ترا پوتیکی فوسفور روی مانند خود فوسفور است و مقدار شربتان از ۲ تا ۴ میلی گرم و اثر ۵ میلی گرم ان مانند ۱ میلی گرم فوسفور است

حب فوسفور روی معمول ویژیه

بگیرند مسحوق فوسفور روی ۸ دسی گرم مسحوق اصل السوس ۱۳ دسی گرم شربت صمغ ۶ دسی گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند هر حبی معادل ۱ میلی گرم فوسفور است و مقدار شربت این حبوب از ۱ تا ۴ حب و چون وزن هر حبی سه سانتی گرم است و خیلی کوچک میباشد ممکن است مقدار اصل السوس را ضعف کنند

هیپو فوسفیت سود

یکی از دانشمندان موسوم به **چورچیل** در این اواخر ثابت نمود که سبب اصلی عرض توبرکول نقصان فوسفوری است در بدن که قابل اکسید شدن بود و لهذا از استعمال هیپو فوسفیت ها بخصوص هیپو فوسفیت سود و اهک در مداوای سل بهر نتیجات میکند و مقدار شربت انها از ۱ تا ۵ سانتی گرم است

طریق ساختن هیپو فوسفیت سود

بگیرند هیپو فوسفیت

آهك ۵ کربونات متبلّر سود ۵ هر یك را جدا گانه در مقدار کافی آب حل کنند و محلول کربونات را در محلول هیپو فوسفیت دریزند تا آنکه دیگر رسوب ندهد بعد صاف کنند و مصفّی را تا درجه سوست تبخیر نمایند بدون آنکه حرارت از ۵۰ درجه تجاوز کند

هیپوفوسفیت آهك (در حاشیه: هیپوفوسفیت آهك)

هیپوفوسفیت آهك مقدار شربت و محل استعمال آن چنانچه ذکر کردیم مانند هیپوفوسفیت سود است **طریق ساختن آن** بگیرند فوسفور ۱ شیر آهك ۵ مخلوط کرده مدت ربع ساعت بجوشانند و صاف نمایند و زیادتی آهك را بواسطه عبور اسید کربونیك در آن در د کنند و مجدداً صاف نمایند و مصفّی را تبخیر کنند تا درجه سوست بدون آنکه از ۵۰ درجه حرارت تجاوز نمایند

شربت هیپوفوسفیت سود مطابق کدکس بگیرند هیپوفوسفیت سود ۵ گرم عرق بهار نارنج ۵۰ گرم شربت ساده که بحالت برودت ساخته شده باشد ۹۴۵ گرم حل کرده صاف نمایند و از اثر روشنائی ابرا حفظ کنند و هر قاشق خوری که ۲۰ گرم از این شربت ظرفیت دارد دارای ۲۴ سانتی گرم و نیم هیپوفوسفیت است و مقدار شربت آن موافق دستور العمل چو رچیل یك یا دو قاشق است در هر روز و **شربت هیپو فوسفیت آهك** را نیز بهمین طریق ساخته و بهمین مقدار استعمال میکنند

محلول هیپوفوسفیت سود معمول چو رچیل بگیرند هیپوفوسفیت سود از ۱ تا ۵ گرم آب مقطّر ۱۵۰ گرم حل کرده صاف نمایند و در سل ریه هر روزه از ۱۰ تا ۱۵ گرم این محلول را در یك پیاله شربت قند و یا بزن مناسبی مخلوط کرده در ابتدای غذای نهار بیاشامند

در هفتاد و ششم — فصل در مخصوصات و معمولات بعضی دیگر از انتی سپتیك و عوامل دافع العفونه

(در حاشیه: عوامل دافع العفونه)

لفظ **انتی سپتیك** از **انتی سپتیکوس** که بمعنی دافع العفونه است مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **انتی** بمعنی ضد و دیگری **سپیس** یعنی تعفن و در طب اطلاق میشود بمواد یکه مانع تعفن کرده و مواد مسریه و مورثه امراض را بر طرف سازند و بعبارة دیگر مواد متخمّره حبّه را دفع کنند و مانع از نشو و نمای آنها گردند و **اسپتیك** موادی را مینامند که مواد متخمّره حبّه در آنها موجود نبود چه **آ** در لغت یونانی کلمه نفی است و **سپتیك** چنانچه ذکر نمودیم مشتق از سپیس و در لوحه ذیل بیشتر مواد انتی سپتیك و عوامل دافع العفونه متداوله را ذکر میکنیم و نیز در این لوحه بیان مینمائیم اقل مقداری از آنها را که مانع تعفن ۱۰۰۰ گرم آبگوشت عقیم شده گوساله میشوند و اعدادی که در این لوحه نوشته شده اند بطور تخمین بیان میکنند حقیقت درجه قوت این مواد را در دفع تعفن

بی یدور دزیبق	۰/۰۲۵	آب اکسیژنه	۰/۰۵۵
بی کلورور دزیبق	۰/۰۷۰	ازتات نقره	۰/۰۸۰
اسید کرمیك	۰/۲۰	کلور	۰/۲۰۵
ید	۰/۲۵	بروم	۰/۶۰
یدوفورم	۰/۶۰	کلورو فورم	۰/۸۰

سولفات مس	۰/۹۰	اسید سالیسیلیك	۱/۰۰
اسید بنزوئیك	۱/۱۰	بی کرومات پتاس	۱/۲۰
کلورور روی	۱/۹۰	اسید تیمیك	۲/۰۰
اسانس بادام تلخ	۳/۰۰	اسید فنیك	۳/۰۰
پرمنگنات پتاس	۳/۵۰	اسید بوریك	۷/۷۰
هیدرات کلورال	۹/۳۰	سولفات آهن	۱۱/۰۰
الکل خالص	۹۵/۰۰		

بنابر این است که مواد انتی سپتیك بخاری شکل و مواد فرّاره در مجاورت هوای آزاد از درجه قوت شان بسیار کاسته میشود

بیشتر از مواد مذکوره را ذکر کرده ایم و ما بقی را در محل خود بیان خواهیم نمود و در این در فقط ذکر میکنیم اسید فنیك و فنات سود و سالیسیلات فنول (سالول) و یدوفورم و سولفوکاربول را

(در حاشیه: اسید فنیك)

فنول (اسید فنیك) (اسید کاربولیك) عبارت از جسمی است سفید و قابل تبلّر و در ۳۵ درجه حرارت ذوب میشود و در آب بمقدار کم محلول ولی در الکل و اتر بهر نسبتی حل میگردد و در ۱۸۸ درجه حرارت جوش میآید و با یك شعله دوده شکل میسوزد

اسید فنیك یکی از عوامل دافع العفونه با قدری است که جوهره مواد متخمّره حبّه و متشکّل را فاسد میسازد و از اینرو در دفع امراض مسریه از قبیل آبله و تیفوئید و دیفتری و سیتیسمی و ضع حملی و غیره استعمال میکنند و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵۰ سانتی گرم است و فنات سود و کوالتار را نیز بهمین مقدار و در همین مواقع تجویز مینمایند

در بیان نسخه های متداوله از اسید فنیك و از مواد انتی سپتیك

محلول محرّق اسید فنیك معمول کلا بگیرند اسید فنیك متبلّر الکل ۹۰ درجه مکد یك جزء مخلوط کنند و این محصول محرّق و انتی سپتیك است و قلم مو را با آن آلوده کرده بروی قروح سرطانی و قروح سیفلیسی مرهم نطول مینمایند و از محصولات سمّیه است

گلیسره محرّق (یدوفینکه) ایضاً معمول کلا بگیرند اسید فنیك ید مکد اگلیسرین ۵ مخلوط کنند در لوپوس و سرطان مستعمل است و نیز از محصولات سمّی میباشد

گلیسره اسید فنیك مطابق دواسازی لندن بگیرند اسید فنیك متبلّر ۱ گلیسرین ۴ مخلوط کنند این محصول انتی سپتیك و محرّق است

اسید فنیك مایع معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید فنیك متبلّر ۱ الکل ۹۰ درجه ۹ مخلوط نمایند این محصول انتی سپتیك و محرّق است

اسید فنیك مایع را در خارج در دفع قروح غانغرانائی و قروح پوتریه و دم دهان قرحه و کچلی و آبله کونفلوانت و خراج استعمال میکنند با اینکه در اطراف تو مو چند بن دقیق تحت جلدی از آن را بکار میبرند و نیز در تغسیل دمامیل

مستعمل است و محلول مائی اسید فنیک عبارت است از اختلاط اسید فنیک مایع با مقدار زیاد یا کمی اب که کهر ۲/۵ اسید فنیک مایع در ۱۰۰ اب استعمال میکند و محلول ۱ در ۱۰۰ در دفع ورم ریمی مثانه بطور زرق در مثانه معمول مولر است

محلول معطر اسید فنیک معمول لبون بگیرند الکل ۵۰ درجه ۱۰ اسید فنیک ۱ اسانس لیمو ۳ حل کنند در این محصول بوی خوش اسانس لیمو میپوشاند بوی بد اسید فنیک را

اب فنیکه (محلول اسید فنیک) مطابق کدکس بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ اب ۱۰۰ حل کنند و این محلول را شربا در اختلالات تیفوئیدی و اسهالهای مزمن استعمال میکنند مقدار شربتان در امراض مذکوره تا ۱۰۰ گرم است در عرض روز و در خارج در دفع جراحات چرکی بطور غسول و زرق و نطول مستعمل است و نیز جراح هم قبل از عمل و هم بعد از ان دستهای خود را با این محلول باید بشوید و پس از وضع حمل مکرر فرج را با این محلول باید شست و در مهبل زرق نمود و یکی از دانشمندان موسوم به **لیستر** میگوید دستهای جراح و معینهای او را قبل از عمل باید با محلول ۲/۵ اسید فنیک در ۱۰۰ اب باید شست و علاوه در هنگام عمل با همین محلول در اطراف مریض رش نمود و نیز پارچه هائی که در رفاده جراحت بکار میبرند در همین محلول الوده کرد

اب فنیکه در دفع تعفن گلدان و غیره (ظروف تبول و تغوط) بکار میبرند عبارت است از یک جزء اسید فنیک بازاری در ۱۰۰ جزء اب و نیز این اب فنیکه را در دفع تعفن بالوعه ها و مبالها استعمال میکنند و همچنین رش محلول اسید فنیک در منزل هنگام وبای حمای تیفوئید و تیفوس و کولرا و غیره در دفع سرایت این امراض مکفی است و نیز در محافظت عملجات تشیع از سرایت کولرا میباید محلول اسید فنیک را منظما استعمال نمود و در استعمالات مذکوره اسید فنیک بازاری که غیر خالص است و یا روغن زغال سنگ را میتوان بکار برد

فول سالیل دکتر کریستماس مخلوط ذیل را با این اسم مینامند بگیرند اسید فنیک ۹ گرم اسید سالیسیلیک ۱ گرم اسید لکتیک ۲ گرم مانتول ۱۰ سانتی گرم اسانس اکالیپتوس ۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند و این مخلوط که بشدت محلول در گلیسرین است ۳ جزء ان در ۱۰۰ جزء اب حل میشود و در جراحی سپتیکی ان خیلی بیشتر از اسید فنیک و سمیتش کمتر است و ۱ جزء از این مخلوط را در ۱۰۰ جزء اب حل کرده در زرق مهبلی پس از ولادت و عقیم کردن الات بکار میبرند

ذرور دافع العفونه معمول دو ورژی بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ نشاسته ۵۰۰ مخلوط کرده در دفع تعفن عرق متن پاها ذرور نمایند و نیز این ذرور در دفع تعفن جراحات مستعمل است

شربت اسید فنیک بگیرند اسید فنیک متبلر ۳ قند سفید ۲۰۰۰ اب ۱۰۰۰ قند را خرد خرد کرده با اسید مخلوط نمایند و در صراحی داخل کنند و اب بیفزایند با اعانت حرارت حل کنند و در این بین هم زنند و بعد صاف نمایند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ سانتی گرم اسید فنیک است و بمقدار ۲۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در عرض روز در دفع اختلالات تیفوسی و نزله مزمن ریه و غیره استعمال میکنند و زیادتر از مقدار مذکور هم میتوان استعمال کرد

سرکه فنیکه (غسول فنیکه) مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری

بگیرند اسید

بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ اسید استیک ۵۰۰ درجه ۱۰ اب ۲۰ مخلوط کنند این مخلوط را که انتی سپتیک است بطور خالص و یا مخلوط با اب استعمال میکنند

سرکه فنیکه کافوری معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ کافور ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ اسید پیرولینیو (سرکه چوب) ۵۰ کافور را در الکل حل کرده اسیدها را بیفزایند و این محصول محرق است و در وقت استعمال انرا با اب مخلوط میکنند

حقنه فنیکه معمول در سپلات بگیرند اسید فنیک ۵ دسی گرم اب ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در حمای تیفوئید احتقان نمایند و این مخلوط به جهت یک حقنه است و در ۲۴ ساعت پنج شش دفعه میتوان انرا استعمال نمود و مقدار اسید فنیک را در هر حقنه ممکن است از ۱ تا ۳ گرم قرار داد و بقول کلی استعمال این حقنه موجب بروز عرق و انحطاط زیادی در درجه حرارت الات میشود که از ۱ تا ۳ ساعت دوام میکند و هر وقت درجه حرارت صعود نمود میباید مجددا انرا استعمال کرد و چون در جراثیم و قوت این مداوا در شفای حمای تیفوئید ثابت نشده لازم است که مراقب اثران باشند

ایضا حقنه فنیکه معمول در سپلات رامونه بگیرند اسید فنیک خالص و متبلر ۱ گرم اب که درجه ان مانند حرارت منزل بوده ۱۵۰ گرم لودانم سیدنم ۵ قطره مخلوط کنند و این حقنه که دافع الحراره و انتی سپتیک موضعی و عمومی میباشد در اولین هفته تب تیفوئید مستعمل دانشمندان مذکور است و از ۲ و ۳ تا ۴ دفعه در عرض روز استعمال انرا مکرر میکنند

پوسیون ضد حمای تیفوئید بگیرند اسید فنیک ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم الکولاتورا کونیت ۱ گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و بتدریج بنوشند و این پوسیون را در حمای تیفوئید **ویلمن** هم استعمال میکند که لب و دندان از باره سیاه دوده پوشیده شده باشند و اثران در موضع زودتر ظاهر میشود تا در عموم بدن و بروز اثار ضد تخمیر

کاتکوت (نخ بخیه انتی سپتیک) بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ اب مقطر ۱ روغن زیتون ۵ زهی که تازه ساخته شده باشد مقدار کافی اسید فنیک را با اب مخلوط کنند و روغن را بیفزایند و بعد زه را در ان داخل کرده اقلا مدت چهار ماه بگذارند بماند و در ابتدا زه ها کدر میشوند و بعد کم کم و بتدریج نیم شفاف میگردند و در این وقت قابل استعمال گردیده در عمل بخیه خواهند بود با این معنی که در خود جراحت جذب میشوند بدون انکه مانند نخهای متداول موجب حصول ریم گردند

پارچه فنیکه (تنزیب فنیکه) بگیرند اسید فنیک ۵۰ الکل ۹۰ درجه و گلیسرین ۱۰۰ اب ۱۰۰۰ مخلوط کنند و مدت دو ساعت پارچه را در ان بخیسانند و بعد بخشکانند و این پارچه را مانند رفاده انتی سپتیک استعمال میکنند و قبل از استعمال با اب نیم گرم باید برداشت

گلیسره اسید فنیک بگیرند اسید فنیک متبلر ۱ گلیسره نشاسته ۱۰۰ مخلوط کنند و در جراحات غانغرایائی و جراحات پوتریدو فاژدنیک و ضعفی و امراض مزمن جلد رفاده نمایند و **گلیسره کراوزت** را نیز بهمین طریق میسازند

محلول دافع العفونه فنیکه معمول پرسی و بولتون بگیرند اسید

فنل مایع

فنیک مایع ۶ قطره تعفین بد ۳۰ گرم گلیسرین ۳۰ گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم مخلوط کنند در دفع اوزن و سیلان متعفن مجرای بول و مهبل و غیره تزریق نمایند و مقدار اسید فنیک را ممکن است زیادتر کنند

مشمع فنیکه معمول لیستر بگیرند اسید فنیک ۱ امپلاتر ساده ۱۰ امپلاتر را ذوب کرده و اسید را افزوده مشمع سازند

زیت فنیکه ایضاً معمول لیستر بگیرند روغن زیتون ۱۹ اسید فنیک متبلور ۱ مخلوط کنند لیستر قبل از شکافتن انساج ابتدا مبضع را در این زیت که محرق است فرو میبرد و بعد انساج را با آن میبرد

مرهم سفیداب فنیکه معمول مصنف بگیرند روغن زیتون ۲ موم زرد ۲ سفیداب شیخ ۲ اسید فنیک مایع ۱ موم را در روغن ذوب کرده و بعد سفیداب را افزوده بهم زنند تا نیم جامد گردد و اسید فنیک را داخل نموده نیز بهم زنند تا سرد شود در مداوای جراحات رفاده این مرهم معمول مصنف است

گرد جهة حفظ نعش معمول وافلارد بگیرند اسید فنیک بازاری ۴ کیلوگرام خاک اره ۱ کیلوگرام اسید را کم کم بخورد خاک اره داده و بخوبی مخلوط کنند ابتدا در تابوت یک طبقه از این گرد بریزند که از ۳ تا ۵ سانتیمتر قطر داشته باشد بعد نعش را در آن گذاشته و کاملاً از این گرد بپوشانند و این عمل بکلی مانع از تعفن نعش میشود و انرا مومیایی میکند و یا آنکه اقلاً تعفن را به تعویق میاندازد

ایضاً نسخه دیگر که معمول کدکس است (گرد انتی سپتیک) بگیرند اسید فنیک الکل ۹۰ درجه اسانس خاشا مکد ۲ مسحوق سولفات دوی ۲۰ خاک اره ۱۰۰ سولفات و خاک اره را مخلوط کنند و اسید و اسانس را در الکل حل کرده داخل نمایند و در قعر تابوت یک طبقه از این مخلوط که تقریباً ۵ سانتیمتر قطر آن بود بر گسترانند و بعد نعش را در آن گذاشته و روی از گرد مذکور بپوشانند بطرحی که کاملاً محاط آن شود و در محفوظ کردن نعش یک نفر جوان تقریباً ۲۰ کیلوگرام گرد انتی سپتیک کفایت میکند و گردی که از ۲ جزء خاک اره و یک جزء قطران چوب قطران زغال سنگ ساخته باشند دارای همان اثر انتی سپتیک میباشد

بخور فنیکه بگیرند اسید فنیک ۱ اب ۱۰۰ مخلوط کنند و در اطاق متعفن بخور دهند

نشوق دافع زکام معمول براند بگیرند اسید فنیک امونیاک مکد ۴ گرم الکل ۱ گرم اب ۱۰ گرم مخلوط کنند و قطعه محلوجی را بان الوده نموده نشوق کنند

محلول فنات سود (فنول سوده) مطابق کدکس بگیرند اسید فنیک ۵۰ گرم سود کستیک مایع ۱٫۳۳۲ درجه ۱۰۰ گرم اب مقطر مقدار کافی ابتدا سود مایع را در ۵۰۰ گرم اب مقطر مخلوط کرده و اسید فنیک را بیفزایند و بعد بقدری اب مقطر بر محصول افزایند که ۱۰۰۰ گرم گردد و این محصول که نیز انتی سپتیک است درجه تحریکش کمتر از اسید فنیک میباشد در جهة دفع تعفن انرا با مقدار زیاد یا کمی اب مخلوط کرده استعمال مینمایند

محلول فنات سود معمول بوبوف بگیرند فنات سود ۱ اب ۱۰۰ حل کرده در رفاده جراحات و در دفع نزف الدم استعمال کنند

مرهم فناتر ایضاً معمول بوبوف بگیرند فنات سود ۱ پیه مذاب ۱۰ مخلوط کنند در دفع اکنه و اختلالات پارزیتی استعمال کنند

فلواورول

فلواورول (فلواور ورسود یوم) عبارت از گردی است سفید و محلول در آب ۱ از ۱ تا ۵ جزء این جسم را در ۱۰۰۰ اجزاء اب حل کرده مانند عوامل انتی سپتیک استعمال میکنند

اسید فلواوریدریک این اسید را بطور استنشاق در دفع سل استعمال کرده و تمجید میکنند و الات مختلفه در این عمل بکار میبرند چنانچه یک حجم از این اسید را با دو حجم اب مخلوط نموده و در صراحی گوتاپرکا ریخته و تکان میدهند تا هوای بادی در ان داخل شود و بعد این هوا را در استنشاق مریض معمول میدارند

فلواوزیلیکات دو سود ۱ گرم از این جسم را در ۲۰۰ گرم اب حل کرده مانند عوامل انتی سپتیک در دفع تعفن استعمال مینمایند

فورمول (فورم الدهید) الدهید فورمیک جسمی است بخاری شکل و حاصل میشود با اینکه بخار الکل متیلیک را از روی زغال افروخته قرمز شده عبور میدهند و این بخار محلول در آب و الکل است و محلول ۴۰ جزء ان در ۱۰۰ اجزاء الکل دارای بوئی است شبیه بوی موش و بشدت محرش میباشد و این جسم مانند سوبلیمه از عوامل انتی سپتیک قوی است و سمیت ندارد و بشکل بخار نیز موثر است و جهة دفع تعفن ۵ جزء انرا در ۱۰۰ اجزاء اب حل میکنند و در رفاده محلول ۱ در ۵۰۰ تا ۱ در ۱۰۰۰ معمول میدارند ولی محلول ۱ در ۱۰۰ محرش است

سالول (سالیسیلات فنول) گردی است سفید و متبلور و بوی ان شبیه بوی شمعدانی وردی (گل عطر) و در ۴۲ درجه حرارت قابل ذوب و تقریباً غیر محلول در اب و محلول در ۱۰ جزء الکل و در اتر محلول تر و از عوامل انتی سپتیک و دافع رد ماتیسم و دافع تب است و برتانک یکی از دانشمندان مانند عوامل انتی سپتیک داخلی در اختلالات بول انرا استعمال میکند و تمجید مینماید زیرا که بول را اسپتیک میکند و در اختلالات جراحی انرا موثرتر از اختلالات مسری میدانند و مقدار شربتان از ۱ تا ۴ بلکه ۸ گرم است سالول را مانند یدوفورم خالصاً روی جراحات ذرور مینمایند و نیز لوله های رباط و ادوات رفاده و غیره را بران الوده میکنند و ترتیب سالولی واتر سالولی (۱ در ۱۰) و کولودیون سالولی (۱ در ۱۰) و قلم سالول را در تراپوتیک معمول میدارند و سایر نسخه جات انرا مانند یدوفورم میسازند یعنی در همان نسخه ها بجای یدوفورم سالول باید استعمال کرد رجوع در حرف ی یدوفورم را

کولودیون دافع شقاق پستان بگیرند سالول اثر مکد ۴ گرم کولودیون ارتجاعی ۳۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

الکسیر سنونی سالول معمول پری بگیرند سالول ۱ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم اسانس گل سرخ ۱ قطره اسانس نعناع ۲ قطره تعفین قرمز دانه ۵ گرم مخلوط کنند

ترنب سالول مطابق کدکس هر ۱۰ جزء دارای ۱۰۰ جزء سالول است

پوماد دافع شقاق دست معمول ایسفان بگیرند نفتول ۵۰ سانتی گرم سالول روغن زیتون مکد ۵/۱ گرم لانولین ۴۵ گرم مخلوط کنند

ذرور سالول معمول کریکس بگیرند مسحوق سالول مسحوق نشاسته مکید یک جزء مخلوط کنند

نشوق دافع

تشوق دافع زکام حاد بگیرند سالول ۱ گرم اسید سالیسیلیک ۰٫۲ سانتی گرم تنن ۰٫۱ سانتی گرم اسید بوریک ۴ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند

شیاف سالول بگیرند سالول ۱ گرم کره کاکائو ۳ گرم یک شیاف سازند

محلول جهة محاط ساختن حب معمول اِیوُون بگیرند سالول ۲ گرم تنن ۵ دسی گرم اتر ۵ درجه ۱۰ گرم حل کنند و حبوبی را که طبیب میخواهد بدون تاثر از معده عبور کرده و در امعا حل شوند از این محلول محاط میسازند

سالول کافوری بگیرند سالول ۳ کافور ۲ مخلوط کرده صلایه کنند و محصول را که میعان می پذیرد با کاغذ صافی صاف نمایند

اِمولسیون سالول معمول بنکوت بگیرند سالول ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۱۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۵ گرم شربت تلو ۳۰ گرم تعفین کتل یا ۳۰ گرم اب ۳۰ گرم مطابق معمول عمل نمایند

پوماد سالول بگیرند سالول ۴ گرم وازلین ۳۰ گرم پوماد سازند

تمریخ سالول معمول بنکوت بگیرند روغن زیتون ۹۰ گرم اب اهک سالول مکد ۱۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع احتراق استعمال نمایند

رِزورسین (دی اکسیبنزین) مِتا دی اکسیبنزول) جسمی است متبلور بشکل منشورهای لوزی شکل بی رنگ که در ۱۱۹ درجه حرارت ذوب میشود و محلول در نصف وزنش اب و در الکل و اتر محلول تر و تقریبا غیر محلول در کلورو فورم و از خارجا در دفع قروح سفیلیسی و خنازیر و داخلا در دفع سیاه سرفه و اطفای حرارت استعمال میکنند و مقدار شربتان از ۲ تا ۵ گرم است و در خارج پوماد و محلول ان متداول میباشد

محلول انتی سپتیک رِزُورسین بگیرند رزورسین از ۱ تا ۴ اب مقطر ۱۰۰ حل کنند و مانند ضماده انتی سپتیک استعمال نمایند و این محلول که بی بو است ممکن است بعوض محلول اسید فنیک استعمال شود

پوماد انتی سپتیک رزورسین بگیرند رزورسین از ۱۰ تا ۳۰ وازلین ۱۰۰ مخلوط کنند و در ضماده قروح صدیدی استعمال نماید

زرق رزورسین معمول مصنف بگیرند رزورسین ۲٫۵ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم حل کرده در دفع سوزاک زرق کنند

پوسیون دافع الحمای رزُورسین بگیرند رزورسین ۲ تا ۵ گرم اب مقطر ۱۰۰ گرم عرق بهارنارنج ۵ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و در اختلالات تیفوسی و نوائب و سونوخس و نقری بتدریج بنوشند

سولفوکاربول معمول بریر بگیرند اسید فنیک اسید سولفوریک مکد یک جزء در حالت برودت مخلوط کنند و بعد اسید سولفوریک را بواسطه کربونات باریت اشباع نمایند بنحوی که محصول مصفی نه بواسطه اب باریت رسوب دهد و نه بواسطه اسید سولفوریک و بعد مصفی را در خلأ تغلیظ کنند و این محصول از عوامل انتی سپتیکی است که گویا بی اذیت باشد و مقدار شربتان از ۱ تا ۵ گرم است و ۱۰۰ گرم

اب که پیاله پیاله در عرض روز بیاشامند و زیادتر از این مقدار هم میتوان استعمال کرد

حرف ق

در هفتاد و هفتم — قرمزدانه بعضی از دیگر مواد ملونه

مواد ملونه را سازی دکمیائی که در رنگین کردن ادویه و شناسائی طبیعت انها بکار میرود عبارتند از قرمزدانه و کارمن و لاک و زردچوبه و نیل و هواچوبه و انیلین و نیل پروسی و کاغذ تورنسول و بنفشه و ما در این دو بیان میکنیم اقسام قرمزدانه و اقسام لاک و نیل و وسمه و حنا و هواچوبه و نباتات مشابه ان و اقسام انیلین و روناس و اقسام هلیانت و هلیوتروپ و تورنسول را و در اخر این رمختصری از الوان بدویه ذکر خواهیم نمود و بنفشه و زردچوبه و نیل پروسی را سابقا بیان کرده ایم

قرمزدانه کوشنیل (کرمس انیمال) ککوکوس لفظ قرمز معرب کرم است مشتق از کرمی میباشد که در لغت سانسکری بمعنی کرم است و اشتقاق المنس یونانی و ورمیس لاطینی که نیز بمعنی کرم اند از همین لفظ کرمی سانسکری است) عبارت از یک نوع انیکی است از جنس هِمیپتر (نیم بال) و از طایفه **گالِنسکت** و دارای مادهٔ ملونه است که با ان رنگهای قرمز بسیار قشنگ میسازند و این انیکها در صورتیکه تازه از تخم بیرون امده باشند بقدری کوچک اند که نمیتوان انها را دید مگر با لوپ و جنس ماده انها که در صورت نمو کامل بحجم نخود کوچکی است خیلی بزرگتر از جنس نر شان میباشد و بکلی عاری از بال است و اقسام قرمزدانه از این قرار اند ۱ **کوشنیل نوپال ککوکوس کاکتی** که در روی بته نوپال که قسمی از **کاکتیر** (ممر در عناب انجیر فرنگی را) است زندگی میکند و این قسم را از امریک می اورند و مانند دانه های خشکیده میباشد غیر منتظم الشکل و بحجم عدس کوچکی و نوع اقرمزدانه که از مکزیک و کارولینا می اورند خاکستری و ثیمی و سیاه و یا قرمز رنگ است ۲ **کرمس حیوانی و یا نباتی ککوکوس ایلیسیر** که باسم عام قرمزدانه نامیده میشود بومی مشرق زمین و فرنگستان است و در روی یک قسم درخت بلوطی موسوم بکرکوس کوکسیفرا زندگی میکند و نوع اقرمزدانه مشرق زمین دارای یک قرمز قشنگی است و دانه های ان بحجم نخود کوچک و براق و کوشنیل لهستانی خیلی شبیه است باین قسم ۳ **کوشنیل لاک ککوکوس لاکا** و از این قسم سقری میگیرند موسوم به **لاک**

کوشنیل حقیقی را دنده واسازی جهة رنگین کردن بعضی دواها بکار میبرند و در مطبوخ مائی ان چون طرطیر محلول و یا زاج سفید داخل کنند گرد قرمز قشنگی رسوب میشود موسوم به **کارمن (قرمز فرنگی)** و کرمس حیوانی جزء اعظم ماده ملونه الکرمس ایطالیائیها است و بعضی از دانشمندان انگلیس و المان کوشنیل را دوای مخصوص سیاه سرفه میدانند و مخلوطی ترتیب میدهند از یک گرم کوشنیل و ۳۰ گرم قند و ۱۹۲ گرم اب گرم حل کرده و در مدت ۲۴ ساعت سه قاشق چای خوری این محصول را استعمال میکنند و مصنف میگوید کوشنیل در دفع سیاه سرفه اطفال بلا اثر نیست و ۵۰ سانتی گرم از ان را در یک پیاله اب داغ خیسانیده و صاف کرده و باقدری قند شیرین نموده و طفل ده ساله بتدریج در مدت یکشبانه روز بنوشانند

تعفین کوشنیل مطابق کدکس بگیرند کوشنیل نیم کوب کرده را الکل ۶۰ درجه مدت ده روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بافشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حنظ نمایند این تعفین را در رنگین کردن بعضی ادویه بکار میبرند

لاک ع لک ت لاک (گوم لاک) ر لاکا (گومی لاکا) عبارت از ماده است صمغی بدون حجبه گوم نامیده شده و شکننده و شفاف و بی بو و طعم آن عفص و کمی تلخ و رنگ آن سرخ زرد رنگ و از محصولات هند شرقی و از بعضی درختهای طایفه عناب طایفه انجیر و غیره بواسطه گزیدن جنس ماده کوکوس لاکا (م قرمز دانه را) مترشح میگردد و در تجارت چندین قسم لاک متداول است اولا لاک شاخه عبارت از لاک طبیعی است ملتصق به شاخه های جوان یعنی این شاخه ها محاط شده اند از طبقاتی لاک و طول آنها از ۵ تا ۱۰ سانتیمتر است و این قسم لاک قرمز تیره و کمی شفاف و در هنگام سوختن بوی مطبوعی متصوع میگردد ثانیا لاک دانه که همان لاک مذکور است مگر اینکه از شاخه ها انداخته اند ثالثا لاک ورقه و یا لاک صدفی عبارت است از همان دو قسم لاک مذکور که آنها را ذوب کرده و مانند قطعات نازک در قالب ریخته اند و علاوه در تجارت لاک برنجی و خرمائی نیز متداول است و در این دو قسم ماده ملونه کمتر از اقسام مذکور میباشد و لاک برنجی بسهولت ذوب میشود و بوی مطبوعی از آن متصاعد میگردد شبیه ببوی و نیل و نوعا لاک در مجاورت آب جوش نرم میگردد و در الکل حل میشود و در اتر و سولفور کربون و بنزین و اسانس تربانتین و اسید استیک و امانیاک حل نمیگردد و در سود کستیک بسهولت حل شده و رنگ بنفشی حاصل میکند و در روغن بزرگان در صورتی که بحالت جوش باشد کمی حل میشود و در نفت نیز غیر محلول است و موافق تجربه یکی از دانشمندان لاک مرکب است از سقز و لاکسین و ماده مابین موم و سقز و ماده ملونه حیوانی و اسید لاسیک و سقز سفید لاک که در تجارت متداول است عبارت از لاک طبیعی است که بواسطه هیپوکلوریت آهک و غیره ماده ملونه اش را گرفته اند

تعفین الکلی لاک را مانند عوامل مقویه و قابضه استعمال میکنند و در بعضی سنونها لاک را داخل مینمایند و محلول الکلی لاک را با نابک درجه میتوان بدل کولودیون در فاده جراحات استعمال کرد و لاک لاک و لاک هندی قسمی از لاک است و عبارت از دو سوبی است که حاصل میشود از افزودن زاج سفید در محلول قلیائی لاک و در ممالک هندوستان در نقاشی آنرا استعمال میکنند و لاک دی ماده است شبیه به لاک لاک و طریق ساختن آن هنوز بخوبی معین نشده است

استیرول دکتر برلیوز با این اسم دوفا انتی سپتیکی را مینامند که بروی اغشیه مخاط و بروی جلد کاملا التصاق میابد بگیرند لاک مصفی که کاملا در الکل محلول بود ۲۷۰ گرم حسن لبه مصفی که نیز کاملا در الکل محلول بود بلسان تلو مکد ۱۰ گرم اسید فنیک متبلر ۱۰ اگرم اسانس دارچینی ساکارین مکد ۶ گرم الکل ۹۰ درجه بقدری که محصول ۱۰۰۰ اگرم شود حل کنند و در مداوای بثوری حلق و قروح تو بر کولی جلد و زبان و اگزما و غیره این دوا را استعمال میکنند

نیل ع نیل (نیلج) ت اندیگو ل پیگمانتوم اندیکوم ماده ملونه را که از برگ چندین قسم نبات صنف پاپیلیوناسه از اصناف طایفه لگومینوز استخراج میکنند باسم نیل موسوم

مینمایند و این نباتات را نوعا و سمه ع کتم ت اندیگوتیر ل اندیگوفرا مینامند و اقسام آنها از این قرار اند وسمه بری ل اندیگوفرا ارژانتا و وسمه گواتمالائی ل اندیگوفرا دیسپرما (گواتمالا عبارت از مملکت جمهوری است در امریک مرکزی) و وسمه آنیل ل اندیگوفرا آنیل و وسمه بقول عام ل اندیگوفرا تنکتوریا و نوعا نیل را باین طریق میسازند که برگ نباتات مذکوره را در آب میخیسانند تا بحالت تخمیر و بعد ماده ملونه را بواسطه آهک رسوب کرده و رسوب را بواسطه عمل انحراف برداشته و شسته و خشک میکنند و بقول کلی نیل بشکل قطعات مربعی است که وزن هر یک از آنها تقریبا ۱۲۵ گرم است و دارای رنگ آسمان گونی بسیار قشنگی است که یکی از الوان سبعه بدوی میباشد و چون از بروی ناخن بمالند یک نوع تشعشع نحاسی حاصل میکند و نیل گواتمالا که نیل گل نامیده میشود سبکتر و با قیمت تر از سایر اقسام است و دارای رنگ آسمانگون قشنگی است مایل به بنفش و نیل هندی که نیل بنگاله نیز نامیده میشود شبیه به نیل گل است و نیل براق و زیر تر و پر رنگتر از دو قسم مذکور است و بیشتر از آنها رنگ میدهد و نیلی که از وسمه بقول عام میگیرند پست تر و ارزانتر و فراوانتر از اقسام مذکور است و عموما نیل بی بو و بی طعم است و غیر محلول در آب و الکل و غیره و در اسید سولفوریک حل میشود و در املاح الکلوئیدها و در کلوروفورم محلول است و ماده عامل نیل را اندیگوتین مینامند

نیل را در طب مانند عوامل مقویه و قاطع الحمی استعمال میکنند و نیز در دفع صرع بمقدار ۲ تا ۳ گرم و هم چنین تا ۳۰ گرم در عرض روز تجویز مینمایند و از عوامل ضد تشنج و ضد صرع است

در ممالک مشرق نیل و وسمه را نرم سائیده و با آب خمیر کرده جهت سیاه کردن مو استعمال میکنند و دانشمندان ایرانی مینویسند که آشامیدن مطبوخ برگ وسمه بغایت مقیی و جهت گزیدن سگ دیوانه مفید و بهترین چیزها است و در خضاب مو و سیاه کردن آن اولا باید موها را با صابون و غیره بشویند و پاک کنند ثانیا حنای کوبیده را با آب سرد خمیر کرده بروی آنها نطول نمایند و از یک تا دو ساعت بگذارند بماند و بعد با آب بشویند و خشک کنند ثالثا وسمه کوبیده (رنگ) را با آب گرم و یا بهتر با کف صابون خمیر کرده نطول نمایند و پس از یک ساعت بشویند موها سیاه و براق و نرم میگردند

در این اوقات از کوشنشین بفرنگستان یک قسم نیلی میاورند که رنگ آن سبز مایل به آسمانگونی است و آنرا سبز چینی مینامند

دیشه باپتیزیا تنکوریا که از صنف پاپیلیوناسه و معروف به ریشه نیل بری است از محصولات بومی امریک شمالی میباشد و در جنگلهای ماسه ایالات متحده امریک فراوان است دارای ماده ملونه آسمانگون است شبیه به ماده ملونه وسمه و بواسطه افزودن اسید به تعفین الکلی این ریشه ماده سقزی زردی رد میشود موسوم به باپتیزین و در ایالات متحده این ریشه را بمقدار کم مانند عوامل انتی سپتیک و قابض و بمقدار زیادتر مانند عوامل مقیی و مسهل قوی استعمال میکنند

حنا ع حنا ت هینسر ل الهنا (لاوسونیا اینرمیس) عبارت از نیم درختی است از طایفه سالیکاریه و دارای چند قسم است و از محصولات کرمسیری ممالک شرقی زمین میباشد

دردایران بهترین حناها حنائی است که در خبیص کرمان زراعت میکنند واین گیاه دارای ریشه است قرمز رنگ وتلخ وگس وچوب ان صلب وگلش معطر ودانشمندان مشرق ریشه انرا مانند قابضات استعمال میکنند وکوبیده برگ انرا باب خمیر کرده در خضاب مو بکار میبرند علاوه بر رنگین کردن ومعطر نمودن مو ها مانع از سقوط انها میشود وعموم زنهای مشرق زمین وبعضی از مردها دست وپا را نیز بواسطه خضاب با حنا رنگین میکنند ماده ملونه برگ حنا را که قسمی از تنن است یکی از دانشمندان موسوم به عبد العزیز اسید هنوتنیک نامیده است و برگ حنا بواسطه همین ماده در عداد عوامل انتی سپتیک میباشد ودر دفع قروح کهنه وسوختگی مؤثر است ونیز انرا در دفع عرق مفرط پاها استعمال میکنند ودانشمندان ایران از استعمال نقوع برگ حنا در ابتدای جذام تمجید مینمایند ونیز برگ حنا را از عوامل مدر بول ومدر حیض ومسقط جنین وهیج باه میدانند ومقدار شربت از مسحوق برگ حنا بطور سفوف تا ۲/۵ گرم ونقوع انرا تا ۳۵ گرم مینویسند وگل حنا را بعربی **فاغیه** و **تامارهند** مینامند ومانند عطریات استعمال مینمایند وثمر حنا را در ادرار حیض قوی تر از سایر اجزاء ان است

درهندوستان شرقی ریشه قسمی از حنا را که موسوم به حنای خاردار یا **لاوسونیا اسپینوزا** میباشد در دفع اختلالات جلدی استعمال میکنند

هواچوبه (هوچوبه) یا **ابوخلسا (حناء الفول) (خس الحمار)** یا **اورکانیت** یا **انکوزاتنکتوریا (الکانا تنکتوریا)** ریشه نباتی است از طایفه **بوراژینه** رنگ این ریشه قرمز قهوه وحجم ان باندازه قلم تحریر ودارای ماده ملونه است موسوم به **انکوزین (اورکانتین)** که در اب غیر محلول است ولی در الکل واتر واجسام دسمه وسولفورکربون حل میگردد اکنون در طب هواچوبه را استعمال نمیکنند مگر در رنگین کردن بعضی مرهمها **انکوزا وبرژینکا** و **لیتوسپرموم تنکتوریوم** و **اونوسما اکیوئیدس** و **اکیوم روبروم** عبارت از نباتاتی میباشند شبیه به هواچوبه وبدل ان استعمال میشوند **انیلین** جسمی است مایع و دارای بوئی تند ومعطر وطعمی سوزان وحاد ودر صورتیکه از مجاورت هوا ونور محفوظ بود بی رنگ است و هرگاه هر این دو با هم در ان اثر کنند بسرعت اسمر اللون میگردد ووزن مخصوص ان ۱/۰۲۸ است ودر ۱۸۲ درجه حرارت بجوش میاید واین جسم قابل اشتعال است وبا یک شعله مشعشعی میسوزد ودر حین سوختن کربون زیادی تولید مینماید انیلین در اب چندان محلول نیست ودر الکل واتر وعرق چوب واسئون وسولفور کربون وادهان دسم وفرار بشدت محلول است وچون داغ باشد گوگرد وسولفور دیدورا نیز داحل میکند ودر صورت خلوص البومین را منعقد مینماید وماده منعقده بواسطه برودت جامد میگردد ولی هرگاه خالص نباشد منجمد نمیشود مگر در کمتر از ۲۰ درجه حرارت ودر مجاورت هیپوکلوریتهای قلیائی مانند کلورور دامک ویا مخلوطی از اسید سولفوریک وبی کرومات پتاس رنگ اسمانگونی بنفشی حاصل میکند ودر مجاورت اسید نتریک فقط رنگ اسمانگونی میگردد وانرا مبدل به اسید پیکریک مینماید

محلول مائی انیلین را در تسمم کلوروفرم تریاق فرض کرده اند ویکی از دانشمندان سولفات انیلین را در دفع قطرب بمقدار ۵ سانتی گرم سه دفعه در عرض روز استعمال میکند وتمجید از اثر ان مینماید واشامیدن این دوا موقتا

برلب وزبان وناخن رابرنگ اسمانگونی رنگین میکند

در بیان اقسام انیلین

انیلین بواسطه تلون به بیشتر الوان از قبیل رنگ بنفش ورنگ اسمانگونی ورنگ ابی ورنگ سبز وزرد ونارنجی وسرخ جالب دقت نظر دانشمندان شده ودر رنگ امیزی معمول ومتداول این زمان وحصول الوان مذکوره بواسطه ترکیب ان با اجسام مختلفه است ودر میانه انها انیلین بنفش از همه ثابت تر ودامنه بیشتر است واول انیلینی است که در سال ۱۸۵۶ میلادی **پرکن** نام کشف کرده وبواسطه طریقه های مختلفه در ساختن انیلین بنفش که در میرند اسامی مختلفه بر ان اطلاق مینمایند از قبیل **موئین** و **انیلئین** و **اندرین** و **فنامئین** و **ویولین** و **انیلین ارغوانی** و **پورپورئین** و **روزولان** و **هارمالین** و **تیرالین** وغیره

انیلین بنفش بخوبی متبلور میگردد وبا اثر شعاع مقاومت مینماید ودر اب واسید استیک والکل وعرق چوب ومخلوطی از الکل وعرق چوب (الکل متیلیه) حل میشود وبقول کلی انرا حاصل میکنند از اکسید کردن یکی از املاح انیلین مانند سولفات وکلوریدرات با اعانت اجسام اکسیدکننده از قبیل کلورور دامک وبی کرومات پتاس وغیره

محلول سولفوریک موئین باکه با الدهید مخلوط کنند تولید انیلین تاکتری مینماید

قسمی از انیلین قرمز را که **اریتروبنزین** (اریتروبنزول) مینامند حاصل میشود از اختلاط نیترو بنزین با کلورور دامن وقسمی دیگر از انیلین قرمز است که **فوشین** یا **روزانیلین** (انیلین دوج) نیز نامیده میشود وچون انیلین را با اسید ارسنیو مخلوط کنند ودر حمام زیتی طبخ دهند جسمی حاصل میگردد موسوم به انیلئین وچون فوشین را با الکل ومقدار زیادی انیلین مخلوط کنند وحرارت دهند موافق امتداد مدت حرارت الوان مختلف از ابی اسمانگونی تا بنفش قرمز حاصل میگردد

انیلین زرد که **کریزانیلین** نامیده میشود جسمی است امورف وشبیه بر کرومات سرب واملاح ان بخوبی متبلور میگردند ویکی از محصولات انیلین قرمز است

انیلین اسمر اللون عبارت است از کلوریدرات انیلین ویکی از املاح دوز انیلین که اسیدان معدنی بوده در صورتیکه این دو جسم در هم فعل وانفعال کرده باشند

انیلین سبز که **امرانیلین** (انیلین زمردی) نیز مینامند بواسطه چندین قاعده ساخته میشود مثلا کلوریدرات انیلین را با کلورات پتاس ودکمی الکل واسید استیک مخلوط مینمایند واستعمال این قسم انیلین در این اوقات متروک است و بجای ان الدهید سبز ویدو دانیل سبز ویدو ومتیل سبز وغیره را استعمال میکنند والدهید سبز را از اختلاط سولفات روزانیلین والدهید وهیپوسولفیت سود میسازند

قسمی از انیلین را در طب استعمال میکنند که **فنلامین (امیدوبنزین)** نامیده میشود واین جسم که از سموم است در سلسله عصبانی مرکزی اثر میکند وانرا در دفع قطرب الکلامپسی استعمال میکنند وموافق اعتقاد

تورنسول مقدار شربت و طریقه استعمال آن از این قرار است بگیرند از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم انیلین و در آب که دارای کمی اسید سولفوریک باشد حل کنند و در مدت روز در سه دفعه بنوشند و از ۳ تا ۴ هفته بر آن مداومت نمایند

فوشین

فوشین (کلوریدات روزانیلین) این جسم در آب محلول و در اتر غیر محلول و در الکل بمقدار کمی حل میشود و از ۱ تا ۵ سانتی گرم موافق میل مریض در البومین اوری استعمال میکنند

حب فوشین بگیرند فوشین از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم با مقدار کافی عصاره شیلم و گرد ریشه خطمی یک حب سازند

پوسیون ضد البومین اوری معمول بوشارد را بگیرند جلاب صمغی ۱۰۰ گرم فوشین ۵ سانتی گرم اسانس نعناع مقدار کافی مخلوط کنند و در مدت ۲۴ ساعت با قاشق چای خوری متدرجا بنوشند

بعضی دیگر از اقسام انیلین است که این کتاب گنجایش ذکر آنها را ندارد

روناس

روناس (روداناک) که **فوه (عروق الصباغین)** و **گارانس** و **روبیا تنکتوروم** و **اروترودانون** نباتی است از طایفه **روبیاسه** یعنی این طایفه را بآن نسبت داده‌اند و ریشه این نبات که جزء مستعمل در طب است طویل و استوانه و بحجم قلم تحریر و خارج آن سرخ تیره و داخلش سرخ روشن و دارای طعمی است تلخ و کمی گس

ریشه روناس دارای ماده ملون سرخی است موسوم به **الیزارین** و علاوه مقدار زیادی قند دارد و از این جهة است که چون آنرا در آب تخمیر نمایند تولید مقدار زیادی الکل میشود و نیز دهن فرّار مخصوصی تولید میگردد موسوم به اسانس روناس و یکی از دانشمندان میگوید در ریشه روناس یک ماده مخصوصی موجود است موسوم به **روبیان** و این ماده از اثر قلیائیات و فرمان مخصوصی که محتوی در ریشه میباشد مبدل به الیزارین میگردد

ریشه روناس یکی از پنج ریشه مفتح است و آنرا مانند مدرات استعمال میکنند و نیز از عواملی است که در راشیتیسم استعمال آن متداول میباشد و از آشامیدن روناس عظام رنگین میشوند یعنی ماده ملون آن در دوران داخل شده و آنها را قرمز میکند و بواسطه بول و شیر از بدن خارج میگردد و مقدار شربت مسحوق ریشه روناس بطور سفوف از ۲ تا ۴ گرم است و ۵ گرم ریشه روناس را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانده بطور تیزان استعمال مینمایند و دانشمندان اسلام مُغلی این ریشه را در سهولت وضع حمل و دفع عسر البول معمول میداشتند

در بیان تورنسول

لفظ تورنسول در لغت فرانسه بمعنی آفتاب گردان است و در اصطلاح عامه اطلاق میشود بر گیاهی که آنرا **هلیانت** مینامند و یک قسم از این گیاه را در زبان فارسی آفتاب پرست (آفتاب گردان) میگویند و در اصطلاح علمای کیمیا ماده ملونی را مینامند که در رنگ آمیزی بسیار استعمال میشود و رنگ آن آبی بنفش است باید دانست که دانشمندان یونان و لاطین باسم **هلیوتروپیوم** که نیز بمعنی آفتاب گردان است گیاهی را مینامیدند غیر از هلیانت و با آن از حیث صفات گیاه شناسی و خواص طبی تباین کلی دارد و این معنی

سبب اشتباه بعضی از مصنفین شده و این دو گیاه را یکی دانسته‌اند و ما در ذیل شرح هر یک از آنها را بطور اجمال مینگاریم و بعد تورنسول کیمیائی را ذکر میکنیم

آفتاب‌گردان

هلیانت علمای گیاه شناس این اسم را بیک صنف از نباتات طایفه **سینانتره** مینامند و یک قسم از این صنف را **تورنسول** یا **آفتاب گردان (آفتاب پرست) آذریون** و **حووه** و **هلیانتوس انوس** میگویند و مانند کدو نبات و حشیشة الزجاج و غیره از عوامل مدره است و مانند آنها دارای مقدار زیادی شوره میباشد و مغز ساقه آفتاب گردان بقدری شوره دارد که مانند فتیله باروطی میسوزد و میتوان آنرا مانند موکزا (داغ فتیله) استعمال کرد و مصنف میگوید که گویا بواسطه همین خاصیت باشد که آنرا آذریون نامیده‌اند آذریون در لغت فارسی بمعنی آتش گون است

قسم دیگر این صنف را که **توپینامبور** و **هلیانتوس توبروزوس** و **سیب زمینی ترشی** و **برللاسی** مینامند و ریشه این نبات همیشه باقی است و دارای حدبه‌های لحمی دنباله دار گلابی شکل چند و این حدبه‌ها که سیب زمینی نامیده میشوند از مواد غذائی انسان و حیوانات میباشند و طعم آنها شبیه بطعم ارتیشو و شیرین تر از آن است

هلیوتروپ

هلیوتروپ که **هلیوتروپیوم** (این لفظ مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **الیوس** یعنی آفتاب دیگری **ترپو** یعنی گردان) نباتی است از طایفه **بوراژینه** و در مواضع شن زار میروید و بی بو و بی طعم و گل آن سفید و بشکل خوشه و شبیه بدنباله عقرب و موافق اعتقاد **پلین** که از دانشمندان طبیعی لاطین است و در سال ۲۳ میلادی متولد شده گل این نبات بسمت آفتاب گردش میکند

هلیوتروپ را از ادویه جرحی میدانند و مانند عوامل ضد سرطان و ضد نقرس استعمال میکنند و لاطینیها آنرا مخصوص به سقوط مشیمه میدانستند

یک قسم از این نبات را که به لاطینی **هلیوتروپیوم پروویانوم** مینامند دارای بوئی است شبیه به وانیل و در صداع قلبی مستعمل و بوهای خوش از آن میسازند و در غالب بستانهای فرنگ زراعت میشود

تورنسول کیمیائی

تورنسول کیمیائی چنانچه ذکر کردیم عبارت از ماده‌ای است رنگین که در اعمال کیمیائی بسیار معروف استعمال میشود و بر دو قسم است تورنسول صفحه و تورنسول قالبی اولا تورنسول صفحه این قسم را با عصیر **کروتون تنکتوریوم** که یکی از نباتات طایفه اوفوربیاسه است میسازند باین طریق که در عصیر مذکور پارچه کهنه را آلوده کرده می خشکانند و بعد آنرا با بخار مخلوطی از بول فاسد شده و آهک بخور میدهند ثانیا تورنسول قالبی این قسم را با بعضی اقسام لیکن میسازند باین طریق که نبات مذکور را با نصف وزنش خاکستر در شراب مخلوط کرده میکوبند و کم کم بول انسانی را در آن داخل مینمایند تا خمیر گردد و مدت چهل روز میگذارند تا ماده رنگ آن ارغوانی شود و مجددا قدری بول بر آن میافزایند و پس از چند روز که رنگش مبدل به آسمان گون شد آنرا خود بخود میگذارند تا فاسد شود و باز قدری بول بر آن افزوده و با آهک مخلوط مینمایند و بالاخره بقدری گل طباشیر در آن مخلوط کرده که قابل قالب کردن گردد و بشکل قطعات مکعب قالب نموده می خشکانند

محلول این قسم تورنسول را هرگاه با اجسامی مخلوط نمایند که فی الجمله قلیائی باشند رنگ آبی آسمانگون حاصل میگردد
اگرچه مقدار این اجسام بسیار کم بود و چون با اجسام اسیدی مخلوط شود رنگ اصلی تورنسول که در صورت خلوص
عبارت از رنگ قرمز بسیار قشنگی است ظاهر میشود

ماده ملونه تورنسول عبارت از اسیدی است قرمز و بسیار ضعیف موسوم به **اسید لیتمیک** که چون
با سود مرکب شود ملح آبی رنگی حاصل میگردد و هرگاه تعفین قرمز را با کربونات سود مخلوط نمایند اسید لیتمیک
بجای اسید کربونیک واقع شده ولیتمات سود که آبی رنگ است تولید میشود و اسید سولفوریک این لیتمات
آبی رنگ را تجزیه کرده و اسید لیتمیک قرمز را آزاد مینماید و سولفات مرکز دارای اسید سولفوریک است و
بر آن چندان قوی نیست چون با لیتمات سود مخلوط گردد تجزیه مضاعفی حاصل شده ولیتمات تولید میشود که
قرمز است و باین جهة است که املاح خنثی در تورنسول ممکن است تعامل نمایند

کاغذ تورنسول (کاغذ معرف) عبارت از ریشه های کاغذی بی آهاری است که با رنگهای
نباتی آهار رنگ کرده اند و کاغذ تورنسول آبی در مجاورت اسیدها قرمز میگردد و کاغذ تورنسول قرمز در مجاورت قلیائیات
آبی میشود و کاغذ زردی که از زرد چوبه ساخته شده است قلیائیات از اسم اللون میکنند و کاغذ را هلیا که آبی
بنفش رنگ است در مجاورت اسیدها قرمز و در مجاورت قلیائیات سبز میگردد و کاغذ استات سرب در مجاورت
هیدروژن سولفوره سیاه رنگ میشود و تولید سولفور سرب میگردد

فتولاک یا **صباغ رنگ فتولا** کادکاندرا نباتی است از طایفه **فتولاسه** و در امریک
شمالی و اروپ و در فرنگ در بعضی بستانها انرا زراعت میکنند و اسامی مختلفه بر انها اطلاق مینمایند از قبیل انگور امریک
و اسفناج هند و اسفناج کاپن و تاج ریزی خوشه و در جنوب فرانسه باسم گیاه لاک موسوم است و میوه این نبات
بشکل حبه کوچکی است سیاه متنفش رنگ و مانند خوشه معلق واقع میگردد و اهالی ایالات متحده امریک همه اجزاء
این نبات را استعمال میکنند و عصیر میوه انرا که سرخ است در تقلب کردن شرابها بکار میبرند و نو دسته های تازه
انرا مثل مارچوبه و برگهای جوانش را مانند اسفناج میخورند خاکستر این گیاه مقدار زیادی پتاس دارد و یکی از دانشمندان
مسمی به **براکونو** اسید اکسیلیک را از این گیاه استخراج کرده و از این جهة است که در ابتدا این اسید را **اسید
فتولاکسیک** مینامیدند بهرجهة ریشه و میوه فتولاک را در طب مانند عوامل مقیئه و مسهله استعمال میکنند
و علاوه فی الجمله اثر تخدیری هم دارا میباشد و ماده عامل انها عبارت است از تنتور فتولاکسین و اسید فتولاکسیک
ده گرم ریشه این نبات را در ۱۰۰۰ گرم آب جوشانیده و صاف کرده کم کم استعمال میکنند تا اثر قی و اسهال ظاهر گردد
و از ۱۰ دسی گرم تا ۲ گرم گرد این ریشه را جهة حصول قی و از ۱ تا ۴ سانتی گرم مانند عوامل مغیره معمول میدارند و
مقدار شربت از تعفین میوه ان ۳۰ گرم است

در بیان الوان اصلی (بدی)

چون نور آفتاب بسطح اجسام رسد و در آنجا منکسر گردد و در آلت ابصار اثر نماید ان اثر را رنگ مینامند و **نیوتن**
حکیم انگلیسی ثابت میکند که الوان مختلف از تجزیه نور آفتاب حاصل میگردند و این دانشمند بواسطه منشور مجزّل الضیا

ثابت مینماید که هر شعاع نوری مرکب از هفت شعاع ثانوی است و این اشعه ثانوی که متلون بالوان مختلف اند موافق
درجه انکسار بدون تخلف همیشه بر ترتیب ذیل ظاهر میگردند رنگ سرخ رنگ نارنجی رنگ زرد رنگ سبز رنگ آبی رنگ نیلگون
و رنگ بنفش و قابلیت انکسار رنگ بنفش زیادتر از سایر است ولی این الوان بخوبی محدود نیستند چنانکه رنگ سرخ
با رنگ نارنجی و رنگ نارنجی با رنگ زرد و هم چنین سایر الوان در هم مخلط و منتشر اند و نمیتوان حد معینی برای انها قرار
داد و از این جهة است که علاوه بر این الوان سبعه اصلیه در میان انها الوان متوسط دیگری بیان کرده اند که درجات
تلون انها غیر معین است بهرجهة این الوان را اصلی و بدوی از آن جهة میگویند که سایر الوان نتیجه ترکیب بعضی از انها با هم
میباشند و هر یک از اشعه متلونه دارای خواص متمایزه اند و با مقادیر مختلفه حرارت مربوط میباشند چنانکه رنگ سرخ
موافق اعتقاد بعضی از دانشمندان گرم تر از رنگ بنفش است مطابق نسبت ۸ به ۱ و موافق اعتقاد بعضی دیگر ۴۰ به ۱ یعنی
رنگ سرخ ۸ یا ۴۰ درجه گرم تر از رنگ بنفش است

ثابت شده که کلیه اجسام بخودی خود و فی حد نفسه دارای رنگی نیستند و الوانی که ما در انها مشاهده میکنیم بواسطه
اختصاصات سطوح انها است که بعضی از اشعه متلونه را منکسر کرده و بعضی دیگر را جذب میکنند مثلا جسمی را که
قرمز می بینیم بواسطه انست که شعاع قرمز را منکسر میکند و جسم سفید همه اشعه را منکسر مینماید و بر خلاف جسم سیاه
تمام اشعه را جذب میکند و بعبارة دیگر رنگ اجسام کثیف بواسطه انست که در سطح انها بعضی از اشعه نور منکسر
شده و بعضی دیگر جذب میگردند و در اجسام نیم شفاف تا یک درجه در عمق سطوحشان اشعه نور فرو رفته بعد
منکسر میگردند و رنگ اجسام شفاف که حاجب ماوری نیستند بواسطه اشعه است که از جرم انها عبور کرده و
جذب نشده اند

در هفتاد و هشتم — قطران و بعضی از مواد مشابه آن

در این درس ذکر میکنیم قطران و کولتار و روغن کاد و زغال چوب و دوده و اکیتول و اسید کربولیک و فنیک و خصوصیات انها
و در آخر این درس تعمیم بواسطه انجره زدن را بیان مینمائیم

قطران یا **گودرون** که موافق اصطلاح پلین **پیکس لیکیدا** یعنی با اصطلاح تئوفراست
پیتا و با اصطلاح دیسقوریدوس **پیسا اوریا** یا **کونوس** عبارت از ماده است سقزی که از
سوزاندن چوب کاج حاصل میگردد و چندان دهن فراری در ان موجود نیست و موافق قول **سوبران** مخلوطی
است از سقز فاسد نشده کاج با سقز را تنانج و سقزهای محترقه (پیری تین) که با اسید استیک مرکب شده اند و نیز
دارای دهن فراری بنام تبانتین و ادهان محترقه فرار (پیرولیئین و پیرو و ستیا دین) میباشد و رنگش اسم سیاه رنگ و قوامش
نرم و چسبنده و دارای بوی سوختگی تند و طعمش حاد و غیر مطبوع است

چون قطران را با آب تقطیر کنند مخلوط اسم اللونی حاصل میگردد که دارای بوی غیر مطبوعی است و در تجارت
معروف به روغن کاد است و مرکب میباشد از دهن فرار تربانتین و مقدار زیادی دهن فرار پیروژنه و مقدار
کمی پیری تین ولی روغن کاد حقیقی غیر از انست و حاصل میشود از احتراق چوب کاد چنانچه بعد از این ذکر خواهیم نمود

اخلالات مزمن مثانه مستعمل و سودمند است و در این موارد بیشتر آب قطران را معمول میدارند

کپسولهای گیوت با کمربک دارای ۲۰ سانتی گرم قطران نروژ اند میتوان بجای آب قطران استعمال نمود و مقدار شرب آنها از ۲ تا ۵ عدد است که در هنگام غذا بنوشند

در خارج قطران را در دفع بسیاری از اخلالات جلدی استعمال میکنند و از مواد انتی سپتیک و دافع العفونه میباشد

قطران نباتی مصفی مطابق کدکس بگیرند قطران نباتی مقدار منظور در ظرفی ریخته و با داغ گرم کنند و با فشار از پارچه صاف نمایند

گلیسره قطران بگیرند قطران ۱ گلیسره نشاسته ۳۰ مخلوط کنند این گلیسره انتی سپتیک است و در رفاده جراحات غانغرانائی و متعفن بکار میبرند و پارچه های رفاده را چرکین میکند

قطران گلیسرینه معمول ادریان بگیرند قطران چوب زرده تخم مرغ مکرر ۱ گلیسرین ۲ مخلوط کنند و در رفاده جراحات غانغرانائی بکار برند و این محصول را میتوان با آب مخلوط نموده در تغسیل و زرق بکار برد

امولسیون قطران معمول ادنیل بگیرند مسحوق کربونات متبلر سود قطران چوب مکرر ۱۰ آب صاف ۱۰۰۰ قطران و کربونات را در هاون چینی مخلوط کنند و صلایه کرده کم کم آب افزایند و در صراحی که ظرفیت آن ۲ لیتر باشد داخل نموده و بقوت بهم زنند تا قطران کاملاً بصورت امولسیون شود و بعد با کاغذ صاف نمایند و در این امولسیون مقدار قطران را بدقت میتوان معین کرد و هر ۵ گرم آن دارای ۵ سانتی گرم قطران و ۵ سانتی گرم کربونات سود است و مقدار این کربونات بقدری کم است که اثر مخصوصی از آن ظاهر نمیشود و از این جهت است که بر آب متداولی قطران ترجیح دارد و این امولسیون در صورت خلوص یکی از عوامل دافع العفونه قویه میباشد و بطور زرق در جراحات ناصوری و سیلانات متعفن مهبل و بطور غسول در جراحات غانغرانائی و سرطانی مستعمل است

پوماد قطران مطابق کدکس بگیرند قطران مصفی ۱ پیه مذاب ۹ مخلوط کرده صلایه نمایند و در رفاده جراحات غانغرانائی و اخلالات هرپسی استعمال کنند

شمع قطران معمول وان موئنس بگیرند زفت سیاه ۸ موم زرد ۹۰ قطران ۱۲۵ با حرارت ملایمی موم را ذوب کرده و زفت و قطران را بیفزایند و این شمع محرک و دافع العفونه است

بخور قطران معمول سوبران بگیرند قطران ۱۰۰ آب ۱۰۰۰ مخلوط کرده روزی سه یا چهار دفعه مدت نیم ساعت در اطاق مریض بجوشانند

امولسیون قطران مطابق کدکس بگیرند قطران چوب ۱۰۰ الکل ۹۰ درجه ۲۰۰ تنتور کیلایا مکرر ۱۰۰ آب مقطر گرم ۷۸۰ قطران را در الکل حل کنند و تنتور را بیفزایند و بعد کم کم آب را افزوده بهم زنند و هر ۱۰۰ جزء این امولسیون دارای ۲۰ جزء قطران است و میتوان مشروبی از آن ساخت و مانند آب قطران استعمال کرد و نیز استعمال آن بطور زرق و نشوق وغیره متداول است

آب متداولی قطران بگیرند قطران چوب ۵ گرم خاک اره چوب صنوبر ۱۵ گرم آب مقطر یا آب باران ۱۰۰۰ گرم قطران و خاک اره را مخلوط کنند و آب را بیفزایند و پس از ۲۴ ساعت که گاه گاهی مخلوط را

بهم زنند

بهم زنند بگذارند ته نشین شده و صاف روی آنرا با کاغذ صاف نمایند و این محصول را چون با آب گچ مخلوط نمایند بوی هیدروژن سولفوره متصاعد میگردد

تقریباً ۳۰ گرم آب متداولی قطران بطور محلول دارای یک سانتی گرم مواد عامله آن میباشد و این آب در سل ریه و سل حلقوم و برونشیت مزمن و سوزاک مزمن و ورم مثانه مزمن و تقدم بحفظ از حصول فورنکل (دمامیل) ۲ تا پیاله پیاله می آشامانند اعم از آنکه خالص باشد و یا مخلوط با شیر و یا شربت صمغ و یا شربت تلو و نیز استنشاق بخار آن و غسول و زرق آن متداول است

معجون قطران معمول مینیوت بگیرند قطران نروژ بلسان پرو مکرر ۵ مسحوق ایرسا ۱۰ مخلوط کنند و در نزله مزمنه و نزله مثانه از ۲ تا ۱۰ گرم در عرض روز بیاشامند

حب قطران ایضاً معمول مینیوت بگیرند قطران انیسون مسحوق مکرر ۱۰ گرم منزیی مکلس مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در دفع نزله ریه و نزله مثانه و لوکوره و نزله مجرای بول از ۱ تا ۱۰ حب در عرض روز بیاشامند

حب دافع سوزاک معمول بریتون بگیرند قطران زاج سفید مکرر ۲۰ گرم با مقدار کافی مسحوق اصل السوس حبهای سه دسی گرمی سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در عرض روز استعمال نمایند

شربت قطران مطابق کدکس بگیرند قطران نباتی مصفی ۱ خاک اره چوب صنوبر ۳ آب مقطر ۱۰۰ قند مقدار کافی قطران را با خاک اره مخلوط کنند و آب مقطر را که دارای ۶۰ درجه حرارت باشد روی آن بریزند تا مدت دو ساعت گاه گاه بهم زنند و بعد بر روی قند با کاغذ صاف نمایند و در حمام ماریه شربت سازند و در ۱۰ جزء مایع ۱۸ جزء قند باید استعمال کرد و این شربت را بمقدار سه تا چهار قاشق کوچک در دفع نزله مزمن ریه و نزله مزمن مثانه استعمال میکنند

بلع قطران معمول دواسازی ایطالیا بگیرند قطران چوب بلسان پرو مکرر ۳ گرم مسحوق اصل السوس ۶ گرم مسحوق ابرسا ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ بلع سازند و آنها را از یک پرده سریشم محاط سازند و در نزله مثانه از ۲ تا ۶ بلع در عرض روز بیاشامند

قطران صابونی بگیرند صابون استرین ۵ صابون زیت ۲ الکل ۹۰ قطران ۱۰ سود کستیک ۰٫۵ اسانس لوند ۱ مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس و اگزما و جرب و پی و دیگو منظول نمایند و میتوان ۵ جزء گلیسرین و ۲ جزء سولفوریسینات سود هم در آن مخلوط نمود

پوماد کافوری قطران معمول بومس بگیرند پیه مذاب ۹۰ گرم قطران ۸ گرم کافور ۱ گرم مخلوط کنند و در دفع اگزما و لیکن و پرویگو مکرر تمریخ نمایند

پوماد دافع پروریگو معمول دبرن بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم قطران چوب از ۲ تا ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع پروریگو و شقاق دست صبح و عصر تمریخ نمایند و میتوان ۲ گرم کافور مسحوق به این پوماد افزود

پوماد قلیائی قطران معمول مصنف بگیرند قطران چوب ۴ کربونات سود اسکه تازه ۳۰ مخلوط کنند و در دفع اگزماهای مزمن و هرپس مزمن روزی یک دفعه صبح و یک دفعه عصر تمریخ نمایند

پوماد قطران

پوماد قطران معمول امریکا بگیرند قطران چوب ۲ قسمت و پیه ساده پیه مذاب ۸ مکد و با او دوکو مخلوط کند و در دفع اختلالات مزمن جلد مانند پسوریازیس و پیتریازیس کاپیتیس و سقوط گیسوان مکرر تمریخ نمایند

پوماد گوگردی قطران معمول بلک بگیرند پیه مذاب ۸ قطران گوگرد مصعد مکند مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس و لپر مکرر تمریخ نمایند

پوماد دافع پسوریازیس معمول ژیرولد بگیرند پیه مذاب ۶ پیه لانین قطران ۱ مخلوط نمایند و این پوماد لباس را رنگین نمیکند

پوماد معمول ژیرولس بگیرند قطران ۱ لوانم ۶ پیه مذاب ۶ مخلوط نمایند و در دفع و در دیگر واختلالات سبوسی جلد تمریخ کنند

پوماد معمول گلوت بگیرند پیه مذاب ۳۰ گرم کربونات سود و بعد کاد قطران مکد ۲ تا ۴ گرم مخلوط کنند و در دفع اکزماهای دست تمریخ نمایند

کراولین (کرزیل) عبارت از مایعی است اسمر تیره رنگ و قلیائی که از قطران اخذ میشود و طریق استخراج آن مخفی است اگرچه این اسم شامل چندین جسم مایع میشود که ترکیبا تها گویا متحد نباشد و از اختلاط این اجسام با آب یک نوع امولسیونی حاصل میگردد که محل استعمالش مانند آب فنیک است

کولتار (قطران زغال سنگ) (کولتار در لغت انگلیسی بمعنی قطران زغال است چه کول زغال و تار قطران میباشد) جسمی است که در ۱۰۰ درجه حرارت جوش آمده و مشتعل میگردد و بواسطه محصولاتی که از آن استخراج میشود جالب دقت نظر دانشمندان کیمیاگر دیده زیرا که در تقطیر این جسم مواد چندی بدست میآورند که عبارتند آن محصولات بخاری شکل هیدروکربور ۳ محصولات جامد مانند زغال و نفتالین و پارانفتالین و اسید کاربولیک (فنیک) و اسید روزولیک و اسید بروبولیک و کریزن و پیرن و غیره ۳ محصولات مایع مانند آب امانیاکی و ماده زیتی سبک موسوم به نفتول و تار پتوکا ربول و با ماده زیتی سنگین موسوم بره وتوکاربول و چون این محصولات را مخلوط نمایند در ثانی تقطیر کنند یک سلسله از ترکیبات حاصل میگردند که بعضی خنثی و بعضی اسید و بعضی بزیک و یا قلیائی میباشند و در لوحه ذیل بیان میکنیم اسامی این محصولات و درجه غلیان آنها را

محصولات خنثی

بنزین (بنزول)	۸۰	انتراسن	۸۰
پارابنزول	۹۷/۵	کریزن	۹۷/۵
تولوئن (تولوئول)	۱۱۴	پیرن	۱۱۴
کلن (کلول)	۱۲۶	استرولن	۱۲۶
کومن (کومول)	۱۵۰	هیدرور نفتالین	۱۵۰
سیمن (سیمول)	۱۷۵	نفتالین	۲۱۲
فلوئورن	۲۱۲	پارانفتالین (اسناپتن)	۲۱۲

محصولات اسید

اسید کاربولیک (فنیک)	۱۸۸	اسید فلوبلیک	۱۸۸
اسید روزولیک	۱۸۸	اسید بروبولیک	۱۸۸
اسید کرزیلیک	۲۰۳		

محصولات بزیک (قلیائی)

امانیاک	۳۳	سینیتین	۹۶
پیریدین	۱۱۵	پیرول	۱۳۳
پیکولین	۱۳۴	لوتیدین	۱۵۴
کولیدین	۱۷۰	انیلین	۱۸۲
پاراوولین	۱۸۸	تولوئیدین	۱۹۸
کوزیدین	۲۱۱	دوبیدین	۲۳۰
لوکول (لوکولین)	۲۳۹	ویریدین	۲۵۱
لپیدین	۲۶۰	کریپتیدین	۲۷۴

بباید دانست که ترکیب اقسام قطران زغال سنگ یکی نیست و باهم کمال اختلاف را دارند و قطران کاننلکوال زیادتر از سایر اقسام اسید فنیک دارد و قوه انتی سپتیکی آن بیشتر است و در سال ۱۸۵۹ میلادی دو نفر از دانشمندان موسوم به **کورن و دموهین** قسم قطران را در دفع تعفن قروح و جروح ردی الطبیعه استعمال نمودند

هوام کولتار اعم از آنکه خالص و یا صابونی باشد در کشتن انگلهائی که موجب فساد فلاحت میشوند نیک موثر است و قطران گوگردی (۲ جزء گوگرد و ۳ جزء کولتار مخلوط کرده باهم ذوب کنند) را در حفظ کردن چوب از پوسیدن بکار میبرند و بهتر انست که آنرا در سولفور کربون حل کرده بحالت برودت بروی چوب بمالند

کولتار را در طب مانند عوامل انتی سپتیک در دفع قروح ردی الطبیعه و اختلالات جلدی و دیفتری خارجا استعمال میکنند

تعفین کولتاری پانامامطابق کدکس بگیرند قطران زغال سنگ ۱ تعفین پاناما ۴ مخلوط کرده و در حمام ماریه حرارت دهند و بهم زنند و بعد با پارچه صاف نمایند

امولسیون کولتار (کولتار صابونی) معمول لبوف بگیرند تعفین کولتاری پاناما ۱ آب مقطر ۴ مخلوط کنند و این امولسیون را نوعا با مقدار زیادی آب داخل کرده در غسولات و دندان و دفع جراحات استعمال میکنند یک جزء از آنرا با ۵ جزء آب مخلوط نموده و پارچه را فاده و شربی را در مخلوط فرو برده و فشرده و ضماد کنند و در دفاده جراحات دیمی و غانغرایائی و متعفن بکار میبرند و **بوشو** از ۱ تا ۲۰ گرم این امولسیون را با ۵۰۰ گرم آب مخلوط کرده و در دیفتری استعمال میکند

امولسیون کولتار معمول دمو بگیرند کولتار صابون خورد کرده الکل ۹۰ درجه مکد یک جزء مخلوط کرده و در حمام ماریه حرارت دهند تا کاملا حل گردند و این امولسیون را چون با آب مخلوط کنند کف ثابتی میکند و از عوامل انتی سپتیکی است که در دفاده جراحات استعمال میشود

مخلوط دافع دیفتری معمول دلیتل بگیرند قطران زغال سنگ دهن ترپانتین مکد

یک جزء مخلوط کند و هر دو ساعت فاصله ۵ گرم این مخلوط را در اطاق مریض بر روی ذغال افروخته ریخته بسوزانند
دود غلیظی که متصاعد میشود موجب هیچ نوع ناراحتی نمیشود مگر آنکه اسباب اطاق را چرکین و کثیف میکند

ذرور دافع العفونه معمول دی ورژی بگیرند کولتار نشاسته مسحوق ۱۰۰ مخلوط کند
و در عرق متن پاها ذرور نمایند

گلیسره کولتار معمول شو زنبت بگیرند کولتار ۱ گلیسرین ۱۰ مخلوط کرده و در حمام
شن مدت یک ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کند و این گلیسره را در جراحات ضعفی متن و اختلالات که
جلد استعمال مینمایند

کرزول (اسید کرزیلیک) کرزیلول) یا اکرزیلول) فنول کرزیلیک) این جسم که یکی از اجزاء اصلیه قطران ذغال سنگ است در کراوزوت نیز یافت میشود و مشابه
فنول میباشد و یا اکرزول خالص بشکل منشورهای بی رنگ متبلور میگردد و در ۳ درجه حرارت ذوب شده
و در ۲۰۲ درجه جوش میاید و دارای بوئی است مرکب از بوئی کراوزوت و فنول ولی کرزول بازاری اغلب اوقات
مایع است و این جسم بمقدار خیلی کم در آب حل میشود و در گلیسرین و الکل بسهولت حل میگردد و موافق عقیده
دی لپلانک خواص انتی سپتیکی این جسم زیادتر از اسید فنیک و سمیتش کمتر است و از بااعانت نصف وزن
صابون میتوان در آب حل کرده و مانند محلول انتی سپتیک استعمال نمود موافق این نسخه بگیرند یا اکرزول متبلور
۳۰ گرم صابون بادام ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم

کرزالول (سالیسیلات کرزیلول) یا اکرزالول) جسمی است متبلور بی طعم
و دارای بوئی مشابه بوی سالول و غیر محلول در آب و بمقدار کم محلول در الکل و در ۳۰ درجه حرارت ذوب میگردد و یکی
از دانشمندان این جسم را بدل سالول در انتی سپتیک کردن امعاء استعمال میکند و مقدار شربت از ۱۰ تا ۵ گرم
است که در عرض روز بطور سفوف بیاشامند

پیریدین مایعی است بیرنگ که در مجاورت هوا بخار شده و بوی نافذی پراکنده میکند و از از تقطیر خشک
قطران ذغال سنگ استخراج مینمایند و قابل اختلاط با آب میباشد و در دفع عسر النفس و اسم دبوی اثر مخصوصی
دارد و طریق استنشاق آن در دفع این مرض آنست که از ۴ تا ۵ گرم از آن در بشقابی ریخته و در اطاقیکه ۲۵ متر مربع
فضای آن بود گذاشته درهای اطاق را بخوبی ببندند و مریض را مدت ۲۰ تا ۳۰ دقیقه در آن اطاق بنشانند پیریدین
بسرعت در هوا پراکنده شده و در خون شخص علیل داخل میگردد زیرا که بول بلافاصله پس از این عمل دارای بوی پیریدین
خواهد بود و این عمل را تا سه دفعه در عرض روز میتوان اجری کرد و نیز ۵ تا ۲۰ قطره پیریدین را در ۱۰۰ گرم آب مخلوط
کرده مریض استنشاق مینماید و کپسولهای ۵ سانتی گرمی پیریدین را نیز در داخل استعمال میکنند

روغن کاد این دهن از احتراق چوبهای شمی از عرعر که موسوم به **کاد** است و بلاتینی **ژونیپروس اکزیسیدروس** نامیده میشود حاصل میکند و عبارت از دهنی است نیمه شکل و قابل احتراق دارای
بوی سوختگی بسیار تندی سقر مانند و طعم آن تند و تقریبا محرق و مطول آن در دفع قروح اسب و جرب گوسفند
مستعمل و سود مند است
در طب روغن کاد را در دفع درد دندان کاری شده استعمال مینمایند که یک قطره از آن در دندان کرم خورده داخل کنند

کرزول
کرزالول
پیریدین
روغن کاد

و تقریبا شربت بیست قطره آن در دفع دیدان قوی الاثر است و در دفع جرب هر گاه یک یا دو دفعه همه بدن را از آن
بمالند و قدری مالش دهند مرض را بکلی زایل مینماید و در بیشتر امراض جربی اعم از آنکه بشکل اگزما باشند و یا بشکل
حبابهای کوچک و یا بشکل لکن نطول آن مستعمل و مفید است که هر دو روز فاصله برای مریض ...(؟) روی اجزاء مغلوبه
از آن مالش دهند و یکی از دانشمندان میگوید اگزماها از امراضی است که در مداوای آن از استعمال روغن کاد فواید زیاد
دیده شده اعم از آنکه این مرض ساده باشد و یا مرکب با امپتیگو و نیز در امراض خشکه پشره و لوپوس محتمل است که
خیلی فایده کند و در رسا بر امراض جلدی استعمال آن با محتمل الاثر و یا با اثر است و در دمعه های خنازیری مبرم که
در اطفال عارض میشوند استعمال روغن کاد نیز قوی الاثر است چنانکه دیگری از دانشمندان میگوید در مداوای
دمعه های بسیار مبرم هر گز لازم نشده است که روغن کاد را در چشم و در اجفان داخل کنم و همیشه از نطول آن بر روی
جبهه و شقیقه ها و جبهه ها و بر روی سطح خارج اجفان اثر بینی در چشم مشاهده کرده ام که بر فوری این مدها را مداوا
نموده و شفا حاصل میگردد و **بوشاردا** میگوید هر گاه علاوه بر نطول در مواضع مذکوره یک قطره از این روغن دو
هر یک از منخرین داخل کنند اثرات بیشتر شده و شفا زودتر حاصل میشود و چون پس از پانزده روز از استعمال آن بهبودی
در حالت چشم بروز نکرد و شفا حاصل نشد باید از آن ترک کرده و باستعمال حمام سولفوره مداوا نمود

تمریخ دافع شقاق پستان بگیرند روغن کاد ۲ گرم روغن بادام ۴ گرم گلیسرین ۲۰ گرم مخلوط
نمایند و هر گاه شقاقها خیلی عریض و عمیق باشند میتوان مقدار روغن کاد را زیاد نمود و قلم مو را در محصول آلوده
نموده و بر روی شقاق نطول کرده بطریقی که کاملا آن را بپوشاند و پس از هر دفعه که علیله به طفل شیر میدهد
این عمل را باید مکرر نمود

پوماد روغن کاد معمول دی ورژی بگیرند پیه مذاب ۲۰ روغن کاد ۱ مخلوط کرده در دفع
پسوریازیس اگزما نطول کنند و موافق شدت و ضعف مرض میتوان مقدار روغن کاد را زیادتر و یا کمتر نمود

زیبت هارلم این زیبت را در هولاند میسازند و نسخه آن مخفی است و نسخه که ذکر میکنیم معمول بوشاردا
میباشد بگیرند روغن کاد و روغن محترق از چوب میوه غار مکه یک جزء مخلوط کند و کپسولهائی سازند که هر یک
۲۰ سانتی گرم از این مخلوط داشته باشد در دفع نقرس و رمل کلیه روزی چهار کپسول استعمال نمایند

ایکتیول عبارت است از حاصل تقطیر یک قسم قیری که در حوالی **سیفلد** یافت میشود (سیفلد
از متعلقات **تیرول** است که از ایالات نمسه باشد) و این جسم در آب و الکل بمقدار کم محلول و قابل اختلاط
با وازلین و دهنها و با آب تولید امولسیون میکند و در دفع پسوریازیس و سایر امراض جلدیه از استعمال خارجی آن
تمجید میکنند و نیز در دفع اوجاع روماتیسمی مفید است

داروی ضد خراج معمول فلیکس بگیرند ایکتیول ۶ گرم قیروطی کافوری ۱۵ گرم
مخلوط کرده محل مغلول را رفاده کنند

پوماد ایکتیول بگیرند مرداسنگ ۱۰ گرم سرکه ۳۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا وزن محصول ۲۰ گرم
شود و بعد بیفزایند روغن زیتون پیه مذاب ایکتیول مکد ۱۰ گرم مخلوط کنند

نسخه دیگر بگیرند ایکتیول ۱۰ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد ضد ورم ملتحمه و اگزما معمول سهلن بگیرند ایکتیول ۲۰ تا ۵۰

ایکتیول

سابی گرم نشاسته اکسید دو منیزی مکده ۱۰ گرم وازلین ۲۰ گرم مخلوط کنند

محلول ایکتول بگیرند ایکتول روغن بید انجیر مکده ۲۰ گرم الکل ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در امراض سر پطوله استعمال کنند

ایضاً محلول ایکتول بگیرند ایکتول ۵ گرم الکل اتر مکده ۵۰ گرم مخلوط کرده در ورم حلق و لوزتین بخورد دهند

زغال یا فحم یا شاربون یا کاربو یا انتراکس عبارت از محصولی است که از احتراق غیر کامل نباتات خشبی حاصل میگردد و بقول کلی زغال دارای مقدار زیادی کربون است یعنی بیشتر ان از این ماده حاصل شده و کمی اب و قدری هیدروژن دارد و علاوه دارای بعضی املاح است که مخصوص به نباتی میباشند که زغال را از ان اخذ کرده اند و اب زغال را بواسطه تکلیس بسهولت میتوان گرفت ولی هیدروژن ان بطوری مضبوط است که استخراج ان مشکل میباشد و چون در مجاورت هوا شروع در عمل احتراق کند بخار اسید کربونیک و بخار اکسید دو کربونه هردو تولید میگردند همین که عمل اشتعال کامل شد تولید نمیشود مگر اسید کربونیک تنها و از این جهت است که در اختناق بواسطه زغال هر این دو بخار در شخص اثر کرده و او را هلاک میکنند ولی در فرانوائی مثلا اختناق فقط بواسطه اسید کربونیک تنها عارض میشود

زغال دارای خاصیت مخصوصی است که بعضی مایعات را تصفیه میکند و بسیاری از مواد را بی رنگ میسازد یعنی از یک طرف جذب میکند بخره متعفن را و انها را جامد مینماید و از طرف دیگر مواد ملونه را تجزیه میکند و بواسطه این دو خاصیت است که چون ابهای متعفن را از صافی زغال عبور داده و انها را تصفیه کنند بوی متعفنشان برطرف شده و قابل شرب میگردند و نیز گوشتهای قدید و متعفن را چون با مقداری زغال در اب بجوشانند بوی تعفن انها زایل شده و طعم گوارائی حاصل میکنند

یکی از دانشمندان موسوم به **بلوک** میگوید زغالی را که در طب استعمال میکنند باید زغال چوب سفیدار باشد و درختان چندان کهن نبود زیرا که زغال چوبهای کهن سال موجب تخرش معده میگردند و باید انتخاب نمود شاخه های سه یا چهار ساله را که خیلی سبز باشند و پوست انها دارای مرضی نبود و انها نیز پیراسته باشند و درخت سفیداری که در مواضع پست و مرطوب روئیده شده و افتاب چندان در ان اثر نکرده نباید استعمال کرد زیرا که چوب ان متکاثف و پوستان از موس پوشیده شده است و در هنگامی که سو نباتی صاعد است اگر شاخه ها را ببرند بهتر است و این شاخه ها را پوست کنده و قطعه قطعه کنند و بعد بگونه که بخوبی مسد و د باشد گذاشته و بحرارت قرمز سفید انها را سوزانده زغال سازند و این زغال سبک و درخشنده است و بعد از مدت سه چهار روز در اب بجوشانند و اب را مکرر عوض نمایند و بخشکانند و قبل از انکه کاملا خشک شود نرم بسایند

در ساختن زغال طبی تمام دقتهائی که ذکر کردیم لازم است و در صورت مراعات انها اثری که از زغال میخواهیم بخوبی ظاهر میشود والا نتایج خوب از استعمال ان حاصل نخواهد شد

زغال را شربا و احتقانا بمقدار ۱ تا ۱۰ گرم در دفع عفونت مواد برازی استعمال میکردند و امروز در دفع بعضی صور سوء هضم و وجع معده و برسوزی که با نفس متعفن همراه باشد و در وقتی که طعم دهان گوگردی یا اماناکی شود و حرارت شدیدی در دهان احساس گردد و احساس بخوبی در قسمت فوق معده شود از استعمال میکنند و در سنونات دنبار مستعمل میباشد و در خارج در دفع غانغرایا و فسخ بیمارستان خالصا و یا مخلوط با کتکینا استعمال میگردد

طریق ساختن زغال مطابق دستور العمل کدکس بگیرند قطعات چوب سفیدکه سبک و غیر سقزی باشند مقدار منظور را در بوته چدنی ریخته انها را روی هم بچینند بطوری که فضای خالی در میان انها باقی نماند و روی انها را از خاک زغال متعارفی بپوشانند و در بوته را بگذارند و با حرارت قرمز تکلیس کنند تا دود و بخار دیگر متصاعد نشود و بگذارند سرد شود و قطعات زغال را برداشته با ماهوت پاک کن پاک نمایند

گرد زغال نباتی مطابق کدکس زغال مذکور را نرم سائیده و از موبیز ابریشمی ۱۲۰ بیرون کنند و در استعمالات داخلی زغال را نباید چندان نرم کرد و از موبیز موئی ۵۰ ازاجی برند و ما اب می شویند و مقدار شربت گرد زغال در سوء هضمی که با نفخ همراه بود و در برسوزی یک قاشق کوچک است که با شربت قند یا مغز نان مخلوط کرده قبل از هر غذا بنوشند

زغال سفیدار معمول بلوک زغال موافق دقتهائی که ذکر کردیم بسازند و بکوبند ولی نباید چندان نرم باشد و در دفع اختلالات عصبانی معده و امعا و تسکین وجع و برقرار شدن عمل هضم و تحمل کردن اغذیه از ۱ تا ۳ قاشق کوچک با هر غذا بیاشامند و یا صبح یک قاشق استعمال کنند

قرص زغال مطابق کدکس بگیرند زغال نباتی مسحوق و مغسول قند سفید مسحوق مکده ۴ لعاب کثیرا مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی تقریبا ۵ دسی گرم زغال دارد و در سوء هضمی که با نفخ شکم همراه بود و برسوزد و وجع معده از ۵ تا ۳۰ قرص بنوشند و این قرصها اگر در زغال تازه ساخته شده را اگر خشک باشد و با مغز نان شامیده شود ندارند

معجون کربونه (معجون زغال) بگیرند زغال نباتی مغسول و مسحوق ۱۰ منیزی مکلس عسل سفید مقدار کافی معجون سازند و در دفع گاستر الژی و برسوز از ۴ تا ۲ گرم بنوشند

قرو طی انتی سپتیک کربونه بگیرند زغال ۴۰ گرم عصاره را تانیا ۱۵ گرم قیر وطی ساده ۲۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در دفع فاده قروح سرطانی و اکال و فسخ بیمارستانی احتراق معمول سو میباشد

دوده یا دخان یا سوئی یا فولیگو یا لیگنوس (اسبوله) عبارت از ماده است سیاه و بوئی غیر مطبوع و طعمش تلخ و شبیه به مواد محترقه و مانند طبقات درخشنده در اطراف دودکش بخارها بواسطه عبور دود متحجر میگردد و اب و ثلث ان را حل میکند و نوعا مرکب است از زغال و زیتی محترق و اسید استیک و در بیشتر اوقات کلورور دامانیاک و بعضی املاح دیگر دارد و یکی از دانشمندان ماده زیتی شکل زرد و تند و تلخی از ان استخراج کرده و **اسبولین** نام گذاشته و خواص دافع الدود دوده را باین ماده نسبت میدهند

دوده را در خارج در دفع اقسام جرب و جراحات خنازیری و قروح سرطانی و بخصوص در دفع کچلی و اقسام مرض شکل پوماد و غسول و دنتق با فواید زیاد استعمال میکنند و نیز کحل ان خیلی موثر است و چند سالی است که اب دوده را در مداوای احتراق بکار میبرند و استعمال ان در داخل مانند محرکات اثر مینماید و از عوامل دافع الدیدان است و نیز عصاره ان را در طب استعمال میکنند

مواد اصلیه دوده نوعا در همه اقسام ان یکی میباشند ولی نسبت انها هم در مواقع مختلفه و طبیعت چوب محترق

وسرعت وبطوء احتراق تغییرپذیر است چنانچه چوب های سقزی دوده میدهند که دارای مقدار زیادی زغال
است ومحتمل است مقدار کمی اسیدهای پیوفنه واسید سوکسینیک واسید پیفنیک واسید سیلویک وغیره
داشته باشد وبرخلاف چوبهای سبک دوده حاصل میکند که مقدار زیادی اسید استیک دارد
در دفع خنازیر وبخصوص در دفع بعضی اختلالات مرضی محصولی از زغال را استعمال میکنند موسوم به **انترا
کوکالی** که بر دو قسم است ساده وگوگردی ویکی از دانشمندان موسوم به **ژبرت** پوماد این دو محصول
را از ده تا ۳۰ درصد استعمال میکند ودر داخل ۱۰ سانتی گرم آنها را با ۲۵ سانتی گرم صمغ واصل السوس مخلوط
کرده سه تا چهار دفعه در عرض روز تجویز مینماید ونیز ترکیبی از دوده را در همین مواقع وبهمین مقدار استعمال
مینمایند که موسوم است به **فولیگوکالی** که نیز بر دو قسم است ساده وگوگردی (دو دیتاس را)
جوهر دوده عبارت است از محصولی زیتی شکل وحاصل میشود از تقطیر یابس دوده وازده ۲ تا ۳۰
قطره این جوهر را در پوسیون مناسبی داخل کرده در دفع اختلالات هیستری سابق براین استعمال میکردند
وامروز متروک است
تعفین دوده بگیرند دوده ۵ گرم دارچینی زنجبیل مکه ۱۰ گرم مدت ۲ روز در ۵۰ گرم الکل ۵۵ درجه
بخیسانند وصاف کنند واین تعفین را بمقدار ۵ گرم در تیزن مناسبی مخلوط کرده مانند محرکات استعمال نمایند
محلول ضد دمل خنازیری معمول بودلوک بگیرند دوده ۱۰ گرم آب جوش مقدار کافی مخلوط
کرده صاف کنند ومصفی را تبخیر نمایند تا درجه سوست ومحصول را در ۲۰ گرم سرکه تند حل کرده و ۵ دسی گرم
عصاره ورد بیفزایند وچند قطره این محلول را در یک پیاله آب نیم گرم مخلوط نموده ومانند محللات در دفع
دملهای خنازیری استعمال نمایند
پوماد دوده معمول بلود بگیرند دوده ۵ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم مخلوط نمایند ودر دفع جربهای
متقرح وکچلی وغیره استعمال کنند
جوشانده دوده بگیرند دوده غربال کرده ۶۰ گرم آب ۱۰۰ گرم مدت نیم ساعت بجوشانند وصاف
کنند ونفر از معلمین موسوم به **بلود ومار پیاس** از استعمال این جوشانده در مداوای کچلی وجرب
وبخصوص در دفع تعفن جراحات وسرطانهای متقرح تمجید زیاد میکند
مخلوط دافع کچلی معمول بلود بگیرند دوده ۶۰ گرم سفیده تخم مرغ ۶ دانه مخلوط کنند
پوماد دافع کچلی معمول بوشاردا بگیرند پیه مذاب ۲۰۰ گرم صمغ بیناد نرم دوده
۵۰ گرم کربونات پتاس ۲۰ گرم مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت با حرارت ملایمی بگذارند بماند وموها را مقراض
کنند وابتدا سر را از یک ضماد ملینی بپوشانند وبعدا آنرا با جوشانده دوده بشویند وپس از پاک شدن از این پوماد
محاط سازند ومدت پانزده تا بیست روز این عمل را مداومت نمایند تا شفا حاصل گردد

اسید کریزوفانیک (اسید دو باز باریک) (اسید رئیک)

(لفظ کریزوفانیک مشتق از دو کلمه یونانی است یکی کریزوس بمعنی طلا و دیگری فائینین بمعنی درخشیدن)
عبارت از جسمی است زرد وزرد ومتبلور که از ریوند حاصل میکنند وبواسطه قلیائیات قرمز ارغوانی میگردد
ودر آب بمقدار کم محلول است ولی در الکل واتر وکلوروفورم بخوبی حل میشود ومحلول قلیائی این جسم را در دفع

اسید کریزوفانیک

پیوره بازیس

پیوره بازیس استعمال مینمایند باین طریق که ابتدا سطوح معلوله را بواسطه رفتن حجام دیا استعمالی ضماد پاک
کنند وازده تا ۵۰ جزء اسید کریزوفانیک را در ۱۰۰ اجزاء آب مخلوط کرده بروی آنها منطول نمایند وبعد از دو روز گوتا
پرکا آنها را بپوشانند واین اسید از عوامل مسهله قویه است که استعمال نمیشود وفقط در خارج مانند عوامل
کشنده پارازیت معمول میباشد وبمقدار ۵ دسی گرم تا ۱ گرم در ذرق تحت جلدی نیز استعمال میگردد
ذرق تحت جلدی بگیرند اسید کریزوفانیک ۵ دسی گرم تا ۱ سانتی گرم آب مقطر ۱ گرم مخلوط
کرده در آکنها در پیوره بازیس در تحت جلد ذرق کنند
کلودیون ضد پیوره بازیس سرسینه معمول بنیه بگیرند اسید
کریزوفانیک اسید پی وگالیک مکه ۵ گرم در مقداری آب الکل که جهة میعان آنها لازم است حل کنند و ۱۰ گرم
کلودیون اضافه نمایند
محلول کلوروفورمی اسید کریزوفانیک معمول بنیه بگیرند اسید کریزو
فانیک ۱ تا ۲ کلوروفورم ۱۰۰ حل کنند ودر دفع پیوره بازیس باعانت قلم موی خشنی بروی اجزاء معلوله منطول نمایند
وپس از آنکه کلوروفورم بخار شد این سطوح را از یک طبقه محلول کلوروفورمی گوتا پرکا بپوشانند ومیتوان محلول
اسید کریزوفانیک را در تروماتیسین (محلول کلوروفورمی گوتا پرکا) مخلوط نمود
پوماد کریزوفانیک بگیرند اسید کریزوفانیک ۳ تا ۵ پیه خوک یا وازلین ۱۰۰ مخلوط کنند
ودر دفع پیوره بازیس واکنه متحجره ولکه هائی که از اثر حمل در صورت عارض میشوند این پوماد مستعمل است که ابتدا
مواضع معلوله را با محلول قلیائی بشویند وبعد روزی دو مرتبه با این پوماد تمریخ کنند وقبل از آنکه جلد لطافت طبیعی
خود را حاصل نماید از استعمال این پوماد رنگین میگردد
گرد گوا (آراروبا) گردی است سفید زرد که در مجاورت هوا مانند ریوند تیره رنگ میشود
واین گرد را در برزیل از درختی موسوم به **اندیرا آرارگوبا** استخراج مینمایند ودر ۱۰۰ اجزاء آن ۸۰ جزء
اسید کریزوفانیک میباشد وبا آنکه دارای کریزاروبین است ودر مجاورت هوا مبدل باین اسید میگردد در محل
استعمال این گرد مانند اسید کریزوفانیک میباشد

گرد گوا

در بیان تسمم بواسطه ابخره ومخصوصاً ابخره زغال

بقول کلی اختناق بدو سبب مختلف ممکن است عارض گردد اولاً بواسطه نرسیدن هوا بریه مثل آنچه
مشاهده میشود در اشخاصی که خود را بحلق میآویزند واشخاصیکه در آب غرق میشوند واشخاصی را که خفه
میکنند ثانیاً از رسیدن هوائی که صلاحیت تنفس ندارد مثل هوائی که بواسطه ابخره زغال ردائت حاصل کرده باشد
وابخره که از خمره های شراب وبالوعه ها ومبالها متصاعد میشوند از همین قبیل اند ومداوائی که در ذیل ذکر
میکنیم مخصوص بر بخارهای عفونت بخار چراغ گاز وبخارهای زغال وبخارهای حاصل از تخمیر الکل وغیره میباشد
شخص مختنق را در هوای آزاد باز بخوابانند وسر را بالا نگاهدارند ولباسها را باز کنند ودر همه بدن دستکهای
خشک ومعطر را بمالند وخیلی زیاد آب سرد بروی صورت وبدن بزنند ودستها وپاها را بقوت مالش دهند

اختناق

دعل فرید

و عمل تنفس را بواسطه حرکات که به صدر وارد می آورند تحریک نمایند و هرگاه در شخص حالت تهوع بروز کند با غاز
پر در عقب حلق دغدغه کنند تا قی عارض شود و از آب نمک جرعه ای بنوشانند و استنشاق سرکه کنند
هرگاه شخص در چاه مبال افتاده باشد باید قبل از همه اعمال حتی در آوردن لباسها آب کلور دار و یا بخار کلور در جلو
بینی مختنق نگاه دارند تا استنشاق نماید و نگاه اجرای این عمل خیلی تعجیل باید کرد
همینکه شخص مختنق حالت ازدیاد پیدا کرد آب سرکه دار بمقدار کمی بنوشانند و چون عمل تنفس برقرار شد مریض را
در بستری بخوابانند که خوب گرم باشد و باید بر اعمال مذکوره مدتی مداومت نمایند و مأیوس از حالت مختنق نشوند
زیرا که گاه دیده شده است که پس از چندین ساعت حیوة در مختنقین رجعت کرده است

درس هشتادم — اقسام قند و ساکارین

در این درس ذکر میکنیم اقسام قند و ساکارین و اقسام فن و چند دو نَدی‌ک و سیباوون را و در آخر این درس بطور مختصر
دیابیطوس قندی و امتحان قارووره و طریقه تعیین وجود گلیکوز را در آن بیان میکنیم

قند (شکر) ع **سُکَّر** ف **سوکر** لا **ساکاروم** ی **ساکارون** (لفظ قند مشتق از
کندا میباشد که در لغت سانسکری بمعنی شکر است و گویا لفظ کند و نیز مشتق از همین لفظ بود) جسمی است خشتی و
مانند هم جنسهای خود نشاسته و صمغ تقریباً در بیشتر نباتات پراکنده و منتشر است و از صنف چهارم عناصر اصلیه
طبقه دوم میباشد و در حین احراق مشتعل شده و بوی کارامل منتشر میسازد و در آب محلول است و در تجارت
مواد ازته و اقسام فرمان و در تحت شرایط مختلفه مبدل میشود به اسید لکتیک و الکل و اسید کربونیک و مقدار
زیادی از اسید بوتیریک و گلیسرین

(عناصر اصلیه) را به سه طبقه و هر طبقه را به چندین صنف تقسیم کرده اند طبقه اول عبارت از عناصری
است معدنی الاصل که قابل تبلور و پایدار اند و در آلات تجزیه نمیشوند و بهمان حالت اولیه که در آنها داخل شده تمام
و یا یک جزء شان خارج میگردد و این طبقه را به دو صنف تقسیم کرده اند صنف اول عناصری که بالطبع بخاری شکل
و یا مایع اند مانند اکسیژن و آب و غیره صنف دوم عناصر اسید و یا ملحی مانند سیلیس و کربوناتها و کلورورها و
سولفاتها و فوسفاتها و غیره
طبقه دوم شامل عناصری میشود که نیز قابل تبلور و پایدار اند و تجزیه نمیشوند و تولید میگردند یا در وجود الات و یا
در حین خروج بلاواسطه و یا با واسطه مانند فضولات و عناصر این طبقه که خیلی متکاثر اند هم در حیوانات و هم
در نباتات دارای چهار صنف اند صنف اول عناصر اسید و ملحی مانند اسید کربونیک و اسید لکتیک و اسید
اوریک و اسید پنومیک و اسید سیتریک و اسید طرطریک و اسید سیلوتیک و غیره و املاحی که از اسیدهای
مذکوره و بسیاری از اسیدهای دیگر تولید میگردند صنف دوم عناصر شبه قلیائی نباتی و حیوانی و عناصر ختانی
که در ترکیب و خواص مشابه آنها میباشند مانند کراتین و کراتینین و اوره و سیستین و غیره و کافئین و دژیتالین
و پیکروتوکزین و غیره صنف سوم عناصر دسم و دهنی و سقری مانند اولئین و استئارین و مرگرین و غیره و لورو
استئارین و سرین و اسانس تربانتین و کافور و غیره و غیره صنف چهارم عناصر قندی مانند قند کبد و قند انگور

و قند نی شکر و قند شیر و غیره
طبقه سوم شامل عناصر غیر قابل تبلوری میگردد که بالطبع یا مایع اند و یا جامده در صورتیکه مایع باشند قابل
انعقاد خواهند بود و اقسام این عناصر در خود الات با اعانت موادی که از طبقه اول میباشند و این عناصر
در میان آنها قرار گرفته اند متشکل میگردند و در همان مواضعی که موجود گشته و متشکل شده اند تجزیه میشوند
و عناصر اصلیه طبقه دوم را حاصل مینمایند و این عناصر که مشابهتی با عناصر سلسله معدنی ندارند یک
جزء عمده از اجسام موجودات آلی را بنا میکنند و از این جهة است که آنها را مواد آلیه مینامند و خصوصاً مانند
ذخیره در بدن رفته این اجسام بکار میروند و این طبقه دارای سه صنف است صنف اول مواد آلیه جامد و یا نیم جامد
مانند گلوبولین و موسکولین و غیره و سلولوز و سوبرین و نشاسته و غیره صنف دوم مواد آلیه مایع و یا نیم
مایع و مواد این صنف و مواد صنف اول در حیوانات بالتمام ازته و در نباتات یک جزء شان ازته و یک جزء شان
غیر ازته میباشد و عبارتند از فبرین و البومین و کازئین و غیره و لگومین و البومین نباتی و غیره و دکسترین و
صمغ و موسیلاژ و پکتین و غیره صنف سوم مواد آلیه ملونه مانند هماتوزین و بیلیوردین و اوروزاسین
و غیره و کلوروفیل و فیکوسیان و کاروتامین و غیره)
کلیه اقسام قند را استاد مصنف مرحوم مغفور میرزا کاظم در پنج قسم قرار داده مانند قند قابل تبلور و قند میوه جات
و قند گلیکوز و قند شیر و هر یک از این اقسام نیز دارای چندین قسم میباشند و مراد ما از مطلق قند قند قابل تبلور است
و در این ایام یک قسم قندی اختراع کرده اند که بی نهایت شیرین است و آنرا ساکارین نام نهاده اند و ما اقسام پنجگانه
را ذیلاً بطور اختصار بیان میکنیم
قند قابل تبلور که قند مشهوری و قند نی شکر و قند چغندر نیز نامیده میشود این قند در همه نباتات
وجود دارد و در بعضی زیادی در ریشه های لحمی بمقدار زیاد یافت میگردد و نیز در شیره بسیاری از درختها موجود
است بنحوی که در حین ضرورت میتوان از آنها استخراج نمود چنانچه در بعضی ممالک از قبیل کانادا و سیلان
و ژاوا و غیره از شیره بعضی اشجار استخراج قند مینمایند
مردم فرنگستان تا مائه چهاردهم میلادی قند را نمی شناختند و بجای آن عسل استعمال میکردند و امروز که او آخر
مائه نوزدهم است در درجه تمدن و تربیت آنها بجائی رسیده که گذشته از اینکه محتاج بقند نی شکر ممالک خارجه
نیستند از قند چغندری که در مملکت خودشان عمل میآورند همه روزه کرورها بممالک خارجه میفرستند و در
فرانسه علاوه بر قندی که به ممالک خارجه فرستاده میشود موافق حسابیکه این اوقات کرده اند روی هم رفته
هر یک نفر فرانسوی در عرض سال ده کیلوگرام قند استعمال مینماید خوب است ما مردم ایران قدری از خواب
غفلت بیدار شده و بدیده عبرت مآل بنده خودمان را بنگریم و مشاهده کنیم که بچه خواری پامال ستم ستور
مردم فرنگ خواهیم شد آن شکرا هوازی که در تواریخ میخوانیم چه شد و کجا رفت حیا با این استعداد مملکت و این
هوش خدا داد که با بنای وطن گرامی کرامت فرموده بایستی خودمان را تا باین درجه محتاج و زبون و زیر دست مردم
فرنگ نمائیم پیشینیان ما چه میکردند از اهوازان هم شکر بر می داشتند ما چرا برنمیداریم اهواز که همان اهواز است
گویا آن مردم غیر تمند متمدن نباشند والا اگر اینک بنگریم همه حالا ایران اهواز است چه میخواهیم که در مملکت ما
عمل نمیاید کدام یک از محصولات گرم سیری و سردسیری کره زمین است که در این خاک بثمر نمیرسد بلی گوش

شنوا میخواهند که رجال مملکت ما ندارند و جز نخوت و خودستائی چیزی ندانسته و نفهمیده اند بخدا از غیرت دادیم و
نردبان از خدا نمی ترسیم و از خلق شرم نمیکنیم باری قند قابل تبلر بشکل تبلرهای منشوری مکعب که صلب و بی رنگ
و شفاف اند متبلر میگردد و بواسطه اصطکاک تشعشع فوسفوری حاصل میکند و چون تبلر سا منظم باشند کتاله
قند زجاجی خواهند بود و این قسم قند با بزهای ترکیبات متبلری حاصل مینماید موسوم به ساکارات و بلا واسطه قابل
تخمیر و انقلاب نیست ولی در مجاورت فرمانها و حامضات ضعیفه مبدل بقند منقلب که قابل تخمیر است میگردد
در کتابهای قند در نبات حجیم تر و در قند مصفی کوچک و با هم مجتمع میباشند در ۱۰۰ جزء ۲/۵ جزء آب دارند
و چون قند را در حالت بیوست حرارت دهند در مابین ۱۷۰ تا ۱۸۰ درجه حرارت ذوب میگردد و اگر حرارت را به
۲۰۰ تا ۲۲۰ درجه برسانند رنگین گشته و اسمر میشود و بعضی تغییرات در ان حاصل شده و تولید کارامل میگردد و چون
بیشتر حرارت وارد آورند کاملاً تجزیه میشود و وزن مخصوص قند ۱/۶۰۶ تا ۱/۶۰۶ است و این قسم قند شعاع
را بجانب یمین منکسر میکند و در آب بخوبی محلول است خاصه با اعانت حرارت و چون ترکیبات قند قابل تبلر با
قلیائیات بخوبی در آب محلول اند لهذا ترکیب قند با آهک را در صورتیکه طبیب خواسته باشد آهک محلول بمریض دهد
در طب استعمال مینمایند

کارامل (اسید کارامیلیک)

کارامل (اسید کارامیلیک) جسمی است اسمر رنگین و جاذب الرطوبه و حاصل انداغ کردن قند و دارای بوی سوختگی بسیار مطبوعی است و نبات داغی که در میان اهالی مملکت ما متداول است و نوع از دو
تسکین اوجاع از اجتماع ریاح در معده و امعا استعمال میشود عبارت است از محلول کارامل حاصل

قند گلیکوز

قند گلیکوز که قند دانه نیز نامیده میشود و شعاع را نیز بجانب یمین منکسر میکند و مانند پارچه های
حلمه مرکب از سوزنهای بسیار خورد متبلر میگردد و طعم ان خنک و شیرین است و شیرینی ان کمتر از قند نی شکر
و در ۱۰۰ درجه حرارت ذوب میشود و در حرارت زیادتر بواسطه خارج شدن آب تبلر $\frac{9}{100}$ از وزنش کاسته شده
و حرارت را باز ندارند مبدل به کارامل میگردد و درجه انحلال ان در آب کمتر از قند قابل تبلر است و آب سرد بیش
از سه ربع خود این قند را حل نمیکند ولی آب جوش بهر مقداری محلول است و در الکل بادتی از قند مذکور حل میشود
و در مجاورت حموضات معدنی مانند قند مذکور فاسد میگردد و با قلیائیات نیز مرکب میشود و ترکیبات ان
سهل الفساد اند و باندک حرارتی تولید حامضات رنگین میکند و بواسطه این خاصیت به قند غیر قابل تبلر اشبه
است تا قند قابل تبلر
این قسم قند در عسل و بعضی میوه جات و نباتات ترش بالطبع موجود است و همچنین در میوه جات شیرین چون انها را
خشکاند مانند پرده در سطح انها شکفت میشود و در بول مبتلایان بمرض دیابیطوس یافت میگردد و از اثر جوهر
گوگرد آب دار و سایر حموضات ضعیفه در نشاسته تولید میشود و اختلافش با قند نی شکر در آنست که دارای سه
اتوم و زیادتر آب میباشد

گلیکوز حیوانی

گلیکوز حیوانی که قند کبد و قند دیابیطوس نیز نامیده میشود این قسم گلیکوز بالطبع در جرم کبد و در خون
اورده فوق کبدی و در خون ان جزء از ورید باب که در فوق کبد واقع شده است و در خون محتوی در قلب یمین و شرائین
ریوی موجود میباشد و در صورتیکه حیوان ناشتا بود در خون اورده ریوی و قلب ایسر و داوورطی و شعبات ان وجود
ندارد و باشتن است که موجود نباشد و نیز در این صورت در کافه عموماً یافت نمیشود و در مدت عمل هضم نداری

شرائین و نیز در اورده عمومی بمقدار کم یافت میگردد و در این مدت در ورید باب الکبد نیز موجود نیست مگر آنکه
بواسطه اغذیه داخل در انها شده باشد و در صفرا بالطبع مرکب وجود این قند به ثبت نرسیده و این قسم قند موافق قواعد تجزیه
مطابق گلیکوز است

قند میوه جات

قند میوه جات این قسم قند بحالت مایع موجود میباشد و در ۱۰۰ درجه حرارت میتوان انرا منجمد کرد و
شعاع را بسمت یسار منکسر میکند و ترکیب باطنی ان با گلیکوز مطابق است و در شیره میوه جات و همچنین در
عسل مایعی که هنوز دست نخورده بود بالطبع موجود میباشد و یکی از دانشمندان ثابت میکند که قند میوه جات ترش که
گویا مبدأش نشاسته است ابتدا عبارت از قند نی شکر میباشد و در مدت انضاج تدریج مبدل به قند منقلب
میگردد و این تبدل در انگور و گردو و زیتون و انجیر بطور کامل حاصل میشود ولی در هلو و اناناس و زردآلو و آلو و سیب
و گلابی و غیره کامل نیست به جهة این قسم قند را مصنوعاً میتوان از گرم کردن قند نی شکر با حامضات رقیقه بدست
آورد و نوعاً بدون آنکه تغییر ماهیتی حاصل کند بواسطه برودت ممکن است منجمد شود و در صورتیکه غلظتش مناسب
باشد اگر مدتی در جای سرد بماند دانه های متبلری در قعر ظرف منجمد میگردند که عبارت از گلیکوز و ترکیب قند میوه جات
با قلیائیات مانند ترکیبات گلیکوز سریع الفساد است و حلاوت این قند بیشتر از گلیکوز است و بهر مقداری در آب
محلول و در الکل نیز بشدت حل میشود و محلول ان بواسطه جوشیدن تجزیه شده و بزودی رنگین گشته و طعم کارامل
حاصل میکند

قند غیر قابل تبلر (تبلر ناپذیر)

قند غیر قابل تبلر (تبلر ناپذیر) چنانچه گفتیم ماده منعقد و متبلر قند میوه جات عبارت است از
گلیکوز و آنچه باقی میماند و متبلر نمیگردد عبارت است از قند تبلر ناپذیر و جزء مایع عسل نیز از همین جنس قند میباشد
قندی که شعاع را بیشتر بجانب یسار منکسر میکند در همه خواص شبیه به قند میوه جات است مگر آنکه گلیکوز دیگر در ان
منجمد نمیشود

قند شیر (لاکتوز) لاکتین

قند شیر (لاکتوز) لاکتین عبارت از ماده ایست شیرین و جامد و بی بو و در زیر دندان صدا
میکند و بشکل منشورهای منظم سفید نیم لطیف متبلر میگردد و در شیر همه حیوانات پستاندار اعم از علف خوار و
گوشت خوار موجود میباشد و در سایر اخلاط بدن وجود ندارد و در ۶ تا ۷ برابر وزن خود آب سرد و در ۲/۵ آب جوش
حل میشود و در الکل خالص و اتر غیر محلول است و با وسایط متعارفی انقلاب خمری حاصل نمیکند و بواسطه اسید
سولفوریک رقیق و سایر حموضات معدنی به قند انگور مبدل میگردد و در این صورت انقلاب الکلی ممکن است در
ان پدیدار شود و الکلی که از شیر ساخته میشود بهمین قاعده است و در مجاورت مواد ازته که بواسطه مجاورت هوا
فاسد شده باشند در کمال سهولت انقلاب لکتیکی حاصل میکند و تولید اسید لکتیک در ان میگردد و موافق
اعتقاد بعضی از تمام مدرات متداوله قوی الاثرتر است و مطمئن الاثرتر و مقدار بول مجرب را ممکن است از ۲۵۰۰ تا ۴۵۰۰ گرم
برسانند و مقدار شربت ان از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است که در یک یا دو لیتر آب و یا تیزن مناسبی حل کرده در مدت ۲۴ ساعت
تدریج بنوشند بجهة اسید نیتریک این قند را تجزیه میکند و از جمله چیزهائی که تولید مینماید اسید موسیک است
و مانند حامضات با قلیائیات مرکب میشود و این قند در کبد مبدل به قند کبد میگردد
مقدار این قند در شیر حیوانات بواسطه اختلاف جنس انها و بعضی شرایط فزیولوژی مختلف میباشد در ذیل
مقدار قند در ۱۰۰ جزء شیر را در بعضی حیوانات بیان میکنیم

ذن	۳/۲۰ تا ۶/۲۴	الاغ	۶/۲۹
تاو	۳/۴۰ تا ۴/۳۰	مادیان	۸/۷۰
بز	۴/۴۰	میش	۴/۳۰

در محصولات و ادویه ساخته از قند

قند یعنی شکر و سایر مواد اغذیه و ادویه جهة تلذیذ اثقر داخل میکند و غذای مخصوص نفس است و در اصلاح ادویه و محافظت انها نیز بسیار بکار میرود چنانچه شربت و معجون و سفوف و قرص و کرانول و نقل و غیره با آن میسازند و هم چنین قند شیر یا در بسیاری از ادویه داخل مینمایند

گرد قند مطابق کدکس بگیرند قند سفید مقدار منظور نیم کوب کنند و در گرم خانه خشک کنند و نرم سائیده از مو بیز ابریشمی بیرون کنند بدون انکه نخاله باقی گذارند و این گرد را علاوه بر استعمالات داروسازی مانند انتی سپتیک بطور ساده استعمال میکنند

شربت ساده) شربت قند) شربت سفید) بگیرند قند سفید حبه کرده ۲۰۰ اب صاف ۱۰۵ بحالت برودت حل کرده با کاغذ صاف نمایند این شربت در اصلاح ادویه بسیار مستعمل است و در ۱۰۰۰ گرم تریاد ۵۰ تا ۶۰ گرم و در ۱۰۰ گرم لیمون ۲۵ گرم از ان داخل مینمایند

نسخه دیگر مطابق کدکس بگیرند قند سفید حبه کرده ۱۲ اب مقطر ۷ مخلوط کرده تا بدرجه جوش حرارت دهند و در اولین جوش از روی اتش برداشته و با کاغذ صاف کنند و این شربت در حالت جوش ۲۶/ درجه نشان میدهد و بهتر انست که شربت ساده را باین طریق سازند بگیرند قند سفید ۱۹ اب مقطر ۱۰ در حالت برودت حل کرده با کاغذ صاف نمایند و در این صورت ۳۲/ درجه نشان خواهد داد

ساکارات امك معمول پلیگو بگیرند قند ۵۰ امك شکفت شده ۳۰ اب صاف ۱۵۰ قند را در اب حل کنند و بعد امك را افزوده بهم زنند و صاف کنند و در حمام شن با حرارت ملایمی تبخیر نمایند و در بین کاه کاه بهم زنند و صاف کرده مجددا تبخیر نمایند تا درجه یبوست و محصول را از مجاورت هوا و رطوبت حفظ نمایند و این ملح در اب خالص کمی محلول و در شربت قند بخوبی محلول است و از ان در اسهال و یا یبوست طبع منتج از سوء هضم بمقدار ۱ تا ۲ گرم در شربت قند حل کرده و در عرض روز دو یا سه دفعه بعد از غذا استعمال میکنند و بهترین ترپاقهای اسید فنیك است که از ۴ تا ۵ گرم از ان در شربت قند حل کرده مکررا بنوشند

شربت ساکارات امك معمول دورولت بگیرند اب امك ۱ قند سفید ۲ در صراحی در بسته بحالت برودت حل کنند و باید صراحی پر باشد جهة احتراز از مجاورت هوا و بعد محصول را صاف کرده و این شربت را در اسهال اطفال شیرخواره و یا تازه از شیر گرفته استعمال میکنند و مقدار شربت ان از ۵ تا ۱۰ گرم است که در شیر مخلوط کرده با قاشق کوچك مدتی رجا بنوشند

ساکاروکالی معمول بلوندو بگیرند قند ۱۰۰۰ گرم بی کربونات سود ۲۰ گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی کارمین محصول را رنگین کنند و مقدار شربت ان ۲۰ گرم است محلول در ۱۰۰ گرم اب

گرد قند شیر این گرد را مانند گرد قند یعنی شکر میسازند

ساکارین (بنزوئیل سولفونیك نیمید) قند ذغال سنك) این ماده را در سال ۱۸۷۹ میلادی **فهلبرك** نام از اکسید کردن **اورتوکرزیلسولفامید** بدست اورد و عبارت از جسمی است سفید که بلورهای ان در نهایت صغر و ذره بینی میباشند و یك جزء ان در ۳۳۳ جزء اب سرد و ۳۱ جزء الکل و ۳۰ جزء گلیسرین حل میگردد و چون خاصیت اسیدی دارد با قلیات تولید املاح مینماید که محلول در اب اند و هرگاه ان را با نصف وزنش بی کربونات سود مخلوط کنند بهتر در اب حل میشود و تقریبا سیصد مقابل شیرینی ان زیادتر از قند یعنی شکر و از عوامل انتی سپتیك است و موافق قول یکی از دانشمندان اگرچه اغلب اوقات اثر مشوش ان در الات هضم ظاهر میگردد ولی چنان گمان میکنند که در تغذیه مبتلایان به گلیکوزوری فواید زیاد بتوان از ان برد و این دانشمند که مسمی به **وودم** میباشد ساکارین را باین طریق استعمال مینماید بگیرند ساکارین ۵ گرم بی کربونات سود ۲ گرم مطابق معمول گرد سازند و یك قبضه کوچك مابین دو انگشت از این گرد را در یك گیلاس اب داخل کنند و بعبارة دیگر از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم در عرض روز استعمال شود

قرص ساکارین بگیرند ساکارین ۳ گرم بی کربونات سود ۲ گرم منیت ۵۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰۰ قرص سازند و هر قرصی جهة شیرین کردن یك گیلاس اب کافی است

الکسیر ساکارین معمول کونستانتین پول بگیرند ساکارین ۴ گرم بی کربونات سود ۴ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم اسانس نعناع ۱ گرم مطابق معمول حل کنند و یك قاشق چای خوری این الکسیر را در یك گیلاس اب داخل نمایند

قرص منضغط قرصی دارای ۵ سانتی گرم ساکارین و ۵ سانتی گرم بی کربونات سود است و از ۱ تا ۲ قرص در شیرین کردن مشروبات مریض در عرض روز کافی است

محلول دافع نتن نفس بگیرند ساکارین بی کربونات سود مکن ۱ گرم اسید سالیسیلیك ۴ گرم الکل خالص ۲۰۰ گرم حل کنند و چند قطره محلول را در یك گیلاس اب مخلوط کرده غرغره نمایند

نی ع قصب ت روزو ل اروند و نوعی از نباتات طایفه **گرامینه (غلات)** را باین اسم مینامند و دارای چندین قسم است مجوف و مصمت و اجامی و غیر اجامی و در طب منتی از ان مستعمل است که اهالی فرانسه نی دوکی مینامند ف **کان دوپرو واس) دونز واکنوی)** ل **اروند و دوناکس** و بیخ این نبات که بدون حقیقت ریشه نامیده شده در طب استعمال میشود و ریشه نی که در تجارت متداول میباشد بشکل قطعاتی است بحجم مشت که طول انها از ۵ تا ۲۰ سانتی مطر و خشن و سطح خارجشان زرد درخشنده و داخلشان سفید رنگ و اسفنجی و طعمشان شیرین شکری است و در دواسازی این ریشه را قطعه قطعه کرده میفروشند و نوعا تیزن ریشه نی را در دفع سیلان شیر استعمال مینمایند که ۲۰ گرم از ان در ۱۰۰۰ گرم اب جوشانده و صاف کرده تدریج بنوشند و نیز مانند معرفات دیگر تازه دائیده شده از ان تجویز مینمایند

خیزران (نی هندی) ت **بامبو** ل **اروند و بامبوس** عبارت است از یك قسم نی مصمتی که از سایر اقسام خیلی حجیم تر و مرتفع تر است و در ممالك حاره عمل میاید و از طایفه **گرامینه**

میباشد و ارتفاع ان تا ۲۵ مطر میرسد و در ساختن خانه‌ها بکار میرود و ازان دیرك و حصیر نیز میسازند و در
سایر اعمال زندگانی نیز استعمال میشود و در اغلب بندهای ان ماده متحجری موجود است موسوم به طباشیر

طباشیر

طباشیر (تباشیر) ف **تاباشیر (تاباکیر)** ماده متحجری است سیلیسی مرکب از سیلیکات
پتاسیم و اهك و دیگر و ۱۰ اجزء دارای ۷۰ جزء سیلیس و ۳۰ جزء پتاس و اهك است و این ماده در عقود بندهای
خیزران یعنی در جوف این عقود متحجر و منجمد میگردد و بقول کلی صلابت بشره تمام نباتات طایفه گرامینه بواسطه
سیلیس است و متقدمین از دانشمندان خواص چندی برای طباشیر ذکر کرده اند که گویا همه انها خیالی باشند

نی شکر

نی شکر ع **قصب السکر** ت **کان اسوکر (روز واسوکر)** ل **ساکاروم**
اوفیسناروم (اروند و ساکاریفرا) قسمی است از نی و از طایفه **گرامینه** و بومی
هندوستان و ماوراء رود خانه گنگ و ازانجا این نبات را بعربستان و شامات و مصر و امریك و جزایر انتیل
برده اند و ساقه این نی استوانه و گره دار و از ۲ تا ۳ مطر و زیادتر ارتفاع ان است و جوف ان مملو از ماده است
اسفنجی و دارای عصیری است که ازان شکر و قند میسازند

چغندر

چغندر ع **سلق** ت **پیت (پنراو)** ل **بتا یا تیوتلون** در نگاه شناسی هم نباتات طایفه
اروش را باسم **بیت** موسوم میکنند و یك جنس از انرا که **بیت متعارفی** ل **بتا و لگا**
ریس مینامند نباتی است حشیشی مانند و دارای سه قسم عمده و همه انها مانند مواد غذائی استعمال مینمایند ۱.
قسمی که انرا **پواره** مینامند و برگهای این قسم را با برگهای ترشك مخلوط کرده میخورند و در طب از انها ضماد
ترتیب میدهند که مانند ملینات اثر میکند و نیز این برگها را در دفاده شمع منفط بکار میبرند ۲ **بتا سیکلا**
تیغه وسط برگهای این قسم را بطور غذا استعمال مینمایند ۳ چغندر بقول خاص در شهران لحمی و مخروطی و بزرگ
است و از اغذیه مطبوعه و مغذیه محسوب میشود و دارای ماده قندی میباشد مثل این قندی شکر و علاوه بر
قند الکل نیز ازان استخراج میکنند و این قسم دارای چندین قسم ثانوی است که یکی از انها را چغندر قندی ف **بتراو**
ساکارین مینامند و مخصوص استخراج قند و الکل است

گزر

گزر (زردك) ع **جزر** ف **کاروت** ل **دوکوس کاروتا** نباتی است از طایفه **چتری**
و بستانی و بری و ریشه گزر بستانی یکی از الگوهای بسیار مطبوع است و بعد از چغندر و سیسارون از همه ریشه‌ها
متداوله شیرین‌تر است و این ریشه که در زمین بطور عمود واقع شده لحمی و فی الجمله معطر و شیرین شکری و رنگ
ان سرخ و نارنجی و علاوه بر قند دارای مقدار زیادی پکتین میباشد و نیز ماده مخصوصی ازان استخراج کرده‌اند
قابل تبلور و نارنجی و خنثی و انرا **کاروتین** نامیده اند و مردم فرنگستان معمولی زردك را در دفع یرقان استعمال
میکنند و ضماد رنده کرده ان در دفع احتراق مفید است و یکی از دانشمندان این ضماد را در دفع داء الفیل استعمال
میکند و دیگری از استعمال این ضماد در دفع تومورهای سرطانی متقرح تمجید مینماید و در بعضی ممالك زردك را
باطفال متبلی به کرم میخورانند و ریشه گزر بری و بخصوص تخم ان بوی معطر و طعم حاد و فی الجمله گزنده دارد و ازین
جهت است که مرا این نو را از عوامل محرکه ضعیفه میدانند و تخم گزر بری یکی از بزور اربعه حاره ضعیفه میباشد و کوبیده
برگ گزر را گاهی مانند ضماد و به نافع الجرح استعمال مینمایند

پولیپ گزر بگزند ریشه گزر بستانی مقدار منظور رنده کرده و از مو بیز موئی بگذرانند و این پولپ را

مانند ضمادات ملین استعمال میکنند

سیسارون

سیسارون ف **شروی** ل **سیساروم (سیبوم)** نباتی است از طایفه چتریه
و تخم ان شبیه به تخم رازیانه و زیره و انچه صاحب مخزن مینویسد از دو به مجهول الماهیه است گویا بی اصل باشد
و اهالی انگلستان و المان تخم سیسارون را مانند ادویه استعمال میکنند و ریشه ان که معطر و خیلی شیرین است از
عوامل مدر حیض و مدر بول و قاطع الحمی است و نیز از ان در دفع نفث الدم و بول الدم استعمال مینمایند

دیابیطوس

در دیابیطوس قندی یا شکری و دیابت بی‌قند و امتحان قاروره و طریقه تعیین گلیکوز در بول

هرگاه بول شخص مبتلی به دیابیطوس قندی (گلیکوزوری) را در ۲۴ ساعت جمع کنند از ۱۰۰ و ۲۰۰ تا ۷۵۰ گرم قند
گلیکوز دارا خواهد بود و ترشح بول ممکن است بدرجه زیاد گردد که در ۲۴ ساعت از ۶ تا ۱۵ لیتر شخص مریض ادرار
نماید و این بول نوعا بی رنگ و بی بو و گاه صاحب ماده ای و دارای طعم شیرین شکری است و چون بگذارند بحال
خود بماند اسید شده و انقلاب الکلی دران حاصل میگردد و وزن مخصوصش از ۱۰۳۰ تا ۱۰۷۰ است و هرگاه
مدتی پس از خروج باد ذره بین امتحان شود گلوبولهای قرمان دران مشهود میگردند و چون در شخص مبتلی به
دیابیطوس عطش غالب بود مرض را پولیدیپسی و اگر جوع غلبه نماید پولیفاژی مینامند و عموما بدرجه هزال
و نحول در مریض عارض میشود که گویا بدن از بدن رقه خود تغذیه میکند و براق قبل از استعمال غذا اسید و بعد
ازان باخنثی و یا قلیائی است و در مردان ترشح منی نقصان یافته و مایل بمقاربت نیستند و در زنان اغلب اوقات
حبس طمث عارض میگردد و آلات ظاهر بدن مستعد بعرض اورام شده و دمل و خراج و بثورات جلدی عارض
میشوند و نیز در احشاء داخل اورام شدیدی که منجر بموت عضو گردند از قبیل برونشیت و ذات الریه بروز
میکنند و هم چنین غانغرایا در احشاء و اطراف سافل مشاهده میگردد و در مجرای بول حالت تحریش و حکه ظاهر
گشته و فیموزیس و بالانیت عارض شده و در مجاورت بند حشفه و بطر نموهای غارجی شکل بروز نموده و در
الات تناسل حکه ظاهر میگردد و حالت عمومی بدن در ابتدای مرض بقاعده و خوب است و بعد حالت حزن و تغیر
و بعضی انفعالات نفسانی و مالیخولیای مراقی عارض میشوند و در اخر مرض بدن منحرف شده و حالت نحول
اشتداد نموده و لثه‌ها زخم شده و اسنان ساقط گشته و نفس متعفن شده و اطراف سافل متهیج گشته و گاه استسقای
زقی عارض میگردد و عموما نبض سریع میباشد

امتحان قاروره

امتحان قاروره دانشمندان کیمیا یقینا مستغنی اند از انچه در این فصل ذکر خواهیم کرد ولی جهة بعضی
از اطبا که اعمال کیمیائی را مدتی ترك کرده و فراموش نموده اند بی فایده نیست و فقط محض مذاکره و یاداوری
امان فقرات ذیل را ذکر مینمائیم

۱ در مریضی که طبیب حدس بوجود البومین میکند خیلی مفید است که قاروره را حرارت دهند زیرا که هرگاه
قاروره دارای البومین بود اگر قدری کمتر از ۱۰۰ درجه حرارت بران وارد اورند متغیر گشته و البومینش جدا
شده بشکل خیطهای مختلط در هم مشهود میگردد و باید دانست نه هر بولی که بواسطه حرارت تغیر میکند دارای
البومین است زیرا ارتیه ثابت مینماید و میگویند بعضی اوقات فوسفاتهای خاکی محتوی در بولهای قلیائی در ۱۰۰

درجه حرارت زرد گشته و رنگ قاروره را کدر میکند و چون شخص مکرر بول را امتحان کرده و معتاد به تجربه این
بود این کدورت را با کدورت البومینی مشتبه نخواهد کرد و به سهولت آنها را از هم تمیز میدهد و **بوشارد**
میگوید و هم بولی که در طرف صبح قبل از خوردن غذا از شخص سالم خارج میگردد بواسطه حرارت کدر میشود
زیرا این بول چون قدری اسید است بواسطه جوشیدن فوسفات آهک محتوی در آن غیر محلول شده و با مواد
مخاطی مخلوط گشته رنگ قاروره را کدر مینماید و نوعاً بولی که دارای مواد مخاطی بود در جوشاندن مطربهی کف
میکند که از اطراف ظرف بخارج ریخته میشود و عموماً ظرفی که در جوشانیدن بول استعمال مینمایند قرع بلوری
کوچکی است که بواسطه الکل از جوش میآورند ۲ یکی از بهترین معرفات قاروره جهة شناسائی البومین اسید
نتریک است و این اسید را چون بدقت بر روی بولی که دارای البومین بود بریزند محصول بلاواسطه کدر شده خطهای
البومین بروزی مشهود میگردند و نباید فراموش کرد که چون این اسید را بمقدار زیادی بروی قاروره بریزند ممکن
است مواد راسب شده را دوباره حل کند و نه چنان است که هر ماده راسب شده که از افزودن این اسید در قاروره
حاصل میشود البومین باشد چه بولی که دارای مقدار زیادی اورات بود نیز از افزودن اسید نتریک رسوب خواهد داد
اما چون قاروره بواسطه حرارت کدر شود و از افزودن اسید نتریک رسوب دهد محقق است که دارای البومین میباشد
پس در اثبات وجود البومین این دو معرف را باهم باید استعمال نمود و لازم است که این مطلب را همیشه در خاطر
داشته باشند که هر بولی که دارای دم و یا خون بود لابد دارای البومین خواهد بود پس در این صورت میبایستی
بول را گرفته و با ذره بین امتحان کنند

۳ دیگری از معرفات قاروره تنن است و نوعاً محلول آنرا استعمال میکنند باین طریق که ۱۰ گرم تنن را در ۲۰۰ گرم
آب حل کرده و ۱۰ گرم اتر بر محصول می افزایند تا بخوبی محفوظ ماند و این محلول را چون در قاروره داخل کنند
ژلاتین و البومین و سایر مواد آلی را رد میکند ولی این عمل را در مریض واحد مکرراً باید اجری نمود تا بتوان
بر او اعتماد کرد و یکی از دانشمندان میگوید هرگاه شخص ابگوشتی بخورد که دارای ژلاتین زیاد باشد مدتی کمی
پس از خوردن آن قاروره اش را بواسطه محلول تنن امتحان کنند از جهة رد شدن ژلاتین رسوب زیادی در
آن مشهود میشود

۴ یکی از بهترین معرفات جهة شناسائی قند در قاروره مبتلایان بدیابیطوس آهک شکفته شده است که
بطریق ذیل ساخته شده باشد بگیرند آهک زنده مقدار منظور با آب بشکفند و بعد در صراحی داخل کرده در آنرا
بزودی و محکم ببندند و در اجرای این عمل کفایت میکند که در قرع بلوری کوچکی ۵۰ گرم بول را با ۵ گرم
آهک مذکور بجوشانند هرگاه دارای قند باشد رنگ کاملاً بروز میکند و هرچه مقدار قند بیشتر بود بر وفق آن
رنگ زیادتر و محصول تیره تر خواهد شد و اگر احیاناً محصول رنگین نشود ۵ گرم دیگر آهک افزایند و باز
بجوشانند و اگر باز هم رنگین نشد جهة اطمینان در عمل نصف قاشق چای خوری عسل و یا شربت نشاسته بیفزایند
و بجوشانند در این وقت محصول بشدت رنگین میگردد و مطمئن میشوند که آهکی که استعمال نموده اند بدقت
مکفی تکلیس شده و قاروره بهیچوجه دارای قند نیست

۵ دیگر از طریقهای معرفت قند در قاروره طریقه منسوب به **بارسویت** است که طریقه **فهلنک**
نیز نامیده میشود و این عمل را باین طریق اجری میکنند در لوله تجربه قدری بول ریخته و یک ثلث و یا یک ربع آن

محلول با

محلول بارسویت و یا فهلنک می افزایند و بر روی لامپ الکلی لوله را حرارت میدهند در صورتیکه قاروره دارای قند
بود در رنگ قرمز رنگی که عبارت از قند گلیکوز است راسب میشود و محلولی که در این عمل استعمال میکنند باید
تازه ساخته شده باشد

محلول بارسویت و فهلنک (محلول کوپرو پتاسیک) مطابق نسخه دورووُلت

عبارت است از سولفات خالص متبلر مس ۴۰ آب مقطر ۱۶۰ سود کستیک
۱۳۰ طرطرات خنثای پتاس ۱۶۰ (یا طرطیر محلول ۱۶۰) آب مقطر ۱۰۰۰ و یکی از دانشمندان موسوم به **موبیر**
نسخه مذکور را تغییر داده و جهة منع از رد شدن طرطیر و اکسید مس نوشادر بر آن می افزاید با این نسخه بگیرند از یک
طرف سولفات خالص متبلر مس ۳۰ آب مقطر ۱۶۰ حل کنند و از طرف دیگر نوشادر خالص ۳۰ سود کستیک
آهکی ۱۳۰ طرطیر محلول ۱۶۰ آب مقطر ۶۰۰ نیز حل کنند و دو محلول را داخل نمایند و باید وزن محصول درست
۱۰۰۰ تا باشد

۶ طریقه ذیل که منسوب به **میالد** است نیز در تعیین قند محتوی در قاروره متداول دانشمندان این عصر میباشد
بول را در لوله تجربه داخل کرده و پتاس کستیک بقدر زیادی بر آن افزایند و با لامپ الکلی حرارت دهند هرگاه محلول
دارای قند بود رنگ آن سیر مایل به سرخی حاصل میکند و مقدار قند هرچه بیشتر باشد محصول پررنگ تر خواهد بود
و یا آنکه در بول محتوی در لوله تجربه مقدار کمی سوبنیترات بیسموت و پتاس کستیک فرا ایند و با لامپ الکلی جوش
آورند اگر رسوب سیاهی حاصل شد معلوم میشود که قاروره دارای قند است و در این امتحان آخری از نداشتن
البومین نیز مطمئن خواهند شد

۷ هرگاه قاروره مبتلایان بدیابیطوس را با محلول **ترومر** مخلوط کرده حرارت دهند در صورتیکه دارای
قند باشند رنگ آبی محصول مبدل به رنگ زرد مایل به سرخی میشود و محلول **ترومر** عبارت است از
محلول طرطرات مضاعف پتاس و مس

۸ یکی از معرفات قاروره محلول یدورد و پتاسیوم یدوره است در صورتیکه بطریق ذیل ساخته شود بگیرند ید ۱
جزء یدورد و پتاسیوم ۱ جزء در ۵۰ جزء آب مقطر حل کنند و چون قاروره دارای سولفات کینین و یا یکی دیگر از قلیائیات
نباتی باشد که شخص دوا استعمال کرده و این محلول را بر آن بیفزایند خطهائی که برنگ شاه بلوط میباشند مشهود
میگردند

۹ طریقه ذیل در امتحان قاروره معمول نصیر الاطبا **میرزا نصیر** و استاد باشی لشکری دولت علیه است
و معمول این دانشمند دو قسم تجربه است یکی تجربه تعیینی و دیگری مقداری
اولاً تجربه تعیینی منظور از این تجربه فقط تعیین وجود قند است در قاروره و جهة اجرای این عمل مقداری بول را
در لوله تجربه بلورینی ریخته و در روی لامپ الکلی با حرارت ملایمی گرم میکنند و قدری سولفات مس بر آن افزوده
مجدداً حرارت میدهند و بعد سه چهار قطره امانیاک مایع اضافه مینمایند اگر رسوب ظاهر شد دلیل بر وجود قند
است و الا فلا و چنین میگوید هرگاه محلول سولفات مس و امانیاک را علیحده ساخته و بعد بر قاروره افزایند
بهتر خواهد بود
ثانیاً تجربه مقداری که پس از تجربه اول باید اجری نمود و مقصود از آن تعیین مقدار قند محتوی در قاروره است

را بعلا

واین عمل را با عانت محلول **فهلنك** اجری میکند زیرا که هر ده سانتی متر مکعب این محلول بواسطه یك گرم (ده سانتی گرم) قند گلیکوز بی رنگ میشود و لابول را که در گیلاس در جه دار در ند ریزند و بعد در قرع بلوری کوچکی که ظرفیت ان تا صد و بیست گرم باشد ده سانتی متر مکعب محلول **فهلنك** داخل کرده و از بول که در گیلاس ریخته میباشد کم کم روی ان ریزند و حرارت دهند تا محصول بواسطه ترسیب قند بکلی بی رنگ شود اگر رنگ ماده راسب شده سفید گردد قند محتوی بر قادوره عبارت از قند متبلر است و هرگاه رنگ ان قرمز شود قند گلیکوز خواهد بود و بعد وزن قادوره که در این عمل بکار برده اند معین کند و از روی ان تعیین نمایند مقدار قند را و این دانشمند میگوید قبل از شروع باعمال مذکوره ابتدا باید بواسطه کاغذ تورنسول قادوره را امتحان کند تا ترش نباشد

محلول فهلنك معمول نصیر الاطبا بگیرند سولفات متبلر مس ۳۴٫۶۵ گرم اب مقطر ۲۰۰ گرم طرطرات پتاس و سود ۱۷۳ گرم محلول غلیظ سود ۴۸۰ گرم باعانت حرارت سولفات و طرطیر را حل کرده و بعد محلول سود را افزایند و بقدری اب مقطر اضافه نمایند که محصول ۱۰۰۰ گرم گردد

درهشتا — در بعضی از قهوه عواملی مشابه ان

در این فصل ذکر میکنیم قهوه و چای و کولا و کافئین و تئین و گوارانین و مانند وانو گرنگانین و محصولات هریک از انها

قهوه و بن (قهوه) **کافه ال کوفیا** عبارتست از ثمر درخت کوچکی از طایفه روبیاسه و این درخت که همیشه سبز است و از نوتای مطرارتفاع دارد از محصولات بومی یمن میباشد و در کوهستان این مملکت بخودی خود روئیده و بمقدار زیاد عمل میاید و بعد این درخت را از انجا بسایر ممالک حاره از قبیل هند و جزایر انتیل و برزیل و سنت دومنگ وغیره برده و زراعت میکنند و بعضی مصنفین فرنگ این درخت را از محصولات بومی حبشستان مینویسند و صاحب مخزن الادویه در سبب انتشار قهوه چنین میگوید شیخ ابو الحسن شاذلی رحمة الله که در کوهستان یمن صومعه داشت و مریدان او بسبب کثرت شب بیداری در ریاضات کسل و مانده میشدند اتفاقا وقتی بعضی از انها این میوه را یافته خوردند رفع کسل و ماندگی ایشان شد و این را بدیگران گفتند ایشان نیز خوردند و نفع یافتند به پیر خود گفتند او حکم نمود که در اب جوش داده از ان بیاشامند پس چون این میوه را در اب جوش داده اب ان را می اشامیدند باعث رفع کلال و ملال ایشان میشد پس رفته رفته شهرت تمام یافت و تجار در کل بلاد بردند و منتشر ساختند

بهر جهة ثمر این درخت که عبارت از قهوه بود حبه است سرخ و بحجم گیلاس کوچك و دارای دو حبه که در هریك از انها دانه موجود است و این دانه از یك طرف مسطح و در وسط دارای شیار طولی و از طرف دیگر محدب و یکی از دانشمندان موسوم به **پاین** قهوه را تجزیه کرده و مواد ذیل را در ان یافته است سلولوز ۳۴ اب ۱۲ مواد دسم ۱۰ تا ۱۳ گلوکوز و دکسترین و اسید نباتی عفصی معین ۵٫۵ الگومین و کازئین (گلوتین) ۱۰ کلوروژنات پتاس و کافئین ۳٫۵ تا ۵ ماده از ته ۳ کافئین ازاد ۰٫۸ دهن اصلی متحجر ۰٫۰۰۱ اسانس معطر ۰٫۰۰۲ مواد معدنی ۶٫۹۷ جمله ان ۱۰۰

در بیان اثار فیزیولوژیه و تراپوتیکی قهوه

مصنفین فرنگ قهوه را در عداد ادویه محرك و عوامل موقظ و منبه بشمار اورده و برطبیب لازم است که اثار فیزیولوژیه انرا بداند عمده اثری که از ان ظاهر میشود و اثر تراپوتیکیش منوط بهمین اثر است عبارتست از این که موجب تیقظ دماغ میگردد بدون انکه مانند مواد الکلی تولید حرارتی در ان نماید و در اشخاصی که فی الجمله عصبانی مزاج باشند یك نوع حالت احتداد و وضع تشنجی و حالت خلجانی در قلب حاصل میکند مشابه با اثر تحریکی که از عوامل ضد تشنج ظاهر میگردد و در سلسله عصبانی بیشتر در سلسله خونی کمتر اثر مینماید و در نبض و حرارت عمومی بدن اثری نمیکند و اگر گاهی موجب سرعت نبض شود در ازدیاد حرارت بدن بهیچوجه موثر نخواهد بود و تا بحال دیده نشده که در الات بول تحریك نماید و موجب ادرار موقتی گردد ولی تحریك عصبانی ان همه روزه مشهود میباشد

یکی از اثاری که از شرب قهوه در اشخاص عصبانی مشاهده میشود بروز حالت خلجان و قلقی است در ناحیه فوق معده مشابه بخلجان و قلقی که در اشخاص مبتلا به عوارض نفسانی مشاهده میگردد و هم چنین است بروز ارتعاش در اطراف و در نعوظ اعصاب اثر مخصوصی مینماید و انرا متیقظ کرده و هوش را زیاد میکند و بر اعمال متفکره و متخیله می افزاید و حواس را قوت داده و اعمال انها را زیاد مینماید و هم چنین موجب بیخوابی میشود و اثار مذکوره در اشخاص عصبانی که معتاد بشرب قهوه نباشند بیشتر مشهود میگردند و نیز بر ترشح بول می افزاید در صورتیکه بی نمك خواهد بود و عموم اثار مذکوره بخصوص حالت گرفتگی و خلجان قلب در غیر معتادین بشرب قهوه ظاهر میگردند و در معتادین فقط قوای دماغی را فی الجمله زیاد میکند و با انها را محفوظ میدارد

قهوه در امعا نیز اثر کرده و تقلصات انها را اغلب تحریك نموده و موجب تخلیه میگردد و از همین جهة است که اشخاص مبتلی به بواسیر از شرب ان غالبا کراهت دارند در صورتیکه قهوه را بمقدار کم بیاشامند بر عمل تنفس می افزاید و انرا بحالت طبیعی نگاه میدارند ولی چون بمقدار زیاد اشامیده شود مدتی عمل تنفس را بطئی میکند و نیز عمل تجزیه و ترکیب الات باطنی همیانند و یکی از دانشمندان میگوید مقدار اوره را که یکی از فضول بدن است کم میکند و بر مقدار اسید کربونیك بخار شده می افزاید و دیگری از دانشمندان که تجاربی زیادی در این باب نموده این انتقاص اوره را مسلم نمیدارد

علاوه بر اثار مذکوره قهوه در الات تو الد نیز اثر کرده و از قوت انها می کاهد و جمعی از دانشمندان این اثر را در قهوه ثابت کرده اند و در مشرق زمین نوعا قهوه را در کم کردن میل بمقاربت استعمال مینمایند ولی چنانچه بعضی تصور کرده اند زنان را عقیم نمینماید و عموما زنهای عصبانی که مستعد بعروض تشنجات اند کمتر تخم میگذارند تا زنانی که دارای این مزاج نیستند

بقول کلی قهوه یکی از بهترین محرکاتست و عمل هضم را سهل میکند و فوق العاده مقاومت مینماید اعمال شاقه روح را و انرا در دفع حمیات نائبه استعمال میکنند و در تسمم به تریاك و محصولات ان و سایر مخدرات استعمال قهوه شایع است تا مقابلی کند بحالت نوم و سباتی را که لازمه این سموم است و هم چنین در دفع گلیکوزوری و البومینوری و کولرا و سیاه سرفه مفید است و در اختلالات معوی مخصوص من اختناق دوده بعضی از دانشمندان فواید چندی از استعمال ان ذکر کرده اند

چای و شای ت قر عبارتست از برگ درخت **تیئا سیناِنیس** که درخت کوچکی است

از محصولات بومی چین و ژاپون و در چین درخت چای بو نوره درخت در زیر ممالک ما میباشد واین درخت که از طایفه **تئا** سه است از ۷ تا ۱۰ متر ارتفاع دارد وبرگهای آن کلفت وبیضی و همیشه سبزاند و گلهای آن ابطی وبن گلهای آن دارای پره های متعدد نیست و هر گلی پنج برگ وپنج برگهای نیز دارد و الآن تذکر خیلی شمرده و در تحت میبضه مندرج شده اند ومیوه این درخت عبارت از کپسولی است صلب و قشری و تقریبا خشبی و محتوی یک یا دو حبه

در چین و ژاپون برگهای جوان درخت چای را سالی دو دفعه می چینند وآنها را مدت نیم دقیقه در آب جوش فرو برده و بعد بروی صفحه های آهنین برعت میخشکانند و لوله میکنند و انوقت این برگهای لوله کرده را با بعضی گلهای معطر بخصوص گل **اولئافراگرانس** وگل **کاملیا ساز انکوا** مخلوط کرده در صندوقهای سربی تا مدتی بماند و نوعا چای بر دو قسم است چای سبز و چای سیاه (چای متعارفی) و چای سبز چهار قسم دارد چای هیزون وچای مرواریدی و چای ناروطی و چای چولان وچای سیاه بر دو قسم است چای سوچونگ و چای پکو و چای سبز خیلی زیادتر از چای سیاه تحریک میکند و تا چندی قبل دانشمندان فرنگ از خواص تراپوتیکی چای چندان اطلاعی نداشته و مطبوخ آنرا مانند مشروبات گوارا می پنداشتند تا آنکه یکی از دانشمندان ثابت کرد وجود مقدار زیادی مواد ازته را در چای که در بدن انسانی مانند مواد کثیر الغذا اثر میکند و دیگری ماده از چای استخراج کرد که با کافئین ایزومر است وآنرا **تئین** نام نهاد و این ماده اگرچه در همه اقسام چای موجود است ولی در چای هیزون بیشتر از سایر اقسام میباشد و در ۱۰۰ اجزء ۴٫۴۰ دارد و چای پکو که از همه کمتر دارد در ۱۰۰ اجزء ۲٫۷۰ دارد و امروز چای را یکی از عوامل محرک بسیار قوی میدانند و مخصوصا در تحریک اعمال هضم بسیار استعمال میکنند و مقدار شربتش ۲ گرم است مطبوخ در یک فنجان بزرگ آب جوش

در بیان محضرات متداوله قهوه و چای

قهوه بو داده (برشته) معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند قهوه اعلا مقدار منظور در استوانه آهنی التی برشته کردن قهوه داخل کنند و در روی آتش زغال یک حرارت منظم و بطیئی بچرخانند و در خارج آتش گاه گاهی این استوانه را بقوت حرکت دهند تا دانه های قهوه بخوبی مخلوط گشته و دنباله های آنها جدا گردند و در این عمل مداومت کنند تا دانه های قهوه بخوبی برشته شده و رنگ اسمری که فی الجمله رنگین باشد حاصل نمایند وآنوقت آنها را در هوای آزاد بگسترانند تا سرد شوند و بعد غربال کنند و باین طریق از ۱۰۰ جزء قهوه بو نداده از ۸۰ تا ۸۵ جزء قهوه بو داده حاصل میگردد

پوسیون قهوه معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند قهوه بو داده ۱۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مدت ده دقیقه در ظرف در داری مقداری آب جوش دم کنند که ۱۰۰ گرم مصفای آن باشد و بعد صاف کرده شربت را بیفزایند

این پوسیون مانند محرکات در دماغ اثر مینماید و طوری در بدن مرهت میکند که شخص موقتا محتاج باستعمال غذا نمیشود و استعدادی به بدن میدهد که میتواند اعمال نفسانی و جسمانی را بخوبی اجری نماید حرارت آلات را کم کرده

واعمال دوران وتنفس را بطئی میسازد وازاد در هنگام کبودی کولرا و حمله های حمیات ردی واختناق وخنق تقمی ونزف الدم رحمی و تسمم بواسطه سموم مخدره بخصوص اکسید دوکربن استعمال مینمایند و پیاله پیاله به فاصله های زیاد یا کم نزدیک بایدآشامید

تیزن قهوه معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند قهوه بو داده اسیا کرده ۶۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت نیم ساعت دم کرده صاف نمایند و مانند پوسیون مذکور استعمال کنند و **تیزن قهوه و کنکینا** را باین طریق میسازند که در تیزن مذکور ۶ گرم عصاره کنکینای خاکستری حل میکنند

ایضا تیزن قهوه بگیرند قهوه برشته اسیا کرده ۵۰ تا ۱۰۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم مدت ربع ساعت دم کنند و نیم آب جوش را در قهوه دانی بروی قهوه بریزند و ۵۰ گرم شربت ساده افزایند و چون ۵۰ گرم کنیاک بر محصول اضافه کنند مانند محرکات معرق اثر خواهد کرد و در تسمم تریاک نیز مستعمل است

پوسیون دافع حمی بگیرند قهوه بو داده ۶۰ گرم در ۱۰۰ گرم آب جوش دم کرده و صاف نموده ۶۰ گرم آب لیمو بیفزایند و در حالتیکه گرم باشد ناشتا بیاشامند

مشروب ضد تخدر معمول وان مونس بگیرند خل خمر ۶۰ گرم قهوه بو داده ۲۰ گرم بجوشانند و صاف کرده ۱۰ گرم قند افزایند و در دسواتی که از افراط در استعمال تریاک و محصولات آن عارض میشوند هر ربع ساعت یک قاشق کوچک در حالتیکه نیم گرم باشد بیاشامند واین مشروب را **سرکه قهوه سود پور** نیز مینامند

مطبوخ قهوه بگیرند قهوه بو داده مسحوق ۱۰ گرم آب جوش ۲۵۰ گرم دم کرده صاف نمایند

مطبوخ ضد کرم بگیرند قهوه ۱۰ گرم دوده چوب ۵ گرم آب جوش ۲۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و ۵۰ گرم شربت موس جزیره کورس بیفزایند

نقوع قهوه بگیرند قهوه بو نداده ۲۵ گرم آب ۳۰۰ گرم مدت ۱۲ ساعت بخیسانند و صاف کنند و موافق میل مریض مصفی را شیرین نمایند و با گیلاس کوچک در عرض روز متعدد دفعات بیاشامند

تیزن چای مطابق کدکس بگیرند چای ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این تیزن در خواص تحریک مشابه تیزن قهوه است

تیزن الکلی چای معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند چای هیزون ۵ گرم مدت ۱۵ دقیقه در مقداری آب جوش دم کنند که مصفی ۹۰۰ گرم باشد و ۵۰ گرم شربت ساده افزایند اگر خواسته باشند ۶۰ گرم الکل ۹۰ درجه اضافه نمایند واین تیزن را که محرک است و در هنگام کبودی کولرا مستعمل نیم گرم با گیلاس کوچک متعدد دفعات بنوشند

کولا نباتی است بومی افریقا از طایفه **مالواسه** و در طب تخم آنرا که دارای کافئین و تئوبرومین و تنن است مانند مقویات و در دفع اسهالهای مزمن استعمال میکنند و مقدار شربتش از عصاره الکلی آن (ا در ۵) ۵ تا ۱۰ گرم و از گرد بو داده نیز ۵ تا ۱۰ گرم است بطور مطبوخ

مواد مانعة الجمع مواد مانعة الجمع کولا مانند الکلوئیدها و تنن است

حب کولا معمول هیکل بگیرند عصاره الکلی کولا ۱۰ گرم با مقدار کافی گرد کولا ۱۰۰ حب سازند

واز ۲ تا ۱۰ سیخ در عرض روز بنوشند

پوسیون کولا ایضاً معمول هرکل بگیرند آب ۵۰ گرم تعفین کولا (۱ در ۵) ۱۰ گرم تعفین وینل ۵ سانتی گرم شربت ساده ۱۵ گرم مخلوط کرده در عرض روز بنوشند

شراب کولا بگیرند تخم تازه کولا ۵ تا ۱۰ گرم شراب سفید و شیرین ۵۰۰ گرم مدت ۱۵ روز بخیسانند و صاف کنند

کافئین و تئین و گوارانین عبارتند از مواد متبلری که از قهوه و چای و پولینا سودیلیس استخراج میشوند و این سه ماده در حقیقت ماده واحدی میباشند که از نباتات مختلف اخذ شده و اسامی مختلف بر آن اطلاق میگردد و کافئین را دو نفر از دانشمندان موسوم به **پلتیر و روبیکر** در سال ۱۲۰۰ هجری کشف نمودند و طریق ساختن آن موافق دستور العمل **ژانیل** از قرار ذیل است

بگیرند قهوه بو نداده و مسحوق مقدار منظور نیز مقدار کافی قهوه را در آلت دپلاسمان داخل کرده و بنزین را روی آن بریزند و ماده مستخرجه را در حمام ما به جهت گرفتن بنزین تقطیر نمایند و تفاله را که دارای کافئین است در آب جوش حل کنند و صاف نمایند و مصفی را تغلیظ کرده بگذارند متبلر شود و ماده متبلر عبارت است از کافئین که بشکل منشورهای سفید ابریشمی و طویل متبلر میگردد و بی بو میباشد و طعم آن تلخ و محلول در ۹۸ جزء آب و ۹۷ جزء الکل و ۱۹۴ جزء اتر است و در آب جوش بشدت محلول و در ۱۷۸ درجه حرارت ذوب میگردد و در ۳۸۴ درجه بدون فساد بخار میشود و تنه محلولات کافئین را مانند رسوب سفیدی میکند و کلورور پلاتین بطور رسوب زرد در میآید و یکی از بازهای ضعیف محسوب میشود

کافئین را بمقدار ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم که بطور حب در عرض روز استعمال کنند مانند مقویات قلب و مدرات اثر مینماید و بدل دیژتال میباشد و ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم چون در مطبوخ قهوه حل کرده و متعدد بنوشند مانند عوامل ضد اسم اثر میکند و از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم که بطور حب استعمال نمایند و با شربت ساده مخلوط کرده بنوشند مسکن مخصوص صداع خواهد بود و چون ۵ جزء از آن را در ۱۰۰ جزء آب حل کنند در روی غشاء مخاطی مانند مثل کوکائین مانند مسکنات اثر میکند و در این خاصیت بدل کوکائین میباشد

گوبلر از والرینات کافئین تمجید مینماید و از ۲ تا ۵ سانتی گرم در دفع حمله های صداع مؤثر میداند و بالاخره والرینات کافئین را در دفع سیاه سرفه و صرع تجویز مینمایند

شربت کافئین معمول هوشارد بگیرند کافئین ۲ گرم بنزوات سود ۲ گرم شربت زامبواز ۵۰۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

شراب کافئین ایضاً معمول هوشارد بگیرند کافئین ۲ تا ۵ گرم بنزوات سود ۲ تا ۵ گرم شراب روشنان ۵۰۰ گرم حل کنند

سفوف کافئین معمول مصنف بگیرند کافئین ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم بنزوات سود ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در دو دسته مساوی بپیچند یک دسته را روز و یکی شام در یک قاشق سوپ خوری شربت ساده ریخته بلافاصله قبل از غذا بنوشند

زرق تحت جلدی کافئین معمول تانرت بگیرند کافئین بنزوات سود مکم

۵ گرم

۵ گرم در مقداری آب مقطر حل کنند که محصول ۵۰ سانتی متر مکعب گردد **بومیت** از ۲ تا ۵ سانتی متر مکعب این محلول را در دفع حالت ادینمی در تحت جلد زرق مینماید

ماته (ئیلکس ماته) درخت کوچکی است از طایفه **ئیلیسینه** و فی الجمله شباهتی با درخت سیب دارد و پوستان درخشنده و پرنده میباشد و این درخت در سواحل محل تلاقی رودخانه **پاراگوه** با **اوروگوه** جنگلهائی موجود میسازد که باصطلاح اهالی آنجا **ربال** نامیده میشوند و از این جهت است که اهالی اسپانیول این درخت را **یربا** مینامند (**پاراگوه** و **اوروگوه** اسم دو رودخانه است در امریک جنوبی که با هم تلاقی کرده و در رودخانه **پارانا** را بوجود میآورند) و برگهای این درخت ساده و دارای دم متالد کوتاه و بیضی مستطیل و بادمجی و اطراف آن مضرس و درخشنده و گلهای آن سفید و خوشه و هر گلی دارای چهار برگ و چهار آلت تذکیر و بن گل نیز دارای چهار پره و مبیضه نیز مرکب از چهار قطعه است و میوه این درخت عبارت از حبه است بحجم فلفل و محتوی چهار هسته مخطط

ماته را که **چای پاراگوه** نیز مینامند به اسم مختلف نامیده میشود **کاآکوئیس** که عبارت از اعیم شکفت شده این درخت است و **کاامیری** عبارت است از برگهای پاک کرده و کوبیده و **کاآ گازو** عبارت است از برگهای بو داده و نیم کوب کرده و نوعاً ساقه و برگ درخت ماته را می خشکانند و بعد اسیا کرده و در کیسه های مربعی که باندازه بالش میباشند و از پوست گاو ساخته شده داخل کرده میفرستند این کیسه ها را چون در آفتاب بخشکانند وزن هر یک از ۵۰ تا ۱۰۰ کیلوگرام خواهد بود و یکی از دانشمندان از ماته محتوی در این کیسه ها مواد ذیل را استخراج نموده کافئین ۱/۸۵ ماده گلوتنی شکل و ماده ملونه سبز ۳/۸۷ گلیکوز مخصوص ۲/۳۸ سقز ۶/۳۰ املاح معدنی ۳/۹۲ اسید ملیک قندی جملتان ۱۰۰

در بیان اثر فیزیولوژی و طرز استعمال ماته

اهالی امریک جنوبی نوعاً در استعمال ماته بجای غوری صراحی از کدوی قلیانی استعمال مینمایند و یک طرف این صراحی را سوراخ میکنند و ابتدا قدری قند و پوست نارنج از سوراخ داخل صراحی کرده و بعد از آن ۲ تا ۳ گرم گرد برگ و ساقه های نیم کوب ماته و بعد آب جوش داخل مینمایند و می گذارند دم کشد و در وقت آشامیدن لوله فلزی را که نوک آن مانند حباب است و دارای سوراخهای چندی میباشد در آن سوراخ داخل میکنند و از راه مکند سوراخهای حباب مانع میشوند از اینکه تفاله ها در دهان داخل شود و فقط مایع مصفی مکیده و اغنیای این مملکت بعوض صراحی مذکور ظرف نقره استعمال مینمایند که بیضی شکل است و بروی سه پایه ای قرار میدهند و در نزد اغنیا ابتدا یک نفر بو کرده و قدری از آن میمکد که اگر غلیظ باشد قدری آب داغ بیفزایند و رنگ این نقوع سبز اسمر اللون است و شبیه برنگ و بوی مطبوخ چای و چندان طعمی ندارد و همینکه شخص قدری از آن آشامید احساس بوی معطری در منخرین موخر مینماید و از بعضی جهات میتوان آنرا تشبیه به تنباکو نمود که در دفعه اول که شخص می آشامد اختلالات چندی در عمل هضم مشاهده میکند و کم کم که حالت تحمل در بدن برقرار شد مانند تنباکو بطوری عادت میشود که ترک آن موجب زحمت است و دیگر

موجب اختلال

مورث اختلال هضم نمیشود سهل است که بواسطه شربهان عمل تحلیه امعان میگردد چنانچه در معادن بعد تنباکو مستعمل میگردد و از بعضی جهات دیگر اثران شبیه بچای و قهوه است و مانند آنها فی الجمله تحریکی در دماغ میکند و مانند چای و قهوه و کوکا شخص پس از شربهان میتواند مدتی چیزی نخورده بدون آنکه احساس جوع نماید و اذیتی داشته باشد حتی اهالی اسپانیول و امریک مرکزی نقوع ماته را مانند محرکات استعمال مینمایند

مطبوخ ماته (چای پاراگوه) بگیرند ماته نیم کوب کرده ۲۵ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند این مطبوخ مانند مطبوخ چای و کوکا تحریک میکند

اِتوکزیکافئین جسمی است غیر محلول در اب و در الکل و اتر بمقدار کم محلول و از عوامل دافع نوبه و الرئیه و مدر بول و مخدر است و مقدار شربهان از ۱۰ تا ۲۵ سانتی گرم و در زرق تحت جلدی نیز استعمال میشود

زرق تحت جلدی معمول بومیت بگیرند اتوکزیکافئین ۲۵ سانتی گرم سالیسیلات سود ۱ گرم اب مقطر بمقدار کافی محلولی سازند که ۱۰ سانتی متر مکعب باشد و هر سانتی متر مکعبی ۲۵ سانتی گرم اتوکزیکافئین دارد

پوسیون معمول بومت بگیرند اتوکزیکافئین سالیسیلات سود مکدام ۲۵ سانتی گرم کلورهیدرات کوکائین ۱ سانتی گرم شربت پرسیاوشان ۳۰ گرم عرق تیلول ۱۰۰ گرم پوسیون سازند

حرف ک

درهشتاد و یکم — کاسنی و پیسانلیت و محصولات آنها

کاسنی ع هندبا ل شیکوره ل شیکوریوم نباتی است بوتی دار طایفه سینانتره و از جنس شیکوراسه و بر دو قسم است کاسنی بری ل شیکوریوم انتیبوس و کاسنی بستانی ل شیکوریوم اندیویا اگرچه هر دو قسم در طب استعمال میشوند ولی قسم بری را بیشتر استعمال مینمایند و برگهای این قسم را مانند سالاد میخورند و نیز مطبوخ آنها را مانند عوامل مقوی و مشهی استعمال میکنند و در شیشه آن را خشک کرده و بو داده و اسیا نموده بجای قهوه بکار میبرند و باسم قهوه کاسنی نامیده میشود و این ریشه که تلخ و مصفی دم و ملین است مطبوخ ۱۰ گرم از آن در ۱۰۰۰ گرم اب استعمال مینمایند و نیز عصیر تخم مصفای برگ کاسنی بری در طب مستعمل است و کاسنی بستانی را مانند غذا استعمال میکنند و در پیش کاپوسین نیز یک قسم از کاسنی بستانی است که در بیاره روشنائی زراعت میکنند و آنرا مانند سالاد میخورند (کاپوسین اسم یک طایفه از کشیشها میباشد) و همچنین اِسکارول قسمی از کاسنی بستانی است

پیسانلیت ع بقلة الیهودی ل تراکزاکوم (لئونتودن) نباتی است از طایفه سینانتره و از جنس شیکوراسه و شبیه به کاسنی و صاحب مخزن باسم هندبای بری ذکر کرده و برگ این نبات حو... دارای تقریبهای عمیقی است شبیه بدندان شیر یونانیان آنرا لئونتودون که مشتق از دو لفظ است یکی لئون یعنی شیر و دیگری اودونتوس یعنی دندان نامیده اند و نیز آنرا تراکزاکوم مینامند مشتق از تاراسو که کنایه از تلیین است و مردم فرنگ ریشه و برگهای نو رسته

این نبات را مانند سالاد میخورند و در طب از آن مانند عوامل مقوی و مدر و مشهی استعمال میکنند و بخصوص در دفع یرقان و انسدادات مجاری صفرا معمول دانشمندان فرنگ است و عصیر برگ پیسانلیت را بمقدار ۶۰ تا ۱۲۰ گرم استعمال مینمایند و جوشانده ۳۰ گرم برگ تازه را در ۱۰۰۰ گرم اب بطور تیزن معمول میدارند و یکی از دانشمندان ماده تلخی از آن استخراج کرده و تراکزاسین نام نهاده

تیزن برگ کاسنی مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برگ کاسنی ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در تقویت معده پیاله پیاله بیاشامند

تیزن ریشه کاسنی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ریشه کاسنی ۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در تقویت معده پیاله پیاله بیاشامند

عصاره برگ کاسنی مطابق کدکس بگیرند برگ خشک کاسنی ۱ اب مقطر جوش ۶ برگها را نیم کوب کنند و مدت ۱۲ ساعت در ۴ جزو اب دم کرده و بافشار صاف کنند و تفاله را در باقی مانده اب دم کرده صاف نمایند و دو مصفی را مخلوط کرده در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم قوام اورند و مقدار شربت این عصاره در تقویت معده از ۱ تا ۱۰ گرم است

شربت مرکب کاسنی این شربت را باسم شربت مرکب ریوند در دو ریوند ذکر نمودیم

عصاره برگ پیسانلیت مطابق کدکس این عصاره را مانند عصاره برگ کاسنی میسازند و مانند آن در تقویت معده از ۱ تا ۱۰ گرم استعمال میشود

درهشتاد و دوم — کافور و محصولات آن

پ ع کافور ف کامفر ل کامفورا ی کافورا (لفظ کافور گویا از زبان سانسکری اخذ شده باشد چه در این زبان کافورا و کاپورا هر دو میگویند) عبارت از جسمی است سفید شفاف و متبلور و بوی آن خیلی تند و نافذ و طعمش حاد و معطر و سبک تر از اب و در مجاورت هوای آزاد فرار است و در ۱۷۵ درجه حرارت ذوب میگردد و در اب کمی محلول و در الکل و اتر و ادهان دسم و ادهان فرار بخوبی محلول و موافق تجزیه یکی از دانشمندان مرکب است از ۷۹/۲۸ کربون و ۱۰/۳ هیدروژن و ۱۰/۴۲ اکسیژن

بقول کلی کافور عبارت از دهن فرار متحجری است که در عده زیادی از نباتات وجود دارد از قبیل صاصفراس و دارچینی و خولنجان و زرنباد و زنجبیل و هیل و سایر نباتات طایفه اموم و مخصوصا نباتات طایفه لبیه از قبیل حاشا و لوندو اکلیل الجبل و غیره دارای دهن فراری میباشند که مقدار زیادی کافور دارد (و در باد رنجبویه) و نیز دهن فراری که از طایفه سینانتره اخذ میشود دارای بوئی است شبیه بیوی کافور اگرچه کافوری که از این دهن فرار اخذ کرده اند مغایر با کافور اصلی که در تجارت متداول است نیست بر خلاف کافوری که از سایر نباتات سابق الذکر اخذ میکنند مغایر با کافور اصلی است و در اصطلاح علمای کیمیا کافور عبارت از محصول متحجری است خنثی و فرار که شعاع پولاریزاسیون را بطور مختلف منکسر میکند و موافق آنکه بحالت تبلر باشد و یا بحالت مبعان بهر جهت کافور را از درخت لوروس کامفورا اخذ میکنند و این درخت از طایفه لورینه

و قسمی از غار است و درخت قشنگی است شبیه به درخت تبلول و در ممالک شرقی آسیا بخصوص در چین و ژاپون حاصل میآید و اهالی **سوماترا** کافور را **بورنو** مینامند و در این ممالک آنرا باین طریق اخذ مینمایند که ساقه و شاخه و ریشه های درخت مذکور را قطعه قطعه کرده و در دیگ آهنی با آب مخلوط نموده سرپوش سفالی که محتوی سوفال برنج بود بروی آن دیگ منطبق میکنند و میجوشانند کافور متصاعد شده و به سوفالها ملصوق میگردد و بعد این کافور را جمع مینمایند و یا آنکه قطعات مذکور را در آب جوشانده و با کچه بهم میزنند کافور به کچه میچسبد کافور را در تجارت تا ژاپون و چین هر دو میآورند و قسم اول که اعلاتر است محتوی دبیهائی است که وزن هر یک از نه یا ده کیلوگرام است و این دبیها را از کاغذ قرمز میپوشانند و قسم دوم که پستتر است محتوی دبجه های مربعی است محاط از کاغذ سبز رنگی شبیه به قند و تهای چای مانند آنها جوف این حبه ها را از ورقه قلع و یا حلبی و یا سرب پوشانده اند و وزن هر یک از آنها از نه تا ده کیلوگرم است

کافوری که در تجارت متداول است اگرچه موسوم است به کافور خالص ولی در استعمالات طبی باید آنرا تصفیه نمود و این عمل تصفیه تا یک مدتی در مملکت هولاند و توپول بود و این اوقات در مملکت فرانسه نیز تصفیه مینمایند باین طریق که کافور خالص را با آهک مخلوط کرده و در قرعی که ته آن پهن باشد داخل نموده در حمام شن تصعید میکنند و باید در قرع و انبیقی که مخصوص این کار است تقطیر مینمایند کافور ژاپونی از ۱ تا ۲ و از کافور چینی ۵ تا ۶ صدم وزن در عمل تصفیه کاسته میشود

در بیان اثر فیزیولوژی و اثر تراپوتیکی کافور

مصنفین یونان عالم بخواص کافور نبوده اند و حکمای اسلام بخصوص **شیخ الرئیس** ابتدای بخواص آن برده و آنها را نوشت و این دانشمند بزرگوار کافور را از عوامل مبرّد قوّی میداند و متاخرین از دانشمندان فرنگ در خواص آن اختلاف دارند بعضی مسکن و برخلاف در عداد عوامل محرّک قوّی آنرا ذکر میکنند و هر یک برمدّعای خود دلایل و تجاربی اقامه مینمایند و بعضی دیگر بدون تعمق و تفکر میخواهند مابین این دو عقیده متضاد جمع کنند و **ترو سو** که از محققین علمای تراپوتیک است آثار حاصل از کافور را تجربه کرده و سه طریق مختلف در آثار آن بیان مینماید و ما خلاصه بیانات این مصنف بزرگ را ذکر میکنیم تا مطالعه کنندگان این کتاب مستطاب به حقیقت آثار آن پی برده باشند

همهٔ ادویه دارای اثر فیزیولوژی مرکب و مختلطی میباشند که از ملاقات بدوی آنها با سطوح مرتبطه مانند جلد و غشاء مخاط تغیرات الی موضعی و هرگاه عمومی حاصل گشته و بعد جذب میشوند و اختلالات ثانوی چند حاصل مینمایند که ارتباط دارند با طبیعت مخصوص هر یک از ادویه و بمقداری که آنها را استعمال کرده اند و بدن قابلیت اجماع آنها در بدن و گویا اختلاف اقوال مصنفین بواسطه آنست که این سه طریق اثر را ملتفت نبوده و فقط تجارب خود را در یکی از آنها بکار برده و ما بقی را از نظر دقت دور انداخته اند و همچنین کافور در بدن سالم دارای این سه طریقه اثر است که با هم اختلاف دارند و اوّل اثری که از آن یعنی از التصاق بلاواسطه اش بروی

انساج حاصل میشود اثری است محدود و تقریباً کیمیائی و مانند محرّکات در آن جزئیکه برخورد کرده اثر میکند

و انساج آنرا باطل میسازد و علامات ذیل را بترتیب ظاهر مینماید ابتدا موجب حدّت و حکه در محل شده و انمحل را سرخ میکند و بعد موجب تحریش و هیجان شدیدی میشود و چون التصاق آن امتداد دهند موجب ورم و تقرح میگردد و آثار مذکوره در صورتی حاصل میشوند که یک قطعه درستکا فور را با نسج مخاطی و یا جلد بشره مجاور کنند و اگر محلول و یا ممتزج در ماده دیگری بود و یا جلد دارای بشره نباشد این آثار حاصل نخواهند شد و از این جهت است که رفاده کافور در تقرح ضعفی و ذی الطبیعه موجب تغیر سطح آنها شده و حبوبه تازه با نهاده و دانه های لحمی که مخصوص بحصول سیکاتریس است تولید مینماید و بنا بر این هرگاه کافور را بشکل قطعات حجم بهی زنند موجب تورم اغشیه داخل و اضمحلال انساج آنها شده یا اصلاً جذب نمیشود و یا بمقدار کم جذب میگردد و در اینصورت هرگز موجب حدوث عوارض ثانوی که منتج از جذب آن در مجاری خون باشند نمیگردد علاوه بر اثر تحریش موضعی که ذکر کردیم کافور دارای عمل تبرید و اثر تسکین مخصوصی در موضع نیز میباشد که چون محلول آنرا بروی جلد منطبق کنند احساس برودتی در آن محل میشود و از این جهت است که همه روزه محلول کافور را در جراحی استعمال میکنند

ترو سو در شخص خودش در حالت تندرستی سه دفعه کافور را استعمال کرده و اثر فیزیولوژی آنرا معاینه مشاهده نموده است در دفعه اوّل که یک دسی گرم کافور را در عرق گرم شربت صمغ حل کرده آشامید نبض در صورتیکه در هر ثانیه ۷۲ قرعه میزد پس از ده دقیقه از شرب کافور تندی بطئی شده و ۶۰ قرعه ضربان نمود و در وقت معده احساس به برودت و فی الجمله حدّتی نمود شبیه به حالتی که از گذاشتن قرص نعناع در دهان حاصل میشود و پس از بیست دقیقه ضربان نبض به شصت قرعه رسید و احساس معدی شبیه شد با حساس جوع و تا یک ساعت پس از شرب کافور حالت برودت معدی دوام نمود و نیز در عموم بدن احساس برودت میکرد و سه ساعت بعد نبض و سایر حالات بحال اول که کافور را استعمال نکرده بود برگشت

در دفعه دوم که یک گرم کافور آشامیده بود باندازه از دیاد کافور درجه عوارض مذکور شدیدتر بود و در دفعه سوم ۲ گرم کافور آشامیده و عوارض مذکوره ذیل را احساس نمود بلا فاصله پس از دخول کافور در معده احساس به برودتی نمود که گویا در همه تنوره بدن نفوذ کرده و در مری و بطن بیشتر احساس میشد و چنان حس میکرد که گویا قطعه یخی خورده است یعنی پس از احساس برودت حرارتی در این آلات حس میکرد و پس از نیم ساعت نبض که ۷۲ قرعه ضربان میکرد نزول کرده به شصت قرعه رسیده فی الجمله ضعف و افتادگی احساس مینمود و حالت برودت دوامی حاصل کرد و در مجرای هضمی قبل از احساس برودت حالت حدّت و سوزندگی احساس میشد و حالت برودت که انساج پیدا کرده بود بخوبی محسوس بود و عدم میل بمقاربت نیز در این وقت آشکار بود و ضربان نبض در شصت قرعه متوقف شد و بواسطه راه رفتن حالت برودت و خوشی زیاد میشد و دو ساعت بعد از خوردن کافور حالت برودت مجرای هضمی مبدّل شده به یک حالت سوزش خفیف و تحمل پذیری و سه ساعت بعد همان حالتی که قبل از شرب کافور داشت رجعت کرد و قوه شامه خوب بود و عدم میل بمقاربت باقی نماند و در همه این امتحانات مدّت کمی پس از شرب کافور بوی آن بواسطه تنفس استشمام میشد ولی در عرق و بول هیچ اثری از آن نبود

موافق اعتقاد بعضی از مصنفین کافور در رحم تحریک کرده و موجب سقط جنین میگردد و لهذا اهالی مشرق آنرا در اسقاط جنین استعمال میکنند و یکی از دانشمندان زنی آبستنی را حکایت میکند که جهت اسقاط جنین ۱۲ گرم کافور

در یک گیلاس عرق کشمش حل کرده اشامید و در روز چهارم مُرد

از امتحانات مذکوره ثابت میشود که در صورتیکه کافور را بمقدار معتدل در شخص سالم استعمال کند موجب بروز علامات تسکین و تبرید میگردد ولی اگر بمقدار زیادتر استعمال شود مزاجی موجب حصول حرارت و فقدان حس خواهد شد و بسیاری از دانشمندان امتحانات زیادی نیز در این باب نموده که ذکر آنها تطویل بلاطائل است سیوم بیان اثری که از کافور در ابدان سالم حاصل میشود عبارت است از عمل تحریکیان که بخصوص در سلسله عصبی موجب تحریک شدیدی میگردد و در اثبات این مسئله باید متذکر شویم که از دخول کافور در سلسله هضمی اثر مختلطی حاصل میگردد یعنی ابتدا احساس حدتی میشود که محدود داست در نقاطی که کافور با آنها برخورد کرده و با آن احساس حرکت میگردد یک حالت برودتی که در اول موضعی است و بعد بسرعت منتشر و پراکنده میشود و در این وقت دو اثر ظاهر میگردد و سبب بروز اولین اثر آنست که کافور در التصاقش بموضع مانند محرکات عمل کیمیائی مینماید و دومین اثر ظاهر میشود در تحت یک سبب فیزیکی که تقریباً مسلم است و عبارت از آنست که ماده معطر و عامل کافور بسرعت بخار شده و در حین تبخیر جذب میکند حرارت را نه فقط از سطوحی که با آنها برخورد کرده بلکه از سطوح مجاور تا یک وسعت زیادی نیز جذب حرارت مینماید چنانچه در منطول اتر و همراه همان فرآورنی همین اثر مشاهده میگردد که در محل منطول شده تولید برودت شدیدی میکند و این حالت عبارت از اول هنگامی است از اثر فیزیولوژی کافور در صورتیکه در داخل استعمال شود و پس از چند زمانی از ظهور این اثر یک سلسله دیگری از آثار ظاهر میشود که از جهتی کاملاً خلاف و از جهتی کمال مشابهت را با آن دارد و عبارت است از حالت بیحسی و تسکینی که هر گاه خیلی شدید است و از جذب کافور نتیجه شده و بطریق ذیل ظاهر میگردد

عمل قوای بطئی شده و خمیازه و دهن دره و قلق عارض قلبی گشته و دوار و تهوع و عرقهای سرد بروز مینمایند عروض این علامات که مقدمه ظهور داغهای خفیف و بی حسی سلسله عصبانی میباشد غالباً از اثر بسیاری از ادویه و سموم مخدره ظاهر میشود و بعد از بروز علامات مذکوره یک سلسله چهارمی از آثار ظاهر میگردد که از هر جهة متضاد با علامات مذکوره است و با آنها مقابلی میکند و عبارت است از ظهور حالت تحریک حمائی و این حالتکه در بسیاری از مواقع ظاهر شده بلاشبهه عبارت از قوتی است که طبیعت بکار میبرد در مدافعه با اثر تسکین و غلبه بر آن چرا که ظهور این اثر اغلب اوقات بعد از ظهور عمل تسکین است یعنی در وقتیکه فرض میکنیم کافور جذب شده باشد و نیز بروز این حمای موقتی که موجب احداث تحریک و هیجان عرقی میشود عموماً ظاهر میگردد بواسطه عرقهائی که بوی کافور تندی از آنها منتشر و پراکنده است و نیز اگر در اورده حیوانات کافور را زرق کنند بدواً علامات تحریک حمائی ظاهر گشته بدون آنکه عوارض تسکین بر بروز آنها مقدم باشند و این مسئله مسلم است هر وقت مسکنات سلسله عصبانی را استعمال کنند حالت تعامل از طبیعت صادر میگردد مثل حرارت و حمرتی که پس از استعمال برودت ظاهر میشود مصنف میگوید در اشخاصی که معتاداند بکشیدن تریاک هر روزه مشاهده میشود که ابتدا عوارض تسکین سلسله عصبانی ظاهر گشته و بعد تحریک حمائی و حالت تعامل بروز میکند علاوه بر عوارض مذکور چون کافور را بمقدار زیادی استعمال کنند موجب بروز اثر سمی میگردد مشابه با اثری که از سموم مخدره حاد ظاهر میشود و از این جهة است که

اورفیلا او را از جنس همین سموم بشمار اورده

بقول کلی کافور را چون در داخل استعمال کنند موجب بروز عوارض ذیل میگردد اولاً در موضع تحریک میکند

ثانیاً موجب علامات تسکین میشود ثالثاً تعامل حمائی بروز مینماید و چون بمقدار زیاد مثلاً از ۵ تا ۱۰ گرم استعمال نمایند آثار سمی بروز نموده و حالت سستی و بی حسی عارض میشود که منجر به عروض سنکوپ و عرقهای سرد و فقدان حواس گشته و بالاخره مرگ عارض میگردد

در داخل کافور را در دفع عوارض عصبانی که با امراض ودمی و حمیات تیفوئی مرکب میشوند استعمال میکنند و همچنین در دفع حمله های حمائی که نتیجه این امراض باشند استعمال کافور سودمند است و نیز در دفع نوالژی و بعضی از اختلالات تشنجی و در دفع ساتیریازیس و نمفومانیا از استعمال کافور تمجید کرده اند و در دفع سوزاکی که با عروض اوجاع همراه بود نیز سودمند است

در خارج کافور را در دفع اوجاع روماتیسمی و نقرسی و عصبانی استعمال مینمایند و استعمال موضعی آن موجب عدم انتشار و سرایت حمره جراحی و فسخ بیمارستانی میشود و در دوران بروز شمع منفط مانع اثر مشئوم ذراریح در جهاز تواله و بول میگردد و کافور یکی از عوامل انتی سپتیک بسیار متداول است و در اضمحلال و تخریب حیوانات نقیعه قوی الاثر و مانع از تعفن مایعاتی که دارای این حیوانات اند

مواد مانعة الجمع جمع مابین سقزها و صموغ سقزی و مشک با کافور نباید نمود و نوعاً کافور عده زیادی از مواد را نرم میکند

در بیان محصولات الاستعمال کافور

گرد کافور مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کافور مقدار منظور با غانت سوهان نرم کنند و از مو بیز موئی نمره ۱ بیرون نمایند و از ۱۰۰ جزء کافور ۹۰ جزء گرد حاصل میشود گرد کافور را مانند عوامل محرک و ضد تشنج استعمال میکنند و مسکن مخصوص جهاز تواله و بول است و مقدار شربتان از ۲ دسی گرم تا ۴ گرم که بطور پوسیون و یا حب استعمال نمایند و در خارج گرد کافور را در رفاده شاتکی نرم و شانکر فاژدنیک بکار میبرند که دو روزی یک دفعه ذرور کرده و همچنین در دفع حمره جراحی مستعمل است

اب کافوری مطابق کدکس بگیرند گرد کافور ۲ اب مقطر ۱۰۰۰ در صراحی مخلوط کنند و بگذارند بماند و در وقت لزوم صاف نمایند این محصول را مایع پوسیونهای دافع تشنج و دافع نعوظ قرار میدهند و ۱۰۰۰ جزء این محصول زیادتر از ۰/۷۵ کافور ندارد

اب کافوری گازدار (منجر) بگیرند اب منجر ۱۰۰۰ گرم گرد کافور ۵ دسی گرم کافور را در بطری که دارای سیفون باشد داخل نموده و از اب گازدار پر کنند این محصول را که دافع تشنج و دافع قی است پیاله پیاله بیاشامند

اِمولسیون مُسکّن بگیرند امولسیون قندی ۵۰۰ گرم کافور ۵ دسی گرم شربت سولفات مورفین ۲۰ گرم کافور را با ربع زرده تخم مرغ مخلوط کرده و امولسیون و شربت را بیفزایند و در هنگام ورود حمی ابله هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

پوسیون کافوری ضد تشنج بگیرند کتیرا کافور از هر یک ۱ گرم زرد و ند قیرینی ۵ گرم دو ۲۰۰ گرم ۲

بجوشانند و صاف نموده بیفزایند شربت تلو ۲۰ گرم و بعد ۱ گرم کافور را با زرده تخم مرغ مخلوط کرده بتو بیفزایند
و در هنگام تعفن اختلالات تیفوئیدی با قاشق کوچک متدرجا بنوشند

حب کافوری بگیرند کافور مکلس ۳ گرم مطابق معمول ۵۰ حب سازند و هر سه یا چهار ساعت
فاصله یک حب بیاشامند

حب کافور معمول ریکورد بگیرند کافور تریاک مکلس ۳ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند
و در دفع نعوظ در اشخاص مبتلی بر سوزاک از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بخصوص در شب بیاشامند

حب انتی سپتیک معمول کاپلر بگیرند مسحوق کافور مسحوق شوره مسحوق صمغ عربی
مکلس ۱ گرم مخلوط کرده با مقدار کافی شربت ساده جهائی در دسی گرمی سازند و روزی سه تا چهار حب در دفع
اختلالات غانغرائی استعمال نمایند

حب انتی سپتیک معمول پوئیترن بگیرند مسحوق کافور ۱۳ دسی گرم مسحوق
مشک ۴ دسی گرم عصاره تریاک ۱ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده شش حب سازند و در فنخر تیماستان
در عرض روز تدریج بنوشند

حب شارل بل بگیرند کافور ۳ دسی گرم عصاره بنج ۲ دسی گرم مخلوط کرده دو حب سازند
از آنها هر ۳ حب در عرض روز بیاشامند

حب ضد تشنج معمول دوبواس بگیرند عصاره کنگینا ۳ گرم کات هندی کافور مکلس
۴ گرم انغوزه ۱۳ دسی گرم عصاره میوه عرعر مقدار کافی مخلوط کرده حبهای ۵ سانتی گرمی سازند و در
دفع صرع و هیستری روزی سه حب بنوشند

حب ضد تشنج معمول بوشان بگیرند مسحوق زراوند و بی‌ثنی ۴ گرم کافور انغوزه
مکلس ۵ دسی گرم عصاره ماش تریاک ۵ سانتی گرم در با قطی مقدار کافی مطابق معمول ۲۴ حب سازند و هر
شش ساعت فاصله از ۳ تا ۴ حب در دفع دوار و هیستری و سایر امراض عصبانی بیاشامند

حب ضد تشنج بگیرند مسحوق جندبیدستر ۵ گرم مسحوق کافور ۱ گرم عصاره تریاک ۵ سانتی گرم
دیا قطی مقدار کافی ۱۲ حب سازند و هر شش ساعت فاصله دو حب بنوشند

حب دافع سوء طمث معمول پیرو بگیرند تریاک خالص ۵ سانتی گرم کافور ۵ دسی گرم
مخلوط کرده دو حب سازند یک حب صبح و یک حب شب

حب قاطع حمی معمول تیسوت بگیرند مسحوق زراوند و بی‌ثنی ۱ گرم کافور ۲ گرم مخلوط
کرده و با مقدار کافی گلقند ۱۰ حب سازند و در دفع حمیات روزی هر دو ۲۴ ساعت بیاشامند

الکل کافوری (تعفین غلیظ کافور) مطابق کدکس بگیرند کافور ۱
الکل ۹۰ درجه ۹ حل کرده صاف نمایند از ۱۰۰ جزء مواد مستعمله ۹ جزء محصول بدست می‌آید و این تعفین
محرک و انتی سپتیک و محلل است و در غسولات ۱۰ تا ۱ مقابل وزن آب می‌افزایند و در این صورت مقدار
زیادی از کافور رد میشود و در بیمارستانهای لشکری این تعفین را جهه بیمارستانهای سفری میسازند

تعفین ضعیف کافور (عرق کافور) ایضاً مطابق کدکس بگیرند

کافور ۱ الکل ۶۰ درجه ۳۹ حل کرده صاف نمایند و از ۴۰ جزء مواد مستعمله ۴۰ جزء محصول حاصل میشود این
تعفین نیز محرک و انتی سپتیک و محلل است و بسیار استعمال میشود و در غسولات با آب مخلوط مینمایند و مقدار
زیادی کافور نیز رد میشود

الکل اشباع شده از کافور مطابق انجمن دواسازی بوردو بگیرند
کافور الکل ۹۰ درجه مکلس یک جزء حل کنند و حفظ نمایند و استعمال این محصول بجای کافور در پوسیونها اسباب
سهولت عمل است و در شمع منفظ کفایت میکند که یک گرم این محصول را بروی شمع بریزند الکل بخار شده و
کافور بشکل غبار بسیار نرمی بروی شمع باقی میماند

تعفین اتری کافور مطابق کدکس بگیرند کافور ۱ اتر مصفی ۲ الکل ۹۰ درجه ۳ حل کنند
این تعفین محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۲ گرم است بطور پوسیون و نیز حقنه و استنشاق آن
مستعمل است

الکل زعفرانی کافور (الکسیر کافوری هارتمان) معمول گیبورد
بگیرند کافور ۵ الکل ۹۰ درجه ۵۰ زعفران ۳ مدت چهار روز بخیسانند و صاف کنند و بکار دانشمندان موسوم
به **هارتر** این الکسیر را مطابق نسخه ذیل میسازند بگیرند جوهر کافور (کافور ۱ الکل ۸۰ درجه ۱۲) ۲۳ الکل زعفرانی
۱ مخلوط کنند این الکسیر محرک و ضد تشنج است و مقدار شربت آن از ۲ تا ۱۰ گرم است بطور پوسیون و نیز با مقداری
آب که طبیب دستور العمل میدهد مخلوط کرده بطور منظول و غسول استعمال مینمایند

زیت کافوری بگیرند کافور مصفی ۵ روغن زیتون ۴۵ مخلوط کرده صلایه کنند تا حل شود
و این زیت را مانند محللات تمریخ مینمایند و نیز تمریخ آن در ذاتالجنب مستعمل است

زیت بابونه کافوری بگیرند کافور ۱ زیت بابونه ۹ حل کنند و مانند مسکنات و محللات تمریخ نمایند

زیت کافوری تریاک دار معمول استاد مصنف میرزا رضا بگیرند کافور
تریاک مکلس ۱ روغن زیتون ۱۲۰ کافور و تریاک را مخلوط کرده صلایه کنند و کم کم روغن را بیفزایند و در ورم مفاصل و تشنج
مفصل در کیسه تمریخ نمایند

سرکه کافوری بگیرند کافور ۲۵ اسید استیک متبلور ۲۰ سرکه سفید ۹۵۰ کافور را با اعانت اسید استیک
نرم کنند و کم کم سرکه را افزوده صلایه نمایند و محصول را در صراحی در بسته حفظ کنند منظول این سرکه بطور
خالص و یا مخلوط با آب مستعمل است

تمریخ کافوری مطابق دواسازی انگلستان بگیرند کافور ۹ اسانس لوند
۳ امانیاک ۱۳ الکل ۳۵ مخلوط کنند

غرغره کافوری بگیرند کافور ۵ گرم در هاون چینی با نصف زرده تخم مرغ و ۴۰ گرم شربت ساده
صلایه کنند و کم کم ۵۰۰ گرم آب و ۲ گرم اتر سولفوریک بیفزایند و در ورم حلق ردی الطبیعه غرغره نمایند

حقنه کافوری بگیرند کافور ۲ سانتی گرم تا ۱ گرم زرده تخم مرغ یک دانه مطبوخ خطمی ۵۰۰ گرم مطابق
معمول حل کنند و در حمیات ضعفی و جماع نور الژی و غیره حقنه نمایند

حقنه انتی سپتیک بگیرند کافور ۱ گرم کنکینای زرد زراوند مکلس ۱ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مطابق

معمول عمل نمایند و در جراحات شدیدی که مایل بروز غانغرایا باشند حقنه نمایند

تمریخ دافع اثر لو و معمول گولفن بگیرند کافور ۴ گرم اسانس تربانتین ۳۰ گرم حل کنند در محل سرمازدگی قبل از آنکه متقرح شود تمریخ نمایند

اثر کافوری دافع حمره اطفال معمول تروسو بگیرند اتر ۶۰ گرم کافور ۳۰ گرم حل کنند و قلم موئی را در محلول آلوده کرده بروی تمام اجزاء مبتلی بحمره نطول نمایند پس از ۲ تا ۳ ساعت فاصله مجددا نطول کنند یکی از دانشمندان موسوم به **بازن** از نطول قیر و طی که یک درهم در دو زش کافور باشد در دفع حمره اطفال تمجید مینماید

ذرور نشاسته کافوری بگیرند نشاسته ۶۰ گرم کافور ۲ تا ۱۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و در روی حمره متهیج و محل سرمازدگی ذرور نمایند

محصولات کافوری معمول راسپای آکافور سوهان کرده این محصول را مانند انفیه در دفع زکام و صداع عام و صداع جبهه و حاجبی استنشاق کنند و نیز در روی جلد و تقبه های مخاطی که در آنجا پاراسیتها ممکن است موجب حصول بعضی سوانح گردند این محصول را ذرور نمایند

۲ **سیگارت کافور** کافور را در نماسوده داخل کرده بکشند و این عمل را مصنف مذکور در زکام و سیاه سرفه و سرفه های مبرم و آسم تجویز میکند و همچنین مانند عوامل مشهی و مقوی معده از این عمل تمجید مینماید زیرا که موجب تسکین مغص و تشنج معده میگردد و نیز در دفع موکا اطفال کوچک شیرخواره استعمال میکند

۳ **الکل کافوری** که در ۱۰۰۰ گرم الکل ۴۴ درجه ۶۰ گرم کافور حل میکند و پارچه را در محلول آلوده کرده بروی قسمت قلبی جهت تعدیل ضربانات عصبانیه و بروی شکم جهت تسکین اوجاع دوری منطبق میسازد

۴ **پوماد کافوری** که ۳ جزء پیه مذاب را در حمام ماریه ذوب کرده و یک جزء کافور مسحوق بر آن محا فزایند و بهم بزنند تا کافور حل گردد و **ذیت کافوری** که عبارت است از ۹ جزء روغن زیتون و یک جزء کافور باشد بر این محصولات باید مسکن را باید اضافه نمود (ژردا ماناک را)

پوماد کافوری سالیسیلی معمول کرون بگیرند اسید سالیسیلیک ۱۰ گرم کافور ۶ گرم پیه مذاب ۴۵ گرم مخلوط کنند در دفع وجع و بکی که منتج از اختلالات رحمی در اشخاص مبتلی به روماتیسم باشد تمریخ نمایند

پوماد کافوری معمول باستلر بگیرند کافور ۳۲ گرم پیه مذاب ۱۲۵ گرم تعفین جس لیبر ۶ گرم کافور را با تعفین مخلوط کرده و بعد پیه را بیفزایند

پوماد کافوری معمول کدکس بگیرند کافور مسحوق ۳ موم سفید ۱ پیه مذاب ۹ موم و پیه را در حمام ماریه ذوب کرده و بعد کافور را بیفزایند بهم بزنند تا سرد شود و این پوماد که محرک وضد روماتیسم است بطور تمریخ و دفاده استعمال میشود و بواسطه کافوریادی که دارد موجب تحریک جراحات میگردد و از عوامل انتی سپتیک میباشد

اسید کامفوریک این اسید را از اکسید کردن کافور با اسید ازتیک بدست میآورند و بشکل تبلورهای سفید کوچکی متشکل میباشد که طعم آنها اندکی ترش است و این جسم در ۱۰۰ جزء آب حل میگردد و نسبت

محلول در الکل و اتر است و دارای بوی مخصوصی است که شباهتی ببوی کافور ندارد و یک وقتی از آن در دفع سیفیلیس استعمال میکردند و اکنون غیر مستعمل است و بعضی از مصنفین آثار آن را در دفع عرقهای مسلولین تمجید میکنند و اگرچه آثار آن دیر ظاهر میشود ولی پس از ظهور چند روزی باقی خواهد بود و نیز در دفع ورم مثانه از این اسید تمجید میکنند و مقدار شربت آن از ۱ تا ۲ گرم است که بطور سفوف و یا محلول در مایع الکلی و یا محتوی در کپسول مصرف بنوشند و تا ۶ گرم هم میتوان استعمال کرد و نیز میتوان آن را با تنن مرکب نمود

داروشناسی سوم — کاکائو و سایر مواد سمی نباتی

مواد دسمه نباتی که در دواسازی مستعمل اند عبارت اند از مسکه کاکائو و روغن زیتون و روغن بادام و روغن بزرک و روغن پسته و روغن کولزا و روغن خشخاش و روغن گردو و مواد دسمه حیوانی شامل میشوند موم و پیه گوسفند و پیه خوک و مسکه و حرام مغز گاو و ستین و اولئین را

قسمی دیگر از مواد دسمه دارای اثر ترایوتیکی مخصوصی میباشند و این اثر یا بواسطه ماده عاملی است محتوی در آنها که طبیعت آن هنوز بخوبی شناخته نشده مانند روغن کرچک و روغن کروتن و روغن جگر ماهی و یا بواسطه دهن فراری است نیز محتوی در آنها مانند روغن غار و مسکه موسکاد

بقول کلی مواد دسمه را چون بمقدار زیاد بیاشامند یعنی بمقداری علاوه بر آنچه در اختلاط با عصیر معوی و حصول حالت صابونی لازم است موجب اسهال میگردند و چون بمقدار معتدل آشامیده شوند غذائی تنفس میباشند و وقتی که وجود مواد دسمه در آلات بدن کم شود اکثری که میباید با آنها مرکب شده و تولید حرارت را که در نگاهداری محافظت حیوة لازم است بنماید محترق خواهد بود و مواد ازته بنا کننده انساج آلی را و با این تحلیل اجزاء مقدار آن زیاد شده و از بدن خارج میگردد

نوعا مواد دسمه نباتی در صورتیکه شیرین باشند از عوامل ضد ورم محسوب میشوند و موجب رخاوت انساج میگردند و داخل آنها را در دفع اورام بخصوص اورام ریه استعمال میکنند و چون بمقدار زیاد آشامیده شوند طبع را لینت میدهند و در میان آنها باید ترجیح داد روغن بادام شیرین و روغن زیتون را علاوه روغن گردو و روغن خشخاش و روغن بزرکان را نیز استعمال مینمایند ولی بیشتر آنها را در حقنه های ملین داخل میکنند و در اورام شدیده از قبیل حمره فورونکل (دمامیل) و ورم گوش تمریخ و ذرق روغن بادام و روغن زیتون از جمله آنکه انساج را رخو میکنند بسیار مستعمل است و در هنگام پوست دادن اسکارلتین تمریخ آنها مانع از حصول بعضی سوانح میگردد و پیه گوسفند و پیه خوک و پیه خرس و پیه روباه و غیره نیز همین اثر را دارند

در اینجا بیان میکنیم دسومات نباتی و موادی که از آنها حاصل مینمایند و دسومات حیوانی را در حرف میم در ذیل موم ذکر خواهیم نمود و نیز در اینجا بعضی نسخه های ترتیبی ملین را بیان میکنیم

کاکائو عبارت است از میوه درخت کاکائو **تئوبروما کاکائو** (تئوبروما مشتق از کلمه یونانی است یکی **تئوس** یعنی خدا و دیگری **بروما** یعنی غذا) و این درخت که از طایفه **تبیزیاسه** است از محصولات امریک و بومی جزایر انتیل میباشد و ارتفاع آن از ۸ تا ۱۲ متر و میوه در سن آن بشکل خیار و دارای

جوفاست ممتلی از پولپی زرد رنگ و قدری ترش مزه و در این پولپ تقریباً سی عدد هسته بادامی شکل بطور متفرق قرار گرفته و این هسته ها عبارتند از **کاکاو** که **باقلای مکزیك** نیز نامیده میشوند و هر یك از این هسته ها دارای قشری میباشند نازك و نیم شفاف و اسمر اللون و می پوشانند مغزی را که همین رنگ را دارد و این مغز دارای بوئی است ضعیف و طعمی فی الجمله تلخ

یکی از دانشمندان در تجزیه کاکاو مواد ذیل را یافته ماده دسم (مسکه) ۴۵ تا ۴۹ نشاسته ۱۴ تا ۱۸ گلوکوز ۰٫۳۴ قند و شکر ۰٫۲۶ سلولوز ۵٫۸ ماده ملونه ۳٫۵ تا ۵ ماده البومینی شکل ۱۳ تا ۱۸ تو برومین ۱٫۳ تا ۱٫۵ آب ۵٫۶ تا ۶٫۳

در بعضی ممالك همینکه دانه های کاکاو را بیرون آوردند میگذارند خشك شوند و در بعضی ممالك دیگر آنها را یك مدتی در زیر خاك دفن میکنند و در این صورت کاکاوی خاکی نامیده میشود

اقسام کاکاوی خاکی عبارتند از کاکاوی کاراکاس منسوب بشهر کاراکاس که از سایر اقسام پر رنگ تر و با قیمت تر است و کاکاوی ترینیته منسوب بجزیره ترینیته از جزایر انتیل که از قسم مذکور کوچکتر و در قیمت پست تر است و معروفترین اقسام کاکاوی غیر خاکی اول کاکاوی سنت دومنك است که کاکاوی جزایر نیز نامیده میشود و بعد کاکاوی پارا

بادام کاکاو را در ساختن شوکولا بکار میبرند و یکی از دانشمندان الکلوئیدی قابل تبلور از کاکاو استخراج نموده موسوم به **تیوبرومین**

مسکه (کره) کاکاو مطابق کدکس بگیرند کاکاوی غیر خاکی مقدار منظور با دست پاك کرده کمی برشته کنند و بعد مقشر نموده پوستها را بدقت بگیرند و هاون را گرم کرده مغزها را در آن ریخته بکوبند و یك دهم آب گرم افزوده نیز بکوبند تا مبدل بخمیر شود و بعد این خمیر را در کیسه کرباسی که چشمه های آن گشاد بود داخل نموده و در میان دو قطعه آهنین مشبکی گذاشته بفشرند تا مسکه خارج گردد و قطعه های آهنین را قبل از عمل در آب جوش فرو برند تا گرم باشند و مسکه را که باین طور اخذ کرده اند در حمام ماریه ذوب کنند و بگذارند بی آرامی سرد شود و صاف روی آنرا برداشته رسوب را دور ریزند و مجدداً این مسکه را در حمام ماریه باغانت کاغذ صاف نمایند و مصفی را در صراحیهای کوچك ریخته و آنها را پر کرده و در آنها را محکم به بندند یا بشکل قرص در قالب ریزند و روی قرصها را از ورقه قلع بپوشانند و میتوان مسکه کاکاو را مانند پیه مذاب حسن لیتر کرد تا بنحو بهتر محفوظ بماند

تمریخ مسکه کاکاو در دفع شقاقهای جلدی مستعمل است و با آن شیافهای مقعدی و مهبلی میسازند و ماده دسم بسیاری از پوماد های طبی وغیره میباشد

شیاف مسکه کاکاو بگیرند مسکه کاکاو ۳۰ گرم با حرارت ملایمی ذوب کنند و با کاغذ شش قالب مخروط مستطیل سازند و همینکه مسکه مذاب نیم جامد شد در قالبهای مذکور در ریزند و در فصل تابستان جهة آنکه شیافها قوامی داشته باشند میتوان یك دهم وزن مسکه موم سفید اضافه کرد و هرگاه طبیب حکم دهد در شیاف عصاره داخل کنند که قابل سحق نباشد باید آن عصاره را ابتدا در مقداری آب حل نمایند که بقوام شربت غلیظ گردد و بعد آنرا با مسکه مخلوط کرده و بعد در قالب ریزند

بادام را در دبستان نوزدهم بیان کرده ایم و در این جا فقط روغن بادام شیرین را ذکر میکنیم و در اخر این درس نسخه هائی بادام

روغن بادام شیرین

متداول بادام را بیان خواهیم نمود

روغن بادام شیرین مطابق کدکس بگیرند مغز بادام شیرین مقدار منظور مغزها را در کیسه کرباسی ریخته و بقوت مالش دهند تا غباری که بروی آنها نشسته زایل شود و بعد آنها را پاك نموده آسیا کنند و محصول را بقوت بفشرند تا روغن خارج گردد و این روغن را با کاغذ صاف نمایند و روغن بادام تلخ را نیز بهمین طور میگیرند روغن بادام شیرین جزء زیادی از ترکیبات دوائی را داخل میشود و گاه بطور مسهل و بالعوق استعمال میگردد

اراشید

اراشید نباتی است از طایفه **لگومینوز** و بومی مشرق زمین و میوه آن دارای ۱ و ۲ تا ۳ دانه سرخ رنگی است موسوم به **پسته زمینی** و از آن روغن زیادی استخراج میکنند شبیه بروغن زیتون و تقریباً از ۱۰۰ اجزاء پسته زمینی ۳۸ جزء روغن حاصل میشود و این روغن چون ارزانتر از روغن زیتون است در غالب دواخانه ها بجای روغن زیتون استعمال میگردد و طعم آن بروغن فندق شبیه تر است و اگر در ساختن آن دقت کرده باشند قابل شرب و گوارا میباشد

پسته زمینی را چون بمقدار زیاد بخورند در نزد اعراب از بهترین مقویات باه محسوب میشود

روغن گردو

روغن گردو این روغن را مانند روغن بادام شیرین میسازند و از مواد غذائی میباشد و گاه آنرا بطور حقنه تجویز میکنند و بعضی مرهمها را با آن میسازند

خشخاش

خشخاش یا اولیت عبارتست از تخم کوکنار و هیچ چه دارای خواص مخدره کوکنار نیست و در شمال زنگستان خشخاش را زراعت میکنند و از آن روغنی استخراج مینمایند ماکول و موسوم به روغن **اولیوت** (**اولیت**) و روغن زیتون را بیشتر با این روغن تقلب میکنند و در طب روغن خشخاش را در بعضی مشمعها داخل مینمایند

فندق

فندق یا بندق یا نوازت ثمر درخت کوچکی است از طایفه **کوپولیفر** و گل این درخت که شکل سبل است در اخر زمستان قبل از دستن برگ ظاهر میشود و گلهای مذکر طویل و گلهای مونث کوچك و پوشیده شده اند از فلسهای چند

روغن فندق

روغن فندق این روغن را مانند روغن بادام شیرین میسازند و از ۱۰۰ اجزاء فندق ۶۰ جزء روغن حاصل میشود و روغن فندق را بجای روغن بادام شیرین استعمال میکنند و از مواد غذائی است

روغن زیتون

روغن زیتون یا زیت این روغن را از غلاف زیتون میگیرند (رجوع در جنطیانا درخت زیتون را) و از مواد غذائی است و در طب زیاد استعمال میشود و در مشمعها و مرهمها داخل میگردد و تمریخ آن متداول و شرب ۳۰ تا ۶۰ گرم آن مانند ملینات اثر میکند و در تسکین قولنج کبدی که سبب آن حصات صفرا بود موثر است

روغن کولزا

روغن کولزا (کولزا قسمی از کلم است) از ۱۰۰ اجزاء تخم کولزا ۴۰ جزء روغن اخذ میکنند که در سوزاندن و روشن کردن منازل معمول مردم فرنگ است و تقالدان غذای حوفی است حقه ها دیانان و عالبا روغن زیتون را با روغن کولزا تقلیب میکنند

کتان

کتان یا کتان یا لن یا لینوم یا لینون نباتی است سنوی و از طایفه **لینه** و دو قسم آن

در طب مستعمل یکی **کتان متداولی لینوم اوزیتاتیسیموم** که تخم آنرا عامه مردم میشناسند و موسوم است به **بزرکتان (بزرک)** دیگری **کتان مسهل لینوم کاتارتیکوم** که گیاهی است بومی فرنگستان و شمری و برک آنرا از دیرسابق مانند مسهلات استعمال میکردند

بزرکتان مرکب از مواد مذکوره در ذیل است روغن زیتی شکل ماده لعابی نشاسته گلوتن البومین سقز نرم ماده ملون ماده عصارهٔ صمغ و کمی قند و موافق تجزیه یکی از دانشمندان در ۱۰۰ اجزء دارای ۳۰ جزء روغن است و ماده لعابی در سطح خارج دانه بزرک مانند صدف واقع شده که چون آنرا در آب کنند آب زیادی جذب نموده و منتفخ میگردد و یک طبقه ثخین مواجی حاصل میکند شبیه به طبقه که احاطه کرده است تخمهای مذغ را و مانند لعابی بهدانه و سایر دانه های لعابی همین حالت را دارد و بواسطهٔ همین خاصیت است که بزرک را در دفع یبوست طبع استعمال میکنند باین طریق روزانه ۴۰ گرم چون بزرک درسته را با قدری آب مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند این دانه ها در امعاء جذب رطوبت کرده و منتفخ شده موجب حصول لینت میگردند و خاکشی نیز دارای همین خاصیت است و نیز لعاب بزرک یکی از مشروبات مرطب نیکو است و در خارج لعاب بزرک را مطبوخ و غسول و نطول و حقنه استعمال میکنند و ضماد بزرک از ضمادات ملین متداول میباشد

روغن بزرکتان مطابق کدکس این روغن را مانند روغن بادام شیرین میسازند و در ترکیب بعضی شمعها داخل میشود و چون آنرا با مرداسنگ بپزند بشدت منجمد میگردد و سوندهای قابل انعطاف را با آن ترتیب میدهند

تیزن بزرک ایضا مطابق کدکس بگیرند بزرک ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و این تیزن غیر مطبوع و مورث سوء هضم میشود

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند بزرک درسته اصل السوس مکده ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و صاف کرده مانند ملینات بنوشند

نطول بزرک معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند بزرک ۵۰ گرم مدت ربع ساعت در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۱۰۰۰ گرم باشد و این نطول را بطور ملینات خیلی استعمال مینمایند

حقنه بزرک ایضا معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند بزرک ۱۵ گرم مدت ربع ساعت در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۵۰۰ گرم باشد و صاف کرده جهت تلیین حقنه نمایند و این حقنه بسیار مستعمل است

لعاب بزرک مطابق کدکس بگیرند بزرک ۱ آب گرم ۱۰ مدت ۶ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار صاف کنند و این لعاب را میتوان در گرمخانه ۵۰ درجه خشکانید و یک جزء از لعاب خشک مساوی ۱۰ جزء لعاب تازه میباشد و **لعاب بهدانه و لعاب تخم پسیلیوم** را نیز بهمین طریق میسازند

ضماد آرد بزرک بگیرند آرد بزرک ۴ آب جوش ۱۳ مخلوط کنند این ضماد که ملین است معمول بیمارستانها است و جهت آنکه همیشه گرم و حاضر باشد در ظرفی ریخته در حمام ماریه حفظ میکنند و ضماد بزرک با آنکه

امروز عمومیت دارد دارای بعضی محذورات میباشد من جمله بزودی انقلاب حاصل نموده و سبب از برای تعفن مخصوص در بیمارستانها میشود و علاوه موجب بثور و بثورات آکزمائی میگردد

نسخه دیگر معمول کدکس بگیرند آرد بزرک مقدار منظور آب مقدار کافی آرد را در آب سرد داخل کنند بقسمی که مثل فرنی روان شود و بعد روی آتش گذاشته و حرارت دهند و بهم زنند تا دارای قوامی شایسته گردد و بروی پارچه کشیده استعمال کنند و هرگاه خواسته باشند ماده عاملی مثلا ماده مخدری ضماد نمایند این ماده را نرم سائیده و بروی ضماد مذکور پاشیده در محل منظور منطبق نمایند و سایر ضمادات ملین مانند **ضماد خطمی** را نیز بهمین طریق باید ساخت

در بیان بعضی محصولات زیتی ملین

مقصود ما از زیت بقول کلی مواد دهان نباتی مایع است از قبیل روغن زیتون و روغن بادام وغیره

آبزن سبوس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سبوس ۲۰۰۰ گرم آب جوش مقدار کافی سبوس را مدت ربع ساعت در مقداری آب که جهت جوشانیدن آن لازم است بجوشانند و بعد در یک حمام آب گرم مخلوط کرده استعمال نمایند

آبزن ملین بگیرند اسپرملین ۲۰۰۰ گرم بزرک ۲۵۰ گرم در ۵۰۰۰ گرم آب بجوشانند و بعد با فشار صاف کنند در یک حمام آب گرم داخل نموده استعمال نمایند

لعوق سفید معمول کدکس بگیرند مغز بادام شیرین ۳۰ گرم مغز بادام تلخ ۲ گرم قند سفید ۳۰ گرم مسحوق کتیرا ۵ دسی گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم آب صاف ۱۲۰ گرم مغزها را مقشر کنند و بعد با ۲۰ گرم قند و آب امولسیون سازند و کتیرا را با باقی مانده قند مخلوط کرده صلایه نمایند و با ۵ گرم امولسیون مذکور تدریجا مخلوط نموده لعاب غلیظی بسازند و بعد باقی ماندهٔ امولسیون و عرق بهار را کم کم بر محصول افزایند و این لعوق ملین و فی الجمله مسکن است و در عوض روز با قاشق آش خوری مدتی تدریجا بیاشامند و باید ملتفت بود در این لعوق که دارای بادام تلخ است هرگز کلل داخل نکند

عجین بادامی (عجین لعوقی) معمول وثه بگیرند مغز بادام شیرین ۲۷ گرم مغز بادام تلخ ۳ گرم قند سفید ۵۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم مغزها را در آب گرم ریخته مقشر کنند و در حالتیکه نم داشته باشند با قند مخلوط کرده بکوبند و عرق بهار را کم کم بیفزایند و بعد در روی سنگ صلایه محصول را صلایه کنند تا خمیر متحد الاجزائی بدست آید و ۵۰ گرم این عجین در ساختن لعوق کفایت میکند چون مدت چندین ماه این عجین را میتوان در سرداب حفظ نمود بدون آنکه فاسد شود لهذا دواساز میتواند مقدار زیادی از آنرا یک دفعه بسازد و حفظ کند

لعوق زیتی معمول کدکس بگیرند روغن بادام شیرین مسحوق صمغ عربی بهار نارنج مکرر ۱۰ گرم شربت صمغ ۳۰ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم صمغ را با ۳۰ گرم آب مخلوط کرده لعاب سازند و کم کم روغن بادام را افزوده صلایه کنند تا کاملا مخلوط شود و بعد سایر مایعات را بیفزایند و این لعوق که ملین و مخرج نفث و فی الجمله مسکن است با قاشق کوچک مدتی تدریجا بیاشامند

لعوق سبز مطابق کدکس بگیرند مغز تازه پسته ۴۰ دانه زعفران ۲ دسی گرم آب ۱۲۰ گرم شربت بنفشه ۳۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۵ گرم سحوق صمغ عربی ۸ دسی گرم مطابق معمول لعوق سازند و این لعوق مانند لعوق سفید ملین و فی الجمله مسکن است و با قاشق اش خوری کوچک متدرجا بنوشند

لعوق زیتی سفید معمول در واسازی اسپانیول بگیرند مغز بادام شیرین قند سفید روغن بادام شیرین مکند ۱۴ گرم مغز بادام تلخ ۳ گرم کتیرا ۸ دسی گرم عرق بهار نارنج ۱۴ گرم آب ۱۱۵ گرم ابتدا مغزها را مقشر کرده و با آب ده ۱۰ گرم قند امولسیون سازند و بعد با کتیرا و باقیمانده قند و قدری امولسیون لعاب رقیقی ساخته و روغن را متدرجا افزوده صلایه کنند تا محصول متحد الاجزائی حاصل شود و عرق بهار و مابقی امولسیون را کم کم بیفزایند و این لعوق ملین و نافع الصدر است و با قاشق اش خوری کوچک متدرجا بیاشامند

پوسیون زیتی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند پوسیون صمغی ۱۰۰ گرم روغن بادام شیرین ۳۰ گرم مخلوط کرده متدرجا بنوشند

لعوق صدری معمول بیمارستان هوتل دیو بگیرند اصل السوس ۵ گرم در ۲۰۰ گرم آب جوش دم کرده صاف نمایند و مصفی را گرفته با ۱۰ دانه مغز بادام شیرین امولسیون ساخته و بعد ۱ گرم سحوق کتیرا مخلوط کرده ۳۰ گرم روغن بادام شیرین و ۱۵ گرم شربت دیاکود و ۱۰ گرم عرق بهار نارنج بیفزایند و متدرجا بنوشند

معجون زیتی معمول ساش بگیرند روغن بادام شیرین ۶۰ گرم شربت بنفشه شربت پرسیاوشان مکند ۳۰ گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی نبات سحوق معجون سازند و از این معجون که گوارا است و دفع سرفه های نزله می نماید هر نیم ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند

دوای صدری معمول دوک بگیرند مسکه کاکائو و شربت حلزون شربت بنفشه سحوق قند مکند ۶۰ گرم مخلوط کنند در سرفه های خشک و مزمن اطفال گاه گاهی یک قاشق کوچک بنوشند

دوای صدری معمول ژانل بگیرند مسکه کاکائو ۱۰۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۰ گرم شربت شقایق ۴۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و در بورونشیت مزمن تدریج بنوشند

مارملاد معمول ترونشن بگیرند شیرخشت شکی ۴۰ گرم در هاون مرمری نرم کوفته و ۴۰ گرم شربت بنفشه کم کم بیفزایند و بعد ۴۰ گرم فلوس خیارشنبر پخته و ۴۰ گرم روغن بادام شیرین و ۵ گرم عرق بهار نارنج متدرجا بر محصول افزوده صلایه کنند تا بنحوی مخلوط گردد و این دوا که ملین است در برونشیت کهنه مستعمل که هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

ایضاً معمول ژانتی بگیرند کرمس معدنی ۲ دسی گرم شیرخشت شکی ۶۰ گرم مسکه کاکائو ۲۵ گرم روغن بادام شیرین فلوس خیارشنبر پخته مکند ۳۰ گرم شربت خطمی ۶۰ گرم عرق بهار نارنج ۱ گرم مطابق طریقی که ذکر فوق ذکر کردیم عمل نمایند و این دوا که مخرج نفث و ملین است در اختلالات نزله مزمن هر ساعت یک قاشق کوچک بنوشند

ضماد ملین معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند آرد جو آرد برنج مکند یک جزء آردها را در آب مخلوط کنند بنحوی که خمیر روانی بدست آید و بعد بر روی آتش گذاشته به تدریج با ملعقه چوبی

هم زنند تا قوامی که مخصوص ضماد است حاصل کند

عجین بادام بگیرند سحوق بادام شیرین ۵۰۰ گرم آرد برنج ۱۰۰ گرم سحوق ایرسا ۱۰۰ گرم سحوق کائوره ۲۰ گرم سحوق صابون ۲۰ گرم اسانس گل سرخ مقدار کافی بدقت مخلوط نمایند

قیروطی کاکائو و مستعمل در زینت معمول وان مونس بگیرند موم سفید مسکه کاکائو و مکند ۲۰ گرم روغن بادام شیرین ۶۰ گرم اسانس گل سرخ ۱۰ قطره مطابق معمول عمل کنند

ضماد مفتح بگیرند تره شک پخته سیر مذاب آرد برنج مکند ۵۰ گرم مطابق معمول ضماد سازند

قیروطی وردی (پوماد جهة چرب کردن لبها) بگیرند روغن بادام شیرین ۱۰ گرم موم سفید ۵ گرم کارمن ۵ سانتی گرم عطر گل سرخ ۵ سانتی گرم مطابق معمول پوماد سازند

در فهرست اثقال است: کبابه و عوض آن

در این دستور ذکر میکنیم کبابه و ماتیکو و بوشو و محصولات آنها را

کبابه (فلفل دراز) ع کبابه ف کوبب (پواور اکو) ل پیپر کوباتوم عبارت است از میوه درختی کوچکی موسوم به **پیپر کوبیبا** از طایفه **پیپراسه** و از جنس پیپر است و این درخت در جزایر جاوه واقع شده از قبیل مالابار و سوماترا عمل میآید و میوه آن شبیه بفلفل معمولی و سبز رنگ و چین دار و نوعاً دارای دم مانندی است دراز و در جوف آن هسته است سفید و زیتی و این میوه دارای بوی معطر مخصوصی میباشد و طعم آن قدری تند و گرم و ترکیباتی مشابه فلفل سیاه و موافق تجزیه یکی از دانشمندان محتوی مواد ذیل است دهن فرار کوبیبن سقز بلسانی حاد و نرم ماده عصاره و **کوبیبن** ماده است خشی و مشابه پیپرین و در ۱۲۰ درجه حرارت ذوب میگردد و دهن فرار حاصل میشود از تقطیر کبابه با آب و خاصیت ادرار کبابه را بسقز آن نسبت میدهند

یک قسم از کبابه است که از هند و ستان متعلق به هولاندیها می آورند و یکی از دانشمندان این قسم را میوه **پیپر انیزاتوم** میداند و رنگ این قسم خاکستری و بوی آن کمی مطبوع و طعم آن گزنده و شبیه به طعم بسباسه و بسهولت کوبیده شده و نرم میگردد و رنگ کوبیده آن اسمر خاکستری و بوی آن شبیه به بوی ترباتین و بعضی دیگر از دانشمندان میگویند این قسم کبابه همان میوه پیپر کوبیبا است که زیاد رسیده شده بهر جهت چون کبابه اصلی بیشتر محتوی مواد عامل است باید از ابرا این قسم ترجیح داد

کبابه دارای همه خواص فلفل سیاه میباشد و علاوه اثر مخصوصی در جهاز تولید و بول میکند و از این جهة است که در مداوای سوزاک هاد فواید زیادی از آن مشهود میگردد و میتوان از آن در دفع دواد و انتفاخ بطن و سلس بول و احتلام استعمال مینمایند در این اواخر تجربیات زیادی از کبابه در دفع دیفتری کرده و میکنند

گرد کبابه مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کبابه مقدار منظور و غربال کرده و با دست اجزاء خارجه را جدا کنند و در گرمخانه ۲۵ درجه بخشکانند و نرم

کوفته را مویز سوخته بمدت ۲۴ بیرون کنند و از ۱۰۰ اجزاء کبابه ۹ جزء گرد حاصل میشود و مقدار شربت این گرد ۱۵ گرم است که به قسمت کرده و هر قسمت را با قدری شربت قند مخلوط نموده در عرض شبانه روز دو سه دفعه بنوشند

در ژانل در دفع سوزاک تا ۳۰ گرم گرد کبابه را بطور معجون و یا مخلوط با شربت قند استعمال مینماید

معجون کبابه معمول فورنیه بگیرند گرد کبابه ۶ تا ۱۰۰ گرم شربت قطران مقدار کافی مخلوط کرده دو تا ۶ قسمت نموده در عرض روز سه دفعه بنوشند

عصاره زیت و سقری کبابه بگیرند کبابه نیم کوب کرده ۱۰۰۰ گرم اثر سولفوریک ۲۰۰۰ گرم الکل ۹۵ درجه ۲۰۰۰ گرم آلت دپلاسمان کبابه را ابتدا با اثر و بعد با الکل داخل نمایند و هر یک از این دو تعفین را جداگانه باد قیهای که لازم است تقطیر کنند و علاوه محصول الکلی را در حمام ماریه تبخیر نمایند و بعد دو محصول را مخلوط کنند و حفظ نمایند و این عصاره ده مقابل قوی‌تر از خود کبابه است و از ۱ تا ۴ گرم آن را در دفع خناق در عرض روز استعمال میکنند و در هر مرتبه از ۲ تا ۶ کپسول کپاهو محتوی نمایند و با شربت کپاهو تجویز مینمایند و از این عصاره نیز کپسول میسازند و در دفع سوزاک مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۳ گرم است که در ۶ یا ۸ دفعه در عرض روز بیاشامند

حقنه کبابه معمول ولپو بگیرند گرد کبابه ۲۵ گرم مطبوخ ریشه خطمی ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع سوزاک مجرای بول وقتی که در اشامیدن کبابه محذوری باشد حقنه نمایند

معجون کپاهو و کبابه بگیرند کپاهو ۱۰۰ گرم گرد کبابه ۱۵۰ گرم کاشو ۱۵ گرم اسانس نعناع ۳ گرم مخلوط کنند مطابق دستورالعمل **ککس** این معجون را در مدت ۳ یا ۴ روز باید اشامید در هر روز سه دفعه و هر خوراک را در جوف مغزنان گذارند تا موجب عدم کراهت مریض گردد

ذرق کبابه بگیرند کبابه نیم کوب کرده ۳۰ گرم اب جوش ۵۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند

معجون کبابه و کپاهو معمول کازناو بگیرند کپاهو ۱۰ گرم گرد کبابه ۱۲۰ گرم عسل مقدار کافی مخلوط کنند و روزی سه دفعه هر دفعه ۶ گرم بنوشند

معجون ضد سوزاک معمول مصنف بگیرند کاشو کربونات امن سو بتیرات بیسموت مکده ۵ گرم عصاره راتانیا ۱۰ گرم گرد کبابه ۲۰ گرم با مقدار کافی بلسان کپاهو معجون سازند و در روزی سه دفعه هر دفعه بحجم یک فندق در کاغذ سیگار پیچیده ببلعند

عجین بلسانی معمول کلرک بگیرند کبابه ۶۰ گرم کپاهو ۲۰ گرم کاشو ۵ گرم گلقند مقدار کافی مخلوط کنند تا مدت ده روز هر روز بحجم یک فندق صبح و یکی عصر در مغزنان پیچیده بنوشند و ما بقی را ۱۰ قسمت کنند و هر روز از ۴ تا ۶ قسمت در عرض روز بیاشامند

عجین سوزاکی معمول دیدای بگیرند کپاهو ۱۲ گرم کبابه ۱۸ گرم حلب ۱۲ گرم کم کوت ۱۰ ساختی گرم شربت گل سرخ مقدار کافی عجین سازند و هر روز از ۲ تا ۳ فندق در روز با سر دفعه در عرض روز بنوشند و مداومت کنند تا شفای کامل حاصل گردد

گل ارمنی سوزاکی معمول دان کوردیوت بگیرند بلسان کپاهو مقدار منظور در حمام ماریه تبخیر نمایند تا غلیظ گردد و بعد ۳۲ گرم این محصول ۳ گرم منیزی مکلس داخل نمایند همینکه این محصول

ثانوی

ثانوی عملی حاصل گردد ۱۰ گرم گرد کبابه ۱۰ گرم مسحوق گل ارمنی مخلوط کرده و حبهای ۶ دسی گرمی سازند آنها را در مسحوق گل ارمنی بغلطانند

پوسیون کبابه معمول تریدو بگیرند گرد کبابه ۱۲ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم شراب مالاگا آب صاف مکید ۶۰ گرم مخلوط کنند و باید دقت نمایند که گرد کبابه تازه باشد در دفع دیفتری و خناق هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

عجین کپاهو و کبابه ایضاً معمول تریدو بگیرند کپاهو ۶ گرم گرد کبابه ۶ گرم منیزی مکلس مقدار کافی مخلوط کرده و سی قسمت کنند و در دفع دیفتری و خناق از ۲۰ تا ۳۰ قسمت در ۲۴ ساعت بنوشند و استعمال این عجین با پوسیون سابق الذکر منافاتی ندارد

ساکارور کبابه معمول دلپش بگیرند عصاره زیت و سقری کبابه ۱ جزء قند ۹ جزء مخلوط کنند و ۲۰ گرم این مخلوط را در قدری شیر داخل کرده در دفع خناق در عرض روز بیاشامند

اسانس غلیظ کبابه بگیرند الکل ۹۵ درجه ۳ عصاره زیت و سقری کبابه ۱ حل کنند و مقدار شربت این اسانس از ۵ تا ۱۵ گرم است

عصاره الکلی کبابه معمول پوش این عصاره عبارتست از تغلیظ الکلی که در آلت دپلاسمان با گرد کبابه و الکل ۵۵ درجه میسازند و مقدار الکل باید بقدری باشد که پس از انجام عمل وزن محصول مساوی وزن کبابه بود که استعمال کرده‌اند

شربت کبابه معمول پوش بگیرند شربت ساده ۳۰۰ گرم عصاره الکلی کبابه ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و الکل را تبخیر نمایند و شربت معمول **تریدو** که در دفع خناق استعمال میکنند عبارتست از ۱۲ جزء گرد کبابه و ۲۴ جزء شربت ساده و مقدار شربت آن ۱۲۰ گرم است

ماتیکو اِسْتِفانسیا الونگاتا (پیپرانگوستیفولیوم) (پیپر الونگاتوم) (ارتانتا الونگاتا) نباتی است از طایفه **پیپراسه** در بومی مملکت **پرو** و در میان دانشمندان فرنگ اول انگلیسها کشف خواص آن را کرده و سایرین از آنها اقتباس نمودند و در طب فقط برگ این نبات را استعمال میکنند و این برگها که از ۶ تا ۱۰ سانتی متر طول و ۳ سانتی متر عرض دارند رمحی شکل و مضرس اند منتهی به نقطه میشوند و رنگ سطح فوقانی آنها اسمر تیره و سطح تحتانی سبز باختر میباشد و بوئی فی الجمله شبیه ببوی نعناع از آنها متصاعد میگردد و بواسطه رگهائی که در این برگها دیده میشود سبب برآمدگی در نبال میباشند و در تجارت این برگها را در توپهای داخل کرده و برگهای هم منضغط نموده می‌آورند و بواسطه تجزیه شیمیائی مواد ذیل را (در انها) یافته‌اند ۱ مقدار زیادی ۲ هر قرار داد که آنها موجود است که رنگ آن سبز روشن پس از چند زمانی متبلور میگردد ۲ کلوروفیل ۳ مقداری سقز اسمر اللون که بعضی از خواص این برگها را بان نسبت میدهند ۴ ماده موسوم به **ماتیکین** که محلول در آب و الکل و غیر محلول در اثر است و طعم آن تلخ ۵ بعضی از دانشمندان علاوه بر مواد مذکوره وجود **اسید ارتانتیک** و تنن و بعضی املاح را در آنها ثابت کرده‌اند

برگ ماتیکو را در وقتی که در نزد اهالی امریک شهرت زیادی دارد و از فاسد [illegible] استعمال مینمایند و دانشمندان [illegible] بشکل مطبوخ و عجین و حب و شربت و تنقیه و غیره در دفع [illegible]

اسهال مزمن و ذوسنطاریا معمول میدارند

مطبوخ ماتیکو بگیرند برگ خورد کرده ماتیکو از ۱۵ تا ۲۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند ودر روزی سه تا چهار پیاله چای خوری بنوشند و نیز مطبوخ ماتیکو را در استعمالات خارجی مانند غسول و زرق وغیره استعمال مینمایند در این صورت مقدار برگ را از ۳۰ و ۴۰ تا ۵۰ گرم قرار میدهند

شربت ماتیکو معمول در دولت بگیرند برگ نیم کوب کرده ماتیکو ۱۰۰ اجزاء آب صاف ۱۰۰۰ اجزاء در اسباب تقطیر داخل کرده و تقطیر کنند تا ۱۰۰ جزء محصول بدست اید و تفاله که در دیگ تقطیر باقی مانده است برداشته در صافی دیگر بفشرند و مصفی را با مقطر مخلوط نموده و ۲۰۰ جزء قند در ان حل کنند واین شربت دارای همه مواد عامل ماتیکو اعم از ثابت و فرار میباشد و مقدار شربت ان از ۴۰ تا ۱۲۰ گرم است که در تیزن مناسبی مخلوط کرده در دفع اسهال و ذوسنطاریا بنوشند

عصارهٔ ماتیکو این عصاره را با عانت الت دپلاسمان با الکل ۶۰ درجه میسازند زیرا که مواد عامل ماتیکو را بهتر حل میکند و تعفینی که در این عمل حاصل میشود در حمام ماریه تقطیر میکنند تا الکل ان گرفته شود و محصول را مجددا در حمام ماریه تغلیظ مینمایند واین عصاره سیاه و دارای بوی تند ماتیکو و طعم تلخ ان میباشد وازاین عصاره حبهائی ترتیب میدهند که هریک دارای ۲۰ سانتی گرم عصاره اند و مقدار شربت انها از ۱۰ تا ۱۲ و زیادتر است در عرض روز

تعفین ماتیکو بگیرند برگ نیم کوب کرده ماتیکو ۱۰۰ الکل ۸۵ درجه ۴۰۰ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند واین تعفین را با آب مخلوط کرده در رفاده جراحات و تغسیل انها استعمال میکنند

عرق ماتیکو بگیرند برگ نیم کوب کرده ماتیکو ۱۰۰ آب ۱۰۰۰ تقطیر کنند تا ۵۰۰ جزء مقطر بدست اید و مقدار شربت این عرق از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

پوماد ماتیکو بگیرند عصاره ماتیکو الکل ضعیف مکرر ۵ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم مخلوط کرده پوماد سازند

بوشو (بوکو) دیوسما کرناتا) نباتی است از طایفهٔ **روتاسه** واز محصولات بومی دماغه امید نیک ودر طب برگ انرا استعمال میکنند واین برگها دارای بوی و طعمی میباشند مشابه ببوی و طعم زبان گنجشک و مردم این دماغه این برگها را در امراض مثانه و مجاری بول خیلی استعمال میکنند و مصنفین فرنگ انرا از عوامل مدر و محرک و مقوی معده و ضد تشنج محسوب مینمایند

عرق بوشو بگیرند برگ بوشو ۴۰۰ آب ۴۰۰۰ مدت دوازده ساعت بخیسانند و بعد تقطیر کرده ۱۰۰۰ جزء مقطر بردارند واین عرق خیلی معطر و تند است و دهن فرار دارد که قوهٔ الاثر است باید از ان جدا نمود

مطبوخ بوشو بگیرند برگ بوشو ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم در ظرف دربسته مدت دو ساعت دم کرده و صاف نمایند و از ۳۰ تا ۴۰ گرم این مطبوخ را در عرض روز بنوشند

الکسیر بوشو بگیرند برگ بوشو ۱۰۰ گرم الکل ۶۰ درجه ۳۰۰ گرم مدت ۸ روز بخیسانند و صاف کرده ۵۰۰ گرم قند در حالت برودت در مصفی حل کرده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند در دفع ورم غده و دنیح و ورم مجرای بول هر روز صبح یک پیاله کوچک بیاشامند

مطبوخ بوشو

شراب بوشو مطابق کدکس بگیرند برگ نیم کوب کرده بوشو ۳۰ شراب گرناش ۱۰۰۰ در ظرف دربسته مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند واین شراب مقوی معده و محرک و مدر است و مقدار شربت ان از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

درس هشتاد و پنجم — کراوزوت و بعضی عوامل آن

دراین درس ذکر میکنیم کراوزوت وگایاکول واسید پیکریک و روغن کاغذ را

کراوزوت (کراؤزوت) (این لفظ مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **کراس** یعنی گوشت ودیگری **سکرو** یعنی من حفظ میکنم) عبارت است از یکی محصولات محترقه که **رشانباش** نام کشف نمود و مرکب از ۷۶/۲ کربون و ۷/۸ هیدروژن و ۱۶ اکسیژن و وزن مخصوص ان ۱/۰۳۷ و این نوع دهن فراری است که از قطران گرفته میشود و دارای بوی نامطبوعی است بی نهایت تند و شبیه به بوی دود و در صورتیکه از سوختن چوب در حالتیکه سبز بود حاصل شده باشد و این دهن چون خالص باشد بی رنگ است و چون کهنه شود رنگ اسمر قرمز مایلی حاصل مینماید و طعم ان تند و قابض و محرق است و یک جزء ان در ۸۰ جزء آب حل میگردد و در الکل و اتر و بخصوص اسید استیک بسهولت محلول است و نیز بسهولت با امانیاک و پیه مذاب مخلوط میگردد و مواد سفری مگر کاوتچو را کاملا حل میکند و بلافاصله البومین را منعقد میسازد و نوعا کراوزوت مخلوطی است از گایاکول و کراوزول و کرزیلول

طریق ساختن کراوزوت مطابق دستور العمل کدکس قطران چوب را در قرع انبیق طولانی سفالی و یا آهنی که بزرگ باشد تقطیر کنند تا بخارات سفید رنگ متصاعد شوند و محصول مقطر دارای سه طبقه خواهد بود طبقه تحتانی را که زیتی و وزین است برداشته و با اسیکه دارای قدری اسید سولفوریک بود بشویند و مجددا تقطیر نمایند در اوائل عمل انچه تقطیر میشود دور ریزند و محصولات مقطر اواخر عمل را گرفته و با محلول پتاس کستیک که ۱/۱۲ وزن ان بود مخلوط نموده و چندین دفعه بقوت بهم زنند و بگذارند چندی بماند محصول بدو طبقه تقسیم خواهد شد طبقه تحتانی را که عبارت از کراوزوت و پتاس است برداشته و بگذارند در مجاورت هوا نیز چندی بماند تا رنگین شود و بعد پتاس این محصول را با اسید سولفوریک ابتدا اشباع کرده و تقطیر نمایند واین عمل را یعنی اختلاط کراوزوت با پتاس و گذاشتن ان در مجاورت هوا و افزودن اسید سولفوریک ابدار و تقطیر را چندین دفعه مکرر کنند تا چون این محصول یعنی ترکیب کراوزوت و پتاس را در مجاورت هوا گذارند دیگر رنگین نشود و در این وقت پتاس محتوی ان را با اسید فوسفوریک غلیظ اشباع نموده تقطیر نمایند و لازم است اول مقطری که بدست میاید و در مجاورت هوا نیز ممکن است رنگین شود دور ریزند و انچه در اخر عمل تقطیر حاصل میشود برداشته حفظ کنند عبارت خواهد بود از کراوزوت خالص

درس هشتاد و ششم — اثافین بولوئی و پیوتاسیکی کراوزوت

کرازوت

کراوزوت خالص را چون با جلد مجاور کنند سورش حکه شدید و حرقت ضعیفی در آن میشود و اغشیه مخاط
را نیز مانند جلد متغیر میسازد و ابتدا مثل آنکه در مجاورت نیترات نقره مشهود میگردد سفید مینماید و
بشره جدا گشته و در تحت آن غشاء متورم مشاهده میشود و آب کراوزوت در صورتیکه غلیظ بود مانند
حامضات ضعیفه موجب تحریش جلد و غشاء مخاطی شده و میگردد ولی اگر ضعیف و رقیق باشد سورش انقباضی
میشود مشابه با انقباض حاصل از سرکه و سایر حامضات که چندان حدت نداشته باشند و از اثر این انقباض
حالت تعامل تحریشی و تورم ضعیفی نتیجه میشود و چون در داخل کراوزوت را استعمال کنند در حلق یک نوع
حالتی که تحمل آن بی نهایت دشوار است احساس میکرده و این حالت مشابهتی نه با احساس حرارت و نه با احساس
حکه دارد بلکه احساس تحمل ناپذیری است منتج از بوی این ماده و چون مقدار زیاد این ماده را بیاشامند ممکن
است موجب بروز آثاری شود مشابه آن آثاری که از سموم تحریش حاصل میشوند و علاوه بعضی آثار در حالات در
سلسله عصبانی نیز مشاهده میگردد

کراوزوت را بعضی از مصنفین در تعداد عوامل قابض ذکر کرده اند و بعضی در تعداد عوامل محرک و بسیاری
از امراض از قبیل سرطان و جرب و اقسام نزف الدم و کاری عظام و خنازیر و سل و غیره را با آن نموده اند که بواسطه
کراوزوت مداوا گشته و برطرف شده اند و امروز آنرا از عوامل معوض و قاتل باراذیت میدانند و در تسکین اوجاع
اسنان مؤثر است و ۱۲ قطره از آن که در ۱۲۰ گرم گلیسرین مخلوط نمایند باز نیز نهار امیکشد و در مداوای سل این
اوقات شهرتی تامی دارد و در برنشیت مزمن و ورم مزمن حلقوم و در کام و نزله مثانه استعمال میگردد

شراب کراوزوت بگیرند کراوزوت قطران چوب ۱۳/۵۰ گرم تعفین جنطیانا ۲۰ گرم الکل ۲۵۰ گرم
شراب مالاگا بقدری که مجموع ۱۰۰۰ گرم شود از ۲ تا ۴ قاشق اش خوری کوچک در ۲۴ ساعت بنوشند و هر قاشق را
در یک پیاله شربت قند داخل نمایند

روغن جگر موروی کراوزوت دار بگیرند روغن جگر موروی ۱۵۰ گرم کراوزوت
قطران چوبیان ۱ تا ۲ گرم مخلوط کنند و از ۱ تا ۲ قاشق اش خوری کوچک نیم ساعت قبل از هر غذا بنوشند

حب کراوزوت معمول بود بگیرند کراوزوت ۱ گرم با مقدار کافی مغز نان و یک لعابی ۴۰
حب سازند و از ۱ تا ۲ حب بعد از هر غذا در سال سن معده استعمال نمایند

شراب کراوزوت معمول بومیت بگیرند کراوزوت خالص ۵ گرم الکل ۲۵۰ گرم
شراب دانیول بقدری که مجموع ۱۰۰۰ گرم شود مخلوط کنند و روزی از ۲ تا ۴ قاشق کوچک بنوشند

شربت کراوزوت معمول مایه بگیرند کراوزوت قطران چوب ۵ گرم الکل ۹۰ درجه
۹۲۰ گرم شربت شراب کنکینا ۳۰۲ گرم مطابق معمول شربت سازند

شراب کراوزوت معمول براوه بگیرند کراوزوت قطران چوب ۲/۵۰ گرم الکل شراب
۱۹۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰۰ گرم شراب دانیول بقدری مجموع ۱۰۰۰ گرم شود مخلوط کنند و از ۱ تا ۴ قاشق کوچک
در عرض روز بنوشند و هر قاشق دارای ۵ سانتی گرم کراوزوت است

پرل کراوزوت (کراوزوت مرواریدی) معمول کلرتان
هر مرواریدی محتوی ۵ سانتی گرم کراوزوت محلول در اتر میباشد و مقدار شربت این مروارید ها از ۴ تا ۶ عدد

است در عرض روز

کپسول کراوزوت معمول لاسنیه بگیرند کراوزوت متره ۵ سانتی گرم قطران
خالص نروژ ۵ میلی گرم بلسان تلو ۲۰ میلی گرم در یک کپسول داخل کنند و در برنشیت مزمن و ورم مزمن
حلقوم و در کام و نزله مثانه از ۴ تا ۱۲ کپسول در سه یا چهار دفعه در مدت شبانه روز بنوشند

آب کراوزوت بگیرند کراوزوت ۱ گرم آب ۹۰۰ گرم مخلوط کنند و قروح ردی الطبیعه را بشویند
و یکی از دانشمندان پارچه را در این آب فرو برده و در جراحات تیفوئیدی وی بدن منطبق مینماید و دیگری سه
قطره کراوزوت را در ۱۲۰ گرم پوسیون صمغی مخلوط کرده در رفع جراحات تیفوئیدی استعمال میکند

وازلین کراوزوت دار بگیرند وازلین ۳۰ گرم کراوزوت ۱ گرم مخلوط کرده مانند عوامل
انتی سپتیک استعمال کنند

پوماد کراوزوت معمول هیف بگیرند کراوزوت ۲۰ قطره اکسید دوی ۴
گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در رفع پوزیکو استعمال نمایند

پوماد دافع حمره معمول لور بگیرند کراوزوت ۱۰ گرم پیه مذاب ۴۰ گرم مخلوط کنند
و هر دو ساعت فاصله بقدر مکفی بر روی آلات معلوله بطول نمایند

زیت اذنی کراوزوت دار بگیرند الکولاتو مرکب بادرنجبویه ۱۰ گرم روغن بادام شیرین
۲۰ گرم زهره گاو ۴۰ گرم کراوزوت ۱ قطره مخلوط نموده چند قطره در گوش قطور کنند

کراوزوتال عبارتست از کربونات کراوزوت و جسمی است بقوام عسل و غیر محلول در آب و قابل
اختلاط با اتر و الکل و محلول در تنتورهای دسم و بی رنگ و دارای طعم سوزان کراوزوت نیست و بجای آن استعمال
میشود و مقدار شربتش در اطفال از ۱ تا ۴ گرم و در جوانان از ۴ تا ۱۵ گرم و یک جزء از آن در ۱۰ جزء روغن جگر مورو
مخلوط کرده از ۳ تا ۴ قاشق در عرض روز میآشامند

گاکول عبارتست از ماده عامل کراوزوت و جسمی است متبلور بی رنگ و در ۲۸/۵ درجه حرارت
ذوب میشود و در ۲۰۵ درجه بجوش میآید و در ۴ مقابل وزن آب سرد حل میگردد و بشدت محلول در
الکل و اتر و اسید استیک است و این جسم را در همان مواقعی که کراوزوت را استعمال میکنند و همان مقدار معمول
میدارند و یکی از دانشمندان در رفع سل گاکول را با یدوفورم مخلوط کرده بطور زرق تحت جلدی استعمال
مینماید و شربا بیشتر اوقات محلول الکلی گاکول (۱ در ۱۰۰) را از ۱ تا ۲ قاشق کوچک استعمال میکنند و نیز آنرا با روغن
جگر مورو مخلوط مینمایند

مخلوط معمول سالی بگیرند گاکول ۱ تا ۲ گرم الکل ۲۰ گرم آب ۱۸۰ گرم حل کرده در
عرض روز بتدریج بنوشند

مخلوط معمول فرانتزل بگیرند گاکول ۱۳ گرم تعفین جنطیانا ۳۰ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۹۰
گرم با مقداری شراب مخلوط کنند که جملتان ۱۰۰۰ گرم شود و روزی دو یا سه دفعه هر دفعه یک قاشق اش خوری
بنوشند

پوماد ضد حمای توبرکولی اطفال بگیرند گاکول لانولین مکد ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم

کراوزوتال

گاکول

مخلوط کنند و شبانه هنگام خواب بروی سینه علیل طلول نمایند

زرق تحت جلدی معمول پیکو بگیرند گایاکول ۵ گرم یدوفورم ۱ گرم روغن زیتون عقیم شده و وازلین مایع عقیم شده از هر یک بمقداری که محصول ۱۰۰ سانتی متر مکعب شود حل کنند

شراب گایاکول بگیرند گایاکول ۲٫۵ گرم شراب قرمز ۲۵۰ گرم مخلوط کنند و بعد از نهار و شام یک گیلاس کوچک بنوشند

پل گایاکول معمول کلرتان هر پل محتوی ۵ سانتی گرم گایاکول است و مقدار شربت این پلها تا ۴ عدد است در عرض روز

کربونات گایاکول

کربونات گایاکول این ملح حاصل میشود از اثر اسید کلوروکربونیک در محلول قلیائی گایاکول و جسمی است متبلور و بی بو و بی طعم و غیر محلول در آب و در ۸۹ تا ۹۰ درجه حرارت ذوب میگردد و موجب تحریش غشاء مخاط نمیشود و سمیت ندارد و در آلاتی که با آنها بر خورد میکند مانند کرآوزوت حالت تحریش نمیآورد و بدون تجزیه شدن از معده عبور کرده و در امعاء اثر مینماید و اعمال هضم را مختل نمیسازد و بهتر از خود گایاکول و کرآوزوت است و توبرکولین را فاسد میکند و قوه شامه را تحریک مینماید و علاوه در زکام و اقسام برونشیت و اقسام نزله و حمای تیفوئید استعمال میشود و مقدار شربت آن از ۲۰ سانتی گرم تا ۱ گرم است و کپسولهای **ویژیه** هر یک دارای ۱۰ سانتی گرم کربونات گایاکول اند و مقدار شربت آنها از ۲ تا ۶ عدد و زیادتر است

بنزوات گایاکول

بنزوآت گایاکول (بنزوزول) چون کلورور بنزوئیل در روی گایاکول پتاسی اثر کند این ملح حاصل میشود و جسمی است متبلور و بی رنگ و تقریباً بی بو و بی طعم و بمقدار کم محلول در آب و در الکل زیادتر حل میشود و آنرا بجای گایاکول و کرآوزوت استعمال مینمایند و **ساهلی** از ۲ تا ۱۰ گرم آنرا در عرض روز استعمال میکند و مانند کربونات در معده تجزیه نشده و در امعاء متاثر میشود

اتیلنات گایاکول

اتیلنات گایاکول (اتر گایاکول اتیلنیک) بشکل سوزنهای سفید و بی رنگی متبلور میگردد و بی بو میباشد و بمقدار کم محلول در آب و در الکل محلول است و آنرا بجای گایاکول بطور سفوف و از ۱ تا ۲ گرم در عرض روز استعمال مینمایند

اسید پیکریک

اسید پیکریک (اسید کاربازوتیک) اسید نیترو پیکریک، اسید نیترو فنیزیک) اسید تری نیترو فنیک) این اسید ترکیباً از مواقع مختلفه حاصل میشود مثلا وقتی که اسید ازوتیک در ابریشم و نیل هندی و سالیسین اثر کند تولید این اسید میگردد و اغلب اوقات آنرا حاصل میکنند از اخلاط و غیره زغال سنگ با ۱۰ یا ۱۲ جزء اسید ازوتیک و بشکل قطعات قائم الزوایای مستطیلی است که رنگشان زرد روشن و درخشنده میباشد و یک جزء آن در ۱۵۰ جزء آب حل میگردد و این محلول که خیلی زرد است نسج جلد و سایر انساج را رنگین میکند و الکل و اتر این اسید را بسهولت حل مینمایند و یکی از دانشمندان انگلیس اسید پیکریک خالص و هم پیکرات پتاس را در دفع حمیات نائبه بدل کنکینا میداند اگرچه شربت آنرا غالبا اوقات مورث مغص معدی میشود و نیز پیکرات امونیاک و آهن را بطریق حب در دفع نوائب استعمال مینمایند و باید هر حبی دارای ۱ سانتی گرم تا ۲۵ میلی گرم پیکرات باشد که در عرض روز سه حب آشامیده شود و دیگری از دانشمندان که پیکرات امونیاک را در دفع

نوائب بسیار استعمال کرده میگوید این ملح موجب بروز رنگ زرد موقتی در جلد و غشاء ملتحمه میشود

روغن کاغذ

روغن کاغذ (پیرو توبید) روغن کاغذ را یکی از دانشمندان موسوم به **رانک** پیرو توبید نامیده و آنرا باین طریق میسازند بگیرند کاغذی که از کتان و یا کنب و یا پنبه ساخته شده باشد و در مجاورت هوا بسوزانند زیت محرقی که حاصل میشود و متصاعد میگردد در روی قعر بشقاب و یا ظرف دیگری جمع و حفظ کرده و تغلیظ نمایند و این زیت رنگش قرمز تیره است با سه یا چهار مقابل آب مخلوط کنند از استعمال روغن کاغذ بطور قطور و زرق و غسول و غرغره در امراض چشم و نزله مجرای بول و نزله مهبل و نزف الدم رحمی و التهاب لوزتین و ورم حلق نتیجه مینمایند

درس هشتاد و ششم — کولودیون و بعضی عوامل ملصقه

در این درس بیان میکنیم بعضی عوامل فنی یکی و مکانیکی مانند کولودیون و کائوتچو و گوتاپرکا و ماکنتوش و تافته و اسفنج و پنبه و شرپی و بند های جراحی و کومپرس و لیکوپود و طلق و گچ و سیلیکات پتاس و مرجان و ابریشم را و کات گوت را در دروس قبل ذکر کرده ایم و نیز بعضی از اعمال تراپوتیکی از قبیل سوزن زدن و تنفس هوای منضغط و هوای متخلخل و دمیدن و متسع نمودن و وارد داخل نمودن برودت و استعمال آب داغ را در این درس بیان خواهیم نمود و زرق تحت جلدی و آب مقطر را و انهای مشروب را در آخر این درس ذکر مینمائیم

کولودیون

کولودیون این جسم حاصل میشود از حل کردن پنبه باروتی در اتر سولفوریک و طریق ساختن آن مطابق دستور العمل **کدکس** از این قرار است بگیرند پنبه باروتی ۵ اتر سولفوریک ۷۲۰٫۰ درجه ۷۵ الکل ۹۰ درجه ۲۰ اتر و الکل را مخلوط نموده و پنبه را در آن حل کنند و کولودیون ارتجاعی را نیز مطابق دستور العمل **کدکس** بطریق ذیل باید ساخت

کولودیون ارتجاعی بگیرند کولودیون ۱۰۰ روغن بیدانجیر ۲ مخلوط کنند و این کولودیون را در استعمالات طبی بواسطه ملاستش ترجیح میدهند و نوعا آنرا بواسطه افزودن نقوع هوا چوبه سرخ ورودی و یا بواسطه کلورو فیل سبز رنگ میکنند

کولودیون را در طب مانند عوامل ملصقه و مربطه استعمال نموده و جراحات سطحی را با آن رفاده مینمایند باین طریق که قطعه کاغذ و یا پارچه نازک و یا پنبه را در آن فرو برده و فورا در محل منظور منطبق میسازند و نیز بواسطه تقبضی که پس از خشک شدن حاصل میکند مانند عوامل منضغط استعمال میشود و از این جهت است که در موارد بسیار مختلف مانند سرمازدگی و سوختگی و حمره و اختلالات جلدی مزمن و تومورهای مختلف الطبیعه و نوشره اطفال جدید الولاده و احتراز از حصول سبحه ترین ردی الطبیعه و شقاق حلمه و غیره استعمال کولودیون شایع است و در شقاق حلمه لازم است که کولودیون را بروی هاله اطراف آن طلول نمایند بطریقی که نوک پستان را فرا نگیرد و نیز ممکن است مثل عوامل ضد ورم اثر کند و بواسطه این خاصیت است که مانند ورنی آنرا بروی جلد طلول مینمایند تا مانع از مجاورت هوا و انبساط و ورم در آلات واقع در تحت جلد گردد

گاهی کولودیون را در ذات قبه عامل خامل قرار میدهند از قبیل ذراریح و یا کلورور دو زیبق و پرکلورور آهن و

کلوریدرات مورفین واسید سالیسیلیک وید وفورم وغیره ولی چون استعمال داوا این صورت تقید بدیکه
منظور طبیب است محال میباشد ممکن است شخص عامل درمحذور شدیدی واقع گردد ودر مداوای منجرّ باها
ابتدا جلد سخت شده را از بیخ میبرند وبعد کولودیون بروی ان منطبق میسازند ودو یا سه دفعه این عمل را مکرر میکنند

کولودیون قابل انعطاف بگیرند کولودیون ۹۲ تربانتین کاج ۵ روغن بید انجیر ۳ مخلوط
کنند ومانند کولودیون ادتجاعی استعمال نمایند

کولودیون قابض معمول لیشارد سون بگیرند تنن ۱ الکل ۹ ودرجهٔ ۲ کولودیون
۹ تنن را در الکل حل کرده وبا کولودیون مخلوط نمایند وبعد یک جزء الکولاتور حس لبه سفرایند واین کولودیون
کرانتی سپتیک است ودر سد نزف الدم وحصول سیکاتریس استعمال میشود وانرا با عانت الت منجز بروی سطح
جراحات خونین بپاشند ودر این عمل اثر تبریدی که از تبخیر اتر حاصل میگردد با اثر تخثّر تنن والکل توام خواهند بود

کولودیون مورفینی معمول کامینیتی بگیرند کولودیون ادتجاعی ۳۰ کلوریدرات
مورفین املح را در کولودیون حل کنند ودر دفع نورالژی بروی جزء معلول نطول نمایند

کولودیون زیبقی بگیرند کولودیون ۹ سوبلیمه را حل کنند ودر دفع لکه های سیفلیسی اجزای
از حصول سیکاتریس ردی الطبیعه نطول نمایند

کااوتچوک صمغ لادن کااوتشو (گوم الاستیک) یا گومی
الاستیکا عبارت از ماده نباتی است که دارای ادتجاعیت زیادی است ورنگ ان حرمائی وگاه اسمر
چون بشکل قطعات حجیم بود حاجب ماورا وقطعات نازک ان نیم شفافند واین ماده مانع از نفوذ بخارات وبیشتر
مایعات میگردد وغیر محلول در اب والکل ودر اتر باشکال حل میشود ودر کلوروفورم وبنزین وسولفور کربون
محلول تراست وچون ۱۰۰ جزء سولفور کربون با ۵ تا ۶ جزء الکل خالص فزایند بیشتر انرا حل میکند واد هان وازد
بخصوص روغن ارتوبانتین که بروی اجر تقطیر شده باشد با عانت حرارت بسهولت انرا حل میکنند واز تقطیر خشک
کااوتچوک روغن فرّاری حاصل میشود موسوم به کااوتشوسین که بهترین محللات انست وهرگاه تبغیر کارددا
ماده بی با رتبی الوده کند بسهولت کااوتچوک را می برد

کااوتچوک را بیشتر از درخت **ژاتروفا الاستیکا** اخذ میکنند واین درخت که از طایفهٔ **اوفوربیاسه**
است در جنگلهای گایان وبرزیل وامریک مرکزی عمل میاید واهالی بومی این ممالک بر ساقه این درخت شکافهای
چند وارد میاورند عصیر شیری شکلی جریان میباید ودر قالبهای مخصوص انرا جمع میکنند
ده او چوب های ارتجاعی میبافند که بودانها از پنبه است ونیز گلوله بند های فتقی ونخوددانی یا دو بند بیضه بند
وکانول وپیرو ظرف تبول ودیگر الات جراحی وغیره از ان ترتیب میدهند وهم چنین لوله های میسازند جهت درش
بلا واسطه وحقنه شستن معده ونیز لوله های مشبکی که در جراحات داخل میکنند تا انکه چرک علی الاتصال
جریان یابد از کااوتچوک میباشند وهم چنین است بند های نادهٔ منضغط که مخصوصا در جراحات سینه وپستان
بکار استعمال میشوند واین بندها را نیز در انسداد نزف الدم ودرجعت فتق مختنق استعمال مینمایند

گوتاپرکا عبارت از ماده نباتی است که ترکیب شیمیائی ان تقریبا مشابه کااوتچوک میباشد ولی ارتجاعیتش
کمتر است وحاصل میشود از عصیر شیری شکل درخت جنگلی موسوم به **ایزوناندرا گوتاپرکا**

نیز نامیده میشود واین درخت که از طایفهٔ **ساپوتیه** است بومی **سنگاپور** ودر همهٔ ارشیپل شرقی عمل
میاید (**سنگاپور** شهری است از ممالک هند وچین ومتعلق بانگلیسها که در جنوب شبه جزیره مالاکا
واقع است) وبعلاوه از درخت مذکور نیز از بسیاری از درختهای این طایفه اخذ میشود باین طریق که پوست درخت
را قطع کرده وعصیر جریان میباید موسوم به **گوتا** وانرا در ظرفهای گلی که مخصوص این عمل است جمع میکنند
ومیگذارند سدبی در مجاورت هوا بمانند تا غلیظ گشته ومنجمد گردد واین ماده چنانچه گفتیم ارتجاعیتش کمتر از کااوتچوک
ولی استحکامش بیشتر است ومواد قلیائی در ان اثری نمیکنند وفقط اسید سولفوریک غلیظ در ان اثر مینماید
وبعلاوه از سولفور کربون واسانس تربانتین واتر وکلوروفورم سایر محللات شیمیائی انرا حل نمیکنند وبرودت
ورطوبت در ان اثر نمینماید ونیز هادی الکتریسیته است ونه حرارت وچون انرا در اتش اندازند مانند مواد سقزی مشتعل
شده ومیسوزد ودود غلیظی متصاعد میگردد ودر مجاورت اب جوش اگرچه لزوجت ان تمام میشود ولی نرم گشته
وقابل انطراق وورقه شدن میگردد بنحوی که میتوان با دست به شکلی که خواسته باشند انرا متشکل نمود وپس از
انکه در مجاورت هوا سرد شد ان شکل را حفظ مینماید
از گوتاپرکا الات مختلف چندی از قبیل تخته وناودان جبیره بهر شکلی که خواسته باشند وسوند وبوژی وپیر
وغیره ترتیب میدهند ونیز ورقه های نازکی میسازند بسیار سبک وغیر قابل النفوذ که در وفاده جراحات استعمال
انها شایع است ومحلول گوتاپرکا در سولفور کربون را مانند ورنی بروی جراحات سطحی با عانت قلم مو میگسترانند
مایع محلّل که عبارت از سولفور باشد بخار شده وگوتاپرکا مانند پرده بسیار نازکی بروی انها ملصوق میماند وتفاوتی که
این ورنی با کولودیون دارد در انست که انقباض کمتر وبسهولت برداشته میشود وبوی مکره سولفور کربون را
میتوان بواسطه اتر ویا اسانس تربانتین بر طرف نمود

ژنالاها عبارت از ماده سقزی است جامد ورنگ ان خاکستری چرکین که اهالی هندوستان از درختی موسوم
به **لاها** اخذ میکنند ودر خواص شبیه به کااوتچوک وگوتاپرکا میباشد ودر اب جوش ذوب شده ودارای خواص
ملصقه ومربطه است

محلول گوتاپرکا بگیرند گوتاپرکا ۴ گرم کلوروفورم خالص ۲۱۲۵ گرم مسحوق کربونات سرب ۳۲ گرم
گوتاپرکا را ریز ریز کنند ودر صراحی ۳۲۵ گرم کلوروفورم ریخته وانها را بیفزایند وگاه گاهی بهم زنند تا حل شود و
کربونات را با باقی مانده کلوروفورم مخلوط نموده بر محلول بیفزایند وهر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله چندین
دفعه بهم زنند وبگذارند ده وازده روز ویا کمتر بماند تا محلول صاف وروشن گردد وبعد بواسطه عمل انحراف صاف
روی انرا برداشته ودر صراحی در داری حفظ کنند واین محلول را مانند کلودیون استعمال مینمایند

ماکنتوش عبارت است از پارچه پنبه بسیار نازکی که در محلول کااوتچو (محلول کااوتچو در سولفور
کربون) ویا در محلول گوتاپرکا فرو برده‌اند بنحوی که منافذ ان بکلی مسدود شده است واین پارچه که غیر قابل
النفوذ است میتواند بدل ورقه گوتاپرکا وغیره استعمال شود

وولکانیت عبارت از ماده جامدی است که ترشحات ومحللات متداول در ان اثری ندارند وبهر شکلی که
انرا متشکل کرده‌اند باقی میماند وهر صدمه که بران وارد اورند شکل را ترک نمیکند ومرکب است از گوتاپرکا وکااوتچوک
وولکانیزه وگوگرد وسیلیس (کااوتچوی وولکانیزه عبارت است از ترکیب مقدار کمی گوگرد با کااوتچوی متداول)

وبراین ماده چون در ۱۰۰ درجه حرارت بخار وارد کنند صلابتی شبیه بصلابت عاج حاصل میکند و قبل از انکه بواسطه حرارت انرا صلب کرده باشند قابل رقه شدن میباشد و باکمال سهولت میتوان در قالب بیخت
وولکانیت را در ساختن دندانهای مصنوعی بکار میبرند باین طریق که بادقت بروی لثه ها انرا قالب نموده دندانها را بروی ان کار میگذارند
اسفنج (ابرمرده) ع **غمامه (نشافه)** (هرشفه) ف **اپونژ** ل **اسپونژیا** ی **اسپوگوس** قسمی از حیوانات **زواوفیت** وار محصولات بحری است که دارای بد میباشد و بهترین ان قسمی است که از ازمیر و باسواحل جزایر ارشیپل یونان می اورند نوعا اسفنج دارای شن است و انرا باچوب میزنند تا شنها خارج گردند و بعد در اب رود خانه می شویند و خشک میکنند و صورد دوائی اسفنج از قرار ذیل است
اسفنج مرتب شده با ریسمان مطابق دستور العمل کدکس بگیرند اسفنج اعلا مقدار منظور در اب بخیسانند و بعد بفشرند بنحوی که تر باشد و بر وی ان بطور محکم ریسمان بکشند بطریقی که شکل اسطوانه حاصل کند و در اخر ریسمان را گره زنند و در گرم خان بخشکانند
مخروطهای اسفنجی را که بطریق مذکور ساخته شده اند در اتساع ثقبه های ناصوری و ثقبه های طبیعی استعمال میکنند زیرا که این مخروطها چون در ثقب مذکوره واقع شوند بواسطه انکه کم کم جذب رطوبت میکنند حجیم شده و بر وسعت انها می افزایند و نیز در عقیم بودنی که سبب ان ضیق عنق رحم بود مخروط مذکور را در ثقبه رحم میگذارند تا انرا متسع کند و هم چنین در وضع حمل قبل از موقع انرا استعمال مینمایند ولی در این عمل خریدن و شراب گرم را باید ترجیح داد (ر در دیسگل ارگوته دوش رحمی را)
اسفنج مرتب شده باموم ایضا مطابق کدکس اسفنج را بطریق مذکور ترتیب داده و بخشکانند و انرا قطعه قطعه ببرند و در موم زرد ذوب شده فرو برند و بعد در زمانی که قطعه امر گرم گذاشته بفشرند تا زیادتی موم خارج گردد و این قسم اسفنج را مانند قسم اول در همان مواقع بکار میبرند
اسفنج مغسول ابتدا اسفنج خشک را با چوب بزنند و مدت ۲۴ ساعت در اب گرم بخیسانند و بخوبی بشویند و بفشرند و بعد بقدری که میخواهند از اسفنج مذکور گرفته و در محلول منگنات پتاس (۱ در ۱۰۰۰) مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و بیرون اورده در اب جوشیده نیم گرم بشویند و بفشرند و در محلول ذیل فرو برند بگیرند سولفیت سود ۱۰ اب ۱۰۰ اسید کلوریدریک طبی ۲ حل کنند و پس از انکه چند دقیقه اسفنج را در این محلول گذاشته بیرون اورده با اب زیادی بشویند و بفشرند و محصول را در محلول اسید فنیک ۵ در ۱۰۰ حفظ نمایند
اسفنجی را که بطریق مذکور ساخته باشند در شستشو خیلی استعمال میکنند و نیز انرا با عانت پنس طولانی در الات عمیقه و معوج از قبیل عقب حلق و تجاویف بینی و مقعد و مهبل و قعر جراحات جهة شستشو و پاک کردن انها داخل مینمایند و نیز در فشار دادن بلاواسطه بر اجزاء عمیقه که محل نزف الدم واقع گشته اند بکار میبرد
اسفنج برشته کرده در سوابق ایام اسفنج مکلس را استعمال میکردند ولی این اوقات بواسطه تجارب ثابت شده است که اسفنج در صورتی موثر خواهد بود که بواسطه برشته شدن مبدل بگرد شود

و هرچه کمتر برشته کنند اثرش بیشتر است و نباید باندازه برشته شود که سیاه گردد بلکه رنگ اصلی اسفنج در ان باید باقی باشد و در این صورت دارای ید و رکلسیوم است
طریقه برشته کردن اسفنج مطابق کدکس بگیرند اسفنج خالص اعلا و غیر مغسول مقدار منظور و ریزریز کنند و باچوب بزنند تا مواد خارجه و گرد و شن ان خارج گردد و در تابه اهنین برشته کنند تا رنگ ان زرد شکلاتی شود و بعد نرم بسایند و از ۱ تا ۴ گرم این گرد را در دفع خنازیر استعمال میکنند
سفوف دافع گواتر معمول بوشاردا بگیرند اسفنج برشته کرده ۲۰ گرم کلورید دو امونیاک زغال بید مکه ۱ گرم مطابق معمول گرد سازند و در بسته های یک گرمی قسمت کنند و روزی سه بسته یکی صبح و یکی ظهر و یکی عصر سفوف نمایند و میتوان یک گرم ید دو پتاسیوم بر این نسخه افزود و هم چنین ۲۰ گرم گرد موس در ان داخل میکنند و در این صورت بجای ۱ گرم کلورید دامونیاک ۲ گرم استعمال مینمایند و مصنف مذکور گرانول اسفنج را از جهة انکه سهل الاستعمال تر است و اثرش بهمین درجه میباشد بر این سفوف ترجیح میدهد و این سفوف را میتوان بجای **سفوف سانسی** که نسخه ان مخفی است استعمال نمود
گرانول اسفنج معمول مانتیل بگیرند گرد اسفنج برشته شده ۱۰ گرم قند ۲۰۰ گرم مطابق معمول گرانول سازند و از ۲ تا ۴ گرم در دفع گواتر و تومورهای خنازیری بنوشند
قرص اسفنج بگیرند اسفنج برشته کرده و مسحوق ۱۰ قند ۴۰ لعاب کتیرا و عرق دارچینی مقدار کافی مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و در دفع گواتر روزی ۱۲ قرص بنوشند
گردن بند موراند بگیرند کلورید دامونیاک نمک بو داده اسفنج مکلس هکدام ۵۰ گرم دوا ها را نرم سائیده و مخلوط کنند و قدری پنبه محلوج را گرفته بشکل گردن بند نمایند و مخلوط مذکور را بروی ان بپاشند و از پارچه ململی بپوشانند و در دفع گواتر بروی گردن ببندند
حب دافع خنازیر معمول بایلی بگیرند اسفنج مکلس ۲ گرم سولفات پتاس ۱ گرم بلسان ساده گوگرد ۱ قطره مطابق معمول حبهای ۲ دسی گرمی سازند و از ۲ تا ۴ حب دو دفعه در روز بنوشند
اسفنج فنیکه بگیرند اسفنج مغسول مقدار منظور مدت ربع ساعت در اب داغ بخیسانند و بیرون اورده بفشرند و در اب فنیکه ۵ در ۱۰۰ حفظ نمایند
پنبه ع **قطن (قطن)** ف **کوتون** ل **گوسیپیوم (بومباکس)** عبارت است از پرزی که احاطه کرده است دانه های پنبه را و این پرز و دانه ها محتوی در جوف میوه میباشند موسوم به غوزه و پنبه از نباتات طایفه **مالواسه** است و اهالی هندوستان دسته و برگ و گل پنبه را مانند ملینات استعمال میکنند مثل انکه ما ها خباری و خطمی را استعمال مینمائیم و پنبه دانه را بعضی از دانشمندان از عوامل دافع الحمی دانسته و در ۱۰۰ اجزاء از ۵ تا ۱۸ جزء روغن اسم اللونی میدهد که وزن مخصوص ان ۰/۹۳ است و در طب در استعمالات خانگی پنبه دانه را بکار میبرند ولی مستعمل در طب خود پنبه است یعنی پنبه زده که پنبه محلوج نامیده میشود و در تجهیز الات جراحی در دادی بکار میرود و چون بسبب متورم را در محلوج محاط سازند و بعد با بعضه بند منضغط کنند موجب تسکین ورم خواهد شد و اگر مفاصل مبتلی به روماتیسم را هم از انکه حاد بود و یا مزمن در محلوج محاط سازند باعث تسکین درد و تخفیف ورم میشود و در زفاده جراحات پنبه محلوج شاید

کرجراحات را

که جراحات را با آن بسته و بحرکت کند و خرزف را ثابت نگاه دارند و هم چنین در مداوای جبره و جراحات تاحه اتی در

صورتیکه جراحت وسیع و سطحی باشد محلوج را استعمال مینمایند پنبه به جراحت ملصق شده و عمل سبکاتریس بدون

هیچ رفاده حاصل میگردد و در رفاده شمع پرند فقط محلوج را استعمال میکنند بدون آنکه رفاده دیگری بکار برند و

در نزف الدم استعمال محلوج موجب فشار متصلی میشود که جریان خون را مسدود مینماید

محلوج گلیسرینه عبارت از محلوجی است که در گلیسرین فرو برده و بقوت فشرده باشند و محلوج فنیکه محلوجی را میگویند

که در آب فنیکه ۲ در ۱۰۰۰ فرو برده و بعد فشرده و خشک کرده باشند و این دو قسم محلوج را در مداوای جراحات

استعمال میکنند و اگلیسهای قسم عدیدی پنبه محلوج میمالند و مانند ... استعمال مینمایند

محلوج هیدروفیل پنبه محلوج را در محلول قلیائی رقیقی مثلاً ۲ جزء کربونات سود ۱۰۰۰ جزء

اب بجوشانند و بعد با آب بادی شسته و خشک کنند و این قسم محلوج که قابل جذب مایعات است چرک را

بخود جذب میکند

از پارچه های پنبه مانند پارچه های کتان استعمال رفاده و بندهای جراحی و کومپرس و غیره مینمایند

شرپی و کومپرس و بندهای جراحی شرپی عبارت است از پارچه کتان مستعمل ریش ریش شده

و طول این پارچه ها از ۲ تا ۱۰ سانتی متر و عرضشان بقدری باید باشد که بتوان آنها را ریش کرد و این پارچه ها باید سفید

و سبک و نرم و بی‌ادعا عیب باشند و آنها را در مکان خشکی که هوای آن جریان داشته باشد حفظ نمود و هر گز در

اطاق مریض نباید آنها را گذاشت در زمستی مرضهای مبتلی به حمره و جذب سم و غانغرانا و فنچه بیمارستانی در و بود

زیرا که در این صورت ممکن است مورث سرایتهای خطرناک شوند و هر جراح محتاطی که رعایت قواعد انتی سپتیک را بنماید

لابد شرپی را از سایر مواد رفاده دور نگاه میدارد و آنها را با هم مخلوط نمیکند

شرپی را در جراحی جهت محافظت جراحات بکار میبرند و آنها را با آن میپوشانند تا از مجاورت هوا حفظشان کرده و فی الجمله

فشاری نیز وارد آورده و چرک را جذب کند و هم چنین مانند فتیله و گلوله از آن در جراحات عمیقه داخل میکنند

کومپرس عبارت است از پارچه کتانی و یا پنبه مستعمل و بدون کناره و در نوردان پارچه را نوعاً چند دفعه

بروی خود تا کرده و بمحل مجروح و یا محلی که میخواهند فی الجمله فشاری بر آن وارد کنند منطبق مینمایند و شکل و وسعت

آن موافق محل منطبق شده مختلف میگردد و از این جهت است کومپرس مربع و مثلث و دایره و منشوری و غیره تمام

دقتهائی که در باب شرپی ذکر کردیم باید در کومپرس و بندهای جراحی معمول داشت و مخصوصاً در شستشوی و

سفید کردن آنها خیلی دقت نمود

شرپی بوریکه معمول لیستر بگیرند اسید بوریک با آب جوش مقدار کافی بدرجه اشباع اسید

را در آب جوش حل کنند و شرپی را در آن آلوده نموده بخشکانند و این شرپی که انتی سپتیک است در رفاده جراحات

بکار میرود

لیکوپود ن لیکوپودیوم کلاواتوم لفظ لیکوپودیوم مشتق از دو کلمه یونانی است یکی

لوکوس یعنی گرگ و دیگری پوس یعنی پا و از این جهت است که اهالی فرانسه آنرا پات دو لو

یعنی پنجه گرگ نیز مینامند نباتی است از طایفه لیکوپودیاسه و برگهای آن همیشه سبز و فلسی ...

راحف میباشد و در جنگلهای فرنگستان عمل میاید و لیکوپود معمول در دواسازی عبارت است از تخمهای ...

نبات که بی بو و بی طعم و خیلی سبک و بسیار کوچک و زرد رنگ اند و بشدت قابل اشتعال و از این جهت است که

گوگرد نباتی نیز نامیده میشود و این تخمها از خوشه های چندی که دو یا سه شعبه اند تا آخر پائیز عمل میآید

و بیشتر آنها را از سویس و آلمان میآورند

در داخل جوشانده لیکوپود را گاهی مانند عوامل مدر و ضد رماتیسم و ضد صرع و ضد اسهال استعمال میکنند

ولی بیشتر در خارج استعمال میشود و در اطفال در چین های عانی و از بدن که مرطوب اند در لیکوپود شایع

است و بجای نشاسته و ارد برنج و گرد چوبهای کهنه و طلق و گل سفید و سونیترات بیسموت و غیره لیکوپود

را گاهی ذرور میکنند و در دواسازی لیکوپود را بروی حبهائی که تازه ساخته اند میپاشند تا مانع از التصاق آنها

شود و در این موقع بهتر از گرد اصل السوس میباشد

طلق ن تالک جسمی است معدنی و سفید صدفی و لین الملمس و عبارت است از سیلیکو الومینات منیزی

و دارای مقدار کمی پتاس و آهن و آب است و بسهولت کوبیده شده مبدل بگرد میگردد که چکمه دوزهای فرنگ

دارند و جهت سهولت داخل شدن پا در چکمه استعمال میکنند عبارت است آنکه طلق و یکی از دانشمندان میگوید که

طلق را میتوان بجای همه مواد رفاده استعمال کرد زیرا جراحت را پاک و خشک میکند و بر طرف مینماید شدت حرارت را

و مقابلی میکند انقلابات و حصول نموهای غیر طبیعی را و گذشته از آنکه انطباقش بروی جراحت مورث هیچ ضرری

نیست خون را جمع و تسکین داده و جراحت را پاک کرده و مورث تولید دانه های لحمی جید الطبیعه در سطح آن میشود

و بهترین رفاده ها است در زانسداد نزف الدمهای شعری و یکی از دانشمندان موسوم به دبو و گرد طلق و پودر را

بمقدار ۱۰ تا ۲۰ بلکه ۴۰ گرم باشیر آمیخته کرده در مدت ۲۴ ساعت در دفع اسهال استعمال میکند و از اثرات تمجید

مینماید

کراتین این جسم را حاصل میکنند از انضمام مصنوعی مواد قرنیه از قبیل شاخ و استخوان رنده شده بخصوص

ساقه پر مرغ و ماده است غیر محلول در اسیدها و بشدت محلول در قلیائیات و بواسطه این خاصیت است که یکی

از دانشمندان موسوم به اونا این جسم را استعمال میکند در صورتیکه مقصود طبیب عدم تاثیر یک دوا از عصیر

معدی بود و خواسته باشد فقط در امعا متأثر شده و محلول گردد و لهذا آن دوا را حب کرده و بعد این حبوب را

از یک طبقه کراتین میپوشانند و در حصول این مقصود باید کراتین را در ۲ جزء امونیاک حل کنند و حبوب را در این

محلول بغلطانند و بگذارند خشک شوند و پس از خشک شدن سیاه و براق خواهد شد

گچ ع جص ن پلاتر ل گیپسوم ی گوفوس عبارت است از سولفات آهک و جسمی است

که بحالت طبیعی خیلی فراوان است و در همه آبهای جاری خواه در سطح زمین جریان کند و یا در جوفان موجود میباشد

و بخصوص آب چاه بیشتر گچ دارد و در این جسم در محللات متداوله تقریباً غیر محلول است و یک جزء گچ در ۴۰۰ جزء

آب ۱۴ درجه و ۴۲۰ جزء آب ۱۰۰ درجه حل میشود و قابلیت انحلال سولفات آهک بیشتر از سولفات هیدراته

میباشد

هندوها سمرقند ... مید هند از یک جزء سولفات مکلس آهک و یک جزء پولپ صبر و از آن در دفع جنابات

نائیه استعمال میکنند و در جراحی سولفات مکلس آهک معمول دانشمندان فرنگ است این طریق که گچ کوبیده را

در آب مخلوط کرده و پارچه های جراحی از قبیل بند و کومپرس را در آن فرو برده و آنها را در شکسته بندی جهة

باطل کردن حرکت عظام منکسر بکار می برند و این پارچه ها موسوم به جهاز گچی میباشند

جهاز گچی لازم نیست تمام آلت منکسر را احاطه کند و پس از آنکه عظم منکسر را جبیره نمودند کفایت مینماید از اینکه پارچه طولانی که به پای ساق مطرعض ان باشد بدور آلت منکسر از طرف سالم منطبق سازند و اثر ابر و بر آمدگیهای عظمی و یا عضلانی که در آلت منکسر واقع میباشند محکم کنند تا مطلقا مطمئن از عدم حرکت آلت شوند و این جهازها بواسطه تخته کوچکی نگاه داری مینمایند ولی این تخته باید باندازه باشد که مثلا از مرفق تجاوز نکند تا بتوان دست را معلق نگاه داشت و این عمل دارای تمام محسنات جهازهای ثابت و غیر متحرکی است که تمام آلت منکسر را احاطه میکنند و از ادرمان داوای انکسار عظمی ساده و نامرکب معمول میدارند و باید جهاز گچی را با دونی کالسکه سازی آلوده کرد تا مانع از نفوذ آب در آن شود

محلول سیلیکات پتاس معمول شون بگیرند ریگ سفید ۱۰۰ کربونات پتاس ۵۵ مسحوق زغال چوب ۳ مخلوط کرده و حرارت دهند تا ذوب شوند و بعد در بوته ریزند که ظرفیتش دو مساوی حجم مذاب باشد و بگذارند قدری بماند و بعد بروی صفحه سنگی در بخیر بگذارند سرد شود و محصول را نرم سائیده در آب داغ حل کنند و محلول را تبخیر نمایند تا غلظتش بدرجه مطلوب گردد یعنی ۱/۲۸ درجه نشان دهد و نوعا سیلیکات پتاس را در صنایع میسازند

چون محلول سیلیکات پتاس را باغانت قلم مو بروی جهازات جراحی بگسترانند در مدت پنج شش ساعت خشک شده و صلب میگردد و صلابتی باین جهازات میدهد و آنها را غیر قابل النفوذ مینماید و هرگاه یک دهم منیری گلس بر این محلول بیفزایند بهتر قبول صلابت میکند و در این صورت جهازات ثابت و غیر متحرک را بعوض آنکه در دکسترین آلوده کنند در این محلول آلوده مینمایند و گذشته از آنکه بر صرفه تر و زودتر صلابت حاصل میکند باغانت آب گرم سهلتر از جهازات دکسترینی میتوان آنها را برداشت

مرجان (کورای کورالیوم کورالیون) کورالیون در زبان یونانی مشتق از دو کلمه یکی کورا و یعنی زینت میدهم و دیگری الس یعنی دریا) عبارتست از محصول حیوانی بحری میباشد از جنس زوافیت شعاعی و دارای چهار قسم است مرجان سرخ و مرجان سرخ تیره و مرجان وردی و مرجان سفید و فقط در طب مرجان سرخ را مانند سنون استعمال میکنند

سنون مرجان بگیرند کلود وزاملک ۹ گرم نوسفات امک ۳۰ گرم گرد صابون گرد مرجان مکلس ۱۰ گرم بدقت مخلوط کرده سنون نمایند

ایرساء ایرسا لت ایریس یک جنس از نباتات وحید الفلقه را که از طایفه ایریده اند باین اسم موسوم مینمایند (صفات ممتازه طایفه ایریده از این قرار است برگ آنها متشعشع و قاعده اش انبوبه و دارای شش تقسیم غائر که در دو صف واقع شده اند و سه آلت تذکیر دارند که متصل به مبیضه گشته و در محاذات تقسیمات خارجی برگ واقع میباشند و مبیضه آنها دارای سه حجره است که در هر یک تخم زیادی محتوی است و نیز صاحب یک شوک و سه اسیگمات و یک کپسول سه حجره میباشند) و ریشه بعضا اقسام این جنس را در طب استعمال میکنند و این اقسام عبارتند از

ایرسای دلماتی لت ایریس دلماتیکا ریشه آن حجیم و لحمی و بند بند و سطح خارجش کشیده

و مغزش سفید و طعمش تند و چون تازه بود دارای بوی مهوعی است و چون خشک شوند بوی ضعیفی شبیه بوی بنفشه از آن استشمام میگردد و اثرا از آن و به مسهل و مدر میدانند و مصنف میگوید ریشه که در نزد مردم طهران مانند ادویه کاسر الریاح استعمال میشود و معروف به ریشه ارسا میباشد در بازار بهمین اسم فروش میرسد گویا همین قسم ایرسا باشد

ایرسای فلورانسی (بیخ بنفشه) لت ایریس فلورانتینا (فلورانس یکی از شهرهای ایطالیا است چون این ریشه را در تجارت از آنجامی آورند باین اسم موسوم شده) حجم این ریشه باندازه ابهام تا شده میباشد و خیلی وزین است و دارای رنگ سفید قشنگی است و طعم آن حاد و تلخ و بوی بنفشه تندی از آن استشمام میشود و از این جهت است که آن را ریشه بنفشه نامیده اند و این قسم ایرسا را اکنون در بعضی ایالات فرانسه زراعت میکنند و چون تازه بود مانند ادویه مقیئی و قاطع بلغم اثر میکند و موافق تجارب دانشمندان ایطالیا دارای اثر دافع الحی نیز میباشد

ایرسای فلورانسی را بیشتر در جراحی استعمال میکنند و از آن نخودهای داغی ترتیب میدهند و از این جهت است که مادر این در از ذکر کرده ایم و عطرهائی که بوی بنفشه میدهند با این ریشه ساخته میشوند و گردها را در بعضی ترکیبات دوائی داخل میکنند و این ریشه دارای مواد ذیل است موم سم حاد و تلخ و دهن فرار که بو یعنی آن مثل بوی بنفشه است و ماده عصاره اسمرالون و صمغ و نشاسته و ماده سفری متشابه تن متداولی

ایرسای غلط لت ایریس پسودو اکوروس قوه مسهلی این قسم بیشتر از سایر اقسام است

ایرسای منتن لت ایریس فوتیدیسیما این قسم را مانند ادویه ضد تشنج استعمال میکنند

ایرسای جرمنی لت ایریس توبروزا عبارتست از سورنجان غلط

گرد ایرسا مطابق کدکس بگیرند ریشه ایرسا مقدار منظور نیم کوب کرده و در گرمخانه که تقریبا ۴۰ درجه حرارت داشته باشد بخشکانند و در هاون آهنین نرم کوبیده از مو بیز ۱۲۰ بیرون کنند و این گرد را مانند عوامل منفث استعمال میکنند

ایریدین (ایریزین) عبارتست از عصاره متغیری است که از ریشه ایریس ورسیکولور (گلایول بلو) که نیز از طایفه ایریده است اخذ میکنند و این عصاره از عوامل مسهل و مغیر و مدر است و مقدار شربت آن جهت حصول اسهال ۵ تا ۲ سانتی گرم

حب ایریدین بگیرند ایریدین ۱ گرم با مقدار کافی عصاره بنج ده حب سازند و از ۲ تا ۱۰ حب جهة حصول اسهال بنوشند

در بیان بعضی از اعمال فرنکی و نیز مکانیکی متعلق به ترا پوتیک و تجملی

سوزن زدن عبارتست از داخل نمودن یک یا چند سوزن باریک در انساج جسد و یکی از اعمالی است که اکنون معمول دانشمندان فرنگ است و آنرا در جزء معلول بکار میبرند و یا در جزء دیگری که با محل مرض ارتباط

داشته باشد و سوزنهائی که در این عمل استعمال مینمایند باید از طلا و یا نقره باشند و طول آنها از ۱ الی ۳ سانتیمتر بود و بهتر آنست که آنها را چرب کنند و این عمل از اعمال مشروحه محلل قوی میباشد و در دفع نورالژی و اوجاع رماتیسمی استعمال میگردد و چون قبل از اجرای عمل محل منظور را با روغن استیبه و غیره چرب کنند اثرش قوی تر و مطمئن تر خواهد بود و اهالی چین و ژاپون این عمل را در مداوای همه امراض و نیز در تقدم حفظالصحه استعمال مینمایند

هوای منضغط

هوای منضغط در صورتیکه شخص در جوف هوای منضغط واقع شود یعنی از جهات سته بدن او را احاطه کند عمل تنفس بطی میگردد و فشار خون در شرائین کم میشود و مقدار زیادی اکسیژن بواسطه ریه جذب میگردد و حرارت بدن بواسطه ازدیاد اکسیژن مجتمع در خون شده و در مراکز عصب نقصان مییابد و چون فشار شدید بود ممکن است مهلک واقع شود ولی هرگاه فشار معتدل باشد دفع اسید کربونیک زیاد گشته و عمل تغذیه بهتر اجری میگردد و بر ظرفیت ریه و قوت عضلات افزوده میشود

هوای منضغط را در مداوای ... مزمن ریه و توبرکول ریه و امفیزم و آسم (ربو) و سیاه سرفه تجویز مینمایند

استعمال موضعی هوای منضغط بواسطه دم **پولیتزر** ممکن است بدلا استعمال کنند در شیپور استاش واقع شود مخصوص در اطفال و اشخاص ... از بکار بردن ... عبارتست از باز کردن شیپور و تخلیه نمودن صماخ از ترشحات مخاطی و منظم کردن عمل ... غشاء مخاط مبتلی به ورم مزمن و تغییر غشاء مخاط گوش و سطح تعدیل طبیعی وارد میکند

هوای متخلخل

هوای متخلخل چون شخص در جوف هوای متخلخل واقع گردد مبتلی به مرض کوه میشود و عمل تنفس سریع گشته و مقدار اکسیژن در خون نقصان یافته و فشار خون در شرائین زیاد میگردد و دفع اوره نیز زیاد گشته و اوریته (سمن مفرط) بسهولت عارض میشود و اگر شخص مبتلی به توبرکول ریه در کوه منزل کند مرض ان شدت کرده و صورت مهلکی حاصل میکند

حجامت

اما استعمال موضعی هوای متخلخل مثل حجامتی که بروی جلد منطبق میسازند که تشبون خونی در آن محل حاصل میگردد و موجب ... مایعات بخارج میشود و ماده را موقتا منصرف میکند و انطباق **حجامت بزرگ جونود** بروی ... ساقها در دفع ... سودمند است و حجامتهای با شرط بهترین وسایط مستفرغ موضعی میباشند و آلت متنفس **دیولافوا و پوتن** مواد متجمعه را کرده و مثل حجامت اثر میکند

دمیدن

دمیدن بعضی از دانشمندان در مداوای ایلاوس و فتق مختنق باعانت دم در مقعده میدمند تا هوا از دهان خارج گردد و بواسطه این عمل امراض مذکوره را مداوا مینمایند و لازم است که این عمل به لوله دم مایع مخصوص که اورا ... متصل کنند و بواسطه ان حتی الامکان منفذ مقعده را مسدود نمایند که وقت دمیدن هوا خارج نشده و در مقعده داخل گردد و دیگر از دانشمندان بواسطه سیفون اب صنوعی سلس این عمل را اجرا مینمایند باین طریق که اسباب را که بواسطه لوله کاوتچو امتدادی دارد و با سوزنی منتهی میشود در مقعده داخل میکنند و بواسطه ان در روده میدمند

بواسطه دمهای کوچک که مرکب اند از گوی کاوتچو و لوله شعری میتوان دواهای مایع را در حلق داخل نمود

متسع نمودن

متسع نمودن این عمل عبارتست از وسعت دادن مجاری تنگ شده و در همه جا نام از مجاری

مرضی

طبیعی مانند مجرای بول و عنق رحم و غیره و یا مجاری مرضی مانند مجاری ناصوری

در اتساع مجاری ناصوری و غیره هم بیشتر اسفنج را بکار میبرند چنانچه سابقا در بیان اسفنج ذکر کردیم و نیز ریشه جنطیانا و ساقه لامینر را استعمال میکنند باین طریق که از ریشه مذکوره مخروط و یا اسطوانه ساخته و در ناصور داخل مینمایند تا بواسطه جذب رطوبت حجیم شده و ناصور را متسع سازند و ساقه لامینر را قبل از دخول در ناصور باید تراشید تا ابشره اش بر داشته شود و بعد با اب گرم شسته استعمال نمود و نباید ان را چرب کرد زیرا مواد دسمه مانع از حجیم شدن ان میگردند

عمل اتساع یکی از اصول عمده است که در مداوای ضیق مجرای بول استعمال میشود و ان را به دو طریق مختلف اجرا میکنند یکی اتساع موقتی و دیگری اتساع دائمی طریقه موقت عبارتست از داخل کردن هر روزه سوندهای موم و لینی را که حجم ان از همه حجمه ها از ... میلی مطر باشد و مدت ... و منظما بر حجم ان باید افزود و مدت توقف سوند در مجرای بول ابتدا از ده تا سه دقیقه است و بعد باید زیاد کرد تا نیم ساعت و هر گاه منعی در عبور سوند از محل تنگ شده مشاهده گردد نباید در ادخال ان عجله نموده و قوت بکار برد بلکه بگذارند چند لحظه در مجری بماند و غالبا پس از ربع ساعت توقف در مجری بسهولت از محل تنگ شده عبور میکند طریقه اتساع دائمی عبارتست از اینکه بدوا سوند فلزی در مجرای داخل کنند و بگذارند تا فردا و یا پس فردای ان روز بماند و بعد از ان بیرون اورده و سوند دیگری که کم الاستیکی بود و دارای همان حجم باشد داخل نمایند و ... در این سوند تا نوبتی بیرون نیاورند و بعد بیرون اورده سوند حجیم تری داخل کنند و هم چنین هفته به هفته بر حجم سوند نصف میلی مطر بیفزایند تا به سوندی که حجم ان از ۶ تا ۷ میلی مطر بود و بنا باشد که پس از استعمال سوند تب عارض گردد و در این صورت لازم است ۵ سانتی گرم سولفات کینین صبح و ۵ سانتی گرم عصر به مریض بنوشانند

وارد آوردن برودت

وارد آوردن برودت استعمال برودت یکی از وسائط قویه است در تسکین الم و منع از بروز ورم و نزول حرارت ... و غیره ... فصل یخ و اب سرد را و نیز مانند عوامل فاقد الحس اثر میکند ... و اگرچه دانشمندان انگلیس برودت را در فقدان حس استعمال میکردند ولی اشتهار این عمل بواسطه دانشمند فرانسوی **ولپو** نام شد و این دانشمند یک جزء نمک طعام و دو جزء یخ کوبیده را مخلوط نموده و در مثانه خوک داخل کرده بروی محلی که مقصود فقدان حس ان محل بود منطبق مینمود و **ویلانون** بعوض مثانه خوک کیسه مللی استعمال میکرد بطریقی که هر چه یخ ذوب شده و میعان حاصل کند جریان یابد تا عمل برودت قویتر و منظم تر و ثابت تر گردد و **ریشارد** نام مخلوطی از یک جزء یخ و یک جزء نمک طعام و خمس جزء کلورید دات امانیاک بکار میبرد

بهترین عوامل مبرده که در این موقع استعمال میشوند اب سرد و یخ است ولی جز شهرهای بزرگ و فصل زمستان در همه جا و همه وقت یخ و برف موجود نیست پس طبیب باید عالم به بعضی اعمال باشد تا بتواند در مقام ضرورت یخ و برودت مصنوعی حاصل کند و در حصول این مقصود باید **اسباب کاره** را استعمال نماید و یا با اختلاط بعضی دواها استمداد جوید و اسباب کاره در حصول یخ مبنی بر جذب حرارتیست است بواسطه مایعاتی که دارای وسعت تخلخل بسرعت بخار میگردند و در اختلاط دواها حصول برودت بواسطه این خاصیت است که در انحلال بعضی املاح حل شدنی محلول در وقتی که از حالت جمود بحالت میعان عبور میکند

حرارت را

حرارت زیادی جذب میشود و بایداین مسئله را همیشه ملتفت بود که مخلوط املاح و اسیدهای آب دار را بلاواسطه بروی آلات منطبق نسازند چه ممکن است از اثر اسیدها حالت تحریش و تحریکی در آنها حاصل گردد در لوحه ذیل مخلوط بعضی ادویه و درجه نزول حرارت را بیان مینمائیم

محلولهای مبرد

درجه نزول حرارت	مخلوط مبرّد
۱۲ درجه	مسحوق کلورور پتاسیوم ۱ آب صاف ۱
۱۳ درجه	مسحوق ازتات امانیاک ۱ آب صاف ۱
۱۶ درجه	مسحوق ازتات امانیاک ۱ مسحوق کربونات متبلر سود ۱ آب صاف ۱
۲۰ درجه	مسحوق نمک طعام ۱ برف و یا یخ کوبیده ۳
۳۰ درجه	برف ۱ اسید سولفوریک مخلوط با نیم وزن آب که در حرارت متعارفی سرد شده باشد ۱

آب داغ

آب داغ آب داغ ۵۰ و یا ۵۵ درجه از عوامل قویه است که در ستن فاللم اثر میکند و زرق حبلی آن در ستن فاللم رحمی و زرق مقعدی در سیلان خون بواسیر مؤثر است و از وسائلی است که در اعصاب و از دموی مؤثر بوده و موجب تقلص و تقبض عروق محل معلول و انسداد فاللم میگردد و نیز آب داغ را با عانت اسفنج و یا کومپرس در موضع استعمال مینمایند و هم چنین آب داغ در ذنان مستعمل است

زرق تحت جلدی

زرق تحت جلدی نوعاً زرق تحت جلدی را باعانت **زراقه پراواز** که تقریباً یک گرم آب میگیرد اجری میکنند و دسته پیستون این زراقه دارای درجات است و عموماً به ده درجه تقسیم شده بطریقی که ظرفیت مابین هر دو درجه یک سی گرم میباشد ولی شخص عامل ابتدا باید ظرفیت کلیه زراقه و بعد ظرفیت درجات انرا بطور تحقیق معین کرده و رسیدگی نماید و جهة این مطلب زراقه را پر از آب کرده وزن کند و بعد خالی نموده مجدداً بکشد تا تمام ظرفیتان معین شود و در ثانی مجدداً زراقه را پر از آب نموده و دسته پیستون را یک درجه پائین برده و وزن کند و مقدار آب جریان یافته را بسنجد و هم چنین وزن تمام درجات را معین کند و باین طریق سهل میشود تعیین مقدار ماده عاملی که بطور محلول در زراقه داخل کرده و اینکه هر درجه از آن دارای چه مقدار مادهٔ عامل خواهد بود

یکی از دانشمندان میگوید عموم اطبا قبول کرده اند که در هر نیم پیچ که پیستون زراقه پراواز را پائین برند یک قطره مایع خارج میگردد و وزن هر قطره بطور دقت ۵ سانتی گرم است ولی این مسئله کلیة خطا است و لازم است طبیب هر زراقه را که میخواهد استعمال نماید ابتدا تعیین ظرفیت و عده قطرات انرا نموده و بعد استعمال کند و جهة این مطلب اول زراقه خالی را وزن کند و بعد از انرا پر از گلیسرین کرده بر کشد تا مقدار گلیسرینی که زراقه جا میگیرد معین شود و سپس شماره نیم پیچهائی را که بران وارد میاورند تعداد کند و بعد در مقدار گلیسرین محتوی در زراقه ان قدر ماده عامل حل کند که عده میلی گرمهای ان مساوی عده نیم پیچها باشد یعنی گلیسرینی که در هر نیم پیچ خارج میشود دارای یک میلی گرم مادهٔ عامل بود مثلاً فرض میکنیم زراقه پراواز ۱/۱۲ گرم گلیسرین بگیرد و چون به پیستوان ۲۱ نیم پیچ وارد اورند این گلیسرین بتمامه خارج میگردد پس باید در گلیسرین مذکور ۲۱ میلی گرم ماده عامل حل نمود

مادهٔ عامل مواد عامله در زرق تحت جلدی عبارت است از آب جوشیده خالص و یا گلیسرین دارو عرق غار گیلاس

وعرق شنگ و وازلین مایع و گلیسرین و غیره و بعضی مواد غیر محلول از قبیل جیوه و قرمز و کلمل و املاح امنی را میتوان در لعاب صمغ گلیسرینه ادویا وازلین معلق نموده استعمال کرد و در محلولات مائیه بهتر انست که در حین استعمال آب را در لوله تجربه جوشانیده و مواد عامل را در ان حل نمایند و در این صورت این محلولات را استریلیزه یعنی عقیم شده مینامند و میتوان محلولات عقیم شده را در حباب بلوری داخل کرده و دهانه انرا بالامپ مسدود نمود و بواسطه سرعت و کثرت اثر محلولات در زرق تحت جلدی نهایت احتیاط را باید اجری نمود زیرا اکثر مواد مستعمل در این عمل مواد سمی قوی الاثر میباشند و در زرق تحت جلدی مواد انتی سپتیک کامی زراقه های مخصوصی استعمال میکنند که ظرفیت هر یک ۵ سانتی مطر مکعب است

محلولات مائی زرق تحت جلدی معمولی بیمارستانهای پاریس

در این لوحه در هر ۱۰ گرم آب مواد ذیل را بمقدار مذکوره ذیل حل میکنند و نیز در این لوحه بیان میکنیم که در هر یک سانتی مطر مکعب (یک گرم) آب چه مقدار مواد عامل محتوی میباشد

مواد عامل	مقدار انها در ۱۰ گرم	مقدار انها در یک گرم
کلوریدرات مورفین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
استات مورفین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
سولفات مورفین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
کودئین	۱ دسی گرم	۱۰ میلی گرم
کلوریدرات آپومورفین	۵ سانتی گرم	۵ میلی گرم
سولفات اتروپین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
سولفات دوبوازین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
هیوسیامین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
ازرین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
سولفات استریکنین	۳ سانتی گرم	۳ میلی گرم
برومیدرات کافئین	۲ دسی گرم	۲۰ میلی گرم
کلوریدرات کوکائین	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
کورار	۱ سانتی گرم	۱ میلی گرم
سولفات کنین (با قدری آب لیمو)	۲ دسی گرم	۲۰ میلی گرم
کلوریدرات کنین	۱۴ دسی گرم	۱۴۰ میلی گرم
برومیدرات کنین	۱۵ دسی گرم	۱۵۰ میلی گرم
سولفو وینات کنین	۲۵ دسی گرم	۲۵۰ میلی گرم
کلوریدرات پیلوکارپین	۲ دسی گرم	۲۰ میلی گرم

عصاره مائی ارگو دو سگل	۶ دسی گرم	۲۰ میلی گرم
پپتون جوه وامانیاکی	۲ دسی گرم	۱۰ میلی گرم سوبلیمه

محلولات مائی در زرق تحت جلدی که معمول بوشارد است

مقدار مواد عامل	مقدار آب	مقدار املاح در یک گرم آب
انتی پیرین .... ۴ گرم	۱۰ گرم	۴۰ سانتی گرم
نترات اکونیتین .... ۵ میلی گرم	۱۰ گرم	½ میلی گرم
عصاره کالابار .... ۲۰ سانتی گرم	۱۰ گرم	۲ میلی گرم
کلوریدرات کوکائین ۱ تا ۵ دسی گرم	۱۰ گرم	۱ تا ۵ سانتی گرم
ارگوتین .... ۶ دسی گرم	۱۰ گرم	۶ سانتی گرم
فنول .... ۱ تا ۲ دسی گرم	۱۰ گرم	۱ تا ۲ سانتی گرم
لیکور فولر .... ۵۰ سانتی گرم	۱ گرم	

نسخه‌های معمول بوکیلو جهت زرق تحت جلدی

مواد عامل	کلوروفورم	وازلین مائع
آکونیتین متبلر .... ۱ میلی گرم	۱ گرم	۹ گرم
کینین .... ۱۰ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
پیلوکارپین .... ۵ سانتی گرم	۳ گرم	۷ گرم
ادرین .... ۵ سانتی گرم	۳ گرم	۷ گرم
اتروپین .... ۱ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
دوبوازین .... ۵ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
هیوسین .... ۱ سانتی گرم	۱ گرم	۹ گرم
سلائین .... ۵ میلی گرم	۳ گرم	۷ گرم
آپومورفین .... ۲ سانتی گرم	۲ گرم	۸ گرم
کافئین .... ۲۰ سانتی گرم	۵ گرم	۵ گرم

محلولات وازلینی در زرق تحت جلدی یا در دو گلسرین در فصل وازلین بیان خواهیم کرد انشاء الله تعالی

آب مقطر مطابق دستور العمل کدکس در تقطیر انبیقهای چپه یا‌های دود خانه ۱/۱۰۰۰۰ سولفات الومین را باید داخل کرده و بعد تقطیر نموده و محصول مقطر بواسطه اب آهک و ازتات نقره و اکسلات امانیاک و بی کلورور دو زیبق ابدا رد ندهد چه اگر دارای اسید کربونیک باشد بواسطه اب آهک و اگر اسید کلوریدریک یا

و بعضی کلورورها داشته باشد بواسطه ازتات نقره و اگر املاح محلول در آهک دارا بود بواسطه اکسلات امانیاک و هرگاه دارای قلیائیات و سولفورها باشد بواسطه کلورور دو زیبق رد میدهد و عمل تقطیر را باید امتداد داد تا آنکه یک تقطیر یک ربع از آبیکه داخل کرده اند باقی ماند

در زرق تحت جلدی آب مقطر معمول لافیت در دفع نورالژی و وجع ورک و نقرس تحت جلدی آب مقطر معمول این مصنف است و از ۲ تا ۱۰ گرم مکرر باید داخل نمود چه زرق مینماید

آب مشروب در استعمالات غذائی و دوائی موافق دستور العمل **کدکس**

تمام تیزانها را با آب مقطر باید ساخت و این قاعده استثنی ندارد و آب مشروب را باید جوشانید زیرا که در جوشیدن طبیعت مواد الیه موجوده در آب اعم از آنکه بطور اختلاط و یا بطور انحلال باشد بکلی تغییر میکند و مضرتهای آنها برطرف گشته و میکروبهای موجوده در آب کشته میشوند و در حفظ صحت رعایت این مسئله اهمیت دارد و علاوه بواسطه جوشیدن بعضی گازهای مفسده موجوده در آب بخار میگردند و بی کربوناتهای آهک و منیزی و آهن وغیره رسوب میشوند و آب آهک اسید کربونیک را جهت تولید کربونات غیر محلول آهک حفظ میکند و اسید کربونیک کربونات آهکی را که بمقدار زیاد در بعضی آبها موجود است رسوب مینماید و کربونات سود جهت تولید بی کربونات اسید کربونیک را حفظ میکند چون کربونات آهک محلول در آب بود بواسطه اسید کربونیک رسوب میگردد و علاوه کلورورها و سولفاتهای آهک و منیزی را بحالت کربونات غیر محلول رسوب مینماید

زاج سفید را چون بمقدار خیلی کم یعنی ۱ در ۱۰۰۰۰ و یا کمتر در آبهای گل آلود داخل کنند موجب سرعت رسوب مواد معلقه را نما میشود

۵ سانتی گرم تا یک گرم اسید ستریک را که در ۱۰۰۰ گرم آب داخل کنند مضرتهای آنرا زایل کرده و آنرا اصلاح نموده قابل شرب میگردد

دهستان هفتم — کلور و محصولات آن

کلور یا **کلوروم** جسمی است مفرد و در سال ۱۷۷۴ میلادی (۱۲۰۸ هجری) **شیل** از اکتشاف نمود و باسم **اسید مارن دفلوژیستیکه** موسوم ساخت و این دانشمند این جسم را مانند اجسام مرکبه می‌پنداشت و چندی بعد **برتوله** اسم **اسید موریاتیک اکسیژنه** بآن داد و بالاخره **امپیر** این جسم را بواسطه آنکه دارای رنگی است سبز **کلور** نامید چه این لفظ مشتق از **کلوروس** میباشد که در لغت یونانی بمعنی سبز است و ثابت نمود که جسمی است مفرد نه مرکب و این جسم که در طبیعت یافت نمیشود مگر بحالت کلورورها و کلورات دارای رنگی است زرد سبز رنگ و بخاری شکل است و میتوان آنرا بحالت میعان آورد و بوی آن تند و نافذ و تقریبا خفه کننده و مثیر است و آب دو حجم خودش از این جسم را حل میکند و میل ترکیبی آن با هیدروژن بدرجه‌ای است که از غالب مواد الیه که بدون هیدروژن نمیتوانند موجود باشند این عنصر را جذب میکند از همین جهت است که همه مواد ملونه بواسطه این جسم تجزیه میشوند و بجای آنها یک ماده باقی میماند که رنگش زیاد یا کم است و در همه حالات میتوان آنرا ماده واحدی پنداشت و اثر سمی

وحمله انرا میتوان بهمین جهة بیان نمود و وزن مخصوص ان ۲/۴۲۱ میباشد
کلور خالص از تعامل اسید کلوریدریک در روی پراکسید منگنز حاصل میکند و در تعامل تولید اب و پرتو
کلورور منگنز و کلور میگردد ولی کلور خالص را که بخاری شکل است در طب واساری کمتر استعمال مینمایند بیشتر
محلول مائی اشباع شده را که موسوم به کلور مایع است معمول میدارند

بقول کلی کلور مایع و کلورورهای سود و اهک (هیپوکلوریت) را در طب جهة دفع تعفن بکار میبرند و در داخل در صورت ضعفهای تیفوئید استعمال انها متداول است و بیشتر این عوامل را در استعمال خارجی معمول میدارند و در دفع فسخ بیمارستانی و قروح کوفتی ردی و جراحات ردی و جراحات احتراقی و اثر لورهای متقرح و قروح دهان که با نفس متن همراه باشند و اخناقی که از بخارات ردی مثل الهاو یا لوعه ها عارض شود محلولات نسبتا قوی این عوامل را استعمال مینمایند و استنشاق کلور مخلوط با هوا در دفع سل مستعمل است و چون این جسم که محققا محرش و محرک است و اثرش در موقع بخوبی مشهود نشده باعتقاد ما نباید استعمال گردد زیرا ممکن است بعوض انکه منفعت بخشد مضر واقع شود و در این جا بیان میکنیم بخار کلور و کلور مایع و بعضی کلورورها و اسید کلوریدریک و برخی کلورانها و نسخ متداول انها را

بخور کلور معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورور سدیوم ۳۰ گرم بی اکسید منگنز ۱۰ گرم اسید سولفوریک بازادی ۱/۸۴ ادرجه اب صاف مکد ۲۵ گرم نمک و اکسید و اب را در بوتهٔ گلی مخلوط کرده و در روی منقلی که دارای اتش افروخته باشد بگذارند و همه منافذ اطاق و درها و روزنه ها را مسدود و بسازند و هر چه الات وادوات فلزی در ان اطاق باشد از نهاده دستی اند و دکند و بسترهای مرضا را باز کرده جدا جدا بگسترانند و اسید سولفوریک را در بوته بریزد و درها را بسته و فورا بیرون رفته در اطاق را ببندند و پس از ۱۲ ساعت هوای اطاق را تجدید نمایند و این مقدار بخار کلور در دفع تعفن اطاقی که فضای ان ۱۰ مطر مکعب باشد کفایت میکند

بخور کلور (بخور گیتونی) مطابق کدکس گیتون یکی از علمای فرانسه است که در سال ۱۷۳۷ میلادی متولد شده و در سال ۱۸۱۶ وفات نمود) بگیرند مسحوق کلورور سدیوم ۲۵ گرم بی اکسید منگنز ۱۰ گرم اسید سولفوریک بازادی اب صاف مکد ۲۰ گرم بطریقی که در فوق ذکر کردیم عمل کنند و این بخور نیز در دفع تعفن اطاقی که فضای ان ۱۰ مطر مکعب بود کفایت میکند

کلور مایع (اب کلوردار) هید و کلور این اب دارای همه صفات و بیشتر خواص کلور بخاری میباشد چنانچه سابقا گفتیم دو مساوی حجم خود تقریبا کلور دارد (در ۱۰۰۰ گرم تقریبا ۳/۰۵ گرم) و چون کلور مواد نباتی و حیوانی را بی رنگ کرده و دفع تعفن از انها مینماید لهذا این اب را مانند معرفات کیمیائی و در تفحصات طب قانونی بکار میبرند و از عوامل تجربی است که در دفع تعفن استعمال میشود و نیز در تسمم بواسطهٔ ابخرهٔ ردی و بخار اسید سولفیدریک و غیره استعمال ان متداول است

طریق ساختن کلور مایع مطابق کدکس بگیرند مسحوق بی اکسید منگنز ۱۰۰ گرم اسید کلوریدریک ۱/۱۸ ادرجه ۴۰۰ گرم بی اکسید را در قرعی داخل کنند که لوله سیمی شکلی بان متصل باشد و باعانت لوله مبعدهٔ ان را با اسباب **وولف** متصل سازند و سه ربع از فضای صراحیهای این اسباب را پر از اب مقطر نمایند و صراحی اطمینان را که محتوی شیر اهک بود با اخر این اسباب متصل کنند و بعد کم کم اسید را از لولهٔ سیمی

شکل داخل در قرع نمایند و بملایمت حرارت داده و رندا بخار کلور منظما متصاعد گردد و عبور حبابهای گاز تمامه از اخرین صراحی علامت اشباع اب است و مقدار بخار کلوری که تولید میگردد کفایت میکند در اشباع ۱۰ لیتر (۱۰۰۰۰ گرم) اب در حرارت ۲۰ درجه و پس از اتمام عمل محصول را در صراحی های سیاه حفظ کرده و در انها را محکم به بندند

نطول دافع اثر لورز بگیرند کلور مایع ۵۰ گرم اب چشمه ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده نطول نمایند

پوسیون کلور بگیرند کلور مایع ۱۰ گرم اب تصفیه شده ۲۰۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک در دفع حمیات پوترید متدرجا بنوشند

غسول محرک معمول البیرت بگیرند کلور مایع ۱۰۰ گرم اب خالص ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع خشکریشه های مزمن باعانت شریحه نطول نمایند

کلورورها عبارتند از ترکیب کلور با اجسام مفرده و یا رادیکالهای الی و قدما این ترکیبات را مسکه فلزی و موریات و هیدروکلورات مینامیدند و بغیر از پی و توکلورور زیبق و کلورور نقره همه کلورورها مستعمل در طب در اب محلول میباشند و در این صورت بعضی از انها تجزیه شده و تولید اکسی کلورور مینمایند و نوعا کلورورها دارای خواص مواد مرکبه خود میباشند و بیشتر انها انتی سپتیک و بعضی محرقاند

مواد مانعة الجمع کلورورها از جمع ما بین کلورورها و املاح مخصوص سولفاتها و کربوناتها باید احتراز نمود زیرا که تجزیه شده و تولید املاح غیر محلول مینمایند

کلورور اهک معمول بیمارستانهای لشکری چون این کلورور را بروی بشقابها بگسترانند در هوای ازاد تولید بخار کلوری میکند که در دفع تعفن استعمال میشود و موجب ایذاء تنفس نمیگردد

محلول هیپوکلوریت اهک (کلورور مایع اهک) مطابق کدکس بگیرند کلورور خشک اهک ۱ اب صاف ۴۵ کلورور را با یک جزء اب صلایه کنند و بواسطهٔ عمل انحراف ان را دور بریزند و چندین دفعه این عمل را تکرار کنند تا کلورور در همه اب علی التساوی تقسیم شود و بعد با کاغذ صاف نمایند و این محلول باید ۲۰۰ درجه میزان کلور نشان دهد و در این صورت دارای دو مقابل حجم بخار کلور است و این محلول را بطور خالص و یا مخلوط با اب در دفع تعفن استعمال میکنند

هیپوکلوریت سود (کلورور مایع سود) محلول لاباراک مطابق کدکس بگیرند کلورور خشک اهک ۱ کربونات متبلر سود ۲ اب سرد ۴۵ کلورور را در ۳۰ جزء و کربونات را در ۱۵ اجزاء اب حل کنند و هر یک از دو محلول را جدا گانه با کاغذ صاف نموده و بعد مخلوط نمایند و بگذارند بماند و مجددا صاف کنند و این محلول مانند محلول کلورور اهک دارای دو مقابل حجم کلور خالص است و در هوای ازاد تجزیه میشود و از ادویهٔ انتی سپتیک و دافع العفونه میباشد و انرا خالص و یا مخلوط با اب بطور غسول و زرق و حمام موضعی استعمال میکنند و در دفع بعضی اقسام خشکریشه ها مستعمل است و نیز دو تا سه قاشق کوچک این محلول را در ۱۰۰۰ گرم اب مخلوط کرده در دفع طمث سفید و سوزاک مزمن زرق مینمایند

کلورورها
کلورور اهک
هیپوکلوریت سود
غسول لازم

غسول انتی سپتیك معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورور خشك ١ ملك الکل کافوری آب ٥ ادمکده آب ٥٠٠ کلورور را در آب ممتزج و صاف نموده الکل کافوری را بیفزایند و در دفع جراحات متعفن این غسول مستعمل است و اغلب اوقات تذکیه آب بیان محا افزایند

شروب کلورورده بگیرند کلورور سود ١ گرم آب مصفی ٥٠٠ گرم مخلوط کنند و در هنگام استعمال با قدری شربت ساده شیرین نمایند و مقدار کلورور را مدتی رجا بیاد کنند و میتوان تا ١٠ گرم استعمال نمود

تیزن کلورورده معمول شومیل بگیرند کلورور سود ٢ گرم ماء الشعیر ١٠٠٠ گرم شربت صمغ ١٠٠ گرم مخلوط کنند و در هنگام پوتی یدجهای تیفوئید با گلاس کوچك در عرض روز بنوشند

مضمضه انتی سپتیك بگیرند کلورور سود ١٠ گرم آب مصفی ١٥٠ گرم مخلوط کنند در قروح عارض در جوف دهان که با نتن همراه باشد مضمضه نمایند

مضمضه انتی سپتیك معمول انژلو بگیرند کلورور خشك آهك ١ گرم در ٥ گرم لعاب صمغ حل کرده و ١٠ گرم شربت پوست نارنج افزوده مضمضه نمایند

حقنه کلورور سود معمول لاباراك بگیرند کلورور سود ١٠ گرم آب مصفی که قدری گرم باشد ٥٠٠ گرم مخلوط کرده در حمای تیفوئید حقنه نمایند

زرق کلورور آهك معمول دوس بگیرند کلورور آهك ١ گرم لودانم سیدنم ٢ گرم آب ٢٠٠ گرم مخلوط کرده در دفع سوزاك زرق نمایند

زرق کلورورده معمول پاپان بگیرند کلورور سود ٢٠ گرم آب ٥٠٠ گرم مخلوط کنند و مقدار کلورور را میتوان مدتی رجا زیاد کرد تا ٥٠ گرم و این زرق را مصنف مذکور در دفع فساد دم دفع آثار مشئومی که از وجود آن در بدن ظاهر میشوند و احتراز از بی و از این آثار استعمال میکند و از استعمال این زرق بوی نتن دیم و خواص محرش و مفسد آن برطرف شده و صفات طبیعی و جید خود را حاصل نموده و مانع از عوارض سوانح حمائی جذب سم میگردد

نطول کلورور سود بگیرند آب مقطر ٥٠٠ گرم کلورور اکسید سودیوم ١٠٠ گرم مخلوط کنند و مدتی رجا بر مقدار کلورور بیفزایند تا از نطول احساس فی الجمله حس تخرش و حرارت و فی الجمله حکه گردد و این نطول در مداوای توبرکول مخاطی در رفاده جراحات و قروح ردی الطبیعه و جراحات احتراق و اثرلو مستعمل و مفید است

محلول دافع قروح دوالی شده معمول نلاتون بگیرند کلورور سود ٥٠ گرم آب ٥٠٠ گرم مخلوط کرده و قطعه شرپی را بان آلوده نموده رفاده نمایند

کومپرس کلوردار معمول میال بگیرند پارچه کتانی و یا پنبه و از مطبوخ چهار گوش تاکنند و در سرکه فروبرند و بقدری که لازم است در میان لاهای آن کلورور آهك پاشند و در جلو بینی شخص مختنق از بخارهای میال نگاه دارند

کلورور کلسیوم بگیرند کربونات آهك مقدار منظور را اسید کلوریدریك ١/١٧ درجه مقدار کافی اسید را با دو حجم آب مخلوط کنند و در روی کربونات بریزند تا تعامل حاصل کنند و بعد صاف کرده

کلورکلسیم

بدرجه بیست تبخیر نمایند و در ساختن کلورور متبلر کلسیوم محلول مذکور را تا بدرجه ١٣٠ تبخیر کنند و بگذارند سرد شود و متبلر گردد و در ساختن کلورور مذاب مطابق دستور العمل **کدکس** کلورور خشك کلسیوم را ذوب کرده و در قالبهای مرمری چرب شده قالب بریزند

پوسیون دافع خنازیر معمول ریغینی بگیرند کلورور کلسیوم ٤ گرم آب مقطر ٥٠ گرم شربت موس کورسی ٥٠ گرم مخلوط کرده و چهار قسمت نموده در عرض روز هر دفعه یك قسمت را بنوشند

طریقه تصفیه کلورور سودیوم مطابق کدکس یك جزء نمك طعام بازاری را در سه جزء آب گرم حل کنند و بر محصول مقدار کافی محلول کربونات سود افزایند تا املاح خاکی از قبیل کلورور منیزیوم و کلورور کلسیوم دور شوند و بعد صاف کرده مصفی را بواسطهٔ عمل تبخیر متبلر سازند و اگرچه در بسیاری از استعمالات طبی نمك طعام بازاری هرگاه بخوبی سفید بود کافی است

نمك طعام از عناصر اصلیه مواد مایع و جامد حیوانی میباشد و در سل و خنازیر استعمال میگردد مقدار شربتش از ٢ تا ٥ گرم است در عرض روز و چون از ١٢ تا ٣٠ گرم در مدت شبانروز نمك طعام را در مواد غذائی داخل کنند شیر این حیوان اثر شافی در مداوای سل خواهد داشت و نوعا اغذیه ممکنه را میتوان بجای همه صود و با نمك طعام استعمال نمود و یکی از دانشمندان میگوید نانی که با آب دریا پزند بر قوه اشتها افزوده و عمل هضم را قوت داده و خروج براز را سهل میکند.

نمك طعام بمقدار ٢٠ تا ٤٠ گرم اسهال میاورد ولی غیر مستعمل است و آب نمك را در رفاده جراحات میتوان بکار برد و از محللات متداوله نزد عوام مردم فرنگ میباشد و عموما نمك طعام را در حفظ بعضی مواد غذائی از قبیل ماهی و گوشت استعمال میکنند و مداومت بر خوردن گوشتهای نمك سود از انماهی و غیره موجب بروز اسکوربوت میشود و نیز مداومت بر استعمال اغذیه ممکنه موافق قول یکی از دانشمندان موجب اخراج کلورور پتاسیوم که وجودش در تشکیل فیزیولوژی مایعات و جامدات بدن لازم است میگردد

کلورور متیل از استعمال این کلورور در دفع عرق النسا دکتر **دوبوو** تمجید میکند و چون بخود از آن در روی جلد استعمال نمایند ١٣ درجه حرارت موضع را کم میکند

اسید کلوریدریك (اسید هیدروکلوریك) اسید موریاتیك (جوهر نمك) این جسم بالطبع و بمقدار زیاد در بخرهٔ ترشی که از کوههای آتش فشان متصاعد میشود موجود است و پس از تصاعد متکاثف شده و در نهرهائی که در مجاورت این کوهها واقع اند حل میگردد و از این جهت است ترشی آبهای مذکور

این جسم که از ترکیب یك حجم بخار هیدروژن و یك حجم بخار کلور تولید میشود جسمی است بخاری شکل و بوی آن بسیار گزنده و طعمش تند و محرق و در تحت فشار ٤ اتموسفر میعان حاصل میکند و وزن مخصوص آن ٢/٢٤ است و بواسطهٔ شدت میل ترکیبی که با آب دارد چون مجاور با بخره مائی اتموسفر گردد آن بخره را جذب کرده و تولید گاز سفید رنگی میشود شبیه بر دود و از این جهت است که از اسید کلوریدریك دودی میآمند و آب ٥٠٠ مقابل حجمش یعنی تقریبا سه ربع از وزن این بخار را حل میکند و تولید اسید کلوریدریك مایع میکند

طریق ساختن اسید کلوریدریك مطابق کدکس بگیرند کلورور سودیوم

نمك طعام

کلورومتیل

جوهرنمك

مصفی ۱۵۰۰ گرم اسید سولفوریک متداول ۲۵۰۰ گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم ملح را در قرع افلاطونی داخل کنند و به گردن ان دو لوله متصل نمایند یکی سیفونی شکل که جزء فوقانیش مانند قیف بود و دیگری سیفونی شکل که با اسباب

وولف از اتصال سازند و این اسباب باید دارای چهار صراحی بود یکی صراحی غساله که تقریبا محتوی ۱۰۰ گرم اب باشد و سه صراحی دیگر هر یک ۵۰۰ گرم اب مقطر داشته باشند و این صراحیها را در مدت عمل باید که در اب سرد فرو برند و لوله هائی که حقه عبور گاز مقرراند نباید زیاده از یک سانتی مطر در اب صراحی داخل شده باشند پس از انکه اسباب را بطریق مذکور ترتیب دادند اب و اسید سولفوریک را در کپسول چینی مخلوط کنند و مخلوط را کم کم بواسطه قیف در قرع داخل نمایند و زیر قرع را به ملایمت اتش کنند و متدرجا بر درجه حرارت بیفزایند تا تصاعد گاز موقوف شود و در این عمل اب که در صراحی غساله میباشد بواسطه عبور گاز اشباع شده و رنگ زردی حاصل مینماید و صراحی دوم و سوم دارای محلول اسید کلوریدریک خالص و بیرنگی خواهند بود که در جهان ۱/۱۲ است و صراحی چهارم محتوی محلول ضعیفی میباشد

اسید کلوریدریک را چون به طریق مذکور سازند در ۱۰۰ جزء محتوی ۳۴/۴۳ اسید کلوریدریک بخاری خواهد بود در ۲۰۷ لیتر گاز در این عمل تقریبا تولید میگردد که در اشباع ۱۰۰۰ گرم اب کافی است

اسید کلوریدریک چون غلیظ بود مانند سموم محرق اثر میکند و چون بمقداری که بایست با اب مخلوط شود در دفع سوء هضم و کاسر الریحی و فی مستعمل و سودمند است و یک وقتی از اثرات ان در دفع حمای تیفوئید و امراض کبد و اخلاط جلدی تمجیدی نمودند و استعمال این اسید بطور غرغره جالی و منقح و نیز باشویه ان متداول است و در باشویه ۱۰ گرم کلوریدریک خالص را در ۱۰۰۰ گرم اب مخلوط میکنند و **بوشاردا** یک جزء اسید کلوریدریک خالص را با ۲ یا ۳ جزء اب مخلوط کرده در دست شویه و غسولات استعمال میکند و در دفع قروح لثه و زبان نطول اسید کلوریدریک در ذی باغانت قلم و معمول مصنف است و در مداوای انها این عمل قوی الاثر میباشد ولی باید نهایت احتیاط را معمول داشت تا به دندانها بر خورد نکند

پادزهر اسید کلوریدریک قلیائیات و کربوناتهای قلیائی پادزهر این اسید میباشند

مواد مانعة الجمع جمع مابین قلیائیات و کربوناتهای انها و املاح نقره و املاح سرب و ... و ملح جیوه با اسید کلوریدریک نباید نمود

ماء الشعیر ترش بگیرند شربت ساده ۱۰۰ گرم ماء الشعیر قندی ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده و بقدری اسید کلوریدریک مایع بیفزایند که ترشی ان گوارا و مطبوع گردد و در عرض روز پیاله پیاله بنوشند

لیموناد کلوریدریک معمول کدکس بگیرند اسید کلوریدریک مایع از ۱ تا ۲ گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم اب صاف ۹۰۰ گرم مخلوط کنند و در بیمارستانهای لشکری نسخه ذیل را استعمال می کنند اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه عرق پوست لیمو ۱ شربت ساده ۵۰ و اب بقدری که مجموع ۱۰۰۰ گرم شود و مقدار اسید را میتوان زیاد کرد تا ۴ گرم و در عرض روز پیاله پیاله بیاشامند

این لیموناد در ورم حلق و ورم مرکب دهان و ورم دهان متن و ذبیقی و سوء هضمی که سببش قلت ترشی عصیر معده بود مستعمل و سودمند است

مشروب کلوریدریک معمول کارون بگیرند ریشه کولومبو ریشه

جنطیانا ریشه انجبار پوست کنکینا پوست نارنج مکد ۱۰ گرم میوه عرعر ۳۲ گرم الکل ۸۰ درجه ۲۰۰ گرم اب مصفی ۱۰۰۰ گرم اسید کلوریدریک مایع و خالص ۱۰ گرم مدت ۱۵ روز بخیسانند و بعد صاف کنند و در دفع کاسر الریح مبرم و کلوروز و اثر الرثی مزمن در اشخاص خنازیری و مسلولین که با بیوست عامی همراه بود یک قاشق خوری کوچک بعد از غذا بنوشند و **بوشاردا** میگوید بعوض این مشروب میتوان ۵ گرم اسید کلوریدریک مایع خالص در ۱۰۰ گرم شراب کنکینا داخل کرده استعمال نمود

مضمضه اسید کلوریدریک معمول پیکورد بگیرند عرق کاموه ۲۰۰ گرم اسید کلوریدریک خالص ۱ گرم عسل وردی ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع اختلالات بر فکی و ورم دهان ذیبقی مضمضه نمایند

مداوای دافع خناق معمول ژاکو این مصنف بخار سرکه را که در حالت جوش باشد با بخار اسید کلوریدریک در ورود در مداوای خناق استعمال میکند

پوماد دافع اثرلور معمول کاریه بگیرند پیه مذاب پوماد کافوری مکد ۱۵ گرم اسید کلوریدریک ۲ گرم مخلوط کنند و در دفع اثرلور غیر متقرح شبها هنگام تمریخ کنند

غرغره کلوریدریک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۱ گرم اب ۲۰۰ گرم عسل ۳۰ گرم مخلوط کرده در دفع ورم دهان مرکب مضمضه کنند و اغلب یک گرم اسید کلوریدریک غیر مکفی است

نطول کلوریدریک ایضا معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۴ عسل ۲۵ مخلوط کنند و در دفع ورم دهان متن و ذیبقی قطعه شریخ ... را مخلوط الوده کرده و باغانت بیرون دی ... لثهها نطول نمایند و باید احتیاط کنند که بر دندانها بر خورد نکند تا مینای انها را فاسد سازد

غسول اسید کلوریدریک ابدار معمول ژانل بگیرند اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۱ اب صاف ۱۰ مخلوط کرده در اثرلور غیر متقرح غسول نمایند

غسول یدراری هیپوکلوریت سود معمول تیستلن بگیرند محلول هیپوکلوریت سود ۳ تعفین ... ۱ مخلوط کنند و در اثرلور غیر متقرح صبح و عصر غسول نمایند

نطول دافع اثرلور معمول فیوه بگیرند الکولاتور نو ... ۱۰ اسید کلوریدریک ۱/۱۲ درجه ۱ مخلوط کرده در دفع اثرلور غیر متقرح صبح و عصر نطول نمایند

تیزاب فاروق تاورگال (اسید نیترو موریاتیک) مطابق کدکس بگیرند اسید ازوتیک متداول ۲ اب مقطر ۱ اسید کلوریدریک متداول ۱۵ اسید ازوتیک و اب را در صراحی در سمباده مخلوط کنند و بعد اسید کلوریدریک را بیفزایند در صراحی را از دو سه ... محفوظ دارند و در وش را باز نکنند مگر بعد از چند روز و این اسید محرق است و در ساختن کلور ورطلاء و کلور ور طلاء و سود بوسم بکار میرود

غسول معمول کاتیناو بگیرند اسید نتریک اسید کلوریدریک مکد ۴ قطره اب مقطر

۳۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع لکن و اکزمای حرص تغسیل نمایند

کلوراتها کلورات سود و بخصوص کلورات پتاس را در دواسازی استعمال میکنند و چون آنها را با اجسام قابل احتراق از قبیل گوگرد و فوسفور و زغال و نیز با سولفور پتاسیوم و با سولفور دانتیمون مخلوط نمایند بواسطه تصادم موجب طوفان میشوند و یکی از دانشمندان باروت میسازد از کلورات پتاس و سولفور دانتیمون و زغال و چوب کله بالن و لهذا در ساختن محصولات کلورات پتاس و اختلاط آن با سایر مواد خیلی احتیاط باید کرد و هرگز کلورات پتاس را با مواد دیگر صلایه نمود بلکه همیشه محلول آنرا با سایر مواد داخل کرد و از این جهت است که اختلاط کلورات پتاس با هیپوسولفیت سود و با کاشو در هاون خیلی احتراز باید نمود زیرا که کاشو دارای تنن است و از اختلاط یک جزء تنن و یک جزء کلورات پتاس گردی حاصل میشود که بشدت طوفان میکند و این گرد را در خپاره ها استعمال مینمایند

کلورات پتاس عبارتست از ملحی است متبلور بشکل پارچه های درخشنده و خشک و بی رنگ و بوی آن شبیه ببوی بول و در مجاورت هوا فساد ناپذیر و بواسطه تصادم طوفان میکند قدری در درجه حرارت ذوب میگردد و در ۱۶ جزء آب سرد حل میشود و قابلیت انحلال آن در آب بواسطه حرارت زیاد میگردد ولی پس از سرد شدن راسب میشود و آنرا باین طریق میسازند که در محلولی که محتوی یک معادله کربونات پتاس و ۵ معادله هیدرات آهک باشد بخار کلور را عبور میدهند و ابتدا بر محصول ۵۰ درجه حرارت وارد میکنند و پس از آنکه محلول از بخار کلور اشباع شد بدرجه جوش میرسانند و بتوسط کاغذ صاف کرده و میگذارند سرد شود تا کلورات پتاس متبلور گردد

کلورات پتاس را با فواید زیاد در دفع غانغرایای دهان و ورم دهان زیبقی و برفک و اکله دموی و اسکوربوت و ورم حلق کونی (غاشه) و خناق و اختلالات دیفتریتی استعمال میکنند و همچنین در بعضی قرحه های دهان که در آنها سطح داخلی گونه ها عارض شده و از غشاء کاذب پوشیده باشد استعمال آن خیلی مفید است و نیز در یرقان و روماتیسم مفصلی حاد و کانکر و سید جلدی و رمد و سوانح خروج اسنان و احتراز از سقط جنین و غیره استعمال کلورات پتاس شایع و سودمند است

مقدار شربت کلورات پتاس و طریقه استعمال و ساختن پوسیون آنرا در درس پتاسیوم در ضمن قلیائیات بیان کرده ایم و درس پتاسیوم را

گرد کلورات پتاس مطابق کدکس بگیرند کلورات پتاس بمقدار منظور در هاون چینی صلایه کنند و از موی حریر نمره ۱۲۰ بگذرانند و میبایستی هر دفعه مقدار کمی از این گرد ساخت و در وقت لزوم این گرد در دفع اپتیلیوما روی سطوح متقرحه مستعمل است و **گرد کلورات سود** را نیز بهمین طریق میسازند

نطول کلورات پتاس معمول کدکس بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم عسل ورد ۵۰ گرم مخلوط کرده مرویاً روی اوداح دهان نطول نمایند

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورات پتاس عسل مکرر ۱۰ گرم مخلوط کرده در ورم دهان زیبقی نطول نمایند و بنا بر این است که مضمضه های کلوریدریک از محصولات کلورات پتاس اعم از آنکه در داخل استعمال شوند یا خارج قوی الاثرتر میباشد

مضمضه معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلورات پتاس ۵ گرم عسل ۳۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم حل کرده در ورم حلق و ورم دهان زیبقی و قرحه و غانغرایای فم استعمال نمایند

غرغره انتی سپتیک معمول ژانل بگیرند کلورات پتاس ۱۰ گرم آب صاف ۲۰۰ گرم عسل وردی ۵۰ گرم اسید کلوریدریک ۲ گرم مخلوط کرده در ورم حلق و ورم دهان قرحه و غانغرایائی و زیبقی غرغره و مضمضه کند

پوسیون دافع ورم دهان زیبقی معمول هرپن بگیرند کلورات پتاس از ۲ تا ۴ گرم شربت لیمو یا شربت فرامبواز ۳۰ گرم آب صاف ۱۵۰ گرم حل کنند و در عرض روز مدت رجا بنوشند و میتوان مقدار ملح را زیادتر نمود و در این صورت باید بر مقدار آب شربت نیز افزود تا طعم پوسیون مکره طبع مریض نباشد و این نسخه را با فی الجمله تغییری در درس پتاس ذکر کرده ایم

پوسیون کلورات پتاس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم کلورات پتاس ۴ گرم حل کرده در عرض روز بتدریج در دفع ورم دهان قرحه و زیبقی بنوشند

قرص کلورات پتاس مطابق کدکس بگیرند مسحوق کلورات پتاس ۱۰ مسحوق قند ۹۰ کثیرا ۱ آب مقطر بلسان تلو ۹ مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای یک دسی گرم کلورات است و در دفع ورم دهان قرحه و زیبقی از ۱۰ تا ۲۰ قرص در عرض روز میل کنند و باید قرص را در دهان گذاشته مکید و آب دهان را فرو برند تا مجاورت کلورات با سطوح معلول متمادی داشته باشد و علاوه دوا از داخل و خارج هم در استعمال کرده اند و نیز این قرصها را در ورم لوزه و اختلالات اسکوربوتی و دیفتریتی و غیره استعمال میکنند

قرص ذوبانی کلورات پتاس بگیرند کلورات پتاس مقدار منظور در تاوه نقره ذوب کنند و در استعمال آن احتیاط نمایند و قرصهای کوچک ۵ دسی گرمی بزنند و این قرصها چون در دهان دیر ذوب میشوند مجاورت آنها با سطوح معلول بیشتر خواهد بود

گلیسره کلورات پتاس معمول مارتینه بگیرند گلیسرین ۱۰ مسحوق کلورات پتاس ۱ مخلوط کنند در قروح اکله و ورم دهان قرحه نطول این محصول متداول است

غسول کلورات پتاس بگیرند کلورات پتاس ۲ تعفین تریاک ۱ آب ۱۰۰۰ حل کرده بیفزایند اسید کلوریدریک ۱/۱۷ در جزء ۱ در دفع موتتی اوجاع و تعفن قروح سرطانی تغسیل کنند

کلورات سود این ملح را حاصل میکنند از تجزیه محلول بی طرطرات سود بواسطه محلول کلورات پتاس و محصول را صاف کرده میگذارند متبلور گردد و ۳ جزء کلورات سود در ۱ جزء آب سرد حل میگردد کلورات سود را در همان مواقع و بهمان مقدار که کلورات پتاس را استعمال میکنند معمول میدارند و چنانچه در ضمن قلیائیات ذکر کردیم **بارتز** محلول کلورات سود را در عمل نیز آکوتومی مکرر را در قصبة الریه تقطیر مینماید

درس هشتاد و هشتم — کلوروفورم و بعضی دیگر از عوامل فاقد الحس

عوامل فاقد الحس

عوامل فاقد الحس عبارت از ادویه‌ای میباشد که قوه حساسه متأثره را ضعیف و مختل نموده و موجب بطلان یا نقص و یا کامل آن میگردند و اگر چه این عوامل از جهتی مشابه اند به عوامل ضد تشنج و مخدر ولی بواسطهٔ اختصاص و سرعت اثری که در عمل این عوامل مشاهده میشود میبایست آنها را یک جنس ممتازی از عوامل ترابوتیکی دانست علمای ترابوتیک در فقدان حس و منع از تأثر اوجاع حاصل از اعمال جراحی همیشه در آن خیال بوده اند که دوائی استعمال نمایند تا حس شخص معلول را باطل کرده و بتواند تحمل اعمال جراحی و قطع آلات را نماید مثل آنکه **دیسقوریدوس** و بعضی دیگر از مصنفین قدیم عصاره ریشه لفاح را در این موقع استعمال مینمودند و یکی از دانشمندان چین موسوم به **هواتو** که در مائه سیوم میلادی بود قبل از اجرای اعمال جراحی از قبیل داغ کردن و بریدن و قطع نمودن آلات محصولی از کنب استعمال میکرد تا شخص معلول در حالت مستی و بیهوشی افتاده و احساس به الم این اعمال ننماید و بعضی از متوسطین دانشمندان فرنگ نطولات ملین و مسکن و مخدر در موضع عمل بکار می بردند و بعضی دیگر با استعمال برودت استمداد جسته و قطعه یخ در محل عمل منطبق میکردند و در اواخر مائه هیجدهم یکی از دانشمندان انگلیس در اجرای این مقصود فشار منظم استعمال میکرد و دیگری قبل از عمل هم در مدت عمل فشار دائمی در طرف معلول وارد می نمود و در این اواخر بیشتر جراحان بدبختانه شخص معلول را حقنه بیهوش کردن دستی الکلی می انداختند و جمعی دیگر حشیش را بکار می بردند و طایفه منیتیسم حیوانی را استعمال میکردند و شخص را بواسطه این عمل خواب کرده و در حین خواب اجرای اعمال جراحی را مینمودند و جماعتی محصولات تریاک را بصور مختلف معمول میداشتند و چون همه این اعمال ناقص بود جراح فرانسوی معروف موسوم به **ولپو** تمام این خیالات و اعمال را باطل پنداشته و میگفت احتراز از بروز الم در اعمال جراحی خیالی است موهوم چه قطع آلت و احساس به الم لازم و ملزوم یکدیگر اند تا در سال ۱۸۴۴ میلادی مطابق سنه ۱۲۶۰ هجری دو نفر از دانشمندان امریک یکی **ژاکسون** که علاوه بر علوم طبی دانای به علم کیمیا بود و دیگری **مورتون** دندان ساز ثابت نمودند که استنشاق ابخره اتر موجب بطلان حس الم در اعمال جراحی میگردد و این مسئله نیز بواسطه دانشمندان فرانسه و انگلیس باثبات رسیده و مسلم شد و در سال بعد یعنی در ۱۸۴۷ خواص فاقد الحس کلوروفوردم بواسطه **سامسون** نام مکشوف گردید و این معلم انگلیسی علاوه بر آنکه خاصیت فاقد الحس اتر را که **ژاکسون** کشف نموده بود تصدیق کرد ثابت نمود که کلوروفوردم در این خاصیت اقوای از اتر است و بعد جمعی دیگر از دانشمندان این خاصیت را در ترکیبات دیگری که مشابه این دو ماده اند یافتند و این ترکیبات عبارتند از الدهید و امیلن و محلول هولاندیها و اتر کلوریدریک و کروتونلن و پروتوکسید ازت و بی کلورور متیلن و ضد دو ژامیل و سزکوئی کلورور دو کربون و ریگولن و غیره

ما در این درس اول بقول کلی بیان میکنیم طریقه استنشاق ابخره فاقد الحس و سوانحی که از استنشاق آنها در این عمل ممکن است عارض شوند و بعد به ذکر هر یک از مواد مذکوره می پردازیم

طریقه استنشاق ابخره فاقد الحس در عمل بیهوش کردن و شرایط استعمال آنها

آدواتی که در این عمل بکار میرود باید کلوروفوردم خالص باشد زیرا که در صورت خلوص بر سایر مواد فاقد الحس

ترجیح دارد

ترجیح دارد

۲ شخص معلول بواسطه بی غذائی باید ضعیف نشده باشد و نیز لازم است که ناشتا بود

۳ از برای دخول هوا در مجاری تنفس مانعی نباید باشد و هیچ اسبابی استعمال نکنند که چون بر دهان معلول منطبق شود بر منخرین فشار وارد آورد بلکه پارچه را گرفته و تا نموده در جلو مدخل هوا قرار دهند و کم کم مایع فاقد الحس را بروی آن بریزند

۴ معلول را بخوابانند و بهیچوجه خاطرش را مشوش نسازند چه اگر خوف سختی بر او غالب شود بیهوش کردنش بی خطر نخواهد بود

۵ چون اختلال الحواس موجب بیداری و تیقظ مریض میشود بدان تردد و فقدان حس دیرتر ظاهر میگردد لهذا بقیه اسباب عمل را در حضور وی نباید نمود و الا سعی میکند که بیهوشی در وی تأثیر ننماید و علاوه در این عمل بالطبع در حلقوم اختلاجی پدید آمده که بمحض مجاورت با ابخره فاقد الحس سبب انقطاع تنفس میگردد و چنانچه گفتیم اگر خاطرش مشوش باشد اثر بیهوشی دیرتر ظاهر شده و مایع فاقد الحس بیشتر بکار میرود و بواسطهٔ مقاومت زیادی که طبیعت بر ضد اثر دوا میکند قوای مریض ضعیف شده و او را مستعد بعروض غشی میسازد و باید جراح بر بالین مریض بایستد و او را تسلیت نماید و بگوید عمل را در وقت دیگر مجری خواهیم داشت و امروز امتحان میکنیم تا معلوم شود حصول بیهوشی در تو ممکن است یا نیست

۶ یکی از شاگردان مجرب را به بیهوش نمودن مریض باید گماشت تا در حین عمل حواس کامل جمع باشد و با عجله و عدم ثبات عمل نکند

۷ شکم و سینه مریض باید مکشوف باشد تا در هنگام بیهوشی انتظام حرکات تنفسی صدر و دیافراغما مدام مشهود بود

۸ قبل از بیهوش کردن باید در نبض مریض دقت کنند و در هنگام بیهوشی تا نبض قوت دارد خواه بطئی باشد و یا سریع عیبی در او نخواهد بود ولی همینکه ضعیف و صغیر و سریع و غیر منتظم و یا خیلی بطئی شد باید اسباب بیهوش کردن را برداشته تا مریض هوای خالص استنشاق نماید و اگر مفقود گردید بلا تأمل وسائل بهوش آوردن را مجری دارند

۹ ابتدا کلوروفوردم را بمقدار خیلی کم استعمال نمایند یا اینکه در صراحی را برداشته نزدیک منخرین مریض نگاه دارند چه بسیاری از اشخاص بواسطه مقدار بسیار کمی ابخره فاقد الحس متأثر شده و کاملاً این ابخره در آنان اثر مینماید و بعد اگر مریض بیهوش نشد بر مقدار دوا متدرجاً بیفزایند دوا را بر روی پارچه ریخته در جلو منخرین بطریقی که ذکر کردیم نگاه دارند و در این بین با مریض صحبت کند تا ببیند بوسیله تنفس نموده و بخار کلوروفوردم داخل گردد

۱۰ اگر در اثنای بیهوش کردن مریض خود را تکان دهد و حرکت نماید فوراً چند نفر معین را باید حکم داد تا اعضای وی را بگیرند و بسرعت بر مقدار بخار کلوروفوردم بیفزایند و این واقعه در مردان قوی هیکل خاصه مبتلایان بشرب مواد الکلی ظاهر میگردد

۱۱ وقتی که چنین بنظر آمد که مریض بیهوش شد از او بعضی سؤالات نمایند اگر جواب صحیحی نداد و یا هیچ نگفت نیز او را نشکنج گرفته و صدمه زنند تا درست بیهوشی وی مشخص گردد

باعتقاد **سن ژرمن** در بیهوش نمودن اطفال نباید ملایمت نمود بلکه آنها را گرفته و خوابانید سپس

بیهوشی را

بیهوشی را بر دهان و بینی انها قرار داده و کلوروفورم ریخت و بدین طریق طولی نمیکشد که طفل بیهوش میگردد
علامات خواب بیهوشی از این قرار اند مریض جواب نمیدهد و اگر بر دست و پای او نشکنج گیرند انها را بخود نمیکشد و چون
بلند نمایند بی اختیار می افتند و اگر در چشم بزنند مقله حرکت نمیکند و حدقه در حالت انقباض است و رنگ صورت
پریده و سیما راحت و عمل تنفس منظم است وگاه مریض خرخر میکند و در این صورت نیز نبض منظم و قدری موجی
میباشد
چون علامات مذکور ظاهر شدند باید مقدار کلوروفورم را خیلی کم کرد و اگر تنفس مشکل گردد و خرخر زیاد شود زبان
را با پنس **موزو** گرفته از دهان بیرون کشند
١٢ پس از آنکه اثر خواب بیهوشی بطریق مذکور پدید گردید مریض را در اطاق عمل برند و اگر در بین عمل حرکتی از وی
صادر شود و یا فریاد زیاد بر آید دلیل بر عدم بیهوشی نیست
١٣ میتوان حالت بیهوشی را مدت دوام داد و ابخره فاقد الحس را در مدتی که جهة ابطال حس و جمع در اجرای اعمال طویل
المدة لازم است بدون انقطاع استعمال کرد هرگاه که بطور احتیاط مراقب عمل تنفس و عمل دوران باشند و چون این احتیاط
را اجری نمایند ممکن است تا چند ساعت شخص را بیهوش نگاه دارند
١٤ چون استنشاق ابخره فاقد الحس خالی از خطر نیست و ممکن است موجب حصول مرگ گردد مهما امکن باید از استعمال
انها احتراز نمود مگر در صورتیکه شدت وجع مورث وخامتی بوده یا عدم حرکت شخص معلول شرط اجرای عمل باشد
١٥ در بیهوش نمودن زنان لازم است که شخص عامل تنها نبود چه در اثنای فقدان حس گاه ترکیب با هذیان و بعضی خیالات
واهی میگردد که ممکن است طبیب را متهم سازد بلکه هیچگاه نشاید طبیب و مریضه در جائی تنها باشند و همیشه وجود
ثالثی در انجا لازم است
١٦ در اطفال حدید الولاده نیز استنشاق کلوروفورم جهة بیهوش کردن جایز است اما بشرطی که در بیهوش نمودن
انان نهایت احتیاط و مراقبت را معمول دارند
١٧ جهة بهوش آوردن شخص مدهوش باید استنشاق ابخره فاقد الحس را منقطع ساخت تا هوای خالص استنشاق کند
چه پس از انقطاع استنشاق این ابخره چند دقیقه نمیگذرد که شخص بیدار شده و بهوش می آید و اگر لازم گردد چند جرعه
شراب مفرح و یا محرک دیگری جهة تقویت قلب بنوشانند و لازم است شخص معلول را در همه وقت مراقب باشند چه پس از
بهوش آمدن هرگاه نبض ضعیف تر و بطئی تر و یا سریع تر از حالت طبیعی بود محتمل است حالت غشی و سنکوپ عارض گردد

استنشاق ابخره فاقد الحس در وضع حمل

استنشاق ابخره کلوروفورم اوجاع وضع
حمل را زیاد یا کم تسکین میدهد و از قوت و انتظام اعمال رحمی نمیکاهد و بر قوت تقلصات و عدد انها هم قبل از وضع
حمل و هم بعد از آن می افزاید و علاوه بر آنکه ایذاء زن را در آخرین عمل زائیدن کم میکند بیک اندازه مانع از عروض تزلزل
عصبانی که غالباً نتیجه وضع حمل است میگردد و لهذا عوارض منتجه وضع حمل را بی طرف میسازد در صورتیکه هیچگونه
ضرری بطفل نمیرساند و لازم نیست در این عمل زن را کاملاً بیهوش کنند و همین قدر کافی است که بطور تناوب ابخره
کلوروفورم را استنشاق دهند بطریقی که در هنگام خیلی موجع وضع حمل طبیعی شدت حس کم گشته و بیهوشی ناقصی
در آن روی دهد بدون موجبی زیاده بر این لازم نیست و نیز استنشاق کلوروفورم در دفع اکلامپسی مفید است و
در این صورت باید استنشاق این ابخره را بطور معتدل مدتی امتداد دهند بدون آنکه بیهوشی کامل روی کند

مقدار کلوروفورم در حصول بیهوشی

تعیین مقدار کلوروفورم در حصول بیهوشی بی فائده
است زیرا خود طبیب اندازه استعمال انرا میداند که چه مقدار لازم است و یکی از دانشمندان موسوم به **برت** میگوید
اگر یک جزء کلوروفورم را با بیست جزء هوای خالص در حصول بیهوشی استعمال کنند بعضی مخاطرات از قبیل غشی و غیره
بظهور نمیرسد ولی اسبابیکه این دانشمند در حصول این طریق بیهوشی اختراع کرده خیلی گران و صعب الحصول است

سوانح محتمل العروض

این سوانح که در اثنای بیهوشی ممکن است عارض شوند یا خفیف اند و یا
شدید سوانح خفیف عبارتند از قی و بعضی عوارض دیگر که عارض میشوند یا از سوء استعمال کلوروفورم و یا بواسطه
استعداد شخصی و چندان محل اعتنا نیستند و بواسطه جودت استعمال و یا قطع استنشاق برطرف میگردند و سوانح
شدید که گاه باعث مرگ فوری میشوند و مخصوصاً در اشخاص مبتلی به ماننای معده قیئی و یا الکلی ظاهر میگردند بر دو
قسم اند یا از توقف تنفس و یا از توقف قلب تولید میشوند و سبب عروض انها را میتوان طول مدت بیهوشی دانست
بلکه چون بخار کلوروفورم بمقدار زیاد جذب بشود و یا به مقدار هوا برخورد نکند در صورتیکه مقدار زیادی از این بخار
در آن باشد در عصب ریه و معده حالت انعکاس بظهور میرسد اعم از انعکاس تنفسی که موجب توقف تنفس میشود
و یا انعکاس قلبی که سبب توقف قلب میگردد و بعضی اوقات حالت غشی ممکن است بسبب دیگری پدید شود
مثل آنکه بر شخص معلول ترس زیادی غالب شده و یا نزف الدمی در وی بظهور رسیده باشد و چون کلوروفورم
در او اثر کند عزیمتی علت شده بمرگ ناگهانی در می افتد گاه بروز غشی در بین بیهوشی یا قبل و یا بعد پیدا میشود
بدون آنکه بتوان سببی اقامه نمود و گویا اثری باشد سمائی

غشی تنفسی

این غشی که خطرتر از غشی قلبی است و مانند آن مثل برق کشنده نیست و علامات غارضه در
این قسم عبارتند از ظهور حرکات تنفسی غیر کامل که گاه منقطع شده و گاه بکلی معدوم میشوند و صورت سرخ و یا کبود
گشته و چشمها برجسته میگردند و گاه بعکس رنگ صورت باخته میشود و خون شریانی سیاه شده و ضربان نبض باقی
میماند و طریقه مداوای این قسم غشی آنست که بر شخص مدهوش هوای خالص و اکسیژن استنشاق دهند و در دهان
وی بدمند یا بواسطه دم و یا دهان بدهان و در بین این عمل تنفس مصنوعی وارد اورند بآنکه بازوهای شخص را
در امتداد بدن پائین آورده و بعد بطرف بالای سر بالا برند و در موقت بالا بردن یک نفر معین بر شکم او فشار دهد
و اگر رنگ صورت باخته بود سر را پائین اندازند و در ریشها بارد کنند و بدن را بعوت مالش دهند و ابخره محرک از قبیل
بخار امانیاک و بخار اسید استیک بطور احتیاط مجاور منخرین کنند

غشی قلبی

این واقعه خیلی خطرناک است و در اعمال طویل المدة بسی مورث اتلاف نفوس شده است و علامات
ظهور آن عبارتند از پریدن رنگ چهره و سردی جلد و توقف تنفس و دوران با هم و طریقه مداوای آن از این قرار
است هوای مستنشق را خالص کنند و سر مریض را پائین انداخته و زبان را از دهان بیرون کشیده و بعد در دهان
او بدمند و چنانچه در غشی تنفسی ذکر کردیم در بین این عمل تنفس مصنوعی وارد کنند و بواسطه الکتریک علاج نمایند و مطرقه **میور** در محل قلب بگذارند و عضلات صدری را بواسطه کوران الکتریک تحریک کنند و لهذا
در هنگام بیهوش کردن باید چرخ الماس مینتو فارادیک کوک کرده حاضر باشد و چون الکتریسته را بواسطه
سوزن در نقاط مختلف بدن بخصوص در محور فقرات گردش دهند شخص مدهوش بزودی بهوش می آید

طریقه مجرب در عمل بیهوش کردن معلول کلر دینا

تقریباً نیم ساعت قبل از استعمال انجره فاقد الحس کلوروفورم از ۱ تا ۲ سانتی گرم کلورهیدرات مورفین بطریق زرق تحت جلدی استعمال کنند و بواسطه این عمل اثر فاقد الحس این انجره سریع تر ظاهر شده و مطمئن تر میگردند

کلوروفورم (کلورید و کربون) تریکلورورنا پرکلورو دو و فورمیل کربوردو و کلور) یا کلوروفورموم در سال ۱۸۳۱ میلادی مطابق ۱۲۴۷ هجری اکثر طبعیت دو نفر از معلمین یکی **سوبران** و دیگری **لیبیک** مریک جداگانه این جسم را کشف نمودند ولکن از آگاه بنودند تا در چند سال بعد **دوماس** نام ثابت کرد که این جسم مغایر است با اسید فورمیک و فقط در این جسم بجای اکسیژن و ببهمان معادله کلور واقع شده و باین جهة از آن کلوروفورم نامید و عبارت از جسمی است مایع و بی رنگ و بوی آن مانند بوی اتر خیلی مطبوع و طعمش شیرین و وزن مخصوصش در ۱۸ درجه حرارت موافق اعتقاد **لیبیک** ۱٫۴۸ و موافق اعتقاد **سوبران** ۱٫۴۸ میباشد و چون خالص بود در ۶۰٫۸ درجه حرارت بجوش می آید و وزن مخصوص بخاران موافق اعتقاد **سوبران** ۴٫۲ است و بصعوبت قابل اشتعال و رنگ شعله اش سبز میباشد و به درجه حرارت مرتفع تری تجزیه شده و تولید کربون و اسید کلوریدریک و جسم متبلوری که تبلورهای آن طویل و سوزنی و سفید رنگ اند مینماید و در آب کمی محلول و در الکل بشدت محلول است و اسید سولفوریک و پتاسیوم در آن اثر نمیکند و قلیائیات آن را مبدل بر کلورور و فورمیات مینمایند و این تعامل از صفات ممتازه آن است و یک جزء آن در ۱۰۰ جزء آب حل میشود و با الکل و اتر و روغن ثابت و فرار بسهولت مختلط میگردد و یُد و برم و کائوچو و صموغ و موم و سقزها و کاوچو و گوتاپرکا را حل مینماید و از خواص آنست که تلخی محصولات تلخ را برطرف نموده و بوی متعفنه را محو میکند و از ادوات و پناه هوا و روشنائی باید حفظ کرد و ظرفش باید نصفه نباشد بلکه پُر بود و دهنش را محکم به بندند

کلوروفورم بازاری غالباً دارای مواد خارجی است از قبیل الکل و کلور و اسید کلوریدریک و اتر کلوریدریک و اتر سولفوریک و ترکیبات متیل و اسید الدهید و مواد ثابت و این اجسام را یا عمداً در آن مخلوط میکنند و یا در ساختن دقت نموده و خالص نشده است و لهذا بر طبیب لازم است که کلوروفورم بازاری را موافق دستورالعملی که ذکر خواهیم نمود تصفیه کرده و تخلیص نماید و نوعاً کلوروفورم خالص فرار است و از آن چیزی باقی نمیماند و کلوروفورمی که دارای الکل و اتر باشد بسهولت مشتعل میگردد و نیز چون خالص بود از آب عبور میکند بدون آنکه از آن تحلیل نماید و چون با رنگ شیر کند معلوم میگردد که غیرخالص است و هرگاه البومین را منعقد سازد دلیل بر وجود الکل است و نیز در کلوروفورم خالص اگر چند دانه تبلورهای نیترو سولفورا هر بریزند حل نشود و چون دارای مقدار کمی الکل و اتر باشد مایع را زرد رنگ مینماید و چون وجود کلور خالص و اسید کلوریدریک در کلوروفورم موجب سوانح شدید میشود باید در معرفت آنها نیترات نقره را استعمال کرد که اگر دارای این مواد بود رسوب سفیدی خواهد داد و اگر هیچ رسوب ندهد دلیل بر خلوص آن است و نیز وجود اسید کلوریدریک را بواسطه تورنسول میتوان ثابت نمود

بقول کلی کلوروفورم مانند اتر دارای خواص ضد تشنج است و یکی از دانشمندان انگلیسی اسم استعمال آن را بطریقه استنشاق در داخل بطور پوسیون و یا حقنه میباشد و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ گرم کلوروفورم را برای دفع اختلالات چندی که با اوجاع شدید همراه باشند از قبیل کاسترالژی و انتروالژی و قولنج کبدی و قولنج کلیه و غیره استعمال مینمایند و نوعاً در شخص جوان در یک دفعه از ۱ تا ۲ گرم میتوانند و کپسولهای **کلرتان** که موسوم به پرل کلوروفورم اند و هر پنج عدد آنها تقریباً دارای ۲ گرم کلوروفورم است از این صورت واقع سهل الاستعمال توانند و چون طبیب از اثر تحریکی کلوروفورم ترسی داشته باشد پوسیون با کلوروفورم را با استعمال کند کلوروفورم را در مداوای شانکر اعم از آنکه نرم باشد و یا صلب استعمال میکنند باین طریق که باعانت قلم موی جراحت را مطول کرده و بعد جراحت را با شرپی خشک رفاده مینمایند و اگر گلوله پنبه را در کلوروفورم فرو برند و در گوش گذارند موجب تسکین اوجاع دندان و گوش میگردد و بهترین طرق استعمال کلوروفورم طریقه ذیل است بگیرند کلوروفورم ۵ گرم با ۲۰۰ گرم آب مقطر در صراحی مخلوط کرده و بقوت بهم زنند و بعد بگذارند ربع دقیقه بماند و مدتی با قاشق سوپ خوری بنوشند و کلوروفورم بهترین عوامل فاقد الحس است و در بیهوش کردن برهمه این عوامل ترجیح دارد و اثران بقدری سریع است که چون بخارش را در جلو منخرین نگاه دارند و شخص از ده تا بیست نفس تنفس کند بیهوش میگردد و در این عمل آلت مخصوصی لازم نیست و نوعاً قطعه اسفنجی را گرفته و در وسط آن گود نموده و قدری کلوروفورم در آن میریزند و یا آنکه بشکل شاخ از مقوا چیزی تعبیه میکنند و روی آن پارچه قرار میدهند که وسطش سوراخ باشد و کلوروفورم را در آن ریخته در جلو دهان و منخرین شخص نگاه میدارند تا انجره از کلوروفورم بخاطر استنشاق گردد و تقریباً یک تا دو دقیقه جهة حصول بیهوشی کفایت مینماید و نیز از ۱ تا ۲ گرم کلوروفورم را بطریق زرق تحت جلدی جهة حس موضعی با موصعی استعمال مینمایند

کلوروفورم متداولی مطابق کدکس بگیرند کلوروفورم بازاری خالص مقدار منظور با نصف حجمش آب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و بگذارند ته نشین شده صاف روی آن را بر دارند و $\frac{1}{100}$ اسید سولفوریک متداول افزایند و گاه گاه بهم زده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و این عمل را چند دفعه مکرر کنند تا اسید سولفوریک دیگر رنگ نگیرد و بواسطه عمل انحراف کلوروفورم را جدا کنند و با $\frac{3}{100}$ وزنش آب صابون پتاس مخلوط نمایند و بگذارند نیز ۲۴ ساعت بماند و در این مدت گاه گاه بهم زنند و $\frac{5}{1000}$ روغن خشخاش افزوده نیز بهم زنند و در حمام ماریه تقطیر کنند و بر محصول مقطر $\frac{5}{100}$ کلورور کلسیوم مذاب افزایند و بهم زنند و بواسطه عمل انحراف کلوروفورم را برداشته و مجدداً در حمام ماریه تقطیر نمایند و یکی از دانشمندان میگوید چون به ۱۰۰۰ اجزاء کلوروفورم یک جزء الکل داخل کنند از هر اختلال و فسادی که ... محفوظ میماند و **کدکس** میگوید کلوروفورم را همیشه در صراحیهای پر که در شان سمباده بود در پناه روشنائی باید حفظ کرد

کلوروفورم امانیای محمول دیشاردسون بگیرند کلوروفورم مایع امانیاک دنوندی مکدبیک جزء مخلوط کنند و این مخلوط از عوامل مبرد و مسکن است و استنشاق بخاران در دفع حمای سپتیک و اسکرلتین و غیره مستعمل میباشد و میتوان بجای محلول **دنوندی** تنفین امانیاک استعمال نمود

آب کلوروفورم محمول ویثیر بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم کلوروفورم از ۱ تا ۲ گرم در صراحی که ۳۰۰ گرم ظرفیتش باشد مخلوط کنند چندین دفعه بقوت بهم زنند و بگذارند بماند و پس از مکث

زیادی کلوروفورم را بواسطه عمل انحراف بر دارند و این آب ضد تشنج و مسکن است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۱۵ گرم و همیشه باندازه حجمش مایع دیگری باید بر آن افزود و نیز این آب را مایع پوسیونهای مختلف قرار میدهند

پوسیون کلوروفورم معمول بوشمان بگیرند آب اشباع شده از کلوروفورم که نار باشد ۱۰۰ گرم عرق بهار نارنج و یا آب خالص ۱۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع اوجاعی که در مدت هضم غذا در اشخاص مبتلی به اتساع معده عارض میشوند هر ربع ساعت فاصله یک قاشق آش خوری کوچک بنوشانند تا وجع تسکین یابد

پوسیون کلوروفورم معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلوروفورم ۵ دسی گرم الکل ۹۰ درجه ۵ گرم مسحوق صمغ عربی ۸ گرم شربت ساده ۳۰ گرم آب مقطر ۹۰ گرم عرق بهار نارنج ۵ گرم صمغ را با شربت مخلوط کنند و کم کم آب مقطر را بیفزایند و در صراحی کوچکی الکل و کلوروفورم را مخلوط نموده متدرجا بر محصول افزوده و در آخر عرق بهار را اضافه نمایند و این پوسیون که ضد تشنج و منوم است با قاشق کوچک متدرجا از آن بنوشند و میتوان مقدار کلوروفورم را تا ۲ گرم زیاد کرد و در این صورت لازم است که در وقت استعمال پوسیون را بهم زنند چه کلوروفورم بتمامه حل نمیشود

شربت کلوروفورم معمول دوروولت بگیرند کلوروفورم خالص ۲۵ دسی گرم شربت ساده ۱۰۰ گرم مخلوط کرده بقوت بهم زنند و هر یک گرم این شربت دارای یک قطره یعنی ۲ سانتی گرم و نیم کلوروفورم است و متدرجا با قاشق چای خوری این شربت را باید آشامید و **رانل** در ساختن این شربت ۱ کلوروفورم و ۱۰۰ شربت ساده استعمال میکند

محلول کلوروفورم بگیرند کلوروفورم ۱۰ گرم الکل ۱۰۰ گرم مخلوط کنند **بوشو** این مخلوط را بطور پوسیون و حقنه و شربت بطریقی معمول میدارد که در ۲۴ ساعت از ۱ تا ۵ گرم کلوروفورم استعمال شده باشد و این محصولات را در دفع دمل مراره استعمال مینماید

پوسیون کلوروفورم بگیرند کلوروفورم از ۵ تا ۲۰ قطره در یک دانه زرده تخم مرغ مخلوط کرده بیفزایند شربت ساده ۳۰ گرم آب خالص ۱۵۰ گرم و این پوسیون ضد تشنج است و در دفع فواق مبرم و جنون حمی و قی عارض در مسلولین و سرفه های عصبانی هر دو ساعت فاصله دو قاشق آش خوری بنوشند

پوسیون دافع فواق معمول ماراث بگیرند روغن بادام شیرین ۴۰ گرم کلوروفورم ۲۰ قطره شربت دیاکود ۳۰ گرم شربت نعناع ۱۲ گرم مخلوط کرده با قاشق چای خوری متدرجا بیاشامند

پوسیون کلوروفورم معمول بنت بگیرند کلوروفورم ۵۰ سانتی گرم کافور ۲۵ سانتی گرم اثر سولفوریک تعفین جرمکی مکد ۱۵ دسی گرم لعاب صمغ عربی ۶۰ گرم آب کافوری ۶۰ گرم مخلوط کنند و در دفع مغص حمی که در هنگام طمث عارض میشود با قاشق کوچک متدرجا بنوشند

گلیسره کلوروفورم معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند کلوروفورم ۲ گلیسرین ۱۵ مخلوط کنند و این مخلوط ضد تشنج و مسکن است و مقدار شربت آن در داخل از ۱۰ تا ۳۰ گرم است متدرجا که با قاشق چای خوری در قدری شربت قند مخلوط کرده بنوشند و در خارج بطور نطول آنرا استعمال مینمایند

الکسیر کلوروفورم معمول بوشو بگیرند کلوروفورم ۱ الکل ۸۰ درجه ۹ شربت ساده ۳۰ مخلوط کنند و در تسکین و ضد تشنج از ۲ تا ۴ گرم بنوشند

امولسیون کلوروفورم معمول دانیس بگیرند کلوروفورم ۲ روغن بادام شیرین ۸ مسحوق صمغ عربی ۱ شربت بهار نارنج ۳۰ آب مقطر ۹۰ با صمغ و شربت لعاب سازند و کم کم روغن و کلوروفورم را افزوده و بعد آب مقطر را اضافه کنند و این امولسیون ضد تشنج و منوم است و در دفع نزله ریه و گریپ هر ساعت یک قاشق کوچک بیاشامند

حقنه کلوروفورم معمول بوشو بگیرند کلوروفورم ۸ گرم الکل ۸۰ درجه ۱۶ گرم مخلوط کرده و ۲۵۰ گرم آب افزوده در قولنج عصبانی و قولنج سربی حقنه نمایند

ایضاً معمول آران بگیرند کلوروفورم از ۱ تا ۲ گرم مسحوق صمغ عربی ۸ گرم زرده تخم مرغ یک دانه آب ۱۲۵ گرم کلوروفورم را با زرده تخم مرغ و صمغ را با آب ممزوج کرده و هر دو را مخلوط نموده نیز در دفع قولنج عصبانی و قولنج سربی حقنه کنند

ایضاً معمول بوشاردا بگیرند کلوروفورم ۲ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم مخلوط کرده مدتی بهم زنند تا حل شود و بعد حقنه نمایند

نطول کلوروفورم معمول لاروک بگیرند کلوروفورم ۴ گرم در دفع تویتکولابر و صداع و اوجاع روماتیسمی و نورالژی باعانت قطعه پنبه نطول نمایند

تمریخ کلوروفورم معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند کلوروفورم ۱ روغن بادام شیرین ۹ مخلوط کرده نطول نمایند و این تمریخ مسکن است و چون مکرراً استعمال شود مانند محمرات اثر میکند

گلیسره کلوروفورم معمول دبو بگیرند کلوروفورم تعفین زعفران مکه ۱ گرم گلیسرین ۵۰ گرم مخلوط کرده در دفع حکه استان چند قطره نطول نمایند

مخلوط دافع کاری اسنان معمول ماربتوبت بگیرند کلوروفورم ۵ گرم لودانم سیدنم ۲ گرم تعفین حسن لبه ۱۰ گرم مخلوط کنند و در دفع درد دندان کاری شده استعمال نمایند

مخلوط دافع شقاق مقعده معمول تروسو بگیرند الکل ۵ گرم کلوروفورم ۱۰ گرم مخلوط کنند و چند قطره این مخلوط را باعانت قلم مو بروی شقاق نطول نمایند و از این عمل وجع شدیدی عارض میشود که بواسطه نطول آب سرد آنرا باید تسکین داد

پوماد کلوروفورم مطابق کدکس بگیرند کلوروفورم ۲ موم سفید ۱ پیه مذاب ۱۷ پیه و موم را در صراحی که دهانش گشاد باشد و در آن سمباده بود باعانت حرارت حمام ماریه ذوب کنند و همینکه مذاب تقریباً سرد شد کلوروفورم را افزوده و در صراحی را برگیرند و بقوت بهم زنند و گاه گاه صراحی را در آب سرد فرو برند تا محصول کاملاً سرد شود و این پوماد را در تسکین اوجاع روماتیسمی و نورالژی استعمال میکنند و نیز در دفع حکه قوی الاثر است و اثر تحریک و تحلیل در استعمال این پوماد بیشتر از اثر تخدیر و فقدان حس موضعی ظاهر میگردد و کلیتاً در هر وقت و بهر صورت که کلوروفورم را خارجاً استعمال کنند بخاری که از آن متصاعد میشود در تنفس مریض داخل شده و موجب تسکین هیجان دی شده و مانند ضد تشنج اثر میکند

تمریخ کلوروفورم معمول دواسازی انگلستان بگیرند کلوروفورم ۱ و

کانوری مخلوط کنند واین تمریخ که مسکن است چون مرهم استعمال شود مانند محمرات اثر مینماید ودر تسکین
نورالژی واوجاع روماتیسمی مستعمل است

تمریخ محمر و مسکن معمول ماییر بگیرند امانیاک مایع ۳۲/۱ اد رجه کافور مکدّر ۱ الکلوروفورم
و۱۰ تنتور بالپیه الکل ۰۰ درجه ۲ مطابق معمول عمل کنند استعمال این تمریخ در انگلستان خیلی شایع و تسخران
مخفی بود و بواسطه تجربه مکشوف شد ودر دفع نورالژی اوجاع روماتیسمی سودمند میباشد طریق استعمال
آن ازاین قرار است قطعه فلانلی را در آن فروبرده وتقریباً مدت ۱۰ دقیقه در محل موجع منطبق سازند

کلوروفورم سرشیمی معمول ماسار بگیرند کلوروفورم سفیده تخم مرغ مکدّر یك
جزء مخلوط کرده بهم زنند ودر دفع اوجاع نطول نمایند ودر سوء طمث موجع قدری پنبه بآن آلوده کرده بروی
عنق رحم منطبق سازند

پروتواکسید ازوت عبارتست از بخاری است بی رنگ و بی بو و وزن مخصوصش ۵۲۷/۱ اگر از
تجزیه ازوتات امانیاك بواسطه حرارت حاصل میشود واین جسم از اثر شراره الکتریك و با حرارت قرمز تجزیه میگردد
وآب چهار خمس از حجمش انحلال میکند

طریقه ساختن پروتواکسید ازوت اولاً بگیرند ازوتات امانیاك متبلّر مقدار منظور ودر
کپسول چینی ذوب کنند وبعد بگذارند سرد شود تا آنکه در ساختن بخار پروتواکسید ازوت اسبابی استعمال میکنند که
مرکب است از قرع گلی که از گره ساخته شده و سه یا چهار لیتر ظرفیت آن میباشد و مار پیچی که نیز از گره ساخته شده و
صراحی خالی که دارای دو وانبوبه است ودو لیتر ظرفیت آن است ودو ظرف مطهر شیشه و یك صراحی غساله که دارای
سه انبوبه است ودو لیتر ظرفیت آنست و بواسطه این اسباب میتوان گازومطری که ۲۰۰ لیتر ظرفیت آن بود از بخار
پروتواکسید ازوت پر نمود

۱۰۰۰ گرم از ازوتات امانیاك مذاب را خورد کرده در قرع مذکور داخل کنند ودهانه انبوبه را با چوب پنبه که وسط آن
سوراخ بود بگیرند و ترمومطری را که درجات آن بطرف خارج باشد در این سوراخ داخل نمایند وعنق قرع را با جزء فوقانی
مارپیچ متصل کنند و جزء تحتانی آن را در یکی از انبوبه های صراحی خالی داخل کرده و انبوبه دیگر را با اولین ظرف مطهر که
دارای ۲۰۰ گرم پرتوسولفات متبلّر آهن باشد متصل نمایند و انتهای اولین ظرف مطهر را بواسطه کائوچوی با
دومین که مملو از سنك پونس بود مرتبط کنند واین سنگها را در پتاس کستیك و با شیر آهك تا بیده فرو کرده باشند
و دومین ظرف مطهر را با صراحی غساله مرتبط سازند ودر این ظرف غساله است که بخار از آب عبور کرده و
شسته میشود و بالاخره صراحی غساله دارای یك انبوبه است جهة اطمینان که بواسطه لوله کائوچو با جزء فوقانی
گازومطر مرتبط میشود
قرع را بواسطه آتش زغال و یا بهتر بواسطه گاز حرارت دهند همینکه حرارت جوشان به ۲۰۰ درجه رسید ملح
تجزیه شده و شروع مینماید در تولید بخار پروتواکسید ازوت و بخار آبیکه دارای ازوتات امانیاك تجزیه نشده است
وآب وملح در مارپیچ متحرک گشته و بجانب صراحی خالی جریان مییابند باید دقت کنند که حرارت زیادتر از ۲۵۰ درجه
نشود زیرا ممکن است تولید ازوت و دی اکسید ازوت واسید هیپوازوتیك گردد
بخار پروتواکسید ازوت در صراحی خالی سرد شده ودر اولین ظرف مطهر که مملو از سولفات مرطوب آهن است

داخل میگردد

اتر کلورهیدریك کلوره

داخل میگردد ودر آنجا دارای بی اکسید ازوت واسید هیپوازوتیك بود در آنجا تصفیه شده و عاری از این دو
ماده میشود ودر دومین ظرف مطهر که مملو از پونس قلیائی است این عمل تصفیه در صورتیکه ناقص باشد کامل
میگردد ودر صراحی غساله که در آنجا بواسطه حبابهای بخار پروتواکسید ازوت رفتار عمل معین میشود نیز این
بخار شسته شده و مجدداً تصفیه میگردد و اول بخاری که در گازومطر جمع میشود مخلوط با هوائی خواهد بود که در
اسباب موجود بوده لهذا از ۲۰ تا ۳۰ لیتر این بخار را در اول عمل باید دور بریزند و با این اسباب و شرایط نا چار بخار
پروتواکسید ازوتی که ساخته میشود کاملاً خالص خواهد بود
استنشاق بخار پروتواکسید ازوت را بواسطه اسبابی اجرا میکنند که دارای دو دریچه معکوس میباشد یکی از
این دو دریچه در هنگام دخول نفس باز شده تا بخار را داخل در مجرای نفس گرداند و در هنگام خروج نفس بسته میشود
و دیگری بر عکس در هنگام خروج نفس باز شده و در هنگام دخول آن بسته میگردد و بواسطه صورت مقوائی
دهان و منخرین را می پوشانند و یا آنکه چیزی شبیه به سر ابدزدك در دهان داخل نموده و بواسطه پنسی منخرین را
میگیرند و بخار پروتواکسید ازوت ابتدا اعصاب حساسه را بی حس کرده و بعد مراکز عصبانی مینماید بیهوشی
که از استعمال این بخار حاصل میشود مانند بیهوشی کلوروفورمی کامل است و فرقی که با آن دارد در سرعت اشتعال
و فقدان تنبّه در ابتدا و اتساع حدقه و سهولت رجعت بحالت طبیعی و ظهور حالتی شبیه باختناق است و در اعمال
قصیر المدت استعمال این بخار سهل است و سوانح مهلکی که در بیهوشی کلوروفورمی متصور است در این جا کمتر
میباشد ولی استعمال این بخار هم از جهة ساختن و هم از جهة استنشاق مشکل تر است

بی کلورور متیلن این جسم را ریشاردسون کشف نموده و در خاصیت بیهوش کردن
مانند کلوروفورم است و بوی آن فی الجمله شبیه ببوی اتر و وزن مخصوص ۴۵/۱ است و در ۶۰ درجه حرارت بجوش
میاید و بالهیب شعله خادی میسوزد و تولید مخلوطی از اسید کربونیك و اسید کلورهیدریك مینماید و بجوی با اتر و
کلوروفورم مخلوط میگردد

لیکور هولاندیها (هیدروبی کربور کلورور) اتر بی کلوره این جسم را
چهار نفر از دانشمندان هولاند مکشوف ساختند و عبارت از جسمی است ذیتی بی رنگ و طعم آن شیرین و بوی
آن اتری و چون این ماده را استنشاق کنند موجب تحریك شدیدی در حلق میگردد و در حصول بیهوشی مدت
با این استنشاق آن مداومت نمود

اتر کلورهیدریك کلوره جسمی است بی رنگ و بشدت مایع و دارای بوی معطری است که
شبیه ببوی کلوروفورم اگرچه ببوی لیکور هولاندیها اشبه است و طعم آن هم شیرین و هم فلفلی و چون کاغذ
نوردنمول خشك باشد هیچ متأثر از آن نمیشود و چون مرطوب بود قدری قرمز میگردد و در آب کمی محلول است
و در الکل و اتر سولفوریك و بیشتر روغنهای ثابت و فرار کاملاً حل میشود و بلاواسطه قابل اشتعال نیست و این
خاصیت این جسم را از لیکور هولاندیها و اترهای متداوله دور میکند و به کلوروفورم نزدیك مینماید وزن
مخصوصش تقریباً است و هم چنین است نقطه جوش آن که در مابین ۱۱۰ درجه حرارت تا ۱۳۰ درجه جوش مییابد
اتر کلورهیدریك کلوره را از ۱۰ تا ۲۰ قطره بروی جزء موجع جهة تسکین وجع نطول مینمایند و یا آنکه بروی پارچه
مرطوبی ریخته بلاواسطه بروی آن جزء منطبق میسازند و این پارچه را از مشمع محافظ میکنند به نوعی که در مدتی آرام کرده

ودرچند

ودر چند دقیقه حس را باطل میسازد و خاصیت تخریش این اثر اگرچه کمتر از کلوروفورم است ولی چون مدتی با جلدی که نازک بود مجاور شود موجب بروز حمره و ابتدای تشکیل دانه در محل میگردد و پومادی از این اثر ترتیب میدهند که مرکب است از ۶ گرم اثر کلوریدریک کلوره و ۳۰ گرم پیه مذاب و استعمال این پوماد کمتر موجب بروز حمره میشود

سِزکویی کلورور دِ کَربون (تری کلورور دِ کربون) کلورید کربونو

عبارت از جسمی محصولی است که از عمل کلور در زنیکور موکلانتها و باد در اثر کلوریدریک حاصل میگردد و هر ۱۰۰ جزء ان مرکب است از ۱۰٫۱۷ اکربون و ۸۹٫۸۳ کلور یعنی از ۲ معادله کربون و ۳ معادله کلور و جسمی است بیرنگ و تقریباً بی طعم و بوی ان معطر و شبیه ببوی کافور و وزن مخصوصش تقریباً ضعف وزن مخصوص اب و در ۱۶۰ درجه حرارت جوش میاید و در حرارت قرمز جذب اکسیژن نموده و مبدل به کلور بخاری و اسید کربونیک میگردد و در الکل و اتر و ادهان ثابت و فرار بزحمت حل میشود

موافق تجارب یکی از دانشمندان موسوم به **اران** این جسم مانند سایر مایعات اثریکه دارای خواص فاقد الحس موضعی است و این خاصیت در این جسم دیرتر از انها ظاهر میگردد و بهترین صورت واقع ان پوماد مذکور در ذیل است

پوماد سِزکویی کلورور دِ کربون معمول میال بگیرند سزکویی کلورور د کربون ۶ گرم اتر سولفوریک ۱۰ گرم پیه مذاب ۲۰ گرم سزکویی کلورور را در اتر حل کنند و پیه را در صراحی در سمباده ذوب نموده و محلول را بیفزایند و در صراحی را بگیرند و بر همه اجزاء مخلوطه تمزیج نمایند

امیلن عبارت است از کربور هیدروژن و یکی از دانشمندان موسوم به **بالارد** در سال ۱۸۴۴ میلادی مطابق ۱۲۶۱ هجری این جسم را از تقطیر الکل امیلیک با کلورور دو زنک کشف نمود و جسمی است مایع روشن و بی رنگ و خیلی فرار که از ۳۵ تا ۴۰ درجه حرارت بخار میگردد و بوی ان شبیه است به بوی نفت و در صورتیکه کاملاً خالص نباشد دارای بوئی است غیر مطبوع و شبیه به بوی شاش گربه

ابتدا یکی از دانشمندان انگلیس این جسم را در اعمال جراحی استعمال کرد و بعد دانشمندان فرانسه او را پیروی نموده و خواص فاقد الحس این جسم را ثابت نمودند و بنا بر این دانسته اند که بواسطه شدت فراریت امیلن نمیتوان ان را بطور محلول در خون که متکیف بحرارت بدن حیوانی است نگاه داشت و جهة استنشاق بخار ان اولاً مقدار زیاد باید استعمال شود ثانیاً باید بقدری غلیظ و متمرکز باشد تا بتوان نتیجه حاصل نمود و نوعاً از ۱۲ تا ۱۵ گرم جهة حصول بی حسی در مدت دو یا سه دقیقه لازم است و اثر امیلن سریع تر و کم مدت تر از اثر کلوروفورم است و جهة نگاهداری حالت بی حسی لازم است استنشاق بخار ان را تجدید کنند یعنی مرور مدت مشاهده نمودند که حس رجعت کرد مجدداً این بخار را استنشاق نمایند مخصوص در اعمالیکه برای اجرای انها مدتی لازم است و علاوه بر سرعت اثری که از استنشاق بخار امیلن حاصل میشود دارای بعضی محذورات که در استنشاق بخار کلوروفورم بروز میکند نیست مثل انکه در استنشاق بخار کلوروفورم اغلب اوقات حالت هیجانی ظاهر شده که تحریک سرفه میکند و مریض را مجبور بخروج نفث و عرق میسازد و علاوه در بی هوشی امیلن نبض عروق منظم و سریع باقی میماند و حرکات تنفسی طولانی و جلد گرم و سیما بشدت رنگین میباشد و استنشاق بخار امیلن را با واسطه اسباب مخصوص بیهوشی یا بواسطه صراحی که دارای دو انبوبه بوده اجرا مینمایند

(**الکل امیلیک یا اسانس سیب زمینی** عبارت از جسمی است مایع روشن و بی رنگ

ودارای بوئی تند و غیر مطبوع و در ۲۰ درجه زیر صفر متبلور میگردد و کاغذ را مانند سایر اسانسها لکه میکند ولی این لکه بواسطه بخار شدن اسانس بزودی برطرف میشود و در ۱۳۲ درجه حرارت جوش میاید و در ۵۵ تا ۶۰ درجه مشتعل میگردد و غیر محلول در اب ولی در الکل و اتر بهر مقداری محلول است و شعاع پولاریزه نور را بجانب یسار منکسر میکند و این جسم را از تقطیر تخمیر الکلی نشاسته سیب زمینی و هم از تقطیر تخمیر الکلی غلات وانگور اخذ مینمایند)

هیدرور دِ امیل جسمی است فاقد الحس و مایع و بی رنگ و شفاف و بوی ان شبیه به بوی کلوروفورم و غیر محلول در اب ولی در الکل و اتر محلول است

کِروزولِن یکی از عوامل فاقد الحسی است که در این سنوات اخیر مکشوف شده و جسمی است مایع و مانند اب بی مزه و مانند اتر فرار و قابل اشتعال و شعله ان سفید و غلیظ و بویش فی الجمله شبیه به بوی کلوروفورم و در حین تبخیر مبدل به بوی قطران گشته و پس از چندی بکلی مفقود میشود بطریقیکه چون پارچه را در این مایع فرو برند پس از چند دقیقه دارای هیچ بوئی نخواهد بود و در اطاقیکه این پارچه را خشک نمایند هیچ اثری از ان مشهود نمیگردد و در این خاصیت متمایز از اتر و کلوروفورم میباشد چه پس از تبخیر انها روایح درجه بوی ایشان استشمام میشود و از همین جهة است که استنشاق کروزولن گواراتر از سایر است و موافق تجارب بعضی از دانشمندان استنشاق مقدار کمی بخار کروزولن موجب حصول بیهوشی میگردد و علاوه استعمال این بخار نه موجب دردسر میشود و نه دوار و نه سایر علامات مزاحم و در استعمال این ماده جدید مانند اتر شخص از عروض همه مخاطرات معاف است و اگر این مسئله حقیقت داشته باشد طبیب را از همه عوامل فاقد الحس مستغنی خواهد کرد

ریگولن یکی از دانشمندان معاصر موسوم به **بیژلو** از تقطیر نفت سفید چندین ماده استخراج کرده از قبیل **بوزولن** و **کروزن** و **کروزولن** و **گازولن** و **ریگولن** و اختلاف این مواد با هم فقط در درجه فراریت ایشان است و مخصوصاً این مصنف نظر دقت خود را در باب **ریگولن** بیشتر مصروف داشته و چنین میگوید **ریگولن** جسمی است که در ۲۱ درجه حرارت جوش میاید و بکلی عاری از اکسیژن است و از تمام مایعاتیکه تا این زمان شناخته شده اند سبکتر و وزن مخصوص ان ۰٫۶۲۵ و دارای بوی بسیار کمی است و بشدت فرار است که چون مجاور با جلد شود بمنتهی درجه حرارت را نازل مینماید یعنی در مدت ۵ تا ۶ ثانیه از ان منجمد و متحجر میکند و چون این جسم را در صراحی بریزند حرارت دست کفایت میکند در تبخیر از او و در این صورت تا ۱۹ درجه زیر صفر ممکن است حرارت نزول نماید و باید در صراحی که محتوی ریگولن است با کمال دقت گرفته شود و این جسم بشدت قابل اشتعال است و در فقدان حس بخصوص فقدان حس موضعی استعمال میگردد

الدِهید این لفظ مرخم **الکوئول دِزئیدروژنه** است یعنی الکل بی هیدروژن و **ترو سو** اکتشاف ان نسبت به **لیبیک** میدهند و عبارت از مایعی است بی رنگ که بویش بشدت اتری و در ۲۱ درجه حرارت جوش میاید و وزن مخصوص ان ۰٫۷۹۰ است و بهر مقداری در اب و الکل و اتر حل میگردد و با یک شعله کم رنگی میسوزد و املاح نقره و جیوه را بحالت فلزی احیا میکند و بواسطه این خاصیت است که در ساختن ائینه یعنی در جیوه کردن بلور بکار میرود و نوعاً الدهید را باین طریق میسازند که در قرع بزرگی ۶ جزء اسید سولفوریک

... در چند ... جزء آکسید منگنز و ... جزء آب و ... جزء الکل ۹۰ درجه مخلوط کرده تقطیر میکنند و محصول مقطر را با آلکل و ... مخلوط نموده ترکیب متبلری حاصل میشود که عبارت است از الدهید و امانیاك و جهت جدا نمودن الدهید این محصول را با اسید سولفوریك ابدا تقطیر مینمایند و بجهت گرفتن آب و خلوص الدهید این محصول تا بوی را بروی کلورور کلسیوم تقطیر میکنند

یکی از مصنفین استنشاق بخار الدهید را مانند عوامل فاقد الحس استعمال میکرد ولی بواسطه محذورات چند اکنون استعمالش متروك گشته و طبیب باید همیشه متذکر باشد که الدهید بسهولت مبدل به اسید استیك و اسید الدهیدیك میگردد و این دو ماده فرار بشدت محرش اند و استنشاقشان خالی از مخاطره نیست

درس هشتاد و نهم — کلشیك و کلشیسین

کُلشیك پ پیاز سگ ع قاتل (خانق) الکلب ف کولشیك ل کولشیکوم

ی کولشیکون عوام فرانسه این گیاه را سگ کش و زعفران بی اصل و زعفران چمن مینامند نباتی است از طایفه کلشیکاسه یعنی این طایفه را باین نبات نسبت داده اند و این طایفه نوعاً دارای یك لفافه وبن علی مکین و انبوبه طولانی و سه کپسول مجتمع و منفتح میباشند و کلشیك مادارای برگهائی است مسطح و درجی و مستقیم و در چمنها از اواسط سنبله تا اواسط عقرب گل میکند و گل آن بزرگ و وردی و دارای انبوبه است که از ... تا سانتیمتر درازی دارد است و بلاواسطه از پیاز خارج میگردد و مدتی قبل از برگ دادن شکفته میشود و چون فی الجمله شباهتی به زعفران دارد عوام او را زعفران بی اصل (حرام زاده) مینامند و در طب فقط پیاز و تخم و گل این گیاه را استعمال میکنند و چون پیاز او را در فصل پائیز یعنی در وقت گل دادن اخذ مینمایند از این جهة کلشیك پائیزی نامیده میشود و این پیاز که بحجم گردوئی است شکلش بیضی غیر منظم و از جانب خارج پوشیده شده است از پرده‌های نازك اسمر اللون و در جوف آنها ماده صلب لحمی و سفیدی است که دارای بوی مکره و طعم تند و جهوعی میباشد و نوعاً کلشیك متداول در تجارت جسمی است بیضی و بحجم شاه بلوط و از یك طرف محدب و اثر التصاق شاه این طرف مشهود است و طرف دیگر آن طولاً مقعر و رنگش خاکستری مایل بزردی و در سطح خارجش شیارهای متحد الشکل موجود است که از خشك شدن پیاز حاصل شده اند و جوف این پیاز سفید و نشاسته و چون خشك شده است دارای هیچ بوئی نیست و طعم آن حاد و محرش

تخم کلشیك مدور و اسمر سیاه رنگ و خشن و بحجم سر سنجاق و طعم آن ابتدا تلخ و بشدت تند و چون در جوف این تخمها ماده محوی است قرنی وار تجاعی لهذا کوبیدن آنها بسیار مشکل است و باعتقاد **ترو سو** هنگام در آوردن پیاز کلشیك از نیمه اسد است تا نیمه سنبله که در این ماه پیاز در نهایت فربهی است

یکی از دانشمندان فرنگ در باب کلشیك تجربهای زیادی نموده و در ماده نشاسته پیاز آن ... و مطلب ثابت میکند یکی آنکه این نشاسته پس از گل دادن پیاز کم میشود و دیگر آنکه آب ممکن است همه ماده سمی او را ببرد و دیگری از دانشمندان ماده سمی او را منفرد نموده ثابت کرد که این ماده در اسید استیك محلول است و از این جهة است قوتی که در سرکه کلشیك دیده میشود و چندی بعد یك نفر دیگر ثابت نمود که این ماده سمی در تمام اجزای این نبات و در پیاز کلشیك وجود ندارد ولی در زمان ... بسیار ... در آن

موجود میگردد بطریقی که از ... جزء پیاز ... جزء و نیم از این ماده میتوان استخراج کرد و این ماده را بعضی از دانشمندان با وراترین مشتبه نموده بودند و جمعی دیگر صفات متمایزه او را مشخص کرده و **کلشیسین** نام نهادند و ثابت کردند که کلشیسین ماده‌ایست آزوته و جزو وراترین و بقوت آن نیست

کلشیسین جسمی است جامد و اموریف و رنگ آن زرد کم و بی بو و بشدت تلخ و در آب الکل و اثر و کلورفورم محلول است و بوی آن ضعیف و مانند وراترین موجب عطسه نمیشود و تلخ و حاد است و گلو را سوزش میدهد و محلولات آن بواسطه ترشی زرد شده و مبدل به کلشیسئین میگردد و کلشیسین که در همه اجزاء گیاه کلشیك موجود است نه الکلوئید است و نه گلیکوزید بلکه یکی از سموم سفری میباشد و این ماده در گل کلشیك نیز وجود دارد و چنین میگویند که فقط یك گل برای مسموم کردن یك نفر طفل کفایت میکند و برگ و ساقه آن نیز دارای مقداری کلشیسین میباشد

تخم کلشیك را که از سایر اجزاء این نبات بیشتر استعمال میکنند موافق تجزیه بعضی از دانشمندان دارای دهن ثابتی سبز و متجمد و ماده دسم جامد و کلشیسین است و دهن ثابتی سبز که نیز دارای خواص سمیه میباشد در ... اجزاء تخم از ... جزء وجود دارد

در بیان افزیولوژی و اثر تراپوتیکی کلشیك و کلشیسین

موافق اختلاف فصل و مملکتی که کلشیك را از آنجا اخذ مینمایند مواد اصلیش تغییر میکند چنانچه ماده قندی و نشاسته که در یك فصل در آن پیدا میشود پس از چندی مبدل به ماده سمی قوی‌التأثیری میگردد موسوم به کلشیسین و از این جهة است اختلاف اقوال مصنفینی که پیاز کلشیك را در حیوانات استعمال کرده اند چه بعضی از آنان معتقدند به سمیت و برخی دیگر میگویند دارای ماده محرشی است که در استعمالش چندان خطری متصور نیست

بیشتر از دانشمندان بواسطه تجارب چند ثابت کرده اند که چون کلشیك را بمقداری استعمال کنند که قدری زیادتر از مقدار شربت طبی بود در معده احساس حرارت شده و تهوع عارض گشته و یك نوع حالت اختناقی بروز میکند شبیه بآن حالتی که عارض میشود از استعمال یك دوائی که دارای اثر بی باشد و از سرعت نبض می کاهد و جلد را گرم و خشك میکند و بر ترشح بول میافزاید و قولنج و اسهال عارض میگردد و هرگاه زیادتر از مقدار مذکور استعمال شود علامات تسمم حقیقی از قبیل اغما و ارتعاش و شخوصت کرازی و اختلاج و قی و اسهال شدید و غیره ظاهر میشوند

عده کمی از دانشمندان معتقداند باینکه مقدار زیاد کلشیك موجب نمیشود مگر در قی و اسهال و از دیاد ترشح بول را و **ترو سو** میگوید چون کلشیك را بمقدار زیاد بیاشامند عارض نمیگردد مگر در نخستین قی و اسهال و تهوع و بر مقدار ترشح بول خیلی افزوده میشود

یکی از دانشمندان شهیر **وین** جهة معرفت آثار فزیولوژی کلشیسین این دوا را در خودش استعمال نمود و ابتدا یك سانتی گرم آشامید و پس از چند لحظه مشاهده نمود که آروغهای چندی بروز کرده و بعد تهوع و کثرت سیلان لعاب عارض گردید و پس از چند ساعت این عوارض تسکین یافتند و بعد از آنکه هشت روز گذشت در دفعه دوم ۲ سانتی گرم آشامید و پس از چند ساعت مشاهده کرد که آروغهای چند عارض شده و بعد قی و اسهال و سستی دائمی پیدا نمود و این حالت و ... چهار روز دوام کرد

در سال ۱۸۵۵ میلادی مطابق ۱۲۷۲ هجری پنج نفر مریض از عملهٔ بیگاری که در تولون فرانسه کار میکردند بعوض تعفین کنکینا هریک ۱۰ گرم تعفین تخم کلشیک آشامیدند و پس از ۲۴ ساعت مردند و نیز در سال ۱۸۵۷ در شهر **برلن** چهار نفر مرد بجای مشروب هریک یک گیلاس تعفین کلشیک آشامیده و در ۲۴ ساعت هر چهار نفر هلاک شدند و نیز ذکر کرده اند اشخاصی را در انگلستان که بواسطهٔ کلشیک خود را هلاک ساختند و در حیوانات نیز از خوردن کلشیک آثار سمّی بروز میکند چنانچه در گاوهای ماده از خوردن برگ کلشیک علامات ذیل ظاهر میشوند پس از ۲۴ ساعت حیوان از غذا افتاده و مهموم شده و پوزهٔ آن خشک گشته و چشمهایش سرخ شده و فرو رفته میشوند و ترشح شیر متوقف گشته و پستانها پژمرده شده و اسهال عارض میگردد و خروج مدفوع موجع میباشد و حرارت مخصوص در دست و پا و گوش و شاخها نزول مینماید و پس از چهار یا پنج روز حیوان میمیرد و نیز این آثار سمّی در حیوانات دیگر از قبیل خوک و گوسفند و سگ و موش و غیره دیده شده اند در خرگوش سفید ۱۰ سانتی گرم کلشیسین مهلک است و پس از چهارده ساعت از خوردن آن حیوان هلاک میشود

بقول کلی کلشیک بمقدار کم موجب تهوع و بطوء دوران میگردد و بمقدار زیاد آمورث و دم زیاد یا کم شده بلکه در معده و معا میشود ۲ در سلسلهٔ دورانی حالت تسکینی ظاهر گشته و نبض بطئی شده و بدن مایل به برودت میگردد ۳ یک نوع حالت مستی مخصوصی بروز کرده و اعمال اعصاب مختل میشوند

در دفع ورم و وجع نقرس کلشیک اثر مخصوصی میکند و آنها را بر طرف میسازد و بعضی از دانشمندان میگویند بهمان اندازه که طبیب از آثار ترایوتیکی کلشیک در دفع امراض خوشنود میشود باید از آثار مولد المرض آن اجتناب نماید و دیگری میگوید کلشیک را در نقرس همیشه تا یکمقدار کم استعمال نمود و در ابتدای حملهٔ مرض نباید تجویز کرد زیرا ممکن است موجب انقطاع فوری مرض و انتقال آن باحشاء گردد و مداومت باستعمالش اگرچه بمقدار بسیار کم باشد جایز نیست چه ممکن است آثار آن در بدن جمع شده و مورث بعضی اختلالات شدید گردد و علاوه مریض معتاد بآن میشود و طبیب لابد میگردد روز بروز بر مقدارش بیفزاید و در این صورت حالت ضعفی خطیری بروز خواهد نمود و از استعمال کلشیک در نقرس ضعفی باید احتراز کرد و همیشه اثر آن بواسطهٔ پرهیز و راحت در بستر و شرب قلیائیات و استعمال مخدرات موضعی معاونت نمود و حالت مجاری هضم را در استعمال کلشیک نباید فراموش کرد و شرب کلشیک علاوه بر نقرس در سوانح مختلفه که متعلق بمزاج نقرسی میباشند سودمند است و نیز در دفع استسقای پیوه اقسام روماتیسم گاه استعمال میگردد و همچنین در دفع گونوره و لوکوره مستعمل و سودمند است و جزء اعظم بسیاری از ادویهٔ مخفی از قبیل اکسیر **رینولد** و لیکور **لاویل** (دوز آن ۱ تا ۴ سانتی گرم است در عرض روز) و شراب **اندوران** و حب **لارتیگ** و غیره کلشیک میباشد بهر جهة مقدار شربت گرد کلشیک از ۵ تا ۳۰ سانتی گرم است در عرض روز

فادزهر کلشیک ابتدا مقیی و بعد آب یدوره در دفع سمیت کلشیک باید استعمال کرد

در بیان محصولات متداوله کلشیک

تعفین تخم کلشیک مطابق کدکس بگیرند تخم کلشیک نیم کوب کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵

مدت ۱۰ روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و از ۱ تا ۴ گرم این تعفین را در یک پیالهٔ مطبوخ معطری داخل نموده هر سه ساعت فاصله بنوشند تا بروز اسهال و خروج مقدار زیادی ادرار مدفوع و گاه این تعفین را مانند مدر و یا معرق استعمال مینمایند و میتوان زیادتر از مقدار مذکور استعمال کرد و عموماً بیش از ۸ گرم در عرض ۲۴ ساعت استعمال نمیشود و در بیمارستانهای لشکری فرانسه یک جزء تخم کلشیک و ده جزء الکل در ساختن این تعفین بکار میبرند پس قوت تعفین بیمارستانها ضعف قوت تعفین کدکس است و عموماً تعفین تخم کلشیک بر تعفین پیاز آن بواسطهٔ ثبات مقدار کلشیسین و بالملازمه ثبات آثار ترایوتیکی ترجیح دارد

پوسیون ضد روماتیسم بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم شربت بهار نارنج ۳۰ گرم تعفین تخم کلشیک ید و پتاسیوم مکد ۲ گرم مخلوط کرده با قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

الکولاتور پیاز کلشیک مطابق کدکس بگیرند پیاز تازه کلشیک الکل ۹۰ درجه مکد یک جزء پیاز را خورد کرده و در ظرف در بسته با الکل مدت ۱۰ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند و کدکس تعفین پیاز کلشیک را ترک کرده و بجای آن این الکولاتور را استعمال مینماید و مقدار شربت این الکولاتور مانند تعفین تخم کلشیک است و **الکولاتور گل کلشیک** را کدکس بهمین طریق میسازد و بهمین مقدار استعمال مینماید

شراب پیاز کلشیک ایضاً مطابق کدکس بگیرند پیاز تازه کلشیک ۱ شراب گرناش ۱۵ پیاز را خورد کرده مدت ده روز در شراب بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت آن از ۵ تا ۱۰ گرم است در عرض روز و باید دانست که شراب کلشیک از بیشتر شرابهای طبی قویتر است و مقدار شربتش از آنها خیلی کمتر

شراب کلشیک معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند تعفین تخم کلشیک ۱ شراب سفید ۱۰ مخلوط کنند و نباید شراب پیاز کلشیک کدکس را با این شراب کرده مقابل از آن ضعیف الاثرتر است مشتبه نمود

شراب کلشیک معمول هوسون بگیرند پیاز کلشیک ۸ شراب گرناش ۱۲۵ مدت هشت روز بخیسانند و صاف کنند و این شراب را در دفع نقرس از ۱ تا ۴ گرم در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده در عرض روز سه یا چهار دفعه بنوشند و **شراب رینولد** یک قسم شرابی است که بواسطهٔ برگ گل شقایق رنگین شده و بواسطهٔ روم معطر گشته و تقریباً مقدار کلشیک در آن بمقداری است که در شراب **هوسون** میباشد

شراب مرکب کلشیک بگیرند پیاز کلشیک برگ درخت ون مکد ۳۰ شراب مالاگا ۵۰۰ مدت چهار روز بخیسانند و صاف کرده بیفزایند الکولاتور اکونیت ۸ الکولاتور دژیتال ۸ و بعد با کاغذ صاف کنند و حفظ نمایند ۵ گرم این شراب را در یک پیالهٔ مطبوخ چای مخلوط کرده صبح و عصر بنوشند

شراب ضد نقرسی اندوران مطابق نسخهٔ بوشاردا بگیرند الکولاتور پیاز کلشیک ۵ شراب سفید ۱۰ مخلوط کنند و مقدار شربت این شراب در دفع نقرس ابتدا از ۱ تا ۲ گرم است در عرض روز و متدرجاً زیاد کنند تا در حالتیکه در اقبال آثار کلشیک باشند

پوسیون کلشیک معمول فورژه بگیرند مطبوخ بابونه ۱۲۰ گرم شراب کلشیک شربت ساده مکد ۳۰ گرم عرق غار گلاسی ۹ گرم مخلوط کنند و در حمله نقرس هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری کوچك بیاشامند

سرکه پیاز کلشیک مطابق کدکس بگیرند پیاز تازه کلشیک ۱۰ اسید استیک متبلور ۱ سرکه سفید ۹ پیاز را خورد کرده و با سرکه و اسید استیک مدت ۸ روز بخیسانند و گاه گاه بهم زده و بعد از پارچه با فشار بگذرانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و این سرکه را در حمله نقرس از ۲ تا ۸ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند و باید دانست سرکه پیاز کلشیک قویتر از شراب کدکس است و نسبت میان آنها مانند نسبت ۲ به ۱ است

اب منحرمه معمول شامپ بگیرند سولفات منیزی سرکه کلشیک مکد ۲۰ گرم در بطری داخل کنند که دارای سیفون باشد و بعد بطری را از اب منحر پر نمایند در روزی ۵ گیلاس از این اب بنوشند

عصاره تخم کلشیک مطابق کدکس بگیرند گرد تخم کلشیک ۱ الکل ۹۰ درجه ۲ اب مقطر مقدار کافی مدت ۶ ساعت گرد را با نصف الکل بخیسانند و با فشار صاف نموده تفاله را با نصف دیگر الکل بمدت ۶ ساعت بخیسانند و مجدداً با فشار صاف کنند و دو مصفی را مخلوط نموده با کاغذ صاف نمایند و مصفای ثانوی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا الکل ان گرفته شده و بقوام شربت رقیقی گردد و بعد محصول را با چهار مقابل وزنش اب مقطر سرد مخلوط کرده و در حمام ماریه بقوام عصاره جنی تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۱ سانتی گرم است تا ۲ دسی گرم بطور حب

عصاره خلی پیاز کلشیک مطابق دواسازی لندن بگیرند پیاز تازه کلشیک ۳۲۰ سرکه چوب ۵ پیاز را در هاون بکوبند ۴ کم سرکه را بیفزایند و با فشار از پارچه بگذرانند با کاغذ صاف کنند و مصفی را در کپسول چینی یا بلور ریخته در حمام ماریه تبخیر نمایند و مقدار شربت این عصاره از ۳ سانتی گرم است تا ۳ دسی گرم بطور حب

حب دافع نقرس معمول هالفور بگیرند عصاره خلی کلشیک عصاره مرکب حنظل گرد دوور مکد ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و پس از آنکه مدت ۳ یا ۴ روز هر روزه از ۱ تا ۲ گرم شراب کلشیک در مریض استعمال کردند از حبوب مذکور یک دانه صبح و یکدانه عصر بیاشامانند

شراب ضد روماتیسم معمول دلیو بگیرند تعفین تخم کلشیک ۲۵ تعفین برگ اکونیت ۱۲ تعفین دژیتال ۵ شراب سفید ۱۰۰۰ مخلوط کرده با کاغذ صاف نمایند و در دفع روماتیسم عضلانی از ۵ تا ۳۰ گرم صبح و عصر در یک پیاله مطبوخ چای مخلوط نموده بیاشامند و اگر بجای تعفین های مذکور الکولاتور استعمال نمایند هر اینه بهتر خواهد بود

پوسیون ضد روماتیسم ایضاً معمول دلیو بگیرند تعفین تخم کلشیک ۵ گرم الکولاتور اکونیت ۲ گرم شربت تریاك ۳۰ گرم لعاب صمغ (۵ در ۱۰۰) ۱۲۰ گرم مخلوط کرده و از ۲ تا ۴ قاشق اش خوری کوچك در مدت شب بنوشند

حب ضد نقرس معمول بکرل بگیرند سولفات کینین ۵۰ سانتی گرم عصاره دژیتال ۲۰ سانتی گرم گرد تخم کلشیک ۵۰ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

ایضاً حب ضد نقرس مطابق نسخه ژانل بگیرند عصاره مرکب حنظل عصاره تخم کلشیک مکد ۵ سانتی گرم عصاره تریاك ۶ سانتی گرم مطابق معمول ۱ حب سازند و این حبوب را مصنف مذکور بجای حب لارتیک که نسخه ان مخفی است استعمال میکند و مقدار شربت انها از ۱ تا ۶ حب است و مانند مسهل می کند

حب ضد نقرس معمول ژینیسو بگیرند عصاره مرکب حنظل ۶۰ سانتی گرم عصاره الکلی تخم کلشیک عصاره دژیتال مکد ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و این نسخه را مصنف مذکور بعوض حب لارتیک فرض کرده و مقدار شربت این حبوب نیز از ۱ تا ۴ عدد است

لیکور ضد نقرس لاویل مطابق تجزیه هانری بگیرند شراب اسپانیولی ۳۲۰ الکل ۹۰ درجه ۴ عصاره حنظل ۱ کینین سنکونین کلورور کلسیوم مکد ۲ مخلوط کنند و در حمله نقرس از ۴ تا ۱۲۰ گرم در زیادتی درد و یا سه دفعه بیاشامند تا تخلیه معوی حاصل شود

ساکاروره کلشیک معمول ژوانو بگیرند عصیر گل کلشیک قند مکد یک جزء مخلوط کرده در خلاء تبخیر نمایند و ۴ گرم این ساکاروره را ده قسمت نموده هر ساعت فاصله یک قسمت بنوشند و لیبرت ۲۰ سانتی گرم گرد گل کلشیک را ده قسمت نموده در ده دفعه استعمال مینماید

شراب افیونی کلشیک معمول ازنمان بگیرند شراب تخم کلشیک ۱۲ گرم تعفین تریاك ۲ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۲ قطره هر دو یا سه ساعت فاصله در نقرس و روماتیسم حاد استعمال نمایند

اب دوائی معمول هوسون بگیرند پیاز تازه کلشیک ۵ گرم الکل ۳۰ درجه ۱۰۰ گرم مدت ۸ یا ۹ روز بخیسانند و صاف نمایند و حفظ کنند و از ۲۰ تا ۶ قطره این محصول را در یک گیلاس شربت قند مخلوط کرده بنوشند

شربت کلشیک بگیرند پیاز تازه کلشیک ۵ گرم سرکه ۵ گرم قند ۱۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۱ تا ۱۰۰ گرم در عرض روز بنوشند

پوسیون ضد نقرس حاد معمول شارکو بگیرند شراب کلشیک ۴ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم مخلوط کرده در مدت ۲۴ ساعت سه دفعه بنوشند

پوسیون ضد نقرس حاد معمول گالواس بگیرند تعفین تخم کلشیک ۵ تا ۱ قطره تعفین دژیتال ۱۲ قطره الکولاتور اکونیت ۱۰ قطره عرق کاموه ۱۰ گرم شربت پنج ریشه ۲۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند

مخلوط دافع نقرس معمول فیوه بگیرند تعفین تخم کلشیک ۵ گرم تعفین پیاز کلشیک ۱ گرم شربت لیمو ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و مدت ۲ ساعت بطریق ذیل بنوشند هر قاشق اش خوری این مخلوط را در یک پیاله مطبوخ بادرنجبویه داخل کرده بیاشامند و همچنین تا ۲۴ ساعت و از این عمل چندین دفعه حالت تخلیه عارض میشود و در این مدت لازم است مریض را منع از غذا نمایند و باحال دقت اثر دوا را در جهاز هضمی مراقبت کنند

پوسیون مدر معمول گراوس بگیرند سرکه کلشیک ۹ گرم اسنات مورفین ۳ سانتی گرم نیترات پتاس ۲ گرم عرق کاموه ۶ گرم عرق غار گلاسی ۱۰ گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند

ودووفیم

و در دفع درد و ماتیسم مزمن هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

مخلوط مدر معمول هیلدبراند بگیرند تعفین تخم کلشیک تعفین دژیتال مکدّ ۱۰ گرم اتر نیتریک الکل ۱۰ گرم مخلوط کرده در دفع استسقای مدر هر سه یا چهار ساعت فاصله ۲۰ قطره بیاشامند

مخلوط معمول اسکوماد ور بگیرند کربونات منیزی ۵ گرم عرق نعناع فلفلی ۱۲۰ گرم سرکه کلشیک شربت ساده مکدّ ۱۵ گرم مخلوط کرده و در وقت استعمال بهم زنند و مانند عوامل محرک و مدر با قاشق کوچک در عرض روز تدریج بنوشند

حب عصاره کلشیک معمول اسکوماد ور بگیرند عصاره خلی کلشیک ۱۰ گرم مسحوق ریشه خطمی مقدار کافی مطابق معمول صد حب سازند و در دفع نقرس از ۱ تا ۵ حب در عرض روز استعمال کنند تا اثر اسهال بروز نماید

حب ضد نقرس معمول بوشاردا بگیرند عصاره مرکب حنظل عصاره خلی کلشیک مکدّ ۲ گرم عصاره تریاک ۱ گرم مطابق معمول حبهای ۱۰ سانتی گرمی سازند و از ۱ تا ۵ حب مدت دو جا بنوشند تا اثر اسهال عارض شود و **بوشاردا** میگوید هر گاه بجای یک گرم عصاره تریاک ۱۰ گرم سولفات کنین استعمال کنند و یا اصلاً عصاره تریاک را داخل نکنند اثر این حبوب بهتر خواهد بود

کلشیسین یکی از مصنفین موسوم به **هوده** گرانولهائی از کلشیسین میسازد که هر یک دارای یک میلی گرم اند و در عرض روز از ۱ تا ۶ گرانول و نیز زیادتر استعمال مینمایند

در نود و دوم — کندش و بعضی عوامل مشابه آن

در این درس ذکر مینمائیم کندش و وراترین را و خربق سفید را که نیز از همین طایفه است و دارای وراترین در حرف خاء در درس خربق بیان نموده ام و در آخر این درس و ینجان را نیز ذکر میکنیم

کندش ع **کندس** ف **سوادیل (سابادیل)** ل **وراتروم سابادیلا**

نباتی است از طایفه **کلشیکاسه** در حقیقت بخوبی شناخته نشده بود تا در سال ۱۵۷۲ میلادی (۹۸۰ هجری) یکی از دانشمندان موسوم به **مونارد** میوه اش را از مکزیک به فرنگستان آورد و دیگری ثابت کرد که این گیاه یک جنس از وراتروم است و آنرا باسم **هلونیاس اوفیسینالیس** موسوم ساخت و در طب میوه و تخم این گیاه را استعمال میکنند و میوه اش عبارت از کپسول کوچکی است بیضی ممتد و هیئت دانه جو و بهمین جهة آنرا سوادیل مینامند چه این لفظ مشتق از **سِبادا** میباشد که در لغت اسپانیولی بمعنی جو است و سه تای از این کپسولها که قرمز رنگ اند در یک گل با هم مجتمع اند و هر یک از آنها محتوی دو یا سه دانه مستطیل سیاه رنگ ناویه داری هستند که نقطه آنها قطع شده و بوئی ندارند و طعم آنها حاد و سوزان است و موافق تجربه **پلتیه و کاوانتو** میوه کندش دارای ماده دسم و اسید سوادیک و موم و گلات اسید وراترین و ماده ملون زرد و صمغ میباشد و اسید سوادیک عبارت از جسمی است سفید که مانند سوزنهای صدفی متبلر میگردد و دارای بوی کمی و در ۲۰ درجه حرارت ذوب شده و فرار است

کندش از عوامل محرک و مخرش و ماده عامله اش وراترین است یعنی خواص آنرا باین ماده نسبت میدهند و اعراب کپسول کندش را نرم کوفته در گرد و لفافه‌ای چشم داخل مینمایند و در نزد دانشمندان فرنگ گرد و حقنه آن مستعمل است و نیز تعفینی از آن میسازند که مرکب است از ۵ جزء کندش و ۱۰۰ جزء الکل

گرد کندش (گرد کاپوسین) بگیرند تخم کندش مقدار منظور و غربال کرده و با دست پاک نموده و از اجسام خارجه جدا کنند و در گرم خان در ۴۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از موی بیز موئی نرم بیرون نمایند و در ساختن این گرد کمال احتیاط را باید اجری کنند زیرا مقدار بسیار کمی از غبار آن موجب عطسه‌های شدید میگردد و این گرد را در کشتن شپش استعمال مینمایند و چون ساختنش از اعمال خطیره است لهذا این ایام کمتر استعمال میشود

حقنه کندش بگیرند کندش ۴ گرم آب ۳۰۰ گرم شیره ۲۵ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا ۲۰۰ گرم باقی ماند و صاف نموده در کشتن اسکاری حقنه نمایند

حب ضد نقرس معمول گافارد بگیرند عصاره الکلی کندش ۱ گرم سقمونیا صبر زرد مکدّ ۵ گرم ربّ اقطی ۴ گرم مطابق معمول ۴۰ حب سازند ابتدا هر شش ساعت و بعد هر هشت ساعت و سپس هر ده ساعت فاصله یک حب بنوشند

وراترین یکی از قلیائیات نباتی است که دو نفر از معلمین **پلتیه و کاوانتو** نام وجودش را کشف نمودند و از میوه کندش و ریشه خربق سفید و پیاز کلشیک این ماده را استخراج کردند و **میسنی** نام ثابت نمود که در کندش و هم نباتات طایفه کلشیکاسه این ماده موجود و با اسید گلیک مرکب است و عبارت از گردی است سفید بدون بو و طعمش بشدت حاد و در ۱۱۵ درجه حرارت ذوب میشود و غیر فرار است و تقریباً در آب غیر محلول و در الکل و اتر بخوبی حل میگردد و ملح آنها قابل تبلر نیست و بصعوبت اسیدها را اشباع میکند

طرز ساختن وراترین مطابق کدکس بگیرند مسحوق میوه کندش ۱ الکل ۹۰ درجه ۱ اسید سولفوریک ابدار ادرو ۱ آهک شکفته شده آمونیاک مایع متداولی مکدّ مقدار کافی الکل را با قدری اسید سولفوریک ترش کرده و مسحوق کندش را در قدری از آن بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده تفاله را مجدداً در باقی الکل خیسانیده و نیز با فشار صاف کنند و مصفاها را مخلوط نموده آهک شکفته شده را بیفزایند و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را تقطیر کنند تا الکل گرفته شود و محصول را با آبیکه بواسطه اسید سولفوریک ترش کرده باشند امتحان کنند و بواسطه زغال حیوانی بیرنگ نمایند و بعد با کاغذ صاف کنند و بقدری آمونیاک بران افزایند تا تعامل قلیائی ظاهر گردد و رسوب را روی کاغذ صافی جمع نمایند و با قدری آب مقطر بشویند و بعد خشک کنند و در الکل حل نمایند و این محلول الکلی را با کاغذ صاف نموده و بجهة گرفتن الکل تقطیر کنند و محصول را مجدداً در آب اسید سولفوریک دار حل کرده و با زغال حیوانی بیرنگ نموده و با کاغذ صاف کرده و به حد تعامل قلیائی آمونیاک افزوده و رسوب را در روی کاغذ صافی جمع کرده و با کمی آب مقطر شسته و بعد خشک نموده در اتر حل کنند و بگذارند در مجاورت هوا تبخار شده تا وراترین متبلر گردد

در بیان اثر فیزیولوژی و تراپوتیکی وراترین

تا مدتی قبل دانشمندان طب وراترین را فقط از عوامل مسهل و مستک میدانستند ولهذا در بعضی از ممالک استعمال عامی استعمال مینمودند اگرچه بعضی از جراحان متطبب یک نوع اثر تحریش موضعی و تحریکی شبیه بر اثر استریکنین در ان تصور نموده و از اثر آن بعضی اختلالات اجزاء التابعات و هم چنین در بعضی اقسام نورالژی صورت با فواید چند بکار میبردند تا آنکه تقریباً از چند سال قبل جمعی از دانشمندان فیزیولوژی کاملاً بر اثر این ماده پی برده و خاصیت مضاعفی در آن کشف نمودند و این خاصیت که اهمیت دارد از خواص متمایزه این دوا است و از آن مضاعف گفتیم بسبب آنکه از جهتی کم میکند احساس و حس را که سبب آن از دیاد حس عمومی و با موضعی بود که در بعضی اختلالات متمایزه از قبیل روماتیسم و نورالژی عارض میگردد و از جهت دیگر نبض را بطئی کرده و حرارت حیوانی را تنزل میدهد و بعبارة دیگر اثر تسکین و تضعیف بسیار آشکاری هم در سلسله عصبانی و مخصوصاً در سلسله دورانی از این ماده ظاهر شده یعنی این دو سلسله با هم از آن متأثر میشوند و از این جهت است که در مواقع متضاد استعمال میگردد چنانچه هم در اختلالات اختلاجی و فالجی و هم در دوروماتیسم و استسقا اثرشافی از آن دیده میشود و در کشف این مسئله اختبارات و بیانات دو نفر از دانشمندان فیزیولوژی موسوم به **فِوُرْ و لِبْلان** کمک زیادی نموده اند و اختبارات **حَرْنَدِی** را نموده اند بیان میمائیم این دو دانشمند پس از آنکه وراترین را بدواً در حیوانات از قبیل اسب و سگ و بعد در انسان امتحان و اختبار کرده چنین ثابت میکند که این ماده عامل در بدن حیوانی دارای سه اثر متمایز است و این آثار با کثرت مقدار دوا و قلت آن ارتباط دارند و لیکن اثری که بطور آشکار ظاهر میسازد در مجرای هضمی است و دومین اثر در آلات دوران و تنفس و سومین در سلسله عصبانی و عضلات حیوه حیوانی

هنگام اول از استعمال وراترین بدواً اثرش در مجرای هضمی ظاهر میگردد که موجب ازدیاد حس این مجری شده و بر تقلصات و ترشحات آن می افزاید و قولنجی که در این هنگام عارض میشود بواسطه ازدیاد حس است و اشتداد آن هم فوق کثرت و قلت مقدار وراترینی که استعمال کرده اند تغییر مینماید و پس از عروض جمیع آثار تقلص عضلانی در این مجری ظاهر شده و امعا متقلص میگردند و حرکات آنها سریع میشود و بر ترشح فولیکولهای معوی و غدهای براق افزوده شده و براق گاه لزج و خطی گشته ولی اغلب اوقات مانند کف سفیدی ظاهر میگردد مثل کفی که در دهان حیوانات بواسطه آثار اختلاجی بروز میکند و حصول این براق را میتوان نسبت داد بر اثر تحریشی که از وراترین بلا واسطه در جوف دهان و مجاری مخرجه غدهای آن حاصل گشته است و نیز میتوان گمان نمود که عروض اسهال بواسطه اثر موضعی وراترین در روده باشد ولی تجربه ضد این را ثابت میکند چه در صورتیکه دوا را بواسطه زرق در اوردة و یا بتحت جلد داخل در بدن کنند تحریک مجرای هضمی و ازدیاد ترشح فولیکولهای معوی و غدهای براقی مشاهده میگردد

هنگام دوم بروز حالت ضعف و فتور در قوی و بطوء دوران از عوارض این هنگام است و نیز نبض بطئی شده و غیر منظم میگردد و حس حیوان در این هنگام نیز کم میشود

هنگام سیوم چون مقدار وراترین خیلی زیاد باشد طولی نمیکشد که حمله های کزازی ظاهر میگردند و اطراف بجانب قدام و خلف گسترده شده و متقلص میشوند و عضلات صدر و بطن نیز متقلص گشته و عمل تنفس با اضطراب و مشقت صادر میگردد و در فکین تریسموس (کزازفکی) بروز نمیکند و سبب منع تجدید خون میشود و حالت اختناق متدرجاً زیاد میگردد و در ابتدا مدت حمله های کزازی کوتاه و فاصله آنها زیاد است ولی چون اثر

دوا ترین آناً فاناً زیادتر میشود بر مدت حمله ها افزوده و فواصلشان کم شده و زود بزود عارض میگردند و اغلب اوقات حیوان پس از نیم تا یک ساعت هلاک میشود نه چنان است همیشه بر ترتیبی که ذکر کردیم اثر وراترین ظاهر گردد بلکه گاه در ترتیب بروز حمله ها اختلافی مشاهده میشود چنانچه اثر این ماده در مجرای هضمی ممکن است بحد زیاد یا کم آشکار دیگر ظاهر گردد و منتهی شود یا در حالت تحریک به بطوء دوران و عروض علامات کزازی که مدت و اشتداد آنها ممکن است تغییر کند و هرگاه دوا را بمقدار سمی استعمال کرده باشند بدون آنکه اثرش در مجرای معوی و آلات دوران ظاهر گردد موجب بروز علامات کزازی میشود و در این حالت مرگ بزودی عارض شده و اختناقی که سبب عروض آن است خیلی حاد میباشد

موافق آنچه ذکر کردیم وراترین را باید در عداد عوامل محرک سلسله عضلانی محسوب نمود و اثر آن در این عمل خیلی نزدیک به اثر اداراقی است و اگرچه اختلاجاتیکه از اثر وراترین بروز میکند با اختلاجات حاصل از اثر استریکنین مختلف اند زیرا اختلاجات استریکنین ظاهر میشوند از اثر این دوا در سلسله عصبانی چنانچه هرگاه حیوانی را بواسطه استریکنین مسموم نمایند و اعصاب محرک را قطع کنند تقلص عضلانی مفقود میشود بر خلاف در حیوان مسموم بواسطه وراترین چون اثر این دوا در نسج عضلانی ظاهر میشود هرگاه عروق را ببندند بطریقیکه وراترین در عضلات داخل نشود تقلص عضلانی بروز نخواهد نمود در صورتیکه سلسله عصبانی متأثر از اثر این سم خواهد بود پس وراترین را باید از سموم عضلانی محسوب نمود که در ابتدا در این سلسله از آلات اثر کرده و یک نوع تحریک و هیجانی در آنها می آورد که منجر به تقلص میشود و پس از آنکه عضلات را متأثر نمود قابلیت تقلص آنها بکلی برطرف میگردد و اثر وراترین در آلات حساس نیز آشکار است و چنانچه گفتیم چون مقدار کمی از آن را در تجاویف بینی داخل کنند موجب عطسه های شدید میشود و چون آنرا بروی جلد منطبق سازند پس از چند زمانی موجب بروز حرارت و حس نملی میگردد و اگر مقدار آن بدرجه تسمم باشد موجب فقدان حس میشود بواسطه اثری که وراترین در سلسله عصبانی حیوة حیوانی مینماید از آن در بعضی اقسام نورالژی و در بعضی فالجهای سطحی و در قطرب و هیستری و کزاز استعمال میکنند و علاوه چون عمل دوران را بطئی میکند و موجب بروز تقلصات در مجری هضمی نیز در دفع روماتیسم شده و بر ترشح این مجری می افزاید لهذا اثر تحلیل و تسکین از آن ظاهر میشود پس اثر شافی مخصوصی در دفع روماتیسم مفصلی حاد خواهد داشت و نیز در دفع استسقای لحمی و نقرس استعمال میگردد و هم چنین در دفع ذات الریه استعمال آن متداول است و یکی از دانشمندان میگوید وراترین در اثر مشابه آکونیتین است ولی بیخ مقابل قوتش کمتر از آن است

بقول کلی وراترین از عوامل مسهل و مقیی و مدر است و نبض را بطئی میکند و حرارت آلی را تنزل میدهد و مقدار شربتش از ۵ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم است که بمقدار منقسم استعمال شود ولی باید از اثرات آن مراقبت نمود و بعضی از مصنفین تا ۵ سانتی گرم هم در عرض روز نوشته اند

مواد مانعة الجمع جمع مابین وراترین و مورفین نباید نمود زیرا که این دو الکلوئید ضد یکدیگر و دارای اثر متضاد با هم میباشند و نیز از جمع مابین وراترین و هم مواد مانعة الجمع الکلوئیدها مانند تنن و ید و کلورو برم و ید و رها و غیره باید احتراز نمود

تعفین وراترین بگیرند وراترین ۱ الکل ۵۰ درجه ۱۰ حل کنند و مرهم گرم این تعفین را دارای یک

سانتی گرم وراترین است و مقدار شربت آن از ۵ دسی گرم تا ۳ گرم که بطور پوسیون استعمال نموده و هر دو یا سه ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

حب وراترین معمول حرندی
بگیرند وراترین ۱ سانتی گرم مسحوق صمغ عربی ۲۵ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی مطابق معمول ۴ حب سازند و در دفع نورالژی و حمله نقرس روماتیسم حاد هر چهار یا پنج ساعت فاصله یک حب بیاشامند و مراقب اثر آن باشند

محلول وراترین
بگیرند سولفات وراترین ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و این محلول را میتوان بجای آب دوائی **هوسون** با قاشق های خوری مدتها استعمال نمود

پوسیون وراترین معمول ران
بگیرند وراترین ۵ سانتی گرم الکل ۸۵ درجه مقدار کافی آب مقطر ۷۰ گرم شربت ساده ۵۰ گرم عرق بهارنارنج ۳۰ گرم وراترین را در الکل حل کرده با سایر مخلوط نمایند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری بنوشند و مراقب آثار حاصله باشند

نطول ضد کولرا معمول نوگاچوسکی
بگیرند وراترین ۱/۲ گرم استات مورفین ۲۵ گرم کلوروفورم ۴ گرم گلیسرین ۹۰ گرم مخلوط کرده و پس از آنکه مریض را در حمام عمیقی که از ۳۲ تا ۴۰ درجه حرارت داشته باشد برده و بیرون آوردند روی شکم نطول نمایند

پماد ضد سلس البول معمول نارد
بگیرند سولفات و روغن وراترین مکده ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده تمریخ کنند

پماد ضد نورالژی
بگیرند وراترین ۵ سانتی گرم بی سولفات کینین ۱ گرم وازلین ۱۵ گرم مخلوط کرده نطول کنند

پماد ضد کارد یالژی معمول بوهن
بگیرند وراترین ۱۵ سانتی گرم عصاره تباتیک ۲۵ سانتی گرم استات تریاتین ۲ گرم اسانس نعناع ۱۰ قطره پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده تمریخ نمایند

پماد دافع سیاتیک (وجع عرق النساء) معمول اوپولزر
بگیرند وراترین ۱ پیه مذاب ۱۵ مخلوط کرده در دفع نورالژی نطول نمایند و چون از مواد سمی است باید مراقب استعمال آن باشند

پماد وراترین معمول بوشاردا
بگیرند وراترین ۲ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کرده در دفع استسقای لحمی و نقرس تمریخ کنند

پماد دافع نورالژی معمول کاوه
بگیرند وراترین ۵ سانتی گرم پیه مذاب ۴ گرم مخلوط کند و میتوان مدتها مقدار وراترین را زیاد کرده تا به ۴ و ۲ و ۱۰ سانتی گرم رسانید

سورنجان در هرمودالکت (هرمودات) و هرموداکتیلوس و ارمو داکتولوس
(هرموداکتیلوس در لغت لاطینی بمعنی انگشت **هرمس** است) عبارت از بیخی است بشکل پیاز و شبیه به پیاز کلشیک و از طایفه **کلشیکاسه** و سطح خارجش سفید زرد رنگ و جوفش سفید و نشاسته و طعمش مایل به شیرینی و تند و لعابی و گویا دارای وراترین باشد و اهالی مصر این پیاز را جهت حصول سمن میخورند و از مسهلات برفق میباشد و یکی از اطبای معروف یونان موسوم به **الکساندر**

سورنجان

کرد در مائه ششم میلادی بوده اول کسی است که مانند عوامل مسهل در دفع نقرس سورنجان را استعمال نمود و اکنون در نزد حکمای فرنگ غیر مستعمل است

در نودویکم — کنکینا و محصولات آن

بعضی از مصنفین تراپوتیک کنکینا و محصولات آنرا از عوامل مقوی العصب میدانند و برخی کنکینا را از عوامل نباتی مرمت کننده بدن و الکلوئیدهای آن از قبیل کینین و سنکونین و غیره را از عوامل مخصوص به امراض تناوبی محسوب میدانند و جمعی دیگر آنها را در عداد عوامل مقوی مخصوص بشمار می‌آورند و عوامل مقوی را به سه قسمت نموده اند عوامل مقوی مخصوص و مقوی مستمر و مقوی تلخ و قسم اول را مقوی اصلی و مقوی ضد تناوب و مقوی دافع الحمی نیز مینامند و این عوامل که عبارت از کنکینا و محصولات آن باشند در دفع امراض تناوبی اثر مخصوص و آشکاری دارند یعنی پس از آنکه بر ماده مولد المرض هجوم آورده آن را مغلوب میسازند و از آن مضمحل مینمایند و امروزه آنها را در دفع حمیات نائب مسلمات و چون در طحال اثر مخصوصی میکنند و از حجم آن میکاهند لهذا در دفع حمیات نائب عامی که با سایر عوامل دافع الحمی مقاومت مینمایند برتری دارند و عوامل مقوی مستمر از قبیل آهن و سایر مقویات پس از آنکه جذب شده و داخل خون شدند در خون و مواد صلبه اش تغییر فاحشی وارد می‌آورند و بلاواسطه در جهاز هضمی تحریک میکنند و بر قوه شاهیه و سهولت هضم می‌افزایند و عوامل مقوی تلخ نیز بهمین طریق اثر میکنند

ما در این دو ابتدا بقول کلی حمی را ذکر نموده و بعد حمای نائب مختلط و حمای دائم متصل و صور مختلف و علامات ممیزه هر یک از آنها را بیان میکنیم و پس از آن بذکر کنکینا و محصولات و املاح آن می‌پردازیم و در آخر این در عمل هر یک از آنها را بیان می‌نمائیم

در بیان تب و اسباب و امور مولده و مداوای آن بقول کلی

تب مانند سایر امراض اصلی مرضی است اصلی که لابد مداوای مخصوصی است و لازمه بسیاری از امراض حاد میباشد و گاه با بسیاری از امراض مزمن بروز میکند و همیشه بصورت ازدیاد حرارت در بدن ظاهر میگردد و بلاشبهه عبارت است از ارتفاع درجه احتراقاتیکه حاصل میکند حرکت غذائی عناصر جثه را

حتی که اساس بیشتر امراض مهلک است ممکن است بالاصاله موجود گشته و بنفسه مرضی باشد و یا با بعضی تغییرات موضعی مرتبط شده و یا لوله عمومی در بدن حاصل کند و در این صورت اخری اکثر با حصول ورم مرتبط میباشد اگر چه گاه با سایر امراض نیز همراهی مینماید بهر حال عموماً یکی از سوانح مهلکست و اغلب اوقات در امراض موضعی عروض عرق بواسطه تب بیشتر است تا خود مرض

عروض تب ممکن است بواسطه اساس مرضی باشد و یا بواسطه دفاع طبیعت و بعبارة دیگر بروز آن یا دلیل اختلال صحت است و یا دلیل بر میل طبیعت بر دفع مرض و حصول شفا چنانکه هرگاه همراهی کند با حصول ورم چندگاه دافع مواد فضلیه و گاه مرمت کننده بدن باشد و فضولات ازته بدن را محترق نموده و خارج سازد دلیل بر وجودش میباشد

وازهمین قبیل اند حصبات شوری که بخودی خود شفا می یابند و هم چنین است حمائی که با امراض شدیده همراهی مینماید و سببش وزانش دفاعی است که از طبیعت نسبت بمرض صادر میگردد و چون این حمی منقطع شود حالت افتادگی و سردی در بدن ظاهر شده که دلیل بر عطالت طبیعت است و بالاخره چون عروض حمی بخودی خود بوده و سببش معلوم نباشد بلاشبهه دلیل است بر ازدیاد خطرناک حرکاتیکه سبب انها فساد عمل تغذیه است و گاه باشد که مریض در حالت بحران بوده و در این صورت نمیتوان معلوم نمود که ایا بقیه فضولاتیکه بواسطه تب خارج میگردند دلیل بر بهبودی میباشند تا باین واسطه مریض از تسلط مرض اسوده شود و یا دلیل بر دوام آن

چون ممکن است حمی گاه بواسطه همه عوارض و گاه بواسطه یکی از انها مورث مخاطرات چندی گردد پس در این صورت دفع این عوارض لازم است و نباید طبیب خیال خود را متوجه توقف اعمال غیر تغذیه کند بلکه باید این اعمال را معتدل سازد و تبی که با بعضی امراض ظاهر میگردد اتصال کاملی با انها ندارد چه بواسطه بعضی از عوامل ممکن است انرا مرتفع نمایند در صورتیکه مرض اصلی بحال خود باقی باشد و هم چنین است تبی که نتیجه یکی از امراض بوده

نوعا حالت حمائی تشخیص داده میشود بواسطه ازدیاد غیر طبیعی حرارت اگرچه هر ازدیاد حرارتی را بلاشک نمیتوان تب فرض نمود چنانکه یکی از دانشمندان میگوید حرارت حمائی حرارتی است که بطور عرضی افزوده شده باشد پس به غیر از ظهور حرارت در تب وزحمی اختلال دیگری باید فرض نمود که اصالتش بیشتر بود و ان عبارت است از اختلال تغذیه که ازدیاد حرارت منتج از ان خواهد بود و در این اختلال که سببش کثرت فساد عمل تغذیه و ازدیاد فضولات تغذیه است مواد شبه البومینی کم شده در سموم ذات باد میگردند و یقین است که کثرت فساد عمل تغذیه و ازدیاد فضول الی بقدر احتباس این فضولات در بدن و دفع انها در حصول حمی موثر نخواهد بود چه گاه این احتباس فضول و بعد دفع فوری انها بیشتر مورث حصول حمی میگردد

بهترین علائم در معرفت تب و درجه اشتداد ان همان حالت ازدیاد حرارت است و در هنگامی که علیل مبتلی به قشعریره و لرز باشد حرارت نیز زیاد خواهد بود و در همین زمان تا دوره نیز زیادتر دارای فضول از تنه میگردد و تشنج در عروق محیطی بروز کرده و پوست بدن باین واسطه مانند پوست مرغ دانه دانه شده و سیمای بقراطی ظاهر میشود و این تشنج عروق مذکور همراهی میکند با کثرت توتر عروقی در احشاء و ازدیاد حرارت داخلی و باین جهة است عروض عسر التنفس و سرعت نبض و صداع و کثرت بول و خشک شدن ترشحات محیطی بدن که همه از علائم بدو حمی میباشند و اسید کربونیک در این وقت بمقدار زیاد خارج نمیشود و ازدیاد حرارت تعلق میگیرد به تخریب و اضمحلال مواد شبه البومینی

حرارت تب ممکن است یک دفعه صعود کند و یا بطور نوسان زیاد گردد و از ۳۹ تا ۴۰ و ۴۲ درجه برسد و تشنج شعری محیطی در این صورت منقطع میشود و یا انکه بطور تناوب گاه موجود و گاه معدوم میگردد و قوت عمل تغذیه که در این صورت زیاد شده است تا یک درجه سبب سرعت عمل جهازات بدن از قبیل قلب و دماغ و دیه و غیره میگردد و نبض و تنفس سریع شده و مقدار اسید کربونیک مخرج مضاعف میشود و قاروره غلظت حاصل نموده و مقدار اوره که ان زیاد میگردد و این علامات در تمام دوره تب که حرارت نوسان میکند و نوعا در تب اشتدادی پنج یا ده روز مینماید و اب و مواد دسم در بدن جمع شده و مورث نموهای غیر طبیعی که ممکن است نتیجه ازدیاد حرارت باشند میگردند و بنا باشد که بواسطه نزول درجه حرارت و بعد از سرعت

نبض حمی قطع شود و در این صورت ترشحات بدنی که مختل شده بودند بحالت طبیعی رجعت نموده و گاه هم زیاده بر اندازه طبیعی مقرر میشوند و بصورت کثرت ترشح عرق و کثرت ترشح بول و اسهال ظاهر میگردند و این استفراغات طبیعی و هم بعضی استفراغات غیر طبیعی ما نندی فاسد الدم هاند قطع حمی بمنزله بحران میباشند که دفعة حمی قطع شده و حالت مریض به میگردد و گاه بود که نزول درجه حرارت بطور بطوء باشد و در این وقت حمی متدرجا و به تناقص گذاشته و عمل همه ترشحات که مختل مانده بود دوباره مقرر میشود

حالت نقاهت حمی همیشه با طول مدت و درجه اشتداد ان تناسب دارد و از علائمش انقطاع تب لاغری و کم شدن وزن بدن و باختگی رنگ ان و عروض ضعف عمومی است و بالاخره بروز علاماتیکه وسوم اند به علامات ماورا بحران از قبیل ترسبات ادره و حصول ریم

سوانح و عوارض حمی تعلق دارند با صور مختلف ان که هرکدام را سببی معین و جداگانه میباشد و در کتب امراض مفصلا بیان شده اند و این اختلاف صور و عوارض محققا با تغیر اسباب اختلاف انها ارتباط دارند و واضح است که در دفع هر یک از انها شرط اصلی برطرف کردن سبب است و در وقتی که حمی مزمن بود و مثلا بصورت حمای دق ظاهر گردد طبیعت کوشش بیفایده میکند که مواد مورث مرض را از خود دفع نماید زیرا بحصول ان نایل نمیگردد و درجات اشتداد حمی همیشه یک نسق نیست و ممکن است از صورت بسیط تا بصورت ردی و خطیر بروز کند و عموما مخاطرات حمیاتیکه جمله های انها یک مرتبه ظاهر شده و اشتداد می پذیرند کمتر از حمیاتی است که بروز شان غیر منظم بود چه قسم اول نوعا موقتی و یومی و قسم دوم دائم و طولانی میباشد ولی محقق است که چون حرارت زیاده از ۴۰ درجه گردد در یائش حمی بی نهایت خواهد بود و این ازدیاد حرارت مورث زحمت ملاست احشا میشود و گلبولهای قرمز را تخریب نموده و فاسد میگرداند و در بعضی نقاط بدن سبب بروز لکه های چند بواسطه انصباب خون میگردد و نسوج دسمی و یومی تولید میشوند و بدین واسطه مورث اختلالات احشا که هر یک را سببی علیحده موجود است میگردد و از این جهة است که تب را نباید خطرناک گفت بلکه از عین خطر باید فرض نمود و اما این خطر از حیثیت انعدام نسوج است و باندوه دان فضولات در بدن ولی بطور یقین میگوئیم بواسطه صعود درجه حرارت و اختلالات منتج از ان این خطر ظاهر میگردد چنانکه دیده شده هرگاه زیاده از ۴۲ درجه حرارت در خون حیوانات وارد کنند خون گاه منجمد میشود و گاه سیال میپذیرد و در خون انسان همین اختلالات بروز خواهند کرد

هر یک از علامات بانفراده ممکن است بقدری اشتداد پذیرد که وجود مریض بواسطه ان در خطر افتد مثلا حالت بحرانی و تدافعی که در احشا پدید می اید و عوارض غیر بحرانی که مرا ان را همراهی میکنند و اختلالات معدی و سپس عوارض بحرانی متوالی که از تعاقب انها بروز مینمایند و باین جهة است که دانشمندان قبل از ما انواع بیشمار در حمیات معین نموده و برای هر یک عنوانی جداگانه ذکر کرده اند و نیز نزول درجه حرارت که همیشه علامت بهبودی مرض است اگر یک دفعه عارض شود تعادل اعمال بدنی را گسیخته و مریض را در حالت ضعفی میاندازد که خالی از خطر نخواهد بود

در بنای حمی وجود عوارض تشنجی که مورث اختلال اعمال بدنی گشته و کثرت و قلت خون و وجود عوارض بحرانی و عدم انها و اختلالات غذائی و غیره مداخله دارند و موسس اساس ان میباشند و انرا به صور و انواع مختلف ظاهر میکنند ولی غیر از اختلالات غذائی سایر عوارض فرعی و ثانوی اند و چون یکی از انها بر سایر غلبه کرده و تفوق جوید حمی را باسم ان موسوم مینمایند مثلا میگویند حمای ساده حمای دموی و حمای ضعفی و حمای مرساحی و حمای معدی و حمای صفراوی

وحمای معاودهٔ اسپارپیفانی وغیره

ماده مولدالحمی که قدمای ازمتاخرین وجود انرا اثبات نموده بودند و هم معاصرین بان اهمیت داده مادهٔ است عفونی مانند مپاسمها و ویروسها و مواد سمی و غیره واین موادرا مولدالحمی ازان جهة میگویند که موجب حصول و سرایت حمی میگردند وخون شخص محموم نیز همین خاصیت را دارد و میتوان گفت که حمی اغلب از جرح و زخم حیات مخصوص مقیاس معینی است صاحب درجات مختلف که برای دفع هریك انها و اشکال ان معالجات مخصوص لازم است و باین جهة بیهوده است که حمیات عفونی را از حمیات تدافعی جدا سازند چه شهود و تجربه ثابت میکند که مبدء همه همان عفونت است و یقین است که چون عفونت مفرط شد حمی نمایند دفاع طبیعت خواهد بود پس ماده مرضی و هم دفاع هر عنصر تشریحی است نسبت بماده عفونی هرچند حمیات اصلی از میکروبها و سموم و ویروسها متولد میگردند ونیز ممکن است حمی نتیجه جذب تعفنات دمی شود ونیز فساد خونیکه سبب اکسیداسیون (عمل اکسید) فوق العاده بود سبب حصول حمی میگردد مانند حمای بومی (حمای اعیانی)

بیان علاماتیکه از اختلال عرقی حاصل میشوند وخود مرتبط اند با اغتشاش اعمال اعصاب محرکت و یا انقباضی اند بر اکر عصبانی مولدالحراره و یا بر اخلاط بدنی و یا به شروط مکانیکی هیدرولیك خارج از مقصود ما است و ممکن است تمام انها از روی صحت و صواب باشد ولی مقصود ما در این جا ذکر اعمالی است که برای اگاهی از حقیقت حمی لازم بود و به ترکیبات اعمال امشتی نمیدهیم بالجمله حمی دارای میزان مولدالمرضی است که صفات مخصوص ان بواسطه اختلال عمل تغذیه و ازدیاد حرارت که نتیجه ان است پدید می اید و هم چنین است اختلالات بحرانی و تحریکات دورانی که هر یك را میتوان جداگانه ذکر نمود

چون صعود درجه حرارت علامت اصلی تب است پس مقصود از علاج ضد تب چیزی است که این ازدیاد حرارت را مرتفع نماید و ازدیاد حرارت یا از فرط تولید حرارت است و یا از اجتماع واحتباس ان در بدن و اگر سببش افراط حرارت بود یقین است که میتوان سرچشمه این حرارت را اعم از انکه در اکسیداسیون تغذیه بود و یا غیر تغذیه خشک نماید و اگر سببش احتباس حرارت باشد اسباب دفع انرا باید فراهم کرد و در هر صورت مقصود یکی است و منظور نزول حرارت و وسائل مختلف برای دفع هر یك از این دو صورت موجود میباشد و بعضی وسائل دیگر دارای خاصیتی مضاعف اند که از طرفی چشمه مولد حرارت را مسدود میکند و از طرفی مجاری خروج انرا باز مینمایند و حرکت غذائی را بطئی میکنند تا حرارت از ان تولید نگردد و عموم دواهای ضد حمی دارای این دو خاصیت اند

بعضی عوامل دیگر یافت میشوند که عمل انها اگرچه بلاواسطه بر تغذیه و احتراق بدنی وارد نمی اید ولی در عناصری که ممد این اعمال اند اثر کرده و عمل تغذیه و احتراق بدنی را تغییر میدهند و از این جمله اند ادویه که در دوران و اثر اعصاب را معتدل مینمایند و عمل تغذیه را بطئی کرده و حرکت مواد غذائی را سهل میکنند واستعمال این ادویه بر حسب اختلاف هنگامهای تب تغییر میپذیرد ولی معالجه ضد حرارت همیشه در جای خود ثابت و برقرار است و بنا بر بعضی ملاحظات باید در استعمال ادویه ضد تب کمال احتیاط را مرعی داشت زیرا که از عوامل خطرناك میباشند و در صورتیکه انها را بمقدار خیلی کم و یا بمقدار خیلی زیاد استعمال کنند خواصشان متضاد میگردد و بسا دیده شده که نتایج خیلی مشئوم مانند سقوط اعمال بدنی از استعمال زیاد انها حاصل گشته و باین جهة در تجویز انها و قدر شربتشان کمال احتیاط و دقت لازم است

شخص محموم خاصه چون مرضش حاد بود همیشه باید راحت کند و در بستر بخوابد چه حرکت سبب ازدیاد احتراق شود

وازدیاد احتراق درجه حرارت بدن را صعود دهد و مقدار فضول بدنی مضاعف شده و حمی اشتداد پذیرد اگرچه شخص محموم بواسطه کسالتی که دارد خود مایل بحرکت نیست و از بستر بعضی منافع دیگر برای مریض مترتب است مثلاً سلسله عضلانی چون بی حرکت شود درد و تعب مریض میکوشد و مسامات جلد باز گشته و موادی که استفراغ انها لازم است خارج میشوند و حرکات قلب و تنفس بارامی صادر گشته و لهذا معالجه حمی سهل تر میگردد دیگر انکه حرکات بدنی با اعمال تغذیه بغایت بهم مربوط اند و چون اعمال بدنی بارامی صادر شوند عمل تغذیه نیز معتدل میگردد و خلاف ان یعنی حرکت و عدم راحت در بستر بسی خطرناك است و یقین است که حرکت مولد حرارت و سکون و راحت مسکن ان است

پرهیز محض از لوازم تداوی محمومین است ولی اگر ضعف زیاد بر مریض مستولی باشد و یا انکه شخص محموم مسلا معتاد به اکل زیاد بود و یا حمی طولانی باشد و مدتی بود که مریض گرفتار ان شده میتوان بعضی مقویات را بر پرهیز افزود اگرچه خود مریض بواسطه سقوط اشتها و فقدان هضم معدی میل بغذای زیاد نمیکند و میباید پرهیز باشدت تب متناسب بود و اگر خواهند و دانند تا یك اندازه غذاهای مقوی بمریض محموم بخورانند و باید اغذیه مشهی که مریض بانها راغب بود و سهل الهضم و مایع و یا نیم مایع باشند و دارای بعضی ادویه معطر استعمال نمایند و سرشق این اغذیه آبگوشت معمولی است و مخصوصاً از اغذیه نشاسته و دسمی و سایر مواد مولدالحراره اجتناب پذیرند و از لحوم انهائی را استعمال کنند که هضمشان سهل بود و تحریك زیاد نکند مانند ماهیهای تازه و اقسام صدف و گوشت گوساله و بره و جوجه و شیر اب و یا مخلوط با اب و میوه جات پخته و میوه جات خام ابدار مانند انگور و پرتقال و لیمو و غیره و بقولات سبز و دستور العمل مذکور را هم در محمومین و هم در ناقهین از محمومین باید معمول داشت

مشروبات دوائی (تیزانها) از قدیم معمول اطباء در مداوای حمیات بوده اند و در این عصر انها را با فایده و ثمر استعمال میکنند مثلاً میتوان مشروبات سرد به شخص محموم نوشانید تا باین واسطه از حرارت او قدری کاسته شود و مشروبات گرم را نظر به تعریقی که می اورند نیز استعمال مینمایند و مخصوصاً در علل حاد و علل و دوری که تعریق از علامات خود انها است مشروبات گرم استعمال میکنند تا ممد بر حصول عرق شده و مرض را بشفا نزدیك کند و اگر طول مرض زیاد باشد و عمل تعریق نتواند از طول ان چیزی کم کند مشروبات بارد نافع تر خواهند بود و چون اب سرد بمقدار زیاد بنوشند ابتدا موجب التهاب شده و تجدید قوی اورده و بدن را خنك میکند و مشروبات سرد را باید اندکی معطر نمود و بهتر انست که ماده محرك و قابل انتشاری در انها داخل کرد مثلاً قدری الکل یا یك ماده معطری و مشروبات گرم باید قدری ترش باشند و یا تلخ

هرگاه معده تحمل غذا نماید و خوف سقوط قوای مریض بود لازم است از طریق یا واسطه غذا را در بدن داخل نمایند و در مداوای محمومین عمل هوای محیط خیلی مداخله دارد چنانچه هوای اطاق مریض باید ملایم و ثابت و عاری از مواد عفونی و مواد مسری باشد و در تب میزم رضا همین قدر کافی است غذاهائی استعمال کنند که سبب تحریك عمل تغذیه نگشته موجب ازدیاد اکسیداسیون عناصر نشوند ولی در کسانیکه مبتلی به تحول و یا نحول باشند لازم است بقدری مواد غذائی داخل بدن نمایند که عمل احتراق متعلق بانها شده و عناصر بدنی خود مریض را نسوزاند

در بیان حمای متصل دائمه و حمای نائبه و حمای مختلط صور مختلفه و علامات تمیز این امراض و مقایسه ما بین انها و مداوای انها

حمیات نائبه و صور و اقسام مختلفه آنها را مصنفین ایران و فرنگ مفصلاً بیان کرده‌اند و همچنین است حمیات دائم متصل از قبیل تیفوئید و تیفوس و غیره و مقصود ما در این جا ذکر علامات ممیزه این امراض است چه این دو مرض یعنی حمای نائبه مختلط و حمای دائم متصل بواسطه اشتراک در بیشتر علامات و تشابه در فنا اغلب با هم مشتبه گشته و طبیب را بخطا می‌اندازند و هر این دو از امراض متداول و شایع ایران زمین‌اند و بسا میشود که یک محله از شهر حمای نائبه مختلط شیوع دارد و در محله دیگر حمای متصل دائم و آنچه را که ذکر میکنیم حاصل امتحانات و اختبارات سی و پنجساله خودمان است و در این مدت سی و پنجسال که مشغول مباشرت عمل طب و مداوای مرضا در ایالات مختلفه ایران بوده‌ایم علامات ممیزه این دو مرض متشابه را دریافت کرده و در این کتاب مستطاب جهة تذکره و تبصره مطالعه کنندگان عظام می‌نگاریم و اگرچه در شهر طهران صانها الله عن طوارق الحدثان که در این ایام کرسی و سواد اعظم مملکت و من بنده مصنف را مسکن است حمای نائبه مختلط زیادتر از حمای متصل دائم شیوع دارد و از امراض اندمیک این شهر است ولی چون حمای متصل دائم در سایر ممالک ایران شایع‌تر است لهذا بدواً به ذکر آن پرداخته و حمای نائبه مختلط را بعد ذکر میکنیم و پس از آن بقول کلی علامات ممیزه و مشخصه و طریقه مداوای آنها را بیان خواهیم نمود

حمای متصل دائم

حمای متصل دائم

در خراسان و سمنان **دمنه** و در اصفهان و طهران **حصبه** و در کرمان **تب هفتو** نامیده میشود و مصنفین فرنگ **تیفوس** مینامند و چون غالباً این مرض در بیشتر ممالک ایران بطور وبائی بروز کرده و جمع کثیری را هلاک مینماید **شیخ بزرگوار شیخ الرئیس** آنرا باسم حمای وبائی ذکر میکند در کتاب قانون چنین میفرماید هذه الحمی تکون هادیة الظاهر مکربة الباطن فی الاکثر مهلکة یستشعر منها حرارة واشتعال قوی و یکون معه عظم النفس و علوه و تواتره و یتصعد کثیرا و ینتن کثیرا و یتواتر و شدة عطش و جفوف لسان و قد یکون مع غثیان او سقوط شهوة ان لم یقاوم بالاکل صبرا ملکه و وجع فؤاد و عظم الطحال و کرب شدید و تململ و ربما کان سعال یابس و سقوط قوة و اتاه علی الغشی و اختلاط عقل و ربما مادون الشراسیف و یکون به سهر و استرخاء بدن و فتور و ربما عرض معها بثر احمر اشقر و ربما کان سریع الظهور و سریع البطون و یحدث قلاع و قروح و یکون النبض فی الاکثر متواترا صغیرا و یشتد فی الاکثر لیلا و ربما حدث بهم حالة مثل الاستسقاء و یختلف المراد(?) و غیره و یکون البول لبنیا سمجا غیر طبیعی و ربما کان سوداویا و اکثره یکون دبیا منتنا و فیه شیء من جنس ما یذوب و یکون بوله مائیا مرّا و سوداویا و کثیرا ما سقیا السوداء و اما الصفراء فاکثر ذلک و یعرقون عرقا منتنا و هذه الحمی تبدی مع الاعراض المذکورة بقوتها و یؤول امرها الی الغشی و برد الاطراف و لیس غرق الکراز و التشنج و قد یکون من هذه الحمیات الوبائیة ما لا یشعر بها العلیل و لا الحاس القریب بکثیر حرارة و لا یتغیر النبض کثیر تغیر و مع ذلک فانها تکون مهلکة بسرعة یدهش الاطباء فی امرها و اکثر من ینتشر بقصه(?) من هؤلاء و من الاولین یموت فان العفونة تکون قد استحکمت فی القلب انتهی

اتاه علی الغشی ای اشرف

این مرض مانند سایر امراض عفونی دارای هنگام کمون است و طول این هنگام از ۹ تا ۱۵ روز است یعنی از زمانی که ماده مرض در شخص اثر کرده تا هنگام ظهور اولین علامات ۹ الی ۱۵ روز است و بروز این مرض گاه بدون مقدمات است ولی اکثر علامات مقدمه ذیل عارض میگردند و ممکن است تا یک هفته دوام کند و عبارتند از صداع و دوار و کسالت و اوجاع قطنی و نعاس و یا سهر و فقدان اشتها و یکی از اطبای معاصر مقدمات مخصوص این مرض ذکر میکند که در سایر حمیات دیده نمیشوند و عبارتند از یک نوع تردیدی در تکلم و یک قسم ارتعاشی در صوت که اکثر منجر به لکنت زبان میگردد و حرکات بدنی غیر ثابت میشوند و در معصم و عضد ارتعاش بروز نموده

و بالاخره

و بالاخره گوشها سنگین میگردند

در دوره این مرض سه هنگام بیان میکنند و دوام هریک را یک هفته می‌نویسند یعنی در صورتیکه مرض چندان شدید نباشد و بروز آن بطور وبائی نبود در این صورت دوام آن از ۲۱ الی ۲۸ روز است و دوام هریک از هنگامهای سه‌گانه ۷ تا ۱۰ روز

هنگام اول پس از عروض مقدمات مذکوره حالت قشعریره شدید و یا خفیفی بروز نموده و تب ظاهر شده و بدن مشتعل میگردد و صداع بخصوص در جبهه اشتداد می‌پذیرد و دوار و سهر و نعاس زیادتر گشته و مریض خوابهای هولناک می‌بیند و نیز بر ثقل سامعه افزوده شده و لبها مرتعش و قوی باطل و مریض ناتوان میشود و شکایت از اوجاع رضی(?) در عضلات قطن و عجز و اطراف مینماید و قوه شاعره آن کم میشود و به هذیان شدید یا ضعیف مبتلی میگردد که در شب اشتداد مینماید و گونه‌ها سرخ و چشمها پرخون و منخرین خشک و بعضی اوقات فی الجمله رطوبتی از آنها ترشح میکند و زبان نوعاً در ابتدا مرطوب و دارای باره سفید رنگ و گاه خشک میباشد و بسرعت از باره و قشره رنگ سیاهی پوشیده شده و عطش شدید ظاهر میگردد و در دوره سه روز اول غثیان و قی عارض میشود و شکم نرم و بدون وجع و در ناحیه خاصره قراقر بروز ندارد و مقدار مدفوع برازی کم و گاه اسهال جزئی عارض میگردد و قاروره قرمز است و نبض ممتلی و لین و بدون صلابت و ضربات آن از ۱۰۰ تا ۱۲۰ میباشد و جلد گرم و مرطوب است و در دلالات صدری علامت مخصوصی بروز ندارد ولی اکثر مرضا حالت انقباضی در آن حس میکنند و بیشتر اوقات سرفه و دال سیلان و دال رنفلانسی(?) بروز مینماید و پس از چهار روز از دوام علامات مذکوره بثورات مخصوصه لکه پتیشی ظاهر میشوند و بروز این بثور در صورت و اطراف نادر و در سینه بیشتر و ظهورشان در قدام و خلف علی السویه است و بشکل لکه‌های کوچکی شبیه بگزیدگی کیک میباشند و گاه چند عدد آنها بهم متصل شده و لکه بزرگتری حاصل میشود و رنگ آنها قرمز تیره است و چون بر آنها فشار دهند رنگ بعضی بکلی مفقود شده و بعضی دیگر تیره در رنگ و یا خاکستری مایل به بنفش میگردند و چنانچه شیخ میفرماید ربما کان سریع الظهور و سریع البطون بنابراین باشد که بروز این بثور بوجهی بود یعنی پس از بروز بزودی مفقود میشوند بطوریکه نه پرستار و نه طبیب اگر مواظب نباشند بروز آنها را ملتفت نخواهند شد و گاه دیده شده است که این بثور سیاه گشته و گاه مانند بثور سرخجه منتهی به سقوط بشره شده‌اند و علامات بطنی تیفوئید در این هنگام بروز نمیکند و عروض رعاف نیز نادر است

هنگام دویم در هفته دویم اشتعال حرارت اشتداد می‌پذیرد و سرعت نبض زیاد یا کم میشود و مریض ناتوان شده و قوای آن بکلی مفقود گشته و حالت باختگی در سیمای ظاهر میگردد و در جلد بثور سودامینا بروز نموده و زبان یا همیشه مرطوب سفید و یا همیشه خشک و سیاه و با شقاق است و شکم منتفخ گشته و مانند طبل میشود و گاه اسهال بروز مینماید و دفع براز بدون اراده است و ترشح بول کم میشود و یا اصلاً ترشح نمیکند و در این هنگام بیشتر علامات سلسله عصبانی بروز میکند از قبیل افتادگی و ناتوانی مریض و ارتعاش دستها و بروز حرکات غیرارادی در اوتاد و تقلص و تشنج عضلات و کری و نابینائی و گاه سقوط صوت و عسر البلع و مریض با آنکه بیدار است هذیان میگوید

هنگام سیوم علامات این هنگام موافق انتهای مرض مختلف میباشند چنانچه هرگاه انتهای آن مشئوم بود علامات

ضعف در

ضعفی و سرسامی اشتداد می یابد و ترکیبات خطر از قبیل ذات الریه و ورم یاروتید و صره صورت ویروز اسکاردد عجز و غیره ظاهر میگردند و اگر انتهای آن خوب بود علامات مذکوره بسرعت تخفیف یافته و هذیان و ناتوانی مریض برطرف شده و سرعت نبض کم گشته و نبضات آن انتظام یافته و مرض برطرف شده و زبان پاک میشود و اشتها رجعت مینماید رجعت قوت مریض خیلی بطی است و پس از چندین هفته که مریض در حالت نقاهت داخل شده و اریاق و قوه شامه ضعیف میماند و چنانچه شیخ میفرماید و ربما حدث بهم حال مثل الاستسقاء اطراف سنگین و گاه متهیج میگردند بسا باشد که حالت بهبودی مریض با علامات بحرانی از قبیل رعاف و کثرت ترشح بول و کثرت ترشح عرق و عروض اسهال همراه نماید

صور مختلفه مرض ـــ موافق اختلاف اشخاص و اختصاصات مزاج آنها و تغیرات فصول این مرض مثل تیفوئید و سایر حمیات عفن بصور مختلف جلوه میکند از این قرار

صورت دمّی چون بروز مرض در اشخاص دموی مزاج بود علامات غلبه دم از قبیل ثقل سر و صداع شدید و قرمزی و صورت و سرخی گونه و پرخونی چشم و درد و دوار و سنگینی بدن غلبه دارند و ترشح بول کم گشته و رنگ سرخ تیره میگردد صورت صفراوی بروز این صورت در اشخاص صفراوی مزاج و بخصوص در فصل پائیز است و اکثر قیهای صفراوی و گاه کراتی عارض شده و دهان تلخ و زبان از پاره زرد رنگی پوشیده میشود و گاه اسهال صفراوی بروز میکند و بدن مشتعل است و غالباً این دو صورت منتهی بصورت ضعفی یا سرسامی میگردند صورت بلغمی در این صورت زبان سفید و مرطوب و قیهای لزج و اسهال بلغمی و لزج و عطش چندان نیست و صداع شدید ندارد و بدن نیز مشتعل نیست و در اشخاص ضعیف البنیه و ردی الغذاء و ردی المنزل بروز میکند و اگر منتهی بصورت ضعفی میگردد صورت ضعفی یا بدواً بروز میکند و یا نتیجه صور مذکوره است و در این صورت مریض بسیار ناتوان گشته و قوه شاعره اش باطل شده و علامات ضعف از قبیل ارتعاش اطراف و حماقت بشره و اغماء و بطوء و صغر نبض و سردی بدن و تعفن بدن و سیاه شدن دهان و دندان و نتن نفس و نزف الدم و غانغرایا و سقوط صوت و عسر البلع عارض میشوند صورت سرسامی نیز یا بدواً بروز میکند و یا از صورت صفراوی نتیجه میشود و علامات عصبانی مانند هذیان و حرکت غیر ارادی اوتار و بروز تشنج و تمدد در اطراف و اختلال الحواس بر مریض مستولی میگردد صورت مخفی همان صورت از این مرض است که شیخ میفرماید و قد یکون من هذه الحمیات الوبائیة ما لا یشعر فیها العلیل و لا الجاس لقریب بکثیر حرارة و لا بتغیر النبض کثیر تغیر و مع ذلک فانها تکون مهلکة بسرعة یدهش الاطباء فی امرها که در صورت ظاهر مرض چندان اشتدادی ندارد و هیچ یک از علامات ردیه مذکوره بروز نمیکند و طبیب گمان بر هلاکت مریض نمینماید ولی بزودی مریض هلاک میشود

حمای نائب مختلط

حمای نائب مختلط این مرض بدو صورت مختلفه بروز میکند یا بدواً بصورت نوبه ظاهر گشته و با از ابتدا مانند سایر حمیات متصل تب دائم و متصل است در صورت اول مریض پس از یک دو روز احساس کسالت و خستگی بر نوبه مواظبه و یا مواظبتین مبتلی میشود و غالباً بعد از ظهر و قشعریره عارض گشته و حمی بروز نموده و در اواسط شب یا بواسطه عروض عرق و یا بدون آن قطع میشود و فردای آن بعد علامات نائب چند ساعت زودتر از روز گذشته بروز میکند با اشتدادی زیادتر و دیرتر قطع میگردند یعنی هنگام فتره کوتاهتر و هنگام اخذ و درازتر میشود و روز دیگر باز مدت هنگام فتره کاهیده شده و مدت هنگام اخذ زیادتر و هم اشتداد علامات

حمای نائب مختلط

بیشتر میگردد و هم چنین تا روز چهارم و پنجم الی هفتم هنگام فتره بکلی موقوف گشته و حمی دائم و متصل میشود و بهمین جهة است که ما این مرض را حمای نائب مختلط نام نهاده ایم و گاه بروز مرض در ابتدا بصورت مواظبتین است یعنی در شبانروز دو دفعه هنگام فتره مشاهده میگردد و این قسم اشد از قسم اول و خطرناکتر است و در هر دو قسم استعمال املاح کنین ابداً فایده و هیچوجه تغییری در رفتار مرض نمیدهد صورت دوم پس از چند روز احساس کسالت و خستگی مریض تب کرده و تا روز چهارم و پنجم غالباً مبتلی بقشعریره است اعم از آنکه بخودی خود عارض شود و یا بواسطه یک حرکتی و اگر چه علامات نائب در رفتار مرض دیده نمیشوند ولی نوعاً طرف عصر مرض اشتدادی پیدا میکند و این صورت بخصوص ظاهر میگردد که وقتی که مرض وبائی بود و یا در شخص نوبه بروز کند یعنی کسی که از اثر سم نوبه بدنش ضعیف گشته و طحالش بزرگ باشد در هر دو صورت از روز پنجم تا هفتم علامات تیفوسی عارض شده و مریض ناتوان و افتاده میگردد و اشتها از اول بکلی باطل است و عطش شدید و زبان خشک و مریض ملتهب با قلق و اضطراب شدید و گاه بخصوص در وقتی که مرض وبائی باشد از روز سوم و چهارم و گاه زودتر زبان با شقاق و قرمز و بدرجه خشک است که مانع از تکلم مریض میگردد و در اشخاص نوبه ممکن است زبان به سیاه رنگ تیفوسی پوشیده شود ولی مثل آنچه در حمای متصل در تیفوئید هم همیشه بیک نسق نیست و موافق حالت تناوب در زبان تغیراتی مشاهده میگردد و نفس متعفن میشود و هذیان و بعضی علامات دماغی بندرت قبل از اواسط هفته دوم بروز میکند و علامات صدری که لازمه این مرض نیست نیز قبل از هفت کمتر دیده میشوند اگرچه در اشخاص نوبه که مبتلی به نزله ریوی باشند بسا بود که از ابتدا مرض بصورت ذات الریه و یا ذات الجنب و غیره ظاهر گردد و علامات بطنی غالباً با این مرض همراه اند که بیشتر از مرضا مبتلی به تهوع و قی میباشند و در بسیاری از آنها حالت گرفتگی مخصوصی در معده احساس میشود و گاه در پهلوی راست و بیشتر در پهلوی چپ احساس وجع و سنگینی میگردد و بواسطه پرکوسیون حس وجع شدیدتر میشود در شکم نفخ طبلی تیفوسی کمتر مشاهده میگردد یعنی خیلی نادر است و در این مرض گاه شکم حالت مخصوصی پیدا میکند که با اثر مسهلات بخصوص مسهلات ملحی نمیتواند مقاومت کند و غالب مرضا از استعمال مسهلات ملحی مبتلی به اسهال مائی میگردند که بر ضعف مریض و قوت مرض افزوده و موجب هلاکت میشود و صداع جبهه در این مرض نیست و اگر هم باشد عروضش بطور تناوب است اعم از آنکه عروض مرض ابتدا بطور تناوب بوده و یا نبوده در بعضی از مرضا در پشت گردن و خلف سر احساس وجعی میشود که دائم و متصل است و موجب عدم راحت مریض میباشد و هم چنین رعاف غالباً نیست و اگر هم باشد خیلی جزئی است و ارتباطی با صداع ندارد و در بیشتر مرضا مشاهده میشود که صبح پس از آنکه از خواب بیدار شدند بعضی قطعات کوچک خونین در مخاط بینی و با نفث ریوی وجود دارد و دفع حبات هم در این مرض هم در حمای متصل دائم در هفته دوم مشاهده میگردد و بروز رشح تیفوسی در این مرض نادر است و گاه از روز هشتم تا پانزدهم در شکم و سینه و پشت بروز میکند و در اکثر از مرضا غالباً بدن از عرق پوشیده شده است و بروز این عرق که بیشتر در سر و گردن و سینه و دستها اکثر بهیچوجه تغییری در رفتار مرض نمیدهد و چون عاقبت مرض مشئوم باشد علامات مذکوره اشتداد نموده و بر مریض ضعف و ناتوانی مستولی گشته و نبض ضعیف و صغیر و نملی شده و حرارت بدن انتقاص یافته و مریض در حالت اغما غالباً بهلاکت میرسد و در صورتیکه منجر بشفا بود از اواخر هفته دوم حمای دائم و متصل مبدل به حمای نوبه گشته و کم کم اشتها رجعت کرده و املاح کنین موثر شده و خشکی زبان موقوف گشته و پاره سفیدی زرد رنگی حاصل کرده و ناتوانی مریض

[illegible]

کم شده و بتدریج شفا حاصل میشود و دوام این مرض نوعاً سه هفته است وگاه تا چهار هفته و زیادتر هم دوام میکند و مانند حمای متصل دائم علامات بحرانی در آن دیده نمیشود و اگر طبیب دانای به مداوای مرض بود و طریق حزم و احتیاط را از دست ندهد بیشتر مرضای آن شفا می یابند و عاقبت مرض چندان مشئوم نیست و این مرض در طهران همیشه اندمیک و در بیشتر سنوات در پائیز وگاه در بهار وبائی میشود و در سایر بلاد ایران از قبیل خراسان و کرمان و اصفهان کمتر دیده شده و نادر الوقوع است

صور مختلفه ـــ مگر بصورت مختفی که مخصوص به حمای متصل دائم (تیفوس) و تیفوئید است بصورتیکه در حمای متصل دائم ذکر نمودیم این مرض ظاهر میگردد و یکی از دانشمندان سه صورت در حمای نائب مختلط ذکر میکند اول حمای نائب مختلط بقول عام که در این صورت علامات متغایره مرض بروز ندارند و برخلاف عادت علامتی ظاهر نمیشود دوم صورت صفراوی که علامات معدی در ابتدا بروز میکنند و کم کم اشتداد نموده مرض شبیه به حمای اصفر میگردد سیوم صورت دقی که متصف میشود به بروز سوانحی که در حمای نائب راجعه بروز میکند

بیان علامات ما بین حمای نائب مختلط و حمای متصل دائم و طریق تشخیص و تفرقه آنها

در حمای متصل دائم مریض از ابتدای مرض بطوری ناتوان و افتاده میگردد که از روز دوم وگاه از همان روز اول از هر حرکات عجز دارد و قادر بر هیچ نوع حرکتی نیست و حواس آن غالباً در چند روز اول مختل میشود و قوه شاعره و متفکره اش باطل میگردد برخلاف در حمای نائب مختلط تا اواسط هفته دوم مریض غالباً خودش بدون اعانت دیگری حرکت میکند و در حواس آن چندان اختلالی نیست حتی در اواخر مرض که صورت سرسامی بروز میکند چون آنرا متنبه کنند مشاعرش بجا خواهد بود و سهر و بی خوابی در حمای متصل دائم از اول مرض همراه است و از علامات لازمه آن میباشد برخلاف در حمای نائب مختلط و صداع در حمای متصل دائم در جبهه است و بطور اتصال برخلاف در حمای نائب مختلط عروضش بطور تناوب و صداع دائم در خلف سر میباشد نه در جبهه و هم چنین رعاف در حمای متصل اگر عارض شود قبل از هفته خواهد بود و بطور رعاف حقیقی میباشد و چون عارض گردد موجب تسکین صداع میشود برخلاف در حمای نائب مختلط که رعاف حقیقی نیست و غالباً خون جزئی از منخرین مؤخرتر ترشح کرده و با نفث ریوی دفع میشود و مخاط بینی گاه خون آلود است و از روز اول تا روز دهم و دوازدهم این حالت دیده میشود و گاه باشد که یک دو روز قبل از بروز مرض مانند علامات مقدمه ظاهر گردد و هیچ ارتباطی با صداع ندارد و خشکی دهان و زبان در حمای نائب مختلط گاه از روز اول و دوم بروز میکند و زبان بدرجه خشک میگردد که در هیچیک از امراض حاده باین درجه دیده نمیشود برخلاف در حمای دائم متصل در هفته دوم زبان خشک و سیاه و با شقاق میگردد و علاوه در حمای نائب مختلط خشکی زبان همیشه یک نسق نیست وگاه زیادتر وگاه کمتر است و بعبارة دیگر یک نوع حالت تناوبی در آن دیده میشود برخلاف در حمای متصل دائم و بروز بثور در حمای متصل دائم در اواسط و یا اواخر هفته اول است وگاه در تمام بدن حتی در صورت و گردن و اطراف ظاهر میشوند و بیشتر اوقات با لکه های پتشی همراه اند برخلاف در حمای نائب مختلط اگر بروز کند در اواخر هفته دوم تا اواسط هفته سیوم است و بروز آنها محدود به سینه

و شکم و پشت میباشد و با لکه های پتشی همراهی ندارند و نزف الدم و غانغرایا در حمای نائب مختلط خیلی بندرت ظاهر میشوند برخلاف در حمای دائم متصل در صورتیکه عاقبت مرض مشئوم بود غالباً ظاهر میگردند و یکی از علامات ممیزه حمای متصل دائم کری است که غالباً در هفته دوم ظاهر میگردد و در حمای نائب مختلط دیده نشده است اگر چه گاه باشد که فی الجمله سنگینی در گوشها ظاهر شود ولی کر نمیشوند و دوام حمای متصل دائم غالباً یک هفته و بندرت دو هفته بطول می انجامد و از این جهت است که اهالی کرمان آنرا تب هفتو مینامند یعنی تب یک هفته برخلاف حمای نائب مختلط که گاه تا چهار هفته و زیادتر دوام میکند و حمای دائم متصل غالباً بواسطه عرق و کمتر بواسطه رعاف و اسهال و ادرار بحران مینماید برخلاف حمای نائب مختلط که حالت بحرانی ندارد پس این دو مرض را بواسطه طریقه بروز و دقایق آنها میتوان از هم تمیز داده و تشخیص نمود

در بیان مداوای حمای متصل دائم و حمای مختلط نائب بقول کلی

اولاً حمای متصل دائم چون مرض بطور وبائی ظاهر گردد چنانچه اغلب چنین است باید شرایط حفظ صحت را مراعات نمود و مرضا را از هم جدا نموده و منفرد کرد و در تنظیف آنها و اصحاء تا ممکن کوتاهی ننموده و هوای منزل را تلطیف و پاکیزه کرده و بقدر امکان تجدید نمود و غسولات سرد و سرکه دار استعمال کرده و در استعمال مواد انتی سپتیک غفلت نورزید و اولین تکلیف طبیب تسکین حالت حمائی و دفع التهاب و اشتداد آن است و در تحصیل این مقصود استعمال مبردات متداول و شایع میباشد و در ابتدا استعمال مسهل و یا مقیئ و مسهل خاصه در وقتی که امتلاء معده و امعا بود از لوازم است ولی از استعمال مسهلات قویه باید احتراز نمود چه بر ضعف مریض افزوده و عاقبت مرض را مشئوم میکند و از استعمال امتیک در هنگام مقدمه بعضی از اطبا تمجید میکنند و میگویند سیر مرض را متوقف نموده و از مدت آن میکاهد و بعضی دیگر از استعمال کلیه تمجیدات مینمایند و استفراغ دم بغیر از صورت ورم محرسا صور ابداً جایز نیست و در این صورت با کمال دقت باید فصد کرد و اگر فصد نکنند بهتر است زیرا اگر چه موقتاً فصد موجب تسکین بعضی عوارض میگردد و قلق و اضطراب مریض را کم نموده و بالنسبه راحت میگردد ولی گذشته از آنکه مدت نقاهت را البته زیاد خواهد کرد محتمل است مرض را مبدل بصورت ضعفی و یا سرسامی نماید مخصوص در وقتیکه وبا شدید باشد و انداختن زلو در پشت گوش و غوزگاه در صورتیکه صداع شدید و نبض قوی بود جایز است و از هنگام تزاید تا هنگام وقوف مرض لازم است طبیعت هر روزه یک دو دفعه تقاضا نماید و یبوست نداشته باشد لهذا استعمال حقنه های ملین و مفتح از لوازم است و در رفع صورت سرسامی و ضعفی استعمال عوامل مقوی و محرک و عوامل ضد تشنج و عوامل محرک قوی در میان اطبا شایع میباشد و از این جهت است که عصاره کنکینا و مطبوخ آن و شراب اعلا و تریاک و مشک و کافور و اترا استعمال میکنند و مشک را تا چند گرم استعمال کرده اند و باعتقاد ما پس از استعمال مسهل در ابتدا باید اغذیه مقوی سریع الهضم و مایع و یا نیم مایع با کمی شراب اعلا جهت حفظ قوی با عدم میل و رغبت مریض استعمال کرد والا عاقبت مرض مشئوم خواهد شد و مطبوخ قهوه و چای سبز نیز در حفظ قوی مؤثر است و هم چنین است محصولات ارسنیک و نیز در دفع عوارض عصبانی ابزنهای سرد مستعمل و سودمند است و غالباً چون مریض را در شبانه روزی یک دو دفعه در ابزنی

که حرارتش از ۴۰ تا ۴۲ درجه سانتی گراد باشد اشتداد حمی تسکین می یابد و عوارض عصبانی را دفع میکند و در دفع هذیان استعمال مشک منفردا و یا مخلوط با تریاک مستعمل است و از ۳۰ تا ۳۴ سانتی گرم جوهر بلورپوسون استعمال کند هذیان را موقوف کرده و بی خوابی را برطرف نموده و زبان را تر میکند و میتوان آنرا با مرفین خود تریاک استعمال کرد و یکی از دواهائیکه در دفع این مرض موثر است سولفات کنین و سایر املاح کنین میباشد و غالبا اثرهای نیکو از آن دیده میشود و در نوبهائیکه در طهران در اوایل سال ۱۲۸۹ هجری پس از قحطی بروز کرد و زیاده از ۲۰ هزار نفس را هلاک نمود از استعمال سولفات کنین اثرهای خوب دیده شد و در مرضائیکه من بنده مصنف این دوا را با مقدار زیاد استعمال کردم بیشتر شفا یافتند و اینکه بعضی در آنها دیده نشد بخلاف سایر اطبا که این دوا را استعمال نکردند بیشتر مرضای آنها تلف شدند و اگر معدودی خلاص شدند کر و لال ماندند و در نقاهت این مرض دو استعمال اغذیه مقوی و شرابهای اعلا نباید کوتاهی کرد و در مراقبت ناقه باید کوشید

ثانیا حمای نایب مخلط اولین تکلیف طبیب در مداوای این مرض استعمال سولفات کنین است چه املاح کنین دوای مخصوص این مرض میباشد و باعتقاد ما سولفات بر سایر ترجیح دارد اگر چه بعضی کلورهیدرات را بخصوص در دو قسمت معده تنبل بود ترجیح میدهند و نوعا مقدار شربت ملح کنین در این مرض در صورت متعارفی ۶۰ سانتی گرم و در صورت ردی از ۲۰ تا ۳۰ گرم و زیادتر است و در اول مرض استعمال مسهل و یا مقیئ و مسهل جایز است و اگر علامات امتلا معده و امعا موجود باشد لازم و زیاده از یک مسهل جایز نیست و چنانچه در ذیل علامات بیان کردیم در استعمال مسهل در این مرض نهایت احتیاط را باید مرعی داشت و نوعا اطبا املاح کنین را در هنگام فترت یعنی همینکه اشتداد حمی کم شد و سکونتی در حالت مریض پدید گشت و نبض فی الجمله آرام گرفت و جلد مایل بتری شد استعمال مینمایند اگر چه در صورت ردی در هنگام اشتداد هم باید آنها را بکار برد و باعتقاد ما در اول مرض باید یک مسهل و یا یک مقیئ استعمال کرده و بعد شروع باستعمال سولفات کنین نمود و در این بین هرگاه خشکی زبان شدت کند و مورث ابتلاء مریض گردد موقتا استعمال آنرا موقوف دارند چه در بعضی مرضا گاه سولفات کنین بر خشکی زبان می افزاید و بعد مجددا استعمال نمایند و تا آخر مرض باستعمال آن باید مداومت نمود و یکی از عوامل موثر در این مرض افیون است چه با سولفات کنین توأما استعمال شود و یا منفردا و غالبا قلق و اضطراب را کم نموده و اوجاع رضی را که بیشتر موجب ابتلاء مرضا در عدم راحت آنها میباشد برطرف کرده و مریض را راحت نموده و خواب می آورد و این دوا را از ابتدای بروز حمی تا هنگام وفور مرض میتوان استعمال نمود و در زمان انحطاط که مجددا مرض بصورت نوبه ظاهر میشود اگر استعمال کنند موجب ضعف مریض و سقوط قوی میگردد و هم چنین در صورت ضعفی استعمال آن جایز نیست و استفراغ دم در عموم محل نه موضعی در هم صور این مرض حتی در صورت ذات الجنب و ذات الریه اصلا جایز نیست و ممکن است پس از چند ساعت موجب هلاک مریض گردد و در صور صدری از استعمال املاح کنین در این بین نباید واهمه داشت و غالبا از استعمال آنها علامات صدری بکلی موقوف میگردند و چون وجع پهلوها و محل فوق معده شدید باشد شمع خردل بگذارند و نیز پاشویه خردل و استعمال شمع آن در ساقها جهة دفع عوارض دماغی موثر است و در دفع یبوست چنانچه در حمای متصل ذکر کردیم حقنه های ملین مستعمل اند و هم چنین در صورت سرسامی و ضعفی بنحویکه در حمای متصل ذکر نمودیم استعمال عوامل مقوی محرک و عوامل ضد تشنج و عوامل محرک قوی را با سولفات کنین باید توأم نمود و هم چنین در صور صدری علاوه بر سولفات کنین استعمال عوامل منفث لازم است و بخصوص پولیگالا

خوبی

خیلی موثر میباشد و در صورت سعدی اشربه ترش مزه و منجمد و یخ را باید استعمال کرد و در هر صورت بواسطه استعمال اغذیه مقوی سریع الهضم با آنکه مریض رغبت ندارد باید قوی را حفظ کرد و شرابهای اعلا نوشانید و استعمال آب نهای سرد در این مرض جایز نیست و اطبای انگلیس در این مرض اگر چه مسهلات قوی استعمال میکنند ولی باعتقاد ما جایز نیست و شاید در ممالک هند که بیشتر اطبای انگلیس این مرض را در آنجا دیده و تداوی نموده اند استعمال این مسهلات مفید باشد

حمی تیفوئید که از امراض شایع فرنگ است در ممالک ما تاکنون دیده نشده و همین حمای متصل دائم و یا حمای نایب مخلط است که صورت تیفوئیدی آنها را بعضی از اطبای فرنگ حمل بر تیفوئید میکنند و حال آنکه ما بین تیفوئید و این امراض بینونت فاحشی است و علامات مخصوصه تیفوئید در آنها موجود نیست و لهذا از ذکر تیفوئید اعراض کرده و آنرا بیان نکردیم

در بیان کنکینا اقسامها

کنکینا پوست گنگنه باسم کنکینا پوست چندین درخت را که همه از طایفه **روبیاسه** و از صنف **سنکونه** میباشند مینامند و در تجارت اقسام زیادی از کنکینا متداول است و نوعا آنها را دو جنس کرده اند کنکینای حقیقی و کنکینای غلط که هر یک دارای اقسام چندی هستند

کنکینای غلط الکلوئیدهائی که در کنکینای حقیقی موجود اند و دارای خواص ضد تناوب میباشند چون در این جنس وجود ندارند کنکینای غلط نامیده شده و چهار قسم این جنس که از طایفه کنکینای حقیقی میباشند عبارتند ۱ کنکینای سفید هوتیس ۲ کنکینای نوواکه غالبا در تقلب کنکینای قرمز بکار میرود ۳ کنکینای لوکزای غلط که لوکزای پست نیز نامیده میشود و در تقلب لوکزای حقیقی داخل میشود ۴ کنکینای سفید لوکزا که کنکینای اریکا و کنکینای کوسکو نیز مینامند و این سه قسم اخیر دارای ماده هستند موسوم به **اریسین** و سایر اقسام کنکینای غلط که از جنس اکزوستما میباشند و صفت ممیزه شان دارای کلالات تذکر است از این قرارند ۱ کنکینا پیتون که کنکینای سنت لوسی نیز نامیده میشود ۲ کنکینای پیتایا که دارای الکلوئیدی است موسوم به پیتایین ۵ و ۶ پوست اکزوستمای پرو و برزیل ۷ قسمی که معروف است به ریشه کنکینا

کنکینای حقیقی مقصود آن جنس از کنکینا است که دارای کنین و سنکونین بوده و صاحب خواص ضد تناوب و دافع الحمی و همه اقسام این جنس از صنف **سنکونه** میباشند که صفات ممیزه آن از قرار ذیل است بن گل این صنف ملصوق و صاحب لب است که دارای پنج دندانه است و تاج آن یک برگ و قمعی شکل و دارای پنج قسمت و انبوبه آن استوانه و گوشه دار و پنج آلت تذکیر در جوف این انبوبه ملفوف میباشد و کپسول آن بیضی شکل و کشیده و ثنائی المسکن و صاحب دو مصراع و دندانه های بن گل مانند تاجی آن را احاطه کرده است و در درون اضلاع حجرات آن تخمهای غشائی شکل چندی محتوی اند بر جهة صنف سنکونه عبارتست از درختهای بزرگی است که همیشه سبز است و ساقه اش خشبی و شاخه ها و برگها یش در مقابل هم واقع شده اند و گلهای آن خوشه شکل و مانند سبد میباشند و یکی از دانشمندان صنف سنکونه را موافق آنکه کپسولش از تحت بر فوق و یا از فوق به تحت باز شود بر دو قسمت نموده

کنکینا

کنکینای غلط

کنکینای حقیقی

دولیل

وِلدِل مسافر کاه‌شناس که چندین سال در قسمت تحتانی امریک جنوبی گردش کرده این دو قسمت مذکور از صنف سنکونه را دو نوع متمایز می‌داند و چنین میگوید که نوع اول را سنکونا و نوع دوم را کاسکاریلا مینامند همه اقسام نوع اول قاطع الحمی میباشند یعنی دارای کینین و سنکونین اند بر خلاف نوع دوم که دارای این دو الکالوئید نیست نوعاً کنکینای حقیقی که در تجارت متداول است بر سه قسم است کنکینای خاکستری و کنکینای زرد و کنکینای سرخ و کنکینای سفید عبارت از اقسام کنکینای غلط میباشد

کنکینای خاکستری سه قسم از این کنکینا از اقسام کنکینای غلط میباشد یعنی کنکینای اریکا و دو قسم دیگر که مشابه اند و نوعاً در کنکینای خاکستری حقیقی مقدار سنکونین زیادتر از کینین است و بشکل پوست شاخه‌های کوچکی است لوله که طول آنها از ٣٠ تا ٥٠ سانتی‌متر و ثخنشان از ١ تا ٤ میلی‌متر و دارای شکافهای سطحی و پوشیده شده اند از بشره خاکستری و شن و یا تیره و کناره این لوله‌ها گاه صاف و گاه کمی لیفی و رنگشان زرد نابخته و یا سرخ رنگ که بواسطه فرو بردن در آب این رنگ زیاد میگردد و این قسم کنکینا دارای بوی مخصوص متمایز با عشت و طعم آن عفص و تلخ و رنگ گردانا سمرخاکستری است و یک قسم از این کنکینا که به لوکزای بزرگ موسوم است صفت متمایزه اش زیادتی ثخن است و تلخی این قسم بیشتر و عفوصتش کمتر است و لوکزای حقیقی دارای سنکونین زیادی است و کینینان کمتر از کنکینا کالیزایا میباشد

طول درخت کنکینای خاکستری از ٥ تا ٨ متر است و برگهای آن مستطیل و دمی شکل و بی‌پرز و درخشنده و دارای گودهای چندی میباشند

یک قسم از کنکینای خاکستری موسوم به کنکینا الیما و یا کنکینا هوانوکو و علامات متمایزه آن از این قرار است رنگ داخلی آن زرد نارنجی و یا سرخ رنگ و دارای بوئی نیست و بشره آن سفید رنگ گاه نازک و صاف و گاه ثخین و قدری خشن و طباشیری و گاه ثخنش بیشتر و خارجی شکل و در بعضی این بشره طبقه پارانیتی موجود است شبیه به لیکن دانشمندان فرانسه نوعاً کنکینای خاکستری را سه قسم کرده اند کنکینا لیمای خاکستری یا بیک کنکینا لیمای خاکستری بزرگ و کنکینای لیمای سفید

قسمی دیگر از کنکینای خاکستری موسوم است به کنکینا هوامالیس و یا کنکینا هاوان و پست‌ترین اقسام است و هیئت بشکل لوله میباشد و رنگ بشره آن خاکستری خاکی رنگ است و رنگ خود آن مختلف میشود از خاکستری مایل به وردی تا خاکستری سیاه رنگ و در قطعات بزرگ آن مانند کنکینای سرخ برآمدگیهای ثولول مانندی است که بشکل خطوط طولی در پهلوی هم قرار گرفته اند و یک جنس از این قسم که موسوم است به هوامالیس حدیدی رنگ بشره تیره آن مانند رنگ آهن است و از این جهت شبیه به کنکینای حقیقی سرخ میباشد و نوعاً گرد کنکینای هوامالیس تقریباً سفید میگردد و این قسم مقدار زیاد سنکونین دارد

کنکینای زرد این قسم نیز دارای اقسام ثانوی چندی است و نوعاً کنکینای زرد دارای قطعاتی است خیلی بزرگتر از کنکینای خاکستری و محتوی مقدار زیادی کینین میباشد مرکب با اسید کینیک و نیز یک جزء از اسید کینیک آن با آهک مرکب است و بواسطه این دو قسم ترکیبات است که مطبوخ آن موجب ترسیب محلول سولفات سود میگردد

کنکینا کالیزایا که کنکینای زرد سلطانی (سنکونا کالیزایا) نیز نامیده میشود عبارت است از کنکینای متداولی

کنکینای خاکستری

کنکینای زرد

اقسام کنکینا

کنکس و بشکل قطعاتی است که طول آنها از یک دهم متر است تا نیم متر و ثخنشان تقریباً از ٥ میلی‌متر تا یک سانتی‌متر و رنگ خودشان زرد متمایل به تیره است و دارای نسج لیفی میباشند و در کناره آنها طبقات متناوبی از خرمائی و سفید مشاهده میگردد و اجتماع این طبقات خارجی طعمشان زیادتر از طبقات داخلی است رنگ مخصوص آنها میدهد و طعم این قسم کنکینا بسیار تلخ و عفص است و طبقات خارجی طعمشان زیادتر از طبقات داخلی است و دارای بوئی نیست و چون بشره آن قابل اثر است گاه از او برداشته و کنکینا کالیزایای مقشر نامیده میشود و در این صورت از همه اقسام کنکینا بادقت‌تر است و گاه بعضی قطعات در تجارت متداول است که علاوه بر بشره دارای مواد ترسیبی آهکی و خطها و برگهای نباتات پارازیتی میباشند و در قطعات خیلی بزرگ طبقه مواد خارجی ثخین است و دارای شکافهائی است که قعر آنها خاکستری تیره است و در قطعات کوچکی بشره نازک و خشن و اسمرالاون و دارای شکافهائی سطحی است

ماده عامل کنکینا که عبارت از کینین بود در این قسم زیادتر از سایر اقسام موجود میباشد و از ١٠٠ جزء کنکینا کالیزایا از ٣٠/٥٠ تا ٤٠ جزء سولفات کینین باید حاصل شود

کنکینای زرد نارنجی پوست این قسم کنکینا در صورتیکه تازه بود طبقات خارجش دارای رنگ ورمی میباشد در مقابل رنگ زرد خالصی که در طبقات داخلی آن موجود است و موافق عمر درخت چهار قسم کنکینا از آن اخذ مینمایند و آنهم جوانترین قسمی است لوله شبیه به دارچینی که آن را کنکینای دارچینی نامیده اند

کنکینای زرد پادشاه اسپانیول را آنوقت که خود کنکینا را در دفع نوائب استعمال میکردند و هنوز کینین را از آن استخراج نکرده بودند این قسم کنکینا را بواسطه قشنگی رنگش که زرد نارنجی است و طعم مطبوع و بوی نامندش محفوظ داشته مخصوص مصرف سلاطین بود و در تجارت مرکز دیده نمیشد

کنکینا انتیوکیا که در تجارت فرانسه معروف به کنکینا پیتایا است قسمی از کنکینای زرد است که دارای الکالوئید های زیادی میباشد ولی سنکونین بیشتر از کینین دارد

کنکینای زرد لیفی قسمی از کنکینای زرد است و درختان هنوز شناخته نشده

کنکینا کارتاژن دارای چندین قسم است که در همه اقسام آن مقدار بسیار کمی الکالوئید یافت میشود و اقسام آن عبارتند از کنکینا کارتاژن زرد که شبیه است به کنکینا لوکزای سفید و کنکینا کارتاژن نارنجی و کنکینا کارتاژن اسمرالون

کنکینای سرخ (قرمز) این قسم از کنکینا دارای رنگ قرمز پررنگی است و چون انگشت را بر روی آن بمالند سرخ میگردد و از حیثیت ترکیب کیمیائی مابین کنکینای خاکستری و کنکینای زرد واقع شده و کینین و سنکونین در آن بیک مقدار موجود اند بدون آنکه یکی بر دیگری تفاضل داشته باشد و در ١٠٠ جزء آن نوعاً از ١ تا ٢ جزء سنکونین و از ١ تا ٢/٥ جزء کینین موجود است و این قسم از کنکینا زیادتر از سایر اقسام تنن مخصوص دارد که رنگ املاح آهن را سبز میکند و دارای اقسام ثانوی چندی است که عموماً آنها را بر دو صنف کرده اند صنف اول کنکینای سرخ متداول و صنف دوم کنکینای سرخ پیت و صنف اول نیز دارای دو قسم است کنکینای سرخ غیر ثولولی و سرخ ثولولی کنکینای سرخ غیر ثولولی که المانیها و انگلیسها از کنکینای سرخ حقیقی مینامند یکی از دانشمندان مسمی به گیبود موافق حجم پوست این قسم را نیز بر سه قسم ثانوی کرده و آنکه از همه کوچکتر است لوله و آنکه از همه بزرگتر است پهن

کنکینای سرخ

میباشد و هرچه عمر پوست زیادتر بود بشره ان ضخیم‌تر و خشن‌تر و بیشتر شکاف خواهد داشت و رنگ این بشره در
پوستهای جوانتر سفید و در پوستهائی که عمرشان متوسط بود خاکستری تیره و در پوستهای پیرتر پوشیده میشود
از مواد نباتی پارازیتی و رنگ خود پوست مختلف میشود از سرخ یا خشن یا سرخ نارنجی و یا سرخ پررنگ و طعم ان تلخ
و بخصوص عفص و کمی معطر است و در پوستهای کوچک پس از تلخی شیرینی نیز احساس میگردد
کنگنای سرخ ثولول صفت ممتازه این قسم انست که در حالتیکه پوست تازه باشد عده زیادی از نقاط برامده در
سطح ان مشاهده میگردد ولی بواسطه اصطکاک این برامدگیها مفقود میشوند و این قسم دارای رنگ قرمز قشنگی است
گیبور موافق حجم پوست از ان چهار قسم کرده و کوچکتر از همه لوله و بعد دیگری پهن است و بشره ان زیاد یا کم ضخیم
و شکاف دار و رنگ ان خاکستری قرمز یا به خاکستری سبز رنگ و یا خاکستری سفید مختلف میباشد و طعم این
قسم کنگنا تلخ و عفص است و المانیها و انگلیسها کنگنای سرخ ثولولی را بر کنگنا مواتالیس نسبت میدهند
در هر حال از یک درخت حاصل میشوند
کنگنای قرمز بیت **گیبور** چهار قسم ثانوی در این قسم کنگنا معین کرده از این قرار کنگنای قرمز لیما کنگنای قرمز
نارنجی و پهن کنگنای قرمز زاخته کنگنای قرمزی که بشره اش سفید است و شبیه به میکا میباشد
نوعاً این اوقات کنگنای سرخ اعلا خیلی کم یافت میشود و دارای قیمت زیادی است و لهذا عطارهای فرنگستان
تقلب کرده و کنگنای زرد را مجاور بخار امونیاک مینمایند تا سرخ گردد
بالاخره این اوقات ملل متمدن فرنگ در هندوستان کنگنا کالیزایا را زراعت کرده و بمقدار زیاد عمل اورده اند
و از این جهت است که قیمت سولفات کینین این ایام تنزل نموده و خیلی ارزان شده است

در بیان تاریخ کنگنا و کشف خواص ان

اهالی پرو این پوست را کینا کینا مینامند و لفظ کنگنا مشتق از ان است و هم چنین است لفظ کنه کنه که ما اهالی ایران
تلفظ مینمائیم و خواص طبی این پوست در فرنگ و در عالم قدیم تا سال ۱۰۴۹ هجری (۱۶۳۸ عیسوی) بکلی غیر معلوم بود
یعنی یک صد و پنجاه سال بعد از اکتشاف عالم جدید خواص این دوا بتوسط دانشمندان طب کشف شد اگرچه میگویند قبل از انکه
کریستوف کلومب و بعضی دیگر از سیاحان مانند **کورتز پیزار** این عالم را کشف نمایند
مردمان پرو خواص این دوا را میدانسته و در دفع حمیات استعمال میکردند و این راز را از اهالی فرنگ پوشیده
داشته و چون انها را غاصب ملک خود و ظالم میدانستند به منافع بزرگ ان مطلع نمیساختند ولی این مسئله تعدی از
حوزه عقل و دانش خارج است چه نمیتوان تصور نمود که در مدت یک صد و پنجاه سال چنین رازی پوشیده ماند
با انکه اختلاط و امتزاج مردم پرو با اهالی اسپانیول به منتهی درجه رسیده و با انان هم کیش و هم مذهب گشته بودند
قبول این مسئله در صورتی امکان میپذیرد که بگویند جز چند خانواده از اهالی پرو کسی دیگر از خواص کنگنا وقوفی نبوده
زیرا انکه میگویند تمام افراد ملت ان مملکت بر این نکته واقف بودند نیز از این صورت بهر نحوی بود مردمان فرنگ
این راز را کلانه مکشوف میساختند و نیز میگویند اهل امریکا این خواص کنگنا را از شیرهای پرو اموخته بودند چه
این حیوانات چون گرفتار تب میشدند به کنار مردابهای سنکونا رفته و از اب انها می نوشیدند و [illegible]

خویش بدین نحو میگوشیدند و حقیقت این مسئله نیز چندان محقق نیست چه اول باید وجود شیرها در پرو ثابت نمود
و بعد بروز نوبه در انها و ان مدلل گردد تا این مدعی پذیرفته شود اما میتوان گفت چون اطبا در علاج نوایب ریشه‌ها و
پوستهای تلخ را استعمال مینمودند کم کم بواسطه تجارب عدیده خواص کنگنا را نیز معلوم کردند و متدرجاً میان مردم
منتشر شد
در سال ۱۱۳۸ هجری (۱۷۳۵ مسیحی) **یوسف دو ژوسیو** برادر **انتون و برناد** مامور شد
که به امریکا مسافرت کند و تاریخ طبیعی این عالم را مطلع گشته و انچه نباتات تازه بیند برای باغ سلطنتی بفرستد این
دانشمند میگوید ساکنین قریه مالاکاتوس که در چند فرسخی لخا واقع است پیش از سایر مردم بر خواص کنگنا مطلع
بودند و در این باب شرح مبسوطی مینگارد
در اکتشاف خواص کنگنا نیز حکایتی نقل میکنند که در مملکت پرو پادشاهی بود **کنت دل سنکون** نام
و او را زنی بود که در شهر لیما گرفتار نوبه شدیدی گشته قاضی شهر پیشنهاد کنگنا تجویز نموده شفا یافت میگویند
قاضی مذکور خاصیت این دارو را از مردم در یافته بود و از ان به بعد کنگنا به گرد کونتس معروف گردید و کم کم
زنهای عیسوی که در شهر لیما بودند استعمال این گرد را شایع ساخته و به مرضای فقیر مجاناً میدادند و از این جهت مدتی
کنگنا با اسم انها خوانده میشد و بالاخره کشیشان مذکور دوای مذبور را در روم نزد قاضی القضاة مسمی به **لوگو**
فرستاده و از این به بعد بنام او موسوم شده و انرا گرد کاردینال مینامیدند
پس از انکه **کنت دل سنکون** و زوجه اش از امریکا به اسپانیول مراجعت کردند سبب اشتهار این دوا گردید بیشتر
مردم انرا استعمال مینمودند و بواسطه کثرت استعمال ان تجار پروئی فرصت غنیمت شمرده کنگنای قلابی را بمردم میفروختند
و لهذا از اهمیت کنگنای اصلی کاسته شده و جمع کثیری از اطبا و خیلی از مدارس طبی بر ضد ان برخاسته و هر کس انرا
استعمال مینمود گرفتار مجازات و جریمه میگردید و کنگنا بقدری در فرنگ عزیز الوجود شد که یکی از اطبای بزرگ روم
موسوم به **فراسوئی** که از طرفداران ان بود هرچه مینمود نزد دکان عطارها و در دواخانه‌ها از ان بدست
نمیاورد و ناچار از زنهای عیسوی تمنا میکرد تا از این دوا به مرضای او عطا نمایند
موافق قول **سیدنم** که از اطبای بزرگ انگلیس است تا در سال ۱۶۵۵ میلادی (۱۰۶۱ هجری) کنگنا معمول به
اطبای انگلیس بود و از این تاریخ تا سال ۱۶۷۰ استعمال ان بکلی ممنوع شد چرا که چند نفری در زمین حمله نوبه از این دوا نوشیدند
و هلاک شدند و هلاکت انها را حمل بر اثر این دوا نمودند و در سال مذکور سیدنم دوباره انرا معمول داشته و استعمال انرا
شایع کرد و چنین حکایت میکنند که یکی از متطببین انگلیس معروف به **تالبو** در سال ۱۶۷۹ میلادی (۱۰۹۰ هجری)
لوئی چهاردهم پادشاه فرانسه را که مدتها مبتلی به نوبه بسیار مبرم بود بواسطه داروئی مخفی معالجه نمود پادشاه مذکور
دوای مخفی او را به ۴۸۰۰۰ لیره خریداری کرده و به دو هزار فرانک وی را موظف فرموده و باو رتبه نجابت بخشید
و فرمود کیفیت دوا را باسم علاج انگلیسی حمیات چاپ نموده منتشر کنند و ان دوا نبود مگر تنتور خمری غلیظی
از کنگنا
قدرت پادشاه مذکور و بذل عنایت بیکران او نسبت به تالبو سبب شد که مردم فرانسه پیروی پادشاه خویش را
نموده و استعمال کنگنا را متداول نمودند و کم کم سایر ملل فرنگ از فرانسه اقتباس کرده و روز به روز از منافع این دوا
بزرگ بهره مند شدند و جمعی از دانشمندان از قبیل **بادوس** و **سیدنم** و **مورتون** و **توره**

دلازنی و **ورتوف** بواسطه تجارب و امتحانات بسیار و زحمات بیشمار خواص تراپوتیکی این دوا را معین ساختند اما حیف که دو نفر از اطبای بزرگ یکی **رازمنی** و دیگری **باگلیوی** بر عقیده فاسد خود باقی ماندند و مذمت کنکینا را بسیار مینمودند و اگر امروز نخواهند تا میبایستند هر اینه از گفتار خویش منفعل و شرمسار میشدند و تا ابتدای این مائه اخری میلادی یکی از دانشمندان خواست تا خواص کنکینا را عمومیت داده و انرا در همه امراض استعمال کند ولی بواسطه تجارب ثابت نمودند که این دانشمند راه غلطی پیش گرفته و کنکینا در هر مرضی مفید فایده نیست

در سال ۱۸۲۰ مسیحی (۱۲۳۶ هجری) دو نفر از دانشمندان **پلتیه** و **کاوانتو** پس از زحمات زیاد کینین را از کنکینا استخراج نموده و بدین واسطه استعمال کنکینا سهل تر گردید

در بیان اثر فزیولوژی و اثر تراپوتیکی کنکینا

هرگاه شخص سالم مقدار زیادی گرد کنکینا بیاشامد بواسطه کثرت تلخی ابتدا ذائقه اش متاثر میگردد و بعد احساس حرارت مزاج و ثقلی در قسمت معده میکند و در اشخاص بی تحمل این دوا هضم نشده و مورث قی میشود و این خاصیت در کنکینای سرخ زیادتر از اقسام دیگر آن مشاهده میگردد و نادراً مورث اسهال میشود و پس از چند ساعت که این دوا وارد معده شد طنین عارض شده و گوشها سنگین گشته و گاه کری و ترس اندوهناکی بروز میکند و درد سری عارض میگردد که با حس انقباض و شقیقه ها همراهی دارد و پس از چند دقایق مورث بی و اوجاعی در معده میشود که در بعضی اشخاص کمال شدت خواهند داشت

چون در حقیقت ماده عامل کنکینا در دفع حمی کینین و سنکونین است پس سزاوار است که اثر فزیولوژی این دو ماده مخصوص کینین را در ابتدا ذکر نموده بعد اثر تراپوتیکی انها را بیان کنیم

تروسو میگوید در یکی از بیمارستانها زن راهبه جوانی در یک دفعه ۱/۲۵ گرم سولفات کینین آشامید و یک روز دیوانه بود و نیز میگوید شخص مریضی مبتلی بود به اسم و حمله های آن مرض همه روزه در ساعت معین می آمد جهه شفای مرض یک دفعه ۳ گرم سولفات کینین آشامید چهار ساعت پس از شرب دوا مبتلی به طنین گوش گشته و مشاعرش مختل شده و دوار و دهشتهای هولناک عارض گردید و من این شخص را هفت ساعت پس از شرب دوا عیادت کردم در صورتیکه کور و کر بود و هذیان میگفت و نمیتوانست راه برود و به دوار شدیدی مبتلی بود در هر لحظه قی میکرد و بعبارة دیگر مبتلی به تسمم حقیقی سولفات کینین شده بود و بدون آنکه دوائی در دفع سوانح مذکوره استعمال شود مرض بخودی خود در هنگام شب برطرف گردید

بیشتر سانحه که از استعمال سولفات کینین اگرچه مقدارش کم بود عارض میگردد و نوعاً مرضا از عروض آن شکایت میکنند سنگینی گوش است که گاه منجر به کری میشود و این سانحه را همه روزه هم اطبا مشاهده مینمایند و نباید اعتنا بقول کسی نمود که میگوید من سولفات کینین را در یک روز تا ۴ گرم استعمال کرده ام بدون عروض این سانحه و سایر سوانح دیگر و **برتونو** که از دانشمندان نامی است میگوید از استعمال کنکینا بمقدار زیاد در غالب اشخاص حرکات خفقانی بسیار شدیدی عارض میگردد و صفات متمایزه این حمی در زمان ظهور دان

موافق اختلاف اشخاص تغییر میکند و در اغلب اشخاص ثقل سامعه و کری و یک نوع حالت مستی مقدمه عروض حمی ظاهر گشته و فی الجمله قشعریره پس از آن بروز میکند و حرارت خشکی در بدن ظاهر شده که با صداع همراهی دارد و این حمی متدرجاً برطرف شده و بواسطه بلت بدن موقوف میگردد

نوعاً کری که از استعمال کینین بمقدار زیاد عارض میشود موقتی است و بزودی برطرف میشود اگرچه گاه ممکن است مدتی دوام کند چنانچه یکی از دانشمندان نامور اشخاصی را بیان میکند که مدتی با استعمال سولفات کینین بمقدار زیاد مداومت نموده و تا مدت چندین سال مبتلی به طنین گوش بودند و هم چنین طفلی را بیان مینماید که بواسطه پس از استعمال سولفات کینین کر شد و این کری مدت چندین سال در او دوام نموده و کاملاً شفای آن ممکن نگردید و سولفات کینین کمتر از گرد کنکینا مورث قی میشود و بیشتر مورث اسهال میگردد و این مسئله را باید همیشه طبیب در مد نظر داشته باشد که هرگاه سولفات کینین اسهال آورد اثرش در دفع حمی کم میگردد پس در این صورت باید با مقداری کمی تریاک آنرا مرکب کند

اثر سولفات کینین در سلسله عصبانی بهیچوجه ارتباطی با اثر تحریش موضعی آن که در غشاء مخاطی مجرای هضمی مینماید ندارد چه بسیار دیده شده است که مجرای هضمی را بشدت تحریش نموده بدون آنکه عوارض عمومی بروز کند و بالعکس بسا شده است که مورث سوانح عصبانی شدید گشته و در اعمال هضم اختلالی نیاورده است

اثر تحریش موضعی سولفات کینین را اگرچه جمعی انکار نموده اند ولی در حصول آن شبهه نیست چنانچه **تروسو** میگوید در دو نفر زن که شرب سولفات کینین در آنها ممتنع بود از راه تحت جلدی آنرا داخل نمودم یعنی پس از برداشتن بشره جلد بواسطه ذراریح ۵ سانتی گرم این دوا را در آن محل ذرور کرده و این ذرور موجب بروز وجع شدیدی گردید و مورث حصول اسکاری شد که تقریباً نیم خط عمق داشت و اشخاصی که این دوا را بطریق تحت جلدی استعمال میکنند اگر حصول اسکار را مشاهده ننمایند وجع موضعی و علامات ورمی را همه روزه مشاهده خواهند کرد و در گرد کنکینا عوارض مذکوره کمتر بروز میکند زیرا که ماده عامل که عبارت از کینین بود در این گرد بحالت ترکیب است و بطوء بطوء اثر مینماید و علاوه مواد قابضی که در آن موجود میباشند اصلاح تحریش کینین را میکنند و بواسطه همین مواد قابض است که کنکینا انساج حیوانی را تا یک مدتی مانع از فساد میشود و بهمان طریقی که پوست بلوط در دباغت اثر مینماید این پوست نیز در آنها اثر میکند

اثر کنکینا در جهاز دماغ و نخاعی بواسطه تجارب بی شمار در حیوانات و در مردمان سالم و هم چنین در اشخاص مریض ثابت و مسلم شده است که الکلوئیدهای کنکینا بدواً و ادارای اثر بلاواسطه در محور دماغ و نخاعی میباشند و باید دانست که این اثر موافق اختلاف مقدار شربت دوا و به صورت متناقض در دو هنگام ظاهر میشود هنگام اول هرگاه دوا را بمقدار کم استعمال کرده باشند حالت تحریک و هیجانی در اعمال دماغی مشاهده میگردد هنگام دویم هرگاه در استعمال دوا مداومت کنند و مقدارش را زیاد نمایند حالت سکون و ارامی در اعمال مذکوره بروز مینماید و یکی از دانشمندان بواسطه تجارب کثیره در حیوانات ثابت میکند که هنگام تحریک در صورتیکه ملح کینین را یک دفعه و بلاواسطه در بدن داخل کنند و مقدار

زیادی از آن مجاور دماغ گردد شدیدتر خواهد بود ولی همیشه مدت آن کوتاه است و هنگام سکون بر خلاف
سریع‌تر و مطمئن‌تر ظاهر میشود و مدت آن طولانی‌تر است هرگاه ملح کنین را بواسطه و بطوء بطوء داخل نمایند
بطریقی که ذرات آن تدریجا مجاور دماغ گردد مثل آنکه بمقدار منقسم و منتظم از راه جذب معدی به بدن داخل شود
و همین نتایج را بواسطه اختبارات چند در بدن انسان یافته‌اند که ملح کنین بمقدار کم مورث تحریکی میشود قصیر المدة
و بمقدار زیاد در صورتیکه بطوء منقسم و متصل وارد بدن گردد موجب تسکینی میشود طویل المدة یعنی مدت تا زمانی
باقی میماند و در مقابل این دو هنگام اجتماعی این علائم و آثار بروز میکند که در صورتیکه منظما و مدتی رجا مقدار ملح
کنین را زیاد کنند این علائم بروز نماید و با انقطاع اشتداد می‌پذیرد و بروز آنها از این قرار است ابتدا در سر حالت سنگینی
و عدم ثبات ظاهر شده و فی الجمله صداعی بروز کرده و گوشها صدا میکنند و دوار عارض شده و حالت تهاج خفیفی
در بدن ظاهر میگردد که متدرجا منجر به حالت فتور عمومی میشود و نعاس ظاهر گشته و حرارت شروع میکند
و ابتدا گوشها سنگین شده و چشمها تار گشته و بسرعت عمل ابصار و سمع بکلی باطل میگردد و حس جلد مفقود شده
و بدن از حرکت باز مانده مریض مستلقی میماند و بالاخره اعمال دماغی تماما باطل میگردند و علاوه بعضی اوقات
هذیان و اختلاجات و همه عوارض ورم حقیقی ما یتحرک بروز میکند و در بعضی حالات ندرتا دیده شده است که
چون مقدار ملح مستعمل را به منتهی درجه رسانند شخص بی حس و حرکت افتاده و در حالت اغما بهلاکت میرسند یکی
از دانشمندان بواسطه امتحاناتیکه در وزغ نموده چنین ثابت میکند سولفات کنین ابتدا در نخاع اثر نموده و فالج میکند
مراکز اعمال انعکاسیه را و بعد در دماغ اثر مینماید و فالج میکند مراکز حس و حرکات ارادی را و چنان بنظر می‌آید که کنین در
خود اعصاب اثری نداشته باشد ولی مانند ماناتنتک هرگاه قطع تازه در عضله وارد کنند آنرا منقلص مینماید و
اگر عضله را در محلول سولفات کنین فرو برند بسرعت تمام قابلیت تقلصش مفقود میگردد

اثر کنکینا در جهاز دوران کنکینا در جهاز دوران دارای اثری است مضاعف مانند اثری که
در سلسله دماغ و نخاعی مینماید و این اثر نیز متعلق است بمقدار ملح کنین چنانچه هرگاه ملح کنین را بمقدار کم در
فواصل زیاد مثلا از ٥ تا ١٠ سانتی گرم در چندین دفعه استعمال کنند بلا واسطه بر قوت ضربانات قلب افزوده
و قوت و سرعت نبض را زیاد میکند و چون بمقدار زیاد و بتدریج استعمال شود یعنی در شبانه روز از ١ و ٢
تا ٤ گرم موجب تسکین عمل سلسله قلب عرقی میگردد و ضربانات قلب و نبض بشدت بطئی و ضعیف میشوند
و یکی از دانشمندان ثابت کرده است که در اشخاص مبتلی به تب این اثر تسکین بیشتر ظاهر میگردد تا در اشخاصی که تب
نداشته باشند و ملح کنین علاوه بر این اثر تسکین موجب نقصان و تنزل حرارت میشود و در همان زمانی که
قوت و سرعت نبض را کم میکند حرارت جلد نیز بطوء و وضوح تنزل مینماید و در حقیقت این اثر تب بر نتیجه بلا
واسطه بطوء دوران است

علاوه بر آثار مذکوره چون استعمال ملح کنین را مدتی امتداد دهند طولی نمیکشد که مورث بعضی تغییرات در خون
میگردد چنانچه بتازگی جمعی از دانشمندان ثابت کرده‌اند که نوعا رقت و میعان خون را زیاد میکند ولی یکی از
دانشمندان نامور موسوم به **بریکه** چنین بیان میکند که ملح کنین مقدار زیادی فیبرین خون می‌افزاید در همین
زمان گلبول را کم میکند و چون کنکینا و املاح آنرا بمقدار زیاد مدتی استعمال کنند در حالتیکه دوران عمومی را
بطئی کرده و اعمال تنفس و هماتوز را مختل نموده موجب کودت خون در عروق میگردد و بالملازمه خاصیت

انعقاد ترشح را برطرف نموده و رنگ سیاه و هیئت مایع را پس میدهد

ترو سو میگوید املاح کنین در صورتیکه بواسطه مجاری جذب بر ذرات آلتی نفوذ کنند موجب ورم و ضعف آنها
میگردند ولی چون بلا واسطه آنها را با یک جزئی از اجزاء بدن مجاور نمایند و این مجاورت طولی کشد اثری در آن جزء
میکند که کمال مخالفت را با اثر مذکور دارد چنانچه هرگاه مجرای هضمی در حالت طبیعی باشد سولفات کنین در آن
احداث تحریک شدیدی میکند و اکثر اوقات از این تحریک تعبیر مینمایند به ازدیاد قوت اعمال این آلت و اگر مجرای
هضمی در حالت مرضی بوده و مقدار ملح مستعمل خیلی زیاد و یا مدت استعمال طولانی باشد تحریک مذکور بسهولت
مبدل میگردد به تحریش و ورمی که بهمه درجات ورم ظاهر شده و همه نتایج آن بروز میکند از قبیل عطش و قی و اوجاع
موضعی و اسهال و غیره و چون بدقت بنگریم این اثر سولفات کنین مغایر خواهد بود با اثرات ترو سو و فود م و
اسید سیاناید ریک که هرگاه آنها را بلا واسطه با یک جزئی از اجزای بدن مجاور کنند مورث تحریش آن جزء گشته و اگر
بواسطه معده و یا استنشاق و از راه دیگر جذب شوند مورث فقدان حس و عوض حالت تخدیر میگردند
بالاخره سولفات کنین را پس از آنکه در بدن داخل گردند بسرعت و بمقدار زیاد از طریق مجاری بول خارج میگردد
یعنی نصف مقدار مستعمل را میتوان از بول اخذ کرد و در این صورت اکثر اوقات بواسطه مجاورت با غشاء مخاط کلیه
مثانه احداث تحریک و هیجانی در آن غشاء نموده و گاه موجب بروز وجع و التهاب سایر علامات ورم مثانه گشته
و گاه نیز موجب حبس بول میشود و تغییری نیز در بول خارج شده میدهد باین معنی که مقدار خروج اسید اوریک را
کم میکند و **بوشاردا** معرفی اختراع نمود که بواسطه آن جذب املاح کنین و وجود آنها را در بول میتوان
اثبات کرد و این معرف که بی نهایت حساس است عبارت از ستانید و دپتاسیوم ید وره که با کنین موجود در بول
متحد شده و رسوبی تولید مینماید که بیرنگ کنکینای نارنجی و تنتور معرفی که امروز معمول یکی از دانشمندان
موسوم به **مایر** است از این قرار است بگیرند آب مقطر ١٠٠ سولیمه ١٣/٥٤ ید و دپتاسیوم ٤٩ حل کنند و یک
سانتیمتر مکعب این محلول یک سانتی گرم کنین محلول در بول را راسب میکند و رسوب چون غیر محلول است
مفقود نمیشود و بواسطه معرف مذکور میتوان وجود کنین را در خونی که بواسطه حجامت از بدن خارج کرده باشند
معاینه نمود و یکی از دانشمندان بطور ثبوت میگوید ماده که در این صورت از بول اخذ مینمایند عبارت از کنیدین
است که یکی از ترکیبات ایزومر کنین باشد

اثر کنکینا در سایر آلات محصولات کنکینا در آلات تنفس چنانچه بعضی از مصنفین گمان کرده
ابدا موجب کم و احتقان دم نمیگردند و فقط هرگاه آنها را بمقدار زیاد استعمال کنند مورث قلق و اضطراب حوالی
قلب میشوند و هم چنین در آلات هضم تحریش شدیدی که بعضی گمان نموده‌اند بعمل نمی‌آورند و فقط پس از استعمال
محلول آنها دهان تلخ میشود و در بعضی از مرضا گاه گاه کاسترالژی پیدا شده است و نوعا بیشتر خصوص سولفات
کنین را بمقدار زیاد بخوبی تحمل میکنند بخصوص هرگاه مثلا آنرا از مغز نان مخاط سازند و یا در کپسول داخل نمایند
تا تلخیش محسوس نگردد بر خلاف اگر محلول آنرا بطور پوسیون استعمال کنند غالب مرضا طاقت تحملش را ندارند
و در بعضی از مرضا که سولفات کنین را در هنگام قی و بمقدار منقسم میاشامند گاه گاهی حمله‌های کاسترالژی
مشاهده میگردد و گویا سبب بروز آن بود که سولفات کنین موجب تیقظ اختلالات مزمن معده میشود
کنکینا و الکلوئیدهای آن هیچ اثری در کبد ندارند و در طحال بر خلاف اثر بلا واسطه و مخصوصی میکند

چه بسرعت حجم از اکم مینمایند

موافق تجارب و امتحانات **بریکر** ثابت شده که خاصیت مقوی و قیمت کنکینا در الکلوئیدهای آن موجود نیست و این دانشمند که خاصیت مذکور را از آنها سلب میکند میگوید کنکینا بواسطه مواد عصاره و بخصوص بواسطه تنن که محتوی است دارای این خاصیت میباشد

بقول کلی کنکینا عبارت از جسمی است تلخ و قابض و مخصوصاً در تقویت مزاج اثر میکند و بدین جهة در بسیاری از حالات که ضعف بر شخص علیل غلبه نماید استعمال میگردد و نیز در انواع اقسام نوبه و اختلال اعمال تغذیه استعمال میشود و از عوامل قاطع حمی و دافع تناوب است و بر مواد صلبه خون افزوده و مقاومت اعصاب را زیاد میکند و از معده تقویت کرده و محصولات و رمی و تعفنی را برطرف مینماید و مانع از تراکم خون در احشا شده و دفاع مینماید ضعفی را که از استیلای بسیاری از امراض بخصوص امراض حاده ظاهر میگردد و عصاره نرم کنکینا بهترین صور دوائی آنست و لازم است که در وسط غذا و یا بلا فاصله بعد از غذا استعمال شود تا در معده بخوبی پذیرفته شده و هضمش سهل و جذب گردد چه بسا دیده میشود که چون در خلاء معده خصوصاً ناشتا محصولات کنکینا علی الخصوص شراب آنرا استعمال کنند موجب سوء هضمی میشود که منجر به انهی و ضعف میگردد چون قابلیت انحلال کنین بسیار کم است نوعاً املاح آنرا که محلول اند استعمال میکنند و سولفات و کلورید و برومیدرات را بر سایر ترجیح میدهند و چنانچه ذکر کردیم اثر اصلی کنین تنزل حرارت حمائی و ازاله اکسیداسیون الی و تعویق عمل تغذیه است لهذا استعمال آن در دفع حمیات بخصوص حمیات مردابی که عبارت از حمیات ناشیه باشند شایع و متداول است و باین جهة است که حمیات را اعراض کنکینائی مینامند و طبعاً دانشمندان طب مایل اند که اثر قاطع الحمائی کنین را یک نوع اثر انتی سپتیکی فرض کنند ولی چون طریقه تولید میکروبهای حمی و کیفیت تجزیه آنها بخوبی شناخته نشده اثر کنین نیز مجهول میباشد که آیا در الیاف عضلانی احشا و در اعمال عصبیه قلب و بخصوص در جمیع اعمال سلسله سمپاتیک کبیر دارای اثر تغییر و تعدیلی میباشد و یا نه و هم چنین اثر آن در بسیاری از اقسام نوبه الریه و بعضی از اقسام نوبه مجهول است که به چه طریق در این امراض اثر کرده و آنها را دفع مینماید

بعد از کنین سنکونین و سنکونیدین از سایر الکلوئیدهای مستخرج از کنکینا قوی الاثر تراند و سنکونین در قطع حمی هم ضعیف تر از کنین است و هم طبیعت بخوبی آنرا تحمل میکند و مخصوصاً این الکلوئید را در دفع ضعف امعاء و در کوچک کردن حجم طحال هیپرتروفی شده که از اثر حمیات شدید عارض میشوند استعمال میکنند و سنکونیدین که یک مدتی کنیدین نامیده میشد در قطع حمی محتمل الاثر است و با آنکه آنرا با مقدار سمی در عروض اختلاجات استعمال کرده اند فایده در قطع حمی مترتب نشده و طبیب باید همیشه در مد نظر داشته باشد که استعمال کنین اگرچه بمقدار کم بوده در حوامل خطرناک است و از عوامل سقط در جه اول میباشد زیرا که موجب تقلص الیاف رحم میگردد و لهذا در تبهای حمی استعمالش ممنوع است

دانشمندان فرنگ در دفع حمیات ناشیه کنکینا و الکلوئیدهای آنرا به چند طریق استعمال میکنند و هر طریقه را با اسم مخترع موسوم نموده اند و ما هر یک از آنها را ذیلاً میگذاریم

طریقه تورتی ۱۰ گرم گرد کنکینا را یک دفعه بلا فاصله بعد از حمله و یا در آخر حمله بیاشامند و یک دو

طریقه تورتی

دو روز فاصله دهند و بعد دو روز پی در پی ۱۰ گرم نیز یک دفعه بنوشند و هشت روز فاصله دهند و بعد تا مدت هشت روز متوالی هر روز ۱۰ گرم بیاشامند

طریقه سیدنم

طریقه سیدنم که معمول اهالی انگلستان است پس از فراغ طبیعت از حمله مرض از ۲۴ تا ۳۰ گرم گرد کنکینا را بمقدار منقسم هر ربع ساعت بربع ساعت فاصله ۲ گرم و نیم بیاشامند و پس از هشت روز فاصله دو روز متوالی نیز همین مقدار را در همان فواصل استعمال کنند و در مقابل مقدار مذکور از کنکینا ۲ گرم سولفات کنین را نیز بمقدار منقسم باید استعمال نمود که هر ربع ساعت بربع ساعت ۵ سانتی گرم بیاشامند

طریقه برتونو

طریقه برتونو که معمول اهالی فرانسه است ۸ گرم گرد کنکینا و یا یک گرم سولفات کنین را مدتی قبل از موعد حمله در یک دفعه و یا در دو دفعه بفاصله نزدیک بیاشامند و هر چه ممکن شود فاصله دوا را از موعد حمله بیشتر کنند بهتر است و پس از پنج روز نیز همین مقدار را بنوشند و پس از هشت روز دیگر نیز همین مقدار را مدت یکماه که همین مقدار را هشت روز به هشت روز استعمال کنند و هرگاه عروض حمی مدتی طول کشیده باشد باید که مقدار سولفات کنین افزوده و فواصل را مدة رجعت زیاد کرد که ابتداء ده و پانزده و بیست و بیست و پنج تا سی روز و باین طریق شخص علیل معاف از عود حمی میگردد و بعضی از اطبای معاصر به سلیقه خود تغییری در طریقه مذکوره داده اند و بهتر از همه آنست که پس از فراغ طبیعت از حمله مرض مقدار زیادی سولفات کنین استعمال کنند و کثرت و قلت مقدار آن بسته بشدت و ضعف حمی و تصرف طبیب است مثلاً دو گرم در دو و سه دفعه بفواصل نزدیک بیاشامند و دو روز مریض را راحت نمایند و بعد همان مقدار را استعمال کنند و پس از دو روز دیگر نیز همان مقدار و کم کم ایام فاصله را زیاد کنند تا چهار و یا شش هفته و زیادتر و **ترسو** فاصله اول را دو روز قرار میدهد و بعد سه روز و چهار روز و هم چنین

املاح کنین را در عوارض نتیجه نوائب از قبیل نور الریه و استسقاء و نزف الدم و درد و ما نتیم مفصلی حاد استعمال میکنند و هم چنین در دفع حالت افتادگی و ضعفی که بسبب تعفن حمای تیفوئید و حمای و صع حملی بود بمقدار کم اتهار امکرر معمول میدارند مثلاً هر ساعت ۵ سانتی گرم و بعضی از دانشمندان ثابت کرده که محلول یک گرم کنین در ۱۰۰ گرم آب منع میکند سرعت و کثرت ازدیاد باسیلهای تیفوئید و نیز باسیلهای کولی کولیرا را و نیز ثابت شده آنست که هرگاه قبل از استعمال کنین یک مسهل ملحی و یا یک مقیئی گاه گاه در دو روز استعمال کرده باشند کنین چندان اثری نخواهد کرد زیرا که از استعمال مسهل و یا مقیئی گذشته از آنکه تحمل بدن زیاد میشود و بخوبی کنین را تحمل مینماید فوهات مجاری لنکوسی باز شده و عمل جذب سهل تر میگردد

محصولات کنکینا را در همان مواقعی که سایر مقویات را استعمال میکنند باید استعمال نمود و در اختلالات ضعفی و غانغرایانی حمای تیفوئید که با سقوط قوی همراه باشند مخصوصاً استعمال آنها مفید است و در دفع اختلالات خنازیری و اسکوربوتی و در دفع الکلیسم این محصولات را بکار میبرند و در معالج در دفع تنخریبهای بیمارستانی و غانغرایای مرطوب و غیره استعمال میشوند

در بیان محصولات کنکینا

گرد کنکینای زرد (کالیزایا) مطابق کدکس بگیرند کنکینا کالیزایای مفتش مقدار منظور نیم کوب کرده و ده گرم خان ۶۰ درجه بخیسانند و نرم بسایند تا جز ماده خشبی که طعمی ندارد چیزی باقی نماند و از موی ابریشمی ۱۲۰ بیرون کند و در بیمارستانهای لشکری موی ابریشمی ۱۰۰ استعمال میکنند تا گرد بسیار نرمی بدست آید و بعد موی موئی ۲۰ را بکار میبرند و گرد زبرتری بدست میاید و از ۲۰۰ جزء کنکینا ۳ جزء گرد نمره اول و ۹۰ جزء گرد نمره دوم حاصل میشود و مقدار شربت گرد کنکینا در تقویت و مرمت بدن از نیم دسی گرم تا ۴ گرم و در قطع حمی از ۴ تا ۱۵ گرم و زیادتر است و بیشتر اوقات این گرد را با شرابهای کهنه مخلوط کرده استعمال میکنند

گرد کنکینای خاکستری ایضاً مطابق کدکس مانند گرد کنکینای زرد ساخته میشود و در ۲۰۰ جزء کنکینا از نمره اول ۹۰ و از نمره دوم ۹ جزء گرد بدست میاید و از عوامل مقوی به است و مقدار شربت آن ۲ دسی گرم تا ۴ گرم

گرد کنکینای سرخ ایضاً مطابق کدکس نیز مانند گرد کنکینای زرد ساخته میشود و مقدار شربتش در تقویت از ۲ دسی گرم تا ۴ گرم و در تقویت و دفع حمی از ۴ گرم تا ۱۰ گرم و زیادتر است

گرد کافوری کنکینا بگیرند کنکینای خاکستری ۱۰ کافور ۱ نرم بسایند و مخلوط کنند و در جراحات متعفن و تعفن دهن زرور نمایند

تیزن کنکینا مطابق کدکس بگیرند از هر یک از اقسام کنکینا که خواسته باشند ۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب جوش دم کنند و صاف نمایند و میتوان مصفی را از ۱۰ تا ۶۰ گرم شربت کنکینا شیرین نمود و این تیزن را مانند عوامل مقوی دافع الحمی متدرجاً باید آشامید

مغلی کنکینای خاکستری معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نیم کوب کرده کنکینای خاکستری ۲۰ گرم پوست نارنج ۵ گرم اب ۱۰۰۰ گرم کنکینا را در آب بجوشانند تا نصف شود و صاف کرده پوست نارنج را در سوی تکه مصفی بحالت جوش بود از وده بگذارند سرد شود و صاف نمایند و این جوشانده هم که سرد شد کدر میگردد لهذا با کاغذ نباید آنرا صاف کرد و از محصولات مقوی است و بتدریج باید آشامیده شود و **مغلی کنکینای زرد** را بهمین طریق میسازند و مانند عامل مقوی دافع الحمی استعمال میکنند

تعفین کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینا کالیزایا ۱ الکل ۶۰ درجه ۵ مدت ده روز بخیسانند و با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این تعفین که مقوی دافع الحمی است از ۵ تا ۲۰ گرم است ولی هرگز به تنهائی نباید استعمال شود و **تعفین کنکینای خاکستری و کنکینای سرخ** را کدکس بطریق مذکور میسازد و مقدار شربت آنها نیز از ۵ تا ۲۰ گرم است و هرگز به تنهائی استعمال نمیشوند

تعفین کنکینای زرد مطابق واسازی انگلستان بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۲۰ و الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ در آلت دیپلاسمان بخیسانند و بر تفاله بقدری الکل ۶۰ درجه افزایند که مجموع مصفی ۱۰۰۰ جزء شود و مقدار شربت این تعفین از ۱ تا ۴ گرم است بطور پوسیون و یا مخلوط با شراب

الکسیر انتی سپتیک معمول شوسیر بگیرند کنکینای زرد ۶۰ کاسکاریل ۱۵ دارچینی ۱۲ زعفران ۲ شراب اسپانیولی الکل ۶۰ درجه مکد ۵۰۰ پوستها را نیم کوب کرده و زعفران را خورد کنند و با الکل و شراب مدت ۱۰ روز بخیسانند و صاف کرده ۵۰۰ جزء قند سفید از غده حل نمایند و با کاغذ صاف نموده ۶ جزء اتر سولفوریک

خالص بیفزایند و حفظ نمایند و این الکسیر مقوی و محرک و دافع تشنج است و مقدار شربتش از ۲ تا ۳۰ گرم و شوسیر در انواع اسهالهای میلادی در زد نج تیفوس استعمال نموده و سبب اشتهای آن گردید

الکسیر دافع الحمای هوکزام (تعفین انتی سپتیک) تعفین مرکب کنکینا) مطابق واسازی انگلستان بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۱۰۰ خورد کرده پوست نارنج ۷۵ نیم کوب کرده ریشه زراوند ۲۰ زعفران خورد کرده ۵ مسحوق قرمز دانه ۳ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ در آلت دیپلاسمان بخیسانند و بروی تفاله بقدری الکل ۶۰ درجه بریزند که محصول ۱۰۰۰ اجزاء گردد و این تعفین مقوی و دافع حمی است و مقدار شربتش ۱ تا ۴ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شراب

تعفین مرکب کنکینا (الکسیر مقوی ویت) مطابق واسازی المان بگیرند مسحوق کنکینای زرد ۱۲ مسحوق جنطیانا خلال نارنج مکدر ۷ الکل ۹۵ درجه ۱۳۲ عرق دارچینی ۴۲ مدت ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و بر تفاله بقدری از مخلوط ۲۰ جزء الکل ۹۵ درجه و ۱ جزء عرق دارچینی افزایند و مجدداً با فشار صاف نمایند که مجموع این مصفای ثانوی با مصفای اول ۲۰۰ جزء گردد و این تعفین را بطور پوسیون و یا مخلوط با شراب جهت تقویت از ۱ تا ۳ گرم و جهت دفع حمی از ۲ تا ۶ گرم استعمال مینمایند

عصارۀ مایع کنکینای زرد مطابق واسازی انگلستان بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۲۰ الکل ۹۰ درجه ۱ آب مقطر مقدار کافی مدت ۴۸ ساعت کنکینا را در ۵ جزء آب بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و بعد در روی صاف ریخته و بقدری آب مقطر روی آن بریزند که مصفی ۲۴ جزء شود و این مصفی را بدون انکه از ۸۰ درجه حرارت تجاوز نمایند تبخیر کنند تا محصول به ۲۵ سانتیمتر مکعب رسد و بگذارند سرد شود و با کاغذ صاف نمایند و مصفی را مجدداً تبخیر کنند تا دارای ۶ سانتیمتر مکعب حجم گردد و آنوقت یک حجم الکلی که در نسخه ذکر کرده بر آن افزایند تا حجمش ۵ سانتیمتر مکعب شود و حفظ کنند و این عصارۀ مایع در اثر مساوی جهار معادل و نیمش کنکینا و از اجزای اسانس کنکینا که عبارت از لیکور دافع نورالرئی **باتلی** بود استعمال میکند و از عوامل مقوی و دافع نورالرئی است و مقدار شربتش از ۳ دسی گرم تا ۲ گرم که ۳ یا ۴ دفعه در عرض روز استعمال شود

عصارۀ کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ آب مقطر کنکینا را با الکل در آلت دیپلاسمان بریزند و جهت اخذ الکل مصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند و بروی محصول آب مقطر بریزند و گاه گاه بهم زنند تا ۲۴ ساعت و بعد با کاغذ صاف نمایند و مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند تا بقوام عصاره جی و از ۱۰۰۰ اجزاء کنکینا ۱۵۰ اجزاء عصاره حاصل میشود و مقدار شربت این عصاره در تقویت از یک دسی گرم تا ۴ گرم و در دفع حمی از ۲ تا ۱۰ گرم است

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نمره دوم از گرد کنکینای زرد ۱۰۰ الکل ۶۰ درجه ۱۰۰۰ گلیسرین ۵۰ گرد را با نیم وزنش الکل خمیر کنند و دو ساعت بمانند و بعد در آلت دیپلاسمان با ما بقی الکل این خمیر را داخل نمایند و مصفی را در حمام ماریه تقطیر کنند تا بیشتر الکل آن گرفته شود و این محصول را با گلیسرین مخلوط نموده تبخیر کنند تا بغلظت عصارۀ منجمدی گردد و در این عمل ۲۰ جزء عصاره بدست میاید و مقدار شربت و محل استعمال این عصاره مانند عصارۀ کدکس است

عصارۀ کنکینای خاکستری مطابق کدکس (عصارۀ نرم کنکینا)

بگیرند کنکینای خاکستری ۱ آب مقطر جوش ۱۲ کنکینا را نیم کوب کرده و مدت ۲۴ ساعت در ۶ جزء آب جوش بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و صاف کنند و تفاله را در چهار جزء دیگر آب نیز دم کرده و با فشار صاف نمایند و هر یک از این دو مصفی را مجدداً با کاغذ صاف نموده و جداگانه در حمام ماریه تبخیر کنند تا بغلظت رب و بعد مخلوط نموده و مجدداً تبخیر نمایند تا بقوام عصارهٔ نرم و تقریباً از ۱۰۰ جزء کنکینا ۱۲ جزء عصاره بدست می‌آید و مقدار شربتش در تقویت و دفع حمی از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم و در دفع پوستول رذی ۱۰ گرم میباشد

عصارهٔ کنکینای سرخ مطابق کدکس این عصاره را مانند عصاره کنکینای زرد میسازند و مقدار شربتش در تقویت از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم و در دفع حمی از ۲ تا ۱۰ گرم است

عصارهٔ الکلی کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینا کالیزایا ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ کنکینا را با الکل خیس کرده در آلت دپلاسمان بریزند و در آلت را بسته ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد مابقی الکل را بکار برند و مصفی را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر نمایند و محصول را نیز در حمام ماریه تبخیر کنند تا بغلظت عصاره نرم و مقدار شربت این عصاره در تقویت از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم و در دفع حمی از ۱ تا ۲ گرم است و

عصارهٔ الکلی کنکینای خاکستری را نیز بهمین طریق باید ساخت و مقدار شربتش در تقویت و دفع حمی از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم است ولی در دفع حمی به تنهائی فاقد اثر است و از این جهة با ماده دافع الحمای دیگری ضمیمه میکنند و **عصارهٔ الکلی کنکینای سرخ** را نیز بهمین طریق میسازند و از ۱۰۰ جزء کنکینا ۲۵ جزء کنکینا بدست می‌آید و مقدار شربت این عصاره در تقویت و دفع حمی نیز از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم است

عصارهٔ خشک کنکینا مطابق کدکس بگیرند عصارهٔ کنکینای خاکستری بمقدار منظور در مقدار کافی آب مقطر حل کرده بطوری که محلول بغلظت رب غلیظی باشد و بعد این محلول را باعانت قلم مو بروی بشقابها بگسترانند و در گرمخانه خشک کنند و این عصاره مقوی و دافع حمی است و بیشتر از ضمیمه سایر عوامل دافع الحمی قرار میدهند و مقدار شربتش از ۱ دسی گرم تا ۴ گرم است

گرانول کنکینا معمول مانتیل این دوا را از گرد کنکینا کالیزایا با ماء و نشاء قند گرانولها میسازند و این گرانولها یکی از محصولات بسیار ساده و بسیار مؤثر کنکینا محسوب میشوند که مرضا بدون کراهت استعمال مینمایند و مقدار شربت آنها در دفع حمی از ۵ تا ۱۰ گرم است در عرض روز و در تقویت از ۱ تا ۵ گرم

شربت کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند کنکینا کالیزایای نیم کوب ۱ الکل ۶۰ درجه ۳ ۱۰ آب مقدار کافی قند سفید ۱۰ کنکینا را با الکل در آلت دپلاسمان داخل کنند و بقدری آب بر آن افزایند که محصول مصفی ۱۰ جزء گردد و جهة اخذ الکل این مصفی را در حمام ماریه تقطیر نمایند و بگذارند سرد شده و با کاغذ صاف کنند و قند را بر مصفی افزوده و در حمام ماریه تغلیظ کنند تا بقوام شربت و حفظ کنند و این شربت مقوی و دافع حمی است و مقدار شربتش از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است و **شربت کنکینای خاکستری** را بهمین طریق باید ساخت ولی مقدار کنکینا را باید مضاعف نمود و از عوامل مقویه است و مقدار شربت آن نیز از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم میباشد

شربت حدیدی کنکینا معمول گوو بنیر بگیرند شربت کنکینای زرد ۲۰۰ محلول پیدوفاص (ادده ۱۰) ۱۰ اسید ستیک ۱ اسید را در محلول پیدوفاص حل کرده و با شربت مخلوط نمایند و

۲۰ گرم این شربت دارای ۱ دسی گرم ید و زاهن است و از ترکیبات مستحکم میباشد و دارای چندان طعمی نیست و از عوامل مقوی و قوت کننده بدن و ضد خنازیر است و مقدار شربتش ۱۰ تا ۱۰۰ گرم

شربت خمری کنکینا مطابق کدکس بگیرند عصارهٔ مائی کنکینای زرد ۱ شراب گرانش ۳۲ قند سفید ۶۴ عصاره را در شراب حل کرده با کاغذ صاف نمایند و در ظرف در بسته قند را افزوده در حمام ماریه حل کنند و بگذارند سرد شود و حفظ کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ دسی گرم عصاره کنکینا میباشد و در تقویت معده و دفع حمی از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم و زیادتر استعمال میگردد

شربت حدیدی کنکینا مطابق کدکس بگیرند شربت خمری کنکینا ۹۰۰ سیترات آهن امونیاکی ۱ سیترات را در ۲ جزء آب مقطر حل کرده با کاغذ صاف نمایند و با شربت مخلوط کنند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای ۲ دسی گرم ملح آهن و ۲ دسی گرم عصاره کنکینا میباشد و از عوامل مقوی و قوت کننده بدن و دافع حمی محسوب میگردد و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۱۰۰ گرم است

شربت دافع الحمای کنکینا بگیرند شراب دافع الحمای کنکینا ۱۰۰ گرم شربت ساده خیلی غلیظ ۲۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نوائب عارضه در اطفال هر روز ۳ قاشق چای خوری استعمال نمایند

لوزانک لیکن و کنکینا بگیرند ساکارور لیکن ۶۰ شربت کنکینا ۱۱ آب ۱۰ مطابق معمول لوزانک سازند و از ۳ تا ۴ قاشق کوچک مانند مقویات استعمال کنند

قرص کنکینا بگیرند گرد کنکینا ۶۴ گرد دارچینی ۲ قند سفید ۶۴ با مقدار کافی لعاب کتیرا قرصهای یک گرمی سازند و ۵ تا ۶ قرص در عرض روز مانند مقویات استعمال نماید

شراب کنکینای زرد مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۲۵ الکل ۶۰ درجه ۱۰ شراب قرمز ۱۰۰۰ کنکینا را در ظرف در بسته با الکل مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد شراب را افزوده و تا مدت ۱۰ روز گاه گاه بهم زنند و سپس با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و موافق نوی **سوبران** الیاف خشبی کنکینا یک جزء از ماده ملون شراب قرمز را جذب میکند در صورتیکه این ماده مجذوب دارای مقدار زیادی الکلوئید خواهد بود پس باید شراب قرمز را مبدل بر شراب سفید نمود بهر جهة شراب کنکینا را چون با شراب گرناش و شراب لونیل و شراب مادر و شراب مالاگا سازند مقدار کنکینا همان مقدار مذکور میباشد یعنی ۳۰ در ۱۰۰ ولی بدون الکل و کلیةً شراب کنکینا را مانند عوامل مقوی و دافع الحمی از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم در عرض روز استعمال مینمایند

شراب مقوی کنکینا معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نیم دو ثلث از گرد کنکینای خاکستری ۱۰۰ الکل ۶۰ درجه ۲۰۰ شراب قرمز ۲۰۰۰ گرد را با الکل مخلوط کرده مدت ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد شراب را افزوده تا مدت ۶ روز گاه گاه بهم زنند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نمایند و مقدار شربت این شراب از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب دافع الحمای کنکینا ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند عصارهٔ کنکینای زرد ۲ الکل ۶۰ درجه ۶ شراب قندی بیمارستانهای لشکری ۱۰۰ مطابق معمول مخلوط کنند و در تقویت و دفع حمی از ۵۰ تا ۱۵۰ گرم بیاشامند

در بیمارستانهای سفری شراب کنکینا را باین نسخه میسازند بگیرند شراب قرمز ۱۰۰ تعفین کنکینای زرد ۵ مخلوط کنند
و هرگاه تعفین کنکینا موجود نباشد یک جزء عصاره کنکینای زرد را در ۱۰۰ جزء شراب قرمز حل نمایند

نباید دانست که شرابی که نوعاً با تعفین کنکینا و شراب قرمز ساخته شود اگرچه در صورت ظاهر کدر است و مغشوش
بنظر میآید ولی بنظر اپوتیکی از محصولات نیکو میباشد زیرا که الکل ۵۰ درجه بهترین محللات مواد عامل بسیار
محلی است که در پوست کنکینا موجوداند

شراب کنکینای خاکستری
که کس این شراب را مانند شراب کنکینای زرد میسازد ولی مقدار
کنکینا در اینجا ضعف کنکینای زرد میباشد و مقدار شربت این شراب از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم است

شراب کنکینای سرخ
این شراب را که کس نیز مانند شراب کنکینای زرد میسازد و مقوی و دافع
الحمی است و مقدار شربتان نیز ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

شراب سِگَن مطابق انجمن دواسازی بُورْدُو
بگیرند صبر سقوطری ۳ مکی ۵ مکد
۵ افسنتین رومی قنطوریون دقیق کنکینای زرد ملد ۵ زعفران ۴ پوست نارنج ۱۲ شراب اسپانیولی ۱۰۰۰ دوا ها
را نیم کوب کرده مدت یک روز در شراب بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده و ۲۴۰ جزء قند افزوده حل کنند
و بعد با کاغذ صاف نمایند و حفظ کنند و این شراب مقوی معده و فی الجمله ملین است و مقدار شربتان از ۲۰ تا ۴۰
گرم و هر ۱۰ گرم آن دارای ۶ سانتی گرم صبر است

شراب حدیدی کنکینا مطابق کُدکس
بگیرند سولفات خالص و متبلر آهن اسید ستریک
متبلر مکد ۲ آب مقطر داغ ۵ شراب کنکینای خاکستری که با شراب گرناش ساخته باشند ۹۹۰ ملح آهن و اسید را
در آب حل کنند و بعد با شراب مخلوط نمایند و حفظ کنند و هر ۵۰ گرم این شراب دارای یک دسی گرم سولفات
آهن که معادل ۲ سانتی گرم آهن خالص است و از عوامل مقوی و مرمت کننده بدن و دافع کلوروز است و مقدار
شربتان ۵۰ تا ۱۰۰ گرم

شراب حدیدی کنکینا معمول بیمارستانهای لشکری
بگیرند سولفات
خالص و متبلر آهن اسید ستریک مکد ۱ آب مقطر داغ ۵ شربت ساده ۵ شراب کنکینای خاکستری ۵۰۰ ملح و اسید
را در آب حل کرده و شربت را افزوده و بعد با شراب مخلوط نمایند و مقدار شربت این شراب مانند شراب حدیدی
کدکس میباشد

شراب بِرِغام (شراب قهوهٔ کنکینا) موکاکینا) معمول دانِسی
بگیرند شراب
اسپانیولی ۱۰۰۰ گرم مسحوق کنکینا مسحوق قهوه بو داده مکد ۱۰ گرم لکتات آهن ۱ گرم قهوه و کنکینا را در زالمبیک (؟) سماً
با شراب مخلوط نموده و لکتات را در مصفی حل کرده با کاغذ صاف نمایند و این نسخه عبارت از نسخه اصلی شراب برغام
است و در این نسخه مقداری از ملح آهن مبدل به اکسید شده و رسوب میگردد پس بهتر آنست که ابتدا در یک مقداری
شراب یک گرم اسید ستریک حل کرده و بعد ملح آهن را حل نمایند در مصفای مذکور اضافه کنند و در این صورت
ملح آهن رسوب نشده و ترکیب محصول مستحکم تر میگردد هر بیست شراب برغام در هر ۲۰ گرم دارای مواد عامل
یک گرم کنکینا و یک گرم قهوه و تقریباً یک سانتی گرم لکتات آهن میباشد و مقدار شربتان ۱۰ تا ۲۰ گرم است
که قبل از غذا بیاشامند

مرکبه قوی

شراب مقوی و مغذی بوردو (شراب کنکینا با کاکاو) معمول انجمن دواسازی بُورْدُو
بگیرند کاکاوی بوداده ۱ کنکینا کالیزایا ۱ شراب مالاگا ۲۰ الکل ۸۵ درجه
۴ از یک طرف کنکینا را خورد کرده و مدت هشت روز در شراب بخیسانند و با کاغذ صاف کنند و از طرف دیگر کاکائو
را نیم کوب کرده و الکل را بر روی آن بریزند و تا مدت هشت روز به حرارت ۵۰ درجه مخلوط را نگاه دارند و گاه گاهی بهم
زنند و بعد در حمام ماریه تقطیر کنند تا بیشتر الکل گرفته شود و باقی مانده را در مصفای مذکور بریخته ۵ روز بگذارند
بماند و مجدداً صاف کنند و حفظ نمایند و مقدار شربت این شراب ۵۰ تا ۱۵۰ گرم است

شراب سِگَن مطابق نسخه بوشاردا (شراب دافع الحمای کنکینا)
بگیرند کنکینا کالیزایا ۱۰۰ گرم پوست انگوستور صادق ۵ گرم الکل ۲۱ درجه ۲۰۰ گرم پوست ها را نیم کوب کرده و در
ظرف در بسته مدت ۲۴ ساعت در الکل بخیسانند و بعد ۱۰۰۰ گرم شراب ترش بوردو گونی افزوده مدت یک ماه بگذارند
بماند و گاه گاه بهم زنند و سپس صاف روی آن را برگردانند و حفظ کنند و مقدار شربت این شراب در دفع تب از ۵۰
تا ۱۲۰ گرم و در تقویت از ۵۰ تا ۵۰ گرم است و مخصوصاً چون ۶۰ گرم از آن را مبتلایان به نوبه استعمال کنند مانع
از نکس و عود مرض میگردد و ۳۰ گرم اگر قبل از غذا بیاشامند مانند مقویات قوی اثر کرده و موجب سهولت
هضم میشود

شراب سنبل الطیبی کنکینا
بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد سلطانی ۱۰ گرم نیم کوب کرده سنبل
الطیب ۵ گرم در ۲۰۰ گرم الکل ۵۰ درجه مخلوط نموده و بعد ۱۰۰۰ گرم شراب ترش افزوده مدت ۹ روز بگذارند بماند
و بعد صاف روی آن را برگردانند و حفظ کنند و در دفع حمیات دائمه ۱۰ گرم در عرض روز بنوشند

شراب تلخ دُوبُواس
بگیرند کنکینای خاکستری کنکینای زرد مکد ۱۵ گرم پوست نارنج دارچینی
میوه عرعر پوست لیمو مکد ۴ گرم شراب مادِره ۲۰۰۰ گرم مدت هشت روز بخیسانند و بعد ۵ گرم کربونات
سود افزوده و با کاغذ صاف کرده حفظ نمایند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم صبح ناشتا مانند عوامل مقوی و ضد خنازیر بنوشند

شراب فُورُدِس
بگیرند شراب اعلا ۱۰۰۰ گرم کنکینا کالیزایا ۶۰ گرم قرنفل ۲ گرم مدت دو روز بخیسانند
و صاف روی آن را برداشته در روی تفاله ۵۰۰ گرم آب جوش بریخته بگذارند مدت ۱۲ ساعت دم کشد و بعد با کاغذ
صاف کنند و این مصفی را با محصول اول مخلوط نمایند و حفظ کنند و در دفع سوزاک کهنه روزی چهار قاشق حل
بنوشند

فقاع موتیس
بگیرند گرد کنکینای زرد ۶۰ گرم قند ۲۵۰ گرم آب ۳۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند مدت
چهار پنج روز بماند تا عمل تخمیر حاصل شود و بعد صاف کنند و گاه ۲۵۰ گرم الکل بر محصول می افزایند و مقدار
شربت این فقاع ۳ تا ۴ گیلاس است در عرض روز

مغلی کنکینا معمول پرنگل
بگیرند کنکینای نیم کوب کرده ۳۰ گرم در ۵۰۰ گرم آب بجوشانند
تا نصف شود و بعد ۱۰ گرم زداوند افزوده بگذارند مدت یک ساعت دم کشد و صاف نموده بیفزایند الکل نود
دارچینی ۵۰ گرم اسید سولفوریک بقدری که ترش مزه شود و موافق میل مریض محصول را شیرین نمایند و این
مغلی مقوی و انتی سپتیک است و در دفع حمیات شدیده هر شش ساعت فاصله ۵۰ گرم بیاشامند

اپوزِم مقوی
بگیرند نیم کوب کرده کنکینای سلطانی ۳۰ گرم پوست انگوستور صادق ۵ گرم آب جوش

۵۰۰ گرم

[illegible] گرم مدت [illegible] ساعت دم کرده صاف نموده با [illegible] گرم اسید سولفوریك الکولیزه مصفی ترش نمایند و [illegible] گرم شربت تلو بیفزایند و در صورت ضعفی های تیفوئید پیاله پیاله بنوشند

پوسیون مقوی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند شربت کنکینا [illegible] گرم الکولاتوریاد نجبویه [illegible] گرم عرق نعناع فلفلی [illegible] گرم اب صاف [illegible] گرم مخلوط کنند و با قاشق اش خوری مانند مقویات و محرکات متدرجا بنوشند

پوسیون کنکینا معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند گرد کنکینای نرم [illegible] گرم تفعین دارچینی [illegible] گرم شربت ساده [illegible] گرم اب مقدار کافی گرد را در مقدار اب مدت [illegible] دقیقه بجوشانند که محصول مصفی [illegible] گرم باشد بدون صاف کردن بگذارند سرد شود و بعد صاف کنند و تفعین و شربت را بیفزایند و مانند مقویات و محرکات با قاشق اش خوری متدرجا بیاشامند و اگر مقدار کنکینا را [illegible] گرم کنند مانند عوامل دافع تب اثر میکند هرگاه یك گرم اتر سولفوریك و یا [illegible] گرم کافور و یا یك گرم تفعین تریاك افزایند مانند عوامل ضد تشنج و مسکن استعمال میگردد

پوسیون عصاره کنکینا معمول شوسل بگیرند عصاره نرم کنکینا [illegible] گرم پوسیون صمغی [illegible] گرم مخلوط کرده و در هنگام ضعف تب تیفوئید متدرجا با قاشق اش خوری بنوشند

مخلوط مقوی و محرك معمول دوبواس بگیرند عصاره کنکینا [illegible] گرم صمغ عربی [illegible] گرم در [illegible] گرم اب حل کرده بیفزایند شربت خطمی شربت تلو مکه [illegible] گرم و هر سه ساعت فاصله یك قاشق کوچك بیاشامند و چون بر مخلوط مذکور [illegible] گرم مایع **هوفمان** اضافه کنند **مخلوط ضد تشنج دوبواس** حاصل میشود

جلاب فرانك بگیرند عصاره کنکینا [illegible] گرم در [illegible] گرم معلی کنکینا حل کرده و [illegible] گرم الکولاتور مارچینی و [illegible] گرم شربت کوکا اضافه نمایند در عوارض اسکوربوت هر نیم ساعت فاصله یك قاشق کوچك بنوشند

سفوف دافع تب معمول هارتمان بگیرند گرد کنکینا کالیزایا [illegible] گرم گرد کاسکاریل [illegible] گرم مخلوط کنند و در حمیات متناوبه در نوبه [illegible] یك دفعه [illegible] بخورانند

سفوف انتی سپتیك ایضا معمول هارتمان بگیرند گرد کنکینای قرمز [illegible] گرم گرد کافور [illegible] سانتی گرم مخلوط کنند و هر چهار ساعت فاصله قدری به بینی کشند

معجون دافع تب معمول سیدنم بگیرند گرد کنکینای سلطانی [illegible] گرم شربت گل بنفشه مقدار کافی معجون سازند و دوازده قسمت کنند و بلا فاصله بعد از حمله نوبه هر ربع ساعت فاصله یك قسمت بنوشند و [illegible] قطع نوبه [illegible] مطمئن تر است

حب دافع الحمای متین بی بگیرند کنکینا کالیزایا [illegible] گرم کربونات پتاس طرطرات پتاس عصاره شبدر ابی عصاره افسنتین مکدام [illegible] گرم کربونات امونیاك گوگرد طلائی انتیموان مکدام [illegible] گرم با مقدار کافی عصاره جنطیانا خمیر کنند و حبهای [illegible] سانتی گرمی سازند و [illegible] حب بلا فاصله بعد از حمله نوبه بیاشامند و [illegible] حب سه ساعت بعد و [illegible] حب دیگر سه یا چهار ساعت قبل از وعده نوبه و همینکه نوبه قطع شد تا مدت سه یا چهار [illegible]

حب بنوشند

معجون کوارن بگیرند گرد کنکینای قرمز [illegible] گرم گرد جنطیانا کلورید راسانا با ای [illegible] گرم سکنجبین عنصل شربت پنج ریشه مکدام مقدار کافی مطابق معمول معجون سازند و در دفع اقسام استسقاء و حمای نائب مبرم هر سه ساعت فاصله [illegible] گرم بنوشند

معجون فولر بگیرند گرد کنکینای زرد [illegible] گرم گرد سنبل الطیب [illegible] گرم گرد میوه غرغر [illegible] گرم با مقدار کافی عسل معجون سازند و از [illegible] تا [illegible] گرم مانند مقویات و از [illegible] تا [illegible] گرم جهة قطع تب بنوشند

غرغره معمول هونتر بگیرند معلی کنکینا [illegible] گرم تفعین مر [illegible] گرم اسید سولفوریك ضعیف [illegible] گرم عسل وردی [illegible] گرم مخلوط کنند و در دفع اسکوربوت مضمضه و غرغره نمایند

غرغره منقح معمول برود بگیرند معلی کنکینا ([illegible]) ۱۰۰ گرم مطبوخ گل سرخ ([illegible]) ۱۰۰ گرم تفعین مر [illegible] گرم اسید کلوریدریك [illegible] قطره مخلوط کنند و در دفع ورم حلق پولتاسه و غانغرایا و ورم دهان منقح و اسکوربوتی غرغره و مضمضه نمایند

غسول کنکینا معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند نیم کوب کرده کنکینای خاکستری [illegible] گرم مدت یك ساعت در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان [illegible] گرم باشد و صاف کرده نیم گرم استعمال نمایند و این غسول که مقوی است در تغسیل جراحات ضعیف و زرق و غیره بکار میرود و میتوان مقدار کنکینا را مضعف نمود و یا انکه قسم دیگری از کنکینا استعمال کرد و چون یك جزء تفعین کنکینا را با [illegible] جزء اب سرد مخلوط کنند همین اثر را خواهد داشت و در همین موقع استعمال میشود

حقنه کنکینا جهة دفع نوبه بگیرند کنکینای سلطانی [illegible] گرم مدت نیم ساعت در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان [illegible] گرم باشد و صاف کرده [illegible] قطره لودانم سیدنم افزوده اماله نمایند

قیروطی عصاره کنکینا بگیرند عصاره الکلی کنکینا [illegible] و از لین حسن لبه [illegible] مخلوط کنند و در دفع [illegible] استعمال نمایند

قیروطی انتی سپتیك بگیرند عصاره الکلی کنکینا [illegible] گرم قیروطی ساده [illegible] گرم مخلوط کنند

قیروطی مقوی معمول واهو بگیرند گرد کنکینا کالیزایا [illegible] گرم قیروطی جالینوس [illegible] گرم مخلوط کنند و در جراحات احتراق رفاده نمایند

ضماد انتی سپتیك معمول روس بگیرند عصاره الکلی کنکینا [illegible] گرم گرد [illegible] [illegible] گرم کافور مسحوق [illegible] گرم سداب [illegible] گرم ضماد سازند

حقنه انتی سپتیك معمول دکامپ بگیرند کنکینای سلطانی [illegible] گرم در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان [illegible] گرم باشد و صاف کنند و یك گرم کافور را در [illegible] [illegible] حل [illegible] اضافه [illegible] حقنه کنند

ذرور زغال و کنکینا بگیرند گرد کنکینای خاکستری گرد زغال مکدام [illegible] گرم مخلوط کنند و روی جراحات غانغرایائی ذرور کرده و انها را رفاده نمایند

معلی ترش کنکینای سلطانی مطابق دواسازی نورود

بگیرند نیم کوب کرده کنکینای زرد ۱۰۰ گرم اسید سولفوریك آبدار (ا د ر ۷) ۱۰ گرم مدت ۱۵ دقیقه در مقداری آب بجوشانند که ۵۰۰ گرم جوشانده حاصل شود و با فشار صاف کند و چند ساعت قبل از عروض حمله هر نیم ساعت فاصله یك گیلاس کوچك بنوشند و میتوان این مغلی را با ۵۰ گرم شربت کنکینا و یا شربت پوست نارنج شیرین نمود

حب دافع حمی (بولوس ادکارتانام) معمول دِسبواس

بگیرند مسحوق کنکینای زرد ۵۰ گرم کربونات پتاس ۶ر۰ گرم امتیك ۱۳۰ر۰ گرم با مقدار کافی شربت افسنتین ۱۰۰ حب سازند و در دفع تب ربع و نوائب مُبرم روزی ۵ حب در ۳ یا ۵ دفعه بیاشامند و استعمال این حبوب که از ادویه متطبین است گاه در دفع نوائب وقتی که سولفات کنین بی اثر ماند مؤثر میباشد و امتیك در این حبوب بواسطه تنی محوی در کنکینا و کربونات پتاس تجزیه شده و مانند مقیی اثر نمیکند

ایضاً نسخه دیگر معمول بیمارستانهای پاریس

بگیرند کنکینای خاکستری ۵۰ گرم کربونات پتاس ۶ر۰ گرم امتیك ۱۵ر۰ گرم شربت افسنتین مقدار کافی نیز ۱۰۰ حب سازند و در این نسخه بجای کنکینای زرد کنکینای خاکستری میباشد و مقدار امتیك قدری زیادتر است

معجون انتیمونی کنکینا معمول بیمارستان مادرید

بگیرند امتیك ۱ گرم کربونات پتاس کلوریدرات امانیاك مکد ۴ گرم مسحوق کنکینای لوکزا مسحوق کنکینای کالیزایا مکد ۱۵ گرم شربت افسنتین ۶۰ گرم املاح را مخلوط کرده و مدت ربع ساعت در هاون بلور صلایه کنند و گردهای کنکینا و شربت را افزوده نیز صلایه نمایند تا معجون متحد القوامی حاصل گردد و این معجون را در دفع حمیات مبرم از ۳ تا ۱۰ گرم استعمال میکنند

معجون دافع الحمای دِبرن

بگیرند دنیشر کاسیا اماد ۸ گرم مسحوق کنکینا کالیزایا ۴ گرم مسحوق کلوریدرات امانیاك ۳ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۱ تا ۵ گرم تقریباً سه ساعت قبل از موعد حمله بیاشامند

معجون دافع الحمی معمول لوبستن

بگیرند مسحوق کنکینای زرد ۴۰ گرم مسحوق ریوند چینی ۱۰ گرم مسحوق کلوریدرات امانیاك ۳ گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و مقدار ۱ تا ۲۰ گرم در دفع نوائب مبرم استعمال نمایند باین طریق که شش ساعت قبل از موعد نوبه ساعت بساعت از ۳ تا ۴ گرم بیاشامند و این معجون علاوه بر دفع حمی مانند مسهل نیز اثر مینماید

کینیوم عبارت است از عصاره الکلی کنکینا با آهك که **لابارك** از ادویه تراپوتیك داخل نمود و این عصاره که یك ثلث وزنش الکلوئیدهای دافع الحمی (سه ربع کینین و یك ربع سنکونین) میباشد در مداوای نوائب تبی مؤثر است و بدن را بخوبی مرمت میکند و قوی الاثرتر از کنکینای سرخ و یکی از محصولات نیکو و سودمند است

طریق ساختن کینیوم

بگیرند اقسام مختلف کنکینا و آنها را بطریقی با هم مخلوط کنند که نسبت کینین محوی در آنها به سنکونین مثل نسبت ۲ به ۱ باشد و این پوستها را نرم بکوبند و با نصف وزن آنها آهك شکفته شده با آب مخلوط نمایند و محصول را با الکلی که در حین جوش بود مخلوط ساخته بطریقی که تمام مواد محلول آنها را حل کند و بعد صاف نمایند و جهة گرفتن الکل مصفی را تقطیر کنند و محصول را تبخیر نمایند تا بغلظت عصاره و چهار گرم و نیم این عصاره معادل یك گرم سولفات کینین و نیم گرم سولفات سنکونین است

حب کینیوم

مطابق معمول جهانی میسازند که هر یك دارای ۱۰ سانتی گرم کینیوم بود که در حقیقت معادل ۵ سانتی گرم الکلوئید دافع تب خواهد بود و نوعاً ۱۰ عدد از این حبوب در قطع نوبه کفایت میکند که در شبانه

روزی از ۵ تا ۱۰ حب بیاشامند و پس از هر دفعه که حب آشامیدند یك جرعه شراب بنوشند

شراب کینیوم معمول لابارك

بگیرند کینیوم ۶ر۰ گرم در ۱۲ مقابل وزنش الکل ۶۰ درجه حل کرده و با ۱۰۰۰ گرم شراب سفید اعلا مخلوط نمایند و با کاغذ صاف کنند و این شراب علاوه بر آنکه مقوی و دافع تب است موجب منع از نکس نوائب مبرم میگردد و یکی از محصولات نیکو است و مقدار شربتش جهة تقویت و مرمت بدن از ۵۰ تا ۱۰۰ گرم و در دفع تب از ۱۰۰ تا ۳۰۰ گرم است

در بیان الکلوئیدهای کنکینا

اقسام کنکینا محتوی مواد مذکوره در ذیل میباشند

کینین سنکونین آریسین کینیدین آسید کینیك آسید کینوتنیك آسید کینوویك سنکونیك سرخ صمغ ماده خشبی آسید نوکلئیك آسید سوکوکسیك ماده ملون زرد و ماده دسم سبز

جمعی از دانشمندان کیمیا تفحصات بی شمار در باب ماده عامل کنکینا نموده و بعضی از مواد محتوی در آن را بدست آورده اند ولی به حقیقت کینین و سنکونین پی نبردند تا در سال ۱۸۲۰ میلادی (۱۲۳۶ هجری) دو نفر از دانشمند فرانسه مسمی به **پلتیر و کاوانتو** ترکیب کیمیائی اقسام کنکینا را بطور حقیقت شناخته و ثابت نمودند که کنکینای خاکستری دارای ماده ملون سرخی است غیر محلول و نیز ماده سرخ دیگری دارد محلول و نیز دارای ماده دسم سبز و ماده ملون زرد و صمغ و نشاسته و کینات آهك میباشد و بالاخره وجود سنکونین را که ماده عامل آن است مشخص نمودند و هم چنین در کنکینای زرد بواسطه تجزیه و اعمال چند وجود کینین را که نیز ماده عامل است ثابت کردند

کینین

کنین ق کینین ل کینینا

جسمی است متبلور و سفید و متخلخل و شکننده و بسیار تلخ و تقریباً در ۴۰۰۰ جزء آب سرد و ۲۵۰ جزء آب جوش حل میگردد و نیز در ۶۰ جزء الکل خالص که در حالت جوش بود و در ۶۰ جزء اتر محلول است و باشکال متبلر میشود و تبلرهای آن بشکل سوزنهای سفید ابریشمی است که مانند کاکل مرغ با هم مجتمع شده اند

کینین هیدراتر

بگیرند سولفات کینین متداولی ۲۰ آب مقطر ۵۰۰ اسید سولفوریك آبدار (ا د ر ۱۰) ۲۰ امانیاك مایع متداولی ۳۰ سولفات را در آب حل کرده و اسید سولفوریك را بیفزایند و بعد امانیاك را اضافه کنند تا کینین رسوب کند و بگذارند مدت ۲۴ ساعت بماند و سپس رسوب را با آب مقطر بشویند تا آب غساله بواسطه کلورور باریوم چندان کدر نشود و رسوب را روی کاغذ صافی دو دفعه جمع کرده بگذارند در هوای آزاد خشك شوند

هیدرات کینین از عوامل دافع تب و ضد محرك است و بواسطه عدم انحلال و بی طعمیش در اشخاص بدخو بخصوص در اطفال بر سایرین ترجیح دارد و میتوان آنرا مانند دانه های کوچك گرد کرده و با غذا بدون آنکه تغییری در طعمش وارد آورد مخلوط نمود و مقدار شربت آن از ۲ تا ۵ دسی گرم و هر وقت که کینین خالص را استعمال میکنند لازم است پس از شرب آن چند جرعه مشروب ترشی بیاشامند

پوسیون دافع صداع معمول پیوری بگیرند کنین ۱ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰ گرم تعفین دارچینی ۵ گرم شربت و نیل ۲۰ گرم مخلوط کند و با قاشق چای خوری و یا قاشق اش خوری از ابتدای مرض مدتها بنوشند

تعفین مرکب کنین بگیرند کنین ۱ الکولاتور یاد رنجبویه ۹ تعفین دارچینی ۲ حل کرده ۱۲ جزء اب مقطر بیفزایند و صاف کنند و مقدار شربت این تعفین که دافع تب است از ۲ تا ۳ گرم است بطور پوسیون باید دانست که کنین خالص را بواسطه عدم قابلیت انحلال کمتر استعمال میکنند و بیشتر املاح انرا از قبیل سولفات بزیك و سولفات خنثی و کلورهیدرات بزیك و استرات و برومهیدرات بزیك و برومهیدرات خنثی و لکتات و سالیسیلات و تنات و والریانات و یدور یدهیدرات و نیتریدورات و کنین را معمول میدارند و یدورت یدهیدرات و فروسیانیدرات و سولفووینات و فوسفات خنثی و انیمونات و ارسنیات و ارسنیت و استات و اورات را بکار میبرند و اترکینینیك و کینات کنین را نیز گاه استعمال مینمایند

در لوحه ذیل موازنه مابین کنین و بعضی املاح انرا بیان مینمائیم که یك جزء از کنین معادل تا چه مقدار این املاح میباشد و اعدادی که در مقابل انها نوشته شده عبارت از این مقدار است

کنین	۱/۰۰	سولفات متبلر کنین	۱/۱۵
استات	۱/۰۱	سترات	۱/۰۱
طرطرات	۱/۰۵	کلوریدرات	۵/۹۰
فروسیانات	۱/۰۱	تنات	۲/۰۰

لوحه موازنه مقدار کنین در املاح مختلفه و درجه قابلیت انحلال انها

اسامی املاح	مقدار کنین محتوی در یك گرم ملح	مقدار اب ۱۵ درجه که یك گرم ملح را حل میکند	مقدار کنین محتوی در یك سانتیمتر مکعب محلول
ارنات بزیك کنین	۰/۸۵۶	۳۶	۰/۰۲۴
ارنات خنثی	۰/۷۵۰		
برومیدرات بزیك	۰/۷۶۵	۶۰	۰/۰۱۲۵
برومیدرات خنثی	۰/۶۰۰	۷	۰/۰۲۵
کلوریدرات بزیك	۰/۸۳۶	۲۵	۰/۰۴۰
کلوریدرات خنثی	۰/۸۹۹	۹	۰/۰۹۰
فروسیانیدرات بزیك	۰/۵۶۲	۹	۰/۰۹۰
لکتات بزیك	۰/۷۲۶	۱۲	۰/۰۷۷
لکتات خنثی	۰/۷۸۳	۳	۰/۱۹۵
سالیسیلات بزیك	۰/۶۸۸	۸۸۰	
سالیسیلات خنثی	۰/۵۴۰		

سولفات بزیك	۰/۷۴۳	۶۹۰	۰/۰۰۱ تقریبا
سولفات خنثی	۰/۵۹۲	۱۱	۰/۰۴۹
سولفووینات خنثی	۰/۴۱۰	۳	۰/۱۵۰
تنات	۰/۲۰۶		
والریانات بزیك	۰/۷۶۰	۱۱۰ تا مطابق قول رنبولد ۳۰	

سولفات کنین متداولی (سولفات بزیك کنین) جوهر کنه گنه (کنه گنه) مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده کنکینا کالیزایا ۱۰۰۰ گرم اسید کلوریدریك متداولی ۶۰ گرم اب مقطر ۱۲۰۰۰ گرم اهك زنده ۱۰۰ گرم الکل ۹۰ درجه مقدار کافی کنکینا را مدت نیم ساعت با ثلث اب و اسید بجوشانند و بگذارند ته نشین شده و صاف روی انرا بردارند و یك ثلث دیگر اب و اسید را نیز روی ته دردیه بجوشانند و صاف انرا برگیرند و مجددا با باقی مانده اب و اسید بجوشانند و صاف شده را با صاف های دیگر مخلوط نمایند و اهك را در ۵ مقابل وزنش اب مخلوط نموده بانها افزایند الکلوئیدهای کنکینا با مقدار زیادی اهك رسوب میشوند و این رسوب را بروی پارچه صافی جمع کنند و بعد با اب سرد بشویند و بفشرند و در گرم خانه که حرارتش معتدل باشد بخشکانند و بعد این محصول را خیلی نرم بسایند و در الکل ۹۰ درجه که در حالت جوش بوده مخلوط کنند تا مواد محلول بکلی حل شوند و با کاغذ صاف و مصفی را جمعه اخذ الکل در حمام ماریه تقطیر نمایند و باقی مانده را که دارای کنین غیر خالص است در ۵۰۰ گرم اب مقطر مخلوط کنند و حرارت دهند تا درجه جوش و کم کم اسید سولفوریك ابار در ان داخل کنند تا الکلوئیدها حل گردند و در این مایع ۲۰ گرم ذغال حیوانی تصفیه شده بریزند و بگذارند در حمام ماریه مدت نیم ساعت بماند و بعد صاف نمایند و مصفی را جوش اورده بقدری امانیاك افزایند تا تورنسول نشان دهد که کاملا خنثی شده است و بگذارند سرد شود و سولفات بزیك کنین مانند سوزنهای باریك جدا میگردد و بواسطه عمل انجراد این تبلرها را اخذ کنند و در پارچه ریخته بفشرند و انها را مکررا در ۳۰ مقابل وزنشان اب جوش حل کرده بگذارند مجددا متبلر شوند و باین طریق سولفات کنین را خالص کنند و بعد در گرم خانه که حرارتش زیادتر از ۳۰ درجه نباشد بخشکانند

سولفاتیکه باین قسم ساخته شود ملحی است خنثی و نوعا دره ۱۰۰ اجزء دارای ۷۴/۳ کنین است و جسمی است سفید و بسیار سبك و تبلرهای ان بشکل سوزنهای ابریشمی با ندی میباشند و چون در هوای خشك بماند شکفته شده و یك جزء از اب تبلرش مفقود میگردد و این ملح بسیار تلخ است و در ۷۴۰ جزء اب سرد و ۳۰ جزء اب جوش و ۶۰ جزء الکل خالص سرد حل میشود و در اتر تقریبا غیر محلول است و اگر مقداری کمی اسید سولفوریك بانها افزایند قابلیت انحلالش بیشتر شده و تولید سولفات اسید میگردد و محلول ان ابی رنگ و شفاف است و چون سولفات کنین را در روی قطعه طلای سفیدی حرارت دهند ابتدا ذوب شده و بعد مشتعل میگردد و ماده ذغالی باقی میماند که بواسطه تکلیس کاملا مفقود میشود و بواسطه این خاصیت است که بعضی اغتشاشات سولفات کنین از قبیل اختلاطات با سولفات و کربونات اهك و کربونات منیزی و اسید بوریك و سایر مواد معدنی ثابت را میتوان کشف نمود سولفات کنین متداولی از عوامل مانع تناوب و ضد تحرك است و مقدار شربتش از ۳۰ دسی گرم تا یك گرم و بلکه زیادتر و از مغز نان و یا مربا ان احاطه کرده میخورند و اغلب اوقات با عصاره کنکینا حب میکنند و گاه محلول انرا بطور

پوسیون استعمال مینمایند و نیز استعمال آن بطور حقنه شایع است و در موارد نائب ردی مقدار شربتش تا ۵ دیا ۶ گرم است که در ۲۴ ساعت استعمال شود و در خارج بطور زرق تحت جلدی و پوماد سولفات کینین را استعمال میکنند (هم محلول طرطریکی سولفات کینین) و نوعاً محلول سولفات کینین از عوامل انتی سپتیک و دافع دیدان و قاتل میکروب است و در دفع نوبه ۱۳ ساعت قبل از موعد آن باید شروع در استعمال این دوا کنند باین نحو که دوا را دو یا سه قسمت کرده و هر چند ساعت فاصله یك قسمت بنوشند بطریقی که قسمت آخر ایلا سه ساعت قبل از موعد نوبه آشامیده شود و میتوان همان مقدار را ۶ ساعت قبل از موعد نوبه یك دفعه استعمال کرد و چنانچه سابقاً ذکر کردیم لازم است بدوا شروع در استعمال مسهل نموده و بعد سولفات کینین را معمول دارند و مقدار شربت سولفات کینین مانند ضد محرك از ۲ تا ۳ دسی گرم است که در فواصل مساوی که مدت انها ۲ یا ۵ ساعت بود استعمال کنند تا الالات بدن علی الاتصال در تحت اثران که دافع حرارت است واقع گردند

مواد مانعة الجمع سولفات کینین ید دو پتاسیوم را تجزیه کرده و ید را آزاد مینماید و لهذا باید از استعمال این دو دوا تاما اجتناب نمود

محلول سولفات کینین معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات کینین ۱۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم اسید سولفوریك ابدار بمقدار کافی سولفات را در آب امیخته کنند و کم کم بقدری اسید سولفوریك ابدار افزایند تا کاملاً حل شود و بعد بقدری آب اضافه نمایند که مجموع ۱۰۰۰ گرم گردد و هر ۱۰۰ گرم این محلول دارای یك گرم سولفات کینین است و نوعاً جهة انحلال ۱۰ گرم سولفات کینین از ۵ تا ۶ گرم اسید سولفوریك اب دار لازم است

حب سولفات کینین معمول کدکس سولفات را بمقدار کافی عسل خمیر کنند و حبهائی سازند که هر کدام دارای یك دسی گرم سولفات باشند و بعد انها را در نشاسته بغلطانند و بگذارند در مجاورت هوا خشك شوند و این حبوب هرچند مدت بر انها گذشته باشد در مجاورت آب سرد مضمحل میگردند

شربت سولفات کینین ایضاً معمول کدکس بگیرند سولفات کینین ۲ اسید سولفوریك اب دار (۱ در ۱۰) ۶ اب مقطر ۴۰ شربت ساده که در برودت ساخته باشند ۹۵۰ سولفات را در آب امیخته و اسید را افزوده حل کنند و با شربت مخلوط نمایند و هر ۲۰ گرم این شربت دارای یك دسی گرم سولفات است

پوسیون سولفات کینین با قهوه معمول ژانل بگیرند از یك طرف قهوه بو داده ۱۲ گرم اب جوش ۱۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و از طرف دیگر سولفات کینین مقداری که طبیب تجویز میکند قند سفید ۱۰ گرم مخلوط کرده صلایه کنند و به مصفای مذکور بیفزایند و در این پوسیون تلخی سولفات کینین بخوبی پوشیده میشود برای اشخاص بد دوا مخصوص اطفال نیکو محصولی است ولی در اشخاص عصبانی که شرب قهوه موجب هیجان میگردد استعمالش جایز نیست و میتوان بجای این پوسیون کنرکینه را با یك قاشق قهوه بو داده و کوفته و شیرین کرده مخلوط نموده آشامید و در این صورت چون مقدار قهوه کم است در اشخاص عصبانی هم ممکن است استعمال نمود

پوسیون الکلی دافع تب معمول هرارد بگیرند سولفات کینین مقدار منظور کنیاك ۲۰ گرم حل کنند و یك دفعه بنوشند

محلول طرطری سولفات کینین معمول برتلتا بگیرند سولفات کینین اسید طرطریك مکد ۱ گرم اب مقطر ۲۰ گرم حل کرده صاف کنند و یکی از دانشمندان مقدار اسید طرطریك را ۵ دسی گرم قرار داده و محلول را بطور زرق تحت جلدی بکار میبرد و در این محلول اسید طرطریك موجب انحلال سولفات میگردد ولی مانند اسید سولفوریك بطور برزکان واقع نمیشود و این محلول بقدر محلول سولفوریکی مورث تحریش نمیگردد و میتوان بجای اسید طرطریك اسید سیتریك استعمال نمود

پوسیون طرطری دافع تب معمول ردیغینی بگیرند سولفات کینین ۲ تا ۵ دسی گرم اسید طرطریك ۵ دسی گرم اب مقطر ۶ گرم شربت نعناع ۳۰ گرم حل کرده مخلوط نمایند و دو ساعت قبل از موعد نوبه در یك یا دو دفعه بیاشامند و این پوسیون گواراتر از پوسیون سولفات کینین سولفوریکی میباشد

پوسیون سولفات کینین معمول ژانل بگیرند سولفات کینین اسید طرطریك مکد ۲ دسی گرم تا ۱ گرم شربت لیمو ۳۰ گرم اب مقطر ۹۰ گرم حل کرده مخلوط کنند و ۶ ساعت قبل از موعد نوبه در یك یا دو دفعه بیاشامند و این پوسیون گوارا است و هر طبیعتی مخصوص اطفال انرا قبول میکنند

پوسیون کینین معمول بوشاردا بگیرند سولفات کینین ۱ گرم اب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده و با چند قطره اسید سولفوریك الکلی حل کنند و بیفزایند شربت ساده شربت دیاکود مکد ۲۰ گرم و در دو دفعه بفاصله یك ساعت بیاشامند

پوسیون دافع تب معمول فرا بگیرند سولفات کینین ۱ گرم انتی پیرین ۵۰ سانتی گرم مطبوخ دارچینی شربت کنکینا مکد ۱۵ گرم در اطفال پنج ساله مبتلی برمیتانت در سه دفعه که فاصله هر یك نیم ساعت بود بیاشامانند

گرد سولفات کینین بگیرند سولفات کینین ۱ گرم مسحوق قند ۴ گرم مخلوط کرده در شش بسته مساوی بربندند و در دفع نوائب روزی سه بسته هر بسته را با قدری مغز نان و یا مربا و یا عسل بیاشامند

سفوف دافع تب بگیرند سولفات کینین ۲ گرم سولفات مورفین ۵ سانتی گرم مخلوط کرده در هشت بسته مساوی بربندند و در دفع نوائب هر روزه دو بسته بیاشامند

گرد دافع تب معمول گولا بگیرند امتیك ۵ سانتی گرم سولفات کینین ۵ دسی گرم مخلوط نمایند

شراب کینین معمول ماژندی بگیرند سولفات کینین ۶ دسی گرم شراب مادر ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده هر ساعت یك قاشق بنوشند

حب کینین و دژیتال معمول ریبارد بگیرند سولفات کینین ۱ گرم عصاره مائی دژیتال ۲۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۴ حب سازند و مانند عوامل مسقط جدار شفوتیه فقط در عرض یك روز استعمال نمایند

حب سولفات کینین معمول بوشاردا بگیرند سولفات کینین ۱ دسی گرم

عصارهٔ افستین مقدار کافی ۶ حب سازند و در سه دفعه در عرض روز بنوشند و مصنف مذکور میگوید
سهل‌ترانست که سولفات و یا بیسولفات کنین را بمقدار مذکور در کپسولهای **کلرتان** داخل کرده باده
گرانول میلی گرمی بعد ثبالین **هومول** بنوشند و این مداوا در دفع صداع قویی الاثر است
حب تریاک دار سولفات کنین بگیرند سولفات کنین ۶ دسی گرم عصارهٔ تریاک ۵ سانتی
گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۱۲ حب سازند و در دفع نوائب روزی چهار حب بنوشند
حب دافع نور الژی معمول کوربل بگیرند عصاره سنبل الطیب انغوزه تریاس مکد
۲ گرم عصاره تبانیک ۲۵ سانتی گرم سولفات کنین ۶ سانتی گرم مطابق معمول حبهائی ۱۵ سانتی گرمی سازند و
این حبوب را در دفع صداع که بطور نوبه عارض شود و بعضی اقسام کاسترالژی که متناوباً باشتداد می پذیرند
استعمال میکنند
حب دافع نقرس معمول لیازودیر بگیرند سولفات کنین ۵ دسی گرم سیحوق برگ
دیژیتال ۲ سانتی گرم مسحوق ریشه بلادن استات مورفین مکد ۱ دسی گرم عصاره کاموی ستی گرد منبرد ۱ **ستهل**
مکد مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در وقتی که حمله مرض خیلی شدید بود این بیست حب را در عرض دو روز
و در هر دفعه دو حب بنوشند و اگر چون وجع چندان اشتدادی نداشته باشد در عرض چهار روز استعمال کنند
حب دافع نقرس معمول هالفورت بگیرند سولفات کنین عصاره خلی کلشیك عصارهٔ
مرکب حنظل گرد دوویر مکد ۱ دسی گرم مطابق معمول یك حب سازند و پس از انکه مدت چند روز صبح و عصر از ۳ تا ۶ قطره شراب کلشیك اشامیدند همه روزه حب مذکور را بیاشامند
حب دافع نقرس معمول بکرل بگیرند سولفات کنین ۳ گرم گرد تخم کلشیك ۱ گرم عصارهٔ
دیژیتال ۶ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند
حب صبر دار کنین معمول بوشاردا بگیرند سولفات کنین ۲ گرم صبر باربادی ۱ گرم مطابق
معمول ۲۰ حب سازند و این حبوب را در حمیات مهم تحریك اعمال هضمی و سهولت استفراغ مواد برازی استعمال
میکنند و مقدار شربت انها موافق اثری که ظاهر میشود از ۱ تا ۴ حب است
حب دافع تب معمول ابزمه بگیرند سولفات کنین ۲ گرم عصاره بلادن ۱ دسی گرم عصارهٔ
شبدر ابی مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع ازدیاد حرارت هر سه ساعت فاصله یك حب بنوشند
حب دافع سیاه سرفه معمول تونستن بگیرند سولفات کنین ۱ گرم استات
مورفین ۱ دسی گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بنوشند
سولفوطرات کنین معمول ریغینی بگیرند سولفات کنین ۴ گرم اسید طرطریك
۱۸ گرم اب مقطر ۲۰ گرم حل کنند و در دفع نوائب مبرم از ۱ تا ۴ گرم در عرض روز بنوشند
تعفین دافع تب معمول واربورك بگیرند سولفات کنین ۲ گرم صبر جگری زنبادی
مکد ۴ گرم ریشهٔ انژلیك کافور مکد ۱ سانتی گرم زعفران ۱۵ سانتی گرم الکل ۱۰۰ گرم مطابق معمول تعفین سازند
و در دفع تبهای نوبه ۳۰ گرم در عرض روز بیاشامند
حقنه سولفات کنین بگیرند سولفات کنین ۱ گرم مطبوخ کوکا ۱۵۰ گرم اسید سولفوریك

الکولیزه چند قطره که جهة حل کردن سولفات لازم است مطابق معمول حقنه سازند و پس از استعمال این حقنه
لازم است مریض خودداری کرده تا دوا را نگه دارد
حقنه ضد خناق معمول ویلیام بگیرند سولفات کنین ۶ سانتی گرم اب صاف ۶۰ گرم
اب **رابل** ۶ قطره حل کنند و در دفع عوارض خناق در چهار دفعه هر دو ساعت به دو ساعت فاصله یك دفعه حقنه نمایند
حقنه دافع کرم معمول هلمولت بگیرند سولفات اسید کنین ۱ گرم اب صاف ۶۰ گرم حل
کرده در دفع دود الخل حقنه نمایند
حقنه دافع تب معمول ژانل بگیرند سولفات کنین از ۲ تا ۶ دسی گرم اب **رابل** ۶
قطره اب گرم ۱۵۰ گرم لودانم سیدنم ۱۰ قطره حل کرده در دفع نوائب خفقان نمایند
الکسیر صبر دار دافع تب معمول دکامبر بگیرند صبر سقوطری مرمکی مکد ۶ گرم روم
۱۲۵ گرم مدت ۲۴ ساعت بخیسانند و گاه گاه بهم زنند و صاف نموده سولفات کنین ۶ گرم اسید سولفوریك
۲۵ قطره حل کرده بیفزایند و در اخر ۲ گرم لودانم سیدنم اضافه کنند و بعد صاف نمایند و هر ۱۰ گرم این الکسیر دارای ۳۳
سانتی گرم سولفات و ۱۱ سانتی گرم لودانم است و مقدار شربت ان در دفع نوائب مبرم از ۵ تا ۲۰ گرم
شیاف سولفات کنین معمول لابورد بگیرند ۶ گرم عسل مصفی و بپزند تا
چون سرد شود غلظتی که در شیاف لازم است حاصل کند و بعد از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم سولفات کنین با این عسل در
صورتیکه در حالت ذوبان باشد افزایند و در قالبی که چرب کرده باشند بریزند و بگذارند سرد شود و این شیاف را
در وقتی باید استعمال نمود که استعمال سولفات کنین بواسطه معده ممکن نبود و نیز مریض نتواند اب حقنه را
نگاه دارد
ایضاً نسخه دیگر معمول بودن بگیرند سولفات کنین ۱ گرم کره کاکاو ۶ گرم مطابق معمول
شیاف سازند
پوماد کنین معمول سیاناس بگیرند سولفات کنین ۲ گرم دنگاه ۴ گرم در چند قطره الکل
مخلوط کرده و یك قطره اسید سولفوریك افزوده با ۳۰ گرم پیه مذاب مخلوط نموده تمریخ نمایند
پوماد دافع تب معمول لابادی لاگراو بگیرند سولفات کنین اسید ۱ گرم پیه
مذاب و یا وازلین ۱۰ گرم مخلوط کنند و در اشخاصی که دوا نمی خورند در زیر بغلها نطول نمایند
ایضاً نسخه دیگر معمول تی پیر بگیرند سولفات کنین ۵ گرم پیه مذاب ۱۰ گرم مخلوط
کنند و بهارامی مدت مدیدی تمریخ نمایند
پوماد دافع داء الثعلب معمول حیدر بگیرند کنین ۵ سانتی گرم پیه حسن ۲۰
گرم باعانت حرارت حل کرده نطول کنند
نطول دافع تب معمول گوانتاپیکا بگیرند سولفات کنین ۴ سانتی گرم الکل
خالص ۶ گرم مخلوط کرده بروی ستون فقار نطول نمایند
امپلاتر (شمع) کنین معمول وواژن بگیرند شمع و یگو ۱۰ گرم سولفات

کنین ۴ گرم شمع را ذوب کرده و سولفات را افزوده مخلوط نمایند و بر روی پارچه کشیده و در دفع هیج طحال که منتج از حمیات مبرم میگردد بمحل آن منطبق کنند

زرق تحت جلدی سولفات کنین بگیرند سولفات کنین ۱۰ اسید سولفوریک ۴ در ۲۰ جزء آب مقطر ۱۹۸ حل کنند و این محلول که موسوم است بمحلول کنین ادریه ۲ بیمارستانهای لشکری هر یک سانتی متر مکعبان دارای ۵ سانتی گرم سولفات است و چون خواسته باشند ۵ سانتی گرم سولفات را در بدن داخل نمایند باید ۱۰ گرم این محلول را زرق کنند پس بهتر آنست که در ۱۰ گرم این محلول ۵ گرم سولفات با ۱ قطره اسید سولفوریک حل نمایند و صاف کنند و در این صورت هر یک سانتی متر مکعبان دارای ۱۰ سانتی گرم سولفات خواهد بود و از این محلول ثانوی از ۴ تا ۵ سانتی متر مکعب در دفع حمیات رده بر زرق نمایند

کحل کنین معمول نیژل بگیرند سولفات و یا کلوریدرات کنین ۱ تا ۳ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و در دفع کراتیت رمی و خنازیری در چشم قطور نمایند و مصنف مذکور نیز پومادی از ۱ تا ۲ گرم کلوریدرات و ۳۰ گرم پیه مذاب ترتیب میدهد و در همین موقع استعمال مینمایند

سولفات خنثای کنین (سولفات اسید کنین) بگیرند سولفات کنین متداولی ۱۰ اسید سولفوریک ابدار (ادریه ۱۰) ۱۲ آب مقطر مقدار کافی ملح کنین را در مقدار کافی آب منتشر کنند و اسید سولفوریک را بیفزایند در حمام ماریه تبخیر نمایند و بگذارند سرد شود تا متبلر گردد

سولفات اسید کنین بشکل منشورهای مستطیل منقطعی متبلر میگردد که گاه منتهی میشوند به سطوح کوچک و در ۱۱ جزء آب ۱۵ درجه حل میشود و چون ۱۰۰ درجه حرارت به این ملح وارد آورند در آب تبلر خود ذوب میگردد در خواص تراپوتیکی مغایر سولفات بزیک است و چنانچه ذکر کردیم هرگاه سولفات بزیک را در اسید سولفوریک ابدا حل کنند تولید سولفات خنثی میشود و کلوریدرات و برومیدرات و بخصوص لکتات کنین را در همه استعمالات تراپوتیکی میتوان بجای این دو سولفات استعمال نمود

طریقه امتحان سولفات کنین سولفات کنین متداول در تجارت غالباً دارای کنیدین و سنکونین است وجهة شناختن وجود این دو الکلوئید در لوله تجربه ۵ سانتی گرم سولفات کنین را داخل کنند ده گرم اتر سولفوریک خالص بر آن افزایند و کاملاً بهم زنند و بعد ۵ گرم امانیاک غلیظ اضافه نمایند و دهان لوله را گرفته مجدداً بقوت بهم زنند و بگذارند چندی بماند در صورتیکه ملح خالص باشد کنین آن بواسطه امانیاک آزاد شده در اتر حل میگردد و در محصول دو طبقه مایع مشاهده میشود که کاملاً شفاف اند ولی چون دارای کنیدین و یا سنکونین بود بعضی خطوط سفیدی در آن مشاهده میگردد که مقدار آنها با مقدار دو الکلوئید مذکور متناسب است و بخصوص خطوط مذکوره در سطح تفریق دو طبقه از هم بیشتر دیده میشوند

استئارات کنین بگیرند کنین خالص ۲ اسید استئاریک ۴ مخلوط کرده در حمام ماریه ذوب کنند و بهم زنند و نیز میتوان این ملح را از تجزیه متقابل محلول کلوریدرات کنین با محلول استئارات سود بدست آورد و عبارت از ملحی است که در حرارت متعارفی جامد است و تقریباً بی طعم میباشد و در آخر فی الجمله تلخی از آن احساس میشود و در ۴۵ درجه حرارت ذوب میگردد و در اتر تام زیت حل میشود و چون آنرا بر روی جلد بشره بطور پوماد منطبق کنند تحریک جزئی میکند و در عصیر معدی غیر محلول ولی در رطوبات معوی محلول است و مقدار شرب آن در دفع تب از ۴ تا ۲ گرم

تا ۳ گرم است و نوعاً بطور پوماد و یا شیاف استعمال میگردد

پوماد استئارات کنین معمول تیبول بگیرند استئارات کنین صابون سفید دهن از هر یک گلیسرین ۱ اسانس بادام تلخ مقدار کافی استئارات و صابون را در حمام ماریه ذوب کنند و با سایر داروها گرم مخلوط نمایند و در اطفال مبتلی بنوبه که استعمال سولفات کنین شرباً و احتقاناً در آنها ممکن نباشد این پوماد را معمول سازند و مقدار تطول آن از ۴ تا ۵ گرم است که در سطح وسیعی تطول کنند

کلوریدرات بزیک کنین مطابق کدکس بگیرند سولفات کنین متداولی ۱ کلورور باریوم ۲۸ آب مقطر ۱۰۰ سولفات را در ۵۰ جزء آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و کلورور را در ۵۰ جزء دیگر حل نمایند و کم کم بر آن بیفزایند بدون آنکه عمل جوش منقطع گردد و هرگاه محصول مصفی بواسطه افزودن محلول نیم گرم سولفات کنین متداولی رسوب دهد بقدری از این محلول بر آن افزایند تا عمل ترسیب بانجام رسد و بعد صاف کنند و در صورتیکه زیادتی از سولفات باریت است با آب مقطر جوش بشویند و این آب غساله را با محصول مصفی مخلوط کرده در حمام ماریه تبخیر نمایند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد و **نیترات کنین** را بهمین طریق میسازند و بعوض کلورور باریوم نیترات باریت استعمال مینمایند

کلوریدرات کنین بشکل سوزنهای صدفی متبلر میشود و محلول تر از سولفات و مقدار کنینش بیشتر است و از این جهة بر سولفات آنرا ترجیح میدهند و در زرق تحت جلدی اختصاصی دارد و مقدار شرب و مواقع استعمالش مانند سولفات است

محلول کلوریدرات کنین جهة زرق تحت جلدی معمول ترانل بگیرند کلوریدرات کنین ۱ آب مقطر ۱۰ حل کرده صاف نمایند و هر یک گرم این محلول دارای یک دسی گرم کلوریدرات است و محلول لکتات کنین را در زرق تحت جلدی بهمین طریق میسازند

زرق تحت جلدی معمول کوبلر بگیرند کلوریدرات کنین ۵۰ سانتی گرم گلیسرین آب مقطر مکدر ۲ گرم حل کنند و این محلول را در چهار دفعه زرق نمایند

گلیسره کلوریدرات کنین بگیرند کلوریدرات کنین ۱ گرم گلیسره نشاسته ۴ گرم مخلوط کنند و در نزله مزمن ملتحمه و در کراتیت حجمی و پوستولی استعمال نمایند

برومیدرات بزیک کنین (برومیدرات کنین متداولی) بگیرند سولفات کنین متداولی ۱۰۰ برومور باریت ۳۱ آب مقطر ۱۰۰ سولفات را در ۵۰ جزء آب مقطر مخلوط کرده بجوشانند و برومور را در ۵۰ جزء دیگر حل نموده کم کم بر آن افزایند و بگذارند آرام بماند و در صاف شده آن قدری محلول نیم گرم سولفات کنین متداولی بریزند اگر رسوب داد بقدری از این محلول افزایند که دیگر رسوب ندهد و بعد با کاغذ صاف نمایند و سولفات باریت را با قدری آب مقطر جوش بشویند و صاف نمایند و این مصفا را با مصفای اول مخلوط کرده در حمام ماریه تبخیر کنند و بگذارند سرد شده تا متبلر گردد

برومیدرات بزیک کنین را در حمیات نائب و اقسام نورالژی و روماتیسم مفصلی استعمال میکنند **گوبلر** میگوید این ملح جامع خاصیت تسکین برومور و خاصیت دفع تب و ضد تحریک کنین هر دو میباشد ولی چون بدقت بنگریم می بینیم که در ترکیب ۱۰۰ جزء این جسم بیش از ۱۹ جزء اسید برومیدریک داخل نشده و این مقدار

که صلی جرخی است قابل بروز اثر کنین برومو نیست و موافق اعتقاد ژاینل عمده منفعتش در قابلیت انحلالش میباشد

برومیدرات خنثای کنین مطابق کدکس بگیرند سولفات کنین متداولی ۱۰۰ اسید سولفوریک ابدار ۵/۱۱۳ برومور متبلور بریت ۱۰۰ اب مقطر ۱۰۰۰ سولفات را در ۱۰۰۰ جزء اب مخلوط کرده و اسید سولفوریک را اورده حل کنند و بجوشانند و برومور را در ۲۰۰ جزء دیگر اب حل کرده گرم بران افزایند و بگذارند تا ارام بماند و در صاف شده ان قدری محلول سولفات کنین خنثی افزایند اگر رد داد بقدریکه از این محلول در ان داخل کنند که دیگر رد ندهد و بعد صاف کنند و درد را که عبارت از سولفات بریت باشد با اب مقطر جوش بشویند و صاف نمایند و مصفاها را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر کنند تا ۳۰۰ جزء باقی ماند و بعد بگذارند سرد شود تا متبلر گردد

در ... برومیدرات خنثای کنین به برومیدرات بزیک مانند نسبت سولفات خنثی است به سولفات بزیک

محلول برومیدرات کنین جهة زرق تحت جلدی بگیرند برومیدرات خنثای کنین ۱ اب مقطر ۱۰ حل کنند و در هر یک گرم این محلول ۱ دسی گرم برومیدرات میباشد

لکتات کنین مطابق کدکس بگیرند هیدرات کنین مقدار منظور اسید لکتیک متداولی مقدار کافی کنین را در مقدار کافی اب مقطر مخلوط کنند و حرارت دهند تا جوش اید و در حین جوش قدری اسید لکتیک افزایند تا کنین حل شده و علاوه مایع قدری اسید گردد و در حالت جوش صاف کنند و بگذارند متبلر گردد و این ملح بواسطه قابلیت انحلالش در اب و زیادتی مقدار کنینش و از جهة انکه اسیدش الی است بر همه املاح کنین ترجیح میدهند و مخصوصا در زرق تحت جلدی استعمال میشود و مقدار شربت و طریقه استعمال ان مانند سولفات کنین است

زرق تحت جلدی لکتات کنین معمول وثیر بگیرند لکتات کنین ۱ اب مقطر ۴ حل کرده صاف نمایند و هر یک گرم این محلول دارای ۲ دسی گرم لکتات است و مدتی بدون فساد محفوظ میماند

حب لکتات کنین معمول بوشاردا بگیرند لکتات کنین ۲ گرم عصاره ... مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و در دفع نوائب از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

سالیسیلات کنین

سالیسیلات خنثای کنین مطابق کدکس بگیرند سولفات کنین متداولی ۱۰ سالیسیلات سود ۳/۶۲ اب مقطر ۱۳۰ ابرا جوش اورده و سالیسیلات را در ان حل کرده و سولفات را بتفرقه بیفزایند و بگذارند سرد شده با کاغذ صاف نمایند و رسوب را که در روی صافی جمع شده با اب بشویند تا اب غساله بواسطه کلورور باریوم درد ندهد و بگذارند محصول رسوب در روی صافی بماند تا اب ان چکیده شود و در هوای ازاد خشک کنند و حفظ نمایند و با انکه خود کنین انتی سپتیک است بعضی این ملح را مخصوص بدفع میکروبهای ... نسبت میدهند و طریقه استعمالات ان نیز مانند سولفات کنین است و در اشخاص مفصلی ... املاح ازا ترجیح میدهند

تنات کنین مطابق کدکس بگیرند هیدرات کنین مقدار منظور اسید تنیک ...

متداولی

تنن متداولی مقدار کافی کنین را در اب مخلوط کرده بجوش اورند و در حین جوش قدری اسید تنیک افزایند تا حل شود و علاوه محلول قدری اسید باشد و بگذارند سرد گردد و کم کم محلول مصفی سرد تنن را در ... ناتروکه حاصل میشود دوباره حل گردد و بعد مایع را بواسطه بی کربونات سود خنثی نمایند و در این صورت تنات کنین راسب میشود و این رسوب را در روی کاغذ صافی جمع کنند و بخشکانند و نرم بکوبند و با اب مقطر مسحوق را شسته مجددا خشک نمایند و مقدار شربت این ملح از ۱ تا ۴ گرم است و بواسطه بی طعمی در دفع نوائب اطفال استعمال میگردد و موافق قول **رینولد** در ۱۰۰ جزء دارای ۳۰/۶۰ جزء کنین میباشد و در دفع کولرین و بعضی اسهالهای مزمن و البومینوری و عرقهای لیلی مسلولین مستعمل و مفید است

حب دافع کولرین معمول بورگونی بگیرند تنات کنین ۱ گرم مسحوق تریاک ۵ سانتی گرم اسانس انیسون ۳ قطره با مقدار کافی شربت ساده ده حب سازند ابتدا ۱۰۰ گرم شراب سنت دو نابل را دو قسمت کرده در نیم ساعت یک قسمت را بنوشند و بعد در مدت یک ساعت و نیم ده حب مذکور را بدفعات میل نمایند

والریانات کنین

والریانات کنین مطابق کدکس بگیرند کنین ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ اسید والریانیک بر محلول مقدار کافی کنین را در الکل حل کنند و قدری بیشتر از اندازه اسید والریانیک بر محلول افزایند و در مقابل حجم محصول اب مقطر اضافه نمایند و تبخیر کرده در گرم خانه ۵۰ درجه بگذارند تا متبلر گردد و این ملح از عوامل ضد تب و ضد تشنج و ضد نورالژی است و مقدار شربتش از ۳ دسی گرم تا ۱ گرم بطور حب و یا پوسیون و نیز بهمین مقدار احتقانا استعمال میشود

حب والریانات کنین بگیرند والریانات کنین ۲ گرم عصاره ... مقدار کافی ۲۰ حب سازند و در دفع نوائب از ۲ تا ۵ حب و در دفع نورونهای تناوبی از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

پوسیون والریانات معمول فلیگان بگیرند والریانات کنین از ۲ تا ۴ دسی گرم مطبوخ کاسکاریل ۱۲۵ گرم مخلوط کنند در اشخاص ضعیف البنیه مبتلی به هیستری و نورونهای تناوبی و یا غیر تناوبی از ۱ تا ۴ قاشق اش خوری در عرض روز استعمال نمایند

فروسیانیدرات کنین

حقنه والریانات کنین بگیرند والریانات کنین ۵ دسی گرم اب ۲۰۰ گرم مخلوط کرده حقنه نمایند

فروسیانیدرات (هیدروفروسیانات) کنین در ساختن این ملح بگیرند ۴ جزء سولفات کنین و یک جزء فروسیانور دو پتاسیوم در مقدار کافی اب مقطر بجوشانند و پس از چند جوش برداشته بگذارند سرد شود ماده سقزی شکلی حاصل میشود که عبارت است از فروسیانات کنین و این ماده را گرفته بخشکانند و اب ماده را تغلیظ نموده تا مقدار مجددی فروسیانات بدست اید و جهة متبلر کردن این ملح ماده مذکوره را گرفته در الکل حل نمایند و بگذارند بخودی خود متبلر شود فروسیانات متبلر و ماده سقزی شکلی حاصل میگردد و ماده سقزی شکل را مجددا در الکل جوش حل کرده بگذارند متبلر شود و مکررا همین عمل را در ماده که متبلر نشده است بنمایند تا تمامش متبلر گردد و این ملح از ۱ تا ۲۰ سانتی گرم میتوان بجای سولفات کنین استعمال نمود ولی چون مطمئن الاثر نیست استعمالش در این ایام متروک است

ید و یدیدرات کنین

ید و یدیدرات کنین جهة ساختن این ملح در محلول اسید کنین محلول ید و یدید ... الجمله دارای ید زیادتی باشد رسوبی حاصل میشود برنگ شاهبلوط و انرا در الکل جوش حل کرده و صاف نموده

میگذارند سرد

میگذارند سرد شود یدو یدرات کنین راسب میگردد و عبارت از جسمی است بشکل فلسهای سبز رنگ و دارای اشعه درخشان و غیر محلول در آب و محلول در الکل و مقدار شربت این ملح که دارای خواص کنین و ید میباشد از ۲۰ تا ۶۰ سانتی گرم است در عرض روز و در دفع نوائب مبرم استعمال میگردد

حب یدو یدرات کنین معمول بوشاردا بگیرند یدو یدرات کنین ۱ گرم گل قند مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در روز سه حب هر نیم ساعت فاصله یک حب بیاشامند

پوماد یدو یدرات کنین معمول ریغینی بگیرند یدو یدرات کنین ۲ گرم چربی مالن ۲۰ گرم روغن بادام شیرین ۴۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند و در دفع تبهای طحالی روی شکم منطول نمایند

یدو وا هن کنین این ملح مضاعف را باین طریق میسازند در محلول اسید و غلیظ کنین محلول ید و دواهن را داخل مینمایند رسوبی حاصل میشود شکل پولکهای قشنگ که رنگ آنها فی الجمله شبیه برنگ عنبر است و این ملح باشکال بطور خلوص بدست میاید و بمقدار ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم در دفع کلوروز و نوائب مبرم و خنازیر استعمال میگردد

حب یدو واهن کنین معمول بوشاردا بگیرند یدو دواهن ۵ گرم سولفات کنین ۱ گرم با مقدار کافی مسحوق اصل السوس ۵۰ حب سازند و در دفع کلوروز از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند و متدرجاً مقدار حبوب را زیاد نمایند و در دفع نوائب از ۱۲ تا ۱۶ حب ببرد فعه در مدت یک ساعت بیاشامند

بیدرات کنین این ملح که بشکل صمغ میباشد در دفع نوائب خیلی کم اثرتر از سولفات کنین است و لهذا چندان معمول نیست

سولفوبینات کنین در ساختن این ملح چند قاعده معمول است و یکی از بهترین آنها بتوسط این طریق میسازد بگیرند سولفوبینات بریت ۲٫۱۳ گرم اب مقطر ۵ گرم حل کنند و در این محلول ۴٫۳ گرم سولفات کنین داخل نمایند و امتحان کنند که محصول نه دارای سولفوبینات زیادتی و نه سولفات زیادتی باشد و بعد بجوشانند و با کاغذ صاف کرده و مصفی را در حمام ماریه تبخیر کنند و بعد در زیر سرپوشی با کلوروی کلسیوم خشک نمایند و بلنچ سولفوبینات در صورتیکه خشک باشد در ۲ جزء اب حل میگردد ولی اگر این ملح را با محلول الکلی سولفات کنین و محلول الکلی سولفوبینات سود بسازند بهتر است و در این صورت خیلی سفید میباشد و بخوبی متبلور میگردد و این ملح در ۱۰ اجزء دارای ۶ جزء کنین است و چون بشدت جاذب الرطوبه است باید از مجاورت هوا محفوظ ماند و در ذرق تحت جلدی محلول ایده ۱ انرا استعمال میکنند

فوسفات خنثای کنین در ساختن این ملح بلا واسطه کنین را با اسید فوسفریک اشباع مینمایند

انتیمونات کنین این ملح جامع خواص مستفرغه انتیمون و خواص ضد تناوب کنین است و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۲۵ سانتی گرم که در ۲۴ ساعت سه یا چهار دفعه این مقدار را مکرراً استعمال کنند

ارسنیات کنین در ساختن این ملح بلا واسطه کنین را با اسید ارسنیک اشباع میکنند ملحی حاصل میشود سفید و سبک و محلول در آب و الکل ضعیف و غیر محلول در اتر و الکل قوی و ۲ دسی گرم انرا در ۱۰۰۰ گرم اب مقطر حل کرده استعمال مینمایند ولی چندان معمول نیست

ارسنیت کنین بگیرند سولفات کنین ۱۰ اجزء در آب ترشی حل کنند و اماتیاک افزایند تا ید دهد ددرا

یدو واهن کنین
بیدرات کنین
سولفوبینات کنین
فوسفات کنین
انتیمونات کنین
ارسنیات کنین
ارسنیت کنین

بشویند و در ۱۰۰ جزء الکل ۸۵ درجه حل نمایند و ۲٫۱۱ جزء مسحوق بسیار نرم اسید ارسنیو افزایند و بگذارند بحالت رودت چندی بماند تا ارسنیت کنین بشکل سوزنهای باریک متبلور گردد

استات کنین بگیرند کنین خالص مقدار منظور در آب مقطر مخلوط نمایند و کم کم اسید استیک افزایند تا بحالت اشباع و صاف کرده بگذارند تا استات کنین بشکل سوزنهای قشنگ ابریشمی و صدفی که بطور خطوط باسانی بهم مجتمع شده اند متبلور شود

اورات کنین اسید اوریک چون بی نیک است ممکن است با کنین هم تولید اورات خنثی و هم تولید اورات اسید نماید و هر دو ملح را میتوان بلا واسطه ساخت و نوعاً مقدار شربت اورات کر حسم متبلر بی است از ۲۰ تا ۴۰ سانتی گرم است در عرض ۲۴ ساعت

اترکینیک این اتر را بمقدار ۲ تا ۳ گرم بروی کوپرون نتیجه استعمال مینمایند و انرا از تقطیر الکل با کینات املاح و اسید سولفوریک بدست میاورند و جسمی است مایع بقوام شربت غلیظ و بی رنگ و بی طعم و دارای بوئی است مطبوع و محلول در آب و الکل و باشکال محلول در اتر میباشد

کینات کنین این ملح را بلا واسطه میسازند و یا از تجزیه مضاعف سولفات کنین و کینات املاح بدست میاورند ملحی حاصل میشود بشدت محلول در آب و مانند کلم گل متبلر میگردد بسیار تلخ است و در طب سدرت استعمال میشود

سنکونین این ملح را موافق قاعده که در ساختن سولفات کنین و حصول کنین امکی بیان کردیم میسازند و فقط در اینجا بجای کنکینا کالیزایا کنکینای خاکستری هوانوکو که دارای سنکونین زیادی است بکار میبرند و رسوب سنکونین دامک را چندین دفعه در الکل ۹۰ درجه حل میکنند و محصولات مایع را در حین جوش صاف مینمایند و بعد میگذارند سرد شود تا قدری از سنکونین متبلر گردد و اب ماده را تقطیر میکنند تا یک ربعش باقی ماند و میگذارند سرد شود و مجدداً مقداری سنکونین متبلر خواهد شد و بالاخره اب ماده که از این عمل حاصل میشود چون تبخیر نمایند محصولی میدهد مخلوط از کنین و سنکونین و جهه جدا کردن آنها این محصول را با اتر الکل ۶۰ درجه و یا در اتر مخلوط میکنند کنین حل میشود و سنکونین غیر محلول میماند سنکونین نیز در آبهای ماده که از ساختن سولفات کنین حاصل میشوند بمقدار زیاد یا کم موجود است بهر جهة برای خالص نمودن سنکونین تبلرهای مذکوره را در الکل جوش حل کنند و محلول را با ذغال حیوانی بی رنگ نمایند و در حین جوش صاف کنند و بگذارند متبلر شود

سنکونین بشکل منشورهای چهار سطحی و یا سوزنهای بسیار نازک و بی رنگ و درخشنده متبلر میگردد و دارای طعم تلخ مخصوصی است و بواسطه قلت خاصیت انحلالش این طعم مدتی لازم دارد تا ظاهر شود زیرا که ۱ جزء ان در ۲۵۰۰ جزء اب جوش حل میگردد و نیز در الکل بقدر کنین محلول نیست

سولفات سنکونین بگیرند سنکونین خالص ۱۰۰ گرم اسید سولفوریک ابدار (ایده ۱) مقدار کافی سنکونین را در آب مقطر جوش مخلوط کنند و بقدری اسید سولفوریک افزایند تا در محصول بواسطه کاغذ تورنسول فی الجمله تعامل اسیدی ظاهر شود و محلول را در گرم خان مطوبطور تبخیر نمایند سولفات سنکونین بشکل منشورهای لوزی شکل کوتاه و سطبر و شفاف متبلر میگردد و سایر املاح سنکونین را

استات کنین
اورات کنین
اترکینیک
کینات کنین
سنکونین
سولفات سنکونین

نیز بهمین طریق میسازند

سولفات سنکونین در دفع تب ضعیف الاثرتر از سولفات کینین است و در دفع نوائب اثرش دیرتر ظاهر میگردد و مانند کینین موجب وزوز و طنین گوش نمیشود و چون چهار مقابل زیادتر از سولفات کینین استعمال شود موجب ظهور آثار ترابوتیکی میگردد مشابه آثار کینین و بیشتر اوقات سولفات سنکونین را در تقلب سولفات کینین بکار میبرند و در طب چندان محل استعمالی ندارد

سولفات سنکونیدین (حاشیه: سولفات سنکونیدین)

سولفات سنکونیدین

این ملح که ارزان‌تر از سولفات کینین است ناشدان در دفع تب قوی الاثر است و در دفع نوائب ساده تجویز میگردد و موجب وزوز و طنین و اختلال ابصار و ثقل سمع نمیگردد و به دسی گرم از آن چون هفت ساعت قبل از موعد نوبه استعمال نمایند مانع از عروض حرض میشود و صورد و اثرش مانند سولفات کینین است

(حاشیه: برومیدرات سنکونیدین)

برومیدرات سنکونیدین متداولی مطابق کدکس

بگیرند سولفات سنکونیدین بزیک ۱۰ برومور متبلر باریوم ۳ آب مقطر ۱۰ سولفات را در ۲۰ جزء آب مخلوط کرده جوش آورند و برومور را در ۶ جزء دیگر آب حل کرده گرم بر آن افزایند و بعد بگذارند بماند و بواسطه محلول نیم گرم سولفات سنکونیدین بزیک محصول را امتحان کنند اگر رسوب داد بقدریکه از این محلول بر آن افزایند که دیگر رسوبی حاصل نکند و سپس محصول را صاف نمایند و سولفات بریت را با آب جوش بشویند و آب غساله را با مصفای مذکور مخلوط کرده در حمام ماریه تبخیر نمایند و بعد صاف کرده بگذارند متبلر شود و این ملح را بدل سولفات کینین استعمال مینمایند

برومیدرات سنکونیدین خنثی ایضاً مطابق کدکس

بگیرند سولفات سنکونیدین بزیک ۱۰ اسید سولفوریک ابدار ۱۳/۵ برومور متبلر باریوم ۸ آب مقطر ۲۰ سولفات را در ۲۰ جزء آب مخلوط کنند و اسید سولفوریک را بیفزایند و بجوشانند و برومور را در ۲۵ جزء دیگر آب حل کرده گرم بر آن افزایند و بگذارند چند لحظه بماند و چنانچه ذکر کردیم با محلول نیم گرم سولفات سنکونیدین محصول را امتحان نمایند اگر لازم باشد از این محلول بر آن بیفزایند و بعد صاف کرده و سولفات بریت را با آب جوش شسته و آب غساله و مصفای مذکور را مخلوط نموده در حمام ماریه تبخیر کنند تا ۴ جزء باقی ماند و بعد بگذارند متبلر گردد و این ملح را نیز بدل سولفات کینین استعمال میکنند

ذرق تحت جلدی برومیدرات سنکونیدین معمول گوبلر

بگیرند برومیدرات سنکونیدین ۱ آب مقطر ۶ حل کنند و هر یک سانتی‌متر مکعب این محلول دارای ۱۶ دسی گرم ماده عامل است و چون یک گرم این محلول را یک تا دو دفعه در تحت جلد در عرض روز ذرق نمایند موافق عقیده مصنف مذکور همان اثری که از شرب ۱ تا ۲ گرم سولفات کینین بروز میکند ظاهر خواهد شد

(حاشیه: کینولئین)

کینولئین

الکلوئیدی است مایع و حاصل میشود از اثر پتاس در روی کینین و یا سنکونین و نیز میتوان آن را از قطران زغال سنگ استخراج نمود و در آب سرد چندان محلول نیست و قابل اختلاط با الکل و الدهید و اتر و سولفور کربون داده مانند فرار و لذع دهان و سم میباشد و این جسم هنوز در ترابوتیک استعمالی ندارد

در بیان هیدروتراپی تداوی باب

تداوی باب یکی از مبادی حفظ صحت است و در امراض عصبانیه و برخی اختلالات اعمال بدنی که تعیین سبب و حقیقتشان غیرممکن است گاه بسیار نافع بلکه دوای مخصوص آنها میباشد زیرا که چون انفضاج جلد بواسطه بعضی علل متناقص شود و بالملازمه قوای جسمانی ضعیف گردد این تداوی بواسطه تحریکی که در اعصاب محرکه مینماید انفضاج جلد را بحالت طبیعی رجعت داده و قوای ضعیف شده قوت میگیرند و نوعاً عمل این تداوی مانند عمل بسیاری از ادویه علی است حیواتی و باطنی و یکی از دانشمندان علم تداوی بالماء مسمی به **اِمیل دووال** می نویسد که اینچه فایده که عمل هیدروتراپی چیست همین قدر بس که مؤثر است

این تداوی را چون بعضی از متطببین استعمال میکنند در حقیقت اعتبار علمی ساقط شده است مثل آنکه مدتی یکی از دهقانان سیلزی **پریسنیتس** نام مردم را باستعمال آن موعظه مینمود و نیز کشیشی از کشیشان باوری مسمی به **کنایپ** بخیال نجات عالم انسانیت میگوید مطابق دستورالعمل من باید بواسطه استعمال هیدروتراپی تصفیه خون نمود و اخلاط کثیفه را از آن خارج کرد و ... نیست که این شخص نیز مانند دهقان همکار خود قصدی جز احتکار نقدینه ندارد و چنین مینویسد کسانی که مایل بر تداوی هیدروتراپی هستند باید در علف زارهای مرطوب پا برهنه حرکت نمایند و آن کسان مرتفعی بر روی ساقهای پا ... آب سرد بریزند و پس از آب زدن بدن را خشک نکنند و دائم لباس کتان در بر داشته باشند و از وشرکاء آلت عمده وعلمی این تداوی است هیچ سخنی نگفته و با وجود آنکه کشیش مذکور بیاناتش عامیانه و اعمالش ناقص است بسیاری از مردم را معالجه مینماید و نتایج بی شمار از معالجات خویش میبرد چه تداوی او در کسانی مؤثر است که به بعضی امراض عصبانی مانند هیستری و نوراستنی و غیره مبتلی باشند و بعلاوه دیگر به آن امراضی که قوت خیال در معالجه آنها مداخله تامه دارد چنانکه امروز بواسطه تلقینات معجزه امیز اطباء آن استخوام دواهای نظر کرده بسیاری از این قبیل امراض برطرف میشوند و سبب کثرت ارباب رجوع کشیش مذکور و دوام همه روزه آنان این است که اشخاص مبتلی به امراض عصبانی هر یک دارای مانیائی مخصوص جداگانه میباشند مثلاً جمعی از آنان مانیای تریاک دارند و برخی مانیای **کنایپ**

بهر جهة سبب تعمیم هیدروتراپی در اکثر امراض کثرت صور و اشکال طریقه استعمال آن است که بی نهایت تغییرپذیراند مثلاً ادوات استعمال و طول مدت و درجه حرارت و درجه فشار آن بنا بر نسبت امراض تغییر میکنند و لازم است که طبیب عالم مجرب مرض را تشخیص داده و مطابق حالات مریض درجه حرارت و فشار و آلت استعمال آب را معین کند نه آنکه هر کرا علتی در عصب پدید آید بدون تحقیق ماهیت و حقیقت آن علت بدستورالعمل کشیش رفتار نماید زیرا بواسطه تجارب صحیحه ثابت و مبرهن شده است اگر در هیدروتراپی مطابق قواعد علمی عمل نشود اتفاق افتد که نتایجش خیلی مشئوم باشند و یکی از دانشمندان میگوید هرگاه کسی بخواهد همه امراض را باعانت این تداوی مداوا نماید باید معتقد باشد که علم طب در آب فرو رفته است

ترو سو در عمل هیدروتراپی تقسیمات پنجگانه ذکر میکند که در اثر ترابوتیکی این عمل در امراض دخالت دارند و این تقسیمات که بقول کل ... ترابوتیک ... است از طریقه حفظ صحت و با تقدم به حفظی در ماتنقه

صدوری و طریقه ضد تشنجی و طریقه مغیره بالاخره طریقه معین سه طریقه اول شامل بسیاری از امراض عمل میشوند که مدتی وقتی مسلم بودند و این ایام اکثری از اطبا آنها را انکار میکنند و طریقه چهارم عبارتست از طریقه **پریسنیتز** و طریقه پنجم را در امراضی باید استعمال کرد که مداوای اصلی آنها غیر ممکن ولی بواسطه تداوی با آب یک یا چندین عارضه آنها تخفیف یافته و برطرف میگردد

۱ طریقه حفظ صحتی و یا تقدم بحفظی تداوی با آب سرد اعم از آنکه شرباً بمقدار زیاد استعمال شود و یا موافق قواعد صحیح در تمامی جدید بر سطح بدن منطبق گردد دارای همان آثار قواعد مختلف حفظ صحت خواهد بود و نیز جهة تقدم بر حفظ بسیاری از امراض استعمال میگردد مثل آنکه در فاصله حمله های نقرس اگر استعمال شود مانع از عروض حمله میگردد و هم چنین در اشخاصی که گمان میرود به روپروس مقادیبی مبتلی باشند و نیز اشخاصی که طبیعتشان مایل بر عروض خنازیر و یا سل و غیره بود بواسطه همین روش آنها از عروض امراض مذکوره معاف میگردند

۲ طریقه ضد ورمی **کوری** نام اول کسی است که این اثر را در تداوی بطب بیان کرده و در این طریقه استعمال آب سرد موجب حصول تسکینی میشود منتج از انقباض عروقیه و علاوه چون بر عتاب سردی بر بدن منطبق نمایند در سلسله عصبانی اثری میکند که مورث تسکین کامل اختلالات حمائی و ورمی میگردد و نیز هرگاه آب زیاد یا کم فاتر را با قوت بر روی سطح بدن مالش دهند موجب حصول عرقهای وافر میشود

بر جهة تداوی با آب را موافق قواعد چندی که بعد از این ذکر خواهیم کرد در دفع اقسام کنجسیون و اقسام نزف الدم و حمیات اصلی اعم از خفیف و شدید و حمیات ثبوری و اختلالات روماتیسمی حاد و هم اورام حاد اعم از خارجی و داخلی با فواید زیاد استعمال میکنند و نیز در دفع اقسام اورام دماغ و سکته و ذات الریه [illegible] معمول و سود مند است و آبیکه استعمال میشود نوعاً باید سرد باشد و اگرچه گاه آب فاتر را نیز معمول میدارند و عموماً در این عمل پارچه های مبلول در آب مانند قطیفه را بکار میبرند و گاه بطور دوش یا ارتماس استعمال میشود و در این بین باید آب سرد بمقدار زیاد نوشید و همینکه از اثر این تسکین قوی و ثابت انقباض حرکات حمائی شروع کرد و در جلد آثار بلت ظاهر شد باید عمل تعریق را بواسطه قواعد مخصوص تسهیل نمود و چنین میگویند این تعریق مصنوعی در امراض حاد حاصل میشود مگر وقتی که سود نداشته و ورم را از پیش بواسطه استعمال مسکنات متکرر کم کرده باشند

۳ طریقه ضد تشنجی تداوی با آب سرد را در عده زیادی از امراض عصبانی استعمال میکنند یعنی از عوارض عصبانی ساده تا به هیپوکوندری (مالیخولیای مراق) و در سوانح هیستری شکل بسیار شدید که با سایر وسایط مقاومت نموده اند استعمال میشده و تمامی فواید بیشمار حاصل کرده اند و نیز باید دانست که تداوی با آب بطریقه ضد تشنج در دفع عوارض عصبانی در صورتی نافع واقع میشود که مانند مسکنات و مقویات اثر کند و اگر بطوری استعمال شود که مانند محرکات اثر نماید مضر خواهد بود و از این جهة است که در مداوای هذیان ماتاتی و صرع بعضی [illegible] از آن بیان کرده اند و جهة آنکه اثر تسکین و تقویت هر دو باهم یک دفعه بروز نکند میباید مریض را در یک باد و قطیفه مبلول به پیچند و آب سرد بمقدار زیاد بنوشانند و یا با پارچه مبلول بدن را مالش دهند و موافق اختلاف مواقع دوش آب سرد استعمال کنند و یا مریض را در آب سرد فرو برند و یا دست و پاهای او را ببندند و دست را با آب سرد تر کرده بر بدن مریض مالش دهند و دوشهای قصیر المدت استعمال کنند و منظماً در هوای آزاد باید حرکت نماید و فایده این طریقه در بسیاری از اختلالات عصبانی محدود دماغ و نخاعی و مخصوصاً نخاعی و در اقسام مختلف اختلالات حرکتی و اختلالات حسی

و قطرب و غیره واضح و مبرهن است و هم چنین در عوارض عصبانی بعضی آلات مانند رحم و پستان و بیضه مؤثر میباشد

۴ طریقه مغیره یا محلل خصوصاً عبارتست از طریقه که **پریسنیتس** اختراع نموده و در این طریقه قواعدی را استعمال میکند که درجه قوت آنها مختلف است و کاملاً حالت بدنی را تغییر داده و عبارتند از اینکه جهة حصول عرق بدن را با پارچه های کتانی خشک میپوشانند و یا از قطیفه های مرطوب محاط مینمایند و بلافاصله هم از بعد از این عمل با دوش آب نیم سرد فرو میبرند و یا بعضی از اجزاء آن را در آب فرو برده و مالش میدهند و از همین قبیل است دوشهای سردی که قوت آنها مختلف بود و این نهای نصفه که زیاد یا کم سرد باشند و مدت مکث در آنها زیاد یا کم ممتد بود و دلکهای قوی که با دست مرطوب بر سطح بدن وارد میکنند و استعمال کمپرسهای محرک که زیاد یا کم وسیع باشند و در بینی که وسائط مذکوره را استعمال مینمایند میباید آب سرد بمقدار زیاد بنوشانند و بواسطه وسائط مذکوره حالت جوفی بدن کاملاً تغییر نموده و حالت تعاملی حاصل میگردد که بحران نامیده شده است و هم اختلالات مزمن را بواسطه این طریقه مداوا مینمایند ولی در هر یک از آنها پرهیزی باید داد که اختصاص بآن داشته و متناسب با وی بود و در این صورت سلسله عضلانی را بقدری که مریض بتواند در هوای زیاد ریاضت میدهند و تمام وسائط دوائی را از مریض منع میکنند و امراضی که با این طریق معالجه مینمایند عبارتند از بعضی اختلالات مزمن دماغ و بسیاری از امراض مزمن صدر و همه امراض مزمن بطن و نقرس و روماتیسم مزمن و اختلالات بواسیری و عوارض سفلیسیه بدوی و ثانوی و ثالثی و اختلالات مزمن جلد و قروح مزمن اطراف سافله و ناصور مجرای بول و ضیقان آن و اکثر فتوق و سایر اختلالات مزمن عظام و اختلالات خنازیری و اقسام تومورهای سفید و غیره و این ایام در **گرافنبرگ** که از متعلقات آلمان است امراض مذکوره را بطریقه مذکوره مداوا مینمایند و گاهی هم اثرهای نیکو از این تداوی مشاهده میگردد

تغییراتی که بواسطه این مداوا بر اعمال آلی بدن وارد میاید عاملین همین روش آنها را باسم تحلیل موسوم نموده و چنین میگویند که بواسطه روح و تعامل شدید این تغییرات حاصل میشوند و نیز میگویند سبب حصول شفا خروج هر ماده خارجی است که بحالت بدن مضر باشد و این تغییرات را که عبارتند از تعاملهای مختلف و باسم بحران نامیده میشوند مانند قوت و ذوری فرض کرده اند که طبیعت در دفع سبب مولد المرض بکار میبرد و موافق اعتقاد آنان بواسطه همین عمل است که همه مواد خارجیه اعم از آنکه در احشاء بطنی موجود باشند و یا در مفاصل تحلیل رفته و مفقود میگردند و نیز بهمین طریق بیان میکنند شفای امراضی را که متعلق بودند بر سلسله وریدی باب الکبد و اوردهٔ دوالی شده معاء مستقیم

بر جهة مدت این مداوا نوعاً طولانی است و صبر و حوصله مرضا اغلب اوقات تا بانجام آن کفایت نکرده و تحمل نمی نمایند

۵ طریقه معین در امراضی که امید شفای کامل در آنها نیست هرگاه تداوی با آب را بموقع استعمال کنند نتایج بسیار نیکو خواهد بود مانند امراض قلب و بعضی اختلالات ریوی مزمن و بعضی اقسام فالج و هم چنین در فالج نصفه اسفل و نیز در فالج نصفه طولانی از این عمل فواید بسیار دیده اند چنانچه در **گرافنبرگ** اشخاصی را که مبتلی به فالج نیمه اسفل بدن شده و تقریباً لاعلاج بودند **پریسنیتس** با این طریق معالجه مینمود که با پارچه مرطوب

همه بدن را مدت چند دقیقه مالش داده و علاوه بواسطه دوش سرد جزء در ستون فقری در سایر بدن تحریك اعمال الی را میکرد و بواسطه این مداوا صحت عمومی بدن را که مختل مانده بود رجعت داده و حرکات اطراف سالمه اگرچه بحالت نقصان باقی مانده ولی مریض امید بهبودی حاصل میکرد و عموماً حالت هیجان شدید که اکثر اوقات در مبتلایان باین امراض دیده میشود بواسطه پیچیدن مریض در پارچه مرطوب برطرف میگردد و بواسطه همین طریقه است که هیدروتراپی در نقاهت امراض اثر مینماید چنانکه بسرعت شستن دست و پا با آب سرد و مالش بدن با پارچه های مرطوب در صورتیکه پس از این اعمال شخص ناقه را بریاضت وادارند موجب حصول قوت شده و سلامتی را زودی رجعت میدهد و نیز حرکات خانی زیاد یا کم شدید و بعضی هیجانات عصبانی که غالباً در ناقهین مشاهده میگردند بواسطه پیچیدن شخص در پارچه مرطوب اغلب برطرف میشوند و این عمل گذشته از آنکه موروث ضعف در ناقه نمیشود موجب تقویت قوای آن میگردد

در بیان اثر برودت اثر برودت را در جلد هر کس میداند و نیز آثاری که از فرو رفتن در آب بروز میکنند معین است و اگر چند قطره آب سرد بروی بدن رش نمایند احساس بسیار ناراحتی گشته و حالت اختناق ظاهر میشود و بتدریج اشتداد این احساس کم میگردد و بعکس هرگاه رسیدن آب سرد به بدن خیلی سریع بود مثل آنکه شخص خود را در آب سرد بیندازد حس برودت نخواهد کرد مگر در آخر عمل یعنی در وقتی که بدن در سطح آب صعود میکند زیرا بواسطه سرعت ملاقات بدن با آب زمانی جهت طبیعت نخواهد بود تا این احساس را تحصیل کند چنانچه در عمل تیغ حجامت مشاهده میگردد که از جهت سرعت حرکت با آنکه جلد بریده شده احساس الم نمیشود و اگر برخلاف شخص کم کم در آب سرد فرو رود در هر درجه از این تماس احساس اضطراب مینماید و بهمین طریق است چون مریض را در زیر آبپاش دوش قرار دهند و شروع بعمل نمایند بدواً اکثر طبیعت حرج را ابراز میکند و اضطرابی ندارد ولی بتدریج اضطراب شدت کرده و حالت خفگی ظاهر میشود و اثر انعکاس زودتر بروز مینماید تا احساس برودت

اثر برودت

از اثر برودت حرارت بدن نقصان یافته و نزول میکند و یکی از دانشمندان موسوم به **فلوری** بواسطه تجارب چند نتایج ذیل را بدست آورده

۱ چون یك جزء از بدن مثلاً دست را مدت نیم ساعت در آب سرد ۱۵ تا ۹ درجه فرو برند ممکن است حرارت جزء مزبور تا ۱۹ و نیز ۲۳ درجه تنزل نماید و همینکه این مایع مبرد به منتها درجه در جزء مزبور اثر نمود باز حرارت آن جزء ۵ را درجه بر حرارت مایع مبرد فزونی خواهد داشت

۲ این کثرت تنزل حرارت جزئی بهیچوجه اثری در حرارت عمومی بدن نمیکند و **ترسو** میگوید در این مسئله شبهه نیست اما بواسطه تجربه چند نیز ثابت شده اثری که مایع مبرد در یکی از اطراف در حالتیکه مرتمس در آن مایع بوده مینماید همان اثر را در طرف مقابل در صورت عدم ارتماس خواهد نمود

۳ چون تمام بدن را در مدت ۵ تا ۱۰ دقیقه تا یك ساعت در آب سرد ۱۴ تا ۱۵ درجه مرتمس کنند و یا در همان مدت و همان درجه بطور دوش آب را به بدن وارد نمایند ممکن است ۴ درجه حرارت تنزل کند

۴ تنزل حرارت عمومی همراهی مینماید با نقصان سرعت نبض که در یك دقیقه از ۱۰ تا ۱۵ قرعه بطئی میشود و در عمل تنفس تغییر محسوسی وارد نمی آورد

۵ حرارت هوای مجاور هرچه باشد در مدت چند دقیقه پس از ارتماس عمومی مثلاً از ۵ تا ۱۰ دقیقه مجدداً چند درجه هم

درجه بعضی از ۱ تا ۲ درجه حرارت بدن تنزل میکند و این تنزل ثانوی نیز با نقصان ۱ تا ۲ قرعه سرعت نبض همراهی مینماید

۶ چون شخص در گرم خانه خشکی توقف کند و حرارت بدنش از ۱ تا ۲ درجه صعود نماید بواسطه استعمال خارجی آب سرد چه بطور دوش و یا ارتماس بدواً این حرارت زائد و سرعت نبض بزودی کم شده و بدرجه اصلی طبیعی میرسند و بعد علائمی بروز میکند مثل آنچه ذکر کردیم

۷ پس از ظهور علائم مذکوره حالت تعامل و حرکت دوره دوم بروز مینماید و بسرعت موجب آن میشود که حرارت و نبض بدرجه اصلی طبیعی برسند

۸ هرچه هوای مجاور گرمتر باشد و ریاضت عضلانی شدیدتر و برخورد آب با انساج قویتر این تعامل سریعتر و قویتر بروز خواهد کرد و نوعاً بروز تعامل پس از دوش سریعتر از ارتماس خواهد بود

۹ در استعمال آب بسیار سرد اگرچه مدتش کوتاه بود تعامل زودتر بروز میکند تا استعمال آبیکه سردیش کمتر باشد اگرچه طولانی تر بود

۱۰ قوت تعامل موافق اختلاف اشخاص و اختلاف مواقع فیزیولوژی و پاتولوژی که نوعاً مرتبط اند بحالت دوران و عمل عمومی اعصاب مختلف میباشد

بهر جهة شرب آب سرد در حرارت بدن بی اثر نیست چنانکه هر کس میداند استعمال آب یخ در هواهای گرم جهة تسکین و تعدیل حرارت چه قدر مؤثر است

اثر برودت در عمل تنفس نیز آشکار است و اضطرابی که در طبیعت از اثر دوش و ارتماس تدریجی بروز میکند همین سبب است و چون در آب زن سرد شخص مدتی بی حرکت بماند حرکات تنفس بطئی و وسیع میگردند و برخلاف در دوش پس از ظهور اضطراب بدوی عمل تنفس غالباً سریع میشود

چنانچه بیان کردیم تنزل درجه حرارت همیشه همراهی میکند با نقصان سرعت نبض و در اولین اثری که دوش در بدن مینماید همیشه بدواً سرعت نبض خیلی کم میشود و بعد قدری سرعت حاصل نموده و بحالت ضعف باقی میماند و سرعتش کمتر از حالت طبیعی خواهد بود و آشامیدن آب سرد و خوردن یخ حالت نبض و حرارت بدن را تعدیل مینماید و بالآخره بواسطه اثر برودت عمل دوران شعریه کم میشود و بهمین جهة با خفگی جلد و تقبض انساج بروز میکند

چون برودت تقلص عضلانی را کم مینماید و این قلت تقلص مسلماً بواسطه انتقاص حرارت میباشد پس لازم است که پس از دوش مریض را محکم بحرکت داده تا تولید حرارت قوت گرفته و عمل تعامل سهل گردد

اثر دوش و ارتماس بدواً در سلسله عصبانی ظاهر میشود و بهمین جهة است عوض حالت اضطراب و لرز و ارتعاش و بعد مستدرجاً حالت تعامل ظاهر شده و طبیعت آرام میگیرد ولی هرگاه اثر برودت طولانی گردد پس از آن چند لحظه تعاملی بروز میکند که مکفی نیست و مجدداً احساس برودتی میشود و آنرا البرد ثانوی میگویند و در این صورت باید عمل ارتماس و دوش را ترك کرده و بواسطه وسائطی که ذکر خواهیم نمود حصول تعامل را تسهیل نمایند

یکی دیگر از آثار حاصل از استعمال آب سرد بروز تقبض شدیدی است در آلات متعظه و ضمن را متقلص کرده و بیضه ها را در ثقبه اربیه داخل میسازد و این اختلالات که در اولین وهله استعمال آب سرد خیلی بسرعت ظاهر میشوند

تب بسرعت تسکین مییابد بخصوص هرگاه که شروع در عمل هیدروتراپی بطور ملایمت باشد
وقتی که استعمال آب سرد باندازه درجه نباشد که لرز ثانوی بروز کند طبیعت هم اعمال بدنی را که مختل شده بودند بحالت اصلی رجعت میدهد و عمل تعامل بروز میکند چه بواسطه این عمل توقف در اعمال مذکوره ظاهر شده و بحالت طبیعی برمیگردند و این قوت موجب بروز حالتی میشود بعکس حالتی که در استعمال آب سرد موقتا حاصل شده بود و در این صورت نبض قوی شده و دوران عمومی سریع گشته و مخصوصا دوران محیطی فوق العاده حاصل میکند و درجه حرارت بدن علی الخصوص حرارت اجزاء محیط صعود نموده و عضلات قوت میگیرند و بالاخره در بروز حالت تعامل هم علاماتیکه موجب تحریک عضلات میگردند مشاهده میشود و علی هذا بروز حالت تعامل از لوازم است و هر چه درجه اشتدادش بیشتر بود بهتر باید بواسطه وسائط ذیل در صورت تعویق آنرا تحصیل کنند والا تسهیل مانند قطیفه کافی را گرم کرده شخص را در آن بپیچند و بدن را مالش دهند و بعد امر بریاضت بخصوص راه رفتن نمایند و لازم است که پس از دوش شخص را در اطاقی برند که هوایش گرم بوده و در استحمام در آب دریا چون شخص پس از استحمام لابد باید مسافتی طی کند تا بمنزل که جهت وی مقرر شده برسد و ناچار باد به بدنش برخورده میکند و موجب حصول برودت شدید میشود پس لازم است آب دریا را به چهل درجه حرارت تقریبا گرم کرده و همینکه شخص بمنزل رسید پاشوئی کند تا عمل تعامل بروز نماید و هم پاهایش از شن پاک گردد

بهرجهت اولین نتیجه که از استعمال هیدروتراپی حاصل میگردد زیاد قوه شاهیه و سهولت اعمال هضم است و نتایج ثانوی عبارتند از رغبت شخص بکار و حرکت و مقاومت با کسالت و خستگی که در ارتکاب مشاغل خسته نمیشود و درجه حرارت خارجی را اعم از آنکه سرد باشد و یا گرم کمتر حس مینماید در سلسله عصبانی تعادل بسیار مستحکمی حاصل میشود بطوریکه حالت هیجان شخص را کم کرده و او را آرام نموده و شعور را زیاد میکند و در کارها دقیق میشود و قوت بدنش زیاد میگردد و بسرعت مشاهده میشود که قوای اصلی افزوده و انساج را مستحکم نموده و بشره را خوش رنگ و شفاف میکند و همه امور متعلق بسلامتی را مدد و معاونت مینماید

صور مختلفه هیدروتراپی و طریقه استعمال آنها بر طبیب لازم است که طریقه تداوی با آب و درجه حرارت و مدت آنرا معین نماید و بمریض دستور العمل دهد

ارتماس این عمل را باید در حوض حمام و یا در تغار و آبدان خانه و یا در دریا بایدا اجرا نمود و نوعا درجه حرارت آب حوض را بین ۱۰ تا ۱۵ درجه باید باشد و مدت ارتماس از دو ثانیه تا ۵ دقیقه و عموما این قسم ارتماس مانند مقویات تهییج میکند و تعامل در این قسم پس از دوش از سایر اقسام دیرتر ظاهر میگردد و مانند عوامل مسکن در دفع سوانح اختلاج و قطرب استعمال میگردد و بقول کلی در اشخاص مبتلی به هیستری و قطرب مستعمل و مفید است و مریض باید بسرعت در آب داخل شده و یک دقیقه مکث کند و در مدت مکث خود را حرکت دهد

اثر مسکن ارتماس در آب بخصوص حاصل میشود هرگاه شخص در آبی استحمام نماید که درجه حرارتش از ۲۵ تا ۳۰ درجه باشد و یکی از دانشمندان مسمی به **لوریس** از استحمام در آبهای ۲۵ تا ۳۰ درجه نتایج نیکو برده در صورتیکه مدت استحمام دو و سه و گاه شش ساعت بوده و مانند مسکنات اثر کرده است و نیز همین مصنف بیان میکند زنی را که مبتلی بود به سبات و با هم وسائط مقصوده مرض او مقاومت نموده ولی بواسطه استحمامی که ۲۵ ساعت مدتش بود شفا یافت

حرارت آبهای دوش خانه که در آنها استحمام مینمایند باید ۱۵ تا ۲۲ درجه باشد ولی اگر ۱۲ درجه بود مطبوع تر خواهد بود و نوعا بلا فاصله پس از اکل غذای غلیظ بطیء الهضم نباید در آب ارتماس نمود و قبل از عروض لرز ثانوی باید از آب خارج شد و مدت استحمام در آب دریا باید کوتاه بود یعنی زیاده از ۵ تا ۱۰ دقیقه نباشد

حمام نصفه را در آبزن جاری میکنند که ارتفاع ستون آب تقریبا ۱۵ سانتی متر باشد و این استحمام را میتوان بجای استحمام المقعد بکار برد

ارتماس در آب سرد تا به ساقهای پا معمول **پریسنیتس** است و تا هنگام ظهور تعامل این عمل را باید امتداد داد

استحمام المقعد (فرو کردن نشیمنگاه در آبزن) که معمول عموم مردم است اکثر اوقات با دوشهای مهبلی و شرجی و مقعدی و قطنی و غیره استعمال میشود

مالش با پارچه مرطوب این قسم از هیدروتراپی که مابین آبزن و دوش است اغلب اوقات در ابتدای مداوا معمول اطبا میباشد و بواسطه این عمل حالت تعامل بخوبی و آسانی ظاهر میگردد و استعمال کمپرسهای مرطوب و غسولات سرد و شراب سرد و غیره را در دیگر مطلب سابقا بیان کرده ایم و در اینجا فقط میگوئیم یکی از اقسام هیدروتراپی است که مریض را برهنه در آبزن مینشانند و از ارتفاع چند سانتی متر چندین طاس آب ۱۵ تا ۲۵ درجه بروی سرش میریزند

دوش این لفظ مشتق از **دوشیا** است که در لغت ایطالیائی بمعنی ماسوره بود و عبارت از عملی است که بواسطه آن آب را از ارتفاع معینی بقوت بروی بدن مریض وارد میکنند و بر دو قسم است دوش عمومی و دوش موضعی دوش عمومی دارای اقسام ذیل است دوش بارانی و دوش ستونی و دوش صفحه مرکزی و دوش سفره و دوش دایره و دوش فواره

دوش بارانی مانند محرکات قوی اثر مینماید و شروع در این عمل بواسطه دوشهای موقتی میکنند که مدت آنها ۱۵ ثانیه بود و مدت عمل را هرگز زیادتر از دو دقیقه نباید قرار داد و نوعا حرارت آب این دوش ۱۰ درجه باید باشد و این دوش و دوش فواره را اغلب اوقات باهم استعمال میکنند و ابتدا در پشت و بعد در سینه و شکم و بالاخره در اطراف آنرا وارد مینمایند و در آخر عمل آب را با تصادم شدیدی بروی قدمها وارد میکنند و دوش موضعی نوعا محرک است و مانند مصرفات استعمال میشود و عموما باید سرد باشد و با فشار زیاد و مدت کمی آنرا بکار میبرند

حرف گ

[illegible] گاوزبان [illegible]

گاوزبان ع لسان الثور ف بوراش ل **بوراگو وفیسینالیس** نباتی است از طایفه **بوراژینه** یعنی این طایفه را باین نبات نسبت داده اند و سنوی و بومی و پر زغب و ساقش استوانه و سطبر و گوشتی و لبنی و برگهایش بیضی و بزرگ و با اعوجاج و دارای پرزهای خشنی شبیه بخار و گلهایش نوعا آبی آسمانی رنگ و گاه وردی و گاه سفید و در نوک شاخه ها مانند خوشه واقع میباشند

گاوزبان از جهت آنکه دارای املاح پتاس است مانند ادویه معرق و مدر اثر میکند و از عوامل ملین و لعابی محسوب

میشود و در طب برگ و گل آنرا مانند عوامل مرقّق و مصفّی و معرّق و مدرّ بطور تیزن و غیره بسیار استعمال مینمایند و بنوعی قاپان مستعمل است و این عرق را مانند عرق کاسه و عصاره اش را مانند عصاره دیژیتال باید ساخت

عصیر گاوزبان مطابق کدکس بگیرند برگ تازه گاوزبان مقدار منظور در هاون مرمر نرم کوفته و یک خمس وزن برگ آب افزایند و با فشار از پارچه بگذرانند و با کاغذ صاف کنند و این عصیر را مانند ملیّنات استعمال مینمایند

تیزن برگ گاوزبان ایضاً مطابق کدکس بگیرند برگ خشک گاوزبان ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و جهت تلیین و تعریق مدرّ بنوشند و خاصیت تعریق این تیزن زیادتر از آب داغ نیست

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برگ خشک گاوزبان ۵ گرم اصل السوس ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بگذارند سرد شود و بعد صاف نمایند و میتوان بعوض اصل السوس ۵۰ گرم شربت ساده استعمال نمود و این تیزن را نیز مانند ملیّنات و معرّقات استعمال میکنند و تیزن گل گاوزبان را مانند تیزن برگ آن باید ساخت و دارای همان خاصیّت است

عرق گاوزبان مطابق کدکس بگیرند ساقه تازه گاوزبان ۱ آب صاف ۲ ساقه را بکوبند و با آب در اسباب تقطیر داخل نموده با آتش ملایم تقطیر و یک جزء عرق اخذ نمایند

حشیشة السعال (فنجیون) (فنجربون) ت **توسیلاژ فارفارا** ی **بکیون** نباتی است از طایفه **سیناتره** که در مواضع مرطوب میروید و گل آن که مرکب از گلهای زرد بسیار نازکی است در اول بهار قبل از نمو برگها ظاهر میشود و برگهای این نبات از جانب فوق سبز یا خیره و از جانب تحت سفید و پنج شکل و بزرگ و مضرّس میباشند و شکل آنها را تشبیه کرده اند به گودی کف پای الاغ و از این جهة است که این گیاه را **پادان (رجل الحمار)** مینامند و چون در دفع سرفه استعمال میشود توسیلاژ (حشیشة السعال) نامیده شده و در طب ریشه و برگ و گل آنرا مانند ادویه صدریه استعمال مینمایند

تیزن فنجیون مطابق کدکس بگیرند گل فنجیون ۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و مانند ملیّنات و ادویه صدریه بتدریج بنوشند

شربت فنجیون ایضاً مطابق کدکس بگیرند ریشه فنجیون ۱ آب مقطر ۵ قند سفید مقدار کافی ریشه را مدت ۶ ساعت در آب دم کرده و با فشار صاف نمایند و بگذارند ته نشین شود و صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و به نسبت [illegible] قند افزوده و بواسطه جوش قوام آورند و حفظ کنند و این شربت را مانند عوامل صدریه استعمال مینمودند و چون قلیل الاثر است این ایام متروک شده

در نوع سوم — گلیسرین و بعضی مواد مشابه آن

در این درس بعضی از عوامل ملیّن را که عبارت از گلیسرین و سریشم باشند بیان میکنیم و پس از آنها از لیّن سریشم را نیز ذکر خواهیم نمود و شاخ گوزن را که نیز دارای ژلاتین است ذکر مینمائیم

گلیسرین

گلیسرین (این لفظ مشتق است از **گلوکوس** که در زبان یونانی بمعنی شیرین است) عبارت از جسمی است مایع و بی رنگ و قوامش شبیه به شربت ساده و در ساختن آن قواعد چند بکار میبرند و بیشتر در کارخانه های [illegible] پیه و روغنهای نباتی عمل می آید و یا از آبهای مادّه کارخانه جات اسید استئاریک حاصل میشود ولی همه اقسامش نوعاً غیر خالص اند و در استخراج آن طی قواعد مخصوصه [illegible] و چندان بوئی از آن محسوس نشود و مانند شربت غلیظ بود و طعمش شیرین باشد و در کاغذ [illegible] اثری نکند و چون تدریجاً [illegible] حرارت [illegible] چیزی از آن باقی نماند و چون جاذب الرطوبه است باید در شیشه های [illegible] محکم نگهدارند

گلیسرین چون دارای دسومت و ملاست زیادی است و بر تمام اجسام الی در این خاصیت تفوق دارد لهذا در [illegible] بخصوص امراض جلدی سرآمد همه این اجسام است و در معالجه عده زیادی از امراض جلدی یابس و قشری و بعد بسیاری از استعمال [illegible] و در فرجه های جلد بسهولت نفوذ کرده و آنرا نرم میکند و چون جاذب الرطوبه است موجب بلت جلد شده و خشکی آنرا رفع کرده و از سطح [illegible] مینماید و از این جهة در اشخاصی که نوعاً پوستشان خشن و دارای شقاق است تدهین گلیسرین سودمند میباشد و همچنین در بعضی اختلالات سطحی جلد بخصوص لیکن و پرورگو [illegible] فایده میکند و نیز در برخی امراض گوش که سببش تحریش جلد باشد یعنی این تحریش از خارج بدن بداخل گوش سرایت نموده باشد تدهین با گلیسرین بسیار مفید است و همچنین در اختلالات [illegible] که در آلات تناسل و سجاف مقعده بروز میکند از تدهین گلیسرین فواید زیاد ذکر کرده اند بهر جهة چون گلیسرین دارای خاصیت مخصوصی است که التهاب جلد را تسکین داده و آنرا خنک میکند لهذا در عده زیادی از اورام جلدی هرگاه منطبق گردد موجب تسکین التهاب آنها میشود چنانچه در حمره و در نقاطات موجع و ملتهب و در احتراق رفاده اش مورث تسکین وجع شده و حرارت حاصل از التهاب را خاموش میکند در صورتیکه سطح ملتهب را از مجاورت هوا بپوشانند و نوعاً هرگاه جراحات را با گلیسرین رفاده کنند فی الجمله تحریکی در آنها مینماید که موجب سهولت عمل سیکاتریس میشود و اگر پارچه های رفاده را بآن چرب کنند سبب میشود که باطراف جراحات نچسبند و یکی از عوامل انتی سپتیک است و مر اسید فنیک را حلال بسیار خوبی است و در داخل گلیسرین را در دفع [illegible] و نفخ شکم و گلیکوزوری و سل و حمیات دائمه [illegible] استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۱۰ تا ۳۰ گرم است و کدکس لفظ **گلیسره** را استعمال میکند هرگاه که گلیسرین را مانند محلّل ادویه عامل بکار برند

گلیسره نشاسته مطابق کدکس بگیرند نشاسته مسحوق ۱ گلیسرین متداولی ۱۵ نشاسته را با گلیسرین در کپسول چینی حل کرده و حرارت دهند و بهم زنند تا محصول بشکل [illegible] درآید و این گلیسره را حامل بسیاری از ادویه عامل قرار میدهند و بر [illegible] ترجیح دارد

گلیسره تخم مرغ (گلیکونین) معمول در سپیتال بگیرند زرده تخم مرغ ۴ گلیسرین ۵ مخلوط کنند و در رفاده همه اقسام احتراق و حمره و اختلالات جلدی شقاق پستان مستعمل است

گلیسرین معطر معمول ژاکود بگیرند گلیسرین ۶۰ گرم رم باکیات ۱۰ گرم اسانس نعناع ۱ قطره مخلوط کنند و در سل [illegible] در وقتی که طبیعت دیگر تحمل دواهای دیگر [illegible] گلیسرین [illegible] است در روز [illegible] دفعه در عرض روز استعمال میشود

بمواد

لیموناد گلیسرین معمول سِتُولا بگیرند گلیسرین خالص ۳۰۰ اسید سیتریک ۲ آب ۴۰۰ مخلوط کنند و هر یک ساعت فاصله ۲۰ گرم در حبات حاد بنوشند

شوکولای گلیسرین معمول کودمیر بگیرند کاکاوی کاراکاسی ۱۰۰ گرم سکه کاکاو گلیسرین خالص مکد ۲۰۰ گرم مسحوق بسیار نرم استخوان ۶۰ گرم مطابق معمول شوکولا سازند و این شوکولا را مانند مواد مغذی و مقوی در گلیکوزوری مفید میدانند و نیز در مسلولین بسیار لاغر بجای روغن جگر موردو استعمال مینمایند

حقنه گلیسرین بگیرند گلیسرین ۱۰ تا ۳۰ گرم جوشانده سبوس ۱۵۰ گرم مخلوط کرده و در عرض روز دو دفعه حقنه نمایند

حقنه گلیسرین و سنا بگیرند سنا ۱۰ گرم در مقدار کافی آب جوش دم کرده و صاف نموده دو قاشق از خوری گلیسرین مخلوط کرده حقنه نمایند و این حقنه که معمول **بوشاردا** است بخوبی عمل میکند

سریشم ع **غری** ت **ژلاتین (کول)** ل **گلوتینوم** ی **کولا** (کلمه ژلاتین مشتق از ژلا است که در زبان یونانی بمعنی لرزانک است و یا از ژلو مشتق میباشد که در لغت لاطینی نیز بمعنی لرزانک بود) عبارت از ماده است خنثی و ازاثر متمادی آب جوش در انساج حیوانی خصوصا عظام و غضاریف و اوتار و اوتار عریض تولید میگردد و در صورتیکه خالص بود بی رنگ و بی بو و بی طعم است و چون در آب جوش انرا حل کنند و محلول را بگذارند سرد شود شبیه به لرزانک مترجرجی منعقد میشود و الکل و تنن و سایر مواد قابضه و بعضی املاح فلزی محلولات ژلاتینی را منعقد کرده و با فاسد میسازند و چون مدتی ژلاتین را حرارت دهند خاصیت لرزانکی از هر طرف میگردد

در تجارت چندین قسم سریشم متداول است و این اقسام بواسطه اصل و بواسطه درجه خلوص و از جهه موقع استعمالشان با هم اختلاف دارند

آ **ژلاتین خالص (گرنتین)** (چون **گرینت** نام این قسم ژلاتین را اختراع کرد باسم او موسوم گردید) بشکل ورقه های بسیار نازکی است درازو سفید و شفاف و با این ژلاتین لرزانک میسازند یک جزئش را که در ۱۰۰ جزء آب حل کنند قوام لرزانک حاصل میکند و انرا از غضروف استخوانهای گوساله و پوست تازه سایر حیوانات جوان اخذ مینمایند و در ساختن کپسول و تصفیه شراب و پوشاندن حب بکار میرود در مملکت چین از اوتار و سایر اجزاء سفید گوزن یک قسم سریشمی میسازند موسوم به **هیوکول** یعنی سریشم است که اهالی این مملکت **هوکیاک** مینامند و در خواص اختلافی با گرنتین ندارد

نوعا بواسطه اسید کلوریدریک ژلاتین استخوان را بسهولت میتوان بدست آورد زیرا که این اسید املاح آهکی استخوان را حل کرده و ژلاتین را آزاد مینماید

۲ **سریشم** ع **غری الجلود** ت **کول دو فلاندر (کولیت)** (از اضافه پوست جوانات را در آب میجوشانند و این سریشم را حاصل میکند و بشکل ورقه های نازک زرد رنگی است که قدری کدر اند و با این سریشم خامهای ملین میسازند

یک قسم از این سریشم است که سریشم قوی و سریشم ژیوه و سریشم پادرینی نامیده میشود و بشکل ورقه های

نسبه

سیاه و سطبر و این سریشم را در صنایع استعمال میکنند و سریشم مایع را با آن میسازند

۳ **سریشم ماهی** ع **غری السمک** ت **ایکتیوکول** (لفظ **ایکتیوکول** مرکب از دو کلمه یونانی است یکی **ایکتوس** یعنی ماهی و دیگری **کولا** یعنی سریشم) این سریشم عبارت است از زهره های هوائی و خشک شده اقسام مختلف ماهیهای غضروفی از قبیل اسکال دره ولی نوعا آن را از استورژون کبیر و استورژون صغیر و استورژون متعارفی بدست میآورند و این ماهی که درازیش از ۶ تا ۹ متر است در رودخانه و ولگا و سایر رودخانه های بزرگ دریای خزر و دریای سیاه فراوان میباشد (صاحب مخزن الادویه استورژون را خزیر البحر نامیده) و سریشم ماهی اعلا آنست که سفید و نیم شفاف باشد و دارای سطوح صاف و تشعشع مروارید بود و تقریبا همه آن محلول باشد

خاویار عبارت است از بیضه و لیانس (حصی السمک) استورژون و عموما یک ثلث وزن این ماهی خاویار است و گاه وزن خاویار هر ماهی به چند صد لیور میرسد و روسها و ترکهای عثمانی خاویار را بجای کره و روغن زیتون استعمال میکنند و اغلب بر لذت نان میافزاید و در صورتیکه در ساختنش دقت کرده باشند چندان بدمزه نیست

در تجارت سه قسم سریشم ماهی متداول است یک قسم بشکل بندهای کوچک و دیگری بشکل بندهای بزرگ و سومی بطور ورقه و در طب این ایام فقط قسم سوم را استعمال میکنند

سریشم ماهی که از روسیه میآورند گرانتر و بهتر از سایر اقسام است و پس از آن سریشمی است که از هندوستان میآورند و معمول انگلیسها است و از چندین قسم ماهی از جنس پولینموس که در دریاهای منطقه حاره در رودخانه گنگ موجودند حاصل میکنند و در طب سریشم مخصوص سریشم ماهی را بصورت محلول (۵ تا ۱۰ در ۱۰۰) در دفع ورم امعا احتقان مینمایند و در تحریش شانه زرق میکنند و در ساختن لرزانکها سریشم ماهی را بر گرنتین ترجیح میدهند و تافته انگلیسی را نیز با آن میسازند

کپسول سریشمی مطابق کدکس بگیرند گرنتین ۲۰ گلیسرین و قند ۱۰ آب مقطر ۴۰ اجزاء را مخلوط کرده و در حمام ماریه حل کنند و زیتونهای آهنی که حجم آنها مساوی ظرفیت کپسول خواهد بود چرب کنند و در این محلول فرو برند و با اعانت دسته که دارند بروی صفحه مشبک آنها را ثابت نمایند و پس از لحظه حرکت دورانی بر آن صفحه وارد کنند تا محلول سریشمی بروی زیتونها ثابت مانده و سرد گردد و بعد صفحه را در گرم خانه ۳۰ درجه بنهند تا محلولیکه بروی زیتونها قرار گرفته است بخوبی بخشکد و بعد تک تک کپسولها را با اعانت انگشتها از روی زیتونها بکنند و دهانه آنها را با مقراض صاف نمایند

جهه پر کردن کپسول هر یک از آنها را بروی صفحه که مشبک است بنحوی قرار دهند که دهانه اش بالا بود و دوای مایع و یا ذوب شده را در شیشه لوله داری که دهانه لوله اش خیلی باریک باشد داخل کرده و با اعانت آن در کپسولها ریزند و جهه سد کردن دهانه کپسول قلم مو را در محلول سریشمی که نیم گرم بود فرو برده و یک قطره بروی آن بچکانند و پس از چند لحظه که این قطره انجمادی حاصل کرد ربع فوقانی کپسول را در محلول مذکور فرو کنند تا انسداد آن ثقبه مستحکم گردد و بعد کپسولها را در گرم خانه ۲۰ درجه گذارند تا بخوبی خشک شده و صلابتی که لازم است حاصل نمایند

سریشم مایع معمول دوروولت بگیرند سریشم ژیوه آب صاف مکد ۵ در حمام ماریه

حل کند

حل کند و یك جزء اسید ازوتیك ۳۳/۱ درجه بر محلول کم کم بیفزایند و بگذارند سرد شود

نسخه دیگر معمول بالاند بگیرند اسید استیك تجارتی ۵ سریشم ژبوه ۲ سریشم را نیم کوب کرده باعانت حرارت ملایمی در اسید حل کند

ایضاً معمول بوکیر بگیرند سریشم ژبوه سرکه مکید الکل ۵۰ درجه مسحوق زاج سفید باعانت حرارت ملایمی حل کند

تافته انگلیسی (اسپارادراپ سریشم ماهی) مطابق کدکس بگیرند سریشم ماهی آب صاف الکل ۶۰ درجه مکید سریشم را خورد خورد کرده و مدت ۲۴ ساعت در آب بخیسانند و بعد الکل را افزوده و در حمام ماریه حل کند و تافته حلبی را در کارگاه کشیده و محلول فوق را در صورتیکه نیم گرم باشد مکرر بر روی آن بگسترانند و این تافته که از عوامل ملصقه میباشد در تنقاده جراحات سطحی بکار میرود و ابتدا باید انرا تر کرده و بعد بروی جراحت بچسبانند

لرزانك الکلی سریشم ماهی معمول برال بگیرند سریشم ماهی و آب مقطر ۵ باعانت حرارت حل کند و ۲ جزء الکل ۹۰ درجه افزایند و این محصول مدتی بدون فساد محفوظ میماند و با آن لرزانکهای نباتی میسازند باین طریق که محصول مذکور را با محصولات نباتی که لرزانك آنها مقصود است مخلوط کرده و قدری میجوشانند تا الکلش بخار گردد

شاخ گوزن رنده کرده شاخ این حیوان را که دارای ژلاتین و فوسفات آهك است مانند عوامل ملین و ملطف و دافع اسهال استعمال میکنند و هم چنین تکلیس کرده از او لی فوسفات تری بازیك آهك دار این مکلس ترجیح میدهند

معلی سفید سیدنم بگیرند مسحوق شاخ مکلس شده گوزن ۱۰ گرم مغز نان ۲۰ گرم صمغ عربی ۱۰ گرم قند ۶۰ گرم عرق بهار نارنج ۱۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در دفع اسهال تبدیح بنوشند و گاهی بجای مکلس شاخ گوزن در این نسخه فوسفات تری بازیك آهك را استعمال میکنند

لرزانك شاخ گوزن مطابق کدکس بگیرند رنده کرده شاخ گوزن ۲۵۰ گرم آب صاف ۲۰۰۰ گرم قند سفید ۲۰۰ گرم لیمو یك دانه ابتدا رنده کرده شاخ را با آب نیم گرم بشویند و بعد با مقدار آبیکه ذکر کردیم بجوشانند تا نصف شود و با فشار صاف کنند و یك دانه سفیده تخم مرغ را در کمی آب بزنند و با قند و آب لیموی مذکور مخلوط کرده بر مصفی بیفزایند و بجوشانند و بعد صاف کنند مصفی را تبخیر نمایند تا چون قدری از آن را برداشته و سرد کنند مانند لرزانك ببندد و در این وقت پوست لیمو را خلال کرده بر محصول افزایند و بگذارند چند لحظه دم کشد و بعد با موبیز صاف نمایند و باین طریق ۵۰۰ گرم لرزانك بدست میآید و این لرزانك از عوامل ملین است و از ۱ گرم تا ۱۰۰ گرم باید آشامید

لرزانك امولسیونی شاخ گوزن معمول گیبور بگیرند لرزانك شاخ گوزن ۲۵۰ گرم بادام شیرین و مقشر ۳۰ گرم قند ۱۵ گرم عرق بهار نارنج ۶ گرم الکولاتور لیمو ۱۲ قطره ماون مرمر را با آب جوش گرم کرده و بادامها و قند را نرم بکوبند و بعد کم کم عرق بهار را افزوده و صلایه کنند و بعد لرزانك را گرم نموده بیفزایند و صاف کرده الکولاتور را اضافه نمایند مانند ملینات تدریج بنوشند

لرزانك نارنجی معمول سوبران بگیرند کرنتین ۲۳ گرم آب ۲۵۰ گرم باعانت حرارت

شاخ گوزن

حل کرده بیفزایند قند ۳۰۰ گرم اسید ستریك ۲ گرم و بعد بجوشانند و با سفیده تخم مرغ محصول را تصفیه نموده ۴۰ گرم تنفین پوست نارنج و یا تنفین معطر دیگری اضافه کنند و این لرزانك از ملینات غذائی است

حمام سریشمی مطابق کدکس بگیرند سریشم ۵۰۰ گرم خورد خورد کرده و در ۲۰۰۰ گرم آب سرد مدت یك ساعت بخیسانند و بعد باعانت حرارت حل نمایند و در یك حمام آب گرم داخل نمایند و استحمام در این حمام مانند ملینات جلدی اثر میکند

حقنه سریشمی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سریشم ژبوه ۱۵ گرم آب گرم ۵۰۰ گرم حل کند و جهت تلیین حقنه نمایند

وازلین

وازلین عبارت از جسمی است سفید و کدر و نیم شفاف و نرم و شبیه به سرشیر و فساد ناپذیر و آن را از رسوبیکه پس از تقطیر نفت باقی میماند استخراج میکنند و در بوماد ها بجای پیه و کولدکرم استعمال میگردد و در جلد تحریك نکرده و از آن بو نمیماند و لهذا در همه استعمالات طبی بجای پیه و روغن استعمال میشود

وازلین مایع (زیت وازلینی) این جسم را که در زرقهای تحت جلدی مانند مایع استعمال میکنند عبارت از زیتی است معدنی بی رنگ و بی بو و بی طعم و بشدت سیال و وزن مخصوص ۸۰ و در ۱۵ درجه حرارت از ۲۹۰ تا ۳۰۰ و در صورت خلوص کاملاً خنثی میباشد و منجمد نمیشود مگر در ۱۳ درجه زیر صفر و قابل اکسید شدن نیست و کاملاً محفوظ میماند و چون از آن در تحت جلد داخل کنند تورم و درد و حکه نمیشود و بسرعت منتشر میگردد این زیت همه وزن خود تقریباً مان را در آب حل میکند و در نسبتهای مختلف عده زیادی از اجسام دیگر را چنانچه ۱۰ اجزاء آن از ۳ تا ۴ جزء ید و یدوفورم را حل مینماید و چهار مقابل حجم خودش ید و سولفور را جذب میکند و در ۱۰۰ اجزاء آن از ۱ تا ۲ جزء فنول و ید و نوفوم و یدول و سولفور کربون محلول است و بواسطه قاعده مخصوصی عده زیادی از الکلوئیدها مانند مورفین و کوکائین و غیره در آن حل میشوند و املاح زیبقی از قبیل کلر و اکسید زرد در آن معلق میمانند و بدون عوض هیچ ساختمانی میتوان آنها را زرق نمود

وازلین مایع را از روسیه میآورند و **زیت بابوك** مینامند و آن را بواسطه تقطیر نفتهای ثقیلی که از نفت استخراج میکنند حاصل مینمایند بعد بیشتر اجسام انتی سپتیك محرش از قبیل ید و یدوفورم و یدول و تیمول بهترین محللات است

زرق تحت جلدی اوکالیپتول با وازلین مایع بگیرند اوکالیپتول خالص ۲۰ گرم وازلین مایع ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و ۵ سانتی متر مکعب این محلول محتوی یك گرم ماده عامل است و زرق آن در تحت جلد موجب وجع نمیگردد و هیچ گونه عارضه موضعی پدید نمیشود و بدون هیچ زحمتی در عرض روز میتوان دو دفعه این محصول را زرق نمود

زرق تحت جلدی ید و فوردم با وازلین مایع بگیرند ید و فوردم ۱ گرم وازلین مایع ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و محصول ذیل دارای دو ماده عامل است بگیرند ید و فودم ۱ گرم اوکالیپتول ۲۰ گرم وازلین مایع ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و **مانتول و تیمول** را نیز بهمین طریق میتوان استعمال کرد در این لوحه ذکر میکنیم مقدار مواد عامل و مقدار وازلین و مقداری از این محلولات را که بدون هیچ خطری میتوان در زرق تحت جلدی بکار برد

	مقدار مواد عامل	مقدار وازلین مایع	مقدار مرزوق
اوکالیپتول	۲۰گرم	۱۰۰گرم	۰گرم
تربانتین	۲۰گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
تیمول	۱گرم	۲۰۰گرم	۱۰گرم
سولفور دکربون	۵گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
فنول	۲گرم	۱۰۰گرم	۱۰گرم
کلوروفورم	۲۰گرم	۱۰۰گرم	۲گرم
یدوفورم	۱گرم	۱۰۰گرم	۱۰گرم
ید	۱گرم	۱۰۰گرم	۱۰گرم
برم	۲گرم	۱۰۰گرم	۵گرم
فوسفور	½گرم	۱۰۰گرم	۱گرم

سریش ع اشراس (خنثی) ف اسفودل ل اسفودلوس ی اسفودلوس

نباتی است از طایفه **لیلیاسه** (طایفه زنبق) و در ممالک مشرق و سیسیل والژری و جنوب فرانسه عمل میاید و دانشمندان فرنگ ریشه این نبات را در دفع جرب و بدل زردچوبه استعمال میکنند و از ان الکل میگیرند و اعراب پومادی ترتیب میدهند از مسکه و سریش و در دفع قروح سیفلیسی و غیر سیفلیسی تجاویف انفیا را در این تجاویف داخل مینمایند و قدمای از اطبا این ریشه را در امراض مختلفه استعمال میکردند و دانشمندان ایران انرا از عوامل ملیّن و منقّی میشمارند و بجای سریش ماهی استعمال مینمایند و محرق و قرنرا مدر بول و حیض میدانند و بواسطه چسبندگی زیادی که دارد خمیر مسحوقش را در جبر و کسر و غیره استعمال میکنند و بواسطه همین خاصیت است که صحّافان و سراجان و صندوق سازان و کفشگران این خمیر را بکار میبرند

در نود و چهارم — گوم گوت

ف **گوم گوت** ل **گومی گوتا** ی **عصاره ریوند (رُبّ ریوند)** (صاحب مخزن الادویه **غوتاغنبا** و عربها از **فرفیران** مینویسد) عبارت از عصیری است منجمد و یك وقتی گمان میکردند از یکی از اشجار طایفه **گوتیفر** حاصل میگردد ولی این ایام دانشمندان طبیعی ثابت کرده اند که از درخت **گوتافرا ورا** اخذ میشود و این درخت در جزیره سیلان و در شبه جزیره کامبوژ عمل میاید و این عصیر بخودی خود از شکاف هائی که در برگ و شاخه های این درخت حاصل شده اند جریان می یابد و یا پوست درخت را مصنوعاً شکاف داده تا جریان یابد و نوعاً گوم گوت بشکل قطعات استوانه شکلی است که سطح خارجشان سبز زرد رنگ و سطوح داخلشان زرد قرمز رنگ است و این قطعات که شکسته و بی بو و کدر اند کناره شان درخشنده است و بدواً طعم ضعیفی از این ماده احساس گشته و قدری که گذشت حدت در حلق حس میشود بهر جهة گوم گوت در اب حل میگردد و محلولش دارای رنگ زرد طلائی تشنگی است و بغیر از قسم مذکور یك قسم گوم گوت دیگری در تجارت معمول

است بشکل پاره های بزرگ و پست تر از قسم مذکور یك قسم و در صفات مذکوره با ان تفاوت دارد

محلول مائی گوم گوت را در نقاشی و رنگ امیزی استعمال میکنند

موافق تجربه بعضی از دانشمندان گوم گوت دارای سقز دارابین و نشاسته و ماده خشبی و رطوبت است و ماده عامله ماده است صمغ و سقزی موسوم به **کامبودژین** و تقریباً سه ربع ان عبارت از این ماده است

در تأثیرات تراپوتیکی گوم گوت

گوم گوت را چون ملاصق سطح جراحات کنند مورث ورم موضعی شدیدی در ان میشود و اثر تحریکش را بهمین تحریش مکانیکی نسبت میدهند و **برتونو** مسحوق گوم گوت را در چشم سگ دمیده بود و جز ورم موضعی خفیفی که موقتی بود عارضه دیگری مشاهده نکرد و **تروسو** میگوید گوم گوت را چون بمقدار سمی استعمال کنند مانند سموم محرشه عمل میکند و بلاواسطه در غشاء مخاط معدی اثر مینماید بهر جهة چون این ماده را از ۲۵ تا ۳۰ سانتی گرم بیاشامند عموماً مورث ظهور قولنجهای شدیدی میشود که پس از بروز شان رطوبات سروزی بمقدار زیاد تحلیه میگردند و لهذا از مسهلات درستیك خیلی قوی بشمار میاید و بندرتاً تنها استعمال میکنند و اکثر اوقات با کلمل و صبر و صابون و جلب و ریوند و سقمونیا و غیره ترکیب مینمایند و چون تنها تجویز کنند بصورت حب باید باشد و مقدار شربتش نوعاً از ۱ تا ۵ دسی گرم است و از ۱ تا ۵ سانتیگرم هم استعمال میشود و مصنف میگوید چون گوم گوت را بر تنهائی استعمال کند علاوه بر عروض قولنج و اسهالهای سروزی مورث عروض قی میشود و اگر انرا با بعضی مواد درستیك ترکیب کنند این عارضه کمتر ظاهر میگردد و بواسطه شدت اثر این ماده در تحلیه رطوبات سروزی است که انرا در مواقعی استعمال میکنند که منظور استفراغ این رطوبات بمقدار زیاد بود و از همین جهة در اقسام استسقا استعمالش شایع است و چون ۲۵ سانتی گرم تا ۱ گرم گوم گوت را بطور امولسیون چندین روز متوالی استعمال کنند گاهی بسرعت موجب جذب انصبابات سروزی که از عوارض مرض بیتاند میشود و بواسطه خواص درستیکی انست که در بسیاری از امراض مزمن از قبیل فالج و اسم و نزله ریوی و غیره که منظور انصراف ماده بجانب امعا بود استعمال میگردد و نیز این ماده از عوامل قوی الاثر دافع دیدان میباشد و داروی **خانم نوفر** که در دفع تنیا خیلی مشهور است ترکیبی است از دوای دافع دیدان و دوای مسهل باین نحو که بدواً از ۸ تا ۱۲ گرم گرد ریشه سرخس مذکر را استعمال میکند و چون سرخس در کرم اثر نمود و حالت تخدیر در ان پدید امد حب مسهلی جهة دفع ان استعمال میکند که ماده عامله اش گوم گوت است

گرد گوم گوت بگیرند گوم گوت مقدار منظور در گرم خان ۵۰ درجه بخشکانند و تکه هان صلایه کنند و از موبیز ابریشمی نمره ۲۰ بیرون نمایند و حفظ کنند و این گرد از مسهلات قوی و دافع دیدان است و مانند صبر مورث میل دم بطرف اعضای واقعه در حوضه میگردد و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ دسی گرم و زیادتر است

تعفین الکلی گوم گوت بگیرند گوم گوت ۱ الکل ۵ درجه ۶۰ مدت چند روز بخیسانند و صاف کنند و حفظ نمایند

حب مسهل مطابق دواسازی لندن بگیرند گرد گوم گوت ۱ دسی گرم مسحوق ب طرطرات پتاس ۳ دسی گرم مسحوق زنجبیل ۲ سانتی گرم شربت ساده مقدار کافی یك حب سازند و هر ساعت

به نیم ساعت فاصله یک حب میل نمایند تا اثر اسهال بروز نماید

حب مرکب گوم گوت ایضاً مطابق دواسازی لندن بگیرند گوم گوت ۴۰ سانتی گرم صبر سقوطری ۶۰ سانتی گرم مسحوق زنجبیل ۲۰ سانتی گرم صابون طبی ۶۰ سانتی گرم مطابق معمول ده حب سازند و از ۲ تا ۶ حب قبل از غذا بنوشند

حب گوم گوت معمول گاستیگلیونی بگیرند گوم گوت ۵ دسی گرم دارچینی زنجبیل مکی ۲ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده شش حب سازند و ربع ساعت فاصله یک حب بیاشامند تا بروز اسهال و این مصنف گوم گوت را در اوام امعاء و در اختلالات تشنجی آنها با فواید زیاد استعمال میکند

حب تریاکی گوم گوت معمول مالگنی بگیرند گوم گوت ۲ سانتی گرم عصاره صمغی تریاک ۱ سانتی گرم یک حب سازند و در دفع دوسنطاریا و اسهالهای مزمن از سه تا شش حب در عرض ۲۴ ساعت بفواصل منظم با فواید زیاد استعمال میکنند

صابون گوم گوت بگیرند گوم گوت ۱ صابون طبی ۲ الکل ۶۰ درجه مقدار کافی حل کنند و در حمام ماریه تبخیر نمایند تا الکل بخار شده و محصول قابل حب کردن شود و این صابون دارای همان خواص گوم گوت خالص است و اثرش ملایم تر از آن میباشد و مقدار شربتش از ۲ دسی گرم تا ۲ گرم و زیادتر است که بطور حب استعمال کنند و نوعاً حبهای دو دسی گرمی از آن میسازند و از ۴ تا ۱۲ عدد در عرض روز استعمال مینمایند

لپتاندرا ویرژینیکا نباتی است از طایفه **اسکروفولاریه** در طب ینگی دنیا مانند عوامل مسهل رطوبات سرد زدی و ملین و مقوی استعمال میکنند و ماده عامل آنرا **لپتاندرن** مینامند و مقدار شربت از لپتاندرن بازاری ۵ تا ۳۰ سانتی گرم است

در نود و پنجم ــــ گوگرد و محصولات آن

گوگرد ع کبریت ف سوفر ا سولفور ی او یون (اپور) عبارت از جسمی است مفرد و شبه فلز که در طبیعت بمقدار زیاد هم بحالت خلوص و هم بحالت ترکیب موجود است و در حالت ترکیب بیشتر بصورت سولفور و یا سولفات میباشد و در آبهای معدنی مرکب است با اسید روژن و سودیوم و یکی از عناصر بسیاری از نباتات است و در ترکیب بعضی از مواد حیوانی و غیره داخل میگردد و جسمی است جامد و لیموئی رنگ و بی طعم و بی بو ولی بواسطه مالش بوی کمی از آن متصاعد میشود و تقریباً در ۱۱۰ درجه حرارت شروع به ذوبان مینماید و غیر محلول در آب و در الکل کمی محلول است و در اسانس تربانتین حل میگردد و در وقت اشتعال مبدل به اسید سولفورو میشود

در تجارت دو قسم گوگرد متداول است یکی گوگرد لوله استوانه شکل که شکسته است و دیگری گوگرد خاکه و مبتلور که عبارت از گوگرد مصعد بوده و گل گوگرد نیز نامیده میشود و این قسم اخری غالباً دارای اسید سولفوریک و یا اسید سولفورو میباشد و در استعمالات طبی باید آنرا بشویند تا عاری از این اسیدها گردد و در این صورت گوگرد مصعد مغسول موسوم میگردد اگرچه در دواسازی قسم سومی از گوگرد معمول است موسوم به گوگرد

دواسازی و بشکل رسوبی است سفید زرد رنگ و از ترسیب پرسولفور پتاسیوم با اسید کلوریدریک حاصل میشود و این قسم را در طب یک وقتی استعمال میکردند ولی این ایام متروک است و بعضی از علمای کیمیا آنرا سولفور هیدروژن میدانند

در هر صورت گوگرد را در اوائل اختراع علم طب مانند وسائط دافع العفونه استعمال میکردند و در کتب **بقراط** چندان ذکری از آن نشده و در حقیقت **دیسقوریدوس و پلین** اول کسی هستند که استعمالات تراپوتیکی گوگرد را بیان کرده اند و داخلاً و خارجاً در اغراض مختلفه استعمال نموده اند و **جالینوس** جهة استنشاق ابخره گوگردی کوههای آتش فشان مرضای مسلول را به سیسیل میفرستاد

در بیان اثر فیزیولوژیقی و تراپوتیکی گوگرد

چون گوگرد را از ۶ دسی گرم تا ۱ گرم در عرض روز بنوشند هیچ نوع اثر فیزیولوژیقی ظاهر نخواهد شد و فقط براز و ریاح معوی بوی تخم شدیدی میگیرند ولی اگر بمقدار زیادتر یعنی از ۶ تا ۸ گرم در جوانان و از ۲ تا ۴ گرم در اطفال بشکل گرد و یک دفعه استعمال گردد مانند مسهلات اثر میکند و موروث جز قولنج نمیشود و هرگاه از ۱ تا ۲ گرم در عرض روز بمقدار منقسم آشامیده شود حالت هیجان عمومی در بدن ظاهر میگردد که متصف است به ازدیاد حرارت جلد و سرعت نبض و در همین بین بوی گوگرد از جلد متصاعد شده و هم ترشحات مخاطی دارای اسید سولفیدریک میشوند بطریقی که پارچه های طلا و نقره که با شخص همراه باشند سیاه میشوند و میگویند در عرقهای این مریض رنگ مخصوصی بروز مینماید بنحوی که لباسهای چسبیده به بدن را برنگ زرد خفیفی میکند و در تحقیق این مطلب یکی از دانشمندان موسوم به **میال** چنین میگوید در مجاورت رطوبات قلیائی امعاء یک جزء از گوگرد مبدل به سولفور قلیائی میشود و این سولفور هم بکمک مذاب شدن خون کسید شده و مبدل به هیپوسولفیت و سولفیت و سولفات میگردد و این املاح چون مجاور جلد گردند سولفیتهای قلیائی بواسطه ترشحات اسید تجزیه شده و اسید سولفورو متصاعد گشته و گوگرد راسب میگردد و باین جهة است رنگ زردی که در جلد ظاهر میشود و از سولفور قلیائی بخار اسید سولفیدریک متصاعد شده و بواسطه آن بوی گوگرد استشمام میگردد

بهر جهة ترکیبات گوگردی متشکل در بدن چون از مجاری بول خارج شوند موروث کثرت ترشح ادرار گشته و مانند مدرات اثر میکند در وقت خروج از مجاری عرق در آنها تحریک نموده و موروث زیاد عملشان شده و مانند معرقات اثر میکند و چون از راه نفس مجاری هوائی خارج گردند نیز در آنها تحریک نموده و بر عمل ترشحشان می افزایند پس مانند ادویه منفثه اثر مینمایند و علاوه گوگرد مسحوق بلاواسطه در امعاء اثر کرده و موروث اسهال میگردد و در سیفلیس مخفی بواسطه استحمام در آبهای گوگردی معدنی گرم و حمامهای گوگردی عوارض مرضی در جلد ظاهر گشته و موجب سهولت تشخیص میگردد اگرچه عده زیادی سوانح ثوری پس از استعمال حمامهای گوگردی را نتیجه عمل تشفای کامل مرض نموده و چون از استعمال این حمامها حالت تحریک ظاهر میشود پس بواسطه در ماده سفلیسی اثر میکند و دفع مینماید حالت ضعفی منتج از فساد بنیه را و ممکن است خروج جیوه را از بدن در صورتیکه شخص مبتلی به تسمم از آن بوده سهل و آسان کند

گوگرد را در اخلاط الاسرنه و صحات حار برای رسوب مادی در تهیم جیوه و سرب در داخل استعمال میکنند در خارج مخصوصاً در دفع جرب و اختلالات جربی نطولش سودمند است و نیز در خناق و موکه نفوح ان متداول است مقدار شربتش بطور مسهل از ۲ تا ۸ گرم و بطور معرق از ۱ تا ۲ گرم است

گوگرد اسمر اللون لزج یکی از دانشمندان مسمی به دکتر **هانون** در این اوقات گوگرد را بحالت مولکولی مخصوصی تجویز میکند که به گوگرد اسمر اللون لزج موسوم است و در ساختن ان چنین قاعده معمول دانشمند میباشد از این قرار بگیرند نیترات پتاس ۲ جزء کلورور سودیوم ۲ جزء در آب حل کنند و یک جزء سولفور مس بیفزایند بلاواسطه تولید گوگرد لزج میشود و پس از انکه سولفور مس را با محلول امتحان کرده بقدری اسید سولفوریک اضافه نمایند که دیگر جوش نکند گوگرد لزج در سطح مایع بشکل ذرات کرهی بزرگ یا کوچک معلق میشود و در این تعامل در صورت اول تیزاب فاروق تولید شده و در سولفور مس اثر کرده و انرا مبدل به کلورور مینماید و گوگرد ازاد میگردد و در صورت دوم بواسطه اسید سولفوریک تولید اسید کلوریدریک و سولفات مس گشته و گوگرد ازاد میشود و نیز گوگرد لزج را بلاواسطه با تیزاب فاروق و سولفور مس هم میتوان بدست اورد و در این صورت بقدری تیزاب بر سولفور می افزایند که تمام مس حل شده و مبدل به کلورور گردد و هرچه گوگرد باشد که در این اعمال حاصل میشود بروی صافی جمع کرده و می شویند و این گوگرد را مانند گوتاپرکا بواسطه اب جوش بهر شکلی که خواسته باشند میتوان متشکل نمود و مقدار شربتش مختلف میگردد و در خارج مانند گوگرد زرد در دفع جرب و اقسام قوبا بطور پماد و انگان و غیره استعمال میشود و هرگاه انرا مانند مسهل بخواهند استعمال کنند در این خاصیت گوگرد زرد خیلی ترجیح دارد زیرا در معبر مجرای هضم کمتر میچسبد و کمتر تحریک میکند و فقط چون گوگرد را بطور توحر استعمال کنند باید گوگرد اسمر اللون لزج را ترجیح داد و در این صورت حبهای اسانی گرمی از ان میسازند و هر بام عدد از این حبوب در اثر معادل یک گرم گوگرد زرد است و گوگرد لزجی که با تیزاب فاروق و سولفور مس ساخته باشند قوی تر است و دو حب اسانی گرمی ان کفایت میکند و شرط کلی در باب اثر گوگرد اسمر اللون تازه بودن انست زیرا پس از چندی کهنه شدن صلب و شکننده و زرد میگردد

یک قسم از گوگرد اسمر اللون لزج است که بطریق دیگر ساخته میشود و در اثر تفاوتی با گوگرد مذکور ندارد و موسوم است به گوگرد نرم و طریق ساختنش از این قرار است بگیرند گوگرد مقدار منظور در قرع بلوری حرارت دهند تا ذوب گردد و بعد محصول مذاب را در مقدار زیادی اب سرد بریزند

اسید سولفوریک یا جوهر گوگرد اسید سولفوریک در صورتیکه غلیظ بود مانند سموم محرق خیلی قوی اثر مینماید و چون بقدری اب بر ان افزایند که مطبوع و گوارا گردد مانند مشروبات مبرّد و تا بض اثر مینماید و تیزان اسید سولفوریک را در حمیات صفراوی و تیفوئید و اسکوربوت و دوسنطاریا و اسهالهای مزمن و نزف الدمهای بیسو و قولنج سربی استعمال میکنند و عموماً در تیزانها بقدری اسید سولفوریک می افزایند که ترشیش مطبوع گردد و نوعاً در ۱۰۰۰ گرم تیزان از ۱۰ تا ۲۰ قطره کافی است و بیشتر اسید سولفوریک الکولی را در این مواقع ترجیح میدهند

فادزهر اسید سولفوریک منیزی و بیکربنات ب کربنات سود را در دفع این سم استعمال میکنند

گوگرد اسمر اللون

جوهر گوگرد

مواد مانعة الجمع قلیائیات و سولفورها و امولسیونها و شیره و غیره را با اسید سولفوریک نباید جمع نمود

اسید سولفوریک تصفیه شده مطابق کدکس بگیرند اسید سولفوریک تجارتی مقدار منظور در قرع انبیق بلوری که گردنش دراز بود سر یا چهار یا پنج تارهای طلای سفید و یا چند پارچه کثیر الزوایای سنگ چخماق و یا چینی بریزند و بعد اسید سولفوریک را در ان داخل کنند و ۲/۱۰۰ سولفات امونیاک اضافه نمایند و قرع را بروی منقل مشبک حلقه داری قرار داده و قابله بزرگی بر گردنش متصل سازند و تقطیر کنند و لازم است قابله را از گرمای حکمت محافظت نسازند و انرا با گردن قرع چندان محکم نکنند و الا موجب خطر خواهد بود و ابتدا یک دم از محصول مقطر را جداگانه ضبط نمایند و بعد تا دو ثلث ان مقطر را که عبارت از اسید تصفیه شده است جمع نموده حفظ کنند و چون اسید سولفوریک بازاری محتوی اسید هیپوازوتیک و اب و اسید سولفورو و سولفات سرب میباشد در این عمل اسید هیپوازوتیک بواسطه سولفات امونیاک و اب و اسید سولفورو در همین جزئی که ابتدا ضبط کرده اند خارج میشود و سولفات سرب در باقی مانده در قرع میماند و چون غالباً اسید سولفوریک دارای ترکیبات ازوته است انرا باید با مسحوق ذغال چوب که تازه ساخته شده است مخلوط کرده بهم زنند و بعد باغات قطعه از امیانت صاف نمایند

اسید سولفوریک در صورت خلوص علاوه بر خواص مذکوره چون از خارج استعمال گردد موجب حصول اسکار و تحرم میشود و در ساختن اب **رابل** و بسیاری از ترکیبات کیمیائی بکار میرود

باعانت اسید سولفوریک غلیظ داغهای سطحی در جلد وارد میکنند باین طریق که انبوبه بلوری بسیار باریکی را در حمام که محتوی این اسید باشد فرو میبرند و با ان مقدار اسیدی که در جوف شعری انبوبه قرار میگیرد خطوط چند در سطح جلد وارد می اورند و نیز بواسطه قلم امیانت میتوان این عمل را اجری کرد و این داغ را میتوان در دفع اختلالات مفصلی مزمن و نوزالژی و سیاتیک بجای خطوط اتشی استعمال نمود

داغ سولفو کربونیک معمول ریکورد بگیرند مسحوق ذغال چوب مقدار منظور اسید سولفوریک ۱/۸۴ درجه مقدار کافی خمیری می سازند و در تخریب شانکر صلب و شانکرا کالا استعمال کنند

داغ سولفو سافرانه معمول ولپو بگیرند زعفران ۱۰ گرم اسید سولفوریک غلیظ مقدار کافی زعفران را در هاون چینی بتخته و قطره قطره اسید را بیفزایند و صلایه کنند تا خمیر متحد الاجزائی حاصل گردد و این محصول را باید چند لحظه قبل از استعمال بسازند و موافق دستور العمل جراح ده ۱۰ جزء زعفران از ۱۰ تا ۱۵ جزء اسید باید استعمال کرد زیرا غلظت و رقت این خمیر بسته به میل و دستور العمل جراح است و میتوان بجای زعفران شرپی خشک و یا مسحوق اصل السوس استعمال نمود و این داغ را در دفع اقسام کانکر و نیز استعمال میکنند واسکاری که از ان حاصل میشود بخوبی محدود میباشد و موافق سطبری خمیری که بکار برده اند تخم اسکار زیاد یا کم غائر خواهد بود

لیموناد سولفوریک (لیموناد معدنی) معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند شربت ساده ۶۰ اب صاف ۱۰۰۰ الکل سولفوریک ۳ مخلوط کنند و کدکس نسخه ذیل را استعمال میکند بگیرند اسید سولفوریک (ایدو ۱۰) ۲ گرم شربت ساده ۱۲۰ گرم اب ۸۰۷ گرم

اسید سولفوریک ابدار (اسید سولفوریک ضعیف) مطابق

کدکس بگیرند اسید سولفوریک ٦٤/٨٤ درجه [illegible] آب مقطر و اسید را کم کم در آب مخلوط کرده بهم زنند یک دم این محصول اسید سولفوریک خالص میباشد و از عوامل قابضی است که در دفع دوسنطاریا سودمند است و از ۱ تا ٥ گرم بطور پوسیون و از ۱ تا ۲۰ گرم بطور افشره استعمال میگردد و نیز در غرغره و مضمضه ادخال مینمایند

آب رابل (اسید سولفوریک الکلی) مطابق کدکس بگیرند اسید سولفوریک ٦٤/٨٤ درجه ۲٥ الکل ۹۰ درجه ۷٥ برگ گل شقایق ۱ اسید را کم کم روی الکل ریخته و بهم زنند و همینکه محصول سرد شد برگهای گل را افزوده بگذارند مدت چهار روز بماند و بعد صاف کرده در صراحی سرسباده حفظ نمایند و فایده گل شقایق در این محصول رنگین کردن آنست و این محصول از عوامل مسدد الدم قوی و قابض است و در دفع دوسنطاریا بایز استعمال میشود و مقدار شربتش از ۱ تا ۳ گرم بطور پوسیون و تا ٥ گرم بطور افشره و نیز بطور غرغره استعمال میگردد و در بیمارستانهای لشکری آب **رابل** را با این نسخه میسازند بگیرند اسید سولفوریک ٦٤/٨٤ درجه ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ اسید را کم کم و بمدارا می روی الکل ریخته بهم زنند و حفظ نمایند

الکسیر ترش هالر مطابق دواسازی المان بگیرند اسید سولفوریک ٦٤/٨٤ درجه ۱ الکل ۹۰ درجه ۳ یک جزء مخلوط کنند و این الکسیر که خیلی قوی تر از آب **رابل** است در فرانسه استعمالش متداول نیست

لیموناد معدنی معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفوریک آب داد ۱۰ گرم عرق پوست لیمو ۳۰ گرم شربت ساده ٥۰ گرم آب ۹۰۰ گرم در ظرف بلور یا چینی مخلوط کنند و در دفع دوسنطاریا بتدریج بنوشند و میتوان مقدار اسید را مضاعف نمود

الکسیر ترش معطر معمول بروینیاتلی بگیرند برگ خشک نعناع فلفلی برگ خشک نعناع مجعد مکند ۲ دارچینی میخک زنجبیل مکند ۱ الکل ٥٤ درجه ٥٦ اسید سولفوریک ٦٤/٨٤ درجه ٥ امدت مدتی ده روز بخیسانند و با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف کنند و یک بهم این محصول تقریباً اسید سولفوریک است و مانند قابضات از ۲ تا ١٥ گرم بطور تیزن و پوسیون استعمال میشود

آب تدان (آب جرحی تدان) مطابق دواسازی اوتریش بگیرند سرکه ١٢ الکل ٥٥ درجه ۳٥ اسید سولفوریک آبدار (۱ در ۲) ۱۲ عسل سفید ٤۲ مخلوط کرده بهم زنند و صاف کنند و این آب را مانند قابضات بطور غسول و نطول استعمال مینمایند

پوسیون دافع نزف الدم بگیرند اسید سولفوریک آبدار (۱ در ١۰) ٤ گرم عرق نعناع ١٢٠ گرم شربت تراموا د ۳۰ گرم مخلوط کنند و در دفع نزف الدمهای ریه و نفث الدم هر ساعت یک قاشق اش خوری بنوشند

تعفین معطر سولفوریک (الکسیر ویتریولیک) معمول منزیک بگیرند گرگی خولنجان مکند ۳۲ دارچینی هر همیزانستین نعناع مجعد مکند ۱ میخک دارچینی کابر جوزبوا از زنجبیل مکند ١٢ عود هندی پوست لیمو مکند ٤ قند ٤۹ الکل ۸۰ درجه ۱۰۰ اسید سولفوریک ٦٦ درجه ١۲ مطابق معمول عمل کنند و از ۲ تا ۳ قطره این تعفین را در پوسیون مناسبی داخل کرده بنوشند

پوسیون ترش معمول اودهوتی بگیرند آب صاف ۱۰۰ گرم عرق نعناع فلفلی ٥ گرم شربت ساده ۳۰ گرم اسید سولفوریک آبدار ١٢ قطره در سوء هضمی که با نفخ شکم همراه باشد بنوشند

اسید سولفورو عبارت از جسمی است بخاری شکل و بی رنگ و بویش تند و گزنده و در آب بشدت محلول یعنی یک جزء آب ۳۷ مقابل حجم خودش این اسید را حل میکند و وزن مخصوص آن ۲/۲٥٤ است و این جسم را در طب استعمال نمیکنند مگر بحالت بخار و چون گوگرد را در مجاورت هوا بسوزانند این بخار حاصل میگردد

تدخین با اسید سولفورو مطابق کدکس بگیرند گوگرد در مقدار منظور خورد خورد کرده با کمی الکل تر کنند و در ظرف گلی دربازی ریخته و مشتعل سازند و در دفع تعفن اطاقی که ۱۰۰ متر مربع فضای آن بود از ۳ تا ٤ کیلوگرام گوگرد را باید مشتعل ساخت و در اطاق را مدت ۲۴ ساعت بست و بواسطه این عمل پارچه های باقیمانده در اطاق باشند فاسد نمیشوند اگر چه بعضی رنگهای نباتی آنها را ضایع میکند

ایضاً تدخین با اسید سولفورو معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گوگرد ۳۰ گرم و مریض را در محلی که جهة تدخین مقرر کرده اند بنشانند و چند حبه زغال افروخته در کلک گلی گذاشته و گوگرد را روی آن بریزند تا در مجاورت هوا محترق شده تولید بخار اسید سولفورو گشته و به بدن مریض برسد و این عمل در دفع اختلالات جلدی که با حکه شدید همراه بود سودمند است

اسید هیدروسولفوریک (اسید سولفیدریک) هیدروژن سولفوره) عبارت از جسمی است بخاری شکل و بی رنگ و دارای بوی عفنی شبیه به بوی تخم مرغ گندیده و در آب محلول و بسیاری از فلزات را سیاه میکند و عده زیادی از محلولات ملحی آنها را رسوب داده تولید سولفورهای فلزی میگردد و وزن مخصوصش ۱/۱۹ است و در طب محلول مائی این اسید را استعمال میکنند و در ترکیب بسیاری از آبهای معدنی داخل میشود و نیز با این اسید آب هیدروسولفوره را میسازند و گرد و مقاجمش دارای این بخار است و علاوه بر آنکه آبهای معدنی را با آن میسازند مانند معرفات نیز استعمال میشود

اسید سولفیدریک محلول (محلول مائی اسید سولفیدریک) مطابق کدکس بگیرند سولفور آنتیمون ۲ پشن سبلیسی نرم ۱ اسید کلوریدریک آبدار ٦ سولفور و شن را مخلوط کرده و در قرعی داخل کنند و آنرا با اسباب **وولف** متصل سازند و در جلوی این اسباب باید صراحی غسال قرار داده باشند که مقدار کمی آب مقطر در آن بود و در آخر آن لوله تجزیه که پر از خاکستر بود و آب مقطر را بجوشانند و بگذارند در پناه مجاورت هوا سرد گردد و هر یک از صراحیهای اسباب را تا سر ربع ظرفیتشان از این آب مقطر ممتلی کنند و لوله ها را تا ته این صراحی ها فرو برند و بعد با غانت لوله سیفی شکلی اسید را کم کم در قرع داخل نمایند و نیز قرع را بملایمت آتش کنند تا تولید بخار بطور دائمی بود و این عمل را در محلی اجری کنند که هوا جریان داشته باشد و هرگاه بجای سولفور آنتیمون پروتوسولفور آهن مذاب استعمال کنند در اجرای عمل حرارت لازم نیست و در حالت برودت تولید بخار هیدروژن سولفوره میگردد و بواسطه ۵۰ گرم سولفور آنتیمون و ۲۰۰ گرم اسید کلوریدریک تقریباً ۹ لیتر بخار اسید سولفیدریک تولید میشود که ۳ لیتر آب را ممکن است اشباع کند

این محصول را میتوان بدل آبهای گوگرد طبیعی استعمال کرد و مقدار شربتش از ۵ تا ۱۰ گرم است که باشیر و یا یک تیزنی مخلوط کرده بیاشامند بهر جهت چون محلول اسید سولفیدریک در مجاورت هوا بسرعت فاسد میگردد موافق دستور العمل **ژانل** مرکب از یک دم گلیسرین بر آن افزایند ترکیبش مستحکم گشته و فاسد نمیشود بدون آنکه در خواص کیمیائی و تراپوتیکش تغییری ظاهر گردد

گل گوگرد ساخته

گل گوگرد (گوگرد مصعّد) مغسول مطابق کدکس

بگیرند گل گوگرد را از آن مقدار منظور اول با کمی آب خمیر کرده و بعد در آب جوش امتحان کنند و بواسطه عمل انحراف خوب بشویند تا آب غساله کاغذ تورنسول را قرمز نکند و بعد روی صافی بریزند تا آب آن بچکد و خشک گردد و بعد از مو یا ابریشمی ۱۰۰ بیرون نمایند

گل گوگرد را بمقدار ۱ تا ۴ گرم بطور حب و یا قرص مانند عوامل محرّک و دافع مرض منفث استعمال میکنند مقدار ۱۰ تا ۵۰ گرم از او بام و زن خود عسل مخلوط کرده مانند مسهلات معمول میدارند و نیز بهمین مقدار در دفع نسمم سرها استعمال میگردد در خارج بطور پوماد و قیروطی و غیره در دفع مرض گشتن با از تنها معمول است

گوگرد ترسیبی ساخته

گوگرد ترسیبی مطابق کدکس

بگیرند مونوسولفور متبلر سود یوم ۲۰۰ گرم گوگرد مصعّد ۴۰ گرم آب مقطر ۵۰۰ گرم اسید کلوریدریک متداول ۱۱۰ گرم در ظرفی که تقریباً ۵۰۰ گرم ظرفیتش باشد مونوسولفور و گوگرد و آب مقطر را مخلوط کنند و در حمام شنی حرارت دهند تا دیگ بحرارت جوش تا گوگرد حل گردد و محصول را تقریباً در دو لیتر آب مقطر مخلوط نمایند و بعد با کاغذ صاف کنند و اسید کلوریدریک را با چهار مقابل حجمش آب مقطر مخلوط کرده و کم کم بر محلول مذکور افزوده و بهم زنند تا در محصول تعامل اسیدی ظاهر شود و یکدفعه بماند و بواسطه عمل انحراف آب روی آنرا جدا بکنند و رسوب را با آب مقطر جوش بشویند تا آب غساله بواسطه نیترات نقره تغییر نکند و بعد این رسوب را بر روی صافی بریزند تا آب آن بچکد و در هوای آزاد خشک نمایند

گوگرد ترسیبی بواسطه کثرت نرمی و یا بواسطه حالت مولکولی مخصوصی که حاصل میکند خیلی قوی تر از گوگرد مصعّد است و در استعمالات داخلی و خارجی بر آن ترجیح دارد و مقدار استعمالش داخلاً و خارجاً نصف مقدار گوگرد مصعّد است

قرص گوگرد مطابق کدکس

بگیرند گوگرد مصعّد مغسول ۱۰ قند ۹۰ کتیرا ۱ عرق بهار نارنج و مطابق معمول قرصهای یک گرمی سازند و هر قرصی دارای یک دسی گرم گوگرد است و مقدار شربت این قرصها که منفث و دافع مرض اند ۵ تا ۲۰ عدد و زیادتر است

عجین گوگرد

بگیرند گوگرد مصعّد مغسول ۵ دسی گرم با مقدار کافی عسل و مسحوق اصل السوس عجین کرده بشکل حب گرد کنند

معجون گوگرد

بگیرند گوگرد مصعّد مغسول عسل مصفی بکدیک جزء مخلوط کنند و این معجون را از ۲ تا ۱۰ گرم بطور مسهل و از ۱ تا ۲ گرم مانند دافع مرض و منفث استعمال مینمایند

سفوف گوگرد و ضیزی معمول بیت

بگیرند گوگرد مصعّد منزی مکلس مکد یک گرم مخلوط کرده در یک بستر به بندند و در دفع اکزهای مزمن و قوباء سبوسی از ۱ تا ۴ بستر در عرض روز سفوف نمایند

حب قلیائی گوگرد معمول میال

بگیرند گوگرد مغسول کربونات منزی مکد ۲ گرم صابون طبی ۱/۲ ۱ گرم اب مقدار کافی مخلوط کرده ۲۰ حب سازند و در دفع اکزها و پسوریازیس و پیتیریازیس از ۵ تا ۲۰ حب بیاشامند و این حبوب مانند مسهل اثر میکنند

سفوف دافع قوبا معمول دیبرن

بگیرند گل گوگرد ۵ دسی گرم گوگرد طلائی انتیمون ۵ سانتی گرم کلمل بخاری ۳ سانتی گرم مخلوط کنند و در سوء القنیه مرضی و قسمت کرده در دو بعد در عرض روز بنوشند

گرد بلسانی منفث مطابق واسازی ودنا مبرک

بگیرند اصل السوس ۲ انیسون ۲ گوگرد مصعّد ۵ حسن لبه ۵ اسانس دانه انار اسانس انیسون مکد ۲ نرم سائیده مخلوط کنند و مقدار شربت این گرد که منفث است ۵ گرم میباشد که مخلوط با عسل و یا شربت ساده کرده و یا در یک فنجان تیزن مناسبی امتحان نموده بیاشامند

بلسان انیسونی گوگرد

بگیرند گوگرد لزج ۱ اسانس انیسون ۴ مخلوط کرده و مدت سه روز در حمام ماریه بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و بعد با کاغذ صاف نمایند و این بلسان را در دفع نزلهای ریوی مزمن از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند

حب بلسانی معمول مورتون

بگیرند مسحوق خرفاکی ۱۰ اشق ۱ و اسید بنزوئیک مصعّد ۶ مسحوق زعفران بلسان تولو مکد ۱ بلسان انیسونی گوگرد ۵ مطابق معمول حبهای ۲۰ دسی گرمی سازند و این حبوب را در دفع نزلههای ریوی مزمن از ۲ تا ۵ عدد در عرض روز استعمال میکنند

یکی از دانشمندان میگوید بعوض مسحوق خرفاکی (خنف) میتوان ۱۰ جزء مسحوق ریشه ختمی و یک جزء مسحوق شوره استعمال نمود

بلسان تربانتینی گوگرد (بلسان الحیوة هولاند)

بگیرند گوگرد لزج ۱ اسانس تربانتین ۴ مخلوط کرده در حمام ماریه مدت سه روز بگذارند بماند و بعد با کاغذ صاف نمایند و این بلسان را در دفع نزلههای ریوی مزمن و روماتیسمهای مزمن از ۲ دسی گرم تا ۱ گرم بطور پوسیون استعمال مینمایند

زیت گوگردی (بلسان گوگرد) معمول هاژر

بگیرند روغن بزرک ۲ روغن زیتون ۱ گوگرد مصعّد مغسول و خشک ۱ از تنها را در ظرف آهنی داغ کرده و کم کم گوگرد را بیفزایند و بهم زنند تا مخلوط اسمر قرمز رنگ شده و بقوام عسل غلیظی گردد و تمریخ این زیت در اوجاع مفصلی مفید است

بلسان تربانتینی گوگرد ایضاً معمول هاژر

بگیرند زیت گوگردی روغن بزرک مکد ۱ با حرارت ملایمی گرم کرده و ۴ جزء اسانس تربانتین بیفزایند و در اوجاع مفصلی تطول کنند

سفوف منفث مطابق واسازی ژرمانی

بگیرند مسحوق اصل السوس مسحوق سنا مکد ۲ مسحوق رازیانه گوگرد مصعّد مکد ۳ مسحوق قند ۱۰ مخلوط کرده و در دفع نزلهٔ ریوی مزمن از ۱ تا ۵ گرم سفوف نمایند

معجون گوگرد

بگیرند گوگرد مصعّد و مغسول ۵ گرم مسحوق سنا ۲ گرم اسانس لیمو ۳ دسی گرم با مقدار کافی شربت ساده معجون سازند و از ۱ تا ۳ گرم در دفع یبوست طبع و بواسیر بنوشند

ایضاً معجون گوگرد بگیرند گوگرد مصعد مغسول ۱۰ مسحوق کتکیا ازه تا ۱۰ باندری عسل معجون سازند و در دفع بیرونشت مزمن یک قاشق چای خوری بنوشند

حب گوگرد ترسیبی اسم معمول تیدو سو بگیرند گوگرد ترسیبی اسم ۵ گرم بمقدار کافی بلسان تلو حبهای ۰۲ سانتی گرمی سازند و هر یک از این حبوب ۱۲ سانتی گرم و نیم گوگرد دارد و در دفع اکزمای مزمن و اختلالات سبوسی جلد و بیرونشت مزمن از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

گلیسره گوگرد بگیرند گوگرد مصعد مغسول ۱ گلیسره نشاسته ۴ مخلوط کنند و در اختلالات هرپسی تمریخ و دنداده این گلیسره متداول است

پوماد گوگردی مطابق کدکس بگیرند گوگرد مصعد مغسول روغن بادام شیرین مکد ۱ پیه حسن لبه شده ۵ مخلوط کنند و در دفع اختلالات هرپسی استعمال نمایند

قیروطی گوگردی معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند گوگرد مصعد مغسول ۲ روغن بادام شیرین ۱ قیروطی زرد ۱۰ گوگرد را با قیروطی مخلوط کرده و روغن را کم کم افزوده صلایه کنند

غسول کافوری گوگرد معمول بسنیه بگیرند گوگرد مصعد مغسول تعفین رقیق کافوره مکد یک جزء مخلوط کرده و در دفع اکنه و ردی شبها هنگام نطول نمایند و هر گاه موجب تخریش شود قدری آب بر آن افزایند

مخلوط دافع اکنه معمول ژانل بگیرند گوگرد ترسیبی گلیسرین مکد ۱۵ الکل کافوری ابتداء ۳۰ آب ۱۰۰ مخلوط کنند و هر شب هنگام خفتن با قلم موی بر روی مواضع معلول بمالند و فردا صبح با آب نیم گرم بشویند

بلسان گوگرد ایضاً معمول ژانل بگیرند گوگرد نرم ۱ روغن گردو ۶ مخلوط کرده و در حمام شنی مدت ۸ روز بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و بعد صاف کنند این بلسان را در داخل جهة دفع نزلهای مزمن ریه از ۲ تا ۵ گرم بطور پوسیون استعمال میکنند و در خارج بطور مالیده در دفع قروح خرکیه و هرپسی سودمند است

در بیان سولفورها

سولفورها عبارتند از اجسامی که از ترکیب گوگرد با یکی دیگر از اجسام مفرده تولید میگردند و سولفورهای مستعمل در طب عبارتند از سولفور امانیوم و بی سولفوران و سولفورهای انتیمون و سولفورهای ارسنیک و سولفور کلسیوم و سولفور کربون و سولفور قلع و سولفور آهن و سولفورهای جیوه و سولفور پتاس و سولفور سود و از این جمله سولفورهای انتیمون را بیان کرده ایم و مابقی را در این جا ذکر مینمائیم

سولفورهای قلیائی را که هیدروسولفات نیز مینامند چون بمقدار زیاد در داخل استعمال کنند مانند سموم محرق قوی اثر مینمایند و چون بمقدار کم استعمال شوند در جلد و در آلات تنفس اثر میکنند و آنها را در دفع خناق و سیاه سرفه مزمن تجویز مینمایند و در خارج در دفع قوباء و اختلالات خارشی و دوالی بیشتر

استعمال میشوند و محصولات مستعمله عبارتند از تری سولفور پتاسیوم و سولفورهای سود و املاح میدو سولفات متبلر پتاس

تریاق سولفورها تری کلورور و محلول رقیق پرسولفات آهن و مشروبات لعابی بمقدار زیاد در دفع تسمم سولفورهای قلیائی استعمال میگردند

سولفور امانیوم و بی سولفور آن از ۵ تا ۱۰ قطره بطور پوسیون در دفع روماتیسم و نقرس استعمال میکنند

سولفور ارسنیک گوگرد با ارسنیک تولید دو سولفور میکند یکی سولفور قرمز یا بی سولفور **زرنیخ قرمز یا رالگار** و دیگری سولفور زرد (سزکوئی سولفور) **زرنیخ زرد** یا **اورپیمان** و از این دو سولفور در ترابوتیک گردهائی میسازند جهة حصول اسکارونیز در ترکیب های مزیل الشعر داخل میشوند (رجوع به ارسنیک)

سولفور کلسیوم (جگر گوگرد آهکی) این سولفور را مانند عوامل منفث در دفع خناق و بیرونشت مزمن بمقدار ۲ تا ۵ سانتی گرم بطور پوسیون استعمال میکنند و در خارج در دفع اکزما و دفع بثورات جلدی مفید است

محلول سولفور کلسیوم بگیرند آهک نشکفته ۱ گوگرد مصعد ۲ آب صاف ۱۲ آهک را شکفته کرده و با آب مخلوط نموده گوگرد را بیفزایند و در دیگ چدنی بجوشانند و متصل بهم زنند تا ۱۰ جزء محصول باقی ماند و بگذارند سرد شده صاف روی آنرا بواسطه عمل انحراف بردارند و این محلول که در دفع جرب معمول و مشهور بلژیک میباشد طریق استعمالش از این قرار است بگیرند یک لیتر از محلول مذکور و مدت ۱۲ دقیقه تمام بدن را با آن نطول نمایند و پس از ۲۴ ساعت با آب صاف بشویند

پوماد ضد هرپس معمول دبرن بگیرند سولفور کلسیوم مسحوق ۱۰ پیه مذاب ۱۰۰ اسانس خاشا ۱ مخلوط کنند و در دفع اکزما و لیکن مزمن صبح و عصر کف دستها را چرب نمایند و مدت چندین ماه هر روزه از ۶ تا ۸ گرم مالیده تمریخ نمود

سولفور سودیوم (مونو سولفور متبلر) (سولفیدرات متبلر) مطابق کدکس بگیرند سود کستیک مایع ۱/۳۳ درجه مقدار منظور بخار اسید سولفیدریک را تا بحد اشباع در آن عبور دهند و بگذارند در پناه هوا متبلر گردد و متبلرها را بر روی کاغذ صافی در ظرف سرپوش دار ریزند تا ایشان چکیده شود و چون سود کستیک محلول همیشه دارای مقدار کمی اسید آهن و پلاتین است و در ابتدای عمل بواسطه اسید سولفیدریک در دشده و در سولفور قلیائی حل میگردد و رنگ آنرا اسم میکند پس جهة آنکه این سولفور بی رنگ و عاری از اکسیدهای مذکور بود ابتدا در محلول سود کستیک چند حبابی از بخار اسید سولفیدریک عبور داده و ۲۴ ساعت بگذارند بماند و بعد صاف روی محصول را برداشته و بخار مذکور را تا بحد اشباع عبور دهند متبلرهای سولفوری بی رنگ متبلر میشوند

مونوسولفور سودیوم را در ساختن آبهای گوگردی مصنوعی بکار میبرند و گاهی در آب حمامهای گوگردی میسازند و در هر حمامی از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم سولفور باید داخل نمود

اب گوگردی مطابق کدکس بگیرند مونو سولفور سود یوم کلورور سود یوم مکت ۱۳ سانتی گرم ابیکه هوایش را بواسطه جوشاندن خارج کرده باشند ۶۵۰ گرم حل کرده و در صراحی ریخته در شرا محکم ببندند واین ابرا بدل اب های طبیعی بون و بارژ و کوترت وغیره استعمال میکنند

شربت مونو سولفور سود یوم مطابق کدکس بگیرند مونو سولفور متبلر سود یوم ۱ اب مقطر ۱۰ شربت ساده ۹۹۰ حل کرده مخلوط نمایند وچون این شربت بزودی فاسد میشود بهتر است که در وقت استعمال ساخته شود و هر ۲۰ گرم شربت دارای ۲ سانتی گرم مونو سولفور متبلر و یا تقریبا یک میلی گرم مونو سولفور انیدر است و در دفعه مریض از ۲۰ تا ۶۰ گرم استعمال میگردد

حمام بارژ بگیرند مونو سولفور متبلر سود یوم کلورور خشک سود یوم مکت ۶۰ گرم کربونات سود خشک بازاری ۳۰ گرم در یک حمام داخل نمایند و در دفعه مریض استعمال کنند و ظرف همه حمامهای گوگردی لازم است که چوبی باشد

حمام سولفور قلیائی بگیرند سولفور کربونات متبلر سود ۳۲ گرم نمک طعام ۶۰ گرم مخلوط کرده در حمام حل نمایند در دفعه پی در پی استعمال کنند و مقدار دوا را میتوان مضاعف و یا سه مقابل نمود و ظرف حمام نیز باید چوبی باشد

پوماد بارژ معمول بوشاردا بگیرند سولفید رات متبلر سود کربونات متبلر سود مکت ۱ گرم اب نیم گرم مقدار کافی پیه مذاب ۱۰ گرم املاح را در کمی اب حل کرده و با پیه مخلوط نمایند و در دفعه مریض سر سینه تمریخ کنند

تری سولفور جامد سود یوم (پولی سولفور) مطابق کدکس بگیرند کربونات سود خشک بازاری ۱۴ گوگرد مصعد ۱۰ مخلوط کرده در دیزی چدنی و یا گلی که دارای سرپوش باشد ذوب کنند و حرارت دهند تا مذاب از جوش بیفتد و بگذارند سرد شود و دیزی را شکسته محصول را بیرون اورند و این سولفور در مجاورت هوا بسرعت فاسد میگردد و با آن حمامهای گوگردی میسازند و در هر حمامی از ۶۰ تا ۱۲۵ گرم باید داخل نمود

حمام گوگردی معمول بلانک محلول نمره ۱ بگیرند پولی سولفور سود یوم ۱۰۰ گرم اب صاف ۴۰۰ گرم حل کنند محلول نمره ۲ بگیرند اسید کلورید ریک ۱۷/۱ درجه ۱۸ گرم اب ۲۵۰ گرم مخلوط کنند ابتدا در حمام محلول ۱ و بعد محلول ۲ را بریزند بخار اسید سولفید ریک متصاعد شده و رسوب سفیدی از گوگرد حاصل میگردد و گاه بجای ۱۸ گرم اسید کلورید ریک ۱۲ گرم اسید سولفوریک بازاری مخلوط با ۲۵۰ گرم اب استعمال میکنند

تری سولفور غیر خالص پتاسیوم (پولی سولفور جامد) (سولفور) (جگر گوگرد) مطابق کدکس بگیرند مسحوق کربونات پتاس ۲ گل گوگرد ۱ بطریقی که در تری سولفور سود یوم ذکر کردیم عمل کنند واز این سولفور نیز حمامهای گوگردی میسازند و در هر حمامی از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم داخل میکنند

غسول گوگردی مطابق کدکس بگیرند تری سولفور جامد پتاسیوم ۱ اب مقطر

۵۵ حل کرده صاف کنند و در اکزمای مزمن وغیره استعمال نمایند

غسول گوگردی معطر معمول ویدال بگیرند سولفور پتاسیوم تصفیه شده لبه مکد ۱ اب مقطر ۱۰۰ حل کرده در اختلالات مرضی معمول دارند و میتوان بجای اب مقطر گلاب استعمال نمود

حمام گوگردی مطابق کدکس و معمول بیمارستانها بگیرند تری سولفور جامد پتاسیوم ۱۰۰ گرم در یک حمام حل کنند و در اختلالات مرضی پوستی استعمال نمایند

حمام گوگردی سریشمی معمول ژانل بگیرند تری سولفور جامد پتاسیوم ۱۰۰ گرم سریشم خورد کرده ۵۰۰ گرم سولفور را در یک حمام اب حل کرده و سریشم را در یک لیتر اب حل نموده بر محلول اول افزایند و در دفعه مریض استحمام نمایند

گلیسره دافع هرپس (گلیسره تری سولفور پتاس) بگیرند تری سولفور پتاسیوم ۱ گلیسرین نشاسته ۳۰ مخلوط کنند و در دفع اکزماها ولیکن تمریخ نمایند و **گلیسره مونو سولفور سود یوم** را بهمین طریق باید ساخت

پوماد سولفوری معمول ژانل بگیرند تری سولفور پتاسیوم صابون پتاس سه حصه لبه مکد یک جزء مخلوط کنند و در دفع اختلالات مرضی مزمن و مبرم صبح و عصر تمریخ نمایند تا مرض صورت حادی گیرد

پوماد هیدروسولفوروز معمول دیرن بگیرند تری سولفور پتاسیوم ۱۰ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم اسانس خاشا ۱ گرم اب صاف ۱۰ گرم سولفور را در اب حل کرده و با پیه مخلوط نموده اسانس را بیفزایند در قوباهای ضعفی که موجب فساد موضع شده اند و با غسولات سولفوری مقاومت کرده اند مدت مدیدی صبح و عصر تمریخ نمایند

حب هیبر بگیرند عصاره اکونیت گرد اکونیت سولفور زاملد مکد ۲ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و در اختلالات جلدی هر دو ساعت فاصله یک حب بنوشند

هیپوسولفیت سود (سولفیت سولفوره) مطابق کدکس از عوامل دافع العفونه والتی سپتیک است و مقدار شربتش در عرض روز از ۶ تا ۱۰ گرم بطور پوسیون و محلول اشباع شده از او در حفظ قطعات تشریحی بکار میبرند وچون میل ترکیبی هیپوسولفیت با اکسیژن زیاد است این اثر را بان نسبت میدهند زیرا بخار اکسیژن را جذب میکند تا از حالت سولفیتی بحالت سولفاتی درآید و در حقیقت مواد قابل تعفن را از اثر اکسیژن حفظ مینماید ولی این اثر مادامی در ان موجود است که کاملا مبدل به سولفات نشده باشد و در صورتیکه هیپوسولفیت خنثی بود ادوات امعی را فاسد نکرده و زنگ نمی زنند و مخصوصا هیپوسولفیت سود را از ۲ تا ۵ گرم در دفع لیکن واکزماشرها استعمال میکنند

هیپوسولفیت سود و منیزی این ملح را در دفع اختلالات پوتریدی و ربو و نشیت نتن و حمای تیفوئید و حصبات شوری و نوائب و ورم رحمی مثانه و سل وغیره استعمال میکنند و نیز غرغره محلولات متداول میباشد و مقدار شربتش بطور تیزن و پوسیون ۲ تا ۵ گرم است و گلیسره (اید ۱۰) از ابطور درق معمول میدارند

محلول دافع العفونه معمول پول بگیرند هیپوسولفیت سود ۵۰ اب صاف ۹۵۰ حل کنند
وکومپرسهائی که در زنان زاهو بکار میبرند و این محلول الوده نمایند و نیز در ذو سنطاریا واسهالهای متعفن حقنه
ان متداول است

گلیسره هیپوسولفیت سود معمول بوفور بگیرند گلیسرین ۱۰۰ هیپوسولفیت سود
۱۰ حل کنند و هر دو ساعت فاصله با قلم مو نطول نمایند

شربت هیپوسولفیت سود معمول بیت بگیرند هیپوسولفیت سود ۱ شربت شاهتره
۲۰ شربت بنفشه فرنگی ترنجبین ۱۰ در حالت برودت حل کنند و در بسیاری از اختلالات جلدی مزمن بخصوص
اکزما ولیکن از ۲۰ تا ۵۰ گرم در عرض روز بنوشند

تیزن هیپوسولفیت سود معمول پولی بگیرند محلول صمغی شیرین کرده ۱۰۰۰ گرم هیپو
سولفیت سود ۲ تا ۵ گرم حل کنند و در اختلالات تیفوئیدی و غانغرانائی در عرض روز بنوشند

غرغره هیپوسولفیت سود ایضاً معمول پولی بگیرند غرغره ملین ۲۵۰ گرم هیپو
سولفیت سود ۲۰ گرم حل کنند و در قروح غانغرانائی دهان و حلق غرغره نمایند

پوسیون انتی زیموتیک (دافع تخمیر) ایضاً معمول پولی بگیرند هیپوسولفیت
سود ۱۵ گرم اب مقطر ۶۰ گرم حل کرده صاف نمایند و ۴۵ گرم شربت ساده بر مصفی بیفزایند و در تبهات شوبه
و مرداب و تیفوئید و تیفوس و سل ریوی و تعفن دم و حمای صفراوی و غیره هر ساعت فاصله یک قاشق خوری
کوچک بنوشند و چون در کلات جبه و بخصوص در مواد الیکه در تحت اثر جوهره باشند هیپوسولفیت مانع از تخمیر
و انقلاب میگردد استعمال این پوسیون در امراض مذکوره سودمند خواهد بود

محلول انتی سپتیک معمول ژانل بگیرند هیپوسولفیت سود ۱ اب صاف ۵ حل کرده
صاف نمایند و در سرطان متقرح و جراحات غانغرانائی بطور تغسیل استعمال کنند و شربی را بدان الوده کرده بروی
انها رفاده نمایند

زرق دافع تعفن معمول مالز بگیرند هیپوسولفیت سود ۱ اب صاف ۱۰۰ حل کرده صاف
نمایند و در ورم حرمی شانه و ورم دیمان روزی یک یا چندین دفعه زرق کنند در هر دفعه مقدار مایع مزروق
باید ۱۰۰ گرم باشد

مخلوط هیپوسولفیت سود معمول کازناو بگیرند هیپوسولفیت متبلر سود ۴
شربت مادر یون شربت چوب چینی مکد ۱۲۵ گرم مخلوط کنند و در دفع پسوریازیس یک قاشق خوری کوچک
صبح و یکی عصر بنوشند

غسول محلل معمول ستارتن بگیرند هیپوسولفیت سود زاج سفید متبلر مکلس ۱ گلاب
۴۵ اودوکولونی ۳ حل کرده صاف نمایند و در دفع پسوریازیس و اکنه مکرراً تغسیل کنند

بی سولفیت سود این ملح را کلکس مانند هیپوسولفیت استعمال میکند

پوسیون دافع سل معمول ونلام بگیرند سولفیت سود ۲ اب ۱۲۰ شربت تلو ۳۰
مخلوط کرده هر ساعت فاصله یک قاشق کوچک بنوشند

سولفوراهن

سولفوراهن مطابق کدکس بگیرند اهن ۶ گل گوگرد ۴ مخلوط کرده و در بوته ریخته بملایمت حرارت
دهند و همینکه حالت تعامل شدید تمام شد اثر را تند کنند تا سولفور ذوب گردد و بعد در قالبهای چدنی تا بی
ریزند و این سولفور را مانند محصولات اسید سولفیدریک استعمال میکنند

پرسولفور مرطوب اهن مطابق کدکس بگیرند سولفات متبلر اهن ۱۳۹ مونوسولفور
متبلر سدیوم ۱۲۰ اب مقطر جوش مقدار کافی سولفات را در ۳۰ مقابل وزنش اب حل کنند و مونوسولفور را
در چهار مقابل وزنش و دو محلول را مخلوط نمایند و رسوب را با ابیکه دارای اسید سولفیدریک باشد بشویند
و در صراحی که پر از اب مقطر جوشیده بود حفظ کنند

سولفور مرطوب اهن را در رفع تسممات فلزی بخصوص در تسمم ترکیبات سرب استعمال میکنند و نیز در اختلالات
جلدی که مربوط بامزاج کلوروزی و یا خنازیری باشند شربان سودمند است و مقدار شربتش در امراض جلدی
از ۵ تا ۱۰ گرم است که بصورت لرزانک استعمال شود و در تسمم از ابا شربت قند مخلوط کرده و تا علامات حدت
سم باقی باشند بتدریج بنوشند و این تریاق را با ترشیها اگر استعمال کنند موجب خطر میشود و تولید بخار اسید
سولفیدریک میگردد

**سولفوراهن مخلوط با عده چندی تریاقهای دیگر مطابق دستور
العمل ژانل** بگیرند از یک طرف سولفات متبلر اهن ۱۳۰ اب مقطر نیم گرم ۲۰۰ حل کنند و از طرف دیگر
سولفیدرات متبلر سود ۱۱۰ منیزی مکلس ۲۹ اب مقطر ۴۰۰ حل کنند و دو محلول را مخلوط کرده و در پناه
مجاورت هوا حفظ نمایند و این محصول عبارت از مخلوطی است از سولفوراهن که دارای سولفیدرات سود
زیادی و سولفات اهن نیست و از سولفات سود و کمی سولفات منیزی و اکسید اهن و علاوه مقدار زیادی منیزی
دارد یعنی دارای سه تریاق قوی الاثر است که عبارتند از سولفوراهن و اکسید اهن و منیزی و دو ملح مسهل
و بعباره دیگر دارای عده از مواد قوی الاثر است که انها را بمقدار زیاد و متدرجاً در دفع سموم فلزی سیانورها
و اسید سیانیدریک باید استعمال نمود ولی این محصول در دفع تسمم محصولات ارسنیک و امتیک و املاح
الکلوئیدی بی اثر است

شربت پرسولفوراهن مطابق دستور العمل بوشارداو سانداس
در ساختن این شربت اول باید پرسولفور را ساخت و بعد شروع در ساختن شربت نمود اولاً بگیرند پرسولفور
تپاس مایع و در صراحی درداری که درش محکم بود بریزند و در روی ان محلول سولفات اهن ریخته و دقت
کنند که مقدار سولفور همیشه قدری زیادتر باشد و لازم است که محلول سولفات را بر روی محلول پرسولفور
بریزند نه بعکس و بعد صراحی را از اب جوشیده سرد شده پر کنند و درش را محکم بگیرند و همینکه پرسولفوراهن
در رسوب شد اب صاف روی ان را دور ریخته و مجدداً از اب جوشیده سرد شده صراحی را پر کنند و بگذارند ته نشین
شده و صاف روی ان را دور بریزند و تا سه دفعه این عمل را مکرر بکنند و سپس پرسولفوراهن مرطوب را که
بشکل لرزانک است در روی کاغذ صافی ریخته و ۲۴ ساعت بگذارند بماند تا اب ان چکیده شود و طبقه
ظاهری محصول را که بواسطه مجاورت با هوا فاسد شده است دور بریزند
ثانیاً بگیرند پرسولفوراهن مرطوب سریشمی شکل ۱۰ گرم و با ۹۰ گرم شربت ساده بدقت مخلوط نمایند

دنبجر کنند تا ۵۰۰ گرم محصول بدست آید و بگذارند سرد شود و در بطری ریخته درش را محکم ببندند در حین استعمال بهم زنند

در مداوای تسمم سرب همه روزه سه قاشق کوچک از این شربت بمریض آشامانیده و بعد مسهل استعمال کنند این شربت را نیز بمقدار سه قاشق چای خوری در عرض شبانه روز در دفع اختلالات خنازیری بخصوص در دفع عوارض جلدی که غالباً با این اختلالات همراه اند استعمال مینمایند و مصنف مذکور این شربت را بر همه محصولات سولفور آهن که در داخل استعمال میشوند ترجیح میدهند

شربت سولفور آهن معمول کازناو بگیرند شربت اشنان ۱۲۵ گرم سولفور آهن بسیار نرم ۲ گرم مخلوط کنند و یک قاشق غذاخوری کوچک صبح و یکی عصر بنوشند و مصنف مذکور این شربت را در مزاجهای خنازیری و بخصوص در امراض جلدی که مربوط بامزاج خنازیری باشند با فواید اغلب اوقات استعمال میکند و سولفور آهن را در این مواقع بر محصولات یدی ترجیح میدهد زیرا یدها موجب تحریش و تحریک نمیشود و علاوه بیشتر از آنها مانع حصول ورم در تهیجات خنازیری میگردد

حب سولفور آهن معمول بیت بگیرند سولفور آهن ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی ۱ گرم شربت ساده مقدار کافی بیست حب سازند و در ثبورات خنازیری از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

حب سولفور آهن مرطوب معمول بوشاردا بگیرند سولفات آهن ۲۰ گرم در آب حل کرده و قدری زیادتر سولفور پتاس مایع در آن بریزند و رسوب را با آب زیادی بشویند و آب غساله را بواسطه عمل انحراف خارج کرده و محصول را با ۲۰ گرم عسل مخلوط نموده و حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و در تسمم سرب و اختلالات جلدی عارضه از مزاج خنازیری هر روز از ۱ تا ۶ حب بنوشند

حب منقح معمول دولک دو پارک نمره ۱ بگیرند سولفور آهن ۴ گرم گرد ریوند ۱۰ گرم با مقدار کافی شربت شاهتره یک صد حب سازند و مفضض کنند

نمره ۲ بگیرند سولفور آهن ۶ گرم صبر ۲۵ دسی گرم مسحوق ریوند مسحوق کنکینا مکد ۱ گرم با مقدار کافی شربت عسل نیز یک صد حب سازند و مفضض کنند

سولفورهای زیبق در طب فقط سولفور قرمز یا **شنجرف** ف سینابر (ورمیلون) و سولفور سیاه جیوه را استعمال میکنند شنجرف

سولفور قرمز را در تدخین استعمال میکنند باین طریق مریض را در صندوقی مینشانند بنحوی که سرش خارج از صندوق باشد و یک گرم شنجرف را بروی خاک انداز آهنی داغ بریخته و در صندوق میبرند تا دود آن به بدن مریض برسد و این عمل در دفع سیفیلید خیلی نافع است و سولفور سیاه جیوه را از ۱ تا ۲ گرم در دفع حمای تیفوئید این اوقات استعمال میکنند و نسخ متداول سولفورهای جیوه را در جیوه بیان کرده ایم

سولفور ارزنیز (قلع) در این ایام سولفور ارزنیز را بمقدار ۱۰ تا ۱۵ گرم با قدری عسل مخلوط کرده و در دفع تنیا استعمال میکنند سولفور ارزنیز

سولفور کربون (کربور گوگرد) (کربورین) در سال ۱۷۹۶ میلادی سولفور کربون

(۱۲۱۱ هجری) **لامپادیوس** نام این جسم را کشف نمود و در صورت خلوص جسمی است مایع و غیر جاذب ماوری و بی رنگ و خیلی بوش مانند و تند و شبیه ببوی هیدروژن سولفوره و با بوی مخلوطی از سیر و ترب و وزن مخصوصش در ۱۵ درجه حرارت ۱/۲۷۱ و بشدت قابل اشتعال و با یک شعله آبی رنگی میسوزد و تولید اسید کربونیک و اسید سولفورو مینماید و طعم آن حاد و سوزنده است و در هوای آزاد بکمال سرعت بخار میگردد بطریقی موجب انجماد آب محتوی در هوا میشود و چون در خلاء بخار شود ممکن است موجب برودت گردد تا ۶۰ درجه زیر صفر و در حرارت متعارفی درجه تمدد بخار آن بقدری زیاد است که با وجود فاصله زیادی از جسم مشتعل ممکن است اشتعال پذیرد و در ۴۶ درجه حرارت جوش میآید و اختلاط هوا و یا اکسیژن با بخار آن ممکن است موجب طوفان شود

سولفور کربون از عوامل انتی سپتیک بسیار قوی میباشد و محلول مائی اشباع شده آن (۱ در ۲۲۱) موجب توقف عمل اختمار میگردد و میکروبها را میکشد و کائوتچو و گوتاپرکا و اجسام دسم و غیره را حل میکند و از عوامل محرک عمومی است که بطور مخصوص در رحم اثر مینماید و در داخل آنرا مانند مدر حیض استعمال میکنند و در خارج در دفع اختلالات روماتیسمی و تحلیل تومورهای مفصلی استعمال میشود و در جراحات ضعفی و قروح موروثه و الی و قروح خنازیری و سیفلیسی مانند محرقات ضعیف استعمال آن متداول است و نیز در کشتن پارازیتها بکار میرود و چون قابل اشتعال است دست زدن بآن خطرناک میباشد و **بوشو** استعمال سولفور کربون را خارجاً در دفع جرب موثر میداند و داخلاً از ۲ تا ۴ قطره در یک پیاله شربت قند مخلوط کرده مانند دوای منقط استعمال مینمایند

آب سولفور کربونه معمول بومت بگیرند سولفور کربون ۵ آب صاف ۱۰۰۰ اسانس نعناع ۴ مخلوط کرده بقوت بهم زنند و بگذارند ساکن شده و بواسطه عمل انحراف صاف روی آن را بردارند و این آب انتی سپتیک معوی است در حمای تیفوئید و اسهالهای متعفن استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۱۰۰ تا ۲۰۰ گرم است بمقدار منقسم در عرض روز و کرد در هر دفعه از ۵ تا ۲۰ گرم با آب شراب دار مخلوط کرده بیاشامند

مخلوط مدر حیض معمول مانسفلد بگیرند سولفور کربون ۵ گرم ید ۴ سانتی گرم مخلوط کنند و دو قطره این مخلوط را در یک پیاله ماءالشعیر بلغوری قند دار داخل کرده بنوشند

نطول سولفور کربون معمول و وتزل بگیرند سولفور کربون ۱۰ گرم عرق کافوری ۱۵ گرم روغن زیتون ۱۵ گرم مخلوط کرده در دفع روماتیسم و تومورهای مفصلی نطول کنند

حرف لام

دهر نود و ششم — لسان الحمل و بعضی گیاه‌های دیگر

ع **لسان الحمل** ت **بارتنگ** (بزبان مردم طهران بارهنگ) ت پلانتن ل پلانتاگو بارهنگ

نباتی است از طایفه **پلانتاژینه** یعنی این طایفه را نسبت باین نبات داده اند و دارای چهار قسم است

لسان الحمل کبیر ف گراند پلانتن (پلانتن کومون) ل پلانتاگو ماژور

و **لسان الحمل صغیر** ل. **پلانتاگو لانسئولاتا** و **لسان الحمل متوسط** ل. **پلانتاگو مدیا** و **لسان الحمل شاخ گوزنی** ل. **پلانتاگو کورونوپوس** در همه این اقسام
درجه‌ها فراوان میباشند و گل آنها مانند گرز طولانی است و نوعاً مانند قابضات ضعیف اثر میکند و برگ و گل
لسان الحمل کبیر را در تراپوتیک خیلی استعمال مینمایند و بواسطه تقطیر از آنها عرقی میگیرند که قابض است و در مداوای
اجفان بحالت ... مانند کحل استعمال میشود و عصیر برگهای جوان این نبات
را بمقدار ۵۰ تا ۱۰۰ گرم در دفع حمیات موثر میدانند

اسپرزه

ع. بزرقطونا ف. **اسپرزه** (**اسفیوس**) (**اسپغول**) ف. **پسیلیون** (**پلانتن دِساِبل**) ل. **پلانتاگو پسیلیوم** تخم یکی از نباتات طایفۀ **پلانتاژینه** را باین اسم موسوم
مینمایند و این تخمها که سیاه اند بحجم کیک میباشند و از این جهت است که در فرنگ موسوم به بذر کیکی اند و گاه
آنها را **هرباءِ پولیس** یعنی گیاه کیکی مینامند و این بزور دارای ماده لعابی زیادی میباشند و در فرنگ
گاهی لعاب آنها را بطور کحل استعمال میکنند و مردم مشرق زمین این لعاب را در امراض حاد بخصوص حمیات صفراوی
و غیره خیلی استعمال مینمایند

الیسما

الیسما پلانتاگو ف. **پلانتن داو** (**بارتنگ آبی**) نباتی است از طایفۀ **الیسماسه**
که در کنار مردابها می روید و برگهای آن شبیه برگ لسان الحمل و دارای خوشۀ است مرکب از گلهای کوچک و
و بعضی از دانشمندان ماده مخصوصی از آن استخراج کرده موسوم به **الیسمین** و در روسیه ریشه این گیاه را در
دفع کلب الکلب استعمال میکنند

درنود و هفتم — لسان الکلب

لسان الکلب

ع. **لسان الکلب** ف. **سینوگلوس** ل. **سینوگلوسوم** ی. **سوئون گلوسا** (در
لغت یونانی **سوئون** بمعنی سگ و **گلوسا** بمعنی زبان است و بواسطه شباهتی که برگ این گیاه بزبان
سگ دارد باین اسم موسوم شده) نباتی است از طایفۀ **بوراژینه** و در بعضی ممالک فرنگ مانند فرانسه فراوان
است و در طب خود این نبات و ریشه و پوست ریشه اش را استعمال میکنند و ریشه آن حجیم و طویل و مستقیم
و کجی و خارج آن خاکستری و یا سیاه سرخ رنگ و جوفش سفید و طعم این ریشه تفه و بویش مهوع است و این ریشه
را مانند مسکنات در دفع نفث الدم و اسهال استعمال میکنند و نیز از ادویه ضد تشنج و مخدر محسوب میگردد
مغلی لسان الکلب بگیرند ریشه لسان الکلب ۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم جوشانیده صاف کنند و مانند
مسکنات در دفع اسهال بتدریج بنوشند
شربت لسان الکلب بگیرند ریشه لسان الکلب ۳۲ گرم خورد خورد کرده مدت ۱۲ ساعت در ۱۹۲
گرم آب بخیسانند و بدون فشار صاف نموده ۱۰۰۰ گرم شربت ساده بیفزایند و تبخیر کنند تا بقوام شربت برسد و حفظ نمایند
حب لسان الکلب (**حب سینوگلوس**) **مطابق کدکس** بگیرند عصاره تریاک
بزرالبنج پوست ریشه لسان الکلب مکی ۲ گرم مرمکی ۳ گرم کندر ۲/۴ گرم زعفران جند بیدستر ده دسی گرم شربت عسل

۱۲ دسی گرم ابتدا بزرالبنج و پوست ریشه لسان الکلب را بدقت خشک کرده و وزن نموده و با هم مخلوط کرده نرم صلایه
کنند و عصاره تریاک را با شربت مخلوط کرده در حمام ماریه ذوب نمایند و سایر دواها را بر آن افزوده یک صد حب
سازند و مقدار شربت این حب که مانند منومات خیلی استعمال میشود از ۱ تا ۴ عدد است
این حب را مانند شربت کارابه در مرضائی باید استعمال نمود که مسموم تصور میکنند تحمل محصولات تریاکی را نمینمایند
بنمایند و شربت کارابه که لفظ آن ماخوذ از زبان فارسی است و بمعنی شربت کهربائی میباشد باین طریق ساخته
میشود

شربت کارابه

شربت کارابه (**کهربائی**) **مطابق کدکس** بگیرند شربت تریاک ۲۰۰ تقطیر کهربا
الکل ۹۰ درجه ۱۰ مخلوط کنند و از ۱۰ تا ۴۰ گرم مانند منومات بیاشامند و لازم است که ترکیب این شربت و حب
سینوگلوس مرموز را از مریض پنهان داشت

درنود و هشتم — لیتین و محصولات آن

لیتین

کلمه لیتین مشتق از **لیتئوس** یونانی میباشد که بمعنی سنگ است و عبارت است از اکسید **لیتیوم**
و در سال ۱۸۱۲ میلادی (۱۲۳۳ هجری) **ارفودسون** نام در معادن جزیره **اوتو** از متعلقات سوئد
این جسم را کشف نمود و بعد سایر دانشمندان در معادن دیگر نیز آن را یافتند و هم چنین وجود آن در عده زیادی
از آبهای معدنی قلیائی مانند آب **کارلسباد** و آب **مرینباد** و آب **کیسنژان** و **امس** و
غیره ثابت نموده اند
لیتین عبارت از جسمی است سفید و متبلور و طعمش محرق و تعامل قلیائی دارد ظاهرا خیلی شبیه به پتاس و سود
میباشد و در بعضی صفات کیمیائی خیلی شباهت با این دو جسم دارد و در بعضی صفات دیگر به منیزی
و یکی از دانشمندان **داوی** نام **لیتیوم** را از لیتین استخراج نمود و عبارت از فلزی است که از حیث سفیدی
و صفای رنگ به نقره شبیه است و در مجاورت هوا بشدت قابل اکسید و وزن مخصوصش پستر از آب و
سایر مایعات است و این خاصیت از صفات ممتازه آن میباشد
یکی از دانشمندان انگلیس موسوم به **گارود** لیتین را مانند مدرات در مداوای نقرس استعمال نمود
و در مزاجهای نقرسی برتری آن از پتاس و سود ثابت کرد و این دانشمند مخصوصا پی تو کربونات آن را استعمال
میکند و تفاوت این ملح با سایر کربوناتهای قلیائی در قلت انحلال آن در آب است و بواسطه زیادتی اسید کربونیک
به درجه انحلالش افزوده میشود و طعم این ملح شبیه است به طعم بی کربونات سود و چون معادل لیتین ضعیف است
بی کربونات آن بقوت اسید ها راختی مینماید
کربونات لیتین مانند مدرات قوی اثر میکند و گاه شدت اثر آن بدرجه است که بواسطه کثرت تقاضا مریض
ناراحت مانده و خوابش قطع میگردد و علاوه بسرعت بول را قلیائی مینماید و گاه دیده شده که آشامیدن ۳ سانتی
گرم از آن اثر را در بول کرده است و خاصیت عمده لیتین آنست که اسید اوریک را بسهولت جذب کرده تولید
اورات لیتین مینماید که محلول تر از سایر اورات است و فایده استعمال آن در نقرس بهمین جهت است چه این

مرض مقدار اسید اوریك و اقسام مختلفه اورانها كه خیلی كم محلول اند زیاد میگردد و همین مواداند كه مورث تحجرات چند در مفاصل میشوند

لیتین را غالباً بحالت كربونات و باسیترات در داخل استعمال میكنند و با ابهای معدنی از قبیل **مرینباد** **كارلسباد** و **پیرمون** و **پلومبیر** و **كونترکسویل** و **والس** و **رواپال** و غیره كه دارای لیتین اند تجویز مینمایند و بیشتر كربونات انرا با اب گازدار مخلوط كرده میاشامانند زیرا كه ۱/۱۰۰۰ جزء اب گازدار ۴/۱۰۰ جزء ان محلول است و در اب متعارفی چهار مقابل كمتر و **بوشو** نسخه ذیل را معمول میدارد

بگیرند كربونات لیتین ۵/۱۰ تا ۶/۱۰ سانتی گرم اب گازدار یك بطری حل كرده در عرض شبانروز پیاله پیاله بیاشامند

استعمال كربونات لیتین خارجاً نیز متداول است باین طریق كه یك گرم از ادرا ۱۰۰ گرم اب حل نموده و قدری شرپی در محلول الوده كرده بروی تحجرات و جراحات نقرسی نطول نمایند و از پارچه مشمی بپوشانند

چنانچه ذكر كردیم اثر كربونات لیتین در رانند یادتر شح بول بقدری زیاد است كه **بوشو** میگوید مكرر مشاهده نموده ام كه چون یك بطری اب لیتین را مریض در هنگام خواب بیاشامد كثرت تبول در تمام شب او را مجبور به نشستن میكند و حال انكه این اثر را هرگز از محلول كربونات سود مشاهده نكرده ام بهر جهة ثابت شده است كه بواسطه استعمال لیتین میتوان منع از رجعت حمله های نقرس نمود و نیز بواسطه استعمال ان مریض مبتلی به نقرس میتواند بدون هیچ گونه اذیتی شراب استعمال كند و هم چنین اشخاص نقرسی كه مبتلی به تحجرات مفصلی باشند اگر مدت متمادی بر املاح لیتین مداومت نمایند ان تحجرات بكلی مفقود میگردند

سترات لیتین

سترات لیتین گاهی بر كربونات ان برتری دارد بخصوص در وقتی كه خواسته باشند اثر قلیائی ان در معده بروز نكند سترات و یا بی كربونات لیتین را از ۵/۱۰ تا ۶/۱۰ سانتی گرم در عرض روز استعمال میكنند و میتوان سترات و كربونات را از ۲/۱۰ تا ۳/۱۰ گرم در عرض روز استعمال كرد ولی چون كربونات را باین مقدار بیاشامند ممكن است مورث عوارض سوء هضمی شود كه باوجع معده همراه بود

بورات لیتین

بورات لیتین این ملح را در دفع رمل كلیه بمقدار ۲/۱۰ تا ۵/۱۰ سانتی گرم استعمال مینمایند

سالیسیلات لیتین

سالیسیلات لیتین بمقدار ۱/۱۰ تا ۳/۱۰ گرم در روماتیسم تحت حاد كه مدتی طول كشیده باشد نافع است و بهتر از سالیسیلات سود اثر میكند و نیز بمقدار ۵/۱۰ سانتی گرم تا ۲/۱۰ گرم در رمل او ریكی كلیه مستعمل است

بنزوات لیتین

بنزوات لیتین مطابق كدكس بگیرند اسید بنزوئیك تقریباً ۳/۱۰۰ كربونات لیتین ۹/۱۰ اب مقطر ۱۸/۱۰ كربونات را با اب مخلوط كرده حرارت دهند و اسید را اندك اندك علاوه كرده و نیز حرارت دهند تا حالت جوش ارام شود و بعد تبخیر نمایند تا محصول ۱/۱۰۰۰ جزء گردد و بگذارند سرد شده و متبلور شود و بواسطه عمل انحراف اب ماده روی تبلورها را بگیرند و انها را در روی كاغذ صافی سفید بخشكانند و در پناه روشنائی حفظ كنند

بنزوات لیتین را در دفع ورم كلیه رملی و رمل و ریك استعمال مینمایند و مقدار شربتش از ۱/۱۰ دسی گرم تا ۲/۱۰ گرم است كه در اب گازدار حل نموده بیاشامند و یكی از دانشمندان میگوید بهترین املاح لیتین بنزوات املاح

قلیائی

قلیائی مشكوك است

املاح مبخر بگیرند كربونات لیتین ۱/۱۰ گرم بی كربونات سود ۵/۱۰ گرم اسید ستریك ۶/۱۰ گرم مخلوط كنند

اب مصنوعی ویلباد (اب ضد نقرسی گازدار) معمول استریكر بگیرند اب اسید كربونیك دار ۵۰۰ گرم بی كربونات سود ۵/۱۰ سانتی گرم كربونات لیتین ۱/۱۰ دسی گرم حل كنند و در دفع تحجرات مفصلی نقرس در عرض روز بتدریج بنوشند و مدت یك یا دو هفته بران مداومت نمایند

اب گازدار ضد نقرس معمول گارود بگیرند بی كربونات سود ۵/۱۰ دسی گرم كربونات لیتین ۲/۱۰ دسی گرم اب اسید كربونیك دار ۵۰۰ گرم املاح را در بطری سیفون داری داخل كرده و از اب گازدار پر كنند و در دفع تحجرات نقرسی و ورم كلیه رملی روزی ۲/۱۰ تا ۴/۱۰ گیلاس در عرض روز بتدریج بیاشامند

پوسیون دافع رمل او ریك معمول و نابلیس بگیرند بورات لیتین ۵/۱۰ دسی گرم بی كربونات سود ۵/۱۰ دسی گرم اب گازدار ۱۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۳۰ گرم مخلوط كنند در یك یا دو دفعه در عرض روز بنوشند و مدت چندین هفته بران مداومت نمایند و سترات و بنزوات را میتوان بجای بورات تجویز نمود

شربت لیتین معمول دوكسنیل بگیرند میدرات لیتین ۱/۱۰ شربت ساده ۲۰۰ حل كرده باكاغذ صافی نمایند و در دفع رمل او ریك و تحجرات نقرسی از ۲/۱۰ تا ۴/۱۰ گرم بیاشامند

اب لیتین معمول لیپر بگیرند كربونات لیتین ۲/۱۰ سانتی گرم اب گازدار ۲/۱۰ گرم حل كنند و در دفع نقرس و رمل او ریك در عرض روز بنوشند

تیزن دافع رمل كلیه و نقرس معمول بوشاردا بگیرند جوشانده بزركان ۱۰۰۰ گرم شربت ساده ۵/۱۰ گرم كربونات لیتین ۱ گرم مخلوط كرده با پیاله كوچك در عرض روز بتدریج بنوشند

حب لیتین معمول و یژیر بگیرند كربونات و یا بنزوات لیتین ۱/۱۰ گرم عصاره جنطیانا ۵/۱۰ گرم مخلوط كرده یك صد حب سازند و روزی یك حب نهار و یكی شام قبل از غذا بنوشند

حب مركب لیتین ایضاً معمول و یژیر بگیرند كربونات لیتین ید ور سود بوم مكد ۱/۱۰ گرم عصاره جنطیانا گرد صمغ مكد ۲/۱۰ گرم گرد اصل السوس ۵/۱۰ گرم مطابق معمول یك صد حب سازند روزی یك دانه نهار و یك دانه شام با غذا میل كنند

برومور لیتین

برومور لیتین این ملح كه بشدت محلول در اب والكل است از عوامل منومه میباشد و مقدار شربت ان از ۵/۱۰ تا ۲/۱۰ سانتی گرم است

شربت برومور لیتین بگیرند برومور لیتین ۱/۱۰ گرم شربت بهار نارنج ۹۰ گرم مخلوط كنند و هر قاشق اش خوری این شربت دارای یك گرم برومور است

یدور لیتین

یدور لیتین نیز بشدت محلول در اب والكل است و این ملح را بجای یدور و پتاسیوم استعمال میكنند و مقدار شربت ان از ۱/۱۰ تا ۲/۱۰ گرم است

حب یدور لیتین معمول زست بگیرند یدور لیتین ۵/۱۰ سانتی گرم با مقدار كافی عصاره كاسیا و گرد كاسیا یك حب ساخته و انرا از ورق بلسان تلو بپوشانند

مزه یدور

شربت پد و فلتین بگیرند پد و فلتین ۱۰ گرم شربت جنطیانا و یا شربت پوست نارنج ۹۰ گرم حل کنند و مرتباً اشتعال نمایند این شربت دارای یک گرم پد و است

پیپرازین (دی‌اتیلن اندیامین) عبارت از ترکیبی است که مانند کربطو و خطا از ابراسپرمین نسبت داده اند و جسمی است متبلور و شدت محلول در آب و کلو ید رات از آکنیز بخوبی در آب حل میشود و استعمال میکنند و این جسم با اسید اوریک تولید اوراتی میکند که در آب بخوبی محلول است و از این جهت است که از اد کردن سهولت خروج اسید اوریک از بدن و پاک کردن مثانه استعمال میکنند و دیگر این خاصیت اقوای از لتین است یک گرم از آن در آب حل نموده در مدت ۲۴ ساعت بتدریج می آشامانند و نیز محلول (۱ در ۱۰۰) از آن در شستن مثانه معمول میدارند

دیپستول و لیزیدین از مشتقات این جسم اند

زرق تحت جلدی اولاً بگیرند پیپرازین ۱ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند ثانیاً بگیرند کلوریدرات پیپرازین ۲ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و مقدار زرق از پیپرازین ۵ تا ۱۰ سانتی گرم و کلوریدرات آن از ۱۰ تا ۴۰ سانتی گرم نباید باشد

حرف میم

در نود و نهم — مرغ و ادویه مشابه بعضی

در این فصل ذکر مینمائیم مرغ و جو و گندم و بلغور و برنج و ذرت و خصیه الثعلب و بعضی از محصولات ملین را

۱ مرغ (بید گیاه) ۲ نبل (نجیل) ۳ شیندان (پید و پول) **تریتیکوم ریپانس** (**پانیکوم داکتیلون**) (این گیاه را بزبان فرانسه شیندان از آن جهت میگویند که سگ جهت قی کردن آنرا میجاید) نباتی است از طایفه **گرامینه** و دارای جف و دیگر چمنهای مرطوب و مرداب ها میروید و دارای دو قسم است یکی مرغ معمولی ۱ **تریتیکوم ریپانس** که مرغ پاریس نیز نامیده میشود و دیگری مرغ المانی ۲ **پانیکوم داکتیلون** که پید و پول یعنی پای جوجه نیز مینامند و ساقه این قسم حجیم تر و گره های ان بهم نزدیکتر اند و نوعاً مرغ دارای یک قسم قندی است که شعاع را بجانب یسار منکسر میکند **ولوولوز** نامیده میشود و علاوه یک قسم صمغی دارد موسوم به **تریتیسین** که محلول مائی ان نیز شعاع را بجانب یسار منکسر مینماید

یک قسم از مرغ است که از مرغ المانی و دیگر بزبان لاطین **فستوکا فلوئیتانس** نامیده میشود در طب عموماً بیخ گیاه مرغ را استعمال میکنند و این بیخها که بدون جهت ریشه نامیده شده اند بند بند و دراز و زرد کثافت سفید مایل بزردی و بی بو و طعمشان شیرین و فی الجمله قندی است و بشره این بیخها را برداشته و الیاف باریک را قطع کرده و انها را دسته دسته نموده میخشکانند و در وقت استعمال باید ملتفت بود که چندان کهنه نباشند زیرا که بزودی کرم میزنند بهر جهت بیخ مرغ از عوامل ملینه و مبرده و مدره است و بیشتر جوشانده از ابطور تیزن (۲۰ گرم در ۱۰۰۰ گرم) استعمال میکنند و غالباً برای این تیزن شوره و سکنجبین عسلی و عسل و شربت اورد و نار و غیره می افزایند

تیزن مرغ مطابق کدکس بگیرند ریشه مرغ ۲۰ گرم آب ۱۰۰۰ گرم ریشه را نیم کوب کرده و مدت نیم ساعت در آب بجوشانند و صاف کنند و مانند مدرات تدریج بنوشند

مغلی مرغ معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ریشه مرغ ۲۰ گرم اصل السوس ۱۰ گرم آب بقدری که محصول مصفی ۱۰۰۰ گرم شود اول مدت یکساعت ریشه مرغ را در آب بجوشانند و صاف کنند و بعد اصل السوس را بر آن افزوده بگذارند نیز مدت یک ساعت دم کشد و صاف نمایند و مانند مدرات بتدریج بیاشامند

عصاره ریشه مرغ مطابق کدکس بگیرند ریشه مرغ ۱ آب مقطر ۶ مدت ۱۲ ساعت ریشه را در ۵ جزء آب بخیسانند و با فشار صاف کنند و تفاله را نیز مدت ۱۲ ساعت در باقی مانده آب خیسانیده و با فشار صاف نموده مصفاها را مخلوط کرده بگذارند ته نشین شود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آنها را برداشته در حمام ماریه بغلظت عصاره نرم تبخیر کنند و حفظ نمایند

جو ۱ **شعیر** ۲ **اورژ** ۳ **هوردئوم دیستیکوم** ۴ **کریته** یکی از گیاههای طایفه **گرامینه** را باین اسم مینامند و در طب دانه از استعمال میکنند و این دانه دارای مقدار زیادی نشاسته و یک مقداری ماده لعابی است که هر دو از مواد غذائیه میباشند و در دنبال آن ماده است تند و تلخ موسوم به **هوردئین** و از این جهت است فی الجمله تندی و تلخی که در مغلی در رسته آن مشهود میگردد

جو را در طب بصورت مختلف استعمال میکنند اولاً جو درسته که دارای دنباله نباشد ثانیاً جو مقشر که تمام پوستهای آن گرفته اند ثالثاً جو سفید کرده که جو مرواریدی نیز نامیده میشود و تمام سبوس آن گرفته و از آن گرد و قشنگ کرده اند و جو درسته را غالباً در غرغره استعمال میکنند و دیگرها را استعمالات طبی جو سفید کرده و یا مقشر را بکار می برند و تیزن آن که موسوم به ماء الشعیر است از مشروبات مبرده میباشد و در غالب ممالک ایران از جو سفید کرده اشهای بسیار لذیذی ترتیب میدهند بخصوص در وقتی که دارای کشک باشد

تیزن جو (ماء الشعیر) مطابق کدکس بگیرند جو سفید کرده مغسول با آب سرد ۲۰ گرم آب مقدار کافی جو را در مقداری آب بجوشانند تا شکفته شود و محصول آن ۱۰۰۰ گرم بود و بعد با موبیز صاف کنند این تیزن را غالباً در بر و نشیب حاد تجویز مینمایند و یک دم شیر بر آن می افزایند و یا ۶۰ گرم شربت صمغ و یا شربت اورژات و یا شربت تلو شیرین مینمایند

تیزن بلغور و دوسر و برنج را نیز بهمین طریق میسازند

ماء الشعیر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند جو مقشر ۲۰ گرم اصل السوس مقشر و خورد کرده ۱۰ گرم آب مقدار کافی جو را با آب گرم بشویند و در مقداری آب بجوشانند تا شکفته شده و مصفای آن ۱۰۰۰ گرم بود و بعد از روی آتش برداشته و اصل السوس را داخل کرده ۱۲ ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کنند و این تیزن را مانند ملینات و مدرات استعمال میکنند

ماء الشعیر مرکب (جوشانده صدری جو) معمول دواسازان لندن بگیرند تیزن جو ۱۰۰۰ گرم انجیر خشک مویز مکه ۶۰ گرم اصل السوس ۱۵ گرم آب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف نمایند و مانند ملینات در دفع برونشیت پیاله پیاله بیاشامند

گندم ع حنطه ف فرومان (بله) تریتیکوم ی پوروس نباتی است معروف داز طایفه **گرامینه** و دارای چندین قسم و اندی ازان ترتیب میدهند موسوم بدارد گندم و دارای گلوتن است و بواسطه این ماده است که نان را که غذای عمومی نوع بشر است ازان میسازند و گندم عموماً دارای قشر خارجی و دانه است و قشر خارجی مرکب از سه جزء میباشد یکی جزء خارجی بی رنگ که بهیچوجه دارای سلول نیست و دیگری جزء متوسط و مرکب از سلولهای زرد و سیومی جزء داخلی که مانند جزء متوسط مرکب از سلول میباشد و دانه مرکب است از دو غشاء یکی موسوم به **تستا و تگمان** که غشاء داخلی نیز نامیده میشود و دیگری پریسپرم **(اندوسپرم) (البومان)** و امبریون (دانشمندان عثمانی پریسپرم و اندوسپرم را قشر البزد و سویدا و امبریون را جنین و دشیم اصطلاح کرده اند و البومان بمعنی سفیده تخم مرغ است) و سبوس گندم حاصل میشود از انخراقی که بواسطه فشار بر قشر خارجی ارد می اید چنانچه قشر و غشاء دانه با سلولهای بزرگ خارجی پریسپرم که دارای نشاسته نیستند و بعضی سلولها که در تحت انها واقع شده و دارای گلوبولهای نشاسته میباشند الصاق داده و چنانچه گفتیم این سلولهای بزرگ دارای نشاسته نیستند بلکه محتوی **سیرالین و لگومین** میباشند (سیرالین مشتق از سیرالا است که بمعنی غله باشد)

تخم گندم قبل از گل کردن جز اسید فوسفوریک هم مواد معدنی را که در تکمیل نموان لازم اند جذب میکند و در پانزده روز اخیری را اتمام نموش نیز مقدار زیادی ازت و اسید فوسفوریک و قلیائیات را جذب مینماید و در ساقه گندم مقدار زیادی سیلیس وجود دارد و این مقدار در گرهها و جزء فوقانی بیشتر و در جزء تحتانی و برگها کمتر است

بلغور ت **گِروا** و گندم را نیم پز کرده و مقشر نموده اسیا میکنند نه بطریقی که ارد شود و انجو و سرد غیره نیز بلغور مینمایند و در ممالک مشرق از مواد غذائی معمول است و مثلی بلغور گندم بخصوص بلغور جو و سرد در دفع اسهالهای حاد و مزمن موثر است و دانشمندان فرنگ با ارد بلغور غذائی ترتیب میدهند و در نود مزمن امعا بخصوص در اطفال خیلی استعمال میکنند

اب نان بگیرند نان برشته کرده ۵۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم مدت یک ساعت دم نموده صاف کنند و ان از مشروبات ملینی است که دارای فی الجمله غذائیت هم میباشد

برنج ع **ارز** ت **رِی** ل **اوریزای اوروزا** یکی از نباتات طایفه **گرامینه** است که در اراضی گرم و مرطوب و باتلاق عمل میاید و بهمین جهت است عدم سلامتی مواضع برنج زار و اگرچه از محصولات بومی هندوستان میباشد ولی اکنون در هر چهار قسمت عالم زراعتش متداول است و برنج معمولی در فرنگ دا با ارکارولین که از ممالک متحده امریک است میاورند و یا از پیمونت ایطالیا و برنج امریکی سفید و شفاف و مستطیل و بی بو و گران بهاتر است

تقریباً برنج به تمامه مرکب است از نشاسته و فوسفات اهک نیز دارد و از مواد غذائیه بسیار نیکو است و در ممالک مانند پلاو ها و چلاوها و اشها و کوفته ها و دلمها که همه لذیذ و مطبوع اند ازان ترتیب میدهند و اطبای فرنگستان دا مانند ملینات بسیار استعمال میکنند و در تخریش معوی که چندان شدت نداشته باشد و با اسهال همراه بود بیشتر اوقات جوشانده برنج را تجویز مینمایند و در ممالک ایران عادت اطبا بر این جاری شده که پرهیز اند مخصوص مبتلایان بر حمیات حاده را از برنج ترتیب میدهند و نیز غذای ناقهین امراض حاده را تا یک مدتی برنج

قرار میدهند و به پلاو بلی که در این مختصر کتاب گنجایش ذکرانها نیست از عادات بسیار پسندیده است و اگر دانشمندان فرنگ بر طریقه طبخ برنج اطلاع حاصل کنند هر اینه پیروی انان را خواهند کرد

گرد برنج (ارد برنج) مطابق کدکس بگیرند برنج مقشر بمقدار منظور با اب سرد بشویند مدت دو ساعت در اب بخیسانند و در روی پارچه ریخته تا اب ان بچکد و در هاون مرمر نرم بکوبند و بگذارند خشک شود و مجدداً در هاون ان منی صلایه نمایند و از موبیز ابریشمی ۱۲۰ الک بگذرانند

تیزن برنج مطابق کدکس و معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند برنج مغسول با اب سرد ۲۰ اب بقدری که محصول ۱۰۰۰ گرم شود بجوشانند تا برنج شکفته شود و بگذارند ته نشین شده صاف بودی از ابرطانند و اغلب اوقات این تیزن را که ملین و قدری قابض است با ۶۰ گرم شربت بر شیرین میکنند و از محصولاتی است که در دفع اسهال استعمالش متداول و سودمند است

جوشانده برنج معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند برنج مغسول با اب سرد ۱۵ گرم خلال نارنج ۲ گرم شربت ساده ۵۰ گرم اب بقدری که محصول ۱۰۰۰ گرم شود برنج را در اب بجوشانند تا شکفته شود و از روی اتش برداشته خلال را در ان ریخته مدت نیم ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کرده شربت را بیفزایند و گاه ۲۰ گرم شربت صمغ اضافه کنند و این محصول را نیز در دفع اسهال تجویز مینمایند

شربت اوورژا (شربت بادام) مطابق کدکس (این شربت را چون سابق با جو میساختند ازاین جهة بشربت اوورژا موسوم شده) بگیرند بادام شیرین ۵۰ بادام تلخ ۱۵ قند ۳۰۰ اب مقطر ۱۶۲ عرق بهار نارنج ۲۵ بادامها را مقشر کنند و با ۶۰ جزء قند و ۱۲ جزء اب نرم بکوبند تا خمیر متحد الاجزائی بدست اید و این خمیر را با باقی مانده اب امیخته کنند و از پارچه محکمی با فشار صاف نمایند و تفاله را با قدری اب مخمر کرده نیز با فشار از پارچه بگذرانند و باید محصول مصفی ۲۲۵ جزء باشد و ما بقی قند را بر مصفی افزوده در حمام ماریه ذوب نمایند و بعد بگذارند سرد شده عرق بهار نارنج را اضافه کنند و در بطریهای کوچک خشک بود حفظ نمایند و این شربت که خیلی گوارا است مبرد و مسکن الات توالد و بولی است

شربت بادام مرکب و نیل دار بگیرند شربت اوورژا شربت صمغ شربت و نیل مکه یک جزء مخلوط کنند و این شربت نیز مبرد گوارائی است

مربای بادام معمول دواسازی لندن بگیرند بادام مقشر ۵۰ قند مسحوق ۲۹ صمغ عربی مسحوق ۶ مخلوط کرده خمیر متحد الاجزائی سازند و این مربا را مانند ملینات صدری استعمال میکنند و ۳۰ گرم ازان در ۱۵۰ گرم اب مخلوط نموده مانند امولسیون مینوشانند

امولسیون عربی (مخلوط صمغی) معمول دواسازی ادمبورگ

بگیرند مسحوق صمغ عربی ۳۵ بادام شیرین مقشر ۴۰ قند ۲۰ اب ۱۰۰۰ بادامها را با قند نرم نبایند و با صمغ و ۳۲ جزء اب لعاب متحد الاجزائی سازند و یا کوبیده قند و بادام مخلوط کرده و ما بقی اب را کم کم اضافه کنند و صاف نمایند این امولسیون ملین الات صدر و مسکن الات توالد و بول است

شیر بادام (امولسیون ساده) مطابق کدکس بگیرند بادام شیرین ۵۰ مقشر قند مکرر ۵۰ اب ۱۰۰۰ بادامها را با ثلث قند و قدری اب نرم بکوبند و بعد کم کم باقی مانده اب را افزایند و با فشار صاف

کند و مابقی قند را اضافه نمایند و این شیره را مانند ملینات و مسکنات آلات تولد و بول استعمال میکنند و چون بادامهای
بازاری غالباً دارای مقدار نامعینی بادام تلخ میباشند لهذا در ساختن محصولات سابق الذکر باید در بادامها دقت
نموده و هر مقداری که طبیب تجویز میکند بادام تلخ در آنها داخل کرد

شیر کنب و پسته را نیز بطریق مذکور ساخته و در همان مواقع استعمال میکنند

خصی الثعلب پ سعلب ف سالپ (اورکیس) ل اورکیس ماسکولا

ی اورکیس (اورکیس در لغت یونانی بمعنی بیضه است و چون ریشه این نبات که بصل مانند است شبیه
به دو بیضه میباشد یونانیان آنرا اورکیس نامیده اند) نباتی است از طایفه **اورکیده** و دارای چندین قسم
است و سعلب متداول در بازار عبارت است از ریشه بصل مانند همه این اقسام

عموماً اورکیس از محصولات شرقی بخصوص ایران میباشد و در کوهستان طالش و کرمانشاهان و کوه گیلویه
فراوان است و مخصوصاً در فرنگ سعلب خوب معروف به سعلب ایران میباشد و عبارت است از دانه‌های
بیضی شکلی که مانند تسبیح برشته کشیده شده اند و رنگ آنها خاکستری مایل بزردی و نیم شفاف و کناره شان
قرنی و دارای بوی ضعیفی شبیه بوی اکلیل الملک و طعم آنها لعابی و فی الجمله نمکین است

یکی از دانشمندان فرنگ میگوید هرگاه بصل اورکیس بومی فرنگستان را با شاقه‌هایش مدتی در آب بخیسانند
و پاک کنند و برشته کشیده در آفتاب بخشکانند از هر جهت شبیه به سعلب ایران میشود و مانند آن یکی
از مواد مغذی و مقوی نیکو خواهد بود

سعلب را از جهت شباهتی که به بیضه دارد یک وقتی از عوامل منعظه تصور کرده بودند حتی بعضی از مصنفین
بدرجه در این باب غلو کرده که میگویند بوی آن شبیه ببوی منی است و اکنون دانشمندان فرنگ آنرا از مواد
غاذی و ملین محسوب میکنند و مرکب است از نشاسته و صمغ و باسورین

گرد سعلب مطابق کدکس بگیرند سعلب ایرانی مقدار منظور و مدت ۲۴ ساعت در آب
سرد بخیسانند و با پارچه خشنی مالش داده خوب خوب کنند و در کرم خان خشک کنند که حرارتش زیاده از ۵۰
درجه نباشد و نرم بکوبند و بدون آنکه نخاله باقی گذارند از موی ابریشمی و یا بیرون نمایند و مطبوخ این گرد
از مواد غاذیه است و غالباً آنرا با دارچینی معطر کرده و با شیر می نوشند

لرزانک سعلب معمول سویدان بگیرند گرد سعلب ۵ قند ۱۲۰ آب ۴۰۰ سعلب
را در آب بجوشانند و قند را افزوده بگذارند سرد شود و بعد معطر کنند و این لرزانک را مانند مواد غاذیه
استعمال میکنند

ذرة (جاورس هندی) ت ماتیس ل زامائیس نباتی است از طایفه گرامینه

و بومی مکزیک و دانه آنرا اهالی فرنگ **گندم هندی** و **گندم ترکی** نیز مینامند و از آن یک قسم نشاسته
ترتیب میدهند و مانند مواد غذائی استعمال میکنند و چون این دانه دارای گلوتن نیست نانش خوب نمیشود
ولی یک قسم فرنی با آن میسازند موسوم به **گود** و در تغذیه اطفال خیلی استعمال مینمایند و مخصوصاً
در اشخاصی که مبتلی به امراض مزمن مجاری تغذیه باشند استعمال این فرنی بسیار سودمند است و نیز از دانه‌های
ذرة نیم کوب کرده و نیم پز نموده مشروبی ترتیب میدهند دارای الکل که مسکر است و یکی از دانشمندان

میگوید

میگوید میتوان در ساختن فقاع بجای جو دانه ذرة استعمال کرد و از بو داده دانه ذرة مایعی ترتیب میدهند
شبیه به قهوه و یکی از دانشمندان از ساقه ذرة قبل از گل کردن مقدار زیادی قندی استخراج نموده معادل
قند ای شکرم چغندر

جمعی از دانشمندان سبب اصلی مرض پلاگر را از ذرة میدانند و چنین میگویند یک نوع غباری که اسمش سبز
رنگ است و عبارت از یک قسم قارچ پارازیتی بود مخلوط با آرد ذرة شده و تولید مرض پلاگر را مینماید و
موافق اعتقاد **روبن** این قارچ مفسد مرکب است از اسپورهای اسم الملس گردی که عرضشان
از ۶ تا ۱۰ میلیوم میلیمتر است

بهر جهة استیگمات ذرة را در اقسام قولنج کلیه و ورم مثانه و عسر البول و استسقای قی استعمال کرده
و از عوامل مدره میدانند

تیزن استیگمات ذرة مطابق کدکس بگیرند استیگمات ذرة ۱۰ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم
دم کرده صاف نمایند و میتوان تیزن را با شربت استیگمات شیرین نمود و چون دوای بی ضرری است ممکن
است مقدار استیگمات را در این تیزن ۱۰۰ گرم قرار داد

عصاره استیگمات ذرة بگیرند استیگمات ذرة ۱ الکل ۵ درجه ۶۰ آب مقطر ۱ استیگمات
را با الکل در آلات دپلاسمان ریخته و محصول را در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و باقی مانده را با
آب مقطر که سرد باشد مخلوط نموده مدت ۱۲ ساعت بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و بعد صاف کرده در
حمام ماریه بغلظت عصاره حبی تبخیر نمایند و حفظ کنند و مقدار شربت این عصاره از ۱ تا ۲ گرم در روز است

شربت استیگمات ذرة بگیرند عصاره استیگمات ذرة ۳۰ شربت ساده ۹۰۰ آب ۶۰ عصاره را
در آب امتزاج کرده و بعد با شربت مخلوط نموده صاف کنند و مقدار شربت این شربت از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم میباشد

فصل — در ماهیها و روغن جگر آن و بعضی مواد حیوانی دیگر

مورو گادوس موررو یک قسم ماهی است از جنس **مالاکوپتریژین** (این لفظ
مشتق از دو کلمه یونانی است یکی **مالاکوس** یعنی نرم و دیگری **پتریژ** یعنی بال پس بمعنی لین الجناح
میباشد چه ماهیهای عظمی را بدو جنس تقسیم کرده اند یکی لین الجناح که همه خطوط آلات سباحت آن مگر آلت سباحت
تمامی مرکب اند از قطعات کوچکی نرم و دیگری **شوکی الجناح** (**آکانتوپتریژین**) که آلات سباحتش
مرکب اند از خطوطی صلب و حاد) که در دریاها زندگی میکند و گوشتش ماکول است و ۹۰ سانتیمتر قد دارد و در
ترنوو و اطراف جزیره ایسلاند بیشتر این ماهی را صید میکنند و از جگر آن روغنی میگیرند معروف به روغن جگر
مورو و در تراپوتیک استعمال میکنند

روغن جگر مورو (روغن ماهی) عبارت از جسمی است دسم و زیتی شکل و دارای کلور و برم
و ید و گوگرد و فوسفور و از قدیم الایام در نورویژ و المان و سویس استعمال این روغن در دفع اختلالات
روماتیسمی و نقرس و سلس البول و خنازیر عظام و راشیتیسم و بثورات مزمن شایع بوده و نوعاً پس از صید

مو رو شکمش را شکافته جگران را بیرون می آورند و در چلیک های چوبی ریخته در آفتاب میگذارند روغن با طعم و کم بوئی جریان مییابد که در تجارت کم بها است و بعد میگذارند تا این جگرها انقلاب حاصل کنند و یک مقدار مجدد روغن اسمر اللون شفاف از آنها اخذ مینمایند که دارای بوی ماهی میباشد و پس از شامه در احساس حدت در عقب حلق میگردد و در تجارت روغن جگر موروعه را از اسیلاند و نوروژ و تی نووو و نیرلند می آورند و با اسم این ممالک موسوم میگردد و روغن اسیلاند و نوروژ بر قسم دیگر ترجیح دارد ولی از حیثیت رنگ این روغن را به سفید و کهربائی و اشقر و اسمر تقسیم مینمایند و چنین میگویند این روغن جگر مورو بالطبع سفید است اگرچه این سفید موافق ممالکی که مورو در آنجا صید میکنند تغییر کرده و الوان دیگر حاصل مینماید و نیز در هر مملکتی موافق آنکه مورو را در وسط دریا صید کنند یا در کناره و موافق فصلی که از آن صید مینمایند و موافق صنف ماهیهائی که از آنها تغذیه میکنند رنگ روغن جگرش تغییر مینماید و بعضی از اطبا روغن اشقر را بر روغن سفید ترجیح میدهند اگرچه این ترجیح بی برهان نیست ولی غالب اطبا چنین میگویند جودت روغن مورو در خلوص آنست و انتخاب رنگ بسته بر میل و رغبت مریض میباشد و باید دانست چند سالی است روغن مورو را بواسطه زغال سفید میکنند و این عمل از خواصش کاسته بلکه از آن بی اثر مینماید

طریق ساختن روغن جگر مورو موافق کدکس

جگر مورو را در صورتیکه تازه بود گرفته و پرده هایش را سوا نمایند و بعد قطعه قطعه کنند و در ظرف فلزی سفید کرده در حمام ماریه حرارت دهند و متصل بهم زنند تا روغن جدا شده و در سطح جگرها جمع گردد و بعد محصول را بانی الجمله فشار با پارچه پشمی بگذرانند چند روز بگذارند بماند و با کاغذ صاف نمایند

روغن جگر ره و روغن جگر اسکوال

را نیز بهمین طریق باید ساخت

روغن سیاه رنگ جگر مورو که زیاد تاکم غلیظ و متعفن است و از جگرهای فاسد شده اند امتیاز دارند در استعمالات را پوتیکی نباید داخل شود و خطا نموده اند کسانیکه این روغن را بر روغن اشقر و سفید ترجیح داده اند

در لوحه ذیل بیان مینمائیم مواد محتوی در اقسام روغن جگر مورو و مقدار آنها را

	روغن سفید	روغن کهربائی	روغن اشقر	روغن اسمر
اولئین	۹۸۸/۷۰۰	۹۸۹/۶۷۵	۹۸۸/۶۹۵	۹۸۸/۹۹۹
مرگادین	۸/۰۶۰	۸/۰۶۶	۸/۰۸۹	۸/۳۲۸
کلور	۱/۱۲۲	۱/۱۲۲	۱/۱۱۶	۱/۰۱۸
ید	۰/۳۲۷	۰/۳۲۷	۰/۳۲۲	۰/۳۱۰
بروم	۰/۰۴۳	۰/۰۴۳	۰/۰۳۸	۰/۰۳۱
گوگرد	۰/۲۰۱	۰/۲۰۰	۰/۱۹۶	۰/۱۵۶
فوسفور	۰/۲۰۳	۰/۲۰۴	۰/۲۰۰	۰/۱۹۶
اسیدها	۰/۰۰۰	۰/۴۳۹	۰/۸۹۷	۰/۹۲۴
تلف عمل	۱/۳۴۴	۰/۹۲۴	۰/۴۴۹	۰/۱۰۲

روغن جگر ماهی اسکوال

خاصیت روغن

خواص فیزیولوژی و تراپوتیکی روغن مورو

روغن مورو را یک مقدار زیادی بدن تحمل نموده و هضم میکند بدون آنکه عمل هضم را مختل کرده و اسهال آورد برخلاف سایر پیه های حیوانی و نباتی و در بعضی از مرضا گاه دیده شده تا ۵۰۰ گرم این روغن را بدن بخوبی تحمل نموده است و منقصتی که در این روغن است آنست که بوی نامطبوعش را غالب مرضا تحمل نمیکنند و کمال نفرت را از آن دارند اگرچه سفید و خیلی تازه باشد و از این جهت بعضی وسائط که غالباً مؤثر اند در پوشاندن این بو بکار میبرند و نوعاً اطفال کمتر از جوانان تنفر از این بو دارند چنانچه بیشتر اطفال روغنی که اسمر تیره بود و خیلی بد بو باشد با کمال خوبی میآشامند و بویش را تحمل میکنند و در بعضی اشخاص گاه روغن مورو مورث عسرت هضم شده و آروغهای قبیحی فراهم می آورد ولی این آثار همینکه برطرف شد ندامعا بخوبی آنرا تحمل نموده و منهضم میگردد و از این جهت است که کمتر مورث اسهال میشود و نوعاً بواسطه استعمال روغن مورو بدن مایل به تعریق گشته و عرقی که عارض میگردد بوی روغن میدهد و ممکن است از آن بعضی بثورات در جلد ظاهر شوند قسمی از بنات اللیل میباشند و بروز آنها موقتی است و با حکه همراه اند و نیز بواسطه استعمال روغن مورو سومیت بدن زیاد میشود و بر سیلان طمث می افزاید و گاه ترشح بول را نیز زیاد میکند

روغن مورو یکی از عوامل معتبر و کثیر الاستعمال است و دارای خواص جامعه است که در کمتر دوائی موجود اند و این خواص عبارتند از زیاد قوه شاهیه که غالباً بر این قوه می افزاید و سهولت جذب آن بواسطه مجاری الکیلوس مولد اجتماع آن در بدن بدون هیچگونه زحمتی و کثرت تولید حرارت و در فقر فیزیولوژی بزرگترین دواها است و از استعمال روغن مورو وقتی که عناصر مولد الحراره بقدر کفایت در بدن موجود نباشند چنانچه در اشخاص مبتلی به توبرکول و کلیکو نوری و اطفال شهری فقیر که نوعاً مبتلی به سوء القنیه و غیره میباشند مشاهده میگردد و از استعمال آن فواید زیادی حاصل شده و عناصر مذکوره را تعمیر و مرمت میکند و آثار آن در راشیتیسم امروز مسلم است و نیز روغن مورو در دفع امراض جلدی مزمن مانند لوپوس و اکیموز و فاد و سرکه با فساد بنیه همراه باشند و در دردو ماتیسم مزمنی که منبع از ضعف عمومی بدن بود مؤثر است و همچنین است در دفع اختلالات خنازیری از قبیل کاری عظام و تومورهای سفید و دمامیل زخمی عمیق و غیره و در مسلولین نیز اثر آن مسلم میباشد

روغن مورو را زاد و قیا است که در ممالک بارده و فصول بارده باید استعمال شود

روغن اسکوال در اثر مانند روغن مورو میباشد و همچنین است روغن ره و روغن پاچه گاو و مسکه تازه و روغن کبد که در برودت گرفته شده باشد و هم این روغنها را بدل از روغن مورو استعمال میکنند مقدار شربت روغن مورو در صورتیکه خالص باشد در ابتدا نوعاً از ۵ تا ۲۰ گرم است و بتدریج بر مقدار آن می افزایند و یکی از دانشمندان تا ۵۰۰ گرم در مسلولین استعمال میکند و در دفع لوپوس کمتر از ۵ تا ۱۰ قاشق کوچک اثر نمیکند و وقت استعمال آن هنگام نزدیک غذا است و بهتر است که قبل از آنها ابتدا یک قبضه مابین دو انگشت نمک طعام سائیده بروی زبان ریخته و بعد روغن مورو را بلعیده و قدری نان خشک

دوی آن بجوشند و بعد یک جرعه شراب و یا مطبوخ قهوه مضمضه نموده فرو برند و آنوقت نهار میل کنند
در این ایام روغن مورو را نیز بادتر از آنچه ذکر کردیم استعمال میکنند و آنرا ٢٠ تا ٢٥ گرم در عرض روز تجویز
مینمایند و نوعاً مقداری که مریض بتواند بدون زحمت هضم کند و مانع نشود باید استعمال نمود و چون
قبل از شرب روغن مورو و هم بعد از آن گلسیرین با قرص نعناع سوشند بو و مزه مکروه آن پوشیده میشود

روغن کرِاُزوتی جگر مورو بگیرند روغن جگر مورو ٢٠٠ کرِاُزوت هتری ١ عرق نعناع
٥٠ مخلوط کنند و در هنگام اول و دوم سل از ٢ تا ٥ گرم بنوشند

روغن قطرانی جگر مورو معمول میگل بگیرند روغن جگر مورو ٢٠٠ قطران
چوب ١ مخلوط کرده صاف کنند و در این مخلوط قطران بوی و طعم ماهی را می برد و مقدار شربت این محصول
در دفع نزله مزمن ریه و دم مزمن حلقوم و سل ریوی و نزله مثانه از ٢٠ تا ٢٠٠ گرم است

روغن ید و فورمی جگر مورو بگیرند روغن جگر مورو ٤٠٠ ید و فورم اسانس انیسون
مکل ١ مخلوط کنند و این روغن قوی تر و سهل الاستعمال تر از روغن خالص جگر مورو میباشد در توبرکول
استعمال میشود **روغن ترپینولی او کالیپتولی** جگر مورو که در سل نیز استعمال میکنند
از ١ جزء ترپینول و یا او کالیپتول و ١٠٠ جزء روغن میسازند

مخلوط روغن مورو معمول دُوشُ بگیرند روغن جگر مورو شربت پوست نارنج
عرق انیسون مکل ٣٠ گرم اسانس اکور ٣ قطره مخلوط کنند

روغن آهن دار جگر مورو معمول ژانل بگیرند روغن جگر مورو آب مقطر مکل ٢٥٠
مسحوق کربونات سبد سود ١٤ مسحوق سولفات متبلور پروتواکسید آهن ١٥ در صراحی که ظرفیتش یک لیتر
باشد مخلوط کنند و تا مدت ٨ روز گاه گاه بهم زنند و بعد در روی صافی مرطوب مخلوط را بریزند و در
ابتدا آب از صافی خارج میشود آنرا دور بریزند و بعد روغن آهن دار عبور میکند آنرا حفظ کنند و یک صدم
این روغن سرکوبی اکسید آهن است و طعمش بشدت نامطبوع ولی هرگاه یک ربع تا یک خمس روغن مورو
بی بو در آن مخلوط نمایند دارای طعم و بوئی میشود که قابل تحمل است

روغن ید و آهن دار جگر مورو معمول دِوِیْژی بگیرند براده آهن ٤
ید ١٢ روغن جگر مورو ١٠٠٠ آب مقدار کافی ابتدا براده و ید را با کمی آب مخلوط کرده صلایه کنند و بعد این
محصول را در روغن بواسطه صلایه حل نمایند و صاف کنند و هر ١٠٠ گرم این روغن دارای ٢ دسی گرم یدور
آهن است و این محصول را مانند دوبه مرمت کننده و ضد خنازیر از ٥ تا ٤٠ گرم شرباً استعمال مینمایند

روغن فوسفوردار جگر مورو بگیرند فوسفور ١ دسی گرم روغن جگر مورو ١٠٠ گرم
باعانت حرارت ملایمی حل کنند ولی باید صراحی پر باشد و این محصول از عوامل محرک و مرمت کننده است
و در دفع راشیتیسم استعمال میگردد و مقدار شربتش از ٢ تا ٥ گرم است (از ١ تا ٥ میلی گرم فوسفور) که
در عرض روز بطور پوسیون یا مخلوط با روغن مورو روی مندا ولی میباشد

شربت روغن مورو بگیرند روغن جگر مورو ٢٥٠ گرم مسحوق صمغ عربی ١٥ گرم آب ٣٧٥
گرم شربت ساده ١٢٥ گرم قند ٥٠ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ٤ تا ٣٢ گرم و زیادتر در عرض روز

متدریجاً بنوشند

لرزانک روغن مورو معمول دوروا بگیرند روغن جگر مورو ٥٠٠ گرم آب مقطر
سریشم ماهی مکل مقدار کافی صمغ عربی قند مکل ٥٠ گرم مطابق معمول لرزانک سازند و مقدار شربتش از ٢٠
تا ٥٠ گرم است

صابون آهکی روغن جگر مورو بگیرند آهک شکفته و مسحوق ٩ گرم روغن جگر مورو
٥٠ گرم آب خالص ١٢٠ گرم مخلوط کرده بجوشانند تا حصول صابون و بعد ماده صابونی را با آب بارد بشویند
و بعد آنرا با اسانس بادام تلخ معطر کنند که در هر ٢٠ گرم آن از ١ تا ٢ قطره اسانس افزایند و بعد حبهای ٥٠ سانتی
گرمی ساخته و آنها را در تخفیف اثری بلسان تلو و یا قند نغلطانند و مقدار شربت این حبوب از ٥ تا ٢٠ عدد
است در عرض روز

ره
ره یک قسم ماهی است پهن و غضروفی که در دریا زندگی میکند و قدّش ٢٥ سانتی متر است و روغن جگر
آنرا مانند روغن جگر مورو در تراپوتیک استعمال مینمایند

اسکوال
اسکوال یک جنس ماهی را باین اسم موسوم میکنند که قسم معروف آن **رِکَن** است و رکن ماهی بزرگ
است پر قوت که در دریا زندگی میکند و دهان آن در پائین سرش واقع شده و قدّش از ٤ تا ٩ متر میباشد و
روغن جگر جنس اسکوال را در تراپوتیک مانند روغن جگر مورو استعمال مینمایند

پوسیون روغن جگر ره معمول رانیه بگیرند روغن جگر ره ٩٠ گرم صمغ عربی ١٥ گرم
شربت تریاک آب مکل ٥٠ گرم مطابق معمول پوسیون سازند و این پوسیون را سه قسمت کرده و هر
روز یک قسمت را در سه دفعه در دفع ذات الریه مزمن بنوشند

شربت روغن جگر ره معمول میال بگیرند قند ٥٠٠ گرم بادام تلخ ٥٠ گرم مسحوق
صمغ عربی ٥٠ گرم روغن جگر ره ١٠٠ گرم آب خالص ٣٠٠ گرم بادامها و صمغ و ٥٠ گرم قند را تقریباً نرم صلایه
کنند و روغن را تقریباً با ١٠٠ گرم آب بتدریج مخلوط کرده و کم کم بر محصول افزایند و مدتی بهم زنند و کم کم مابقی
آب را بیفزایند و بعد این محصول را از پارچه صافی گذرانیده و قند را با حرارت ضعیفی در مصفی حل کنند و باید
دقت کنند که حرارت زیاده از ٤٠ درجه نباشد

مسکه
مسکه (کره) ع **زُبْدَه** ف **بوُرْ** آ **بوتیرُوم** ی **بیُوتیرُون** یکی از مواد اصلیه شیرگاو
و سایر حیوانات پستاندار از قبیل میش و بز و غیره میباشد و مرکب از سه ماده دسم است یعنی اولئین و
مرگارین و مقدار کمی بوتیرین و بوی مخصوص آن بواسطه بوتیرین است و علاوه مقدار بسیار کمی اسید
کاپریک و اسید کاپروئیک دارد و در صورتیکه بلاواسطه از شیر اخذ کرده باشند محتوی یک مقدار
شیر و اگر از دوغ گرفته شده باشد یک مقداری دوغ میباشد مقدار این مواد بواسطه اختلاف حیوانات
و اختلاف مواقعی که مسکه را از شیر آنها اخذ میکنند مختلف میگردد و بواسطه اختلاف مقدار این مواد
است که رنگ و بو و مزه مسکه ها مختلف میباشد

در فرنگ مسکه مستعمل در تراپوتیک را باین طریق میسازند که شیر را در ظرف سرپوشیده ای نزدیک به صفر باید
حفظ کرده و سرشیر آنرا جدا نموده بهم زنند و مسکه که حاصل میگردد با آب زیاد بشویند و نوعاً ساختن

مسکه را همه کس میداند و لازم است اورا در حرارتی نزدیک به صفر حفظ نمایند
مسکه که از اغذیه مقوّی است چنانچه ذکر کردیم بدل روغن جگر ماهی واقع میشود و در اطفال غالب دوا های
که بطور گرد باشند با مسکه تازه معمول مخلوط نموده و قدری قند بر آن افزوده استعمال میکنند و طفل در کمال
راحت میخورد و بعضی از پوماد های چشمی را با آن میسازند و نیز در دفاده منفطات پرندها استعمال میشود و چون
بوی مکروهی از استعمال آن در این موقع حاصل میشود اگر بجای آن پیه حسن ابثره با مطبوخ فنیک استعمال کنند
بهتر خواهد بود

مسکه بروم و یددار معمول ترسو بگیرند مسکه تازه ۱۲۰ گرم ید و دپتاسیوم ۵ سانتی
گرم بروموردپتاسیوم ۵۰ گرم کلورور دسودیوم ۲ گرم مخلوط کنند و این مسکه را بدل روغن ماهی بروی نان
مالیده در غرض روز تناول نمایند

اُوپوتراپی (التداوی مع العصیر) یکی از معلّمین مسمّی به **لاندوزی** طریقه مداوا
با عصیرهای حیوانی را باین اسم نامیده و در این طریقه محصولات چندی را که از آلات مختلفه استخراج میکنند
هم از راه هضم معدی و هم از راه زرق تحت جلدی در بدن داخل مینمایند و شرح هر یک از آنها را ذیلا می نگاریم

کپسولهای فوق کلیه گوساله و یا گوسفند گردی از این کپسولها ترتیب میدهند
که یک جزء آن مساوی ۵ جزء کپسول تازه خشک نشده میباشد و این گرد را در مرض ادیزون و دیابت بوس
غیر قندی و مِنوپوز (اختلالات عارضه بواسطه سن یأس) و نوراستنی استعمال کرده و از اثرات تمجید مینمایند
و طریقه استعمال آن یا بطور کپسول و یا بطور قرص است که هر یک محتوی ۲۰ سانتی گرم گرد خشک باشند و
از ۲ تا ۶ کپسول و یا قرص در عرض روز معمول میدارند و در دیابت بوس تا ۶ عدد و نیز این گرد را در زرق تحت
جلدی بکار میبرند

غده پیتوئیتر گوساله (هیپوفیز سربرال) گرد خشک شده این غده را یکی از دانشمندان
در اکرومگالی و در کثرت ترشح بول (پولیوری) سود مند میداند و طریقه استعمال آن بطور کپسول و یا قرص
است که هر یک محتوی ۱۰ سانتی گرم باشند

ماده دماغی گرد خشک شده ماده خاکستری دماغ را اثر با استعمال میکنند و بخصوص **سِریبرین**
(سِریبِنین) را که عبارت از مایع استخراج شده از این ماده میباشد در زرق تحت جلدی معمول
میدارند

مغز سرخ استخوان گرد مغز سرخ استخوانها را در دفع انمی دنی و کلوروانمی و داشیتیم
استعمال میکنند و از آن نیز قرص و یا کپسولها میسازند که هر یک محتوی ۲۰ سانتی گرم اند

تِرِپسین باین اسم فرمان عصیر پانکراسی را که محلّل البومین است مینامند و جسمی است محلول در آب
و غیر محلول در الکل و محلول آن را (۱ در ۱۰) استعمال میکنند و در حل کردن غشیه کاذبه دیفتری از آن
تمجید مینمایند

محلول ترپسین بگیرند محلول اسید سالیسیلیک (۱ در ۱۰۰۰) ۵۰ گرم ترپسین ۵ گرم
مخلوط کرده در حمام ماری به مدت ۶ ساعت بگذارند بماند و بعد صاف کرده و بواسطه افزودن مقدار

کمی کربونات

اوپوتراپی
کپسولهای فوق کلیه گوساله و گوسفند
غده پیتوئیتر گوساله
ماده دماغی
مغز سرخ استخوان
ترپسین

کمی کربونات سود مصفی را قلیائی کنند و در حل کردن غشیه کاذبه دیفتری این محلول را استعمال میکنند

غده وذی گاو کپسولهائی از گرد غده خشک شده میسازند که هر یک دارای ۱۰ سانتی گرم اند
از ۴ تا ۶ عدد این کپسولها را در دفع صبر توقف غده وذی در عرض روز استعمال مینمایند

گرده گوسفند و یا خوک گرد گرده خشک شده را بطور کپسول و یا قرص که هر یک محتوی
۱۰ سانتی گرم اند در دفع نفریت (ورم کلیه) از ۴ تا ۶ عدد در عرض روز استعمال مینمایند

بیضه حمل (قوچ) یکی از دانشمندان مسمّی به **بروان سکارد** عصیر این بیضه را که معروف
به **مایع بروان سکارد** است در زرق تحت جلدی استعمال میکند

غده تیموس غده تیموس گوسفند و یا گوساله را خشک میکنند هر ۵ جزء یک جزء محصول
حاصل مینمایند و از گرد این محصول کپسول و یا قرصهائی ترتیب میدهند که هر یک دارای ۵ سانتی
گرم اند و در مداوای گواتر و مرض بازدو از ۲ تا ۱۵ عدد یکی از آنها را استعمال مینمایند و بر این تداوی
از عوارض ثانوی و اختلالات قلبی و انحلال جسم زائد جلوگیری میکند

تیراوئیدین و تیراوپروتئید یکی از دانشمندان موسوم به **نوتکن** این دو ماده
البومینی شکل را از غده زائده استخراج نموده است و تیراوئیدین را بشکل حب و یا زرق از راه معده و یا
راه تحت جلد بمقدار ۱ سانتی گرم استعمال مینمایند

حب تیراوئیدین بگیرند تیراوئیدین مصفی ۵۰ سانتی گرم کائولن ۳ گرم وانیلین ۱ سانتی
مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بنوشند

زرق تحت جلدی بگیرند تیراوئیدین مصفی ۵ سانتی گرم فنول ۲ سانتی گرم آب مقطر
۱۰ گرم مخلوط کنند و روزی یک سانتی مطر مکعب در تحت جلد زرق نمایند

عصیر معدی سگ یک قطعه اسفنج را بر ریسمانی بسته و سگ را در حالیکه ناشتا بود مجبور
از بلع آن میکنند بطریقی که ریسمان خارج از دهان آن باشد و پس از چند لحظه باعانت ریسمان اسفنج را از معده
این حیوان بیرون کشیده و می فشرند تا آنچه از عصیر معدی جذب کرده است از آن خارج شود و این ماده را
خارجا در سرطانهای متقرح استعمال مینمایند موجب تحلیل ماده سرطانی و حصول سکاتریس میگردد و نیز
میتوان عصیر معدی این حیوان را بواسطه ناصوری که مصنوعا بر معده آن وارد آورده باشند بدست آورد

تیروئیدین (تیروئیدین را با تیراوئیدین نباید مشتبه نمود) چون جسم زائده گوسفند را بطور شادیه
خشک کرده و گرد سازند تیروئیدین نامیده میشود و جسم زائده که غده است صاحب دو فص و تراپوتیک یک
فص از آن از ۰٫۵ گرم تا ۱٫۲ گرم وزن دارد استعمال میکنند پس وزن تمام این جسم از ۱٫۲ تا ۲٫۴ گرم خواهد
بود و از این گرد هم قرص هم کپسول میسازند و هر کپسولی دارای ۱۰ سانتی گرم گرد است که معادل ۲۷ سانتی
گرم ماده تازه این جسم باشد و این طریق استعمال جسم زائده بر استعمال تازه آن ترجیح دارد زیرا که تحصیل
تازه اش هر وقت ممکن نیست غالب مرضا از هضم آن کراهت دارند بهر جهة تیروئیدین را در دفع میکزودیم
و گواتر و پسوریازیس و اُوبزیته استعمال میکنند و مقدار شربت آن یک فص تازه است در مدت ۲ یا ۳ روز
و یا در هر روزی از ۱ تا ۲ کپسول و یا قرص که هر یک دارای ۱۰ سانتی گرم گرد تیروئیدین میباشند

در بعضی

غده وذی گاو
گرده گوسفند و خوک
بیضه حمل
غده تیموس
تیراوئیدین
عصیر معدی سگ
تیروئیدین

دریک صد و یکم — مس و محصولات آن

مس ع **نحاس** ف **کوئیور** ل **کوپروم** ی **کالکوس** باصطلاح کمیا **زهره** عبارت از فلزی است جامد و برنگ سرخ و قابلیت انطراق و قابلیت مفتول شدن زیاد و تقریباً در ۱۰۹۰ درجه حرارت ذوب میشود و وزن مخصوص آن ۸/۹۳ و طعمش عفص و بویش غیر مطبوع و استحکامش کمتر از آهن و در حرارت مرتفعی جذب اکسیژن نموده و متدرجاً مبدل به پروتواکسید و دوتواکسید میگردد و پروتواکسید چون خشک باشد سرخ و اگر مرطوب بود زرد و دوتواکسید سیاه و در صورتیکه مرطوب باشد آبی روشن است مس فلزی در طب چندان استعمالی ندارد و فقط بعضی املاح از آن در تراپوتیک استعمال میکنند و این املاح عبارتند از امانیور مس و کلورور و دوتواستات و سواستات و سولفات و فوسفات و اگرچه دانشمندان ایران یک قسم اکسید مس را که موسوم به **راسخت** میباشد اغلب خارجاً استعمال مینمایند و مخصوصاً در خارج مانند عوامل محرق در تجفیف و اندمال جراحات خبیث و ردی بیشتر معمول میدارند و نیز اکتحال آن در دفع غشاوه چشم معمول است

در بیان آثار فیزیولوژیک و تراپوتیکی مس

مس خالص اعم از آنکه بشکل براده باشد و یا مانند ذرات بسیار نرم در بدن هیچ اثر محسوسی نمیکند چنانچه یکی از دانشمندان تا ۳۰ گرم براده مس را هم بطور خلوص و هم مخلوط با مواد دسم و ذهنی به بعضی حیوانات قبیل سگ خورانیده و هیچ اثر مشئومی از آن ظاهر نشده و مکرر مشاهده شده است که اطفال قطعات پول سیاه مسی را بلعیده اند و هیچگونه علامات جذب و تسمم این فلز در آنها بروز نکرده و نیز در اشخاصی که شغلشان ساختن غبار مس است هرگز آثار تسمم دیده نمیشود و هم چنین در عمله جاتی که در هوائی زندگی میکنند که پر است از غبار مس هیچ مرضی بروز نمیکند با آنکه پوست این اشخاص غالباً از غبار مس است و گیسوان و ریششان از طبقات مس پوشیده شده و نیز دندانهای آنها را یک پرده مس احاطه کرده است و این اشخاص نه مبتلی به زکام میشوند و نه رمد مزمن و گویا این اغشیه مخاط غبار مس را بخوبی تحمل میکنند و با وجود استنشاق دائمی غبار مس مبتلی به برونشیت و ذات الریه مزمن نمیباشند و حال آنکه در اختلال و جذب این ذرات صغیر شبهه نیست زیرا که وجود مس در عظام این اشخاص محقق شده است و با تحقق جذب مس آثار تسمم و عوارض قولنج مسی در این عمله جات وجود ندارد و چیزیکه گاه گاه در آنان دیده میشود کنژسیون کبد و حالت امتلائی است که بواسطه استعمال یک مسهل برطرف میگردد اثر سمی مس در صورتیکه با اسیدها مرکب شود محل شبهه نیست زیرا که املاح آن چون ملاصق انساج گردند مورث تخریش شدیدی در آنها میشوند و از این جهت است که هرگاه این املاح را داخلاً استعمال نمایند مورث التهاب و تقرحی در معده و معا گشته که گاه ممکن است منجر بمرگ شود و موافق اعتقاد یکی از دانشمندان اول اثری که از املاح مس حاصل میشود عبارت است از ترکیب آنها با عناصر اصلیه انساج و حصول ماده متحجری

آبی سبز رنگ

آبی سبز رنگ و هرگاه ملح مرکب از اسید آلی باشد این ماده متحجر بسهولت در مقدار زیادی ترکیبات ملحی حل میگردد و بر خلاف هرگاه اسید آن غیر آلی بود با آنها مقاومت کرده و حل نمیشود

املاح مس بخصوص سولفات امانیاکی و کلورور امانیاکی از آنچه بمقدار زیاد استعمال کنند مورث بروز تسمم مرگ آوری میشوند ولی بمقدار بسیار کم این دو ملح را در دفع [illegible] و صرع و هیستری و سیفلیس و غیره استعمال میکنند و دانشمندان المان عموم املاح مس را از ۱ تا ۲ سانتی گرم در دفع کاسترالژی و سل معمول میدارند و سولفات مس که مقیی است در دفع خناق خیلی مؤثر میباشد و در استعمال خارجی مانند عوامل معونی قوی اثر میکند و در بعضی رمدهای مزمن خیلی مفید است در صورتیکه به ضلع از اجفان قلم سولفات مس را مالش دهند و نیز بواسطه دلک با قلم سولفات مس جراحات غیر وجع و یا خبیث و ردی الطبیعه را تحریک میکنند و غسول محلول مائی و یقوان پس از وضع حمل متداول است و استعمال های مس را بیشتر در خارج مانند ذرور مجفف و منفط استعمال مینمایند

فادزهر املاح مس ابتدا باید ماده سمی را بواسطه قی خارج سازند و بعد آلبومین و آهن احیا شده بواسطه هیدروژن استعمال نمایند و نیز استعمال قند بمقدار زیاد در دفع سم مس مؤثر و متداول است

اکسید سیاه مس (راسخت) معمول دواسازی از زمانی بگیرند کربونات مس مقدار منظور در بوته چینی تحت تکلیس کنند تا آب و اسید کربونیک آن کاملاً بخار گردد و محصول را بگذارند در بوته بماند تا سیاه شود و از این اکسید بعضی حبها میسازند از ۵ تا ۲۰ سانتی گرم از آن چهار قسمت کرده جهت دفع تنیا در عرض روز استعمال مینمایند

سولفات مس (کات کبود) ف سولفات د کویور (ویتریول بلو) (ویتریول د کپر) عبارت از ملحی است آسمانی گون که طعمش عفص و محلول در ۴ جزء آب سرد و ۲ جزء آب جوش و ۳/۳۳ جزء گلیسرین و غیر محلول در الکل و اثر و سولفات مس تجارتی غالباً دارای سولفات آهن است و لازم است که از آن خالص نمایند و این ملح را مانند ادویه ضد تشنج و دافع حمیات و مقیات و قابضات و محرقات استعمال میکنند و از همه مقیات متداول مطمئن الاثر تر است و مقدار شربت آن جهت دفع تشنج و دفع حمی از ۲ میلی گرم تا ۲ سانتی گرم و جهت حصول قی از ۱۰ تا ۲۰ و ۵۰ سانتی گرم است و در خارج بطور پوماد و غسول و کحل و غیره استعمال میگردد

مواد مانعة الجمع جمع ما بین سولفورها و املاح سرب و مغلیات قابض و بوره و قلیائیات و کربوناتهای آنها با سولفات مس نباید نمود

امانیور مس عبارت است از محلول پاکسید مرطوب مس در امانیاک و بعضی از مصنفین این ترکیب مس را بمقدار ۱ تا ۵ سانتی گرم در عرض روز در دفع صرع استعمال میکنند و یکی از دانشمندان مجار مسمی به **حیرسی** جهت دفع قطرب اطفال با فواید زیادی استعمال مینماید و پوسیونی میسازد از ۵ سانتی گرم امانیور مس و ۹۰ گرم عرق نعناع و ۳۰ گرم شربت ساده و جهت آنکه معده بخوبی بتواند این دوا را تحمل کند از ۵ تا ۶ قطره تنقیه تریاک در پوسیون داخل میکنند و مثلاً در طفل شش ساله روزی دو قاشق چای خوری در چهار دفعه استعمال مینماید و بسرعت مقدار دوا را افزایند و هر وقت ملاحظه

تحمل معده را

تحمل مینمایند تا آنکه ۴ سانتی گرم اما بنو ر مس در عرض روز طفل نوشیده باشد و بباید دانست که اما نوف مس را چون با جلد و اغشیه مخاط مجاور کنند تحریش شدیدی دارند و نهایت مینمایند بهر جهت این ملح را در ترکیب بعضی کحلها و فندقها و غیره داخل میکنند

استات مس دو قسم استات در طب استعمال میگردد

۱ استات خنثای مس (استات نوتر یك) (زنگار متبلور) عبارت از ملحی است سبز تیره که تبلرهای ان لوزی شکل اند و طعمش شیرین و عفص و محلول در اب و کمی محلول در الکل و در همان مواقع که سولفات را استعمال میکنند این ملح استعمال میشود

۲ سواستات مس (استات بازیك) (زنگار) رنگ این ملح سبز روشن است و دارای همه خواص محرکه استات خنثی میباشد

سولفات اماتیاکی مس عبارت از ملحی است سماقگونی قشنگ و دارای طعم فلزی غیر مطبوع مانند سایر املاح مس مرکب است از ۳۲٫۲۳ بی اکسید مس و ۲۷٫۱۹ اماتیاك و ۳۲٫۵۹ اسید سولفوریك و ۷٫۳۱ اب و یك جزء ان در یك جزء و نیم اب حل میگردد و از عوامل قابض و مدر بول و ضد تشنج است

طریق ساختن ان مطابق کدکس بگیرند مسحوق سولفات مس مقدار منظور اماتیاك ۹۲٫۰ درجه مقدار کافی ابتدا ملح را در اماتیاك حل کنند و بعد در لوله تجربه که ظرفیتش بقدر کفایت بود محلول را بریخته و بروی ان مساوی حجمش الکل ۹۰ درجه بارامی بریزند بنحوی که ابتدا در روی محلول قرار گیرد و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد بواسطه عمل انحراف مایع تبلورها را بسرعت در قیف جدا کرده و انها را در بالای کاغذ یوسف خشک نمایند و حفظ کنند این ملح که از محرکات بسیار قویه است در داخل در دفع هیستری و صرع و قطرب و اسم از ۲ تا ۵ سانتی گرم بطور حب استعمال میکنند و در خارج در دفع جراحات ضعیفی و لوکوره و بلانوره و رمدهای خنازیری و غیره معمول میدارند و نوعاً محلول مائی ان که عبارت از ۱ تا ۴ دسی گرم ملح در ۱۰۰ گرم اب باشد بطور غسول و فندق و کحل استعمال مینمایند و مواد مانعة الجمع این ملح مانند سولفات مس است

قلم سولفات مس معمول بوئیلون بگیرند مسحوق سولفات مس گونا پرکا مکدیك جزء گوناپرکا را با یك حرارت ملایمی ذوب کنند و مسحوق سولفات را مخلوط نمایند و محصول را در حالتیکه گرم بود مانند استوانه بهر حجمی که میخواهند لوله نمایند و این قلم را در تحریق سطحی استعمال میکنند و در صورتیکه جلد دارای بشره باشد اثر نمینماید و نوك این قلم را بارامی باید بتراشند و تیز کنند و چون زود کند میشود باید گاه گاهی از اتیر نمود و سایر قلمهای محرق را نیز بهمین طریق میسازند بخصوص قلم محرق کلورور دو زنگ را بر در دوی

قلم محرق سولفات مس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند مسحوق سولفات مس ۱۰ مسحوق زاج سفید مسحوق شوره مکده مخلوط کرده در کپسول چینی ذوب کنند و در قالب بریزند این قلم را در تحریق سطحی جلی استعمال مینمایند

ایضاً معمول

ایضاً معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات مس ۱۵ صمغ سنگال سفیداب قطر مکده ۱ سولفات را نرم سائیده و از موی ابریشمی ۱۰۰ بیرون کنند و با صمغ و اب لعاب غلیظی سازند و قدری از سولفات مس را در ان مخلوط نموده و در هاون ریخته و با باقی سولفات مخلوط کرده مصلایه کنند تا محصول بقوام خمیر جی شود و بعد بحجم قلم تحریر و طول ده سانتی متر از این خمیر قلمها سازند و بگذارند خشک شود میتوان سولفات مس را نیم کوب نموده و با حرارت ملایمی در کپسول چینی ذوب کرده و مذاب را بشکل قلم در قالب ریخت

حجر الرحمن (سنگ خدا) تن پیرد یوین مطابق کدکس بگیرند مسحوق سولفات مس متبلر مسحوق ازوتات پتاس مسحوق زاج سفید متبلر مکده ۳۲ مسحوق کافور ۱ املاح را مخلوط نموده و در بوته ریخته حرارت دهند تا ذوب مائی حاصل شود و بعد کافور را افزوده مخلوط نمایند و سنگ مرمر را چرب کرده و محصول را بر روی ان مانند قرصهائی کوچك بریزند و این محصول قابض و فی الجمله محرق است و در دفع رمدهای نزله و خنازیری از ۱ تا ۵ دسی گرم در ۱۰۰ گرم اب حل کرده در چشم قطور مینمایند

سنگ خارق عادت معمول دواسازی وود تا مبرك بگیرند زاج سفید متبلر ۶۴ سولفات امن ۳۲ سولفات مس ۶ کلورید دامانیاك ۱ سواستات مس ۲ دواها را نرم سائیده مخلوط کنند و با حرارت ملایمی در کپسول چینی ذوب نمایند و در بشقاب چرب کرده قالب بریزند و این محصول از عوامل قابض و معوض ضعیف است و بروی جراحات خبیثه از دلك مینمایند و در رمدهای مزمن دلك اب بروی غشاء ملتحمه چشم و جفن متداول است و از ۱ تا ۲ جزء در ۱۰۰ جزء اب حل کرده در ذاکله عنق رحم و لوکوره و غیره در مهبل زرق میکنند

پوسیون نحاسی معمول فریئول بگیرند سولفات اماتیاکی مس ۵ سانتی گرم عرق غار یگلاسی ۱۰ گرم شربت مورفین ۳۰ گرم مخلوط کرده و در دفع نورالژی صرعی شکل صورت در دو یا سه دفعه قبل از غذا بنوشند

سفوف معمول فریئول بگیرند سولفات اماتیاکی مس ۲۰ سانتی گرم سوبتر اندیمون ۲٫۵۰ گرم مخلوط کرده در ده بسته مساوی به بندند و از ۵ تا ۱۰ بسته در عرض روز با یك پیاله کوچك شیر میل کنند

حب دافع صرع معمول اورتان بگیرند سولفات اماتیاکی مس ۵ دسی گرم مغز نان ۱ گرم با مقدار کافی شربت ساده ۲۰ حب سازند و صبح و عصر سه حب بنوشند و هر روز یك حب باد کنند

ایضاً حب دافع صرع معمول بیت بگیرند سولفات اماتیاکی مس ۱ گرم عصاره سنبل الطیب ۵ گرم مطابق معمول ۶۰ حب سازند و ابتدا یك حب و بعد ۲ تا ۴ حب در عرض روز استعمال نمایند

طریقه استعمال سولفات مس در دفع خناق معمول بی نگیر برای ارسال علق سولفات مس را بطریق ذیل استعمال کنند بگیرند سولفات مس ۲ دسی گرم قند مسحوق ۴ دسی گرم مخلوط کرده صلایه کنند و در دو بسته مساوی به بندند و یك بسته را در یك قاشق سوپ خوری اب گرم حل کرده بنوشند و هرگاه بعد از ۵ دقیقه قی عارض نشد بسته دیگر را میل کنند و منتها مقداری که از این دوا میتوان در یك دفعه استعمال نمود ۲ دسی گرم است و هرچه عوارض خناقی بیشتر کند باید استعمال

مقی نحاسی را مکرر نمود

پوسیون دافع خناق معمول گودِفروا بگیرند سولفات مس ١٠ سانتی گرم شربت بهار نارنج ٢٥ گرم عرق تیلول ١٠٠ گرم مخلوط کرده هر ده دقیقه یک قاشق اش خوری بنوشند تا قی عارض شود واین پوسیون را هرگاه در ابتدای مرض استعمال کنند مؤثر خواهد بود

گرد دافع خناق معمول لِهیر بگیرند سولفات مس قند مکرر ١ گرم مخلوط کرده صلایه نمایند وان ٢ تا ٣ سانتی گرم محصول را با غانت قلم در حلق نفوخ کنند واین عمل را که خیلی موجع و محمل الاثراست در دفع دیفتری حلقی نیز استعمال میکنند

محلول انتی سپتیک معمول کدکس بگیرند سولفات مس ١ اب ١٠٠ حل کنند و مانند مواد انتی سپتیک پس از وضع حمل در رحم زرق نمایند و نیز جراحات و قروح خبیث را با این محلول بشویند

کحل سولفات مس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سولفات متبلر مس ٥ دسی گرم اب مقطر ٣٠ گرم حل کنند در دفع ورم مزمن و ورم خنازیری ملتحمه روزی یک یا دو دفعه در چشم قطور نمایند و بیشتر اوقات مقدار سولفات را کمتر باید نمود و نوعا در ١٠٠ گرم اب مقطر ٥ سانتی گرم سولفات کفایت میکند

کحل حجر الرحمن معمول کدکس بگیرند حجر الرحمن ١ اب مقطر ٢٥ حل کرده صاف کنند این کحل قابض و فی الجمله محرق است و در رمد خنازیری و مزمن هم قطور و ان در چشم متداول است و هم چشم را با ان میشویند وگاه لازم میشود که مقدار حجر را کم کنند و در ١٠٠ گرم اب مقطر یک دسی گرم حل نمایند

گلیسره سولفات مس معمول مولر بگیرند سولفات مس ١ گلیسره نشاسته ٣٠ مخلوط نمایند و این گلیسره را که محرق است در دفع ورم مزمن جفن و رمد خنازیری بروی ضلع ازاد اجفان نطول میکنند

کحل سولفات مس معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات مس ١ تعفین تریاک ٤ اب مقطر ٢٠٠ حل کنند

کحل قابض محلل معمول دبرن بگیرند سولفات مس ١ گرم گلاب ١٢٠ گرم سولفات مورفین ١ دسی گرم حل کنند و در کلکه قرنیه روزی یک دفعه قطور نمایند

کحل منقح معمول هلوتیوس بگیرند سولفات مس زاج سفید متبلر شوره مکرر ١ گرم مسحوق کافور ٤ دسی گرم اب مقطر ٢٠٠ گرم املاح و کافور را مخلوط کرده صلایه کنند و کم کم اب افزوده نیز صلایه کنند تا حل شود در دفع رمد مزمن هم در چشم قطور کنند و هم چشم را با ان بشویند و چون این کحل خیلی حدت دارد اغلب اوقات لازم میشود که ابش را زیادتر کنند

کحل اسمانگونی معمول سکارپا بگیرند استات متبلر مس ١ دسی گرم کلوریدرات امونیاک ١٣ دسی گرم اب اهک ١٢٥ گرم حل کرده مدت ٢٤ ساعت بگذارند ساکن بماند و بعد صاف نمایند و در دفع رمد مزمن صبح و عصر در چشم قطور کنند

پوماد دافع رمد معمول دِسمارس بگیرند سولفات مس اسکرتانه ١٢ کافور ٤ مخلوط کرده در روی سنگ صلایه مدتی صلایه نمایند تا بخوبی حل شود و این پوماد را که محرق و معوض است در دفع رمد خنازیری و رمد مزمن و قروح اجفان روزی یک دفعه بقدر کم نطول نمایند و یکی از دانشمندان در دفع قرنیه که هنوز مستحکم نشده باشد و در کراتیت عرقی مزمن بقدر یک گندم از این پوماد را شبانگام بروی ضلع ازاد اجفان تمریخ میکند و میگوید در صورتیکه استعمال پوماد اکسید سرخ جیوه مورث تحریک شدیدی گردد نطول این پوماد سودمند است.

پوماد محلل معمول سیشل بگیرند اکسید سیاه مس ١ پیه مذاب و یا وازلین ١٠ ابتدا اکسید در چند قطره روغن زیتون داخل کرده و بعد با پیه مخلوط کنند و در اختلالات ورمی کره چشم بروی جبهه و شقیقه نطول نمایند

کحل محلل معمول رِکامیر بگیرند اب مقطر ٥ گرم عرق کشمش ٣ گرم نبات مسحوق ایرسا حجر الرحمن مکرر ٥ گرم مطابق معمول کحل سازند

اب لاجوردی بگیرند سولفات متبلر مس ٢ دسی گرم در ١٢٠ گرم اب مقطر حل کرده ١٠ قطره امونیاک مایع بیفزایند و در رمد مزمن خنازیری در چشم قطور کنند

کحل دافع رمد مزمن معمول سیشل بگیرند سولفات مس ٥ سانتی گرم اب مقطر ١ گرم لودانم سیدنم ٥ قطره مخلوط کنند

اب البیور بگیرند سولفات روی سولفات مس مکرر ٤ گرم کافور ٥ دسی گرم زعفران ٢ دسی گرم اب صاف ١٢٠ گرم مخلوط کرده مدت ٢٤ ساعت بگذارند بماند و گاه گاه بهم زنند و بعد صاف کنند و این اب را در دفع رمد و رمد مزمن استعمال میکنند و **بوشاردا** میگوید چون محصول مذکور خیلی قوی است من محصول ذیل را ترجیح میدهم بگیرند سولفات مس ١٢ گرم سولفات روی ٣٥ گرم کافور ٤ گرم مسحوق زعفران ٥ سانتی گرم اب باران و یا اب دود خانده ١ لیتر مخلوط کرده و چندین دفعه بهم زنند و بعد بگذارند ساکن ماند بواسطه عمل انحراف صاف روی انرا بردارند و باعتقاد مصنف مذکور این محصول کحل جامعی است که در بیشتر امراض چشم استعمال میشود و مخصوصا در دفع رمدهای مزمن سودمند است

کحل محلل معمول سُول بگیرند مسحوق سولفات روی ١٢ گرم مسحوق سولفات مس ٤ گرم کافور ٢ دسی گرم زعفران ١١ دسی گرم دواها را مخلوط کرده بدقت صلایه کنند و ٥ گرم این مخلوط را مدت ٢٤ ساعت در یک لیتر اب بخیسانند و صاف کرده در رمد مزمن اجفان استعمال نمایند

پوماد نحاسی معمول هوپ بگیرند اکسید سیاه مس ٤ گرم پیه مذاب ٣٠ گرم مخلوط کنند و در دفع صلابات مزمن غده ها روزی دو دفعه تمریخ کنند

محلول قابض و محرق معمول هِن بگیرند سولفات مس سولفات روی مکرر ٥ گرم اب مقطر ١٢٠ گرم حل کنند این محصول را بجای محلول **ویلات** که گاه مورث سوانح خطیره میشود استعمال میکنند

محلول ویلات بگیرند سواستات مایع سرب ١٢ سولفات روی سولفات مس مکرر ٤ سرکه

سفید ۵۰ مخلوط کرده بهم زنند و این محصول را که محرق و قابض است از بیطاری اخذ کرده اند و در ناصورهائیکه بواسطه کاری عظام حاصل شده اند زرق مینمایند بخصوص در نواصیر دمعی و غیره و لازم است که قبل از استعمال بهم زنند تا رسوب سولفات سرب معلق شود و زرق این محصول در ناصورهای ممتد و معوج ممکن است مورث تسمیم و بروز اورام خطیره گردد

محلول ثیمال بگیرند سولفات مس ۵ سولفات دوی زنگار مکلس ۵ عسل وردی ۱۰ آب ۸۰ سولفاتها را در آب حل کنند و زنگار را بر محلول افزوده صلایه نمایند و بعد عسل را اضافه نمایند و این محلول را که محرق است و در اثر مشابه محلول ویلات در معبرهای ناصوری زرق مینمایند

گلیسره محرق معمول گراف بگیرند گلیسره نشاسته ۵۰ مسحوق سولفات مس ۱ حل کنند و مانند مواد معوضه در رفاده قروح خبیثه استعمال نمایند

رفاده دافع سالك معمول مصنف بگیرند مسحوق سولفات مس ۱ آرد گندم ۲ مخلوط کرده با مقدار کافی زرده تخم مرغ مرهم سازند و بروی پارچه کشیده بروی سالك در صورتیکه متقرح شده باشد رفاده نمایند و پس از چند ساعتی برداشته با مرهم ساده رفاده کنند و تا چند روز این عمل را مکرر نمایند تا گودی جراحت برطرف شده و صاف گردد

گرد سواستات مس مطابق کدکس در معاون سرپوش دار این عمل را اجری کنند وارموی ابریشمی ۱۲۰ بیرون نمایند و این عمل از اعمال خطیره است و گرد سواستات مس را در ترکیب بعضی محصولات محرق داخل میکنند

گرد محرق هونتر مطابق و اسازی اسپانیول بگیرند مسحوق زنگار مسحوق اهل مکی یك جزء مخلوط کرده صلایه نمایند و در نموهای زائدی که در آلات تو الدیه بروز میکند این گرد را نثور نمایند بطریقی که اجزاء معلول را بپوشاند

مخلوط محرق (کحل لافرانس) (مضمضة لافرانس) مطابق کدکس بگیرند صبر سقوطری مسحوق مرمکی مسحوق مکلس ۱ مسحوق زنگار ۲ مسحوق سونفو رندار سنبك ۳ گلاب ۷۰ شراب سفید ۲۰۰ در معاون بلور گردها را با شراب صلایه کنند و بعد گلاب را بیفزایند و در این محصول درد زرد رنگی حاصل میشود و در هنگام استعمال باید از بهم زدن تا درد آمیخته با محصول گردد و این محصول را که از مواد بیتاسمی است در قروح دهان و ورم متقرح حلق استعمال میکنند با این طریق قلم موئی را با ان آلوده نموده بروی قروح نطول مینمایند

بلسان سبز متیس معمول سوبران بگیرند روغن بزرکان روغن زیتون مکلس ۵ از روغن غاره ۱۰ دهن سقر ۸ تربانتین ۵ مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب نمایند و مذاب را در مراحی ریخته مسحوق صبر ۳ مسحوق سولفات دوی ۵ مسحوق زنگار ۱۲ افزوده بهم زنند و بعد اسانس میوه عرعر ۵ اسانس میخك ۴ اضافه کنند و این بلسان را که معوض و انتی سپتیك است در رفاده قروح خبیثه استعمال میکنند در هنگام استعمال باید بهم زنند

امپلاتر استات مس (مرهم زنگار) (موم سبز) مطابق کدکس بگیرند

موم زرد ۵۲ رفت سفید ۲ تربانتین ۲ مسحوق سواستات مس مکلس ۱ موم و زفت را ذوب کنند و تربانتین و زنگار را مخلوط کرده صلایه کنند و بعد به مذاب بیفزایند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند این امپلاتر که از محرقات است در دفع میخچه پا و غیره استعمال میشود و چون خواسته باشند از آن شمع سازند قبلاً کفها را روغن زیتون بر آن می افزایند

عسل منفط (مرهم مصری) مطابق کدکس بگیرند مسحوق استات مس مکلس ۱ عسل سفید ۱۲ مخلوط کرده و در ظرف مسی حرارت دهند و متصل بهم زنند تا محصول بواسطه احیا شدن ملح مس سرخ رنگ گشته و بقوام عسل گردد و بیشتر این محصول را در بیطاری استعمال میکنند

فیروطی طلائی مطابق واسازی بروتسویك بگیرند موم زرد ۵ سانتگین (ترتواکسید احمر سرمانند) مسحوق سولفات روی مکلس ۱ اکسید مس مسحوق زنگار مسحوق تنکار مکلس ۵ موم را ذوب کرده و سایر مواد را افزوده و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و یك طبقه نازك از این فیروطی را بروی قطعه نازك میش کشیده و در روی میخچه های پا منطبق سازند

نطول ضد سیفلیس معمول سیریلو بگیرند عسل مصری ۱ گرم در ۶ گرم آب مخلوط کرده و پارچه را با آن آلوده نموده روزی دو یا سه دفعه بروی قرحه های سیفلیسی منطبق کنند

امپلاتر کیندی بگیرند موم زرد ۲۵ گرم تربانتین ۶ گرم سواستات مس ۱۵ گرم مطابق معمول مشمع سازند و در رفع میخچه پاها استعمال نمایند

امپلاتر دافع میخچه معمول بودو بگیرند موم سفید ۴ مشمع زفت زیت مکلس ۱ مخلوط کرده ذوب کنند و اندوی آتش برداشته بیفزایند مسحوق استات مس ۱ اسانس تربانتین اکراوزوت ۲ مخلوط کرده بهم زنند و قدری از این مشمع را بروی قطعه نور دروش گسترده و میخچه را بپاید و بروی آن منطبق نمایند

سنك قابض بگیرند زاج سفید ۶۴ گرم سولفات آهن ۳۲ گرم سولفات مس ۱۶ گرم زنك مس ۴ گرم نوشادر ۲ گرم دواها را مخلوط کرده و در بوته ذوب کنند و بروی سنگ مرمر بریزند و یك جزء از این محصول را در ۱۲۰ جزء آب حل کرده در نزف الدم جرحی و کاری مزمن نطول کنند

فوسفات مس این ملح را یکی از دانشمندان موسوم به **لوتون** در دفع توبرکول استعمال کرده و تمجید مینماید

زرق تحت جلدی معمول لوتون بگیرند فوسفات مسی که تازه راسب شده باشد ۱ گرم گلیسرین ۳ گرم آب ۲ گرم مخلوط کرده روزی یك ندراقه استعمال کنند

حب استو فوسفات مس ایضاً معمول لوتون بگیرند استات خفای مس ۱ سانتی گرم فوسفات متبلور مس ۵ سانتی گرم با مقدار کافی گلیسرین و گرد اصل السوس یك حب سازند و از ۴ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند

ایضاً پوسیون بگیرند استات مس ۵ سانتی گرم فوسفات سود ۵ سانتی گرم پوسیون صمغی ۱۲۵ گرم مطابق معمول پوسیون ساخته متدرجاً با قاشق کوچك بنوشند

فوسفات مس

دریکصد و نود و نهم فی منیزی و محصولاتان

منیزیوم

منیزیوم عبارت از فلزی است قلیائی و رنگش شبیه به سیم که در سال ۱۸۲۸ میلادی (۱۲۴۴ هجری) یکی از دانشمندان موسوم به **بوسی** از امنفرد بدست آورده و وزن مخصوصش ۱٫۷۵ و سبکتر از الومینیوم است و در ۵۰۰ درجه حرارت ذوب میگردد و در حرارت قرمز شدید با یک شعله متشعشع سفیدی مشتعل میشود و بخار میشود و قابلیت انطراق و قابلیت مفتول شدن این فلز کم است و چون مفتولان را مجاور شعله چراغ کنند میسوزند و یک نور سفید متشعشعی پراکنده مینماید و مفتول بسیار باریکان که یک ثلث میلیمتر قطرش بوده در وقت سوختن نوری تولید میکند معادل نور ۷۴ شمع گچی که وزن هر یک ۱۰ گرم باشد و هوای خشک در این فلز اثری نمیکند ولی در هوای مرطوب چرکین شده و از یک طبقه منیزی پوشیده میگردد و در آبهای ترش بسرعت حل میشود و چون از اد اسید کلوریدریک اندازند آتش میگیرد و اسید سولفوریک غلیظ بصعوبت این فلز را حل مینماید

منیزی

منیزی (منیزی خالص) منیزی کلسینه) منیزی دکربوناته) اکسید دو منیزیوم ل اکسید و مگنزیوم عبارت از گردی است سفید و سبک و بی طعم و ممتنع الذوبان که در آب بمقدار بسیار کم محلول است و تربت بنفشه را سبز رنگ میکند و منیزی خالص در طبیعت وجود ندارد و نوعاً از کربونات منیزی اخذ میکنند باین طریق که این کربونات را در بوته گلی ریخته و حرارت شدیدی بران وارد مینمایند تا اسید کربونیک خارج شود و از این جهت است که از منیزی مکلس (کلسینه) مینامند و چندین قسم منیزی متداول است که مشابهند باقسام پرتواکسیدامن فی یکی از این اقسام که دارای یک مقدار کمتر از هیدرات منیزی آب میباشد و منیزی مکلس معمول **کدکس** یکی از آنهاست و در مجاورت هوای مرطوب مبدل به هیدرات میشود و مقدار بسیار کمی اسید کربونیک جذب مینماید و چون منیزی را دو یک و دو و سه تا ده جزء آب مقطر امتحان کنند با آن مرکب شده و متحجر میگردد و یک قسم منیزی مکلس که موسوم به منیزی **هانری** و منیزی وزین انگلیسی نیز نامیده میشود (اکسید پر و منزیک) و آب هیدراته و اسید کربونیک از آن گرفته شده بکلی متعاصی محللات است و هیچ خاصیت جذب آب در آن نیست و در ساختن این قسم کربونات منیزی را با آب خمیر کرده و بشدت تکلیس میکنند و با نیترات منیزی را مکلس مینمایند و این قسم مانند سایر اقسام عبارت از گردی است سبک و لین الملمس و بشکل دانه های کوچک صلب و وزن مخصوصش سه مقابل سایر اقسام است و هر یک از این اقسام ثلاثه بواسطه اختلاف خواص فزیکی و کیمیائی در استعمالات ترابیوتیکی دارای اختصاصی میباشند چنانچه منیزی **کدکس** در تخم بلسان کپاهو بر سایر ترجیح دارد و منیزی فی اثر و ادکه دفع ترشی معده و بر سوزوحصات کلیه استعمال میکنند و منیزی وزین انگلیسی را مانند مسهلات و در این خاصیت بر سایر ترجیح دارد

چنانچه گفتیم منیزی بمقدار بسیار کم در آب حل میشود و در خون داخل میگردد بخصوص باعانت انحلال در اسیدها منیزی نوعاً فادزهر اسید هاست و **بوسی** ثابت میکند که در دفع تسمیم اسید ارسنواتهای خوب از

استعمال منیزی حاصل میشود و این مصنف در این موقع منیزی مکلسی را استعمال مینماید که دارای مقدار زیادی کربونات باشد

بهر جهة کربونات منیزی و منیزی مکلس اسید هائی را جذب میکنند که گاه بمقدار زیاد در مجاری هضم تولید میگردند و مخصوصاً در دفع بر سوز و تسمیم بواسطه اسید ها نافع اند و مورث لینت و فی الجمله اسهالی میشوند و از این جهة است که اطفال را در مداوای بعضی اقسام گاستر الژی استعمال مینمایند و جهة تلیین طبع اغلب اوقات منیزی را با ریوند تجویز میکنند و در این موقع بهتر است که یک گرم گرانول ریوند و ۲ گرم گرانول منیزی استعمال کنند

طریق ساختن منیزی

طریق ساختن منیزی مکلس و منیزی وزین مطابق کدکس

بگیرند کربونات منیزی مقدار منظور و در بوته ریخته بحرارت قرمز تکلیس نمایند و در ظرف گلی لعاب دار مضاعفی این عمل را اجری کنند و باید مدت ۴ ساعت تکلیس را بقدری امتداد دهند تا آب و اسید کربونیک کاملاً خارج شوند و در این صورت چون محصول را در اسید سولفوریک ابدار مخلوط کنند بدون جوش حل میگردد و از ۱۰۰ جزء کربونات ۴۰ جزء منیزی مکلس بدست میاید

منیزی وزین را باین طریق میسازند که ابتدا بواسطه تجزیه مضاعف محلول جوش سولفات منیزی و کربونات سود کربونات منیزی حاصل کرده و بعد این کربونات را تکلیس نمایند و با هیدرو کربونات منیزی را با آب خمیر کنند و این خمیر باید خیلی غلیظ بود و بعد بشدت تکلیس نمایند و چنانچه گفتیم این قسم منیزی را انگلیسها منیزی **هانری** مینامند

مقدار شربت منیزی در دفع ترشی معده از ۵ دسی گرم تا ۱ گرم است که قبل از هر غذا استعمال شود و مانند مسهل از ۴ تا ۱۲ گرم که با قدری شربت قند مخلوط کرده بیاشامند و بعد از آن مشروب ترش هم بنوشند تا منیزی را حل کند بخصوص در وقتی که ترشی معده بقدر کفایت حلان نباشد و در شفای ثولولها از ۵ تا ۵ دسی گرم است در عرض روز که مدت دو یا سه ماه بران مداومت نمایند و اثران در این مرض غیر معلوم است

هیدرات منیزی

هیدرات منیزی مطابق کدکس

بگیرند منیزی مکلس مقدار منظور و مدت ۲۰ دقیقه با ۲۰ یا ۳۰ مقابل وزنش آب مقطر بجوشانند و در روی پارچه صافی بریزند تا آب خارج شود و بعد در گرمخان ۵۰ درجه بخشکانند تا آنکه دیگر چیزی از وزنش کاسته نشود و این منیزی در ۱۰۰ جزء دارای ۳۱ جزء آب است

هیدرات منیزی سرشتی

هیدرات منیزی سرشتی معمول لبک

بگیرند سولفات منیزی ۱ آب مقطر ۲ حل نموده بیفزایند محلول سود کستیک ۱٫۰۷۵ در درجه ۴ و رسوبیکه حاصل میشود در روی صافی جمع کنند و با آب مقطر بشویند و این محصول را در آب ضبط میکنند و در مجاورت هوا نمیتوان آنرا خشکانید بدون آنکه مقدار زیادی اسید کربونیک جذب کند

هیدرات منیزی سرشتی را بمقدار زیاد بصورت فرنی در دفع تسمیم اسید ارسنو استعمال میکنند و هیدرات منیزی امتحه با آب چون بمقدار زیاد استعمال شود مانند هیدرات پراکسید امن اسید ارسنو را خنثی میکند و چون مواد برازی را بمقدار زیاد تخلیه مینماید بران ترجیح دارد

پوسیون منیزی (دوای سفید) معمول کدکس

بگیرند منیزی مکلس ۵ گرم قند ۵۰ گرم آب مقطر ۹۰ گرم عرق بهار نارنج ۲۰ گرم منیزی را در آب امتحه کرده جوش آورند و بعد از روی آتش

برداشته قند و عرق بهار را بیفزایند و محصول را از ترشح بالای چشمه سنگی بگذرانند و با اسپاتول بر آن فشار دهند و این محصول را چون یك دفعه بیاشامند مانند مسهل اثر میکند

شیر منیزی معمول میال بگیرند منیزی مکلس ١ آب ٥ عرق بهار نارنج ١ منیزی را با آب امیخته کرده مدت چند دقیقه بجوشانند و بهم زنند و از پارچه چشمه گشادی صاف نمایند و عرق بهار را بیفزایند و این شیر را بمقدار ٥٠ تا ٦٠ گرم بطور مسهل استعمال مینمایند و بدرقه آن شربت شیرینی بنوشند و برای دفع ترشی معده از ٤ تا ٥ گرم باید استعمال شود و ١/١٠ این شیر منیزی میباشد

شوکولای مسهل منیزی معمول دوروولت بگیرند منیزی ١ خمیر شوکولا ١٠ مخلوط کرده قرصهای بزرگ ٥ گرمی یا قرصهای کوچك ١ گرمی سازند و این قرصها مسهل گوارائی میباشند که میتوان آنها را بدل شوکولای مسهل دبربی استعمال نمود و ترکیب این شوکولا مخفی است یقینا علاوه بر منیزی مقداری سقمونیا دارد و مقدار شربت این شوکولای دوروولت از ٣٠ تا ١٠٠ گرم است

شوکولای مسهل مطابق انجمن دواسازی بوردو بگیرند منیزی مکلس ٤ گرم مسحوق سقمونیا ٢ دسی گرم خمیر شوکولا ٣٠ گرم جهت ساختن یك قرص شوکولا را در هاون گرمی بریزند تا نرم شود و منیزی و سقمونیا را داخل نمایند و در قالب ریخته قرص کنند و هرگاه نسبت خمیر کم باشد قدری کره کاکائو افزایند و انجمن مذکور این شوکولا را بدل شوکولای مسهل دبربی قرار داده و مقدار شربتش همین یك قرص است

گرانول منیزی معمول مانیل بگیرند منیزی مکلس ١ قند ٣ مطابق معمول گرانول سازند و نصف قاشق چای خوری این گرانول ترشی معده را دفع کرده و مانند مسهل بر فوق اثر میکند و ٤ تا ٥ قاشق چای خوری آن مسهلی است که عملش اگرچه بطئی است ولی با قولنج همراهی ندارد و یکی از وسائطی است که بدون هیچ تحذیر دفع یبوست میکند و چنین میگویند این طریق استعمال منیزی بهترین طریقه ها و خیلی مطبوع است در وقتی که استعمال مسهلات منیزی بواسطه خوف از عروض حجر محذور بود چنانچه اغلب در استعمال منیزی مکلس این حالت بروز میکند باید گرانول مانیل را استعمال کرد زیرا اغشیه معا را نمیگیرد و موجب عروض حجر نمیشود

سفوف دافع گاسترالژی بگیرند منیزی مکلس ٥ گرم مسحوق دارچینی ٢ گرم مسحوق ریوند خالص ٥ سانتی گرم مخلوط کرده در ١٢ بسته مساوی ببندند و از آن ١ تا ٢ بسته قبل از غذا سفوف نمایند

سفوف دافع گاسترالژی معمول بومیت بگیرند منیزی مکلس سوبنیترات بیسموت طباشیر مهیا شده فوسفات آهك مکلس ١٠ گرم مخلوط کرده در ٤٠ بسته مساوی ببندند و قبل از هر غذا یك بسته سفوف کنند

قبضه مسهل استرکنین دار معمول وسیور بگیرند استرکنین ٢ سانتی گرم قند مسحوق ١ گرم منیزی مکلس ٤ گرم مخلوط کرده در ٢٠ قبضه مساوی قسمت کنند و هر ساعت فاصله یك قبضه بنوشند تا عروض اسهال

هیدروکربونات منیزی (منیزی سفید) (کربونات منیزی) طریقه ساختن این ملح را که معمول کدکس است در ذیل ساختن آب منیزی بیان میکنیم

آب منیزی (منیزی مایع) مطابق کدکس بگیرند سولفات متبلر منیزی ٣٥ گرم کربونات متبلر سود ٤٠ گرم هر یك از دو ملح را جداگانه در مقدار کافی آب حل کرده صاف نمایند و محلول سولفات را جوش آورده محلول کربونات را بر آن افزوده عمل جوش را امتداد دهند تا دیگر بخار اسید کربونیك متصاعد نشود و از روی آتش برداشته بگذارند ساکن بماند و بواسطه عمل انحراف آب صاف روی آن را بردارند و رسوب را که عبارت از هیدروکربونات منیزی است در روی صافی ریخته بشویند و در ٥٠٠ گرم آب امیخته کنند و در اسباب آب گازدار بخار اسید کربونیك بر محصول وارد نمایند و پس از ٢٤ ساعت از پارچه نیمی بگذرانند تا هرچه غیر محلول مانده است جدا گردد و این ماده غیر محلول را مجددا در اسباب مذکور ریخته و بخار اسید کربونیك بر آن وارد کنند

آب منیزی که بطریق مذکور ساخته شده دارای آن مقدار منیزی است که در ٢٠ گرم هیدروکربونات محوی میباشد و از ١ تا ٢ گیلاس این آب را بطور مسهل استعمال میکنند

گرد هیدروکربونات منیزی مطابق کدکس در ساختن این گرد هیدروکربونات را بروی موبیز موئی نمره ٢ مالش دهند و این گرد را بطور مسهل از ٢ تا ٢٠ گرم استعمال مینمایند و پس از آن مشروب ترشی باید آشامید زیرا عمل اسهال وقتی ظاهر میشود که منیزی در ترشی حل شده و بخار اسید کربونیك متصاعد گردد و از ٥ دسی گرم تا ٢ گرم این گرد را جهت دفع ترشی معده تجویز مینمایند

قرص منیزی معمول کدکس بگیرند هیدروکربونات منیزی ١ قند ٩ لعاب کثیرا مکدس مطابق معمول قرصهائی یك گرمی سازند و هر قرصی دارای ١ دسی گرم هیدروکربونات منیزی است و این قرصها را بطور مسهل دفع سوء هضم و برسوز تجویز مینمایند و مقدار شربت آنها از ٢ تا ٣٠ قرص و زیادتر است

عجین گوگرد و منیزی معمول میال بگیرند گوگرد مصعد و مغسول ١ کربونات منیزی ٢ عسل ٥ مخلوط کنند و این عجین مسهل و دافع مرض است و مقدار شربتش از ١ تا ٤ گرم

سفوف دافع گاسترالژی معمول اودهوی بگیرند منیزی سفید سوبنیترات بیسموت مکلس ٢ گرم گرد بلادن گرد زنجبیل مکلس ٢ سانتی گرم مخلوط کرده در ١٠ بسته مساوی ببندند روزی دو بسته سفوف نمایند

گرد منیزی و ریوند مطابق دواسازی المان بگیرند هیدروکربونات منیزی ٥٠ مسحوق قند ٤٠ مسحوق ریوند ١٥ اسانس رازیانه ١ مخلوط کنند و از ٢ تا ١٢ گرم این گرد را در قدری عسل و یا شربت ساده مخلوط کرده بطور مسهل بنوشند و این گرد قدری زیادتر از نصف وزنش هیدروکربونات منیزی و یك ثمنش تقریبا ریوند است

پوسیون گولیس بگیرند مطبوخ رازیانه عرق رازیانه مکرر ٥٠ گرم کربونات منیزی ١ گرم لودانم سیدنم ٥ قطره شربت قند ٢٠ گرم مخلوط کرده در مداوای قولنج اطفال که با دفع ریاح سبز همراه بود هر ساعت یك قاشق چای خوری استعمال نمایند

منیزی مُبخّر معمول مُوکرُفن بگیرند کربونات منیزی سولفات منیزی بی کربونات سودی طرطرات پتاس و سود اسید طرطریک مکدد اگرم هریک از دواها را خشک کرده و نرم سائیده و مخلوط کرده در میرا در سبقاده حفظ کنند و یک قاشق چای خوری این مخلوط را در قدری آب حل نموده در هنگام جوش بنوشند

سولفات منیزی ملح اِپسُوم (نمک فرنگی) این ملح یکی از بهترین مسهلهای کثیرالاستعمال است در خواص و طریقه اثر مانند ملح **گلوبِر** میباشد در دنیا بطرطیر سولفات سود را

سولفات منیزی متداول در تجارت که معروف به نمک **اِپسُوم** است در زبان انگلیس **اِپسُوم سالت** نامیده میشود و چون خالص است با کمال اطمینان میتواند استعمال شود و از مسهلات مطمئن الاثر است و مقدار شربتش از ۱۵ تا ۴۰ گرم که در انگوشت سبزی دار و یا در مایع مناسب دیگری حل کرده بیاشامند و رسم اطبای مملکت ما است که نوعاً نمک فرنگی را اعم از سولفات منیزی یا سولفات سود در آب سرد حل کرده استعمال مینمایند و بدرقه هم مسهلات دیگر با شربه فاتر قرار میدهند بر خلاف نمک فرنگی که در بد رقه آن مشروبات سرد تجویز میکنند و یکی از دانشمندان فرنگ میگوید چون ۲ قطره اسانس نعناع در محلول سولفات منیزی داخل نمایند بخوبی طعم نامطبوع آن را میپوشاند

محلول اشباع شده سولفات منیزی در زرق تحت جلدی مورد استعمال میشود و مقدار مایع مرزوقه از ۵ گرم نباید تجاوز نباشد

آب ملحی مسهل معروف به آب سِدلیس مطابق کدکس بگیرند سولفات منیزی ۳۰ گرم آب مبخّر ساده ۶۵۰ گرم ملح را در کمی آب حل کرده صاف نمایند و بعد در بطری ریخته و از آب مبخّر پر کنند و در سه یا چهار دفعه بیاشامند که مسهلی است نیکو و میتوان مقدار ملح را ۴۵ گرم قرار داد

ایضاً نسخهٔ دیگر بگیرند سولفات منیزی ۳۰ گرم بی کربونات سود اسید طرطریک متبلّر مکدد ۴ گرم آب صاف ۶۵۰ گرم سولفات و بی کربونات را در آب حل کرده صاف نمایند و در بطری ریزند و اسید را افزوده در بطری را بزودی بگیرند و محکم کنند و میتوان مقدار سولفات را ۴۵ تا ۶۰ گرم قرار داد و این آب را که نیز مسهل نیکوئی است پیاله پیاله با فاصله بیاشامند و در بد رقه آن هر مشروبی که بیاشامند مقدارش باید زیاد باشد

ایضاً نسخهٔ دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند سولفات منیزی ۳۰ گرم بی کربونات سود ۷ گرم اسید طرطریک متبلّر ۶ گرم آب صاف ۶۵۰ گرم در بطری سطبری آب سولفات و بی کربونات را داخل کرده و بعد اسید را بهمان حالت متبلّر در آن بطری ریزند و در شیشه را گرفته با مفتول محکم کنند و انحلال کامل حاصل نمیشود مگر پس از چند ساعت و این آب را که نیز مسهل است پیاله پیاله بیاشامند

کلورور متبلّر منیزیوم مطابق کدکس بگیرند هیدروکربونات منیزی مقدار منظور و اسید کلوریدریک ۱/۱۷ درصد مقدار کافی اسید را با دو مقابل وزنش آب مخلوط کنند و قدری زیادتر از مقدار که لازم است بر روی هیدروکربونات ریزند و محصول را صاف نموده تبخیر نمایند تا ۱/۳۲ درجه نشان دهد و بعد بگذارند سرد شده و متبلّر گردد

کلورور متبلّر منیزیوم را که ملحی است تلخ و بشدت جاذب الرطوبه در ترکیبهای معدنی مصنوعی داخل میکنند و اگرچه مسهل است ولی غیر مستعمل میباشد دوز آن ۱۵ تا ۳۰ گرم است در شخص جوان مورد استعمال میشود

سترات منیزی مطابق کدکس بگیرند اسید ستریک ۱۰۰ هیدروکربونات منیزی ۶۰ آب مقطر ۶۰ اسید را در آب مقطر در صورتیکه بحالت جوش باشد حل کنند و کم کم ملح را بیفزایند محلولی حاصل میشود که مذری اسیدی است و آن را در حالتیکه داغ باشد از کاغذ صافی بگذرانند و بگذارند متبلّر گردد و پس از ۲۴ ساعت متبلّرها را در روی پارچه ریخته بفشارند و خوب خشک کرده در گرمخانه ۲۰ تا ۳۰ درجه بخشکانند و این ملح با ۱۰ تا ۱۵ مقابل وزنش آب سرد محلول مستحکمی حاصل مینماید

مقدار شربت سترات منیزی بطور مسهل از ۳۰ تا ۶۰ گرم است و چون طعم ضعیفی دارد فی الجمله شبیه به طعم پوشیده شده و خوشایند سولفات یکی از دانشمندان میگوید هرگاه سترات منیزی را در لیموناد حل کنند این طعم پوشیده شده و خوشایند و امکان میل حمل آسان را اما سامد

طرطرات منیزی دو قسم طرطرات متداول است یکی طرطرات خنثی و دیگری بی طرطرات که طرطرات اسید نیز نامیده میشود و طرطرات خنثی را با اسید طرطریک و کربونات منیزی میسازند باین طریق که ۱۰۰ جزء اسید طرطریک را حل کرده و ۶۰ جزء کربونات منیزی به محلول افزایند و این طرطرات در ۱۲۲ جزء آب سرد ۱۵ درجه محلول است و طرطرات اسید در صورتیکه متبلّر باشد در ۵۲ جزء آب ۱۵ درجه حل میگردد

طرطرات خنثای منیزی دارای خواص سترات است و بهمان مقدار استعمال میشود و بعضی از مصنفین در ساختن لیمونادهای مسهل این طرطرات را بدل سترات استعمال میکنند

گرد مسهل سترات منیزی معمول دُرُوُلت بگیرند سترات منیزی ۱۰۰ گرم کربونات منیزی ۱۰ گرم اسید ستریک نیم کوب ۸ گرم مسحوق قندی که با اسانس لیمو معطر کرده باشند ۵۰ گرم مخلوط کرده در ظرف سرپوش داری حفظ نمایند و این مخلوط را که یک مقدار شربت است در یک بطری آب داخل کرده و دهانه آن را بلا فاصله بگیرند و بهم زنند و هر نیم ساعت به نیم ساعت دو ساعت یک گیلاس بنوشند

لیموناد خشک سترات منیزی مطابق کدکس بگیرند منیزی ۲۵ گرم هیدروکربونات منیزی ۵ گرم اسید ستریک ۳۰ گرم قند ۵۰ گرم الکولاتور خلال لیمو ۱ گرم قند و اسید را نیم کوب کرده و با سایر مواد مخلوط نمایند و جهت ساختن لیموناد مبخّر مخلوط را در یک بطری آب داخل کرده و در شیشه را گرفته بلا فاصله با مفتول محکم نمایند و در ساختن لیموناد غیر مبخّر در یک بطری آب داغ بدون آنکه در بطری را گرفته باشند حل نمایند و این ترکیب معادل ۵۰ گرم سترات متبلّر منیزی میباشد و مسهلی است گوارا و آن را سه یا چهار قسمت کرده هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک قسمت بنوشند

لیموناد مسهل سترات منیزی ایضاً مطابق کدکس بگیرند اسید ستریک ۳۰ گرم کربونات منیزی ۱۸ گرم آب صاف ۳۰۰ گرم شربت قند ۱۰۰ گرم الکولاتور خلال لیمو ۱ گرم اسید را در ابتدا حل کنند و کربونات منیزی را افزوده و همینکه تعامل تمام شد صاف کنند و شربت و الکولاتور را بیفزایند

در ساختن لیموناد مبخّر بجای ۱۸ گرم کربونات منیزی ۱۶ گرم کربونات منیزی ۴ گرم بی کربونات سود استعمال کنند و در هنگام گرفتن دهانه بطری در محصول داخل نمایند و این ترکیب معادل ۵۰ گرم سترات منیزی میباشد

در صورتیکه خواسته باشند معادل ۶۰ گرم باشد ۴۲ گرم اسید ستریک و ۲۴/۴۰ گرم کربونات منیزی استعمال نمایند

اگر ١٥ گرم اسید سیتریک و ٠٫٥ و ١٠ گرم کربونات استعمال کند معادل ٣٠ گرم خواهد بود میتوان در این ترکیب بجای الکولاتور لیمو الکولاتور خلال نارنج استعمال نمود و با موافق میل و رغبت مریض بجای ماده معطره شربت ساده شربت گیلاس یا شربت تمشک و غیره بکار برد

لیموناد سیترات منیزی معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند اسید سیتریک ٣٠ گرم کربونات منیزی ١٤ گرم آب داغ ٤٠٠ گرم شربت ساده ٧٠ گرم عرق پوست لیمو ٣٠ گرم بی کربنات سود ٤ گرم اسید و کربونات و آب را در ظرف چینی مخلوط کرده حل نمایند و در بطری شیشه سطبری صاف کند و پس از آنکه کاملا سرد شد شربت و عرق و بی کربونات را بیفزایند و در بطری را بزودی گرفته و با مفتول محکم نمایند و این ترکیب معادل ٥٠ گرم سیترات متبلور منیزی میباشد

سیترات منیزی گرانولی و متبخر بگیرند کربونات منیزی ٢٥ بی کربونات سود ٤٥ مسحوق اسید سیتریک ١١٢ مسحوق قند ١٢ آب مقطر الکل ٩٠ درجه مقدار کافی کربونات و ٧٥ جزء اسید را با آب مقطر ضلایه کند و در گرمخانه که حرارتش زیاده از ٤٠ درجه نباشد خشک نمایند و بی کربونات و قند و باقی مانده اسید را افزوده و بدقت مخلوط کنند و محلول را با الکل آلوده کرده و از غربالی که چشمه‌هایش یک میلی‌متر و نیم قطر داشته باشند بیرون نمایند و با حرارت ملایمی بخشکانند مقدار شربتی این قسم سیترات منیزی که نیز مسهل است از ٣٠ تا ٤٠ گرم میباشد که در یک بطری شربت قند حل کرده هر نیم ساعت به نیم ساعت فاصله یک گیلاس بنوشند

لیموناد سیترات منیزی معمول روبیکه بگیرند اسید سیتریک ٤٠٠ گرم کربونات منیزی ٢٠٠ گرم آب چشمه ٥٠٠٠ گرم قند سفید ٤٠٠ گرم تعفین خلال نارنج و یا خلال لیمو ٥ گرم اسید سیتریک را در آب بحالت برودت حل کنند و محلول را با کربونات منیزی اشباع نمایند و همین که عمل ترکیب انجام یافت یعنی پس از ٥ یا ٦ ساعت قند را نیز در حالت برودت در آن حل کنند و تعفین خلال را افزوده با کاغذ صاف نمایند و از این محلول بگیرند ٥٠٠ گرم در مقابل ٥٠ گرم سیترات منیزی ٤٥٠ گرم در مقابل ٤٥ گرم و هم چنین و در بطری داخل کرده ٥ گرم بی کربونات سود بیفزایند و در را گرفته و بزودی با مفتول محکم سازند

سیترات منیزی متبخر مطابق واسازی انورس بگیرند اسید سیتریک ١٠ گرم سیترات منیزی ٩ گرم اسانس لیمو ١ قطره شربت ساده ٣٠ گرم آب مقطر جوش ٣٢٠ گرم بی کربونات سود ٢ گرم مطابق آنچه در ساختن لیموناد بیمارستانهای لشکری ذکر کردیم عمل کنند و مانند مسهل صبح ناشتا در یک یا دو دفعه بنوشند

لیموناد مسهل طرطرات منیزی معمول گاردنیر بگیرند کربونات منیزی ١٥ گرم اسید طرطریک ٢٢ گرم آب ٤٠٠ گرم حل کرده صاف نمایند و با ٤٠ گرم شربت طرطریک شیرین نموده با الکولاتور نارنج و یا لیمو معطر نمایند

قرص سیترات منیزی معمول مارشاند بگیرند سیترات منیزی ٥٠ گرم قند مسحوق و معطر نارنج ٥٠ گرم لعاب کتیرا مقدار کافی مطابق معمول ١٠٠ قرص سازند و هر قرصی دارای ٥٠ سانتی گرم سیترات است

استات منیزی ملحی است بیرنگ که چندان مزه ندارد و بشدت جاذب الرطوبه و بهر مقداری محلول در آب و الکل و در ساختن آن کربونات منیزی را بحد اشباع در اسید استیک حل میکنند و صاف نموده بغلظت عسل قوام می‌آورند و این ملح بقدری جاذب الرطوبه است که نمیتوان متبلورش نمود و مقدار شربتش بطور مسهل مانند سیترات منیزی میباشد

هیپوسولفات (دیتیونات) منیزی ملحی است بیرنگ و بخوبی متبلور و بشدت محلول در آب و محلول این ملح را نباید بحرارت داد زیرا بواسطه حرارت تجزیه شده و مبدل به سولفات و سولفیت میگردد

در بیان اثار فیزیولوژی و ترابوتیکی مخصوص املاح منیزی

منیزی مکلس را چون جسمی است بی طعم و سهل الاستعمال جهت حصول اسهال بیشتر استعمال میکنند و نوعاً در شربت قند ممزوج کرده میآشامانند و کمتر دیده میشود که موجب تهوع گردد و قبل از ظهور عمل تخلیه قولنج کم گشته و نادر آن همراهی کند و مواد مستفرغه بواسطه منیزی مکلس نوعاً ترسیبی اند بر خلاف موادی که بواسطه املاح خنثی مانند سولفات سود و سولفات منیزی استفراغ میشوند سروزی میباشند مدتی پس از استعمال منیزی لازم است تا عمل مسهلش ظاهر شود چنانچه هرگاه مریض شبها هنگام در وقت رفتن به بستر این دارو را بنوشد عموماً فردا صبح عملش ظاهر میگردد یعنی هشت یا ده ساعت بعد و خیلی نادر است که زودتر از شش ساعت اثرش ظاهر شود و اگر عملش پس از شانزده و بیست و چهار و گاه سی و شش ساعت بروز نماید بر خلاف عادت خواهد بود و هم چنین است هرگاه عمل مسهلی این مدت مدیدی مانند عمل مسهلات قوی دوام کند از نوادر است و اگر بعضی از اطبا قوت اثر منیزی را انکار کنند بدان جهت است که کمتر استعمال کرده و از طریقه استعمال و اثرش بی بهره بوده اند

تروسو که اختبارات چندی در مقایسه ما بین ملح **گلوبر** و منیزی نموده چنین میگوید ده گرم منیزی مکلس مانند ملح **گلوبر** موجب چندین دفعه تخلیه میشود ولی ملح **گلوبر** خیلی سریع الاثرتر است تا آن و نیز میگوید هرگاه چند دفعه متوالی در عده از مرضا ١٥ گرم سولفات سود استعمال کند و در عده دیگری ٤ گرم منیزی مکلس مشاهده میگردد که اثر مسهلی ملح **گلوبر** روز بروز نقصان می‌یابد بر خلاف اثر منیزی که زیادتر میشود و در ملح **گلوبر** هیچ اختلال محسوسی در غشاء مخاط معده و معا ظاهر نمیگردد ولی از اثر منیزی این غشاء متورم شده و اسهال مخاطی که گاه خونالود است بروز میکند و ممکن است این اسهال با مغص همراه بود و نیز این دانشمند میگوید نباید گمان نمود که منیزی همیشه باین شدت تاثیر میکند بلکه مقصود ما از ذکر این اختبارات انست که بیان کنیم قوت عمل اثرا نسبت باملاح خنثی

بعضی از دانشمندان که سولفات منیزی را در روده برخی حیوانات داخل کرده و امتحانات چند نموده اند چنین بیان میکنند که چون این ملح ابلا واسطه بروی غشاء مخاط منطبق نمایند موجب ازدیاد ترشح آن میگردد و علاوه منیزی جذب شده و در خون داخل گشته و با بول خارج میشود و هرگاه قی روده مریضی که از ١٥ تا ٣٠ گرم سولفات منیزی آشامیده باشد جمع کنند وجود منیزی را میتوان در آن بواسطه فوسفات امونیاک سود

مشهود نمود زیرا بواسطه این ملح رسوبی در قاروره حاصل میشود که عبارت است از فوسفات امانیاکی منیزی و باید دانست که همه مقدار منیزی مجذوب در یك روز دفع نمیشود بلکه دفع تمام ان تا دو سه روز بطول می انجامد و چنانچه در سولفات منیزی که کرکرم ذکر شد محلول اشباع شده این ملح در تحت جلد موجب استسهال میگردد عموما منیزی مکلس را جهت جذب ترشیهای معده استعمال میکنند و مقدار شربتان در این صورت از ۲ تا ۱۲ سانتی گرم است و باین مقدار اشباع میکند ترشیهای زیادی که در معده موجود میباشند و بدون عوض استسهال عمل تحلیه را سهل مینماید و **کلود برناد** ثابت کرده است که هم قلیائیات را چون بمقدار زیاد بیاشامند موجب ازدیاد ترشح معدی میشوند و لهذا هر وقت منیزی را استعمال میکنند باید مقدارش کم باشد مگر در صورتیکه مقصود عوض استسهال بوده بواسطه اثر مسهله منیزی است که در مداوای بعضی از اقسام گاستر الژی با فواید زیاد استعمال میگردد از انکه سبب عوض رفع در معده اجتماع مواد بزی متخمر در قولون سطحی بوده و یا بواسطه اجتماع ترشیهای زیاد در خود این الت عارض شده باشد چه در صورت اولی ان مواد را نرم کرده و خارج مینماید و در صورت دوم ترشیها را اشباع کرده و سبب محصوله مرض را برطرف میکند و مصنف میگوید که حوامل هر این دو سبب غالبا موجود شده و مورث سوء هضم و قی میگردند و بدین جهة از استعمال منیزی مکلس بمقدار منقسم فواید بسیاری حاصل میکنم باین طریق که ۱ گرم منیزی مکلس را ده قسمت کرده هر دو ساعت فاصله یك قسمت را تجویز مینمایم

منیزی را در شیر است که در تقیت حصاة نیز استعمال میشود و بعضی از دانشمندان ثابت کرده اند که چون ۵ سانتی گرم تا ۱ گرم منیزی مکلس را بمقدار منقسم در عرض روز استعمال کنند مقاومت مینماید با حصول مرضی اسید اوریك

در بیان بعضی از آبهای معدنی که سولفات منیزی و سولفات سود دارند

آب او سات که در اربی واقع است در یك لیتر ۳۰ گرم سولفات منیزی دارد

آب بیرمانستورف که در سویس واقع است در یك لیتر دارای ۲۲ گرم سولفات منیزی و ۲،۵۰ سولفات سود است

آب ایسوم که در انگلستان واقع و سرد میباشد در یك لیتر ۳۰ گرم سولفات منیزی دارد

آب پولیناد که در بوهم واقع و سرد است ۳۳ گرم سولفات منیزی و ۲۱ گرم سولفات سود در یك لیتر دارد

آب سدشوتس که نیز در بوهم واقع است در یك لیتر دارای ۲۰ گرم سولفات منیزی است

آب سدلیس که ایضا در بوهم واقع میباشد ۱ گرم سولفات منیزی در یك لیتر دارد

در یکصد و سیوم ـــ موم و هوا سم حیوانی

اقسام موم

در این در بعضی از مواد دسم حیوانی از قبیل موم و پیه گوسفند و پیه خوك و حرام مغز گاو و ستین و صابون و روغن تخم مرغ و لانولین و بعضی ترکیبات انها و غیره را ذکر میکنیم و مسکه را در ذیل روغن ماهی بیان نموده

موم ع **شمع** ف **سیر آپیس** **سرائی گروس** جسمی است که زنبور عسل در ساختن شان بکار میبرد و با ان حجرات مسدس الاضلاع میسازد و در انها عسل قرار میدهد و عبارت از ماده است که از فولیکولهای غدهٔ شکل که در اطراف حلقه های شکم این حیوان واقع شده اند ترشح مینماید و در جدا کردن ان از عسل شان را پس از فشار دادن و گرفتن عسل در اب جوش ذوب میکنند و موم را استخراج مینمایند و بهر شکلی که خواسته باشند قالب میریزند

موم جسمی است جامد و زرد رنگ و کدر و بی طعم و بی بو و در حرارت پست صلب و شکننده ولی در ۳۰ تا ۴۰ درجه حرارت نرم و قابل انطراق و در ۶۵ درجه حرارت ذوب میشود و در ۱۰۰ درجه مبدل بمایع شفاف زیتی شکل میگردد که از اب مقطر سبکتر است و چون موم را بشکل قطعات نازك کرده و با اب تر نموده مجاور هوا گذارند زردی رنگش مفقود شده مبدل بموم سفید میگردد و نیز میتوان بواسطه کلور آزاد و یا کلورور داهك و یا اسید کرومیك زردی آن را گرفت و نوعا موم غیر محلول در اب و در اسانس تربانتین بتمامه محلول است و الکل جوشنده و صدم انوز نش موم را حل میکند و با زیتهای ثابت و اجسام دسم بهر نسبتی متحد میشود و با قلیائیات ترکیبات صابونی بوجود می اورد و عموما موم را با مقدار کمی پیه مخلوط میکنند تا شکننده گی ان کمتر گردد

موم مرکب است از سه ماده اصلی **سیرین** و **سیرولئین** و **میریسین** و چون موم را تقطیر کنند مقدار کمی اب که دارای اسید استیك و اسید پروپیونیك است ابتدا تقطیر میشود و بعد مقدار کمی هم فرار و نیز دهن متبلور موسوم بمسکه موم تقطیر میگردد و این مسکه را که مرکب از پارافین و مخلوطی از اسید پالمیتیك و اسید مرگاریك است هرگاه مجددا تقطیر نمایند **روغن موم** بدست می اید مسکه موم و هم چنین روغن ان را یك وقتی در دفع اثر لودو شقاق پستان و اوجاع مفصلی و اوجاع فالجی و غیره استعمال میکردند ولی گویا جز در صنعت نقاشی در موقع دیگری فایده نداشته باشد

چندین قسم موم نباتی نیز موجود است که از اشجار مختلف اخذ میکنند و اسامی انها از این قرار است موم چین و موم ژاپون و سروکزیلین که موم کارنوبا و موم تخیلات نیز نامیده میشود و موم میرد و موم بی کوئیبا و موم اوکوبا و غیره و نوعا موم نباتی صلبتر از موم حیوانی است و موم ژاپون در ما بین ۵۰ و ۵۲ درجه حرارت ذوب میشود و سروکزیلین در ۸۴ درجه و موم بی کوئیبا در ۹۰ و موم اوکوبا در ۳۶/۵ و موم میرد در مابین ۴۷ تا ۴۹ درجه حرارت و این موم اخیر در اب مقطر و نیز از موم زنبور عسل سنگینتر است چه وزن مخصوص ان از ۱۰۰۴ تا ۱۰۰۵ است و حال انکه وزن مخصوص موم زنبور عسل از ۰/۹۶ تا ۰/۹۶ میباشد و از ان شکننده تر است و موم ژاپون را این ایام در دواسازی خیلی استعمال میکنند و رنگش سفید مایل به زردی و بویش قدری تند و نرمتر از موم زنبور عسل و شکننده تر از آن است و موم چینی را که از روی چندین قسم درخت اخذ میکنند گویا بواسطه حیوان کوچکی تولید میگردد که از طایفهٔ کوکوس است و این موم در تجارت انگلستان شایع است و موم کارنوبا در الکل واتر

بمقدار کم میاید ولی در اسانس تربانتین و نفت محلول و در اسید استیک و سود کستیک غیر محلول است
و در الطبری بدل موم زنبور عسل سرزین را استعمال مینمایند که قسمی از پارافین است
در طب موم را داخلا از ایام اگرم بشکل امولسیون و یا پوسیون و یا حقنه در امراض معوی بخصوص اسهال
گاه استعمال میکنند و خارجا بشکل قیروطی و مشمع و اونگان و غیره

سرومیل که عبارت است از مخلوط یک جزء موم و دو جزء عسل که باسم سرومیل **اتکن** معروف است
در معالجه قروح صدیدی استعمال میگردد

پروپولیس عبارت از ماده است سیاه و نرم که زنبورهای عسل رکندوی خود را بان مسدود
میکنند و گویا یک قسم موم متغیری باشد و دارای سقز و موم و اسید گلیک و اسید بنزوئیک و بعضی دیزمها
نباتی است و از این ماده و روغن زیتون پومادی ترتیب میدهند که در دفع بواسیر و قروح کهنه بکار میبرند
بالاخره یک قسم مومی بواسطه کوشنیل درخت انجیر حاصل میشود که مشابه موم زنبور عسل است و محتوی
همان مواد است ولی بمقادیر مختلف و عموما موم کوشنیل درخت انجیر در صورت خلوص رنگش زرد مایل
به قرمزی است و در ما بین ۸۰ تا ۸۵ درجه حرارت ذوب میشود و بتمامه محلول در اتر ولی در الکل بعضی از
اجزاء ان محلول اند

پیه شحم **سوئیف** سبوم **استئر** عبارت است از ماده دسم که از حیوانات مجتره
(نشخوار ی) از قبیل گاو و گوسفند و بز و غیره اخذ میشود و بوی ان بواسطه ماده مخصوصی است ختی
موسوم به **هیرسین** و در طب بیشتر پیه گاو و گوسفند را در ساختن عده زیادی از پومادها و قیروطیها
و مشمعها و غیره استعمال میکنند و دانشمندان فرنگ پیه خوک را که نوعا **اکرونژ** مینامند در ساختن
محصولات مذکور بخصوص پیه خوک حسن لبثر را خیلی زیاد بکار میبرند ولی چنانکه سابقا ذکر نموده ایم
چون خوک و تمام مواد ماخوذ از ان نجس و بر ما مسلمانان اجتناب از انها لازم است لهذا از استعمال این قسم
پیه صرف نظر میکنیم و بجای ان پیه گوسفند را معمول میداریم و حرام مغز گاو را نیز در ساختن محصولات
مذکور معمول میدارند
تمریخ پیه گوسفند در روی بینی و لب بالائی از معالجات متداولی است که در دفع زکام استعمال میکنند ولی پیه
شمع را که بویش تند و مکره است نباید استعمال نمود

پیه مذاب مطابق کدکس بگیرند پیه هر یک از حیوانات که منظور بود غشیه و اجزاء سخی که
در ان موجود اند جدا نمایند و انرا قطعه قطعه کرده در هاون مرمر بکوبند تا حجرات غشاء لحمانی منخرق شوند
و مسحوق را بشویند و بعد در حمام ماریه حرارت دهند تا ماده دسم کاملا ذوب شود و از پارچه محکمی با فشار
صاف نمایند و مصفی را با ملعقه ب ارامی بهم زنند تا سفید گردد قبل از انکه کاملا منجمد شده باشد و بعد
در قالب ریزند و این پیه را در ساختن اونگان و پوماد و مشمع و غیره بکار میبرند

پیه حسن لبثر مطابق کدکس بگیرند پیه مذاب ۱۰۰۰ تعفین حسن لبه ۵ پیه را در حالت
ذوبان با تعفین مخلوط کرده بهم زنند تا سرد شود و این محصول را در ساختن پومادها استعمال مینمایند چونکه
پیه مذاب را با مواد دیگر مخلوط کرده و از بادزده شدن و تند گشتن حفظ میکند بلسان تلو ادره ۱۰ بلسان پرو

ادره ۱۰۰ امیعه سائله ادره ۵۰۰
در ساختن پیه حسن لبثر بهتر است که سه جزء حسن لبه نیم کوب کرده را در ۱۰ جزء پیه غیر مذاب مخلوط کرده و
موافق دستور العمل فوق ذوب نمایند

روغن تخم مرغ بگیرند زرده تخم مرغ مقدار منظور و زرده ها را در کپسول نقره و یا چینی ریخته و در حمام
ماریه حرارت دهند و بارامی بهم زنند تا خشک شود و چون قدری از ان را مابین دو انگشت فشار دهند
روغن دهد و بعد در کیسه ریزند و در پارچه امن را در اب جوش داغ کرده و کیسه را در مابین انها گذاشته فشار
دهند و روغنی که جریان میابد در حالتیکه گرم است صاف کنند و این روغن را در شقاق حلمه استعمال مینمایند
و مسکه کاکائو را در این موقع اگر بجای ان استعمال کنند اثرش بیشتر خواهد بود

صابون اقسام صابون مستعمل در طب عبارتند از صابون طبی که با روغن بادام ساخته میشود و صابون
پیه و صابون حرام مغز گاو و صابون پتاس و عموما صابونهای قلیائی را چون بروی جلد نطول کنند موجب
سهولت جذب مواد محلول در خود میگردند و از این جهة است که بعضی مواد عامل را در تعفین الکلی انها
حل کرده نطولا استعمال مینمایند و حمام صابون پتاس یا صابون سیاه بمقدار ۲۵۰ گرم جهة پاک کردن و
نرم نمودن بشره قبل از تمریخات ضد جرب متداول است و در دفع اکنه شبا هنگام وقت رفتن در بستر صابون
را نطول کرده و فردا صبح میشویند و در دفع سحج کاغذ را از صابون سیاه اندود کرده مدت ۴۸ ساعت روی متوالی
ان منطبق میکنند و صابون طبی علاوه دارای خاصیت تلیین میباشد

صابون حیوانی مطابق کدکس بگیرند چربی گوساله ۵۰ سود کستیک ۳۳٫۳ ادره ۲۵ اب
مقطر ۱۰ کلورور سدیوم ۱۰ پیه و یا حرام مغز گاو و گوساله و اب را مخلوط کرده حرارت دهند تا بدرجه جوش
و کم کم سود را افزوده بهم زنند و محصول را در حالت جوش نگاه دارند تا عمل حصول صابون کامل گردد و
کلورور را افزوده بگذارند سرد شود و جسم صابونی را خارج کنند تا اب ان چکیده شده و بعد با حرارت ملایمی
ذوب نموده قالب ریزند

ستین (این لفظ مشتق از **ستوس** میباشد و در لغت یونانی یک قسم ماهی بزرگ را مینامند
که از ۲۰ تا ۳۰ متر درازی انست و در زبان فرانسه **بالن** نامیده میشود و اعراب انرا حوت ترجمه نموده اند چنانچه
در اصطلاح نجوم **ستوس** یا **کیتوس** (**قیطوس**) عبارت است از برج حوت) که **بلان**
دوبالن نیز نامیده میشود عبارت از ماده دسمی است جامد و سفید و بیشتر از بعضی اقسام کاشالو
گرفته میشود و این ماده در تجاویف حجابی که در مابین عظام جمجمه این حیوان واقع است و نیز در مابین سطح دماغ
و سطح داخلی عظام راس ان بمقدار زیاد موجود میباشد و چون این ماده بواسطه برودت متحجر شده و حالت
بلوری حاصل کند باصطلاح دواسازی ستین نامیده میشود و ستین ماده است سفید نیم شفاف
و شکننده و کناره اش بلوری که در ۴۵ تا ۵۰ درجه حرارت ذوب میشود و محتوی اسید مرگاریک و
اسید اولئیک و اکسید ستیل است و در دواسازی در ساختن بعضی اقسام قیروطی و بعضی پومادها
زینتی بکار میبرند و نیز روغن جگر موروا با این ماده و مقداری موم متحجر میکنند و در داخل از ۲
تا ۱۰ گرم در دفع بر ونشیت مزمن مستعمل و سودمند است و چون انرا ذوب کرده در کپسولهای ماف

ذرق کنند را نجا متحجر شده و تومور را صلب مینماید ولهذا استخراجش سهل میگردد

لانولین جسمی است دسم و خنثی و سفید مانند دسفید و پاینده رنگ و هرگز تند و بادو نمیشود وان پشم گوسفند و بشره و شاخ و پر و غیره استخراج میگردد و ماده است قابل اختلاط با اب بقسمی که ۳۰ جزء انرا با ۱۰۰ جزء اب بسهولت میتوان مخلوط نمود و ممکن است علاوه زیادی اندوا ها را با ان مخلوط کنند و موجب تحریش نمیشود و بادواهای محمول خود جذب میگردد و چون بسهولت جذب میشود در ساختن بعضی پوماد ها بجای پیه و کلد کرم و وازلین و غیره استعمال میگردد

در بیان بعضی محصولات ترکیبات مواد دسمه حیوانی

قیروطی ساده معمول کدکس بگیرند روغن بادام شیرین ۳ موم سفید ۱ در حمام ماریه ذوب کنند و بهم زنند تا سرد شود و این قیروطی را در منع جراحات از مجاورت با هوا و عدم التصاق مواد ضماده بانها استعمال مینمایند و موجب حصول تولید دیم میگردد و محذوری که استعمال شرح زیاد موقع دارد انست که تدریجا از ان به لبه های جراحت چسپیده شده و بدون تخریب سیکاتریس و تحریش جراحت نمیتوان انرا برداشت و نیز این قیروطی را در ترکیب بسیاری از قیروطیهای مرکب داخل میکنند

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند روغن زیتون ۵ موم زرد ۱ در حمام ماریه ذوب کرده و در صورت لزوم انرا با پارچه صاف کنند و تا هنگام سرد شدن بهم زنند

قیروطی جالینوس مطابق کدکس بگیرند روغن بادام شیرین موم سفید مکرر ۱ گلاب ۳ موم را در حمام ماریه ذوب کنند و روغن و نصف گلاب را اضافه نموده و هاون مرمری را در اب جوش داغ کرده و محصول را در ان ریزند و تا هنگام سرد شدن متصل بهم زنند و در اخر عمل ما بقی گلاب را افزوده و نیز بهم زنند این قیروطی را در ضماده جراحات ساده و در ساختن بسیاری از قیروطیهای مرکب استعمال مینمایند

قیروطی زرد ایضا مطابق کدکس بگیرند موم زرد ۱۰ روغن بادام ۳۵ اب ۲۵ بطریقی که در قیروطی جالینوس ذکر کردیم عمل کنند و مواد معطری که بالطبع در موم زرد محتوی اند مانع میشوند از بادو رشدن این قیروطی مثل انکه حسن لبه مانع از بادو رشدن پیه میگردد

قیروطی جهت مس بگیرند روغن بادام شیرین ۴ موم زرد ۱ عرق غار گیلاسی ۳ در حمام ماریه موم و روغن و نصف عرق را مخلوط نموده حرارت دهند و هاون مرمر را با اب جوش داغ کرده محصول را در ان ریزند و بهم زنند تا تقریبا سرد شود و انوقت باقی مانده عرق را در بجته و مخلوط نمایند و میتوان بجای این قیروطی قیروطی کدکس را بکار برد در صورتیکه در ۲۰۰۰ جزئش یک جزء اسانس بادام تلخ داخل کنند بهر جهة این قیروطی را در دفع جراحات موجع و احتراقات استعمال مینمایند و خیلی مفید است و عرق غار گیلاسی و اسانس بادام تلخ مانند سایر ترکیبات سیانیکی بوی حیوانی را برطرف کرده و موجب تخریب میکرو بها میگردند

اونگان ساده (اونگان موم) مطابق واسازی اتریش بگیرند پیه

۴ موم سفید ۱ مخلوط کرده ذوب کنند و صاف نمایند و بهم زنند تا سرد شود و در ضماده جراحات ساده و شقاقها بکار برند

پوسیون موم معمول نونل بگیرند موم سفید ۵ ادسی گرم قند ۹ گرم صمغ عربی ۴ گرم مطبوخ بابونه ۱۰۰ گرم عصاره مائی تریاک ۵ سانتی گرم مطابق معمول پوسیون سازند و در دفع دوسنطاریا و ورم حاد و مزمن امعاء هر ساعت فاصله یک قاشق بنوشند

شیر موم (امولسیون موم) (مخلوط ضد اسهال) معمول سوبران بگیرند گرد صمغ عربی موم زرد مکرر ۱۲ گرم اب ۱۲۵ گرم شربت ساده ۹۰ گرم هاون را با اب جوش داغ کرده و صمغ و نصف شربت را در ان ریخته لعاب سازند و موم را ذوب نموده با نصف دیگر شربت بر محصول افزوده صلایه کنند و اب را به ۶۰ درجه حرارت تقریبا داغ کرده در اخر اضافه کنند و صلایه نمایند و این شیر را در دفع اسهال با قاشق اش خوری کوچک گاه گاه بنوشند

معجون موم ایضا معمول سوبران بگیرند موم زرد گرد صمغ عربی اب شربت تمشک یک جزء اب را جوش اورند و با ان و صمغ لعاب سازند و بعد موم را ذوب نموده اضافه کنند و صلایه نمایند و در اخر شربت را افزایند و این معجون را در دفع اسهال مزمن از ۵ تا ۱۰ گرم استعمال میکنند

کولد کرم مطابق کدکس بگیرند چربی نالن (ستین) ۶۰ گرم موم سفید ۳۰ گرم روغن بادام شیرین ۲۱۵ گرم گلاب ۶۰ گرم تعفین حسن لبه ۱۵ گرم اسانس گل سرخ ۱۰ قطره موم و چربی را با حرارت ملایمی در روغن ذوب کنند و هاون حرمرا با اب جوش داغ کرده و محصول را در ان ریزند و بهم زنند تا سرد شود و اسانس گل را بیفزایند و بعد گلاب و تعفین را مخلوط نموده و انرا با پارچه صاف کرده و مصفی را کم کم افزوده صلایه کنند

کولد کرم امریکائی بگیرند روغن بادام شیرین ۴۰ گرم چربی نالن ۸ گرم موم سفید ۴ گرم گلاب ۲۴ گرم عرق بهار نارنج گلسیرین مکرر ۸ گرم برات سود ۱ گرم مطابق معمول عمل کنند

پوماد بواسیر بگیرند روغن بادام ۱۵۰ گرم موم سفید ۲۰ گرم پیه مذاب عصیر ذو باریب مکرر ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند این پوماد را در نرم کردن خراش جلد و دفع بواسیر استعمال میکنند

ذوباریب نباتی است از طایفه **کراسولاسه** و دارای چهار قسم و کبیرش که برگهای ان ممتلی از عصیر قابضی میباشند در طب مستعمل است و این عصیر را در ساختن ضمادات منضجه و اونگان پوپولئوم بکار میبرند و نیز بطور غیره استعمال میشود و در داخل بمقدار ۶۰ گرم در دفع دوسنطاریا معمول متقدمین بوده و اکنون غیر مستعمل است

پوماد دافع شقاق پستان معمول کروویه بگیرند پیه مذاب ۶۰ گرم بلسان مایع پرو ۶ گرم مخلوط کنند و هر گاه شقاق خیلی موجع بود ۱ دسی گرم مسحوق تریاک خالص افزایند و در این صورت لازم است که طفل را منع از امتصاص نمایند

پوماد سلطانی معمول کاده بگیرند موم سفید ۲۰ گرم چربی نالن ۶۰ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم گلاب ۲۰۰ گرم بلسان مکی ۲ گرم تعفین حسن لبه ۱۲ قطره مطابق معمول پوماد سازند

پوماد جالی معمول رامبود بگیرند روغن بید انجیر ۳۰ گرم موم ۲ گرم با حرارت ملایمی

ذوب کرده وچند قطره گلیسرین افزایند واین پوماد در دفع حکه قوی الاثر است

پوماد اهکی معمول اسپاندر بگیرند گل گوه ۳ گرم پیه مذاب ۲ گرم پیه را ذوب کرده گل را بیفزایند و در مداوای قروح رفاده نمایند

اونگان مونتپلیر بگیرند اونگان الثیا اونگان وردی اونگان پوپولئوم عسل مکه ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و روزی سه یا چهار دفعه اجزاء معلوله بواسیر را با دامی تمریخ نمایند

شیاف دافع بواسیر بگیرند مسکه تازه ۱۰ گرم محروق پوست لیژ (قسمی از بلوط) موم مکه ۵ گرم مطابق معمول سه عدد شیاف سازند

اونگان بازیلیکوم (باسلیقون) بگیرند زفت سیاه راتیانج موم زرد مکه ۱ روغن زیتون ۴ مطابق معمول عمل کنند واین اونگان را که منضج ومحرک است خیلی استعمال مینمایند

اونگان باسلیقون معمول مصنف بگیرند صمغ باسلیقون ۱ روغن زیتون ۳ در حمام ماریه روغن را داغ کرده وصمغ را نرم سائیده بران افزایند وبهم زنند تا حل شود وبا پارچه صاف نموده تا هنگام سرد شدن بهم زنند وتمریخ این اونگان در دفع اکرهای خاد خیلی موثر است ودر شبانه روزی چندین دفعه تمریخ کنند

اونگان میعه بگیرند روغن زیتون ۳۷۵ راتیانج ۵۰۰ میعه سائله سقزالمی موم زرد مکه ۲۵ مطابق معمول اونگان سازند واین اونگان را در مداوای قروح غیر موجع مانند محرکات استعمال میکنند

اونگان ارکاوس بگیرند پیه گوسفند ۵ اتربانتین سقزالمی مکه ۷ مطابق معمول عمل کنند واین اونگان محلل ومحرک است

اونگان الثیا بگیرند روغن فنوگرک (تخم شنبلیله حلبه) ۱۰۰۰ موم زرد ۲۵ زفت تربانتین مکه ۱۲۵ مطابق معمول اونگان سازند واین اونگان محلل وجالی است

شمع موم بگیرند موم زرد پیه گوسفند مکه ۳ زفت سفید ۱ مطابق معمول شمع سازند ومانند ملینات استعمال کنند

شمع صابون بگیرند شمع ساده ۹۰ موم سفید ۴ صابون سفید ۵ مطابق معمول شمع سازند ومانند محللات استعمال کنند وچون یک صدم کافور باین شمع افزایند **شمع کافوری صابون** حاصل خواهد شد

بلسان شیرون بگیرند روغن زیتون ۲۲۵ گرم تربانتین ۱۲۵ گرم موم زرد ۹۰ گرم موم چوب ۳۰ گرم بلسان سیاه پرو ۲۰ گرم کافور ۱/۳۰ گرم مطابق معمول عمل کنند و در قروح خبیث ردی الطبیعه جهة تغییر دادن طبیعت انها رفاده نمایند

بلسان لوکاتل بگیرند روغن زیتون ۹۰ گرم موم زرد ۴۰ گرم شراب مالاگا ۳۰ گرم تربانتین ۹۰ گرم بلسان سیاه پرو ۵ گرم مسحوق صندل سرخ ۱۰ گرم روغن وموم وشراب را مخلوط کرده با حرارت ملایمی ذوب نمایند وحرارت دهند تا جزء مائی والکلی شراب بخار شده وازروی آتش بر دارند وتربانتین وصندل را بیفزایند ورفاده این بلسان در قروح ردی الطبیعه معمول ومتداول است

بلسان ژنیو بگیرند روغن زیتون ۳۷۰ گرم موم زرد ۶۰ گرم مسحوق صندل سرخ ۱۵ گرم تربانتین ۱۲۰ گرم کافور ۲ گرم بطریق مذکور عمل کنند ونیز در رفاده قروح خبیثه استعمال نمایند

پوماد حرام مغزگاو بگیرند حرام مغزگاو پیه گوساله مکه ۱۵ روغن بادام شیرین ۴ بلسان پرو ۲ ونیل خورد کرده ۱ مخلوط کرده در حمام ماریه مدت یک ساعت حرارت دهند وصاف نموده مصفی را بهم زنند تا کاملا سرد شود واین پوماد را در زینت استعمال میکنند

پوماد دافع داء الثعلب معمول هاردی بگیرند پیه گاو ۳۰ روغن کرچک ۱۲ اسید گلیک ۱ تعفین ونیل ۲ پیه را در روغن ذوب کرده وبا سایر مخلوط نمایند ودر داء الثعلبی که سببش اختلال سفلیسی ویا پارازیتی نباشد تمریخ نمایند

پوماد رحمانی معمول پیس بگیرند چربی بالن ۱۲۵ پیه مذاب ۲۵۰ روغن بادام شیرین ۳۷۵ مسحوق حسن لبه ۱۲۵ ونیل خورد کرده ۴۲ مخلوط کرده در حمام ماریه مدت ۶ ساعت حرارت دهند وصاف دوی از بر داشته حفظ کنند ودر زینت استعمال نمایند

پوماد مرکب ضد جرب معمول بوشو بگیرند نفتول از ۵ تا ۱۰ گرم صابون سبز گل گوه ترسیبی گوگرد معمول لانولین مکه ۲۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد دافع اثرلوز ایضا معمول بوشو بگیرند لانولین ۹۰ گرم پیه مذاب وباروغن کرچک ۱۰ تا ۲۰ گرم دهن فرادلوند وبا اوکالیپتوس چند قطره پوماد سازند

پوماد فنیک معمول بوشو بگیرند اسید فنیک ۵ گرم پیه مذاب ۵ تا ۱۰ گرم لانولین ۹۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

اونگان خاکستری ایضا معمول بوشو بگیرند جیوه ۱ لانولین ۲ مطابق معمول اونگان سازند

پوماد سالیسیله ایضا معمول بوشو بگیرند اسید سالیسیلیک پیه مذاب مکه ۱۰ لانولین ۸۰ پوماد سازند

ایضا پوماد بوریکه بگیرند اسید بوریک ۹ تا ۱۵ لانولین ۱۰۰ پوماد سازند

ایضا پوماد یدوفورم بگیرند یدوفورم پیه مذاب مکه ۱۰ لانولین ۸۰ پوماد سازند

ایضا پوماد مرکب ضد امپتیگوی مسری بگیرند اسید سالیسیلیک ۲ گرم لانولین ۵۰ گرم اکسید روی نشاسته مکه ۲۴ گرم پوماد سازند

پومادهای مذکور را این مصنف در دفع اغلب اختلالات پارازیتی جلد با فواید زیاد استعمال میکند وجهة دفع بد بوئی پوماد ممکن است چند قطره اسانس بر انها بیفزایند

تعفین صابون بگیرند صابون طبی خورد کرده ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ حل کرده صاف کنند ودر احداث حکه جلد واکزما واکنه نطول نمایند ونیز در مقدار ۱/۵ با اب خالص یا عرق معطری حل نموده در تقدم بحفظ از امراض جلدی تغسیل کنند

نطول صابونی بگیرند تعفین صابون ۱۰ روغن بادام شیرین ۱ الکل ۹۰ درجه ۵ مخلوط کرده بهم

زنند و در صراحی در بسته حفظ نمایند در اختلالات معده جلد مطول کنند و یا مقداری از آن را با آب خالص و یا عرق
معطری مخلوط نموده تغسیل نمایند

دریکصد و چهارم — مویزج و بعضی محصولات پارازیتی

در این درس علاوه بر ذکر مویزج بعضی محصولات دافع پارازیت و مخصوصاً طریقه مداوای جرب و سعفه را
بیان خواهیم نمود

مویزج
مویزج (مویزک) کشمش کولیان) ع **زبیب الجبل** ق **اِستافیزاگر** ل **دِلفینیوم**
(پدیکولاریا) ی **اِستافوس آگریا** (استافوس آگریا بمعنی خوشه بری است چه استافوس در
لغت یونانی بمعنی خوشه و آگریا بمعنی بری و چون گل این نبات مانند خوشه است یونانیان از این اسم موسوم
کرده اند) نباتی است از طایفه **رِنونکولاسه** و تخمهای آن که مویزج نامیده میشوند مثلث و اسمر اللون و
خشن الملمس و چین دار و منحنی و بوی آنها غیر مطبوع و طعمشان تلخ و تند و سوزنده و این تخم دارای ماده عاملی
تلخ و اسم و ماده دیگری تلخ و تند و دهن فرار و دهن دسم و البومین و ماده نشاسته و ماده سفری موسوم
به اِستافیزین میباشند و در سال ۱۸۱۹ میلادی (۱۲۳۵ هجری) بعضی از دانشمندان الکلوئیدی که عبارت از
ماده عامل آنها بوده نسبتاً سمی است استخراج کرده و از آن **دِلفین** نام گذاشتند و این ماده چندان استعمال
در طب ندارد و مویزج را که محرک و مقیی و مسهل است فقط بطور مطبوخ و یا مغلی در خارج استعمال میکنند
و مانند ماهیزهرج ماهی را مست میکند و مشاطه ها مویزج را کوفته و گرم نموده در کندن موها بکار میبرند
و در طبابت آن را با مواد دسمه مخلوط کرده در کشتن شپش بخصوص شپش سر معمول میدارند

گرد مویزج مطابق کدکس بگیرند مویزج مقداری منظور و غربال کرده و با دست مواد خارجه را
بگیرند و در گرم خانه ۵۰ درجه بخشکانند و نرم کوفته از مو بیز موئی نمره ۵۰ بیرون کنند و چون ساختن این گرد
خطرناک است در اجرای آن احتیاط باید نمود و این گرد را در کشتن شپش و دفع جرب استعمال میکنند

پوماد کشنده شپش معمول بوشو بگیرند گرد مویزج ۱۰ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط
کرده در کشتن شپش تمریخ نمایند

در بیان بعضی محصولات قاتل پارازیت

پارازیتیسید
کلمه **پارازیتیسید** (قاتل پارازیت) را چند سالی است که یکی از دانشمندان موسوم بردکن
اصطلاح کرده و در طب استعمال نموده مقصود از آن عواملی است که در تخریب و اضمحلال پارازیتهای حیوانی
و یا نباتی بکار میرود نظر به اینکه این پارازیتها یا بنفسه موجب بعضی امراض در انسان و یا حیوانات اهلی میشوند و یا
آنکه با این امراض همراه بوده و در کشتن هر سه قسم شپش یعنی شپش سر و بدن و زهار عموماً [illegible]
و روغن زیتی مضاعف و آب زیتی و پومادهای سوبلیمه و قرمز را که در درس جیوه بیان کرده ایم بیشتر استعمال

میکنند و در کشتن کک و اقسام ملخ و کنه و غیره گرد شب گرد و غیره در این ایام گردی استعمال مینمایند که از برگ
و شاخه های گل یکی از نباتات طایفه **سینانتره** موسوم به غافر ساخته میشود و این گرد گویا در کشتن
پارازیتهای انسانی نیز خیلی موثر بوده مانند کلوروفورم و اتر که نیز همین خاصیت را دارند و استعمال بورات سود
و اسید بوریک در کشتن پارازیتها متداول است و آب اشباع شده از اسید بوریک یکی از کمکهائی است که در
امراض جلدی خیلی استعمال میشود و نیز تمریخ پومادان که عبارت از اسید بوریک ۵ و وازلین بوده مستعمل یکی از
دانشمندان است و هم چنین نطول ذیل را در دفع دنفری نیز استعمال میکنند بگیرند اسید بوریک ۱ گرم
آب مقطر ۱۰ مدت هشت روز این نطول مداومت نمایند

باری محصولات دافع بعضی پارازیتها از قبیل اقسام دود و تنباکو و غیره را سابقاً بیان نموده ایم و نیز در ذیل عوامل
دافع پارازیتها از قبیل جیوه و ارسنیک و انتیمون و گوگرد و غیره غالب نسخه های متداوله آنها را ذکر کرده ایم و در
این درس بیان میکنیم بعضی نسخه های قاتل پارازیت را که سابقاً ذکر نکرده ایم و مخصوصاً طریق مداوای جرب
و سعفه را

پوماد دافع پارازیت (پوماد دافع شپش سر و زهار) معمول اِنل
بگیرند پوماد زیتی ۲۰ استرات دو اکسید جیوه ۱ مخلوط کرده بنا بر امر تمریخ کنند

محلول کشنده پارازیت بگیرند بی کلورور دو جیوه ۱ کلوئیدرات امانیاک ۲ آب صاف ۱۰۰ تفیین
موهه چوبه (اددیه) بقدر رنگین کردن حل کنند و این محلول را در کشتن اقسام ملخ استعمال میکنند و با عامه قلم
مو همه شکافهائی که وجود این حیوان در آنها مظنون بود آلوده نموده و بعد شکافها را مسدود مینمایند و باید
در خاطر داشت که این محلول سم است

کاغذ کشنده مگس بگیرند ریشه کاسیا امارا ۳۰ جزء خورد خورد کرده و در مقداری آب مدت
ربع ساعت بجوشانند که ۱۰۰ اجزاء محصول حاصل شود و صاف کرده ۶ جزء شربت ساده افزایند و کاغذهای
آب کش سطبر با اینها را در آن آلوده کرده بخشکانند و در وقت استعمال این کاغذ را آبی نموده در بشقاب
گذارند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند ریشه کاسیا امارای خورد کرده ۳۰ مسحوق نواومیک ۵ مدت ربع ساعت
در مقداری آب بجوشانند که مصفای آن ۱۰۰ جزء شود و بعد در این مصفی ۱ جزء اسید ارسنیوی مسحوق و ۴۰
جزء قند حل کنند و کاغذ سطبر آب کش را در محلول آلوده کرده بخشکانند و در وقت استعمال آبی نموده در بشقاب
گذارند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند آب صاف ۱۰۰ عسل ۲۰ امتیک ۱ حل کنند و کاغذ آب کش را در محلول آلوده
نموده بخشکانند و بطریق مذکور استعمال نمایند

جوشانده برگ گردو جهت حفظ از مگس چند جزء برگ گردو را در ۲۰ جزء
آب بجوشانند و صاف کرده هر چیزی را که آن را با این جوشانده آلوده کرده باشند از گزیدن مگس محفوظ میماند

محلول کشنده انسکت (هوام) معمول کلوئز بگیرند ریشه کاسیا امارای
نیم کوب کرده ۱۰ گرد مویزج ۲ آب ۱۰۰ مخلوط کرده بجوشانند تا ۲۰۰ جزء محصول بدست آید و بر روی نباتات

داسد شده بواسطه پوپیرون واتر وغیره نطول کند

مخروط معطر دافع کیک بگیرند گرد غاز و جاوه مسحوق ازوتات پتاس ۴۰ مسحوق کلورات پتاس ۱ مسحوق حسن لبه ۱۰ مسحوق صندل زرد مسحوق بلسان تلومکه ۲۰ مخلوط کرده با مقدار کافی لعاب صمغ متحد الاجزا سازند و ۵۰ مخروط از آن ترتیب دهند و در گرم خان بخشکانند و جهت منع از گزیدن شبانه کیک در اطاق خواب این مخروطها را بسوزانند و در اطاقی که فضایش از ۱۵ متر مکعب باشد سوزاندن یک مخروط کفایت میکند و این دود کیکها را نمیکشد ولی آنها را بی حس مینماید بطریقی که در مدت شب از منزل خود بیرون نمیآیند

گلیسره قاتل پارازیت معمول کامپتی بگیرند اسید فنیک ۱ گلیسرین ۱۰ مخلوط کند و این گلیسره دافع جرب و دافع قمل است و نطول مقدار کمی از آن کفایت میکند و این مصنف میگوید گلیسره اسید فنیک ۱ در ۱۲ را چون هر روزه تمریخ نمایند موجب شفای سعفه میشود ولی هر روز صبح ابتدا سر مریض را با محلول مائی اسید فنیک ۱ در ۱۰۰ بشویند و بعد با گلیسره مذکور تمریخ نمایند

اونگان کشنده پارازیت (اونگان کشنده پارازیت) بگیرند اونگان ساده ۱۰۰ گرد کندش ۲۵ اسانس لوند ۱ اونگان را ذوب کرده و گرد و اسانس را مخلوط نمایند و در کشتن اقسام شپش تمریخ نمایند

عجین عنصل دافع موش معمول الوسیمنی بگیرند گرد عنصل اسپنیول ۱ و با کوکو ۶ مخلوط کرده در کشتن موش استعمال کند

در بیان اقسام مختلفه مداوای جرب

پوماد دافع جرب معمول هلمریش بگیرند گوگرد مصعد ۲۰ گرم کربونات پتاس آب مقطر و غیره با مکه ۱۰ گرم پیه مذاب ۷۰ گرم کربونات پتاس را در آب حل کرده و با سایر مخلوط نمایند و این پوماد را در بیمارستان سنت لوئی در مداوای جرب باین طریق استعمال میکند هرگاه جرب در بعضی از اجزاء بدن دون بعضی بوده ۲۰ گرم از این پوماد و یا زیادتر اگر لازم باشد بقوت بروی اجزاء معلوله مالش دهند و اگر مرض عام بهمه بدن بود ابتدا مریض را در ابزن صابونی فرو برند و مدتی در آن مکث کند بعد با این پوماد تمام بدن را با قوت مالش دهند

مداوای معمول هاردی این مصنف میگوید در بیمارستان سنت لوئی بازن معمول است که ابتدا مریض را به حمام میفرستد و در شب با پوماد **هلمریش** بدن او را چرب میکند و در روز دوم نیز طرف صبح مریض را به حمام کرده و بعد همه بدن را با پوماد مذکور چرب مینماید و در روز سوم مریض را به حمام میفرستد در صورتیکه شفا یافته است و موافق حسابی که کرده اند در ۹۰ نفر مریض مبتلی به جرب فقط در ۶ نفر این مداوا بی اثر مانده است و نیز همین مصنف میگوید موافق بعضی اخبارات که کرده ام موفق به مداوای ذیل شده ام و بواسطه آن در مدت دو ساعت مریض شفا می یابد ابتدا همه بدن مریض را مدت نیم ساعت با صابون سیاه نطول کند تا تمام بدن پاک شود و بعد مدت

یک ساعت باید مریض در حمام متوقف شود و در تمام این مدت با کمال دقت بدن را مالش دهند تا بشره نرم شده و شیارهای آن بی طرف گردد و پس از این مدت به همه بدن پوماد **هلمریش** را مدت نیم ساعت بمالند و بثورات ثانوی اگر بروز کند بواسطه استحمامات ساده بر طرف میشوند

پوماد هلمریش معمول ویدیر بگیرند گوگرد مسحوق ۱۰ گرم کربونات پتاس آب مقطر مکه ۵ گرم وازلین ۴۰ گرم مطابق معمول عمل کند و در همه قسم طبها و پومادهای گوگردی بجای پیه مذاب وازلین را باید استعمال نمود

مداوای معمول دو ورژی پوماد **هلمریش** را با ام و زنش پیه مذاب مخلوط کند و تا مدت سه روز هر روز همه بدن مریض را با آن تمریخ نمایند و بعد تا مدت چند روز سه دفعه حمام گوگردی و چند دفعه حمام ساده استعمال کند و لباسهای مریض را با بخارهای گوگردی بخور دهند

پوماد دافع جرب معمول فورنیر این پوماد را مصنف مذکور بجای پوماد هلمریش تجویز مینماید بگیرند گلیسرین ۲۰۰ گرم کتیرا ۱ گرم گل گوگرد ۱۰۰ گرم کربونات سود ۵۰ گرم پوماد سازند

مداوای معمول ولینکس این مصنف میگوید بواسطه نطول سولفور آهکی مایع مذکور در ذیل در عرض دو ساعت مریض مبتلی به جرب شفا مییابد بگیرند گل گوگرد ۱۰۰ آهک زنده ۲۰۰ آب ۱۰۰۰ مخلوط کرده بجوشانند تا عمل ترکیب قرار شود و بعد بگذارند سرد شده صاف روی آن بواسطه عمل انحراف برداشته در صراحی در بسته حفظ نمایند آ مریض را بحمام فرستند و تمام بدن را با صابون سیاه بطول کرده مدت نیم ساعت بمالند ۲ در ابزن ساده و نیم گرمی مدت نیم ساعت استحمام نماید ۳ در بی همه بدن مایع مذکور را نطول کرده و بگذارند خشک شده و مدت ربع ساعت بماند ۴ در آب حمام همه بدن را فرو برده و بخوبی بشویند و مدت اجرای همه این اعمال زیاده از دو ساعت نخواهد بود و در این مداوا سولفور آهکی در همه بدن بخار شده و یک طبقه نجینی از آن بروی جلد متحجر گشته و بجانب داخل نفوذ کرده و حیوانات جربی و تخمهای آنرا میکشد و یکی از دانشمندان همین محلول را در مداوای جرب استعمال میکند در صورتیکه غلظتش دو مقابل کمتر باشد

مداوای معمول مصنف این بنده هرگز نمیگویم آنچه را که **هاردی و ولینکس** نوشته اند اغراق است همین قدر میگویم کمتر وقتی اتفاق می افتد که جرب را در این مدت قلیل بتوان مداوا نمود بخصوص در صورتیکه مرض مزمن و چند زمانی طول کشیده باشد و مداوای من بنده از قرار ذیل است مریض را ابتدا باید بحمام فرستاد و در آب گرم استحمام کرده و مدت نیم ساعت بگذرد و با صابون سیاه یا صابون متداولی تمام بدن را بدقت بشویند و خوب مالش دهند تا همه چرک بدن پاک شود و بعد با پوماد ذیل تمام بدن را آلوده کرده مالش دهند بخصوص بدقتی که مرض عام باشد و مدت یکساعت بگذارند بماند و بعد شسته از حمام خارج شود و لباس قبل از حمام را نپوشد و روز دوم نیز در حمام همه بدن را با پوماد تمریخ کند و پس از یکساعت توقف شسته بیرون آید و لباس قبل از حمام خاصه پیراهن و زیر جامه را نپوشد و همچنین تا مدت چند روز هر روزه حمام رفته و همه بدن پوماد را تمریخ نماید و پس از هر حمامی لباس قبل از حمام را نپوشد تا شفای کامل حاصل

شود و بهتر احتراز از بروز بثورات ثانوی مرهم و سیم وزیلک ... صابون ضد جرب مذکور در ذیل نیز در حمام همه بدن را نطول نماید و هرگاه مرض مزمن بود و چند زمانی طول کشیده باشد لازم است سفوف ذیل را نیز بیاشامد و نیز لازم است که پیراهن زیر جامه را که مریض عوض میکند مدت دو ساعت در آب نمک جوشانیده و بعد با آب شیرین شسته خشک نمایند و اگر مرض شدید بوده لازم است همه روزه در تمام استراز لحاف و تشک و متکا با الشر در دوشک و غیره ... طعام بر هم سائیده بپاشند و آنها را باد داده و شب هنگام پاک کرده در آنها راحت نمایند

پوماد ضد جرب معمول مصنف بگیرند سولفات مس ۲ گل گوگرد ۴ کره تازه یا وازلین ۴ سولفات را در هاون چینی نرم سلایه کرده و کره را کم کم افزوده صلایه کنند و بعد گل گوگرد را بیفزایند صلایه کنند تا خمیر متحدالاجزائی حاصل شود و چنانچه ذکر کردیم نطول نمایند

صابون ضد جرب ایضاً معمول مصنف بگیرند گل گوگرد ۵۰ گرم صابون سفید ۱۰۰ گرم آب صاف ۲۵۰ گرم صابون را باعانت حرارت حمام ماریه در آب حل کرده و گل گوگرد را افزوده بهم زنند و حرارت دهند تا زیاده آب بخار گردد و چنانچه ذکر کردیم در دفع جرب نطول کنند

سفوف ضد جرب ایضاً معمول مصنف بگیرند گل گوگرد مغسول ۳ گرم مسحوق قند ۶ گرم اسانس دارچینی ۲ قطره مخلوط کرده در شش بسته مساوی ببندند و روزی یک بسته صبح و یکی عصر در دفع جرب و قوبا و پسوریازیس و سایر امراض جلدی مزمن سفوف کنند

مداوای معمول میتو روز اول بگیرند گرد عرعر گرد حب الغار مکلس یک جزء مخلوط کرده و یک قاشق چای‌خوری از آن در قدری لعاب و یا عرق کشمش مخلوط نموده بیاشامند و از پوماد ذیل نطول کنند بگیرند گرد عرعر گرد حب الغار مکلس ۴ گرم گل گوگرد ۹ گرم کره نمکین ۱۹۲ گرم پوماد سازند و این پوماد را باید بقوت در همه اجزاء بدن بخصوص اجزاء مبتلی به بثور بمالش دهند و اقل مقداری که در روز اول استعمال میشود ۱۱ گرم باید باشد و روز دوم نیز سفوف را بیاشامند و پوماد را نطول نمایند و در روز سوم این اعمال را طرف صبح باید اجرا نمود و در عصر این روز مریض لباسهای خود را در محلی که خیلی گرم باشد خارج نموده و با آب گرم و صابون سبز خود را پاک کرده و مجدداً با پوماد تمریخ میکنند و بعد بخار آب را بر بدن او در مینمایند و متدرجاً درجه حرارت بخار آب را زیاد میکنند تا بدرجه‌ای که مریض بتواند تحمل آن را بکند و مدت این حمام اقلاً نیم ساعت باید باشد و بعد از این حمام مریض بدن خود را با آب صابون میشوید

این مداوا در فرنگ شایع و متداول است و مدت آن سه روز خواهد بود

مداوای معمول کازناو این مصنف در مداوای جرب غسولات ذیل را استعمال مینماید

۱ بگیرند یدور پتاسیوم یدور گوگرد مکلس ۴ گرم آب صاف ۱۰۰ گرم حل کرده تغسیل نمایند

۲ بگیرند خاشا ۴ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و ۲۰۰ گرم الکل ۳۲ درجه افزوده روزی دو دفعه تغسیل کنند و مدت متوسط این مداوا دوازده روز است

۳ بگیرند اسانس نعناع اسانس اکلیل الجبل اسانس لوندا اسانس لیمو مکلس از هر یک ۱ گرم الکل ۳۲ درجه مقدار کافی مطبوخ خاشا ۵۰۰ گرم مخلوط کرده تغسیل نمایند و مدت متوسط این مداوا هشت روز است بواسطه مهما امکن هر قدر طول مدت عمل تغسیل زیادتر باشد بهتر است و در بین مداوا استعمال حمامهای ساده اقلا دو روز

یک دفعه لازم است و همچنین تا چند زمانی پس از شفا باید استعمال حمام ساده مداومت نمود و از استعمال غسولات مذکوره بعضی نطولات اغلب بثورات مجددی در جلد بروز میکنند چنانچه از استعمال غسول اول اکزما و یا لیکن و از غسول دوم جوشهای اکثیمائی ظاهر میگردند

مداوای معمول بورگیون بگیرند کیرا ۱ گرم سوکربونات پتاس ۵ گرم گوگرد ۱۰۰ گرم اسانس لیمو اسانس لوندا اسانس میخک اسانس دارچینی مکلس ۱ گرم گلیسرین ۲۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند روز اول طرف صبح حمام صابونی و طرف عصر نطول با پوماد مذکور در روز دوم صبح حمام ساده و عصر مجدداً نطول با پوماد روز سوم نیز صبح حمام و عصر نطول معمول دارند

نباید فراموش کرد که حیوانات جرب و تخمهای آنها در لباسهای مریض میمانند و ممکن است سبب سرایت مجدد و عود مرض شوند پس لازم است که لباسهای مریض را یا در آب بشویند و یا مدت سه یا چهار روز باد دهند و یا موافق عقیده **ولینکس** از ۲۰ تا ۳۰ دقیقه آنها را در تحت حرارت فور نان از ۷۰ تا ۸۰ درجه زیرا این حرارت **سارکوپت** (حیوان جرب) و تخم او را تلف میکند

اونگان دافع جرب معمول ویلکنسون بگیرند گل گوگرد ۱۲۰ گرم گوگرد نفت مایع مکلس ۱۲۰ گرم صابون سیه مذاب مکلس ۲۰۰ گرم اونگان سازند

اونگان ویلکنسون که هبرا در آن تغییر داده بگیرند گل گوگرد ۲۰۰ گرم روغن کاد ۱۵۰ گرم صابون سبز سیه مذاب گل گچ مکلس ۴۰۰ گرم اونگان سازند و این مصنف با این اونگان عده زیادی از مبتلایان بجرب را مداوا کرده است

پوماد ژازر بگیرند گل گوگرد ۱۵ گرم سولفات روی ۵ گرم گرد ریشه خربق سفید ۴ گرم صابون سیاه ۳۰ گرم پیه مذاب ۶۰ گرم و یکی از دانشمندان ۱۵ سی گرم اسانس گردو بر آن میافزاید و مریض باید بحمام رفته و صابون بر بدن مالیده و با کیسه حمام بدن را بخوبی مالش داده و بعد با آب بشوید و ۲۰ گرم از پوماد مذکور را بهمه بدن تمریخ نمایند

مخلوط دافع جرب معمول هربا بگیرند روغن نفت الکل مکلس ۳۰ گرم بلسان پرو ۶ گرم اسانس اکلیل الجبل اسانس لوندا اسانس لیمو مکلس ۱۵ گرم مخلوط کنند

صابون گوگردی معمول مولارد بگیرند روغن زیتون ۱۰۰ گرم سولفور پتاسیوم سولفور سودیوم مکلس ۱۰ گرم گوگرد رسیبی ۱۰ گرم مطابق معمول صابون سازند و در دفع جرب مؤثر است

پوماد ضد جرب معمول بیمارستانهای لیون بگیرند پیه مذاب ۶۰ گرم گوگرد مصعد ۲۵ گرم نوشادر مسحوق زاج سفید مکلس از هر یک ۴ گرم مخلوط کنند

پوماد ضد جرب بگیرند گل گوگرد ۶ گرم گرد خربق سفید ۴ گرم کربونات پتاس ۱۲ گرم صابون سیاه ۱۲ گرم پیه مذاب ۶ گرم اسانس لوندا ۱ گرم مخلوط کنند و در مدت هشت روز هر روز ۶ گرم نطول نمایند و این پوماد در انگلستان و بلژیک یک وقتی خیلی معمول بود

پوماد ضد جرب معمول الیبرت بگیرند پیه مذاب ۹ گرم گوگرد مصعد ۱۰ گرم

اسید سولفوریك ۱۰ گرم مخلوط کند و هر روز از ۱۰ تا ۱۵ گرم نطول کند

پوماد کرولیوس بگیرند اسید سولفوریك ۵۰ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم مخلوط کرده در دفع جرب تمریخ نمایند

اب دافع جرب معمول رانك بگیرند گرد موبرج ۱۵ گرم مدت ربع ساعت در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند و صاف کرده عصارهٔ کوکاد ۴ گرم اضافه نمایند و از ۳۰ تا ۵۰ گرم در حالت برودت روزی دو دفعه نطول نمایند و یکی از دانشمندان پوماد ذیل ترتیب میدهد از یك جزء نیتراتی مویخ و ۱۵ جزء پیه خرس لبرو و در دفع اختلالات پارازیتی استعمال میکند

اب تنباکو بگیرند تنباکو ۶۰ گرم مدت ربع ساعت در ۱۰۰۰ گرم اب بجوشانند و از پارچه صاف کرده در دفع جرب استعمال نمایند

غسول خربق معمول سِود یوُز بگیرند خربق سفید ۱۲۰ گرم اب جوش ۲۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در دفع جرب و سعفه ویوربگو استعمال کنند

غسول ضد جرب معمول دوربلوئیت بگیرند صابون سیاه ۱۲۵ گرم گرد ریشه خربق سفید ۶۰ گرم اب داغ مقدار کافی مطابق معمول محصولی سازند که بغلظت شربت بود و باکف دست با کمال قوت بهمه اجزاء بدن بخصوص در مفاصل اطراف اربعه و کمر و پشت و شکم این محصول را مالش دهند یعنی باندازه که پوست شخص معلول تحمل میکند در مالش باید قوت بکار برد و این عمل را مکرر کنند بطریقی که در مواضع مذکوره پس از مالش دوم و سوم و یا چهارم حرقی ظاهر شده و بعوض خارش احساس سوزش گردد همینکه دیگر شور مجددی بروز نکرد عمل مالش را باید موقوف داشت و فردای اخرین مالش همه بدن را با ۱۲۵ گرم صابون سیاه نطول کرده و بعد با اب داغی که در ان نیز ۱۲۵ گرم صابون سیاه حل کرده باشند با کمال دقت بدن را بشویند

تمریخ ضد جرب معمول لشکرپ وس بگیرند میعه سائله ۳۰ روغن زیتون ۱۵ مخلوط کنند و روزی یك دفعه صبح و یکدفعه عصر ابتدا بدن مریض را با صابون شسته و بعد با محصول مذکور تمریخ نمایند

مخلوط ضد جرب معمول لیپر بگیرند میعه سائله ۲۰ الکل ۵ ۸ درصد ۱۰ روغن زیتون ۵ مخلوط کنند و یك دفعه عصر و یکدفعه فردا صبح ابتدا بدن مریض را با صابون شسته و بعد تمریخ نمایند

در بیان اقسام مداوای سعفه

چون سعفه بواسطه پارازیتهای خارجی تشکیل و بروز میکند لهذا در مداوای ان تدابیر ذیل را باید اجرا نمود ۱ تخریب پارازیتها ۲ تغییر حالت جلد تا پارازیتها شرایط زندگانی خود را در انجا نیافته تولید نشوند ۳ دفع کردن بثوری که بواسطه پارازیتها حاصل شده اند ۴ بواسطه تدابیر حفظ صحتی و ترابوتیکی مخصوصه مزاج شخص مبتلی به سعفه را تعدیل کند

پارازیتهای سعفه ممکن است در مابین دو طبقه بشره و یا در سطح جلد و یا در بن موها و در فولیکولهای شعری

مسکن گیرند و در صورتیکه مسکن انها در تحت بشره و یا در سطح خارج ان بود در تخریب انها استعمال ادویه کشندهٔ پارازیت کفایت میکند ولی هرگاه در ریشه مو و یا در فولیکولهای ان مسکن گرفته باشند علاوه بر استعمال ادویه کشنده پارازیت باز کندن مو در تخریب انها ناگزیرند

استعمال روغن کاد در مداوای سعفه قبل از کندن موها جلد معلول را با یك طبقه از روغن کاد بپوشانند و این دوا علاوه بر انکه منع از نمو قارچها میکند و گاهی هم جزء خارجی انها را تخریب مینماید موجب التیام حرجلد شعری شده و بصل شعر را نرم میکند بنحوی که کندن مو سهل میگردد و پس از استعمال این روغن را مطابق قاعده معمول در کلاه زفت و یا با پنس و یا باعانت ادویه کشنده مو موها را باید بر کنند

طریقه استعمال کلاه زفت بگیرند زفت سیاه زفت بورگونی مکی ۱۲۵ گرم باعانت حرارت ملایمی ذوب کنند و بعد ۱۲۵ گرم ارد گندم در مذاب مخلوط نموده و ۷۵۰ گرم سرکه سفید را گرم کرده کم کم بران افزایند و بهم زنند و باین طریق محصولی بدست میاید موسوم به **داروی ضد سعفه** و از این محصول بقدری که لازم است بر روی پارچه محکمی کشیده و بر روی جزء معلول منطبق میکند و پس از دوازده ساعت برداشته و جراحت را مشویند و این عمل از اعمال محتمل الاثر است زیرا در وقت کندن زفت بیشتر موها پاره شده و از بیخ کنده نمیشوند چه معبر موها غالبا متضاد با معبر کلاه میباشد و پارازیتها در بن موهای پاره شده متمکن گشته و چندی بعد بر عده زیادتر از اول تولید میگردند

داروی ضد سعفه معمول اُوُردینر بگیرند نشاسته ۱۱۰ گرم زفت بورگونی ۲۲۰ گرم زفت سقزی ۱۰۰ گرم تربانتین ۶۰ گرم سرکه سفید ۱۲۵۰ گرم نشاسته و سرکه را مخلوط کرده بجوشانند و بعد زفتها و تربانتین را افزوده و پس از چند جوش از روی اتش بردارند و از پارچه محکمی تریشه های چند ساخته و یك طبقه سطحی از این محصول بر روی انها بکشند و در مواضع معلول موها را مقراض کرده و تریشه ها را بر روی انها منطبق سازند و فردای ان روز این تریشه ها بطوری در موضع معلول بر روی موها میچسبند که بدون کنده شدن مو برداشتن انها محال است و باعانت اسپاتول این تریشه ها را بردارند و در جای انها روغن زیتون مالیده و با کاغذ بافاد و فاده نمایند و استعمال این تریشه های چسبنده و مالیدن روغن زیتون را مکررا باید استعمال نمود تا جلد مو دار همان پاکی جلد طبیعی را حاصل کند و نوعا احساس الم در استعمال این تریشه ها خیلی کمتر از کلاه زفت است و موافق تجاربی که در یکی از بیمارستانهای لیون کرده اند از ۱۵ تا ۲۰ دفعه باید این تریشه ها را استعمال کند تا شفای کامل حاصل شود و در هر هفته از دو تا سه دفعه میتوان انها را معمول داشت

طریقه کندن موها با انگشت در این طریقه که معمول برادران **ماهون** است بهمان طریقی که مرغ را او بوت میکنند موهای مریض را میکنند یعنی اول موها را اشانه کرده و بعد انگشتها گرفته میکنند و قبل از این عمل باید پوماد قلیائی برادران **ماهون** را استعمال کرد باین طریق که اولا ضماد ملینی مواضع معلول را بپوشانند تا کودها نرم گردند و بعد با صابون شسته و پوماد را استعمال کنند چه از استعمال ان کندن موها سهل میگردد بنحوی که با انگشت و یا با پنس کوچك مخصوصی باسانی میتوان انها را کند و پس از کندن موها گرد قلیائی برادران مذکور را استعمال کنند

پوماد برادران ماهون معمول فیگیر بگیرند پیه مذاب ۳۰ مستحق کربونات سود

امان شکفت شده ۲ مخلوط کنند و روی اجزاء معلوله تمریخ نمایند

گرد برادران ماهون ایضاً معمول فیگیر بگیرند مسحوق خاکستر چوب تازه ۲ مسحوق زغال چوب ۱ مخلوط کرده پس از کندن موها همه روزه در دو نمایند

طریقه معمول بازن در مداوای سعفه این مصنف در اول ضمادات ملین استعمال مینماید تا کوره‌ها نرم شده و بعد با صابون آنها را میشوید و پس از استعمال آنها با پوماد روغن کاد و با روغن کاد خالص مواضع معلول را تمریخ مینماید تا حس جلد کم شود و موها بسهولت کنده شوند و بعد با دنت پس مخصوصی موها را از بیخ میکند و پس از کندن موها بلافاصله غسول بی کلور و رجیوه را استعمال مینماید و پس از چند روز پوماد ترید معدنی و در حالت سیکوزیس سعفه گاه لازم است که جهة حصول خذارت اتر سولفوریک بر روی جلد نطول کند

پوماد روغن کاد بگیرند پیه مذاب ۱۰ روغن کاد ۱ مخلوط کرده در مداوای سعفه استعمال کنند

غسول بی کلور و رجیوه بگیرند بی کلورور رجیوه ۱ آب مقطر ۵۰۰ حل نمایند و این محلول را که سم است در مداوای سعفه و هرپس تونسوران هم بطور غسول و هم بطور رفاده پس از کندن موها استعمال میکنند

پوماد ترید معدنی معمول بازن بگیرند پیه مذاب ۱۵ گرم ترید معدنی ۴۰ سانتی گرم گلیسرین روغن بادام شیرین مکدر ۲ گرم مخلوط کرده و در دفع سعفه نطول کنند

طریقه کندن موها با پنس المی که در این طریقه احساس میشود خیلی کمتر از کلاه زفت است و زیادتر از کندن با انگشت نیست ولی اثر این عمل مطمئن‌تر از آن دو طریقه است چرا که گذشته از موها پیدها را نیز میتوان کند بدون آنکه یکی از آنها باقی ماند و چون در این عمل پنس معمولی کافی نیست یکی از دانشمندان موسوم به **دیفیس** پنس مخصوصی اختراع کرده که چندان اختلافی با آن ندارد و فقط نوک شاخه‌های این پنس مالیده و از سه تا چهار میلی متر قطر آنها است و چون آنها فشار دهند سطوح داخلیشان که تقریباً باندازه یک سانتی متر مضرس اند و دندانه‌ها دو برنده بیستند بر روی هم میافتند و انتهای آن از سطح خارجی هر یک از دو شاخه مانند مقراض بریده شده است و ثخن آن در انتهای آلت تقریباً یک میلی متر است و یکی از این دو شاخه در مرکزش مثقب است و در این ثقبه کوچک که دایره است نقطه کوچکی که ثابت است و در شاخه دیگر مهیا شده و در محاذات آن است داخل میگردد

در اجرای عمل بهتر آن است که عامل بنشیند و سر مریض را بر روی زانو گذاشته و پنس را بدست راست مثل قلم بگیرد و دست چپ را در محلی که کندن موها مقصود است منطبق کند و بواسطه ابهام و سبابه جلد را بکشد تا نلغزد و بدون زحمت موها کنده شوند و لازم است قبل از کندن مو سر را با صابون بشویند و دقت کند که موها را از معبر طبیعیشان بیرون کشد و در هر دفعه زیادتر از دو و چهار تا شش مو با پنس نگیرد و همین که باندازه دو و سه سانتی متر مربع جلد را او روت کرد چند لحظه عمل را موقف سازد و دوای دافع پارازیت مثلاً محلول سوبلیمه را با بروس نرم و یا اسفنج و یا قلم مو در آن محل نطول کند و بعد شروع در عمل نماید و باندازه مذکور که عمل کرد چند لحظه صبر کرده و دوای دافع پارازیت را نطول نموده مجدداً شروع در عمل کند و هم چنین

و چهار پنج ساعت پس از کندن موها پوماد کشنده پارازیت را باید تمریخ نمود و **بازن** پوماد روغن کاد را که سابقاً ذکر کردیم ترجیح میدهد و اکثر اوقات پوماد ترید معدنی را نیز استعمال میکند

بقول کلی ابتدا باید سر را پاک کرده و کوره‌های آن را برداشت و موها را باندازه دو و سه سانتی متر چیده و بعد یک طبقه از روغن کاد بر روی آنها منطبق نموده که گذشته از آنکه یک جزء از پارازیت را نابود میکند حس جلد را کم کرده و کندن موها را آسان مینماید و فردای آن روز موها را بکنند و نوعاً موافق وسعت محل معلول و حساسیت علیل عمل کندن موها در یک تا پنج مجلس باید اجری شود و در هنگام عمل با محلول سوبلیمه یا غاسترو بس تغسیل نمایند و همین غسول را پس از آنکه عمل کندن موها بانجام رسید تا دو و سه روز صبح و عصر مجری دارند و بعد بعوض آن با پوماد ترید تا حصول شفای کامل تمریخ کنند و نوعاً کندن موها در یک دفعه مکفی نیست و باید دو و سه دفعه و گاه زیادتر این عمل را معمول داشت

پوماد قلیائی دافع سعفه معمول الیونانی بگیرند پتاس بازاری ۱۰ پیه مذاب ۴۰ مخلوط کنند

تمریخ ضد داء الثعلب معمول لاییر بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم اسانس تربانتین ۲۰ گرم امانیاک ۵ گرم مخلوط کنند و میتوان بجای این تمریخ نسخه ذیل را استعمال کرد بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم سولفات کنین ۱ گرم اسانس برگاموت ۱۰ گرم اسانس نیز گرن ۲ گرم مخلوط نمایند

غسول کشنده پارازیت معمول لافارگ نمره ۱ بگیرند آب مقطر ۲۵۰ گرم سولفات مس ۴ گرم حل کنند نمره ۲ بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم سوبلیمه ۴ گرم حل نمایند و در دفع ماتناگرا استعمال کنند

طریقه معمول مالاگودر مداوای سعفه چون طرق مذکوره در مداوای سعفه نوعاً کامل نیستند یکی از دانشمندان موسوم به **مالاگو** طریقه ذیل را استعمال میکند و چنین میگوید تقریباً در مدت هشت دقیقه بواسطه این مداوا شفای کامل حاصل میگردد و این مداوا عبارت است از استعمال سولفور دو بی تریک آهک و نیز میگوید زیاده از یک دفعه استعمال این دوا در مواضع معلول لازم نیست و فقط در دو نفر محتاج شدم که دوا را بفاصله چند روز مکرر استعمال نمایم و در اکثر مواقع دوا را بشکل خمیر نرم و گرمی با عانت قلم مو باید استعمال کرد و اثران مانند اثر کستیک و محرق ظاهر میشود و در صورتیکه سعفه بصورت قطعات متعدد و متفرق ظاهر گردد باید دقت کرد که خمیر مذکور به اجزاء سالم برخورد نکند و لازم است که موها را بقدری که ممکن است با کمال دقت بتراشند و بعد خمیر را در حالتیکه خیلی داغ باشد استعمال کنند و هیچ نتیجه مشئومی از آن حاصل نشود و بگذارند در مدت شش تا هشت دقیقه بماند و در این مدت علیل بهیچوجه احساس المی نمیکند و بعد دوا را برداشته و با عانت قلم موی مبلول در آب خالص و یا کومپرس مبلول بخوبی جلد را پاک کنند و این دوا مرکب است از سولفور خشک آهک و آهک تازه شکفت شده که این دو ماده را با هم متحد کرده و ملح آهکی را که دارای بی مضاعفی است بشاید و آنرا بقوام نرمی ترتیب دهند و آهک تازه شکفت شده را با سولفور بحالت گرمی باید مخلوط کنند و بر روی جلد منطبق سازند چه این سولفور پس از سرد شدن متحجر میگردد

مداوای معمول پتیل بگیرند سود بازاری ۵ سانتی گرم آهک شکفت شده ۴ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم پوماد سازند و نیز بگیرند آهک زنده ۲۰ گرم زغال مسحوق ۸ گرم گرد سازند

شد موها را به بلندی هفت میلی‌متر از سطح جلد بچینند و بواسطه استعمال ضماد در بزرگ کوره‌ها را نرم کنند و بتوسط شستن با آب و صابون و با محلول رقیق سود سر را پاک کنند یعنی این عمل را پس از شش روز استعمال ضماد اجرا نمایند و پس از آن هر شش یا هشت روز تراشند و بعد شروع در استعمال پوماد در همه اجزاء معلول کند و روزی زیاده از یک دفعه تمریخ ننمایند و پس از آن هر شش یا هشت روز تراشند و با پوماد چرب کرده و باعانت آب و صابون سر را بخوبی پاک کند و جهة حصول شفا اعمال مذکوره مداومت نموده و تا شش هفته دو ماه و گاه زیاده‌تر هر دو روز یک قبضه اگر در مابین موها پیدا شوند و کم التصاق موها بجلد کم شده و بسهولت میتوان آنها را با پنس از بیخ کند و همینکه همه اجزاء معلول کاملاً برهنه شدند کفایت میکند هر دو یا سه روز سر را با پوماد مذکور چرب کند ولی نظافت آن باید کمال دقت را مرعی داشت

پوماد ضد سعفه معمول پینل بگیرند اکسید سرخ جیوه ۱۰ گرم کربونات خشک سود گوگرد مکلس ۱۰ گرم سولفات روی ۶ گرم ترید معدنی ۴ گرم پیه مذاب ۱۲۰ گرم بدقت مخلوط نمایند و هر شب اجزاء معلول را با این پوماد چرب کرده و فردا صبح با آب گرم و صابون بشویند

پوماد کربونات مس معمول هوت بگیرند کربونات مس ۲ پیه مذاب ۱۰ مخلوط کنند در دفع سعفه ابتدا سر را باعانت ضماد و شستن با آب و صابون پاک کرده و موها را تراشیده و بعد این پوماد را استعمال کند

مخلوط ضد مانتاگر معمول بوشاردا بگیرند استات متبلر سرب ۵ گرم سرشیر ۵۰ گرم استات را نرم سائیده با سرشیر مخلوط کند و هر شب اجزاء معلول را از این پوماد بپوشانند و این مصنف میگوید از استعمال مخلوط مذکور فواید زیادی در دفع بعضی اقسام مانتاگر دیده‌ام و نیز در دفع سعفه استعمال آن مفید است

پوماد ضد سعفه بگیرند بی‌کلورور جیوه ۱ استات مس ۴ پیه حنزله ۶۰ مخلوط کرده صلایه نمایند در دفع سعفه اول سر را با غسول صابون بشویند و بعد این پوماد را بمقدار کم هر دو روز تمریخ کند

غسول ضد سعفه معمول بارلو بگیرند سولفور متبلر سود یوم الکل مکلس ۴ صابون سفید رنده کرده ۵ آب آهک ۱۱ صابون را با سولفور مخلوط کرده صلایه نمایند و الکل را افزوده و بعد کم کم آب آهک را اضافه کنند و پارچه‌ای در محلول آلوده نموده سر را احاطه سازند و بعد از شب کلاهی از آن بپوشانند و پس از دو روز سر را باز نموده و با صابون و آب گرم شسته مجدداً طریق مذکور عمل کند و این عمل را مکرراً باید معمول داشت

پوماد کشنده پارازیت معمول گاووا بگیرند بی‌کرومات پتاس ۱ تا ۳ پیه حنزله ۱۰۰ مخلوط کنند و در دفع سعفه استعمال نمایند با این طریق اول باعانت ضمادهای ملین کوره‌ها را برداشته سر را مکرراً با صابون و آب گرم بشویند و موها را مقراض کرده و یا بتراشند و سر را بخوبی پاک نمایند و صبح و شب با پوماد مذکور نطول کند و کندن مو در این جا فایده ندارد

مخلوط ضد داء الثعلب معمول لاپرتن نمره ۱ بگیرند تعفین صابون بلسان فیورانتی مکلس ۱۰ الکل کافوری ۲۰ مخلوط کنند و صبح و عصر نطول نمایند و جزء معلول را هر سه روز یک دفعه بتراشند نمره ۲ بگیرند تعفین عاقرقرحا تعفین فلفل فرنگی تعفین ذراریح مکلس یک جزء مخلوط کند هر گاه مخلوط نمره ۱ فایده

بنخشد روزی یک تا دو دفعه از این مخلوط نطول نمایند

غسول ضد هرپس تونسوران معمول انجمن طبی بریتانی بگیرند محلول غلیظ پتاس کستیک ۱۰۰ و پتاسیوم خالص ۲ حل کنند و موها را از بیخ مقراض نمایند و با این محلول بروی محل معلول نطول کند و پس از ده دقیقه با غسول ذیل بشویند بگیرند بی‌کلورور دو زیبق ۱ آب مقطر ۱۰۰ حل کنند و محلول اولی قوی الاثر است و در هر پارازیتها نفوذ مینماید و با این طریق در صورتیکه مرض خلقی مبرم بود در مدت شش تا هشت هفته شفا می‌یابد

غسول اسید کرومیک معمول پوردون بگیرند اسید کرومیک ۱ آب مقطر ۱۰ حل کنند و در سعفه سرسینه و سعفه تونسوران و سیکوزیس همه روزه تغسیل نمایند

حرف ن

در یکصد و پنجم نشاسته و اقسام آن

در این در بیان میکنیم نشاسته و اقسام آن از قبیل نشاسته سیب زمینی و آراروت و تپیوکا و موساش و ساگو و نیز آرد و سبوس و گلوتن و محصولات آنها را بیان خواهیم نمود

نشاسته

نشاسته ع **نشا** ف **فکول (امیدون)** ل **فکولا (امیلوم)** ی **امولون**

عبارت از گردی است سفید و بی‌بو و تقریباً بی‌طعم و غیر محلول در آب سرد ولی در آب جوش یک جزء از آن حل شده و محصولی بشکل لزانک حاصل میشود و نیز در الکل و اتر و اقسام زیت این جسم غیر محلول است و در مجاورت هوا فساد ناپذیر و وزن مخصوصش ۱/۵۳ و نشاسته را چون در مجاورت هوا خشک کند در ۱۰۰ جزء از آن ۱۲ تا ۱۸ جزء آب خواهد داشت ولی اگر در حمام ماریه خشک کرده باشند قدری از آن کمتر خواهد بود در صورتیکه اشباع از رطوبت شده باشد در ۱۰۰ جزء ۳۵ جزء آب دارد و بعضی از اقسام نشاسته بواسطه ید آبی و بعضی دیگر بنفش مایل و برخی بنفش مایل بسرخی میگردند و نوع تمام اقسام آن بواسطه اسید نیتریک تولید اسید اکسالیک مینمایند و بواسطه عمل تخمیر و اناش مبدل به قند میشوند و بعد طایفه گرامینه یعنی غلات از قبیل گندم و جو و ذرت و برنج و برو طایفه لگومینوز از قبیل نخود و لوبیا و باقلا و تنه درخت طایفه پالمیر (نخیلات) از قبیل ساگو و سیکا و الاتی و بعضی ریشه‌های متصل مانند مثل سیب زمینی و خصی الثعلب و ریشه‌های طایفه اموم و طایفه اوفوربیاسه بمقدار زیاد دارای نشاسته میباشند و باید دانست که در اکثر اوقات نشاسته محتوی در آلات نباتی با ماده سمی همراه است

یکی از دانشمندان هر یک از ذرات نشاسته را مانند دانه تصور کرده است که دارای غشائی بوده محتوی یک قسم صمغ موسوم به نشاسته و یا دکسترین و امروز ثابت شده که هر یک از ذرات نشاسته مرکب‌اند از یک سلسله از کره‌های بسیار کوچک غشائی شکل تو در تو و متحد الطبیعه و بر این کرات کوچک در مواقع معینه تغییرات ذی داده آنها را مبدل به دکسترین میکند

تقریباً صفات و خواص همه اقسام نشاسته یکی است و اقسام مستعمله در طب عبارتند از نشاسته غلات و نشاسته

سیب زمینی و آراروت که یک قسم نشاسته هندی است و از طایفه اومومه اخذ میشود و تپیوکا و موساش که از طایفه
اوفوربیاسه گرفته میشوند و ساگو که از بعضی اقسام نخلات آنرا اخذ میکنند

نشاسته غلات

نشاسته غلات فا امیدون (فکول امیلاسه) این قسم نشاسته از قدیم الایام معروف
بوده و گویا بدوا در جزیره **کیو** که از جزایر بحر الروم است طریق ساختن آنرا کشف کرده بودند و اگر چه در بسیاری
از نباتات وجود دارد ولی چون نوعا آنرا از بذور غلات اخذ میکنند لهذا نشاسته غلات نامیده میشود و مانند سایر
اقسام نشاسته جسمی است خشن الملمس و غیر محلول در آب سرد و در آب جوش یک جزء از آن حل شده و پس از سرد شدن

فالوده

یک قسم لرزانک آبی رنگی حاصل میگردد موسوم به **فالوده** فا **امپوا** و بواسطه ید رنگ آبی حاصل مینماید و
معرف عمده ید است و این قسم نشاسته نیز در الکل غیر محلول میباشد

طریق اخذ نشاسته در کدوانوخانه ها جهة اخذ نشاسته بار گندم و آب خمیری میسازند و در پارچه
نازکی می پیچند و موبیز را بروی ظرفی گذاشته و در بعدها این خمیر را با قدری آب کم کم مالش میدهند تا تمام ماده نشاسته
خمیر خارج گردد و در ظرف جمع شود و بعد بواسطه عمل انحراف آب روی محصول مجتمع در ظرف داده و در پخته نشاسته را
مجددا با آب شسته می خشکانند ولی در کارخانه جات نشاسته سازی گندم و بخصوص جو را در آب می خیسانند تا به حد
تعفن رسد و دانه ها منشق گردند و بعد بواسطه اعمال مخصوصه نشاسته را اخذ کرده و بشکل قطعات مربع و یا گرد
میخشکانند و در ایران کدبانوهای خانه بهمین طریق نشاسته را میسازند و در طب لرزانک نشاسته را مانند ملینات
صدریه استعمال میکنند و در میان مادر مردم ایران فالوده یکی از عصرانه های نیکو است و در خارج مطبوخ نشاسته
را در رودادی و در ساختن آلات جبیره بکار می برند و نیز حقنه و فندقان متداول است و هم چنین ضمادات ملین با آن
میسازند

نشاسته سیب زمینی

نشاسته سیب زمینی این نشاسته را از سیب زمینی که از طایفه **سلانه** است اخذ میکنند
و سیب زمینی را بطور غذا بیشتر استعمال میکنند تا بطور دوا

آراروت

آراروت این نشاسته را از **مارانتا اندیکا** که از طایفه **اومومه** است اخذ مینمایند و سفیدی
آن از نشاسته گندم کمتر و سنگین تر و سخت تر از آنست و خشونت ملمسش کمتر از آن و نیز دانه این نشاسته غیر منظم و
مقاومت و شفافیتشان بیشتر از نشاسته غلات است

آراروت را از ریشه مارانتا بهمان قاعده که در نشاسته غلات ذکر کردیم استخراج میکنند و مانند نشاسته سیب
زمینی استعمال میگردد

تپیوکا

تپیوکا که نشاسته مانیوک نیز نامیده میشود عبارت از نشاسته است که از **ژاتروفا مانیوک** استخراج
میگردد و این نبات که از طایفه **اوفوربیاسه** است درخت کوچکی است از محصولات برزیل که در
گیان و در جزایر انتیل نیز عمل میاید
تپیوکا گردی است دان دان و دانه هایش صلب و با ارتجاعیت و در آب سرد حجیم شده و قدری از آن حل میگردد و
چون در آب جوش آنرا ممزوج کنند مایع لزوجی حاصل میگردد شفاف و دارای لزوجت مخصوص و در ساختن این نشاسته
ریشه ژاتروفا مانیوک را رنده کرده در آب میشویند و بعد محصول را روی صفحه آهنین با غایت حرارت میخشکانند
و در حین خشکاندن قدری از آن پخته شده و نشاسته را بشکل ذرات غیر منظم متشکل میسازد و محل استعمال این

قسم نشاسته مانند سایر اقسام است

موساش

موساش که نشاسته خالص مانیوک نیز نامیده میشود مانند تپیوکا از مواد غذائی است ولی با قدری از آن و
نان موساش را با آرد مانیوک میسازند و از ریشه مانیوک بعضی محصولات غذائی دیگر اخذ مینمایند قبیل **کواک**
و **کاسا**و و غیره

ساگو

ساگو یک قسم نشاسته است که از مغز این قسم درخت طایفه **پالمیر** بخصوص **ساگو فارینیفرا** اخذ
میشود و از جزایر ملوک بفرنگستان می آورند و عبارت از نشاسته است بشکل دانه های مدور و کوچک سفید رنگ
و یا خاکستری یا سرخ رنگ و خیلی صلب و با ارتجاعیت و نیم شفاف که با انگشت به صعوبت میتوان این دانه ها را خورد کرد
و این نشاسته بی بو و دارای طعمی تفه و مایل به شیرینی میباشد و دانه های آن بواسطه آب جوش حجیم شده و شفاف
میگردند و شکل تاه و بر جود را حفظ میکنند و محل استعمالات این قسم نشاسته مانند سایر اقسام است
ترکیب کیمیائی همه اقسام نشاسته یکی است و با هم اختلافی ندارند مگر بواسطه حجم و شکل دانه ها و همه شان بیک درجه تغذیه
مینمایند و در تحت اثر دیاستاز براقی و یا کراسی تمام نشاسته ها مبدل به گلیکوز میگردند و نشاسته گندم و نشاسته
سیب زمینی را در ساختن گلیکوز و دکسترین بیشتر استعمال میکنند و نوعا در ورود نشاسته در سطوح متبلی با اخلا
حکه و بثورات متداول در میان اطبا میباشد و گاه ده جزء نشاسته را با یک جزء کافور مخلوط کرده ذرور مینمایند
و وقتی که دارای قوام مناسبی بود با مسحوق صمغ عربی مخلوط کرده ادوات جبیره را با آن میسازند و چون قابل تخمیر و تعفن
نیست استعمالش بطور ضماد شایسته تر است بالاخره نشاسته از عوامل مغذیه و ملینه است و استعمال آن در ورم امعا
خلی شایع و آنرا بشکل لرزانک و حقنه و نیق و حمام و ضماد و غیره استعمال مینمایند

دکسترین

دکسترین عبارت است از نشاسته بو داده و دکسترین بدین جهة نامیده میشود که سطح پولاریزاسیون نور را
بشدت بجانب یمین منکسر میکند چه **دکستر** در لغت لاتین بمعنی دست راست میباشد و در ساختن آن بگیرند
نشاسته مقدار منظور در جام نقره و یا کپسول چینی بریزند و با عانت حمام شن بود هند بطریقی که از ۲۰۰ تا ۲۱۰ درجه
حرارت بیشتر وارد نیاید و متصل بهم زنند تا محصول رنگی حاصل کند مایل به زردی و بواسطه آب ید رنگ آبی داد
نشود و بعد محصول را با مقداری آب مخلوط کند تا بقوام شربت غلیظی گردد و ادوات جبیری را با این محصول مخلوط
میسازند و دکسترین در آب و الکل آبدار محلول و در الکل ناب غیر محلول است

تیزن نشاسته معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند نشاسته سیب زمینی ۵ گرم
آب مقدار کافی نشاسته را در ۵ گرم آب سرد ممزوج کند و ما بقی آب را جوش آورده مخلوط نشاسته را در آن داخل
کرده بهم زنند و تا یک ربع ساعت بجوشانند و بعد با موبیز صاف نمایند و مقدار آب باید بقدری بود که محصول
۵۰۰ گرم باشد و این تیزن که غذائیت کمی دارد مانند ملینات استعمال میگردد

ضماد نشاسته مطابق کدکس بگیرند نشاسته سیب زمینی آب ۵ هشت جزء آب جوش
او رند و نشاسته را در دو جزء دیگر ممزوج کند و بر آن افزایند و چند لحظه بجوشانند و متصل بهم زنند تا بگذارند
نیم گرم شده ضماد نمایند و ضماد از دبرنج و نشاسته غلات را بهمین طریق میسازند و این ضمادات که ملین اند
بر ضماد از دبزرک تان ترجیح دارند زیرا که دیرتر ترش میشوند و بوی نامطبوع از اند از نند و مانند آن موجب بروز
جوش های ادیتمی و اکزمائی در جلد نمیگردند

حمام نشاسته معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند نشاسته گندم ۵۰۰ گرم اب ۵۰۰ گرم نشاسته را در اب امیخته و در اب حمام بریزند و این حمام را مانند ملینات در اختلالات مرضی استعمال میکنند و در بیمارستانهای پاریس ابتدا نشاسته را در ۵۰۰ گرم اب سرد امیخته و بعد ۵۰۰۰ گرم اب جوش کم کم میافزایند و سپس در اب حمام داخل مینمایند

لوزانك نشاسته (فالوده) بگیرند نشاسته ۳۰ گرم در قدری اب سرد امیزند و ۵۰۰ گرم اب داغ قند باشد بجوش اورده و محصول را بران افزوده بهم زنند وچند لحظه بجوشانند تا نشاسته پخته شود و ماء معطر که مناسب بود افزوده در قالب بریزند و این لوزانك را مانند ملینات صدری تجویز مینمایند و چون محصول را در حالتیکه گرم است از ترشح الک بگذرانند فالوده حاصل میشود و **راحت الحلقوم** متداول نیست مگر همین لوزانك مذکور که قوامش بیشتر و عطرش بیشتر است و از اشکال قطعات معین برید ه وانند مسحوق و نشاسته محاط میسازند

زرق نشاسته معمول مائو بگیرند نشاسته ۲۰ گرم اب مقطر ۱۵۰ گرم مخلوط کنند در رسوب مجرای بولی و مهبلی و در همه هنگامهای ان از چهار تا هشت مرتبه در عرض روز پس از انکه مریض بول کرده زرق نمایند

ایضا زرق نشاسته بگیرند نشاسته ۵۰ گرم عرق کاهو ۵۰ گرم صمغ عربی مسحوق ۱۵ گرم مخلوط کرده و از چهار تا هشت دفعه در عرض روز زرق نمایند و در روده و مهبل سوزانکی قطعه پنبه را بشکل شیاف مهبلی که قدری دراز بود بسازند و در این مخلوط الوده کنند و در مهبل داخل کرده بگذارند بماند و صبح و عصر عوض نمایند و نیز شیاف مهبلی پنبه را در مسحوق نشاسته الوده کرده در این موقع استعمال میکنند

محلول ضد اکزما معمول دوورژی بگیرند دکسترین ۱۲۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم حل کنند و کمپرس را در محلول الوده کرده بمحل معلول منطبق سازند

پالاموود معمول سوبران بگیرند مسحوق کاکاوی بو داده ۲۵ ارد برنج نشاسته سیب زمینی مکده ۱۰ مسحوق صندل سرخ ۳ مخلوط کنند و این مخلوط را که از مواد مغذیه مطبوع است با شیر و یا اب داخل نموده استعمال مینمایند

قاووت عربی معمول دوولت بگیرند مسحوق حصی الثعلب ۱۵ مسحوق کاکاو مسحوق بو داده بلوط شیرین ارد برنج مکده ۶۰ نشاسته سیب زمینی ۶۰ مسحوق قند سفید ۲۵۰ قند و نیل دار ۵ مخلوط نمایند و این مخلوط را که نیز از مواد مغذیه مطبوع است با شیر مخلوط کرده استعمال میکنند و میتوان بجای مسحوق بلوط بهمان وزن ارد برنج استعمال نمود و با انکه هیچیك از اجزاء این محصول را از عربستان نمی اورند انرا عربی نامیده اند

نشاسته مشرقی معمول هاژر بگیرند ارد برنج مسحوق قند سفید مکده ۶۰ نشاسته ساگو ۶۰ مسحوق حصی الثعلب ۳۰ مسحوق کاکاو ۶۰ نشاسته سیب زمینی ۶۰ مسحوق سریشم خشك ۲۰ قند و نیل دار ۱ مخلوط کنند و مانند مواد مغذیه مطبوع با اب و یا شیر استعمال نمایند

دیکامبا بگیرند مسحوق قند سفید ۲۱۷ نشاسته سیب زمینی ۱۲۰ کرم ایتود (ایتود یعنی انکه گندم است

که در کوهستان زراعت میشود) ۹۲ مسحوق بو داده کاکاوی کاراکی مسحوق بو داده کاکاوی ماراتیان مکده ۳۰ و نیل ۱ و نیل را با قند مخلوط کرده نرم صلایه کنند و با سایر اجزاء مخلوط نمایند و کرم ایتود عبارتست از ارد ایتود که بخار پخته شده و خشك کرده اند و این محصول از مواد مغذیه مطبوع میباشد و مقداری از انرا با اب و یا شیر مخلوط کرده می پزند و فرنی میسازند که خیلی گوارا است

پوتاژ ساکسی معمول هاژر بگیرند ارد برنج ۱۳۳ مسحوق قند سفید ۴۰ مسحوق دارچینی ۱ مخلوط کنند و قدری از این محصول را با اب و یا شیر پخته مانند فرنی مطبوعی استعمال مینمایند

ارد یا دقیق و فارین یا فارینا مسحوق هریك از غلات را ارد مینامند و مقصود از ارد مطلق ارد گندم است و همه کس میداند که چون ارد را با اب خمیر کرده و با غالبا خمیر ترش بگذارند تا ترشیده و حالت تخمیر در ان بروز نماید و بعد از اچونه نموده در فرو یا تنور و ساج و غیره بپزند نان حاصل میشود که عمده غذای عمومی طوایف متمدن نوع بشر است و در میان اقسام ان نان سنگك که معمول اهالی مشرق بخصوص مردم ایران است از همه بهتر و لذیذتر و سهل الهضم تر است

ارد مرکب است از سه ماده اصلی یعنی نشاسته و گلوتن و سبوس و ۱۰۰ اجزاء ان دارای ۵۵ تا ۷۰ جزء نشاسته و ۷ تا ۱۴ جزء گلوتن و ۱ تا ۳ جزء سبوس میباشد و علاوه در ۱۰۰ اجزاء از ۶ تا ۸ جزء قند دکسترین و از ۱ تا ۲ جزء البومین و ۱ جزء ماده دسم و ۸ تا ۱۲ جزء رطوبت دارد

ارد گندم را گاهی در ساختن حبوب بکار میبرند و نیز مانند فاد زهر اشکنه و املاح معدنی استعمال میشود و ضمادات محلل و غیره با ان میسازند و همچنین ارد جو و ارد سنگك را بطور ضماد استعمال میکنند و با ارد در سراغلب اوقات یك قسم فرنی میسازند جهة تغذیه ناقهین و سریع الهضم تر از فرنی ارد گندم است و در این سنوات اخیره از ارد ذرت در دفع اختلالات صدریه تجدیدات مینمایند

ارد ملین بگیرند ارد بزرك ارد سنگك ارد برنج ارد جو مکده یك جزء مخلوط کنند

ارد محلل بگیرند ارد حلبه ارد باقلا ارد ترمس ارد کرسنه مکده یك جزء مخلوط نمایند و هر این چهار ارد را بطور ضماد استعمال میکنند

گلوتن (تریتیسین) که **فیبرین نباتی** و نیز **سریشم نباتی** نامیده میشود عبارت از جسم مخصوصی است خاکستری رنك و بی طعم و دارای بوی مخصوص و در صورتیکه تازه باشد با ارتجاعیت زیادی چسبنده که بدست شخص میچسبد و چون با غانشه حرارت از اخشك کنند شکننده میگردد و غیر محلول در اب و اتر و اجسام دسم ولی یك جزء از ان محلول در الکل و قلیائیات و اسید استیك و اسید کلوریدریك میباشد و بواسطه الکل سه ماده متمایز از ان استخراج میکنند و عبارتند از **گلیادین** و **گلیادین** و **زیموم** و علاوه دارای البومین و کازئین است

گلوتن جسمی است ازتی و البومینی شکل و مشابه فیبرین حیوانی و بدین جهة فیبرین نباتی نامیده میشود و در ارد گندم وجود دارد و ارتجاعیت خمیر بواسطه این ماده است و در ساختن نشاسته بمقدار زیاد بدست میاید چنانچه در ساختن نشاسته ذکر کردیم چون ارد گندم را در پارچه نازکی پیچیده و در اب مالش دهند نشاسته با اب مخلوط شده و گلوتن در پارچه باقی میماند و در سوابق ایام گلوتنی که در ساختن نشاسته بدست میامد دور میریختند

ولی این ایام چون این ماده را در تغذیه مبتلایان به دیابیطوس استعمال میکنند و ثابت شده است که جزء اصلی مواد مغذیه آرد غلات همین ماده است اخراج میکنند و علاوه کارخانه جات مخصوص در ساختن گلوتن دان دان ترتیب داده اند و با آن نان تهیه میکنند چه هر گلوتن با کلوکوز تولید محصولی مینماید که ترکیبش بخوبی معین نشده و غیر محلول در آب است ولی در آلات هضم بطور بطوء حل میگردد و **بسکاچ مصفی اولبوری** که ترکیبات مخفی است دارای همین ماده است و هر بسکاچی که تقریباً ۱۰ گرم وزن دارد دارای یک سانتی گرم این قسم کلوکوز است

نان گلوتن

نان گلوتن معمول بانژر و فرود بگیرند

	نمره ۱	نمره ۲	نمره ۳	نمره ۴	نمره ۵
گلوتن	۲۵	۳۵	۴۵	۵۵	۶۵
آرد گندم	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰	۱۰
سبوس	۶۵	۵۵	۴۵	۳۵	۲۵

و با مقدار کافی نمک طعام و خمیر ترش و آب خمیر سازند و بگذارند تا حالت تخمیر و ترشیدگی در آن بروز کند و بعد چونه های کوچک ترتیب داده و مانند نان متعارفی در فر بپزند و در تغذیه مبتلایان به دیابیطوس استعمال کنند

سبوس

سبوس یا نخاله در سبوس فورفورول یک جزء از اجزاء اصلی آن است و تا چندی قبل این ماده را در عمل تغذیه بی اثر میدانستند ولی چند سالی است که یکی از دانشمندان ثابت نمود که اثر این ماده در عمل تغذیه بیشتر از خود آرد است و خواص مغذیه اثر آن را زیادتر از نشاسته (سرالین) نسبت میدهند و چون ۱۲۵ جزء اسید سولفوریک را با ۳۰۰ جزء آب مخلوط کرده و ۱۵۰ جزء سبوس از خود در تقطیر کنند محصول مقطری بدست می آید موسوم به **فورفورول** که **دهن سبوس** نیز نامیده میشود هرگاه این محصول را با اماناک مجاور نمایند **فورفورامید** حاصل میگردد

در طب جوشانده سبوس را بطور حقنه و حمام استعمال میکنند

حمام سبوس معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند سبوس ۲۰۰۰ گرم آب جوش مقدار کافی مدت ربع ساعت بجوشانند و صاف کرده در یک حمام داخل کنند و استحمام در آن مانند ملینات اثر میکند

ایضاً حقنه سبوس بگیرند سبوس ۶۰ گرم آب ۶۲۵ گرم مخلوط کرده چند لحظه بجوشانند و بعد با فشار صاف کرده مانند ملینات احتقان نمایند

در لوحه ذیل بیان میکنیم مقادیر بعضی از مواد نشاسته و قندی را که معادل اند با ۱۰۰ وزنه نان تازه در صورتیکه این ۱۰۰ وزنه دارای ۶۰ وزنه نشاسته میباشد

نان تازه متعارفی	۱۰۰	نشاسته	۶۰
آرد گندم	۷۰	آرد برنج	۹۰
نان خشک	۸۳	نان گرم	۱۰۰
خمیر ایطالیائی	۱۱۰	در معیل گلوتن	۱۲۰
آرد مارتن	۱۳۰	نان گلوتن	از ۱۴۰ و ۱۵۰ تا ۱۸۰

نان برنجی	۲۰۰	عدس پخته در آب	۳۲۲
شاه بلوط بو داده	۲۴۰	زردک سرخ کرده با مسکه	۳۰۰
سیب زمینی پخته شده در فر	۳۰۰	لوبیای سفید پخته با آب	۳۰۰
لبه پخته	۳۲۰	گلوتن دان دان	۳۲۰
خلر محفوظ در قوطی	۴۰۰	سیب زمینی پخته	۶۰۰
نزدک پخته در آب نخود	۴۲۵	چلاو (برنج آب کش)	۴۲۵
شلغم بطور خورش	۷۴۴		

این لوحه را از آن جهت بیان کردیم تا طبیب عالم بمقدار نشاسته مواد مذکوره شده و بداند که در مریض مبتلی به دیابیطوس قندی هر یک از این مواد را که تجویز میکند چه مقدار نشاسته استعمال کرده است

در یکصد و ششم — نفت و عملیات بعضی امثال آن

در این درس ذکر میکنیم نفت و روغن پترول و بنزین و نفتالین را اقسام نفتول و محصولات آنها از قبیل نفتولات بیسموت و بتا نفتول و بتول و غیره را

نفت

نفت عبارت است از کربور هیدروژن و جسمی است مایع و بی رنگ و فرار و قابل اشتعال که در ما بین بعضی طبقات زمین موجود است و بواسطه چشمه های بزرگ و یا کوچک خارج میگردد و در بعضی ممالک ایران چشمه ها وجود دارند و مشهورترین آنها نفت شوشتر است و این محصول کمال شباهت را به روغن پترول دارد و نوعاً آنرا

نفت سفید

نفت سفید مینامند و نطول این نفت در دفع سعفه متداول است و در داخل مانند عوامل دافع دیدان استعمال میگردد و نیز مانند عوامل ضد تشنج در دفع سیاه سرفه آنرا تجویز مینمایند و مقدار شربتش از ۵ تا ۲۰ قطره است مخلوط با کثیرا الکل و یا پوسیون صمغی

نفت سیاه

روغن پترول (نفت سیاه) عبارت از نفتی است مخلوط با قیر و جسمی است مایع و قابل اشتعال که بطور چشمه از زمین و از ما بین بعضی تخته سنگها خارج میگردد و در فرانسه و ایطالیا و هندوستان و بادکوبه و امریک چشمه های این قسم نفت وجود دارند و آنرا تقطیر کرده جهة حصول روشنائی استعمال میکنند و در طب داخلاً در مداوای سیاه سرفه و خارجاً بطور نطول در مداوای جرب و سعفه بکار میبرند و کذلک باسم **اسانس پترول** نفتی را استعمال میکنند که وزن مخصوصش از ۰٫۷۸ تا ۰٫۸۲ بود و طریق استعمال این قسم نفت در دفع جرب بدین نحو است ابتدا مریض را بحمام فرستند و بعد از ۶۰ تا ۱۰۰ گرم اسانس پترول بهمه بدنش بمالند و این عمل گاه موجب بروز اکزما میگردد و علاوه چون نفت جسمی است که به مجاورت اجسام مشتعل محترق میگردد از اعمال خطرناک است و **پترول مصفای کدکس (زیت معدنی)** عبارت از نفتی است که وزن مخصوصش از ۰٫۸۰ تا ۰٫۹۲ میباشد و نطول این قسم در دفع جرب نیز متداول است و این قسم در حرارتی پست تر از ۱۳۵ درجه قابل اشتعال نیست

طریقه نطول نفت در دفع سعفه معمول شاپل موها را به چند دفعه

سقوط کوره‌ها ضماد ملین استعمال کنند و سر را با صابون و آب بخوبی بشویند تا شوره‌ات برهنه شوند و بعد از آن
یک طبقه نفت بپوشانند و کومپرس فلانل استعمال کرده و با نافه صمغی ببندند و در روزی دو دفعه پس از آنکه سر را
با آب و صابون پاک کردند این عمل را مکرر کنند و لازم است حبابهای سفید سعفه را با سنجاق گشوده و از آنها
خالی سازند تا نفت بخوبی نفوذ کند و هرگاه استعمال نفت مورث وجع شدید گردد باستعمال روغن کاد
خالص و یا ادوکانان موافق درجه حس مریض اغاثت جویند

بنزین عبارت از کربورهیدروژن است که از زغال سنگ استخراج میشود و در آب چندان محلول نیست
ولی در الکل و اتر محلول است و استعمال این کربور خالص و یا مخلوط با یک زیتی در دفع شپش و جرب و مبتلا پارازیتها
مؤثر است بنزین

نفتالین عبارت از جسمی است فرار و بودار و متبلور و غیر محلول در آب سرد و محلول در الکل و اتر و ادهان
دسم و فرار و اسید استیک و اسید کلوریدریک و از تقطیر قطران معدنی حاصل میگردد و در امراض معوی نفتالین
مانند عوامل دافع العفونه استعمال میشود و **بوشاردا** اثر از عوامل منقیه و دافع تولات دیه میداند و نیز
در دفع پسوریازیس استعمالش متداول است و مقدار شربتش از ۵۰ سانتی گرم تا ۵ گرم

نفتالین بی بو بگیرند نفتالین ۵۰۰ گرم کافور ۵۰ گرم کومارین ۱ گرم نتیرو بنزین ۵ گرم اسانس نرولی
۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند

پوماد ضد پسوریازیس معمول اچری بگیرند نفتالین ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ سانتی گرم مخلوط
کرده نطول نمایند

سفوف معمول رسباش بگیرند نفتالین مصفی قند مسحوق مکدة ۵ گرم اسانس برگاموت
۱ قطره مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی ببندند و از ۲ تا ۲۰ بسته در عرض روز در دفع بی و فتیت سفوف نمایند

نفتول یکی از محصولات با واسطه قطران زغال سنگ است و بلاواسطه از نفتالین استخراج میشود و در نفتول
بازار چندین قسم نفتول موجود است از قبیل نفتول الفا (نفتولول) و نفتول بتا (ایزو نفتول) و هیدرو نفتول
و دو قسم اولی در طب مستعمل اند و گویا در اثر تراپوتیکی این اقسام چندان اختلاف بینی نباشد و نوع اولی جسمی
است جامد و فی الجمله محلول در آب و دارای بوی مخصوصی است نه چندان تند و بشکل پارچه‌های
کوچکی میباشد خاکستری رنگ و چون در ثانی تقطیر شود سفید رنگ و یا وردی میگردد و محلول
در الکل و اتر و ادهان فرار و این جسم را بطور پوماد و یا مخلوط با کولودیون در دفع پسوریازیس و اگزما
استعمال میکنند و نیز نطول محلول الکلی آن را در امراض جلد و جرب و غیره معمول میدانند دارای تأثیر
معاین اثر قطرانی است که این جسم را از آن استخراج کرده اند و برتری که بر آن دارد این است که بی بو و بی رنگ
میباشد و جلد و گیسوان را رنگین نمیکند و تمریخ ۱ تا ۵ اجزء نفتول مخلوط با ۱۰۰ اجزء ماده دسم در دفع جرب قوی
الاثر است زیرا در همان حینی که موجب شفای اگزمای جربی میگردد حیوانات جربی را تخریب مینماید و در دفع
اگزما بهمان طریقی که قطران را استعمال میکنند محلول الکلی نفتول را (۲٫۵ در ۱۰۰) بکار میبرند
نفتول را داخلاً مانند عوامل انتی سپتیک در نجهای تیفوئید و اسهال مزمن و امراض تعفنی تجویز مینمایند
و در استعمالات داخلی نفتول بتا را که بشکل قطعات کوچکی است درخشان و سفید و بی بو بیشتر استعمال

میکنند و

میکنند و حرف بتا را باین شکل β می نویسند و مقدار شربت این قسم نفتول از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم است اعم از آنکه
مفرداً استعمال شود و یا مخلوط با کربن زغال و یا بنیترات بیسموت و یا سالیسیلات و در نجهای تیفوئید از ۱ تا ۲ گرم
این نفتول را میتوان تجویز کرد و یکی از دانشمندان نفتول بتای ترسیبی را ترجیح میدهند
نفتول الفا را که باین شکل α نوشته میشود مخصوصاً در امراض جلدی و محلولات انتی سپتیک بیشتر استعمال
میکنند و نیز از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیک است و مقدار شربتش از ۵ تا ۵۰ سانتی گرم است (در زبان یونانی
الفا را بجای الف و بتا را بجای ب تلفظ میکنند)

تمریخ دافع جرب معمول بیمارستان وین بگیرند نفتول ۱۵ گرم صابون سبز ۵۰ گرم
پیه مذاب ۱۰۰ گرم گل سفید ۱۰ گرم پوماد سازند

سفوف ضد نجهای تیفوئید معمول ماکزیمویس بگیرند مسحوق نفتول الفا
۱۵ گرم سالیسیلات بیسموت ۶ گرم گرد دارچینی ۲ و صیدرات کینین مکلس ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ بسته مساوی
ببندند و از ۴ تا ۶ بسته در عرض روز سفوف کنند

سفوف نفتول بگیرند نفتول بتای ترسیبی سالیسیلات بیسموت مکلس ۲ تا ۳ گرم مخلوط کرده در
ده بسته مساوی ببندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف کنند

نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی سالیسیلات بیسموت منزی و پاربونه مسحوق مکلس از ۲ تا
۳ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی ببندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف کنند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی ۶ تا ۱۲ گرم منزی مکلس ۶ تا ۱۰ گرم عصاره بلادن ۱۰ تا ۱۵
سانتی گرم مخلوط کرده در ۵ بسته ببندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف کنند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی ۱۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم بی کربونات سود ۱۴ گرم سوبنیترات
و یا سالیسیلات بیسموت ۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۴۰ بسته ببندند و از ۲ تا ۴ بسته در عرض روز
سفوف کنند

ایضاً نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی منزی مکلس سالیسیلات بیسموت زغال مکلس ۵ تا ۱۰
گرم در ۵۰ بسته ببندند و از ۴ تا ۱۰ بسته در عرض روز سفوف نمایند
این ۵ نسخه مذکوره معمول **بوشارد و شارن** و غیرهما میباشد

آب نفتوله معمول بوشارد بگیرند نفتول بتا ۵۰ سانتی گرم آب مقطر جوش ۱ لیتر حل کنند

نفتول کافوری معمول دیسکلیس بگیرند نفتول بتا ۱۰ گرم کافور ۲۰ گرم مخلوط کنند

نفتول کافوری یددار معمول پرپر بگیرند نفتول کافوری ۶ گرم ید ۱ گرم مخلوط کنند

پوماد ضد سعفه و داء الثعلب معمول بلادیرا بگیرند نفتول ۱۴ گرم بلسان
پرو ۱ گرم وازلین ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد جرب معمول ژوسلاس بگیرند نفتول بتا ۱۰ گرم وازلین ۹۰ گرم اتر
سولفوریک مقدار کافی نفتول را در اتر حل کرده و با وازلین مخلوط نموده صبح و عصر نطول نمایند

میکروسیدین (قاتل میکروب) چون بر نفتول بتای مذاب بمقدار نصف وزنش سود میکروسیدین

کستیک

سقوط کوره ها ضماد ملین استعمال کند و سر را با صابون و آب بخوبی بشویند تا شوره‌ات برهنه شوند و بعد از آن یك طبقه نفت بپوشانید و کومپرس فلانل استعمال کرده و با نوار صمغی ببندند و روزی دو دفعه پس از آنکه سر را با آب و صابون پاك کردند این عمل را مکرر کنند و لازم است حبابهای سفید سعفه را با سنجاق گشوده و آنها را خالی سازند تا نفت بخوبی نفوذ کند و هرگاه استعمال نفت مورث وجع شدیدی گردد باستعمال روغن کاد خالص و یا اوبگانان موافق درجه حرج مریض اغاثت جویند

بنزین عبارت از کربور هیدروژنی است که از زغال سنگ استخراج میشود و در آب چندان محلول نیست ولی در الکل و اتر محلول است و استعمال این کربور خالصا و یا مخلوطا بایك ذیتی در دفع شپش و جرب و سایر انگلها مؤثر است

نفتالین عبارت از جسمی است فرار و بودار و متبلر و غیر محلول در آب سرد و محلول در الکل و اتر و ادهان و سموفرار و اسید استیك و اسید کلوریدریك و از تقطیر قطران معدنی حاصل میگردد و در امراض معوی مانند عوامل دافع العفونه استعمال میشود و **بوشارد** او را از عوامل منفثه و دافع نزلات ریه میداند و نیز در دفع پیودرماها نیز استعمالش متداول است و مقدار شربتش از ۰٫۵ سانتی گرم تا ۵ گرم

نفتالین بی بو بگیرند نفتالین ۱۵۰۰ گرم کافور ۵۰۰ گرم کومارین ۱ گرم نیترو بنزین ۵ گرم اسانس بنزوئی ۵۰ سانتی گرم مخلوط کنند

پوماد ضد پسوریازیس معمول اجری بگیرند نفتالین ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ سانتی گرم مخلوط کرده نطول نمایند

سفوف معمول رُسُباش بگیرند نفتالین مصفی قند مسحوق مکده ۵ گرم اسانس برگاموت ۱ قطره مخلوط کرده در ۲ دسته مساوی ببندند و از ۲ تا ۲۰ دسته در عرض روز در دفع بیوستیت سفوف نمایند

نفتول یکی از محصولات با واسطه قطران زغال سنگ است و بلاواسطه از نفتالین استخراج میشود و در بازار چندین قسم نفتول موجود است از قبیل نفتول الفا (نفتیلول) و نفتول بتا (ایزو نفتول) و هیدرو نفتول و دو قسم اولی در طب مستعمل اند و گویا در اثر ترابو تیکی این اقسام چندان اختلاف بینی نباشد و نوعا جسمی است جامد و فی الجمله محلول در آب و دارای بوی مخصوصی است نه چندان تند و بشکل ورقه‌های مطبوع و پارچه‌ها کوچکی میباشد خاکستری رنگ و چون در ثانی تقطیر شود سفید زرد رنگ و یا وردی میگردد و محلول در الکل و اتر و ادهان فرار و این جسم را بطور پوماد و یا مخلوط با کولود یون در دفع پسوریازیس و اکزما استعمال میکنند و نیز نطول محلول الکلی آن را در امراض جلد و جرب و غیره معمول میدانند و اثر ترابوتیکیش مغایر اثر قطرانی است که این جسم را از آن استخراج کرده اند و برتری که بر آن دارد در این است که بی بو و بی رنگ میباشد و جلد و گیسوان را رنگین نمیکند و تمرخ ۱۰ تا ۱۵ جزء نفتول مخلوط با ۱۰۰ جزء ماده دسم در دفع جرب قوی الاثر است زیرا در همان بینی که موجب شفای اکزمای جربی میگردد حیوانات جربی را تخریب مینماید و در دفع اکزماها بهمان طریقی که قطران را استعمال میکنند محلول الکلی نفتول را (۲٫۵ در ۱۰۰) بکار میبرند نفتول را داخلا مانند عوامل انتی سپتیك در حماهای تیفوئید و اسهال مزمن و امراض تعفینی تجویز مینمایند و در استعمالات داخلی نفتول بتا را که بشکل قطعات کوچکی است درخشنده و سفید و بی بو بیشتر استعمال

میکنند و حرف بتا را باین شکل β می نویسند و مقدار شربت این قسم نفتول از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم است اعم از آنکه منفردا استعمال شود و یا مخلوط با گرد زغال و یا نیترات بیسموت و یا سالیسیلات آن و در حماهای تیفوئید از ۱ تا ۲ گرم این نفتول را میتوان تجویز کرد و یکی از دانشمندان نفتول بتا ای ترسیبی را ترجیح میدهند

نفتول الفا را که باین شکل α نوشته میشود مخصوصا در امراض جلدی و محلولات انتی سپتیك بیشتر استعمال میکنند و نیز از عوامل دافع العفونه و انتی سپتیك است و مقدار شربتش از ۵ تا ۱۵ سانتی گرم است (در زبان یونانی الفا را بجای الف و بتا را بجای ب تلفظ میکنند)

تمریخ دافع جرب معمول بیمارستان وین بگیرند نفتول ۱۵ گرم صابون سبز ۵۰ گرم پیه مذاب ۱۰۰ گرم گل سفید ۱۰ گرم پوماد سازند

سفوف ضد حماى تیفوئید معمول ماکرهویس بگیرند مسحوق نفتول الفا ۱۰ گرم سالیسیلات بیسموت ۶ گرم گرد دارچینی و میدرات کنین مکده ۴ گرم مخلوط کرده در ۲۰ دسته مساوی ببندند و از ۴ تا ۶ دسته در عرض روز سفوف کنند

سفوف نفتول بگیرند نفتول بتای ترسیبی سالیسیلات بیسموت مکده ۲ تا ۳ گرم مخلوط کرده در ده دسته مساوی ببندند و از ۴ تا ۱۰ دسته در عرض روز سفوف کنند

نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی سالیسیلات بیسموت منیزی و یا ربوند مسحوق مکده از ۲ تا ۳ گرم مخلوط کرده در ۱۰ دسته مساوی ببندند و از ۴ تا ۱۰ دسته در عرض روز سفوف کنند

ایضا نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی ۸ تا ۱۲ گرم منیزی مکلس ۶ تا ۱۰ گرم عصاره بلادن ۱۰ تا ۱۵ سانتی گرم مخلوط کرده در ۵۰ دسته ببندند و از ۴ تا ۱۰ دسته در عرض روز سفوف کنند

ایضا نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی ۱۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم بی کربونات سود ۱۴ گرم سونیترات و یا سالیسیلات بیسموت ۲ گرم و ۵۰ سانتی گرم مخلوط کرده در ۴۰ دسته ببندند و از ۲ تا ۴ دسته در عرض روز سفوف کنند

ایضا نسخه دیگر بگیرند نفتول بتای ترسیبی منیزی مکلس سالیسیلات بیسموت زغال مکده ۵ تا ۱۰ گرم در ۵۰ دسته ببندند و از ۴ تا ۱۰ دسته در عرض روز سفوف نمایند

این ۵ نسخه مذکور معمول **بوشارد** و **شارن** و غیرهما میباشد

آب نفتوله معمول بوشارد بگیرند نفتول بتا ۵۰ سانتی گرم آب مقطر جوش ۱ لیتر حل کنند

نفتول کافوری معمول درسکلیس بگیرند نفتول بتا ۱۰ گرم کافور ۲۰ گرم مخلوط کنند

نفتول کافوری بددار معمول پرین بگیرند نفتول کافوری ۹ گرم ید ۱ گرم مخلوط کنند

پوماد ضد سعفه و داء الثعلب معمول بلادیرا بگیرند نفتول ۱۴ گرم بلسان پرو ۱ گرم وازلین ۱۰۰ گرم مطابق معمول پوماد سازند

پوماد ضد جرب معمول ژوسلاس بگیرند نفتول بتا ۱۰ گرم وازلین ۹۰ گرم اتی سولفوریك مقدار کافی نفتول را در اتر حل کرده و با وازلین مخلوط نموده صبح و عصر نطول نمایند

میکروسیدین (قاتل میکروب) چون بر نفتول بتای مذاب بمقدار نصف وزنش سود

کنیك بفرانند این جسم که ترکیب کاملی است حاصل میشود و در خاصیت انتی سپتیکی این جسم را بر اسید فنیك ترجیح میدهند و **بربولز** از دانشمندان فرانسه محلول ۵ در ۱۰۰۰ انرا استعمال مینماید

دو ژاردن بومیت میگویند در تمام نسخه‌های مذکوره بجای نفتول بتا میتوان نفتول الفا استعمال کرد

نفتولات بیسموت (اوروفول) این ترکیب را مانند عوامل انتی سپتیك معوی استعمال میکنند و مخصوصاً در جذب مواد متعفنی که در روده موجود باشند و میوث تسمم گردند و در اسهال و دیگر ودم امعای مسلولین و دیگر حمای تیفوئید از تجویز مینمایند و مقدار شربتش در اطفال از ۵ر۰ سانتی گرم تا یك گرم و نیم است و در جوانان از یك گرم و نیم تا سه گرم اعم از انکه بطور سفوف استعمال شود و یا مخلوط در پوسیون مناسبی

انتراسین (پارانفتالین) جسمی است غیر محلول در اب و کمی محلول در الکل و بنحو بیّن محلول در اسانس ترباتین و در خارج جهت دفع خوارش بثورات استعمال میشود

محلول انتراسین بگیرند انتراسن ۱ اسانس تربانتین ۵ حل کرده تمریخ نمایند

پوماد انتراسین بگیرند انتراسن ۱ پیه مذاب ۱۰ مخلوط کرده طلا کنند

بتزونفتول (بنزوات نفتول) عبارت است از ترکیب اسید بنزوئیك و نفتول بتا و گردی است سفید و متبلور و بی بو و بی مزه و تقریباً غیر محلول در اب که یك جزئش در ۱۰۰۰۰ جزء اب حل میشود و در الکل محلول تر است یعنی تقریباً یك جزء ان در ۱۰۰ اجزاء الکل و نیز ۳۹۳ جزء ان در ۱۰۰ اجزاء کلوروفورم محلول است و یکی از عوامل انتی سپتیك معوی بسیار مفید میباشد و در هر موقعی که نفتول را استعمال میکنند بدون هیچ محذوری میتوان این ترکیب را استعمال کرد و مخصوصاً در وقتی باید استعمال نمود که در کلیه‌ها نیز اختلالی بروز کرده باشد چه ان جزء از این ملح که جذب میشود در بدن تجزیه شده و بحالت اسید بنزوئیك و اسید هیپوریك که انتی سپتیك مجاری بول اند خارج میگردد در صورتیکه خود نفتول در مجرای معوی دفع تعفنات را میکند

مقدار شربت این ملح در جوانان از ۲ تا ۴ گرم است و نباید تر از ۶ گرم که بطور سفوف و یا مخلوط با یك مایع مناسبی بمقدار منقسم استعمال شود بطریقی که در هر دفعه از ۲۰ تا ۵۰ سانتی گرم و یا از ۱ تا ۲ گرم از امر مریض بیاشامد و چون دوای بی طعمی است در اطفال بسهولت میتوان انرا اشامانید و مقدار شربتش در ایشان از ۱ تا ۲ گرم است در مدت ۲۴ ساعت

مخلوط انتی سپتیك امعا معمول واللد بگیرند بنزونفتول سالیسیلات بیسموت دزودسین مکده ۱۰ گرم گرد بلادن ۲ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت فاصله یك قاشق چای خوری بیاشامند

سفوف معمول واللد بگیرند سالیسیلات بیسموت دزورسین بنزونفتول مکده ۳ گرم مخلوط کرده در ده بسته ببندند و هر دو ساعت فاصله یك بسته سفوف نمایند

بتول (نفتالول) سالنفتول) سالیسیلات نفتول) عبارت است از ترکیب اسید سالیسیلیك و نفتول بتا و گردی است سفید و بی بو و بی مزه و غیر محلول در اب و در الکل بمقدار

کم محلول یعنی اجزاء ان در ۲۰۰ جزء الکل حل میشود ولی در کلوروفورم بنحو بیّن محلول است و این ملح در عصیر معدی نه حل میشود و نه تجزیه میگردد ولی در عصیر پانکراسی و دیگر رطوبات معوی بسرعت حل میگردد و ممعد را راحت میکند و انرا در دفع تزلسثانه و روماتیسم مفصلی استعمال میکنند و نیز مانند نفتول از عوامل انتی سپتیك معوی میباشد و مقدار شربتش از ۱ تا ۳ گرم است در مدت کردو هر دفعه از ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم بطور سفوف یا مخلوط با یك مایع مناسبی بنوشند

کومارین عبارت از ماده معطری است که از **باقلای تونکا** کومارونا اودوراتا میباشد اخذ میکنند و انرا در جوش بو کردن نفتالین و سایر ادویه بدبو مانند یدوفورم استعمال مینمایند و نیز این ماده را از فاهام اخذ میکنند

فاهام انگروکوم فراگرانس نباتی است از طایفه اورکیده و چای ماداگاسکر نیز نامیده میشود و ماده عامل ان کومارین است و مطبوخ برگ این نبات را مانند محرکات بمقدار ۴ گرم در ۲۰۰ گرم اب جوش استعمال میکنند

در یکصد و هفتم نقره و نیترات نقره و محصولات انها

نقره (سیم) ع فضه ت ارژان ل ارژانتوم ی ارگوروس باصطلاح کیمیا **قمر** (نقره در لغت عرب پاره از زر و سیم گداخته را گویند) یکی از فلزات گران بها است که از قدیم الایام شناخته شده و اگرچه حکمای عرب این فلز را ازاده و مبرد و دماغی و قلبی و مقوّی میدانند ولی امروز دانشمندان فرنك نیترات انرا از عوامل مقوّی و ضدّ تشنج و مدربول و محرّق و ضد ورم استعمال مینمایند و نیز این نیترات را در دفع قطرب و صرع تجویز میکنند و همچنین کلورور نقره را مانند عوامل دیسپتیك قوی و ضدّ صرع و ضد خنازیر میدانند و یدور را در دفع گاستر الژی و ضد سیفلیس و پروتوکسید را در دفع نزف الدم رحمی و صرع معمول میدارند و چون در ساختن محصولات مذکوره نقره خالص را باید استعمال کرد و نقره بازاری غالباً خالص نیست لهذا بدواً طریقه تخلیص انرا ذکر مینمائیم

نقره خالص مطابق دستور العمل کدکس بگیرند نقره مسکوك (پول نقره) ۱۰۰ اسید نیتریك ۱٫۴۲ ادیمجره ۴۰ اب مقطر ۵ در قرع انبیق افلاطونی مخلوط کرده و در حمام شن حرارت دهند نقره حل میشود و بخار آن شود مقدار زیاد متصاعد میگردد و چند لحظه بجوشانند و بعد بگذارند بماند و مایع مصفی را بواسطه عمل انحراف در مقدار زیادی اب خالص بریزند در حالتیکه اسید کلوریدریك قدری زیادتر بران اضافه نمایند و نقره بحالت کلورور بد میگردد و این رسوب را بدقت با اب بشویند و خشك کنند و بعد با نصف وزنش کربونات سود خشك مخلوط نموده و در بوته ریخته و در وسط کوره مشتعلی که دارای حرارت زیادی باشد این بوته را حرارت دهند و چون بوته را بشکنند دارای مقداری نقره خالص مذاب و قدری کلورور سود بوم خواهد بود و در ثانی این مذاب را در بوته دیگری ذوب کرده و در حالت ذوبان در اب بریزند

در بیان آثار فیزیولوژیک و تراپوتیک محصولات نقره

اورفیلا

اورفیلا که از دانشمندان فرانسه است و تولد شده در سال ۱۷۸۷ و وفاتش در ۱۸۵۳ میلادی (۱۲۰۲ و ۱۲۷۰ هجری) میباشد بواسطه تجارب عدیده چنین ثابت نمود که چون نیم گندم و یا سه ربع گندم نیترات نقره را در ورید سگ تزریق کنند حیوة را بلاواسطه از جهت اثری که در ریه و سلسلهٔ عصبانی مینماید تخریب میکند و یکی دیگر از دانشمندان که تجارب اورفیلا را بواسطه نیترات کلورور دارمانیاکی مکرراً بموقع اجرا گذارده چنین میگوید که بواسطه این ملح کف زیادی در شعب قصبه ترشح میکند و موجب اختناق میگردد و میتوان گفت که فقط بواسطه ملح نقره نیست که این اثر در غشاء مخاط شعب قصبه ظاهر میشود چرا که نیترات نقره اکثر اوقات اسید است و بواسطه این حالت اسیدی موجب انعقاد سروم میگردد و در همین باب دو نفر دیگر از دانشمندان یعنی **شارکو و بال** امتحانات چندی ابتدا در البومینات نقره و بعد در بی و فوسفات و سپس در کلورور و بالاخره در هیپوسولفیت سود نقره نمودند و ثابت کردند که البومینات سمیتش از همه املاح نقره کمتر است و ۵ سانتی گرم آن سگ متوسط القامه را بعد از نیم ساعت میکشد و حیوان بواسطه کثرت ترشح شعب قصبه در حالت اختناق می‌میرد و هیپوسولفیت سمیتش بیشتر و چون ۲۵ سانتی گرم از آن در ۵ گرم آب حل کرده و در ورید آن حیوان تزریق نمایند موجب اختلاجات شده و بلافاصله حیوان می‌میرد بدون آنکه زمانی برای ترشح شعب قصبه باقی گذارد و حال آنکه هرگاه ۵ سانتی گرم این ملح را تزریق کنند عوارض خیلی دیرتر ظاهر شده و زمانی برای ازدیاد ترشح شعب قصبه و حصول کف خواهد بود و لی نهایت که حیوان به فالج نصف اسفل بدن مبتلی شود بلکه پاهای آن ضعیف گشته و بعد بواسطه بروز اختناق بهلاکت میرسد و این دو دانشمند فقرات ذیل را نتیجه امتحانات خود میدانند اولاً چون بلاواسطه املاح مختلفه نقره را در سلسله دورانی داخل کنند طریقه اثر آنها مختلف خواهد بود ثانیاً هرگاه بسبب ترشح کف در شعب قصبه اختناق بروز کند و موجب مرگ شود پس ملح نقره در سلسله عصبانی مؤثر خواهد بود ثالثاً گر بنای ترشح شعب قصبه نخواهد بود مگر یک اثر و نتیجهٔ از اثر عصبانی که نزدیک بحالت انعکاس است چرا که در مایع مترشحه هیچ جزء ذرات نقره دیده نشده اند

رووژه که نیز از دانشمندان فرانسه است بواسطه امتحانات چند در عده زیادی از حیوانات ثابت نمود که اولین اثر تسمیم نقره عبارت است از اختلال اعمال مراکز عصبانی دماغ و نخاع و در صورتیکه با تسمیم عناصر عضلانی حیوة حیوانی گاهی از اوقات اختلال مذکور مرکب میگردد مخصوصاً قلب از سایر آلات با این تسمیم بیشتر مقاومت مینماید و عمل آن تا آخرین هنگام حیوة برقرار میماند و چنان بنظر میاید که نه در عناصر خون و نه در خواص طبیعی آن اختلالی بروز نمیکند

چون محصولات نقره را بواسطه مجاری هضم در خون داخل کنند حالت تحریشی در غشاء مخاط معوی اعم از آنکه شدید باشد و یا ضعیف بروز میکند و علاوه قی عارض میگردد و نیز **شارکو و بال** در این موقع بعضی علامات دیگر مشاهده کرده اند یعنی غشاء مخاط معوی درد و محل را خم معاء دقاق و در آنهای مستقیم رنگ خاکستری مایل به آبی حاصل میکند و بعضی اوقات همین رنگ در لثه‌ها و در عنق اسنان بروز مینماید

شارکو و **وولپیان** که در مداوای اقسام نوروزمه تی املاح نقره را استعمال کرده اند بعضی آثار

فیزیولوژی مشاهده نموده و ما آنها را ذیلاً در سه هنگام میشماریم

اولاً در ابتدای مرض دوا را بخوبی تحمل میکند و جز فی الجمله گاسترالژی و قولنج ضعیفی که قلیل المدت میباشند نوعاً با اسهال همراهی ندارند چیز دیگری احساس نمینماید و مخصوصاً در همه بدن خوارشی بروز میکند که گاه با عروض بثور دیگو همراهی مینماید

ثانیاً پس از آنکه تقریباً سه ماه مریض با این مداوا مداومت نمود و تدریجاً به ۲ گرم نیترات نقره را آشامید رنگ آبی تیره بشکل نوار در روی لثه‌ها ظاهر میگردد شبیه برنگ زحلی و مانند تلون زحلی سپس این رنگ تا سطح داخلی گونه‌ها امتداد یافته و آنها را فرا میگیرد و در این زمان سایر آلات نیز شروع در تلون باین لون میکنند و لبهای کوچک و مدخل مهبل همین رنگ را میگیرند

ثالثاً پس از آنکه یک مدتی بر مداوای مذکور مداومت نمودند و موافق اعتقاد یکی از دانشمندان ۱۵ گرم از ملح نقره را مریض آشامید رنگ خاکستری مایل به آبی در جلد نیز ظاهر میشود و این رنگ در ابتدا ضعیف و خاکستری و بعد رنگین تر شده و آبی رنگینی میگردد و نوعاً در اجزاء مکشوف که مجاور هوا باشند و مخصوصاً در صورت و هلال ناخنها این رنگ آشکارتر است و زودتر بروز میکند اگرچه در اجزاء پوشیده نیز ظاهر میگردد و همین رنگ که ظاهر شد تقریباً همیشه دوام خواهد کرد و تاکنون بواسطه هیچیک از وسائط داخلی و خارجی اعدام آن ممکن نشده است بهرجهة آلات بدن نیترات نقره را بخوبی تحمل میکند و جز عروض تلون مذکور در جلد که موجب بدهیئتی مرضا میشود علامت دیگری بروز نمینماید

بواسطه تجارب بی‌شماری که در حیوانات علی الخصوص در موش کرده اند ثابت شده که محل اجتماع نقره در آلات ذیل است ابتدا در خملهای معوی مجتمع میشود و پس از آن در چینهای صفاقی که ملصق به اثنا عشر و به نقر طحال میباشند و نیز وجود آن در خود طحال و در عقود لمفی و در کبد یافته اند و در کبد مخصوصاً در شبکه شعری که حلقه‌های سلولهای کبدی را احاطه میکند مجتمع میگردد و در کلیه‌ها اجسام صغیره **مالپیغی** دانه‌های حلیه‌ها دارای نقره میباشند و در دماغ و در اغشیه آن و در مغز عظام و در کپسولهای فوق کلیه وجود نقره یافت نشده است

بعضی از دانشمندان را عقیده آنست که کلورور نقره سهلتر از نیترات جذب میگردد و چون نیترات نقره متبلور و یا مذاب را بروی جلد باشره که کاملاً خشک باشد مدتی مجاور کنند حالت تحریش ظاهر شده و اسکار بروز مینماید و اگر محلول اشباع شده این ملح را بروی جلد بمالند بلافاصله احساس خوارش میگردد و پس از چند دقیقه مانند داغ سطحی اثر میکند ولی هرگاه در جلد عاری از بشره و در روی غشاء مخاط قلم نیترات نقره و یا محلول اشباع شده آن را بمالند بلافاصله اسکار سطحی حاصل میگردد که پس از چند روز گاه پس از چند ساعت ساقط میشود و اگر محلول نقره خیلی ضعیف بود مدتی طول میکشد تا اسکار حاصل گردد و یا آنکه فقط تحریک شدید و یا ضعیفی بروز میکند پس بواسطه انطباق نیترات نقره بروی جلد تحریش ضعیف و یا شدید و حصول اسکار تولید میگردد

نیترات نقره را چون بمقدار زیاد بیاشامند مانند سموم محرق بسیار قوی اثر میکند ولی بمقدار کم یکی از عوامل قویه است که اثرش در سلسله عصبانی ظاهر میشود

فاد زهر نیترات نقره تریاق این سم آب نمک است

مواد مانعة الجمع جمع مابین کلور بدرها و ید درها و برمورها و سولفورهای قلیائی و کربوناتهای محلول و صابون و تنن و مواد تنن دار و سیانورهای محلول و سولفاتها و فوسفاتها و اسید طرطریک و اسید کلوریدریک و مواد البومینی با نیترات نقره نباید نمود و نیز این ملح از مجاورت نور باید حفظ کرد

نیترات نقره

ازوتات (نیترات) نقره

در دوا سازیها این ملح بدو صورت متداول است نیترات نقره متبلر و نیترات نقره مذاب و نیترات نقره متبلر جسمی است سفید و دارای طعمی بنهایت محرق که بشکل قطعات عریض و نازک متبلر میگردد و در مجاورت نور سیاه میشود و جلد را بنفش میکند و در هم وزن آب مقطر حل میگردد در آب متعارف تجزیه میشود و باعانت حرارت بمقدار زیادی در الکل محلول است

طریقه ساختن ازوتات نقره متبلر مطابق کدکس

بگیرند نقره خالص ۲ اسید ازوتیک متداول ۳ آب مقطر ۱ در کپسول چینی مخلوط کرده و آتش بخاری را بکلی بکشند و کپسول را در آن گذاشته تا کاملاً نقره حل شود و بگذارند سرد شده و متبلر گردد و بواسطه عمل انحراف آب ماده را بیرون آرند و از آنها نصف تبخیر نمایند و مجدداً بگذارند متبلر شود و تبلرها را در روی قیفی جمع کنند و آنها را با مقدار کمی آب مقطر شسته و بگذارند در هوا خشک شوند و موافق این قاعده از ۱۰۰ جزء نقره ۱۵۰ جزء نیترات بدست میآید میتوان با نقره مسکوک که آلیاژی است از نقره و مس موافق قاعده مذکور این نیترات را ساخت و ملح محصول را با مقدار کمی اسید ازوتیک شست و بعد در آب مقطر حل کرده و باعانت حرارت لامپا الکلی محلول را تبخیر کرده مجدد متبلر نمود و حرارت لامپا الکلی باید بنوعی که ازوتات نقره را تجزیه نکند ازوتات مس را تجزیه نماید پس میتوان محلول ازوتات نقره مذکور را در بوته چینی تا بدرجه سرخ شدن تبخیر نمود و بعد باعانت لامپا الکلی محصول را تکلیس کرده سپس در آب مقطر حل کرد ازوتات نقره حل شده و مس بحالت اکسید غیر محلول میماند و این محلول را با کاغذ صافی صاف نموده و تبخیر کرده بگذارند ازوتات نقره خالص متبلر گردد و مرحوم مغفور میرزا کاظم معلم علوم طبیعی در کلاس اتوار مدرسه دار الفنون طهران بهمین قاعده نیترات نقره را میساخت

ازوتات نقره متبلر مطابق دواسازی ژرمانی

بگیرند نقره خالص ۳ اسید ازوتیک خالص ۶ در کپسول چینی حل کرده حرارت دهند تا آب محلول بخار شده و بدرجه ذوبان رسد و بعد بگذارند سرد شده و ۱۰ جزء آب مقطر افزوده حل کنند و صاف نموده بگذارند متبلر شود

سنگ جهنم

ازوتات نقره مذاب (سنگ جهنم، حجر النیران) مطابق کدکس

بگیرند نیترات نقره متبلر مقدار منظور در بوته نقره و یا چینی ذوب کنند و چند لحظه بگذارند در حالت ذوبان بماند و بعد قالب را چرب کرده و گرم نموده مذاب را در آن بریزند و هرگاه محصول را همینکه ذوب شد بلا فاصله در قالب بریزند رنگ لوله ها خاکستری روشن شده و خیلی شکننده میگردند ولی اگر چند لحظه پس از ذوبان در قالب ریخته شود رنگ محصول بواسطه احیا شدن قدری از نقره اسمر گشته و لوله ها سخت میشوند بهر جهت لوله ها را پس از سرد شدن در محلول گوتاپرکا در کلروفورم فرو برده بخشکانند و باین تدبیر آنها را از یک طبقه ورق نازک سازند تا بتوان با آنها دست زده و لمس نمود

جهت داشتن رنگ سیاه ها را به بنفشی که از رسیدن ازوتات نقره بروی بشره حاصل میشود بید و پتاسیوم

واماناك مایع استعمال میکنند باین طریق که لکه ها را تر کرده و بعد مدت چند لحظه با یک قطعه یدور پتاسیوم متبلر بروی آنها مالش دهند و سپس با آب امانیاک دار شسته در آخر با آب خالص بشویند و هیپوسولفیت سود در این عمل قوی تر از یدور پتاسیوم است و نیز یدور و سیانور پتاسیوم محلول یدور و سیانور پتاسیوم را اگر چه سم میباشند میتوان در این موقع استعمال نمود

ازوتات نقره را در دفع اورام اغشیه مخاط و انکری لوکوموتر تدریجی و صرع و قطرب داخلاً استعمال میکنند و در دفع انکری و صرع و قطرب مدتی باید بر استعمالش مداومت نمود و چنانچه ذکر کردیم محذوری که از مداومت بر استعمال آن متصور است بروز رنگ خاکستری مایل به آبی است در جلد و نیز آنرا مانند عوامل مقوی و ضد تشنج و مدر بول استعمال مینمایند و مقدار شربتاً از ۱ تا ۵ سانتی گرم است در روز

خارجاً نیترات نقره را مانند محرقات بسیار استعمال میکنند و در جلد اثرش بطور بطوء بروز میکند ولی در جلد بی بشره و گوشت برهنه خیلی بسرعت اثر مینماید و از آن در زایل کردن موهای غارچی شکل و داغ کردن جراحات خبیث ردی الطبیعه و دکمه های آبله و امپتیگو و زونا و غیره بسیار استعمال مینمایند و محلول نیترات نقره یکی از بهترین عوامل معوض است و از آن در غالب زیادی از اورام مزمن اغشیه مخاط از قبیل مخاط حلق و تجاویف بینی و دهان و مهبل و مجرای بول و مثانه و غیره با فواید زیاد استعمال میکنند و بسیاری از اورام خاد ردی الطبیعه بواسطه استعمال محلول ازوتات نقره تغییر طبیعت داده و بزودی شفا می یابند و این اورام عبارتند از خناق و ورم حلق نزله و سوزاک حاد و رمد سوزاکی و غیره

چون ۵ سانتی گرم ازوتات نقره را در ۱۰۰ گرم آب حل کنند محلول مانند قابضات اثر میکند و باندازه که بر مقدار ملح بیفزایند قبضش زیاد شده و محرق میگردد و هرگاه یک جزء ازوتات نقره را در ۵ تا ۱۰ جزء آب حل نمایند و ۲۵ سانتی گرم تا یک گرم این محلول را بطریق زرق تحت جلدی در تحت تومورهای غیر موجع زرق نمایند مانند عوامل معوضه اثر کرده و نوعاً مورث حدوث دمل کوچکی میگردد و یکی از دانشمندان میگوید چون محلول اشباع شده نمک طعام را در این موقع بطریق زرق تحت جلدی استعمال نمایند دارای همین اثر خواهد بود و محلول یک جزء نیترات نقره را در ۱۰۰ جزء آب بطوریکه غسول و انطباق بر محل مغلول در ورم مهبلی سوزاکی و حبس و قلفه و بثار معمول میدارند

محرق نقره معمول کازناو

بگیرند زفت سفید ۱۵ گرم موم سفید ۵ گرم روغن بادام شیرین ۲ گرم مخلوط کرده ذوب کنند و بعد مسحوق نیترات نقره مذاب ۲۵ گرم بیفزایند

قلم ازوتات نقره و پتاس (قلم ملایم ازوتات نقره) مطابق کدکس

بگیرند ازوتات نقره متبلر ۱ و ازوتات پتاس ۱ در کپسول چینی ذوب کرده در قالب بریزند و قلمهای ثلثی و نصفی و ربعی ازوتات نقره را بهمین طریق میسازند

کحل نیترات نقره معمول مصنف

بگیرند نیترات نقره ۱ دسی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کرده روزی شش دفعه هر دفعه دو سه قطره در چشم قطور کنند و در **زمان دو سه ماه بومیتس**

۲۵ میلی گرم تا ۱ دسی گرم نیترات نقره و ۳۰ گرم آب مقطر استعمال میکند

کحل نیترات نقره معمول دسمارس

بگیرند نیترات نقره ۵ میلی گرم آب مقطر ۱۰ گرم

حل کند این کحل را در رمدهائی که ابتدا خارجی بوده اند و در کراتیت عرق سطحی و جزئی و باعومی و در قرحه
قرنیه و انتشار سطحی آن که با کثرت ترشح دمعه همراه بود استعمال میکند و ابتدا تا مدت دوازده و تا ۲۴ ساعت
مقدار ملح نقره را ۵ سانتی گرم قرار میدهند و بعد از ۲ و ۳ تا ۵ سانتی گرم دیگر بر آن می افزایند تا سیلان دمعه
موقوف شود و در روزهای اول باید هر نیم ساعت سر نیم ساعت دوا را در چشم قطور کرد و بعد تا مدت
چند روز دیگر هر ساعتی یك دفعه

ایضاً معمول وِلپو بگیرند نیترات نقره ۲ گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کند و این کحل را با نتایج نیکو
در سقط کردن رمد زیبی استعمال میکند و قبل از استعمال دوا لازم است همه اجزاء آلوده مریض را با آب ساده
بخوبی شسته پاك کنند و در استعمال کحل نیز باید دقت نمایند که دوا تا به قعر شیار مقله و جفنی برسد و از روی قرنیه
عبور کرده خارج شود و در روز اول سه دفعه در عرض روز این کحل را باید استعمال کرد و در روزهای بعد
دو دفعه یك دفعه صبح و یکدفعه شب و بواسطه استعمال این کحل تقریباً در مدت ۲۴ ساعت مرض متوقف میشود

ایضاً معمول گالزوسکی نمره ۱ بگیرند نیترات نقره متبلور ۲۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم نمره ۲
بگیرند نیترات نقره متبلور ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کند

کحل دافع رمد پرورنفورم بگیرند نیترات نقره ۱۰ تا ۲۰ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کند
و مکرر آن را در چشم قطور نمایند

کحل دافع رمد اطفال جدید الولاده معمول فوشر بگیرند گلیسرین ۳۰ گرم
نیترات نقره از ۱۰ تا ۲۰ سانتی حل کنند ابتدا در چشم طفل آب سردی که دارای $\frac{1}{15}$ کلورور سودیوم بود زرق
کند و بعد یك قطره از کحل مذکور را باعانت قلم موی بروی سطح داخلی اجفان بمالند

کحل ضد تومور دمعه معمول گرائف بگیرند نیترات نقره ۱ گرم آب مقطر ۵ گرم
حل کند و در کیسه دمعه در وقتی که مبتلی به تومور باشد از تحت بر فوق زرق نمایند

استعمال نیترات نقره در دفع رمد مطابق دستور العمل بیرو کالاکے
این طریقه در دفع ورم جفن و ورم ملتحمه و کراتیت سطحی مستعمل است مریض را بر پشت بخوابانند و کومپرس
کوچکی را در محلول ۵ گرم نیترات نقره در ۳۰ گرم آب آلوده کرده و دولا نموده بروی اجفان منطبق نمایند
و قدری پنبه محلوج در روی آن گذاشته ببندند و پس از یك ساعت باز کرده و کومپرس را برداشته و
چشمها را با آب بشویند

کحل قابض معمول ژائل بگیرند ازوتات نقره متبلور ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کرده صاف
نمایند و در ورم ملتحمه در چشم قطور کرده و بعد چشم را بشویند و در کحلهای متداول مقدار ازوتات نقره در
مواقع مختلف تغییر میکند

محذوری که از استعمال مکرر و متمادی نیترات نقره بطور کحل در چشم بروز میکند عبارت است از تلون قرنیه
و ملتحمه که آنها را برنگ اسمر سیاهی که محو نخواهد شد رنگین مینماید (مصنف میگوید نزدیك به سی سال است که کحل
نیترات نقره را استعمال مینمایم و در یك نفر زن بروز این رنگ را مشاهده نمودم که مادام العمر باقی و ثابت بود بدون
هیچ تغییری) و نوعاً پس از استعمال کحل نیترات نقره میگویند چشم را با محلول نمك طعام ۱ در ۱۰۰ باید شست

تا ملح نقره را تجزیه نماید ولی این احتیاط در وقتی لازم است که کحل نقره محرقی استعمال کرده باشند و عموماً کحلهای
ازوتات نقره را در صراحی شیشه زرد و یا سیاه باید داخل کرد و قبل از ادخال دوا لازم است شیشه را با آب
مقطر بشویند

کحل ازوتات نقره معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند ازوتات متبلر نقره
۵ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کرده صاف نمایند و در رمدهای نزله و مزمن صبح و عصر در چشم قطور و بعد
چشم را بشویند و اغلب اوقات مقدار ملح را اکثر میکنند یعنی ۵ سانتی گرم در ۱۰ گرم

کحل گلیسرینی ازوتات نقره معمول تاوینوت بگیرند ازوتات متبلر نقره ۳۰ سی
گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم حل کرده صاف نمایند این کحل را مانند محرقات ضعیف در رمدهای زیبی و غیره در چشم قطور نمایند

محلول نیترات نقره در دفع ورم حشفه که با فیموزیس همراه بود معمول ریکورد بگیرند آب مقطر ۲۵۰ گرم نیترات نقره ۱ گرم حل کند (فیموزیس و پارافیموزیس همیشه در اشخاص
غیر مختون بروز میکند) در مابین حشفه و پوست ختنه گاه ابتدا یك دو زرق با آب نیم گرم کند و بعد با محلول
مذکور زرق نمایند و این عمل را چندین دفعه در روز مکرر کند

زرق نیترات نقره معمول سِردیس بگیرند نیترات نقره متبلر ۱۰ سی گرم آب مقطر
۲۵۰ گرم حل کرده صاف نمایند و در نزله مزمن مثانه زرق کند

زرق مثانه معمول گروس بگیرند آب مقطر ۱۲۰ گرم نیترات نقره از ۲ تا ۴ سانتی گرم تعفین
تنج ۴ گرم مطابق معمول حل کند و در ورم مزمن مثانه و نزلهٔ آن زرق نمایند

زرق مسقط سوزاك معمول دیدای بگیرند آب مقطر ۲۰ گرم نیترات نقره متبلر از
۲۰ تا ۴۰ سانتی گرم حل نمایند این عمل را در سقط کردن سوزاك هر چه زودتر استعمال کند بهتر است و عمل تحریق را
در خارج از ۴ سانتی متر قدامی مجرای بول نباید اجرا نمود زیرا که موضع معلول همین محل است و از ۴ تا ۵ گرم از محلول
را که در زراقه داخل نمایند در اجرای مقصود کافی است و زیادتر لازم نیست و ابتدا جهة شستن و پاك کردن مجری
یك زرق استعمال کند و بعد زرق ثانوی را بکار برند و از مدت سه دقیقه در مجری نگاه دارند و جهة این عمل
باید و انگشت دست چپ مجری را منضغط نموده میفشرند در حالتیکه با دست راست دهانه مجری را مسدود مینمایند
نه آنکه ابتدا در مابین دو انگشت گرفته بفشرند بلکه با نوك ابهام بر آن فشار داده و خروج مایع مزروق را مانع شوند و در
این بین مایع مزروق در مجری را از خلف بقدام متحرك ساخته و جابجا میکنند تا به همه اجزاء معلول برخورد کند

زرق نیترات نقره معمول ریکورد بگیرند نیترات نقره از ۱ تا ۲ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم
حل کنند در دفع نزله مجرای بول و مهبل و یا سوزاك مجرای بول و مهبل قبل از ظهور حدت مرض و یا بعد از آن زرق
نمایند و پس از استعمال زرق شربت خشك و یا پنبه محلوج بطور تامپون استعمال کند

زرق مسقط معمول دبنی بگیرند نیترات نقره ۵ دسی گرم آب مقطر ۵ گرم حل کند دوا را
بروز سوزاك که ورم در ابتدای مجرای بول در امتداد کمی محدود است کفایت میکند که با مقدار کمی از محلول مذکور
یعنی یك ربع زراقه محل معلول را داغ کند تا سوزاك سقط شود و این عمل اگر چه خیلی مفید است و کاملاً موجب
شفای مرض میگردد ولی ممکن است موجب عروض اوجاع شدیده و سوانح دیگر شود و مصنف مذکور میگوید

غالباً یک دفعه زرق کردن این محلول در سقط مرض کافی است و پس از استعمال آن ۲۰ ساعت باید تامل نمود اگر جریان دیم قطع نشد یک دفعه دیگر زرق نمایند

زرق قابض معمول دیکورد بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و در سقط کردن سوزاک استعمال نمایند و این زرق را توسط زراقه بلور باید اجری نمود و لازم است که در هر امتداد مجری محلول را مجاور کرده و مدت هم دقیقه در آنجا بماند گاه لازم میشود مقدار ملح نقره را زیاد کنند تا یک گرم و در روزی یک زرق کفایت میکند و شرب کبابه و کپاهو جهه امداد بر حصول شفا لازم است و مصنف مذکور در صورتیکه سوزاک ساده باشد و جز ترشح دیم علامت دیگری بروز نکند زرق ذیل را استعمال مینماید

زرق استات روی بگیرند سولفات روی یا استات سرب مکند ۱ گرم آب ۲۰ گرم مخلوط کرده روزی سه دفعه زرق نمایند

هرگاه سوزاک با علامات حاد همراه بود مداوای ضد ورم قوی باید ابتدا اجری نمود

زرقات روی

چون ترشح دیم مبهم شده و مدتی دوام کند مرض را **گوت میلیتر (قطرات لشکری)** مینامند

قطرات لشکری

مصنف مذکور محلول ا دسی گرم پرتوید و زاهن ۵ گرم ۱۰ گرم آب زرق مینماید و یا زرق ذیل را استعمال میکند

زرق قابض بگیرند شراب قرمز ۱۵ گرم گلاب ۲۰ گرم عصاره راتانیا ۱ گرم لودانم سیدنام ۲ گرم مخلوط کرده روزی سه چهار دفعه زرق نمایند

محلول نیترات نقره معمول سانسون بگیرند نیترات نقره متبلر ۲ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کنند نشتر را آلوده بمحلول کرده و بروی جراحات و قروح غیر موج بمالند

محلول نیترات نقره معمول بدت بگیرند نیترات نقره ۲ گرم آب مقطر ۲۵ گرم حل کنند در دفع دو نیاد میتیکو قلم مو را در محلول آلوده نموده و بروی سطح معلول بمالند و بلا فاصله آب را بر روی آن ریخته بشویند

محلول نیترات نقره معمول دروذی این مصنف در دفع هر پس مزمن و اکزمای مزمن و مانند آن محلول مائی اد ۵ او یا ده نیترات نقره را استعمال میکند و نیز محلولی استعمال مینماید از یک جزء نیترات نقره و یک جزء آب و این محلولات را از محرقات معتبره محلل میکوید که در دفع اغراض مذکوره میداند

محلول نیترات نقره معمول کولومبات بگیرند نیترات نقره ۴ گرم گلاب ۳۰ گرم حل کنند و در دفع استرخاء مزمن لهات و غشاء مخاط نادران حلق قلم مو را در محلول آلوده کرده و بر آلات و بروی غشیه مذکوره بمالند و این عمل را که با احتیاط باید اجری نمود در بعضی اقسام بحة الصوت فایده میکند

پوماد نیترات نقره معمول ثوبرت نمره ۱ نیترات نقره ۴ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند

نمره ۲ نیترات نقره ۸ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند نمره ۳ نیترات نقره ۱۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم ایضاً مخلوط نمایند و از ۱ تا ۲ گرم هر یک از این پوماد ها را موافق اختلاف مواقع در توموس سفید و جمره و استسقای مفصلی و خنازیرهای سیفلیسی نطول کنند

پوماد رمدی بگیرند نیترات نقره ا دسی گرم پیه مذاب ۵ گرم مخلوط کنند و در دفع رمد های کرانولی

حجم یک نخود از آن را بروی پلک بروی ملتحمه از داخل بکار برده نطول نمایند

پوماد ضد ورم معمول ولپو بگیرند نیترات سداب نقره ا دسی گرم پیه مذاب ۵ گرم در هاون چینی مخلوط کرده صلایه نمایند و بحجم سر سنجاق در سطح داخل پلک چشم مخلول نطول نمایند

پوماد نیترات نقره معمول کپن بگیرند نیترات نقره ۱ گرم پیه حس لینه ۲۰ گرم دبت ۵ گرم مطابق معمول حل کنند و این مصنف که اغلب نقره را اکثر در اغراض چشم استعمال میکند و میگوید علاوه بر آنکه از پوماد بیشتر ضرر است کم تر نمود تالم میگردد

پوماد ضد رمد معمول گوسری بگیرند نیترات مذاب نقره ۳ دسی گرم استات سرب ۲۵ سانتی گرم مخلوط کرده و در روی سنگ صلایه دقیق صلایه نموده و با ۳ گرم پیه مذاب مخلوط نمایند و در رمد های مزمنی که محل آنها گاه در ملتحمه جفنی و گاه در نخود مقلد است یک دو ذره بقدر باندازه سر سنجاق از این پوماد در چشم داخل کنند و نیز در مداوای سوزاک مزمن بشود بدین که این مادر آلوده نموده و تقریباً یک بند انگشت در مجرای بول داخل مینمایند

محلول محرق معمول تروسو بگیرند نیترات نقره ۱ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و در ورم حلق با غشاء کاذب و خناق استعمال کنند

محلول دافع لکه های مخاطی معمول فورنیر بگیرند نیترات نقره ۵ سانتی گرم آب مقطر ۲ گرم حل کرده با غانت قلم مو بروی لکه های مذکور نطول نمایند

پوماد دافع شقاق مقعد معمول بورژواس بگیرند نیترات نقره ۱ گرم پیه مذاب از ۴ و ۸ تا ۱۲ گرم مخلوط کنند و این اختلاف مقدار پیه بسته به قابلیت تحمل مریض است و بحجم یک لوبیا کوچکی از این پوماد بواسطه انگشت سبابه بروی شقاق بمالند

پوماد دافع زکام مزمن معمول گالزبوتی بگیرند ازوتات نقره ۴ تا ۸ دسی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند و قدری شرپی را گرفته و در میان آن نخ بلندی به بندند تا از آن نگاهداشته و در وقتی که در تجاویف بینی داخل میشود مانع از سقوط در حلق گردد و بعد شرپی را در پوماد مذکور آلوده کرده در تجاویف بینی داخل کنند

محلول ازوتات نقره جهت استنشاق معمول فیبر بگیرند ازوتات متبلر نقره از ۵ دسی گرم تا ۲ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و در داخلات مزمن حلق و حلقوم و در کام مزمن و ورم حلق با غشاء کاذب باستنشاق نمایند و مقدار مستنشق موافق اختلاف مواقع مختلف میگردد و مایع بخار شده را باید تنفس کرد و لازم است که در این عمل صورت مریض را با مواد دبقی و یا آلت صمغ بپوشانند

گرد محرق ضد او توره معمول بونافون بگیرند ازوتات مذاب نقره طلق لکو پود مکد یک جزء نرم سائیده مخلوط کرده در ظرف اجی سیاهی حفظ نمایند و نفوخ این گرد که محرق و معوض است مستعمل میباشد

قلم باذال بگیرند ازوتات نقره ۱ گرم ازوتات پتاس ۱ تا ۵ گرم ذوب کرده در قالب ریزند و این قلم را بروی گرانولهای ملتحمه نطول مینمایند

قلم معمول انجمن مسکو بگیرند ازوتات نقره ۱ ازوتات سرب ۱ ذوب کرده در قالب ریزند و این قلم چندان شکننده نیست و میتوان از آن مانند قلم سرب فطکرد

نیترات اسید نقره معمول کروک بگیرند نقره ۱ اسید نیتریک ۳۰ درجه ۰٫۵ حل کنند در دفع شانکر و قرحه های ساده و غانغرایائی و فسخ بیمارستان و اخلالات قوبائی مبرم و تومورهای پستانی و قرحه های شانکر و نیدی و قرحه عنق رحم و غشاء ملتحمه باعانت قلم مونطول کنند

حقنه نیترات نقره معمول تروسو بگیرند نیترات نقره از ۰٫۵ تا ۱ سانتی گرم آب مقطر ۱۵۰ گرم حل کنند و در دفع اسهال کهنه که با قلت حس معاء غلاظ همراه بود حقنه نمایند و نیز در اسهال کهنه که با قرحه جزء تحتانی امعاء دقاق همراه باشد چنانچه در مسلولین و در مبتلایان بحمای تیفوئید مشاهده میگردد استعمال این حقنه مفید است و هم چنین در دفع تولنج عارض در اطفال در هنگام بیرون آمدن دندانها

حقنه نیترات نقره معمول بومیت بگیرند نیترات نقره از ۰٫۵ تا ۱ سانتی گرم آب مقطر ۱۲۰ گرم گلیسرین ۳۰ گرم حل کرده حقنه نمایند

حقنه البومین نقره معمول دلیو بگیرند سفیده تخم مرغ یکدانه آب مقطر ۲۵ گرم حل کرده صاف نمایند و در مصفی از ۱ تا ۳ سانتی گرم ازوتات نقره حل کرده و بعد از ۱ تا ۳ سانتی گرم کلورور سدیوم افزوده حقنه نمایند

حب نیترات نقره معمول بودن بگیرند نیترات نقره ۰٫۵ دسی گرم مغز نان ۱ گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و ابتدا روزی یک حب صبح و یکی عصر بنوشند و متدرجا بر مقدار آن بیفزایند و در لوکوموتور ترا از ۱ تا ۶ حب استعمال میکنند

حب مرکب نیترات نقره معمول مرا بگیرند عصاره تریاک ۰٫۲۰ گرم کافور ۰٫۵ گرم مشک ۰٫۵ سانتی گرم ازوتات نقره ۱ سانتی گرم مطابق معمول ۳ حب سازند و از یک تا سه حب در دفع قطرب و صرع در عرض روز بنوشند

حب نیترات نقره معمول تروسو بگیرند نیترات متبلر نقره ۲ دسی گرم آب مقطر ۴ مسحوق صمغ عربی مکد مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع اسهالهای مبرم از ۱ تا ۳ حب در روز بنوشند

حب نیترات نقره معمول بومیت بگیرند نیترات نقره ۰٫۵ سانتی گرم گرد گلوتن ۱ گرم عصاره شیل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و هر حبی دارای یک سانتی گرم نیترات است

حب نیترات نقره معمول ویه بگیرند نیترات نقره ۲۰ سانتی گرم نیترات پتاس ۴۰ سانتی گرم لعاب صمغ عربی مقدار کافی ۲۰ حب سازند

حب نیترات نقره معمول رویف بگیرند نیترات نقره ۲۰ سانتی گرم در مقدار کافی آب مقطر حل کند و محلول را با مسحوق کتیرا تغلیظ نمایند و ۱۲ حب کند و در دفع ورم معده مزمن و گاستر الژی و صرع از ۲ تا ۳ حب هر نیم ساعت فاصله یک حب بیاشامند و اغلب اوقات لازم است که این حبوب را تجدید کنند

حب نیترات نقره معمول بوشاردا بگیرند نیترات نقره ۰٫۵ دسی گرم عصاره پیاینلیت

گرد ایرسا مکد ۰٫۵ گرم مطابق معمول ۶ حب سازند و در دفع گاستر الژی اصلی یک حب صبح و یک حب عصر بیاشامند

پوسیون نیترات نقره معمول بارس بگیرند نیترات نقره ۰٫۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کنند و در دفع کولیرا قاشق قاشق بنوشند و در همین بین ۲۵ سانتی گرم نیترات نقره بطور حقنه استعمال کنند

پوسیون نیترات نقره معمول تروسو بگیرند نیترات نقره از ۱ تا ۲ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کرده در دفع اسهال اطفال با قاشق چای خوری در مدت ۲۴ ساعت بنوشند

پوسیون ازوتات نقره معمول نیبرک بگیرند ازوتات متبلر نقره ۱ سانتی گرم آب مقطر ۶۰ گرم حل کنند و در دفع قطرب ابتدا سه قاشق چای خوری و بعد کم کم زیاد کنند تا هفت قاشق و متدرجا بیاشامند

پوسیون برومور نقره معمول دانبو بگیرند نیترات نقره ۰٫۵ دسی گرم برومور پتاسیوم ۱٫۲۵ گرم شربت ساده ۱۲۰ گرم عرق نعناع ۱۰۰ گرم آب مقطر ۷۸ گرم سفیده تخم مرغ یک دانه مطابق معمول پوسیون سازند

پوسیون نیترات نقره معمول بومیت بگیرند نیترات نقره از ۲ تا ۵ سانتی گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم گلیسرین ۳۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق کوچک در مدت ۲۴ ساعت بیاشامند

شیاف مجرای بولی معمول اولزمان بگیرند نیترات نقره ۱ سانتی گرم کره کاکائو ۲ گرم مخلوط کنند

داروی دافع ورم بیضه سوزاکی معمول ژیرارد بگیرند نیترات نقره ۱ گرم آب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و پارچه کومپرس را در محلول آلوده کرده بروی موضع متورم منطبق کنند

کلورور نقره جسمی است بالطبع سفید ولی هرگاه مجاور تشعشع نور و آب مضاعف شود سیاه رنگ میگردد و غیر محلول در آب و محلول در آمونیاک و کلورورهای سولفیتهای قلیائی و بجز در اسید کلوریدریک در سایر اسیدها نیز غیر محلول است و این ملح از تجزیه نیترات و یا ملح دیگری از نقره بواسطه اسید کلوریدریک حاصل میکند

کلورور نقره از ادویه در سیستم قوی میباشد و از آن بطور ضد صرع و قطرب و ضد خنازیر استعمال میکنند و مقدار شربتش بطور حب از ۱ تا ۵ سانتی گرم است و در خارج پومادان متداول میباشد

حب کلورور نقره معمول میال بگیرند ازوتات متبلر نقره ۱ سانتی گرم کلورور سدیوم ۶ سانتی گرم نشاسته ۱۲ سانتی گرم مسحوق صمغ عربی ۱ سانتی گرم با مقدار کافی آب خمیر کرده ده حب سازند و در دفع صرع از ۱ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

حب کلورور نقره معمول سوکه بگیرند ازوتات نقره ۱ سانتی گرم کلوریدرات آمونیاک ۶ سانتی گرم عصاره جنطیانا مقدار کافی ده حب سازند و در دفع صرع و صداع عصبانی از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بنوشند

پوماد کلورور نقره بگیرند کلورور نقره ۳ سانتی گرم مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند

پریو اکسید نقره (اکسید نقره) این اکسید محلول در امونیاك است و یك جزء در ۳۰۰۰ جزء اب حل میشود ودر دفع نزف الدم رحم و صرع استعمال میگردد و مقدار شربتش از ۲ تا ۱۰ سانتی گرم بطور حب در عرض روز بوشارد امیگوید این اکسید باید تنهائی و یا مخلوط با محصولات جدیدی در دفع نزف الدم مبرم رحم گویا اثرهای بین داشته باشد

طریق ساختن اکسید نقره مطابق دستور العمل بوشارد ا بگیرند ازوتات نقره ۱۲۵ گرم اب مقطر ۲۵۰ گرم محلول پتاس تقریباً ۵۷ گرم ازوتات را در اب مقطر حل کنند و محلول پتاس را افزایند تا رسوب حاصل شود و این رسوب را چندین دفعه با اب بشویند تا اب غساله دیگر طعم نداشته باشد و بعد روی کاغذ صافی خشك کنند و سپس در صراحی دربسته در پناه نور حفظ نمایند

حب اکسید نقره معمول بوشارد ا بگیرند اکسید نقره ۲ گرم خمیر حب دالته ۵ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و در دفع نزف الدم رحم و صرع از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

حب اکسید نقره معمول بومیت بگیرند اکسید نقره ۲ گرم کربونات اهن ۲ گرم عصاره سنبل الطیب مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۱ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

یدور نقره نیز از ترکیبات مستعمل است و در دید ذکر خواهد شد انشاء الله تعالی

اکسید نقره

استرونسیوم این فلز را داوی نام در سال ۱۸۰۷ میلادی (۱۲۲۲ هجری) کشف نمود و جسمی است سفید و درخشنده و جامد و وزنش از اب و اب را تجزیه کرده و اکسیژن انرا اخذ نموده و مبدل به استرونسیان میگردد

استرونسیان (اکسید استرونسیوم) این جسم را که قلیائی است چون بدوا در استرونسیان که از متعلقات **اسکوتلاند** است مکشوف نمودند باسم همان جا موسوم شد و عبارت از جسمی است بشکل قطعات متخلخل و خاکستری سفید رنگ و طعمش تند و شبیه بطعم بول و شربت بنفشه را سبز و کاغذ زرد چوبه را قرمز میکند و چون با الکل انرا مخلوط کرده بسوزانند رنگ شعله ارغوانی میشود و تقریباً در ۲۰ جزء اب ۱۰۰ درجه حل میگردد و از بریت و پتاس و سود اسیدها را اکثر جذب میکند و در طب برمور و یدور و لکتات انرا که بخوبی در اب محلول اند استعمال مینمایند و باید دقت نمود که این املاح بخوبی خالص باشند و دارای بریت نبوند و در این ایام املاح مذکوره را مانند مدر کاسر الریح و ضد تشنج و ضد صرع و ضد البومینوری استعمال میکنند و مقدار شربتهانها از ۲ تا ۸ گرم است در عرض روز

محلول معمول سئر بگیرند برمور استرونسیوم ۲۰ گرم اب مقطر ۳۰ گرم حل کنند و هر قاشق سوپ خوری دارای یك گرم برمور خواهد بود و از ۲ تا ۸ قاشق در عرض روز بنوشند

محلول معمول پول بگیرند لکتات استرونسیان ۵۰ گرم اب ۳۰۰ گرم حل کنند و هر قاشق سوپ خوری دارای سه گرم لکتات میباشد در عرض روز ۷ قاشق بیاشامند

باید دانست که برمور استرونسیوم متبلور ۱۰۰ جزء دارای ۳۰ جزء اب است پس قوتش یك ثلث کمتر از ملح انید خواهد بود

حرف ه

فصل هشتم در بعضی اکسیدهای دیگر و بعضی مفردات دیگر

هوبلون پ رزك (كلیموز) د لوپولوس (هومولوس لوپولوس) نباتی است متهاقت و ثنائی از طایفه **اورتیسه** و برگهای ان مانند کف دست و شبیه ببرگ رز و گلهای ماده ان مخروطی طرح برگ مانند و این نبات در چیرهائی که از گیاههای خاردار در اطراف بستانها ترتیب میدهند میروید و چون در کارخانجات فقاع سازی استعمال میشود مخصوصاً انرا زراعت مینمایند و **شلیمر** میگوید در اطراف رود خانه سفید رود که پیلر باز ارد ابر خلیج انزلی متصل میکند این نبات بطور خودرو دیده میشود مخروط هوبلون که بحجم گردو میباشد مرکب اند از فلسهای منفرج الزاویه سبز رنگی که روی هم قرار گرفته اند و علی الخصوص در قاعده انها دانه های بسیار کوچك غبار مانندی موجود است که رنگشان زرد طلائی است و این غبار را که سقزی شکل و معطر و تلخ است **لوپولین (لوپولن) لوپولیت** مینامند و تقریباً یك ششم و یا یك هشتم وزن مخروطها لوپولین میباشد و در طب گلهای هوبلون را که ماده عامل انها لوپولین و دهن فرار است استعمال مینمایند و از عوامل مقوی تلخ و مخدر و مسکن محسوب میشوند و مخصوصاً در اطفال مبتلی به خنازیر تیزن هوبلون را مانند مقویات و محرکات بسیار استعمال میکنند و لوپولین را نیز مانند مقویات و مخدرات و در دفع اسپرماتوره و نعوظهای لیلی و احتلام تجویز مینمایند و مقدار شربت هوبلون در اطفال یك قبضه کوچك است که در یك پیاله اب جوش دم کرده و صاف نموده با شربت ضد اسکوربوت شیرین کرده بطور تیزن در دفع عوارض خنازیری بیاشامانند و لوپولن را در دفع اسپرماتوره و غیره از ۵ سانتی گرم تا ۲ گرم استعمال مینمایند و در خارج ضماد هوبلون و پوماد لوپولن مستعمل است

عصاره مخروطهای هوبلون مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده مخروط هوبلون ۱ الکل ۶۰ درجه ۶ مدت ده روز با ۵ جزء الکل بخیسانند و با فشار صاف نمایند و تفاله را با باقی مانده الکل مدت سه روز بخیسانند و با فشار نیز صاف کنند و مصفا ها را مخلوط کرده در حمام ماریه جهة اخذ الکل تقطیر کنند و بعد به غلظت عصاره نرم تبخیر نمایند و از ۱۰ جزء مخروط هوبلون ۲ جزء عصاره بدست میاید و مقدار شربت این عصاره که مقوی معده است از ۳ دسی گرم تا ۲ گرم میباشد

شربت مخروطهای هوبلون ایضاً مطابق کدکس بگیرند نیم کوب کرده مخروط هوبلون ۱ اب مقطر ۱۰ قند مقدار کافی مدت ۶ ساعت دم کرده و با فشار صاف نموده بگذارند ته نشین شود و بواسطه انحراف صاف روی ان را برداشته و در هر ۱۰ جزء مصفی ۱۸ جزء قند حل کرده بجوشانند و حفظ کنند و این شربت را نیز مانند مقویات معده از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم تجویز میکنند

تیزن هوبلون ایضاً مطابق کدکس بگیرند مخروط هوبلون ۱۰ گرم اب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و در بیمارستانهای لشکری فرانسه ۵ گرم مخروط در ۱۰۰۰ گرم اب استعمال مینمایند و این تیزن را پیاله پیاله در عرض روز نیز مانند مقویات معده بنوشند

ضماد هوبلون

ضماد هوبلون معمول فرودتر بگیرند مخروط هوبلون ۱۰۰ آب جوش مقدار کافی مخلوط کرده ضماد سازند و در یک ضماد ۱۰۰ گرم مخروط تقریباً کافی است و این ضماد را در دفع قروح موجع و ضعفی بکار میبرند

سفوف لوپولن معمول دیبوت بگیرند لوپولن ۵ گرم مسحوق قند ۱۰ گرم مخلوط کرده در ۱۰ بسته مساوی ببندند و در دفع اسپرماتوره و احتلامات لیلی از ۱ تا ۲ بسته در عرض روز سفوف نمایند

الکولاتور لوپولن معمول پرسون بگیرند لوپولن ۱ الکل ۹۰ درجه ۴ مخلوط کرده مدت ۱۰ روز بخیسانند و بعد با فشار از پارچه گذرانیده با کاغذ صاف نموده حفظ کند و در دفع بی خوابی و احتلامات لیلی از ۲ تا ۴ گرم بطور پوسیون و یا مخلوط با شربت ساده بتدریج بنوشند

حب مسکن معمول نلیگان بگیرند لوپولن ۴ گرم با مقدار کافی لعاب صمغ ۱۰ حب سازند و در دفع بی خوابی و ساتیریازیس و احتلام از ۱ تا ۲ حب قبل از رفتن در بستر بنوشند و اگر لازم شود نیز یک دو حب در وسط شب میل کنند

حب مسکن معمول استوارد بگیرند عصاره بنج کافور لوپولن مکد ۰/۵ اگرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و در دفع بی خوابی و نعوظهای موجع یک حب در وقت رفتن به بستر بنوشند و در صورت لزوم یک حب دیگر نیز در وسط شب بیاشامند

حب دافع احتلام معمول سیگموند بگیرند لوپولن عصاره هوبلون مکد ۰/۵ اگرم کافور عصاره تریاک مکد ۱ سانتی گرم تا ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۵ حب سازند و از ۱ تا ۲ حب در عرض روز بنوشند

ایضاً نسخه دیگر معمول فریش بگیرند لوپولن ۰/۳ گرم عصاره کنب هندی صبر زرد مکد ۵ سانتی گرم عصاره بلادن ۴ سانتی با مقدار کافی رب السوس ۵ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

حب دافع ساتیریازیس معمول بومیت بگیرند لوپولن برومور پتاسیوم مکد ۲ گرم عصاره [illegible] مقدار کافی مطابق معمول ۲۰ حب سازند و هر ساعت ۲ حب بنوشند

تیزن ضد خنازیر معمول بوشاردا بگیرند ریشه دوناس ۱۰ گرم هوبلون ۵ گرم آب جوش ۱۰۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و ۱۰۰ گرم شربت خرزی کلکیتای زرد بیفزایند و در عرض روز با گیلاس کوچک کم کم بنوشند

پوماد لوپولین معمول فراد بگیرند لوپولین ۱ پیه مذاب و یا وازلین ۴ مخلوط کرده مدت ۶ ساعت در حمام ماریه دم کند و حفظ نمایند و این پوماد مسکن است و در قروح موجع ضعفی و سرطانی استعمال کنند

هامامليس ویرژینیکا (فندق افسون گران) نباتی است از طایفه ساکزیفراگاسه در طب پوست و برگ تازه او را در دفع بواسیر و قطع دم استعمال میکنند و مقدار شربت عصاره مایع آن تا ۲۵ گرم است و عصاره خشک که هاماملین نامیده میشود از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم و تعفین (ادویه) از ۲ تا ۸ گرم و نیز در خارج پوماد تعفین آن مستعمل است و این نبات در دفع بواسیر با آنکه محتمل الاثر است شهرتی دارد هامامليس

جوشانده هامامليس بگیرند هامامليس ۳۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم جوشانده صاف کنند و بتدریج پیاله پیاله بنوشند

مخلوط معمول فرواند بگیرند تعفین هامامليس ۲۰ گرم گلیسرین انگلیسی ۶ گرم مخلوط کرده با قاشق چای خوری بنوشند

حب هامامليس بگیرند هاماملین (عصاره خشک) ۵ سانتی گرم مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

پوسیون معمول بومت بگیرند عصاره مایع هامامليس شربت پوست نارنج مکد ۶۰ گرم تعفین وانیل ۲۰ قطره مخلوط کرده با قاشق کوچک متدرجاً بنوشند

پوماد هامامليس بگیرند عصاره هامامليس ۲۰ سانتی گرم مسکه کاکاو ۱۰ گرم با مقدار کافی روغن بادام شیرین پوماد سازند

نسخه دیگر بگیرند تعفین هامامليس ۱۰ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کند

شیاف هامامليس بگیرند عصاره هامامليس ۵ تا ۱۰ سانتی گرم مسکه کاکاو ۵ گرم یک شیاف سازند

هیدرازوم **هیدرازوم گانرتیکوم** یکی از لگومهای طایفه پاپیلیوناسه است که ریشه او را در طب مانند عوامل ضد دوسنطاریا استعمال میکنند و مقدار شربت گرد این ریشه بطور معلق از ۵ تا ۱۰ گرم است که در عرض روز ۲ تا ۵ دفعه بنوشند

هراکلوم **هراکلوم لاناتوم** نباتی است از طایفه چتری و در طب ریشه او را مانند عوامل محرک و کاسر الریاح و ضد صرع از ۲ تا ۵ گرم استعمال مینمایند

همیدسموس **همیدسموس اندیکوس (نوناری)** نباتی است از طایفه اسکلپیاسه و در تراپوتیک ریشه او را مانند مقویات و معرقات و مدرات تجویز میکنند و مقدار شربت گرد ریشه بطور مطبوخ از ۵ تا ۱۰ گرم است در ۱۰۰ گرم آب

مطبوخ ریشه همیدسموس بگیرند ریشه همیدسموس ۳۲ گرم آب جوش ۳۰۰ گرم دم کرده صاف نمایند و از ۶۰ تا ۹۰ گرم این مصفی را سه دفعه در عرض روز بنوشند

شربت ریشه همیدسموس بگیرند ریشه همیدسموس ۱۲۰ گرم قند ۹۴۰ گرم آب جوش ۵۰۰ گرم ریشه را در آب دم کرده و صاف نموده قند را افزایند و حفظ کنند و از ۳۰ تا ۶۰ گرم این شربت را در عرض روز بنوشند

هوپئین میگویند این جسم عبارت است از الکلوئیدی که از هوبلون در تجارت اخذ میشود ولی تجربه ثابت میکند که نیست مگر مورفین معطر شده با اسانس هوبلون

هیدراستیس **هیدراستیس کانادنسیس** نباتی است از طایفه رنونکولاسه و بومی کانادا و او را مهر طلا نیز مینامند و این نبات نیز در ممالک متحده امریک عمل میاید و اهالی بومی این مملکت او را در رنگ رزی استعمال میکنند و ابریشم و کرک و پارچه ها را با آن زرد مینمایند و ریشه این نبات بحجم قلم بزرگی است که دارد رنگ تیره و دارای بوی مهوع و طعم بسیار تلخی و محتوی صمغ و نشاسته و البومین و اسید گالیک و املاح محلول و غیر محلول است و این ریشه را که فقط در طب استعمال میکنند علاوه دارای دو

الکلوئید میباشد یکی زرد موسوم به **بِربِرِین** و دیگری سفید موسوم به **هیدراستین (هیدراستِنْ)** دارا دوبه مقوی و ضد تناوب و مدرّ است و در دفع نزف الدم رحمی مؤثر و مقدار شربت این ریشه بطور مغلی ۵ گرم در ۱۰۰۰ گرم اب و عصاره مایع ان ۱۰ تا ۲۰ قطره در چهار دفعه در عرض روز استعمال مینمایند و هیدراستین را در نزف الدم رحمی و همه امراضی که سببش ضعف اغشیه مخاط بود از قبیل سوء هضم مبتلا بان کلودی و نزله معوی و لوکوره و اورام مزمن مخاط چشم و مخاط مثانه و غیره با فواید زیاد استعمال میکنند و در استعمالات خارجی ۵ گرم ریشه هیدراستیس را در ۱۰۰ گرم اب جوشانده بکار میبرند

هیدراستین — هیدراستیس

هیدراستین جسمی است بی رنگ و درخشنده و تبلرهای ان بشکل منشور و غیر محلول در اب و محلول در ۱۲۰ جزء الکل مقدار شربتش از ۵ تا ۲ سانتی گرم است در عرض روز که بطور حب استعمال کنند بطریق زرق تحت جلدی دارای ۵ سانتی گرم بود و هیدراستین غیر خالص را که مخلوطی است از کلورید رات بربرین و هیدراستین بهمین مقدار استعمال میکنند

هیدراستینین

هیدراستینین این جسم را حاصل میکنند از اکسید کردن هیدراستین بواسطه اسید ازوتیک و گردی است سفید و بمقدار کم محلول در اب و محلول در الکل و اتر و از اثرات در اقسام نزف الدمها و نزف الدم رحم و ورم رحم تجدید مینمایند و مقدار ان در زرق تحت جلدی از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم است و در نزف الدمهای عارض در حوامل زرق تحت جلدی ان خیلی مؤثر است و کلورید رات از ترجیح میدهند و هیدراستینین را چون بمقدار زیاد استعمال کنند موجب بروز عوارض سمی میگردد

زرق تحت جلدی کلورید راتِ هیدراستینین معمول بوشو بگیرند کلورید رات هیدراستینین ۱ گرم اب مقطر ۱۰ گرم حل کنند و از نصف ذراقه تا یک ذراقه پراواز استعمال کنند

عصاره مایع هیدراستیس بگیرند مسحوق ریشه هیدراستیس ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ اب مقطر ۱ ریشه را با سه ربع از الکل و یک ربع اب در الت دیپلاسمان مخلوط کرده و محصول را بغلظت عصاره تبخیر نمایند و بعد در باقی مانده اب و الکل حل نمایند و حفظ کنند

هیدرانژ

هیدرانژا اربورِسانْس نباتی است از طایفه **ساکسیفراگا** سه و بومی ممالک متحده امریک و در جنوب و مرکز این مملکت میروید و ریشه اش را که در طب استعمال میکنند معطر و دارای طعمی گزنده و محتوی البومین و نشاسته و ... قند و املاح مختلفه چندی است و این ریشه را در دفع حصات کلیه و امراض مجاری بول استعمال مینمایند و مقدار شربت ان بطور مطبوخ ۱۵ گرم است و بطور سفوف هر دو ساعت فاصله ۲ گرم و نیز مقدار شربت عصاره مایع ان ۲ گرم و شربت ان ۲۰ گرم میباشد

هیدروکوتیل

هیدروکوتیل اسیاتی نباتی است از طایفه **چتری** و از محصولات اسیای شرقی و مخصوصا در اطراف نهرها و مردابها و مواضع مرطوب میروید و در هندوستان **تولکورا** و در ملاباد **کوداترا** و در تامول **والاارای** نامیده میشود و در هندوستان و سیلان و جزایر مالِز و افریقای جنوبی عمل میاید و این نبات که محتوی ولارین و ذبت زرد و سقز سبز و سقز اسمر و عصاره قندی و عصاره غیر قندی و عصاره تلخ و صمغ و نشاسته و الیاف خشبی میباشد در طب همه اجزائش را استعمال میکنند و **ولارین** که عبارت از ماده

عامل ان بوده نتی است غلیظ و زرد کم رنگ و تلخ و حاد و ثابت و دارای بوی تند و محلول در الکل و اتر و اجسام دسم و در ۱۲۰ درجه حرارت یک جزء از ان فرار میکند و از اثر هوا و حرارت و رطوبت فاسد میگردد

هیدروکوتیل را در طب در دفع قروح و سیفلیس و خنازیر و جذام و امراض جلدی از قبیل اکزما و لیکن و پمفیگوس و پسوریازیس خارجا و داخلا استعمال مینمایند و مقدار شربتش بطور تیزن از ۵ تا ۳۰ گرم است و سفوف گردان ۰٫۵۰ تا ۱٫۵۰ گرم در سه دفعه در عرض روز و از عصاره الکلی ان از ۵ تا ۱۲ میلی گرم و برگ ان را بطور ضماد نیز استعمال میکنند

اثر فیزیولوژیک و تراپوتیکی هیدروکوتیل

اوّل اثری که از استعمال هیدروکوتیل ظاهر میگردد احساس حرارت و تحریک جلد که پس از چند روز از استعمال دوا مخصوصا در دست و پا احساس حرارت میشود و بعد از چند روز دیگر در همه بدن نیز احساس حرارت شده و در بعضی اوقات احساس خارشی میگردد که گاه فوق تحمل مریض است و ممکن است با ظهور حمرت خفیفی همراهی نماید و دوران شعری را سریع میکند و نبض قوی و ممتلی میشود و پس از انکه یک هفته بر استعمال دوا مداومت نمودند اشتها زیاد شده و اعمال احشا مختل میگردند اگر چه دوا را بمقدار زیاد استعمال کرده باشند و پس از چند زمانی جلد نرم و لین میشود و بشره مندرجا بحالت فلسهای کوچک و یا مانند قطعات عریض جدا میگردد و عمل تعریق مقرر شده و برای اعمال مخرجی اقرا بند و عمل هضم نیز زیاد گشته و بر قوه شاهبه افزوده میشود

گرد هیدروکوتیل معمول لِپین بگیرند هیدروکوتیل تازه مقدار منظور در گرمخان ۴۰ درجه بخشکانند نرم صلایه کنند بدون انکه تفاله باقی گذارند و این گرد را مانند محرکات و معرقات در دفع لپر و جذام استعمال میکنند و **ژانِل** مقدار شربتش از ۱۰ تا ۳۰ گرم می نویسد که با شربت هیدروکوتیل مخلوط کرده بیاشامند

جوشانده هیدروکوتیل ایضا معمول لِپین بگیرند هیدروکوتیل خشک ۳۰ گرم مدت ۱۵ دقیقه در مقداری اب بجوشانند که مصفای ان ۱۰۰۰ گرم شود و صاف کنند و در عرض روز بتدریج بنوشند و در دفع لپر و اکزمای مزمن مدت سه هفته بر ان مداومت نمایند و جهة اغانت بر اثر دوا استحمام و شربت هیدروکوتیل و گرد ان و محصولات دیگر و گاه مسهل مسنف مذکور در این مدت معمول میدارد

تیزن هیدروکوتیل بگیرند هیدروکوتیل ۸ تا ۳۰ گرم اب ۲۰۰۰ گرم بجوشانند تا ۱۰۰۰ گرم باقی ماند و صاف کرده روزی سه استکان بنوشند

شربت هیدروکوتیل معمول لِپین بگیرند عصاره الکلی هیدروکوتیل ۱ نبات ۳۳۵ اب مقطر ۶۰ عصاره را با نبات مخلوط کرده صلایه کنند و کم کم اب را بیفزایند و در حمام ماریه حل کنند و حفظ نمایند و میتوان بعوض نبات قند استعمال نمود و ۲۵ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم عصاره است و مقدار شربتش در دفع لپر و اکزما و پسوریازیس و پیریگوانه ۳۰ تا ۶۰ گرم

گرانول هیدروکوتیل معمول لِپین بگیرند عصاره الکلی هیدروکوتیل ۵ گرم مسحوق ریشه خطمی مسحوق نشاسته مکید ۲ گرم مطابق معمول ۱۰۰ گرانول ساخته و انها را نقل کنند

وهر گرانولی دارای ۵ سانتی گرم عصاره است

حرف ی

یکصد و نهم — یُد و ترکیبات آن

یُد جسمی است مفرد وشبیه فلز که در سال ۱۸۱۱ میلادی (۱۲۲۶ هجری) **کورتواس** نام در اثنای در یاد نباتات بحری وجود آن را کشف ساخت **گلوسک** بواسطه بنفش بودن رنگ بخار این جسم او را یُد نام نهاد چه این لفظ مشتق از **یودِس** میباشد که در زبان یونانی بمعنی بنفش است وعلاوه در بسیاری از آبهای معدنی دیگر همچنین در [illegible] این جسم موجود است و در طبیعت بطور آزاد دیده نمیشود و بحالت یدور پتاسیم و یدور سودیوم در بعضی پولیپها مانند اسفنج و در بعضی الگها از قبیل کورالین وغیره موجود میباشد ویکبار دانشمندان وجود آن را در نباتات آبهای شیرین نیز ثابت نمود و ابتدا در **وارک** که قسمی از **فوکوس** است وجود یُد را مکشوف ساختند و بهترین وسائط در اثبات وجود آن اگرچه بمقدار بسیار کم باشد این است مایعی را که یُد در آن بطور انحلال بود تبخیر کنند ومقدار کمی پتاس کستیک بر محصول افزایند و بعد تغلیظ نمایند و در حالتیکه گرم باشد قدری نشاسته واسید نیتریک شوره اضافه کنند رنگ آبی بسیار قشنگی حاصل میشود و یکی از دانشمندان در اثبات وجود یُد آب را با پرکلورور [illegible] میجوشاند تمام یُد در اولین مایعی که بخار میشود متصاعد میگردد [illegible] یُد عبارت از جسمی است بشکل قطعات کوچک و رنگ آن خاکستری مایل برنگ و بویش کامل مشابه [illegible] کلر دارد و طعمش [illegible] درجه حرارت ذوب میشود و در ۱۷۵ درجه تبدیل ببخارهای بنفش بخار میگردد و در آب بمقدار بسیار کم محلول است یعنی یک جزء آن در ۷۰۰۰ جزء آب ۱۰ درجه حل میگردد و در ۵۲/۶۳ جزء گلیسرین و ۱۲ جزء الکل و ۲۰ جزء اتر و کلوروفورم نیز یک جزء یُد محلول است و در [illegible] و اجسام دسم دار نیز حل میشود و با نشاسته رنگ آبی قشنگی تولید مینماید و این صفت از خواص متمایزه یُد میباشد

یُد جسمی است محرّش و محرّق و در داخل مانند عوامل مغیّر و در خارج مانند محرّشات محلّل استعمال میگردد و اثر مخصوص هم بدن دارد که اجسام غدّه را لاغر کرده و آنها را مبتلی به اتروفی میکند

اثر فیزیولوژی وتراپوتیکی یُد و محصولات آن

اثر محرّش یُد واقسام محصولات آن در صورتیکه خارجاً استعمال شوند مسلّم و محل اعتراض نیست و این تحریش ممکن است منجر به حصول اسکار گردد و چون در معده و مستقیم ومهبل ومجرای بول یُد و محصولات آن را داخل کنند و یا آنها را با غشاء مخاط چشم مجاور نمایند موجب حصول ورم موضعی میگردد که درجه اشتدادش با مقدار دوا و طبیعت آن متناسب است وهرگاه یُد را بمقادیر معتدل یعنی مقادیر معمول در تراپوتیک استعمال کنند موجب حصول آثار موضعی و عمومی میگردد که اطلاع بر آنها اهمیت دارد چه در بیشتر اوقات آثار فیزیولوژی مایه آثار تراپوتیکی آن بوده و در ذیل ابتدا آثار موضعی و بعد آثار عمومی را بیان مینمائیم

آثار موضعی این آثار عبارت اند از عمل تحریک و تحریش و بواسطه این دو قسم اثر است که یُد و محصولات آن از عوامل معوّض میدانند وعلاوه دارای خاصیت انتی سپتیکی و دفع تعفن میباشند و این خاصیت بواسطه امتحانات و تجارب بعضی از دانشمندان مسلّم گشته و ثابت نموده اند که در دم اثر مخصوصی کرده و طبیعت خبیثه آن را برطرف مینماید و بعضی از علمای فزیولوژی از قبیل **ماژندی لیبیک** ثابت کرده اند که چون فیبرین را در آب یُد دار فرو برند و چند روز بماند هیچ جه آثار تعفن در آن دیده نمیشود و بواسطه همین خاصیت است که میتوان یُد را در حفظ قطعات تشریحی بکار برد ویکی دیگر از دانشمندان کیمیا مسمی به **دوروا** پس از تجارب متعدّد چنین ثابت میکند که یُد یکی از عوامل انتی سپتیک قوی میباشد و منع از حصول تعفن مینماید و این اثر را هم در جامدات وهم در مایعات بدن حیوانی با وجود مجاورت هوا مینماید و با مواد حیوانی از قبیل گوشت و خون و البومین و شیر و غیره ترکیب کیمیائی حاصل میکند بدون آنکه بطور محسوس شکل آنها را تغییر دهد وهم چنین با گلوتن مرکب میشود و میل ترکیبی آن با مواد بدوی بهمان درجه که با نشاسته زیاد است زیاد میباشد و یُد خالص و یا محلول مائی آن که بواسطه یدور پتاسیم حل شده باشد مایعات حیوانی بخصوص خون را بحالت میعان نگاه میدارد ولی چون نوعاً عادت در زرق یُد محلول الکلی را استعمال میکنند و الکل موجب تخثّر دم میگردد پس در زرق محلول یُدی در ناصورها بجای تعفین الکلی اگر محلول مائی یُد و یدور پتاسیوم را استعمال کنند بهتر است چه در صورت استعمال محلول الکلی ممکن است ماده متخثّر معبر ناصورها را گرفته و مانع از نفوذ دوا در آن شود و تا قبل از تجارب این مصنف نشاسته را بهترین پادزهرهای تسمم یُد میدانستند ولی مصنف مذکور ثابت میکند که اثر شیر و البومین در دفع تسمم یُد کمتر از نشاسته نیست و نیز همین مصنف ثابت مینماید که نشاسته یُد فقط و بلاواسطه در انساج معلول اثر کند بلکه در اخلاط نیز اثر میکند و بطور کیمیائی با این اخلاط و انساج مرکب میگردد و مانع از اثر مشئوم هوا شده و ماده مورث تعفن را تخریب مینماید و نتیجه از اعمال و بیانات این مصنف بدست می آید که خیلی اهمیت دارد و عبارت از این مطلب است که یُد را نباید فقط مانند عوامل تراپوتیکی تصور کرد بلکه یکی از عوامل حافظ قوی الاثری است که میتوان از آن در تقدم بحفظ از تعفن دمی و منع از حصول تعفن استعمال نمود

آثار عمومی چون یُد بواسطه مجاری تنفس و یا جلد و یا غشاء مخاط مجاری هضم جذب شود مورث بروز عوارضی میگردد منتج از تحریک عمومی بیّن و از همین جهت است که یُد و محصولات آن از عوامل محرّک میدانند و در ابتدا یبوست و حرقتی در حلق بروز مینماید و اگر در استعمال دوا مداومت کنند ورم حقیقی در حلق ظاهر میشود و در همین حین دغدغه های براق تحریک نموده و ترشحات زیاد گشته وپتیالیسم (کثرت لعاب) حقیقی بروز میکند و عمل دوران قوی تر شده و جلد گرم تر میگردد و موافق اعتقاد یکی از علمای **استی اسبورک** مسمی به **کوس** این قوت عمل دوران و سرعت نبض مخصوصاً مشاهده میگردد در اشخاصی که نوعاً عمل دوران شان آرام باشد و نبض پس از آنکه شاهق و ممتلی بود صغیر و منضغط شده و بعد بحالت طبیعی رجعت میکند و در اشخاصی که عمل دوران آنها سریع و قوی بود اختلاف مذکور در نبض آنان مشاهده نشده و عمل اشباع یُدی باشکال محسوس میگردد و نوعاً اشتهاء زیاد گشته و اعمال هضم بدرجه اجرا میشوند که فوق عادت شخص خواهد بود

یکی از سوانحی که پس از استعمال محصولات یدی بدواً عارض میشود و عروض آن خیلی شایع است عبارت از بروز زکام شدید یدی است که همراهی میکند با صداع جبهه و ازدیاد ترشح دمعی و اکثر اوقات حرقت شدید در غشاء ملتحمه چشم و بیخوابی عارض میگردد و در بعضی اوقات عوارض دماغی بروز میکند که نوعاً چندان اشتدادی ندارند ولی ممکن است مورث عدم راحت مریض و طبیب هر دو گردند بخصوص در صورتیکه مریض فرسوده و جبون بود و طبیب عالم به طریقه استعمال دوا و اثرات آن نبود و این عوارض عبارتند از بروز صداعی که نوعاً جبهه است و احساس وجع با نخس در چشمها و گوشها گاه گوشها صدا کرده و چشمها خیره میشوند و عوارض مذکوره تا کنون دیده نشده است که منجر به هذیان و یا اختلاج گردند ولی ممکن است مورث ظهور یک نوع مستی شوند که یکی از دانشمندان آنرا مستی یدی نامیده و کوس بواسطه تجارب زیادی که در استعمال یدور دپتاسیوم نموده میگوید علاوه بر عوارض مذکوره بعضی عوارض دیگر بروز میکند که تقریباً بروز شان ثابت است و عبارتند از اقسام نورالژی بخصوص نورالژی سر که گاه بشدتی مولم است که طبیب را مجبور بر ترک دوا مینماید و نیز ترشح بول در صورتیکه ترشح عرق زیاد نباشد افزوده میگردد ولی گاه دیده میشود که عرق های وافر عارض گشته و در آن وقت جریان بول کمتر از حالت طبیعی میشود

استعمال محصولات یدی ممکن است مورث بروز بثورات ارتیمی و پاپولی و پوستولی گردند بثورات ارتیمی شکل را که فیشر نام از دانشمندان وینه به تفصیل بیان کرده است عبارت از لکه هائی میباشند اغلب اوقات منفرد و در جزء قدامی سینه و اطراف ظاهر گشته و گاه همه بدن را فرا میگیرند و عروض این بثور موقتی است و پس از ترک دوا بسرعت برطرف میگردند و بثور پاپولی را که نیز فیشر بیان کرده ممکن است در همه سطح بدن ظاهر گردند ولی نوعاً در اطراف و در جزء تحتانی شکم بروز میکند و عبارتند از حطاطه های کوچکی که چندان برآمده نیستند و قرمز و مدور اند و از حیث تماثل مطرقطر دارند و شبیه به بثور نبات اللبلی و امتیاز شان از آنها بواسطه رنگشان است و این بثور چون خیلی بزرگ باشند از یک هاله سرخ رنگی که رنگش کمتر از خود بثور است محاط میگردند و بثور پوستولی را که دمه یدی نیز نامیده میشوند بشکل بثور واکنه میباشند و مخصوصاً در اشخاص خنازیری هرگاه محصولات یدی را استعمال کنند ظاهر میگردند و ظهور شان بیشتر در سر و در جزء فوقانی تنوره است و گاه در اطراف بخصوص در اطراف غالبه و در ابتدا دمه یدی چندان امتیاز ی از آکنه خنازیری بخصوص شکل پونکتاتا و شکل اندوراتا ی آن ندارد ولی این عدم امتیاز طولی نمیکشد که برطرف میگردد زیرا که آکنه یدی بزودی برطرف میشود و آکنه خنازیری متدرجاً مبدل میگردد بحالت صلابت و عروض پاپولهای توبرکولی و نابه فورنکل و نابه دمامیل جلدی و بالاخره فیشر در بعضی حالات نادره بیان میکند عروض بثور را که رنها دار است

از استعمال محصولات یدی حالت تخرشی نیز در اغشیه مخاطی بروز مینماید چنانچه زکام و صداع جبهه را که در سطح محاذی سینوسها عارض میشود بیان کردیم و علاوه در ملتحمه تهیج بروز کرده و اجفان منتفخ شده و ورم حلق و ازدیاد ترشح بزاق عارض گشته و در زبان بادّه ظاهر میگردد که اغلب اوقات مقدم بر عروض بثور خواهد بود و نیز ترشح بول زیاد شده و حالت ورمی حرحم بروز مینماید با سیلان رطوبت و بنابر ملاحظه است که طبیب محصولات یدی را در صورتیکه مریض مبتلی به سوزاک بود با کمال احتیاط باید استعمال کند و بالاخره هرگاه مداومت بر محصولات یدی کنند ممکن است حالت تخرش در شعب قصبه بروز نماید و نیز

و ورم

عروض ورم در معده ممکن الوقوع است

کوس بواسطه تجارب متعدده میگوید از نبض شخص میتوان طریقه استعمال محصولات یدی را استنباط کرد چنانکه هرگاه نوعاً دوران سریع باشد باید بمقادیر زیاد شروع در استعمال آنها نمود زیرا که طبیعت مریض در این صورت متقاضی ید بسم است و با آن مقاومت میکند و برخلاف اگر دوران بطئی و ضعیف بود باید که بمقادیر کم شروع کرد و بطور بطوء بر مقدار دوا افزود و همیشه باید مراقب حالت زبان بود که هر وقت زبان باده خاکستری املسی پوشیده شود دلیل بر حالت اشباع در بروز بثور است و نیز میگوید آثار تراپوتیکی محصولات یدی ظاهر نمیشوند مگر پس از عروض همه علامات اثر فیزیولوژی

بواسطه استعمال محصولات یدی در زنان عوارض مخصوصی در عمل طمث بروز مینماید و ترشح خون حیض را تقریباً همیشه زیاد میکند و در بعضی زنان ممکن است نزف الدم حقیقی در رحم بروز کند

یکی از دانشمندان موسوم به ریلیه باسم ید بسم مزاجی یک قسم سوء القنیه یدی را بیان میکند و آنرا تقریباً غیر متعلق میداند هم بمقادیر دوا و هم به جنس محصولی که استعمال کرده اند و میگوید این حالت تسمم ممکن است بروز کند از استعمال ۲ میلی گرم تا ۱ سانتی گرم یدور دپتاسیوم اعم از آنکه بطور محلول و یا بطور حب استعمال شود و نیز بروز این حالت را نسبت میدهد باستعمال نیم سانتی گرم این ید و ربطور نطول و موافق اعتقاد این مصنف ید بسم مزاجی متصف به بروز علاماتی است که عمده آنها از این قرار است عروض هزال بطور سرعت و کثرت اشتها و عروض طپش قلب عصبانی و میگوید این قسم هزال بقدری موحش است که مریض را پس از قلیل مدتی نمیتوان شناخت و هیئت اشخاصی را میگیرد که گرفتار سل حاد باشند و ابتدا این هزال در بعضی کلات غده که بد میل ترکیبی مخصوصی با آنها دارند از قبیل غده ثدیه و پستانها و بیضه ها بروز میکند و صورت لاغر شده و بزودی همه بدن هزال مییابد و پس از عروض سه علامت یعنی هزال حاد و بولیموس (جوع کلبی) و طپش قلب عصبانی که از علامات ممتازه ید بسم میباشند بعضی اختلالات در اعمال سلسله عصبانی بروز میکند که مشابهت تامی با اختلالات عارضه در هیپوکوندری و هیستری دارد و عوارض مذکوره را در شهرت بخصوص در گرفتاران بمرض گواتر بیشتر ملاحظه کرده اند

تا مدت مدیدی نوعاً اطبا در عدم ضرر ید به منتهی درجه مبالغه می نمودند و هیچوجه تصور عوارض تسمم آنرا نمیکردند و اول کسی که این مسئله را در انجمن اطبا بیان نمود مصنف مذکور یعنی ریلیه بود و بیشتر اجزاء مجلس اعتقاد این مصنف را رد کرده و گفتند عروض این عوارض از نوادر است و بحکم النادر کالمعدوم وقعی نباید برآنها گذاشت و بروز آنها شاید مربوط باشد به بعضی تغییرات آب و هوا و برخی اختصاصات مزاجی و نیز به بعضی حالات مرضی از قبیل گواتر ولی امروز تسمم یدی مانند تسمم زیبقی و تسمم مورفینی در نزد جمهور از دانشمندان طب مسلم است و همانطور که استعمال مقادیر بسیار کم از جیوه و تریاک ممکن است مورث تسمم گردد و نیز مقدار بسیار کم از ید موجب تسمم خواهد شد و چون بدن شخص مبتلی به گواتر خیلی مستعد به تسمم مزاجی ید میباشد پس بر طبیب لازم است هر وقت در مبتلایان به گواتر محصولات یدی را استعمال میکند مراقب بود که اگر بعضی عوارض مذکوره بروز نمود ترک دوا کند تا مریض مبتلی به تسمم مزاجی ید نشود

جذب ید بدرجه سریع است که فوق تصور میباشد چنانچه والاس بیان میکند که وجود ید در روبدات

بنابر

پتاسیم را در بول پس از زمان بسیار کمی از استعمال آن میتوان مشاهده نمود و یکی از دانشمندان در بول سگی که بواسطه ید مسموم شده بود چهارده دقیقه پس از استعمال دوا وجود آنرا مکشوف ساخت و باید دانست که درجه سرعت دفعان ید در بول پس از ترک استعمال مانند وجود آن است یعنی بهمان سرعتی که بعد از استعمال در بول مشهود میشود پس از ترک دیگر مشهود نخواهد شد و نوعاً بهر اندازه که یدور پتاسیم را استعمال نمایند و بهر اندازه که بول را اشباع کرده باشد همین که استعمال آنرا ترک کردند جز اثر کمی از آن در بول دیده نخواهد شد زیرا یدورات منحصر بهمان درجه سرعتی که در بدن داخل میشود نیز بهمان درجه از آن ترک میکند و اثری که در بول میماند ممکن است چند روز دوام کند و نه آنست که مجرای خروج ید از بدن فقط منحصر به ترشح از کلیه بود چه هرگاه ید را در زن مرضعه استعمال نمایند وجود آن را در شیر آن زن و هم در بول طفلی که شیر میدهد میتوان مشهود نمود علاوه وجود ید در آب دهان و در اشک چشم نیز ثابت شده و ید را در سال ۱۸۲۶ میلادی (۱۲۴۲ هجری) **وولهلر** وجود ید را در شیر ثابت نمود و یک گندم از آن در الکل حل کرده و با نان مخلوط نموده به سگ ماده که دارای بچه های شیرخوار بود خورانید و پس از بیست ساعت که یکی از بچه های سگ مرد وجود ید را در شیری که در معده بچه بود و نیز در بول آن مشاهده کرد و هم چنین بعضی دیگر از دانشمندان که بقدر مکفی ید را به ماده الاغ شیرده داده وجود آن را در شیر این حیوان مشاهده نمودند و چون معده اطفال شیرخواره بسیار کوچک و نازک بوده ادویه را اگرچه بمقدار بسیار کم استعمال کرده باشند نمیتوانند تحمل نماید بخصوص هرگاه خواسته باشند مدتی استعمال آنها مداومت کنند جمعی از دانشمندان در این خیال افتادند که ید را شامل بعضی عوامل دیگر از قبیل جوهر و کلور و سودیوم و غیره بمقادیر معین بحیوانات ماده شیرده مانند گاو و بز و میش بخورانند و شیر این حیوانات را به طفل منظور بنوشانند و موافق عقیده آنان این شیر مشابه است بشیر ساده که ید در آن داخل کرده باشند اگرچه خواص فیزیکی و هم چنین تعامل آن با نشاسته و کلور و غیره کمال اختلاف را دارد و یک لیتر از این شیر دارای ۲۵۷ میلی گرم یدیات یدی خواهد بود و چون این قسم شیر در جلد و در اغشیه مخاطی با اثر است لهذا او را مانند دوای مقوی و محرک بدن بهترین عوامل در دفع خنازیر میدانند و مانند شیر کلور دار ممکن است در دفع سل ریوی مؤثر باشد

جذب ید از طریق جلد مسلم است چنانچه زمان کمی پس از طول تعفین ید بروی جلد وجود ید را در بزاق و بول میتوان مشهود نمود ولی نباید فراموش کرد که ید جسمی است بشدت طیار و در این صورت دخولش در بدن ممکن است از راه مجاری تنفس باشد نه از طریق جلد و بهمین ملاحظه است که چون سطح حمام ید و پتاسیوم را از یک زیتی بپوشانند جذب ید و دخول آن در بدن مشاهده نمیشود و **رابوتو** در این حمام علاوه که کم ید فلزی داخل کرده و جذب آنرا مشاهده نموده و نیز در این صورت ممکن است جذب آنرا بواسطه مجاری تنفس تصور نمائیم پس بعد از تمریخ پوماد های یدوره که نوعاً وجود ید را در بول مشاهده میکنیم محتمل است بعضی اشکالات روی دهد غشاء مخاطی مانند درصورتیکه متورم بود ممکن است نیز ید را جذب کند و غشاء کیسه های مرضی نیز ید را جذب مینماید و چون با غلب بمقدار زیاد این ماده را در آنها تزریق میکنند جذبش خیلی سهل تر میشود و هرگاه پس از تزریق قی عارض گردد در مدفوع نیز میتوان وجود ید را مشاهده کرد و بواسطه این فقره ثابت میشود که علاوه بر مجاری مخرج ید که سابقاً بیان نمودیم غشاء مخاط معده نیز یکی از مجاری مستفرغه آن است و بهمین جهة است عروض اختلالات معدی در یدیسم مزاجی

بعد از دانشمندان

یکی از دانشمندان شهیر که اختبارات زیادی در باب ید و محصولات مختلف آن نموده میگوید از استعمال تعفین ید ممکن است عوارض خطرناک چندی بروز کند مانند ذوبان پستان و بیضه و عروض نفث خونی و طپش قلب و یبوست طبع ولی جمهور دانشمندان بروز عوارض مذکوره را خیلی نادر میدانند و میگویند از استعمال متمادی ید و محصولات آن خیلی کم اتفاق میافتد که بعضی از عوارض مذکوره ظاهر شوند و آنچه را که مصنف مذکور میگوید اغراق میدانند

اثر سمّی ید هرگاه ید را بمقدار زیاد استعمال کنند دلالات هضم عوارضی بروز مینماید مشابه عوارض از سموم محرش عارض میشود از قبیل تورم غشاء مخاط معده و تقرح آن و گاه ممکن است مورث عروض غانغرایا در این غشاء شود و همین عوارض نیز در غشاء مخاط امعاء محتمل العروض اند و علاوه بعضی عوارض دیگر بسبب جذب شدن ماده سمی مانند هذیان و حالت تحریکی مشابه مستی و حالت تقبض نیز بروز مینماید و چون ید را در دوره دقیق کنند بهمان سرعت اسید ستانید ریک مورث هلاکت میشود و سبب آن بلا شبهه تغییراتی است که در دماغ و نخاع وارد میاورد و هرچه ید بمقدار سمی استعمال شود احساس حرارت و وجع در حلق و معده گشتروقی و اسهال عارض میگردد و مدفوع بنفش زرد رنگ است و اگر بعضی مواد نشاسته در معده موجود باشد مدفوع آبی رنگ خواهد بود و مدفوع با اسهال ممکن است دارای خون باشد و دوار و ضعف عارض شده و گاه حرکات اختلاجی بروز میکنند

فادزهر ید در ابتدا تلیین معده و مقیات از قبیل خردل و سولفات دوزنک و شراب ایپکا و غیره استعمال کنند تا هرچه از سم در معده موجود باشد خارج گردد ثانیاً نشاسته و یا آرارو وت و یا بلغور و یا سفیده تخم مرغ با آب مخلوط کرده باندازه که مریض میاشامد و طبیب لازم میداند استعمال نمایند ثالثاً نیتریت امیل استنشاق نمایند رابعاً جهة تسکین وجع سه سانتی گرم مورفین در تحت جلد تزریق نمایند در صورتیکه لازم باشد تزریق را مکرر کند

بقول کلی ید یکی از عوامل محلل قوی است و در این اثر سرآمد همه این عوامل میباشد و در دفع سوء القنیه خنازیری بی همتا و بر ترجیح دارد و در دفع سوانح درجه سوم سیفلیس که ادویه زیبقی اثری ندارد بی نهایت مؤثر است و هم چنین در دفع شانکر اکال و دفع آکرمستور در صورتیکه با اوجاع لیلی همراهی کند که فوق طاقت مریض باشد و کثرت دوائی در آنها اثر مینماید از استعمال ید آثار عجیبه ظاهر میگردد و نوعاً ید و محصولات یدوره موجب بروز حالت تحریکی میشوند که مخصوصاً در غشاء مخاط ریوی و غشاء مخاط معده و امعاء و نیز در آلات تناسل و بول اثرش بیشتر ظاهر میگردد و هم چنین این مواد اثر مخصوصی در هم آلات غده و جسم زائده و پستان مینمایند و در مداوای گواتر و اختلالات خنازیری ید را با فواید زیاد استعمال میکنند و نیز در مداوای شانکر و تومور سفید و سوزاک سیفلیسی و خیارک سیفلیسی و روماتیسم مزمن و خشکریشه مبرم و لوکوره مزمن از استعمال ید نتیجه مینمایند و چون محصولات یدوره دارای خاصیت ادرار حیض میباشند لهذا در عسرت طمث آنها را استعمال میکنند ولی هرگاه هر آلت با تحریک در غشاء مخاط معده و امعاء بروز کند باید استعمال آنها را ترک نمود و تجارب ید در مداوای سل معمول است و نوعاً محصولات یدوره را داخلاً و خارجاً بطور حمام و غسول و تزریق و دوش و غیره بکار میبرند

مواد مانعة الجمع جمع مابین صمغ و نشاسته و تنن و موادی که دارای تنن اند والکلوئیدها و محصولات انها و قلیائیات و کربوناتهای قلیائی و املاح فلزی نباید نباید نمود و نیز باید دانست که بروم و ید دو جسم متضاد اند که اثر یکدیگر را باطل میکند

نسخه‌های متداول ید و ترکیبات آن

ید فلزی و اسید یدیدریک و اسید یدیک و یدات پتاس و یدات سود و یدور نشاسته و یدور امانیوم و یدور ارسنیک و یدور باریوم و یدور کلسیوم و یدور اتیل و یدور آهن و یدور آهن و کنین و یدور منگنز و یدور سرب و یدور پتاسیوم و یدور سودیوم و یدور استرنسیوم و یدور گوگرد و یدور دی و یدور جیوه و یدور کدمیوم و یدو فورم و یدول و اریستول را در طب استعمال میکنند و از این جمله اقسام یدور جیوه را در دارو و یدور کدمیوم را در دیروی بیان کرده ایم و یدوفورم و یدول و اریستول را در ذیل ذکر خواهیم نمود و مابقی را در این در بیان میکنیم

تعفین ید مطابق کدکس بگیرند ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ حل کنند و در صراحی سیاه و بازرزدی حفظ نمایند و اغلب اوقات لازم است پس از چندی این محصول را تجدید کنند و یکی از دانشمندان میگوید چون در هر ده جزء ید یک جزء یدات پتاس بر این محصول افزایند بدون آنکه تغییری در خواصش وارد آورد دوا مستقر میکند و این تعفین را که از عوامل محرش و معوض است در قلیت بروی معبر و رید متورم منطبق میکنند و نیز انطباقات بروی جراحات مبتلی به فسخه بیمارستانی و صلابات قروح کهنه مستعمل است و هم چنین بروی محل مبتلی به حمره و در دروی مفاصل مبتلی به هیدارتروز نطول مینمایند و نیز نطول آن در روی شکم و در روی سینه و در روی پیشانی در رد دفع استسقاء زقی و سل بدوی و ترس از دو شانی سودمند است و در عنق رحم در صورتیکه متقرح باشد و نیز در هم سطح مهبل چون متورم بود از آن نطول مینمایند و از ده ۲ سانتی گرم تا ۵ گرم در گواتر و ادنیت و کیست و تومور ردی و غیره بطور زرق تحت جلدی جرحا استعمال میگردد

مقدار شربت تعفین ید از ۲ تا ۳ قطره است که مخلوط با شیر و یا شربت مرکب ذو و بطور پوسیون بیاشامند

زرق یدی معمول ولپو بگیرند تعفین ید ۱ اب فاتر ۲ مخلوط کرده صاف نمایند و در قبل الماء واستسقای تف و کیست جدار مبیضه پس از بزل زرق کنند و بعضی مخلوط مذکور را بدون صاف کردن زرق میکنند و در این صورت آن جزء از ید که بواسطه افزودن آب در دشده و در مخلوط معلق مانده بی خاصیت تحریش محا فزاید

زرق یدی معمول فالیر بگیرند تعفین ید ۳ الکل ۹۰ درجه ۲ اب فاتر ۲۰ مخلوط کنند و این مخلوط کدر نمیگردد محتاج به صاف کردن نیست

محلول ید و ره محرق معمول لوگول بگیرند ید و دپتاسیوم ید مکن ۱ اب مقطر ۲ حل کنند و این محلول محرق و معوض است و در قروح خنازیری و لوپوس و پاپولهای ادنیتی شکل باعانت قلم مو بروی اجزاء معلوله نطول نمایند

محلول ید و ره مجمّر معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ید ۱ ید و دپتاسیوم ۲ اب مقطر ۱۲ در شیشه‌ای بلوری مخلوط کرده و صلابه کنند تا حل شود و این محلول را مانند محلول لوگول بروی جلد مثل تعفین ید نطول مینمایند

محلول ید و ره معمول ژانل بگیرند تعفین ید اب مکند ۲ ید و دپتاسیوم ۱ مخلوط کرده صاف نمایند و در وقتی که نطول تعفین خالص ید مورث وجع شود این محلول را نطول کنند و این محلول را با مقدار کم یا زیادی اب موافق تصرف طبیب چون مخلوط نمایند در ذفاده قروح خبیثه بکار میبرند و نیز تنقیان در جراحات ناسوری که منبع انکاری عظام باشند مستعمل است و هم چنین در لسع حیوانات سمی سودمند است

محلول ید و ره معوض مطابق کدکس و معمول کیبور بگیرند ید ید و دپتاسیوم ۱ مکن ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۰ اب مقطر ۱۰ حل کرده مخلوط نمایند و در قروح ضعیفه متن و لوپوس باعانت قلم مو بروی اجزاء معلوله نطول کنند و از ۲۰۰ تا ۳۰۰ گرم پس از بزل در پوست بیضه و صفاق و غشاء جنب در دفع قبل الماء واستسقای صدر زرق نمایند و نیز در دفع هیگروما از او زرق میکنند

زرق منقح معمول مالز بگیرند تعفین ید ۳ ید و دپتاسیوم ۱ اب ۳۰۰ حل کنند و در دفع ورم خون ... ۳۰۰ گرم این محلول را زرق کنند و هر روز این زرق را تجدید نمایند

گلیسره محرق ید معمول هبرا بگیرند ید ید و دپتاسیوم مکن ۱ گلیسرین ۲ حل کنند و این محصول محرق و معوض است و در دفع لوپوس قروح صدیدی قلم مو را در آن الوده کرده بروی اجزاء معلوله نطول نمایند و هر دو یا سه روز فاصله عمل را مکرر کنند

گلیسره ید معمول فوشر بگیرند ید از ۲ تا ۴ گلیسرین ۵ مخلوط کنند و این گلیسره محرش و معوض است و در ورم حلق دانه باعانت قلم مو صبح و عصر بروی محل معلول نطول نمایند

گلیسره فنیکه ید معمول ماندل بگیرند ید اسید فنیک مکن ۱ ید و دپتاسیوم ۲ گلیسرین ۱۰۰ حل کنند و قلم مو را در محلول الوده نموده در ورم حلق دانه روزی یک یا دو دفعه بروی اجزاء معلول نطول کنند

گلیسره ید و دپتاسیوم ید و ره معمول ژانل بگیرند ید ید و دپتاسیوم ۵ ید ۱ گلیسرین ۴۰ مخلوط کرده صلابه کنند تا حل شود و این محلول محرق و معوض است و در دفع بزرگ شدن لوزه‌ها هر روز صبح باعانت قلم مو بروی اجزاء معلول نطول کنند

محلول مائی ید بگیرند تعفین ید ۴ ید و دپتاسیوم ۱ اب مقطر ۵۰۰ حل کنند و در دفع پوستول ردی واودم ردی **داون** خارجا و داخلا این محلول را استعمال مینماید و در داخل هر ساعت یک قاشق کوچک میاشامند و کمپرس را با آن الوده کرده بدون انقطاع نهاده مینماید و مکرر در تحت جلد زرق میکنند

پوسیون یدی معمول ژانل بگیرند تعفین ید ۴ گرم ید و دپتاسیوم ۱ گرم شربت ساده ۵۰ گرم اب مقطر ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع پوستول ردی واودم ردی هر ساعت فاصله یک قاشق غذاخوری کوچک بیاشامند

زیت یدی معمول دود و ولت بگیرند ید ۱ روغن بادام شیرین ۵۰۰ صلابه کنند تا حل شود

و در حمام مار به حرارت ده هند تا محصول بی رنگ گردد و در دفع خنازیر از ۰٫۱ تا ۰٫۳ گرم بیاشامند و **زیت یدی**
یرسون مشابه همین بنا است و در ساختن آن گویا بخار آب استعمال میکند

روغن یدی جگر موروو بگیرند ید ۱ گرم روغن جگر موروو ۱۰۰۰ گرم حل کند

پنبه یدی معمول مهو بگیرند پنبه حلوج خشک ۲۵ گرم ید مسحوق ۲ گرم در صراحی مخلوط کرده درِ آن را ببندند و مدت یک ساعت ۱۰۰ درجه حرارت وارد کنند و این پنبه را در روی اُدنیت تو بر کولی منطبق مینمایند و تا زمانی که پنبه دارای رنگ اسمر است باید بماند و همین که سفید شد تجدید باید کند و نیز از او در دفع نوم الرئتی و دفع ترشحات سرزی استعمال مینمایند

غرغره یدی معمول بومیت بگیرند تعفین ید گلیسرین مکدر ۱۰ گرم مطبوخ گل سرخ ۲۰۰ گرم مخلوط کرده غرغره نمایند

غرغره و یا غسول یدی معمول ریکورد بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم تعفین ید ۴ گرم ید ور پتاسیوم ۰٫۵ سانتی گرم مخلوط کند و میتوان متدرجاً مقدار تعفین را زیاد کرد و لحاظ اندازه که ان را زیاد میکند بر مقدار ید ور به نسبت مذکور باید افزود و این محصول را در دفع قروح حلق غرغره کند و در قروح تجاویف بینی سوق نمایند و نیز در افاده از روی سطوح جلدی متقرح سودمند است

غرغره ضد سیفلیس معمول لانگلبرت بگیرند تعفین ید ۴ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم شربت توت ۶۰ گرم مطابق معمول مخلوط کرده غرغره نمایند

گلیسره ید معمول اوسپیتز بگیرند ید ۱ گرم گلیسرین ۲۰۰ گرم حل کند

قطور ضد سل معمول روز امبرک بگیرند تعفین ید ۰٫۲ گرم ماتول ۴ گرم حل کند و از ۵ تا ۲۰ قطره در عرض روز بنوشند

کحل یدی معمول بوانه بگیرند گلاب ۲۵ گرم تنن ۱۰ سانتی گرم تعفین ید ۰٫۱ گرم مخلوط کند

زرق معمول هرارد بگیرند تعفین ید ۲۰ تا ۴۰ گرم ید ور پتاسیوم ۴ گرم آب ۱۰۰ گرم حل کند و پس از عمل امپیم تزریق کند

زرق دافع نزف الدم رحم معمول دوپیریس بگیرند تعفین ید ۱۵ گرم ید ور پتاسیوم ۵۰ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم حل کند

زرق دافع ورم مهبل معمول لانگلبرت بگیرند آب مقطر ۱۰۰ گرم تعفین ید از ۲۰ تا ۴۰ گرم مخلوط کرده و بقدری ید ور پتاسیوم افزایند که مانع از ترسب ید شود

زرق یدی معمول بوانه بگیرند تعفین ید ۱۵ گرم ید ور پتاسیوم ۴ گرم آب مقطر از ۱۵۰ تا ۵۰۰ گرم حل کند

زرق ید ور ه معمول کدکس بگیرند ید ور پتاسیوم مکدر ۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۵۰ گرم آب مقطر ۱۰۰ گرم ید و ید ور را در آب حل کرده و الکل را اضافه کند

ید محرق معمول ریز برک بگیرند مسحوق ید ۱ گلیسرین ۲ مخلوط کرده بهم زنند و هر دو روز فاصله با قلم مو نطول کند

حقنه یدی معمول دلپو بگیرند تعفین ید ۱۰ تا ۲۰ قطره ید ور پتاسیوم ۵۰ سانتی گرم در ۲۵۰ گرم آب حل کند و در دفع دوسنطاریای مزمن حقنه نمایند

نطول منقط معمول نلیگان بگیرند ید ۰٫۱ گرم ید ور پتاسیوم ۴ گرم کافور ۲ گرم الکل ۳۰ گرم حل کند

قرص البومین یدی معمول سوبران بگیرند ید ۲ مسحوق قند ۲۳۲ سفیده تخم مرغ ۱۳۵ خمیر بی قند کاکائو ۶۰ ید را در ۱۰ جزء الکل ۹۵ درجه حل کند و سفیده را افزوده بگذارند یک ساعت بماند و بعد قند را اضافه کرده در گرم خان بخشکانند و در آخر خمیر کاکائو را بیفزایند و قرصهای ۶۰ گرمی سازند و هر قرصی دارای ۵ سانتی گرم ید میباشد و از ۲ تا ۱۰ قرص در عرض روز در دفع گواتر و خنازیر و غیره استعمال نمایند

مخلوط یدی معمول مابه بگیرند شربت ضد اسکوربوت شربت کنکینا مکدر ۳۰ گرم شراب کنکینا ۶۰ گرم تعفین ید ۱ گرم مخلوط کرده صاف نمایند و این مخلوط را در دفع خنازیر استعمال میکنند و مقدار شربت آن یک قاشق آش خوری صبح و یکی عصر میباشد و هر قاشقی دارای ۶ میلی گرم ید است بحالت ترکیب با تنن

حب مدر طمث معمول بیرا بگیرند ید ۵ سانتی گرم مسحوق اصل السوس ۳۰ سانتی گرم رُبّ اقطی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰ حب سازند و از ۶ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند

قند ید دار معمول فانتونتی بگیرند ید ۵ سانتی گرم الکل ۱۰ قطره قند ۶۰ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند در ۱۰ بسته مساوی ببندند و از ۳ تا ۴ بسته در عرض روز سفوف نمایند

شربت رفور یدی مطابق کدکس بگیرند ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۵ شربت مرکب رفور ۹۸۵ ید را در الکل حل کنند و با شربت مخلوط نمایند و تا ۲۴ ساعت بگذارند بماند تا اجزاء کاملاً با هم مرکب شوند و ۲۰ گرم این شربت محتوی ۲ سانتی گرم ید میباشد

شربت ید و فره (ید و آهن) معمول فورنیر بگیرند ید ۰٫۵ سانتی گرم پراکسید آهن ۲٫۵۰ گرم شربت مرکب رفور ۱۰۰ گرم مخلوط کرده حل نمایند

محلول یدی ضد ماءِ مفاصل معمول بونه بگیرند ید ۵ گرم ید ور پتاسیوم ۱۰ گرم آب ۴۰ گرم حل کند

محلول محرق ید و ید ور پتاسیوم معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ید ید ور پتاسیوم مکدر ۱۰ گرم آب ۲۰ گرم حل کند

محلول دافع لوزتین معمول میوت بگیرند تعفین ید ۱۰ گرم ید ور پتاسیوم ۱ گرم آب ۱۰ گرم لودانم سیدنم ۳ گرم حل کند اول با محلول ید ۲۰ کلوریدرات کوکائین بادقت نطول کرده و بعد محلول فوق را نطول نمایند

تامپون مهبلی معمول کرون بگیرند تعفین ید تنن مکدر ۴ گرم گلیسرین ۵۰ گرم مخلوط کند و پنبه هیدروفیل را آلوده نموده در مهبل داخل نمایند

تعفین ید ید ور ه بگیرند تعفین ید ۳۰ گرم ید ور پتاسیوم ۴ گرم مخلوط کند

تعفین ید مورفینی معمول ماکازی بگیرند تعفین ید ۴ گرم کلوریدرات

مورفین ۰٫۰۲ سانتی گرم حل کند

داروی یدی معمول کاستن بگیرند لوزانك نشاسته ۲۰۰ گرم تنفین ید ۱ گرم مخلوط کند

دبو تیشو این دارو را بطور رفاده استعمال میکند

داروی یدی معمول کابرلی بگیرند مسحوق نشاسته ۴۰ گرم مسحوق ید ۰٫۰۵ سانتی گرم استات

مورفین ۰٫۰۴ سانتی گرم مخلوط کند

داروی یدی معمول شوبن بگیرند نمك طعام ۱۰۰ گرم سولفات منیزی ۵۰ گرم تنفین ید

۲ گرم اب ۵۰۰ گرم حل کند

داروی محلل و مسکن معمول دیدائی بگیرند تنفین ید ۴ گرم عصاره بلادون ۴

گرم مخلوط کند

اسید یدیدریک

اسید یدیدریک این جسم را مانند سایر محصولات ید استعمال میکنند ولی نادر الاستعمال

است و محلول **بوشانان** را بمقدار ۱۰ تا ۴۰ قطره در داخل معمول میدانند

اسید یدیدریک معمول بوشانان بگیرند اسید طرطریك ۱۳٫۲۰ گرم یدور پتاسیوم

۱۵٫۰۰ گرم هر یك از دو دوا را جداگانه در ۱۰ گرم اب مقطر حل کند و بعد مخلوط کرده بهم زنند و صاف نمایند

و بقدری اب مقطر بمحصول افزایند که ۲۰۰ گرم وزن ان شود و از ۱۰ تا ۴۰ قطره این محصول را در یك گیلاس

اب مخلوط کرده بیاشامند

شربت اسید یدیدریک معمول موردوك بگیرند شربت ساده ۱۰ گرم محلول

بوشانان ۲۰ گرم مخلوط کرده یك قاشق چای خوری بیاشامند

اسید یدیک

اسید یدیک یکی از محصولات ید است و بشدت محلول در اب و از ان در دفع گواتر و دفع خنازیر

استعمال میکنند مقدار شربت محلول ادویه ان از ۱ تا ۲ گرم است

یدات پتاس و یدات سود

ذرق تحت جلدی اسید یدیک معمول لوتون بگیرند اسید یدیك ۲ گرم

اب مقطر ۱۰ گرم حل کند و از ۱ تا ۲ گرم باعانت ذراقه پراوازه در گواتر و تومورهای خنازیری وغیره جهة

تحلیل ذرق نمایند

یدات پتاس و یدات سود این دو ملح در خواص و طریقه استعمال مشابه کلورات پتاس و

کلورات سود میباشند ولی بمقدار کمتر باید انها را استعمال کرد و نوعاً مقدار شربتشان از ۲۵ سانتی گرم تا یك

گرم است و پتاس و قلیائیات را

یدور نشاسته

یدور نشاسته یدور دامیدون دو قسم یدور نشاسته در طب متداول است

یکی یدور محلول و دیگری غیر محلول

یدور غیر محلول نشاسته معمول بوشانان بگیرند نشاسته ۲۵ اب مقطر

۲۵۰ ید ۱ الکل ۹۰ درجه ۱۲ نشاسته را در اب منجمد و ید را در الکل حل کند و دو محصول را مخلوط نمایند یدور

نشاسته رسوب میشود و ان را در روی صافی جمع کند و بخشکانند و این یدور را که دارای خواص محرک ید نیست

خارجاً و داخلاً استعمال میکنند و از عوامل ضد خنازیر است و $\frac{1}{25}$ وزنش ید میباشد و مقدار شربتش

ازنا ۲۰ گرم

از ۱ تا ۵ گرم که با مغز نان مخلوط کرده و با عسل سرشته بیاشامند

یدور محلول نشاسته معمول سوبران بگیرند نشاسته نیتریك ۹ و اب ۲ ید ۱ اب

را با نشاسته مخلوط کرده و ید را کم کم افزوده صلایه کنند و در قرعی ریخته در حمام ماریه گذارند و تقریباً مدت یك

ساعت و نیم باید بماند تا محصول کاملاً در اب حل شود و حفظ کنند و مقدار شربت این یدور از ۵ سانتی گرم

تا ۲ گرم است و مانند یدور غیر محلول در دفع خنازیر استعمال میشود

نشاسته نیتریک

نشاسته نیتریک (نشاسته شوره) را باین طریق میسازند که ابتدا نشاسته را در

۳۵ درجه حرارت بخشکانند و بعد با مخلوطی از اسید سولفوریك و اسید نیتریك هم چنانکه در ساختن

پنبه باروطی استعمال میکنند صلایه نمایند

شربت یدور نشاسته معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور محلول

نشاسته ۱ اب مقطر ۳۰ قند ۶۰ یدور را در اب حل کنند و صاف نموده و قند را نیم کوب کرده باعانت حرارت

ملایمی در محلول حل نمایند و ۲۰۰ گرم این شربت دارای ۲ سانتی گرم ید است و مقدار شربت ان در دفع

خنازیر از ۲۰ تا ۶۰ گرم میباشد

اب الکلی

شربت یدور نشاسته معمول کسنویل بگیرند ۴٫۵ گرم ید مسحوق را در اب الکلی

کوچکی با ۱۵ گرم اتر مخلوط کند و حل نمایند و ۳۰ گرم نشاسته شوره را در هاون چینی بریزند و محلول اتری را

بر ان افزایند و صلایه کنند و بعد در صراحی داخل کرده و ۵۰۰ گرم اب افزوده و صراحی را در حمام ماریه برده

و در انرا باز گذارند تا اتر بخار شود و پس از یك ساعت و نیم که صراحی در حمام ماند کاملاً یدور نشاسته متشکل

میشود و سپس صراحی را وزن کنند و هر اندازه که اب بخار شده است اب افزایند و بالاخره در این محصول

باعانت حرارت ملایمی ۱۰۴۰ گرم قند حل نمایند

یدور امانیوم

یدور امانیوم (یدیدرات امانیاك) جسمی است بشدت محلول در اب و الکل وغیره

محلول در اتر و انرا بطریق ذیل میسازند بگیرند نیم کوب کرده یدور پتاسیوم ۱۲۵ گرم نیم کوب کرده سولفات

امانیاك ۱۳۱ گرم اب مقطر جوش ۴۰ گرم الکل ۸۱ درجه اب مقطر که مقدار کافی املاح را مخلوط کرده اب جوش

را اضافه نموده بگذارند سرد شود و ۳۰ گرم الکل افزوده و محصول را در روی یخ گذاشته تا بدرجه صفر برسد

گردد و بعد در رفع سردی که بواسطه پنبه مرطوب چو ماتر انار بان کرده باشند صاف نمایند و سولفات پتاسی که

در روی صافی باقی میماند با مخلوطی از ۲ جزء اب مقطر و یك جزء الکل بشویند و محصول مصفی را که عبارت

از محلول یدور امانیوم است بسرعت تا درجه جفاف تبخیر کنند و در بین عمل متصل انرا بهم زنند

یدور امانیوم بواسطه مجاورت هوا و نور فاسد میگردد و باید از در پناه انها حفظ کرد و این یدور را در دفع

خنازیر و دفع سیفیلیس و اختلالات جلدی بمقدار ۱۰ سانتی گرم تا ۲ گرم شرباً استعمال مینمایند و در خارج نیز

بو مادان متداول است

مواد مانعة الجمع جمع مابین اسیدها و قلیائیات و کربوناتهای انها و املاح نقره و املاح طلا و املاح

جیوه و املاح سرب و قنن و مواد سم با دو فشه با یدور امانیوم نباید نمود

زیت یدور امانیوم معمول گامبوربنی بگیرند یدور امانیوم ۵ سانتی گرم روغن

بتون

زیتون ۳۰ گرم حل کرده تمریخ نمایند

حب یدور امانیوم معمول بیشاردسون بگیرند یدور امانیوم ۲ گرم عصاره خطمی مقدار کافی ۲۰ حب سازند و روی آنها را از ورق بلسان تلو بپوشانند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند

پوماد یدور امانیوم معمول بیت بگیرند یدور امانیوم ۱ گرم پیه گوسفند ۲۰ گرم روغن بادام شیرین ۵ گرم مطابق معمول پوماد سازند

یدور ارسنیک

یدور ارسنیک رنگ این محصول مانند لاک سرخ میباشد و جسمی است سریع الذوب و محلول در آب و در دفع خشکریشه های اکال و توبرکولی استعمال میگردد و مقدار شربتش از نه تا ده میلی گرم است در دفعات ۵ سانتی گرم از آن در ۴۰ گرم پیه مذاب داخل کرده بطور پوماد معمول میدارند

حب یدور ارسنیک معمول گرین بگیرند یدور ارسنیک ۱ سانتی گرم عصاره شوکران ۲ گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۱ تا ۳ حب در عرض روز بیاشامند

یدور ارسنیک و جیوه یکی از دانشمندان موسوم به **دونوان فرانسوی** در دفع جذام و لوپوس و پسوریازیس ترکیب یدور جیوه و ارسنیک یعنی بی یدور جیوه و یدور ارسنیک را نوآما مؤثر دانسته و محصولی ترتیب میدهد که **سوبران** در طریقه ساختن آن قاعده ذیل را اختیار کرده بگیرند یدور ارسنیک بی یدور جیوه ممکن ۱ گرم آب مقطر ۹ گرم یدورها را بقدری آب امتحان کرده و بعد آب جوش بقدری بروی این مخلوط بریزند که یدورها حل شوند و سپس صاف کنند و بقدری آب مصفی افزایند که محصول ۱۰۰ گرم گردد

و **بومت** در ساختن این یدور این نسخه را معمول میدارد بگیرند یدور ارسنیک ۲۰ سانتی گرم بی یدور جیوه ۴۰ سانتی گرم یدور پتاسیوم ۴ گرم آب مقطر ۱۲۵ گرم یدور ارسنیک و آب را در قرع بلوری مخلوط کرده با غایت حرارت حل کند و بی یدور جیوه و یدور پتاسیوم را افزایند و بعد صاف کنند و مصفی را در صراحی امبر تلون در بسته حفظ نمایند و این محصول بی طعم و دارای رنگی است شبیه برنگ کاه و ۱۰۰ گرم آن دارای ۱ گرم یدور ارسنیک و ۱ میلی گرم بی یدور جیوه است و مقدار شربت آن از ۵ سانتی گرم تا ۵ گرم است که در ۹۰ گرم آب مقطر داخل کرده در سه دفعه در مدت روز بیاشامند و لازم است در مدتی که این محلول را می آشامند از حموضات پرهیز کنند و نیز باشتا نباید آشامید و نیز جمع مابین این محلول و ادویه مخدره نباید نمود

پوسیون معمول دونوان بگیرند محلول یدور ارسنیک جیوه مطابق قاعده **سوبران** ۴ گرم آب مقطر ۹۰ گرم شربت زنجبیل ۱۰ گرم پوسیون سازند و این پوسیون دارای ۴ سانتی گرم از هر یک از این دو یدور است و مقدار شربتش از ۳ تا ۴ قاشق کوچک در عرض روز

یدور باریوم

یدور باریوم (یدیدرات برت) جسمی است سفید و متبلر بشکل سوزنهای کوچک و طعمش حاد و جاذب الرطوبه و در آب بخوبی محلول و از ۳۵/۱۷ باریوم و ۸۲/۶۴ ید مرکب میباشد و جهة ساختن آن محلول یدور آهن را بواسطه برت رد میکنند و ۱ سانتی گرم این یدور را در دفع خنازیر سریعا استعمال مینمایند و چون جسمی است سم زیاده بر این مقدار نباید آشامیده شود و نیز پوماد آن مستعمل است

پوماد یدور باریوم معمول بومیت بگیرند یدور باریوم ۱۰ سانتی گرم یدور پتاسیوم ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم پوماد سازند و در دفع تهیجات خنازیری از ۲ تا ۴ گرم تمریخ نمایند

تیزن یدور باریوم ایضا معمول بومیت بگیرند یدور باریوم ۱ سانتی گرم آب ۹۵۰ گرم شربت بهار نارنج ۵۰ گرم مخلوط کرده در عرض روز بتدریج بنوشند

یدور کلسیوم

یدور کلسیوم (هیدرویدات آهک) این جسم را در دفع خنازیر و دفع سل استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۵ سانتی گرم تا یک گرم و نیز ۲۰ سانتی گرم از آن در ۲۵ گرم ماده دسم مخلوط کرده بطور پوماد معمول میدارند

الکسیر یدور کلسیوم معمول بومیت بگیرند یدور کلسیوم خشک ۱۵ گرم تعفین و نیل ۱۵ گرم الکل ۹۰ درجه ۱۰۰ گرم آب ۱۲۵ گرم شربت پوست نارنج ۲۵۰ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و هر قاشق اش خوری کوچکی از این الکسیر دارای ۵۰ سانتی گرم یدور کلسیوم است

شربت یدور کلسیوم معمول مارتن بگیرند آهک شکفته شده مغسول ۵ گرم ید ۲ گرم قند ۲۰۰ گرم آب مقطر ۱۰ گرم الکلاتور پوست نارنج ۱ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۲۰ تا ۵۰ گرم بنوشند

تیزن یدور کلسیوم معمول بومیت بگیرند یدور کلسیوم ۱ سانتی گرم تیزن مناسب ۱۰۰۰ گرم مخلوط کرده در عرض روز بتدریج بنوشند

یدور اتیل

یدور اتیل (اتر یدیدریک) جسمی است غیر محلول در آب و بخوبی محلول در الکل و اتر و طریق ساختن آن مطابق دستور العمل **گدکس** از این قرار است بگیرند ید خالص ۴۰ الکل ۹۵ درجه ۴۰ فوسفور قرمز ۵ فوسفور و الکل را در قرع افلاطونی ابنوبه داری مخلوط کنند و در حمام شنی گذارند که ید را بیفزایند و قابله که دارای عنق ممتدی باشد به قرع متصل نمایند و بگذارند ۲۴ ساعت بماند و بعد تقریبا ۸۰ درجه حرارت وارد آورده تقطیر کنند و محصول مقطر را با محلول رقیق بی سولفیت سود بشویند تا بی رنگ شود و مایع اتری که در ته ظرف واقع است با ۲ یا ۳ حجم آب مقطر مخلوط کرده بهم زنند و باقی عمل را هم چنانکه در ساختن اتر برمیدریک ذکر کردیم اجری نمایند و در حرف باد برومور را

یدور اتیل را در دفع اسم بطور استنشاق استعمال میکنند که از ۱ تا ۴ قطره از آن چندین دفعه در عرض روز استنشاق نمایند

یدور آهن

یدور آهن پروتویدور دو فر آهن ملحی است بشکل پارچه های متبلر بسیار شکننده و کناره آنها بلوری و رنگ این ملح سبز مایل به اسمر و طعمش شبیه به طعم مرکب تحریر و محلول مائی آن سبز رنگ است و بقول کلی یدور آهن بخوبی در آب و الکل محلول میباشد و از عوامل مقوی و ضد خنازیر و محلل است

مواد مانعة الجمع جمع مابین اسیدها و قلیائیات و سولفاتها و تنن و موادی که دارای تنن اند یدور پتاسیوم در صورتیکه قلیائی باشد با یدور آهن نباید نمود

یدور آهن (یدور متبلر آهن) پروتویدور آهن) معمول دواسانگ بلژیک بگیرند ید ۴ مفتول آهن ۱ آب مقطر ۵ آب و مفتول را در قرع داخل کرده و ید را کم کم افزوده بهم زنند و همینکه محصول سبز رنگ شد صاف کنند و مصفی را در حالتیکه چند پارچه مفتول آهن در آن موجود باشد بسرعت تبخیر نمایند تا چون یک قطره از محصول را بروی صفحه بلوری بریزند پس از سرد شدن

متغیر گردد و بعد در شیشه‌ای ریخته بگذارند سرد شود و سپس چوب‌پنبه کرده در صراحی در بسته حفظ نمود
در از محکم ببندند و چون ترکیبات این ملح چندان مستحکم نیست بسرعت فاسد میگردد و رنگش تیره گشت
علامت فساد آن است و در این صورت باید محصول فاسد شده را در مقداری آب داغ حل کرده و چند گرم
براده آهن افزوده بهم زنند تا رنگش سبز رنگ گردد و صاف نموده تبخیر نمایند و حفظ کنند

ژانل میگوید موافق تصورات عملی با این یدور و اثر مخصوصی که در سل و اقسام خنازیر نسبت میدهند ولی
مسلم است که این ملح در بدن تجزیه شده و ید آن بواسطه بول و اشک و غیره بحالت یدور قلیائی بسرعت از بدن
خارج میشود و آهن آن چندی بعد از راه صفرا و روده و موها خارج گردد پس نوعاً اثرات آن عبارت است از اثرات ادویه
حدیدی و اثر یدور دو پتاسیوم در صورتیکه بمقدار بسیار کم استعمال شوند اگرچه میتوان گفت بعضی اثرات خاص از استعمال
این یدور و معادن آثار حاصل از استعمال دو ماده مذکور نیستند هرگاه آنها را جدا جدا استعمال کنند و آنگهی مقدار
با این یدور داخل بدن میشود قابل آن نیست که آثار قوی از آن بروز کند
بهر جهت مقدار شربت این یدور ۵ سانتی گرم است تا نیم گرم

یدور و مایع آهن (محلول یدور یدور و آهن) معمول بیمارستانهای لشکری
بگیرند ید ۴۱ براده آهن ۲۰ آب مقطر ۵۰ آب و براده و ید را در قرعی داخل کنند و بملایمت حرارت داده بهم زنند
تا محصول سبز رنگ گردد و بعد صاف کنند و صافی را با مقداری آب مقطر بشویند و بر مصفی افزایند که وزن آن
۱۰۰ شود و در صراحی که محتوی چند پارچه مفتول آهن باشد حفظ کنند و یک جزء وزن این محلول یدور و آهن است

آب تجزیه یدور و آهن بگیرند طرطرات آهن و پتاس یدور دو پتاسیوم مکدا بی کربونات سود ۴ اسید سیتریک
۵ آب صاف ۶۰۰ املاح را در صراحی با آب مخلوط کرده حل نمایند و اسید را افزوده در آن را محکم ببندند هر گاه
خوردن غذا یک گیلاس از این آب را بیاشامند در دفع اختلالات خنازیری و کلوروزی سودمند است

شربت یدور و آهن مطابق کدکس بگیرند ید ۴/۱۰ براده آهن ۲ آب مقطر ۱ شربت صمغ ۲۸۵
شربت بهارنارنج ۲۰۰ مطابق آنچه در فوق ذکر کردیم با آهن و آب و ید محلولی ساخته صاف کنند و صافی را با مقدار
کافی آب بشویند بعد آن مقداری که پس از مخلوط کردن محلول با شربتها ۱۰۰۰ جزء کسر میباشد و در این ترکیب تولید
۵ گرم یدور و آهن میگردد در صورتیکه وزن اجزاء گرم باشد و در هر ۱۰۰ گرم این شربت ۵ دسی گرم یدور و آهن موجود
است و در هر ۲۰ گرم ۱ دسی گرم و مقدار شربت آن از ۲۰ تا ۱۰۰ گرم است و محذوری که در استعمال این شربت متصور
است سیاه شدن دندانها است و **ژانل** میگوید چون در ۱۰۰۰ جزء این شربت یک جزء اسید سیتریک و یا اسید
طرطریک افزایند ترکیب یدور و آهن را خوب مستحکم کرده و طعم مرکبات را کم میکند زیرا که یدور و آهن چنانچه سابقاً ذکر
نمودیم دارای طعمی است شبیه به طعم مرکب تحریر

شربت یدور و آهن معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند مفتول آهن ۲ ید ۴/۱
آب مقطر تقریباً ۵ شربت ساده ۹۴۳ در صد ۹۵ اسید طرطریک نیم کوب ۱ ابتدا صراحی را وزن کرده و شربت و
اسید طرطریک را در آن داخل کنند و ید و مفتول آهن و ۲۰ جزء آب مقطر را در قرعی ریخته و بهم زنند تا محلول
سبز رنگ گردد و این محصول را صاف نموده در قرع و صافی را با ۲۰ جزء دیگر آب مقطر بشویند و محصول را مخلوط
کرده در صراحی به شربت اضافه کنند و وزن نمایند و وزن شربت محتوی در آن باید ۱۰۰۰ جزء باشد و ۲ گرم این شربت

دارای یک دسی گرم یدور و آهن است

شربت یدور و آهن معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور دو پتاسیوم طرطرات پتاس
و آهن مکدا ۲ عرق دارچینی ۵ شربت قند ۹۰ یدور را در عرق دارچینی حل کرده و طرطرات را افزوده صاف نمایند و
شربت را بر مصفی اضافه کنند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ سانتی گرم یدور دو پتاسیوم و ۵ سانتی گرم
طرطرات پتاس و آهن است و مقدار شربتش از ۵ تا ۶۰ گرم میباشد

حب یدور و آهن معمول بلانکارد مطابق کدکس بگیرند ید ۴ گرم براده آهن ۲
گرم آب ۶ گرم عسل ۵ گرم گرد جاذب تقریباً ۱۰ گرم ابتدا مطابق معمول با ید و براده یدور و آهن سازند و کپسول
آهنین را وزن کرده و این یدور را در آن صاف نمایند و صافی را با ۶ گرم آب عسل دار بشویند و محصولات را مخلوط
نموده و باقی عسل را بر آن اضافه کنند و بعد باغنت تا تبخیر کنند تا وزن محصول ۱۰ گرم گردد و سپس
گرد جاذب را که عبارت است از یک جزء گرد اصل السوس و یک جزء گرد ریشه خطمی بود اضافه نمایند و محصول را در
فرمهدوی (آهن اجا شده) به غلطانند و با آن ۱۰۰ حب سازند و آنها را خشک کنند و از دو طبقه ودنی بلسان تلو مر
بلسان آنها را احاطه سازند و هر حبی دارای ۵ سانتی گرم آهن و ۵ سانتی گرم یدور و آهن است و چون مقدار فرمهدوی در
این حبوب غیر معلوم است اعتماد نمی آورند و این حبوب را که فساد ناپذیرند بسیار استعمال میکنند و مقدار
شربت آنها از ۲ تا ۱۰ عدد است

ودنی بلسان تلو

ودنی بلسان تلو بگیرند بلسان تلو مصطکی اشکی (مصطکی دانه) مکدا ۱ اتر سولفوریک ۷۲/۰ در صد
۵ حل کرده حفظ نمایند و جهة ودنی کردن حبوب مذکور با سنجاق حبوب را در کپسول چینی ریخته و قدری از
ودنی مذکور بر روی آنها بریزند و بهم زنند تا همه آنها آلوده شوند و بعد بر روی میز مرمری حبها را بگسترانند و خشک
کنند و این عمل را یک دو دفعه مکرر نمایند تا حبها از یک طبقه مکفی از ودنی محاط شوند

ساکارور یدور و آهن مطابق دواسازی پروس و اتریش بگیرند براده آهن
آهن ۳ ید ۴ آب مقطر ۵ در قرع بلوری مخلوط کرده بهم زنند تا رنگ اسم ید مفقود شود و صاف نموده و صافی
را با مقداری آب مقطر بشویند و محصول را مخلوط کرده ۱۲ جزء مسحوق قند شیر بر آنها اضافه کنند و در حمام ماریه
تبخیر نمایند و بهم زنند تا محصول بقوام خمیر گردد و بعد ۲ جزء دیگر مسحوق قند شیر اضافه نمایند و هم چنان در
حمام ماریه حرارت داده و بهم زنند تا محصول قابل صلابه کردن شود و این ساکارور یک پنجم وزنش یدور و آهن
است و مقدار شربت آن از ۱ دسی گرم تا ۵ گرم که بطور مسفوف و یا حب استعمال نمایند

نقل یدور و آهن و شیرخشت معمول بومیه بگیرند یدور و آهن ۵ گرم مسحوق براده
آهن ۲ گرم شیرخشت ۵۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ نقل سازند و هر نقل دارای ۵ سانتی گرم یدور و آهن است و مقدار
شربت این نقلها از ۴ تا ۱۰ عدد است

قرص یدور آهن معمول بوشاردا بگیرند ید ۲۰ گرم براده آهن ۱۰ گرم آب مقطر ۲۰ گرم مخلوط
کرده در حمام ماریه حرارت دهند تا رنگ ید مفقود شود و صاف نموده بر مصفی بیفزایند قند دان دان (شکر سفید)
۱۰۰۰ گرم اسانس نعناع ۵ گرم عرق نعناع مقدار کافی و مطابق معمول قرصهای ۵ دسی گرم سازند و از ۵ تا
۲۰ قرص در عرض روز بیاشامند

حب ید و واهن و کنکینا معمول بومیت بگیرند ید و واهن ۵ گرم براده آهن ۲ گرم عصارهٔ کنکینا ۱ گرم مسحوق ریوند مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و آنها را از روغن بلسان تلو بپوشانند و از ۴ تا ۸ حب در عرض روز بنوشند

حب ید و واهن و کاکاو معمول ویزو بگیرند پروتوید و واهن فرد وی سکه ۵ گرم مسکه کاکاو ۳۰ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و هر حب دارای ۵ سانتی گرم ید و و به سانتی گرم فرد وی میباشد

حب ید و واهن و جیوه معمول بومیت بگیرند پروتوید و واهن ۵ گرم پروتوکلور دو جیوه ۲/۵ گرم عصاره جنطیانا مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در روز ببلعند

شربت ضد هرپس معمول دوپار بگیرند ید و واهن عصاره قطوره ... دقوق عصاره ناپسوری عصارهٔ شاهتره عصارهٔ ریوند چینی مکدام ۱۶ گرم شربت ساده ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۲ تا ۴ قاشق کوچک در عرض روز بنوشند

شربت مصفی حلبی بگیرند شربت عشبه ۲۵۰ گرم شربت جنطیانا ۲۰۰ گرم ید و واهن ۴ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و هر قاشق سوپ خوری این شربت دارای ۲۰ سانتی گرم ید و واهن است

حب ید و واهن جهت دفع سیفلیس معمول برشارد بگیرند پروتوید و واهن عصاره جنطیانا مکدام مقدار کافی جهت سازند که هریک دارای ۲ دسی گرم ید و واهن باشند و آنها را در ... حفظ کنند و این حبوب را مصنف مذکور در دفع آکرو ستونیر پوستون بطریق ذیل استعمال مینماید ابتدا از روزی دو حب شروع کرده و مدت چهار روز دو حب زیاد مینماید تا به ۲۰ حب و بعد مدت پانزده روز استعمال حبوب را ترک میکند و مجدداً از روزی دو حب شروع کرده و هر روز دو حب علاوه میکند تا به ۲۰ حب و نوعاً در این دفعه دوم مرض بکلی رفع میشود و یکی از مصنفین در این باب بدین مضمون میکند و با پوماد هید و یدات محلول را تمزیج مینماید

حب ید و واهن معمول کالود بگیرند سولفات منبلّ آهن ۴ دسی گرم ید و د پتاسیوم ۳ دسی گرم کتیرا ۱۲ دسی گرم قند ۱ گرم شربت خطمی گرد خطمی مکدام مقدار کافی ابتدا سولفات را در هاون آهنین نرم صلایه کنند و بعد ید و دو مسحوق را مخلوط کرده نیز صلایه نمایند تا حصول تعامل سهل گردد پس مسحوق کتیرا و مسحوق قند با شربت را افزوده نیز صلایه کنند و اگر لازم شود گرد خطمی را بیفزایند و محصول را به ۳۰ حب مساوی تقسیم نمایند و هر حب دارای ۱۲ میلی گرم ید و د هید رات آهن و ۴۰ میلی گرم سولفات پتاس خواهد بود

زیت ید و واهن معمول ژبل بگیرند ید خالص ۳/۲۵ گرم براده آهن ۱ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم ید و براده را در هاون آهنی مخلوط کرده صلایه نمایند و ۲ گرم روغن بیفزایند و این عمل صلایه تا مدت یک ساعت لاینقطع مداومت کنند و بعد بگذارند مدت چند ساعت بماند تا عمل تعامل حاصل شود و سپس ما بقی روغن را افزوده در ظرف زجاجی داخل کرده حفظ نمایند

شربت ید و واهن معمول ریکورد بگیرند شربت معرق ۵۰۰ گرم پروتوید و واهن ۴ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۴ قاشق آش خوری کوچک در دفع اختلالات مزاجی سیفلیس در عرض روز بنوشند

جمیع

حب مصفی بگیرند ید و واهن ۵ گرم صبر سقوطری ۲/۵ گرم مسحوق ریوند مسحوق کنکینا مکدام ۵ گرم شربت عسل مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و مفضض کنند و از ۱ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

شربت ید و واهن و ید و د پتاسیوم معمول بومیت بگیرند ید و واهن ۵ گرم ید و د پتاسیوم ۱۲/۵ گرم شربت بهارنارنج ۵۰ گرم شربت صمغ ۴۵۰ گرم مخلوط کرده حل کنند و میتوان بجای شربت صمغ شربت جنطیانا و یا شربت عشبه استعمال کرد

شربت رفو ید و واهنی ایضاً معمول بومیت بگیرند تفین ید ۱۲ گرم ید و واهن ۵ گرم شربت مرکب رفو ۱۰۰۰ گرم حل کنند و از ۲ تا ۴ قاشق خوری کوچک در عرض روز بیاشامند

حمام ید و واهن معمول سوبران بگیرند ید و واهن ۴ تا ۱۲ گرم در ۵۰۰ گرم آب حل کرده در یک حمام داخل کنند

حب آهن و کنیا معمول بومیت بگیرند ید و واهن عصاره کنکینا عصاره ریوند چینی مکدام ۵ گرم مسحوق دارچینی مقدار کافی مطابق معمول ۱۰۰ حب سا خته و آنرا در بلسان تلو این حبها را اخلاط سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز بنوشند

شمع ید و واهن ید و ده ایضاً معمول بومیت بگیرند ید و واهن ید و د پتاسیوم مکدام ۴ گرم شمع یا شبلون ۳۰ گرم با مقدار کافی ترپانتین شمع سازند

زرق دافع سوزاک معمول ریکورد بگیرند آب مقطر ۲۰۰ گرم پروتوید و واهن ۱۰ سانتی گرم تا ۲ گرم حل کرده زرق نمایند

غسول ید و واهن معمول بومیت بگیرند ید و واهن ۲ تا ۵ گرم آب ۱۰۰ گرم حل کنند

ید و واهن و کینین این ملح را در دفع حمی و دفع خنازیر و دفع کلوروز استعمال میکنند و مقدار شربش از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم است

حب ید و واهن و کینین معمول بومت بگیرند ید و واهن ۵ گرم سولفات کینین عسل مکدام ۱ گرم گرد اصل السوس مقدار کافی مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۴ حب در عرض روز بنوشند

شربت ید و واهن و کینین ایضاً معمول بومیت بگیرند ید ۵ گرم آهن ۲ گرم آب ۲۰ گرم مخلوط کرده در حمام ماریه حرارت دهند تا رنگ ید مفقود گردد و صاف نموده بیفزایند شربت ساده ۱۲۰ گرم و بعد ۱ گرم سولفات کینین را در ۱ گرم آب ترشی حل کرده اضافه کنند و حفظ نمایند و از این شربت با قاشق کوچک در عرض روز بتدریج بیاشامند

ید و ور منگنز این ید و ور بدل ید و واهن است (رجوع به ید و ور آهن)

حب ید و ور منگنز بگیرند ید و د پتاسیوم سولفات منگنز مکدام ۲ گرم مخلوط کرده بدقت صلایه کنند و مقدار کافی عسل و مسحوق اصل السوس افزوده حبهای ۲۰ سانتی گرمی سازند و از ۱ تا ۴ حب در روز بیاشامند

شربت ید و ور منگنز معمول هوناس بگیرند کربونات منگنز ۴ گرم اسید ید یک مقدار کافی شربت کاک ۵۰۰ گرم مطابق معمول شربت سازند و از ۲ تا ۴ قاشق کوچک در روز بنوشند

ید و منگنز

نا بدرات

یدور سرب

بباید دانست اغلب اوقات یدور منگنز را باید و ذاهن چه مطبوخ و شربت و چه مطبوخ و حب با هم مخلوط کرده استعمال مینمایند

یدور سرب رنگ این جسم زرد طلائی قشنگی است و یک جزء آن در ۱۳۰۰ جزء آب حل میگردد و از عوامل دافع خنازیر و محلل میباشد و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ سانتی گرم اگرچه داخلاً کمتر استعمال میشود و بیشتر در ضماد مطبوخ یوماد آنرا استعمال مینمایند

طریق ساختن یدور سرب مطابق کدکس بگیرند ازوتات سرب و یدور پتاسیوم مکرر یک جزء هر یک از دو ملح را در ۱۵ مقابل وزن شان آب مقطر حل کنند و دو محلول را مخلوط کنند بشرطی که محلول ازوتات را در محلول یدور بریزند یدور سرب رسوب میشود و بواسطه عمل انحراف صاف روی آن را دور بریزند و دو سه دفعه با آب مقطر سرد بشویند و در گرمخان خشک کنند و در این عمل لازم است که یدور پتاسیوم خنثی باشد و اگر دارای کربونات پتاس بود او را بواسطه مقدار کافی اسید ازتیک اشباع کنند و جهت آنکه یدور سرب کاملاً راسب شود میباید یدور پتاسیوم قدری زیادتر استعمال کنند و یدور سرب را در محلول غلیظ استات سود که بواسطه اسید استیک زیادتی قدری ترش باشد حل کنند و بعد بگذارند سرد شود یدور سرب بشکل فلسهای قشنگی متبلور میگردد و نوعاً یدور سرب از عوامل قابض و محلل و ضد خنازیر است

طریقه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند استات خنثای سرب ۱۱ یدور پتاسیوم ۱۰ آب مقطر ۲۰۰ اسید استیک ۰٫۰۰۱ ادر تیر هر یک از دو ملح را جداگانه در ۱۰۰ جزء آب مقطر حل کنند و صاف نمایند و اسید استیک را بمحلول استات سرب بیفزایند و محلول استات را در محلول یدور بریزند رسوب سکه حاصل میشود در روی صافی جمع کنند و بشویند و در گرمخان و یا هوای آزاد خشک نمایند و در ۱۰۰ جزء استات سرب که در این عمل بکار برده اند ۱۰۰ جزء یدور بدست میآید

یوماد یدور سرب مطابق کدکس بگیرند یدور سرب ۱ پیه خوک لبه ۹ مخلوط کنند و در دفع ادنیت مزمن و تهیجات خنازیری تمریخ نمایند

شمع محلل معمول ریکورد بگیرند شمع شوکران ۲۵۰ گرم یدور سرب ۳۰ گرم مخلوط کنند

حب یدور سرب معمول کوتیرو بگیرند یدور سرب ۲ گرم گلقند مقدار کافی مطابق معمول ۲۴ حب سازند و روزی دو حب و زیادتر استعمال نمایند

یوماد یدور سرب جهت دفع فیبروم رحمی معمول گالارد بگیرند عصاره بنج ۳ گرم یدور سرب ۴ گرم پیه مذاب ۵۰ گرم مخلوط کنند

یوماد یدور سرب جهت دفع سکوزیس معمول بازن بگیرند یدور سرب عصاره شوکران مکرر ۱ پیه مذاب ۳۰ مخلوط کنند

یوماد محلل یدور سرب معمول لانگلبرت بگیرند یدور سرب ۱ گرم عصاره شوکران ۳ گرم پیه مذاب تازه ۲۰ گرم مخلوط کنند

ایضاً **یوماد محلل معمول فولمبر** بگیرند یدور سرب ۲ گرم اونگان ناپلی ۳ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند

یدور پتاسیوم

یدور پتاسیوم

یدور پتاسیوم (هیدرویدات پتاس) جسمی است سفید و متبلور و تبلورهای آن مکعب و در مجاورت هوا جاذب الرطوبه و محلول در ۷ دهم جزء آب سرد و ۱۸ جزء الکل سرد ۹۰ درجه و ۶ جزء الکل جوش و ۲ جزء و نیم گلیسرین و ۱۰۰ جزء آن دارای ۷۶٫۳۳ ید و ۲۳٫۶۷ پتاسیوم میباشد و مانند سایر یدورهای قلیائی ممکن است مقداری زیادی ید جذب کند و بحالت یدور پتاسیوم یدوره در آید

یدور پتاسیوم را داخلاً و خارجاً استعمال میکنند در استعمالات داخلی خطرش خیلی کمتر از خود ید است و میتوان مقدار خیلی زیاد استعمال شود و استعمالش مخصوصاً در دفع سوانح ثالثی سفیلیس و تشنجات نطعی و وجع و فالج مهره اسفل بدن و آسم و البومینوری و امراض مجاری تنفس و اقسام خنازیر و گواتر و در دفع ازاج مزمن و روماتیسم مزمن خیلی سودمند است و بقول کلی از عوامل ضد سفیلیس و محلل و ضد آسم میباشد و مقدار شربتش از نیم دسی گرم تا ۵ گرم است که در مشروب زیادی حل کرده بتدریج بنوشند و **بومیت** مقدار شربتش را از ۱ تا ۱۰ گرم نیز مینویسد و **بوشو** میگوید مقدار شربت یدور پتاسیوم در سفیلیس درجه سوم که با اختلال ضربان عظام و اوجاع عظمی همراه باشد از ۲ تا ۱۰ و ۱۵ گرم است و مصنف میگوید تا ۹ و نیز ۱۰ گرم در دفع عوارض ثالثی سفیلیس بسیار استعمال کرده‌ام

مواد مانعة الجمع جمیع مایعات املاح سرب و املاح جیوه و املاح نقره و اسیدها و املاح اسید و کلورویروم و دسومات بادام نشده و یدورهای فلزی با یدور پتاسیوم نباید بشود

طریق ساختن یدور پتاسیوم مطابق کدکس بگیرند پتاس کستیک مقدار منظور ید مصعد آب مقطر مکرر مقدار کافی پتاس را در مقدار ۶ آب مقطر حل کنند که محلول ۱۶ درجه بدست آید و بعد کم کم ید بر آن افزایند و بهم زنند تا محصول فی الجمله رنگین شود و پس از آن در ظرف جفاف تبخیر نمایند و این محصول را در ظرف آهنی بحرارت و تیکنند و پس از سرد شدن مذاب را در آب مقطر گرم حل نمایند و دگر باره تبخیر کرده بگذارند سرد شده و متبلور گردد و حفظ کنند

محلول یدوره معمول ژانل بگیرند یدور پتاسیوم ۱ الکل ابیض یاد تنجوبه ۱ آب ۲۴۰ حل کنند و هر قاشق سفره این محلول دارای ۵ دسی گرم یدور پتاسیوم است و از ۱ تا ۴ قاشق در یک ظرف آب داخل کرده در دفع عوارض ثالثی سفیلیس در مدت ۲۴ ساعت بنوشند

شربت یدوره مطابق کدکس بگیرند یدور پتاسیوم ۵ آب مقطر مکرر ۱ شربت ساده ۲۰ حل کرده مخلوط نمایند و ۲۰ گرم این شربت دارای ۵ دسی گرم یدور پتاسیوم است و از ۵ تا ۱۰ گرم از امراض مزمن خنازیری و سفیلیس هر روز بیاشامند و یکی از دانشمندان میگوید شربت تمر طعم نامطبوع یدور پتاسیوم را می پوشاند

شربت قهوه یدوره معمول ژانل بگیرند قهوه بو داده و کوفته ۲۰ در آلت یلامبا داخل کرده و با مقدار کافی آب جوش ۶۴ جزء مصفی بدست آرند و در حمام ماریه ۱۰ جزء قند در آن حل کرده و ۳ جزء یدور پتاسیوم افزایند و هر قاشق خوری این شربت دارای ۵ دسی گرم یدور پتاسیوم است

شربت جنطیانای یدوره معمول ریکورد بگیرند شربت جنطیانا ۵۰۰ یدور پتاسیوم ۱۰ حل کنند و در سفیلیس درجه سوم از ۱ تا ۵ قاشق خوری کوچک و گاه تا ۶ قاشق بنوشند

شربت یدور پتاسیوم

شربت ید و ر پتاسیوم بگیرند ید و ر پتاسیوم ٢٥ گرم شربت پوست نارنج ٥٠٠ گرم حل کنند
و هر قاشق اش خوری این شربت دارای یک گرم ید و ر پتاسیوم است و از ١ تا ٤ قاشق در عرض روز بنوشند
شربت ید و ر پتاسیوم معمول ریکورد بگیرند شربت عشبه ٥٠٠ گرم ید و ر پتاسیوم
١٥ گرم حل کنند و از ٣ تا ١٢ قاشق در مطبوخ مناسبی مخلوط کرده بنوشند
شربت ضد خنازیر معمول بوانه بگیرند شربت جنطیانا شربت کنکینا شربت پوست
نارنج مکد ٣٠٠ گرم ید و ر پتاسیوم ١٥ گرم طرطرات اماتیاکی اهن ١٥ گرم مطابق معمول مخلوط کنند در روزی سه
قاشق در مطبوخ مناسبی مخلوط کرده بیاشامند
شربت ضد خنازیر معمول ویدنووی بگیرند ید و ر پتاسیوم تعفین ید مکد ٢
گرم شربت جنطیانا شربت کنکینا مکد ١٢٥ گرم مخلوط کنند و از ١ تا ٢ قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند
اب مشروب یدی معمول لوگول بگیرند ید ٢ دسی گرم ید و ر پتاسیوم ٤ دسی گرم
اب مقطر ١٠٠٠ گرم حل کنند و در اختلالات خنازیری از ٣ تا ٤ گیلاس در عرض روز بنوشند
محلول ید و ر پتاسیوم یدوره معمول تاستور بگیرند ید ١ گرم ید و ر پتاسیوم
١٠ گرم اب ٣٠٠ گرم مخلوط کرده حل نمایند و در دفع اورام مزمن عظام و مفاصل و جلد و اغشیه مخاط و کاره روزی
روزی یک قاشق چای خوری در صورتیکه قاشق اهنی نباشد در قدری اب شراب دار مخلوط کرده قبل از نهار
و یکی قبل از شام بنوشند و مدت دو تا سه ماه بر ان مداومت کنند
محلول یدی معمول برون سکارد بگیرند ید ٢ گرم ید و ر پتاسیوم ١٠ گرم اب مقطر
٢٥٠ گرم مخلوط کرده حل نمایند و در دفع فالج نیمه اسفل روزی سه دفعه یک قاشق چای خوری این محلول
را در چند قاشق اش خوری شراب قرمز یا اب صاف مخلوط کرده قبل از غذا بنوشند و این محلول در جذب
سیلانات منتشره در تجاویف جمجمه و فقار قوی الاثر است
محلول دافع صرع معمول اوکونور بگیرند ید و ر پتاسیوم ٢٥ سانتی گرم مطبوخ
کاسنی ٥٠ گرم حل کرده در عرض روز بنوشند و بعد محصولات دوی را استعمال کنند
تیزن عشبه باید و ر پتاسیوم معمول ماژندی بگیرند ید و ر پتاسیوم ٤ گرم
تیزن عشبه ١٠٠٠ گرم شربت پوست نارنج ١٠٠ گرم مخلوط کرده در مدت ٢٤ ساعت پیاله پیاله بیاشامند
محلول ضد ورم حلق اسکرلاتینی معمول دیورس بگیرند ید و ر پتاسیوم
١ گرم ید ١٥ سانتی گرم کلورات پتاس ٤ گرم نیترات پتاس ٤ گرم بی کربونات پتاس ٢ گرم اب ٢٤٠ گرم حل کرده
در دفع ورم حلق اسکرلاتینی و ورم حلق تناولی هر چهار ساعت فاصله یک قاشق چای خوری بنوشند
محلول دافع اسم معمول تروسو بگیرند ید و ر پتاسیوم ١٠ گرم اب صاف ٢٠٠ گرم حل کنند
در هر شب بعد از شام یک قاشق چای خوری بنوشند
طریقه معمول سیه در مداوای اسم بگیرند ید و ر پتاسیوم ١٠ گرم شربت پوست نارنج
٢٩٠ گرم حل کنند و قبل از نهار و شام یک قاشق اش خوری بیاشامند و پس از چند روز مداومت بر مقدار
مذکور میتوان روزی سه قاشق یعنی سه گرم ید و ر پتاسیوم استعمال نمود و بعد از چند هفته مقدار

مقدار دوا

مقدار دوا را نصف کنند و بعد اگر لازم شود همان مقدار اول را معمول دارند و در روزی شش دفعه ١٥ قطره ید
اتیل استنشاق نمایند بخصوص در هنگام حمله
محلول ید و ره معمول ریکورد بگیرند ید و ر پتاسیوم ١٥ گرم اب ٥٠٠ گرم حل کرده دو
قاشق اش خوری در روز بنوشند
محلول ید و ره هزالی معمول ماژندی بگیرند ید و ر پتاسیوم ١٥ گرم شربت صمغ
٥٠٠ گرم عرق کاهو ٢٥٠ گرم عرق بهارنارنج ٥ گرم تعفین دو پتال ١٥ گرم مطابق معمول مخلوط کنند و روزی یک
قاشق اش خوری صبح و یکی عصر بنوشند
محلول ید و ره ضد اسم معمول تروسو بگیرند ید و ر پتاسیوم ٢٥ سانتی گرم تا ٢ گرم
مطبوخ پولیگالا ٥٠ گرم حل کنند و هر روز تدریجاً بنوشند
محلول ید و ره دافع ذات الریه معمول شورت بگیرند ید و ر پتاسیوم ٥ گرم
اب مقطر ٢٠٠ گرم حل کنند و هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بیاشامند
محلول ید و ره دافع روماتیسم عضلانی معمول ماژندی ید لیود
تراستور بگیرند ید و ر پتاسیوم ١٥ گرم ید ١ گرم اب مقطر ٣٠٠ گرم حل کنند و روزی سه قاشق چای
خوری بنوشند
محلول ید و ره دافع لکه قرنیه معمول ارمبوکس بگیرند اب مقطر ٣٠ گرم ید و ر
پتاسیوم ٥ گرم تعفین ید ٣٠ قطره مخلوط کنند و در روی قرنیه قطور نمایند
نسخه دیگر معمول کیره بگیرند اب مقطر ٥ گرم ید و ر پتاسیوم ٢ گرم بی کربونات سود ١ گرم
حل کرده بروی قرنیه قطور نمایند
محلول مشروب ید و ره معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند ید و ر
پتاسیوم ٤٠ سانتی گرم ید ٢٠ سانتی گرم اب مقطر ٥٠٠ گرم حل کنند و پیاله پیاله بیاشامند
بخور ید و ره معمول فورنیر بگیرند ید و ر پتاسیوم ٤ گرم اب مقطر ٢٥ گرم حل کنند
و در دفع اکله دهان بخور دهند
محلول ید و ره محمر معمول لوگول بگیرند ید ٣ گرم ید و ر پتاسیوم ٤ گرم اب ١٤ گرم
حل کنند
محلول ید و ره گوگردی معمول بومت بگیرند ید و ر پتاسیوم ٣ گرم سولفور
پتاس ٥ گرم اب مقطر ٢٠٠ گرم حل کنند و مانند غسول استعمال نمایند
تیزن ید و ره معمول ریکورد بگیرند مطبوخ اشنان ٥٠٠ گرم ید و ر پتاسیوم ٢ تا ٨
گرم شربت ساده ٥٠ گرم مخلوط کرده در عرض روز بتدریج بنوشند
شراب ید و ره معمول بوانه بگیرند ید و ر پتاسیوم ٥ گرم شراب سفید و یا شراب مادر
٥٠٠ گرم حل کنند و در روزی سه قاشق اش خوری بنوشند
مخلوط ضد سیلان شیر معمول روزانبرگ بگیرند ید ١٥ سانتی گرم

یدور پتاسیوم

بدو ویتاسیوم ۱ گرم اب ۲۰۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کنند و در عرض روز با قاشق اش خوری تند یج بنوشند

مخلوط دافع گواتر معمول و یه بگیرند بدو ویتاسیوم ۶ سانتی گرم دنه ۱۲ گرم اب حل کرده ۴۰ گرم شربت صمغ و ۱۰ گرم تعفین دارچینی افزوده و هر روز صبح ناشتا یک قاشق اش خوری در دفع گواتر و مبحات صدیدی بیاشامند

پوسیون یدوره معمول واندلوورت بگیرند یدو ویتاسیوم ۲ گرم عرق نعناع ۲۰۰ گرم شربت زعفران ۲۰ گرم مخلوط کنند و در روزی سه دفعه هر دفعه ۳۰ گرم در دفع روماتیسم مفصلی حاد بنوشند

پوسیون دافع روماتیسم مفصلی مزمن معمول بونیر بگیرند یدو ویتاسیوم ۲۵ سانتی گرم شربت کوکنار سفید ۱۵ گرم اب مقطر ۹۰ گرم مخلوط کنند و سه دفعه در عرض روز صبح و ظهر و عصر بیاشامند

پوسیون دافع وجع روماتیسم معمول بوتیرو بگیرند مطبوخ کاسیا امارا ۱۰۰ گرم یدو ویتاسیوم ۶۰ سانتی گرم شربت اپیکا ۱۰ گرم مخلوط کرده دو قسمت کنند و یک قسمت صبح و یکی عصر بیاشامند

پوسیون ضد امتیک معمول بکرل بگیرند اب ۱۲۰ گرم تعفین ید ۲۰ قطره یدو ویتاسیوم ۵ دسی گرم شربت ساده ۳۰ گرم مخلوط کنند و با قاشق اش خوری متدرجا بنوشند

پوسیون ضد خنازیر معمول گیبور بگیرند جلاب صمغی ۱۲۰ گرم یدو ویتاسیوم ۱ گرم تعفین ید ۱۰ تا ۲۰ قطره تنتن ۱ گرم شربت کنکینا ۲۰ گرم مخلوط کنند

پوسیون یدو ویتاسیوم و دژیتال معمول بوشو بگیرند یدو ویتاسیوم ۱۵ سانتی گرم تعفین دژیتال ۱۵ قطره پوسیون صمغی ۱۵۰ گرم مخلوط کنند و در دفع پریکاردیت و اندوکاردیت سه قسمت کرده در سه دفعه در عرض روز بیاشامند

پوسیون دافع استسقای زقی معمول تیریون بگیرند یدو ویتاسیوم ۴۰ سانتی گرم اب ۱۰۰ گرم حل کنند در استسقای زقی مرضی که با اثر دژیتال مقاومت کند هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بنوشند

پوسیون دافع حبس طمث معمول گالواس بگیرند یدو ویتاسیوم ۱ گرم شراب کلشیک ۴ گرم شربت عشبه اب مقطر مکرر ۶۰ گرم مخلوط کرده سه قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند

پوسیون دافع استسقای زقی و اسم معمول هوشارد بگیرند یدو ویتاسیوم تعفین لوبلیا تعفین پولیگالا مکرر ۱۰ گرم عصاره تریاک ۱۰ سانتی گرم اب ۳۰۰ گرم مخلوط کرده یک قاشق اش خوری صبح و یکی عصر بیاشامند

پوسیون دافع اسم معمول بومیت بگیرند یدو ویتاسیوم تعفین لوبلیا مکرر ۱۰ گرم اب ۲۵۰ گرم مخلوط کرده روزی دو قاشق اش خوری بنوشند

پوسیون دافع عسر النفس قلبی معمول سئه بگیرند یدو ویتاسیوم ۲۵ ر ۱ گرم ماء ۲ گرم

هیدران

هیدران کلورال ۲ تا ۴ گرم جلاب صمغی ۱۲۰ گرم مخلوط کرده هر دو ساعت فاصله یک قاشق اش خوری بنوشند

پوسیون دافع اسم معمول روکیتانسکی بگیرند هیدرات کلورال یدو ویتاسیوم مکرر ۲ گرم اب ۱۵۰ گرم شربت پوست نارنج ۲۰ گرم مخلوط کرده روزی ۲ تا ۴ قاشق اش خوری بیاشامند

پوسیون دافع هیپرتروفی قلب معمول گرین بگیرند یدو ویتاسیوم ۱ گرم تعفین دیژیتال تعفین بنج مکرر ۱۲ گرم شربت مرکب عشبه ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر بنوشند

پوسیون ضد روماتیسم معمول بوگروس بگیرند یدو ویتاسیوم ۴ گرم تعفین دیژیتال ۲ گرم عرق کاهو ۱۵۰ گرم شربت مورفین ۳۲ گرم مخلوط کنند و هر دو ساعت یک قاشق اش خوری بنوشند

نسخه دیگر بگیرند یدو ویتاسیوم ۲ گرم سالیسیلات سود ۱ گرم شربت نعناع ۲۰ گرم اب مقطر ۱۲۰ گرم مخلوط کنند و دو یا سه قسمت کرده هر روز دو یا سه دفعه بنوشند

پوسیون دافع خنازیر معمول گالواس بگیرند یدو ویتاسیوم ۴ گرم عصاره کنکینا ۲ گرم مطبوخ بنفشه فرنگی ۱۰۰ گرم شربت ضد اسکوربوت ۴۰ گرم مخلوط کنند و یک ربع از این پوسیون را صبح ناشتا بیاشامند

نسخه دیگر معمول همین مصنف بگیرند یدو ویتاسیوم ۶ گرم ید ۴۰ سانتی گرم تعفین هیل ۵ گرم شربت مرکب عشبه ۵۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع خنازیر از ۲ تا ۳ قاشق چای خوری در عرض روز بنوشند

ایضاً نسخه دیگر معمول لکین بگیرند یدو ویتاسیوم ۵ گرم کلورید راتیامانیاک ۳ گرم شربت ضد اسکوربوت ۵۰ گرم عرق کاهو ۱۰۰ گرم مخلوط کنند و در دفع خنازیر یک قاشق چای خوری صبح و یکی عصر بنوشند

پوسیون یدوره بگیرند یدو ویتاسیوم ۱ تا ۲ گرم مطبوخ دقیق قهوه ۱۰۰ گرم شربت ساده ۲۰ گرم مخلوط کنند و سه قسمت کرده در عرض روز در سه دفعه بنوشند

گرد ضد گواتر معمول فابر بگیرند مسحوق یدو ویتاسیوم ۵ گرم مسحوق اصل السوس ۱۰ گرم مخلوط کرده بروی زبان بمالند

گرد یدو ویتاسیوم معمول لگروکس بگیرند مسحوق یدو ویتاسیوم ۱ گرم در لوله بلور کوچکی داخل کنند و در وقتی که شخص مسافر باشد با اولین قاشق غذای ماهی که میخورد مخلوط کرده میل نمایند

شیر یدوره (شیر کلورور و مو یدوره) بگیرند شیر تازه ۱۰۰ گرم یدو ویتاسیوم ۵ سانتی گرم کلورور سود بوم ۱ گرم قند و بلح اد ۱۰ گرم مخلوط کرده تناول نمایند

مخلوط ضد توبرکول معمول پوتن بگیرند کلورور سود بوم ۱۰ گرم برمور سودیوم ۵ گرم یدو ویتاسیوم ۱ گرم اب ۱۰۰ گرم حل کنند و یک قاشق چای خوری در شیر داخل کرده صبح بنوشند

ذرق تحت جلدی یدو ویتاسیوم جیوه معمول راگازیونی

بگیرند معجون

بگیرند آب مقطر ۲۰ گرم یدور پتاسیوم ۲ گرم یدور جیوه ۲ سانتی گرم حل کنند و در دو دفعه در عرض روز زرق نمایند

زرق تحت جلدی یدور پتاسیوم یدوره معمول زاکوبوویت بگیرند یدور پتاسیوم ۲/۳۰ گرم یدو ۱ سانتی گرم آب مقطر ۳۰ گرم مطابق معمول حل کنند و از ۲ تا ۳ ذراقه در عرض هفته زرق نمایند

حقنه ضد ذوسنطاریا معمول پالم بگیرند یدور پتاسیوم ۱ گرم ید ۰/۵ سانتی گرم آب مقطر ۶ گرم حل کرده حقنه نمایند

حب ضد خنازیر یدوره بگیرند یدور پتاسیوم عصاره برگ گردو مکد ۲ گرم با مقدار کافی گرد برگ گردو ۱۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در عرض روز بنوشند

غسول محلل یدوره معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور پتاسیوم کلورید رات امانیاک مکد ۱ گرم عرق کافوری ۳۰ گرم حل کند

پوماد ضد بواسیر معمول باره بگیرند یدور پتاسیوم ۲ گرم عصاره دانا ۴ گرم لوداتم سینم عصاره بلادن مکد ۰/۵ سانتی گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند و یکدفعه صبح و یکدفعه عصر تمریخ نمایند

پوماد محلل معمول لانگلبرت بگیرند یدور پتاسیوم ۱ گرم عصاره شوکران ۳ گرم پیه تازه ۳۰ گرم مخلوط کرده یک دفعه صبح و یک دفعه عصر تمریخ کنند

پوماد یدور پتاسیوم مطابق کدکس بگیرند یدور پتاسیوم ۱ پیه ۱۰ مخلوط کنند

نسخه دیگر بگیرند یدور پتاسیوم ۱ وازلین و یا لانولین ۵ مخلوط نمایند

پوماد یدور پتاسیوم یدوره بگیرند یدور پتاسیوم ۵ ید ۱ پیه حسن لبه ۴۰ مخلوط کنند

نسخه دیگر معمول بیمارستانهای لشکری بگیرند یدور پتاسیوم ۳ ید ۱ پیه ۲۵ آب مقطر ۳ یدور را در آب حل کرده و ید را افزوده با پیه مخلوط نمایند

پوماد یدوره معمول بوشاردا بگیرند یدور پتاسیوم ۳ ید ۱ پیه ۵۰ آب مقطر ۳ یدور را در آب حل کرده و ید را افزوده گلاب مکد ۱ پیه بلسانی ۱۰ اسانس گل سرخ ۲ قطره مخلوط کنند

پوماد یدوره بگیرند یدور پتاسیوم عصاره شوکران مکد ۴ پیه مذاب ۳۲ مخلوط کنند

پوماد یدوره تریاک دار بگیرند یدور پتاسیوم ۵ ید ۱ مخلوط کرده بیفزایند پیه مذاب ۱۰۰ لودانم سوسو ۱ و صلایه کنند

پوماد ضد رمد معمول لوهس بگیرند یدور پتاسیوم ۱/۲۵ گرم ید ۰/۵ سانتی گرم پیه مذاب تازه ۱۵ گرم مخلوط کنند

گلیسره یدور پتاسیوم مطابق کدکس بگیرند یدور پتاسیوم آب مکد ۴ گرم حل کرده بیفزایند گلیسرین نشاسته ۲۲ گرم

گلیسره یدور پتاسیوم معمول بیمارستانهای پاریس بگیرند یدور پتاسیوم آب مکد ۳ گلیسرین نشاسته ۱۲ حل کرده مخلوط نمایند

غرغره یدوره معمول کولریه بگیرند یدور پتاسیوم ۱ شربت عسل ۳۰ ماء الشعیر

۱۲۵ حل کند

نسخه دیگر بگیرند یدور پتاسیوم ۵ مطبوخ برگ در حبه ۲۰۰ حل کرده در دوم حلق سفیلیسی غرغره نمایند

شمع یدوره معمول گنو بگیرند مسحوق ید و یدور پتاسیوم ۵ گرم شمع شوکران شمع داشیلون مکد ۲۵ گرم مطابق معمول مخلوط کنند

شمع مرکب مطابق دواسازی لندن بگیرند مسحوق ید و یدور پتاسیوم ۱۵ گرم موم زرد ۱۲ گرم کندر ۹۰ گرم روغن زیتون ۴ گرم سوادسم و کندر را ذوب کنند و ید و یدور را در موم و روغن با حل کرده اضافه کنند و مخلوط نمایند

آب منجر یدوره معمول میال بگیرند یدور پتاسیوم ۱ گرم بی کربونات سود ۲۰ گرم اسید طرطریک ۵ گرم آب صاف ۵۰۰ گرم آب را در صراحی داخل کرده و املاح را در آن حل نموده اسید را بیفزایند و در شیشه را محکم ببندند و در بین غذا گیلاس گیلاس بنوشند

کحل یدوره معمول دیسماریس بگیرند آب مقطر ۵ گرم یدور پتاسیوم ۲۰ سانتی گرم حل کنند و دو سه قطره در چشم قطور نمایند

بسکاچ یدوره معمول دورولت در خمیر هر بسکاچی ۱ سانتی گرم یدور پتاسیوم داخل کنند و از ۱ تا ۵ بسکاچ در عرض روز تناول نمایند

حمام یدوره معمول دورولت بگیرند یدور پتاسیوم ۵ گرم آب مقطر ۲۰ گرم حل کنند و در یک حمام داخل نمایند

حمام یدوره معمول شوفل بگیرند صابون حیوانی ۶۰ گرم یدور پتاسیوم ۴۰ گرم الکل ۵ درجه ۸۵ گرم اسانس لیمو ۴ گرم در الکل ابتدا یدور را حل کنند و بعد صابون و اسانس را افزوده صاف نمایند

ایضاً حمام یدوره بگیرند یدور پتاسیوم ۱۰ گرم گلیسرین ۲۵ گرم بی زوال ۷۰ گرم باغات حوا دیگ حل کنند

یدور سود یوم

یدور سود یوم درتمام مواقعی که یدور پتاسیوم را استعمال میکنند این ملح را تجویز میتوانند و با بالا بند ید باشد و مخصوصاً در دفع ارتین و پوارتین بیشتر استعمال میشود و مقدار شرب تقریباً مانند یدور پتاسیوم است اگرچه بواسطه بعضی دیگر املاح سود این ملح را بمقداری زیادتر از آن میتوان تجویز کرد

طریقه ساختن یدور سود یوم مطابق دستور العمل هاذر بگیرند محلول سود کستیک مقدار منظور ید خالص مقدار کافی محلول سود را در ظرف آهنی حرارت دهند ید را کم کم افزوده بهم زنند و جهت خنثی کردن سود محصول را تبخیر کنند تا نصف شود و بعد یک دهم وزن ید مسحوق زغال افزایند و تبخیر نمایند تا بحد جفاف و بعد بوته سرپوشداری این محصول را فی الجمله تکلیس کنند و بعد در آب حل نموده و محلول را صاف نمایند و مصفی را در گرم خان گذارند تا متبلر شود و حفظ کنند

پوسیون دافع ارتین و پوارتین معمول هوشارد بگیرند یدور سود یوم ۲۰ گرم آب مقطر ۲۰۰ گرم حل کنند و دو قاشق شربخوری در عرض روز بنوشند

مداوای دیفتری معمول کرش بگیرند یدور سود یوم ۳ گرم سالیسیلات سود

۵ گرم شربت تمشک ۱۰۰ گرم آب ۲۰۰ گرم حل کنند و هر ساعت یک قاشق خوری بنوشند

یدور استرونسیوم — **یدور استرونسیوم** مقدار شربت و محل استعمال و خواص این یدور مانند یدور دو پتاسیوم است

یدور گوگرد — **یدور گوگرد (سولفور ید)** جسمی است اسمر اللون و بشدت بوی ید از آن متصاعد میگردد و در آب و سولفور کربون غیر محلول و الکل و اثر ید این ماده را اخذ کرده و گوگرد را آزاد میکند و ترکیب این جسم محکم نیست و داخلاً در دفع قوباء و خنازیر تجویز میگردد و مخصوصاً در دفع شمشه سر اخر شکل استعمال میشود و مقدار شربت آن ۲۰ سانتی گرم است و در خارج ۱ گرم در ۲۰ گرم پیه مذاب مخلوط نموده بطور پوماد در اقسام خنازیر جلدی معمول میدارند

حب یدور گوگرد معمول دوونی بگیرند یدور گوگرد ۱ گرم گوگرد ۵۰ سانتی گرم صابون طبی مقدار کافی ۲۰ حب سازند و از روی بلسان تلو آنها را بپوشانند

پوماد یدور گوگرد بگیرند یدور گوگرد از ۱ تا ۲ گرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط کنند

یدور روی — **یدور روی** ترکیب این ملح کاملاً مستحکم است و در اثر مشابه یدور دو پتاسیوم ولی چون دارای خواص محرش املاح روی است و موجب حصول قی و تسمم میگردد بمقدار خیلی کمتر باید استعمال شود و یدور سرب ترجیح دارد زیرا که محلول است و نوعاً از ابتلا بواسطه از ترکیب روی باید مجاور و تاب بدست میاوردند

پوماد یدور روی بگیرند یدور روی ۴ گرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط کنند و از ۲ تا ۵ گرم تدریجاً بمالند

شربت یدور روی معمول دوشامپ بگیرند یدور روی ۱ گرم شربت ساده ۴۰۰ گرم مخلوط کنند و هر قاشق خوری این شربت دارای ۵ سانتی گرم ید و داست

یکصد و دهم — در یدوفورم و بعضی ادویه مشابه آن

یدوفورم — **یدوفورم** این جسم که از ترکیبات ید است و زیادتر از ۹۰ درصد ید دارد بواسطه سیرولاس نام کشف گردید و عبارت از جسمی است جامد و بشکل بلورهای فلسی زرد رنگ و بویش شبیه ببوی زعفران ولی مکره طبع و طعم آن مایل به شیرینی و غیر محلول در آب و محلول در ۱۰ جزء الکل ۹۰ درجه سرد و ۱۲ جزء الکل جوش و ۶ جزء اتر و نیز در کلورفورم و بنزین و ادهان ثابت و فرار محلول و در گلیسرین غیر محلول است و بهترین محللات آن سولفور کربون است که ۲۵ جزء آن در ۱۰۰ اجزاء سولفور کربون حل میگردد و در اسیدها و محلول رقیق قلیانیات نیز غیر محلول است

یدوفورم از عوامل فاقد الحس و مولد سیکاتریس و دافع تعفن و ضد سیفیلیس و ضد گواتر و ضد خنازیری مبادلشد

در بیان اثار فیزیولوژی و تراپوتیکی یدوفورم

اول کسی که این دوا را در تراپوتیک استعمال نمود بوشاردا بود و بعد جمعی دیگر از دانشمندان بواسطه امتحانات کثیره خواص آنرا ثابت نموده و امروز از ادویه است که داخلاً و خارجاً استعمال میشود و اثار عارض

اثار استعمال آن از قرار ذیل است اولاً چون یدوفورم را بروی جلد منطبق سازند بهیچوجه موجب تحریک و تخریش نمیشود و در حقیقت موجب بطلان حس نمیگردد بلکه اوجاع عصبانی و وجعی را تسکین میدهد و همچنین اگر آنرا بروی غشاء مخاط منطبق نمایند هیچ تخریشی در آن نمی‌اورد و وقتی که بروی جلد بی بشره و یا بروی جراحات منطبق کنند اثر محسوسی در اعصاب حساس میکند ثانیاً هرگاه یدوفورم را در معده داخل نمایند نیز موجب تخریش غشاء مخاط نمیشود چنانچه در حیواناتی که بمقدار سمی یدوفورم را خورانیده اند بهیچوجه اختلال در غشاء مخاط معده و امعاء دقایق نهاد دیده نشده است و یکی از دانشمندان میگوید یدوفورم را هرگاه بمقدار کم استعمال کنند بر قوه شامه و غذائی می‌افزاید و اثر آن در سلسله دوران هرگاه بمقدار کم استعمال شود ضعیف است و یکی از دانشمندان در شهر پاریس پس از آنکه ۵ سانتی گرم یدوفورم آشامید مشاهده کرد که نبضش از ۷۲ قرعه تنزل کرده به ۶۴ قرعه رسید ولی اگر بمقدار سمی استعمال شود نبض خیلی سریع میگردد و اثر آن در سلسله عصبانی مسلم است ولی نه آنکه مثل عوامل فاقد الحس حقیقی از قبیل کلورفورم و اتر اثر کند و بعضی از مصنفین که در حیوانات بمقدار زیاد یدوفورم خورانیده مشاهده کرده اند که ابتدا در حیوان یک نوع مستی ظاهر شده و اندوی میل و اراده خواب رفته و در خواب آرام بوده است و چون از ابرای راه رفتن بلند کند بی قرار شده و می افتد و اگر اثر تسمم دوامی حاصل کند یک قسم کرارتی و بی و کرار بجانب خلف بروز مینماید و چون یدوفورم جذب شد و در دوران داخل گردید از همه مجاری مخرجه بدن خارج میگردد و بعد سگهایی که یدوفورم را در بدن آنها جهة امتحان و تجربه داخل کرده اند بوی دوا از نفسشان مشموم میگردید و نیز بعد از زیاده یدوفورم وجودش را در بول و شیر و عرق و اشک و مخاط بینی و خون حیض و آب و امنیوس (ابه) و مواد برازی مشاهده کرده اند و جذب یدوفورم مانند جذب ید سریع است و پس از دو ساعت بعد از شرب میتوان وجود آنرا در آب دهان و شیر محسوس نمود و پس از استعمال تا سه روز در بدن دوام میکند و بسهولت بواسطه شیر مرضعه در بدن طفل داخل میشود و در این صورت وجود آنرا در بول طفل ممکن است ثابت نمایند

یدوفورم بمقدار زیاد ممکن است موجب مرگ گردد و ۲ گرم آن خوک هندی و ۳ گرم خرگوش و ۴ گرم سگ متوسط القامه را میکشد و از ۲ تا ۴ گرم در انسان موجب بروز آثار سمی میگردد و نعش حیوانات مسموم بواسطه یدوفورم را که تشریح کرده اند تغیرات محسوسی در آن نیافته اند اما از همه آلات بدن آنها بشدت بوی یدوفورم را استشمام کرده اند

علاوه از جذب مجاری هضم یدوفورم ممکن است بواسطه مجاری دیگر جذب شود و ثابت شده است که بواسطه جلد و غشاء مخاط بخصوص جراحات جذب گشته و داخل در دوران میگردد

چنانچه گفتیم از استعمال داخلی یدوفورم بمقدار زیاد یعنی از ۲ تا ۴ گرم آثار سمی بروز میکند و میگویند هرگاه از ۵ تا ۱۰ سانتی گرم از آن بیاشامند یک نوع حالت فقدان حسی ظاهر میشود و موجب تسکین میگردد و در سرطان متقرح وقتی که جراحت چندان متورم نباشد موجب فقدان حس موضعی میشود و در این وقت از ۵۰ سانتی گرم تا ۱ گرم یدوفورم را در ۱ گرم کره کاکائو داخل کرده بروی جراحت باید نهاده نمود و نیز در سرطان رحم و مستقیم و مثانه شیافها از آن درست کرده و در مهبل و یا مستقیم داخل مینمایند و در خنازیری ورا شیشیم

و گواتر و سیفیلیس و سل یدوفورم را بطور حب بمقدار ۵ تا ۱۰ سانتی گرم قوی التاثیر میدانند و در دوره سیم سیفیلیس جهت التیام قرحه های ...

مستعمل در جراحات و قرحه غیر سرطانی که مبرم باشند و در شقاق مقعد و اقسام شانکر جهت حصول سیکاتریس و شفای مرض نیز موثر است

چون یدوفورم دارای بوی مکروه و نامطبوعی است بعضی وسائط در پوشاندن این بو بیان کرده اند که عمده آنها از قرار ذیل است

وسائطی که در پوشاندن بوی یدوفورم بکار میبرند

اولاً چون در ۱۰ گرم یدوفورم یک تا دو قطره اسانس نعناع داخل کنند بوی مکروه از ابطال میکند و این واسطه را وقتی معمول میدارند که یدوفورم را در داخل ظروف ... استعمال نمایند

ثانیاً در استعمالات خارجی یدوفورم بهترین وسائط جهت پوشاندن بوی آن بلسان پرو است که بطریق ذیل پوماد ساخته بکار برند بگیرند یدوفورم ۳ بلسان پرو ۴ سپرمسیتی ۳۰ مخلوط کنند و یا یدوفورم ۱ بلسان پرو ۳ وازلین ۸ و میتوان بجای وازلین الکل و کولودیون و یا گلیسرین استعمال کرد

ثالثاً چون یک جزء یدوفورم را با یک جزء تنن مخلوط کنند علاوه بر آنکه بوی آن پوشیده میشود تغییری در طبیعتش نیز حاصل میگردد و محصولی مرکبی بدست میاید مشابه بمحصولی که از ترکیب ید با تنن موجود میشود و این ترکیب تانوی مانند یدوفورم خالص قوی الاثر است

رابعاً هرگاه از ۱ تا ۲ قطره اسانس درانیوم بر مسحوق یدوفورم بیفزایند بوی مکروه از ابطال کرده و در استعمالات خارجی بدون انزجار طبع میتوان بکار برد و نیز اگر در ۳۰ جزء مسحوق یدوفورم ۵ جزء کافور مسحوق داخل کنند بهتر از همه وسائط مذکوره بوی آن ابطال مینماید

هرگاه در استعمال یدوفورم شرایط ذیل را اجری کنند بهترین عوامل مولد سیکاتریس در جراحات غالباً خواهد بود اولاً باید یدوفورم را به غبار بسیار نرمی تحویل کرد ثانیاً با کمال دقت این غبار را بروی همه سطح معلول منطبق نمود و در اجرای شرط اول از ادراک ترحل میکنند و میگذارند تا متبخر شود و یدوفورم بشکل غبار بسیار نرم باقی ماند و در اجرای شرط دویم ابتدا باید باعانت بخور آب گرم جراحت را شسته و بخوبی از آن پاک کنند و بعد بقدر امکان سطح معلول را خشک نموده و غبار یدوفورم را بروی آن منطبق نمایند و اگر یدوفورم بشکل غبار بسیار نرم نباشد همه سطح جراحت را فرا نمیگیرد و در پستی و بلندیهای آن کاملاً داخل نمیشود و سپس جراحت را با شرپی و یا پنبه محلوج و یا مشمع یا شیلون به بندند و این رفاده را در ابتدا روزی یک یا دو دفعه عوض کنند و باندازه که سیکاتریس تولید میشود فاصله مابین دو رفاده را بیشتر قرار دهند

جهت انطباق یدوفورم بروی جراحات داخله مثلاً جراحات حلق و عنق رحم باید باعانت ات ریشاردسون محلول یک جزء یدوفورم در ۱۵ جزء اتر استعمال نمود

طریق ساختن یدوفورم موافق قاعده دوروولت

بگیرند کربونات متبلور سود ۲ ید ۱ الکل ۵ در درجه ۲ آب ۱۰ املاح را در آب حل کرده و الکل را افزوده و ۶۰ درجه حرارت وارد کنند و کم کم ید افزوده و بعد بگذارند سرد شود یدوفورم حاصل میگردد و در آب ماده چون الکل افزوده و تا ۶۰ درجه حرارت وارد نموده و بخار کلور را از آن عبور دهند یک مقدار جدیدی یدوفورم بدست میاید و موافق این قاعده از ۱۰۰

کار... ید و فورم

جزء ید و ۳۰ جزء یدوفورم میتوان بدست آورد

قاعده دیگر معمول بوشارداست

بگیرند ید ۱ بی کربونات پتاس ۱ مکعب آب ۵۰ الکل ۵ در صحرا داخل کرده و در حمام ماریه ۶۰ درجه حرارت وارد آورند و همینکه محصول بی رنگ شد ۱ جزء دیگر ید را وارد نموده و مجدداً کم کم مقدار دیگری اضافه کنند تا تعامل بانجام رسیده و رنگ محصول اسمر گردد در این وقت مقدار کمی محلول پتاس افزایند تا این رنگ که سببش زیادتی ید است برطرف شود و دردی که حاصل میشود عبارت است از یدوفورم و از ابر و صافی ریخته تا آب مقطر بشویند و آب ماده را چون تبخیر نمایند مقدار زیادی تبلورهای یدور و یداسیوم خالص حاصل خواهد شد و در حقیقت این عمل عبارت از طریقه ساختن یدور پتاسیوم است که ضمیمه ساختن یدوفورم میباشد

یدوفورم چنانچه گفتیم از عوامل فاقد الحس و مسکن و انتی سپتیک و محلل و ضد سیفیلیس و ضد خنازیر و ضد گواتر است و مخصوصاً در دفع اقسام خنازیر و تهیجات عقود لمفی موثر است و آنرا در دفع اقسام توبرکولد گاسترالژی و نورالژی و داء الشیتیم و حمیات دائمه استعمال میکنند و مقدار شربتش از ۱ تا ۵ دسی گرم است بطور حب و در خارج در دفع اختلالات جلدی و قروح موجع و قروح سرطانی و قروح سیفیلیسی معمول میدارند و چون پنبه محلوج را به یدوفورم الوده کرده و در ما بین لبهای زخم بگذارند در دفع ورم مهبل قوی التاثیر میکند و باید همیشه متذکر بود در سطوح جاذبه که وسعت آن زیاد باشد یدوفورم را منطبق نکنند زیرا ممکن است جذب شده و آثار تسمیم ظاهر گردد

نسخه های متداول یدوفورم

کلورو فورم یدوفورمی بمقدار اشباع یدوفورم را در کلوروفورم حل کنند و سطوح متهیجه موجعه که مبتلی به اورام مزمن باشند و نیز سطوح متهیجه غده و سطوح اجتماعات سرهوزی و سطوح مفاصلی که مبتلی به اورام کهنه بوند از این محلول نطول نمایند و از نافه مویی و یا بورس روش صمغی بپوشانند و باید این سطوح دارای بشره باشند و بجای کلوروفورم میتوان یدوفورم را در مخلوطی از یک جزء اتر و یک جزء الکل بحد اشباع حل کرده و در دیفتری نطول نمود

کولودیون یدوفورمی معمول مورتن بگیرند یدوفورم ۱ کولودیون ارتجاعی ۱۵ حل کنند و باعانت قلم موی بروی محل نقرس و ماتیسمی موجع نطول نمایند و نیز این کولودیون را در دفع حمره و دیفتری نطول میکنند

ترتیب یدوفورمی بگیرند یدوفورم مسحوق ۶۰ گرم ترتیب مطرو نیم پارچه را اول با محلول قلیایی (کربونات سود ۲ آب ۱۰۰) بشویند و خشک کنند و بعد در محلول اسید فنیک ۱ در ۱۰۰ الوده کرده و بقوت بفشرند و در ظرفی گذاشته و یدوفورم را روی آن بریزند و بهم زنند تا یدوفورم بهمان پارچه علی السویه ملصق شود و بعد تکان دهند تا زیادتی یدوفورم بریزد و تا کرده در قوطی فلزی حفظ نمایند

ترتیب یدوفورمی چسبنده بگیرند ترتیب مطرو در محلول قلیایی چنانچه ذکر کردیم الوده

کرده خشکانند و بعد بگیرند الکل ۹۰ درجه ۱۲۰۰ گرم راتیانج ۱۰۰ گرم گلیسرین ۵۰ گرم راتیانج را در الکل حل نموده گلیسرین را بیفزایند و پارچه را در آن فرو برده خشکانند و بعد در مسحوق یدوفورم آلوده کنند و در قوطی فلزی حفظ نمایند

پنبه یدوفورمی بگیرند پنبه محلوج ۱ مسحوق یدوفورم ۱۰ آلوده کنند

قلم یدوفورم بگیرند یدوفورم ۱۰ گرم مسحوق صمغ عربی ۵ سانتی‌گرم مخلوط کرده و با مقدار کافی آب و گلیسرین خمیری سازند که شایسته حب باشد و آنرا مانند قلم لوله کنند

ذرق تحت جلدی یدوفورم بگیرند یدوفورم ۱ اثر سولفوریک و با روغن کرچک ۱۰ حل کنند و بیک زراقه پاراواز ذرق نمایند و میتوان با وازلین مایع ایدی ۱۰ او ذرق نمود

بخورات یدوفورمیه معمول بومیت بگیرند اثر سولفوریک ۱۰۰ یدوفورم ۵ حل کنند و در دفع قروح حلق و فرج بخور دهند

گلیسره یدوفورم معمول بیلروت بگیرند یدوفورم ۱ گلیسرین ۱۰ مخلوط کنند در دمامیل بارده پس از آنکه بواسطه آلت متنفس چرک را کاملا خارج کردند بواسطه انبوبه این آلت ذرق نمایند و اگرچه بتوسط وسعت جوف دمل مقدار گلیسره در ذرق مختلف میگردد ولی مقدار متوسط آن ۲۰ گرم است و پس از ذرق دهانه دمل را از ترتیب یدوفورمی بپوشانند

شیاف یدوفورم معمول میتی بگیرند کره کاکائو ۵ گرم یدوفورم ۲ دسی‌گرم مطابق معمول یک شیاف سازند و این شیاف که مسکن است در شقاق مقعده استعمال میشود و دمامیل مقدار یدوفورم را در شیاف مهبلی و مستقیمی یک گرم قرار میدهند و در تسکین اوجاع سرطانی رحم استعمال میکنند

نسخه دیگر معمول ولپکر بگیرند یدوفورم ۵ تا ۲ سانتی‌گرم عصاره بنج ۵ سانتی‌گرم مسکه کاکائو مقدار کافی یک شیاف سازند

ایضا نسخه دیگر معمول موریتن بگیرند یدوفورم ۲۰/۱ گرم کره کاکائو ۳ گرم مطابق معمول ۶ شیاف سازند

ایضا معمول پوردون بگیرند یدوفورم ۱ گرم کره کاکائو ۲ گرم مطابق معمول ۵ شیاف سازند

زیت یدوفورم معمول موریتن بگیرند یدوفورم ۵ گرم روغن بادام شیرین ۱۰۰ گرم اسانس بادام تلخ ۲ قطره حل کرده صاف نمایند و از آن ۲ قاشق آش‌خوری بنوشند

روغن یدوفورمی جگرهورو معمول فونساگریو بگیرند روغن جگرهورو ۱۰۰ گرم یدوفورم ۲۵ سانتی‌گرم اسانس انیسون ۱۰ قطره مخلوط کنند

نسخه دیگر معمول فوردون بگیرند یدوفورم ۱ گرم روغن جگرهورو ۲۵۰ گرم اسانس انیسون ۲ گرم مخلوط کنند و از آن ۲ قاشق آش‌خوری بنوشند

ذرق دافع سوزاک بگیرند اسید تنیک یدوفورم مکلس ۲۰/۵ گرم گلیسرین ۱۳ گرم آب ۲۰ گرم

مطابق معمول مخلوط کنند و ابتدا قریب یک لیتر آب ۴۰ درجه در مجرای بول جریان داده و بعد مخلوط مذکور را ذرق نمایند

نفوخ یدوفورم بگیرند یدوفورم ۲ نشاسته مسحوق ۱ مخلوط کنند

نطول یدوفورم بگیرند الکل ۹۵ درجه ۳۰ گرم صابون حیوانی ۴ گرم یدوفورم دهن فرنج نعناع مکه ۱ گرم مخلوط کرده در حمام ماریه حل کنند و در اوجاع عصبانی نطول نمایند

نسخه دیگر معمول گالواس بگیرند یدوفورم ۱ بلسان پرو ۳ عرق کشنیز و با گلیسرین ۱۲ مخلوط کنند

مخلوط گلیسرینی یدوفورم معمول کیش بگیرند یدوفورم ۳۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم اسانس نعناع فلفلی ۳ گرم مخلوط کنند

مخلوط گلیسرینی یدوفورم معمول لیپ بگیرند یدوفورم ۶ گرم گلیسرین ۴۰ گرم مخلوط کنند و از ۳۰ سانتی‌گرم تا ۵۰ سانتی‌گرم در ذرق تحت جلدی بکار برند

مخلوط گلیسرینی یدوفورم معمول موزتیک بگیرند یدوفورم ۱ گرم گلیسرین ۲۰ گرم مخلوط کرده در جرم گواتر ذرق نمایند

نسخه دیگر جهة ذرق در جرم گواتر معمول مصنف مذکور بگیرند یدوفورم ۱ گرم اتر ولی ۹ گرم وازلین مایع ۱۰ گرم روغن گولتریا ۲ قطره مخلوط کنند

تمریخ دافع نزله مزمن انف معمول ابرلیه بگیرند یدوفورم ۴ گرم اسانس جامد ترانیوم ۵۰ سانتی‌گرم اسید فنیک مایع ۱ قطره وازلین ۳۲ گرم مخلوط کنند

پوماد یدوفورم بگیرند مسحوق [illegible] یدوفورم ۳ مسحوق قهوه ۳ پارافین ۳۰ مخلوط کنند

ایضا نسخه دیگر بگیرند یدوفورم ۲ تا ۴ گرم [illegible] وطی ساده و با وازلین ۳۰ اسانس گل سرخ ۲ تا ۴ قطره مخلوط کنند و در دفع جذام و پسوریازیس و اکزمای مزمن و قروح موجعه [illegible] و در قاده نمایند

پوماد معمول رایه بگیرند یدوفورم ۱ وازلین ۴ مخلوط کرده در ورم مفرقانی نطول نمایند

پوماد دافع شانکر بگیرند یدوفورم ۱ بلسان پرو ۳ وازلین ۹ مخلوط کنند

پوماد دافع شقاق مقعده بگیرند یدوفورم ۴ گرم پیه حسن لبه ۲۰ گرم مخلوط کنند

پوماد دافع بواسیر معمول ساپال بگیرند یدوفورم ۴ مسحوق تریاک ۱ وازلین ۴ مخلوط نمایند

پوماد دافع ورم بیضه معمول الوارز بگیرند یدوفورم ۱ تا ۲ گرم پیه مذاب ۳۰ گرم مخلوط کنند

نسخه دیگر معمول بوردو بگیرند یدوفورم ۴ گرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط نمایند

پوماد دافع اوزن معمول لنوکس برون بگیرند یدوفورم ۵۰ سانتی‌گرم وازلین ۳۰ گرم مخلوط کنند

نسخه دیگر معمول همین مصنف بگیرند یدوفورم ۳ تا ۵ دسی‌گرم اتر سولفوریک ۳ تا ۵ گرم وازلین ۳۰ گرم اسانس گل سرخ ۵ تا ۱ قطره مخلوط کنند

پوماد دافع برو ریکو معمول هبلره بگیرند ید و فورم ۵ گرم پیه مذاب ۴۵ گرم مخلوط کنند
پوماد دافع قرنیه معمول ونذام کوتل بگیرند ید و فورم ۲/۱ گرم پیه مذاب ۲۸ گرم مخلوط نمایند
پوماد دافع واژینیسم معمول کالارد بگیرند مسحوق ید و فورم مسکه کاکائو مکلی ۲ گرم پیه مذاب ۱۵ گرم مخلوط کنند
گرد دافع نزله انف معمول بورلی بگیرند مسحوق ید و فورم مسحوق کافور مکلی ۴ گرم مسحوق صمغ عربی ۱ گرم مخلوط کرده نفوخ کنند
گرد جاذب و انتی سپتیک معمول شامپیونیر بگیرند مسحوق ید و فورم مسحوق کنکینای خاکستری مسحوق حب لیه مسحوق کربونات منیزی مکلی ۱۰۰ گرم اسانس اوکالیپتوس ۱۲/۵ گرم مخلوط کنند
گرد دافع خیارك متقرح معمول کاوازینی بگیرند مسحوق ید و فورم ۲۲ گرم سید سالیسیلیک سونیترات بیسموت مکلی ۱۰ گرم کافور مسحوق ۳ گرم مخلوط کنند و پس از نضج کردن خیارك ذرور نمایند
گرد دافع العفونه ضد سرطان رحم معمول ژیلت بگیرند ید و فورم ۱۸ گرم سولفات کنین ۳ گرم زغال مسحوق ۱۵ گرم اسانس نعناع ۴۰ قطره مخلوط کرده بمحل معلول منطبق کنند
سفوف دافع نورالژی سفیلیسی معمول زیسل بگیرند ید و فورم ۱/۵ گرم قند مسحوق ۳ گرم مخلوط کرده ده ۲۰ بسته مساوی ببندند و سه بسته در روز سفوف نمایند
محلول ضد سفیلیس معمول ایزنارد بگیرند ید و فورم ۳ گرم الکل خالص ۱۰ گرم گلیسرین خالص ۳۰ گرم حل کنند
محلول الکلی ید و فورم بگیرند ید و فورم ۱ گرم اتر سولفوریك الکل مکلی ۲۰ گرم حل کنند
محلول اتری دافع قروح سفیلیسی معمول ایزنارد بگیرند ید و فورم ۲ گرم اتر سولفوریك ۲۰ گرم حل نمایند
محلول اتری جهت رفاده معمول گوبلر بگیرند ید و فورم ۱ گرم اتر ۶ گرم حل کنند
وازلین ید و فورمی بگیرند وازلین ۵ گرم ید و فورم ۱ یا ۲ گرم مخلوط نمایند
پرل (کپسول) ید و فورم محلول اشباع ید و فورم را در اتر حل کنند و مطابق معمول کپسولهائی سازند که هریك دارای ۲۰ سانتی گرم از این محلول باشند و هنگام سر الثنی موجع و درسوء هضمی که سبب آن حصول تخمیر و انقلاب غیر طبیعی مواد غذائی باشد و نیز در کلیکوزاوری و دیابت بروز از ۱ تا ۲ دانه با هر غذا بنوشند
پرل ید و فورم معمول بوشاردا مطابق معمول کپسولهائی سازند که هریك دارای ۵ سانتی گرم زغال مسحوق و یك میلی گرم ید و فورم باشند و از ۲ تا ۱۰ کپسول در عرض روز بنوشند
زغال ید و فورمی معمول پیکسینی بگیرند ید و فورم ۶ سانتی گرم اتر مسحوق زغال مکلی ۱۰۰ گرم گلیسرین ۱۰۰ گرم ید و فورم را در اتر حل کنند و زغال را مخلوط کرده بگذارند تا اتر بخار شود

و گلیسرین را بیفزایند و در دفع اسهال در عرض ۲۴ ساعت گاه گاه یك قاشق آش خوری بنوشند
حب ید و فورم معمول بوشاردا بگیرند ید و فورم ۵ گرم عصاره افسنتین مقدار کافی اسانس گل سرخ ۲ قطره مطابق معمول ۵۰ حب سازند و از ۲ تا ۵ حب در روز بنوشند
حب ید و فورم بگیرند ید و فورم عصاره کنکینا مکلی ۵ گرم اسانس نعناع ۲ قطره مطابق معمول ۵۰ حب سازند و هر حبی دارای ۱۰ سانتی گرم ید و فورم است
نسخه دیگر بگیرند ید و فورم ۱۰ سانتی گرم قند شیره ۵ سانتی گرم لعاب مقدار کافی جهة ساختن یك حب و از ۲ تا ۳ حب در روز بنوشند
حب ید و فورم معمول گراهالك بگیرند ید و فورم ۱۰ سانتی گرم مسحوق ریشه خطمی عسل مکلی مقدار کافی جهة ساختن یك حب و در دفع اوجاع حاصل از اختلالات سرطانی و نورالژی و نقرسی وغیره از ۱ یا ۳ حب بد فعات در عرض روز بنوشند
حب دافع دیابیطوس معمول مولشوت بگیرند ید و فورم عصاره لاکتوکاریوم مکلی ۱ گرم کومارین ۱۰ سانتی گرم مطابق معمول ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۸ حب در عرض روز بنوشند
حب دافع نورالژی سفیلیسی معمول زیسل و موریاك بگیرند ید و فورم ۱/۵ گرم عصاره جنطیانا و گردان مکلی مقدار کافی ۲۰ حب سازند و از ۲ تا ۳ حب در عرض روز بنوشند
حب دافع سل معمول شیارلی بگیرند ید و فورم ۱۰ سانتی گرم گردلیکوپود عصاره جنطیانا مکلی ۵ سانتی گرم جهة ساختن یك حب و از ۲ تا ۶ حب در عرض روز بنوشند
حب لگرو وکس نمره ۱ بگیرند کراوزوت ید و فورم تربین مکلی ۵ گرم اسید بنزوئیك تربانتین مکلی ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی منیزی مکلس مکلی ۶ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۶ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند
نمره ۲ بگیرند ید و فورم ۵ گرم کراوزوت ۲/۵ گرم تربانتین ۲ گرم منیزی مکلس گرد ریشه خطمی مکلی ۳ گرم نیز ۱۰۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند
نمره ۳ بگیرند ید و فورم تربین مکلی ۳ گرم تربانتین مکلی ۳ گرم اسید بنزوئیك مکلی ۲ گرم منیزی مکلس مسحوق ریشه خطمی مکلی ۱/۵ گرم ۶۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب در عرض روز بنوشند
نمره ۴ بگیرند ید و فورم کراوزوت مکلی ۵ گرم تربانتین اسید بنزوئیك مکلی ۲ گرم مسحوق ریشه خطمی منیزی مکلس مکلی ۶ گرم مطابق معمول ۱۰۰ حب سازند و از ۴ تا ۱۰ حب نیز در عرض روز بنوشند
قرص ید و فورم بگیرند ید و فورم ۵ گرم قند و نیل داده ۱۰ گرم کومارین لعاب کتیرا مکلی ۱ گرم مطابق معمول ۱۰۰ قرص سازند و از ۵ تا ۶ قرص در عرض روز بنوشند
ثرانیوم ع ابرة الراعی پ شمعدانی (ثرانیوم مشتق از ژرانوس یونانی میباشد که بمعنی داعی (درنا) است و چون تخم این گیاه مرکب است از پنج کپسول که هریك از آنها منتهی میشوند بیك خط الراس لهذا از تشبیه به منقار درنا کرده ثرانیوم نامیده اند و اهالی فرانسه از او منقار درنا مینامند)

شمعدانی

زنانه سن

نباتی است از طایفه **ژرانیاسه** و دو قسم از آن در طب استعمال میکنند یکی **ژرانیوم موسکاتوم**
که از عوامل ضد تشنج و محرک است و دیگری **ژرانیوم روبرسیانوم** که از عوامل قابض میباشد
و با برگ ژرانیوم غرغره های قابض تهیه های ضد تشنج ترتیب میدهند و قسم دیگر از ژرانیوم است موسوم
به **ژرانیوم اودوراتیسیموم** که دارای دهن فراری است مشابه دهن فرنگل سرخ و همین فرار
است که در باطل کردن بوی مکره یدوفورم هرگاه خارجاً استعمال شود معمول میباشد و عصاره سفری
شکلی از ژرانیوم اخذ میکنند موسوم به **ژرانین**

یدول (باصطلاح کیمیا **تترایودوپیرول**) عبارت از گردی است بلوری سفید و کاملاً بی
بو و در مجاورت هوا و نور فاسد نمیگردد و اجزاء آن در [illegible] جزء آب حل میشود و بواسطه همین خاصیت
قلت انحلال آن در آب است که در طب چندان استعمال نمیگردد و در سه مقابل وزنش الکل حل میشود و چون
بر محلول الکلی آن مقدار کمی آب افزایند محصول به هیئت شیر میگردد ولی اگر گلیسرین افزایند درد نمیشود و محلول
در هم وزنش اتر است و اجزاء آن در [illegible] اجزاء دهنهای داغ حل میگردد و نیز در اسید استیک محلول است

یدول انتی سپتیک و فاقد الحس موضعی است و در دارائی مشابه یدوفورم و در سطوح مولده ریم و قروح و
ناسورها و غیره بطریق ذیل استعمال میگردد اولاً مانند یدوفورم بشکل گرد ذرور میپاشند و کمپرس آلوده
به استانیالومین رویهان گذاشته رفاده میکنند و در این صورت باید مقدار یدول خیلی کم باشد زیرا در
چینهای انساج در حالتیکه بسیار نم بود نفوذ کرده و مورث فی الجمله تورمی میگردد و پس از برداشتن
مشاهده میشود که مانند یدوفورم با مواد مترشحه از سطح جراحت مخلوط نشده و مانند آن مورث حصول
کوره نمیگردد و ترشح جراحت بیبو است ولی مقدارش همان است که بوده و در تحصول دانه های لحمی
مساعدت میکند و چون از ادر رفاده جراحت نکرونی استعمال کرده باشند آنها را مبدل به جراحات حمید
الطبیعه مینماید ثانیاً یدول را بطور محلول نیز استعمال میکنند باین طریق که یک جزء یدول را در ۱۶ اجزاء الکل
حل کرده و ۳۴ جزء گلیسرین افزوده و تامپون را در محصول آلوده مینمایند و در سرطان متقرح رحم و مستقیم
رفاده میکنند و کاملاً بوی بد این قروح را برطرف میکند ثالثاً تنتور یدول و پوماد آن نیز مستعمل است
یدول را در رفاده قروح ضعفی و خنازیر متقرح و لوپوس هیپرتروفی و قروح عارجی و غیره استعمال
مینمایند و هرگز علامات تسمم از استعمال آن مشاهده نشده و نیز پس از استعمال وجود ید در بول مشهود
نگشته است و از عوامل دافع العفونه است که در سرطان رحم و مستقیم موثر است ولی در جراحات ساده
یدوفورم بهتر از آن میباشد و نفوخ آن در حلقوم موجب شفای توبرکول حلقوم میگردد و در داخل
بمقدار یک گرم یدول را بدون هیچ خطری در دفع خنازیر و توبرکول ریه و اختلالات نزله شعب قصبه
و در سفیلیس استعمال میکنند ولی مقدار شربت متعارفی آن از ۱۰ تا ۵۰ سانتی گرم است

کولودیون یدول بگیرند یدول ۱ گرم الکل ۹۵ درجه ۱۰ گرم اتر سولفوریک ۳۰ گرم
پنبه باروتی ۲ گرم روغن کرچک ۲ گرم مطابق معمول کولودیون سازند

تنتور یدول بگیرند یدول سفر گلیسرین مکن ۱ الکل ۱۰ مطابق معمول مخلوط کرده و پارچه
تنتوریا در محصول آلوده نموده حفظ نمایند

مخلوط دافع اوزن معمول تورنبان بگیرند یدول [illegible] مکده ۵ گرم مخلوط کرده
در روزی سه مرتبه در دفعه نشوق نمایند

محلول یدول بگیرند یدول ۱ گرم الکل ۱۰ گرم گلیسرین ۳۴ گرم حل کرده در رفاده قروح ضعفی
و خنازیر متقرح و غیره استعمال نمایند

اورونوفین (یدوراین و بوتیل اورتوکرزیلول) گردی است زرد و معطر
و غیر محلول در آب و محلول در الکل و اتر و از عوامل انتی سپتیکی است که مانند یدوفورم و ارستول
استعمال میشود

پوماد دافع احتراق درجه سیوم بگیرند اورونوفین ۳ گرم روغن زیتون ۷ گرم وازلین
۵۰ گرم لانولین ۳۰ گرم مخلوط کنند

گرد دافع اکزما معمول سالفید بگیرند اورونوفین لانولین خشک مکده ۵ گرم گرد طلق
۹۰ گرم مخلوط کنند

ارستول (تیمول بی یده) یدورد و دیتیمول) در این محصول دو ئیک
ملکول مضاعف تیمول بجای هیدروژن دو اتم ید واقع شده است پس ترکیبات یدورد و دیتیمول
است و عبارت از گردی است سرخ مایل به اسمر و بیبو و غیر محلول در آب و گلیسرین ولی در اتر و کلوروفورم
و در روغنها اگرچه سرد باشند بسهولت حل میگردد و در اثر نور و حرارت بسرعت فاسد میشود و بدل
یدوفورم میباشد و آن را بطور خالص استعمال مینمایند و یا یک جزء از آن را ۱۰ جزء وازلین و یا دیتی
مخلوط کرده بکار میبرند

گرد انتی سپتیک و مولد سیکاتریس معمول ژیرز بگیرند ارستول
۶ گرم سوگلات بیسموت ۸ گرم اسید بوریک [illegible] ۱۲ گرم مخلوط کرده بروی قروح و جروح ذرور کنند
آنها را ببندند

گرد دافع برومیدروز پلانتر معمول تینرون دان بگیرند ارستول
آلومنول مکده ۴ گرم مسحوق نشاسته ۱ گرم مخلوط کنند

هذا آخر ما اوردناه من الادویة المفردة والمرکبة فی هذا الکتاب المستطاب و لقد ختم بفضل الله و توفیقه علی ید مصنفه الاحقر العلی المدعو بالاکبر
فی محروسة طهران صانها الله عن طوارق الحدثان فی لیلة السبت العشرین من شهر رمضان المبارک من شهور سنة اربع عشر و ثلاثمائة بعد الالف من الهجرة
المقدسة النبویة فالحمد لله اولاً و آخراً و ظاهراً و باطناً و الصلوة علی سیدنا المرسلین محمد و آله الطیبین الطاهرین و علی اصحابه المنتجبین

تمت الکتاب المستطاب بعون الملک الوهاب المسمی [illegible]
عبد الله ابن الحاج محمد باقر [illegible] فی شهر جمادی
الاولی سنة ۱۳۱۷

٣٠٠٠